هڪ جلدي

سنڌي لغت

ڊاڪٽر نبي بخش خان بلوچ

Gul Hayat Institute

سنڌي بوليءَ جو بااختيار ادارو
حيدرآباد، سنڌ
۱۹۹۸ء

Gul Hayat Institute

هڪ جلدي سنڌي لغت

(عام رائج بولي ۽ وچولي درجي جي ادبي زبان جي لفظن ۽ اصطلاحن تي مشتمل)

مولف

ڈاڪٽر نبي بخش خان بلوچ

مددگار

شيخ محمد اسماعيل

Gul Hayat Institute

سنڌي بوليءَ جو بااختيار ادارو

حيدرآباد، سنڌ.

١٩٩٨ع

سنڌي لئنگويج اٿارٽي جا سڀ حق ۽ واسطا قائم

هڪ جُلدي سنڌي لغت

مؤلف: ڈاڪٽر نبي بخش خان بلوچ

مددگار: محمد اسماعيل شيخ

اشاعتي نگران: امين محمد لغاري

ڪمپوزنگ: حسين احمد ميمڻ

ڇاپو: پهريون، آگسٽ ۱۹۹۸ع

تعداد: ٻه هزار

ڇپائيندڙ: سنڌي بوليءَ جو بااختيار ادارو، حيدرآباد

ڇپيندڙ: آزاد ڪميونيڪيشن، ڪراچي

قيمت: =/400 روپيا

ملڻ جو هنڌ

سنڌي بوليءَ جو بااختيار ادارو،

نيشنل هاءِ وي، حيدرآباد، سنڌ، پاڪستان. 77000

فون: 650167-652457

فيڪس: 65276

Gul Hayat Institute

هيءَ لغات، سنڌي بوليءَ جي بااختيار اداري جي سيڪريٽري، تاج جويي، آزاد ڪميونيڪيشن ڪراچيءَ کان ڇپائي، اداري جي آفيس، حيدرآباد مان پڌري ڪئي.

هڪ جلدي سنڌي لغت

(عام رائج بولي ۽ وچولي درجي جي ادبي زبان جي لفظن ۽ اصطلاحن تي مشتمل)

مولف

ڈاڪٽر نبي بخش خان بلوچ

مددگار

شيخ محمد اسماعيل

Gul Hayat Institute

سنڌي بوليءَ جو بااختيار ادارو

حيدرآباد، سنڌ.

۱۹۹۸ع

سنڌي لئنگويج اٿارٽي جا سڀ حق ۽ واسطا قائم

هڪ جُلدي سنڌي لغت

مؤلف: ڈاڪٽر نبي بخش خان بلوچ
مددگار: محمد اسماعيل شيخ
اشاعتي نگران: امين محمد لغاري
ڪمپوزنگ: حسين احمد ميمڻ
ڇاپو: پهريون، آگسٽ ۱۹۹۸ع
تعداد: ٻه هـزار
ڇپائيندڙ: سنڌي بوليءَ جو بااختيار ادارو، حيدرآباد
ڇپيندڙ: آزاد ڪميونيڪيشن، ڪراچي

قيمت: =/400 روپيا

ملڻ جو هنڌ

سنڌي بوليءَ جو بااختيار ادارو،
نيشنل هاءِ وي، حيدرآباد، سنڌ، پاڪستان. 77000
فون: 650167-652457
فيڪس: 65276

Gul Hayat Institute

هيءَ لغات، سنڌي بوليءَ جي بااختيار اداري جي سيڪريٽري، تاج جويي، آزاد ڪميونيڪيشن ڪراچيءَ کان ڇپائي، اداري جي آفيس، حيدرآباد مان پڌري ڪئي.

پنهنجي پاران

مُون کي فخر حاصل ٿي رهيو آهي، جو جگ مشهور عالم ۽ فاضل، ڊاڪٽر نبي بخش خان بلوچ صاحب طرفان تيار ڪيل هڪ جلدي سنڌي لغت، اُن وقت شايع ٿي رهي آهي، جڏهن سنڌي لٽنگويج اٿارٽيءَ جي واڳ ونڻ جي سعادت رب العزت مون کي بخشي آهي. اِها هڪ عظيم سعادت آهي، جنهن لاءِ آءٌ مولائِ ڪريم جو احسانمند آهيان.

دراصل منهنجي دوست ۽ منهنجي ساٿيءَ، سنڌي لٽنگويج اٿارٽيءَ جي اڳوڻي چيئرمين، محترم عبدالحميد سنڌيءَ جي وقت ۾ هن لغت جي ڇپائيءَ جا سڀ مرحلا پورا ٿيا ۽ اُن (لغت) جي ڇپائي لڳ پڳ آخري مرحلن ۾ هئي. اُن ڪري هن ڪم لاءِ دعويٰ جو حق محترم حميد صاحب کي پهچي ٿو، جنهن لاءِ سندس جيتري تعريف ڪجي، اوتري ٿوري آهي!

ڊاڪٽر نبي بخش خان بلوچ صاحب جي سنڌي ٻوليءَ ۾ مهارت ۽ لغت نويسيءَ جي ڄاڻ لاءِ کين ڪنهن کان به ڪنهن سرٽيفڪيٽ جي ضرورت ڪانهي. هن کان اڳ سندن رهنمائيءَ ۽ محنت سان تيار ٿيل ۽ پنجن جلدن تي مشتمل "جامع سنڌي لغات" سنڌي ادبي بورڊ طرفان شايع ٿي چڪي آهي، جنهن جي ميڙتا نه فقط سنڌ ۾، نه فقط پارت ۾، پر دنيا ۾ هر اُن هنڌ تي ٿي چڪي آهي، جتي سنڌي زبان، سنڌي لسانيات ۽ عام لسانيات جا ماهر پنهنجيءَ تحقيق ۾ مصروف آهن. ڊاڪٽر صاحب جن جي هيءَ ڪاوش به خاطري آهي ته دنيا ۾ هر هنڌ پنهنجو سڪو ڄمائيندي.

لغت نويسي ڪو آسان ڪم نه آهي، پر سنڌ ۾ ۽ سنڌي زبان ۾ لغت نويسيءَ جو فن نئون به نه آهي. هن کان اڳ جيئن هن اداري جي سيڪريٽري محترم تاج جويي طرفان لکيل لغت نويسيءَ واري مضمون مان معلوم ٿئي ٿو ته ٽالپرن جي دور ۾ سنڌي- فارسي ۽ فارسي- سنڌي لغتن تي ڪم ٿيو هو. اُن کان پوءِ انگريزن جي دور ۾ لغت نويسيءَ جو سلسلو جاري رهيو. لهاذا، سنڌ ۾ لسانيات جا ڄاڻو ۽ سنڌي ٻوليءَ سان دلچسپي رکندڙ بزرگ، هن فن جي ڇڪيءَ طرح واقفيت رکندا هئا، پر سال گذري ويا، پر مانند ميوارام به هليو ويو، اُن کان پوءِ مسٽر شاهواڻي به سرڳواسي ٿي ويو، پر هن موضوع تي قلم کڻڻ لاءِ کنهن جي به همٿ نه ٿي، جسُ هجي ڊاڪٽر نبي بخش خان بلوچ کي، جن هن ميدان ۾ پنهنجي قلم جي گهوڙي کي ڊوڙايو، ۽ پهرين پنجن جلدن واري جامع سنڌي لغات تيار ڪيائون ۽ اُن بعد 'هڪ جُلدي سنڌي لغت' جو ڪم تڏهن شروع ڪيائون، جڏهن پاڻ سنڌي لٽنگويج اٿارٽيءَ جا پهريان ۽ باني چيئرمئن هئا.

Gul Hayat Institute

هيءَ لغت، حالانڪ مختصر آهي پر گهڻ پاسائين لغت جي حيثيت رکي ٿي. هن لغت ۾ 27000 لفظ ۽ اصطلاح موجود آهن، جيڪي سنڌي توڙي غير سنڌي استادن، اديبن، شاعرن، ليکڪن، شاگردن ۽ عام مطالعي ڪندڙن کي ڇنڊ سنڌي لفظن جي معنيٰ، مفهوم، اصليت ۽ بڻ بنياد تلاش ڪرڻ لاءِ مددگار ثابت ٿيندا.

آءٌ اها به اُميد رکان ٿو ته هن لغت کي بنياد بنائي، سنڌي- انگريزي لغت تي ڪم ڪري سگهجي ٿو.

آءٌ سنڌ ثقافت ۽ سياحت کاتي جي هر دلعزيز سيڪريٽري عزيزم عبدالحميد آخوند صاحب جو شڪر گذار آهيان، جن هن لغت جي ڇپائيءَ ۾ هن اداري سان سهڪار ڪيو. آءٌ ڊاڪٽر نبي بخش خان بلوچ صاحب جن جو به ٿورائتو آهيان، جن سنڌ جي ماڻهن کي پنهنجيءَ زبان کي آسانيءَ سان سمجهڻ لاءِ هن لغت جهڙو نايابَ نسخو تيار ڪري، هن اداري کي شايع ڪرڻ لاءِ ڏنو.

جيئن مون مٿي عرض ڪيو آهي ته هن اداري ۾ چيئرمين جي حيثيت ۾ منهنجي دخلڪار ٿيڻ کان اڳ هيءُ سڄو ڪم تيار ٿي چڪو هو، ۽ هيءَ لغت ڇپائيءَ جي آخري مرحلن تائين پهچي چڪي هئي: پُڇا ڪرڻ ۽ رڪارڊ ڏسڻ مان معلوم ٿيو ته هن سڄي ڪم جي نگراني هن اداري جي سيڪريٽري محترم تاج جويي، اسسٽنٽ سيڪريٽري عبدالرحمان ميمڻ ۽ پبليڪيشن آفيسر امين لغاريءَ ڪئي آهي، جنهن لاءِ کين جسُ ڏيان ٿو. فائيل ڏسڻ سان ائين معلوم ٿيو ته هن لغت جي ڇپائيءَ ۽ اشاعت جي ڪم ۾ امين لغاري سيني کان اڳيرو رهيو، جنهن لاءِ کيس شاباس هجي. امين کي آءٌ تڏهن کان سڃاڻان، جڏهن هُو هن اداري ۾ ريسرچ اسسٽنٽ جي حيثيت ۾ پرتي ٿيو هو. هُو هڪ ڳيرو جُوان ٿي نظر آيو، پر منجهس جيڪا مٹيا هئي، تنهن امين کي اڳتي رسايو. اڄ هُو هن اداري جي اشاعتي سلسلي جو روح روان آهي. ڌڻي تعاليٰ کيس وڏي عمر عطا ڪري!

هن لغت جو مڪمل نسخو هن اداري جي ڪمپيوٽر سيڪشن ۾ حسين احمد ميمڻ ڪمپوز ڪيو آهي، هيءُ ادارو هن ڪارڪن جو به ٿورائتو آهي.

مون کي اُميد آهي ته هيءَ لغت هن اداري جي نالي ۽ ڪم کي پڙهندڙن جي آڏو نمايان ڪندي.

حيدرآباد، سنڌ
۱۹-۸-۱۹۹۸ع

پروفيسر ڊاڪٽر غلام علي الانا
چيئرمئن سنڌي لئنگويج اٿارٽي

Gul Hayat Institute

هڪ عظيم رٿا جي تڪميل

سنڌي لئنگويج اٿارٽيءَ جي چيئرمن جي حيثيت ۾، منهنجي لاءِ اِها ڳالهه ڏاڍيءَ خُوشيءَ ۽ فخر جوڳي آهي ته منهنجي دور ۾ سنڌ جي مايه ناز عالم ۽ محقق ڊاڪٽر نبي بخش خان بلوچ جي وڏي جُهد، عرق ريزيءَ ۽ سالن جي مسلسل محنت سان تيار ڪيل "هڪ جُلدي سنڌي لغت" ڇپجي پڌري ٿي رهي آهي.

ڊاڪٽر بلوچ صاحب، سنڌ جي ڪيترن عالمن، محققن ۽ ٻوليءَ جي ماهرن جي مدد ۽ معاونت سان "جامع سنڌي لغات" جا ۵ جلد تيار ڪرائي، سنڌي ٻوليءَ جي بجا طور وڏي خدمت ڪئي آهي، ۽ جنهن کي سنڌ سرڪار جي مالي سهڪار سان سنڌي ادبي بورڊ ڇپائي پڌرو ڪيو آهي. اها حقيقت آهي ته لغت سازي هڪ مسلسل عمل آهي، ۽ ٻولين جون لغتون وري وري ڇپون ٿاهبيون آهن ۽ وقت سان وقت اُنهن ۾ واڌارا ۽ سڌارا پيا ڪبا آهن ۽ انهن ۾ نوان لفظ ۽ نوان اصطلاح پيا داخل ڪبا آهن. لازمي طرح "جامع سنڌي لغات" ٻڌ هڪ اهڙيءَ ماهرانه نظر ۽ واڌاري جي گهُرجائو آهي، جنهن لاءِ مون کي پڪ آهي ته ڊاڪٽر بلوچ صاحب ۽ ٻيا عالم ضرور سوچيندا ۽ ڪم ڪندا رهندا.

سنڌي ٻوليءَ جي بااختيار اداري جي خوش بختي آهي ته ڊاڪٽر نبي بخش خان بلوچ جن هن اداري جا ڀهريان ۽ باني چيئرمن رهيا آهن ۽ اُنهن سنڌي زبان ۾ هڪ اهڙي مختصر مگر گهڻ پاسائين لغت جي ضرورت محسوس ڪئي، جيڪا هڪ جلد تي ٻڌل هجي ته جيئن اسان جي استادن، ادبين، ليکڪن، شاگردن ۽ عام مطالعي ڪندڙن کي لفظن جي معنيٰ، مفهوم ۽ اصليت تلاش ڪرڻ لاءِ مختلف لغتن يا لغت جي مختلف جلدن کي ڦلهورٽو نه پوي؛ ڇو ته عام ادبين، اُستادن ۽ شاگردن جي مالي حالت ايتري بهتر نه آهي، جو هُو ڪنهن لغت جا پنج - ڇهه جلد خريد ڪري سگهن؛ ان ڪري پاڻ هن ڪم کي هٿ ۾ ڪنيائون ته جيئن علمي، ادبي ۽ تعليمي ضرورت پوري ٿي سگهي. ان ڪم ۾ شيخ محمد اسماعيل صاحب جن جي معاونت، ڊاڪٽر بلوچ صاحب کي سون تي سهاڳي جو ڪم ڏنو، ۽ هيءَ رٿا مڪمل ٿي سگهي. هڪ عرصو، وچ ۾ هن لغت جو ڪم، ڪنهن اٽڪل سبب جي ڪري ملتوي به ٿي چڪو هو، پر ڊاڪٽر بلوچ صاحب جن بهرحال رٿا کي تڪميلي صورت ڏئي ڇڏي.

جڏهن مون هن اداري جي چيئرمن شپ جي چارج ورتي ته سڀ کان اڳ منهنجي نظر هن عاليشان ۽ شاندار علمي پورهيي تي پئي، ۽ مون عزم ڪري ورتو ته هن رٿا کي آءٌ اشاعت جي

Gul Hayat Institute

زيور سان آراستہ ڪندس. وچ ۾ مالي ڪوٽ ۽ اداري جي بجيٽ جي اٽپورائي، ان ڪم ۾ رڪاوٽ ضرور ٿي، ۽ هڪ موقعي تي عزيزم عبدالحميد آخوند صاحب ارادو ڏيکاريو تہ "هڪ جلدي سنڌي لغت" کي هيءُ ادارو ڇپائي نہ ٿو سگھي تہ سنڌ ثقافت کاتو اُن جي ڇپائيءَ جو ذمو کڻي ٿو؛ پر ڪن اٽر سبب ڪري سنڌ ثقافت ۽ سياحت کاتو هن رڃا جي اشاعت کي ممڪن بنائي نہ سگھيو - مون هڪ ڀيرو ٻيھر دل ٻڌي، پنھنجي عزيز دوست عبدالحميد آخوند صاحب کان هن لغت جو مسودو حاصل ڪري ورتو، ۽ اڄ پنھنجي محترم دوست عبدالحميد آخوند جي سھڪار سان "هڪ جلدي سنڌي لغت" ڇپائيندي، آءٌ جيڪا خوشي محسوس ڪري رهيو آهيان، اُها منھنجي دل ڄاڻي ٿي. منھنجي ئي دور ۾ هن قسر جو انتهائي اهر پروجيڪٽ مڪمل ٿيڻ منھنجي لاءِ لازمي طرح فخر جوڳي ڳالهہ آهي. مون اڃارتيءَ جي محفوظ سرمائي کي هٿُ نہ لائيندي، ڪتابن جي ڇپائيءَ لاءِ، بجٽ اسڪيم ۾ رکيل سرٽيفڪيٽن جي منافعي مان هڪڙو محدود حصو مخصوص ڪري ورتو ۽ اُن مان هيءَ عظيم اشاعت عمل ۾ آئي آهي.

آءٌ شڪرگذار آهيان عزيزم عبدالحميد آخوند صاحب جو، جنھن نهايت فراخدليءَ سان "هڪ جلدي سنڌي لغت" جو نسخو منھنجي حوالي ڪيو، ۽ سوين احسان سائين ڊاڪٽر نبي بخش خان بلوچ صاحب جا، جن جي وقت بہ وقت فهمائش ۽ اصرار، مون کي اِن قابل بنايو، جو هيءَ رڃا منھنجي دور ۾، منھنجي چيئرمن شپ ۾ پايئہ تڪميل تي پهچي رهي آهي.

آءٌ هن لغت جي اشاعت جي سلسلي ۾ اداري جي سيڪريٽري تاج جويي، اسسٽنٽ سيڪريٽري عبدالرحمٰن ميمڻ ۽ پبليڪيشن آفيسر محمد امين لغاريءَ کي بہ جس ڏيان ٿو، جن مون سان مڪمل سھڪار ڪري، هيءُ عظيم فرض پوري ڪرڻ جو موقعو مون کي ڏنو. اشاعتي سلسلي ۾ ڪجهہ ٻيا ڪتاب ڇپڻ جلد منظر عام تي ايندا، ۽ سنڌي ٻوليءَ جو بااختيار ادارو هڪ ٻيرو وري پنھنجي ساڪ سنڌ ۾ برقرار رکڻ ۾ ضرور ڪامياب ويندو.

عبدالحميد سنڌي

چيئرمن سنڌي لئنگويج اٿارٽي

Gul Hayat Institute

ست

سنڌي زبان ۾ لغت نويسي

سنڌ ۾ لغت سازيءَ جا پيرا ڪٿجن ٿا تہ اُن جا آثار اسان کي سورهين صديءَ جي ابتدا ۾ ملن ٿا. ان ڏس ۾ سنڌ جي تاريخي اهميت واري شهر ٺٽي جي هڪ وڏي عالم، ڪاتب ۽ لغت نويس مُلا عبدالرشيد الحسني المدني التتويءَ (وفات ۷۱-۱۶۷۰) جون عربيءَ ۽ فارسيءَ ۾ لکيل ٻہ لغتون اهم آهن، جن مان هڪ عربي- فارسي لغت "منتخب اللغات شاهجهاني" يا "راشدي عربي" سڏي وڻي آهي، جيڪا ۴۰- ۱۶۳۶ع ۾ لکي، مغل شهنشاهہ شاهجهان کي منسوب ڪئي وئي هئي. هيءَ لغت اڳتي هلي ۱۸۰۸ع، ۱۸۱۶ع ۽ ۱۸۳۶ع ۾ مولوي الله داد جي تصحيح ۽ ايم- لوسرن جي مقدمي سان ڪلڪتي مان ۽ ۱۸۳۵ع ۽ ۱۸۶۹ع ۾ لکنؤ مان ۽ ۱۸۶۲ع ۾ بمبئيءَ مان ڇپ شايع ڪئي وئي. ملا عبدالرشيد جي ٻي لغت، فارسي- عربيءَ ۾ "فرهنگ راشدي" يا "راشدي فارسي" جي نالي سان عام طرح مقبول آهي، جيڪا هن ۱۶۵۳ع ۾ مڪمل ڪري، ان جو انتساب ٻہ مغل بادشاهہ شاهجهان کي ڪيو هو. هيءَ لغت، فرهنگ جهانگيري، فرهنگ سروري ۽ مجمع الفارس جي سوڌيل، سنواريل ۽ وڌايل صورت چئي وڃي ٿي. هن لغت کي بعد ۾ مولوي ذوالفقارعليءَ نظر مان ڪيو ۽ "اسپلٽ" جي مقدمي سان ۷۵- ۱۸۷۰ع ۾ ٻن جلدن ۾ شايع ڪئي وئي. هن لغت جا قلمي نسخا، سنڌ يونيورسٽيءَ ۽ پنجاب يونيورسٽيءَ جي لائبريرين ۾ موجود آهن.

مغل- ڪلهوڙا دور کان پوءِ اسان کي تالپر دور (۱۸۴۳- ۱۷۸۳ع) ۾ "سنڌي فارسي" ۽ "فارسي- سنڌي لغتون" قلمي مسودن جي صورت ۾ ملن ٿيون، ۽ اُهي سرڪاري عملدارن ۽ ڪورٽن جي لکپڑھ لاءِ گرمڪيءَ يا ديوناگريءَ ۾ فارسي لپيءَ ۾ لکيون ويون هيون. ۱۸۳۶ع ۾ هڪ انگريزدان ڊبليو. ايڇ. واٿن (Wathen) ۽ ۱۸۴۳ع ۾ جارج اسٽيڪ سنڌي لفظن جون ٻہ مختصر نامہ- مالهائون/ فهرستون (Vocabularies) لکيون، جيڪي "جنرل آف ايشياٽڪ سوسائٽي آف بنگال، ڪلڪتي" ۾ شايع ٿيون. اهڙيءَ طرح. آر. ليچ (R. Leech)، هند سرڪار جي آفيسن ۾ استعمال لاءِ هندستان جي ستن مکيہ زبانن جي لفظن جي هڪ نامہ- مالها/ فهرست (Vocabulary) تيار ڪئي، جنهن ۾ سنڌي زبان جا لفظ ٻہ شامل هنا ۽ هيءَ فهرست ۱۸۳۸ع ۾ بمبئيءَ مان شايع ٿي.

ائين محسوس ٿئي ٿو تہ انگريز دؤر ۾ ئي صحيح لغت نويسيءَ جي ابتدا ٿي آهي. هن دؤر ۾ سڀ کان اڳ اسان کي هڪ اهڙي لغت ملي ٿي، جيڪا آخوند عبدالرحيم عباسيءَ "جواهر لغات سنڌي اڪيچار" نالي سان ترتيب ڏني هئي، جنهن ۾ سنڌي لفظ ۽ انهن جون فارسيءَ ۾ معنائون ڏنيون ويون هيون. سنڌي جي عظيم اسڪالر، محقق ۽ لغت نويس ڊاڪٽر نبي بخش خان بلوچ جو رايو آهي تہ 'هيءَ لغت لازمي طور انگريز دور ۾ تيار ڪرايل "سنڌي- انگريزي" ۽ "انگريزي- سنڌي" لغتن کان اڳ ۾ تيار ڪئي وئي هوندي'. انگريز دؤر ۾ ملازمن، شاگردن، اُستادن توڙي پرڏيهي آفيسرن کي سنڌي سکڻ جي سهوليت لاءِ "سنڌي- انگريزي" ۽ "انگريزي- سنڌي" لغتن جي ضرورت محسوس ٿي. ان ڏس ۾ سڀ کان اڳ اُن وقت جي حيدرآباد جي ڊپٽي ڪليڪٽر، ڪئپٽن جارج اسٽئڪ، شروعات ڪندي "انگريزي- سنڌي لغت" ۱۸۴۸ع ۾ لکي، جيڪا ۱۸۴۹ع ۾ بمبئيءَ مان شايع ٿي ۽ سندس "سنڌي- انگريزي لغت" سربٹرو ايلس ايڊٽ ڪري، ۱۸۵۵ع ۾ ڇپارائي. پر هي ٻئي لغتون ديوناگري سنڌي لپيءَ ۾ ڇپيون هيون. ڪئپٽن جارج اسٽئڪ جي انهن ٻنهي لغتن کان پوءِ اهميت واري لغت، انگريز پادري ۽ عالم جي- شرٽ ۽ ٻن سنڌي عالمن اُڌارام ٿانورداس ميرچنداڻيءَ ۽ مرزا صادق عليءَ جي "سنڌي- انگريزي لغت" آهي، جيڪا ۱۸۷۹ع ۾ ڪراچي ايجوڪيشنل ڊپارٽمينٽ ڇپائي پڌري ڪئي هئي، ۽ اُها عربي- سنڌي لپيءَ ۾ آهي. اُن ڪانسواءِ لڪشمڻ وشنو پرانڇ پائي "سنڌي- انگريزي لغت" ۱۸۶۸ع ۾ لکي ۽ ديوان ڪوڙيل چندن مل ڪلناڻيءَ ۱۹۰۴ع ۾ "انگريزي- سنڌي لغت" لکي، جيڪي ٻئي لغتون پڻ عربي- سنڌي لپيءَ ۾ آهن.

۱۹ صديءَ جي شروعات ۾ پرمانند ميوارام ملڪاڻيءَ جون "سنڌي انگريزي لغت" (۱۹۱۰ع) ۽ "انگريزي سنڌي لغت" (۱۹۳۳ع) شايع ٿيون، جيڪي سنڌي لغت نويسيءَ جي ميدان ۾ وڏي اهميت رکن ٿيون. هن جي سنڌي- انگريزي لغت ۾ ۲۵۰۰۰ جي لڳ ڀڳ سنڌي لفظن جون انگريزيءَ ۾ معنائون ڏنيون ويون آهن. هن ٻنهي لغتن جي اهميت ۽

افاديت محسوس ڪندي، انسٽيٽيوٽ آف سنڌالاجي جامشوري ۽ ساهتيہ اڪيڈمي دهليءَ اُن جا نوان ڇاپا شايع ڪرايا آهن.

اُن ڪان پوءِ ننڍي ڪنڊ جي ورهاڱي تائين ڪيترين ننڍين وڏين سنڌي انگريزي ۽ انگريزي سنڌي لغتون تيار ٿيندين رهيون، جن ۾ بوڇند ڊولومل (۱۹۰۹ع)، خانچند نانواڻي (۱۹۱۵ع)، جي. بي. آڏواڻي (۱۹۱۷ع)، سڄڻ سنگهہ فتح سنگهہ (۱۹۲۲ع)، نانڪرام ڏرمداس ميرچنداڻي (۱۹۲۸ع)، موهن لال جوتسنگهہ شاهاڻي (۱۹۳۷ع)، آنند رام. ٽي. شهاڻي (۱۹۴۲ع) ۽ ڊبليو. اي شاهاڻي (۱۹۴۲ع) جون ڊڪشنريون اهميت جوڳيون آهن. انهن مان وري آنندرام. ٽي. شهاڻيءَ جي "سنڌي انگريزي لغت" اڄ تائين وري وري سنڌ ۽ هند ۾ ڇپجندي پئي اچي. پاڪستان جي قيام کان پوءِ سنڌ ۽ هند ۾ سنڌي- انگريزي، انگريزي- سنڌي لغتن سان گڏ هندي- انگريزي- سنڌي لغتون بہ ڇپيون آهن، جن ۾ ايم- ايڇ رامچنداڻيءَ ۽ اي ڊي لالواڻيءَ (۱۹۵۲ع)، ميمڻ عبدالحسين (۵۹-۱۹۵۷ع)، ديڇند (۱۹۶۲ع)، واسواڻيءَ ۽ پريداس (۱۹۶۳ع)، ثناءَ الله شيخ (۱۹۶۷ع)، ايم ايل خوبچنداڻيءَ (۱۹۶۸ع)، غلام اصغر وندير (۱۹۷۲ع)، امان الله عباسيءَ (۱۹۷۸ع)، سيد علي ڏني شاهہ (۱۹۸۸ع) ۽ ٻين جون لغتون اچي وڃن ٿيون.

انگريزي- سنڌي لغتن کان سواءِ اردو سنڌي ۽ سنڌي اردو لغتن جي سلسلي ۾ ابن الياس سومري (۵۱-۱۹۵۰ع) ۽ ڊاڪٽر نبي بخش خان بلوچ ۽ ڊاڪٽر غلام مصطفيٰ خان (۶۰- ۱۹۵۹ع) جون لغتون اهم آهن. عربي سنڌي لغتن ۾ وري حاجي محمود خادم (۱۹۷۵ع) ۽ غلام حسين جلباڻيءَ (۹- ۱۹۸۸ع) جي لغتن کان سواءِ ڪيترين عربي سنڌي ۽ فارسي سنڌي قلمي لغتن جا نشان بہ ملن ٿا. علم طب جي سنڌي لغتن ۾ حڪيم پريداس (۱۹۳۵ع)، حڪيم محمد جعفر انصاري (۱۹۴۶ع) ۽ حڪيم نياز همايونيءَ (۱۹۶۰ع) جون تيار ڪيل، سُوڌيل ۽ سنواريل لغتون اهميت جوڳيون آهن.

جيستائين نج سنڌي- سنڌي لغتن جو سوال آهي تہ ان ڏس ۾ سنڌ جي عظيم اسڪالر ڊاڪٽر نبي بخش خان بلوچ جي نگرانيءَ ۾ تصحيح سان تيار ٿيل جامع سنڌي لغات (پنج جلد) انتهائي اهم آهي، جنهن جي اهميت، ۱۹۴۰ع ۾ سائين جي ايم سيد محسوس ڪئي، جيڪو اُن وقت سنڌ جو وزير تعليم هو، ۽ جنهن "سنڌي ساهتيہ جو صلاحڪار بورڊ" قائم ڪرايو. اُن بورڊ عالمن جي هڪ ڪاميٽي مقرر ڪئي، جنهن ڪيترن سالن جي عرصي کان پوءِ صرف پهرين ڇڻ اکرن (الف- ب، ٻ، پ) تي ڪم ڪيو. ۱۹۵۱ع ۾ اُن بورڊ جي نئين سر تشڪيل "سنڌي ادبي بورڊ" جي نالي سان ڪئي وئي ۽ ڊاڪٽر نبي بخش خان بلوچ جي نگرانيءَ ۾ سنڌي لغت جو ڪم ٻيهر شروع ٿيو، جنهن ڪيترن نائب ايڊيٽرن ۽ تعلقي وار ڪارڪن جي سهڪار سان ۱۹۶۰ع کان ۱۹۸۸ع تائين هن عظيم منصوبي کي تڪميل تي پهچايو. هن وقت ان کان وڌيڪ مستند سنڌي زبان جي ڪا بہ جامع لغت موجود نہ آهي. ان کان سواءِ هن وقت تائين ڇپيل لغتن ۾ جي. شرٽ جي "اڪر ڏاتو" (۱۸۶۶ع)، جهمٽ مل نارومل جي "وٺتپتي ڪوش" (۱۸۸۶ع)، پيرومل مهرچند آڏواڻيءَ جي "غريب اللغات" (۱۹۰۷ع) مرزا قليچ بيگ جون "لغات لطيفي" (۱۹۱۴ع) ۽ "لغات قديمي" (۱۹۲۴ع)، عبدالڪريم سنديلي جي "تحقيق لغات سنڌي" (۱۸۶۳ع)، "سچل لغت" (۱۹۸۴ع) نجف علي شاهہ ڪمتر نقويءَ جي "ٻاروچي ٻولي" (۱۹۸۴ع) ۽ ڊاڪٽر غلام قادر سومري جي "ٻٽن لفظن جي لغت" (۱۹۹۶ع) اهم لغتون آهن. ان کان سواءِ سنڌي اصطلاحن ۽ پهاڪن جون ويهارو ڪن اهم لغتون پڻ هن وقت تائين ڇپجي چڪيون آهن.

بهرحال سنڌيءَ زبان ۾ لغت سازيءَ جو پهريون ۽ وڏو ڪارنامو "جامع سنڌي لغات" آهي، جيڪا سنڌي ادبي بورڊ پنجن جلدن ۾ ڇپائي پڌري ڪئي آهي، ۽ جنهن جو سهرو ڊاڪٽر بلوچ صاحب جي سر تي آهي. ڊاڪٽر نبي بخش خان بلوچ صاحب جڏهن سنڌي لئنگويج اٿارٽيءَ جو چيئرمن (۹۴- ۱۹۹۱ع) رهيو تہ هن سنڌي لغت بابت وڌيڪ تحقيق ۽ تاليف جو ڪم شروع ڪرايو، جنهن ۾ پهرين منصوبو "هڪ جُلدي مڪمل سنڌي لغت" جي تڪميل هئي: جيڪا ڊاڪٽر بلوچ، جون ۱۹۹۷ع ۾ مڪمل ڪري، سنڌي لئنگويج اٿارٽيءَ کي ڇپائيءَ لاءِ ڏني. اُها لغت باوجود ڪجهہ اٽڪر سببن ۽ مالي مسئلن جي، ڇپائي پڌري ڪندي، اسان خوشي محسوس ڪري رهيا آهيون.

سنڌي زبان ۾ هن وقت تائين ڇپيل مختلف لغتن جا تفصيل هيٺ ڏجن ٿا:

Gul Hayat Institute

سنڌي انگريزي ۽ انگريزي سنڌي لغتون

١	ڊبليو. ايڇ واٿن (Wathan):	"سنڌي زبان جي واکيلري" :	١٨٣٦ع
٢	ڪئپٽن جارج اسٽيڪ:	"سنڌي زبان جي واکيلري" :	١٨٤٣ع
٣	ڪئپٽن جارج اَسٽئڪ:	"انگريزي- سنڌي لغت" :	١٩٤٩ع
۴	ڪئپٽن جارج اسٽئڪ:	"سنڌي- انگريزي لغت" :	١٨٥٥ع
۵	لڪشمن وشنو پرنج پائي:	"انگريزي سنڌي لغت" :	١٨٦٨ع
٦	جي. شرٽ، اُڌارام ۽ مرزا صادق علي:	"سنڌي- انگريزي لغت" :	١٨٧٩ع
٧	ڪوڙومل چندن مل ڪلناڻي:	"انگريزي- سنڌي لغت" :	١٩٠۴ع
٨	بولچند ڊولو مل:	"انگريزي- سنڌي ڊڪشنري"	٩-١٩٠١ع
٩	جي. بي آڏواڻي:	"پريميئر ڪنسائيز انگريزي- سنڌي ڊڪشنري"	١٩١٠ع
١٠	پرمانند ميوارام:	"سنڌي انگريزي لغت"	١٩١٠ع
١١	خانچند نانواڻي:	"انگريزي- سنڌي ڊڪشنري"	١٩١٥ع
١٢	سڄڻ سنگهه فتح سنگهه:	"سنڌي انگريزي لغت"	١٩٢٢ع
١٣	چيٽمل ڪوڙومل آڏواڻي:	"نامنڪلچر آف سنڌ ڪراپس"	١٩٢٥ع
١۴	نانڪرام ڏرم داس ميرچنداڻي:	"اسٽئنڈرڊ انگريزي سنڌي ڊڪشنري"	١٩٢٨ع
١۵	خانچند نانواڻي:	"انگريزي- سنڌي ڊڪشنري" (پاڪيٽ) سائيز	١٩٢٨ع
١٦	پرمانند ميوارام:	"انگريزي- سنڌي لغت"	١٩٣٣ع
	(هن جا نوان ڇاپا ساهتيه اڪيڈمي دهلي ۽ انسٽيٽيوٽ آف سنڌالاجي جامشوري ڇپايا آهن)		
١٧	موهن لال جوتسنگهه شاهاڻي:	A Hand Book of Sindhi idoms	١٩٣٧ع
١٨	آنند- ٽي شاهاڻي:	"سنڌي انگريزي لغت"	١٩۴٢ع
	(سنڌ ۽ هند ۾ هن جا اڃ ٽائين ڪيترا ڇاپا ڇپجندا رهيا آهن)		
١٩	ڊبليو. اي. شاهاڻي:	دي پاڪيٽ سائيز انگريزي- سنڌي ڊڪشنري	١٩۴٢ع
	(هن جو ٻيو ڇاپو ١٩٥٢ع ۽ ٽيون ١٩٥٧ع نڪتو هو)		
٢٠	ايم. ايڇ. رامچنداڻي ۽ اي. ڊي لالواڻي:	"ويهين صديءَ جي انگريزي- سنڌي ڊڪشنري"	١٩٥٢ع
٢١	ميمڻ عبدالحسين:	"پاڪ نيشنل پاڪيٽ ڊڪشنري"	١٩٥٧ع
٢٢	غلام رسول شاهه:	"پاڪ نيشنل سنڌي انگريزي لغت"	١٩٥٧ع
٢٣	ميمڻ عبدالحسين:	"پاڪ ٽرپليٽ (انگريزي، سنڌي، اردو) ڊڪشنري"	١٩٥٩ع
٢۴	ديپچند:	"هندي،انگريزي-سنڌي ڊڪشنري" (انديا)	١٩٦٢ع
٢۵	واسواڻي ۽ پريداس:	"هندي- انگريزي ۽ سنڌي ڊڪشنري" (اجمير)	١٩٦٣ع
٢٦	ثناءُ الله شيخ:	"مهراڻ انگريزي سنڌي ڊڪشنري"	١٩٦٧ع
٢٧	محمد مُنير چنا:	"سنڌي انگريزي لغت"	١٩٦٧ع
٢٨	ايم- ايل خوبچنداڻي: (دڪن ڪاليج سنڌي لغت پروجيڪٽ)	"جامع سنڌي انگريزي لغت"	١٩٦٨ع
٢٩	غلام اصغر وندير:	"انگريزي سنڌي لغت"	١٩٧٢ع
٣٠	سيد غلام مصطفيٰ شاهه	"انگريزي سنڌي ڊڪشنري" (آفيس جي لکپڙهه لاءِ)	١٩٧٢ع
٣١	امان الله ايم عباسي:	"همدرد انگريزي تو سنڌي ڊڪشنري"	١٩٧٧ع
٣٢	امان الله عباسي:	"نيو سنڌي تو سنڌي اينڊ انگلش ڊڪشنري"	١٩٧٨ع

Gulf Hikmat Institute

٣٣	ڊاڪٽر شمس الدين تنيو:	"جديد سائنٽيفڪ ڊڪشنري"	١٩٧٨ع
٣٤	سيد علي ڏنو شاهه:	"يادگار ڊڪشنري- انگريزي تر انگريزي ۽ انگريزي تر سنڌي"	١٩٨٧ع *
٣٥	ڊاڪٽر ايم اي قاضي	سائنٽيفڪ ڊڪشنري	١٩٨٨ع
			١٩٩١ع

سنڌي لغتون

١	جي شرٽ:	"اکر ڏاتو" (پيو چاپو: ١٨٩٣ع)	١٨٦٦ع
٢	جهمٽ مل نارومل واسنائي:	"وٺتپتي کوش"	١٨٨٦ع
٣	پيرومل مهرچند آڏواڻي:	"غريب اللغات"	١٩٠٧ع
	(شاهه جي ٽن سُرن: ڪليان، يمن ڪليان ۽	ڪنيات جي معنيٰ)	
٤	مرزا قليچ بيگ:	لغات لطيفي	١٩١٤ع
٥	مرزا قليچ بيگ:	لغات قديمي	١٩٢٤ع
٦	ڊاڪٽر گربخشاڻي:	شرح لطيفي (سُر ڪليان)	١٩٢٥ع
٧	ڊاڪٽر نبي بخش خان بلوچ:	جامع سنڌي لغات (جلد-١)	١٩٦٠ع
٨	تحقيق لغات سنڌي:	عبدالڪريم سنديلو	١٩٦٣ع
٩	سنڌي علمي لفظن جو ذخيرو:	شاهجهان قريشي	١٩٦٥ع
١٠	سنڌي زبان جي بنيادي لغت:	پيرحسام الدين راشدي، غلام مصطفيٰ قاسمي، ڊاڪٽر غلام علي الانا ۽ محمد ابراهيم جويو	١٩٧٣ع
١١	لاڙ جي لغت:	ڊاڪٽر عبدالجبار جوٽيجو	١٩٧٥ع
١٢	سامي ڏاتو کوش:	عبدالڪريم سنديلو	١٩٧٨ع
١٣	ڊاڪٽر نبي بخش خان بلوچ:	جامع سنڌي لغات (جلد-٢)	١٩٨١ع
١٤	ڊاڪٽر نبي بخش خان بلوچ:	جامع سنڌي لغات (جلد-٣)	١٩٨٤ع
١٥	سچل لغت:	عبدالڪريم سنديلو	١٩٨٤ع
١٦	ٻاروچي ٻولي:	نجف علي شاهه ڪمتر نقوي	١٩٨٤ع
١٧	ڊاڪٽر نبي بخش خان بلوچ:	جامع سنڌي لغات (جلد-٤)	١٩٨٥ع
١٨	ڊاڪٽر نبي بخش خان بلوچ:	جامع سنڌي لغات (جلد-٥)	١٩٨٨ع
١٩	لغات سنڌي مخففات:	مخدوم محمد الزمان طالب المولیٰ	١٩٩١ع
٢٠	سنڌي ٻڌن لفظن جي لغت:	ڊاڪٽر غلام قادر سومرو	١٩٩٦ع

قلمي سنڌي لغتون

١	مولوي هدايت الله هالائي:	شاهه جي رسالي جي لغت (قلمي)	.....
٢	مولوي علي محمد مهيري:	سنڌي لغت (قلمي)	١٩٢٠ع
٣	لالا هاسانند:	سنڌي لغت (قلمي)	١٩٤٧ع کان اڳ
٤	سهج رام:	سنڌي لغت (قلمي)	١٩٤٧ع کان اڳ
٥	خليفو ميرمحمد. ايم مرحوم گل محمد	مجمع زبان جو راڳ، گدائن جو ساڳ (قلمي)	١٩٤٠ع
٦	محمد بخش واصف:	سنڌي لغت (پهريان چار اکر) قلمي:	١٩٥٢ع کان اڳ
٧	ڊاڪٽر غلام قادر سومرو:	ساهتي لغت (قلمي)	
٨	مظهر خوجا:	لغت گنان (قلمي)	

Gul Hayat Institute

* هن لغت جو نئون ۽ سنواريل ايڊيشن، تازو روشني پبليڪيشن، ڪنڊيارو، چپائي پڌرو ڪيو آهي.

٩	ڊاڪٽر سيد صالح محمد شاهه:	هاري لغت (قلمي)*
١٠	.....	ٽري لغت (قلمي)*
١١	.....	ڏنڊي وار لغت (قلمي)*

اردو سنڌي لغتون

١	ابن الياس سومرو	نئين اردو سنڌي لغت: (تصحيح: محمد بخش واصف)	١٩٥٠ع
٢	ابن الياس سومرو	اردو سنڌي لغت:	١٩٥١ع
٣	ڊاڪٽر نبي بخش بلوچ ۽ ڊاڪٽر غلام مصطفيٰ خان	سنڌي اردو لغت:	١٩٥٩ع
۴	ڊاڪٽر نبي بخش بلوچ ۽ ڊاڪٽر غلام مصطفيٰ خان	اردو سنڌي لغت	١٩٦٠ع

فارسي سنڌي لغتون

١	آخوند عبدالرحيم عباسي:	"جواهر لغات سنڌي اكيچار":	١٩٩٣ع
٢	عبدالغفور مفتون همايوني:	فرهنگ همايوني (قلمي)	
٣	فتح محمد. اي هالائي:	كشف الفيوض	

عربي سنڌي لغتون

١	محمد حماد الله السنڌي هاليجوي:	ال ياقوت والمرجان في شرح غريب القرآن	١٩٧٥ع
٢	حاجي محمود خادم:	محمود اللغات (قلمي)	
٣	غلام حسين جلباڻي:	عربي سنڌي لغت (٣ جلد)	٩٠- ١٩٨٨ع

علم طب جون سنڌي زبان ۾ لغتون

١	حڪيم پرياس:	مخزن الدويات:	١٩٣٥ع
٢	حڪيم محمد جعفر انصاري:	فرهنگ جعفري يا تحفة الدويات	١٩٤٦ع
٣	فرهنگ جعفري ٣ جلد:	نياز همايوني (حڪيم محمد جعفر جي تصنيف كي ڏاڻي سڌاري ۽ سنواري تيار كيو ويو)	١٩٦٠ع

پهاڪن ۽ اصطلاحن جا ڪتاب/ لغتون

١	گلشڪر:	ديوان ڪيولرام سلامتراء آڏواڻي	١٨٦٩ع
٢	سنڌي پهاڪا:	ديوان ڪوڙومل چندن مل ڪلناڻي	١٨٨٩ع
٣	A Hand book of Sindhi Proverbs	روچيرام گجومل ڪرپالاڻي	١٨٩٢ع
۴	سنڌي هوليءَ جي سونهن: (ورجسيون ۽ محاورا)	گهنشيام داس رامنداس پڄت (پڌعيدن)	١٩١٠ع
٥	پهاڪن جي حڪمت:	مرزا قليچ بيگ	١٩٢٥ع
٦	پهاڪن جي پيڙهه	پيرومل مهرچند آڏواڻي	١٩٢٥ع
٧	گلڦند (ياڳو پهريون):	پيرومل مهرچند آڏواڻي	١٩٢٦ع
٨	گلڦند (ياڳو ٻيون)	پيرومل مهرچند آڏواڻي	١٩٢٨ع
٩	A Hand book of Sindhi idoms	موهن لال جوتسنگهه شهاڻي	١٩٣٧ع

* آخري ٽئي لغتون، سنڌي هوليءَ جي بااختيار اداري وٽ موجود آهن، جن جي ڇپائيءَ جو پروگرام آهي.

Gulf Target Institute

۱۰	سنڌي ڪتمنڙا: (عرف اصطلاحات اصغر)	غلام اصغر	۱۹۵۶ع
۱۱	پهاڪن جي پاڙ:	عبدالڪريم سنديلو	۱۹۶۶ع
۱۲	پهاڪن جي پيڙهه:	الهه بخش تالپر	۱۹۶۹ع
۱۳	پهاڪن جي پاڇو:	تيرٿداس پيسومل هاتيراماڻي (بمبئي)	۱۹۷۳ع
۱۴	سنڌي اصطلاح (پاڳو پهريون):	ليکراج ڪشنچند عزيز (بمبئي)	۱۹۷۶ع
۱۵	سنڌي اصطلاح (پاڳو ٻيو)	ليکراج ڪشنچند عزيز (بمبئي)	۱۹۷۸ع
۱۶	ڊُرن جي ڊهلي (پهاڪا ۽ چوٽيون)۲ پاڳا	سترامداس جڙياسنگهاڻي (احمد آباد)	۱۹۸۲ع
۱۷	ماڻڪ ۽ موتي (پاڳو پهريون): (ورجسيون ۽ محاورا)	سترامداس جڙياسنگهاڻي (احمد آباد)	۱۹۸۲ع
۱۸	ماڻڪ ۽ موتي (پاڳو ٻيون)	سترامداس جڙياسنگهاڻي (احمد آباد)	۱۹۸۳ع
۱۹	اصطلاحن جي اصليت:	عبدالڪريم سنديلو	۱۹۸۷ع
۲۰	سنڌي پهاڪا ۽ محاورا:	سنتداس پنهومل ڪشناڻي: مرتب: مرليڌر جيٺلي	۱۹۹۳ع

(جيٺلي صاحب هن ڪتاب تي تفصيلي مهاڳ لکيو آهي، جيڪو جدا ڪتابي صورت ۾ سنڌ ۾ روشني پبليڪيشن ڪنڊياري پاران ۱۹۹۶ع ۾ ڇپيو آهي)

۲۱	سنڌي ورجيسي ٻولي:	ڊاڪٽر شمس الدين عرساڻي	۱۹۹۷ع

نوٽ: ان کان سواءِ هندستان جي مشهور لغت نويس، وشونات دنڪرنروٽي (پوني) مان "پارتيه ڪهاوت ڪوش" نالي هندي- انگريزي پهاڪن جي لغت تن پاڳن ۾ ۱۹۶۷ع، ۱۹۷۹ع ۽ ۱۹۸۳ع ۾ ڇپائي پڌري ڪئي آهي، جنهن ۾ ۱۲۰۰ سنڌي پهاڪن جو معنائون، انگريزيءَ ۾ ڊاڪٽر مرليڌر جيٺلي جون لکيل شامل ڪيون ويون آهن.

۲۰ جولاءِ ۱۹۹۸ع

تاج جويو

سيڪريٽري

سنڌي ٻوليءَ جو بااختيار ادارو

حيدرآباد، سنڌ

Gul Hayat Institute

---

* هن مواد جي تياريءَ ۾ ڊاڪٽر بلوچ جي 'جامع سنڌي لغات'، 'جواهر لغات اکيچار سنڌي' ۽ "هڪ جلدي سنڌي لغات' جي مهاڳن، سنتداس پنهومل ڪشناڻيءَ جي ڪتاب "سنڌي پهاڪا ۽ محاورا" جي ڊاڪٽر مرليڌر جيٺليءَ جي لکيل مهاڳ، مخدوم طالب المولىٰ جي تيار ڪيل "لغات سنڌي مخففات" جي ڊاڪٽر غلام علي الانا جي لکيل مهاڳ ۽ نئين زندگيءَ (مارچ ۱۹۹۳ع) ۾ ڇپيل محبوب اختر پٺاڻ جي "سنڌ ۾ لغت نويسيءَ جي مختصر تاريخ" مضمون مان مدد ورتي وئي آهي (ت. ج)

مهاڳ

سنڌي ۾ لغت سازي جو پهرين وڏو ڪارنامو "جامع سنڌي لغات" هو جيڪا سنڌي ادبي بورڊ طرفان پنجن جلدن ۾ شايع ٿي: پهريون جلد ۱۹۶۰ع ۾ ڇپيو ۽ آخري پنجون جلد هڪ وڏي وقفي کان پوءِ سنہ ۱۹۸۸ع ۾ شايع ٿيو. از بعد وڌيڪ ڪم ڪونہ ٿيو جيتوٽيڪ هن پهرين اشاعت جي ٻئي ايڊيشن لاءِ راقم طرفان تجويز ڏني وئي ۽ اها منظور ٿي.

لغت سازي هڪ مسلسل عمل آهي: ڪنهن ٻه ٻوليءَ جي لغت هڪ پيرو ناهي ڪانہ ڇڏبي پر وري وري پئي ناهبي. اهو انهيءَ ڪري جو ڪنهن ٻه ٻوليءَ جي جملي لفظن ۽ اصطلاحن کي فقط هڪ ئي ڪوشش سان سهيڙڻ مشڪل آهي؛ خاص طرح سنڌي ٻولي پنهنجي لغت جي سرمايي جي لحاظ سان ايڏي وڏي شاهوڪار ٻولي آهي جو ڪنهن پهرين ڇپيل لغت جا ڏهہ ٻيا ايڊيشن شايع ڪجن ۽ هر ايڊيشن ۾ رهجي ويل لفظن ۽ اصطلاحن جو اضافو ڪجي تہ ٻه اڃان کي لفظ ۽ اصطلاح رهجي ويندا. ٻيو تہ علمي ۽ فني لحاظ سان ٻه لغت جي پهرئين ايڊيشن کي سنوارٽو پوندو ۽ اها سُوڌ سنوارَ هر ايڊيشن ۾ هلندي ايندي. ٽيون تہ هر زنده ٻوليءَ ۾ ڪجهہ عرصي بعد کي نوان لفظ ۽ اصطلاح رائج ٿين ٿا جن کي وقت جي معياري استعمال مطابق لغت جي هر نئين دور ۾ داخل ڪرٽو پوندو.

"جامع سنڌي لغات" جي تياري ۽ تڪميل هڪ جذبي ۽ جوش جو نتيجو هو. ان وقت سيني سڃاڻن کي وڏي عبرت وارو افسوس دامنگير هو تہ: 'مار! اڃان سنڌي ٻوليءَ جي پنهنجي سنڌي-مان-سنڌي لغت ٻه موجود ڪانهي' !! جنوري ۱۹۵۲ع ۾ جڏهن 'جامع سنڌي لغات' جي تياري جو ڪم شروع ڪيو ويو تہ ان کي گهٽ ۾ گهٽ وقت ۾ پوري ڪرڻ جو تاڪيد ٿيل هو، جنهن ڪري رات ڏينهن لڳاتار ڪوشش سان جامع لغات جو مسودو ٽن سالن جي مقرر عرصي اندر، ڊسمبر ۱۹۵۴ع ۾ مڪمل ڪيو ويو. باوجود ان جي، ڪم مان هٿ ڪونہ ڪڍيو ويو ۽ مسودي کي وڌيڪ سنوارڻ جو ڪم هلندو آيو، ان وقت جي همت ۽ همت افزائي واري ماحول ۾ پڪي اميد هئي تہ هن پهرئين مسودي کي ايڊٽ ڪري ڇاپائڻ، توڙي ٻئي ايڊيشن لاءِ ڇپيل جلدن جي درستي ڪرڻ جو ڪم هلندو رهندو ۽ اهو راقم جي حوالي هوندو؛ پر باوجود ڪوشش جي اهو سلسلو ڪٽجي ويو.

Gul Hayat Institute

۱۹۹۱ع- ۱۹۹۴ع وارن سالن ۾ جڏهن "سنڌي لئنگويج اٿارٽي" جي چيرمين طور ڪم ڪرڻ جو موقعو مليو تڏهن محسوس ٿيو ته سنڌي لغت بابت تحقيق ۽ تاليف جو ڪم هڪ وڏي عرصي کان بند رهيو آهي ۽ ضروري آهي ته ان کي شروع ڪجي. ان سلسلي ۾ ٽن ڇنئن لغاتن جي تياري تي سوچيو ويو: (۱) جامع سنڌي لغات تي مَبني هڪ جُلدي مڪمل سنڌي لغت؛ (۲) هڪ تفصيلي سنڌي- انگريزي ڊڪشنري؛ (۳) هڪ تفصيلي انگريزي- سنڌي ڊڪشنري ۽ (۴) هڪ اطلاعاتي صحافتي ڊڪشنري. عملي طور تي، 'انگريزي- سنڌي ڊڪشنري' جي رٿا تيار ڪئي وئي ۽ پڻ 'هڪ جلدي سنڌي لغت' جو ڪم هٿ ۾ ڪنيو ويو. ته جئن علمي ادبي ۽ تعليمي ضرورت جلد پوري ٿي سگهي. البت هن ڪم لاءِ گهربل ڇاڻو عملي توڙي خرچ جي ڪمي سببان، هڪ جدا آفيس قائم ڪرڻ بدران چيرمين جي حيثيت ۾ اهو ڪم مون پاڻ سنڀاليو ته جئن ٿورو ئي ٿورو ڪم، پر ٿيندو رهي، شيخ محمد اسماعيل جنهن کي اٿارٽيءَ جي ڪتابن کي ڇپائي جي مرحلي تي ڏسڻ ۽ پروفن پڙهڻ لاءِ مددگار طور مقرر ڪيو ويو هو تنهن کي وڌيڪ اها ذميداري سونپي وئي ته جيڪو وقت بچي سو "هڪ جُلدي سنڌي لغت" جي ڪم ۾ لڳائي. ساڳئي وقت اهو اهتمام ڪيو ويو ته جيڪو مواد جئن ئي تيار ٿئي سو آفيس ۾ منهنجي نظر مان گذري ۽ ڪامپيوٽرن وارو عملو ان کي ڪمپوز ڪري ته جئن جيترو جلد ٿي سگهي اوترو پروف پڙهيا وڃن ۽ 'ٽربسنگ پيپر' ڪڍيا وڃن. انهيءَ رٿا ۽ احتياط سان، ڊسمبر ۱۹۹۳ع تائين لغت جي ترتيب مطابق، الف- بي جي پهرين يارهن اکرن (ا ب ٻ پ ت ٽ ث ٺ ٿ پ ۽ ج) وارن لفظن ۽ اصطلاحن جو مواد بنا ڪنهن وڌيڪ خرچ جي مرتب ڪري ڪمپوز ڪرڻ لاءِ ڪامپيوٽر عملي جي حوالي ڪيو ويو.

فيبروري ۱۹۹۴ع ۾ چيرمين جي عهدي تان منهنجي سبڪدوش ٿيڻ سببان هن لغت جو ڪم في الحال بند ٿي ويو ۽ جون ۱۹۹۴ع تائين بند رهيو. انهي ڪري اٿارٽي جي سربراه ڏانهن سفارش جو خط لکيو ويو ته باقاعدي عملو مقرر ڪري هن ضروري ڪم کي پورو ڪرايو وڃي.

اٿارٽي کان مختصر جُز-وقتي عملي جي مقرري جي منظوري ملڻ تي، ۱۶- جولاءِ ۱۹۹۴ع کان هن لغت جو ڪم وري شروع ڪيو ويو. هن سڄي ڪم کي ٻن سالن ۾ پوري ڪرڻ جو پروگرام رٿيو ويو پر ڪن سببن جي ڪري وڌيڪ وقت لڳو. هڪ ته اڳئين ٿيل ڪم

Gul Hayat Institute

تي نظر ڪندي معلوم ٿيو تہ ڪامپيوٽر ۾ پريل يارهن اکرن واري مواد مان پنجن اکرن (ٽ ٺ ث پ ڄ) جو مواد اُڏامي ويو هو. انهيءَ رهيل ڪم کي نئين سر پوري ڪرڻ ۾ چار مهينا لڳي ويا؛ لغت جي مواد جي تصحيح ۽ ترتيب کان سواءِ، پروفن پڙهڻ تي ڪيل تخميني کان وڌيڪ وقت لڳو: جئن تہ سڄو ڪم جُز- وقتي (پارٽ ٽائيم) عملي جي مدد سان ڪرٽو پيو انهيءَ ڪري لازمي طور گهٽو وقت لڳو. بهرحال ڪم باقاعدگيءَ سان مسلسل طور هلندو رهيو ۽ جون ۱۹۹۷ع جي خاتمي تي پورو ٿيو.

هن 'هڪ جُلدي سنڌي لغت' جي ترتيب ۽ تاليف جو بنياد انهن ساڳين اصولن تي رکيو ويو آهي جن جو تفصيل 'جامع سنڌي لغات' جلد پهرين جي مهاڳ ۾ ڏنو ويو آهي. خاص طرح هينيان اصول مدنظر رکيا ويا آهن.

- الف- بي جي تختي هينئين طور ساڳي 'جامع سنڌي لغات' واري قائم رکي وئي آهي:

ا ب ٻ پ ت ٽ ٺ ٿ ٽ ٿ ڀ ج ڄ جھ ڃ ڇ ڃ ح خ د ڏ ڈ
ذ ڍ ر ڑ ز س ش ص ض ط ظ ع غ ف ڦ ق ڪ ک گ
ڳ گھ ڱ ل م ن ڻ و ھ ء ي

- هر اصولي لفظ کي ڪارن اکرن ۾ چٽو ڪري رکيو ويو آهي ۽ ان بعد هينان ان سان لاڳاپيل اصطلاحن کي آندو ويو آهي.
- 'الف' هيٺ، اول مد (آ) سان شروع ٿيندڙ لفظ رکيا ويا آهن، ڇاڪاڻ تہ 'مد' کي 'الف' جي پويان 'الف' جي برابر تسليم ڪيو ويو آهي.
- معنيٰ هيٺ، زائد مترادف لفظن کي ڇڏي، مختصر طور تي معنيٰ کي واضح ڪندڙ لفظ لکيا ويا آهن. جيڪڏهن ڪنهن لفظ جون معنائون هڪ کان وڌيڪ آهن تہ دم (.) جي نشاني سان هڪ معنيٰ کي ٻي معنيٰ کان جدا ڪيو ويو آهي.
- مذڪر ۽ مونث لاءِ (ذ) ۽ (ث) نشانيون رکيون ويون آهن، پر 'واحد' ۽ 'جمع' جي وضاحت کي ڇڏيو ويو آهي.
- عام رائج ٻولي ۾ گهٽ استعمال ٿيندڙ دقيق علمي ادبي لفظ، طبي ۽ فني اصطلاح، قومن قبيلن شهرن جا نالا ۽ ٻيا اهڙا اسم خاص ڇڏيا ويا آهن.
- "جامع سنڌي لغات" واري ذخيري کي اختصار سان آندو ويو آهي، ۽ کي ٿورا نوان لفظ ۽ اصطلاح بہ شامل کيا ويا آهن.

Gul Hayat Institute

'جامع سنڌي لغات' جو مواد ۳۰۸۸ صفحن ۾ ڇپيل آهي ۽ هن 'هڪ جلدي سنڌي لغت' جو مواد ۷۳۴ صفحن ۾ سمايل آهي. 'جامع سنڌي لغات' ۾ شامل لفظن ۽ اصطلاحن جو تعداد نوي کان ٽيانوي هزارن تائين آهي، ۽ هن مختصر "هڪ جلدي سنڌي لغت" ۾ ستاويهه هزار کن لفظ ۽ اصطلاح شامل آهن. ايندڙ ايڈيشن ۾ رهيل خامين کي کڏي خوبين کي وڌائي سنگهجي ٿو. هن مرحلي تي خاص تسلي بخش ڳالهه اها آهي جو هن رٿا جي تڪميل سان 'هڪ جلدي سنڌي لغت' جو بنيادي خاڪو هڪ مادل طور قائم ٿي ويو جنهن جي روشني ۾ هر ايندڙ ايڈيشن جي تياري ۽ تڪميل ۾ آساني ٿيندي.

هن لغت جي ڪ لاءِ رکيل 'پارٽ ٽائمر' عملي مان شيخ محمد اسماعيل منهنجي معاون طور ڪم ڪيو ۽ مختيار احمد بلوچ پروفن پڙهڻ ۾ مدد ڪئي. استاد محمد اسماعيل کي جس جڳائي جنهن هن ڪم لاءِ وڌيڪ وقت ڏنو، ۽ لفظن ۽ اصطلاحن کي ترتيب ڏيڻ جو ڪم خير خوبي سان نباهيو. لفظن جي چوند ۽ معنيٰ ۾ خامين لاءِ آءٌ پاڻ ذميدار آهيان.

آخر ۾ آءٌ سنڌي لئنگويج اٿارٽي جي سربراهن جو شڪرگذار آهيان جن منهنجي سبڪدوش ٿيڻ کان پوءِ به منهنجي صلاح قبول ڪئي ۽ هن لغت جي ڪم کي جاري رکڻ ۾ هرطرح تعاون ڪيو جو هي ضروري ڪم خير خوبيءَ سان پورو ٿيو.

حيدرآباد- سنڌ
۱۰- جولاءِ ۱۹۹۷ع

[ڈاڪٽر نبي بخش خان بلوچ
پروفيسر ايمرائيٽس ۽
پروفيسر علامه قاضي چيئر
سنڌ يونيورسٽي]

Gul Hayat Institute

الف

ا: ذ (ع) أچار "الف". سنڌي، فارسي، عربي "الف- بي" جو پهريون اکر. ابجد موجب عدد هڪ.

آبُ: ذ (ف) پاڻي. اوزارن يا جواهرات کي ڏنل پاڻي. سون جواهرات جو اوجر. مانُ- عزت.

آبائتو: ص. عزت وارو- مانائتو.

آبُ تابُ: ذ. شان شوڪت. ٺٺ ٺانگر. رعب تاب. چمڪو-رونق.

آب پاشي: ث. پوک کي پاڻي ڏيڻ جو عمل- ريج.

آب حيات: ذ. اهو پاڻي جنهن جي پيڻ سان دائمي زندگي ملي.

آبدار: ذ. پاڻي وارو. پاڻي چڑهيل (هٿيار، اوزار). واهن جي پاڻي جي سنيال ۽ ورهاست ڪندڙ انجنيري ڪاتي جو هڪ ملازم.

آبُ داڻو: ذ.(آب و دانه) داڻو پاڻي- چُوڻو پاڻي.

آبدوز: ث. پاڻي هيٺ آيل. پاڻيءَ جي سطح کان هيٺ هلندڙ هڪ قسم جو بحري جهاز.

آبديدَه: ص. اکين ۾ ڳوڙها پرجي آيل.

آبشارُ: ذ. پهاڙي نهر يا چشمي جو مٿانهين تان ڪرندڙ پاڻي.

آبڪاريِ: ذ. شراب ۽ ٻين نشيدار شين جي چوڪسي رکندڙ ڪاتو.

آبْڪَلانِي: ث. دريائن ۾ پاڻيءَ جو چاڙهه. پاڻي جي چاڙهه جي موسم (جولاءِ، آگسٽ وارا مهينا).

آب هوا: ث. پاڻي ۽ هوا جي گڏيل ڪيفيت. ڪنهن ملڪ يا شهر جي موسمي حالت.

آبِي: ص. پاڻي جو. پاڻي وارو. پاڻي ۾ رهندڙ (جانور، پکي). ڏڏو (تاثير).

آبياريِ: ث. باغن يا پوکن کي پاڻي ڏيڻ جو ڪم- آبپاشي.

آبِيانو: ذ. پوک لاءِ واهن مان ڪنيل پاڻيءَ تي مقرر ڏل.

آبادُ: ص (ف) سرسبز (پاڻي جي ڪري)- سائو. پاڻي، ساوڪ ۽ ماڻهن جي ڪري وسايل (ملڪ، شهر، علاقو، بَر)- وسندڙ. پوکيل.

آباد ٽيڻ: زمين جو پوک هيٺ اچڻ. شهر يا ڳوٺ جو وسڻ. سکيو آسودو ٽيڻ.

آبادگار: ص. زمين کي آباد ڪندڙ- پوک ڪندڙ. ڪڙمي- هاري.

آبادِي: ث. پوک. وسندي واري جاءِ- بستي. آدمشماري.

آبادي ڪرڻ: (طنزيه) ڪجهه نه ڪرڻ.

آباءُ: ذ (ع) آبا- پِيُرَ. ابا ڏاڏا (عموماً "اجداد" سان گڏ ڪم ايندڙ لفظ).

آباءُ اَجداد: ذ. ابا ڏاڏا. پيڑهي يا قوم جو بنياد وجهندڙ وڏا.

آباڻِي: ص. اباڻو- موروثي- خاندائي.

آبَتَ، آبَتَ: ث. ٻني ٻاري يا ڪاٽيءَ جي ڪم ۾ هڪٻئي جي مددگاري- ونگار.

آبِرُو: ث (ف) مُنهن جو پاڻي. مُنهن جي رونق. عزت- مانُ.

آبرو جهلڻ: (طنزيه) بي عزتو ٽيڻ.

آبرو وڪڻڻ: عزت وڪڻڻ. ذليل ڪم ڪرڻ. بدپيشو اختيار ڪرڻ.

آبِرِي: ث. سنڌ جي قديم موسيقي جو هڪ سُر. شاه جي رسالي جو هڪ سُر.

Gul Haya Institute

آبڑي: ث. "ابڑا" قوم جي بستي.
آبگير: ذ. گهوڙن جي هڪ بيماري (جيڪا گهٽي پنڌ کان پوءِ يڪدم دائي کارائڻ ۽ پائي پياريڻ مان ٺئي).
آبگينہ: ذ (ف) شراب جو شيشو يا گلاس. آرسي- آئينو.
آبنوس: ذ (ف) وڻ جو هڪ قسم (جنهن جو ڪاٺ ڪارو، نهرو ۽ قيمتي ٺئي).
آبو: ذ. پائي گڏيل چدي ينگ جو چُڪو. ينگ.
آيارَهُ، آيارِهُ: مر. تعريف ڪري پڌائڻ- ڦندائڻ. هُشي ڏيڻ- ٽيڪر ڏيڻ. همٿائڻ.
آيامُ: ذ (ع، آيهم) ننڍڙو ٻارُ (جنهن کي ڪا سمجهه نه هجي)- معصوم.
آيامَهُ: مر. ڦندڻ- پَڏڻ. آڪڙڻ. آٽڻ.
آيُون: ذ. اڏ ڪچو ڪير وارو آن. آن جا ڪيرا سنگَ (ڪٺڪ، جوئر، باجهري جا).
آتُ: ذ. اُپڙڪو. اوڪارو- اُلٽي.
آتروِيلا:ث. لوچ پوچ- آنڊ مانڊ- بي آرامي.
آتش، آتِش: ث (ف، آتِش) باهه- آگ. ڪاوڙ- چڙ. سارُ (دل جو)- سوز. گرمي- حرارت. آڃ.
آتش بازي: ث. باهه جي راند. دارون سازڻ جو تماشو. بارود مان ٺهيل سامان (ٽٽاڪا وغيره).
آتش پَرَست: ص. باهه جو پوجاري- جوت جو پوجاري. زردشتي مَت جو پوئلڳ- گبر.
آتشدانُ: ذ. گهر جي ويهڻ واري ڪمري ۾ باهه ٻاريڻ جو خاص ڪُڙڪو (جنهن مان دونهين جي نيڪال لاءِ بخارو ٺهيل هجي).
آتِش فِشان: ص. باهه وَسائيندڙ . برندڙ (جبل).
آتشڪَده: ذ. پارسين جو عبادتگاهه (جنهن ۾ باهه سدائين برندي رهي).

آتِشِي: ص. باهه جو. باهه وارو. باهه جو اثر رکندڙ. جوشيلو. چيڙاڪ.
آتمُ: ذ (سن) روح. دِل- مَنُ. نفس. ذات. فهم. جان.
آتما: ث. آتم. روح جي بلند پروازي جي حالت. ضمير. نفس.
آتم ڪَهاڻي، آتم ڪَتا: ث. روحاني فلسفو. حياتي جو احوال- سوانح عمري.
آٽڻُ: ذ. گهر ۾ عورتن جو گڏجي سُٽ ڪتڻ جو هنڌ. آستانو.
آٽڻُ اُجهامڻ: ڪتڻ وارين جو ٽڙي پکڙي وڃڻ. محفل اُجڙي وڃڻ.
آتو: ص. بيتاب- بيقرار. بيزار. ڪَڪَ- ماندو. لاچار- عاجز. ضررتمند- گهُرجائو. تکڙو- اُبهرو.
آتُتُ: ذ. دلداري- دلاسو. ڏيڙ- سهارو.
آتَرَ: ذ (سن، آشتَر) گڏهه جا ٽڙا. گڏهه تي باربرداري يا سواريءَ لاءِ ٻڌل ٽيڙ.
آتر پَڌائڻ: ٽيڙ ٻڌائڻ- سامان سميت ڪدي چڙڻ.
آتر پاتر: ظ. ٻئي هَٽ چڙي (هلڻ)- بنا ڪنهن ٽيڪ جي (پنڌ ڪرڻ).
آتِرَڻُ، آتَرڻُ: مر. هلندي ٿاٻو ڪائڻ- ٿاٻڙڻ. ٿاٻو ڪائي ڪرڻ. وڇڙي ڪرڻ. آڏيڙا ڪائڻ.
آتڻُ: ذ. هٽ ۾ موجود ساڇُو مال (ڳهه، رقم، مال وغيره). مُوڙي. ڏيڙ- ٽيڪ. پرجهلو. دلاسو- آتُتُ.
آتاماتا: ظ. آمهون سامهون ڏي وٺ- وهنوار.
آتاماتا ٽيڻ: برابر ٽيڻ (ليکي ۾)- وهنوار ٽيڻ.
آتِجَڻُ: مر. رِجڻ- ڳرڻ. رِجي ملي وڃڻ. وٽجي سٽجي وڃڻ.
آٽڻُ: مر. ڳارڻ- پگهارڻ- رجائڻ (سون، چاندي يا ڪو

Sufi Nayat Institute

ڏاتو). رجائي صاف ڪرڻ.

آئڻ: ذ. ماني پچائڻ وقت پٽڙي ڳوهيل آٽي کي لوڻ لاءِ سڪل اٽو- پليٽ.

آٹو، آنٹو: ذ. گهوڙي جي ڏوڙ جو هڪ چڪر- وراٹو.

آٹيرَهِ: ث. سُٽ ويڑهڻ لاءِ ڪاٺ جي ڳلي. ڪورڪي ڪم جو هڪ اوزار- ناري.

آٹِرجَڻُ، آٹِرڻُ: م. لڑائيل پاڻي ۾ مٽيءَ جو تر وڻڻ.

آثارُ: ذ (ع، واحد. اثر) اثر. نشانيون- اهجاڻ. ويران بستي جا نشان.

آثار قديمہ: ذ. پراڻا يادگار. تاريخي واقعات جا اُجڙيل نشان.

آپُ: ض. پاڻ- خود. پنهنجي سر.

آپُ گھاتُ: ذ. پاڻ کي مارڻ- خودڪشي.

آپَت، آپس: ث. پنهنجائي- عزازت- برادري.

آپدا: ث (سن) مٽان آيل مصيبت. آسماني آفت. مصيبت. عذاب.

آپريشَن: ث (انگ) علاج خاطر بدن جي عضون جي وڍ ٽڪ- جراحي.

آپو: ذ. پاڻ پڻو- خودي. انانيت. تڪبر.

آپي خانِي: ث. خود خيالي. خودمختاري. وڏائي.

آپي شاهِي: ث. پنهنجي بادشاهي. زوراوري- ڏاڍائي.

آپي کان نڪرڻ: ماڻهپي مان نڪرڻ. هوش مان نڪرڻ. ڪاوڙ ۾ وهلور وڃڻ.

آجِرُ: ص (ع) اُجرت تي ڪم ڪندڙ. مزور.

آجِڪو: ذ (ف، آذوقہ) چُوٹو. روزي. روزانو قوت (جنهن کان سواءِ جيئرو رهي نہ سگهجي). داڻو پاڻي.

آجائِي: ث. آزادي- نجات. واندڪائي- فرصت.

آجو: ص. آزاد- چُٹل. واندو- فارغ (ڪم مان).

آجِيان: ث (سن) ڪنهن جي اچڻ تي خوشي جو اظهار. مرحبا. خيرمقدم.

آجهاپُ، آجهاپو: ذ. آجهو. ٹوري ننڊ- جهُوٹو. آرام.

آچارِ: ظ. جهڙو- جيان- وانگر.

آچارُ: ذ. امين جو راجوڻي فيصلو. انصاف روءِ فيصلو- نياءُ. هَلي چَلي- ريت رسم. آچر (ڏينهن). سانڌاڻو.

آچارِي: ص (سن آچاريہ) علم جي روشنائي وارو. سِکيا ڏيندڙ. مذهبي اصولن جو پابند. آچار ڪندڙ. فيصلو ڪندڙ.

آچامُ: ذ (ف. آماج) تِير چٽڻ جو نشان- هدف.

آچَرُ: ذ (سن. آدتيہ وار) هفتي جي ستن ڏينهن مان هڪ ڏينهن- آرتوار.

آچَ: ث. صلاح- پيشڪش. وات ڪُڪائي. اعلان. واکُ.

آچارُو: ذ. غيبات جو پاچو. سمنڊ جي سخت چولي يا تيز وهڪرو.

آچِلائِنُ، آچُلائِنُ: م. مٽاچرو هلڪو ڏوڻڻ (ٽانءُ، ڪپڙو). آگهارڻ (ٽانءُ). چاچولڻ (ڪپڙو).

آچَنُ: م. ڪا شيءِ پيش ڪرڻ. ڪنهن شيءِ ڏيڻ جي صلاح هڻڻ. آچ ڪرڻ.

آخِرُ، آخَرُ: ذ (ع) پڇاڙي- انت. ڇيهہ- دنگ. نيٺ.

آخِرَ دَمُ: ذ. پڇاڙي وارو پساه. موت جو وقت. پڇاڙي سوڏو. توڙ تائين.

آخِرَ زَمانُ: ذ. پڇاڙيءَ وارو زمانو. قيامت جي ويجهڙائي وارو وقت.

آخِرَ ظُهرُ: ث. ٻپهري نماز (جا جمعي نماز بعد "آخر ظهر" جي نيت سان پڙهجي).

آخِرڪار: ظ. آخرين طرح- نيٺ نڏان.

آخري، آخرين: ظ: سڀ کان پويون. نيٺ.

Gul Hayat Institute

آخِري وقت: ذ. حياتيءَ جو پڇاڙيءَ وارو وقت. سڪرات جو وقت. دنيا جو پويون زمانو- ڪلجگ.

آخِرَتِ: ث (ع) پڇاڙي- پڇاڻي (دنيا جي). قيامت. ٻيو جهان.

آخُونڊُ: ذ (ف) ديني تعليم ڏيندڙ اُستاد (فقيه، مُلا). ابتدائي درجي وارو معلم.

آدِ: ث (سن) منڊ- آغاز- ابتدا. اصل. پهريون- بنيادي.

آدِ جُڳادِ: ث. اصل زمانو. قديم زمانو.

آداب: ذ (ع. آدب جو جمع) چڱيون عادتون- اخلاق. ادب جو قاعدو ۽ سليقو. نياز نوڙت سان سلام- تعظيمون.

آدابَ: ذ (ع. عذاب) تڪليفون- اهنج- ايذاءَ- سُورَ.

آدَمُ: ذ (ع) پهريون ماڻهو (جنهن کان انسان ذات جي ابتدا ٿي). خليفه الله. ماڻهو- آدمي.

آدم خور: ذ. ماڻهو کائيندڙ (انسان، ديو، جانور).

آدم زاد: ذ. آدم جو ڄڻيل. آدم جو اولاد. بني نوع انسان.

آدمشماري: ث. هر ڏهين سال ملڪ جي ماڻهن جي ڳڻپ.

آدمي: ذ (ف) آدم زادو- ماڻهو- بشر- انسان.

آدَمِيَّتِ: ث (ع) ماڻهپو- انسانيت.

آديسُ: ذ (سن. آديش) گرو کي ڪيل شوق ۽ ميڙتا جو سلام. نمسڪار. جوڳين جو سلام.

آڏارُ: ذ. ٽيڪ- جهل. سهارو- ڏيڙ.

آڏائوُن: ذ. اڌ سال يعني چيٽ ۽ ڪتيءَ جي وچ وارو ٽيون فصل (جنهن ۾ گدرا، گوار، جوئر، وغيره ٿين).

آڏَرَ: ث. ٽيڪ- جهل. ڏيڙ- سهارو. مان- آڇيان.

آڏر ياءُ: ذ. آئي جي عزت. مرحبا- آڇيان. ٽهل ٽڪور- خاطر مدارت.

آڏُوتي: ص دنيا کي ترڪ ڪندڙ- تارڪ. سنياسي فقير.

آڏي: ث. اڌ رات. اڌ رات جو وقت.

آڏي مانجهي: ث. اڌ رات ۽ منجهند. اوير سوير.

آڏيڙا: ذ. ڏڪا- ٽاپا.

آڏيلو: ذ. اڌ- پٺسو. اڌ- پٺسي وارو اڳيون سڪو.

آڏ، آڏِ: ث. آڏو رکيل شيءِ يا آڙڪ. رندڪ- آڙ. ڇت وغيره کي ٽيڪ لاءِ ڏنل ٽوڙي- جهل.

آڏارَهُ، آڏارِهُ: م. اوبارڻ. اڏو گابرو رڌڻ (گوشت وغيره)

آڏاڻو: ذ. ڪپڙي جي اُڻاوت جو ماندڻ.

آڏِتُ: ذ (سن. آدتيه) سجُ- شمس.

آڏ تِرچو: ص. آڏو ٽيڏو- مٽانهون ۽ پاسيرو.

آڏڙي: ث. آڏ- ٽيڪ- جهلَ. رندڪ. مَلهه جو هڪ داءُ. بهانو- عذر.

آڏو: ص. ڏنگو- ٽيڙو- ٽِڏو. اڳيان- سامهون. روبرو- مقابل.

آڏو اچڻ: سامهون اچڻ. رندڪ وجهڻ. مخالف ٿيڻ.

آڏو ٽيڏو، آڏو ٽِڏو: ظ. ڏنگو ٽڏو- آسيرو پاسيرو. جهڙو تهڙو- معمولي.

آڏ وَڏائي: ث. حسبي نسبي يا خاندائي فخر، ورثي ۾ مليل مرتبو- آڏَ. ابائي ڏاڏائي ريت.

آڏِي پُڇا: ث. ڪورٽ ۾ شاهد کان سندس ڏنل بيان بابت قانوني پڇا- جرح.

آڏُوڪو: ص. ٽورو آلو- ٽورو پسيل. پوريءَ طرح نہ سُڪل (ڪاٺ، ڪپڙو).

آڏَ: ث. سور کان مهٽ واري مالش (جسم کي يا ڪنهن عضوي کي).

Gul Hayat Institute

آڌَ سُوٽ: ث. جسم جي عضون کي آڌڻ ۽ تيل مکڻ. عضون جي مَهٽ سهٽ.

آڌَمَکَ: ث. جسم جي عضون کي آڌڻ ۽ تيل مکڻ جي مهٽ سَهٽ.

آڌائڻُ: م. مالش ڪرائڻ (بدن يا عضون کي). آڌَ سُوٽَ ڪرائڻ.

آڌڻُ، آڌِڻُ: م. تيل سان بدن کي مَهٽ ڏيڻ- مالش ڪرڻ. مهٽ سهٽ ڪرڻ (ويم واري زال کي). هٽ هڻڻ (چڪيءَ کي).

آڌو: ص. وڏيءَ عمر وارو (سٺ ستر سالن کان مٿي چڙهيل)- ٻڍو- پوڙهو. ماڻهو جو نالو.

آڌو ٻُڍو، آڌوڙو ٻُڍوڙو: ص. گهٽو ڪراڙو- تمام پوڙهو.

آڏُقو، آڏُوقو: ذ (ف. آڏُوقه) آڇکو- قوت. چوڳو- چُوٽو.

آرَ: ث (ف. آرَه) لوهي نوڪدار سُوئو (ڪاغذ، چمڙي وغيره ۾ سوراخ ڪرڻ لاءِ).

آرِ: ث. جيت جو هڪ قسم. برسات جي موسم ۾ وٽن ۾ آواز ڪندڙ تڏِ. ماکيءَ جي مانارين واري ٽاري.

آرُ: ذ. وهڪري جي چوطرفي تيزي يا چِڪَ. درياءَ يا سمنڊ ۾ ڪُن پيدا ڪندڙ وهڪرو. درياءَ جو ڪُن. درياءَ جي تِکَ. لاڙو (دل جو). چِڪ- ڪشش. آڪيرَ. لاڙ- هيڄ- چاهه.

آراڏو: ص (ع. علحده) الڳ- جدا. انوکو. نرالو.

آرازِي: ث. اڻ منداڻتي جوئر (جيڪا فقط گاهه طور پوکجي). آرهاڙي ڏٺ (سڳر، پسي، پيرون). ميهن، چيڙن ۽ ريڙين جي ڪچرين جو ٻوڙ.

آراسته: ص (ف) سينگاريل. چانگيل. درست.

آرامُ: ذ (ف) جسماني آسايش واري حالت- فرحت. سک. تندرستي- صحت. فراغت- واندڪائي. نند.

آرام پَسند، آرام طلب: ص. آرام چاهيندڙ. تڪليف يا جاکوڙ کان پڇندڙ. سست. ڪاهل.

آرام ڪُرسِي: ث. ٻانهُن واري وڏي ڪرسي (جنهن تي اڌوگابرو ليٽي يا آرام سان ويهي سگهجي).

آرامگاه: ث. آرام جي جاءِ. نند جو ڪمرو.

آرامي: ص. آرام ۾ پيل- ستل. بي فڪر- خوش.

آرائي: ث. گرمي سبب جسم تي نڪتل نندڙو چُلٿو.

آرائِيُون، آرايُون: ث. گرمي ۾ جسم تي نڪتل داڻا- پٽ.

آرائِين: ذ (سن) ياڄيون پوکيندڙ. باغائي. هڪ ذات جو نالو.

آرائِش، آرايِش: ث (ف) زيبائش- سينگار. ناهه ٿوهه- ڏيک ويک.

آرِتوارُ: ذ (سن. آدتيه وار) آچر ڏينهن.

آرَپارَ: ذ. سڃاڻپ جا نشان. پار.

آرپارُ، آروپارُ: ظ. هِن پرَ ۾ هُن پر- هِن پار ۽ هُن پار. هِن ڪَپ ۽ هُن ڪپ. هڪ پاسي کان ٻئي پاسي تائين.

آرڊَرُ: ذ (انگ) حڪم- فرمان.

آرزُو: ث (ف) آس- اميد. سَڌ- خواهش. دلي مراد.

آرزُو مَند: ص. اميدوار- خواهشمند.

آرس: ذ. بدن ۾ سُستيءَ واري حالت. سستي- ڪاهلي. ڪَرَ- لِگّ.

آرسِي: ص. سست. ٿوٻي.

آرِسِي: ث. آئينو- تِکَ.

آرسي ڏيکارڻ: اعمالن کان واقف ڪرڻ. ڪرتوت ظاهر ڪرڻ.

آرگَنَ: ذ. ارڪان- لڇڻ.

آرماڙُ: ذ. بحري جنگي جهازن جو ميڙُ- بحري ٻيڙو.

Gul Hayat Institute

آرَڙُ: ذ (سن) ٻيلو. ٻوڙ واري ايراضي جو جهنگ. گدرن ۽ هنداڻن جي ٻوک. ياڄين بَکر جي پوک. جنگ جو ميدان. لڙائي.

آرو: ذ. آرُ- لاڙو. دل جو لاڙو- رجحان. پيار- قرب. لاڙ- انگل. درياء جي پاڻيءَ جو زور. ڪُڪڙِ (يا ٻئي پکيءَ جي) آنن تي ويهڪ.

آرو پچائڻ، آرو ڪرڻ: آنن تي ويڙل پکي وانگر جهوڪ ٻڌي ويهڻ. گهر ۾ اندر گهڻو وقت ويهي رهڻ. انگل ڪرڻ- لاڙو رکڻ.

آرَهَڙُ: ذ. اونهارو.

آرِي: ث (ف. آره) ڪاراڻي- تنديو ڪَرڻ.

آرِي: اسم خاص. "عالي" نالي جو سنڌي اچار. "آري جام"= پنهونءَ جو ٻيءُ. معزز بلوچ سردار.

آرِياڻي: ث. معزز عورت. ٻيبي- سيدياڻي.

آرِينڙو، آرِينو: ذ. هڪ قسم جو وڻ ۽ ان جو ٻج (ٻج کي ڇڻي پاڻي ۾ چاڇولڇي ته صابڻ وانگر گڇي ڪري، جنهن ۾ ريشمي ڪپڙا ڏوپن).

آڙَ: ث. اوٽ- اولو- پردو. ڏِکُ. آڏهو. آڏ- روڪ. وَجهه- ٻَٽگُ.

آڙاهُ، آڙَهُ: ذ. باهه جو وڏو مَچُ. ڪُورو. (ص) تمام وڏو ۽ اونهو- اٽاهه.

آڙَنگُ: ذ. برسات کان اڳ هوا جي ڳُهٽَ. اُبَس- ٻوُست. رُڳهَ.

آڙُو: ذ (ف. آلو) ميوي جو هڪ قسم. آلو بخارو.

آڙِي: ث. ڏاندي پکي جو هڪ قسم- مرغابي.

آڙِيڪاپُ: ص. چالاڪ- هوشيار. اٽڪلي. حرفتي.

آزادُ: ص (ف) خود خيال- پنهنجي مرضي وارو. آجو ڇُٽل. ڪُليل. ڇڙواڳ. واندو. اڪيلو.

آزاد طبع: ص. خود خيال. پنهنجن خيالن جو بنا ڊپ جي اظهار ڪندڙ. بي پرواهه.

آزادِي: ث. خود خيالي. خودمختياري. ڇوٽڪارو- رهائي. فرصت- واندڪائي.

آزارُ: ذ (ف) تڪليف- اهنج. عذاب. ايذاءُ- سُور- درد. جنجال. بيماري.

آزارَهُ، آزارِهُ: م (ف. آزاريدن) تڪليف ڏيڻ. رنجائڻ. ڏکوئڻ. ستائڻ- تنگ ڪرڻ.

آزُردَه: ص (ف) تڪليف ۾ مبتلا. ناخوش. ڏکويل. غمگين. اُداس- ملول. پريشان. ڪَڪِ- بيزار. آتو.

آسَ: ث (سن. آشَ، ف. آز) اُميد. خواهش- سَڌ.

آسَ اُميدَ: ث. اولاد ۽ ان جي شاديءَ جي مُراد. جيئري ئي مقصد جي تڪميل.

آسا: ث. (سن. آشا) آس- اميدَ. خواهش- تمنا. غرض- حاجت. هڪ راڳڻيءَ جو نالو.

آسابَنَدُ: ص. جنهن تي اميد ٻڌل هجي. آسرو- آڌار. ڏِڏ- آٽت.

آسائتو، آسائوُ: ص. سِکَ وارو- سڪايل. اميدوار. سيکڙو.

آساسُ: ذ (ف. آسايش) آرام- سک. فرحت. ساهي.

آسامِي: ث (ع. آسماءُ جو جمع) نالي وارو شخص. شاهوڪار گهر. دولتمند فرد. مڪيه ماڻهو.

آسانُ: ص (ف) سَولو- سهنجو- سوکو.

آسانِي: ث. سهنجائي- سَوَلائي- سهولت.

آسانگو: ذ. لاڳاپو- تعلق. سانگو- آسرو- پروسو. ڏِڏ. پيار- اُڪير.

آسائشَ، آسايَش: ث (ف) آرام- راحت- سک. فرحت. ساهِي.

آسائش گاه: ث. آرام ڪرڻ جي جاءِ. ريسٽ هائوس.

آستِينَ: ث (ف) ٻانهَن- بازُو (پهراڻ، ڪوٽ، قميص

جو).
آسپاس، آسي پاسي: ظ. چوطرف- چوڌاري- اِردگرد. ويجهو.
آسَرَ: ث. آس- اميد. آسرو.
آسَروَند: ص. اميدوار- آسائو.
آسَرَ پوٽا: ذ. هڪ ذات جو نالو. (ص) ٽلها دلاسا ڏيندڙ. ٻڌاڪي.
آسِرو: ذ. اُميد- آس. پروسَو. دلاسو. سهارو- ڏِڍ.
آسِري هڻ رکڻ: اجايو دلاسو ڏيڻ. دغا ڪرڻ.
آسِمان: ذ (ف) آڪاس- اُپ.
آسماني: ص. آسمان جو- سماوي. آسمان جهڙو- هلڪو نيرو (رنگ).
آسَڻُ: ذ (سن آسَنَ) ويهڻ جي جاءِ- پاٽاري. فقيراڻو تڪيو. "جوگ" ۾ ويهڻ جو هڪ نمونو.
آسُودَگِي: ث (ف) خوشحالي. فرحت- راحت. سُکون- دلجمعي.
آسُودو: ص (ف. آسوده) سُکيو- خوش. بي فڪر. خوشحال- هوندوارو. شاهوڪار.
آسيبُ: ذ (ف) صدمو- ڏکُ. اهنج- تڪليف. آفت. جِنّ پُوت. لڳت جو حساب.
آسيب زَدَه: ص. جِنّ پوت جي اثرهيٺ- لڳت وارو.
آسيرو پاسِيرو: ظ. آڏو ڏڏو- ڏنگو ٽيڙو.
آسيرو پاسيرو ٽيڻ: بُت کي وٽڻ سٽڻ (ٽڪ يا نٽائڻ سبب). نت نٽاءِ ڪرڻ.
آسِيسَ: ث. دعا. راحت. سک- آرام.
آشَ: ث (ف) پٽڑي رَپ- پيچ. رَسُ.
آشتِي: ث (ف) صفائي- اَمُن. صلح- ناهه.
آشُفتَهَ: ص (ف) پريشان- حيران. عاشق- ديوانو.
آشڪار: ص (ف) ظاهر- چٽو- نروار.
آشِڪارا: ذ (ف) "سچل" جو پارسي شعر ۾ تخلص.
آشِنا: ص (ف) دوست- يار. واقف- سُڃاڻو.
آشِنائِي: ث. واقفيت- سڃاڻپ. جاڻ سڃاڻ. دوستي- ياري.
آشوبُ: ذ (ف) گوڙ- هُل- غوغاءِ. فتنو- فساد. غبار (دل جو). اوبر (اک جو).
آشوب چَشمُ: ذ. اکين اٽڻ جي بيماري.
آشيانُ، آشيانو: ذ (ف) آکيرو. گهرُ. آستانو.
آغا: ذ (ت) آقا- مالڪ. ڌڻي. سردار.
آغازُ: ذ (ف) مُنڊ- شروعات- ابتدا.
آغوشِ: ث (ف) جهولي- هَنج. ياڪُر.
آفات: ث (ع) آفتون- مصيبتون. تڪليفون.
آفات آرضي: ث. زمين جون مصيبتون (زلزلا، ڏڪار وغيره).
آفات سَماوي: ث. آسماني مصيبتون (برسات. باهه، ڪنوڻ وغيره). خدائي قهر.
آفاقُ: ذ (ع) حَدِنظر جتي زمين ۽ آسمان مليل نظر اچن- افق. ڪائنات- سنسار.
آفَتَ: ث (ع) مصيبت. قهر. عذاب (بيماري يا ڏڪر وغيره). (ص) چالاڪ. ذهين. شرير.
آفَت زَدَه: ص. مصيبت جو ماريل. زماني جو ستايل.
آفتابُ: ذ (ف) سجُ.
آفِرِينَ: ث (ف) شاباس- جَسُ- تحسين.
آفِرين نامو: ذ. شاباس جو پروانو. سرڪاري خدمتن جي اعتراف جي سَندَ.
آفِيسَ: ث (انگ) سرڪاري لکپڑهه جي جاءِ- دفتر.
آفيسَرُ: ذ. آفيس سنياليندڙ عملدار- ڪامورو.
آفِيمُ: ذ. ڏوڏيءَ جو رَسُ- اَملُ.
آفِيمِي: ص. آفيم واپرائيندڙ- اَملي. نشئي.

آڙجَڻُ: م. گهٽي کائڻ ڪري پيٽ ٽوڪجڻ. پرتي ٽيڻ (پيٽ ۾).

آڙي: ث. پيٽ جي پرتي (گهٽي کاڌي سبب). بدهضمي. سِيتَ- آڙ.

آڙِي لاهڻ: سِيٽ لاهڻ- آڙ ڇڏڻ. سيڪت ڏيڻ.

آقا: ذ (ت) مالڪ- ڌڻي. سردار. حاڪم. آغا.

آقائي نامدار: ذ. حضور صلي الله عليه وسلم جن جي نالي سان گڏ تعظيمي الفاظ.

آڪِي باڪِي: ظ. رهيو کهيو. ويتر- هيڪاري.

آڪارو: ذ. آڪ جي وڻ جا تاندورا. اڪ جي تاندورن مان ٺهيل رَسو.

آڪاسُ: ذ (سن. آڪاش) آسمان- آپ.

آڪاس واڻِي: ث. اِلهامُ. غيبي آواز.

آڪٻوبَرُ: ذ (انگ) عيسوي سال جو ڏهون مهينو.

آڪِرو: ص. مهانگو. وڌي اڳهه وارو. ڳرو. ڪاوڙيل. تِکو- تيز (مزاج). چڙهت ڪندڙ (واپار ۾). سرسي وارو. (ث. آڪِري).

آڪَڙَ: ث. سيتَ- ٿوڪ. غرور- گهمنڊ. ڪاوڙ. ٽاڻ.

آڪَڙَ باز: ص. اجائي سيٽ ڏيڪارينڊڙ. ٽورئي گهٽي تي ڪاوڙ ڪندڙ.

آڪَڙَ مُنو: ص. هر وقت ڪاوڙيل. سُونڊَ مُنهون. وڏائي خور.

آڪِڙجَڻُ: م. سيٽجڻ- ٿوڪجڻ. ڪاوڙ ڪرڻ. وڏائي ڪرڻ.

آڪُڙجَڻُ: م. سَنڊڪُڙجي پوڻ (پنڊ سبب). ٽٽ ڙئي ۾ سُورَ جي سُوتَ ٽيڻ.

آڪِڙَڻُ: م. آڪڙ ڪرڻ- سيٽجڻ. وڏائي ڪرڻ. ڪاوڙ ڪرڻ. ڦُندڻ.

آڪُڙَڻُ: م. سُور يا ٽَڪ سبب بدن ونجي پوڻ- ڪُڙجي پوڻ. ٽٽ ڙئي وارو ماس سُجڻ.

آڪو: ص. اڻ پڪل- ڪچو. ييلو (متيءَ جو ٺانءُ). ٽِٽل (ڪير). اڻ وٺندڙ. بانس ڪري ويل (گاهه).

آڪَهِ: ث. ڪٽنب- ڪُڙم. گهر جا ياتي. گهراڻو.

آڪيڙو: ذ. وڪڙ- پيچ. زور پريو وَٽُ. اشڪنجو. رسي کي وٽ ڏيڻ لاءِ ڪاڻي.

آڪيڙا چاڙهڻ: وڪڙ چاڙهڻ. ڏوهاري جا عضوا ٻڌي رسي کي وٽ ڏيڻ.

آڪاڙُ: ذ. سنبت سال جو چوٽون مهينو.

آڪاڙو: ذ. ملهه يا ڪُشتي راند جي جاءِ. ڪُڪڙن جي ويڙهه جو دائرو.

آڪاڻِي: ث. ڳالهه- ڪهاڻي.

آڪُڙَڻُ: م. آٽڻ- ٽاپڙڻ.

آڪَڻُ: م. چوڻ- ڪَهڻ. آڇڻ. حڪم ڪرڻ.

آڪيرو: ذ. واهيرو (پکيءَ جو)- آشيانو.

آگَ: ث. باهه- آتش- جيرُو. ساڙُ- ڪامَ. راند جو وارو. بازِي. راند ۾ جيت.

آگ لاهڻ: راند جو وارو چُڪائي ڏيڻ. ذمي ڪيل ڪم جهڙو تهڙو پورو ڪرڻ. ميار لاهڻ.

آگاهه: ث (ف) سڃاڻپ (ڪنهن جاءِ، واقعي وغيره جي). جاڻِ. واقفيت- ڏيٺ.

آگاهِي: ث. اڳواٽ اطلاع- ڄتاءُ. واقفيت. جاڻَ- معلومات.

آگاهُ: ص (ف) جاڻو- واقف.

آگبُوٽُ: ذ. باهه جي زور تي هلندڙ پاڻي جو جهاز- دُخاني جهاز.

آگ گاڏي: ث. باهه جي زور تي هلندڙ ريل گاڏي.

آگمُ: ذ. جُهڙ. مَلارُ. مينهوگي. مِينهن کان اڳ هوا جي

Gul Hayat Institute

گهُٽ.

آگو: ذ (ت. آقا، ف. آغا) آقا- ڏڻي- مالڪ.

آگهي: ث (ف) معلومات. ڄاڻ. واقفيت.

آگيا: ث (هـ) مڃتا. حڪم.

آگَ: ث. آگ- باهه- جيرو.

آگاڙو: ظ. اڳيون- اڳوڻو. قديم. گهٽو اڳ.

آگاڙي: ظ. شروعاتي. اڳوات پوڪيل (پوک).

آگانجهو: ظ. تمام گهٽو- وڏيڪ.

آگاندو: ذ. پرجهلو- آڌار.

آگٽ: ث. وصولي (رقم جي)- آمدني.

آگُرُ: ذ. آڱُڻ- آڱنڊ.

آگڑيو، آگڑيو: ص. لوهار (جيڪو لوهه ٽپڻ وغيره جو ڪم باهه تي ڪري).

آگنڊُ: ذ. گهر جي اڳ وارو ڪليل حصو- اڱڻ.

آگو: ذ. چولي يا قميص جو اڳ وارو حصو.

آگو پيڇو: ذ. چولي يا قميص جو اڳ ۽ پٺ وارو حصو. اڳ پُٺ- اڳياڙي پچاڙي.

آگو پيڇو سنيالڻ: اڳ پوءِ جاچڻ- سوچ ويچار ڪرڻ. نفعو نقصان سنيالڻ. ڪم جو نتيجو جاچڻ. دور انديشي ڪرڻ.

آگو پيڇو ڪرڻ: اڳيان پويان هلڻ (خوشامد طور). خدمت ڪرڻ- چاڪري ڪرڻ.

آگَ واگَ: ث. سپ اختيار.

آگهُ: ذ. آڌار- وسيلو. واقف- ڄاڻو.

آگيئي: ث. سڳري- ڪُل.

آگيلَ: ث. ٻيڙيءَ جو اڳيون حصو.

آگهارَڻُ، آگهارِڻُ: مر. ٽاڻءَ ۾ پاڻي وجهي (ڏوئڻ لاءِ) ڇاجولڻ- آڇلائڻ. ڪپڙو پاڻي ۾ وجهي ڇاجولڻ (ميرُ ڪڍڻ لاءِ)- ڏوئڻ.

آگُرِ: ث. پنجن آڱرين مان ڪابه هڪ آڱر. آڱر جي ويڪر جيتري ماپ.

آگُريَنِ تي نچائڻ: ڪنهن ماڻهو کي پنهنجي مرضي موجب هلائڻ. جوڳي جُٽ ڪرڻ.

آگُرِ ڪرڻ: آڱر سان چُرچ ڪرڻ. ڪُچَ ڪرڻ- آپارڻ. چيڑائڻ- چيڑڻ.

آگُرَ ڪڍڻ: آڱر سان ڏيکاري اشارو ڪرڻ. نالو وٺڻ- حرڪت ڪرڻ. انگشت نمائي ڪرڻ.

آگُرِ ويڑهو: ذ. آڱر تي ويڑهجي ويندڙ ڦُرڙي.

آگُونو: ذ. هٿ يا پير جي نر آڱر- ڏينگو.

آگُونو ڏيکارڻ: جواب ڏيڻ- انڪار ڪرڻ.

آگُوڻي: ث. پير جي آڱوٺي جو ويڑهُ (چَلو).

آلُ: ذ (ع) اولاد. نسل. گهر جا ڀاتي- ڪٽنب. ڪڙم قبيلو.

آل اولاد، آل عيال: ذ. ڪٽنب. خاندان. ٻار ٻچا.

آلِ رسول، آلِ نبي: ذ. نبي سڳوري جو اولاد (حضرت بيبي فاطمه جي نسل مان)- اهل بيت.

آلات: ذ (ع. آله جو جمع) اوزارَ. هٿيارَ.

آلاپُ: ذ. ورلاپُ- پارَ. درد واري دانهن. راڳ جو شروعاتي آواز- سُر جي چيڑ.

آلاپَڻُ، آلاپڻُ: مر. ڳالهائڻ. آواز ڪڍڻ. آواز کي هيٺ مٿي ڪرڻ (ڳائڻ ۾).

آلاڻِ: ث. پوسَلَ- نَمِي. پاڻي جو اثر.

آلائشَ، آلايشَ: ث (ف) ملاوٽ. گندگي- پليتي. رطوبت.

آل جالَ: ص. تمام گهٽو- ريل چيل. عام جام.

آلُوَ: ث. درياء جي پاڻيءَ جي لاٽ (سرءُ ۾)- سانگهارو. ويرَ جي موٽَ (سمندَ ۾).

آلو: ص. پُسيل- پِنلَ. آبوڪو (ڪپڑو، ڪاٺ).

Gul Hayat Institute

(ث.آلِي).

آلُو: ذ (ف) پٽاٽو.

آلُو بُخارا: ذ (ف) هڪ قسم جو ميوو.

آلو پولو: ص. اڻوجهه- سادو سودو (مزاج وارو)- بالو پولو. (ث. آلِي پولي).

آلُودو: ص (ف) مليل- ملاوٽ وارو. پسيل- پنل. لٽڙيل. گندو- پليت. (ث. آلودِي).

آلُودَگِي: ث (ف) آلاڻ. گندگي. پليتائي.

آلوڙِي: ث. وياپل (مينهن، ڏڳي، هڪري، ريڙ). سوٽا- ڪير واري.

آلو نوُرُ: ص (ع. اعليٰ نُور) ڏاڍ- موڳو. صفا چٽ- بنهه بيڪار.

آمادگِي: ث (ف) رضامندي- تياري.

آمادَه: ص (ف) تيار- سنيريل- رضامند.

آماسَ: ث (ف) سوڄ- ٿوٿر.

آماسجَنُ: م. سُجڻ- ٿوٿرجڻ.

آمَد، آمَدِ: ث (ف) اچڻ جي حالت. آمدني- اُپت. فطري طور خودبخود زبان تي ايندڙ شعر.

آمَد رَفتِ: ث. اچ وچ. راه رسم.

آمَدَنِي: ث (ف) آمد. اُپت- پيدائش. ڪمائي.

آمَدَنِي رَوانگِي: ث. اچ وچ (واپاري مال جي).

آمِرُ: ص (ع) آمرُ ڪندڙ. حاڪم. سياسي اصطلاح ۾ ڊڪٽيٽر.

آمَرِيَتَ: ث. حاڪميت. ڏاڍ ڏمر واري حڪومت.

آمرا: ذ. گدامري جون سايون ڦريون.

آمِري: ث. گدامري جو وڻ ۽ ان جو ڦرُ.

آمنّا وصَدَّقنا: ذ (ع) اسان ايمان آندو ۽ اسان سچ ڄاتو. مڃيوسين.

آمِنَه: ذ (ع) نبي سڳوري جن جي والده جو نالو.

آمو: ذ. آنب.

آمهُون سامهُون: ظ. مُنهن مقابل- روبرو.

آميزَش: ث (ف) هيءَ شيءَ جي ملاوٽ.

آمِينَ: ف (ع) خدايا قبول ڪر. دعا جي آخر ۾ چوڻ جو لفظ.

آنَا فَانَا: ظ (ع) وقت بہ وقت. بروقت- اُتي جو اُتي.

آنٽو: ذ. گهوڙي کي پنڊ ڏيڻ لاءِ ٿوري مفاصلي ۾ ڏنل وراٽو- آنو.

آنجَهانِي: ص (ف) هُن جهان جو ساڪن- گذاري ويل.

آنچِي: ث. نڙ. بانس يا نڙ جي ڇليل سنهي تيلي.

آندِرُو: ص. گاڏي يا هَر ۾ اندريون (ڏاند).

آندَ: ث. اونداهي.

آندَارِي: ث. نار، گهاٽي يا گاڏيءَ ۾ ٻڌل وهٽ جي اکين تي ٻڌڻ جا ڪوپا.

آندِ مانڊ: ث. لوڇ پوڇ. چورا ڪورا. بيقراري.

آندُو: ذ. انسان يا جانور جي پيٽ جو رودو.

آندُا گُجيون: ث. پيٽ جا اندريان عضوا. ويجها عزيز. اندر جا راز.

آندُن ۾ هٽ وجهڻ: ڪنهن جي اولاد کي پٽ پاراتو ڪري، مائٽ کي آزارڻ. سڳ جي گهُر ڪرڻ.

آندُي جي جَر: ث. اولاد جي باهه- اولاد جي ڇڪ.

آنرُ: ص. اڻ ڪُٽيل (ڏڳو، گهوڙو)- سانڍُ.

آنڙو: ذ. نندي سرميدائي.

آنڙِي: ث. اک جي ٽُنري وٽ ٽيل آرائي جيتري ڳوڙهي يا ڦُلٽو. نندي سرميدائي.

آنڪَ: ث. پرت جو هڪ نمونو. ڪپڙي تي ڏاڳي جي زنجير.

آنڪِڙو: ذ. لوهي ڪُنديو- آنگڙو.

Gul Hayat Institute

آنکَڻُ: م. نشان ڪرڻ. انگ هڻڻ.
آنڪو: ص. ڪَچو (متيءَ جو ٺانءُ)- پيلو.
آنڪي: ث. محصول- سُنگ. ڏَل. ڏَنُ.
آنڪي پرڻ: ڏَنُ ڏيڻ. آڻَ مڃڻ.
آنگاسُ: ذ. وڏو جهنڊو- عَلَمُ. (ص) ڏگهو (ماڻهو).
آنندُ: ذ. خوشي- سرهائي. آرام- فرحت. سک.
آئو: ذ. بيضو.
آنا ٻچا ڪرڻ: وڌڻ ويامڻ. دل من هڻڻ. پور پچائڻ.
آنهُ: ذ. ڪوهه جي پرسان مال کي پاڻي پيارڻ لاءِ حوض- آواڙو.
آنڍو: ذ. هڪ پيرو ڪڙيل يا آباد ٽيل زمين (جنهن م. اڃان سُنڊيا بيندل هجن).
آني: ث. آنياري پلي جي پيتاري م. پيل آنن جي ٽيلهي.
آنيارو: ذ. آنيءَ وارو (پلو).
آهَ: ث. حڪم- آگيا. مڃتا- تابعداري. هار- شڪست. ٻوهي- قسم.
آڻُ: م. ونڻ اچڻ. ڪٽي اچڻ. حاصل ڪرڻ.
آڻ ۽ چاڙهه: جيڪي ڪمائڻ سو سڀ خرچ ڪرڻ.
آوارُ: ص (ف. آواره) چٽيل- پکڙيل. رولُو- آواره.
آوارَه: ص (ف) رولُو- ٻڪندڙ. بدچال.
آواره گردي: ث. اجايو رلڻ. بدچالي.
آواڙو: ذ. ڪوهه جي پرسان مال جي پاڻي پيڻ لاءِ حوض- آنهه.
آوازُ: ذ (ف) شين جي پاڻ م. لڳڻ جو ٻڙلا. گوڙ. ڪڙڪو. گونج. ڳالهائ. آلاپ. سڏ. پڪار. هڪل.
آواز اُتارڻ: دانهن ڪرڻ. ڪُهرَ ڪرڻ.
آوانڊو: ذ. هڪ ٻاري مان ٻئي م. پاڻي ڇڏڻ لاءِ ٻَني م. ڏنل ٽُڪو.
آوَتِ: ث. اچڻ جي حالت- آمد. آمدني. وصولي. ٻاهران مال جي آمد.
آوَتِ جاوَتِ: ث. اچ وچ. آمدني روانگي.
آوَرُ: ذ. وَرُ- وَجهُ- وڪڙ.
آوَنگُ: ذ (ف) رڌ پچاءُ جو ڪوبه ٺانءُ. ٽوپي.
آوِي: ث (ف. آوَه) سِرن پچائڻ جو ڪُورو. بَني. ڪنيارن جي ٺانون پچائڻ جي نِهائين. آپدا- مصيبت.
آهـ: ث (ف. آه) ڏک يا سُور م. اندر مان نڪتل آواز. دانهن- فرياد. ٻت- بددعا. ٽڏو ساه.
آه زاري، آه و فغان: ث. روڄ راڙو. دانهن ڪوڪ.
آها!: ندا. عجب، خوشي يا ڏک جي اظهار لاءِ آواز (هاءِ هاءِ، واه واه، بلي بلي).
آهارِ: ظ. آڏار تي- آسري.
آهَتُ: ذ. ڪاسبي لاءِ ٻڌل سالياڻو ٻندڻ (جيڪو فصل لهڻ تي آنّ جي صورت م. ڏجي).
آهَتُو، آهَتي: ص. آهت وٺندڙ ڪاسبي (ڪنيار، وايدو، حجام وغيره).
آهَتَ: ث. پيرن جو هلڪو ڪڙڪو. هلڻ جو هلڪو آواز.
آهَرِ: ظ. موجب- پٽاندر.
آهَرَ: ث. مال جي ڪاڌي لاءِ ڪُوڙَر- آهُرو. مُوريءَ جو ٻج.
آهُرو، آهورو: ذ (ف. آخور) ڏورن جي چاري جو ڪُوڙَر- آهورو.
آهِري: ث. آرسي- ٽِڪَ.
آهُري: ث. پتائي گجرن جو آچار.
آهِستي: ظ (ف. آهسته) ڌيري- هوريان.
آهِستي آهِستي: ظ. هوريان هوريان. رفتي رفتي- درجي بہ درجي.

Gul Hayat Institute

آهستگي: ث (ف) ڌرائي. نَهر- تحمل.
آهَنگُ: ذ (ف) آواز. آلاپُ. سُر. نغمو.
آهو: ذ. آسرو. هيجُ. قرب. لاڳاپو.
آهُو: ذ (ف) هرڻ- مِرگهه.
آهُوچَشم: ذ. جنهن جون اکيون هرڻ جهڙيون هجن. وڏين اکين وارو- سهڻو. معشوق.
آهوڙَ: ث. "پير" جي تلاش لاءِ آسپاس جاچ جوچ.
آهوڙَ ڏيڻ: چور يا چوري ٿيل چوپائي جي وڃايل پيرن جو نشان ڳولڻ.
آهوڙَڻ: م. گم ٿي ويل (چور، وهٽ جي) پير جي ڳولا ڪرڻ. جنڊ جي پُڙَ کي کهرو ڪرڻ لاءِ چيٽيءَ سان ٽُڪڻ.
آهِيرُ: ذ. ڏاريو مرد. مرد ماڻهو. مڙس.
آهيرو: ذ. ڪڪڙن يا پکين جي ويهڻ لاءِ ڪاڻي يا چَٽي- واهيرو.
آهيڙي: ص. شڪاري (جانورن جو)- صياد. گهٽ ذات.
آئرَڻُ: م. وٺڻ- مناسب لڳڻ. ياڏِئِ (دل کي).
آءُ: ض. آئون- مان. وڏائي- تڪبر.
آئِيندو: ذ (ف. آيندہ) ايندڙ وقت- مستقبل.
آئِيندي: ظ. ايندڙ وقت ۾- هن کان پوءِ. ٻيهر- وري.
آئوٽ: ص (انگ) راند ۾ هارائي ٻاهر نڪتل. پڌرو. شايع.
آئون: ص (س) ڏسو "آءُ". خودي. سوريءَ ۾ پيٽ مان نڪتل غلاظت- آئُون.
آئِي: ث. ماءُ. دائي (ڪير پيارينڊ)- آيا. مصيبت- بُوهو.
آئيءَ ويلَ: ث. ڏکئي وقت. ضرورت مهل.
آئِينُ: ذ (ف) قانون- دستور.
آئِين سازي: ث. قانون ٺاهڻ جو ڪم- دستور جوڙڻ جو عمل.
آئِينو: ذ (ف. آئينه) آرسي- ٽِڪَ.
آئينو ڏيکارڻ: خسيس ماڻهو حد کان نڪري ته ڪيس سندس عيب ۽ اصليت ٻڌائڻ.
آيات: ث (ع. آيه جو جمع) آيتون (قران شريف جون). نشانيون (فطرت جون).
آيتَ: ث (ع. آيه) قران شريف جو هڪ جملو يا فقرو.
آيلَ: ث. ماءُ- آئي.
آيو: ف. رسيو- پهتو. مليو.
آيو ويو: ص. ايندڙ ويندڙ. مسافر. مهمان. (ث. آئي وئي).
آبُ: ذ (ع) آبو- پيءُ- بابو.
آبابِيلُ: ذ (ع) پکيءَ جو هڪ قسم.
آباڻا: ذ. پيءُ جي پُري وارا مائٽ- ڏاڏاڻا.
آباڻو: ص. ابي جو- پيءُ جو. مائٽاڻو- موروثي.
آباڻا ڪَکَ: ذ. پيءُ ڏاڏي جو گهر- مائٽاڻو گهر.
آبَتِ: ث. اُبتو پاسو- پُٺِ.
اَبَتِ سَبَتِ: ث. مٽيون ۽ هينيون پاسو (ڪپڙي جو).
اِبتِدا: ث (ع) شروعات- آغاز. مُنڊ- مُهاڙ. اڳياڙي.
اِبتِدائي تعليم: ث. پرائمري تعليم.
اَبتَرُ: ص (ع) وڇيل. بي اولاد. بي پهچ. نڪمو. ڪريل.
اَبتَري: ث. بيوسي. خرابي. تباهي- بربادي. زوال.
اَبَتَڙِ: ظ. اُبتي طرح- اُلٽي نموني، برعڪس.
اُبتَو: ص. اُبتڙ- الٽو. برعڪس. مخالف. مُنهن پر- اوندو. (ث. اُبتي).
اُبتا تُوپا ڏيڻ: غلط طريقو هلڻ. اجايا ڪم ڪرڻ.

Gul Hayat Institute

اجايو خرچ ڪرڻ.

أبتو ٹنگڻ: اونڌو لٽڪائڻ. سِکت ڏيڻ. سخت سزا ڏيڻ.

أَبَتو سُبتو: ذ. اُلٽو سُلٽو. اُونڌو ابتو.

أبتي ڪَلَ لاهڻ: ٹوري قيمت جي عيوض تمام ڳري قيمت وصول ڪرڻ. تمام گهٽو نقصان پهچائڻ. تمام گهٽي جٽ ڪرڻ.

اَبجَد: ث (ع) ڳائيٽي جي ترتيب موجب عربي الف بي مان ٺهيل آٺ لفظ (ابجد، هَوَز، حُطِيَ، كَلَمَن، سعفص، قرَشت، ثخذ، ضَطغ).

اَبَدُ: ذ (ع) اُهو وقت جنهن جي شروعات معلوم ناهي.

اَبدي: ص. شروعاتي. اول کان قائم رهندڙ. بقا وارو- فنا نہ ٿيندڙ.

اَبدالُ: ص (ع) خدا جي محبت ۾ دنيا کان پري رهندڙ- الهہ لوڪ.

أبدائو: ذ. ستڻ، پاجامي يا پڙي وغيره ۾ اڳٽ وجهڻ وارو ياڳو.

اَبرُ: ذ (ف) ڪڪر- بادل.

اَبرِ رَحمت: ذ. ٻاجهہ وارو ڪڪر (نبي سڳوري لاءِ چيو ويندو آهي).

اِبرَ: ث (ع. اِبره) سُئِي.

اَبرَقُ، اَبرَكُ: ذ (ف. اَبرک) هڪ قسم جي معدني پيدائش.

اَبروُ: ذ (ف) اک جي مٿان وارن جي ڪمان- پُروُن.

اَبريشَمُ: ذ (ف) ڪچو پَٽُ- ريشم.

اَبلَقُ: ذ (ع) اڇي ڪاري يا اڇي ڳاڙهي رنگ جي ڇٽن وارو گهوڙو.

اِبلِيسُ: ذ (ع) وڏو شيطان. لعنتي.

اِبنُ: ذ (ع) پُٽ- پسر.

اِبنُ الوَقت: ص. موقعو ڏسي هلندڙ. وقتي دوست. خودغرض.

اَبو: ذ (ع. آب) پيءُ- بابو. شهر يا قوم جو وڏو. بزرگ. اڳواڻ.

اَبا ڏادا: ذ. وڏا (ڏاڏائي آکهہ جا). خاندان جا باني.

اَبو اَما: ذ. پيءُ ماءُ- والدين.

اَبوُ: ذ (ع) پيءُ- اَبو. نالي جي اڳيان اچي ڪُنيت پيدا ڪندڙ لفظ "ابوبکر، ابو تراب وغيره".

اَبُو البشرُ: ذ. انسان ذات جو پيءُ (حضرت آدم عليہ السلام).

اَبُو بَحر: ذ. ڊگهي ڳالهہ- بکواس. يَخِي- جَهجي.

اِبهامُ: ذ (ع) شڪُ- گمان. ٻن معنائن وارو ڪلام.

اَبهَمُ: ص (ع) بي سمجهہ (ٻار)- معصوم.

اَبَهَنُ: م. اُتي- ٻيهن. اُيرن. ٻچن- ڇُٽن.

اَبيات: ذ (ع. بيت جو جمع) بيتَ- شعر.

ابيَضُ: ص (ع) اڇو- سفيد.

اُبَ: ث. پاڻيءَ جو بخار- ٻاڦ. گرم پاڻيٽ جو هلکو دونهون.

اُباڻجنُ: م. گرمي ۾ ڪومائجڻ. لهسجڻ. دونهين ۾ ڪاراٽجڻ. ساهہ گهٽجڻ- ٻوساٽجڻ. جهڪو ٿيڻ (رنگ)- ڦِٽي وڃڻ.

اُباجهو: ص. بي رحم- بي قياس. (ضد. سَباجهو).

اُبالاڻي: ث. گدلائي (جسم ۽ ڪپڑن جي). بدحالي- غريبي. اُيرائي.

اُبالو: ص. ميرو (جسم ۽ ڪپڑن ۾). ايرو (مالي حالت ۾)- بدحال. غريب. (ث. اُبالي).

اُباڻڪائي: ث. اُداسائي- ويڳاڻائي. پريشاني- انتظار. اڪيلائي.

اُباڻڪو: ص. ويڳاڻو (سِڪَ ۾). اُداس- دلگير.

Gul Hayat Institute

أَبَتَ: ث. اوكارو- اڀڙكو. گهت (ساهه جي)- پوست.
اَبامِرُو: ص (ع. اَبهَمُ) بي سمجهه- معصوم (ٻار).
أَبامَنُ: م. ٿهكو كائي متي چڙهڻ (پاڻي وغيره). ٿهڪڻ- جوش كائڻ.
اَبِرائِي: ث (سن. اَبَلَ) بي طاقتي- كمزوري، هيڻائي- ڏهرائي.
أَبَرَندو: ذ. سج أبرڻ وارو طرف- اوپر- مشرق.
أَبَرَهُ: م. سج چند تارن جو أبرندي طرف كان نكرڻ. طلوع ٿيڻ.
اَبَرو، اَبِرو: ص (سن. اَبَل) بي طاقت- هيڻو- كمزور. ڏهرو- ضعيف. (ث. اَبري)
اَبروسَبرو: ص. هيڻو ڏاڍو- جهڙو تهڙو. (ث. اَبري سَبري).
أَبَرَهُ: م. ڦٽڻ (وڻ، پوک).
أَبَ ساهِي: ث. تَ سبب ٽيل سَهكِي- أماهي. تكڙو ساه كڍڻ جي بيماري- دمكشي.
أَب كَبَرو: ص. أبي كپر وارو (واه، كڙيو)
أَبَ كَڙو: ص. أبين كڙين تي ويندل- اوكڙو. (ث. أبكڙي)
اَبَگُ: ص. نه پڇندڙ- مضبوط.
أَبو: ص. بيندل- كَڙو. اوچو. (ث. أبي). (ذ) سنڌ جو أتر وارو مٿيون پاڳو.
أَبو ٽيڻ: كڙو ٽيڻ. بيهڻ. أڀرڻ. سامهون ٽيڻ.
اَبياسُ: ذ (سن) مطالعو- پڙهڻ. وري وري پڙهڻ- دَورُ. هڪ ڏيانائي.
أَبَيَهُ: م. بيهڻ.
اَت: ظ (سن) تمام گهڻو- بي انداز- حدكان زياده.
اَتُ: ذ (سن. اَنت) انتها- پڇاڙي. اندر جو حال- ڀُڃهه.
أَتارَهُ: م (سن) هيٺ لاهڻ. لاهڻ. نقل كرڻ (عبارت).
أَتارو: ذ. لاهڻي. نقل (عبارت جو).
اَتالِيقُ: ذ (تركي) گهر ۾ پڙهائيندڙ أستاد. أستاد.
اَتانگهُ: ص. جو تانگهي نه سگهجي. اَتاهه- أونهون.
أَتانهون: ظ. مٿانهون- بلند. اوچو- اعليٰ. (ث. أتانهين)
أَتاوَلائِي: ث. أڀرائي. بي صبرائي.
أَتاوَلو: ص. أڀرو- بي صبر.
اِتّباع: ذ (ع) پيروي.
أَتَت: ث. أسَ ۽ گُهتَ- گرمي.
اِتحادُ: ذ (ع) ايكو- بَڏي- اتفاق.
أَتَرُ: ذ (سن) شمال (طرف). أتر جو واءُ. سڌ جو جوابُ- وَراڻي. شين جي متا ستا ۾ ڏنل واڌو رقم.
أَترادي: ص. سنڌ جي أترئين پاڳي جو ويندل. أتر جي (بولي).
أَتَر قُطب: ذ. ڌرتي جي محور جو أتر وارو خيالي نقطو.
أَتَراهُ: ذ (سن. أترايَنَ) ۲۱. ڊسمبر جو ڏينهن (جيكو اڌ سياري گذرڻ تي ملهايو وڃي. اهو ڏينهن ننڍي ۾ ننڍو ڏينهن ٿئي).
أَترَندو: ظ. مٿيون. مٿان ٿي مٿان. أڇل وارو.
أَترَهُ: م. لهڻ- هيٺ اچڻ. دل تان لهڻ- وسرڻ.
(اَترُو: ص. تكڙو- جلد باز. أبهرو. (ث. اَترِي).
أَتساهُ: ذ (سن) دل جو ارادو- عزم. لاڳيتي كوشش. أمنگ- چاهه- شوق.
اِتّصالُ: ذ (ع) ڳانڍاپو. ميلاپ. گڏجي وڃڻ جي حالت.
اِتّفاقُ: ذ (ع) بَڏي- ايكو. صلح. اچتو واقعو.

Gul Hayat Institute

حادثو. سانگو- سبب.

اِتّفاقا: ظ. اوچتو- ناگهان- اتفاقي.

اِتّفاق راءِ: ث. بڪ٘راءِ- هڪ صلاح.

اَتمُ: ص (سن) سڀ کان مٿي- أتانهون- اعليٰ. اوچو- عمدو. قيمتي.

اُتوتي: ص. هڪ ٻئي مٿان جاول (ٻار). مَ سَهوُ- حاسد.

اَتورُ: ص. جنهن جو مَتُ نہ هجي. بي مثل- لاثاني.

اِتهاسُ: ذ (سن) قصو. روايت. اڳين واقعن جو احوال- تاريخ. قديم سورمن جون ڪهاڻيون (مهابارت، رامائڻ وغيره).

أتي: ظ. أنهِي هنڌ.

أتي جو أتي: ظ. ٽڏي تي. انهي وقت- امالڪ. تڙي ڪڙي.

اَتِيتُ: ص (سن) تياڳي- تارڪ. سجو- ڪنگال. ضعيف- هيڻو.

أتارَڻُ، أتارِڻُ: م. بيهارڻ- ڪڍو ڪرڻ. جاڳائڻ (نند مان). چڌائڻ (سڪول). لڏائڻ. پرڻائڻ (نياڻي). أيارڻ (جذبا).

اَتاهُ: ص. جنهن جي تَر جو انت لهي نہ سگهجي- اونهون- عميق. بيحد.

أتپَ: ث. أڻ جو عمل. ڪَڙائي.

أتڑَڻ: م. ٽيڑ ڪائڻ- أڇل ڪائڻ. تڑڻ- هٿي وجڻ. أڪڑڻ (چوڏو)- لهڻ (ڪَڑي).

أتَلَ: ث. پاڻيءَ جي وڏي لهر. ٻوڏ- سيلاب. پالوٽ. موٽ- واپسي.

أتل پُتَلَ: هيٺ مٿي ٽيڻ جو عمل. ألٽ پلٽ.

أتل ڪائڻ: پوئتي موٽ ڪائڻ- موٽي اچڻ.

أتِلائِي: ث. أتلائڻ جو عمل. وراثي. دور- پيرو.

أتِلائِڻُ: م. هينيون پاسو مٿي يا مٿيون هيٺ ڪرڻ. أبتو ڪرڻ. وَلڻ (زمين). دَور ڪرڻ- پيرو ڏيڻ (ڪتاب ڪي). وري چوڻ (ڳالهہ). نيٺ سر هلائڻ (مقدمو).

أتلائڻ پتلائڻ: هيٺ مٿي ڪرڻ. ابتو سبتو ڪرڻ. ٽيرائڻ گهيرائڻ. چڱيءَ طرح ڏسڻ يا استعمال ۾ آڻڻ.

أتِلَڻُ: م. ابتو ٽيڻ. اوندو ٽيڻ. الٽ پلٽ ٽيڻ. ڪنارن تان وهڻ (پاڻي). ليٽڻ (ٽانڊ). موٽڻ (بيماري). وري اچڻ (ماڻهو).

أتڻُ: م. أتي بيهڻ- ڪڙو ٽيڻ- أپو ٽيڻ. جاڳڻ (نند مان). سُجهڻ (اکيون). برخاست ٽيڻ (ڪچهري، ڪورٽ). ظاهر ٽيڻ (چت).

أتڻ ويهڻ: أٺ ويهہ ڪرڻ. اڇ وڇ ڪرڻ (برادري ۾). (ذ) نشست برخاست. پيرپند (مرڻي پرڻي جي وات).

أتِي وڃڻ: هليو وڃڻ. چڏي وڃڻ (سڪول)- نڪري وڃڻ. مري وڃڻ- گذاري وڃڻ.

أتِي ويڻي: ث. ٽورو گهٽو ڪم- معمولي ڪم ڪار. ڪم ڪار لاءِ اندر باهر جي اڇ وڇ. ٽهل ٽڪور- خدمت چاڪري.

أتوڑُ: م. ڪُتل شيءِ ڪي لوڏي باهر ڪڍڻ- اکوڑڻ.

اَتو مَتو: ذ. حد حساب. ڇيهہ دنگ. بِلو ٻيٽي.

اَتو متو نہ هڻڻ: تمام گهٽي انداز ۾ هڻڻ. پرو پاند نہ هڻڻ- ڇيهہ نہ هڻڻ.

أتَ ويهَ: ث. أڻ ويهڻ جي حالت. بار بار اٿڻ ۽ ويهڻ جي سزا. ورزش. هلت چلت- رسم رواج. آندمانڊ- بي قراري. اٿ ٽڻ. تڪڙ.

أتِيلُ: ص. جاڳيل (نند مان). أبريل (اکيون). بينل- ڪڙو ٽيل.

اِتَ: ث. گڏهہ جي پوئين لت- پُستي.

Gul Hayat Institute

اِتوُن هڻڻ: هوڏ ٻڌڻ. ضد ڪرڻ. مستي ڪرڻ. اڌنگا ڪم ڪرڻ.

آتالو: ذ. ڏيپر- ڏگ. سامان- ٽپڙ. گهٽا ماڻهو. عملو. ڪٽنب.

آتُٽُ: ص. نہ ڇڏندڙ- مضبوط.

آتڪَ: ث. رندڪ- آڏ. ٽيڪ- جَهل.

آتِڪارُ: ذ. چُغلڪار (اک ۾ ڪَٽر جو).

آتِڪاءُ: ذ. روڪ- رندڪ. پڇڪڙي. مداخلت (ملازمت ۾). بيجادست اندازي.

آتِڪائِيُ: م. اٽڪ وجهڻ-ڳنڍڻ. ڦاسائڻ (ڪم ۾). ڳنڍ ڏيڻ. ويڙهائڻ. لڙائڻ (اڪيون).

آتَڪَلَ: ث. رتَ- تجويز- صلاح..حڪمت عملي- رمز. ڪيڏ- چالاڪي- حرفت. تَڪ- تخمينو- اندازو.

آتڪل بازي: ث. چالاڪي. حڪمت عملي. ڪيڏ.

آتڪل رُوءِ: ظ. اندازا- ٽلهي ليکي- لڳ ڀڳ.

آتَڪَلي: ص. اٽڪل باز- حرفتي. چالاڪ. سياڻو.

آتَڪَنُ: م. وچڙڻ- ڦاسڻ. رندڇڻ- اڙڇڻ. هڪڙ (ڳالهائڻ ۾). ڳنڍڇڻ- وڙهڻ.

آتَلُ: ص. اٽل جُرندڙ. نہ هٽندڙ (ارادي تان). پختو- مضبوط. محڪم.

أتَلَ: ث. تور ۾ وزن جي هڪ پاسي سرسي. هڪ پاسي أتل- لاڙو.

أتَلندو، أتلو: ظ. اُبتو- برعڪس. مرڳو- ماڳهين.

آتُ مَتُ، آتومَت: ظ. برابر (وزن، زور. وهنوار ۾).

أتِلو: ذ. پاڻي پيئڻ وقت ٽورو پاڻي ساه واري نليءَ ۾ وجڻ سبب ٽيل ڪنگهه.

آتو: ذ. پيتل اناج (ڪڻڪ، چانور، ٻاجهري، جوٽر، مڪائي). ڪنهن بہ شيء جو پيتل ٻُورو. چُورو.

آتو آتو ڪرڻ: گهوڙا گهوڙا ڪرڻ. پنهنجي هٿان ٽيل نقصان تي دانهون ڪرڻ. پڇتائڻ.

آتو خراب ٽيڻ: برا حال ٽيڻ. رُلي خوار خراب ٽيڻ.

آتي تي چَتِي: ص. بيڪار ماڻهو (جو رڳو مفت جي ماني کائي)- مانين ٽوڙ.

آتي ۾ لُوڻُ: ظ. تمام ٿورو- قليل. گهٽ فائدو.

أتو: ص. گوڏن تي هٿ رکي ڊُوندڙو تي ٻيهل- ٿُورو.

أتوڙِجَنُ: م. نڙيءَ ۾ پاڻي ڦاسڻ سبب أٿڻو اچڻ.

أتهَ پُٺهه: ظ. هڪ ٻئي مٿان ڏنيل- پرپور نموني ۾ (ڪاڏو).

اِتي: ث. "اِتي ڏکر" راند جي گِلي.

اِتي ڏَکَرُ: ذ. "گِلي ڏکر" راند.

آتَ: ص. هڪ عدد (٨). چوپڙ راند ۾ آٺ خانا ۽ اڳتي وڌڻ لاءِ ڪوڏين جو هڪ داءُ.

آتَ سَلو: ذ. ڪنولو (جنهن جي پاون ۾ اٺ سل ٽين).

أتُ: ذ. چانگو- ڏاگهو- ڪَرهو- شُتر. (ث. أٽِ، أٽِي). (ص) اجايو ڊگهو- بيوقوف.

أٽ پيرُ ناهڻ: گيسي ڪرڻ. بان ڪرڻ. آڻ مچڻ.

آٽارو عالَمُ: ذ. ارڙهن هزار قسم جي مخلوقات واري ڪائنات- سڄي دنيا.

آٽاسُ: ذ. اٽن جريبن يا اٽن ايڪڙن وارو زمين ٽُڪر. جنڊيءَ ۾ هڪ قسم جو گُل.

أٽاگِيرُ: ص. ڳنڍيچوڙ. هلندي هلندي ڪا چيز ڪٽي يا ڪسي يڇي ويندڙ چور. ٻٽاڪي- ڏاڙي.

أٽاءُ: ذ. چاڙهه- هُشي- ٽيڪر. وڌاءُ- مبالغو.

أٽ پَکِي: ذ. شتر مرغ.

آٽڙيو: ص. اٽين مهيني جاول (ڌار). هوشيار- چالاڪ.

آٽسِٽو: ذ. اٽن ڪاٽين (چار ٽوٽيون ۽ چار ڪايا) مان ٺهيل عارضي چپر. ويچار. انديشو- انومان.

أٽو: ذ. وَٽل مينهن- برسات.

Gul Hayat Institute

لورُ: ص. ائن سالن جو (گھوڙو، جيڪو جوان ۽ نهايت سرڪش هجي). لُڇ ڳرو بدمعاش.

ثاثو: ذ (ع) سامان- ٽپڙ. مُوڙي- ڪُل مال ملڪيت.

ثبات: ذ (ع) ثابتي. شاهدي. دعويٰ. اقرار. بَقاءُ ("نفي" جو ضد). الله تعالىٰ جي هستيءَ جو اقرار.

اثر: ذ (ع) تاثير. نتيجو- ردعمل. خاصيت- ڳڻ. حساس. أهيائ.

ثرائتو: ص. اثر وارو. فائدي وارو- ڪارائتو.

اثنا عَشَري: ذ (ع) بارهن امامن سڳورن کي مڃيندڙ شيعن جو هڪ فرقو.

پارُ: ظ. جنهن کي چيهُ نه هجي- بيحد. بيشمار.

پاهَجُ: ص. بي پهچ. هيٺو. معذور (لُولهو لنگڙو وغيره). محتاج. مسڪين.

آپاهڪ، آپاهَڪِي: ظ. بنا ارادي جي- اوچتو- اتفاقي.

أپاءُ: ذ. حيلو- تدبير. بِلو- تدارڪ. رٽ. تجويز.

أپائڻُ: م. خلقڻ. پيدا ڪرڻ. ڪمائڻ (پئسو). هٿن سان پاڻي ڪڍڻ.

پائڻهارُ: ص. پيدا ڪندڙ. خالق. ڏاڍي تعالىٰ (جنهن کي أپائڻ جي سگهه آهي).

پَبِيتُ: ذ. أهو خشڪيءَ جو ياڳو جنهن کي تن پاسن کان پاڻي ۽ چوٽون پاسو خشڪي سان ڳنديل هجي.

آپَ پاشا: ث (سن) مڪيہ ٻوليءَ جي شاخ.

آپَ پَرنشَ: ث (سن) معيار کان ڪريل ٻولي- بگڙيل ٻولي (جيڪا ادبي ڪارج ۾ نه اچي).

أپَتِ: ث. پيدائش- پيداوار. ڪمائي. آمدني- حاصلات. فائدو.

آپَتارَ: ث. پڌرائي. پچار- ذڪر. سُٽسَ- ٻاڌورَ. تفصيل- وضاحت.

آپَتارَڻُ، آپَتارِڻُ: م. ذڪر ڪرڻ- پچارڻ. ڪولڻ (راز). ڳالهه ڪولڻ يا پڌري ڪرڻ.

آپَڻُ: م. پڻ- ڪولڻ. ظاهر ڪرڻ.

أپَجَڻُ: م. پيدا ٿيڻ- خلقجڻ. سرجَڻ. أيڙڻ (سَلو).

آپِجَرَ، آپِجَرا: ث (سن. آپسَرا) پَرِي. تمام سهڻي عورت. حُورَ.

آپِرِ: ظ. جهجهو- گهٽو. تمام گهٽو.

أپراسو: ذ. أپت مان نفعو- ڪٽيو. فائدو- لاڀُ. آمدني- ڪمائي.

آپريلُ: ذ (انگ) عيسوي سال جو چوٿون مهينو.

أپڙَڻُ: م. مٽي ٿيڻ- ڪجڻ. أسرڻ (مٽي). غالب پوڻ- حاوي ٿيڻ. بهتر ٿيڻ- سڌارو اچڻ (طبيعت ۾).

أپَسَمُنڈُ: ذ. سمنڊ جو اهو ياڳو جنهن کي تن پاسن کان زمين هجي ۽ چوٽون پاسو پاڻي سان ڳنديل هجي.

أپِگرَهُ: ذ. وڏي گرهه جي چوڌاري گردش ڪندڙ گرهه (جيئن ڌرتيءَ جو أپگرهه چنڊ آهي).

آپَليو: ص. اڻ پليو- اڻ جَهل.

آپَمانُ: ذ (سن) بي عزتي.

أپُهِجُ: ص. بي پهچ. بيوس. هيٺو. ڪمزور.

آپَهَڪُ، آپَهَڪِي: ظ. اوچتو- أمالڪ- اتفاقي.

أپِيتو: ص. وچ يا پيتُ أپريل- گول ۽ چپٽرو (شيشو، عينڪ ۾ ڪم ايندڙ).

آپِيري: ث. خراب واٽ- اوجهڙ (جنهن ۾ ڪنهن پير نه پاتو هجي).

آپِيلَ: ث (انگ) هيٺينءَ ڪورٽ جي فيصلي خلاف مٿينءَ ڪورٽ ۾ ڪيل پُڪارَ.

اِجابَتَ: ث (ع) قبوليت- منظوري. پاخانو اچڻ.

أجارَڻُ، أجارِڻُ: م. ڪَٽُ ڪڍي صاف ڪرڻ (ڳهه، هٿيار)- پالش ڪرڻ. صيقل ڪرڻ (هٿيار). أجارڻ

Gul Hayat Institute

(ڳهڻ). اوجر ڏيڻ- چلڪائڻ. روشن ڪرڻ (نالو). سينگاري دفن ڪرڻ (لاش).

اِجارو: ذ (ع. اِجاره) محصول- ناڪو. محصول آڳاڙ جو ٺيڪو.

اِجاريدارُ: ص. ٺيڪيدار- مقاطعي دار.

اُجاڙ: ث. ويراني- سُڃَ- بربادي.

اُجاڙُ: ص. برباد- ويران- غيرآباد.

اُجاڙڻ: م. ويران ڪرڻ. برباد ڪرڻ. سُڃ ڪرڻ (وسنءُ، ملڪ).

اِجازَتَ: ث (ع) موڪل- منظوري. هُدو (مرشد يا اُستاد کان مليل).

آجايو: ص. بيجا- بي موقعي. غيرضروري. ڪنهن نه ڪم جو. هرويرو- خواهه مخواه. (ث. اجائي).

اِجتِماعُ: ذ (ع) مَيڙُ- مجموعو (گهڻن ماڻهن جو).

اِجتِماعي: ص. سڄي جماعت سان تعلق رکندڙ- مجموعي. سماجي. گڏيل.

اِجتِنابُ: ذ (ع) پاسو ڪرڻ- پري رهڻ. پرهيز.

اِجتِهادُ: ذ (ع) ڪوشش- جُهد. حديث مان پنهنجي علم موجب فقه جو نئون نُڪتو يا اصول پيدا ڪرڻ.

آجُرُ: ذ (ع. آجر) عوض. ڦل. جزا. ثواب.

اِجراءُ: ذ (ع) جاري ڪرڻ. تعميل- بجاوري.

آجرامُ: ذ (ع. جِرمُ جو جمع) سَيارا- گِرهَ.

آجرام سَماوي: ذ. آسماني جسم (گِرهه، سيارا وغيره).

أجرَتَ: ث (ع. أجره) عيوض. محنتاڻو. مزوري. قيمت.

آجرَڪَ: ث. (ع. آزرَقُ) هڪ قسم جي رڳيل ۽ ڇُريل چادر، جيڪا فقط سنڌ ۾ ئهي ۽ استعمال ٿئي (قسم: ڪَڪر، دَبُلي، ڪارڪ وغيره).

أجرَهُ: م. ڪَٽُ ۽ ميل کان صاف ٿيڻ. چمڪڻ.

أجِرو: ص. صاف. أوجل. چمڪندڙ. روشن.

أجَڙُ: ص. برباد- ويران. سُڃو- غيرآباد.

أجڙڻُ: م. ويران ٿيڻ- برباد ٿيڻ- سُڃ ٿيڻ.

آجڙَ والُ: ص. ٻِڪرار. مالوند.

آجَڪو: ص. ويران- سُڃو (پنڌ، علائقو). اڻانگو- اوجهڙ وارو.

آجگرُ: ذ (سن) ٻَڪر ڳهي ويندڙ نانگ- ارڙ نانگ. (ص) تمام وڏو.

آجَلُ: ذ (ع) مقرر ٿيل مُدو. ڪُٽي- قضا- موت.

اِجلاسُ: ذ (ع) مِيٽنگ. جلسو. اجتماع جي نشست.

اِجلِس: ذ (ع) ويهڪ- بينڪ.

اِجماعُ: ذ (ع) ماڻهن جو ميڙ- هجوم. اتفاق راءِ. ٻَڌي. ڪنهن شرعي مسئلي تي مجتهدن جو اتفاق.

اِجمالُ: ذ (ع) مختصر بيان- اختصار.

آجَنَبِي: ص (ع) پرڏيهي- پرديسي. ڏاريو- اوپرو- اوڪتو. اڻ واقف. بيگانو.

اِجنَبِيَتِ: ث (ع) ڏارياڻي. بيگانائي.

أجُورو: ذ (ع. أجوره) عيوضو- بدلو. أجرت- محنتاڻو. ڦلُ- آجُر. ثواب.

آجوڪو: ص. بي جوڪو. محفوظ- سوگهو. (ث. آجوڪِي).

آجوگُ، آجوڳو: ص. اڻ سهائيندڙ- نامناسب- غيرواجبي.

آجِيتڙو: ص. ننڍڙو (ٻار). ضعيف- هيٺو.

آجُ: ظ (س. اَدیَ) اجوڪو ڏينهن- اِمروز.

آجُ سُڃاڻي، آج سُڃاڻي: ظ. اجوڪي ۽ سياڻي واري ڏينهن. ڏينهن ٻن ۾. جلدئي- سگهوئي.

آجُ سُڃاڻي ڪرڻ: ڪوڙا دلاسا ڏيڻ.ٻهانا ڪرڻ.

Gul Hayat Institute

نٽائڻ.

آج کَلهه: ظ. هلندڙ وقت ۾- موجوده دور ۾.

آجاڻُ: ص. اڻ ڄاڻ- بيخبر. اڻوجهه. بيوقوف.

أجَڻُ: م. اُڇڻ (کپڙو).

أجَهَڻُ: م. پُڇڻ (کم)- اُکلڻ. نِبرڻ (کم).

آجها: ث. آجهو- پناه. ککائين پُنگي.

آجهاپَ: ث. ٽوري ننڊ- جهُوتو. آرام.

آجهاڳُ: ص. نہ جهاڳڻ جهڙو (پاڻي، سمنڊ). آٽاهه- بي ڪنار (پاڻي).

أجهامَ: ث. ساه جي وِسامَ- ٻوڏڙو. نِستائي. ماندڪائي.

أجهامَڻُ: م. وِسامڻ- گل ٽيڻ (بتي، ڏيو، باهه). ساٿو ٽيڻ (جسم). ويران ٽيڻ (محفل، بستي، رونق).

أجهائڻُ: م. وِسائڻ (باهه). گل ڪرڻ (ڏيو، بتي). ساٿو ڪرڻ- ماندو ڪرڻ. بيهوش ڪرڻ (مار سان). ٺارڻ- لاهڻ (اُڇ).

أجِهڑڪَڻُ: م. آڏيڙا کائڻ- ٽاپا کائڻ- ڏکا کائڻ- رلڻ.

أجَهلُ: ص. نہ جهلڻ يا نہ روکڻ جهڙو- اڻ جهل. اَڻل.

أجَهندو: ذ. سج لٽي جي مهل. مُنهن اونداهي. (ضد: سُجهندو).

أجَهڻُ: م. رُلڻ- ٻُڏڪڻ. ڳولڻ- ووڙڻ.

أجهَن ٻُجهَن: رلڻ ٻُڏڪڻ. ڳولڻ ٽولڻ.

آجهو: ذ. مٽي لکائڻ لاءِ ايرو سيرو گهر. پناهه گاه. ڇپر.

آجهورُ: ذ. اوڙاهه. ڪُن. مال جي ويهڪ جي جاءِ (وٽاڻ وغيره).

أجَ: ث. تِهه- پياس- تشنگي. أکيرَ- أکندِ.

أجارو: ص. أجايل. (ث. أجاري).

آڇا: ظ. هن وقت تائين.

آڇاتائين، آڇاسوڏو: ظ. ايا. اڄ تائين. لاڳيتو.

أڇائِجَڻُ: م. أڄ لڳڻ- أجايل ٽيڻ.

أڇو: ص. أجايل- پياسو. تاسيارو. (ث. أجي).

أڇارُ: ذ (سن. أڇار) ڪنهن اکر يا لفظ جو زبان سان ڪيل آواز. تَلفُظ.

أڇارَڻُ، أڇارِڻُ: م (سن. أڇارَڻ) آواز ڪرڻ (لفظ يا اکر جي صحيح صورت جو). هِجي ڪرڻ. چوڻ- ٻولڻ.

آڇانَڪَ: ظ. بي خيالي ۾. اوچتو- أمالڪ- هڪدم.

أڇائِڻُ: م. ڪٽڻ- مٽي ڪٽڻ- تنگ ڪرڻ- سَتائڻ.

آڇَرَجُ: ذ. عجب- حيرت- تپرس.

آڇِنتُ: ص. ڳڻتي يا چنتا کان آجو- بي فڪر.

آڇَڻُ: م. پهڇڻ- وارد ٽيڻ- سَهڙڻ- رسڻ. حاضر ٽيڻ- موجود ٽيڻ. حاصل ٽيڻ- ملڻ (رقم).

آڇڻ وڃڻ: ذ. اڇ وڃ جو رستو (رسم موجب)- پير پند. لڳ لاڳاپو. ملاقات- گڏجاڻي. مرڻي پرڻي (برادري يا عزارت ۾) شريڪ ٽيڻ.

آڇڻو نہ وڃڻو: ڪڏهن بہ نہ ايندڙ. اڻ واقف. ڏاريو.

آڇ وَڃ: ث. آمدرفت. مرڻي پرڻي شريڪ ٽيڻ جي رسم. گهَرو رستو- پير پند. گهٽي هلڻ جي لتَڙ.

اِڇي پِڇي: ث. ذري پرزي.

آڇي مَڇي: ذ. هٿ همراهي. مدد. تعاون.

آڇَ: ث (سن. آڇچ) آڇاڻ- سفيدي. پاڻي. ڪکرن وغيره جي آڇاڻ. چانورن جي پيڇي. ڇدي لسي. پسيل سُتيءَ جو آنريل پاڻي. سُڇَ- پينگ.

آڇا: ص. (سن آڇچ) سفيد (وار)- پَريا. خشڪا (چانور).

آڇا ڏوئڻ: پيريءَ ۾ اڻ سهائيندو ڪم ڪرڻ.

Gul Hayat Institute

آڇا ڪارا پڌرا ٿيڻ: سڀ ڪوڙ ظاهر ٿيڻ. ڏوهه ثواب ڪُلڻ. راز ڪُلڻ- ڀُجهه پڌرو ٿيڻ.

آڇن ڏي ڏسڻ: ڏاڙهي ۽ مٿي جي اڇن وارن جو لحاظ ڪرڻ. وڏيءَ عمر واري جي عزت ڪرڻ.

اِڇا: ث (س. اِڇا) مرضي- خواهش- سَڌ.

اِڇا ڀاڇهه. ث. ٽورو- نوازش- مهرباني. احسان.

اُڇاتِرو: ظ. مٿيرو. مٿاڇرو- سطحي. اُٻهرو- جلدباز.

اُڇانڪَ: ث. ٽپ- ٻَڏ- ڇال.

آڇاڻِ: ث (سن. اڇڇ) آڇَ- سفيدي. روشني.

آڇائڻُ: م (سن. آڇڇ) آڇو هجڻ- سفيد ڏيکائي ڏيڻ. آڇاڻ مائل هجڻ.

آڇائِي: ث. آڇاڻ- سفيدي. سوجهرو. پاکائي. صفائي (وهنوار م).

آڇُتُ: ص. اڻ ڇُهيل- پاڪ.

اُڇَتِ: ظ. يڪدم- ترت- أمالڪ. مٽان مٽان. استعمال م نه آندل (پائي، ڪاڏو).

آڇڙو: ص. ٽورو اڇو. (ث. آڇڙي). (ذ) نوشادر.

اُڇَلُ: ث. زور سان پري يا مٿي أڇلائڻ جو عمل. تيءِ- التي. أڏمو- جذبو.

اُڇلَ ڏيڻ: چڙب ڏيئي ڀَڳالهائڻ. نامناسب ورندي ڏيڻ. ڀَڳالهين م مُبهم اشارو ڏيڻ. اڻ سڌي ڀَڳالهه ڪرڻ.

اُڇلائِڻُ: م. زور سان پري ڦٽو ڪرڻ.

اُڇَلجَڻُ: م. أڇل ڪائڻ. تيڙ ڪائڻ- ٽپ ڪائڻ. اڇلجي پري پوڻ. ڏڪ ڪائڻ.

اُڇلَڻُ، اُڇِلِڻُ: م. ڦٽو ڪرڻ. زور سان أڇلائڻ. مٽان ڪري ڇڏڻ.

اُڇِنگارَ: ث. زور سان روڄ (جنهن م دانهن شامل هجي).

آڇو: ص (سن. آڇڇ) سفيد. چٽو. صاف. پاڪ. أجرو. بي عيب. (ث. آڇِي).

آڇي تي ڪارو: ذ. لکيت- تحرير.

اُڇُوت: ص. حرام ڪم ڪندڙ (جنهن کي هٿ لائڻ سان پليت ٿي پئجي). ڪهٽ ذات (ڀنگي وغيره).

آڇيو ڪَڇيو: ظ. ظاهر ظهور- ڪليو ڪلايو- پڌري پٽ. بنا هڪ جي.

اَحاديث: ث (ع. حديث جو جمع) حديثون.

اِحاطو: ذ (ع) ٻاهرين ديوار- حاطو. گهيرو- دائرو.

اَحبابُ: ذ (ع. حبيب جو جمع) پيارا دوست. يار- دوست. ساٿي.

احتِجاجُ: ذ (ع) سخت اعتراض. ناراضگي جو مظاهرو.

اِحتِرازُ: ذ (ع) بچاءُ. پاسو- پرهيز.

اِحتِرامُ: ذ (ع) تعظيم- ادب. عزت-مانُ.

اِحتِسابُ: ذ (ع) حساب ڪتاب جي چڪاس. حساب ڪتاب- ليکو چوکو. چڪاس.

اِحتِشامُ: ذ (ع) حشمت- دٻدٻو- رعب تاب.

اِحتِلامُ: ذ (ع) ننڊ م تڙ پوڻ.

اِحتِمالُ: ذ (ع) ٿي پوڻ جو امڪان- انديشو.

اِحتِياجُ: ذ (ع) ڪَپُ- گهرج- ضرورت.

اِحتِياطُ: ذ (ع) سنيال. بچاءُ. هوشياري- خبرداري.

اَحَدُ: ص (ع) هِڪُ. اڪيلو. (ذ) خداتعالي جو هڪ صفاتي نالو.

اَحدِي: ص (ع) هٿيارن پنوهارن سان نوڪر. سپاهي- جنگجو.

اَحَدِيَتَ: ث (ع) هيڪڙائي- وحدانيت.

اِحرامُ: ذ (ع) اڻ سبيل چادر (جنهن سان حج جي موقعي تي گوڏ ٻڌجي. ۽ پڻ کي ڍڪجي).

اِحساسُ: ذ (ع) ڪنهن حواس وسيلي ڇُهڻ جو عمل.

Gul Hayat Institute

شعوري ڪيفيت.

اِحسانُ: ذ (ع) ٿورو- پلائي- ڪرم- ٻاجهه.

اِحسان فَراموش: ص. احسان وساريندڙ- ڪُڻ چور.

اِحسانْمَندُ: ص. احسان مڃيندڙ- ٿورائتو- شڪرگذار.

اِحسانات: ذ (ع. اِحسانُ جو جمع) ٿورا- پلايون- مهربانيون.

احسَنُ: ص (ع) وڌيڪ چڱو- تمام چڱو. وڌيڪ سهڻو ۽ نيڪ. نهايت وٺندڙ.

اَحقَرُ: ص (ع) وڌيڪ حقير- ڪمترين. سڀني کان گهٽ.

اَحكامُ، اَحكامات: ذ (ع. حُڪم جو جمع) حڪمَ- اَمْرَ.

اَحكَمُ الحاكِمين: ذ (ع) سڀني حاڪمن کان وڌيڪ حاڪم (خدا تعالي).

اَحمَدُ: ص (ع) گهڻو ساراهيل- سڀ کان وڌيڪ واکاڻيل. (ذ) حضرت محمد صلي الله عليه وسلم جن جو ازلي نالو.

اَحمَدي: ص. رسول پاڪ جن ڏانهن منسوب. (ذ) نبي سڏائيندڙ مرزا غلام احمد جا پوئلڳ- قادياني.

اَحمرُ: ص (ع) ڳاڙهو- سرخ.

اَحمَقُ: ص (ع) بي عقل- مورک- يُوڪ.

اَحمق پائي: ث. بيوقوفي- مورڪائي- يوڪپائي.

اَحوالُ: ذ (ع. حال جو جمع) بيانُ- خبرچار- ذڪر- معلومات.

اَحوال ڏيڻ: خبر چار ٻڌائڻ- ذڪر ڪرڻ. حال ٻڌائڻ- حال اورڻ.

اِحياءُ: ذ (ع) جيئري ڪرڻ جو عمل. روح پيدا ڪرڻ. زنده ڪرڻ. روح ٽوڪڻ.

اَخبارَ: ث (ع. خَبَر جو جمع) خبرن وارو روزانو چپڊندڙ پرچو- خبر نامو.

اَخبار نويسُ: ص. ايڊيٽر- مدير.

اَختَرُ: ذ (ف) تارو- ستارو- نجم.

اِختِراعُ: ذ (ع) ڪنهن نئين شيءَ جي ايجاد.

اِختِصارُ: ذ (ع) وڏي بيان کي ٿورن لفظن ۾ بيان ڪرڻ- تَتُ- خلاصو.

اِختِلافُ: ذ (ع) مخالفت- ابتڙ راءِ- جدا رايو. ٽوٽ- اڻبٽ. فرق- ويڇو.

اِختِلافات: ذ (ع. اِختلاف جو جمع) جدا جدا رايا.

اِختِيارُ: ذ (ع) زور- وس. مرضي. حڪم. حق.

اِختِيار نامو: ذ. اختياري ملڻ جو پروانو. حڪم هلائڻ جي اجازت.

اِختِياري: ث. پنهنجي مرضي. وس. حڪم.

اَخذُ: ذ (ع) اقتباسُ. چونڊ (ڪلام جي).

اَخذُ ڪرڻ: اقتباس ڪرڻ. ٻئي جي ڪلام مان ٽڪرا وٺڻ.

اِخراجُ: ذ (ع) ٻاهر ڪڍڻ جو عمل. نيڪالي.

اِخراجات: ذ (ع. اِخراج جو جمع) خرچَ- خرچ پکا.

اِخلاصُ: ذ (ع) خلوص- سچائي. نيڪي. سچي دوستي.

اَخلاقُ: ذ (ع. خُلق جو جمع) چڱا لڇڻ- سڻيون عادتون. ماڻهپو. شرافت.

اِخوانَ: ذ (ع. اَخ جو جمع) ڀائرَ.

اُخُوّت: ث (ع) برادري- ڀائپي.

آخِيرُ: ظ (ع) پويون- پڇاڙي وارو. (ذ) پڇاڙي.

آدا: ث (ع. آداء) آدائي- بجا آوري- پورائي. (ص) پورو- سرانجام.

آدا ڪرڻ: پورو ڪرڻ (حق). واپس ڪرڻ (قرض).

Gul Hayat Institute

آدائگي: ث. بجا آواري- سرانجامي- پورائي.
آدا: ث (ف) انگل- نخرو- ماڻو. ڍنگ- طريقو. نزاڪت.
اِدارو: ذ (ع. اِداره) ڪاتو- محڪمو. انتظامي عملو. خاص ڪم ڪندڙن جي جماعت.
أداس، أداسائيَ: ث (سن) مايوسي- نااميدي. سڪَ.
أداسُ: ص (سن) ڏکارو- مايوس- ملول. سڪايل.
أداسي: ث (سن) أداسَ. (ص) مايوس- ملول. ڏکارو. سڪايل. ويڳاڻو.
آداڪارُ: ص (ف) ناٽڪ ۾ حصو وٺندڙ- ويس ڌاري- ائڪٽر.
آدَبُ: ذ (ع) خُلق- سليڇائي. تهذيب. عزت- مانُ. وڏن جو لحاظ- مروت. سانگو- لحاظ. نثر ۽ نظم جي جملي اصولن جو علم (علم ادب).
أدَباءُ: ذ (ع. أديب جو جمع) علم ادب جا ڄاڻو يا ماهر. أديبَ.
اِدراڪُ: ذ (ع) حواسن سان پروڙ. پروڙڻ جي قُوّت. نتيجي تائين پهچڻ جي خيالي قوّت. عقل- فهم.
آدرَڪَ: ث. تازي ۽ آلي سُنڊ.
اِدَڙِ ڳِدَڙِ: ظ. واءِ وڪر- چڙوچڙ. آڏگيدو (ڪم).
اِدغامُ: ذ (ع) لفظ ۾ ٻن ساڳين لاڳيتن حرفن کي "شد" سان گڏي هڪ ڪري اُچارڻ.
آدَلُ: ذ. آدو- ياءُ.
آدِلو بَدِلو: ذ. متاسٽا. عيوض. آدل بدل.
آدِلو گدِلو: ص. ميرو سيرو- گرو گندو- ڪنو ڪوجهو. (ث. آدِلي گدِلي).
آدلين دَدلين: ظ. بي انداز- ريل چيل.
أدَمُ: ذ (سن. أديَم) سعيو- ڪوشش. سرجوشي- آورچائي.
آدني: ص (ع) گهٽ- ڪِريل- حقير. خسيس- نيچ. ذليل- ڪميڻو.
آدو: ذ. ياءُ. (ث. آدي).
آدوارَ: ذ (ع. دَور جو جمع) چڪرَ- ڦيرا. زمانا. وقت ڇا دَور.
آدورائي: ث. نياڳ جي دانهن. دانهن ڪوڪ.
آدورو: ص. نياڳو- بدنصيب.
آدوِيَه: ث (ع. دواءِ جو جمع) دوائون.
آدَهُ: ذ (ع. آداءِ) ادائگي. پورائو. نبيرو.
آدهه ڪرڻ: ڪنهن معاملي کي نبيري پورو ڪرڻ. فيصلي سان ختم ڪرڻ.
آدِيانَ: ذ (ع. دِينُ جو جمع) مذاهب.
آدِيبُ: ص (ع) علم ادب ۾ ماهر ۽ اُستاد. سمجهو- ڏاهو. بااخلاق.
آڏُ: ذ (سن. آرڌ) ڪنهن به شيءِ جي ٻن پورن حصن مان هڪ حصو- نصف.
آڏ اکري: ث. "لاڪنائن" يا "ماترائن" کان سواءِ تحرير- ٻُڌي تحرير. اڻپوري بولي. خفيه تحرير.
آڏ پائِيوارُ: ص. ڪم ڪار ۽ ڪاروبار يا ڪمائي ۾ اڌ حصي جو مالڪ- اڌ شريڪ.
آڏ پَتِيارُ: ص. آڏ پائيوار.
آڏ دَمِڙُ: ذ. لکڻ ۾ ٻيهڪ جي هڪ نشاني (،).
آڏ راتِ: ث. آدي رات- نيم شب.
آڏ رَڏو، اڌ ڪچو: ص. اڌوگابرو رڌل- اڌ پڪو.
آڏ گيدو: ص. اڌورو- اڻپورو- اڌوگابرو (ڪم).
آڏ مُئو: ص. نهايت ٽڪل- ماندو- ساڻو- هلاڪ. مرڻينگ.
آڏو آڏُ: ص. ۾ ٽُڪر- پورا ۾ آڌ.

اڏوپٽي: ص. اڏ پاڻيوار.
اڏو راڻو: ص. اڏ پراڻو. جنل- ڪُٽل (ڪپڙو وغيره).
اڏُورو: ص. اڏ جيترو- اڏوگابرو. اڏ ۾ رهيل. اڻپورو. (ث. اڏُوري).
اڏو کارو: ص. اڏُورو.
اڏو گابرو: ص. اڏ جيترو- اڏورو.
أڏارَ: ث. اوڌر تي ڪنيل بنا وياج قرض. ڪٽت (دڪان مان سؤدي جي).
أڏارو: ص. اوڌر تي ڪنيل- قرض تي ورتل. (ث. أڏاري).
أڏاري بَهاني: ظ. ٽوري وقت لاءِ قرض طور.
أڏارَڻُ: م. اوڌر ڪڍڻ- قرض ڪڍڻ.
اڏرَنگُ: ذ (سن.اردَ انگ) هڪ بيماري (جنهن ۾ جسم جو اڏ حصو سُڪي وڃي). فالج.
اڏڙُ: ذ. اڏ حصو. سُڪل ڪارڪ جو اڏُ. سوپاريءَ جو اڏُ.
اڏڙ ڏُمي: ث. گوڙ گهمسان. زور زبردستي. هُل فساد.
أڏڙَڻُ: م. اُبڙڻ. اُڪلڻَ (سيبو)- ٽاڪا ٽڻڻ.
اڏڙوٽُ: ص. اڏ وهيءَ ۾ آيل- جواني ڪان موٽيل- ڪَرڙوَيُ.
اڏڙي: ث. اڏ ڳوڻ يا اڏ ڏهو.
اڏڪُ: ذ (سن. اڏِڪ) سنبت سال ۾ هر ٽئين سال وڌايل تيرهون مهينو (جيڪو اڪاڙ ۽ ساوڻ جي وچ ۾ گڏين).
أڏمُ: ذ. هُل- گوڙ- غوغاءِ.
أڏمَڻُ: م. أياڻ. أيرڻ- أسرڻ. پڙڪو ڪائي ٻاهر نڪرڻ (پاڻي وغيره).
أڏمو: ذ. پُور. جذبو. امنگ. پڙڪو- أچَلَ.
أڏما ڏيڻ: أمنگ أٽڻ- جذبا جاڳڻ- پُور پوڻ. أچلون ڪائڻ- پڙڪا ڪائڻ.
أڏو: ص. أسُريو- وڏيو- مٽي چڙهيو. بنا ڳٽپ- أڪو. يڪ مشت.
أڏو ساماڻو: ص. ساماڻل- بالغ. جوان (ث. أڏي ساماڻي).
أڏو ٻَنڌِ: ث. چادر جي گوڏ ٻڌڻ جو هڪ نمونو (جنهن ۾ اڏ چادر گوڏ ڪجي، باقي اڏ پٺن تي وجهجي).
أڏوپَرِ: ث. ٽڪريءَ جي چوٽي ۽ تَري جي وچ وارو هنڌ (جيڪو لاهي وارو ۽ ڏکيو ٽئي).
أڏوتو: ص. اڻ ڏوتل- ميرو. ناپاڪ. (ث. أڏوتِي).
أڏوڙِ: ث. حلال جانور جي ڪَلَ- چمڙو.
أڏِي: ث. واڌَ- واڌارو. فائدو- لاڀُ.
أڏِي ڪُٽِي: ث. واڌ ۽ ڪوٽ. نفعو نقصان.
أڏُ: ث. پوک يا باغ کي پاڻي جي پِيچ لاءِ ڪَسِي- واهِي.
أڏ أٽڻ: گهٽو خرچ ٽيڻ. سهارو نه رهڻ. نقصان هيٺ اچڻ. تباه ٽيڻ.
أڏ تي بيهڻ: معمولي ڪم ڪان نٽائڻ. باقي ٽوري ڪم تي انڪار ڪرڻ. بي همت ٽيڻ..
أڏارَڻُ: م. أڏائڻ (پکي، لغڙ). تيز ڊوڙائڻ.
أڏارِي: ث. أڏامَ- پرواز. أڏارڻ جو عمل.
أڏامَ: ث. أڏامڻ جو عمل- أڏاري- پرواز.
أڏامَڪُ: ص. أڏامڻ لائق (پکيءِ جو ٻچو). أڏامندڙ (پکي، ولر).
أڏامَ ڪتولي: ث. أڏامندڙ ڪَٽ. قديم ڪهاڻين ۾ أڏامندڙ جادوئي ڪَٽ.
أڏامَڻُ: م. أڏرڻ- پرواز ڪرڻ. تمام تکو هلڻ.تيز ڊوڙڻ.

Gul Hayat Institute

اُڏامي وڃڻ: اُڏري وڃڻ- پرواز ڪرڻ. تيزيءَ سان وڃڻ. گم ٿيڻ.

اُڏاوَتَ: ث. بناوت (جاءِ جي)- تعمير. عمارت. بيهڪ- ٻَول.

اُڏائِڻُ: مر. ٺهرائڻ (جاءِ)- جوڙائڻ (گهر). تعمير ڪرائڻ.

اُڏائِڻُ: مر. اُڏارڻ- مٿي چاڙهڻ (لفڙ، جهاز). لُٽائڻ- کپائڻ (ملڪيت). تيز ڊوڙائڻ. گم ڪرڻ- لڪائڻ.

اُڏَرَڻُ: مر. اُڏامڻ.

اُڏَند: ص. اُڏامندڙ.

اُڏند ڪَنَولي: ث. اُڏام ڪٿولي.

اُڏَڻُ، اُڏِڻُ: مر. ٺاهڻ- جوڙڻ (جاءِ، چَنو وغيره). مَنڊڻ (ڪوڙڪو).

اُڏي وڃڻ: مالا مال ڪرڻ- ورسائڻ.

اُڏُڻُ، اُڏِڻُ: اُڏامڻ- اُڏرڻ.

اُڏو: ذ. نِڪاڻو. ماڳ. پِڙي. پاتاري (جوارين جي). هوائي جهازن جي لهڻ جو ميدان. پاليل پکين جي وهڻ لاءِ ڪاٺي يا چَٽُ.

اُڏولُ: ص. نہ لُڏندڙ- محڪم. بي ڊپو.

اُڏوهِي، اُڏيهِي: ث. جيت جو هڪ قسم (جيڪو ڪاٺ، ڪتابن کي ڪائي).

اُڏِي: ث. ڪائيءَ جو ڳٽرو (گاهه، گوشت، مڇي وغيره وڌڻ لاءِ).

اُڏيءَ تي ويهارڻ: نيات مان باهر ڪڍڻ. تڪليف ۾ وجهڻ. سُڄو ڪرڻ.

اُڏُ: ذ. اَنبار (اَن جو). ڍڳ (رلين جو).

اُڏُڙَڻُ: مر. ڪُلڻ (بخيو)- ٽٽڻ (ٽاڪا). ٽوپو ڪُلي پوڻ. ڦاٽڻ.

اُڏِڪَڻُ: مر. چرڪڻ (ڊپ ۾)- انديشو ڪرڻ.

اُڏڪو: ذ. اُلڪو- ڪُٽڪو. انديشو. ڊپ- خوف. انتظار- اونو.

اُڏو: ذ. ڏسو "اُڏڪو".

اُڏيڙَ: ث. پيٽ واري زال کي آيل اُڀڙڪا.

اُڏيڙَڻُ، اُڏيڙِڻُ: مر. اُکيلڻ- ٽوڙڻ (بخيا). ڏاڍي مار ڪڍڻ. سخت سزا ڏيڻ.

آدَ، آدِ: ث. ٽڇ واري رگ. ذاتي گُڻ يا اوگڻ (جو جاتي جمر کان ملي). عادت (بنيادي، نسلي). ٻُڌ- ڪُڙم.

آدَ چِڪَڻ: اصل ڏي ورڻ. وڏن جي عادت پرائڻ.

آدائِي: ص. ہر سڃا ۽ ننڍي جو آڏ.

آدَنگائي: ث. ڪُريت. بي لڇائي. بد سلوڪي. بدهلت.

آدِنگو: ص. اڻ سُهائيندو- ڪُريتو. بي لڇو. بدفضيلت.

آذانَ: ث (ع) بانگ- هانگ. نماز لاءِ سَڏُ (مسجد مان).

اِذنُ: ذ (ع) اجازت- موڪل. رخصت. حڪم- امر.

اِذنُ ڏيڻ: آمر ڪرڻ- حڪم ڏيڻ.تعويذ وظيفي وغيره جي اجازت ڏيڻ- هُدو ڏيڻ.

اَذِيَّتَ: ث (ع) ايذاء- اهنج. تڪليف. ظلم.

اِرادَتَ: ث (ع) ارادو. گهُرَ- خواهش، تقدير. عقيدو- ويساهه.

اِرادَتا: ظ. ارادي سان- جاڻي ٻُجهي. هاسيڪار.

اِرادَتمندي: ث. نيڪ نيتي. اخلاص. اعتقاد.

اِرادو: ذ (ع. اِراده) گهُرَ- مرضي- خواهش. قصد- نيت. اعتقاد- ويساهه. رب جي رضا- لکيو- نصيب.

اَراڪِينَ: ذ (ع. رُڪن جو جمع) ٽنيا. اِداري جو ڪم سنياليندڙ عهديدار. جماعت جي ڪاروباري مجلس جا ميمبر. حڪومت جو انتظام سنياليندڙ چونڊيل ميمبر.

اَربُ: ذ. هڪ سؤ ڪِروڙن جو عدد.

Gul Hayat Institute

اَرباب: ذ (ع. رَبّ جو جمع) ڏيهه ڏئي حاڪم. مالڪ- صاحب.

اَربعا: ذ (ع) هفتي جو چوٿون ڏينهن- ٻُڌر.

اَربعا خَطا: ث. چار گناه (شرع موجب تي گناه معاف ٿيڻ جوڳا آهن). معاف نه ٿيڻ جهڙو ڏوهه- ڳري خطا.

اَربيلائي: ث. البيلائي- لاڏ. ناز نخرو.

اَربيلو: ص. البيلو- لاڏلو- دادلو. ناز نخري وارو. (ث. اَربيلي).

اِرتِعاشُ: ذ (ع) عضون ۾ ڏڪڻي- رڙڻي. ڏوڏو.

اِرتِقا: ذ (ع) ترقي- چاڙهو. سُڌارو. واڌارو.

اِرتِكابُ: ذ (ع) ڏوهي ٿيڻ. خطا واري.

اَرثُ: ذ. مطلب- مقصد. سمجهائي- معنيٰ.

اَرڙي: ث. (سن) هندن ۾ لاش ڪٽي مسان تائين پڄائڻ لاءِ بانس جي ڪائين مان ٺهيل ڪائي.

اَرڻُ: ذ. آيتُ- چَرخو. نارُ.

اَرڻي: ث. ڪپهه تائڻ لاءِ ڪائين مان ٺهيل ننڍي گهرُو مشين.

اَرجَمَندُ: ص (ف) اَمُلهه- عمدو. وڏي لياقت وارو. پيارو- محبوب.

اُرجَنُ: م. تڪجڻ. گهٽي ڪم سبب سَنَڌ بندجي پوڻ- ڪُڙجڻ. ورچڻ.

اِرجَڪ مِرچَڪ: ث. هاراڻي راند ۾ چوڻ جا بول.

اَرچَنُ، اَڙچنِ: ذ. اٽڪ- رندڪ. مشڪلات.

اَرداسَ: ث. عرض- گذارش. التجا. عاجزي. نذرانو- پيڙا.

اِرد گِرد: ظ. چوڌاري- آسپاس.

اَردلي: ذ (انگ) حاضريءَ جو نوڪر. خدمتگار.

اَرڏائي: ث. زوراوري- ڏاڍائي.

اَرڏايون ڪرڻ: ڏاڍايون ڪرڻ- ڏنگايون ڪرڻ. ظلم ڪرڻ.

اَرڏو: ص. اَڙٻنگ- زوراور. آهندڙ- ضدي- ڪَرڙو. مغرور.

اَرڻُ، اَرَڙُ: ذ. نانگ جو هڪ قسم (جيڪو جانور ڳهي وڃي)- آزدها. (ص) پيٽي- ڪائو. تمام وڏو نَڳ.

اَرڙو: ذ. ڏَڙو- تڪرار- معاملو. (ص) ڏنگو- زوراور- ڪَرڙو.

اَرڙو ٻڌڻ: هروپرو ڏَڙو وجهڻ. تڪرار ڪرڻ. اجايو ضد ڪرڻ. اَڙي ڪرڻ.

اَرزان: ص (ف) سَستو- سهانگو.

اَرزاني: ث. سَستائي.

اِرشادُ: ذ (ع) اَمر- حڪم. اُستاد يا بزرگ جو فرمودو. هدايت.

اَرضُ: ث (ع) يُونءِ- زمين- ڌرتي.

اَرضي: ص. ڌرتي جو- زميني.

اَرغَوانُ: ذ (ف) ڳاڙهو ۽ سهٽا گل جهليندڙ هڪ قسم جو وڻ.

اَرغَواني: ص. سُرخ- ڪِرمچي- پِيازي.

اَرقَعُ: ص (ع) نهايت مٽانهون- بلند.

اِرڪَ: ث. ٽُونٽ. ٽونٽ ڪان ڪرائي تائين هانهن. هانهن جي ٽيڪ.

اَرڪانَ: ذ (ع. رُڪنُ جو جمع) ٽنيا. حڪومت، اِداري يا جماعت جا بنيادي ميمبر. عادتون- لڇڻ- افعالَ.

اَرڪو تَرڪو: ذ. ورٿو ۽ ترڪو. الهو تلهو- ميڙي چونڊي.

اَرگُ: ذ (ع. عرق) دوائن جو سَتُ. عرق.

اَرڳچو: ذ. خوشبو جو هڪ قسم. گڏيل سُرهائن وارو عطر- ارغچ.

Gul Hayat Institute

اِرَمُ: ذ (ع) وچ مشرق ۾ شداد بن عاد جو ٺهرايل بهشت- ارضي بهشت.

آرمانُ: ذ (ف) افسوس- ڏک- غم. آرزو- خواهش. مرضي.

آرمَغانُ: ذ (ف) تحفو- سوغات- سوکڙي.

اُرمَقُ، اُرمَکُ: ذ (ف) اوني يا ريشمي ڪپڙو.

آرموشُ: ذ. تيرهن چوڏهن سالن جي جمار جو اُٺ. پوڙهو اُٺ.

آرو: ذ. ڦيٽي جو ٽائيو. نار جي چڪر جو ڏندو. پيچ- وکڙ.

آرَن کان ڪڍڻ: الوڙي ڇڏڻ. ڏوڏي ڇڏڻ. هوش حواس مان ڪڍڻ.

آري ۾ اچڻ: ڪنهن وکڙ يا مصيبت ۾ ڦاسڻ.

آرواحُ: ذ (ع. رُوح جو جمع) رُوح.

آرواحَ پلجڻ: خواهش ڪجي وڃڻ. سَڌ مري وڃڻ. دل ٺهي وڃڻ.

آروڙِي: ث. ڪن ڪچري جو ڊگ- ڏوڙي.

آروگُ: ذ (سن. آروگيہ) بنا روگ جي- تندرست- صحتمند.

اُرَهُ: ذ. چاتي- سينو. ٻُبو.

اُرهه ڏيڻ: مقابلو ڪرڻ. مدد ڪرڻ. مُنهن ڏيڻ.

اُرهه زورائي، اُرهه زوري: ث. سينه زوري. ڏاڍمڙسي. زبردستي. ظلم.

اُرهه زورو: ص. ڏاڍو مڙس. خودمختار.

اُرهاتَ: ث. چاتي جو زور. ياڪر ۾ پچائڻ. چڙهت. پيڙَ- چِپ.

اُرهائڻُ: م. سوڙهه ڪرڻ. سيني زوري ڪرڻ. ڪُهڻ. چاتيءَ جو زور ڏيڻ. چڙهت ڪرڻ.

آرهَائي: ث. رنج- ڏک. ناراضپو. غمگيني. (ضد. سَرهائي).

آرِهَندو: ص. اڻ جوڳو- اڻ لائق. نامناسب. ناجائز (شرعي لحاظ سان) (ث. آرِهَندي).

آرهَو: ص. ناخوش- رنج- ڏکويل. (ث. آرَهِي).

آرَءُ: ث. درياء جي لٽ نہ چڙهيل زمين. غيرآباد زمين. پوئو.

آرَءُ ڏيڻ: زمين کي آبادي کان ساهي ڏيڻ.

اُريبَ: ث. چوڪنڍي جي آمهين سامهين ڪندن کي ملائيندڙ ليڪ.

آريجُ: ذ. بنا ريج زمين. بيابان. سُڪل بَنِي.

آرِينهِن: ظ. اڄ کان پوءِ چوٿين ڏينهن.

آرَ: ث. آڏ- ٽيڪ- جَهل. رندڪ. اوٽ- اولو.

آرَ ڏيڻ: رندڪ وجهڻ. اوٽ ڪرڻ.

آرَانگُ: ظ. ڏکيو- اوکو- اهنجو.

آرَانگوُ: ظ. ڏکيو- دشوار- اڻانگو.

آرَائڻُ: م. ڦاسائڻ- اٽڪائڻ. ڳنڍڻ.

آرَبَنگُ: ص. بي پرواهه. آرڏو. ضدي. سرڪش.

اُرَتِي: ث. بهانو- عذر. ڏڏو. آٽڪ- رندڪ. ڪيرائڻ جو هڪ داءُ- ڏُرتي.

آرَتي باز: ص. ڏڏائي. بهاني باز.

آرَ پَرَ: ظ. لٽ پٽ- وهنوار. بيباق- چُڪتو.

آرَجَڻُ: م. ڦاسجڻ. اٽڪجڻ. مُنجهڻ.

آرَجي وڃڻ: ڦاسجي پوڻ. ڪک ٽيڻ.

اُرَدِ: ث. اناج جو هڪ قسم- مانهِن.

اُرَدُ: ذ (ت) لشڪر- سپاهه. ڪٽڪ- ميڙ- انبوهه. ڊگ- انبار.

اُرَدابيگي: ث. محلات جي پهريدار عورت (جيڪا مرادنو لباس پهري). دربان عورت. ٻانهي.

اُرَدُو: ث (ت. اُردو) لشڪر. چانوڻي. لشڪري بولي.

Gul Hayat Institute

پاڪستان جي قومي ٻولي.
اَزدَها: ث (ف. أژدها) ارڙ نانگ- اجگر.
اَڏڪي پَڏڪي: ظ. ڪڏهن ڪڏهن.
اَڏَلُ: ذ. ڪُڏڻو گهوڙو- جَڙ وڇيرو.
اَڏَمُ: ذ. زمين ۾ گهڻو هيٺ تائين اونهون ريج.
اَڏم ٽي وڃڻ: گهڻي مينهن سببان گهڻو اونهون ريج ٽي وڃڻ.
اَڏڻُ: م. اٽڪڻ. ڦاسڻ. مُنجهڻ.
اُڏَهَڻُ: م. وَهڻ (پاڻي)- وڏَهڻ.
اَڏي: ذ. سڏڻ لاءِ لفظ- اي. ڪاوڙ وغيره مان سڏڻ لاءِ ڪم ايندڙ لفظ. (ث. اَڙي).
اَڏي: ث. اڏ- اڙ. ڏڙتي. جاننو. ٻهانو. ضد- رَڏي. ڏکئي وقت- آئي ويل.
اَڏي اوڏي: ظ. ڏکئي وقت ۾- اويل سويل. ڪوٽ ٽوٽ ۾.
اَڏِي باڏُ: ص. رندڪ وجهندڙ. ٻهانا ڪندڙ. ڏڏو وجهندڙ.
اَڏي هڻڻ: وهٽ ڪي تڪڙو هلائڻ لاءِ پيٽ ڏاري ڪُڏي هڻڻ- مهميز ڏيڻ. رندڪ وجهڻ.
اَڏِيات، اَڏِيالُ: ص. اڏيل- ڦاٽل. منجهيل. گهُرجائو- ضرورتمند. سائل.
اَڏِيو: ص. ڦاٽل محتاج- گهرجائو.
اَڏَين آدار: ص. بي وسيلن جو وسيلو. پرجهلو.
اُڏيو ٽُڏيو: ص. رستي پليل. ٽِڏيو ٽاهڙيو. رهيو کهيو. (ث. اُڏي ٽُڏي).
اَز: ظ (ف) کان- وٽان- طرفان.
اَزانسواءِ: ظ. کان سواءِ- ڏاران.
اَزبَر: ظ. ياد- حفظ.
اَزحَد: ظ. نهايت. تمام گهڻو- بيشمار.

اَزخود: ظ. پاڻهي. خودبخود.
اَزڪَيبي: ظ. اوچتو- اچانڪ. ڪُجهي طرح.
اِزارَ: ث (ع) سُٿڻ- شلوار.
اِزاربَندُ: ذ. اڱڻ- ناڑو.
اِزالو: ذ (ع) رفع دفع. نقصان جي پورائي. منسوخي (عمل جي).
اَزَلُ: ذ (ع) دنيا جي پيدائش جو پهريون ڏينهن. تخليق جي شروعات. مقدر- نصيب.
اَزَلِي: ص. اصل کان- شروعات کان ونئي. آخر تائين رهندڙ- باقي.
اَزَمُ: ذ. زور (تپ جو). سختي (سور جي).
اَزواجَ: ث (ع. زَوج جو جمع) زالون- گهر واريون.
اَزواج مُطَهرات: ث. نبي سڳوري جا حَرم (بيبيون).
اَزورو: ص. نِهَل- هيٺو. (ث. آزوري).
اُسَ: ث. ڏُپَ- تِڑڪو.
اُسَ ۾ وارَ آڇا ڪرڻ: آزمودي پرائڻ کان سواءِ پوڙهو ٿيڻ. عمر اجائي وڃائڻ.
اُساتِذَه: ذ (ع. أستاذ جو جمع) اُستادَ. فَن جا ماهر.
اُساتِ: ث. ڏاڍي اُڃَ- نِهه. پياسَ- خشڪي. اُڪير. ڪاڙهو- تپت. سوڪهڙو.
اُساتِجَڻُ: م. اُڃائجڻ. ڪومائجڻ (وڻ ٻوٽا).
اَساروَ: ص. غافل- ويسلو- بي خبر- ويسارو. موڳو- ڳهيلو. (ث. آساري).
اَساسُ: ذ (ع) بنياد- پيڙهه.
اَسباب: ذ (ع. سَبَبُ جو جمع) سببَ- ڪارڻَ. ذريعا- وسيلا. سامان سڙو- ٽپڙ ٽاري.
اُستُ: ذ. ڪير جي لسي. اُنين جي ڪير مان جمايل ڏوڻرو.

Gul Hayat Institute

أستادُ: ص (ف. ع) سيکارينڊڙ. معلم. رهبر. چالاک- اٽکلي. هوشيار.
أستادي: ث. ڏاهپ. هوشياري- چالاکي. حرفت- اٽکل بازي.
استبدادُ: ذ (ع) مرضي خلاف هلايل حڪم. ڏاڍ- ظلم.
اِستِثناء: ذ (ع) پاڻ کي جدا رکڻ جو عمل. بين کان علحدگي. (ص) قاعدي کان باهر- خارجي.
اِستِحسانُ: ذ (ع) پسنديدگي. نيکي. تعريف جهڙو ڪم. ساراهه. خوبي.
اِستِحقاقُ: ذ (ع) لياقت. حق حقوق.
اِستِحڪامُ: ذ (ع) مضبوطي- پختگي. جڙاءُ.
اِستِخارَه: ذ (ع) غيبي اشاري معلوم ڪرڻ جي دعا. خدا کان خاص دعا جي ذريعي خير جي طلب. فال.
اِستِدعا: ث (ع) عرض- التجا. گذارش.
اِستِدلالُ: ذ (ع) دليل. حجت. ثبوت.
أستَرُ: ذ (ف) ڪوٽ وغيره لباس جي اندرئين تهه ۾ وڌل ڪپڙو.
أستَرُ: ذ. خچر جهڙو پر وڌيڪ طاقتور جانور.
اِستَراحَتَ: ث (ع) فرحت. آرام. عيش.
أستُرو: ذ (ف) پاڪي.
اِستِري: ث (سن) عورت- زال. ڪپڙي مان سَر ڪڍڻ لاءِ هڪ لوهي اوزار (جنهن کي گرم ڪري ڪپڙي تي زور سان گهمائجي).
اِستِطاعَتَ: ث (ع) طاقت- سگهه. وس. پچندي. حيثيت.
اِستِعارو: ذ (ع) اها تشبيهه جنهن ۾ لفظ جهڙو، جئن. جيان وغيره ڪم نه آڻجن (هو شينهن آهي= شينهن جهڙو بهادر آهي).

اِستِعجابُ: ذ (ع) عجب- حيرت.
اِستِعدادُ: ذ (ع) لياقت- قابليت. ذهني طاقت.
استعيفا ث (ع) ملازمت چڏڻ لاءِ درخواست.
اِستِعمالُ: ذ (ع) عمل ۾ آڻڻ جي حالت. عمل. تجربو- آزمودو.
اِستِعمالي: ث. عمل. آزمائش- تجربو.
اِستِغاثه: ذ (ع) فرياد- مقدمو- ڪيس.
اِستِغراقُ: ذ (ع) خيال يا فڪر ۾ ٽُهي. ڏڻيءَ جي يادگيري يا بندگي ۾ محويّت.
اِستِغفارُ: ذ (ع) ڏوهن گناهن جي بخشش لاءِ دعا ۽ گهُرَ. توبهه.
اِستِغنا: ث (ع) تونگري- شاهوڪاري. بي نيازي.
اِستِفسارُ: ذ (ع) پڇاڳاڇا. حقيقت جي جاچ.
اِستِقامَتَ: ث (ع) مضبوطي- پختائي. بيهڪ- ثابت قدمي.
اِستِقبالُ: ذ (ع) آجيان لاءِ ۾ چار قدم اڳتي وڌڻ- پذيرائي. آڌرياءُ. ايندڙ زمانو.
اِستِقلالُ: ذ (ع) مضبوطي سان هڪ ڳالهه تي بيهڪ- پُختگي- ثابت قدمي.
اِستِمَراري: ص (ع) دائمي هلندڙ- جاري رهندڙ. گرامر موجب جاري رهندڙ ڪم لاءِ زَمانُ.
اِستِنجا: ث (ع) طهارت- مسحو.
أستو: ص (ع. أستاذ) ڪنهن ۾ هنر جو ڪاريگر (هي لفظ رازي، وادي. لوهار ۽ حجم سان ڪم اچي).
أستُوارُ: ص (ف) مضبوط- محڪم- پختو- پڪو.
اِستافُ: ذ (انگ) عملو. ڪاتي يا آفس جا ملازم.
اِستامپُ: ذ (انگ) سرڪاري ڇاپ لڳل پنو (قبوليت وغيره جي تحرير لاءِ)- دستاويز.
اِستانُ: ذ (انگ. استينڈ) گاڏين بسن جي بيهڻ جو آڏو

Gul Hayat Institute

يا چاپرو.

استرائيڪ: ث (انگ) هڙتال- احتجاج طور ڪم نہ ڪرڻ.

اِستُولُ: ذ (انگ) ڪاٺ جي چئن ڍڳهين ٽنگن واري ننڍي تختي سان صندلي.

اِستيٽ: ث (انگ) رياست. جاگير. غيرمتحرڪ جائداد.

اِستيجَ: ث (انگ) جلسي ناٽڪ وغيره لاءِ ٽلهو يا چبوترو.

اِسٽيشَن: ث (انگ) ريل گاڏي جي بيهڻ لاءِ مقرر جاءِ (جتي مسافر لهن چڙهن).

اِستِيلَ: ث (انگ) لوهي نِبُ سان قلم.

اَسپ: ذ (ف) گهوڙو.

اِسپَتالَ: ث (انگ) شفاخانو- دواخانو.

اِسپرنگُ: ذ (انگ) لوهي تار جو ڌاڻيُ ويڙهو.

اِسپَنگرُ : ذ (ف اَسپغول) دوا طور ڪم ايندڙ هڪ قسم جو بج.

اِسپيشَلُ: ص (انگ) خاص- جدا.

اِسپيڪَرُ: ذ (انگ) تقرير ڪندڙ. قانون ساز اسيمبلي جو ڪاروبار هلائيندڙ ميمبر.

اَسَدُ: ذ (ع) شينهن. هڪ آسماني بُرج.

اَسَدُ الله: ذ. خدا جو شينهن. حضرت علي رضہ جو لقب.

اَسْرُ: ذ. رات جو پويون پهر- پوئين رات- اَسُور.

اِسرارُ: ذ (ع. سِرّ جو جمع) ڳجهيون ڳالهيون- ڳُجها ڪم. عجائب. حيران ڪندڙ عمل. تماشو.

اِسرافُ: ذ (ع) حد کان ٻاهر کاپو. اجايو استعمال. فضول خرچي.

أسِرّہُ: م. متي وڃڻ. روانو ٿيڻ.

أسِرّڪَنُ: م. اوسيئڙو ڪرڻ- انتظار ڪرڻ. أس ۾ ٻيٺڪڻ. اجايو رُلڻ.

آسِسٽنٽُ: ص (انگ) نائب. عيوضي. مددگار.

اِسڪالَر: ص (انگ) عالم- اديب. تعليم ونڊ لاءِ وظيفو ڪڍندڙ.

اِسڪالَرشِپ: ث (انگ) شاگرد لاءِ وظيفو.

اِسڪرُو: ذ (انگ) لوهہ جو پيچدار ڪوڪو.

اِسڪروُ ڊرائِيوَرُ: ذ. پيچڪش (اوزار).

اِسڪُولُ: ذ (انگ) ابتدائي تعليم جو مدرسو. ابتدائي درسگاه.

اِسڪِيمَ: ث (انگ) رِٿا- تجويز. منصوبو.

اِسلامُ: ذ (ع) دين فطرت. الله تعالىٰ جو حضرت محمد صلعم جي معرفت سڄي انسان ذات ڏانهن موڪليل دينُ.

اِسلامِي: ص. اسلام جو- اسلام وارو.

اَسلِحَہَ: ذ (ع. سِلاح جو جمع) هٿيارَ. سامان سَڙو.

أسلُوبُ: ذ (ع) نمونو- ڍنگ. طريقو.

اِسمُ: ذ (ع) نالو. گرامر موجب ڪنهن ماڻهو، شيءِ، جاءِ، خاصيت يا ڪم جو نالو ظاهر ڪندڙ لفظ. جِنسَ.

اِسمُ تَصغِيرُ: ذ. ننڍڙائي ۽ ٺوڙائي ڏيکارينڊڙ لفظ.

اِسمُ حالِيَہ: ذ. فعل جي اِسمي صورت (جيڪا هلندڙ وقت جي معنيٰ ڏيکاري. مثلاً سمهندو، ايندو، ويندو وغيره).

اِسمُ خاصُ: ذ. ڪنهن جاندار يا بي جان شيءِ جو خاص نالو (جيئن حمزو، سِنڌو وغيره).

اِسمُ ذاتِ: ذ. ڪنهن شيءِ جو ذاتي گڻ ڏيکارينڊڙ لفظ (جيئن نيڪي، سخاوت وغيره).

اِسمُ عامُ: ذ. هڪ قسم جي سيني جنسن لاءِ ڪم ايندڙ لفظ (جيئن ماڻهو، ڏور، جبل وغيره).

Gul Hayat Institute

اِسمُ فاعِلُ: ذ. جملي ۾ ڪم ڪندڙ جي لاءِ ڪم آيل لفظ.
اِسمُ مَفعُولُ: ذ. ٽيل ڪم جي خبر ڏيندڙ لفظ (جيئن ڏِکيل، ورتل وغيره).
آسماء: ذ (ع. اِسمُ جو جمع) نالا.
آسماءُ الحُسنيٰ: ذ. ڏڻي پاڪ جا نوانوي صفاتي نالا.
آسَمجهه: ص. بي سمجهه- نادان.
آسناد: ث (ع. سَنَدَ جو جمع) ثابتيون. سَنَدون- دستاويز. حديث جي روايت جو سلسلو.
آسُو: ذ. سنبت سال جو ستون مهينو.
اُسوَه: ث (ع) نمونو- مثال.
آسوَدُ: ص (ع) ڪارو- سِياه.
آسُونهِن، اسونهون: ص. اڻ واقف- اڻ جاڻل- اڻ ڏٺل. جنهن جي جوءِ يا گس ڏٺل نه هجي.
أسَهَڙُ: م. وڃڻ- روانو ٿيڻ (مسافري تي).
آسِيرُ: ص (ع) قيدي. گرفتار.
اِسِيري: ث. قيد- بند.
آسيمبِلي: ث (انگ) صوبائي يا مُلڪي انتظام هلائڻ لاءِ قاعدا قانون جوڙيندڙ ميمبرن جي جماعت (جيڪي ميمبر جدا جدا تڪن مان ووٽن ذريعي منتخب ٿين).
اِشارَتَ: ث (ع) اِشارو- أهيائڻ.
اِشارو: (ع. اِشارهٌ) هٿ يا اک سان ڏَسَ. أهيائڻ. رمز. مارَ.
اِشاعَتَ: ث (ع) پڌرائي- مشهوري. ڇاپو (اخبار يا ڪتاب جو).
اِشتِراڪُ: ذ (ع) شراڪت- پائيواري- حصو. شموليت.
اِشتراڪِيَتِ: ث (ع) حڪومت جو أهو سرشتو جنهن ۾ ملڪ جي سيني ماڻهن جو هڪ جيترو حصو هجي.
اِشتِعالُ: ذ (ع) جوش- پڙڪو- باهه.
اِشتِعالُ آنگيز: ص. باهه پڙڪائيندڙ- جوش ڏيارينڊڙ. فساد پيدا ڪندڙ (ڳالهه، تقرير).
اِشتِقاقُ: ذ (ع) لفظ مان ڪديل بنيادي ڏاتوُ.
اِشتِها: ث (ع) بُکَ. خواهش- طلب (ڪاڌي جي).
اِشتِهارُ: ذ (ع) اعلان. پڌرنامو. مشهوري جو اعلان.
اِشتِياقُ: ذ (ع) شوق- چاهه. انتظار گڏيل خواهش. سِکَ.
آشخاص: ذ (ع. شخص جو جمع) گهڻا ماڻهو- جڏا.
آشَدُ: ص (ع) تمام سخت. بلڪل گهڻو.
آشِرافُ: ص (ع) شَريف'انسان- نيڪ مرد. عزت وارو - مهذب.
اشرافَتَ: ث. چڱمڙسي. عزت آبرو. پلائي- چڱائي. نيڪي.
اِشراقُ: ذ (ع) سج اُپرڻ. سج ايرڻ ڪان پوءِ نفلي نماز.
آشرف المخلوقات: ث (ع) سيني مخلوقن ڪان پلو- انسان ذات.
آشرَفِي: ث (ع) هڪ سونو سِکو- مُهر. هڪ قسم جو گُل.
آشعارَ: ذ (ع. شعر جو جمع) نظم- ڪلامُ.
آشڪَ: ذ (ف) ڳوڙها- لڙڪ.
آشڪبار: ص. ڳوڙها ڳاڙيندڙ- لڙڪ وهائيندڙ.
اِشَكَنجو: ذ (ف. شڪَنجه) ڏوهارين کي قابو ڪرڻ لاءِ ڪاٺُ. جلدبندي ۾ ڪتابن کي قابو جهلڻ جو هڪ اوزار.
آشڪولُ، آشڪيلُ: ذ (ع. شڪيل) ڏاوَڻ. ٻيڙيون. وهٽ جي هڪڙي پاسي وارين ٽنگن ۾ ٻڌڻ جو ڏاوڻ.
آشلوڪُ: ذ (سن) سِلوڪ- ڏرمي بيت يا گيت.
آشَهَدُ: ذ (ع) شهادت جي ڪلمي جو پهريون

Gul Hayat Institute

لفظ.شهادت جو ڪلمو. ڏسڻي آڳر.

آشياء: ث (ع. شيءِ جو جمع) شيون- چيزون- وَٿون.

آصالَتَ: ث (ع. أصالَهُ) اصليت. خاصيت. اثر.

آصحابُ: ذ (ع. صاحب جو جمع) حضرت محمد صلي الله عليہ وسلم جو صحبتي. سنگتي- ساٿي.

آصحابِي: ص. نبي سڳوري جو ساٿي. نيڪ ماڻهو.

اصرارُ: ذ (ع) ڪنهن ڳالهہ تي گهڻو زور- ضد. تاڪيد.

اِصطِلاحُ: ذ (ع) ڪنهن ڏندي يا فن جو لفظ- وَرجيس.

اِصطِلاحي: ص. محاوري وارو. مشهور معنيٰ ڪان سواءِ ٻي خاص معنيٰ رکندڙ (لفظ).

آصغَرُ: ص (ع) وڌيڪ ننڍو. سڀ کان ننڍو.

آصلُ: ذ (ع) بنياد. بُن- نسل. پيڙهہ. (ص) سچو پچو- حقيقي. خالص- نج. (ظ) اصل ڪان. شروع ڪان. هرگز. بلڪل.

اِصلوڪو: ص. اصل وارو. اوائلي- قديم.

آصلي: ص. بنيادي. فطري- ذاتي. خاص. قديم.

اِصلاحَ: ث (ع) درستي- سُڌارو.

اِصلاحات: ث. سُڌارا.

آصلِيّتِ: ث (ع) بنيادي حقيقت. ذاتي ڳڻ. بنيادي شرافت. اصل نسل.

أصُولُ: ذ (ع. أصلُ جو جمع) پاڙ- بنياد. بنيادي قاعدو- قانون.

آصِيلُ: ص (ع) چڱي نسب وارو. شريف. اصل نسل وارو- ٻُڌائتو. عزت وارو. وڪيل جو گراهڪ. ڪُڪڙ جو هڪ قسم. ڪارو نانگ.

اِضافَتَ: ث (ع) نسبت- لاڳاپو- تعلق. گرامر موجب اسمن جي وچ ۾ مالڪي ڏيڪارينڊڙ حالت.

اِضافو: ذ (ع. اِضافه) واڌ- واڌارو. پگهار يا عهدي ۾ ترقي.

اِضافي: ص. نسبتي (جا اصلي نہ هجي). وڌيڪ.

أضحيٰ: ث (ع. ضَحِيَهُ جو جمع) قربانيون.

أضحِي: ث. قرباني جو جانور- قرباني.

أضطِرابُ: ذ (ع) پريشاني. بيقراري- لوڇ پوڇ- ڦٽڪو. جلدي- تڪڙ.

آطراف: ذ (طرف جو جمع) ڏسيون- طرفَ.

آطفال: ذ (ع. طِفلُ جو جمع) ٻارَ- ٻارڙا.

اِطلاعُ: ذ (ع) خبر- چٽاءُ- اعلانُ. نوٽيس- جاڻُ.

اِطلاعات ڪاتو: ذ. حڪومت جي طرفان عام ماڻهن يا عام ماڻهن جي گهُرجن ڪان حڪومت کي واقف ڪندڙ ڪاتو (جيڪو گهڻو ڪري اخبارن سان واسطو رکي ٿو).

اِطلاقُ: ذ (ع) ڇڪي اڇڻ جي حالت. لاڳاپو.

آطلَسُ: ذ (ع) اڇو زربدار ريشمي ڪپڙو.

اِطمِينانُ: ذ (ع) تسلائي- دلجاءِ- خاطري.

آطوارَ: ذ (ع. طَورُ جو جمع) طريقا- ڍنگ- دستور. افعال- لڇڻ- آداب.

اِظهارُ: ذ (ع) پڌرائي- ظهور.

آظهَرُ: ص (ع) وڌيڪ ظاهر- تمام چٽو. گهڻو مشهور.

اَظهَرُ مِنَ الشَّمسُ: سج کان وڌيڪ پڌرو. مشهور.

اِعانَتَ: ث (ع) مدد- واهر.

اِعتِبارُ: ذ (ع) پروسو- يقين. ويساهہ.

اِعتِدالُ: ذ (ع) وچترائي- موافقت. پُورائي پنائي- نہ گهٽ نہ وڌ.

اِعتِدال پسند: ص. وچون رستو اختيار ڪندڙ. موزون طبيعت وارو. نرم ڏُر وارو (راڄنيتي يا سياسي

Gul Hayat Institute

معاملن ۾).

اِعتِراضُ: ذ (ع) ڪنهن ڳالهه جي خلاف أٽاريل حجت. نڪته چيني. مخالف.

اِعتِرافُ: ذ (ع) قبوليت- اقرار. ڏوهه يا غلطي مڃڻ.

اِعتِقادُ: ذ (ع) ويساه. ايمان. اعتبار. عقيدو.

اِعتِڪافُ: ذ (ع) گوشه نشيني (عبادت لاءِ خلاصي جاءِ ۾). رمضان جي پوئين ڏهي ۾ مسجد ۾ گوشه نشيني.

اِعتِمادُ: ذ (ع) پروسو- اعتبار- يقين.

اِعجازُ: ذ (ع) معجزو. وڏي ڪرامت. حيران ڪندڙ ڪم.

اعدادُ: ذ (ع. عدد جو جمع) انگ- عددَ.

آعداد شماري: ث. ڳڻپ- شمار. آدمشماري.

اِعرابَ: ث (ع) اکر کي چورينڊڙ نشاني (زبر. زير. پيش).

آعرابي: ص (ع) عربستان جي ٻهراڙي جو رهاڪو- بدوي. مال جي سانگي سان گذارينڊڙ خانه بدوش- سانگي. ماروُ.

آعرافُ: ذ (ع) دوزخ ۽ بهشت جي وچ وارو هنڌ (جو نڪي گرم نڪي سرد آهي). قرآن شريف جي ستين سوره.

آعِزاء: ذ (ع. عزيز جو جمع) پيارا مائٽ مِٽ- عزيز دوست.

آعِزازُ: ذ (ع) عزت- مانُ- مرتبو.

آعزازي: ص. بنا أجوري- مفت ڪم ڪندڙ- آنرري.

آعشاري، آعشارِيہ: ص (ع) ڏهين حصي وارو. ڏهون. ڏهائي.

آعصابُ: ذ (ع. عَصَبَ جو جمع) مُشڪون- ٻنڌيون (گوشت جون). حواس.

آعضا: ذ (ع. عُضوُ جو جمع) عضوا- لِڳ- بدن جا حصا.

آعظَمُ: ذ (ع) سڀ کان وڏو. تمام وڏو. عَظِيم.

آعليٰ: ص (ع) تمام مٿانهون- اوچو- بلند. تمام وڏو. وڏي مرتبي وارو. عمدو.

اِعلانُ: ذ (ع) اطلاع- جاڻُ. پڌرائي- اشتهار.

آعمالَ: ذ (ع. عَمَلُ جو جمع) عَملَ- آفعال. ڪرتوت.

آعمال نامو: ذ. ڪمن جو تفصيل- ڪارگذاري. ڏوهن ثوابن جو دفتر.

آغراضُ: ذ (ع. غرَض جو جمع) غرضَ- مطلب.

اِغماز: ذ (ع) اکين يا پرُن جو اشارو- غمزو.

اِغماضُ: ذ (ع) چشم پوشي.

اِغوا: ذ (ع) لالچائڻ- ڦُٽارڻ. ڀڃائڻ. زوري ڪٽي وڃڻ.

اغوا ڪرڻ: برغلائي ڀڃائي وڃڻ. زوري ڪٽي وڃڻ. ڀڃائي وڃڻ.

آغيارَ: ص (ع. غَير جو جمع) ڌاريا- اجنبي. پراوا- اوبرا ماڻهو.

أف: ذ (ع. أفُ) ڏک ۽ ڪاوڙ ۾ ٿُوڪ ۽ جهٽڪ جو آواز. ڏک ۽ ارمان جو آواز. (ف) ٿُوڪَ.

أف ڪري ڇڏڻ: أڏائي چٽ ڪرڻ- دُف ڪري ڇڏڻ.

اِفاديت: ث (ع) فائدو- نفعو- لابُ.

اِفاقو: ذ (ع. اِفاقه) سجاڳي. بيماري مان أٿڻ- چڱيلائي.

أفتاد: ث (ف) عاجزي- لاچاري. مصيبت.

اِفتِتاحُ: ذ (ع) ڪم جي شروعات- آرَنبُ. نيڪ مردن جي گڏجاڻي سان ڪم شروع ڪرڻ جي رسم.

اِفتِخارُ: ذ (ع) فخر- وڏائي- ناز.

Gul Hayat Institute

اِفتراء: ث (ع) تهمت- الزام- بهتان.
اَفراتَفري: ث (ع. اِفراطُ و تَفريط) پريشاني. گهبراهٽ. ياجڙ- ڇڙوڇڙ ٿيڻ.
اَفرادَ: ذ (ع. فرد جو جمع) جُٽا- ماڻهو.
اِفراط: ث (ع) گهٽائي- واڌ. (ص) آجائي- بيفائدي.
اِفراط و تَفريط: ث. گهٽائي ٽورائي. بي اعتدالي.
اَفزائش: ث (ف) واڌ. واڌارو- گهٽائي.
اَفسانو: ذ (ف) کهائي. عجيب قصو. کوڙي ڳالهه. نقل. داستان.
اَفسانہ نَويسُ: ص. افسانا لکندڙ.
اَفسَرُ: ذ (ف) تاج- ڇٽ.
اَفسُردَگي: ث (ف) اُداسي. رنجيدگي. مايوسي.
اَفسُردَہ: ص (ف) مايوس- اُداس- دلگير- ڏکويل.
اَفسوسُ: ذ (ف) ڏک- ارمان- غم.
اِفسوسناکُ: ص. ڏک جهڙو- دکدائک.
اَفسُون: ذ (ف) جادو. فريب. چالاکي.
اَفضَلُ: ص (ع) سڀ کان پلو. سڀ کان فضيلت وارو. تمام چڱو- بهترين. پلارو.
اِفطارُ: ذ (ع) روزي کولڻ جو عمل.
اَفعالَ: ذ (ع. فَعل جو جمع) کمر- عمل. لڇڻ- کرتوت.
اُفُقَ: ث (ع) زمين ۽ آسمان گڏ ڏسجڻ واري خيالي جاءِ- حَدنظر.
اَفکارَ: ذ (ع. فِکرُ جو جمع) خيالَ- ويچار.
اِفلاسُ: ذ (ع) سڃائي- کنگالپڻو. ناداري- تنگدستي. غربت- مسڪيني.
اَفلاطُونُ: ذ (ت) يونان جو مشهور فيلسوف (جنهن "الاهي حڪمت" جو بنياد وڌو). (ص) ڏاهو- عقلمند- داناءُ. حرفتي- اٽڪلي.

اَفلاکَ: ذ (ع. فَلَکُ جو جمع) آسمانَ- أيَ.
اَفواجِ: ث (ع. فوج جو جمع) فوجون- لشڪرَ- سِپاهَ.
اَفواہُ: ذ (ع. فُوہ جو جمع) هُل- هاوائو. ڊپ يا حيرت واري بي بنياد ڳالهه.
اَقَتِ: ظ. انهي هنڌ تي- أتي جو اتي. انهي دم. صفا- بنهه. نڙٻ.
اَقَتِ مارُ: ص. أتي جو اتي ماري ڇڏيندڙ. صفا ماري ڇڏيندڙ.
اَقراتو: ذ. ٻن يا وڌيڪ پُڙن واري گيهه ۾ پکل ماني.
اَقرِکَہُ: م. ننڍ ۾ ڳالهائڻ- وِٽلڻ. ڦُندڻ. أيامڻ (کير).
اَقارِبَ: ذ (ع. قَرِيبُ جو جمع) ويجها مائٽ.
اِقامَتَ: ث (ع) نماز لاءِ کڙو ٿي بيهڻ جو عمل- بيهک. ٽِکڻ.
اِقبالُ: ذ (ع) بلندي- اوج- عروج. عزت- مان. ياڳ- نصيب. نيڪ طالع.
اِقتِباسُ: ذ (ع) چُوندِ (تحرير مان ڪن لفظن جي). تصنيف ۾ ٻئي جي لکيت جو ورتل ڪجهه حصو.
اِقتدارُ: ذ (ع) طاقت- قوت. عزت- مرتبو. عهدو.
اِقتِصادي: ص (ع) معاشي- مالي.
اِقتِصادِيات: ث (ع) نائي جي پيداوار ۽ ورهاست بابت علم.
اَقدارَ: ذ (ع. قَدَرُ جو جمع) قَدرُ- مُلهه ۽ مان. ڳڻ- خصوصيتون.
اَقدامَ: ذ (ع. قَدمَ جو جمع) قدمَ- أپاءَ وسيلا.
اِقرارُ: ذ (ع) انجام- وعدو. قول- سخن. مڃتا- قبوليت- هائوکار.
اِقرار نامو: ذ. قبوليت يا وعدي جي لکيت-

Gul Hayat Institute

عهدنامو.
آقربا: ذ (ع. قريب جو جمع) ويجها مٽ مائٽ- عزيز قريب.
اقسامَ: ذ (ع. قسم جو جمع) نمونا- جنسون.
آڪليٽ: ٿ (ع) تورڙائي.
اقليمُ: ذ (ع) وِلايت- مُلڪ.
آقوامُ: ذ (ع. قوم جو جمع) قومون. فرقا.
آڪُ: ذ. هڪ مشهور وڻ.
آڪُ ٽِٽڑو: ذ. اڪ جي ٻوٽي جو ڦَرُ- اڪ جو انب.
آڪ جي ماکي: سولي ڳالهه- تمام آسان ڪم.
آڪ ڪارا ڪرڻ: ڪجهه به نه ڪرڻ.
آڪ مَڪڑ: ذ. هڪ قسم جو جيت- سائو مڪڑ.
آڪڻ تي اٽو هارڻ: اجايا ڪم ڪرڻ. بي سود ڪوشش ڪرڻ.
آڪڻ ساڻ گڏهه: نقصان جهڙا ڪم ڪرڻ. ڏاڍن سان هٿ اٽڪائڻ.
آڪڻ ڪاڻ انب گهرڻ: بخيل مڙ نفعي جي اميد رکڻ.
آڪابِرُ: ص (ع. اڪبر جو جمع) وڏو بزرگ. نالي وارو. مُدبر. ڏاهو- سياڻو.
آڪاجُ- آڪاجُ: ص. بيڪار- نِڪمو. بي همت. بي هُنر.
آڪارتُ: ص (سن) اجايو- بي فائدو.
آڪارَڻ: م. پار لنگهائڻ- بي ڪنڊيءَ رسائڻ.
آڪاؤنٽ: ذ (انگ) حساب- ليکو چوکو.
آڪبَرُ: ص (ع) سڀ کان وڏو- وڏيڪ وڏو. (ذ) ڏاڍي تعالي جو هڪ صفاتي نالو.
اِڪتَفا: ٿ (ع) ڪفايت، قناعت- پورت.
آڪٽ: ذ (انگ) ميونسپل محصول- ناڪو.
آڪثرَ: ص (ع) وڌيڪ- زياده- گهڻو. (ظ) گهڻو ڪري- عموما.
آڪثرِيَتَ: ٿ (ع) گهڻائي- جهجائي. هڪ پارٽيءَ جي ميمبرن جي گهڻائي.
أڪَرَ: ٿ. ڪاڻيءَ، پٿر يا ڌاتوُ تي چٽسالي جو ڪم.
أڪرَسَ: ٿ. ڪُهٽَ- ٻُوسٽ. گرمي جو اُباءُ. رڳهَ.
أڪَرڻُ: م. لنگهڻ. ٻيءَ ڀر وڃڻ- پار وڃڻ. ڪاٽ. پٿر يا ڌاتو تي چٽ ڪڍڻ.
اِڪَڙُ: ذ. هڪ قسم جو اوڙڙ (خريف ۾ ٿئي).
أڪَسَ: ٿ. ڪُهٽَ- أبسَ.
آڪسيرُ: ذ (ع) تامي کي سونُ بنائيندڙ دوا- ڪيميا. هڪ ٽڪ دوا. (ص) نهايت مفيد.
أڪلاءُ: ذ. ڪم جو نيڪال- پورائو. جلدائي- ڦُڙتي.
أڪلائڻُ: م. جلدائي ڪرڻ- ڦُڙتي ڪرڻ. هٿ هلائڻ (ڪم ۾). نبيرو ڪرڻ. جند ڇڏائڻ.
أڪلَڻُ: م. نيڪال ٿيڻ- پُورو ٿيڻ (ڪم). پُڄڻ (ڳالهائڻ)- أجهڻ (ڪم).
آڪَنُ ڇَڪَنُ: ص. عاشق- مفتون. قربان- صدقو.
أڪَنڊَ: ٿ. سِڪَ- أڪير. تانگهه. پيار جي ڇڪَ. انتظار.
أڪَنڊِجَڻُ: م. سِڪڻ- أڪيرجڻ. تانگهائڻ- واجهائڻ.
أڪو: ظ. يڪو- سڃو- ڪُل. سربستو- سمورو. علي الحساب- دوم شوم. (ٿ. أڪي).
أڪو ڏُڪو: ظ. انڪل روءِ- اندازي سان- يڪوئي.
اِڪي: ص. اهو عدد جيڪو ٻن سان وندي نه سگهجي- طاق.
اِڪي بَڏي: ٿ. هڪ قسم جي ٻاراڻي راند.
آڪيچارُ: ظ. بي انت- بي شمار- بي انداز.
أڪِيرَ: ٿ. دل جي ڇڪَ- سِڪَ- أڪنڊ. انتظار.

پيار- قرب.

اَکيلائي: ث. هيڪڙائي. هيڪلائي- تنهائي. ڇڙائي. نويڪلائي- خلاصگائي.

اِکيلدو: ص. اڳ ڄايو (اولاد).

اکيلو: ص. هڪڙو- ڇڙو. هيڪلو- تنها. جدا- الگ. (ث. اکيلي)

اَکِ: ث (سن. اَکش) نيڻ- چشم- عينُ. نظر. وڻ يا ٻوٽي جو گوشو. وڻ ۾ ٽاري نڪرڻ وارو هنڌ.

اک اَنکائڻ، اکِ اَڙائڻ: نينهن لائڻ- عشق ڪرڻ.

اَکِ ٻُوٽَ: ث. هڪ ٻاراڻي راند- لڪ لڪوڻي. چشم پوشي. بيحيائي. بي مروتي.

اَکِ ٻيڌڻ: اک سان اشارو ڏيڻ. اک سان عشق جو پيغام ڏيڻ. مخفي اشارو ڪرڻ.

اَکِ ٽيٽ: ث. اٽڪل سان ڏسڻ. اڻ لکي طرح نظرداري ڪرڻ. تاڙ- سنيال- نظرداري.

اَکِ ڀَڏڻ: اک کولڻ. سجاڳ ٽيڻ- بيدار ٽيڻ. خبردار ٽيڻ. ننڊ مان جاڳڻ. وقت ۽ حالتن کي سمجهڻ.

اَک پُورڻ: ننڊ ڪرڻ- ٿوري دير لاءِ سمهڻ. مري وڃڻ. بيحيا ٽيڻ.

اَکِ چِنبَ: ث. اکين چنيڻ جيترو وقت- ڪِن- پلڪ. (ظ) جهت پٽ ۾. جلدي.

اکِ ڏيکارڻ: ڪاوڙ مان گهُوري ڏسڻ. دڙڪو ڏيڻ. ڊيڄارڻ- هيسائڻ.

اَکِ رکڻ: چوڪسي ڪرڻ- نظرداري ڪرڻ.

اَکِ ڦَڙڪڻ: اک جي پلڪن جو ڏڪڻ (سوڻ يا بدسوڻ).

اَکِ کُلڻ: سجاڳ ٽيڻ. خبر پوڻ. سمجهه اچڻ. تجربو حاصل ٽيڻ.

اکِ لڳڻ: ننڊ اچڻ. ننڊ جي شروعات ٽيڻ. اک اٽڪڻ- پريت ٽيڻ.

اَکِ وجهڻ: گهور ڪري ڏسڻ- چتائي ڏسڻ. لالچ رکڻ. ٻُري نظر سان ڏسڻ.

اَکُتَ: ص. اڻ ڪُٽ- بيشمار. تمام گهڻو.

اَکَرُ: ذ (سن. اَکشَر) حرف. لفظ. سخن. ميار- ڏوراپو. سبب.

اَکر بہ اَکر: ظ. حرف بہ حرف. هوبهو. سربستو- سمورو.

اَکِراڻِ: ث. ڪنهن بہ رڌل شيء جو تر وارو سڙيل حصو- ڪُرڙ- ڪُرچڻ.

اَکِرو: ذ. مصالحي ڪُٽڻ يا چانورن چڙڻ لاءِ ڪاٺ، پٽر وغيره جو ڪُوندو.

اَکِري: ث. ڏسو "اَکرو". دروازي جي طاق قرڻ لاءِ چائٽ ۾ ٽيل سوراخ.

اُکِڙَڻُ: م. پاڙئون پٽجڻ. سنڊن کان نڪرڻ. اُبڙڻ. ٽُٽڻ- ڇڇڻ.

اَکِرُوٽُ: ذ. سُڪل ميوي جو هڪ قسم.

اَکِڙِي: ث. برقعي يا چادر مان نهارڻ لاءِ اک جيتري وڏي.

اَکو: ذ (سن. اَکشَت) پاڻ يا سوڻ وقت اُچلايل چانورَ. هندن جي هڪ ڪريا ڪرم موجب درياء ۾ پيتا طور اچلايل چانور ۽ ڏيا.

اکو ڦُلو: ذ. تورو ڪاڏو. نيرن پاڻي. ٽُڪر پاڻي. ڪوهه يا پاڻي ۾ ڏيو ۽ چانور اُچلائڻ جي رسم.

اَکوٽو: ذ. اک جو دوڏو.

اُکوڙَڻُ: م. ڪتل شيء کي لوڏي ڍرو ڪرڻ- اُکيلڻ. پاڙئون پٽڻ.

اُکِي: ث. ڍورن جو ويڙهه مهل ڪُرن سان ڪوتهڙو. ٽونو- ڊيهه.

Gul Hayat Institute

اکِين تي کڻڻ: سگُن تي کڻڻ. تمکيون ڏيڻ. جٽ ٿِٽ ڪرڻ.

اکِياڙي: ث. وهٽ جي اکين تي چڙهيل ڪوپن تي ٻڌڻجو ڪپڙو- آنڌاري.

اکِيڙڻُ، اکيلڻ: م. اُڀيڙڻ. کولڻ (سُٽ). پاڙڻون پٽڻ. تباه ڪرڻ.

اکِيو: ذ. ونواه ۾ ڪنوار جي منهن تي ٻڌل ڪپڙو. ڏِجي جي اکين تي چڙهيل ڪوپا.

اکِيونُ: ث (اڪ جو جمع) چشمہ- عين.

اکِيان پوڻ: نفرت ٿيڻ. نہ وڻڻ.

اکين آڇو: ص. بيحيا- بيشرم. انڈو.

اکين اڳيان: ظ. سامهون. روبرو. حاضر- موجود.

اکين ٻُوتُ: ص. بيحيا- بيشرم. ساڃاهہ ڪان نڪتل. بي مروت.

اکين تي ويهارڻُ: حد ڪان زياده قدر ڪرڻ. وڏي تعظيم ڏيڻ.

اکين ٺارُ: ص. نيٽن ٺار. تمام پيارو.

اکين ٻُورُ: ص. بي ساڃاهو- بي ديد. بيشرم. احسان فراموش- ڪُن چور.

اکين ڏٺو: ظ. ظاهر ظهور ڏٺل.

اکين سان: ظ. دل جان سان- خوشيءَ سان.

اکين سَجو، اکين وڏو: ص. معذور- انڈو.

اکين ۾ ڏوڙ وجهڻ: انڈو ڪري ڇڏڻ. ويساهي ڇڏڻ. دولاب ڪرڻ- ٺڳڻ.

اکيون جاءِ ڪرڻ: ڌيان ڪرڻ. هوش ڪرڻ. خبردار ٿيڻ.

اکيون چرخ ٿيڻ: حيران ٿيڻ. واٽرو ٿيڻ.

اکيون ڇِرڙائڻ: هيڏانهن هوڏانهن ڏسڻ. ڪاوڙ مان ڏسڻ.

اکيون ڦوٽارڻ: ڪاوڙ مان ڏسڻ.

اکيون وڇائڻ: انتظار ڪرڻ. نهايت عاجزي سان مرحبا ڪرڻ.

اکيون هيٺ ڪرڻ: لڄي ٿيڻ- شرمسار ٿيڻ. بيحيا ٿيڻ.

اَگرَ، اگرچہ: ظ (ف) جي- جيڪڏهن- جيتوڻيڪ.

اَگرُ: ذ. هڪ قسم جو وڻ (جنهن جي ڪاٺي خوشبودار ٿئي)- عُود.

اگربَتِي: ث. اگر وڻ جي ٻُوري مان ٺهيل تِيلي (جيڪا خوشبودار دونهون ڏئي).

اَگرَ تَگرُ: ذ. سموري رقم ۽ سامان- هڙ مُوڙي- مُوڙي ۽ نفعو. آلهہ تلهہ.

اُگرو: ص. مڪروهہ- اڻ وٽندڙ (سواد). اُبڙڪا آڻيندڙ. بدذائقي (ث. اُگري).

اَگلائِي: ث. ميراثي- گدلائي (ڪپڙي لٽي ۾).

اَگِلو: ص. گدلو- ميرو. (ث. اَگِلي)

اَگوچَرُ: ص. جوڏسي ۽ محسوس ڪري نہ سگهجي- الڪُ. مخفي.

اَگوندَرُ، اَگوٻُندرو: ص. بي غمو. بي پرواهہ. جهجهو- اڻ ميو.

اَگهُ: ذ. مُنڊي- مُهڙ. منهن. اڳيون پاسو. مهاڳ. اڳيون وقت. (ظ) اڳيون- اول- پهريون. سامهون. اڳيان- اڳتي.

اگهُ ٻَڌڻ: حرفت سان ٻڌي جي دل جو حال معلوم ڪرڻ- ڳالهو ٻڌڻ- اگهہ وڻڻ.

اڳيَرو: ظ. ڪجهہ اڳتي- تورو اڳيان. پريرو.

اڳتي: ظ. اڳيرو. اڳيان. آئندہ- هن کان پوءِ.

اگهُ پوءِ: ظ. اڳيان پٺيان- آڳو پيڇو. گذريل ۽ ايندڙ وقت.

اڳ پوءِ جاڃڻ: دوراندیشي ڪرڻ. سنیالي قدم کڻڻ.

اڳ جائو، اڳايو: ص. اڳئين گهر مان جاول پُٽ- (ث. اڳ جائي).

اڳ ڏاڍو: ص. ستين پيڑهي شاهوڪار- بنیادي تونگر.

اڳ ڦِرڻ: رستو روڪڻ. رندڪ وجهڻ. مخالفت ڪرڻ.

اڳ ڪٿتي: ث. اڳ وپچار- دوراندیشي.

اڳ وڌڻ: سامهون اچڻ- آڏو اچڻ. دڳ جهلي بيهڻ.

اڳاڙُ، اڳاڙيو: ص. اڻ ڳڻيو- ڳاڻيتي کان ٻاهر- بيشمار.

اڳانجهہُ، اڳانجهہ: ص. آٿاهہ. آجهاگ. اڳرو- زياده.

اڳاهونَ: اڳيرو- اڳيان- اڳتي. (ث. اڳاهين).

اڳٽُ: ذ. سُٽڻ ٻڌڻ لاءِ اُبدائي ۾ پيل سوتي يا ريشمي پٽي- ازاربند- ناڙو.

اڳٽ وِجهڻي: ث. ڪاني يا ڏاتو جي سرائي جنهن سان اڳٽ وجهجي.

اڳِرائي: ث. پيشقدمي- چڙهت. زيادتي.

اڳرائي ڪرڻ: چڙهت ڪرڻ. زيادتي ڪرڻ.

اڳِرو: ص. وڌيڪ- زياده- سرس. مٿانهون. بهتر. تکڙو- جلدباز. زيادتي ڪندڙ. پيشقدمي ڪندڙ. (ث. اڳري)

اڳرو پوڻ: زور ۾ مٿانهون ٿيڻ. سرس ٿيڻ. زور ٿيڻ.

اڳِرَڻُ: م. وصول ٿيڻ.

اڳِڙو: ذ. ڪپڙي جو ٽُڪر. وڏي اڳڙي.

اڳڙا ٽِڳڙا: ذ. ڪپڙي جا ٽُڪَر.

اڳڙي: ث. ڪپڙي جو ڦاٽل ٽڪر. چتي- ٽِڳڙي. لِيرَ.

اڳڪَٿي: ث. پيشنگوئي- ايندڙ واقعي جي خبر.

اڳلو: ص. اڳيون. اڳوٽو. ٻيءَ ڌُر وارو- مقابل. (ث. اڳلي).

اڳواتِ: ظ. اڳ ۾- اڳي ٿي- مهند- شروع ۾.

اڳواهُ: ص. مهندار- پيشوا- سردار.

اڳواڻي: ث. رهبري- پيشوائي.

اڳو پوءِ: ظ. اڳ يا پوءِ- آخرڪار- نيٺ. هڪ ٿي گهمري. هاڻي ٿي- يڪدم.

اڳوڻڪو: ظ. اڳوٽو- آڳاٽو. گذريل. قديم. پراڻو. (ث. اڳوٽڪي).

اڳوٽو: ظ. اڳ جو- آڳاٽو. اڳيون- قديم. (ث. اڳوٽي).

اڳوٽو: ص. اڳواڻ. سونهون. پانڌيئڙو.

اڳهَرو: ظ. ٽورو اڳ. ٽوري دير اڳ ۾.

اڳي: ظ. اڳ ۾- اول. هن کان اڳ- مهند- اڳي ٿي. آئنده. اڳتي- اڳيرو.

اڳي پوءِ: ظ. آخرڪار- نيٺ. هرحال ۾.

اڳِياڙي: ث. اڳيون حصو. منڊ- ابتدا. گهوڙي کي اڳيءَ ٽنگ ۾ ٻڌل رسو.

اڳِياڻ: ظ. اڳ ۾. سامهون. آڏو. روبرو.

اڳياڻ اچڻ: سامهون اچڻ- روبرو ٿيڻ. آڏو اچڻ. مقابلو ڪرڻ. رندڪ وجهڻ.

اڳِين: ص. شروع واري. منڊ واري. آڳاٽي. پهرين. (ث) ظهر جي نماز. پهرين ملهه.

اڳيُون پويون وسارڻ: سڀ ڳالهيون ڇڏڻ. جملي ڏاڀايون معاف ڪرڻ.

اڳِيون: ظ. اڳ وارو. پهريون. آڳاٽو. گذريل.

اگهہُ: ذ. ٻها- مُلهه- نرخ.

اگهہُ پارُ: ذ. خريدي قيمت ۽ وڪري واري قيمت.

اگهہُ ڇڏائڻ: تعدي ڪرڻ- جٽ ڪرڻ.

Gul Hayat Institute

اُڳهاڙ: ث. ننگائي- اوگهڙ. بي پردگي.
اُڳهاڑڻُ: م. ننگو ڪرڻ. ظاهر ڪرڻ- پڌرو ڪرڻ. خوار ڪرڻ.
اُڳهاڑو: ص. اڻ ڏِکيل- ننگو- عريان. (ث. اُگهاڙي).
اُڳهاڑي ڪُنِي: لاوارث- نڌڻڪو. سُجو- مفلس.
اُڳهاڑين پيرين: ظ. صفا سڃو.
اُڳهامَڻُ: م. قبول پوڻ. پسند اچڻ. ملهه ٽيڻ. وکامڻ. قدر ٽيڻ.
اُڳهائِڻُ: م. قبولڻ ڪرڻ. ٻُڌڻ (عرض، التجا).
اُڳهائِي: ث. بيماري- ناچاقائي. هيڻائي.
اُڳهائي سَڳهائي: بيماري ۽ صحت. چڱائي مڻائي.
اُڳهڻُ: م. اڳهامڻ. قبول پوڻ. قدر ٽيڻ.
اُڳهَڻُ: م. صفا ڪرڻ. مِٽي ۽ مَرُ لاهڻ. چندڻ ڦوڪڻ.
اُڳهو: ص. بيمار- مريض. ڪمزور- هيڻو. (ث. اُگهي).
اڳهو سَڳهو: ص. بيمار توڙي چڱو پلو.
اُڳهو تِري: ث. اڳهن جي فهرست. جنسن جو وڇور. نرخنامو.
اُڳهورُ: ظ. جنهن جو تَر لهي نه سگهجي. اونهو- عميق.
اُڳارَ: ذ. ڪوٽلا.
اُڳاريو: ص. اڳر ناهيندڙ.
اُڳارو: ذ. منگل (ڏينهن).
اُڳاري: ث. اڳرين جي هڪ بيماري- ننهن تَر. ڏندن جي هڪ بيماري. ووڻن جو هڪ مرض. مال جي ٽٽن جي هڪ بيماري. جوئر جي سنگن جو مرض- ڪاڻِي.
اُڳرُ: ذ. ڪوٽلو.
اُڳڻُ: ذ. آڱڻ- صحن.

اَلَ: ث. عيب- وڏ. چيڙ- ٽوڪ. اَڙَ.
اَلُ: ذ. ڪانءِ جو ٻچو. اڻ آزمودگار. بيوقوف.
اَلَ اُڏارڻ: چريائي جا ڪم ڪرڻ.
اَلڪاڻ: ذ. ڪانءِ جو ٻچو. بيوقوف. اٻوجهه.
اِلا: ظ (ع) ڪان سواءِ- سواءِ. ڌاران. ليڪن.
اِلاماسِي: ظ. ڪڏهن ڪڏهن- اتفاقي- قضا سان.
اَلامان: ذ (ع) پناهه- امن.
اَلاجي. الائي: ض. الله ڄاڻي- خبر ناهي. متان.
اِلاچِي ايلاچي: ث (ف) نندو ٽوٽو- ٽوٽو.
اَلارُ: ص. لڏيل بار جو ڳرو پاسو. لڙيل- جُهڪيل.
اَلارَڻُ: م. دڪ هڻڻ لاءِ هٿ مٽي ڪرڻ- ڏڪ وارڻ.
اِلهُ: ذ (ع) خدا- معبود.
اِلهِ بالله: ث. خدا جو واسطو- التجا. منٽ ميڙ- آزي نيزاري.
اَللهُ: ذ (ع) خدا جو ذاتي نالو. هڪ خدا.
اَللهُ اَكبَرُ: ذ. تڪبير جو ڪلمو (نماز جي نيت. ذبح ۽ نعري هڻڻ وقت).
اَلله اَلله ڪرڻ: الله پاڪ جو ذڪر ڪرڻ. تسبيح پڙهڻ. ڏک ۾ صبر ڪرڻ.
الله ٻيلي: الله ساڻي- ڏڻي مددگار. ڏڻي جو آسرو.
الله توهار: الله تنهنجي آسري. الله جو آسرو.
الله ڄاڻي: خدا کي خبر.
اَلله لوڪُ: ذ. خدا وارو- درويش. پهتل بزرگ. سادو سودو- پورڙو.
اَلله واڻَ: ڏڻي جي راهه ۾- خدا جي نالي. مفت ۾- بناپئسي.
الله واهِي: خدا حافظ (موڪلاڻي وقت الفاظ).
اَلاهَر: ظ. الله جي آڏار.
الاهِي: ظ. خدا جي طرف کان- خدائي. تمام گهڻو-

Gul Hayat Institute

جهجهو.

الاهيّات: ث. ڏٺي تعالىٰ جي ذات ۽ صفات جو علم.

الاٽونسُ: ذ (انگ) مقرر پگهار کان وڌيڪ لوازمو (مهانگائي الاؤنس وغيره).

الٻتُ: ظ (ع) کي قدر- کنهن حد تائين. کجهه نه کجهه.

الٻزارَ: ث. گنبذ جي چوگرد ڏنل پڙويلو. قبي جي اندران چوڦير رستو.

الٻيلائي: ث. دادلائي- لاڏ- چاڳ. بيپرواهي.

الٻيلو: ص. دادلو- لاڏلو. انگلي- نخريلو. پيارو- چاڳلو. (ث. الٻيلي).

الٻيُ: ص. اڻ لپ- نايابُ. قيمتي.

الٽجا: ث (ع) منٽ- عرض- گذارش.

الٽحيّات: ث (ع) نماز ۾ ويهڻ وقت پڙهڻ جي دعا.

الٽماسُ: ذ (ع) عرض. وينتي. التجا.

الٽوا: ث (ع) کنهن کم کي ٻڌي وقت تائين ترسائڻ جو عمل- مهملي.

ألٽو: ص. لٽو (سج). (ذ) ترجمو.

ألٽائڻُ: م. اونڌو ڪرڻ. اُبتو ڪرڻ. پلٽڻ. اوٽڻ (ٽانڊ).

ألٽو: ظ. اٽليل- ابتو- اونڌو. ڦريل- برخلاف. اٽلندو- مرڳو. (ث. ألٽي).

ألٽي: ث. ڦيرُ- ڪَيرُ- أجَل.

ألجَهڻُ: م. ڦاسڻ- اٽڪڻ. منجهڻ. معاملي ۾ ڦاسڻ.

الحادُ: ظ (ع) دين کان ڦرڻ جو عمل. بيديني.

الحاقُ: ذ (ع) ڳانڍاپو- لاڳاپو- شموليت.

الحانُ: ذ (ع. لحنٌ جو جمع) منو آواز- مِنو سُر.

الحَمدُ: ث (ع) قرآن شريف جي پهرين سوره جو پهريون لفظ. هر قسم جي ساراه. شڪرانو.

اَلحَمدِلله: سڀ ساراه الله پاڪ کي آهي- الله جو شڪرانو.

ألرَ: ث. ڪاهه- جُلهه. وڙهڻ يا ڏڪ هڻڻ لاءِ هلان.

ألڙڻُ: م. اُکڙڻ. لُڏڻ- ڏڻ.

اِلزامُ: ذ (ع) تهمت- بهتان.

اَلسَتُ: ذ (ع) چا. مان آهيان؟ ميثاق وارو قول. ازل.

اَلستُ بِرَبِّڪُم: آءُ اوهان جو ربّ ناهيان؟ (ازل واري ڏينهن خدا تعالىٰ جو ارواحن کان سوال، جنهن جو جواب ڏنائون "قالوابلىٰ").

السّلامُ عَلَيڪُم: (ع) اوهان تي سلامتي هجي (جنهن جو جواب ته "وَعليڪُم السّلام" يعني ۽ اوهان تي ب سلامتي هجي).

السِي: ث. هڪ قسم جو خوشبودار ٻُوٽو.

اَلغارَ: ث (ت) اوچتو حملو- ڪاهه- يلغار. لُٽ مار.

اَلغارون ڪرڻ: موجون ڪرڻ. گهمندو رهڻ.

اَلغَرضُ: ص (ع) بيپرواهه- (ظ) حاصل مطلب.

اَلغَرضائي: ث. بي پرواهي. ڪَن لاتارُ.

اَلغوزا: ذ (ف) هڪ قسم جو ساز (بينُ جو جوڙو)- بينُون- پاوا.

اَلِفُ: ذ (ع) "الف- بي" جو پهريون اکر. (ص) اڳهاڙو- نانگو. سڏو. اُيو.

اَلفاظ: ذ (ع. لفظ جو جمع) لفظ. بولَ. گفتا.

اَلفاظ ڪيڻ: گهٽ وڌ ڳالهائڻ- گاريون گند ڏيڻ.

اَلفَتِ: ث (ع) پيار- محبت- پريت.

اَلفِي: ث (ع) ٻانهن کان سواءِ ڏگهو پهراڻ- ڪفني.

اَلقابَ: ذ (ع. لقب جو جمع) اعزازي خطاب.

اِلقاءُ: ذ (ع) اندر جو آواز. الهام.

اَلقِصّهَ: ذ (ع) حاصل مطلب- قصو ڪوتاه.

اَلڪو: اونو- انتظار- اوسيڙو. اُبڪو- انديشو.

Gurmayat Institute

ويچار- فڪر. هُرڪر.

الڪ: ص. غيرمحسوس- اڻ لکو.

الگ: ظ. جدا- ڌار. پري. اڪيلو- تنها.

الگ الگ: ظ. جداجدا- ڌار ڌار. پري پري.

اَلمُ: ذ (ع) رنج- ڏک- غم- اندوه.

المناڪ: ص. درد انگيز- افسوسناڪ.

الماسُ: ذ (ع) هيري جو هڪ قسم.

الماڙي: ث (پرتگالي) ڪَبٽ.

اَلمستُ: ص. چٽ چريو- بنهه مستانو.

الڻ: م. ڪوڙ ڳالهائڻ. انڪار ڪرڻ. سچي نه ڪرڻ.

الو: ذ. ڪافين ڳائڻ وقت "الو ميان" چوڻ.

الو ميان ڪرڻ: "الله ميان" جي لفظن سان ڳائڻ شروع ڪرڻ. بي اونو ويهڻ.

اَلو: ذ. چٽنگ. شعلو. جِيءِ.

اَلوُ: ذ. چهرو. (ص) بيوقوف- احمق.

اِلو ٻِلو: ذ. اٽي ڏکر راند ۾ ٻن ڏکن هڻڻ جو داءُ.

اَلو ٻَلو: ذ. نالي ماتر ڪم.

اَلوٽُ: ص. نشي ۾ ٽُپ- مدهوش. مخمور- سرشار.

اَلوڀُ: ص. گم- غائب.

اَلوداعَ: ث (ع) موڪلائي. رخصت.

اَلوڙَ، اَليڙ: م. اڪوڙڻ. ڏوڙڻ- لوڙڻ (ٿُوڙي وغيره).

اَلوڙي رکڻ: اُکوڙي ڇڏڻ. سَنڌ سَنڌ جدا ڪرڻ. عضوا چُور ڪرڻ.

اَلولِ: ث. سک. مزو. فرحت. عيش.

اَلولِيون مائڻ: خوشيون ڪرڻ. موجون مائڻ. مزا مائڻ. فرحتون وٺڻ. عيش ڪرڻ.

اَلولُ: ص. چريو- ديوانو.

اَلولُ جَلولُ: ص. فضول- بيڪار. ادنگو. بي انعالو.

اَلوٽو: ص. لوڻ کان سواءِ- ٻِڪو- بي سواد. (ث. اَلوڻي).

اَلوڻا ٽِڻَ: ذ. اجائي بڪ. بيهوديون ڳالهيون. وڌيون ٻڌاکون.

اَلوهِيّتَ: ث (ع) ڏئي جي ذات. وحدت جي حقيقت.

اِلهامُ: ذ (ع) اندر جو خدائي آواز- اِلقاءُ.

اَلهُ تَلهَ: ذ. اگر تگر- هڙ موڙي. سامان سڙو. اَرکو ترکو- سموري ملکيت.

اَلهَڙُ: ص. سيکڙات. ناتجربيڪار.

اَلهندو: ذ. سج لهڻ وارو طرف- اولهه.

اَلهَڻُ: م. نهڻ- هيٺ اچڻ. غروب ٿيڻ (سج،چند تارا وغيره).

اَلهي ڪُلهي: ظ. ڪرائي کان ڪُلهي تائين (چُوڙ يا بانهين).

اَلِي: ث. ڳهَ جو هڪ قسم. چاندي يا سون جو جڙادار ٽکلو جيڪو نراڙ تي بيهي.

اَلِي: ث. گهٽي آڇ لڳڻ جي بيماري. گهٽي آڇ- ڏوگهو. هچ.

اَلِياڻُ: ذ. هڪ قسم جو لوهي لغام (جو وچ ۾ مڙيل هوندو آهي).

اِليڪشَن: ث (انگ) ووٽن رستي چونڊ- انتخاب.

اَليلَ: ث. محبت جي ڇِڪَ. عشق جي اُکِيرَ. پريت.

اَليهَرُ: ذ. ڪاربهر نانگ.

اَمُ: ث (ع) ماءُ.

اُمُ المؤمنين: ث. مومن جي ماءُ. بيبي عائشہ رضہ جو لقب.

اَمَ: ظ. هميشہ- سدائين.

اَمُ لاءِ وجڻ: عمر کي وجڻ- هميشہ لاءِ وجڻ.

آما، آمان: ث. ماءُ- امڙ.

Gur Nanak Institute

اِمارَت: ث (ع) اميري. سرداري. حڪومت.
آمّارو: ذ (ع. آمّاره) بچڙاين لاءِ آماده ڪندڙ نفس.
أمارو: ذ. سانباهو- قصد.
أماڙُ: ذ. برندڙ ٻُندِ. وڏي باهه.
أماڙي: ث. برندڙ ڪاڻي. چُٽانٽي.
أماڙي ڏيڻ: چُوچڙي ڏيڻ. ڏنب ڏيڻ. باهه ڏيڻ.
أماسُ: ذ (هـ. أماوس) ڪاراڻ- اونداهي. چند جي اناويهين تاريخ (جنهن ۾ چند ظاهر نه ٿيندو آهي).
أمالڪُ: ظ. اوچتو- ناڳاه. يڪدم- جهٽ پٽ.
اِمامُ: ذ (ع) اڳواڻ. رهبر. سردار. مذهبي رهنما. فن يا علم جو وڏو ماهر. نماز ۾ جماعت جو اڳواڻ.
اِمامَتَ: ث. اڳواڻي. پيشوائي. سرداري.
آمانَ: ث (ع) پناه- حفاظت. سلامتي.
آماني: ص. امانت طور رکيل. اعتباري. بنا هول (ڪم).
آماڻَ: ث (ع) حفاظت خاطر رکيل شيء. ديانتداري. امين جو فيصلو.
آماڻَ: ث. آمانَ. امانت.
أمائڻُ: م. موڪلڻ. روانو ڪرڻ. ڪجهه اڳيرو ڪرڻ.
أمّتَ: ث (ع. أمّهُ) ڪنهن نبيء جي پوئلڳ قوم. پيروي ڪندڙ گروهه.
أمّتي: ص. پيروڪار- پوئلڳ- مُقلدُ.
اِمتِحانُ: ذ (ع) آزمائش- پرک. شاگردن جي تعليمي استعداد جو جائزو.
اِمتِزاجُ: ذ (ع) ملاوٽ- آميزش. ٻن يا زيادہ شين جي تحليل.
اِمتِيازُ: ذ (ع) فرق- تفاوت. تميز- ساڃاهه.
اِمدادَ: ث (ع) مدد طور ڏنل رقم. عطيو- بخشش. چندو. عنايت.
آمَرُ: ص. جو مري يا ناس نه ٿئي. سدائين جيئرو- زنده جاويد. لازوال- غيرفاني.
أمْرُ: ذ (ع) حڪم- فرمان. اجازت- اذن. قضا. لکيو (خدا جي طرفان). تقدير. ارادو. گرامر موجب حڪومت ڏيڻ لاءِ ڪم ايندڙ لفظ.
أمْرِ اِلاهي: ذ. خدائي حڪم. قضا- قسمت. تقدير جو لکيو.
أمراضَ: ذ (ع. مَرض جو جمع) بيماريون- روگَ.
أمراءَ: ذ (ع. امير جو جمع) اَميرَ- سردار. معزز.
آمَڙِ: ث. ماءُ.
اِمكانُ: ذ (ع) ٿيٽي- شُدني. مجال- طاقت. شڪ- انديشو.
آمڪو ڏَمڪو: ذ. رواجي ماڻهو. ٽِيرو مَٽيرو.
آمَلُ: ذ. آڌيمر.
آمِلي: ص. آمل ڪائيندڙ- آفيمي.
اِملا: ث (ع) صورتخطي.
اِملاڪَ: ث (ع. مِلڪَ جو جمع) ملڪيت- دولت. جائداد.
أمْلهه: ص. بي بها- بيحد قيمتي.
أمْلهه مائڪ: ذ. بي بها هيرو. قيمتي وٽ.
آمْنُ: ذ (ع. آمنُ) صلح. پناهه- حفاظت. سلامتي- بچاءُ. آرام- سک.
آمن آمانُ: ذ. صلح سانت. سلامتي. پناهه.
أمَنگُ: ذ. موج. جوش. جذبو- أڏمو. ريجهه- پُور. اُتساه.
أمهاڻُ: م. ٽڪر جو ڪورو ٽاڻڻ استعمال ڪان اڳ پاڻي ۾ پُسائي چڏڻ.
آمَهَڙو: ص. اُبتو جاول ٻار يا قُرُ (يعني اول ٽنگون

اچن، اهڙو ويم ڏکيو ٽيندو آهي). (ث. آمهڙي)

اُمّي: ص (ع) اڻ پڙهيل. (ذ) حضور پاڪ جن جو لقب.

اُميدَ: ث (ف) آس- تمنا. توقع. آسرو.

اُميدوار: ص. آسائتو- آسروند. گهورو- خواهشمند.

اُميد واري: ث. آس اميد. حمل. (ص) حامله.

اَميرُ: ص (ع) سردار- سالار- اڳواڻ. حاڪم. دولتمند- شاهوڪار.

اَميرُ البَحر: ذ. بحري فوج جو وڏو عملدار.

اَميرُ المؤمنينَ: مسلمانن جو حاڪم. نبي سڳوري جي خليفن جو لقب.

اَميري: ث. سرداري. حاڪمي. بادشاهي. شاهوڪاري- تونگري.

اُميري: ث. ڪورڪي اصطلاح موجب تاجيءَ جي ٽنل تند جي بن پُڇڙين کي گڏي وٽ ڏيڻي ڏنل ڳنڍ.

اَمِينُ: ص (ع) امانت وارو. ايماندار. حقي فيصلو ڪندڙ. ثالث- ٽياڪر. (ذ) نبي سڳوري جن جو لقب.

اَمين وارڻ: بن ڏرين جي نبيري لاءِ ڪو ٽيو ماڻهو تجويز ڪرڻ.

اَنُ: ذ. اناج- غلو.

اَنُ پاڻي: ذ. داڻو پاڻي- آب داڻو. چُوڻو. رزق.

اَنَ داتا: ذ. رزق رسائيندڙ- رازق. راجا- حاڪم.

اُنَ: ث. ڏُنبي يا گهٽي جا وار- پشم.

اَناالحَقُ: ذ (ع) "آءٌ خود حق آهيان" (منصور حلاج جو بيخودي وارو نعرو).

اَناثُ: ص (سن) نڌڻڪو- لاوارث. يتيم.

اَناجُ: ذ. هر قسم جو اَنُ.

اَنادِ: ذ (سن) جنهن کي شروعات نه هجي- ازل.

اَنارُ: ذ (ف) ڏاڙهون.

اَنار دانا: ذ. ڏاڙهون جا سُڪل دانا.

اَناڙِي: ص. اڻ آزمودگار. اڻ سکيل (هنر). اڻ سڌريل. بيوقوف- جاهل.

اَناهُ: ص (ع) چريو- مست. پنهنجي مُنهن ڳالهائيندڙ.

اَنائِيّت: ث (ع) پاڻپڻو- خودي. خودپرستي.

اَنبُ: ذ. هڪ مشهور ميوو.

اَنبُ چُورُ: ذ.سڪل انبڑين جو چُورو (مصالحي طور ڪم ايندڙ).

اَنبارُ: ذ (ف) ڍڳ- ڍير. اَنَ جي ٻار.

اَنباري: ث (ف. عماري) پالکي- ڏولي. هاٿيءَ جي هودي- هنياري. محفو.

اَنباري چڙهڻ: وڏي درجي کي پهچڻ.

اَنبَرُ: ذ (سن) آسمان- آڪاس. فضا. هڪ قسم جو خوشبودار وکر.

اَنبڑِي: ث. اڻ پڪل انب- ڪچو انب- اَنبي.

اِنبِساطُ: ذ (ع) خوشي. فرحت. مزو. عيش.

اَنبُورُ: ذ (ف) ڪوڪن ڪڍڻ لاءِ هڪ لوهي اوزار- جَنبُور.

اَنبُوري: ث (ف) ننڍو انبورُ- جَنبُوري.

اَنبوهُ: ذ (ف) ميڙ- هجوم (ماڻهن جو).

اَنبِياءُ: ذ (ع. نَبي جو جمع) نبي سڳورا- پيغمبر.

اَنبِيو: ذ. قلمي نسخي ۾ هڪ صفي جي آخر ۾ لکيل ٻئي سامهون واري صفحي جو پهريون لفظ.

اَنپي: ث. ديگ ۾ گهمائڻ لاءِ ڪاٺ جي ڊگهي ڏوئي.

اَنتُ: ذ (سن) آخر- پڇاڙي- ڇيهه. اندر جو راز- ڳجهه. حياتي جو خاتمو- موت.

اِنتِباهُ: ذ (ع) تنبيهه- تاڪيد. چتاءُ. اطلاع.

اِنتِخابُ: ذ (ع) چونڊ. ڏُڻي ڪڍڻ. نثر يا نظم جو چونڊيل ٽڪرو.

Gul Hayat Institute

اِنتخاباتَ: ذ (ع. انتخاب جو جمع) چونڊون (ووٽن ڏيڻي). اليڪشن.
آنٽرو: ذ (سن) راڳ ۾ "آستائي" (تلهه) کان پوءِ "مصرع" جي چوٽي يا ڌار.
اِنتِسابُ: ذ (ع) نسبت- لاڳاپو. تصنيف کي ڪنهن جي نالي منسوب ڪرڻ.
اِنتِشارُ: ذ (ع) ٽوٽ- وڇوڙ. چڙوچر ٽيڻ. مونجهارو.
اِنتظارُ: ذ (ع) واٽ ڏسڻ- اوسيڙو. اونو.
اِنتِظامُ: ذ(ع) بندوبست- اهتمام. جوڙجڪ- ترتيب. سرشتو.
اِنتِقالُ: ذ (ع) هڪ هنڌان ٻئي هنڌ وڃڻ جو عمل- روانگي. لاڏاڻو- وفات.
انتقامُ: ذ (ع) ويڑ- بدلو.
اِنتِها: ث (ع) پڄاڻي- پڇاڙي- ٽوڙ- آخر. تڪميل.
اِنتهاپسند: ص. ملڪي سياست ۾ ڪٽر نظريي وارو.
اِنٽرويُو: ذ (انگ) ملاقات. ملاقات دوران معلومات جي پڇا ڳاڇا.
اَنجامُ: ذ (ف) پڇاڙي- خاتمو. عاقبت- نتيجو. وعدو- اقرار- وچن.
اَنجام شِڪني: ث. وعدي خلافي- اقرار جي ڀڃڪڙي.
اَنجامِي: ص. انجام وارو (ماڻهو). ٻول ٻڌل.
اَنجُم: ذ (ع. نَجم جو جمع) تارا. تارو- ستارو.
اِنجمادُ: ذ (ع) جمڻ (پاڻي. برف وغيره) جو عمل.
اَنجمَن: ث (ف) جماعت- سڀا- سوسائٽي.
اَنجمَنَ آرا: ص. محفل سينگاريندڙ.
اِنجِنيرُ: ذ (انگ) پاڻي ۽ اڏاوتن جي ڪم جو ماهر.
اِنجنيري ڪاتو: ذ. پاڻي. رستن ۽ عمارتن جي سنيال جو ڪاتو.
اِنجِڻِ: ث (انگ) مَشين- ڪَلَ.
اَنجِيرُ: ذ (ف) هڪ قسم جو ميوو.
اِنجِيسُ: ذ (انگ) درياءَ جي طاقن کي جهليندڙ لوهي چپڙي.
اِنجِيلُ: ذ.(ع) حضرت عيسيٰ تي نازل ٿيل ڪتاب.
اِنچُ: ذ (انگ) هڪ فوٽ جو ٻارهون حصو.
اِنچارج: ذ (انگ) ٻئي جي ڪم سنياليندڙ- عيوضي.
اَنچَرُ: ص. جهجهو- جام. ڍڳ.
اِنحرافُ، اِنحرافي: ذ (ع) حڪم مڃڻ کان انڪار. حڪم عدولي. نافرماني- سرڪشي.
اِنحِصارُ: ذ (ع) آڌار- دارومدار.
اِنحِطاطُ: ذ (ع) تنزل. ڪمي- گهٽتائي.
اَندازُ: ذ (ف) طرز- نمونو- ڍنگ. ڍَول- بيهڪ. وزن. مقدار. ڳائيڻو. ڪَٽ- تخمينو. (ص) اڇلائيندڙ. مرڪب لفظن ۾ ڪم ايندڙ پڇاڙي (تير انداز وغيره).
اَندازو: ذ. ڪٽ- تخمينو.
اَندامُ: ذ (ف) لِڳ- عضوو- انگُ.
اَندرِ: ظ (ف) منجهه- ۾.
اَندَرُ: ذ (ف) اندريون پاڳو- وچ- منجهه. دل- قلب. راز. پيد.
اَندر اُجارڻ: قلب تان ڪٽ لاهڻ. من کي پاڪ ڪرڻ.
اَندرَ ٻاهَرُ: ذ. ظاهر باطن. شعور ۽ لاشعور. (ص) گهر ۾ غيرموجود- مسافري ۾.
اَندر ڪُنڈو: ص. حاسد- ساڙوندو. منافق.
اَندر وارو: دل جو قاضي- ضمير.
اِندِراجُ: ذ (ع) دَرج ڪرڻ جو عمل- داخلا.

Gul Hayat Institute

آندَروُنِ: ظ (ف) اندريون- وچون.
آندَروُنِي: ظ. اندريون. لڪل- ڳجهو. باطني. معنوي.
آندرين: ث. مَلهه ۾ اندرئين پاسي وارو جانڊو.
آندريونِ: ص. اندر وارو. باطني. (ث. آندرين).
آندوهُ: ذ (ف) غم- ڏک- افسوس.
آندوهناڪ: ص. دردناڪ- دکدائڪ.
آندیشو: ذ (ف. اندیشه) گمان. امڪان. ڊپ- ڪنڪو- اُڊڪو.
آنڈُ: ذ. آنڈائي. جهالت. تڪبر- مغروري.
آنڈُ تي چڑهڻ: ظلم تي سندرو ٻڌڻ. ڏاڍ ڪرڻ.
آنڈارو: ذ. اونده- تاريڪي- سياهي (رات جي).
آنڈاري: ث. اوندهه. وهٽ ڪي ٻڌل اکياڙي. آنڊ (اکين اڳيان).
آنڈائي: ث. نابينائي- انڌپڻ. مستي (نشي جي). بيپرواهي. جهالت. بيحيائي. تڪبر.
آنڈپَڻُ: ذ. انڈائي. جهالت. جوش. ڪاوڙ.
آنڈ ڏُنڈ: ذ. اوندهه انڊوڪار. بدانتظامي. وڳوڙ. بي انصافي. ظلم.
آنڈِڪارِ: ث. اوندهه. ڪاري ڀاڙ.
آنڈو: ص. اکين وڏو- نابين. ناشناس. بي شرم. بيپرواهه. مست (نشي ۾). مغرور. جاهل- گمراهه. (ث. آنڈي).
آنڈو اُونڈو ٿيڻ: اکيون پوري لڳو رهڻ (ڪم ۾). خدمت چاڪري ڪرڻ. اکن چکن ٿيڻ.
آنڊي جي لٺ: پيريءَ جو سهارو. گذران جو وسيلو. پرجهلو. ٽيڪ- سهارو.
آنڈوُڪارَ: ث. گهگهه اونداهي. جهڪ يا جُهڙ سبب ٽيل اونده.
آنڈي: ث. ڪِنار- وَٽِ (ڪپڙي جي). درياء جي وڪڙ واري جُهند.
آنڈيرُ: ذ. انڊ ڏنڊ. بي انصافي- انياء. ظلم- ڏاڍ.
آنڈير نَڳري: ث. جنهن شهر ۾ انصاف نه ملي. ظلم جو شهر.
آنَڊَ: ث. بهانو- عذر. آڙ- آڏ.
آنڊ ونڊ: بهانو ڳولڻ. آڙ ونڊ.
آنڊا: ذ. آلي مِيٽيل پٽيءَ تي قلم سان اکرن جا نشان.
اِندَ لَٽ: ث. برسات ۾ آسمان تي ظاهر ٽيندڙ ستن رنگن وارو ڪماني پٽو- قوس قزح.
آنسُ: ذ (سن) اڻپور انگ جو مٽيون انگ.
اِنسُ: ذ (ع) ماڻهو. انسان ذات.
اُنسُ: ذ (ع) محبت- پيار- الفت. انساني همدردي.
آنسابَ: ذ (ع. نَسَب جو جمع) نَسلَ- پيڙهيون. خاندانَ. شجرا.
اِنسانُ: ذ (ع) آدمي- ماڻهو- بشر.
اِنسانِيَّت: ث. آدميت- ماڻهپو. شرافت- اخلاق. فضيلت.
اِنسدادُ: ذ (ع) روڪ- بندش.
اِنشاء: ث (ع) خط و ڪتابت جا اصول. مضمون نويسي. اعليٰ درجي جي عبارت.
اِنشا پَردازي: ث. مضمون نويسي. اعليٰ درجي جي عبارت آرائي. ادبي ڍنگ جي لکڻي.
آنصارُ: ص (ع. ناصِرُ جو جمع) مددگار- واهرو. (ذ) مديني جا مسلمان جن نبي سڳوري ۽ سندن مهاجر اصحابن کي پناه ڏني هئي.
اِنصافُ: ذ (ع) عدل- نياء- داد.
انصاف مڙئ: قدر ڪرڻ. داد ڏيڻ. ساراهڻ- ڳڻ ڳائڻ.

Gul Hayat Institute

اِنعامُ: ذ (ع) بخشش. سوغات- سوکڙي- تحفو.
اِنعام اِکرامَ: ذ. بخششون ۽ عزتون. سوکڙيون پاکڙيون- تحفا تحائف.
اِنفرادي: ص (ع) اڪيلو- تنها. ڌار ڌار- شخصي طرح.
اِنفرادِيتَ: ث (ع) يڪتائي. شخصيت. علحده. خاصيت.
اِنقِلابُ: ذ (ع) ڦيرو- گردش. تبديلي. حڪومت جو ڦيرو. حڪومت جي تبديلي لاءِ تحرڪ.
اِنڪارُ: ذ (ع) ناڪار- نابري. نہ مڃڻ. حڪم عدولي.
انڪاري: ص. نہ مڃيندڙ- نابري واريندڙ- مُنڪر.
اَنڪسارُ: ذ (ع) عاجزي- نوڙت- نهٺائي.
اِنڪِشافُ: ذ (ع) ڏيڪ لاهڻ- پردو لاهڻ. کولي ظاهر ڪرڻ. اظهار. پڌرائي.
اِنڪُوائِري: ث (انگ) جاچ جوچ.پڇا ڳاڇا- تفتيش.
اَنگُ: ذ. عدد. عضوو. بدن- جسم.
انگ اڪر. ذ. حساب ڪتاب جو تفصيل.
اَنگ اُگهاڙو: ص. ننگو. مسڪين- غريب.
انگُبازُ: ص. ملهه جا انگ جاڻندڙ. انڪلي. حرفتي.
اَنگي حسابُ: ذ. حسابن جو ڪتاب- رياضي.
اَنگاسُ: ذ. جهنڊو- علمُ- نيزو.
اَنگريزُ: ص. انگلنڊ جو رهاڪو- فرنگي. گورو.
انگريزي: ث. انگريزن جي ٻولي.
اَنگڙ پِنڊو: ص. ڏنگو ڏڍو- اِنگڙ ونگڙ. (ذ) هڪ قسم جي ٻاراڻي راند.
اَنگڙو: ذ. ڪُنديو. اَنڪڙو. ڪاڻيءَ ۾ ٻڌل ڪنديو يا وريل ڪاڻي (جنهن سان وڻن مان ميوو پٽجي). ڏنگو ڏڍو اکر. ملهه جو هڪ داءُ- جاننو. انگ جو اسم تصغير- عضوو.
اَنگڙا وهائڻ: ڏنگا ڏڍا ليڪا ڪڍڻ. بي معنيٰ اکر لکڻ.
اِنگڙ وِنگڙ: ص. ور وڪڙ وارو- ڏنگو ڏڍو. مُنجهيل.
اَنگڙِيارو: ض. ور وڪڙ وارو- ڏنگ ونگڙو- پيچدار.
اَنگشت: ث (ف) آڱر.
اَنگشت نمائي: ث. آڱر ڪٽڻ- عيب جوئي. خواري- بدنامي.
اَنگشتانو: ذ (ف) پرت يا ٽوپي وقت سُٽيءَ کان بچاءُ لاءِ آڱر تي چاڙهيل لوهي ٽوپي.
اَنگلُ: ذ. ماڻو- ڪوڏُ- لاڏُ. ناز- نخرو.
اَنگل اَرا: ناز نخرا- ماڻا. لاڏ ڪوڏ.
اَنگڻُ: م. انگ هڻڻ. نشان ڪرڻ. ذبح ڪيل جانور جي ڪل لاهي عضوا جدا جدا ڪري ويڍڻ.
اَنگوڇو: ذ. گوڏ ٻڌڻ جو ڪپڙو- پونڇو.
اَنگُورَ: ذ (ف) هڪ قسم جو ميوو. گونچُ- گوشو. ٻُور. زخم جي سوڄ. ڦٽ جو پڪل مُنهن.
اَنگُور ڪڍڻ: گونچ ڪڍڻ- گوشا ڪڍڻ- مورڇڻ (وڻ).
اَنگورجَڻُ: م. مورڇڻ (وڻ). گونچ يا گوشا ڪڍڻ. پرڇڻ (ڦٽ. زخم).
اَنگِي: ث. چولِي- ڪَنجرِي. گج جو اڌ.
اَنگيٺِي: ث. لوهي چُلهه- سِگري.
اَنگهُ: ث. ڪاڻيءَ جي وريل ڪُتَ (جنهن ۾ اٽڪڻ سان رهڙ اچي يا ڪپڙي کي چير اچي). چيرُ. چَهڪُ.
اُنگهو: ص. بنا گيهه (پَت)- رکو. پاڻيءَ جهڙو ڦِڪو. پَڙو.
اَنوارَ: ذ (ع. نُورُ جو جمع) تجلا- چمڪا.

Gul Hayat Institute

اَنواعَ: ذ (ع. نوع جو جمع) قسم- نمونا.
آنوکو: ص. نرالو- نيارو. عجيب. (ث. آنوکي).
اَنُومانُ: ذ. اندازو- ڏڪو. گمان- قياس.
آنَهَدُ: ذ (سن) اندر جو آواز- مَن واڻي.
اِنهماڪُ: ذ (ع) غور. مَحويت. سخت مشغولي. انتهائي شوق.
آنهيارُ، آنهيَرُ: ذ. شادي ۾ جي رسم ۾ گهوٽ جو محافظ- آهنَرُ.
آنياءُ: ذ (سن) بي انصافي. ظلم- اندير.
اَنِيسُ: ص (ع) دوست. گڏ وندر ورونهه ڪندڙ.
آنيڪُ: ص (سن) گهٽا- بيشمار.
آءُ، آءَ: ظ (سن. آن) نہ- بغير- سواءِ- کان سواءِ. مرکب لفظن ۾ صفاتي اڳياڑي طور ڪم ايندڙ (جيئن اڻ موٽ، اڻ وٽندڙ وغيره).
آءُ يُونيو: ص. پرڏيهي- غيرملڪي. مسافر. ڌاريو.
آءُ تِيَڻي: ث. نہ ٽيڻ جهڙي. نہ ٽي سگهڻ جهڙي. ناممڪن.
آءُ پُڇو: پڇڻ کان سواءِ- بنا پڇڻ جي. پڪ سان- يقينا. (ث. آءُ پُڇِي).
آءُ جوڳو: ص. نہ سونهندڙ- نامناسب- اجوڳ. ڪُڌو (ڪم).
آءُ ڏَنل: ص. نہ ڏنل. ڏسڻ کان سواءِ. غائبانہ- پرپٺ.
آءُ رِهائيندو: ص. ناروا- نامناسب. شرع جي خلاف (سگ جو رشتو)- ناجائز. (ث. آءُ رهائيندي).
آءُ سِڌو: ص. وَر وارو- ڏنگو- ڪِڏو. (ث. آءُ سِڌي).
آءُ سَرَندِي: ث. بي پهچي- بي طاقتي. بي وسي- لاچاري.
آءُ سُونهون: ص. اڻ واقف. بيخبر.
آءُ ڪوڻيو: ص. بنا سڏ يا دعوت جي- بي دعوتو. (ث. آءُ ڪوڻِي).
آءَ گُسُ: ص. نہ گُسندڙ- بي خطا. آءُ ٽر. دلير.
آءُ ڳڻيو: ص. ڳڻڻ کان باهر- بي انداز. بيشمار.
آءُ گهڙيو: ص. جو گهڙيل نهيل نہ هجي- بي ڍولو. اڻ سڌريل.
آءُ لائق: ص. نامناسب. آءُ جوڳو. ناقابل.
آءُ لَبُ: ص. نہ لِيندڙ. ناياب. نهايت قيمتي- بي بها.
آءُ لکو: ص. جو محسوس ڪري نہ سگهجي. تمام ننڍڙو- ذرڙو. بي اثر (ث. آءُ لکي).
آءُ مُوافِقُ: ص. نہ نهڪندڙ. نابرابر- ناموزون.
آءُ موتُ: ص. موٽي نہ ايندڙ. اڻ ٽر- اٽل. بهادر- پهلوان. اڻ گُس.
آءُ مَيو: ظ. جو مايي يا مَٽي نہ سگهجي. بي انداز- بي شمار. تمام گهڻو. (ث. اڻ مَٽي).
آءُ واقفُ: ص. اڻ سُجاڻو. نہ ڏنل. ڌاريو. اڻ جاڻ. اڻ سونهون. بيخبر.
آءُ وَٽتَ: ث. ناسازي- اڻ ناهه. نااتفاقي- ڪلفت.
آءُ هُوند: ث. مال ملڪيت نہ هڻڻ جي حالت- ڪُنلائي- غربت- مفلسي. عدم موجودگي.
آڀاڻِ: ث. مينهن نہ وسڻ جي حالت- اوسر. قحط. ڪوٽ- ڪمي- قلت.
آڀاسو: ص. بي نڪو- بي شرم. نَود. نِدورو. (ث. اڀاسِي).
آڀانگو: ص. ڏکيو- مشڪل- اوکو. (ث. اڀانگي).
اُڀاوَتَ: ث. اُڻ جو نمونو. اُڻ جو ڪم. اُڻت-اوڻ.
اُڀائِنُ: م. ڪپڙو نهرائڻ- اُڀاوت ڪرائڻ.
آڀائو: ص. ڏکيو- اوکو- اهنجو. مخالف (واءُ). (ث.

Gul Hayat Institute

آڻائي).
آنبَڌِتِ: ث. بي اتفاقي - ناسازي- اڻ ٺاهه. كلفت. تكرار- مخالفت- دشمني.
آنيو: ص. بنا سڌي جي- بنا گيهه يا تيل جي- ركو. سكل- خشك.(ث. آنيي).
أَنْت: ث. اُڻ جو كمر- اوجو- اُتاوت. اُڻ جو نمونو.
أُنِ تُنِ: ث. گڻتي- چنتا. هُركر- آندَ ماندَ. انتظار.
آنپوُرُ: ذ. پڳل انگ. رياضي موجب پڳل انگن وارا حساب.
آنجاڻُ: ص. نه جاڻندڙ. ناواقف- اڻ سونهون. بي سمجهه- بي عقل- نادان. بي علم. بيگانو.
آڻ جاڻائي: ث. بيخبري- بي علمي. ناواقفيت. جهالت.
أَنْڻُ: م. اڻاوت كرڻ (كپڙو وغيره)- اوجو كرڻ.
آنو: ذ. تمام نندڙو ذرو- ذرڙو. جُزو. آيتم.
آنوَتُ: ذ. پير جي آڱوٺي ۾ پائڻ جو چَلو (جنهن ۾ چمكٽيون به هجن).
آنهَي: ظ. سدائين- هميشه- ٻارهوئي.
آنِي: ث. چهنب- نوك (پالي جي). ذري.
آوات: ث. خراب رستو- اوجهڙ- كُوات.
آوائِلُ: ذ (ع. آوَل جو جمع) شروعات- منڊ.
آوائِلي: ص. شروعاتي- ابتدائي.
اوبارَڻُ: م. كائي بچائڻ (كاڌو)- جُوٺو كرڻ.
اوبارو: ص. كائي بچايل (كاڌو)- جوٺو.
اوباشُ: ص (ف) رولو- آواره. بدچال. بدمعاش.
اوباهِڻُ: م. بچائڻ. بخشڻ- معاف كرڻ. چوٽكارو كرڻ. پار اُكارڻ (گناهن مان).
اوبَرَ، اوبَرِ: ث. كائي بچايل كاڌو- جوُٺ.
اوبِرو، اوبڙو: ذ. سُٽ يا پَٽ كولڻ (اوبڻ) جو چرخو- اوبڙو.
اوبَهُ: م. كچي سُٽ يا پَٽ كي سُوڌڻ يا ٻيٽي ٽيٽي كرڻ لاءِ چرخي تي ويڙهڻ. سُٽ اُكيلي ڦورو ناهڻ.
اوبارَهُ: م. گوشت ياڄي وغيره پائي ۾ ٿهكائي اڌ رڌو كرڻ- ٻاڻڻ.
اوباڙو: ذ. ٻڙكو. ٻاڪ جو ٿهكو. خوشبوء جي هُبكارَ.
اوباسِي: ث. ٽڪ يا ننڊ سبب وڌو ساه كڍڻ جو عمل- اوباكِي.
أوباكِي: ث. روڻ ۾ ساهه جي گهُٽَ. أپ ساهي.
اوبَرُ: ذ. ٿهكو (پائي جو)- ٻڙكو. ٿهكيل پائي جي ٻاڦ- بخارُ. گرمي سبب اك جو اوٽارو.
اوپارو: ذ. نباتات يا سج چنڊ جي اُپرڻ جو عمل- اوپر- طلوع. چاڙهه (پاڻي جو). واهه يا درياء جي وهڪ جو مٿيون طرف (جتان پاڻي وهندو اچي). هرلي يا نار ۾ كم ايندڙ هڪ كائي. (ث. اوپاري).
اوپارو لهوارو: ظ. وهكري جو چاڙهه ۽ لاهه وارو طرف. موافق ۽ مخالف.
اوپاريون لهواريون: ث. ابتيون سبتيون- هيڏانهن هوڏانهن جون (گالهيون).
اوپالو: ذ. مهڻو- طعنو.
اوپالا ڏيڻ: طعنا ڏيڻ. پاراتا ڏيڻ.
اوپَرُ: ذ. سج چنڊ جي اُپرڻ وارو طرف- ايرندو- مشرق.
اوپَڙ: ث. ٻوٽن جي پيدائش ۽ واڌ. گاه ٻوٽا.
اوپَڙُ: ذ. نباتات جو ڦوٽهڙو- گاهه ٻوٽا- وڻ ٽڻ. پوكَ.
اوتَ: ث. پالوتَ- پَلت (پاڻي جي). ڊُڪ. چوپائي مال كي تيل وغيره جو وڏل ڊُڪ.
اوت اوتان: ث. لاڳيتو پاڻي اوتڻ يا هارڻ جو عمل-

Gul Hayat Institute

گهٽي هار ويڑ.

اوتوُن ڏيڻ: هوا يا پاڻي جو زور زور سان وهڻ- پلٽجڻ (مينهن وغيره).

اوتارُ: ذ. ڪنهن دوا جي اثر لاهڻ لاءِ ٻيءَ دوا جو استعمال- تریاق.

اَوَتارُ: ذ. هندن جي عقيدي موجب ايشور جو ڪنهن جسم يا روپ ۾ ظهور- ديوتا.

اوتارو: ذ. وهڻ تان لهي ساهي پٽڻ جي جاءِ. منزل گاهه. اوطاق. مڪانُ- آستانو. تحرير جو نقل.

اوتِرو: ظ. انهيءَ جيترو- انهي مقدار ۾. انهي جيڏو. (ث. اوتري).

اَوَتَرُ: ذ. اُهوتڙ جتي پٽڻ وغيره جو سهنج نه هجي- خراب تَرُ.

اوتَڻُ: م. اونڌو ڪرڻ (پريل تانءُ)- ليٽائڻ. هڪ تانءَ مان ٻئي ۾ نائڻُ- پلٽائڻ. هارڻ (پاڻي وغيره).

اوتِڙي: ث. اوتڻ جو نمونو. تيل يا گيهه وغيره جو ڏُڪ (ايري يا ٽڪل وهت کي).

اوتارو: ذ. تند ۾ ڏيجڙو.

اوتَ: ث. اولو- اجهو- آڙَ. ڪپڙي يا ڪڪڻ ڪانن جي آڏ (أس، هوا، اوگهڙ کان بچڻ لاءِ). پناهه- پردو. آدر- ٽيڪ. اٽڪل- اندازو. وِيرَ جو چاڙهُ.

اوت تي هلڻ: اندازي تي هلڻ. اٽڪل سان ڪم ڪرڻ. ٽيڪ تي هلڻ.

اوتَ وڻڻ: پناهه وڻڻ. حفاظت وارو پاسو وڻڻ.

اوتارُ: ذ. لُڙاٽ- لٽ- ڏُنڌ. غبار (دل جو)- غم. پُور- خيال.

اوتارَڻُ: م. لٽڻ- ڏيڻ (مٽيءَ سان). پورڻ (کڏ). ڀُڻتي ڪرڻ. غم ڪرڻ.

اوت موتَ: ث. اڇڻ وڃڻ جو عمل. اڇڻ ۽ موٽي وڃڻ- ٻئي مٽا (سفر). (ظ) ايندي ويندي.

اوتو: ذ. گهر جي اڳيان ٽلهو. هڪ قسم جو راڳو.

اوٽي: ث. ڪپڙي جي اندر ورائي سبيل ڪِناري. بخيي جو هڪ قسم. بخيو- ٽوپو.

اُوٽي: ث. ٻارائي راند ۾ هڪ ٻئي کان رُسي جدائي ڪرڻ جو عمل (چيڇون ملائي اُوٽي ڇوڻ)- ڪَٽِي.

اوتارُ: ص. اُڃڻ وارو- اوٽي. اٽ چاريندڙ.

اوتائِي: ث. سماع وقت ڏنل بيت جي مٽي ڇِڪَ. پارُ- اوسارو.

اوٽو: ص. اُٽ جو (کير. گوشت. مال).

اوپرو: ص. ڏاريو- بيگانو- اوڀڻو. نامحرم. (ذ) ڪٽ جي سيراندي يا پيراندي واري ڪاٻي. (ث. اوپري).

اَوجُ: ذ (ع) بلندي- مٽاهين. چوٽي (آسمان جي). مٽاهون درجو- مرتبو. اقبال - عروج. واڌارو- ترقي.

اوجاڳو. ذ. ننڊ نه ڪرڻ جو عمل- جاڳ- سجاڳي.

اوجاڳا ڪيڻ: راتيون جاڳي گذارڻ. سخت تڪليفون سهڻ.

اوجَرُ: ذ. صفائي. چمڪو. روشني. صاف ٽيل ڳهن جو چمڪو.

اُوَجلُ: ص (سن) أجريل. صاف. چمڪندڙ. نرمل (پاڻي).

اوجَ: ث. اُٽ- اُڀاوت. واڌ. مدد- ٽيڪ.

اوجو: ذ. اُڀاوت- اُٽ.

اوجهُ: ذ. اوجهري- معدو (جانور جو). پيٽُ.

اوجهُ ڏيڻ: ڪيتو لوڙڻ- نتيجو پوڳڻ. سزا پوڳڻ.

اوجِهراڻي: ث. ننڊ جو جُهوٽو- پنڪي.

اوجهراڻيو ڪائڻ: پنڪيون ڪائڻ. ڏڪا ٽاپا ڪائڻ.

اوجِهرو: ذ. اونداهي. (ضد. سوجهرو).

اوجِهري: ث. جانور جو معدو- اوجهُ.

Gul Hayat Institute

اوجَهڙَ: ث. جهنگ وارو هنڌ (جنهن ۾ گس هٿ نه اچي). گمراهي.

اوجَهڙُ: ذ. اڻانگو رستو- ڏکي واٽ. (ص) رستي کان هٽيل- گمراهه- آواٽ.

اُوچُ: ص. اوچو- مٿانهون. اعليٰ (ذ) بلندي- اُچائي. اُچو گهرائو.

اُوچائِي: ث. بلندي- اُتانهين- مٿانهين. برتري.

اوچِتو: ظ. بيخبري ۾- اچانڪ. اتفاق سان- اَچڪي. اُمالڪ- يڪدم.

اُوچو: ص. اُتانهون- بلند. اعليٰ. عمدو- قيمتي. (ث. اُوچي).

اوچَڻُ: ذ. اوڍڻ جو ڪپڙو. سمهڻ مهل مٿان وڇهڻ جو ڪپڙو (چادر، ڪيس وغيره).

اوچو: ص. نيچ- خسيس. ڪميڻو- رذيل. (ث. اوچي).

اُودُ: ذ. لُڏرو (پاڻي جو جانور). (ص) گهٽو ڪائيندڙ- ڏٽوُت.

اُودو: ص. ميرو (رنگ)- پُورو. جَهڪو- قِتل (رنگ). (ث. اُودي).

اودَ: ث واڌِ (وڻ، ٻُوٽي جي). ماچَ (جسم جي). ٻُوٽي جي ٽاري ۾ اک وارو ٽُڪر (جيڪو ڪپڻ کان سواءِ نِوڙائي زمين ۾ پورجي، جتان اها ٽاري پاڙ هٽي ٻئي ٻوٽي جي صورت ۾ اُپري).

اودَرِ: ث. اُڌار- ڪٽت. قرض.

اودَرِ پادَرِ: ث. قرض پکو. ڪٽت. ڏيتي ليتي.

اَوَڏُوتُ: ذ (سن) ويراڳي نانگو فقير. تارڪ- آدوُتي.

اودُ: ص. اڌينڊڙ (گهَر، جايون). مٽيءَ مان جايون جوڙيندڙ. مٽيءَ جي اوساري ڪٽندڙ. اودُ قوم جو فرد (جيڪو اجوري تي مٽي ڏوئي جاءِ وجهي).

اودِڙو: ظ. ٿورو ويجهو- اورپَرو. (ص) اوترو نندڙو. (ث. اودِڙي).

اودِڙائي، اودائي: ث. ويجهڙائي- نزديڪي- ويجهي جڪَ. ويجهي ماٽي.

اودو: ظ. ويجهو- نزديڪ- قريب. (ص) انهي جيڏو. (ث. اودِي).

اودو ٽيڻ: ويجهو ٽيڻ- نزديڪ اچڻ. لهڻ وچڙ ۾ اچڻ. گهاٽل ماڻل ٽيڻ.

اودِي جَڪَ: ث. ويجهڙائي- پسگردائي- آسپاس.

اوديائِي: ث. تحفي طور ڏنل ڪپڙو. ڪپڙا پهرائڻ جو اوچورو.

اوديائِڻُ: ٿ. ڏَڪائڻ (پوتي، چادر وغيره). پهرائڻ (ڪپڙا).

اوڏَرُ: ذ. ڏَڪُ- پوش. آڏر- ڏڍ.

اوڏَڻُ: ٿ. پائڻ- ڏکڻ- پهرڻ (ڪپڙو، چادر).

اوڏِڻي: ث. پوتي. چُني. شاديءَ ۾ ڪنوار کي ڏکايل چادر.

اَوَرُ: ص. جنهن ۾ وَر وڪڙ نه هجي. (ذ) سِڌائي. وَجهُ.

اورَ: ث. ويم کان پوءِ مادي (عورت، چوپائي) جي پيٽ مان نڪتل مادو- جَرَ.

اور پوريل هڻڻ: چِڪَ ٽيڻ. دِل ڪاتل هڻڻ.

اَورِ: ص (هه) ٻيو. وڌيڪ. نِرالو. عجيب.

اُورِ: ث. پڪين جي اُڏامندڙ قطار. وَلر (پکين جو). اُڏامڻ جو عمل. ڪاهه- هلان- جُلهه.

اوراتو، اوراڇو: ذ. روڄ- راڙو. ماتم. افسوس.

اوراڙُ: ذ. درياء جو اوريون ڪَپُ.

اوراڙُ پَراڙُ: ذ. درياء جو اوريون ۽ پريون ڪنارو- اورين پَر ۽ پرين پَر.

Gul Hayat Institute

اوراقَ: ذ (ع. ورق جو جمع) ورقَ- پَنا (کتاب جا).
اورانيو: ذ. سِکَ- قرب. آذار.
اورانگهَنُ: م. مٹان لنگهي وڃڻ. ٽپي وڃڻ. نہ مڃڻ (حڪم).
اوراڻو: ذ. اولاڻو- لولي.
آورڇُ: ص. جو بيزار نہ ٿئي- ڪڏ نہ ٽيندڙ.
آورچائي: ث. بيزار نہ ٿيڻ جي حالت. لاڳيتي ڪوشش. اٽڪ محنت.
اورِ گهورِ، اوري گهوري: ظ. قربان- صدقي.
اورَڻُ: م. ڏک سک جو احوال ڏيڻ. سُور بيان ڪرڻ. دل جو حال ڏيڻ. ڳجهي ڳالهه ڪرڻ. حال وندڻ.
اوري، اورياں: ظ. هنِ پاسي- اورتي- ويجهو.
اوري پري ٿيڻ: هيڏانهن هوڏانهن ٿيڻ. ڏڪا ڏوما کائڻ. دربدر ٿيڻ. اندر باهر ٿيڻ. هلاک ٿيڻ.
اورِيکَ: ث. سخت برسات- وڏو مينهن. هوا سان گڏ برسات جو سخت وسکارو. چوهو (بارش جو).
اوڙ، اوڙِ: ث. چُونيءَ سان ڪِڙيل زمين جو هڪ سَنڊو.
اوڙاهُ: ذ. اونهو پاڻي. درياء ۾ ڪُنَ وارو هنڌ. ڪُنُ.
آوڙَکَ، آوڙکَ: ث. پُري- نڪَ. پاڙو- قبيلو. آکَهه. مائٽي- عزازت.
آوڙَڪ: ظ. پچاڙي تائين- توڙ سُوڏو.
اوڙِ ڪَنُ: م. سڃاڻڻ- پروڙڻ. معلوم ڪرڻ.
اوڙو: ذ. ڪپڙي مان ٺهيل گڏو يا مٽل پکي (ڪاءُ وغيره، جو پوک مان پکي يا جانور پڃائڻ لاءِ ٽنگيل هجي)- مُوٽرو.
اوڙو پاڙو: ذ. آسپاس وارا گهر- پاڙو پتي. پسگردائي.
اوزارُ: ذ (ع. وِزرُ جو جمع) ڪنهن به ڪاسبيءَ جي ڪم جو سامان.
آوَسِ: ظ (سن. آوَش) ضرور- پڪ سان. لاچار- نيٺ. هرحالت ۾. مجبوراً.
اوسارا: ذ. ماتر ۾ فوتيءَ جي وصفن جو بيان- پارَ.
اوسارا ڏيڻ: مري ويل کي ياد ڪري روئڻ- پارَ ڪيڻ.
اوسارَڻُ: م. مري ويل کي ياد ڪري روئڻ- پار ڪيڻ- اوسارا ڏيڻ.
اوسارِي: ث. پِت جي اڏاوت ۾ سِرُن جي جَڙائي. پِت تي سِرن يا مٽيءَ جو دور.
اوساڻَ: ذ. عادتون- ليڻ. اهيائ- پارَ. هوش حواس.
اوساڻَ خطا ٿيڻ: حواس باختہ ٿيڻ- هوش گم ٿيڻ- وايون بطال ٿيڻ- حوصلا خطا ٿيڻ.
اوساءِ: ث. ڦوٽُن پيل زمين. ٻاسُڙ زمين ۾ ٽيل ڦوٽ (جنهن ۾ پاڻي پوندو وڃي پر اُها نہ پرجي).
آوَسٽا: ث (سن) عُمر جو دور- وَهي. عمر- جمار.
اوستو: ذ (ف. اوستاد) ڪم جو ڪاريگر- هنرمند ڪاسبي- اُستو.
اوسَرَ: ث. واڌ (قد ۾).
آوَسَرُ: ذ. برسات نہ وسڻ جي حالتَ. برسات جي ڪمي. سوڪَ- خشڪ سالي. ڏڪار. اٽاٽ.
آوسَطُ: ص (ع) وچون- درمياني. معتدل. موزون- مناسب. سراسري.
اوسِنو: ص. اُس ۽ پوسل ۾ سڙي بدبودار ٽيل (گاهه)- بانسي.
اوسو: ذ. گهٽي اُسات. هڪ بيماري جنهن ۾ پاڻي جي تانگهه گهٽي ٽئي. اوسيڙو. اونو. اُلکو- ڳٽتي.
اوسو پاسو: ذ. آسپاس- پسگردائي- گردونواح.
اوسَهه: ث. ڌارو- فال. فال جو سوڻ.

Gul Hayat Institute

اوسهه مڱڻ: چڱي واڻي گهرڻ. فالون وجهڻ. سَوَڻ گڏيڻ.

اوسيڙو: ذ. انتظار- اونو- اُڊڪو. ڳڻتي- چنتا.

اوصافَ: ذ (ع. وَصف جو جمع) وصفون- ڳڻَ. خوبيون. عادتون- لڇڻ.

اوطاقَ: ث (ت) ڪچهريءَ جي جاءِ مهمان خانو.

اوڀڙو: ص. اجنبي- ڌاريو- اوپرو.

اوقاتُ: ذ (ع. وَقتُ جو جمع) وقت- ويلو- مهل. پڄندي- حيثيت.

اوقافُ: ذ (ع. وَقف جو جمع) خيراتي جايون (جيڪي خير جي ڪمن يا مذهبي ڪمن لاءِ مخصوص هجن. جيئن مسجدون، مقام، مسافر خانا وغيره).

اوڪاڙڻُ: م. اُلٽي ڪرڻ. اُڀڙڪا ڏيڻ- اوڪارا ڏيڻ.

اوڪارو: اُڀڙڪو. اُلٽي.

اوڪارا ڏيڻ: اُڀڙڪا ڏيڻ- اُلٽي ڪيڻ.

اوڪائڻُ: م. بند ٽيڻ (مِيڻهن، ڳوڙها وهڻ).

اوڪرُ: ذ. ڪار ۽ صابڻ جو ٺهيل پاڻي (جنهن ۾ ميرا ڪپڙا ٺهڪائجن).

اوڪڙوُ: ص. پيرن تي (ويندل)- ڪڙين ير (ويندل) - اُپ ڪڙو.

اوڪَ: ث. ڏکيائي- اهنج.

اوڪُ: ذ. اهنج- تڪليف. سُور- ايذاءَ. اوکيءَ ويل.

اوڪُ سَوڪُ: ذ. ڏک سک- ڏکيائي سکيائي.

اوڪا پوڪا: ث. ٻني ٻاري جي سنيال. ڪم ڪار- ڏندو ڏاڙي.

اوڪا پوڪا لاهڻ: ڪم ڪار لاهي مطمئن ٿيڻ. انتظار دفع ڪرڻ.

اوڪاڻِي: ث. ڏکيائي- اهنجائي. تڪليف. مشڪلات.

اوڪَ ڏوڪَ: ث. جاچ جونچ- وَڙول- نظر داري.

اوڪو: ص. ڏکيو- اهنجو- اڻاڻو. اڻانگو. مشڪل. (ث. اوڪِي).

اوڪِي: ث. ڏکيءَ مهل. مشڪل وارو وقت. اهنجائي.

اوڪِرائي، اوڪِرائي: ث. پريل پيٽ جي حالت ۾ وات مان نڪتل هوا- ڏڪار.

اوڪرايون ڏيڻ: وَڻ ۾ هڻڻ. مطمئن هڻڻ. سکيائي جي حالت ۾ هڻڻ.

اوڪَڻُ، اوڪڻُ: ذ. خراب لڇڻ- بدعادت. ٻُجڙي خصلت.

اوڪاچَڻُ: م. ڪاڏل شيءِ وري وات مان باهر ڪڍڻ. ڪاڏل رقم يري ڏيڻ.

اوڪارَڻُ: م. ڳٽل ڪاڏو ڪڍي وري چٻاڙڻ. (چوپائي مال جي خاصيت).

اوڪاڙِي: ث. ڦوڙي- چندو- اوڳڙ. وصولي (اوتر يا چندي جي).

اوڪَرَ: ث. ڳٽل ڪاڏو موتائي وات ۾ آڻي چٻاڙڻ (چوپائي جي فطري خاصيت).

اوڪَرَ ورائڻ: ڪاڏو وات ۾ آڻي وري چٻاڙڻ- اوڪارڻ.

اوڪڙَ: ث. رقم جي وصولي. ڦوڙي.

اوڪو: ص. موڳو- ڪُند ذهن. موڙهل. اڻ ڄاڻ. بي سُرت. (ث. اوڪِي).

اوڪهڙِ: ث. اگهاڙپ- عرياني. پڌرائي (عيبن جي).

اوڪهَ سوڪهَ: ث. تانوَ مان اُڪهي ڪڍيل ٻچيل ڪاڏو. بچت سچت. اوبر سوبر.

اوَلُ: ذ (ع) مُنڊ- شروعات- ابتداء. (ص) پهريون- ابتدائي. (ظ) پهريائين- اڳ ۾.

اوَلُ آخِرُ: ظ. منڊ ۽ پڇاڙي. اڳي پوءِ- پس پيش. نيٺ- آخرڪار.

اولَ: ذ. ضامن طور برغمال ۾ ڏنل مالهو- ضمانت.

وڏي لهر- موج. اها ڪائي جا پاڻي ۾ اولجي ڏپ ڇڏي ويئي هجي- ٻانديءِ. وهڪ ۾ لڙهي ڪناري وٽ گڏ ٽيل ڪڪ ڪانا. أها ڪائي جا پاڻي ۾ وجهي هلائڻ سان ٻيڙيءَ کي ڏکي- ڳڻُ.

اولَ پَتڻ ٽيڻ: دربدر ٽيڻ. رولڙي ۾ پوڻ. ڦيرين ۾ اچڻ.

آولادُ: ذ (ع. وَلَدُ جو جمع) پيٽ جائو- وياءُ. ٻارڇا.

آولادي: ص. اولاد وارو- ٻچڙيوال- عيالي.

اولاڻُ، اولاڪُ: ذ (ت. اولاغ) ٽپال پهچائڻ لاءِ ڪم ايندڙ گهوڙو يا أٺ. چڙهيءَ جو وهٽ. بار بردار وهٽ- لادُو (ڏيگو، گهوڙو، أٺ).

اولاڪو: ذ. مصيبت- پريشاني. رولڙو. جدائي.

اولانيو: ذ. جِبي- أَلو. اوياڻو- طعنو- مهڻو.

اولاڻُ: م. أليڙڻ. أکيلڻ (چَرخو، ايت). وهٽ تان سنج يا پاکڙو لاهڻ.

اولائو: ذ. اهو گيت جيڪو عورتون ٻار کي کيڏائڻ وقت چون. لولي- اوراڻو. اوسارو.

آوَلائي: ث. اوکائي- اهنجائي- مشڪلات- ڏکيائي.

اولِجَڻُ: م. هيڏانهن هوڏانهن پٽڪڻ. پاڻي ۾ ٽُلڪڻ.

اولڙِ: ص. چوپائي مال جو ڪائي بچايل گاهه- اوبازو گاهه. ڪِن ڪچرو. وهڪري جي متاڻري تي ترندڙ ڪڪ ڪانا.

اولڙو: ذ. آرسي، شيشي يا پاڻي جي سطح تي سج جو عڪس- پَرتَوو. هڪ ٻاراڻي بيماري (جا سج جي تابش کان ٿئي).

اولِ گهولِ: ظ. قربان- صدقي- اوري گهوري.

اولِمو: ذ. ڪپڙي جي ڪناري تي هڪ قسم جو ٽوپو.

اولڻُ: م. پٽڪائڻ. ٽُلڪائڻ. ٽيلهڻ- ڏِکڻ (ٻيڙي).

اولو: ذ. پردو- پناهه- اوٽ. آجهو. پاڇو- ڇانوَ. ٻيڙيءَ جو ڳڻُ. پوک ۾ ٽنگيل اوڙو. ڳڙو.

اولا لاهڻ: جدائي جا پردا پري ڪرڻ. ڏک لاهڻ.

آوَلو: ص. اوکو- ڏکيو- اهنجو. اڻاٽو- اڻانگو. (ث. آوَلي).

آوَلو سَوَلو: ص. ڏکيو سکيو. اهنجو سهنجو. ابتو سبتو.

أولو الأمر: ص (ع) حڪم جا صاحب- حاڪم.

أولُوالعَزم: ص (ع) پڪي ارادي وارا. استقلال جا صاحب. ثابت قدم.

اولَهُ: ذ. الهندو- مغرب- پڇم.

أولىٰ: ص (ع) بهتر- وڌيڪ چڱو. اعليٰ. شروع وارو- پهريون.

اولِي: ث. ٻيڙيءَ هلائڻ جو ڳڻُ.

آولِياءُ: ذ (ع. وَلِي جو جمع) الله جو دوست. الله وارو. پهتل شخص. درويش- وَلِي.

آوَلِيّتَ: ث (ع) سبقت. اڳرائي.

اوَنَ: ث. اونو- اوسيڙو- ألڪو. أڻ تُڻ.

أوناڙَ، أوناڙِ: ث. ڪُتي، گدڙ يا بگهڙ جي ڪُوڪَ- أوناءِ.

أوناڙون ڪرڻ: أونايون ڪرڻ. ڏک مان دانهون ڪرڻ.

أوناڙُڻُ: م. ڏيان ڏيئي ٻُڌڻ. اڳهاڻ- قبول ڪرڻ (عرض)- ورناڻ (سڏ). گدڙن ۽ ڪتن جو ڪُوڪڻ- اوناڙون ڪرڻ.

أوناڙِي: ث. دانهن- عرض- فرياد. ڪُتي گدڙ جي اوناڙ.

أونداهِ، اونداهي: ث. أوندهه- ڪاراڻ (رات جي). انڌ ڏنڌ- بي بندوبستي. ظلم.

Gul Hayat Institute

اُونداهو: ذ. اُوندهه- سِياهي. (ص) اوندهه وارو- تاريڪ.

اُونڈَرُ: ذ. جوڑو (ڪپڑن جو)- وڳو. (هه) ڪُٽو.

اُونڈهِ: ث. اُونداهه. انڌير. ظلم.

اُونڈهه آنڌوڪار: ث. گُهگهه اونداهي- ڪاري ڍاڌ. جُهڙ يا طوفان سبب آنڌوڪار.

اُونڈهه ڪرڻ: سُڃ ڪرڻ. نقصان ڪرڻ.

اُونڈو: ص. اُبتو- اُلٽو. مُنهن يا ڪنڌ هيٺ ٽيل- سِرنگون. (ث. اُونڈِي).

اُونڈي مَنجي ڪرڻ: سخت صدمي يا ڏک سبب ڪٽولو اونڌو ڪري ان تي پٽجي رهڻ.

اُونگهَ: ث. ننڊ جو خمار- ڳهر. اوجهرائي- پنڪي. بيهوشي.

اونو: ذ. انتظار- اُلڪو. ڳٽتي. ڊپ- انديشو.

اُونهارو: ذ. گرمي جي موسم- آرهڙ.

اُونهاڻِ، اُونهائِي: ث. گهرائي (پاڻي جي)- عمق.

اُونهو، اُونهون: ص. عميق- اٿاهه. ڳُوڙهو (خيال، ويچار).

اونِي: ص. اُنّ مان ٺهيل- پشمي (ڪپڑو).

اُوڻِ: ث. ڪمي- گهٽتائي. عيب.

اُوڻائي: ث. گهٽتائي- ڪمي. عيب- سقم. اڻپورائي.

اَوڪَتِ: ث. ناپسندي. اڻٻٽ- ناسازي. ڪِٽ ڪِٽ.

اُوڻتِيهين: ث. ڪمري مهيني جي اوڻتيهين تاريخ. اونداهي رات.

اوڏو: ذ. ڏِڳڙي (اُنّ جي). ڪري پر ورهاست ڪيل اُنّ جي پَٽِي.

اوڏا وجهڻ: اُنّ ورهائڻ (بٽڻي ڪرڻ) لاءِ ڏِڳڙيون ٺاهڻ.

اُوڏو: ص. اڻپورو- گهٽ. عيبدار.

اُوڏو آڏِڪُ: ص. گهٽ وڌ.

اوهڙُ: ذ. ڪير ڏينڊڙ جانور جي ٽٽن جو مٽيون حصو- شيردان.

اوهامَ: ذ (ع. وَهمَ جو جمع) اجايا خيال- وسوسا. گمانَ.

اوهِيرو: ذ. واءُ جي زور تي مِينهن جي اُڇَل.

اوهِي واهِي: ص. سنيال ڪندڙ- راکو. ڏٺي سائين- وارث.

اوڙِي: ث. پاڻي جي ڪَلِي- ننڍي سانداري.

آويرَ، اويل: ث. ديرَ- ويرمَ. (ظ) ديـر سـان- ڪُمهلو.

آويرَ سَويرَ، اويل سويل: آڏيءَ مانجهيءَ. ڏڪيءَ مهل. (ظ) اڳي پوءِ.

آويڙو: ص. ڏِنگو. ڏکيو. آئونٽرو.

آوِي سَوِي: ص. ايندڙ ويندڙ. مسافر مڙو. پنهنجو پرائو.

اهارُ: ذ (سن) ڪاڏو- ڪاڄ. توڙ.

أهارَ: ث. بار جي هڪ پاسي ليتَ.

أهاڙَ: ث. گر ٽيل وهٽ يا چور جي پير جي ڳولا.

اِهانَتَ: ث (ع) بي عزتي- ذلت. خواري.

أهاءُ: ذ. شعاع- سهائو. پَرَتوو. تجلو- چمڪو.

آهَتُ: ذ. ڪاسبيءَ جو ڪُڙمي تي سالياڻو لاڳُ (جيڪو فصل مان ادا ٿئي).

آهَتِي: ص. هاريءَ جي ڪم ڪار لاءِ بدل ڪاسبي (لوهار، وايدو، ڪنير وغيره).

اِهتِمامُ: ذ (ع) بندوبست.

أهجُ: ذ. پارُ پتو. ڏَسُ- اشارو. ساڃي اک جو اشارو.

أهجاڻُ: ذ. نشان- علامت. پارپتو.

Gul Hayat Institute

أهياڻَ ڏيڻ: پار پتا ٻڌائڻ. نشانيون ڏسڻ. ياد ڏيارڻ.
آهڏ: ذ. اونهي ڪڏ- اوڙاهه.
أهرائِيُ: مر. هاڪاري (ٻيڙو، غوراب).
أهرَيُ: مر. لنگر ڪٽڻ (ٻيڙو، غوراب)- هاڪارجڻ.
أهسُ: ذ. سُهاڻو- روشني. تجلو.
آهڪ: ذ. ڏکيائي- اهنج.
آهڪائي: ث. ڏکيائي- اهنج.
آهڪو: ص. ڏکيو- اهنجو- مشڪل. (ث. آهڪي).
أهڳ: ذ. خوشبوءِ- سڳنڌ. سُرهو تيل.
آهلَ: ث. عادت. آدَ. چٽر طور عيب جو نقل. ٽيڪ. أٽلَ. وزن جو هڪ پاسي لاڙو.
آهلوُن ڪڍڻ: نقل ڪڍڻ- ويچارا ڏيڻ. ٺوڪ ڪرڻ.
آهلُ: ذ (ع) ماڻهو- شخص- جڙو. گهر جو ڀاتي. مالڪ- صاحب. عيال- ڪٽنب. (ص) لائق- موزون.
آهلُ الله: ص. خدا وارو- الله وارو. بزرگ.
آهل بَيتُ: ذ.. نبي سڳوري جن جو خاندان. سادات. گهر جا ڀاتي.
آهل حَديث: ذ. حديث تي هلندڙ. مسلمانن جو اهو فرقو جيڪو فقه جا مسئلا قران شريف ۽ حديث جي روشني ۾ حل ڪري.
آهلِ دِل: ذ. دل وارا صاف دل وارا. خدا وارا. سخي.
آهلِ زبان: ذ. ٻوليءَ جا ماهر- زباندان.
آهلِ سُخَن: ذ. سخن جا جاڻو- شاعر.
آهلِ طَريقَت: ذ. طريقت جا صاحب. صوفي طريقي وارا.
آهلِ عِلم: ذ. علم وارا. عالِمَ.
آهلِ قلم: ذ. قلم وارا. لکندڙ. مصنف. اديب.
اهلِ ڪِتاب: ذ. الاهي ڪتاب کي مڃيندڙ (مسلمان، يهودي، عيسائي).
آهلِ نَظر: ذ. ڏسندڙ. نقاد. فيلسوف. دور انديش.
آهل عِيال: ذ. زال ۽ ٻار- ٻار ٻچا.
آهلڪارُ: ذ (ف) ڪم وارو. ڪاروبار هلائيندڙ. ڏندي وارو. ڪم ڪار جو لائق. ڪارڪن. منتظم. ملازم.
آهلڻُ: مر. هڪ پاسي لاڙو ڪرڻ. ألار ٽيڻ (گاڏي). لڙڻ- جُهڪڻ (بار). لينڻ. آرام لاءِ ٽيڪ ڏيڻ.
آهِليَتَ: ث (ع) قابليت- لياقت. لائقي.
آهِليَهَ: ث (ع) گهر واري- زال.
آهَمُ: ص (ع) وڏيڪ اهميت وارو. بلڪل ضروري. خاص. ڳرو- مشڪل (ڪم).
أهمائِيُ: مر. ٺڪر جي ڪوري ٽاڻ ڪي استعمال ڪان اڳ ڦيرڻ ڦيرڻ ڦاڻي ۾ وجهي چڱي طرح ڦسائڻ.
أهمائِي: ث. گُهٽَ- مونجهه (ساهه جي). دمڪشي. سَهڪو. ماندگائي.
أهمو: ص. ساڻو. ماندو. ٽڪل. (ث. أهمي).
آهمِيَتَ: ث (ع) ضرورت. خصوصيت. قدر.
آهَنُ: ذ. ساهميءَ جي پڙن کي برابر ڪرڻ لاءِ وڏل وزن (پٿر، تورو وغيره)- پاسنگ. خالي ٽاڻ جي تور.
آهَنجُ: ذ. ايذاءِ- درد. تڪليف. سُور- ڏک.
آهنجائِي: ث. ڏکيائي- مشڪلات. سوڙهه- تنگي.
آهنجو: ص. ڏکيو- اوکو- مشڪل. اڻانگو. (ث. آهَنجي).
آهَندُ: ص. ڏنگو- ضدي. ڏنگي سياڻ وارو. هوڏِي. ويڑهاڪ.
آهنَرُ: ذ. شاديءَ ۾ گهوٽ جو پهريدار (جو اڪثر گهوٽ يا ڪنوار جو ڀيڻيو ٿئي).
آهو: ذ. ٽِيرُ- ڪانُ.
آهِي پَهِي: ذ. اوهي واهي- ڏٽي ڏوڙي. مددگار.
آئتُ، آيتُ: ذ. چرخو (ست ڪتن جو). نار- هرلو.

Gul Hayat Institute

آئٹ: ث. ڇهن يا اٺن مهينن جي ٻڪري (جا اڃا لڳي نه هجي)- پَٺ.
آئڈريس: ث (انگ) پتو- سرنامو. سپاسنامو- خطاب.
آئڪٽر: ذ (انگ) فلم يا ناٽڪ ۾ پارٽ ڪٽندڙ- اداڪار.
آئونٽرو: ص. حرڪتي- ڪيچلو. ڏنگو. هڪ هنڌ سڪ ڪري نه وهندڙ (ٻار).
آيالَ: ذ (ف) گهوڙي جي ڪنڌ جا وار- ٻُڪون.
ايامَ: ذ (ع. يومٌ جو جمع) ڏينهَن. گهٽو عرصو- مُدت. زمانو. حيض جا ڏينهن.
آياڪپَ: ث. بيوقوفي- ناداني- مورڪائي.
آياڻو: ص. نادان- مورڪ. ٻالو پولو.
آيٽ، آيٽ: ذ. هڪ تارو جو ٻڌي مهيني جي ڦيرين ڏهن تاريخن ۾ اُيري (هن جي اُيرڻ سان مال ڪير سُڪائيندو ۽ پاڻي ۾ چينهرو ايندو).
اِيثارُ: ذ (ع) پنهنجي فائدي کي ٻين خاطر قربان ڪرڻ. بنا لالچ خدمت.
اِيجابُ: ذ (ع) نڪاح يا ڏيتي ليتي ۾ ڪنهن به طرف جي آڇَ.
اِيجابُ و قبول: نڪاح جو قول (ڇوٽ جي پاران) ۽ اقرارُ (ڪنوار جي طرفان).
اِيجادَ، اِيجادُ: ث (ع) نئين سِر وجود ۾ آڻڻ. نئين شيءِ ڳولي ڪڍڻ.
ايچپو: ذ. احسان- ٽورو.
آيڊوانسُ: ذ (انگ) اڳوات ڏنل رقم- سوٽي.
ايڊيٽَرُ: ذ (انگ) اخبار جو مُدير. مؤلف.
ايڊيُوڪيشَن: ث (انگ) تعليم.
اِيذاءُ: ذ (ع) سُور- عذاب. درد- اهنج.
اِيذائڻُ: م. ڏکوئڻ. آزارڻ- ستائڻ. رنجائڻ.
ايرافِي: ث (ع. اِراضي) زمين. زمينون. زمين جي ماپ- پکيڙ.
ايراڻو: ذ. ڪَڏُو.
ايرِ پيرُ: ذ. اڇ وڇ- آمدو رفت. تعلق- واسطو.
ايرجَڻُ: م. پرجڻ (ڦٽ). ميٽجڻ (زخم). انگورجڻ.
آيرُ ڦيرُ: ذ. گند ڪچرو. مَرُ ميل. (ص) بيگانو- اجنبي.
اِيرکا: ث (سن. ايرشا) حسد- بغض.
ايرِيالُ: ذ. هڪ قسم جو ٻُوٽو- قرهو.
ايرِينگُ: ذ (انگ) ڪنڌ ۾ پائڻ جو هڪ ڳهه.
ايريو: ذ. هڪ پسارڪو وکر.
اِيرَ پيرَ، اِيرا پيرا: ث. لڳن جو سُور. بدن جي ياڄَ. عذاب- مصيبت.
اِيسَ: ث. ڪٽ جي پاسي واري ڪائي- ٻانهِين.
اِيستادَه: ص (ف) بينل- قائم. ڪتل. پختو- مضبوط.
اِيشوَرُ: ذ (سن) اُپائڌار- ڀگوان.
آيضا: ظ (ع) پڻ. اڳتين وانگر. ساڳيو.
ايڪُ: ص (سن) هڪ- واحد.
ايڪائِي: ث. هيڪڙائي- وحدت. يگانگي.
ايڪانت: ث (سن) اڪيلائي- تنهائي. گوشه نشيني.
ايڪتا: ث (سن) اتحاد- ٻَڌي.
ايڪڙُ: ذ (انگ) زمين جو مقرر ماپ وارو ٽُڪر (۸۴۴۰ چورس وال ايراضي).
ايڪڙِ ٻيڪڙِ: ص. هڪ ٻه- ٿورڙا. (ظ) ڇڏو پاڏو- ورلي.
ايڪو: ذ (سن. ايڪ) هڪ عدد- هڪڙو عدد. هڪڙي درجي وارو انگ (۱ کان ۹ تائين). ٻڌي- اتحاد.
ايڪيتالُ: ذ. واپارين جي اصطلاح ۾ مڻ ۾ چاليهن

Gul Hayat Institute

سيرن بدران ايڪيتاليهن سيرن جي تور.
ايلَ: ث. لشڪر- ڪٽڪ. انڪار- عُدولي. پرهيز.
ايلاچو: ذ. هڪ قسم جو رنگين ريشمي ڪپڙو.
ايلَ پَنهَوارُ: ذ. ٻڪرارَ- ريڍار. جهنگلي.
ايلچي: ذ (ت) عيوضي. سفير. قاصد.
ايما: ذ (ع. ايماءُ) اکين جو اشارو. حڪم.
ايمانُ: ذ (ع) دل جو يقين- اعتقاد. پروسو- اعتبار.
ايماندارُ: ص. ايمان وارو. ويساه رکندڙ. امانت دار. امين. سُڌيتيو. ديندار.
ايمان وڪڻڻ: لالچ خاطر حق کي ڇڏي ڪوڙ جي حمايت ڪرڻ. ڪپٽ ڪرڻ.
ايماني: ص. ايمان وارو. ايماندار. سورهيه- دلير.
آيمَنُ: ص (ع) امن وارو- محفوظ. (ث) هڪ راڳڻي.
ايمي: ث (ع) سيپاري جو چوٽون حصو.
آيندُ: ذ. ڪکن مان ٺهيل اُٽ جي پَلاڻي.
آينگ: ص. بهادر. اڏنگ. بيپرواهه. سجاگ. اچانڪ- اوچتو.
اينگهَ: ث. ڏيگهَ. واڌ.
اينگهائڻُ: م. ڏيگهه ڪرائڻ- طول ڏيڻ.
اينگهَنُ: م. ڇڪجي ڏگهو ٿيڻ (ربڙ). وڌجهڻ.
آيوانُ: ذ (ف) اڳڻ- آڱڻ. محل- مڪان.

ب

ب: ذ (ع) تلفظ "بي" سنڌي، عربي ۽ فارسي "الف- بي" جو ٻيو اکر. ابجد موجب عدد ٢.
بابِ: ظ (ع) باب ٻ- باري ٻ. حق ٻ. نصيب.
بابِ ٻڌڻ: قسمت ٻ اچڻ. لکيو ٿيڻ.
بابُ: ذ (ع) دروازو- لنگهه. داستان (ڪتاب جو)- فصل. رستو. ڪاسبيءَ جو هاري تي ٻنڌاڻ- لاڳ. قسمت- نصيب.
بابَت: ظ (ف) واسطي- لاءِ- متعلق.
بابو: آبو- ٻيءُ- والد.
بابُو: رمتو فقير. ريلوي جو هڪ ملازم (جيڪو ٽڪيٽون چيڪ ڪري ۽ ڏئي وڃي).
بابِيَ: ث (انگ) سلائي جي مشين ٻ ڪم ايندڙ لوهي رِيل.
باتِ: ث. ڳالهه ٻولهه. ذڪر- بيان. سُخن- گفتو.
باتُوني: ص. ڳالهيڑ- گهڻ ڳالهائو. ٻڙاڪُي.
باڙارو: ذ. ڪورُو پڇائيندڙ- ٻارو. دايو. (ث. باڙاري).
بائو: ذ. ٽُلهي لٽ- بانڻو.
باجُ: ذ (ف) محصول- ڏَنُ.
باجگُذار: ص. ڏِل ڏرو- ڏانِي.
باجو: ذ. واجو. هارمونيم.
باڇُو: ص. باڻي بچيل. بچت ٻ.
باجا، باجاهُ: ذ (ف. بادشاه) بادشاه.
باجائي، باجاهي: ث. بادشاهي.
باخَبَرُ: ص (ف) خبر رکندڙ- واقف. خبردار- سجاگ. سياڻو.
بادِ: ث (ف) هوا- واءِ. ريح- بادي.
بادپَيما: ص. هوا ماپيندڙ (اوزار). هوا جهڙو تکو (گهوڙو).

Gul Hayat Institute

بادِ خزان: ث. سرءَ جي هوا (جيڪا وڻن جا پن ڇاڻي).
بادِ صَبا: ث. صبح جو اُتر اولهه کان لڳندڙ هوا (جنهن ۾ گُل نڙن). صبح جي هير.
بادامُ: ذ (ف) هڪ مشهور ميوو.
بادام چَشمِ: ص. بادام جهڙين اکين وارو- سهڻين اکين وارو (معشوق).
بادامِي: ث. بادام جو گورو.
بادبانُ: ذ (ف) ٻيڙيءَ جو سِڙهه.
بادِشاهُ: ذ (ف) تخت ڌڻي. ملڪ جو حاڪم. تاس ۾ ٻارهون نمبر پتو.
بادشاهَت: ث. بادشاهي- حڪومت. سلطنت.
بادشاهزادو: ذ. بادشاه جو پُٽ. (ث. بادشاهزادي).
بادشاه گردِي: ث. بادشاهن جي تبديلي- طوائف الملوڪي. ڏاڍمڙسي. اندڌنڌ. ڦرلٽ.
بادشاهي: ث. حڪومت- صاحبي. سطلنت.
بادشاهي ڪرڻ: حڪومت ڪرڻ. خوشين ۾ هٿ. عيش ڪرڻ.
بادشاهِيءِ: ث. مصريءَ جو قسم.
بادِگولو: ذ (ف) تِلي سڄي پوڻ جي بيماري.
بادِگِيرُ: ذ (ف) گهر ۾ هوا اچڻ لاءِ ڇت ۾ ٺهيل مَنگهُ.
بادَلُ: ذ. ڪڪر- ابر.
بادِلو: ذ. زريءَ جي تار. زري- مقيس. ريشم ۽ سوني تار سان پرت. ڏاتو مان ٺهيل هڪ قسم جي ڳُهگهي (جنهن تي ڪپڙو چڙهيل هجي، ۽ سفر ۾ پاڻي ٽڏي رکڻ لاءِ ڪم اچي).
بادو: ص. چريو- مست. نشي ۾ مخمور. (ذ) وڏو وٽو- جَمن.
بادَه: ذ (ف) شراب- مَي- مَد.
بادِي: ث (ف) پيٽ ۾ هوا پرجڻ جي حالت. پيٽ مان نڪتل واءُ- ريح. طب يوناني موجب هڪ طبيعت. (ص) ريح پيدا ڪندڙ ڪاڏو. اجايو- بيسود.
بادِيا: ذ (ف. باد) گهوڙي جي هڪ بيماري (جنهن ۾ گهوڙي جي ڪُچن ۾ وائي سوج جا ڳوڙها نڪرن).
بادِيڻ: ث. جوئر جو هڪ قسم.
بادِي: ث (انگ) بدن- جسم.
بادِي گارَڈُ: ذ. حاڪم جو ذاتي نگهبان- خاص محافظ.
بار: ذ (ف) پيرو- دفعو- گهمرو (جيئن، دوبار، سہ بار وغيره) دربار. عدالت. (ص) وَسائيندڙ (جيئن آتش بار، آشڪ بار وغيره).
بارُ: ذ (ف) بوجهو- وزن. لڏ. رکيل ڪم- فرض. ذميداري. ٽل- ثمر.
بارآوَر: ص. ٽل ڏيندڙ (وڻ)- ثمردار. فائديمند.
باربَردار: ص. بار کڻندڙ- حمال. مزور. لاڏو (وهٽ).
باربرداري: ث. بار ڍوئڻ.
بار پوڻ: بوجو پوڻ. سفارش ٿيڻ. زور پوڻ. ٽورو ٿيڻ- احسان ٿيڻ.
بار کڻڻ: جوابداري قبول ڪرڻ. ذميواري کڻڻ. هامر هڻڻ (مشڪل ڪم جي).
بار لاهڻ: جوابداريءَ جو ڪم پورو ڪرڻ. جهڙو تهڙو ڪم ڪري ڏيڻ- ميار لاهڻ. فرض ادا ڪرڻ (اولاد جو). ٽورو لاهڻ. قرض جي ادائگي ڪرڻ.
بارانِ: ث (ف) مِينهن- برسات.
بارانِي: ث. برسات تي ٿيل پوک. مِينهن تي آباد ٿيندڙ زمين.

Gul Hayat Institute

باراڻو: ذ. هندن جي رسم موجب ديوي ديوتا جي مورتيءَ جي سرگس.
باربار: ظ (ف) وري وري- هَر هرَ- ذري ذري.
بارِدانو: ذ. اناج، ڦٽيون وغيره ڪٽڻ لاءِ ڳوٽيون، برڪيون وغيره.
بارِشَ: ث (ف) برسات- مِينهُن.
بارِڪَ اللهُ: ذ (ع) "الله (توکي) برڪت ڏئي" (دعائيہ ڪلمو).
بارِگاهَ: ث (ف) دربار- ڪچهري. درگاه- آستانو.
بارگِيرُ: ص (ف) بار ڍوئيندڙ. بار کڻندڙ. بردبار- وڏگڙدو.
بارُودُ: ذ (ف) گندرف وغيره مان ٺهيل مصالحو (جيڪو آتشبازي ۽ بارودي هٿيارن ۾ ڪم اچي)- داروُن- آتشي مادو.
بارودخانو: ذ. بارودي هٿيارن رکڻ جي جاءِ- اسلح خانو.
بارودي سُرنگ: ث. هڪ قسم جو بَمُ.
بارها: ظ (ف. بار جو جمع) ڪيئن دفعا- ڪيترائي ييرا.
بارِي: ذ (ع) خالق- اُپائڻهار. خداتعالي جو هڪ صفاتي نالو.
بارِي تعالي: ذ. خلقڻهار- خدا تعالي.
بارِي: ص (ف) باروارو- ڳرو. بارڪندڙ (وهت). بارسهندڙ- بردبار.
بارِيابُ: ص (ف) اجازت مليل (بارگاه ۾ داخل ٿيڻ لاءِ). درگاهہ ۾ قبول پيل.
بارِيڪُ: ص (ف) سَنهون. نفيس.
بارِيڪ بِيني: ث. غور سان ڏسڻ. تيزنظر. معمولي ڳالهہ جي به جانچ. موشگافي.
بارِيڪِي: ث. سَنهائي. غور سان نظر. موشگافي.
بارِڙِي: ث. هڪ قسم جو لوهي ٽانءُ (جنهن کي ڪٽڻ لاءِ ڪُنديو پيل هجي)- بالٽي.
بازَ: ث (ف. بازُو) ٻانهَن. ڪنيڙائي (پکي جي). بازُو.
بازِ: ظ (ف) وري- موٽي. واپس- پوئتي.
باز آئڻ: ڪنهن عمل يا ارادي کان موٽائڻ. ساڻئي پير تي موٽائي آڻڻ.
بازُ: ذ (ف) هڪ مشهور پکي- شاهِينُ (جيڪو شڪار لاءِ تارجي).
باز دارُ: ص. باز ڏاريندڙ. باز کي تربيت ڏيندڙ. باز سان شڪار ڪندڙ.
بازارَ، بازارِ: ث (ف) واپاري دڪانن جي قطار- هٽن جي گهٽائي وارو علاقو.
بازار لڳائڻ: دڪان وانگر شيون نروار ڪري رکڻ. سامان جي نمائش ڪرڻ. هَٽ پکيڙڻ.
بازاري: ص. بازار جو (مال). عام رواجي. هالو چالو (وکر).
بازِ پُرسَ: ث (ف) وري وري پڇا. پڇا ڳاڇا.
بازَر: ث (ف) ڏسو "بازار".
بازگشت: ث (ف) ساڻي ڳالهہ جي موٽَ. واپسي (آواز جي). گونج- پڙاڏو. افواه.
بازِندو: ص (ف) راندگر- کيڏاري. هنرمند. بازيگر.
بازُو: ذ (ف) ٻانهَن (عضوو). ڪنيڙائي (پکي جي). لشکر جو پاسي وارو دستو. پَهلُو. سڱ واري عورت- ٻانهن. (ص) همراهہ- مددگار.
بازوبَندُ: ذ (ف) ٻانهن ۾ ٻڌڻ جو هڪ ڳهہ- ٻانهن رکي.
بازِي: ث (ف) کيل- تماشو. ڪرتب- هنرمندي. راند. ڪبوتر جو پلٽو. گوءِ- سرسي. سوپ.

Gul Hayat Institute

بازي ڪڻ: راند ڪڻ. گوءِ ڪڻ- سرسي ڪرڻ. سوپ ڪرڻ.
بازيگرُ: ص. بازي ڪندڙ. تماشو ڪندڙ. مداري. ڪيڏاري. (ث. بازيگرائي).
بازيگري: ث. ڪيل- تماشو.
باسَ: ث. بُوءِ. بدبوءِ- ڏپ. سُٽس- خبر. سُڪا- پيڻا- نذرانو.
باسَ باسڻ: سُڪا باسڻ. مڃتا مڃڻ.
باسَ پوڻ: سُٽس پوڻ- اڳواٽ ٽوري خبر پوڻ (ڪنهن واقعي يا ارادي جي).
باسِي: ص. ڏپ وارو- بدبودار. گهٽي وقت جو رکيل کاڌو (جو ڏپ ڪري ويو هجي). پاروٽو.
باسپَتِي، باسمَتِي: ذ. چانورن جو هڪ قسم.
باسَنُ: ذ. ٽاڻ- برتن.
باسَنُ: م. ڏسڻ- پُڏائڻ. سچي ڪرڻ (ڏوهه وغيره). قبول ڪرڻ. سڪا باسڻ.
باشِندو: ص (ف) رهاڪو- رهندڙ.
باشو: ذ. هڪ قسم جو شڪاري پکي (باز جهڙو).
باصِري: ص (ع) بصر ۾ رڌل (چانور).
باصَواب: ص (ف) درست- صحيح. صحيح سلامت.
باطِلُ: ذ (ع) ڪُوڙ. (ص) ڪُوڙو- کوٽو. بي اثر.
باطِنُ: ذ (ع) منجهه- اندر. ڳجهُ- راز.
باطِني: ص. اندروني- لڪل- ڳجهو.
باعثُ: ذ (ع) سبب- ڪارڻ. اصليت. بنياد. (ص) باني- مُوجد.
باغُ: ذ (ف) گُلن جي ٻوٽن ۽ ميوي وارن وڻن واري ايراضي- بُستان- چمن.
باغائِي: ص. باغ پوکيندڙ. باغ جي سنيال ڪندڙ- مالهي.
باغباني: ث. باغ سنيالڻ ۽ پوکڻ جي ڪِرت.
باغ بَهار: ص. سرسبز- آباد. خوش.
باغِيچو تُوتيه ٽيڻ: پنهنجي پنهنجي ڪم سان لڳڻ. پنهنجي ٽُرهي تڳڻ.
باغات: ث. باغ. گهڻا باغ.
باغِيچو: ذ (ف. باغچه) ننڍو باغ- چمن.
باغِي: ص (ع) بغاوت ڪندڙ- سرڪشي ڪندڙ. مخالف (حڪومت جو). پري پهندڙ- مخالف.
بافِتو: ذ (ف) هڪ قسم جو سوٽي ڪپڙو- ڪورو لٽو.
باقاعِدَه، باقاعِدي: ظ (ف) قاعدي سان. قانون مطابق. ترتيبوار- سلسلي سان.
باقِي: ث (ع) بقايا- بچت- پاڇي. (ص) هميشه رهندڙ- دائم قائم- بقاءِ وارو. (ذ) الله تعالي جو هڪ صفاتي نالو.
باقيات: ث (ع. باقي جو جمع) رهيل بقايا. بچت- پاڇي.
باڪُ: ذ (ف) ڊپ- خوف.
باڪِرَه: ث (ع) اڻ پرٽيل (چوڪري)- ڪنواري.
باڪِري: ص (ع. بقال) پاڇي وڪڻندڙ- سبزي فروش. ميوو وڪڻندڙ.
باڪَسُ: ذ (انگ) تيلين جي ڊَبي- ماچيس.
باڪَ: ث. پرهه ڦٽي جو اُهاڻ يا فجر جي روشني. صبح صادق.
باڪُڙُ: ص. چوٽي چانگيل (وڻ)- ٽوڙهو (وڻ).
باڳڙِي: ذ. هڪ خانه بدوش ذات- واگهڙي.
بالُ: ذ (انگ) ڪينهون- ڏڙهو.
بالا: ظ (ف) مٿانهون- بلند- اوچو.
بالاي طاق: ظ. پري- جدا- علحده.

Gul Hayat Institute

بالاتنگ: ذ (ف) هني تي رکيل گاشي کي قابو ڀڌڻ لاءِ چمر جو پٽو.
بالاخانو: ذ (ف) جاءِ جي مٿان اڌيل صُفو. ڇت تي اڌيل ڪوٺي.
بِالاتفاق: ظ (ع) اتفاق سان- يڪراءِ- متفقہ طور. اوچتو- اچانڪ- ناگهان.
بالادَست: ص (ف) وڌيڪ اختيار وارو. مٿيون عملدار. وڏو آفيسر.
بالادَستي: ث. مٿانهون اختيار- اعليٰ اختياري.
بالانشين: ص (ف) مٿانهين جاءِ تي ويٺل. مٿين جڳهہ تي ويهندڙ. صدر.
بِالله: ذ (ع) الله جو قسم- خدا جو سُنهن. (ظ) سچ پچ- تحقيق.
بالائي: (ف) مٿيون. اُتل وارو. سرس- زياده وڌيڪ.
بالائي آمدني: ث. مقرر پيدائش کان وڌيڪ آمدني. رشوت وغيره.
بالٽي: ث. ڏسو "باڙدي".
بِالجَبرُ: ص (ع) زور سان. زبردستيءَ سان.
بالشت: ث (ف) گرانٽ- باڙي.
بِالضرور: ظ (ع) ضرورت موجب. ضرور- اوَس. پَڪَ- يقينا.
بالغُ: ص (ع) جوانيءَ کي رسيل- سامايل. جوان.
بِالفَرض: ظ (ع) فرض ڪجي- ڪٽي قبول ڪجي.
بِالفعل: ظ (ع) حال ۾ الحال- هينئر- هن وقت. حقيقت ۾- سچ پچ.
بِالڪُل: ظ (ع) ڪُلي طور. پوريءَ طرح. ٺيڪ- پورو.
بالَمُ: ص. پيارو- پريتم. دلبر. دوست. عاشق. بيپرواهہ- بي اونو.

بِالمُقابل: ظ (ع) پيٽ ۾- نسبت ۾. سامهون- اڳيان.
بِالمُفتو: ظ (ع) مفت ۾- خواه مخواه. اجايو.
بِالواسطه: ظ (ع) ڪنهن واسطي يا وسيلي سان- ٻئي جي معرفت.
بالوُشاهي: ث (ف) مٺائي جو هڪ قسم.
بالِيدَگي: ث (ف) واڌ- ويجهہ. ساوَڪ.
بِاليقين: ذ (ف) يقين سان- پڪ سان. ضرور- يقينا.
بام: ث (ف) ڇت. ماڙي. بالاخانو. آسمان.
بامَ: ث. زال- عورت. حسين عورت- نازنين.
بامُ: ذ (انگ) ڪافور جاڻ وغيره جي عرق مان ٺهيل مرهم (مٽي جي سور لاءِ).
بامعنيٰ: ظ (ف) معنيٰ سان- سمجهاڻي سان- شرح سان.
بان: ث. آڻِ- شڪست. بيزاري جي اظهار جو لفظ.
بان ڪرڻ: آڻ مڃڻ (راند ۾). توبهہ ڪرڻ- پڇتائڻ. بيزاري جو اظهار ڪرڻ.
بانُ: رنگ- ورن. خاصيت. ٻانُ- تير.
بانا ڏاڙُ: ص. ڏاڍو مڙس- پهلوان. هٺ ڏاڙ.
بانبِٽو: ذ. ڏسو "بانٽُو".
بانبِڙو: ذ. ٻار جي هٽن ۽ گوڏن ۾ ريڙهي. (ص) ڪُبو ٽي ٻيٺل- ڊُوندڙو.
بانبڙا پائڻ: گوڏن ۽ هٽن ۾ رڙهڻ (ٻارڙو)- ريڙهيون پائڻ.
بانٽِ: ث. وڙٽن جون سڪل ڪانيون- وڙٽانيون. لَيُن يا ڇارين جي لاڪڙ.
بانٽو: ذ. سونٽو- ڏڪو.
باندِ: ظ. قيد- بند- گرفتار.
باندي: ص. بند ۾ پيل- قيدي. پورهيت.
باندَرُ: ذ (سن. وانَر) مشهور جهنگلي جانور- وڏو

Gul Hayat Institute

پولڙو. (ث. باندِري).
بانسَ: ث (سن. واسَ) بُوءِ. ڏپ- بدبوءِ.
بانسُ: ذ (سن. وَنشَ) وڻ جو هڪ قسم (جنهن جون ڪائيون ڏگهيون، پوريون ۽ ڳُريدار ٿين). بانس جي ڪائي- لڙهو.
بانسِري: ث. وات سان وڄائڻ لاءِ هڪ ساز.
بانڪڙو: ذ. ڪاٺ جو ٻينچ.
بانڪو: ص. بهادر- پهلوان.
بانگَ: ث (ف) آواز- صدا. نماز جو سڏ- اذان.
بانگوَ: ص. بانگ ڏيندڙ- مؤذن. (ذ) تسبيح جي ٻنهي ڇيڙن کي ملائيندڙ ڏگهو مڻيو.
بانو: ذ. رنگ- ورن. گهوڙي جي مُنهن تي سفيد ٻولهُ.
بانُو: ث (ف) شهزادي. خاتون. سکر زال.
بانورُ: ذ. ڏسو "باوَرُ".
بانورجَنُ: م. غرور ڪرڻ- فخر ڪرڻ. مست ٿيڻ.
بانوِلو: ص. مست- چريو- ديوانو. هرڪيل. پُليل. تَوائي. سودائي. (ث. بانوِلي).
بانوِلي: ث (ف. باولي) ننڍي باز کي شڪار تي هيرائڻ لاءِ ڪنين ڪُٽو پکي کارائڻ جو عمل. پيتي- لَبُ. ڇيري- پَنواڻي. بازولي. ڏاڪڻ سان ڪوهه.
بانٽُو: ذ. ٻَيڙي يا غوراب ۾ هوا جي رخ ڏيکارڻ لاءِ ٻڌل جهنڊو- وانٽُو. (ث. بانٽُي).
بانٽُ: ث. ڇتي ٻَڪَ. اٽاڪ.
بانِي: ث (سن. واڻِي) ٻولي. سُر- آلاپ. ٻهانو.
بانِي: ص (ع) بنياد رکندڙ- پايو وجهندڙ. اڳواڻ- مهندار.
بانِيڪارُ: ص. اڳواڻ (ڪم جو).
باني مَبانِي: ص. پهريون بنياد وجهندڙ. شروعات ڪندڙ.

باوُجُود، باوُجودِ: ظ (ف) تنهن هوندي ٻه.
باوَرُ: (ف) تڪبر- هٺ- غرور. اعتبار- يقين- پروسو.
باهِ: ث. جيرو- آگ- آتش. گرمي- جوش.
باهِ هارڻ: فساد جاڳائڻ. ظلم مچائڻ. ڏاڍي تڪڙ ڪرڻ.
باهِ چَنڊڻ: ڪاوڙ لاهڻ.
باهِ جاڳائڻ: باهِ ڏکائڻ. فساد مچائڻ.
باهِ ۾ ٽپو ڏيڻ: ڏسي وائسي پاڻ کي ٻُوهي ۾ ڏيڻ.
باهُڙَ: ث. تاهو- آڌيڙو. باهوڙ (ڪُتي جي).
باهُڙائڻ: م. تاهڙائڻ. ڪُتي کي بچ ڪرائي پڙڪائڻ. برخاست ڪرائڻ (محفل).
باهُڙجڻُ: م. تاهڙجڻ. ٽِڙي وڃڻ (رستي، ڳالهه يا خيال تان). ٽِڙڻ (ڪچهري).
باهُڙَڻ: م. تاهڙڻ- آٽڙڻ. ڏکو ڪائڻ. ٽڙڻ- خطا ٿيڻ. برخاست ٿيڻ (مجلس).
باهمَ: ظ (ف) هڪ ٻئي سان گڏ- پاڻ ۾.
باهمِي: ظ. پاڻ ۾- هڪٻئي سان.
باهمِّت: ص (ف) همت وارو. سگهارو. دلير. حوصلي وارو.
باهَنُ: ذ. هڪ قسم جو وڻ- بَهڻ.
باهِنُ: م. بَهڻ- پڙڪڻ (ڪُتي جو).
باهُوٽِي: ث. ٽوري باهه- دونهين.
باهوڙ: م. ث. ڪتي جي پڙڪ.
بائِڪاٽُ: ذ (انگ) عدم تعاون- قطع تعلقات.
بائسِڪل: ث (انگ) هن ڇيڙن واري گاڏي.
بَبَرُ: ذ (ف) ڪيهر- ٻيلائي (شينهن)
بُبو: ذ. پستانُ. ٽڻُ.
بُبو ڏيڻ: ڇڄ ڏارائڻ (هارڙي کي). ڏُتارڻ. دلبو ڏيڻ.

Gul Hayat Institute

بُبي: ث. ننڍڙو بُبو (ٻار يا مڙد جو).
بُتُ: ذ (ف) بدن- جسم. پٽر وغيره مان ٺهيل ماڻهو جو بوتو- مجسمو. پتي راند ۾ ڏهن داڻن جو داءُ. اُهو تختو جنهن تي ڏارا يا ڪوڏيون اُڇلجن (چوپڙ يا جُوا ۾). (ص) بيجان. هڪ هنڌ بينل. خاموش- چُپ.
بُت چَندڻ: بدن ڪي ڏوڻ ڏيڻ. بدن جي ٽولهه گهٽائڻ. بدن ۾ هلڪو ٿيڻ.
بُتخانو، بتڪده: ذ. جتي بُت رکيل هجن ۽ انهن جي پوڄا ٿئي. عجائب گهر (جتي بُت رکيل هجن).
بُت کانڌارِجَڻ: سيءُ يا ڊپ کان لڳڻ ۾ سيسڑاٽ اُبرڻ. بدن ۾ سيانبا پوڻ.
بُت وجهڻ: ڪاري جادو ذريعي ڪنهن کي تڪليف پهچائڻ لاءِ مانهه جي اٿي مان ان جو پُتلو ناهي مقام ۾ پورڻ- ڏوهه ڪرڻ.
بَتاشو: ذ. ڏسو "پتاشو".
بَتالُ: ص (ع. بطال) گمراه. تَوائي. واڙو.
بَتانو: ذ (ع. بِطانه) پڳڙي جي اندران ٻراءُ طور ڏنل ڪپڙو.
بَتائڻُ: م. بڌائڻ- سَلڻ. ظاهر ڪرڻ. ڏيکارڻ.
بَتَلِڻُ: م. بدلڻ- مٽجڻ. ڦرڻ (مٽو). ڪچي ٿيڻ (دل). گمراه ٿيڻ.
بُتو: ذ. فريب- دوکو. عذر- بهانو.
بُتو ڏيڻ: دغا ڪرڻ- دوکو ڪرڻ. بهانو ڪرڻ.
بَتولُ: ص (ع) ڪنواري، پاڪدامن. تارِڪ الدنيا عورت. (ث) بيبي مريم ۽ بيبي فاطمه الزهرا جو لقب.
بَتِي: ث. وَٽ (ڏئي جي). شمعدان- لالٽين.
بُتي: ث (ع. باطيه) بوتل- ٻاٽلي. شراب جي صراحي.
بَتيلو: ذ. هڪ قسم جي ننڍي ٻيڙي.
بَتِي: ث. تيرن وجهڻ جي ڳوٺري.
بَتِي جو ڪانُ: اڻ ڳُس تِير. هٿ وس حيلو يا داءُ.
بَتّالُو: ذ. پتاتو- آلو.
بَتّاڻا: ذ. مٽر يا چڻا (ياڃي طور ڪم ايندڙ).
بَتّائي، بَتّئي: ث. فصل لهڻ کان پوءِ زميندار ۽ هاري جي وچ ۾ ورهاست.
بَتّون: ذ. ڏسو "بَتُون".
بَتُ: ذ. باهه جو مچ- آڑاهه. وڏو ڪُورو- بَٽي. دِڳ- ديئر.
بَتُ پرڻ: ڪورو پرڻ. پيٽ پرڻ.
بُتُ: ذ. غيرآباد زمين. بيابان. رِڻُ. واري يا مِٽيءَ جو ڍڳو. ٽِڪر ڍڳو. (ص) ويران. اُجڙ. سُڪل.
بَتارو: ذ. پڳڙا يا ڦُلا پُڃي وڪڻندڙ. لشڪر يا ڪاڇ جي رَڌ سنياليندڙ (سيڏو پاڏو ۽ رڌ جو انتظام). گاڏهي- دايو. (ث. بَتارِي).
بَتِي: ث. چُلهو. تنور. ڪاڇ جي رَڌ واري جاءِ- چَرَ. نيروتي جي ڪُن ۽ ڏوبين جي ڪنب چاڙهڻ وارو چُلهو. شراب چڪائڻ وارو هنڌ.
بُتِي: ث. مِٽيءَ جو ديئر- ڍڳي. قبر- تربت.
بَتِ: ث. سنهڙا ۽ گهاٽا وارَ (جيڪي هٿ لائڻ سان محسوس ٿين). ريشمي ڪپڙي وغيره جي ٻُرَ. بُوجرَ.
بُتِ: ذ. وارن جو مُڇو- چگهَ. وڏا ۽ ڪهراوارَ. سَنگ جا سُوٽا (ڪٽڪ، جوئر، مڪئي وغيره).
بُتِ بُتِ ڪرڻ: پَٽي ڪوهي ڇڏڻ. ٽُنبي ڇڏڻ. ڪُٽي سٽي سخت سزا ڏيڻ.
بَجا: ظ (ف) روا- جائز. مناسب. درست- صحيح.
بَجا آڻڻ: عمل ۾ آڻڻ. پورو ڪرڻ (فرض). مڃڻ (حڪم).
بَجاآوَري: ث (ف) پورائي (فرض جي). مڃتا (حڪم جي). پوئواري- تعميل.

Gul Hayat Institute

بَجاجُ: ذ (ع. بزّاز) ڪپڙي جو واپاري. مُنيب- يَلاوٽو.

بِجارَ: ث. ٿوڙي- پَتِي. چندو.

بَجاءِ: ظ (ف) انهي جاءِ تي- صحيح. بدران- پاران. سواءِ.

بُجِرُ: ص. بُجن وارو- بُوجرو. ڊگهن وارن وارو (ڪُتو).

بَجري: ث. ڪَڪرِي. ننڍيون پٿيون.

بُجِڪو: ذ (ت. بُڇه) ڪپڙي جو ٽيلهو- ڳوٽرو. (ث. بُجڪِي).

بِجلِي: ث. وج- ڪنوڻ. اليڪٽريءَ جي روشني- برق. (ص). چمڪندڙ. تيز رفتار. ڦُرت.

بَجِنسِي: ظ (ف) هوبهو- نِس پس- ساڳيو.

بُجو: ذ. هٿ جون پنجئي آڱريون ٽيڙي سامهون ڏيکارڻ (نفرت ڪرڻ يا لعنت وجهڻ جو عمل)- پُوندبو.

بَچاءُ: ذ. حفاظت- سنيال. امان- پناهه. سلامتي. اوٽ. اجهو. الزام کان بچاءُ لاءِ ثابتي.

بَچائِڻُ: م. حفاظت ڪرڻ- سنيال ڪرڻ. پناهه ڏيڻ. آجهو ڏيڻ. پاڇي ڪرڻ.

بَچَتَ: ث. پاڇي- بقايا. بچيل شيءِ. نفعو- فائدو.

بَچَڻُ: م. سلامت رهڻ. پناهه ۾ اچڻ. نجات ملڻ (مصيبت مان). چڙهڻ (بيماري مان). جيئڻ زنده رهڻ. بچت ٿيڻ- پاڇي ٿيڻ. باقي هجڻ.

بَچّ: ث. هُشي (ڪُتي کي). چُرچ- چورت. هلان جي ترغيب.

بَچّ ڪرڻ: بَچڻ (ڪُتو). هُشڪارڻ. ٻئي کي حملي لاءِ هُشي ڏيڻ.

بُچان: ث. ڪراهت. ڏڪار- حقارت. مڻيان.

بَچائِڻُ: م. بَچ ڪرڻ. هلان ڪرائڻ. ڏيجارڻ لاءِ ڪا پوائتي شيءِ ڏيکارڻ. پوئتان لائي چڏڻ (ڦڪڙي).

بُچائِي: ث. بُڇڙائي. گناهه. خرابي.

بُچڑائِي: ث. خرابي. بَدي- بُرائي.

بُچڑو: ص. برو- خراب. ڪنو- گندو. ڪوجهو- بدشڪل. ذليل- خوار. (ث. بُچڑي).

بُچڑو ڪرڻ: خوار خراب ڪرڻ. جٽ ڪرڻ.

بَچَڻُ: م. ڪُتي کي ڪنهن ماٹهو يا مِرون تي چڏڻ. وڙهڻ لاءِ همتائڻ.

بُچو: ص. بچڑو. خراب- ڪنو. بدصورت. بداعمال. گندو- گدلو. (ث. بُچي).

بَحالُ: ظ (ف) برقرار- قائم. درست- صحيح. قبول- منظور. دوباره ملازمت تي قائم (برطرف ٿيل ملازم).

بحالي: ث. منظوري. اجازت. قبوليت. مقرري.

بَحثُ: ذ (ع) دليل بازي. حجت. ضد- هوڏ. ردڪدّ.

بحَث مُباحثو: ذ. ڪنهن مسئلي تي هڪٻئي سان بحث. دليل بازي.

بَحثِي: ص. بحث ڪندڙ. ضدي- هوڏي.

بَحرُ: ذ (ع) درياءُ. سمنڊ. عروضي شعر لاءِ مقرر ٿيل وزن. (ص) وڏي علم وارو. فياض.

بَحر ۾ پوڻ: گهٽي ڳالهه ۾ پوڻ. ٻيگهه ۾ پوڻ. ڳالهه کي ڊگهو ڪرڻ. جهگي هٽڻ.

بَحرِي: ص. ساموندي. دريائي.

بُحرانُ: ذ (ع) بيماريءَ جي نازڪ گهڙي (زندگي ۽ موت جي ڪشمڪش). سڪرات. نازڪ حالت.

بَحرانو، بَحرائو: ذ. دريا يا پاڻي جو نذرانو. هندن جي هڪ ڏرمي رسم (جنهن ۾ پاڻي جي ديوتا کي نذرانو چاڙهين: آٽي جو پيڙو، جنهن ۾ سيندر ۽ گل ڦل هٽي، چومکو ڏيو هاري پاڻي ۾ چڏيندا).

بَحرِي باز، بَحري باشو: ذ. (ع) باز جو هڪ قسم

(مٹو اچو، کُلها ڳاڑها، اکيون کاريون، ڳچيءَ ۾ کارو پٽو، اُڏامڻ ۾ تيز).

بُحَيرَه: ذ (ع) نندو سمنڊ.

بُخارُ: ذ (ع) ٻاڦ- آب. گرمي- حرارت. تَپُ- ٻَرو. کاوڙ. ڏک.

بُخار ڪڍڻ: غبار ڪڍڻ. اندر جو ساڙ ڪڍڻ. کاوڙ چندڻ. دل جو بار هلکو ڪرڻ.

بُخارو: ذ (ع) دُونهين جي نيڪال لاءِ پت جي اندران ٺهيل چمني.

بَخائِڻُ: م. بخيو هڻائڻ- ٽوپو ڏيارڻ. سبائڻ.

بَخت: ذ (ف) ياڳ- نصيب- قسمت- طالع.

بخت آزمائي: ث. قسمت آزمائي. تَوڪل.

بَختاوَرُ: ص. بخت وارو- ياڳوارو- خوش نصيب.

بخت جي بازي: ث. قسمت جو کيل. خوش قسمتي. تقدير.

بُختِي: ذ (ف) بلخ جو ٻن ڪُوهن وارو اُٺ. يَلو اُٺ.

بَخرو: ذ (ف. بَهره) حصو- ياڳو- پَتِي. نصيب- بخت. انعام- بخشش.

بَخش: ث (ف) معافي. بخشش. انعام. (ص) بخشيندڙ- ڏيندڙ (فرحت بخش، امام بخش وغيره).

بَخش ڪرڻ: معاف ڪرڻ. امداد ڪرڻ.

بَخشائِڻُ: م. ڏوهه وغيره معاف ڪرائڻ. معافي گهرڻ.

بَخشِش: ث (ف) معافي. انعام- عطا. ڏات- امداد. خيرات.

بخشش نامو: ذ. ڪنهن شيء بخش ڪرڻ جي لکيت- هِبه نامو.

بَخشَڻُ: م (ف. بخشيدن) معاف ڪرڻ. بخش ڪرڻ. عطا ڪرڻ. امداد ڪرڻ. ڏاڻ ڏيڻ. انعام ڏيڻ.

بَخشَڻهارُ: ص. بخشيندڙ- معاف ڪندڙ. ڏاڍي تعالي.

بُخلُ: ذ (ع) ڪنجوسي. مرچونائي.

بَخمَلَ: ث (ف. مَخمَل) ريشمي ڪپڙي جو هڪ قسم.

بَخَنُ: م. (ف. بخيه) بخيو ڏيڻ- سبڻ.

بَخو: ذ (ف. بخيه) ڏسو "بخيو".

بَخُوبِي: ظ (ف) چڱي طرح سان. هر لحاظ کان.

بَخَير، بَخَيرِيَت: ظ (ف) خيرسان. سلامتي سان.

بَخِيلُ: ص (ع) ڪنجوس- شومُ- موذي. چيڙاڪ.

بَخِيلِي: ث. ڪنجوسائي. چِڙَ- کاوڙ. وِرچ.

بَخيو: ذ (ف. بخيه) سنهون ٽوپو. هٽ سان ٽوپي جو هڪ نمونو. سيبو.

بَخيا هڻڻ: ٽوپا ڏيڻ. ڳنڍ ٽوپ ڪرڻ.

بَد، بَدِ: ص (ف) خراب- ڪنو- گندو. بچڙو. اندر پليت- کوٽو.

بدَ اَصْل: ص. ڪميڻو. ڪمذات. رذيل.

بَدآطوار: ص. بدلڇڻ- خراب عادتن وارو.

بَد آنديشِي: ث. مَٽ گُهرائي- بدخواهي. دشمني. کوتاهه بيني.

بدَ باطِنُ: ص. دل جو پليت- اندر کوٽو.

بَدچَشم: ص. بري نظر سان ڏسندڙ. بدخواه.

بَدُ: ذ. پيسِکوٽ راند ۾ حڪم (ترپ) کان سواءِ ٻئي رنگ جو پتو.

بِدَ: ث. وڏي هڙ- ڳڙي.

بِدَ: ث. گولين راند جو سَچُ.

بِدا: ث (ع. وِداع) رخصت- موڪلائي. جدائي.

بَد اَخلاق: ص (ف) خراب عادتن وارو. بدفضيلت.

بَداَخلاقِي: ث. ڪلڇٽائي. بدفضيلتي. بي ادبي.

بَداِعتِقادُ: ص ٠(ف) خراب عقيدي وارو.

بَدآعمالُ: ص (ف) بڇڙن ڪمن وارو- بدڪار. ڪلڇٽو.

Gul Hayat Institute

بدآفعال: ص (ف) برا کم کندڙ- بدکار. بدلڇڻ. بدفضيلت.
بَدآمني: ث (ف) وگوڙ- فساد. آنڌ ڏُنڌ.
بَدانتظامي: ث (ف) بي بندوبستي- انڌ ڏنڌ.
بَدائعُ: ذ (ع. بدَيعَه جو جمع) عجائبات. نيون شيون. شاعريءَ ۾ عجيب صنعتون ۽ کاريگريون.
بَدبَخت: ص (ف) نياڳو- چنڊو.
بَدبخَتي: ث. نياڳ.
بُدبُدو: ذ. پاڻي جو ٿوٿو- حباب. افواه. کوڙو ناهه.
بَدبُو، بَدبُوءِ: ث (ف) خراب بانس- ڏپ- عُفونت.
بَدتَر: ص (ف) وڌيڪ خراب- وڌيڪ بيڙو.
بَدتَرين: ص (ف) سڀ کان وڌيڪ خراب- بالڪل خراب.
بَدتَميز: ص (ف) خراب نموني سان پيش ايندڙ- بداخلاق. ادنگو.
بَدتَهذيب: ص (ف) اڻ سڌريل. بي ادب. بيڊنگو. بدفضيلت.
بَدپَرهيزي: ث (ف) کاڌي پيتي ۾ ڪري نہ ڪرڻ.
بَدپيشَه: ذ (ف) حرامڪاري- ڪَسَبُ.
بَدچالُ: ص (ف) خراب چال وارو. آواره- اوباش. زناڪار.
بَدحالُ: ص (ف) تباه حال- ڏنڙيل.
بَدحالي: ث. مسڪيني- تنگدستي.
بَدحَواسي: ث. گهبراهٽ- پريشاني.
بَدخِصالُ: ص (ف) ڪُليٽو- بدچال.
بدخَصلتُ: ص (ف) بدعادتو- ڪُليٽو.
بَدخُو: ص (ف) بيڙين عادتن وارو- ڪُليٽو.
بَدخَواه: ص (ف) مَٽ گهُرو. ويري- مخالف.
بدَخواهي: ث. مَٽ گهُرائي. دشمني.
بَددُعا: ث (ف) پِٽَ- پِٽ پاراتو.
بَددِل: ص (ف) ناخوش. مايوس- ناميد. ڪڪ.
بَددِيانَت: ص (ف) ڪُپتيو- خيانتي. ٺڳ- دولابي.
بَددِيانتي: ث. ڪُپت- خيانت- دغا.
بَدذات: ص (ف) گهٽ ذات- ڪمذات- ڪمينو.
بَدَرُ: ذ (ع) سجو چنڊ- ماهِ ڪامل. چوڏهين جو چنڊ.
بَدرُالدُّجيٰ: ذ. اونداهي رات جو چنڊ. چوڏهين رات جو چمڪندڙ چنڊ. (ذ) نبي سڳوري جو لقب.
بَدَرُ: ذ (ع. بَدَل) عيوض. طرفداري- پاسو. بَدو.
بَدرُ پِرڻ: عيوضو ڏيڻ. بَدو ڏيڻ. پاسو ڪٽڻ.
بَدراه: ص (ف) خراب رستي تي. بدچال- بدڪار. گمراهه. آواره.
بَدران: ظ. بدلي ۾- عيوض ۾. پاران- طرفان.
بَدران پوڻ: پاران پوڻ. طرفداري ڪرڻ- پاسو ڪٽڻ.
بَدرَقو: ذ (ف) سفر ۾ رستو ڏيکاريندڙ- بورائو- سونهون. ساٿي. محافظ.
بَدرِڪابُ: ذ. (ف) چڑهيءَ ۾ ڏکيو گهوڙو- آهنڊ گهوڙو.
بَدرنگُ: ص (ف) خراب رنگ وارو- ڦٽل رنگ. (ذ) پيسڪوٽ راند ۾ ترپ کان سواءِ ٻيا پتا.
بدرو: ذ (ف) ڪني پاڻي جي موري- ڪَسِي.
بِدڙِي: ث. ننڍي هَڙ.
بَدزَبانُ: ص (ف). ادنگو ڳالهائيندڙ. گارگند ڪندڙ.
بَدزباني: ث. بدڪلامي. گارگند.
بَدزيبُ: ص (ف) اڻ سينگاريل. نہ وٺندڙ. بدنما.
بَدسُلوڪِ: ص. خراب هلت ڪندڙ- خراب روش هلندڙ.
بَدسُلوڪي: ث. خراب سَوَڻ- بدسڳڻ- بَدفال.
بَدسِيرَت: ص (ف) بدڪردار- بدخصلت. بداخلاق.

Gul Hayat Institute

بدَشِكل: ص (ف) بدصورت- كوجهو- بُڇڙو. بدزيب. بيبدول.
بَدشگُون: ذ (ف) بدِسوڻ. (ص) نحس.
بَدصُورَت: ص (ف) بڇڙي شڪل وارو- بدشڪل. كوجهو.
بَدطِينَت: ص (ف) خراب خصلتن وارو- بدخُو. بدمزاج. بدذات.
بَدظَنَ: ذ (ف) بدگماني- شڪ. (ص) بدگمان.
بِدعَتَ: ث (ع) نئين ڳالهه. شريعت ۾ نئين رسم (جا نبي سڳوري جن جي وقت ۾ نه ٿي هجي).
بِدعتِي: ص. شريعت جي خلاف عمل ڪندڙ.
بدَفعلُ: ذ (ف) خراب ڪم. بڇڙو ڪم.
بدفعلِي: ث. بدڪاري. حرامڪاري. زنا.
بَدَكَ: ث (ع. بطه) هڪ قسم جو آبي پکي- مرغابي.
بَدكارُ: ص (ف) بڇڙا ڪم ڪندڙ- بداعمال. گنهگار.
بَدكاري: ث. بڇڙا ڪم- خراب ڪم. زنا.
بَدكِردارُ: ص (ف) خراب خصلتن وارو. بدڪار.
بَدكَلامُ: ص (ف) اڊنگو ڳالهائيندڙ- بدزبان.
بَدكَلامِي: ث. خراب گفتگو. گارگند- بدزباني.
بَدگُمانُ: ص (ف) بي اعتبار- شڪي.
بَدگُمانِي: ث. بي اعتباري. شڪ شبهو.
بَدگوئِي: ث (ف) بدكلامِي- گارگند. گِلا. چغلي.
بَدَلُ: ذ (ع) عيوض- بدلو. جَزا. (ظ) بدران.
بَدل سَدل: ث. متاسٹا- ڦيرگهير.
بَدلائِنُ: م. مِٹائڻ- ڦيرائڻ. مٽ سٽ ڪرڻ. بدل سدل ڪرڻ.
بَدلجَنُ: م. مَڃڻ. ٻيو نمونو اختيار ڪرڻ.
بَدلِحاظُ: ص (ف) بي لحاظ- بي مروت.
بَدلڻ: م. مٹائڻ- ڦيرائڻ. رد بدل ڪرڻ. بدلي ڪرڻ.
بَدلوَ: ذ (ع. بدله) عيوض. اجورو. ويرُ- قصاص. انتقام. ڪِيتو- جزا.
بَدلِي: ث (ع. بدلة) ملازمت ۾ ڦيرگهير- تبديلي. ملازم جي هڪ هنڌ کان ٻئي هنڌ مقرري. مَٽ سٽ- ڦيرگهير.
بَدمِزاجُ: ص (ف) خراب طبيعت وارو. رُکي سُڀاءَ وارو. بدفضيلت. اڊنگو.
بَدمَزگِي: ث (ف) خراب سواد يا ذائقو. اڻٻٽ. طبيعت جي ناسازي.
بَدمعاش: ص (ف) بدڪرداري جو ڪٽيو كائيندڙ. لفنگو- آواره. شرير- لُچ.
بَدمعَاشي: ث. بدچالي. ڪميڻپ. لُچائي.
بَدَنُ: ذ (ع) جسم- تَنُ- ٻُت.
بَدنامُ: ص (ف) خراب نالي وارو. بُڇڙائي ۾ نالي چڙهيل. خوار- رُسوا. (ذ) گهوڙن جي هڪ بيماري.
بَدناموسِي: ث. خواري- رسوائي. گلا.
بدنامِي: ث. خواري- رسوائي. ڪارنهن جو ٽِڪو.
بَدنصِيبُ: ص (ف) نياڳو- بدبخت.
بدنصيبي: ث. نياڳ- بدبختي.
بَدنُما: ص (ف) ڏسجڻ ۾ اڻ وڻندڙ. خراب شڪل وارو. ڪوجهو.
بَدنو: ذ. پتل، جست يا ٽامي جو ڏڳهو مڑيل نليءَ وارو لوٽو. ڏاتوءَ ما نهيل ڪوٺرو.
بَدنِيتُ: ص (ف) خراب ارادو رکندڙ. دل جو پليت. اندر کُندو.
بَدو: ذ. بدلو- عوض (سڳ جي صورت ۾). سڳ جي عيوض سڳ.

Gul Hayat Institute

بَدي جا سڳ: ذ. سڳ جي عيوض ٻيو سڳ. ڏي وٺ جا سڳ.

بَدُو: ذ (ع. بَدوي) عربستان جو ڳوٺاڻو- بدوي. بدشڪل.

بَدَولت: ظ (ف) سبب سان- جي ڪري. ذريعي- وسيلي- ڪارڻ.

بَدوِي: ذ (ع) عربستان جو ڳوٺاڻو. صحرانشين.

بَدهاضِمو، بدهضمِي: ذ (ف) پيٽ ۾ ڪاڏو هضم نہ ٿيڻ. معدي جي خرابي. آڦري- پرتي.

بَدِي: ث (ف) خرابي- بُرائي. بدنيتي- ٻيائي. تهمت- بهتان. بيڄڙائي.

بَدِي، بِدِ: ث. هڙ- ڳنڙي. پٽارڪ.

بَدو: ذ. سنبت سالَ جو ڇهون مهينو.

بَدِي: ث (ع. بَدرَه) چمڙي جي ڳوٽري، هڙ. ڳنڙي. پيرِي.

بَذَريعي: ظ (ع) جي وسيلي- معرفت. طريقي سان. هٿان.

بَذله سَنجِي: ث (ف) ٽوڪ بازي. چرچو ڳهڻو. ڪل مسخري. خوشطبعي.

بَر: ظ (ف) تي- مٿان. مرڪب لفظن جي منڊ ۾ ايندڙ لفظ (جيئن برجسته، بَرسِر. برچشم وغيره).

بَرُ: ذ (ف) ويڪر- موڪَر. ڦَلُ. سِينو- ڇاتي.

بَرُڪَڇڻ: سينو ساهڻ. برابري ڪرڻ.

بَرُ: ذ (ع. بر) رِڻ- بيابان. وسيع مُلڪ- ڪَندُ.

بَرمُنهن ڪرڻ: رِڻ مُنهن ڪرڻ. ڪنهن نامعلوم هنڌ ڏانهن وڃڻ.

بِرُ، بِرَ: ص. بيزار- ڪ. ڪاوڙيل.

بُرُ: ذ. وات. پيٽُ.

بُر ٻوڻ: گهرج پوري ڪرڻ. چَٽي پرڻ (ٻئي جِي)

بَرآمَد: ث (ف) آمدني- اُپراسو. حاصلات. ملڪي پيداوار جي باهرين ملڪن ڏانهن روانگي.

بَرابَر: ظ (ف) هڪ جيڏو. هڪ جيترو. هڪ جهڙو- مَٽ. هموزن. درست- صحيح. هموار- سنئون سڌو (پَٽُ).

بَرابَري: ث. هڪ جيڏائي. هڪ جهڙائي- يڪسانيت. هموارِي. همسري.

بَراتَ: ث (ع) چوٽڪارو- نجات (شب برات= چوٽڪاري جي رات، جيڪا شعبان مهيني جي چوڏهين تاريخ عيد ڪري ملهائين).

بَراجَ: ث (انگ) درياءَ کي ڏنل دروازن وارو بند.

بَرادَ: ث (ع. براه) نجات. عيد. خوشي.

بِرادَر، بِرادرِي: ث (ف) پائپي. پائيچاري. مائٽي. عزازت. نيات.

بِرادَرُ: ذ (ف) ياءِ- آدو. مائٽ- عزيز.

بَرافَروختَہ: ص (ف) ڪاوڙيل. ڇڙيل. ڇڏيل.

بُراقُ: ذ (ع) اُها سواري جنهن تي نبي سڳورو معراج تي ويو.

بِرانچَ: ث (انگ) شاخ. ياڳو. وڏي واهه مان نڪتل واهه.

بَرآنگيختَہ: ص (ف) ڪڙو ڪيل. اُپاريل- پڙڪايل.

بَراءِ، براي: ظ (ف) جي واسطي. لاءِ- واسطي.

بُرائِي: ث. مَدي- خرابي. قباحت. عيب. گلا- عيب جوئي. بُڇڙائي- بَدِي.

بَرباد: ص (ف) ويران- اجڙ. دُف- چٽ- تباه ضايع.

بَربادِي: ث. سُڃَ- تباهي. پينگ.

بَربَرِيَت: ث (ع. بربر= جهنگلي، وحشي) وحشانيت- حيوانيت- درندگي. ظلم.

بُربُلِ: ث. ڏسو "بُلبل".

Gul Hayat Institute

بَرتَر: ظ (ف) وڌيڪ مٿانهون. اُتانهون- بلند.
بَرتَري: ث. مٿانهين- بلندي. ترجيح.
بَرتَنُ: ذ. ٽانءُ- باسڻ.
بَرپا: ظ (ف) بيٺل- قائم.
برپا كرڻ: كڙو كرڻ- قائم كرڻ. اُٽارڻ (فتنو وڱوڙ وغيره).
بَرپَتُ: ذ. بيابان- صحرا. ويراني- سُڃ.
بُرجُ: ذ (ع) قلعي جو نُل- كُنگرو. تارن جو ميڙ. سج جي گردش وارين ٻارهن منزلن مان هڪ منزل.
بَرجا، بَرجاءِ: ظ (ف) پوري جاءِ تي. هنڌائتو. برابر. موزون.
بِرَج پاشا: ث (سن) پارت جي بِرَج علائقي (مٿرا ۽ ان جي آسپاس) جي ٻولي.
بَرجستو: ظ (ف. بَرجَسته) بروقت- عين موقعي تي- (ص) كڙو نڙو. چست. چالاك.
بَرحالُ: ظ (ف) حال تي. قائم. ٺيڪ- برابر. موزون.
بَرحَقُ: ظ (ف) سچ- درست- صحيح- برابر. (ص) حق تي- سچو.
برخاست: ظ (ف) بس كري اٿڻ (كچهري، محفل). موقوف (نوكريءَ مان).
بَرخِلاف: ظ:(ف) اُبتڙ. مخالف. ناسازگار- ناموافق. (ص) مخالفت كندڙ- دشمن.
بَرخُورداُر: ص (ف) شان وارو. خوش بخت- سياڻو. (ذ) پُٽ.
بَرداشت: ث (ف) سَهپ. بردباري- تحمل. صبرَ.
بُردِبارُ: ص (ف) بار كڻندڙ. بارسهندڙ. برداشت كندڙ. حوصلي وارو. ڳنڀير- كانڊ وارو.
بُردباري: ث. سهَپ- برداشت. صبر- كانڊ- حِلم.
بَردَوام: ظ (ف) هميشه- سدائين- دائم.
بَردَه: ص (ف) ٻانهو- گولو. غلام. وكائل قيدي.
بَرده فَروش: ص. ٻانهِن جو واپاري- غلامن جي تجارت كندڙ.
بَرده فَروشي: ث. ٻانهَن جو واپار- غلامن جي تجارت.
بَرڙ باكاسُ: ذ. "راكاس" كان به وڏي بلا- ديوُ. (ص) كاٿو. پيٽو.
بَر زَبان: ظ (ف) زبان تي. ياد- حِفظ.
بَرسات، بَرسات: ث. مِينهن- بارش- وسكارو.
بَرسَر، بَرسِر: ظ (ف) مٿي تي- سِرَ تي. مٿان.
بَرسِر اِقتدَار: ظ. اقتدار ۾ آيل. طاقتور. حكومت كندڙ- حاكم.
بَرسِر كرڻ: مٿي تي كڻڻ. پاڻ تي هموار كرڻ. قبول كرڻ.
بَرسيمُ: ذ. گاهه جو هڪ قسم.
بُرشُ: ذ (انگ) وارن يا وارن جهڙين تندن مان ٺهيل هڪ شيء (جنهن سان كپڙو، بوٽ، ڏند وغيره صاف كجن). مصوري لاءِ وارن مان ٺهيل قلم.
بَرصُ: ذ (ع) كوڙهه جو مرض.
بَرصَوابُ: ظ (ف) برابر- صحيح- پورو.
بَرطَرَفَ: ظ (ف) پاسي تي- پري. الڳ. خارج- موقوف (ملازمت مان).
بَرعَكس: ظ (ف) ابتڙ- خلاف.
بَرغِلائڻُ: م (ف) ينيلائڻ- دوكو ڏيڻ- ورغلائڻ.
بَرفَ: ث (ف) ٽڏ ۾ جميل پاڻي- يخ.
برفباري: ث. برف وسڻ جي حالت.
بَرفي: ث (ف) كير مان ٺهيل هڪ قسم جي مٺائي.
بَرقَ: ث (ع) وڇ- كِنوڻ. گاڙ جي گرمي سان هٿراڏو ٺهيل روشني- بجلي.

Gul Hayat Institute

برقرار: ظ (ف) بحال- قائم.
برقعو: ذ (ع. برقع) نقاب. زالن جي ستر ڍڪڻ لاءِ هڪ خاص لباس (جنهن ۾ سجو جسم ڍڪجي وڃي). مراقبي ۾ جسم لڪائڻ جي چادر.
برقعو مٽائڻ: لاڙائو ڪرڻ- وفات ڪرڻ.
برڪت: ث (ع) واڌ- گهڻائي. دعا. ڳٽ ۾ "هڪ" جي بدران ڪم ايندڙ لفظ.
برڪي: ث. ڏٽيون وجهڻ لاءِ وڏي ڳوڻ.
برڪ: ص (ع. برڪه) ڳاڙهيٽي ۾ پهريون. سڀ کان سٺو. مشهور- نامياروِ. اڳرو.
برگزيده: ص (ف) چونڊيل- ڏٽيل. پهتل (شخص). معتبر- معزز.
برمحل: ظ (ف) موقعي تي- بروقت- ٺهه پهه.
برملا: ظ (ف) کليو کلايو- ظاهر ظهور. ڏئو وائٽو.
برمو: ظ (ف) سوراخ ڪڻ جو اوزار- سِيرائي. کوهه وارو نلڪو
برمچڻ: م (ف. برمچيدن) پاڻ کي ٻئي جهڙو سمجهڻ. برابري ڪرڻ. سينو ساهڻ.
برني: ث (ف) ميشي، چيني يا پٽر جو ويڪري منهن وارو ٽانءُ (مربي آچار وغيره رکڻ لاءِ)- مرتبان.
برو: ذ (ف. تبر) هڪر جو هڪ قسم. (ث. بُري).
برويلو: ص. ڇڪو مَڻو. نيڪ بَد.
بروقت: ظ (ف) انهي مهل. فورا- يڪدم. اُتي جو اتي- ٺهه پهه.
برو: ذ (س) هڪ قسم جو پکي. وڻ جو هڪ قسم. هڪ راڳڻي جو نالو. (ص) بيمار. گهايل.
برهه: ذ. جدائي- وڇوڙو. وڇوڙي جو درد- ڦوڙائو. عشق- محبت.
برهان: ذ (ع) روشن دليل- يقيني ثابتي.
برهارو، برهاڙو: ذ. پاڻي جو سانده وهڪرو. سيلاب- اُتل. آبکلاني ۾ پاڻي جي اُتل. وسڪاري جو آل جال پاڻي.
برهم: ص (ف) چڙوچڙ- ٽڙيل پکڙيل. ڪاوڙيل. ڏمريل- ناراض.
برهمي: ث. انتشار- ابتري. ڪاوڙ- ڏمر.
برهما: ذ (سن) ايشور جي ٽن صفاتي روپن مان پهريون روپ. اُپاڌيار.
برهمچاري: ذ (سن) اُهو برهمڻ جو جٽئي پاڻ کان گرهست (پرڻي) تائين سَتو جتو رهي. ڏرمي ودياِ ٿي.
برهمڻ: ذ (سن) هندو ڏرم جي چئن ورنن مان پهرئين ورن وارو (هڪ عقيدي موجب برهما جي مُک مان پيدا ٿيل). ويدن جو ڄاڻو- پنڊت.
برهنه: ص (ف) اگهاڙو- ننگو- عريان.
بري: ص (ع) بيگناهه- بي ڏوهي. آزاد.
برّي: ص (ع) بريت جو- صحرائي. خشڪي جو.
بري: ث. زناني چولي ۾ چاتي وٽ ٺهيل ڪيسو. ٻڪريءَ جو هڪ قسم.
بريان: ص (ف) ڳڙل. باهه. تي پڪل (گوشت). سڙيل.
برياني: ث (ف) گهٽي گوشت ۽ گيهه وارو پُلاءُ.
بريز بريز: ث (ف) اجائي تڪڙ. وٽ پڪڙ. هاءِ گهوڙا.
بريڪ: ث (انگ) روڪ. مشيني گاڏي کي روڪڻ جو اوزار.
برڙ: ذ. هڪ قسم جو وڻ (جيڪو ٻڌ ڏرم وارن لاءِ پوتر آهي).
برّاش: ث. ٻٽاڪ- باڙ.
برّائي: ث. وڏائي- سِيٽ- آڪڙ.

Gul Hayat Institute

بَڙ بَڙ: ث. بک بک. يُڻ يُڻ- يٽ يٽ.
بَڙ بڙيو: ص. گهڻ ڳالهائو. زبان دراز.
بُڑ بُڑ: ث. بوڑيا ڪري وهندڙ پاڻي جو آواز. حُقي يا چلم جو آواز.
بَڑچي: ث (ف. بَرچي) پالو.
بُڑداڻو: ذ. پراءُ لاءِ وڏل اڳڙيون ٽڳڙيون.
بُڑدانا ڪڍڻ: اندر پيل سامان باهر ڪڍڻ. آندا گجيون ڪڍڻ.
بُڑڪَڻُ: م. بُڑ بُڑ ڪرڻ. أيامڻ (پاڻي)- ٿهڪڻ.
بُڑڪو: ذ. پاڻي جي بوڑبي جو آواز. حقي يا چلم جو بُڑڪو. پاڻي ۾ گوتو کائڻ يا ڪرڻ جو آواز.
بُڑ: ث. (ف) بَڪري. (ص) بيوقوف- يُوڪ.
بَزارِ: ث (ف) ڏسو "بازار".
بَزازُ: ص (ع) ڪپڑو وڪڻندڙ- بجاج.
بُزدِل: ص (ف) بڪريءَ جي دل وارو. ڊڄڻو. ڪانئر.
بُزدِلي: ث. ڪانئرپڻو. بي همتي.
بُزُرگُ: ص (ف) وڏو. وڏيءَ عمر وارو- پيرسن. معزز. وڏو عالم. درويش.
بُزرگي: ث. وڏائي، عظمت، شرافت، درويشي.
بَزگِيرُ: ص (ف. بَزرگر) هاري. ڪمي- پورهيت. نوڪر.
بَزگِيري: ث. پورهيو. مزوري. چاڪري.
بَزم: ث (ف) محفل- مجلس- ڪچهري.
بَزور: ظ (ف) زور سان. زوري- جَبرا.
بَس: ث (ف) ماڻ- چُپ. نَهر. خاتمو- انتها. (ظ) بي طاقت- چٽ. بيڪار.
بَس ٿي وڃڻ: چپ ٿي وڃڻ. ختم ٿي وڃڻ. چٽ ٿي وڃڻ. ڏهرو ٿيڻ. بي طاقت ٿيڻ.

بَس: ث (انگ) مسافرن جي سواري واري لاري.
بَسا اوقات: ظ (ف) گهڻو ڪري- عام طرح.
بِساطُ: ذ (ع) چوپڙ يا شطرنج راند جو خانن وارو ڪپڙو.
بَسالَتَ: ث (ع) بهادري- شجاعت.
بُستانُ: ذ (ف) باغ- چمن.
بِستَرُ: ذ (ف) بسترو- هنڊُ.
بِستر بَندُ: ذ. هَنڊ ويڙهي ٻڌڻ جو غلافُ.
بِستِرو: ذ (ف) وڇاڻو- هنڊ. بسترو.
بِسترو گول ڪرڻ: هنڊ ٽپڙ ٻڌڻ. لڏي وڃڻ. بيدخل ٿيڻ.
بِستري داخل: ص. مريض- بيمار.
بَستَو: ذ (ف.بسته) اهو ڪپڙو جنهن سان هڙ ٻڌجي. ٽيلهو (ڪپڙن يا ڪتابن رکڻ جو)- پوٽڙي.
بَستِي: ث (سن. وَستي) وسندي- آبادي- واهڻ.
بَسَروچَشم: ذ (ف) متي ۽ اکين تي. خوشيءَ سان.
بُسري: ث. ڳڙ واري ماني- ڳڙهاڙي.
بِسكُوٽُ: ذ (انگ. بسكيٽ) اٽي، ميدي ۽ سٽي وغيره مان پڪل هڪ قسم جي مِٺي ٽِڪي.
بِسمِ اللهِ: ث (ع) "بسم الله الرحمن الرحيم" جا پهريان لفظ (الله جي نالي سان). شروعات- ابتدا. هار کي مڪتب ۾ ويهارڻ جي رسم. (ظ) پلي ڪري.
بسمِل: ص (ف) ڪُنڊِ- ذبح ٿيل. گهايل- ٽٽيل.
بَسَنتُ: ذ (سن. وَسنت) بهار جي مند (چيٽ ۽ ويساک جي مهينن ۾ ٿئي). هڪ راڳڻي جو نالو.
بَسِي: ث. چينيءَ جي پليٽ- ساسَر.
بِسيار: ص (ف) گهڻو- جهجهو.
بَسيطُ: ص (ع) ڪشادو- وسيع. پکيڙيل.
بِشارَتَ: ث (ع) خوشخبري. مبارڪ- واڌائي.

Gulbenkian Institute

بشاسُ: ص (ع) خوش- سَرهو. کلمک.
بَشرُ: ذ (ع) اِنسان- آدمي- ماڻهو.
بَشَرِيَتُ: ث. آدميت- انسانيت.
بَشِرطيڪ: ظ (ف) انهي شرط سان.
بُشڪُون: ث (ف) گهوڙي جي ڪنڌ جا وارَ.
بِشني: ص. ڳنديجوڙ.
بَشِيرُ: ص (ع) بشارت ڏيندڙ. (ذ) نبي سڳوري جن جو هڪ لقب.
بِصارَتَ: ث (ع) اک جي روشني- نظر- ديد.
بَصَرُ: ذ (ع) اک. نگاه- بينائي
بَصَرُ: ذ (ع. بَصَلُ) پياز.
بَصِيرُ: ص (ع) ڏسڻ وارو- ڏسندڙ- بِينا. (ذ) خدا تعالي جو هڪ صفاتي نالو.
بَصِيرَتَ: ث (ع) بينائي. اندر جو سوجهرو.
بَطنُ: ذ (ع) پيٽ- شِڪَم. اندر- ڳجهه.
بِعثَتَ: ث (ع) رسالت- پيغمبري- نبوّت.
بَعد: ظ (ع) پوءِ. پٽ ۾.
بُعدُ: ذ (ع) دوري- مفاصلو- وِڇي.
بَعض: ظ (ع) ڪي- ڪجهه.
بَعضي: ظ (ع) ڪنهن وقت- ڪڏهن- اِتفاقاً.
بَعضي بعضي: ظ. ڪڏهن ڪڏهن.
بِعَينِه: ظ (ع) هوبهو- ساڳيو.
بَغاوَ: ذ. بغاوت- فساد. گوڙ- هنگامو. هُل.
بَغاوَتَ: ث (ف) سرڪشي- نافرماني. حڪومت جي مخالفت. وڳوڙ- فساد.
بَغدادُ: ذ (ع) عراق جو هڪ شهر. (بغداد جي تباهي تان ڪنايه معنيٰ) ظلم- قهر.
بُغدِي: ذ. ف (بُختي) سگهارو لاڏو اُٺ.
بُغضُ: ذ (ع) ڪِينو- حسد. دشمني- ويـر.
بَغَلُ: ذ (ف) ڪَچ.
بَغل ٽيلهو: ذ. ڪچ ۾ ڪٽي هلڻ جهڙو ٽيلهو. (ث. بغل ٽيلهي).
بَغل ٽوڪڻ: خوشيءَ مان ڪچون ٽوڪڻ. خوش ٿيڻ. ڪڇيون هڻڻ.
بَغلگِيرُ: ظ. ڀاڪرين- ڀاڪر ۾.
بَغلِي: ث (ف) قميص يا پهراڻ ۾ ڪچ واري حصي جو ڪپڙو. اُٺ جي هڪ بيماري. بغل ٽيلهي. ملهه يا راند جو هڪ داءُ.
بَغَير: ظ (ع) کان سواءِ- علاوه- بنان.
بَقا، بَقاءُ: ذ (ع) هميشه رهڻ جي حالت. جتاءُ..
بَقالُ: ص (ع) ڀاڄي يا ميوو وڪڻندڙ. ڪاري.
بَقايا: ث (ع) بچت- پاڇي. رهيل رقم (قرض).
بَقَرهُ: ذ (ع) ڳئون- وَهُڙي. قرآن شريف جي هڪ سوره.
بَقرعيد: ث. عيدالاضحيٰ- حج واري عيد.
بُقعه: ذ (ع) هنڌ- ماڳ.
بُقعه نُور: ذ. نُور وانگر نهايت روشن هنڌ.
بَقِيَه: ذ (ع) باقي رهيل حصو- بچت.
بَڪَ: ث. اجايو ڳالهائڻ. يخي. ڳالهه جي اجائي ڏيگهه.
بَڪ ڪرڻ: جهڳي هڻڻ. گهٽو ڳالهائڻ. بيهودو ڳالهائڻ.
بُڪُ: ذ. (ٽنگ جي) پٺي. ڏوڙنرو (ڀانهن جو).
بُڪُ، بُوڪُ: ذ (انگ) ڪتاب.
بَڪارِي: ص (ع. بَقّال) ميوو ڀاڄي يا گل وڪڻندڙ. (ث. بَڪارِڻ).
بُڪاءُ: ذ (ع) روڄ- ماتم.
بَڪ بَڪ: ث. بڪواس- يخي. اجايو گهٽو ڳالهائڻ.
بَڪتَر: ث (ف. بگتَر) لوهه جي زرهه.

Gul Hayat Institute

بَکَرُ: ذ (ع. بقل) سائي ياڄي ۽ ميوو. وکر.
بَکرَمُ: ذ (انگ) ڪپڙي جو هڪ قسم (ڪوٽن وغيره ۾ استر جي ڪم اچي).
بَکَلُ: ذ (انگ) وارن کي قابو ۾ رکڻ جو ڪلپ. سپاهي کي عهدي جي سڃاڻپ لاءِ مليل بلو.
بَکَنُ: م. گهٽو ڳالهائڻ. اجايو ڳالهائڻ. ايڏنگو ڳالهائڻ. وڪڙ.
بَکواسَ: ث. بڪ بڪ- يخي. بيهودي گفتار.
بَکواسِي: ث. بڪ بڪيو- گهڻ ڳالهائو- واتراڙو.
بُکِي: ث. ڪُڙدو- پِني (ٽنگ جي).
بَکُ: ذ. ڪاڄ. بَلُ- قرباني.
بُکَ: ث. کاڌي جي اشتها. لنگهڻ- فاقو. هيڄ- حرص.
بُکارو: ص. بکيو- لنگهٽو. (ث. بکاري).
بُکائِجَڻ: م. بک لڳڻ. لنگهٽو. سِکايل. بکايل: ص. بکارو- بکيو-
بَکَڻُ: م. روشن ٿيڻ. چمڪڻ- دونڪڻ. ٻرڻ (باهه). ڏِڪڻ (تاندرا). ظاهر ٿيڻ- ڏيکائي ڏيڻ.
بِکيا: ث (سن. پِڪشا) بِيک- خيرات- دان.
بِکياري: ص. پينو- گداگر- فقير.
بَکيڙو: ذ. تڪرار- جهيڙو. هُل- گوڙ. انتشار.
بُکيو: ص. بکايل. هيڄي. لالچي. (ث. بکِي).
بُکيي پيٽ: بک م. نيراني- لنگهٽي.
بَگُ: ص. اڇو- سفيد (ذ) ڪوڙهه جو اڇو ٽڪو. پوک جو هڪ مرض (جنهن ۾ پن اڇا ٽي وڃن).
بِگاڙُ، بِگيڙُ: ذ. خرابي. ٽيٻاڙو. نفاق- اٿبٽ.
بِگاڙڻ، بِگيڙڻ: م. ٽِٻائڻ. ڪارڻ- خراب ڪرڻ.
بِگاڙو: ذ. خرابي. ٽيٻاڙو. نفاق.
بِگرِ: ظ (ع. بِغَير) سواءِ- ڌاران- بنان.
بَگڙِي: ث (ف. بغلي) ڳوٽڙي (جا بغل يا ڪڇ ۾ ڪٽي هلجي).
بِگڙَڻُ: م. خراب ٿيڻ- ٽِٻڻ. ڪاوڙجڻ- ڏمرجڻ.
بِگِلُ: ذ (انگ) توتاڙو.
بِگل ڦِري وڃڻ: جنگ جو اعلان ٿيڻ. خيال مَنجي وڃڻ. حالت خراب ٿيڻ. حواس خطا ٿيڻ.
بَگو: ص. اڇو- پُورو- سفيد. اڇي رنگ جو (جانور وغيره). (ث. بَگِي).
بُگو: ذ. ٽڻ مان کير ڏائڻ لاءِ ڦر جو ٿُونو. ٽڻ مان ڳُوهي ڪڍڻ لاءِ مُٺ جي نِپوڙ.
بُگو هڻڻ: ٿونو هڻڻ. ڪجهه حاصل ڪرڻ لاءِ حيلو ڪرڻ. ڏنو ڏيڻ.
بَگِي: ث، چئن ٽيٽن واري گهوڙي گاڏي- وڪٽوريا گاڏي.
بَگهاڙُ: ذ. بَگهڙُ. (ث. بگهاڙي).
بَگهاڙِي، بَگهِياڙِي: ث. لوهي ڪوڙڪو (جنهن ۾ شڪار جي جانور جي ٽنگ ڦاسي). پاکڙي کي مضبوطي سان ٻڌڻ لاءِ لوهي دوشاخي ڪِلي.
بَگهڙُ: ذ. هڪ مشهور جهنگلي جانور- گرگ. (ص) ڦرٽ. چالاڪ.
بَگهِياڙِي: ث. مادي بگهاڙين جو ولر.
بِلُ: ذ (انگ) خريداري جي وچور جو چنو. پگهار وغيره جو اختياري حڪم. قانون جو مسودو.
بُلُ: ذ. ٽپ- چال. بال جو ٽيڙ- ٽينگ. لغڙ کي اُڇل. گري (ڪمند جي). ڏوڏو (اڳر جو). وَجهه- موقعو. وَٽُ- مروڙ.
بُلَ کائڻ: ٽپ ڏيڻ. وَٽ کائڻ. اُڇل (سُور ۾). لڇڻ ٽٽڻ. ڪوشش ڪرڻ- جهٽ هڻڻ.
بَلا: ث (ع. بَلاء) مصيبت. زحمت- تڪليف. جنّ

پوت. رپَ- آفت. نانگ جو هڪ قسم (جيڪو ڦڻ نہ ڪڍي). (ص) چالاڪ. هوشيار.

بِلا: ظ (ف) کان سوا- بغير- ڌاران- بنان (عموما مرڪب لفظن ۾ ڪم اينڊڻ اڳياڑي جئن: بِلا تاخير، بِلاوجه وغيره).

بِلاشَڪ: ظ (ف) ضرور. بيشڪ. يقينا.

بَلاغَتَ: ث (ع) ڪلام جي سڻي خوبين ۽ معنائن جي ادائگي. خوش گفتاري سيکارينڊڻ ڪلام (جنهن جون ٽي شاخون: علم معاني، علم بيان، علم بديع).

بِلاڪُ: ذ (انگ) ڪارب. ڪنهن لکيت يا نقش جو سانچو. زرعي زمين جو سورهن ايڪڙن وارو تڪ.

بِلاوَلُ: ذ. شاه جي رسالي جو هڪ سُر. هڪ ڳائڻ ۽ راڳڻي جو نالو.

بِلائتو: ص. هٿيڪو- سوگهو- قابو (ث. بلائتي).

بَلائُو: ذ. هارن کي ڏيڍاڙ لاءِ خيالي جانور- ڀائُو.

بَلبُ: ذ (انگ) بجليءَ تي هرندڙ شيشي جو گولو.

بَلبَل: ث. هار سينگار يا ڏيک ويک (جنهن جي ڏسڻ سان وات مان "بَلي بلي" جا لفظ نڪرن).

بُلبُلِ: ث (ف) مشهور ننڍڙو پکي- بُربل- پوري.

بُلبل چَشم: ذ. هڪ قسم جو سنهون جاريدار ريشمي ڪپڙو. ڪيس جو هڪ قسم.

بَلدِيَه: ث (ع. بلده) شهر. شهري انتظام جي جماعت- ميونسپل.

بُلغارُ: ذ. ساوڪ- سرسبزي.

بَلغَمُ: ذ (ع) ڦڦڑن ۾ پيدا ٿيندڙ خِلط (جيڪو کنگهڻ سان خارج ٿئي). کانگهارو.

بَلڪِ: ذ (ع. بل+ ف. که) پر- انهي هوندي. ويتر.

بلڪُل: ظ. ڏسو "بالڪل". بنهه- سراسر- سمورو.

بِلمُفتو: ظ. مفت ۾- اجايو. بيڪار.

بُلند: ظ (ف) اوچو- اُتانهون. مٿانهون- اعليٰ. برتر.

بُلندي: ث. اوچائي. برتري.

بِلو: ذ. حيلو- اُپاءَ- تدبير. بندوبست. تدارڪ. واهر. ليکو- حساب جو وچور. اهجاڻ.

بِلوبِيٽي: ث. حيلو وسيلو. ليکو چوکو.

بلوچَ: ذ (ف) بلوچستان ۾ رهندڙ قومون.

بِلورُ: ذ (ع) چمڪندڙ ۽ شفاف شيشو. قدرتي شيشو. شيشي جي گولي- چِڏو.

بُلوغَتَ: ث (ع) بالغ ٿيڻ جي وهي. سامائجڻ جي حالت. جواني.

بَلوو: ذ (ف) بغاوت- وڙوڙ. فساد. شورش.

بَلهوِيرُ: ص. بي حياءَ- بي ساڃاهه. ڪميڻو. وحشي.

بِلَيَک بوردُ: ذ (انگ) اسڪول ۾ چاڪ سان لکڻ لاءِ ڪارو تختو.

بَلي: ذ (ع. بَلِيٰ، ف. بلي) هائو. واهه! خوب! مار!

بَلي بَلي: ذ. واهه واهه!

بِلي: ظ. واسطي- لاءِ. حوالي. ليکي ۾.

بُلِي: ث. ڪُري (ڪمند جي). ڏوڏو (آڳر جو).

بَلِيغُ: ص (ع) خوش ڪلام. خوش بيان. ادبي زبان جو ماهر.

بَمُ: ذ (ف) دهل، ڊڪڙ، نغاري وغيره جو ڳري آواز وارو نَر پاسو. رعب- دهمان. ڏَٽو- دم. گهوڙي گاڏي ۾ ڊپاسي واري اُها ڪائي جنهن سان گهوڙو ٻڌجي. (انگ) بارود جو گولو.

بَمباري: ث. گولن جو وسڪارو.

بَم بَکيڙو: ذ. وڏو بندوبست. گوڙ گهمسان.

بَم گولو: ذ. بارود جو گولو.

بَمبُو: ذ (انگ) ٽيليفون يا تار جو پورو لوهي ٽنيو.

بَمجَڻُ: م. هوا سان ڦوڪجڻ. ڏَٽجڻ. سيٽجڻ.

Gul Hayat Institute

بَمَع: ظ (ع) گڏ- سائ- سميت.
بَنْ: ذ (سن. وَن) جهنگل- وڻڪار.
بَنْ: ذ. ناهر- سينگار.
بَن بَنائڻ: وڏا بندوبست ڪرڻ. رٽون رٽڻ. محفل سينگارڻ.
بِن: ظ. بنان- ڏاران- سواءِ- بغير.
بِنْ: ذ (ع) پُٽ- ولد.
بِنا، بِنان: ظ. سواءِ- ڏاران- بغير.
بِنا، بِناءَ: ث (ع) پيڙهر- بنياد. اڏاوت. سبب.
بَنات: ث (ف. بانات) ريشمي ڪپڙي جو هڪ قسم.
بَناسپتي: ذ. جهنگلي ڦل ۽ گاهر. سبزين جي تيل مان ٺهيل گيهر.
بَناوَتَ: ث (ع. بَنـيٰ) اڏاوت- عمارت. بيهڪ. ساخت- گهاڙيٽو. جوڙجڪ- ناهپ. ڏيکاءَ.
بَناوَتي: ص. ملاوتي- گاڏڙ. جُڙتو- نقلي.
بَنائِنْ، بَڻائِنْ: م (ع. بَنـيٰ) ناهڻ- جوڙڻ. اڏڻ. مَندڻ. سينگارڻ. رٽڻ- سِڻڻ.
بِنتْ: ث (ع) ڏيءَ- دختر.
بَنجَنْ، بڱجن: م. ٺهڻ. ٽيڻ (اڏاوت). راس ٽيڻ.
بَندْ: ذ (ف) روڪ- جهَل. منع- بندش. قيد. پاڻي کي روڪڻ لاءِ مٽيءَ جو بنو. بن ٻارن جي وچ واري ڪَڙ. سَنڌْ (عضون کي ڳنڍيندڙ). ڪانن جو گڏو. گهوڙي يا ڪُتي جو چَڪُ. شعر جي هڪ مصرع. ملهه جو هڪ داءُ. (ص) بَڌندڙ (جيئن ازاربند، جلد بند وغيره). (ظ) قابو- سوگهو. گرفتار. جهليل. پُوريل (در).
بَندِگيرْ: ص. باندي- قيدي.
بَندِيخانو: قيدخانو- جيل.
بَندجَنْ: م. روڪجڻ. جهلجڻ. بڌجڻ- گرفتار ٽيڻ. بند ٽيڻ. پوُرجڻ. ڪُڙجڻ. لِڳ چڙهڻ.
بَندَرْ: ذ (ف) دريا يا سمنڊ جي ڪناري وارو تڙْ. دريائي يا ساموندي ڪناري وارو شهر.
بَندرگاهَ: ذ. جهازن وغيره جي لنگر هڻڻ وارو تڙْ.
بَندُرَ: ث. ڍڳهو آهرو (جنهن ۾ هڪ ئي وقت گهٽا جانور چارو کائي سگهن).
بندرو: ص. ننڍي قد وارو. (ث. بِندري).
بَندِش: ث (ف) روڪ. جهل- منع. جملي ۾ لفظن جي موزون بيهڪ
بَندگي: ث (ف) ٻانهپ. عبادت. اطاعت. آداب.
بَندَڻْ، بَندِڻْ: م. بند ڪرڻ. روڪڻ- جهلڻ. آڏ ڏيڻ. بڌڻ- سوگهو ڪرڻ. پورڻ. قيد ڪرڻ.
بَندو: ذ (ف. بنده) ٻانهو- غلام. نوڪر. ماڻهو. (ث. بَندِي).
بَندوبَستْ: ذ (ف) جوڙجڪ- ناهر نوهر- انتظام.
بَندوقَ: ث (ت) هڪ بارودي هٿيار (ڪارتوس ۽ گولين هلائڻ لاءِ)- ٽُفنگ.
بَندُوقچي: ص. بندوق هلائيندڙ- تفنگچي.
بَندهَ: ذ (ف) بندو. ٻانهو- غلام.
بَنده پَروَرْ: ص. ٻانهن جي پرورش ڪندڙ. حاڪم.
بَنده نَوازْ: ص. ٻانهن تي مهرباني ڪندڙ.
بَندي: ث (ف) بندش. منع. قيد. بَڌڻ يا بند ڪرڻ جو عمل (جيئن جلد بندي، حدبندي وغيره). ٻانهي. قيدياڻي. ننڍو ڪتابڙو- چوپڙي. ليکي چوکي جو ڪتاب- وهي.
بنديون پٽڻ: وهيون جاچڻ. اعمال نامو جاچڻ. عيب ثواب اڳهاڙڻ.
بنديائي: ث. قيدياڻي- باندي.
بُندُ: ذ. ٽڙ يا وڏو ٽُلهو ڏار. ٽُلهو ڪاٽ. (ص) ٽلهو

Gul Hayat Institute

(ماٿو). چڑوچاند.
بُندِ پَتائڻ: پچي وڃڻ. وَنڻُون وڃڻ.
بُندِ وڃائڻ: پاڙُون پٽڻ. ناس ڪرڻ. وجود گم ڪرڻ.
بَندَلُ: ذ (انگ) ٿهو- دستو. بڏل پُڙو.
بندل هڻڻ: ڏٽا ڏيڻ- ڪوڙ هڻڻ. ٻڌاڪون هڻڻ.
بُندبي: ث. ٽلهيرڙي ڪائي. برندڙ ڪائي- اُماڙي.
بَنِرو: ذ. گهوٽ- لاڏو- ونو. (ث. بنري).
بَنِسبَتِ: ظ (ف) بابت- باري ۾- متعلق.
بَنسري: ث. وڄائڻ جو مشهورساز- بانسري.
بَنگلو: ذ (انگ) ڪشادي ۽ وڏن وراندن واري عمارت (جنهن جي اڳئ ۾ باغيچو به هجي).
بَن مانس: ذ. جهنگلي رڇ جو هڪ قسم.
بَنو: ذ. گهوٽ- لاڏو- بَنرو.
بَنُو: ذ (ع) پٽ- اولاد (بنو آدم، بنَو اميہ وغيره).
بِنو: ص. پينل نڪ وارو- مِنو. (ث. بِني).
بَنواسُ: (سن) جهنگل ۾ واسوَ. دنيا کي ترڪ ڪري جهنگ ۾ وڃي رهڻ. برهمڻن جي حياتي جو هڪ آشرم.
بِنهہ: ظ. هرگز- مُور- پَتيءَ- بلڪل.
بَنِي: ذ (ع) اولاد- پُٽ (بني آدم. بني اسرائيل وغيره).
بَني آدم: ذ. آدم جو اولاد- انسان ذات.
بَني بَشر: ذ. انسان ذات. ماٿو چيٽو.
بُنيادُ: ذ (ف) پيڙهہ. پاڙ- جَڙ. بُڻ. شروعات.
بُنيادِي: ص. شروعاتي. اصلي. قديمي. پيڙهائتو. خانداني شرافت وارو.
بُڻُ: ذ (ف. بُن) پاڙ- جَڙ. پيڙهہ- بنياد. مند. نسل- پُري- اولاد. خاندان- آکهہ.
بُڻائتو: ص. خانداني. سُٹي نسل وارو- پيڙهائتو.
بُڻ بُنياد، بُڻ بُڻياد: ذ. اصل نسل.
بَڻَتِ: ث. ناهہ- اتفاق. سنو سلوڪ.
بَڻجي: ث. (ف. برڇي) لوهي ڇهنبدار لٽ- پالو.
بَڻڻُ: م. بنجڻ. ٿهڻ- جُڙڻ.
بُو: ذ (ع. "اَبُو" جو مخفف) پيءُ (جيئن بُوعلي، بوُتراب وغيره).
بُو: ث (ف) بُوءِ- بانس. اثر.
بَواسير: ذ (ع) موڪا. موڪن جي بيماري.
بُوالعَجبُ: ذ (ع) حيرت جهڙو- عجيب.
بُوالفُضُولِ: ص (ع) اجايو خرچ ڪندڙ- هٽ ڦاڙ.
بُوالهَوَسِ: ص (ع) لالچي- حريص. سڏڙيو.
بُوبنا، بُوبني: ص. سهڻي. البيلي، پياري.
بوتَلَ: ث (انگ) ٻاٽلي- شيشو.
بوتو: ذ. بُت (مِٽي، پٿر، ڌاتو وغيره مان ٺهيل)- پُتلو- مجسمو. بدن- جسم. ڪارب- سانچو. نندو اُٽ- گوُنرو- ڪنوات.
بُوتو: ذ. جسم- بدن. طاقت- ٻل.
بُوٽُ: ذ. (انگ) انگريزي نموني جي مرداني جُتِي.
بوٽِ: ث. هلڪو تپ- تؤنس.
بُوجَرَ: ذ. ڪپڑي وغيره جون ٽوپي کان ٻاهر نڪتل تندون. تاندورا. مُنجهل وار. بُجَ.
بُوجرو: ص. بُجن وارو.
بوجو: ذ. بار- وزن- بوجهہ.
بوجُ: ذ. بيڇائي- بَدي. گناهہ- ڏوهہ.
بوچَڻُ: ذ. ڪُلهي تي رکڻ لاءِ پوٽڙو يا ٽوال.
بوچِٽي: ث. چُريل اوڍڻي- چُنِي.
بود: ث (ف) خوشي. مستي- خمار. سامت. سجاڳي.
بود ۾ اچڻ: سامت ۾ اچڻ. بيماريءَ مان ڪجهہ ساه

پٽڻ. سچيتائي ۾ اچڻ.
بُود: ذ (ف) هٽڻ. هستي- وجود. بقاءَ.
بُودوباش: ث. موجوگي. رهائش- سڪونت.
بُودِڪي: ث. پُور- ريچڪ.
بُودَلُ: ص. بيعقل. واتڙو- واچان. چريو (ث. بُودَل).
بودِلو: ص. پورڙو- موڳو. ٻالو پولو. چاڳلو- لاڏلو. (ث. بودلي).
بودو: ذ. (ف. بوته) بوتو- اُٽ.
بودُ: ذ. جُون- ٽولهر.
بودِو: ذ. سِنگهَ- گوبو.
بورُ: ذ. سونهري يا ڳاڙهي رنگ وارو گهوڙو.
بوراڪُ: ذ. نئون ساماڻل چوڪرو- نوخيز چوڪرو. ڳيرو. بالغ. (ث. بوراڪ).
بورائو: ص. اڳواڻ- سُونهون. رستو ڏيکارينڊڙ (هنگلاج ڏانهن ويندڙ قافلي جو). رهنما- رهبر.
بورچِي: ص (ت. باورچي) رڌيڙاءَ ڪندڙ- راڌو. (ث. بورچيائي).
بورچِي خانو: ذ. رڌڻو.
بوردُ: ذ (انگ) سڪول ۾ چاڪ سان اکرن لکڻ لاءِ ڪاٺ جو ڪارو تختو. ڪاروباري ڪاميٽي- انجمن.
بوريا: ذ (ف) تَڏو.
بوريانشين: ص. تڏي تي ويهندڙ. مسڪين.
بوڙِ: ث. اُٽ جي مستيءَ واري گوڙ.
بوڙِيندو: ذ. ڳڙ يا ڪنڊ ۽ ترن مان ٺهيل لڏون. مِٺيءَ جو پورو گولڙو (جنهن ۾ ٽي سوراخ ڪري سازن طور ڪم آڻين).
بوڙِيو: ذ. جَرڙوٽو- حُباب.
بُوزُ: ص (ف. بُز) هڪر جهڙو. جهنگلي. بيوقوف.
بوستانُ: ذ (ف) باغ- بُستان.

بوسڪِي: ث. سِلڪ (ڪپڙو).
بوسو: ذ چيٽو. وڏو چيٽو.
بوسو، بوسَه: ذ (ف. بوسه) چُمي- مِٺي.
بُوسو: ذ. ڪٽڪ جي اٽي جو ڇاڻُ- ڪَترَ.
بوسِي: ث. درياءَ جي سيلاب تي ٽيندڙ پوک.
بوسِي ٽڪا: بنا پورهئي حاصل ٽيل رقم.
بوسِيدَه: ص (ف) پُراڻو ۽ ڳريل- جهونو ۽ سڙيل.
بُوڪَنُ: م. ٽيڪڻ- دست هٽڻ. ڏڇڻ.
بوڪڙُو: ص. بکيو. بي پاڙو- رولو. سُڄو- ڪنگال.
بولُ: ذ (ع) مقعد. پيشاب.
بولاٽِي: ث. بازولي- ڪلابازي.
بولانڊو: ذ. وڏو آندو.
بُولو: ذ. نَڪ جو هڪ ڇڪ.
بُولِي، بُولڙِي: ث. ننڍو بُولو (ڇڪ).
بُونبُ: ذ. ڪُوهو (ٻيڙي يا جهاز جو). گنبذ جي چوٽي. نِيل جي ڪنگري ڪٽ جي پائي جي مٿين ٻُنجي.
بُوندَ: ث. ڦُڙو- قطرو. ڪَٽي (مِينهن جي). ڦُڙِ ڦُڙ- سنهون مِينهن.
بُوندِي: ث. مٺائي جو هڪ قسم- نُختِي.
بُونڊِ: ث. ڏُنڊي (جنهن ۾ ميوو لٽڪيل رهي).
بونَسُ: (انگ) پگهار کان وڌيڪ مليل عطيو يا بخشش.
بوهِي چَٽا، بوهي مُگَ: ذ. هڪ قسم جي پوک ۽ ان جو بج (تيلي بج)- سنڊي ڪاڄا.
بُوءِ: ث (ف. بُو) واسُ- هڪاءَ. خوشبوءِ- سُرهاڻ.
بِهَ: ذ. "پيٽ" جون سوراخدار ڍڳهيون پاڙون (ياجي طور ڪم اچن).
بُهُ: ذ. ڪٽڪ جي ڳاهيل ناڙي جو پُرڪٽ (جيڪو مال جي چاري وغيره طور ڪم اچي).
بَها: ث (ف) ملهه- قيمت.

Gul Hayat Institute

بَها بَرَکت: ث. اگهہ جو استحکام ۽ نفعو. فائدو.
بَهادُر: ص (ف) پهلوان- سورهيو.
بَهادُري: ث. پهلواني- سورهيائي.
بَهارَ: ث (ف) بسنت رُت. وٹن ۽ گلن ٻوٹن جي ڦوٽهڙي جي مند.
بَهاري: ث. خوشي. موج. فرحت- آنند. رونق.
بهاري قراري: ث. سک آنند. خوشي ۽ چگيلائي.
بَهارِجَنُ: مر. بهاريءَ ۾ اچڻ. سوج ۾ اچڻ. سرسبز ٿيڻ. گل ڦل ٿيڻ.
بَهانو: ذ (ف. بهانه) عُذر- مِهُ. سبب. حيلو.
بَهاني باز: ص. کوڙا عذر ڏيندڙ. نٽائو. ديونگي.
بَهبُودِ، بهبودي: ث (ف) ڀلائي- خيرخواهي. بهتري- سڌارو.
بُهتانُ، بُهتانو: ذ (ع) الزام- تهمت.
بُهتان تَراشي: ث. الزام هڻڻ- تهمتون هڻڻ.
بِهتَر: ص (ف) وڌيڪ چگو- تمام سٺو.
بِهتَري: ث. ڀلائي- چگائي. فائدو.
بَهرَحال، بهَرَ صُورت: ظ. ڪنهن به طرح- جيئن به ٿي سگهي. ڪيئن به ڪري- ڪنهن به نموني.
بَهرو: ذ (ف. بَهرَه) حصو- ياگو. فائدو.
بَهرو وٹڻ: حصو وٹڻ- ياگي پائيوار ٿيڻ.
بُهرو: ذ. زمين دوز ڪوٺي- تهخانو.
بِهِشتُ: ذ (ف) جنت- سرگ. فرحتي جاءِ. عيش آرام جي جاءِ.
بهشت ۾ خچر: صلح ۾ وگوڙ. امن ۾ فساد.
بِهِشتِي: ص. جنتي. بهشت جي لائق، پخالي.
بَهُکَ: ث. پوئنڪ- باهوڙ (ڪُتي جي).
بَهُکَنُ: مر. پوئنڪڻ- بَهڻ.
بَهَمَ: ظ (ف) پاڻ- گڏ- ساڻ.
بَهَنُ: مر. پوئنڪڻ- باهڙ ڪرڻ. بَڪڻ، وٹلڻ.
بَهَنُ: ذ. هڪ مشهور وڻ (جنهن جو ڪاٺ جندين جي هنر ۾ ڪم اچي).
بَهُورَ: ذ. پُورَ- ويچارَ- ڳٹتيون.
بَهُورَ ۾ پوڻ: ڳٹتين ۾ پوڻ. گهٹي ڳالهه ۾ پوڻ.
بِهي خواه: ص (ف) پلو چاهيندڙ- گهٹگهرو.
بَهِيرَ: ث (ف) لشکر. اٹالو. سات. انبوه. قطار.
بَهِيمِيه: ذ (ع) مِرون- حيوان.
بَٹنِسَرَ، بَينسَرَ: ث. نَکَ جو هڪ ڳهه- نَٹَ.
بي: ظ (ف) سواءِ- ڌاران- بغير. انڪاري معنيٰ ڏيکاريندڙ صفاتي اڳياڑي (بي ادب، بي عقل وغيره).
بي آبُ: ص. سُڪل- خشڪ، بي مانو- بي عزت.
بي آبرُو: ص. بي مانو- بي عزت.
بي آرامُ: ص. بيقرار- بيچين. جنهن کي نند نه اچي.
بي آرامي: ث. بيقراري. آندمانڊ- لوچ پوچ.
بي اِتِفاقي: ث. ناسازي- اٹبٹ.
بي اثرَ: ص. اثر کان سواءِ- بيفائدو.
بي اِختِيارُ: ص. بيوس- مجبور.
بي اَدَبُ: ص. ٻئي جي عزت احترام نه ڪندڙ.
بي اِعتِبار: ص. بي پروسي- غيرمعتبر. بي ويساهه. ڪُپتيو- خيانتي.
بي اِعتِدالي: ث. بي راهه روي. اصول يا قاعدي کان بيپرواهي.
بي اِعتِقاد: ص. ڪنهن به معاملي ۾ ويساهه نه رکندڙ- بي ويساهو.
بي اِعتِمادي: ث. بي اعتباري- بي ويساهي.
بي اِعتِنائي: ث. بي ڌياني- لاغرضي.
بي اَنت: ظ. بي انتها. آٹاهه- اونهو. تمام گهٹو.
بي اِنتِها: ظ. بي انت- تمام گهٹو.

Gul Hayat Institute

بي آنداز: ظ. اڻ ڳڻيو- بيشمار.
بي انصافي: ث. آنياء- ناحق. ظلم- انڌير.
بي اولادي: ص. اولاد کان سواءِ- جنهن کي اولاد نه هجي.
بي اوتو: ص. بي فکر. بنا کٽکي.
بي اِيمان: ص. بي اعتبار- کپتيو. دغاباز. بزدل.
بي اِيمانِي: ث. کپت. دغابازي- ٺڳي. خيانت.
بي بدل: ظ. جنهن جو مَٽ نه هجي- لاثاني.
بي بَقا: ظ. جنهن کي دوام نه هجي- غيرمستحکم. فاني- ناپائدار.
بي بَندوبَستي: ث. بي انتظامي- بي ترتيبي.
بي بُنياد: ص. جنهن جو بڻ بنياد نه هجي. بداصل. بي حقيقت. افواهي (ڳالهه).
بي بَها: ص. جنهن جي قيمت کٽي نه سگهجي- املهه.
بي بَهرَه: ص. بي نصيب. محروم.
بي تارو، بي تالو: ص. جيکو سُر تار تي پورو نه هجي.
بي تحاشا: ظ. بي اختيار- بيڌڑک- بنا کنهن ڊپ ڊاڻ جي.
بي تَرتيب: ص. پوريءَ سٽاءَ ۾ نه. تنظيم کان سواءِ.
بي تعلقُ: ص. سواءِ کنهن لڳ لاڳاپي جي. غيرواسطيدار. آزاد.
بي تقصير: ظ. ڏوهه کان سواءِ- بيگناهه- بي ڏوهي.
بي تَکَلُفُ: ظ. بي حجاب- بنا کنهن هڪ جي.
بي ٽُکو: ص. ناموزون- اڻ ٺهندڙ- فضول.
بي توجه: ظ. بي ڌيان- بي خيال- لاپرواهه.
بي تَوفِيق: ظ. بي طاقت. بي زور. بي پهچ. بيوس.
بي ثَمرَ: ص. جنهن کي سفر جو سامان سانڍ نه هجي. هٿين خالي.
بي ثَمرِي: ث. بي سروساماني- تنگدستي.
بي ثَباتِي: ث. ناپائداري- فنا.
بي پاڙو: ص. بي بنياد. جنهن جو کو خاندان يا ٺڪاڻو نه هجي. (ث. بي پاڙي).
بي پايان: ظ. جنهن جو ڇيهه نه هجي- بي انت.
بي پِتو: ص. جنهن تي کنهن به ڳالهه جو اثر نه ٿئي. نَود. بيشرم. (ث. بي پِتي).
بي پَردَه: ص. بنا پڙدي. مُنهن اُگهاڙي. ظاهر- کُليل.
بي پِيرُ، بي پِيرو: ص. جنهن جو گُر پير نه هجي. بي لحاظ- بي مروت.
بي جسّو: ص. بي سويو. جنهن جي کوشش ۾ کاميابي نه هجي.
بي جِگرِي: ث. بي ڊپائي. سورهيائي.
بي جوڙُ: ص. اڻ ٺهندڙ- ناموزون. ناخوش- بيمار.
بي جوکو: ص. خوف خطري کان سواءِ. بي ڊپو.
بيچوُن و چرا: ظ. ڪڍ پڇ کان سواءِ.
بي چَيو: ص. چيو نه مڃيندڙ- نافرمان.
بي حِجاب: ص. بنا پردي جي. بيحيا. حجائتو.
بي حِسّ: ص. جيکو محسوس نه ڪري سگهي. اڻاسو.
بي حِسابُ: ص. ليکي کان ٻاهر. بي انداز.
بي حُرمَتِي: ث. بي عزتي.
بي حقِيقَت: ص. بي بنياد. حقير.
بي دست و پا: ظ. عاجز. بيوس- بي پهچ.
بي دعوت: ظ. دعوت کان سواءِ- بنا دعوت جي- اڻ ڪوٺيو.
بي ذَوقُ: ص. سٺي شوق کان پري- حُسن جي چاهه کان خالي.

Gul Hayat Institute

بي رَبطُ: ص. مناسب ڳانڍاپي يا ترتيب کان سواءِ- بي ترتيب.

بي روتَقُ: ص. رونق سَان سواءِ. بدزيبو.

بي زيبُ: ص. سونهن سينگار کان سواءِ- کوجهو.

بي ساختَہ: ظ. ڪُليو. صاف دلي سان. أتي جو أتي- يڪدم. بنا ارادي.

بي سَروپا: ظ. جنهن جو أنڊ بُنڊ نہ هجي. بي ترتيب.

بي سَروسامانِي: ث. سُڃائي. ڪجهہ بہ نہ. سامان وغيرہ نہ هئڻ جي حالت.

بي شَعور: ظ. بي حس. بي سمجهَہ.

بي غم: ص. جنهن کي ڪا ڳڻتي نہ هجي. بيفڪر.

بي فَيضُ: ص. جنهن مان ڪو فائدو نہ رسي.

بي قابُو: ظ. اڻ جهل. چڙواڳ.

بي قانوني: ث. قانون جي ابتڙ عمل- بي قاعدگي.

بي لَذت: ص. مزي ۽ سواد کان سواءِ. بي سواد.

بي لُطف: ص. بي مزي. بي لذت. بي سواد.

بي لَغام: ص. لغام کان سواءِ (گهوڙو). چڙواڳ. گستاخ. سرڪش.

بي مايَہ: ص. ڪنڊ- محتاج. بي علم.

بي مَحل: ظ. بي موقعي- بيجاءِ- بيوقت.

بي مَطلب: ص. فضول- اجايو. بنا ڪنهن مقصد جي. (عمل يا ڳالهہ).

بي موسم: ص. موسم کان سواءِ. موسم کان اڳ يا پوءِ. بيوقت.

بي موقعي: ظ. بيوقت. نامناسب- غيرموزون.

بي مِهر: ص. جنهن کي مِهر يا هاجهہ نہ پوي. بي قياس.

بي نام و نِشان: ص. گمنام.

بي نصيب: ص. نياڳو- چندبو. محروم.

بي نَصِيبي: ص. بدبختي- ندورائي.

بي نَكِو: ص. جنهن کي شرم حيا نہ هجي. نِرجو.

بي نَنگو: ص. ننگ ناموس جي پرواهہ نہ ڪندڙ. بي وڙو. بي لحاظ. راڄ برادري ۽ پير نہ پريندڙ.

بي نُور: ص. روشني کان سواءِ- اونداهو. نابين.

بي نياز: ص. محتاجي کان آجو. بيپرواهہ.

بي وجہ: ظ. بنا ڪنهن سبب جي. خواهہ مخواه.

بي وَڙو: ص. بي محابو. بي لحاظ. بي مروت. بي ننگو. ڳڙ چور.

بي هَتيار: ص. هٿين خالي- غير مسلحَ. بي پهچ.

بَيابانُ: ذ (ف) برپٽ- رڻ- صحرا. ويراڻي- سج.

بَياضُ: ذ (ع) اڇو ڪتاب يا دفتر. خاص نُڪتن، مسئلن يا شعرن جو قلمي ڪتاب.

بَيانُ: ذ (ع) ذڪر- احوال. ڪلام. ڳالهہ جو اظهار. شاهدي- زباني.

بيباقُ: ظ (ف) بقايا کان سواءِ. چُڪتو. صاف (حساب ڪتاب).

بيباكُ: ص (ف) بيدپو- بيخوف.

بيباكِي: ث. بي ڊپائي- بيخوفي.

بيبِجَكُ: م. وڏن. بڪ ڪرڻ. چِتو ٽيڻ.

بِيبِي: ث (ف) عورت- زال. خاتون- صاحبہ. بيگم- سائڻ. گهرواري. سيدياڻي.

بَيتُ: ذ (ع) شعر. بن مصرعن وارو شعر. سنڌي شعر جي هڪ صنف. گهر- جاءِ.

بَيتُ الله: ذ. الله جو گهر- مسجد. ڪعبو.

بَيتُ الحرام: ذ. وڏي حُرمت وارو گهر- ڪعبو.

بَيتُ الخلاء: ذ. خلوت جو گهر. ڪاڪوس.

بَيتُ المالُ: ذ. اسلامي حڪومت جو قومي خزانو.

بَيتُ المُقَدَس: ذ. پاڪائي جو گهر- مسجد اقصيٰ.

Gul Hayat Institute

بَيت بازي: ث. شعر پُڃائڻ جي چٽاييٽي.
بيتابُ: ص (ف) بي آرام- وياڪل. پريشان.
بيتابي: ث. بيچيني- بيقراري. گهبراهٽ.
بيتالو: ص. جيڪو سُرتار تي پورو نه هجي. آواره- رولو. (ث. بيتالي).
بَيتِ: ث. سَندرو- ڪمر پٽو.
بيتِ ٻڌڻ: سندرو ٻڌڻ. تيار ٿيڻ. همت ٻڌڻ.
بَينَڪَ: ث. ويهڪ- نشست. ويهڻ جو هڪ نمونو- ڏنڊ. ڪچهري. نوآبادي.
بَينڪي راجُ: ذ. نوآبادي واري حڪومت- نيم آزاد حڪومت.
بِينَلُ: ص. اُٽيل- ڪڙو. قائم. اڻ وهندڙ (پاڻي). اٽر رسوخ وارو. سُڪيو.
بِيني پيرِ: ظ. ويهڻ يا ترسڻ کان سواءِ. ٽڙي ڪڙي- جهٽ پٽ.
بيپاڙي: ث. هڪ قسم جي ول (جنهن کي پاڙ ڪانه ٿئي، وڻ کي ويڑهي سُڪائي ڇڏي)- وڻ ويڑهي.
بيپَرواه: ص (ف) جنهن کي ڪا غرض يا ڪاڻ نه هجي- لاغرض. بي ڏيانو. بي ڊپو.
بيپرواهي: ث. لاغرضي. بيخيالي. بيڊپائي.
بيجا: ظ (ف) غيرواجبي- نامناسب. فضول- اجايو.
بيجان: ظ (ف) جنهن ۾ ساهه نه هجي. مئل. ڪمزور. ساٿو.
بيچاڻُ: ص (ف) بيمار- سُڪالو.
بيچُون: ص (ف) بيمثل- اَمٽ- لاثاني. (ذ) خداتعالي جي هڪ صفت.
بيچَينُ: ذ (ف) بي آرام- بيقرار- وياڪُل.
بيحالُ: ص (ف) لاچار- ساٿو. ڏٽڙيل. اگهو. پريشان.
بيحَيا، بيحَياءَ: ص (ف) بيشرم. اکين ٻُوٽ. بيمروت. ڪمينو.
بيحَيائي: ث. بيشرمي. ڪميڊپ.
بيخ: ث (ف) پاڙ- جڙ. پيڙهه. بنياد. ٻج- تخم.
بيخ ڪڍڻ: پاڙ پٽڻ. ٽڪائڻ. ڪڪ ڪرڻ.
بيخ ڪَني: ث. پاڙ پٽڻ. بربادي- تباهي.
بيخَبر: ص (ف) جنهن کي ڪا خبر نه هجي- اڻ جاڻ- غيرواقف. غافل.
بيخَبري: ث. اڻجاڻائي. لاعلمي. غفلت.
بيخَطا: ص (ف) بيڏوهه- بيگناه. (ظ) اڻ ڪُس- هڪ ٽڪ.
بيخَطِر، بيخطري: ظ (ف) بيڊپو. بناخوف- بنادپ. ڪنهن ڊپ ڊاءَ کانسواءِ. امن سان.
بيخواب: ص (ف) جاڳيل- سجاڳ. بي آرام.
بيخوابي: ث. سجاڳي- بيداري. ننڊ نه اچڻ جي حالت- جي آرامي.
بيخُود: ص (ف) پنهنجو پاڻ وساريندڙ. آپي کان ٻاهر. بيهوش. مست.
بيخودي: ث. وجد جي حالت (جنهن ۾ پنهنجي متعلق ڪا خبر نه رهي). بيهوشي. خمار. مستي.
بيخَوفُ: ص (ف) بي ڊپو- نه ڊڄندڙ. دلير.
بيخِيال: ص (ف) بي اونو. بيڌيان. لاغرض.
بيخيالي: ث. بي ڏياني. لاپرواهي.
بيداد: ذ (ف) بي انصافي- اَنياءَ- انڌير- ظلم.
بيدادي: ث. بي انصافي. ڏاڏُ- ظلم.
بيدار: ص (ف) جاڳيل (ننڊ مان). سجاڳ. خبردار.
بيدار مَغز: ص. ڪليل دماغ وارو. سمجهو- فهيم.
بيداري: ث. سجاڳي. سُڃيتائي.
بيداڻو: ص (ف) داڻن کان سواءِ. ٻج کان سواءِ (ڏاڙهون، زيتون وغيره).

Gul Hayat Institute

بيدَخل: ص (ف) کدي ڇڏيل. نيڪالي مليل. برطرف.
بيدخلي: ث. نيڪالي. برطرفي.
بيدَرد: ص (ف) جنهن کي ڏک سور جو احساس نه هجي. بي قياس. سنگدل. بيرحم.
بيدردِي: ث. بيرحمي. سنگدلي.
بيدَريغ: ظ (ف) سوچڻ سمجهڻ کان سواءِ. بنا ديرِ. بنا روڪ جي.
بيدِل: ص (ف) ناراض. مايوس. اُداس. دل شڪسته.
بيدلي: ث. دلگيري. غمگيني. دل شڪستگي.
بيدليو: ص. بيدل. دل يا چاهه سان ڪم نه ڪندڙ. پڄيءَ دل وارو.
بيدم: ص (ف) بنا ساهه- بيجان. ٽڪل- ماندو.
بيدي: ث. بيداد- انياء. ظلم.
بيدَڙڪ: ظ. بنا ڊپ- بيخوف. اُمالڪ- ٺهه پهه. بي حجاب.
بيڊيان: ص. بيخيال. لاغرض. بيپرواهه.
بيڊوهه، بيڊوهي: ص. بيقصور- بيگناهه.
بيڍولُ: ص. اڻ گهڙيل. ناموزون. اڌاوت ڦريل.
بيڍَنگ: ص. ايڍنگو. بدافعالو. ناموزون.
بِيرُ: ذ (ع. بِئرٌ) ڪُوهُ (انگ) هڪ قسم جو ڏاتو- پالتو لوهه. جَون مان ٺهيل شراب.
بيراضِي: ص (ف) ناراض. آرهو. ناخوش.
بيراگُ: ذ (سن. ويراگيہ) دنيا جو ترڪ- دنيا کان بيزاري- تياگ- ويراگ. وڇوڙو- فراق.
بيراگِڻِ: ث.T نموني واري ڪاڻي جنهن تي بيراگي فقير پيشاني ۽ هانهون رکي ڏيان ۾ ويهن.
بيراگي: ص. ويراگي- تارڪ.
بَيرانُ: ص (ف. ويران) ويران- سج- غيرآباد- اُجاڙ.
بيراهه: ص (ف) آواٽَ- ڪُواٽ. اوجهڙ. گمراهه. راهه کان پليل.
بيرحم: ص (ف) بي قياس- ظالم. سنگدل.
بيرحمي: ث. بي قياسي- سنگدلي. ظلم.
بيرُخِي: ث (ف) بي مروتي. بيپرواهي.
بَيرَمُ: ذ (ع) لوهي لٽ (جنهن سان ڳرو بار چورجي)- پارائي.
بيرَنگُ: ص (ف) جنهن ۾ ڪوبه رنگ نه هجي.
بيروزگارُ: ص (ف) جنهن کي ڪو ڌنڌو يا ڪم نه هجي- بيڪار.
بيروزگاري: ث. بيڪاري.
بيرُون: ظ (ف) باهر. باهرئين پاسي- باهران.
بيروني: ص. باهريون، غيرملڪي.
بَيرُونِ: ص (ف. ويران) ڌنڌِيل- پريشان. بدحال.
بيرِيا، بيرِياءُ: ص (ف) انصاف يا راءِ ڏيڻ ۾ ڪنهن جو به لحاظ نه رکندڙ- غيرجانبدار.
بيرِيائي: ث. غيرجانبداري. سچائي.
بيزار: ص (ف) ڪک- وِرتل. خفا. آزارده- وياڪل. دست بردار.
بيزارِي: ث. ورچ. خفو. ناراضگي. دست برداري.
بيزبان: ص (ف) ڳنگو- ڳالهائي نه سگهندڙ. مائيٽو. گهٽ ڳالهائو.
بيزَر: ص (ف) جنهن وٽ پئسو ڏوکڙ نه هجي. هٿين خالي- سکڻو.
بيزورُ: ص (ف) نِهل- بي همت. بي پهچ. هيڻو.
بي ساجاهُ: ص. بي شناس. بيمروت. اکين پور. بيشرم.
بي ساجاهِي: ث. بيحيائي- بيشرمي. بيمروتي.
بي سَبَبُ: ظ (ف) ڪنهن سبب کان سواءِ. اجايو-

Gul Hayat Institute

هريرو. ناحق.

بي سُڌ: ظ. بيخبر. بيهوش.

بي سُرتِ: ظ. بي سُڌ- بيهوش.

بي سُرو: ص. سُرتار جو ڪچو. بيتالو.

بي سکو: ص. بي آرام. اگهو- بيدار.

بي سمجهه: ص. اٻوجهه- اڻجاڻ. هار.

بيسَڻُ: ذ. چٽن جو پينل انو.

بي سَوادُ: ص. بي لذت. بي ذائقي. ڦڪو.

بي سويو: ص. جنهن کي فتح حاصل نه ٿئي. ناڪامياب.

بيسُود: ص (ف) جنهن مان ڪو فائدو نه ٿئي. بي نتيجي. اجايو- فضول.

بيشِ: ظ (ف. بِيش) گهڻو- زياده.

بيش بَها: ص. وڏي اگهه وارو- قيمتي.

بيشتَر: ظ. تمام گهڻو.

بي شُبهه: ظ (ف) بنا شڪ شبهي. پڪ سان.

بي شرم: ص (ف) بيحيا- نر لڄو.

بيشرمائِي: ث. بيحيائي- نر لڄائي.

بيشَڪُ: ظ (ف) بنا شڪ جي. پڪ- يقينا.

بي شُڪر: ص (ف) نعمت کان انڪاري. سڀ ڪجهه هوندي به شاڪي. ڳڻ چور.

بي شُڪري: ث. هوندي سوندي شڪايت ڪرڻ- ڪفران نعمت.

بيشمار: ظ (ف) ڳڻڻ کان باهر- اڻڄار- بي انداز.

بي صَبرُ: ص (ف) جنهن کي ڌيرج نه هجي. بي آرام. بيقرار- بيچين.

بي صَبُري: ث. بي آرامي. بيقراري.

بيضو: ذ (ع. بيضه) آنو (پکي يا جانور جو).

بيضوي: ص. آني وانگر گول.

بي طاقت: ص (ف) هيٺو- اَپل. ڪمزور.

بي طالعُ: ص (ف) نياڳو- چندبو- بدبخت.

بي طمع: ص (ف) جنهن کي ڪا لالچ نه هجي.

بَيع: ث (ع) وڪرو- فروخت.

بَيع نامو: ذ. وڪري جي قبوليت جو دستاويز يا ڪاغذ.

بي عادتو: ص (ف) بي لڇتو- بي افعالو.

بَيمانو: ذ (ع. بيع+ ف. آنو) سودي ۾ اڳواٽ ڏنل رقم- سُوٽي- بيانو.

بَيعَت: ث (ع) تابعداري جو اقرار. اطاعت.

بيعت ڪرڻ: ڪنهن کي پنهنجو هادي يا اڳواڻ تسليم ڪرڻ لاءِ ان جي هٿ تي هٿ رکي تابعداري جو اقرار ڪرڻ.

بي عدد: ظ (ف) ڳائيٽي کان باهر- بيشمار.

بيعزَت: ص (ف) بي آبرو. بدنام- رسوا.

بيعِزتي: ث. بي آبروئي. توهين. رسوائي- خواري.

بي عَقل: ص (ف) بي سمجهه- بيوقوف- مورک- نادان- اڻجاڻ.

بي عَقلِي: ث. بي سمجهي- ناداني- بيوقوفي.

بي عِلمُ: ص (ف) اڻ پڙهيل. جاهل. بيخبر- اڻجاڻ.

بي عِلمِي: ث. اڻجاڻائي- بيخبري. جهالت.

بي عَيب: ص (ف) جنهن ۾ ڪابه وڏ نه هجي.

بي غرض: ص (ف) بي طمع. بيپرواهه.

بي غرضي: ث. لاطمعي. بيپرواهي.

بي غَيرتَ: ص (ف) بي لڄو- بي شرم. بي عزت.

بي غيرتي: ث. بي شرمي. بيعزتي.

بيفائدو، بيفائدي: ظ (ف) بيسود- اجايو. خواهه مخواه.

بي فرمانُ: ص (ف) نافرمان- بي چيو.

Gul Hayat Institute

بي فرماني: ث. نافرماني- بي چيائي.
بيفِكرُ: ص (ف) بنا ڳڻتي. بيپرواهي.
بيفِكري: ث. بنا ڪنڪي يا ڳڻتي واري حالت.
بي قاعدگي: ث (ف) قاعدي يا دستور جي خلاف. بدانتظامي. بي اصولي.
بي قاعدي: ظ (ف) قانون جي خلاف. اصول جي خلاف. بي ترتيب. غلط طريقي سان.
بيقَدرُ: ص. (ف) جيڪو قدر نه سڃاڻي. ناشناس. پورو معاوضو نه ڏيندڙ.
بيقَدري: ث. قدر نه سڃاڻڻ جي حالت. ناشناسي. بي انصافي.
بيقَرار: ص (ف) بي آرام- بيچين- بيتاب. بي سڪ.
بيقراري: ث. بي آرامي- بيچيني. پريشاني. لوڇ پوڇ- آندماندا.
بيقرُبو: ص (ف) جنهن ۾ قرب نه هجي. رک مُنهون. شوخ،طبع.
بيقَرينو: ظ (ف) بي ترتيب.
بيقُصُور: ص (ف) بيڏوهه- بيگناهه.
بي قِياسُ: ص (ف) بيرحم- سنگدل.
بي قِياسي: ث. بيرحمي- سنگدلي.
بيكارِ: ث (ف) كم كار نه هڻڻ جي حالت- نكمائي. بيروزگاري.
بيكارُ: ص (ف) بي كمو- نكمو. ردي- خراب. نكمٽو- واندو. بيروزگار. اجايو- فضول.
بيكاري: ث. ڏسو "بيكار"، بيروزگاري.
بيكران: ظ (ف) جنهن جو كنارو نه هجي- لاحد.
بيكُڙمو: ص. جنهن جو كڙم قبيلو نه هجي- بي آكاهيو.
بيكَس: ص (ف) بي يار مددگار. بي وسيلو. نڌڻكو.
بيكَسي: ث. نڌڻكائي. بي وسيلائي.
بي كَفَن: ص (ف) جنهن كي كفن نصيب نه ٿئي.
بي كفنو ٿي مرڻ: نهايت مسكيني يا بيوسي جي حالت ۾ مرڻ. گهر تڙ كان پري رُلي مرڻ.
بي كَمو: ص. بيكار. نِكمو. كنهن نه كم جو- اجايو. بيفائدو.
بيكَ: ث (ف. بيخ) پاڙ- جڙ. بنياد.
بيك كڍڻ: رلائي مارڻ. ٽكائي كك كرڻ. گهٽو ٽكائڻ. جڙهه كڍڻ.
بيكُ: ذ (سن. ويش) ويسُ- لباس. بهروپ. چمڙاپوش. فقيراڻو لباس. ڏيكُ. ڏونگ- مكر.
بيكُ كرڻ: ڏونگ كرڻ- مكر كرڻ.
بِيكَ: ث (سن. پِكش) بكيا- خيرات. گداگري.
بي كُنڪي: ظ (ف) بنا انديشي جي- بنا ڊپ جي.
بيگُ: ذ (ت) مغل قوم ۾ معزز خطاب- امير. نواب.
بَيگَ: ث (انگ) چمڙي جي پيٽي.
بيگارَ، بيگر: ث (ف) زوري بنا اجوري ورتل كم (جا حكومت جي طرفان ورتي وڃي).
بيگانگي: ث (ف) ڌاريائي- اجنبيت.
بيگانو: ص (ف. بيگانه) ڌاريو- اوپرو- اجنبي. نڌڻكو. بي گهر. پرديسي.
بيگاه: ظ (ف) كُمهلو- اويلو. بي وقتو.
بي گرو: ص. جنهن جو كو گر پير نه هجي. كنهن كي به نه مجيندڙ. خود خيال. هوڏي- ضدي.
بيگم: ث (ف) "بيگ" جو مونث. اميرياڻي. خاتون.
بيگُمان: ظ (ف) بنا شك شبهي- پَك- يقيني.
بيگُناهه: ص (ف) بيڏوهه- بيقصور. (ظ) هروپرو- حقون ناحق.

Gul Hayat Institute

بي گُنو: ص. گُڻ چور، احسان فراموش. بي هنر.
بي گُوندرائي: ث. بي عقلي. بيفڪري.
بي گُوندرو: ص. بيغم- بيفڪر.
بي گهرُ: ص. جنهن کي گهر گهاٽ نه هجي. بي آجهي. رولاڪ. دربدر.
بيلَ: ث (ف) وڏي ڪوڏر.
بيلدار: ص. ڪوڏاريو. واهن ۽ رستن تي مٽي وجهندڙ ملازم.
بيلُ: ذ (انگ) گهنڊ. ضامن.
بَيلُ: ذ. ڏڳو- ڏاند.
بيل گاڏي: ث. ڏڳي گاڏي- ڏاند گاڏي.
بي لَجائي: ث. بيشرمي- بيحيائي. بيمروتي.
بي لَجو: ص. بيشرم- بيحيا.
بيلچو: (ف. بيلچه) مٽي وغيره ڏيوڻ لاءِ تمام وڏو لوهي چمچو.
بي لَحَڻُ: ص. بي افعال. بدفضيلت.
بي لِحاظ: ص (ف) بي مروت. گستاخ. بيحيا. رک مُنهون. اکين پور.
بي لحاظائي: ث. بيمروتي. ناشناسي.
بَيلَفُ: ذ (انگ) سول ڪورٽ جو هڪ ملازم (جيڪو ترين کي سمن وغيره پهچائي).
بِيمارُ: ص (ف) مريض- اگهو.
بِيماري: ث. اگهائي- ناچاقائي. مرض.
بي مانو: ص (ف) بيعزت- بي آبرو.
بيمِثال، بيمِثل: ص (ف) لاثاني- بينظير- آتور.
بي مُحابو: ص (ف) بي لحاظ- بيمروت- اکين پور.
بيمُرَوت: ص (ف) بي لحاظ- بي ديد- اکين ڏڪ.
بيمَزي: ظ (ف) اگهو- بيمار. بي سواد.
بي معنيٰ: ص (ف) بي مقصد. اجايو- فضول.
بَيَنَ: ظ (ع) وچ ۾- درميان.
بين الاقوامي: تومن جي وچ ۾.
بِينَ: ث (سن. ويڻا) تندن واري هڪ ساز (تانپوري جهڙو، پر ان ۾ ٻه تُنبا ٿين). ٽوڪ سان وڄائڻ جو هڪ ساز (ننڍڙي سانداري، جيڪا ڪچ ۾ جهلي، هوا ٽوڪي وڄائجي). بنسري. الغوزو.
بيناڻي: ث (ف) نظر- بصارت- ديد.
بينچَ: ث (انگ) هڪ ڪان وڌيڪ ماڻهن جي ويهڻ لاءِ خاص قسم جو تختو.
بَينڈَ: ث (انگ) ولايتي ساز. ولايتي سازن وڄائڻ وارن جي ٽولي.
بَينسَر: ث. نڪ جو هڪ ڪهه- نَٽ.
بَينسَري بُولو: ذ. جهانجهر سان بُولو.
بي نَظِير: ص (ف) بيمثال- لاجواب- آتور. اَمُلهه.
بَينڪَ: ث (انگ) ڏراوت- امانتي رقم. پئسن جي ڏيتي ليتي ڪندڙ ادارو.
بَينو: ذ. ٽراڙ- پيشاني. ڪهه جو هڪ قسم- ٽِڪڙو.
بينَوا: ص (ف) بي سامان- بي ثمر. سُڃو- سُڪٽو. غريب. بيڪس.
بِينِي: ث (ف) نڪ. نَڪ جي ٽوٽي.
بيواه: ص (ف) جنهن جو ڪو واهه وسيلو نه هجي- بيوس- لاچار. ڏڏيل. رن زال.
بيوَس: ص. جنهن جو اختيار نه هلي- لاچار- مجبور. بي همت.
بيوَسي: ث. لاچاري- مجبوري.
بيوَطن: ص (ف) جنهن جو ڪو وطن نه هجي- جلاوطن. پرديسي. سدا مسافر.
بيوَطني: ث. جلاوطني. ڏولاٽو.
بيوَفا: ص (ف) وفا نه ڪندڙ. نباهه نه ڪندڙ.

Gul Hayat Institute

بيوفائي: ث. انجام جي اڻ پورائي- وعدہ فراموشي.
بيوَقت، بيوقتو: ظ (ف) ڪُمهلو- اويلو. اوچتو. مقرر وقت کان اڳ يا پوءِ.
بيوَقُوف: ص (ف) بي عقل- احمق- مورک. اڻوجهه.
بيوقُوفي: ث. ناداني- حماقت- مورکائي.
بيُون: ث. بُويون. سُرهيون پُڙيون (جيڪي سُوڙين ۾ خوشبوءِ لاءِ وجهن)- پُڙا.
بيويساه: ص. جنهن تي اعتبار نه ڪجي- بي پروسي.
بيويساهي: ث. بي اعتباري.
بيوَه: (ف) رن زال- وڌوا.
بِيهارَڻُ: م. اُيو ڪرڻ- ڪڙو ڪرڻ. هلندڙ کي روڪڻ. ترسائڻ.
بِيهَڪَ: ث. بيهڻ جي حالت. ايستادگي- بيٺلائي. استقامت. ڪڙائي. اڏاوت. بناوت. بيوس. ڪانئر- گيدي.
بي هِمت: ص. بي سگهه- بي زور- بي طاقت.
بي هُنر: ص (ف) ڪوبه هنر نه ڄاڻندڙ.
بِيهَڻُ: م. ڪڙو ٿيڻ- اُيو ٿيڻ. هڪ هنڌ ٽهرڻ- ترسڻ. قائم ٿيڻ.
بِيهي وڃڻ: هڪ هنڌ ڪُپي وڃڻ. هڪ جاءِ تي روڪجي وڃڻ. هلڻ يا ڇُرڻ ڪا ڇُڪي وڃڻ.
بيهُودگي: ث (ف) بداخلاقي. نالائقي. واهيات پڻو.
بيهُودو: ص (ف، بيهوده) نالائق. ناشائستو. بدنضيلتو- ادنگو. بدافعال. (ث. بيهودي).
بيهوشَ: ص (ف) غش- بي سُرت. غافل.
بيهوشِي: ث. غشي- بي سُرتائي- هوڏڙو.

ب

ب: ذ. اُچار "بي". سنڌي الف- بي جو ٻيو اکر. ابجد موجب عدد "ب" جي برابر (٢).
بَ: ص. هڪ عدد (٢)- دو.
بہ اَکَرَ: ذ. ٿورا لفظ. ٿورو احوال. مختصر ذکر.
بہ گھرَ ہارڻ: ٻن گهرن يا ٻن ڏرين کي پاڻ ۾ ويڙهائڻ.
بِہ: ص. ٻن وارو- ٻن سان.
بہ اکيائِي: ث. رياء- پاسخاطري. ٻيائي- منافقت.
بِہ پيرو: ص. ٻن پيرن وارو (ماڻهو). (ث. بہ پيري).
بہ مُنهون: ص. ٻن مُنهن وارو. ٻچاپڙو- منافق.
بِہ واٽو: ذ. ٻن رستن ڦٽڻ وارو هنڌ.
باباڻا: ذ. آباڻا.
باٻُرو: ص. ٻهر جو (ڪنڊو، ڏنگهر، ڪوٽلو وغيره). (ث. باٻُري).
باٻُري ڪَنڊِ: ث. ڪچي ٻهر جو ڏنگهر. پُٽ نه ڇڏيندڙ (ماڻهو)- مجڏ.
باٻَلُ: ذ. اَبو- پيءُ.
باٻو بُدّو: ص. بيوقوف. پرمتڙبو. مت موڙهل.
باٻُورَ: ث. راز جي خبر. سُٽس.
باٻِيسَ: ث. پيار- قرب. سِڪَ- اُڪنڊ- اُکير.
باٻَيهَلُ، باٻيهو: ذ. ڳيرو پکي. (ص) سهڻو ماڻهو.
باتارَ: ث. مونجهه- اُباڙڪائي. سِڪَ- اُکير. باڙَ.
باتارَجِڻُ: م. اُداس ٿيڻ. اُکيرجڻ.

Gul Hayat Institute

ڀاتاڙو: ص. موڙهل- پريشان. اُباڻڪو- اُداس. سڪايل. (ث. ڀاتاڙي).

ڀاتائڻ: م. ڀاتو ڳالهائڻ- توتلائڻ.

ڀاتائي: ث. ڳالهائڻ ۾ هٿڪ- هَڪڙائي.

ڀاتو: ص. هَڪلو (ڳالهائڻ ۾)- توتلو. (ث. ڀاتي).

ڀاڻون: ث ("ڀاڻ" جو جمع) ساهه ڪُهڻي ڏنل زور (ويم يا قبضيءَ ۾).

ڀاڻون ڪائڻ: ڪنجهڻ ۽ زور لائڻ. سور ڪائڻ. تڪليفون سهڻ.

ڀاڻ: ث. گهگهه اُونداهه.

ڀاڻُ: ذ. آڻي جو چاڻ. ڪٺڪ جو ڏارو (چوپائي مال کي ڪارائڻ لاءِ). ڏربل آنُ. ڏاتو جي رجڻ جو عمل. چاندي ۾ مليل مَٽُ.

ڀاڻِلي: ث. بوتل- شيشو.

ڀاڻِي: ث. ڪِرڙ جي پُسيءَ جي پهرين اورَ يا ٻُور. ونڊڻ جي مڪڙي. سرهه يا جانيي جا ننڍڙا ڪچا ڳُلَ.

ڀاڻِيڙُ: ذ. پکيءَ جو هڪ قسم.

ڀاپُ: ذ (هـ. باپ) پيءُ- ابو.

ڀاجهَ: ث. ڪهل- قياس- رحم. مِهر- ڪرم.

ڀاجهارو: ص. ڀاجهه وارو- دياوان. (ث. ڀاجهاري).

ڀاجهارو هولڻ: مِنو ڳالهائڻ. مِنيون ڳالهيون ڪرڻ. نماڻائي سان ڳالهائڻ.

ڀاجهائڻُ: م. ڀاڄائڻ- التجا ڪرڻ. ڀاجهه ڪرڻ.

ڀاجَهتُ: ذ. صندلي. ننڍڙي منجي.

ڀاجهَرِ، ڀاجهرِي: ث. هڪ مشهور پوک ۽ آنُ.

ڀاجهري پوڻ: سڀ ڪجهه تباهه ڪرڻ.

ڀاجهَڻُ: م. ڀاجهه ڪرڻ- ديا ڪرڻ.

ڀاجهيندڙ: ص. ڀاجهه ڪندڙ- ڀاجهارو.

ڀاجهُون: ظ (سرائڪي) ڪان سواءِ- ڏاران.

ڀاڄَ: ث. چيڀ جي ير واري آگر.

ڀاڄِ: ث. ٻچا (مڪڙن وغيره جيڏن جا). وڻن ٻوٽن وغيره جي ٻجن جو ڦوٽهڙو.

ڀاڄِڪو: ذ. ننڍي ڳوڻِ.

ڀاڄُو: آگوٺي ۽ ڏسٽي آگر جي چوٽين درميان مفاصلو. جڏهن اهي وڌ ۾ وڌ ڪولجن.

ڀاڌائڻُ: م. نماڻائي سان نهارڻ- واجهائڻ. ليلائڻ- عاجزي ڪرڻ.

ڀاڌو: ص. ٽيڏو (اکين کان). (ث. ڀاڌي).

ڀارِ: ث. درياءَ يا سمنڊ ۾ پاڻي جي ڇيري وارو چَڪر ۽ هيٺ ڇڪيندڙ اونهائي. اوڙاهه. سنگن جو ڊِگهُ- آنَ جي راهه.

ڀارُ: ذ. ٻالڪ- طفل. (ص) ابهم- معصوم. نابالغ (چوڪرو يا چوڪري). بي سمجهه.

ڀارَ ٻچا: ذ. اولاد- عيال. گهر جا ڀاتي.

ڀاراڻو: ص. ڀارن جو. ڀار جهڙو نادانيي وارو (ڪم). ڀارڻ جي بيماري.

ڀاراڻِي: ث. ڀارن جهڙي. ڀارن جي.

ڀاراهو: ص. ڀارهين مهينيي جو- سال ۾ سال. (ذ) فوتيءَ کي ڀارهين مهيني ڏياريل ختمو- ڀارهو.

ڀارَتُ، ڀارِتُ: ذ. مڱڻهار- منگتو. ڳائي سوال ڪندڙ منگتو.

ڀارَڻُ: م. ڀاهه ڏيڻ. مچائڻ (ڀاهه). ساڙڻ- جلائڻ. روشن ڪرڻ (ڏيو، بتي وغيره). جاڳائڻ (فتنو). اُڀارڻ (جهيڙو).

ڀارَڻُ: ذ. ڪائيون ڪوٽلا وغيره جي ڀاهه ڀارڻ ۾ ڪم آچن. ڀاهه- آگ.

ڀارڻُ، ڀارَڻُ: وڏي ڀاهه ڀارڻ. ظلم مچائڻ. انڌير ڪرڻ.

ڀارو: ذ. زمين جو چورس يا مستطيل ٽڪر (جنهن کي

Gul Hayat Institute

چوڌاري ٻنو ڏنل هجي).
هاروتا: ذ. نئين هاول هار جا ڪپڙا. تنجنَ.
هاروچو: ذ. هروچ. هروچن جو.
هارَهن: ص. ڳائيڻي جو عدد (۱۲).
هارهن ماهو: ظ. هاراهو. سال بسال.
هارهن وڃائڻ: تمام گهڻي دير ڪرائڻ. حيران پريشان ڪرڻ.
هارهو: ذ. فوتي جو هارهين مهيني ختمو ۽ خيرات. تاس ۾ بادشاهه وارو پتو.
هارهوئي: ظ. سڄو سال. سدائين.
هارهين پٽرين هاهر هڻڻ: شهر نيڪالي يا ملڪ نيڪالي مليل هڻڻ. نيات ۽ پائيچاري کان نڪتل هڻڻ. ڪنهن به ڳالهه ۾ شريڪ نه هڻڻ.
هاري: ث. زمين جو ننڍو چوڪنڊو ٽڪر- هارو. ونجهوٽي راند ۾ زمين تي ٿهيل هڪ خانو- دري. هر خيال يا ساڳيو ڪم ڪندڙ ٽولو. ريلوي مزورن جي ٽولي. بيرمر- پارائي.
هاريتو: ص. اولادي- ٻچڙيوال. هارن وارو (گهر). (ث. هاريتي).
هاريُون: ث. ونجهوٽي راند لاءِ زمين تي ٿهيل خانا- دريون.
هاڙ: ث. ڪنهن نشيدار شيءِ جي طلب (ٻيڙي، چلم، حقو وغيره). تانگهه- چڪَ.
هاڙائي: ث. هاڙاڻ. ڪوٽ- تنگي.
هاڙو: ص. قدري لوڻ وارو (پاڻي)- ڪسارو. کارو پاڻي. ٽورو پڪل (نڪر جو ٽاڻ).
هاڙو هولڻ: اڻ وٽندو ڳالهائڻ- ڪَهرو ڳالهائڻ.
هاڙي: ث. آگوئي ۽ چيچ جي چوٽين جو وچ وارو ڪليل مفاصلو- هاڇو.
هاڻ: ث (سن. باشپ) اُبَ- بخار (پاڻي جو).
هاڻڻ: م. هاڻ ڏيڻ. هاڻ تي رڌڻ. بَڪڻ. راز کولڻ.
هاڪار: ث. دانهن- ڪُوڪ. رڙ. پُڪار- فرياد. بکريءَ جو ٻيڪاٽ.
هاڪاريُ: وڏي آواز سان دانهون ڪرڻ- رڙيون ڪوڪون ڪرڻ. وڏا سڏ ڪرڻ. زور سان آهون ۽ التجا ڪرڻ. پڪارڻ- فرياد ڪرڻ.
هاڪَرِ: ث. گهٽيون بکريون. هاڪرو مال.
هاڪَرِ ڪُٽو: ذ. بکرين ۾ مارو (بيماري يا سَٽ ڪُٽَ جو). بکرين جو ڪوس. انڊ ڏڏ ۾ مارڪٽ.
هاڪِرو: ص. بکريءَ جو (کير، ڙ، پاڻ، گوشت).
هاڪرو ڙُ: ذ. ٽپندڙ ڪڏندڙ چوڪرو. حرڪتي.
هاڪو: ذ. (طنزيه) وات.
هاڪو ٽاڻڻ: زور سان ڳالهائڻ. وڏو واڪو ڪرڻ. ڏادي روئڻ. دانهون ڪرڻ.
هاڳهي: ث. ٻگهه پکي جي مادي. وهول (ناڇ).
هالُ: ذ (سن. بال) هارُ.
هالاپَڻُ، هالجَتِي: ذ. ننڍپڻ.
هالڪُ: ذ (سن. بالڪ) ننڍڙو هار- ابهم. هارُ. (ث. هالڪِي).
هالڪو: ذ (سن. بالڪ) شاگرد- چيلو. پوٽلڳ.
هالو پولو: ص. سادو سودو- پورڙو. اٻوجهه. (ث. هالِي پولِي).
هاليشاهي: ذ. مسلمان شڪاري. (ث.هاليشاهِڻ).
هانُ: ذ. ضمانت طور يا عيوضي ۾ نظربند ماڻهو- اولڙ.
هانيَ: ث. هڪ جانور- مَرَ. بدشڪل ۽ ٽلهي عورت.
هانيَڻُ: ذ. برهمڻ. ڪريا ڪرم ڪندڙ- هائو. (ث. هانيَڻِ، هانيڻياڻي).
هانڊاڻ: ذ. لاڳاپو- تعلق. بَندڻ- ڳانڍاپو. بول-

Gul Hayat Institute

انجام. هيرَ (نشي وغيره جي).
هانڊائي: ص. هُول ۾ هڏل. عادتي (نشي جو).
هانڊُڪو: ذ. هڪ قسم جي رڱيل اوڍڻي (جنهن ۾ رنگ کان خالي جايون گلڪاري وانگر هجن).
هانڊُڻي: ث. ننڍو هانڊڙو. هانڊڙو.
هانڊو: ذ. درياء ۾ لڙهندڙ ٻُنڊ (جيڪو پاڻي ۾ ڳري پورو ٿي ويو هجي). (ث. هانڊي).
هانڊو: ص. لُنڊو- پُڇ وڍيل.اپرو- ڏهرو. ڪوڙو ۽ لچو.
هانگَ: ث (ف. بانگ) نماز جي اذان. نر ڪڙ جي هانگ.
هانگ ڏيڻ: اذان ڏيڻ.
هانگو: هانگ ڏيندڙ- مؤذن. نر ڪڙ. تسبيح جو وڏو دڳهو دانو (جيڪو ٻنهي پُڇڙن کي ملائي).
هاتَهپَ: ث. غلامي- گولپو. خدمت. عبادت- بندگي (خدا تعالي جي). تابعداري.
هانهَن: ث (سن. باهَ) هڪ عضوو- بازُو. آستين (ڪوٽ، چولي، پهراڻ وغيره جي). عورت- زال. سگَ- ننگ. ضمانت ۾ آيل ماڻهو- اولَ.
هانهَن ڏيڻ: واهر ڪرڻ- مدد ڪرڻ- همراهي ڪرڻ. سگَ ڏيڻ.
هانهَن لوڏ: ث. آڪڙ- سيتَ- مغروري. وڏائي.
هانهَن مَروڙ: ث. سيکت- سزا. جُٽ ڇٽ. ڏاڍائي- زور زبردستي.
هانهُون اُڇلڻ: ڪاوڙ ڏيکارڻ- اُلرون ڪرڻ.
هانهُون ٻڌڻ: هٿ ٻڌڻ. عاجزي ڏيکارڻ.
هانهُون ڪُنجڻ: وڙهڻ لاءِ تيار ٿيڻ.
هانهَن رَکِي: ڏ. هڪ ڳهه (هانهن ۾ ٻڌڻ جو).
هانهوٽو: ذ. هڪ ڳهه (هانهن ۾ ٻڌڻ جو).
هانهِو: ذ. زرخريد ماڻهو- غلام- گولو. نوڪر. خدمتگار. (ڏ. هانهِي).
هانهوٽي: ث. ننڍڙي هانهي. غلامن جي غلام. گولي.
هانهِيارِي: ث. هانهِيءَ واري- چُوڙيلي. (ص) تمام سهڻي- نازنين.
هانهِيں: ث. ڪرائي کان ٿونٽ تائين چُوڙيون- چُوڙِ. ڪٽ جي ڏيگهه ۾ پاسي واري ڪائي- اِيسَ. در جي چوڻڪ جي پاسي واري ڪائي. قلعي جي هڪ پاسي واري پِتَ. ملاکڙي ۾ بيهڻ هڪ پاسي وارا ماڻهو.
هاهُ: ذ (سن. بانَ) تير- ڪانُ.
هائِي: ث (سن. واڻِي) آواز. ڪلام- سخن. ڪَوِتا. چوٽي. هول. گرو جو هولُ. ترمي ڪتابن جو سِلوڪ.
هاوَنُ: ذ. هاونجاه عدد. پيسڪوٽ راند ۾ هاونجاه ٿي پتا ڪٽي وڃڻ- تيرهيو.
هاوَنگِيرُ: ص. تمام سياڻو- وڏو چالاڪ- حرفتي.
هاهَ: ث. پيچش ۾ پيٽ مان نڪرندڙ غلاظت- هور.
هاهَرِ، هاهِرِ: ظ. هاهريون پاسو- هاهران. بيرون.
هاهر ٻڌڻ: پري ڪرڻ. قبول نه ڪرڻ.
هاهَرتُو، هاهَروُ: ص. هاهر جو- هاهريون. ڏاريو.
هاهرئين ٻَني: ظ. پري. سطحي- مٿاچرو. بي تعلق.
هاهِراِري، هاهِراڙِي: ث. شهر کان هاهرين آبادي- مضافات.
هاهَروُ: ذ. هَر يا گاڏيءَ ۾ جوتيل ڏڳن مان هاهرئين پاسي (ساڃي هٿ) وارو ڏڳو.
هاهريون، هاهِرين: ث. ملهه ۾ ساڃي پاسي واري ٽنگ ۾ جانئو.
هاهِنُ: م. قبضيءَ يا ويم ۾ ساهه گهُٽي زور ڏيڻ- هاٿون کائڻ.
هائِڙ: ذ. هُرلِي يا نار جو ڏينگو (اوپارا، ڦرهيون، ونگ)
هائِڙ هُوڙُ: ذ. تمام گهٽو پاڻي (جو ان ۾ ڏينگو به هڏل

Gul Hayat Institute

رهي).

ٻانڙي: ث. جوان پرڻيل عورت. زال.

ٻانو: ذ. ٽڪائي جو سنيالينڊڙ. ڏرمي ڪريا ڪرم ڪنڊڙ- پروهت.

ٻانو: ذ. ٻارن کي ڏيجاريندڙ خيالي يُوت- ٻانو.

ٻاڻي: ث. مائي- سکر زال.

ٻاڻيتال: ذ. گوڙ شور- هُل ٻکيڙو. دانهن ڪوڪ. آزار- مصيبت.

ٻٻَ: ص. تمام وڏو ۽ ٽُلهو (جانور). تمام ٽُلهو. بي ڊولو. هرڪا ٽلهي ساهواري شيءِ جا مَس رڙهي سگهي- آفت.

ٻَٻُر: ذ. هڪ عام مشهور وڻ.

ٻَٻُر کاه ٻيرَ گهُرڻ: اڻ ٿهندڙ خواهش ڪرڻ. ناممڪن طلب ڪرڻ.

ٻتاڙ: ذ. زنانو جهيڙو (جنهن ۾ تاڙين جو آواز ٻڌجي). جهيڙو- تڪرار. هُل- گوڙ.

ٻت ٻت: ث. ٻَالهائڻ ۾ ٻاتان ۽ هڪ. بيفائدو ٻَالهاءِ. سمجهه ۾ نه اچڻ جهڙو ٻَالهاءِ.

ٻتڪو: ذ. وات تڪڙو پورجڻ ۽ پٽجڻ. ٻت ٻت. بي صبري- اَسڪائي. ٽِر ٽِر (بتيءِ جي).

ٻٽ: ذ. وڏيل يا ڪاڏل ٻُوڙي جو زمين تي باقي رهيل مُچو- ٽُب. ڪچي گاه جو ٻُوڙو. ٻُڇي ڏاڙهيءِ جي ٽُبي.

ٻتَ: ث. ٻِتي چادر. ٻَنو رڻو (جو گهوٽ ۽ ڪنوار کي ڏيکائين).

ٻِتُ: ذ. ٻن شين جو جوڙ- جوڙو- جُت. ٻن گڏيل آڱرين جي چوڪ. (ظ) گڏ- جوڙ ۾. ڳنڍيل- شامل- جُت. هم صلاح.

ٻتَ هڻڻ: گڏيون هڻڻ. جوڳي جٽ ڪرڻ. بيعزتي واري سزا ڏيڻ.

ٻُٽَ: ث. گهُٽَ- ٻُوسٽ. مونجهه (ساهه جي). بيهوشي. مائائي (ڏنڊي ۾). جاڙيءَ جي چوڌاري پٽڪي وغيره جو ور (جنهن سان اڏ مُنهن ڏيکجي وڃي). ننڍي بر وارو ڪپڙو (جيڪو مڱڻهار يا حجام کي خوشي جي موقعي تي ٻڌائجي).

ٻُٽ: ظ. پَڻي- هرگز- اصل- ماڳهين. پڪ- بلڪل.

ٻَٽاڪَ: ث. وڏاءِ واري ٻَالهه- يَٽُ. باڙ- لباڙ- لاف.

ٻٽاڪي: ص. ٻَالهه ۾ وڏاءِ ڪندڙ. ڪوڙ هڻندڙ. باڙي- لباڙي.

ٻُٽجَڻُ: م. گهٽجڻ- ٻوسائجڻ. بندجڻ- پورجڻ (ٽڪُ وغيره). ڦُوڪ مُنجهڻ (ٻيڙي، چلم وغيره).

ٻُٽريلُ: ذ (انگ) حاضري جو نوڪر. بورچي. خوشامدڙيو.

ٻَٽڪو: ذ. گهٽن ماڻهن جو ٻَالهاءِ- گوڙ. ٽَڪو.

ٻِٽِڻ: ث. نَوٽن راند ۾ ٻن پَرين جو داءِ (جيڪو راند ڪٽڻ جو داءِ آهي).

ٻِٽِڻ مچڻ: ٻن پاسن کان فائدو ٽيڻ. ٻن ڌرين جي وچ ۾ مقابلو ٽيڻ. تڪرار ٽيڻ.

ٻُٽڻُ: م. بندڻ- ٻُوٽڻ. ٻوچ ڏيڻ. ٻُٽو ڪرڻ (وڻ).

ٻُٽو: ص. ٻيٽو. ڏُهرو- ٻه پُڑو. شامل- گڏ.

ٻُٽو: ص. ڪن ڪپيل- ڪُرو. ٻُسو. (ث. ٻُٽي).

ٻَٽُوان، ٻَٽُوڻان: ذ. ڪن تائين ڪتريل وار.

ٻَٽُورُ: ص. ترڙو- هلڪي طبيعت وارو. وڌائي خور.

ٻَٽُون، ٻٽُڻون: ذ. پٽسن رکڻ لاءِ چمڙي وغيره جو کيسو- بَٽُون.

ٻِٽي: ث. ٻيٽي- ڏُهري. ٻن گڏيل آڱرين جي گڏي.

ٻُٽي: ص. بنا ڳهن (عورت)- ٻُسي.

ٻُٽي پوکي: ث. زيورن جي سينگار کان ٽلهي عورت.

ٻَنيرو: ذ. تتر جهڙو پکي- فصل ٻنيرو.

Gul Hayat Institute

بَنّيڪو: ذ. زالن جو گهڻو هُل. زالن جو جهيڙو.
بَنّيهه: ص. هڪ ٻيهه عدد.
بَنّيهه دليون: ث. بي انداز محبت- تمام گهڻو قرب.
بَنّيهه ڌاروُن: ث. ماءُ جي ٽڄ.
بنّيهه لکڻو: ص. گهڻن سڻن لڇڻ وارو. (ث. بنّيهه لکڻي).
بَنّيهو: ذ عورت لاءِ بنّيهن پسارڻ وڪرڻ وارو سُوانجو.
بنّيهي: ث. ماڻهو جي ٻنهي جاڙين وارا ڏند (جيڪي بنّيهه چيا وڃن ٿا).
بَنَرُ: جانور جو ننڍو ڏر. هرڻي يا سوئر جو ٻچو.
بِنڑو: ص. بن پُڙن يا ٿَهن وارو- ٻہ ٿَهو. (ذ) اُڀراٽو.
بِنڑي: ص. بن پُڙن واري (ماني، اجرڪ) (ث) سِپَ.
بِنهَرَ: ذ. سج اُڀرڻ کان پوءِ ٻہ پهر گذرڻ جو وقت- منجهند. اڌ ڏينهن.
بِنهَرو: ذ. بن پهرن جي ماني ۽ آرام- مانجهاندو.
بِنُ: ذ (سن. وِيج) تخم. نسل- بُن. نطفو.
بِنِ پوکڻ: فصل پوکڻ. بنياد وجهڻ- سلسلو شروع ڪرڻ (ڪنهن ٻہ ڪم جو).
بَنجهہ: ث. قبضي.
بُنجهارَتَ: ث. ڳجهارت- پرولي.
بَنجَهڻُ: م. ٻڌجڻ- بندجڻ. گرفتار ٿيڻ. اٽڪجڻ. ڦاسجڻ (علت ۾).
بُنجهڻُ: م. پروڙڻ. سمجهڻ.
بُنجهڻهارُ: ص. جاڻڻهار (ڏٺي تعاليٰ).
بَنجُ: ذ. ننڍڙو ٻچو- ٻچت. گودو- مغز. ڳيُ. گونج.
بُنجُ: ذ. وارن جو مُڇو. بُڇي ڏاڙهي.
بِنچاپڑائي: ث. منافقي. لائي چائي. خوشامد.
بِنچاپڑو: ص. منافق. لائي چائي ڪندڙ- چيٽاپور. خوشامدڙيو.
بِنچ بِنچ: ث. آهستي ڳالهائڻ- سُس ڦس. ڪائڻ وقت چبڪي جو آواز.
بُنچ بُنچ: ث. بُڇڪار (وهٽ يا هارڙي ڪي).
بِنچائي: ث. بن خيالن جي وچ ۾ هڻڻ جي حالت.
بَنچَتُ: ذ. ننڍو هار. اڻ ساماڻ.
بَنچڑو: ذ. ننڍڙو ٻچو. هارڙو. ابهر. (ث. بَنچڑي).
بَنچَڑوالُ، بَنچڑيوالُ: ص. عيالي- اولادي. سَگهرو.
بُنچڪارَ، بُنچڪَر: ث. چپن مان بُنچ بُنچ جو نڪتل آواز.
بُنچ بُنچ (جانور کي سڏڻ، يا هار کي پاڇو هڻ لاءِ).
بُنچڪارَ ڏيڻ: پاڇو هڻ ڏيڻ. ڏيان ڇڪائڻ لاءِ بنچ بنچ ڪري اشارو ڏيڻ.
بُنچڪارڻ: م. بُڇڪار ڏيڻ. لالچائڻ. ڏُتارڻ.
بِنچڪو: ذ. بنچ بنچ. گرانهه چٻاڙڻ جو آواز- چابو.
بِنچڪا ڏيڻ: ڪائڻ يا ڳالهائڻ ۾ وات کي اُبتا سُبتا ڏيرا ڏيڻ- چاٻا ڏيڻ.
بَنچو: ذ (ف. بَچه) ڪنهن ٻہ ساهواري جو ٻچڙو. ڏُر (جانور جو). هارُ- ٻالڪ. گوشو- انگور (وڻ جو). ڪَرائي وارو سَنڊ.
بَنچا پيهَ: ث. ماڻهن يا گهوڙن جو ڳاهت (جنهن ۾ ٻچا چپجي وڃن). ظلم- ڏاڍ.
بَنچي: ث. سٽڻ جي وچ ۾ پيل ٽڪنڊو يا چوڪنڊو ڪپڙي ٽُڪر.
بَنچي ڦريل: ص. بي افعالو. بيوقوف. جٽ.
بُنچي: ث. فقط ڪاڌيءَ واري حصي جي ڏاڙهي. (ص) بُنچي ڏاڙهي وارو.
بِنچَلَ: ث. بن وهڪرن يا بن وڏين لهرين جي گڏجڻ واري اُڇَلَ.
بِدليو: ص. بن خيالن وارو- ٻہ جِتو. بُڌ تر ۾.
بَڌِ: ث. ٻڌڻ جو عمل. بَڌڻ جو نمونو. ٻڌل حالت.

Gul Hayat Institute

ٻڌڻ جو سلسلو.

بَڌِجوڙَ: ث. بار بار ٻڌڻ ۽ جوڙڻ جو عمل. وٽ پڪڙ.

بَڌِ ڏيڻ: قابو ڪرڻ. بند ڪرڻ. جهلڻ- روڪڻ.

بَڌُ: ذ (ف. بند) ٻڌڻ جو عمل. ٻڌل حالت. جَهلَ.

ٻِڌِ: ث. ٻئي پير ملائي ڏنل ٽپ. چالُ. ٽپ.

ٻُڌِ، ٻُڌِي: ث. (سن. ٻُدّ) سمجهه- عقل- فهم. سُڌ.

ٻُڌِوانُ: ص. سمجهو- ڏاهو- عاقل.

ٻُڌُ: ذ (سن. ٻُدّ) ٻُڌ ڏرم جو باني مهاتما گوتم. هڪ گرهه جو نالو- عطارد.

بَڌائِڻُ: م. بند ڪرائڻ. جهلائڻ- پڪڑائڻ. قابو ڪرائڻ. نهرائڻ (ٻيڑيون).

ٻُڌائِڻُ: م. سُڌائڻ. سُڌ ڏيڻ. اطلاع ڪرڻ.

بَڌجَڻُ: م. بندجڻ. جهلجڻ. قابو ٿيڻ. جڪڑجڻ. جمي سخت ٿيڻ (پٽڑو مادو).

بُڌَرُ: ذ (سن. بُدوار) اربعا ڏينهن.

ٻُڌِ سُڌِ: ث. سمجهه ٻُجهه. هوش حواس. سڌ سماءُ. خبرچار- واءُ سواءُ.

بَڌَلُ: ظ. قابو ٿيل. بنديل- جهليل. گرفتار. ڦاٽل (عشق ۾). چَٽي ۾. جميل (ڏونرو وغيره). مقرر ٿيل (لاگ، محصول وغيره).

بَڌّڻُ: م (سن. بَندّ) رسي يا نوڙي سان سوگهو ڪرڻ- جڪڑڻ. قابو ڪرڻ. جهلڻ- گرفتار ڪرڻ. مقرر ڪرڻ (ٽٽ). رکڻ (شرط). ناهڻ (ٻيڑيون). جوڙڻ (بيت).

بُڌّڻُ: م (سن. بُدّ) سٽڻ. ڪَنُ ڏيڻ. ڏيان ڏيڻ. اونائڻ (دانهن ڪوڪ).

بَڌو: ظ. ٻڌل. بند (مال). سمورو- اُڪو.

بُڌو: ص (هـ. بُدّو) بيوقوف- احمق.

بَڌِي: ث. اتفاق- اتحاد- ايڪو. دوستي (ٻارائي راند ۾). ٻن جي عدد سان تقسيم ٿيڻ وارو انگ.

ٻَڌِي ڇُڏِي: ث. ٻڌڻ ۽ ڇوڙڻ جي ڪُل اختياري. عام مختياري.

ٻِڌَ: ث. هڪ قسم جو ڏاندي گاهه.

ٻُڌَتِ: ث. ڳڻتي- ويچار. ٻه چتائي.

ٻُڌَلُ: ص. غرق- زيرآب. ويل رقم يا قرض (جو وصول ٿي نه سگهي).

ٻِڌَندو: ص. ٻن ڏنڊن وارو (وهٽ)- جوان (ڏڳو). (ث. ٻِڌَندي).

ٻُڌَڻُ: م. غرق ٿيڻ (پاڻي ۾). بيهوش ٿيڻ.

ٻڌي وڃڻ: غرق ٿيڻ. شل ٿيڻ (پگهر ۾). شرمسار ٿيڻ. بيهوش ٿيڻ.

ٻُڌاپَڻُ، ٻِڌاپو: ذ. پيري- ڪُراڙپ.

ٻُڌو: ص. پوڙهو- پيرسن- ڪُراڙو. (ث. ٻُڌي).

بَرَ: ث. ڪامَ- ساڙُ.

بَرُ: ذ (سن. بَل) بَلُ- زور.

ٻِرُ: ذ (سن. بِل) جيت جانور جو ڪوٽيل سوراخ.

بُرَ، ٻُرِ: ث. لڳن تي سنهان وار. ڪنڌ جا وار. متي جا سنهان وار. گهوڙي گڏهه يا خچر جي ڪنڌ جا وار. بخمل وغيره جي سنهي بَڇ. لوهارن جي اصطلاح ۾ تتل لوهه تي پاڻي جو چندو.

بَرانجَڻُ: م. تپجڻ- بَرجڻ.

ٻِرازِي: ث. هڪ بيماري. ناسور.

ٻِرانگَ، ٻِرانگهَ: ث. وڪ- قدم. وڌي وڪ (ٻن قدمن جي برابر).

بَرائِڻُ: م. برو ڏيڻ- تپ ڏيڻ. بيزار ڪرڻ. ٽڪائڻ (گهٽي ڪم ۾).

ٻُرائِڻُ: م. وڃائڻ (ساز). پري وڃائڻ.

بَر بَر: ث. افسوس. هاءِ هاءِ. آندماندَ- بيقراري.

ٻُرِ ٻُرِ: ث. داڻِ داڻِ. سنهي بَڇ. ڪيوڙي جي ڦريءَ

تي سنها داغ.
بَرٽُ: ذ. گاهه جو هڪ قسم (ساريال پوک ۾ ٿئي).
بَرجَنُ: م. تپجڻ.
بَرحالُ: ذ (ف. بدحال) خراب حال- بدحالي.
بِرڙُ: ذ (سن. بِل) بِرُ. برگهل.
بَرڙاتُ: ذ. وڏي رڙ. بيڪات.
بِرَقمِي: ث. رياضي ۾ اُهو حساب جنهن جو "ايڪي" جي وات سان بن رقمن ۾ جواب نڪري.
بَرڪَنُ: م. ٻاڪارڻ. اُڌمڻ.
بُرڪَنُ: م. پينل شيءِ (مصالحو، لوڻ وغيره) چنڪارڻ، بُورو چنڻ.
بُرڪو: ذ. پينل شيءِ بُرڪڻ جو عمل. بُرڪڻ جو سفوف. بُورو.
بِرگهلُ: ذ. بِرڙ- وڏو سوراخ- ڳڙڪ. لوگهو.
بَرندڙ جَبلُ: ذ. آتشي مادي سبب چوٽيءَ مان ٻاهر ڪيندڙ جبل- جوالامکي.
بَرندي: ث. ٻريل ٻاهر- آگ. مشڪلات. سختي.
بِرَنگو: ص. بن رنگن وارو. منافق. بهروپي.
بَرهُ: م. جلڻ. ڏڳڻ- دکڻ (ٻاهر). روشن ٿيڻ (بتي وغيره). بکڻ- ٻهڪڻ (مُنهن). گرم ٿيڻ (بدن).
بُرَهُ: م. جهانءِ سان وڃڻ- گونج ڪرڻ. زور سان آواز ڪرڻ يا ڳالهائڻ.
بَرو: ذ. تپ- بخار.
برو ڏيڻ: ڏڪ ڏيڻ. نقصان رسائڻ. ڏاڍي مار ڏيڻ.
بَروچُ: بلوچ قوم جو فرد- بلوچ.
بَروچِڪِي: بروچن واري. (ث) ڏاڍمڙسي- زوراوري.
برُون: ذ. هڪ دريائي جانور- بُلهن.
بَرالَ، بَرهَلَ: ث. هڪ بيماري (تِلي وڌڻ جي).
بُرِي: ث. جوئر، ٻاجهري آنَ جا ٿُهه يا ڪلون. ببر جي تارين مان چائيل پن (مال جي چاري لاءِ).
بَڑڌُ: ذ. ڏڳو- ڏاند.
بَڑڌَكُ: ذ. ڏڪ مُڪ. ٻاٽيتال- ڏمڙ. گوڙ گهمسان.
بِڑڪَ: ث. پُٽڪو- آهستي ڳالهاءِ.
بَڑكَنُ، بڑَهكَنُ: م. ٽهڪڻ.
بَڑكو: ذ. ٽهڪو- اوبارو.
بُڑو: ذ. بُوند- قطرو. ڏڏُ يا ڏوڻري ذرو (جيڪو سَنباڻ طور وجهجي). ڪپهه يا اُنَ جو پَهو. عطر يا ڊپ ۾ ٻڏل پَهو. مٽرن جي ول جي مُٺ. منڊي يا ڪنهن به ڳهه جي ٽِڪَ- ٽِٽو- ٽنگ.
بَڑِهه: ث. ماڻ- چُپ چپات. ڪوُري جي مُنهن کي ڏيڻ لاءِ تاڪو.
بَڑهه: ذ. باننو- سؤنٽو. جسم تي باننڊي جو نشان.
بُڑي: ث. ڦُڑي- بوند. نقطو- ٽِڪو. (ظ) ڪجهه نه.
بُڑي ڏيڻ: ڪجهه به نه ڏيڻ. الهو تلهو ڪٽي وڃڻ.
بُسَ: ث. ڪُهٽَ- بُٽَ. مونجهه (ساهه جي). پينگ.
بِسانگُ: ذ. بن شاخن واري ڪاٺي. ٻيانو.
بِسَتِ: ظ. هڪ طرف کان ٻئي طرف تائين- آرپار.
بِسَرُ: ص. بن مختلف ذاتين مان جاول- گدبو.
بِسَرو: ص. بِن سَرن يا لڙهين وارو (هار).
بُسَنُ: م. ملهه يا جهيڙي ۾ مقابل کي ڪٽي دسڻ- مٽيءَ ۾ پُرڻ. اُرهائڻ.
بُسو: ص. ڪنن ڪتيل- بُٽو. بناڳهن. بنا چٽن گلن (ڪپڙو). بي زيب. (ث. بُسي).
بَڪُنُ: م. منهن تائين پرڻ- ڏٽڻ.
بَڪو: ذ. مٽي جي ڪل ۾ مٽيءَ جو جاول ٽهه (جيڪو اڌا ذرا ٿي اُڪڙي). خشڪيءَ سبب مٽي جي اُڪڙيل ڪَلَ.
بِڪَ: ث. تاس ۾ بن داڻن وارو پتو- دُڪي.
بِڪَ ڦِري وڃڻ: واڙو ٿيڻ- عقل چرخ ٿيڻ. وايون

Gul Hayat Institute

بتال ٿيڻ.

بُڪ: ذ. ٻنهي هٿن کي گڏي جهلڻ جي حالت.

بُڪ ڪڍڻ: هٿ کڻڻ (دعا لاءِ). دعا گهرڻ. فاتحہ- خواني ڪرڻ.

بَڪَرُ: ذ. مشهور گهرو جانور- ٽيرُ.

بَڪر بُسَ: ث. جهلڻ ۽ پورڻ- وٺ پڪڙ. ٽوري جاءِ ۾ گهٽا ماڻهو بند ڪرڻ.

بَڪر بُوساتَ: ث. بڪر بُس. زوري زبردستي.

بَڪرارُ: ص. بڪريون چاريندڙ. بيوقوف.

بَڪَروالُ: ذ. سانوڻ ۾ اُتر اوير ڪنڊ ڪان آيل مينهن (ڪنوڻ ۽ گجگوڙ سان اچي ۽ گهٽي دير تائين وسي).

بَڪِري: ث. مشهور گهرو جانور- پَهِي- آٽِي.

بُڪَلُ: ذ. عورتن جي رڻي يا چادر پائڻ جو هڪ نمونو.

بُڪِي: ث. تاس ۾ ٻن دائن وارو پتو- بِڪَ- دُڪي.

بُڪِي: ث. آنَ جي لَپَ. گراهڪ (جو انَ جي لپ ڪٽي آڇي دڪان تان سودو وڃي). ڪِي (لپ ۾ جهلي ڪائڻ جي). سُتِي- دوا.

بُڪِي ڏيڻ: علاج ڪرڻ. حيلو ڪرڻ. ويساهي ڏڪ ڏيڻ. ماري پُورو ڪرڻ.

بُڪِي وجهڻ: شاديءَ جي هڪ رسم موجب سهاڳڻين جو گڏجي شاديءَ کان اڳ انَ ڏرڻ، چڑڻ وغيره.

بُڪُ: ذ. ٻنهي ٻانهُن سان چيلهه ۾ وڌل ياڪر. ملهه جو هڪ داءُ.

بُڪُ لڳڻ: وجهه لڳڻ. وارو ملڻ. فائدو ملڻ.

بُڪيه پوڻ: ياڪرين پوڻ. هٿين پوڻ- جهيڙي ۾ گنديجي وڃڻ.

بُگڻُ: بڪ وجهڻ. سوگهو جهلڻ.

بُگڻِي: ث. هڪ قسم جي زهري مڪ (جا گهوڙي، گڏهه، ڪُتي وغيره تي ويهي رت پيئي)- بَگِهي.

بُگهُ، بُگهو: ذ. ياندي پڪي جو هڪ قسم- بُگهلو.

بُگهُ: ذ. جهنگلي پڪي جو هڪ قسم. (ص) پورڙو- يُوڪ. موڳو.

بُگهِلو: ذ. بُگهُ پڪِي. (ص) نگهُ- دغاباز.

بُگهِلو بُڌِ: ص. پورڙو- ٻالو پولو. مطلبي. نگهُ.

بُگهِلو، بُگهلوُ: ص. پورڙو- سادو سودو. بيوقوف.

بَگِهي: ث. چٽن ڪيٽن واري گهوڙي گاڏي- بَگِي.

بَلِ: ث (سن. بَلِ) قرباني- صدقو.

بَلِ چاڑهڻ: هندو ڌرم جي ڪرياڪرم موجب ڪنهن ساهواري کي ديوتا جي بت اڳيان ڪُهڻ.

بَلُ: ذ (سن. بَلَ) سگهه- طاقت. ٽيڪ. ڏَءُ. ڪوُري لاءِ ڪائين جو ٻارڻ.

بِلُ: ذ. آفرين طور ملهل نشان- تمغو.

بُلَ: ث. ڪير نہ ڏهائيندڙ چوپائيءَ کي علاج طور سار ۾ ڏنل ٽُوڪ.

بُلَ ڏيڻ: دب ڪڍڻ. سِيکت ڏيڻ. چوڪ ڏيڻ.

بِلاري: ث. ٻن لارُن واري چَڙي.

بِلاڑِي: ث. وڏي جهنگ بِلِي. بِراڑِي.

بِلتِي: ث. ريل ذريعي موڪليل مال چڙائڻ جي رسيد.

بَلَرُ: ذ. بارڙو. ٻچو (بلِيءَ جو)- پونگڙو.

بِلو: ذ. مشهور گهرو جانور. آفرين جوڳي ڪارنامي لاءِ ملهل ڪنهن ڏاتوءَ مان ڏهيل نشان- تمغو.

بَلوانُ: ص (سن. بلوان) سگهارو- طاقتور. پهلوان.

بَلُونگڙو: ذ. بلِيءَ جو ٻچو.

بِلهِ: ظ. ٻہ گڏ- بِتَ- ٻيلهه. (ث) ٻن ٽٽن مان ڏهائيندڙ چوپائي.

بِلهاباڑي: ث. ملهَ جو هڪ انگ.

بَلهارُ، بَلهارِي: ظ. قربان- گهوري- صدقي.

بِلهڙِ: ظ. ٻہ گڏ- ٻئي گڏوگڏ. ٻيلهه.

Gul Hayat Institute

بُلهَڙِ: ث. ڪير پيئندڙ قر ڪي ٻُوٽ تي ٻڌل ٻسانگي ڪاءِ. ملهه جو هڪ ڏاءُ.
بُلهَڙِ: ث. پاڻي جو هڪ جانور- ٻِرُون.
بَلهيڊ: ث. ولر- ٽولو (شڪاري جانورن جو).
بِلي: ث. مشهور گهرو جانور- ڳربه. ناتاري (جنهن سان ٻيڙيءَ جو پڇهه ٻڌجي). لوهي چنبو (جنهن سان ڪوهه ۾ ڪريل شيون تلاش ڪجن).
بِلي مارڻ: وڏو گناهه ڪرڻ (چون ته بلي مارڻ سان ست ورهيه مصيبت ۾ گذرندا). وڏو قصور ڪرڻ.
بِماڙِ: ث. هڪ ٻئي مٽان ٻن ماڙين واري جاءِ.
بِمُنهِين: ث. بلا جو هڪ قسم (جنهن کي عام خيال موجب ٻه مُنهن ٿين).
بَنْ: ذ (سن. بَن) جهنگل- بَنُ. بَنْ- اوڙاهه.
بَن ڏيڻ: ڪڍ ۾ وجهڻ. ڇڏي ڏيڻ. ترڪ ڪرڻ.
بِنِ: ص. "ٻه" عدد جي عام صورت.
بِن ٻيڙين ۾ چڙهڻ: ساڻئي وقت ٻه ڪم هٿ ۾ ڪٽڻ. ٻه جوابداريون پنهنجي ذمي ڪرڻ.
بُنيُ: ذ. دروازو- بُنب. لنگهُ- گسُ (جاءِ جو).
بُنيو: ذ. دروازو- بُنب. لنگهه (گهر جو).
بُنيو ٻڌي پاسي ڪرڻ: اڌاوت ڪيرائي ڇڏڻ. جوڳي جڙ ڪرڻ. سخت نقصان رسائڻ.
بُنجَڻُ: م. بُنجِي ڏيڻ- ٻُوچ ڏيڻ (شيشي وغيره کي).
بُنجو ڏيڻ. بند ڪرڻ.
بُنجو: ذ. ٻُوچ. ڍڪو. روڪ- بندش.
بنجو ڏيڻ: ٻوچ ڏيڻ. صفا بند ڪرڻ (ناجائز ڪم).
بُنجِي: ث. ٻُوچ. ٻُونبَ (ڪٽ جي پاڻي جي).
بُندڙو، بُندو: ذ. ڪنن ۾ پائڻ جو هڪ ڳهه- دُر.
بَندِ: ث (سن. بَندَ) پاڻي جي روڪ لاءِ وڏو بَندُ.
بَندِ ٻڌڻ: ڪنهن به شيءِ جو گهڻي انداز ۾ اچڻ.
بَندَاڻُ: ذ (سن. بَندَن) مقرر ٽيل لوازمو. مضبوط وٽيل رسو. هير- عادت.
بَندَاڻِي: ص. بندَاڻ ٻڌل. عادتي. هيراڪ (نشي جو).
بَندَڻُ: ذ. مقرر ڪم- فرض. قاعدو. تَنجهڻو. لاڳاپو. سَمر- زادراه.
بَندَ پوڻ: قاعدي جون مجبوريون پوڻ. ناتو ڳنڍجڻ: عشق لڳڻ.
بندڻ ۾: تنجهڻ ۾. ننڍيءَ عمر ۾.
بَندِي: ث (سن. بندَن) بدن ۾ تنڻن ۽ گوشت جي سُڌِي- مُشڪ.
بَندُ: ص. وڏو لُڇ.
بُندڙُ، بُندَڻُ: ذ. ڏاڪ جي هيٺان گوشت وارو حصو- چتڙُ.
بُندو: ذ. ڳنڍو (پاڻي کي روڪڻ لاءِ). بُنجو.
بِندِي: ث. ٻُڙي- ٽِڪو. گڏهه يا ڏاند جو آٿر (ڏڳي جي ڪُلهي يا گڏهه جي پٺيءَ تي رکيل ڪپڙي جو ٿهه).
بَنگُ: ذ. وَنگُ- درياء جو وَرُ. گهيڙُ. وَجهُ.
بَنگ لڳڻ: وجهه لڳڻ. وڪڙ ۾ قاسڻ. ٻڪ هڻڻ.
بُنگُ: ذ. ڪَڇو گونچ. ڪچو ڳُل. ڪچو سَنگُ. ڪپهه جي ڦُٽي (جا اڃا ووڻ ۾ بيٺل هجي). سَرَ جو ڳُل (جيڪو اڇو ٿئي). بُورُ.
بَنگارَ: ث. ڏاتوءَ جو هڪ قسم- ڪنجهو.
بَنگارِي: ث. ڪنجهي جو ٽاڻُ. ڪنجهي جي تالهي.
بَنو: ز. زمين جي ٻاري کي آيل ننڍڙو بندُ (پاڻيءَ جي روڪ لاءِ). ڪَڍَ جي ڪِنار. سَنڊو- حد. ڪنارو. آڏ- بچاءُ. منڍيءَ جي ننڍڙي پِٽ. جسم تي چهبڪ يا چهي جي ڏڪ جو نشان- نِيلُ.
بَنا ٻوڙ: ظ. تمام گهڻو پاڻي (جنهن جي اُٿل سان بنا ٻڌي وڃن).

Sindhi Hayat Institute

ٻَنو ڏيئي وڃڻ: ختم ٿي وڃڻ. ڪُٽي وڃڻ.
ٻَنوڑو: ذ. ننڍڙو ٻنو. سَنڈو- نشان.
ٻَني تي وهارڻ: سُڌَ ۾ وهارڻ. سڄو ڪرڻ. هڪ هنڌ وهارڻ جي سزا ڏيڻ.
ٻَني لڳڻ: ڪناري پيڙو ٿيڻ. مراد پوري ٿيڻ. منزل تي پهچڻ.
ٻَنِي: ث (سن. وَنِي= وڻڪار) پوکيل زمين- زرعي ايراضي. کيتي- پوک.
ٻَنِي ٻارو: ذ. پوک راهه. پوک لاءِ زمين ٺڪر.
ٻِني: ث. بار بردار وهٽ جي پٺيءَ ڪي زخمن کان بچاءُ لاءِ پيڙهو (ڳوڻ جي ڳوٽري ۾ ڪڪ ۽ بوسو پربل، يا پراڻي ڪپڙي ۽ ليڙن مان ٺهيل وهاڻي).
ٻِواڻو: ذ. اُهو هنڌ جتي ٻه واٽون گڏجن- دوراهو.
ٻُوبَٽُ: ذ. رڙ- ڪُوڪَ. دانهن. واڪو.
ٻُوبو: ذ. ڏير- ڏڳ. وڏي رقم. دستي (نوٽن جي). رشوت- وڏي.
ٻوٻا ٻارڻ: لالچ ڏيئي نقصان ڪرائڻ. فساد اُٽارڻ.
ٻُوٽُ: ذ. مُنهن جو هيٺيون جاڙي وارو حصو. مُنهن- شڪل- چهرو. ڏُون (جانور جو).
ٻُوٽ سُجاڻڻ: مُنهن ڪهنجاڻڻ. ڪاوڙجڻ.
ٻُوٽاڙُ: ذ. جانور جو ٻوٽ وارو پاسو- ڏوناڙ.
ٻُوٽاڙو: ذ. وهٽ جي ٻوٽ تي (لغام بدران) ٻڌل رسيءَ جو وَڪڙُ.
ٻُوٽِي: ث. شڪل- مُنهن (حقارت سان).
ٻُوٽُ: ذ. گوشت جو وڏو ٺڪر- وڏي ٻوٽي.
ٻُوڙڻُ: م. پُورڻ (اڪيون). بند ڪرڻ (دروازو).
ٻُوڙو: ذ. ننڍو سَلو. گاهه. وڻ وغيره جو سَلو.
ٻُوڙو ٻارڻ: سوجهرو ڪرڻ. همت ڪرڻ- مڙسي ڪرڻ. ڪارنامو ڪرڻ.
ٻُوڙِي: ث. ننڍڙو ٻوٽو (جنهن جا پن ۽ گل دوا طور ڪم اچن). گوشت جي نَڙَ. پَنگ (سائي ٻوٽي).
ٻُوڙِي رجهڻ: گُذارو ٿيڻ. ناهه ٿيڻ.
ٻوجهه: ذ. بار- ٻوجهو.
ٻُوجهَه: ث (سن. بُدّ) سمجهه- عقل- مت. جاڻ.
ٻوجهو: ذ. بار. وزن. ٻن ڳوڻين جو گڏي سبيل سَندُ. وڏي پَري.
ٻُوڇُ: ذ. شيشي وغيره جي مُنهن بند ڪرڻ لاءِ ڪاڪ جو ٺُڪر. ڏنويا ڪائيءَ ٽڪر- ٻُنجي.
ٻوڏ، ٻوڏِ: ث. پاڻيءَ جي اٿل- چَڙَ- ليٽَ. سيلاب.
ٻوڏ، ٻَوڏُ: ذ. سڌ جي جواب ۾ حقارت يا بيزاري جي ورندي. ٿوٽُ!
ٻوڏِڙو: ذ. بيهوشي. ماندائي. ساڻائي.
ٻورِ: ث. پيچش ۾ نڪرندڙ اجي غلاظت- آنٽون.
ٻُورُ: ذ. ڪنهن به ٻُوٽي، ٻُوڙي، وڻ جي مڪڙين يا ڳُلن جهلڻ کان اڳ واري ڦُلهار- مورَ. ٻُونگر (ڪرڙ جو). باجهري جوئر وغيره جي سنگن مٽان ان جهلڻ کان اڳ آني جهڙي داڻِ داڻِ.
ٻُورانِي: ث. "پن" گاهه جي سنگن مان نڪتل هيڊي رنگ جو انو (جنهن ۾ ڪنڊ وغيره ملائي هٿ تي پچائي مُڙيون ناهين).
ٻُورِجَڻُ: م. ٻوُر جهلڻ. ڦُولارجڻ.
ٻورو: ذ. (ف. ٻُورا) ويڪر وارن پاسن کان سبيل ۽ ڏيگهه واري هڪ پاسي کان ڪليل ڳوڻ (جيڪا خرزين وانگر وهٽ تي رکي ياڻ ۽ مٽي ڏوئڻ ۾ ڪم اچي).
ٻُورو: ذ. چُورو (ڪاٺ جو). ڪابه پينل شيء.
ٻورِي: ث. ڳوڻ. مڇي جي پيٽ ۾ چربيءَ جي ٽيلهي.
ٻوڙُ: ذ. رڌل گوشت مڇي ياڄي وغيره (ماني يا پت سان کائڻ لاءِ)- ياڄي.

Gul Hayat Institute

ٻوڙ هارَ: اجايو ڳالهائڻ. بڪڻ. ايڏگي نموني ڳالهائڻ.
ٻوڙاڻِ: ث. ڪنن ڪان نہ ٻڌڻ.
ٻوڙاهَ: ث. ڏاڍي نند. ڳهر. بيهوشي.
ٻوڙاهہ ٻُٽَ: ث. سخت بيهوشي. اگهور غلطاني.
ٻوڙائڻُ: م. زير آب ڪرائڻ. ٽُباڻ (رگَ ۾ ڪپڙو). گهپرو ٽيڻ (ڪنن ڪان).
ٻوڙَتُ: ص. نهايت ٻوڙو- ٻوڙو چٽ.
ٻوڙَڻُ: م. زيرآب ڪرڻ. غرق ڪرڻ. ٻوڏ ڪرڻ.ٻوڙو ڏيڻ (رگَ ۾). فيصلي ۾ ڪنهن جو وهنوار وڃائڻ. نابود ڪرڻ. زائل ڪرڻ.
ٻوڙو ڏيڻ: ٽوبو ڏيڻ. رگَ ۾ ٻوڙڻ.
ٻوڙو: ص. ڪنن ڪان نہ ٻڌندڙ. گهپرو. (ث. ٻوڙِي).
ٻوڙو گهَلِ: ص. چٽ ٻوڙو. (ث. ٻوڙي گهلِ)
ٻُوڙو: ذ. گاه وغيره (جو لامون ڪري اُسري)- ٻُوٽو. ٻُٽ (گاه جو).
ٻوڙِي: ث. پکيءَ جو هڪ قسم (جهرڪي جيڏو پهاڙي پکي، جوئر ٻاجهري جو فصل زوري کائي، جنهن جهار هڪلڻ جو آواز ٻڌيئي ڪونہ).
ٻُوساتَ، ٻُوسَتَ: ث. هوا جي ڪُهٽَ- حَبس. ساهہ جي مونجهہ.
ٻُوساتِجَڻُ: م. گهُٽجڻ. مونجهہ ٽيڻ (ساه جي).
ٻُوساڻُ: م. زوري وات نڪ بند ڪري ساهہ گهٽڻ.
ٻوڪاڻِ: ث. مٽي ۽ ڳچيءَ کي ڪپڙي ويڑهڻ جو هڪ نمونو.
ٻُوڪِجَڻُ: م. انب يا ڪڇيءَ جو اوائلي ٻُور جهلڻ. ٻُورجڻ. ڦرجڻ (ٻڪري).
ٻوڪَڻُ: م. ٻور جهلڻ (انب، ڪڇي وغيره).
ٻوڪو: ذ. ڪوهہ مان پاڻي ڪڍڻ لاءِ چمڙ جو ڈول.
ٻوڪِي: ث. چادر اوڍڻ جو هڪ نمونو (چادر گوڏ وانگر ٻڌي، پوڄڙ ڇاتيءَ تان ورائي ڳچيءَ ۾ ٻڌي ڇڏجن). هٿنڊ پمپ يا پاڻيءَ جي مشين ۾ ڪم ايندڙ چمڙي جي ڪٻوري.
ٻوگهُ: ص. بيوقوف.
ٻوگهِلو: ص. بيوقوف. پورڙو. (ث. ٻوگهِلي).
ٻولَ: ث. انجام- واعدو (سؤدي جو). مال لهڻ کان اڳ وڪري جي ٻولي.
ٻولُ: ذ. سخن- گفتو. قول- انجام. ساز جي وڄت يا ڳائڻ جو ٽل وغيره.
ٻولُ وَچَنُ: ذ. انجام اقرار- واعدا.
ٻولاچالِي: ث. گفتگو. وهنوار. انجام اقرار.
ٻولاهو: ذ. نراڙ تي اڇو چٽو. اهو چوپايو جنهن جي نراڙ تي ٻولهہ هجي. (ص) نياڳو- چنڍو.
ٻولاهِي: ث. مُنهن تي اڇي ٽِڪي واري ڏڳي. ٻڪريءَ جو هڪ قسم. آڑِي جو هڪ قسم.
ٻولائِڻُ: م. ڪليو ڪلايو چوڻ يا ٻڌائڻ. بدلي وڻڻ جو چتاءُ ڏيڻ. خبردار ڪرڻ- چتائڻ. هوڪارڻ- للڪارڻ. تتر کي سيندِ تي آواز ڪرائڻ.
ٻولڙِيو: ص. ٻٽي جي پوٽتان ڳالهائڻ وارو. پڳت جي پٽيان وارو وٺائيندڙ- سُرجهلائو. ٻِٽي جي مرضي موجب ڳالهائيندڙ- هٽ ٽوڪيو.
ٻولڻُ: م. چوڻ- آکڻ. ڳالهائڻ. ٻوليون ڪرڻ. تنوارڻ (تتر). ٻولَ ڪرڻ (اگهہ جي).
ٻولهُ: ذ. جانور جي پيشانيءَ تي اڇو نشان. بانو (گهوڙي جو).
ٻولِي: ث. زبان- لسان- ياشا. ڳالهاءِ- گفتگو. لات (پکين جي). انجام- واعدو.
ٻولِي ڪرڻ: سؤدي يا وڪري کي پڪو ڪرڻ. اگهہ جي صفائي ڪرڻ. اقرار ڪرڻ- واعدو ڪرڻ. پکيءَ

جو بولڻ.
بُونگرَ: ث. ڪِرڙ جي ڪَچي مور. ڪچا گونج.
بُوهہ: ذ. ٻاجهريءَ جي آنَ جون ڪلون- ٻُٻي. ٻُوٽي جو هڪ قسم (جنهن جا گُل وهاڻن ۾ وجهجن).
بُوهاڙَ: ث. ڪُتي جيُ وڏي دانهن. وڏي رڙ.
بُوهَلَ: ث. صبح جا ماڪ وارا ڪڪر (جيڪي ٽڏي هير سان گڏ اُتر ڏانهن وڃن). ماڪَ جون بوندون.
بُوهو: ذ. آنَ جا ٿهـ. مصيبت- آزار. هاڃو. سَزا.
بُوهي ۾ اچڻ: آئيءَ ۾ اچڻ. مصيبت ۾ ڦاسڻ. هاڃي ۾ پوڻ.
بَهَ: ص. (سن. بَهـ) گهٽا. جهجهو- بَهُون.
بُهارڻُ: م. بُهاري ڏيڻ- ڦريو پائڻ. صفائي ڪرڻ. ميڙڻ. سيڪجهـ ڪٽي وڃڻ.
بُهاري وڃڻ: جيڪي هجي سو ڪٽي وڃڻ. الهو تلهو ڪٽي وڃڻ.
بُهارو: ذ. گند ڪچري ميڙڻ لاءِ ڪجي، ڪانهن، ڪپهـ، سَر، مُجَ وغيره مان ٺهيل ڦريو- جهاڙوُ. ڪجيءَ جو گوشو (جنهن ۾ ڦُرُ ٿئي).
بُهاڙِي: ث. ننڍو جهاڙو يا ڦريو.
بُهاري ڏيڻ: جهاڙو ڏيڻ. صفائي ڪرڻ. سيڪجهـ ميڙي سيڙي ڪٽي وڃڻ.
بُهاريدارُ: ص. بهاري ڏيندڙ. خادمـ- ٻانهو.
بِهاڻِ: ث. ٻن سالن جي مادي (گڏهـ، گهوڙي، اُٺ).
بِهاڻُ: ذ. ٻن سالن عمر جو نَرُ (ڪودو، وڇيرو، گونرو).
بَهـ بَهـ: ث. چمڪو- تجلو. روشني- رونق. بهڪو- خوشي. (ص) گهٽو- جهجهو.
بَهجاڻُ: ص. گهٽو ڄاڻندڙ- وڏو ڄاڻو. سياڻو- داناءُ.
بَهِر: ظ (سن. وَهِر) باهر- بيرون.
بَهرتُو: ص. باهريون ماڻهو. ڏاريو- اوپرو. باهران آيل.
بَهرپيرو: ص. گهمندڙ- رولاڪ. ڪريل. زناڪار. (ث. بَهرَ پيري).
بَهرُو: ص. "هر" يا بيل گاڏي ۾ ساڃي هٿ تي وهندڙ ڏڳو- باهرو.
بَهريون: ظ. باهريون. ظاهري. ملهـ جو هڪ ڄاڻو.
بُهَرُ: ذ. ٻُهاريل گند ڪچرو- ڪِن ڪچرو. (ص) گندو (ماڻهو). بي افعالو. نڪمو.
بَهراڙِي: ث. شهر کان باهر واري آبادي. شهر جي پسگردائي. ڳوٺاڻي آبادي- ديهات.
بَهروڙِيو: ص. قاعدي قانون کان باهرين حد ۾ گذارينڊر. باهرئين ملڪ ۾ ڦرلٽ ڪندڙ.
بَهروُپُ: ذ (سن. بهـ روپ) گهٽا روپ. گهٽيون شڪليون. چمڙاپوش.
بَهروُپي، بَهروُپيو: ص. ويس بدلائي گهٽين شڪلين جو روپ ونندڙ. سانگ وجهندڙ. منافق- دغاباز.
بَهرِين: ث. مَلهـ ۾ باهريون ڄاڻو.
بَهَڙِ: ث. ڏُڌ ۾ ڪير جا گوها هٿي ٺاهيل ڦيڏر. پوريءَ طرح نـ جاول ڪير.
بَهڙو: ذ. ڪارن ۽ آڇن چٽن وارو ڪُتو. (ث. بَهڙِي).
بَهڪَ: ث. چمڪو- تجلو- روشني. وڻن ۽ گلن جي تازگي ۽ خوشبوءِ.
بَهڪارَ: ث. چمڪو. رونق. خوشي. خوشي يا ڏپ واري دانهن.
بَهڪَڻُ: م. خوشيءَ ۾ نِڙڻ- بهار بهار ٿيڻ.
بَهڪو: ذ. چمڪو. خوشبوءِ- سڱنڌ.
بَهڪُڻُ، بَهڪِڻو: ص. (سن. بهـ ڪُنَ) گهٽن ڪُٽن وارو. سياڻو- داناءُ. (ذ) داهلو.
بَهَلُ: ذ. وڏو سوراخ- هرگهل. وڏو زخم.
بُهلڻُ: ذ. گُندي ۽ جو ڍڪُ- چاپڙ. (ص) -ٿُلهو-

Gul Hayat Institute

ٽوٽانگ. بي ڊولو (جسم).

بَهٽي: ث. دڪان تي وڪر جي وڪري واري مليل پهرين نقدي.

بَهُون: ظ. گهٽو- جهجهو- بي انداز.

بَهِي: ظ (سن. بُسَ) جوئر ۽ باجهري جي سنگڻ مان انّ نڪرڻ بعد باقي ٿُهه يا بُري.

بَئِي: ص. هي به هُوبه- جوڙو ئي- ٻيئي.

ٻئي اکيون برابر ڪرڻ: سيني کي هڪ جهڙو ڪري ڏسڻ. انصاف ۽ رياء نه ڪرڻ.

بَئِي متا ڪڍڻ: شادي ۽ گهوٽيتو توڙي ڪنواريتو خرچ ڪڍڻ.

ٻيانو: ذ. ڏينگهرن ڪڍڻ لاءِ خاص ٻه سانگي ڪاٺي.

ٻيانِي: ث. ننڍو "ٻيانو".

ٻياڻِي: ث. ڏُوئي- ڪوٽ- دولاب. منافقي. شِرڪُ.

ٻيبڑاتُ، ٻيبڑَتُ: ذ. ٻڪريءَ جي دانهن- ٻيڪاٽ. ٻاڪار- دانهن.

ٻيتُ: ذ (س. دويپ) درياءَ سمنڊ يا ڍنڍ ۾ خشڪي وارو زمين ٽڪرُ- جزيرو.

ٻيتَ: ث. سُڌ- جاڻ. ڇڪي پُورڻ يا پچائڻ (اک).

ٻيتاري: ث. ننڍڙو ٻيٽ. درياء ۾ پاڻي لهڻ کان پوءِ ظاهر ٿيل ريتُ وارو ٽڪرو.

ٻيتُڻُ: م. زور سان بندڪرڻ (اک، مقعد)- بُوٽڻ. ٻيڙڻ. پچائڻ.

ٻيتو: ذ. پُٽ. (ث. ٻيٽي).

ٻيجارو: ز. رونبي لاءِ پوکيل ٻج واري زمين.

ٻيجَڪُ: ذ (سن. ويجڪ) خريد ٽيل مال جي قيمت جي تفصيل سان ڇنو- بِلُ. جنسن جي اگهوتري.

ٻيجَلُ: ذ. سورٺ ۽ راءِ ڏيڻ جو هڪ ڪردار (چارڻ، جنهن راءِ ڏيڻ جو سِر سُوال ۾ گهريو).

ٻيجو: ذ. رونبي لاءِ پوکيل ٻج (جنهن جا سَلا وڏيرڙا ٽين ته ڪڍي ٻئي هنڌ هٽجن).

ٻيرِ: ث. هڪ قسم جو وڻ.

ٻيرُ: ذ. "ٻيرِ" وڻ جو ميوو (قسم: صوفي ٻيرَ، چاپرو ٻير، سندي ٻير).

ٻيرو: ذ. ماس جو ڳاڙهو ٽُڪر. گوشت جو ٽُڪر- بُوٽُ. مڇيءَ جي ڳچي.

ٻيرا ٻيرا ڪرڻ: ڳيا ڳيا ڪرڻ.

ٻيَرَ: ث. جوءِ- زال.

ٻيرُ، ٻيرُّ: ذ. هڪ نه ٻئي ڏينهن ايندڙ جو تپ- واري جو تپ.

ٻيرَّ ٻنو: ذ. ڪڏ جي چوڌاري ڏنل ٻَنو.

ٻيرُو: ذ. وڏي شاهي ٻيڙي. جنگي غورابن جو آرماڙ. اتالو- عملو.

ٻيڙا ٻني لڳڻ: سڀ ڪم سرانجام ٽيڻ. سويارو ٽيڻ. دل جي مراد پوري ٽيڻ.

ٻيڙو: ذ. ٽُڪمو (ڪوٽ، پهراڻ، قميص وغيره جي ڳاريءَ ۾ پٽي ان کي بند ڪري). بَڌڻ- سَرتُ. رنگين سڳو يا ڏورو (مڱڻي رات ٻانهن ۾ ٻڌڻ لاءِ)- ڳانو. ڪاڻيءَ ۾ ٻڌل ڪُلَ (شاديءَ ۾ ورهائڻ لاءِ). ويڙهيل پانُ. مُڇن جي وچ واري چوڪنڊو خال.

ٻيڙي: ث. ڪَشتي- مَڪُري- سفينو. زنجير ۾ ٻڌل ڪڙي (ڏوهاري جي پيرن ۾ ٻڌڻ لاءِ).

ٻيڙي، چاڑهي ڦرهو ڪيڻ: وڏي فائدي جو دلاسو ڏيئي وقت تي دغا ڏيڻ. وعدي خلافي ڪرڻ. ڏک ڏيڻ.

ٻيڙِي: ث. پَن جي پتي ۾ ويڙهيل تماڪُ (چڪڻ لاءِ).

ٻيڪاتُ: ذ. ٻڪريءَ جي رڙ. دانهن- رڙ.

ٻيڪَرُ، ٻيڪُرُ: ذ. دروازي جي ٻن طاقن جي وچ

Gul Hayat Institute

واري وٽي. وڻ جي بن ڏاڙن جي وچ وارو خال. بن پتين جي وچ ۾ وِٿي. وَرُ- پيچ. وکڙ- ڦيرو (رستي، درياء وغيره جو).

ٻيڪڙڻُ: مر. کڙي يا تاڙي ڏيڻ کان سواءِ دروازي جا طاق ورائي چڏڻ- ورائڻ (طاق). بند کرڻ (در).

ٻيڪَڻُ: ٻکريءَ يا رڍ جون ٻيڪُون کرڻ.

ٻيڪڙُ: ذ. بن وڻن، پتين يا بن جاين جي وچ واري وڇوٽي- ٻيڪڙ.

ٻيگهي: ث. لوڪ ناچ جو هڪ قسم (جنهن جو بول "هُڙ ٻيگهي").

ٻيگهي مچڻ: هنبوچي لڳڻ. هُل ٿيڻ. ٻٽو فائدو ٿيڻ. ٻه طرفو لاپ ملڻ. ساجي لڳڻ. جهيڑو لڳڻ.

ٻيلاتُ: ذ. گهٽن ٻيلن واري ايراضي. درياء جي ٻيٽاري (جنهن ۾ تورو گهٽو جهنگ اُپري ويو هجي).

ٻيلاٽي: ث. نندو ٻيٽ- ٻيٽاري.

ٻيلاڻي: ص. ٻيلي جو رهاڪو. شينهن جو هڪ قسم- واگهه.

ٻيلَپَ: ث. همراهي. ٻئي سان شراڪت يا مدد. نوڪري. ٻانهپ. چاڪري- ٽهل.

ٻيلَپو: ذ. نوڪري. ٻانهپ. ٽهل- چاڪري. خدمت. مددگاري- همراهي.

ٻيلَڻُ: ذ. "جتن" جو لوڪ گيت. سنڌ جو هڪ لوڪ گيت (عموماً سرائڪي بولي ۾).

ٻيلو: ذ. درياء جي ڪنڌيءَ لڳ گهٽن ۽ وڻن واري ايراضي.

ٻيلهه: ث. هڪ ئي وهت تي بن ڇٽن جي گڏ سواري. هڪ دفعو کيڙيل زمين تي ٻيو هَرُ. همراهي- مدد. ٻيلپو- سنگت. (ظ) گڏ- ساڻ.

ٻيلهَ ڏيڻ: ٻيو دفعو هر کاهڻ. سنگت ۾ وهڻ. همراهي کرڻ.

ٻيلهاڙو: ذ. هڪ قسم جي پهلواني واري راند ("وڏ ڪبل" وانگر کيڏي وڃي).

ٻيلهڙو: ذ. متي تي پائي جا هڪ ٻئي متان- ٻه پريل دلا. ڪر جي ٽانون جي رکيل قطار (ڪُنو. ڪنگر. تس. دکي. ٽيو).

ٻيلي: ص. ساٿي- سنگتي. همراه- رفيق. واهرو- مددگار. حال ياٿي. پورهيت. (ث. ٻيلياڻي).

ٻيڻ: ث. اوتري ٻي واڌ- ٻٽائي.

ٻيڻو: ص. ٻه ياڳا زياده. ٻٽو- ڏوڙو. ڏنگو- مُڙيل. (ث. ٻيڻي).

ٻيو: ص. ڳاڻيٽي ۾ پهرئين کان پوءِ وارو عدد- ثاني. ڌاريو- غير. بدليل. نرالو.

ٻيهار، ٻيهَر: ظ. ٻيو دفعو- ٻيو گهمرو- وري.

ٻيئي: ص. هيءَ ٻه ۽ هُو ٻه- هردو- ٻئي.

Gul Hayat Institute

پ

پ: ث. سنڌي "الف -بي" جو چوٿون اکر. اُچار "پي". ابجد موجب عدد "ب" جي برابر (۲).

پاپڙا: ذ. هندن جو هڪ فرقو (جين ڌرم جا پوئلڳ).

پاپي: ث. پاءُ جي زال- پاجائي.

پاٽي: ذ. ڪٽنب جو ماڻهو. گهر جو فرد.

پاڇ: ث. پڇڻ . هار- شڪست. ڏوڙ. لڏ پلاڻ.

پاڇائي: ث وڏي پاءُ جي زال.

پاڇَڙ: ۽. ڏسو "پاڇ".

ياجوڪڙُ: ص. هر هر پچي ويندڙ. گوسڙو. (ث. ياجوڪڙِ).

ياڇِي: ث. ٻوڙ ڳنڍڻ. ڪنهن رسم تي ورهايل يا ڏنل مٺائي يا ڪاڏو.

ياڇي پُڇِي: ث. ٻوڙ ٻاڙي- ڳنڍڻ پاڻڍ.

ياڇيون: ث. جدا جدا قسمن جون سبزيون.

ياڄ: ث. پيڙ جي حالت. ڳاموڙ (بدن ۾).

ياجوڪڙُ: ص. پيڪڙي ڪندڙ. ڦيٽاڙو وجهندڙ.

ياڏ: ث. ڪڏ. ويڪري ۽ اونهي ڪڏ. پوڙهي مينهن.

ياروڙِي: ث. آڇي اُنَ واري رڍ. اُنَ مان ٺهيل ڪٽي.

يارِي: ص. ڳري بار وارو. ڳرو- وزندار. باري.

يارِ: ث. وڏو ڇُلهو. بَنُ. تنور- ڪورو.

يارِ ۾ وجهڻ: باهه ۾ وجهڻ. بَن ڏيڻ.

يارِ: ث. دلالي (بدپيشي جي). حرامخوري.

يارِ وجهڻ: حرام جو پئسو ڪارائڻ. رشوت ڪارائڻ.

يارِتَ: ث. اُها ڳٺون جا گاهه يا چاري بنان نه مڙي.

ياڙَهُ: ۾. ٻڌي تي آسرو رکڻ. پروسو ڪرڻ. ياڙي تي ڪرڻ. (گاڏي، وهت وغيره).

ياڙو: ذ. محنتاڻو- اجورو. عيوض- بدلو. مسواڙ. گاڏي يا وهت تي سواريءَ لاءِ ڪرايو. مينهن يا ڏڳيءَ کي ڪير لاهڻ لاءِ ڏنل چارو.

ياڙِي: ص. ڍڇٽو- بي همت.

ياڙِيو: ص. (حقارت مان) بي همت. ياڙ ڪائيندڙ.

ياسَنُ: ۾ (سن. ياسن) چمڪڻ- روشن ٿيڻ. نظر اچڻ. پسڻ. محسوس ڪرڻ. سمجهڻ.

ياشا: ث (سن) ٻولي- زبان.

ياڪُرُ: ذ. ڳرهاڙي- بغلگيري، ٻڪ. ٻن ٻانهن جي وچ ۾ آيل ڪائيون گاهه وغيره (جو ماڻهو کٽي سگهي).

ياڪرين پوڻ: ٻڪين پوڻ.

ياگَ: ذ. هڪ ذات جو نالو ("سومرن" جا فقير).

ياگُ: ذ (سن. ياگيہ) بخت- نصيب. ياگو- حصو.

ياگ پريو: ص. سياڳو- بختاور (ث. ياڳيري).

ياڳوَندُ: ص. نصيب وارو- خوش نصيب.

ياڳِي: ص. ياڳوند- بختاور.

ياڳِيو: ص (سن. ياگيَوت) ياگ وارو- سياڳو. سکيو آسودو. جنهن وٽ ڪير ڏيندڙ مال هجي- مالوند.

ياگو: ذ (سن. ياگ) حصو- بخرو. ياگ.

ياگي ياڻِي: ص. حصيدار- پتيار. ياڻيوار.

يالُ: ذ. تورو- احسان. مهرباني. وڙ.

يال پلائڻ: پلايون ڪرڻ- تورا ڪرڻ.

يالو: ذ. ڏڦو- نيزو.

يانَ: ذ. هڪ ذات جو نالو (سنڌ جي آڳاٽن مسلمان فقيرن جي برادري جن جو خاص پيشو ڪيرتون ڪرڻ ۽ ڏان وڻڻ هو).

يانياڙُ: ذ. وڏو ڦوڙ (پِت ۾)- برگهل. ويران.

يانيورَجنُ: ۾. ڪاوڙجڻ. خفي ٿيڻ.

يانيولِجَنُ: ۾. متو ڦرڻ. هوش خطا ٿيڻ. ينيلجڻ.

يانتِ: ث. قسم- جنس.

يانت يانت: ذ. قسمين قسمين.

يانپَنُ: ۾. سمجهڻ- محسوس ڪرڻ. پروڙڻ.

يانداڙُ: ذ. سيڏي سامان رکڻ جي جاءِ. گدام- يانبو.

يانداڙو: ذ (سن.. يانڊ) باراڻي راند ۾ آلي ڳوهيل مٽيءَ مان ناهيل ننڍڙي وَڻِي (جا زور سان زمين تي هڻي نڪاءِ ڪڍجي).

يانداڙِي: ث. پئسن گڏ ڪرڻ جي ڪڍڙي

يانداڙِي: ص. يانڊار سنياليندڙ- يندياري. لنگر هلائيندڙ.

يانبو: ذ (سن. يانڊ= مٽيءَ جو ٽانءُ) (ديڳڙو

وغيره). آن رکڻ جي جاءِ. گدام. انبار خانو- توشاخانو.
يڳل ۽ سامان کان خالي گهر. بدن- جسم. ديِر- پير.
نار جو چرخو (جنهن تي مالهه چڙهي)- ڊينگو.
ياندو قاڙڻ: راز پڌرو ڪرڻ- پول پڌرو ڪرڻ. اصل حقيقت ظاهر ڪرڻ.
يانڊِي: ث. هرلي يا نار جو ڊينگو.
يانسالُ: ذ. ڏاتو (پتل، تامي وغيره) مان ٺهيل سامان.
يانگَ، ياگَ: ث. چند جي پهرئين ۽ ٽئين هفتي واري ساموندي هلڪي وِيرَ.
يانگو، يانگهو: ذ. سَنهي سڪل ڪاني (پاڻ جي ڪم اچي). چِينيو. سُڪل ڪاني.
يانگا لاهڻ: سُڪل ڏار مان ڇانيا ڇڻ. پاسا ڇڻ.
يانڀِرو: ذ. هلي چلي. هلندڙ وقت جو اثر.
يانڀَجَڻُ: م. سمجهه ۾ اچڻ. محسوس ٿيڻ. خيال ٿيڻ.
يانڀِڻُ: م (سن. ياوَن) گهُرڻ- چاهڻ. پيار ڪرڻ. جاڻڻ. خيال ڪرڻ. سمجهڻ. اندازو لڳائڻ.
يانڀِڻُ: ذ. پاڻ کي ڪجهه سمجهڻ. هستي. وڏائي. هٺ- مغروري.
يانِي: ث. حجام جي اوزارن جي ٽيلهي- ڪِسبت.
يانيو: ذ. خودي۽ وارو خيال. هستي۽ وارو ارادو. مفروضو. پڪو پُختو اندازو. نظريو.
ياهُ: ذ. ماڳ- هنڌ. هٺ- غرور. تڪبر. وڏو پيالو- جَمن. چوپائي مال جو ڇيٽو ٽولهڙيون وغيره.
ياڀِجُ: ذ. ياڀيجو. (ث. ياڀِج).
ياڀو: ذ. ماڳ- هنڌ. پيٽي. مال جو وٽاڻ- واڙو.
ياڀيجو: ذ. پيڻ جو پٽ. (ث. ياڀيجي).
ياوَنا: ث (سن) اُڪير- سِڪ. پيار. خواهش- ارادو.
ياوِي پريوگُ: ذ (سن) گرامر موجب جنهن جملي ۾ فعل جي فاعل جي ضرورت نه ٿئي (مثلاً پينگهي ۾ لڏبو آهي، وغيره).
ياءُ: ذ. آدو- برادر. اڳهه- نرخ.
ياڀِي: ث. برادري. عزازت.
ياڀِيو: ذ. ياءُ جو پُٽ. (ث. ياڀِي).
ياڀِترو، يانڀِترو: ذ. وقت مطابق حال چال- ماحول.
ياڀَرَ: ذ. "ياءُ" جو جمع. برادري.
ياڀو: ذ. ياءُ.
ياڀِي: ذ. ياءُ. ساڻي.
ياڀِيبَندَ: ذ. سنڌ جي هندو واپارين جو هڪ طبقو.
ياڀيبندِي: ث. برادري. ياڀيچاري.
ياڀيچارو: ذ. ياڀي جو رستو. برادري جو ميڙُ.
ياڀيوارُ: ص. حصيدار- پتيار.
ياڀيوارِي: ث. حصيداري- ياڳيواري.
ياياڻو: ص. ياڻڻ وارو- ياڀيوار جو (ث. ياياڻِي).
يَبُ، يِبُ: ذ. پيٽ- شڪم. وڏو پيٽ. ڍِڍُ.
يب يَرڻُ: ڏوڪ ڪرڻ. فقط پاڻ فائدو ونڻ.
يِباسَ: ث. هڪ راڳڻي۽ جو نالو (جا پرهه ٽئي وقت ڳائجي)- صبوحي.
يَبِرُ: ذ. جسم جو پيٽ ۽ ڇاتي وارو حصو- ڍَبِرُ.
يَبِرِي: ث. بنا ٽنگن يا سڪل ٽنگن وارو ڍَبِرُ.
يَبَرُ: ذ. باهه جو شعلو. مَچُ- يَنيتُ.
يِبَرُ: ذ. پَنِ گاهه جي پاڙ. ڍِبرُ جي پاڙ- بِڍ.
يَبَڙكو: ذ. باهه جو پَڙكو. باهه جون جيئون.
يَبڪو: ذ. پاڻي۽ جو ٻڙڪو. اُڇل (پاڻي يا ٻاڻ جي)- ڏڪو. زوردار ڳالهه. حشمت وارو آواز. دهمان وارو ڏڙڪو. ظاهري ڏيک- ٽڪ.
يَبڪيدارُ: ص. دٻدبي وارو. رعبدار. حشمت وارو.
يَبڪِي: ث. زوردار آواز. ڏڙڪي واري هڪل. هشناڪي- رعب تاب.

Gulhayat Institute

پَيُوتِ: ث. ڳٽون جي چيٽي جي رک (جيڪا شوَ جا پوڃاري ساڏو پنهنجي بُت کي ملينڊا آهن). چار- ڦُلهيار. مڙهيءَ جي ڏوٽيءَ جي رکَ.

پَيَتِ: ث (سن. پَکت) ريت- طرح. پَرِ- روش.

پَيَتو پَيَتِ، پَيَتو پَيَتِيءَ: ظ. طرحين طرحين- قسمين قسمين.

پَيَتُ: ذ (پرا. پَيَت، سن. پَکت) اوهاريل يا رڌل چانور. شاديءَ. خيرات يا وَنگار جو پَيَت.

پَيَت پائِي: ص. برادريءَ وارو- شريڪ. راڄ وارو.

پَيَت ٽيڻ: پائيءَ ۾ پُسِي ڳري وڃڻ. رڇهي وڃڻ.

پَيَتُ گهاتو ڪرڻ: بيواجبي فائدو حاصل ڪرڻ.

پيت ۾ ڪير پوڻ: ڏيل ڏکيل ڪم ۾ رندڪ پوڻ.

پِيتِ: ث (سن) ديوار. عالم پناه.

پيت جو چِتُ: رڳو ڏسڻ جو سهڻو. ڏسڻ ۾ پيڪي وارو پر بلڪل نڪمو.

پِيتِيِ پِيڙَ: قبر جي سوڙهه جو عذاب.

پيتِيِ تان پَيَت اڇلائڻ: فقط ڏيکاءَ لاءِ اجايا خرچ ڪرڻ. اجائي سخاوت ڪرڻ.

پَيَتارُ: ذ. پالٿهار. مڙس- گهروارو.

پَيَتاڑِي: ث. گيهه يا تيل وجهڻ لاءِ چمڙي دَبِي.

پِيَتَرُ: ذ. سُڪل متيءَ جو پورو- پنڊُ. ٿوڙ- ڪَڙو.

پِيَتَر پائِي: ذ. مرڻي وقت فوتيءَ جي جنازي ۽ دفنائڻ ۾ شريڪ. غميءَ ۾ همدردي ڪندڙ.

پيتر پوڻ: لائي چائي ڪرڻ. بن کي ويڙهائڻ لاءِ بهتان بازي ڪرڻ.

پَيَتو: ذ (ف. بسته= بڌل خرچ) ڪامورن جي گشت جو خرچ. مسافريءَ ۾ ڪاڌي جو خرچ. قيديءَ لاءِ ڪاڌي جو مقرر انداز. ڪپڙن کي ڪلف ڏيڻ لاءِ پيڻ.

پيتو پاڙو: ذ. مسافريءَ ۾ ڪاڌي ۽ پاڙي جو خرچ.

پُتو: ص. ڇُهونو. ڳريل- سڙيل. ڪاڇي ويل ڪاٺ (جو سٽ نه سهي سگهي). هيٺو- ضعيف.

پُتو پاهُ: ذ. سڙي ڳري ويل. بنهه ڇهونو.

پُتو: ذ. پنگ يا آفير جي وڪري جو دڪان- ڪُتو.

پَتُ: ذ. "پَت" قوم جو فرد (جو ڳائي وڄائي ۽ ڪيرتون ڪري).

پَتُ فقير: ذ. خيرات وٺڻ کان سواءِ نه ڇڏيندڙ فقير.

پِتَ: ث. واريءَ جو وڏو درو. دِبَ.

پَتارو: ص. ٽلهو متارو (چوپايو جانور). سياڻو (گهرو جانور). يلو- يلارو. (ث. پَتارِي).

پُٽ پُٽ: ث. چپن ۾ آهستي ڳالهاءِ (جيڪو ٻئي کي سمجهه ۾ نه اچي).

پَٽَڪُ، پِٽَڪُ: م. اجايو رلڻ. در در رُلڻ. ڏڪا ڪائڻ. دربدر ٽيڻ.

پُٽَڪو: ذ. آهستي ڳالهاءِ- پُڪو.

پُٽُو: ص. بيوقوف- پُوڪ.

پُٽَڪا ڪم ڪرڻ: اجايا ڪم ڪرڻ. نقصان جهڙا ڪم ڪرڻ.

پَٽُون: ذ. مشهور زهري جيت- وِڇُون.

پَپُ: ص. پوڙهو جهور- ڪراڙو.

پَپو: ص. ڏندن ڀڳل- پڏو.

پَچَ: ث. پاچ- پاڇَڙ. ٽاهه. ڏوڙ ڏڪ. اجائي تڪڙ.

پَچ پچان: ث. ڏڪ ڏوڙ.

پچ ڏُڪَ: ث. ڏوڙ ڏڪ. ڪوشش.

پَچائِڻُ: م. ڏوڙائڻ. ڏوڙ ۾ وهٽ پچائڻ. شڪست ڏيئي پنتي هٽائڻ. برغلائي ڪٽي وڃڻ (پرائي عورت).

پچائِڻُ: م. پسائڻ. آلو ڪرڻ.

پَجَنُ: ذ (سن. پَجنَ) ڏرمي پاٺ پوڃا جو گيت (جيڪو ڏيوتائن جي ساراهه ۾ هجي).

Gul Hayat Institute

يڇن ياوُ: ذ. پاڻ پوڄا.

يَڇَنُ: م. ڊوڙ پائڻ. تکو ڊوڙڻ. يڇي وڃڻ. پٽ ڏيڻ (لڙائي ۾). يڇي پوڻ. ٽُڪر ٽيڻ.

يَڇٽو: ص. ياجوڪڙ. گوسڙُو. ڊڇٽو- ٺهٽو. پُني ڏيندڙ (جنگ ۾).

يڇَنُ: م. پَسڻ. نرم ٽيڻ. نرڻ (دل)، رات.

يُڇَنُ: م. سٽي ۾ رڌڻ (گوشت). نِڙڪڻ (ڦلڻ).

يَڇَ: ث. يڇڻ جو عمل. ڏاڍي مارَ. وَٽُ (نوڙيءَ کي).

يَڇَ ڏيڻ: ڏاڍي مار ڏيڻ- يڇَ ڪيڻ.

يَڇَ أَپَتَ: ث. رياضي ۾ ڪن انگن جي ضرب جو ننڍو عدد جنهن تي اهي انگ وندجي سگهجن.

يَڇائِڻُ: م. ٽُڪر ڪرائڻ. ٽوڙائڻ. ڪُليو ڪرائڻ (ريبو). مَڻائڻ (ريزگاري). وٽائڻ (رسو).

يَڇڪَڙِي: ث. خلاف ورزي- انحرافي (وعدي، اصول ۽ قاعدي جي). اٽڪ- رندڪ.

يَڇَ گهڙَ: ث. يڇي وري ٺاهڻ جو عمل. ڌاهه ڊوهه. ڳڻ ڳوت. جوڙجڪ.

يَڇَنُ: م (سن. يَنجن) ٽوڙڻ- ٽُڪر ڪرڻ. سَلڻ (ڳجهارت). حل ڪرڻ (حساب). اورانگهڻ (قاعدو).

يَڇِڻِي: ث. سَلِڻي (ڳجهارت). واٽ (حساب جي).

يَڇِي مارِڻِ: سخت شڪست ڏيڻ. اٽلائي پٽلائي مارڻ (مقابلي ۾).

يُڇَنُ: م. رڌڻ (گيهه ۾). گوشت وغيره کي گيهه ۽ مصالحي ۾ پڪو ڪرڻ. واريءَ ۾ پچائڻ (چٽا، مڪئي).

يُڇِڻِي: ث. گوشت پاڄي وغيره کي گيهه ۾ رڌڻ.

يُڇَ: ذ. وارن جو مُڇ- بُڇَ.

پِچائِڻُ: م. سَنڌ سَنڌ سان ملائڻ. ٻن هڪجهڙين شين جي پيٽ ڪرڻ.

پِچَنُ: م. ڊهڻ- سوڙهو ٽيڻ. ملي اچڻ- ٺهڪي اچڻ.

ڪِپُ. قابو ٽيڻ. پوريءَ طرح ڳنڍجڻ.

پِڏُ: ذ. سُڪل سڙيل گاهه يا آن. ٻُهه ٻُوسو. (ص) پُرائو- سڙيل.

پِڏِرِ: ث. چيلهه سان مليل جنگهه وارو هڏو- ڏاڪ.

پِڏو: ذ. ڏنڊ واهه يا ڪڙيي جو ترو. پُرائي واهه يا ڪڙيي جو سُڪل پيٽ- ڏورو.

پُڏو: ص. جنهن کي ڏند نه هجن. ڏندن ڀڳو- ڏڏو.

پُڏا ڪم: ذ. جڏا ڪم. بي فائدا ڪم. اونڌا ڪم.

پُڏِي: ث. جانيي جي ڏرين جا ٿُونڊ. ترن جي ٿُهي.

پَرَ: ث. ويم جا ڪوڙا سُورَ. آن پَرڻ جو عمل.

پَرَ پَرڻ: ڪوڙ هٽي برغلائڻ. ڪَن پرڻ.

پَرِ: ث. ڪَپُ- ڪَپرُ. ڪنارو- ڪنڊي. پاسو- طرف. ويجهائي.

پَرِ پاسي: ظ. ويجهو- پاسي ۾. اوسي پاسي.

پَرُ: ذ. زور- سَتُ. بَلُ. آڌر- ٽيڪ. مدد.

پَرُ سَهڻ: بار سهڻ. زور جهلڻ.

پَراءُ: ذ. مِٽي، واري، پَنجهُو وغيره (ڪَڏ کي پرڻ لاءِ). چارڻ (پاڻي جو). ڳوڻ وغيره پرڻ جو عمل.

پراءُ وجهڻ: هيٺاهين جاءِ کي مٽي وغيره سان پرڻ.

پَرائِڻُ: م. لٽائڻ (ڪڏ، ٽاڻ وغيره). وڻڻ (عيوض. ڏنڊ). ماپائڻ. (آن).

پَرتُ، پَرتُ: ذ. سُٽ يا پَٽ سان ڪپڙي تي گلڪاري (قسم: هُرمچ، پڳڙو، نوپيٽيو، مُڪو، چندڙ، چڪرو، ڪترو، ڦُل، بغدادي، مغيلي وغيره).

پَرتيارَ: ث. پرت پريندڙ عورت.

پرَتو: ذ. واڳڻ، پٽاٽي وغيره کي چُلهه جي ڪِر ۾ پچائي چِٽي ٺاهيل چٽٽي- بورٽو.

پَرتُو: ص. پَريل. بار سان لڏيل.

پَرتِي: ث. پَرڻ جو عمل. پَراءُ. آڌري. داخلا (فوج،

پوليس يا ڪنهن ڪارخاني ۾).
پَرتي ڪرڻ: ڪورڪي اصطلاح ۾ تاجيءَ کي هڪ هڪ تند ڪري اوزار ۽ ٽڻيءَ مان لنگهائڻ.
پُرتُ: ذ. گاه ۽ ول جو هڪ قسم. (ص) ڪاٿو.
پُرڳُ: مر. جهت پٽ ڪائي ڪپائڻ. ڏندن سان پورڻ.
پَرپَ: ث. آنّ يا دائن واري ڪنهن به جنس جي پَرڻ يا مَڻ جو عمل. تڪ تور- ويچار.
پَرپُور: ص. چڱيءَ طرح سان پريل. مڪمل.
پَرجَنُ: مر. پرپور ٿيڻ. گندگيءَ وغيره ۾ لِڇجڻ. ڀاڄجڻ (ڪاڏي يا پٽسي ۾). سهڪڻ (گهوڙو).
پرجي اچڻ: پُڄي اچڻ (وقت). پڄي اچڻ (حساب). جڙهي اچڻ (ڪڪر). تري اچڻ (خيال).
پرَجهَلو: ذ. آڌار- ٽيڪ. سهارو. ڏيڻ. حمايتي.
پَرڙاٽُ: ذ. پکيءَ جي اُڏامڻ جو زورائتو آواز.
پُرڪَتُ، پُرڪُتُ: ذ. ڪائين جا سنها چينيا- پُراڻي لوڙهي جون ڪائيون (جيڪي باهه ٻارڻ ۾ ڪم اچن).
پرڪُٽي: ث (سن) پِرُون.
پَرڪَڻِ: ث. ڏڪڻ- اولهه جي هوا (اونهاري ۾ لڳي).
پرڪو: ذ. ٽاڪو- وقت. مهل. پيرو- دفعو- گهمرو.
پَرَمُ: ذ. پَت- ساک. لڄ- شرم. آبرو. ننگ ناموس.
پرمُ: ذ (سن) وهم- وسوسو. شڪ.
پرمائِنُ: مر. حرصائڻ- لالچائڻ. ويساهڻ. پريائڻ. پرچائڻ- ريجهائڻ.
پَرَنُ، پَرِنُ: مر (سن) خالي (جاءِ، ڪڏ، ٽانءَ وغيره) پُر ڪرڻ. پيٽ ۾ وجهڻ (ڪاڏو). مَڻڻ (آنّ). لٽڙڻ (گند سان). ڪٽڻ (قدم). ادائگي ڪرڻ (رقم جي). وجهڻ (ڪارتوس). ڏيڻ (دِل. ڏنڊ). پڙڪائڻ. پرت ڪرڻ.
پَري وڃائڻ: دهل يا ڪنهن ساز کي پوريءَ طرح وڄائڻ.
پِرَنُ: مر (سن) تِرڻ. موٽڻ- ورڻ. ڦيرو. پيرو ڪرڻ.
پُرَنُ: مر. پور ٿيڻ. ڏِري ڏرا ٿيڻ. خرچ ڪرڻ.
پَرڻو: ذ. ڪورين جي اصطلاح ۾ تاجيءَ جي بابينَ ۾ پوندڙ نَڙو. جِنّ پيل ماڻهو جو آستان (جتي هو ويهي اڳڪٿيون ڪري).
پَرڻو وجهائڻ: لڳت واري ماڻهو تي سَرود يا جاڳر وجهائڻ. قسمت جو حال معلوم ڪرڻ.
پِرڻو: ذ. هَني جو مُنيو. پاڪڙي جي چوٽي.
پُرڻو: ذ. سنهڙن پنن وارو پاڻيءَ جو گاهه (مڇي ڪائي).
پِرِڻي: ث. قِرڻي- چرخي. پَوٽي.
پَروَڻو: ذ. ٽوري وڏي پري (گاهه، ڪائين وغيره جي جا مٽي تي ڪٽجي). (ث. پَروڻي).
پِروڻو: ذ. پِرُونءَ وارو هڏو. ٽُلهو پِرُون.
پَروَسو: ذ. اعتبار. ڏيڻ. سانگو. پت- ساک. آسرو.
پِرُون: ذ. (سن) اک جي مٽان ڪمان وانگر وار.
پَرِي: ث. ڪائين. گاهه. آنّ وغيره جي وڏي پروٽي (جا مٽي تي ڪٽجي). وڏي هَڙ جو هوجو. مٽي جو بار.
پَري مزوري: ث. پورهيو پنڊ. مزوري وارو پورهيو. گذران جيترو پورهيو.
پَريا مَهينا: ذ. (عورت کي) بار جمڻ جا پُورا مهينا.
پَريَلُ: پُر ٿيل. تار ٿيل (ٽانءَ، واهه وغيره). (ظ) بدن ۾ تلهو متارو. سکيو سائو (گهر).
پَزُ: ص. آزمودگار- تجربيڪار. قابل. ماهر. سورهيه.
پَزائِنُ: مر. همت ڏيارڻ. مدد ڪرڻ. سات ڏيڻ.
پِزائِنُ: مر. گڏائڻ. مِلائڻ. ملاقات ڪرائڻ.
پَزُ پانگُ: ص. غيرآباد- ويران. برباد.
پَزڪائِنُ: مر. هوا سان باهه کي تيز ڪرڻ. مچ مچائڻ. ڪاوڙائڻ. برغلائڻ.
پَزڪَنُ: مر. پَزڪا ڪري ٻرڻ (باهه). پڙڪو ڪائي اُڏامڻ.
پڙڪو: ذ. باهه جو پيڙ. جوش. اُڇل (پکيءَ جي).

چرڪ. (ث، يَڑڪي).
يَڑگ: ذ. باهه جو ٻيڙ- مَچُ. اُلي جو شُهائو. جِيِي. (ص) ٻڑ- هوشيار.
يڑَهُ: م. ٻيڑو ٿيڻ- ملڻ- گڏجڻ. پچڻ- ٺهڪي اچڻ.
يڑو: ذ. وڏو درو. پُراڻي ٽنڊ (شهر، قلعي، مقام، جاءِ) جو درو. ڳنڍ (سُٽ جي تند ۾). (ث، يڑِي).
يڑوت: ث. ڪسب جي ڪمائي- ڪُٽڀو- ياڑ.
يڑوو: ذ. يڑوت ڪندڙ، ڪُٽڻ، دَلو، ڏُوتو، بد پيشي واري ڪمائي تي گذر ڪندڙ. (ث، يَڑوِي).
يسمر: ث (سن. يسمن) رک- چار- ڦلهيار- ٻيُوت.
يسمر ٿيڻ: سڙي رک ٿيڻ.
يڪَ: ثَ. وڏي واهه يا درياءَ جي ڪپر واري ٻيڑ (جا پاڻيءَ جي ڪاڌ سبب ڪِري). ڪنڊي- ڪپر- يَر.
يُڪائڻُ: م. زور سان هڻڻ. ٺهڪائڻ.
يُڪَ ڳنگهِ: ث. سُڪي ڳنگهه (جنهن ۾ بلغم نه اُترِي).
يَڪلڻُ: م. يَرڻ (منِيءَ ۾). لوٿڻ.
يُڪو: ذ. يورُ- ٽُڪر. ذرو.
يُڪا ٿيڻ: ذرا ذرا ٿيڻ- پور پور ٿيڻ.
يڪوڙِڻُ: م. ٻن شين جي وچ ۾ آڱي ڇڀڻ. ڇيپائڻ. ٻيڪڙ ۾ آڱي ڇاڻڻ.
يَڳتِ: ث. يڳتي. پوڄا جا يڄن ياوَ. راڳ ناچ جي هڪ خاص مجلس (جنهن ۾ يَڳت نچن ڳائين).
يَڳتِ وجهڻ: مانهن کي گڏ ڪرڻ. تماشو لڳائڻ.
يَڳتُ: ص. يڳتي ڪندڙ. پوجاري. بندگيءَ جا يڄن ڳائيندڙ. سادي سياءُوارو.
يُڳتَرَ: ث. ڪُتِ ۽ مچر.
يَڳتِي: ث. هڪ ڏڻيءَ جي بندگي ڪرڻ وارو عقيدو. ڏرمي يڄن يا راڳ.
يڳڙا: ذ. يڳل چٽا.
يڳڙو: ذ. يڳل چٽو. پرت جو هڪ نمونو.
يڳڙو ۽ ڪاروُن: هڪ جهڙي ورهاست. ورهاست ۾ هڪجهڙو حصو.
يَڳل: ص. (پر يگ، سن. پنج) ٽُنل. حل ٽيل (حساب، ڳجهارت). يڄي ويل.
يڳل: ص. پُسيل- آلو.
يُڳل: ص. گيهه ۾ رڌل. يُڄٹي ڏنل.
يڳوان: ص. گيڙوءَ رَتا ڪپڙا (جوڳي فقير پائين).
يَڳوانُ: ذ (سن) ڏڻي. ايشور- مالڪ.
يڳي: ث. منڊن جون رڌل ڪريون- ڏڏڙي.
يَلَ: ص. تمام يَلي (گهوڙي). يَلي - سُٽي.
يَلِ: ظ (ف.بلي) يَلي- خوشيءَ سان.
يَلُ: ص. سُٽو. تمام يلو (گهوڙو، اُٺ). تکو (وهٽ). زمين جو يليءَ پوک وارو زور. نفعو. فائدو. اثر.
يَل ڪُليرو: ص. پهلوان- سورهيه.
يلَ: ث. اها مينهن جنهن جا سِگ هيٺ تي وريل هجن.
يُلَ: ث. چُڪ- غلطي. خطا. پولو.
يَلا ياڻي: ث. هاڪ ڏاڪ. نالو ناموس.
يَلان يَلِي: ث. يليءَ کان به يَلي. اوج. ترقي. ڪماليت.
يَلارو: ص. يلائي ڪندڙ، بزرگ- نيڪ. سڳورو. (ث. يلارِي).
يَلاوَڻو: ص. ڪنهن واپاري طرفان ڏيساور ۾ مال خريد ڪندڙ ۽ وڪٽندڙ. آڏتيو، گماشتو.
يَلائِڻُ: م. يلائي ڪرڻ. پاڻ موڪڻ.
يُلائِڻُ: م. منجهائڻ. گمراهه ڪرڻ. ويساهڻ. ينيلائڻ. وسارڻ.
يَلائي: ث. بهتري- چڱائي. مهرباني. نيڪي. احسان-

Gul Hayat Institute

تورو.

يُلجَنُ: م. مُنجهن. گمراه ٿين. غلطي ڪرڻ. ينيلجن. وسرڻ.

يِلڙو: ص. ڦلهڙو. ڪومايل (مُنهن). ڪُنڀرو.

يَلسَرو: ذ. يلي‌پوک وارو زمين ٽڪر.

يُلڪارَ: ث. گمراهي- مُونجهه. خوف. ڊهڪاءُ. سختي. مصيبت.

يَلمانسُ: ذ. چڱو ماڻهو. سکر ماڻهو. شريف ماڻهو. نيڪ شخص.

يُلنامو: ذ. چُڪن جي ياداشت (جا ڪتاب جي پڇاڙيءَ ۾ شامل ڪجي).

يُلڻُ: م. يلجڻ،منجهڻ. يُل ڪرڻ- غلطي ڪرڻ. وسرڻ. ينيلجڻ.

يَلو: ص. چڱو- سٺو. نيڪ- يلارو. سٺو سهڻو. سکر (ماڻهو). ٽِڪو (وهٽ). (ث.يَلِي).

يَلو يَلو: ندا. واه واه! آفرين! (تحسين توڙي تنبيهه خاطر هي الفاظ ڪم اچن).

يَلو سُونهارو: ذ. قُرآن شريف.

يلو ڪم: چڱو خير جهڙو ڪم.

يَلو ميان!: ڪافي ڀڻڻ ۾ پراڻ لاءِ ڪم ايندڙ لفظ.

يِلو: ص. ڦلهڙو- يلڙو. دنل- هيسيل. ڪُنڀرو (مُنهن).

يَلوڙُ: ص. پنڊ جو ٽڪو (وهٽ).

يَلي، يَلِين: ظ (ف. بلي) يل- بيشڪ. سدا. پَڪ.

يَلِي آئين: مرحباڻي جملو. جيءَ آئين- نِڇ آئين.

يَلي: ث. يلائي- چڱائي- مهرباني. (ص) چڱي- سٺي. گهڻي ڪير واري (ڳٺون، مينهن، ٻڪري).

يَلِيءَ يَتِ: ظ. چڱيءَ ريت- چڱيءَ طرح.

يَلِي ڪرڻ: چڱائي ڪرڻ. يڪي جو. ڪم ڪرڻ.

يَلِيارَ: ث. يَلِي زمين. زور واري زمين.

يَلِيڪارَ: ث. خوش ڪيڪار- آڏر ياءُ - مرحبا.

يَنَ: ذ. اڳاڻي ڪنڊ شهر جا پراڻا آثار- ڪنڊر.

يَنُ: ذ. وڏو جارُ (مڇي ڦاسائڻ لاءِ)- رَڇُ.

يِنيءَ: ث. تمام گهڻي اوندهه- گُهُپ اندارو.

يَنيا: ص. سُٺا ڪارا (وار). گهاٽا ڪارا (وار). ڪارا گهنڊيدار (وار).

يَنِيَتُ: ذ. وڏو مَڇُ- يَيَرُ. (ص) بيوقوف.

يِنِيرڪو، يِنِيراڪو: ذ. اوائلي پريات وارو وقت (جنهن ۾ اڃان ڪجهه اوندهه هجي). وڏي پريات.

ينيلائنُ: م. برغلائڻ. گمراه ڪرڻ. ويساهڻ.

يَنِيلجَنُ: م. يلجڻ. گمراه ٿيڻ. ويساهجڻ. بتلجڻ.

يَنِيو: ص. ڪارو گهنڊيدار (وار). سهڻو. (ث.يَنِيي) .

يَنِيي ڏاڙهي: ث. سهڻي ڪاري ڏاڙهي.

يَنِيُو: ص. حيران،عجب ۾ پيل- وايون بتال. بيوقوف.

يَنِيُورِي، يُنِيُورِي: ث. برسات جي موسم ۾ پيدا ٿيندڙ هڪ قسم جو اُڏامندڙ سهڻو جيت. (ص) سهڻي (عورت). سهڻي ويس واري (عورت). ڪم ڪار ۾ تيز (عورت). هير جي سُڪل پلڙي مان ناهيل ڦرڻي.

يَنِيولَ: ث. عشق جي مستي. محبت جي چريائي.

يَنِيولجنُ: م. ڏسو "ينيلجڻ".

يَنجهُو: ذ. سُڪي مِٽي. ڪوٽيل مٽي (جيڪا پرائي ۾ ڪم اچي). پوک کي پاڻي ڏيڻ کان اڳ واري کيڙي. پوک کي پهريون ڏنل پاڻي.

يِنجهَرُ يِنجهُرَ: ذ. اک جي پِنبٽي. جِنيَرَ. اک ۾ پيل مِٽيءَ جو ذرو.

يَنڊُ: ص. يَتُ. ڀڻائي وڃائي خيرات وندڙ مڱڻهار. ڳِڪَ- مَجَڏُ. (ث. يَندِي).

يَندِي ہڏُ: مسلسل ڪُهر ڪندو رهڻ. ڳِڪَ تي پوڻ- مَجڏ تي لڳڻ. گهُپي ڪرڻ.

Gul Hayat Institute

پِنڊُ: ذ. مٽيءَ جو وڏو پِتَرُ.
پَنڊارُ: ذ (سن) سيڊي سامان ۽ ٽانوَن رکڻ جي جاءِ- توشا خانو.
پَنڊارو: ذ. خيرات خاني يا مندر سان شامل بَڻي لنگر- پانڊارو.
پَنڊاري: ص. پنڊار سنياليندڙ- سيڊي سامان جو رکوالو. لنگر خاني جو بورچي.
پَنڊاري، پَنڊالڙي: ث. پٽسن گڏ ڪرڻ لاءِ پِت ۾ ٺهيل ڪُنڊِي.
پَنڊَڻُ: ذ. پِٽڪو. روج راڙو.
پَنڊِي: ث. "پَنڊ" وارو ڪم. گهپي.
پنڊي پاڻ: "پنڊ" وانگر نہ چڏڻ. وري وري چوڻ. ڪلڪل مچائڻ. چنبڙي پوڻ.
پَنگَ: ث (سن. پنگا: ف. بنگ؛ع. بَنج) مشهور نشيدار ٻُوٽي (جيڪا ڏنڊي ڪوندي ۾ گهوٽي نشي لاءِ پين). گهوٽيل پنگ.
پَنگورو، پَنگِي: ص. پنگ پيئندڙ.
پُنگُ: ذ. چوري ٽي ويل چوپائي مال چوري ٽيل شيءِ جي موٽائڻ جو معاوضو- ڪُرِي.
پَنگِي: ص. حلال خور (جو ڪاڪوس وغيره جي صفائي ڪري). (ث. پنگُ، پنگيائي).
پِنَلُ: ظ. پُسيل- آلو.
پَنَڻُ: ذ. پِٽڪو- ماتام. روج راڙو.
پَنواڻِي: ث. مٽي جي ٺيري.
پُڀاڻُ: ذ. پٽڪو- جهيڙو آواز.
پُڀِ پُڀِ: ث. چپن ۾ آهستي ڳالهاءِ. پُڪات.
پُڀِ جهُڀِ: ث. پُڪات. جهيڙو ڳالهاءِ.
پُڪَ: ث. پُڪو. آهستي ڳالهاءِ.
پُڪاتُ: ذ. جهيڙو آواز- پُڪو.
پُڪو: ذ. جهيڙو آواز. ٽورو ۽ آهستي ڳالهاءِ.
پُڳُ: ۾. هلڻ. گهمڻ. پِٽڪڻ- رُلڻ.
پَڏُ، پَڏ: ذ (سن.پَيَ) ڊپ- خوف. انديشو.
پَڏائتو: ص. ڊپ وارو- پيانڪ- خوفائتو.
پوپَر: ث. پورا ٽيل شيءِ جو چُورو- پورِ.
پُوتُ: ذ (سن) هڪ پوائتي خيالي هستي (جنُ، ديو، شر). مٿل ماڻهو جو ڊيجاريندڙ روح (خيالي صورت).
پوتارُ: ذ. آقا- سائين- مالڪ. وڏيرو. معزز. جيڪب آباد، سکر ۽ لاڙڪاڻي ضلعي جي قومي سردار، وڏيري يا سکر ماڻهو لاءِ استعمال ٿيندڙ خطاب.
پُوتاڙَڻُ: ۾. جِنَ پوت جي لڳت جو حساب ٿيڻ. بتال ٿيڻ. حواس خطا ٿيڻ. بدحواسي ۾ چتو ٿيڻ- ڪاوڙجڻ.
پُوتاڙِيَلُ: ص. بتال- بدحواس. چِتو. پُورالو.
پوپَ: ث. پوڙهي زال.
پوپو: ذ. جِنُ ڪڍڻ لاءِ ٽوٽا ٽيٽا ڪندڙ. پاڙهيٽو- جادو ٽوٽا ڪندڙ. (ث. پوپي).
پوچَنُ: ذ (سن) ڪاچ- ڪاڌو.
پوڌ: ث. تمام پوڙهي عورت.
پورِ: ث. پورا ٽيل شيءِ جو چُورو- پوپر.
پورُ: ذ. پورو- ٽڪرو. ڳيو (مانيءَ جو).
پورَ پورَ: ذ. ٽڪرا ٽڪرا- ڳيا ڳيا.
پُورِ: ث. اڇي رنگ جي پُوري مينهن.
پورائِي، پورِڙائي: ث. سادگي- اڻ ڄاڻائي.
پورڙو: ص. اڻوجهه- ٻالو پولو- سادو سودو. عقل جو گهٽ- موڳو. (ث. پوري).
پُورَلُ: ص. پوري رنگ وارو- ڳورو. حسين- سهڻو. معشوق. (ث. پُورَلِ).
پورَڻُ: ۾. پورا پورا ڪرڻ. چُورو ڪرڻ- ڪُٽو ڪرڻ.

Gul Hayat Institute

پورُ: ص. پُرندڙ- پُرٽو.

پورو: ذ. ٽُڪر. ڳيو (ماني جو). ذرو. چرخو- ايٽ. ڳجهه- راز.

پورو پڇڻ: پرولي سلڻ. راز ظاهر ڪرڻ.

پُورو: ص. اڇو- سفيد- ڳورو. اڇي چمڙي وارو (ماڻهو). گورو (انگريز). حسين- سهڻو (ث. پُورِي).

پورِي: ث. مشهور پکي- بُلبل. چُوري- ڪُٽِي. (ص) اڌوجهه. وسوڙل. موڳي.

پُورِي: ث. اڇي رنگ تي مائل- ڳوري. انگريز عورت- مندم. چِيني ۽ جي ڪُڏي- ڊالي. اڇي رنگ جي مينهن.

پُوش: ص. وحشي. بُوزان. جهنگلي.

پُوڪ: ذ. سائي بصر جي وچ ۾ (ڪُل جهلڻ لاءِ) گول ڏانڊي. (ص) احمق- بيوقوف.

پُوڪَر: ث. چپن جو آواز.

پوگ: ذ. چرچو- مسخري. تماشو.

پوڳائي: ص. چرچائي- مسخرو.

پوڳي: ص. پوڳيندڙ. جيءَ کي جفا ڏيندڙ.

پوڳيڙي: ص. پڳڙا پُجندڙ.

پوڳِڻُ، پوڳِڻ: م. سهڻ. مِلڻ (خراب ڪم جو نتيجو). لوڙڻ.

پوڳهڙو: ذ. گيهه ۾ ڪڪ. ڪوئر. بادامين. مصري وغيره مان ٺهيل خوراڪ. پُڳل ڪاڏو.

پول: ذ (پرا. پُلّ) پُل چُڪ. غلطي. ويسر. گمان.

پولڙو: ذ. مشهور جهنگلي جانور (ث. پولڙي).

پولڙو بنائڻ: بيوقوف بنائڻ. پولڙي وانگر نچائڻ.

پولو، پولُو: ذ. پولڙو. (ث. پولِي).

پولو: ذ. پل چُڪ- غلطي. رولو (ليکي ۾). گمان. وهم.

پولِي: ث. اڇي رنگ جي مينهن (اڪيون شيريون).

پُومِيو: ص. پُونءِ جو رهاڪو. سُونهون- واقف.

پُون، پُونءِ: ث (سن. پُوم) زمين- ڌرتي. ايراضي. مٽي- خاڪ. ماڳ.

پُونيارُو: ذ.واريل پٽ جو پاڙو. پَٽ جي مسواڙ.

پُونيَٽ: ذ. ڦڙڪي يا لاٽون جو. زور سان ڦرڻ جو آواز.

پُون پُون: ث. مڪين. مڇرن. ڏينئُن وغيره جيڏن جي اُڏامڻ جو اواز.

پُونترو: ذ. ماحول- وايو مندل.

پُوندِ: ث. مادي سُوئر.

پُوندِيو: ذ. هٿ جون پنجئي آڱريون کولي مُنهن سامهون جهلڻ (بيعزتي ۽ نفرت جي نشاني)- بُجو.

پَوَنر: ذ. اُڏامندڙ ڪارو جيت (ڪُلن متان پيرا ڏئي، سُڪل ڪاٺ کي سوراخ ڪري کائي).

پَوَنرڪَلِي: ث. ٻارن جي لڏڻ لاءِ ڦيري واري پينگهه- چيڪلو. ڪُٽي. ڪُڙ وغيره جي پير يا ڳچيءَ ۾ ٻڌڻ لاءِ لوهي چلي واري رسي.

پَوَنرِي: ث. ڦيري- پنواٽي. سوادءِ- خفقان. مغز ۾ وڏائي وارو واءُ. نراڙ تي وارن جي گول گهنڊي.

پَوَنري ڪاڏو: ص. خفقاني- سودائي. مغرور.

پُونڙوڙ: ز. ڪُنبيءَ جو هڪ قسم.

پَوَنڪَ: ث. ڪُتي جي بَهُڪ. اجائي يخي.

پَوَنڪَڻُ: م. ڪُتي جو بَهڻ- پَوَن پوَن ڪرڻ. زور سان اهِ وٺندو ڳالهائڻ- بَڪڻ.

پُونگِري: ث. تماڪ چِکڻ لاءِ ڪر جي سُلفي.

پُونگو: ذ (ف. پُنگه) ڪچو ڪڪائون گهر. جُهڪو- جُهوپو. (ث. پُونگي).

پُوڻِ، پُوڻِي: ث. ڦِرڻي- گرڻي (جنهن جي متان ورت چاڙهي ڪوهه مان پاڻي ڪڍجي)- چرخي.

پي: حرف جملو. به- پڻ.

پَيانَکُ: ص. ڊيڄاريندڙ- خوفائتو- هَيبتناک.
پيتِ: ث. خصلت- طَرِءِ - عادت. روش- چال.
پِيتِي: ث. لالچ- لب. کاڌي وغيره جي شيءِ (جا بلبل کي ڏيکاري هرکائجي). لالچائيندڙ لقمو.
پيتَ: ث. مشابهت- هڪجهڙائي..برابري. مقابلو. قرباني- نذرانو.
پيتا: ث. نذرانو- ڏکڻا.
پِينُ، پِيڻُ: م. پيت ڪرڻ- مشابهت ڪرڻ. برابري ڪرڻ. چڪاسڻ. ملائڻ- ٽهڪائڻ. پرکڻ. تفاوت لهڻ. زيارت ڪرڻ. پيتا ڏيڻ. نذرانو ڏيڻ.
پيٹُو: ص. پڙوو- دلو.
پيچ: ث. پِڇڻ- آلاڻ. رات جو اهو حصو جنهن ۾ ماڪ سبب ٽڏڪار محسوس ٿئي. اسر جو وقت- پريات.
پيچ پني: ث. پرهه ٿئي جو وقت- پنل رات.
پيچ مولَ: ندا. اي مولا سائين مِينهن کي موڪل.
پيچَ: ث. پيٽ- برابري. هڪجهڙائي.
پيچِي: ص. پڇي ايندڙ (ساڻي). ساڻي- ڏوڙي (راند ۾).
پيدُ: ذ (سن) انت- راز- ڳجهه. فرق. ٻيائي. ويڇو.
پيدِي: ص. رازدان. حال محرم. ڳجهه کان واقف.
پيڏِي: ث. ڪَرائِي جو ٻاهر نڪتل هڏو. پير جي مُريي جو هڏو.
پيڏي هڻڻ: تور ۾ ساهمِيءَ جي ڪاني سان ڪرائي لائڻ (جئن ڪانو متي ڪجي ۽ شيءِ گهٽ ٿري). تور ۾ نگي ڪرڻ. وهنوار ۾ ڪپت ڪرڻ.
پيرِ: ث. ٽامي جو وڏو نفارو (جيڪو درگاهن تي نوبت وڄائڻ جي ڪم اچي).
پير تي ڏڻڪو: نفاري جي چوٽ تي اعلان. جنگ جو جاڻُ.
پيرُ: ذ. وَرُ- ڦيرو. پٽڪي جو ورُ. ڪُن جو ڦيرو. نمونو- ٻول.
پيرَمُ: ذ (سن. پرَم) ايٽ- چرخو. (ف) سوتي يا ريشمي ڪپڙي جو هڪ قسم.
پيرَڻُ، پيرِڻُ: م (سن. پرم) ڦيرڻ- گهمائڻ (چرخو). ورائي کو ڪم ڪرڻ.
پيرو: ذ. ڦيرو- چڪر. دفعو- گهمرو. وارو.
پيرو ڏيڻ: ملاقات لاءِ وري اچڻ. دور ڪرڻ (سبق جو). ياد ڪرڻ لاءِ وري وري پڙهڻ.
پيروِي: ث. هڪ راڳڻيءَ جو نالو
پِيڙَ: ث. پِڪوڙ- چِپَ. سوڙهه. ماڻهن جو هجوم- ميڙ. گپا گيهه.
پيڙَڻُ، پيڙِڻُ: م. زور سان بند ڪرڻ (مُٺ، دروازو وغيره). پچائڻ. سوڙهو ڪرڻ. گهُٽڻ. سختي ڪرڻ. سيڪت ڏيڻ.
پيڙو: ظ. گڏ- ساڻ. همراه- ٻِٽ. لاڳو. (ث. پيڙي).
پيڙو ڪرڻ: گڏ ڪرڻ- ساڻ ڪرڻ. ويجهو ڪرڻ. پاڻ سان همراه ڪرڻ.
پيڙو: ذ. زور سان دٻاءُ. اشڪنجو.
پيڙو چاڙهڻ: دٻاءُ وجهڻ. آکيڙو. سختي ڪرڻ.
پِيڙوُن: ث. هٿن جا زور (ٽڪ لاهڻ لاءِ ٽنگن ۽ ٻانهن کي مُڙيون هڻڻ).
پِڪوڙَ: ث. بن پاسن جو دٻاءُ- ٻه طرفي چِپَ.
پيلَ: ث. چوپائِي مال جي پوک ۾ ڪاڌ ۽ لتاڙ. ٻنيءَ ۾ بنا روڪ جي مال جو عام جام چرڻ- پيلاڙو.
پيل ڪرائڻ: ٻنيءَ ۾ مال ڇڏي پوک زيان ڪرائڻ.
پيلاڙو: ذ. اُها پوک جا فصل ڪٽڻ بعد مال جي چَرڻ لاءِ ڇڏيل هجي. اهو باغ جنهن مان ميوو پٽڻ بعد رهيل ميوي کي پٽڻ جي موڪل هجي.

Gul Hayat Institute

پيلڻ: م. جانورن جو فصل کي کائي نقصان پهچائڻ. فصل کائڻ ۽ لتاراڙڻ. ملک پيرن هيٺان کيڏڻ.

پيلو: ص (سن. پيل) اڻ پکو- کچو. آنکو (ٽاڻ).

پيمُ: ذ. ڊپ- خوف. لشکر- حملو. کام- شهتير. پهلوان. سگهارو.

پينيا: ذ. ميڙ (مکين جا).

پيندي: ث. مٽي تي نراڙ وٽان ٻڌڻ لاءِ کپڙي جي پٽي (خصوصا مٽي ۾ تيل وجهڻ يا کيس لائڻ بعد). وارن جي حفاظ لاءِ رومال يا کپڙي ٽکر مٽي تي ٻڌڻ. اُها ڳنڍ جا رنگريز کپڙي رڱڻ وقت ڏين (جئن انهي هنڌ رڱ نه چڙهي). ٻانڊڻي جي چٽ لاءِ سڳي سان ٻڌل ڳنڍ. پاڇي۽ جو قسم- کاٽ توري.

پَيَنَر: ث. آديون- پيٽون.

پَينگَ: ث. اُجاڙ- سُڃ- ويراني.

پينگِيو: ص. سُڃو. سکڻو. کنگال.

پيڻ: ث. آدِي. جيڏي- سرتي.

پيڻِويو، پيڻايو: ص. پيڻ جو مڙس.

پيڻِي: ث (سن. پونيـ) جاءِ- ٽاڪُ. زمين- پُوڻ۽. ماڳ- مڪان. حَد. ڪنڊي. وسيلو.

پُيو: ذ. ڊول- ڊنگ. پيد- ڳجهه.

ٽ

ٽ: ث (ع.ف) سنڌي الف - ب جو پنجون اکر. اُچار "تي". ابجد موجب عدد (۴۰۰).

ٽ: ذ . گرامر موجب اسم، فعل، صفت، ظرف ۽ حرف جر تفسير ڏيڪاريندڙ حرف.

ٽ ٻ: حرف جملو. تنهن هوندي ٻ - تڏهن ٻ.

ٽابُ: ذ (ف) روشني. چمڪو. جلوو. تپت. دهشت. داب دڙڪو. مجال - طاقت.

ٽاباڻي: ث. روشني. چمڪو. نُور. جلوو.

ٽابدار: ص. چمڪندڙ. روشن. پيچدار.

ٽابان: ص. برباد. اُجڙ.

ٽابَش، ٽاپَش ث (ف) گرمي - تاءُ. ڪاوڙ. حشمت.

ٽابعُ: ص. (ع)فرمانبردار. مطيع. معتقد. پوئلڳ. هٽ هيٺ - حڪم ۾. ماتحت.

ٽابعدار: ص. حڪم جي پيروي ڪندڙ - فرمانبردار.

ٽابعداري: ث . اطاعت. فرمانبرداري. حڪم مڃڻ.

ٽابِندَه: ص (ف) روشن - چمڪندڙ.

ٽابُوتُ: ذ (ع) لاش رکڻ جي صندوق. مصنوعي تربت (جا حضرت امام حسين جي شهادت جي يادگيريءَ ۾ عاشورن ۾ گهمائيندا آهن)- تعزيو.

ٽابِينو: ذ (ع) تابعداري - فرمانبرداري.

ٽابيني ۾ بيهڻ: خدمت چاڪريءَ ۾ بيهڻ.

ٽاتِ: ث. پرورش. پرگهور - سنيال. پچار- اڻ ٽڻ.

ٽاتِ پوڻ: طلب ٽيڻ. ڳچيءَ ۾ پوڻ.

ٽاتِپَرچُ: ذ (سن) مطلب - معني. اختصار - تَتُ. وچور.

ٽاتَڻُ: م (ع. طاعه) سنيالڻ - پرگهور لهڻ. پالڻ - نپائڻ. ڪارائي پياري وڌو ڪرڻ.

ٽاثُر: ذ (ع) اثر. (جمع - تاثرات)

ٽاثِيرُ: ذ (ع) اثر. خاصيت. ڪيميائي رد عمل.

ٽاپِلو: ذ. ويڪري مُنهن وارو هنڌو.

ٽاجُ: ذ (ع.ف) بادشاهي دستار - جَتُ - مُنگهٽ. ڪُلاه (صوفين جو اصطلاح). پکيءَ جي چوٽي- موڙُ.

ٽاجپوشي: ث. بادشاهه کي تاج ڏيڪائڻ جي رسم.

Gul Hayat Institute

تاجِدارُ: ص. تاج وارو. بادشاهه. پڳدارُ.
تاجِرُ: ص. (ع) واپاري . سوداگر.
تاچِي: ث (ف.نانه) اٽاوت لاءِ ڊيگهه ۾ تندن جو پٽو (جنهن جي بر ۾ پيٽي جون تندون پون).
تاچِي پيٽُو: ذ. اٽاوت جي ڊيگهه ۽ بر واريون تندون.
تاجي ڪڍڻ: گهٽي اڇ وڇ ڪرڻ. ذري ذري اڇڻ.
تاخِير: ث (ع) دير. اوير.
تادِيبَ: ث (ع) ادبي سکيا. اصلاح- سنوار.
تاڏو: ص. ڏنگو - ٽِڏو. ترڇو. (ث. تاڏِي).
تارَ: ث. (ف) ڏاتوءَ جي سنهڙي تند. سُٽ پَٽ جي تند - ڏاڳو. ساز جي تند. سِڪ - لَڳ (محبت جي). يادگيري. تار وسيلي موڪيل پيغام - ٽيليگرام.
تار تار ڪرڻ: تندون تندون ڪرڻ (ڪپڙو). ليڑون ليڑون ڪرڻ.
تارڪَش: ذ. سون يا چاندي جي تار کي چڪي سنهڙو ڪڍڻ اوزار.
تار ڪَشِي: ث. پرت جو هڪ نمونو - چڪمدوزي (ڪپڙي ۾ تندن کي چڪي گل ٽل بنائڻ).
تارَ گهرُ: ذ. تار ذريعي پيغام موڪلڻ جو ادارو.
تارُ: ذ (ف) ماڻهوءَ جي متي يا قد کان اونهو (پاڻي). . پرپور (درياءَ وغيره). (سن) وجت جو ڳُر.
.**تار ترڻ:** اونهي اجهاڳ پاڻي مان ترڻ. مشڪل مان پار پوڻ. ڏکيو لانگهو لنگهڻ.
تار مَکانُ: ذ. ڳائڻ ۾ آواز ۽ آلاپ سان ساز جي همنوا وجت. سُرتار.
تاراج: ذ (ف) ٽُرلٽ. بربادي يا تباهي جي حالت. (ص) تباه - برباد. ويران.
تارازو: ذ. ساهميءَ جي پُڙ کي جهلڻ جو ڏورو (عام طرح پُڙ ۾ ٽي تارازا ٻڌن). لغڙ جي آنچيءَ ۾ ٻڌل ٽڪنبو ڏاڳو.
تارازِي: ث (ف. ترازُو) ساهمي.
تارِيچُ: ذ (سن. تاتپريه) پوتاميل. اختصار.
تارِڪُ: ص (ع) دنيا کي ترڪ ڪندڙ. الله لوڪ.
تارِڪ الدُّنيا: ص. جنهن دنيوي معاملات کي ترڪ ڪري ڇڏيو هجي. گوشه نشين.
تارَهُ، تارِهُ: ٿ (سن) پاڻي تي هلائڻ. پاڻيءَ مان پار اُڪارڻ. صاف ڪرڻ (انُ وغيره).
تارڻهارُ: ص. تاريندڙ. ٻڌڻ کان بچائيندڙ. پار اُڪاريندڙ (مصيبت مان). ڏاڻي تعالي.
تارِو: ذ (سن) چمڪندڙ آسماني جسم (هي جسم خود روشن آهي ۽ آسمان ۾ ٽمڪندو نظر ايندو آهي) - سِتارو - نجم. هڪ خيالي نحس تارو (جنهن لاءِ عام خيال ته جنهن طرف هوندو ان طرف وڃڻ سان نقصان ٿيندو). اڪ جو تارو.
تارا ٽمڪائڻ: اکيون ٽمڪائڻ (مايوسي مان). نماڻائي مان ڏسڻ.
تارا ڦوٽارهُ: ڪاوڙ مان ڏسڻ - اکيون ڪڍڻ. ڪاوڙ مان گهُور سان ڏسڻ.
تارو پُٽِيرو ٿيڻ: بخت جي ستاري جي پٽ ڏيڻ. بدبختي اچڻ.
تارُو: ص. جو پاڻي ۾ تري سگهي. تري جاڻندڙ.
تاروُن: ذ (سن. تالو) متي جي چوٽي وارو ۽ وات جو اندريون مغز وارو حصو.
تارُوڙو: ذ. پاڻيءَ جي متان تِڪو ترندڙ هڪ جيت.
تارِي: ث. پاڻيءَ ۾ ترڻ لاءِ ٻانهُن جو لاڙو. تَرڻ جو عمل. وسيلو. مدد - واهر.
تارِيءَ ڏيڻ: سهاري تي جيئڻ.
تارِيخَ: ث (ع.اَرَخَ) مهيني جو هڪ ڏينهن. ڏينهن -

Gul Hayat Institute

روز. مقرر ڏينهن. تِٿ. ماضيءَ جي واقعن جي ياداشت. ماضي جي گذريل واقعن بابت لکيل ڪتاب.

تاريخي يادگار: ذ. تاريخ سان واسطو رکندڙ آثار ۽ نشان. مشهور واقعي جي يادگيريءَ طور قائم ٿيل نشان.

تارِيڪ: ص (ف) اُونداهو.

تارَيڪي: ث (ف) اونداهي.

تاڙ: ث. نظرداري. چوڪسي. جانچ. گهُٽَ - اُبس.

ڪمي- ڪوٽ. ڪجيءَ جو وڻ.

تاڙُ: ذ. تاڙي (هٿن جي). جهيڙو (زالن جو).

تاڙُ ٽپو: ذ. زنانو جهيڙو. تاڙين سان ناچ. هنبوچي.

تاڙَڻُ ،تاڙِڻُ: م. تاڙڻ. جاچڻ - نظر ۾ رکڻ.

تاڙو: ذ تالو- ڪلف. تاڪائين در کي اندران ڪاٺ جي تاڙي.نار جي هڪ ڪائي (جا ڪاڇڻ جي جَهل جو ڪم ڏئي). پچاري جي پڇڻ جو مُهلڙو. پکيءَ جو هڪ قسم (مينهوڳيءَ جي مند ۾ ڏسبو آهي).

تاڙِي: ث (سن. تَلَ) هٿ تي هٿ هڻڻ جو عمل. ٻن هٿن جو ٽڪاءُ. در کي اندران بند ڪرڻ لاءِ ڪاٺ جي پَٽي. ڪجيءَ جو رس يا کير. ڪجيءَ جو گوشو.

تاڙيون وڄائڻ: خوشيءَ وچان يا شاباس ڏيڻ وقت تاڙيون وڄائڻ (خوار ڪرڻ وقت ٻه ٽوڪ طور تاڙيون وڄائيون آهن).

تازگِي: ث (ف) ساوڪ. تازائي. تَرِي- آلاڻِ.

تازو: ص (ف. تازه) سائو. سرسبز. سَجرُ. خوش چڱو ڀلو. (ث. تازِي)

تازو توانو: ص. چڱو ڀلو - نوبنو. تندرستُ.

تازِي: ذ (ع.ف) هڪ قسم جو عربي ڪهوڙو. هڪ قسم جو شڪاري ڪُتو. (ص) تکو ڊوڙندڙ .

تازِيانو: ذ (ف) چهبڪُ.

تاسَ: ث. اُڃ. چِڪَ - پاڙَ. اُڪير- سِڪَ. ٻاونجاهه پٽ جو مجموعو.

تاسِيارو: ص. اُڃايل. (ث تاسِيارِي).

تاسِيجَڻُ: م. اُڃائڻ.

تاسِيرو: ذ (ع. طاس) ڪَنجهي جو لسي تر وارو تراڪڙو وٽو.

تاسِيري: ث. ڪنجهي جي تراڪڙي وَٽِي.

تاسُفُ: ذ (ع) ڏُک - افسوس. پڇتاءَ - حسرت.

تاسِيرو: ص. پاسيرو. تِرڇو (ذَڪُ. وارُ).

تاسِيسَ: ث (ع) بنياد- پيڙهه.

تاڪَ: ث. ٽڪيل ويڪري مانيَ. وڏو چيٽو. تختو.

تاڪو: ذ. ڪاٺ جو ٽلهو تختو. هرلي يا نار جي هڪ ڪائي (اهو تختو جو چڪر جي وچ ۾ پيل هجي).

تاڪَ: ث. ٽڪڻ جو عمل - نظر. ڳولا - تلاش.

تاڪَڻُ،تاڪِڻُ: م. ٽڪڻ- جانچڻ. چِست ٻڌڻ. نظر رکڻ. هڪ ٽِڪ نهارڻ- ڪُهورڻ. ڳولڻ- تلاش ڪرڻ. (ع) طاق ڏيڻ. در بند ڪرڻ.

تاڪُو: ص. تاڪائو - ٽڪيندڙ. لوپي - طمعي. شڪار لاءِ واجهائيندڙ.

تاڪِي: ث (ع) دريءَ جو طاق. دري. تختي. ڪاٺي لاءِ زمين جي ماپيل پَٽي.تاس جو هڪ پتو. چمر جي ڏَبي (گيهه. تيل وجهڻ لاءِ).

تاڪِيد، تاڪِيدُ: ث (ع) حڪم - فرمان. ورجايل چوڻ - چتاءُ. تنبيهي هدايت.

تاڪِيد ڪرڻ: چتاءُ ڏيڻ. وري وري چئي زور وجهڻ. حڪم ڪرڻ.

تاڪِيو: ذ. ڪپڙي جو ٽانُ.

تاڪَ: ث. پڪي پختي آزمودگار عورت.

تاڪاپو: ذ. جياپو. گذران.آجهو.

تالُ: ذ (سن) ڳائڻ وڄائڻ جو وزن (سازن جي پوري

وجت سان). وجت (ساز جي). سازن جي لَئي. ناچ جا گُر. هٽن جا نات. مَکر. نخرو. کيڏ - ڏونگ.

تالَ پَخال: ذ. ناز نخرا. عذر بهانا.

تالُرُ: ص. تال کندڙ - نخريباز.

تالاپُ: ذ (ف) تلاءِ.

تالاپِيُ: ص (ف.ته و بالا) تباهه برباد. حيران پريشان.

تالانُ: ص (ف) اجڙ - تباه. ويران.

تالَبَندُ: ذ. جمع ۽ خرچ جو اُتارو. حساب کتاب جو اختصار.

تالو: ذ. کلف - جندرو.

تالِهڙو: ص. تانگهو -تراکڙو (تان).

تالِيفَ: ث (ع) جداجدا کتابن جي انتخاب مان ٺهيل کتاب.

تالِيف قُلوب: ث. ماڻهن جي دلين کي گڏ کرڻ. الفت پيدا کرڻ.

تامُل: ذ (ع) سوچ - ويچار. دير - ديرَ.

تان: ظ (ف. تا) وقت جي حد تائين - نيٺ. تيستائين. تنهن وقت. تيئن . وٽان. کان. ته پوءِ. پڻ. اڃان بہ.

تانَ: ث (ف) گائڻ جي هک هنر جو نالو (راڳني مطابق سُرن جي سلسليوار لاهي چاڑهي وارو لهردار آواز). تڙيءَ يا تارُون منجهان هنيل پلٽو.

تانڈُورو: ذ. تَندُ. تَندو. کنهن وڻ ٻوٽي يا ول جو ڏاڱي مثل سنهڙو گوشو.

تانگهَ: ث. سِکَ - أکير - أکندِ. چِکَ - کاڌو. گهرج- طلب. پاڻيءَ جي اونهائي. چيهه - پڃاڻي.

تانگهائِنُ: مر. أکيرجڻ - أکندجڻ. واجهائڻ.

تانگهَنُ: مر . پاڻيءَ جو ترو لهڻ. تانگهي پاڻيءَ مان لنگهڻ. گولڻ. أکندجڻ.

تانِيٺ: ث (ع) گرامر موجب جنس مؤنث اسمن جي علامت.

تاهَ : ث. چِکَ - تڪ. سِکَ.

تاهَ ٿُوهَ: ث. چک تان. جانچ جونچ.

تائُنُ: مر. چکڻ. وڌائڻ. ڏيگهه ڏيڻ. پکيڙڻ. چکي آڻڻ (پاڻ ڏي). تکڻ - ڏسڻ. اڳتي وڌڻ - هلڻ.

تاوانُ، تاوَنُ : ذ. (ف) زبردستي مٽان پيل ڏنڊ - چٽي. ڏل جو ڏنڊ.

تاوِڙِي: ث. تپت - تاءَ - کوسان.

تاوَنُ : ف (ف. تاوان) چٽي. نقصان - چيهو.

تاوَهَ پوهَ: چٽي پوڻ. ڳچيءَ پوڻ.

تاوِيلُ: ذ (ع) کنهن ڳالهه يا جملي جو ظاهري مطلب ڇڏي پنهنجي راءِ موجب کيل معنيٰ. شرح - سمجهائي. عذر - بهانو.

تاهِري: ث. ڪُڙ مر رڌل مِنو پت.

تاهُوتَ: ث. تاکيد. تکڙ - جلدائي.

تاهوت مچائڻ: تکڙ لائڻ. جلدائي لاءِ زور پرڻ.

تاءُ: ذ (ف تاب) سيکُ - تؤُ (باهه جو). گرمائش. تابش. کاوڙ.

تاءُ اچڻ: سيک اچڻ. همدردي ٿيڻ. هڏ ڪُرکڻ. کاوڙ اچڻ.

تائِبُ: ص (ع)خدا ڏانهن موٽندڙ. توبهه کندڙ. پڇتائيندڙ. گناهن جي معافي گهرندڙ.

تائِتُ : ذ (ع. تعويذ) تعويذ - ڦل. ڳچيءَ مر پائڻ جو هک ڳهه (عموما چانديءَ جو ٿئي).

تائِنُ: مر. تپائڻ. گرم کرڻ. ستائڻ - آزارڻ.

تائي ڪڍڻ: بيزار کرڻ. تکڙ کرڻ. تاهوت ڀڃڻ.

تائِيدَ: ث (ع) پٺيرائي. حمايت - ٽيڪو. تصديق.

تائين: ظ. توڙي - سوڌو.

تَبُ، تَبو: ذ (ع. طب) علاج . حيلو.
تباخُ، تَباکَ: ث (ف. طباخ) نکر جي پات.
تَبادلو: ذ (ع) بدل سدل. مٹا ستا. ڏي وٺ. بدلي (ملازمت ۾).
تَبارَکُ: ص (ع) برڪت وارو. برگزيدو. بزرگ. قرآن شريف جي هڪ سورت.
تَباهُ: ص (ف) نابود - ناس - چٽ. ويران.
تَباه حالُ: ص. پريشان حال. ڏنڙيل. ڪنگال.
تَباهه ڪُنُ: ص. برباد ڪندڙ - ناس ڪندڙ.
تَباهِي: ث. بربادي. سيڪجهه ناس ٿيڻُ.
تَبدِيلَ. تَبدِيلِي: ث. صورت بدلائڻ. بدل سدل. مٹاستا. ڦير گھير.
تَبَرَ: ث (ف) ڪُهاڑي. وڏي ڦر واري ڪهاڑي.
تَبَرّا: ث. (ع) بيزاري. ملامت.
تَبَرُکَ: ذ (ع) اُها شيءِ جنهن ۾ برڪت هجڻ جو اعتقاد هجي. بزرگ يا مرشد کان مليل تحفو.
تَبَرُکاتُ: ذ (ع) بزرگن جون نشانيون. درويشن کان تحفي طور مليل شيون.
تَبَسمُ: ذ (ع) چپن ۾ ڪلڻ - مُرڪ - مُشڪ.
تَبصُرو: ذ (ع) ڪنهن مسئلي يا مضمون متعلق خيالن جو اظهار. مضمون يا ڪتاب تي ڏنل راءِ.
تَبلِيغَ: ث (ع) چڱي ڳالهه بين تائين پهچائڻ. ديني نيڪين جي پڌرائي. شريعت ۽ مذهب جي تلقين.
تَتُ: ذ (سن. تَتو) بنيادي حقيقت.حاصل مطلب. اختصار - خلاصو.
تَتَبعُ: ذ (ع) پيروي - تقليد. ڪنهن شاعر جي غزل يا نظم جي يران شعر جوڙڻ.
تِتِرُ: ذ. هڪ قسم جو مشهور پکي (ٿي قسم : بگڙو. ايراني. ڪارڙو).
تِتِرکرڙِي: ث. ننڍڙن ننڍڙن ڪڪرن جو جُهڙ (جيڪي تتر جي پٺيءَ وانگر ڏسجن).
تَتِگِرو: ذ (سن) "الف - بي" وار. نالن (حساب ڪتاب ۾) جي فهرست.
تَتَلُ: ص. ڪوسو. گرم. ڪاوڙيل.
تَتمو: ذ (ع) خاتمو. ڪتاب جي پڇاڙيءَ ۾ ضميمي طور وڌايل حصو.
تِتَن تاري: ث. اُبهراڻي وارو متاجرو عمل.
تُتو پاڻي: ذ. ٽِڪو پاڻي. کنگهو پاڻي.: بي سواد (کير. شربت وغيره).
تَتِي گھاءُ: ظ. بروقت - تهتا. يڪدم.
تَتِي ٿَڌِي: ث. گرمي سردي. ڏک سک.
تِتِ: ث (سن) تاريخ - وارُ. مقرر ڏينهن. ٻڌل ڏينهن (شادي لاءِ). ٽِتِ.
تَتّان پَتّان: ذ. نٽ نٽاءُ- گسُ گُساءُ. عذر بهانا. (ص) واتڙو- هَڪَو ٻڪو.
تِتو: ذ. ٻڙو (مندڙيءَ جو).
تَثلِيث: ث (ع) 'الاهيت' کي ٽن ياڳن ۾ ورهائڻ جو عقيدو (عيسائين ۾ خدا. حضرت عيسيٰ ۽ جبزيل ۽ هندن ۾ برهما، شوَ ۽ وشنو).
تَپُ: ذ (سن) بخار - ٻَرو. تپسيا - رياضت.
تَپُ چڑهڻ: ٻرو چڑهڻ. سُستي چڑهڻ. ڊپ وڻڻ.
تَپاچو: ذ (ف. تمنچه) تمنچو- پستول.
تَپاسَ: ث (ع. تَفحُص) چڪاس. معائنو. غور ويچار.
تَپاسَڻُ: م. چڪاسڻ. معائنو ڪرڻ. پرکڻ. ويچارڻ.
تَپاشو: ذ. پتاشو (ڪنڊ مان ٺهيل مٺاڻ).
تَپاکُ: ذ (ف) ولولو- گرمجوشي - اُتساه.
تَپاوَلِي: ث. عام ماڻهن ۾ تپ جي بيماري ("سرءُ" ۾ تپاولي عام ٿئي).

تَپائِڻ: م. تمام گهڻو گرم ڪرڻ. تئو ڏيڻ(باهه جو). تاءُ ڏيڻ. تنگ ڪرڻ. آزارڻ. خفي ڪرڻ.

تَپَت: ث. گرمي - تپش. تاوڙي.

تَپجَڻُ: م. تپجي پوڻ- ٻَرجي پوڻ.

تَپرَسُ: ذ . اچرج - حيرت.

تَپسِيا: ث. (سن) رياضت (نفس کي مارڻ لاءِ).

تَپَش، تَپِش: ث (ف) گرمي- حرارت. سڄ جي تاوڙي.

تَپُ: م (سن. تَپ) گرم ٿيڻ (باهه يا اُس تي). ڪاوڙجڻ.

تَپڙو: ص. جلد ڪاوڙجندڙ. چيڙاڪ.

تَپڻِي تپائِڻ: پويان باهه ٻارڻ. آزار مچائڻ.سڪ ڪرڻ نه ڏيڻ.

تَپو: ذ (تَپ) زرعي ڪاتي جي مقرر ايراضي (جنهن ۾ هڪ ڪان زياده ديهون شامل هونديون آهن).

تَپيدارُ: ذ. زرعي ڪاتي جو هڪ ملازم (جو تپي جي زمين جي داخلا رکي ۽ فصل جي ڏِل وصول ڪري).

تَپيلُ: ص. تتل. بخار ۾ ورتل- ٻريل.

تُجارُ: ذ (ع) وڏو واپاري. سوداگر. تونگر.

تِجارَتَ: ث (ع) واپار. خريد فروخت. سوداگري.

تُجاوُزُ: ذ (ع) حد ڪان زياده واڌ. واڌارو- اضافو.

تَجاهُلُ: ذ (ع) جاڻي واڻي اڻجاڻي. دانسته ٻي خبري-اڻڄاڻ. پاڻ کي ٻي خبر ظاهر ڪرڻ.

تجاهُلِ عارِفانه: ذ. علم بديع ۽ معاني جو اصطلاح. اڻجاڻ بنجڻ- بيخبريءَ جو اظهار. جاڻي ٻجهي ڪَن لاتار.

تَجدِيدَ: ث (ع) ڪنهن رهيل ڪم، نظام يا تحريڪ کي وري اپارڻ. نئين سِر جيارڻ.

تَجَرَ: ث (ف) زير زمين ٻُهرو (سامان يا نالي رکڻ لاءِ). قبر جي مٿان ڪليل اڌاوٽ- چَڻي.

تَجرِبو: ذ (ع) ماهيت، اصول يا اثر معلوم ڪرڻ لاءِ آزمائش. پرک- آزمودو.

تَجرِبيڪارُ: ص. آزمودگار. جاڻو. هوشيار. ماهر.

تَجزِيو: ذ (ع) ورهاست- تقسيم (جُزن جي). ذري پرزي جي جانچ. چند چاڻ.

تَجَسُّسُ: ذ (ع) ڪنهن لڪل ڳالهه جي جانچ- تلاش- جستجو - سُونجهه.

تَجلو : ذ (ع. تَجلي) چمڪو- اُهاڻ. سُهاڻو. سوجهرو.

تَجلِيُ: ث (م) الاهي نور جي روشني. جلوو- نور. تجلو.

تَجَمُلُ: ذ (ع) سينگار. شان شوڪت. دٻدٻو.

تَجنِيسَ: ث (ع) هڪجهڙائي - مشابهت. علم بديع موجب جملي ۾ هم شڪل يا هم آواز لفظن جو استعمال.

تَجوِيزَ: ث (ع) رٽ- تدبير. راءِ- نهراءُ.

تِجَ : ث. چِلَ. ڪلَ جو ٿورڙو ذرو.

تِجُ: ص (سن) ٿورو ذرو- ننڍڙو ذرو. خسيس- ادني. گهٽ- ڪمتر.

تِجَڻُ: م. ڪل لاهڻ- چِلڻ. تراشڻ.

تَحائِفَ: ذ (ع) تحفا- سُوڪڙيون. سوغاتون.

تَحتُ: ذ (ع) هيٺيون حصو. تَرو. (ظ) هيٺان.

تَحتَ الثَرىٰ: زمين جو هيٺيون طبقو. ستون. دوزخ.

تَحتَ اللفظ : ذ. حرف بحرف لفظي ترجمو. شعر کي لس پڑهڻ.

تَحرُڪَ: ذ (ع) حرڪت- چرپر. جُنبش.

تَحرِيرَ: ث (ع) ڪتابت. عبارت- مضمون. لکيت.

تَحرِيڪَ: ث (ع) چُرپر. هلچل. ڪنهن ڪم ڪي شروع ڪرڻ يا زور وڌائڻ جي ترغيب.

Gul Hayat Institute

تَحسِينَ: ث (ع) ساراهه - واکاڻ. پسندي ۽ خوشيءَ جي اظهار جا لفظ- آفرين- شاباس.

تَحصِيل: ث (ع) حاصلات. تعليم جي تڪميل. ڊل جي وصولي.

تحَفظُ: ذ (ع) بچاءَ - سنياڻ- حفاظت.

تُحفو: ذ (ع) سوکڙي- سوغات. سوکڙي يا تبرڪ طور ملیل نشاني.

تحَقِيقَ: ث (ع) اصليت معلوم ڪرڻ (ڪنهن واقعي يا شيءِ جي). ڳولا- جانچ. پڪ - يقين. (ط) برابر- بيشڪ.

تحقيقات: ث (ع) ڪنهن مسئلي يا معاملي بابت جانچ.

تَحقِيقات ڪرڻ: ڪنهن ڏوهه جي جانچ ڪرڻ. پچا ڳاڇا ڪرڻ. واقعي جي چند ڇاڻ ڪرڻ.

تَحلِيل: ث (ع) حل ٿيڻ جي حالت. جُزن جي ملڻ يا ڏاتو جي ڳرڻ جي حالت. جذب ٿيڻ.

تَحمُّلُ: ذ (ع) ڏيرج- صبر. سَهپ.

تَحوِيل: ث (ع) حوالي ڪرڻ يا قبضي ۾ ڏيڻ جي حالت - سپردگي.

تَخْتُ: ذ (ف) بادشاه جي وهڻ لاءِ مسند- گادي. صندل. ٻيڙيءَ جو اڳيون پاسو.

تختگاهُ: ذ. گاديءَ جو هنڌ- راجڌاني.

تختو: ذ. ڪاٺ جو ويڪرو ۽ لسو پاتيو. ڦرهو (غسل لاءِ). ڏر (ڪپڙي جو).

تختو ڪڍڻ: ويساهه گهاتي ڪري دغا ڪرڻ.

تَختِي: ث. تختي جو ٽڪر. پَٽِي- ڦرهي.

تَخرِيب: ث (ع) تباهي- بربادي.

تَخفِيفَ: ث (ع) ڪمي- گهٽتائي. چاند. ڪَتر.

تَخَلصُ: ذ (ع) شاعر جو مختصر نالو (جيڪو شعر ۾ نالي بدران ڪم آڻي).

تَخلِيق: ث (ع) پيدا ڪرڻ جو عمل. خلق ڪرڻ. ناهپ - جوڙ.

تُخمُ: ذ (ف) بج. نطفو. اولاد.

تَخمِينو: ذ (ع) اندازو (ڪٽپ يا تور جو) - ڪٽ.

تَخَيُّلُ: ذ (ع) خيال- تصوّر. سوچ ويچار.

تَدارَڪُ: ذ (ع) ناجائز ڪم کي روڪڻ جو انتظام.

أُپاءِ - بلو. بندوبست. عملي قدم (تلافي طور).

تَدبُر: ذ (ع) دوراندیشي- اڳ ويچار. حڪمت عملي.

تَدبِيرَ: ث (ع) بندوبست. انتظام أُپاءِ- تدارڪُ. حيلو.

تَدرِيج: ث (ع)درجيوار سلسلو.

تَدرِيسَ: ث (ع) سکيا- تعليم.

تَدفِينَ: ث (ع) جنازو دفنائڻ- ڪفن دفن.

تَدوِينَ: ث (ع) مواد گڏ ڪري ڪتاب جوڙڻ جي ترڪيب - تاليف.

تَڏ: ث (سن. تَد) ڇڪ. مخالف زور جي ڇڪَ.

تَڏ ڏيڻُ: ملهه ۾ آڏي هَٿ سان زور ڏيئي مخالف کي پاڻ کان پري جهلڻ.

تِڏِ: ث. هڪ قسم جو جيت (گهرو تڏ، وڻن جي تڏ، پوک جي تڏ).

تَڏهُ، تَڏِهُ: م. تڏ ڏيئي جهلڻ. ڇڪي جهلڻ.

تَڏو: ذ ڪَجيءَ يا ڦيش جي ڦڙهن مان ٺهيل پَڙچ- چَٽائي، گهرُ.

تَڏاوِيڙهِ: ث. گهر يا بستيءَ جي بربادي- گهٽا موت.

تڏو ڪٽائڻ: لڏائي ڇڏڻ. هڪالي ڪڍڻ.

تڏو ڪِنو ڪرڻ: مهمان يا گهر آيل ماڻهو سان خراب هلت ڪرڻ. پنهنجي ناموس ٻوڙڻ.

تڏو لتاڙڻ: خراب نيت سان ڪنهن گهر ۾ گهڙڻ.

Gul Hayat Institute

تڏي تي اچڻ: گهر ۾ لنگهي اچڻ.

تڏي تي ويهڻ: فوتيءَ جي عذر خواهي لاءِ پٽر تي ويهڻ.

تِڏو: ذ. جيت جو هڪ قسم (تڏ کان وڏو).

تَڏهن، تڏهين: ظ (سن. تويہ) تنهن وقت- ان وقت.

تَڏي: ث. ننڍڙو تڏو.

تِڏي: ث تِڏ. هيٺين چپ جي هيٺان (کاڏيءَ کان متي) وچ تي چڏيل وار.

تَذبذُب: ذ (ع) ہُڏتر- فکر ۽ ويچار.

تَذکِرو: ذ. (ع. تذکره) ذکر - بيان. چوڻپچو. يادگيري. سوانح عمري.

تَذکِير: ث (ع) مذکر هڻڻ جي حالت.(ضد تانيث).

تَذلِيلَ: ث (ع) ذلت. خواري. بيعزتي.

تَر: ص (ف) آلو- پُسيل. گهميلُ. تازو. سٽيو.

تَرُ: ذ (سن. تل) ترو. پاڻيءَ جو هيٺيون دنگ (کوهه، واهه وغيره جو).تري وارو پاڻو. متاچرو (زمين جو). آسپاس - پسگردائي. کيڙي جو ڏيگهه وارو پاسو ("بر" جو ضد) زمين سڌي ڪرڻ لاءِ کاڻ جو سينوَر.

تِرُ: ذ (سن تِلَ) مشهور تيلي بج. بدن تي کارو داغ.

تِرَ مَٽِڻ، پَرڻ: شاديءَ جي هڪ رسم ۾ گهوٽ ڪنوار تِرن جا ٻُڪ پري متا سٽا ڪندا آهن.

تُرِ: ث ڪورڪي ڪم ۾ اُڻيل ڪپڙي کي ويڙهڻ لاءِ چورس ڪاڻي.

تُرابُ: ث (ع) مِٽي - خاڪ.

تَرار: ث . تلوار- شمشير.

تُرارو، تُرازُو: ذ. تارازي، تارازيءَ جو وٽُ - تورو.

تَرازِ، تَرازُو: ث (ع. طَراد) ننڍي هلڪي ٻيڙي.

تَرازوُ: ث (ف) ساهمي - تارازي.

تَراشَ: ث (ف) چِلڻ جو عمل. رَندي جي چِلَ.

تَراشَڻُ: م (ف. تراشيدن) چلڻ. گهڙڻ (قلم) . رندو هڻڻ.

تَراڪِڙو: ص. تانگهو - تاسرو.(ث . تراکڙي).

تَرانو: ذ (ف. ترانه) گانو - نغمو.

تَراوِيحُون: ث (ع) ويهه رڪعتون نماز (جي رمضان شريف ۾ سومهٽي نماز ۾ فرض کان پوءِ پڙهجن).

تَرائِڻُ: م. تيل يا گيهه ۾ پچارائڻ (طعام).

تَرائِي: ث. هيٺانهين زمين (جتي سِم يا برسات جو پاڻي پوسل ڪري ٻيهي). درياءَ جي پر واري هيٺاهين زمين. وادي - ماٽري.

تُربَتَ: ث (ع) قبر - ٻُني.

تَربَند: ث. آلي پَٽِي (جا زخم تي ٻڌجي).

تَربُوزو: ذ (ف) چانهين- هندائو.

تَربِيَت: ث (ع) ماحول کي سمجهڻ جي سِکيا - تعليم. پرداخت - پرورش.

تَرِياءُ: ذ سڌ سماءُ- خبر چار. آسپاس جي خبر چار. منجهه - راز.

تُرتُ: ظ (سن) تهتا - جهٽ پٽ. بنادير.

تِرتِر: ث. آڌ مانڌ. لوڇ پوڇ. اجائي اُٽ ويهه.

تَرتِيبَ: ث. (ع) درجي بدرجي شين رکڻ جي حالت، سلسلو، سٽاءُ.

تَرتِيبوار: ص. سلسليوار - نمبر وار. لاڳيتو.

تُرپُ: ذ (انگ.تُرمپ) تاس راند ۾ هول وارو رنگُ- حڪم (پيسڪوٽ راند ۾).

تَرجُمانُ: ص (ع) هڪ ٻوليءَ جو مطلب ٻيءَ ٻوليءَ ۾ سمجهائيندڙ. ترجمو ڪندڙ.

ترجماني ڪرڻ: ٻئي جي خيالن جو اظهار ڪرڻ. ٻئي جي طرفان ڳالهائڻ.

تَرجُمو: ذ (ع) تحرير يا تقرير کي ٻيءَ ٻوليءَ ۾ آڻڻ.

Gul Hayat Institute

تَرجيحَ: ث (ع) برتري- فوقيت. ٻئي کان وڌ پسندي.

تِرچڻُ: م. چلڻ - تراشڻ. رندڻ.

تِرچو: ص. پاسيرو - ڏنگو. ڪنڌائتو. (ث. تِرچي).

تَرَدُّد: ذ (ع) ٻڌتر - سوچ ويچار.

تَرديدَ: ث (ع) ڪنهن ڳالهه جو انکار. رَدُ.

تَرڙُ: ص. ٿُنهن.کان چوٽيءَ تائين (ناکارو. نياڳو).

تَرَس: ذ (ف) ڊپ- ڀَؤ. رحم - قياس - ڪهل.

تَرَس کائڻ: قياس ڪرڻ. ڪهل ڪرڻ.

ترسائڻُ: م. ٽِڪائڻ - رهائڻ. سيڙائڻ. رندائڻ - دير ڪرائڻ.

تَرسَڻُ: م. رهڻ - ٽِڪڻُ. دير ڪرڻ. ترس کائڻ - ڪهل ڪرڻ.

تُرش: ص (ف) ڪٽو (ذائقي ۾).

تُرش رُو: ص. رُکو مُنهون. بدمزاج.

تُرشي: ث. ڪٽاڻ. سخت ڪلامي. سختي.

تَرغيبَ: ث (ع) رغبت. لالچ - حرص. شوق.

ترڦي: ث (ع) واڌارو. سڌارو. اضافو . چاڙهو. اوج.

تَرقي پَذيرُ: ص. وڌندڙ. سڌرندڙ. اضافو ٿيندڙ. اوج تي رسندڙ.

تَرڪُ: ذ (ع) پاسو (دنيا کان). تياگ. ڇڏي ڏيڻ.

تَرڪ ڪرڻ: دنيا جي وهنوار کي ڇڏڻ. لاڳاپا ٽوڙڻ. تعلق ڇڏڻ.

تَرڪاري: ث سائي ياڄي. ٻکر ياڄي.

تِرڪائڻُ: م. کسڪائڻ. لڪائي گم ڪرڻ. ٽڳائڻ.

تِرڪتالَ: ذ. اٽڪل سٽڪل - لهو ٽهو (ڪم ۾). ٻاني بازي.

تَرڪَتُ: ذ. ويساهه گهاتي. دغا بازي. نگي - کپت.

تَرڪَش: ذ (ف) تيرن رکڻ جي ٻَٽي.

تَرڪَڻُ: م. ترڪ ڪرڻ - تياڳڻ. ميسارڻ.

تِرڪَڻِ: ث. ترکڻ واري گپ - چِڪڻ. گِسڪڻ لاءِ لهوارو تختو. گسڪڻ واري ٻاراڻي راند.

تِرڪَڻُ: م. ترکي پوڻ (گپ ۾). مٽان کان هيٺ تي کسڪڻ.

تِرڪِڙو: ص. کسڪڙو - ڪسڪِڙو- لَسو. (ث. ترکڙي).

تَرڪو: ذ (ع) فوتيءَ جي ڇڏيل ملکيت - ورثو. سامان - اسباب.

تَرکيبَ: ث(ع) نمونو (ملائڻ جو). تجويز - طريقو. اٽڪل - حيلو.

تَرکيب ڪرڻ: گرامر موجب لفظن جي حيثيت ۽ حالت نروار ڪرڻ ۽ جملي ۾ آيل هر هڪ لفظ جو ٻين لفظن سان لاڳاپو ٻڌائڻ.

تَرَ کوتَ: ث. اڻات- ڪمي.

تُرمُ: ذ (ف. تُرنگ). قيد خانو - جيل.

تُرمچي: ذ. باز جو هڪ قسم.

تِرمُوري: ث. سياري جو اُهو ڏينهن (جنهن کان پوءِ رات ننڍي ۽ ڏينهن وڏو شروع ٿيندو آهي).

تَرميمَ: ث (ع) درستي. اصلاح. ڦير ڦار.

تُرنگُ: ذ (ف) ساز جي تند جو آواز. لهر - موج. امنگ. ريجهه - پُور.

تُرَنگُ: ذ. پلو گهوڙو. (ف) تُرم - جيل.

تَرَنَّمُ: ذ (ع) سُر- آلاپ.

تَرهُ: م. پاڻيءَ جي مٽاڇري تي هلڻ يا پاڻ جهلڻ. تري پار ڪرڻ. تڙڳڻ. لُڙهڻ. تٽي تي پچائڻ يا پُڄڻ. چوڻا لاهي لسو ڪرڻ (ڪاڻ، دوگي).

تُرهُ: م (سن. تُل) تور ٽيڻ - وزن ٽيڻ (ساهمي ۾).

تَرهِڙي: ڀ. ترڻ جو ٽانءَ (ڪڇي وغيره).

Gul Hayat Institute

تَرو: ذ. تَرُ - تر واري هيٺاهين حد. هيٺيون پاسو (ٻيڙي جُٽيءَ جو). پچاڙيءَ جي بچت (ڳنگ جي).
تَرو گهرڙائڻ: خدمت ڪرڻ. وري وري پنڌ ڪرڻ (ڪنهن ڪم لاءِ).
تِروِر: ث . پاڻي جي مٿان سٽي سبب جي جهرمر.
تِروِرو: ذ. سج جو ڪِرڻو (جمع، تِرورا).
تِروڪڙي: ث.ڏسو "تلو ڪڙي"
تَرويجَ: ث (ع) رواج ۾ آڻڻ. رسم - رواج.
تُرَهو: ذ. ڪڪن ڪاڻن ۽ ڪائين جو نوڙين رسين سان تر ٻڌي ٺاهيل منجو (پاڻي ۾ ٻيڙيءَ طور ڪم اچي).
تَرِي: ث. ديگ يا ديگڙي جي سڙي ويل تر ۾ نڪون وجهايل تَرو. (ف) آلاڻ - نمي. تازگي.
تِرِي. تَرِي: ث هٿ جو وچ وارو سنئون پاسو. پير جو تر وارو پاسو.
تِريءَ تي بهشت: اتي جو اُتي موجود. جهٽ پٽ تيار.
تِرِين پَرِ: ظ. بينلائي منجهان ڪنگالپڻو. ڪِريل.
تِريُون مَهٽڻ: هٿ مهٽڻ (پڇتاءُ ۾). افسوس ڪرڻ. پڇتاءُ ڪرڻ.
تُرِي: ث. جوئر جو هڪ قسم. سون تورڻ لاءِ ننڍڙي ساهمي. ٽُڪڙِي، گهوڙِي.
تِرياڪُ: ذ (ع) زهر جي اثر لاهڻ جي دوا، اوتار (ڪنهن دوا جي اثرجو).
تَرِيزَ: ث (ف) پهراڻ جو آڳو - دامن.
تَرِيناڪ: ص. تمام چالاڪ. نهايت حرفتي. مڪار- فتني باز.
تَرَ: ث. ٽُڪر (سوپاريءَ جو). ڏرو (مصريءَ جو)، ٻُوٽي (گوشت جي). هَڪل (شڪار لاءِ).
تَرُ: ذ (سن. تٽ) ڪناروـ ڪنڊي. ڪناري وارو سؤڪو هنڌ- گهيڙ. ٻيڙي جي لنگر هڻڻ جي جاءِ - پٽڻ. ڪوهه. غسل. احتلام.
تَرُ ڏيڻ: وهنجارڻ (ميت کي). غسل ڏيڻ.
تَرائِنُ: م. هڪالي ڪيڻ- لوڏائڻ.
تَرَبيڙَ: ث. سوڙهه - تنگي. سختي . وٺ پڪڙ.
تَرَتَڪڙِ: ث تمام گهٽي تڪڙ. اڀهرائي.
تَرِ پَڪَڙِ: ث. وٺ پڪڙ.
تَرَپَ: ث. ٽٽڪو- لوچ. بيقراري. امنگ.
تَرَپَڻُ: م. لچڻ - ٽٽڪڻ. سِڪڻ. بيقرار ٿيڻ.
تَرَپوتو: پوٽي جو پوتو. (ث. تڙ پوٽي).
تَرَ ڏاڏو: ذ ڏاڏي جو ڏاڏو (ث. تڙ ڏاڏي).
تَرَڙُڻُ: م. لچڻ - ٽٽڪڻ. تڙپڻ.
تِرِڪو: ذ. صبح واري اُس. تاءُ (سج جو).
تِرِڪولَ: ث. پٽ وارو اهو پاسو جنهن تي صبح جو سج ايرڻ سان تِرِڪو پوي.
تُرُڪُڻُ: م. وڏي پاڻيءَ ۾ ٽهيون هڻڻ ۽ ڳجهڙو ترڻ.
تَرَڻُ: م. پڇائڻ. ڏوڙائڻ (وهٽ). هڪلڻ (پڪي، جانور). لوڏڻ.
تَرِي: ث. چينپ. ترڪو - چِرپَ.
تَرِي چاڙهڻ: ڏمڪي ڏيڻ. چڙپ ڏيڻ. ترڪو ڏيڻ.
تَرَيَلُ: ص. هڪليل. لوڏيل. نيڪالي ڏنل.
تَرِي گَڙِي: ظ. بيٺي پير - بنادير - تهتا. اتي جو اتي- نهه پهه.
تُڙ: ظ . سڏو. پورو نشان تي.
تَزكِيه: ث (ع) پاڪائي.
تَزكِيه نَفس: ذ. نفس جي پاڪائي.
تَزئينَ: ث (ع) آرائش - سينگار.
تِزِي. تِزلي: ث. ٻاراڻي راند لاءِ گول ڪري - ٽاپُون.
تَسُ: ذ (ع. طس) ڪر جو ننڍو ماڻُورو.
تَساهُل: ذ (ع) غفلت - سستي. لاپرواهي.

Gul Hayat Institute

تُسائِن: م. خوش ڪرڻ. ريجهائڻ.
تَسبِيحَ: ث (ع) ڏڻيءَ جي وڏائي جوذڪر. دائن جي مالها (جنهن تي ذڪر ڪجي).
تَسخِير: ث (ع) مطيع يا تابعدار ڪرڻ جي حالت- فتح - جيت- سوپ.
تَسرِي: ث. ڪنجهي جي تراڪڙي وڻِي.
تَسكِينَ: ث (ع) تسلي - دلجاءِ. آرام.
تَسلا، تَسلائِي: ث. تسلي - دلجاءِ. خاطري- پَڪ.
تَسَلطُ: ذ (ع) غلبو. ظابطو. قبضو.
تَسَلسُل: ذ (ع) سلسليوار حالت - سلسلو. ڳانڊاپو.
تَسَلِّيَ: ث (ع) دلجاءِ - دلداري. خاطري - پڪ.
تَسلِيم: ث(ع) سپردگي. منظوري- قبوليت. مڃتا.
تَسلِيمات: ث (ع) سلام- نياز.
تَسمو: ذ (ف) چمڙ جي سنهي تند. بُوٽ جي ڪَهِي.
تَسَنُ: م. خوش ٿيڻ. راضي ٿيڻ. ريجهڻ.
تُسو: ذ (ف. تَسُو) ڪنهن بہ شيءِ جو ذرو (جَوَ جي مقدار جيترو).
تَسِيو: ذ. اُڃ- پياس. بک- فاقو.
تَشبِيهَ: ث (ع) مشابهت- پيت. هڪ جهڙائي.
تَشخِيص: ث (ع) اهجاڻن سان بيماريءَ جي پرک. سڃاڻپ.
تَشَدُدُ: ذ (ع) ڏاڍائي- جبر. سختي- ايذاءُ.
تَشدِيدَ: ث (ع) بن ساڳين اکرن کي ٻڌو ڪري اچارڻ لاءِ اِملا جي نشاني (ّ)- شد.
تشرِيحَ: ث (ع) سمجهائي. وضاحت.
تَشرِيف: ث (ع) عزت. شرف. عزت افزائي.
تَشَفِّي: ث (ع) شفا. تندرستي- صحت. دلجمعي. خاطري.
تَشَنُجُ: ذ (ع) بدن سيڙجڻ جي بيماري.
تِشنگِي: ث. (ف) اُڃ.
تِشنهَ: ص (ف) اُجو- پياسو. سِڪايل.
تَشوِيشَ: ث (ع) پريشاني- ڳڻتي. جهوريِ. اونَ.
تَشهِيرَ: ث (ع) مشهوري. بدنامي. خواري.
تَصادُم: ذ (ع) ٽڪر (ماڻهن يا گاڏين جو).
تَصحِيح: ث (ع) درستي (لکيت جي).
تَصدِيقَ: ث (ع) سچي هڻڻ جي شاهدي. ثابتي. سچائي جي تائيد. پَڪ.
تَصَرف: ذ (ع) استعمال. اختيار. قبضو. خرچ.
تَصغِيرَ: ث (ع) ننڍائي. ننڍڙائي.
تَصفِيو: ذ (ع) صفائي (معاملي جي) نبيرو. صلح.
تَصَنعُ: ذ (ع) بناوٽ. ڏيکاءُ.
تَصنِيفَ: ث (ع) ڪتاب (لکڻ). مضمون نويسي. تحرير- لکيت. (جمع تصانيف).
تَصَوُرُ: ذ (ع) دل ۾ وهاريل خيالي تصوير. نقشو- خاڪو. خيال.
تَصَوُفُ: ذ (ع) نفساني خواهشن کان پاڪائي. نفس جي پاڪائيءَ جو طريقو. علم معرفت.
تَصوِيرَ: ث (ع) شڪل- صورت. نقش. خاڪو.
تَضادُ: ذ (ع) ابتڙ عمل- مخالفت.
تَضمِينَ: ث (ع) شاعريءَ جي هڪ صنعت (ٻئي جو شعر يا مصرع پنهنجي شعر ۾ حوالي طور آڻڻ).
تَطهِير: ث (ع) پاڪائي- صفائي.
تَعارُفُ: ذ (ع) سڃاڻپ. واقفيت- ڏيڻ.
تَعاقُبُ: ذ(ع) پٺ ونڻ. پُٺ- پيڇو.
تَعالِيَ: ص(ع) بلڪل متانهون- بلڪل بلند(هي لفظ الله، رب خدا ۽ ڏاڍي سان صفت طور ڪم اچي.)
تعاوُنُ: ذ (ع) مدد- همراهي.
تَعبِيرُ: ذ (ع) ڪنهن ڳوڙهي خيال يا مضمون جي

Gul Hayat Institute

وضاحت. سمجهائي (خواب جي).
تَعجُّبُ: ذ (ع) عجب- اچرج- حيرت.
تَعداد: ذ (ع) شمار- گڻيتو. انگ.
تَعدِي: ث (ع) جُٹ. سيکت. ناحق.
تَعرِيفَ: ث (ع) سمجهائي. وصف. ساراه- واکاڻ.
تَعزِيَت: ث (ع) پرچائي (فوتيءَ جي عزيزن سان)- عذرخواهي.
تَعزِيرُ: ذ (ع) شرعي حڪم پيڻ جي سزا. قانوني فقرو.
تَعزِيو: ذ (ع. تعزيه) حضرت امام حسين رضہ جي روضي جو نقل- تابوت.
تَعصُّبُ: ذ (ع) بيحد طرفداري. بيجا حمايت. تنگدلي. بغض.
تَعطِيل: ث (ع) ڪم ڪان فراغت. اداري يا ڪم بند ٿيڻ سببان موڪل- ڇُوٽي.
تَعظِيم: ذ (ع) عزت- مانُ- شرف.
تَعلُّقُ: ذ (ع) لاڳاپو- واسطو. آشنائي. ڳانڍاپو.
تَعَلقو: ذ. مختياريڪاري جي حد.
تَعلِيم: ث (ع) سکيا- تدريس. پڙهائي. تلقين.
تعليم يافته: ص. سکيا ورتل. پڙهيل.
تَعمِيرَ: ث (ع) عمارت سازي. اڏاوت.
تَعمِيل: ث (ع) پوٽواري. بجاآوري. سرانجامي.
تَعوِيذُ: ذ (ع) دعا جو ڪاغذ يا نقش (ڳچيءَ ۾ ٻڌجي)- ڦُل- تائيت. ڳهه جو هڪ قسم.
تَعيُّش: ذ (ع) عيش. سک ۽ خوشي.
تَعيُّن: ذ (ع) مقرري. بحالي.
تَغارِي: ث (ف) وڏو لوهي ٽالهه (گاري ڪٹڻ لاءِ).
تَغافُل: ذ. (ع) غفلت. بي ڌياني. بيخبري. سُستي.
تَغَيُّر: ذ (ع) تبديلي- ڦيرو.

تُفو: ندا (ف) حيف- ملامت.
تَفاوُتُ: ذ (ع) دُوري- ويڇو. فرق. اختلاف.
تَفاءُلُ: ذ (ع) فال. سنو سَوڻ.
تَفتِيشَ: ث (ع) ڳولا. جانچ. پيچا ڳاڇا. تحقيقات.
تَفرقو: ذ (ع) فرق- اختلاف. ڦوٽ- نااتفاقي- نفاق.
تَفرِيحَ: ث (ع) ڪل خوشي. فرحت. وندر. هواخوري.
تَفرِيق: ث (ع) جدائي. نفاق. ورهاست.
تَفسِيرُ: ذ (ع) پوري سمجهائيءَ وارو بيان. قرآن شريف جي معنيٰ ۽ سمجهائي.
تَفصِيلُ: ذ (ع) وچور. سربستو احوال.
تَفصيلوار: ص. سلسلوار- سربستو. وضاحت سان.
تَفَكُّرُ: ذ (ع) خيال- ويچار. ڳٹتي. غور ويچار.
تُفنگَ: ث (ف) بندوق.
تُفَنگُ: ذ (ف) تاڳن جو مُڇو جنهن ۾ سُئي لڳل هجي (جيڪو نڙاندي ۾ وجهي ڦوڪ ڏيڻ سان نشان تي لڳي)- آنچي ڳُل. (ص) بهادر- سورهيه. جوانمرد.
تَقابُل: ذ (ع) مقابلو. پيٽ. (ظ) دوبدو- آمهون سامهون.
تَقاضا: ث (ع) طلب- گهُر. ضرورت.
تَقاوَت: ث (ع) ديندار. خداترسي. عبادت.
تَقاوِي: ث (ع) ٻني يا آبادي لاءِ قرض.
تَقَدُّس: ذ (ع) برگزيدگي. پاڪائي- پاڪيزگي.
تَقدُّم: ذ (ع) اڳتي وڌڻ يا اڳتي هٽڻ جي حالت. اڳي هٽڻ. ترجيح.
تَقدِيرَ: ث (ع) ڏٺيءَ طرفان مقرر ٿيل حصو. الاهي حڪم. لکيو. ڀاڳ- بخت. قسمت.
تَقدِيس: ث (ع) پاڪائي ۽ نيڪي جو بيان. بزرگي جي ساراه.
تَقَرُّر: ذ (ع) مقرري (ملازمت ۾).
تَقَرُّرِي: ث (ع) مقرري (ڪنهن عهدي يا نوڪري ۾).

Gul Hayat Institute

تَقريبَ: ث (ع) ويجهائي. رسم (جنهن ۾ مائهو گڏ ٿين). گڏجائي- مجلس. دعوت.

تَقريبا: ظ (ع) جي ويجهو- لڳ ڀڳ. اٽڪل روءِ- ٽلهي ليکي.

تَقريرَ: ث (ع) بيان- ليڪچر- خطاب.

تَقريزَ: ث (ع) ڪنهن ڪتاب بابت راءِ (جنهن ۾ مصنف جي ساراهه مقصود هجي).

تَقسيمَ: ث (ع) ياڳيوار ورهاست. ورهاڱو- ونڊ ورڇ.

تَقصير: ث (ع) ڏوهه- قصور. خطا.

تَقطيعَ: ث (ع) شعر جي مصرع کي بحر جي رکن موجب ورڇ.

تَقليدَ: ث (ع) نقش قدم تي هلڻ- پيروي. بنا سوچ ويچار جي ڪنهن نظريي جي پيروي.

تَقويٰ: ث (ع) خداترسي. گناهن کان بچاءَ. پرهيزگاري.

تَقويتَ: ث (ع) مضبوطي- پڪائي. طاقت- سگهه. پنيرائي- ٽيڪو.

تَڪَ: ث. نظر- نگاهه. ڪَٽ واري نگاهه. اندازو. اٽڪل روءِ تور.

تَڪُ: ذ. ياڳو- ٽڪرو. ورڇ. ڪپڙي جو ڏُرُ. شهر جو ياڳو. زمين جو آباد ٽڪر. هڪ ميمبر جي چونڊ واري مقرر ايراضي.

تُڪَ: ث. ڳيت. وڏو ڏُڪ. يڪساهي پيٽ.

تُڪَ: ث. ٻن چٽن لفظن جي موزون ست. بيت جي ست. مصرع جو حصو.

تُڪَبندي: ث. نثر ۾ قافيه بندي.

تَڪَبُر: ذ (ع) هٺ- غرور. آڪڙ. ڦوندڙ.

تَڪبيرَ: ث (ع) خدا جي وڏائي جو بيان. خدا جي وڏائي جو فقرو "الله اڪبر" (نماز يا جانور کي حلال ڪرڻ ۾).

تَڪبيرَ وجهڻ: "الله اڪبر" چئي جانور کي سِير وجهڻ- ذبح ڪرڻ.

تَڪرارُ: ذ (ع) وري وري چوڻ. بحث. زباني جهيڙو. ضد- ڏڙو.

تَڪراري: ص. تڪرار هيٺ آيل- ڏڙي ۾ پيل (معاملو). جهيڙاڪ- فسادي.

تَڪَڙِ: ث. سيگهه- جلدائي. اُڀهرائي. تاهُوت. بي صبري.

تَڪڙو: ص. تڪڙ ڪندڙ. اڀهرو- اتاولو. (ظ) جلد- سگهو. (ث. تڪڙي).

تُڪَلَ: ث. ننڍڙو لغڙ- ڪُڏي (لغڙ).

تَڪَلفُ: ذ (ع) ٻئي کي تڪليف ڏيڻ جي رسم. تڪليف ڏيڻ جو عمل.

تَڪليفَ: ث. ڏکيائي- دشواري. ڏک- ايذاءَ. مصيبت. ڪشالو. بيماري.

تُڪمو: ذ (ف) سُٽ مان ٺهيل ٻيڙو- سَرٽ. هڪ قسم جو ڳل.

تَڪميلَ: ث (ع) پورائي. پڄائي- انتها.

تَڪَنُ، تَڪِنُ: م. ڏسڻ- نهارڻ. غور سان ڏسڻ. گهُورڻ. واجهائڻ.

تِڪو: ذ (ف. تِڪَه) ٽڪرو (گوشت، مڇيءَ جو). ٻيرو- ڳيو.

تِڪا ڪرڻ: ٽڪرا ڪرڻ- ڳيا ڪرڻ.

تُڪو: ذ (ف. تُڪَه) ڪاني يا ڪائيءَ جو تِيرُ. بنان الئي جي تِيرُ.

تُڪي: ث. سَر جي ڪائي مان ٺهيل تِيرُ.

تُڪي ٽيڻ: يڇڻ. تکو يڇڻ. يڇي وڃڻ.

تَڪيو: ذ (ف. تڪيه) وِهاڻو- سِرهاڻو. طول وهاڻو.

Gul Hayat Institute

آسرو- ڏيڻ. فقيرن جو آستانو. ماڳ- مڪان. آجهو. فقيرن جي ڏيان پچائڻ جي ڪاڻي- بيراڳڻ.

تَكيه كلام: ذ (ع) اهو لفظ جو ڪو ماڻهو ڳالهائڻ ۾ ڏري ڏري ڪم آڻي (جهڙوڪ: سمجهيو نه، چئبو ته، سائين کي چوان وغيره).

تِكَ: ث. تکائي- تيزي. پاڻيءَ جي تکي وهڪ. سج جي تپت- ڪاڙهو.

تِكو: ص. تيز (رفتار). جلد- تکڙو. ڦرت. سِراڻ چڙهيل (اوزار).

تِكو مَنو پوڻ: گهٽ وڌ ڳالهائڻ. ڪاوڙ مان ڳالهائڻ.

تِكاءُ: ذ. جياپو. جٽاءُ.

تِكائڻُ: م. جيئرو رکڻ- زنده رکڻ.

تِكائڻُ: م. لکائي ڪٽي وڃڻ- ڪِسڪائڻ- ترڪائڻ. گم ڪرڻ.

تِكڻُ: م. جيئڻ. پساه ڪڍڻ. حياتيءَ جا ڏينهن ڪاٽڻ.

تُكِي: ث. ڪاري رات.

تَلُ: ذ. تَرُ. گهوڙي جو هڪ سنج.

تَل ڪرڻ: تَرڪرڻ- گم ڪرڻ.

تلُ: ذ. ڪنهن ولييءَ جي ٻارهي تي رڌل کاڌو (فقراء لاءِ)- ڪَندُوري. خيرات.

تِل تُل: ذ. معمولي خيرات. سادو طعام.

تُلُ: ص (سن) مَٽ- برابر- همسر. جهڙو- مثل. ثاني.

تُلَ: ث. اُيو زور- اُيي اچل- تڏ.

تُلَ ڏيڻ: اُيي چوڪَ ڏيڻ. تڏ ڏيڻ.

تَلاشَ: ث (ف) ڳولا. ووڙ. پچا ڳاڇا. جاکوڙ.

تَلاشِي: ث (ف) تلاش- ڳولا. گهر يا جسم جو جهاڙو.

تَلاطم: ذ (ع) زوردار هوا سببان چولين جو سٽڪو. لهرين جو زور. پاڻيءَ جو جوش.

تَلافِي: ث (ع) نقصان جي پورائي. عيوض (جيڪو پنهنجي مرضي سان ادا ڪجي).

تِلاوَتَ: ث (ع) پڙهڻ (قرآن شريف)- دور (قرآن شريف جو).

تَلاءُ: ذ (ف. تالاب) تانگهي پاڻيءَ جي ڪڍ. سَر. حوض.

تَلخ: ص (ف) ڪوڙو- ڪسارو. کارو. کهرو. رُکو (ڳالهاءِ).

تَلخِي: ث. ڪوڙاڻ- ڪڙائي. تيزي. کاراڻ.

تَلخِيصَ: ث (ع) اختصار- تَت.

تَلَفَ: ظ (ع) برباد- تباهه- ناس. اجڙ- قتل. ضايع.

تَلفُظ: ذ (ع) اُچار. اکرن ۽ لفظن جو زبان مان صحيح مخرج.

تَلقِينَ: ث (ع) سکيا- تربيت. هدايت- نصيحت.

تِلكُ، تِلكُ: ذ (سن) نراڙ تي پُرن جي وچ ۾ سُرمي سينڌر سان ڪديل نشان. تِڪو (ترمي رسم جو).

تَلمِيح: ث (ع) شعر ۾ ڪنهن قصي يا واقعي ڏانهن اشارو.

تِلمِيذُ: ذ (ع) شاگرد- طالب علم.

تَلوارَ: ث (سن. تروار) ترار- شمشير.

تَلوُرِ: ث. ڏاندي پکي جو هڪ قسم.

تِلوكڙِي: ث. سٽيءَ سان جسم تي جڙتو سائو يا نيرو تر (جو منهن يا ٻانهن تي سونهن لاءِ ٿاهجي).

تَلوُنُ: ذ (ع) رنگن جي تبديلي.

تَلوُن مزاج: ص. رنگارنگ مزاج وارو. ڦرندڙ گهرندڙ طبعيت وارو. غير مستقل مزاج. بيوفا.

تَلوُڻا: ذ. رڌل چٽا. متر- ڪُهرَ.

تَلهڙُ: ذ. سَنهون لکڻ- چَهو.

تَلهِيدارُ: ص. حمايتي. پاسو ڪندڙ- طرفدار.

تَلِي: ث. تر واري زمين. هيٺاهين- نشيب- جهمَر. ماٽري- وادِي- ترائي.

Gul Hayat Institute

تِلي: ث (ع. طِحال) هڪ عضوو- رتڑي- ٽِهي.
تَماشائي: ص. تماشو ڏسندڙ- وندر جو ڪوڏيو.
تَماشبِينُ: ص. تماشو ڏسندڙ- تماشائي.
تَماشو: ذ (ف) نظارو- ڏيکاءُ. رونشو. کيل. ناٽڪ- سانگ.
تماشو ڏيکارڻ: کيل ڏيکارڻ. ڪرتب ڏيکارڻ. مزو چکائڻ.
تَماڪُ: ذ. ٻوٽي جو هڪ قسم (جنهن جا سڪل پن ۽ ڏاڻا نشيدار دونهون ڏين).
تَمامُ: ظ (ع) سپ- سارو- سمورو. مڪمل. ختم- پورو. بلڪل- ڏاڍو. گهڻو.
تمام شُد: ظ. ختم ٿيل- پورو ٿيل.
تَمَت: ظ (ع) ختم. پورو. مڪمل.
تَمثيل: ث (ع) مثال. تشبيه. نمونو. نقل.
تَمَدُن: ذ (ع) گڏجي رهڻ جو طريقو. شهري زندگي جو نمونو. شهر جو نظام.
تَمَسخَر: ذ (ع) مسخري- ٺٽول- چٽر.
تَمَسُڪُ: ذ (ع) ڏراوت طور رکيل رقم. هُنڊي.
تَمغو: ذ. سون چاندي وغيره جو ٻلو (جو ڪنهن خاص ڪارنامي يا خدمت طور انعام ڏنو وڃي).
تُمَنُ: ذ (ف) لشکر. بلوچ قبيلو.
تُمَندارُ: ذ. سردار.
تَمَنا: ث (ع) خواهش- سڌ- آرزو.
تَمَنچو: ذ (ف) پستول.
تَمهِيدَ: ث (ع) ابتدا- شروعات. مهاڳ- ديباچو.
تَمِيزَ: ث (ع) سڃاڻپ (ڪري ڪوٽي جي)- شناخت. فرق- تفاوت. عقل- هوش. ساڃاهه.
تَنُ: ذ (ف) بدن- جسم- ٻُت.
تَن تَنها: ص. اڪيلو- يڪي سر. ڇڙو.
تَن مَن: ذ. جسم ۽ جان- جند جان.
تُنُ: ذ (سن) ٽُنگ. سوراخ. ڪوڻري جو ٽُنرو. ٽينڊي (ٽانءَ جي). حُقي يا چلم جو نڙ وجهڻ جو سوراخ. ٻيڙيءَ جو تر وارو سوراخ. ڪپڙي جو سوراخ.
تُن پرڻ: ڪپڙي جو بور پرڻ.
تَنازُع: ذ (ع) معاملو- تڪرار. جهيڙو. نفاق.
تَناسُبُ: ذ (ع) موافقت. برابري. مشابهت.
تَناسُخ: ذ (ع) مرڻ بعد روح جو ٻئي قالب ۾ جنم وٺڻ جو عقيدو.
تَناوُر: ص (ف) ٿُلهو. تندرست.
تَناوُل: ذ (ع) کاڌو- طعام (کائڻ).
تَنبَهُ: م (ف. تَنبيدن) هوا ۾ هيٺ مٿي ٽيڻ. دَنگڻ (ڪَٽ تي). ڪُڏڻ (وهٽ وانگر). باز جو شڪار جي مٿان ڦرڻ.
تُنبَهُ: م (ف. تُنبيدن) ذرا ذرا ڪري صاف ڪرڻ (ڪپهه)- پِيَڻ. ڪُوندڻ. سَٽڻ (چهن سان).
تَنبُو: ذ (ف) خيمي جو هڪ قسم.
تُنبو: ذ. سُڪل ڪدُو. (ص) پيٽ ٿُوڪيل.
تَنبُورُ، تَنبُورو: ذ (ف) سُرندي مثل وڄائڻ جو هڪ ساز- دَنبُور.
تُنبِي: ث. ننڍو تنبو. گهگهيءَ جهڙو سڪل ڪدو (جنهن ۾ مٽيون پاسو ويڊي فقير ان ۾ خيرات وٺن).
تُنبيرُ: ص. تُنبي وارو ساز وڄائيندڙ.
تَنبِيهَ: ث (ع) آگاهي- چتاءُ. فهمائش- چينب.
تَنتَ: ث (سن) تَند. وار نلي.
تَنجَنُ: م (ف. تَنجيدن) چڪي سوڙهو ڪري ٻڌڻ. زور سان پرڻ. چڪڻ- ڪشڻ. ننڍڙي ٻار جي ٽنگن ٻانهن کي سنئون ڪري تنجڻ سان ٻڌڻ (جئن ٻار جا عضوا سهڻا سڌا ٿين).

Gul Hayat Institute

تَنجَنُ، تَنجِڻو: ذ. اهو ڪپڙو جنهن سان هار ڪي ويڑهي ٻڌجي- هاروتو.

تَنخواهَ: ٿ (ف) نوڪري يا خدمت جي عيوض مهيني جو مقرر معاوضو- پگهار.

تَندُ: ٿ (سن. تنت) سنهڑو ڏاڳو (ڪپهه، اُن، ريشم وغيره جو). سنهڑي تار (لوهه، سون يا ڪنهن ڌاتو جي). ساز جي تار.

تُندُ: ص (ف) تيز- تکو. شوخ- ڪاوڙيل. رُکو.

تُند مزاج: چيڙاڪ. بدمزاج.

تَندرُست: ص (ف) چڱو ڀلو- صحتمند- سڳهو.

تَندُرستي: ٿ. چڱيلائي- چاتائي.

تِندو، تَندو: ذ. اُهو رسو جنهن ۾ گهٽا ٻاڪرا ڳر سلهاڙجن (هڪ تندي ۾ ويهه ٽيهه ڳر ٻڌجن).

تِندو تائڻ: ڳالهه ڪي ڊيگهه ونائڻ. معاملو وڌائڻ.

تُندِي: ٿ (ف) تيزي- تکڙ- تاهوت. شوخي.

تُنِرو: ذ. اک جي نوڪ (نڪ جي پاسي واري جنهن مان لڙڪ وهن). ڪوڻري جي ٽُن.

تَنَزُّل: ذ (ع) مٽانهين درجي تان هيٺ لهڻ يا ڪِرڻ. زوال. پستي.

تَنظِيمَ: ٿ (ع) انتظام- بندوبست. جوڙجڪ- ناهه ٺوهه. سٽاءَ. ترتيب.

تَنقِيدَ: ٿ (ع) لکيت مان خوبين ۽ خامين ظاهر ڪرڻ جو فن. پرک. نڪته چيني.

تَنگ: ص (ف) سوڙهو. جڪڙيل- پِتل. ٽوري (جاءِ). ڳهٽيل. ناڪافي- اڻپورو. ڪک- خفي.

تنگ ٽيڻ: سوڙهو ٽيڻ. ڳهٽجڻ. ڪک ٽيڻ- ورڇڻ. عاجز ٽيڻ.

تنگ دست: ص. سُڇو- ڪنڊل. مفلس.

تنگ طلبِي: ٿ. ڏڪڻي وقت ۾ قرض جي تقاضا.

سوڙهي گهٽ- ڇڪ تاڻ.

تنگ ڪرڻ: بيزار ڪرڻ. ستائڻ. عاجز ڪرڻ.

تنگ نَظر: ص. تعصبي. بخيل.

تَنگُ: ذ (ف) گهوڙي جو هڪ سنڇ (چمڙي يا ست جو پٽو جنهن سان هَنو پڻيءَ سان سوگهو ٻڌجي).

تنگ چنائڻ: پاڻ کي ڇڏائڻ جي ڪوشش ڪرڻ. وڃڻ لاءِ جند آجي ڪرائڻ. تمام گهڻي تڪڙ ڪرڻ.

تَنگِي: ٿ (ف) سوڙهه- گهُٽ. سُڃائي- غربت.

تَنَنُ: م. ڪپڙي جي تُن کي سُئي سان اُڻڻ- بور پرڻ.

تَنوارَ: ٿ. جهونگار سان آواز. لات (پڪين جي)- للڪار. سڏ (چوپائي مال کي). ذڪر جي هونگ. پچار.

تَنوارَڻُ: م. آلاپڻ. ٻولڻ. لنوڻ. وڃڻ (ساز).

تَنُورُ: ذ (ف) ٻٽي (مانيَ پچائڻ جي). ڪُورو (باهه جو). مچ- آڙاهه.

تَنومَند: ص (ف) طاقت ور- سگهارو. ٽلهو متارو. تندرست.

تَنوِير: ٿ (ع) نُور. روشني- تجلو.

تَنوِينِ: ٿ (ع) لفظ جي پڇاڙي واري اکر سان "نُون" گڏي اچارڻ خاطر ڏنل ٻه زبرون، زيرون يا ٻه پيش.

تَنها: ص (ف) اڪيلو- هڪڙو. جدا- الڳ.

تَنهائِي: ٿ (ف) اڪيلائي. خلوت.

تَڪَ: ٿ. ڇڪَ- ڇِڪ.

تَڻو: ذ. پرت پريل ڪپڙي جو ٽڪر (جو گهگهي يا گج جي چاتيءَ وٽ هٽجي).

تَڻ، تَڻو: ذ. گرمي. سيڪ- گرمائش. مانيَ پچائڻ لاءِ لوهه جو گول ٽُڪر.

تَوارَ: ٿ. ڏسو "تَنوارَ".

تَوارِيخَ: ٿ. "تاريخ" جو جمع. تذڪرو. داستان. اتهاس.

Gul Hayat Institute

تَوازُن: ذ (ع) وزن. تورَ. برابري.
تَوافُع: ذ (ع) آدرياءَ- خاطرمدارت. نياز نوڙت. مروت. نهنائي.
تَوانائي: ث (ف. توان) طاقت- سگهه. چاقائي- تندرستي.
تَوانو: ص (ف. توان) طاقتور- سگهارو. چگو يلو- تندرست.
تَوائي: ص. واترو- حيران. گمراهه.
توبَ: ث (ف) بارود وارا گولا اُڇلينڊڙ ڪَل- توف.
توبچي: ص. بندوق هلائيندڙ. نشاني باز چيٽو شڪاري.
توبرو: ذ (ف) چمڙ جي ٽيلهي يا ڳوٽري جنهن ۾ داڻو وجهي گهوڙي جي منهن تي چاڙهي چڌجي تہ داڻو پيو کائيندو- پاهورو.
توبري جَهلُو: ص. خدمتگار- نوڪر. پوئلڳ.
توبَهہ: ث (ع. توبه) گناهن کان پڇتاءُ. پشيماني- ندامت. برن ڪمن کان پري رهڻ جو انجام.
توبهہ ڪرڻ: پڇتائڻ. هميشہ لاءِ بس ڪرڻ.
تُوتُ: ذ (ع) هڪ قسم جو وڻ.
تُوتازِي، تُوتزِي: ث. هڪ قسم جو ساز- شرناءِ.
تُوتَڙُ: ذ. ڪوڙي ڳالهہ (ڪنهن کي ڏيجارڻ لاءِ). ڏونگ- مڪر.
تُوتِيو: ذ (ع. تُوتياء) هڪ قسم جو پسارڪو وڪر.
تَوجُهہ، تَوجُهہ: ذ (ع) ڌيان- خيال. لاڙو.
تَوجِيہ: ث (ع) سبب (بيان ڪرڻ). دليل.
توحِيد: ث (ع) الله تعالىٰ کي هڪ ڪري مڃڻ جو عقيدو. وحدانيت- هيڪڙائي.
تَودَ: ت. بحث- هوڏ. ناز سان هلڻي- تورَ.
تَودِجَڻُ: م. ضد ڪرڻ. هوڏجڻ. بحث ۾ پوڻ.
تودُو: ذ. هڪ سال جي عمر يا گهٽ عمر وارو اُٺ جو گونرو. (ع. تودَي).
تورَ: ث. ماڻ- وزن. ڪنهن شيءَ (خصوصا اناج وغيرہ) جي وزن سان ڪَٽ.
تُورُ: ذ. ساڻي وهي وارو ٻار- هڪ ٽهي. هم عمر. ٻُونگر- ٻُور. منداڻتو ڪچڙو ڦر (ولين يا وڻن جو). نسل- ٻُڌ. آرو (ڪڙ جو).
تُور ڪرڻ: ڦر ڏيڻ جي موسم وڃڻ. وهي وڃڻ.
تَورات، تَوريت: ذ (ع) حضرت موسيٰ عليہ السلام تي نازل ٿيل ڪتاب.
تورَتَڪَ: ث. وزن ماپ. ڳڻ ڳوت- سوچ ويچار.
تُورزَن: ذ (انگ) انگريزي ڪهاڻين جو جهنگل ۾ پليل روايتي ڪردار- تارزن. پهلوان.
تورَهُ، تورِهُ: م. تور ڪرڻ- وزن ڪرڻ. اندازو ڪرڻ (ڳالهہ جو).
تورہ ٽڪڻ: چڱيءَ طرح اندازو لڳائڻ. ڪنهن ڳالهہ کي هر پهلوءَ کان ڏسڻ. آزمايش وڻڻ.
تورو: ذ. وزن ڪرڻ جو وَٽُ.
تُورِي: ث. هڪ قسم جي ول ۽ ان جو ڦُرُ (ياڇيءَ طور ڪم اچي).
تُورِيو: ذ. جاني جو هڪ قسم (تيلي بج).
توڙُ: ذ. ڇيهہ- دنگ. حد. پڄاڻي. آخر- نهايت.
توڙ نباهڻ: پڄاڙي ڪرڻ. ڇيهہ تائين رسائڻ. آخر تائين وفاداري ڪرڻ.
توڙي، توڻي: ظ. اگرچ- جيتوڻيڪ.
تَوسَطُ: ذ (ع) واسطو. وسيلو- ذريعو.
تَوَسُّلُ: ذ (ع) وسيلو- ذريعو. سفارش.
تَوسِيعَ: ث (ع) ڪشادگي- پکيڙ. واڌارو.
توشو: ذ (ف. توشه) سفر جو سامان. سفر جو کاڌو.

Gul Hayat Institute

سامان- سمر. ڏي- آسرو.
توشاخانو: ذ. گهر ۾ سامان سڙي رکڻ لاءِ ڪوٺي.
بادشاهي قيمتي سامان رکڻ جي جاءِ.
تَوصِيفَ: ث (ع) خوبي. واکاڻ. صفت- ساراهه.
تَوضِيحَ: ث (ع) تشريح- سمجهاڻي- وضاحت.
توف: ث. ڏسو "توپ".
توف جي منهن ۾ ڏيڻ: موت جي منهن ۾ ڏيڻ.
وڏي مصيبت ۾ وجهڻ.
تَوفِيقَ: ث (ع) خدا طرفان رهنمائي، مدد ۽ موافقت.
سگهه- همت.
تَوقُعَ: ذ (ع) اُميد. امڪان.
تَوَقُفَ: ذ (ع) ترسڻ جي حالت- وقفو. دير- ترسڻ.
توقِير: ث (ع) عزت. تعظيم.
تَوَكَّل: ث (ع) پروسو (خدا تي). سڀ ڪجهه ترڪ
ڪري خدا ڏانهن توجهه ڏيڻ.
تَوَكلِي: ص. توڪل ڪندڙ. پروسو رکندڙ (الله ۾).
تَوَلُّد: ذ (ع) جنم- ولادت- جنم.
تولو: ذ. تولي جو وزن- ڏُڪو.
تُومانُ: ذ (ف) صُوبو. صوبي جو لشڪر. اٺالو-
لشڪر. ٺاٺ. دٻدٻو.
تُون: ض (ف. تُو) حاضر واحد سان مخاطب ٿيڻ
جو لفظ.
تُونهِين تون: ذ. خدا جو ذڪر. ڏٺيءَ جي واکاڻ.
تَونرِي: ث. پَن گاهه مان ٺهيل ڏڙو.
تَونسَ: ث. گرمي. بخار. هلڪو بخار- ڪَڪس.
أجَ- پياس.
تَونگُ: ذ. وڏو ٻنو. گهٽي پوک واري لاڳيتي جابلو
زمين. باراني ايراضي. وڏو تلاءُ.
تَوَنگرُ: ص (ف) دولتمند- شاهوڪار.

تَوَهِ: ث. هڪ مهل جو ڪاڏو- ويلو. رات ڏينهن جو
ڪاڏو. رڦيچاءِ- سانجهن.
توهُ: ذ. راضيپو. ٻاجهه- ڪرم. ٻلائي. بخشش.
پروسو.
توهِينَ: ث (ع) حقارت. بيعزتي. ذلت.
تَهُ: ذ (ف) تَر- ترو. پرڊو. ورق (پني جو)- پَرتُ.
پوشُ. پُڙ (رلي يا ڪپڙي جو).
تهه و بالا ڪرڻ: هيٺ مٿي ڪرڻ. اُٿلائڻ پٿلائڻ.
برباد ڪرڻ.
تُهُ: ذ (سن. تُش) آن جي دائي جي کل- تُوتڙ.
تَهبارُون، تَهوارُون: ث. ذرا پرزا. ليڙون ليڙون.
چيهون چيهون.
تَهت، تَهتا: ظ. ترت- يڪدم- فورا.
تَهجُدُ: ذ (ع) پوئين رات جاڳڻ. اڌ رات کان پوءِ ٻاڪ
ڦٽڻ کان اڳ واري نماز.
تَهجِي: ث (ع) زبر زير سان حرف پڙهڻ- هجَ.
تَهخانو: ذ (ف) زمين ۾ اندر ٺهيل گهر- ٻُهرو.
تَهدَرِ: ص (ف) نٽون- ڪورو (ڪپڙو).
تَهدِل: ث (ف) دل جي گهرائي. (ص) دل جان سان.
تَهذِيبَ: ث (ع) درستي. ناهه جوڙ. خوش اخلاقي.
انسانيت.
تَهَرِي: ث. ڳڙيا ڪنڊ ۾ رڌل پت- منو پت.
تَهطلب: ظ. جلدي- يڪدم- تهتا.
تَهلڪو: ذ (ع) هُل- خوشاءُ. ڏڙڪوٽ.
تُهمَت: ث (ع) بهتان- الزام. ڪوڙو بهتان.
تَهنِيَتَ: ث (ع) مبارڪ باد- خوشخبري.
تُهِي: ث. تُهَ. آن يا ڪنهن بج تان لٽل سنهڙيون ڪلون.
تِهِي دَست: ص (ف) خالي هٿن. ڪٽل- سجو. سڪٽو.
تَشُ، تَؤ: ذ. سِڪ- گرمائش. ڪوسائ.

Gul Hayat Institute

تَشُ لڳڻ: مٹيان لڳڻ- ڪاوڙ لڳڻ.
تَٽو: ذ (سن. تاوِ) ماني پچائڻ لاءِ لوهه جو گول ٽڪر.
تٽو گهمائڻ: ڪارو مُنهن ڪرڻ. جٽ ڪرڻ.
تَٽونسَ: ٽ. اُڃ- پياس. جهيڙو تپ- ڪَٽس.
تَٽي: ٽ. لوهي ڪَٽهي (پڪوڙن وغيره ترڻ لاءِ).
تَيارِ: ظ (ف) سنيريل (ملڻ لاءِ). آماده- مائل. حاضر- موجود. راس- مڪمل.
تَيارِي: ٽ (ف) سنبت. آمادگي. تڪميل. ناهه جوڙ.
تِياگُ: ذ. تَرڪ. علحدگي. ڪناره ڪشي. ويراگ.
تِياگِي: ص. دنيا کي ترڪ ڪندڙ- تارڪ. ويراڳي.
تِياڳڻُ: م. ڇڏڻ- ترڪ ڪرڻ.
تيبِري: ٽ. حرفت- لڇائي.
تيبريُون ٻڌائڻ: سڌيون ٻڌائڻ.
تِيتالَ: ذ. تيرهن تال. نخرا. ڊونگ- مڪر.
تيجُ: ذ (سن) تجلو- روشني. سوڀيا. ڏيا- حشمت.
تِيرُ: ذ (ف) ٻاڻ- ڪانُ- ناوَڪ.
تِير مڑگان: ظ. اکين جا تير- نگاهن جا تير.
تَيراڪُ: ص (ف) تري ڇائيندڙ- تارُو.
تِيرَتُ: ذ (سن) مهاتمائن جي رهڻ جي جاءِ. پاڪ جاءِ. هندن جو زيارت گاهه.
تيرتَ پيٽڻ: تڪيا پيٽڻ. ڪشالا ڪڍڻ.
تِيرَڳِي: ٽ (ف) ڪاراڻ. اونداهه.
تيرَهَن: ص (سن) هڪ عدد (۱۳).
تيرهن تالِي: ٽ. تمام قابل ناچڻي (جيڪا ڪلهن، ڪنڌ، ٻوٽنين، ڪرائين، گوڏن ۽ ٽنگن ۾ يارهن ۽ ٻه ڪنجهيون ٽالهڙيون هٿن ۾ جهلي وڃت جي تار تي ناچ ڪري). نهايت چالاڪ- حرفتي. گهٽا مڪر ڄاڻندڙ.
تيرهن تيزيون: ٽ. صفر مهيني جون پهريون تيرهن تاريخون (جن ۾ حضور پاڪ جن ناچاڪ رهيا تنهن ڪري اهي تاريخون نحس سمجهي زالون انهن ڏينهن تي مرڻي پرڻي جون رسمون ڪين ڪن).
تيرهن وڃائي ڇڏڻ: حيران ڪرڻ. حواس گم ڪرڻ.
تيرهو، تيرهيو: ص. تيرهون- ڏاڍو چالاڪ. اٽڪلي. پيسڪوٽ راند ۾ ٻاونجاهه پتا ڪٽي شڪست ڏيڻ ٻاون. مشهور شاعر فقير غلام حيدر تيرهيو (جيڪو ڪيچ ملڪ جي جُوءِ "تيرهين تڙ" جو ويڙل هو).
تيزُ: ص (ف) تکو- تکڙو- جلد. سراڻ چڙهيل (ڪپ، ڪاتي وغيره). تلخ- ڪارو (ذائقي ۾).
تيزفهم: ص. نهايت سمجهو- ڏاهو- هوشيار.
تيزابُ: ذ (ف) گندرف جو پاڻي.
تيزِي: ٽ (ف) جلدائي. ڦرتي. چالاڪي. تکڙ. ڪڙاڻ. چڙ. مهانگائي.
تِيزِي: ٽ. ٻارائي راند جي گول ڪِري- ڊٻو.
تِيسِرُ: ص. تِيسو ڪندڙ. گهپي ڪندڙ. ضدي.
تِيسو: ذ. ضد- هوڏ. گهپي. ڪروڌ. رُسامو.
تيشِي: ٽ (ف. تيشه) رازڪي ڪم جو هڪ اوزار.
تيغَ: ٽ (ف) تلوار- شمشير.
تيغ ٻابرُو: ٽ. سنهڙو سهڻو پِروُن (جو تلوار وانگر ڏسڻ ۾ اچي).
تيغو: ذ. گچ يا گاري جو ڳندو (درز بند ڪرڻ لاءِ).
تِيڪَ: ٽ. دست (پٽڑو پاخانو).
تِيڪائِڻُ: م. هنگائڻ. سخت پورهيي جو ڪم ونڻ. راند ۾ ڊوڙائڻ.
تِيڪَڻُ: م. دست هڻڻ. سخت ڪم ڪري ٽڪجي پوڻ. گهٽي ڊوڙ ڊڪ ڪرڻ.
تيڪو: ذ. ڪاڻين جي پت (جيڪا اندران ٻاهران گاري سان لتل هجي).
تيڪُ: ذ (ف. تيز) تِکَ- تيزي. وَهُڪ (پاڻي جي).

Gul Hayat Institute

تؤ- تپش.
تيلُ: ذ. ڪنهن تيلي بج (سرنهن، جانيي وغيره) جو روغن. سٹيپ- چڪنائي. معدني پاٹيٽ (گاسليٽ، پيٽرول وغيره).
تيل ڦليل: ذ. گلن ڦلن جو تيل. عطر. سينڊ سرمو. هار سينگار.
تيلي: ص. تيل وڪڻندڙ. چاڪي.
تِيلو: ذ. گاهه وغيره جو ڪانو. سَلو.
تِيلي: ث. گاهه جو سنهرن ڪانو- تِيلو. ڪانهن يا سَرن جي ڪانِي. ماچيس واري دارُون لڳل ڪانِي.
تيلي ڏيڻ: باهه لڳائڻ. جهيڙو جاڳائڻ.

تيمارداري: ث (ف) بيمار جي خدمت ۽ همدردي.
تُهل. چاڪري.
تَيَمُّ، تَيَمُّمُ: ذ (ع) پاڻي نه ملڻ جي حالت ۾ منهن ۽ سان وضو.
تِيهِ: ص. هڪ عدد- ٽي (۳).
تِيهِ وال: ذ. نيلام ۾ ٽي پيرا واڪُ. نيلام ۾ ڏنل واڪُ.
تيهِ وال ڪرڻ: ٽورن پٽسن ۾ نيڪال ڪرڻ. وڪڻڻ.
تيوِرو: ص. صاف ڪندڙ (اوزار يا هٿيار)- صيقلگر.
تِيوَڻُ: ذ. گوشت. هوڙ ياجي. گُندڻ.

ث

ث: "سنڌي الف- بي" جو چهون اکر. "ت" ۽ "ه" جو گڏيل اُچار. ابجد موجب عدد "ت" جي برابر (۴۰۰).
ٹابُرُ: ص. ٹاهو ڪائيندڙ (وهٽ). آٹڙندڙ. ٹاها ڪائيندڙ.
ٹابڑجَڻُ: م. ٹاهو ڪائڻ. آٹڙڻ- باهڙجڻ. رندجڻ. پلجڻ.
ٹابڑَڻُ: . ٹاهو ڪائڻ. آٹڙڻ- باهڙڻ. وچڑي ڪرڻ.
ٹاهو: ذ. ڪڏ ڪوبي سبب آيل ڏڪ. رندڪ (هلڻ ۾). گهوڙي جي پنڊ جو هڪ عيب (هلندي آٹڙجي).
ٹاها جَهلڻ: ڏڪا جهلڻ. اجايو رلڻ. دربدر ٹيڻ. ٹولاڪا ڪائڻ. ڏڪا ڪائڻ.
ٹاهو اچڻ: روزاني عمل ۾ رندڪ پوڻ- ناغو پوڻ. چوپائي مال (خصوصا مينهُن) کي روزانو مقرر چارو وقت تي نه ملڻ. وعدي موجب ڪم نه ٹيڻ- ڏڪ اچڻ.
ٹاپَ: ث. ٹپڻ جي حالت. ٹپڪي. ٹڦيل ڇيٽو.
ٹاپَ ڪرڻ: جهڪي هڻڻ- بڪ ڪرڻ. داڻ ڪرڻ.

ٹاپَڻُ: م. ٹڦڻ (ڇيٽو وغيره). ليپو ڏيڻ- راڳڻ. داڻڻ. مقرر ڪرڻ- ويهارڻ (ڪنهن عهدي تي)- نامزد ڪرڻ.
ٹاپِي: ث. ٹپڻ جو عمل. ٹپڪي. ڪنيارکي ڪم جو هڪ اوزار- ٹانون ٹپڻ لاءِ ڪاٺ جي پٽي- ٹپٽي. مِٽي ڪُٽڻ لاءِ ڦرهي.
ٹاجو: ذ. ٹولي- جماعت- رفاقت. ڪچهري- رهاڻ.
ٹاڈِل: ث. ٹڈڪار. ٹڈڪار وارو هنڊ. ٹڈي پاٹيٽ. هڪ قسم جو ٹڈو شربت (جو بادامين، خسخس ۽ ٻيون ٹڈيون شيون گهوٽي ٺاهجي ۽ گرمي ۾ پيئجي).
ٹاڈل پاٹي ڪرڻ: نيرن پاڻي ڪرڻ. نشو پتو ڪرڻ. شربت وغيره پيئڻ.
ٹارُ: ذ. ٹالهُ. جنڊ جي هيٺان رکيل ڪر جو وڏو ٹالهه (جنهن ۾ پينل انو گڏ ٹٹي)- تارُ. ڪُڪڙ جي آري ڪرڻ واري جاءِ.
ٹارِي: ث. ٹالهي. پُوٽو- نِيَهنڊ. گهر گهر ۾ ڏنل شاديءَ

جي ماني.

تاريچو: ص. تر جو رهاڪو- تري. (ث. تاريچي)

تاريلو: ص. تر جو رهاڪو- تري. (ث. تاريلي).

تاريلي: ث. بلبل جو هڪ قسم.

تاڪ: ث. ويڪري شيء. سنهو ۽ ويڪرو تختو. وڏو چيٿو. تِڪَ. اجايو ڳالهاءِ- بَڪ- داڪ.

تاڪ ڪرڻ: بڪ ڪرڻ- بيهودو ڳالهائڻ.

تاڪُ: م. اڻي مِٽي يا ٻي نرم شيء کي ٽڪي پکيڙڻ- تِڪڻ. بَڪ ڪرڻ. داڪڻ. نامزد ڪرڻ- ٽاپڻ.

تاڦو: ذ. ڪاٺ جي دوڳي. دوڳي مان سنهو ويڙيل تختو. هرلي يا نار جي هڪ ڪاڻي (چڪر جي وچ ۾ ڪم ايندڙ هڪ ڪاڻي). آويءَ جي مُنهن کي ڍڪڻ لاءِ ٺڪر جو وڏو گول ڍڪ- ڪَٺو.

تاڦوڙو: ذ. پاڻيءَ ۾ هٿ جو ڏڪ. ترڻ يا غوطي کائڻ وقت پاڻي ۾ هٿ هڻڻ.

تاڦوڙا هڻڻ: پاڻيءَ ۾ هٿ هڻڻ (ترڻ مهل). هٿ پير هڻڻ. ڪوشش ڪرڻ. بي دليل بهانا ڪرڻ.

تاڦي: ث. ڪنيارڪي ڪم جو هڪ اوزار - ٽپٽي. رازڪي ڪم جو هڪ اوزار- لِنبَ جو مارو. نندو چيٿو.

تاڪُ: ذ. هنڌ- ماڳ. منزل- ٻاهو. فقيرن جي بينڪ- آستانو. ڪنهن ملڪ يا علاقي جي حد ڏيکارڻ لاءِ پَڪو بُرج يا منارو.

تاڪَ بَستي: ث. حدبندي. هرهڪ زميندار جي زمين جي حد نروار ڪرڻ ۽ ان جي ڏل جي مقرري.

تاڪَ تي اچڻ: ماڳ تي اچڻ. آستاني تي اچڻ. پوري پير تي اچڻ.

تاڪوڙو، تاڪيڙو: ذ. تَڪُ- تڪاءِ ٽَ- چوڪڙو. ٽوري تڪاوَت.

تالُ: ذ. تالهُ.

تالهه: ذ. ڌاتوءَ (تامو، پتل، ڪنجهو، لوهه) جو وڏو گول تراکڙو ٽانءُ. وڏي ٿالهي- طشت.

تالهه پرجي اچڻ: (ڪنايه) ڪجهه به نه ملڻ. سارسنيال نه ٽيڻ.

تالهي: ث. ڌاتوءَ مان ٺهيل نندو گول تراکڙو ٽانءُ.

تالهي ٽِڙڻ: هڪ هنڌ تمام گهڻا ماڻهو گڏ ٽيڻ (جو تالهي اُجلاٽجي ته ماڻهن جي متن تان ترندي وڃي ۽ هيٺ نه ڪري). گپاگيهه ٽيڻ.

تالهي مان ڪڍڻ: ڪاڏي پيتي مان جدا ڪرڻ. نيات مان ڪڍڻ- برادري مان ڪڍڻ.

تانُ: ذ. ماڳ- ٺڪاڻو. آستانو. گهوڙن جو ڪُڙهه- ناڻُ. ڪپڙي جو تاڪيو.

تانَ تي اچڻ: ماڳ تي موٽڻ. پوري پير تي اچڻ- سڌرڻ.

تانَ جي شوخي: گهر ويڻي جي سِيتَ. ٺلهي آکڙ.

تانَ ۾ اچڻ: سامَت ۾ اچڻ. ٽڪل گهوڙي جو زمين تي ليٿڙو ڪرڻ.

تانگُ: ذ. ٽاڪُ. چورن جي لڪڻ جو هنڌ- ٽَمُ. پاتاري. چوري ٽيل مال جو ڏس پتو. پارپتو- پير ڪُر. چوريءَ جو مالُ.

تانوَرُ: ذ. جمعو- جمعي جو ڏينهن. (ص) سکيو- آسودو- خوشحال.

تانهرَ، تانهِرَ: ث. ماڳ. جُوءِ. بينڪ. مال جي ويهڪ واري جاءِ (جتي چانولو هجي). فرحت- آسائش. صبر.

تانهريو: ص. فرحت ۾- آسائش ۾. صبر سان. آرامي.

تانءُ: ذ. برتن- باسڻ- رَجُ.

تانوَ ٽِپا: ذ. گهر جو سامان- نِڪر ٽوپَر.

تانٽرو: ص. صبر وارو- ڏيرجوان.

تانئِڪو: ص. هڪ هنڌ جمي ويٺل. تانِيڪو. (ث.

Gul Hayat Institute

ٽانٽڪي).
ٽان٤ ڏارڻ: بردبار ٿيڻ- ڏيرج ڏارڻ. وڏي دل رکڻ.
ٽان٤ ٽُڙ ٿيڻ: ٽانيڪو ٿيڻ. محفوظ هنڌ تي رهڻ.
ٽانُ: ذ. ٽانُ- ٽاڻ. ٽاٿو- ماڳ. منزل.
ٽانَ پَڪو: ص. هٿيڪو. ٽانِيڪو. ٽاڻي جو قيدي.
ٽاٿو: ذ. آستان- ماڳ- ٽاڪُ. گهُر- بينڪ. منزل. مرڪزي ماڳ (خاص ڪوهستان ۾ جتي سردار رهن).
ٽانُ- ٽاڻُ. پوليس چوڪي- گهاٽُ.
ٽاڪا پُڇائڻ: جڏا ڪم ڪرڻ. ڏوهه جهڙا ڪم ڪرڻ (جن جي ڪري ٽاٿو ڏسڻو پوي). چورين يا جهيڙن ۾ وقت گذارڻ.
ٽاٿو بيهارڻ: چوڪي بيهارڻ. پوليس جو پهرو بيهارڻ.
ٽاڻيدارُ: ص. ٽاڻي جو عملدار- صوبيدار.
ٽاهُ: ذ. گهَرائي- عمق- اونهائي (پاڻي جي). ترو (کوهه يا درياء جو).
ٽاهَرِ: ث. صبر- ڏيرج. تحمل- بردباري. آهستگي. مدد- واهر. ڏِي- آڏر.
ٽاهَرِ ٽوبَ: ث. ڏِي- آڏر. دلداري.
ٽاهِرَڻُ: م. صبر سان ويهڻ. سڪ سان ويهڻ.
ٽاهِي: ث. تانگهو پاڻي. تانگهي پاڻي مان هلڻ جو گس.
ٽُبُ: ذ. گاهه وارو ٻُوڙو- ٻُٽُ. ڳچ ڏند جو خال.
ٽَپِ ٽَپِ: ث. ماني ٽپڻ جو آواز- ٽپ ٽپ.
ٽَپ ٽَپ ڪرڻ: نقصان کان پوءِ ان جي پورائي لاءِ اجائي ڪوشش ڪرڻ.
ٽَهو: ص. ڏندن ڳچل- پَهو.
ٽُهو: ذ. گاهه جو ٻُوڙو- ٻُٽ.
ٽِپي: ث. ننڍو ٻُوڙو- ٻُٽِي. گاهه جي مُٺ. ننڍي جانور جو ٽُوهو.
ٽِٽ: ث. همشڪِي وارو ڪم يا عادت. هيرَ روزانو مقرر ڪم. ڪنهن ڪم لاءِ مقرر جاءِ يا وقت- ٽيٽ.
ٽِٽ ٻڌڻ: انجام ٻڌڻ. ٽيٽ ٻڌڻ. ثابت قدمي اختيار ڪرڻ.
ٽُٽِڪارَ: ث. ٽُڪن اُڇلائڻ جو عمل. ٽُڪون هڻڻ. جٽ ٽٽ- ملامت.
ٽُٽڪارَڻُ: م. ٽُڪون هڻڻ. ٽُوٽُو ڪرڻ- ٽوڪارڻ. ٽڪون هڻي ڇڏڻ- ڏڪارڻ.
ٽَٽان پَٽان، ٽَٽان ٽَٽان: ص. وائڙو- حيران. بَتال.
ٽَٽِرَڻُ، ٽِٽِرَڻُ: م. ترڪڻ (پير). کسڪڻ- ٽِرڻ- ٽرڪڻ. ڏڃڻ.
ٽُٽُ مُٽُ: ص. چُپ- خاموش. ٽلهو متارو- بيبولو.
ٽَپِ ٽَپِ: ث. ٽپڻ جو آواز- ٽَڦ ٽَڦ. هٽن سان هلڪا ڏڪ. طبلي جو آواز.
ٽپ ٽپ ڪرڻ: پاڻي يا گپ ۾ هٽ هڻڻ- ٽاڏوڙا هڻڻ. ڇيٽا وغيره ٽڦڻ. ڪپڙا ڏوئڻ ۾ هٽن سان ڪپڙا سٽڻ. ٻار کي سمهارڻ وقت هلڪا هٽ هڻڻ.
ٽَپَڙُ: ذ. ڳل تي هٽ سان ڏڪ- چماٽ- ٽَڦڙُ.
ٽَپَڪَڻُ: م. آهستي آهستي لاڳيتو ڏڪ هڻڻ. ٻار کي سمهارڻ لاءِ آهستي آهستي ٻُني ٽپرڻ.
ٽَپِڪِي: ث. پيار مان پنيءَ تي آهستي هٽ هڻڻ جي حالت. در تي هٽ هڻي سڏڻ جو عمل- دستڪ.
ٽَپڪي ڏيڻ: هُشي ڏيڻ.
ٽَپَڻُ، ٽِپَڻُ: م. ٽڦڻ (مٽي، ڇيٽو. انو وغيره). راڳو ڏيڻ. پچائڻ (ماني). هٽن سان هلڪا ڏڪ هڻڻ (ٻار کي سمهارڻ لاءِ). هڻڻ (الزام). مڙهڻ (جوابداري).
ٽَجِ، ٽَجُ: ث. عورت جو کير. ماءُ جو کير.
ٽَج بَخشائِي: ث. مائٽ جي مرڻ وقت يا جيئريئي اولاد جي سندن حقن تان ورتل معافي. ڏيءَ جي سڳ تان ورتل عيوضو (پٽسن ۾).

Gul Hayat Institute

تج ياڻي: ص. اهو بار جنهن ۾ٿي بار سان گڏ اُن جي ماءُ جي تج ذاتي هجي- تج شريڪ (ياءُ).

تَڏ: ث. ٺار- سيءُ- سردي. تڏڪار- تڏ جو وقت. تڏ جي اثر کان ٽيل زڪام ليس وغيره.

تَڏ ۾ ٿي: ظ. صبح جو سج اُپرئي کان اڳ- صبح سان. ساجهرئي- سوير ئي.

تَڏاهِ: ث. تڏائي. خُنڪي (هوا ۾). فرحت (گرميءَ ۾ تڏي هوا سبب). تڏڪار. تڏي اثر وارو شربت.

تَڏائي: ث. تڏاهِ. صبر- تحمل. دِرَ- سستي.

تَڏجَڻُ: م. تڏ لڳڻ- ٺار لڳڻ. سرديءَ جو اثر ٿيڻ. ليس زڪام ٿيڻ (تڏ جي اثر کان).

تَڏڙا: ذ. بدن جي ڪنهن به حساس هنڌ تي (خصوصا پٺن تي) اڳرين جي هلڪي چُهاءَ سان سُرڪارَ. ٽُلٽا- چُلٽا (ماتا جا).

تَڏڙا ڪڍڻ: سُرڪار ڪرڻ (پٺن تي). بُت تي اڳرين جي چهاءَ سان سُرڙاٽ ڪڍڻ.

تَڏڙو: ذ. ٻير جو ٻِجُ- ڏَڏرُو.

تَڏڙي: ث. هندن جو هڪ وڏو ڏينهن، سانوڻ مهيني جي ستين تاريخ (جا ماتا ديوي جي ياد ۾ ملهائين)- گوڪل (اشٹمي).

تَڏڪارَ: ث. تڏاهِ. هوا ۾ خنڪي- ٺار. ٿڌڪار سبب فرحت. سياري جي شروعات وارو هلڪو سيءُ.

تَڏو: ص. ٺريل- سرد. خنڪ. ٺريل بت وارو- مٽل. بيهوش. ڍرو- سست. گيسر ڪندڙ. بردبار- سنجيدو. ڪاوڙ لٽل. نرم دل. راضي. (ذ) جسم تي ڪنهن تتل شيءِ جو نشان- ڏنب. سڙڻ جو نشان- داغ.

تڏا ساهه ڪڍڻ: ڏک ۾ تڏا شوڪارا ڀرڻ.

تڏا گهڙا ڀرڻ: خدمت ڪرڻ. چگا پير ڀرڻ.

تڏو ٽانهريو: ص. سک سانت سان- سکيو آسودو. ٻي اونو- بيفڪر.

تڏو ٽورو: ذ. ڪابه مدد نه ڪرڻ جي باوجود احسان جتائڻ. زباني احسان. ٽالي ماٽر مهرباني.

تڏو ٽورو ڪرڻ: بنا ڪنهن مدد يا مهرباني جي به احسانمندي جتائڻ. ڪنهن فائدي نه هوندي به احسان مند ڪرڻ. هروڀرو زيربار ڪرڻ.

تڏو ٽيڻ: ٺرڻ. ٺري وڃڻ. بيهوش ٽيڻ. مري وڃڻ.

تڏو ڪرڻ: ٺارڻ. وسائڻ (چُلهو، تاندو). ڪاوڙ لاهڻ. ضد تان لاهڻ. پاڻي ۾ وجهڻ (تعويذ، قرآن وغيره).

تڏو ڪَمرِبَندُ: ذ. ڏرتيءَ جي اُٿر يا ڏکڻ وارو اهو پَٽو جيڪو برف سان ڍڪيل رهي ٿو (هر هڪ تڏي ڪمربند ۾ ڇهه مهينا ڏينهن ۽ ڇهه مهينا رات ٿئي).

تڏو ڪاڏو: ذ. بنا گرم مصالحي جي رڌل ڪاڏو. تڏي اثر وارو طعام (ڪِرياتو ڪاڏو).

تڏو مانجهاندو ڪرڻ: سفر ۾ ڪٽي ڌاهو ڪري ڏينهن ٺارڻ. آرام خاطر ويهي رهڻ. ڪم جي اُڪلاءَ ۾ گيسر ڪرڻ. سستي ڪرڻ.

تڏي سِيني: ظ. ڪاوڙ لٽي. همدرديءَ سان. بردباريءَ سان. ويچار سان- قياس سان.

تَڏي: ص. "تڏو" جو مونث. ٺريل- سرد. پاروٽي (مانيءَ). (ث) ماتا جي بيماري. چوپائي مال جي هڪ بيماري.

تڏي ڪوشِي سهڻ: سردي گرمي برداشت ڪرڻ. ڏک سک سهڻ. زماني جي گردش مان گذرڻ- لاهو چاڙهو ڏسڻ.

تَڏي مِٺي: ص. ڍرو- سست. بردبار. سانتيڪو.

تُڏارَڻُ: م. ڏنڊي وڻ جي ڇَڪي ڪڍڻ (ٻڪي هنڌ پوکڻ لاءِ).

تُڏارَڻُ: م. تُڏو هڻڻ - تُڏڻُ. تڏا هٽي پري ڪرڻ.

Gul Hayat Institute

ٹڏن سان ٹيلهڻ.

ٹَڏِجَڻُ: م. ٹڏن سان ڏکجڻ. ٹڏن ۾ اچڻ. لتاڙجڻ.

ٹَڏَڻُ: م. بنياد کان اکوڙڻ. پاڙون ڪڍڻ.

ٹُڏَڻُ: م. ٹڏو هڻڻ. ٹڏي سان پري ڪرڻ. ٹڏا هڻي ٹيلهڻ (کينهون يا ڏڑهي کي راند ۾). لوڏڻ -تڑڻ.

ٹُڏي ڇڏڻ: ڪنهن رٽ يا تجويز کي رد ڪرڻ. آڇ قبول نه ڪرڻ.

ٹَڏو: ذ. پاڙن سوڌي چَکِي (وڻ يا ٻوٽي جي). سَلو. ننڍڙو وڻ يا ٻُوٽو - نهال. پاڙ- جَڙ.

ٹَڏو پَٽڻ: پاڙئون ڪڍڻ. بنياد کان اکوڙي ڇڏڻ. پاٽاري ڇڏائڻ.

ٹَڏي ٿي: ظ. اُتي جو اُتي- بروقت - موقعي تي.

ٹُڏو : ذ. پير سان ڏکُ. کينهون يا ڏڑهي کي پير سان اُڇل. ٽاپو. ٽُڙل گاهه يا ٻوٽي جو زمين ۾ ٻچيل حصو ڪُنڊيو. وڻ جي پاڙ جي زمين مان نڪتل ڪُتَ.

ٹُڏو ڏيڻ: غلط ڏس ڏيڻ. غلط ڳالهه ٻڌائي گمراهه ڪرڻ. ٽيڙ ڏيڻ.

ٹُڏِي: ث. ٻُوٽي جو پاڙن وارو حصو (جو ڪپجڻ بعد زمين مان ظاهر هجي). سُڪي ويل وڻ جي پاڙ - لاهه.

ٹَرِ : ث. کير جي گچ. کير ۽ ڏؤنري جو مَلائيءَ وارو تهه - چَٽي.

ٹَرُ : ذ. (سن. ستَل، هـ. تَلُ، ع. تَلّ = ڊير، ف. تل = پِتَ) واريءَ جي پٽُن وارو علاقو. ريگستان. غير آباد علاقو (جنهن ۾ برسات تي آبادي ٿئي). سنڌ جو ايرندين واريءَ جي پٽن وارو خطو.

ٹَرِٹان : ذ. ماڳ مڪان -گهر گهاٽ. هڪ هنڌ ٽِڪاءُ.

ٹَري: ص. ٽر جو. ٽر رهاڪو. (ث. ٽريائي).

ٹِرُ: ذ. هڪ جاءِ تي ٽِڪاءُ - بيهڪ. بقاءُ.

ٹِر ٻڌڻ: ٽِڪَ ٻڌڻ- هڪ جاءِ تي مضبوطي سان بيهڻ.

ٹُرانڊو، ٹُرانڊو : ذ. آبي پکي جو هڪ قسم. بدڪ جو هڪ قسم (مڇي ۽ گاهه کائيندڙ).

ٹَرٹَرِ : ث. ڏڪڻي - رڙڻي.

ٹَر ٹَر ڪُپِي: ذ. پکيءَ جو هڪ قسم (جو اڏامندي هر وقت ٽَنبندو رهي).

ٹَرِ ٹَرِ ڪَنبڻُ : ڊپ ۾ ڏڪڻ - رڙڻ.

ٹَرٹلو : ذ (ع. زلزله) زلزلو. لرزش - ڏڪڻي. اُٿل پٿل. ڊپ - هراس.

ٹَرِجَڻُ : م. مٽيءَ يا واريءَ سان رنڊجڻ. درياء جو ڦِٽي ريٽ ڪرڻ. رنڊجي وڃڻ (وهڪرو). ٽَري ٻڌڻ- سٽي جو تهه جمڻ (ڪڙهيل کير يا ڏؤنري تي).

ٹَرَجاهو: ذ. پکيءَ جو هڪ قسم - پاريهر. جانور جو هڪ قسم - ٽر جو جاهو.

ٹَردِ : صفت (انگ) تيو (نمبر).

ٹردِ ڪِلاس: ص. گهٽ درجي وارو - ڪمتر. خسيسِ - رواجي. ردي.

ٹَرڙُ : ذ. ڊٽل شهر وارو ڏڙو. آڪاڻو ڏٽل شهر - ڪنبر . جهونو ڏڙو.

ٹِرڙاڻڻُ : م. ٽيڏو ڏسڻ- ٽيڏائڻ. اکيون ٽيڏيون ڪرڻ، ٽِرڙائڻ (اکيون).

ٹِرڙو: ص. ٽيڏين اکين وارو - ٽيڏو. (ث. ٽِرڙي).

ٹَرڙِي: ث. ڏَڙو (آڪاڻي ڏٽل ڳوٺ جو). ننڍي پِتَ.

ٹَرمامِيٹَرُ : ذ (انگ) تپ جي گرمي ماپڻ جو اوزار.

ٹُرو: ظرف (انگ) سِڌو. ٽُز. ٽِکو.

ٹُرُو ٽِيڻ: روانو ٽيڻ- تکو وڃڻ.

ٹَرِي : ث. ملائي - ٽَرِ. ننڍي پِت.

ٹَري: ص. ٽَر جو. ٽَر وارو. ٽري نسَل جو چوپايو (ڍڳي، ٻکري، اُٺ وغيره). اُٺ جو هڪ قسم (اڳ "ڏاتي" جهڙو ۽ پٺي "سنڌي" اُٺ جهڙي).

Gul Hayat Institute

ٹُڑ: ذ. وڻ جو ڏاڙن ۽ پاڙ جي وچ وارو ٿلهو حصو. پيڙهه . پر جهلو.

ٹُڑ ٹُڑ : ث. ٽڙتڪڙ. ٽتڪو - لوچ پوچ.

ٹُڑڪائڻُ: م. ڏڪائڻ - ڪنبائڻ. ڇرڪائڻ.

ٹِڑڪائڻُ : م. ٽيڑڻ - مقرر جاءِ تان هٽائڻ. ڪسڪائڻ.

ٹُڑڪڻُ: م. ڏڪڻ - رڙڻ. هُڑڪڻ (سيءَ ۾).

ٹُڑڪڻِي: ث. ڏڪڻي - ڪنبڻي - رڙڻي. هُڑڪِي - سِياڻو. خوف- هراس.

ٹَڑڪو: ذ. ڏوڏو. ڏڪڻي - لرزو. ڊپ - هراس.

ٹِڑڪڻُ: ٹِڑڻُ - هٽڻ (مقرر هنڌ ڪان). ٹِڑي وڃڻ (سَنڌ). هٻڪڻ (ڳالهائڻ ۾). وڌڻ. تابڑجڻ.

ٹُڑَم ٹَڑا: ذ. لعنت ملامت- جٽ ڦٽ. ٹُڪَ ٻُجو.

ٹِڑڻُ: م. هٽڻ (مقرر جاءِ تان). ڪِسڪڻ. پاسو ڪرڻ. هٽي وڃڻ. ڦِرڻ (انجام تان). اُڪڙڻ. ٻلجڻ. تابو ڪائڻ.

ٹِڑَڻ تابڑڻ: ڏڪا تاٻا ڪائڻ- آڏيڙا ڪائڻ. رلڻ پنڻ.

ٹِڑَسلُ: ص. هٽيل. پليل. نڪتل (هوش ڪان). گمراهه.

ٹِڑيو تابڑيو: ص. رستو پليل - پٽڪيل. مسافر.

ٹِڑي وڃڻ: هٽي وڃڻ. ڪسڪي وڃڻ. پلجڻ- گمراه ٿيڻ. ڦِري وڃڻ (انجام تان).

ٹَڑو، ٹَڑهو: ذ. گهوڙي جَو هڪ سنڇ. هني هيڻان رکڻ لاءِ نود پريل چمڙي جو گاديلو. چمڙي جي ڳوٽري (سون چاندي جي ورقن ناهڻ ۾ ڪم ايندڙ). ٻُندڙ.

ٹَڑا، ٹَڑها رکڻ: سَنڇڻ (وهٽ). هيرائڻ (چڙهيءَ لاءِ). سواريءَ لاءِ وَهُو ڪرڻ. هيرائي پنهنجي قبضي ۾ آڻڻ (وهٽ يا ماڻهو کي).

ٹَڑا، ٹَڑها متي تي ڏيڻ: سنڇ متي تي رکائي روانو ڪرڻ. لوڏي ڪڍڻ. بيعزتي سان روانو ڪرڻ. جٽ ڪرڻ. سُڇو ڪري ڪڍڻ.

ٹُڑو: ذ. ويڙيل ٹُڙ جو وڏو ٽُڪر.

ٹُڑِي: ث. اُٽ جي پاڪڙي هيڻان رکڻ لاءِ گَدِي- ٽڙو.

ٹُڑِي: ث. سنهي ٹُڙ مان ڪپيل ٽڪرو. زمين مان نڪتل وڻ جي پاڙ- ڏُڏي- ڪُتَ.

ٹَڦَ: ث. لپاٽ - چماٽ.

ٹَڦاٹِي: ث. ڏَڪ مُڪَ چماٽن سان مارڪٽ.

ٹَڦ ٹَڦ: ث. ٻنهي هٿن سان هلڪي ٽپ ٽپ. هلڪن ڏڪن جو آواز.

ٹَڇَڻُ، ٹِڇُڻُ: م. ٽپڻ. لِٽڙڻ (گپ، گند، گاري وغيره مان). مڙهڻ (الزام).

ٹَڏَڙُ : ذ. ٽَپڙُ- چماٽَ.

ٹَڏڑَڻُ : م. تاقوڙا هڻڻ. ڪوشش ڪرڻ. ٽَڪڻ لاءِ حيلا هلائڻ.

ٹَڏُ، ٹِڏُ: م. ٽپڻ. مِٽي، اٽو، چيڙو وغيره ٽپي گولائي ۾ ڪرڻ. مڙهڻ (الزام). گندو ڳالهائڻ- داڻڻ.

ٹَڪُ: ذ. ٽڪاوٽ-ماندڪائي. گهٽي ڪم ڪرڻ سبب جسماني ۽ ذهني هيٺائي - ڪمزوري.

ٹَڪُ ٻَجڻ: ٽڪ لاهڻ. ٽورو آرام ڪري ٽڪاوٽ لاهڻ. ساهي کڻڻ - دم پٽڻ.

ٹُڪَ : ث. وات جو لعاب - ٻِڪَ.

ٹُڪَ أڇلي ڇَڏڻ: انجام تان ڦرڻ. قول ڪري ڦري وڃڻ. واپار ۾ زبان ڪري انڪاري ٿيڻ. آڻ مڃڻ.

ٹُڪَ ٻُجو: ذ. جٽ ڦٽ - ملامت. تنبيهه.

ٹُڪَ ٹُڪَ : ث. ذري ذري ٽُڪڻ أڇلائڻ جي عادت.

ٹُڪَ ٹُڪَ ڪرڻ: گهٽڻ ڇٽڻ جو گڏجي ڪنهن کي تنبيهه ڪرڻ - جٽ ڦٽ ڪرڻ.

ٹُڪَ ٹَيَڻ: ث. ٹُڪَ ٻُجو - جٽ ڦٽ. معمولي مرمت.

ٹُڪَ ولوڑڻ: اجائي ڪوشش ڪرڻ. نڪمين ڳالهيون ڪرڻ. اجائي بڪ ڪرڻ.

ٹُکَ هڻڻ: نفرت يا انڪار جو اظهار ڪرڻ. ڏڪارڻ. ملامت ڪرڻ.

ٹُڪُن هاب: ظ. ٹُڪن هڻڻ لائق. ڪميٽو- نالائق. ذليل - خوار. بيعزت.

ٹُڪون جهلڻ: جُنيون سهڻ. دربدر ٿيڻ. رلڻ پنڻ.

ٹُڪون چٽڻ: رذيل ڪم ڪرڻ. دردر ڏڪا کائڻ.

ٹُڪائِڪو: ص. ٹُڪن هاب - ٽڪن هاڻو. نفرت جوڳو. ڏڪاريل (ث. ٹُڪائِڪي).

ٹَڪاوَت: ث. ٹَڪُ - ماندائي. هيٺائي.

ٹَڪائِڻُ : م. ماندو ڪرڻ - ڪُهائڻ. نِستو ڪرڻ. ورچائڻ - ڪڪ ڪرڻ. آڻ مچائڻ.

ٹَڪجَڻُ: م. ڪُهجڻ. ساڻو ٿيڻ - ماندو ٿيڻ. ورچڻ - بيزار ٿيڻ. هيٺو ٿيڻ- ڪمزور ٿيڻ.

ٹَڪَلُ : ص. ماندو - ساڻو. ڏهرو - ايرو. هيٺو.

ٹَڪلُ ڏاندُ: ص. توتي - سست. نڪمو - بيڪار.

ٹَڪَلن تي ٽورو ڪرڻ: هيٺن جي حمايت ڪرڻ. بي وسيلن جي واهر ڪرڻ.

ٹَڪَڻُ : م. ٽڪجڻ- ڪُهجڻ. ماندو ٿيڻ - ساڻو ٿيڻ. هيٺو ٿيڻ. همت هارڻ. ورچڻ - بيزار ٿيڻ.

ٹَڪو ماندو: ص. ڪم ڪار ۾ ڪُهيل. پورهئي ۾ ساڻو. پند ۾ وِرتل.

ٹُڪَڻُ : م.ٹُڪَ أچلڻ . ٹُڪ هڻڻ. نفرت يا ڪراهت سان چڏڻ - ڏڪارڻ.

ٹُڪو: ذ. ٽڪن أچلائڻ لاءِ ٺڪر جو ٽاڻ (ٽيو، پات، وغيره).

ٹُڪو ڪرڻ: بيعزت ڪري نيات مان ڪڍڻ. ٹُڪن وهيٽو ڪرڻ. ذليل ڪرڻ.

ٹِڪڑُ : ذ. پُراڻي ڪپڑي جو ٹُڪر - اڇڙي. ٹُڪر، پراڻو ڳريل سڙيل ڪپڙو.

ٹِڪڑي: ث. ڪپڙي جو ٹُڪر - اڇڙي، پراڻي اڇڙي. ڪپڙي جي چَتي.

ٹِڪڑي پوشُ: ص. چتين لڳل ڪپڑا پهريل (فقير، درويش).

ٹِڪڑيو: ص. ٽِڪڑيون پهريندڙ. اڇڙيون چوندبيندڙ. فقير.

ٹِڪَ: ص. اڻ وڻندڙ. اڳرو.

ٹَلُ: ذ. پيڙهه - بنياد. شروعات - منڊ. ڪافيءَ جو منڊ - ٽَلهُ.

ٹَلُ ٻڌڻُ: پيڙهه ٻڌڻ. شروعات ڪرڻ (ڳالهه جي). چَتَ ٻڌڻ - ڳلتو ٻڌڻ. ڏاڙائڻ - لالچائڻ.

ٹَل ٻيڙو: ذ. لنگر هٽي بينل ٻيڙي. پتڻ. گهر گهاٽ. اهيان. ڏس پتو.

ٹَل ٻيڙو لڳڻ: ڪاميابي جي ڪناري تي رسڻ. من جي مراد پڄڻ. ٽانيڪو ٿيڻ.

ٹَلُهه: ذ. منڊ - شروعات. قافيءَ جي پهرين مصرع (جيڪا هر مصرع پويان وراڻي طور ڳائڻ ۾ اچي) - ٽل.

ٹَلُهه ٻڌڻ: بنياد ٻڌڻ. شروعات ڪرڻ (ڳالهه جي). ابتدا ڪرڻ.

ٹُلهَڙ : ص. تمام ٹُلهو - اجايو گهٽو ٽُلهو.

ٹُلهو: ذ. مٽي وغيره جو پٽريل هٿراڏو مٽانهون پڏر (ويهڻ لاءِ يا ڪنهن خاص تقريب لاءِ). گهر جو مٽانهون اڳڻ - اوٽو.

ٹُلهو: ص. ٻُٽ ۾ پريل. موٽو. سوکو- متارو (جانور). (ث. ٹُلهِي)

ٹُلهو ٽَنيرو: ص. ٽُلهو متارو. ڏڍو مُڍو. چگو يلو - صحتمند. سکيو آسودو (ث. ٹُلهي تنيري).

ٹُلهو ڪَتَڻُ : اينگا ڪم ڪرڻ. گناهه وارا ڪم ڪرڻ (جيڪي آخرت ۾ عذاب جو ڪارڻ بنجن).

ٹُلهو ڳالهائِڻُ: ڏاڍي ڳالهائڻ. بنا ريا ۽ خوشامد جي

Gul Hayat Institute

ڳالهائڻ. حقي ڳالهه ڪرڻ.

ٹُلهو مَتارو: ص. تندرست - صحتمند. گهٽي گوشت وارو (جانور). (ث. ٹُلهي متاري).

ٹُلهو هَنڌائڻُ : سادو سودو ڪپڙو پائڻ.

ٹُلهي ليکي: ظ. اٽڪل روءِ - اندازاً - دور شور- علي الحساب.

ٹَمُ : ذ. گهاٽي جهنگ ۾ ڳُجهي جُوءِ. جهنگ ۾ مِرُن جي لڪڻ جي جاءِ (ڏر وغيره). تمام اڻانگو ۽ لڪل هنڌ. چورن جو ٽاڪُ.

ٹَم جو مِرُون: ذ. ويڑهاڪ سوئر (جيڪو ڪائي ڪائي ٹُلهو ٿي ويل هجي). بيحيا مائهو.

ٹَمُ ڇڏائڻ: شڪار جي اصطلاح موجب سوئر کي نڙي جهنگ مان باهر ڪڍڻ.

ٹَمُ ڪرڻ: ڳُجهي هنڌ تي لڪائڻ (چوريءَ جو مال). لڪائڻ - گم ڪرڻ.

ٹَمجَڻُ: م. ٹم ۾ لڪڻ. قابو ٿيڻ. روڪجڻ- ٹوري دير لاءِ بند ٿيڻ (مينهن). ڏيمو ٿيڻ (وسڪارو).

ٹَمَڻُ: م. زور ڏيئي پَرڻ - ڏَني پرڻ. ٹم ۾ پورڻ. لڪائڻ (چوريءَ جو مال). قابو ڪرڻ. ترسڻ. شڪار جي جانور کي تاڙي هٿيڪو ڪري ويهارڻ.

ٹَمي ڇڏڻ: لڪائي ڇڏڻ (مال). بند ڪري ڇڏڻ. ڏَني ڇڏڻ. چوريءَ جو مال گم ڪرڻ.

ٹَنبُ: ذ. ڇت کي ٽيڪ لاءِ ڪاٺي يا سرن وغيره جو تنيو - پيلپائو - سُتون. ٽوڙي. ٽيڪ. ڏِي.

ٹنب ٽوڙي ڪرڻ: ڪڪائين گهر کي ٽوڙيون وغيره ڏيئي مضبوط ڪرڻ. حيلو وسيلو ڪرڻ.

ٹَنبِري: ث.پانجاريءَ جي پاسي واري اُپي ڪائي (جا ڪَرَهي ۽ لارِ کي ڳنڍي).

ٹَنبِلي: ث. ٻيڙيءَ جي اڳيل واري مُنِي. ٻيڙيءَ جي محرابين جي جَهلَ واري ڪائي. ٹَنبِري.

ٹَنبَهُ: ذ. وکر جو هڪ قسم (ڪؤنر وانگر)- سِرسُ.

ٹَنبِهُ: م. سِرس هٽڻ. چنبڙائڻ. همٽائڻ.

ٹَنيو: ذ (سن. ستنب) ٹَنب - سُتون. پيلپائو. ڇت کي ٽيڪ لاءِ ڏنل اُپي ڪائي.

ٹَنيو ٽوڙي ڪرڻ: جاءِ جي ڇت کي ٽيڪ ڏيئي مضبوط ڪرڻ. بلو پيڙي ڪرڻ. حيلو وسيلو ڪرڻ. ٽيڪ ڏيڻ. پرجهلوڪرڻ.

ٹَنيِي هٽڻ: جمي ٻيهڻ. سُتُون سڌو اپو ٿي ٻيهڻ. هڪ هنڌ مات ڪري ٻيهي رهڻ.

ٹَنَڻُ، ٹَنهَڻُ: م. چَڪي ڪڍڻ (وڻ جي) - ٽڏارڻ. ڏَني پرڻ. ڪُٽڻ - مارڻ.

ٹَنُ: ذ (سن. ستَن) ٻُبو - پستان. جانور جو ٻُبو.

ٹَنُ ٽاڙُ: ذ. هڪ قسم جو ڪنڊن وارو ٻوٽو (جيڪو هلندڙ ماڻهن جا ڪپڑا ٽاڙي، يا ٻکري وغيره جانور جا ٽڻ ڦَٽي ڇڏي).

ٹَڻن تي هٽڻ : ڪير پياڪ هٽڻ (بار، ٻچو). ڏڌ مڪڻ تي گذران هٽڻ.

ٹَڻوٽو: ذ. ٽڻن ۾ سوڄ جي هڪ بيماري.

ٹَڻوٽي: ث. ڪنجري جو ڇاتيءَ تي اندر حصو.

ٹُو: ث. ٹُڪَ اُڇلڻ جو آواز- ٹُوڪار. ڏڪار ظاهر ڪرڻ جو آواز.

ٹُوٹُو ڪرڻ: ٹُڪون هٽڻ. جت ٽڪ ڪرڻ.

ٹُو ڪَٽو ڪرڻ: نفرت سان ڇڏڻ. ڏڪاري ڇڏڻ. ڇڏي ڏيڻ .

ٹوپي: ث. پٽر جي دانگي. وهت کي ڪارائڻ لاءِ ڪچڑيءَ جبر جو ڏوتل گاهه.

ٹوپي گهمائڻ: مُنهن تي ڪارنهن لائڻ. ڪارو مُنهن ڪرڻ. جُٽ ڪرڻ - تعدي ڪرڻ.

Gul Hayat Institute

تويُ: ث. قرار - ناپر. آٽت. آڌار.
تويَ ڪنيُ: ذ. آڌار - ٽيڪ - ڏيڻ.
توت: ص. ٽُلهو. اجايو ٽُلهو. بي ڍولو.
ٽُوٽانُ، ٽُوٽانگُ : ص. تمام ٽُلهو. بي ڍولو ۽ ٽُلهو.
توڙِ : ث. (سن ستول) ماسَ جي آيام - هلڪي سوڄ - آماسَ. سُرڻي جي چڪ يا چاپاڪي جي سوڄ. بيماري سبب مُنهن يا هٿن پيرن جي سوڄ.
توڙجَڻ: م. سُجڻ (چمڙي). آماسجڻ - سوڄ ٽيڻ.
توتو: ذ. ٽاهو- آڏيڙو. جهوتَ- ڳولا لاءِ هيڏانهن هوڏانهن ڊوڙ. (ص) اجايو ٽلهو. ڦيڦو. نڪمو- بيڪار. دل شڪستو. ٽِڪو - لڄي.
توتا ڏيڻ : جهوتون ڏيڻ- لُوهون ڏيڻ. هيڏانهن هوڏانهن ڳولڻ. اجايو ڳولڻ. اجائي محنت ڪرڻ.
توتا ڪاڍڻ: ٽاها ڪاڍڻ. اجايو رلڻ. سَٽُون ڏيڻ.
ٽُوٽُو: ث (سن.ٽُت) گهٽي ٽُڪَ ٽُڪَ. ڪنهي شيءِ کان ڪراهت ظاهر ڪرڻ جو آواز. ٽٽڪار- ٽَنڪار.
ٽُوپاڪَ: ث (ف تفنگ) بندوق. ڊگهي نالي۽ واري بندوق (جنهن ۾ بارود ۽ ڇيرا مُنهن کان پرجن).
توپَڙُ : م. ٽپڻ- ٽڦڻ. مڙهڻ - هٽڻ (الزام).
تورَ: ث. ٽورائي - ٽورڙائي. "ٽورائي" جي معنيٰ ڏيڪاريندڙ لفظ (جيڪو صفاتي اڳياڙي طور مرڪب لفظن ۾ ڪم اچي).
تورَ آچرو، تورَ آکِرو: ص. تورن اکرن وارو(لکيو).
تورَ خَرچو: ص. گهٽ خرچ وارو.
تورَ ڪاٽِڪُ ، تورَ ڪاياڪ: ص. تورو ڪاٽيندڙ- گهٽ ڪاٽيندڙ. ڏُڇرَ (وهٽ).
تورَ ڳالهاڙُو: ص. تورو ڳالهائيندڙ - گهٽ ڳالهائيندڙ - ڪم گو. اجايو نہ ڳالهائيندڙ. بردبار. مانيٽو.
تورَ ويرَمو: ص. گهٽ دير ڪندڙ. گهٽ وقت لڳائيندڙ (ڪم ۾).
تورائي: ث. گهٽتائي - ڪمي. آڻاٽ- ڪمياٻي. قلت. اقليت.
تورائتو: ص. تورو مڃيندڙ - احسانمند - شڪر گذار. (ث. تورائتي).
تورِڙو: ص ("تورو" جو اسم تصغير) تمام تورو - تمام گهٽ. ڪجهه ڏرو. (ث. تورِڙي).
تورو: ظ (سن ستوک) گهٽ. اٿپورو. قليل. ڪجهه ڏرو . ڪي قدر . (ث. توري).
تورو گهڻو: ظ. گهٽ وڌ. ڪي قدر - ڪجهه.
تورو دَمُ: ذ. تحريري جملي جي وچ ۾ توري دير ٻيهڻ لاءِ "اُٻتي واءُ" (،) جي نشاني - ڪاما.
تورو: ذ. احسان - مهرباني - ٻلائي.
تورو لاهِڻ: ٻلائيءَ جو بدلو ڏيڻ. احسان جو عيوض چڪائي سان ڏيڻ.
تورِي: ذ. هڪ قوم يا ذات (جيڪي عام طرح حلال حرام جانور جي شڪار تي گذران ڪن). شڪاري.
توکُ: ذ (سن. ستوک) شيءِ - وَٽ - وَسٽُو- چيز- تول. عمدي شيءِ- تحفو. سون يا چانديءَ جو ڏُهرو ڳهڻو. ڳهه- زيور . ديور- ڏڳ . مقدار جي گهٽائي.
توک ڪَروشُ: ص. هٿو مال وڪڻڻ - هٿو واپاري.
ٽُوڪا: ث. ٻاراڻي راند ۾ هار مڃڻ يا بس ڪرڻ لاءِ اعلان وارو لفظ. راند ۾ عارضي وقفو.
ٽُوڪا ڪرڻ: راند ۾ توري وقت لاءِ مهلت ونڻ. ساهي کڻڻ لاءِ راند ۾ وقفو ڪرڻ.
ٽُوڪارِڻُ: م. ٽُڪ اچلائڻ. ٽُڪ هڻي اُچلائڻ. نفرت سان چڏي ڏيڻ. ڏڪارڻ.
ٽُوڪَڻُ: م. ٽُڪڻ. ٽُڪون اچلائڻ. ٽُڪون هڻڻ. ٽُڪ

Gul Hayat Institute

هٹي ڇڏڻ. برو پلو چوڻ. لعنت ملامت ڪرڻ.

ٹولھہ، ٹولِھہ: ث. ڪنهن ۾ جسم يا ماده جي گهاٽائي - موٽائي. جَسامت. بدن جي ٿلهائي. ڪنهن ۾ چيز جو اندروني پراڻُ.

ٹُومَ: ث (ع. فوم) اويڙ جو مشهور هڪ قسم (جنهن جي سائي يا سُڪل پاڙ واري ڳندي، ۽ پن خوشبو دار ٿين. عام طور هوڙ ياڇي ۾ ڪم اچي) - لسڻُ. (ڪنايتا) همت - مڙسي - پهچ- طاقت .

ٹُومارو: ذ. ٹُومَ. اٽي ۽ لسِي مان ٺهيل ڳُنڍڻ.

ٹُونو: ذ. ڪنهن ۾ جانور (خصوصًا مينهن، ڍڳي ڏور) جو ٽَڪرُ- ڏيهُ - أڪلَ.

ٹونا هڻڻ: چوپائي جو ڏيهه هڻڻ. ٽڪر هڻڻ. ڪوشش ڪرڻ. مٽا مونا هڻڻ. بي واجبي وڙهڻ.

ٹُونڙُ: ص. ٹونا هڻندڙ - ويڙهاڪ (جانور).

ٹُوڻِي: ث. چپر يا ڇت ڪي ٽيڪ طور ڏنل ڪاٺي. ٽَنبَ - ضامن. ٽڪ ۾ ٻنهي ناسُن جي وچ واري پِٽ.

ٹُوهَرُ: ذ. جابلو ۽ وارياسي علاقن ۾ ٽيندڙ عام مشهور ٻُوٽو.

ٹُوهو: ذ. أٽ جي پُنيءَ ۾ وچ وارو أپريل حصو.

ٹَهَرَ: ث. پگهر ۽ ٽولهه سبب بدن ۾ ٽيل ڪني بانس.هڪ هنڌ ٽِڪاءُ. بيهڪ. صبر. ڏيرج.

ٹَهرَڻُ: م. ٽِڪي بيهڻ. ڪُپي بيهڻ. هڪ هنڌ جمي بيهڻ. فرحت وٺڻ. ترسڻ. صبر ڪرڻ. بيهي رهڻ.

ٹَهرو: ص. گهٽو وقت رکڻ ڪري ڏپ ڪري ويل - ڪني ڏپ وارو - بدبو دار.

ٹَهَمَرَ: ث (ع. تَحمل مان بگڙيل) صبر - ڏيرج. تحمل.

ٹَهَڻُ: م. هڪٻئي مٿان رکڻ - سَٽڻ - ٹهو ڪرڻ.

ٹَهو: ذ. هڪ ٻئي مٿان رکيل شين جو سَٽو. انبار. ڍڳ - ڪوڙُ.

ٹهو ٽي پوڻ: ٽڪي ٽُٽي ليٽي پوڻ. ٽڪجي سمهڻ. ٽڪ سبب بي سَٽو ٽيڻ.

ٹَهِي: ث. هڪ ٻئي مٿان رکيل شين جي سَٽِي. دستي (نوٽن ڪاغذن وغيره جي)- ڍڳِي. زخم تي ٻڌڻ لاءِ ڪپڙي جو ٻَهو.

ٹِٹِيڙُ: ذ (انگ) ناٽڪ جي جاءِ - ناٽڪ گهرُ. ناٽڪُ- ڪيلُ.

ٹَيان ٹَيان: ذ. ناچ جو تارُ. ناچ جي تار جا بول. ناچ. خوشيءَ جو ناچ.

ٹيٽِ : ٽ (سن. تِٽ) مقرري - پابندي (روزاني ڪم جي). روزاني هيرَ- عادت. روزاني خريداري. وهنوار يا ڏي وٺ جي مقرري. گراهڪي. ٻانڊاڻ - آهت. مقرر ڪيل وقت - تِٽ.

ٹيٽِ ٻڌڻ: روزاني خريد فروخت جي ڀائِي ٻڌڻ. ڪنهن واپاري کان مال وٺڻ جو سلسلو جاري رکڻ.

ٹيٽِي : ص. روزانو گراهڪ - ٻڌل خريدار. أهو ماڻهو جنهن سان ڏيتي ليتي جو ٻانڊاڻ ٻڌل هجي. انجامي.

ٹيرُ : ذ. ٻَڪرُ. سانُ ٻَڪرُ. (ص) ٻڪر وانگر ٿُلهو.

ٹيرِي: ث. دريائي مڇي جو هڪ قسم- ٽيلهي (مڇي). (صفت) بدبو دار.

ٹيڑُ : ذ. ٽپُ - بُل. أڇلَ (بال جي). ٽاپو-آڏيڙو. ٽورو ٽيلهو. تارڻ لاءِ دلاسو - ڪوڙو آسرو - رماڪُ. ڪجيءَ جي پاڙ کان ڪجهه مٽيرو نڪتل ٻچو.

ٹيڑُ ڏيڻ : غلط ڏس ڏيڻ. گمراهه ڪرڻ. ڪوڙو دلاسو ڏيڻ. گشو هڻڻ.

ٹيڑُ ڪاڻ : ٽپ ڪاڻ. أڇل ڪاڻ (بال). أڇلجڻ. ڳالهه تان قِرڻُ. انجام تان قِرڻُ.

ٹيڑَڻُ: م. هَٽائڻ - پري ڪرڻ. ريڙهڻ- سيرڻ. أڇل سان هٽائڻ. ڏِڪڻ - ٽڏڻ. أڪيڙي پري ڪرڻ. لوڏي

Gul Hayat Institute

أکيڙڻ. ٽاهڻ. تارڻ. ڏنو ڏيئي ڇڏائڻ. ڳالهه کان ٽيرائڻ. گمراهه ڪرڻ.

ٹيڪَ: ث. ترار جي ميار - ڪَپُ.

ٹيڪِيُ: م. ڪپهه وجهڻ (ترار). سندرو چوڑي ويهڻ. ڇڻ (معاهدو). بند ڪرڻ (ڪم).

ٹِيَلُ: ص. بنيل - ٺهيل- راس. جاول- پيدا ٽيل.

ٹيلهه: ث. "ٽيلهڻ" جو عمل. ڏِڪ. ريڑهه.

ٹيلها ٹيلهِي: خ. ڏِڪَ ڏُومر- گهه پيهه.

ٹيلهَنُ، ٹيلهِنُ: م. ڏِڪڻ. ريڑهڻ - سيرڻ. ڏڪو ڏيئي پري ڪرڻ - هٿن سان ٽيلها ڏيڻ . لوڏڻ.

ٹيلهِو: ذ. هٿائڻ لاءِ هٿن سان ڏڪو. ٽاهو - آڏيڑو. چمڙي يا ڪپڑي جو ڳوٽرو. بجڪو- بستو.

ٹيلهِي: ث.ننڍو ٽيلهو - ڳوٽري. بُجڪِي. مِني پائي جي مڇيءَ جو هڪ قسم - ٽيرِي.

ٹيلهِيُون چاڑهڻ: کارڪن جي چڳن تي پڪين کان بچاءَ لاءِ ٽيلهيون ٻڌڻ.

ٹِيَنُ: م. وجود ونڻ - وجود ۾ اچڻ. هٽڻ - هجڻ (ڪم). ٺهڻ- راس ٽينُ - مڪمل ٽيڻ. جُڙڻ.

ٹيوو: ذ. ٽِڪَ (منڊيءَ جي)- ٻُڙو - نگينو.

ٹِيورُڀِ: ث (انگ) اصول- مَتو.

ث

ٹ: ث. أچار "ٽي" ۽ "ٽري". الف- بي" جو ستون اکر. ابجد موجب عدد "ٽ" جي برابر (۴۰۰).

ٹـ: ث. "ٽي" جو مخفف. ٽن جو عدد ڏيڪاريندڙ ((ٽـ واٽو، ٽپهري وغيره).

ٹاٻَرُ: ذ. جوان چوڪرو- ڳيرُو، چوپائي مال جو ڦرُ (گابو وغيره). (ث. ٽاٻَرِ).

ٹاٻَرِ ٹاٻَرِ: ث. گهوڙي جي ڊوڙ وقت سڃڻ جو آواز.

ٹاتَ: ث. لڳن ۾ سُور جي سُوٽ. ڳاموڙ (بدن ۾).

ٹاتُ: ذ (انگ) خاص قسم جو ٽلهو ڪپڙو. سٽي مان ٺهيل ٽلهو ڪپڙو (جنهن مان ڳوٽيون ٺهن). پال.(ص) سخت- سوٽ- ڇڪيل. ڇڪي ٻڌل. مضبوط.

ٹاٽ ڪڍڻ: ڏڪ ڪڍڻ. ڏوکو ڏيڻ.

ٹاٽارِ: ث. ڪوسي پائي يا سيڪيل پٽر جو سيڪ (سوڇ واري عضوي تي)- ٽاڪور.

ٹاٽائِي: ث. ڪرڙائي- شوخي. چُستي. تندرستي. ڪپڑي لٽي ۾ ٺاهه ٽوهه.

ٹاڏِ: ث. ڏاند جي رَنب (وڙهڻ مهل). ٽپ (مستيءَ مان).

ٹاڏِ ٹاڏِ: ث. ڏاند جي رَنب (وڙهڻ مهل). ٽپ (مستيءَ مان).

Gul Hayat Institute

تاڏ: ث. ڏاند جي وڙهڻ واري رنپ.
تاڏون ڏيڻ: وڙهڻ واريون رنيون ڪرڻ ۽ مستيءَ مان ڪڏڻ. وڙهڻ لاءِ ٻولائڻ.
تارُ: ذ. وڻ جي پن سوڏي وڏي تاري. وڻ جي ٽلهي تاري.
تارچ: ث (انگ) بجلي واري ڊگهي هٿ بتي (سيلن تي هرندڙ).
تارڻُ، تارِڻُ: م. هٽائي پري ڪرڻ، پاسي ڪرڻ. ٻهانو ڪري نٽائڻ. ڳسائڻ (مقرر وقت يا وعدو).
تارو: ذ. تارُ. ڪِٽي جي سنهي تاري. ڊنگهر. ٻهارو. پاسو- درگذر. نٽاءُ.
تارو ڪرڻ: پاسو ڪرڻ. بچاءُ ڪرڻ، درگذر ڪرڻ. مُڙي وڃڻ (ضد تان). نظرانداز ڪرڻ.
تاري ٻُهارَ ڪرڻ: ميڙي چوندي سڀ ڪٽڻ (جو ڪجهه به نه بچي).
تاڙِي: ث. وڻ جي سنهي شاخ (پن سوڏي)- لامر. تالهي جو وڻ.
تاڙِي وجهڻ: رڌن ٻڪرين کي چرڻ لاءِ وٽن جون تاريون وڍي ڏيڻ.
تاڙهو تاڙهِ: ث. روڄ راڙو (وڏي آواز سان). آهه زاري.
تاڪَ: ث. سخت زمين- پَڪي زمين. سڪل ۽ ڏاڍي زمين. (ص) سخت اُس وارو وقت "تاڪ منجهند".
تاڪائو: ذ. پڙهڻ ۾ غلطي.
تاڪائڻُ: م. تاڪا ڏيارڻ. ڳنڍائڻ. ٻيڙا ٻڌائڻ. ريهائڻ (تانءُ، ڳهه).
تاڪِجَڻُ: م. ٻڌجڻ (ٻيڙو). مڙهجڻ (موتي). ڳنڍجڻ (جُتي).
تاڪَرِ: ث. ننڍين ننڍين ٽڪرين واري ايراضي.
تاڪِرو: بحث مباحثو. سخت پورهيو. گهٽو ڪم.
تاڪِرُو: ص. جابلو. پٽرائين.
تاڪَ مَنجهند: ث. پورا ٻپهر- پوري منجهند.
تاڪَڻُ، تاڪِڻُ: م. تاڪا هڻڻ- ٽوپا ڏيڻ. توپي سان ڳنڍيڻ. ريهه ڏيڻ (تانءُ، ڳهه وغيره کي). ٽُڪڻ (جبل).
تاڪو: ذ. توپو. ڳنڍيُ (جُتيءَ کي). ريهه (تانءُ، ڳهه وغيره کي).
تاڪورَ: ث. سوڄ يا سُور واري عضوي تي گرم پاڻي، بُوسي يا چار وغيره جو سيڪ.
تاڪوڙو: ذ. ٽاهُ- چرڪ. هراس. ياڄ. مارڪُٽ.
تاڪُڻون: ص. ٽوري ٽوڪر سان ٻڌجي پوندڙ (شيشي، چيني جو سامان). ٽِڙڪي ٻڌجي پوندڙ.
تالپُور: ذ. سنڌ ۾ رهندڙ بلوچن جو هڪ قبيلو (جنهن سنڌ تي ۱۷۸۳ع کان ۱۸۴۳ع تائين حڪومت ڪئي).
تالهي: ث. هڪ مشهور وڻ.
تامڙو: ذ. تامي جو ٽانءُ ديڳڙو يا هَنڊي). آڳاٽي وقت جو تامي جو سِڪو.
تامِڻي: ث. تپش کان تامي جهڙي ڳاڙهاڻ. ڪاوڙ کان مُنهن جي ڳاڙهاڻ.
تامڻي هڻڻ: ڪاوڙ کان مُنهن ڳاڙهو ٿيڻ.
تامو: ذ. هڪ مشهور ڏاتو.
تان تان: ث. ڪاوڙ ۽ ڪن ٻين پڪين جي ٻولي جو تِکو ۽ اڇو ٽڙندڙ آواز.
تان تان ڪرڻ: اجائي بڪ ڪرڻ. اجايو هُل ڪرڻ.
تانداڻو: ذ. ڪُڙ ڪهيتو.
تاندو: ذ. ڪاءِ جو هڪ ويل ٽُڪر (جنهن ۾ اڃان باهه هرندي هجي)- جاڳتو.
تاندو توپي: ث. حُقي جو تاندو توپي. خدمت

Gul Hayat Institute

چاکري- ٽهل ٽکور.
تانبو ڏيڻ: باهه ڏيڻ. لعنو مهڻو هڻي کاوڙائڻ. ساڙ ڏيڻ.
تانبِي، تانبِڑي: ث. چٽنگ. چُٽانتي. اماڙي.
تانبِي، ٽپڻو: ص. ٽوري ڳالهه تي کاوڙجي پوندڙ. چيڑاڪ. (ث. تانبِي، ٽپٽي).
تانڪَڻُ: م. "تاکڻ". ٽوپو ڏيڻ. ريهه ڏيڻ.
تانڪو: ذ. تاکو. ٽوپو- ريهه.
تانڪِي: ث (انگ) حوض.
تانگَ: ث. تاري- لام (وڻ جي). ڪڪڙن جي ويهڻ لاءِ ڪاٺي (پينگهي جي سرائي وانگر آڏيل).
تانگڑُ: ذ. هڪ قسم جو گل ۽ ٻوٽو- چنبيلي.
تانگڑُ: ص. ڊگهين ٽنگن وارو- جانگهو.
تانگو: ذ. تاري- لام. چِينيو. سَلو. ڪانو. ٻن ڦيٽن واري عام مشهور گهوڙي گاڏي.
تانءِ: ث. آکڙ. غرور- هٺ.
تانڻُ: ذ. تاڻو.
تانڻُ، تانڻُ: م. ڦُٽين مان ارٽي وسيلي ڪڙا ڪڍڻ. گيهه، مکڻ، چربي وغيره کي رجائي صاف ڪرڻ.
تانو: ذ. وقت- ويلَ. مهل. اهجاڻ. پاڻپتو.
تانو تارڻ: وقت تارڻ. مهل گسائڻ.
تاوَرُ: ذ (انگ) نل- بُرج. مناروَ.
تاهُ: ذ. چرڪ. هراس. تاکوڙو.
تاهه پوڻ: ڊپ کان چرڪ پوڻ.
تاهُڙُ: ص. چرڪندڙ. ڊجي پجندڙ. ٿهندڙ.
تاهِڻُ: م. چرڪائڻ. هراسڻ. چرڪائي پجائڻ.
تاهُو: ذ. دهل جي هڪ وجت.
تاءِ: ث (انگ) قميص جي کالر تي ڳچيءَ ۾ ٻڌڻ لاءِ رنگين ڪپڙي جي خاص پٽي.
تائِرُ: ذ (انگ) موٽر. لاري. سائيڪل وغيره جي ڦيٽي مٿان ربڙ جو خاص پٽو.
تائُونُ: ذ (انگ) شهر.
تائون ڪاميٽي: ث. شهرين طرفان چونڊيل نمائندن جي جماعت.
تائِيپ: ث (انگ) چپائي ۾ ڪم ايندڙ شيهي جا اکر. نمونو- قسم.
تائِيمُ: ذ (انگ) وقت. مهل.
تائيم ٽيبلُ: ذ. وقت جو ورڇ جو خاڪو (روزمره ڪم جي لاءِ).
ٽَبُ: ذ (انگ) پاڻي لاءِ وڏو ٻيضوي ٽانءُ.
ٽِبَ: ث. حيلو. علاج. اڳڪٽي.
ٽُبُ: ظ. پريل (پاڻي وغيره مان)- تار.
ٽُبُ ڪرڻ: مُنهان منهن پرڻ- ڪنان تار پرڻ.
ٽُبائِڻُ: م. ٽوبو ڏيڻ. ٻوڙو ڏيڻ (ڪپڙي کي).
ٽَبَرُ: ذ. وڏو چوڪرو.
ٽَبرَ ٽابَرَ: ذ. ٻارڙا. ننڍڙا ٻار. عيال.
ٽُبَڪُ، ٽُبڪَڙو: ذ. سَر جي ڪانن مان ٽهيل ننڍي ٽوڪري- ٽُبڙو. (ث. ٽُبُڪڙي).
ٽُبڪو: ذ. نقطو. ٻُڙي.
ٽُبَڻُ، ٽُبِڻُ: م. ٽوبو ڏيڻ (پاڻي ۾). ٻوڙو ڏيڻ (رڳ ۾). ٽُب ڪرڻ. ڊُکي مال جو وقت کان اڳ ڪچو ٿر ڇڏڻ.
ٽُبڙو: ذ. هڪ قسم جو ڏاندي پکي- ٽوبر پکي. سَر جي ڪانن مان ٽهيل ڏڪ سان ٽوڪري. (ث. ٽُبڙي).
ٽِبو: ذ. پهٽن جو ننڍو ڏگهه. مٽيءَ جو ڏڙو (زمين جي دنگ ڏيکارڻ لاءِ)- ڏَڙِي.
ٽُبِي: ث. ساه گهُٽي ٽوريءَ دير لاءِ پاڻي جي سطح کان

هيٺ ٽيڻ. پاڻيءَ ۾ اونهي گهُٽ- غوطو.
ٿُهيءَ ۾ پوڻ: اونهي خيال ۾ پوڻ. گهٽي ويچار ۾ پوڻ.
ٽِيَ: ث. قاتل جُوال کي ڳنڍڻ لاءِ ڪاڻي ٽُڪر.
ٽُيڪَڻُ: م. وچ ۾ پوڻ (معاملي يا ڪم ۾)- ٽُنبجڻ. رخنو وجهڻ.
ٽِيو: ذ. نڪر جو ڪُپو (پاڻي پيئڻ لاءِ)- خُمرو.
ٽِيو اونڌو ڪرڻ: فائدي بدران اٽلندو نقصان ڪرڻ. ڪٿي ڪمائي ڪُٽ ڪرڻ.
ٽَٽُ: ذ. آنورو- خصيو.
ٽِٽُ: ذ. پيٽ مان هوا نڪرڻ جو آواز. ريح- بادي.
ٽِتَ ڏيڻ: اجايون ڳالهيون ڪرڻ.
ٽِٽِرُ: ص. ٻٽاڪي. هلڪي طبيعت وارو- ترڙو.
ٽَٽَنُ: م. ڇڇڻ (ڏاڍو، نوڙي وغيره). ختم ٽيڻ (دوستي، مائٽي، سڳاوتي، تعلق). ڌار ٽيڻ (سات مان). وڇڙڻ. ٽوٽو پوڻ (واپار ۾).
ٽِ- ٽِنُ: ث. نَوَنِ راند جو هڪ داءُ.
ٽَٽِ وَڪَرُ: ذ. گهٽن قسمن جون گڏيل شيون. نازڪ سامان (جٽن شيشي چيني وغيره جا ٺانءَ).
ٽَٽُون: ذ. ننڍي قد وارو گهوڙو- ڏِڏو.
ٽَٽُون ٽوپَنُ: ذ. عام رواجي ماڻهو.
ٽِٽِهِرَ: ث. پکيءَ جو هڪ قسم.
ٽَپُ: ذ. وڻ جو وڏو ڏنگهر. واڙ جي لنگهه کي ڏنل ڏنگهر.
ٽَپ ٽارُو ڪرڻ: پکو ٽوٽو ڪري اجهو اڏڻ. اڻ هوند يا هيٺائي ۾ ڏکيو سکيو وقت ٽپائڻ.
ٽَپُ، ٽِپُ: ذ. چال- بُل. ڪُڏ- ٽينگُ، ٻِڏ. ٽيڙ (بال جو).
ٽِپُ: ذ (انگ) سوال جي حل يا جواب بابت اشارو. مضمون جي بنيادي نڪتن مان هڪ نُڪتو. فقرو (مضمون ۾).
ٽَپالَ: ث. خط- چِٺي. خط پٽ. پوسٽ ڪاتي ذريعي خط پٽ. گهوڙي جي پٺ جي هڪ چالَ.
ٽَپال آفيس: ث. خط پٽ موڪلڻ يا ورهائڻ واري آفيس.
ٽَپالي: ص. خط پٽ ورهائيندڙ. قاصد.
ٽَپائڻُ، ٽِپائڻُ: م. ٽپ ڏيارڻ. اُڪارڻ- پار ڪرائڻ. هڪڙي ورق کان ٻئي ورق تي اُتارو ڪرڻ- ٽپائي رکڻ.
ٽِپائِي: ث. ٽن ٽنگن واري ننڍي ميز (عام طرح چٽن پاڻن واري ننڍي ميز کي به چون).
ٽَپِ ٽَپِ: ث. ٽڙو ٽڙو ٽي ڪرڻ. بوندن جو لاڳيتو آواز، گهوڙي جي هلڻ جو آواز.
ٽِپَتائِي: ص. تن پتن سان جوٽا ڪندڙ، ڪيڏاري جوٽاري.
ٽِپَرَ: ث. ٽپَ- گنج. ٽوڙهه.
ٽَپُرَڻُ: م. گرم شيءِ سان تاڪور ڪرڻ. ٽپرڻ (پُڻي).
ٽِپِرِي: ث. ڪنهن ٺانءَ مان تيل يا گيهه ڪڍڻ لاءِ لوهي ماڻُ- ڪَرندِي.
ٽَپَڙُ: ذ. شيءِ- وَٽُ. وَسلو- سامان، گهرو استعمال جي ڪابه شيءِ (ڪُهه ڪپڙو وغيره). اوڍڻ يا وڇائڻ جو ڪپڙو. هنڌ بسترو. سمجهه. همت. (ص) سست. بيوقوف.
ٽَپڙ ٽاڙِي: ذ. سامان سڙو. هنڌ ٽپڙ. مال اسباب.
ٽَپڙِي: ث. ڳوڻ جو پال (وڇائڻ لاءِ). پراڻي قاتل ڳوڻ جو ٽُڪر.
ٽَپڪَڻُ: م. ٽڙو ٽڙو ٽي ٽمڻ، ٽپ ڏيڻ.
ٽَپڪو: ذ. جهولي ۾ وڻن (انبن) مان ڦر ڪرڻ جو

Gul Hayat Institute

لاڳيتو عمل. لاڳيتا ٽپ.

ٽِ پکي: ث. ٽن پکن مان اڏيل جُهڳي.

ٽَپَڻُ، ٽِپَڻُ: م. ٽپ ڏيڻ. ٽپ ڏيئي مٿان اکري وڃڻ. اورانگهڻ.

ٽپي پوڻ: بن ڏرين يا ماڻهن جي گفتگو ۾ ڪاهي پوڻ. دخل ڏيڻ. ٽياڪر ٻَنجڻ.

ٽِپُ: ث. ٽوڙهه- گنج. ڪيپراتيءَ جو مٿيون حصو.

ٽِپڙو: ذ. سيارن، برجن، نڪتن، راسين ۽ سج چند جي لهڻ اُپرڻ ۽ تاريخن بابت سُڃاڻي ڏيندڙ ڪتاب- جنتري.

ٽَپو، ٽِپو: ذ. ٽپ- چال. ٽينگ. اُڇل- ٻُل.

ٽپو تاڙڻ: ث. ٽينگ ٽپو. هُل گوڙ. زنانو جهيڙو.

ٽِپَهِري: ث. وچين نماز.

ٽِپيري: ث. تاس راند ۾ هڪ جهڙن ٽن رنگن وارن پتن جو جوڙ.

ٽَپيلَ: ث. هيٺين ڪورٽ جي فتويٰ جي خلاف مٿينءَ ڪورٽ ۾ ٻي اپيل.

ٽِجوڙِي: ث. ملڪيت (رقم، ڳهه، دستاويز وغيره) رکڻ لاءِ ڳُجهن خانن واري لوهي پيٽي.

ٽَڇُ: ذ. اختصار- ٽَٽُ.

ٽڇ ڪيڻ: منجهه ڪيڻ- راز معلوم ڪرڻ.

ٽَڇڪائِڻُ: م. ٽهڪائڻ- اوهارڻ.

ٽَڇڪو: ذ. ٽهڪو- اوهارو.

ٽِ- دَرو: ذ. ٽن دروازن وارو صفو.

ٽَڏَ: ث. بن ڏابڻن جي ويڑهه واري رنپ- ٽاڏهه. سِيتَ. آڪڙَ.

ٽڏَوُن ڏيڻ: مستيءَ ۾ رنيون ڪرڻ. وڑهان وڑهان ڪرڻ. هڪلون ڪرڻ.

ٽَڏَڻُ: م. رنيون ڪرڻ. دِڪُون ڏيڻ. ڪُڏ ڪَرڻ. مستي ڪرڻ.

ٽِرالِي: ث (انگ) ريل جي پٽي تي هلندڙ ننڍو گاڏو. هڪ يا ٻن ٽيٽن وارو هٿ گاڏو (بار ڍوئڻ لاءِ).

ٽِر ٽِر: ث. ڏيڏر جي ڏاڪ. بڪ بڪ.

ٽُرڙُ: ص. ڪنين ڪٽل (پکي). چانگيل (وڻ).

ٽرَڙائِي، ٽَرڙائِپَ: ث. اجائي بڪ. گهٽو ۽ فضول ڳالهاءِ. طبيعت جي هلڪڙائي. خسيس حرڪت.

ٽَرڙو: ص. گهٽو ۽ اجايو ڳالهائيندڙ. هلڪي طبيعت وارو (ڳالهائڻ ۽ افعالن ۾). وڏائي خور. ٻڙاڪي. ڪڪڙ جو هڪ ٻُڙ. (ث. ٽَرڙي).

ٽِ- رَقمِي: ث. رياضي ۾ ٽن رقمن وارو حساب (جنهن ۾ مليل ٻن رقمن جي مدد سان ٽيءَ رقم جو جواب لهجي).

ٽِ- سالو: ص. ٽن سالن جي عمر جو (جانور).

ٽَرڪَ: ث (انگ). بار ڍوئيندڙ لاري.

ٽِرڪَ: ث (انگ) اٽڪل بازي- حرفت.

ٽَرَڪائِڻُ: م. ٽارڻ. ٻهاڻي سان روانو ڪرڻ.

ٽَرَڻُ: م. ٽري وڃڻ. پاسي ٽيڻ. هٽي وڃڻ (اکين اڳيان). دفع ٽيڻ. وڃڻ.

ٽُرَڻُ: م. آهستي هلڻ- رمڻ. رڙهڻ- چُرڻ. وچٽرو ۽ هڪ ساريکو پنڌ هلڻ (گهوڙو).

ٽِرِينَ: ث (انگ) ريل گاڏي.

ٽَڙِ ٽَڙِ: ث. ٽاڪڻين شين جي پڃڻ جو لاڳيتو آواز. ڦٽن پُڃڻ يا گولين جو ٽڙڪو.

ٽَڙَڪاٽُ: ذ. ڪاٽ وغيره پڃڻ جو وڏو آواز.

ٽَڙَڪَڻُ: م. ٽڙڪو ڪرڻ (پڃڻ مهل). سِيرجڻ- چيرجڻ. پَڃڻ (شيشو، ڪاني وغيره). پُڃڻ (ڦُلا، پڳڙا). رِجڻ (گيهه، تيل).

ٽَڙَڻُ: م. ڪُلڻ (ڪُل). ڪِلڻ (مُڪڙِي). ٻهڪڻ- سَرهاڻي ٽيڻ (اندر ۾). پڪڙجڻ.

Gul Hayat Institute

ٽڙڻ پکڙڻ: پکڙجي وڃڻ. جڙوجڙ ٽيڻ.
ٽڙهه: ص. ڪٺو- ٽُرش. تمام ڪٺو.
ٽڻ: ذ. ننڍو ٽارو- نوڪرو.
ٽِسانگ: ث. ٽن انگهن واري ٽُوڙي. ٽن چهنبارين انگهن وارو هٿيار.
ٽسڪائڻ: م. ٽهڪائڻ- اوهارڻ.
ٽسڪو: ذ. ٽهڪو- اوهارو.
ٽِسُول: ذ. ٽن واٽن گڏڻ وارو هنڌ- ٽِواٽو. ٽن نوڪدار شاخن وارو هٿيار- ترشول.
ٽُشو: ذ. ڪنگهو پاڻي. بي سواد پاڻي. ٿڌ ٿرڙي مان وهندڙ روگهه.
ٽِڻ: ذ (انگ) منجهند جي ماني. ماني رکڻ لاءِ ٻن يا ٽن پُڙن وارو دٻلو.
ٽِڻلو: ذ. ٽن قسمن جي پسارڪن وکرن مان ٺهيل دوا (آنورا، هريڙون ۽ بَهيڙا)- اطريفل.
ٽِڻِي: ث. ٽئي مان ماني اُٽلائڻ وارو ٽڪندو لوهي اوزار- وراڻي.
ٽِ- ٽِيٽي: ث. ٽن ٽيٽن واري سائيڪل يا گاڏي.
ٽڪَ: ث. ڪوڏر سان زمين تي ڏنل ٽپ (رستي وغيره جي نشان لاءِ). آيت جي لوهي سَرائي (جنهن جي ٽِرڻ سان سُٽ ڪتجي). ٽوري ڪير واري مينهن.
ٽڪ مان وَرُ ڪڍڻ: مار ڏيئي سڌو ڪرڻ. سخت سزا ڏيئي سڌارڻ.
ٽِڪَ: ث. شيشي جو ٻُڙو (منڊي يا ڪنهن ڳهه ۾). مُهر. آرسي- آئينو. تاس ۾ ٽن داڻن وارو پتو.
ٽِڪَ ٻَڌڻ: هڪ جاءِ تي بيهي رهڻ (لاتون، لغڙ).
ٽُڪَ: ث. ڪپڙي کي ڏزائين سان ڪترڻ. ڪاءِ تي اُڪريل چِتَ ڪُلَ.
ٽڪا: ذ. (واحد. ٽڪو) پئسا. ناڻو. رقم. دولت.
ٽڪابي: ث (ع) تقاوي.
ٽِڪارَ: ث. سانجهيءَ جي مهل- نماشام.
ٽِڪاڻو: ذ. ٽِڪڻ جي جاءِ. ٽڪاڻو. هندومت جي پاڻ پوڄا جو آستانو.
ٽِڪاءُ: ذ. هڪ هنڌ بيهڪ. سڪونت. بقاءِ.
ٽِڪائِڻ: م. رهائڻ- ترسائڻ. مهمان ڪرڻ، هڪ هنڌ ڪُپائي بيهارڻ.
ٽِڪ ٽِڪ: ث. واڇ يا گهڙيال جو آواز.
ٽِڪٽِڪي: ث. ٽن ڪائين مان ٺهيل هڪ قسم جي گهوڙي (جنهن سان ٻڌي ڏوهاري کي ٽنگا هڻجن).
ٽُڪَرُ: ذ. ٻن يا وڌيڪ شين جو پاڻ ۾ زور سان لڳڻ- تصادم. ڊِهُ- ٽُونو (جانور جو). زور سان ڏڪ. زور آزمائي وارو مقابلو، چَپر- ڏونگر.
ٽُڪَر ٽاڪڻ: سخت جفاڪشي ڪرڻ. وڏي مشڪلات مان پار پوڻ.
ٽُڪُرُ: ذ. ٽڪرو- ٽوٽو. پورُ. پاڳو. ذرو- پُرزو. ڳيو (مانيءَ جو).
ٽُڪر اگهاڻ: خيرات ۾ ڪارايل ماني قبول پوڻ. سرخرو ٽيڻ.
ٽُڪريُورُ: ذ. مانيءَ ڳيو. ماني ٽڪي.
ٽُڪراٽو: ذ. گهٽا ٽڪرا- پورا پورا. ڪپڙي جا بچيل ٽڪرا. سِرُن جا آٽڙ.
ٽِڪرائِڻ: م. ٻن شين کي پاڻ ۾ زور سان ٺهڪائڻ، پيٽ ڪرائڻ. ويڙهائڻ. مقابلو ڪرائڻ.
ٽُڪر ٽانيو: ذ. ذرو پرزو. ڳ ٽوٽ.
ٽِڪرجَڻُ: م. ٺهڪڻ- لڳڻ (آمهون سامهون). منهن مقابل ٽيڻ. وڙهڻ.
ٽِڪَرڻُ: م. زور سان لڳڻ- ٽڪرجڻ. اوچتو ملي وڃڻ- گڏجڻ. پيٽ ٽيڻ. مقابلو ٽيڻ. وڙهڻ.

Gul Hayat Institute

ٹُکرو: ذ. ٹُکر- پورُ. ذرو. حصو- پاڳو.
ٹَکرِي: ث. ننڍو ٽکر- پهاڙي. جبل جي پڇڙي يا پاسي نڪتل ننڍو حصو.
ٽِکرِي: ث. جُوٽا جو آڏو. جوٽا لاءِ مقرر جاءِ.
ٹُکرِي: ث. ٽوري ڏري. ٽورو حصو. رلي، جي پُڙ ۾ رڳيل ڪپڙي جو ٹُکر- ٽوڪري.
ٹُکرِيلُ: ص. ٽکرن تي پليل. در جو نوکر. رول. لوتيل. ڏکاريل.
ٽِکڙو: ذ. نراڙ تي سِيندُر يا زعفران جو نشان (هندن جي رسم). تلڪ. ڳهه جو هڪ قسم.
ٽَکڙِي: ث. ننڍي ساهمي.
ٽِکسانُ: ذ. سوڻ سات. سُتي ٽَکِي. حيلو وسيلو. ناهه جوڙ (عارضي). ڏيک ويک. اٽڪل بازي واري نمائش. عارضي ماندان.
ٽِکسالَ: ث. سرڪاري سِکن ٺاهڻ جو ڪارخانو- ضربخانو.
ٹَکلو: ذ. سُٽ يا ڏاس ڪتڻ لاءِ ڪائي، جي ڦِرڪي.
ٽِکلِي: ث. حڪومت طرفان خاص مُهر واري ڪاغذ جي ننڍڙي ڇاپ (خط پٽ يا ڪورٽ في طور لڳائڻ لاءِ).
ٽِکُنبو: ذ. ٽن ڪُنبن واري شڪل يا ايراضي.
ٽِکَنُ: م. هڪ هنڌ رهڻ. جمي ويهڻ. قائم رهڻ- جڻاءُ ڪرڻ. ڪُپڻ. رهڻ- ترسڻ (مهمان تي).
ٽِکِڻِ: ث. ٺوڙهه- روڌ- گنج. متي جو تارون، وارو حصو.
ٹُکَنُ، ٹُکِنُ: م. ٹُڪ ڪرڻ. ڪترڻ (ڪپڙو). ٹُڪ ڪري چٽ ۽ نقش ٺاهڻ- اُڪر ڪرڻ. ٽاڪڻ (جبل).
ٹَکو: ذ. ٻه پٺسا. ٻن پٺسن مُلهه وارو تامي جو سڪو (جيڪو ۱۹۴۷ع کان اڳ گڏيل هندوستان ۾ رائج هو).
ٹَکو (ترڪو): ص. گدلو- ميرو. بدبودار. ڪِنو. بدافعال. (ث. ٹَکِي).
ٽِکو: ذ. تِلڪ. داغ. چٽو. ڪلنڪ- ڪارنهن جو داغ. عيب. ڳهه جو هڪ قسم. ٽن جو عدد. تاسَ ۾ ٽن داڻن وارو پتو. دهل يا طبلي جي وڇت جو گُر.
ٽِکو پَنجو: ذ. پاڳا پٽيون. ورهاست. حيلو وسيلو. اٽڪل سٽڪل.
ٹُکو: ذ. چيرُ- وَڍُ (پاڪي يا ٽڪي اوزار جو). وچڙندڙ بيماري، کان بچاءُ لاءِ ٻانهن ۾ چير ڏيئي جسم ۾ دوا داخل ڪرڻ. ٻَني کي ڪوڙ سان ڏنل وڍ.
ٹَکورَ: ث. ٽاڪور. هلڪو ڏڪ- ٽوڪر.
ٽِکورِي: ث. پاسن واري ٽڪنڊي رواتي.
ٽِکِي: ث. ننڍي ماني. لولو. دوا جي گولي. چَڪي (صابڻ جي). پڙي (چنڊ جي). پيڙ جو پاڻوڙو. مٺائي جو هڪ قسم. آگ (راند جي). تاس ۾ ٽن داڻن وارو پتو.
ٽِکيٽَ: ث (انگ) ريل گاڏي يا بس وغيره ۾ سفر ڪرڻ جو ڪاغذ (جنهن تي رقم، تاريخ ۽ اسٽيشن جو نالو لکيل هجي). سٽيما ۾ داخلا جو ڪاغذ.
ٽِکيٽَ وٺڻ: ملازمت يا ڪم ڪان جواب ڏيڻ.
ٽِکَڙِ، ٽِکُڙِ: ث. جابلو ٽڪنڊي ايراضي وارو هنڌ.
ٽِکُڙُ: ذ. ٽن لاڳيتن پُٽن جي مٽان جاول ڏيءِ، يا ٽن لاڳيتين ڏيئن مٽان جاول پُٽ.
ٹَگَ: ث. ٹُڪَ. پَٽ ڪوهه.
ٹَگا: ذ. حال ڏاڳا (فقيراڻا). سڳا ڏاڳا ۽ تعويذ ڦُلَ. پراڻا چنل ڪپڙا. ميرا ۽ ڦاٽل ڪپڙا.
ٹَگا توڙڻ: لاڳاپا لاهڻ- واسطا چنڻ.

ٽڳڙُ: ذ. وڏو پٽڪو- پڳڙ.
ٽڳڻُ: مر. ٽونگا هٽي ڇڪڻ. داڻو داڻو ڪري ڪاڻڻ. ڇهنب هٽي ڪاڻڻ (ميوي کي). بخيو ڏيڻ. ڇتي هٽي ڳنڍڻ (ڪپڙو).
ٽگوُ: ذ. وٽيل سڳو. فقيرن جي ڳچيءَ ۾ پيل ڏاڳو (جنهن ۾ مٽيا مٽڪا پوتل هجن). خاص فقيراڻو ڳانو. ميرو وڳو. چتين لڳل پراڻو ڪپڙو.
ٽلَُ: ث. اٽڪل روءِ ڪَتَ يا تورَ. تخمينو. حرفت- اٽڪل. تجويز- رٽ.
ٽلڪَڻُ: مر. وهندڙ پاڻي ۾ ٽڙڳڻ- اولجڻ.
ٽلڻُ: مر. ناز نخري سان هلڻ- ٽور سان هلڻ. آهستي آهستي هلڻ.
ٽلوُ: ذ. جَٿو (ماڻهن جو). وڳ (اُنن جو)- گلو. ڏڻ (جانورن جو). انبوه. ڪاڻن جو ڍڳ. چوپائي مال جي ڳچيءَ ۾ ٻڌل وڏو چڙو.
ٽلوُ: ذ. دهل جي هڪ وڇت.
ٽلهَُ: ث. ٽن ٽٽن واري مينهن.
ٽلهَڙُِ: ث. ٽي ڇٽا گڏ. هڪ ٻئي پويان ڇاول ٽي پُٽ يا ٽي ڏيون. ٽي ڇٽا گڏ سوارَ (اُٺ، گهوڙي وغيره تي).
ٽلِيُ: ث. ڪنجهي جي تمام ننڍي وٽي (ساز طور ڏرمي يڇن ياوَ ۾ ٽليون وڄن). ننڍي چَڙِي (چوپائي مال جي ڳچيءَ ۾ ٻڌجي).
ٽماٽوُ: ذ (انگ) ياڇيءَ طور ڪم ايندڙ اويَڙ.
ٽمر ٽمرُ: ث (انگ) ٻن ٽيٽن واري هڪ خاص قسم جي گهوڙي گاڏي.
ٽِمر ٽِمرُ: ث. ڏڙو ڏڙو ٽي پاڻي ڳڙڻ جي حالت. ڏيي يا لالٽين جو ٽمڪو. تارن جي روشني.
ٽِماڙَُ: ث. هڪ ٻئي مٿان اڏيل ٽن طبقن واري جاءِ.
ٽِماهِيُ: ث. ٽن مهينن جو عرصو- سِماهي.
ٽِمٽارُُ: ظ. مُنهان تار پريل.
ٽِمجَهُِ: ث. جهيڙو. هائيتال- ماندڻ. گهپي.
ٽِمڪَڻُ: مر. ٽِمر ٽِمر ڪرڻ. ٻرڻ وسامڻ. ڏوڪڻ- چمڪڻ (تارا).
ٽِمڪوُ: ذ. لاڳيتو ٻرڻ اُجهامڻ (بتي، ڏيو). ٽِمر ٽِمر (تارن جي).
ٽِمَڻُ: مر. وهڻ (ڏڙو ڏڙو)- ڳڙڻ. نڪرڻ (پگهر). ڪِرڻ (لڙڪ).
ٽِموُرتِيُ: ث. ٽن ديوتائن (برهما، شو، وشنو) جي شڪلين وارو بُت.
ٽَنُُ: ذ (انگ) اناويهن مڻ تور جو ماڻ.
ٽِنبَُ: ث. ڳوڻ کي ڳنڍڻ يا منهن بند ڪرڻ واري سنهي ڪاڻي.
ٽُنبِجَڻُ: مر. چوپائي (ڳئون، مينهن، ٻڪري) جو ڳپ ڪيرائڻ.
ٽُنبَڻُ، ٽُنبڻُ: مر. ڇُهنبياري شيءِ (ڪاڻي، ڪوڪو، سُئي وغيره) زور سان گهيڙائڻ. ڇُياڻڻ. اٽڪائڻ- مداخلت ڪرڻ. ڦاسائڻ (ڪم ۾).
ٽَنٽوُ: ذ. جهيڙو- تڪرار. مناظرو. اختلافي بحث.
ٽِنجَڻُ: مر. سُٽ کي ٽيٽو ڪري وٽڻ. وارن جي ٽن ڇڪن کي ملائي چوٽي ڳُنڊڻ. ڪپڙي جي ٽن ڏرن کي ڳنڍڻ لاءِ ڪِيلَ هڻڻ.
ٽِنڊُِ: ث. مٽي جي پيشاني وارو حصو. مٽي جو ڪَاپار ۽ چوٽيءَ وارو حصو.
ٽِنڊ تي ٽوپيُ: ث. وڏائي ناهه ٽوهه (ڪپڙي لٽي جي). لباس جي سُهڻائي.
ٽُنڊُ: ص. هٿن ۽ پانهُنِ کان معذور- ٽُنڊو.
ٽِنڊِڙَُ: مر. لٽڪڻ- لڙڪڻ (وڻ، رسي وغيره ۾).
ٽَنڊَاسُُ: ذ. ميڙ- ڳاهت. گاهلو- گهڙ پيهه.

Gul Hayat Institute

ٽِنڊَڻُ، ٽِنڊِڻُ: ذ. هڪ قسم جو جيت (ڪارو ۽ پورو، ڪچين پتين ۽ زمين ۾ ڏرڻ ٿاهي).

ٽِنڊِڻِي: ث. هڪ قسم جو جيت (ٽنڊڻ جهڙو).

ٽَنڊَوُ: ذ (بلوچي. توده= ڪَلُن يا اُنَ ۽ ڪاس مان ٺهيل وڏو طنبو) بلوچ قبيلي يا ڪٽنب جي رهائش واري جُوءِ. بلوچن جو اڏيل ڳوٺ.

ٽُنڊو: ص. جنهن کي هٿ نه هجن. هٿن وڃيل. معذور.

ٽَنڊِيلُ: ذ (انگ) واهن جي مورين تي سنيال ڪندڙ سرڪاري ملازم.

ٽَنگَ: ث. ڪنهن به ساهواري جو هڪ مکيه عضوو- جنگهه. بيجان شين جو پايو.

ٽنگَ اٽڪائڻ: ڪنهن معاملي ۾ هٿ وجهڻ. دخل ڏيڻ. وچ ۾ پوڻ. دست اندازي ڪرڻ. اٽڪاءُ وجهڻ.

ٽنگ پکيڙ ڪرڻ: تعلقات وڌائڻ. ڪم يا ڪاروبار وڌائڻ. گهٽا ڪم هٿ ۾ ڪٽڻ.

ٽنگ ڪٽڻ: بي همت ٿي آڻ مڃڻ. عاجز ٿيڻ.

ٽنگون هڻڻ: پنڌ ڪرڻ. گهٽو هلڻ. هل هلان ڪرڻ. ڊڪ ڊوڙ ڪرڻ.

ٽِنگَ: ث. پاڻيءَ جهڙي پتڙي رب. پيجي. پاڻيءَ جهڙو چڊو شوروو.

ٽُنگُ: ذ. سوراخ. بِرُ. سَلُ. ٽُن. لوگهو. ڪُڙڪ.

ٽُنگ پرڻ: کوٽ جو پورائو ڪرڻ. نقصان پرڻ. چَٽي پرڻ.

ٽنگا ماڻي: ث. آڪڙ- سيٽ. رسامو. ڏاڍ مڙسي.

ٽَنگجَنُ: م. لڙڪڻ. لٽڪڻ. ٿاهي چڙهڻ. سزا کائڻ.

ٽَنگڙُ: ذ. تير- ٻاڻ- ڪانُ.

ٽُنگڙُ: ص. سوراخدار، عيبدار، چغلخور.

ٽَنگڙُ: ذ. ٽلهي نوڙيءَ مان ٺهيل خرزين وانگر جاري (جيڪا وهٽ تي رکي سامان لڏجي). مرون کي ڪاسائڻ لاءِ مُڇ يا ڪاٻار جو دامُ. گهٽ پاڻي واري حالت ۾ نارَ جي وَهُڪ. ٽيڙو (نڪٽ).

ٽَنگڙِي: ث. ملهه جو هڪ داءُ. پاڪڙي جي پوئين خاني وارن رکين کي جهلڻ لاءِ چمڙي جو پٽو.

ٽَنگڻُ، ٽَنگِڻُ: م. لٽڪائڻ (نوڙي، رسي، ڏاڳي وغيره ۾). ٻڌي لڙڪائڻ. ٿاهي ڏيڻ. سزا ڏيڻ.

ٽَنگِڻِي: ث. پت ۾ ڪپڙن وغيره ٽنگڻ لاءِ لٽڪڻي.

ٽَنگوڙِي: ث. چادر مان ٺهيل جهولي (ٻارڙي کي لوڏي سمهارڻ لاءِ).

ٽَنگوٽالِي، ٽَنگاٽولي: ث. ماٺهوءَ کي ٽنگن ٻانهن کان جهلي لڙڪائڻ جو عمل.

ٽِنوَ: ث. ٽاري- لامر. پيچرو.

ٽِنُ: ذ. مقرر جاءِ. انجام وارو هنڌ. مقرر ٽاڪو. داءُ- وَجهه. ٽَوَڻ راند جو هڪ داءُ- پَريو.

ٽِنُ گُسائڻ: وجهُ وجائڻ- موقعو هٿان ڇڏڻ.

ٽِڪُ، ٽِڳُ: ص. چالاڪ- حرفتي. حرڪتي- لُڇ.

ٽِڳِ مِڳِ: ث. اجايو ڳالهاءُ- بڪ بڪ. زباني تڪرار. حجت بازي.

ٽِڳِ مِڳِ لاهڻ: سيڪت ڏيڻ. سزا ڏيڻي سڏو ڪرڻ.

ٽِڳِي: ث. اڳر جي بُل وارو سَنڊ. اڳر جي ڏوڏي. پير جي مُرڻي واري هڏي- پيڊي.

ٽِڪيڪَ: ث (انگ. ٽرنڪ) لوهي پيٽي.

ٽواٽو: ذ. ٽن واٽن ٽُڻڻ يا گڏجڻ وارو هنڌ.

ٽُوالُ: ذ (انگ) هٿ منهن اُگهڻ لاءِ پاڻي جذب ڪندڙ خاص قسم جو ڪپڙو.

ٽِوايو: ذ. ٽن هولين ۾ معنيٰ وارو ڪتاب.

ٽوبو، ٽوبِيَرُ: ص. ٽهيون ڏيندڙ- غوطي خور- غواص.

Gul Hayat Institute

تويو: ذ. قدرتي طرح زمين مان سمندڙ پاڻي جو چڪو (جنهن مان پاڻي وهي نه، بلڪ هڪ- ڪرو ٻيئو هجي). پاڻيءَ جي ننڍڙي ڪڍ يا ڏُبو. چشمو.

توٽ: ث. نقصان- گهاٽو. سُستي- پاڇ (بدن ۾). آرس. سِرُن، پٽرن يا ٻين شين جا ٽُڪرا.

ٽُوٽ: ص. بي افعالو. ترڙو. سُست.

توٽڪائي: ص. علاج لاءِ ڏس پتو ڏيندڙ نيم حڪيم. ٽوٽو ٽيٽو ڪندڙ. ڪل پوڳ وارا نقل ڀڏائيندڙ.

توٽڪو: ذ. ننڍڙو ٽڪر- ٽوٽو. گهرو علاج جو نسخو، حيلو. ٽوٽو ٽيٽو. نصيحت واري ڳالهه. ننڍي آڪاڻي. ڪل پوڳ وارو نقل.

توٽو: ذ. ٽُڪرو- پڳل حصو. ذرو- پورُ. ڪاڻيءَ وغيره جو پڳل ٽڪر. سِرَ جو اڌ. نقصان- ڇيهو.

توپُ، توپ: ذ. خاص قسم جي وڏي ٽوپي (جنهن سان ڪَن ۽ ڏڪجي وڃن). ڪنن تائين ڍڳهي ٽوپي. ڪپڙي يا اُنَ مان ٺهيل ٻاراڻي ٽوپي. جِست جي هنڌي.

توپلو: ذ. چاڄي واري ولائتي ٽوپي.

توپَڻُ، توپڻُ: م. ٽوپو ڏيڻ. سِيڻ. تاڪڻ. ڳنڍڻ (جُتي، ڪپڙو وغيره).

توپو: ذ. بخيو- سيبو. تانڪو.

توپو ڏيڻ: ڳنڍڻ. ڏنڊ معاملي ناهڻ جي رٽ ڪرڻ.

توپي: ث. مٽي ڍڪڻ جو پوش (ڪپڙي يا ڪل مان ٺهيل). جُتي يا چلهه جو ڏُل. سُلفي.

توپي لاهڻ: بي عزتي ڪرڻ. جٽ ڪرڻ.

تورَ: ث. هلڻي- چال. آهستي هلڻ. ناز نخري واري هلڻي. گهوڙي جو پنڌ.

تورَڻُ، تورڻُ: م. آهستي پنڌ ڪرائڻ. هري هري هلائڻ. ڪاهڻ. ڏورڻ.

تورو: ذ. گونهه- ڪرفتي.

تورو ٽپو: ذ. هنگڻ مُنڻ.

تورو مُنجهڻ: ڊپ ۾ حواس خطا ٽيڻ. هراسَجڻ.

ٽُورو: ص. گوڏن ۽ ٿوننين تي اونڌو (پولهه مٽي ڪنيل هجي)- اُٽو. ڪُٻ ڪڍي پاسيرو ستل. ڪُٻو (جسم). (ث. ٽُوري).

ٽُورو ٽيڻ: اونڌو ٽيڻ. بيماري ۾ وٺجڻ.

توڙ: ذ. پڄڻ جي حالت- پاڇ. رد. بچاءُ لاءِ حيلو. مدافعت. ڪنهن دوا جي نقصانڪار اثر ختم ڪرڻ لاءِ پي دوا- تِرياق. جبل يا ٽڪريءَ جو مٿانهون حصو. جبل جو ڇڇي جدا ٽيل حصو- ٽوڙهو. (ص) ٽوڙيندڙ- ڇيندڙ.

توڙَڻُ، توڙڻُ: م. پڄڻ. ٽڪر ڪرڻ. ڊاهڻ. ٽاڪڻ (پهڻ). ڇڻڻ (رسو، هار). ڇڏڻ (مائٽي، دوستي، تعلق). جدا ڪرڻ. ڌار ڪرڻ.

توڙهه: ذ. رسو. رسي مان ٺهيل ڳراهو. جبل يا ٽڪر جي ننڍي شاخ.

توڙهو: ذ. واجهه- رسو. ڳراهو. پازيب (ڳهه).

توش: ذ. ڊبل روٽي جو سيڪيل ٽُڪر.

توڪَ: ث. چرچو. چٽر- ننول.

توڪبازي: ث. چٽرون. ننوليون. چرچا گهپا.

توڪَرَ: ث. آهستي ڏڪ (ٽاڪڻين شيءِ کي). ٽوڪر. چرچو- ننول.

توڪِرجَڻُ: م. هلڪي ڏڪ لڳڻ سان سِيرجي پوڻ (ٽاڪڻين شيءِ).

توڪِرو: ذ. بانس يا لٽي جي تيلين مان ٺهيل ڪارو. ڏلهو. ڇبو.

توڪِري: ث. ننڍڙو ڪارو. گلن يا ميوي رکڻ جي ڇَبي. ڪاغذن رکڻ يا اُڇلائڻ جي ڇبي.

توڪَڻُ، توڪِڻُ: م. منع ڪرڻ (زبان سان).

Gul Hayat Institute

روڪڻ- اعتراض ڪرڻ.

تولُ: ذ. شيءِ- چيز، هارن لاءِ راندیڪو يا منائي.

تولاڪَڻُ: م. لوڙهڻ (پائيءَ ۾). رولڻ (رڻ، جهنگ ۾). چني ڏار ڪرڻ (ڇڻ ڪي).

تولاڪو: ذ. تولجي وڃڻ. تڻي وڃڻ. ڏاڪڙو. رولاڪو.

تولَڻُ، تولِڻُ: م. تورڻ- چنڻ، جدا ڪرڻ (ڇڻ ڪي). ڏار ڪرڻ. رولڻ. وڇوڙڻ.

تولو: ذ. ميڙ (ماڻهن جو)- انبوه. گروه. جماعت، فرقو، ولر.

تولهَرُ: ذ. ڪاري يا ڳاڙهي وڏي جُونءِ.

تولِي: ث. تورن ماڻهن جو مجموعو. ست. جماعت.

ٹُون: ث. زور واري ٹُوڪَ جو آواز. ريح.

ٹونٽِي، ٹوڻِنٽِي: ث. پُستي (گهوڙي جي). اِنَ (گڏهه جي). ڪوڙري جي ٽُن. نل جي ٻنجي.

ٹونرُ، ٹوڻرُ: ذ. سُٽ يا پَٽ جي تندن مان ٺهيل ڳل (ڪپڙي، گج، رَڻي، سڳين، ٽوپي يا جُتيءِ تي ٽانڪڻ لاءِ)- ڦندن. جهاڀو.

ٹونڪارَ، ٹوڻڪارَ: ث. توري ڪنگهه. پوڻڪ.

توڻو: ذ. جادو- منتر. حيلو (ڏاڍي ڏيڍي جو). علاج (ڏيڍي ڏُلَ سان).

توڻو ڏيڍو: ذ. حيلو وسيلو. سڳو ڏاڍو.

ٹُوهَ: ث. تلاش. سُٹسَ.

ٹُوهُ: ز. هڪ قسم جي ولِ ۽ ان جو قر.

توڻِڪِي: ث. هڪ توڻي آن جو ٻانڊاڻ (جيڪو بڻي ۾ مسجد يا درگاهه جي لاءِ ڏن طور ڪڍجي).

ٹُوٹو، ٹُٹو: ذ. ڏين مان ٺهيل پڙچ (ڪنڊي، پَتر يا ڇپر طور ڪم آڻڻ لاءِ).

تويو: ذ. آن مڻ جو هڪ ماڻُ (انداز چار سير).

تويو ٹنگڙُ: ذ. سامان سڙو- مال اسباب.

تِهِ: ث. آڄ.

تِهاڻِ: ث. تن سالن جمار واري مينهن.

ٹهه ٹهه: ث. وڏي آواز سان ڪِلَ ٺهڪڙو.

ٹهَڪُ: ذ (ع. قهقه) زور سان ڪِلَ. وڏي آواز سان ڪِلَ. ٹهه ٹهه.

ٹهَڪائِڻُ: م. ٻڙڪائڻ. اوٻارڻ. چاڑهڻ (ڪُنب).

ٹهڪِڙو: ذ. ڏاڍي ڪِلَ. لاڳيتا ٺهڪ.

ٹهڪڙو مچائڻ: ڪل مسخري ڪرڻ. ڏمچر مچائڻ.

ٹهڪَڻُ: م. اُبرڻ (پاڻي، تيل، گيهه وغيره)- ٻڙڪڻ. رڌجڻ. جلڻ (اندر ۾). ٺهڪ ڏيڻ. ٻَڙڻ (گل ڦل). ٻهڪڻ (وڻ ٽڻ).

ٹهڪو: ذ. اوٻارو- ٻڙڪو. جوش. اُڏمو. ٺهڪ.

ٹهَلَ: ث. آهستي پنڌ (هوا خوري لاءِ). تورَ سان هلڻي. خدمت- چاڪري. تيمارداري.

ٹهل ٹهڪورَ: ث. خدمت چاڪري. پرگهور (بيماري جي). تيمارداري.

ٹهلائِڻُ: م. آهستي آهستي پنڌ ڪرائڻ (هار، بيمار يا گهوڙي کي)- گهمائڻ.

وندرائڻ (هار کي).

ٹهلِيو: ص. چاڪر. خدمتگار. نوڪر.

ٹهَڻُ: م. ٽاهه ڪائڻ- چرڪڻ. ڍڇڻ. پري ٽيڻ. ڦري وڃڻ (سؤدي تان). دل ڪچڻ.

ٹهِي: ث. جمار- وَهِي.

ٹِٽِڪس: ذ (انگ) محصول. ناڪو.

ٹِٽِنڪَ: ث. (انگ) جنگ ۾ ڪم ايندڙ وڏي مضبوط ۽ مٽان ڊڪيل. لوهي گاڏي.

تي: ذ (سن. تر) هڪ عدد (۳).

تي پتر ڏيڻ: طلاق ڏيڻ. قطع تعلق ڪرڻ.

Gul Hayat Institute

ٽِي: ث (انگ) چاءِ- چانهه.
ٽِي پارٽي: ث. چانهه پاڻي جي دعوت.
ٽِياسُ: ذ. مرڻي جو ٽيو ڏينهن- ٽيجهو.
ٽِياڪُڙُ، ٽِياڪُڙُ: ص. بن مائهن يا بن ڏرين جي تکرار ۾ نبيرو ڪندڙ- ثالث. امين. دلال.
ٽِيانگُ: ذ. تن شاخن واري ڪاٺي- ٽِسانگ.
ٽِيٽَ: ث. نظرداري. سُٽس. مخفي طرح خبرچار.
ٽِينَڪَ: ث. ڪمان دار ڪُليل.
ٽِينَمڪِڙِي: ث. جيت جو هڪ قسم. (ص) گهٽو ڳالهائيندڙ. ايري جسم وارو.
ٽِينَڻُ: م. متاچرو جاچڻ. اک مان ڪڍڻ. جاچ رکڻ. ڏسڻ- تاڙڻ.
ٽِيٽِي: ذ (انگ T.T) ٽڪيٽون چڪاس ڪندڙ ريلوي جو ملازم.
ٽِيٽِيهرَ: ث. هڪ قسم جو پکي- ٽٽيهر.
ٽِيپَ: ث. جيل جي سزا. جيل- قيد. طنبور ۾ مٿئين سُر جي آلاپ واري تند.
ٽِيپُڙُ: ص. ٽيپون ڪاڌل. عادتي ڏوهاري.
ٽِيپَ: ث (انگ) ماپ ڪرڻ لاءِ ڪپڙي وغيره جي پٽي. فَتِيلَ. پلاسٽڪ جي آواز ٻرڻ پٽي يا ٽيٽ.
ٽِيپو: ذ. ٽُرو- قطرو.
ٽِيجهو: ذ. مرڻي جو ٽيو ڏينهن (جنهن تي ختمي خيرات جي رسم ٿئي).
ٽِيچَرُ: ذ (انگ) سکيا ڏيندڙ اُستاد. ماسٽر.
ٽي دائِيون: ث. ڏاري جو تن دائن وارو داءُ (جيڪو "هار" جو داءُ آهي).
ٽي دائِيون پوڻ: ڪوشش جو اُبتو نتيجو نڪرڻ.
ٽِيڈُ: ذ. ڏِنگُ- ٽِڈ. وَرُ (ڪاڻِ ۾). اک ۾ ٽيڏائي جو عيب.
ٽِيڈاوِ، ٽِيڈائِي: ث. ٽيڈُ.
ٽِيڈائِنُ: م. ٽيڈائي هڻڻ. ٽڈو نظر اچڻ. ڪجهه ڏِنگُ هُڻڻ (ڪاڻِ ۾). مڙيل هڻڻ. ٽيڈائي جو عيب هڻڻ (اک ۾). ترڇائڻ.
ٽِيڈو: ص. ٽِڈو- ترڇو. مڙيل. هڪ اک جو تارو ٽِريل- ترڙو. پاسيرو- ڏيڏو. (ث. ٽيڈِي).
ٽِيرُ، ٽِيرو: ذ. ڳوهيل اٽي جو چاڙو. ڳوڙهو (مٽِيءَ جو). پِتَرُ.
ٽِيڑَ: ث. ٽيڑڻ جو عمل. پکيڙ (عضون، ڪنين، تارين جي). ماڪَ (ت). چُرَ ۾ بدل ڪپڙي جون پينديون ڪولڻ.
ٽِيڑُ: ذ. ڏِنگُ- ٽيڈ. وَرُ.
ٽِيڑَ ٽپا: ذ. ٽينگ ٽپا.
ٽِيڑُ: ذ. ٽٽي ٽٽي ڏينهن ايندڙ واري جو تپُ.
ٽِيڑُ تَپُ: ذ. سخت ہرو. وڏي مصيبت.
ٽِيڑَ پَکيڑَ: ث. چڑوچڙ ڪرڻ جي حالت. ڇڄ ڏاهه. ڪم ۾ وڌاءُ- اجائي اينگهه.
ٽِيڑَڻُ: م. پکيڙڻ (پر، ڪنيڑاٽيون، عضوا). ڪولڻ (واڇُون). ڏيکارڻ (ڏند). ساهڻ (ڪَرَ، لِگَ).
ٽِيڑو: ذ. پَرُ (پکيءَ جو)- ڪنيڑاٽي. چيلهه- ڏونگو.
ٽِيپو- ٽُڑو. هڪ گرانهه جيترو پَٽ جو چاڙو. (ص) ڏنگو- وريل- ٽِڈو (ث. ٽيڑي).
ٽِيڑَهِ ٽُنڊو: ص. معذور. سست- ٽوڙي.
ٽِيڑُو: ذ. هڪ مشهور نڪٽ- ٽيلهُو- ٽنگڙُ.
ٽِيڑِي: ث. آڪڙ- سِيٽ. ڦُوندِ- وڏائي.
ٽِيشَ: ث. آڪڙ- ڦُوندِ. موچارائي (ڪپڙي لٽي ۾). مزو- لذت. موج.
ٽِيشَنَ: ث. اسٽيشن.
ٽِيڪَ: ث. آڏ- آدر. جَهلَ (پٽ، چٽ وغيره جي).

Sindhi Adabi Board Sindhi Language Authority Sindhi Hayat Institute

ٽوٽي- ضامن. پُشتي. همراهي- سات. پُٹيرائي. مدد. تائيد. ڏي. هل (کاڏي جو).

ٽيڪا: ث (سن) شرح- سمجهائي. معني.

ٽيڪاٽپڻي: ث. نڪته چيني. تنقيد ۽ تبصرو.

ٽيڪَرَ: هُشي. کوڙي شاباس. ڇڄ. پٹيرائي.

ٽيڪَڙُ: ذ. اُپاءَ- حيلو. بندوبست.

ٽيڪَمُ: ذ. کوٽائي جو هڪ اوزار- چَنجوُر.

ٽيڪَنُ، ٽيڪِنُ: م. ٽيڪ ڏيڻ- آدر ڏيڻ. نمائڻ (متو). سِر نوائڻ. سجدو ڪرڻ. جهلڻ (چلم، حُقو، ٻيڑي).

ٽيڪَنُ: م. روڪڻ (ٻار جو). دانهون ڪرڻ.

ٽيڪو: ذ. ٽيڪ- آدر. مدد- پٹيرائي- تائيد.

ٽيڪو: ذ. ڪَهُرن جو آواز. زنانو گوڙ ۽ جهيڑو.

ٽيڪوتاڙي: ث. زباني جهيڑو (زالن جو)- بَٹيڪو.

ٽيگِرِ، ٽيگِرُ: ث. اجائي آکڙ- سِيٽ- ڦوندِ. هُشِي.

ٽيگِرجَنُ: م. ڦوندجڻ- آکڙجڻ. هُشِي تي سيٽجڻ. چُرچ تي مچرجڻ.

ٽيلارو: ذ. آهستي آهستي پنڌ ڪرڻ جو هڪ نمونو (سير ڪرڻ لاءِ)- پسار.

ٽيلارا ڏيڻ: ناز نخري سان هلڻ. هر هر اچڻ وڃڻ. پسار ڪرڻ.

ٽيلو: ذ. مٽانهين جاءِ. مٽانهين هنڌ جي چوٽي. تخت. وڏائي. شان مان. دٻدٻو.

ٽيلهِ: ث. ٽن ماڻهن جو جوڙ. ٽن ڇٽن جي وهٽ تي گڏيل سواري. ٻنيءَ کي ٽيو هر.

ٽيليفونُ: ذ (انگ) تار تند رستي ڳالهائڻ جو اوزار.

ٽيمَ: ث (انگ) ڪنهن ڪم ۾ گڏجي حصو وٺندڙ ماڻهن جي ٽولي- پاري. راندينگرن جي ٽولي.

ٽيهُ: ذ (انگ) هڪ قسم جو ڏاتو (جنهن مان عام طرح دٻا ٺهن). ٽين مان ٺهيل دٻو.

ٽيهِ ٽيهِ: ث. طوطي جو لاڳيتو آواز. بڪ بڪ. اجائي حجت. زباني تڪرار.

ٽيٽو: ص. ٽي ٻيرا وڌيڪ. (ث. ٽيٽي).

ٽيوَ: ث. ريت- پَرِ. روش. سُڀاءِ. عادت.

ٽيوبُ ويلُ: ذ (انگ). اهو کوهه جنهن مان مشين جي وسيلي پاڻي ڪڍي ڪڍجي.

ٽيهَ: ص. ٽن ڏهاڪن وارو عدد (۳۰).

ٽيهَ ٽي پڙهڻ: سڄو قرآن شريف پڙهڻ. سڀ علم حاصل ڪرڻ.

ٽيهو: ص. ٽيهن ڏينهن وارو (مهينو).

ث

ث: ث. اُچار "ٹي". سنڌي "الف- بي" جو اٺون اکر.

ٺا: ذ. ٺڪاءَ جو زوردار آواز. ڪِرڻ يا ٽڪرجڻ جو آواز. ٽناڪي يا بندوق جو آواز.

ٺاٺُ: ذ. بيهڪ (مضبوطي سان). اڏاوت. شان شوڪت. مال اسباب. ڏيکاءَ. راڳ۾ سُرن جي بيهڪ. سٽاءَ ۽ مجموعو (جملي راڳ ڏهن ٺاٺن ۾ ورهايل آهن).

ٺاٺُ ٻاٺُ: ذ. شان شوڪت. ڏيک ويک- ٺاهه ٺوهه. مال اسباب.

ٺاٺارو: ص. ٽامو وغيره ڏاتو ٽپي ٽانوَ ٺاهيندڙ.

ٺانا مانا: ذ. چرچو گهبو- کل مسخري، خوشطبعي.

Gul Hayat Institute

ڏاڏا ماڻا ڪرڻ: خوش خير عافيت ڪرڻ. اوياريون لهواريون ڀَالهيون ڪرڻ.

ڏاڏو: ذ. گهر يا چني وغيره جي ڪاڻين سان ڪچي اڏاوت. بيل گاڏي جو ڪوڪو. ٽانگي جو حوض وارو حصو. (ص) ڏاهو- سکڻو. پورو.

ڏاڏو ڦٽائڻ: جهگو ناس ڪرڻ. ڏهيل ڪم ڦٽائڻ. اصل صورت بگاڙڻ.

ڏاپ: ث. ٽاس جي پٽن کي ڏاپي.

ڏاپڙ: ث. ماڻ- سانت. ڇُرپر ۾ روڪ. لهرين يا برسات ۾ جَهڪاءِ. قرار- سڪون (سُوريا بيماري ۾). امن امان.

ڏاپڻ، ڏاپڻ: م. ڏپي سنڌون ڪرڻ. ڏپڻ- ڏپڪڻ. ٽاس جي پٽن کي ڏپي ملائڻ- ڏاپي ڏيڻ.

ڏاپي: ث. ڏپڪي. پٽن کي ملائي هيٺ متي ڪرڻ.

ڏارُ: ذ. ٽڏ- سيءُ. وِلهه. تذڪار (هوا ۾). طراوت.

ڏارڻ، ڏارِڻ: م. ٽڏو ڪرڻ. پاڻي ڏيڻ (زمين کي). پُسائڻ (چُڻ). وِسائڻ- اُجهائڻ (باهه، بتي، ڏيو). ريجهائڻ (ڪاوڙيل کي). فرحت ڏيڻ.

ڏاري ڪائڻ: سوچي سمجهي قدم کڻڻ.

ڏاڪا ماڪا: ذ. ڪِل يوگ- چرچو گهبو.

ڏاڪُڙ: ذ. ديوتا. راجا. ڪُرو ۽ زميندار لاءِ عزت وارو لقب.

ڏالِهجَڻ: م. ڏري پوڻ (ٽڏ ۾). ٽڏ ۾ سُڪي پوڻ (جسم).

ڏالهو: ذ. چوپاين جو ڏڻ. ماڻهن جو ٽولو. ڪُڙَ (پير ٻڌي لٽ ۾ وجهي لڙڪائي ڪنيل).

ڏالهي ٻَڏا: ظ. تمام گهڻا (ريبا).

ڏامُ: ذ. جاءِ- هنڌ- ڏاڪاڻو. چُپ. آرام. صبر.

ڏام ڏِکاڻو: ذ. گهر گهاٽ. ماڳ مڪان. پار پتو.

ڏاڻو: ذ. پورو ٽاڻ- ڏاندو. (ص) ڏاهو- خالي (ٽاڻ وغيره).

ڏاڻُ: ذ. ڏکاڻو- ماڳ. گهوڙن جو ڪُڙهه. قرار.

ڏاهڙ: ذ. ڳاندياپو- ميلاپ. پرچاءِ. صلح. سلوڪ. ٻَڌي. صلاح- رٽ.

ڏاهَ ڏُوهَ، ڏاهَ جوڙ: ث. بندوبست. انتظام. جوڙجڪ. اڏاوت، چندڦوڪ. آرائش- سينگار.

ڏاهَپ: ث. اڏاوت- بناوت.

ڏاهِڻ: م. بنائڻ- جوڙڻ. تيار ڪرڻ. آڏڻ (جاءِ وغيره)- تعمير ڪرڻ. ايجاد ڪرڻ. گهڙڻ (بهانو). سڌارڻ- درست ڪرڻ. متفق ڪرڻ. رڌڻ (طعام).

ڏاهُوڪو: ص. جڳائتو- لائق. سهڻي بناوت وارو. ملوڪ- حسين. وٽندڙ. (ث. ڏاهُوڪي).

ڏَٽِ، ڏَٽِي: ث. ڏاڻ يا درياءَ جي ڪپ وارو ڳونڙو (جتي مچيءَ جي ميان ۽ پٽڻ هجي).

ڏَٽُ: ذ. ماڻهن جو ميڙ- انبوهه. دٻدٻو- ڏام ڏوم. آرائش- سينگار.

ڏَٽُ ڏانگرُ: ذ. مان شان. رعب تاب. ڏيک ويک.

ڏِٽِ: ث. ڏنول- مسخري.

ڏِٽِ مسخري: ث. ڏنول بازي. چرچو گهبو. ڪل مسخري.

ڏَٽِري، ڏِٽِري: ث. ڏنول بازي. ڪل يوگ.

ڏُٽُ مُٽُ: ص. چُپ- خاموش. موڳو- واڙو. جنهن ماڻهو مان ڪنهن لاءِ يا وسيلي جي اُميد نه هجي.

ڏَنُو: ذ. ڏنول.

ڏنول، ڏنولي: ث. چٽر- ٽوڪ- طنز. عيب جوئي. ڪل مسخري. چرچو گهبو.

ڏُنيو: ذ. هٽن پيرن جي آڱرين مان پاسي واري ننڍي ٽلهي آڱر- آڱونو.

Gul Hayat Institute

ٹنيو ڏيڪارڻ: ڪجهه به نه ڏيڻ. انڪار ڪرڻ.
ٹَپُ: ذ. گهاءُ- زخم. بَند (ڳجهارت جو).
ٹَپَ ٹرڻ: ڦٽ ڇُٽڻ. گهاءُ ميٽجڻ. دل ٽرڻ.
ٹُپُ، ٹِپُ: ظ. بِنهه- بلڪل. اُمالڪ- جهت پٽ.
ٹَپائڻُ: م. مُڏي اوزار (ڪوڙ، رنبي وغيره) ڪي لوهار کان ٽپائي تکو ڪرائڻ.
ٹَپَڙُ: م. پُڻِيءَ تي آهستگي سان هٿ هڻڻ (شاباس ڏيڻ يا هُشي ڏيڻ لاءِ). ٽپڻ- هار ڪي سمهارڻ لاءِ پُڻِيءَ تي ٽپ ٽپ ڪرڻ.
ٹَپُڻُ، ٹَپِڻُ: م. ڏانوءَ ڪي مترڪي سان ڏڪ هڻي سڌو ڪرڻ ۽ وڌائڻ. مِٽي يا پنجهو ڪي ڪوڙ سان ٽپي وهارڻ- سندرڻ. مٽيءَ مان ٺهيل ٽانءَ ڪي ٽپٽيءَ سان ڪُٽي لسو ڪرڻ. ٽپو هڻڻ. بند ڪرڻ (ڪتاب). تاس جي پتن ڪي ٽابي ڏيڻ. ٽپرڻ (پُڻِي).
ٹَپٹِي: ث. ڪنيارڪي ڪم جي پٽي (ٽانون ڪي گهڙڻ لاءِ)- ڦرهي.
ٹَپو: ذ. ڏاتو ، ڪاٺ يا ربڙ تي اُپريل اکرن يا نشانن وارو ڇاپو- مُهر. پورُ. چِٽُ. نشان. اَن جي راه ٽپڻ لاءِ ڪاٺ جِي مُهر.
ٹپو هڻڻ: مُهر هڻڻ. ٽورو ڪرڻ. وڙ ڪرڻ.
ٹَرَڻُ: م. ٽڏو ٽيڻ (پاڻي وغيره). سرد ٽيڻ (موسم، هوا). ٻجڻ (رات). جهڪو ٽيڻ (جوش، جهيڙو). ٻيجان ٽيڻ (ٻُت). خوش ٽيڻ (دل).
ٹَڙِ ٹَڙِ: ث. ٽڪ ٽڪ. ٽانون وغيره ٺهڪڻ جو آواز.
ٹڙڪائڻُ: م. ڪڙڪائڻ (دروازو).
ٹڙِڪائو: ظ. جهڙو تهڙو- رواجي. هالو چالو.
ٹڙڪَ ٹَڪِي: ث. اٽڪل سٽڪل، حرفت بازي.
ٹَڙڪَڻُ: م. ڪن شين جي لاڳيتي ٽڪرجڻ جو آواز ٽيڻ.
ٹَڙڪو: ذ. شين ٽڪرجڻ جو آواز. هلڪو ٽڪاءُ.
ٹَڙڪو ٹُڙڪو: ذ. ڪُڙڪو ٺهڪو- گوڙشور. دڙڪو دمان.
ٹُڙڪُو: ظ. جهڙو تهڙو- رواجي- عام. خسيس- ٽوري ملهه وارو.
ٹِڙُهه: ذ. ڪُڙ جو ڪِنو ٽيل پاڻي (جيڪو شراب ناهڻ ۾ ڪم اچي).
ٹَسَڻُ: م. زور سان وجهڻ. ڏڻڻ. زور ڏيئي پرڻ (بجڪو، ڳوڻ وغيره).
ٹَکِ: ظ. يڪدم موجود. ٺهه پهه اُتي جو اُتي. پوري هٿ تي.
ٹَکَ: ث. لاڳ- ٻنڌاڻ. هميشه جي عادت- هير. روزانو دستور.
ٹَکَ ٻڌڻ: هميشه لاءِ مقرر ڪرڻ (عادت، ڏڻ وغيره). ڪوبه عمل لازمي ڪري ڇڏڻ.
ٹَکا ٹُوکِي: ث. ٽڪائن جو لاڳيتو آواز. بندوقن جا ٽيرَ.
ٹَکاءُ: ث. لوهي نالي جنهن ۾ بارود وجهي ٽڪاءُ ڪڍجي (پوڪ مان پڪين هڪلڻ لاءِ). چوپائي مال جي هڪ بيماري.
ٹِکاڻو: ذ. گهر جي جاءِ. آستان. مقرر ماڳ.
ٹِکاڻي لڳڻ: منزل تي رسڻ. هٽيڪو ٽيڻ.
ٹَکاءُ: ذ. ڪنهن شي ٻجڻ جو آواز. ڳري جسم ڪِرڻ جو آواز- ڏڪاءُ. وڏو آواز (بندوق، بم وغيره جو). ڪوڙي ڳالهه. ٻڙاڪ.
ٹَکِ ٹَکِ: ث. ٽڪائن جو لاڳيتو آواز.
ٹَکُرُ: ذ (سن) جل ديوتا جي پوجارين جو ٻاٽو. سردار. ناڪُر.
ٹِکَرُ: ذ. مٽيءَ جو پڪل ٽانءُ. ٽڪر جي ڳچل ٽانءَ جو

Gul Hayat Institute

ٹُڪر. ٹاڻ. (ص) سُڪل- ٹوٽ.

لِڪَرُ يَجَڻُ: بهتان لڳڻ- الزام مڑهجڻ.

لِڪَر ٹوپَرُ: ذ. ٹاڻ ٽپو- سامان سڙو.

لِڪرائو، لِڪراٹو: ذ. لِڪرن جا پگل ٽڪرا- ٹڪريون. ڪنهن قديم بستيءَ وارو ماڳ جتي ٹڪريون گهٽيون پکڙيل هجن.

لِڪِري: ث. ٹڪر جي ٹاڻ جو پگل ٹُڪر.

لَڳ: ذ. لڳي ڪندڙ- دولابي- فريبي.

لِڳ: ث. سِيٽ- آڪڙ. مغروري. وڏائي.

لڳارَڻُ: م. لڳڻ. ڏاتارڻ. ڏاترائڻ (بارَ ڪي).

لَڳڻُ: م. لڳي ڪرڻ. چالاڪيءَ سان ڦُرڻ. ڏاترائڻ. دغا ڪرڻ.

لَڳِي: ث. دغا- فريب- دوکو. دلبو. ڪَپَٽ (وهنوار م).

ٹُلُ، ٹُلهه: ذ (ف. ٹُل) مناروٰ. بُرج (قلعي جو). قلعي جي اندر يا مکيه دروازي تي چوڪيءَ لاءِ ٺهيل منارو.

ٹَلهِ: ث. سکٹائي. ساريال پوک م. خالي سنگَ. گڏ رکيل گهٹا دِلا.

ٹَلهو: ص. خالي- سکٹو- پالهو. ڪٹل- سجو. هٹين خالي. (ظ) هرويرو- خواهه مخواهه (ث. ٹَلهِي).

ٹلها لِڪرَ: ذ. سُڃائي - پينگ.

ٹُمرِي: ث. ڳائڻ جو هڪ انداز.

ٹُمريون ٻُڌائڻ: سڌيون ٻڌائڻ. ڪُٽا جواب ڏيڻ، ڪوڙ هڻڻ. لڳڻ لاءِ ٻناڪون هڻڻ.

ٹُمڑيو: ذ. ٽامي جو پٹسو. ڏوکڙ (جيڪو فقير ٹُنگ ڪري ڳچيءَ م پڻن).

ٹَنبِجَڻُ، ٹِنبِجَڻُ: م. ٽڏ جي اثر م سُڪي وڃڻ (جسم).

ٹِنبِي: ث. ماٺ- چُپ. چپ هٹي لِڪي ويهڻ جي حالت- جُڪَ.

ٹُنڊُ: ص. تمام جهونو ۽ سڪل (وڻ).

ٹَنڊاڻِي: ث. ٽڏاڻ (پاٹيٽ). ٽاڏل. ڪابه گهوٽيل شيءِ جنهن جي پيٹ سان جسم م ٽڏاڻ محسوس ٿئي.

ٹَنگورِجَڻُ: م. ٹونگن سان سِيرجَڻُ (آنا).

ٹوپَرُ: ذ. لِڪر جو پراٹو ٹاڻ. پگل ٹاڻ.

ٹوٽ، ٹوٹُ: ص. سُڪل- خشڪ. سُڪِي سخت ٽيل.

ٹوٹا: ذ. ڪانا (گاهه جا). مال جا چٻاڙيل ڪانا. اولڙ گاهه. سُڪل ڪانا. مانيءَ جا سڪل ٹُڪرَ.

ٹوٹا چٻائڻ: سيڪت ڏيڻ. دربدر ڪرڻ.

ٹولو: ذ. ڪانو. سڪل ڪانو (گاهه جو). سڪل ڪائيءَ جو ٹوٹو.

ٹورُ: ذ. هنڌ- ماڳ.

ٹورُ لڪاٹو: ذ. نالو لڪاٹو. گهرگهاٽ.

ٹورِي: ذ. شڪاري ٽوم.

ٹوڑهه: ث. ڪوڙيل متو- گنج- روڌ. متو- سِرُ (ماٹهوءَ جو).

ٹوڑهه ڪُٹڻ: سزا ڏيڻ. جُٹ ڪرڻ.

ٹوڑهو: ص. گنجو- روڌو (ث. ٹوڑهي).

ٹوڑهِي: ث. ڪٹڪ جو هڪ قسم. سِگَن کان سواءِ (مينهن، ڏڳي، وغيره) - موڏِي.

ٹوڑهيون ملڻ: جواب ملڻ (قرض کان). ٹلها دلاسا ملڻ.

ٹوڪَ: ث. زور سان ڏڪ (مترڪي وغيره سان). ڏڪ- ضرب. دهاءُ. سيڪت.

ٹوڪَرَ: ث. ڏڪ- چوٽ. ٽاهو.

ٹوڪروں ڪائڻ: ڏڪا ڪائڻ- ٽاپا ڪائڻ. دربدر ٿيڻ.

ٹوڪَڻُ، ٹوڪِڻُ: م. ڏڪ هٹي اندر وجهڻ (ڪِلي،

Gul Hayat Institute

ڪوڪو وغيره). ڪوڙڻ (زمين يا پٽ ۾). سَلَ ۾ وهارڻ (ڪاڻي). ڏڪ هڻڻ (موچڙي، لڪڻ وغيره جو). چَٽِي ڏيڻ (مُنهن تي)- ٿڦڪائڻ.

ٹوڳروء ذ. چنل يا پراڻو پادر- ڪَلتَرُ.

ٹوڳِيء ص. ٹڳيندڙ- ٹگ. دولابي.

ٹُولهَوء ذ. ٽڪر جو ٽاڻ. جمن. خيرات وڻڻ لاءِ ٽاڻ. (ث. ٹولهِي).

ٹُولهو ٹِڪرُء ذ. ٽاڻ ٽپو- ٽڪر.ٽوبر. سامان سڙو (گهر جو).

ٹُونٽِء ث. ڏوڻري ۽ بُڪيءَ جي وچ وارو سَنڊُ- ارڪَ.

ٹُوٽنيون ٹوڪڻء اجائي ڪوشش ڪرڻ. اجايو هيڏانهن هوڏانهن هلڻ.

ٹُوٽنوء ص. هٽ وڌيل ۽ سُڪي ويل. ٹوٽڻ وٽان ٻانهن وڌيل يا سُڪي ويل. پيدائشي بنان هٿن ۽ ٻانهن جي (ماڻهو). (ث. ٹوٽِي).

ٹَوٽنشوء ذ. بند ٽيل مُڪَ جو سڏو ڏڪ. هلڪو ڏڪ- ٽورو ٹيلهو.

ٹُونگارَڻُء م. ٹونگا هڻڻ. ٹونگا هڻي خراب ڪرڻ. چڱڻ.

ٹُونگِڑوء ذ. زالن جي اصطلاح ۾ مٽي مان جُٻِ ڪڍائڻ جو عمل.

ٹُونگڻُء م. ٹونگا هڻڻ. ٹونگا هڻي خراب ڪرڻ (ميوو). ٹونگا هڻي پچڻ (آنا). چهنب سان ڪائڻ- چڱڻ.

ٹُونگوء ذ. پڪيءَ جو چهنب سان هنيل ڏڪ. آڳر ۽ آڱوٺي جي ٽُنهَنِ سان هلڪو ڏڪ.

ٹَهه ٹپء ظ. ٹهه پهه.

ٹَهه پَههء ظ. جهٽ پٽ- فورا. اُتي جو اُتي.

ٹَهَرِء ث. قرار- ٽِڪاءُ. ڏيرج- تحمل. آهستگي. صبر- سانت.

ٹَهراڻِيء ث. ٹهراڻ جي اُجرت. جوڙائي. گهڙائي (ڳهن جي). سِبائي (ڪپڙن جي).

ٹَهراءُء ذ. بيهڪ. تجويز- رٽ. قصد- ارادو. صلح- پرچاءُ. رٽ- قرارداد.

ٹَهرائِڻُء م. جوڙائڻ- تيار ڪرائڻ. اڏائڻ (جاءِ). گهڙائڻ (ڳهڻ). سِبائڻ (ڪپڙا).

ٹَهرَڻُء م. بيهڻ. ترسڻ. صبر ڪرڻ. ساهي ڪٽڻ. ماڻ ڪرڻ. مانار ٽيڻ (پاڻي).

ٹَهڪَء ث. نار يا هُرلي جي هڪ ڪاڻي (جيڪا ڏينگي کي اُبتي ڦِرڻ کان روڪي).

ٹَهڪَڻُء م. ٽڪرڻ- لڳڻ (ڪي شيون پاڻ ۾). آواز سان ٽڪرجڻ. پچڻ- ڦٽڻ (ڪاڻي وغيره سَل يا چُوڙِ ۾). هڪ جهڙائي ۾ پيٽ ڪائڻ (شيون)- پيچ ڪائڻ.

ٹَهندوء ظ. جُڳائيندو- موزون. وٺندڙ. شاناٽو.

ٹَهندِيء ث. رِهائيندِي (شرع موجب). (ث) ٽاهه. ٽهيل ڪم. موزون عمل.

ٹَهَڻُء م. جُڙڻ- بنجَڻ. وجود ۾ اچڻ. بنياد کان تيار ٽيڻ (جاءِ). اڏجڻ. قائم ٽيڻ (جماعت، ادارو). مڪمل ٽيڻ- راس ٽيڻ. درست ٽيڻ. موزون لڳڻ- سُهائڻ. ڪُپ ٽيڻ. جڳائڻ. سيبائڻ- وٽڻ (دل کي). سُونهڻ (ڪپڙو، ڳهڻ). صحت مند ٽيڻ.

ٹَهيل ٹُڪيل، ٹهيل جُڙيلء ص. تيار- مڪمل. هار سينگار ڪيل. بنا محنت جي مليل. (ظ) هَڪِي تَڪِي- موجود.

ٹَهوء ذ. ڪاتيءَ ۾ ڪوڊر جي چٽن پنجن لپن جيتري ڪديل مٽي.

ٹِيڪُء ص. صحيح- درست- برابر. بجا- موزون. جوڳو- سُهائيندو. ڪُپ- پُورو ٹهڪيل.

ٹيڪري: ص. ٹڪر جا ٹانوَ وڪڻندڙ (ذ) هڪ ذات جو نالو.

ٹيڪو: ذ. پڪواڻ، ڏُڪڙ وغيره جي تار ۾ گٽ جِي پَڪائي جو انگ.

ٹِيڪو: ذ. هولَ جو ڪم. مقاطعو- هولَ. اِجارو.

ٹِيڪو ڪٹڻ: هولي ڪٹڻ (ڪو ڪم مقرر اجرت ۽ مقرر وقت ۾ پوري ڪرڻ جي شرط سان). ذميداري ڪٹڻ.

ٹِيڪيدارُ: ص. هولَ جو ڪم ڪٹندڙ. مقاطعدار. اِجاريدار.

ٹيلهَڻُ: م. ٹيلهو ڏيڻ. ڏِڪڻ. ڏِڪي اڇتي ڪرڻ. هٹائڻ. پري ڪرڻ. سيرَڻ- ريڑهڻ. لوڏڻ.

ٹيلهو: ذ. ٹيلهو- ڏِڪو. هٽ گاڏو. ريل جي پٽي تي هلندڙ ننڍڙو گاڏو (جيڪو ۾ مزور هٹن سان ڏڪي هلائين).

ٹِينڊو: ذ. ڪنهن ٹاڻ جي سوراخ مان وهندڙ پاڻيءَ جي لارَ. ڳچل ٹاڻ جو سوراخ.

ٹِينڊِي: ث. ٹاڻ مان وهندڙ پاڻيڻ يا جسم مان وهندڙ رت جي ڌارَ- لارَ. ٹاڻ ۾ سنهون سوراخ.

ٹينگُ: ذ. ٹَپ- ٹِڏُ. خوشي يا ناچ جو چالُ.

ٹينگَ ڏيڻ: نچڻ ٹپڻ (خوشيءَ مان). خوشيون ڪرڻ.

ٹينگُو: ص. ٹينگ ڏيندر. هڪ هنڌ سڪ ڪري نه وِهندڙ. حرڪتي.

ٹِينگمَڙِدِي: ث. اجائي آڪڙ- اجائي وڌائي. ٹلهو ضد. (طنز) بهادري- پهلواني. ڏاڍ مڙسي.

ٹِيهو: ذ. مٽيءَ جي ڍڳي. دنگ جو نشان. رازڪي ڪم جي اصطلاح ۾ فرش يا ڇت جي راڳي وقت سنوت وڻ لاءِ مٽيءَ وغيره جي ڍڳي (اهڙيون وچ توڙي پاسن کان گهٽيون درڙيون ناهي پوءِ راڳو ڪن). وجهه- موقعو. آستان- ٹڪاڻو.

ٹِيهو ناهڻ: آستان ناهڻ- ٹڪاڻو ناهڻ. وسيلو ناهڻ. رهڻ يا روزگار جو بِلو ڪرڻ.

ث

ث: ذ (ع) اچار "ثي". عربي الف- بي جو چوٿون، فارسي 'الف- بي' جو پنجون ۽ سنڌي 'الف- بي' جو ناڻون اکر. ابجد موجب عدد (٥٠٠).

ثابِتُ: ص (ع) ٻيئل- قائم- برقرار. محڪم- مضبوط. پائدار. تصديق ٿيل. درست. سچو- مڪمل. صحيح- سلامت.

ثابت قدم: ص. مضبوط ارادي وارو. ارادي جو پڪو.

ثابت ڪرڻ: ثبوت ڏيڻ. دليل سان ظاهر ڪرڻ.

ثابتي: ث. تصديق. شاهديءَ طور اهجاڻ. پڪي نشاني (الزام ۽ دليل جي).

ثابُوت: ص. مضبوط.

ثاقِبُ: ص (ع) چمڪندڙ- روشن (تارو). مشهور.

ثالِثُ: ص (ع) ٽيو. ٽياڪُر. امين.

ثالِثي: ث. امين جي مقرري. ٻن ڌرين جي وچ ۾ فيصلي جي امانت.

ثانَوِي: ص (ع) ٻيو نمبر. ٻئي درجي وارو.

ثانوَي تعلِيمَ: ث. اعليٰ تعليم کان گهٽ درجي

Gul Hayat Institute

واري تعليم. موجوده تعليمي نظام ۾ هاءِ اسڪول جي تعليم.

ثانِيَہ: ذ (ع) سيڪنڊ. لمحو- ڪِن پل.

ثَباتُ: ذ (ع) قيام- بيهڪ. مضبوطي- پڪائي. پائداري.

ثُبوتُ: ذ (ثابت جو جمع) هميشگي- دوام. مضبوطي- پائداري. شاهدي- گواهي. ثابتي. سچائي جو اهيائ.

ثَروَت: ث (ع) دولت جي گهٽائي- تونگري. اميري.

ثَري: ث (ع) زمين. زمين جي هيٺين تهہ واري مٽي.

ثِقَہ: ص (ع) اعتبار جوڳو- معتبر.

ثَقِيلُ: ص (ع) ڳرو- وزني- باري. دير هضم (کاڏو).

ثُمَرَ: ظ (ع) پوءِ- وري. تڏهن.

ثُمَرُ: ذ (ع) ڦل- ميوو. اُپت. فائدو. حاصلات.

ثَنا: ث (ع) تعريف- ساراهہ واکاڻ. صفت.

ثناخوان، ثناگر: ض. ساراهہ ڪندڙ.

ثَوابُ: ذ (ع) بدلو- عيوض. چڱي ڪم جو اجورو. خير جو ڪم. نيڪي. الله پاڪ وٽان ملندڙ چڱي ڪم جو اجر.

ثواب ڪٽڻ: نيڪ ڪم ڪرڻ. چڱي ڪم ڪرڻ سان اجر حاصل ڪرڻ.

ثورُ: ذ (ع) ڏِڳو- ڏاند. آسماني بُرجن مان ٻيو نمبر بُرج.

پ

پ: ث. سنڌي الف- بي جو ڏهون اکر ۽ فارسي الف- بي جو ٽيون اکر. ابجد موجب عدد (۲).

پا: ذ (ف) پير.

پابَجولان: ظ. پيرڪڑين سان ٻڌل- گرفتار.

پاپِيادہ: ظ. پيرين پنڌ- پيادل.

پابوسي: ث (ف) پير چمڻ. پيرين پوڻ.

پابَند: ص (ف) پيرن ٻڌل. قيد. ٻڌل (ٻولَ ۾).

پابَندِي: ث. ٻڌل رهڻ. اطاعت. روڪ- منع.

پاپوڙو: ذ. 'پُهڻ' ول جو وڏو پن، پهڻ جو ڦُر. اک جو انب.

پاپوءَ: ث. مُرڪ. سِڪ- اُڪير.

پاپوهِڻُ: م. مُرڪڻ- مشڪڻ. خوشي ۽ پيار سان پيش اچڻ.

پاتارُ، پاتالُ: ذ (سن. پاتال) زمين جو بلڪل هيٺيون تهہ. اونهي پاڻي يا سمنڊ جو تَرُ. بيحد درجي جي اونهائي.

پاتاريو: ص. پاتار وارو- تمام اونهون (پاڻي). (ذ) ڦَر جو اُهو ڪوهہ جنهن جو ڦڙ جَر سان مليل هجي- اجهاڳ پاڻي وارو ڪوهہ. (ضد. ريجائون).

پاتِشاهُ: ذ (ف) بادشاه.

پاتشاهي: ث. بادشاهي. حڪومت.

پاتَلَ: ث. وڻ جا ٻه تي پن ڳنڍي ناهيل پڙچ (جنهن تي هندو کاڏو رکي کائين.)

پاتِڙي: ص. پَتڻ وارو. پتڻ اُڪاريندڙ ٻيڙياتو.

پاتاري: ث. ويهڻ يا سمهڻ جيتري سَندريل ٿهيل زمين. ويهڻ يا سمهڻ جو هنڌ (جنهن‌تي هنڌ بسترو وڇايل هجي). وڇايل بسترو- پکڙيل هنڌ. فقيرن جي ويهڻ جو ماڳ. آستانو. چوريءَ جو مال لڪائڻ وارو ماڳ. وڏن

Gul Hayat Institute

چورن يا چورن کي پناهه ڏيندڙ ۽ چوريءَ جي مال ونندڙ جو ماڳ.

پاتارِيدارُ: ص. چوريءَ جو مال ونندڙ ۽ وڪڻندڙ. چورن کي پناهه ڏيندڙ. پُنگ ونڊي چوريءَ جو مال موڪائيندڙ.

پاتولي: ث. پَتلِي يا پَتِلي.

پاتَ، پاتِ: ث. نِڪر جي وڏي ٽالهي.

پاڻو: ص. پَڻيندڙ. پَٽ سَٽ ڪندڙ. ڏنا ڏيئي شيء هٽ ڪندڙ.

پاتوڙو: ذ. نِڪر يا ڪاٺ جي ننڍي پاتَ- طَباخُ.

پاتولي: ص. پَٽُ (ريشم) جو ڪم ڪندڙ (پَٽُ وڪڻي، رڱڻ ۽ اوبڻ جو ڪم ڪندڙ).

پاڻوندَرُ: ص. وندبيندڙ- ورهائيندڙ. سخي.

پاتِي: ث. ڪاٺ جو ٿهيل آن مَڙهه جو هڪ ماڻ (انداز هڪ سير ان جو ماپو).

پاتِيو: ذ. تختو- ڦرهو.

پاڻُ: ذ (سن) پڙهائي- سکيا. سبق. ڏرمي ڪتاب جو دور. (ص) ڀڻائيندڙ. ڀڻائي دانُ ونندڙ. منگتو.

پاڻُ پوجا: ث. ڏرمي رسمن جي ادائگي.

پاڻشالا: ث. وديالِيه- اسڪول.

پاڻڻُ: م. ڏوڻڻ- ڏوئي صاف ڪرڻ.

پاڻو: ذ. جلد بندي ۾ ڪم ايندڙ دفتري. (ص) خشڪ- ٺوٺ. سگهارو (بدن ۾)- جاڏو.

پاپُ: ذ (سن) گناه- ڏوهه. دين ڏرم جي خلاف عمل. ظلم.

پاپِي: ص. گنهگار- ڏوهي. هڇارو- بي قياس.

پاپِرو: ذ. ڏاڪڙو. جاکوڙ. ڏکيو ۽ تڪليف وارو ڪم.

پاپِرا پڻڻُ: جفاڪشي ڪرڻ. ڏاڪڙا ڏسڻ. مصيبتون سهڻ.

پاپَڙُ: ذ. مڱن يا مانهه جي اٽي مان ٺهيل سنهي چپاتي (جيڪا ڪاندن تي سيڪي ڪائجي).

پاپڙِي: ث. 'ڪَنَ' جي هيٺ لڙڪندڙ چمڙي. بيسڻ مان ٺهيل ۽ تيل ۾ تريل ٽُڪري.

پاپِلِيَ: ث (انگ) ڪپڙي جو هڪ قسم.

پاپوشِ: ث (ف) جُتي- پيزار.

پاجامو: ذ (ف. پاءِ جامه) هيٺئين ڏڙ کي ڍڪڻ لاءِ هڪ لباس.

پاجِي، پاجِڙِي: ص (ف) نيچ- ذليل. نالائق. بيوقوف.

پاجارِي: ث. پانجارِي.

پاجِڙو: ذ. مَلو. ڪُٽن ڪُرڙين جي بيماري.

پاجاتو: ص. پويون- پڇاڙيءَ وارو. دير سان پچي تيار ٿيل (فصل، ميوو). مند ڪان پوءِ پوکيل (فصل). مُند ڪان پوءِ وارو (مِينهن).

پاجانڊو: ذ. پڇاڙي. نتيجو. ٻُڌ- پِيڙهي.

پاجاهُ: ذ. پاتشاهه- بادشاه.

پاجاهي: ث. بادشاهي. حڪومت.

پاجو: ذ. پاڇولو. ڇانولو (وڻ، جاءِ وغيره جو). ڍڪ- پناه. اثر (جِن پُوت جو).

پاجُولو: ذ. پاڇو.

پاڇويو: ذ. پاڇو. اولڙو. ٻاجهه- مِهر.

پاڇِي: ث. بچت- باقي رهت. مُوڙي. بچت وارو انگ.

پاڇي ڪرڻ: آڻنده لاءِ ڪجهه بچائي رکڻ (مال، مُوڙي).

پاڇِيلَ: ث. ٻيڙيءَ جو پويون حصو (ضد. آڳيل).

پاخانو: ذ (ف) پُٽي. پُنواڙو. ڪاڪوسُ

پاخانو ڪرڻ: هڳڻ- ڪاڪُوس ڪرڻ.

پاداشِ: ث (ف) جَزا- آجُر- بدلو. سزا.

پادَرُ: ذ. جُتيءَ جو هڪڙو پير. موچڑو- ڪلو.
پادِري: ذ. عيسائين ۾ مذهبي اڳواڻ.
پاڌارَڻُ: م. پڌرو ٿيڻ. روانو ٿيڻ.
پاڌو: ذ. مينهن جو ڦُرُ- ڪُونهون (ص) متارو. جاننو.
پاڌَڻُ، پاڌِڻُ: م. چوڻائي کي ٽنگ ۾ ڊگهو رسو ٻڌي ٻنيءَ ۾ ٻڌي ڇڏڻ (جٽن جانور ڳچ حصي ۾ چري سگهي). ڇيڪ ڇڏڻ.
پارَ: ذ. اهجاڻ- وصفون. ڪُنَ (فوتيءَ جا). فوتيءَ جون وصفون بيان ڪري روئڻ. اوسارا- پٽڻا.
پارَ ڪڍڻ: فوتيءَ جون وصفون بيان ڪري روئڻ- اوسارڻ.
پارِ: ث. ڪَسي. نَهر.
پارُ: ذ. ٻيءَ پَرِ (درياءَ وغيره جي). پَراڙ. پاسو- طرف. نشان- اهجاڻ. لڇُ- عادت. تانگهو ڪوهه (جنهن ۾ سيمي جو پاڻي هجي). پار (ڪوه) تي ٻڌل ڳوٺ (ڪوڪرو پار).
پار پَوڻ: لنگهڻ (ڏکئي ڪم يا بيماريءَ مان). ڪامياب ٿيڻ.
پارُ سڃاڻڻ: لحاظ ڪرڻ. تعلق يا واسطيداريءَ جو خيال رکي مروت ڪرڻ.
پاراتو: ذ. بددعا- پٽڻو. پِتَ- سراپ.
پاران: ظ. پرينءَ پَر کان. طرفان. بدران.
پارانيو: ذ. پيغام- سنيهو- نياپو.
پارائِڻُ: م. پهرائڻ (وڳو)- ڏَڪائڻ (ٽوپي، پگهه، جُتي وغيره). ڪُهائڻ (پَهرُو).
پارائِي: ث. لوهه جي ٽُلهي لٽ (ڳرين شين چورڻ، ريڑهڻ يا مٽي کڻڻ لاءِ)- بيرمر. ڏري کوٽڻ لاءِ ڊگهي رَنبِي.
پارَتَ: ث. سفارش. خاص تاڪيد.
پارٽي: ث (انگ) جماعت. گروه. گهڻن ميمبرن جي گڏيل دعوت.
پارٽيو: ذ. اهجاڻ. اوصاف. سَرنامو. نام نڪاڻو.
پارچو: ذ (ف. پارچه) ٽُڪرو (ڪپڙي جو). وڏي اڇڙي- ڪپڙو. ريشمي ڪپڙي جو ٽانُ.
پارِڙو: ذ. اڇو شيلاني موتي (اندر مينهن پريل، خاص ڪري نٽ بولي ۾ وجهجي). نِڪر جو ننڍڙو ڪُنو.
پارَسُ: ذ. هڪ خيالي پٿر (جيڪو ڌندڪٽائن موجب لوهه سان لڳي ته لوهُ سونُ ٿي پوي). (ص) ڪيميا وارو- مَٽيا وارو. فيض رسائيندڙ. ايران ملڪ جو قديم نالو- فارس.
پارسِي: ث. ايران جي ٻولي- فارسي. (ص) آتش پرست- گبر.
پارسا: ص (ف) پرهيزگار- زاهد. پاڪدامن.
پارسائي: ث. پرهيزگاري. پاڪدامني.
پارسَلُ: ذ (انگ) ڪاغذ وغيره ۾ بند ٿيل بندل (جيڪو ٽپال يا ريل ذريعي موڪلجي).
پارڪُ: ذ (انگ) باغ. باغيچو.
پارڪر: ذ. سنڌ جو هڪ طبعي ياڳو (ضلعي ٿرپارڪر ۾).
پارِڪُ: ذ. پارڪُو.
پارِڪُو: ص. پرک ڪندڙ. ڪري ڪوٽي جو فرق معلوم ڪندڙ- پرکيندڙ. ڏاهو- آزمودگار.
پارليامينٽ: ث (انگ) قانون ساز اسيمبلي. چونڊيل قومي نمائندن جي جماعت.
پارَڻُ: م. پورو ڪرڻ (انجام، قول). عمل ڪرڻ. ادا ڪرڻ. نباهڻ. پالڻ.
پارو: ذ. سياري ۾ ٿڌ سبب جايل پاڻي (جيڪو برف ٿي وڃي). ڪِنگِرُ- طَسُ. شيلاني موتي. قرآن شريف

جو ٽيهون حصو. ڏاتوءَ جو هڪ قسم- سيماب. (ظ) وانگر- جيان.

پاڙُوٽو: ص. گهٽي وقت جو رکيل ڪاڏو (جيڪو ٻري بي سواد ٿي وڃي) (ث. پاروٽي).

پارَه: ذ (ف) ٽڪرو. پاڳو- حصو. قرآن شريف جو هڪ جُز.

پارهيڙي: ذ. پکين جو شڪاري- ماري. پکي ڦاسائيندڙ.

پارِي: ث. ڪَسِي- آڏ. ڏکِي (ٽڪر جي). ڪُنِي (چِڻَن واري). واندي- بيڪار.

پارِيسِي: ث. پاسي هولي. ڳجهارت.

پارِينَ: ص (ف) پراڻو- جهونو. قديم.

پارِيهَڙُ، پاريهَلُ: ذ. مشهور پکي- پاريلُ.

پاڙَ: ث. جڙ- بيخ. نباتات جو زمين اندر پکڙندڙ حصو. بيڙهه- بنياد.

پاڙَ پُٽڻ: جڙ ڪڍڻ. برباد ڪرڻ.

پاڙُ: ذ. عيوض- بدلو. ويرُ. اڳهه- ملهه.

پاڙَ جهاڙَ: ث. لَٽ پَٽ- وهنوار (حساب ۾).

پاڙِجُ: ذ. نار يا هرلي جي لوٽن مان پاڻي ڪِرڻ واري نيسَرِ.

پاڙَڻُ: م. برابر ڪرڻ- مَٽ ڪرڻ. پيٽڻ. وهنوار ڪرڻ (ليکو). چُڪائڻ (ويرُ). ونڻ (بدلو). پورو ڪرڻ (انجام، قول). ادا ڪرڻ (فرض).

پاڙُو: ذ. هڪڙي ئي نسل وارن جي وسندي. ساڳي ذات وارن جي گهرن جو ويڑهو. ڳوٺ. محلو.

پاڙُو جهاڙُو: ذ. گهرن جي تلاشي. پاڙي وارن تي اجتماعي سزا (ڏنڊ وغيره).

پاڙُوسِي: ص. پاڙيسري.

پاڙِيسِري: ص. پاڙي جو. پاڙي ۾ ويندڙ- محلي وارو.

پاڙُهه: پڙهڻ جو طريقو. پاڙيڙو "سو پاڙهُ ٿِي ڪو ٻُڌو جڻان پرين لڏوم" (شاهه ڪريم).

پاڙهَڻُ، پاڙِهڻُ: م. پڙهائڻ. تعليم ڏيڻ. درس ڏيڻ. سيکاري پڪو ڪرائڻ (شاهدي وغيره).

پاڙِهو: ص. پڙهندڙ (ڇيڻو، جهاڙ). جهاڙ رکندڙ.

پاڙهيٽو، پاڙهيٽرو: ص. جادو منتر پڙهندڙ. ٽوٽو ڪندڙ.

پاڙِي: ص (ف. پاجي) پيرن تي ڪِرندڙ. نيچ. ٻانهو- گولو. (ث. پازيائي).

پاڙِيبُ: ذ (ف) پيرن ۾ پائڻ جو هڪ ڳهه- ٽوڙهو- ساٽو.

پاس: ذ (ف) لحاظ- مروت- طرفداري.

پاسَ: ث (انگ) لنگهه. (ص) ڪامياب (امتحان يا آزمايش ۾).

پاسارِي: (ظ) پَسارِي. (ث) پاسِري.

پاسِبانُ: ص (ف) نگهبان- محافظ.

پاسباني: ث. حفاظت. نگهباني.

پاسخاطَرِ، پاسخاطِرِي: ث (ف) حمايت. طرفداري. لحاظ.

پاسدارِي: ث (ف) طرفداري- حمايت.

پاسِراتِي: ث. ڏيڍ جي پاسي واري هڌي- پاسري.

پاسِريَ: ث. پاسراتي.

پاسَنگُ: ذ (ف) ساهميءَ جي ڪاڻ لاهڻ لاءِ نَڪي ۾ ٻڌل وزن. ساهميءَ جي هلڪي پُڙڪي ٻُڌي سان برابر ڪرڻ لاءِ وڌل پٿر وغيره. اُڻل ڪڍڻ لاءِ وزن. جواب.

پاسو: ذ. طرف- ڏِس. جسم جو هڪ حصو (ساڄو يا ڪاٻو)- پَهلُو. ڪنارو- پَرِ.

پاسا آجا ڪرڻ: جند ڇڏائڻ. واندڪائي ڪرڻ. قرض ادا ڪري آزاد ٿيڻ.

Gul Hayat Institute

پاسو کوڑڻ: ٽورو آرام ڪرڻ. ڏهي پوڻ. فوت ٿيڻ.
پاسي: ظ. طرف- ڏانهن. پري جدا- ڌار.
پاسي پر ڪرڻ: سخت ڏک ڪائڻ. وڏي نقصان هيٺ اچڻ.
پاسيارِي: ص. پاسي پر رکيل.
پاسِيرو: ظ. هڪ طرف- هڪ پاسي. پَريرو. پاسي پر. پاسي تي. آڏو- ترڇو. نظر کان لڪل. بچت ۾. (ث. پاسِيري).
پاشا: ذ (ترڪي) تُرڪ قوم جو هڪ لقب. سردار- امير.
پاڪُ: ص (ف) صاف. اڇُتو. گندگيءَ کان صاف ستُرو. ڏوتل (ڪپڑو، ٽانءُ). آجو (گناهن کان).
پاڪدامَنُ: ص. گناهن کان آجو. باعصمت. معصوم.
پاڪِيزَه: ص (ف) پاڪ- صاف.
پاڪِستانُ: ذ (ف) ايشيا کنڊ جو هڪ وڏو مُلڪ "اسلامي جمهوريہ پاڪستان".
پاڪِي: ذ. وارن کوڑڻ جو اوزار. حجامڪي ڪم جو خاص اوزار.
پاڪيٽُ: ذ (انگ) کيسو- ٻَٽُون. سگريٽن جي ڊَبي. (ڏاتڪي) پوڙهو اُٽ.
پاگڙَ: ث. سنهي لوهي زنجير مان ٺهيل پوشاڪ (جيڪا جنگ ۾ تلوار جي گهاءَ کان بچاءُ لاءِ پائجي)- زِرَهه. مرشد کان مليل وڳو- خرقو. سروپاءِ- خلعت. پوش. پناه- امانَ.
پاڪِڙو: ذ. هڪ خاص قسم جو پڇرو (جيڪو اُٽ جي پُٺيءَ تي سواري لاءِ ڪم اچي).
پاڪِڙِي: ث. ٻيڙِي.
پاڪَندُ: ذ. مڪرُ- دولاب. ڪَپٽُ. دغا- دوهه.
پاڪو: ذ. سُئِيءَ ۾ ڏاڳي وجهڻ وارو سوراخ.
پاڪِي: ث. چدي- پَٽڑِي (لسِي، جَهڻِ).
پاگ: ث. پَگَ.
پاڳارو: ذ. پگ وارو. پگ ڌڻي. وڏيرو. سردار- اڳواڻ.
پاڳل: ص. چريو- ديوانو. سودائي- خفقاني. نادان- مورک.
پاڳل خانو: ذ. چرين جي اسپتال.
پاڳو: ذ. پايو- پائو (ڪٽ، ميز وغيره جو).
پالُ: ذ. اُسَ يا مينهن کان بچاءُ لاءِ مٽان ٽنگيل ٽلهو ڳوڻ مثل ڪپڑو. ڳوڻ، رلي يا ٻيو ڪو ٽلهو ٽپڙ (جيڪو درَ جي آڏو ٽنگجي يا چؤپائي مال جي پُٺيءَ تي وجهجي). گاه ڪک پن (جنهن ۾ ميوو پچائڻ لاءِ رکجي).
پال وجهڻ: ڪچو ميوو پچائڻ لاءِ گاهه وغيره ۾ وجهي رکڻ.
پالي: ص. پال ۾ پڪل- پالَ جو.
پالُٽو: ذ. لوهه جو هڪ قسم. پلٽيل ڏاتو (جو ڪچو ٽٽي).
پالُرَ: ذ. وڻ جي پاسن واريون سنهيون ٽاريون.
پالِش: ث (انگ) اوجر. صفائي- ڪنهن شيءَ کي چمڪائڻ لاءِ ميڻ مليل روغن.
پالَڪَ: ث. ياڇيءَ جو قسم- ساڳُ (ٻہ قسم: سنڌي ۽ ڪاڇِڻ يا ولائتي).
پالڪِي: ث. هاٿيءَ تي سواري ڪرڻ لاءِ چپر ڪٽ وانگر ڪاٺ جي اڏاوت- هودي.
پالِنا: ث. پرورش. نيپاج.
پالڻُ، پالِڻُ: م. پالنا ڪرڻ- پرورش ڪرڻ. نپائڻ. ڏاڙڻ ۽ هيرائڻ (پکي، جانور).
پالڻهارُ: ص. هميشه لاءِ پالينڌڙ ۽ روزي رسائينڌڙ. خدا تعالي.

Gur Hayat Institute

پالوتَ: ث. پائيءَ جي پلٽ. پائيءَ جي گھٽائي. اُٽل. ٻوڏ.

پالھو: ص. نلھو- خالي- سکٹو. (ث. پالھي)

پالھو ڪرڻ: نلھو ڪرڻ. سچو ڪرڻ. ڦُري پينگيو ڪرڻ.

پاليسي: ث (انگ) حڪمت عملي- تدبير. انتظام جو طريقو. ڪنھن بہ قسم جو شرطيہ فند.

پامال: ص (ف) لتاڙيل. تباہ.

پامَردِي: ث (ف) همت. مستقل مزاجي. بھادري.

پانُ: ذ. "تَمبُول" ول جو پن (جيڪو چُن، ڪَتو ھٽي، سوپاريون ۽ خوشبوءِ وجھي وات صفائي لاءِ کائجي). پانَ جو ٻيڑو. تاس جي پتن جو ھڪ رنگ.

پانجاري: ث. پاڃاري.

پانچو: ذ (ف. پائچہ) ستڻ وغيرہ جو پير ۾ پوڻ وارو سوراخ. ساريال پوک جي ٻاري جو نائڪو.

پاندُ: ذ. پَلوَ- پلاند. دامن- جھولي. چيھہ- انت. ڪنارو- حد.

پاندُ اٽکائڻ: پلئہ اٽکائڻ. وھنوار رکڻ. مائٽي ڳنڍڻ.

پاندا، پانڈا: ذ. ڏُھائيءَ ۾ پچاڙيءَ وارا گوُھا.

پاندُرَ: ذ. ڪمند، جوئر، ٻاجھري وغيرہ جي پوچڙ وارا پَنَ- پالُرَ.

پاندِي: ث. ڪپھہ جي پُوٽي مان ٺھيل سُٽَ جي ڊيري (جيڪا ھڪڙيءَ ٽڪَ تي چڑھيل ھجي). ڪپڑي جي ڏر جا ھڪڙي پاسي وارا ڏاڳا ۽ پيڇڙ.

پاندي پُوري نہ ٽيڻ: خرچ جي پورت ٿي نہ ٽيڻ. آمدني مان خرچ جي پورائي نہ ٽيڻ.

پانڊِي: ص. پنڊ ويندڙ. واٽھڙو. مسافر. قاصد- نياپو آڻيندڙ. راھہ جي پنڊ سان ملتان ويندڙ زيارتي. (ث. پانڊيائي).

پانڈيڙو: ص. پانڊي.

پانڈَپُ: ذ. سردار- مھندار. سورھيہ.

پانڊِي: ص. ڪڏڻ جو خدمتگار (جيڪو انھن سان گڏجي ھلي ۽ ڊولڪ وڄائي).

پانَڪَ: ث. ڪُلن جي پرت واري سوٽي يا ريشمي پَٽِي (زنانن ڪپڑن تي ٽانڪڻ لاءِ)- گوٽو.

پانَوَ، پانَہَ: ص. لائق سرڪردو. پھلوان- سورھيہ.

پانھوُن، پانھِيں: ظ. پٽيان- پوئتي. پٺتي موٽندڙ. پٺتي موٽ.

پاڻُ: ذ. جِند- ذات. ھستي- وجود. آپو- انانيت. (ض) آءُ- پِنڊ- آپ.

پاڻَ پَرو: ص. پاڻ تي پاڙيندڙ. پنھنجن پيرن تي بيٺل.

پاڻ پيري: ظ. پنھنجي واري. پنھنجي فائدي وقت. پنھنجي لاءِ.

پاڻَ پَڻُو: ذ. خودي- آپو. ھستي. ھٽ.

پاڻمُرادو: ظ. پنھنجي مُنھن- خود خيال. پاڻھين.

پاڻ وَڻَندِي: ث. پنھنجي مرضي. خودمختياري.

پاڻ وَھيٽو: ظ. پنھنجي وس- خودمختار. خودخيال. آزاد. ڇُڙواڳ. (ث. پاڻ وَھيٽي).

پاڻو: ذ. سفر ۾ پاڻي واري ماڳ تي ترسڻ. ڊاھو- منزل.

پاڻھِي، پاڻيھِي: ظ. پاڻ ئي. پنھنجي مرضي سان. پنھنجو پاڻ. خودبخود- پاڻمرادو.

پائِي: ذ. جَرُ- آبُ- نيرُ. جوھر (اوزار تي چڑھيل پائي). رونق (مُنھن جي). (ص) پٽڙو- چدبو.

پائِي ڪانجھِي: ث. پائي ۽ رب- ڪاڌي لاءِ رب پيچَ. جھڙو تھڙو ڪاڌو.

پائي ڪَجَنُ، ماپَنُ: طاقت جو اندازو لڳائڻ.

پائي وِلوڙڻ: اجائي کوشش ڪرڻ. بي فائدي محنت ڪرڻ (جنهن مان کو نتيجو نه نڪري).

پائِيالو: ص. پائيءَ جهڙو- پائيءَ وانگر. پتڑو. پُسيل- آلو. گهميل. (ث. پائِيالِي).

پائِيالو: ذ. پنهنجي پوڪ لاءِ ٻئي جي نار مان ڪنيل پائي جو معاوضو.

پائِيٽ: ث. پائيءَ جهڙي شيءِ. پتڑي شيءِ. سيال مادو. آلاڻ.

پائِيٽُ: ذ. پائيءَ وارو. آبدار (موتي). موتي.

پائِيهارِي: ث. پائي پريندڙ عورت (جيڪا دِلا ڪٽي ڪوهه يا تڙ تان پري اچي).

پاوا: ذ. ڦُوڪَ سان وڄائڻ جو هڪ ساز ('پاون' جي جوڙي ٺٽي. نر ۽ مادي)- الغوزا. ٻاڪري يا ڳائي مال جون ڪُرن سميت نريون (جن مان خاص قسم جو هوڙُ نهي).

پاوَنگُ: ص. سورهيه- پهلوان.

پاهُ: ذ. رس- شوروو. عرق. نپوڙي ڪڍيل سَتُ. ڳريل گوشت وغيره. (ص) تمام ڳريل- گهٽو رڌل (گوشت، طعام). ماندو- ساٿو (ٻڪ ۾).

پاهَتُ: ذ. موافقت- ناهه. صلاح. خيال. شاديءَ وغيره ۾ مقرر ٻندڻ- پُوئو- پَهتُ.

پاهَڙُ: ذ. پَهاڙُ- جبل.

پاهَنُ: ذ. پٿر (جبل جو)- پَهن.

پاهِڻُ: ٻ. گر ۾ ورتل اُٽ کي علاج طور لائيءَ جي کار يا کيڙن جي چار تيل ۾ ملائي مک ڏيڻ ته چمڙي صاف ٿئي.

پاهو: ذ. ڪوڏر يا کهاڙيءَ جو مٿو (جنهن ۾ ڳڻ وجهڻ لاءِ سوراخ هجي).

پاهورو: ذ. توبرو (گهوڙي جي داڙي وارو).

پاهوڙو: ذ. پاڻ وغيره ميڙڻ لاءِ ڪاٺ جي ڏگهي ڳڻ سان ڪوڙ. (ث. پاهوڙي).

پاهِي: ث. پَتڑي جڏي لسي.

پاءُ: ذ (ف. پايه) پيرُ. پايو- پيڙهه.

پاءُ: ذ. چوٿين پَتِي. سير جو چوٿون حصو.

پائِدارُ: ص (ف) گهٽو وقت جَٽاءُ ڪندڙ- جهالائو. مضبوط.

پائِدانُ: ذ (ف) گاڏيءَ تي چڙهڻ لاءِ پير رکڻ جو ڏاڪو.

پائُرُ: ذ. "تَرَ" جي هڪ ايراضي.

پائُلِي: ث. ريٽي جي چوٿين حصي ملهه وارو سِکو.

پائِندَه: ص (ف) قائم. جٽادار- جهالُو.

پائِڻُ: م. حاصل ڪرڻ. لهڻ- ليڻ. اوتڻ (پاڻي). وڌائڻ (ٿانءَ ۾). پهرڻ- اوڍڻ (ڪپڙو، ويس). وجهڻ (ڳهه). ڪڍڻ (ليڪو). ڪُهڻ (پَهرُو). ڪاڌ ڪرڻ (ڪنارو، ڪپ).

پائو: ذ (ف. پايه) پيرُ. پاڳو. ٽنب. بٽئي ۾ ورهاست جو هڪ اسم. ڳجهارت جو ٽپ. گوشت ٽنگڻ لاءِ لوهي ڪُنڊو.

پائُوبَرُ: ذ (انگ) سنهون پينل ٻُورو- سفوف. مُنهن کي هڻڻ لاءِ خوشبودار آٽو.

پايابِ: ص (ف) پير هوڙ (پاڻي). تانگهو (دريا).

پايو: ذ (ف) پائو.

پَبلِڪَ: ٿ (انگ) عام ماڻهو. رعيت.

پَبُ: ذ. پير جو مُهڙ وارو حصو.

پَبُڙِ، پَبَڙِ: ث. ڏندن تلائن ۾ ٽيندڙ هڪ ول (جنهن جي چوٽيءَ ۾ پاهوڙو ۽ پاڙون ٻهَ ٽين).

پَبو: ص. ڏندن ڀڳل- يڏو.

پَپي: ث. چَٽ- ڏاڙ. هڪ قسم جي ٻاراڻي راند.

Gul Hayat Institute

ملهه وڙهندي پنهنجو پپ سامهون ٻڌي جي سندري ۾ ٻچائڻ.

پَپيُون ٻَڏ: چَنڊون ٻڏڻ- ريجهائڻ لاءِ گالهيون ٻڌائڻ.

پَتِ: ث. اعتبار- ساک. سچائي. آبرو- مانُ. ڳُڙ يا کنڊ جي گهاڙي چاش.

پَتِ واڪِي ٿيڻ: نگي يا کوڙ ظاهر ٿيڻ.

پِتِ، پِتُ: ث. گرمي سبب جسم تي نڪتل دانا- آرايون. ملو.

پِتا: ذ (سن. پِتر) پيءُ.

پَتاشو: ذ. کنڊ جي چاش مان نهيل نندڙي گول ٽِڪي. انب ۽ کجيءَ جو هڪ قسم.

پَتائِڻُ: م. اُڪلائڻ (ڪم ڪي).

پَتَرَ: ث. سَرن، ووڻائين، پن وغيره جي ٽِيلين مان نهيل پڙچ (جيڪو لانديءِ، پونگي، جُهگي جي ڪنڊيءَ طور آڏجي).

پِتَرَ: ذ (سن) هندن جي اصطلاح ۾ "ابو ڏاڏو". ابي ڏاڏي جا ارواح.

پِتَرَ پدرا ڪرڻ: اصل نسل ظاهر ڪرڻ. پولَ پدرا ڪرڻ.

پِتَرَ رُلائڻ: لڏپلاڻ ڪرڻ. دربدر ٿيڻ.

پَتِرو: ذ. ڪنهن ڏاتوءَ جو پڙچ. دوا جي ٽڪين جو بند ٽيل ڪاغذ. دبل روٽين جو پترو.

پَتَڪَ: ث. ٽوري ذري- ڇُهي. پٽڑي شيءِ جي ذري. ٽِيڪ جو ذرو (جيڪو بي اختيار وهي وڃي).

پِتڪِي: ص. نندڙي.

پَتَلُ: ذ. ڏاتوءَ جو هڪ قسم (جيڪو جست ۽ تامو ملائي ناهجي).

پُتلو: ذ. بُت- بوتو- مجسمو. ڪَڏو. جسم. دُهري يا هار جي وچ ۾ سيني تي لڙڪندڙ ٽِڪڙو.

پَتِلُونَ: ث. ولائتي پاجامو. پاجامو.

پُتلِي: ث. مٽي، ڏاتو وغيره مان نهيل نندڙو بُت- مورتي. پُوري. ڪاٺ جي ڪَڏي (جيڪا 'پُتلين جي تماشي' ۾ ڪم اچي). سُهڻي عورت. اک جي ماڪي.

پُتليون پڑهائڻ: برغلائڻ- ينيلائڻ. نگيون سيکارڻ.

پَتَنگُ: ذ (ف) اُڏامندڙ جيت جو هڪ قسم (جيڪو بتي، شمع، ڏِيي يا باهه جي شعاع تي اُڏامي اچي ۽ سڙي وڃي. عام روايتي خيال ته پتنگ باهه تي عاشق آهي). (ص) قربان ٿيندڙ. پروانو. عاشق. سهڻو- حَسين.

پَتني: ث (سن) عورت- زال. جوءِ.

پَتَنُ: ذ. درياءَ جو گهيڙ (جتي ٻيڙيون لنگر هڻن). هڪ ڪناري کان ٻئي ڪناري تائين ڪٽي ويندڙ ٻيڙي. پتڻ اُڪارڻ جو اُجورو. مُقامي ڪي ڏنل ماني يا آن وغيره (جيڪو لاش دفنائڻ وقت مقامي ڪي ڏجي).

پَتنُ اُڪرڻ: پار پهچڻ. منزل تي رسڻ. مُراد پڄڻ.

پَتو: ذ. اهجاڻ. ڏَسُ. پارَ. سرنامو- ائڊريس. پَنُ (وڻ جو). تاس جو هڪ پتو.

پَتو پوڻ: اهجاڻ ملڻ. سُڌ پوڻ. تجربو ٿيڻ. سيکت اچڻ.

پِتو: ذ. پيٽ ۾ پِتُ ناهيندڙ نندڙو ڦوٽو (سيني جانورن ۾ ٽٽي پر اُٽ ۾ ڪونه ٽٽي). پتائي گجر ۽ انب جي ڪوٽلي جو اندريون ڀُڳ. وَلِ جو ڪچو ڦُرُ (ونگو، ريڙ، گدرو، ميهو، چانهين).

پِتائِي گجَرون: ث. گجرن جو هڪ قسم (سنڊي گجرون).

پِتي تي پوڻ: دل تي اثر ڪرڻ (نصيحت).

پَتوڙَڻُ، پَتوڑڻُ: م. ڏانڊولڻ- گيندڙڻ (هار ڪي).

جهگوڙ. گهلڻ. رُلائي مارڻ. سخت هلاکيءَ ۾ وجهڻ.
پَتِي: ذ (سن) گهر وارو- مڙس.
پَتِي: ث. ياڳو- حصو. وَنڊِي. ورهاست ۾ آيل حصو.
پَتِيَارُ: ص. حصيدار- پائيوار.
پِتِي: ث. ڳنڊِ (بصر جي). ريڙي.
پَتُ: ذ (سن. پنت) ڪڙم- ڪٽنب. راڄ- قوم. واٽ- رستو. طريقو- مَتو.
پَٽَارَهُ: م. پکيڙي سَنوَت ۾ آڻڻ (پتر، مٽي وغيره). وڃائڻ (هنڌ). پکيڙڻ (سامان).
پَٽَرُ: ذ. ويهڻ لاءِ پٽريل زمين- پاٽاري. زمين تي ويهڻ لاءِ ڪَڪ يا گاه وڃائي ناهيل وڃاٽو. مرڻي جي موقعي تي هٽ فاتحہ لاءِ وڃايل تڏو وغيره. جبل جو پهڻ. قيمتي پٽر جو داٽو. ننگ- ٻُڙو. (ص) نهايت سخت. ڏاڍو ڳرو.
پَٽراڻِي، پَٽِرڻِي: ث. ڪپڙي جي غلاف ۾ ڪپهہ وجهي ناهيل وڃاٽو- رضائي.
پَٽِرَهُ: م. پٽارڻ.
پَٽِرو: ذ. (ميربحرن جو اصطلاح) رَچ ۾ ڪائيون ٻڌي دريا يا ونڊ ۾ پکيڙي ڇڏڻ (جٽن رَچ ترندو رهي).
پَٽِرِي: ث. ننڍڙو پٽر- پَهِڻِي. مٽاني يا گڙدي ۾ پيدا ٽيل پٽر جهڙو سخت مادو (جنهن کان پيشاب ۾ رڪاوٽ ٿئي).
پَٽَلِي: ث. ويهڻ جو هڪ نمونو- پَلِٽي.
پِٽُون: ذ. ذرا ذرا- پور پور. مڇيءَ جو هڪ قسم.
پَٽَ: ث. مصدر "پَٽڻُ" مان اسم. ڪوهَ- ڪُونڊَ (وارن جي). ذري ذري گهُرَ (خرچ جي).
پَٽَ پُورِ: ث. هرهر ڪولڻ ۽ بند ڪرڻ جو عمل (در، دري، اکيون).
پَٽَ سَتَ: ث. ڇڪي تاڻي پورت (خرچ جي). هِتان هُتان آڻي ڪيل پُورائي.
پَٽ ڪُونڊ: ث. پَٽڻ ۽ ڪُونڊڻ جي حالت- چِنَ پَٽَ.
پِي آرامي (بيماريءَ ۾).
پَٽَ ڪوهَ: ث. پَٽَ ڪونڊ. لوڇ پوڇ. پورائي لاءِ ڇڄ ڊوڙ.
پَٽُ: ذ. زمين. پَڊُ. ميدان. پونو. غيرآباد زمين، ريشم. سونُ چاندي ۽ جي پَٽِي. ڪنهن ۾ ڌاتوءَ جي پَٽِي. بليڊ (سيفٽيءَ جو). پَنو. چِٽي. ڪاٺ جو تختو. ڪِستو. پيالو- جام (شراب جو).
پَٽَ پَٽِيهَرَ: ذ. ريشمي ويس وڳا.
پَٽِ پوَڻ: ظاهر ٿيڻ. پڌر پوڻ (رِٽ، راز). ترين پر ٿيڻ- ڪنگال ٿيڻ.
پَٽَ ڪُٽڻُ: ڏاڍي ڪوشش ڪرڻ. سخت پورهيو ڪرڻ.
پِٽَ: ث. روئڻ پٽڻ جو لاڳيتو عمل. روج راڙو. روئڻ سان گڏ مُنهن متو يا جوڙون ڪُٽڻ. بددعا- پاراتو.
پِٽَ پوڻ: هَڇا پوڻ. بيڙي عادت جي هيرَ پوڻ.
پُٽُ: ذ (سن. پُتر) پُٽاڻو ٻار- ٻيٽو- پِسَر.
پَٽاڻو: ذ (انگ) هڪ قسم جو اويڙ- آلو.
پَٽاپَٽِي: ص. مختلف رنگن جي پٽن وارو. رنگارنگي ليڪن وارو (ڪپڙو، ڪاغذ وغيره). گهٽن رنگن جي ڪاغذ مان ٺهيل (لغڙ).
پَٽاڙَ: ث. ديگهہ- اِينگهہ (ڳالهہ يا بيان ۾). ڊگهي ڳالهہ. بَکَ.
پَٽاندَرِ: ظ. موجب- وانگر- مطابق.
پَٽائِڻُ: م. کولائڻ (در، اکيون). چِنائڻ (ميوو).
پِٽائِڻُ: م. بيزار ڪرڻ. روج راڙو ڪرائڻ. رڙائڻ.
پَٽَ تِترُ: ذ. "تِتر" جو هڪ قسم (تِتر کان ننڍو، ميرڙو، ڳاڙهي ڇنب، ماٿهو ڪي ڏسي لڪي وڃي يا

Gul Hayat Institute

اوچتو پڑکو ڏيئي پَتَ سان لڳو اُڏامندو ويندو).

پَتَ پيرُون: ذ. ڪائنڊ پيرون (پسارڪو وڪر).

پِتجَنُ: م. بددعا ٿيڻ. پاراتو ملڻ. خوار ٿيڻ.

پَتڑو: ص. ڇِدو- ڪِنگهو (رَس، ڏُڌ وغيره). ڪُونڙو (پَت). (ث. پَتڑي).

پَتَ ڪُنوارَ: ث. هڪ قسم جو ٻُوٽو.

پَتڪو: ذ. پگهَ.

پَتڪو ٻَڌڻ: چگو مڑس ٿيڻ. اڳواڻي ڪرڻ. همت ٻڌڻ.

پِتڪو: ذ. روچ راڙو. ماتم. پِتَ پاراتو.

پِتڪو سَتڪو: ذ. روچ راڙو. روچ ۽ ماتم. مُنهن متو پٽڻ.

پَتَڻُ، پَتِڻُ: م (سن. پت) کولڻ- اُپٽڻ. ظاهر ڪرڻ. اُکيڑڻ. ڪڍڻ (جڙ ڪان). کوهڻُ- ڪُوندڻ (وار). چنڻ (ميوو، گل).

پِتَڻُ: م. بددعا ڏيڻ- پِتَ هڻڻ. پاراتو ڏيڻ. روچ پٽڪو ڪرڻ. ماتم ڪرڻ. ماتمداري ڪرڻ (عاشورن ۾).

پِتڻو: ذ. پِتَ- بددعا- پاراتو. پِٽڪو- ماتم.

پِتا پِتَڻ: ڏکيا ڏينهن ڪاٽڻ. سخت پورهيو ڪري گذران ڪرڻ.

پَتو: ذ (سن. پَٹ) ڪپڙي، چمڙي يا ڏاتوءَ جي ڍڳهي پٽي. چيلهه ۾ ٻڌڻ لاءِ ڪپڙي يا چمڙي جي پَٽي (سپاهي، چوڪيدار، پٽيوالو ٻڌي). ڳچل هڏ تي چاڙهڻ لاءِ ڪپڙي جو پَتو. بيل گاڏي جي چاڪ تي چڙهيل لوهي پَتُ. چمڙي جي وڍي (وهت يا جانور کي ٻڌڻ لاءِ). چاندي يا سون جو هڪ ڳهه. لاپي تي ڏنل زمين جو ڪاتو. ريل جو لوهي رستو.

پَتُول: ث. سهڻي عورت.

پَتولو: ذ. پَتَ جو ڪپڙو. پَتَ جو چولو يا وڳو.

پَتَهڑَ: ث. هڪ قسم جو اڇٽ (هڪ قسم: هڪ پٽهڑ، ٻيو ڄاڙي وارو).

پَتُونڙو: ذ. مِينهن وَسائڻو.

پَتِي: ث. ڪپڙي جي ريڙَ. ڪپڙي جي ڍڳهي ٽُڪري. پانَڪ (زريءَ واري). زريءَ جي ڏوري. تختي- قرهي. قٽيءَ سان سنواريل وار. جبل ۾ سڌو گس يا جُوءِ.

پَتِي پڑهائڻ: ڏُتاري ڪنهن صلاح تي بيهارڻ برغلائڻ.

پَتِي: ظ. هرگز- بِنَهه- مُور- بلڪل.

پَتِيلُ: ص. پَٽي وارو (زميندار). چگو مڑس (جنهن جي زمين تي گوٺ ٻڌل هجي).

پِتيو، پِتِيَلُ: ص. پِتَ لڳل. نياڳو.

پَتِيوالو: ذ. پَٽي وارو (جنهن کي چيلهه ۾ سجاٽ لاءِ پَٽو ٻڌل هجي). ننڍو سرڪاري نوڪر.

پُتِيلو: ذ. گود ورتل پُٽ. اولاد وانگر نپايل ٻار.

پَتِيُون: ث (واحد. پَٽي) پيرن ۾ پائڻ جو هڪ ڳهه.

پَتِيهَلُ: ذ. سنڌو درياءَ جو هڪ قديم ڏورو (بدين ضلعي جي اولهندين ياڳي ۾).

پَٹَ: ث. آه ويائل ٻڪري (اڻن ڏهن ميهن ڇمارَ جي)- آيٽَ.

پُٽِ: ث (سن. پرشٹ) انسان يا جانور جو پُڻن وارو حصو- پُڻي. پُشت. پٽيون حصو. اُبت (ڪپڙي جي). پيڙهو- ڪد. عاقبت- پچاڙي. پيڙهي- نسل.

پُٽِ ڏيڻ: منهن موڙڻ. بي تعلق ٿيڻ. پوئتي موٽڻ. پويان پير ڪرڻ.

پُٽِ وڃڻ: پويان لڳڻ. پيروي ڪرڻ. تعاقب ڪرڻ.

پُڻا: ذ (هميشه جمع ۾ ڪم اچن). پُڻيءَ واريون مُشڪون- لِڳ.

Gul Hayat Institute

پُنارَڪَ: ث. پُنيءَ تي ڪٽي سگهڻ جهڙي هَڙ يا پَري.
پَناهُ: ذ. پٺاڻ قوم جو فرد- افغان.
پَناڻي: ث. پٺاڻ عورت. سهڻي ۽ نفيس عورت.
پُنيَرائِي: ث. تائيد- حمايت. ٽيڪو (ڳالهه ۾). طرفداري.
پُنَڻُ: م. موڪلڻ- اماڻڻ. روانو ڪرڻ.
پَنو، پِنو: ص. خوشامدي. چاڙتو.
پُنو: ذ. پُنيءَ جو هڪ پاسو. رڍ، ٻڪري ۽ اُٺ جي هڪ سال جا ڪتريل وار. جُلد (ڪتاب جو).
پُنِي: ث. پٺ- پشت. (ظ) پويان- پٺيان.
پُنيءَ لڳڻ: پويان لڳڻ. تقليد ڪرڻ.
پُنِيان: ظ. پُٺ ڏانهن- پٺ تي. پوئتان. پويان. پچاڑيءَ جو.
پُنيان پوڻ: پيڇو ڪرڻ. پويان لڳي پوڻ.
پُنِيرو: ظ. پني ڏيڻي ويڙل يا بيڙل. اُبتي پيرين (هلڻ). هلي چلي يا قاعدي قانون جي برخلاف. (ث. پنيري).
پِپ: ص. گهاٽو سائو (رنگ).
پِپرُ: ذ. هڪ مشهور وڻ.
پَپَڻُ: ص. چند جهڙو سهڻو. مِٺڙو- پياروَ.
پِپُون: ث. هڪ ٻُوٽي جو ڦرُ (جيڪو ڏُٺ طور ڪم اچي).
پَپِي: ث. ٻار کي پيار مان چُمِي.
پَپِيتو: ذ. ڪاڪ گدرو.
پَپِيهو: ذ. ڪوئل يا تاڙو پکي.
پُجاڻا، پُجاڻا: ظ. پوءِ- کان پوءِ- بعد.
پُجاڻِي: ث. پچاڙي- آخر- انت. ڇيهه- دنگ. خاتمو.
پجائي ڪرڻ: ڇيهه ڪرڻ. خاتمو ڪرڻ (قرآن شريف يا ڪتاب جي مطالعي جو). ڪوشش جي انتها ڪرڻ.
پُجائِڻُ: م. رسائڻ- پهچائڻ. ڪٽي ڏيڻي اچڻ. پُوري ڪرڻ (آس. اميد). پيٽ ڪرائڻ. حصو وٺڻ (شرط ۾).
پُجَت: ث. پهچ- رسائي. همت- طاقت. پڇندي.
پَجَرَڻُ: م. سڙڻ- ڪاهڻ. ڏڳڻ (آڳر).
پُجَندِي: ث. پهچ- پجت. وس- سگهه. اثر رسوخ- هلندي.
پُجَڻُ: م. پهچڻ- رسڻ (پنڌ يا رفتار ۾). هلڻ (وِڪَ ملائي). مَٽ پوڻ- برابر ٽيڻ. پورو ٽيڻ- ختم ٽيڻ. پَرجي اچڻ (ڏينهن، مُدو، حياتي). ٽڪجڻ.
پِچَ: ث. ٽُنبَ (ڪپهه ڪي). سَٽ ڪُٽ. ڏاڍي مار- جَهڪورَ- جَهڪور.
پُچُ: ذ. (سن. پُنيہ) دانُ- خيرات.
پِچارو: ذ ڪپهه پيڇندڙ. نداف- حلاج.
پِچائڻ: م. ٽُنبائڻ (ڪپهه، اُن). پِچَ ڪيائڻ. سيڪت ڏيارڻ.
پَچَرُ: ذ (ف. پَنجر) ڇت ۾ ڪم ايندڙ هڪ ڪاٺي (ڪاهُن جي وچ ۾ پکن ٽوڙڻ جي جهل).
پِچِرو: ذ. پڪين لاءِ تِيلين يا لوهي تارُن مان ٺهيل گهر- قفس. ڪورٽ ۾ جوابدار، فريادي يا شاهد جي بيهڻ لاءِ خاص ڪٺهڙو. چپر لاءِ ڪاٺين جي اڏاوت. بدن جي هڏن جو بوتو.
پِچِري: ث. پٽر يا ڪاٺ جو گهڙيل وزنائتو ٽُڪر (ورزش ۽ زور آزمائي لاءِ ناهيل).
پِچَڻِ: ث. ڪپهه پيڻ جو خاص اوزار.
پِچَڻُ: م. ڪپهه کي "پِچڻ" اوزار سان ذرا ذرا ڪري ان مان مِٽي وغيره ڪڍي نرم ۽ صاف ڪرڻ- ٽُنبَڻ. ڏاڍي مار ڪُٽَ ڪرڻ.
پَچُ: ذ. زخم پچڻ جو ساڙُ. اندر جو ساڙُ. ڪينو.
پَچارَ: ث (سن. پرچار) ڳالهه- ذڪر. يادگيري- تات.

Gul Hayat Institute

جهوري- اُلٽڻ. چُرچ.

پچارڻ، پَچارِڻُ: م. ڳالهه ڪرڻ. ياد ڪرڻ. وري وري ذڪر ڪرڻ.

پَچائِڻُ: م. سيکڻ (باهه يا ٽاندن تي). تَتي، دانگي، ٽوبي وغيره تي پچائڻ. ڪُوري يا آويءَ ۾ پچائڻ (سرون، ٽانو). پال وجهڻ (انب). سهسائڻ- سَهڻ. ويچارڻ (خيال، پهه، ڳٽتيون). مشق ڪرڻ. هضم ڪرڻ (کاڌو).

پَچَرَ: ث. پَچار.

پچرُ: ص. اکين ۾ پِڇُڻِ پيل.

پچڪاري: ث. پائيٽ کي سنهي ڌارَ جي صورت ۾ زور سان اُڇلينڊ اوزار.

پَچَڻُ: م. باهه يا ٽاندن تي سيکڻ. تتي يا دانگيءَ تي پچڻ (ماني). سڙڻ. ٻُڌيءَ ۾ تيار ٿيڻ (سرون، ٽانو). رسجڻ (ميوو).

پَچَڻُ: ذ. ساڙ- کامه. حسد.

پچي: ث. اک جي ٿُنري ۾ گڏ ٿيل گند. نڪ ۾ جميل ميل.

پچَ: ث. اوباريل چانورن جو پاڻي- پيڄي. پنڑي رب. ڪانجي.

پچَ پاڻي: ذ. سادو کاڌو- غريبائو کاڌو.

پُچ: ذ. جانورن جي ڪرنگهي واري وڏيل پيڙي (چوڻپاين جي پچ ۾ وارن جو مُڇو ٿئي)- دُم. پکيءَ جي پُٽِ ۾ وڏيل ڪنب.

پُچ ٻڌڻ: ڊگهو ڪرڻ (ڳالهه ڪي). اجائي خوشامد ڪرڻ.

پُچ پوڻ: ڏهرو ٿيڻ. هيٺو ٿيڻ. پوڙهو ۽ هيٺو ٿيڻ (وهت).

پُڇا: ث. خبر لهڻ لاءِ پڇيل سُوال. سوال جواب. سُڌ سماچار. ڏس پتي جي پروڙ. جانچ- تفتيش (ڏوهه جي).

پڇا ڳاڇا: ث. معلومات لاءِ سوال جواب. خبرچار. ڏس پتو. جانچ جونچ.

پَڇاڙَڻُ: م. پنڻ تان ورائي سَٽڻ. پويان اچلائي ڪيرائڻ. زور سان پَٽ تي سٽڻ. چڙيون هڻڻ. ڏک ۾ لڄڻ.

پَڇاڙي: ث. پويون حصو- پڇڙي. ڇيڙو. ڇيهه- دنگ. آخرين حد. پڇائي- خاتمو. پويون وقت (عمر جو). آخرت. عاقبت. نتيجو(ڪم يا عمل جو). گهوڙي جي پوئين پير ۾ ٻڌل رسو جيڪو پوئتي ڇڪي ڪِلي سان ٻڌجي.

پَڇاڻِ: ث. سڃاڻپ- شناس.

پُڇاڙو: ذ. پچا ڳاڇا- دريافت. عملن بابت آخرت ۾ پچا.

پُڇائِڻُ: م. پچا ڪرائڻ. ڏس پتو وٺڻ. جانچ ڪرائڻ. ڳولا ڪرائڻ.

پُڇاڙو: ص. پچا ڪندڙ- ڳولائو. گهورو- طلبيندڙ.

پَڇتاءُ: ذ. پشيماني- ندامت. شرمساري. افسوس- ارمان.

پَڇتائِڻُ: م. پشيمان ٿيڻ. پنهنجي ڪَئي تي ڏک ڪرڻ. شرمسار ٿيڻ.

پُڇُرِ تارو، پُڇڙ تارو: ذ. نظام شمسي ۾ گرهن کان سواءِ تاري وانگر گهمندڙ گٽس جو جسم- چوٽيرَ تارو.

پُڇڙي: ث. ننڍڙو پڇ. پڇ وارو حصو (پلي ميچيءَ وغيره جو). پڇ (نانگ بلا جو). واهه جي پچاڙي.

پڇڙي هڻڻ: بچاءُ لاءِ آخرين طور هٿ پير هڻڻ. بيوسيءَ جي حالت ۾ جدوجهد ڪرڻ.

پَڇَمُ: ذ. (سن. پشچم) الهندو- مغرب.

Gul Hayat Institute

پَچَندَ: ث. هلکي چپَيٽ. دهل جي هڪ وجت.
پَچندي: ث. گهر جي صُفي ۾ چت هيٺان ٽهيل ٻي ننڍي چت- دُچِتي.
پُچَنُ: م. پُڇا ڪرڻ (جاڻڻ سمجهڻ لاءِ). احوال وٺڻ. حال معلوم ڪرڻ (بيمار جو). خبر لهڻ. ياد ڪرڻ.
پَچو: ذ. پويون پاڳو (بدن جو). مقعد جو اندريون حصو.
پَچو تاڻڻ: هر هر ساڳي ڳالهه چوڻ.
پُچي: ث. ننڍڙو ٻچ. ميڙ جو ٻچ.
پَخالَ: ث. ساندارو- مَشڪ.
پَخالِي: ص. اجوري تي پخال سان پائي پريندڙ- بهشتي.
پُختائِي: ث. پڪائي. مضبوطي- ڏاڍائي. خبرداري.
پُختگِي: ث (ف) پڪائي. مضبوطي.
پُختو: ص (ف. پخته) پڪو- ڏاڍو- مضبوط. سخت. جٽادار- جهالُو. سمجهو. اعتبار جوڳو. پڪو (ارادي جو). (ث. پختي).
پَدُ: ز (سن) پير. درجو- رتبو. منزل. بيت جي هڪ سٽ جو هڪ پاڳو. شعر جو هڪ رڪن.
پَدارَتَ: ث (سن) شيءِ- وَٽ. عنصر.
پِدَر: ذ (ف) پيءُ- والد.
پِدرِي: ص. پيءُ جي- اباڻي. موروثي.
پَدَمُ: ذ (سن) ڪنول- نيلوفر (گل). پير جي تريءَ ۾ سياڻ جي ليڪ يا نشان. نراڙ جو گهنج. نانگ جو هڪ قسم. ڳٽ جو ارڙهون ڏاڪو.
پَدمَڻِي: ث (سن) ڪنول جي گل جهڙي نازڪ سهڻي عورت.
پَدارَهُ: م (سن) اڇڻ- پير ڌرڻ. تشريف فرما ٿيڻ. وڃڻ- اُسهڻ.
پَدَرِ: ث. پدرائي- چٽائي. (ظ) ظاهر- چٽو.
پَدَر پوڻ: ظاهر ٿيڻ. مشهور ٿيڻ.
پَدَرُ: ذ. اڳڻ- آڳنڊ.
پَدَرائِي: ث. چٽائي. اڇائي (فيصلي يا وهنوار جي). مشهوري. اعلان.
پَدَرو: ظ. چٽو- ظاهر. ڪُليو. مشهور. چُڙيو (پائي)- وهندڙ (پائي).
پَدري پَتِ: ظ. ظاهر ظهور- ڪليو ڪلايو.
پَدَرِي: ث. سڳاوتي جي ڳالهه پڪي ٿيڻ تي مڙائي ورهائڻ جي رسم.
پَذائِڻُ: م. واکاڻڻ- ساراهڻ. خوشامد طور اڇائي تعريف ڪرڻ.
پَذُ: ذ. غيرآباد زمين- پوئنو. ڏُنڊ شهر يا ڳوٺ واري زمين. ماڳ- جُوءِ.
پَذِيرائِي: ث (ف) قبوليت. سرخروئي. عزت افزائي- آجيان.
پَرَ: حرف (سن) ليڪن- مگر. ڏڻهن ٻه.
پَرِ: ث. ريت- رسم. هَلِي چَلِي- دستور.
پَر ۾: ظ. نموني سان. لِڪَ ۾- ڳجهيءَ طرح. پنهنجي منهن.
پَرُ: ظ (سن) پري- ڏُور. ڏاريو- ٻاهريون- غير. (ف) گذري ويل- گذريل (سال).
پَرگهارڻو: ص. پرائي گهر ۾ رهندڙ. آواره.
پَرُ: ذ (ف) ڪنب- پَکُ. ڪنيڙائي (پکيءَ جي).
پَرَ سوڻُ: سنبت ڪرڻ (وڃڻ جي).
پِرُ: ذ (سن. پِرِ) پرين- پيارو.
پُرِ: ص (ف) پريل- ٽمٽار- لبريز.
پُرتَکَلُفُ: ڏاڍي بندوبست سان. وڏي ناهه جوڙ سان. مان شان سان (دعوت، ڪاڏو).

پُرفَضا: رونق وارو. سرسبز. وسيع (علاقو، ميدان).
پُرنَم: ظ. آليون (اکيون)- پنَل (اکيون).
پُرِ، پُرُ: ذ (سن) شهر. ڪوٽ. ڳوٺ. وسنءِ. آبادي.
پِراپَتِ: ث (سن) پهچ- رسائي. فائدو. حاصلات.
پَر اُپڪارُ: ذ (سن) ٻين سان ڀلائي. نيڪي. سخاوت.
پَراچِين: ص (سن) اوائلي- آڳاٽو. قديم- ڪُهنو.
پَرارِتنا: ث (سن) دعا. هندو ڌرم ۾ بندگي- پوڄا.
پَراڙُ: ذ (سن. پروار) پريون پاسو. ٻيءَ پَرِ (درياءَ جي). ("اوراڙ" جو ضد).
پِراڪِرت: ث. عام ماڻهن جي ٻولي (جيڪا سنسڪرت جي گرامر مطابق نه هجي).
پَراگندَه: ص (ف) چڙوچڙ- پکڙيل. پريشان. گهبرايل.
پَرانهُون، پَراهون: ظ. پري جو- ڏورانهون.
پِراڻُ: ذ (سن. پرانِ) ساهه- دم. پساه. حياتي. روح.
پُراڻُ: ص (سن) پراڻو- جهونو. اوائلي دور جو- قديم. (ذ) هندن جي ڌرم بابت ارڙهن پوتر ڪتاب. سنڌو درياءَ جو هڪ قديم وهڪرو.
پُراڻو: ص (سن. پُراڻِ) قديم- ڪهنو. آڳاٽو. جُهور. زبون. (ث. پُراڻي).
پراڻو پاپي: ص. جهونو گنهگار. زماني ۾ اُٽيل ويٺل. چالاڪ.
پرائِمَرُ: ذ (انگ) ابتدائي درسي ڪتاب.
پِرائِڻُ: م. حاصل ڪرڻ. ونڻ (تعليم، سکيا). سکڻ (هنر). هنڌائڻ (آزمودو).
پَرائو، پرايو: ص. ٻئي جو. غيرجو. ڌاريي جو. ڌاريو- اوپرو. اجنبي. (ث. پَرائي).
پِرائِيويٽ: ص (انگ) خانگي- ذاتي.
پَربَتُ: ذ (سن. پروَت) جبل- پهاڙ. (ص) تمام وڏو. تمام ڳرو.
پَربَنڊُ: ذ (سن) لاڳاپو- تعلق.
پِربِيُ: ذ (سن) چنڊ جي بدلجڻ جو ڏينهن (چنڊ جي پهرين، ائين، چوڏهين ۽ ٻاويهين تاريخ). وڏو ڏينهن- ڏِڻ. خوشيءَ جو ڏينهن.
پِربِيات: ث (سن) سج ايرڻ کان اڳ وارو وقت- پرهه ڦٽي- وڏو صبح.
پِرياتي: ث. هڪ راڳڻيءَ جو نالو.
پِريائِڻُ: م. ريجهائڻ. وندرائڻ. سرچائڻ. ٻار کي لالچ ڏيئي ماڻ ڪرائڻ.
پِريُو: ذ (سن) هندو عقيدي موجب ڏٺي تعاليٰ.
پَريُون: ث. پرانهون ملڪ- پرڏيهه.
پَرتُ: ذ (سن) تهه- پڙ. ورق.
پِرِت: ث (سن) پِريت- پيار. سِڪَ- اُکيرَ.
پَرتَو، پَرتَوو: ذ (ف) روشني. ڪِرڻو. شعاع- تجلو. چمڪو. عڪس. اولڙو. پاڇو.
پِرتو: ذ. تماشو. هٽ ناٽ. ڪرشمو.
پِرتِڀِي: ث (سن. پرتِمي) پرٿوي- ڌرتي.
پِرتِوي: ث (سن) دنيا. جڳت. ڌرتي- يُونءِ.
پَرتُ: ذ (سن) ڏوبي- ڪَنڌي.
پَرتاڻِڻُ: م. هارڻ. اوتڻ. اُٽلائڻ.
پَرتِڻُ: م. پاڻيٽ يا ڳريل ڏاتوءَ کي ٽاڻءَ يا قالب ۾ اوتڻ- پلٽڻ. ناڻِڻُ. اُٽلائڻ (ٽاڻڻ).
پَرتِيٽ: ظ. ٻِئي جي غيرموجودگي ۾. غائبانه.
پِرجا: ث (سن) نسل. قوم. عام خلق- رعيت.
پُرجهَڻُ: م. ڄاڻڻ- سمجهڻ. پروڙڻ. چگيءَ طرح ذهن ۾ وهارڻ. اصل حقيقت کي سمجهڻ.
پَرچارُ: ذ (سن) چوڌاري پکيڙ- ڦهلاءُ (نظريي جو). اشاعت. مشهوري. تبليغ.

Gul Hayat Institute

پَرچارَڪُ: ص. تبليغ ڪندڙ- مُبلغ.
پَرچائِي: ث. نوتيءَ جي وارثن سان هٿ ملائڻ- عذرخواهي.
پَرچاءُ: ذ. صلح- ناهه. ميلاپ (رُلڻ جو).
پَرچائِڻُ: م. سرچائڻ. پريائڻ. راضي ڪرڻ. ناهه ڪرائڻ. ماڻ ڪرائڻ (هار کي). ڏُتارڻ. بند ڪرڻ (دڪان).
پَرچَمُ: ذ (ف) جهنڊي جو ڪپڙو- بيرق. جهنڊو.
پَرچَنُ: م. ٺهڻ (رُسامي کان پوءِ)- سرچڻ. ريجهڻ. راضي ٿي ناهه ڪرڻ.
پَرچو: ذ (ف. پارچه) ٽُڪرو- پُرزو. اخبار. هڪ ڏينهن جو خبرنامو. امتحان جو سوالنامو- پيپر.
پَرچُونِ، پَرچُوڻِ: ذ (سن) ريزڪي وکر (اٽو) دال، مرچ وغيره).
پَرچِي: ث. ڪاغذ جو لکيل ٽڪرو. چٺي.
پُرخاشَ: ث (ف) جهيڑو. ڪِينو- رنجش. اڻبٽ.
پَرداختَ: ث (ف) پالنا- پرورش. سارسنيال.
پَردو: ذ (ف. پرده) بچاءُ لاءِ ڪپڙي جو ڊڪ. پوش. در يا دريءَ تي ٽنگيل ڪپڙو. ڪپڙي جي اوٽ. برقعو. نقاب. پرهيز (نامحرمن کان)- حجاب.
پَردو وجهڻ: ڊڪ ڊيڻ. عيب لڪائڻ. لڄ مٽي ڪرڻ.
پرده نشين: ص. پردي ۾ ويٺل. پردي جي پابند (عورت).
پَرديسُ: ذ (سن. پرديش) ڌاريو ملڪ- پرڏيهه. ڏوراهون ملڪ- ڌيساور.
پرديسِي: ص. پرڏيهي. ڌاريو- اجنبي.
پَردانُ: ذ (سن) سربراه.
پُرڏو: فعل. سمجهيو- ڄاتو.
پَرڊَرُ: ص. جنهن جو ڏهڪاءُ پري پنڌ تائين هجي. پهلوان- سورهيه.
پَر ڏڪڻا: ث (سن) ڏرمي رسم موجب بُت جي چوڌاري طواف.
پَرڏيهُ: ذ. پرديس.
پرڏيهي: ص. پرديسي.
پَرزُ، پَرَزُ: ذ. تمام وڏو پکي- پرمار. ارڙنانگ.
پُرزَهُ: م. چوريِ مٽي (ڀُسڙ) ۾ زور سان وجهڻ (جئن پورجي وڃي). ڏُوڙ ۾ ڦُسڻ. زور سان دسڻ (ملهه ۾).
پُرزو: ذ (ف) ڪاغذ جو ٽڪرو- چٺي. ٽورو حصو- ذرو. مشين جو ڪوبه جُزو.
پُرزا ڪرڻ: ذرا ذرا ڪرڻ- ٽُڪر ڪرڻ.
پُرسُ: ذ. پُرش.
پَرسادُ، پَرشادُ: ذ (سن) هندن ۾ ڏرمي ڏينهن تي تيار ڪرايل خاص قسم جو کاڌو (جيڪو مندر ۾ ڪَتا کان پوءِ ورهائجي).
پُرسانِ: ص (ف) پُڇندڙ- خبر ونندڙ.
پُرسانِ حال: ڏک سک جي خبر لهندڙ. همدرد.
پَرَستار: ص (ف) پوڄيندڙ. عاشق.
پَرِستانُ: ذ (ف) پَرِيَنِ جو آستانو. سهڻين عورتن جو ميڙ. سهڻو نظارو.
پُرسَتَش: ث (ف) پوڄا. عبادت. اطاعت. محبت.
پُرسِش: ث (ف) پڇا. جواب طلبي. خبرگيري.
پَرسَنُ: ص (سن) خوش- راضي. تندرست.
پَرسَنگُ: ذ (سن) ٻئي سان ميلاپ جو اثر. دوستيءَ جو اثر.
پُرشُ: ذ (سن) آدمي- ماڻهو.
پَرڪارَ: ث (ف. پرگار) گهيرو ڪڍڻ لاءِ هڪ اوزار- پَلڪارَ.

Gul Hayat Institute

پرکارَ: ذ (سن) ڪَم. افعال. لڇڻ- عادتون. خراب عادتون.

پَرڪالہ: ذ (ف) چٽنگ. ٽاندو.

پُرڪٽو: ذ. ٽلٽو- چُلٽو.

پَرکَ، پَرکَ: ث. جانچ- چڪاس. آزمايش. اصليت جي جانچ. ڪري ڪوٽي جي تميز. معيار ڪَسوٽي.

پُرکَ: ذ. پُرش.

پَرکا: ث. پرک.

پَرکڙَ: ث. وڃايل پير جي ڳولا. وَوڙَ. تلاش. پرگهور.

پَرڪَندہ: ذ (سن) ڏاريو ملڪ. پرانهون ملڪ.

پَرگَڻُ: م. چگيءَ طرح سان جانچڻ- چڪاسڻ. ڪري ڪوٽي جي پرک ڪرڻ. فرق لهڻ (اصل نقل ۾). سڃاڻڻ. پروڙڻ. آزمائڻ.

پَرگٹو: ذ (ف. پرگنہ) ملڪ جو هڪ پاڳو- صوبو- علاقو.

پَرگھٹ: ظ (سن) ظاهر- چٽو پڌرو. مشهور.

پَرگھورَ: ث. ٻڌي جي سارسنيال. پالنا- پرورش. خبرگيري. ٽهل ٽڪور.

پَرلاءِ: ذ. پري جو ڳالهاءِ (جيڪو ڏيمو ٻڌجي ۽ سمجهه ۾ نہ اچي). آهستي ڳالهاءِ. جهيڻو آواز. گهٽن ماڻهن جي ڳالهائڻ جي گونج. پڙاڏو- پڙلاءِ.

پَرلوڪُ: ذ (سن) ٻيو جهان. موت کان پوءِ وارو جهان.

پَرلَڪ، پرلي: ث (سن) دنيا جو موٽي اصلوڪي حالت ۾ اچڻ. قيامت.

پَرماتِما: ذ (سن) سڀ کان اول ۽ اعليٰ هستي. ايشور.

پَرمارُ: ذ. پکيءَ جو هڪ قسم (جيڪو ٻين پکين کان شڪار کسي کائي). (ص) ٿورُو ماڻهو. پرايو مال هڙپ ڪندڙ. ٻئي جو کٽيو کائيندڙ.

پَرمَتِڙيو: ص. پرائي مَتِ تي هلندڙ. بيوقوف.

پَرمِٽ: ث (انگ) اجازت نامو- پروانو.

پَرميشوَر: ذ (سن) وشنو اوتار جو هڪ صفاتي نالو.

پَرميلُ: ذ. بيماريءَ جو هڪ قسم.

پَرَنُ: ذ (سن) واعدو- انجام. وچن.

پَرنامُ: ذ (سن. پَرڻام) عزت سان جُهڪي ڪيل سلام- نمسکار..

پَرَندو: ذ (ف. پرنده) پکي.

پرِنسپالُ: ذ (انگ) ڪاليج جو وڏو اُستاد. اعليٰ تعليمي درسگاهه جو منتظم.

پَرتَڻُ: م. حوالي ڪرڻ- سڏونپڻ.

پَرَهُ: م. پلجڻ. نپجڻ. تڳڻ- جيئڻ. ادا ٿيڻ (قول، وچن).

پَرُهُ: ذ. اڻي يا اناج چاڙڻ لاءِ لوهي چاڙڻي- پَرُوڻ.

پُرَهُ: م. هلڻ. چُرڻ.

پَرڻائِڻُ: م. شادي ڪرائڻ.

پَرڻجَڻُ: م. شادي ڪرڻ- وهاڻءُ ٿيڻ.

پَرڻو: ذ. شادي- وهاڻ.

پَرو: ذ. ڏَسُ پتو. اهجاڻ. قطار. لاند. اڏامندڙ پکين جي قطار. ولر (پکين جو).

پَرو ٻڌڻ: لاند ڪري ٻيهڻ.

پَروپاند: ذ. مُنڊ ۽ چيڙو. ڏس پتو.

پَرواز: ذ (ف) اڏامڻ جي حالت- اُڏامَ.

پَروانو: ذ (ف. پروانہ) لکيل اجازت نامو. منظوريءَ جي سَنَدَ. هٿيار جو ليسن. اُڏامندڙ جيت جو هڪ قسم- پتنگ. (مجازا). عاشق.

پَرواہَ: ث (ف) خواهش. گهرج. غرض- ڪاڻِ. لحاظ. فڪر- ڳڻتي.

پروپگنڈا: ث (انگ) پرچار- مشهوري.

Gul Hayat Institute

پَرُوجَهڻُ: م. پروڙڻ.
پَروَر: ص (ف) پرورش ڪندڙ- پالينڌڙ. پالڻهار.
پَروَردِگارُ: ص (ف) پا'نهار. ڌڻي تعالي.
پَروَردَهِ: ص (ف) پاليل- نپايل.
پَروَرِش: ث (ف) پالنا. تربيت.
پَرُوڙَ: ث. پُرجهَ. پرکَ. جاڻ. سمجهه.
پَرُوڙَهُ: م. پُرجهڻ. پرکڻ. سمجهڻ. جاڻڻ.
پروسَڻُ: م. وڌائڻ (ماني). ورجڻ (ٽالهين ۾ ڪاڌو).
پُروفُ: ذ (انگ) ثابتي. ڇپائي لاءِ ڪمپوز ٿيل مواد جو پهريون رف ڇاپو.
پروفيَسرُ: ذ (انگ) ڪاليج جو اُستاد. اعليٰ تعليمي اداري جو اُستاد. ڪنهن به مضمون جو ماهر استاد.
پروگِرامُ: ذ (انگ) ڪنهن ڪم لاءِ وقت جي مقرري. ڪمن جي رٿا جو سلسلو ۽ ترتيب.
پرولِي: ث. ڪنهن به شيءِ بابت لفظن ۾ لڪل اهڃاڻ. ڳجهي ڳالهه. ڳجهارت.
پَرُون، پَرُوءَ: ذ. اهڃاڻ آثار. اڻ محسوس طريقي سان اڳواٽ احساس (پَرون يا پَروڻ پيا اٿس).
پَرُوهُ: ذ. پَرڻُ.
پِروهِتُ: ذ (سن) ڌرمي رسمن لاءِ مقرر ڪائو- خاندائي برهمڻ.
پَروِيشَ: ث. رسم رواج. هلي چلي.
پَروِينِ: ث (ف) ڪَتيُون (نڪت)- ٿرَيا.
پِرَهَ، پِرهَ: ث. اَسُر جو سُهائي وارو وقت- صبح جي اڃاڻ. وڏو صبح- ڏَڪِي.
پِرهَ ڦٽِي: ث. وڏو صبح. فجر- ڏَڪِي. پريات.
پُرِهُ: ذ (سن. پُرش) ماڻهوءَ جي قد جيتري ماپ. پيرن کان وٺي ماڻهوءَ جي قد کان مٿي جنهن اوچائيءَ تي هٿ پهچي (ڪوهه جي ماپ يا پاڻيءَ جي اُونهائي ماپڻ جو معيار).
پَرهَڻُ: م. پَهرڻ- اوڍڻ. (ذ) پوشاڪ- وڳو.
پَرهيزَ: ث (ف) منع ڪيل شيءِ يا عمل کان پاسو. ڪِري- رک. پردو (ڌاريي کان).
پَرهيزگارُ: ص. بُراين کان بچيل. متقي- زاهد.
پري: ظ. دُور- ڏُور. وٿيرڪو. پرانهون. جدا- الگ.
پَرِي: ث (ف) هڪ خيالي عورت (جنهن کي ٻانهنُ تي پَرَ ٿين. تمام حسين ۽ عامِ طرح لوڪ ڪهاڻين ۾ نيڪيءَ جو ڪردار)- اپسرا. تمام سُهڻي عورت.
پَرِي پَيڪرَ: ث. پريءَ جهڙي صورت.
پُرِي: ث (ف. پُور) نسل- پيڙهي. اولاد. (سن) شهر. ڳوٺ.
پَريا: ذ. آڇا وارَ.
پَريا پڌرا ٿيڻ: عيب ثواب ظاهر ٿيڻ.
پَرياڻُ: ذ. پَهُ- ارادو. نشان- اهڃاڻ.
پرياڻ: ذ. پرياڻ. پاڇو- پرتوو- پِرڪارَ.
پِريتِ: ث (سن) پيار- نينهن. سِڪَ. قُرب.
پِريَتمُ: ص. نهايت پياروَ. پِرين.
پَرِيتَڙو: ذ. پرينءَ جو ناتو. پيار. عشق.
پرَيتُ: ذ. ڏوبي- ڪتي.
پريزِيڊَنٽ: ذ (انگ) صدر. مڪيه اڳواڻ. ملڪ جو آئيني سَربراهُ.
پَريشانِ، پريشانِ: ص (ف) پکڙيل- ڇڙوڇڙ- ٽڙيل پکڙيل. بي ترتيب. حيران. گهبرايل. واڙو.
پَريشانِي: ث (ف) ڳڻتي. مُونجهه. گهبراهٽ. حيراني. آزار- مصيبت.
پِريمُ: ذ (سن) پيار- پريت- محبت. سِڪَ. حُبَ. چاهُ.
پِريمِي: ص. محبتي. عاشق. دوست.

Gul Hayat Institute

پِرين: ص (سن. پِريہ) پيارو. محبوب. معشوق. محبت وارو. دل گهريو.

پَرِيندي: ظ. پَريان ٿي- ڏُريان ٿي- شروع کان ٿي.

پَرِينهَن: ذ. سياڻي کان پوءِ وارو ڏينهن.

پَريو: ذ. آڇو وارُ (عموما جمع ۾ ڪم ايندڙ "پَريا").

(ص) اڇن وارن وارو- پوڙهو.

پَريو مُڙسُ: ذ. وڏيءَ عمر وارو ماڻهو. بزرگ. چڱو مڙس (راج جو).

پِريوگُ: ذ (سن) ميلاپ. علم نحو موجب فعل جي لاڳاپيل صورت (پريوگ جا ٽي قسم: ڪرتري، ڪرمڻي، ياوي).

پَڙُ: ذ. مزار يا قبر تي چاڙهڻ لاءِ چادر يا ڪپڙو.

پَڙُ باسڻ: مراد پوري ٿيڻ تي مزار تي پَڙُ چاڙهڻ جي نيت ڪرڻ.

پِڙُ: ذ. گولائيءَ ۾ زمين ٽُڪر (ملاکڙي، تماشي يا راندين لاءِ). ڪڪڙن جي ويڙهه لاءِ دائرو. نارُ، هُرلي يا گهاٽي ۾ وهندڙ وهت جي ڦِرڻ وارو گول. وَلِ ڳاهڻ واري گهڙيل زمين. چنڊ جو پِڙُ. ميدان. لڙائي جو ميدان. عاشورن ۾ ماتر وارو هنڌ ۽ ماتمي جلوس. جُوٽا ۾ داءُ لڳائڻ واري پِڙي.

پِڙُ پالهو ڪرڻ: ميدان صاف ڪرڻ. سُڃَ ڪرڻ.

پِڙُ ڪڍي ٻيهڻ: صفا انڪار ڪرڻ. نابري وارڻ.

پُڙُ: ذ. تهُ. رليءَ جو مٽيون هينيون تهه. مانيءَ جو تهُ. جنڊ جو مٽيون پُڙ. ساهميءَ جو هڪ پاسو. ڏَڪُ (ٽاڻءَ يا پيتيءَ جو).

پَڙاڏو: ذ. ڪنهن آواز، سَڏ يا ڳالهاءَ جي ساڳيءَ صورت ۾ گونجدار موٽ. پڙلاءِ- گونج.

پَڙاڏو پوڻ: هُل هلڻ. مشهوري ٿيڻ.

پَڙباتَ: ث. ٻٽاڪ- داڙ- لٻاڙ.

پَڙ ٻاتي: ص. داڙي- لٻاڙي.

پَڙتال، پَرتالَ: ث. پوک جي داڻ بندي- نمبر شماري. گهمي ڦِري ڪيل چڪاس.

پَڙٽو: ذ. تلوار بازيءَ جو هڪ هنر- پلٽو.

پِڙَڙُ: م. حاصل ٿيڻ- پلئه پوڻ.

پَڙجَجَ: ث. شاديءَ جي هڪ رسم (جنهن ۾ ڪنواريتا لٽيون ڪٽي ڳوٺ جي ٻاهران اڇي گهوٽيتن کي سامهان ٽين ۽ رسم طور وڙهڻ لاءِ هوڪارين (جڏ ته وڙهن ٿا).

پَڙچُ: ذ. تڏو. لوهي چادر.

پُڙدُ: ذ. تهُ- پِڙُ.

پُڙدَ پڌرا ڪرڻ: عيب ثواب ظاهر ڪرڻ.

پَڙو: ذ. پردو.

پَڙِدي: ٿ هڪ سِر جي اوساري واري پِت. ڪاٺ جي تختن واري اوٽ.

پَڙلاءُ: ذ. گونج، پڙاڏو، غوغاءُ.

پَڙَهُ: م. برابر ٿيڻ- مَٽ ٿيڻ. هڪ جيترو ٿيڻ (وزن ۾). پورو ٿيڻ (واعدو). وهنوار ٿيڻ (ڏيتي ليتي). حاصل ٿيڻ- پڙپڻ.

پُڙَهُ: م. پڄڻ. اُپڙڻ- غالب پوڻ. تڪميل کي رسڻ.

پَڙو: ذ. چيلهه کان وٺي پيرن تائين ڍڪڻ جو خاص زنانو لباس (لسو يا جُرَيل، سمات عورتون سلوار مٿان اوڍين، ٿر ۾ زالون سُٽڻ ٻدران پڙو پائين، ڪڇ ۾ زالون ڳاڙهو پڙو پائين)- پيشگير.

پَڙو پڪيڙڻ: ويهي رهڻ. تعلقات وڌائڻ. گهٽن ڪمن ۾ هٿ وجهڻ.

پِڙو: ذ. شاديءَ ۾ گهوٽيتن طرفان ڪنوار لاءِ وناهه جو سامان. ڏاجو.

پُڑو: ذ. وڏي پُڑي. ڪاغذ ۾ ويڙهيل وڪرن جو پُڑو (خاص ڪري مٺائي سُرهاڻ وغيره جو). پيڙيءَ جي پٽن

جو ڳنو. ڪمند، ياڄي يا تماڪ جي پوک ۽ فصل.

پَڑوالَ: ذ. اڪين جي پلڪن اندر ڄاول وار (اڪين جي هڪ بيماري).

پڑهائڻُ: م. تعليم ڏيڻ. سبق ڏيڻ. برغلائڻ. ڏتارڻ.

پڑهائي: ث. تعليم- سکيا.

پَڑهڻُ: م. تعليم وٺڻ. درس وٺڻ. مطالعو ڪرڻ.

پَڑهيل ڳڑهيل: ص. پڙهي پختو ٿيل. تعليم سان گڏ تربيت ورتل. آزمودگار.

پَڑهو: ذ. ڪنهن حڪم، هدايت يا واقعي بابت ڏهل وڄائي ڪيل اعلان- ڏنڊورو- منادي.

پَڑهو ڏيڻ: ڏنڊور ڏيڻ. وڏي واڪي سيني کي ٻڌائڻ. ڳالهه مشهور ڪرڻ.

پَڑهيا: ذ. اهي شيون جن تي ٽوٽا ٿيٽا يا ڪامڻ ڪيل هجن (ڏاڳا، ڦُلَ وغيره).

پَڑهيا وجهڻ: ڪامڻ ڪرڻ. ٽوٽن ٿيٽن واريون شيون ڪارائڻ يا پيارڻ.

پَڑِي: ث. ننڍڙو پڙو. ايري ۽ ننڍڙي سُٽَ.

پڑِي: ث. مارڪيٽ يا بازار ۾ پَٽ تي شيون وڪڻڻ واري پاٽاري. گهورڙپي جي بيٺڪ وارو مقرر هنڌ. مقرر پاٽاري.

پُڑِي: ث. ننڍڙو پُڙو (وڪرڻ جو). دوا- سُتِي.

پُڑِي ڏيڻ: زهر جي پُڙي ڏيڻ (مارڻ لاءِ).

پَرمُردَه: ص (ف) ڪومايل. موڳو. غمگين. مايوس. ساٿو.

پِسُ: ذ. تازي وياٽل ڏڳي، مينهن. ٻڪريءَ جو ويامڻ بعد پهرئين ڏينهن جو ڪِيرُ.

پِسُ ٽيڻ: رڌجي ڳري وڃڻ (ڪاڏو).

پَسارُ: ذ. دوا طور ڪم ايندڙ جڙيون ٻوٽيون (پن، ڦل وغيره). سَيرُ- گهومَ. چهل قدمي. هواخوري.

پَسارُ ڪرڻ: گهمڻ خاطر آهستي آهستي هلڻ- چهل قدمي ڪرڻ.

پَسارَڻُ: م. پکيڙڻ- ڪنڊيرڻ. اُپتار ڪرڻ. ٽنگون ڏگهيون ڪرڻ.

پَسارو: ذ. ڏيکاءُ- نظارو.

پَسارِي: ص. پسارڪو وڪر وڪڻندڙ (دڪاندار).

پُساوڙو: ذ. پسارڪي وڪر مان ٺهيل جُلاب.

پَساهُ: ذ. ساهه- دم. ساهه وارو حَسُ. چانورن رڌڻ جو هڪ طريقو- پَساءُ.

پساه ڪڍڻ: ساهه ڪڍڻ- ٽڳڻ.

پَسائڻُ: م. ڏيکارڻ. نظارو ڪرائڻ.

پَست: ص (ف) هيٺ. جُهڪيل- نميل. ڪِريل- نيچ. خسيس.

پَستِي: ث. هيٺاهين. ڪريل درجو- تنزل. رذالت.

پُستِ: ث (ف. پوست) هڪ قسم جو ٻوٽو (جنهن جو ٻج 'ڪسَ ڪسَ' ۽ ڏوڏي جو رس 'آفيم' ٺڪي)- ڳل لالہ جو ٻوٽو.

پستا: ذ (ف) مشهور سڪل ميوو.

پِستائِي: ص. پستن مان ٺهيل (حلوو، مٺائي). پستن جي رنگ جهڙو هلڪو سائو (رنگ).

پستانُ: ذ (ف) ٻُبو- اُرهه.

پُستَڪُ: ذ (سن) ڪتاب. پوٿي.

پستولُ: ذ (انگ) تمنچو- تپاچو.

پُستِي: ث (ف. پشت) ڪچي پت جي پاڙ ڪي گاري وغيره جي ٽيڪ. گهوڙي يا گڏهه جي اِتَ.

پُستيون هڻڻ: لتون هڻڻ. مستي ڪرڻ. ارڏايون ڪرڻ.

پَسپا: ص (ف) پويان پير. پوئتي (هٽڻ). ياڄَ ڪاڏل (مقابلي يا لڙائيءَ ۾).

Gul Hayat Institute

پَسپائي: ث. پاڇ- شڪست.
پَس پيش: ظ (ف) اڳي پوءِ- آخرڪار- نيٺ.
پِسَرُ: ذ (ف) پُٽ- ٻيٽو.
پَسرائڻُ: م. پکيڙڻ- ڦهلائڻ (پاڻيٽ). پگهارڻ. چيڙائڻ- ريس ڏيارڻ.
پَسرَڻُ: م. پکڙڻ (پاڻيٽ). ڦهلجڻ. پاڻيٽ جو ڪنهن جسم ۾ سرايت ڪرڻ (جئن مسڇني ۾ مَسُ، وَٽَ ۾ تيل، ڪپڙي ۾ پاڻي). وِگهرڻ (ڏاتو). پوسرڻ (ڦٽ ڦرڙي). ڪُرَڻُ (زخم). ڪاوڙجڻ. وَهلور وڃڻ.
پَسگِردائي: ث (ف) چوڌاري- آسپاس. ويجهي جَڳَ- تَرُ.
پَسماندهَ: ص (ف) پوئتي رهيل. پويان (اولاد، مائٽ). باقي رهيل. پٺتي پيل- غريب.
پَسَنَدِ، پَسندِي: ث (ف) چاهت- وٺت. چُونڊ- ڏُوڻَ. مرضي- خواهش. رضامندي. (ص) وٺيل- چونڊيل.
پَسَنديدَهَ: ص (ف) وٺيل- چونڊيل. قبول پيل. وٺڻ جوڳو. مرضي مطابق.
پَسَنَهَ: ذ. اهڃاڻ- نشانيون. شگون- آثار.
پَسَنَهَ پوڻ: اهڃاڻ لڳڻ. اڳواٽ نشانيون محسوس ٿيڻ.
پَسَنُ: م. ڏسڻ. نهارڻ- جانچڻ. ديدار ڪرڻ.
پُسَنُ: م. پِڇَنُ (پاڻيءَ ۾). پاڻي پوڻ سان آلو ٿيڻ. آلودو ٿيڻ (گناهن ۾).
پَسُوري: ث (ف. پذيري) خصلت. نسلي اَڀَ- موروثي اثر. عادت.
پَسُوري پڌري ڪرڻ: اصليت ظاهر ڪرڻ. عيب اگهاڙا ڪرڻ.
پَسُون: ذ. تمام نندڙو ساهوارو. نندڙو جانور.
پِسِي: ث. ڪنجهو (ڏاتو). ڪنجهي جو ٽاڻ (تراکڙي نندي وٽي).
پُسِي: ث. ڪرڙ جا ڳاڙها گُلَ (ڏٺ طور رڌجن ڪائجن).
پَسِينو: ذ (ف. پسينہ) پگهر.
پُشتِ: ث (ف) پُٽ. پُٽِي. نسل- پيڙهي. ٽيڪ- حمايت.
پُشتِ پَناهَ: ص. مددگار- پرجهلو. حمايتي.
پَشتو، پَشتُو: ث. پٺاڻن يا پختونن جي ٻولي.
پُشپُ: ذ (سن) گُل- ڦُل.
پَشَمَ: ث (ف) اُنَ (ڏوتل ۽ صاف). ريشم- پَٽُ.
پَشمِينو: ذ (ف) پشم يا اُن مان ٺهيل ڪپڙو.
پَشَوازُ، پيشوازُ: ذ (ف) ناچ ۾ پائڻ لاءِ خاص قسم جو جامو.
پِشورِي: ذ. ڪُڪڙ جو هڪ نسل (رنگ پيلو، قد نندو، ڪڙهون وڏيون، ويڙهه ۾ پڪو).
پِشِي: ث. ٻِلِي. پيشاب (ٻارڙي جو).
پِشيمان: ص (ف) پڇتاءُ وارو. پڇتائيندڙ. افسوس ڪندڙ.
پشيماني: ث. پڇتاءُ- افسوس. ندامت.
پُڇاتُ: ذ. پڇيءَ جو پٽ. (ث. پُڇاتِ).
پُڇڙُ: ذ. پُڇيءَ جو مڙس.
پُڇِي: ث. پيءُ جي ڀيڻ.
پَڪَ: ث. پڪائي (وعدي، واپار ۾). خاطري- دلجاءِ. يقين- تصديق.
پِڪَ: ث. وات جو لعاب- ٿِيٽِي- لَبُ. ٽُڪَ جو ذرو. ڏُڪ- سُرڪَ (شراب جي). پيالي جو پچاڙيءَ وارو ڏُڪ.
پَڪا: ذ. ڪِرڙ جو پڪل ڦرُ (جي پچي ڳاڙها ٽيا هجن).
پُڪارَ: ث. سڏ. آواز- صدا. هڪل. دانهن- فرياد.

Gul Hayat Institute

رڙ- ڪُوڪَ.

پُڪارَ ڪرڻ: شڪايت ڪرڻ. فرياد ڪڻ- رپورٽ ڪرڻ.

پُڪارُهُ، پُڪارِهَ: م. سڏڻ. هڪل ڪرڻ. دانهن- فرياد ڪرڻ. مدد لاءِ سڏڻ، هاءِ گهوڑا ڪرڻ.

پَڪائِي: ث. ڏاڍائي. پختگي. مضبوطي. ڏاهپ (خريد فروخت ۾). ڪفايت شعاري. ڪنجوسي.

پَڪَ پَڪائِي: ث. خاطري ۽ تصديق.

پَڪريزُ: ذ. ڦٽ ڦُرڙيءَ جي واڌ. ڦُوڻءِ واريون ڦرڙيون. ڇِتو مَلو.

پَڪَڙَ: ث. گرفت- قبضو. وڍڪي يا لوهارڪي ڪم جو اوزار- انبوري.

پَڪَڙَ پِڇاڙَ: ث. وٺ پڪڙ. ڳولاڦولا. تفتيش.

پَڪِڙَهُ: م. جهلڻ- وٺڻ (هٿن سان). قابو ڪرڻ (اوزار سان). سوگهو ڪرڻ. مضبوطيءَ سان جهلڻ. گرفتار ڪرڻ (ڏوهي). غلطي معلوم ڪرڻ.

پَڪَلُ: ص. تئي دانگيءَ وغيره تي پچايل (ماني). تاندن تي سيڪيل. رَسيل (ميوو). پچي ويل (ٽانوَ، سرون وغيره).

پَڪو: ذ. ڏاڍو پَٽ- سخت زمين. ڏاڍي زمين وارو علاقو. درياء ڪان پراهين زمين (جتي پاڻي پهچي نه سگهي). جابلو علاقو. (ص) پڪل. سيڪيل. ڏاڍو- سخت. مضبوط- پختو. ثابت قدم (ارادي جو). اعتبار جوڳو. پڪيءَ عمر جو. ڪفايت شعار. ڪنجوس. ياد (سبق). پائدار (رنگ) (ث. پَڪِي).

پڪو پختو: ص. ڏاڍو- مضبوط. اعتبار جوڳو. وڏيءَ عمر وارو.

پَڪوازَ: ث. ڍولڪ.

پَڪوانُ: ذ. گيهه يا تيل ۾ تريل ميدي جي ماني.

پَڪوڙو: ذ. بيسن ۽ مصالحي مان گيهه يا تيل ۾ تريل پورو.

پَڪِي: ث. پَڪ. خاطري. ونجهوٽي راند ۾ راند ڪٽڻ.

پڪي ڪرڻ: راند ڪٽيندي "پَڪي" جو لفظ ڏاڍيان چوڻ- پَڪِي ڪرڻ.

پَڪُ: ذ (سن. پَڪْشِ) ڪنپ. پَرُ (پڪيءَ جو). قمري مهيني جو سهائو اونداهو اڌُ.

پُڪراجُ: ذ. اڇي يا زرد رنگ جو هيرو.

پڪڙاندِي: ث. ڪنيراٽي (پڪيءَ جي).

پَڪڙِجَنُ: م. ٽڙي پڪڙي وڃڻ. جڙوڇڙ ٿيڻ.

پَڪِڙَهُ: م. جڙوڇڙ ٿيڻ- منتشر ٿيڻ. ڪِنبرڻ. ڦهلجڻ (پَٽ تي). وڇائجڻ (هنڌ بسترو). واڌ ڪائڻ (جسم ۾).

پَڪَهِ: ث. تمام گهٽا پڪي- جنس پڪي. مينهوڳي جي مند ۾ پيءُ ا ٽيل اڇن پرن سان ننڍڙا اُڏامندڙ جيت (بيشمار ٽين ۽ رات جو روشنيءَ تي مڙن).

پَڪو: ذ. ڪانن مان ٺهيل پتر. پڪن مان اڌيل اجهو. وڇٽو.

پُڪو: ذ. ياڳو- حصو. گهٽن ماڻهن مان ڪنهن هڪ ماڻهوءَ جي ڪُٽي جي ذريعي چونڊ. ياڳ- قسمت.

پَڪِي: ذ. پڪن يا ڪنين وارو اڏامندڙ ساهوارو- پرندو.

پَڪِي: ث. ننڍڙو پڪو (جُهڳي اڌ لاءِ). هَرن ڪان رهجي ويل زمين جو ٻارو.

پَڪِيڙَ: ث. وڌاءُ- ڦهلاءُ. واڌ (ٻوٽي يا وڻ جي). ايراضيءَ جي پيمائش (ڊيگهه ويڪر جي ضرب اُپٽ)- ايراضي.

پَڪِيڙَهُ: جڙوڇڙ ڪرڻ- مُنتشر ڪرڻ. ڪنبيرڻ (شيون). وڌائڻ (ڪم). هُلائڻ (افواه، ڳالهه). وڇائڻ (هنڌ بسترو). سندرڻ (متي).

Gul Hayat Institute

پَگ: ث. پٽڪو. گهر جي وڏي يا راڄ جي چگي مڙس کي ٻڌايل پٽڪو. ڪوهه جي منهن تي زمين جي سنوت کان ٿورو مٿيري ٻڌل پٽ.

پگ ٻڌڻ: اڳواڻي جي ذميداري سنيالڻ. ڪُڌن ڪمن سبب بدنام ٿيڻ.

پَگُ: ذ. پيرُ- قدم.

پَگِي: ص. پيرو ڪٽندڙ- پيري.

پَگدارُ: ص. پگ ٻڌل چگو مڙس (راڄ يا قوم جو).

پَگڙُ: ذ. وڏي پگ- وڏو پٽڪو.

پَگڙِي: ث. ننڍي پگ. خاص قسم جي اڇي ٽوپي جيڪا واڻيا مٿي تي پائين.

پَگڙِيُون: ث. هندن ۾ فوتيءَ جي ٽئين ڏينهن فوتيءَ جي وارث کي پگڙي ٻڌائڻ جي رسم.

پَگڙيون ٿيڻ: نقصان وارو ڪم ٿيڻ. عزت ۽ مال برباد ٿيڻ.

پَگَ مَٽِ (ياري): ث. تمام گهاڻي دوستي.

پَگَ وَرُ: ذ. مٿي ۾ وارن جي گهنڊي (جيڪا بخت جي نشاني آهي).

پَگهُ: ذ. ٻيڙيءَ کي ڪناري سان ٻڌڻ جو رسو.

پَگهَهُ: م. ٻيڙيءَ کي رسي سان ڪَپ تي ڪُتل مُنيءَ سان ٻڌڻ. لنگر هڻڻ. بَڌڻ- قابو ڪرڻ.

پَگهارُ، پَگهارَ: ذ. ث. ملازم کي هر مهيني جو مقرر اجورو. ماهياني اجرت- تنخواه.

پَگهارَڻُ: م. رِجائڻ (گيهه، مکڻ). ڳارڻ (ڏاتو، برف). رجائڻ.

پَگهَرُ: ذ. گرمي، محنت يا دهشت کان جسم مان نڪتل پاڻي- پَسينو.

پگهر ٽارڻ: ساهي کڻڻ. ٿورو آرام ڪرڻ.

پَگهرائڻُ: م. پگهارڻ. سخت محنت ڪرائڻ (جنهن ۾ پگهر نڪري). هلاڪ ڪرڻ.

پَگهِرَڻُ: م. رِجڻُ (گيهه، مکڻ، جميل پاٽيٽ). ڳرڻ (ڏاتو). پگهرجڻ.

پَلَ: ث. جَهلَ- روڪ- منع.

پَلُ: ذ (سن) وقت جو ننڍي ۾ ننڍو مانُ. اڪ ڇنيڻ جيترو عرصو. پلڪ. گهڙيءَ جو سٺون حصو (٦٠ پل= هڪ گهڙي). ڪِنَ- ساعت. آن رکڻ لاءِ وڏي پَلِي. صاف تڏو جنهن تي شادي مُرادي ۾ پَت ڍڳ ڪري رکجي. تلاءِ. ننڍو واهه- ڪڙيو. ٻنيءَ کي پاڻي رسائڻ واري ڪَسِي- اڏ.

پُلِ: ث (ف) ڪنهن وهڪري مٿان اُڪرڻ لاءِ موري- پُڙ.

پَلالُ: ذ. سارين جا سُڪل ٽِيلا.

پَلانڈُ: ذ. ڪپڙي جي ڪِناري. پَلئُ- پاند. دامن- جهولي. ٻُڌي جي ذمي رهيل حساب (جنهن جو بدلو يا عيوض ونجي).

پَلاند وجهڻ: جهولي جهلڻ- سوال ڪرڻ. آزي ڪرڻ. منٽ ڪرڻ

پَلاڻُ: ذ (ف. پالان) چڙهيءَ وقت گڏهه يا اُٺ جي پٺيءَ تي رکيل ٽپڙ.

پَلائڻُ: م. سنجڻ (وهت ڪي). مسافريءَ تي وڃڻ جي تياري ڪرڻ.

پُلاءُ، پُلاءِ: ذ (ف) رڌل چانورن جو هڪ نمونو. مصالحا وجهي رڌل چانور. گوشت، مڇي، پلي وغيره سان گڏ رڌل چانور (پلاءُ گهڻن قسمن جو ٿئي).

پلاهَ پچائڻ: اجايا پهه پچائڻ. وڏيون رٿون رٽڻ. خيالي منصوبا ٺاهڻ.

پَلتارَ: ث. چوڪسي. مصيبت. پُڇا.

پَلتو: ذ. تلوار بازي.

Gul Hayat Institute

پَلِتي: ث. گوڏا پيڇي ويهڻ جو هڪ نمونو. جوتون پيڇي ويهڻ واري سِٽاءَ.

پَلِتائِڻُ: م. پاڻي يا ڪنهن ٻيءَ پاڻيٽ کي اوتڻ. ڳريل ڏاتوءَ کي سانچي ۾ وجهڻ.

پَلِنْجَڻُ: م. اُڇلڻ. هارجڻ (پاڻي). سانچي ۾ پوڻ (ڳريل ڏاتو).

پَلِنْجي پوڻ: اُڇلي پوڻ (پاڻي، ماڻهو).

پَلَنَ: ث (انگ) پيادي فوج جو دستو. فوج- لشڪر.

پَلَنُ: م. دلي يا ڪنهن ٻئي ٻريل ٽانءَ مان پاڻي اوتڻ.

پَلَتو: ذ. اُڇل. موٽ. ڦيرو. ڳائڻ ۾ سُرن جي خاص ادائگي (جنهن ۾ سُرن کي مختلف انداز سان هيٺ مٿي، ٻيٽو چوٿو ڪري ادا ڪجي)- سُرن جي اُڇل پٽل واري هنرمندي.

پَلتو کائڻ: اُڇل کائڻ- موٽ کائڻ.

پَلپَل: ظ. گهڙيءَ گهڙيءَ- هَر هر.

پَلجَڻُ: م. نِپجڻ- تاتجڻ.

پَلُرُ: ذ. برسات جو پاڻي (ءِ ان جو تلاءُ).

پَلِرو: ذ. ٻهر جي ٻجن جي ڦري.

پَلستَرُ: ذ (انگ) ليپو- راڳو. دوا جو ليپ (زخم تي ٻڌڻ لاءِ).

پُلصَراطُ: ث. مسلمانن جي عقيدي موجب دوزخ جي مٿان ٽهيل پُل (جنهن تان نيڪ ماڻهو اُڪري بهشت ۾ ويندا).

پَلَكُ، پَلكُ: ذ (ف) اک جي ڇَپَر وارا وار. ٽورڙو وقت. لحظو.

پَلكارَ: ث (ف. پرگار) جاميٽريءَ جو هڪ اوزار (ماپ ڪرڻ يا گول ڪيڻ لاءِ).

پَلنگُ: ذ. وڏي ڪٽ. ڇَپر ڪٽ. (ف) چِيتو.

پَلَنُ، پَلِنُ: م (سن. پَل) پري ڪرڻ- هٽائڻ- تارڻ. روڪڻ- جهلڻ. ڇڏڻ (عادت). پُوري ڪرڻ (ٻاڙ، عادت).

پَلو: ذ. سنڌو درياءَ جي هڪ مشهور مڇي. جنهن جو خاص نالو 'پلو' ءِ جنهن کي مڇي نه سڏبو.

پَلُونگڙو: ذ. ڪُتِيءَ جو ٻچو.

پَلويڙو: ذ. گهر جي ٻاهرين پت. وڏي پت- عالم پناه. دروازي جي آڏو ڏنل پِت (جيئن سامهون در مان گهر ۾ نظر نه پوي). ڪُڌ جي چؤڌاري آيل ننڍي پِت. پرهيز وارين سوارين لاءِ گاڏيءَ جي ٻاهران ٻڌل پڙدو.

پُلهاڻو: ذ. ٻارڙي کي پيار ڪڻ يا وندرائڻ جو گيت. ٻارڙن جي ساراه ءِ کين دعا جو گيت (ڪنهن خاص موقعي تي). ٻارن جي سائن سوڻن وقت زالن جا چيل ٻول.

پَلُهُ: ذ. چادر، پوتيءَ وغيره جو دامن. ڪپڙي جي ڪِنارَ. پلاند- جهولي- دامن. اُڀيل ٽانُ (ڪورڪو اصطلاح)، بدلو.

پَلهُ اَنڪائڻ: تعلق رکڻ. پاڻ اڙائڻ.

پَلهُ جَهلڻ: جهولي جهلڻ- دامن جهلڻ. فرياد ڪرڻ. دعا گهرڻ.

پَلهُ ڏيڻ: بدلو ڏيڻ. وهنوار ڏيڻ. لانئُن تي اچڻ وقت گهوٽ کي سندس پيڻ يا ماءُ جو پَلهُ ڏيڻ.

پَلِي: ث. اَنُ رکڻ لاءِ ڪُنديءَ وانگر مگر چوٽيدار اڌاوت. مٽرن جي وَلِ. چٽن ءِ مٽرن جا گوڙنج (سُڪائي ياڇي وانگر ڪم آڻجن).

پَليتُ: ذ (ف. پليد) ناپاڪ- نجس.

پَليتي پَليتائي: ث. ناپاڪائي- نجاست.

پَلِيتو: ذ (ف) ڪپهه يا ڪپڙي جي وَٽِ. ڏِيي جي وَٽِ. وٽيل ڪاغذ يا ڪپڙي جي ڏوري. دعا منتر وغيره لکيل ڪاغذ (جيڪو سَوَڻ لاءِ سازجي).

Gul Hayat Institute

پَليٹَڻُ: ذ. سُڪل انو جيڪو ماني پچائڻ وقت انّي جي چاڻي سان ملائجي- آٹڻُ.

پليٽ: ث (انگ) ٹالهي- رڪيبي. وڏي ٹالهي (چيني يا شيشي جي).

پليٽ فارم: ذ (انگ) اُوچائيءَ تي ٺهيل چَيُوٽرو (تقرير وغيره لاءِ). ريل گاڏيءَ ۾ چڙهڻ لاءِ اسٽيشن جو ٽلهو.

پليگ: ث (انگ) وچڙندڙ بيماري. وبا- طاعون.

پَمپُ: ذ (انگ) لوهي نَلُ. زمين مان پاڻي ڇڪي ڪڍڻ لاءِ هٿ سان هلائڻ جو نَلُ. (ٽيوب ۾) هوا پرڻ لاءِ پڇڪاريءَ جهڙو اوزار.

پَنِ: ث. گاهه جو هڪ قسم (بينل پاڻيءَ ۾ اُڀرّي، ٻوٽن مان ٽڏا ٽؤنريون پکا وغيره ٺهن. سنگن مان ٻُوراني ٺهي).

پِنُ: ذ. پَتو (وڻ ٻُوٽي وغيره جو). پنکڙي (گل جي). لڇ پت- اَمانُ.

پَنُ رکڻ: ڏيڪ ڏيڻ- پردو رکڻ.

پِنَ: ث. گدا- بِيڪَ- خيرات. (انگ) ٽاچني.

پِنَ مَنگَ: ث. گداگري.

پَنُ: ذ. پِنوڙو (گوهيل مٽيءَ جو). چاڻو (مکڻ جو).

پُنُ: ذ (سن) خير جو ڪم- پُڃ. دانُ.

پَنارو: ذ. پناه وارو هنڌ. اَمانُ واري جاءِ.

پَناري پوڻ: سامَ پوڻ. لڙهه لڳڻ.

پَناهَ: ث (ف) اَمانَ- آجهو. بچاءَ- حفاظت. آڏ- جَهلَ. پردو- ڏيڪُ.

پَناهَگِيرُ: ص. آجهو وٺندڙ. ڪٽان لڏي آيل ۽ پناه وٺندڙ.

پِنائِنُ: م. گدائي ڪرائڻ- بِيڪَ وٺائڻ. (ڦُري) فقير ڪرڻ. رُلائڻِ. دربدر ڪرڻ. سيڪت ڏيڻ.

پَنبڪَنُ: م. خوش ٿيڻ. خوشيءَ مان ٻانهُون اُڇلڻ. وڏائي ڪرڻ.

پَنبُنُ (ذ)، پِنبِڻِي (ث): چپر (اک جو)- پنجُهرُ. پَلڪُ.

پَنبو: ذ. ڪنهن به جنس جو سُنو آنُ. خالص ڪٽڪ. ڪپهه جو پَهو. ڪَڙو.

پَنٽُ: ذ (سن. پَٽُ) واٽ- رستو. هندن جو ڏرمي فرقو. ڏرمي مَتو.

پَنجَ: ذ. هڪ عدد (۵).

پنجَ اَرڪانَ: ذ. مسلمانن جا پنج مذهبي فرض (ڪلمو، نماز، روزو، زڪواة ۽ حج).

پَنجَ تَتَ: ذ. پنج عناصر (هوا، باهه، پاڻي، مِٽي ۽ آڪاس).

پَنج تُور: ذ. پنجن قسمن جي نشيدار شين جو مجموعو. نغارن يا نوبت جي وڄت.

پَنجَ سَنجِي: ث. گهوڙي کي سينگارڻ لاءِ سونَ يا چاندي جا پنج سنج (سينابند، جهابي سان طوق، ڳاني، مُڇي ۽ دُنبڇي).

پَنجَ ڪَٽِي: ث. پنجن قسمن جو اَنُ يا اناج جا ٽورا داڻا (جيڪي خيرات ۾ در در تان ملن).

پَنج ڪَلياڻُ: ذ. اهو گهوڙو جنهن جا چارئي سُنبَ ۽ مُنهن وارو ٽِڪو ايڏا هجن- سهڻو گهوڙو.

پنجابُ: ذ. پاڪستان جو هڪ صوبو.

پنجابِي: ث. پنجاب جي ٻولي. (ص) پنجاب جو رهاڪو.

پَنجو: ذ (ف) هَٿ پير جو آڱرين وارو حصو- چَنبو.

پَنجوڙُ: ذ. جهنگلي جانورن جي ڦاسائڻ لاءِ مُڇَ يا ڪاٻار جو جارُ.

پَنجوڙِي: ث. جانور جي پير کي ٻڌڻ لاءِ رسو يا چمڙي وَڌِي.

پَنجِيرِي: ث. ڏاڻن، انّي، گيهه، ڪنڊ ۽ مغزيات مان

ٿيل خوراڪ- پوڳهڙو.

پَنڇُ، پَينڇُ: ذ (سن) هندن جي پنڇات جو هڪ رڪن.

پَنڇاتَ، پَينڇاتِ: ث. پنجن ڄڻن جي جماعت (جا هندن جا نياء ڪري). پائيچاري.

پَنڇَرُ: ذ (انگ) ٽُنگ- سوراخ.

پَنڇَرِي: ث. ٻيلي ۾ چوپائي مال چَرڻ جو محصول.

پَندِ، پَندَ: ث (ف) نصيحت.

پِندارُ: ذ (ف) خيال- ويچار. سوچ. راءِ. هَٺُ- غرور. تَڪبُر.

پَندُ: ذ (سن. پنٿ) رستو- واٽَ- گس. مفاصلو. هلڻي- چال. (ظ) پيادو.

پَندُ پُڇڻ: پار پتو پڇڻ. ڳولا ڳولا ڪرڻ.

پَندُ ڪرڻ: وري وري اڇڻ وڃڻ (ڪم يا غرض لاءِ). گهٽو هلڻ.

پِندِ: ض. پاڻ- خود.

پِندُ: ذ. جسم- بُت.

پِندُ پَهَڻُ: ذ. پٿر ٽي ويل جسم (جيڪو هزارين سال پاڻي ۾ رهڻ ڪري ٽيندو آهي).

پَنڊَتُ: ذ (سن) وڊياوان. پڙهيل برهمڻ. جوتشي. ڏرمي قانون ڄاڻندڙ. عقلمند- ڏاهو.

پِندِ گَجُورَ: ث. جهنگلي کجور جو وڻ.

پِندو: ذ. جسم- بُت. کجيءَ جي ڏڙهن يا ڦيشَ مان ٿيل وڏو ڇپو (کجور ۽ تماڪ رکڻ لاءِ).

پِندِي: ث. ڪڪڙ جي ناڙي مان ٿيل ٽالهي (مانين رکڻ لاءِ)- ڊِبڪي.

پَنڙا: ذ. ڪَنن ۾ پائڻ جا گهرَ.

پِنڪِي: ث. جُهوتو (ننڍ جو). نشي جي حالت ۾ ننڍ جو خمار. اوجهرائي.

پِنڪيُون ڪائڻ: اوجهرائيون ڪائڻ. ڳٽتيون ڪائڻ.

پَنِڪو: ذ. وِنجڻو- پکو.

پِنگَ: ث. ڇِڀي ربَ.

پَنگَتَ: ث (سن) عام ماڻهو. جماعت- سماج.

پَنگِرجَڻُ: م. پَسرجڻ- ڪاوڙجڻ (حسد مان).

پِنگِلو: ص. منڊو. معذور. ڏاڍي پاسي واري هڪ ٽنگ ۽ ٻانهن کان معذور ماڻهو.

پِنگهوڙو: ذ. پينگهو.

پِنَڻُ: م. بيڪ وڻڻ- گدائي ڪرڻ. منگڻ- گهرڻ (خيرات، دعا، سوال). هٿ ٽنگڻ. در در سوال ڪرڻ.

پِنڻو: ص. پِينُو فقير. منگتو. سوالي. (ث. پِنڻِي).

پَنو: ذ. ڪاغذ. ورق. تَهُ (زمين جو) زمين جو ڪاتو. ويڪر- برُ (ڪپڙي جو). سائي رنگ جو هيرو- زمرد.

پُنو: نعل. پُڳو. پورو ٽيو. پهتو- رسيو. (ث. پُني).

پِنوڙو: ذ. مِٽي، آٽي وغيره جو چاٽو. وڏو پِتَرُ. ڳنڍيو (آلي مٽيءَ جو).

پِنهان: ص (ف) لڪل- ڳجهو- مخفي.

پَنهَنجو: ض. منهنجو- اسان جو. عزيز- مائٽ. ذاتي- شخصي (ث. پنهنجي).

پَنهجاتِ، پَنهنجائِتِ، پَنهنجائِي: ث. مائٽي- عزازت. پائيچاري- برادري.

پَنهنجو پَرايو: ذ. دوست توڙي دشمن. مائٽ توڙي ڌاريو.

پَنهَوارُ، پَنوَهارُ: ذ. جنهن وٽ ٻڪرين جو ڏڻ هجي. ٻڪريون چارينڊڙ. ٻڪرار.

پُنهُون: ذ. مشهور عشقيه قصي "سسئي- پُنهُون" جو ڪردار. (ص) پيارو- محبوب.

پَنِي: ث. ٻُوٽي جا پهريان گوڏنچ. قلعي جو ورق (عموما سگريٽ جي پاڪيٽ ۾ هوندو آهي). خاص قسم جو

Gul Hayat Institute

روغني پنو.

پِني: ث. گوڏي ۽ مُريي جي وچ واري گوشت جي مُشڪ. تارُونءَ تي چاڙهيل چَپڙي. لُپِري. اک جي چپر جو اندريون پاسو.

پَنيرُ: ذ. هڪ پساركو وكر. كِيرُ يا پِسُ مان ٺهيل هڪ كاڏو. سُكل ڏوڻرو.

پِنْ، پُنْ: ظ. بہ- ۽. پر- ليكن. ايان- وڌيڪ.

پُڻائڻُ: م. پِڇائڻ (كپهه). عيب ڳڻائڻ. خوار كرڻ.

پِڻكَڻُ: م. ٽورو روئڻ (ٻار). رسامي وارو روئڻ.

پَڻهاري: ث. كوهه يا واهه تان پاڻي پري ايندڙ عورت.

پَڻي: ث. مِٽي- خاك. ڏوڙ.

پُڻيئي: ث. پهريون پيٽ- پهرئين پيٽ جو ڄاول ٻارُ. "جيئي مِينهن پُڻيئي پُتَ پاڳين ملن".

پَڻيو: ذ. هِركُ (كپڙو).

پَوَتِ: ث. گهورَ (شاديءَ ۾ مڱڻهار يا حجام كي مليل). ناهڙ- سلوك.

پوتُ: ذ. ننڍي پوتِي. پوتڙو- ٽُوالُ.

پوتاميلُ: ذ. واپار ۾ جمع واصل جو سالياڻو تفصيل.

پَوتَرُ: ص (سن) پاك. صاف- بي داغ.

پوتڙو، پوتاڙو: ذ. ننڍڙي ٻار جي هيٺان ركڻ لاءِ كپڙو. گودڙ جو كپڙو. ٽُوالُ.

پوتِي: ث (ع. فُوطه). رَٿو- گندي. اوديٽي.

پوتِي پائڻ: بي همت ٿيڻ. بيكار گهر ۾ ويهڻ.

پوتِي وجهڻ: مڱڻي يا پڌري جي رسم ۾ ڪنوار كي پوتي ڏيكائڻ.

پوتِي: ث. كتاب. هندن جو ڌرمي كتاب. ٽِپٽو.

پوتاسُ: ذ (انگ) بارود ناهڻ ۾ كم ايندڙ مادو.

پوتڙِي: ث. كپڙي جي ڳوٽري (كتابن وجهڻ لاءِ). ننڍڙي هڙ- ڳندڙي.

پوتو: ذ. پُٽ جو پُٽ. (ث. پوتي).

پُوتو (پوترو): ذ. پَنُ. ٻوٽي جا گوڏچ.

پوٽِيسُ: ذ. رڌل اٽي يا دوائن جو ليپُ (جيكو ڦٽ ڦڙڻي يا سُور واري هنڌ تي ٻڌجي).

پوڻو: ذ. سنئون سڌو ميدان. غيرآباد زمين.

پوڻو كرڻ: ميدان كرڻ. ويران كرڻ. كُٽائي ڇڏڻ.

پوڻي: ص. بار ڏوئيندڙ (وهت)- لاڏُو (اٺ). سَهِي وڃڻ لاءِ هيرايل.

پوڻي كرڻ: وَهُو كرڻ (جانور). مطيع يا فرمانبردار كرڻ (ماڻهو).

پُوپان: ث. نخريلڻ عورت.

پوپَتُ: ذ. كنيڙن وارو عام اُڏامندڙ جيت (رنگارنگي تمام سُهڻو). پرت جو هڪ قسم.

پوپٽي: ث. پُتلِي- گڏي.

پوپَٽيون پڙهائڻ: مشكل آزمائش ۾ هٽ وجهڻ. ڏكيو كم سرانجام كرڻ. سختيون ڏيئي عاجز كرڻ.

پوپري: ث. پُتلِي- گڏي (پتلين جي تماشي واري). اڳڙين يا اٽي مان ٺهيل بوتو (دوهه كرڻ لاءِ). هڪ قسم جي مڇي.

پوپو: ذ. كاغذ جي ويڙهيل وَٽِ. كاني جو ڳچ نكتل ٽكر. نِم جا رڌل پَن (سوڄ واري هنڌ تي ٻڌڻ لاءِ). ڪُچل پَنگ (جا تمام گهٽو نشو كري).

پُوچ: ظ. جام- گهٽو- جهجهو. تمام گهٽو.

پُوجا: ث (سن) پرستش (هندن ۾). مڃتا. بندگي.

پُوجا پاٺ: ث. ڌرمي پرستش جي رسم.

پُوجا ڏيڻ: سيكت ڏيڻ.

پُوجاري: ص. پوجا كندڙ. معتقد. مڃتا وارو.

Gul Hayat Institute

پُوجَنُ، پُوجِنُ: م. پوڄا ڪرڻ. ڏرمي ويساه موجب. مڃڻ.

پوجاڙي، پوياڙي: ث. وچينءَ جي مهل- نماشام. سج لهڻ کان اڳ وارو وقت.

پوڇ: ذ. نسل. اولاد. ٽهي- پيڙهي.

پُوڇَ: ث. موتين پُوئڻ يا مَڙهت جو ڪم.

پوڇو: ذ. پوڇي. راڳو- ليپو. فرش صاف ڪرڻ جو ڪپڙو.

پُوڇو: ص. جڏو- خراب. ڏنگو. ڪوجهو (ڪم).

پوڇي: ث. چُن جو استر- سفيدي.

پوڇانڊو: ذ. پُڇڙي. ٽر ۾ يٽ جو پڇاڙيءَ وارو حصو. پُڇَ واري لاند.

پوڇڙُ: ذ. پڇ وارو حصو. پڇاڙي. ڇيڙو.

پورُ: ذ. خال. وڏو سوراخ (ڪاٺ ۾). ڪائيءَ تي اُڪريل ڇِتَ (جنهن سان ڪپڙو ڇُرجي)- ڇُرَ جو ٽپو. آڱر جي ٻن سنڌن جي وچ وارو حصو. ڪمند يا بانس جي ٻن سنڌن جي وچ وارو حصو. ڳُري.

پُورُ: ذ. (سن) خيال- ويچار. پَهُ- ارادو. اُڏمو. جهوري- ڳٽتي. لهر- موج (منَ جِي). زور (جوانيءَ جو). آرُ (وهڪري جو). چاڙهه (پاڻيءَ جو). ٻيڙيءَ جو هڪ گهمرو (اوراڙ يا پراڙ وڃڻ جو). پِت تي سِرُنِ يا گاري جو هڪ دور. پراءُ جو پَنجهُو. ٻياني ۾ هڪ ئي واري ۾ آيل ڏنگهر. لوڙهي تي ڏنگهرن جو هڪڙو دور. سِگ (مينهن جو). شهر. ڳوٺ. وَسُئُن- پُر (مثلا شڪارپور، دولت پور). (ف) پُٽ- ٻيٽو. (ص) پريل- تار- ٽُپ.

پُورالو: ص. پُورن وارو- موجي. سودائي. (ث. پورالي).

پورانَ: ث. تن سالن جي اُن. جُهور پوڙهي عورت.

پُورائو: ذ. ڪوٽ يا ڪَمِي جي پورت. تڪميل. سرانجامي.

پُورائي: ث. پورائو.

پُورَبُ: ذ (سن. پُورو) اوپر- اُپرندو- مشرق. اُپرندي جي هوا (جيڪا چؤماسي ۾ لڳي). شاه جي رسالي جي هڪ سُر جو نالو.

پُورَتَ: ث. پورائو.

پُورِ پَٽِ: ث. پورڻ ۽ پٽڻ (اکيون). اکيون ڇنيڻ.

پُورِجَنُ: م. بند ٽيڻ. ڍڪجڻ (ڪڍ ۾). دفن ٽيڻ.

پُورَنماسِي: ث (سن) پورو چند- چوڏهينءَ جو چند. چوڏهين جي رات.

پُورَنُ، پُورِنُ: م. ڪڍ ۾ وجهي متان متي ورائڻ. لٽڻ (زمين ۾). دفن ڪرڻ. بند ڪرڻ (در). ڍڪڻ (مال). قيد ڪرڻ. ٻُوٽڻ (اکيون). هلڻ- پنڌ پوڻ. هاڪارڻ (ٻيڙي).

پورو: ص. اندران خالي. (ضد. نَهرو).

پُورو: ص. سڄو- ثابت. سالم- مڪمل. سارو- سڀ. درست- ٺيڪ. ٺهيل- ڪُپ. ضرورت آهر. سُهائيندو- موافق. مناسب- جوڳو. رُڌل (ڪم ۾). ختم. چٽ- ناس. (ث. پُوري).

پورو پُنو: ص. مناسب. گهرج آهر. معتدل.

پورو ڪرڻ: مڪمل ڪرڻ. ختم ڪرڻ. ماري ڇڏڻ.

پُوريون ڪرڻ: سڀ طرح ڪوششون ڪرڻ. سڀ حيلا هلائڻ.

پورِهيَتُ: ص. پورهيو ڪندڙ- ڪاسبي. محنت مزوري ڪندڙ.

پورهيو: ذ. محنت مزوري. ڪسب. ڪشالو.

پورهيو ڪارهيو: ذ. ڪم ڪار. ڏنڊو ڏاڙي.

Gul Hayat Institute

محنت مزوري.

پُوري: ث. گيهه يا تيل ۾ تريل ميدي جو ڦُلڪو.

پُوريا: ث. هڪ راڳڻي جو نالو.

پوڙهپَڻُ: ذ. وڏي عمر- پيري.

پوڙهو: ص. وڏيءَ عمر جو پيرسن- بُڍو. (ث. پوڙهي).

پوڙهو پَڪو: ذ. وڏيءَ عمر جو ۽ جَهاندیدو. (پوڙهي پَڪي).

پَوڙي: ث. ڏاڪو. ڏاڪڻ جو هڪ ڏاڪو.

پُوڙُ: ذ (ف) بُوٽ- وات (گهوڙي جو).

پُوڙ بند ڪرڻ: سرڪش گهوڙي جو بُوٽ رسي سان ٻڌڻ.

پُوڙي: ث (ف) لغام سان گڏ نوڙي يا ودي جيڪا گهوڙي جي وات ۾تان اچي.

پُوڙيون هڻڻ: هڪارون ڪرڻ. ٻڌاڪون هڻڻ. خرمستي ڪرڻ.

پوزيشَنِ: ث (انگ) حيثيت. درجو. حالت.

پوست: ث (ف) چمڙي- ڪَلَ.

پوستيءَ: ث (ف) ڪَل مان ٺهيل ڪوٽ.

پوسٽ: ث (انگ) خط- چٺي. عهدو.

پوسٽَرُ: ذ (انگ) وڏي ڪاغذ تي ڇپيل اشتهار.

پوسِرَڻُ: م. ساڙو ٿيڻ (زخم يا ڦٽ ۾). خارش ٿيڻ (ڦٽ ۾). جلڻ- ڪاوڙ (اندر ۾). حسد ڪرڻ- خار ڪائڻ. بغض ۾ سڙڻ.

پوسَلِ: ث. آلي زمين (پاڻي، گهم يا سِمَ جي ڪري). پُسيل زمين. آلاڻ- نمي.

پوشُ: ذ (ف) پهرڻ جو ڪپڙو- لباس. ڏَڪ- غلاف. (ص) ڍڪيندڙ- پائيندڙ (چمڙاپوش، سفيدپوش وغيره).

پوشاڪَ: ث (ف) پائڻ جا ڪپڙا- لباس. وڳو.

پوش پوش: ندا. پاسي پاسي! پري پري! ڇتاءُ جو آواز (ته پري ٽيو).

پوشيدَگي: ث (ف) لِڪَ. ڍڪيل هڻڻ جي حالت. صفائي سُٿڻائي (ڪپڙي لٽي ۾).

پوشِيدَهَ: ص (ف) لڪل- ڳجهو- مخفي. ڍڪيل. نفيس- نازڪ (عادتن ۽ ڪپڙي لٽي ۾).

پوکَ: ث. ٻج وجهڻ (ٻَنيءَ ۾). ٻَني- فصل. ڪيتي.

پوکَ پوکڻُ: نيڪيءَ جو ڪم ڪرڻ. ڪنهن سان ڀلائيءَ جو قدم کڻڻ. نيڪ يا بد عمل ڪرڻ.

پوکَڻُ، پوکِڻُ: م. ٻج وجهڻ- ٻج ڇڏڻ. ڪنهن به فصل، وَلِ، ٻُوٽي، وڻ جو ٻج زمين ۾ وجهڻ. پوک ڪرڻ- فصل وجهڻ- ٻَني ڪرڻ.

پوکِي: ث. پوک- فصل.

پوکِي راهِي: ث. پوک ۽ ان جي حفاظت لاءِ چوڌاري آيل واڙ. ٻني ٻارو. هلندي پچندي- اثر رسوخ.

پولُ: ذ. ڪنهن به شيءِ جو پويون حصو- پولهُ. ڏُونگو. (انگ) ٽنيو.

پول پڌرا ڪرڻ: راز ظاهر ڪرڻ- عيب کولڻ.

پولارُ: ذ. پورُ- خال. زمين ۽ آسمان جو درمياني حصو- خلا.

پولڙو: ذ. اُٽ، گڏه وغيره جو ليڏوٽو.

پولڙي: ث. رڍ ٻڪري جي ٽولڙي.

پُوليسَ: ث (انگ) امن امان رکندڙ سرڪاري عملو- سِپاهَ.

پُوليس وارو: ذ. سپاهي.

پَوَنِ: (ث (سن) هوا- واءُ.

پَوَنِ چَڪِي: ث. هوا جي زور تي هلندڙ جانڊه.

پُونجِي: ث. اصل رقم- مُوڙِي. ناڻو- سَرمايو.

پَوَنچي: ث. هڪ گهه (ٻانهن ۾ پڻ لاءِ چانديءَ يا سونَ جي پَٽي). ڪُتي جو روايتي نالو.

پُونگَ: ث. سَنها ٻچا (جيتن، جانورن جا).

پُونگڑو: ذ. ڪُتي يا ٻلي جو ٻچو.

پُونڙ، پُونو: ذ. چوڏهينءَ جو چند.

پُوڻ: ث. ڦٽ ڦڙي جو ڳاڙو.

پُونڙو: ذ. پاڻي جو جيت.

پونيَرُ: ذ. اولاد. نسل- پيڙهي.

پَوَنُ: م. گهڙڻ- داخل ٿيڻ- اندر وڃڻ. ليڻ. ڏهڻ- ڪرڻ (مٽان). اچڻ- نازل ٿيڻ.

پَوُڻو: ذ. مُنو. اٺپورو.

پَوُڻو پوڻ: ڪمزور ٿيڻ- هيٺو ٿيڻ. بيماريءَ ۾).

پُوڻي: ث. ڪپهه جو ٻُڙو (جنهن مان سُٽ ڪتجي).

پوهُ: ذ. سنبت سال جو هڪ مهينو.

پوهِنُ: م. چُلهه جي تَرَ واري ڪوسي ڪرِ يا چارَ ۾ پچائڻ (بصر، انبڑي، واڱڻ، پٽاڻو وغيره).

پوءِ: ظ. بعد- پڄاڻا. بعد ۾. ٿورو دير سان. پويان. پڇاڙيءَ جو. آخرڪار- نيٺ.

پوءِ ڏاڻو، پوءِ ڏايو: ص. اهو ماڻهو جيڪو ابي ڏاڏي غريب هجي پر پاڻ اوچتو شاهوڪار ٿي وڃي (اهڙو ماڻهو طبيعت ۾ هلڪڙو، بدمزاج، مِهٽي خور ۽ بي مروت ٿئي).

پوڙلگُ: ص. پيروي ڪندڙ- مقلد.

پوڙواري: ث. سنيال ۽ يادگيري. سارسنيال- پرڳهور.

پُوڙُنُ: م. سوراخدار شيءِ ۾ ڏاڳو وجهڻ. وِندڻ مٽين مٽڪن ڪي ڏاڳي ۾ ڳنڍڻ- ڳٽڻ، ڪاغذن ڪي سلسلي ۾ رکڻ لاءِ سوراخ ڪري ڏاڳو وجهڻ.

پُوڙو: ذ. ڪاڄ ۾ آيل ڄاڃين کان مليل رقم- پَهتُ.

پويان: ظ. پڻيان. پُٺ ۾. بعد- کان پوءِ. پٺ تي- پڇاڙيءَ ۾. پوئلگ. ڳولائو- گهورو.

پويان پوڻ: پٺ وڻڻ- تعاقب ڪرڻ. پيچو ڪرڻ. پڻيان لڳڻ.

پويون: ظ. پڇاڙيءَ وارو- آخري. پڻيون. گذريل (وقت).

پويون پَهرُ: ذ. رات جو پڇاڙيءَ وارو وقت- سحر- اَسُر. عمر جو آخري وقت.

پَهرُ: ذ. پَهو. پُور- خيال- ارادو. صلاح- رِٽ.

پَهَ پچائڻ: خيالي رٿون رٽڻ. منصوبا ناهڻ.

پَهاجَ، پَهاجَ: ث. بي عورت. مرس جي هڪ زال هوندي بي زال.

پَهاڙُ: ذ. جبل- ڪوهه- ڏونگر.

پَهاڙِي: ص. جبل جو- جبلي- جابلو. ڪوهستاني. (ث) هڪ راڳڻي.

پَهاڪو: ذ. ڪنهن خاص واقعي جو ٿورن لفظن ۾ اشارو (مثلا "جڏهن ڪڏهن سنڌڙي توکي" قندارن جوکو).

پُهائِي: ث. پيڙهي- نسل.

پَهَتُ: ذ. پُور- خيال. طريقو- دستور. مرٽي پرٽي ۾ مالي مدد طور ڏنل رقم.

پُهُتلَ: ص. خدا رسيدو بزرگ. ولي الله.

پَهچَ: ث. رسائي- پهنڊي- پُڄت. وس- طاقت. اختيار- دخل.

پَهچائڻ: م. رسائڻ. موڪلڻ. اماڻڻ.

پَهچَنُ: م. رَسڻ- پُڄڻ. سهڙڻ (منزل تي). اچڻ (نڪاڻي تي). حاصل ٿيڻ.

پَهَرَ: ث. ماڻهو- شخص. پيهي (ٽر ۾ اونهاري ۾ رات جو سمهڻ يا ڪچهري ڪرڻ لاءِ). لوڙهو- واڙ.

پَهَرُ: ذ. ٽن ڪلاڪن عرصو (رات ڏينهن ۾ اٺ پهر

ٽين).

پَهراڻُ: ذ (ف. پيراهن) ڪُليل هانهُنِ ۽ ويڪري دڳهي دامن وارو ڪڙتو.

پَهرائِڻُ: م. پارائڻ- ڏيکائڻ (وڳو، ڪپڙا). مال کي چرڻ لاءِ روانو ڪرڻ.

پَهرَڻُ: م. اوڍڻ- ڏيڻ (ڪپڙا، لباس). پائڻ (زيور). مال جو جهنگ ۾ چرڻ لاءِ وڃڻ.

پَهرو: ذ. حفاظت- سنيال- نگراني- چَونڪِي.

پهرو وِهارَڻُ: حفاظت لاءِ ماڻهو يا سپاهي مقرر ڪرڻ- چؤنڪي ڏيارڻ.

پَهريدارُ: ص. محافظ- رکوال- چؤنڪيدار.

پَهرُو: ذ. حلال جانور (ٻکر، ڏنبو، ڍڳو وغيره. جيڪو ڪهڻ لاءِ ٻيهارجي).

پَهَرِيات: ث. پهرئين پيٽ واري (ڳئون، مينهن وغيره). پهريون پيرو. وياڻل.

پَهرِيائِين، پَهرِين: ظ. شروع ۾- منڊ ۾.

پَهرِيون: ظ. اوائلي. ابتدائي- شروعاتي. اڳيون. مُنڊِ وارو.

پَهسُ: ظ. اوچتو- أمالڪ.

پَهلُو: ذ (ف) هانهَن- بازُو. پاسو (جسم جو ڪَچ وارو). طرف- ڏِسِ. ڏِي- سَهارو.

پَهلُودار: ص. گهڻ پاسائون (مثلا: پنج پهلو. اٺ پهلو وغيره). گهڙيل پاسن وارو (ننگ يا ٻُڙو). حمايتي- طرفدار.

پَهلِوانُ: ص (ف) بهادر- سورهيه. ملهه وڙهندڙ.

پهلوانِي: ث. بهادري- سورهيائي.

پَهنائِي: ث (ف) ويڪر. بَرُ. ڪشادگي- پکيڙ.

پَهَهُ: م. پَهُ ڪرڻ. رِتَ رڙڻ. (ذ) جبل جو پٽر.

پَهِڑِي: ث. ننڍڙو پَهُ- پٽر.

پَهو: ذ. ڪپهه جو ٻُڙو. دوا يا عطر مان ٻُڏل ڪپهه جو ٻُڙو. ڪپهه يا ڪپڙي جو تَهُ (قَتُ قُرڙي تي رکڻ لاءِ). اُتيل اک تي رکڻ لاءِ دوا ۾ ٻُڏل ڪپڙو. جهنگ يا ٻيلي جو پيچرو- چارو. ڪپ وارو گس. ڪوڏر ۽ ڪهاڙي جو پٽ وارو گول چلو (جنهن ۾ ڳن پوي).

پَها ڏيڻ: دوا ڪرڻ. حيلا ڪرڻ.

پَهُون: ث. رديون ڪريون.

پَهِي: ص. واٽ وٽي هلندڙ- پانڌي. قاصد.

پَهِيَڙو: ص. پَهِي.

پُٹا، پُٹان: ظ. پنيان. ڪان پوءِ.

پَٹِتَل، پَٹِنتَلَ: ث. واهه جا ڪَپر (جن تان پاڻي لهي ويو هجي).

پَٹِجَڻُ: م. پوڻ- داخل ٿيڻ. سمائجڻ. ڪِرڻ- ڍهڻ.

پَٹِجي رهڻ: ليٽي پوڻ. بيمار ٿيڻ.

پِٽَرو: ذ. هيبو- پيلو- زرد رنگ.

پَٹسينجَرُ: ذ (انگ) ريل گاڏي وغيره تي سوار ٿيندڙ ماڻهو.

پَٹِنڈُ: ذ. ٽلهي رسي جو ڏاوڻ.

پَٹُون، پَڙُن: ذ. ڇڪي جو هڪ داڻي وارو پاسو. نشان (پيرن جو). پيرُ.

پَٹُون هارهن: ذ. ڌاري جي راند ۾ جيت جو داءُ. ڪاميابي. فتح- سوپ.

پَٹُون ڪٹڻ: پير ڪٽڻ. اهڃاڻ تي ڳولا ڪرڻ.

پَٹُون سَتِ: ظ. ايندي شرط. يڪدم.

پَٹُوڻِ، پَڙُڻِ: ث. گهٽتائي- ڪمي. اونهي ڪڍ.

پَٹُوڻو، پَڙُڻو: ص. مُنو. گهٽ. هيٺو- ڏهرو.

پَٹُوڻو پوڻ: ضعيف ٿيڻ. بيماري ۾ ڏهرو ٿيڻ.

پُٹِي: ث. غسلخانو. ڪاکوس.

پَٹُ، پَٹِ: ذ (هندي. پِيَا) محبوب- پيارو.

Gul Hayat Institute

پيادَلُ: ص. پيادو.

پيادو: ص (ف. پياده) پيرين پنڌ. شطرنج جو هڪ مُهرو.

پيارُ: ذ. محبت- قرب- پريم. حُب. عشق.

پيارَڻُ: م. ڏيڻ (پاڻي، شربت، دوا وغيره). زمين کي پاڻي ڏيڻ. ادا ڪرڻ (رقم). ڇڪائڻ (ٻيڙي، چلمَ).

پيارو: ص. پيار وارو- جنهن سان پيار هجي. محبوب- معشوق. دوست. دل گهريو. (ث. پياري).

پيازُ: ذ (ف) بصر.

پيازِي: ذ. هلڪو گلابي رنگ (جيڪو بصر جي ڪل جهڙو ڳاڙهيڙو ٿئي).

پياسَ: ث (سن) أچ- تونس. أڪير- سِكَ. محبت- قرب.

پياسو، پياسِي: ص. أچايل. سِكايل. خواهشمند. (ث. پياسي).

پياڪُ: ص. پيئندڙ. نشو وغيره پيئڻ جو هيراڪُ- ڀانڊائي.

پيالو: ذ (ف. پياله) هڪ قسم جو ٽانءُ (پاڻي وغيره پيئڻ لاءِ). وَٽو. جام. ٿولهو.

پيالو پيئڻ: وفات ڪرڻ (بزرگ ولي الله لاءِ چئبو).

پيالِي: ث. ننڍو پيالو. وٽي.

پَيامُ: ذ (ف) نياپو- پيغام- سنيهو.

پَيامبَرُ: ص. نياپو رسائيندڙ- پيغامبر.

پَيامِي: ص. نياپو ڪٽي ويندڙ.

پيتامبَرُ: ذ (سن) ڪپڙي جو هڪ قسم (سونهري يا پيلو ريشمي ڪپڙو). سورج ونسي مت وارا هندو فقير (جيڪي پيلي رنگ جي ساڙهي اوڍين).

پيتِي: ث. ڪاٺ جي صندوق. ڳُجهه.

پيتُ: ذ. شڪم. معدو. حمل. جَمُ- وياءُ. ڳُجهه.

درياءُ وغيره جو ويڪر وارو حصو.

پيتَ پَرائِي: ث. بي پرواهي- لاغرضي. وڏائي.

پيتُ پرجڻ: ڍوڻ ٿيڻ. مَن وڌڻ. ڍَوُ ۽ مستي ٿيڻ.

پيت پريل: ص. ڍاول. سائو آسودو. شاهوڪار. بي فڪر. مغرور.

پيت ٺرڻ: ڪنهن ٽڏي اثر واري شيءِ کائڻ پيئڻ سان پيٽ جي گرمي لهڻ. ويرَ وڻڻ سان اندر جي باهه لهڻ.

پيت پالڻ: ڏکيو سکيو گذران ڪرڻ.

پيتَ سان: ظ. حامله- ڳورهاري.

پيت وارِي: حامله- پيٽ سان.

پيٽُو، پيٽِي: ص. وڏي پيٽ وارو. گهٽو ڪائيندڙ.

پيت مُٺو: ص. پيٽي- گهٽ کائو.

پيٽارَڻُ: م. هضم ڪرڻ (کاڌو). سَهڻ (صدمو، جٽ ڏڻ). عادي ٿيڻ.

پيٽارو: ذ. مڇي پلي جو پيٽ وارو حصو.

پيٽَڻُ، پيٽِڻُ: م. اوتڻ- هارڻ. أٽلائڻ (ٽانءُ)- اونڌو ڪرڻ.

پيٽو: ذ. پيٽ وارو حصو. ڪپڙي يا ڪٽ جي اٿاوت ۽ ويڪر وارو حصو.

پيٽِي: ث. چيلهه ۽ ٻڌڻ لاءِ چمڙي يا ڪپڙي جي پَٽِي- ڪمربند. بلبل جي چيلهه ۽ ٻڌل ڊورو.

پيٽرولُ: ذ (انگ) هڪ قسم جو معدني تيل.

پيڇِ: ث. بَها- اڳهه.

پيڻو: ذ. ڪَدوءَ جي قسم جو هڪ پِتو (ياجيءَ طور ڪم اچي).

پيڻِي: ث. مانهَ يا مڱڻ جو اٽو (أبٽڻ طور ڪم اچي).

پيپُ: ذ. لوهه يا ڪاٺ مان ٺهيل وڏو گول ڊبو (تيل يا شراب رکڻ لاءِ).

پيپَرُ: ذ (انگ) ڪاغذ- پنو. امتحان جو سوالنامو.

Gul Hayat Institute

پيچَ: ث. ربَ. پيچَ. تمام پٽڙو پَتُ.

پيچي: ث. چانورن جي پيچَ. ربَ. ٺهڪايل چانورن جو پاڻي (ڪپڙن کي ڪلف ڏيڻ لاءِ).

پيچُ: ذ (ف) وراکو- وکڙ- وَتُ. وَرُ- ٽيرو. مروڙو (پيٽ جو)- گهمرو. فريب. لغڙن جو داءُ.

پيچ تاب: ذ. وٽ ست. لوچ پوچ.

پيچدارُ: ص. وروکڙ وارو. مُنجهيل.

پيچ پائڻ: وکڙ وجهڻ. محبت ۾ گرفتار ڪرڻ.

پيچ وخم: ذ. وروکڙ- ڏنگ وِنگ.

پِيچَ: ث. پوک کي پاڻي پيارڻ. پوک کي پاڻي ملڻ جو ذريعو (واهه، شاخ). ٻنيءَ کي پاڻيءَ جي رسد.

پيچِرو: ذ. ماڻهن ۽ جانورن جي هلڻ سان پيرن جي نشانن مان ٺهيل سنهي وات- چارو.

پيچِش: ث (ف) مروڙ سان ڪاکوس اچڻ جي بيماري.

پِيچَڻُ: م. پيٽجڻ (پاڻي، شربت وغيره). پاڻي ملڻ (پوک کي). ادا ٽيڻ (رقم).

پيچِيدَگِي: ث (ف) وروکڙ- ڏنگ ٽير. مونجهارو. مشڪلات.

پيچِيدَهَ: ص (ف) وروکڙ وارو. ويڑهيل. منجهيل.

پيچو: ذ. پٺيون پاسو. پٺ. پويون حصو. تعاقب.

پيچو ڪرڻ: پٺ وٺڻ- تعاقب ڪرڻ.

پَيدا: ظ (ف) ظاهر. جڙيل. خلقيل. مُيَسر- دستياب. موجود. لڏل. (ث) ڪمائي. اُپت. فائدو.

پيدا ڪرڻ: وجود ۾ آڻڻ- خلق ڪرڻ. ظاهر ڪرڻ. حاصل ڪرڻ. اُپائڻ.

پيداوارِ: ث. پوک- فصل. (واپار يا فصل جي) ڪمائي. اُپت- آمدني.

پَيدا گِيرُ: ص. ناجائز طريقي سان پئسا ڪمائيندڙ. هٿڙي باز. ڳنڍي چورُ.

پَيدائش، پَيدايش: ث (ف) خلقت، اُپائڻ. حاصلات. آمدني- اُپت. ڪمائي- فائدو.

پَيدائشي: ص. اصلي. قدرتي. فطري.

پَيدَلُ: ص. پنڌ هلندڙ- پيادو.

پيڊِي: ث. لکپڙهه جي سامان رکڻ لاءِ ڪاٺ جي ننڍڙي پيٽي (عموما دڪاندارن ۽ منشين لاءِ).

پيرُ: ذ. پَگُ- قدم. پيرو.

پيرُ اُکڙڻ: بي دخل ٽيڻ. شڪست کائڻ. بنياد پٽجڻ. پاڇ کائڻ.

پيرَ پَرڻ: اچڻ جي تڪليف وٺڻ. تشريف فرما ٽيڻ. مهرباني وارو قدم کڻڻ. شادي غمي ۾ شريڪ ٽيڻ.

پيرُ پائڻ: لنگهي اچڻ- داخل ٽيڻ (گهر، اوطاق ۾). حددخلي ڪرڻ.

پيرُ پَنڌُ: ذ. مرڻي پرڻي اڇ وڇ جو رستو.

پيرُ ڏيڻ: عورتن جو پٽر تي اچي عذرخواهي ڏيڻ.

پيرُ ڊِگهيرڻ: وٽ کان ٻاهر هلڻ. آمدني کان وڌيڪ خرچ ڪرڻ.

پيرُ ڪِڏائڻ: ذميداري قبول ڪرڻ کان انڪار ڪرڻ. اڌوري ڪم کان پوءِ جواب ڏيڻ.

پيرَ ڪِڏڻ: ڏڪ ڪِڏڻ. ڪا اوچتي ڳالهه ٻڌائي حواس گم ڪرڻ.

پيرَ ڪَڙِي: ث. قيديءَ کي پيرن ۾ ٻڌل زنجير سان ڪڙي.

پير کٽڻ: پيرن جي نشانن تي هلڻ- پيرو کٽڻ. برادريءَ جو سڏ پرڻ. هلت هلڻ. وڪ کٽڻ. تعلق وڌائڻ.

پيرين پيادو: ظ. بنا سواريءَ جي پنڌ- پيادو.

پِيرُ: ذ (ف) پوڙهو- ٻُڍو. بزرگ. مرشد.

Gul Hayat Institute

پيرانَہ سالِي: ث. پيري- پوڙهپڻ.
پيرَن جي مهل: ث. فجر- پريات.
پيرايِيتَ: ث. پيرن جي سجاڻپ (شڪي ماڻهو جي پيرن جي ڏوهيءَ جي پيرن سان پيٽ).
پيرائُو: ص. پيرَ سجاڻيندڙ (ماڻهو ۽ مال جو) پيرِي.
پَيراسته: ص (ف) سينگاريل- مُزيَن.
پيراندِي: ث. ڪٽ جو پيرن وارو پاسو. (ضد. سيراندي).
پيرائِتو: ص. ٿُنهن کان چوٽيءَ تائين. سربستو- تفصيلي.
پَيرايَہ: ذ (ف) سينگار- زيبائش. طريقو- ڍنگ.
پيرِڙيو: ص. اهو ٻار جنهن جا جمڻ وقت پهريائين پير ظاهر ٿين.
پيرِ- مُغان: ذ (ف) آتش پرستن جو پيشوا. شراب خاني جو مالڪ.
پيرو: ذ. پيرن جا نشان (ماڻهو يا چوپائي جا). ڪاهجي ويل جانور جو پير ڪُر.
پيرو ڪٽڻ: پُٽ وٽڻ. ڳولا ڪرڻ.
پَيرُو، پيروڪار: ذ (ف) پيروي ڪندڙ. نقش قدم تي هلندڙ. پوئلڳ.
پيروُن: ذ. ڪهڙ جو ڦرُ (هڪ قسم؛ ڳاڙهو مِٺو ۽ ايڏو ڪارو). ڪٽ جي پيراندي وارو اوپرو.
پَيرَوِي: ث (ف) تقليد. اطاعت. حڪم جي پوئواري.
پيرسَنُ، پيرمَردُ: ص (ف) پوڙهو- ڪُراڙو.
پيرِي: ث (ف) پوڙهپڻ- ٻُڌاپو. ضعيفي. بزرگي. مرشدي.
پيري مُريدي: ث. تلقين ۽ اطاعت.
پيڙَ: ث. سُورَ جي سختي. آزار- بيماري.
پَيڙا: ث (سن) سُورَ- عذاب. روگ- مرض.
پيڙجَنُ: م. گهائي ۾ پوڻ. نپوڙجڻ. سخت تڪليف ۾ اچڻ.
پَيڙَنُ، پيڙِنُ: م. هن شين جي وچ ۾ زور ڏيئي چِپَڻ. چيپاڻ. تيلي ٻج يا مغز کي گهائي ۾ وجهي تيل يا روغن ڪڍڻ. تيل ڪڍڻ. نپوڙڻ. آزارڻ. ستائڻ.
پيڙو: ذ. چاڙو (اٽي جو) مائي مان ٺهيل هڪ مٺائي- کيرپُڙو.
پيڙهہ: ث. بنياد (پٽ يا جاءِ جو)- پاڙ.
پيڙِهو: ذ. ڪاٺ جي صندلي. ويهڻ لاءِ ڪڪن ڪاٺن مان ٺهيل ننڍڙو مُوڙو.
پيڙِهي: ث. نسل- پشت. خاندان جي وڏن يا اولاد جو سلسلو.
پيڙهي پُٽڻ: وڏن کي گاريون ڏيڻ ۽ بدنيڪي ڪرڻ.
پيڙهِياتو: ص. شريف گهراڻي وارو. وڏ گهراڻو. خاندائي. اصل نسل خصوصيتن وارو.
پَيزارِ: ث (ف) جُتِي- ڪفش.
پيسائِي: ث. پِيهاڻي (ان اٽو).
پيسِرِي: ث (انگ) مکڻ يا ڪريم لڳل ڪيڪ.
پِيسجَنُ: م. پيسجي اٽو ٿيڻ. ظلم ۾ ڦهڻ.
پَيسجِي وڃڻ: اٽو ٿي وڃڻ. تباهه ٿيڻ. مصيبت ۾ بيحال ٿيڻ.
پَيسو، پَٽسُو: ذ. نامي جو هڪ سِڪو. ناڻو.
پَيسو ڏوکڙ: ذ. ڌن دولت. مال ملڪيت.
پيسِي: ث. ڪتل جي ڳڙي.
پيش: ظ (ف) سامهون- اڳيان.
پيش اِمامُ: ذ. نماز ۾ اڳواڻي ڪندڙ امام.
پيش بَندي، پيش بِيني: ث. اڳ ويچار- دوراندیشي.
پيش پوڻ: نماڻائي سان آڏو حاضر ٿيڻ. آڻ مڃڻ.

Gul Hayat Institute

پيش خيمو: ذ. اهو تنبو جيڪو اڳواڻ اڳين منزل تي موڪليو وڃي (ته جيئن پهچڻ تي تيار ملي).
پيشُ: ذ. خالص سونُ- نج سونُ (جيڪو چوويهه قيراط وزن وارو هجي).
پيشابُ: ذ (ف) مُٽ- ريلو.
پيشانِي: ث (ف) نراڙ- جبين.
پيشتَر: ظ (ف) پهريائين- اڳ ۾.
پيش رَفت: ث (ف) اڳيان وڌڻ. اڳرائي.
پيشرَو: ص (ف) اڳيان هلندڙ. گذري ويل (حاڪم، اڳواڻ).
پيشقَدمِي: ث (ف) اڳرائي. اڳواڻي. سبقت.
پيشكَش: ث (ف) آڇ- صلاح.
پيشگوئِي: ث (ف) پيشنگوئي.
پيشگِي: ث (ف) سُوڏي- بيعانو.
پيشگِيرُ: ذ (ف) زنانو پَڑو.
پيش نظر: ظ (ف) سامهون- روبرو. اکين اڳيان.
پيشنگوئِي: ث (ف) ڪنهن واقعي جي اڳواڻ ٻڌايل خبر- اڳڪٿي.
پيشو: ذ (ف. پيشه) ڌنڌو- ڪِرت. ڪسب.
پيشوا: ذ (ف) اڳواڻ. رهبر- رهنما. سردار.
پيشوائِي: ث. اڳواڻي- قِيادت. رهنمائي.
پيشوازُ: ذ (ف) عورت جو هڪ لباس- پَڑو. ناڇُن جي پائڻ جو گهاگهرو.
پيشَه وَرُ: ص (ف) ڌنڌي وارو- ڪاسبي. هنرمند.
پيشِي: ث (ف) حاضري. شنوائي (عدالت ۾). شام- پوڄاڑي.
پَيغامُ: ذ (ف) نياپو- سنيهو. اطلاع. زباني احوال.
پَيغامَبرُ: ذ. نياپو ڏيندڙ- قاصد.
پَيغَمبَرُ: ذ (ف) خدا جي طرفان حڪم آڻيندڙ- رسول.
پيڪا: ذ. زال جو ماڻهو ۽ پيءُ.
پَيڪارُ: ذ (ف) لڙائي- جنگ.
پَيڪانُ: ذ (ف) ياڻي يا تيرَ جي نوڪ. ياڻو. تيرُ.
پَيڪَرُ: ذ. (ف) شڪل- صورت. مُنهن- روپ.
پَيڪَڙُو: ذ (ف) پيرن ۾ وجهڻ جو زنجير. پيرڪَڙي- ٻيڙي. جانور يا وهٽ جي اڳين پيرن ۾ ٻڌڻ جي رسي.
پيكُ: ذ. چاهه. ڏيڻ- واقفيت.
پيگُ: ذ (انگ) ڊُڪُ (شراب جو).
پيگُ پاڻي: ذ. پيالو پاڻي. فقيراڻي محفل.
پِيلُ: ذ (ف) فِيل- هاڻي.
پيلبانُ: ذ. هاڻيءَ کي هلائيندڙ مهاوت.
پِيلتَنُ: ص. هاڻيءَ جهڙو (ڏُلهو). وڏي ٻُوتي وارو.
پِيلاڻِ: ث. زردي- هيبڻ.
پِيلِپائو: ذ. ٿنڀ- سُتون.
پِيلَكَ: ث. ڏوڙ. ٽڪي ڏوڙ.
پيلو: ذ. آنورو- خصيو.
پِيلو: ص. هيبو- زردو- ڪِڪو. (ذ) ٻاڻ- تِيرُ.
پَيمانُ: ذ (ف) عهد- اقرار. واعدو.
پَيمانو: ذ (ف. پيمانه) اناج وغيره مڻڻ جو ٽانءُ- مانُ. ماپڻ جو اوزار. پيالو- جام (شراب جو).
پَيمائش: ث (ف) ماپ- ڪَڇ. ڪَٽَ. زمين جي ڪٽ- ايراضي.
پَيَنَ: ث. (انگ Pen) سليٽ تي لکڻ لاءِ پٽر جو قلم. مس وارو قلم- اندپين.
پَينارُ: ذ. پينُو- گدا. منگتو- سوالي. فقير.
پَينچُ: ذ. پَنڇُ.
پَينچاتَ: ث. پَنچات.
پَينڈُ: ذ. مينهن اُٺ وغيره کي اڳين ٽنگن ۾ ٻڌڻ جو

Gul Hayat Instute

رسو.

پينڙاتُ، پينڙياتُ: ص. پينُو- گداگر.

پينسِلَ: ث (انگ.) گريفائيٽ جي گوري وارو ڪاڻي ۽ مان ٺهيل قلم.

پينشِنِ: ث (انگ) ملازمت جي مدت ختم ٿيڻ بعد مقرر رقم (جيڪا مرڻ گهڙي ۽ تائين ملازم کي ملندي رهي).

پينشن بردار: ص. پينشن ڪٽندڙ رٽائر ملازم.

پينگهَ: ث. لوڏ. وڻ ۾ ٻڌل جُهولو.

پينگهو: ذ. جُهولو- هندورو.

پينُو: ص. پنندڙ- رڳو پنڻ جي ڏنڊي وارو.

پينو: ص. اندران سخت- نَهرو (ڪاٺ).

پيڻُ: ذ. چانورن جي پيڇي (ڪپڙي يا سُٽ کي سخت ڪرڻ لاءِ). وڻ جو هڪ قسم. هڪ قسم جو ياندي پکي. (جنهن جو تيل دوا طور ڪم اچي).

پيَڻِ: ث. بلا جو هڪ قسم (خصوصا 'ٽر' ۾ ٿئي).

پيَڻُ، پيڻُ: م. پاڻي يا ڪا پائيٽ واپرائڻ. ڇڪڻ (تماڪ). چُهڻ- جذب ڪرڻ.

پيرَ: ذ (هر) محبوب.

پيُو: ذ. پيءُ- اَبو.

پيوڙِي: ث. پيلي رنگ جي مِٽي- پيلو رنگ.

پَيوَست: ص (ف) جڙيل- ڳنڍيل- پِتَلِ.

پَيوَسَته: ص (ف) مليل- جڙيل- ڳنڍيل. چنبڙيل. ڪُپايل. لاڳيتو- مسلسل.

پَيوَندُ: ذ (ف) جوڙ- ميلُ. ڳانڍاپو. تعلق. چَتِي. ڳنڍُ. هڪڙي وڻ جي شاخ ٻئي وڻَ ۾ هڻڻ.

پَيوَندِي: ص. قلم هنيل (وڻ)- چشمو لڳل (وڻ).

پيهَ: ث. پيسجڻ جي حالت (ڳاهڻ ۾). ڳاهڻ- سوڙهه (ماڻهن جي). چِپَ- پيڙَ.

پيهَ پيهان: ث. گپاگيهه- ڪُلهي گس. سوڙهه گهُٽ.

پيهَرِ: ث. لوڙهو (هنيءَ کي).

پيهائِي: ث. اٽو وغيره پيهائڻ جي اجرت.

پيهائِڻُ: م. اٽو ڪرائڻ. جنديا جاندهه ۾ سنهون ڪرائڻ.

پَيهَم: ظ (ف) لاڳيتو- متواتر- هڪ ٻئي پٺيان.

پيهَنُ: م. گهڙڻ- اندر ٿيڻ- داخل ٿيڻ.

پيهَنُ: م. اٽو ڪرڻ (چڪيءَ يا جند ۾). ڪَرَڻ (ڏند).

پيهَڙو پيهَنُ: سخت محنت ڪرڻ- سخت پورهيو ڪرڻ.

پيهي ڇڏڻ: اٽو ڪرڻ. ڪُٽي ذرا ذرا ڪرڻ. تباهه ڪرڻ.

پيهو: ذ. پوک جي سنيال ۽ جهار هڪلڻ لاءِ هنيءَ ۾ ٺهيل عارضي چَبَرُ.

پيهِي: ث. نندڙو پيهو. اڳڻ ۾ يا گهر کان ٻاهر سمهڻ لاءِ نندڙو پيهو.

پِي: ذ. ڏ اَبو- بابو- والد.

پِيئيتو: ص. پيءُ جو اولاد (پر ماءُ پي مان هجي).

پِيتَرو: ذ. مڪڙو گهوڙو- سَمند گهوڙو.

ج

ج: ث. اُچار "جيم". سنڌي الف- بي جو يارهون اکر. فارسيءَ جو ڇهون ۽ عربي جو پنجون اکر.

Gul Hayat Institute

ابجد موجب عدد (۳).

جابَجا، جاءِ بجاءِ: ظ (ف) هرهنڌ- جتي ڪٿي.

جابِرُ: ص (ع) جبر ڪندڙ- ڏاڍ ڪندڙ- زبردست.

جابلُو: ص. جبل جو. پهاڙي (جانور وغيره).

جابولَ: ث. چؤبول.

جاتِي: ث (سن. جاتيہ). فرقو. جماعت.

جاتَ: ث (سن. ياتر) جاترا- تيرٿ. (ڏيري ۾ جات جو ميلو) هرَ سان ڪيڙيل (ڏهن ويهن اوڙن وارو زمين جو ٽڪر).

جاتا: ث (سن. ياترا) ياترا- تيرٿ.

جاتِي: ص. جاتري- ياتري.

جاتُولو: ص. (ڏڻ ڪان ٽٽل يا رُلِيل چوپايو ڍور. چڑواڳ- نڏڪو.

جالو: ز. جانئو.

جاجَڪُ، جاجِڪُ: ص. منگتو- فقير- سوالي. ڳائي خيرات ونندڙ منگتو.

جاچَ: ث. ڏسو جانچ

جادَ: ث. باس باسيل وارن جي ڇڳ (جيڪا چوٽيءَ يا لوندڙيءَ تي ڇڏيل هجي).

جادا: ذ. ڇتڑا. لوندڙين وارا وار. مِينڌيا.

جادَمُ: ذ. سمن جي قبائلي پيڑهيءَ ۾ وڏو ڏاڏو هڪ مشهور سمو سخي سردار.

جادُو: ذ (ف) سحر- طلسم. مَنڊُ- منتر.

جادُوگرُ: ص. جادو ڪندڙ- ساحر.

جادُوگرِي: ث. جادو جو هنر- طلسم.

جادَه: ذ. رستو- گسُ. رسم- دستور.

جاڏو: ص. وڏو اوچو ڏڪيو (جبل) سگهارو. جاننو- پهلوان.

جاذِبُ: ص (ع) جذب ڪندڙ- ڇُهندڙ. ڪشش ڪندڙ. ڇڪيندڙ.

جارُ: ذ. جوش جذبو. ڳڻتي- فڪر. اُدمو. ڏک. افسوس.

جارَکَ: ث. ڪارڪ- (ڪجي جو ميوو).

جارو: ذ. گهر جي پٽ ۾ ٿهيل ڳڙڪُ. سامان (رکڻ لاءِ)- طاق.

جارُوبُ: ذ (ع) ٻُهارو- جهاڙو.

جارُوب ڪَش: ذ. ٻهاريدار.

جارِي: ظ (ع) وَهندڙ. هلندڙ. چالُو- رائج.

جاڙَ: ث. ڏاڍ- ظُلم. جُٽ.

جاڙا: ص. ٻه ڳڏ جاول (ٻار، ڍر).

جاڙا پِرُون: ذ. وڏا ۽ گهاٽا پِرونُ (جيڪي بناوٽيءَ جي هڪ ٻئي سان ڳُٿيل هجن).

جاڙو: ص. ٻن ڳڏ جاول ٻن ٻارن يا ڍرن مان هڪڙو ٻار يا ڍُر. (ث. جاڙِي).

جازِتِي، جاستِي: (ف. زيادتي). مقرر انداز يا تور کان زياده- وڌيڪ- سَرس.

جاسُوس: ذ (ع) ڳجهيءَ طرح خبر لهندڙ- چارِي.

جاسُوسِي: ث. خفيہ طور خبر لهڻ جو پيشو.

جافِرآن: ث (ع. زعفران) زعفران- ڪَيسَر.

جاڪيٽُ: ذ (انگ) ننڍو ڪُوٽ. (پائڻ جو)

جاڪَ: ث. سونُ اُجارڻ جو مصالحو. اوجَرُ.

جاڳُ: م. "جاڳ" هٽي اُجارڻ (گهر).

جاکوڑَ: ث. ڪشالو- جفاڪشي. ڇڄ ڏوڙ واري ڳولا ڍولا. سخت محنت وارو پورهيو.

جاکوڑَڻُ: م. ڪشالا ڪڍڻ. سخت محنت ڪرڻ. جفاڪشيءَ سان حاصل ڪرڻ.

جاکوڑو: ج جاکوڑا: جاکوڑ.

جاکوڑا ڪڍڻ: ڪشالا ڪڍڻ. ڏاڪڙا ڏسڻ.

Gul Hayat Institute

تکليفن کي مُنهن ڏيڻ.

جاگرافي: ث (انگ) ڌرتيءَ جو علم. علم الارض.

جاگِيرَ: ث (ف) حاڪم طرفان انعام طور ملیل زمين.

جاگِيردارُ: ص. جاگير جو مالڪ.

جاگ: ث. سجاڳي بيداري- نند مان سارَ.

جاڳائڻُ: م. سجاڳ ڪرڻ- بيدار ڪرڻ. نند مان اُٺارڻ. خبردار ڪرڻ.

جاڳِتو: ذ. ٽاندو.

جاگِرِ: ث. جِنُ پُوت ڪيڻ لاءِ سُرندي جي لهرن تي ٽوٽن ٽيٽن جو عمل.

جاڳڻُ: م (سن. جاگر) سجاڳ ٿيڻ- بيدار ٿيڻ. اٿڻ (نند مان). اوجاڳو ڪرڻ. خبردار ٿيڻ.

جاڳو: ذ. رات جي بيداري- اوجاڳو. شادي جي ڏينهن کان اڳ واري رات جو زالن جو جشن رمضان شريف ۾ روزي رکڻ لاءِ جاڳائڻ جو نظم.

جاگوتو: ذ. نوڙُ جيڪو جوڳي فقير متي کي ويڙهين- سيلهو.

جاڳهَ: ث. گهر جي جاءِ. جڳهه- هنڌ. ماڳ.

جالُ: ذ. گهٽو- جهجهو- بي انت.

جالارُ: ذ. گهٽو پاڻي (برسات جو، دريا جو).

جالارو: ص. گهٽو وهندڙ (پاڻي)- جهجو پاڻي.

جالنگُ: ذ. ڏاس جو ٽهيل وڏو ٻورو. ڪرن جي ڏاڻ کان بچاءُ لاءِ چوپائي جي ڳچ تي چڙهيل ڳوٽري.

جالڻُ، جالِڻُ: م. گذارڻ- گهارڻ. بَسر ڪرڻ. ڪاڍڻ (حياتي). جيڻ نباهڻ.

جامُ: ذ (ف) پيالو (ظ) گهٽو- جهجهو. تمام گهٽو.

جامِ جَم: ذ. جمشيد بادشاه جو روايتي پيالو (جنهن ۾ دنيا جا حالات ڏسندو هو).

جامِدُ: ص (ع) جميل. ٿهڻ وانگر هڪ هنڌ پيل.

جامَردُ، جامَڙدُ: ص. جوان مڙس. سگهارو ۽ پهلوان مڙس.

جامعُ: ص (ع) جمع ڪندڙ- گڏ ڪندڙ. مڪمل (تفصيل سان). سربستو.

جامع مَسجِد: ث. شهر جي وڏي مسجد (جنهن ۾ جمعي جي نماز ٿئي).

جامِعهَ: ث (ع) اعليٰ تعليم واري درسگاه- يونيورسٽي.

جامو: ذ (ف. جامه) ڪپڙو. لباس- پوشاڪ. ڀڳو چولو. ڦهراڻ. فقيرن جو ڀڳو چولو- ڪَفني.

جامو مٽائڻ: وفات ڪرڻ- لاڏاڻو ڪرڻ.

جاميٽري: ث. پيمايش جو علم- اقليدس.

جانِ: ث (ف) روح- ساه. حياتي. جسم. بت. بدن. حوصلو. طاقت. سگهه.

جان آفرِينِ: ص. ساه وجهندڙ. خدا تعاليٰ.

جان جوکي ۾ وجهڻ: مصيبت ۾ ڦاسڻ. سخت تڪليف هيٺ اچڻ.

جانارُ: ذ. ڏسو جانورُ.

جانَبُ: ذ (ع) طرف- پاسو.

جانبدارُ: ص. پاسو ڪڍندڙ- طرفدار. حمايتي.

جانِبُ، جانَبُ: ذ (ف) پيارو- محبوب. دلدار. جاني.

جانيُوتو: ذ. جَهپ هٽي ڪسڻ- جهپو. رانيُوتو.

جانيُوتجَڻُ: م. رانيوتا هٽي وڙهڻ.

جانٽو: ذ. ملهه جو هڪ داءُ- جانو. (ص) مضبوط هڏ ڪاٺ وارو. سگهارو.

جانٽا هڻڻ: انگڙا هڻڻ. رندڪون وجهڻ.

جانبازُ: ص (ف) جان جي بازي لڳائيندڙ (پهلواني ۾). بهادر پهلوان.

جانبازي: ث. سخت خطري ۾ ڪُڏي پوڻ. بهادري.
جانِ بَخشي: ث. (ف) جيئدان- موت کان معافي.
جان بَلب: ظ (ف) ساهه چپن تي- مرڻ ويجهو.
جانچَ: ث. امتحان- آزمايش- پرک. چڪاس- تپاس. پچا ڳاڇا. ڳولا ٿولا. تلاش. نظرداري- سنيال. تفتيش (واردات جي).
جانچ پڑتال: ث. نظرداري. متاچري چڪاس.
جانچ جُونچَ: ث. چڪاس. ڳولا ٿولا. وڙول.
جانچَڻُ: م. ڏسڻ- نهارڻ. تکڻ. چڪاس. پرکڻ. ڳولا ڪرڻ. نظر ۾ رکڻ.
جانچي چڏڻ: ڏسي چڏڻ. نظر ۾ رکڻ
جانچوس: جاسُوس.
جانچُوسي: ث. جاسُوسي.
جانداهَہ، جانداهَہ: ث. وڏو جَندر- چَڪِي.
جاندارُ: ص (ف) ساهواروـ حيوان. همت وارو.
جان فِشانِي: ث (ف) سخت محنت- ڏاڍي ڪوشش.
جانڪاه: ص (ف) ساهه سُڪائيندڙ. سخت تڪليف وارو.
جانڪِيتان: ظ. جيستائين. تان ٻه.
جانِڪَني: ث (ف) سڪرات- پويان پساه.
جانڪَستو، جانگسَتو: ص. همت پريو- طاقتور- سگهارو. دليرـ
جانگداز: ص (ف) جانِ کي ڳاريندڙ- ماريندڙ.
جان نِثارُ: ص (ف) ساهه فدا ڪندڙ- وفادار.
جانو: ذ. پڇتاءُ ظاهر ڪرڻ يا معافي وٺڻ لاءِ نڪ تي آڱر ڇهڻ. توبهـ
جانا پرڻ: معافي يا بيزاريءَ لاءِ توبهه ڪرڻ.
جانوَرُ: ذ (ف) ساهواروـ حيوان. ڊور. (ص) اڻ سڌريل. وحشي.
جانِي: ص (ف) جانِ جوـ ساهه جو. ساهه کان پياروـ محبوب. معشوق.
جاني دوستُ: ذ. پيارو دوست. دل گهريو يار.
جاءِ: ث (ف. اجوان) هڪ ٻُوٽو ۽ ان جو بج.
جاوا: ذ. انڊونيشيا جي ويجهو هڪ مکيه ٻيٽ. هڪ مکيه ياڳو (گرم مصالحي کان مشهور، آڳاٽي وقت ۾ سنڌي ٻيڙياتا اتي سوداگري لاءِ ويندا هٿا).
جاوا ڪرڻ: جهجهو مال هٿ ڪري عيش ڪرڻ. ڏوَ ڪرڻ. موجون ڪرڻ.
جاوِدانُ: ظ (ع) هميشه- سدائين.
جاوِداني: سدائين هجڻ- هميشگي- دوام.
جاه: ذ (ف) رتبو- درجو. عزت. شان. دٻدٻو.
جاه و جلالُ: ذ. شان شوڪت- رعب تاب.
جاه وحشم: ذ. شان شوڪت- دٻدٻو.
جاهِلُ: ص (ع) بي علمـ اڻ پڙهيل. بيوقوف. نادان.
جاءِ پناه: ث. پناهه جي جاءِ. بچاءَ جو گهر. امن وارو هنڌ.
جاهِليتِ: ث. بي علمي. بيوقوفي. اڻڄاڻائي.
جاءِ: ث (ف) جڳهـ. هنڌ- جُوءِ. گهـر- مڪان. ٺڪاڻو. موقعو.
جاءِ سُڪونَتَ: ث. رهڻ جو هنڌ.
جاءِ ضرور: ذ. ڪاڪوس.
جاءِ نَشينِ: ص. قائم مقامـ عيوضي. نائب.
جائِگيرُ: ص. ٽانيڪو.
جائِدادَ: ث (ف) غيرمتحرڪ ملڪيت. گهرگهاٽ. زمين. ملڪيت.
جائِزُ: ظ (ع) قانون مطابق مباح. واجبـ حلال- روا. درست- صحيح.

Gul Hayat Institute

جائزو: ذ (ع) پرک- امتحان. معائنو- جانچ. پڑتال.
جائزو وٺڻ: معائنو ڪرڻ. اندازو لڳائڻ.
جائقلُ: ذ. هڪ قسم جو پسارڪو وڪر.
جاڻون: ذ. چوڻپائي مال جي اوجهري ۾ پيدا ٿيندڙ جيت (ڳاڙهيون گڏرون).
جاڻي: ظ. پڪ سان- سچ پچ. ضرور.
جَبابُ: ذ. مُشڪ يا ڪَتُوري.
جَبارُ: ذ (ع) الله تعاليٰ جو هڪ صفاتي نالو. نهايت وڏي طاقت وارو.
جَبرُ: ذ (ع) طاقت- سگهه. ڏاڍائي. ظلم ڏاڍ.
جَبْرُوتُ: ذ (ع) قدرت- طاقت. عظمت- وڏائي. جلال. سلوڪ جي ٽئين منزل.
جِبرِيلُ، جِبرَئِيلُ: ذ (ع) خاص چئن فرشتن مان هڪ فرشتو (جيڪو پيغمبرن تي وحي ڪڍي اچي).
جَبَلُ: ذ (ع) پهاڙ- ڪوهه- ڊونگر.
جَبَل جهاڳڻ: اٺانگا پنڌ ڪرڻ. تڪليفون ڪاٽڻ.
جِبِلتَ: ث (ع) اصلي طبيعت. خاصيت. سرشت. پيدايشي فطري قُوت.
جِبِلي: ص (ع) پيدايشي. حقيقي. طبعي- اصلي.
جُبو: ذ (ع. جُبّه) ڪفنيءَ جهڙو ڍڳهو ڪوٽ (جيڪو بدن ۾ ڍِرو ۽ ٻانهون ويڪريون ٿوننين تائين، عام طرح عالم سڳورا پائين). خيرپور ضلعي جو ناري ڪان اوپر طرف وارو علاقو.
جَبِين: ث (ف) پيشاني- نراڙ.
جَتَ: ذ. بلوچن جو هڪ آڳاٽو قبيلو، بلوچ.
جَتُ: ز. اُٺ هڪلينڊڙ ۽ چاريندڙ- اوني.
جُتُ: ذ (سن. پُت) جوڙو (مثلا سڄڻ، ايرينگن وغيره جو). ٻن شين جو سَٽُ.
جَتائڻُ: م. ٻڌائڻ- ڏسڻ- واقف ڪرڻ. ياد ڏيارڻ.
جَتَنُ: ذ (سن. يَتن) ڪوشش- سعيو. حيلو- اُپاءَ. خبرداري- احتياط. تدبير- اٽڪل.
جَتَن ڪرڻ: حيلا هلائڻ. ڪوشش ڪرڻ.
جَتو، جَتِي: ص. خواهش کي ترڪ ڪندڙ. پارسا- پرهيزگار. تارڪ- زاهد. (ث. جَتِي).
جَتو سَتو، جَتِي سَتِي: ص. جو بنا شاديءَ جي مجرد ٿي رهيو هجي. زاهد ۽ پرهيزگار. سچ ۽ حق تي هلندڙ.
جِتي: ظ. جنهن هنڌ. جنهن وقت.
جِتي ڪِتي: ظ. هرهنڌ- جابجا.
جُتِي: ث (ف. جفت) پيزار- پاپوش- ڪفش.
جُتِيءَ جوڙُ: ص. جُتي جوڙي رکندڙ. ٻانهو- نوڪر.
جُتِي گسائڻ: گهٽو پنڌ ڪرڻ. گهٽو اڇڻ وڃڻ (عرض يا ڪم لاءِ). ڏاڍو پنڌ ڪرڻ.
جَتو: ذ. گروه- ٽولو- جماعت. انبوه- هجوم.
جُتُ: ص (سن. يُڪت) جُڙيل- ڳنڍيل- لاڳو. شريڪ- ٻِڌ. صلاحو.
جَتا: ث (سن) ويڙهيل وارَ- وانگوڙو. چوٽي (وارن جي)- چڱَ.
جَتاڌارِي: ص. ساڌو- جوڳي (جنهن جا وار وٽيل ۽ چڱون هجن).
جَتاءُ: ذ. پائداري- استحڪام. بقاءُ.
جَتاءُ دار: ص. ديرپا- جهالاٽو. پائدار.
جَتَنُ: م. جتاءُ ڪرڻ- قائم رهڻ. گزارڻ- گهارڻ.
جَتَنُ: م. جُتَڻ- مشغول ٿيڻ- لڳي وڃڻ (ڪم ۾).
جُتِ: ث. تنبيهه- ملامت. لعنت ملامت. تعدي.
جُتِ قِتِ: ث. لعنت ملامت. تنبيهه. تعدي- عقوبت.
جُثو: ذ (ع. جُثّه) بدن- جسم.

Gul Hayat Institute

جَپُ: ذ (سن) پاٺ. پوڃاپاٺ. منتر.
جَپَڻُ: م (سن) جَپُ ڪرڻ. پوڃاپاٺ ڪرڻ. مالها ڦيرائڻ. دعا گهرڻ. ڪنهن جو نالو وٺي بندگي ڪرڻ.
جَجُ: ذ (انگ) فيصلو ڪندڙ. قاضي. مصنف.
جِجا، جِجَ: ث. ڪِني ۽ اڻ وٽندڙ شيءَ (جيڪا ڇُهٽي پوي). مصيبت. (ص) زوري چنبڑي پوندڙ (ماڻهو). مَجِڏ.
جِجائُو: ذ. جِجا. ٻارن کي ڏيڃارڻ لاءِ خالي پوائتي شيءِ- ٻاڦو.
جُجُ: ذ. ڪاجُ. شاديءَ جي مجلس. ڏَنو (ڪاڏي جو).
جَدُ: ذ (ع) سياڳ. بزرگي. ڏاڏو.
جَد اَمجَدُ: ذ. پڑ ڏاڏو.
جِدَ: ث. پيڑهي- پُري.
جَدِي: ص. اباڦو- ڏاڏاڦو. موروثي.
جُدا: ظ (ف) الڳ- ڌار- علحدو. مختلف- نرالو- نيارو- انوکو. ڇڙوڇڙ.
جُدا ڪرڻ: الڳ ڪرڻ- ڌار ڪرڻ. نفاق وجهڻ.
جُدا جُدا: ظ (ف) ڌار ڌار- الڳ الڳ. پري پري. مختلف. ڇڙوڇڙ.
جُداگانه: ظ (ف) علحده- جدا- متفرق.
جِدال، جَدَل: ث (ع) لڙائي- جنگ.
جُدائِي: ث (ف) علحدگي. فراق- وڇوڙو.
جِدتَ: ث (ع) نئين ڳالهه- نَوائَ.
جَدوجَهدَ، جِدوجَهدَ: ذ (ع) ڪوشش- سعيو. ڊڪ ڏوڙ. حيلو وسيلو. اُپاءَ. محنت- پورهيو.
جَدوَلَ: ث (ع) صفحي جي چٽني پاسن واري ليڪ. رياضيءَ جي اصطلاح ۾ برابريءَ وارو کوڙو.
جَدِي: ذ (ع) علم نجوم ۾ هڪ برج جو نالو. زمين جي چوڌاري هڪ خيالي ليڪو.
جَدِيدُ: ص (ع) نئون. تازو.
جَڈ: ظ. جڏهن.
جَڈالُ: ص. جڏو. معذور ضعيف. پوڙهو.
جَڈائِي: ث. معذوري. اپرائي- ضعيفي. هيٺائي.
جَڈو: معذور- پنگلو. بيمار- اگهو. بيڪار.
جَڈهن: ظ. جنهن وقت- جنهن مهل.
جَذامُ: ذ (ع) کوڙهه جي بيماري.
جَذبُ: ذ (ع) ڇُهن. ڇِڪَ- ڪشش. جوش. ڪاوڙ.
جَذبو: ذ (ع) ڇِڪَ- ڪشش. اُڏمو. ڪاوڙ- جولان.
جَرُ: ذ (سن. جَل) پاڻي- آب- جَلُ.
جَرُڙُ: ز. پاڻي ۽ خشڪي- سمنڊ ۽ ڌرتي.
جُراتُ: ث. جُرئَت.
جَراحُ: ذ (ع) زخمن تي ملهم پٽي ڪندڙ يا ويڊي چيري صاف ڪندڙ- ويڄُ.
جَراحِي: ث. زخمن جو علاج ۽ ويڊ ٽُڪَ.
جَرارُ: ص (ع) گهڻو لشکر.
جَرائِمِ: ذ (ع. جُرم جو جمع) ڏوهَ.
جرائِم پيشه: ذ. عادتي ڏوهاري.
جَرَحَ: ث (ع) چِيرُ- زخم- گهاءُ. آڏي پڇا.
جَرجَلو: ذ (ع. زلزله) ڌرتيءَ جو ڏوڏو- زلزلو. مانڊاڻ. گوڙ گهمسان. روج راڙو.
جُرح: کورٽ ۾ شاهد کان آڏي پڇا.
جَرَسُ: ذ (ع) گِهنڊُ- گهڙيال. تافلي سان گڏ وڌو گهنڊ.
جُرعَه: ذ (ع) ڏُڪُ- سُرڪِي.
جَرڪَلَ: ذ. گلاب جون ڪليون (پسارڪو وکر). آتشبازي جو هڪ قسم.
جَرڪائِڻُ: م. چلڪائڻ. اُجارڻ.
جَرڪَڻُ، جَهرڪَڻُ: م. چمڪڻ- تجلو ڪرڻ. چلڪڻ.

Gul Hayat Institute

جَرڪو: ذ. چلڪو- چمڪو. تجلو. اوجر.
جِرگو: ذ. قبيلن جي سردارن جي قبائلي فيصلن لاءِ گڏجائي. قومي يا راجوٹي نياءُ.
جُرمُ: ذ (ع) ڏوه- گناه. سزا جوگو ڪم.
جُرمانو: ذ (ف) ڏوهه جي عيوض سزا طور وڌل ڏنڊ- تاوان.
جُرئَتَ: ث (ع) بهادري- سورهيائي. همت- حوصلو.
جَرِي: ص (ع) بهادر- سورهيه- دلير.
جِريانُ: ذ (ع) وَهڪَ- رواني. پيشاب جي بيماري.
جريان نمبر: ذ. سلسليوار هلندر نمبر جو انگ.
جَريبُ، جِريبُ: ذ (ع) ويهه 'ويسُوا' ماپ جي ايراضي- اڌ ايڪڙ زمين.
جَريدو: ذ (ع) ڇڙو- تنها. ڪتاب- اخبار.
جَزَ: ث. پاڙ- بينج. بنياد- پيڙهه. موتين يا ٽِڪُن جي پُوچَ- جَڙت.
جڙ ڪان ڪڍڻ: پاڙئون پٽڻ. ناس ڪرڻ- برباد ڪرڻ.
جَزُ: ذ. اڻ سِڪيل (وهت). اڻ هريل (ڍڳو). اَڻ وَهُو (جيڪو هر يا گاڏيءَ ۾ وهيل نه هجي)- جَڙو.
جَڙات، جَڙاوَت، جَڙَتَ: ث. ڳهن يا ننگن تي ٽِڪُن ۽ موتين جي پُوچ- مرصع ڪاري.
جَڙاءُ: ذ. جڙات.
جَڙائڻُ: م. ٽِڪُون يا ننگ هٽائڻ (ڳهن تي)- مرصع ڪاري ڪرائڻ.
جَڙائي: ث. ڳهن تي ٽِڪُن يا موتين مڑهائڻ جي اُجرت.
جُڙتُو: ص. هٿراڏو- جعلي- نقلي. مصنوعي.
جَڙَڻُ: م. جَڙت ڪرڻ (ٽِڪُن يا ننگن جي). مڑهڻ (موتي)- پُوچ ڪرڻ.
جُڙَڻُ: م. ٺهڻ- تيار ٿيڻ- گُنديجڻ. ٺهڪي اچڻ. ملڻ- حاصل ٿيڻ.
جَڙي: ث. جَڙَ.
جَڙي بُٽي: ث. ولين ٻوٽن جون پاڙون. دوا طور ڪم ايندڙ وڻ ٻوٽن جون پاڙون. پن. ڳُلَ وغيره.
جُڙ: ظ (ف) سواءِ- بغير- علاوه.
جُڙُ: ذ (ع) ٽُڪر- پاڳو- حصو. ذرو. ورق.
جَزا: ث (ع) بدلو- عيوض. نيڪيءَ جو عيوض (جيڪو مرڻ کان پوءِ آخرت ۾ ملي)- ثواب. نتيجو- سزا. (ص) جِجا- مَجَڏ. چنبڙي پوندڙ (ڪنهن ڪم لاءِ).
جَزاڪ الله: جملو. خدا توکي نيڪ اُجورو ڏي.
جَزا لوڙڻ: نتيجو پوگڻ. بداعمالن جي سزا ملڻ.
جَزائِر: ذ (ع. جزيره جو جمع) ٻيٽن جو ميڙ. الجيريا جو ملڪ.
جُزبَندي: ث. ڪتاب جي خاص ترتيب سان جلد بندي.
جُز دانُ: ذ. ڪتابن يا ڪاغذن رکڻ جو ٿيلهو.
جَزَرِ: ذ (ع) سامونڊي وِيرَ جي لاٽ.
جَزمَ: ث (ع) تحرير ۾ حرف کي ساڪن ڪرڻ جي نشاني.
جُزو: ذ (ع. جُز) پاڳو- حصو- ٽُڪرو.
جُزا ڪڍڻ: رياضيءَ ۾ ڪنهن مرڪب انگ کي حصن ۾ ورهائڻ.
جزِيرو: ذ (ع. جزيرَه) ٻيٽ.
جَزيري نما: ذ. اڌٻيٽ.
جَزيہ، جزيو: ذ (ع) مسلم حڪومت ۾ غير مسلمانن جي حفاظت لاءِ ۽ فوج ۾ سندن نوڪري ڪرڻ جي عيوض مٿين مقرر ڪيل محصول.
جَسُ، جَسَ: ذ. ناموس. ساک. خوبي. سوپ-

Gul Hayat Institute

برڪت. آفرين- شاباس.

جَسَ ڪرو: ص. سوپ ۽ برڪت پريو. نالريو. ناموس وارو. نيڪنام.

جَسارَت: ث (ع) دليري. بيباڪي. همت. حوصلو.

جَسامَتَ: ث (ع) تولهه- موٽائي. بدن- جسم.

جَستَ: ث (ف) چال- ٽپ- ٻُل.

جِستُ: ذ. هڪ قسم جو ڌاتو.

جَستَ، جَستَ: ظ (ف) ڪٽي ڪٽي.

جُستجُو: ذ (ف) ڳولا- تلاش.

جَسَدُ: ذ (ع) جسم- بدن.

جِسمُ: ذ (ع) بدن- ٻُت- سرير. مادو. وجود.

جِسماني، جِسمي: ص. جسم جو. بدني. مادي.

جَسِيمُ: ص (ع) ٿلهو- موٽو بدن وارو.

جَشنُ، جَشنُ: ذ (ف) خوشي- شادمانو. خوشيءَ جي موقعي تي ڪڍجاڻي.

جشن ملهائڻ: خوشيون ڪرڻ. خوشيءَ وچان دعوتون ڪرڻ.

جَعلُ: ذ (ع) نقل (ڪنهن اصل شيءَ جو، جيڪو ڏوهه ۾ شمار ٿئي). فريب- ڇڪي.

جَعل سازِي: ث. نقلي (دستاويز، سِڪو وغيره). ٺاهڻ. ڇڪي.

جَعلِي: ص. نقلي- مصنوعي- هٿراڏو.

جُغرافِيَه: ذ. زمين جي متاڇري جو علم- جاگرافي.

جَفا: ث (ف) ظلم- ستم. بيرحمي. ڏاڍ.

جَفا شِعارُ: ص. ستم ڪندڙ- بيرحم. معشوق.

جَفاڪَش: ص (ف) محنتي. پورهيت. سخت محنت ڪندڙ. پورهيت.

جَفاڪَشِي: ث. محنت مشقت. سخت جاکوڙ.

جُفتُ: ذ (ع) جوڙو- جُٽ. ٻڌي انگ.

جَفرُ: ذ (ع) غيب جي خبرن ڇو روايتي علم.

جَڪَ: ذ. وَٽَ (ڪاوڙ ڪان اندر ۾). وَڌِ (اندر ۾).

جَڪَ ڪائڻ: جوش يا ڪاوڙ مان اندر ۾ وَٽ پوڻ.

جَڪُ: ذ. واهه جي تري يا پاسن ۾ پاڻيءَ جي ڪاڌ ڪان روڪ لاءِ لَيُن ٽارن جي جَهلَ.

جَڪڙڻُ: م. رسي يا زنجير سان ٻڌڻ. ڇڪ ڪنيو قابو ٻڌڻ. گرفتار ڪرڻ.

جَڪَ: ث. جَهڪ- يَخي. بَڪ.

جڪَ مارڻ: بڪ ڪرڻ- يخي هڻڻ. ٻڌاڪون هڻڻ.

جڪرو: ذ. مشهور سخي سردار 'جام جڪرو'.

جُڪڻُ: م. جِڇَڻ. ڏُکڻ. هُرَڻُ- (دل ۾) ياد پوڻ.

جُڪي: ث. اهنج- ڏک. آزار. ڳڻتي.

جَگُ: ذ (انگ) ڪنگڙ جهڙو هڪ ٽاڻ.

جِگرُ، جِگرُ: ذ (ف) جسم جو هڪ اندروني عضوو- جيرو- ڪليجو. حوصلو- جرئت. (ص) پيارو- محبوب.

جِگر جَلڻ: اندر سڙڻ.

جِگر گوشه: ذ. پُٽ.

جِگرِي ناتو: ذ. رَت جي مائٽي. دلي ڳانڍاپو.

جَگُ: ذ (سن. جگت) دنيا- جهان- سنسار. دنيا جا ماڻهو. سڀ عام ماڻهو. خلق.

جگ بِيتِي: ث. زماني جون حالتون. قصا- ڪهاڻيون.

جُگُ: ذ (سن. يگ) زمانو- عهد- دؤر.

جُگاڻِيُ: م. ٺهڻ- ٺهي اچڻ. موزون ٿيڻ. رِهائڻ.

جَگَتُ: ذ (سن)جهان. ڪائنات. سنسار.

جَگَتُ: ذ. جَگَتُ. جهان جو هلندڙ ڪاروبار- سنسار جو سلسلو.

جُگلِي: ث. ڳچيءَ ۾ پائڻ جو هڪ ڳهه- چندن هارُ.

جَگهِه: ث (ف. جَگه) جاءِ- هنڌ. ٺڪاڻو. گهر-

Gul Hayat Institute

مكان.
جَلُ: ذ (سن) پاڻي- آب. جَرُ. ساڙ- كام. ساڙو.
جِلا: ث (ع) اوجر- صفائي. چمكو.
جُلابُ: ذ (ف) دست آئيندڙ دوا.
جَلادُ: ذ (ع) قانوني قاتل (قانون جي حكم مطابق قتل كندڙ داروغو). (ص) ظالم- بي رحم.
جَلالُ: ذ (ع) وڏائي- بزرگي- عظمت- برتري. شان شوكت. رعب. كاوڙ- غصو.
جَلالِي: ص. چيڙاڪُ.
جَلالَتَ: ث (ع) كاوڙ- چڑ- غصو.
جَلُ جَلالَهُ: جملو (ع) الله پاڪ جي وڏي وڏائي ۽ عظمت.
جَلاوَتِ: ث. جوش- كاوڙ. ساڙ- حسد.
جَلاوَطن: ذ (ع) ڏيهه نيكالي ڏنل- ملك بدر.
جَلاوطني: ث. ڏيهه نيكالي- ملك بدري.
جَلائِ: م. ساڙڻ- بارڻ. كاوڙائڻ. ساڙ ڏيڻ.
جِلائُو: ص. جلائيندڙ. بارڻ لائق (كائيون).
جَلترنگُ: ذ. هك قسم جو ساز (پاڻيءَ سان پريل پيالا جن تي ڏاڻكو هڻڻ سان آواز پيدا ٿئي).
جَلد: ظ (ف) سِگهو- جهٽ پٽ- يكدم- فورا.
جَلدائِي: ث. سيگهه- عجلت. تكڙ.
جَلدبازُ: ص. تكڙ كندڙ. اُبهرو. ڦُرت.
جَلدبازي: ث. جلدائي. ابهرائي.
جَلدِي: ث. جلدائي.
جُلدُ: ز (ع. جِلد) كَل- چمڙي. كتاب جو پاڻو. كتاب جو ياڳو (جيكو جدا كتابي صورت ۾ هجي).
جُلد بَندِ، جُلد سازُ: ذ. كتابن تي جلد ٻڌندڙ.
جُلد بَندِي، جُلدسازِي: ث. كتاب تي جُلد ٻڌڻ.
جَلسو: ذ (ع. جلسه) نشست- بينڪ. محفل- مجلس. اجلاس. نمايش- تماشو. ناهه ٺوهه- سينگار.
جَلسه گاهه: ذ. جلسي جو هنڌ يا ميدان.
جَلڪَتاكو: ص. ڦُرت- چست. تيز- تكو (هلڻ ۾).
جَلندَرُ: ذ. پيٽ ۾ پاڻي پرجڻ جي هك بيماري.
جَلڻُ: م. ٻرڻ. سڙڻ. كامڻ- پچڻ. پوسڻ (زخم).
جَلوَتِ: ث (ع) جلوو. عام جاءِ. ڏيكاءُ.
جُلوسُ: ذ (ع) وِيهڪَ. تخت نشيني. حاكم جي سواري جو مجمع. خاص موقعي تي شهر گشت.
جلوس كرڻ: كنهن خاص موقعي تي گهٽن ماٺهن جو گڏجي گشت كرڻ.
جَلوو: ذ (ع. جلوه) نظارو- ديدار. ظهور. نورُ- تجلو. رونق. ڏيكاءُ. ٺٽ. پيكو.
جَلوه آرائِي: ث. ديدار- نظارو. ڏيكاءُ. سينگار.
جلوو ڏيكارڻ: تجلو ڏيكارڻ. شان شوكت ڏيكارڻ.
جَلويدارُ: ص. رونق وارو. روشن- چلكندڙ.
جَلوَه گر: ص. نظارو كرائيندڙ. ظاهر- نمودار.
جَلوَه گرِي: ث. ظهور. ڏيكائي- پڌرائي. ناز نخرا.
جَلوَه نمائي: ث. ظاهر ٿيڻ- وجود. پڌرائي- اظهار.
جُلهَ: ث. هلان- كاهه- حملو.
جَلِي: ص (ع) صاف- ظاهر- چٽو- پڌرو. (ذ) وڏي آواز سان ذكر.
جِليبُ: ص. مِٺو- شيرين.
جِليبِي: ث. مٺائي جو هك قسم.
جَلِيسُ: ص (ع) گڏ ويهندڙ. ساٿي- صحبتي.
جَلِيلُ: ص (ع) وڏو- بزرگ. ڏاڍي تعاليٰ جو صفاتي نالو.
جَلِيلُ القَدر: ص (ع) وڏي رتبي وارو- معزز.
جَمُ: ذ (ع) پِيڙَ- انبوه- مجمعو.
جَمِ غَفِيرُ: ذ. وڏو مجمع- وڏو هجوم. انبوهُ.

Gul Hayat Institute

جِمَّ: ظ (جڻ+ م) متان- هرگز.
جَمادات: ذ (ع) بيجان شيءِ (پٿر وغيره). معدنيات.
جَمادِي الاول، جمادِالأولي: ذ (ع) هجري سال جو پنجون مهينو.
جَمادِي الاخر، جَمادِالثاني: ذ (ع) هجري سال جو ڇهون مهينو.
جَماعُ: ذ (ع) مُباشرت. ساڻي. نمازي.
جَماعَتَ: ث (ع) ٽولو- گروه- جٿو. مجمعو- (هجوم. درجو (اسڪول ۾).
جَماعتي: ث. جماعت جو. ساڻي. نمازي.
جُماڳي: ث. جمعي جي ڏينهن مدرسي جي ٻارن يا معلم کي مليل خرچي.
جَمالُ: ذ (ع) سُونهن- حُسن. خوبصورتي.
جمال گهوٽو: ذ. دوا جي طور کم ايندڙ ٻج (جيکو دست آڻي)- هڪ جلاب جو نالو.
جَمالو: ذ. سنڌ جو هڪ مشهور لوڪ گيت.
جَمپُ: ذ (انگ) ٽَپ- ڇال- ٻُل.
جَمَعُ: ذ (ع) مجموعو. جوڙُ. تعداد. گڏ. ڪُل- سڀ. وصول ٿيل رقم- آمدني.
جَمَعبَندي: ث. زميي جي ڏِل وغيره جي وصولي جو حساب.
جَمَعُ واصُل: ز. رقم جي وصولي ۽ خرچ جو حساب.
جَمَعدارُ: ذ. ٽولي جو اڳواڻ. پوليس جو هڪ عهديدار. مزورن جو مُک. مهتر- ينگي.
جُمُعو: ذ (ع. جمعه) هفتي جو ستون ڏينهن.
جَمَعِيتَ: ث (ع) گڏ ٿيڻ جي حالت مجمعو- گروه. لشکر. تَسلي- آٿت- دلجاءِ. سُکون.
جَمَلُ: ذ (ع) اُٺ- شُتر.
جُملَ، جُملي: ط (ع) ڪُل- سڀ- سمورو.
جُمُلو: ذ (ع) جوڙ- ميزان. لفظن جو ميڙ (جنهن مان مطلب نڪري)- فقرو.
جَمَنُ: ذ. نڪر جو وڏو پيالو.
جَمِني: ذ. نڪر جي پيالي.
جُمُود: ذ (ع) پاڻيٺ جمڻ جي حالت. سُکوت. هڪ هنڌ ٻيهڪ. تعطل. بي حسي.
جُمهُورُ: ذ (ع) ماڻهن جو وڏو گروه. جماعت. قوم.
جَمهُورِيَتِ: ث. اها حڪومت جنهن ۾ عام ماڻهو پاڻ مان سربراه چونڊين.
جَمِيعُ: ص (ع) ڪُل- سڀ- سمورو- مطمئن- راضي.
جَمِيعت: ث (ع) جماعت. آرام- قرار.
جَمِيلُ: ص (ع) سهڻو- خوبصورت (ث. جَمِيلَ).
جَميله: ث. سُهڻي- خوبصورت.
جِنُ: انسانن کان الڳ هڪ مخفي مخلوق. پُوتُ- شِرُ. (ص) ضدي.
جن پوڻ، جِنُ چڙهڻ: عوامي روايتي خيال مطابق، ڪنهن جن جو ڪنهن ماڻهوءَ ۾ گهڙي قابض ٿيڻ. ڪاوڙ چڙهڻ. چِتائي وڃڻ. چريائي وڃڻ.
جِنات: ث (ع. جِنّ جو جمع). غيبات.
جَنابُ: ذ (ع) حضرت- سائين. عزت سان خطاب ڪرڻ جو لفظ.
جَنابَتَ: ث (ع) پَليتي- ناپاڪائي. متي ميرائي.
جَناحُ: ذ (ع) پَرُ (پکيءَ جو). ڪنيڙائي.
جَناخَ، جَناکَ: ث (ع. جَناغ) پکيءَ جي سِيني جي هڏي.
جَناخون ڪڍڻ: هڏ گڏ پيڃڻ. سخت سزا ڏيڻ.
جَنازو: ذ (ف) لاش- ميت.
جنازو کڍڻ: لاش کڻڻ. مري وڃڻ.

Gul Hayat Institute

جَنازي نمازَ: ث. اها نماز جيكا فوت ٿيل مسلمان كي دفن كرڻ كان اڳ دعا طور پڙهي وڃي.
جناوَرُ: ذ. جانور.
جَنَبُ: ذ (سن. جَنم) عُمر- جمار. جمڻ. حياتي وارو عرصو.
جُنبانِي: ث. (ف) چُرپر- حركت- تحرك.
جُنْبُ: ذ (ع) ناپاكائي- پليتي- مٽي ميرائي.
جُنبَش: ث (ف) حركت. لوڏو. چُرپر.
جُنبَڻُ: م (ف. جُنبيدن) لُڏڻ- چُرڻ- حركت كرڻ. لڳي وڃڻ (كم كي). مشغول ٿيڻ.
جَنبُورُ: ذ. هڪ قسم جو ڪُتو.
جَنبُورو: ذ. بازيگر جو ٻالڪو (مدارِي جو مددگار شاگرد).
جَنبِيلَ: ث. زنبيل. ڪِستو
جَنَتَ: ث (ع) باغ- گلستان. بهشت. فردوس.
جَنَت الماوِيٰ: ذ. آرام وارو. بهشت.
جَنتِي: ص. جنت ۾ ويندڙ. بهشتي
جَنتَا: ث (سن) گهٽا ماڻهو- انبوهه. قوم. عوام.
جَنتَرُ: ذ (سن. يَنتر) رصدگاه. جنتر منتر- جادو.
جَنتَرَ مَنترُ: ذ. ٽوٽو ٽيٽو. شعبده بازي. هٿ ناٽ. جادو جو ٽيٽو.
جَنتَرِي: ث. اهو ڪتاب جنهن ۾ سج چند ۽ تارن جي لهڻ اُپرڻ جو حساب لکيل هجي- تِپَڻو.
جَنجالُ: ذ. مصيبت- آزار. وَبال.
جِندِ: ث. جانِ- بُت- جسم. (ض) پاڻ- خود.
جِندڙو: ذ. جان- جسم. (ث. جندڙي).
جَندُ: ذ. چَڪِي (اٽي پيهڻ جي). پٽرائين.
جَندَ ڪِيڻ: سخت پوڙهيا ڪرڻ. ڏاڪڙا ڪيڻ.
جَندآهوڙو، جَندآهُڙو: ص. جند جي پُڙن کي ٽُڪي ڪُهڙو ڪندڙ.
جَندالِڙو: ذ. ڪر مان ٺهيل راندڪي طور ننڍڙو جند.
جَندِو: ذ. جندي واري گهر جي ويڪر واري پت جو چوٽيءَ وارو پاسو (جنهن تي ڪامَ رکجي). جندائين پتين وارو گهر. تالو- كلف. گڏهه تي دِلَن رکڻ جو يا گپ گاري ڪٽڻ جو ڪجاڻو.
جَندِو پاڙو: ذ. ساهريجن سان گڏ گهر آڏائي رهڻ جو عمل. پاڙو پَتي. هڪڙي ويڙهي ۾ گڏيل گهر.
جَندِي: ث. ڪائيءَ کي گولائيءَ ۾ گهڙي رنگڻ جو خاص هنر. سارين ڏرڻ جي جند جو مٽيون ڦرندڙ پُڙ.
جَندِي وادِو: ذ. جندي جو ڪم ڪندڙ وادو.
جَنرَلُ: ذ (انگ) فوج جو هڪ وڏو عهديدار. ڪاتي جو وڏو آفيسر. (ص) عام- عامي- رواجي.
جِنسَ: ث (ع) قسم- نوع. نمونو. واپار جو مال. پيداوار. اناج.
جِنسِي: ص. هوبهو- ساڳيو.
جِنسارُ: سينگار- آرايش- ناهه نوهه. نظارو.
جِنسِياتِ: ث. مرد ۽ عورت جي جسماني معلومات جو علم.
جَنگ: ث (ف) لڙائي- ويڙهه. جهيڙو. عداوت.
جَنگاوَرُ: ص. جنگ جو ڪوڏيو. بهادر- دلير.
جَنگاهُ: ذ. وڏي ويڙه- سخت لڙائي.
جَنگِجُو: ص. ويڙهُو- سپاهي.
جنگ جَدَل: ث. لڙائي. جهيڙو. فساد.
جَنگِي: ص. جنگ جو هٿيار. سپاهي. سورهيه.
جَنگِي بيڑو: ذ. بحري فوج جا جهاز.

Gul Hayat Institute

جُنگُ: ذ. ہن ڊينگن يا ہن مالهن وارو نار. هڪڙي جُلد ۾ ٻڌل ٻہ چار ڪتاب. (ص) وڏو.

جَنگُو: ذ. وڏو وَڏو. ڏاڍين ڏُهن جو ٿانءُ.

جَنَمُ: ذ (سن) جنمَ- ولادت. حياتي- جمار.

جَنَم يُومي: ث. جنمَ جو هنڌ. اباڻو ڏيهه. وطن.

جَنَم پَتري: ث. ہار جي پيدايش جي وقت لکيل ڪاغذ- تقويم.

جَنُوبُ: ذ (ع) ڏکڻ (طرف).

جَنوَري: ث (انگ) عيسوي سال جو پهريون مهينو.

جُنُون: ذ (ع) جِنَ جو پاڇو. چريائي. سوداءَ- خبط. خفقان- عشق.

جُنُوني: ص. چَريو- سودائي. خفقاني.

جَنوَهرُ: ذ. جَوهَرُ. عرق- سَتُ.

جَنِ: ذ (ع. جنين) پيٽ وارو ڪچو ہار. اولاد.

جَنِ بَچو: ذ. ہاريچا- آل عيال.

جَنِيو: ذ. اهو ڏرمي ڏاڳو جيڪو هندو ڇڇيءَ ۾ پائين- زُنار.

جو: حرف اضافت. سندو. جيڪو. جنهن ڪري.

جَوَ: ذ. اناج جو هڪ قسم جَوَ جو داڻو. ڏرو.

جُوا، جُوٽا: ث. هار ڪَٽ جي بازيءَ واري راند (تاس يا ڏاري سان). قُماربازي.

جَوابُ: ذ (ع) ورندي. امتحان جي سوال جو حل. رَدُ- انڪار.

جواب باصواب: ذ. اميد مطابق جواب. سهڻو ۽ مناسب جواب.

جواب طَلَبِي: ث. پڇا ڳاڇا.

جوابدہ: ص. جواب ڏيندڙ- ذميدار.

جوابدِهي: ث. ذميداري. پڇا ڳاڇا.

جَوابدارُ: ص. جواب ڏيڻ جو پابند. ذميدار.

جوابدارِي: ث. ذميداري- پابندي.

جَوارُ: ذ (ع) پاڙو- همسائگي.

جُوار، جُوٽَرِ: ث. اناج جو هڪ قسم.

جَوازُ: ذ (ع) جائز يا درست هجڻ. اجازت جو سبب.

جُوالُ: ذ (ف) سامان ڪڍڻ لاءِ ڪڙيو يا خرزين. ڳوٽين مان ٺهيل وڏو ٻورو.

جَوالا مُکِي: ذ (هـ) ہرندڙ جبل.

جُوانُ: ذ (ف. جَوان) بالغ- سامايل. نَوعمر. مرد- مڙس. بهادر. سورهيه.

جَوان بخت: ص. خوش نصيب- سياڳو.

جُوانُ جَمانُ: ص. ٽوهه جُوان- اُڏو ساماڻو. نوجوان.

جُوانمَردُ: ص. بهادر- دلير.

جُوانمَردي: ث. بهادري- دليري.

جُوانِي: ث (ف) بلوغت. شباب. جوپن.

جُوانِي مانڻُ: جوانيءَ ۾ ٿي اميدون پوريون ٿيڻ.

جُوانُ: ص. جُوانُ.

جَواهرُ: ذ (ع. جوهر جو جمع) قيمتي پٿر- هيرو.

جَواهراتِ: ث. هيرا- ماڻڪ.

جواهرِي: ص. هيرن جو واپاري.

جوبَنُ: ذ (سن. يووَن) جواني- شباب- بلوغت. سُونهن- حُسن. رونق. سينگار.

جوتِ: ث (سن) روشني- نُور. چمڪ- تجلو. سهاڻو- سوجهرو.

جوت جاڳائڻ: سوجهرو ڪرڻ. ڏيو ٻارڻ.

جوتِش: ث (سن) تارن جو علم- علم نجوم.

جوتِشِي: ث. آسماني تارن جي رفتار ۽ اثر وغيره جو علم ڄاڻيندڙ- نجومي.

جُوتو: ذ. جُتِيءَ جو هڪ پير. جُتي.

جُوتا هڻڻ: موچڑا هڻڻ- پادر هڻڻ. سزا ڏيڻ.

جوتَ: ث. رانَ- سَٽر.

Gul Hayat Institute

جوتُون پَجڻ: گوڏا پيڻ ويڻ.
جوتَڻُ، جوتِڻُ: م. وهڻ کي ٻڌڻ (هر، نار، گاڏيءَ ۾.). مشغول ڪرڻ (ڪم ۾)- رُنيائڻ.
جوتڻي ڏيڻ: هڻ ۽ ٻانهن جي زور جي آزمايش. ڪم ۽ ڪنهن سان شامل ٿي جُنبي ويڻ.
جوتو: ز. پاچاريءَ ۾ وهڻ جي ڳچيءَ کي قابو ٻڌڻ لاءِ رسو يا چمڙي جو پٽو. جوتَ- سَٽر.
جُوٽِ: ث. اوبر (ڪاڌي جي).
جُوٽو: ص. اوباريل (ڪاڌو، پاڻي). ڪُوڙو. کوٽو. (ث. جُوڻِي).
جوپ: ص. سگهارو. سگهو. تندرست- چگو ڦلو.
جُوجِڪِي: ث. چڙ يا ڪاوڙ وارو أڏمو. جذبو- پُور- ريچڪ.
جُوجُو: ذ. ٻارن کي ڏيجارڻ لاءِ فرضي جانور.
جُودِ: ث (ف. زود) جلدائي- سيگهه. أدم- سعيو.
جُودُ: ث (ع) سخا. فياضي. ذات- بخشش.
جُودَتِ: ث (ع) ذاهپ. ذهانت. خوبي- گُڻ. شفقت.
جودو: ص. سورهيه- بهادر- بانڪو.
جورُ: ذ (ع) ظلم- جَبر- ذادُ.
جوروسِتم، جورو و جفا: ث. ظلم ۽ ذادِ.
جورابُ: ذ (ع. جُراب) پيرن ۾ پائڻ لاءِ ڪپڙي يا چمڙي جا موزا.
جورائو: ذ. زور- ذادُ.
جورو: ذ. وڳو- پوشاڪ (جنهن ۾ تي ڪپڙا هجن).
جُوري: ص (انگ) فوجداري مقدمي ۾ جج سان ويٺل ٻيا امين.
جوڙ: ث. بناوت- ٺاهپ- تخليق- خلقت (جَهانَ جي). اڏاوت. سٽاءِ- رِتَ. قدرت جي ڪاريگري. رياضي موجب ڪن عددن جو مجموعو.
جوڙَ أَپَتَ: ث. عددن جي جوڙ جو حاصل عدد.
جوڙَ ڪَتَ: ث. ٺاهه جوڙ. سِٽا ۽ رٽا.
جوڙُ: ص. مَتُ. ٽُل. ٿاني. برابر. مقابل. صلاح- رِت. ڳنڍيڻ- ٻن حصن جي ملڻ وارو سَنڍو. ٽانڪو يا ريهُ. عضون جو سَنڍُ. هڪ جهڙو ساڳيو. مثل- وانگر.
جوڙُجِيسُ: ظ. مَت ثاني. هڪ جهڙو- ساڳيو. مثل- وانگر.
جوڙائِڻُ: م. اڏائڻ (جاءِ). ٺهرائڻ (گهر). ڳنڍائڻ.
جوڙُ جِنسارُ: ذ. هار سينگار- زيب زينت.
جوڙَ جَڪَ: ث. ٺاهه ٺوهه- بندوبست- انتظام.
جوڙَڻُ: م. جمع ڪرڻ- گڏ ڪرڻ. گڏڻ- ملائڻ. ڳنڍڻ. ٺاهڻ. اڏڻ.
جوڙَڻهارُ: ص. ٺاهيندڙ. خلقيندڙ. خداتعالي.
جوڙو: ذ. ٻن شين جو جُت- ڍڳن وغيره جي جوڙي. نر ماد. ڪپڙن جو وڳو (سٽ، قميص).
جوڙِي: ث. ٻن شين جو جُت. ٻه شيون. آڏاڻي تي أڀيل ڪپڙو- ڪاڌي.
جوڙِي پوتِي: ث. سادي ڪپڙي جو وڳو. ڪفن.
جوڙِي، جُهوڙِي: ث. پَنَ جي ٻيڙين جو ٻنڊل. (جيڪو عموما ۲۵ ٻيڙين جو ٿئي).
جوڙِيدارُ، جوڙِيوالُ: ص. ساڻي- همراه. پيڇي. ڪم ڪار يا صلاح ۾ جُٽ.
جَوزا: ذ (ع) هڪ آسماني بُرج جو نالو (ٻن جاڙن ٻارن جي شڪل)- مِثُن.
جُوسُ: ذ (انگ) شوروو. رَسُ (ميوي جو).
جوشُ: ذ (ف) ٿَهڪو- اوٻارو. گرمائش. اوبر. جذبو- أڏمو. ڪاوڙ- غصو.
جوش خروش: ذ. هُل هنگامو. جذبو ۽ شوق. أتساه ۽ اُمنگ.

Gul Hayat Institute

جوشاندو: ذ (ف) پسارڪن وڪرن وارو ٺهڪايل پاڻي- ڪاڙهو.

جُوع: ث (ع) بُکَ- لنگهڻ- فاقو.

جُوڻُ: ذ (ع. جَوف) پيٽُ- شِڪم. لالچ- طمع.

جُوڻو: ذ. جُوف.

جُوقُ: ذ (ع) گروهه- ٽولو- جماعت.

جوقُ در جوق: ذ. ٽولي ٽوليان ٽولو. هڪ ٻئي پٺيان ٽولا.

جوڪَرُ: ذ (انگ) مسخرو. پٽن جي تاس جو هڪ پتو.

جوڪارِ: ث. هڪ قسم جو پسارڪو وڪر (جوَن جي تيلين مان ٺهيل ڪار).

جوڪَمُ: ذ. ڏپ. قيمتي شيون. نقصان- گهاٽو.

جوڪم ڪٽڻ: نفي نقصان جي ذميداري ڪٽڻ. ڪو ڏکيو ڪم پاڻ تي هموار ڪرڻ. خطري جهڙو ڪم ڪرڻ.

جوڪاڻتو: ص. نقصان وارو. انديشي وارو.

جُوڪائِي: ث. سڃائي- ڪُٽلائي.

جُوڪو: ذ. ڏپ. انديشو نقصان جو.

جُوڪو: ص. سجو سکٽو- ڪُٽل- هٿين خالي.

جوگِيرَ: ث. گهٽي ڪائڻ سبب بدهضمي ۽ چار اوگرائي.

جوگَهَ: ث. نار يا هرلي ۾ وهندڙ وهت (ڏِڳو، اُٽ). نار يا هرلي ۾ ٻڌل وهت جو مُدو (ڏيڍ پهر، ٻه پهر، اڍائي پهر).

جوگهَ ڏيڻ: وقت ٽپائڻ لاءِ مدد ڪرڻ. مهل ڪرڻ سزا ڏيڻ. سيڪت ڏيڻ.

جوگهَ وَهڻ: مهل سِر مدد ڪرڻ. ٻئي جي پاران ڪم ۾ وَهڻ.

جوگِ: ث. هڪ راڳڻيءَ جو نالو.

جوگُ: ذ (سن. يوگ). جوڳي فقره جي تپسيا. رياضت خواهشن تي ضابطي لاءِ جسماني سختين وارو عمل. پنگ يا تاڏل جي ڇاڻ وارو ڦوگُ.

جوگُ پچائڻ: رياضت ڪرڻ. ويراگ وٺي رياضت ڪرڻ. سخت محنت ڪرڻ. ڪشالا ڪڍڻ.

جوگُ ڏيڻ: جوڳي سزا ڏيڻ. سخت سزا ڏيڻ. ڪشالي وارو ڪم وٺڻ.

جوگو: ص. لائق- مناسب- موزون. (ث. جوڳي).

جوگي جُٽِ ڪرڻ: ڏوهه مطابق مناسب سزا ڏيڻ.

جوگي: ص (سن. يوگي) جوگ پچائيندڙ. تپسيا ڪندڙ. سنياس ورتل هندو فقير- سنياسي. مسلمانن ۾ هڪ ذات. نانگ جهليندڙ (مسلمان فقير. سيلاني فقير (ث. جوڳِن، جوگِياڻي).

جوگِيا: ث. هڪ راڳڻيءَ جو نالو.

جَولانُ: ذ (ع) چڪر- ڦيرو. ڊوڙ. حرڪت. ڪُڌ. جذبو- جوش- اُڀمو.

جولان گاهه: ذ. گهوڙن ڊوڙائڻ جو ميدان. جنگ جو ميدان.

جَولانِي: ث (ع) مستي. جوش. تيزي. جذبو- اُمنگ چريائي. چُستي.

جُولاءِ: ث (انگ) عيسوي سال جو ستون مهيون.

جُون، جُونءِ: ث. وارن يا ڪپڙن ۾ پيدا ٿيندڙ هڪ جيت.

جَونڪُ: ذ (ع. ذوقُ) ذوق.

جُونِ: ث. قالب- جسم (جيڪو روح کي هن جهان ۾ پيدا ٿيڻ وقت ملي). جم- جنم.

جُونِ بدلائڻ: ث. قالب بدلائڻ- نئون جنم وٺڻ.

جُوڻٽُ: ص. چوري ٽيل مال جو ڏس پتو ٻڌائيندڙ.

Gul Hayat Institute

جُوئِي: ث. چوري ٽيل مال يا چور جو پار پتو. چُغلي.
جوهہ: ذ. گهُورَ. طمع حي نظر (کاڌي ۾).
جوهہ وجهڻ: ٻئي جي کاڌي ۾ نظر وجهڻ. هڪ ٽڪ نهارڻ.
جُوهہ: ث. نظر. نگاه. جهاتي- لِٽيو.
جَوهَر، جَوهَرُ: ذ (ع. جوهر. ف. گوهر) قيمتي پٿر- هيرو- مائِڪُ. خاصيت- گُڻ. اصليت. خوبي. هُنر- لياقت. عرق- سَتُ.
جوهر ڏيکارڻ: قابليت ڏيکارڻ. خاصيت ڏيکارڻ.
جَوهَري، جَوَهِري: ص. جواهرن جو واپاري. پرکيندڙ.
جُوهو: ذ. وٽن جو جُهڳٽو. جُهوٽو (واءُ جو). مِينهن جو وسکارو- ڇوهو.
جوءِ: ث. زال- گهَر واري. عورت.
جُوءِ: ث (ف) درياءَ. نهر. هنڌ- ماڳ. ايراضي. مال چرڻ جي خاص جاءِ- چراگاه.
جُوئِبار: ذ. اها جاءِ جتي گهٽيون نهرون هجن. نهرن واري وادي جبل جو دامن.
جُوئا: ث. جُوا.
جُوئَرِ: ث. جُوارِ (قِسم: ڳاڙهي، ڪِلن، گُرگُلي، اڇڙي.
جُهـ، جُهہ: ظ. جٽن. جڏهن. جيڪڏهن.
جِهاد: ذ (ع) ڪافرن سان جنگ (مذهبي فرض طور).
جِهاد اَصغَرِ: ث. ڪافرن سان جنگ.
جِهَاد اَکبَر: ث. نفس سان جنگ- رياضت.
جُهارُ: ذ. بندگي. بندگي وارو جُهڪڻ- نمسکار. جُهڪي سلام ڪرڻ. سمنڊ جي وڏي وِيرَ (چنڊ جي چوڏهين ۽ اٺاويهين تاريخ).
جُهارَڻُ: م. جُهڪي سلام ڪرڻ. پُوڄا ڪرڻ.
جَهازُ: ذ (ع) سوداگريءَ جو سامان لڏيندڙ ٻيڙو. غوراب- آگبوٽ.
جَهاز راني: ث. جهازن کي هلائڻ جو پيشو.
جَهالَتَ: ث (ع) اڻ ڄاڻائي. بي علمي. نادانيَ.
جَهانُ: ذ (ف) دنيا- سنسار- عالم. ماڻهو.
جَهان، آفرين: ص. دنيا کي پيدا ڪندڙ- ڏاڍي تعالي.
جَهانبانِي: ث. بادشاهت. رعيت جي سنيال.
جَهان پناه: ص. دنيا کي پناه ڏيندڙ- بادشاه.
جَهانداري: ث. حڪومت- بادشاهي. دنيا ۾ اٽڻ ويهڻ جا طور طريقا.
جَهاندِيدَه: ص. جنهن دنيا کي ڏٺو واڻٺو هجي. سياح. تجربيڪار.
جَهان گردي: ث. سَياحت.
جَهان گشت: ص. دنيا ۾ گهمندڙ ڦرندڙ- سياح. سيلاني.
جِهَت: ث (ع) طرف- پاس- ڏِسِ.
جُهدُ: ذ (ع) ڪوشش. محنت. ڪشالو.
جُهدَ پِڻُ: ڏاڪڙا ڏسڻ. تڪليفون ڪيڻ.
جِهَرَ: ظ. جنهن وقت- جنهن مهل.
جَهَڙائِي: ث. مشابهت. ساڳيائي.
جَهڙو: ظ. جنهن طرح. وانگر- جيان. (ث. جهڙي).
جَهڙو تَهڙو: ظ. رواجي- عام. هالو چالو.
جَهلُ: ذ (ع) اجايو غصو- ضد. اڻ ڄاڻائي- نادانيَ. بي علمي.
جَهَنَمُ: ذ (ع) اونهون کوهہ. تحت الثريٰ. دوزخ.
جَهنمِي: ص. دوزخي- نرڳي.
جِهو: ظ. جهڙو. وانگر- جيان.
جَهِيزُ: ذ (ع) ڏاجُ- ڏاجو. (گهوٽ ڪنوار جو).
جَٹ، جَٹي: ث (سن) فتح- سوب- جِيتَ.

Gul Hayat Institute

جِٹان، جیان: ظ. وانگر. جتان.
جِٹندڑو: ذ. ہارڑي کي سوڻ طور ڪن ۾ پاتل والو.
جِياپو: ذ. جيڻ جو وسيلو. حياتي- زندگي.
جِيارَڻُ: م. جيئرو ڪرڻ. حياتي ڏيڻ. ساهه وجهڻ. زنده ڪرڻ. نئين سر پيدا ڪرڻ (مسئلو).
جيبُ: ذ. کيسو.
جيبُ خرچُ: ذ. کيسي خرچي. کاڌي پيتي کان علاوه ريزڪي خرچ.
جِيتَ: ث. سوپ- فتح. ڪاميابي.
جِيتُ: ذ. تمام ننڍڙو ساهوارو (اڏامندڙ، سُرندڙ).
جِيتامُ، جِيتامڑو: ذ. تمام ننڍڙو جيت.
جيترو: ظ. جنهن مقدار جو. جنهن قدر.
جِيتَڻُ: م. ڪَٽڻ- سوپ ڪرڻ.
جيتوڻيڪ: ظ. جيستائين؛ اگرچه. جيئن ته.
جِيجان: ث. ماءُ لاءِ پيار جو لفظ. امڙ- امان. ڪنهن به عورت لاءِ عزت پريو لقب.
جِيجائُو: ذ. جُوجُو.
جِيجَلَ: ث. ماءُ- امڙ.
جَيدُ: ص (ع) سٹو- عمدو. سگهارو. زرخيز. اعليٰ قابليت وارو (عالم).
جِيڈ، جِيڈَڏ: ذ. جِيتُ. ساهوارو (جيت).
جيڈانهن: ظ. جنهن طرف- جنهن پاسي.
جيڈَلَ: ث. ساهيڑي- سَرتِي.
جيڈو: ظ. جيتري مقدار جو- مَتُ- برابر. سرتو- يارُ- دوست.
جيڈو سَرَتو: ذ. هڪ جيڈو يار دوست. (ث. جيڈي سرتي).
جيڈِي: ث. سرتي- ساهيڑي.
جيرَاندِي: ث. جيرو- ڪليجو.
جيرو: ذ. جگر- ڪليجو.
جيرو جلائڻ: اندر ساڑڻ. صدمي سان دل ڏکوئڻ.
جِيرو: ذ (ف. زِيره) هڪ قسم جو سُرهو بج.
جِيسُ: ظ. مَتُ- برابر. ثاني.
جيسين: ظ. جنهن هنڌ تائين- جنهن وقت تائين.
جيشُ: ذ (ع) لشڪر- سپاه.
جِيفو: ذ (ع) جُوفو. لالچ- طمع. ڏوندِ- مُردار.
جيڪَرَ: ظ. جيئن ته- شال.
جيڪَسِ: ظ. شايد- جيڪَرَ.
جيڪُسِ، جيڪَسِ: ظ. شايد- جيڪر.
جيڪِي: ص. جو ڪجهه.
جيلُ: ذ (انگ) قيد خانو.
جيلخانو: ذ. جيلُ.
جِيَڻُ، جِيتَڻُ: م. جيئرو رهڻ- زنده رهڻ. تڳڻ. گذارڻ (حياتي).
جِيئُو: ظ. ساڃو (هٽ، پاسو).
جِيوُ: ذ (سن) جيئرو. ساهوارو. جِيتُ. جانور.
جِيُو هَتِيا: ث. ساهواري کي مارڻ.
جِيوَتِ: ث (سن) زندگي- حياتي.
جِيوِرَڻُ: م. هضم ٿيڻ (کاڌو). ڪو کاڌو طبيعت کي موافق اچڻ (جنهن مان صحت تي سٹو اثر پوي).
جِيوِڑو: ذ. ننڍڙو ساهوارو. ننڍڙو جيت.
جِيوَنُ: ز (سن) زندگي- حياتي.
جيهو: ظ. جهڙو. (ث. جيهي).
جِيءُ: ذ (سن. جيو) ساهه- جانِ. روحُ. اندر. دل- مَن. سَڌ- خواهش. حياتي- زندگي. بُت- جسم. سڌ جي جواب ۾ موجودگي ظاهر ڪرڻ. جي ورندي- "ها".
جِيءُ آڑائڻ: دل اٽڪائڻ. محبت ڪرڻ. جند ڦاسائڻ.

Gul Hayat Institute

جِيءُ پوڻ: ساهہ پوڻ. آن ٽيڻ (پوک ۾).
جِيءُ جلائڻ: اندر ساڑڻ. آزارڻ.
جِيءُ حضوري: ث. خوشامد- چاپلوسي. خوشامد واري حاضري.
جِيءُ ڪڙو ڪرڻ: مرضي نہ هوندي بہ قبول ڪرڻ.
جِيءُ ڪپائڻ: پاڻ کي جفا ڏيڻ. سخت محنت ڪرڻ.
جِيڦدانُ: ذ. حياتيءَ جي بخشش- جان بخشي. موت جي بدران زنده رهڻ جي مهلت (معافي).
جِيڦدان ڏيڻ: موت جي سزا معاف ڪرڻ. حياتي بخش ڪرڻ.
جِيئرو: ص. زنده- حيات. (ث. جِيئري).
جَيئرو جاڳندو: ص. زنده سلامت. چڱو پلو.
جيئرو ڪرڻ: زنده ڪرڻ. وسري ويل مسئلي کي وري نئين سِر کڻڻ.
جيئن: ظ. جهڙي طرح- جنهن نموني.

ج

ج: ث. سنڌي "الف- بي" جو ٻارهون اکر. اُچار "جي".
جاتَلُ: ص. معلوم. ڏنل. سڃاتل.
جاتل سُڃاتل: ص. ڏنل واڻل- چڱيءَ طرح واقف.
جاتو: ذ. نائي- نياٽو.
جاپَڻُ: مر. جنم (پيٽ مان)- جنم وٺڻ.
جاپَندي جامُ: ص. پيدائشي سياڻو. جنم سان ئي خاص ڳڻن وارو.
جاجِي: ذ. جج ڪري ايندڙ- گهوٽيتا. جج ۾ شريڪ. (ماجي= ڪنواريتا).
جاجِي ماجِي: ذ. گهوٽيتا ۽ ڪنواريتا. شاديءَ ۾ شريڪ سيئي دعوتي.
جارِ: ث. مشهور ٻُوٽو ('ڪٻڙ' جو قسم).
جارُ: ذ (سن. جال) ڏاڱن يا سنهين رسين مان ٺهيل جاري (ميجيءَ ڦاسائڻ لاءِ)- رَسُ. پکين ڦاسائڻ جي جاري- دام. ڪوريڙي جو اُڀيل جارو.
جارُ پکيڙڻ: ڦاسائڻ لاءِ منصوبو سِڻڻ. سازش ڪرڻ.
جار وڇائڻ: دام پکيڙڻ. ڦاسائڻ لاءِ فريب ڪرڻ.
جارائِڻُ: مر. جماڻ (ڪير).
جارو: ذ. ڪوريڙي جو گهرن ۽ وٽن ۾ ناهيل جار. سنهي ڏکوئيندڙ مَڪ (مينهن ۾ ٽٽي) "ڪُٽ پڳتر مک گهٽي جَري تو جارو". پاڻيٽ جي متاجري تي جميل اچو مادو- سينور. دونهين جي ڪاراڻ جو چَتُ. انب ۾ تاندورن وارو ريشو. چاتيءَ ۾ جميل بلغم.
جارِي: ث. هڪ قسم جو سنهون سوراخدار ڪپڙو. لوهي تارُن مان ٺهيل سوراخن واري چادر.
جاڙَ: ث. جاڙِي.
جاڙِي: ث. وات ۾ هيٺين ڏندن ۽ ڏاڙن واري هڏي (جيڪا ڪاڻ ۽ ڳالهائڻ وقت هيٺ مٽي ٽٽي).
جاڙِي هڻڻ: گهٽو ڳالهائڻ. اجائي يخي هڻڻ. بَڪ ڪرڻ.
جاڳرُو، جاڳري (ٻير): ذ. جابلو ٻيرَ جو وڻ (جنهن ۾ ڪندا گهٽا ۽ ٻير ننڍا ٿين- چاپرو ٻيرَ.
جامَ: ذ. زيتون (ڦل ۽ وڻ. تنگر ٽٽي جي ٻوليءَ ۾).

Gul Hayat Institute

جامُ: ذ (ف. جام) سنڌ جي سمن بادشاهن جو لقب. بادشاه. سردار . ماڻهوءَ جو نالو.

جامَڙو: ص (سن. وامن) ننڍي قد جو (ماڻهو). اهو ماڻهو جو پُنيءَ ۾ ڪڪ هڻڻ يا ٻئي ڪنهن سبب ڪري ننڍڙي قد وارو هجي. (ث. جامڙي).

جامڙا: ذ. هڪ ذات جو نالو.

جاموٽُ: ذ. "جام" جو تصغير. سردار. وڏيرو. (ث. جامُل).

جانيو: ذ. تيلي ٻج جو هڪ قسم (پوک ۽ ٻج).

جانگهڙِيلُ: ص. ڊگهين جنگهن (ٽنگن) وارو.

جانگهو: ذ. ڊگهين جنگهن وارو. اُٺ.

جاڻَ: ث. سُڌ- پروڙ. معلومات. واقفيت. آگاهي. سمجهه. عقل- شعور.

جاڻَ سُجاڻَ: ث. واقفيت- شناسائي.

جاڻُ: ذ. اطلاع. سَڌُ. مرڻي جو اطلاع.

جاڻائڻُ: م. ٻڌائڻ. واقف ڪرڻ. اطلاع ڏيڻ.

جاڻڻُ: م. واقف ٿيڻ- آگاه ٿيڻ. سڃاڻڻ. سمجهڻ. سهي ڪرڻ- پروڙڻ. معلوم ڪرڻ. محسوس ڪرڻ.

جاڻڻهارُ: ص. هميشه جاڻندڙ- عليم. خدا تعالي.

جاڻُو: ص. جاڻندڙ. واقف- شناس. پارکو.

جاڻِي: ظ. سمجهي. ارادتا- هاسيڪار.

جاڻي ٻُجهي: ظ. ڏسي وائسي- سوچي سمجهي. ارادي سان.

جاڻي واڻي: ظ. هروپرو- هاسيڪار.

جاوَلُ: ص. جايل (ٻار). پيدا ٿيل (ٻُوٽو). جميل (ڪير).

جاهو: ذ. هڪ قسم جو ساهوارو- ٻاٻيهو.

جاڻِي: ث. ڏيءَ- نياڻي. (ص) جڻيل.

جايو: ص. جڻيل. (ذ) پُٽ.

جِبَ: ث. زبان.

جِبِي: ث. باهه جي لاٽ- شعلو. اُلو.

جَٽُ: ص. ٻهراڙيءَ جو- ديهاتي. سادو سُودو- ٻالو پولو. اڻ واقف. ناتجربيڪار. بيوقوف.

جَٽڪو ڏُڪو: ذ. بيوقوفيءَ وارو فيصلو.

جَڃَ: ث (سن. جَنيـ) شاديءَ ۾ گهوٽيتي طرف جا دعوتي- جاڃي.

جَرَ: ث. باهه- آگ. جِيِي. لهسَ. پاڻيءَ جو هڪ جيت- جوڙَ. ويم کان پوءِ پيٽ نڪتل غدود (ٻار يا ڦر جي ڏُن سان ڳنديل هوندو آهي)- اورَ.

جَرائِنُ: م. جَرائِنُ.

جَرائِنُ: م. باهه ڏيڻ. جِيِي ڏيڻ. ساڙڻ- ٻارڻ.

جَرڪو: ذ. مڇيءَ جو هڪ قسم.

جَرَمُ: ذ (سن. جنم) نسل- پيڙهي. حياء شرم.

جَرَنُ: م. سخت سيڪ ڏيڻ- سڙڻ. ساڙڻ 'باهه جو جِيِيءَ سان جرڻ'.

جَري ڇڏڻ: ڏاڍي مار ڏيڻ.

جَزَهه: ث. جَزَ- پاڙ.

جَزَهه ڪيڻ: پاڙ پٽڻ- بيڪ ڪيڻ. گهٽو هلائي ٽڪائڻ.

جُڪَ: ث. جَپُ- لِڪَ. جُهڪِي ويهڻ.

جُڪَ هڻڻ: لِڪي هڪ هنڌ ڪروندڙو ٿي ويهڻ.

جُڪَنُ: م. لِڪڻ- جَپڻ. جُهڪِي ويهڻ (لِڪڻ جي ارادي سان). موقعي جي انتظار ۾ لِڪي ويهڻ.

جُلُنُ: م (سرائڪي) هلڻ- وڃڻ.

جِلهه: ث. چيڪي مٽي واري گپَ. سُستي- آرس.

جَمُ: ذ (سن. جَنـ= جمڻ) جنم. جمارَ- عمر. اولاد. ياڻُ (چيٽن جو).

جَمارَ: ث. عمر. اوسٽا. حياتي- زندگي.

Gul Hayat Institute

جَمائِڻُ: مر. ڏوڻرو ڪرڻ (ڪير). پچائڻ. ڪُپائڻ. ڏاڍو ڪرڻ. برف ڪرڻ (پاڻي). دٻائڻ- هيسائڻ.

جَمَتِ: ث. دٻاءُ- ضابطو. رعب داب.

جَمَڻُ: مر. ڏوڻرو ٿيڻ (ڪير). برف ٿيڻ (پاڻي). سخت ٿيڻ. پچڻ. اُپرڻ (سَلو). پيدا ٿيڻ (ٻار، ڦُر).

جَمُون: ذ. هڪ وڻ ۽ ان جو ڦَرُ (ميوو).

جُنڊا: ذ (جمع ۾ ڪم ايندڙ لفظ) مٽي جا وارَ- چَتا. مُنجهيل ۽ اٽيا وارَ.

جُنڊاپَتَ: ث. زنانو جهيڙو.

جُنڊا پٽڻ: زالن جو جهيڙي ۾ هڪ ٻئي جا وارَ پٽڻ. جهيڙو ڪرڻ.

جُنڊو: ذ. عورت جي مٽي جا وارَ. چوٽِي.

جَنگهَ: ث. ٽَنگَ. رانَ- سَٽرَ.

جَنگهون هڻڻ: ٽنگون هڻڻ. تمام گهٽو پنڌ ڪرڻ. گهٽو هلڻ.

جَڏِ: ظ. جيئن- وانگر- ائين.

جَڏُ، جَڏِ: ذ (سن. جَن) وِياءُ. نسل- پيڑهي. ٻُڌ- ڪيڙُ. ماڻهو.

جَڦائِڻُ: مر. ويم ڪرائڻ (عورت يا جانور کي).

جَڦَڻُ: مر (سن. جَن) جنم ڏيڻ. ٻچو ڏيڻ. هٽ پير لهڻ.

جَڦو: ذ. مرد. ماڻهو- شخص. اڪيلو- چڙو.

جَڦِي: ث. عورت. زال. هڪڙي عورت.

جَوَلَڻُ: مر. ڳولڻ.

جَوَ، جَڏو: ث. لاڪَ. ڳاڙهي لاڪَ.

جَوَ، جَڏو: ذ. هڪ قسم جو جيت (جو اڪثر ڪُڪڙن، ڳائي يا ٻاکري مال ۾ ٿئي).

جوڙَ، جَڏورَ: ث. پاڻي جو هڪ جيت (جيڪو ڪنهن به ساهواري جي جسم مان رت چُوسي ٿو). ويم ڪان پوءِ پيٽ مان نڪتل مادو. جَرَ.

جَڏِي: ث. سَنهڙي آڇِي جُونءِ- لِيکَ.

جيٺُ: ذ. سنبت سال جو ٽيون مهينو.

جيرو: ذ. باهه- آگ. جِيِي- شعلو.

جهه

جهه: ث. سنڌي "الف- بي" جو تيرهون اکر. اُچار "جهي".

جهاهو: ذ. ڏوڻر (سُٽ يا پَٽ جو). ڦُندَڙ (جيڪو سُونهن خاطر وَهت کي ٻڌجي). هڪ قسم جو ڳهه- چوٽي ڦُل.

جهاتِ: ث. جهاتِي.

جهاتِي: ث. لِيو- لياکو. لحظي لاءِ مُنهن ٻاهر ڪڍي ڏسڻ.

جهاتيون پائڻ: لکي لکي ڏسڻ- لياکا پائڻ.

جهاتَ: ث. جَهپُ- جهڙپَ- جَهتُ.

جهاڦُو، جهاڦِي: ص. جَهت هٽندڙ (ڦُرڻ يا کسَڻ لاءِ).

جهاڦِکو: ذ. غيرمسلمانن جو جانورن کي ڪُهڻ جو هڪ نمونو (جنهن ۾ هڪ ئي وار سان ڳچي وڍجي وڃي).

جهاجهَ: ث. گهٽائي (پاڻيءَ جي). اونهون ۽ گهٽو پاڻي. جهجهائي.

جهاجهَ هڻ پوڻ: گهَڻ ۾ پوڻ. بَڪ ۾ پوڻ. اجائي

Gul Hayat Institute

بَک ڪرڻ. گھٽو ڳالھائڻ. اِينگھ ڪرڻ (ڪم ۾).

جهارِ: ث. پکين جي گھَوِ (جيڪا پوک تي ويهي ۽ اَن کائي).

جهارِ هَڪلڻ: پوک تان پکي هڪلڻ. نظر کان بچائڻ- حفاظت ڪرڻ.

جهارو: ذ. تمام ڇڊي لَسِي يا پنگ (جنهن ۾ گھٽو پاڻي پيل هجي). لامارو (پکيءَ جو).

جهاڙَ: ث. منتر- ٽوٽو. نانگ بلا جي ڪک جو اثر لاهڻ لاءِ خاص منتر.

جهاڙَ وجهڻ، جهاڙَ رکڻ: ڪکيل ماٺهو تي ٽوٽو ڦيٽو پڙهي زهر جو اثر لاهڻ. ڪنهن ماٺهو کي اٽڪل سان پنهنجي اثر هيٺ آڻڻ.

جهاڙُ: ذ. وڻ- درخت.

جهاڙَڻُ: م. جهاڙَ وجهڻ. نظر ۾ رکڻ- تاڙڻ. ٻُهارڻ- ڪٽي وڃڻ.

جهاڙو: ذ. ڳونھ- ڪِرنتي.

جهاڙُو: ذ. ٻهارو. تلاشي (چوري ٽيل سامان جي).

جهاڙُو ڏيڻ: ٻهاري ڏيئي صفائي ڪرڻ. گھر جي تلاشي وٺڻ. الهوتلهو ڪٽي وڃڻ.

جهاڙُو وٺڻ: چوريءَ جي شڪ ۾ تلاشي وٺڻ (ماٺهو يا گھر جِي).

جهاڪِڻُ: م. جهاتي پائڻ. جهانڪڻ.

جهاڪو: ذ. رستي جو ڪڏ ڪُوبو- جهانڪو.

جهاگَ: ث. ڦِيڻ- گِجي- جَھڳ. گِڦَ.

جهاڳُ: م. تانگھي پاڻيءَ مان هلڻ. پار پوڻ (پاڻي مان). وڏو سفر ڪرڻ.

جهاڳورَ: ث. چاچولَ (پاڻيءَ ۾). ڏانڊول. ڏاڍي مارَ (جنهن ۾ هڏ ڳڏ هيٺا ٽيڻ). جھگورَ.

جهاڳورَ ڪڍڻ: لٽ مڪن سان سٽڻ. ڏاڍي مار ڪڍڻ.

جهاڳورَڻُ: م. چاچولڻ. پاڻيءَ ۾ وڏي ڏانڊول ڪرڻ. ميري ڪپڙي کي مُڪن سان سٽي صاف ڪرڻ. ڏاڍي مار ڏيڻ.

جهالاڙُو: ص. جٽادار- ديرپا.

جهالَرَ: ث. موتين وغيره جي سَرُن مان ٽانڪيل پانڪَ (جيڪي ڪنارين تي هٽجي). ٽوڻرن وغيره جي قطار. ڪن ۾ پائڻ جو هڪ ڳھ.

جهانيُوٽو: ز. جَھپُ- جَھتُ.

جهانپو: ص. اکين ۾ ڏُنڊ سبب گھٽ نظر وارو.

جهانجهَ: ث. هڪ قسم جو ساز.

جهانجَهرِ: ث. پيرن جو هڪ ڳھ- پازيب.

جهانجهرو: ص. پنڊ جو تکو- تيز رفتار. ڦُرت.

جهانڪَڻُ: م. جهاتيون پائڻ- لياڪا پائڻ. لِڪي لِڪي ڏسڻ.

جهانڪو: ذ. ڪڏو (رستي ۾). ڪڏي سبب آيل لوڏو.

جهانگِي: ص. جهنگَ جو رهاڪو. جهنگ جو مارُو ماٺهو. جهنگ جي ڏڻ وغيره تي گذران ڪندڙ. (ث. جهانگياڻي).

جهانورو: ص. اکين ۾ ڏُنڊ جي بيماري سبب گھٽ ڏسندڙ- چنجهو.

جهاوءِ: ث. واڄي جو جهڪو مٺو آواز. ڳھ جو هڪ قسم (جيڪو مچلين جي جهالر سبب چمڪي وارو ٿئي).

جهانڻُون: ذ. پيرن تان مَرُ لاهڻ لاءِ ڪَهُري سِرَ يا پٽر.

جهاڻُو: ذ. لٽو (وڻ).

جَهبُ: ص. پرپور. تيل يا سٽيب سان پريل.

جُهبَ: ث. چاچولَ (پاڻيءَ ۾). وِلوڙ.

جَهَبَتِ: ث. اثر (ڏڍ يا جهولي جو). چپيٽ (بيماريءَ

Gul Hayat Institute

جي).
جَهِڪو: ذ. ولوڙڻ جو آواز.
جَهلو: ص. ويڪرو- خلاصو (پهراڻ، چولو، ڪوٽ).
جُهَڻُ، جُهِڻُ: م. پاڻيءَ ۾ هٿ وجهي لوڙڻ- لُڙڻ. گهٽو تيل يا گيهه وجهي سٽيو ڪرڻ (ماني يا وارن کي).
جُهو: ذ. قياس- ڪهل. ڇڪي (دل کي).
جِهِي: ث. جِهي- سَٽ. ڇِڪَ (لغام کي). جِهي (دل کي). ڪهلَ.
جُهيرَ: ذ. هڪ ذات جو نالو.
جَهِيڙ: ث. نندڙين ڪَندين يا جارين جو ڪُٽيل جُهڳٽو. مٽي جا اٽيا وار.
جَهٽَ: گهڙي- ساعت. ٿوري دير.
جَهٽِ، جَهٽُ: ظ. جلد- يڪدم- ٽُرت.
جَهٽِ ٽي وڃڻ: دير ٿي ڪاڻ لڳڻ. اک چنبي ۾ ٽيڻ.
جَهٽِ ڪرڻ: جلدي ڪرڻ- سيگهه ڪرڻ.
جَهٽُ: ذ. ڪسَڻ جو عمل. جهَپُ- جَهڙپَ. لاماروَ. چَڪُ (ڪُتي يا جانور جو). موقعو- داءُ.
جَهٽُ جُهوڙِي: ذ. ڦُرمار- ڦرلُٽَ.
جَهٽُ وجهڻ: چڪ وجهڻ. ڪاوڙ مان تڪو ڳالهائڻ.
جَهٽِ پَٽِ: ظ. تمام جلدي- يڪدم. ٿهه ڦهه- تڙي ڪڙي- اُتي جو اُتي.
جُهٽَ: ث. جوٽَ- سَٽَر.
جُهٽَ پٽَڻ: جوٽون پٽَڻ. ڪشالا ڪڍڻ.
جَهٽِڪَڻُ: م. جهٽڪو ڏيڻ. چَنبڙ (ٻانهَن کي).
جَهٽِڪو: ذ. لوڏو- ٽيلهو. چنبڙو. وسڪارو (مِينهَن جو).
جُهٽڪو: ذ. جُهوٽو (هوا جو). پِنڪي (ننڍ جي).
جَهَڻُ، جَهِڻُ: م. هوا ۾ اچليل شيءَ کي جهلڻ- جهپڻ. هوا ۾ پکڙڻ. اُڏامندڙ کي وٺڻ. اثر وٺڻ (دليل، خيال، نظريي جو).
جَهِڙِي: ث. جهَٽُ- جَهپُ.
جَهڙِيون هڻڻ: ڦُر ڪرڻ. زوري کسڻ. ڇڪيون ڪرڻ. نندين چوريون ڪرڻ.
جَهپَ: ث. ننڍ جو جُهوٽو- پِنڪِي.
جَهپُ: ذ. جهَٽُ- لاماروَ.
جَهَپَٽُ: ذ. جَهپُ.
جَهپَڻُ: م. جهٽ هڻڻ. لاماروَ ڏيڻ.
جَهپجَڻُ: م. جهٽجڻ. گهٽجڻ (رنگ، چِلڪ).
جَهپڪو: ذ. جهَٽُ- جهَپُ.
جَهپڪِي: ث. ننڍ جي ڇَهر- پِنڪي.
جَهَپُ، جَهِپُ: م. جهپ هٽي کسڻ. هوا ۾ اُڏامندي جهلڻ. گهٽجڻ (رونق، چلڪو).
جَهپو: ذ. جَهپُ- جَهٽُ. لاماروَ.
جِهجَڻُ: م. اندر ۾ ڇرڻ (ڏک کان). تمام گهٽو ڏک ٽيڻ. وِجهلَڻُ. سوز گداز کان هيٺائي ٽيڻ.
جَهجهائي: ث. گهٽائي- ڪثرت.
جِهجَهڪَ: ث. هڪ. گهبراهٽ. حجاب.
جَهجهو: ص. گهٽو. حد کان وڌيڪ.
جُهڏو: ذ. ڪَڈ يا چُرَ (جنهن جو مٽيون پاسو چت وانگر وڌيل هجي)- ڪويَ. پاڻيءَ جي ڪڈ- ڪُورِ. (ص) پراڻو- جهونو.
جُهرِ جُهرِ: ث. وري وري چوڻ- گهپي.
جهَرجهَنگُ: ذ. پوئو ۽ جهنگ. (ظ) هرجڳهه.
جهُرجهُنو: ص. ڇِريل ۽ سڙيل. ڇڳل ٽُنڊل. زبون.
جِهرڪُ: ذ. هڪ مشهور پکي- چِڑو.
جِهرڪِي: ث. جهرڪ جي مادي- چِڑي.
جَهرڪَڻُ: م. جرَڪڻ- چمڪڻ.

Gul Hayat Institute

جهُرمٹُ: ذ. انبوهه. ميڙُ. هجوم. ٽولو.
جهِرمِر: ث. چمڪو. پاڻيءَ ۾ ترورن جو اولڙو. تارن جو ٽمڪو. گهٽين بتين جي روشني. رونق.
جهِرمِري: ث. اُها دَرِي جنهن ۾ پٽيون لڳل هجن ۽ پٽيون هيٺ مٽي ڪري روشني يا اونده ڪري سگهجي.
جهَرَڻُ: م. جنسي خواهش جو غلبو ٿيڻ. شهوت ٿيڻ.
جهُرَڻُ: م. جهُور ٿيڻ. جهُونو ٿيڻ. ڇڻ پُرڻ. زبون ٿيڻ. ڏکڻ (قت ڦرڻي). زخم ٿيڻ. ڏکوئجڻ.
جهَرڻو: ذ. ٿُوهارو. متان ڪرندڙ پاڻي. آبشار.
جهِرڻو: ذ. ڏوڻري کي هٿ سان ولوڙڻ لاءِ ڪاڻيءَ مان ٺهيل ننڍو منڊيڙو.
جهَرو: ص. شيرين اکين وارو. اڇن ۽ ڳاڙهن چٽن وارو ڏيگو.
جهَروڪُ: ذ. محلات يا ماڙيءَ جي هاريدار دَرِي يا ڇڇري.
جهروڪو: ذ. جارو- ڳڙڪ. ننڍي دري. ڪچو گهر.
جهَرِي: ث. ساموندي لهر. وِيرَ. دَر يا دريءَ جي وٽي يا سِيرَ.
جهُرِي: ث. ڪپڙي جي تند نڪرڻ سان ٽيل وِٽي. گهنج.
جهُرِيون پوڻ: ڪپڙي ۾ ڏاريُون پوڻ. مُنهن ۾ گهُنج پوڻ.
جهُرِيَل: ص. ڇڪل (ڪاڻي، عضوو). جهُونو.
جهَرَّ: ث. مُرڻي وارو ڏڪ. رهڙ.
جهَرَّ ڪنڻ: دب ڪڍڻ- مال چاڙهڻ. دڙڪو ڏيڻ.
جهُرُّ: ذ. ڪڪرن جي لَس. ڪڪرن سان آسمان چاٽجڻ.
جهُرُّالو: ذ. جُهرّ ۽ ڪڪر. ميگهه ملار.

جهَرڙِتي: ث. تلاشي. جهاڙُو.
جهَرَڙَ: ث. جهَٻٽ (ڏڏ يا جهولي جي). اثر (جِن يوت جو). چپيٽ. حملو. جهيڙو- تڪرار.
جهَرڙَ لڳڻ: بيماريءَ جو اثر ٿيڻ. چپيٽ اچڻ.
جهَرڙُ: ذ. جهٽُ- جهَپُ. لامارو.
جهَرڙَڻُ: م. جهپ هڻي ڪٽي وڃڻ. ڪسڻ. اوچتو ڪٽي وڃڻ. جهٽڻ.
جهَرڙو: ذ. جهَرڙُ.
جهُڙِ ڦُڙِ، جُهڙِي ڦُڙِي: ث. مينهوڳي. مِينهن جي مندَ. برسات. بُوند بوند.
جهَڙِڪو: ذ. چپيٽ. پڙڪو (باهه جو).
جهَڙڪُ، جهَڙڪو: ذ. پيڙ (باهه جو)- پڙڪو. جنگ- لڙائي.
جهَڙَڻُ: م. وڍڻ- ڪپڻ. سٽڻ ڪُٽڻ. مارڻ. ڳرڻ- وڃهلڻ. تڪو ڪاهڻ (پنڌ).
جهَڙِي: ث. مِينهن جي جهڪور.
جهَڪَ: ث. مٽيءَ وارو طوفان- واچَ. بَڪ بَڪ. اجايون ڳالهيون. اجايو بحث. جهَڳي. (ص) اجائي بَڪ ڪندڙ. گهٽو ڳائيندڙ. گهٽو ڳائيندڙ پوڙهي عورت.
جهُڪُ: ذ. ڪُٻ- خَمُ هيناهين- نمندي.
جهَڪاءِ، جهَڪائِي: ث. هيناهين- نمندي (زمين). لاهي. گهٽتائي- ڪمي- ٽورائي.
جهُڪائِڻُ: م. نمائڻ- نِوڙائڻ. هيٺ ڪرڻ (مٽو. اکيون). هُشائڻ (اُن). آڻ مچائڻ. زوري مچائڻ.
جهُڪَڻُ: م. نمڻ. نِوڙڻ. ڪُبڙو ٿيڻ. هيٺ ٽيڻ. لاڙو ڪرڻ. مائل ٿيڻ. آڻ مچڻ.
جهَڪو: ص. هيٺ تي نميل. لهوارو. گهَٽ- ڪَسو. هلڪو (رنگ). گهٽيل (مُلهه يا سُونهن ۾). هيٺو (زور ۾).

Gulshan Hayat Institute

جهَکو ٹيڻ: کاوڑ ڏري ڪرڻ.ڏرو هلڻ. سُست ٹيڻ.

جهَکورَ: ث. هوا سان گڏ مِينهن جو سخت وسکارو. لاڳيتو مِنهن جو وسکارو. لاڳيتو مينهُن.

جهَکَ: ث. گجِي- ٹِيڻ. گِڦَ. بکَ- يَخِي.

جُهڳنو: ذ. ٹوري تعداد ۾ ونَ ۽ هُوندا. ٹورن وٹن جو جُهنڊُ.

جَهگِ جَهگِ: ث. زباني تکرار. بحث مباحثو. بيسُود گالهيون.

جَهگڙُ: ذ. باز (پکي) جو هڪ قسم.

جَهگڑالُو، جَهگڑائي: ص. فسادي. جهيڑاڪ. ڦڏائي.

جَهگڑَڻُ: م. جهيڑو ڪرڻ. بحث ڪرڻ.

جَهگِڑو: ذ. جهيڑو- تکرار. دنگو- فساد. بحث.

جَهگ مَگ: ث. چمڪاٽ- جَهلڪا. رونق- جهرمِر. جنسار.

جُهگڻُ، جُهگِڻُ: م. ولوڑڻ (کير) لَٻڻُ (پاڻي) چاڇولڻ.

جُهگو: ذ. ڪکائون گهر. پُونگو گهَرُ.

جُهگو جَهوِ ٹيڻ: گهر برباد ٹيڻ. سڀ ڪجهہ ناس ٹيڻ. ڏاڍو نقصان ٹيڻ.

جهگورَ: ث. جهاڳورَ.

جَهگورَڻُ: م. چاڇولڻ. مَناڑڻ. ولوڑڻ. مار ڏيڻي هڏ گڏ پچڻ. ڏاڍي مارَ ڏيڻ. جهاڳورڻ.

جَهگِي: ث. بَکَ- يخي. اجايو گالهاءُ.

جهگي هڻڻ: اجائي بڪ ڪرڻ. گهٽو گالهائڻ.

جُهگِي: ث. پُونگي. ڪکائين جهوپڙي.

جَهلَ: ث. روڪ- منع. آڏر- ٹيڪ (پِٽ يا چِٽ کي). ٹيڪ ڏيڻ لاءِ ڪاني يا ٹُوٽي.

جُهلَ: ث (ع. جُل) گهوڙي يا وهٽ جي مٿان وجهڻ لاءِ ڪپڙو.

جَهلَ پَلَ: ث. روڪ- منع- بندش.

جَهلِجَڻُ: م. وٹجڻ- قابو ٹيڻ. پڪڙجڻ. بيماري ۾ وٹجڻ.

جَهلَڪَ: ث. چمڪو. جلوو. ٹوريءَ دير لاءِ نظارو.

جَهلڪارَڻُ: م. جهلڪا ڏيڻ. چمڪاٽ ڪرڻ. تجلا ڏيڻ.

جَهلڪارو: ذ. چمڪو. تجلو.

جَهلڪَڻُ: م. چمڪڻ. ظاهر ٹيڻ.

جَهِلڪو: ذ. ٹوريءَ دير لاءِ ڏيکاءُ- نظارو. چمڪو- تجلو.

جَهلڪِي: ث. جَهلڪ. ڏيکاءُ. چمڪو.

جَهلڻُ، جَهلِڻُ: م. هٿ ۾ وٹڻ. پڪڑڻ. قابو ڪرڻ. گرفتار ڪرڻ. منع ڪرڻ- روڪڻ.

جُهلَڻُ: م. لُڏڻ- جُهولڻ. (ص) لُڏڻِ- سهٹو- حَسِين. پيارو.

جَهلو: ذ. آڏ- ٹيڪ. بچاءُ. جتاءُ- پائداري. سهارو.

جَهلِي: ث. هوا لاءِ چِٽ ۾ ٹنگيل وڏو پکو (جيڪو لوڏڻ سان هوا ڏئي).

جِهلِي: ث. پيٽ جي کَلَ کان اندريون پردو.

جِهمَ: ث. هيناهين زمين- نشيب- نوڑِ. چِپي- سَتَ.

جُهمُٹُ، جُهمٹو: ذ. وٹن جو جُهنڊ- جُهگڻو.

جَهمِڻِي: ث. سنڌ جي ٹالپور اميرن جي سواري لاءِ دريائي ٻيڙي. اُها ڪٹ جنهن ۾ واڻَ جي بدران تختا لڳل هجن. ڪنڌ ۾ پائڻ جو هڪ ڳهہ.

جُهمِرڙ: ث. هڪ قسم جو ناچ.

جُهمِرِي: ث. "جُهمِر" ناچ ۾ گهُمري (ڦيري).

جُهمِريون پائڻ: خوشيءَ مان ڦيريون پائڻ. ڦيريون

پائي نچڻ. ٽينگ ٽپا ڏيڻ.
جِهمَڻُ: م. ٽمڻ. ٽمتار ٽيڻ (سٽي يا پائيءَ مان). نِوڙڻ.
جُهڪڻ (چِتَ). بار سببان جُهڪڻ.
جِهنجهڻُ: ص. ٽمتار (ميوي سان ونڻ).
جَهنجَهٽُ: ذ. جهڳڙو- ڏڦو. جَنجل- خفو- ڪاپارو.
جِهنجِهڙو: ذ. هارن جو هڪ راندِيڪو (ڪاٺ يا لوهه جو سوراخدار گولڙو جنهن ۾ ڇمڪي لاءِ ڪڪرا پيل هجن).
جِهنجهڙو وڃائڻ: راضي ڪرڻ لاءِ حيلا هلائڻ. سمجهائڻ لاءِ گهڙو متو هڻڻ.
جِهنجهوڑڻُ: م. ڏُوڙڻ. سجاڳ ڪرڻ.
جَهنڊِ، جِهنڊَ: ث. نئين جاول هار (پُٽ) جا پهريان پيدائشي وار.
جُهنڊُ: ذ. ٽولو. ڏڻ. ڪڪر (مڇرن جو). پَرو (پکين جو). وڻن جو ويڙهه.
جُهنڊِ، جُهنڊُ: ذ. ڪپڙي سان ويڙهيل مُنهن (جٽن سڃاڻپ نہ ٽئي)- بُٽَ. پاٽولي هٽي ڪپڙي سان پاڻ کي سجو ڏيکڻ- گهنڊ.
جَهنڊو: ذ. عَلَم. انگاس. نشان واري بيرق.
جَهنڊو کڻڻ: اڳواڻي ڪرڻ. شروعات ڪرڻ.
جَهنڊوُلو: ص. اهو هار جنهن جي مٽي جا وار لٽل نہ هجن. وڏن وارن وارو.
جَهنڊِي: ث. ننڍو جهنڊو- بانٽِي. ريل گاڏيءَ کي هلائڻ يا بيهارڻ جي نشان واري جَهنڊي.
جِهنڪارَ: ث. ساز جو واڄو. گهرَ جو ڇملو.
جَهنگُ: ذ. بَنُ- هيلو. وڻ ٽڻ.
جهنگ ڪڍڻ: ٻنيءَ مان بيڪار ٻُوٽا ڪڍي پوک لاءِ زمين صاف ڪرڻ.
جَهنگَ هِلو، جَهنگراڙ هِلو: ذ. جهنگلي هلو.
جَهنگَ ڪُڪڙُ: ذ. پکيءَ جو هڪ قسم.
جَهنگلُ: ذ. جَهنگُ.
جَهنگل ۾ مَنگل: ذ. سُڃَ ۾ وڻڪار. سُڃ ۾ آبادي ۽ رونق.
جَهنگِلو: ذ. ڪاڻي يا لوهي سِيخُن جو ڪٺهڙو. هڪ راڳڻي جو نالو.
جَهنگِلي: ص. جهنگ جو. اڻ سڌريل. وحشي.
جهنگڻُ: م. مڪين جو آواز ڪرڻ. مڪيون ويهڻ (ڪاڏي جي شيءِ تي).
جهُنو: ص. جُهونو.
جَهڻِ: ث. مَهِي. گهاتو ڏُڏ. لَسِي- ڏُڏ.
جَهڻِ مَڪڻُ ڪرڻ: گڏوڇڙ ڪرڻ. معاملو مُنجهائڻ.
جُهڻِ جُهڻ: ث. رِنجهه ڪِنجهه- گهَپي.
جِهٽِڪَ: ث. تنبيهه- جُٽ. جٽ ڇٽ. ناراضگي مان سمجهائي.
جِهٽِڪَڻُ: م. جُٽ ڪرڻ- تنبيهه ڪرڻ. نِندَڻُ.
جهوتَ: ث. جهاتي- لياڪو. نظر وجهڻ.
جهوتو ڏيڻ: هِتي هُتي اجايون جهاتيون پائڻ. در در ٻُڌڻ.
جُهوٽو: ذ. لوڏو (پينگهه يا واءُ جو). نند جي خمار ۾ لوڏو- اوجهراڻي.
جُهوٽا کائڻ: لوڏا کائڻ (پينگهه جا). پنڪيون کائڻ. وِني وِني نند ڪرڻ ۾ لوڏا کائڻ.
جُهوپڙو: ذ. ننڍڙو ڪکائون گهر. جُهڪو.
جُهوپڙِي: ث. تمام ننڍڙي جُهڪِي.
جُهوپو: ذ. ڪکائون گهر. پُونگو- جُهڪو.
جهُوجهُو: ذ. ڏڏ ولوڙڻ جو آواز. هارن کي ڏيڇارڻ لاءِ خيالي جانور.
جهورَ: ث. مارڪُٽَ. سَٽڪو (مِينهن جو).

Gurbani Institute

جهورَ جَهکورَ: ث. برسات جو لڳاتار وساکرو.
جهُورِ: ص. جُهريل- يڳل. زبون. پُراڻو. پوڙهو.
جهوراڻو: ذ. ايذاءِ. ڏک سُور. ڳڻتي- ڳاراڻو.
جهورَڻُ، جهورِڻُ: ڪچڻ- پُڪا ڪرڻ. زبون ڪرڻ. ڏکوئڻ- ايذائڻ. سَڻڻ ڪُٽڻ.
جهورِي: ث. ڳڻتي- وِجهُلَ. پريشاني. اُٽڻ- چوراکورا. سِڪَ- اُکندَ.
جهُوڙو: ذ. سُٽَ يا پَٽ جو ڦُندڻ- ٽوڙڻ. وانگوڙو. سائي گاهه جو ڳڻو.
جهُوڙِي: ث. پن جي بيڙين جي جُوڙي (پنجويهه بيڙيون).
جهوڪَ: ث. نمندي- هيٺاهين (زمين). بينڪ (اُنن جي). اُنن جي ويهڪ وارو هنڌ. رات جو بارگير اُنن جي منزل. ماڳ- منزل. اڳتي سيرڻ لاءِ چوڪَ.
جهوڪَڻُ، جهوڪِڻُ: م. ڏِڪڻ. زوري اندر وجهڻ- ڦُسڻ. ڏٽي پرڻ. سورڻ (باهه ۾ ڪاڻيون).
جهولَ: ث. چولي يا پهراڻ جو اڳو. دامن- پلئه. جهولِي.
جهولَ جهلڻ: خيرات وڻڻ. مراد پنڻ. ٻاجهه گهُرڻ.
جهولُ: ذ. هيٺاهين زمين- نشيب. درياء جي ڪاڌ وارو اونهون هنڌ (جتي درياء جي لات بعد ۾ پاڻي بيٺو رهي). درياء جو اونهي پاڻي وارو وهڪرو. ديرائي (ست، ڪپڙي، نوڙيءَ وغيره جي تندن جي).
جهُولَڻُ: م. لُڏڻ. لٽڪڻ. جهُومڻ. ڪنڌ هڻڻ (غيبات جي اثر ڪان).
جهُولِڻو: ذ. پينگهو. جَهلِي (چت ۾ ٻڌل).
جهولو: ذ. اونهاري جي گرم هوا- لُوهه- لُڪَ. لُڪَ جو اثر.
جهُولو: ذ. لوڏ- پينگهه. پينگهو.

جهولِي: ث. جهولَ. ٻار کي لوڏڻ لاءِ ڪپڙي جي لوڏ. چولي يا پهراڻ جو اڳو- دامن. ڪپڙي جي ڳوٽري (خيرات وڻڻ لاءِ). گود- هَنجهَ.
جهولي جهلڻ: خيرات وڻڻ لاءِ پلئه جهلڻ. مدد گهرڻ. ٻڌڻ.
جهُومَرُ: ذ. ڳهه جو هڪ قسم (پيشانيءَ جو).
جهُومَڪُ: ذ. ڪنن ۾ پائڻ جو هڪ ڳهه.
جهُومَڻُ: م. نشي يا مستيءَ ۾ لڏڻ.
جهُونجهَ: ث. لڙائي- جنگ. جهيڙو.
جهُونجهارُ: ص. ويڙهاڪ- جنگجو. سورهيه- مانجهي. بهادر.
جهُونگارَ: ث. جهيڻي آواز سان ڳائڻ. چوپائي مال کي پهرائڻ لاءِ ڏنارن جو خاص آواز.
جهُونگارَڻُ: م. آهستي پڙهڻ يا ڳائڻ- پنهنجي مُنهن سُر سان چوڻ.
جهُونو: ص. پراڻو- ڪُهنو. قديم- اڳاتو. پُتو- زبون" پوڙهو(ث. جُهونِي).
جهِيرُ: ذ. چِيرُ- شگاف. زخم. ڪپڙي ۾ وچان تندن نڪرڻ سببان ٽيل گهاريِ. چَهڪُ- وَيُ.
جهيرڙو: ذ. جِهرٽو. منڊيٽڙو.
جهيڑاڪُ: ص. جهيڙو ڪندڙ. ويڙهاڪ. فسادي.
جهيڑَڻُ: م. جهيڙو ڪرڻ. وڙهڻ جنگ ڪرڻ.
جهيڙو: ذ. جهڳڙو- ويڙهه. تڪرار- معاملو.
جهيڙو جهنّو: ذ. دنگو فساد. ويڙهه جهيڙَ.
جِهيلَ: ث. ڏيمي آواز ۾ جهونگار. ٻئي سان آواز ملائي ڳائڻ. ڳائڻي سان پراڻ لاءِ لاڳڙ ٽي ڳائڻ. يار سان ڳالهائڻ.
جهِيلِي: ص. راڳ ڪندڙ جي پٺيان سُر جهلائيندڙ- سُر جهلائو.

Gul Hayat Institute

جهِيلارَ: ث. ڳالهائڻ ۾ ڌارَ. اُچارن کي ڌار سان هيٺ متي اُچارڻ.

جهِينگو: ذ. هڪ قسم جو ساموندي جيت (جنهن جو اندريون ڳُودو رڌي کائجي)- گانگٽ.

جهِيڻَ: ث. ڪمزوري- هيٺائي. ايرائي. هلڪائي (آواز جي).

جهِيڻائِي: ث. هيٺائي- ايرائي. هلڪائي- نرمي (آواز جي). سنهون تپ.

جهِيڻو: ص. آهستي- ڌيرو (ڳالهائڻ). ڏيمو- مائو. هيٺو- اوپرو. هلڪو (تَپُ).

ج

ج: ث. سنڌي الف بي جو چوڏهون اکر. هن اکر سان ڪوبہ لفظ شروع ڪونہ ٿو ٿئي.

چ

چ: ث. سنڌي 'الف- بي' جو پندرهون اکر ۽ فارسيءَ جو ستون اکر. اُچار 'چي'.

چابُڪُ: ذ (ف) چَهبڪُ.

چابُڪَدَستِي: ث. ڦُرتي. مهارت.

چابَ: ث. چهڻ جي حالت- ڏندن سان زور.

چاهو: ذ. ڪاڌي مهل جاڙين جو چهڪو.

چاهَا ڏيڻ: وات هلائڻ (ڪاڌي کائڻ وانگر). ڦلهو وات هلائڻ.

چاهولَ: ث. چوهول- هُل.

چاهُون، چاهُئون: ص. چهاڙڻ ۾ چيڙهو (ڪاڏو، حلوو وغيره).

چاهِي: ث. ڪُنجي (ڪُلف جي). وقت لاءِ واچ يَرڻ جي ٽَلَ. بيل گاڏيءَ جي ڦيٽي کي روڪيندڙ لوهي ڪُندو. اڏاوَت ۾ وَنگ يا ڪمان جي چوٽيءَ واري وچين سِرَ.

چاهِي ڏيڻ: واچ کي يرڻ. اُپارڻ- آماده ڪرڻ. ڦڙت ڪرڻ.

چاتِرُ: ص (سن. چَتر) ڏاهو- چالاڪ.

چاتَ: ث. چشڪو. عادت. چپيٽ.

چاتَ چڪائڻ: عادت وجهڻ. حرفت سان نقصان وجهڻ.

چاتو: ذ. چَٽنَ جي دوا (معجون وغيره).

چاٹُو: ص. چٻيندڙ. ڪاٹُو. هيجي. لالچي.

چاڻِي: ث. چشڪو. چُوسَ- هيرَ. چاهُ. واپاري جي اصطلاح ۾ بازار ۾ ڪنهن چيز جي ڪوٽ.

چاپَ: ث. گوشٽ جو هڏي وارو ٽُڪر (جو تري يا پچائي کائجي). چِپَ يا پيڇائڻ جي حالت.

چاپُڙُ: ذ. ڳوهيل منيءَ مان ناهيل گولائون ڏَڪ (جنهن سان ڳُنديءَ کي ڏکجي). چاپوڙو.

چاپلوسُ: ص (ف) خوشامدي. رهي). منگتو ڳائٹو.

Gul Hayat Institute

چاپٽين، ث. گهاٽي ۽ ڳلن تي پريل ڏاڙهي.
چاچو، ذ. پيءُ جو ياءُ. (ث. چاچي).
چادَر، ث (ف) اوڍڻ يا وڇائڻ جو وڏو ۽ ڊگهو ڪپڙو، ڳلن جي چادر.
چادَر چاڙهڻ، مزار تي عقيدت طور ڪپڙي يا ڳلن جي چادر وجهڻ.
چادرِي، ث (ف) هڪ قسم جو برقعو.
چاڊِي، ث. ڪير ولوڙڻ لاءِ ٺڪرَ جي ڪُني- ماٽي.
چار، ص (ف چَهار) ڳڻيٽي جو هڪ عدد (۴).
چار ماڻهو، ذ. ٿورا ماڻهو- ڪجهه تعداد. چارڇڳا.
چار پئسا، ذ. ڪجهه رقم. ملڪيت- ناڻو.
چارڇڳا، ذ. ڪجهه معزز ماڻهو.
چار ڏينهن، ذ. ٿورا ڏينهن. ڪجهه عرصو.
چارائي، **چارائِي**، ث. چوڻائي مال چارڻ جي اُجرت.
چارڻُ، ذ (انگ) نقشو- خاڪو.
چارَپُ، **چارپو**، ذ. چوڪسي- جاسوسي.
چار پَهرَ، ذ. سڄي رات يا سڄي ڏينهن جو عرصو.
چارج، ث (انگ) سپردگي. ذميداري.
چارجَ شِيٽَ، ث. مڙهيل تهمت جي لکيت.
چارَڻُ، ذ. چارَڻَ قوم جو فرد (جيڪو ڳائي ۽ گهُمندو رهي). منگتو ڳائڻو.
چارَڻُ، **چارِڻُ**، م. چوڻائي مال کي جهنگ ۾ پهرائڻ (جيئن مال ڪڪ پن وغيره کائي ۽ ٽنگون سامي).
چارو، ذ. چوڻائي مال جو گاهه وغيره. مڇي ڦاسائڻ لاءِ ڪنديءَ ۾ ڦاسايل کاڌو. سَنهون پيچرو- دَڳُ. جهنگ يا ٻيلي مان گسُ رستي ۾ پائي ۽ گپ وارو ٽُڪر.
چارو، ذ (ف. چاره) حيلو- تدبير- اُپاءُ.
چارَه جوئي، ث. فرياد- دانهن ڪُوڪَ.
چارَه گر، ص. ڪ ٻاهيندڙ يا درست ڪندڙ. علاج ڪندڙ. حيلي سان چڱو پلو ڪندڙ.
چاري، ص. محافظ- پهريدار. جاسوس.
چاڙهُ، ذ. واڌ (پاڻيءَ ۾)- اضافو. ٽيڪ- پُنيرائي. ترغيب- هُٽ. اُتاهين- اُڇائي. درياءَ ۾ پاڻي جي واڌ.
چاڙهه ڏيڻ ريف ڪرڻ- پڏائڻ. هُٽي ڏيڻ.
چاڙهڻ، **چاڑِهڻ**، م. مٿي ڪرڻ- بلند ڪرڻ. مٿانهين تي رسائڻ. ويهارڻ (سُواريءَ تي)- سُوار ڪرڻ. هڪڙي شيءَ جي مٿان ٻي رکڻ.
چاڙهو، ذ. بلندي- مٿانهين. عروج- اوج. واڌ- اضافو. ترقي. سڌارو. فائدو. مڙسي- همت.
چاڙهُو، ص. چڙهڻ جو هوشيار (وڻ يا جبل تي).
چاڑِهي، ث. اُتانهين- بلندي. مٿانهين ڏي ويندڙ رستو يا گسُ. واڌ. هُٽي- ٽيڪر. ڏاڪِڻ.
چاڙهي چڙهڻ، ڏکيائيءَ مان پار پوڻ. مشڪلات کي مُنهن ڏيڻ.
چاڙهِيڪو، **چاڑِيڪو**، ذ. جبل جو ڏاڪو. اُيو لڪُ.
چاسَ، ث. چشڪو- لذت.
چاسِينگرُ، ذ. ڪُڙڪُهيتو.
چاشَ، ث. ڪُڙ يا کنڊ جي پَٽِ.
چاشني، ث (ف) مٺاڻ- ميٺاجَ. کنڊ ۾ رڌل چانور.
چاقُ، ص (ترڪي) تندرست- چڱو پلو.
چاقائي، ث. تندرستي- چڱيلائي.
چاقُ چوبند، ص. چڱو پلو. تازو توانو. ٽلهو متارو.
چاڦُو، **چاڦُون**، ذ (ترڪي) وڍڻ يا ڇلڻ جو اوزار- ڪَپُ.
چاڪُ، ذ (ف) چِيرُ. ڇهڪُ- وَڍُ. زخم- گهاءُ. ڪپڙي جو ٽاڪُ- ڏَرُ. گاڏيءَ جو ٽيٽو. (انگ) بورڊ تي لکڻ لاءِ چُن جو قلم. (ص) چيريل. وڍيل. ڦاٽل.
چاڪَ چِڪَڻ، زخم تازا ٿيڻ. سُورَ ياد پوڻ.
چاڪ گريبان، ذ. چولي يا پهراڻ جو اڳ وارو ڪليل حصو.

Gul Hayat Institute

چاڪَرُ: ذ (ف) نوڪر- خادم- ٻيلي.
چاڪِريِ: ث. نوڪري. خدمت. تيمارداري.
چاڪِليٽُ: ذ (انگ) هڪ قسم جي ولائتي مٺائي.
چاڪِي: ص. گهاٽو هلائيندڙ. تيلي.
چاڪِڙِي: ث. ڪائيءَ جي جُتي.
چاڳُ: ذ. لاڙ- انگل- ماڻو. هيجُ.
چاڳلائي: ث. ناز نخرو. چلولائي.
چاڳلو: ص. لاڏلو. چلولو. آنگلي. نخريباز. (ث. چاڳلي).
چالَ: ث. رفتار. هلڻي. هلت- روش. طريقو- ڍنگ. عادت. هيرَ. رسم. اٽڪل- حرفت. مينهن (جنهن جا چارئي پيرَ ۽ مُنهن اڇو هجي). پيسِڪوٽ راند ۾ پَٽي جي ڇهپَ.
چالِ چَلَتِ، چالِ چَلَڳتِ: ث. هلڻي چلڻي. طور طريقو. رسم رواج.
چالباز: ص. اٽڪلي- حرفتي. ٺڳ. چالاڪ- هوشيار.
چالبازي: ث. چالاڪي. ٺڳي. حرفت.
چالاڪُ: ص (ف) چُست- تيز- ڦُرت. هوشيار. ٺڳ- فريبي.
چالاڪِي: ث. ڦُرتي- چُستي. هوشياري. ٺڳي- حرفت.
چالامانُ: ذ. رسم رواج- هلي چلي. رواج.
چالانُ: ذ (انگ) پروانو. راهداري. ملزم جي ڪورٽ ۾ حاضري.
چالاڻو: ذ. لاڏاڻو- وفات- انتقال.
چالو: ذ. هلڻي. ڦوٽن واري ڪنهن به بازيءَ ۾ ڦوٽ جي هلڻ جو وارو- داءُ.
چالُو: ص. رواج ۾ هلندڙ. عمل ۾ ايندڙ. جاري. عام. رواجي.
چاليهَ: ص. ڳڻيتي جو هڪ عدد (۴۰).
چاليهَ چورَ: ذ. 'الف ليلىٰ' ۾ عالادين جي اڪاڻي وارا چاليهه چورَ. ٺڳن جو ٽولو.
چاليهو: ذ. چاليهن ڏينهن جو مدو. اعتڪاف وارا چاليهه ڏينهن (گوشه نشيني ۾ عبادت ۽ روزا رکڻ). فوتيءَ جي چاليهين ڏينهن تي ختمو ۽ خيرات. چهلم. چاليهن ڏينهن جو عرصو (سال ۾ نَوَ چاليها). اونهاري جي سخت گرمي ۽ سياري جي سخت سيءَ وارا چاليهه ڏينهن.
چاماڻُو: ص. چَمَ ۾ (اُهو ڏڪ جيڪو چمڙيءَ جي مٺان رهڻ ڪري).
چانجوُسُ: ذ. جاسوس.
چانجوُسِي: ث. جاسوسي.
چاندِني: ث. چاندوڪي. زمين تي وڇائڻ لاءِ فرش يا چادر.
چاندِي: ذ. هڪ قسم جو مشهور ڌاتو- رُپو- سِيمَ- نُقره. ڏِڳي (ڏاند) جي ڪُلهي تي پاڇاريءَ جي گاڻِ.
چانداڻِ: ث. چنڊ جو سُهاڻو- چاندوڪي.
چاندوڪِي: ث. چنڊ جو سُهاڻو.
چانَسَ: ث (انگ) وَجهه- موقعو.
چانگارَ: ث. تَنوارَ (پڪين جي)- لاتِ.
چانگارَڻُ: م. لاتِ لنوڻ- تنوار ڪرڻ. وَجڻ (چڙا).
چانگو: ذ. اُڻ.
چانوَرَ: ذ. اناج جو قسم. سارين مان نڪتل اَنُ. جانورن جو طعام.
چانهِ: ث. هڪ قسم جو ٻُوٽو (جنهن جي پَن جو ڪاڙهو پيئجي ٿو). چانهه جي پائي، ڪنڊ ۽ ڪير جو مشروب. هڪ قسم جو پڪي (سائي ۽ آسماني رنگ جو).
چانهِ پائي: ث. هلڪي دعوت.
چانهِين: ث. ٻڪريءَ جو هڪ قسم.
چانڀَ: ث. دروازي جي چَوڪٽ جي هيٺين ڪاٺي.

Sul Hayat Institute

چانڀ چمڻ: احترام جي اظهار طور چانڀ کي چمڻ.
چانڀيو: ذ. هڪ قسم جو پسارڪو وڪر.
چانڪ: ث. طعنو. مِهڻي واري ميار.
چانو: ذ. ڳوهيل آٽي. مِني وغيره جو پِنوڙو. مکڻ جو پيڙو.
چاوَتَ: ث. حسد. بغض. خصومت. ويرُ- عداوت. بدخواهي.
چاه: ذ (ف) ڪُوهه.
چاهِ زَنخِدان: ذ. منهن ۾ ڪاڏيءَ واريءَ ڪَڏ (سُونهن جي وصف).
چاهِ ذقَن: ذ. ڪاڏيءَ واري ڪَڏ.
چاهَ: ث (ف) باهه. وڏو چُلهو (جنهن ۾ گهٽيون ڪاٺيون وجهي مَچُ ڪجي). مچ- آڑاهه.
چاهُ: ذ. خواهش- آرزو- اميد. محبت- پيار. شوق. سِڪَ- أڪِيرَ.
چاهَتَ، چاهِنا: ث. خواهش- تمنا. محبت- پيار.
چاهَڪُ: ذ. گاهه جو هڪ قسم. تازو ڦُٽل گاهه. سائي گاهه واري جُوءِ.
چاهِڻُ: م. گهُرڻ. خواهش ڪرڻ. طلب ڪرڻ. محبت ڪرڻ. پسند ڪرڻ.
چاهِي: ث. ٽوري باهه- ننڍو مَچُ.
چاهِي پوکَ: ث. ڪوهه تي آباد ٿيندڙ زمين (پوک).
چاءُ: ذ. پيار. شوق.
چائتَ: ث. حسد. بدخواهي. چاوَتِ. گلا.
چائڙِي، چاوڙِي: ث. پوليس گهاٽ- ٽاڻو.
چائڻُ: م. ڪٽڻ.
چَبَ: ث. اجائي دعويٰ. ڪُوڙي دعويٰ.
چَبِي: ص. چب ڪندڙ.
چَبوتڙو، چَيُوتڙو: ذ. ويهڻ لاءِ ٽلهو. سوڙهي جاءِ- ٻُهرو.
چَپَ: ث. ڏندن جو زور- چاهو. هڪ پيرو چاهو (وات جو). سختي- پيڙ.
چَپَ پوڻ: ڏندي ڏيڻ. زباني تڪرار ڪرڻ.
چَپَ چِٽَ ڪرڻ: وهنوار يا ليکي ۾ پڪائي ڪرڻ. ذرو پرزو ليکي ۾ آڻڻ.
چِپَ: ث. پکيءَ جو هڪ قسم- چِبرو. (ص) وائڙو. پُوڪُ.
چِپُ: ذ. گهُپُ (تانءَ ۾). بي ڊولا چَپَ.
چِپُ ڪڍڻ: گهُپُ سڏو ڪرڻ. روئڻ وقت چَپَ ڪڍڻ (عام طور ٻار لاءِ چئجي).
چِپارا: ذ. آهلوُن- چِبرا.
چَپاڙَ: ث. هڪ پيرو ڏندن سان چٻاڙڻ- چَبَ.
چَپاڙَڻُ: م. ڏندن سان زور ڏيڻ- چاپا ڏيڻ. ڪُرٽڻ- ڪائڻ. چٻڻ.
چِپرا: ذ (جمع ۾ ڪم ايندڙ) آهلوُن- ويچارا.
چِپرا ڏيڻ، ڪڍڻ: اهلون ڪرڻ- ويچارا ڪڍڻ.
چِپرو: ذ. هڪ قسم جو پکي (جيڪو نياڳو چيو وڃي ٿو)- ألو.
چَپڙُ: ص. ڪائڻ ۾ گهٽا چاپا ڏيارينڍڙ- چاٻُون.
چَپڙاٽو: ذ. چٻاڙڻ جو آواز. ٽورو ڪاڏو (ٻن ٽن گراهن جيترو).
چَپڙَڻُ: م. چٻاڙڻ. چٻڻ.
چَپڪو، چَپڙڪو: ذ. چٻاڙن جو آواز- چاهو.
چَپَڻُ، چَپِڻ: م. چٻاڙڻ. ڪائڻ. ڪُرٽڻ.
چَپي چِٽي ڳالهائڻ: سوچي ويچاري ڳالهائڻ. سانت سان ڳالهائڻ. سهڻن لفظن ۾ ڳالهه ڪرڻ.
چِپو: ص. ڏنگو- ڏڏو. مُڙيل. بي ڊولو. (ث. چِپي).

Gul Hayat Institute

چَپِ: ظ. پائيءَ ۾ زور سان ڪرڻ- ڏوڻ. سڏو.
چَپ پوڻ: دخل اندازي ڪرڻ. تڪرار ڪرڻ.
چُپائڻ: م. جسم ۾ داخل ڪرڻ (سُئي، چاقون وغيره)- ٽُنبڻ.
چُپ چُپ: ث. چُپڪار (جسم ۾). چُپڻ (اکين ۾).
چِيڙُ: ذ. هڪ وَلِ جو قُرُ- مِتيرو.
چِيڙڪُ: ذ. پائيءَ ۾ ڪرڻ جو آواز- چَپڪو.
چُپڪارَ (ث)، چُپْڪارُ: ذ. جسم ۾ چيت، ڪک يا سُئيءَ وغيره جو لاڳيتو چُپڪو.
چُپڪو: ذ. جسم ۾ سُئي وغيره ٽنبجڻ جو ايذاءُ.
چُپَڻُ: م. جسم ۾ لڳڻ (سُئي، ڪنڊو وغيره)- ٽُنبجڻ. ايذاءُ ڪرڻ- ڏُکڻ.
چَپِي: ث. اجائي دعويٰ (ڪنهن يا حق جمائڻ لاءِ). ڪُپت. ٺگي.
چِتُ: ذ (سن) دِل، مَنُ- ضمير. ڌيان- توجه.
چِت ڪٹڻ: دل ڪٽڻ. ارواح پلڻ.
چُتِ: ث. ڪُٿي- مَقعَدَ.
چِتا: ث (سن) ڪاٺين جو ڍڳ جنهن تي هندو مڙدو ساڙين- چڪيا- ڏاڳهه.
چِتاءُ: ذ. اطلاع- آگاهي- خبر. اڳواٽ خبر. يادگيري، پڌرائي- اعلان. تنبيهه.
چِتائڻُ: م. جاچڻ- ٽڪڻ. غور سان ڏسڻ. ڌيان ڏيارڻ. ياد ڏيارڻ. ٻڌائڻ. خبردار ڪرڻ- جتائڻ. تنبيهه ڪرڻ.
چَتُرُ: ص (سن) چالاڪ- ڏاهو- سياڻو.
چَترائي: ث. چالاڪي- ڏاهپ. چِلولائي.
چِترُ: ذ (سن) چِت. نقش.
چِترڪارُ: ص. مُصَور.
چَترائڻُ: م. چَتَ ٻڌي هِرڪائڻ. لالچائي ڦاسائڻ. برغلائڻ- ينيلائڻ.
چُتَڙُ: ذ. ٻُندَڙُ- ٻُندَڻُ.
چُتُو، چُتُون: ص. چُتِ هٽائيندڙ- مفعول.
چَتوُنُ: ذ. طوطو- منُو (پکي).
چَتِي: ث. ڪپڙي جو ٽُڪر- اڳڙي. پَيوند. مٽي ۾ چورس ٽُڪر ۾ ڪُوڙيل وارَ. قاتل جُتيءَ ۾ چمڙي جي ٽُڪريءَ جو ٻگندِ. گدري چانهين وغيره ۾ وِيل ٽُڪر.
چَتِي ڪڍڻ: نقصان رسائڻ. ويساهي ڏڪ ڪڍڻ. مالي نقصان ڏيڻ.
چِتَ: ث. چِلهن جي حالت- چِپَ.
چَتَرَ: ث. ٽوڪ- ٽڻول. ڪِلَ.
چِتَڙُ: ذ. ڪنهن سخت شيءِ يا پٿر وغيره جو مٽيون يا پاسي وارو ٽُڪر.
چِتَڻُ، چِتِڻُ: م. چلهڻ- چِپي ذرا ذرا ڪرڻ، مهري يا ڪنهن اوزار سان ڪُٽڻَ.
چُتُو: ذ. جيت جو هڪ قسم جيڪو اوني ڪپڑا ٽُڪي.
چَتَ: ث. ڏُتارَ. خوشامد. لالچ. لغارَ (صابڻ، رنگ جي). مکُ (تيل جو).
چَتَ پڏڻ: راضي ڪرڻ. پِريائڻ. مٽي تان هٽ گهمائڻ.
چَتُ: ص (سن) تباهه- ناس. ختم، بيڪار- نڪمو. خراب- ردي.
چَتُ ڪرڻ: ناس ڪرڻ- برباد ڪرڻ. ڪائڻ- هضم ڪرڻ.
چِتَ: ث. سخت گرم ڏينهن واري مُندَ. (بدي جو سجو مهينو ۽ آسُوءَ جا پهريان ڏهه ڏينهن، انهيءَ عرصي ۾ چار چنُون ٿين: ۱. جيٺ جي ڊيڍَ. ۲. ڪانهَن جي چت ۳. سَچي سَر جي چٽ ۽ ۴. ڪوڙي سَرَ جي چِتَ).

Gul Hayat Institute

چِتَ، چُتَ: ث. نشاني کي پورو ڏڪ- چُستَ. نشاني بازي.

چِتِ: ث (انگ) ڪاغذ جي ٽُڪري (جنهن تي نالو لکيل هجي). چٽِي.

چِتُ: ذ (سن. چِتر) داغ- نِڪو. نقش. گلڪاري واري تصوير. مصوري.

چِتا: ذ. سخت گرميءَ جا ڏينهن (جنهن ۾ پوک پچي).

چَتاپيٽي: ث. مقابلو- پيٽ. بحث مباحثو.

چِتائو: ذ. سوجهرو. چِٽي (ڏينهن جهڙي) روشني. سَهائي.

چَتائڻُ: م. چِيَ سان صاف ڪرائڻ. ڪارائڻ.

چِتائڻُ: م. نقش ڪرائڻ. چِتَ ڪيائڻ.

چِتائي: ث. صفائي. روشني. پڌرائي.

چَتَ پَتَ: ظ. جهٽ پٽ.

چَتَ چُمِي: ث. چمي پاکر. ظاهري پيار.

چَتَرُ: ص. چَٽ ۽ڏي ڏُتارينڌڙ. چَٽو ڪندڙ.

چِتڪَمرو: ص. ڪارن اڇن چِٽن وارو. ٻن رنگن وارو (اڇو ۽ ڪارو). ابلق (گهوڙو).

چِتڪو، چُتڪو: ذ. لغار (رنگ جي). جهلڪو- چمڪو. مزو- چشڪو.

چُتڪِي: ث. چَپَٽِي (ڪَڪِيءَ وغيره جي). لغار. ڪاغذ جو لکيل پرزو.

چَٽَڻُ، چَٽِڻُ: م. زبان سان ڪائڻ. چکڻ. رغبت سان ڪائڻ.

چِتَڻُ: م. چِتَ ڪيڻ. نقش نگار ٺاهڻ. گلڪاري وغيره ڪيڻ.

چِڻَڻُ، چُڻَڻُ: م. نشان تي پورو هڻڻ. چست ڪرڻ- نشانو هڻڻ.

چَٽِڻي: ث. مرچ مصالحو پيل ڪَٽِي مِڻي شيءِ.

چَٽڻي ڪرڻ: هضم ڪرڻ- ڪائي ڪپائي ڇڏڻ.

چَٽو: ذ. مصالحي دار شيون ڪائڻ. هروقت ڪجهه نہ ڪجهه ڪائيندو رهڻ. فضول خرچي.

چَٽو ڪرڻ: بازاري شيون ڪائڻ تي چاهه رکڻ. فضول خرچي ڪرڻ.

چِٽو: ص. روشن- صاف. اڇو. ڪُليو- ظاهر- پڌرو. (ث. چِٽي).

چِٽو، چُٽو: ذ. داغ. چُٽل ڦٽ جو نشان. وهٽ جي پُٽيءَ تي ٽيل ڦٽ يا زخم.

چَٽِي: ث. ڏنڊ- جُرمانو- تاوانُ. نقصان- گهاٽو- ڇيهو.

چَٽِي ڀرڻ: بي گناهه ڏنڊ پري ڏيڻ.

چِٽِي: ث. داغ. چمڙيءَ جي هڪ بيماري.

چَٽِ: ث. نِڪَر جو ٽانءُ (ڪُٽي جي پاڻي پيڻ يا ڪائڻ لاءِ). ميگهواڙ وٽ چمڙي پُسائڻ لاءِ پاڻيءَ جو ٽانءُ.

چِٽو: ذ. فهرست- وچور- تفصيل (لکيل ڪاغذ).

چِٽِي: ث. خط.

چَپُ: ذ. لَبُ.

چَپَ چَٽڻ: سَڏُون ڪرڻ. سِکڻ.

چَپُ ڪيڻ: ننڍڙي ٻار جو روئڻ وقت چَپُ چِٻو ڪرڻ.

چَپُ پوڻ: هوڏجڻ، تکو مٽو ٽيڻ. تکرار ڪرڻ.

چَپن کي چُٽو لائڻ: خاموشي اختيار ڪرڻ.

چِپَ: ث. پير يا ڪنهن وزن سان داب.

چِپَ ڏيڻ: زور ڏيڻ- مٽان دباءُ وجهڻ. سيڪت ڏيڻ. نقصان ڏيڻ.

چُپُ: ث. خاموشي- ماٺ. سُڪوت.

چُپُ رهڻ: ماٺ رهڻ- خاموش رهڻ. ماٺ ٽي وڃڻ.

چُپ لڳڻ: حيرت لڳڻ- عجب ٽيڻ.

Gul Hayat Institute

چَپاتِي: ث. هلڪي ننڍي ماني- ٽُلڪو.
چَپاتَ: ث. چماٽ- لپاٽ.
چپڙو: ص. سنهون ۽ تراکڙو. پاسا ويندل ۽ وچ گولائيءَ ۾ اُٽيل- چپٽو. (ث. چپڙي).
چَپَٽُ، چَپَٽو: ذ. بن يا ٽن آڱرين ۾ آيل ٻوريُ يا چورو- وڏي چَپَٽِي.
چَپَٽِي، چَپَٽِي: ث. آڱوٺي ۽ آڱر جي وَچ ۾ آيل ڪنهن شيءِ جو مقدار- چُٽڪي. آڱوٺي ۽ وچينءَ آڱر جي گسائڻ سان نڪتل آواز.
چَپٽيُون وڄائڻ: خوش ٿيڻ.
چپچَڻُ: م. پائمال ٿيڻ. پيرن سان لتاڙجڻ، چٽجڻ.
چُپِ چاپَ، چُپِ چُپاتِ: ث. ماڻ ميڙِ- خاموشي. (ص) خاموش- ماڻ.
چَپَرَ: ث. ڏاندَ پُڇِي گهڙيل ڪاڻِي (ڪاٺ جي وٽِي يا سَلَ ۾ وجهڻ لاءِ).
چَپراسُ: ذ. ٻِلي (خاص نشان) وارو پَٽو جيڪو خدمتگار چيلهه ۾ ٻڌي. بيل گاڏيءَ ۾ پَٽين کي جهلڻ لاءِ ڪوبلو.
چَپراسِي: ص. پَٽو ٻدل (نوڪر). پٽيوالو. نوڪر- ملازم.
چَپ راست: ص (ف) ڪهو سڃو. پريد.
چَپران: ث. وڏن چپن واري اُٽ. (ص) واڃان- واڙي.
چَپڙُ: م. چَنبڙڻ.
چَپڙِي: ث. دوا جي ليڑي (تارونءَ تي علاج خاطر رکجي)- پِني.
چُپڙِي: ث. ماڻ- خاموشي.
چَپڙيُون، چَپرُون: ث. ڪاٺ جون ٻه پٽيون جيڪي ڳائٽا هٽ ۾ جهلي تار لاءِ وڇائين- ڪرتالون.
چَپڦَلش: ث (ترڪي) لڙائي. جهيڙو- تڪرار. اٿبٽ.

چَپلائِي: ث. چالاڪي. سياڻپ. خوشامد. نگي.
چَپَڻُ: م. مٽان زور ڏيئي پچائڻ. دٻاءُ وجهڻ. ناجائز بار وجهڻ. پائمال ڪرڻ. چِٽڻ- چِلهڻ. هيسائڻ. نقصان ڏيڻ.
چپي چڏڻ: پائمال ڪرڻ. پيڙي ڇڏڻ. سخت نقصان رسائڻ.
چَپو: ذ. هٽ جون چار آڱريون. چِٽن آڱرين جي ويڪر جيتري جاءِ- چاڙڪي. ٽوري جاءِ. چَنبو. آڱرين ۾ آيل شيءِ جو مقدار.
چَپو چَپو: ذ. ٽوري ٽوري جاءِ- هرهنڌ.
چَپو چُورو: ذ. نيرن پاڻي.
چَپُو: ذ. ٻيڙيءَ جو ڳڻُ. (ص) وڏن چپن وارو.
چَپولَ: ث. ڏاڙو (دل کسڻ جو). ناز نخرو- غمزو.
چِپي: ث. اک جو ميل- پِڇِي.
چَپِيتَ: ث. ڏڪ. صدمو. نقصان- گهاٽو. سيڪت.
چَچُ: ذ. قديم سنڌ جو هڪ راجا.
چچنامو: ذ. سنڌ جي تاريخ جو هڪ آڳاٽو ڪتاب "فتح نامو".
چِچُ: ص. تمام مسڪين- نهايت غريب. هيٺو.
چِچَ چِڪائڻ: هيٺي کي آزارڻ. مسڪين مارڻ..
چِچِرَڻُ: م. چِٽي ذرا ذرا ڪرڻ. قيمي وانگر ويڙهڻ. زخمن سان چُور ڪرڻ.
چِچڑُ: ذ. جيت جو هڪ قسم (جانورن کي چُهٽي رت چُوسي).
چِچڑ ٿي لڳڻ: چهٽي پوڻ. هروقت ساڻ لڳو رهڻ.
چُڇَڪارَ، چُڇڪَرَ: ث. افسوس جي اظهار يا ڪُٽي کي سڏڻ جو آواز.
چُڇڪارَڻُ: م. ڪُٽي کي سڏڻ لاءِ "چُچ چُچ" جو آواز ڪرڻ.

Gul Hayat Institute

چچ مچ: ث. سمجھ ۾ نہ ايندڙ ڳالھ. (ص) چچريل (ڳالھائ). منجهيل (اک).

چُچو: ص. چُونچو (ث. چُچي).

چچي: ث. سانڊي جهڙو هڪ جيت (چتين پتين تي هلي ۽ جيت کائي)- ڪرڙي.

چچيون مارڻ: عيب ڪڍڻ.

چَخَنُ: ذ. نخرو- انگل. ماڻو. بهانو. موج- مزو.

چَخي: ذ (گهَرُو ٻوليءَ جو اصطلاح) پري ٽيءَ!- دفع ٽيءَ!

چِڏو: ذ. گولي (ششي جي)- بلور.

چَڏو: ذ. سَٽر وارو مٽيون سَنڊُ.

چڏا ڦاڑڻ: تنگون خلاصيون ڪرڻ. گهٽي جاءِ والارڻ.

چَڏولَ: ث. چوڏولَ.

چَڊُ، چَڊو: ذ. وڏو پيٽ- ڍِڍُ.

چَڊو، چَڊوُ: ص. وڏي پيٽ وارو. گهٽو ڪائيندڙ- پيٽُو.

چُڊو: ذ. پاڻيءَ جي نندڙي ڪڍ. ڊُبو. ٽوپو. چَلهو (پاڻي يا گپ جو).

چَڊِي: ث. گوڏن تائين نندي پتلون يا پاجامو.

چَرَ: ث. ديڳين جي رَڍَ واري چُلهه. ڊگهي ڪڍ جنهن ۾ باهه تي گهٽيون ديڳيون رڌجن.

چُرَ: ث. چرُپُر- حرڪت. هٽ چُراند- ڪوڏس. غار. اونداهي ڪڍ.

چَراخُ: ذ (ف) هڪ جهنگلي جانور.

چَراغُ: ذ (ف) ڏِيو.

چراغ سحري: ذ. صبح وقت اُجهامڻ وارو ڏيو. (ص) پوين پساهن ۾.

چَراغان: ذ ("چراغ" جو جمع) تمام گهڻن ڏيئن جي روشني. بتين جي جهرمر.

چَراگاهه: ذ. چوپائي مال جي چرڻ واري جُوءِ. وِيءِ- سِيمَ.

چُراندَ: ث. چُرَ- حرڪت- ڪوڏس.

چَرَبُ: ص (ف) چربيءَ وارو- سٽيو. ٿلهو.

چَرَبُ زبان: ص. لالچائيندڙ ڳالهيون ڪندڙ. خوشامدي- چاپلوس.

چَربَتُ، چَرڪَتُ: ص. چرڙيو- اڌ چريو. موڪو. بيوقوف.

چِرِپِتو: ذ. پکين جو هُل- چِرِپر.

چِرِپِر، چرچرِ: ث. جهرڪين جو هُل. گهڻن ٻارن جو گڏيل ڳالهاءُ.

چَربو: ذ (ف. چرب) نقش ٿهيل روغني ڪاغذ. روغني ڪاغذ وسيلي ٿهيل ڇاپو. نقل- اُتارو.

چَربي: ث (ف. چَرب) گوشت جو سٽيو تَهُ.

چُرتُ، چُرتو: ذ. لُڇُ. چور. بدمعاش. (ث. چُرتِي).

چُرِپُر: ث. حرڪت. هل چل. تحرڪ. بيقراري.

چُرچَ: ث. حرڪت- چُراند، بَچَ- هُشِي.

چَرچائي: ص. چرچا ڪندڙ- پوڳائي.

چَرچو: ذ (سن. چَرچا) پوڳ- مذاق- مسخري. ٽوڪر. ٺٽول. مشهوري. ذڪر- هُل.

چَرخُ: ذ (ف) آسمان، ڦيٽو. چرخو، چڪر- ڦيرو.

چَرخ چاڑهڻ: آسمان تي چاڙهڻ. مشهور ڪرڻ. خوار ڪرڻ.

چَرخو: ذ (ف. چرخ) سٽ ڪتڻ جو آيت. ڦيٽو. چڪر (قسمت جو). وڏو نارُ.

چرخو هلائڻ: ڪاروبار يا انتظام هلائڻ.

چَرخِي: ث (ف) ڦِرڦِي. نندو ڦيٽو. پُوڙِ. نارَ تي ٽيل آبادي (پوک).

چرڙاٹُ: ذ. ڪپڙي ڦاٽڻ جو آواز. پکي يا نانگ بَلا جو آواز.

Gul Hayat Institute

چَرَسُ: ذ. کوهہ مان پاڻي کڍڻ لاءِ چمڙي جو ڏولُ- کوسُ. هڪ نشيدار تماڪ (جيکو پَنگ مان ٺهي).

چَرَسِي: ص. چرس جو نشو ڪندڙ.

چَرغُ: ذ. شڪاري پکيءَ جو هڪ قسم.

چِرڪَ: ث. ديرَ- اويرَ. گهاءُ- زخم.

چُرڪَ: ث. لَپ- چُرون (پاڻيءَ جو).

چِرڪو: ظ. ديرَ سان- ڪُمهلو- اويلو.

چَرمُ: ذ (ف) چمڙو- چَمُ. کَلَ.

چَرَنُ، چَرَهُ: ذ (سن) پيرَ.

چَرَنَدَ: ذ (ف) چرندڙ جانور- چوپايو. حيوان.

چَرَند وارُ: ذ. مٽي يا ڏاڙهي مُڇن ۾ اُهو وارُ جنهن جي پيدا ٿيڻ سان ٻيا وارَ آهستي آهستي ڇَڏي وڃن.

چَرَهُ: م (سن) گاهہ ڪائڻ (چوپايو جانور)، جانورن وانگر ڪائڻ (کاڌو). آهستي آهستي ڪائڻ.

چُرَهُ: م. آهستي آهستي هلڻ- رڙهڻ. سُرڻ. ٽورو هلڻ. حرڪت ڪرڻ.

چَرڻو: ذ. وڏن پانچن واري سٽ.

چَرڻي: ث. ڏاڪڻ- پوڙي.

چَرو: ذ. ڪڏو- چُرَ. زخم- گهاءُ.

چَرُو: ذ. ديگ. چؤنريءَ جهڙو هڪ قسم جو تامي جو ٺانءُ (کير، پاڻي وغيره رکڻ لاءِ). رنگريز جي رگ ڪاڙهڻ ۽ پُسائڻ لاءِ اُڀن ڪنارن وارو هڪ ٺانءُ.

چُروٽُ: ذ (انگ) تماڪ جي پنن مان ٺهيل ولائتي ٻيڙي- سگار.

چَروڙي: ث. چؤنري (ٺانءُ).

چُرون: ذ (ع. جُرعة) هڪڙي هٽ جي ڪُٻ واري ٻيهڪ (جنهن ۾ پاڻي وغيره ڪڍي سگهجي)- لَپ.

چَرِي: ث. ننڍي ڊگهي ڪڏ. ڪَسِي. پيڙهہ جي ڪوٽيل زمين. ڪڏو (ٿُوٽي ڪوڙڻ لاءِ).

چَرِياڻُ: ص. چريو. مست. بيپرواهہ.

چَرِيائِي: ث. پاڳلپڻو. بيوقوفي. مستي. سوداءِ- خفقان- جُنونُ.

چَرِيٽُ: ص. چريو. ٽورو چريو- مست.

چَريو: ص. پاڳل- ديوانو. سودائي. جُنوني.

چَريو ڪريو: ص. بي عقل. جهڙو تهڙو.

چِڑَ: ث. ڪاوڙ- غصو. ناراضگي. ڏمر. جهٽ پٽ آيل غصو. بيزاري. نفرت- حقارت.

چِڑَهُ: م. ڪاوڙجڻ- ڏمرجڻ.

چُڑَهُ: م. استعمال ٿيڻ (ڪپڙو). جهلڻ- جٽاءُ ڪرڻ. گهٽو وقت هلڻ. گهٽو وقت بيماري ڪاٽڻ- بيماريءَ ۾ ڇُٽڻ.

چِڑو: ذ. چوپائي جي ڇڇيءَ ۾ ٻدل گهنڊ- سنيارُ.

چِڑو: ذ. جهرڪُ (پکي). (ث. چِڑي).

چَڑُهہ: ذ. چاڑهہُ. واڌارو. ڏؤ. هُشي.

چَڑُهہ ڪرڻ: ڏؤ ڪرڻ. خوب پيٽ پري ڪائڻ.

چَڑهائِي: ث. چاڑهي. بلندي- اُچائي. مٿانهين. حملو- ڪاهہ.

چڑهائي ڪرڻ: حملو ڪرڻ- ڪاهہ ڪرڻ.

چَڑهَتَ: ث. اڳرائي. سَرسِي. ٻئي جي مقابلي ۾ وڏو واڪُ (ٻولَ ۾).

چَڑهت ڪرڻ: وڌائي واڪُ ڏيڻ. اڳرائي ڪرڻ.

چَڑهتِي: ث. واڌ. برتري. سرسي.

چَڑهَندِي: ث. ترقي- اوج.

چَڑهَڻُ: م. مٽي وڃڻ. بلند ٿيڻ. سوار ٿيڻ (وهت تي). چاڑهہ ٿيڻ (درياء ۾). واڌ اچڻ (پاڻيءَ ۾). وڌڻ (قيمت). ترقي ڪرڻ. اُڏامڻ (جهاز. لغڙ). ڪاهہ ڪرڻ. اُيرڻ (سج، چند). چاڙتجڻ (ڪڪر). تندرست ٿيڻ (بيماريءَ مان).

Gul Hayat Institute

چڑهٽي: ث. ڏاکڻ- سيڑهي.
چڑهي: ث. سُواري. وهٽ تي سواري. ڪاهه- حملو- جُلهه. چڙ جو ٻوڪو (ڪوهه مان پاڻي ڪڍڻ لاءِ).
چڑي: ث. ننڍو چڑو (جانور کي ڇڪيءَ ۾ ٻڌڻ لاءِ)- ٽلي.
چڑي: ث. جهرڪي. اڳٽ وجهڻ لاءِ اُبڌائي جو ٽڪنڊو سوراخ. تاس جي پٽن جو هڪ رنگ- ڦُلو.
چڑيا گهر: ذ. اُها جاءِ جتي هرقسم جا جانور پکي گڏ ڪجن.
چَسَ: ث. سواد- لذت. هيرَ- چُوسَ.
چِستَ: ث. نشاني بازي. هڪ ٽِڪ نظر.
چُست: ص (ف) ڦُرت- تيز. هوشيار- چالاڪ. چڪيل- تنگ (ڪپڑو).
چُستي: ث. ڦُرتي. هوشياري. چالاڪي.
چَسپان: ص (ف) چَنبڙيل. ٺهڪيل. موزون.
چُسڪڻُ: م. چُوسي پيئڻ. ڏاڻ (ٽيج، ٽڻ). ڏُڪ ڏُڪ پيئڻ.
چَسڪو: ذ. زبان جو مزو. سواد. عادت- چُوسَ.
چُسڪي: ث. سُرڪَ- ڏُڪُ.
چَسي: ث. چُمي. شاباس. ڪيڪار. چسڪو- لذت.
چَسي ڏيڻ: ڪيڪارڻ. تاڙي ملائڻ (خوشي يا آفرين ڏيڻ وقت).
چُسي: ث. چَلهر (چَنهَر) راند ۾ چٽن منجهان ٽن ڪوڏين ڪلڻ ۽ هڪ اونڌي ٽيڻ جو داءُ.
چَشَ: ث (ف) سواد- ذائقو. لذت. مزو. چَسَ.
چَشڪو: ذ. چسڪو.
چشمُ، چَشمُ: ذ (ف. چَشم) اک- نيڻُ- عينُ.
چشم بَندي: ث. نظربنديءَ وارو جادو (جنهن ۾ موجود هوندي به نه ڏسي سگهجي).
چشم پوشي: ث. درگذر- ڪَن لاتار. ڏسي وائسي ڏيان نه ڏيڻ.
چَشم زدَن: ذ. اک چنب. لحظو.
چَشم وچراغ: ذ. نهايت پيارو- پٽُ. اولاد.
چشمو، چَشمو: ذ (ف. چَشمه) قدرتي طرح زمين مان نڪرندڙ پاڻي (عام طرح جابلو ايراضي ۾)، عينڪ. هڪڙي وڻ جو قلم ٻئي وڻ ۾ پيوند.
چُغَدُ: ذ (ف) چهرو (پکي).
چُغُلُ: ص (ف) جاسوس- چاري. جُوٽي ڪٽندڙ. گلاخور. ڏُوتو. (ذ) چلم جي ٽوبيءَ جي سوراخ ۾ رکڻ لاءِ پٽر وغيره.
چُغلخور: ص. جُوٽي ڪٽندڙ. لائي چائي ڪندڙ. گلاخور.
چُغلخوري: ث. گلا- نندا. عيب جوئي.
چُغلي: ث. جُوٽي. گلا.
چُغلي هڻڻ: جُوٽي ڪٽڻ. نشاندهي ڪرڻ. لائي چائي ڪرڻ.
چَقمَق: ذ (ترڪي) اُهو پٽر جنهن مان باهه نڪري. لوهه کي چڪيندڙ ڏاتو.
چُقَندَرُ: ذ (ف) اوپڙ جو هڪ قسم (گوگڙُو جهڙو، پاڇيءَ طور ڪم اچي).
چَڪُ: ذ. ڏندن سان جهلڻ ڏندن سان وَڍُ. ڏندن سان زور (ڪاڻ ۾). ڪنيارڪي ڪم جو چڪرو (جنهن کي ڦيرائي ڏانوَ ناهين). ڪوهه جي تَر ۾ رکڻ لاءِ ڪاٺ جو چڪرو (جنهن تي پَڪي ڪوهه جي اوساري ڪجي)- وَنگُ. زرعي زمين جي وڏي ايراضي- ديهه.
چَڪُ وجهڻ: جَهت وجهڻ. فائدي لاءِ ناجائز مطالبو ڪرڻ، ڪُوڙي دعويٰ ڪرڻ.
چِڪَ: ث. گپ- چِڪِڻ. گارو. پوسل.

Gul Hayat Institute

چُڪَ: ث. يُلَ- غلطي- سهوَ- خطا. چيلهه ۾ سُور پوڻ جي هڪ بيماري (جيڪا گهٽي کاڌي ۽ بدهضمي سبب ٿئي).

چِڪارُ: ظ. پريل- تار. ڪناتار.

چَڪاسَ: ث. جانچ- تپاس. پرک. نظرداري.

چَڪاسَڻُ: م. جانچڻ- نهارڻ. چگيءَ طرح ڏسڻ تپاسڻ. پرکڻ. آزمائڻ.

چڪائڻُ: م. قرنقل ذريعي ٿهڪائي عرق ڪڍڻ.

چُڪائڻُ: م. مُلهه ڪرڻ- اڳهه پُڇڻ. ختم ڪرڻ. ادا ڪرڻ (قرض).

چُڪِتُو، چُڪِتو: ظ. ادا ڪيل (قرض). وهنوار- بيباق. سمورو- سپ.

چُڪتو ڪرڻ: وهنوار ڪرڻ- ليکو صاف ڪرڻ.

چِڪَتُ: ص. ميرو- مِٽيءَ هاڻو- تيل هاڻو (ڪپڙو).

چَڪِچُورُ: ص. گهايل- زخمي. زخمن سان چُور.

چَڪَرِ: ث. نارَ جو هڪ چڪرو (جيڪو لَٽِ کي ڦيرائي).

چَڪَرُ: ذ. گول- دائرو- گهيرو. حلقو. ڦيٽو. پيرو- گهمرو. گشت- سَيرُ. گردش. ڦيري (مٽي جي)- پَنواڻي. مصيبت. معاملو.

چَڪر ڏيڻ: ڦيرو ڏيڻ. گهمرو ڪرڻ- ڦيرائڻ. رُلائڻ. ڏَنو ڏيڻ. فريب ڏيڻ.

چَڪر لڳائڻ: ڦيرو ڪرڻ. گشت ڪرڻ. سَيرُ ڪرڻ. دَورو ڪرڻ.

چَڪر ۾ اچڻ: معاملي ۾ ڦاسڻ. آزار ۾ پوڻ. مصيبت ۾ پوڻ.

چَڪرو: ذ. ڪاٻه گول شيء. مانيءَ ٿڌڻ لاءِ ڪاٺ جو گول ٽُڪر.

چَڪرِي: ث. چرخي. ڦِرڻي. مقابلو- لڙائي.

چِڪڙُ: ص. چِڪَ جهڙو ميرو. مِٽي ۽ سٽي ۾ لٿڙيل.

چَڪلو: ذ. چڪرو. مانيءَ ٿڌڻ لاءِ ڪاٺ جو گول چڪرو. پيشه ور فاحش عورتن جو اڈو.

چِڪَمدوزِي: ث. ڪپڙي تي زريءَ جو پَرت. ڪپڙي تي ريشم يا زريءَ جي مَڙهت جو ڪم.

چَڪمو: ذ. دوکو- فريب. دلبو.

چِڪِنُ، چِڪِنو: ذ (ف) پرت جو هڪ نمونو (جنهن ۾ ڪپڙي ۾ ٽي ڳُل ناهيا وڃن)- سوزن ڪاري. ڪپڙي جو هڪ قسم.

چِڪِندوزِي: ث. چِڪني جو پرت.

چِڪِناچُورِ: ص. ٽُڪَر ٽُڪَر- ذرا ذرا- پورَ پورَ.

چِڪنائِي: ص. سٽيو- روغني. چلڪٽو (ڪاغذ).

چِڪنائِي: ث. سٽيو. روغن. چربي.

چِڪنِي: ث. سوپاريءَ جو هڪ قسم.

چِڪِي: ث. چيڪي مٽيءَ جي گپ. ڏُبڻ.

چِڪَڻُ: م. قرنقل ذريعي عرق نڪرڻ. ڦٽ يا زخم مان روگهه وهڻ. ڦٽ ڦرڙيءَ مان پوُنءِ ڳڙڻ.

چُڪَڻُ: م. ختم ٿيڻ. وهنوار ٿيڻ. ادا ٿيڻ (قرض). ٽڪجڻ (جسم)- ڪُهجڻ.

چَڪو: ذ. ڏاڙي جو جاوَل دِگهُ. ڳنڍيو (ڪڻڪ جو). ٽُڪر (مٺائيءَ جو). (ص) گول. گهاٽو جميل.

چُڪو: ذ. ڏُڪ- سُرڪ.

چَڪورُ: ذ. پکيءَ جو هڪ قسم (تتر جهڙو، پير ڳاڙهو، ڳچيءَ ۾ ڪنڌو، چون ٿا ته چڪور چند تي عاشق آهي).

چَڪِي: ث. گول شيء. جانڌهه. ٽِڪي (صابڻ جي). ٽڏاريل ننڍڙو ٻُوٽو (وڻ جو).

چُڪِي: ث. ٽورو ڏُڪ- سُرڪي.

چِڪَ: ث (ترڪي) بانس جي تيلين يا ڪاڻن

مان نهيل پردو.

چڪ، چڪي: ث. ڪُنڊَ (ٽن علاقن يا ديهن جي ملڻ واري ڪُنڊ). جبل يا ٽڪريءَ مان نڪتل ڪُنڊائتي ايراضي. چهنب- نوڪ.

چڪائڻ: م. ٽورو ڪارائڻ. ڏاڙهو وڻائڻ.

چڪڻ: م. ٽورو ڪاڻ. زبان لاڻ. سواد وڻڻ. ڏاڙهو وڻڻ. ڪاڻ.

چڪيا: ث. هندن ۾ مڙدي کي ساڙڻ لاءِ مَچُ- چتا.

چڪي مڪي: ذ. ناهه نُوهه (بدن يا ڪپڙي لٽي جي)- مَهٽ سَهٽ. سينڊ سُرمو. هارسينگار.

چڪڙ: ث. متي جي وارن جي چوٽي- جَٽا. ڳُٽَ.

چڪڙ وڌائڻ: چوٽي وڌائڻ. مريد ٽيڻ. آڻ مڃڻ. جهنڊ لهرائڻ.

چڪڻائي: م. پڪيءَ جو بچن کي داڙو داڙو ڪري ڪارائڻ. چوڳو ڪرائڻ.

چڪڙ: ص. سڪيب ۽ متيءَ هاڙو- چيڙهه.

چڪڙڻ: م. چُوسڻ (ٽڻ). ڏاڻڻ.

چڪڻ: م. چهنب سان ڪاڻڻ. داڙو داڙو ڪاڻڻ. ٽورو ٽورو ڪاڻڻ.

چڪهه: ذ. يار- آشنا (عورت جو).

چڪهه: ذ. گهُب- چِبُ (ٽانءَ ۾). داغ (ماڻا جو). نشان (ڏڪ جو).

چڱائي: ث. سُڻائي. پلائي- نيڪي. فائدو.

چڱيلائي: ث. چاڦائي- تندرستي- صحت.

چڱمڙسي: ث. پلمانسي. نيڪ مردي. وڏ ماڻهپي. راڄ يا پائيچاري جي پڳداري.

چڱو: ص. سُڻو- پلو. موزون- مناسب.

چڱو پلو: ص. تندرست- چاق- صحتمند.

چڱو مَڻو: ص. بُرو پلو. ڪرو ڪوٽو. دوست دشمن.

چڱي: ص. سُڻي- پلي. موزون. (ث) نيڪي- پلائي.

چڱي طرح: ظ. سڻيءَ طرح. ناهي ٽوڪي. گهٽي انداز ۾.

چلاڪي: ص. چالاڪ (عورت). بدڪار.

چلت: ث (سن) چال- روش. ڍنگ- عادت.

چلتو: ذ. رواج- ڪاپو. ڍنگ- نمونو. زيب زينت.

چلتو ڪرڻ: ڏيکاءُ ڪرڻ- نمايش ڪرڻ. سينگار ڪرڻ.

چلچل: ث. ٽوري وقت جو ڏيکاءُ.

چلڙ: ث. گپ. درياءِ ڍنڊ جي ڪناري واري چڪَ.

چلفوزو: ذ. چِيل جو وڻ، چِيل جي وڻ جو ٻج (جيڪو پُڄي ڪاڄي)- نيزا.

چلڪ: ث. چمڪو- روشني. زريءَ جو ٻُورو- اَفشان.

چلڪات: ذ. چلڪو. تجلو.

چلڪائڻ: م. چمڪائڻ، مهٽي صاف ڪرڻ. صَيقل ڪرڻ.

چلڪڻ: م. چمڪڻ. جَرڪڻ. تجلو ڪرڻ.

چلڪو: ذ. چمڪو. تجلو.

چلمَ: ث (ف) تماڪ چکڻ لاءِ نِڪَر جو هڪ خاص ٽانءُ.

چلمَ پرهه: خدمت ڪرڻ. نيچ ڪم ڪرڻ.

چلمچي: ث (ترڪي) هڪ قسم جو ٽانءُ (نِڪر ٽامي وغيره جو جنهن ۾ هٿ ڌوئجن).

چلڻ: م. هلڻ.

چلو: ذ. چاليهن ڏينهن جو عمل يا وظيفو. اُها جاءِ جتي ڪنهن بزرگ چلو ڪيو هجي. ويائل عورت جي چاليهن ڏينهن تائين سنيال. ڪَمان جي زِهَ. پڙهيل ڏاڳو. گيهه ۾ تريل سوراخدار ۽ نرم ماني.

چلو ڪيڻ: چاليهن ڏينهن تائين وظيفو پڙهڻ. سخت

Gul Hayat Institute

پابندي وارو پورهيو ڪرڻ.
چلولائي: ث. البيلائي- لاڏ. انگل.
چلولو: ص. ڪيچلو. آنگلي. البيلو- لاڏلو. (ث. چلولي).
چلهه: ث. چپ- چٽ. زور- دٻاءُ.
چُلهه: ث. باهه ٻارڻ وارو هنڌ. رڌ پچاءُ ڪرڻ لاءِ باهه ٻارڻ جي جاءِ.
چلهه مُٽو: ص. نمڪ حرام. بدلچٽو.
چلهڙ: ث. خانن واري هڪ راند (جيڪا چئن ڪوڏين سان رهجي). چئن ڪوڏين جو هڪ داءُ- چنهڙ.
چلهڻ: م. چپڻ- چٽڻ.
چلهو: ذ. گپ يا گاري جو دائرو. وڻ جي چوڌاري پاڻيءَ لاءِ ڪڍو.
چُلهو: ذ. چُلهه. وڏي چُلهه. ڪُلُ. پاخاني ڪرڻ جو خانو.
چلي: ث. وَهت تي بار ڪڍڻ لاءِ ڪپڙي جي خُرزين.
چمڙ: ذ (ف. سن. چرم) چمڙو- ڪلَ. چمڙي.
چمڙ لاهڻ: ڪَل لاهڻ. سخت سزا ڏيڻ.
چَماٽ: ث (ف. طمانچہ) ڳل تي هٿ سان ڏڪ- لپاٽ.
چَماٽ لڳڻ: صدمو رسڻ. نقصان پهچڻ.
چَماٽو: ذ. تماٽو.
چُماچاٽي، چُمَ چَٽَ: ث. چُمي پاکر. پيار.
چَمار: ذ. چمڙي مان جٽيون ٺاهڻ جو ڪم ڪندڙ.
چمتڪار: ذ (سن) حيرت ۾ وجهندڙ واقعو- ڪرشمو.
چَمِٽو، چِمٽو: ذ. تاندي ڪڍڻ لاءِ لوهي اوزار- دست پناهه.
چَمپا: ذ. هڪ قسم جو ڳل ۽ ٻوٽو.
چَمپاڪَلي: ث. هڪ قسم جو ڦهه.
چَمپَت: ص. گم- غائب.
چَمپَل (ث)، چَمپَلُ: ذ. ٻن پٽين واري عام جُتي.
چَمَڙ چوڑ: ذ. جيت جو هڪ قسم (جانورن جو رت چُسي). (ص) چُهٽي پوندڙ. ڪنجوس.
چَمچو، چِمچو: ذ. ڪاٺ پيٽڻ ۾ ڪم ايندڙ ڏوئي جهڙو هڪ نندڙو ٽانءُ.
چَمچُوس: ص. ڪنجوس.
چِمڙ: ث. اُٺ جي نڪ ۾ وڌل ڏاڳي جو ڪڙو (جنهن ۾ مهار ٻڌجي).
چَمڙو: ذ. چَمڙ. ڪَلَ. هڪ مشهور ساهوارو جيڪو فقط رات جو اُڏامي (ڏينهن جو اُونداهي واري هنڌ تي اُونڌو ٽنگيل هوندو آهي).
چَمڙي: ث. چَمڙ- ڪَلَ.
چَمڙي لاهڻ: ڪل لاهڻ. وڏيڪ قيمت وٺڻ. مارَ جي سخت سزا ڏيڻ.
چمڪاٽ، چَمڪائڻ: ذ. چمڪو. تجلو.
چمڪائڻ، چَمڪاٽ: م. چلڪائڻ. اوجر ڏيڻ. روشن ڪرڻ. نمايان ڪرڻ. مشهور ڪرڻ.
چمڪَڻ، چَمڪَڻ: م. چلڪڻ. روشن ٿيڻ. جَرڪڻ.
چَمَڪدار، چمڪيدار: ص. چمڪندڙ- مُنور.
چَمڪو، چمڪو: ذ. چمڪاٽ- تجلو.
چَمَن: ذ (ف) باغ. باغيچو. سرسبز جُوءِ.
چَمنستان: ذ. گلزار- چمن.
چَمَنڊ: ذ. سُٽ يا چَمَ جو نوڙ جيڪو باغائي چيلهه ۾ وجهي ان جي مدد سان ڪجيءَ جي وڻ تي چڙهي.
چِمني: ث (انگ) لالٽين جو شيشي جو گولو. نندڙي بتي. ڪارخاني جي دونهين جي نيڪال لاءِ لوهي يا سِرن جو منارو.
چُمڻ: م. چُمي ڏيڻ- مِني ڏيڻ. پيار ڪرڻ.

Gul Hayat Institute

چَموٹو: ذ. چمڑي جي وڏي. چمڑي جو ٽُڪ. چُهندڙي.

چُمِي: ث. مِٹي- بوسو.

چمِيگوئي: ث (ف. چ مي گوئي) چوڀچو. ڳالهه ٻولهه. رائزني. تنقيد. اعتراض.

چُنُ: ذ. ڪُوري ۾ سڙيل جبل جو پٽر- سيڙهي. گچ. پوچي.

چُنانچ: ظ (ف) انهيءَ طرح. تنهن ڪري.

چَنبڑائِڻُ: م. چهٽائڻ. لاٽ- ڳنڍڻ. لڳائڻ (نوڪري ۾). قاسائڻ.

چَنبڑَڻُ: م. چهٽڻ- لڳڻ. لڳي پوڻ. قاسڻ.

چَنبو: ذ (ف. پنجه) هٿ يا پير جي آڱرين وارو حصو. کليل هٿ. جانور جو پير.

چَنبي ۾ اچڻ: قبضي ۾ اچڻ. هٿ ۾ اچڻ. قابو ٿيڻ. مطيع ٿيڻ.

چَنبِي: ث. هٿ يا ڪرائي ۾ سوگهو جهلڻ (راند يا زور آزمائي ۾).

چَنبيلِي: ث. هڪ قسم جو خوشبودار ٻُوٽو ۽ اُن جو گل.

چِنتا: ث (سن) ڊپ- انديشو. اُلڪو. خيال- ڳڻتي- ويچار.

چُنڇَ: ث. چهنب. نوڪ. جبل جي چوٽي. (ف. ڪنڇ) وڻ جو جهڳٽو. جهنگ. غار- چُر.

چَنجُورُ: ذ. هڪ قسم جو لوهي اوزار- ٽيڪر.

چُنجهو: ص. نندڙين اکين وارو. گهٽ نظر وارو- چُوچو. (ث. چُنجهي).

چَنچَلُ: ص (سن) هڪ هنڌ ٽِڪاءُ نه ڪندڙ. بي چين- بيقرار. البيلو- دادلو. چلولو.

چِڪَنڊ: ص (ف) ٿورا- ڪجهه- ڪي.

چِنڈُ: ص. چوندڙيل- ڏڻيلُ. خالص- نج.

چَنڈَنُ: ذ (سن) صندل جو وڻ ۽ ڪاٺ- سَر ڪَنڊ.

چَنڈَن هارُ: ذ. ڳچيءَ ۾ پائڻ جو هڪ ڳهه (جنهن ۾ چنڊ جهڙيون گول پُتليون پُوتل هجن).

چَنڈو: ذ (ف) ڪنهن ڪم ۾ مدد طور ڏنل رقم- ٿوڙِي.

چِنڈو: ذ. ٽوپيءَ جو وچ وارو گول ٽُڪر. ٽوپيءَ جي ڪنارَ. ڪَٽ ۾ واڻ ۽ واڻ جي وچ وارو مڙهيل حصو.

چَنڈُ: ذ (سن. چندر) مشهور آسماني سيارو (زمين جي چوڌاري گردش ڪري). قمر- ماه.

چَنڈ گِرَهڻ: ذ. سج ۽ چنڊ جي وچ ۾ ڌرتيءَ جي اچڻ تي اونداهو چنڊ ٽيڻ- خسوف.

چَنڈالُ: ص (سن) نياڳو- بدبخت. مساڻ ۾ هندن جا مڙدا سارينڊ.

چنڈالَ چوڪڙي: ص. بدمعاش ماڻهن جو ٽولو. بيڪار ۽ فسادي ماڻهن جو ٽولو. حرڪتي ماڻهن جو ٽولو.

چَنڈو: ص. نياڳو- بدبخت. منحوس. (ث. چنڊي)

چَنڈولُ: ذ. هڪ قسم جو پکي.

چَنگُ: ذ (ف) وات سان وڄائڻ جو هڪ ساز. چوٻائي کي ڳچيءَ ۾ ٻڌڻ لاءِ ڪنجهي جو گهنڊ.

چَنگ چڑهڻ: مشهور ٽيڻ. بدنام ٽيڻ.

چَنگالِي: ث. ڪيرٽي. چُوري.

چُنگُلُ: ذ (ف) لپ. پريل مُٺ.

چُنگِي: ث. گهٽي شيءِ مان ڪنيل ٿورو حصو. محصول. آڏ جي ڪپ تي پوڪيل ٻج يا وَل. ٻيجاري جي مُوڙي.

چَنگِيرِي: ث. ٽوڪري (ڪُنن يا ميوي جي).

چِنگھہ: ث. ٽڪُ. بيماري يا هيٺائيءَ ڪان آهستي

دانهن- ڪُٽڪَ. ڪنجهڪار.
چِنگهائڻُ: م. چنگهه ڪيائڻ. ماندو ڪرڻ.
چِنگهَڻُ: م. ٽَڪ، بيماري يا هيٽائيءَ کان هلڪيون دانهون ڪرڻ.
چَنڊَ، چَنڊ: ذ. خوشبودار پائيٽ (جيڪو شادي وقت ڪنوار کي متي ۾ وجهجي. 'بدن کي چنڊ جو لوٽڻ ڪرڻ'.)
چِنڊ: م. چَرڻ (وهڻ). گاهه کائڻ (وهڻ).
چُنو: ذ. چانورن جون ڪَلون (جيڪي چڑڻ سان نڪرن). چُن.
چَنهَرِ: ث. چَلهر (راند).
چُنِي: ث. هڪ قسم جي رنگا رنگي پوتي. چُريل ڳاڙهي رنگ جي پوتي.
چُڻِ: ث. چُوندر. سلوار جا سَرَ. ڪپڑي جا سَرَ.
چَٽا: ذ (جمع ۾ ڪم ايندڙ) اناج جو هڪ قسم (ٻي قسم: ايا چٽا، ڳاڙها چَٽا، ڪارا چٽا).
چَڻِ جي دالِ: ث. ڏريل چٽا (جيڪي ٻوڙ وانگر رڌجن).
چُڻِ ڀُڻِ: ث. آهستي ڳالهائڻ- سُس پُس. چوٻول. پچار.
چُٽڪَڻُ، چِٽڪَڻُ: م. چِٽڻ (دل ۾)، ياد پوڻ. هُرڻ (خيال، پُور).
چٽنگَ: ث. ٽانڊي جو ٽمام سنهون ذرو- اُلو.
چُڏَڻُ: م. چُوندڻ. داڻو داڻو ڪري کائڻ. چڱڻ. ڪپڑي جا سَرَ ٽاهڻ.
چَڏو: ذ. هڪ قسم جو اناج (چڻن کي ڏڙ سان دال ٿهي ۽ پيهڻ سان بيسڻ ٿهي).
چِڏوِي: ث. هڪ قسم جو بج (جيڪو سونارا رَتِي جي وزن طور ڪم آڻين).
چَڏ، چَو: ص. چار. صفاتي اڳياڑيءَ طور ڪم ايندڙ لفظ (مثلا: چوڏاپو، چَوڪُنڊو وغيره).
چَوائِڻُ: م. ٻئي جي معرفت پيغام موڪلڻ. سفارش ڪرائڻ. منسوب ٿيڻ- نالي ٿيڻ.
چوبَ: ث (ف) ڪاٺي. طنبو جو لَڪڙو.
چوبدارُ: ص. در تي لٽ ڪٽي بيهندڙ دربان. محافظ.
چَوباڙ: ث. گهوڙي جي هلٽيءَ جو هڪ نمونو (جنهن ۾ اڳيان ٻئي پير ۽ پويان پير گڏ ڪٽي ۽ تِڪو ڏوڙي)- چوڙتال.
چَوبُڪو، چَوبُڪيو: ص. چوٻَندُ.
چَوبَندُ: ص. چارئي عضوا مضبوط- سگهارو- پهلوان.
چَوبارو: ذ (ف. چوڙاره) چٽني پاسن اڳڻ وارو گهر.
چوپو: ص. گهڻ کائو- پيٽير. هيچي.
چَوپولُ، چوڙولو: ذ. گهٽن ماٺهن جو ڳالهاءُ. ڪنهن واقعي بابت گهڻن ماٺهن جي چوڙيچو.
چُوتِ: ث. اڻجاڻ. بيوقوف. موڳو- واتڙو.
چُوتِيو: ص. بيوقوف. واتڙو.
چَوتال: ص. پُٽن پر (ڪرڻ). سنئون نئون (ڪرڻ).
چُوتِڪِي: ث. هلڪي ۽ سوڙهي سُٽڻ، پاجامو.
چوتو، چوتِيو: ذ. لانگوٽ- لُنگُ.
چوتِ: ث. چنڊ جي چوٽين تاريخ. چوتون حصو.
چوتاڙُ: ذ. چوتون حصو. چوتو.
چوتائي: ث. چوتون حصو. اَنُ مَٽڻ جو هڪ ماڻُ (پائيءَ جو چوتون حصو).
چوتو: ذ. چوتون حصو.
چوتَ: ث. زخم- گهاءُ. ڏک. صدمو. نقصان- توتو. جُلهه- ڪاهه. ڏوڙ. نقارن جي هڪ وجت.
چوتَ ڪرڻ: حملو ڪرڻ- ڪاهه ڪرڻ، تکي ڏوڙ پائڻ. نقصان پهچائڻ.
چوتون کائڻ: مقابلا ڪرڻ. ويڑهه ڪرڻ.

Gul Hayat Institute

چوٽُ: ذ. اوچائي- مٿانهين. مٿيون حصو (جبل وغيره جو). مٿي جا ويڑهيل وارَ. وانگوڙو. (ظ) مٿي- أتانهون. چوٽيءَ تائين پريل.

چوٽُ چڙهڻ: تمام مٿي چڙهڻ. ڳالهه يا معاملو وس کان ٻاهر نڪرڻ.

چوٽو: ذ. مٿي جا ويڑهيل وارَ. وانگوڙو. وڏي ٽُلهي چوٽي (وارن جي).

چوٽِي: ث. ڪُٽَ. ڪُتيل وارَ. هندن ۾ مٿي جي تارونءَ ۾ ڇڏيل وارن جي ڇڪَ. جبل جو اُوچو حصو. بلندي. عروج- انتها- چيڑو. حد. پُڄڑي. پڪيءَ جي مٿي ۾ موڙُ يا چَٽُ.

چوٽِيءَ ٽُلَ: ذ. ڪُٽَ ۾ هڻڻ جو هڪ ڳهه (عموما چانديءَ جو ٿئي).

چوپ: ص. ڳوڙهو (رنگ)- گهرو- گهاٽو. (ذ) سنڌي گجَر جو مٿيون حصو. پوکڻ لاءِ بصر جون ننڍيون پٽيون.

چَوپاس، چؤپاسي: ظ. چٽي طرفن- اردگرد- چؤطرف.

چؤپائِي: ث. چٽن پيرن وارو مادي جانور (مينهن، ڍڳي، ٻڪري وغيره). ڪَتَ- مَنجي.

چؤپايو: ذ (ف. چهارپايه) چٽن پيرن وارو جانور (ڍڳو ڍور وغيره). حيوان. 'چوپايو مال'.

چَوپچَؤ: ث. ڳالهه ٻولهه- پچار. خبرچار- سُٽس.

چَؤپَڙِ، چَؤپَڙِي: ث. هڪ مشهور راند- نردبازي.

چَوپڑو: ذ. ننڍڙو ڪتاب. بَندي. (ث. چؤپڑي)

چُوپَڻُ، چُوپڻُ: م. چُوسڻ. چُوسي ڪڍڻ.

چُوپِڙِي: ث. چُوپڻ جي شيء (تيليءَ ۾ لڳل ڪٽمڙو ٻارن جي کائڻ لاءِ).

چُوپو: ذ. چُوپيل ڪمند يا گاهه جو ڳنو. چُوپيل چُوتو (جيڪو مال کائي نه سگهي). اولڙ گاهه جا ڪانا.

چُوپا ڪرڻ: گاهه ڪاڻي ڏاڍا وغيره ڇڏي ڏيڻ. ٽُوڪاري ڇڏڻ.

چَؤپيرو: ص. چٽن پيرن وارو چؤپايو (ث. چؤپيري).

چوچَ: ث. سهڻائي. خوبي. سَڌ. چاهه- أتساهه. پيار- قرب.

چَوڇاءِ: ذ. سفارش. پارت. چوڻ آکڻ. هدايت نصيحت.

چُوچڑِي: ث. سنهي برندڙ ڪاڻي يا تِيلي- چُٽانتي.

چُوچڑِي ڏيڻ: باهه لڳائڻ. جهيڑو مچائڻ. ٽريل جهيڑي کي زور وٺائڻ.

چوچو: ذ. بهتان- الزام. چُرچَ.

چُوچو، چُونچو: ص. ننڍڙين اکين وارو (جيڪو اکيون چنجهيون ڪري ڏسي سگهي).

چَودَرو: ذ. چٽن درن وارو صفو يا ڪمرو. (ث. چؤ دري).

چُودِڪِي: ث. ريڇڪ- پُور.

چَودَارِ: ظ. چٽني پاسي- آسپاس.

چَودَارِي: ظ. چٽني طرفن- آسپاس.

چَودَسِ: ث. چنڊ جي چوڏهين تاريخ. چانڊوڪي رات. پورنماسي.

چَودَسِ: ظ. چٽني طرفن- آسپاس.

چَودَندو: ص. چٽن سالن عمر جو (جانور). (ث. چَودَندِي).

چَودَولَ، چؤڏيلَ: ث. چٽن ڏولين (پينگهن) سان هيٺ مٿي ڦرندڙ پينگهه. وڏي ڏولي (جنهن کي چار يا وڌيڪ حمالَ کڻن).

چوڏَهَن: ص. ڳاڻاٽي جو هڪ عدد (۱۴).

چوڏهن چارو: ص. گهٽين واٽن وارو منجهائيندڙ.

چوڏهن خانوادا: ذ. زاهدن جي سلسلي جا چوڏهن

خاندان (جن جو سلسلو خواجہ حسن بصري سان ملي ٿو: ادهمي، بهيري، زيدي، حبيبي، عجمي، طيفوري، ڪوفي، سقطي، جُنيدي، گاذروني، طوسي، سهروردي، چشتي).

چوڏهن طبق: ذ. چوڏهن دنيائون (ست زمينون ۽ ست آسمان).

چوڏهين: ث. چندَ جي چوڏهين تاريخ.

چوڏهين جو چند: ذ. پُورو چند- ماه ڪامل. (ص) سهڻو- حسين.

چوڏهيو: ص. چوڏهن هنر ڄاڻندڙ. چالاڪ- حرفتي.

چورَ: ث. چورڻ جو عمل. چُرَ- حرڪت. چُرچ- هُشي.

چورُ: ص (سن) پرائي شيء لڪائي ڪٽي ويندڙ. چوري ڪندڙ- دُزد.

چورُچَڪارُ: ذ. چورُ. چوريءَ لاءِ چڪر ڏيندڙ.

چور دروازو: ذ. ڳجهو دروازو. لڪل در.

چُورُ: ص. ڪُٽيل. پِيڙل. ذرا ذرا. ٽڪل. مدهوش.

چُور چُورُ: ص. ذرا ذرا- پرزا پرزا. ٽڪ يا نشي ۾ ساٿو. گهايل- زخمي.

چوراسُ: ص. چوڪندو- چورس.

چوراٽيو: ص. عادتي چور. رواجي چور.

چوراڪاريِ: ث. چوريون. گهٽن هنڌن تي چورين جو سلسلو.

چوراڪورا: ث. هُرڪر- آندماندَ- بيقراري. ڳڻتي.

چَوراهو: ذ. چٽن رستن ڦٽڻ وارو هنڌ- چَوسُولُ. چؤواٽو.

چوراڻُ: م. چوري ڪرڻ. لڪائي ڪٽي وڃڻ. ڪُم ڪرڻ. زخم يا ڦٽ جو پاڻي چُهڻ.

چورَتَ: ث. چُرچ. هُشِي. بَچَ.

چورُ تَپُ: ذ. رات جو ايندڙ تپ (جنهن لاءِ سوڻ طور چورَ کان ڏاڍو وڻائي ٻڌجي).

چورُ ڏَنڊُ: ذ. آڏو ڏڏو يا ٻئي ڏند جي پاڙَ مان نڪتل ڏند.

چورُ ڏَڍِي: ث. چورن جو ٽولو- وڏو چور (جيڪو گهوڙن تي چڙهي چوريون ڪري). پاٽاريدارُ.

چَورَسُ: ذ. چٽن ڪنڊن واري شڪل يا ايراضي جنهن جا چارئي پاسا هڪ جيڏا هجن- چؤڪُنڊو- مُربع.

چُورمو: ذ. گيهه ۽ ڪنڊ ۾ پوريل ماني- ڪُٽِي- چُوري.

چُورَن، چُورَڻُ: ذ (سن) چُورو- سفوف- هورُو. پيڙل يا ڪُٽيل وکر جي ڪِي.

چوڙَنگُ: ص. تلوار جي هڪ ڪي وار سان چٽني طرفن ڏڪ هٽندڙ پهلوان- سورهيه. سهڻي صورت وارو.

چورَهُ: م. سيرڻ- ريڑهڻ. ڏِکڻ- هٽائڻ. حرڪت ڏيڻ. برغلائڻ- پڙڪائڻ- هُشي ڏيڻ.

چُورو: ذ. ڪُٽيل شيء جو هُورو. ڪُٽو- پورُ. سفوف. ڪُتر (سوپارين جي).

چورِي: ث. ٻئي جو مال چورائڻ جو عمل- سرقو. (ظ) ڳجهيءَ طرح- ڳجهه ڳوهه ۾.

چُورِي: ث. گيهه ڪنڊ ۾ پوريل ماني- ڪُٽِي.

چوڙَ: ث. پهرڻ پائڻ ۾ ڪپڙي جو جٽاءُ.

چُوڙَ: ث. ڪاڻي (ايسَ، اوپري وغيره) جي گهڙيل پُڇڙي جيڪا بيءَ ڪاڻيءَ جي سَلَ ۾ وجي.

چُوڙِ: ث. سجيءَ ٻانهن تي چڙهيل چُوڙين جي قطار- ٻانهين.

چوڙا: ذ (جمع ۾) عذاب- سُورَ.

چوڙا ڪائڻ: درد پِٽڻ- ڏک ڏاڪ[illegible]

چُوڙَ ڪُنڊِي: ث. اُها ڪُنڊي [illegible] جنهن جا سِگ چُوڙي وانگر گول هجن.

Gul Hayat Institute

چوڙَڻُ، چوڑِڻُ: م. پائڻ (ڪپڑو)- پهرڻ- هنيائڻ.
چوڙَڻُ ماڻڻ: اوڍڻ پهرڻ (ڪپڑو لٽو). ڪائڻ ڪپائڻ- عيش ڪرڻ.
چُوڙُو: ظ. ڪشادو- ويڪرو- ڪُليل. (ث. چَوڙي).
چُوڙُو: ذ. ٻانهن ۾ پائڻ جو هڪ ڳهه (عاج، شيشي يا ڪنهن ڌاتوءَ جو)- ڪنگڻي.
چُوڙِي: ث. ڪنگڻي- چُوڙو.
چُوڙِيگر: ص. چوڙيون ٺاهيندڙ (خاص طور عاج يا ڪانور جون چوڙيون ٺاهيندڙ).
چُوڙِيلي، چُوڙِيري: ث. چُوڙين پاتل عورت- سهڻي عورت. سهاڳڻ. ڪنواري.
چُوزُو: ذ (ف. چوزه) ڪڪڙ جو ٻچو.
چُوسَ: ث. چَس- سواد. عادت- هير. لالچ. چُوسَڻ جو عمل.
چُوسَ پوڻ: عادت ٿيڻ- هير پوڻ.
چَوسَرَ: ث. چوپڙ راند.
چُوسَڻُ، چُوسِڻُ: م. چپن سان رس ڪڍڻ، چُوپڻ. چُهَڻُ (پاڻيٽ ڪي).
چَوطاق: ظ. پُٺن پر- سنئون نڪون (ڪِرڻ).
چوعو: ذ (ف) هڪ قسم جو ڪوٽُ- جُبو.
چَوڦيرُ: ظ. چئني طرفن- آسپاس- چوڌاري.
چوڪَ: ث. ڪائي جي چهنب اشارو ڪرڻ. چُونگَ- اشارو.
چَوڪَڻُ: ذ. دريا دريءَ جو چؤنڪ (جنهن ۾ طاق هٽجن).
چَوڪُ چَنڊو: ص. تهه نياڳو- وڏو بدبخت.
چوڪِڙو: ذ. ٽَڪُ. ٽوري ٽڪاوٽ.
چوڪِڙو ڀڃڻ: ٽڪ لاهڻ. ٽوريءَ دير لاءِ ساهي ڪٽڻ.
چَوڪِڙي، چَونڪِڙي: ث. چٽن چيزن جو مجموعو. چار ايڪڙ زمين، چورس خانو. تاس جو هڪ رنگ- ايٽ.
چَوڪَس: ص. خبردار- هوشيار- سجاڳ.
چَوڪَسِي: ث. خبرداري- سجاڳي. نگراني.
چوڪَنڊو: ص. ٽڻن ڪنڊن وارو- چورس.
چوڪَنُ: م. چوڪَ ڏيڻ. ڪائي وغيره ڇُپائي اشارو ڪرڻ.
چُوڪو: ذ. اوپڙ جو هڪ قسم (پالڪ جهڙو، سواد ڪٽو).
چَوڪِي: ث. پهرو. ناڪو. ٽاڪو. پهريدار جي ويهڻ جي جاءِ. صندلي.
چَوڪي ڏيڻ: ڪنهن درگاه تي حاضري پرڻ ۽ ڳائڻ جو مجرو ڪرڻ.
چوڪِيدارُ: ص. پهريدار- نگهبان.
چَوڪِيدارِي: ث. پهرو. نگراني.
چوڪا: ذ (جمع ۾) چانور.
چَوڪَنڊي: ث. قبر جي مٿان ٽنهين سان اڏيل ڇت- تجر.
چوڪو: ص. عمدو- سٺو. نج- خالص. (ث. چوڪي).
چَوگانُ، چَوغانُ: ذ (ف) هڪ قسم جي راند جيڪا گهوڙن تي چڙهي چَڙَيَنِ ۽ بال سان ڪٺي وڃي. چوڪنڊو دالان، ميدان.
چَوگِرد: ظ (ف) چئني طرفن- آسپاس. چوڌاري.
چوگُ: ذ. پکين جي چڳڻ لاءِ داڻو (اَن). پکين جو داڻن چڳڻ وارو عمل.
چوگو: ذ. پکيءَ جو چهنب سان ٻڌن کي کارايل کاڌو. اهو کاڌو جيڪو مادي پکي ڪُجيءَ مان ڪڍي ٻچن کي کارائي. کاڌو.
چوگو ڪرائڻ: ڪجهه کاڌو کارائڻ. رشوت ڏيڻ.

Gul Hayat Institute

چَوڳو: ص. چئن سالن جمار جو (وهٽ).
چولو: ذ. پهراڻ- ڪڙتو. زنانو پهراڻ. فقيرن جي پائڻ لاءِ ڊگهي ڪفني- جامو.
چولو مَٽائڻ: وفات ڪرڻ. رُوپ مٽائڻ. قالب بدلائڻ.
چوماسو: ذ. چار مهينا. برسات جي چئن مهينن واري مُدت.
چُون: ث. هلڪو آواز. ٽورو آواز.
چُونارجَڻ: م. هَرَ هڪ وهندي ڊگي جو پير چُونيءَ سان زخمي ٿيڻ.
چُونارو: ذ. رازڪي ڪم جو هڪ اوزار.
چُوناري: ث. ننڍو چُونارو.
چُون چَرا: ث (ف) چوچا. بحث. ريڑهه پيڑهه. پٽڪو. حرڪت- چيڑچاڙ.
چُونچو: ص. چُوچو. چُنجهو. (ث. چُونچي).
چُون چُون: ث. جهرڪين يا پکين جي ننڍڙن ٻچن جو آواز.
چُونڊ: ث. ڏُونَ- پسندي. اليڪشن- انتخاب (ميمبر يا عهديدار جي). نچڪڻي سان اڇن وارن جي چُونڊ.
چُونڊڻُ، چُونڊيڻُ: م. هڪ هڪ ڪري ڳڏ ڪرڻ- يڪجا ڪرڻ. منتخب ڪرڻ- ڏُڻڻ. زمين تي ڪريل شيءِ ذرو ذرو ڪري کڻڻ.
چُونڊو: ذ. لاباري کان پوءِ بنيءَ ۾ رهيل آنُ يا سنگن جي چُونڊ (جيڪا غريب مائهو کن). ڪپهه جي فصل مان ڦٽين جي چُونڊ. زالن جي مٽي جا وار- جُندا.
چَوُنرُ: ذ. مور جي ڪنين يا پَٽ جي تندن جو مُڇو (جنهن سان بادشاه کي واءُ هڻجي)- مورڇل.
چَوُنرُ ڏيَڻُ: بادشاهي مائڻ. ياڳ لڳڻ. بخت ورڻ.
چَوُنرا: ذ. هڪ قسم جو اناج.
چَوُنرو: ذ. هڪ قسم جو ڪکائون گول گهر (عام طرح ٽر ۾ اڏجي).
چوڙيري: ث. ڏاتوءَ مان ٺهيل هڪ قسم جو ٽانءُ. چوڙُر- مورڇل.
چَوڙري ڏيڻ: ياڳ ڪلڻ. بخت پلو ٽيڻ.
چَوڙڪُ: ذ. چار عدد. چوڙاتو- چوسُولُ. چورس. دَر يا دريءَ جو چَوڪٽ. بدن جي چئن سنڊن گڏجڻ وارو هنڌ (بن ٽنگين، پُٺي ۽ ڪنڌ جي وچ وارو هنڌُ- پُٺا. پوڪ ۾ سنگن نِسرڻ واري حالت.
چوڙڪڙي: ث. چئن جو مجموعو. چار ايڪڙ زمين. پتن جي تاس جو هڪ رنگ.
چوڙڪي: ث. چَوڪِي.
چُونگَ: ث. آڳر يا ڪائيءَ سان چوڪَ. چُرچ.
چُونگَ ڏيڻ: هُشي ڏيڻ- أڀارڻ.
چُونگارَ: ث. آهستي آواز. چڙن وغيره جو واڇو.
چُونگارڻ: م. لات لنوڻ (پکي). جهونگارڻ.
چُونو: ذ. چُنُ.
چُونِي: ث. هَرَ جي ڪُڙهه ۾ پيل لوهي ٽر- گهوبو.
چَوَهُ: م. ڪُيڻ- اکڻ. ڳالهائڻ. ڳالهه ڪرڻ. بيان ڪرڻ. ذڪر ڪرڻ. آمر ڪرڻ- حڪم ڪرڻ. آگاه ڪرڻ. عرض ڪرڻ. سوال ڪرڻ. نصيحت ڪرڻ. جُٽ ڪرڻ. (ذ) حڪم. هدايت. نصيحت.
چَوهَ چائڻ: حڪم هدايت. هدايت نصيحت. پارت سفارش.
چوهَ ڪرڻ: حڪم مڃڻ. نصيحت تي عمل ڪرڻ.
چَئِي ڏيڻ: ظاهر ڪرڻ- کولڻ (ڳالهه). راز ٻڌائڻ.
چُوڻو: ذ. چوڳو. ڦوت. رزق.
چُوڻو پائي: ذ. داڻو پاڻي. نصيب ۾ لکيل رزق.
چَوَئِي: ث. چوَهَ جو نمونو. محاورو. قول. پهاڪو.
چڙوايو: ذ. چٽئي طرفن کان لڳندڙ هوا.

Gul Hayat Institute

چُوهو: ذ. ڪُوٽو. (ث. چُوهي).
چوئِڻُ: م. نچوڙڻ- نپوڙي پاڻي ڪڍڻ (ڪپڑي مان). چَوڻُ- آکڻ.
چُوٽو: ذ. چٽن شين مان ٺهيل خوشبوءِ (مُشڪ، عنبر، زعفران، صندل).
چُوٽو چَندنُ: ذ. سُرهاڻ- خوشبوءِ.
چَوياڑِي، چوڑياڑي: ث. چٽن يارن جو ٽولو. ڪچهري. سنڌ ۾ چٽن ٽالپور حڪمرانن جي گڏيل حڪومت.
چَهَ: ث (ف. چاهه) خوشي. شوق- چاهه. مزو.
چَهَبُڪُ، چابُڪُ: ذ (ف. چابڪ) گهوڙي وغيره کي هڪلڻ لاءِ ڪائيءَ ۾ ٻڌل ڏوريءَ وارو هٿيار- تازيانو.
چَهَبَچو: ذ (ف. چه بچه) مال جي پاڻي پيئڻ لاءِ حوض. نِيرُ (رڳ) ٺاهڻ جو ڪُن.
چَهَبَرُ: ذ. ويڪري مُنهن وارو ٽانءُ. وڏو گهاءُ. (ص) وات ڦاٽل.
چَهَ چَهَ: ث. خوشيءَ جو ڳالهائڻ. ڪل خوشي. راند روند. وندر.
چَهَ چهَ: ث. پڪين جون هوليون.
چُهِچُ: ذ. گهاٽو سائو رنگ.
چُهٽائڻ: م. چنبرائڻ- لڳائڻ.
چُهٽَڻُ: م. چنبڑڻ- لڳڻ. ڦاسڻ. پويان لڳي پوڻ.
چَهچَٽو، چَهچِٽو: ذ. رونق (گهٽن ماڻهن جي موجودگيءَ سان)- نظارو.
چَهَرَ: ث. لوڻ مرچ پيل چهري شيءِ. مصالحيدار ڳُنڍڻ (مانيءَ سان ڪائڻ لاءِ).
چَهَر ڪرڻ: سوادي کاڌي مان ڪجهه کائڻ. مزو وٺڻ. ذائقو بدلائڻ لاءِ کائڻ.
چَهراڻِي: ث. مرچ مصالحي ۾ تيزي. تيزي (رنگ جي)- گهاٽائي. رونق. تازگي- ڦُڙائي.
چَهرو: ص. لوڻ مرچ وارو (کاڌو). رونق وارو. سَرهو (مُنهن ۾).
چِهرو، چَهرو: ذ (ف. چهره) شڪل- صورت- شبيه- روپ.
چَهَڙَ: ث. چڑٻ- جهٽڪ.
چُهڑو: ذ. هِندن ۾ هڪ گهٽ ذات (جيڪي صفائي جو ڪم ڪن)- ينگي- ٻالو.
چَهَڪُ: ذ (ف. چاڪ) وَڍُ (ڪاتيءَ وغيره جو)، چِير- زخم- گهاءُ.
چَهڪَڻُ: م. تنوارڻ- هوليون هولڻ (پڪي).
چِهلُ: ص (ف) ڳاڻيٽي جو هڪ عدد (۴۰).
چِهلَ قَدمِي: ث. چاليهن قدمن جيترو هلڻ (هوا خوري لاءِ). آهستي آهستي پنڌ ڪندي سَيرُ- پَسار.
چُهِلڑا: ذ. چرچو مسخري. ناز نخرو.
چِهلَمُ: ذ (ف) چاليهو. فوتيءَ جو چاليهون ڏينهن. چاليهي جي رسم (حضرت امام حسين جي شهادت بابت).
چُهندڙِي، چُهندِي: ث. آڱر ۽ آڱوٺي کي ملائي ڪَل کي مروڙو يا زور ڏيڻ. چَپٽيءَ جو مروڙو.
چُهندڙِي پائڻ: ڏکوئيندڙ ڳالهه ڪرڻ. مهڻو ڏيڻ.
چَهَڻُ: م. (پاڻيءَ کي) جذب ڪرڻ.
چَهو: ذ. سنهون لڪڻ- تلهڙ.
چَهُو: ظ. گُم. هضم.
چُٽاڪو، چُٽانڪو: ذ. ٽمندڙ پاڻيءَ جو ڦڙو- بُوند.
چُٽانِي: ث. برندڙ سنهي ڪاءِ- چُوچڙي.
چَٽلينجُ: ذ (انگ) مقابلي لاءِ سڏ يا للڪار.
چَٽيوانُ: ص. چيو وڻندڙ. چيو مڃيندڙ. فرمانبردار.
چِيائِڻُ: م. زور سان چپڻ- چٽڻ.

Gul Hayat Institute

چيتُ: ذ (سن. چِت) خيال- ڌيان. سمجهه. هوش حافظو- يادگيري.

چيتارڻُ: م. ويچارڻ. چِتائڻ. سمجهائڻ.

چيتو: ذ (سن .چت) چيتُ. دل- من.

چيتو: ذ. مشهور جهنگلي جانور- پلنگ.

چِيتاڙڻُ: م. چٽڻ- چلهڻ. متان زور ڏيئي چِپڻ.

چِيتڑو: ذ. چِٿيل اڳڙي، ريڙَ- چَتي.

چَيتُ: ذ. سنبت سال جو پهريون مهينو. سياري جو فصل- ربيع.

چيتي چَنڊُ: ذ. هندن جو هڪ ڏِڻ.

چِيتَ: ث. كِيهَ- كُوكَ- رڙ.

چِيتَ پوڻ: كهرو ڳالهائڻ. ڏند ڏيڻ. تكرار كرڻ. ضد پوڻ.

چِيتَڪُ: ذ. شوق. ڳڻتي- فكر. كرشمو. جادو- طلسم.

چيتُو: ص. پوري نشان تي ڏڪ هڻندڙ.

چِيتِي: ث. ماكوڙي- كِيولي.

چيتَ: ث. سنيال. حيلو- كوشش. صفائي (زخم جي). استنجا.

چِيتَڻُ: م. زخم صاف كرڻ، حيلو كرڻ. كوشش كرڻ. استنجا كرڻ.

چِيچَ: ث. هَٽ يا پير جي پچاڙيءَ واري ننڍي آڱر.

چِيچاتُ: ذ. شين جي پاڻ ۾ گسڻ جو آواز (جيئن گاڏيءَ جي ڦيٽن جو آواز).

چِيچپائي: ث. لائي چائي- گلا غيبت. لچائي.

چِيچڑو: ذ. كمند پيڑڻ لاءِ گهاڙي وانگر هڪ آڻاٽو.

چِيچڪو: ذ. گدامڙي يا ٻير جي پَلڙي مان نكتل بج.

چِيچلائڻُ: م. بيماريءَ يا مصيبت ۾ ڳهڻ. لُڇڻ ڦٽكڻ. سُورَ يا آزار كان دانهون كرڻ. ستائڻ- آزارڻ. ڦٽكائي مارڻ.

چِيخَ: ث (ف) وڏي رڙ. سنهي ۽ وڏي آواز سان سڏ. كُوكَ.

چِيخُ پُكارَ: ث. دانهن كُوك- رڙ واكو.

چيخڻ: م. رڙيون كرڻ. هُل كرڻ. وڏي آواز سان ڳالهائڻ.

چِيدَه: ص (ف) چُونديل- ڏُڀل. خاص- عمدو.

چِيرُ: ذ. سِيرَ- شگاف. ڦوٽَ. زخم- گهاءُ. وَڏُ- چَهكُ.

چِيرَڙَ: ث. زخم جي وڏ ٽُڪَ- جراحي.

چِيرائِي: ث. كاٽ جي وَڌائي.

چِيرَڻُ: م. وڍڻ (كاٽ). ڏارڻ. ٽُكر كرڻ.

چِيرَه ڏارڻ: ٽكر ٽكر كرڻ. وڏي ڏاڙي چڏڻ.

چِيرو: ذ. رنگدار پٽكو. كپڙي جو هڪ قسم.

چِيروڙِي: ث. هڪ قسم جو پٽر.

چِيرَه: ص (ف) سگهارو. زوراور. سورهيه. (ذ) حصو- پاڳو.

چِيرَه دَستِي: ث. زبردستي- زورظلم. ڏاڍ.

چِيرِي مِيري: ث. فضول خرچ. خرچي پاڻي (رشوت طور).

چِيڙَ: ث. چيڑائڻ لاءِ چرچي طور ركيل نالو يا لقب.

چِيڙ: ث. رت پيئندڙ جيت (چچڑ وغيره).

چِيڙاكُ: ص. يكدم كاوڙجندڙ. زود رنج. تاندبيءَ تپٽو. تُند مزاج.

چِيڙائِڻُ: م. كاوڙائڻ- چڑ ڏيارڻ. ناراض كرڻ.

چِيڙهه: ذ. گهاتاڻ- ليسُ (جيكو كڻر وغيره ۾ ٿئي). اُٺ جو پيشاب.

چيڑهالو، چيڑهو: ص. چِيڑهه وارو- لِڳ لِڳ دار.

Gul Hayat Institute

چُهٽندڙ. ڪم جو اوچ.

چِيزَ: ث (ف) شيءِ- ٽهڪ. جنس. سُوڪڙي.

چِيستانُ: ذ (ف) پروٹي. مُعمو. منجهيل معاملو.

چِيف: ص (انگ) وڏو- اعليٰ. اڳواڻ.

چِيڪُ: ذ. (انگ) بئنڪ مان نقد رقم وٺڻ جو اجازت نامو. رنگين ليکن وارو ڪپڙو.

چِيڪاڻُ، چِيڪٽُ: ذ. چيچاڻُ.

چِيڪِلو: ذ. ٽِيٽو. ٻارائي ڦرندڙ پينگهه. ڏاندي پکيءَ جو هڪ قسم.

چِيڪِلي: ث. چوڪرين جي ٻارائي راند (ٻه چوڪريون آمهون سامهون هڪ ٻئي جا هٿ جهلي ٽيري پائين ۽ هولَ چون).

چِيڪو: ص. نرم (مِٺيءَ جهڙو).

چِيڪِي مِٺِي: ث. لَسِي ۽ پُوري مٺي (پاڻي پوڻ سان ترڪٽي ٿئي).

چِيلُ: ذ. هڪ قسم جو جابلو وڻ.

چِيلاتو: ذ. جابُلو ڏينهُو.

چِيلو: ذ. شاگرد. مريد. پوٽلڳ.

چِيلو: ذ. ٽِيٽو. ٻيل گاڏيءَ جي ٽيٽن جو ٺهيل پيچرو. چوڻ يا چلهر راند جو خانو.

چِيلهِ: ث. بدن جو هڪ حصو- ڪَمر.

چِيلهِ ڀڃڻ: شڪست ڏيڻ. هيٺو ڪرڻ.

چِيلهِڪِي: ث. چيلهه ۾ ٻڌڻ جو هڪ ڳهه (چاندي يا سونَ جو پٽو).

چَيُ: ذ. آرام. عافيت. سک.

چِيءِ: ث (ف) ڳُهنج- وَرُ (مُنهن ۾).

چِيءِ بَجيءِ: ذ. نراڙ ۾ گهنج (ڪاوڙ يا پشيماني مان).

چِيءِ چِيءِ: ث. پکين جو آواز. سَنهون آواز.

چِينگهارَڻُ: م. چُونگارڻ. آواز ڪرڻ.

چِينو: ذ. چيني جهڙو اڇو رنگ. گهوڙي يا گڏهه جو هڪ قسم (اڇي ۽ ميرانجهڙي رنگ جو).

چِينِي: ث. چِينيءَ جي اڇي مِٺيءَ مان ٺهيل ٽانءَ.

چِيٽو: ذ. اناج جو هڪ قسم. هڪ ناڇَ جا هولَ.

چَيو: ذ. چوڻُ، قُول، اَمُر- حڪم. گفتو.

چيو چايو: ذ. ڏوهه گناهه.

چِيوَتِ: ث. ڪپڙي جي سنهي پَٽِي- ريڙَ.

چِيهَ: ث. سِيرَ- وِڍ- زخم. ننڍي ڪڈ- چَري. پيڙهَ جي ڪَڈ.

چِيهو: ذ. پکيءَ جو هڪ قسم. گاهه جو هڪ قسم.

چِيڻَ، چِيڻ: ث. چِڪيا. ڏاگهَ. آڙاهه- مَچُ.

Gul Hayat Institute

ڃ

ڃ: ث. سنڌي "الف- بي" جو سورهون اکر. اُچار "ڃي".

ڃا: ض. ڪُجاڙو- ڪوه. ڪهڙو. ڪيترو.

ڃابَ: ث. آڏ وغيره جي وهڪري کي يا ڪناري جي ڪاڏ کي روڪڻ لاءِ ڪکن ڳُڇن ۽ ڪائين جي روڪ. دهڪي- پِندي.

ڃاتِي: ث. انسان جي بدن جو اڳ وارو پيٽ ڪان ڪڻ. مٿيون حصو- سينو- اُرهه. حوصلو- همت.

چاتي ٿوڪڻ: خاطري ڏيارڻ. هامر هڻڻ. ذميداري کڻڻ.

چاتي ڪُٽڻ: ماتم ڪرڻ. پشيماني ۽ افسوس جو اظهار ڪرڻ. هاءِ گھوڑا ڪرڻ.

چاتي ڪڍي هلڻ: آکڙ سان هلڻ، بيپرواهي سان هلڻ.

چاتَ: ث. هوا جي زور سان وسندڙ سنهي بُوند. چٽڪارَ.

چاتارَ: ث. چٽڪار. برسات جو سنهون وسڪارو- بُوندَ بُوندَ.

چاتارڻُ: م. چٽڪار ڪرڻ. چٽڻ (ڀڃ).

چاپَ: ث. سچائپ جو خاص نشان. مُهر- ٽپو.

چاپاکو، چَپاکو: ذ. چمڙيءَ جي هڪ بيماري- سِيتانگ. پکيءَ جو هڪ قسم (عموما رات جو اُڏامي).

چاپخانو: ذ. چاپڻ جي مشين- پريس.

چاپرو: ذ. گھر جي در واري پاسي کان لاڳو وراندي طور پکن ٽوئن جي ڪچي اڏاوت. چَپُر.

چاپڙُو: ص. چَپر جو- جابلو.

چاپرُو ٻيرَ: ذ. جبل ۾ ٽيندڙ ننڍڙا ڳاڙها ٻيرَ.

چاپڻُ، چاپڻُ: م. چاپي ۾ آڻڻ- شايع ڪرڻ (ڪتاب، اخبار وغيره). ڪپڙي تي پورَ سان چِتَ ڪڍڻ.

چاپو: ذ. طباعت- چپائي. اشاعت. ڪپڙي ڇُرڻ جو ٽپو- پورُ. چِتُ. سچائپ جو خاص نشان. اوچتو حملو.

چاپو هڻڻ: اوچتي چڙهائي ڪرڻ (دشمن يا مجرم تي). رات جو بيخبريءَ ۾ حملو ڪرڻ.

چاجو: ذ. چت جو وڌايل حصو. چَپَرُ.

چاڃَ: ث. لَسِي- ڏُڌ.

چاڃَرَ: ث. تانگھو پاڻي. تانگھي پاڻيءَ جي چَرَ.

چاچولَ: ث. پاڻيءَ ۾ اُتل پٽل. جھوڳَ- لُبَ.

چاچولڻُ: م. پاڻيءَ ۾ اُتلائڻ پٽلائڻ (ڏوئڻ يا آگھارڻ لاءِ). اگھارڻ (ٽاڻ، ڪپڙو).

چاڏوهَڙِ: ص. بي لڇڻي- بدچال (عورت).

چارِ: ث. مِٽي- خاڪ. رکِ- ڪلھيار.

چارِاوگِرائِي: ث. بدهضمي واري تيزابي اوگرائي (جيڪا کٽِي ۽ بدبودار ٿئي).

چارُ: ذ. ڪکڙ جي آري ڪرڻ واري جاءِ ۽ آرو.

چارُ ڪرڻ: ڪکڙ جو آنن ڪِنن ٽين يا آنا نہ هجڻ جي حالت ۾ به آري تي ويهڻ.

چارِي: ث. رک- ڪلھيار. خاڪ- مٽي.

چاڙَ، چاڙَهـ: ث. فوتيءَ جي مٽان وڌل ڪپڙو (پوتي، اجرڪ) يا ان جي بدران ڏنل رقم. وڊيل ٽُڙَ جي پاسن کان نڪتل ڇوڏاڻون تکر- چاڙهو. درياء يا سمنڊ مان ڦاٽي نڪتل وهکرو- ڦاٽ. سمنڊ جي کاري.

چاڙِتو: ص. ٻئي جي پاران نگراني ڪندڙ يا ڳالهائيندڙ. عيوضي. دلال.

چاڙَپَ: ث. سنهون ۽ ڊگھو لکڻ- ڇَھو. ڪمان مان گز جو پاسيرو ڏڪ. طعنو.

چاڙِڪِي: ث. چٽن آگرين جو ماپو.

چاڪَ: ث. مستي- مدهوشي. زور- طاقت.

چاڪاڻِ: ض. چالاءِ- ڇو. ڪنهن لاءِ.

چاڪَرَ، چاڪَلَ: ث. ٻڪريءَ جي ڪَل مان ٺهيل سانداري (جيڪا سفر ۾ پاڻي ڪٽڻ، يا سِيٺاهَ طور ڪم اچي)- ڪَلي.

چاگو: ص. اُهو ماڻهو جنهن جي هٿن يا پيرن ۾ ڇھ ڇھ آڱريون هجن.

چالُ: ذ. ٽَپ.

چالِٽو: ذ. چالو.

چالو: ذ. چُلٽو- ڦُلٽو. لِقَ.

Gul Hayat Institute

چالِي: ث. اکين جي هڪ بيماري (جنهن ۾ چپر جو اندريون پاسو سُڄي پوي). ڳچيءَ جي هڪ بيماري- مَلِي.

چامَڪَ: ث. چَمڪ.

چانيَ: ث. سنهون لڪڻ. سنهي ڪاٺي، چينيو. ڏنگهري.

چانيو: ذ. سُڪل ٽاري. ڏنگهر.

چانڻَ: ث. چانگ- وَڏَ، ڪاٺ ڪُوٽ. تخفيف. چُونڊ.

چانڻُ: م. چانگڻ (وڻ). چونڊي ڏار ڪرڻ. چُونڊڻ. مختصر ڪرڻ. وڏي ڪتري گهٽ ڪرڻ.

چاندَ: ث. اکين جو اشارو. اشارو.

چاندو: ذ. حصو- ياڳو. خيرات جو ياڳو. ڏاندي.

چاندو پاڻي: ذ. ٽورو ڪاڏو (نيرن وانگر). معمولي خرچ پکو. خرچي. رشوت طور ڪجهه رقم.

چانڊَ: ث. ڪَتر. چانگ (وڻ جي). چانڻَ.

چانڊڻ: م. چانڻڻ.

چانڊو: ص. ڦُٽ- چُست.

چانڊِي: ث. چانگ. تخفيف. هلڪائي. لاهيارِي ڪي سنگڻ جي صورت ۾ مليل اجورو- لائي.

چانگَ: ث. وڻ جي ٽارين جي وَڏَ. ٽاري. ڪاٺڪُوٽَ. ٻڪرين يا ردين جو ولر.

چانگُ: ذ. ٽَپُ- بُل.

چانگرا: ذ. ماڻا- انگل. نخرا.

چانگرا ڪرڻ: نخرا ڪرڻ. نت نٽاءُ ڪرڻ. بهانا ڪرڻ.

چانگڻُ، چانگِڻُ: م. وڻ جون ٽاريون وڍڻ. ڪٽ ڪوٽ ڪرڻ. وڏي ٽُڪي گهٽ ڪرڻ.

چانوَ، چانءِ: ث. اُس ۾ بينل ڪنهن جسم (جاءِ، پت، چپر، وڻ وغيره) جو پاڇو- سايو. آجهو پناهه.

چانولو: ذ. ٽوري چانوَ. معمولي اجهو.

چانوان: ذ. رت جي ڪمي سبب مُنهن تي ڪارا دڙَ.

چانوڻي: ث. سپاهه جي رهڻ جو هنڌ- لشڪر گاهه.

چانهون: ذ. چانهين- هنداڻو.

چانڻُ: م. چانوَ ڪرڻ- سايو ڪرڻ. چانڇجي وڃڻ. غلبو حاصل ڪرڻ. اثرانداز ٿيڻ.

چانڻيو: ث. چانوان.

چاوِ: ث. ساموندي ڪاري- چاڙ.

چاهُ: ذ. چاڻڻ بعد بچيل ذرا. چٽيل اتي مان نڪتل بوسو. ڪهه جا ذرا (جي پڇڻ وقت اُڏامي پري پون).

چائڻُ، چاڻِڻُ: م. پَروڻ يا ڪپڙي مان چائي صاف ڪرڻ. چائي صاف ڪرڻ (اناج وغيره). ڏُوڻڻ (وڻ). ڪوهڻُ (ڪنب). ڏوڻِ سان ڪيرائڻ (ميوو).

چائڻ ٻُهارڻ: رلڻ پنڻ. مسڪيني حال ۾ اچي پيٽ قوت لاءِ دربدر ٿيڻ.

چائو: ذ. وڻن مان پنن چٽڻ جي حالت. مادي جانور کي لڳ جي خواهش.

چائِي: ث. چاڻڻ جو ٽانءُ- پَرُڻ. اناج وغيره چاڻڻ لاءِ وڏو پَرُڻ.

چائِي: ث. رک- ڪيري. ڪلهار- چار. خاڪ- ڏوڙ.

چائِي پائڻ: ڏوڙ پائڻ (متي ۽ مُنهن ۾). خراب ڪم ڪرڻ.

چايا: ث (ف. سايه) چانءُ- سايو. پاڇو.

چَبَ: ث (هندي) سونهن. سينگار.

چَبِ چَبِ: ث. پاڻيءَ ۾ هلڻ يا ٽاڪوڙا هڻڻ جو آواز.

چَبَرَ: ث. گاهه جو هڪ قسم.

چَبِرائو: ص. چپر وارو (ميدان، پَٽ). گهٽي چپر واري ايراضي.

Gul Hayat Institute

چَبِکو: ذ. پاڻيءَ ۾ ڪرڻ يا هلڻ جو آواز.
چَبِلو: ص. خلاصو- ويڪرو (پهراڻ، جُتي).
چَبو: ذ. ڪجيءَ جي ڦرهن مان ٺهيل ٽوڪرو.
چَبِي: ث. ننڍو چبو. ڊَبڪي- پنڊي.
چِبِي: ث. اوچتي چِڪَ- ستَ (لغام، رسي ڪي).
چِبِي اچڻ: چِڪَ اچڻ. احساس ٿيڻ.
چَبِيلو: ص. سهڻو. هارسينگار ڪيل. البيلو.
چَتِ: ث. دِگهي ڪائيءَ ۾ لڳل ڪُنديءَ وارو سُوٽو (مڇيءَ جي شڪار لاءِ).
چِتِ، چَتِ: ث. جاءِ يا گهر جو ڏَڪُ- ڪُڏ.
چَتا: ذ. زالن يا ٻارن جي مٽي جا ننڍڙا ۽ اَيا وارَ- جُندا.
چِتائي: ث. ڪُتي يا ماڻهوءَ جي هڪ بيماري. چريائي.
چِتَرُ: ذ. تڏي جو چِنل ٽُڪر. تڏو- پڑچ. پُراڻي جُتي.
چِترائي: ث. ڪيچل- حرڪت (ٻارن جي).
چِترو: ص. حرڪتي- شرير (ٻار). ويڑهاڪ. (ث. چِتري).
چِتري: ث. تڏي جو چنل ٽڪر. چنل تڏو.
چَتِڙا: ذ. ننڍڙا وارَ- جُندڙا.
چَتِڙَن جي ياري: ث. ننڍپڻ جي دوستي.
چِتڪُتائي: ث. چِتي ڪُتي واري حالت. ڏڙهيون ۽ جَهتَ. پَٽ ڪوهه- آنڊ مانڊ. ڪم جي گهٽائي سبب بيزاري. هڻ وٺ- تڙتڙ.
چِتو: ص. 'چتائي' جي بيماري ۾ ورتل (ماڻهو، ڪُتو). چڪ هڏندڙ (جانور). مسَت- هُڙڪيو. (ث. چِتي).
چِتو ٿيڻ: چِتي ڪتي وانگر چڪ هڏڻ. چريو ٿيڻ. ڪاوڙجڻ.
چَتَ: ث. پاڻيءَ جو چندو- چٽڪار. مِينهَن جي بُوند بُوند. ٻنيءَ ۾ داڻو داڻو ڪري ٻج چٽڻ جي حالت. بانس- ڏپ- بدبُوءِ.
چَتَ ڪاهڻ: ث. پوک جو هڪ نمونو (ٻج چٽي مٽان هر ڏيڻ).
چَتُ: ذ (سن. چتَر) بادشاهن يا درويشن جي مٽان سايه لاءِ وڏي چَٽي. تاجُ- ڪلنگي. موڙُ (پکيءَ جو). هُرلي يا نار جو مٽيون چڪر. وڻَ جون زمين ۾ چٽني طرفن پکڙيل پاڙون. مانارو (ڏنيپو جو). ڇهن سالن جي عمر وارو اُٺ.
چَتُ جُهلڻ: سِرَ تي تاج ڏيڪجڻ. ذميداري مٽان پوڻ.
چَتانگُ: ذ. پنجن تولن جو وزن- آنو.
چُتائڻُ: م. ڇڏائڻ- آزاد ڪرائڻ. علاج سان چاق ڪرڻ.
چِتڙو: ص. پتڙو- چدڙو. (ث. چِتڙي).
چَٽِڪارَ: ث. چِٽڪارَ. هَلڪو مِينهُن.
چَٽِڪارَڻُ: م. چَٽَڻُ- ٻُرڪڻ. چٽڪارڻ.
چُٽِڪَڻُ: م. ڪُلڻ (ڳالهين ۾). پوڻ (روئڻ ۾). شروع ٿيڻ (پنڌ ۾).
چَٽَڻُ، چَٽِڻُ: چَٽَ ڪرڻ (ٻج. داڻو داڻو ڪري اُجلڻ). چٽڪار ڪرڻ.
چُٽَڻُ: م. چُڙڻ- ڪلڻ (بندش مان). آزاد ٿيڻ (قيد، الزام مان). آجو ٿيڻ (ڪم، ذميداري مان). شفايابَ ٿيڻ (مرض مان). هلڻ (ريل گاڏي)- رواني ٿيڻ. شروع ٿيڻ (ڳالهين، پنڌ ۾). هلڻ (بندوق). چُڙڻ.
چُٽِي وڃڻ: آزاد ٿيڻ (سزا يا ڏوهه مان). بند خلاص ٿيڻ. جند چٽڻ (ڪم يا ذميداري مان).
چَٽو: ذ. مانارو (ماڪي، ڏينهين جو)، واءُ جو سخت جهوٽو. تکو واه. چلرُ (مڇيءَ جو). بينل پاڻيءَ تي سينوَر جو تهه.

Gul Hayat Institute

چِنّو: ص. پَنڑو. ڇڏو. جدا- الگ. (ث. چِنِي).

چَنِي: ث. اُسَ يا مِينهَن کان بچاءُ لاءِ ڪپڑي، ڪاٺ وغيره مان ٺهيل ڍَڪُ. ڪير جي مٿان سٽي جو تَهُ- مَلائي. چوٽي (پکيءَ جي).

چُنِي: ث. موڪل. واندڪائي- فرصت. اجازت.

چَنِيهَ: ص. ڳڻيٽي جو هڪ عدد (۳۶).

چَنِيهَ لکڻو: ص. چنيهن لڇڻ وارو. گهڻين خوبين وارو- بَهڳُڻ. سلڇڻو. سياڳو- سدورو.

چَٽ: ث (سن. شَشٹ) ڇهه (ڏينهن، مهينا). چند جي ڇهين تاريخ.

چَٽِ چَماهي: ظ. ڪڏهن ڪڏهن- بعضي- ورلي.

چَٽِي: ث. هار جمڻ جي ڇهين رات هڪ رسم (جنهن ۾ سوَ ساٺ ڪن ۽ هار جو نالو پڻ رکن).

چَٽِيءَ جو چورو: محاورو. جائي جمڻ کان يتيم. نندپڻ کان ڏکن سُورن ۾.

چَٽُ: ذ. لِکي ماڻ ڪري ويهڻ جي حالت- جُڪَ. شڪار ڪرڻ وقت شڪاريءَ جي لِکَ ۽ ماڻ.

چَٽُ مارڻ: جُڪَ هڻڻ. ماڻ ڪري لکي ويهڻ.

چِٽَ: ث. جبل جو وڏو پٿر. ڳرو بارُ.

چِٽَ پوڻ: ڳرو بار پوڻ. مصيبت نازل ٿيڻ.

چَٽاڪو: ذ. ڇاپاڪو.

چَٽائِيُ: ٿ. طبع ڪرائڻ- شايع ڪرائڻ.

چَٽائِي: ث. ڇاپو- طباعت.

چِٽائِيُ، چُٽائِيُ: ٿ. لکائڻ- ڳجهو رکڻ. ڍَڪڻ.

چِٽَجَيُ: ٿ. طبع ٿيڻ پڌرو ٿيڻ- شايع ٿيڻ.

چَٽَرُ: ذ. سَرن، ڪِپَ وغيره گاهه جي ٻنڌ سان خاص قسم جو مَنهُن. مَنهن- چَنو. ڍَڪُ- ڇانءَ. اک جو مٿيون پردو. جبل- ڏونگر. ڪوهستان.

چَٽر ٻڌڻ: چَٽر ٺاهڻ.

چَٽر ڪرڻ: گم ڪرڻ- لڪائڻ.

چَٽرُ ڪٽڻ: چٽر وارو ڳرو منهن ڪٽڻ. ڳرو بار ڪٽڻ. وڏي ذميداري جو قبول ڪرڻ.

چَٽَر گَٽَ: ث. هڪ قسم جي وڏي اوچي ڪٽ (جنهن جي مٿان مَهارِي وجهڻ لاءِ چٽ ٺهيل هجي).

چَٽِرو: ذ. ٽوٽين ٽنين سان بينل چٽ. پڙچ وغيره سان اڌيل چٽ- ڍَڪُ.

چَٽَنو: ذ. چَٽَن (چاونجاه) وارو. سنڌ ۾ سنبت ۱۹۵۶ ۾ پيل ڏڪار.

چَٽَهُ: ٿ. چاپڻ- طبع ڪرڻ. لِکڻ- جُڪَ هڻڻ.

چِٽَهُ: ٿ. لِکڻ. ڪنهن پليت شيءِ سان لڳي ناپاڪ ٿيڻ.

چَجُ: ذ. آن چنڊن ۽ واڙڻ لاءِ ڪانن مان ٺهيل سُپُ.

چِجَهُ: ٿ. ٽُٽڻ (ڏاڳو، نوڙي وغيره). ڌار ٿيڻ- جدا ٿيڻ، لهڻ (پاڻي). ٽڪجڻ (پورهيي يا پنڌ ۾).

چَجَهَرِي: ث. دروازي يا دريءَ جي مٿان نندڙي چٽ (اُس ۽ مينهن کان بچاءُ لاءِ). ماڙيءَ جي دري اڳيان وڌايل چٽ- ڳٽلري.

چَجُ: ذ. هيٺاهين زمين ۾ بينل پاڻي- تانگهي ڏيندِ. درياءَ ۾ تانگهي ڏيندِ.

چُجُ: ص. بيوقوف. يُوڪ. چريو.

چِجائِيُ: ٿ. ڪراهت آڻڻ (ڪاڌي ۾).

چَجَرُ: ص. ٿيڪو (جسم). وڏو ۽ لڙڪيل (پيٽ).

چِجِرُ: ذ. گوشت جو لِڳلِڳڙو حصو- لِهو- چيڇڙو.

چُجِڪارَ: ٿ. چوپائي مال کي پاڻي پيڻ تي آماده ڪرڻ لاءِ خاص آواز.

چَجِڪو: ذ. پاڻي چُلڪڻ جو آواز- چاچولَ. زوردار وسڪاري جو آواز. لاڳيتن چولين جو آواز.

چَجُونڈرُ: ذ. هڪ قسم جو بدبودار ڪُوٽو.

Gul Hayat Institute

چچي: ث. ڪِکي (مچي). بدبوءِ (مچيءَ جي). ٻار جو ڪاکوس يا پيشاب.

چڏائڻ: م. آزاد ڪرائڻ (بند مان). آجو ڪرائڻ. جُدا ڪرائڻ (ڳنديل کي). الڳ ڪرڻ.

چڏ ڇوٽ: ث. قيمت ۽ ڪجهه ڪمي. رعايت.

چڏڻ، چڏِڻ: م. آزاد ڪرڻ- رِهائي ڏيڻ (بند مان). آجو ڪرڻ. ترڪ ڪرڻ (عادت). درگذر ڪرڻ. معاف ڪرڻ. ڇوٽ (مُلهه ۾)- رعايت ڪرڻ. استعيفيٰ يا طلاق ڏيڻ. تياڳڻ (مُلڪ).

چدائي: ث. پاڻيءَ جهڙي پٽڑائُ. پريرائي- دُوري.

چدو: ص. پَٽرو (پاڻيءَ جهڙو). جدا- الڳ. پري- وٽيرڪو. (ث. چدي).

چدو پاڏو: ص. ٽوري انداز ۾- ايڪڙ ٻيڪڙ، پري پري. ڪتي ڪتي.

چَرَ: ث. پاڻيءَ جي چاڑهه واري سنوت. ليتَ- اُتلِ. هيٺاهين زمين وارو تانگهو پاڻي. (ظ) تيز- تکو (يڇڻ ۾)- لَس.

چُرَ: ث. 'پورَ' سان ڪپڙي تي چاپي هڻڻ جو عمل. ڪپڙي تي چُريل چِتَ.

چُراڙِي: ث. ڪليل رقم- ريزگاري- ريجو. (ص) ڪُليل- چُٽل (پئسا).

چُرائِڻُ: م. ڪپڙي تي 'پورَ' سان چِتَ ڪرائڻ.

چُرڙ: ص. چوٽُکو- ريزڪي (ڪم). رولُو- بيواهو.

چِرڪَ: ث. هوا جو ٽورو جُهوٽو

چِرڪُ: ذ. اوچتو ڊپ "ٽاهُ. هراس. اوچتو خيال."

چرڪُ پوڻ: اوچتي ڊپ سبب گهبراهٽ ٿيڻ. خوف کان جانورن يا پکين ۾ ٽاهه پوڻ.

چِرڪائِڻُ: م. اوچتو ڊپ وجهڻ- ٽاهڻ.

چِرڪَڻُ: م. اوچتي ڊپ جي احساس کان ڏڪي وڃڻ- چرڪ پرڻ. ڊپ مان ٽاهه ڪائڻ.

چُرَڙُ: م. ڪپڙي تي 'پورَ' سان چِتَ ڪڍڻ.

چُرو: ذ. وڏي ڪاتي- ڪاتُ.

چُرِي: ث. ڪاتي.

چَڙَ: ث. ڊگهي ڪائي (بانس وغيره جي، چپر اڏڻ ۾ ڪم اچي). ڪجيءَ جي ٽاري. سارين تان ٿُهه ۽ چُنو لهرائڻ جو عمل.

چَڙَچَندَ: ث. آنَ جي چڙائي ۽ صفائي. جانچ جونچ.

چَڙائِڻُ: ص. چانورن تان ٿُهَ ۽ چُنو لهرائڻ. آنُ صاف ڪرائڻ.

چڑبَ، چڑبِي: ث. ڪاوڙ مان تنبيهه- دڑڪو. تڑي.

چڑبڻُ: م. ڪاوڙ مان تنبيهه ڪرڻ. تڑي چاڙهڻ. دڑڪو. دمهان ڪرڻ.

چُڑت: ص. آجو. چُست- ڦُرت.

چُڑت جواب: ذ. ٽهه ٽهه جواب- تڑي ڪڑي انڪار.

چُڑ چُڑگابا: محاورو. پنهنجي منهن- خودخيال. چڑوچڑ.

چَڑَچوتِ: ث. ڪم جي أڪلاءَ ۾ چُستي. تيزي ۽ جلدائي.

چُڑڪَ: ث. پکين ڦاسائڻ لاءِ ڪوڙڪي وانگر دام.

چُڑڪُ: ص. ڪڑو تڑو- چُست ۽ ڦُرت. جلد باز. ڪُليل- چُٽل.

چُڑڪَڻُ: م. اُلڙڻ- اُکڙڻ (سَنڌ). ٽَڪ سبب عضوا نِستا ٿيڻ.

چُڑ مُڑِي: ص. چڑوچڑ- تڑيل پکڑيل. ڏار ڏار.

چَڑَڻُ، چَڑِڻُ: م. سارين تان ٿُهه ۽ چُنو لاهڻ.

چِڑَڻُ: م. ميرجڻ، چڑڻ- ڪاوڙجڻ.

چُڑَڻُ: م. آزاد ٿيڻ (رسي وغيره جي ڳنڍ مان). ڪُلڻ (ڳنڍ، هڙ وغيره). چُٽڻ (بندوق). جاري ٿيڻ (پاڻيءَ

Gul Hayat Institute

جو وهڪرو).

جُڙڻي پاند: ظ. روءِ سُوءِ- خود مختار.

جَڙو: ص. هڪڙو. اڪيلو. واندو- ڪنوارو. فقط- رڳو. (ث. جَڙِي).

جَڙو جاند: ص. هڪڙو اڪيلو (فرد). اڻ پرٽيل. ٻارن ٻڇن کان سواءِ. (ث. جَڙِي جانِد).

جَڙو جُڙَمل: ص. اڻ پرٽيل. واندو. (ث. جَڙِي جُڙَمِل).

جُڙواڳ: ص. واڳ کان سواءِ (گهوڙو، وهٽ).

پنهنجي روءِ سُوءِ. ڪنهن به پابندي کان آزاد. ذميداريءَ کان آجو.

جُڙواڳي: ث. پابندي کان آزادي. خودمختاري. بي راه رَوِي.

جڙ وِڇڙ: ظ. ٽڙيل پکڙيل. ڌار ڌار.

جَڙهه: ث. جَڙ.

جَڙهي: ث. جانور جي پوئين لت. جَڙِي. ڪجيءَ جي ٽاري.

جڙهيون هڻڻ: ڪرڙيون هڻڻ. غشيءَ ۾ ٽنگون ڪرڻ ۽ پير هڻڻ. تڪليف واريون ڪوششون ڪرڻ. اجايون ڪوششون ڪرڻ.

جَڙِي: ث. لَڪُ. سنهون تلهڙ. ٽاري- لام. ڪجيءَ جي ٽاري، لتَ- جڙِهي.

جڙيون هڻڻ: لتون هڻڻ. جند ڇڏائڻ لاءِ ٽنڪڻ. هٿ پير هڻڻ. ڪوشش ڪرڻ.

جُڙيو: ص. ڪُليو، آزاد. ڇُوٽ (ريجو). وهندڙ (پاڻي).

جُڙيو ڳالهائڻ: ڇُوٽ ڳالهائڻ. گستاخيءَ سان ڳالهائڻ. ايڏنگو ڳالهائڻ. بنان روڪ ٽوڪ جي ڳالهائڻ.

جَسو: ص. بيوقوف- نادان. (ث. جُسِي).

جَڪَ: ث. وَسڻ- آبادي. ايراضي- جُوءِ. تَرُ- پسگردائي. تاس ۾ ڇهن ڊاٽن وارو پتو.

چِڪَ: ث. ڪشش- تاڻ. تانگهه- اُڪيرَ. طالب- ضرورت. نيچ.

چِڪَ چِڪان: ث. تاڙو تاڻ. ڪشمڪش. ڳهل گينداڙ.

چِڪائڻُ: م. تاڻائڻ. ڳهڙڻ (سڪ). ڳهلائڻ (ڪورت ۾). طلب ڪرڻ (حق). وٺڻ (پاڻي يا بجلي جو ڪنيڪشن).

چِڪَ تاڻَ: ث. چڪ چڪان- ڳهل گينداڙ. تقاضا- طلب. رڳڙو- معاملو. ڪشمڪش.

چَڪَ پَڙُه: ذ. ڊاري راند جو چڪو (ڇهه ڊاٽا) ۽ پَڙُن (هڪ ڊاٽو). چوپڙ راند جي اها حالت جنهن ۾ چڪي جي داءُ سان هلي سگهي پر داءُ سان راند ختم ٿي وڃي. (راند جو) آخري داءُ. پچاڙي (ڪم جي). پويان پساه (ڪنهن معاملي جا). پچاڙيءَ وارو وقت.

چِڪِجَڻُ: م. تاڻجڻ- ڪَشجڻ. اينگهجڻ. ڳهلجڻ (ڪورت ۾).

چَڪِڙو: ذ. بيل گاڏيءَ جو هڪ قسم (چئن ڦيٽن سان، مٿان ۽ پاسن کان بند. سواريءَ لاءِ ڪم اچي). ريل جو ننڍو گاڏو. ڪابه ڳل ٽنل گاڏي. آڏين ڦڏين ڪائين مان ٺهيل بينچ.

چَڪَنُ: ص. موهت- عاشق. بي انتها چاهيندڙ.

چَڪَنڊو: ص. ڇهن ڪنڊن وارو.

چِڪَنُ، چِڪِنُ: م. چِڪَ ڏيڻ- زور سان پاڻ ڏانهن آڻڻ. تاڻڻ- ڪَشڻ. ڳهلڻ. ڳهڙڻ (سڪ). طلبڻ (حق). ڏيکهه ڏيڻ- اينگهائڻ. پيڙڻ (بيڙي، چلم).

چَڪو: ذ. داءُ (جنهن ۾ ڇهه پاسا ٿين، چوپڙ وغيره راند لاءِ). ڪُٽو (رمل جي فال ۾ ڪم اچي). ڇَهن جو تعداد.

چِڪو: ذ. نوڙين مان ٺهيل گول سِينهُوڙي (جيڪا ٽن يا

چئن نوڙين ۾ لٽڪائي ٻڌجي، جئن اُن ۾ رکيل کاڌي واري شيءِ تائين جانور پهچي نه سگهي). نوڙين مان ٺهيل جاري وارو ٻُوٽاڙو (اُن ڳاهڻ وقت ڏڳن جي ٻُوٽ تي چاڙهجي).

چڪي تي رکڻ: ٺلهي وڌائي ڏيکارڻ- سِيٽَ ڪرڻ.

چَڪِي: ث. تاس ۾ چهن داڻن وارو پتو.

چِڪِي: ث. چِڪَ- تاڻِ. سُٽَ- چِڀِي. ڳري بار کڻڻ يا ٽپ ڏيڻ سان چيلهه ۾ پيل سُور. ملهه جو هڪ داءُ.

چِڪُو: ذ. هڪ ئي ٽاريءَ ۾ ميوي جو گهٽو تعداد. انگورن يا ڍاک جو مُڇو. ٽارين يا گلن جو جُهڳٽو. موڙ- چَٽُ.

چِڪِيرُ: ص. جنهن جي پَڳَ ۾ موڙ ٻڌل هجي (سردار يا اڳواڻ جي نشاني). سردار- اڳواڻ. پهلوان.

چَلَ: ث. نِڪَر جي ڪُنجِي. متَ مان پاڻي ڪڍڻ لاءِ ٽِيَ جو ٽاءُ. لشڪر- سِپاهه.

چَلُ: ذ. فريب- دوکو. مَکر- ڏوڻگ. ڪَپَٽُ.

چِلَ: ث. چلڻ جو عمل. چِلڻ سان لٽل ڪلوُن. چوڌِي (ٻَٻُر يا ڏاڙهون جي). ڪائيءَ جي سَنوَٽ ۽ سِڌائيءَ لاءِ رَندي سان وَڌِي.

چِلُ: ذ. ڪَلَ. چوڌو. ٽورو ڏرو. هلڪو زيور (ڪَلَ جهڙو)- معمولي ڳهه.

چِلُ پَتُ: ذ. ڳهه ڳڻو. سَنهِي ٽُلهي شيءِ (وهاڻءَ لاءِ ضرورت جون شيون، جئن ته زيور ۽ ڪپڙو لٽو).

چُلَ: ث. هلڻي- پنڌ. جُنبش. ٽپ- اُڇَلَ.

چُلوں ڪرڻ: ٽپ ڏيڻ. اُڇلون ڏيڻ. خوشيءَ مان ٽينگ ٽپا ڏيڻ.

چَلانگَ: ث. چالُ- ٽپ- ٻِڏَ.

چِلائِيُ: مر. رندي يا کهاڙي سان ڪائيءَ جا چوڌا لهرائي سڌو ڪرائڻ- ترائِڻ. ڪَل لهرائڻ.

چُلائِيُ: مر. هلائڻ- پنڌ ڪرائڻ. رُلائڻ.

چِلٽو: ذ. چوڌي جو ذرو. چِلُر (ميچيءَ جو).

چِلَرُ، چِلُرُ: ذ. ميچيءَ جو ٻاهريون چِلٽو. ڪَل جو ذرو. مانيءَ جي ڪَلَ جو ذرو. هَلڪو ڳهُ- چِلُ.

چُلڪائِيُ: مر. چاڇولڻ- لوڏڻ (پريل ٽاءَ کي).

چُلڪَنُ: مر. ڪَنا تار پريل ٽاءُ مان لوڏي سان پاڻي هارجڻ- ڪِنارن تان اُٽلڻ (پاڻيٽ).

چُلڪو: ذ. پريل ٽاءَ کي لوڏو. چُلڪڻ جو آواز.

چُلَنگِي: ث. ٽن چئن ماڻهن جي ٽولي. ٽورن ماڻهن جو ٽولو.

چِلَنُ: مر. ڪَل لاهڻ (ميوي، ٻڪر وغيره جي). ڪرڙي صاف ڪرڻ. چوڌا لاهڻ (ڪاٽ تان). چِلُرَ لاهڻ. ڪَلُون لاهڻ (ٻج تان). ڪائيءَ کي رندي يا کهاڙي سان ٽَرڻ. گهڙڻ (قلم، پينسل). رهڙڻ (بدن).

چُلَنُ: مر. چُلڪڻ (پريل ٽاءَ). ڪنارن تان اُٽلڻ (پاڻي). ڪُڇڻ- ڳالهائڻ. راز ظاهر ڪرڻ. هلڻ- پنڌ ۾ پوڻ. ٽولاڪا ڪائڻ.

چُلٽو: ذ. ٽُلٽو (گرمي يا گاٽ جي ڪري). سڙڻ ڪري چمڙيءَ تي ٽيل ٽوڪيندو.

چَلو: ذ. اڳر ۾ پائڻ جو هڪ ڳهه. هڪ قسم جو لوڪ گيت. هڪ جاندار.

چَلو مُنڊِي: ذ. ڳهه ڳڻو- چلُ پَتُ.

چِلو: ذ (ف. چِلّه) چِلو. ويم يا ماتا جي حالت ۾ مريض جي ٻين ماڻهن سان ملڻ کان پرهيز. چِلو پچائڻ، چلو ڪڍڻ. لاڳاپا لاهي هڪ هنڌ ويهي رهڻ. ڪم يا مقصد جي تڪميل لاءِ سخت محنت ڪرڻ.

چَلوَرُ: ص. جنهن جا وارَ چلاوان هجن- گهنڊيدار وارن وارو. سهٽو.

چَلِي: ث. ٽيش مان ٺهيل ويڪري منهن واري

ٽوڪري- چَبي. ميڃ جو هڪ قسم.
چَمڙ: ذ (ف. چَشم) اک.
چَماسي، چَماهي: ث. ڇهه مهينا- ششماهي.
چَمائڻ: م. اُجهائڻ- وسائڻ. ناري (باهه).
چَم چَم، چِمِ چِمِ: ث. گهنگهرن جو آواز. چيرَ جو آواز.
چَمَڙُ: ذ. جُهـــڙُ. ايا ڪَڪَر (جي مِينهن نه وسائين)- اُبُون.
چَمَڪَ: ث. سنهي ٽاري. سَنهون لڪڻ- ڇَهو.
چِمڪارُ، چِمڪاٽُ: ذ. گهنگهرن جو چمڪو.
چِمڪڻُ: م. وڄڻ (گهنگهرا، چير).
چَمڪَٽو: ذ. هڪ قسم جو راندِيڪو- جهنجهٽو.
چمڪِڙِي: ث. امـلـداس جي سُڪـل قـرِي (پسارڪو وڪر).
چِمڪو: ذ. واڄو (گهنگهرن جو). چيرَ جو آواز.
چَنِ: ث. ٽُوٽين تي اڌيل ڪڪائين چت (پاسن کان پَتر وغيره نه هجي)- چَپَرُ. وڏو چَنو. هيناهين زمين (جتي پاڻي سُڪڻ بعد گاهه ٻُوٽا اُڀرن). سِم وغيره جي پاڻي ٻيئل هيناهين زمين. تانگهي ڏنڊ ۽ وٽڪار واري جُوءِ.
چِنَ: ث. اک چنب- ڪِن- پَلڪ- لحظو.
چِنُ: ذ. يگ ٽوٽُ، نقصان، هڪ بيماري (جنهن ۾ نَرو لهي پوي).
چِنالَ: ث. ڇڑواڳ ۽ بدچال عورت.
چِنائڻُ: م. ٽوڙائڻ (رسي، ڏاڳو). جدا ڪرائڻ. ختم ڪرائڻ (تعلقات).
چِنبَ: ث. اکين جي پُور پَت، پت کي پهريون پيرو گاري جي لِڦ (پوءِ متان راڳي جو ٻيو سنو هٿ لڳي). ٽارين مان پَنن جي روڙ.
چِنيرُ، چِنيڙُ: ذ. اک جو پلڪ. اک جي پلڪ جا وار- پنبڻُ.
چِنَ پَٽ: ث. چنڻ پٽڻ جو عمل. اُبهرائي، بيقراري.
چَنچِرُ: ذ. هڪ ڏينهن جو نالو. زُحل گرهه (جيڪو نحس سمجهيو وڃي ٿو).
چنچِري: ث. چنچر گرهه جي نحوست. نياڳ.
چنچري لاهڻ: سخت سزا ڏيئي سڌارڻ، ڏاڍي مارَ ڏيئي سڌو ڪرڻ.
چَندُ: ذ. پوتر منتر. ويدن جو منتر. علم عروض. بحر (عروض جو)، مڪر. ڏونگ. دَتُ. ڇند. ڇار (شڪار لاءِ).
چَند باز: ص. فريبي- ڏونگي. دوکيباز.
چَند پکيڙڻ: مڪر ڪرڻ- ڏونگ ڪرڻ. ڇار پکيڙڻ.
چَند وديا: ث. هندي دوهن جي شاعري جا اصول.
چَنبَ: ث. متيءَ هاڻي شيءَ کي هوا ۾ اُڇل سان صفا ڪرڻ جو عمل. صفائي. ڪپڙي سان صفائي. تنبيهه، جُٽ. مينهن جي سنهي بوند. چٽڪار. اُلتي- قي.
چنب ڇاڻ: ث. چنب ٽوڪ. صفائي. مسئلي يا معاملي بابت تڪ تور- تحقيق. ڪات ڪُوٽ.
چَنبَ ٽُوڪ: ث. ڀهاري سُهاري. آرايش- ناهه نوهه.
چَنب ڪڍڻ: جٽ ڇٽ ڪرڻ. تنبيهه ڪرڻ. ڏڙڪو دهمان ڪرڻ.
چَنبوُن پوڻ: برسات جا وسڪارا ٿيڻ. هلڪو مينهن پوڻ. ڦُڙيون وسڻ.
چَنبجَنُ: م. صفا ٿيڻ. گهٽجڻ. هلڪو ٿيڻ (بار).
چَنبڪارَ: ث. برسات جي سنهي بُوند.
چَنبڪو: ذ. چنبڻ لاءِ ڏنل اُجل.
چَنبڪو ڏيڻ: متي وغيره صاف ڪرڻ لاءِ اُجل ڏيڻ. ڇڄ ۾ وڃهي اُجل ڏيڻ (ان).

Gul Hayat Institute

چَنبَڻُ، چَنبِڻُ: م. هوا ۾ اُڇل ڏيڻي صاف ڪرڻ (ڪپڙو وغيره). ڪپڙو هڻي مٽي وغيره لاهڻ. صاف ڪرڻ. ڇڄ ۾ اُڇل ڏيڻي مٽي ۽ ڪَڏا ڪڍڻ (اَنَ مان). ڇانگڻ (وڻ). ڪاٽ ڪوٽ ڪرڻ. گهٽ ڪرڻ (تولهه). جهڪو ڪرڻ (بار).

چنبي چڏڻ: هلڪو ڪرڻ. جهڪو ڪرڻ. اُڇلي چڏڻ. صفا جواب ڏيڻ. بلڪل انڪار ڪرڻ.

چَنبَڻِ: ث. وڌيل پاڻي نيڪال ڪرڻ لاءِ واهه- وڏي واهه مان نڪتل نالي.

چَنبڻِي: ث. ڪاڻيءَ ۾ بدل ڪپڙي ٽُڪر (جنهن سان مٽي پيل شين کي چنبي صاف ڪجي).

چنبو: ذ. ڦُڙو- بُوند. ٽوري برسات. پاڻيءَ جي لَپَ سان سَوَڻ طور هنيل چنبا.

چنبا وجهڻ: تهمت مڙهڻ- الزام ڌرڻ. ملوث ڪرڻ.

چَنبو ڦيٽو: ذ. دعا ۽ دوا. حيلو وسيلو. جهاڙ جهپاڙ.

چَنبو وجهڻ: پاڻي وجهي ناريڻ. بيماريءَ مان اُٿڻ تي مٽي تي پاڻي وجهڻ (وهنجڻ). آٽت ڏيڻ. ڏک، نا اميدي ۽ ڪاوڙ جي حالت ۾ دلداري ڏيڻ. وسائڻ (باهه). ناريڻ (جهيڙو).

چِنَ ڦاڙَ: ث. چنڻ ۽ ڦاڙڻ جو عمل. پَٽ ڪوهه. بيقراري- آنڊ ماندَ.

چِنڪار، چِڪار: ث. زمين تي پاڻيءَ جي چِنڪارَ (مٽيءَ اُڀامڻ کان روڪَ ۽ ٽڪارَ لاءِ).

چِنَڻُ: م. ٽوڙڻ. جدا ڪرڻ. چڏڻ (تعلق). پٽڻ (ڳل، ٽاري، ميوو وغيره). ڪوهڻ (وار)- ڪُوندڻ. نبيرڻ (معاملو، تڪرار).

چنو: ذ. ڪڪائين چت ۽ پڪن ٽوڻن سان اڌيل چَپر. مَنَهن. ڪاڇ ۾ مهمانن لاءِ اڌيل چپر وغيره.

چِٽاٽ، چِٽڪاٽُ: ذ. سِڪَن يا ٽاڻون جو واڇو.

چَٽِ چَٽِ، چِٽِ چِٽِ: ث. گهنگهرن، ريبن جو وغيره جو واڇو.

چِٽڪارَ: ث. چِنڪارَ.

چِٽڪَڻُ: م. چِٽڪارَ ڪرڻ. ٻُرڪڻ (لوڻ، مصالحو وغيره). وڃڻ- ٻُرڻ (سِڪا، ٽاڻو).

چِٽڪَٽو: ذ. چِمڪٽو.

چَڻُ: م. چَٽي صاف ٿيڻ (پَرڻ يا ڪپڙي مان). ڇڄڻ (وڻ مان پَن، ميوو).

چو: ض. ڇا لاءِ- ڪهڙي سبب.

چَوَ: ث. ڪپڙي جو پوش (وهاڻي، سوڙ، پٽراڻي وغيره جو)- غلاف.

چُو: ث. ٽُوڪَ يا شُوڪاري جو آواز.

چُوا پاڻِي: ص. پاڻيءَ جهڙو چِڀو (ٻوڙُ، ڳُندڻ).

چوتِ، چُوتِ: ث. ناپاڪ شيءِ سان ڇُهاءَ- پليتي.

چوتِ ڇاتِ: ث. ذات پات جو فرق- پيد پاوَ.

چُوتو: ذ. ڪمند جو ڇوپيل ڳُر- چُوپو. چوڏو. ٽورو ڏرو.

چُوتِ: ث. قيمت ۾ ڪمي- رعايت (ملهه ۾). معافي. (ظ) تيز- تکو. آزاد- ڪُليو.

چُوتِ چڏڻ: آزاد چڏڻ. ڇڙواڳ چڏڻ. تمام تيز هلڻ لاءِ بندش لاهڻ. رعايت ڏيڻ (قيمت ۾).

چوتِڪارو: ذ. رهائي- نِجات- موڪ.

چوتِڪُو: ص. مختصر- ننڍو. ڪُليو (ريجو). ريزڪي واپار.

چوتِڪِي: ث. مختصر- ٽوري.

چوتِڪي موڪل: ث. ريزڪي موڪل - اتفاقي رخصت (ملازمت دوران).

چوٽو: ص. ننڍو. گهٽ- مختصر. ٽورو. بندرو (قد

ر). ث چوٽي)

چوڏو: ذ. وڏ جي ڪَل. ڪاڻ جي ڪل.

چوڏا لاهڻ: ڪلون لاهڻ. سيکت ڏيڻ. عيب ظاهر ڪرڻ.

چوڏي: ث. ٻير جا چوڏا. وڏ جي ٽُر ۽ ڪاڻين تان لٽل ڪلون. ٻير ۽ ڏاڙهون جا چوڏا (جيڪي رنگ ۽ دوا ناهڻ ۾ ڪم اچن).

چورو: ص. جنهن جا ماءُ پيءُ مري ويا هجن - يتيم. (ث. چوري)

چورو چنو: ص. يتيم. لاوارث - نڌڻڪو. (ث. چوري چني)

چوڙ: ذ. درياءَ جو سمنڊ ۾ پوڻ وارو هنڌ. نيڪال. (ص) چوڙيندڙ- ڪوليندڙ (مثلا: ڳنڍي چوڙ، روزي چوڙ وغيره).

چوڙائڻ: م. ڪولائڻ. ڇڏائڻ. آزاد ڪرائڻ.

چوڙڻ، چوڑِڻ: م. ڪولڻ (ڳنڍ). ٻڌل کي ڇڏڻ. بند خلاص ڪرڻ. هٽڻ (بندوق). ختم ڪرڻ (روزو).

چوڙي ڏيڻ: ڳنڍ ڪولي ڏيڻ. بنا محنت جي اجورو ڏيڻ. مفت ۾ ڏيڻ.

چَوڙو، چَوڑو: ذ. جانور جي لٽل تازي يا سُڪل ڪل.

چَوڙي، چوڑي: ث. ڪل. چمڙي.

چَوڙي لاهڻ: ڪل لاهڻ. سخت سزا ڏيڻ. واپار ۾ چالاڪيءَ سان نقصان ڏيڻ.

چُوڪارَڻ، چُوڪارِڻ: م. ٽوڪ ڏيڻ. صلواة سڱوري يا ڪو ٻيٽو پڙهي دم ڪرڻ- شوڪارڻ.

چُوڪارو: ذ. صلواة يا ٻيٽي وغيره جو شوڪارو، دعا جو ٽوڪارو.

چوڪَرِ: ث. چوڪري- نينگر. ڏيءَ- نياڻي.

چوڪَرُ: ذ. چوڪرو - نينگر. پٽ.

چوڪرات: ص. نوجوان- ڀيرو- لاسڙات.

چوڪِراڻو: ص. ننڍپڻ وارو- ٻاراڻو. ٻارن جهڙو (اڻپورو ڪم). بيوقوفي وارو (عمل، فيصلو).

چوڪِرائي: ث. ٻارن جهڙي حرڪت. بيعقلي واري ڳالهه. ٻاراڻي.

چوڪرائي ڪرڻ: ٻاراڻي ڪرڻ. بيوقوفي ڪرڻ. بنا سوچ ويچار جي ڪم ڪرڻ.

چوڪِرو: ذ. چوڪَرُ- نينگرُ. پُٽ. طفل- ٻچو. (ص) نابالغ. بي عقل.

چوڪري بازي: ث. لونڊي بازي- لِواطت.

چوڪِري: ث. نينگري. ڏيءَ. ٻارڙي.

چولَ: ث. چولي- لَهر. وڏي چولي. چولين جي اُٽل پٽل- چاچول.

چولا: ذ. وڏا چٽا. رڌل چٽا.

چولڻ، چولِڻ: م. چوليون ڪرڻ. چولين ۾ وجهڻ. پاڻيءَ ۾ وجهي هيٺ مٽي ڪرڻ- چاچولڻ. ٽُلڪائڻ. رولڻ. پَتوڙڻ.

چولِي: ث. لَهر- موجَ.

چُومَنتَرُ: ذ. جادو يا منتر جو چُوڪارو.

چَونڍِي: ث. نڪ جي هڪ پاسي وارو سوراخ- ناسَ.

چُونجاتُ: ذ. باهه يا تتل شيءِ تي پاڻي پوڻ جو آواز.

چوهَ: ث. تيزي- تکَ.

چوهَ: ذ. تيزي- تِکَ (واءُ، پاڻي وغيره جي). تکڙ- جلدي. تيز هوا سان وسڪارو. جوش. ڪاوڙ- غصو.

چوهَ چنڊڻ: ڪاوڙ جو اظهار ڪرڻ.

چُوهارو: ذ. سڪل ڪُجور- ڪارڪ.

چوهو، چُوهو: ص. تيز رفتار. تکڙو- تکو. (ذ) هوا جي زوردار لهر. واءُ يا مِينهن جو زوردار سنڊو.

چَهَ: ص. ڇهن جو عدد (٦).

Gul Hayat Institute

چَهہ ڏَندو: ص. چهن ڏَندن وارو (جانور، وهت). چهن سالن عمر جو (وهت).

چَهيہ ڏَندين: ظ. چهن ڏَندن وارو (جانور، وهت جيکو جوان سمجهيو وڃي). جوان جمان. پنهنجي ڪمائي وارو. رُوءِ سُوءِ.

چَهَہ: ث. ڇُڪَ- ڇَپِ- دَتُ.

چَهہ: ذ. جسم جي اندرين نازڪ ڪَل (جنهن ۾ نَسُون ڊوڙن). پيٽ جي چمڙيءَ جو اندريون تهہ.

چَهَہ ڇِڇن: حواس خطا ٿيڻ. جيابي جون اميدون ٽُٽڻ. همت هارجڻ.

چَهہ: ث. چَوَ (وهائي، پٽرائي وغيره جي).

چَهاسُ: ذ. چهن پاسن واري شڪل- چهہ ڪُنڊو.

چُهائِڻُ: م. لائڻ- لڳائڻ. ٽورو گسائڻ.

چَهَلُ: ذ. مڪر- ڏونگ. دغا- دولاب. ڪپٽ- ڇَلُ.

چَهل باز: ص. ڏڳ. مڪار- دغاباز.

چُهنڊَہ: ث. چمڙيءَ تي ٽوري رهڙ- رُهنڊ.

چُهنڊو: ذ. ڦٽ ڦرڙيءَ جي ڪَڙِي.

چُهَنُ: م. هٽ لائڻ. لڳائڻ (آڳريون، هٽ وغيره).

چُهو: ذ. چُوهو.

چُهِي: ث. ٽوري ذري (ڪنهن شيءِ، پاڇي وغيره جي).

چُئو: ذ. ذرَو- هَوَ.

چُٹا پاڻِي ڪرڻ: ٽوري شيءِ ۾ گهڻو پاڻي ملائي پتڙو ڪرڻ (شوروو وغيره).

چيتِ: ث. ڪڪ جو سنهون ذرو (جيکو بدن ۾ چُبي وَڃي). ڪائيءَ جو سنهون ذرو. ڏَندن کوٽڻ لاءِ ڪائيءَ جو ذرو.

چيتِ ڪِيڻ: رشوت يا خرچيءَ طور ڪجهہ رقم ڇڏائڻ. چالاڪيءَ سان ڪجهہ رقم ڪيڻ.

چيتيون چيتيون: ث. ذرا ذرا- چِيُهون چيهُون.

چيتَرُ: ذ. پاسيري (اُريب ۾). ڪتريل ڪپڙي مان ظاهر ٿيل ڪپڙي جون تندون.

چِيتَ: ث. هڪ قسم جو چُريل زنانو ڪپڙو. رنگدار ڪُلن ٻوٽن وارو ڪپڙو.

چيتِي: ث. وِڇوتِي. واندڪائي- ساهي.

چيپُ: ذ. چوتُ- پليتي.

چيچُ: ذ. دهل جي وڃت جو هڪ نمونو (ناچ جو تال). جُهمر ناچ. تماشو. خوشي.

چيچُ وجهڻ: جُهمِر هڻڻ. خوشيءَ وچان ٽينگ ٽپا ڏيڻ. خوشيون ڪرڻ.

چِيچاڙَہُ: م. ڏونڊاڙڻ. چيچلائڻ.

چِيچڑُو: ذ. گوشت تي چڑهيل وڪو. ڪاتل اڇڙي.

چِيچلائڻُ: م. ڏَندن ۾ جهلي ڏونڊاڙڻ (ڪُتي يا جانور وانگر).

چيڊُ: ذ. سوراخ- ٽُنگ. چِيرُ- شگاف. گرامر موجب جملي ۾ آيل لفظن جي تفريق. رياضي ۾ اڻپوري انگ جا جملي ڪيل پاڳا.

چيڊَڪُ: ذ. رندڪ. خلل. ڏڏو- رولو. چريائيءَ وارو پُور. ڪُڏَ- شوق.

چيڊَڪُ وجهڻ: ٺهيل ڪم ۾ رولو وجهڻ. رندڪ وجهڻ.

چيرِ: ث. پيرن ۾ پائڻ جو هڪ ڳهہ (جنهن ۾ ڇمڪيون ٽين). گهنگرن جي پَٽِي (ناچو ٻڌن، يا چوڻپائي مال کي ڳچي يا ٽنگن ۾ ٻڌجي).

چيرو: ذ. اوزار تکي ڪرڻ لاءِ سِراڻ تي ڏَنل گهَڪو. ڪارتوس ۾ پيل شيهي جو داڻو. ڪاتيءَ جو وَڌُ.

چيرو ڏيڻ: اوزار کي روهيءَ تي لائڻ. وَڌُ ڏيڻ. ڪاوڙائڻ لاءِ طعنو ڏيڻ يا چٽر ڪرڻ.

Gul Hayat Institute

چيڙَ: ث. ڪم جي پورائي لاءِ بنان اجرت ڏڪ ڪيل ماڻهو- ونگارَ. ڳهڻ ماڻهن جو ڏڪجي اجتماعي ڪم ۾ حصو وٺڻ جو عمل. شڪار کي ورائيندڙ ماڻهن جو ٽولو. بَڇ. چُرچ- ڪوٺنس- هٽ چراند.

چيڙچاڙ: ث. هٽ گس. حرڪت- ڪوٺنس.

چيڙَ ڪرائڻ: بيگار جو ڪم ڪرائڻ. ڳهڻ ماڻهن کان بَڇ ڪرائڻ.

چيڙَهُ، چيڙهُ: م. چُراند ڪرڻ- چُرچ ڪرڻ. هٽ کس ڪرڻ. چورڻ- ڪاوڙائڻ. بَڇ ڪرڻ. پهرائڻ (چوڪيائيو مال). وڄائڻ (ساز). شروع ڪرڻ (گفتگو، راڳ، ساز).

چيڙو: ذ. پچاڙي- دَنگ. طُرو (پتڪي جو). (ص) چيڙ ۾ وهندڙ- ونگاري.

چيڙو ڇڏائڻ: نبيرو ڪرڻ- آخرين فيصلو ڪرڻ. پلاند آجو ڪرڻ.

چيڙي نِبيرِي: ث. معاملن مسئلن جو نبيرو. راڄوڙي نياء. پاڻچاري جا فيصلا.

چيڪُ: ظ. ڪُليل- آزاد. چڙواڳ (جانور، وهت).

چيڪ چَرهڻ: چوڪيائي کي ٻنيءَ ۾ چرڻ لاءِ بنان رسي جي چڙواڳ ڇڏي ڏيڻ. هر قسم جي آزادي مليل هئڻ.

چيڪارَهُ: م. چوڪيائي مال کي پاڻي پيئڻ تي آماده ڪرڻ لاءِ 'چِي چِي' جو آواز ڪرڻ.

چيڪرائي: ث. گدلائي. چلولائي. اڻ وٺندڙ انگل.

چيڪرو: ص. گدلو- ميرو. چلولو. (ث. چيڪري).

چيلاري: ص. چلڙن واري (مڇي). ليٽي (مڇي) جو ضد.

چيلو: ذ. ٻڪريءَ جو ٻچو- ليلو. (ث. چيلي).

چيلو ٿي لڳڻ: پنيان لڳو رهڻ. هرهنڌ ڏڪجي هلڻ.

چينبَ: ث. تنبيهه- نَهمايش. ڏڙڪي واري هدايت. جُٽ ڦٽ.

چينبَهُ: م. تنبيهه ڪرڻ. ڏڙڪو داب ڪرڻ. ملامت ڪرڻ. جُٽ ڪرڻ.

چينهَرو: ذ. درياء جي پاڻيءَ جي لات (جيڪا سرءَ جي موسم ۾ ٿئي).

چيهُ: ذ. چيٽو. چيڙن جو ڏڳ.

چيٽو: ذ. چوڪيائي مال جو بوسو- گونرُ.

چيٽاپورُ: ص. جهيڙو مچائيندڙ. لائي چائي ڪندڙ.

چيڙي: ث. هڪ قسم جو لوهي اوزار (لوهي چَپَر جيڪا لوهه وڍڻ يا ڪاڻين ٽوڙڻ ۾ ڪم اچي).

چيهُ: ذ. پچاڙي- پڇاڙي. آخري حد- دنگ. وَڍُ- چيرُ.

چيهه ڪرڻ: دنگ ڪرڻ. انتها تي پڇائڻ. حد کان زياده ڪوشش ڪرڻ. حيرت جهڙو ڪارنامو ڪرڻ.

چيهَلُ: ذ. هرَڻُ. (ص) سهڻين اکين وارو. سُهڻو- حَسين.

چيهو: ذ. نقصان- ٽوٽو- گهاٽو.

چيهُون چيهُون: ث. ذرا ذرا- ٽُڪر ٽُڪر. پرزا پرزا. چيٽيون چيٽيون.

ح

ح: ث (ع) سنڌي 'الف- بي' جو سترهون ۽ عربي جو ڇهون اکر. اُچار "حَي". ابجد موجب عدد (۸).

حاتِمُ: ذ (ع) هڪ مشهور عرب سخي "حاتم طائي". (ص) تمام وڏو سخي.

Gul Hayat Institute

حاجّ: ث (ع) گهرج- ضرورت- حاجت.
حاجِبُ: ص (ع) دربان. چوبدار.
حاجَتُ: ث (ع) گهرج- ضرورت. غرض. ڪم.
حاجَت روائي: ث. گهرج جي پورائي. مشڪل ڪشائي.
حاجَت ضروري: ث. ضروري حاج (ڪاڪوس جو خيال).
حاجَتمَند: ص. گهرُجائو- ضرورتمند.
حاجِي: ص (ع) جنهن جو حج ڪيل هجي. (ث. حاجائي، حاجياڻي).
حادِثُ: ذ (ع) نئين خلقيل شيءِ جا اڳ وجود ۾ نه آئي هجي. مخلوق (يعني خلقيل: زمين، آسمان، انسان، حيوان وغيره). نئون. جديد.
حادِثو: ذ (ع) واقعو. اوچتي واردات. مصيبت.
حاذِقُ: ص (ع) هوشيار. ذهين. قابل طبيب.
حاسِدُ: ص (ع) حسد ڪندڙ- مَ سَهو. ٻئي جي نقصان ۾ خوش ٿيندڙ. بدخواه.
حاشاوَڪَلا: ظ (ع) هرگز نه- ڪڏهن به نه.
حاشو، حاشِيو: ذ (ع. حاشيه) ڪنارو- وَٽ. ڪتاب جي ورق جو چٹني پاسن کان چڏيل خالي حصو (جنهن تي وضاحت لکجي). ڪتاب جي متن تي پاسي کان لکيل وضاحت. ڪپڙي جي پرت پريل ڪنار.
حاشيه نشين: ذ. هروقت خدمت ۾ رهڻ وارو ملازم. گلم جي ڪناري سان ويهڻ وارو.
حاشِي: ث (ع) ڪاغذ يا ورق جو لکيت کان آجو ڪنارو.
حاصِلُ: ذ (ع. حاصِل). اُپت- پيداوار. بچت- بقايا. فائدو- لاڀ. (ص) حصي ۾ آيل- مليل.
حاصل ٿيڻ: هٿ اچڻ- مِلڻ. وصول ٿيڻ.
حاصل ڪَلامُ: ظ. مطلب ته. نيٺ- آخرڪار. ڳالهه جو مقصد ته.
حاصل مطلب: ظ. حاصل ڪلام.
حاصل مَصدر: ث. گرامر موجب 'مصدر' مان ٺهيل اسم (جئن ڪِلڻ مان ڪِلَ، لِکڻ مان ليکُ وغيره).
حاصلات: ث (ع) حاصل. پيدائش (فصل جي). نفعو.
حاضِرُ: ص (ع. حاضِر) موجود- هَڪيو. اڳيان- سامهون. تيار.
حاضِر جواب: ص. ٽهه پَهه معقول جواب ڏيندڙ.
حاضِر ناظِر: ذ. هرهنڌ ڏسندڙ ۽ موجود (خدا تعالىٰ).
حاضِرات: ث (ع) سڏي حاضر ڪيل جنُ پُوت.
حاضِري، حاضِري: ث. موجودگي. شنوائي (ڪورٽ جي).
حاضري پرڻ: خدمت ۾ رهڻ. نوڪري ڏيڻ. رجسٽر ۾ حاضري لکڻ.
حاضِرين: ذ ('حاضر' جو جمع) حاضر ماڻهو. مجلس يا محفل ۾ موجود ماڻهو.
حاطو: ذ (ع) ننڍي پٽ سان گهيريل اڳڻ يا ميدان.
حافِظُ: ذ (ع) خدا تعالىٰ جي صفاتي نالن مان هڪ نالو. جنهن کي قرآن شريف برزبان ياد هجي. (ص) انڌو- نابين.
حافظو: ذ (ع) ياد رکڻ جي قُوتَ- چيتو.
حافِظي: ث. شاگرد جي قرآن شريف پڙهي پوري ڪرڻ تي خاص جشن ڪرڻ جي هڪ رسم.
حاڪِمُ: ذ (ع) حڪم هلائيندڙ. حڪومت ڪندڙ- بادشاه.
حاڪِمي: ث. حڪومت. صاحبي. بادشاهي.
حالُ: ذ (ع) هلندڙ وقت (جيڪو اڃان نه گذريو هجي). موجوده زمانو. حالت- ڪيفيت. احوال-

Gul Hayat Institute

خبرچار. پڇندي- زور. وجد جي حالت- بيخودي. (ظ) هينئر- هن وقت.

حالُ احوالُ: ذ. خبرچار.

حالَ پائِي: ص. حال جو واقف. ڏک سک ۾ شريڪ- غمگسار. همراز. دوست.

حالَ تي هلڻ: وِتُ آهر هلڻ. حيثيت مطابق هلڻ.

حالُ پوڻ: ذڪر يا سَماع وقت وجد ۾ اچڻ. بيخودِي طاري ٿيڻ.

حالُ چالُ: ذ. هلت چلت. ريت نيت. زماني جو رخ.

حالَ ڏاڪا: ذ. حال واري فقير جي استعمال جا ٽپڙ (گودڙي، ڪشتو، لٽ، ڪنا ڪولابا وغيره).

حالَ وِجائڻُ: افعالن ڪان نڪرڻ. خراب حالت ڪي پهچڻ.

حالِي: ظ. وقتي- في الحال. ٿوريءَ دير لاءِ.

حالي حَوالِي ٿيڻ: خبرون چارون ڏيڻ ونڻ (مهمان ڪان).

حالات: ذ ('حالت' جو جمع) حالتون. واقعا.

حالانڪِ: ظ. جڏهن ته.

حالَتَ: ث (ع) حالَ جي ڪيفيت. طبيعت. مزاج. رهڻي ڪهڻي. نمونو. گرامر موجب اسم يا ضمير جي ٽيرگهير.

حالَتَ اضافَتَ: ث. اسم يا ضمير جي اها بيهڪ جنهن ۾ "جو، جا، جي، جون وغيره" جي اچڻ سان جملو ٺهي.

حالَتَ فاعِلي: ث. جملي ۾ فاعل ٽي ڪم ايندڙ اسم يا ضمير جي حالت.

حالت مَفعُولِي: ث. جملي ۾ مفعول ٽي ڪم ايندڙ اسم يا ضمير جي حالت.

حالَتَ نِدا: ث. اسم جي اها حالت جنهن ۾ عجب، خوشي، ارمان، خوف وغيره جو اظهار ٿئي.

حالَتَ ڪرڻ: جٽ ڪرڻ- تعدي ڪرڻ.

حامِدُ: ص (ع) ساراهه ڪندڙ. حضرت مُحمد صلي الله عليه وسلم جن جو هڪ صفاتي نالو.

حامِلُ: ص (ع) سڪي ويندڙ. بار کڻندڙ.

حامِلَه: ث (ع) پيٽ واري (عورت).

حامِي: ص (ع) بچائيندڙ. مددگار. حمايتي- پُٺيراڻي ڪندڙ. (ث) اقرار. يقين جي ضمانت.

حامِي پرڻ: اقرار ڪرڻ. ذمو کڻڻ.

حاوِي: ص(ع) گهيرو ڪندڙ. غالب- اڳرو. ڪنهن فَن تي مهارت رکندڙ.

حائِلُ: ص (ع) وچ ۾ پَئي روڪيندڙ. روڪ ڪندڙ.

حَبَ: ذ (ع) دوا جي گوريِ.

حُبَ: ث (ع) پيار- قرب. سِڪَ- چاهُ.

حُبُ الوَطَنِي: ث. وطن يا ديس لاءِ پيار جو جذبو.

حُبابُ: ذ (ع) جَرَڪوتو- بوڙبو.

حَبسُ: ذ (ع) قيد- بند. گهُٽَ- اُبَسَ.

حَبس بيجا: ذ. ناجائز طور ڪنهن کي بند ۾ وجهڻ جو عمل- ناحق روڪ بند.

حَبشِي: ذ. 'حبش' (آفريڪا) جو رهاڪو- شيدي. (ث. حَبشِنِ).

حَبو: ذ (ع) دانو. بج. ذرو.

حُبُوبَ: ذ (ع. 'حَبُ' جو جمع) گوريون (دوا جون). بوڙيا (پائيءَ جا).

حُبوب اُتارڻ: ڪُوڙا ٻُلَ اُتارڻ. افواه پکيڙڻ. بدنامي ڪرڻ.

حَبِيبُ: ص (ع) پيارو- محبوب. دوست. معشوق.

حَتيٰ: ظ (ع) تائين- جو- جيستائين.

حَتيٰ ڪِ: ظ. ايستائين جو- ايتري قدر جو.

Gul Hayat Institute

حَتيٰ الامِكان، حَتيٰ المقدور، حَتيٰ الوسعُ: ف. جيستائين تي سگهي. وس آهر- پڇندي سارُو.
حَتِمي: ص (ع) ضروري. پڪو (ارادو يا فيصلو).
حَجّ: ذ (ع) ڪعبة الله جي طواف ۽ ٻين احڪامن جو عبادت جي نيت سان ارادو. اسلام جو هڪ رُڪن (جيڪو ۹- ذوالحج تي عرفات جي ميدان ۾ ادا ٿئي).
حَجّ ڪَنڻُ: حج جيترو ثواب حاصل ڪرڻ. وڏو خير جو ڪم ڪرڻ.
حُجّ: ث (ع. حُجت) هيج مان طلب. لاڏ- انگل. گستاخي. اميد.
حِجابُ: ذ (ع) پردو- اوٽ. ڍڪ (مُنهن تي ڪپڙي جو)- نقاب. شرم- لج.
حِجابُ ڪرڻ: لج ڪڍ. پردو ڪرڻ. لحاظ ڪرڻ.
حُجّاجُ: ذ (ع) گهٽا حاجي- حاجين جو قافلو.
حَجامُ: ص (ع) سَنوارت ناهيندڙ- نائي. (ث. حَجامِن).
حَجامَتَ: ث. حجامڪو ڪم.
حَجامَت ڪرڻ: صفائي ڪرڻ. نڱڻ- نڱي ۽ سان نقصان پهچائڻ.
حُجائتو: ص. حُجت ڪندڙ. (ث. حُجائتي).
حُجّتَ: ث (ع) دليل. بحث. اعتراض. لاڏ- هيج. گستاخي.
حُجت ڪرڻ: تڪرار ڪرڻ. بحث ڪرڻ. گستاخي ڪرڻ.
حُجّتي: ص. لاڏ مان گستاخي يا هٺ ڪَس ڪندڙ- حُجائتو.
حَجَرُ: ذ (ع) پٿر- سَنگُ.
حَجَرُ اَسوَدُ: ذ. ڪعبة الله جي ڀِت ۾ لڳل ڪاري رنگ جو متبرڪ پٿر.
حُجروُ: ذ (ع. حُجرة) ڪوٺڙي. عبادت لاءِ اڪيلائي واري ڪوٺي. مسجد سان لڳ ننڍي ڪوٺي.
حَجلہ عُروسي: ث (ع) ڪُنوار جي ڇپر ڳٽ. سيجَ.
حَجّامُ: ذ (ع) حجام- نائي. ٽلهه (ٻيگهه ويڪر).
حَدّ: ث (ع) چيڙو- دنگ. سَرحد. چيهه- انت. مقرر ٿيل شرعي سزا.
حَدِ فاصِل: ث. ٻن شين ڪي جدا ڪندڙ وٿي.
حَدّادُ: ذ (ع) لوهار.
حِدّتَ: ث (ع) تپش- گرمي.
حُدُودُ: ث (ع. حَدَ جو جمع) حَدُون.
حُدود اَربعَ: ث. چار پاسا- چار طرف (اتر، ڏکڻ، اولهه، اوپر).
حَدِيثَ: ث (ع) نبي سڳوري جي قول ۽ فعل جي خبر. ٽئين ڳالهه. خبر. حڪايت.
حَذَرُ: ذ (ع) ڊپ- خوف. احتياط- خبرداري.
حَذَفُ: ذ (ع) ڇانگَ. ڳهڻتائي- ڪَمِي.
حُرّ: ذ (ع) آزاد شخص (جو ڪنهن جو غلام نه هجي).
حُرِيّتَ: ث (ع) آزادي.
حَرارَتَ: ث (ع) تپش. گرمي- ڪاڙهو. هلڪو بخار.
حِراسَتَ: ث (ع) قيد- نظربندي. سنيال- نگراني.
حَرامُ: ص (ع) شريعت جي خلاف ناجائز ڪم. گناه. بدڪاري. (ص)حُرمت وارو- پاڪ (مثلا مسجد الحرام وغيره).
حَرامپائي، حَرامزائي: ث. لڇائي- بدمعاشي.
حَرامخورُ: ص. حرام ڪائيندڙ. مردار ڪائيندڙ. ٻئي جي ڪمائي ڪائيندڙ. مفتخور.
حَرامخوري: ث. حرام جي حال تي گذران. بچڙائي. سُستي- ڪاهلي.
حَرامزو: ص. لچ- بدمعاش.

Gul Hayat Institute

حَرامزَادگي: ث. بيحيائي. کمٽيپ. بدمعاشي. لُڇائي.
حَرامزادو: ص. حرامي. (ث. حرامزادي).
حَرامِي: ص. حرامزادو. لُڇ- شرير.
حَرَبُ: ث (ع) لڙائي- جنگ.
حَربو: ذ (ع. حَربه) جنگ جو هٿيار. اٽڪل- تجويز.
حَرجُ: ذ (ع) نقصان- ڇيهو. زيان.
حَرجائو: ذ. نقصان جو عيوضو.
حِرصُ: ذ (ع) لالچ- لوپ. چاهُ- موهُ. سَڊ- هَوَس. هيچ.
حِرصي: ص. لالچي. سَڊَڙيو.
حِرصائِنُ: م. لالچائن- هرکائن.
حَرفُ: ذ (ع) 'الف- بي' جو هڪ اکر. سُخن. ميار. مِهڻو.
حَرفُ اچڻ: الزام اچڻ. ميار اچڻ.
حَرف بہ حَرف: ظ. اکر بہ اکر. لفظ بہ لفظ (بيان).
حرف جَرُ: ذ. گرامر موجب اسم يا ضمير جي پٺيان اچي لاڳاپو ڏيکاريندڙ لفظ.
حرف رکڻ: ميار رکڻ.
حَرفُ جُملو: ذ. هن لفظن يا جملن کي ڳنڍيندڙ لفظ (ءِ، يا، وغيره).
حَرف شَناس: ص. اکر سڃاڻيندڙ. ٿور پڙهيل.
حَرف صَحِيحُ: ذ. 'الف- بي' ۾ "ا، و ۽ ي" کان سواءِ باقي اکر.
حَرفِ عِلّتَ: ذ. هُئي کنهن حرف سان گڏجي اُچار ناهيندڙ اکر (ا، و، ي).
حَرفُ نِدا: ذ. گرامر موجب خوشي، ڏک، عجب ڏيکاريندڙ حرف (او، شل، واهه، وغيره).
حَرفِي: ص. ميارِي. ڏوهي.
حِرفَتَ: ث (ع) ڌندو- پيشو. هنر- کاريگري. اٽڪل- کيڏ. چالاکي- حيلو.
حِرفَتبازِي: ث. چالاکي. اٽڪل بازي.
حِرفَتِي: ص. چالاک- ڏاهو. اٽڪل باز.
حَرکَتَ: ث (ع) چُرپر- جُنبش. لوڏو. چال- هلڻي. مستي- کيچل- چُراند. شرارت. اکرن کي زبر، زير، پيش وغيره جي نشاني- اعراب.
حَرکَتِي: ث. حرکت کندڙ. کيچل کندڙ. ٽيٽاڙُو.
حَرَمُ: ذ (ع) کعبة الله جي چؤديواري. نڪاح ۾ آيل عورت- زال. گهر جو زنانو حصو.
حَرمَسَراءِ: ث. گهر ۾ زالن وارو حصو.
حِرمان: ذ (ع) مايوسي- نااميدي. محرومي. نياڳ.
حُرمَتَ: ث (ع) عزت- احترام. پاکائي. آبرو.
حَرمَين: ذ (ع) ۾ حرم (مکه مُعَظمَه ۽ مدينه مُنَوَرَه).
حُروفَ: ذ (ع. حرف جو جمع) اکر.
حُروف تِهجِي: ث. 'الف- بي' جا اکر.
حُرِيَتِ: ث (ع) آزادي.
حَرِيرُ: ذ (ع) پَٽ- ريشم. ريشمي ڪپڙو.
حَرِيصُ: ص (ع) لالچي- هَوَسي. هيچي.
حَرِيفُ: ص (ع) ساڻگي ڏندي وارو. رقيب. مقابل. مَٽ- برابر.
حِزبُ: ذ (ع) جٿو- ٽولو- گروه.
حِزبِ مُخالِفُ: ذ. مخالف ڌُر.
حُزنُ: ذ (ع) ڏک- غم- افسوس.
حَزِينُ: ص (ع) غمگين- ڏکارو.
حِسُ: ذ (ع) حواس سان ڇُهڻ يا محسوس ڪرڻ. حواس.
حِسابُ: ذ (ع) ڳڻيٽو- شمار. ميزان- جوڙ. حساب ڪتاب. رياضي جو اصول (زباني حساب. تحريري حساب). طريقو- ڍنگ. وهنوار. پُلَ- رولو. جِنُ پوت جو اثر- لڳت.
حِسابُ ڏيڻ: ليکو ڏيڻ. وَهنوار ڏيڻ. نتيجو پوڳڻ.
حِسابُ کتابُ: ذ. ليکو چوکو. ڏيتي ليتي.

Gul Hayat Institute

حِسابُ وٹڻ: خرچ جو تفصيل وٹڻ. ليکو وٹڻ. وهنوار وٹڻ. گذريل پُل چُڪ جو حساب چُڪائڻ. بدلو وٹڻ.

حِسابِي حِسابُ: ظ. ليکي سان- وهنوار سان. ڪنهن بہ وقت وهنوار پري ڏيڻ لاءِ بدل.

حَساسُ: ص (ع) ڇُهن سان محسوس ڪندڙ. تيز فهم. يڪدم اثر ونندڙ.

حُسام: ث (ع) تلوار.

حَسبُ: ظ (ع) موجب- پٽاندر- مطابق.

حَسبُ الحُڪم: ظ. حڪم موجب- فرمان مطابق.

حَسبِ تَوفيق: ظ. پچندي سارو- حيثيت آهر.

حَسبِ حال: ظ. حال سارو- حالت پٽاندر.

حَسبِ دَستُور: ظ. دستور موجب هلي چلي مطابق. هميشہ وانگر. اڳين عادت موجب.

حَسبِ ذَيل: ظ. هيٺينءَ موجب. هيٺ ڄاڻايل احوال مطابق.

حسبِ مَعمُول: ظ. عادت موجب. عام طرح.

حَسبِ مَنشا: ظ. مرضي مطابق. ارادي موجب.

حَسَبُ: ذ (ع) نسل- پيڑهي. اصل نسل. شمار- ڳڻپ.

حَسَبُ نَسَبُ: ذ. خاندان سلسلو. ٻڌ ٻڌياد. پيڑهي- خاندان.

حَسَدُ: ذ (ع) رِيسَ- ساڙو. بغض. عداوت. بدخواهي.

حَسرَت: ث (ع) آرزو- تمنا. غم- افسوس. پشيماني.

حَسَنُ: ص (ع) ٻلو- عمدو- سهڻو.

حُسنُ: ذ (ع) سونهن- جوبن- جمال. روپ- سهڻائي. خوبي.

حُسنُ اَخلاق: ذ. سٺا لڇڻ- سليڇائي.

حُسناكُ: ص. حُسن وارو- سهڻو.

حُسنِ تَدبِيرَ: ث. سهڻي رِڌ. سُهڻي اٽڪل. سُڻي تجويز.

حُسن پَرست: ص. سونهن کي پسند ڪندڙ. حَسين تي موهت ٿيندڙ.

حُسن ظَنُ: ذ. سهڻو گمان. نيڪ خيال. سُڻي راءِ.

حَسِينُ: ص (ع) حُسن وارو- سهڻو. وٹندڙ. سينگاريل. (ث. حَسِينہ).

حُسيني: ث. هڪ راڳ جو نالو. شاهہ جي رسالي جو هڪ سُر.

حَشاشُ بَشاشُ: ص. نهايت خوش. تندرست ۽ خوش.

حَشامُ: ذ (ع. حشام) انبوه- ميڙ. لشڪر. هُل. دانهون ڪُوڪُون.

حَشرُ: ذ (ع) قيامت جي ڏينهن وري جيئرا ٿي اُٺڻ جي حالت. قيامت. حضرت امام حسين جي شهادت جي ڏينهن جو ماتم. روڄ راڙو. هُل گوڙ.

حَشر مچائڻ: هُل هنگامو ڪرڻ. روڄ راڙو ڪرڻ، ماتم ڪرڻ.

حَشري: ث. واويلا- ماتم. هُل- گوڙ. خُواري.

حَشرات: ذ (ع) سنها ٽلها جيت. جيت جٽيا. سُرندڙ جيت. حَشرات الارض.

حَشمَتَ: ث (ع) رعب تاب- دٻدٻو. ڏيان. شان شوڪت. ٽُڻُ. مان شان، دهشت- ڏکو.

حَشو: ذ (ع) پرتيءَ جي شيءِ (جئن وهاڻي جو پراڻ). شعر ۾ پراڻ جا لفظ.

حَشِيشَ: ث (ع) ڀَنگَ.

حِصارُ: ث (ع) چوڌيواري- عالم پناه. ڪوٽ- قلعو. گهيرو.

حِصو: ذ (ع. حصَہ) ٽڪرو- پتي- ياڳو. وڇ ۾ آيل ياڳو. وَنڊِي.

حصو بخرو: ذ. پتيون- ياڳا- ٽڪرا. ورهاست.

حِصيدارُ: ص. پائيوار- پتيار.

Gul Hayat Institute

حِصي رَسِي، حِصي رسد: ث. هڪ جهڙن حصن ۾ ورهاست. رياضي موجب ورهاست ۾ هڪ جهڙائي آڻڻ جو طريقو.

حُصُولُ: ذ (ع) حاصلات- آپت- آمدني. وصولي. نفعو.

حَضَرُ: ذ (ع) موجودگي. هڪ هنڌ قيام. وطن ۾ رهايش.

حَضَرات: ذ (ع) "حضرت" جو جمع. حاضرين.

حَضَرتُ: ذ (ع) بزرگن ۽ حاڪمن لاءِ عزت پريو خطاب. سڳورو.

حُضُورُ: ث (ع) بزرگ جي مجلس- حاڪم جي دربار. معزز ماڻهو کي مخاطب ڪرڻ جو لفظ.

حُضُوري: ث. نزديڪي- ويجهڙائي. موجودگي- حاضري. (ص) حضور ۾ پهتل.

حِظُ: ذ (ع) لذت- مزو. خوشي- سرهائي.

حِفَاظَتَ: ث (ع) سلامتي- پناه. سنيال- نگراني.

حِفظُ: ذ (ع) حفاظت- سنيال. (ظ) ياد- برزبان.

حِفظانِ صِحَتَ: ث. جسم جي حفاظت- تندرستي.

حِفظُ ماتَقدُم: ذ. اڳواٽ بچاءُ. اڳواٽ بندوبست. حفاظت لاءِ پيش بندي.

حِفظ مَراتب: ذ. مرتبي جو لحاظ. حيثيت سارو عزت.

حِفظ كرڻ: ياد ڪرڻ.

حَفِيظُ: ص (ع) محافظ. نگهبان. بچائيندڙ. (ذ) خدا تعاليٰ جو صفاتي نالو.

حَقُ: ذ (ع. حَقّ) سچ- صِدق. ذميداري- فرض. دعويٰ. عدل- نياءُ. بدلو- عيوض. مزوري. مزس- ڪانڊ. خدا جو هڪ صفاتي نالو- حق تعاليٰ. (ص) سچو. درست. ٺيڪ. بجا- روا. جائز- مباح.

حق آدا كرڻ: فرض پورو ڪرڻ. ذميداري پوري ڪرڻ. صحيح انصاف ڪرڻ. هرڪنهن کي پنهنجو حصو ڏيڻ.

حَقاني: ص. حق وارو. صحيح- سچو.

حَقُ بَجانِبُ: ظ. سچ يا حق جي پاسي. حق تي- درست.

حَقُ بخشائڻ: ذ. چوڪري کي سڄي عمر ڪنواري رهڻ لاءِ قرآن شريف سان لاڻون ڏيارڻ جي رسم.

حَق تَلفي: ث. حق مارڻ (زور زبردستي سان). ناانصافي.

حَق پَرست: ص. خدا کي مڃيندڙ. سچائي کي پسند ڪندڙ. عادل.

حَقَ حُقُوقَ: ذ. واجبات. ذميداريون.

حَقِ حَلال: ص. جائز- روا- مُباح.

حَقدارُ: ص. حق رکندڙ. جائز وارث.

حَق رَسِي: ث. انصاف- عدل. داد رسي.

حَق شَرَع: ث. مزس ۽ زال جو هڪ ٻئي تي شرعي حق.

حَقُ شُفعه: ذ. پاڙيسري هئڻ جو حق. پنهنجي گهر يا زمين جي پرواري گهر يا زمين خريد ڪرڻ جو قانوني حق.

حَقُ شَناسُ: ص. قدردان. فرض سُجاڻيندڙ.

حَقُ كرڻ: نياءُ ڪرڻ. صحيح فيصلو ڪرڻ. نڪاح ڪرڻ- شادي ڪرڻ.

حَق گو: ص. سچ چوندڙ- سچار.

حَقِ گوئي: ث. سچ چوڻ. سچي ڳالهه ڪرڻ.

حَق ۾: ظ. باري ۾- بابت. حمايت ۾.

حَقُ ناحَقُ: ظ. خواه مخواه. هرويرو. سبب يا بنا سبب جي.

حَقائِقُ: ذ (ع) "حقيقت" جو جمع.

Gul Hayat Institute

حَقِي: ص. حق وارو. حق رکندڙ. حقدار.
حَقابو: ذ (ع. حَق+ ف. آب) پوک لاءِ کم آندل پاڻي جو معاوضو. (جيڪو مالڪ زميندار کان ورتو ويندو هو). پاڻيءَ جو حق.
حِقارَتَ: ث (ع) ڏکار- نفرت. ڪراهت.
حُقنو: ذ (ع) طب جي اصطلاح ۾ پچڪاري ذريعي پاخانو آڻڻ.
حُقو: ذ (ع) تماڪ چکڻ لاءِ ٺڪر يا ڌاتوءَ مان ٺهيل ڳهگهيءَ جهڙو ٿانءُ.
حُقو پاڻي بند ڪرڻ: برداريءَ مان ڪڍي ڇڏڻ.
حُقُوقُ: ذ (ع. حَق جو جمع) فرض. جوابداريون.
حُقوق الله: ذ. خدا تعاليٰ جا انسان تي حق (عبادت ڪرڻ ۽ حڪم مڃڻ).
حُقوق العباد: ذ. انسانن جا حق. ماڻهن جا ماڻهن تي حق. انساني فرض.
حَقِيرُ: ص (ع) حقارت جي لائق- نفرت جوڳو. نيچ- خَسيس- ادنيٰ. ڏڪاريل. بي پهچ- هيڻو.
حَقِيقَتَ: ث (ع) اصليت. سچائي. سچي ڳالهه. بيان- احوال. ماجرا.
حَقِيقِي: ظ (ع) سچو- صحيح. اصلي.
حَكاكُ: ص (ع) وينجهار.
حُكامُ: ص (ع. حاڪم جو جمع) حڪومت ڪندڙ. حڪم هلائيندڙ. بالا عملدار.
حِكايَتِ: ث (ع) آکاڻي- ڪهاڻي. قصو- داستان. بيان- احوال. روايت.
حُكْمُ، حُكمُ: ذ (ع) فرمان- اَمُر. سرڪاري قاعدو. تاس راند ۾ هوليل رنگ- تُرپ.
حُكْمِ اِمتناعِي: ذ. ڪنهن عمل کان منع ڪرڻ جو حڪم (جيڪو عدالت جاري ڪري).
حُكمان حُكْمُ، حُكمانُ حُكمِي: ظ. حڪم جي زور سان. ڏاڍائي سان. زوري زبردستي.
حُكْمُ بَجا آڻڻ: حڪم جي تعميل ڪرڻ.
حُكْمرانُ: ص. حڪم هلائيندڙ. فرمانروا- حاڪم.
حُكْمرانِي: ث. حڪم هلائڻ جا اختيار. فرمانروائي- حڪومت.
حُكْمنامو: ذ. لکيت ۾ حڪم. تحريري هدايت.
حُكْمِي بَندو: ص. حڪم جو نوڪر. چٽيوان. تابعدار.
حِكْمَتَ: ث (ع) ڏاهپ- دانائي- عقل. علم. تدبير- کيڏ. طبابت جو فن.
حِكْمَتِ الاهِي: ث. باري تعاليٰ ۽ عقليت تي بحث جو علم. خدا جي مرضي.
حِكْمَتِ عَمَلِي: ث. عمل جي ڏاهپ. تجربي مان حاصل ٿيل علم. مُلڪي تدبير. سياست. چالاڪي. هوشياري.
حُكُومَتَ: ث (ع) بادشاهي. فرمانروائي. سلطنت.
حَكِيمُ: ص (ع) ڏاهو- داناءُ- سياڻو. فيلسوف. عالم فاضل. ويڄ- طبيب. خدا تعاليٰ جو هڪ صفاتي نالو.
حَلُ: ذ (ع. حَلّ) ڏکئي کم کي آسان ڪرڻ. مشڪل مسئلي جو سلجهاءُ. سمجهائي. جواب. پَڄاڻي. ميلاپ. پِيهَڻُ- گهوٽڻ.
حَلُ ڪرڻ: سُلجهائڻ. پڄڻ (حساب). آسان ڪرڻ. حاصل ڪرڻ (عبور). شين کي گاري پاڻ ۾ ملائڻ- گاريڻ (پاڻيءَ ۾).
حَلاجُ: ص (ع) پِڃارو. صوفي منصور حَلاجُ.
حَلالُ: ص (ع) شرع مطابق روا- جائز- مباح. ذبح ڪيل جانور.

Gul Hayat Institute

حَلال خورُ: ص. حلال جي ڪمائي ڪائيندڙ. ٻاليشاهي- ينگي.
حَلال ڪري ڪائڻ: جائز نموني سان ڪائڻ. ايمانداري سان پورهيو ڪرڻ جي عيوض مليل اُجرت مان گُذر ڪرڻ.
حَلالہ: ث. طلاقيل عورت جيڪا ٻئي مڙس سان نڪاح ڪري وري پهرئين مڙس سان نڪاح ڪري.
حَلالِي: ص. جائز- صحيح (اولاد).
حَلاوَتَ: ث (ع) مِٺاڻ- ميٺاچ. ذائقو- لذت.
حَلفُ: ذ (ع) قسم- سُنهن.
حَلف نامو: ذ. تحريري قسم جو نامو.
حَلقُ: ذ (ع) نِڙي- نڙگهٽ. ڳچي- گردن.
حَلقو: ذ (ع) گهيرو- دائرو- گولُ. ڪَڙو- چلو. هم خيال ماڻهن جو گروه. علاقو- حد.
حَلقه اِنتخابُ: ذ. اهو علاقو جنهن ۾ رهندڙ ماڻهو پنهنجو نمائندو چونڊين. چُونڊَ جو تَڪُ.
حِلمُ: ذ (ع) سَهڻ جو مادو- سَهپَ. تحمل. بردباري. نرم دِلي. ڪامڻ- جادو.
حُلواڻُ: ذ (ع. حُلوان) چيلو (ٻڪريءَ جو ٻچو). چيلي جو گوشت. ڳاڙهي رنگ جو سوتي ڪپڙو.
حُلُولُ: ذ (ع) هڪ شيءِ جو ٻيءَ ۾ پيهي حَلُ ٿي وڃڻ. واسو (جِنُ پُوت جو).
حَلوو: ذ (ع. حَلاوَہ) مٺائيءَ جو هڪ قسم (گيهه، نشاستي، ميدي ۽ ڪنڊر مغزيات وغيره مان ٺهيل).
حَلوائِي: ص. مٺائي ٺاهيندڙ.
حَلِيفُ: ذ (ع) معاهدي ۾ ڪابہ هڪ ڌُر. ساٿي- رفيق.
حَلِيمُ: ص (ع) بردبار. نرم مزاج. نِهَنو. نرم- ڪُونئرو. هڪ قسم جو طعام (اناج، دالیون، گوشت، مصالحو رڌي ڳاري نرم ڪيل).
حَلِيمائِي: ث. قوت برداشت- سهپ جي طاقت. بردباري. نهٺائي.
حَلِيمُ سُبَاءُ، حَلِيمُ طَبعُ: ص. نرم مزاج- بردبار.
حُلِيو: ذ (ع. حُلیه) شڪل- صورت- شبيهه.
حِمائتَ: ث (ع) بيوتوفي- ايائپ.
حَمالُ: ص (ع) مزور. بار ڍوئيندڙ (خاص ڪري ڪوئين، گدامن يا ڪارخانن ۾ ڳوٽيون ڍوئيندڙ).
حَمالِي: ث. مزوري (ڳوٽين ڍوئڻ جي).
حِمَامُ، حَمامُ: ذ (ع) وهنجڻ خانو- غلسخانو (جنهن ۾ گرم پاڻي ملي). دوائن يا مصالحي ڪُٽڻ لاءِ ڏاتوءَ مان ٺهيل اُکري.
حِمام دَستو: ذ. ڏاتوءَ مان ٺهيل اُکري مُهري.
حُمارُ: ذ (ع) باهه- تپش. گرمي.
حَمائِلَ: ث (ع) ڳچيءَ ۾ پائڻ جو هڪ ڳهه- تاٽ. تمام ننڍڙي تختي وارو قرآن شريف (جيڪو تعويذ وانگر ڳچيءَ ۾ ٻڌجي).
حِمايَتَ: ث (ع) طرفداري- پاسخاطري. مدد- پُٺيراڻي.
حِمايَتِي: ص. مددگار. طرفدار. واهرو.
حَمدَ: ث (ع) ڏڻيءَ تعاليٰ جي ساراهه.
حَمد وثَنا: ث. 'حمد' فقط خدا جي لاءِ آهي ۽ 'ثنا' انسان جي به ٿي سگهي ٿي.
حَمدُ: ذ (ع) شڪرانو (ڏڻي تعاليٰ جو).
حَمَلُ: ذ (ع) بارُ. پيٽُ- اميدواري. هڪ آسماني بُرج- ميڪ.
حَملو: ذ (ع) هَلان- ڪاهه- جُلهه.
حَملي آوَرُ: ص. ڪاهه ڪندڙ- چڙهائي ڪندڙ.
حَمِيتِ: ث (ع) غيرت- شرم. ننگ.
حَمِيدُ: ص (ع) ساراهيل- واکاڻيل. خدا تعاليٰ جو صفاتي نالو.

Gul Hayat Institute

حِنا: ث (ع. حَنا) ميندي.
حَنبَلُ: ذ (ع) فقه جو هڪ امام (احمد بن حَنبل).
حَنبَلي: ص. امام احمد بن حنبل جا پيروڪار. سُني مسلمانن جو هڪ فرقو.
حَنَفي: ص (ع) امام ابوحنيفه جو پوئلڳ. سُني مسلمانن جو هڪ فرقو.
حَنِيفُ: ص (ع) حضرت ابراهيم عليه السلام جي دين کي مڃيندڙ. سچي دين (اسلام) کي مڃيندڙ. پڪو مسلمان.
حَوا: ث (ع. حَوَا) حضرت آدم عليه السلام جي زال ۽ انسان ذات جي ماءُ.
حوادِث: ذ. (ع. حادثه جو جمع) حادثا- واقعا.
حَواري: ص (ع) دوست- يار. مريد- پوئلڳ. حضرت عيسيٰ عليه السلام جو دوست.
حَواسُ: ذ (ع. حاسه جو جمع) انسان جي ڏسڻ واڌڻ ۽ ڇُهڻ جي قُوت (پنج حواس: اکيون. ڪَنَ، نڪ، وات، هٿ). هوش- عقل.
حَواس باختَه: ص. واتڙو- حيران. هَڪو بَڪو.
حَواس خَمسَه: ذ. پنج حواس (چکڻ، ٻڌڻ، ڏسڻ، ڇُهڻ، سنگهڻ).
حَواشِي: ذ (ع. حاشيه جو جمع) ڪنارا. حاشِي ۾ لکيل وضاحت.
حَوالاتُ: ذ (ع) سُپردگي- تحويل. ٽاڻي جو ننڍو جيل. جيل- قيد.
حَوالدارُ: ص (ع) حوالات سنياليندڙ. پوليس يا فوج جو ننڍو عملدار. پٽيوالن جو اڳواڻ- نائڪ.
حَوالو: ذ (ع) ڪتاب جي لکيت مان ڪنهن معلومات بابت اشارو. اهڃاڻ.
حَوالي ڪرڻ: قبضي ۾ ڏيڻ- سپرد ڪرڻ. ڏي ڪرڻ.
حوائج: ذ (ع. 'حاجت' جو جمع) گهُرجون- ضرورتون.
حَوائج ضروري: ذ. ضروري ڪم. ڪاڪوس وغيره جي ضرورت.
حُوتُ: ذ (ع) وڏي مڇي. هڪ آسماني بُرج.
حُورَ: ث (ع) بهشت جي حسين عورت. سهڻي عورت. (ص) سهڻي- حَسين.
حُورَ پَرِي: ص. تمام سهڻي- نهايت خوبصورت (عورت).
حَوصِلو: ذ (ع) همت- جرئت- دليري.
حَوصلا خطا ٿيڻ: حواس گم ٿيڻ. همت ڇڏائي وڃڻ.
حَوصلي آفزائي: ث. دلداري. شاباس.
حُوصلي وارو: ص. همت وارو- جرئتمند.
حَوضُ: ذ (ع) پاڻي گڏ ڪرڻ لاءِ هٿراڏو تلاءُ- ٽانڪي- هَودِي.
حَوضُ ڪوثَرُ: ذ. بهشت جو هڪ چشمو.
حَويلي: ث (ع) وڏي عمارت- محلات. بادشاهه يا بزرگ جي حرمسراءِ.
حَيُّ: ص (ع) هميشه حيات. زنده- جيئرو. خداتعالىٰ جو هڪ صفاتي نالو.
حَيا: ذ (ع) حَياءُ.
حَيَاتِ: ث (ع) زندگي- عُمرِ. حياتي. جمار. جان- ساهُ.
حَياءُ: ذ (ع) شرم- لڄ. غيرت. لحاظ- محابو.
حَيثِيت: ث (ع) پڃندي- پُڄت. وس- طاقت. هُوندَ. سگهه- پهچ. لياقت- رتبو- درجو.
حَيدَرُ: ص (ع) وڏي آفت کي چيريندڙ. شِينهُن. (ذ) حضرت علي ڪرم الله وَجهُ جو لقب.
حَيدَرِي: ص. 'حيدر' جو پيروڪار. شيعه فرقي جو.
حَيدَرآبادُ: ذ. سنڌ جو مشهور تاريخي شهر (جنهن جو قلعو ميان غلام شاهه ۱۷۶۸ع ۾ آڌايو).

Gul Hayat Institute

حَيراڻُ: ص (ع) هڪ ٻڪ- واڙو. ششدر- پريشان. عجب ۾.
حيران ڪرڻ: عجب ۾ وجهڻ. پريشان ڪرڻ. دربدر ڪرڻ.
حَيراني: ث. عجب- حيرت. پريشاني.
حَيرتَ: ث (ع) عجب- اچرج- ويچار- ڳڻتي.
حَيرت آنگيز: ص. حيران ڪندڙ. اچرج جهڙو.
حَيرتَ زَده: ص. واڙو- موڳو. حيران- پريشان.
حَيصُ بَيصُ: ذ. نت نٽاءُ. تڪرار- بحث.
حَيضُ: ذ (ع) ماهواري- ڦُلَ.
حَيفِي قَرُ: ذ. حرامي ٻار. (ص) شرير (ٻار).
حَيفُ: ث (ع) حقارت يا جُٹُ جو لفظ. افسوس.
حِيلو: ذ (ع. حِيله) ٻهانو. اٽڪل. أپاءُ. حرفت. فريب. روزگار.
حِيلو حَوالو: ذ. اٽڪل سَٽڪل. ٻهاني بازي. ڪوشش. حڪمت عملي.
حِيلو ڪرڻ: ٻهانو ڪرڻ. اٽڪل ڪرڻ. أپاءُ ڪرڻ. تدبير ڪرڻ. روزگار ڪرڻ.
حِيلو وَسيلو: ذ. مددگار- پرجهلو.
حِيلي باز: ص. ٻهانا ڪندڙ. اٽڪلي- حرفتي.
حَيوانُ: ذ (ع) ساهوارو- جانور. چوپايو- ڍور. بي سمجهه. وحشي.
حَيوانِ ناطِقُ: ذ. ڳالهائيندڙ جانور. ماڻهو- انسان.
حَيوانِيَتِ: ث. جانور جي خاصيت (جنهن ۾ لڄ لِيهَ، حياءُ، قياس، شعور جو احساس نه هجي). بي رحمي. ظلم. وحشانيت.

خ

خ: ث (ع) سنڌي "الف- بي" جو ارڙهون اکر. عربي جو ستون ء فارسي جو نائون اکر. اچار "خَي". ابجد موجب عدد (٦٠٠).
خابروُ: ص (ع) خبر ڏيندڙ. قاصد. جاسوس.
خاتِمَ: ث (ع) مُهرَ. مُهروري مُندي.
خاتِمُ: ص (ع) ختم ڪندڙ. (ذ) خاتمو پڇاڙي.
خاتم الانبياءَ: ذ. نبوت جي سلسلي جي پڇاڙي ڪندڙ آخري پيغمبر (حضرت محمد صلعم)
خاتمو: ذ (ع. خاتمة) پڇاڙي- پُڇاڙي. آخر. ڪتاب جي آخر ۾ لکيل عبارت.
خاتمه بالخير: ذ. نيڪيءَ واري پُڇاڙي، سلامتيءَ سان خاتمي جي دعا.
خاتُوبَندُ: ص (ف. خاتم بند) عاج، ڪاڻي يا هڏي تي أڪَر جو ڪم ڪندڙ.
خاتُو بندي: ث. عاج، ڪاڻي يا هڏي تي أڪر يا جڙت جو ڪم.
خاتون: ث (ترڪي) وڏ گهراڻي عورت. گهر ڏيجاڻي.
خاتون جنت: ث. حضرت بيبي فاطمه (رضي الله عنها) جو لقب.
خادمَ: ص (ع) نوڪر. ملازم. خدمتگار، درگاه جو مجاور يا مُتولي. (ث.خادمه)
خادمي: ث. نوڪري. ملازمت. خدمت.
خارَ: ث. ساڙ- ڪامَ. حسد. چڙ- ڪاوڙ.
خار ڪائڻ: حسد ڪرڻ. ساڙ ڪائڻ. چڙڻ.

Gul Hayat Institute

خار ڪڍڻ: عداوت پوري ڪرڻ.
خاري: ص. ڪاوڙيل. ضد پيل. حاسد.
خارُ: ذ (ف) ڪَنڊو - سيلهه (وڻ، ٻُوٽي جو).
خار پُشت: ذ. ڪنڊائين پُٺي وارو هڪ جانور (جاهو، سيڙهه). جاهو.
خاردار: ص. ڪنڊن وارو (لوڙهو، وڻ، ٻُوٽو).
خار زار: ذ. ڪنڊن وارو ماڳ.
خارو خَس: ذ. ڪک ڪنڊا. ڪچرو.
خارا: ذ (ف) سخت پٿر، چپ.
خارا شگاف: ذ. پٿر ۾ ڦوٽ وجهندڙ.
خارج: ص (ع) ٻاهر. نيڪال. جدا- الڳ. ڪڍيل. ٻاهر نڪتل. ڏڪيل- لوڏيل. تڙيل (دين مان). بيڪار.
خارج ڪرڻ: ٻاهر ڪڍڻ. جدا ڪرڻ. نيڪال ڪرڻ. رد ڪرڻ. بر طرف ڪرڻ (ملازمت مان). ڪڍي ڇڏڻ.
خارجي: ص. ٻاهريون- بيروني. جدا- الڳ. تڙيل. لوڏيل. نڪتل. (ذ) مسلمانن جو هڪ فرقو.
خارش: ث (ف) چمڙي جي هڪ بيماري. ڪَنهَر- ڪاڇي- ڪهه. سُر سُر (بدن ۾).
خازنُ: ص (ع) خزانچي.
خاشاڪ: ذ (ف) ڪک پن- ڪچرو.
خاشو: ذ . سُلفي ڏڪائڻ لاءِ نوڙيءَ جو ٻريل مُڇو. خاصو.
خاصُ: ص (ع) نج - اصل. ذاتي- شخصي. مڪيه- اهم. أتر- اعليٰ. (ظ) فقط- رڳو.
خاصُ الخاص: ص. چُونديل - ڏُڌيل.
خاص عامُ: ذ. امير غريب. سموري خلق
خاصو: ص. خاص. سُٺو- چڱو. مناسب- موزون.
خاصخيلي: ذ. هڪ مشهور قوم ۽ ذات. حڪمرانن جو خاص سپاهه ۽ محافظ.
خاصِيَتَ: ث (ع) خاص تاثير- گُڻ. مزاج- اثر (دوا جو).
خاطر، خاطِر: ث (ع. خاطِر) دلِ- مَن. آجيان- آترياڻ. خدمت. (ظ) لاءِ- واسطي.
خاطر جَمعَ: ث. دلجاءِ- تسلي. اطمينان.
خاطرخواه: ظ. مرضي موجب. دلپسند. مناسب.
خاطرداري: ث. آترياڻ- خدمت چاڪري.
خاطر مدارتَ: ث. خدمت چاڪري. مهمان نوازي.
خاطر ۾ نه آڻڻ: پرواهه نه ڪرڻ. ڌيان نه ڏيڻ.
خاطِري: ث. پَڪَ- يقين. دلجاءِ- تسلِي. خدمت- چاڪري. ٽهل ٽڪور.
خاطِريءَ جهڙو: ظ. پسنديءَ جهڙو. خواهش موجب. دل کي وٺندڙ.
خاطُو: ص. خط لکندڙ. خبرون ڏيندڙ (اخبار کي).
خاطِي: ص (ع) ڏوهي- گنهگار.
خاقانُ: ذ (ترڪي) بادشاه. سلطان.
خاڪ: ث (ف) مِٽي. لَٽَ- ڏوڙ. چارَ- رکَ. زمين.
خاڪ آلوده: ص. ڏوڙ ۾ ٻريل. مِٽيءَ هاڻو.
خاڪ اُڏامڻ: ويراني ٿيڻ (جتي ڏوڙ اُڏامي). بربادي ٿيڻ.
خاڪ بَسَر: ص. ڏوڙ ۾ گذاريندڙ. خراب حال- ڏنڏيل.
خاڪ ٿيڻ: مِٽي ٿيڻ. تباه ٿيڻ. سڙي رک ٿيڻ.
خاڪ پا: ث. پيرن جي مٽي. حقير. عاجز.
خاڪِ شِفا: ث. صحتيابي ڏيندڙ مٽي (مڪي مديني يا ڪربلا معليٰ جي خاص مٽي).
خاڪِ شوريِ: ث. مٽيءَ جو ڪمر. هارپو. مزوري- پورهيو.
خاڪِ نَشين: ص. مٽيءَ ۾ ويهندڙ. ساده مزاج. مسڪين.

Gul Hayat Institute

خاڪروٻ: ص (ف) بهاريدار.
خاڪسار: ص. مٽيءَ جهڙو. عاجز- مسڪين. ڪسر نفسيءَ کان پنهنجو پاڻ کي ڏنل لقب.
خاڪساري: ث. عاجزي. نوڙت- نيازمندي.
خاڪستر: ث (ف) رک- چارِ- ٽلهيار.
خاڪناءُ: ث (ف) ڳچي ڏرتي.
خاڪو: ذ (ف) حدن جي نرواريَ لاءِ ليکن سان ٺهيل نقشو. ڪچو نقشو. تصوير جو ٻاهريون ليکو. آڻي وانگر پينسل دوا- ڪُشتو.
خاڪي: ص (ف) مٽيءَ جو. مٽيءَ جهڙو (رنگ).
خالُ: ذ (ع) خالي جاءِ- خَلا. وٽي- وڇوٽي- برڪهل. جسم تي ڪارو نشان- تِرُ.
خالِصُ: ص (ع) نج- نبار. کرَو. صاف.
خالِقُ: ص (ع) پيدا ڪندڙ- خلقيندڙ. (ذ) ڏاڍي تعاليٰ جو صفاتي نالو.
خالِي: ص (ع) ٽلهو- سکڻو- پالهو. اڻ پريل. سُڃو. کوکلو- پورو. (ظ) فقط- رڳو.
خالي پيٽُ: ص. نيرانو- لنگهڻو- بکيو.
خالي هَٿين: ظ. ٽلهي هٿين- بنا سمرَ جي. مفلس- ڪنگال.
خالِي پِيلِي: ظ. هروپرو- خواهہ مخواهہ.
خامُ: ص (ف) ڪچو- اڻ پَڪو. ناتجربيڪار. ناقص- بيڪار.
خام خِيالي: ث. اجايا خيال. غلط گمان.
خاموشُ: ص (ف) ماڻ- چُپ. ساڪن. سانت.
خاموشي: ث. ماڻ- چُپ. سانت- سڪون. صبر.
خامہ: ذ (ف) قلم- ڪِلڪَ.
خامہ فَرسائي: ث. لکيت- تحرير.
خامِي: ث (ف) ڪچائي. اوڻائي. عيب- نقص. ڪمي- گهٽتائي.

خانُ: ذ (ترڪي) سردار. نواب. رئيس. بلوچن ۽ پٺاڻن جو لقب.
خان بهادر: ذ. حڪومت برطانيہ کان ڪنهن مسلمان کي خدمت جي عيوض مليل خطاب.
خانساماںُ: ذ. بورچي. خاص ملازم.
خاندانُ: ذ (ف) گهراڻو- پيڑهي. نسل. قبيلو. ڪٽنب. (ص) سڀي خاندان جو- وڏ گهراڻو.
خانداني ڏيکارڻ: وڏ ماڻهپي ڏيکارڻ. دولتمندي ڏيکارڻ لاءِ ٺٽ ڪرڻ. اجايا خرچ ڪرڻ.
خانقاہَ، خانگاہ: ث (ف) درويش يا بزرگ جو آستانو. ڪنهن درويش جو مقبرو. درگاہ.
خانگي: ص (ف) گهر جو- گهرو. ذاتي- شخصي. نجي- پنهنجو.
خانم: ث (ف) بيگم. اميرياڻي. وڏ گهراڻي عورت.
خانو: ذ (ف. خانہ) گهر- مڪان- جاءِ. ڪهٽ يا ميز جو طبق. پاڪڙي يا هَني ۾ ويهڻ واري جاءِ.
خانو آباد ٿيڻ: گهر وسڻ. سکيو ستابو هڻڻ (دعائيہ ڪلمو).
خانو خراب ٿيڻ: گهر برباد ٿيڻ. بربادي ٿيڻ.
خاني ماڻ نڪرڻ: آپي ماڻ نڪرڻ. هوش ماڻ نڪرڻ. بدانعال ٿيڻ. پاڻ کي خوار خراب ڪرڻ جهڙا ڪم ڪرڻ.
خانوادو: ذ (ف) خاندان- قبيلو- گهراڻو. فقراء جو سلسلو. مشائخ يا درويشي وارو خاندان.
خانہ، خانہَ: ذ (ف) خانو.
خانہ آبادي: ث. گهر جي آبادي. شادي.
خانہ بربادي: ث. گهر جي تباهي.
خانہ بَدوش: ص. لڏو ڪٽي هلندڙ (جٽن ڪوهستاني وغيره). سانگي. بي گهر.

Gul Hayat Institute

خانہ پُري: ث. نقشي ۾ جايون يا انگ اکر پرڻ. نالي ماتر پوئواري.

خانہ جَنگي: ث. گهرو ويڑهه. مُلڪ جي اندر حڪومت سان يا رعيت جي پاڻ ۾ سياسي يا قبائلي جنگ.

خانہ داري: ث. گهر جو ڪم ڪار. گهر جو انتظام.

خانہ زاد: ص. گهُرو نوڪر يا غلام جو اولاد.

خانِي: ث (ف) رئيسي- اميري. وڏ ماڻهپي.

خاوَرُ: ث (ف) اُپرندو طرف، سج- آفتاب.

خاوَندُ: ذ (ف) مالڪ- آقا. ڌڻي. گهَر وارو- مڙس.

خائفُ: ص (ع) ڊنل. هِيسيل. هراسيل.

خائنُ: ص (ع) خيانت ڪندڙ. بدديانت.

خَبائثَ: ث (ع) بدنيتي- پليتي- بچڑائي (نِيَت جي). ناپاڪائي- گندگي.

خَبَرَ: ث (ع) ڄاڻ- واقفيت- آگاهي. اطلاع- احوال. سُڌ. پيغام. پرَوڙ. پتو- اهڃاڻ.

خَبر چارَ: ث. حال احوال. سُڌ سماءُ. واءُ سُڌاءُ.

خبردار: ص. خبر رکندڙ. واقف- آگاهه. سجاڳ- چوڪس.

خبرداري: ث. هوشياري. سجاڳي. سنيال- احتياط.

خبر رَسان: ص. خبر پهچائيندڙ. اطلاع ڏيندڙ.

خبَرگِيرِي: ث. سارسنيال- پچا ڳاڇا. سُڌ سَماءُ.

خَبر ونڻ: واقفيت ونڻ، حال پچڻ. مدد ڪرڻ. سيکت ڏيڻ.

خَبطُ: ذ (ع) سوداءُ- خفقان. جُنون. چَريائي.

خَبطي: ص. سودائي خفقاني. چريو. وهمي.

خَبِيثُ: ص (ع) ناپاڪ- پليت. بدنيت. لُڇ- بدمعاش. شرير.

خَبِيرُ: ص (ع) ڄاڻندڙ- واقف. (ذ) خدا تعالي جو صفاتي نالو.

خَتَمُ: ذ (ع) پڇاڙي- پڄاڻي. آخر- انتها. (ص) پُورو- مڪمل. پويون.

خَتَمُ الرُّسل: ذ. سيني نبين ۾ آخرين نبي سڳورو (حضرت محمد مصطفيٰ صلي الله عليہ وسلم).

خَتم ڪرڻ: پُورو ڪرڻ. قتل ڪرڻ- مارڻ.

خَتِمو: ذ (ع) فوتيءَ جي روح کي بخشش واسطي پڙهيل قرآن شريف. پوري قرآن شريف جي تلاوت. مُئي جي ماني يا خيرات. فاتحہ خواني.

خَتَنگُ: ذ (ف) تِيرُ- ٻاڻُ. (ص) تيز- چالاڪ. سورهيہ.

خُتنو: ذ (ع) طُهرَ (سُنت ابراهيمي).

خِجالَتَ: ث (ع) شرمساري- ڇڪائي. پڇتاءِ- پشيماني.

خِجِل: ص (ع) شرمندو- ڇڪو- پشيمان.

خَچَرُ: ذ. گهوڙي ۽ گڏهه جي ميلاپ سان پيدا ٿيل نسل جو جانور.

خچرپائي: ث. ڪميڻپ. ادنگائي. بيوقوفي.

خچر خانو: ذ. هُل بکيڙي وارو هنڌ.

خچر کلو: ذ. مار موچڑو- مارڪُٽَ. هُل بکيڙو- گوڙگهمسان.

خُدا: ص (ف) خود ايندڙ ۽ موجود رهندڙ. مالڪ- ڌڻي- الله.

خُدا تَرس: ص. خدا جو خوف رکندڙ. رحمدل.

خُدا تَرسي: ث. خدا جو خوف. رحمدلي- ڪَهل.

خُدا تعالي: ذ. الله سائين سيني کان بلند آهي.

خدا جو گهَرُ: ذ. الله جو گهر- مسجد. بيت الله- ڪعبو.

خُدا حافظ: ذ. ڌڻي نگهبان (موڪلائڻ وقت دعائيہ ڪلمو)- الله توهار.

خدا خدا ڪرڻ: الله کي ياد ڪرڻ. عبادت ڪرڻ.

خُداداد: ص. خدا جو ڏنل. خدا کان مليل.

خدا رسيدو: ص. الله کي پهتل. بزرگ- درويش.

خدا سان کم پوڻ: خدا وٽ موتي وڃڻ ۽ پُڇاڻي

جو حساب ڏيئ.

خُدا شَناس: ص. خدا کي سڃاڻندڙ. الله لوڪ- درويش.

خُدانخواسته: جملو. خدا نہ ڪري- مبادا.

خُداوَندُ: ص. ڌڻي- مالڪ. الله.

خُدائي: ث. خدا جي صاحبي. دنيا- جهان. (ص) خدا جي طرفان.

خُدام: ذ (ع) "خادم" جو جمع. نوڪر چاڪر.

خَدشو: ذ (ف. خدشـــ) ڊپ- خوف. انديشو- گمان. شڪ.

خِدمَت: ث (ع. جمع "خدمات") چاڪري- ٽهل. نوڪري- ملازمت. فرض ادائي.

خَدمتگار، خِدمتگُذار: ص. خدمـت چاڪـري ڪندڙ. خادم. نوڪر.

خَدَنگُ: ذ (ف) تيرُ- ٻاڻُ.

خَرُ: ذ (ف) گڏهـ- ڪَرُ. (ص) ڪريل.

خَر دَجالُ: ذ. ڏند ڪٿا موجب آخر زماني ۾ پيدا ٿيندڙ 'دجال' جي سُواريءَ جو گڏهـ.

خَردِماغُ: ص. ڪُند ذهن. مغرور. هوڏي- ضدي. نٽر. بيوقوف.

خَرڪارُ: ذ (ف) گڏهن ذريعي بار برداري جو ڪم ڪندڙ. بيگار ۾ ڪم وٺندڙ.

خَرمستُ: ص (ف) نـشـي ۾ مست. بددماغ. ضدي. ارذو.

خَرمَستي: ث. بدمستي- ارڏائي.

خَرابُ: ص (ع) نڪمو- ردي. بُرو. تباهـ- أجڙ.

خراب حالُ: ص. خراب حالت ۾. بدحال.

خراب ڪرڻ: ڪِنو ڪرڻ. تباهـ ڪرڻ. ڦٽائڻ.

خَرابو: ذ. ويراني. بَدحالي. ڪِن ڪچرو. پَنجهُو.

خَرابي: ث. تباهي- بربادي. بُڇڙائي- بُرائي.

خَرابات: ذ (ع. 'خراب' جو جمع) شرابخانو. بُتخانو.

خَراجُ، خِراجُ: ذ (ع) محصول. ڏنُ.

خَرارُ: ذ (ف. خَر وار= گڏهـ تي ڏوئڻ جيترو بار). آڳاٽي وقت ۾ اناج جو هڪ ماڻَ (جنهن ۾ سراسري ۲۰ مڻ ٿين).

خُراساني: ص (ف) خُراسان مُلڪ جو. (ذ) گڏهـ جو هڪ قسم.

خَراشَ: ث (ع) رهڙ- رُهندَ (نُنهن، ڪنبي يا ڪنهن چهنبياري اوزار جي).

خُرافات: ث (ع) واهيات ڳالهيون. بيهوديون ڳالهيون. بڪواس. گارگند.

خِرام: ذ (ف) ناز سان هلڻي. نخري واري ٽور. سُهڻي هلڻي.

خِرامان: ص. ناز نخري سان هلندڙ.

خِرامِ ناز: ث. نخري واري هلڻي- ٽورَ.

خَربُوزو: ذ (ف) ڪدرو.

خُرجِينَ: ث (ف) خُرزينَ- ڪڙيو.

خَرچُ: ذ. ڪاڏي پيٽي جي لاڳت. خرچ ڪيل رقم. ڪاپو (پٽسن جو).

خرچَ پَکو: ذ. روزاني کپت لاءِ رقم. ڪاڏي پيٽي لاءِ رقم. گهر جي ڪاپي لاءِ گهربل رقم. سيڏي سامان تي خرچ ڪيل رقم. روزاني ڏيٽي ليٽي.

خرچ ڪاپارُ: ذ. خرچ پکو.

خَرچائڻُ: م. خرچ ڪـرائـڻ. ڪپائڻ (رقم). خريداري ڪرائڻ.

خَرچاڙو: ص. گهٽو خرچيندڙ. هٿ ڦاڙ. فضول خرچ.

خرچڻُ: م. خرچ ڪرڻ. ڪپائڻ (رقم). اُڏائڻ (پٽسو).

خَرچي: ث. ٽورڙي خرچ لاءِ ڏنل پٽسا. ٻار يا ٻاڻ کان ننڍي ڪي خرچڻ لاءِ ملهل رقم. شاديءَ جي هڪ رسم

Gul Hayat Institute

موجب ڪنوار کي ڏنل رقم.
خَرَخَسو: ذ (ف. خَرخشہ) دنگو- فساد- مانڌاڻ. ڪٽ ڪٽ.
خِرَدَ: ث (ف) دانائي- ڏاهپ- عقل.
خِرَدمَنَدُ: ص. ڏاهو- عقلمند.
خُرْدُ: ص (ف. خورد) ننڍو. ٿورو. گهٽ.
خُرْدُبيني، خُوردبين: ث (ف) ننڍي شيءِ کي وڏو ڪري ڏيکارينڊر اوزار.
خُرْدسالُ: ص (ف) ننڍيءِ عمر جو.
خُرْدسالي: ث (ف) ننڍپڻ- ڪمسني.
خُرْدَمُ: ذ (ف) چيلهه ۾ ٻڌڻ لاءِ چمڙ يا لوهي تارن جو پٽو.
خُردو: ذ (ف. خرده) ريجو- ريزگاري.
خُرْدَهَ: ذ (ف) ننڍي شيءِ. ٿورو مقدار. ريجو- ڪُليل رقم.
خُرْدَهَ فَروش: ص. ريزڪي وڪرو ڪندڙ.
خُرْزِينَ: ث (ف) وهٽ جي پُنيءِ تي سامان ڪٽڻ لاءِ ڏاس مان ٺهيل ٻني ڳوڻ (جيڪا وهٽ جي پُنيءِ جي ٻنهي پاسن تي رکي وڃي)- ڪڙيو.
خُرسَندُ: ص (ف) خوش- شادمان. سکيو.
خُرسَندي: ث. خوشي- سَرهائي. خوشحالي.
خَرَقُ: ذ (ع) چيرُ- ڏارُ.
خَرَقِ عادَت: ذ. عقل خلاف عجيب واقعو. ڪرامت.
خِرقو: ذ (ع. خرقہ) چَتِي. چَتين ڪپڙو- گودڙي. فقيراڻو لباس. مريد کي مرشد کان تبرڪ طور ملهل جُبو.
خِرقہ پوشُ: ص. گودڙي پهريل. درويش.
خَرگوشُ: ذ (ف) سَهو (جنهن جا ڪن گڏهه جي ڪن جهڙا ٿين).
خُرَمُ: ص (ف) خوش- شاد. شاداب- سائو. تندرست- چڱو ڀلو. آسودو- سکيو.
خِرمَنُ: ذ (ف) ڳاهي صاف ڪيل اَنَ جو ڍڳ- ڪَرو. ڍڳ. انبار.
خِرمَنِ هَستِي: ذ. حياتي- زندگي.
خُرْمو: ذ (ف) کارڪ- ڇُوهارو. کجور- کَتل.
خَروارُ: ذ (ف) خَرارُ.
خُرُوجُ: ذ (ع) نيکال. نيکالي. بغاوت.
خِريبُ: ذ (ع. فريب) دغا- دوکو- دولابُ.
خِريبي: ص. فريبي- دغاباز.
خَريدَ: ث (ف) ملهه وٺڻ. خريداري. قيمت- مُلهه.
خَريدَ فروختَ: ث. وڪرو ۽ خريداري. ڏي وٺ (مالَ جي). واپار- تجارت.
خريد ڪرڻ: مُلهه وٺڻ.
خَريدارُ: ص (ف) خريد ڪندڙ- مُلهه وٺندڙ. گراڪ. خواهان. طالبو.
خريداري: ث. ملهه وٺڻ. ڪنهن چيز جو سؤدو.
خَريدَهُ: ر (ف) ملهه وٺڻ- سؤدو ڪرڻ- ڳنهڻ.
خَريدي: ث (ف) ملهه- قيمت. اڳهه- نرخ.
خَريطو: ذ (ع) ننڍو ڳوٽرو. ٻُجڪي- ٽيلهي.
خَريفُ: ذ (ع) ڪَتيءَ جو فصل- ڪَتي.
خِزان: ث (ف) سَرءُ. سرءُ جي موسم (جنهن ۾ وڻن مان پن ڇڻن ۽ ڪتيءَ جو فصل لُڻي). بي رونقي. زوال. تباهي- بربادي.
خَزانو: ذ (ع. خزانه) ناڻي رکڻ جو هنڌ- گنج. گڏ ڪري رکيل دولت. ناڻو- ڌن. ملڪيت. ذخيرو.
خَزانچي: ص. خزانو رکندڙ. ٻُڌي جي طرفان ناڻي جي ڏي وٺ ڪندڙ. خزاني جو حساب ڪتاب رکندڙ.
خَزينو: ذ (ع) خزانو.

Sindhi Adabi Board

خَس: ذ (ف) سُکل گاهہ- کک کانا.
خَس و خاشاک: ذ. کک کانا- گند کچرو.
خَسارو: ذ (ع) گھاٹو- ٹوٹو- نقصان.
خَستہَ: ص (ف) ٹکل. ستایل. هیٹو- اپرو. پُرٹو.
خَستہَ حال: ص. ڈکویل- رنجیده. بدحال.
خَسرو: ذ (ف) حساب کتاب جو رجسٹر. کاتیدارن جي داخلا جو کتاب. اُرڑي (بیماري).
خُسرَو، خُسروُ: ذ (ف) ایران جو هک وڈو بادشاہ، امیر خسرو (مشهور شاعر ۽ موسیقار).
خُسروانہ، خُسرَوِي: ص. شاهاٹو- بادشاهي.
خُسُوفُ: ذ (ع) چند گرهڻ.
خَسِیسُ: ص (ع) گهٽ درجي جو- ادنيٰ. رواجي. نیچ. گهٽ مُلهہ وارو. هلکڑو- کمیٹو.
خشت: ث (ف) سِرَ.
خُشکُ: ص (ف) سُکل. اُساتیل. اُچایل. اٹیو. رُکو. بي سواد.
خُشک دماغ: ص. سودائي- خفقاني. کند ذهن.
خُشک سالي: ث. پاڻي جي اٹاٹ سبب سوکهڑو.
خُشک مزاج: ص. رکو روح. ورچندڙ- بیزار.
خُشکا، خُشکو: ذ. پَت جو هک قسم (جنهن ۾ چانور چُڑیا هجن).
خُشکي: ث (ف) سوکهڑو. سُکل زمین. زمین- ڏرتي. پاڻيءَ کان آجي زمین. اُڇ- پیاسَ. (ص) رُکو- بدمزاج.
خُشکیون چڑهڻ: زبان سُکي وڃڻ (اُڇ يا ڊپ سبب). حواس گم ٿیڻ. پریشان ٿیڻ.
خَشمَ: ث (ف) کاوڑ- چڑ.
خَشمگیں: ص. کاوڑ- چڑیل. ناراض.
خُشُوع: ذ (ع) عاجزي- نِوڙت.
خُشُوعُ خُضُوعُ: ذ. نهایت عاجزي ۽ نِوڙت واري حالت.
خُشُونَتَ: ث (ع) سختي- رُکائي. چڑ- کاوڑ. نفرت- بُجهان.
خِصالُ: ذ (ع. "خصلت" جو جمع) عادتون- لڇ. اعمال.
خَصالَتَ: ث (ع) خصلت- عادت- خُو. سُڀاءَ- مزاج. خوبي. طبیعت.
خَصائِلَ: ذ (ع. "خصلت" جو جمع) عادتون- لڇ.
خَصَمُ: ص (ع) مخالف- ویري. گهر وارو- مُرس.
خصُوصا، خُصُوصِي: ظ (ع) خاص کري- خاص طرح.
خُصُوصِیَتَ: ث (ع) خاص گڻ- خاص صفت. خاصیت.
خُصُومَتَ: ث (ع) دشمني- عداوت. بغض. جهیڑو.
خَصِي: ص (ع) کُٹ کیل (جانور). کَسِي.
خَصِي کرڻ: بي همت کرڻ. مرّسيءَ کان وِهارڻ.
خَصِیو: ذ (ع) آنورو- فوطو.
خِضابُ: ذ (ع) اڇن وارن کي کارو کرڻ جو خاص رنگ- کیسُ.
خِضرُ: ذ (ع) هک پیغمبر سڳورو (جنهن آب حیات پیتو ۽ قیامت تائین زنده رهندو). (ص) رهبر.
خُضُوعُ: ذ (ع) عاجزي. آزي- منٹ. نیزاري.
خَطُ: ذ (ع) لِیکو. چنو. لکیت. تحریر. ڏاڑهيءَ جي ریهَ.
خَطِ اِستوا: ذ. زمین کي الهندي اپرندي ۾ اڌ کنڊ خیالي لیک.
خَطِ پَتُ: ذ. چني چپائي. حال احوال- سُڌ سماءُ.
خَطِ جَدِي: ذ. خط استوا کان سادا ٽیویهہ درجا ڏکڻ واري خیالي لیک (جنهن تائین سیاري ۾ سج هلي).
خَطِ خُطوط: ذ. چنیون چپائیون- خط پٹ.
خَطِ سَرطانُ: ذ. خط استوا کان سادا ٽیویهہ درجا اُتر

واري خيالي ليڪ (جنهن تائين اونهاري ۾ سج هلي).
خَطِ طُغريٰ: ذ. بادشاهي فرمان لکڻ لاءِ پيچيده تحرير جو هڪ نمونو.
خَطّ ڪتابَتَ: ث. چِني چپائي- خط پٽ. لِکپڑهه.
خَطّ مُتوازِي: ذ. بيءَ لِيڪَ سان برابر مفاصلي تي هلندڙ ليڪ- پُور وچوٽ ليڪ.
خطّ وَناڻ: ڏاڙهيءَ جي سنوارت نهرائڻ.
خَطا: ث (ع) پُل چُڪَ- غلطي- سَهوَ. ڏوهه- قصور. گناهه.
خَطا ٽيڻ: پُلَ ٽيڻ. گُسي وڃڻ (نشانو). وهڻ (پيشاب).
خَطاپوشُ: ص. گناهن تي پردو وجهندڙ. عيب ڍڪيندڙ.
خَطاوارُ، خَطاڪارُ: ص. ڏوهي- گنهگار.
خِطابُ: ذ (ع) گفتگو- ڳالهه ٻولهه. مخاطب ٿيڻ. تعريفي لقب.
خِطابُ ڪرڻ: وعظ ڪرڻ. تقرير ڪرڻ.
خِطابَتَ: ذ (ع) خطبو پڙهڻ. وعظ. خوش بياني.
خُطبُو: ذ (ع) وعظ. تقرير. جمعي نماز ۽ عيد نماز جي موقعي تي پيش امام جي طرفان حمد و ثنا ۽ نصيحت واري تقرير.
خَطيبُ: ذ (ع) خطاب ڪندڙ. تقريرون ڪندڙ. واعظ. خطبو ڏيندڙ.
خُطُوطَ: ذ (ع. 'خط' جو جمع) خط پَٽ.
خَطرناڪ: ص. يوائتو- خوفناڪ.
خَطرو: ذ (ع) ڊپ- خوف. انديشو.
خطو: ذ (ع. خِطه) پرڳٽو. موري ۽ سڪرندڙ وارو علاقو.
خَطِيبُ: ذ (ع) خطبو پڙهندڙ شخص. واعظ- مبلغ.
خطِيرُ: ص (ع) گهٽو- جهجهو- زياده.
خَفا: ص (ف) بيزار. ناراض.
خفا ڪرڻ: بيزار ڪرڻ. ورڇائڻ. ناراض ڪرڻ.
خَفتُ: ذ. خفقان. ڳڻتي. پَچار. سوداءُ. جُنون.شوق.
خَفتي: ص. خفقاني - سودائي. شوقين. ڪڙڪڙ ڪارندڙ ۽ ويڙهائيندڙ.
خِفّتِ: ث (ع) هلڪڙائي. پشيماني. ذلت. شرمندگي.
خُفتَه: ص (ف) سُتل. غافل.
خفقان، خفخان: ذ. (ع) ڏڙڪو (دل جو). سوداءُ- وهم. ماليخوليا. چريائي.
خفقان پچائڻ: آجايا پهه پچائڻ. اجاين خيالن ۾ پاڻ کي خوش ڪرڻ.
خفقاني: ص. سودائي. وهمي.
خَفگِي: ث (ف) بيزاري. وِرچ. ناراضگي.
خَفو: ذ (ف) بيزاري- ورچ. ويچار- ڳڻتي. سوداءُ.
خَفي: ظ. بيزار- ڪَڪ- وِرتل. ماندو.
خَفي ڪرڻ: بيزار ڪرڻ- هلاڪ ڪرڻ.
خَفِي: ص (ع) لڪل- ڳجهو (ذڪر).
خُفيو: ص (ع) لڪل- ڳجهو- پوشيدو. مخفي.
خَفِيفُ: ص (ع) هلڪڙو. گهٽ- ٽورو. حقير- خسيس.
خَلا: ذ (ع) خالي جاءِ. وِٿي- خال. اها جاءِ جتي هوا نه هجي. زمين ۽ آسمان جي وچ وارو پولارُ.
خَلاصُ: ص (ع) آزاد- چُٽل. آجو- فارغ. ختم.
خَلاصِي: ث. آزادي- چوٽڪارو- رهائي.
خُلاصو: ذ (ع) اختصار- نَتُ. نَتيجو- حاصل مطلب. (ص) ويڪرو- موڪرو. خاص- نجو- شخصي. اڪيلو- الڳ.
خُلاصائِي، خُلاصَگِي: ث. ويڪرائي- ڪشادگي. واندڪائي. اڪيلائي.
خَلاصِي: ذ. بحري جهاز جو هڪ ننڍو ملازم. سامان

Gul Hayat Institute

ڊوئيندڙ ۽ ان جي حفاظت ڪندڙ ملازم.

خِلافُ: ص (ع) ٻئيرو- مخالف. ابتڙ- برعڪس. (ذ) اختلاف.

خِلافَ بَيانِي: ث. مخالفت ۾ ڳالهائڻ. ابتڙ ڳالهه (سچ جي). ڪوڙ.

خِلافِ دَسْتُورُ: ظ. عادت جي ابتڙ. قانون جي ابتڙ.

خِلافِ شَرع: ظ. شريعت جي ابتڙ- ناجائز.

خِلافِ طَبعَ: ظ. مزاج جي خلاف.

خِلافِ وَرزِي: ث. قاعدي جي ڀڃڪڙي. اصول جي برخلاف.

خِلاف وَضع: ظ. طريقي ۽ عادت جي ابتڙ. رسم رواج جي برعڪس.

خِلافَتَ: ث (ع) جاءِ نشيني (نبي يا ولي جي). خليفي جو عهدو. بادشاهت.

خِلافَتَ راشِدَه: ث. نبي سڳوري جي چئن جاءِ نشين اصحابن ۽ خليفن جي حڪومت ۽ ان جو عرصو.

خِلافَتِي: ث. ترڪيءَ جي عثمانيه حڪومت کي وري قائم ڪرائڻ لاءِ ١٩٢٠ع ۾ هندوستان ۾ هلچل هلائيندڙ (مسلمان).

خَلاقُ: ص (ع) وڏو پيدا ڪندڙ- خلقيندڙ.

خِلال: ص (ع) ڏند کوٽڻي. وضوءَ ۾ ڏاڙهيءَ جي وارن، آڱرين جي وٽين ۾ پاڻي ڏيڻ جو رکن.

خَلائقُ: ذ (ع. "خلقت" جو جمع) مخلوقات- ماڻهو. طبيعتون- مزاج.

خُلّتُ: ذ (ع) گهاٽي دوستي. محبت. دوست.

خَلجانُ: ذ (ع) ڏڙڪو. انديشو. ويچار. ٻُڌتر.

خُلدُ: ذ (ع) هميشه رهڻ واري جاءِ. بهشت- جَنت.

خُلد آشيانُ، خُلد مَكانِي: ص. بهشت ۾ رهندڙ- جَنتي. مرحوم.

خُلد بَرِين: ذ. سڀ کان مٿاهون بهشت- فردوس اعليٰ.

خَلِشَ: ث (ف) چُيڪار (ڪَنڊي جو)، ڪَنڊو. رنجش. بغض.

خَلطُ: ذ (ع) ملاوٽ- آميزش.

خَلطُ مَطُ: ظ. گاڏڙ ساڏڙ- گڏوچڙ.

خِلطُ: ذ (ع) جسم ۾ چئن رطوبتن مان کابه هڪ (صفرا، سودا، بلغم، رت).

خِلعُ: ذ (ع) حق مهر وڃڻ کان سواءِ ورتل طلاق.

خِلعَتَ: ث (ع) بخشش طور ملهيل پوشاڪ. بادشاه يا بزرگ کان عزت افزائي طور ملهيل لباس- سَروپا.

خِلعَتِ فاخِره: ث. اعليٰ سروپا. نفيس لباس.

خَلِفُ: ذ (ع) جاءِ نشين- قائم مقام. وارث. پُٽ. فرمانبردار.

خُلفاءُ: ذ (ع. "خليفه" جو جمع) خليفا. جاءِ نشين. پوئلڳ.

خُلفاءِ راشِدِين: ذ. رشد ۽ هدايت وارا خليفا (حضرت ابوبڪر صديق، حضرت عمر فاروق، حضرت عثمان غني ۽ حضرت علي ڪرم الله وجه).

خَلقَ: ث (ع) انسان ذات- ماڻهو. مخلوق. ماڻهن جو انبوه.

خَلق كِلائڻ: خوار ٿيڻ. بدنام ٿيڻ.

خُلقُ: ذ (ع) سُڀاءُ- مزاج. اخلاق. سلجهاڻي. عزت پري اُٺي ويهڻي.

خَلقَتَ: ث (ع) ماڻهو. مخلوق. ماڻهن جو انبوه.

خِلقَتَ: ث (ع) پيدائشي سُڀاءُ. سرشت- فطرت. قدرت.

خَلقَنُ: م. پيدا ڪرڻ- اُپائڻ. ناهڻ- بنائڻ.

خَلقَڻهارُ: ص. پيدا ڪندڙ. (ذ) خدا تعاليٰ.

Gul Hayat Institute

خَلَلُ: ذ (ع) رخنو- اٽڪاءُ. ڦوٽ- وڇي. چيرُ. فتور. ڦٽاڙو. خرابي. بيماري. مونجهارو. فساد. آزار. خامي.
خَلَل اندازي: ث. هٿ چُراند. اٽڪاءُ. فتور.
خَلَلُ جاڳائڻ: رندڪ وجهڻ. جهيڙو مچائڻ. فساد پيدا ڪرڻ.
خُلْمُ: ذ. رولو. مانڊاڻ- آزار. نقصان.
خُلْمُ هارڻُ: آزار پيدا ڪرڻ. رولو وجهڻ. فساد مچائڻ.
خِلوَتَ: ث (ع) تنهائي- اڪيلائي. اڪيلائي وارو هنڌ. گوشهٔ نشيني.
خِلوت پسندُ: ص. اڪيلائي پسند ڪندڙ.
خِلوَتَ خانو، خلوَت گاهَ: ذ. اڪيلائي واري جاءِ. خوابگاه.
خِلوَت نشِين: ص. گوشهٔ نشين. تارڪ.
خُلُوصُ: ذ (ع) سچي دوستي. سچائي. وفاداري.
خَلِيجُ: ذ (ع) اُپسمنڊ. وڏي ويڪري ڊگهي سامونڊي کهاڙ.
خَلِيفو: ذ (ع) جاءِ نَشين- قائم مقام (بادشاه يا درويش جو). عيوضي. خدا جو نائب (جيڪو ملڪ جي حڪومت هلائي).
خَلِيقُ: ص (ع) پيدائشي نيڪ سُڀاءُ وارو. خوش اخلاق. سُليٿو.
خَلِيلُ: ص (ع) سچو دوست.
خَلِيلُ اللهِ: ذ. الله جو دوست (حضرت ابراهيم عليه السلام جو لقب).
خَمُ: ذ (ف) ڏنگ- تيزُ. وَرُ- موڙ.
خمدارُ: ص. ڏنگو- مُڙيل. ور وڪڙ وارو- پيچدار.
خُمُ: ذ (ف) شراب جو مَٽُ- دُنگ.
خُمخانو: ذ. شراب خانو- ميڪده.
خُمارُ: ذ (ع) نشو- ڪيفُ. نشي جي مستي. نشي جو سُرورُ. نشي لهڻ کان پوءِ سُستي. ڳهَر (نند).
خُمارُ آلودُ: ص. نشي ۾ چُور- خماريل.
خُمارِجَڻُ: م. نشي ۾ اچڻ. ڳهرجڻ (نند ۾).
خُمارِي: ث. خمار- نشو.
خُمْرُ: ذ (ع) انگورن جو سنڌيل رَسُ. شراب.
خُمسُ: ذ (ع) پنج عدد. پنجون حصو. مال غنيمت جو پنجون حصو (جيڪو غريبن ۽ يتيمن لاءِ وقف ڪجي).
خَموشُ: ص (ف) خاموش.
خَمُيازو: ذ (ف) بدلو- عيوض. نتيجو (عمل جو).
خَميدهَ: ص (ف) ڏنگو- ڦڏو- مُڙيل.
خَميرُ: ذ (ف) گهٽو وقت رکڻ ڪري ڪَڻي ٽي ويل شيءِ (خصوصا ڳوهيل اٽو). سَتُ- جوهر. بناوت. سرشت. فطرت. مزاج. جسم جي مِٽي.
خَميرو: ذ (ع) ڳوهيل پاروٽو اٽو. چاش ۾ پڪل معجون.
خَميسَ: ث (ع) هفتي جو پنجون ڏينهن.
خَناسُ: ذ (ع) شيطان. جِنُ. خبيث روح. (ص) بدڪار. فسادي.
خُناقُ: ذ (ع) ڳچيءَ جي هڪ بيماري.
خُنامُ: ذ. مرض. مصيبت- آزار. فساد. نقصان. گهوڙي ۽ گڏهه جي هڪ بيماري.
خَنجَرُ: ذ (ف) وڏو چُرو. ڪٽارَ.
خَندانُ: ص (ف) ڪلندڙ. خوش.
خَندَقَ: ث (ع) دشمن جي لشڪر کان بچاءُ لاءِ چوڌاري کوٽيل کاهي.
خَندو: ذ (ف) ڪِلَ. ننول- چٽر.
خَندهَ: ص (ف) ڪِلندڙ.
خَندهَ پيشاني: ث. ڪِل مُکائِي. خوشمزاجي.

Gul Hayat Institute

خَندهَ رُو: ص. کل مک- کِلٹو. خوش اخلاق.
خَندَه زَني: ث. چٹر- ٹنول.
خَنزِيرُ: ذ (ع) سُوئر- مِرون.
خُنُکُ: ص (ف) ٹڈو- سَرد.
خُنکارَ: ث (ف) ٹڈکار- نارُ. خوشي. فرحت. مستي- خمار. هوشياري.
خُنکِي: ث. ٹڈکار- نار. تازگي. چُستي. هوشياري- سجاگي.
خُنکِي ڈيکارڻ: کڑائي ڈيکارڻ. آکڑ ڈيکارڻ. هشناکي کرڻ.
خُوءِ: ث (ف) سُياءِ- خصلت. عادت. روش.
خُوگرُ: ص. عادي- هيراکُ. چاهيندڑ. طلبگار.
خواب: ذ (ف) ننڊ. سپنو- سُهڻو. تصورُ. گمان.
خواب ٹيڻ: غائب ٹيڻ. گم ٹيڻ.
خواب خِيالُ: ذ. وهم گمان. سوچ ويچار.
خوابگاه: ث. سمهڻ جو کمرو. خلوت گاه.
خواب لهڻ: سپنو ڏسڻ. اوچتو کا ڀالهه خيال ۾ اچڻ. وهم ٹيڻ. اُميد رکڻ.
خوابِيدَه: ص. سُتل. غافل. سُست- کاهل.
خواتِين: ث (ع. 'خاتون' جو جمع) عورتون.
خواجه، خُواجه: ذ (ف) آقا- مالک. سردار.
خواجه سَرا: ذ. نامرد غلام (جيکو بادشاه يا امير جي حويليءَ جو خاص ملازم هجي).
خَوارُ: ص (ف) پِياکُ (مرکب لفظن ۾ ايندڑ صفاتي پيچاڑي: شيرخوار، خونخوار وغيره).
خُوارُ: ص (ف) بدنام- رُسوا. روٗلو. دربدر.
خُوارِي: ث (ف) بدنامي- رسوائي. گِلا. ذلت. آوارگي.
خُواري، کاڏو: ص. بدنام- رسوا. ذليل.
خَواستَ: ث (ف) عرض- گذارش. التجا- سوال. طلب. چاهه. خواهش.
خواستگار: ص. چاهيندڑ- طلبيندڑ. خواهشمند. گهرُجائو. اميدوار.
خواستگارِي: ث. چاهت- آرزو. طلب.
خَواصُ: ذ (ع. 'خاص' جو جمع) چونڊ شخص. امير امراء. خصوصيتون.
خوان: ص (ف) پڑهندڑ. ڳائيندڑ (جيئن ته: ثناخوان، مدح خوان وغيره).
خواني: ث. پڑهڻ جو کم- پڑهائي (مثلا: قرآن خواني، ثناخواني وغيره).
خُوانچو: ذ (ف) مانيءَ رکڻ لاءِ وڏو ٽالهه. گهورڙپي جي شين رکڻ لاءِ ٽالهه.
خُواندَگي: ث (ف) پڑهائي- تعيلم.
خُواندَو: ص (ف) پڑهيل. چاڻو.
خَواهُ: ص (ف) گهورو- چاهيندڑ. طالبو. (حرف) يا- توڙي. پڻ. نه ته.
خواه مخواه: ظ. هروپرو. بي سبب.
خواهانُ: ص (ف) چاهيندڑ- خواهشمند. طالبو.
خواهَشَ: ث (ف) گهُرَ- طلب. چاهه- سَڌ. مرضي. شوق. تمنا- آرزو.
خواهش مندُ: ص. چاهيندڑ- گهرُندڑ. گهُرجائو- ضرورتمند.
خواهَرَ: ث (ف) ڀيڻ- همشيره.
خُوبُ: ص (ف) سٹو- بهتر. عمدو. وٹندڑ. سهڻو. اعليٰ.
خُوبَترُ: ص. وڌيڪ سٹو- بهترين.
خُوبرُو: ص. سهڻو- حسين.
خوب سِيرَتَ: ص. سلڇٹو. نيڪ اعمال. فضيلت

Gul Hayat Institute

وارو.
خُوبصورَت: ص. سهڻو- حَسِين.
خُوبصُورَتي: ث. سهڻائي. سونهن- حُسن- جمال.
خُوبي: ث (ف) سُڻائي- بهتري- پلائي. نيڪي. خاصيت. لياقت. چڱائي.
خوجو: ذ. 'خوجا' قوم جو فرد. آغاخان جو پوئلڳ.
خُودُ: (اچار=خُدُ): ض (ف) پاڻ- آپ.
خُودُ: ذ (ف) جنگ ۾ بچاءَ لاءِ لوهي ٽوپ- هول.
خُودبَخُودُ: ظ. پنهنجو پاڻ. پاڻ مرادو. ازخود. قدرتي طرح. جاڻي واڻي.
خُودبِينُ: ص (ف) فقط پاڻ کي ڏسندڙ. مغرور.
خُودبِيني: ث. مغروري. وڏائي- تڪبر.
خُودثنائي: ث (ف) پاڻ کي پڌائڻ- پاڻ کي ساراهڻ.
خُوددارُ: ص (ف) پاڻ آڌار. غيرتمند. پاڻ کي ڪِريل حرڪتن کان بچائيندڙ. پنهنجي عزت جي ساک رکندڙ.
خُوددارِي: ث. پنهنجي عزت ۽ وڏائي جي حفاظت. غيرت.
خُودرُو: ص (ف) پاڻهي پيدا ٿيندڙ (ٻوٽا، اويڙ).
خُودساخته: ص (ف) پنهنجو ناهيل. پاڻهي پاڻ ٺهيل.
خُودستائي: ث (ف) پنهنجي تعريف. خودثنائي.
خُودسَرُ: ص. پاڻ وهيٽو. ضدي- هوڏي. سرڪش.
خُودسَرِي: ث. هٺ- ضد. سرڪشي. خودمختياري- ڇڏواڳي.
خُودُ غَرضُ: ص. پنهنجي غرض وارو. فقط پنهنجو فائدو ڳولينڊڙ. مطلبي. لالچي.
خودِغَرضِي: ث. پنهنجو مطلب. پنهنجي فائدي جي طلب. لوپ.
خودِ فَراموشي: ث. پاڻ کي وسارڻ. غفلت. بي غرضي.
خُودِڪُشِي: ث. پاڻ کي مارڻ. آپگهات.
خُودمُختار: ص. پنهنجي مرضي وارو. ڇڏواڳ- آزاد.
خُودِمُختاري: ث. آزادي- ڇڏواڳي.
خُودِنُمائي: ث. پاڻ پڌائڻ. وڏائي- ٽاءِ. آڪڙ.
خُودِياوَري: ث. پنهنجي مدد- پنهنجي همت. پاڻ تي ياڻڻ.
خُودِي: ث (ف) پاڻ پڻو- آپو- انانيت. احساس برتري. فخر- وڏائي. غرور- هٺ. خودداري.
خُودي ڏيکارڻ: اختيار ڏيکارڻ. وڏائي ڏيکارڻ. مغروري ڏيکارڻ.
خوراڪَ: ث (ف) کاڌو- کاڄ. مغزيات پيل غذا.
خوراڪي: ص. گهٽو کائيندڙ. سٿو کاڌو کائيندڙ. سٿي کاڌي جو شوقين.
خُوردُ: (اچار=خُردُ): ذ (ف) کاڌو- کاڄ.
خُورد نوش: ذ. کاڌو پيتو. داڙو پاڻي.
خُورد: ص (ف) ننڍو. ٽورو. گهٽ.
خُوردبيني: ث. ننڍي شيءِ کي وڏو ڪري ڏيکارينڊڙ اوزار.
خُوردسال: ص. ننڍيءَ عمر جو- صغير.
خُورد وڪلان: ص. ننڍو وڏو.
خُوردَو: ذ (ف) ننڍا سِکا. ڇڙيا ٻُسا. ريزگاري.
خُورسَندُ: ص (ف) خوش- سرهو. سکيو- آسودو.
خُورش: ث (ف) غذا. کاڌو- کاڄ.
خُورشِيدُ: ذ (ف) سج- آفتاب.
خُوشَ: ص (ف) سَرهو- شاد. راضي. مطمئن. سکيو- آسودو. چڱو ڀلو- تندرست.
خُوش آمَديد: ذ. ڀليڪار- مرحبا. ڀلي ڪري آيا.
خُوش آيندہ: ص. دل کي وٺندڙ- خوش ڪندڙ.

Gul Hayat Institute

خُوشُ اَخلاقُ: ص. سهڻن لڇڻن وارو. اخلاق وارو.
خُوشُ اُسلُوبُ: ص. سُٹي طريقي وارو. سهڻي نموني.
خوش اَطوارُ: ص. سٹين عادتن وارو. فضيلت وارو.
خُوش اِلحانُ: ذ. وٹندڙ ۽ مِٹي آواز وارو. سُريلو.
خُوس اَندامُ: ص. سهڻن عضون وارو. سُڊول. نازڪ بدن.
خُوش باشُ: ص. خوش رهندڙ. سکيو آسودو. تندرست. بيفڪر.
خُوش بَخت: ص. سياڳو.
خُوش بَيان: ص. سُٹو ڳالهائيندڙ. شيرين گفتار. اثر واري تقرير ڪندڙ.
خُوش پوشُ، خوش لِباس: ص. وٹندڙ لباس ڏيکيندڙ.
خُوشحالُ: ص. سکيو آسودو. هُوند وارو- مالدار.
خوشحالي: ث. سک آسودگي. دولتمندي.
خُوشخبَري: ث. خوشيءَ واري خبر. بشارت- نَويد. مُبارڪ.
خُوش خَرامِي: ث. سُهٹي تور. ناز واري هلٹي.
خُوش خِصالُ: ص. وٹندڙ خصلتن وارو. اخلاق وارو.
خُوشخَطُ: ص. سٹا اکر لکندڙ. (ذ) سهٹا اکر.
خُوشخَطي: ث. سهٹي لکٹي- عمدي تحرير. ڪتابت.
خُوش خَلقُ: ص. سُٹي سياڻ وارو. رلٹو ملٹو. لحاظ وارو.
خُوش خوراڪ: ص. گهٹو ڪائيندڙ. سٹو ڪاڏو ڪائيندڙ. ڪاڏي جو شوقين.
خُوش دِلي: ث. دل جي پسندي. دل ڪي وٹندڙ عمل. ڪل يوگ.
خُوش ذائقَہ: ص. سُٹي سواد وارو. لذيذ- سوادي.
خُوشطَبَعُ: ص. سُٹي مزاج وارو. ڪِل مُک- يوڳائي.
خُوشطَبعِي: ث. ڪِل مسخري. چرچو گهِبو.
خُوش قسمَت: ص. سياڳو- نصيب وارو.
خوشقِسمتي: ث. سياڳ- بختاوري.
خُوش گُفتارُ: ص. سُٹو ڳالهائيندڙ. سهڻي گفتگو ڪندڙ.
خُوش گلو: ص. سُريلو. مِٹي آواز وارو.
خُوشگوارُ: ص. طبيعت خوش ڪندڙ (ڳالهہ، ڪاڏو، ماحول). وٹندڙ (موسم). پسنديده.
خُوشمِزاجُ: ص. سهڻي سُڀاءَ وارو. ڪِلمُک- خوشطبع.
خوشمِزاجي: ث. چرچو گهِبو- ڪِل يوگ.
خوشنَصِيبُ: ص. سُٹي پاڳ وارو- سياڳو.
خوشنصَيبي: ث. سياڳ- نيڪ بختي.
خُوشنما: ص. سهڻي ڏيکاءَ وارو. وٹندڙ.
خُوشنُمائِي: ث. زيبائش- ڏيک ويک. سُهٹائي.
خُوشنُودُ: ص. خوش- سَرهو. سکيو آسودو.
خُوشنُودِي: ث. خوشي. راضپو. مرضي.
خُوشنويسُ: ص. سٹا اکر لکندڙ. سهڻو ڪاتب.
خُوش وخُرَمُ: ص. خوش باش. سکيو آسودو. تندرست.
خُوشامَد: ث (ف) آذرياءَ- تَواضع. حد ڪان وڌيڪ آذرياءَ. چاپلوسي.
خوشامَدِي، خُوشامَدڙيو: ص. خوشامد ڪندڙ. اجائي تعريف ڪندڙ. چاپلوس.
خُوشبُو: ث (ف) سُڱنڌ- سُرهاڻ. عطر وغيره.
خوشبودار: ص. سڱنڌ وارو- سُرهو. مُعطر.
خوشہ: ذ (ف) سَنگُ (پوک جو). ڇڳو (باک جو).

Gul Hayat Institute

خوشہ چِينُ: ص. چُونڊو كندڙ. فائدو وٺندڙ. فيض حاصل كندڙ.
خُوشِي: ث (ف) سَرهائي. سك- راحت. مرضي.
خُوشِي كرڻ: جشن كرڻ. كاج كرڻ. دعوت كرڻ.
خَوضُ: ذ (ع) غوطو. فكر- ويچار. تحقيق- كوجنا.
خَوفُ: ذ (ع) ڊَپُ- ڊڄُ. خطرو- انديشو. الكو. هِراسُ.
خوفائتو: ص. ڊپ وارو- پوائتو. خطرناك.
خَوفزَه: ص. ڊنل- هِراسِيل.
خَوفناكُ: ص. پوائتو- ڊپ وارو. پيانك.
خولُ: ذ (ف) كَلَ- غلاف- پوشُ.
خُونُ: ذ (ف) رَتُ- لَهُو. قتل.
خُونَ آشام: ص. رت پيئندڙ- خونخوار.
خُون آلُود: ص. رت هاڻو. رت ۾ پريل.
خُونَ بَها: ث. مقتول جي وارثن كي خون جي عيوض مليل رقم- دِيَت.
خُون پِيَنُ: رت چُوسڻ. قتل كرڻ. آزارڻ.
خُونَ خَرابو: ذ. رتوڇاڻ- خُونريزي. جهيڙو جنگ.
خُونريز: ص. رت وهائيندڙ. قاتل. ظالم.
خُونريزي: ث. رت ڇاڻ- قتل عام.
خُونُ خشك ٿيڻ: ساهہ سُڪي وڃڻ. خوف ڇانئجي وڃڻ. ڊپ ۾ حواس گم ٿڻ.
خُونخوارُ: ص. رت پياڪ. وحشي. بيرحم. ظالم.
خُونُ كرڻ: قتل ڪڻ. ڪُهڻ- مارڻ.
خُونُ وَهائڻ: رت وهائڻ. رتوڇاڻ كرڻ.
خُوني: ص. خون كندڙ. قاتل. ظالم- بيرحم.
خُوءِ: ث (ف) سُڀاءَ- مزاج عادت- خصلت. روش.
خويشُ (أچار= خيشُ): ذ (ف) پـــاڻ- خود. پنهنجو. مائٽ- عزيز.
خَيابانُ: ذ (ف) باغ مان ويندڙ رستو. ريگستان ۾ آباد باغ. باغ- چمن. وَسڻُ- آبادي.
خِيالُ: ذ (ع) ذهن ۾ آيل ڀَالهہ- تصور- ڌيان. توجهہ. پُور- ارادو. راءِ. سمجهہ. مرضي. راضپو. شوق. ڳڻتي- فكر. گمان- شك. انديشو.
خِيال پچائڻ: پُور پچائڻ. رٽون رٽڻ.
خِيال ركڻ: ڌيان ركڻ- توجهہ ڏيڻ. سنيال كرڻ- حفاظت كرڻ. ياد ركڻ.
خيال كرڻ: ويچار كرڻ- غور كرڻ. اندازو لڳائڻ. سنيال كرڻ. لحاظ كرڻ.
خِيالي: ظ. تصوراتي. گماني. اندازي موجب.
خِيالاتَ: ذ (ع. 'خَيال' جو جمع) خيالَ. پُورَ. ويچارَ. وهم. ارادا.
خِيانَتَ: ث (ع) گهوبي (امانت ۾). بددياني- ڪُپت. غبن. ويساه گهاتي.
خَيرُ: ذ (ع) ڀلائي- نيكي. ثواب. سلامتي. عافيت- تندرستي. سك. بِيكَ- دانُ. (ظ) نيك- درست.
خَيرُ البَشر، خَيرُالوَريٰ: ذ. انسان ذات ۾ پلارو انسان (حضرت محمد صلي الله عليه وسلم).
خَيرُالعَمَلُ: ذ. چگو ڪم. ثواب جو ڪم.
خَيراندِيشُ: ص. پلائي چاهيندڙ.
خَيرباد: ذ. خير هجي. خدا حافظ- الوداع.
خَيربَرَكَت: ث. نيڪيءَ ۾ واڌارو. خوشيءَ جي مبارڪ ۾ ورندي.
خَير خَبَر: ث. سڻي خبر. عافيت جو احوال. نيڪ احوال. خوشخبري.
خَيرخواهُ: ص. پلو چاهيندڙ- گهٽگهرو. همدرد.

Gul Hayat Institute

نيڪ نيت.
خَيرخواهِي: ث. يلو چاهڻ- يلائي- نيڪي.
خَيرخَيرات: ث. دان پُڃ.
خَيردَلالِي: ث. خير جو ڪم. نيڪي جو ڪم.
خَير عافِيت: ث. سلامتي. سک سانت. امن امان.
خَيرُڪو: ظ. غيرموجود. نہ.
خَيرڪِين: ث. خوش خير عافيت. ڪِيڪر.
خَير گهُرڻ: سلامتيءَ جي دعا گهرڻ. يلائي چاهڻ.
خيرمَقدَم: ذ. خوش آمديد- آڃيان. استقبال- آڏرياءُ.
خَيرِي: ص. خيروارو. سلامتيءَ وارو. امن وارو. نيڪ. عورت جو نالو.
خَيرات: ث (ع. 'خير' جو جمع) نيڪيءَ جا ڪم. نيڪيون- پلايون. ثواب جو ڪم. دان- بيڪ. صدقو.
خَيرات ڏيڻ: دان ڏيڻ. صدقو ڏيڻ.
خَيراتِي: ص. بنا معاوضي- مفت. مفت جو.
خَيرو: ذ (ع) هڪ قسم جو ڪُل. مرد جو نالو.
خَيرِيَتَ: ث (ع) نيڪي. يلائي- چڱائي. سلامتي. امن. عافيت. تندرستي.
خِيرگِي: ث (ف) اڪين آڏو اونده يا تروار (چمڪاٽ جي نتيجي ۾). اکيون ڪيريون ٽيڻ.
خِيرَه: ص (ف) چمڪاٽ ٽيڻ بعد اکين اڳيان اونداهي وارو (اثر). چُنجهين اکين وارو. وائڙو.
خَيز: ص (ف) اُٿارينڌڙ. پيدا ڪندڙ (مرڪب لفظن جي پڇاڙيءَ ۾ ڪم ايندڙ جئن ته: مردم خيز، زرخيز وغيره).
خَيلُ: ذ (ف) سُوارن جو رسالو- جَٿو. جماعت. قبيلو.
خِيمو: ذ (ع) طنبُو.
خِيما ڪوڙڻ: طنبُو هڻڻ. منزل ڪرڻ. رهائش اختيار ڪرڻ.
خَيمَه دوزُ: ص. طنبو ٺاهيندڙ.
خِيمَه گاه: ذ. جتي طنبو لڳل هجن- ڪئمپ.

د

د: ث (ع.ف) اچار "دال". سنڌي "الف- بي" جو اوٽيهون اکر. عربيءَ جو اٺون ۽ فارسيءَ جو ڏهون اکر. ابجد موجب عدد (۴).
داڀُ: ذ. مٽيون زور- مٽان کان هيٺ تي دباءُ. کائين يا پين کان شين کي پڇاڻ وارو دباءُ. داهو.
داڀُ رکڻ: رعب جمائڻ- حشمت وهاريڻ.
داڀائُو: ص. گاڏيءَ جي اڳئين حصي ۾ يا هڪ پاسي وڌيڪ بار پيل.
داڀڙو: ذ. تختو. ڦرهو (ڪپڙن ڌوئڻ لاءِ).
داڀلو: ذ. ڪاٺ يا ٽامي جو ڏڪ سان گول ڏبلو.
داهو: ذ. زور- دباءُ. رعب، سفر ۾ ٽوري ساهي ڇڏڻ- داهو.
داهو ڏيڻ: مٽان زور وجهڻ- دباءُ وجهڻ.
داهو وهاريڻ: رعب جمائڻ.
داهوڙِي: ث. سنهي پيٽل ڪنڌ (ڳنڊن ڳوڙهن واري).
داتا: ص (سن) ڏيندڙ. ڏاتار. سخي. خدا تعالي.
داخِلُ: ص (ع) اندر ويل- گهڙيل. پيهي ويل. شامل. جي درج ڪيل (ڪتاب ۾، دفتر ۾)؛ "دفتر داخل".

Gul Hayat Institute

(ظ) اندر- منجهه.
داخل ڪرڻ: اندر وجهڻ. گهيڙائڻ- لنگهائڻ. شامل ڪرڻ. درج ڪرڻ.
داخِلا: ث (ع) اندر وڃڻ يا شامل ٿيڻ جي منظوري. اندراج (ڪتاب ۾). شموليت.
داخِلا فِي: ث. داخل ٿيڻ جي في. رجسٽر ۾ لکجڻ جي في.
داخِلي: ص. اندريون- اندروني. خانگي (معاملو).
دادُ: ذ (ف) بخشش- عطا. انصاف- عدل- فيصلو. تحسين- شاباس- آفرين.
دادخواه: ص (ف):انصاف گهرندڙ. فريادي- دانهين.
داد ڏيڻ: ڪنهن جي هنر ۽ ڪمال جي تعريف ڪرڻ- واهه واهه ڪرڻ.
داد رَسِي: ث. انصاف- عدل. حق رسي.
داد فَرياد: ذ. عدل انصاف لاءِ دانهن ڪُوڪَ.
داد ڪرڻ: فيصلو ڪرڻ. انصاف ڪرڻ. نياءُ ڪرڻ.
داد نہ فرياد: ذ. پڇا نہ ڳاڇا. انڌير- ظلم.
داداگِيرُ: ص. ڏوهاري. بدمعاش.
داداگِيري: ث. ڏاڍمڑسي- ارهه زوراڪي.
دادِرو: ذ. ڏاڙو.
دادِلو: ص. لاڏ ڪوڏ سان نپايل- لاڏلو. پيارو. (ث. دادِلي).
دادُو: ذ. ماڻهو جو نالو. شهر ۽ ضلعي جو نالو.
دادو: ذ. وڏو ياءُ- آدو. (ث. دادِي).
دار: ث (ف) سُوري.
دارُ: ذ (ع) گهر- محل. جاءِ- هنڌ. ماڳ.
دارُالآخرت: ذ. اڳيون ايندڙ جهان. پوءِ وارو جهان.
دارُ الاقامت: ذ. رهايش گاه. بوربنگ هائوس.
دارُ الاَمْنُ: ذ. امن جو گهر. سلامتيءَ وارو هنڌ.
دارُ البَقا: ذ. هميشه قائم رهندڙ گهر. اڳيون جهان.
دارُ الخِلافَت: ذ. گاديءَ جو هنڌ- تختگاه.
دارالشِفا: ذ. شفاخانو- اسپتال.
دارالعُلوم: ذ. مدرسو- درسگاه.
دارُالعَمَل: ذ. عمل جي جاءِ- هي دنيا.
دارالفنا: ذ. فنا جو گهر. فاني جهان.
داروغو: ذ (ف) چوڪيدار- نگهبان. آبپاشي ڪاتي جو هڪ ملازم.
داروگِير: ث (ف) وٺ پڪڙ. پچاڳاچا. ڏکيو وقت.
دارومَدارُ: ذ (ف) انحصار- پروسو.
دارُون: ذ. دوا- سُتي ٽڪي. علاج. حيلو. بارود. شراب.
دارُون درمَلُ: ذ. سُتي ٽڪي- علاج.
دارَين: ذ (ع) ٻئي جهان. دنيا ۽ آخرت.
دازُو: ص. سفارش ڪندڙ. شافع. حمايتي.
داسُ: ذ (سن) ٻانهو- غلام. نوڪر. چيلو. شاگرد.
داستانُ: ذ (ف) قصو- ڪهاڻي. حڪايت. نقل نظير. ڳالهه- بيان. ڏڳهي ڳالهه.
داستان گو: ص. ڳالهه ڪٿندڙ- قصه خوان.
داستانو: ذ. داستان.
داسو: ذ. چت ۾ ڪم ايندڙ ڏڳهي ڪائي- شهتير- ڪامَ.
داسِي: ث (سن) ٻانهي. نوڪرياڻي.
داشتَہ: ث (ف) وهاريل عورت- سُريت.
داعِي: ص (ع) سڏينڊڙ. دعوت ڏينڊڙ. مُبلغ. دعويدار. فرياديِ.
داعِي مُدَعِي: ذ. فرياديِ ۽ جوابدار.
داغُ: ذ (ف) نشان- چٽو. سڑڻ جو نشان- ڏنب. ٽڏو. گهاءُ. نقص- عيب (ميوي ۾). صدمو. ڪارنهن

Gul Hayat Institute

جو ٽڪو- الزام. طعام کي گيهه جي لغار.

داغ اڇڻ: ٽِڪو اڇڻ- بدنامي ٽيڻ.

داغ ڏيڻ: جانور کي سچائپ لاءِ ڏنپ (نشان) ڏيڻ. صدمو رسائڻ.

داغِجَڻُ: م. چٽو پوڻ. ميوي تي کارو نشان ٽيڻ. ڏنپ اڇڻ. الزام هيٺ اڇڻ. ڏوهاري ٽيڻ.

داغِدارُ: ص. داغيل- داغي. عيبدار.

داغَڻُ: م. داغ ڪرڻ- نشان ڪرڻ. ڏنپ ڏيڻ. عيبدار ڪرڻ. ٽِڪو لائڻ.

داغِي: ص. داغيل. ڏنپ آيل. ڪِنو (ميوو)- سڙيل. عيبدار.

داغِي ڪرڻ: ٽِڪو لائڻ- کارو ڪرڻ. ڪنهڪار ڪرڻ.

دافعُ: ص (ع) دفع ڪندڙ. ٽارينڊڙ- هٽائينڊڙ.

داڦَ: ث. چيٽي يا مٽيءَ جي ٽِڦَ. تازو لٽل وڏو چيٽو. مينهن جو چيٽو. گپ. پٽڑو گارو. اجايو ڳالهاءُ- بَڪ.

داڦ داڦڻ: واهيات ڳالهائڻ. ڪِنو ڳالهائڻ.

داڦُ: م. چيٽو يا مِٽي ٽِڦُ. گهٽو ڳالهائڻ. ادينگو ڳالهائڻ.

داڦوڙو: ذ. اُٽ جو پيرُ.

داڦوڙا هڻڻ: وڌا ٽپ ڏيئي پڄڻ. بي ترتيب ۽ تڙتڪڙ ۾ ڪم ڪرڻ. غلط ڳالهائڻ ۽ جواب ڏيڻ.

داگهُ: ذ. داغ.

داگِي: ص. داغي. خراب (ميوو).

داگِڻُ: م. داغڻ.

داگِينو: ذ. واپاري اصطلاح موجب ڳُنڙي يا ڪنهن جنس جو ننگ.

دالِ: ث. ڏريل آنُ (جيڪو ٻوڙ لاءِ رڌجي. چڻا. مٽر وغيره).

دال نہ ڳرڻ: وس نہ هلڻ. پهچ نہ هڻڻ. مقابلو ڪري نہ سگهڻ.

دالِ روٽِي، دال مانِي: ث. غريبائو کاڌو. سادو گذران.

دالانُ: ذ (ف) وڏن محرابي دروازن وارو صُفو (جنهن کي ٽي دروازا هجن). اڳڻ- آڱنڻ.

دالچِيني: ث (ف. دارچيني) مصالحي يا دوا طور ڪم ايندڙ هڪ وڻ جا سُرها چوڻا.

دالِڙو: ذ. ڏُهائي لاءِ ويڪري مُنهن وارو ٽانءُ.

دالو: ص. دادلو. پالِيل (پڪي، جانور).

دامُ اقبالهُ: شال سندس اقبال دائم رهي.

دامُ: ذ (ف) پڪي ڪاسائڻ لاءِ ڪندو ڪوڙڪو. جارُ پنجوڙ. اڳهه- مُلهه- قيمت.

دامَ ۾ اچڻ: ڪندي ۾ ڦاسڻ. فريب ۾ اچڻ.

دامُ وجهڻ: ڪاهي اڏڻ. ڪاسائڻ لاءِ مَنڊُ منڊڻ.

دامادُ: ذ (ف) نائي- جاتو.

دامانُ: ذ (ف) دامن.

دامَنُ: ذ (ف) چولي يا پهراڻ جو اڳو. پَلُ- جهولي. ڪنارو. جبل جي وَٽ.

دامَن جَهلڻُ: پلئه ڪان جهلڻ. مدد وٺڻ. جهولي پکيڙڻ. پناه وٺڻ.

دامَنگِيرُ: ص (ف) پلئه جهلينڊڙ. مدد گهرندڙ. دعويدار.

دامنگِيرِي: ث. حمايت- مدد. دعويٰ.

دامَنِي: ث. وڇ- ڪنوڻ.

دانُ: ذ (سن) بيڪ- خيرات. نذرانو. تحفو.

دانُ پُڃ: ذ. خيرخيرات.

دانا، داناءُ: ص (ف) جاڻو. هوشيار- ڏاهو. عقلمند.

Gul Hayat Institute

دانا بينا: ص. ڏسندڙ ۽ ڄاڻندڙ. خداتعالي لاءِ ڪم ايندڙ لفظ.

دانائي: ث (ف) ڄاڻ. ڏاهپ. هوشياري. عقل.

دانست: ث (ف) ڄاڻ. راءِ. سمجهه- سياڻپ.

دانستگي: ث. ڄاڻ- سمجهه- علم- عقل.

دانستهَ: ظ (ف) ڄاڻي. ڄاڻي ٻجهي.

دانش: ث (ف) ڄاڻ- سمجهه. عقل. ڏاهپ. علم- وديا.

دانشمندَ: ص. ڏاهو- سمجهو- سياڻو- عاقل. عالم.

دانشمندانه: ظ. عقلمندي وارو- ڏاهپ وارو.

دانشمندي: ث. ڏاهپ- سياڻپ- عقل.

دانشورُ: ص. ڏاهو. عاقل. عالم. مفڪر. فلسفي.

دانشوري: ث. فڪر ۽ فلسفو. حڪمت ۽ دانائي.

دانگي: ث. ڪرَ جو ٽاڻ. (جنهن تي تڏي وانگر ماني پچائجي).

دانگي گهمائڻ: ڪارو منهن ڪرڻ. بيڙو ڪرڻ. خوار ڪرڻ. شرمسار ڪرڻ.

دانهَ، داناهُ: ذ (ف) داناءِ.

دانهَن: ث. رڙ- ڪُوڪ. شڪايت. انصاف يا امداد لاءِ سڏ.

دانهَن ڪرڻ: رڙ ڪرڻ. فرياد ڪرڻ. گهوڙا گهوڙا ڪرڻ.

دانهن ڪُوڪَ: ث. داد فرياد. گهوڙا گهوڙا.

دانهوڙي: ص. دانهين. گهٽو دانهيندڙ.

دانهين: . دانهن ڪندڙ. فريادي- پُڪاريندڙ.

داني: ص (سن) دانُ ڪندڙ. ڏيڻا ڏيندڙ. خيرات ڏيندڙ.

داڻ: ث. دانا. ذرا. ٻُرٻُر.

دانا: ذ. اَن جا ڪَڻا. اناج. اَنَ جو ٿورو مقدار.

دانا ڪَڻا: ذ. ٿورا دانا (اناج جا). ٿورا ذرا.

داڻِ بَندي: ث. پوک ۾ بيئل اَنَ جي ڪَتَ.

داڻِ داڻِ: ث. دانا. ذرا ذرا. ٻُر ٻُر (ڪپڙي يا ميوي تي). داڻن واري (ڪنڊ، گيهه يا ڪو ٻ وڪر).

داڻو: ذ (ف. دانه) ڪَڻو (اناج جو). اناج. ٻج. ڪنهن ٻ جنس جو هڪ عدد (ميوو، موتي وغيره). مٽيو- مٽڪو. ننگ- ٻُڙو. گهوڙي جي ڪاچ لاءِ مقرر اناج (چڻا، جوئر جَوَ وغيره). آرائي- قلٽو.

داڻو پاڻي: ذ. آبداڻو- ڪاڏو پيتو. چُوڻو- رزق. نصيب. حياتي.

داڻو پاڻي کُٽڻ: حياتيءَ جا ڏينهن پورا ٿيڻ.

داڻُون پاڻِيئُون وڃڻ: ڪاڏي پيتي کان نڪرڻ. سڀ ڳالهه کان بيڪار ٿيڻ.

داوَرُ: ص (ف. دادور) انصاف ڪندڙ- عادل. عدل وارو حاڪم. (ذ) خداتعالي.

داوَرِ مَحشَر: ذ. قيامت ۾ سڀني سان انصاف ڪندڙ (خدا تعالي)

داوَن: ذ (ف. دامن) آڇو- دامن. پلئه. ڪِنار (ڪپڙي جي). پاند- جهولي.

داوَن جهلڻ: دامن جهلڻ. سامهون پوڻ- آجهي ۾ اچڻ.

داءُ: ذ. چالَ (شطرنج يا ڪنهن ٻ راند جي ساريءَ جي)- چالو. موقعو- وَڃهه. انگ (مَلهه جو).

داءُ لڳائڻ: وَڃهه ڏسي نصيب آزمائڻ.

دائر: ص (ع) قرندڙ. درپيش.

دائر ڪرڻ: شروع ڪرڻ- چاڙهڻ. پيش ڪرڻ (مقدمو).

دائرو: ذ (ع) گول. گولائي. ڦيرو- چڪر. فقيرن جو آستانو. مڪان- اوتارو. ڪڪڙن جي ويڙهه جو پڙُ.

Gul Hayat Institute

دائمُ: ظ (ع) هميشہ- سدائين- مدامُ.
دائما: ظ. دائم. مستقل طرح.
دائمي: ظ. هميشه وارو- مُدامي.
دائود: ذ (ع) هڪ پيغمبر سڳوري جو نالو (جنهن تي زبُور نازل ٿيو).
دائودي: ص. حضرت دائود وارو کورو. (ذ) ڳل جو هڪ قسم.
دائي: ث (ف. دايہ) ويہ ڪرائيندڙ عورت. ٽڇ پياريندڙ عورت. ٻار نپائيندڙ عورت.
دائيو: ذ. دائيءَ جو ڪم. ٻار جي سنيال جو ڪم.
دايو: ذ. خدمتگار. گڏهن تي متي ڏوئيندڙ- ٻنارو.
دُبُ اَصغَر: ذ (ع) هڪ نڪٽ- ننڍي ڪٽ.
دُبُ اکبرُ: ذ (ع) هڪ نڪٽ- ڪٽ (ستن تارن جو ميڙ، جيڪو هميشه اُتر طرف ڏسبو آهي).
دَبّرِ: ث (ع) پُٹ- پُٹي (جانور جي). ساهواري جو پٹيون سوراخ جنهن مان فُضلو خارج ٿئي.
دَبستانُ: ذ (ف) قديم احوال.
دَبگرُ: ص (ف) چمڙي جون دَبيون ٺاهيندڙ (تيل گيهہ وغيره رکڻ لاءِ).
دِباغَتُ: ث (ع) چمڙي مان رنگين چيزون ٺاهڻ جو هنر. (خصوصا اُٺ جي چمڙي مان).
دَبِيرُ: ذ (ع) مصنف. مؤلف. لکندڙ. منشي.
دَبِيزُ: ص (ع) ٿلهو (تہ). گهاٽو.
دَبَ: ث. مٹان جو زور- چپ. دباءُ. زور.
دَبَ دُس ڪرڻ: زوري مڃائڻ. دڙڪو دهمان ڪرڻ. دَبڙ دُس ڪرڻ.
دَبَ ڏيڻ: زور ڏيڻ. پيڙ ڏيڻ. تاڪيد ڪرڻ.
دَبَ دُسَ: ث. زور سان وجهڻ جو عمل. زور زبردستي.
دبَ ڪڍڻ: ڏمڪي ڏيڻ. چنڊ ڪڍڻ. جٹ ڪرڻ. تنبيهہ ڪرڻ.
دَبُ ڪرڻ: بخار وغيره جي حالت ۾ مٹان سوڙ يا رلي وجهڻ (جيئن پگهر اچي).
دِبَ: ث. ڏهڪي جو آواز. پُٹن تي مڪ.
دَبالَتَ: ث. مٹيءَ کي لتاڙي وهارڻ. قبر ۾ مٹي وجهڻ کان پوءِ لتاڙ. زوري زبردستي.
دَباءُ: ذ. مٹان جو زور. بار. چپ. زوربار. رعب.
دباءُ رکڻ: زور وجهڻ- زور رکڻ. گهٽو چوڻ- ڏمڪي ڏيڻ. مجبور ڪرڻ.
دباءُ وجهڻ: زور وجهڻ. سختي ڪرڻ. رعب وجهڻ.
دباڻڻ: م. پچائڻ. چپڻ. پورڻ (مٹيءَ ۾). هيسڻ. زير ڪرڻ. لڪائڻ- گمُ ڪرڻ.
دَب دَب: ث. ٻوڙڻ وقت پيرن جو هلڪو آواز.
دَبِجَنُ: م. بار جي هيٺان اچڻ. پچڻ- سوڙهو ٿيڻ. چپچڻ. هيسجڻ. مغلوب ٿيڻ. پُورجڻ (مٹيءَ ۾).
دَبدَبو: ذ (ف. دبدبه) آواز- هُل- شور- گوڙ. رعب. دٻ. شان شوڪت. ڏهڪاءُ. نالو ناموس.
دَبَڙِ دُسَ، دَبَڙدڙنس: ث. زور سان وجهڻ- دب ڏس. لتاڙي پُورڻ. زور زبردستي.
دَبَکُ: ذ. ساڙُ يا گاٽ جو نشان- چِٽو. داغ. پَرت جو نقش.
دَبکَنُ: م. ٿوري دير بيهڻ (ساهي پٽڻ لاءِ). ترسڻ. لِکڻ- چپڻ. دٻ کان جُڪڻ.
دَبکو: ذ. ٿوري دير بيهڪ- ساهي. ڪُري شيءِ جي ڪِرڻ جو آواز (پِت، چِت). ڏهڪو. قدمن جو زور سان آواز.
دَبَکِي، دَبُکِي: ث. ماني وغيره رکڻ لاءِ ڪجيءَ يا ناڙي مان ٺهيل ٽالهي- پندي.

Gul Hayat Institute

دَهلو: ذ. ڏاتو يا ڪاڻيءَ مان ٺهيل ننڍو ڏهو (ڳهن وغيره رکڻ لاءِ)- ڏاهلو.
دَهلي: ث. ننڍو ڏهلو. سُونگي (ڪاٺ جي).
دَهنامو: ذ. تاڪيد واري لکيت. خلاف ڪارروائي ڪرڻ جو چتاءُ.
دَهڻُ: م. مٽان زور ڏيڻ. چپڻ. پيڙڻ. زور سان وجهڻ. ٽسڻ. پورڻ (مٽيءَ ۾). دفن ڪرڻ. لِڪائڻ- ڇُپائڻ.
دَهو: ذ (ع. دَبه، ف. دَبّہ) ٽين يا لوهه جو گول چورس ڊول.
دَهي ۾ نِڪريون: محاورو. ڪجهه به نه. اجائي ڪَڙ ڪڙ.
دُهو: ذ. پاڻيءَ جي ننڍڙي ڪڏ- ڇُڀو. مَس جو ڦُڙو (ڪاغذ تي)- ڇِٽو.
دَهِي: ث. ننڍڙو ڏهو. سُونگي (ڪاٺ جي).
دَهيل: ص. بار هيٺ آيل. ڏنل- هِيسيل.
دَتُ: ذ. ماڻ ڪري پٽجي رهڻ (جنهن مان سُتل هٽڻ جو احساس ٿئي). چَپُ. مِڪر- گيگُ.
دَتُ هڻڻ: گيگُ ڪري پٽجي رهڻ. چَپُ هڻڻ. مَڪر ڪرڻ.
دُپٽو، دوپٽو: ذ. رئو- پوتي.
دُپستي: ث. پيٽ سان- حامله.
دَجالُ: ص (ع) مسلمانن جي عقيدي موجب هڪ ڪاڻو شخص جيڪو قيامت جي ويجهو پيدا ٿيندو ۽ مسيح هجڻ جي دعويٰ ڪندو. ڪوڙو. دغاباز.
دُخانُ: ذ (ع) دونهون. ٻاڦ.
دُخاني جهاز: ذ. ٻاڦ تي هلندڙ پاڻيءَ جو جهاز.
دُختَر: ث (ف) ڏيءَ- ٻِنت- نياڻي.
دَخَلُ: ذ (ع) پهچ- رسائي. قبضو. اختيار. مداخلت- دست اندازي.
دخل انداز: ص. حددخلي ڪندڙ. دست اندازي ڪندڙ. وچ ۾ ٽپي پوندڙ.
دخل درمعقولات: محاورو ڪنهن معاملي ۾ هروپرو دخل ڏيڻ- ٽنگ اڙائڻ.
دخِل ڏيڻ: وچ ۾ پوڻ دست اندازي ڪرڻ.
دَخلڪارُ: ص. ڪم ۾ شريڪ.
دخلڪاري: ث. قبضو (ملازمت واري جاءِ تي).
دُخُول: ذ (ع) اندر گهڙڻ جو عمل. لنگهه- گُذر.
دَخِيلُ: ص (ع) دخل ڏيندڙ- ٽپي پوندڙ. پهچندڙ. قابض. بي ٻوليءَ مان آيل (لفظ).
دُدَستو: ص. ٽلهو متارو. پهلوان.
دُڏ: ث. ٻُندڙ وارو هڏو. ياڪَ. ڪُڪڙ جي ننڍي ڪڙهه.
دَر: ظ (ف) ۾- اندر- منجهه (تي، مٽي، جو، ڪان، لاءِ، سان جي معنيٰ ڏيڪاريندڙ لفظ).
دَرَاصِل: ظ. اصل ۾- حقيقت ۾.
درپَردَه: ظ. پردي ۾- لِڪل- خفيه- ڳجهو. غائبانه.
لِڪَ ۾. پوشيده.
دَرُ: ذ (ف) دروازو- لنگهه- ٻُنيو.
در پُورجَڻُ: اولاد نه ٿيڻ ڪري نسل ختم ٿيڻ.
دُر: ذ (ع) موتي- گوهر. ڪنن ۾ پائڻ جو هڪ ڳهه.
دُرافشاني: ث. موتي ڇَڻڻ. گفتگو ۾ موتين جهڙا الفاظ ڪم آڻڻ. خوش بياني.
دُرِ شهوار: ذ. نانگ جي مَڻِ. بي بها موتي.
دُرِ يَڪتا: ذ. سپ مان نڪتل اڪيلو موتي (جيڪو وڏو ۽ قيمتي ٿئي). لاثاني.
دَرآمد: ث. مُلڪ ۾ ٻاهران آيل مال. ڏيساور مان آيل واپاري جنس.
دَرآمد برآمد: ث. آمدرفت (واپاري مال جي). آمدني

Gul Hayat Institute

روانگي. تجارت.

دَراز: ص (ف) ڊگهو- طويل (انگ) ميز جو خانو.

درازدَست: ص. هٿ چراند ڪندڙ. دست اندازي ڪندڙ. پهچ وارو. ظالم.

دَراوڙ: ذ. سنڌ جو هڪ قديم نسل.

دُراهو، دُرائو: ذ. سگهڙ پائي جي اصطلاح موجب ٻه معنائون ڏيڪاريندڙ بيت.

دِرايَتَ: ث (ع) ڏاهپ. عقل. غور فڪر.

دَربارَ، دَرِبارَ: ث (ف) بادشاهن جي جشن جي جاءِ. ڪچهري. شاهي عدالت. درگاهه- آستانو.

درباري، دربارِي: ص. دربار ۾ ويهندڙ. دربار جو خاص ملازم.

دَربانُ: ص (ف) در تي پهرو ڏيندڙ- چوڪيدار. حاجبُ. در جو نوڪر.

دربائي: ث. در تي حاضري.

دَربَدَر: ص (ف) در در تي ويندڙ. پٽڪندڙ. روڙو. آواره گرد. بي گهر- بيگانو.

دَرِبارَ: ث. دربار.

دَرپَن: ث (سن) آرسي- آئينو.

دَر پَي: ظ (ف) پٺيان. گهورو.

دَرپيش: ظ (ف) اڳيان- سامهون- روبرو.

دَرجُ: ذ (ع) لکڻ- داخلا.

درج ڪرڻ: لکڻ. داخلا ڪرڻ (رجسٽر ۾).

دَرجات: ذ (ع. 'درجه' جو جمع) ڏاڪا- منزلون.

دَرجَنُ: ذ (انگ. ڊزن) جنس جون ٻارهن شيون.

دَرجو: ذ (ع) ڏاڪو. مٿيون ڏاڪو. منزل. قِسم- نوع. رتبو- عهدو. منصب. جماعت- ڪلاس (سڪول ۾). نيڪيءَ جو اَجُر.

دَرجي به درَجي: ظ. رفتي رفتي. ڏاڪي ٻه ڏاڪي. سلسليوار.

درجي آهر: ظ. رتبي آهر. سلسليوار.

دَرَختُ: ذ (ف) وڻ- شجر.

دَرَخشان، دَرَخشنده: ص (ف) چمڪندڙ- روشن.

دَرحَقيقت: ظ (ف) اصل ۾. سچ پچ.

دَرخَواستَ: ث (ف) گهُرَ (لکيت ۾)- عريضي. عرض- گذارش.

دَردُ: ذ (ف) سُور- عذاب- ايذاءِ. پيڙا- تڪليف. ڏک- ارمان.

درد آشنا: ص. ڏکن ڪان واقف- همدرد.

درد انگيز: ص. ڏکوئيندڙ- افسوسناڪ.

درد سَري: ث. مٿي جو سور. جنجال- آزار.

دردمَند، دردوند: ص. ڏک جو احساس رکندڙ- غمخوار. ڏک پائي. رحمدل.

دردناڪ: ص. ڏک وارو- افسوسناڪ.

دُرڙو: ص. لُڇو- حرڪتي. (ث. دُرڙي).

دَرزَ: ث (ف) چير- شگاف. سِيرَ. ٻن سِرن جي وچ واري وٿي.

درزون پرڻ: سِرُن جي وچ واريون وٿيون پرڻ.

دَرزِي: ص (ف. دَرز= ٽوپو) ڪپڑا سبندڙ. (ث. درزياڻي).

دَرسُ: ذ (ع) پڙهائي- تعليم. سبق. وعظ. نصيحت.

درسُ تَدريسَ: ث. پڙهڻ پڙهائڻ. سِکيا ۽ سيکارڻ.

دَرسُ وڻڻ: سِکيا وڻڻ. سبق وڻڻ. نصيحت پرائڻ.

دَرسِي ڪتابُ: ذ. سڪول ۾ لازمي طور پڙهڻ جو ڪتاب- نصابي ڪتاب.

دُرسُ: ص. درست.

درُستُ: ص (ف) صحيح- برابر. موزون. سالم.

درست ڪرڻ: صحيح ڪرڻ. ٺيڪ ڪرڻ. سنٽون

Qazi Hayat Institute

سڌو ڪرڻ.

دُرُستي: ث. صحت- اصلاح. مرمت.

دَرسَنُ: ذ. درشن. نظارو- ديدار.

دَرسَني: ث. آرسي- آئينو- ٽِڪَ.

دَرسني هُنڊي: ث. اُها هُنڊي جنهن جي ڏيکارڻ سان بنان دير جي رقم ملي.

دُرُشت: ص (ف) ڪهرو- سخت. ڪرڙو (ڳالهائڻ).

دُرشتِ مزاج: ص. ڪهري طبيعت وارو- تيز طبع. بدمزاج.

دَرشَنُ: ذ (سن) نظارو- ڏيکاءُ. مشاهدو. ديدار.

درشن ڏيڻ: ديدار ڪرائڻ. پاڻ پَسائڻ.

دَرڪُ: ذ (ع) جاڻ- پروڙ.

دَرڪار: ص (ف) ڪم ۾ گهربل. ضروري (ث) گهرج- حاجت- پرواهه.

دَرڪنار: ظ (ف) جدا- الڳ- هڪ پاسي.

دَرگاهَ: ث (ف) آستانو. دربار. خانقاه. بارگاه.

دَرگاهي: ص. درگاه جو مجاور- متولي.

دَرگُذرَ: ظ (ف) چشم پوشي. نظرانداز ڪرڻ.

درگذر ڪرڻ: نظرانداز ڪرڻ. ٽاري ڇڏڻ. ڇڏي ڏيڻ.

دُرلَبُ: ظ (سن) اڻ لب- ناياب.

دَرمانُ: ذ (ف) علاج- دارون- ٻُوٽي- دوا.

دَرماندَگي: ث (ف) بيماري. تڪليف. مصيبت. مجبوري.

دَرماندَه: ص (ف) لاعلاج. مصيبت زده. مجبور- بيوس. ٽڪل.

دَرماه: ظ (ف) هرمهيني- ماهوار.

دَرمِيان: ظ (ف) وچ ۾. منجهه- اندر.

دَرمِيانو: ظ. وچون. وچٽرو. موافق. معتدل.

دَرمِياني: ظ. وچ وارو. اندريون.

دَرِندو: ذ (ف. درند. درنده) چيري ڦاڙي ڪائيندڙ جانور. خونخوار- وحشي.

دُرَنگو: ص (ف) ٻه- رنگو. منافق. بي وفا. (ث. دُرنگي).

دَرو: ذ (ف. دَره) بن جبلن جي وچ واري وادي جنهن ۾ ندي وهندڙ هجي. بن پهاڙن جي وچ وارو رستو- لڪُ.

دُرو: ذ (ع. دُره) چمڙي جي وَڍِي جنهن سان شرعي سزا ڏجي.

دَروازو: ذ (ف. دروازه) جاءِ جو لنگهه- در- ٻنيو.

دَرَوانُ: ذ. دربانُ.

دَرُودُ: ذ (ف) رحمت جي صلواة. استغفار. ثنا. دعا.

دَرَوغُ: ذ (ف) ڪوڙ- ڪذب. بهتان.

دَروغ گوئي: ث. ڪوڙ ڳالهائڻ. بهتان بازي.

دَرُونُ: ظ (ف) اندر- منجهه- وچ ۾.

دَرون پردهَ: ظ. پردي ۾ (لڪل. ويڑهيل). ڳجهيءَ طرح. لِڪَ ۾.

دَرُوني: ظ. وچون- اندريون. مخفي- ڳجهو.

دَرويَشُ: ذ (ف) فقير- منگتو. پهتل بزرگ. سالڪ. نيڪ. سادي طبيعت وارو. مسڪين.

درويش صفت: ص. اهو ماڻهو جنهن ۾ درويشن واريون خوبيون هجن.

دَرَويشي: ث. فقيرن جو طريقو. بزرگي. دينداري.

دَرهَم بَرهَم: ظ (ف) هيٺ مٿي- اُلٽ پُلٽ. گڏوچڙ- چڙوچڙ.

دِرهَم، دِرَمُ: ذ (ع) درم (چانديءَ جو سِڪو).

دَري: ث. ڪِڙڪي- ڳُڙڪي. جارو. گِلم. فراسي. ونجهوٽي راند جو هڪ خانو يا ٻاري.

Gul Hayat Institute

دَريُون: ث. ويجهوتي راند لاءِ زمين تي ٺهيل خانا- باريون.

دُرِي: ث. دُهري (گهـ). بيل گاڏيءَ جي ڦيٽن کي جهلڻ واري لوهي لَٽ.

دَريا، دَرياءُ: ذ (ف) پاڻيءَ جو وڏو قدرتي وهڪرو- وڏي ندي.

دريا بُرد: ث. دريا جي چڏيل زمين.

دَريا خورد: ث. دريا جي پاتل زمين. دريا جي کاڌل زمين.

دَريادِل: ص. سخي- فياض.

دريا دِلي: ث. سخاوت- فياضي.

دريائي: ص. دريا جو- دريا وارو.

دريائي گهوڙو: ذ. گهوڙي جي شڪل وارو هڪ بحري جانور.

دَرياڦتَ: ث (ف) ڳولا- تلاش. جانچ- پيچاڻاچا. کوجنا. عدل- انصاف.

دَريچه: ذ (ف) دري- ڪڙڪي. لوگهو.

دَريُوزَه: ث (ف) بِيکَ- گدائي.

دَريوزه گر: ص. پينو- بکاري- گداگر.

دَريَدَهَ: ص (ف) ڦاٽل- چيريل.

دَريدَه دَهَن: ص. جيڪي زبان تي اچي چئي ڏيندڙ. ڦاٽوڙو دهل. بدزبان. گستاخ.

دَريغ: ذ (ف) انڪار. نفرت. ڏک- افسوس.

دَڙ: ث. دڙڪا. تنبيهه. جُٽ ڦٽ. گوڙ- هُل. ڪوڏر جي ڪُڏ.

دَڙ دِلاسو: ذ. دڙڪا ۽ دلداري. آسرو ۽ دلاسو.

دَڙڀاڻڻ: م. دڙڪا ڏيڻ. چڙهون ڏيڻ. ڏمکائڻ. هيسائڻ.

دَڙدُ: ذ. تڪليف- جاکوڙ. مصيبت. سختي. درد.

دَڙدَ پِڻ: تڪليفون سهڻ. سختيون سهڻ. جاکوڙ ڪيڻ.

دَڙڪو: ذ. ڏمکي- ڌمڪي. چڙب. ڊپ.

دڙڪو داڻُ: ذ. ڏڏو ڏيکر. جٽ ڦٽ.

دَڙگهُ: ذ. ڪپڙي ۾ داغ (مس، سٽي وغيره جو)- چٽو. دِگهُ (ڏوڻري جو).

دَڙَڻُ: م. دڙڪا ڏيڻ. جُٽ ڪرڻ. هُل ڪرڻ (ناراضگي مان).

دَڙو: ذ. مٽيءَ وغيره جو ڊگهُ. ڍير. ڦٽل شهر يا ڳوٺ جي مٽيءَ وغيره جو وڏو ڍگهُ.

دَڙهَرُ: ذ. گوڙ (دريا، چولين، طوفان جي)- گجڪار.

دَڙهو: ذ. جانور (گهوڙي، اُٺ وغيره جي) جي زور سان پَٽ تي لت.

دڙها هڻڻ: ٽينگ ٽپا ڏيڻ. زور سان پٽ تي لتون هڻڻ.

دَڙِي: ث. مٽيءَ جي ڍگي (جيڪا زمين جي حد کي نروار ڪري). ننڍو ڍگهُ.

دَڙَ: ث. اُڏامندڙ مٽيءَ جي سنهي چنبَ- لَٽَ.

دُڙ: ص (ف) چور. بيوقوف- جٽ.

دُڙدُ: ص (ف) چور.

دَسُ: ذ (ف. ده) ڏهه. ڏهن يا ڏهن کان وڌيڪ تعداد. ڪن ۽ شين جو گهٽو انداز (جئن دِلنَ جو دَسُ، دهلن جو دس، گارين جو دس، ڪڪڙن جو دس وغيره). وسڪارو- ڏوڙيو (گارين جو).

دِسِ: ث (سن. دِشا) دِسِ- طرف.

دَستُ: ذ (ف) هَتُ. پنڙو ڪاکوس.

دست اندازِي: ث. هٿ وجهڻ. ٽنگ اڙائڻ- مداخلت. ٻئي جي ڪم ۾ هٿ چُرائڻ.

دست بُرد: ث. خيانت- خردبُرد. ناجائز استعمال (رقم جو)- غبن.

Gul Hayat Institute

دست بَردار: ص. هٿ کٹي ڇڏيندڙ. سرپرستي يا واسطو نہ رکندڙ. بي تعلق. لادعوئي.

دست بسته: ظ. هٿ ٻڌي. با ادب.

دستِ بدست: ظ. هٿوهٿ.

دست بوسي: ث. هٿ چمڻ (عزت مان).

دست دَرازي: ث. هٿ کس. ٻئي جو حق کسڻ. هٿ چراند. اتکاءُ. مداخلت (کم پ).

دست راست: ذ. ساڃو هٿ. سچو مددگار. سچو ساٿي.

دست شفقت: ذ. پيار جو هٿ. مهرباني- عنايت.

دست غيب: ذ. لکل ذريعي واري کمائي. ازغيبي مدد.

دست قدرت: ذ. قدرت جو هٿ. اختيار- وس.

دست نِگرَ: ص. محتاج- حاجتمند.

دست و پا: ذ. هٿ پير. حيلا وسيلا.

دَستِي: ص. هٿ جو. هٿ وارو. هٿ پ کٹڻ جو.

دَستارَ: ث (ف) پگڙي. پٽکو. علمي فضيلت طور ٻڌايل پگ.

دستاربندي: ث. پگ ٻڌڻ جي رسم (وارث. يا ديني علم جي تحصيل کندڙ کي).

دَستانو: ذ (ف) هٿن تي پائڻ جو غلاف. هڪ قسم جو ڳهه.

دَستاويزُ: ذ (ف) لکيت- تحرير. سَندَ. حڪومت جي مُهر وارو کاغذ (جنهن تي قبوليت لکجي).

دَستَرخوانُ: ذ (ف) ڪپڙو (جنهن تي ماني رکي کائجي).

دَستخطُ: ذ (ف) هٿ جي لکيت. هٿ اکر. تحرير. قلمي نسخو. صحيح جو نشان.

دَستَرسِ: ث (ف) پهچ- رسائي- پڃندي.

دَستکاري: ث (ف) هٿ جو هنر. هنر- کاريگري.

دَستکَش: ص (ف) کم مان هٿ کڌي ويندڙ- لاتعلق.

دَستگيرُ: ص (ف) هٿ وٺندڙ. مددگار- حامي. مشکل مان پار کندڙ.

دَستگيري: ث. مدد- حمايت.

دَستو: ذ (ف) هٿيو- مُنيو. مسالي ڪُٹڻ جو مُهرو. جَٿو (فوج جو). ۲۴ کاغذن جو ستو.

دَستُورُ: ذ (ف) روش- چال- ڍنگ. رسم- ريت. قاعدو- قانون. آئين.

دَستُورالعَمل: ذ. قاعدو قانون. طور طريقو. حڪومت جو سرشتو.

دَستوُري: ص. دستور موجب. رواج مطابق.

دَستِي: ث. هٿ پ پائڻ جو هڪ ڳهه. هٿ جو چنبو. پاسراتي واري گوشت جي سُڌي.

دَستياب: ص (ف) هٿ آيل. مُيسر- حاصل.

دستياب ٿيڻ: حاصل ٿيڻ- هٿ لڳڻ.

دَسَ دُسَ: ث. زوري زبردستي.

دَسَڻُ: م. پاڪر وجهي کيرائڻ. لٽائڻ (ملهه. مقابلي يا جهيڙي پ). شڪست ڏيڻ. هيٺان ڪرڻ- زير ڪرڻ.

دُسو، دُشو: ذ (ف. دشالہ) دُشالو.

دَسَهرّو: ذ. هندن جو هڪ ڏرمي ڏينهن (جيٺ مهيني جي ڏهين تاريخ، انهي ڏينهن تي شري رامچندر، راوڻ کي ماريو هو).

دُسِي: ث. خار- دؤنس- غيرت.

دُشالو: ذ (ف) اوني يا ريشمي چادر.

دَشتُ: ذ (ف) رڻ پٽ- صحرا- ريگستان.

دشت پيما: ص. بيابان ۾ گهمندڙ. سياح.
دشت نِوَرد: ص. بيابان پار ڪندڙ.
دَشت پيمائي، دشت نِوَردي: ث. بيابان ۾ رولڙو- آوارگي.
دُشتُ: ص (سن) ظالم- بيرحم. دشمن.
دُشمَنُ: ذ (ف) ويري- عَدُو. بدخواه. مخالف.
دُشمَني، دُشمَنو: ث. ويڑ- عداوت. مخالفت.
دُشنام: ذ (ف) گار.
دُشوار: ص (ف) مشڪل- ڏکيو- اهنجو. تڪليف ڏيندڙ.
دُشوار گُذار: ص. جتان لنگهڻ ڏکيو ٿئي. ڏکيو لنگهه.
دُشواري: ث. ڏکيائي- مشڪلات- اهنجائي- دقت.
دُعا: ث (ع) التجا- عرض. اهو جملو جنهن ۾ خدا کان ڪجهه گهرڻ لاءِ وري وري چئجي. مناجات. برڪت وارا الفاظ. پلائي واري مراد.
دعا سَلام: محاورو. عليڪ سليڪ. گفتگو.
دُعاگو: ص. خير گهندڙ- پلو چاهيندڙ.
دعا گهرڻ: مراد گهرڻ. آسيس گهرڻ. حاجت روائي پوري ٿيڻ. (خدا کان) مغفرت گهرڻ. التجا ڪرڻ.
دعويٰ: ث (ع) طلب- گهُر. فرياد (حق طلبي لاءِ). مقدمو.
دعويدارُ: ص. حق گهرندڙ. دانهين- فريادي.
دعويٰ ڪرڻ: حق جتائڻ. حقداري جو مقدمو ڪرڻ.
دَعوَتَ: ث (ع) سڏ- ڪوٽ. شادي وغيره ۾ شريڪ ٿيڻ لاءِ سڏ. مانيءَ جو سڏ.
دَعوَت نامو: ذ. ڪوٽ جي سڏ وارو ڪاغذ.
دَعِي مُدَعي: ص. فريادي ۽ جوابدار. ٻئي ڌُريون. (ظ) آمهون سامهون- روبرو.

دَغا: ث (ف) دوکو- فريب. ڪُپت. ويساه گهاتي. نگي- دولاب.
دَغاباز: ص. دولابي. نگ. فريبي.
دَغا ڏيڻ: ويساه گهاتي ڪرڻ. وعدي خلافي ڪرڻ.
دَغَلُ: ذ (ف) ... ر جي خرابي. نگي. بدانعالي. گوشت يا ڏاڻري جو ڏگُ.
دَغلبازي: ث. نگي. دولاب. دغابازي.
دَفَ (ث)، دَفُ: ذ (ف) وڄت جو هڪ ساز (تالهيءَ جهڙو. هڪ پاسي کَل چڙهيل، ٻيو پاسو کليل- دَفَ.
دُف: ص. چَٽ- ناس. اُجڙ. برباد.
دُف ڪرڻ: پينگ ڪرڻ. اُڏائي ڇڏڻ (ملڪيت). برباد ڪرڻ.
دَفاتِر: ذ (ع) 'دفتر' جو جمع.
دَفتَرُ: ذ (ف) آفيس جي لکپڙهه يا حساب ڪتاب جا ڪاغذ- رڪارڊ. آفيس. وڏو ڪتاب. ڏگهو قصو.
دَفتر دَارُ: ص. ڪمشنر جي پاران زمين جو رڪارڊ رکندڙ آفيسر.
دَفتَري: ص. آفيس يا رڪارڊ سنياليو رکندڙ ملازم.
دفتر داخلُ: ڪو عرض يا ڪا رٽا بنا فيصلي جي دفتر ۾ رکي ڇڏڻ. ملتوي- نامنظور.
دَفتِري: ث. تمام ٿلهو ڪاغذ (جلد چاڙهڻ جي ڪم اچي)- پانو.
دَفع: ظ (ع) پري- دور.
دفع الوَقتي: ث. وقت ٽارڻ لاءِ بهاني بازي.
دَفع ڪرڻ: دور ڪرڻ. ٽارڻ (اکين اڳيان). هٽائڻ. ڇٽ ڪرڻ. ختم ڪرڻ.
دَفعَتا: ظ (ع) هڪ ئي پيري. اوچتو- يڪدم.
دَفعو: ذ (ع) پيرو- گهمرو- وارو. قانون جو فقرو.
دفعي دفعي: ظ. پيري پيري- هر گهمري. وري وري.

Gul Hayat Institute

دَفنُ: ذ (ع) پُورڻ (زمين ۾).
دفن ڪرڻ: زمين ۾ پورڻ. قبر ۾ لاش رکڻ. هميشه جي لاءِ ختم ڪرڻ (معاملو). گم ڪرڻ.
دَفنائڻُ: م. پورڻ (زمين ۾). قبر ۾ رکڻ (لاش).
دَفينو: ذ (ع) پوريل خزانو. نائو.
دَڦُ: ڏ. هڪ ٻئي مٿان سٽيل رليل جو ڍڳ.
دَڦ ڪرڻ: سيءُ يا تپ ۾ هڪ ٻئي مٿان ٻه ٽي رليون وجهڻ (جئن هوا نه لڳي ۽ جسم مان پگهر نڪري).
دُڦُ: ذ. هوا جي زور تي اُڏائل ڌُوڙ جو غبار.
دُڦ تي بندوق چوڑڻ: خاطريءَ کان سواءِ ڏُڪي تي ڳالهه چوڻ.
دَڦرو: ص. ڏُلهو متارو. تندرست ۽ ڏلهو. (ث. دڦري).
دُڦڪُ: ذ. ڏنڊ يا غبار وانگر نظر ايندڙ جسم. غبار- ڏنڊ (هوا ۾ مٽي ۽ ڌوڙ جو).
دِقُ: ث (ع) سِلهه (بيماري. (ص) سنهو. عاجز- ڪڪ. مشڪل.
دِقُ ڪرڻ: تنگ ڪرڻ- بيزار ڪرڻ- هلاڪ ڪرڻ. ستائڻ- آزارڻ.
دَقائِقُ: ذ (ع) دقيقه جو جمع. باريڪ نُڪتا.
دِقّتَ: ث (ع) ڏکيائي- تڪليف. تنگي- سوڙهه. بيزاري- هلاکي.
دِقّت طلب: ص. ڏکيو- اهنجو- مشڪل.
دَقيانُوس: ص (ع) پراڻو- ڪهنو. قديم. (ذ) هڪ رومن بادشاهه جيڪو ۳۴۹ع ۾ تخت نشين ٿيو (اصحاب ڪهف سندس زماني ۾ چيا وڃن ٿا).
دَقيانُوسي: ص. پراڻن خيالن وارو- قدامت پسند.
دَقِيقُ: ص (ع) باريڪ- سنهو. تمام ٿورڙو. ڳوڙهو- منجهيل.

دُڪانُ: ذ (ع) هَٽُ. واپاري جي جاءِ.
دُڪاندارُ: ص. هَٽائي. واپاري.
دُڪانداريِ: ث. هَٽ واپار. واپار وڙو. ڏيتي ليتي.
دُڪو: ذ. تولو (وزن). تولي جيترو مڪئ (ننڍڙي ٻار کي کارائڻ لاءِ).
دِڪي: ث. ننڍڙو ٿلهو. ڏاکڻ جو ڏاکو.
دُڪِي: ث. تاس ۾ ٻن داڻن وارو پتو.
دُکُ: ذ (سن) بيماري- مرض. سُور- اهنج. غم- ڏک.
دُک سُک: ذ. ڏک سک- رنج ۽ راحت.
دُکانُ: ذ. دڪان. ڪنهن هنرمند ڪاريگر جي ڪم ڪرڻ وارو هنڌ (ڪنيار، ڪوري، موچي، وايو).
دُکائِڻُ: م. ٻارڻ (ٻاهر). جاڳائڻ (ٻاهه، جهيڑو). ڏڳائڻ.
دُکدائِڪ: ص. ڏک جهڙو. افسوسناڪ.
دُکَڻُ: م. ٻرڻ (ٻاهر). ڏڳڻ. جاڳڻ (فتنو).
دِکي: ث. ٽکر جو هڪ ٽاڻ (ڪنگر يا لوٽي جهڙو).
دُکي: ص. ڏکويل. غمگين. بيمار. اگهو.
دُکِيارو: ص. دُکي. (ث. دُکياري).
دُگاڙو: ذ. حُقي يا ٻيڑيءَ جو وڏو سُوٽو.
دُگاڙا هڻڻ: وڏا سُوٽا هڻڻ. ٻڌاڪون هڻڻ.
دُگام: ذ. گهوڙي جي پنڊ جو هڪ نمونو - ڊُگَ.
دُگامو: ذ. ڊگ چال وارو گهوڙو.
دُگانه: ظ (ف) ۾ دفعا. ۾ رڪعتون (نماز).
دِگر، دِيگرَ: ص (ف) ٻيو. ٻئي رنگ جو. اُلٽ پلٽ. هيٺ مٿي.
دگرانُ: ص. ٻيائي رکندڙ - بغضي. (ذ) هڪ قسم جو وڏو پکي.

Gul Hayat Institute

دڳنو: ص (ف. دوگنہ) ٻيڻو. ٻتو - ڏُهرو.
دڳ: ذ. وڏو شاهي رستو. گس. پيچرو.
دڳ لائڻ: واٽ ٽيڪارڻ، رهنمائي ڪرڻ.
دڳ وڌائڻ: روانو ڪرڻ. لوڏي ڪڍڻ. ڪڍي ڇڏڻ (ڪم يا ذميداري مان).
دِڳ: ذ. جميل شيءَ جو چَڪو (ڏونري يا مڪڻ جو چاڻو). رت جو جميل داغ. ماس جو ٽُڪر.
دُڳلو: ذ. ڏُهريءَ جو پُتلو. (ص) بندرو ۽ ٽُلهو.
دِڳو: ذ. اختيار - حڪم. قبضو.
دڳو جمائڻ: زوري مالڪ بنجي ويهڻ. حڪم هلائڻ. قبضو جمائڻ.
دِڳيدارُ: ص. حڪم هلائيندڙ. حاڪم.
دَلُ: ذ. ڍڳ - انبار. ڪڪرن جو دَسُ. جيتن جو جُهنڊ. ماڻهن جو انبوه. لشڪر - ڪٽڪ (هڪ ڏند ڪٽا موجب دنيا ۾ ساهوارن جا ايائي دَلَ آهن: هڪ دَل مڪڙ، ٻيو دل ماڪوڙيون، آڏ دَل ۾ باقي سڀ ساهوارا).
دِلِ: ث (ف) قلب - مَنُ - هِنيون. اندر - باطن. همت - جرئت. خواهش. مرضي. وچ- مرڪز.
دِل اٽڪڻ: نيهن لڳڻ - عشق ٿيڻ.
دِل ٻڌڻ: حوصلو ڪرڻ. هامر هڻڻ.
دِل ٻُڌڻ: بيهوشي ٿيڻ.
دل ٻيڙڻ، توڙڻ: مايوس ڪرڻ. نا اميد ڪرڻ. هٽائڻ (ارادي تان).
دِل پَرجي اچڻ: ڏڪارو ٿيڻ. روٺهارڪو ٿيڻ.
دِل پَرجڻ: ڪنو ٿيڻ - بيزار ٿيڻ.
دِل تان لهڻ: وسري وڃڻ. نہ وڻڻ.
دِل تي: ظ. مرضي موجب. ڏؤ تي. چڱيءَ طرح.
دل تي چڙهڻ: ياد اچڻ.
دِل تي هٿ رکڻ: احساس ڪرڻ. پنهنجي حالت سان ٻيڻ.
دل ٿيڻ: وڻڻ. چاهه ٿيڻ. شوق ٿيڻ.
دل ٽٽڻ: همت هارجڻ. شوق کڄڻ.
دل ٺرڻ: خوش ٿيڻ. فرحت اچڻ.
دل ٺَڪي ڪرڻ: حوصلو ڏارڻ. صدمو برداشت ڪرڻ. پڪو ارادو ڪرڻ.
دل جلڻ: ساڙ لڳڻ. حسد ٿيڻ.ڪاوڙ لڳڻ.
دل جمع رکڻ: خاطري ڪرڻ، يقين رکڻ، پروسو رکڻ.
دل جي ڳالهه: ث. مرضي. راز.
دل جهلڻ: همت ٻڌڻ. حوصلو ڪرڻ.
دل دکيءَ ۾ رکڻ: دلجاءِ ڪرڻ (طنزيہ)، آسرو نہ رکڻ.
دل ڏڙڪڻ: ڊپ يا انديشي کان گهبرائڻ.
دل رکڻ: دلداري ڏيڻ. ڏيڍ ڏيڻ.
دل سان: ظ. شوق سان، توجهہ سان.
دل سان لڳڻ: ياد اچڻ. اعتبار اچڻ- وسهڻ.
دل ڪَچي ٿيڻ: اُلٽيءَ جو خيال ٿيڻ (خراب کاڌي يا بد هضمي کان).
دل ڪڍڻ: اُڪير ٿيڻ - سِڪ ٿيڻ. مِلڻ جي تانگهہ ٿيڻ.
دِل ڪَڙي ڪرڻ: دل ڏاڍي ڪرڻ. مرضي جي خلاف قبول ڪرڻ.
دل کوسي ٿيڻ: ڏکوئجڻ. ڪاوڙجڻ.
دل ڪٽي ٿيڻ: ڪڪ ٿيڻ- بيزار ٿيڻ. ورڇڻ. مُنهان پوڻ.
دل کولي: ظ. چڱيءَ طرح - بخوبي.
دل لڳائڻ: چاه رکڻ (ڪم سان). ڏيان ڏيڻ.

Gul Hayat Institute

دل لاهڻ: بي همت ٿيڻ. نا اميد ٿيڻ.
دل لوڏو کائڻ: بي يقيني ٿيڻ.
دل لوڙهڻ: بي همت ٿيڻ. نا اميد ٿيڻ.
دل مان ڪڍڻ: وساري ڇڏڻ.
دل ۾ جاءِ ڏيڻ: عزت ڪرڻ. تمام گهڻو چاهڻ.
دل ۾ گهر ڪرڻ: تمام گهڻو وڻڻ. پسند اچڻ.
دل ۾ هُرڻ: هروقت ياد رهڻ. اندر ۾ ڪُنڪڻ.
دل ۾ چور هجڻ: بدگماني هجڻ - شڪ هجڻ.
دل ۾ ڪرڻ: ڏک ڪرڻ.
دل مَن پچڻ: سوچ ويچار ڪرڻ. گڻ گوت ڪرڻ.
دل نندي ڪرڻ: همت هارڻ. نا اميد ٿيڻ. مايوس ٿيڻ.
دل وارو: ص. دل کي وٺندڙ. مَن موهيندڙ. پيارو. دلير- سورهيه. سخي.
دل وڻڻ: همدردي ڪرڻ. غمخواري ڪرڻ. قرب ۾ آڻڻ. راضي ڪرڻ.
دل وڏڻ: حوصلو ٿيڻ - جرئت ٿيڻ.
دل وَرڻ: شوق ٿيڻ. لاڙو ٿيڻ. مرضي ٿيڻ.
دل وسامڻ: مايوس ٿيڻ. نا اميد ٿيڻ. گهبراڄڻ (صدمي کان).
دل وِندرائڻ: مشغول ٿيڻ. ڌيان ٻئي پاسي ڪرڻ لاءِ کو شغل ڪرڻ.
دِل آرام: ص (ف) دل کي آرام ڏيندڙ. منڌار. معشوق.
دِل آرائي: ث (ف) دل کي وٺڻ.
دِل آزار: ص (ف) دل ڏکوئيندڙ. ظالم.
دِل آزاري: ث (ف) دل ڏکوئڻ. ظلم - ڏاڍ.
دِل آويز: ص (ف) من موهيندڙ. دل کسيندڙ. دل کي وٺندڙ.
دِلاسو: ڏ (ف) ڏيڙ - آٽت. پروسو. تسلي.
دلاسا ڏيڻ: ٿلها آسرا ڏيڻ. دلداريون ڏيڻ.
دِل آفروز: ص (ف) دل کي روشن ڪندڙ.
دَلالُ: ڏ (ع) واپار وغيره ۾ سودو ڪرائيندڙ. ڪُٽڻ.
دَلالي: ث. سؤدي ڪرائڻ جو محنتاڻو. پلاوٽو. ڪميشن. ڪُٽڻپو- پڙوت.
دَلالَتَ: ث (ع) علامت - اهجاڻ، ثابتي. دليل.
دَلائِلَ: ڏ (ع) دليل جو جمع.
دِلاوَرُ: ص (ف) دل وارو - بهادر - سورهيه.
دِلاوَرِي: جرات - دليري. سورهياڻي.
دِلبَرُ: ڏ (ف) دل کسيندڙ. معشوق - پيارو
دِلبَرِي: ث. دل کسڻ. محبت. آٽت. دلاسو.
دِل برداشته: ص (ف) دل ٽهي ويل. نا اميد. مايوس.
دِل بَستِگي: ث (ف) دل لڳڻ. وندر.
دلبَندُ: ص (ف) پيارو - محبوب.
دَلبو: ڏ. ڏڳي - فريب. ويساه گهاتي. ڦاسايل يا هيٺو پکي جيڪو ٻين پکين کي ڦاسائڻ لاءِ ماري استعمال ڪندا آهن. ڏاندي پکي ڦاسائڻ لاءِ ککن مان ٺهيل پکي. باز کي شڪار تي هيرائڻ لاءِ ڪانءَ يا ککڙ جي ڪنين جو پکي.
دلبو ڏيڻ: لالچ ڏيئي دوکو ڏيڻ. لالچائي ڦاسائڻ.
دِل بَهار: ص (ف) دل کي فرحت ڏيندڙ.
دِل تَنگ: ص (ف) رنجيدو - ناخوش. مَلول- مايوس. تعصبي. حاسد. ڪنجوس. بخيل.
دِلپاڪ: ڏ: ڳچيءَ ۾ پائڻ جو هڪ ڳهه (عام طرح هڪ قيمتي پٿر جيڪو سوراخ ڪري ڳچيءَ ۾ ٻڌجي).
دِلپَذِير: ص (ف) دل کي وٺندڙ.

Gul Hayat Institute

دِلپَسند: ھ (ف) دل کي وڻندڙ. مرضي موجب. خواهش مطابق.
دِل جَمعي: ث (ف) تسلي - اطمينان. بي فکري.
دِلجوئي: ث (ف) دلداري - تسلي. آٿت.
دِلچَسپ: ص (ف) دل کي وڻندڙ. خوبصورت. مزيدار.
دِلچَسپي: ث. شوق- چاھ.
دِلخَراش: ص (ف) دل کي ويندڙ. دل کي تکليف ڏيندڙ (واقعو).
دِلدارُ: ص (ف) دل کي ڏيڏ ڏيندڙ - آٿت ڏيندڙ. پيارو - محبوب.
دِلداري: ث. ڏيڏ - آٿت.
دِلدَادَه: ص (ف) عاشق.
دُلدُل: ذ (ع) حضرت نبي سڳوري کي سکندريہ جي حاکم کان تحفي طور مليل خچر (ان جو رنگ سفيد ھو). گھوڙي جي شڪل جو کاٽ يا ککڻ مان ٺھيل بوتو (جيکو عاشورن ۾ ڪڍن).
دِلدوزُ: ص (ف) دل تي اثر ڪندڙ.
دِلرُبا: ص (ف) دل کسيندڙ. معشوق- دلبر.
دِلرُبائي: ث. دل کي چڪن. عشق- محبت.
دِلسوزُ: ص (ف) دل کي ساڙيندڙ. رُڃاڻيندڙ. ڏکوئيندڙ.
دِلشاد: ص (ف) دل خوش ڪندڙ. خوش- سَرھو.
دِلشِڪَست، دِلشِڪِستَه: ص (ف) دل ٽٽل. بي همت. رنجيدو. مايوس- نااميد.
دِلشِڪَني: ث (ف) دل ڀڃڻ. نااميدي.
دِلفِرَيب: ص (ف) دل کي موھيندڙ. دلرُبا. دل ھرڪائيندڙ. سھڻو- حسين.
دِلفَگار: ص (ف) گھايل دل وارو. غمگين.
دَلقُ: ذ (ع) ڪپڑي جي ٽڪرين مان ٺھيل فقيراڻو چولو. خرقو. گودڙي.
دَلق پوش: ص. گودڙي ڍڪيندڙ. فقير- درويش.
دِلڪَش: ص (ف) دل ڇڪيندڙ. سھڻو- حسين.
دِلڪُشا: ص (ف) دل کي خوش ڪندڙ.
دِلڪُشائي: ث (ف) خوشي. فرحت.
دِلڪَشي: ث (ف) دل کي ڇڪڻ. دل موھڻ.
دل کولي: ظ. بيڏڪ- بنا ڊپ ڀاءِ.
دِلگُداز: ص (ف) دل کي نرم ڪندڙ.
دِل گھُريو: ص. مرضيءَ موجب. وڻندڙ- پسنديده. پيارو.
دِلنَشِين: ص (ف) دل ۾ ويھڻ. ياد. وڻندڙ- پسنديده.
دِلنَواز: ص (ف) دل کي ڏيڏ ڏيندڙ. دوست- يار.
دِلنَوازِي: ث. ڏيڏ- دلاسو. مهرباني. ناز نخرا.
دَلُو، دَلْو: ذ (ع) ڈول. دِلو. ھڪ آسماني بُرج.
دَلو: ص. دلالي ڪندڙ- دلال. ڪُٽڻ- پڙوو. (ث. دلي).
دِلو: ذ (ع. دَلْو) ننڍڙ جو گھڙو.
دِلي: ث. ننڍو دِلو- گھڙي.
دَلوچو: ص. گھٽو- جام. دلپسند (انعام).
دِلي: ص (ف) دل جو. دل وارو. جاني. (ث) پارت جو ھڪ مشهور شهر- دهلي.
دِلي دوست: ذ. دل وارو دوست. پيارو دوست.
دِلي محبت: ث. تمام گھٹي محبت.
دِليرُ: ص (ف) وڏيءَ دل وارو. سورھيہ- بهادر. نہ ڊڄندڙ.
دِليري: ث. سورھيائي- بهادري.
دَليلَ: ث. واڳ- مهار. اُٺ جي ناڪيليءَ ۾ ٻڌل ڪڙو.

Gul Hayat Institute

دَليلُ: ذ (ع) حجت- بحث. ثابتي- شاهدي. خيال- گمان- وهم.
دَليل بازي: ث. بحث مباحثو. مقدمي ۽ واقعاتي ثابتي. حجت بازي.
دَمُ: ذ (ع) رَتُ- لَهُو.
دَموِي: ص. رت جي گهٽائي سبب ٿيل (مرض).
دَمُ: ذ (ف) ساهُ- پَساهه. دگهو ساه- ٿُوڪ. جياپو- حياتي. زندگي. شوڪارو (دعا يا ٽيٽي جو). حُقي يا چلم جي ٽوڪ. ساه جي هڪ بيماري (جنهن ۾ أيساهي ٽئي). ڪاڏي ڪي پوريءَ طرح رڌڻ لاءِ باڦ جو اوبارو. درياء جي وهڪ جو زور ۽ چاڙهه. پل- گهڙي- ساعت- لحظو. زور- سگهه. حوصلو. دوڪو- فريب- ڏڻو. تحرير ۾ بيهڪ جي نشاني.
دَم اٽڪڻ: ساهه اٽڪڻ. سِڪَ يا ساروٽي ٿيڻ. سڪرات ۾ ساهه گهُٽجڻ.
دم پرجڻ: ساهه گهُٽجڻ. ڊوڙ وغيره ۾ تڪڙو ساه کڄڻ. سهڪڻ.
دم ٽٽڻ: پساه پورا ٿيڻ.
دم ڏيڻ: ساه ڏيڻ. مرڻ. عاشق ٿيڻ. دولاب ڪرڻ. آسرو ڏيڻ.
دَم جَهلڻ: تحمل ڪرڻ. پاڻ روڪڻ. صبر ڪرڻ.
دَم ڪرڻ: دعا، منتر وغيره پڙهي شوڪارڻ.
دم گهُٽجڻ: ساه ۾ مونجهه ٿيڻ. گهبرائجڻ.
دَم هڻڻ: دعويٰ ڪرڻ- هامر هڻڻ. ٻڙاڪ هڻڻ. تڪبر ڪرڻ.
دُم: ذ (ف) پڇ، پُڇڙي (جانور جي)- دُنب.
دَما دَمُ: ظ. هڪ ٻئي پويان- لاڳيتو.
دِماغُ: ذ (ع) ميجالو- مغز. عقل. هوش. سمجهه.
دِماغ سوزي: ث. دماغي پورهيو. مغز کپائڻ. غور فڪر.
دِماغ ڦِرڻ: چريو ٿيڻ. هوش خطا ٿيڻ.
دماغ کائڻ: مٿو کائڻ: بي فائدو ڳالهائي ڪڍ ڪرڻ.
دَمامو: ذ (ف) نغارو.
دَمبازُ: ص (ف) فريبي- ڏڳ- دغاباز. ڏڙائي.
دَمبازي: ث. دوڪو- ڏڳي- فريب. ڏڙو.
دَمبخود: ظ (ف) چُپ- خاموش (حيراني مان). ماڻ ۾. واڙو.
دَمبَدم: ظ (ف) هروقت- هرگهڙي. ٽوري ٽوري وقت کان پوءِ. پلپل.
دَم پُخت: ذ (ف) پلاءُ جو هڪ قسم (باڦ تي رڌل چانور). باڦ تي رڌل کاڌو (جيڪو ٽاڻءَ جو منهن بند ڪري رڌجي).
دُمچي، دُنبچي: ث (ف) گهوڙي جو هڪ سنڊ (وهت جي پُڇ هيٺان ٻڌڻ جو ڪپڙو).
دَم خَم: ذ (ف) همت حوصلو.
دُمدارُ: ص (ف) پُڇ وارو- پُڇر. (ذ) پُڇر تارو.
دَم دِلاسو: ذ. آٽت- دلداري. ڏڙو پُوزي. ٽلهو آسرو.
دم دم: ظ (ف) هرگهڙي- هروقت. پلپل.
دَمدَمو: ذ (ف) مٽيءَ جو بند. مورچو بند جو. لهوارو رستو.
دَمڙي: ث. آڳاٽي وقت جو هڪ ننڍو سِڪو (پئسي جو اڻون حصو).
دَمزني: ث (ف) ٻڙاڪ- لٻاڙ.
دَمسازُ: ص (ف) رازدار. حال محرم. دلي دوست.
دَم قَدم: ذ (ف) ساهه ۽ هلڻ جي طاقت. زندگي- حياتي- پساه.

Gul Hayat Institute

دَمكَشِي: ث (ف) 'ساه' جي هڪ بيماري (جنهن ۾ اُيساهي نٿي).
دَمَنُ، دَمِنُ: م. ساه ڪٽڻ. دم پٽڻ. ساهي ڪٽڻ. ترسڻ. صبر ڪرڻ. طعام کي هاڻ تي رڌڻ.
دَنِ: ث. اناج جو ڍڳ. گاهه يا ڪانن جو وڏو ڍڳ- انبار.
دُنُ: ذ. پيٽ جي وچ ۾ ناڙي واري جاءِ- ناف. وچ. پُورو وچ.
دُنابُ: ذ. گوشت جا تَهه (جسم تي).
دُنبُ: ذ (ف) پُڇ- دُم گهيٽي جي پڇ وارو حصو.
دُنبالو: ذ (ف) پُڇ. دُنب. ٻيڙيءَ يا آگبوٽ جو پٺيون حصو.
دُنبو: ذ. وڏي پڇ وارو گهيٽو. (ص) تلهو- متارو.
دَنبُورو: ذ. طنبُورو (ساز).
دَندان: ذ (ف) ڏند.
دندان ساز: ص. ڏند ناهيندڙ (ڊاڪٽر).
دندان شِكَن: ص. ڏندتوڙ- ڏند پچندڙ.
دَنگُ: ذ (ف) چيهه- پچاڙي واري حد- چيڑو.
دَنگ دڑو: ذ. زمين جي حدبندي جي نرواري لاءِ مٽيءَ جو ڍڳ.
دَنگ رهجڻ: حيران ٿيڻ- واڙو ٿيڻ. هڪو ٻڪو ٿيڻ.
دَنگ ڪرڻ: پچائي ڪرڻ. توڙ کي پهچڻ. انتها ڪرڻ.
دَنگَڑِي: ص. لاڳيتي حد وارو.
دُنگُ: ذ (ف) شراب جو مَٽُ. شراب جو وڏو شيشو.
دَنگلُ: ذ (ف) مجمعو- انبوهه. خوشي ملهائڻ وقت هُل هنگامو. آکاڙو (ڪُشتي يا مَلهه جو). ملاکڙو. فساد.
دَنگڻُ: م. لاڳيتا تپ ڏيڻ (ڪُڏ يا ڪَٽ تي). نچڻ ٽپڻ (راند ۾).
دَنگو: ذ. جهيڑو- هل فساد. هنگامو- فتنو.
دَنگَئِي: ص. جهيڑاڪ- فسادي.
دَنگي: ث. وڏي ٻيڑي. ساموندي ٻيڑو.
دُنِي: ث (ع) دنيا. ڌن دولت.
دُنِيا: ث (ع) موجوده زمانو. جڳ- جهان. عالم. سنسار. ڌرتي- زمين. ڌن دولت- ناڻو- ملڪيت.
دنياوَمافِيها: جهان ۽ ان ۾ جيڪي ڪجهه آهي.
دُنياوِي، دُنيَوِي: ص. دنيا جو. دنيا سان واسطو رکندڙ.
دُنِيادارُ: ص (ف) دنيا جي ڌنڌن ۾ ڦاٽل. دولتمند- تونگر.
دُنِيادارِي: ث. دنيا جا ڌنڌا. ڪاروهنوار. هلي چلي- رسم رواج.
دَنيَرُ: ص. تمام ڪارو. ٽلهو متارو.
دو: ص (ف) ٻه.
دوآبو: ذ. ٻن دريائن. ندين يا واهن جي وچ واري زمين.
دَوا: ث (ع) ٻُڪي- ٽڪي- دارون- علاج. تدارڪ- حيلو.
دواخانو: ذ. شفاخانو- اسپتال.
دواساز: ض. دوائون ناهيندڙ.
دوادَرمل: ذ. علاج. سُتي ٽڪي.
دوا دارون: ذ. علاج- سُتي ٽڪي.
دوافروش: ص. دوا وڪڻندڙ.
دُواہو، دُئاہو: ذ (ف. دوآب) دوآبو.
دَوات: ث (ع) مَس. مَس ڪُپڑي.
دُوارُ، دُئارُ: ذ (سن) دروازو. دَرُ- ٻُنيو. آستان. مُلڪ.
دُوارو، دُئارو: ذ (سن) آستانو. سِکن جي ڏرمي

Gul Hayat Institute

پوڄاپاٽ جو آستانو.
دُوالُ: ذ (ف) گھوڙي جو ھڪ سنڄ. رڪاب جو پٽو. رڪيبن کي جھلڻ لاءِ چمڙي جو پٽو.
دُوالِي، دُڻالِي: ث. پالیل پکي (باز، تتر) جي پيرن يا چيلھ ۾ ٻڌڻ لاءِ ڊور.
دَوامُ: ظ (ع) دائمر- ھميشه- سدائين. (ث) ھميشگي.
دَوامي: ظ (ع) دائمر- ھميشه لاءِ- سدائين- دائمي.
دوباره: ظ (ف) ٻيو پيرو. ٻه پيرا- وري.
دوبالا: ص (ف) ٻيڻو. ٻٽو. ويتر- وڌيڪ.
دُوبَدُو: ظ (ف) آمھون سامھون- روبرو.
دُوتُ: ذ (سن) قاصد. جن پُوت.
دُوتارو، دُتارو: ذ (ف) ٻن تارن (تندن) وارو ھڪ ساز- ٻہ تارو.
دوئڑُ: ذ. کاري (سمنڊ) جو پَلو. (ص) ٿلھو (ماڻھو).
دوپَٽو، دُپَٽو: ذ. پوتي- رَٿو.
دُوچِتي، دُچِتي: ث. چت جي ھيڻان ٻي ننڍي چِت- پَڇندي.
دُودُ: ذ (ف) دونھون. ٻاڦ. ڏُنڊن (ع) کِيڙو.
دُودڪَش: ذ. دونھين جي نيڪال وارو سوراخ- چمڻي.
دُودستو، دُدستو: ص. مضبوط- سگھارو.
دودَستِي: ث. وھت جي ٻن اڳين پيرن ۾ وجھڻ جي زنجير.
دوڏُ: ذ. ڪوڙو الزام- بھتان.
دوڏو: ذ. اک جو ڏيلھو.
دوڏا ٿوتارڻ: اکيون ڪڍڻ (ڪاوڙ مان).
دَورُ: ذ (ع) چڪر- ٽيرو- گردش. پيرو (سبق جو)- اُتلائي. تلاوت (قرآن شريف جي). پت جي اوساري ۾ سِرن جي ھڪڙي قطار. عھد- زمانو. عرصو- وقت (حڪومت جو).
دَور دَورو: ذ. وقت- زمانو. حڪومت جو عھد. پلان پلي.
دورُ ڪرڻ: سبق وغيره وري وري پڙھڻ. ياد ڪرڻ لاءِ پيرو ڏيڻ.
دُورُ: ظ (ف) پري- پراھون- ڊُور. جدا- الگ.
دُورافتاده: ظ. پراھون. ڏڪاريل.
دُور ڇڏڻ: پري ٽيڻ. نفرت ڪرڻ.
دُوراھُ: ص. تمام ٿلھو (ماڻھو).
دورانِ: ذ (ع) چڪر- ٽيرو- گھمرو. گردش. وقت- دَور. (ظ) وقت ۾- عرصي ۾.
دُورانديش: ص (ف) اڳ ويچارينڊڙ. داناء. سُڄيت.
دورانديشي: ث. اڳ ڳڻتي. آئيندي جي سوچ. عاقبت انديشي. ڏاھپ.
دوراھو: ذ. ٻہ واٽو.
دُورائو، دُرائو: ذ. ٻن جدا معنائن يا مُرادن وارو بيت (ھُنر شاعري).
دُوربِينَ، دُوربِيني: ث. پراھين شيء کي ويجھو ڏيکارينڊڙ عينڪ.
دورِجَھُ: م. ڊڪرجڻ- بيھوش ٽيڻ.
دورُخي: ث (ف) منافقت. منھن رکائي.
دُور دراز: ظ (ف) تمام پراھون- ڏوراھون.
دورَنگو، دُرنگو: ص. ٻن رنگن وارو. منافق.
دورَنگي، دُرنگي: ث. منافقت. ٻيائي- دغا.
دُورگو: ذ (ف) ٽيليفون.
دَورو: ذ (ف) گشت. پُور- خيال. بيھوشي (بيماري).
دورو ڪرڻ: حد ۾ گشت ڪرڻ. چڪر لڳائڻ

(معائتي لاءِ).
دُورو: ص. ڪنن ۾ باس يا سُڪا طور پيل 'دُرن' وارو. سهڻو- پياروَ.
دُوري: ث (ف) پراهون پنڌ. گهٽو مفاصلو. جدائي.
دوزانُو: ظ (ف) گوڏن پر- جوتن تي. گوڏن پر جهڪيل يا ويٺل.
دوزَخُ: ذ (ف) جهنم- نرگ.
دَوزخِي: ص. گنهگار. ظالم. جهنمي.
دوسُ: ذ. دوست.
دوسالہ: ص (ف) ٻن سالن جو.
دوستُ: ذ (ف) سنگتي- يار. سجڻ- محب.
دوستدار: ذ. يار دوست- خيرخواه.
دوستداري: ث. دوستي- ياري.
دوستِي: ث (ف) ياراني- ياري- سنگت. سجڻپائي. پريت- محبت. آشنائي.
دوسَري: ذ (ع) ٻه جهان (هيءُ جهان ۽ هُوجهان).
دوش: ذ (ف) ڪُلهو.
دوش بَدوش: ظ. ڪُلهوڪُلهي سان ملائي. گڏوگڏ. قطار ۾ (بيهڻ).
دوشُ: ذ (سن) ڏوهه. قصور. جُرم.
دوشالو، دُشالو: ذ. ٻن پُڙن واري شال. پشمينه جي چادرن جو جوڙو.
دوشِيزَہ: ث (ف) ڪُنواري (جُوان چوڪري).
دوشِيزَگِي: ث. ڪنوارپڻو.
دوطَرفو: ظ (ف) ٻن پاسن کان. ٻن هنڌان.
دوطَرفِي: ث (ف) ٻن ڌُرين جي. منافقت- بيائي.
دوغُ: ذ (ف) اُٽِ جي ڪير جو ڏوڻرو- اُست.
دوغُلو: ص (ف) ٻن نسلن وارو- گدو. منافق.
دَوڪُ: ذ. ٻن سالن جي عمر جو (وهٽ). پنجن سالن جمار جو اُٺ.
دُوڪانُ: ذ (ف) هَٽُ. ريزڪي وڪري جو هَٽُ.
دوڪاندار: ص. هٽ وارو- هٽائي.
دوڪانداري: ث. واپار. ريزڪي وڪرو يا ڏيتي ليتي.
دوڪو: ذ. دولاب- فريب. ويساه گهاتي- دغا. ڪُپت- ٺڳي.
دوڪيبازُ: ص. دغاباز- فريبي.
دوڪي ۾ رکڻ: ڪوڙي دلاسي ۾ رکڻ- آسري ۾ رکڻ.
دوگھُ: ذ (ف. دوغ) اُٽِ جو جميل ڪير. ڏوڻري جو دِگھُ. گوشت جو وڏو ٽڪر. ڪاٺ جو وڏو ٽڪر. گج جي پرت جو هڪ ڪُڻ. بخيو.
دوگڻُ: م. سونو پاٽي چاڑهڻ (ڳهڻ تي). سونا ورق چاڑهڻ. چتيون هڻڻ (ڪپڙي ۾). بخيو هڻڻ.
دوگِي: ث. ڪاٺ جو وڏيل ۽ تراشيل وڏو ٽڪر. چورس ڪاٺيءَ جو وڏو ٽڪر.
دولابُ: ذ (ف) ٺڳي- فريب. ويساه گهاتي. دغا.
دولابِي: ص. ٺگ- فريبي. دغاباز.
دولَتَ: ث (ع) ڌن- ناڻو. خزانو. حڪومت- سلطنت.
دولت پناه: ص. حڪومت کي سلامت رکندڙ (بادشاه).
دولت خانو، دولت سري، دولت ڪده: ذ. بادشاهي محلات- قصر. گهر- جاءِ.
دولتَمندُ: ص. شاهوڪار- مالدار- تونگر.
دولتمندي: ث. شاهوڪاري- تونگري.
دولمو: ذ. قيمتي ۽ ياڄي مان ٺهيل هوڙُ.
دولُهڙُ: ذ. گهوٽ- ونو- بنو. سخي- ڏاتار.

Gul Hayat Institute

دولِي: ث. نندي ديگ- مِيانو.
دوم شوم: ظ. ٹلهي ليکي- اُکو دُکو.
دُونُ: ذ. نڪ جو هيٺيون حصو. ٻُوٽ. (ع) حقير- خسيس. گهٽ.
دُوناڙُ: ذ. دونُ. ٻوٽُ.
دُونالي، دُنالي: ٻن نالين واري بندوق.
دَونَسَ، دَوْنسَ: ث. خار- ڪاوڙ- دُسِي.
دَونڪَنُ، دَوْنڪَنُ: م. چمڪڻ. روشن ٿيڻ. آهستي آهستي ٻرڻ (باهه)- ٽمڪڻ.
دَونڪو، دوْنڪو: ذ. ٽمڪو- چلڪو. تجلو.
دونو: ذ. وٽن جي پٺن مان نهيل پيالو (عام طرح هندو واپرائين).
دُونهُ: ذ. دونهون.
دونهاتُ: ذ. دونهين جي ڪارٽ ۽ ڊپ.
دُونهاٽجَنُ: م. دونهين لڳڻ ڪري ڪارائجڻ. دونهين جو اثر ٿيڻ.
دُونهون: ذ. دُخان- دُود. دونهين جو واس. ڪڪن ۽ چيٽن جو مچ.
دونهان ڪڍڻ: اندر جي باهه ڪڍڻ. ڪاوڙ ڪڍڻ. گهٽ وڌ ڳالهائڻ. ڏاڍي جٽ ڪرڻ.
دُونهِين ڏکائڻ: باهه ٻارڻ. مچ مچائڻ. جهيڙو جاڳائڻ. ڏرٽو ڏيڻ.
دوهِرو، دوهڑو: ذ. ٻن سٽن وارو بيت- ڏوهيڙو.
دوهو: ذ. ٻن سٽن وارو هِندي بيت.
دَوْ، دَئو: ذ. باهه- آگ، تئو- سيڪُ. سوجهرو- روشني. چمڪو- اُهاڻ.
دُوئي، دُئي: ث (ف) ٻيائي. منافقت.
دَهـ: ص (ف) ڏهه (ڳائيڻي جو انگ).
دِهـ: ث (ف) زمين جو ٽڪُر. ديهه.

دَهانُ: ذ (ف) وات- مُک. مُنهُن.
دَهانو: ذ (ف) وات. مُنهُن. مُنڊ (دريا جو). لغام جو هڪ حصو.
دَهَرَ: ث (ف) وقت- زمانو. ڏگهو عرصو. ڌرتي- زمين. دنيا- جهان.
دُهرائِنُ: م. ٻٽو ڪرڻ- ٻيٽو ڪرڻ. وري وري چوڻ- ورجائڻ. دور ڪرڻ. ورد ڪرڻ.
دُهرو: ص. ٻيٽو- ٻٽو. ڏوڙو. ٻِہ تَهو. ڏنگو- ڏڏو. (ث. دُهري).
دُهِرِي: ث. سون جي مٽڻ واري ٻن سَرُن (لڙهين) وارو ڳهه (دهري عام طرح ٻہ- سري، ٽہ سري، پنج سري ۽ ست سَري ٿئي).
دَهرِيو: ص (ف) رڳو موجوده دنيا جي وجود جو قائل. خدا کي نہ مڃيندڙ- لادين.
دَهشَتَ: ث (ع) ڊپ- خوف. هيبت- هراس.
دهشت اَنگيز: ص. ڊيڄارِيندڙ- خوفناڪ- پوائٽو. هراس. پکيڙيندڙ.
دهشت زَده: ص. ڊنل. سَمهيل- هراسيل.
دَهشتناڪُ: ص. خوفائتو- پوائتو.
دَهقان، دَهقانِي: ص (ف. دِهقان) ڳوٺائو- ٻهراڙي جو. هاري.
دَهڪو: ذ. ڌڪو (دل جو). چرڪ- هراس.
دُهلُ: ذ (ف) هڪ مشهور ساز.
دُهلارِي: ص. دهل وڄائيندڙ (عام طرح مڱٿهار).
دَهَلجَنُ: م. ڊڄڻ- خوف کائڻ. ڈڪڻ. هراسجڻ.
دُهلِڑِي: ث. نندو دهل. ڊولڪ.
دَهلَنُ: م. ڊڄڻ- هراسجڻ.
دَهلِي: ث (ف) چائنٽ. ڏيڏي. آستانو. پارت جو گاديءَ وارو شهر.

Gul Hayat Institute

دَهليزَ، ث (ف) چائنٽ. ڏيڊي. آستانو.
دَهمانُ، ذ. دهاءَ- ڏمڪي. دڙڪو داب. رعب تابُ.
دَهمَڙدو، ذ. ڪناري تي ٻيڙيءَ ٻڌڻ لاءِ ڪُتل مُنُ.
دَهنُ، ذ (ف) وات- مُنهن.
دِهَند، دِهَندَه، ص (ف) ڏينڊڙ.
دَهِي، ث. ڏوڻرو.
دَءِ، دَئو، ذ. سوجهرو. ٽمڪو. اولڙو. پاڇو.
دَئُوسُ، ص (ع. دَيُوث) بيغيرت- بيحيا. پڙوو.
دُئِي، ث (ف) دُوئي. ٻيائي. منافقت.
دَئِيتُ، ذ (سن) بدروحَ. راڪاس. گهٽو ڪائيندڙ- پيٽُو.
دَيا، ث (سن) ڪهل- قياس. ٻاجهه- رحم. مهر- ڪرم. عنايت.
دَيالُو، دياوانُ، ص. رحمدل- ٻاجهه وارو. مهربان. سخي.
دَيارُ، ذ (ع) ديس- ڏيهه. مُلڪ. وطن- ساڻيهه.
دَيالُ، ذ. هڪ قسم جو عمارتي ڪاٺ.
دَيانَتَ، ث (ع) ايمانداري- سچائي (امانت).
دَيانتدارُ، ص. ايماندار- سُڌيتو. نيڪ- سچار.
ديانَتدارِي، ث. سُڌَت. نيڪي. سچائي.
دِيبا، ذ (ف) هڪ قسم جو ريشمي ڪپڙو- اطلس.
دِيباچو، ذ (ف) مهاڳ- تمهيد (ڪتاب جي).
دِيَتِ، ث (ع) خُون بها. قصاص. خون جو عيوض (مُلهه يا سگ جي صورت ۾).
دِيپُ، ذ (سن) ٻيٽُ- جزيرو. ڏِيو- چراغ.
دِيپَڪُ، ص (سن) ٻرندڙ- روشن. چمڪندڙ. (ذ) ڏِيو- چراغ. هڪ راڳ جو نالو.
دِيدَ، ث (ف) اک. نظر- نِرت. محابو- لحاظ. شرم.
دِيد ڪرڻ، نظر ڪرڻ- ڏسڻ. سنيال ڪرڻ. نظرداري ڪرڻ. لحاظ ڪرڻ.
دِيدَبازِي، ث. ديدارياڙي. اکين جا اشارا.
دِيد شَنِيد، ث. ڏٺي ٻڌي. واقفيت- شناسائي.
دِيدارُ، ذ (ف) ڏيکاءُ- درشن- نظارو. جلوو. لقاءُ.
ديداربازِي، ث. نظارو- درشن. اک اٽکائڻ.
ديدار ڪرڻ، ڏسڻ - پسڻ. صورت ڏسڻ. درشن ڪرڻ.
دِيدَه دانِستَه، ظ (ف) ڄاڻو. واڻو. ڏسي وائسي. جاڻي ٻُجهي.
دِيدَه دِليري، ث. زوري زبردستي. اکين آڏو. روبرو.
دِيدَه وَر، ص (ف) هوشيار. دانشمند.
دَيرُ، ذ (ف) بتخانو.
ديرِ، ث (ف) اوير - اويل. ڪمهلائي. دير - سُستي. گيسر.
ديرپا، ظ. گهٽو وقت جتاءُ ڪندڙ. پائدار - جهالُو.
دير هَضم، ظ. پيٽ ۾ (کاڌو) دير سان هضم ٿيندڙ.
ديرو، ذ (ف. ديره) جاءِ- گهر. حويلي. ماڳ. منزل - ٽاڪ. تپيدارن جي رهڻ جي جاءِ. لاباري بعد آنُ يا وَلِ رکڻ جي جاءِ.
ديرو جمائڻ، منزل ڪرڻ. ڪپ ڪوڙي ويهڻ.
ديريدارُ، ص. ديري جو مالڪ. اڳواڻ. رکوال.
ديرِينو، ظ (ف) دير سان. ڪَهنو - قديمي. بردبار - ڪانڊوارو.
ديڙو، ذ. دُرو (شرعي سزا ڏيڻ لاءِ چمڙ جي وڌي).
ديسُ، ذ (سن. ديش) وطن. ڏيهه - ملڪ.
ديس پَرديسُ، ظ. پنهنجو پرايو ملڪ. هرهنڌ - جتي ڪٽي.

Gul Hayat Institute

ديس نيڪالي: ث. ڏيهه نيڪالي - جلاوطني.
ديسي: ص. ديس جو - ڏيهي - ملڪي. وطن جو.
ديڪا ڏيڪي: ث. هڪ ٻئي کي ڏسي. نقالي (هلي چلي ۽ جي). ريس. برابري.
ديک ياڻ: ث. نظرداري - جاچ جوچ. سنيال.
ديکڻ: م. ڏسڻ. نظارو ڪرڻ، جاچڻ. پرکڻ.
ديگر: ص (ف) ٻيو. اور. علاوه - سواءِ.
ديگ، ديگ: ث (ف) رڌڻ لاءِ ٽامي جو وڏو ٽانءُ
ديگ چاڙهڻ: خيرات جي ماني ڪرڻ. عام جام ڪري ڇڏڻ.
ديگچو: ذ (ف) ديڳڙو. (ث. ديگچي)
ديگڙو: ذ. ننڍي ديگ، (ث.ديگڙي)
ديم: ث. لشکر - سپاهه. (ج . ديميون)
ڏين: ذ (ع) قرض - لهڻو. بخشش، ڏوهه گناهه.
ڏين پوڻ: مذهبي اصولن جي انحرافي سبب گناه پوڻ.
دين: ذ (ع) مذهب. مذهب اسلام.
دين ايمان: ذ. مذهبي عقيدت جو ويساه.
دين پناه: ذ. مذهب جو اجهو (بادشاه لاءِ چيو ويندو آهي).
دينڌار: ذ. مذهب جو پابند. نيڪ. پرهيزگار.
دينداري: ث. مذهب جي پابندي. نيڪي. پرهيزگاري.
دين دنيا: ذ. ٻئي جهان.
دين مَلُوڪي: ث. سينڊ سڃاڻپ. ڏيڻ ويڻ. غيرمرد ۽ عورت جو پاڻ ۾ ٻيڻ وارو تعلق.
ديني: ص. دين جو- مذهبي. اسلامي.
دينداستي: ظ (ف. ديده دانسته) ڏٺو ڄاڻيو- ڪليو ڪلايو- ظاهر ظهور.
دينار: ذ. سون جو هڪ (آڳاٽو) سڪو.
دينداڑ: ث. ٻارڙي کي مکين مڇرن کان بچاءُ لاءِ ڪاٺ جي ننڍڙي گهوڙي.
دِينيات: ث (ع) دين سان تعلق رکندڙ ڳالهيون. دين جي ارکانن ۽ عقيدن جو علم.
ديوُ: ذ (ف) خيالي ڪهاڻين جو هڪ ڪردار (جيڪو عام انسانن کان قدبت ۽ طاقت ۾ گهٽو ٿئي)- راکاس. ٽلهو متارو ماڻهو. (سن) ديوتا. اوتار.
ديُوزاد: ص. ديو جو اولاد. تمام وڏي قد ۽ جُسي وارو.
ديوار، ديوارَ: ث (ف) ٻِت. پناه- اوٽ.
ديوالَ: ث. ديوار.
ديوانُ: ذ (ع) شاهي دربار- ڪچهري. عدالت. خزاني جو وڏو عملدار. 'الف- بي' وارا قافين جي ترتيب سان غزلن جو مجموعو.
ديوان عام: ذ. عام دربار- کليل ڪچهري (جنهن ۾ سيڪو اچي سگهي).
ديوانگي: ث (ف) چريائي. مستي. بيوقوفي.
ديوانو، ديوانو: ص (ف. ديوانه) چريو- پاڳل- مستانو. هوش کان نڪتل. سودائي- خفقاني. عاشق.
ديواني: ث. جائداد، ملڪيت ۽ ڏيتي ليتي بابت فيصلا ڪندڙ عدالت.
ديوتا: ذ (سن) هندن جي عقيدي موجب هڪ خيالي هستي جنهن ۾ غيرمعمولي قوتون هجن. فرشتو. مقدس ساهوارو اوتار (جيڪو سنسار جي ڪنهن ڪم تي مقرر ٿيل هجي).
ڏيُوث: ص (ع) بيغرت.
ديوَل: ث. عيسائين جو عبادتگاه.
ديوناگري: ث. "هندي" ٻوليءَ جو رسم الخط.
ديوي: ث (سن) 'ديوتا' جو مونث. هندومت موجب

Gul Hayat Institute

سنسار ۾ ايشور طرفان مقرر ڪم سنياليندڙ عورت.
هڪ قسم جو مشهور ٻُوٽو ۽ وڻ.
ديهہ، ديهي: ث (سن) بدن- جسم- بُت.
ديهہ: ث (ف. دِه) آبـــاديءَ واري زمـــين جي وڏي ايراضي. زمين جو مقرر حصو. گوٺ.
ديهات: ذ (ف) ديهون. گوٺ.
ديهاتي: ص. گوٺائو. ٻهراڙيءَ جو.

ڈ

ڈ: ث. اُچار 'ڈال'. سنڌي 'الف- بي' جو ويهون اکر.
ڈاتِ: ث (سن) ڈاتو (سون، چاندي وغيره). ڪائين مان کوٽي ڪڍيل عنصر. روش- خصلت. نُطفو.
ڈاتُو: ذ (سن. ڈات) ڪائين مان کوٽي ڪڍيل معدنيات (جنهن ۾ پگهرجڻ جي خاصيت هجي). سون، چاندي، لوهہ، تامون، پارو، جست، شيهو وغيره). اصل بنيادي لفظ - اشتقاق.
ڈاتُورو: ذ. هڪ قسم جو نشيدار ٻوٽو (ٿي قسم: ول ڈاتورو، چريو ڈاتورو، ڪارو ڈاتورو).
ڈاپڻُ: م. چوپائيءَ جي ٽٽن مان ڪير چوسجي وڃڻ (ڏُڌ ڏائي وڃي).
ڈاڇو: ذ. گيڙو رنگ. ڌهل جو واڇو.
ڈاڇُ: ذ (سن. ڈانيہ) آنُ. اناج.
ڈاڇُورو: ذ. گاهہ جو هڪ قسم (جنهن جي پاڙن ۾ گول داڻا ٿين جيڪي ڏُڌ طور ڪم اچن).
ڈاڇُورا ڪڍڻ: پاڙون کوٽي ڪڍڻ. ڏاڍي مار ڏيڻ. سَٽ ڪُٽَ ڪرڻ.
ڈاڏِرِ: ث. دلاسو (پرچائڻ لاءِ)- چَٽَ- پريَ.
ڈاڏرائڻُ: م. پريائڻ- ريجهائڻ (خصوصا هار کي).
ڈاڏرو: ذ. وڇت جي تار جو مالو (موسيقي جي اصطلاح ۾).
ڈارَ، ڈارِ: ث (سن. ڈارا) پاڻيٽ يا پاڻيءَ جي لار. گُوهو (کير جو). وهڪرو. اوزار. (ڪاتي ڪهاڙي وغيره جي) تکائي. لِيڪَ- ريکا.
ڈارِ، ڈارُ: ظ. الڳ- جدا. نيارو- علحدو. پري- وٿيرڪو.
ڈارا: ث (سن) پاڻيءَ جو وهڪرو.
ڈاران: ظ. سواءِ- بنان- ري.
ڈارائڻُ: م. ٽڄ پيارڻ. ڪير پيارڻ (چوپائيءَ جو پنهنجي ڦَر کي).
ڈارِ پارِ: ظ. بلڪل الڳ. بنهہ پري. بي تعلق.
ڈارَڻُ، ڈارِڻُ: م. پالڻ- تاٽڻ (جانور). هيرائڻ (جانور). اختيار ڪرڻ (عادت).
ڈاروڈار: ظ. جدا جدا. ڇڙوڇڙ. بي تعلق.
ڈاري: ظ. وٽ- پاسي- ويجهو. لڳ پڳ.
ڈاري: ث (سن) لِيڪ- ريکا- ڈارِ.
ڈاريدار: ص. ليڪائون - ليڪن وارو.
ڈارِيو: ص. اوپرو - اجنبي - غير. پرايو. غير جنس. اڻ واقف. نامحرم. (ث. ڈاري)
ڈاڙِ: ث. مجمع - انبوهہ، گهَلِ. ڈاڙيلن جو ٽولو. ڈاڙيلن جي ڪاهہ. ڈاڙو (چوپائي مال جي ڦَر). ڏند ۾ يَنَ ۾ وجهڻ وقت ٽالهين جو واڇو (جنهن تي ميڇي ياڇ ڪائي يَنَ

Gul Hayat Institute

ء قاسي).

ڏاڙِ ڏاڙِ ڪرڻ: هاءِ گهوڑا ڪرڻ. دانهون ڪرڻ. مدد لاءِ پڪارڻ.

ڏاڙِ ويسَ: ث. هاءِ گهوڑا- گهوڑا گهوڑا. واڪو واڪاڻ. واويلا. ڦُرلٽَ.

ڏاڙو: ذ. ڏاڙيلن جي ڦُرلٽ. ڏاڙيلن جو حملو ۽ ڦُرلٽَ.

ڏاڙو لڳڻ: ڦرلٽ ٿيڻ. زوري کسجڻ (مال، حق).

ڏاڙو هڻڻ: ڦُر ڪرڻ. ٻئي جو حق غصب ڪرڻ. زوري مال ڦٻائڻ.

ڏاڙيل: ص. ڏاڙو هڻندڙ. زوري ڦُر ڪندڙ.

ڏاڙيوالُ: ص. ڏاڙيل.

ڏاڪَ: ث. هاڪ - ناموس - مشهوري. واڪاڻ. هُل - دومَ. رعب تاب ڏهڪاءُ.

ڏاڪو: ذ. ڏهڪاءُ. رعب تاب. ناموس.

ڏاگا: ذ. ڪپڑا (ڪنهن ولي۽ جا پاتل). درويشي لباس (جيڪو درويش جي وفات کان پوءِ سندس جاءِ نشين پائي). فقيراڻو ويس.

ڏاگو: ذ. سُٽ جي تند - سگو. تند - ڏور. بيماريءَ کان چوٽڪاري لاءِ پڑهيل ڏاگو (جيڪو ڳچيءَ يا ٻانهن ۾ ٻڌجي).

ڏاڳي ۾ هڻڻ: چئي ۾ هڻڻ - امر ۾ هڻڻ - حڪم ۾ هڻڻ. مڃڻا ۾ هڻڻ. فرمانبرداري ۾ هڻڻ.

ڏامَ ڏُومَ: ث. خوشي ۽ جشن. رونق ۽ محفل. سونهن ۽ سينگار. تجمل. ٺاٽ.

ڏامو: ذ. ڪٽڪ جو ڳچل ڏارو (گيهه ۽ ڪنڊ ۾ ڳچل). هندڪي رسم موجب ٻانيءَ کي خاص ڏِڻ تي کارايل ڪاڏو.

ڏانُ: ذ (سن) آنُ.

ڏانڊَلُ، ڏانڊلَ (ث): ذ. ريڑهه پيڑهه. چڪتاڻ. اجايو تڪرار. اجايو بحث.

ڏانڊل بازي: ث. تڪرار - حجت. ريڑهه پيڑهه. بي ايماني- ٺڳي.

ڏانڊل ڪرڻ: اجايو بحث ڪرڻ. تڪرار ڪرڻ

ڏانڊل مچائڻ: تڪرار ڪرڻ. ڏڙو ڪرڻ. گوڙ شور ڪرڻ.

ڏانڊولَ: ث. ڏُوڻِ. ڏوڏو.

ڏانڊولَڻُ: م. ڏوڏڻ. ڏُوڻڻ. لوڏڻ (ڏُوڻ وانگر).

ڏانا: ذ. مشهور سُرهو وکر (عام طرح مصالحي طور ڪم اچي).

ڏانِي: ث. ڳچل آنُ (چانور، ڦُلا).

ڏاوَڻُ: م. (سرائڪي) وهنجڻ- تڙ ڪرڻ.

ڏاءُ: ذ. گيڙو رنگ.

ڏائِڻُ: م. ننڍڙي هار يا ڦر جو ٽٽن مان کير پيڻ.

ڏائي وڃڻ: چوپائي مال مان سندس ڦر جو کير چڪڙي وڃڻ.

ڏُبَ: ث. لوڏو- ڏوڏو. ڏڪٽي. زلزلو.

ڏُبَرَ: ث. اچي ڪَٽِي يا لوئي. رَلي.

ڏُبڙاتُ: ذ. ڪنهن ڳري شيءِ ڪِرڻ جو ٿهڪو.

ڏُبڙ ڏُلو: ص. ٽلهو متارو (ماڻهو). ڏڍو مُڍو.

ڏُبَڻُ: م. ڪنبڻ- ڏڪڻ. ڏڌڻ- لرزڻ.

ڏُبِي: ث. اُونهي گپ چِڪَ (جنهن ۾ ماڻهو، جانور يا ڪابه شيءِ پيهي وڃي. عام طرح ڏٻ اها مشهور آهي پر واريءَ ۾ به ڏُٻ ٿئي)- چورگپَ.

ڏُبو: ذ. رنگ وارو نشان- چڍو. داغ.

ڏُتارَڻُ: م. پنيلائڻ- برغلائڻ. دلبو ڏيڻ. هرکائڻ. ڏاترائڻ- ريجهائڻ. ٺڳڻُ.

ڏُتو: ذ. ٺڳي- فريب. دلبو. ڏُتَل- فريب ۽ آيل.

ڏَپَ: ث. بانس- بدبوءِ. بُوءِ.

ڏپ پوڻ: اهڃاڻ ملڻ- ڏس پتو ملڻ.
ڏُپَ: ث. أس. ڪاڙهو.
ڏُپڙَڻُ: م. ننڍڙي ٻار يا ڦر جو ٽڻن کي ڏاڻ.
ڏُپو: ذ. پري کان چٽو نظر نہ ايندڙ ڏيک- ڏُڪُ. ڏُنڊ واري نظر. ٻُوءِ- بانس. اهڃاڻ.
ڏُجَ: ث. چمڪو- روشني. رونق- سينگار. سُونهن- سوڀيا.
ڏُجَ، ڏُجا: ث. جهنڊي- بيرق. ٻيڙيءَ جي خاص نشان يا اهڃاڻ واري جهنڊي يا بيرق.
ڏُجائِي: ث. مالڪياڻي.
ڏُجَرُ: ذ. گوڙ- هُل غوغاءِ.
ڏُڏُڙِ: ث. ڏُوڙ- دَز واري مِٽي. چوري مِٽي. مِٽي.
ڏُڏڙ ۾ پير هڻڻ: انڪار ڪرڻ- نابري وارڻ.
ڏُڏڙو: ذ. ميوي وغيره جو سخت ڪل وارو ٻج- چيچڪو- ڪڪڙو.
ڏُڏڪارَ: ث. زوردار آواز. گجڪار (پاڻيءَ جي).
ڏُڏڪَڻُ: م. زوردار آواز ڪرڻ. گجڪار ڪرڻ. ڏڪاءُ ڪرڻ. ڪُڙڻ.
ڏُڏڪو: ذ. ڏڪاءُ وارو آواز. ڪرن جي گوڙ وارو آواز. دريا يا نئن جي پاڻيءَ جي ٽڪي وهڪري جو آواز. توف جو وڏو ڏڪاءُ. صدمو (دل کي).
ڏُڏڪِي: ث. پيڪي. هڪل. ڏاڍي آواز وارو دڑڪو.
ڏُڏو: ذ. تهمت- الزام.
ڏِڏِڪَ: ث. لوڏو- ڏوڏو.
ڏِڏِڪَڻُ: م. ڏوڏو کائڻ. ٽورو لڏڻ. ڏُڻ- ڏڪڻ.
ڏُڏَڻُ: م. ڪُتل ٽنب ٽوٽي وغيره لڏڻ- ألڙڻ. ترڪڻ- ڏُڻ. ڏڪڻ.
ڏُرِ: ث. ڏرتي- زمين- يُونءِ.
ڏُرِ: ث. آخر- ڇيهه- دنگ- حد. ابتدا- منڊ.
ڏُرِڪان، ڏُرِيان: ظ. منڊ ڪان- شروع ڪان.
ڏُرُ تائين: ظ. پڇاڙي تائين- توڙ تائين.
ڏُرِ: ث. جماعت- ٽولو. ڪنهن مسئلي يا معاملي ۾ واسطو رکندڙ ماڻهو. هڪڙي طرف جو ماڻهو.
ڏُرار، ڏُرارُ: ذ. چوپايو مال چارينڊڙ+ ڏنار.
ڏُراوَتَ: ث. امانت طور رکيل رقم. دولت.
ڏُرِ ڏَتِي: ث. ٻن پهرن جي مهل- منجهند (جنهن وقت زمين تتل هوندي آهي).
ڏُرِتِي: ث. زمين- يُونءِ- ارض. مِٽي. نظام شمسي جو ٽيو نمبر گره.
ڏُرتي ڏُڻڻ: زلزلو ٿيڻ.
ڏُرِيَد: ث. أتر هندوستان (پنجاب) جي ڪلاسيڪي موسيقي جو هڪ انداز.
ڏُرِ ڏَڻِي: ص. اصلي مالڪ.
ڏُرڙِي: ث. دُرڙي- ڏڏو ساه. سِسڙاٽ (ڊپ ۽ هراس ۾)- ڏڪڻي.
ڏُرَمُ: ذ (سن) پڪو حڪم (مڃتا جو). عقيدو- ويساه. نيڪ ڪم. هندومت.
ڏُرماتما: ص (سن) ڏرمي ريت تي هلندڙ. سخي. نيڪ.
ڏُرمائُو: ص. ڏرم جي نالي ۾ ڏنل (دانُ)- خيراتي.
ڏُرم پَتِي: ص. مڙس- گهروارو.
ڏُرم پَتنِي: ث. گهرواري- زال.
ڏُرم جا ڏڪا کائڻ: اجايو رلڻ- دربدر ٿيڻ.
ڏُرمشالا: ث. نانڪ شاهي فقيرن جي رهڻ جي جاءِ- مسافرخانو. ڏرمي رسمن جي ادا ڪرڻ جي خاص جاءِ.
ڏُرمي: ص. ڏرم سان واسطو رکندڙ.
ڏَرڻُ: م. رکڻ. هيٺ رکڻ. ڪپائڻ. ڪوڙڻ. مڙهڻ (الزام).

Gul Hayat Institute

ڏَرڻو: ذ. دروازي تي کپ کوڙي ويهڻ جي حالت (جيستائين مراد پوري نہ ٿئي). ويهڪ- بينڪ.

ڏَرڻو ماريو، هڻڻ: کپ کوڙي ويهي رهڻ.

ڏُرِي: ث. لوهہ جي سيخ جنهن تي ڦيٽو ڦِري- دُري. محور.

ڏَڙُ: ذ. بِنان سري جي بدن- ديِر. جسم- بُت. لاش.

ڏَڙِ ڏَڙِ: ث. دِل ڏڙڪڻ جو آواز.

ڏَڙَڪَ: ث. دِل جي ڏڪ ڏڪ. دل جو دهڪو (ڊپ کان). ڊپ- خوف.

ڏَڙڪَڻُ: م. ڏڪ ڏڪ ڪرڻ (دل). ڊڄڻ.

ڏَڙڪو: ذ. دل جي ڏڪ ڏڪ. ڊپ- خوف.

ڏَڙڪِي: ث. ڊپ- خوف. انديشو. ڏَڪڙي. رَلِي- گودڙي.

ڏَڙلو: ذ. گهوبي- خيانت.

ڏَڙو: ذ. بار (ساهميءَ جي کاڻ لاهڻ لاءِ). تورو- وزن (جو اکثر مڻ جو ٿئي.) (ڏڙي ايائن، پنجن، ڏهن ۽ ويهن سيرن جي ٿئي). ساهميءَ جي هڪ واري سان تور جو وزن. ساهميءَ جا پُڙ برابر ڪرڻ جو وزن. ٽولي- ميڙ.

ڏَڙو ٻَڌڻ: وارو وار ڪرڻ. لاڳيتو سلسلو جاري رکڻ.

ڏَڙو ڪرڻ: ساهميءَ جي ٻنهي پُڙن ۾ وزن جي برابري ڪرڻ.

ڏَڙ وائِي: ص. ڏڙو (وزن يا ماپ) ڪندڙ. اناج مٽيندڙ يا تور ڪندڙ.

ڏَڙِي: ث. وزن يا تور جي ڏڙي (ايائي سيري، پنج سيري، ڏهہ سيري يا اڌ مڻي). جوڪَ.

ڏَڙِي ٻَڌڻ: وارو وار لائڻ.

ڏُڙو: ص. مڪيہ ماڻهو. وڏو ماڻهو. شاهوڪار يا نالي وارو ماڻهو. اڳواڻ.

ڏَڪُ، ڏِڪُ: ذ. هٽ يا ڪَڪَ وغيرہ جي چوٽ. ڏِڪو. ٽوڪر. صدمو- چيهو- نقصان.

ڏَڪُ جهلڻ: پاڻ پرو ٽيڻ. نقصان سهڻ. صدمو برداشت ڪرڻ.

ڏَڪ ڏيڻ: نقصان پهچائڻ. چوٽ رسائڻ. وعدي خلافي ڪرڻ.

ڏَڪ مُڪَ، ڏَڪ مُڪَ: ث. مارڪُٽ. هٽاپائي.

ڏِڪَ: ث. ريڑهہ- ٽيلهو. ڏُوڪَ.

ڏِڪَ ڏِڪان: ث. لاڳيتو ٽيلهڻ يا ريڑهڻ لاءِ زور. ڪُلهي گس.

ڏِڪُ: ذ. ٽيلهو. ٽاهو. ڏِڪو.

ڏِڪارَ: ث. نفرت. ڪراهت. بُڇان.

ڏِڪارَڻُ: م. نفرت ڪرڻ. ڪراهت آڻڻ. ڏِڪڻ. پري ڪرڻ. لوڏڻ.

ڏِڪارِيلُ: ص. نفرت جوڳو. لوڏيل.

ڏَڪائِلُ: ص. زخمي. گهايل. نقصان هيٺ آيل.

ڏِڪائِلُ: ه. لوڏيل- نيڪالي ڏنل.

ڏَڪاءُ: ذ. ڪنهن ڳري شيءَ جي هيٺ ڪرڻ جو زوردار آواز. ٿهڪو. وڏو نڪاءُ.

ڏَڪ ڏَڪ: ث. دل جو ڏڙڪو.

ڏُڪَڙُ: ذ. هڪ پاسي وڃت واري پَکواز - طبلو. هڪ گاهہ جو سُڪل ٻُٽ.

ڏُڪَڙَ تي آڻو: معاملي جي شروعات. ڪنهن ڪم جو علي الاعلان آغاز.

ڏَڪَڻُ: مَ. ڏڪ هڻڻ. زخمي ڪرڻ. صدمو رسائڻ. نقصان پهچائڻ. چيهو رسائڻ (واپار ۾).

ڏِڪَڻُ: م. ٽيلهڻ. ريڑهڻ. ڏڪا ڏيئي اڳتي ڪرڻ. سيرڻ. پري ڪرڻ. لوڏڻ.

ڏَڪو، ڏِڪو: ذ. ٽيلهو - ٽيلهو. صدمو. چوٽ.

Gul Hayat Institute

نقصان. ڪرڻ جو عمل. ٽاهو.

ڏکا ڏُوما: ذ. ٽاها ٽوٽا. رولڙو - ڏاکڙا.

ڏکا کائڻ: رُلڻ - دربدر ٽيڻ. در در پٽڪڻ. تڪليفون ڏسڻ.

ڏکو ڏيڻ: ٽيلهو ڏيڻ. هٽائڻ. ڪيرائڻ.

ڏکي وَهيٽو: ظ. ڪمزور - هيٽو.

ڏُکو: ذ. ٽُلهو ڏنڊو. گهوپاٽو.

ڏُکائِي: ص. ڏُکا هٽندڙ. بنان سوچ ويچار جي ڳالهائيندڙ. ٻڪاڪي.

ڏُکو هڻڻ: بنا سوچ ويچار جي ٻڌائڻ. اندازي سان ڪَٽ ڪرڻ.

ڏُکي بازُ: ص. ڏنڀائي، اوٽ تي اهڃاڻ ڏيندڙ.

ڏَکيل: ص. زخمي- گهايل. صدمو پهتل.

ڏِکيل: ص. لوڏي ڪڍيل. بيڪار - نڪمو.

ڏَکيلڻُ: م. ڏکو ڏيڻ - ٽيلهڻ. ريڑهڻ- سيرڻ. هٽائڻ. پري ڪرڻ.

ڏَگائڻ: م. هارڻ (باهه). دکيل ڪائين ڪوٽلن کي مَچائڻ.

ڏَگڙو: ص. يار (عورت جو). سينڊو.

ڏَگڻُ: م. دُکڻ. هرڻ (ڪائيون ڪوٽلا)، جلڻ، ٻَکڻ، چمڪڻ.

ڏِگُ: ص. ٽلهو ۽ ڳرو (ماڻهو)، ٽلهو متارو، سگهارو. پهلوان. سورهيه. مضبوط - ڏاڍو.

ڏَمَ: ث. زور سان ڏهاڙ، دبَ. سَٽَ.

ڏَم ڏيڻ: زور سان سَٽ يا دبَ ڏيڻ.

ڏُمَ: ث. ڏُومر. انبوه. پيهه - ڳاهت.

ڏُمَ ڏَڙِي: ث، زور شور.

ڏُمَ ٻڌڻَ، ڏُمَ لائڻ: وري وري چوڻ. واو وار لائڻ گهٽو زور رکڻ.

ڏَما، ڏَمان: ث. تجلو - چمڪو. رونق.

ڏَماڇُ، ڏماڇو: ذ. ڪيمخواب (ڪپڙو).

ڏَما چَوڪِڙِي: ث. هُل هنگامو - گوڙ گهمسان، هارن جو نچڻ ٽپڻ.

ڏَماڪو: ذ. زور ار آواز - ڏڪاءُ.

ڏَمالَ: ث (ع - دَمار) دهل يا نغاري جي هڪ وجت (جنهن تي قلندري فقير ناچ ڪن). درويش يا ولي۽ جي درگاه تي صبح شام نغارن جو واڄو- نوبت. ڪڙن جون بانگون.

ڏَمالَ ڪيڻ: سيکت ڏيڻ. مارڪُٽ ڪڻ.

ڏَمالِي: ص. ڏمال وڄائيندڙ.

ڏَمتالُ: ص. شاهوڪار- دولتمند. ڏَڏو مُڏو. تمام ٽُلهو. سگهارو. چالاڪ- هوشيار.

ڏَمتَرُ: ص. ڏمتال.

ڏَمچَرُ، ڏمچَڪَرُ: ذ. گوڙ گهمسان. هُل هنگامو. بکيڙو. چهڇڏو.

ڏَمَڪَ: ث. پيرن جو آواز. هلڻ جو هلڪو آواز. زمين وهارڻ لاءِ لوهي وزندار اوزار.

ڏَمڪائِڻ: م. ڏهائڻ- هيسائڻ. ڏمڪيون ڏيڻ. ڏڙڪا ڏيڻ.

ڏَمڪَڻُ: م. اچي سهڙڻ. ترسڻ. ڪجهه ديرلاءِ گهنجڻ (سُور).

ڏَمڪِي: ث. ڏڙڪو (هيسائڻ لاءِ). تنبيهه.

ڏَمَڻِ: ث. لوهارڪي ڪم ۾ ڪوري کي مچائڻ جو اوزار. گهوڙي گاڏيءَ جي چَڪِي.

ڏَمَڻُ: م. هوا ٿُوڪڻ (ڏَنوَڻِ سان)+ ڏَنوَڻُ. زور سان ڏيڻ.

ڏَنُ: ذ (سن) ناڻو- دولت- مايا- خزانو- ملڪيت.

ڏَن پَتِي: ذ. دولتمند- شاهوڪار.

Gul Hayat Institute

ڏُو: ث. ڏيان- خيال- شوق- لڏون. عادت- هير. ڳائڻ جي طرز.

ڏُنارُ، ڏُنارُ: ذ. چوپايو مال چارينڊ- ڏراڙ.

ڏناسُري: ث. هڪ راڳڻي جو نالو.

ڏُنڈُ: ذ. مُنهن مير- ڪاراڻ. اُجهندو. غبار- لُڙ. لٽ. ماڪ يا مٽيءَ جو ڪڪر- ڪوهيڙو. اکين جي هڪ بيماري (جنهن ۾ نظر جهڪي ٿئي ۽ اکين اڳيان لُڙات نظر اچي). نظر جي ڪمزوري.

ڏُنڈ چڙهڻ: اکين تي لُڙات چڙهڻ.

ڏُنڈڪارَ، ڏُنڈڪارُ: ث. غبار. لُڙات. اوندهه.

ڏُنڈلڪو: ذ. مُنهن اونداهي- مُنهن مير. ڪجهه اونداهي.

ڏُنڈو: ذ. ڪِرت. پيشو. هُنر. روزگار. مشغولي.

ڏُنڈوڏارِي: ذ. ڪم ڪار. پورهيو ڪارهيو.

ڏُنڊِي: ث. لٽ مار. انڌير- ظلم.

ڏُنڊي لائڻ: وري وري چوڻ- ڏُمر لائڻ.

ڏُنُ: ث (سن) ڪَمانَ- سِيگ.

ڏُنڪَ، ڏُنڪَ: ث (سن) انڊلٽ- قوس قزح. ست رنگي پانَڪَ. ناز نخري واري چال- يار سان هلڻي. ناز- لاڏ.

ڏُنوانُ، ڏُنوَندُ: ص. شاهوڪار- دولتمند.

ڏُنوَهِ: ث. ڏَمڻِ.

ڏُنوَهُ: م. ڏَمَڻُ.

ڏُهُ: ذ. چوپايو مال (گهٽا جانور).

ڏُهارُ: ص. ڏراڙ.

ڏُڪَ: ث. ڪٽڪ جو هڪ قسم (جنهن جو داڻو ساڙ سبب ڪارو ٿئي).

ڏڪو: ص. ڏُنِيَڪو.

ڏُڻڻُ: م. چُونڊڻ- چونڊي ڪڍڻ. پسند ڪرڻ.

ڏُوَندو: ص. مال وارو- ياڳيو.

ڏُڻِي: ص (سن. ڏني) مالڪ. گهروارو- پتار.

ڏُڻِيڪو: ص. ڏڻيءَ وارو- وارث وارو.

ڏُو: ظ. سڏو سنئون- پوري هنڌ تي.

ڏوبو: ذ. ڏوڏو- لوڏو (ڏرتيءَ جو)- زلزلو.

ڏوبي: ص. ڪَٽِي- گاڏر- پريٽ.

ڏوبي گهاٽ: ذ. ڪپڙن ڌوئڻ جو خاص ماڳ (تلاءَ، ٽَڙ، حوض).

ڏُوتَپَ: ث. پڙوت- ڪُٽنپو. لاڳي چاڳي.

ڏُوتپو: ذ. ڪُٽنپو- پڙوت. منافقي. چغلخوري.

ڏُوتَلُ: ص. ڏوئي صاف ڪيل. اڇو اُجرو. پاڪ.

ڏوتل پوتَلُ: ص. بنهه خراب لڇڻ وارو. بيحيا. بدلچٽائي ۾ چونڊيل.

ڏُوتو: ذ (سن. دُوت= قاصد) ڪُٽڻ- پڙوو- دلال. (ث. ڏُوتي).

ڏوتِي: ث. گوڏ جو ڪپڙو- گوڏ. هندن جي لباس جو ڪپڙو.

ڏوتي چوڑڻ: همت هارڻ. انڪار ڪرڻ.

ڏوتِيو: ذ. گوڏ جو ننڍو ڪپڙو- انگوڇو.

ڏوپُ: ذ. ڪپڙا ڌوئڻ جو ڪم.

ڏوپِ: ث (سن) اُسَ- ڏُپ.

ڏُوپ جَٽِي: ث. اُس ڪان بچاءِ لاءِ جَٽِي.

ڏُوپُ: ذ (سن) لوبان جو واسُ. لوبان- اگر. اُهو وکر جنهن جو واس ڏجي. خوشبودار وکر جو دونهون. جَؤ (خاص سونارا ڪم آڻين).

ڏُوپ دانِي: ث. ڏوپ ساڙڻ جي ڪٽِچي- اگرداني.

ڏُوپ واسُ: ذ. اگر وغيره جو دونهون (چندي ڦيٽي سان گڏ).

ڏُوپارِ: ظ. سڏو پار ويندڙ. پار پوندڙ. اڻ موٽ.

Gulf Hayat Institute

ڏوپڻُ، ڏوپَجڻُ: م. پاڻيءَ سان صاف ٿيڻ. پاڪ ٿيڻ.
ڏوپو: ذ. ٺڳي - دوکو - دولاب.
ڏُوچَ: ث. چوندِ.
ڏُوچڻُ: م. ڏُوٽڻ. چُوندڻ.
ڏوڏُ، ڏوڏو: ذ. بهتان - الزام، ظلم - ناحق - دغا.
ڏوڏُ ٻڌڻ: الزام مڑهڻ - بهتان هڻڻ.
ڏُوڏَڪ: ذ. درياءَ جي وهڪري جو آواز - گجگار.
ڏُودو: ذ. مچ آڙاهه. کورُو. ٽاندن جو ڏڳ.
ڏوڏڻُ: م. لوڏڻ. ڪُٽل (ٽوٽي وغيره کي) ڏُوڻ ڏيڻ. ڏوٽڻ (وڻ).
ڏوڏو: ذ. لوڏو. ڏکو- ٽيلهو (هلڻ ۾).
ڏُوڙِ: ث. مِٽي - دز - رَڙِي - لَٽَ. خاڪ- چار. رک.
ڏُوڙ پاڻڻ: خراب ڪم ڪرڻ. بي فائدو ڪم ڪرڻ.
ڏُوڙ ڏاڻيون ڪرڻ: مٽيءَ ۾ ملائڻ. برباد ڪرڻ.
ڏُوڙ ڏڪاءُ: ذ. مرڻي جي هڪ رسم.
ڏُوڙِ ڏويو: ص. سوناري جي ڪُوريءَ جي رک صاف ڪري يا دڪان جي مِٽي صاف ڪري اُن مان سونَ يا چاندي جا ذرڙا هٿ ڪندڙ.
ڏُوڙ ڪرڻ: خاڪ ڪرڻ. تباه ڪرڻ - برباد ڪرڻ.
ڏوڙِي: ذ. پاڇاريءَ ۾ آيل ٻيو ڏڳو. پيچي - جوڙو.
ڏُوڙِيو: ذ. مِٽيءَ جو وسڪارو. جهڪَ. وسڪارو (موچڑن، گارين جو). هندن جو هڪ وڏو ڏينهن.
ڏوڙِيو ڪرڻ: وسڪارو لائڻ (مٽيءَ، موچڑن، گارين جو).
ڏُوڪَ: ث. جهوڪ - ڏُسَ. ڪاه - هلان.
ڏُوڪ ڏوڪان: ث. اڳتي ڪاه. دب ڏُس. گهه پيهه.
ڏُوڪَرِ: ث. ڏُوڪڻ جوآواز. زوردار ڏُوڪَ.
ڏوڪڙِي: ص. ڏُکڙ وڃائيندڙ - ظبلچي.
ڏُوڪڻُ: م. جهوڪڻ - گهوچڻ. زور سان اندر وجهڻ. ڏُسڻ. ڪاهي پوڻ. تکڙو هلڻ. پٽيان پوڻ.
ڏوڪو: ذ. دغا- فريب - ويساه گهاتي. غلط فهمي. سراب.
ڏوڪي بازي: ث. ٺڳي - مڪاري - فريب. ويساه گهاتي.
ڏُومِ: ث. هُل- شور. مشهوري. چو هول. شهرت- ناموس. هاڪ.
ڏُومِ ڏامِ: ث. زور شور. هل هنگامو. شان شوڪت.
ڏومِ مچڻ: مشهوري ٿيڻ. ڳالهه هُلڻ.
ڏُونڌاڙَ: ث. لوڏو - ڏُوڻ، چڪ تاڻ.
ڏُونڌاڙ ڏيڻ: لوڏو ڏيڻ: سجاگ ڪرڻ.
ڏُونڌاڙڻ: م. مظبوطيءَ سان جهلي ڏُوڻڻ. ٽوڏا ڏيڻ.
ڏُونر سار: ذ. اڇي ۽ ميرانجهڙي رنگ تي ڪپڙو.
ڏُونرو، ڏُڻُونرو: ذ. اڻ ولوڙيل جميل ڪير. ڏهِي. (ص) اڇو سفيد (وهٽ جو رنگ).
ڏُونري: ث. 'تِلي' يا 'سائي' جي بيماري.
ڏُونسَ: ث. دڑڪو - دهمان. ڪاوڙ مان دهاءُ.
ڏُوَهِ، ڏُوَڻِي: ث. لوهارڪي جي ڪوريءَ کي ڏڳائڻ لاءِ دَمَنِ.
ڏُوَهُ: م. ساڳي ڳالهه هر هر چوڻ.
ڏُوهَ: ث. لوڏو (ڪنڊ يا وڻ کي). چُوندِ.
ڏُوهَ ڪرڻ: چوندي ڪٽڻ، پسند مطابق ڪٽڻ.
ڏُوهڻُ: م. ٽوڏڻ (وڻ)، لوڏڻ (ڪنڊ). چوندڻ - پسند ڪري ڪٽڻ.
ڏوڏو: ذ. لوڏو - ٽوڏو (وڻ کي).
ڏُوڏي: ث. هلڪي ڪنڊڙ باهه - دونهين. ساڏو فقيرن اڳيان هرندڙ مچ. فقيرن جو مچ، واس ٽوپ.
ڏُوٽڻُ، ڏُڻُ: م. پاڻيءَ سان صاف ڪرڻ. ميرُ ڪڍڻ

Gul Hayat Institute

(کپڑن جو). پاڪ ڪرڻ. لاهڻ (اثر).
ڏُڏارَڻ، ڏُوڏارَڻُ: م. اڇو اجرو ڪرائڻ صاف ڪرائڻ. پاڪ ڪرائڻ.
ڏُڏارِڻي، ڏُوڏارڻي: ث: ڏڏارڻ جي اُجرت.
ڏِڏِرِ: ث. ڏيءَ - نياڻي.
ڏوڻي ڇڏڻ: پاڻيءَ سان صاف ڪرڻ ختم ڪرڻ. آگهارڻ (ڏاڻءَ)
ڏَڻ، ڏَڻ: ث. ڏوڻيءَ سان باهه جاڳائڻ جو آواز.
ڏَڻُ: م. ڏَوڻ سان باهه جاڳائڻ.
ڏُڏِڻي: ث. ڏُڏڻ جو نمونو - ڏُڏارڻي.
ڏِيانُ: ذ (سن) خيال- تصور. توجهه. سُرت. هوش. سوچ ويچار. غور. فِڪر - انديشو. محويت - استغراق. مراقبو.
ڏيان ڏيڻ: توجهه ڪرڻ. سنيال ڪرڻ.
ڏيان سان: ظ. توجهه سان- خبرداري سان. هوشياري سان.
ڏِيان ڪرڻ: خيال ڪرڻ. توجهه ڪرڻ. لحاظ ڪرڻ. مروت ڪرڻ.
ڏَيائِي: ث. ڏيائي - مالڪياڻي.
ڏُيهو: ذ. ٽيڪ جَهل. تسلي. آٽت.
ڏِيرَ: ث (سن) صبر - ماڻ - تحمل . ڏِيرج.
ڏِيرجَ: ث (سن) صبر - تحمل. دِرِ. ڪانڊ. تسلي.
ڏِيرج ڏارڻ: صبر ڪرڻ - تحمل ڪرڻ.
ڏِيري: ظ (ط) آهستي - هوريان. صبر سان. ماڻ ۾.
ڏِيمو: ظ. آهستي - ڏِرو - هوريان. سست. هلڪو (آواز)- جهيڻو.
ڏِينهُ: ذ. اناج. آنُ. چانور.
ڏِيءَ: ث. نياڻي - دختر. چوڪري.
ڏِيڏاڏو: ص. ڏِيڻن جهڙو. ڏيڻُن جو.

ڈ

ڈ: ث. أچار 'ڈي' (يا 'ڈال') سنڌي 'الف- بي' جو ايڪيهون اکر.
ڈابَ: ث. سُٹڻ جي مٹان ٻڌل گوڏ مثل ڪپڑو.
ڈابِلو: ذ. ڪاٺ مان ٺهيل ڏَڪ سان دهلو- ڈاهلو.
ڈابِلي: ث. ڪاٺ مان ٺهيل دهلي.
ڈاتِ: ث. الله جي طرفان عطا ٽيل خوبي. عنايت. بخشش. مليل امانت- ڈانُ. سخا.
ڈاتارُ: ذ. ڈات ڏيندڙ. سخي.
ڈاتَرُ: ذ. ڈاتار.
ڈانءُ، ڈانڻو: ذ. لاباري ڪرڻ يا گاهه لٹڻ جو خاص اوزار.
ڈانءُ وجهڻ: ويڙي ختم ڪرڻ. ناس ڪرڻ.
ڈانَ: ث. مهار جي آخر وارو وڏو ۽ ٻٽو ڏند- هَوڙَ.
ڈانَ هِڙڻ: هير ٽين- چُوس پوڻ.
ڈانِيَلُ: ص. نالي چڙهيو. تجربيڪار. ڈاڻ هيڻ آيل- هيسيل.
ڈانءُ: ذ. جوئر باجهري وغيره جي ڪاني جو ڪُريءَ وارو سخت. ڪمند. جي ڪُريءَ وارو سخت سنڌو. تماڪ جي سُڪل ڈاندي.
ڈاجُ: ذ. شاديءَ ۾ ڪنوار کي مليل سامان (ڪپڑو)

لٽو، ڳهه ڳڻو، سامان سڙو). ڏيپُ- ڏيجُ- ڏاجو.

ڏاجو: ذ. ڏاجُ.

ڏاڇي: ث. مادي اُٽ- اُنٽي.

ڏاڏاڻا: ذ. پيءُ جو گهر يا خاندان.

ڏاڏِر: ث. دڙکو دهمان- نلهو دڙکو.

ڏاڏو: ذ. پيءُ جو پيءُ- جَدُ.

ڏاڏڻگ: ذ. ڏاڏائي آکَهه. اباڻو نسل.

ڏاڏَ، ڏاڏُ: ذ. سختي- جبر- ڏاڏائي. ظلم- انديز.

ڏاڏائي: ث. سختي- مضبوطي. پختگي- پڪائي. ڏاڏ- ظلم. زوري زبردستي.

ڏاڏَمُڙسِي: ث. زوراوري- سينه زوري. زبردستي.

ڏاڏو: ظ. سخت- پڪو. مضبوط- پختو. سگهو. قائم. ڪرڙو- جبرو.

ڏارُ: ذ. ڏوٽُ- شگاف- سِيرَ- چيرُ. وڻ جي ٽلهي ٽاري- ٽارُ.

ڏارَڻُ، ڏارِڻُ: م. چيرڻ- ڦوڙڻ (ڪاٺ).

ڏارو: ذ. ڏريل آنُ (ڪٽڪ، چانور وغيره). ڏريل ڪٽڪ جو رڌل پَتُ. ٽُلهو پينل يا ڪُنيل آنُ. چانورن يا ڪٽڪ جو بُوسو (جيڪو مال جي چاري طور ڪم اچي). ونجهوٽي راند ۾ ڏوڙين جي ٽاڙي.

ڏارو ڏيڻ: ٽاڙي مِلائڻ. ڪنهن رٽا جي قبوليت طور ٽاڙي ملائڻ.

ڏاڙهه: ث. ڏاڻ- هَوڙَ. ڪُتي يا ڪنهن جانور جو چَڪُ.

ڏاڙهه: ذ. وڏي ۽ پڪڙيل ڏاڙهي. (ص) وڏي ڏاڙهي وارو.

ڏاڙهَنُ، ڏاڙِهڻُ: م. چَڪُ پائڻ (ڪُتي جو). ڦٽڻ. ڪاوڙ مان تکو مَنو ڳالهائڻ. بيهودو ڳالهائڻ.

ڏاڙهون: ذ. هڪ قسم جو ميويدار وڻ ۽ ان جو ڦرُ- انار.

ڏاڙهي: ث. سُونهاري- رِيش.

ڏاڙهي پَتَ: ث. هٽين پوڻ- جانيُوتا هٽڻ. جهيڙو. جُٽ- بيعزتي.

ڏاڙهي ڏيکارڻ: مُنهن ڏيکارڻ. روبرو اچي ملڻ.

ڏاڙهي ڏيڻ: پڪو واعدو ڪرڻ- انجام ڪرڻ.

ڏاڙهيارُ: ص. ڏاڙهيءَ وارو. ڏاڙهيءَ جو مانُ رکندڙ.

ڏاسَ: ث. ٻاکري مال جا وارَ يا بُجَ.

ڏاسَ ڪاتِرُو: ص. ڏاس ڪترينڊڙ. بُز. بيوقوف.

ڏاسو: ذ. تازي جاول ڦرَ (چيلو، گابو، پاڏو) جو چيٽو. ننڍڙي ٻار جو پَڙڙو ڪاکوس.

ڏاڻي: ث. ڏگهي ڳڻ سان وڏي ڏوئي.

ڏاڪَ: ث. ڪاڻيءَ جا وڏيل ٽُڪَرَ. جلائڻ ڪاڻين جي وڏيل لاڪَڙَ (جيڪا ٻارڻ، ۽ قبر ۾ سامي‌ءَ کي ڏيڻ ۾ ڪم اچي). اُلٽي- قي. ڏيڏرن جو ترڪو.

ڏاڪَ ڇُمِي: ث. هڪ ٻاراڻي راند.

ڏاڪارَ: ث. اوگرائي (ڪاڏي بعد وات رستي پيٽ مان نڪتل هوا).

ڏاڪَڻَ: ث. مٽي چڙهڻ لاءِ ڪاٺ جي ڏاڪڻ سان چاڙهي.

ڏاڪِڻِ: ث. ڏانڻ.

ڏاڪو: ذ. مٽي چڙهڻ لاءِ پير رکڻ جي پوڙي- زينو. چاڙهيڪو (جبل جو). درجو. طبقو.

ڏاڪِڙو: ذ. ڏکيو پنڌ. اوکي منزل. جفاڪشي- ڪشالو. سخت محنت- هلاکي وارو پورهيو. جدوجهد- جاکوڙو.

ڏاڪِٽو، ڏاڪِٽيو: م. ڏکڻ جو- ڏکڻ وارو.

ڏاگهَ: ث (سن. داه) وڏو مَچُ. هندن ۾ مڙدن کي ساڙڻ لاءِ مَچُ- چِڪيا.

Gul Hayat Institute

ڏاڳهَ چڑهڻ: چكيا تي چڑهڻ. هندكي رسم موجب پَتيءَ جي لاش سان گڏ يا جدا سڙي سَتي ٿيڻ.
ڏاڳهڙ: ص. ڍگهين تنگن وارو- جانگهڙيل.
ڏاڳهو: ذ. اُٺ- كَرهو.
ڏالِي: ث. باغ جي ميوي جو اهو حصو جيكو مقاطعيدار ميوي لهڻ تي باغ جي مالك كي ڏئي.
ڏامَرُ: ذ. هك قسم جو تيل- مصالحو (جيكو معدنيات مان نهي ۽ رستن ناهڻ جي كم اچي)- تاركول. (ص) كارو- سياه.
ڏاميجُ: ص. لانجهو. بي اعتبار. لچو. حركتي.
ڏانُ: ذ. ڏاڻُ. مليل بخشش.
ڏانٽو: ذ. ڏاتو.
ڏاندُ: ذ. ڍڳو.
ڏاندُ ڏُهَڻُ: بخيل مان كم كڍڻ.
ڏاندَ ڏُهٽو: ص. كنجوس- مرچوٽ. موذي- شوم.
ڏانداڙُ: ذ. كاٺ يا لوهه جي ڏندن وارو پاهوڙو (جنهن سان ڪڪ ڪچرو، پاڻُ، گاهه، اَنُ وغيره ميڙجي). (ص) وڏن ڏندن وارو.
ڏانداڙِي: ث. ڏندن واري پاهوڙي.
ڏانڊُوڙو: ذ. متي مان ناهيل ۽ باهه ۾ پچايل ڏاندڙو- ڏاند واري شكل تي راندِيكو.
ڏانڊُو: ص. وڏن ڏندن وارو.
ڏانڊِ: ث. پَنَ جي ٽُلهي نَس. ڏانڊِي.
ڏانڊَو: ذ. متاهين زمين يا ٻني (جنهن تي پاڻي چڑهي يا بيهي نه سگهي).
ڏانڊِي: ث. سنهي ٽاري (پن يا گل جي جَهل واري). پن يا گل جي ڏُندي. گوڻچ. ٽاري- لام. تماڪ جو ڪَڏو.
ڏانڊِيا: ذ. 'ڏانڊيا' ناچ ۾ ڪم ايندڙ ڏڪَر.
ڏانگَ: ث. ڍڳهي لٺ. ڏانگهه.
ڏانگِي: ص. نانگ بلا جي ڏنگيل تي جهاڙ ركندڙ.
ڏانگهَ: ث. ڏانگَ.
ڏانوَرُ: ذ. كوريٽڙي جهڙو هك جيت.
ڏانوَهُ: ذ. اُٺ كي اڳين ٽنگن ۾ ٻڌڻ جو رسو. شاديءَ جي هك رسم موجب لانئٽن كان اڳ ڪنوار جي در تي گهوٽ كي پَٽ جو ڏاڳو ڳچيءَ ۾ وجهڻ.
ڏانوَهُ ڏانئِڻُ: هك رسم موجب ڪنوار جي ڪوليءَ واري در جي ڪُنڊي ۾ سُٽ ٻڌي گهوٽ جي پير جي آڱوٺن ۾ سَت وَر ڏيڻ.
ڏانوهه ڪپڻ، وِيڻ: ٻارڙي جي جنگهن ۾ سڳي جو ڏانوڻ وجهي اهو وِيڻ جي رسم.
ڏانولي، ڏاوِلي: ث. هك قسم جو زنجيري ڳهه جيكو نرڙ متان بيهي.
ڏانهُن: ظ. اُن طرف- اُن پاسي.
ڏانءُ: ذ. نمونو- ڍنگ- طرز. دستور- ريت. هلت. تجويز.
ڏانِي: ص. ڏن پريندڙ. تابع. مطيع.
ڏانُ: ذ (سن. دان) عطا- بخش. دانُ. انعام. تحفو. ڪنهن درويش وٽان مليل ڏات. سُنگ- محصول. چڙپائي كي ٽنگن ۾ ٻڌڻ جو رسو- ڏاوڻ.
ڏانُ ڏيڻ: راضي ٿي انعام ڏيڻ. وهٽ كي تيل، گيهه وغيره جي اوت كرڻ.
ڏانِي: ث. ڳهه جو هك قسم- ڏاولي.
ڏاهَ: ث. ڏسَ پتو. اُهڃاڻ. آگاهي. جاڻ. خبر. ٻانهي- گولي.
ڏاهَ ڏيڻ: جاڻ ڏيڻ- خبر ڏيڻ.
ڏاهه وِجهڻ: خبر هلائڻ- مشهور كرڻ.

Gul Hayat Institute

ڏاهِ: ث. مڙدي کي ساڙڻ واري باهه- ڏاگهه. ساڙ- حسد. دشمني.

ڏاهو: ص. سمجهه- عقلمند، سڃاڻ. سياڻو. هوشيار. چالاک. ويچ. (ث ڏاهي).

ڏاهِي: ث. ميڇءَ جو هڪ قسم.

ڏائِڻِ: ث. مُڙدن جو ماس کائيندڙ هڪ خيالي عورت- ڏاکِڻِ. پوائتي عورت. بدصورت ۽ ڊيڄاريندڙ عورت.

ڏائِڻُ: م. ڏاوڻ وجهڻ. رسي وغيره سان ٻڌڻ. ڪَرڻ.

ڏائو: ذ. ڪهو پاسو- کاهو هٿ. ڏائي هٿ وارو پاسو. اُبتو. (ضد= سائو). (ث. ڏائِي)

ڏائي: ث. نشاني. اُهڃ. واپاري اصطلاح موجب مُلهه ڪٽڻ لاءِ ڪپڙي ۾ هٿ ويڙهي آڱرين سان ڏنل اشارو. رستي جي نشان لاءِ مٽيءَ جي ڏَڙي. پاڻيءَ ۾ ٻه آڱريون ڏيکاري ٽهي ڏيڻ واري راند. درياه ۾ پاڻي جي ماپ لاءِ کوڙيل کاڻي.

ڏَبرائي: ث. ايرائي. ڪمزوري- هيٺائي.

ڏُبرو: ص. ايرو. ڪمزور- هيٺو.

ڏُبو: ذ. اهو چوپايو جنهن جا سڱ لڙيل هجن. ٽين يا لوهه جو دبو.

ڏَيڻ، ڏَيجڻُ: م. چوپائي (مينهن، ڍڳي، ٻڪري وغيره) مان کير نڪرڻ.

ڏَت: ث. سوييا. ڏيک- نظارو. ڏيا. زور- سگهه.

ڏَتَرُ: ذ. خراب تَرُ. ڏکيو تَرُ (دريا يا سمند جو).

ڏَتَرجَڻُ: م. دربدر ٽيڻ. اوجهڙ ۾ پوڻ. گمراه ٽيڻ. ڪنگال ٽيڻ.

ڏَتَرُ: م. بدحال ٽيڻ. ڪنگال ٽيڻ. بيراه ٽيڻ.

ڏَتُ: ذ. جهنگ ۾ پيدا ٽيل شيون جيڪي ضرورت وقت ڪاڌي طور ڪم اچن (ڏوٽرا، پُسي وغيره). جهنگلي گاه مان نڪتل اَنُ.

ڏَتائي، ڏَتِئي: ص. ڏَتو ڏيندڙ. ڪوڙو دلاسو ڏيندڙ- گشائي- ٻڌاڪي.

ڏَتُ، ڏَتِڻُ: م. مُنهان تار پرڻ. زور سان دٻائي پرڻ (ڪوڻ. دٻو وغيره). پَرڻ- تار ڪرڻ.

ڏَتو: ذ. ٻُوچ- ٻُنجو. لِيڙو. دٻي جو مُنهن بند ڪرڻ لاءِ اڇڙي نوڙي يا گاهه جو مُچو. ڪوڙو دلاسو.

ڏَتو پُوزي: ث. دم دلاسو. ڪوڙ ٻڌاڪ.

ڏَتو ڏيڻ: ڪوڙو دلاسو ڏيڻ. ٽلهو آسرو ڏيڻ.

ڏَتو ڏَمُڻو: ص. ٽلهو متارو. سگهارو.

ڏِٺ: ث. نظارو- ڏيکاءُ. ڏيکُ. نظر- بينائي.

ڏِٺ پِرولي: ث. ڪنهن واقعي يا نظاري تي ٽهيل پِرولي (ڳجهارت جو هڪ قسم).

ڏَٽلُ: ص. نظر آيل- معلوم ٽيل. ڄاتل سڃاتل. آزمايل.

ڏَٽل واٽِلَ: ص. ڄاتل سڃاتل. معلوم ٽيل.

ڏِٽو: ص. ڏَٽل. ظاهر- عيان. (ث. ڏِٺي).

ڏِٽو ڪرڻ: ظاهر ڪرڻ- پڌرو ڪرڻ. خوار ڪرڻ- بدنام ڪرڻ.

ڏَپُ: ذ. سگهه- زور. سَتُ- بَلُ. قُوَتَ.

ڏَپُ، ڏِپو: ذ. سُڄيل ماس جو ڳوڙهو- سوڄ.

ڏَپهَرَ: ذ. ٻه پهر. منجهند.

ڏَپهرو ڪرڻ: منجهند جي ماني کائڻ ۽ آرام ڪرڻ.

ڏُجَڻُ: (سن. دُرجَن) ويري- دشمن

ڏُجهو، ڏُنجهو: ذ. تڪليف- آزار. درد- پيڙا.

ڏُجهو ڏيڻ: صدمو رسائڻ. تڪليف ڏيڻ. تنگ ڪرڻ. ايذائڻ- آزارڻ.

ڏُجَرُ: ص. مسخرو. پيشه ور مسخرو. بيهودو.

ڏُجَرُ: ذ. چگيءَ طرح چارو يا گاه نه کائيندڙ جانور. (ضد. سُجَرُ).

ڏُچو: ذ. فساد- وڪوڙ. ڦيٽاڙو. آزار. مصيبت.

Gul Hayat Institute

ڏچو پرڻ: ٻئي جي ٽيل نقصان جي پورائي ڪرڻ.
ڏَڏُ: ذ. عيب- نقص (ڪنهن شيء ۾). ٽِٽي يا ٻُڙي ۾ داغ يا ڪچائي جو نشان.
ڏَڏُ: ذ. ڪير. لَسِي- جَهڙ.
ڏَڏِڙي: ث. ساون مٽرن جون رڌل ڦريون- مَٽِري- يُگي.
ڏَڏَلُ: ص. عيبدار. هيٺو. ڏکويل.
ڏَڏَلُ: ص. نِچوڙيل. پيڙيل. ستايل.
ڏَڏورُ: ص. ڏَڏل. هيٺو. ڏکويل. آزاريل- ستايل. آڏ رَڏو (اَن).
ڏَڏُهُ: ص. موڳو- ڪُند ذهن- غَبِي.
ڏَڏُرُ: ص. ٽُلهو پيٽل- ڏَريل (اناج وغيره). ڇاپاڪي (بيماري) جا دَڙَبَ.
ڏَڏَرَهُ: م. ڏَڏر ڪرڻ- ڏارو ڪرڻ. ڇپي ڇٽي پورا ڪرڻ.
ڏَڏو: ذ. ڪوڙي دعويٰ- تهمت- الزام.
ڏَڏو ڏَڪرُ، ڏَڏو ڏِيڪرُ: ذ. ڏڙڪو دهمان. جُٽ ٽٽ. هاتَڙ هُوتَڙَ.
ڏَڏُهُ: ذ. دلداري- تسلي- دلاسو. سهارو- پرجهلو. پُنيرائي- واهر. چمڙيءَ جي هڪ بيماري.
ڏَڏِ ڏيڻ: دلداري ڏيڻ. آٽت ڏيڻ. مدد جو آسرو ڏيڻ.
ڏَرِ: ث. زمين ۾ ڪنهن جانور جي ڪوٽيل چُرَ.
ڏَرُ: ذ. ڪپڙي جو بَرُ (ويڪر). ڪپڙي جي تاڪيي مان ڦاڙي جدا ڪيل ٽُڪر. ڊَپُ- پَؤ. خطرو- انديشو.
ڏُراڇُ: ذ. ڪشالو- تڪليف- ڏاڪڙو.
ڏُراڇو: ص. ڏکويل- آزاريل. هيسيل. هيٺو.
ڏَرائڻُ: م. ڏارو ڪرائڻ- ٽُلهو پيهائڻ (اَن).
ڏُرتُ: ذ (سن. دُرت) مصيبت- هَڇا- آزار. ڏولائو. ڏُکار.
ڏُرت ڏُٹارُ: ذ. اهنج آزار. ڏکار ڏولائو.
ڏَرَڙُ، ڏَرڙُ: ذ. سوراخ (زمين ۾). ٽوڙُ- شگاف. چُرَ- غار.
ڏُرمائڻُ: م. رنج ٽيڻ. انڪار ڪرڻ- نٽائڻ. ڪُرڪڻ- خفي ٽيڻ.
ڏَرَهُ: م. ٽلهو پيهڻ- ڏارو ڪرڻ. ٽوڙڻ. تباه ڪرڻ. دڃڻ.
ڏَرڻِي: ث. پيهَ. چپَ. سيڪت.
ڏَرو: ذ. زمين ۾ ڪوٽيل چَرو (ٽوٽي وغيره ڪوڙڻ لاءِ). (ص) ڪاڏي جي ڪڏ- گهڻ ڪائو- هيڇي.
ڏَرا ڏيڻ: اکين ۾ ڪڏون پوڻ. اکيون پيهي وڃڻ.
ڏَرِي: ث. پڪي جو هڪ پاسو (عام طرح پڪي ۾ ٻه ڏريون ٽين). ڪپڙي جو ڏَرُ.
ڏَريو: ذ. ڏَريل اَنُ. ڪٽڪ وغيره جو ڏارو.
ڏَڙهُ: ذ. غيرآباد ۽ ٽوٽُ زمين.
ڏَڙهو: ذ. سُٽَ جو ڪِينهون- ڪينهُوڙو.
ڏَڙهِي: ث. چِڙَ مان چِڙَبَ. دڙڪو.
ڏَڙهيون ڏيڻ: چڙبون ڏيڻ. دڙڪا ڏيڻ.
ڏَسَ: ث. ٻڌائڻ جو عمل. اهجاڻ- اشارو.
ڏَسَ ڪرڻ: ٻڌائڻ- اشارو ڪرڻ.
ڏَسُ: ذ. پار پتو- اهجاڻ. اشارو.
ڏَسُ پتو: ذ. پار پتو. سڌسماءُ. خبرچار.
ڏِسِ: ث. (سن. دِشا) طرف- پاسو.
ڏِس ڪائي ڪرڻ: ڪاربٽ وجائڻ. اعتبار ڇڏڻ.
ڏَسا سُولُ: ذ. سيارن ستارن جا اهجاڻ (جن مطابق سياڳ نياڳ جا سوَ ڳڻيين).
ڏَسائڻُ: م. ٻڌائڻ. سڌسماءُ ڏيڻ.
ڏَسجَڻُ: م. پسجڻ. ظاهر ٽيڻ.
ڏُسڪَڻُ: م. سُڏڪڻ- سُڏڪا پري روئڻ.

Gul Hayat Institute

ڏسڪو: ذ. سڏڪو.
ڏِسندو: ظ. ايندڙ مهينو (جيڪو ڏسبو).
ڏِسندي: ظ. فورا- يڪدم. جهٽ پٽ.
ڏسندو رهڻ: خيال رکڻ. نظرداري ڪڻ.
ڏِسَڻُ: مر. ڏيکارڻ. ڏسُ ڏيڻ. اشارو ڪرڻ. ٻڌائڻ. سَڇي ڪرڻ.
ڏِسَڻُ: مر. نظر ڪرڻ- نهارڻ. تڪڻ. جاچڻ. تپاسڻ. معائنو ڪرڻ. مشاهدو ڪرڻ. خيال ڪرڻ- غور ڪرڻ. آزمائڻ- پرکڻ. ڳولڻ. مطالعو ڪرڻ.
ڏِسَڻ واٽسڻ: جاچ جوچ ڪرڻ. ڳولا ڪرڻ. نظرداري ڪرڻ. غور ويچار ڪرڻ.
ڏِسڻو واٽسڻو: ص. چڱيءَ طرح واقف. جاتل سجاتل. جهاندیدو.
ڏِسِڻي: ث. اشارو ڪندڙ آڱر (آڱوٺي جي پرواري آڱر)- شاهد آڱر.
ڏِسِڻي: ث. ڪن لفظن، عنوانن وغيره جي فهرست.
ڏٽو: ذ. هڪ قسم جو هٿيار (ڊگهي ڪاڻيءَ ۾ لوهي ڇهنب سان).
ڏٽي: ث. نندو ڏٽو. ڪربيءَ جهڙو لوهي اوزار.
ڏَڀيرُ: ص. ڏٽو هڻندڙ شڪاري.
ڏَڀيرُ، ڏَڀيڙُ: ذ. ڦوٽ (ماڻهن ۾) - اختلاف. وڇوڙ. بغاوت. اٿٻٽ. ڦيٽاڙو - نفاق.
ڏَڪُ: ذ. ڪاڻيءَ جو نندو ڳول ٽُڪر. ڏَڪَرُ.
ڏَڪُ، ڏُڪو: ذ. نوجوان چوڪريءَ جو اُرهه.
ڏَڪارَ: ث. اوگرائي - ڏاڪارَ.
ڏَڪارَ، ڏَڪارون ڏيڻ: اوگرايون ڏيڻ ڏَٽو جون مَستيون ڪرڻ. مال هضم ڪرڻ.
ڏُڪارُ: ذ. ڏڪيو وقت (اناج جي ڪوٽ وارو) - قحط - ڪالُ. اٽاڻ - قلت.
ڏُڪاريو: ص. ڏڪار جو ماريل. اهو واپاري جيڪو آنُ گڏ ڪري مهانگو وڪڻي.
ڏُڪائِڻُ: مر. ٽڙڪائڻ - ڪنبائڻ. چرڪ وجهڻ. ڊپ ڏيارڻ.
ڏُڪ ڏَڪَندو: ص. سيءَ يا ڏڌ ۾ هُڙڪندو.
ڏُڪَرُ: ذ. ڪاڻيءَ جو نندو ٽُڪر. اِتي ڏڪر راند ۾ ڪم ايندڙ ڏڪر.
ڏُڪَرُ: ذ. ڏُڪار.
ڏُڪَڻُ: مر. ٽڙڪڻ. ڪنبڻ. ڏُڏڻ - لُڏڻ. لرزڻ. هُڙڪڻ (سيءَ کان).
ڏُڪِڻي: ث. ڪنبڻي - ٽڙڪٽي - لرزش. هُڙڪي (سيءَ کان).
ڏِڪَ: ث. شاديءَ جي هڪ رسم (جنهن ۾ گهوٽ ۽ ڪنوار کي شاديءَ کان ٿي ڏينهن اڳ سينگار ڪرائي ڇڀي ۾ وهارين). ڪنوار جو شاديءَ کان اڳ سينگار.
ڏِڪَ وَهارڻ: شاديءَ جي هڪ رسم موجب گهوٽ ۽ ڪنوار کي موڙ ٻَڌائي سيج تي وهارڻ (ان سان گڏ ٻيا ساڻ سَوڻ ڪرڻ).
ڏُکُ: ذ (سن) غم - رنج - ارمان. سُور - اهنج - ايذاءُ. تڪليف- عذاب.
ڏُکَ پَريو: ص. ڏکويل - غمگين. افسوسناڪ.
ڏک پوڄڻ: ڏک سهڻ - تڪليفون سهڻ.
ڏُک ڏاکڙا: ذ. تڪليفون، ڪشالا ۽ مصيبتون.
ڏک ڏوراپا: ذ. سورن ڏکن جو بيان. ميارون.
ڏکَ ڏسڻ: تڪليفون ڏسڻ. عذاب ڪائڻ.
ڏکَ ڏولاوا: ذ. ڏک ڏاکڙا.
ڏُک سُک: ذ. خوشي ۽ غم. رنج ۽ راحت، اهنج سهنج.
ڏک سَهڻ: تڪليفون برداشت ڪرڻ.

Gulf Hayat Institute

ڏڪ وَندڻ: ڏک سُور اورڻ. حال پائي ٽيڻ، غمخواري ڪرڻ.
ڏک ڏيڻ: آزارڻ. عذاب ڏيڻ، سختيون ڏيڻ.
ڏکارو: ص. ڏکويل - غمگين. رٽھارڪو.
ڏکائڻ: مر. ايذائڻ. تڪليف ڏيڻ. ڏک ڏيڻ. سُورَ ڪرائڻ. رنجائڻ.
ڏکڙو: ذ. (ڏک جو تصغير) غم - رنج. افسوس.
ڏکڙا روئڻ: ڏک بيان ڪرڻ، سُور ٻڌائڻ.
ڏکندو: ذ. درد - غم. سُور - ڏک. آزار (بيماري جو) بيماري. (ص) ڏک جھڙو. ايذائيندڙ. ڏُکيل - گھايل.
ڏکِڻ، ڏکَڻ: ذ (سن. دکشن) جُنوب - ڪاچيل.
ڏکڻ قطب: ذ. ڌرتيءَ جي ڏاکڻي چوٽيءَ وارو ماڳ (اتر قطب جي لحاظ سان ڏکڻ قطب، جيتوڻيڪ اتي ڪو قطب تارو ڪونھي).
ڏکَڻ: مر. سُور ڪَرڻ. ايذاءُ ڪرڻ.
ڏکُڻو: ڏک ڏيندڙ - ڏکوئيندڙ. نازڪ مزاج.
ڏکِڻا: ث (سن. دکشنا) ڪنھن ساڌو فقير کي ڏنل دان. پيٽا - نذرانو.
ڏکٿاري: ث. ھڪ قسم جو زھري جيت (اڏامي ۽ ڏنگ ھڻي).
ڏکو: ذ. اھنج - ايذاءُ. دھشت - ھيبت. ڪاوڙ - تاب. ڏپ.
ڏکو ڪرڻ: دڙڪو داب ڪرڻ. سيڪت ڏيڻ. ھيسائڻ - ھراسڻ.
ڏکوئڻ: مر. ڏک ڏيڻ. ايذاءُ ڏيڻ. اھنجائڻ. تڪليف ڏيڻ. رنجائڻ.
ڏکويل: ص. غمگين - رنجيدو. آزاريل.
ڏکي: ث. ڏک ڏيندڙ. اھنجي - مشڪل. رنجائيندڙ (ڳالھ).
ڏکي لڳڻ: اھا ڳالھ جنھن جي ٻڌڻ سان ڏک ٿئي. طعنا مھڻا ٻڌي رنج ٿيڻ.
ڏکيائي: ث. تڪليف - اھنجائي - مشڪلات. لاچاري. سوڙھ - تنگي.
ڏکيو: ص. اوکو - مشڪل - اھنجو. تڪليف وارو. اڻانگو. ناخوش - ارھو. آزاريل - ستايل.
ڏکيو سکيو: ظ. جيئن تيئن ڪري - مشڪلات سان. بيوسيءَ ۾.
ڏگڙُ: ذ. ڪاٺ جو ٽُڪرو (جيڪو ڪنھن سوراخ کي بند ڪرڻ لاءِ ھٿجي).
ڏگڙي: ث. ڪاٺ جي ٽاڻءَ يا تختي جي سوراخ کي بند ڪرڻ لاءِ ڪاٺ جي چَتِي.
ڏگھُ: ص. وڏين ٽنگن وارو - جانگھڙيل. ڊگھي قد وارو. وڏيءَ عمر وارو پر عقل ۾ گھٽ.
ڏگڙُ: ذ. سِڱن وارو جانور - حيوان. (ص) بيوقوف.
ڏگِرو: ذ. ڪاٺ جي ٽُلھي مُھري (جنھن سان ڪپڙا، آنءُ، سنگ ڪُٽجن).
ڏگِري: ث. ڪپڙن سٽڻ لاءِ سَوَنٽي.
ڏلڻ: مر. رُلڻ - دربدر ٽيڻ. ڀٽڪڻ. ڪنگال ٽيڻ.
ڏلھڻ: مر. پَرڻ - ڪَنا تار ڪرڻ. گھوچڻ - جھوڪڻ. پيٽ پري ڪائڻ. گھٽو ڪائڻ.
ڏلھو: ذ. لٽي جي سنھين ٽارين مان ٺھيل ٽوڪرو (جيڪو مِٽي ڍوئڻ ۾ ڪم اچي).
ڏلھا ڪڍڻ: مزوري ڪرڻ. سخت پورھيو ڪرڻ.
ڏمَرُ: ذ. ڪاوڙ - چڙ - غصو. ناراضگي.
ڏمَرُ ڏوڻُ: ذ. ڏوھ گناھ جو پڇاڙو. سزا جزا. حرف حساب.
ڏمرجَڻ: مر. ڪاوڙجڻ - رنج ٽيڻ. چڙڻ.

Gul Hayat Institute

ڏمرڻ: م. ڏمرجڻ.
ڏمندَ: ذ. آندي ۾ پيدا ٿيندڙ هڪ قسم جا ڪينٽان.
ڏنُ: ذ. دِل- خراج- محصول. مرشد يا درويش. يا درگاه کي ڏنل نذرانو.
ڏنُ پَرُو: ص. ڏن ڏيندڙ. باجگذار- تابعدار.
ڏنيُ: ذ. سڙيل هنڌ جو نشان (جسم يا ڪپڑي تي). ڪنهن بيماريءَ جي علاج طور ڏنل ٽڏو.
ڏنيَ ڏيڻ: عذاب ڏيڻ- سُورَ ڏيڻ. صدما پهچائڻ.
ڏنيرو: ذ. ميڇءَ جو هڪ قسم- ڪُرڙو.
ڏنيَنُ: م. ڏنب ڏيڻ. ساڙڻ- داغڻ (ڪنهن تتل شيءِ سان). طعنا مهٽا ڏيئي دل ساڙڻ. ساڙ ڏيڻ. چڙب سان ڳالهائڻ.
ڏنجهُ: ذ. تڪليف- جاکوڙ. آزار- مصيبت. رنج.
ڏنجهو: ذ. ڏنجهُ.
ڏنجها ڏيڻ: تڪليفون ڏيڻ. آزارڻ.
ڏندَ: ث. وَٽِ- ڪنار (ڪپڑي جي).
ڏندُ: ذ (سن. دَنت، ف. دندان) انسان يا جانور جي وات ۾ هڏين جي قطار (جن سان کاڌو چٻاڙجي).
ڏندَ ٽيڑڻ: اجايو ڪِلڻ.
ڏند ڏُڪو ڪرڻ: ڪجهه نه ڪجهه کائڻ- ٻات هلائڻ. ٽلهو رعب رکڻ.
ڏند چَڪُ ڪرڻ: واتورجڻ- گهٽ وڌ ڳالهائڻ.
ڏند ڏسڻ: جمار ڏسڻ (جانورن جي).
ڏند ڏيکارڻ: ڪاوڙ جو اظهار ڪرڻ. رعب ويهارڻ.
ڏندَ شِڪَ: ث. ناراضگي. متاچري دوستي.
ڏندَ ڪڍڻ: بي حيائي سان ڪلڻ.
ڏند ڪرٽڻ: ڪاوڙ ۾ ڏند پيهڻ. ننڊ ۾ ڏند گسائڻ.
ڏند ڪٽا ڪرڻ: بيزار ڪرڻ- بيوس ڪرڻ. ڪَڪ ڪرڻ.
ڏند ڪُڙڪو: ذ. ڏندن جو آواز. چٻڙڪو. دڙڪو دمان.
ڏند ڪوٽِي: ث. ڏندن کوٽڻ لاءِ چاندي يا ٽامي جي چهنبياري تار- ڏندِيلي.
ڏندرو: ص. وڏن ڏندن وارو. ڊگهن ڏندن وارو (ث. ڏندڙِي).
ڏندَنُ، ڏندِنُ: م. ڏاڻي يا ڪارائي وغيره جا ڏندا ناهڻ يا تڪا ڪرڻ.
ڏندَنُ: ذ. نم، ڪبر، ڀبر وغيره جي سائي تاري (جيڪا ڏندن ۽ وات صاف ڪرڻ جي ڪم اچي)- مِسواڪُ.
ڏندَ پوڻ: بيهوشيءَ ۾ ڏند ڇڪي وڃڻ.
ڏندَڀجڻ: م. بيهوشي وغيره جي حالت ۾ ڏند ڇڪي وڃڻ.
ڏندو: ذ. ڪارائيءَ يا مشين جي ڪنهن چڪريءَ جو ڏندو. ڦٽيءَ جو ڏندو. هرلي يا نار جي چڪر جو ارو.
ڏندُو: ص. وڏن ڏندن وارو.
ڏندِي: ث. ڏندن جي قطار.
ڏندي ڏيڻ: زباني تڪرار ڪرڻ اجايو بحث ڪرڻ. ڪَهُرو ڳالهائڻ.
ڏندِيلي: ث. ڏند ڪوٽِي.
ڏندين ڏاندُ: ذ. پنهنجي مڙسيءَ وارو. جوان. خود مختار. سَگهو.
ڏنڊُ: ذ. جُرمانو. عيوض (ڏوهه جو). تاوان. چَٽِي. ڪسرت ۾ اٺ ويهه جو عمل. جانور جو سِگ (جيڪو گودڙ يا فقير ٿُوڪ سان وڃائين)- نفير- سِگِي. (ص) ٽلهو متارو.
ڏنڊ ڀرڻ: جرمانو ادا ڪرڻ. چَٽِي ڀرڻ.
ڏنڊُ وجهڻ: ڏوهه جي عيوض مقرر رقم ڀرڻ لازم

Gul Hayat Institute

ڪرڻ- چٽي وجهڻ.

ڏُنڊ: ث. ڏاندي. گوڻچ. پوچڙ (گجر بصر جي).

ڏَنڊَمُ: ص. بي پرواهه- بي فڪر. ٽلهو متارو.

ڏَنڊو: ذ. سؤنٽو- ڏُڪو. جهنڊي جي چَڙَ. ينگ ٽاڊل وغيره گهوٽڻ لاءِ مُهرو. (ص) ٽلهو متارو- مضبوط (جسماني طرح).

ڏَنڊائي: ص. ڏنڊا هڻندڙ- ڏُکي باز- ويڑهاڪ. جهيڑاڪ.

ڏَنڊو ڪڍڻ: جهيڑي لاءِ تيار ٿيڻ. سختي ڪرڻ.

ڏَنڊو مُٽو: ص. ٽلهو متارو. سڙوٽر.

ڏَنڊِي بازي: ث. جهيڑو فساد. مارڪُٽ.

ڏَنڊِي: ث. ڪائي. سنهون لڪڻ. ساهميءَ جو ڪانو.

ڏَنڊِي هڻڻ: تورَ ۾ ساهميءَ جي ڪاني کي لوڏو ڏيڻ (جنهن ۾ گهٽ وزن به پوري تور ڏيکاري). ٺڳي ڪرڻ.

ڏُنڊِي: ث. ڏاندي. گوڻچ. بُوندِ. ڏُنڊ.

ڏَنگُ: ذ. وڇون يا ڏينهيو وغيره جو زهريلو ڪنڊو- نيش. وهٽن کي ڏنگيندڙ هڪ قسم جو جيت (وڏي مَک)، وزن (دوا يا امل جو). ڪارڪ جو هڪ قسم.

ڏَنگ لڳڻ: تڪليف پهچڻ- نقصان رسڻ.

ڏِنگُ: ذ. وَرُ- وڪڙ- پيچ. ڪپت- لچائي. حرڪت.

ڏِنگائي: ث. حرڪت- شرارت- لچائي. ارڏائي.

ڏَنگ- ٽيڙ- وَرُ.

ڏَنگِجَنُ: م. بَلا. پٽون وغيره جيت ڪان ڏنگ لڳڻ. ايذاءِ پهچڻ.

ڏَنگُنُ، ڏَنگِنُ: م. پَٽُون بَلا يا ڪنهن زهري جيت جو ڏنگ هَڻڻ. ايذائڻ.

ڏَنگِٽي: ث. گاهه جو هڪ قسم (جيڪو ڪپڙن کي چُهٽي پوي).

ڏَنگو: ذ. چَڪُ- وَڌُ- گهاءُ. ڏڪو.

ڏِنگو: ص. ڦِڏو- مُڙيل- وريل- وِنگو. حرڪتي- لُچو- شرير. ارڏو (ث. ڏِنگي).

ڏَنگِي: ث. نج سون جي لُسري. سُني چاندي جي لٽ.

ڏَنو: ذ. چهبڪ، چَهي وغيره جو جسم تي نشان- ٻَنو- نِيلُ. ٽَڪرِي- جبل جو ٽوڙهه. مٿاهون پَٽُ.

ڏِنو: ذ. ڏنل چيز (خدا ڪارڻ). نذر- تحفو. صدقو. بخشش- خيرات.

ڏِنو ٻَنو: ذ. خيرات يا صدقي جو نيڪ اجورو.

ڏِنو ورتو: ذ. ڏيتي ليتي. ڏي وٺ.

ڏَنءُ، ڏَڻون: ذ. ساڙ- حسد. ڪِينو. عداوت. ڏنجهه- آزار.

ڏَنِي: ث. ڏَنو. ڪَنڊِي. ڪنارَ. مٿاهون پَٽُ.

ڏَنِيَل، ڏَنِي: ص. بيوه- ڇلاونتي.

ڏِنُ: ذ (سن. دِن) ڏينهن. وڏو ڏينهن. ٻارهن ماهو ڏينهن- پرب.

ڏِنُ وارُ: ذ. ڏينهن ڏهاڙو- وڏو ڏينهن.

ڏُواءُ: ث. بددعا- پٽ پاراتو.

ڏُواءُ: ذ. خراب اڻ وٽندڙ هوا.

ڏُوپُ: ذ. ڪير ڏُهڻ جو ڪم- ڏُهائي. ڪير ڏيندڙ مال جي ڪير ڏيڻ وارو عرصو.

ڏُوتُ: ص. گهٽو ڪائيندڙ- پيٽُو. هيچي.

ڏُوتو: ز. ڦُوت- ڪاڏو. چُوٽو.

ڏُوڙِي: ث. ڏُڙ تي گذران ڪندڙ. ڏُڙ ڪائيندڙ مارُو ماڻهو. غريب.

ڏُوڻُ: ذ. ميار. ڪاوڙ. ڏکُ- رنج. (ص) بيرحم- سنگدل.

ڏوجرو، ڏوجِهرو: ذ. ڪشالو. ڏولائو. آزار.

ڏوڏِ: ث. ڏُهائي- ڏُوپُ.

Gul Hayat Institute

ڏوڏِي: ص. کير وکٹندڙ. ڏڏ کير وکٹندڙ. هڪ تاري جو نالو.

ڏوڏو: ذ. ڏينو- ڏيلهو (کپهه، پُست وغيره جو). پَٹُ جو ٻج. اڳر جي گريءَ وارو سنڊ- ٽِٽي. ڏڻکو- هَليلو.

ڏوڏِي: ث. پُست جي ٻُوٽي جو ڦُر (جنهن مان آئيم نڪري).

ڏورَ: ث. سُٽ، سِٽي وغيره جي سنهي تند. تند. ڏاڳو- ڏورو. لغڙ اڏائڻ جو ڏاڳو. لاٽون ڦيرائڻ جو ڏورو. مڇيءَ جو ڏورو.

ڏورَ واڳَ: ث. عام مختياري. اختياري، حق واسطا. آزادي.

ڏورُ: ذ. سگهڙ پائي جو هڪ هُنر (کنهن واقعي بابت اشارن اهجاڻن واري واقعي تي ٻڌل بيت).

ڏُورِ: ظ (ف. دُور) پري- بعيد. جدا- الگ.

ڏُوراڏو: ظ. ڏوراهون. تمام پري.

ڏوران ڏُور: ظ. تمام پري- ڏورانهون.

ڏُورانهون: ظ. تمام پري. (ث. ڏوراهِين).

ڏورانهِين: ث. پرانهين- دُوري.

ڏوراپو: ذ. شڪايت- گِلا. ميار.

ڏوراپا ڏيڻ: ميارون ڏيڻ. شڪايت طور ڏڪ جو اظهار ڪرڻ.

ڏورڙو: ذ. هڪ قسم جو ڳهه- ٻانهن رکي.

ڏورَڙُ: م. پنڊ پوڻ. پٽڪڻ. هلڻ. پُٽ وٺي ڳولڻ- ڳولا لاءِ پٽيان پوڻ. ڳولڻ. گهوڙي ميڙڻ.

ڏورِڙو: ذ. پاڃاريءَ جو ٻاهريون ڪِلو (جنهن سان ڏڳي جو ڪنڊ قابو ڪجي).

ڏوڻا ڏيڻ: ڪم ڪار ۾ واهر ڪرڻ. ڏڪ سڪ ۾ حال پائي ٽيڻ.

ڏورو: ذ. ٽلهو ڏاڳو. ڳانو. زري يا مقيش واري پٽي. ڳهه جو هڪ قسم.

ڏورِي: ث. سنهون ڏاڳو. تند. پانڪ. واڳ. رَسِي.

ڏوري ۾ هجڻ: چٹي ۾ هجڻ. حڪم ۾ هجڻ.

ڏوريو: ذ. سوٽي ڪپڙي جو هڪ قسم.

ڏوڙِ: ث. ڪپڙي جي ڪناري- وَٽِ- پلاند.

ڏوڙو: ص. ٻيٹو- ٻٽو. ڍڏو- وريل.

ڏوسو: ص. پوڙهو. ڪنجوس.

ڏوڪا: ذ. ڪجيون- ڪارڪون- ڇوهارا.

ڏوڪرو: ذ. ڇوڪرو. (ث. ڏوڪري).

ڏوڪَڻُ: م. ڊُڪ ڀرڻ. پيٹَڻ. ڏوگهڻ.

ڏوڪاهو: ز. ڏڪيائي- اهنجَ.

ڏوڪي: ص. ڏڪ وارو- ڏڪ سهندڙ.

ڏوگاهو: ذ. ڏولاڙو- اهنج. ڏڪار.

ڏوگهَڻُ: م. وڏا ڊڪ ڀري پيڻ. تڪڙ ڪري پيڻ. گهٹو پيڻ.

ڏوگهو: ز. اُڃ. گهٹي اُڃ.

ڏولُ: ذ. لوهه ٽِينُ وغيره جو ڪليل منهن وارو ٽانءُ- ڏهو. ڏڪار. انقلاب.

ڏُولُ: ص. برباد- تباه- ناس.

ڏُولُ ڪرڻ: ڇٽ ڪرڻ- ناس ڪرڻ. برباد ڪرڻ.

ڏولاڙو: ذ. وڏي تڪليف. ڏڪيڙُ. مصيبت. وِڇوڙ.

ڏولِي: ث. بادشاهن يا زالن کي کڻڻ لاءِ خاص قسم جو ننڍو پينگهو- محافو. لاش کڻڻ لاءِ خاص قسم جي کٽ.

ڏومُ: ذ. مگٹهار.

ڏُون: ص. ٻه عدد.

ڏوڻرو: ذ. ڏونڊ کان کلهي تائين ٻانهن جو حصو. ڏونڊ کان مٿي گوشت جي مُشڪ. ڪرڙ جو ڪچو ڦُر

Gul Hayat Institute

(ڏات طور ڪم اچي)- ڏيلهو.
ڏڻرو ٽوڪڻ: وڏڻ لاءِ تيار ٿيڻ.
ڏڻڪو: ذ. دهل يا نغاري وڄائڻ لاءِ خاص گهڙيل ڪاٺي. ڏانڊيو. هَليلو- ڏوڪو.
ڏڻڪا: ث. جهمر ناچ جو هڪ قسم- ڏونڪا راند.
ڏڻڪو لڳڻ: نغارو وڄڻ. ڪنهن واقعي جو اعلان ٿيڻ.
ڏڻڪي ڄاڄي: ص. تماشبين. نالي ماتر سات ڏيندڙ.
ڏونگرُ: ذ. جبل- ڪوهه- پهاڙ.
ڏونگر ڏاري: سخت جفاڪشي ڪرڻ. جبل ٽاڪڻ.
ڏونگرُ ڏورڻ: جبل جهاڳڻ. تڪليفون سهڻ. جاکوڙ ڪرڻ.
ڏونگري: ث. بصر- پياز.
ڏونگهو: ص. ڏونگهيءَ جهڙو ڪاٺ جو پيالو. ٿُولهو. ڪُوندو. ٽِڪو- داغ- عيب. (ظ) اونهون- عميق.
ڏونگهي: ث. سُڪل ناريل جو اڌ- کوپرو.
ڏوءَ: ث. ٻيڻ.
ڏوڪو: ص. ٻيٽو. ٻِٽو- دهرو.
ڏوهه: ذ (سن. دوش) قصور- خطا. گناهه- پاپ. الزام. ميار. حرف.
ڏوهاري: ص. گنگهار- ڏوهي. قصوروار. مجرم.
ڏوهه ڏيڻ: الزام ڏيڻ. گنهگار ڪرڻ.
ڏوهي: ص. ڏوهاري. قصوروار. گنهگار.
ڏوهڙو، ڏوهيڙو: ذ. ٻه سٽوبيت- دوهو. بيت.
ڏوهو: ذ. ڪير ڏهندڙ- ڏُهائي ڪندڙ. ڪير ڏهڻ جو ٽاڻءُ.
ڏوئلو: ذ. ڪاٺ جي وڏي ڏوئي. هڪ قسم جو آبي پکي- ڏوئل.
ڏُئو: ذ. سُرو (ڪاٺ کي ڪائيندڙ جيت). ڳاراڻو- جهوري. پيٽُوڙي.
ڏوئِي: ث. ڪاٺ جو چمچو- ڏُوئلو.
ڏهَ: ص (ف. دَه) هڪ عدد- ڏهاڪو.
ڏهَ ڏِسيُون: ث. ڏهه طرف (الهندو، اپرندو، اُتر، ڏکڻ، هيٺ، مٿي، ڏکڻ اپرندو، ڏکڻ الهندو، اتر الهندو، اتر اپرندو).
ڏهُوڻِ: ث. ڏهه پيرا وڌيڪ.
ڏِهاڙو: ذ. ڏينهن- روز. وڏو ڏينهن.
ڏِهاڙي: ث. روز جو اجورو- روزاني مزوري. (ظ) روزانو- هر ڏينهن.
ڏهاڪو: ذ. ڏهن جو مجموعو. (۱۰).
ڏُهاگُ: ذ. نياڳ- بدبختي. وڇوڙو- فراق. رناپو. (ضد. سُهاڳ).
ڏهاڳِڻِ: ث. مڙس جي طلاق ڏنل يا ڇڏيل عورت- رنڊ- ڏنيل. نياڳي.
ڏُهائو: ذ. ڪير ڏهڻ جو ٽاڻءُ- ساڙهو. ڏوپُ. (ص) ڏکيو. (ضد. سُهائو).
ڏُهائي: ث. ڏوڏ. ڪير ڏهون جو عمل.
ڏُهائِي: ث. رياضي موجب ڏهن حصو.
ڏُهتو، ڏوهتو: ذ. ڏيءَ جو پُٽ. (ث. ڏُهتِي).
ڏُهتاڻِ: ث. ڏيءَ جو اولاد.
ڏَهَرُ: ذ. دل جو خالُ. باهر. ٻرندڙ جهنگل. مدح جي بيتن جو هڪ قسم (ملتان وارن بزرگن يا مخدوم نوح جي ساراه جي مضمون ۽ ذڪر جا بيت). واريءَ جي ٻن پٽن جي وچ واري هيٺاهين سڌي زمين (جتي برسات تي آبادي ٿئي).
ڏَهَرو: ذ (ف. دير= عبادتگاه) بتخانو- ڏيرو- مندر.
ڏهسنامو: ذ. سنڌي شاعري ۾ سگهڙپائي جو هڪ

Gul Hayat Institute

قسم (جنهن ۾ هر بيت ۾ ڪنهن شيءِ جا هڪ کان وڌيڪ نالا ڏجن، ڏهه نالا هجن).

ڏهڪارُ: ذ. هراس- خوف. ڏاکو- ترٽلو. ڏهڪاءُ.

ڏهڪاءُ: ذ. هراس. ڏاکو. دهشت. دٻدٻو.

ڏهڪَڻُ: م. ڊڄڻ- ڏکڻ (خوف ۾). هراسجڻ.

ڏهڪو: ذ. ڊپ- خوف- ٻَڏو. هيبت. رعب.

ڏهلو: ذ. تاس ۾ ڏهن ڏاڻن وارو پتو.

ڏُهلو: ص. ڏکيو. ستايل. اٻالو. مشڪل- تڪليف وارو. اهنجو (ضد. سُهلو).

ڏهنائِي: ث. ڳالهائڻ ۾ ڪو ڏکيو اشارو. اهڃاڻ. طعنو.

ڏهنائُون ڏيڻ: ڏوراپا ڏيڻ. طعنا مهٽا ڏيڻ.

ڏُهَڻُ: م. ٽٽڻ مان کير نچوڙي ڪڍڻ. ڏُهائي ڪرڻ.

ڏُهِي ڇڏڻ: سُڄو ڪرڻ- ڪنگال ڪرڻ.

ڏهو: ذ. ڏهه ڏينهن. ڏهن ڏينهن جو روزو. ڏهن ڏينهن جو چِلو. محرم مهيني جا پهريان ڏهه ڏينهن- عاشورا. فوتيءَ جي ڏهين ڏينهن جي هڪ رسم. ڏهاڪو.

ڏهو ڏيڻ: سڀ ڪجهه چورائي وڃڻ. ڦُري لُٽي وڃڻ.

ڏهو ڪڍڻ: هڪ هٿ گوشائتو ويهي ڏهن ڏينهن جو چلو ڪڍڻ. ترٽو مارڻ. بک ڪڍڻ.

ڏهِي: ث. جميل کير- ڏوڻرو. گهاٽي لسي- مَهِي. ڪورڪي اصطلاح موجب اُٽاوت کان بچيل سُٽ جون تندون- تاجيءَ جي پُڇڙي وارو سُٽ.

ڏهيون نڪرڻ: ڪپڙي مان سُٽ جون تندون نڪرڻ. ڪپڙو زبون ٿي ليرون ليرون ٿيڻ. ڪاٽي ٽُٽي زبون ٿيڻ.

ڏُهيرو: ڏُهيلو: ص. ڏکيو- اهنجو. اٻالو. هيڏو.

ڏهيسَرُ: ص. ڏهن سِرن وارو. مٽير- سورهيه.

ڏُڀارُ: ذ. ڏُڪار- قحط. ڏکيو وقت. اٽاٽ. مرض- روگ. آزار.

ڏِئڻُ: ذ. ڏِيڻُ.

ڏِئو: ذ. ڏِيو.

ڏُئو: ذ. اُها هوا جيڪا هڪ طرفي يا هڪ ساريکي نہ هجي. اٽاٽو واءُ. خراب موسم.

ڏَئُوتُ: ذ. گهٽو ڪائيندڙ- پيٽر- ڏَئِيتُ.

ڏَئِيتُ: ص. راکاس- ڏَئِيتُ. پيٽُو- هيڪي.

ڏَيا: ث. ڊپ- ٻَڏو. دهشت- ڏهڪاءُ. حشمت. زور- طاقت. مٽيا- جوت- تجلي.

ڏِيائِي: ث. ننڍڙو ڏِيو. مشعل. برندڙ فتيل. ڏِيي جي وٽ.

ڏِياچُ: ذ. ڏيندڙ- ڏاتار. سخي راجا "راءِ ڏياچ".

ڏِيارَڻُ: م. وٺي ڏيڻ- حوالي ڪرائڻ.

ڏِيارِي: ث (سن. ديپ آولي) هندن جو هڪ ڏهاڙو (جيڪو رام جي موٽي اچڻ تي ملهائين ۽ ان ڏينهن تي گهٽا ڏيا ٻارين).

ڏِيپُ، ڏِيپُ: ذ. ڏاڄ- ڏاجو.

ڏِيٽِي لِيٽِي: ث. ڏي وٺ. ليکو- وهنوار. هندن ۾ ڪنواريٽن جو گهوٽيٽن کي روڪڙ وغيره ڏيڻ جي رسم.

ڏِيٽُ: ث. سجاڻپ- جاڻ سجاڻ- واقفيت.

ڏِيٽ ويٽ: ث. ملاقات ۽ ڪچهري. جاڻ سجاڻ. دوستي ياري.

ڏِيٽِي: ص. جاڻو سجاڻو- واقف ڪار.

ڏِيڻارو: ذ. ڏيڪاءُ (جِن پوت جو). جِن پُوت جو اثر. ڊپ واري خواب ڏسڻ کان پوءِ ڊپ وارو ڇرڪ.

ڏِيجُ: ذ. ڏاڄ- ڏاجو- جَهيز. ڪنوار کي مائٽن وٽان ملهيل سامان.

ڏِيڏَرُ: ذ. پائيءَ جو هڪ مشهور ساهوارو. ڏوڻري واري مشڪ. (ث. ڏيڏري).

Gul Hayat Institute

ڏيڏري: ث. ننڍڙو ڏيڏر.
ڏيڍ: ص. هڪ سجو ۽ ٻئي جو اڌ.
ڏيڍ چانور: ذ. سامان- اثاثو.
ڏيڍو: ذ. ڪنن ۾ پائڻ جو زيور- وڏو والو. وڇت جو هڪ تار. (ص) آڏو- ڦڏو. ڇِهو. وِنگو. پاسيرو.
ڏيڍي: ث. گهر جي دروازي اڳيان اڌيل پت (ڇيڪا اندر گهر ۾ نظر پوڻ کان روڪي). ڪجيءَ جو هڪ قسم.
ڏيرُ: ذ. مڙس جو پاءُ.
ڏيرائي، ڏيريائي: ث. ڏير جي زال.
ڏِيرُ: ذ. گاهه جو هڪ قسم (پاڻيءَ جو گاهه).
ڏيرو: ذ. گهر. حويلي. محلات. ديرو. ديوي ديوتا جي بُت رکيل جاءِ- ڏيورو.
ڏيريدارُ: ص. ديري ڌڻي. پگدار.
ڏيساندَرُ: ذ. ڏيساور.
ڏيساوَرُ: ذ. پرانهون ملڪ- پرڏيهه. ڌاريو ملڪ.
ڏيکُ: ذ. نظارو. ديدار. لقاءُ. نمائي. جنسار. ٻاهريون لباس.
ڏيکُ: ذ. جانچائڻ- معائنو ڪرائڻ، ڄاڻائڻ. ديدار ڪرائڻ. پَسائڻ. اکين اڳيان ڪرڻ. حاضر ڪرڻ. روبرو ڪرڻ.
ڏيکارو: ڏيکائي. لقاءُ. غيبات جو ڏيکارو.
ڏيکاءُ: ذ. نظارو. نمائش. ديدار. ظاهرداري. بناوٽ.
ڏيکائي: ث. ڏيکاءُ. ظهور. نمائش.
ڏيکائي ڏيڻ: ڏسڻ ۾ اچڻ- ديدار ڪرڻ. نظر ۾ اچڻ. ظهور ۾ اچڻ.
ڏيکُ ويکُ: ذ. ظاهري ڏيکاءُ. ٻاهرين ناهه ٽوهه. نمائش. ناهه ٽوهه.
ڏِيلُ: ذ. جسم- بدن- بُت. قدبتُ. قدقامت. هائي- بدن جي بيهڪ. شڪل صورت.
ڏيلهو: ذ (اڪ جو) دوڏو. (ڪرڙ جو) ڏوڻرو.
ڏينيُو: ذ. هڪ قسم جو اڌامندڙ زهري جيت (هڪ قسم: سندي ڪکر، قنداري چيلاتو).
ڏينيُوڙي: ث. تروڪڙي (جسم تي سُٽيءَ سان گول نشان ڪري نيري يا ڳاڙهي رنگ سان پريل تلڪ). تِلوڪڙي.
ڏينو، ڏينهو: ذ. ڏيلهو- گوگڙو- ڏوڏو.
ڏِينهُن: ذ. سج اُپرڻ کان وٺي سج لهڻ وارو عرصو- روز- ڏهاڙو. روشن وقت. زمانو- دور- وقت. موسم- رُت.
ڏينهان ڏينهن: ظ. روزبروز- هرروز.
ڏينهن اچڻ: وقت اچڻ- مُند اچڻ. وارو اچڻ.
ڏينهن ٻَڌڻ: شادي وغيره جي تاريخ مقرر ڪرڻ.
ڏينهن ٽيڻ: صبح ٽيڻ. سج اپرڻ.
ڏينهن ٽارڻ: ٻنپهرن جو آرام ڪرڻ. ڪاڙهي ۾ ساهي ڪڍڻ. مانجهاندو ڪرڻ.
ڏينهن پُڄڻ: حياتي پوري ٽيڻ.
ڏينهن پورا ڪرڻ: حياتي جيئن تيئن گذارڻ.
ڏينهن جا تارا ڏيکارڻ: سخت سزا ڏيڻ- سيکت ڏيڻ.
ڏينهن چڙهڻ: سج مٿي اچڻ. ٻه پهر ٽيڻ.
ڏِينهن ڏِٺو: ظ. چٽو ڏينهن. ظاهر ظهور- ڪُليو ڪُلايو.
ڏينهن ڏِهاڙو: ذ. ڪوبه وڏو ڏينهن.
ڏينهن ڏسڻ: خوشيءَ جو دور گذارڻ.
ڏينهن رات: ظ. هروقت.
ڏِينهن ڪاٽڻ: وقت گذارڻ. ڏکي سکي حياتي گذارڻ.

Gul Hayat Institute

ڏينهن گذرڻ: گهٽو وقت لڳڻ. وڏو عرصو ٿي وڃڻ.
ڏينهن ڳڻڻ: انتظار ڪرڻ.
ڏينهن لِڙڻ: سج اُلهندي ڏانهن جهڪڻ- شام ٿيڻ.
ڏينهن لٽي: ظ. سج لٽي جي مهل- رات جو.
ڏينهون ڏينهن: ظ. روزبروز- هرروز. جٽن پوءِ تٽن. ويران ويرَ.
ڏينهن وڏو ٿيڻ: وقت گذارڻ ڏکيو ٿي پوڻ.
ڏِيَڻ: م. حوالي ڪرڻ. عطا ڪرڻ. دان ڪرڻ. خيرات ڪرڻ. بخشش ڪرڻ. نذر ڪرڻ. پيش ڪرڻ. وڪڻڻ. ادا ڪرڻ. چُڪائڻ (حساب).
ڏيڻ ونڻ: ذ. ڏيتي ليتي. ڏي وٺ. واپار.
ڏِيَڏو: ذ. ڏيڻ جوڳو. (ذ) قرض.
ڏيڻَ: ث. ڏائڻِ.
ڏِيو: ذ (سن. ديپ) متيءَ مان ٺهيل چراغ.
ڏِيو ٻارَڻُ: روشني ڪرڻ. نالو روشن ڪرڻ. قائم رکڻ (نالو).
ڏيوُ: ذ (سن. ديو) ديوتا. ديوُ.
ڏيوالو: ذ. قرض ادا ڪرڻ جي پڄت نه هڻڻ جي حالت. گهاٽو- نقصان. سُڄاڻي- ڪُٽلائي.
ڏيوالو ڪڍڻ: ڪنگال ٿيڻ ۽ قرض جي ادائگي نه ڪرڻ جو اعلان ڪرڻ (هڪ رسم ته جڏهن ڪو واپاري قرض نه ادا ڪري سگهي ته دڪان يا ڪوئي جو سامان هيٺ متي ڪري، ڏينهن جو ڏيو ٻاري چڏي جنهن مان سندس ڪُٽلائي جي خبر پوي). سجو ٿيڻ. ڪنگال ٿيڻ.
ڏي وَٺِ: ث. ڏيتي ليتي. متاستا. واپار. وهنوار. معاملو. تڪرار. سڳ ڏيڻ ونڻ جي رسم.
ڏيورو: ذ. مندر. جين ڏرم وارن جو مندر. شِوَ جي پوڄا جو آستانو.
ڏيورِي: ث. ننڍڙو مندر. ديوتا جي بُت رکيل آستان. ننڍو آستانو. نشاني طور اڏيل قُبي.
ڏيهُ: ذ (سن. ديش) وطن. ملڪ. ديس.
ڏيهان ڏُور: ظ. وطن کان پري. پرديس ۾. تمام پري.
ڏيهه نيڪالي: ث. ملڪ بدري- جلاوطني.
ڏيهي: ص. ڏيهه جو- ملڪ جو. وطن جو- ديسي.
ڏِيهاڙي، ڏِيهائي: ظ. روزانو- روزمره.
ڏِيئوَ: ذ. ڏِيو- چراغ.

د

د: ث. سنڌي "الف- بي" جو ٻاويهون اکر. اُچار "دي" ۽ "ڊال".
ڊاهو: ذ. منزل. ٽوريءَ دير لاءِ آرام ۽ ساهي لاءِ ويهڪ.
ڊاهو ڪرڻ: منزل ڪرڻ. ساهي کڻڻ لاءِ ٽوري دير ويهڻ.
ڊاڀو: ذ. ڊَڀن واري جُوءِ (جنهن زمين ۾ ڊپ گهٽا هجن)- ڊاڀِي.
ڊاڀِي: ث. ڊاڀو. ڊپن واري ڏاڍي زمين.
ڊاڻَ: ث. ڊاهڻ (اکر، تحرير) جو عمل. ڪا اڌاوت ڊاهڻ.
ڊاڻ ڊوڻَ: ث. پڇ ڊاهه. لکيت يا اکر ڊاهڻ.
ڊاڙَ: ث. ٻي بنياد ڳالهه- يَٽُ. افواهه. ٻڌاڪ. لٻاڙ.
ڊاڙ ٻڌاڪ: ث. لٻاڙون. ڪچهري ۾ هيڏانهن هوڏانهن جون ڳالهيون. اجايون ڳالهيون.

Gul Hayat Institute

ڊاسوڙي: ث. واريائسي زمين. ڊُسڙ واري زمين.
ڊاڪَ بَنگلو: ذ. سرڪاري رهايش واري جاءِ.
ڊاڪٽرُ: ذ (انگ) طبيب- ويج. جراح. انگريزي طب جو ماهر. علم حڪمت جو جاڻو. عالم- فاضل. محقق. ڪنهن علم ۾ وڏي ڏگري ورتل.
ڊاڪُو: ص. ڏاڙيل. ٺورُو.
ڊاڪَ، ڊراڪَ: ث. ميوي جو هڪ قسم (عام طرح ڪاري ڊاک).
ڊاگَ: ث. ڊُسڙ واريائسي زمين.
ڊاماهو: ذ. دوا طور ڪم ايندڙ ٻوٽو.
ڊامَڻُ: ذ. گاهه جو هڪ قسم (ڪارو يا اڇو سنگ ٿئي. مال کائي).
ڊامَڻَ ساڻُ: ذ. شاديءَ جو هڪ ساڻ.
ڊانڊِرجَڻُ: م. پيٽ ٽُوڪجڻ (پرتي ٿيڻ). آئرجڻ. ٽوڪجڻ- سيڙجڻ (بدن). ڪاوڙجڻ- آڪڙجڻ.
ڊَانوان ڊَولُ: ظ. هيٺ متي- درهم برهم- اُلٽ پُلٽ. رولُو- دربدر.
ڊاهَ: ث. ڊاڻ. ڦٽائڻ جو عمل.
ڊاهِ ناهِ: ث. ناهڻ ۽ ڦٽائڻ.
ڊاهَ ڊُوهَ: ث. ڊاهڻ ۽ ڇيڻ. ڦٽائڻ.
ڊاهِڻُ: ميڙڻ- ميسارڻ. ڦٽائڻ. ڪيرائڻ. هيٺ اڇلائڻ. ڇيڻ. بگاڙڻ (صورت). دَسڻ.
ڊاءُ: ذ. ڊپ- ڇوٺ- خوف- انديشو- اُڊڪو.
ڊائري: ث (انگ) روزمره جي يادداشت- روزنامچو.
ڊائريڪٽرُ: ذ (انگ) منتظم. اڳواڻ- مُک. سربراه.
ڊائلُ: ذ (انگ) گهڙيال يا واچ جي انگن نشانن واري تختي.
ڊائي: ث. پاڻ ۾ گڏجڻ لاءِ مقرر ڪيل وقت ۽ جاءِ. وارو (راند جو).
ڊَبَلُ: ص (انگ) ٻيڻو. ٻٽو. ٿلهو- موٽو.
ڊَبَل روٽي: ث. خميري جي ٿُلهي تنوري روٽي. ڪوري ۾ پڪل هڪ قسم جي روٽي.
ڊَبَڻُ: م. زور سان پَرڻ- گهوچڻ.
ڊِبَ: ث. مٽيءَ جو ڏڳ- ڏڙو. واريءَ جو قدرتي ڏڳ- پِٽَ.
ڊَبڙُ: ذ. جيت جي چڪ يا ڏڪ سبب بدن تي ماس جي ڪوڙهي. نِيلُ.
ڊَبو: ذ. ڊَهو- ڏولُ.
ڊَبُو: ذ. ٻاراڻي راند جي گول ڪري.
ڊَبُ: ذ. هڪ ٻُوٽي جو قسم (جنهن جو گاهه نوڙين وٽن لاءِ ڪم اچي). اکين ۾ وجهڻ جي دوا (چَوڙ، رسوَل ۽ سُرخيءَ مان ٺهيل)- ڦُڙو. زخم تي لڳائڻ جي دوا.
ڊَبَ جَمڻ: گهٽو وقت لڳڻ. گهٽو وقت سيڙجڻ.
ڊَبِرو: ذ. ڊين واري ايراضي.
ڊيري جو ڪمي: ذ. مفت ۾ ڪمائيندڙ. بيگاري. ڏنڙيل. نڏڪو.
ڊَبَڻُ: م. اکين ۾ ڦڙو وجهڻ. زخم ۾ دوا پرڻ.
ڊَبُورِي: ث. ڊين وانگر جلد وڌندڙ (چوڪريءَ لاءِ چون، جيڪا جلدي جوان ٿئي).
ڊِڀُ، ڊِلو: ص. ننڍ- ضدي- هوڏي.
ڊَڀَلُ: ص. ڪِريل- پَٽ پيل. زبون.
ڊَپُ: ذ. پَٽو- خوف- ڊِڄُ. هراس. اُڊڪو- انديشو. هيبت- دهشت.
ڊَپائتو: ص. ڊپ جهرو- پوائتو.
ڊپ ڪرڻ: ڊڄڻ. ڪوٺ کائڻ.
ڊپٽي: ذ (انگ) نائب- عيوضي.
ڊِڄُ: ذ. ڊپ- خوف- پَوُ. هراس.
ڊِجَڻُ: م. ڊپ ڪرڻ- ڪوٺ ڪرڻ. دهلجڻ. ڇرڪڻ. هراسجڻ.

Gul Hayat Institute

ڊڇڻو: ص. ڊپ ڪندڙ. گيدي- بزدل. ٽاهڙ. ڇرڪندڙ.

ڊُڊُ: ذ. پيٽُ- وڏو ٻيٽ. (ص) ڇٽ- جاهل. موڳو- ڪند ذهن.

ڊَڊو: ذ. رواجي گهوڙو (گهٽ قيمت ۽ گهٽ نسل وارو). ننڍي قد جو گهوڙو- ٽٽُون.

ڊَبا ڊوڙَ: ث. ڇڄ ڊوڙ- اڇ وڇ. ڪوشش.

ڊُڊو: ص. منافق- اندر کوٽو. بدنيت.

ڊِڊو: ذ. جوئر جي ڪاني ۾ سنگ نڪرڻ کان اڳ واري صورت.

ڊِراموَ: ذ (انگ) دلچسپ واقعو. ناٽڪ.

ڊِرائيوَرُ: ذ (انگ) مشيني گاڏي (ريل، موٽر، لاري وغيره) هلائيندڙ.

ڊِرائنگَ: ث (انگ) چٽسالي. مصوري. نقاشي.

ڊِرلَ: ث (انگ) ورزش. فوجي قواعد- پريڊ.

ڊَرمُ: ذ (انگ) وڏو ڊهو- ٻيپُ.

ڊِريسَ: ث (انگ) لباس- پوشاڪ.

ڊَڙاشَ: ث. ٻٽاڪ.

ڊَڙجَڻُ: م. سَٽجڻ- ڪُٽجڻ. وڃڻ (بيماريءَ ۾). گهائجڻ- ٽٽجڻ.

ڊَڙَڻُ: م. ڇِڄَڻ (ڪپهه، ڏاس وغيره کي سنهن ڇڻن سان سڌي صاف ڪرڻ). سَٽڻ- ڪُٽڻ. ڇِڄُ ڪڍڻ- مار ڏيڻ. زخمي ڪرڻ.

ڊَڙي رکڻ: ڇِڄ ڪڍڻ- ڏاڍي مار ڏيڻ.

ڊُسَ: ث. ڊاسڙ زمين. ڊُسڙ. واريا‌سي زمين.

ڊَسڙُ: ذ (انگ) بورڊ صاف ڪرڻ جو ڪپڙو.

ڊسٽرڪٽُ: ذ. (انگ) صوبي جو هڪ انتظامي حصو- ضلعو.

ڊُسڙَ: ث. واريا‌سي زمين.

ڊِسمِس: ذ (انگ) ملازمت کان برطرف- موقوف.

ڊَسَمبَر: ذ (انگ) عيسوي سال جو ٻارهون مهينو.

ڊِشِ: ث (انگ) ٽالهي- پليٽ.

ڊَڦَرُ: ص (انگ) خراب- نڪمو.

ڊَڪَ: ث. گهوڙي جي چال جو هڪ نمونو- ڊُگَ.

ڊُڪَ: ث. ڊوڙَ- ڇِڄ. تکي ڊوڙ.

ڊُڪَ ڊوڙَ: ث. ڇِڄ ڇاڻ. ڪوشش. ڪوشش لاءِ اڇ وڇ.

ڊُڪائڻُ: م. تکو هلائڻ- ڇاڻڻ- ڊوڙائڻ.

ڊِڪِري: ث (انگ) ديواني ڪورٽ جو ضبطيءَ لاءِ حڪم نامو.

ڊِڪشنري: ث (انگ) لفظن جي معنائن جو ڪتاب- لغات- فرهنگ.

ڊُڪَڻُ: م. ڊوڙڻ- تکو ڇِڄڻ.

ڊَڪو: ذ. گهوڙي جي پنڌ جو هڪ نمونو (ڏکيو پنڌ).

ڊَڪي ۾ پوڻ: اجايو وات هڻڻ. ايڏنگو ڳالهائڻ.

ڊَڪڻُ: ذ. وايڏکو ڪم ڪندڙ- وايدو.

ڊُگَ: ث. گهوڙي جي پنڌ جو هڪ نمونو.

ڊُگامُ: ذ. ڊُگَ.

ڊَگُ ڊُگ: ث. مدارين واري دهلڙي جو آواز.

ڊُگ ڊگ ڪرڻ: ڏيڪي وڃائڻ. اعلان ڪرڻ.

ڊِگري: ث (انگ) حڪم- فيصلو (عدالت جو). جائداد وغيره حاصل ڪرڻ جو حڪمنامو. امتحان ۾ ڪاميابي جي سند. اعليٰ تعليمي سندَ. درجو- منزل.

ڊُگڻُ: م. ڊُگ هڻڻ. ڊوڙڻ.

ڊگوشُ: ذ. ياندي پکيءَ جو هڪ قسم.

ڊِگڙُ: ذ. ٽُلهي پکل ماني- ڏوڏو.

ڊَگڙِي: ث. ننڍڙو ڏوڏو. چپاتي.

ڊِگهَ: ث. ڊيگهه. اينگهَ. واڌ.

ڊِگهارَڻُ: م. ڊگهو ڪرڻ. وڌائڻ.

Gul Hayat Institute

ڊَگهائي: ث. ڊيگهه- طول- واڌ.
ڊِگهائي ڪاڪَ: ث. ڊرتيءَ جي اُتر قطب کان ڏکڻ قطب تائين خيالي ليڪ.
ڊگهو: ص (سن. ديرگهه) ڊيگهه ۾ وڏو- طُولان. تمام وڏو. (ث. ڊگهي).
ڊگهيرَڻُ: م. ڊگهو ڪرڻ- ڊيگهه ڏيڻ- اينگهائڻ- طول ڏيڻ. وڌائڻ.
ڊَلو: ذ. ٽولو. اٽالو.
ڊليوَري: ث. (انگ) ورهاست- ورڇ (خط جي). ويم.
ڊِمڪو: ص. قد جو بندورو (ماڻهو).
ڊَمَڙِ: ث. بلا جو هڪ قسم.
ڊَنبُ، ڊَنبلو: ذ. ماڻهن جو ميڙ- مجمع.
ڊِنَرَ: ث (انگ) دعوت. رات جي ماني.
ڊِنگُ: ذ. وڏو ماڻهو. شاهوڪار. امير.
ڊَنگ ڊاهڻ: پاڻ کان وڏي ۽ طاقتور کي شڪست ڏيڻ.
ڊِنو: ص. ڊڇي ويل. هراسيل.
ڊِنو ڊَپُ ڪرڻ: اڳواٽ اُپاءَ ڪرڻ. دوراندیشي ڪرڻ.
ڊوڊُ: ذ. روڊ- ٽوڙهه. وڏو جابلو ڪنڌ.
ڊوڙَ: ث. تيز پڇڻ جي حالت- ڊُڪَ. تڪو پڇڻ. رسائي- پڇت. استعداد.
ڊوڙَ ڊُڪَ: ث. پج ڊوڙ. ڪوشش- سعيو. ڪاميابيءَ لاءِ اڇ وچ.
ڊوڙائِڻُ: م. تڪو هلائڻ- پڇائڻ. جلد موڪلڻ. روانو ڪرڻ. سخت پورهيو وٺڻ. هلائي هلائي ٽڪائڻ.
ڊوڙَڻُ: م. تڪو هلڻ- پڇڻ- ڊُڪڻ. جلد وڃڻ. تڪو وڃڻ. روانو ٿيڻ. هل هلان ڪرڻ.
ڊوڙڻ ڊُڪڻ: ڪوشش ڪرڻ. ڪنهن ڪم جي لاءِ هلڻ.
ڊوڙي اچڻ: پڇي اچڻ. تمام جلد اچڻ. مدد لاءِ اچڻ.
ڊوڪ: ث. ڊوڙ.
ڊوڪڙيون پائڻ: ڊوڙون پائڻ. جلدي جلدي اڇ وڇ ڪرڻ. پج ڊوڙ ڪرڻ.
ڊوڪائڻ: م. ڊوڙائڻ.
ڊوڪڻ: م. ڊوڙڻ.
ڊوڪ، ڊوڪا: ث. نگاهه- نظر. نظرداري- جاچ.
ڊوڪَڻُ: م. ڏسڻ- نهارڻ. جاچڻ.
ڊَولُ: ذ. نمونو- رُوپ- گهاڙيٽو- بيهڪ. ڍنگ- طريقو- ريت.
ڊولائتو: ص. ڍنگ وارو- زيبائتو- ڏسڻ جهڙو- موزون.
ڊُولُ: ذ. چلم يا حقي جي ٽوپيءَ جو مخروطي لوهي ڏڪ. (طنزيه) ٻُوٽ. مُنهن- شڪل.
ڊولُ بِلاڙو: ص. بدزيبو (صورت ۾). ناموزون.
ڊُولو: ص. چپن سُوٽل. ٿُلهن چپن وارو. بدزيبو (صورت ۾).
ڊُوندِڙو: ص. چيلهه چهو- ڪُبڙو. (ث. ڊُوندڙي).
ڊُوندو: ص. مُڙيل- وريل- ڪُبڙو. وڏي پيٽ وارو- ٿلهو. وڏو ٻيڙو.
ڊُوندِڙي: ث. ننڍي ٻيڙِي.
ڊوڻو: ذ. ٻُت تي سُڄيل ڳوڙهو.
ڊوهَ: ذ (سن. دروهه) فريب- دولاب. دغابازي. ڪُپت- ٺڳي. ويساه گهاتي. جاني نقصان پهچائڻ لاءِ جادو جو عمل (جنهن ۾ دشمن جو بوتو يا ڪڏو ناهي ان ۾ سُيون ٿُنبي مقام ۾ دفن ڪجي)- ڪامڻ.
ڊوهه ڪرڻ: فريب ڪرڻ- ٺڳي ڪرڻ. ڪامڻ ڪرڻ- پڙهيا وجهڻ.
ڊُوهَ: چِڪَ- سَٽَ. سُوٽَ (سُورَ جي چِڪ). آيمڪ- مَهٽ (بدن ڪي).
ڊوهِڻُ: م. ڊوهه ڪرڻ.
ڊُوهَڻُ: م. زور سان چڪڻ. سٽَ ڏيڻ. سُور جي

Gul Hayat Institute

علاج طور آڻڻ.

دوهو، دوهي: ص. دوهه ڪندڙ. ڳچ- دغاباز- دولابي.

دوهِي: ث. قسم- سُنهن.

دوهِي وجهڻ: قسم ڏيڻ. واعدي پوري ڪرڻ جو اعتبار ونڻ.

دوِيَزَن: ث (انگ) حصو- پاڳو (علاقي جو). صوبي جو انتظامي حصو.

دِهَ، دِيهَ: ث. چوڻائي جو سگهن سان هنيل ٽڪر- ٿونو.

دِهُون ڏيڻ: ٿونا هڻڻ. سَٽون ڏيڻ.

دَهَڻُ: م. ڪرڻ (پَٽ تي). ڪِري پوڻ. (اڏاوت وغيره). ليٽڻ. سُمهڻ. ڪِرڻ (بيماري ۾). ميٽجڻ- ميسارجڻ. برباد ٿيڻ. ناس ٿيڻ. ختم ٿيڻ.

دَهو: ذ. ٿوري پاڻيءَ واري ڪڏ. چُڊيو. دُهو.

دِيپُو: ذ (انگ) ذخيرو- گدام. واپاري ڪوٺي.

دِيجارَڻُ: م. دپ ڏيڻ. دپ ۾ وجهڻ. خوفزده ڪرڻ. هراسڻ. دڙڪو ڏيڻ.

دِيجڑو: ذ. دپ- خوف. چِرڪُ. هڪ بهاراڻي بيماري (جنهن ۾ بار چرڪ پري ۽ گهٽو روئي).

دِيجو: ذ. دپ. اُلڪو- اُبڪو. هراس. انديشو.

دِيسڪَ: ث (انگ) نندڙي خانن واري بينچ يا ميز.

دِيشَ: ث. ٻڌاڪ- لهاڙ- لاف. (انگ) ٽالهيءَ جي قسم جو هڪ ٽاڻ.

دِيڪَڻُ: م. ڏوڙڻ. گهٽو ڏوڙڻ. راند ۾ گهٽو وقت آگ ڏيڻ.

دِيگهَ: ث. طُول- لمبائي. وڌاءُ- اينگهه.

دِيگهه ڪرڻ: وڌاءُ ڪرڻ. اجايو وڌائڻ (ڪم، ڳالهه، معاملي کي).

دِيلَ: ث. مور پکيءَ جي مادي.

دِيلي: ظ (انگ) روزانو- ڏهاڙي.

دِيَنبَ: ث. مارَ- ڌيهه. مارَ جي سزا.

دِينب ڪِيڻ: ڏاڍي مار ڏيڻ- ڌيهه ڪِيڻ- جهڳورڻ.

دِينبو: ص. ننڍي قد ۽ گهٽي ٿولهه وارو.

دِينڊَ: ذ. مڇيءَ جو هڪ قسم (ننڍي ۽ سنهي مڇي).

دِينگَ: ث. ٻڌاڪ- لاف. آکڙ- ٿُونڊ.

دِيُوٽي: ث (انگ) مقرر ڪيل ڪم. مڙهيل ذميداري. ملازمت. محصول- ٽيڪس.

دِيهَ: ث. سگهن واري جانور جو ٿُونو.

دِيهَ: ث. ڏوڙ. ياڄ.

دِيهوڙُ، دِيهوڙو: ذ. ياڄ- ڏوڙ- ٽاهُ.

Gul Hayat Institute

د

دِ: ث. اچار 'دي' يا 'ڊال'، سنڌي "الف- بي" جو ٽيويهون اکر.

دِاتِ: ذ. "تر" جي هڪ پاڳي جو نالو.

دِاتِڪي: ث. 'دِتَ' جي ٻولي.

دِاتِي: ص. 'دِتَ' جو رهاڪو. (ذ) سنڌي اُنن جو هڪ نسل.

دِاپَڻُ: م. ڏَڻو ڪرڻ. پرجڻ (پيٽ). ورچڻ.

دِادَ: ث. وڏي واڪي چڑب. رڙ. هَڪل. روڄ.

دِادِي: ص. مڱٺهار- لنگهو. هڪ ذات جو نالو.

دِارَ: ث. چال- هلت- روش. خُوءِ- خصلت. عادت.

رسم. اوٽ- اولو. آجهو. پناه. آڌار. آهستگي واري چال. هيڻاهين- لاهِي.

يارَهُ: م. هيٺ لاهڻ. هيٺ ڇڏڻ. يِرَ ڏيڻ.

يارو: ذ. چَڪو- ڦُرعو (چهن پاسن وار کعب جيکو رمل جي حساب يا چوپڙ راند ۾ ڪم اچي).

يارو وَرڻ: سوپارو ٿيڻ. نصيب کلڻ.

ياڪَ: ث. ٻُندڙ. دُڏ.

ياڪُن ويرو: ص. چيلهه کان هيٺو. سست- ٿوٿي. ڪم ڪار کان جڏو.

ياکو: ذ. آوِي (نهائين) جي سوراخن کي بند ڪرڻ لاءِ ٺڪر جي وڏي گول ٽالهي (جئن باهه باهر نه ٽڪري). ننڍي هڙهي (وٽن جي).

ياڪُون، ياڪُئون: ذ. ٽاڻ جو هڪ قسم (وَڪ سان ٽالهي).

يالَ: ث. چمڙي يا لوهه جي ٿهيل جَهلَ (تلوار جي وار کان بچاءُ لاءِ)- سِپرَ. آڏ- روڪ.

يانچو: ذ. بدن جو هڏائون پيجرو. آڌاوت.

يانڊِ: ذ. مَچُ- آڙاهه.

يانڊِسُ: ذ. مَچُ. جلوو- پڙڪو. هاءِ گهوڙا- دانهن ڪُوڪ.

يانڊو: ذ. پوڙهو ڏِڳو. ڳريل ۽ ڪمزور جسم. ٺڪر جو وڏو ٽاڻ.

يانڊِي: ص. ڏينهن جو (پکي، اويڙ وغيره).

يانگو، يانگهو: ص. ايرو- ڏهرو. هيٺو. سُڪل (وڻ وانگر).

ياوَلُ، يايَلُ: ص. پيٽ پريل- ڏَئو ڪيل.

يائِنُ: م. ڏَئو ڪرائڻ- ڏَئِنُ.

يائِي: ث. يائِي. انجام- وعدو- ٻول.

يَبُ: ذ. ڏينگ- طريقو- روش. عادت. بَولُ. طورطريقو. سُڀاءُ. تجويز- رٽ. حيلو. پکين ڦاسائڻ جي جاري- دام.

يَبَرُ: ذ. ڪرنگهي وارا هڏا. هِڏن وارا عضوا (ص) ٽيڦو. بي زورو. سست- ڪاهل. ڪَنن کان گهٻرو.

يَبَر يِرا ٿيڻ: حواس گم ٿيڻ. بُت ساڻو ٿيڻ (ڊپ، حيراني مان).

يَبَنُ: م. يَبِي يا ڪوڙڪي ۾ (پکي) ڦاسائڻ. بند ڪري- لڪائڻ. جهلي بند ڪرڻ.

يَبِي: ث. پکين ڦاسائڻ جي جاري.

يِتِ: ذ. "ٽر" جو هڪ خطو- ڍاڪ.

يُتو: ص. چور- چورٽيو. چالاڪ.

يَدَ: ث. دهل جي هڪ وجت (جيڪا خاص ڪري عاشورن ۾ وڄائجي).

يِدُ: ذ. باهر نڪتل وڏو پيٽ. پيٽُ.

يُدِ: ث. پُنِي- يُدِي.

يَدَرُ: ذ. بدن جو سِرُ ۽ ٽنگن کان سواءِ باقي حصو. ڏَڙُ. ڪنهن شيءَ جو وچ وارو حصو (ٽاڻ، وڻ، ڪاٺ وغيره جو). پاڻيءَ جي جهاز جو قالب.

يِدِر يِرا ٿيڻ: عضوا بي ست ٿيڻ (ڊپ يا حيراني مان). بُت جو ساهه چڏڻ. هيسجي وڃڻ.

يِدِو: ذ. جوئر جي ڪاني ۾ سنگن نسرڻ کان اڳ وارو پنن ۾ ڍڪيل ڪچي سنگ جو ڳوڙهو.

يُدِي: ث. پُنِي- پُنن وارو حصو.

يَرَ، يِرَ: ث. دير- وقفو. غفلت. مهلت. آزادي- ڇُڙواڳِي. سُستي- ڪاهلي. لغڙ جي ڏور وڌائڻ.

ير ڏيڻ: سستي ڪرڻ. غفلت ڪرڻ. چڏي ڏيڻ. مهلت ڏيڻ.

يِراڻِي: ث. گيسر- غفلت. سُستي.

يَرکَنُ، يُرکَنُ: م. هيٺ ڪِرڻ - ڍهڻ . گهِرڪڻ

Gul Hayat Institute

- ڪسڪڻ، ڏلو ٽيڻ (بدن). نستو ٽيڻ.
يَرڪي پوڻ: بي طاقت ٽيڻ - هيٺو ٽيڻ. سست ٽيڻ.
يَرَڻُ: م. لهڻ. ڪِرڻ. هيٺ اچڻ. گهڙڻ (اندر).
يَرو، يِرو: ص. سُست. آهستي. ٽلهڙو، ويڪرو (لباس). هيٺو - ايرو. نرم. ڪمزور.
يرو ٽيڻ: آهستي ٽيڻ (هلڻ ۾). سست ٽيڻ. ڪُلڻ (رسي وغيره). نرم ٽيڻ. ڪمزور ٽيڻ.
يَڪَ: ث. لڪائڻ جي حالت - لِڪَ. پردو. چشم پوشي.
يَڪ ڪرڻ: ڪنهن عيب يا نيڪي جي عمل جي لِڪَ ڪرڻ.
يَڪُ: ذ. ٽاڻءَ کي ڍڪڻ لاءِ مٿيون پُڙ - يَڪڻُ. پوش. رولو چوپائي کي بند ڪري ٻيهارڻ واري جاءِ.
يَڪَ مُنشي: ذ. ڍڪ جي سنيال ڪندڙ ملازم.
يِڪَ: ث. چوپائي جي ڪُٽڪ .وهٽ جي رنپ.
يُڪُ: ذ. پاڻيءَ وغيره جو هڪ پيري نڙيءَ مان ويل مقدار - چُڪو سُرڪَ.
يُڪَ پرڻ: ٽورو ٽورو ڪري پيئڻ. ساراه ڪرڻ.
يُڪ وجهڻ: چوپائي مال کي بيماري سبب تيل، گيهه يا دواجي اونٽي ڪرڻ.
يَڪائڻ: م. پارائڻ - پهرائڻ. اوڍائڻ. بند ڪرائڻ (جيل ۾). قيد ڪرائڻ- پُورائڻ. دفن ڪرائڻ.
يَڪَرَ: ذ. غشي - بيهوشي.
يَڪر چڙهڻ: حواس خطا ٽيڻ (حيراني يا هراس مان).
يَڪرجڻ، يَڪرڻ: م. بيهوش ٽيڻ - غش ٽيڻ.
يَڪَڻُ: ذ. يَڪُ.
يَڪن پڇڻ: شاديءَ جي هڪ رسم ۾ گهوٽ جو ڪنوار جي در اڳيان لت سان ڍڪڻ پڇڻ.

يَڪَڻُ، يَڪِڻُ: م. پوش يا ڍڪڻ سان لڪائڻ. بند ڪرڻ. پُورڻ - دفن ڪرڻ. هنڍائڻ - پهرڻ (ڪپڙا).
يَڪٺهار: ص. ڍڪيندڙ. خدا تعاليٰ جيڪو بندي جا عيب ڍڪي ٿو.
يِڪَڻُ: رنيڻ (مينهن يا ڳئون). ڪُٽڪڻ.
يَڪِي: ث. يَڪُ (ٽاڻءَ جو). ننڍو ڍڪ. ٽڪر جو هڪ ٽاڻ (مَٽ، دِلي وغيره جو ڍڪ). گوڏي جي سنڌ جو مٿيون هڏو.
يَڪِي: ث. سج اُڀرڻ کان اڳ جي مهل - پِره - پنيرڪو. پريات- فجر.
يُڪِي: ص. پيٽ سان - حامله.
يِڳُ: ذ. ڍير. ڍڙي (منءَ جي). انبار. (ص) گهٽو کوڙ.
يَڳو: ذ. هڪ مشهور جانور - ڏاند. (ث. يَڳِي).
يَڳِي: ث. ڳئون.
يِڳِي: ث. ننڍو ڳ. ڍير. سَٽِي.
يَلَ: ث. آبادي‌ءَ واري زمين جو سرڪاري محصول - خراج.
يَل پرڻ: خراج ڏيڻ. آنڪي پرڻ.
يِلَ: ث. يِرَ. دير. سستي.
يِلائي: ث. سُستي - غفلت، چڙواڳي.
يِلَ ڏيڻ: ير ڏيڻ - ويڇي وجهڻ.مهلت ڏيڻ.
يِلو: ص. يِرو. سُست. موڪرو (لباس). گهٽ - ڪَسو.
يِلِيارَ: ذ. وڻ جو هڪ قسم - ٻير.
يَنديَ: ث. بينل پاڻي جو قدرتي وڏو تلاءُ.
يَنديورو: ذ. پڙهو - منادي. اعلان. مشهوري.
يَنديورچي: ص. ڏينڊورو ڏينڊرَ - پڙهي وارو.
ڏينڊورو ڏيڻ: اعلان ڪرڻ، مشهور ڪرڻ، هرهنڊ

Gul Hayat Institute

ڳالهه ڪرڻ.

ڊَنگ: ذ. طور- طريقو- نمونو- ڍَول. لڇ. چال. بناوت- ساخت. شڪل. اڏاوت. بيهڪ. رَواج. اٽڪل- ترڪيب. حرفت. چوڻپائِي کي ڏهائي وقت پوين ٽنگن ۾ ٻڌڻ جو رسو- وَنگُ.

ڊَنگرُ: ذ. جانور- ڍور- حيوان.

ڊِنگهَرُ، ڊَنگهَرُ: ذ. وڻ جو ڪنڊن وارو ٽارو.

ڊِنگهِرِي: ث. ڪَنڊن وارو سُڪل ننڍو ٽارو.

ڊَنءُ، ڊَنڍُن: ذ. ڍول- نمونو. ڊنگ. رواج- دستور. عادت- افعال. تجويز- اٽڪل. حرفت. ڊِنگ.

ڊوڊو: ذ. ٽلهي ماني (جوئر، ٻاجهر جي). مرچ مصالحا پيل ماني.

ڊورُ: ذ. جانور- چوپايو. وهٽ. ڍورو- دِرياءَ جو وهڪري وارو پيٽُ.

ڊورُ ڊِنگرَ: ذ. چوپايو مال. وهٽ وانو.

ڊورو: ذ. ٽِڪل واهه، ڦاٽ يا درياءَ جو پيٽ.

ڊوري: ث. ننڍو ڦاٽ يا واهه جو ٽڪل پيٽ.

ڊوڪِري: ث. ماني يا ڊوڊو جنهن ۾ ميڻي، پلو يا قيمو وجهي پچايل هجي.

ڊولُ: ص. پرين- محبوب- پيارو. دادلو- لاڏلو. سهڻو- حسين. (ذ) ڍُهل.

ڊولڪَ: ث. ننڍڙو ڍهل- ڍهلڙي.،پکواز.

ڊولڪي: ث. ننڍڙي ڍهلڙي- ڊيڍڪي.

ڊولَڻُ: ذ. محبوب- پيارو. دوست. ڳچيءَ ۾ پائڻ جو هڪ ڳهه- ڊولٽو.

ڊولٽو: ذ. چانديءَ يا سون جي ڊبلي ۾ بند ٽيل تعويذ وغيره (ڳهه طور ڳچيءَ ۾ پائجي).

ڊولو، ڊوليو: ص. ڊول- ڊولڻ. پيارو محبوب.

ڊُونڊُ: ذ. ڪِنُ- ڪچرو- گند. مٽل جانور (جنهن ۾ ڏپ ٽي وجي). ڪرفتي. (ص) ڪنو- گندو- بدبودار.

ڊُونڊَڻُ: م. ڳولڻ- تلاش ڪرڻ. نهارڻ.

ڊَونڪو، ڊَڙنڪو: ذ. جُهوٽو (ننڍ جو)- ٻنڪي.

ڊَونگُ: ذ. دوڪو- دغا- فريب- چَل- مڪر. اٽڪل- حرفت. حيلو- بهانو.

ڊَونگ ڪرڻ: مڪر ڪرڻ. نموني بازي ڪرڻ. اٽڪل ڪرڻ.

ڊَونگِي: ص. فريبي- دغاباز- مڪار. حرفتي- اٽڪل باز.

ڊَونگلُ: ذ. چٽر وارو اڻ سهائيندر ڳالهاءُ. اجايو گفتو (جنهن مان مخاطب کي چڙ اچي). واهيات گفتو.

ڊَونگل هڻڻ: واهيات ڳالهائڻ. آڏا اُٻتا لفظ چوڻ. خراب گفتا چوڻ.

ڊُونگو: ذ. جسم جو هڪ حصو. چيلهه وارو حصو. ڪرنگهو. پُنيءَ وارو حصو.

ڊوڙُ: م. ڪٽڻ (بار). سامان ڪٽي ٻڌي هنڌ رکڻ.

ڊوڙِڻو: ذ. ڪنيار، لوهار وغيره ڪاسبيءَ کان گهوٽ ڪنوار کي تحفي طور ملهل شيون.

ڊوڙِي: ث. گند ڪِچري چڏڻ جي جاءِ- آروڙي. گند ڪچري جو ڍڳ.

ڊَءُ، ڊَڏو: ذ. رَڄُ- قرارُ. ڪاڏي يا حاصلات مان اطمينان (جو وڌيڪ طلب نه رهي).

ڊَءُ جهلڻ: سهڻ (خوشي)- برداشت ڪرڻ (حاصلات کي). پيٽ ۾ سمائجڻ.

ڊَڀَڻُ: م. ڪاڏي مان ڏاپڻ- رڄ ٽيڻ. پُر ٽيڻ.

ڊَڙڻُ: م. ڊَءُ ڪرائڻ. تمام گهڻو ڏيڻ. خوش ڪرڻ.

ڊَڙي چڏڻ: مالا مال ڪرڻ.

ڊِيَڪَ، ڊِيَڪي: ث. ننڍڙي ڍهلڙي (جيڪا عام

Gul Hayat Institute

طرح تماشي ڏيکاريندڙ مداري وڃائين).

ديپو: ذ. ساريءَ ڏرڻ لاءِ جنڊيءَ جو هيٺيون پُڙ (جيکو 'ڪلر' واري منّي مان ناهين. مٿيون پُڙ ڪر جي جنڊي، ۽ هيٺيون پُڙ ڪَلرائي منّيءَ جو ديپو).

ديڊ: ص. مردار مال کائيندڙ. هندو. قوم ۾ گهٽ ذات.

ديدواڙو: ذ. ديد قوم جو پاڙو.

ديدي: ث. نار يا هرلي ۾ ڪم ايندڙ هڪ ڪاٺي.

ديرُ: ذ. ڊگ- انبار. کوڙُ (ص) بي انداز- گهڻو.

ديرُ ٿيڻ: ڊگ ٿيڻ. ڪِري پوڻ (ٽڪ يا هيڻائي سبب).

ديرو: ذ. ويڑهيل سُٽ يا پَٽ جو گولو- ٽورو.

ديرِي: ث. ننڍو ڊگ- ڊڳي. ويڑهيل سُٽ يا پَٽ جي ديري.

ديري ٿيڻ: بي همت ٿيڻ. ڪمزور ٿيڻ. ڍهي پوڻ.

ديڪُ: ذ. ٽِٽُ. اجائي ڳالهه- ڏوڻگل. ٻٽاڪ- لاف.

ديڪُ ڏيڻ: واهيات ڳالهائڻ- اڏنگو ڳالهائڻ.

ديڪو: ذ. لوڏو- ٽيلهو- ڏَڪو (جماع ۾).

ديلَڙُ: م. ٽيلهڙ- لوڏڙ. ڏڪارڙ.

ڊينگُ: ذ. ڊِگهين ٽنگن وارو- جانگهڙيل (ذ) بَر جو هڪ پکي. پائيءَ جو وڏو جهاز- غوراب.

ڊينگو: ذ. نار يا هُرلي جو هڪ ڇڪر.

ڊينگو ديري ٿيڻ: مانڊاڻ ڍهي پوڻ. گهر بار ڇٽ ٿيڻ. تباهه ٿيڻ.

ڊَيو: ص. ڊاڍو- ڊاول.

ذ

ذ: ذ (ع) سنڌي "الف- بي" جو ويهون اکر، عربي جو نائون ۽ فارسي جو يارهون اکر. اچار "ذال"

ذاتِ: ث (ع) حقيقت- اصليت. روح. شخصيت. قسم- نوع. حيثيت. قوم. قبيلو. تصوف جي اصطلاح موجب ازل کان ابد تائين موجود رهندر جوهر- الله تعاليٰ.

ذات پائِي: ص. ساڳي ذات وارو- هم قوم.

ذات پات: ث. قوم قبيلو. برادري.

ذات ذمات: ث. ذات پات- حسب نسب.

ذاتِي: ص. نِجي- شخصِي. فطرِي (اثر).

ذاڪِرُ: ص (ع) ذڪر ڪندڙ. شيعن ۾ منبر تي ويهي مصائب بيان ڪندڙ.

ذائقو: ذ (ع) سواد- لذت- ساءُ. مزو- چسڪو.

ذائقو وٺڻ: سواد وٺڻ. خود تجربو حاصل ڪرڻ.

ذائقيدارُ: ص. سوادي- لذيذ.

ذِبحُ: ذ (ع) شرعي طور حلال ڪرڻ- ڪهڻ. سِيرَ. ڪوسُ.

ذِبحُ ڪرڻ: حلال ڪرڻ- ڪُهڻ. نقصان رسائڻ.

ذَبِيحُ: ص (ع) ذبح ڪيل- ڪُنل.

ذَخَائِرَ: ذ (ع) "ذخيره" جو جمع.

ذَخِيرو: ذ (ع. ذخيره) خزانو. گڏ ڪيل مال. انبار. گدام.

ذَخِيره اندوزِي: ث. مال (اناج يا بين ضروري شين) گڏ ڪرڻ رکڻ (جڏن بازار ۾ انهن شين جي کوٽ پيدا ٿي).

ذرڙو: ص. تمام ٽورڙو- ننڍڙو- پُرزو.

ذرّو: ذ (ع. ذره= لغوي معنيٰ ۾ اهو ذرڙو جيکو اُس ۾ دَز وانگر اُڏامندو نظر اچي). ٽورو ٽُڪر- ذرڙو. ٽورو وقت. ننڍو معاملو. (ص) ٽورو- تمام گهڻ.

ذرا ذرا: ذ. ٽُڪرا ٽُڪرا- ڳيا ڳيا. ياڳا ياڳا.

Gul Hayat Institute

ذرو پُرزو: ص. تور گهٹو- رهيو کهيو. ٹُکر ٹانيو.

ذرو ذرو: ص. تورو تورو- ٹُکر ٹُکر.

ذَرّہ تَوازِي: ث (ع) گهٽ حيثيت واري کي وڏو مرتبو ڏيڻ. خسيس کي مان وارو ڪرڻ.

ذُرِيّت: ث (ع) اولاد- نسل. سَگهہ- طاقت.

ذَري ذَري: ظ. گهڙي گهڙي- ٿوري ٿوري وقت ۾- هرهر.

ذَرِيعو: ذ (ع. ذريعه) وسيلو. معرفت. حيلو. سبب. پهچڻ جو طريقو.

ذَقنُ: ذ (ع) کاڏي.

ذَکاء: ذ (ع) ذهن جي تيزي. تيز فهمي.

ذَکاوَتَ: ث (ع) ذهن جي تيزي. ذهانت.

ذَکَرُ: ذ (ع) نَرُ. مَردُ. مائهو. مردانو مخصوص عضوو.

ذِکرُ: ذ (ع) بيان- ڳالهہ. ڳالهہ ٻولهہ. خدا تعاليٰ کي ياد ڪرڻ جا مقرر الفاظ.

ذِکرِ اَذکارُ: ذ. ڳالهہ ٻولهہ. خبرچار.

ذَکِي: ص (ت) ذهين- تيزفهم- هوشيار.

ذِلِ: ث. ذلالت جو مخفف. مصيبت. سختي (گرمي يا اُس جي). خوُاري.

ذَلالَتَ: ث (ع) بدنامي- خواري. ڪميڻپ. بيعزتي. حقارت.

ذِلَتَ: ث. (ع) خواري- بدنامي. ڪميڻپ. مصيبت.

ذِلتَ ڪڍڻ: مصيبت سهڻ. خواري ڪڍڻ.

ذَلِيلُ: ص (ع) خوار. بدنام. ڪميڻو- رذيل.

ذَلِيل ڪرڻ: بدنام ڪرڻ- خوار ڪرڻ. بيعزت ڪرڻ.

ذِمو: ذ (ع. ذِمہ) ضمانت- ذميواري- جوابداري. حوالي ڪرڻ يا ٿيڻ- سُپردگي- تحويل.

ذِمو ڪڍڻ: پتهنجي سِر تي رکڻ (جوابداري). جوابداري ڪڍڻ.

ذِمِي: ذ (غ) اسلامي سلطنت ۾ رهندڙ غير مسلم (جيڪو جزيو ادا ڪري).

ذميدارُ: ص (ف) جوابدار- ضامن.

ذميدارِي: ث. جوابداري. ڪفالت.

ذُو: ذ (ع) مالڪ- ڌڻي- صاحب. (ص) وارو- قابض. (هي لفظ هميشه صفاتي اڳياڙي طور مالڪي ڏيکاري).

ذُوالجَلال: ص (ع) جلال وارو- دبدبي واروُ. وڏي وڏائي وارو. الله تعاليٰ جو صفاتي نالو.

ذُوالجَناح: ذ (ع) ڪنين وارو. حضرت امام حسين جي گهوڙي جو نالو.

ذوالفقار: ث (ع) پُنيءَ جي هڏين وارو. هڪ مشهور تلوار جو نالو (جيڪا العاص بن مُنبہ جي هٿي ۽ بدر جي جنگ ۾ مرڻ کان پوءِ نبي سڳوري جي قبضي آئي، جن وري حضرت علي رضہ کي ڏني).

ذُوالقعد: ذ (ع) هجري سال جو يارهون مهينو.

ذُو معنيٰ: ص (ع) ٻن معنائن وارو. بامعنيٰ.

ذَوقُ: ذ (ع) مزو- سواد- لطف- ساءُ. شوق- چاهہ. خوشي.

ذهبُ: ذ (ع) سونُ- طلا- ڪُندن.

ذهانَتَ: ث (ع) ذهن جي تيزي- هوشياري. ڏاهپ.

ذِهنُ: ذ (ع) حافظو- يادگيري. سمجهڻ جي قوت. دانائي- ڏاهپ. قابليت.

ذِهن نشين: ص. ياد کيل. سمجهيل.

ذهن هلائڻ: سوچڻ- غور ڪرڻ. عقل ڊوڙائڻ.

ذِهني: ص. ذهن جو- دماغي- عقلي.

ذَهِينُ: ص (ع) ذهن وارو- تيزفهم- هوشيار.

Gul Hayat Institute

سمجهو.
ذِي: ص (ع) مالڪ- ڌڻي. وارو. صفاتي اڳياڑي طور ڪم ايندڙ لفظ.
ذي حيات، ذي رُوح: ص. ساهواروَ- جاندار. زنده- جيئرو.
ذِي جاه: ص. مرتبي وارو.
ذي شان: ص. شان شوڪت وارو- دٻدبي وارو.
ذي شعور: ص. عقلمند- سمجهو. هوشيار.
ذي وَقار: ص. عزت وارو- معزز.
ذِي الحَج: ذ (ع) هجري سال جو ٻارهون مهينو- ذوالحج.
ذَيل: ذ (ع) هيٺيون حصو. هيٺ لکيل.
ذَيلي: ص. هيٺيون.

ر

ر: ث (أچار 'ري') سنڌي "الف- بي" جو پنجويهون اکر. عربي جو ڏهون اکر ۽ فارسيءَ جو ٻارهون اکر. ابجد موجب عدد (۲۰۰).
رابطو: ذ (ع) جوڙ- ميل. تعلق- لاڳاپو- واسطو.
رابيلَ: ث. هڪ قسم جي ول.
راتِ: ث (سن. راتر) شب- ليل.
رات ڪاٽڻ، رات گذارڻ: اوجاڳي يا انتظار ۾ رات پوري ڪرڻ.
راتاهو: ذ. رات جو حملو- شب خون.
راتِبُ: ذ (ع) جانورن (وهٽن) جي روزاني خوراڪ. گهوڙي جو هر ويلي جو سئو رسيلو ڪاڏو. وِرٿو- ويلو (هڪ ڏينهن جو ڪاڏو).
راتِ ڏينهن: ظ. اڻي پهر- هروقت.
راتوڏو: ظ. رات وچ ۾- رات جوڻي. راتو رات.
رانوڙُ: ذ. سنڌ ۾ مسلمانن جي هڪ ذات. (ص) جاننو- سگهارو. پهلوان.
راجا: ذ (سن) حاڪم- بادشاهه.
راجائي: ث. حڪومت- بادشاهي.
راجا پِرجا: ث. راجا ۽ رعيت. ڌڻي ڏوڻي.
راجپُوت: ذ. هندن جي هڪ قوم.
راجستان: ذ. "پارت" جو هڪ علاقو جنهن جون حدون "سنڌ" سان گڏيل آهن.
راجڪمار: ذ. راجا جو پٽ. شهزادو. (ث. راجڪماري).
راجُ: ذ (سن. راج) بادشاهي- حڪومت. صاحبي. رياست. رعيت. قوم. برادري- پائيچاري.
راج ڪرڻ: حڪومت ڪرڻ. حڪم هلائڻ.
راجائتو: ص. راجن جو لحاظ رکندڙ راج جي ريت رسم کي ميجيندڙ. ريت نِيت وارو. مهذب.
راجُ پاگُ: ذ. حڪومت- بادشاهي. ملڪ ۽ رعيت. تخت ۽ بخت
راجداري: ث. راجوئي معاملا ۽ ريت نيت. پائيچارو.
راجڌاني: ث. تخت گاه- دارالحڪومت.
راجدوهو: ص. پنهنجن جو دشمن ملڪ جو غدار.
راج راڻي: ث. پَٽ راڻي- وڏي راڻي. خاتون راڻي.
راج ڪاجُ: ذ. ملڪي معاملات. پائيچاري.
راج مَهاجَنَ: ذ ('راج' مسلمانن جو، ۽ 'مهاجن' هندو) مسلمانن ۽ هندن جي گڏيل پنچائت.

Gul Hayat Institute

راجنيتي، ث. ملڪي قانون. حڪومت جو آئين. ملڪي جوڙجڪ.

راجوڙي، ث. راج جي هلي چلي ۽ ريت رسم موجب فيصلو ۽ صلح. پائيچاري جي ريت مطابق صلح ۽ پرچاءُ.

راحَتَ، ث (ع) آرام- سک- آسودگي. فرحت- آسايش. سُکون ۽ خوشي.

راحت افزا، ص. آرام ڏيندڙ. خوشي ڏيندڙ.

راحت ڏيڻ، سک ڏيڻ- آرام ڏيڻ. خوشي ڏيڻ.

راحِمُ، ص (ع) رحم ڪندڙ- مهربان- ٻاجهارو.

راڌارو، ص. شادي يا ڪنهن ڪاج جي موقعي تي رڌپچاءُ ڪندڙ.

راڌاويڊ، راڌاويڊي، ث. ڏي وٺ سان معاملي جو نبيرو. چڌيوٺ سان ناهه ۽ صلح.

راڌڻُ، م. ٻني ۾ بج وجهڻ- ٻني پوکڻ.

راڙِ، ث. رڙيون- دانهون. روڄ. دانهو دانهن. وڏو روڄ.

راڙو، ذ. جنگ- ويڑهه- لڙائي. تکي ٻوڙ.

راڙهو، ص. دانهون ڪندڙ. دانهن تي دانهن ڪندڙ ۽ نه چڏيندڙ.

راڙُ، ذ (ف) پيد- ڳجهه. ڳجهي ڳالهه.

رازدارُ، ص. راز کان واقف. حال محرم. همراز.

رازداري، ث. راز جي لِڪَ. ڳجهه ڳوهه. لڪ ڇپ.

رازدان، ص. رازدار.

راز کولڻ، لڪل ڳالهه ظاهر ڪرڻ. ڳجهه کولڻ.

رازو نِياز، ذ. ڏک پردي واريون پيار جون ڳالهيون.

رازِقُ، ص (ع) رزق ڏيندڙ- روزي ڏيندڙ. پالڻهار. خدا تعالي جو صفاتي نالو.

رازو، ذ. رازڪو ڪم ڪندڙ- معمار.

راسُ، ص (ف. 'راست' جو مخفف) درست- ٺيڪ. مڪمل- پورو.

راسُ، ذ. (راسُ المال) تجارت جو سرمايو- واپار جي مُوڙي. مُور ۽ نفعي جي ڳڻيل رقم.

راس ڪرڻ، پورو ڪرڻ- مڪمل ڪرڻ. نبيرڻ (ڪم).

راسِ، ث (ع) لغام- واڳ. رياضي موجب مُور ۽ نفعي جي ڳڻيل رقم. آسماني تارن جو ٻيڙ- بُرج. نڪت. خشڪي جو حصو جيڪو پاڻي (سمنڊ) ۾ هجي.

راست، ص (ف) ٺيڪ- درست- صحيح. مڪمل- پورو. ساڄو (طرف، هٿ). سچو- ديانتدار.

راستباز، ص. سچو. ديانتدار. نيڪ.

راستبازي، ث. سچائي. ايمانداري. نيڪي.

راستي، ث. سچائي. ايمانداري. عورت جو نالو.

راس پاسِ، ظ. ٺهيل ٺڪيل. پاڻ ۾ ٺهيل. خوش راضي.

راسخُ، ص (ع) پڪو- مضبوط. سچو- ڪرو.

راسخُ الاعتقاد، ص. پڪي ايمان وارو. مضبوط عقيدي واري.

راسُوڙو، ذ. هڪ قسم جو نظم ۽ گيت (جيڪو ٽر ۾ ڳائجي).

راشِدُ، ص (ع) سٺين رستي تي هلندڙ. هدايت ونندڙ. عقيدي جو پختو. نيڪ.

راشَنُ، ذ (انگ) خوراڪ- ڪاڏو.

راشِي، ص (ع) رشوت ونندڙ.

راضُ، ذ (ع. رضا) رضامندي وارو پيار.

راضپو، ذ. رضامندو- مرضي. خوشي.

راضِي، ص (ع) خوش- مسرور- شاد- سَرهو. صابر- قانع. مطمئن. متفق. آماده.

راضي برضا، ص. رضا تي راضي.

راضِي ڪرڻ، خوش ڪرڻ. مائل ڪرڻ. آماده ڪرڻ.

Gul Hayat Institute

راضي نامو: ذ. بنهي ڌرين جي رضامندي سان ناهه ۽ صلح.
راغِبُ: ص (ع) مائل.
رافِضِي: ذ (ع) شيعن جو هڪ فرقو.
راڦو: ذ. گپ. گارو. پٽڑو گارو.
راقِمُ: ص (ع) لکندڙ. محرر.
راکاسُ: ذ (سن. راکشش) پُوت- ديوُ. شيطاني قوتن وارو روح. خبيث روُح. جِنُ. وڏي قدبت ۽ گهڻي طاقت وارو خيالي کردار (جيکو آکاڻين ۾ بيان ٿئي).
راکَسُ: ذ. راکاس.
راگُ: ذ. ڳائڻ جو طريقو. ڳائڻُ.
راڳائي: ص. راڳ ڪندڙ. ڳائڻو.
راگ رنگُ: ذ. ڳائڻ وڄائڻ.
راگ رُوپ: ذ. عيش عشرت. موج مستي.
راگ ڪرڻ: راگ ڳائڻ. ڏڳهو قصو ڪرڻ. بهاني وارو ڏڳهو قصو ڪرڻ.
راگ مالا: ث. راگ جي فن تي ڪتاب.
راڳِني، راڳِڻي: ث. ڳائڻ جو هڪ نوع نمونو.
راڳِي: ص. راڳيندڙ. ڳائڻو. گويو.
راڳُ: م. ليپو ڏيڻ- لِنبڻ.
راڳو: ذ. ليپو- لِنبَ.
راگو: ذ. وڻن جي ڇوڏي جو رَسُ يا رنگ. رنگ جو ليکو. ڳاڙهي رنگ ۾ ٻڌل ڏور سان ڪاٺ يا پٽ تي نڪتل ليکو. جانور (ڪُتي) جو هڪ رنگ.
راڳا ڪرڻ: رنگ ڪرڻ. تباهه ڪرڻ. ليکا وجهڻ.
رامُ: ص (ف) مطيع. سِکيل. هريل
رام ڪرڻ: مطيع ڪرڻ. راضي ڪرڻ.
رامُ، (رامچندر): ذ (سن) هندن جو هڪ اوتار (راجا دسرت جو پٽ).
رام ڪَهاڻي: ث. ڏڳهو قصو. مصيبت جو داستان.
رام لِيلا: ث. دسهڙي جو ميلو (جنهن ۾ هندو ڌرم وارا رام جي زندگيءَ جو کيل ڪن).
راماڻو: ذ. جنگ- لڙائي. ماتر- روچ راڙو. واويلا. تماشو.
راماڻا ڪرڻ: هُل هنبس ڪرڻ. هيبتون ڏيکارڻ.
راماڻُ: ذ. شري رامچندر جو احوال (جيکو پهريائين والميڪ رشي سنسڪرت ٻوليءَ ۾ ۽ پوءِ تلسيداس هندي ٻوليءَ ۾) ترجمو ڪيو.
رامَڪِلي: ث. هڪ راڳڻي جو نالو. شاه عبداللطيف جي رسالي جو هڪ سُر.
رانَ: ث (ف) تنگ جو گوڏي کان مٿيون ۽ اندريون حصو- سَٽَر- جوتَ. (ص) مرکب لفظن جي صفاتي پيچاڙي (جنهن مان هلائيندڙ ۽ انتظام ڪندڙ جي معنيٰ نڪري مثلا حڪمران، جهازران وغيره).
رانيات: ذ. وڏي رڙ- رنبِ.
رانيات ڪرڻ: وڏي واڪي رڙيون ڪرڻ. دانهون ڪري روئڻ.
رانيُوتو: ذ. هٽ جي آڳرين سان رهڙ.
رانيوتا هڻڻ: رهڙون ڏيڻ. جهانيوتا هڻي کسڻ.
رانجهَن: ذ. هڪ قسم جو وکر (لاڪ جهڙو ۽ اڪثر وينجهار ڪم آڻين).
رانجهو: ذ. عاشق- پيارو. پنجاب جي مشهور عشقيه قصي "هير- رانجهي" جو هڪ سورهيه.
راندِ: ث. کيل- کيڏ. وندر. تماشو. ٽينگ ٽپو. وندر وارو شغل.
راند ڪرڻ: کيڏڻ. وندرڻ. رڙنشو ڪرڻ.
راندِيڪو: ذ. راند جي چيز کيڏوٽو- ٽول. نازڪ ۽ نمائشي چيز.

Gul Hayat Institute

راندِيگرُ: ذ. راند ڪيڏندڙ- ڪيڏاري.
راندَه: ص (ف) تڙيل- لوڏيل.
رانڪَ، رانڪُ: ث. قبر جي مٿان اڏيل ڦُبي (مڪلي تي مرزا عيسيٰ جي رانڪ.
رانوَلُ: ذ. راوَلُ.
رانهان: ذ. هڪ قسم جو بج- چؤنرا.
رانڻِي: ث. ننڍو طنبو.
رانڻُ: م. خوش ڪرڻ- ريجهائڻ. خوشيءَ جي موقعي تي مٿان رنگ هارڻ. سينگارڻ.
راڻو: ذ. مشهور عشقيه قصي "مومل- راڻي" جو سورهيه. (ص) پياروِ.
راڻِي: ث. بادشاهه جي زال- ملڪه.
راوُ: ذ. راءِ.
راوَتُ: ذ. راجا. سردار. بهادر- سورهيه- ڪُوپو. شاهي ايلچي.
راوَلُ: ذ. راجا. سردار. سورهيه- ڪُوپو. پرين- محبوب.
راوَنُ: ذ. "رامائڻ" جو هڪ ڪردار (جيڪو سري لنڪا جو راجا هو).
راوِڻو، راوَڻا: ذ وڏو ڪاج ۽ خوشي.
راوَڻا ڪرڻ: خوشيون ڪهريون ڪرڻ.
راوِي: ص (ع) روايت ڪندڙ- بيان ڪندڙ- ڳالهه ڪندڙ.
راهِ: ث. ڳاهجي ويل آن جو ڏڳُ- ڪوڙي.
راهَ: ث (ف) رستو- واٽ- سڙڪ. گسُ. طريقو- نمونو. حيلو- تدبير.
راهَ بڏائڻ: واٽ ٻڌائڻ- گسُ ڏسڻ. طريقو ٻڌائڻ. ڍنگ سيکارڻ.
راهه تڪڻ: واٽ ڏسڻ. انتظار ڪرڻ.
راهه مسافر: ص. واٽ ويندڙ- مسافر.
راهِه، راهِي: ث. لوڙهو- واڙ (جيڪا ٻَني يا پوک کي چوڌاري آيل هجي).
راهِبُ: ص (ع) اُهو عيسائي جنهن پنهنجي سڄي عمر ديول جي خدمت ۾ وقف ڪري ڇڏي هجي ۽ شادي نه ڪئي هجي. عيسائي زاهد يا عابد.
راهبَرُ: ص (ف) رستو ڏيکاريندڙ- واٽَ ڏسيندڙ. سُونهون. اڳواڻ.
راهبَري: ث. سُونهپ. اڳواڻي. رهنمائي.
راهه خرچ: ذ. سفر جو خرچ- پتو پاڙو.
راهداري: ث (ف) رستي تان لنگهڻ جو اجازتنامو. ڪنهن عملدار جو لکيل پروانو جنهن جي آڌار تي رستي تان لنگهندڙ مال کي ڪو روڪ نه ڪري.
راهِ رسم: ث (ف) رسم رواج. واقفيت- ملاقات. هلي چلي. جاڻ سڃاڻ.
راهَروُ: ص (ف) واٽ ويندڙ- راهي- واٽهڙو.
راهَزَن: ص (ف) رستي تي ٽُر ڪندڙ. ڊاڪُو- ڦورُو. رهزن.
راهزَني: ث. واٽ تي ٽُرُ.
راهَڪُ: ص. پوک ڪندڙ- هاري.
راهگُذَرُ: ث (ف) لنگهه- رستو- واٽ.
راهَ گُناه: ظ. هرويَروُ- خواهه مخواه- بيڳناه.
راهگِيرُ: ص (ف) واٽهڙو- مسافر.
راهِ نِجات: ث (ف) بخشش واري واٽ. ڇوٽڪاري جو ذريعو.
راهَنُما: ص (ف) واٽ ڏيکاريندڙ. رهبر- اڳواڻ.
راهنُمائي: ث. سونهپ- رهبري. اڳواڻي.
راهِڻُ: م. رهائڻ. ترسائڻ- ٽِڪائڻ. نباهڻ. وفا ڪرڻ.
راهِوارُ: ذ (ف) تيز رفتار. گهوڙو.

Gul Hayat Institute

راهَڻون رَدُ: ظ. هرطرف کان ناميد.
راهه ويندو: ص. واٽهڙو- مسافر.
راهه ويندي: ظ. بي ڏوهي. ناحق. خواهه مخواه.
راهِي: ص (ف) وات ويندڙ- واٽهڙو. مسافر.
راهي ٽيڻ: روانو ٽيڻ- وات وٺڻ- وڃڻ.
راءِ: ث (ع) خيال- عقل- سمجهه. رٽ- تجويز. مرضي- خواهش.
راءِ ڏيڻ: صلاح ڏيڻ- مشورو ڏيڻ. تجويز ڏيڻ.
راءِ، راءُ: ذ. راجا. سردار. حاڪم.
رائتو: ذ. ڏوڻري ۽ سائي مصالحي مان ٺهيل چٽڻي.
رائج: ص (ع) جاري- چالُو- هلندڙ.
رائجُ الوَقت: ذ. دستور موجب هلندڙ (سِڪو يا قاعدو وغيره).
رائجُ ڪرڻ: جاري ڪرڻ- هلائڻ (قانون، سِڪو)
رائرُ، رائُر: ذ. اهو محصول جيڪو تابع ملڪ کان وٺجي. سُنگ- ڏَنُ- دِ لَ.
رائزَني: ث (ف) خيالن جي ڏي وٺ. صلاح مصلحت. تنقيد.
رائفَلَ: ث (انگ) گولين هلائڻ وارو هڪ قسم جو بارودي هٿيار.
رائگان: ص (ف) رستي تي پيل. اجايو- فضول. ضايع.
رائو: ذ. سنهي ريتي- ڪُرِي. واري. هوا ۾ اڏامندڙ مِٽي- دَزَ.
رائي: ث. گيهه ۾ پيڙيل بصر ٽوم وغيره جو داغ.
رائيٽ: ص (انگ) درست- صحيح. ساڃو پاسو.
رايو: ذ (ف. راي) راءِ- خيال- سمجهه. رٽ- تجويز. صلاح- مشورو.
رَبُ: ذ (ع) مالڪ- ڌڻي. پالڻهار- پروردگار. خدا تعالي جو هڪ نالو.
رَبُ العالَمين: ذ. سڀني جهانن جو پالڻهار.
رَبُ العِزّت: ذ. عزت جو مالڪ خدا تعالي.
رَبّاني: ص (ع) رب جو- رب وارو. الٰهي- خدائي.
رُبَ: ذ (ع) ميون ۽ ڪاڙهي گهاڻو ڪيل رَسُ.
رَبابُ: ذ (ع) هڪ قسم جو ساز.
رُباعِي: ث (ع) نظم جو هڪ قسم (بحر هزج ۾ چئن مصراعن وارو بيت).
رَبطُ: ذ (ع) ڳانڍاپو- جوڙُ. ميلاپ. تعلق- واسطو.
رُبع: ذ (ع) چوٿون. چوٿون حصو.
رَبيعُ: ذ (ع) سياري جو فصل- چيٽ.
رَبيعُ الآخِر، رَبيعُ الثاني: ذ (ع) هجري سال جو چوٿون مهينو.
رَبيعُ الأوّلي، رَبيعُ الاوّل: ذ (ع) هجري سال جو ٽيون مهينو.
رَبَ: ث. پٽڑو رڌل پَٽ وغيره. ڏارو. (ص) نرم- پَٽڑو.
رَبَ پيڃَ: ث. سادو ڪاڌو. غريباڻو ڪاڌو.
رَبَڙُ: ذ (انگ) هڪ خاص وڻ جو رَسُ جيڪو سُڪڻ کان پوءِ لچڪدار مادي جي صورت ۾ ٿي.
رَبڙي: ث. کير مان ٺهيل مٺائي جو هڪ قسم.
رَتُ: ذ (سن. رڪت) لَهُو- خون. ويجهو مائٽ (جنهن ۾ ڏاڏاڻو خون شامل هجي). (ص) پنهنجو (مائٽ).
رَتُ اچڻ: جسم جي ڪنهن به حصي مان رَتُ نڪرڻ (وات يا پيٽ مان).
رَتُ ٽيڻ: رت ۾ ڳاڙهو ٽيڻ. ورچڻ- ڪڪ ٽيڻ. هلاڪ ٽيڻ.
رَت ٽي چُڙڻ: پٽ پاراتي سبب رت جا دست وهڻ. مرڻ وهيٽو ٽيڻ.

Gul Hayat Institute

رت پيڻ: خون ڪرڻ- مارڻ. تڪليف ڏيڻ. ستائڻ- بيزار ڪرڻ.
رت روئڻ: نهايت افسوس ڪرڻ.
رت سُڪڻ: ڏپ ۾ رت سُڪي وڃڻ.
رت ڦٽڻ: ڪاوڙ چڙهڻ. جوش ۾ اچڻ.
رتُ وهائڻ: قتل ڪرڻ. خونريزي ڪرڻ.
رُتِ: ث (سن) موسم- مُند. وقت.
رُت بدلجڻ: موسم ۾ ڦيرو اچڻ. آبهوا بدلجڻ.
رُتبو: ذ (ع) عهدو- درجو- مرتبو. عزت.
رَت پِتُ، رَت پُوءِ، رَت سَتُ: ذ. سگهه ۽ صحت- تندرستي ۽ طاقت.
رت چاڙ: ث. خونريزي- قتل عام.
رَتڑي: ث. تلي- ڇِهي. جُوئر جي هڪ قسم- ڳاڙهي جوئر.
رَتڑيا: ذ. چانورن جي هڪ جنس.
رَتَلُ، رَتو: ص. ڳاڙهو- لال. پچي ويل (ميوو). رڳيل. رچي ويل (الاهي عشق ۾).
رَتنُ: ذ (سن) هيرو- جوهر (نَون قسمن جو ٿئي: لعل، هيرو، ياقوت، زمرد، نيلم، پکراج، لاجورد، موتي، مرجان).
رتوچاڙ: ث. رَتَ چاڙ. خونريزي.
رَتو رَتُ: ص. رت ۾ ٻڏل- سخت زخمي.
رَتِي: ث. رَتُ. سُرخي- ڳاڙهاڻ (رت جي). رونق (مُنهن جي). طاقت- سگهه. خوشي. ماسي جو اڻون حصو (جيڪو سونارا عموما چٽوٽي سان توريندا آهن). چِٽوٽي- رَتڑي. ڪٽڪ وغيره جي پوک ۾ لڳل مرض ۽ جيت.
رَتِي ۽ وارو: ص. سگهارو- پهلوان. تندرست.
رَتُ: ذ. قديم دور جي بن ڇٽن واري هڪ گاڏي.
رِتَ: ث. تجويز- پَهُ. صلاح. اٽڪل. منصوبو.
رِتَ رِتڻ: سِتَ سِتڻ. تجويز ڪرڻ.
رِتا: ث. رِتَ. ستاءِ.
رِتڻ: م. رت ڪرڻ- تجويز ڪرڻ- منصوبو ٺاهڻ. پهه ڪرڻ- ارادو ڪرڻ.
رُڙل: ص. رنج- ڪاوڙيل- ناراض.
رُڙل روحُ: ص. رُک مُنهون. پوريءَ طرح مُنهن نہ ڏيندڙ. هروپرو ڪاوڙيل.
رِپَ: ث (سن) مصيبت- آفت. وڏو ڳرو بارُ. دشمن- ويري.
رَپڙُ: ذ. سُڄيل ماس جو ڳوڙهو. ڳڙُ. وَڏُ. دڙبُ. چٽو. سخت ڳٽيل زمين.
رُپو: ذ. چاندي.
رَپوتَ: ث (انگ) اطلاع- خبر- جاڻُ. صورتحال جو لکيت ۾ اطلاع- جائزو.
رُپيو، رُوپيو: ذ. چانديءَ جو هڪ سڪو.
رَجا: ث (ع) اميد- آس. دعا. خوشي.
رَجاڀيَتَ: ث. اميدواري حالت- اميد.
رِجائڻ: م. پگهارڻ- وِگهارڻ. ڳارڻ (ڏاتو وغيره). ريج ڪرڻ (زمين ۾).
رِجالُ: ذ (ع. "رِجل" جو جمع) ماڻهو- لوڪ.
رِجالُ الغَيبُ: ذ. غيبي انسان.
رَجَبُ: ذ (ع) هجري سال جو ستون مهينو.
رَجپُوتُ، رَجپُوت: ذ. راجپُوت.
رُجحانُ: ذ (ع) لاڙو- توجهه- ميلانُ.
رَجَزُ: ذ (ع) اُهو شعر جيڪو عرب لڙائيءَ ۾ بهادري تي فخر ڪرڻ لاءِ چوندا هٿا. علم عروض جو هڪ بحر.
رِجسٽرُ: ذ (انگ) داخلا جو ڪتاب. دفتر.

Gul Hayat Institute

رُجعاتِ، ث (ع) لارو. عقيدي جو لاڙو. مقبوليت (درويشي يا بزرگيءَ جي).

رَجعَت، ث (ع) واپسي- موتَ.

رجعت پسند، ص. پراڻن خيالن وارو- قدامت پسند.

رَجَلُ، ذ (ع) مرد- ماڻهو.

رَجمينٽ، ث (انگ) پيدل سپاهين جو دستو- پلٽن.

رَجني، ث. رات- ليل- شب.

رِجَنُ، م. ڳرڻ- وگهرڻ (ڏاڙو وغيره).

رُجُوعُ، ث (ع) واپسي- موٽ. لاڙو. رغبت. حاضري (عدالت ۾).

رُجوع ڪرڻ، حاضر ڪرڻ- پيش ڪرڻ. چالان ڪرڻ (عدالت ۾).

رَجُ، ص. ڏاول. خوش. آسودو.

رَجُ ڪرڻ، ڏؤ ڪرڻ. پيٽ پري کائڻ.

رَجَنُ، م. ڏؤ ڪرڻ. پرڻ (پيٽ). کائي پرجڻ. آسودو ٿيڻ.

رَجهَ، ث. باهه تي پچڻ جي حالت. باهه- جيرو. گهٽ- رڳهَ.

رَجهَنُ، م. رڌڻ (کاڌو). باهه تي پچڻ. گرمي يا کاڙهي ۾ پچڻ. کامڻ (اندر ۾).

رُجَ، ث. بيابان ۾ اُس تي نظر ايندڙ ڪُوڙو ڏيک- سراب. بيابان- سُجَ.

رَجُ، ذ. روپي گهه تي چڙهيل سونو پاڻي- مُلمعو.

رُجَ، ث. خواهش- لاڙو. حُبَ. اُکير. مرضي. سَڌَ.

رَجاڻنُ، م. رگَ ۾ ٻوڙو ڏيارڻ. ڳاڙهو ڪرڻ. چوپڙ راند ۾ ڳوٽ چيلي ۾ اُماڻڻ.

رَچَنُ، م. رنگ ۾ رڱجڻ. واسجڻ. اثر ٿيڻ (رنگ جو). رچي لال ٿيڻ. الاهي محبت ۾ محو ٿيڻ. رِتڻ- سِٽڻ. بنائڻ (خاڪو). ٺهڻ- تيار ٿيڻ.

رُچَنُ، م. سُهائڻ- پسند پوڻ- دل کي وڻڻ. موافق اچڻ. خوش ٿيڻ. رنگجڻ.

رَچُ، ذ. ڪورڪي ڪم جو هڪ اوزار. ٽانءُ. نِڪَر جو ڪوبه ٽانءُ. مچي جهلڻ جو جارُ.

رِچُ، ذ. هڪ قسم جو جانور.

رَچي، ث. اها رِڌِ يا گهيٽو جيڪو ٻارهن مهينن بعد اُنَ ڏئي.

رَحَ، ذ (ع) "رحمة الله عليه" جو مخفف.

رَحِل، ث (ع) ڪاڻيءَ مان ٺهيل خاص قسم جي تختي جنهن تي قرآن شريف رکي پڙهجي.

رِحلَت، ث (ع) روانگي- ڪُوچ. انتقال- موت- لاڏاڻو.

رِحلَت ڪرڻ، وفات ڪرڻ- لاڏاڻو ڪرڻ.

رَحمُ، ذ (ع) ترس- قياس- ڪهل. ٻاجهه- مِهرَ. (ع. رِحم) ڪُڙهه- ٻچي داني.

رَحمانُ، ذ (ع) رحم ڪندڙ- ٻاجهارو. مهربان. خداتعالي جو هڪ صفاتي نالو.

رَحمانِي، ص. خدائي- الاهي.

رَحمَتَ، ث (ع) مِهرَ- ٻاجهه- فضل- ڪرم.

رَحمَةُ اللعالَمِين، ذ. سينهي جهانن لاءِ رحمت. نبي سڳوري جو هڪ لقب.

رَحمدِل، ص (ف) قياس ڪندڙ- ٻاجهارو- مهربان.

رَحمدِلي، ث. قياس- ٻاجهه- ديا.

رَحمِي، ص. رحمدل. ٻاجهارو. قياسي.

رَحِيمُ، ذ (ع) نهايت مهربان. رحم ڪندڙ. خدا تعالي جو هڪ صفاتي نالو.

رُخُ، ذ (ف) مُنهن- چهرو- شڪل- صورت. ڏِس- طرف. پاسو. ڌيان- توجهه. نمونو- ڍول- ڍنگ.

رُخ بدلائڻ، مُنهن مَنڙ. طرف بدلائڻ. بي مروتي ڪرڻ.

GulHayat Institute

رُخ رکڻ: مُنهن ڪرڻ. روانو ٿيڻ.
رخ ڪرڻ: ڏيان ڏيڻ- توجهه ڏيڻ. مائل ٿيڻ- لاڙو رکڻ.
رَخت: ذ (ف) ڪپڑا لٽا. اسباب- سامان. اثاثو.
رَختِ سفر: ذ. مسافري جو سامان.
رُخسارُ: ذ (ف) ڳل.
رَخشان: ص (ف) چمڪندڙ- روشن- مُنور.
رُخصَت: ث (ع) موڪل- ڇُوٽي. اجازت. مهلت. موڪلائي.
رُخصت ونڻ: اجازت ونڻ- موڪل ونڻ. روانو ٿيڻ.
رُخصَتي: ث (ع) ڪُنوار جي (شاديءَ بعد) روانگي. نڪيڻي.
رُخنو: ذ (ف. رخنه) انڪاءُ- خلل. فتنو.
رُخنه اندازي: ث. انڪاءُ- پيچڪڙي. رندڪ.
رُخو: ذ (ف) شطرنج جي هڪ ڳوٽ- فيل- هاٿي.
رَدُ: ذ (ع) آڏو جواب. تردید. ٽوڙ. روڪ. (ص) بيڪار- ردي. منسوخ. ناقبول- نامنظور.
رد ڪرڻ: نامنظور ڪرڻ- منسوخ ڪرڻ. انڪاري. جواب ڏيڻ.
رِدا: ث (ع) چادر- اوڍڻي- پوتي.
رَدبدل: (ع) ٽيرگهير. متاسٽا.
رَد قد: ذ (ع. ردقدح) بحث مباحثو- دليل بازي. زباني تکرار. بحث- تکرار.
رَدي: ص (ع) ناقص- بيڪار. خراب- نڪمو. أجلايل.
رَدِيف: ذ (ع) گهوڙي يا اُٺ تي پيلهه ڇڙهندڙ. علم عروض ۾ قافيي کان پوءِ ٻيو ساڳيو لفظ جيڪو ورائي ورائي آڻجي.
رَڏ: ث. ڪاڇ جي لاءِ ديڳين ۾ رڌپچاءُ.
رُڌائڻُ: م. ڪم ۾ لڳائڻ- رُنيائڻ.
رَڌلُ: ص. رڌجي تيار ٽيل. گهٽو پڪل (ميوو).
رُڌلُ: ص. ڪم ۾ مشغول. مصروف.
رَڌڻُ: م. ڪاڏو باهه تي پچائڻ.
رَڌوپڪو: ذ. ٿهيل ٽڪيل ڪاڏو. ٿهي ٽُڪي.
رَڌي پَڪي: ث. رڌپچاءَ جو ڪم- سانجڻ.
رَڏ: ذ. ضد- تِسو. هوڏ.
رَڏ ڪُڏائڻ: هوڏ ٻڌڻ. ضد ڪرڻ.
رڏُ: ص. بيڪار. بيڙو. بدشڪل. گدلو. بِنهه ڪارو ۽ گدلو.
رَڏي: ث. ضد. گهپي. ڏڏو. هوڏ.
رَڏي ڪرڻ: ضد ڪرڻ. گوهي ڪرڻ. آڙي ڪرڻ.
رِدَه: ث. مشهور گهَرو جانور. (ص) مسڪين. ويچارو. بي پهچ.
رَذالَتَ: ث (ع) ڪميٽپ. بيڙائي.
رَذِيل: ص (ع) ڪميٽو- ڪِريل- ذليل. نيچ.
رَڙِ: ث. رِيهَ- ڪِيهَ- چيخ. دانهن- واڪو.
رڙ ڪرڻ: وڏي دانهن ڪرڻ.
رَڙ نڪرڻ: ايذاءُ يا ڏڪ سبب دانهن نڪرڻ. عجب مان دانهن نڪرڻ. تمام گهٽو افسوس ٿيڻ.
رَڙائِڻُ: م. دانهون ڪرائڻ. واڪا ڪرائڻ. روڙائڻ (ٻار کي). ڪڪ ڪرڻ- سَڏائڻ. رُلائڻ.
رَڙڪَڻُ: م. ڪا سخت شيءِ ڪُرٽي ڪائڻ. ڪُرٽڻ- ڪائي وڃڻ. ڦٽائڻ.
رَڙڻُ: م. رڙيون ڪرڻ- دانهون ڪرڻ. واڪا ڪرڻ. روڻ (ٻار کي). ٻاڏائڻ- ليلائڻ. ٻاڪاريڻ.
رَڙو: ذ. مڇي جو هڪ قسم- ڪَڇو. مڱڻ يا مٽرن جو سخت داڻو.
رَڙهاڻُ، رَڙاڻُ: ذ. وڏي رڙ- دانهن.

Gul Hayat Institute

رِڑهڻُ: م. سِرڻ- کسکڻ- چُرڻ. ٽورو اڇتي ٽيڻ. آهستي هلڻ. ريڑهيءَ ۾ ٻاڦ (ٻار).

رَڑِي: ث. ڪڪڙ جو هڪ قسم (ڊاڙو سخت، ننڍو ۽ ڳاڙهو ٿئي).

رَزاقُ: ص (ع) وڏو رزق ڏيندڙ- پالڻهار. خداتعاليٰ جو هڪ صفاتي نالو.

رِزقُ: ذ (ع) روزي- ڇُوٽو- کاڌو. ڊاڙو پاڻي.

رِزَلتَ: ث (انگ) نتيجو (امتحان جو، ڪنهن کيل ڪم جو).

رَزمِ: ث (ف) لڙائي- جنگ- معرڪو.

رَزمگاهَ: ث. لڙائي جو ميدان- جنگ جو ميدان.

رَزميہ نظمَ: ذ. لڙاين جي بيان وارو شعر.

رَسِ: ث. ٿُلهو رسو- نوڙ.

رَسُ: ذ (سن) ہوڻن جو پاڻي. ميون جو پاڻي. ڪمند جو پاڻي. شوروو- رَهو (ہوڙ جو). سَتُ- جوهر. آواز جو ميناج. لذت- سواد. محبت- قُرب. صلح.

رَسالُ: ص. رس وارو- ذائقي دار.

رِسالتَ: ث (ع) پيغمبري.

رسالت پناهَ، رسالت مابَ: ذ. نبي سڳورو- پيغمبر.

رِسالوَ: ذ (ع) ننڍو ڪتاب. ڪلام جو ڪتاب. مختلف موضوعن تي مضمونن جو مجموعو- مخزن. شاهہ عبداللطيف ڀٽائي جي ڪلام جو مجموعو. سٹو گهوڙي سوارن جو دستو.

رُسامو: ذ. ناراضگي- رنجيدگي. ڪاوڙ.

رَسائِل: ذ (ع) "رسالہ" جو جمع.

رَسائِڻُ: م (ف. رسانيده) پهچائڻ- پُڄائڻ. توڙ ڪرڻ. راس ڪرڻ. پورو ڪرڻ (ڪم). ڪيميا جو عمل.

رُسائِڻُ: م. ناراض ڪرڻ- رنجائڻ. ڪاوڙائڻ.

رَسائِي: ث (ف) پهچ. پُڄت. رسوخ. گشتي عملدار جي منزل جو انتظام (رهائش ۽ کاڌو).

رُستمَ: ذ (ف) هڪ نامياريو ايراني پهلوان. (ص) پهلوان- سورهيہ.

رَستوَ: ذ (ف. راسته) واٽ- سڙڪ- راهہ. رسم- رواج. قاعدو. ڍنگ- طريقو. اڇ وڇ جا تعلقات.

رستو ڏسڻَ: واٽ ٻڌائڻ- راہ ڏيکارڻ. طريقو ڏسڻ. هدايت ڪرڻ.

رستو ڏِسڻَ: انتظار ڪرڻ- واٽ ڏِسڻ.

رستو ڪڍڻَ: طريقو ڪڍڻ- راهہ ڪڍڻ. حيلو ڳولڻ.

رستو وٺائڻَ: روانو ڪرڻ. جواب ڏيڻ. انڪار ڪرڻ.

رَسجَڻُ: م. رَسڻ. پهچڻ. راس ٿيڻ. پچڻ (ميوو).

رَسَدُ: ذ (ف) پهتل شيءِ. آمدني. ڪاڌ خوراڪ- راشن. قافلي سان گڏ ڪاڌي جو ذخيرو. سيڊو سامان (فوج لاءِ).

رِسڪَڻُ: م. رڑهڻ- سِرڻ.

رَسمَ: ث (ع) دستور- رواج- ريت. هلي چلي. ڍنگ- طريقو. عادت- روش.

رَسمِ رواجَ: ڏ. طور طريقو- هلڻ چلي.

رَسمُ الخطَ: ذ (ع) لکڻ جو طريقو. تحرير- لکڻي.

رَسمِي: ص. رواجي- دستوري- عام مروج.

رَسَڻُ: م (ف. رسيدن) پهچڻ- پڄڻ. سَهڙڻ. راس ٿيڻ. تيار ٿيڻ. پچڻ (ميوو).

رُسَڻُ: م. ناراض ٿيڻ- ڪاوڙجڻ. رسامو ٿيڻ. رنج ٿيڻ.

رُسٽوَ: ص. چيڙاڪ. زود رنج. رنج ٿي رُسي ويندڙ.

رَسوَ: ذ. نوڙ. واجهہ.

رُسوا: ص (ف) خوار- بدنام.

Gul Hayat Institute

رُسوائي: ث. خواري- بدنامي.
رُسُوخ: ذ (ع) پهچ- پچندي. اثر. هَلندي. پڪائي- مضبوطي.
رَسوَل: ث. هڪ قسم جو پسارڪو وڪر.
رَسُولُ: ذ (ع) خدا جي طرفان پيغام ڪٽي ايندڙ نَبي سڳورو (جنهن تي ڪتاب نازل ٿئي)- پيغمبر.
رُسُوم: ث (ع) 'رسم' جو جمع- رسمون.
رَسوئي: ث. ڪاڏو- طعام. رڌڻو.
رَسويو: ص. بورچي- راڌائو.
رَسِي: ث. مُڃ، قِيش. سُٽ وغيره مان ٺهيل نوڙي.
رَسِي چِنائڻ: پڇي وڃڻ. آزاد ٿيڻ.
رَسِيدَ: ث (ف. 'رسيده') پهچ (لکيت پ). وصولي جي چٽي.
رَسِيدَه: ص (ف) پهتل- رسيل.
رَسِيلو: ص. رس وارو (ميوو).
رَشِ: ث (انگ) ماڻهن جي گهڻ. هُجوم.
رِشتو: ذ (ف) مائٽي- عزازت. سڳاوتي. تعلق- ڳانڍاپو. ناتو.
رِشتو ناتو: ذ. مٽي مائٽي.
رشتيدارُ: ص. مائٽ- عزيز.
رشتيداري: ث. مائٽي- عزازت.
رُشدُ: ذ (ع) سڌو رستو. هدايت. سچائي.
رَشڪ: ذ (ف) ريسَ- حسد- ساڙ.
رُشوَتَ: ث (ع. رِشوة) ڪنهن ڪم جي اُڪلاءِ لاءِ ناجائز طور ورتل رقم. ناجائز ڪمائي- وَڍي.
رُشوتخور: ص. رشوت ڪائيندڙ.
رُشوتخوري: ث. رشوت ڪائڻ- حرامخوري.
رُشوت سَتائي: ث. رشوت خوري.
رُشوتي: ص. رشوت ونندڙ- راشي.
رِشي: ذ (سن) (هندن ۾) پوتر منتر چوندڙ يا ناهيندڙ. مهاپُرش.
رَشِيد: ص (ع) هدايت ورتل. نيڪوڪار.
رَصَدگاه: ذ (ع. رصد، ف. گاه) آسماني تارن ۽ سَيارن جي مشاهدي جي جاءِ.
رَضه: ذ (ع) "رضي الله تعالىٰ عنه" جو مخفف.
رَضا: ث (ع) مرضي. اجازت- موڪل. خوشي. اَمُر (الهيٰ).
رَضا ڪرڻ: مرڻ- مري وڃڻ- وفات ڪرڻ.
رَضا جوئي: ث. خوشنودي. مرضي.
رضاڪار: ص. بنا معاوضي خوشيءَ سان ڪم ڪندڙ- والنٽيئر.
رَضامند: ص. راضي- خوش.
رضامَندي: ث. خوشي. اجازت. مرضي. خواهش- آمادگي.
رَضا و رَغبت: ث. اجازت ۽ خوشي.
رَضاعي: ث (ف) پٽراڻي.
رِضاعِي: ص (ع) ٽڪ شريڪ.
رَضا نامو: ذ (ع. رضا، ف. نامه) پرچاءَ- ناهه. صلح.
رِضوانُ: ذ (ع) بهشت. بهشت جي دربان جو نالو.
رَضوِي: ذ (ع) امام موسيٰ رضا ڏانهن منسوب.
رَضِي: ص (ع) راضي- خوش.
رَضِي الله تعالىٰ: جملو. خدا هن ڪان خوش هجي (پلارن شخصن جي نالي سان گڏ ادب لاءِ لفظ).
رَطبُ: ص (ع) پُسيل- آلو. تازو. نرم.
رَطبُ و يابِس: ص. سُڪل ۽ آلو. نيڪ ۽ بد- چڱو منو.
رَطلُ: ذ (ع) تور جو هڪ ماڻ.
رُطوبَتِ: ث (ع) آلاڻ- نَمِي. تازگي.

Gul Hayat Institute

رَعايا: ث (ع) رعيت- پرجا. عام ماڻهو.
رِعايَتَ: ث (ع) حفاظت- بچاءُ. لحاظ- مروت. طرفداري. ڪَمي- تخفيف (اڳهه يا قيمت ۾)- ڇوٽ.
رعايَتِي: ص. رعايت سان- لحاظ سان.
رُعبُ: ذ (ع) ڊپ- خوف. دٻدٻو- ڏاکو.
رُعب تابُ: ذ. دٻدٻو- ڏاکو- شان شوڪت.
رُعبدارُ: ص. دٻدٻي وارو. حشمت وارو. ماڻهن تي ڏاکو وهاريندڙ.
رَعَدَ: ذ (ع) ڪرن جي گوڙ.
رَعشو: ذ (ع. رعشہ) ڏڪڻي- ٽڙڪڻي. هڪ بيماري جو نالو.
رَعنا: ص (ع) ناز سان هلندڙ. خوشنما. سهڻو. نازڪ.
رَعنائِي: ث. ناز سان هلڻ- نورَ. حُسن- سُونهن. سينگار.
رَعُونَتَ: ث (ع) تڪبر- هٺ- غرور- گهمنڊ.
رَعِيَت: ث (ع) بادشاهي يا ملڪ ۾ رهندڙ ماڻهو- رعايا- پرجا. عام ماڻهو.
رَعِيَتِي راجُ: ذ. عام ماڻهن جي حڪومت- عوامي جمهوريہ.
رَغبَتَ: ث (ع) خواهش- سَڌ. چاهه. لاڙو.
رَڦ: ص (انگ) ردي. خراب. بيڪار.
رَفاقتَ: ث (ع. رِفاقت) همراهي- ساٿ- سنگت. صحبت- دوستي- ياري.
رفاقت ڪرڻ: گڏ هلڻ- ساٿ ڏيڻ. سنگت ڪرڻ.
رِفاہ: ذ (ع) آرام جي زندگي. زندگيءَ جو مزو. آرام- سک. نيڪي- ڀلائي. ڀلي جو ڪم.
رِفاہ عامہ: ذ. عام ماڻهن جو ڀلو- عوام جو سک.
رَفتارَ: ث (ف) چال- هلڻي. پنڌ جو نمونو.
رَفتار گُفتارَ: ث. هلت چلت. رهڻي ڪهڻي.
رَفتہ: ص (ف) ويڙل. مُئل. گم ٿيل.
رَفتہ رَفتہ: ظ (ف) هلندي هلندي- ٿيندي ٿيندي. آهستي آهستي- بتدريج.
رَفرَفَ: ذ (ع) اُها سُواري جنهن تي نبي سڳورو معراج جي رات سدرة المنتهيٰ کان بارگاہ الهيٰ تائين ويو. (ص) تيز رفتار- تڪو.
رَفَع: ذ (ع) بلندي- اُوچائي. ترقي- عروج. نيڪالي.
رَفع ڪرڻ: ٽارڻ- پري ڪرڻ. ختم ڪرڻ (معاملو).
رَفعَت: ث (ع) بلندي- اوچائي. ترقي- عروج. وڏائي- شان.
رَفع حاجَت: ث. پاخاني جي حاجت جي پورائي.
رَفع دَفع: ذ. خاتمو. فيصلو- نبيرو. درگذر- لٿي مٽي.
رُفقاءُ: ذ (ع) "رفيق" جو جمع. ساٿي- همراہ.
رَفُو: ذ (ع) ڦاٽل ڪپڙي جو سوراخ ڏاڳن سان پورڻ- ٽُن (پورڻ)- بور (پورڻ).
رَفُوگرُ: ص. ڪپڙي کي ٽُن پورڻ جو ڪم ڪندڙ.
رَفُو چَڪَرُ: ذ. فرار- پاڃ. گمشدگي.
رَفُو چڪر ٿيڻ: تڪڙو وڃڻ. گم ٿيڻ. پڄي وڃڻ.
رَفِيعُ: ص (ع) بلند- اُوچو- مٿانهون.
رَفِيعُ الدَّرجات: ذ. وڏي مرتبي وارو.
رَفِيقُ: ص (ع) ساٿي- همراہ- ٻيلي. مددگار- معاون. دوست- يار. پائيوار.
رَقَبُ: ڏڪڻ- ڪنبڻ. ٽڙڪڻ.
رَقَبِي: ث. ڏڪڻي. ڪنبڻي. ٽڙڪڻي.
رَقابَتَ: ث (ع) مخالفت- دشمني. بغض. محبت ۾

Gul Hayat Institute

پائيواري.

رَقاصَہ: ث (ع) ناچڻي.

رَقبو: ذ (ف. رقبہ) گهيريل زمين. ايراضي- پکيڙ.

رِقتَ: ث (ع) جدائي (پاڻيٽ جي)- پٽڑائي. پاڻيٽ. روئڻ- روڄ. دل جي نرمي ۽ کهل واري حالت.

رِقتِ آميز، رِقّت انگيز: ص. ڏک جهڙو- قياس جوڳو. دردناک.

رِقّتِ قَلب: ث. دِل پِڄڻ جي حالت. دل جي نرمي. رحمدلي.

رَقصُ: ذ (ع) ناچ- نِرت.

رقص و سُرود: ذ. ناچ گانو.

رُقعو: ذ (ع. رُقعہ) ٽُکرو- پرزو. چٺي- خط.

رَقَمَ: ث (ع) تحرير- لکيت. تعداد- جوڙ. مال- ناڻو. روڪڙ.

رَقم طراز: ص. لکندڙ- تحرير ڪندڙ.

رَقِيبُ: ص (ع) حريف. مقابل. ساڻئي معشوق جي عاشقن مان کوبہ هڪ. مخالف.

رَقِيقُ: ص (ع) پَٽڑو- پاڻيءَ جهڙو. نرم.

رَقِيقُ القَلبُ: ص. نرم دل- رحمدل.

رَکُ: ص. سخت. سخت دل- بيرحم. ظالم.

رُکُ: ذ. هڪ مشهور ڏاتو- فولاد. رُکُ مان ٺهيل تلوار (هٿيار).

رِکابَ: ث (ف) تالهي- پليٽ.

رِکابِي: ث. تالهي.

رِکابُ: ذ (ع) گهوڙي جو هڪ سنج (پيرن رکڻ لاءِ لوهي چلو).

رِکابدارُ: ص. گهوڙي تي سوار ٿيندڙ کي چڙهڻ ۾ مدد ڪندڙ خدمتگار.

رِکاردُ: ذ (انگ) دفتر. لکپڑهہ. گراموفون جي آواز پريل پليٽ.

رُکاوَتَ: ث. روڪ- رندڪ. اٽڪاءُ.

رَکَبُ: ذ. زميندار جو هاريءَ تي ٻانڌاڻ- لاگ.

رِکَتَ: ث. نفرت. اڻ وڻندي. ڪراهت. بيزاري.

رُکجَنُ: م. روڪجڻ. اٽڪڻ.

رَکَعَتَ: ث (ع) نماز جو هڪ حصو (قامت کان سجدا ڏيڻ جو عمل).

رُکنُ، رُکُنُ: ذ (ع) ٿنب- ستون- پايو. ڪنهن جماعت جو هڪ ميمبر. عروضي شاعري جو هڪ وزن (ڏهہ رڪن: فاعلن، فَعولُن، فاعلاتن، مفاعيلُن، مُستفعلن، متفاعلن، مفاعلتن، مفعولات).

رُکَنُ: م. ترسڻ. بيهڻ. اٽڪڻ.

رُکُوعُ: ذ (ع) نماز ۾ گوڏن تي هٿ رکي جُهڪڻ.

رِکيبُ: ذ (ع) رِکابُ.

رَکِيکُ: ص (ع) پٽڑو. نازڪ. ادنيٰ. خسيس.

رکَ: ث. سنيال- حفاظت. ڪري- پرهيز. پوک يا جهنگ جو ٽُکر جيڪو چاري يا شڪار لاءِ محفوظ رکجي.

رکِ: ث. سڙيل شيءِ جي خاڪ- چارِ. مِٽي.

رکاتَ: ث. لاوتر- رکت.

رکائِنُ: م. ڏرائڻ. ڪنهن جاءِ تي ڏرائڻ.

رکائي وڃڻ: بهانو ڪرڻ. ٽڪي ڪرڻ. اٽڪل ڪرڻ.

رُکائِي: ث. خُشڪي- اٻائي. بدمزاجي- بي رُخي.

رکَتَ: ث. اوتر. مهلت.

رکِپالُ: ص. راکو- چوڪيدار- محافظ.

رکِ رکاءُ: ث. لحاظ- مروت.

رکِ رکاءُ: ذ. لحاظ- مروت.

رُکُنُ: م. وجهڻ- ڏرڻ. رکي ڇڏيڻ. ملتوي ڪرڻ. بچائڻ. سنيالڻ. هٽڻ (الزام). مقرر ڪرڻ (ملازم).

Gul Hayat Institute

رکٹھار: ص. سنيالينڊڙ- بچائينڊڙ- محافظ.
رکي چڏڻ: محفوظ ڪرڻ. بچائي رکڻ. جمع ڪرڻ.
رُکو: ص. سُڪل- خشڪ. اڻيو. ياڄي يا ڳُنڍڻ کان سواءِ (کاڌو). بي مزي- بي سواد. بدمزاج. بي مروت.
رُکو جواب: ذ. صاف جواب- انڪار.
رُکو سُڪو، رُکو سُکو: ذ. بِنان ڳُنڍڻ- بنان گيهه (کاڌو). اڻيو.
رُکي سُڪي، رُکي سُکي: ث. اڻيي ۽ بنان ڳُنڍڻ جي ماني. سادو کاڌو.
رکوالُ، رکوالو: ص. پهريدار- محافظ- سنيالينڊڙ.
رکوالي: ث. حفاظت- سنيال. چوڪيداري.
رَگَ: ث (ف) رگ- نَس- نبض.
رگ و ريشو: ذ. اصل نسل. افعال.
رَگَ: ث (ف. رگ) نَس- نبض. عادت- هير. خصلت.
رگَ سڃاڻڻ: عادت کان واقف ٿيڻ. طبيعت سمجهڻ.
رِگَ: ص. پنيان لڳي پوندڙ- ڄڃا- ڳِڪَ.
رَگڙ: ث. گهڪو. رهڙ.
رَگڑَڻُ: م. مهٽڻ. گسائڻ. گهڪا ڏيڻ. مَلڻ- ماڄڻ (ٽانو). رهڙڻ. گهوٽڻ (ينگ وغيره). چپڻ. سختي ڪرڻ. سيڪت ڏيڻ.
رَگڑجي وڃڻ: پيسجي وڃڻ. تڪليف هيٺ اچڻ. نقصان هيٺ اچڻ.
رَگڑو: ذ. جهيڑو- جهڪڑو- تڪرار.
رگڑو جهڪڑو: ز. جهيڑو جهٽو- تڪرار. فساد.
رگڑو ڏيڻ: مهٽو ڏيڻ- گهڪو ڏيڻ. سيڪت ڏيڻ.
رگو: ظ. فقط.
رگو پگو: ظ. فقط اڪيلو- ڇڙو.
رُگهَ: ث. گرمي۽ ۾ هوا بند ٿيڻ سبب ساهه جي مونجهه- اُبس- گهُٽَ.
رگهو: ذ. ڇنباري شيء (ڪاڻي وغيره) سان چوڪَ.
رُگها هڻڻ: چوڪون ڏيڻ (ڇنبياري ڪاڻيء سان). طعنا ڏيڻ. ڇنباري شيء سان ڳجهو ڏڪ هڻڻ. نقصان پهچائڻ.
رَگ: ذ (سن. ف. رنگ) رنگ- ورن.
رَگاوَتَ: ث. ڪپڙي وغيره کي رڱڻ جو ڪم- رڱائي.
رَگجَڻُ: م. رنگجڻ. اثر چڙهڻ (صحبت جو). مالا مال ٿيڻ.
رَگڻُ: م. رنگ ڏيڻ. رنگ چاڙهڻ. رنگڻ.
رَلائِڻُ: م. مِلائڻ- گڏائڻ. گڏوچڙ ڪرڻ. شامل ڪرڻ.
رُلائِڻُ: م. پَٽڪائڻ- اجايا چڪر ڪيائڻ. دربدر ڪرڻ. اجايو هلائڻ.
رَلِجَڻُ: م. گڏوچڙ ٿيڻ. مِلي وڃڻ.
رَلِڪو: ذ. ننديي رَلي.
رَلڻُ: م. گڏڻ- ملڻ. هلڻ- رمڻ.
رَلڻ ملڻ: رِلي مِلي وڃڻ- گاهل مائل ٿيڻ.
رِلڻو مَلڻو: ص. خوش اخلاق- ڪلمڪ.
رُلڻُ: م. پٽڪڻ. دربدر ٿيڻ. اجايو گهمڻ ڦرڻ. چڪر ڪيڻ. پريشان ٿيڻ. ڊوڙ ڊڪڻ. وڇڙڻ.
رَلو: ذ. گهوڙي جو وڇڙو پنڊ. وڏي رَلي- گودڙ.
رَلِي: ث. اڳڙين مان ٺهيل هڪ وڇاڻو (جيڪا هنڊ بستري طور ڪم اچي يا سمهڻ مهل مٿان وجهجي).
رِمارڪ: ذ (انگ) راءِ- رايو.
رَماڪُ: ذ. دلبو- ڏڪو. ڏڳيء وارو ڪوڙو آسرو.
رَمال: ذ (ع) رَمل جو حساب ڪندڙ. فال وجهندڙ رملي.

Gul Hayat Institute

رِمانڊ: ذ (انگ) جوابدار کي جاچ لاءِ حراست ۾ ورتل اجازت.
رَمائڻُ: مر. ڊوڙائڻ. گهمائڻ. ڦيرائڻ. ڀُلائڻ- مُنجهائڻ. راند کيڏائڻ. وندرائڻ.
رَمتو، رَمتُو: ص. گهمندڙ- گهمندڙ ڦرندڙ. هلندڙ. مسافر- واٽهڙو. سيلاني.
رِم جِهم: ث. سنهي بارش- هلکو مينهن- بُوندَ. جهڙ جهڙالو.
رَمز: ث (ع) اک يا پروڻ وغيره جو اشارو- مارَ. اهيائ. راز. ڳجهه- پرولي. کيڏ- اٽکل.
رَمزَشناس: ص. اشاري مان سمجهندڙ. هوشيار. چالاک.
رَمضانُ: ذ (ع) هجري سال جو نائون مهينو (روزن وارو مهينو).
رَمَق: ث (ع) ذري شيءَ. آخري پساه.
رَمَلُ: ذ. (ع) ليکن ۾ انگن وسيلي ڳجهين ڳالهين جون جاڻ جو حيلو.
رَملي: ص. رَمال. اٽکل باز ڏُکائي.
رَمَڻُ: مر. گهمڻ- هلڻ. پسار ڪرڻ. وڃڻ- هلڻ. کِسڪڻ. ٻڌڻ. راند کيڏڻ.
رَمڻِي: ث. سهڻي موهيندڙ عورت. (ص) خوبصورت- سهڻي. هلڻي.
رُموز: ث (ع) رمزون.
رُمِي: ث. رت ڪڍڻ جي سِگي.
رَنَ: ث. عورت. مڙس مري ويل عورت- بيوه.
رَناپڻ، رَناپو: ذ. رنڊ ٿيڻ جي حالت- ڏهاڳ.
رُنبَ: ث. ٻيجو هڻڻ- رونبو.
رُنبَڻُ: مر. سلو هڪ هنڌان ڪڍي ٻيءَ جاءِ تي هڻڻ- رونبو ڪرڻ (سارين، بصر، بکر وغيره ٻيجي جي وهَر ڪرڻ). ڦُسَڻ- پُرڙڻ (مِٽيءَ ۾).
رَنبو: ذ. گڏ ڪرڻ يا ڏري کوٽڻ جو لوهي اوزار.
رَنبِي: ث. ننڍو رنبو. وڏي ڪم جو هڪ اوزار.
رَنبَ: ث. رڙ- دانهن. چوپائي جو آواز (مينهن، ڍڳيءَ جو). هڪل.
رُنبَ: ث. ڪم ۾ مشغولي.
رَنيات: ذ. وڏي رڙ. رانيات.
رُنيائڻُ: مر. ڪم ۾ لڳائڻ- مشغول ڪرڻ.
رَنيَڻُ: مر. رڙڻ- دانهون ڪرڻ. وڏي آواز سان روئڻ. زور سان سڏ يا هڪل ڪرڻ. چوپائي جانور جو ڍِڪڻ.
رَنجُ: ذ (ف) تڪليف- درد. ايذاءَ- سُورُ. ڏک- افسوس- غم. ڪاوڙ- غصو. ڏمر. (ص) ڏکويل. ڪاوڙيل.
رَنج ٿيڻ: ناراض ٿيڻ. ڪاوڙجڻ.
رَنج ڪڍڻ: پِٽ ڪڍڻ- آهه ڪڍڻ.
رَنجائڻُ: مر (ف) آزارڻ. ڏکوئڻ.
رَنجش: ث (ف) ناراضگي. اٽڪت. ڏک. ڪاوڙ.
رَنجُورُ: ص (ف) غمگين- ڏکويل. بيمار.
رَنجُوري: ص. ڏکويل. بيمار. رنجيده.
رَنجيدَگي: ث (ف) رنجش- ڏُک. ڪاوڙ.
رَنجِيدَه: ص (ف) غمگين. ملول. اُداس. ناراض. بيزار.
رِنجهه ڪنجهه: ث. ڪِلڪل- گهپي- ڪِٽ ڪِٽ. بيماري. آزار.
رَندُ: ذ. گهَڪو- رَهڙ (سِڪي يا ڏاتو ڪي). پَکِي زمين مان گسُ- پيچرو. واٽ- دڳ.
رَندن ۾ رولڻ: رولڙي ۾ وجهڻ- دربدر ڪرڻ. تڪليفون ڏيڻ.
رِندُ: ص (ف) آزاد. ڇُڙواڳ. بيپرواه. جنهن شخص

Gul Hayat Institute

جو ظاهر عيبدار ۽ باطن سُنو هجي. شرابي. صوفي.

رِندِي: ث. آزادي- چُڙواڳي. ضابطن پابندين کان بي تعلقي يا بيپرواهي.

رَنڊڻُ: م. چلڻ. رندو هٽي صاف ڪرڻ.

رَندو: ذ (ف) وادڪي ڪم جو هڪ اوزار.

رَنڊڻو: ذ. رڌڻو- بورچيخانو.

رَنڊ: ث. اٽڪاءَ- رنڊڪ- رڪنو. جهل پل.

رَنڊَ روڪ: ث. جهل پل- منع.

رَنڊائڻ: م. رڪنو وجهڻ- رنڊڻ. روڪڻ. ترسائڻ- سيڙائڻ.

رَنڊجَڻُ: م. اٽڪ پوڻ- اٽڪاءَ ٿيڻ.

رَنڊَڪَ: ث. اٽڪ- اٽڪاءَ- رڪاوٽ. سِيڙپ. ڇڪڙي.

رَنڊَڻُ: م. روڪڻ- جهلڻ- اٽڪاءَ ڪرڻ. ترسائڻ- سيڙائڻ. ڇڪڙي وجهڻ. رڪنو وجهڻ.

رَنڊِي: ث. ڪسبيائي. ناچڻي.

رَنڊِيبازُ: ص. رنڊين سان زنا ڪندڙ. عياش. بدڪار.

رَنڊِيبازي: ث. رنڊ سان زناڪاري. عياشي. بدڪاري.

رُنڊُ: ص. چڙوچانڊ.

رَنڊو: ذ. ٽلهو اڻ وٽيل سُٽ.

رَنڊا روڙڻ: ڪپهه مان ڳنڊيون ڪڍڻ. ٽُلهي وٽيل سٽ مان ڳنڊيون ڪڍڻ.

رَنڊ، رَنڊِي: ث. مڙس مري ويل (عورت).

رَنڊُ: ص. زال مَري ويل (مرد). چڙو.

رَنسَ: ث (انگ) ڊوڙ. ڪرڪيٽ راند ۾ وڪيٽ جي هڪ پاسي کان ٻئي پاسي تائين ڊوڙ.

رَنگُ: ذ (ف) وَرن- رڳ. نمونو- طرز- ڍنگ. رنگدار روغن. ڪنهن به قسم جو آڻو يا ٻُورو (جنهن سان ڪپڙو وغيره رنگجي). رونق- سهڻائي. حالُ- ڪيفيت. خوشي. تماشو- ڪيلُ. تاس ۾ حڪم وارو رنگ- تُرپ.

رَنگ آميز: ص. رنگ ملائيندڙ. رنگين.

رَنگ آميزي: ث. نقاشي. رنگيني. لطافت- مزو.

رنگ اڏامڻ: رنگ ڦِٽڻ. رونق ختم ٿيڻ.

رنگ بدلڻ: رنگ متائڻ. نمونو بدلائڻ.

رنگ پيدا ڪرڻ: نئون ڍنگ اختيار ڪرڻ.

رنگ جَمائڻ: اثر ڪرڻ. رونق ڪرڻ. مزو پيدا ڪرڻ.

رنگ چڙهڻ: رنگ جو اثر ٿيڻ. رونق ۾ اچڻ. مستيءَ ۾ اچڻ.

رنگ ڏسڻ: تماشو ڏسڻ. حالت تي نظر ڪرڻ.

رنگ ڏيکارڻ: تماشو ڏيکارڻ. حالت ڏيکارڻ. اثر ڪرڻ. مزو چکائڻ.

رنگ رَچڻ: رنگ جو اثر سمائجڻ. تماشو ٿيڻ. رونق اچڻ.

رنگ ڪرڻ: نمونا ڪرڻ. تماشو ڪرڻ. خوشي ڪرڻ.

رنگ ۾ ڀَنگ: محاورو. خوشيءَ ۾ خلل. سک ۾ ڏک. آرام ۾ مصيبت.

رنگ و بُو: ث. رونق. شان شوڪت.

رُنگَ، رنگارنگي: ث. وزن ڪان وڌيڪ گهڙَ- سوائي- رونگ. رنگارنگِي.

رَنگارَنگ: ص (ف) قسمين قسمين رنگن جو. طرحين طرحين. رنگين.

رَنگاوَتَ: ث. رڳاوت (ڪپڙي تي).

رنگائڻ: م. رنگ چاڙهائڻ.

رنگائي: ث. رنگڻ جي اجرت. رڳاوت.

رنگ برنگ: ص. جدا جدا رنگن وارو- رنگين. گهڻن

Gul Hayat Institute

قسمن جي رنگن وارو.
رَنگتَ: ث. رنگ- رگ. صورت- روپ. حالت.
رنگدار: ص. رنگين. خوشنما.
رَنگ ڍَنگ: ذ. طور طريقو. هلي چلي. چال چلت.
رَنگروٹ: ذ (انگ) نئون پرتي ٽيل سپاهي. سيکڙات (ملازم). ناتجربيڪار.
رنگ روپ: ذ. سونهن سوڀيا.
رنگ روغن: ذ. ڪمانگري يا نقاشي.
رنگريز: ص (ف) رنگ چاڙهيندڙ (ڪپڙي تي)- نيروتي.
رَنگساز: ص (ف) رنگ ناهيندڙ- رنگ ڏيندڙ- ڪمانگر.
رَنگسازِي: ث (ف) جاين وغيره تي رنگ ڪرڻ جو ڪم. چٽسالي- نقاشي.
رنگ مَحلْ: ذ (ف) بادشاهن يا اميرن جي عيش ڪرڻ جي جاءِ.
رَنگڻُ: م. رنگ ڏيڻ. رنگ چاڙهڻ. چِتَ ڪيڻ. رڱڻ.
رِنگڻُ: م. روئڻ (ٻار). هروقت روئڻ (ٻار). لاڳيتو گهُرندو رهڻ.
رَنگِي: ص. رنگين. سهڻن رنگن وارو.
رَنگِيل: ص. رنگ چڙهيل- رنگين. اثر ۾ آيل.
رَنگيلو: ص. ٺرڙو- هلڪي طبيعت وارو. عياش. (ث. رنگيلي).
رَنگِينُ: ص (ف) رنگن وارو- رنگ برنگ.
رَنگِينُ مزاج: ص. عياش. خوش طبع.
رَنگِيني: ث (ف) سهڻائي. خوبصورتي.
رِنگهِ چَنگهَ: ث. سُور يا بيماريءَ جي ڪُٽَ- گهپي.
رَنوڙُ: ص. رنڙ (مرد). (ث. رَنوڙ).

رَنِي: ث. ڏاڍڻ- بيوه (عورت).
رِڻُ: ذ (سن. رَن) لڙائي- جنگ. جنگ جو ميدان. سُنَ- ويراني. رُڃ. بيابان- صحرا.
رِڻُ ٽيڻ: ظلم ٽيڻ. انڌير ٽيڻ.
رِڻُ ڪرڻ: ظلم ڪرڻ. انڌير ڪرڻ. سُنَ ڪرڻ. تباهي ڪرڻ.
رِڻ ۾ رلائڻ: دربدر ڪرڻ. دغا ڪرڻ.
رُڃ جُهڻ: ث. ڳالهه ٻولهه. وندر واري گفتار. آهستي ڳالهه ٻولهه. جهونگار.
رَو: ص (ف) هلندڙ (جئن راهرَو، تيزرو وغيره). (ذ) وهڪرو. رَءُ. اڳرائي- زيادتي.
رَو ڪرڻ، رَو ڪُڏائڻ: اڳرائي ڪرڻ.
رُو: ذ (ف) رُوءِ- صورت- شڪل.
رَوا: ث (ف) جائز- مباح. درست. واجب. (ص) هلائيندڙ- پُورو ڪندڙ (مرڪب لفظن جي آخر ۾ ڪم اچي، جئن "حاجت روا، فرمان روا وغيره).
رَوائي: ث. پورائي- تڪميل (جئن حاجت روائي وغيره).
رَوابط: ذ (ع) "رابطه" جو جمع.
رَواتَ، رَواتِي: ث. لوهه کي گسائڻ جو هڪ فولادي اوزار (هِ قسم: ٽِڪوري، سُونهڻ).
رَواجُ: ذ (ف) رسم- ريت- دستور. هلي چلي.
رواجي: ص. رسمي. معمولي. عام- چالُو.
رَوادارُ: ص (ف) درست سمجهندڙ. طرف ڪٽندڙ- پاسو ڪٽندڙ- حمايتي.
رَوادارِي: ث. پاسخاطري- طرفداري- حمايت. لحاظ- مروت.
رَواڙُ: ذ. رياءِ. رواج. اجائي ڳالهه. هڪ طرفي ڳالهه.
رَواڙِي: ص. رياڪار. منافق.

Gul Hayat Institute

رِوالوَرُ: ذ (انگ) چرخيءَ وارو پستول.
رَواه: ص (ف) جاري- وهندڙ. هلندڙ- چالُو. تيز- تکو(اوزار). لَس پڙهڻ جو نمونو.
رَواه ڪرڻ: چالو ڪرڻ- هلائڻ. جاري ڪرڻ.
رَواه دَوان: ظ (ف) چالو- هلندڙ. وهندڙ.
رَوانگي: ث (ف) وڃڻ- أسهڻ. موڪلڻ. ڪُوچ. نيڪال.
رَوانو: ص (ف. روانه) ويندڙ. هلندڙ. وِيَل. موڪليل.
روانو ڪرڻ: موڪلڻ- أماڻڻ.
روانِي: ث (ف) وَهُڪَ. تيزي. سلسلو.
رِوايات: ث (ع) "روايت" جو جمع. ريتيون رسمون.
رِوايَتَ: ث (ع) ٻئي جا چيل لفظ بيان ڪرڻ. ٻئي جي ڳالهه جو نقل. بيان- ذڪر.
روباه: ذ (ف) لومڙ. (ص) بزدل.
روباهي: ث (ف) دغابازي- مڪاري. بزدلي.
رُوبَرُو: ظ (ف) آمهون سامهون. مُنهن مقابل.
روُبڪارِي: ث (ف) شنوائي- پيشي. ڪنهن جي اڳيان ٽيل ڪاروائي. فيصلي جي لکيت.
روتُ: ذ. ٿُلهي ماني. مِني ماني. نذر ڏيڻ لاءِ ماني. 'غوث' جي پانڌيڙن جي ماني.
روتِلو: ث. ٿلهي ماني. ڏوڏو.
روتِي: ث. ماني. ڏبل روٽي.
رولِي: ث. سوپاريءَ جو هڪ قسم (جيڪا سخت ٿئي).
روپ: ذ. چاندي.
رُوپ: ذ (سن) صورت- شڪل- چهرو. طرز- ڍنگ. سُونهن- حُسن. رونق. جلوو. چاندي.
روُپ مَٽائڻ: شڪل بدلائڻ. ڏول ڦيرائڻ. جمڙا پوش ڪرڻ.
روپو: ص. چانديءَ جو- چانديءَ جهڙو.
روپوش: ص (ف) لڪل- مخفي- ڳجهو. ويس بدلائي ٻڪل- مفرور.
روچ: ذ. روئڻ- ماتر.
روچُ پِٽڪو، روچُ راڙو: ذ. وڏي آواز سان گهٽو روئڻ. دانهون ڪوڪون. هُل حشر.
روجهه: ذ. هڪ قسم جو جابلو جانور.
روچي: ث (ف. روزي) روزي- رزق- چُوٽو.
رُوحُ: ذ (ع) ساهُ. سَتُ- جوهر.
رُوح اٽڪڻ: دل ٽيڻ- دل ڦاسڻ. انتظار ٽيڻ.
رُوح ٽيڻ: دل ٽيڻ. خواهش ٽيڻ. سَڌ ٽيڻ. مرضي ٽيڻ.
رُوح تنگجڻ: انتظار ٽيڻ. سِڪَ ٽيڻ.
رُوح پرواز ڪرڻ: پساه نڪرڻ. فوت ٽيڻ.
رُوح ٿُوڪڻ: ساه وجهڻ. جيئرو ڪرڻ. جوش پيدا ڪرڻ.
رُوح قبض ڪرڻ: ساه ڪڍڻ. مارڻ. ڏيجارڻ.
رُوحُ الله: ذ (ع) حضرت عيسيٰ عليه السلام جو لقب.
روح القُدس، روح الاميٖنُ: ذ (ع) حضرت جبريل عليه السلام.
روحاني: ص. روح سان تعلق رکندڙ. مقدس.
رُوحانِيتَ: ث. روحاني قوت. باطني قوت.
رُوح آفزا: ص (ف) دل کي فرحت ڏيندڙ.
رُوح پَرور: ص (ف) دل کي جياريندڙ يا سکهه ڏيندڙ.
رُوح رُڇندو: ص. دل گهريو- دل پسند- دل کي وٺندڙ.
رُوحُ رَوان: ص (ف) روح کي تباه ڪندڙ-

Gul Hayat Institute

خطرناڪ. افسوسناڪ.
رُودُ، ذ (ف) ندي- درياء.
رُودبار، ذ. ڪاري (جتي گهٽا درياء وهي اچن).
رُوداد، ث (ف) بيان. ڪارروائي. ماجرا.
رودَنُ، ذ. روڄ- ماتم. واويلا. روڄ پٽڪو.
رودو، ذ (ف) آندو. سُڪل آندي جي تند (جيڪا ڪنهن ساز ۾ وڄي).
رودڙ، ث. وارن لئل مَٽو- گنج- ٽوڙهه.
رودڙو، ص. مٽي ڪُوڙيل- ٽوڙهو- گنجو. (ذ) اُٺ. پڪيءَ جو هڪ قسم.
رودڻ، ذ (انگ) رستو- سڙڪ.
روڙ، ث. وڻ يا ٻُوٽي مان پَن ڪوهڻ.
رُوڙ، ث. تکي ڊوڙ. اُمالڪ ڊوڙ. اُوناڙ (گدڙ وغيره جي).
روڙڻ، م. وڻ يا ٻوٽي جا پن يا ڏَر تاريءَ مان مٽ سان ڇڪي جدا ڪرڻ.
روڙو، روڙهو، ذ. ڳنڍيو (ڪنهن چيزجو، مثلا آمل وغيره جو). ٻنوڙو ڳنڍيو. زنب. ڀهڻ.
رُوڙو، ص (ڏاڪي) سُنو- عمدو. پلو. نيڪ (ث) رُوڙي).
روڙُ، ذ (ف) ڏينهن- يوم. هڪ ڏينهن جي اجرت (ظ) روزانو- ڏهاڙي.
روز آفزُون، ظ (ف) روزانو وڌندڙ- ڏينهون ڏينهن وڌندڙ.
روزانو، ظ (ف) هرروز. هميشه- سدائين.
روزِ آلست، ذ (ف) آدم جي پيدا ٿيڻ وارو ڏينهن (جڏهن خلقت جي روحن جو خالق (خدا) سان وعدو ٿيو هو).
روز بروز، ظ (ف) ڏينهون ڏينهن. هر ڏينهن.
روزِ جَزا، ذ (ف) آخري ڏينهن- قيامت جو ڏينهن.
روز روڙُ، ظ (ف) ڏهاڙي- روزانو- هروز.
روز روشنُ، ذ (ف) ڏينهن- صبح.
روزگارُ، ذ (ف) پيٽ گذر. نوڪري. ڏنڏو. ڪمائي. پورهيو.
روزگار ڪرڻ، نوڪري ڪرڻ. ڏنڏو ڪرڻ. پورهيو ڪرڻ. پيٽ گذر ڪرڻ.
روزِ مَحشر، ذ (ف) قيامت جو ڏينهن.
روزمَره، ظ (ف) روزانو- ڏهاڙي. هرڏينهن.
روزَن، ذ (ف) دري- ڇڙڪي. روشندان وارو سوراخ.
روزنامچو، ذ (ف) روز جي ڏيتي ليتي لکڻ جو ڪتاب.
روزنامو، ذ (ف) روزاني اخبار.
روز نجات، ث (ف) چوتڪاري جو ڏينهن.
روزو شب، ظ (ف) رات ڏينهن.
روزو، ذ (ف. روزه) دين اسلام جي فرض مطابق آسُر ڪان وڃي سج لهڻ تائين نه ڪائڻ نه پيئڻ. فاقو.
روزائتو، ص. روزي سان.
روزو پڇڻ، روزو ٽوڙڻ، روزي ۾ ڪاڏو يا ڪابه شيءِ ڪائڻ. وعدو ٽوڙڻ. عادت پڇڻ.
روزو چوڙڻ، روزو کولڻ، سج لٿي ڪان پوءِ مقرر وقت تي ڪا شيءِ ڪائي روزو ختم ڪرڻ.
روزو رکڻ، دين اسلام جي مذهبي فرض موجب پريات ڪان اڳ مقرر وقت تي ڪائڻ. مقرر وقت ۾ ڪائڻ پيئڻ ختم ڪرڻ ۽ سجو ڏينهن ويندي سج لٿي تائين نه ڪا شيءِ ڪائڻ نه پيئڻ.
روزيدارُ، ص. روزا رکندڙ. جيڪو روزي سان هجي.
روزِي، ث (ف) رزق- ڇُوٽو. روزگار- پورهيو.
روزِي رَسان، ص. رزق ڏيندڙ- ڇُوٽو ڏيندڙ. پروردگار.

Gul Hayat Institute

روزِينو: ذ (ف) روز جي اُجرت- ڏهاڙي.
رُوسِياه: ص. مُنهن ڪارو. گنهگار. بدچال.
رُوسِياهِي: ث. ڪار مُنهائي. ذلت- رُسوائي. بدنامي.
رَوِش: ث (ف) چال- هلت. ڍنگ. نمونو. عادت. رسم. شڪل شبيهه- اوصاف.
روشَنُ: ص (ف) چمڪندڙ- مُنور. ٻرندڙ. ٻرندڙ. چٽو. صاف. ظاهر.
روشن ڪرڻ: چمڪائڻ. ٻارڻ. ظاهر ڪرڻ.
روشنِ دِماغ: ص. عقلمند- سياڻو- ڏاهو.
روشناس: ص (ف) واقف- ڄاڻ سڃاڻ.
روشناسِي: ث. واقف ڪاري. ڄاڻ سڃاڻ.
روشنائِي: ث. سوجهرو. چمڪو. جوت.
روشنداڻُ: ذ (ف) جاءِ جي دري يا جارو جنهن مان روشني اندر اچي، يا دونهون ٻاهر نڪري.
روشن ضمِيرُ: ص (ف) عقلمند. دل جي ڳالهه سمجهندڙ. ڪشف جو صاحب.
روشنِي: ث (ف) نور- جوت. سوجهرو. چمڪو. رونق.
روغَنُ: ذ (ف) تيل. سٽي. رنگ.
روغني: ص. تيل وارو. سٽيو.
روڪَ: ث. منع- جهل. آڏ- اٽڪاءُ. رندڪ. بند. ٽيڪ. روڪڙ- نقدي.
روڪَ ٽوڪَ: ث. جهل پل- منع- بندش.
روڪُ: ص. روڪڙو- نقد. موجود (پٺسو).
رُوڪاوَٽ: ث. رند- اٽڪاءُ.
روڪَڙِ: ث. نقدي. حاضر پٺسا.
روڪڙو: ص. نقد- حاضر رقم. (ظ) هڪيو تڪيو- بروقت.
روڪَڻُ: م. جهلڻ- منع ڪرڻ. آڏ ڏيڻ. ترسائڻ. بيهارڻ. بند ڪرڻ. بچائڻ. سنيالڻ.
روڪي ڇڏڻ: منع ڪرڻ- جهلڻ. بند ڪرڻ.
روگردان: ص (ف) مُنهن ميڙيندڙ. پڇندڙ. منحرف- انڪاري.
روگردانِي: . انحراف. انڪار. بغاوت. نافرماني.
روگُ: ذ (سن. روگ) بيماري- مرض. آزار. وبال- جنجال. رت پُونءِ. ڦٽ مان وهندڙ گند.
روگِي: ص. بيمار- مريض. گدلو- ڪنو. سست.
رولُ: ص. اجايو رُلندڙ. رولاڪ. هڪ هنڌ سڪ ڪري نه وهندڙ. اجايا ڏڪا ڪائيندڙ- آواره- روڙو.
رُولُ: ذ (انگ) قاعدو- ظابطو. حڪم موجب دستور. ليڪن ڪيڻ لاءِ گهڙيل گول ڪائي.
رولُ پَيڈ: ث. پينسل.
رولڙو: ذ. گهومَ- چَڪر- ڦيرو. دربدري. جاکوڙ- ڪشالو.
رولڙي ۾ پوڻ: تڪليف ۾ پوڻ. اجاين پنڌن ۾ پوڻ. مصيبت ۾ پوڻ. ڏڪا ڪائڻ. دربدر ٿيڻ.
رولڻُ: م. رُلائڻ- دربدر ڪرڻ. ڦِٽائڻ يا ڇڏڻ (اڏ ۾). ڦيٽاڙو وجهڻ. رندڪ وجهڻ.
رولو: ذ. هل- شور. جهڳڙو. ڏاندڙ. گڙبڙ. بي انتظامي. غلطي- پُل ڇُڪَ.
رولُو: ص. رولُ- رولاڪُ. بيڪانو. ڏاريو- اوپرو. اڻ سونهون.
رُومالُ: ذ (ف) مُنهن اگهڻ لاءِ ڪپڙي جو ڇوڪور ٽُڪرو.
رُومالِي: ث. برقعي جو جاريدار سنهو ڪپڙو جيڪو مُنهن کي ڍڪي.
رُومَڙِ: ث. ڪاهه- جُلهه. اوچتو حملو. تکي ڊوڙ. اُلرَ
رُومِي: ص. روم جو رهاڪو- تُرڪُ. (ذ) ترڪي ۽

جي هڪ مشهور شاعر ۽ بزرگ مولانا جلالدين جو لقب.

رونبو، ذ. پوک جي سلن کي هڪ هنڌان کڌي ٻئي هنڌ هٽڻ. ٻيجي جي وِهرَ ڪرڻ- وهراج- روت.

رُونٽو، ص. ٿونٽ تائين هڪڙي ٻانهن کان معذور. ٺُونٽو.

رُونجهو، ص. چُنجهو- جهَرو. پنبڻن کُٽل. جَهڪو ڏسندڙ.

رُون رُون، ث. روئڻ جو آواز. سارنگي يا گز سان وڄائڻ واري ڪنهن ساز جو آواز.

رَونِشو، ذ. تماشو. بازي يا کيل جو نظارو. کِل خوشي واري وندر.

رَونَقَ، ث (ع) چمڪو. سينگار. ناهر جوڙ. تازگي- شادابي. آبادي. سهڻائي.

رونق افروز، رونق افزا، ص. رونق وڌائيندڙ.

رونق افروز ٿيڻ، اچڻ- تشريف آوري ڪرڻ.

رونقدار، ص. چمڪندڙ- ٻهڪندڙ. شاداب. سهڻو.

رُونگَ، ث. وزن کان وڌيڪ گهُر- رُنگَ. سَوائي.

رُونگاٽُ، ذ. "رُون رُون" جو آواز. رِينگٽُ. نار هُرلي وغيره وهڻ جو آواز.

رُونگٽا، ذ. بدن جا سنهان وار- ٺُونٽان.

رونگٽا ڪڙا ٿيڻ، ڊپ ۽ هراس ۾ بدن جا وار اُڀا ٿيڻ- وارَ ڪانڊارجڻ.

رُونما، ص (ف) مُنهن ڏيکارينڊڙ. ظاهر- پڌرو.

رُونمائي، ث. ظهور. پڌرائي. نمائش.

روڻِ، ث. ڪنهن وهڪري جي ڪناري ۾ سوراخ جنهن مان پاڻي سوراخ ڪري ٻاهر وهي. جابلو يا وارياسي زمين مان سيمو ڪري وهندر پاڻي.

روهَ، ذ. جبل- ڪوه- پهاڙ- ڊونگر.

روهه رَلا، ذ. جبل ۾ رولڙو. ڪشالا- تڪليفون.

روهه ۾ رُلڻ، مصيبت ۾ پوڻ. تڪليفن ۾ پوڻ. ڏاکڙا ڏسڻ.

روهِي، ث. جبل جو ڪارو پٿر (جيڪو تمام سخت ٿئي. ان مان ڪرل ۽ اُکرا ٺهن). اوزارن کي سراڻ چاڙهڻ جو پٿر (عموما ڪارو ۽ سخت ٿئي). اُترئين ٽر ۾ زمين جو اهو ورق ۽ اها ايراضي جنهن ۾ هيٺ ڪوٽڻ سان پاڻي نه ملي.

روهِيڙو، ذ. ٽر ۽ ڪوهستان واري ايراضي جو هڪ وڻ.

رُوءِ، رُو، ث (ف) شڪل- صورت- چهرو- مُنهن.

رُوءِ زمين، ث. زمين جو متاڇرو. سڄي زمين- سڄي دنيا.

رُوءِ سُخن، ذ. ڪنهن ماڻهو ڏانهن اشارو. خطاب.

روءِ سُوءِ، ظ (ف) پاڻ مرادو- خود خيال.

روڙَڻُ، رڙَڻُ، م. روڄ ڪرڻ. لڙڪ وهائڻ- ڳوڙها ڳاڙڻ. شڪايت ڪرڻ. غم ڪرڻ. افسوس ڪرڻ. ڏک ڪرڻ. پڇتائڻ. گهوڙا گهوڙا ڪرڻ. ماتم ڪرڻ.

روئڻ پٽڻ، روڄ راڙو ڪرڻ. واويلا مچائڻ. روڄ راڙو ڪرڻ.

روئندو وتڻ، دانهون ڪندو رهڻ. گهوڙا گهوڙا ڪرڻ. افسوس ڪندو رهڻ.

روئي ڏيڻ، بي اختيار روئڻ. عاجز ٿيڻ. هار مڃڻ.

رُوئڻو، ذ. افسوس- ڏک. شڪايت. گهوڙا گهوڙا. (ص) روئندڙ. گهپي ڪندڙ. ڏڃڻو.

رُوئڻو روئڻ، افسوس جو اظهار ڪرڻ- مصيبت جو ذڪر ڪرڻ. شڪايت ڪرڻ.

رُوئيدگي، ث (ف) اوپڙ (ٻوٽن جو)- نسرڻ- ڄمڻ.

رُويا، ذ (ع) خواب- سپنو- سُهڻو.

Gul Hayat Institute

روياءِ صادق: ذ. سچو خواب.
رُوئيٽ: ث (ع) ڏيکائي- نظر اچڻ.
رُوئيٽ هلال: ذ. پهرين تاريخ جو چنڊ ڏسڻ.
رَوِيو، رَوِيه: ذ (ف) رسم- رواج. هلت- روش.
رَهَ: ث (ف. "راه" جو مخفف) رستو- دڳ- واٽ.
رِها: ظ (ف) آزاد- آجو. ڇُٽل (قيد کان).
رَهاکُو: ص. رهواسي- باشندو- ويڙل- رهندڙ.
رِهاڻِ: ث. ڪچهري- مجلس. ڳالهه ٻولهه. وندر واري گفتگو.
رهائش، رَهايَشِ: ث (ف) قيام- سکونت. رهڻ جي جاءِ.
رَهائِڻ: م. ترسائڻ- ٽِڪائڻ. ملتوي ڪرڻ. نِباهڻ (ياري. دوستي).
رِهائِڻُ: م. سُونهائڻ- جڳائڻ. واجب هڻڻ. مباح هجڻ- جائز ٿيڻ.
رِهائِي: ث (ف) آزادي- چوٽڪارو. نجات.
رُهبانِيَت: ث (ف) ترڪ دنيا- ويراگ. پرهيزگاري. رياضت.
رَهبَرُ: ص (ف) راه ڏيکاريندڙ. رستي سان وٺي هلندڙ. واٽ ڏيکاريندڙ- گس لاڏندڙ. اڳواڻ- سونهون. مددگار. مرشد- هادي.
رَهبِري: ث. اڳواڻي. رهنمائي. مدد- واهر. سُونهپَ.
رَهبَتُ: ذ. پٽڑي گپ- راڦو.
رَهتَ: ث. باقي- پاڇي. اوڏر. بقايا. بچت.
رَهَنُ: م. رهڻ- ڪنهن. گهوٽڻ.
رَهرُوُ: (ص) واٽهڙو- مسافر- پانڌي.
رَهزن: ص (ف) واٽ تي ڦُر ڪندڙ. واٽهڙن کي ڦريندڙ.
رَهزَنِي: ث. واٽ ويندڙ سان ڦَر- لُٽ مار.
رَهَڙ: ث. جسم تي گهڪي سان ٿيل نشان. رُهندَ. چڑپ- دڙڪو.
رَهڙ ڪِيڻ: چڑپڻ- چينيڻ. چنڊ ڪيڻ. دڙڪو ڏيڻ.
رَهڙو: ذ. زمين ۾ گهلجڻ جو نشان. رُهندَ. ڏڙو- تکرار.
رَهگُذر: ث (ف) واٽ- گسُ- سڙڪ- رستو.
رَهڙُ، رَهڙِهُ: م. ڪنهن سخت شيء سان جسم کي ڪرڙڻ. رُهندا پائڻ. رهتڻ. رانيوتا پائڻ. لينگها ڪيڻ. زور سان روڙڻ.
رَهلو: ذ. گِڏجي هلڻ واري رفاقت ۽ رونشو. گڏ هلندڙ سنگت جو تولو. تولي سان گڏ ڪچهري.
رَهَن: ذ (ع) گِروي- ڳهو.
رِهندو: ص. قانون يا شرع مطابق- جائز- روا.
رُهندَ: ث. رهڙ. رانيُوتو.
رُهندَهُ: م. رهڙون پائڻ. رانيوتا پائڻ.
رُهندُو: ذ. رهڙ- رانيوتو. گهڪي جو نشان.
رَهَنُ: م. ترسڻ- ٽِڪڻ. بچڻ. قائم ٿيڻ. رهجي وڃڻ.
رهجي وڃڻ: بچي وڃڻ- باقي بچڻ. ترسي پوڻ.
رَهِ سَهِڻ: ذ. بودوباش- اُٺي ويٺي- نشست برخواست.
رَهِڻِي: ث. رهڻ جو نمونو. هلت- ڍنگ.
رَهِ ڪَهِڻِي: ث. هلت چلت- اُٺي ويٺي. ريت رسم.
رَهو: ذ. ٻوڙ جي لاس- رَسُ- شورو.
رَهو ڪِيڻ: سخت پورهيو وٺڻ- آزارڻ. ٽِڪائڻ.
رَهوار: ذ (ف) گهوڙو.
رَهواسي: ص. رهاڪو- ويڙل- رهندڙ- مَڪِين.
رُهِي: ث. سياري جو سخت سيءُ (جنهن ۾ هوا سان

Gul Hayat Institute

گڏ نارُ ٿئي). سياري جي مند ۾ برسات سان گڏ هوا ۽ نارُ.

رَهيلُ کهيل: ص. بچيل سچيل- باقي- پاڇي. رهجي ويل.

رَهين: ذ (ع) گروي ۾ رکيل شيء. تابع- ماتحت.

رَهينِ منت: ص. زير احسان- ٽورائتو- ممنون.

رَوَ: ظ. سچو- اصلي. واجب. حقي.

رَءُ: ذ. وَهُڪَ (پاڻيءَ جي). قطار. خيال- ويچار. پُورُ. شوق- ڪُڏ. موج- ترنگ. واري يا ريتيءَ جو داڻو. ڪکرو.

رِءُ: ظ. ري- سواءِ- بغير.

رُئاتُ: ذ. روڄ- روئڻ.

رُئارَهُ، رُئارَڙُ: م. روئاڙڻ.

رَئِجَڻُ: م. لٽ ڇڙهڻ- لٽجڻ. رِيٽجڻ.

رُئڻُ: م. روئڻ. روڄ ڪرڻ. افسوس ڪرڻ.

رُئڻُ پِٽڻُ: روڄ راڙو ڪرڻ. دانهون ڪرڻ. دانهن- فرياد ڪرڻ. پٽ پاراتو ڪرڻ.

رُئڻو: ص. ٽوريءَ گهٽي تي روڄ ڪندر. ڏڇڻو.

رُئڻهارڪو: ص. غمگين- ڏکويل- آبديده.

رَڀو: ذ (ع. ردا) عورتن جي متي ڏيڻ جو ڪپڙو- پوتي- گندي.

رَئُوف: ذ (ع) نهايت شفقت ڪندڙ. الله تعالىٰ جو هڪ صفاتي نالو.

رَڀِي: ث. دَز- لٽ. ڏوڙ- مِٽي. غبارُ. آسمان ۾ چڙهيل مٽي. چانور جو ڀڳل ذرو. ٽِڪي ڏوڙ (جنهن ۾ مِٽي اُڏامي).

رَڀِي ڪرڻ: ڏوڙ ڪرڻ. چٽ ڪرڻ- برباد ڪرڻ.

رَئِيسُ: ذ (ع) سردار- سالار- اڳواڻ. مالڪ- حاڪم. نواب- امير.

رَئِيس عضوا: ذ. بدن جا مکيه عضوا (دل، جگر، ڦڦڙ وغيره).

ري، رِءِ، رِي: صرف جر. بِنا- سواءِ- ڏاران. بي- بِلا (عموما لفظ جي اڳيان ڪم اچي. جئن ري چيو، ري ملهه، ري گناه وغيره).

رِيا، رِياءُ: ذ (ع) ظاهرداري- ڏيکاءُ. بِيائِي- منافقت. طرفداري- پاسخاطري.

ريا ڪرڻ: بيجا پاسخاطري ڪرڻ. طرفداري ڪرڻ. منافقت ڪرڻ.

رياحُ: ذ (ع. 'ريح' جو جمع) بادي جو اخراج.

رياسَتَ: ث (ع) راج- حڪومت. حڪومت وارو علاقو. آزاد ملڪ. جاگير.

رِياضُ: ذ (ع. "روضه" جو جمع) باغات. مشق- اُٽلائي. جفاڪشي- ڪشالو.

رياضَتَ: ث (ع) محنت. پورهيو. ڪشالو. مشق- ورزش. خصلت- هير- عادت. عبادت- بندگي.

رِياضِي: ث (ع) انگن ۽ عددن جو علم. حسابن جو علم.

رياضِيدانُ: ص. حسابن جي علم جو ماهر.

رِياڪارُ: ص (ع) منافق. ڳچ. دغاباز.

رَياڪارِي: ث. ڳچي- مڪاري. دنيا سازي.

ريبُ: ذ (ع) ڳچي- مڪر- فريب- دغا. شڪ. گمان.

ريبَڻُ: م. ڏتارڻ- لالچائڻ. برغلائڻ. هرڪائڻ. ڳچارڻ. موهڻ.

ريبارو: ذ. قاصد. پيغام رسائيندڙ.

ريبارِي: ذ. هڪ قوم ۽ ذات جو نالو.

ريئڙُ: ذ. گدري جو هڪ قسم (بيضوي نموني گدرو).

Gul Hayat Institute

ريپڙي: ث. ننڍو ريپڙ.
ريت: ث. رسم- رواج. هلت. هلي چلي. قاعدو. ترڪيب- اٽڪل. هير- عادت.
ريت رسم: ث. هلي چلي- رسم رواج.
ريتي: ث. جابلو علاقي جي مٽي (جيڪا پٿڻ جي پوڙ ٿئي). لوهه کي گسائڻ جو اوزار- رواتي.
ريتُ: ذ. وهندڙ پاڻي جي تري ۾ گڏ ٿيل وارياسي مٽي. دريا جي چڙيل ۽ واري زمين. (انگ) اگهه- قيمت- مُلهه.
ريڃُ: م. رد ڪرڻ. نظرانداز ڪرڻ. ليکي ۾ نه آڻڻ. قبول نه ڪرڻ.
ريٽو: ذ. ڳاڙهو ڳلواڻ جو ڪپڙو. ڳاڙهو ڪپڙو. (ص) ڳاڙهو- رَتو. سهڻو رتل.
ريجُ: ذ. آبادي کان اڳ زمين کي ڏنل پاڻي. پوک کي پاڻيءَ جي پيڇ.
ريج ڪرڻ: پوک کان اڳ زمين کي پاڻي ڏيڻ.
ريجو: ذ (ف. ريزه) کليل رقم- ڇُڙيا پٽسا- ريزگاري.
ريجيمينٽ: ث (انگ) فوج جو دستو. پلٽڻ.
ريجهَ: ث. پسندي. مرضي. فرحت. راضپو. خوشي. وندر.
ريجهَ رِهاءِ: ث. وند ورونهه- ڪچهري.
ريجهائڻُ: م. راضي ڪرڻ- مائل ڪرڻ. وندرائڻ. خوش ڪرڻ. لالچائڻ. پرچائڻ. پريائڻ.
ريجهَڻُ: م. راضي ٿيڻ- خوش ٿيڻ. دل ٺيڻ. پسند اچڻ- وڻڻ. مائل ٿيڻ- موهت ٿيڻ. پرچڻ. پريڻ. وندرڻ.
ريَچڪُ: ذ. دل جي ڇڪَ- اُمنگ. اوچتو خيال- پُور. جُوجڪي. سوداءِ- خفقان.
ريحَ: ث (ع) هوا. بادي. تِتُ.
رَيحانُ: ذ (ع) هڪ خوشبوءِ دار ٻُوٽو- نازبوءِ.
ريخته، ريختي: ص (ف) ڪريل. هاريل. چڙوچڙ- پکڙيل (ث) آڳاٽي اڙدو ٻوليءَ ۾ چيل نظم.
ريڊائي: ث. رُسامو. ڏنگائي. تکرار- جهيڙو.
ريڊو: ذ. ڏنگُ- تکرار- ضد. کوٽ- کُپت.
ريڊرُ: ذ (انگ) .ندائي درسي ڪتاب.
ريڊيو: ذ (انگ) آواز جهٽڻ جو هڪ عام مشهور اوزار.
ريدارُ: ص. ريدون چاريندڙ- ريدون ڌاريندڙ.
ريدو: ص. ريدن جو (گوشت، پاڻ وغيره).
ريڙَ: ث. ڪپڙي جي پَٽي يا ٽُڪري- لِيڙَ. اڇڙي- ٽڪڙي.
ريڙَ پيڙَ: ث. ٻار جي دانهن ڪُوڪ. ڪيٽو. ڏاندڙ. تکرار. حجت بازي. گهپي.
ريڙَ پيڙَ ڪرڻ: چڪ تان ڪرڻ- تکرار ڪرڻ- گهل گينداڙ ڪرڻ. ڪنجهڻ ڪُرڪڻ.
ريڙهَ: ث. چورڻ يا سيرڻ جو عمل- ڏکو- ٽيلهو.
ريڙهڻُ: م. چورڻ- سيرڻ. اڇتي ڏِکڻ. کسڪائڻ.
ريڙهو: ذ. گِسڪو. ٽيلهو. ٻاڙڻي کي پنڌ سيکارڻ جو گاڏو. سامان ڍوئڻ لاءِ هڪ قسم جي گهوڙي گاڏي.
ريڙهي: ث. گِسڪو. بانبڙو (ٻار جو).
ريڙهيُون پائڻ: بانبڙا پائي هلڻ (ننڍڙن ٻارڙن وانگر). گِسريون ڏيئي هلڻ.
ريز: ص (ف) وهائيندڙ- ڳاڙيندڙ. پکيڙيندڙ (صفاتي پڇاڙي طور ڪم ايندڙ لفظ جيئن گُلريز، آشڪ ريز وغيره).
ريزَش: ث (ف) زڪام- نزلو- ڳاڙو. نَڪ وهڻ.
ريزالو: ص (ع. رذيل) ڪميٽو. هلڪي طبيعت وارو- ترڙو.
ريزگي: ث (ف. ريزگي) کليل رقم. چڙيو واپار.

Gul Hayat Institute

ريزگاري، ث. ريجو- مٽيل رقم- كليل پٺسا.
ريزو، ذ (ف) ريجو- مٽيل رقم. ٽورو ذرو- ٽورو ٽكر. پُرزو.
ريڙه، ذ (ف) ٽُكرو. ذرو. پورُ. ٽورو ذرو.
ريزوليشن، ذ (انگ) ٺهراءُ- قرارداد- تجويز.
ريسٽ، ث (انگ) آرام. ساهي.
ريسٽ هائوس، ذ. آرام گاهه. آفيسرن جي رهڻ لاءِ جاءِ.
ريسَ، ث. برابري- مقابلو. رشڪ- هُوسَ. حسد.
ريسَ ڪرڻ، حسد ڪرڻ- ساڙ ڪائڻ. هَمسري ڪرڻ. برابري ڪرڻ.
ريسارو، ص. ريس ڪندڙ. حسد ڪندڙ.
ريشَ، ث (ف) ڏاڙهي. ڏاڙهيءَ جا وار.
ريشمُ، ذ (ف) پَٽُ- حرير. پَشم.
ريشمي، ص. پَٽ جو- پٽ مان ٺهيل (ڪپڑو).
ريشو، ذ (ف) سُٽَ جي تند. جارو. وڻ جو تاندورو. زخم مان وهندڙ رت پُونءِ.
ريشَه دَواني، ث. مستي- شرارت. فساد وجهڻ جون انڪلون.
ريشَه خطمي، ص. گهٽو ڪلندڙ. خوش. ريجهي ويل.
ريڪَ، ث (ف. ريخ) دست- اسهال.
ريكا، ث (سن) لِيڪَ- خط- ڏاري.
ريگ، ث (ف) واري- ريتي.
ريگزارُ، ص (ف) رڻ پٽ- صحرا.
ريگستانُ، ذ (ف) رڻ پٽ- صحرا. واريءَ وارو علاقو- تر.
ريگمالُ، ذ (ف) ڪاٺ کي صاف ۽ لِسي ڪرڻ لاءِ ريتي يا شيشي لڳل ڪاغذ.
ريگماهي، ث (ف) گوهه- پَٽِ مڇي.
ريگاڙُ، ذ. ڦٽ يا زخم مان وهندڙ رتُ پُونءِ.
ريگاڙو، ذ. ڦڙو ڦُڙو ٿي وَهڻ. گاڙو.
ريگاڙي، ث. وهندڙ رس. وات مان وهندڙ گِگَ.
ريگڙيارو، ص. واريءَ سان پيوت. چنل گودڙين وارو فقير.
ريلَ، ث. گهٽائي- جهاجهه. هيناهين ۽ آباد زمين- وادي. ويءِ- چراگاهه. سيلابي زمين. هوڙ- أتل. بَرهرو.
ريلَ چيلَ، ص. گهٽو- زياده. عام جام.
رَيلَ، رِيلُ، ث (انگ) سُٽ ويڑهڻ لاءِ ڪاٺيءَ جو گول ٽِيٽو- ڳِڻي. خالي نَڙي (سُٽ ويڑهڻ لاءِ).
ريلَ گاڏي، ث. آگ گاڏي.
ريلُ، م. أتلڻ (پاڻي). أتل ڪري هوڙ (زمين). ڏِڪ- تيلهن.
ريلو، ذ. وَهُڪ- وهڪرو. پيشاب- نارا چوڙَ.
ريلي پُوءَ، ص. زمين تان ريلو ڪري وهندڙ (مِينهن جو پاڻي).
ريلوائي، ث (انگ) ريلوي لائين. ريل گاڏي.
رِيمُ، ذ (انگ) ڪاغذن جي ويهن دستن جو بنڊل.
رِيميا، ث (ف) اهو خيالي علم جنهن جي زور سان انسان ڪنهن به هنڌ هليو وڃي.
رَينَ، ث. رات- شب- ليل. (انگ) گهوڙي جي واڳ.
رِين رِين، ث. ٻار جي روئڻ يا ڪنهن ساز جو آواز.
رِينگَ، ث. رِين رِين. رينگُ. ڪرڪ يا ڪنجهڻ جو آواز.
رِينگتُ، ذ. نار يا هرلي جي وهڻ جو چيڪاٽ. ڪُرڪُر- گهُر گهُر.
رِينگو، ذ. روڄ- سنهي آواز سان رئڻ. ڪُر ڪُر- گهپي- ڪيٽو.
ريڙ، ريڑي، ث. درياء مان ڦاٽي نڪتل وهڪرو- ڦاٽ. مينهن جي پاڻيءَ جو وهڪرو. ميرپور ماٽيلي وٽان

درياء جي ماضيءَ جو وهڪرو.
ريوڙئ ث. (ڪنڊ ۽ ٽڻ مان ٺهيل مٺائي).
ريوڙيون ورهائجڻٔ ست جو مال ملڻ. بنا پورهئي جي ملڻ.
رِيُونٔ ث. چانورن جا ذرا. ڪُچل چانور- اتڙ.
ريههٔ ث. مُڇن يا ڏاڑهي جي اڇڻ وارا اوائلي وار (جيڪي تمام نرم ۽ ساوڪ تي ڏيکائي ڏين).
رِيهَٔ ث. رڙ- دانهن. واڪو.
رِيهون ڪرڻٔ دانهون ڪرڻ- رڙيون ڪرڻ. فرياد ڪرڻ. هُل ڪرڻ.
رِيهاٽٔ ذ. وڏي رڙ- دانهن. رَنپ.
ريهڙٔ ذ. ڏاتو (ڪُهه، ٽانءَ وغيره) کي مصالحي جو ڳُندڻ- ٽاڪو.
ريهَڙٔ م. ريهه ڏيڻ (ڪُهه، ڏاتو وغيره کي)- ٽاڪو ڏيڻ. ڳُندڻ- جوڙڻ. ريجهائڻ- هرڪائڻ. ڏُتارڻ.
ريهڻ ريبڻٔ پرچائڻ سرچائڻ. لالچائڻ- ڏتارڻ.

ز

زٔ ث. اُچار "زي"، سنڌي "الف- بي" جو چوڏهون اکر. "زي" جو مخفف (جيڪو مخاطب ٿيڻ ۾ ڪم اچي). هن اکر جي شروعات سان ڪوبه لفظ بولي۽ ۾ ڪونهي.

ز

زٔ ث. اُچار "زي". سنڌي "الف- بي" جو ستاويهون اکر. فارسي جو تيرهون اکر ۽ عربي الف- بي جو يارهون اکر. ابجد موجب عدد (۷).
زابِرُٔ ص (ع. جابر) زبردست. ڏاڍو. جابر.
زادٔ ص (ف) صفاتي پڇاڙي جيڪا ڇٽيل جي معنيٰ ڏيکاري. جيئن "آدمزاد، پريزاد، وغيره".
زادِ بُومٔ ذ. جمڻ جو هنڌ- جنم ڀومي.
زادُٔ ذ (ع) راه جو ٿمر- توشو. (ص) ڇٽيل- اولاد.
زادِ راهٔ ذ. سفر جو سمر.
زادؤ ص (ف. زاده) ڇٽيل. اولاد. (ث. زادِي)
زارٔ ص (ف) روئندڙ. مصيبت جو ماريل. ايرو- ضعيف. (ذ) گهٽائي. اها جاءِ جتي ڪنهن شيءَ جي گهٽائي هجي، جيئن "گلزار، لالہ زار وغيره".
زاروزار، زاروقطارٔ ظ. تمام گهٽو. تمام گهٽو روئڻ. روڄ- زاري.
زارِئ ث (ف) روڄ- ڀڻڪو. منٽ. آزي نيازي.
زاغُٔ ذ (ف) ڪانءِ.
زالَٔ ث (ف) عورت. گهرواري- جوءِ. رستم پهلوان جي پيءُ جو نالو.
زانُؤ ذ (ف) رانَ- سَٽر- جوٽ. گوڏو.
زانِئ ص (ع) زنا ڪندڙ. بدڪار.
زاوِيَہ، **زاويہ**ٔ ذ (ع) ڪُنڊ.

Gul Hayat Institute

زاهِدُ: ص (ع) دنيا کان الگ رهندڙ- تارک. عابد.
زائِچو: ذ (ف. زائچہ) جنم پتري. رَمل جون شڪليون.
زائِدُ: ص (ع) زياده- وڌيڪ. بچيل. وڌيل. اجايو- فالتو.
زائِرُ: ص (ع) زيارتي. زيارت لاءِ ويندڙ. جاتري.
زائِفان: ث (ع. ضعيف) عورت. زال.
زائِلَ: ص (ع) پري ٿيندڙ. ختم. ضايع.
زائِيدَہ: ص (ف) جڻيل- پيدا ٿيل.
زَبانَ، زُبانَ: ث (ف. زُبان) جِيبَ- لِسان. بولي- ياشا. وعدو- بُول.
زبان تي چڙهڻ: وري وري أچارجڻ. ياد پوڻ. وِرد ٿيڻ.
زَبان ڏيڻ: وعدو ڪرڻ- انجام ڪرڻ.
زَبان زَد ٿيڻ: عام ماڻهن ۾ مشهور ٿيڻ.
زَبان هلائڻ: چوڻ- ڪُچڻ. ڳالهائڻ. حڪم ڪرڻ. گهٽو ڳالهائڻ. اجايو ڳالهائڻ.
زَبان بَندي: ث (ف) خاموشي- چُپ- مان.
زَباندان: ص (ف) بولي جو جاڻو. بولين جو جاڻو ماهر.
زَباندانِي: ث (ف) بولي جي جاڻ. علم اللسان.
زَبان دَراز: ص (ف) گهٽو ڳالهائيندڙ. بڪواسي. گاريون ڏيندڙ. گستاخ.
زَبان دَرازِي: ث. اجايو ڳالهاءُ. بد زباني- گستاخي. گارگند.
زَباني: ث (ف) شاهدي- گواهي- بيان. (ص) چيل. ٻڌل. برزبان.
زَباني امتحان: ذ. زباني پچا وارو امتحان.
زَباني حساب: ذ. بنا لکڻ جي ڳڻڻ وارا حساب.
زَبانو: ذ (ف) چَمڙي جو ڪَشو يا پَٽو.
زَبَر: ظ (ف. 'زبر' جو مخفف) مٿي- مٿان. ڳرو. ڏاڍو. (ث) گرامر موجب اکر جي مٿان، 'ا' آواز وارو اچار ڏيکارينڍڙ نشاني. (ع. 'ضَرب' جي اُبت) ڏک- گهاءُ.
زَبَرُ: ص (ف) مٿاهون. اعليٰ ڳرو. ڏاڍو.
زَبَردَست: ص (ف) زور وارو- ڏاڍو. بالا- اعليٰ (اختيار وارو). سگهارو. طاقتور. ظالم. مٿاهون.
زَبَردَستِي: ث. ڏاڍُ- جَبَر. ظلم. ڏاڍائي.
زَبردستي ڪرڻ: زوري ڪرڻ. ڏاڍ مڙسي ڪرڻ. ظلم ڪرڻ.
زَبرو: ص (ع. جبرو) ڏاڍو. زبردست. سگهارو. ڳرو.
زَبرجَد: ذ (ع. ف) هيري جو قسم- زمرد.
زَبُور: ذ (ع) حضرت داؤد عليہ السلام تي نازل ٿيل الهامي ڪتاب.
زَبُون: ص (ف) تباه. چٽ. برباد. هيٺو.
زَبُوني: ث. يڇي پُڙي خراب ٿيڻ جي حالت. تباهي.
زَتُ، زَتَلُ: ذ. ڪُوڙ- ٻٽاڪ.
زَتُ هڻڻ: ٻٽاڪون هڻڻ، ڪُوڙ هڻڻ.
زَتَلي: ث. ٻٽاڪي- باڙي- لباڙي.
زَپُ: ذ. ڪِرڻ يا ڏَڪ جو آواز- ٺهڪو. (ظ) ڏُو- چَپُ.
زَپَڙاتُ، زَپَڪو: ذ. ٺهڪو. دَبڪو.
زَچُ: ص. عاجز- بيوس. ڪَڪُ.
زَچَہ: ث (ف) هٽ پير لڏل عورت- ويايل عورت.
زَچہ خانہ: ذ. ويم گهر.
زَچَگي: ث. هٽ پير لهڻ- ويامڻ (عورت).
زُحلُ: ذ (ع) نظام شمسي جو هڪ گرهہ- چنچر.

Gul Hayat Institute

زَحمت: ث (ع) مصيبت. تكليف. محنت. پريشاني. مرض- بيماري.
زَخمُ: ذ (ف) گهاءُ. پير- وَيُ. صدمو.
زَخمِ خورده: ص. زخمي- گهايل- مجروح.
زَخمجَنُ: م. گهائجڻ- ڏنجڻ. ڏکوئجڻ.
زَخمِي: ص (ف) گهايل- ڏنيل- مجروح.
زَد: ث (ف) چوٽَ- ڏک- نشانو.
زَد ۾ اچڻ: نشاني ۾ اچڻ- مارُ ۾ اچڻ.
زَدگان: ص (ف. 'زده' جو جمع) صفاتي پچاڙي طور ڪم ايندڙ، جيئن "مصيبت زدگان".
زَدگِي: ث (ف) مارَ- چوٽَ. صفاتي پچاڙي طور ڪم ايندڙ، جيئن "آفت زَدگي".
زَدَني: ص (ف) مارڻ جي لائق- قتل جي لائق. صفاتي پچاڙي طور ڪم اچي. جيئن "گردن زدني".
زدوكوب: ث (ف) مارَڪُٽَ.
زَدَه: ص (ف) ماريل- ڏکيل. صفاتي پچاڙي طور ڪم ايندڙ. جيئن "آفت زده. مصيبت زده. وغيره".
زَر: ث (ف) سونُ- طلا. دولت- نالو.
زَر اُٺائڻ: دولت اُڏائڻ. عيش ڪرڻ.
زراعَتِ: ث (ع) پوک- ڪيتي. هارپ.
زراعَت پيشه: ص. هارپو ڪندڙ- هاري.
زَر اَفشان: ص (ف) چمڪندڙ. سون وانگر جَرڪندڙ.
زَرباف، زَر بافت: ص (ف) زريءَ جو پرت ڪندڙ- زردوز.
زر بافِي: ث (ف) سوني تار سان پرت يا اُڻاوت جو ڪم.
زَربفت: ذ (ف) سون ۽ ريشمي تندن سان ٿيل ڪپڙو- ڏماچ. ڪيمخواب.
زَرتُشت، زَردَشت: ذ (ف) عقل ڪُل. نور الاهي. روح. قديم ايران جو هڪ مشهور سُڌارڪ (جيڪو پارسي مذهب جو باني هو).
زَرخَريد: ص (ف) نائي سان ورتل- مُلهه ورتل.
زَرخيز: ص (ف) دولت اُپائيندڙ. سرسبز- آباد.
زَرخيزِي: ث. آبادي- سرسبزي. خوشحالي.
زَرد: ص (ف) سونهري. پيلو. هيبو- ڦِڪو.
زَردارُ: (ف) دولتمند- تونگر- شاهوڪار. امير.
زَردالُو: ذ (ف) ميوي جو هڪ قسم.
زَردرُو: ص (ف) ڦِڪو. شرمسار- لڄي. ڏنل.
زَردو: ذ (ف. زَردَه) زعفران جي رنگ ۾ رڌل مِنا چانور- چاشني. (ص) پيلو- هيبو.
زَردوُزُ: ص (ف) زَريءَ جو پرت ڪندڙ.
زَردوزِي: ث. زريءَ جو پرت.
زَردِي: (ف) پيلاڻ- ڦِڪائي. بيضي جو اندريون پيلو مادو.
زَرع: ث (ع) پوک- ڪيتي.
زرعِي: ص. پوک لائق. پوک ۾ ڪم ايندڙ (زمين، بج، وغيره).
زَرق بَرق: ذ (ع) شان شوڪت.
زرڪوبُ: ص (ف) سون چاندي جا ورق ٺاهيندڙ.
زَرگر: ص (ف) سونارو.
زَرگرِي: ث. سونارو ڪم.
زَرنِگار: ص (ف) سونهري- طلائي (ڪم). منقش.
زَرنِگاري: ث. سونو ڪم (پرت). سونو پائي (چاڙهڻ جو ڪم). ملمع سازي.
زُرو: ذ (ع. جَره) باز جو هڪ قسم.
زِرِهَ: ث (ف) فولاد جي زنجيرن يا چَلن مان ٺهيل ڪُڙتو (جيڪو لڙائي ۾ تلوار جي ڇاءُ کان پائجي)- پاکر.

Gul Hayat Institute

زِرهَ پوش: ص. زره پاتل- پاکر پاتل.
زَرِي: ث (ف) سون مان ٺهيل تند (جيکا پرت پرڻ ۾ ڪم اچي). ڪلابات- مُقيس.
زَرِين: ص (ف) سونو- سون جو- سونهري. قيمتي.
زَعفران: ث (ع) هڪ قسم جو ٻوٽو ۽ ان جو گل (جيڪو خوشبودار ٿئي). زعفران جي گل جو ٻُور- ڪَيسر.
زعفراني: ص. زعفران جي رنگ (نارنگي) جو. ڪَيسري.
زَعم، زُعم: ذ (ع) گمان- خيال. تڪبر- غرور.
زَقَند: ث (ف) چال- ٽپ- ٻِڏ.
زَكَ: ث (ع) شڪست- هار. هلڪڙائي. شرمساري. نقصان. ذلت. بيعزتي.
زُكام: ذ (ع) ڇِڪي ۽ نڪ جي هڪ بيماري (جنهن ۾ ريزش ٿئي).
زَكواة: ث (ع) خيرات. صِدقو. سال جي بچت مان خدا جي راه ۾ ڪڍيل چاليهين پَتي.
زَلزلو: ذ (ع) زمين جو ڏوڏو- ڏُڙَ. ٽرٽلو.
زُلف: ذ (ف) لوڙي وٽ لٽڪندڙ وارن جي ڇڳَ- جاد. وار- ڪاڪُلَ- گيسُو. ڪُنڊيل وار.
زُلف پريشان: ذ. ڪُليل وار.
زُلفي: ث. وارن جي ڇڳ. چوٽي.
زِمام: ث (ع) واڳ- لغام.
زمانُ: ذ (ع) زمانو- وقت- دور.
زَمان حالُ: ذ. هلندڙ وقت. گرامر ۾ هلندڙ وقت جي معنيٰ ڏيڪاريندڙ فعل.
زَمانُ ماضي: ذ. گذريل وقت. گرامر موجب گذريل وقت جي معنيٰ ڏيڪاريندڙ فعل.
زمان مستقبل: ذ. ايندڙ وقت. گرامر موجب ايندڙ وقت جي معنيٰ ڏيڪاريندڙ فعل.
زمانو: ذ (ع. زمانه) وقت- دور- سمو. عرصو- مُدت. ميعاد. موسم- مُند. حڪومت- عهد. جڳ. مخلوق- عالم.
زماني جا رنگ: محاورو. وقت جون تبديليون. ڦيرگهير. انقلاب.
زمانو ڏِسڻ: دنيا ڏسڻ. تجربو پرائڻ. آزمودگار ٿيڻ.
زماني ساز: ص. خود غرض- مطلبي.
زماني سازي: ث. ظاهرداري- مڪاري. خوشامد.
زماني جو حال: محاورو. ماڻهن جي حالت. وقت جي حالت. هلي چلي.
زُمرُدُ: (ف) هڪ قسم جو قيمتي پٿر. سائي رنگ جو هيرو.
زُمرَه: ذ (ع) گروه- ٽولو- جماعت.
زَمزَم: ذ (ع) مڪي منوره جو اهو قديم چشمو جيڪو حضرت اسماعيل عليه السلام جي چڑين هڻڻ سان پيدا ٿيو هو (هن وقت اهو کوهُ بنجي ويو آهي).
زَمِينَ: ث (ف) ڌرتي- ارض- پرٿوي. پُونءِ. خشڪي. مِٽي. مُلڪ. علاقو. ايراضي. تَرُ (ڪپڙي جو).
زمين آسمان هڪ ڪرڻ: ڏاڍي ڳولا ڪرڻ. نهايت ڪوشش ڪرڻ.
زمين اُٿلائڻ: انقلاب آڻڻ. هلچل مچائڻ.
زمين بوس: ص. ڪريل- ڊٺل.
زمين جاءِ ڏيڻ: زمين ڦاٽڻ- ڌرتيءَ ۾ سمائجڻ. شرمسار ٿيڻ.
زمين دوز: ص. زمين ۾ پوريل- زمين ۾ دفنيل.
زمِيني: ص. زمين جو- ڌرتيءَ جو.
زَميندارُ: ص (ف) زمين جو مالڪ.
زَميندارِي: ث. زمين جي پوڪ ۽ سنيال.

Gul Hayat Institute

زَن: ث (ف) عورت- زال. گهر واري- جوءِ. (ص) هٿندڙ- ماريندڙ. مثلا "راهزن وغيره".

زن مُريد: ص. زال جو مطيع- مَجو.

زِنا: ذ (ع) زال کان سواءِ ٻيءَ عورت سان بدڪاري.

زِنا بِالجَبر: ذ. زوري زنا.

زُنار: ذ (ع) اهو ڏاڳو جيڪو عيسائي، يهودي ۽ مجوسي چيلهه ۾ ٻڌن ۽ هندو ڳچي ۽ بغل ۾ وجهن- جٽيو.

زِناڪار: ص (ف) بدڪار.

زناڪارِي: ث. بدڪاري- زنا.

زَنانِ خانو: ذ (ف) گهر ۾ زالن وارو حصو- حرم.

زنانو: ص (ف) زالاڻو- زالن جو- عورتاڻو. زالن وانگر حرڪتون ڪندڙ- ڪدڙو.

زناني: ص. زالن جي- عورتن جي.

زَنبُ: ذ. ٻَٽ جو وڏو گراه.

زِنبُ: ذ. سِرَ جو ٽُڪر. مِنيءَ جو وڏو ٻٽر.

زَنبُور: ذ (ع) آنبور- پَکڙ.

زَنبِيلَ: ث (ع) ڇبي. ڪشتو. ڪشڪول. جهولي (فقير جي)- بگري.

زَنجِيرَ: ث (ف) لوهي ڪڙين مان ٺهيل سنگهر- سلا سل- نيئر. پيرن جي ٻيڙي (پير ڪڙي) دروازي جو ڪڙو. قطار- سلسلو. پيرن جي ٻيڙي.

زَنجِيرِي: ث. سنهي زنجير. هڪ قسم جو ڳهه (سون يا چاندي مان ٺهيل سنهي سنگهر، ڳچيءَ ۾ پائڻ لاءِ).

زَنجِيري: ث. سنهي زنجير. هڪ قسم جو ڳهه (سون يا چاندي مان ٺهيل سنهي سنگهر، ڳچيءَ ۾ پائڻ لاءِ).

زَندانُ: ذ (ف) جيل- قيدخانو- بنديخانو.

زور وڻڻ: طاقت وڻڻ. جوش ۾ اچڻ. ڏاڍو ٽيڻ.

زور آزمائي: ث (ف) طاقت جو مظاهرو. هلندي پچندي جو مقابلو.

زور آوار، زوراور: ص (ف) ڏاڍو. پهلوان. زبردست. پنهنجي مرسي وارو. ڏاڍو مرس.

زورآوري، زوراوري: ث. ڏاڍائي. پهلواني. مرسي. ڏاڍمرسي.

زورا زوري: ث (ف) زبردستي- ڏاڍائي- زوري (ظ) زور سان- جبرا.

زوردارُ: ص (ف) زور وارو- ڏاڍو. طاقتور- سگهارو.

زورائتو: ظ. زور سان- ڏاڍي طاقت سان.

زورُ شُورُ: ذ (ف) جوش وخروش. حوصلو- همت. طاقت.

زورظُلم: ذ. ڏاڍائي- جبر. بي انصافي.

زوري: ث (ف) زبردستي- ڏاڍائي. (ظ) ڏاڍ سان- جبر سان.

زَورَق: ث (ع) هڪ قسم جي ننڍي ٻيڙي. ملتاني ٻيڙي.

زُوزاتُ، زُوڪاتُ: ذ. چرخي، لاٽون يا زور سان هوا ۾ وڄڻ جو آواز.

زُومر: ذ. زور- تِڪَ- طاقت.

زُون: ذ. زور سان هوا ۾ وڄڻ جو آواز.

زِهَ: ث (ف) ڪمان ۾ ٻيل تند (جيڪا آندي يا رودي مان ٺهي). ڪناري- وَٽِ (ڪپڙي ڪي).

زُهدُ: ذ (ع) پرهيزگاري- تقويٰ.

زَهَرُ: ذ (ف) وِهُ- وِڪُ- سِمُ. (ص) ڪڙو- تلخ.

زَهرُ آلوده: ص. وِهه وارو- زهريلو.

زهر اوڳارڻ: ڪنهن جي خلاف ڳالهائڻ. بدنيڪي ڪرڻ. ويرِ وجهي ڳالهائڻ.

زهر مار ڪرڻ: مجبوريءَ سان ڪا اڻ وڻندڙ چيز ڪائڻ.

Gurmayet Institute

زَهر مُهرو: ذ (ف) هڪ قسم جو پٿر (جيڪو زهر کي چُهي وٺي).
زَهر هارڻ: پنهنجي ڪاوڙ يا ڏمر ٻئي تي چنڊڻ.
زَهري، زَهريلو: ص. زهر وارو- وِه وارو.
زُهَره: ذ (ع) هڪ گرهه جو نالو (جيڪو آسمان ۾ تمام گهٽو چمڪندو رهي).
زُهره جَبين: ص. چمڪندڙ پيشاني وارو. سهڻو- خوبصورت- حَسين.
زَهي: ندا (ف) شاباس- مرحبا.
زهي قسمت، زهي نصيب: ندا. خوش باش- خوش قسمتي.
زَهير: ص (ع) بيمار. هيٺو- اوپرو. غمگين. اداس.
زِيادَتي: ث (ع) واڌارو. گهڻائي. اضافو. ڪثرت. ڏاڍائي- جبر.
زِيادَه: ص (ع) گهڻو. وڌيڪ. جهجهو. سَرسو. گهڻي قدر.
زِياده تَر: ظ. گهڻو ڪري. تمام گهڻو.
زِيارَتَ: ث (ع) ڪنهن مقدس جاءِ يا شيءِ کي ڏسڻ. مقدس جاءِ ڏانهن سفر. ديدار.
زِيارتَ گاه: ذ. مقدس جاءِ. آستانو. درگاه.
زِيارَتي: ص. زيارت ڪندڙ. زيارت تي ويندڙ. جاتِي.
زِندگاني: ث (ف) حياتي- جياپو- زندگي.
زِندگي: ث (ف) حياتي- جياپو. عمر- جمار.
زندگي بسر ڪرڻ: حياتي گذارڻ. جمار پوري ڪرڻ.
زندگي بخش: ص. حياتي ڏيندڙ- جيارينڊڙ.
زندگي بخشڻ: حياتي ڏيڻ- جيارڻ.
زِندَه: ص (ف) جيئرو- حيات- چڱو ڀلو.
زنده ڪرڻ: جيئرو ڪرڻ. روشن ڪرڻ. مشهور ڪرڻ.
زنده آباد، زنده باد: دٻايه جملو (ف) سدائين جيئرو هجي. هميشه سلامت.
زنده جاويد: ص (ف) هميشه لاءِ جيئرو- سدائين حيات.
زِندهَ دَرگور: ص (ف) جيئري قبر ۾. مُٽن گڏ. عذاب ۾.
زنده دِل: ص (ف) خوشمزاج- ڪلمڪ.
زنده دِلي: ث. خوشمزاجي- خوشطبعي.
زِنديق: ص (ع) بي دين- مشرڪ- ملحد.
زَنگُ: ذ (ف) ڪَسُ- ڪَتُ (ڏاتو جو). عداوت- ويرُ- چاوت.
زَنگُ آلود: ص. ڪٽ چڙهيل- ڪَسيل- ڪَٽيل.
زَنگ لاهڻ: ڪَتُ لاهڻ. ويرُ ڪڍڻ. دشمني چڏڻ.
زَنگارُ: ذ (ف) ٽامي جو ڪَسُ (جيڪو وکر طور ڪم اچي، مُرچو).
زنگجَنُ: م. زنگ لڳڻ- ڪٽ لڳڻ- ڪسجڻ.
زَنگي: ذ (ف) 'زنگبار' (آفريڪا) جو باشندو- حبشي. (ص) ڪارو- سياه.
زنگي گل: ذ (ف) هڪ قسم جو ٻُوٽو ۽ گُل.
زَوارُ: ذ (ع. زُوار. 'زائر' جو جمع) زيارتي. ڪربلا معليٰ جو زيارتي.
زَوالُ: ذ (ع) ڪِرڻ. هيٺاهين. رجعت. ڪمي- گهٽتائي. پُڄاڻي. لات. ناڪامي. نياڳ. مصيبت. سج لڙڻ جو وقت.
زَوال پَذِير: ص. فنا ٿيندڙ. بدلجندڙ.
زَوجه: ث (ع. زَوج) زال- جوءِ- گهرواري.
زوجه مَنكُوحه: ث. نڪاح ٻڌي زال- حق نڪاح ۾ آيل عوت.

Gul Hayat Institute

زوَجِيَت: ث (ع) عقد- نڪاح. وهاڻ.
زُود: ظ (ف) جلد- شتاب- سگهو. تيز- تڪو. جهٽ پٽ- يڪدم.
زُود پشيمان: ص. تُرت پچتائيندڙ.
زودرَنج: ص. جلدي ڪاوڙ ۾ ايندڙ. چيڙاڪ.
زود رَنجي: ث. ذري ذري تي ڪاوڙ. يڪدم ناراضگي.
زودفهم: ص. يڪدم سمجهي ويندڙ- هوشيار.
زودفهمي: ث. يڪدم سمجهڻ. ذهانت.
زودنَويسي: ث. ٽورن اکرن ۾ ۽ جلدي لکڻ جو طريقو- شارٽ هينڊ.
زورُ: ذ (ف) سگهه- طاقت- قوت- بل. وَسُ- اختيار. ڏاڍ. سختي. دباءُ. ڪوشش. ٽيڪ- ڏي. بارُ. (ظ) گهٽو- ڏاڍو. نهايت- تمام.
زوريجڻ: طاقت ٽوڙڻ. اثر گهٽ ڪرڻ. تڪبر پڄڻ.
زور پوڻ: دباءُ پوڻ. اثر پوڻ. بارُ پوڻ.
زيانُ: ذ (ف) نقصان- ٽوٽو- خسارو- ڇيهو. هاڃو- ضرر.
زيان خور: ص. نقصان رسائيندڙ. حرڪتي.
زيان ڪار: ص. نقصان رسائيندڙ.
زياني: ص. نقصان ڪار.
زيبُ: ذ (ف) سونهن- سهڻائي. رونق. آرائش. سينگار- (ص) سينگاريندڙ.
زيبائتو: ص. زيب وارو. رونقدار. سهڻو.
زيب ڏيڻ: سهڻو لڳڻ. منهن تي پوڻ.
زيبائش: ث (ف) سينگار- ناھ نوھ- سجاوٽ- آرائش.
زيبائي: ث. سهڻائي- خوبصورتي- سونهن.
زيتُونُ: ذ (ف) هڪ مشهور ميويدار وڻ ۽ ان جو ڦل- جام.

زِيپَتُ: ذ. ٿهڪو (موچڑي وغيره جو آواز).
زَيرِ: ظ (ف) هيٺ- تحت. (ص) گهٽ. تابع- ماتحت. (ث) اکر جي هيٺاهين آواز جي نشاني.
زيرآبي: ث. پاڻي هيٺ هلندڙ جهاز. ٽوبو جهاز.
زير ڪرڻ: هيٺ ڪرڻ- مغلوب ڪرڻ. دٻڻ.
زيرلب: ص (ف) چپن ۾- آهستي (ڳالهائڻ).
زيربار: ص (ف) بار هيٺ. احسان هيٺ. ٽورائتو. قرضي.
زيرباري: ث. احسانمندي. ٽورو. پريشاني.
زيرِبَندُ: ذ (ف) گهوڙي جو هڪ سنج- ڪوند- تنگ.
زير تجويز: ظ (ف) ويچار هيٺ. رِتَ ۾.
زير حِراسَت: ص (ف) قيد ۾- گرفتار.
زيردَست: ص (ف) هٿ هيٺ- ماتحت. حڪم ۾.
زيردَستي: ث. ماتحتي. ملازمت.
زير زَبَر: ص (ف) هيٺ متي- الٽ پُلٽ- درهم برهم. تباه.
زيرسايه: ص (ف) پاڇي هيٺ- پناه ۾.
زير علاج: ص (ف) علاج هيٺ. دوا ڪرائيندڙ. بيمار.
زيرِ نظر: ظ (ف) نظر ۾. نگراني ۾. سنيال هيٺ.
زير نَگِين: ص (ف) تحت- هيٺ. حڪومت جي هٿ ۾.
زير ويچار: ص (ف) ويچار هيٺ. غور ۾ آيل- ڏيان ۾. خيال ۾.
زير وِيچار هڻڻ: خيال يا غور هيٺ هڻڻ. ڪنهن جو فيصلو نه ٽيل هڻڻ.
زيرين: ظ (ف) هيٺيون.
زِيرَڪ: ص (ف) عقلمند- ڏاهو. سُجاڻ- هوشيار.
زِيرو: ذ (ف. زيره) هڪ قسم جو سُرهو بج (مصالحي طور ڪم اچي). جيرو.

Gul Hayat Institute

زيرو بَم: ذ (ف) مدّم ۽ تکو آواز. نغارن جي جوڙي. هيٺ متاهين. تيزي ۽ ديرائي.
زِيست: ث (ف) زندگي- حياتي. عمر- جمار.
زِيڪَ: ث چاندي يا سون جي ورقن جو ٻورو.
زِيلَ: ث (ف. زير) مدّم آواز. نغارن جي جوڙي مان مادي آواز وارو نغارو. ٽوڪارو (گهوڙي جو).
زِيلَ بَمُ: ذ. زير بم. دُهل جا ٻئي پاسا.
زِينَ: ث (ف) گهوڙي جي پٺيءَ تي وجهڻ جو هڪ سنڇ.
زِينَتَ: ث (ع. زَيْن= سينگارڻ) سينگار- ناهه ٽوهُ. سُونهن. رونق.
زِينو: ذ (ف. زِينه) ڏاڪڻ- سيڙهي. ڏاڪو- پَوڙي.
زِيوَرُ: ذ (ف) ڳهُ- ڳهڻو.
زيورات: ذ ("زيور" جو جمع) ڳهڻا.

س

س: ث. اُچار سِينَ. سنڌي الف- بي جو اناويهون اکر. فارسي جو پنڌرهون ۽ عربي جو ٻارهون اکر. ابجد موجب عدد (٦٠).
سُ: ص (سن) سنو- چڱو. نيڪ جي معنيٰ ڏيکارينڌڙ صفاتي اڳياڙي (جيئن سُڀاڳو سُٽ وغيره).
سابِق: ص (ع) هن کان اڳيون. اڳيون- پهريون. گذريل.
سابُو چانوَرَ: ذ. کجيءَ جي ڳچ مان نهيل داڻا- سابو داڻا.
ساييان: ظ. ظاهر ظهور- کليو کلايو. پڌري پٽ.
ساتيرا: ذ. ٻه آسماني تارا. کتيون.
ساتَ: ث (ع. ساعت) ساعت. گهڙي پل.
ساتُ: ذ. رفاقت- همراهي. شرڪت. ياڻيواري. سنگت. قافلو.
ساتُ ڏيڻ: نباهڻ. رفاقت ڪرڻ. ڏکيي وقت ۾ مددگار ٿيڻ.
ساتاري: (ص) ساٿ وارو- همراهه. هم عمر- هم عصر. ساٿي.
ساتِرِ: ث (ع. سعتر) هڪ قسم جو پسارڪو وکر. هڪ قسم جي دوا.
ساٿي: ص. ساٿ وارو- قافلي وارو. همراه- ٻيلي. مددگار.
ساڻَ: ث. گهِرَ. ماڪ جي آلاڻ.
ساڻجَڻُ: م. ماڪجڻ- ماڪ ۾ پُسڻ. گهِمجڻ.
ساڻِڙيو: ص. ساڻو ڪندڙ. شڪار جي اصطلاح ۾ وڻن ٻُوٽن کي سڃيندڙ (ته جيئن جانور سڪي ڪڙڪي تي نڪري ظاهر ٿين).
ساڻِڙيا گاڙِڙيا: ص. سڃيندڙ ۽ گز هڻندڙ. هڪ ٻئي جا سُر جهلائو. هڪ ٻئي جي ڪوڙ سچ جي تائيدڪندڙ.
ساڻو: ذ. عيوض- بدلو. وهنوار. چوپائي مال (ڪرين وغيره) جي چاري لاءِ ٻهر وغيره جي ٽارين مان چائيل پَنَ. سارين. ڪٽڪ ۽ ٻئي ان وارين موڙين کي سڌڻ ۽ آن اچو ڪرڻ جو عمل. ڪپهه يا اُنَ کي صاف ڪرڻ لاءِ ڇهو يا بانڻو. پيرن ۾ پائڻ لاءِ هڪ چاندي جو گهڻ- پازيب.
ساڻو ڪرڻ: شڪار لاءِ جهنگ مان تتر اُتارڻ. سارين

Gul Hayat Institute

وغيره جي ان کي سڏي جدا ڪرڻ.

سائي: ص. مچي وڪڻ جو ڏڌو ڪندڙ جيڪي عام طرح "صبح پوٽا" چوائين. (ث. سائياڻي)

ساڻ: ذ. سَوَڻ- شگون. شادي جي رسمن ۾ وهم وسوسي لاهڻ جو عمل. بيماري ۾ آڏ مڪ جو سَوَڻ.

ساڻ ڪرڻ: شادي وغيره جي موقعي تي مقرر رسمن کي عمل ۾ آڻڻ- سوڻ ڪرڻ. ڪاڪڙي جي خرابي يا تارون ڪڍڻ جو هٿ هڻڻ.

سائيڪو: ص. اندازا سٺ ڪن. (ذ) ٽر ۾ سٺ پُرهه اونهون ڪُوهه.

ساجِدُ: ص (ع) سجدو ڪندڙ. سِرُ نمائيندڙ.

ساجَنُ: ذ. (هندي. سجن) سڄڻ. پياروـ عاشق. يارـ دوست.

ساجَڙُ: ص. ساڃي هٿ سان ڪم ڪندڙ. (ضد ڪاٻڙ)

ساجو: ص. ساڃي پاسي وارو- سڄو (هٿ، پاسو وغيره).

ساجو هٿ: محاورو. خاص مددگار، همراه ۽ ساٿي. پرجهلو.

ساڃِي: ث. وَجهُ- موقعو. سَنو- سانگو.

ساڃي لڳڻ: فائدي وارو وجهه ملڻ. سُنو جهٽ لڳڻ. موقعو ملڻ.

ساڃُهِرِ: ظ. سويل- سگهو- جلد. صبح سويل.

ساڃارو: ص (ساڃاهه وارو) سڃاڻندڙ- ڄاڻو. واقف ڪار. (ث. ساڃاري).

ساڃاهَ، ساڃاءِ: ث. سمجهه- ڄاڻ. سڃاڻپ- ڏيٺ- شناخت- پروڙ. حياءِ- مرم. لحاظ- مروت.

ساڃَهَ: ث. ساڃاهه- ساڃاءِ.

ساحِرُ: ص (ع) سحر ڪندڙ- جادوگر.

ساحِري: ث. جادوگري. فسُون.

ساحِلُ: ذ (ع) سمنڊ جو ڪنارو. ڪَپُ- ڪنڊي.

ساختَ: ث (ف) بناوت- اڏاوت. بيهڪ. ڍول- نمونو. گهاڙيتو.

ساختگي: ث (ف) اڏاوت- ناهپ.

ساختَهَ: ص. بنيل- ٺهيل. هٿراڏو- نقلي.

سادات: ذ (ع. "سيد" جو جمع) سَيدَ- سيد گهرائي جا فرد.

سادَائِي: ث. سادگي.

سادگي: ث (ف) بنا ناهه ٺوهه جي رواجي حالت. صفائي. خلوص. پورڙائي.

سادو: ص (ف. ساده) صاف. خالص- نج. بنا ناهه ٺُوهه جي. ٻالو پولو. رواجي- عام. بيوقوف.

سادَه دِل: ص. ٻالو پولو. صاف دل. خلوص مند.

ساده دِلي: ث. صاف دلي. اخلاص. پورڙائي. بيوقوفي.

ساده لوح: ص. ٻالو پولو- بيوقوف.

ساده لوحِي: ث. پورڙائي. بيوقوفي.

ساڏُ: ص (سن) ساڏو- فقير. مانيٽو- صبر وارو. غريب.

ساڏپائِي: ث. اشرافت.

ساڏ پاڏ: ص. اڇو اجرو- پاڪ پوتي.

ساڏنا: ث (سن) بندگي- پڄتي. شيوا. مشق (عبادت جي).

ساڏڻُ: م (سن) پورو ڪرڻ (عمل). مشق ڪرڻ. وردُ ڪرڻ. ادا ڪرڻ. پُڄائڻ- نباهڻ. سيکارڻ- هيرائڻ. سنوت ۾ آڻڻ- سانڍڻ.

ساڏُو: ص (سن) فقير. پڄت. درويش.

ساڏوهي: ث. ڄار جي وڻ جو هڪ قسم (جيڪا جَهت هٽي پکڙي ۽ اڇا پيرون ڏئي).

Gul Hayat Institute

سادِ ث. اڌ عدد وڌيڪ اڌ تور وڌيڪ- اڌ ماڻُ وڌيڪ. اڌ وزن وڌيڪ.

سارَ ث. سنيالَ. يادگيري. ڳڻپ- شمار. تانگهه- سِڪَ- چِڪ. سجاڳي.

سار ٿيڻ سجاڳي ٿيڻ. يادگيري ٿيڻ. ياد پوڻ. (زال کي) ويم جي سنيال ٿيڻ. سجاڳي.

سار ص (ف) جهڙو- مثل. جيئن ۽ وانگر واري معني ۾ ايندڙ صفاتي پڇاڙي (مثلا ڪوهسار، خاڪسار وغيره).

سارِ ث. مادي۽ جو تناسل وارو عضوو. ساري- ڳوٽ. سارين جي پوڪ.

سارُ ذ. جوهر- سَتُ- تَتُ. مطلب. اختصار.

ساراهَ ث. تعريف- واکاڻ- ثنا- صفت. خوشامد.

ساراهڻُ م. تعريف ڪرڻ- واکاڻڻ.

سارِبانُ ذ (ف) اوٺي- جَتُ- شُتربان.

سارڏوُ ذ. شينهن (ڏهسنامي جو اصطلاح).

سارَسُ ذ. هڪ قسم جو وڏو پکي.

سارسنيارَ، سارسنيالَ ث. نگهداشت. نظرداري. خدمت چاڪري. پرگهور.

سارَنگُ ذ. رنگارنگي. ڪَڪر. جُهڙ. مينهن. هڪ راڳ جو نالو.

سارَنگِي ث. گزي۽ سان وڄائڻ جو هڪ مشهور ساز.

سارَهُ م. ياد ڪرڻ- سنيالڻ. جانچڻ. ڳڻڻ. ڪٽڻ. يانئڻ. موجود سمجهڻ (سگهه، زور).

سارو ظ. سپ- ڪُل- سمورو. سڄو. سربستو.

سارُو ظ. مناسب- لائق- موزون. موافق- پٽاندر.

ساروُڻِي ث. يادگيري- سنيار. سارَ. سِڪَ- چِڪَ. تات.

ساروُڻا ذ. مهانڊا (نڪ، چپ، ڳل، اکيون)- مُنهن جو نقشو.

ساروسنگهار ذ. آڳاٽي دور جو هڪ وڏو مالدار پاڻيو- سپ مال وارو.

سارَهه ث. ساراهه.

سارِي ث. راند جو مُهرو- ڳوٽَ. ٿهه چڙهيل چانور جو داڻو. (ظ) سڄي- سپ- سربستي.

سارِي ڪرڻ بازي، راند يا مقابلو ڪٽڻ. سوپ ڪرڻ. سرسي ڪرڻ (مقابلي ۾).

ساري ڪڍڻ گوءِ ڪڍڻ- سرسي ڪرڻ.

سارِيال ث. سارين واري پوڪ. سارين جي پوڪ واري زمين.

سارِيڪو، ساريڪو ظ. جهڙو- مِثل- وانگر. برابر- مَٽ.

ساريُون ث. ٿهه چڙهيل چانور.

سازُ ذ. جَلُ- ڪامَ. باهه ۾ سڙيل هنڌ جو زخم. تپش. سازو- حسد- بغض. سيءُ سبب وڻن ٻوٽن ۾ ساڙُ.

سازَ ڏيارڻ چڙ ڏيارڻ. ڪِجائڻ. خار ڏيارڻ. چيڙائڻ.

سازَ سَڙيو ص. حاسد. ريسارو. بغض رکندڙ.

سازُ ڪرڻ سيءِ جو وڻ ٻوٽن کي سازي چڏڻ.

سازَڻُ، سازِڻُ م. جلائڻ- ٻارڻ- باهه ڏيڻ.

سازو ذ. ساڙُ. حسد. پَچُ. گرمي. هڪ بيماري (جنهن ۾ پيشاب سازي سان اچي).

سازُوندو ص. حاسد. بغضي. ريسارو.

سازهو ذ. ڏُهائي لاءِ ٽانءُ (عموما نڪر جو ڪِنگر وغيره).

سازِهي ث. زناني لباس جو هڪ قسم (ڏگهو ڪپڙو جيڪو سڄي جسم تي وڙهجي)

سازُ ذ (ف) وڄت جي صنعت وارو- واڄو.

Gul Hayat Institute

ساز بازَ: ث (ف) سازش- منصوبو.
ساز بازُ: ص. منصوبو سڱيندڙ. سازش ۾ هم صلاح. هم شريڪ.
سازَشَ: ث (ف) منصوبو. قانون خلاف منصوبو. بغاوت.
سازشِي: ص. منصوبو ناهيندڙ. فسادي. فتنہ باز.
سازِگار: ص (ف) لائق- موافق- مناسب.
سازنده: ص (ف) ساز وڄائيندڙ.
سازو سامان: ذ (ف) گهر جو سامان- ٽپڙ ٽاڙي. مال اسباب.
ساسُ: ذ (سن) ساهُ- پساه.
ساسِي: ص. ساهوارو- جاندار.
ساسَرِ: ث (انگ) چينيءَ جي ننڍي پليٽ (ڪوپ رکڻ لاءِ).
ساعَتَ: (ع) گهڙي. پل- لمحو. وقت. ڪلاڪ. مهل. قسمت- نصيب. ياڳُ.
ساعت سولي ٿيڻ: نصيب سنو ٿيڻ- ياڳُ پلو ٿيڻ.
ساغَرُ: ذ (ف) پيالو. گلاس.
ساڦُ: ص (ع) ڪِريل. گُم. تَرڪ ڪيل.
ساقي: ذ (ف) شراب پيارينڊڙ. محفل ۾ شراب وندينڊڙ.
ساقيء ڪوثر: ذ. حوض ڪوثر جو جام پيارينڊڙ.
ساڪارَڻُ: م. ڪم پورو ڪرڻ.
ساڪِتُ: ص (ع) چُپ- خاموش- ماٺ. هڪ هنڌ بينل. چرپر نہ ڪندڙ.
ساڪَرَ: ث. زبان کي وچڙندڙ ۽ وٺندڙ ذائقو. جبل سان لاڳو پٽرين واري زمين.
ساڪراڻ: ث. پٽرين واري اراضي.
ساڪرو: پٽرائين ۽ ٽاڪرو زمين کان هيٺ پکڙيل اراضي.
ساڪُڙ: ث. آسَري لئي جو ٻُور. چُرَ جي ڪم يا چمڙي رڱڻ ۾ ڪم ايندڙ مصالحو (جيڪو لَئي جي ٻور مان ٺهي).
ساڪِنُ: ص (ع) بي حرڪت- غيرمتحرڪ. بنان چُرپر. رهاڪو- رهواسي. باشندو. جَزم وارو اکر.
ساڪِنانِ: ص. "ساڪن" جو جمع.
ساڪَ: ث. اعتبار- پرم. عزت- آبرو. شاهدي- گواهي. ويساه.
ساڪَ پَت: ث. پروسو- اعتبار. قسم سُنهن.
ساڪ ڏيڻ: ڪنهن جي پاران اعتبار ڏيڻ. سُنهن ويساه ڏيڻ. قسم کڻڻ.
ساڪَرِ: ث. ساک پت واري ڏُر. اعتبار جوگو ماڻهو.
ساڪِي: ص. شاهد- گواهہ.
ساڪي بيت: اهو بيت جنهن مان ڪنهن ٽاڪي يا اهجاڻ جي پڪي ثابتي ملي.
ساڪِي پَتِي: ظ. ساک پت سان- ويساه سان.
ساڪيات: ظ (سن) هوبهو- جهڙو
ساگرُ: ذ (سن) سمنڊ- بحر.
ساگُ: ذ. پالڪ- سبزي- ياڄي. هڪ قسم جو وڻ (جنهن جو ڪاٺ عمارتي اڏاوت ۾ ڪم اچي).
ساڳو: ذ. اُڻن جو گلو. سات- قافلو. (ظ) ساڳيو- هوبهو. اصلي. (ضد= ويڳو)
ساڳُلو: ظ. ساڳيو- هوبهو- اُهوئي. اصلي.
ساگَهَرِ: ث. آکهہ- عيال- ڪٽنب (زال سميت ٻار). گهرواري.
ساگاهِڻُ: م. سمجهڻ- پروڙڻ. ساڃاهہ ڪرڻ. لحاظ ڪرڻ. باز اچڻ (عادت کان).
ساگو واگو: ص. ڏسٽو وائسٽو. ڄاڻو سڃاڻو. معتبر. ديده دانستہ.

Gul Hayat Institute

سالُ: ذ (ف) ورهيه (بارهن مهينا). (ص) سالم- سجو.
سال گِرو هڻڻ: سجو سال تڪليفن ۾ گذرڻ. مصيبتن وارو سال هڻڻ.
سالارُ: ذ (ف) سردار- اڳواڻ.
سالارو: ذ. درياء جي ڇڏيل ريٽ واري خشڪي زمين. ميدان.
سالانو: ظ (ف) سال جو. هرسال.
سالبسال: ظ (ف) هرسال- بارهين مهيني.
سالٽ: ذ (انگ) لُوڻ. لُوڻ جو سَٽ.
سالخُورده: ص (ف) ورهين جو ڪاڌل. پراڻو- جُهونو- پُٽو.
سالِڪُ: ص (ع) راه تي هلندڙ- سفر ڪندڙ. مسافر. اهو شخص جيڪو زاهد ۽ هجي ۽ دنيادار ۽. 'سُلوڪ' جي راه تي هلندڙ.
سالگِرهَ: ث (ف) جنم جي تاريخ جيڪا هرسال اچي ۽ ملهائجي.
سالِمُ: ص (ع) سلامت- محفوظ. چڱو پلو. سجو- پُورو- مڪمل. سربستو.
سالنامو: ذ (ف) ڪنهن اخبار يا رسالي جو سالياڻو پرچو.
سالياڻو: ظ (ف) سالبسال- هرسال- بارهين مهيني.
سالو: ذ. زال جو ياءُ. (ث. سالي)
سالهاسال: ظ (ف) سالن جا سال. گهڻن سالن تائين.
سالُورُ، سالُورو: ذ (ف. شال) پَٽ جو اڻيل ڳاڙهو رَئو. ريشمي وڳو.
سامَ: ث. پناه. پناه ۾ آيل ماڻهن.
سام پوڻ: پيش پوڻ (حفاظت لاءِ). پناه ۾ اچڻ.
سامانُ: ذ (ف) اسباب- ٽپڙ. وٽون- چيزون.
سامان سَڙو: ذ. ٽپڙتاڙي. مال اسباب.
سامانو: ظ. هٿيڪو- سنياڻي رکيل. قبول پيل- مقبول. سولو (بنا تڪليف جي).
سامائِجڻ: م. بلوغت کي پهچڻ. سمجهه واري عمر ۾ اچڻ. بالغ ٿيڻ.
سامائِڻ: م. بالغ ٿيڻ. خودخيال ٿيڻ- پاڻ وهٽو ٿيڻ.
سامايَل، سامائل: ص. بالغ ٿيل- جوان ٿيل.
سامَبرُ: ذ (سن) بارهن سگو جانور.
سامَتَ: ث. ماڻ- صبر- سانت. آرام- فرحت.
سامِري: ذ (ع) حضرت موسيٰ عليه السلام جي عهد ۾ گابي جي پوجا ڪرائيندڙ هڪ جادوگر.
سامعُ: ص (ع) ٻڌندڙ.
سامعِين: ذ. 'سامع' جو جمع. ٻڌندڙ ماڻهو.
سامُونڊِي: ص (سن. سمدر) سمنڊ جو- سمنڊ وارو- بحري. (ذ) سمنڊ تي سفر ڪندڙ. ناکٹو. ٻڙيائو.
ساموئِي: ذ. مڪلي کان اتر طرفان سمن جي قديم بستي.
سام وِيد: ذ (سن) هندن جو هڪ ڏرمي ڪتاب.
سامُهون: ظ. روبرو- اڳيان- مقابل. آڏو. موجودگي ۾. (ذ) مُهڙ- آڳو.
سامهون ٿيڻ: دوبدو ٿيڻ. منهن ڏيڻ. مقابلو ڪرڻ. تڪرار ڪرڻ- مهاڏو اٽڪائڻ.
سامهون ڪرڻ: موجود ڪرڻ- روبرو ڪرڻ. پيش ڪرڻ. مقابلو ڪرڻ.
سامِي: ص (سن. سوامي) هندو فقير (جيڪي گيڙو رتا ڪپڙا اوڍين). هندن ماڻهن جي هڪ ذات.
سامِي: ث. قبر ۾ اندر پاسي تي ٺهيل ڪُڇه (جنهن ۾ لاش رکجي). لَحدَ.
سان: حرف جر (سن سَم) ساڻ- گڏ- مع.
سانُ، سانھُ: ذ. مينهَن جو نَرُ. نسل لاءِ بيهاريل ڍڳو يا پاڏو.

Gul Jayat Institute

سانا: ذ. ساوندي گانگٽ جو هڪ قسم.
سانباهُ، سانباهو: ذ. سنبت- تياري. شادي جي تياري جو سوڳ.
سانباهو: ذ. پڪيءَ جو هڪ قسم (مردار پکي).
سانيارا: ظ. درياءَ جي ٻئي پاسي کان- سامهون يا پار کان.
سانيَرَ: ث. سنيار- ڳڻپ. يادگيري. جمار- عمر. دور- زمانو.
سانيَرُ: ذ. وڏو چَرُو.
سانيَڻُ: م. سانڍڻ- سنيالڻ. تاتڻ. پالڻ. حفاظت ڪرڻ.
سانيِيَڙو: ص. سنيالينڊڙ. تاتيندڙ. نپائيندڙ. وارث. مائٽ.
سانيِيڻُ: م. ياڪر پائڻ. گڏجي هڪ ٿي وڃڻ.
سانتِ: ث (سن. شانت) ماڻ- چُپ- خاموشي. ٺهر- ڏيرج. صبر. مائر.
سانتِيڪائي، سانتِيڪي: ث. ماڻ- خاموشي. نويڪلائي. نِوائي. ڏيرج. آهستگي.
سانتِيڪو: ص. ماڻ- خاموش. مائيٽو- ٽور ڳالهائو.
سانٽو، سانٽُو: ذ. سُڪل- ٺوٺ. سُڪل ڪانو. (ڪمند جي سُڪل لٽ وانگر) ايرو.
سانجَڻَ: ث. رڌپچاءَ جو گهُرو ڪم.
سانجڻ ڪرڻ: رڌ پچائڻ (گهر ۾).
سانجهي: ث. سج لٿي جي مهل- مغرب جو وقت. رات.
سانچو: ذ. قالب. بوتو. شڪل- بُت.
سانچَڻُ: م. سانڍڻ. سنيالڻ. تاتڻ.
سانحو: ذ (ع) حادثو- ڏکوئيندڙ واقعو.
سانڊارو: ذ. پخال- مشڪ. سيٺاڻ. سمنڊ جو چاڑهه.
سانڊارو ڏيڻ: ٻيڙياتن جي اصطلاح موجب، درياءَ جي ٻيءَ ۾ ڏانهن وڃڻ لاءِ ٻيڙي کي اوپارو هاڪارڻ.
سانڊاري: ث. ننڍي پخال. اوٿي. چاڻگر- چاڻل.
سانڊاڻِ، سانڊاڻِ: ث. لوهارڪي ڪم جو هڪ اوزار (لوهي ڊِڪي جنهن تي لوهه ٽپجي)- آهرَنَ.
سانڊه: ظ. هرروز- ڏيهاڙي- سدائين- هميشه. لاڳيتو- وري وري.
سانڊاڻو: ذ. سنڊيل شيءَ (انبڙيون، گجرون، ڏوڻرا وغيره)- آچار- آٿاڻو- ڪٽاڻ.
سانڊو: ذ. جيت جو هڪ قسم (چڇيءَ کان وڏو، اُس تي رنگ بدلائي).
سانڍِ، سانڍِڻُ: ث. سنيال. پرورش- تات. حفاظت. پرگهور.
سانڍَڻُ، سانڍِڻُ: م. سنيالڻ- حفاظت ڪرڻ. سنيالي رکڻ- محفوظ ڪرڻ. نپائڻ- تاتڻ. پالڻ.
سانڍوڙَ: ث. سنيال. تات. چاڪري. سانڍ.
سانگَ: ث. پچار- يادگيري- تات. ڳڻتي- اڻ ٽڻ. شاخ- ٽاري- لامَ.
سانگُ: ذ. تماشو. روڻشو. ناٽڪ- کيل. ڀهروپ. ڊرامو. ڊونگ- مِڪرُ. ڀانو- حيلو. وجهه- موقعو. سفر (ٻيءَ جُوءِ ڏانهن). شاخ (وڻ جي)- لامَ (جٽن ۾ سانگ، ٽ سانگ= ٻن شاخن يا ٽن واري ٽاري). پالو- نيزو (عموما ڪاٺي يا لوهه جو ٽٽي). دريا مان ڦٽي نڪتل وهڪرو- واهڙ.
سانگُ وجهڻ: تماشو ڪرڻ.
سانگُ صَرفو: ذ. ڪفايت شعاري.
سانگو: ذ. سبب- ڀانو. مهل- موقعو. وَجهُ. لحاظ- مُروت. پرواهه.
سانگي سان: ظ. ڀاني يا سبب سان. اتفاق سان- اوچتو.
سانگي: ذ. سانگ وارو. گاهه جي سَٽي سان ويهندڙ

Gul Hayat Institute

مال وارو. گاه پڻي جي سهولت خاطر عارضي جُوءِ ڏانهن مال ڪاهي ويندڙ. سيلاني- خانه بدوش. (ذ) مشهور شاعر مير عبدالحسين خان تالپور جو تلخص.

سانُ گمانُ: ذ. خيال ۽ ارادو. فڪر ۽ انديشو.

سانگوٽو، سانگوٽو: ذ. ڪوڏُ (ساموندي جيت).

سانگهارو: ذ. درياء ۾ پاڻيءَ جي لاٽ- چينهَرو (پاڻي جو). لاٽ- ڪمي.

سانگهيڙو: ذ. نِڪر جي ٽانءَ (دلي وغيره ۾) سوراخ.

سانوَرُ، سانهَرُ: ذ. ڪيڙيل زمين کي سنوٽ ۾ آڻڻ جي ڪاڻي يا تختو- سُهاڳو.

سانورو، سانولو: ص. ساوڻ ميراڻ مائل رنگ- مليح.

سانوَل: ص. سانورو سهڻو. پرين پيارو (دوست، محبوب).

سانوَنُ: ذ (سن. شراوڻ) مينهوڳيءَ وارو مهينو (جنهن ۾ هرهنڌ گاه ۽ ساوڪ ٿئي). برسات- وسڪارو.

سانوَڻي: ذ. ساوڻ جي مند. ساوڻ جي برسات. مينهوڳي واري موسم.

سانهه سَتِي: ث. واندڪائي- فرصت. نويڪلائي. آرام- صبر- سانت.

سانئرُ، سائِرُ: ذ. سمنڊ- درياء. شاعر.

سانُ: ظ. گڏ- پيڙو- مع.

سائاڻِي: ث. ماندڪائي- هيٺائي. (ٽُڪُ سبب) سُستي.

سائو: ص. بي سَتو- نِسَتو. ٿڪ کان هيٺو- ماندو. (ث. سائِي).

سائي: ص. شريڪ- گڏ. سائي- رفيق. مددگار- همراه. سات ڏيندڙ.

سائيهه: ذ. ديس- وطن- ڏيهه. جنم پومي.

ساوانِ: ث. سائو رنگ. ساوَڪَ.

ساوَڻُ: ص. ساڃي هٿ سان ڪم ڪندڙ. (ضد. ڏاوَڻُ).

ساوَڪَ: ث. ساوڻ. هريالي. وڻن ٻُوٽن واري ايراضي.

ساوَل: ث. ساوڪ. سائو گاه. ساوڻ.

ساهَ: ث. نهن کان وٺي چوٽيءَ تائين سڄي جسم تي پائڻ جا زنانا ڳهه. (سوني ساه، روپي ساه). چِڪَ- تانَ. سَتَ- ٽڪَ.

ساهَ ڏيڻ، چِڪَ ڏيڻ- تورو زور ڏيئي چِڪڻ.

ساهُ: ذ. دَمُ- نفس. جيءُ. آه. ڪُوڪَ.

ساهُ پرجڻ: گهڻي دير تائين ساه روڪڻ. وڏا ساه ڪڍڻ. سهڪڻ.

ساهُ ٽُٽڻ: دم پورو ٽيڻ- پساه پورا ٽيڻ. ٽڪجي ماندو ٽيڻ.

ساهه پَڏڻ: ساهي ڪڍڻ. ٽڪ پيڻ. واندڪائي ڪرڻ.

ساهه چڑهڻ: دم گهُٽجڻ. اُپساهي ٽيڻ. سهڪڻ.

ساهه چڏڻ: بي ستو ٽيڻ. ڪمزور ٽيڻ. هيٺو ٽيڻ.

ساهه سان لڳڻ: هراسجڻ. پريشان ٽيڻ. جان جو خطرو ٽيڻ.

ساهه ڪڍڻ: ماري چڏڻ. دپ ڏياري هيسائڻ.

ساهه ڪٽڻ: دم ڪٽڻ- پساه ڪٽڻ. جيٽرو رهڻ. دم پڏڻ- ساهي ڪڍڻ.

ساهِتُ: ذ (سن) علم ادب.

ساهِتِي: ذ سَهتِ وارو ملڪ. موجوده نوشهري فيروز ضلعي وارو خطو (جنهن تي آڳاٽي وقت ۾ "سهتا" قوم جي آبادي سبب نالو پيو).

ساهُڙا: ذ. مڙس جا مائٽ. زال جي سَس سهري جو گهر.

ساهَڙُ: ذ. مشهور عشقيه قصي "سهڻي- ميهار" جي ڪردار ميهار جو نالو.

ساهَنگو: ذ. سهانگو.

ساهِنُ: ۾. سَهائڻ. چڪڻ- تاڻڻ. زور ڏيڻ. ساهي

ڏيڻ. بار وجهڻ. سهسائڻ.
ساهُو: ص. ايماندار- نيڪ. شاهوڪار. پهلوان- سورهيه.
ساهِي: ث. ساهه ڪٽڻ جي فرصت. فرصت- مهلت. ٿوري دير واندڪائي. زمين کي آبادي کان هڪ وارو وقفو.
ساهي ڏيڻ: وقفو ڏيڻ (هلندڙ ڪم ۾). واندڪائي ڏيڻ. ٿوري دير لاءِ ملتوي ڪرڻ.
ساهي ڪٽڻ: ڪم کان فراغت ڪرڻ. واندڪائي ڪري آرام ڪرڻ. ٿوري دير لاءِ ويهي ٽڪ پيڻ.
ساهيڙو: ص. وڏو- سڌر. سڌريل. زور وارو.
ساهيڙَپَ: ث. عورتن جي هڪ ٻئي سان دوستي.
ساهيڙِي: ث. دوستيءَ واري عورت- ساهڙي. سکي- سهيلي.
ساهيلِي: ث. ساهيڙي.
ساءُ: ذ. سواد- ذائقو. لذت. مزو- لطف.
سائِبانُ: ذ (ف) تَنبُو- خيمو. شاميانو. چَپرُ (اُس کان بچاءُ لاءِ).
سائِرُ: ذ. سمنڊ- بحر- ساگر. وڏو درياءُ.
سائِرُ: ص (ع) سير ڪندڙ- گهمندڙ. شاعِرُ (عوامي ٻولي).
سائِلُ: ص (ع) گهُرندڙ. سوالي- منگتو. اميدوار- آسروند. پينو فقير.
سائِنس: ث (انگ) علم- تجرباتي ڄاڻ وارو علم.
سائِنَ: ث. مالڪياڻي- ڏيائي. صاحبه ("سائين" جو مونث).
سائو: ص. سبز (رنگ). آباد. تازو (وڻ، ٻوٽو، سلو وغيره). سُڪيو آسودو. شاهوڪار. ساجو (هٽ، پاسو، طرف) (ث. سائي).
سائو سَتابو: ص. سڪيو آسودو. مال متاع وارو.
سائُو: ص. دولتمند- شاهوڪار- تونگر. سڪيو آسودو. مال متاع وارو. پاڻيو. نيڪ مرد. اشراف. دلير- سورهيه.
سائُون: ذ. گاهه جو هڪ قسم (جنهن جو ٻج ڏٽ طور ڪم اچي.)
سائِي: ص. سـ رنگ جي- سبز. تازي (پاڻي، ڪائي وغيره). هڪ قسم جي بيماري (جنهن ۾ جسم پيلو ٽي وڃي). يرقان.
سائي پاڄي: ث. پالڪ- ترڪاري.
سائِيدِ: ث (انگ) پاسو.
سائِيز: ث (انگ) قدبت- حجم. ڏيگهه ويڪر.
سائِيسُ: ذ. گهوڙن کي سنياليندڙ ۽ سيکارينڊڙ.
سائِيڪِلَ: ث (انگ) ٻن ٽيڻن واري هڪ قسم جي سُواري.
سائِين: ذ. مالڪ- ڌڻي- آقا. معزز ماڻهو يا پاڻ کان وڏي لاءِ عزت پريو لفظ.
سائِين لوڪُ: ص. درويش- الله وارو. خدا جو نيڪ ٻانهو. الله لوڪ.
سايو: ذ (ف. سايه) ڇانءُ- پاڇُولو. ڏڪ. حفاظت. پاڇو- اثر. جن پوت جو اثر.
سايه دار: ص. ڇانوَ وارو.
سَب: ص (انگ) ماتحت يا نائب جي معنيٰ واري اڳياڙي (جيئن سب انجنير. سب انسپيڪٽر وغيره).
سب ڊويزَن: ث. ضلعي جو هڪ پاڳو انتظامي پاڳو.
سَبابَ، سَبابُ: ذ. ڪير کي جمائڻ لاءِ ڪٽاڻ وغيره وڌل ڏوئرو وغيره.
سِبائِي: ث. ڪپڙن بخائڻ يا سبائڻ جو اجورو- سلائي.
سِبائِنُ: م. بخائڻ (ڪپڙا)- سِلائڻ. ٽوپائڻ (ڪَنَ، نڪ). ڳنڍائڻ (جُتي).

Sindhi Hayat Institute

سَبَبُ: ذ (ع) ڪارڻ- بهانو- باعث. ذريعو- وسيلو.

سُبُتِ: ث. سڏو طريقو. صحيح پاسو (ڪپڙي وغيره جو). سُوڏِ. سنوَت. (ضد. اُبَت)

سُبَتڙُ: ظ. سبتي پاسي. سنئين نموني. سڏي طريقي. (ضد. اُبتڙ).

سُبُتو: ظ. سنئين نموني- سُوڏو. سڏو. صحيح- برابر. راست. (ضد. اُبتو).

سُبحانُ: ذ (ع) خدا تعاليٰ کي پاڪائي سان ياد ڪرڻ. ڏٺي تعاليٰ.

سُبحان الله: جملو. "الله جو شان"- واه واه! بلي بلي!

سَبزُ: ص (ف) سائو (رنگ). شاداب- آباد.

سَبزپوشُ: ص. سائو لباس پهريندڙ (درويش، فقير).

سَبز قَدمُ: ص. نياڳو- منحوس.

سَبزه: ذ (ف) ساوڪ. وڻ ٽڻ گاه وغيره.

سبزه زار: ذ. چراگاه. سائي گاه واري زمين.

سَبزِي: ث (ف) ساوڪَ (گاه، وڻ ٻوٽن جي). ياڄي- ترڪاري.

سَبع سَماوات: ذ. ست آسمان. ست مشهور گِرهه (قمر، عطارد، زهره، مريخ، مشتري، زحل ۽ شمس).

سَبَقُ: ذ (ع) استاد جا روزانو پڙهايل اکر. درس. نصيحت. سزا- سيکت.

سبق ونڻ: تعليم ونڻ. هدايت ونڻ. نصيحت پرائڻ.

سَبقَت: ث (ع) پيش قدمي. مٿانهين- آڪرائي. ترجيح- برتري- فوقيت.

سبقت ڪرڻ: ڪنهن به عمل ۾ ٻين کان اڳي گوءِ ڪڍڻ. سرسي ڪرڻ.

سُبُڪ: ص (ف) هلڪو. تيز (رفتار ۾). نازڪ.

سُبُڪ رفتار: ص. تيز هلندڙ- تڪو.

سُبُڪدوش: ظ (ف. لفظي معني ڪلها بار کان آجا ڪرايل- هلڪن ڪلهن وارو) ذميداري کان ڇُٽل. آزاد. فارغ (ملازمت کان).

سُبُڪي: ث. هلڪائي (مزاج جي). ترڙائي. شرمندگي. خواري.

سِبَڻُ: م. بڌڻ- ٽانڪڻ. سلائي ڪرڻ. ٽوپڻ. ڳنڍڻ.

سُٻُو: ذ (ف) گهڙو. مَٽُ. پيالو. گلاس.

سَبِيلَ: ث (ع) رستو- واٽ- راه- طريقو. تدبير- حيلو. ذريعو- وسيلو- سبب. واٽهڙن لاءِ رستي تي رکيل پاڻي.

سَٻاجهو: ص. ٻاجهه پريو- ٻاجهارو. رحمدل. قياس وند. سليڻو. چٽيوان.

سَٻالو: ص. سکيو. ڪپڙي لٽي نهيل. (ضد. اٻالو).

سُٻُڌ: ص. سُڌ بڌ وارو- سگهارو- جاڻو. پهلوان. خوشحال. سَيرو.

سَٻرائِي: ث. زوراوري- ڏاڍائي. ظلم- جبر.

سُٻكارو: ذ. ٽڏو ساه. سُڏڪو.

سُٻَندُ: ذ. ڳانڍاپو- تعلق. پريت- قرب.

سَٻوجهُ، سَٻوجهو: ص. ڏاهو- سياڻو- سمجهه. فهميدو. هوشيار. (ضد. اٻوجهه، اٻوجهو)

سُٻِي: ث. نظر جي اثر لاهڻ لاءِ ناظرو کان وٺايل ڏاڳا. نوڙي.

سُٻِيلي: ص. مددگار- ساٿي- سنگتي.

سَپُ: ظ. ڪُل- جملي. سڄو- مڪمل. سراسر.

سَپا: ث (سن) جماعت- انجمن- بزم. ٽولو- جٿو. ڪائونسل. ڪچهري- دربار.

سَپاپَتِي: ذ. انجمن جو صدر- مير مجلس.

سَپاگُ: ذ (سن) خوش قسمتي- خوش نصيبي. پاڳ- بخت.

سَياڳائي: ص. سُنو ياڳ- خوشنصيبي. سدورائي.
سَياڳو: ص. سني ياڳ، وارو- خوش نصيب- بختاور. سدورو. (ث. سياڳي).
سُيان: ظ. سُياڻي.
سُياڻي: ظ. ايندڙ ڏينهن. قيامت جي ڏينهن.
سُياڻ: ذ (سن) حالت. خاصيت- ڪُڻ. عادت- خُوءِ. طبيعت- مزاج.
سُياوِيڪ: ظ. مزاج مطابق. ازخود. لازمي طرح.
سَيَت: ظ. سپ- سيڪجهه. هرطرح. سپ هِ. سيئي.
سَيَرُ: ص. سڳهارو. ڏاڍو- مضبوط. زور وارو. خوشحال- سکيو آسودو. زياده- گهڻو.
سَيرائي: ث. تونگري- آسودائي. تندرستي- چڱيلائي. طاقت- سگهه.
سَيرُو: ص. طاقتور. ٽلهو متارو. سگهارو. دنيادار. مضبوط. ڏاڍو. (ث. سَيري)
سپ سڀائي: ث. ڪل خير. سوپ ۽ پلائي (دعا جو جملو).
سپ ڪجهه: ظ. جملي- سمورو- ڪُل. هڙئي.
سَيْڪو: ص. هرهڪ- جملي. جيڪو تيڪو.
سَيْڪي: ظ. سپ- جملي- ڪُل ئي.
سُيوڪجهه: ظ. سپ ڪجهه.
سَيوئي: ظ. هڙئي- ڪُل ئي.
سَيَئي، سَيِيئي: ظ. ڪل ئي- جملي- سپ.
سَپِيتا: ث (سن) تهذيب- هلي چلي- رسمون رواج.
سَتَ: ص. هڪ عدد (۷).
سَت آسمان: ذ. آڪاڻي وقت جي عقيدي موجب ست آسمان.
سَتُ: ذ (سن) جوهر- نچوڙ. رَسُ. اصليت. سچ. ايمان. سگهه- قوت- طاقت. حوصلو. بَلُ.
ست ساري: سگهه محسوس ڪرڻ. حوصلو ڪرڻ.
سُتُ: ذ. رَسُ. پاڻي. اُٽيل اکين مان وهندڙ ريشو.
سَتابو: ص. عزت وارو. مان شان وارو. هُوند وارو. سکيو آسودو.
سَتارُ: ص (ع) ڍڪيندڙ- پرده پوش. عيب ڍڪيندڙ. خدا تعالي جو هڪ صفاتي نالو.
سِتارَ: ث. مضراب سان وڄائڻ جو ستن تارُن وار هڪ ساز.
سَتار پيشاني: ذ. پيشانيءَ تي اڇي ٽِڪي وار گهوڙو (جيڪو نياڳو سمجهيو وڃي).
سَتارو، سِتارو: ذ (ف. ستاره) تارو- نجم. قسمت- نصيب- اقبال- ياڳ. زريءَ جي پرت هِ ڪم ايندڙ گول ٽڪرو. گهوڙي جي پيشاني تي اڇو داغ (نياڳ جي نشاني).
ستارو گردش هِ اچڻ: نياڳ جو زمانو اچڻ. نحوست جو وقت اچڻ. تنزلي جو دور اچڻ.
سِتاره شناس: ص (ف) نجومي. تارن جي لهڻ ايرڻ ۽ انهن جي اثر جو علم رکندڙ.
ستاره شناسي: ث. نجوم جو علم.
سَتاري: ث. پرده پوشي. مهر- ٻاجهه.
سَتاڙو: ذ. ستاواڙو.
سِتان: ذ (ف) جاءِ. هنڌ. صفاتي اڳياڙي طور ڪم ايندڙ (جئن هندوستان، ريگستان وغيره). (ص) ونندڙ- جهليندڙ. صفاتي پڇاڙي طور ڪم ايندڙ (جانستان دلستان وغيره).
سَتاواڙو: ذ. شادي جي ستين ڏينهن ڪنوار جي مائٽ جي گهر وڃڻ جي رسم.
سَتائڻُ: م. ايذائڻ. تڪليف ڏيڻ. آزارڻ. رنج ڪرڻ. ڪاوڙائڻ. ڪڪ ڪرڻ- تنگ ڪرڻ. بيزار ڪرڻ.

Gul Hayat Institute

ستائش، ستايش: ث (ف) ساراه- تعريف- واکاڻ.
ست بگهياڑي: ث. ستن بگهڑن جو ولر (جيکي گڏجي شڪار تي حملو ڪن).
ستَ پِرائي: ث. ستن پائرن جي پيڻ (اُها عورت جنهن جا ست پائر هجن). عورت جو نالو (اسم خاص).
ستُ: ظ. سگهو- تُرت- جلد. هڪ ٻئي پويان لاڳيتو.
ستَ پُٽيتو: ص (دعائيہ جملو) ستن پُٽن وارو. گهڻ اولادي.
ستَ پُڑو: ذ. ستن تهن واري ماني (اُڙائو).
ست پيڑهيون: ث. گذريل ست نسل يا ايندڙ اولاد ۾ ستن نسلن جو سلسلو. ٻڌ ٻڌياد. ڪُٽنب.
ستَ جُگُ: ذ. سچو زمانو (جيڪو گذري ويو).
ستَجَڻُ: م. ست سارڻ. حوصلو ڪرڻ. دل ٻڌڻ.
ستَ ڏاريو: ص. اوپرو- اجنبي. ڏاريو (جنهن سان مُنهن لڳ نہ هجي).
ستَر: ص. هڪ عدد (۷۰).
ستْر: ذ (ع) لِڪَ- ڍَڪُ. ڍَڪ واري جاءِ- اوگهڙ.
ستر پوشي: ث. عيب يا اوگهڙ کي ڍڪڻ.
ستَ راجي: ذ. گهٽيون ذاتيون. گهٽا ماٺهو.
ستَ رَجَي: ث. ستن قسمن جا طعام. لذيذ کاڌا.
ستَڙ: ذ. سڌاءُ تَڙ. سڌائي تڙ وارو. منزل تي سڌو پهچڻ وارو. (ضد. اَوَنڙ).
ستَڙيو: ذ. ماءُ جي پيٽ ۾ ستن مهين هجڻ بعد جاول ٻار. (. ستڙي).
ستَ ستاءُ: ذ. ميڙ منٽ. آزاري نيزاري. چَٽو چَواءُ- سفارش.
ستَ سَري: ث. ستن سَرن واري ڌُهري (ڇهر).
ستَ سُرَ: ذ. موسيقي جا بنيادي ست آواز (سا، ري، گ، مَ، پ، ڌَ، نِي)- سرگم.
ستَ سُري ٻڌائڻ: تکي ورندي ڏيڻ. چُڙڪ جواب ڏيڻ. رکو ڳالهائڻ. گهٽ وڌ ڳالهائڻ.
ستَ سَمُنڊ: ذ. دنيا جا وڏا سمنڊ- وڏا بحر.
ستَ سينگارَ: ذ. عورت جا ست سينگار (مينديءَ، سُرمو، مسي، مساڳ، سيندر، ڦُٽي ۽ زيور).
ستَ گُرُ: ذ (سن) سچو مرشد- مرشد ڪامل.
ستَ گُلو: ذ. هڪ قسم جي وَلِ ۽ اڇو گُل (پسارڪو وکر).
ستَلُ: ص. ننڊ پيل. غافل. سُست.
ستَمُ: ذ (ف) ظلم- ڏاڍ- انڌير. ڪُنياءُ. بي انصافي- بيدادي.
ستَم ايجاد: ص. ظلم جو بنياد وجهندڙ- وڏو ظالم. معشوق.
ستم رسيده: ص. مظلوم.
ستم شعار: ص. ظلم ڪرڻ جو عادي- ظالم.
ستَم ظَريفُ: ص. لڪ ڇپ ۾ ظلم ڪندڙ. جنهن جي گفتگو ۾ شرارت هجي- چرچائي.
ستمِ ظَريفي: ث. ظلم- انڌير.
ستمَ ڪرڻ: ظلم ڪرڻ- بيدادي ڪرڻ.
ستمگر: ص. ظالم.
ستو: ذ. تاس ۾ ستن انگن وارو پتو. (ص) ست وارو- پاڪباز.
ستو جَتو: ص. جنهن شادي نہ ڪئي هجي ۽ جنسي خواهشات کان پري رهيو هجي. پاڪدامن- پرهيزگار. (ث. ستِي جَتِي)
ستُو: ذ. ڪڪ جي ڳُجل آنُ جو اٽو (جنهن ۾ ڪنڊ ۽ پاڻي ملائي کائجي).
ستوده: ص (ف) ساراهہ جوڳو- قابل تعريف.
ستوده کار: ص. نيڪ خصلت. نيڪ.

Gul Hayat Institute

سِتُونُ: ذ (ف) ٽنب- پايو- رُکن. منارو.
سَتوهه: ذ. لاچاري. ناڪيد. لاچار.
سَتِي: ص (سن) سَت واري (عورت). عصمت واري. پرهيزگار- نيڪ. هندن جي رسم موجب مڙس جي لاش سان گڏ پاڻ کي ساڙي مارڻ واري عورت.
سُتِي: ث. ننڍي سِپَ جو هڪ پُڙ (جيڪو دوا وغيره پيارڻ وقت چمچي جو ڪم ڏئي). دوا. پيٽ صاف ڪرڻ لاءِ دوا.
سُتي وجهڻ: (ٻار کي) دوا پيارڻ. ننڍي هوندي ئي عادت وجهڻ. هير پيدا ڪرڻ.
سَتيا: ث (سن) سڳهه. سَچ- سچائي.
سَتيا بَدَهْ: دل جهلڻ. همت ڪرڻ.
سَتِيا گِرَهْ: ث (سن) سَچ تي قائم رهڻ واري جدوجهد. ڪنهن ڳالهه مڃائڻ لاءِ ترٿو ماري وهڻ.
سَتياناس: ث. تباهي- بربادي.
ستياناس ڪرڻ: خراب ڪرڻ. تباه ڪرڻ- برباد ڪرڻ. بگاڙڻ.
سِتِيزَهْ: ذ (ف) فساد- جهيڙو.
سَتِيزَهْ ڪار: ص. جهيڙاڪ- فسادي.
سَتْهَ: ث. جماعت. ٽولي. مجلس- ڪچهري.
سَتْهُ: ذ. ٽولو. ڊگهُ- ڊيرُ.
سَتَّرَ: ث. ٽنگ جو گوڏي کان مٿيون حصو- رانَ- جوتَ.
سُتْرا: ذ. هڪ ذات جو نالو.
سُتْرائي: ث. صفائي- سُڻائي. آساني- سولائي.
سَتْرَهْ: م. پکيڙڻ- وڇائڻ. سَندرڻ (متي، زمين).
سُتْرو: ص. صاف. پاڪ. اُجرو. سؤکو- آسان.
سَتْري: ث. ڪانن جي ڊگي. ٽَهي- ڊگي. دستي (پنن جي).
سَتَّڻُ: م. سَتو ڪرڻ. هڪ ٻئي مٿان رکڻ- ڍڳ ڪرڻ.
سُتَّڻَ: ث. چيلهه کان هيٺ ڍڪڻ لاءِ هڪ قسم جي پوشاڪ- سلوار- ڪانچ.
سَتُو: ذ. ڊگهُ- ٽهو- ڪوڙُ. ڊيرُ.
سَتِي: ث. ڊگي. ٽَهي (ڪاغذن يا نوٽن جي)- بنڊل.
سَتَهْ: ث. چِڀي- چِڪَ. هٿ يا ٻانهن وغيره عضوي جي چِڪَ ڪان ايذاءَ. نَسَ چڙهي پوڻ ڪان سُورَ جي سُوتَ. ڏڪ- چوتَ. چيٽ. نقصان- ٽوٽ. اُڇل. تکي ڊوڙ- چوهه. ٻارَ جو ڪاڪڙو لهڻ يا ڪو عضوو مُڙي پوڻ جو عُذر.
سَتَ ڏيڻ: چِڀي ڏيڻ- چِڪَ ڏيڻ.
سِتَهْ: ث. رِتَ- تجويز. صلاح. سازش- منصوبو. (ع. سطر) هڪ قطار ۾ لفظن جي تحرير. سُرڪَ- ڊُڪُ. ٽورو ڊُڪ.
سِتَ سِتَّڻ: تجويز ڪرڻ- رٽ ڪرڻ. سازش ڪرڻ- منصوبو ٺاهڻ.
سُتْ: ذ (سن. سُوتر) ڌاڳو. ڌاڳن جو مُڇو. سُٽ جي تند جو ويڙهو.
سُٽ مُنجهڻ: مسئلو منجهي پوڻ. ڳالهه ڏُکي ٽيڻ. ڪو معاملو حل نه ٽيڻ.
سِتا، سِتاءَ: ث. رٽ- پَهُ- تجويز. ترتيب. جوڙجڪ- بندوبست.
سَتَا سَتَ: ظ. هڪ ٻئي پويان لاڳيتا ڏڪ.
سَتَاڻو: ص. سخت- ڏاڍو. زورپريو- ڪَرارو. جاڏو- مضبوط.
سَتَائِڻُ: م. ڪُٽائڻ. پِڇَ ڪڍائڻ. مار ڪڍائڻ.
سَتِجَڻُ: م. ڪُٽجڻ.
سَتَرُ وَتَرُ: ص. تلهو متارو- ڏٽو مُٽو (ماڻهو).

Gul Hayat Institute

سگھارو. جاڻو. تندرست.
سَتِ سَتِ: ث. زور سان ڏکن مٽان ڏک- ٿھ ٿھ.
سَتَ ڪُٽَ: ث. مارڪُٽ. بال سان ھڪ ٻئي کي سَڻ جي ٻاراڻي راند.
سَٽڪارُ: ذ. سٽڻ (لڪڻ وغيره سان) جو آواز. ٿھڪو.
سَٽڪو: ذ. ٿھڪو (ڏک جو). سَٽ ڪُٽ. لاڳيتا ڏکَ. ڏکن جو آواز. مِينھن جو زوردار وسڪارو.
سَٽڪو ڪرڻ: ھڪ ٻئي مٽان لاڳيتا ڏَڪ ھڻڻ. وارو وار ڪرڻ.
سَٽَلُ: ذ. ناھ. رٽ- تجويز. منصوبو- سازش. بندوبست. ڏي وٺ واري معاھدي مطابق سَؤدو (واپار).
سَڻڻُ: م. اُجلڻ- ٽِٽو ڪرڻ. کيرائڻ. دسڻ. کپھ. اُن وغيره کي لَڪڻ يا چَھي سان سڻي صاف ڪرڻ. پڃ ڏيڻ. ڪُٽڻ. ڏوئڻ (ڪپڑا). شڪار لاءِ جھنگ ۾ چانيو ھڻي پکي يا جانور اُتارڻ.
سِڻڻُ: م. تجويز ڪرڻ- رٽڻ. سازش ڪرڻ. پَھُ ڪرڻ. جوڙڻ.
سَڻو: ذ. ٻول جو سؤدو. پيشگي واپار. داءُ- ٻولُ. واپار جو سؤدو. مٽاسٽا.
سَڻوڙي: ص. سَٽا ھٽندڙ. ٻول جا سؤدا ڪندڙ. سٽي باز.
سٽي باز: ص. پيداواري شرط لڳائيندڙ. ٻول جو واپار ڪندڙ.
سَٽي بازِي: ث. ٻول جو واپار. اڳواٽ سؤدي بازي. شرط.
سِڻو: ذ. سَنگُ (پوک جو)- خوشو.
سِڻِي: ث (انگ) شھر. وڏو شھر.
سَڻِ: ص. ھڪ عدد (٦٠).

سِٽ: ث. ھَجَو- گِلا- نِندا- ڪُوار.
سُٽائِي: ث. پاڪائي. صفائي. عمدگي. سھڻائي چڱائي- خوبي.
سَٽڑِيا: ذ. سارين (چانورن) جو ھڪ قسم (جيڪي سٽ ڏينھن ۾ لھن).
سِٽڻُ: م. نِندڻ. جُٽ ڪرڻ. خوار ڪرڻ.
سِٽو: ذ. گار. پِٽ- پاراتو. مھڻو- طعنو.
سَٽو: ذ. بھانو- سانگو. موقعو. بندوبست.
سُٽو: ص. عمدو- اعليٰ. اوچو. وٽندڙ. نج- خالص.
سَپُ: ذ (سن. سَرپ) نانگ- بلا- مارُ.
سِپَ: ث. ھڪ قسم جو آبي جيت (جنھن ۾ موتي پيدا ٿين)- ٻِيڑي- صدف.
سُپُ: ذ. جَجُ (اَنُ واڙڻ جو).
سَپاٽو: ذ. ھڪ قسم جي زناني جُتي.
سُپارَڻُ: م. حوالي ڪرڻ- سپرد ڪرڻ- سؤنپڻ.
سِپاس: ذ (ف) تعريف- واکاڻ. احسانمندي جو اظھار- شڪرگذاري.
سِپاس گُذار: ص. شڪرگذار- ٿوراڻتو.
سِپاس نامو: ذ. شڪرگذاري مڃڻ لاءِ تحرير.
سِپاھَ (ث)، سِپاھُ: ذ (ف) لشڪر- فوج- سپاھي.
سپاھگيرِي: ث. فوجي فرض ادائي. فوجي ڪم. نوڪري. خدمت.
سِپاھِي: ص. سِپاھ جو فرد. فوجي. پوليس وارو. نوڪر. خدمتگار.
سُپَتَ: ث. سچائي. ايمانداري
سُپَتيو: ص. سچو. ايماندار. ڪارپٽ وارو (وھنوار ۾). ڪاروھنوار ۾ سچو.
سَپجَڻُ: جمڻ- ڄاپڻ. خلقجڻ. پيدا ٿيڻ.
سِپَرَ: ث (ف) ڍال- کيڙي (جنگي ھٿيار). آڏ- روڪ.

Gul Hayat Institute

سِپرآندازِي: ث. جنگ ۾ ڏال أڇلي هار مڃڻ جي حالت- شڪست.

سُپرد، سُپرده: ص (ف) قبضي ۾ ڏنل- حوالي ڪيل. هٿ ۾ ڏنل.

سُپرد ڪرڻ: حوالي ڪرڻ. هٿ ۾ ڏيڻ. سؤنپڻ.

سُپردگِي: ث. تحويل. حوالي ڪرڻ جو عمل.

سُپرنٽيڊنٽ: ذ (انگ) انتظام رکندڙ- ناظم.

سُپروائيزر: ذ (انگ) نگران. ناظم.

سُپرين: ص (سن) پرين- پيارو. دوست. محبوب.

سَپڙ: ذ. لس ٻيلي جي مشهور سخي سردار جو نالو. سخي سردار.

سَپڪ: ص. چگيءَ طرح پڪل.

سِپَنج: ذ. ربڙ مان ٺهيل سوراخدار ڪَڪَرُ.

سَپنو، سُپنو: ذ. خواب- رُويا.

سَپُوتُ: ذ (سن. سُ پُتر) صالح پُٽ- چٽيوان پُٽ. تابعدار پُٽ. سلجهيو پُٽ.

سَپُورَنج: ص. سمجهُو- ڏاهو. سلجهيل ذهن وارو- سياڻو.

سِپَهه: ز (ف) فوج- لشڪر- سپاهه.

سِپَهگِيري: ث. "سپاهي" جو پيشو.

سِپهه سالارُ: ص. فوج جو اڳواڻ- سيناپتي.

سِپَهه گِيري: ث. فوجي نوڪري- سپاهي جو پيشو.

سِپَهر: ذ (ف) ڏينهن جو ٽيو پهر- ٽه پَهري.

سِپي: ث. ننڍي سِپَ. سِپَ جو هڪڙو پُڙ.

سُپيد: ص (ف) سفيد- اڇو.

سُپيدي: ث. سفيدي- اڇاڻ.

سُپيدَه: ذ (ف) پره ڦٽيءَ جي اڇاڻ. اڇو رنگ. اڇو پاڻودر.

سِجُ: ذ. سورج- آفتاب- آڏتُ.

سِجُ اُيرڻِ: ظ. سج اُيرڻ وقت- صبح جو سويل. صبح جي مهل.

سِجُ لٿِي: ظ. سج لهڻ جي مهل- نماشام.

سِجُ گِرهَڻُ: ذ. ڏرتي ۽ سج جي وچ ۾ چنڊ اچڻ ڪري سج لڪي وڃڻ- ڪسوف.

سِجاڻو: ذ. ووڻ يا سٽيءَ جا تاندورا. سِٽي مان ٺهيل نوڙي.

سَجاد: ص (ع) سجدو ڪندڙ.

سَجادَه: ذ (ع) مُصلو. بزرگ جي مسند. درويش جي گادي.

سَجادَه نشين: ص. ڪنهن بزرگ جي گاديءَ تي ويٺل.

سُجاگُ: ص. ننڊ مان جاڳيل. جاڳيل- بيدار. هوشيار- باخبر. چوڪس.

سُجاگائي: ث. سجاڳي- بيداري. خبرداري.

سجاگ ٿيڻ: اُٺڻ (ننڊ مان). خبردار ٿيڻ. بيدار ٿيڻ. جاڳڻ.

سجاگ ڪرڻ: جاڳائڻ (ننڊ مان). خبردار ڪرڻ. بيدار ڪرڻ. اڳوات آگاه ڪرڻ.

سجاگي: ث. جاڳ (ننڊ مان)- بيداري. خبرداري. هوشياري.

سُجانُ: ص. سمجهو- جاڻو. سياڻو- عاقل- داناءُ. عالم.

سَجاوَتَ: ث. ڏيکاءُ- سينگار. ناهه ٽوهه- آراستگي.

سِجاوَلُ: ذ. ننڍي ضلعي ۾ هڪ تعلقي ۽ شهر جو نالو. مرد جو نالو.

سَجائِڻُ: م. سينگارڻ- آرائش ڪرڻ. رونق وڌائڻ.

سَجايو: ص. مناسب هنڌ تي. چگيءَ جاءِ تي. موزون- مَناسب. فائدي وارو. ڪمائتو.(ث. سَجائِي)

سَجدو، سِجدو: ذ (ع. سجده) زمين تي متو ٽيڪڻ.

Gul Hayat Institute

نماز ۾ زمين تي پيشاني رکڻ.
سجدو ڪرڻ: سِر نوائڻ- متو ٽيڪڻ. امر مڃڻ.
سَجده گاهه: ذ. سجدو ڪرڻ جي جاءِ. نماز جو هنڌ. مسجد.
سَجَعَ: ث (ع) پکين جي لات. بن جَملن جي پڇاڙيءَ ۾ هڪ جهڙن لفظن وارو نثر. نثر مقفيٰ.
سَجَهَڪو: ص. سجهائتو.
سِجِل: ص. سهڻي. نفيس- نازڪ (چوڪري).
سَجَنُ: م (سن) سينگارجڻ.
سُجُودُ: ذ (ع) سجدو.
سَجوڙي: ث. سڻائي- سوپ. عافيت. سهڻي گڏجائي.
سَجِي: ث. لاٿيءَ جي ڪار (ڪپڙن ڌوئڻ لاءِ ڏيسي ڪار). تاندن جي باهه تي پچايل ٻڪر يا ڏنبي جو گوشت. بلوچڪي معاشري جو خاص طعام.
سجُ: ذ. سجُ- آفتاب.
سُجاڻُ: ص. سمجهو- عقلمند- ڏاهو. خبردار- هوشيار. جاڻو.
سُجاڻڻُ: م. سوچ ڪرائڻ. (ڪاوڙ ۾) مُنهن چاڙهڻ. ٿوڪڻ (ناراضگي ۾). ڏاڍي مار ڪڍي بدن تي سوج چاڙهڻ.
سَجاڻي: ث. سالميت. بينائي (اکين جي). سُڃيتائي (دل جي).
سَجَرُ: ص. تازو (ڪاڏو، پاڻي وغيره).
سَجَنُ: ص (سن. سجن) خيرخواه. پلائي چاهيندڙ. همدرد. دوست- يار. محبوب- پرين.
سجڻائي، سجڻپائي: ث. خيرخواهي- پلائي- گهٽگهرائي.
سُجَنُ: م. سوچ چڙهڻ سبب ٿوڪجڻ (عضوو، سنڊ، وغيره)- آماسجڻ. ٽوٽرجڻ. ڦُندجڻ. ٽُلهو ٽيڻ. ٿُوڪجڻ. آيامجڻ. ناراض ٽيڻ. بُڌجڻ- سُڻڻ.
سَڄو: ص. پُورو- ثابت- مڪمل. ساجو- سائو (هٿ، پاسو). نظر وارو- سالم (اکين وارو). (ث. سڄي).
سَڄي: ث. پلائي- خيرخواهي. فائدو.
سَڄي ۽ هٿ: پلائي ۽ هٿ. پلو چاهڻ- فائدي ۽ هٿ.
سَڄُهه: ذ. وجهه- موقعو. وارو- داءُ- ٻَل. بهانو- اٽڪل.
سَڄهائتو: ص. مهلائتو- وقتائتو. پُوري مهل تي.
سُڄهاڪو، سُڄهاڳو: ذ. فجر يا نما شام جو وقت (جنهن ۾ سوجهرو گهٽ هوندو آهي).
سَجهائڻُ: م. ڪومائڻ- بي رونق ڪرڻ. اُجهائڻ. ڳارڻ- جهورڻ. بيوس ڪرڻ- هيٺو ڪرڻ.
سِجهائڻُ: م. ڏيکارڻ- واقف ڪرڻ- سمجهائڻ. محسوس ڪرائڻ.
سُجهَندو: ذ. سوجهرو- اُهاڻ. فجر جي وقت جي روشني. (ظ) سوير.
سِجَهڻُ: م. ڪُومائڻ- بي رونق ٽيڻ. هيٺو ٽيڻ. اُجهامڻ- وسامڻ. ڳرڻ (جَسم). جوش ۾ رجهڻ. پچڻ.
سُجهَڻُ: م. معلوم هجڻ- خبر هجڻ. هُرڻ (دل ۾)- پائڻ. محسوس ڪرڻ.
سَجَهَ: ث. نشاندهي- ڏس پتو- اشارو. نشاني بازي. آڱر جي اشاري سان ڏسَ.
سُجَ: ث. ويراني- ڀينگ. تباهي. رِڻُ- صحرا. غيرآباد زمين. ڀڙيانگ.
سُجَ ڪرڻ: ڀينگ ڪرڻ. ناس ڪرڻ. ڪُٽائڻ- ڪپائڻ.
سُجاپَڻُ: م. شناخت ٽيڻ- سڃاڻجڻ. اهڃاڻ مان

Gul Hayat Institute

معلوم ٿيڻ.
سُجاڻَ: ث. واقفيت- پَچاڻ- ڏيٺ. ملاقات.
سُجاڻُ: ص. واقف- شناس- سُجاڻو.
سُجاڻپَ: ث. جاڻ سجاڻ- ڏيٺ ويٺ- واقفيت- شناسائي.
سُجاڻڻُ: م. جاڻڻ- شناس ڪرڻ. پرکڻ. واقف هڻڻ. لحاظ ڪرڻ- مروت ڪرڻ. قدرشناسي.
سُجاڻو: ص. جاڻل سجاڻل- واقف- شناسو.
سُجائِي: ث. پينگ- مفلسي- ڪنگالپڻو. ڪُٽلائي- محتاجي.
سَجَڻُ: م. اشاري سان ڏيکارڻ- نشاندهي ڪرڻ. اکين سان تکڻ. نظربازي ڪرڻ. چِست ٻڌڻ- نشان چٽڻ. نشانو ڪرڻ. هٿ لاءِ اُلارڻ- سڌي ڪرڻ (تلوار).
سُجو: ص. اجاڙ- ويران- پڙ پانگ. غيرآباد. برباد- تباه. ڪٽل- ڪنگال. مسڪين.
سَچ: ذ (سن. سَتُ) راستي- صدق. حق. (ص) درست- صحيح. (ظ) واقعي- درحقيقت. بلورن راند ۾ مرڪزي گِلُ.
سَچارُ: ص. سچ ڳالهائيندڙ- راست گو. ايماندار. سُچيتو.
سَچائِي: ث. صداقت- راستي- سچ. ايمانداري.
سَچ پَچ: ظ. سچائيءَ سان- حقيقت ۾.
سُچَرُ: ص. ڏوٻ تي ڪائيندڙ (جانور. وهت).
سَچو: ص. راست گو- صادق. اصلي- کرو- نج. ايماندار. درست- صحيح. (ث. سچي)
سَچِي: ث. سچ. سچو واقعو يا ڳالهه.
سَچي ڪرڻ: باسڻ- قبولڻ (اقرار ڪرڻ).
سُچيتُ: ص (سن) هوشيار- ڏاهو- عقلمند. داناءُ. آگاه- خبردار. ڳڻ ڳوت ڪندڙ- دوراندیش.
سُچيتائِي: ث. خبرداري- هوشياري. ڏاهپ. هوشمندي.
سَحابُ: ذ (ع) ڪڪر- بادل.
سَحَر: ث (ع) پره ڦٽي- آسُر. فجر.
سحرگاه: ظ. علي الصبح- پره ڦٽي سان.
سِحرُ: ذ (ع) جادو- افسون- طلسم. ٽوٽو.
سِحر آگين: ص. جادو سان پريل.
سِحر آميز: ص. جادو وارو. جادو لڳل.
سِحر بَياں: ص. تقرير يا گفتگو ۾ جادو پيدا ڪندڙ. فصيح- بليغ.
سَحَري: ث (ع) روزي رکڻ لاءِ آسُر جو کاڌو.
سَخا: ث (ع) فياضي- بخشش- دريا دلي. دانُ- خيرات.
سَخاوَتَ: ث. سخا- بخشش. خيرات. دريادلي.
سَختُ: ص (ف) ڏاڍو. مضبوط. پڪو. ڏکيو- اهنجو. شديد. بخيل. (ظ) بيحد.
سَخت جانِ: ص. سنگدل. بيرحم. جفاڪش- محنتي.
سخت دل: ص. سنگدل- بيرحم.
سخت گِيرُ: ص. ظالم- ڪنور. معمولي ڏوه تي به وڏي سزا ڏيندڙ.
سخت مِزاج: ص. چيڙاڪ.
سَختِي: ث (ف) ڏاڍائي. مصيبت- تڪليف.
سختي ڪرڻ: ڏاڍائي ڪرڻ. جبر ڪرڻ. سزا ڏيڻ. تڪليف ڏيڻ.
سُخُن: ذ (ف) لفظ. جملو. شعر. مقولو. گفتو- ڳالهه بولهه. قول- واعدو- انجام. سُنهن- قسم.
سُخن ڪرڻ: قول ڪرڻ- قسم کڻڻ.
سُخن آفرين: ص (ف) شيرين زبان- فصيح. شاعر.
سُخُندانِ: ص (ف) فصيح ۽ بليغ. شاعر. مقرر. عالم. سخن فهم.
سُخُن سَنج: ص (ف) شاعر.

Gul Hayat Institute

سُخن سَنجي: ث. شاعري.
سُخن طَراز: (ف) شاعر.
سُخن طرازي: ث. شاعري.
سُخن فَهَمُ: ص (ف) سُخن کي سمجهندڙ. گفتي يا قول جو قدردان. شاعر.
سُخن فهمي: ث. شعر يا تقرير کي سمجهڻ.
سُخنگوئي: ث (ف) شاعري. فصاحت بلاغت.
سُخنور: ص (ف) قول پورو کندڙ. شاعر.
سُخنوَري: ث. شاعري.
سَخِي: ص (ع) فياض- دريا دل. ڏاتار.
سَد: ث (ع) روک. ديوار. بَندُ. بَمند
سَدباب: ذ. قطعي ممانعت. روک- بندش.
سَدراهَ: ث. رستي جي ٻڌک. رندڪ- آڏ.
سَدا: ظ (سن) هميشه- دائم- دائمر- سدائين.
سَدابَهار: ص. هميشه سرسبز. هڪ قسم جو گُل.
سَدا سُهاڳِنِ: ث (دعائيہ جملو) جنهن جو مڙس هميشه جيئرو رهي. سُهاڳڻ.
سَدا گُلابُ: ذ. گلاب جي ٻوٽي ۽ گُلن جو هڪ قسم.
سِدرَهُ: ذ (ع) هڪ قسم جو وڻ.
سِدرَة المُنتَهيٰ: ذ. متي (آسماني تي) هڪ آخري وڻ (جنهن کان اڳتي جبرئيل وجي نٿو سگهي).
سِدِڪارَ: ث. هڪ ٻاراڻي بيماري (جيکا سٽي کائن جي مٿان پاڻي پيئڻ کان ٿئي. اُن جو علاج 'ساڻ' سان ٿئي).
سَدورو: ص. پاڻ وارو- پاڻ پريو- خوش نصيب. سلجهيو. (ث. سَدوري)
سَدَ: ث. خواهش- آرزو- تمنا. شوق- چاهڙ. دل جي مراد. حرص- طمع- لالچ.
سَد ڪرڻ: خواهش ڪرڻ. مرضي ٿيڻ. حرص ڪرڻ.
سِدِ: ص (سن) پورو- ختم- مڪمل- سالم. درست. حاصل.
سِد ڪرڻ: حاصل ڪرڻ (مقصد).
سِدِ: ث. سِدائي- سنوت.
سُدِ: ث. خبر. جاڻ. آگاهي. هوش. خيال- ڌيان.
سُد رکڻ: خبر رکڻ- جاڻ رکڻ. هوش ڪرڻ. سنيال ڪرڻ.
سُدُ: ذ. گوشت جي مُشڪ. پيچش وغيره ۾ نڪتل آنڊن جي غلاظت- هور.
سُدارُ: ص. سڌارندڙ- ناهيندڙ. صفاتي پچاڙي طور ڪم ايندڙ لفظ (جُوٽ سڌارَ وغيره).
سُدارَڪُ: ص. سڌارو ڪندڙ. مصلح.
سِدارَهُ: م. روانو ٿيڻ- وڃڻ. مري وڃڻ.
سُدارَهُ: م. درست ڪرڻ- ٺيڪ ڪرڻ. اصلاح ڪرڻ. سيڪارڻ. سنوارڻ.
سُدارو: ذ. درستي. ناهپ. ترقي- واڌارو. اصلاح.
سِدانت: ذ (سن) اصول- مَتو.
سَدائتو: ص. سَدون ڪندڙ. خواهشمند. (ث. سدائتي).
سَدائِنُ: م. سَد ڪرڻ. خواهش ڪرڻ. اُتساهڻ.
سِدائِي: ث. سَنوت. هموارى.
سُدِ بُدِ: ث. سمجهہ- هوش. خبرچار. خبرگيري. عقل. تميز. واقفيت. سنيالَ.
سَدَرُ: ص. پختو. مڪيہ. جبر- ڏاڍو. سڪيو- دولتمند- تونگر.
سُدَرهُ: م. درست ٿيڻ- صحيح ٿيڻ. ترقي ڪرڻ. مهذب ٿيڻ.
سُدَريلُ: ص. درست ٿيل. سنواريل. واڌارو ڪيل.

Gul Hayat Institute

سنئين راه تي. نيڪ. سلجهيو.
سِدو: ظ. سنئون- هموار. سامهون- مقابل. صاف- ٿَز- نيڪ. ايماندار- نيڪ. اُپو بينل.
سِدو سادو: ص. سنئون سنواتو. سادو سُودو. ٻالو ٻولو.
سِدو ڪرڻ: سنئون ڪرڻ. هموار ڪرڻ. سندرڻ (پَٽُ، زمين). سنئين راه تي آڻڻ. سيڪت ڏيڻ.
سِدو هلڻ: سنئون هلڻ. نيڪ نيتي اختيار ڪرڻ. سچائي سان هلڻ.
سِدِي: ث. سنئين- درست. سنوت واري.
سِدي طرح: ظ. فضيلت سان. شرافت سان. سولي طرح.
سِڌيون ٻڌائڻ: صاف چئي ڏيڻ. ڪُٽا جواب ڏيڻ. مُنهن تي جواب ڏيڻ. سچ ٻڌائڻ. گهٽ وڌ ڳالهائڻ.
سُڌِيرُ: ص. هوشيار- سجاڳ. بردبار. عقلمند- ڏاهو. سامت ۾ آيل.
سَڏ: ذ. سڏڻ لاءِ آواز- پُڪار. دعوت- نيندي- ڪوٽ.
سَڏ پنڊُ: ذ. سڏ جي آواز رسڻ جيترو مفاصلو (عام طرح اڌ ميل ڪن جو مفاصلو).
سَڏ ڏيڻ: شادي مرادي وغيره جي موقعي ۾ شريڪ ٿيڻ لاءِ دعوت ڏيڻ.
سَڏ سُلهه: ذ. هڪل هُوڙ- ڪم ڪار.
سَڌائڻُ: م. ڪوڻائڻ- گهُرائڻ. چوائڻ.
سَڌجَڻُ: م. ڪوڻ ٿيڻ. مشهور ٿيڻ.
سُڌڪَڻُ: م. سُڌڪا پري روڻڻ. ٽڏا ساه پري روڻڻ- ڏُسڪڻ.
سُڌڪو: ذ. روڻڻ ۾ هِڏڪوئي وانگر آواز (ٽڏا ساه پرڻ ڪري).
سُڌڪا پرڻ: روڻڻ. تمام گهٽو روڻڻ.

سَڏڻُ، سَڏِڻُ: م. سڏ ڪرڻ- پڪارڻ. آواز ڏيڻ. طلب ڪرڻ- گهُرائڻ. دعوت ڏيڻ- ڪوڻڻ.
سُڌيتُ: ص. صحيح- درست. سچو. پُورو- برابر.
سَڌولُ، سُڌولُ: ص. سُهڻي گهاڙيتي وارو- ڍولائتو. موزون هاڻي وارو. سُهڻو- خوبصورت.
سَرَ: ذ (انگ) جناب- حُضور- سائين. اُهو پتو جيڪو پيس ڪوٺ راند ۾ ڪٽي وڃي.
سَرَ: ذ. هڪ قسم جو ٻُوٽو جنهن جا ڪانا پڪن وغيره ناهڻ ۾ ڪم اچن ۽ گاه مان نوڙيون ناهين.
سَرُ: ذ (ف) سِرُ- مَٿو. چوٽي. مُنڊ.
سَرُ: ذ (سن) تلاءِ. ڍنڍ. تِيرُ. سَرَ جي ٻُوٽي جو ڪانو. هڪ قسم جو ٻوٽو (جنهن جا ڪانا ۽ گاهه پڪن ناهڻ ۾ ڪم اچن).
سَرِ: ث. لڙهي- قطار. موتين مٽڪن وغيره جي لڙهي.
سِرَ: ث. چيڪي مٽيءَ مان ٺهيل چوڪور ٽُڪر (جيڪا ڪچي يا پڪل، جاين ناهڻ يا اوساري ۾ ڪم اچي)- خشت (ف)
سِرُ: ذ (ع) راز- پيد- ڳجهه.
سِرُ: ذ (ف. سَر) مٿو. دماغ. مُنڊ. چوٽي.
سِرَ تي: ظ. مٿي تي. مٿان. ڏمي.
سِرَ تي اچڻ: مٿي تي اچڻ. ڏميداري پوڻ.
سِرَ تي چڙهڻ: مٿي تي اچڻ. مٿان پوڻ. گستاخ ٿيڻ.
سِر ٽوڙ: ظ. تمام گهڻي (ڪوشش، محنت).
سِر جُهڪائڻ: مٿو نمائڻ- ڪنڌ جهڪائڻ. آڏ ڪرڻ. تعظيم ڪرڻ. شرمسار ٿيڻ. احسانمند ٿيڻ.
سِرَ ڏيڻ: جان ڏيڻ- قربان ٿيڻ.
سِرَ سان: ظ. جان سان- ساهه سان.
سِر صدقو ڪرڻ: جان قربان ڪرڻ.
سِر کائڻ: مٿو کائڻ. هُل ڪرڻ. گوڙ ڪرڻ. بڪ

Gul Hayat Institute

بک ڪرڻ.

سِر گپائڻ: مغز ماري ڪرڻ- مٿو هڻڻ. ڏاڍي ڪوشش ڪرڻ.

سُرُ: ذ (سن) آواز. راڳ جي بنيادي ستن آوازن مان ڪو به هڪ آواز (سا- ري- گا- ما- پا- ڌا- ني). راڳ. راڳڻي. ڏُن- لئي. آواز جي رمز- اشارو.

سُر مِلائڻ: ها ۾ ها ڪرڻ- تائيد ڪرڻ.

سَرَابُ: ذ (ع) واريائسي زمين جو اُس ۾ چمڪو. رُڄ. دوکو- فريب. رُڄ جو ڏيکاءُ.

سَراپُ: ذ. پاراتو- پِٽَ- بددعا.

سَراپا: ظ (ف) مٿي کان پيرن تائين. نُنهن کان چوٽيءَ تائين. ڪُل- سڀ.

سِراجُ: ذ (ع) ڏيو- چراغ. سجُ.

سَراڌ: ذ (سن. شراڌ) هندن ۾ مُئي جي ماني ڪرڻ واري رسم.

سِراڙو: ذ. وِڪَ- برانگهه. گهوڙي جي هڪ چالَ- تمام تيز ڊوڙ- سر ميدان.

سِراڙو ڪڍائڻ: تيز پجائڻ. ڊوڙائڻ. هڪالي ڪڍڻ.

سَراڙُ: ص. چمڙي تي سون چاندي جو پرت ڪندڙ (عموما گهوڙن يا اُنن جي سنجن ۽ جُتين تي).

سَراسَر: ظ (ف) هِن چيڙي ڪان هُن چيڙي تائين. سمورو- ڪُل- سڀ.

سَراسَري: ث (ف) هڪجهڙائي وارو تخمينو- اَوسَط. رياضي جي اصطلاح ۾ ڪن گهٽ وڌ عددن مان هڪ جهڙي ورڇ.

سَراسِيمه: ص (ف) حيران- پريشان. گهبرايل- واڙو. هڪو ٻڪو.

سَراسِيمَگِي: ث (ف) پريشاني- گهبراهٽ. بدحواسي.

سُراغُ: ذ (ف) اهڃاڻ- نشان. ڪائو- هنڌ. پيرو. ڳولا- جانچ.

سُراغ رَسانُ: ص. ڳولا ڪندڙ. جانچ ڪندڙ. جاسوس.

سُراغ رَساني: ث. ڳولا- تلاش. جاسوسي.

سَرانجامَ: ذ (ف) نتيجو- اختتام. تڪميل. انتظام- بندوبست.

سَرانجامي: ث. تڪميل. بندوبست.

سَراندِيپُ: ذ. سونو ٻيٽ. سري لنڪا- لنڪا.

سِراوِ: ث (ف. سان) هٿيار يا اوزار تکا ڪندڙ پٿر.

سِراوِ تي چاڙهڻ: تکو ڪرڻ- تيز ڪرڻ.

سِرائي: ص. سِراوِ تي چاڙهيندڙ. اوزار يا هٿيار سِراوِ تي تکا ڪندڙ- صيقلگر.

سِرائو، سِرهائو: ذ. وِهاڻو- تڪيو.

سَراهِي: ث. سَرهائي- خوشي.

سَراءِ: ث (ف. سَرا) گهر- مڪان. مسافرخانو.

سِرائڪي: ث. هڪ ٻولي جو نالو.

سَرائِي: ث. ڏاڪوءَ جي سنهي سيخ. اکين ۾ سُرمي وجهڻ جي تار. پينگهي جي گهوڙين کي جهلڻ لاءِ وچ واري ڪاٺي. گاڏي جي ڦيٽن جي وچ ۾ پيل لوهي لڪَ.

سِرائِي: ص. "سِري" جو رهاڪو. هڪ ذات جو نالو. راڄ جو چڱو مڙس.

سَرايَتَ: ث (ع) رچاءُ- تاثير. بدن ۾ اثر پيهي وڃڻ جي حالت.

سَرايَت ڪرڻ: رچڻ. جذب ٿيڻ. هڪ ٻئي ۾ ملي وڃڻ.

سَرِ بازار: ظ (ف) ڪليو ڪلايو- پڌري پٽ- ظاهر ظهور- علي الاعلان.

Gul Hayat Institute

سَرَبَراه: ص (ف) منتظم- اڳواڻ.
سَرَبَراهِي: ث. انتظام- بندوبست.
سَرَبَراهي ڪرڻ: اڳواڻي ڪرڻ. بندوبست ڪرڻ. جوڙجڪ ڪرڻ.
سَرَبسته، سَربستو: ص (ف) لڪل- ڳجهو- مخفي. ٻوٽيل- بند. سمورو- مڪمل- سڄو.
سَرَبَسر: ظ (ف) جملي- ڪُل- سڀ.
سَر بَصحرا: ص (ف) چريو- ديوانو. روٿو.
سَربَگريبان: ص (ف) فڪر ۾- سوچ ۾. ڳڻتيءَ ۾- پريشان.
سَربُلند: ص (ف) مٿانهون- اعليٰ- اوچو. معزز.
سَر بُلندي: ث. عزت- حُرمت. فخر.
سَربَمُهر: ص (ف) مُهر سان بند ٽيل- سِيل مهر. ٻوچ ڏنل (بوتل).
سِرِبَندُ: ص. سِرون ناهيندڙ- سِرون وجهندڙ.
سُر ٻاتُ: ذ. آهستي ڳالهاءُ. ٻُڪو. ڪَن جي ڳالهه. ٻُڙ ٻُڙ.
سُرِيُر: ث. آهستي ڳالهاءُ- سُر ٻاٽ- سُس ڦُس.
سُر پُر ڪرڻ: سُس ڦُس ڪرڻ. آهستي ڳالهائڻ. ڪن جون ڳالهيون ڪرڻ.
سُرتِ: ث (سن) يادگيري. سُڌ. حافظو- چيتو. خيال- ڌيان. عقل. خبرداري- احتياط.
سُرت ۾ اچڻ: هوش ۾ اچڻ.
سَرتابِي: ث (ف) حڪم عدولي- سرڪشي- نافرماني. بغاوت.
سَرتاپا: ظ (ف) مٿي کان پيرن تائين.
سَرتاج: ذ (ف) مٿي جو چٽ- مٿي جو موڙ. اڳواڻ- سربراه. مڙس- گهروارو- خاوند.
سَرَتو: ص. هڪ جيڏو (عمر ۾)- هم عمر. دوست- يار.
سُرتِيو: ص. سرت وارو. سمجهو. خبردار.
سُرِتي: ث. موسيقي جو هڪ اصطلاح.
سُرَتُ: ذ. اک ۾ پيل ڪڪ، ٽهُ وغيره جو ذرو- ڪَڻُ. سُٽَ مان نهيل ڳوڙهي وانگر ٻيڙو (صدري وغيره ۾). (ص) وڌيڪ سگهو.
سِرتي: ث. ٻاجهر يا جوئر جو سنهون سَنگُ.
سَرتِيفڪيٽُ: ذ (انگ) تصديق. سَنَد. پروانو. تعريفي لکيت.
سُرِ پُرِ: ث. چور پچور. ريڙهه- ڪِسڪَ. چُرڻ پرڻ.
سَرَپَرست: ص (ف) سنياليندڙ. وڏو- مربي.
سَرپَرستي: ث. نگراني- نظرداري. اڳواڻي.
سَرَپَنچ: ذ. وڏو پنچ- مُکي.
سَرجَنُ: ذ (انگ) جراح. جراحي ڪندڙ ڊاڪٽر.
سِرجَنُ: م (سن. سُرجن) پيدا ٿيڻ- جنم. اُپجڻ. نپجڻ. اُسرڻ. اُڀرڻ. جنم.
سِرجَڻهارُ: ص. خالق- ناهيندڙ. پيدا ڪندڙ. اُپائڻهار- خداتعالىٰ.
سُرجَنُ: م. جيتن کان کاڌ (ڪاءِ، ڪپڙو وغيره).
سَرجوشُ: ص (ف) اُتساه سان ڪوشش ڪندڙ- اورچ. محنتي.
سَرجوشي: ث. ڪوشش. محنت. جاکوڙ. اورچائي.
سُرجِيتُ: ص. سجاڳ- بيدار. هوش ۾ آيل. سُرتيو.
سُرجيتائي: ث. سجاڳي- هوشياري- خبرداري. هوش.
سُرجهَنُ: م. سمجهڻ- ڄاڻڻ- آگاه ٿيڻ.
سَرچاءُ: ذ. ناهه- صلح- پرچاءُ.
سرچاءُ ڪرڻ: ناهه ڪرڻ- راضي نامو ڪرڻ.
سَرچائڻ: م. پرچائڻ- ريجهائڻ. راضي ڪرڻ.

Gul Hayat Institute

پريائن- وندرائن.
سَرچَنُ: م. پرچن- ريجهن- راضي ٿين. پريڻ- وندرڻ.
سَرچو: ص. سائو- آباد- سرسبز. سٹائو- سَولو. (ث. سَرَچي).
سَرحالُ: ص. ريڊل- پرتل. پاڳيو- پاڳ وارو. آسودو- خوشحال.
سَرحَدَ: ث. دنگ- چيڑو- سنڊو. حَدَ.
سُرخُ: ص (ف) ڳاڙهو- لال.
سُرخابُ: ذ (ف) هڪ قسم جو آبي پکي. سرخو گھوڑو.
سُرخُرو: ص (ف) خوشيءَ کان ٻھکندڙ چهري وارو. کامياب- سوپارو. خوش. عزتمند.
سُرخروئي: ث. عزت- آبرو. کاميابي.
سُرخو: ذ. گھوڑي جو هڪ رنگ. (ص) ڳاڙهو.
سُرخِي: ث. ڳاڙهاڻ- لالي. چپن کي هٿڻ جي ڳاڙهاڻ (عورتن جي سينگار لاءِ). خبر يا مضمون جو عنوان.
سَرخَيلُ: ص (ف) سردار- اڳواڻ.
سَرد: ص (ف) ٺڏو- خُنڪ. ٺريل. بي رونق.
سردبازاري: ث. واپار جي ٺڏائي- مَندِي.
سردگرمُ: ص. ٺڏو ڪوسو. موافق- پورو پنو. ڏک سک.
سَرد مِهر: ص. بي مروت- بي لحاظ. رُکو. بيرحم.
سَرد مِهري: ث. بي مروتي- رُکائي.
سَردارُ: ص (ف) اڳواڻ- پيشوا. امير- رئيس.
سَرداري: ث. اڳواڻي. حاڪمي. رهبري.
سَردَرُ: ذ (ف) مٽي جو سُور. آزار.
سَر دَرو: ذ. دروازي جي مٿان واري ڪاني (جنهن ۾ ڪڑو ڪُندو لڳي).
سَرِ دَست: ظ (ف) تريءَ تي- هينئر- هن وقت- فورا- ٺهه پهه.
سَردو: ذ. هڪ قسم جو گدرو.
سَردي: ث (ف) ٺڏ- ٺارُ- خُنڪي. سياري جي مُندَ- سيارو.
سَرڙاٽُ: ذ. تکو ۽ سنهون آواز- سُوسات.
سُرڙاٽُ: ذ. جسم تي ڪنهن سُرندڙ جيت جي چُرپر.
سِرڙيو: ص. اڪيلي سر ڪمائيندڙ (ٻنيءَ ۾). اُهو هاري جنهن وٽ پنهنجو جوڑو نہ هجي ۽ يڪي سِر هجي.
سَرزَد: ظ (ف) اتفاق سان ٿيل (حادثو، عمل وغيره).
سَر زَد ٿيڻ: هٿان نمودار ٿيڻ- ظاهر ٿيڻ.
سَر زَمِينَ: ث (ف) ملڪ. حڪومت. ڌرتي. جاءِ واردات.
سَر زَنِش: ث (ف) ملامت- جُٺ ڦٽ. تنبيهه.
سَرسُ: . ظ. وڌيڪ- گھٽو. زياده. سُنوالو. سَوايو. برتر- بهتر.
سِرسُ: ذ. هڪ قسم جو پسارڪو وکر (هڪ وڻ جو رَسُ جيڪو ڪاٺ ڳنڍڻ ۾ ڪم اچي)- ٽنين.
سِرسامُ: ذ (ف) دماغ جي هڪ بيداري (جنهن ۾ مغز ۾ ڦٽ ٿئي).
سَرسائي: ث گھٽائي- واڌارو. واڌ. اضافو. فوقيت- برتري.
سرسبز: ص (ف) سائو- آباد. شاداب. تازو توانو. خوشحال.
سَرسَبزي: ث. آبادي. خوشحالي.
سَرِ سَرِ: ث. تيز هوا جو آواز- سُوسات.
سُرِ سُرِ: ث. بدن تي جيت جي هلڻ جو احساس. خارش. ڪِتڪتوئي.

Gul Hayat Institute

سَرسَري: ص (ف) سَولو- آسان. مٿاچرو. مختصر. اُڇاترو. معمولي- رواجي.
سَرسو: ظ. وڌيڪ- زياده. سُنوالو.
سَرسَوتي: ث (سن) هندو ڏرم جي هڪ ديوي.
سَرسي: ث. واڌارو. ترجيح. ڪثر. سَوائي- سُنوالي. اڳرائي. ترجيح- فوقيت. ڪاميابي- سوپ.
سَرسي ڪرڻ: گوءِ ڪڍڻ. ڪثر ڪڍڻ. بازي ڪڍڻ. سوپ ڪرڻ. سبقت ڪرڻ.
سَرشار: ص (ف) پريل- لبريز- تار. خوش. بيخود (موج مستي ۾).
سَرشاري: ث. نشو- مستي. بيخودي.
سِرِشت: ث (ف. سَرِشت) فطرت- مزاج. طبيعت- سُڀاءُ. خصلت- عادت. خاصيت- گُڻ.
سِرِشتو: ذ (ف) نظام- سٽاءُ. جوڙجڪ. طريقو- رواج. ترڪيب. ڍنگ. دستور- قاعدو.
سِرِشتيدارُ: ص. عدالت ۾ جج جي اڳيان حاضري وارو ملازم. دفتر يا آفيس جو اڳواڻ.
سِرِشٽي: ث (سن) خلقت- پيدائش. مخلوق. دنيا.
سَرطانُ: ذ (ف) ڪيڪڑو. آسماني ستارن جو چوٽون برج. هڪ قسم جي موتمار بيماري.
سُرعَت: ث (ع) جلدائي- تيزي- تِڪ.
سَرغَنه: ذ (ف) سردار- اڳواڻ.
سَرفرازُ: ص (ف) معزز. ممتاز. ڏاول.
سَرفرازي: ث. عزت- شان.
سَرفَروش: ص (ف) سِر ڏيندڙ- جانباز. بهادر.
سَر فروشي: ث. بهادري- دليري.
سَرقه: ذ (ع) چوري. ٻئي جي ڪلام يا مضمون کي پنهنجي ڪلام يا مضمون ۾ آڻڻ.
سِرڪَ: ث. ڪِسڪڻ واري ڳنڍ (نوڙي يا رسيءَ ۾).

سُرڪاٽُ: ذ. بدن تي ڪنهن جيت جي چُر پُر جو احساس.
سَرڪارِ: ث (ف) حڪومت- گورنمينٽ. بادشاهي. عزت سان مخاطب ڪرڻ جو لفظ.
سَرڪاري: ص. حڪومت جو- حاڪماڻو.
سِرڪائڻُ: م. ريڑهڻ- هٽائڻ. هڪ پاسي ڪرڻ. گم ڪرڻ- ٽڳائڻ.
سَرڪَردگي: ث (ف) سرداري- اڳواڻي.
سَرڪَردو: ذ (ف) حاڪم- سردار. اڳواڻ.
سَرڪَس: ث (انگ) اُهو تماشو جنهن ۾ ڪسرت جا ڪم ۽ جانورن جا کيل ڏيکاريا وڃن.
سَرڪَشِ: ص (ف) نافرمان- بي چيو. باغي.
سَرڪَشي: ث. بغاوت. نافرماني.
سَرڪِل: ذ (انگ) دائرو- گهيرو. حلقو. مقرر علاقو. ٽن يا چئن ٽپن مان ٺهيل تعلقي جو پاڳو.
سَر ڪلياڻ: ذ. هڪ قسم جو حُقو (جنهن ۾ نڙ ڊگهو ۽ پيچدار هجي).
سِرڪَڻُ: م. هٽڻ- رڙهڻ- پاسي ٿيڻ. ڪِسڪڻ.
سِرڪَڻَ قابِلِ: ث. رسي جي ڳنڍ ڏيڻ جو هڪ نمونو (جنهن جي ڇندي ۾ قاسڻ سان ڳنڍ قابو ٿيندي ويندي).
سُرڪَڻُ: م. ڏُڪ پيڻ- ڏُڪ ڏُڪ ڪري پيسڻ. هرکڻ (دل)- مائل ٿيڻ- موهجڻ.
سُرڪو: ذ. بدن تي ڪنهن جيت جي چُرپر جو احساس. (ف. سِرڪ) ڪماندیا انگورن جي رس مان ٺهيل ڪنڊي ۽ تيزابي پاڻيٽ.
سَرڪوبي: ث (ف) سخت سزا. مارڪُٽ.
سُرڪي: ث. ڏُڪ- چُڪو. ٽوري ڏري (پاڻيٽ جي). سُرڪَ.

Gul Hayat Institute

سَرڪيولَرُ: ذ (انگ) لکيت ۾ ڏنل هدايتون. سرڪاري پڌرنامو.
سِرگنڊُ: ذ. هڪ قسم جو وڻ (جنهن جي ڪاٺي سُرهي ٿئي). چندن- صندل (وڻ).
سَرَکو: ص. جهڙو- وانگيان- طرح- موافق. هڪ جهڙو- ساکيات. (ث. سَرَکي).
سَر گُذَشت: ث (ف) واقعو- ماجرا- حادثو. ڀَالهه- ڪهاڻي. داستان. واقعن جو احوال- سوانح عمري.
سَرگِرداني: ث (ف. سرگرداني) پريشاني. ڀڄتي.
سَرگردانُ: ص (ف) حيران- پريشان. رولڙي ۾.
سَرگردانِي: ث. حيراني- پريشاني. مصيبت. ڏاکڙو.
سَرگرمُ: ص (ف) جوشيلو. تيار. چالاڪ. جاکوڙي.
سَرگرمِي: ث. جوش. تيزي- چستي. چالاڪي. اُتساه.
سَرگروه: ص (ف) سردار- اڳواڻ.
سَرگَسَ: ث (ف. شهرگشت) جلوس. شادي وغيره جي موقعي تي ماڻهن جو گڏجي گهوٽ کي گشت ڪرائڻ.
سَرگَمَ: ذ. راڳ جي ستن سُرن جو مجموعو (سا- ري- گا- ما- پا - ڌا- ني).
سَرگوشِي: ث (ف) کَنَ ڦُس- سُس ڦُس. جهيڻي آواز ۾ ڪن جي ڀَالهه.
سَرگِيرُ: ذ (ف) گهوڙن جي هڪ بيماري.
سَرگ: ذ (سن. سُورگ) بهشت- جنت.
سَرگواسي: ص. مري ويل- مرحوم. جنتي.
سَرَلُ: ص. سنئون سچو. جلد ٻڌندڙ- ڪَن جو صاف. (ذ) ننڍي جمار وارو گهوڙو- وڇيرو.
سَرلو: ذ. جُهڙ- جهڙالو. مينهوڳي جي مند. (ص) ڪن ڪان صاف ۽ جلد ٻڌندڙ.
سَرما: ث (ف) سياري جي موسم- سيارو.
سُرمائِي: ص. سُرمي جي رنگ جهڙو. (ث) هڪ قسم جي ساموندي مڇي.
سَرمايو: ذ (ف. سرمايه) پُونجي- مُوڙي. ناڻو. رقم (جيڪا واپار ۾ لڳائجي).
سرمائيدارُ: ص. دولتمند- شاهوڪار- مالدار.
سَرمَد: ص (ع) هميشه رهندڙ- دائم. مجذوب- مست. (ذ) مشهور مجذوب درويش جنهن کي اورنگزيب بادشاه قتل ڪرايو هو.
سَرَمدِي: ص. دائمي- هميشه جو. خدائي.
سَرمست: ص (ف) مخمور- مدهوش. نشي ۾ مست.
سَرمستي: ث. مدهوشي- نشو. خمار.
سُرمَگِين: ص (ف) سُرمو لڳل.
سَرمَنڈَلُ: ذ. هڪ قسم جو ساز.
سُرمو: ذ (ف) ڪاري رنگ جي هڪ معدنيات جو اٿو (جيڪو اکين ۾ وجهجي). (ص) سنهون پينسل- ٻُورو. (ذ) آڇي چاندي جون تارون (جيڪي پرت ۾ ڪم اچن).
سُرمو ڪرڻ: پيهي سنهون ڪرڻ.
سُرمو وجهڻ: انڌو ڪرڻ. نڱڻ- ڦُرڻ.
سَرمَيدانُ: ص. ميدان ۾. تمام تکو (ڏوڙڻ).
سَرَنِ، سَرَنِ: ث (سن) پناهه- سامر. حفاظت.
سَرنامو: ذ (ف) پتو- ائڈريس. خط يا درخواست جي شروعاتي مخاطب ڪرڻ واري عبارت.
سَرناءِ: ث. شرناءِ (ساز).
سَرَندُ: ص. هُوند وارو. شاهوڪار. سڪيو آسودو. خوشحال. هلندي پچندي وارو.
سَرَندِي: ث. هُوند- آسودگِي. پچندي. وس-

Gul Hayat Institute

اختيار. سگهه.
سَرندِياتُ: ص. پچندي وارو- شاهوڪار.
سُرندو: ذ. هڪ مشهور ساز (جنهن ۾ تارون تندون ٿين).
سُرندو وڄائڻ: راضي ڪرڻ لاءِ منٽون ڪرڻ. آزي نيزاري ڪرڻ.
سُرَنگ، سُرَنگهَ: ث. غار. زمين دوز رستو. غفا.
سُرَنگُ: ص. سُهڻي رنگ وارو. ڳاڙهي رنگ وارو گهوڙو.
سَرنگُون: ص (ف) اونڌي ڪنڌ. مُنهن پر.
سَرنَوِشت: ث (ف) نصيب جو لکيو- پاڳ- تقدير.
سَرِنهَ: ث. هڪ تيلي ٻج (جنهن مان مٺو تيل نڪري).
سَرَڻُ: م. جيڻ. بسر ٿيڻ (حياتي). ڪَڍڻ (عمر). پُڄڻ- ٿي سگهڻ. حاصل ٿيڻ.
سِرَڻِ: ث. هڪ مشهور پکي- چِيل- هِلِ.
سُرَڻُ: م. چرڻ. ڪسڻ. سِرڪڻ- رڙهڻ. اڳتي وڌڻ. گِسرڻ.
سُرٽو: ذ. چُرندڙ جيت. جيت. جيت جي چڪ جي اثر کان ٽيل سوچ يا ڏهڙ.
سَرو: ذ. شراب.
سَرَو: ذ (ف) هڪ قسم جو مشهور جابلو وڻ (جيڪو سدو ۽ اُڇو مٽي وڃي).
سَروَقدَ: ص. قداور. ڊگهي قد وارو.
سِرو: ذ (ف. سَر) مٿو. منڊ. شروع وارو حصو. سنڌ جو مٿيون اُتر وارو حصو.
سُرو: ذ. اناج ۾ پيدا ٿيندڙ هڪ جيت. ڪاڪ وغيره کي ڪائيندڙ جيت.
سَرواڳَ: ث. گهوڙي جي مٿي کان وري ايندڙ ڏَهاني واري رَسِي.
سَرواهُ: ذ (ف. ساربان) قافلي جو اڳواڻ. اڳواڻ- مهندار.
سَرواهِي: ث. تلوار- ترار. سڌي منهن واري تلوار. جوڌپور طرف جي ٺهيل هڪ قسم جي تلوار (جيڪا ٻنهي پاسن وهي).
سَروبَدر: ظ. وَٽو سَٽو. مٽ سٽ. بدل سدل.
سِروٽو: ذ. سِرَجو اڌڙ. سِر جو ٽڪرو.
سُروُپ: ذ (سن) سونهن- حُسن. روپ- صورت. (ص) حسين- سُهڻو.
سَروپا، سَروپاءِ: ث. اعليٰ مرتبي وارو وڳو- خلعت- پاڪر.
سَرودُ: ذ (ف) هڪ قسم جو ساز- سُرندو.
سُرودُ: ذ (ف) گائڻ- گانو- نغمو. سُر. آلاپ.
سَروَرُ: ذ (ف) سردار- حاڪم. مالڪ- آقا.
سَروَرِ ڪائناتِ: ذ. حضرت رسول ڪريم جن جو لقب.
سَرورِ آنبياء، سَرورِ عالمَ: ذ. نبي سڳوري جو لقب. (حضرت محمد صلعم)
سُرُورُ: ذ (ع) خوشي. فرحت. خمار. هلڪو نشو.
سَروَرقُ: ذ (ف) ڪتاب جو پهريون (نالي وارو) ورق.
سَروِسِ: ث (انگ) نوڪري- ملازمت.
سَروشِ: ذ (ف) غيبي آواز- الهام. فرشتو- جبرئيل.
سَروَقامَت: ص (ف) ("سَرو" جي وڻ وانگر") ڊگهو- قداور.
سَروَقد: ص (ف) "سَرو" جي وڻ وانگر ڊگهو- قداور.
سَروڪارُ: ذ (ف) تعلق- واسطو- لاڳاپو.
سَروي: ث (انگ) ٻنيءَ يا ايراضي جي ماپ.

Gul Hayat Institute

سَرويرُ: ذ (انگ) پيمائش ڪندڙ عملدار. انجنيري ڪاتي جو هڪ ملازم (جيڪو واهن جي پائي، جي ماپ رکي).
سَرَهُ: ذ. هڪ قسم جو جابلو جانور.
سِرهَن: سِرِينهَ: ذ. هڪ قسم جو وڻ.
سِرهاڙو: ذ. يڪي ٻوڙ. ٽِکي ٻِوڙ.
سَرهالُ: ص. خوش. تندرست. خوشحال. وڏي جمار وارو.
سُرهاڻِ: ث. خوشبوءِ- سڱنڌ. عطر.
سَرهَائِي: ث. خوشي. آسودگي. مرضي.
سَرهَن: ذ. هڪ قسم جو تيلي بج (جنهن مان مِٺو تيل نڪري).
سُرهائِي: ث. سرهاڻ- سڱنڌ.
سَرهڻ، سِرَهَڻُ: م. ٽڪڻ- نظر ۾ رکڻ. جانڪڻ.
سَرهُو: ص. خوش- نِهال- راضي. آسودو.
سُرَهو: ص. خوشبودار- سڱنڌ وارو. (ث. (سُرَهي).
سُرَهي ڪرڻ: چڱي ڪرڻ- پلائي ڪرڻ. چڱائي ڪرڻ. نيڪي ڪرڻ.
سِرهِيلِ: ث. "سرهن" جو وڻ.
سُرهَيو: ذ. عطر وڪڻندڙ- عطار. مٽيارڪو سامان وڪڻندڙ.
سَرَءُ: ذ. اونهاري کان پوءِ ايندڙ موسم (جنهن ۾ پائي چڻ ۽ تپاولي ٿئي)- خزان.
سَرِي: ث. سَرَ- لڙهي- ڪنديِ (موتين جي).
سِرِي: ث. سِسِي- مُنديِ. مٽو ۽ ڳچي. ٿُومَ جي ڳنڍِ يا ڦارَ.
سُريتَ، سُريتَهَ: ث. وهاريل عورت- سينڊي.
سُرِيتو: ص. سهڻي ڊنگ وارو- سهڻي نموني. رِتَ سان- ريت سان.
سَرِيرُ: ذ (سن. شرير) بدن- جسم- جُسو.
سَرِيرُ: ذ (ع) پلنگ. تخت.
سِرِيراگُ: ذ. هڪ راگ ۽ سُر جو نالو.
سَرِيعُ: ص (ع) تيز- تکو. جلد. ڦرٽ. چُست- چالاڪ.
سَرِيکو، سَرِيکُو: ظ. جهڙو- جيڏو. مَٽ- برابر.
سُرِيلو: ص. مِٺي آواز وارو- خوش آواز. سُر تار وارو. وڻندڙ.
سِرِيوالُ: ص. اُتر جو رهاڪو (سنڌ جي پرسان اُترئين پاڳي جو رهاڪو).
سَرِينهَ: ذ. سِرهيل وڻ.
سَڙَڪَ: ث. رستو- شاهراه- شارع. شاهي رستو.
سَڙَهُ: م. ٻرڻ- ڏڳڻ (باهه ۽). جلڻ- ڪاهڻ.
سَڙِيلُ: ص. ٻريل- جليل. ڪاٽل. ڳريل- خراب- ڪنو (ميوو). بدبودار.
سِڙهُ: ذ (ع. شراع) ٻيڙي کي هوا جي زور تي هلائڻ لاءِ ڪپڙو- بادبان.
سَزا: ث (ف) سيکت. جٽ. بدلو- عيوضو. ڏنڊ. قيد جي سيکت
سَزا پوڳڻ: ڪئي جو نتيجو لوڙڻ. جيل ڪاٽڻ.
سَزا ڏيڻ: سيکت ڏيڻ. جُٽ ڪرڻ.
سَزاوارُ: ص. سيکت جوڳو- ڏوهاري.
سَزا يابُ: ص. ڏوهاري. قيدي.
سزايافتہ: ص. ڏوهاري. جيل پوڳيل- قيد ڪاٽيل.
سَسُ: ث. زال يا مڙس جي ماءُ.
سُسائِڻُ: م. ڦندبيل شيءَ جي سوچ ڳهت ڪرڻ- سوچ ڳهڻ. (ف) نندو ڪرڻ.
سُسُٽ: ص ڊرو. گهٽ رفتار وارو. ڪم ۽ دير ڪندڙ. ٽوٽي- ڪاهل. هيٺو. اداس.

Gul Hayat Institute

سُسْت ٿيڻ: ڍرو ٿيڻ (ڪم يا رفتار ۾). اُداس ٿيڻ. مايوس ٿيڻ.

سُستي: ث. ڍراڻي. ڪاهلي. آرس. هيڻائي. ڏڏائي.

سَستو: ص. گهٽ قيمت. سهانگو- ارزان.

سُس پُس، سُس ڦُس: ث. آهستي آواز ۾ ڳالهائڻ. ڪَن جون ڳالهيون. ڀُڪَ.

سُس پُس (ڦُس) ڪرڻ: ڪَن جون ڳالهيون ڪرڻ.

سُسَرُ: ذ. ايڇي پائي جو تلاءِ- صاف پاڻي جي ڍنڍ.

سُسَڻُ: م. گهٽجڻ- سوسُ ڪائڻ. سوڙهو ٿيڻ. پچڻ. سُڪڻ- سُڪي نندو ٿيڻ. ڪومائجڻ.

سَسو: ذ. نندو گهيٽو. رِڍ جو نندڙو ٿر.

سِسو: ذ. ڳچي- ڳچيءَ وارو حصو. ڪنڌ- مُنڊي- گردن.

سَسُئي: ث. چنڊ- ماهه. چنڊ جهڙي سهڻي عورت. سنڌ جي مشهور عشقيه قصي "سسئي پنهون" جو ڪردار.

سِسِي: ث. ڳچي- مُنڊي- گردن- ڪنڌ.

سَطحَ: ث (ع) مٿيون حصو- مٿاڇرو.

سَطحِي: ظ. مٿيون- بالائي- مٿاڇرو.

سَطْرِ: ث (ع) لِيڪَ. سِٽَ. لفظن يا حرفن جي قطار.

سَطوت: ث (ع) دٻدٻو- رعب.

سَطُور: ث (ع. سطر جو جمع) سِٽون. ليڪون.

سَعادَت: ث (ع) برڪت. سياڻپ. نيڪي- ڀلائي.

سَعادتمند: ص. سياڻو- نيڪ. فرمانبردار- چَٽيوانُ.

سَعادتمَندِي: ث. سياڻپ. فرمانبرداري.

سَعدُ: ص (ع) سياڻو. نيڪ.

سَعِي: ث (ع) ڪوشش- سعيو. ڊوڙڊُڪَ- حيلو.

سَعِيدُ: ص (ع) نيڪ. سياڻو- خوشنصيب.

سَعيو: ذ (ع) ڪوشش- جتن. حيلو. جلدائي- سيگهه.

سِفارَتَ: ث (ع) پيغام رسائڻ- قاصدائو. ايلچي گيري. مفاهمت جو پيغام.

سفارتخانو: ذ. سفير جي رهڻ جي جاءِ.

سِفارَش: ث (ف) ڪنهن شخص کي پارت سان ٻڌي جي حوالي ڪرڻ. پارت.

سِفارَش نامو: ذ. پارت جو خط.

سِفارَشِي: ص. پارت ڪندڙ. پارت ڪيل.

سَفاڪ: ص (ع) ظالم- بيرحم. قاتل.

سَفاڪِي: ث. ظلم. قتل. بيرحمي.

سَفَرُ: ذ (ع) شهر کان ٻاهر روانگي- مسافري.

سَفَر خَرچُ: ذ. مسافريءَ ۾ وات جي ضرورت لاءِ خرچ پکو.

سفر ڪرڻ: مسافري ڪرڻ. ڪوچ ڪرڻ. روانو ٿيڻ.

سفر نامو: ذ. سفر جو احوال.

سُفَراءُ: ذ (ع) "سفير" جو جمع.

سُفرو: ذ. پَچو- چَپُ.

سِفلو: ص (ع. سِفلہ) ڪميٽو- رذيل. خَسيس- نيچ- ڪريل.

سِفلہ مزاج: ص. ڪميٽو. ڪريل- ذليل. هلڪي طبيعت وارو.

سُفوفُ: ذ (ع) پينل شي- اٽو- ٻُورو. ڪِي.

سُفيدُ: ص (ف) اڇو. اُجرو- صاف. ڳورو.

سُفيدپوش: ص. اڇا ڪپڙا ڍڪيندڙ. سادو لباس اوڍيندڙ. درمياني حيثيت وارو.

سُفيد ريش: ص. اڇي ڏاڑهي وارو- بزرگ. پوڙهو.

سُفيدو: ذ (ف) اڇو ٻُورو يا رنگ. هڪ قسم جو پسارڪو وکر.

Gul Hayat Institute

سُفيدِي: ث (ف) اڇاڻ. اڇائي. اڇٽائي. اڇو رنگ (ڇُڻ وغيره جو).
سَفِيرُ: ذ (ع) ايلچي- قاصد.
سَفِينو: ذ (ع) جهاز. ٻيڙي- ڪشتي.
سَڪرو: ص (سن. سڪل) ڦل وارو- فائديمند. نفعو ڏيندڙ. آسان- سولو.
سَڪَلُ، سَڪلو: ص (سن) ڦل وارو- ثمردار. نفعو ڏيندڙ. سڪرو.
سڪُوراں: ث (عبراني، صافورا) عورت جو نالو.
سَقَر: ذ (ع) دوزخ- نرگ.
سُقراتُ: ذ. يونان جو مشهور فيلسوف.
سَقلاتُ: ذ (ع. سقلاط) قرمزي رنگ جو- هڪ قسم جو ڪپڙو.
سَقف: ذ (ع) ڇت. سائبان. آسمان.
سُقْم: ذ (ع) عَيب- نقص. وڏ. خرابي- خامي.
سَڪڻ: ذ (ف) پاڻي پيارينڊڙ. ساڪي. پخال سان پاڻي پرينڊڙ- پخالي- ماشڪي.
سُقُوط: ذ (ع) ڪِري پوڻ- ڏهي پوڻ.
سَقِيم: ص (ع) بيمار- مريض. هيٺو- ضعيف. بيحال. مسڪين.
سِڪَ: ث. حُب- قرب- پيار. هيجُ. ساروُڻي- أڪنڊ.
سُڪَ: ث. خشڪي- آرَه. سُڪل زمين. اٿاڻ. (ظ) قابو- سوگهو. مضبوطيءَ سان پڪڙ. ڏاڍو- سخت.
سُڪَ ڪرڻ: ٻڌي قابو ڪرڻ. سوگهو ڪرڻ.
سُڪاڻُ: ص. ڪم وارو. سڪلو. فائديمند.
سُڪارُ: ذ (سن. سُڪال) خوشحالي- آبادي. اناج جي فراواني. سهانگائي. جهجهائي- گهٽائي.
سُڪارِتو: ص. سجايو- ڪمائتو- سڪلو. ڪارآمد- فائديمند.
سُڪاريو: ص. آسودو- خوشحال. ڪم وارو- سڪلو.
سِڪائِڻُ: م. گهُرج پوري نه ڪرڻ. حرصائڻ. سَڏائڻ- أڪنڊائڻ. انتظار ڪرائڻ.
سُڪائِڻُ: م. خشڪ ڪرڻ. هيٺو ڪرڻ.
سَڪتو: ذ (ع. سَڪتہ) هڪ بيماريءَ جو نالو (جنهن ۾ مريض جي چپڙ بند ٿي وڃي ۽ بيهوشي ٿئي).
سُڪَ تَڙِ: ث. خشڪي. سُڄ- پينگ. ڏڪار. آرَه.
سَڪَرَ: ث. چُمِي- مِٺي.
سَڪُرَ: ث. پهريات مينهن. گهٽو ڪير ڏيندڙ جُوان مينهن.
سُڪَرُ: ذ (ع) نشو (شراب جو). خُمار. مَدهوشي.
سُڪَرُ: ذ (سن. سُڪال) آبادي. خوشحالي. سهانگائي- سستائي. اناجُ جي گهٽائي. سُڪارُ.
سَڪراتَ: ث (ع) ساهَ نڪرڻ جي تڪليف. پويان پساه.
سُڪَلُ: ص. سُڪي ويل- خشڪ. رُکو. ايرو.
سُڪلَ ٿُڪرَ: ذ. مانيءَ جا رُکا ٽُڪرا.
سَڪَمو: ص. سڳهارو- تندرست. ڏاڍو. (ث. سَڪَمِي).
سَڪَنَ: ذ (ع) "ساڪن" جو جمع. (ص) رهندڙ.
سِڪَندرُ: ذ. يونان جو بادشاه (جنهن ۳۲۴ ق. م ۾ مصر، ايران، افغانستان ۽ سنڌ فتح ڪيا).
سِڪَڻُ: م. أڪنڊجڻ. حرص ڪرڻ. سَڏائجڻ. آس ڪرڻ. خواهش ڪرڻ.
سِڪٽو: ص. خواهشمند- سَڏائتو- حرصيل. سيڪنهن شيءِ تي حرص ڪندڙ. (ث. سِڪٽي)
سُڪَڻُ: م. خشڪ ٿيڻ- نوٽ ٿيڻ. ايرو ٿيڻ. هيٺو ٿيڻ. رطوبت سُڪي وڃڻ. انتظار ڪرڻ.

Gul Hayat Institute

سُکي ڪنڌا ٿيڻ: ايرو ٿيڻ (بيماريءَ ۾).
سَکو: ص. سڪو (ماڻ). ويجهو ماڻ (جنهن سان رت ڳنڍيل هجي).
سِکو: ذ (ع. سيڪ) مُهر- ٽپو. مُهر لڳل ڏاتوءَ جو ٽُکرو (جيڪو نائي طور متاستا ۾ ڪم اچي).
سِکو جمائڻ: جمائڻ- رعب وهاريڻ.
سُکو: ص. سُڪل- خشڪ- ٿوٻ. رُکو- اڻيو. ڪومايل. (ث. سُکي).
سُکا ساوا ٿيڻ: مظلومن جو خوشحال ٿيڻ. ڏنڀيلن جو آسودو ٿيڻ.
سُکو جواب: ذ. صفا جواب- انڪار.
سُکو ڪاٺ: ذ. پَڪو. بي حس.
سُکُوٽ: ذ (ع) خاموشي- چُپ- ماڻ- سانت.
سُکُوٽ ڪرڻ: ماڻ ڪري ويهڻ- صبر سان رهڻ. رهڻ- ٽڪڻ. رهايش ڪرڻ.
سُکُون: ذ (ع) چُپ- ماڻ. آرام- قرار. امن. 'جزم' جي نشاني.
سُکُونَت: ث (ع) رهايش. رهڻ جو هنڌ- بودوباش.
سُکُونت پذير: ص. رهندڙ- ساڪن.
سُکي: ث. خشڪي. سُڪي ويل زمين. ڏرتي.
سِکيلڏو: ص. سِڪي پٽي جاول (ٻار). ناز سان نپايل. لاڏلو. (ث. سِکيلڏي).
سَکيلو: ذ. تلوار. هڪ قسم جي ترار.
سَکِينہ: ث (ع) دل جو آرام يا سُکون. عورتن جو نالو.
سِکُ: ذ. چيلو- شاگرد. گرونانڪ جو پوئلڳ.
سُکُ: ذ (سن) خوشي- آنند- راحت. فرحت- آرام- چَين. خوشحالي- آسودگي. سهنج- سولائي.
سُکُ ڪرڻ: آرام ڪرڻ. هڪ هنڌ ويهڻ. سانت ڪرڻ.
سُکا: ث. باسَ- مِڻتا- مَنت. ڪنهن خوشي ڏسڻ لاءِ باسيل نذرانو (جيڪو ڪنهن درويش ولي الله کان ڪيل مُراد پوري ٿيڻ تي پَڙُ ڏجي يا نذراني جي صورت ۾ ادا ڪجي).
سُکا باسڻ: مراد پوري ٿيڻ لاءِ پڙُ يا نذرانو ادا ڪرڻ جو انجام ڪرڻ.
سُکالو: ص. خوش. تندرست. (ڪنايتہ) بيمار- اڳهو- ناخوش.
سُکانُ، سُکاڻُ: ذ (ع. سُڪان) ٻيڙي يا غوراب جي رخ ڦيرائڻ لاءِ دُنبالي ۾ لڳل ڦرهو.
سُکاڻي، سُکائِي: ص. سکان هلائيندڙ- ٻيڙياتو- ملاح.
سُکڙُ: ص. خوشحال- آسودو. مٿاهون- اعليٰ. عزت آبرو وارو- معزز. مان مرتبي وارو. وڏو ماڻهو. تندرست. (ذ) هڪ مشهور شهر ۾ ضلعو.
سِکڻُ: م. سکيا وڻڻ. تربيت وٺڻ. پرائڻ. حاصل ڪرڻ.
سِکڻو: ص. ٽلهو- پالهو- خالي. هٿن خالي- ڪُٽل. واندو. اڪيلو. (ث. سڪڻي).
سِکڻائِي: ث. اڻ هوند. ڪُٽلائي.
سِکِي: ث (سن) ساهيڙي- سهيلي- سَرتي- جيڏي.
سُکِي: ص. سکيو- آسودو- خوشحال.
سِکيا: ث. تعليم- جاڻ. تربيت.
سُکِيائي: ث. آسودي- خوشحال. سَرهي.
سُکِيو: ص. آسودو- خوشحال- هُوند وارو. خوش- سَرهو. سولو- سهنجو- آسان.
سُکيو سَتابو: ذ. خوشحال ۽ مان مرتبي وارو. معزز.
سَگُ: ذ (ف) ڪُتو.

Gul Hayat Institute

سِگارُ: ذ (انگ) تماڪ جي ٿابت پَن کي ويڙهي ٺاهيل چُروٽ.
سَگبانُ: ص. ڪُتا سنڀاليندڙ. ڪُتن جو ڌڻي. شڪاري.
سِگرِي: ث. لوهي چُلهه- انگيٺي- ڪُلُ.
سِگريٽُ: ذ (انگ) سِيلَ واري پِيڙِي.
سَگلو: ص. سڀين عادتن وارو- سلجهيو. (ضد. آڳلو).
سِگنلُ: ذ (انگ) اشارو. پيغام. ريلوي لائين جي پاسن کان لڳل نشان.
سَگُ: ذ. ثابتي. شيءِ- وَتُ.
سَگَ سان: ظ. ثابتي سان.
سَگائي: ث. پنهنجائي- رت ڳنڍيل مائٽي. قرابت- عزازت.
سُگَتَرو: ذ. جُتي ۾ پير جي هيٺان رکيل چمڙو.
سُگَداسِي: ذ. خوشبودار چانورن جو هڪ قسم.
سَگَڙُ: ذ. واٽ- ڊگهُ- راه- گسُ.
سَگَڙُو: ذ. "سڳو" جو اسم تصغير. ننڍڙو سنهڙو ڏاڳو. ڏورو. ڳانو.
سُگَنَڌِ: ث. سُرهاڻ- خوشبو. هُڪار. واسُ.
سُگُنُ: ذ. سَوَڻ- شگُون. اهجاڻ (ڪنهن واقعي جو)- فال.
سَگُو: ذ. ڏاڳو. سُٽ وغيره جي تند. ڏور. ٻانهن ۾ ٻڌڻ يا ڳچيءَ ۾ پائڻ جو ڏورو. سون يا چانديءَ جو هڪ ڳهه. ڦيٽو وڏل يا دعا پڙهيل ڏاڳو (ڳچيءَ ۾ ٻڌڻ لاءِ). (ص) حقيقي- سچو (مائٽ). پنهنجو- ويجهو (مائٽ) جنهن سان رَتُ ڳنڍيل هجي.
سَگو سَورهُ: سلسلي کي جاري رکڻ. عمل کي آهستي آهستي جاري رکڻ.
سَگورو: ص. پلارو- افضل. بزرگ. سياڻو- سدورو. فيض پهچائيندڙ. (ث. سگوري)
سَگِي: ث. ڳنڍيل وارن ۾ سينگار لاءِ ٻڌڻ جي چوٽي- ڳُتَ. (ص) حقيقي- سچي (مائٽ).
سَگِيُون: ث. وارن ۾ ٻڌڻ لاءِ ڳُنڍون- چوٽيون (عموما سڳين جي جوڙي ٿئي).
سَگهَ: ث. طاقت- قوت- بل. زور. وَسُ- توفيق- پڄندي. پهچ. مجال.
سَگهارو: ص. سگهه وارو- طاقتور. زور وارو. ڏاڍو. بهادر- پهلوان. جبرو. همت پريو. (ث. سگهاري).
سَگهائِتو: ص. سگهارو.
سَگهائِي: ث. زور- طاقت. بل- قوت. توفيق. تندرستي- چڱيلائي- صحت.
سِگهائِي: ث. جلدائي- سِگهه. ڦُرتي. تَکڙ.
سَگهَرو: ظ. زال سميت. عيال سميت- هارين ۾چين. سڄي گهر سميت. گهر جي ڀاتين سان. ڪٽنب سان.
سُگهَڙُ: ص. سليقي وارو. هنرمند. ڏاهو. عوامي شاعر. ٻين جا شعر ياد ڪندڙ ۽ ٻڌائيندڙ.
سُگهڙائِي، سُگهڙپائي: ث. سليقو- تميز. هنرمندي.
سَگهَڻُ: م. مرڪب فعل طور ڪم ايندڙ مصدر (جئن ته: ڪري سگهڻ، هلي سگهڻ وغيره). ٽيڻ جهڙو هجڻ- ممڪن هجڻ.
سَگهو: ص. طاقتور- سگهارو. جبرو- ڏاڍو. زوراور. هلندي پڄندي وارو. تندرست- چڱو پلو. صحتمند.
سِگهو: ظ. جلد- ترت- تکڙو. ٽهه پهه- فورا- جهٽ پٽ. يڪدم.
سَگَ: ذ. مائٽي- عزازت. پرٽي لاءِ ڏنل ورتل چوڪري.
سِگَ: ذ. جانور جي مٽي تي اُپريل نوڪدار هڏِي جو ڪوپو- قرن.
سِگُنِ تي ڪڍڻ: جُٽ ڪرڻ- تنبيهه ڪرڻ.
سَگابَندي: ث. پرٽي ۽ ڪيل مِٽي. سَگَ ڏيڻ وٺڻ. رشتيداري.
سَگاوَتِي: ث. سَگابندي.
سَگَرَ، سِگَرَ: ذ. ڪنڊي جي وڻ جون ڦريون.

Gul Hayat Institute

سِگڑي: ث. ڪنڊي جي وڻ جي ڦري.
سِگڙِي: ث. جانور جو سُڪل سِگ (جيڪو فقير وڃائين). نَفِيلَ- نفِيرَ.
سِگوٽجَنُ: م. ٽٽن ۾ ڪير پرجي اچڻ.
سِگِي: ث. ننڍڙو سِگ (جنهن سان علاج خاطر بدن مان رت ڪڍجي). ننڍڙو سِگ جيڪو هندو فقير وڃائين- سگڙي.
سِگيون هڻائڻ: حيلا وسيلا ڪرڻ. تڪيلف ڪي لاهڻ لاءِ ٽوٽڪا ڪرڻ.
سَگِيٽو: ص. سَگ ۾ آيل- مِٽُ- عزيز. جوگو- لائق.
سَلُ: ذ. سوراخ- ڇُنگ- ڇيد.
سَلاجِيتُ: ذ. هڪ قسم جو پسارڪو وڪر.
سَلاخَ: ث (ف) لوهه جي سيخ.
سَلادُ: ذ (انگ) اوباريل يا ڪچي ياڄي جو هڪ قسم.
سَلاسَت: ث (ع) نرمي- مائار. رواني. ڳرن لفظن کان آجي گفتگو. ڪلام جي نفاست. سادگي.
سَلاسِل: ث (ع. "سلسلہ" جو جمع) زنجيرون.
سَلاطِين: ذ (ع. "سلطان" جو جمع) بادشاه.
سَلامُ: ذ (ع) سلامتي- امن. ملڻ يا موڪلائڻ وقت جو لفظ. نماز جي پڇاڙيءَ وارو سلام. ڪربلا جي معرڪي تي نظم.
سَلام ڏيڻ: حاضري ڏيڻ. حاضر ٿيڻ. منهن ڏيکارڻ. زيارت ڪرڻ.
سلام ڏيڻ: پيغام ڏيڻ. يادگيري ڏيارڻ.
سلام ڪرڻ: موڪلائڻ. ڪيڪارڻ. مڃڻ- تسليم ڪرڻ.
سَلامٌ عليڪم: جملو. اوهان تي سلامتي هجي.
سلامَت: ظ (ع) محفوظ. سالم. خيريت سان. ٺيڪ- درست.
سَلامَتي: ث. اَمَن. خير- عافيت. حفاظت.
سَلامِي: ث. بادشاهن يا حاڪمن کي ڪيل آڇيان. تعظيم جو سلام. مرحبائي سلام. ڪنهن بند يا مٿيءَ جي ڏڳ کي ڪوڏر سان ٺپي لاهه ڏيڻ.
سِلاوَٽا: ذ. مسلمان ڪاريگرن جي هڪ برادري جو نالو. پٽر کي گهڙي ناهيندڙ. پٽرن تي ٽُڪَ جو ڪم ڪندڙ.
سَلائِڻُ: م. ٻُڌائڻ. قبول ڪرائڻ. سَل ڪڍائڻ.
سِلائِي: ث. بخيو- ٽوپو. سِباڻِي.
سَلب: ذ (ع) هٽائڻ. ڇُهڻ. کسڻ. انڪار.
سَلب ڪرڻ: اختيارات وغيره کسڻ.
سَلتَنُ: م. ٻُڌائڻ. سچي ڪرڻ- باسڻ.
سَلتُ: ذ. صلاح- رٽ. ساٽ. هارپي جو سمورو سامان- سلهَٽ.
سِلِپ: ث (انگ) ڪاغذ جي پٽي. غلطي- چُڪَ.
سُلجهاءُ: ذ. سنوار (منجهيل جي). حل. وضاحت.
سُلجهائڻ: م. سَنوارڻ- ڪولڻ (منجهيل ڪي). حل ڪرڻ (مسئلو). وضاحت ڪرڻ.
سُلجَهنُ: م. ڪُلڻ- حل ٿيڻ. صاف ٿيڻ (مونجهارو). واضح ٿيڻ. آسان ٿيڻ.
سُلجَنُ: ذ. سنا ارڪان- سُٻا لڇڻ. چڱيون عادتون. چڱائيون- گُڻَ.
سُلجَٽو: ص. سُٻن لڇڻ وارو. سُٻي اخلاق وارو. فضيلت وارو.
سِلحُ: ذ (ع) هٿيار- اوزار.
سِلحدارُ: ص. هٿيارن جو محافظ. سامان سڙو ڏيندڙ ونڊندڙ.
سَلسَبيلَ: ث (ع) بهشت جي هڪ نهر.
سِلسِلو: ذ (ع) زنجير- سَنگهر. قطار. نسل- پيڙهي. شجرو. تعلق- واسطو. ترتيب- طريقو.
سِلسِليوارُ: ظ. لاڳيتو. ترتيب سان. قطار ۾. هڪٻئي پٺيان.

Gul Hayat Institute

سُلطانُ: ذ (ع) بادشاه- فرمانروا.
سُلطاني: ث. بادشاهي- حكومت.
سُلطنت: ث (ع) حكومت- بادشاهي- مملكت.
سَلَفَ: ص (ع) گذريل. قديم- آگاٿو. پراڻي زماني جا ماڻهو. آبا ڏاڏا. بزرگ.
سَلَفَ صالحين: ذ. رسول اڪرم جي حڪمن جي پوئواري ڪندڙ اڳيان بزرگ.
سُلف: ذ (ع) سئودو. وڪر.
سُلفي: ث. تماڪ چڪڻ لاءِ نڪر جي ٺهيل نڙانديء- پُونگري.
سِلڪ: ث (ع) ڏاڳو- ڏور. لڙهي- هار. سلسلو. قطار.
سِلڪَ: ث (انگ) ريشم- پَٽُ.
سُلڪڻ: ذ. سُليجَڻ. گُڻَ. سُنا ليڻَ.
سُلڪڻو: ص. سُليڻو. اخلاقن وارو.
سَلَم: ذ (ف) سوني پاڻي چڙهيل چانديءَ جي تند (جيڪا پرت ۾ ڪم اچي).
سلما ستارا: ذ. پرت لاءِ چانديءَ جي تار ۽ ستارا.
سَلمي: ص (ع) سهڻي- حسين. محبوبہ.
سَلڻُ: م. ٻڌائڻ- ڏسڻ. ظاهر ڪرڻ. سچي ڪرڻ. مڃڻ- اقرار ڪرڻ. سوراخ ڪرڻ- ٽُڪ ڪرڻ- سَل ڪڍڻ.
سَلو: ذ. ٻُوٽو. زمين مان اُڀرڻ تازو ٻُوٽو. ابتدائي ڦوٽهڙو. ٽڏو. بنياد- پيڙهہ.
سِلو: ظ (انگ) ڊرو- سست رفتار- آهستي.
سَلوارَ: ث (ع. سَروال) سُٿڻ- شلوار.
سُلوٽُ: ذ (انگ) فوجي سلام. سلامي.
سِلوڪُ: ذ (سن. آشلوڪ) شعر. بيت. نظم.
سُلوڪُ: ذ (ع) روَيو- ورتاءِ. ناهہ. صلح. دوستي. حق تعاليٰ جي قرب جي طلب. حق جي ڳولا. تصوف جو طريقو.
سُلوڪَتَ: ث. قرب- محبت. ناهہ- صلح. خوش اخلاقي.
سَلُونو: ص. چهرو- نمڪين. سوادي. سانورو. وٽندڙ. سهڻو- حسين.
سَلوِيٰ: ذ (ع) ٻٽيرو. تتر. ماڪي.
سِلهَ: ث. هڪ قسم جي بيماري- تپ دِق.
سَلهاڙجَڻُ: م. هڪ ٻئي سان ڳنڍجڻ- قطار ۾ ٻڌجڻ. ڳنڍجڻ (قطار يا سلسلي ۾)
سَلهاڙڻُ: م. گڏ ٻڌڻ- ڳنڍڻ- ملائڻ. قطار ۾ ڳڏائڻ.
سَلهَتِ: ذ. سَلتُ. ناهہ- صلح.
سَلهڙُ: ظ. گڏ- ساڻ. قطار ۾ ڳنديل- لاڳُڙ.
سِليتَ: ث (انگ) سڪول ۾ پارن جي لکڻ لاءِ هڪ قسم جي پٽر جي تختي.
سِليپَرُ: ذ (انگ) جِتيءَ جو هڪ قسم (جنهن ۾ ڪشا وجهڻ وارو حصو نہ هجي). ريلوي لائين جي پٽن کي هيٺان ٽيڪ ڏيڻ لاءِ دوڳي.
سَليس: ص (ع) آسان- سَولو. عام فهم.
سَليقو: ذ (ع) تميز- شعور. سمجهہ. لياقت- اهليت. هُنر. سگهڙائپ.
سَليمُ: ص (ع) ٺيڪ- درست- صحيح. ڪامل- پورو. صاف دل. بردبار.
سليم الطبع: ص. نرم دل. دوراندیش. سادو سُڀاءُ.
سُليمانُ: ذ (ع) هڪ نبي سگورو جنهن بيت المقدس جو بنياد رکيو.
سُليماني: ص. حضرت سليمان عليه السلام ڏانهن منسوب. (ذ) هڪ قسم جو قيمتي پٽر.
سَمُ: ذ. موسيقي جي اصطلاح ۾ تار (وڄت) جي آخرين ماترا.
سَمُ: ذ (ع) زهر- وِهُ.
سَم قاتل: ذ. مارينڊر زهر.

Gul Hayat Institute

سِمرَ: ث. زمين مان ظاهر ٿيل پاڻي. زمين مان ظاهر ٿيل پوسَل (جيڪا عام طرح ڪلراٽي زمين ۾ ٿئي، يا زمين کي ڪلر وارو ڪري).

سِمرَ نالِي: ث. سِمرَ جي پاڻي جي نيڪال وارو وهڪرو.

سَما: ذ. سنڌ جي هڪ مشهور قوم (جنهن جي حڪمران گهراڻي سنڌ تي ۱۳۵۰ع کان ۱۵۳۰ع تائين حڪومت ڪئي).

سَمَه، سَماتَ: ذ. سمن جي رهائش واري ايراضي (سمات، لاکات وغيره). سَمه قبيلي جا پاڙا ۽ نڪون. وڏي ڏاڏي سمه جو اولاد.

سَماپت: ظ (سن) مڪمل- پورو. ختم.

سَماجُ: ذ (سن) پنچائت- برادري- پائيچاري. معاشرو- پنگت. اجتماع. جلسو. جماعت. بزم.

سَماجِي: ص. معاشرتي- پنگتي.

سَماجَت: ث (ع) خوشامد- چاپلوسي. هي لفظ عموما "مِنَت" سان گڏ ڪم اچي.

سَما جوگُ: ذ (سن) ملاقات. سنهنڌ. ڳانڍاپي وارو تعلق.

سَماچارُ: ذ (سن) چال- ريت- روش. حالات- واقعات. خبر- اطلاع. احوال. خبرچار- سُڌ سماءُ. حال احوال.

سَمادِي: ث (سن) محويت- استغراق. غور- فڪر. مان. جوڳين سناسين جي تپسيا جو هڪ طريقو. قبر (خاص ڪري هندو مهاپرش جي).

سَماعُ: ذ (ع) صوفيانه راڳ. راڳ تي آيل حال- وجد، ذڪر جو هڪ طريقو.

سَماعَت: ث (ع) ٻُڌڻ. ٻڌڻ جي قوت. ٻُڌڻ جي حالت. شنوائي (مقدمي جي).

سَماعت ڪرڻ: ٻُڌڻ. مقدمو ٻڌڻ.

سِماعي: ص (ع) ٻُڌل.

سَمانِ: ص (سن) جهڙو- مثل- وانگر.

سَمانگرُ: ص. سهڻي رنگ واري. ڏسڻ جهڙي- خوش رنگ.

سَمانو: ص. عزت وارو- وڏي مان وارو- مانائتو. عزت سان. مقبول. سڪيو- آسودو. هٿيڪو. (ث. سَماني)

سَماوارُ: ذ (ف) تامي يا پتل جو هڪ ٽاڻ (جنهن ۾ اندرئين وچ واري خال ۾ باهه برندي رهندي آهي ۽ باهران پاڻي گرم ٿئي).

سَماءَ: ذ (ع) آسمان- فلڪ- چرخ- آڪاس.

سَماوي: ص. آسمان وارو. غيبي.

سَماءُ: ذ. نگراني- چوڪسي. سنيال. پَروڙ- ڄاڻ. سَمڪَ. خبر.

سَماءُ لهڻ: خبر ونڻ- نظرداري ڪرڻ.

سَمائِڻ، سَمائِجَڻُ: م. پيهي وڃڻ- حلول ٿيڻ. گهڙي وڃڻ. رَچي وڃڻ. ويهي رهڻ (ذهن ۾). پٺجي وڃڻ (اندر).

سِمتِ: ث (ع. سِمَت) رستو- واٽ. طرف- پاسو- رُخ.

سُمَتِ: ث (سن) چگي مَتِ. سني صلاح. نيڪ هدايت. سُڌي سمجهه- عقل.

سَمپادَڪُ: ذ (هندي) ايڊيٽر.

سَمپُورَن: ص (سن) مڪمل- سجو.

سَمجهَ: ث. عقل- فهم- ادراڪ. هوش. دانائي. ڄاڻ. راءِ. خيال- گمان.

سمجهه اچڻ: هوش اچڻ- عقل اچڻ. هوشيار ٿيڻ- ڏاهو ٿيڻ. اکيون کلڻ. خبر پوڻ. بالغ ٿيڻ.

سمجهائي: ث. ڄاڻ. وضاحت- تشريح. هدايت- نصيحت.

سمجهائڻُ: م. ٻُڌائڻ. ڏسڻ. آگاه ڪرڻ. سيکارڻ. ذهن نشين ڪرڻ. سِکيا ڏيڻ. نصيحت ڪرڻ. سيکت

Gul Hayat Institute

ڏيڻ. وضاحت ڪرڻ.
سَمجهدارُ: ص. سياڻو- ڏاهو- عقل وارو. تجربيڪار. جاڻو. هوشيار.
سَمجهڻ: مر. واقف ٿيڻ- آگاه ٿيڻ. ذهن نشين ٿيڻ. جاڻڻ- پروڙڻ. مڃڻ- قبول ڪرڻ. هوشيار ٿيڻ. سِکڻ. محسوس ڪرڻ- لکائڻ.
سَمجهُو: ص. سياڻو- ڏاهو- هوشيار. عقلمند- دانا. عاقل.
سَمَرُ: ذ. مسافري جو توشو. سفر خرچ. سامان- اسباب. ٽپڙ ٽاڙي. وسيلو.
سُمَرتِي: ث (سن) ڌيان- خيال. يادگيري. حافظو. هندڪي ڌرم جا اُهي ڪتاب جيڪي الهامي ناهن (انهن ۾ ڇهه ويدانگ شاستر، مَنُو جو ڌرم شاستر، اتهاس، پُراڻ ۽ بيا شاستر اچي وڃن ٿا).
سَمَرتِي: ث. ملڪيت- دولت. پُونجي. طاقت- توفيق- پڄندي.
سَمَع: ث (ع) ڪَنَ- گوش. سماعت- ٻڌڻ.
سَمع خراشِي: ث. ڪَنَ ڪائڻ جهڙيون ڳالهيون. بَڪ بَڪ. مٽو ڪائڻ. ڪنن کي نه وڻڻ جهڙيون ڳالهيون.
سَمَڪَ: ث. سمجهه. خبر- جاڻ. عقل. يادگيري.
سَمَڪ اچڻ: هوش اچڻ. سمجهه اچڻ.
سَمَنُ: ذ (انگ) ڪورٽ جو سڏ. حاضر ٿيڻ جو حڪمنامو. عدالت ۾ شاهدي وغيره لاءِ گهرائڻ جو حڪمنامو. انجام- واعدو. گلن جو هڪ قسم- چنبيلي- ياسمين.
سَمَند: ذ (ف) بادامي رنگ جو گهوڙو.
سَمُنڊُ، سَمُندُ: ذ (سن. سَمدر) بحر- ساگر.
سَمُندر ڦِينَ: ث. هڪ قسم جو پسارڪو وکر- سمند جي ڪناري تي گڏ ٿيل گجي يا جَهگ.
سَمنگُ، سَمَگ: مر. راضي ٿيڻ- خوش ٿيڻ. نوازڻ. بخشش ڏيڻ.
سِمَنُ: مر. زمين مان پاڻي سيمو ڪري نڪرڻ. واهه دريا وغيره جي ڪپن مان پاڻي رُوڙ ڪري نڪرڻ. ڦٽ ڦرڻي مان رت پُون وهڻ. ڳاڙو ڪرڻ- ٽمڻ.
سَمو: ذ (سن. سمه) وقت. زمانو. دور. مُند.
سَمُور: ذ (ع) هڪ جانور جنهن جي بُت تي تمام سنهان ۽ نرم بُج ٿين (جنهن جي ڪل مان پوستينون ٺهن جيڪي نهايت قيمتي ٿين).
سَموُرو: ظ. جملي- مڙئي- سڀ. سالم- ڪل- سريستو. (ث. سَمُوري).
سَمُوم: ث (ع) نهايت گرم ۽ زهريلي هوا (جيڪا ريگستان ۾ لڳندي آهي).
سَمُونڊُ، سَمُونڊُر: ذ. سمند- بحر- ساگر.
سَموهِڻُ: مر. ناهي رکڻ. ترتيب ڏيڻ. سنوارڻ- سُوڏو ڪرڻ. گڏ ڪرڻ- منجهيل سُٽ وغيره کي سُڌارڻ ۽ سُلجهائڻ.
سَمَهَ، سمهه هڻڻ: ث. سماع. صفت ۽ ساراهه جا بيت يا مداح، پر سرسان پڙهڻ، ضربون هڻڻ ۽ سنجيدگي سان گولائي ۾ ڦرڻ ۽ نچڻ وارا قدم کڻڻ.
سُمهارَڻُ: مر. ننڊ ڪرائڻ. ننڊ ڏيارڻ. ليٽائڻ. ڏاهڻ. مارڻ.
سُمهائِي: ث. رات جو پهريون پهر. سمهڻ جي وقت کان اڳ واري رات جي نماز. سُهائي.
سُمهائي جي نماز: ث. عشا جي نماز.
سَمَهڙو: ذ. چوپائي مال جو هڪ مرض (جنهن ۾ وات ۽ پير پڇي پون).
سُمهَڻُ: مر. ننڊ ڪرڻ. ليٽڻ. ڏهڻ.
سَمُهون: ظ. سامهون. اڳيان.
سَميتُ: ظ (سن) ساڻ- گڏ- سوڏو- پيڙو- شامل.

Gul Hayat Institute

سَميٽڻُ، سَميٽِڻُ: م. گڏ ڪرڻ- جمع ڪرڻ- يڪجاءِ ميڙڻ.

سَميع: ص (ع) ٻُڌندڙ. خداتعاليٰ جو هڪ صفاتي نالو.

سَميع بَصِيرُ: ص. ٻڌندڙ ۽ ڏسندڙ- دانا بينا.

سَنَ: ث. اُها ونڊ جنهن جي پاڻي ۾ لُوڻ جمي. لوڻ واري ونڊ. تلاءَ.

سَنُ: ذ (ع. سِن) سال- ورهيه. عمر. (ظ) جيڏو (عمر ۾)- برابر- مَٽُ.

سَن بُلُوغت: ذ. جواني۽ جي عمر.

سَن رَسيده: ص. پوڙهو- پيرسن. وڏي۽ عمر جو.

سُن: ث. چُپ- ماٺ- خاموشي. بي حسي- بيهوشي. حيراني.

سُن ڪائڻ: ماٺ ۾ اچڻ. صبر ڪرڻ. چُپ ڪرڻ.

سَنا: ث (ع) هڪ قسم جو پسارڪو وڪر.

سَناٽو، سُناٽو: ذ. چُپ- خاموشي- ماٺ.. سانت.

سَناٽي ۾ اچڻ: ماٺ ۾ اچڻ. حيران ٿيڻ.

سَناسِي: ص (سن. سنياسي) هندو فقيرن جو هڪ گروه. تياڳي- تارڪ.

سَنانُ: ذ (سن. اشنان) وهنجڻ- غُسل- نَڙُ.

سَنان پاڻي: ذ. وهنجڻ سهنجڻ.

سِنانَ: ث (ع) نيزي جي چهنب. نيزو- ياڻو.

سُنبُ: ذ (ف. سُم) گهوڙي يا گڏهه جو ڪُر.

سَنبانُ: ذ. ڪير جمائڻ لاءِ اُن ۾ وڌل لسي وغيره.

سَنباهِڻُ: م. تيار ڪرڻ- تياري ڪرڻ.

سَنباهي: ث. تياري- سنبت.

سَنبَتَ: ث. تياري- سانباهو. سعيو. هلڻ يا وڃڻ جي تياري.

سَنبَتُ: ذ. سال- سنه. وڪرمي سال جيڪو ۵۷ قبل مسيح کان شروع ٿيو هو.

سُنبُلُ: ذ (ف) هڪ خوشبودار گاهه ۽ ان جو گُل.

سُنبو: ذ. لوهه جي چهنبياري سيخ (سَل ڪڍڻ ۾ ڪم اچي).

سَنبوسو: ذ (ف. سموسه) هڪ قسم جي ٽڪنڊي ڪچوري جنهن ۾ قيمو پريل هجي.

سَنبُوهِي: ث. مڃين قاسائڻ لاءِ هڪ قسم جو هارُ.

سَنبَهُ: م. سنپرڻ- تيار ٿيڻ. سنبت ڪرڻ.

سَنَبهنڈُ: ذ (سن) ملائڻ- جوڙڻ- ڳنڍڻ. تعلق- لاڳاپو- ڳانڍاپو. ناتو. ميلاپ.

سَنيارَ: ث. سنيال. سماءُ. نظرداري. يادگيري. اُڪير. سارُوٽي. سجاڳي- جاڳ.

سَنيارُ: ذ. وڏو چڙو (چوپائي، خاص طرح مينهن ڳئون کي ڳچيءَ ۾ ٻڌڻ لاءِ).

سَنيارَهُ: م. سنيالڻ. سارڻ- ياد ڪرڻ. خبر لهڻ.

سَنيالَ: ث. سنيار. نظرداري. جانچ. هوشياري. سُڌسماءُ. خبرگيري. پرورش. خبرداري- احتياط.

سنيال ٿيڻ: عورت کي ويم جا سُور ٿيڻ.

سَنيالڻُ: م. ياد ڪرڻ- سارڻ. جهلڻ- روڪڻ. ڳڻڻ- شمار ڪرڻ. امداد ڪرڻ. خبرداري ڪرڻ. سهارو ڏيڻ. نپائڻ- پالڻ- پرورش ڪرڻ. مدد ڪرڻ. ذميداري کڻڻ. سمجهه واري عمر ۾ اچڻ. پاڻ پرو ٿيڻ. نگهداشت ڪرڻ.

سَنيالِيندڙ: ص. نگهبان- راکو. رکپال. سرپرست. ڏٺي ڏوٽي.

سَنيرَهُ: م. سنبت ڪرڻ- تياري ڪرڻ. وڃڻ لاءِ تيار ٿيڻ. سانباهو ڪرڻ. سعيو ڪرڻ.

سَنيُوڙو: ص. تيار ٿيو- سنپريل- تيار.

سَنتُ: ذ (سن) نيڪ- پارسا. پرهيزگار. معزز. سڪر ماڻهو.

Gul Hayat Institute

سُنتَ: ث (ع) ڪم ڪرڻ جو طريقو. روش- چال- هلت. زندگي گذارڻ جو درست طريقو. نبي ڪريم ۽ اصحابن سڳورن جو عمل. اها نماز جيڪا فرض نه هجي. طهر- ختنو.

سُنت نَبوي: ذ. نبي سڳوري جو طريقو ۽ عمل.

سُنت ونائڻ: شهپرن جا وار ڪٽڻ جي ڪترائڻ. شهپر ونائڻ.

سُنت وِهارڻ: طهر ڪرائڻ- ختنو ڪرائڻ.

سَنتان: ث (سن) نسل- پيڙهي. اولاد.

سَنتَرَ: ث. قطار- لائي- سنگهر.

سَنتري: ص (انگ) پهريدار- چوڪيدار. فوج يا پوليس جو سپاهي جيڪو پهري تي هجي.

سَنجُ: ذ. گهوڙي جو هنو وغيره سازسامان.

سِنجاڤُ: ذ (ف) پاڻڪ- جهالر. هڪ تسر جو ڪپڙو.

سَنجَتُ: ذ. ناهه نوهه. سامان- اسباب. صفائي سنائي. اوجر.

سِنجِرَڻُ: م. زمين مان پاڻي سمهڻ. سيمو ڪرڻ. اُڀڙڻ- اُپجڻ- پيدا ٿيڻ- اُيرڻ. شروعات ٿيڻ. مُنهن ڪڍڻ (بج، ٻار، بيماري).

سَنجَمُ: ذ. صرفو- ڪفايت شعاري. سانگ صرفو.

سَنجَڻُ: م. گهوڙي تي سنج رکڻ- گهوڙو پلاڻڻ. سينگاري تيار ڪرڻ.

سِنجَڻُ: م. اُپائڻ (پاڻي. کوهه مان). کوهه مان پاڻي ڪڍڻ.

سَنجوگُ: ذ (سن) دوستي- ياري. ملاقات- ميلاپ. اتحاد- ٻڌي. معاهدو.

سَنجوڳي: ص. ملائيندڙ. (ذ) اهو جوڳي جيڪو شادي ڪري.

سَنجِيدَگي: ث (ف) بردباري- ڳنيرتا. دوراندیشي. نهائي.

سَنجِيدَه: ص (ف) ڳنيير- بردبار. دوراندیش. فهميدو.

سَنجهَ: ث. سانجهي- سنجها. شام. نما شام. سج لٿي جي مهل. رات.

سَنجهه صبح: ظ. صبح شام. هروقت. گهڙي گهڙي.

سَنجها: ث. سنجهه. سانجهي. سج لهڻ جو وقت- مغرب. رات جو پهريون پهر.

سَنجهو: ذ. رات جو پهريون پهر. سج لٿي جي مهل. سومهٽي.

سنجهو ڳرڻ: سومهٽي جو وقت گذرڻ.

سَنَدَ: ث (ع) ثابتي. لکيت ۾ ثابتي. دستاويز. پروانو. سرٽيفڪيٽ. تصديق نامو. اجازت نامو.

سَنَدَيافتَه: ص. سَنَد مليل. سرٽيفڪيٽ ورتل.

سُنڈُ، سُنڈرُو: ذ. ڪکن ڪانن مان نهيل ڏڪ سان ننڍڙي پيتي يا ٽوڪري (سُٽ پٽ يا سڻ سڳي رکڻ لاءِ).

سَنداڻِ: ث (ع. سَندان) لوهارڪي ڪم جو هڪ اوزار. لوهه جو ٽُڪر جنهن تي اوزار ٽپجن- آهرڻ.

سُنَدَرُ: ص (سن) سهڻو- حسين- خوبصورت. وٽندڙ- موهڻو.

سُنَدَرتا: ث (سن) سونهن- سوڀيا- حسن. خوبصورتي.

سُنَدرِي: ث (سن) سهڻي- موهڻي. (ث) ننڍي شرناءِ.

سَندِرَڻُ: م. زمين يا مٽيءَ کي هموار ڪرڻ- سنئون ڪرڻ. کوڙ سان مِٽي وِڇائڻ.

سَندِرو: ذ. ڪمر پٽو. چيلهه ۾ ٻڌل ڪپڙو. ملهه وڙهڻ لاءِ وٽيل ڪپڙو (جيڪو پهلوان چيلهه ۾ ٻڌن).

سَندرو ٻڌڻ: ڪنهن ڪم لاءِ تيار ٿيڻ. همت ٻڌڻ. ڪوشش ڪرڻ.

سَندرو جهلائڻُ: ڪم ۾ مدد ڪرڻ. مدد ڪرڻ. هٿ وندائڻ.

سَندرو ڪرڻ: ملهه وڙهڻ لاءِ تيار ٿيڻ. مقابلي لاءِ تيار ٿيڻ.

سَندو: حرف اضافت. وارو. پنهنجو. (ظ) جهڙو.

Gul Hayat Institute

(ث. سَندي)

سَنديسُ، سَنديسو: ذ (هندي) پيغام- نياپو- سنيهو. حڪم- فرمان.

سَنڊ: ث. ڪاٺ- سرنگهه. پلن مارڻ جو هڪ قسم جو ڊگهو ڄار.

سَنڊُ: ذ. بدن ۾ هڏن جو جوڙ- هڏن جي ڳنڍجڻ وارو حصو- ڳنڍ. درز. سير. عضوو.

سَنڊائتو: ص. سَنڊ تي. دنگ تي. پوري هنڊ تي- هنڊائتو.

سَنڊ سُڪڻ: عضوا هيٺا ٿيڻ. ڪم ڪار کان بيڪار ٿيڻ. ٿوٻي ٿيڻ.

سِنڊُ: ث. قديم دور کان قائم هڪ صوبو (جيڪو هاڻي پاڪستان ۾ شامل آهي).

سِنڊواسِي: ص. سنڊ جا رهاڪو.

سِنڊڙي: ذ. هڪ آڳاٽو ساموندي بندر.

سِنڊُو: ث. سنڊ مان وهندڙ درياءَ (جيڪو هماليه جبل مان نڪري ڪشمير، سرحد، پنجاب ۽ سنڊ مان وهي عربي سمنڊ ۾ ڇوڙ ڪري).

سَنڊوَرڪِي: ذ. ڏورانهن ملڪن ۾ تجارت ڪندڙ سنڊ جا ماڻهو.

سَنڊڻُ: م. آچار وجهڻ- سانڍاڻو ڪرڻ. سانڍڻ. هڪ هنڊ گهٽو وقت رکي ڪِنو ڪرڻ. ڳنڍڻ- جوڙڻ.

سَنڊو: ذ. وڇوٽي- وڇي. حدفاصل. دنگ. جدا ڪرڻ وارو نشان. چيڙو.

سَنڊو سِيڙهو: ذ. حد- دنگ. ويڇو. تفاوت- فرق. لڳ لاڳاپي ۾ جدائي.

سِنڊُو درياءَ، سنڊوندي: ث. سنڊ جو مشهور درياءَ.

سِنڊِي: ث. سنڊ جي ٻولي. (ص) سنڊ جو رهاڪو.

سِنڊي سُونهون: ذ. سنڊي ٻوليءَ جي درسي ڪتابن ۾ آيل ڏکين لفظن ۽ اصطلاحن جي معنائن وارو ڪتاب.

سَنڊَ (ث)، سَنڊُ: ذ. سيڙاهه. سانداروَ (جنهن کي ٿُوڪي هوا پري پاڻيءَ ۾ ترڻ لاءِ ڪم آڻجي). پخال- مشڪ.

سَنڊاسُ: ذ. ڪاڪُوس (جنهن ۾ ٻاهران پنگي صفائي ڪري). اُهو ڪُوهه جنهن جي تري ۾ لوڻ پري، مٽان مُنهن ڏکي ڳڙڪو چڏجي جنهن مان پاخانو اندر وڃي.

سَنڊَڻُ: م. تَرڻ. ترڻ يا ڪنهن ڪم لاءِ حوصلو ڪرڻ. همت ڪري اڳتي وڌڻ. سيڙاهه جي وسيلي درياءَ ترڻ جو حوصلو ڪرڻ.

سَنڊِ: ث. اها عورت جنهن کي حمل نه ٿئي.

سُنڊِ: ث. سُڪل ادرڪ. جوئر ٻاجهر جي لاباري کان پوءِ زمين ۾ رهيل ڪاڻن جون پاڙون ۽ ڪُٽون.

سَنڊُو: ص. ٻن ٻيڻن جي مڙسن جو پاڻ ۾ سڳ- سالي جو مڙس. هَم زُلف.

سَنڊوڙَ: ث. سنيال. پرداخت. پرگهور. پالنا.

سَنڊوڙڻ: م. سنيالڻ. نپائڻ- پالڻ. سانڍڻ.

سُنڊِي: ث. پوک ۾ ڪاني جي ڪُتَ. گوشت جي مُشڪَ. ٻُوٽي- تَرَ. پوک يا ٻُوٽن کي ڪائيندڙ هڪ قسم جو ڪينئون.

سَنَرو: ص. تازو. تازوتوانو. تندرست- چگو ڀلو. خوش- سرهو. سکيو آسودو.

سَنسارُ: ذ (سن) دنيا- جهان- عالمُ. ڪائنات.

سُنسان: ص. اُجاڙ- ويران. سُڃَ. خاموشي- ماڻ.

سَنسڪِرت: ث (سن) سنيال سان ٽهيل. بناوتي- مصنوعي. مڪمل- پورو. سينگاريل. اعليٰ. صاف ستُرو. صرف نحو جي قاعدن تي بنيل ٻولي. هندن جي قديم ٻولي.

سَنسو: ذ. انديشو- گمان. شڪ- ڊپ. وهم- پرم.

Gul Hayat Institute

ويچار- انومان.

سَنڪِلي: ث. زنجير- سنگهر. ڳچيءَ ۾ پائڻ جو هڪ ڳهه.

سَنڪَڻُ: م. ڏڃڻ- ڏپ کان ڈڪڻ.

سَنڪو: ذ. ڏپ- ڀؤ- اُڊڪو.

سَنڪُ: ذ (سن. شنک) ڪوڙُ (هندو فقير ديوتائن جي اڳيان وڄائين) نادُ- ناقوس. ڳٽپ جو هڪ ڈاڪو (هڪ سئو ڪربُ).

سَنڪيو: ذ. هڪ قسم جو زهريلو وکر.

سَنگُ: ذ. پڪل پوک جو ڏاڻ وارو مُڇو- سِٹو- خوشو.

سَنگ وِڍڻ: قطعي فيصلو ڪرڻ- قطع تعلقات ڪرڻ.

سَنگ: ذ (ف) پٿر- حجر- ڀَهڻ.

سَنگ آسوَد: ذ. ڪارو پٿر. ڪعبة الله جي ديوار ۾ لڳل مقدس پٿر.

سنگباري: ث. پٿر هڻڻ يا اڇلڻ جو عمل.

سَنگتراش: ص پٿر گهڙيندڙ. پٿر ٽڪيندڙ. پٿر کي گهڙي چٽسالي ٺاهيندڙ.

سنگتراشي: ث. پٿر کي گهڙڻ ۽ ان تي نقش نگاري ڪرڻ جو هنر.

سنگ جراح: ذ. هڪ قسم جو پسارڪو وکر.

سَنگدل: ص (ث) پٿر جهڙي ڏاڍي دل وارو. سخت دل- ڪنور. بيرحم. ظالم.

سنگدلي: ث. بي قياسي. بيرحمي. ظلم.

سَنگريزو: ذ (ف) نندڙو پٿر- ڪنکرو- ڀَهڙي.

سَنگسار: ذ (ف) زنا جي ڏوهاري کي پٿرن سان مارڻ جي شرعي سزا.

سنگسار ڪرڻ: ڏوهي کي پٿر هڻي مارڻ.

سَنگلاخ: ذ. پٿريلي زمين. (ص) ڏکيو- دشوار.

سَنگ لوح: ذ. قبر جو پٿر (جنهن تي نالو وغيره لکيل هجي).

سَنگمَرمَر: ذ. هڪ قسم جو اڇو عمارتي پٿر.

سَنگُ: ذ (سن) صحبت- ياراني. دوستي. رفاقت- همراهي.

سِنگُ: ذ (سن. شنگهه) شينهن- شير. هندن جي نالي جو آخري حصو. سِنگهُ.

سُنگُ: ذ. محصول- ڊل. ڏاڻُ. سردار يا حاڪم کي ڏنل سالياني ڊل- ڏَنُ.

سَنگتَ: ث. دوستي- ياري. جماعت- سَٽ.

سَنگتي: ص. دوست- يار. همراه. ساٿي- ٻيلي.

سَنگترو: ذ. هڪ قسم جو ميوو- نارنگي.

سَنگچُورُ: ذ. هڪ قسم جو نانگ (پاڻيءَ ۾ رهندڙ).

سِنگرُ: ذ (انگ) ڳاٽو.

سِنگِلُ: ص (انگ) اڪيلو- هڪڙو. ڇڙو. سِگَنَلُ- اشارو.

سِنگل ڏيڻ: اشارو ڏيڻ. توجهه ڏيارڻ.

سَنگمُ: ذ (سن) گڏجاڻي- ميلاپ. ملاقات. اتصال. ٻن درياڻن گڏجڻ وارو هنڌ.

سَنگِيتُ: ذ (سن) گهٽن ڇٽن جو گڏجي ڳائڻ. گڏجي ڳايل راڳ. راڳ. موسيقي.

سَنگين: ص (ف) پٿر جو- پٿر مان ٺهيل. سخت مضبوط- ڏاڍو.

سَنگِينَ: ث. بندوق جي نالي تي چڙهيل خنجر جهڙو ڇنبيارو هٿيار.

سَنگِيني: ث (ف) مضبوطي. سختي- ڏاڍائي.

سِنگهه: ث. نڪ جي غلاظت- لِمَ.

سِنگهُ: ذ (سن. شِنگهه) شينهن- شير. پهلوان- سورهيه. هندن جي نالي جي صفاتي علامت. گرونانڪ جو پوئلڳ- سِکُ.

Gul Hayat Institute

سَنگها: ث. حمل جو بچ- حمل.
سَنگهارُ: ذ. مالدار- مالوند. پاڳيو.
سَنگهاسَنُ: ذ (سن) تخت.
سِنگهائڻ: م. سُونگهائڻ. واس ونائڻ.
سَنگهَرَ: ث. زنجير- نِيرُ.
سِنگهِڑُ: ص. جنهن جي نڪ مان هروقت غلاظت وهي. گدلو.
سِنگهَڻُ: م. سُونگهڻ. واس وٺڻ. سنگهَ ڪڍڻ (نڪ مان).
سَنگهو: ذ. مِروُن (سُوئر) جو نيش- وَڇُ.
سَنگهوڙَ: ث. ملائڻ يا گڏڻ جي حالت. پچائڻ. سوڙهه.
سَنگهوڙڻ: م. گڏڻ. جمع ڪرڻ- پچائڻ.
سِگِڑُ: ص. سگن وارو (جانور). ويڑهُو- اهنبَ (وهت)
سَنمانُ: ذ (هندي) عزت- مانُ. آدرياءُ. مرحبا.
سَنمُک: ظ. آمهون سامهون. منهن مقابل- دوبدو. سرخرو.
سَنوارَ: ث. ناهپ. درستي- اصلاح. سُودَ. سڌارو- بهتري.
سَنوارَتَ: ذ. ڏاڙهي مُڇن جي حجامت.
سَنوارَتَ ونائڻ: ڏاڙهي مُڇن جا خط ونائڻ.
سَنوارَڻُ: م. درست ڪرڻ- ناهڻ- سڌارڻ. ترتيب سان رکڻ. سِڌو ڪرڻ- هموار ڪرڻ. سنئين طريقي سان ناهڻ جوڙڻ. سينگارڻ.
سَنواريو: ص. سڌريل. بخت وارو- پاڳ وارو.
سُنوالو: ظ. سوايو- سرس. ٿورو زياده- ٿورو وڌيڪ.
سَنوَتَ: ث. سڌائي- سُوڌائي. هڪ جهڙائي (زمين يا تَر جي)- همواري.
سَنوَت ڏيڻ: سهنجائي ڏيڻ. ناهه ۾ اچڻ- ٺهي وڃڻ. چئي ۾ اچڻ.
سَنوپرو: ص. چگو- خاص معزز.
سَنوَرَڻُ: م. سنئون ٽيڻ. سڌو ٽيڻ. هموار ٽيڻ- سندرجڻ (پَٽُ، زمين). سُڌرڻ. سينگار ڪرڻ. سنبرڻ.
سوتَهِري: ص. سون جو- سونو- زرين- طلائي. سون جي رنگ جهڙو.
سُنهُن: ذ. قسم- ٻوهي. ساک- ويساه.
سَنهو، سهه ظ. باريڪ- سَنهڙو. هلڪو (جسم). ڏهرو- هيٺو- ايرو. نازڪ- نفيس. (ث. سَنهِي، سَنهين).
سَنهِي بُوندَ: ث. ڦڙ ڦڙ- هلڪو مينهن.
سَنهِي مَچي: ث. نندي مچي- ڪَچي مچي.
سَنئون: ظ. سِڌو- هموار- لسو. (ث. سَنئين).
سَنئون سِڌو: ظ. بنان ور وڪڙ جي. مُنهن سامهون. سادو سُودو (ماڻهو). ايماندار.
سنئون سَنواڻو: ظ. سادوَ سودو. ايماندار. سُڌيو.
سَنئين مُنهُن: ظ. اخلاق سان- خوش اخلاقي سان. توجهه سان. ڏيان سان.
سُنِي: ذ (ع) نبي سڳوري ۽ اصحابن جي سُنت تي هلندڙ مسلمانن جي جماعت. مسلمانن جو فرقو (جيڪو حديثن ۽ خلفاء راشدين کي مڃي).
سَنياسُ: ذ (سن) ترڪ- تياگ. دنيا کي ترڪ.
سَنياسِي: ص. دنيا کي ترڪ ڪندڙ- تارڪ. ويراڳي. ساڌُو.
سَنيهُ: ذ. نيهُن- قرب- پريت. ياري.
سَنيهو: ذ (سن. سنديش) نياپو- پيغام- سنديسو. محبت وارو پيغام.
سِڱِ: ث. هڪ قسم جو ٻوٽو جنهن جي تيلين مان (سٽي جا) ريشمي تاندورا نڪرن. ٽر ۾ ٽيندڙ هڪ گاهه جو قسم.
سُٹائڻُ: م. ٻُڌائڻ- جَتائڻ. آگاه ڪرڻ.
سَٹائو: ص. سوَلو- سَهنجو. سُکيو. فائدي وارو.

Gul Hayat Institute

(ضد. اَڏائو)

سَڏائو واءُ: ذ. اُهو واءُ جنهن ۾ ٻيڑي هاڪاري سگهجي- سَولو واءُ.

سَڏائي: ث. سولائي- سهنجائي. ولائي. فائدو- لاپ.

سَڏائي ٽيڻ: لاپ ٽيڻ- فائدو ٽيڻ- حاصلات ٽيڻ. ڪاميابي ٽيڻ.

سَڏيُ: ذ. گيهه، تيل، چربي وغيره جي چڪنائي. روغن.

سَڏيو: ص. سڏ وارو- چڪنو. روغن وارو. فائدو ڏيندڙ.

سڏيو گراهه: ذ. گيهه وارو ڪاڏو يا طعام. (ڪُٽي وغيره) سُنو ڪاڏو. فائدي واري آسامي. سکيو سَڀابو. (ث. سڏيي)

سُڏُ: ث. سُڌ- خبر. ڪُڙڪ. ٽوري خبر.

سِڏڪَ: ث (ع. صِحنڪ) ٽالهي- رڪابي. نِڪر جي ٽالهي. ڪاشيءَ جي پاٽ.

سُڏڪاتُ: ذ. نَڪ مان غلاظت ڪڍڻ يا سُڏڪڻ جو آواز.

سُڏَڪَڻُ: م. ڪا شيءِ نَڪَ جي ذريعي دماغ ڏانهن چڪڻ (ناس، روغن وغيره). نڪ صاف ڪرڻ- سنگهه ڪڍڻ.

سُڏَڻُ: م. ٻُڏڻ- ڪَنُ ڏيڻ- ڪنائڻ. ڏيان ڏيڻ.

سِڏِي: ث. "سِڏ" ٻُوٽي مان نڪتل ريشمي تاندورا (جن مان سوتلي، ڳوڻ ڪپڙو وغيره ٺهي).

سو: ض. "جو" ضمير موصول جو جوابي ضمير. اُهو. تڏهن- تنهن ڪري.

سَئُ، سَٽو: ص. هڪ عدد- صد (۱۰۰).

سئو پورا ٽيڻ: فوت ٿي وڃڻ- حياتيءَ جا ڏينهن پورا ٽيڻ.

سُو: ث (ف) طرف- پاسو- ڏِسِ- سِمت- جانب.

سَوا: ص. هڪ سجو ۽ ٻئي جو چوٿون حصو.

سُوا، سُٽا: ث. ڪير ڏيندڙ چوپائي.

سُوانَ: ث. سولي واٽ. سڌي واٽ. سنئون رستو. (ث. ڪُوانَ)

سَواحِل: ذ (ع) "ساحل" جو جمع. ڪِنارا- ڪَپَ.

سَواحِلي: ص. ڪناري وارو.

سَواد: ذ (ع) اونداهي- تاريڪي. ڪاراڻ. شهر جو آسپاس وارو علاقو.

سَوادِ اعظم: ذ. وڏو شهر. مَڪو معظم.

سَوادُ: ذ. ذائقو. لذت- مزو. چشڪو.

سَوادِي: ص. لذيذ- ذائقي وارو.

سُوادَائِي: ث. خوشخبري. مبارڪباد- سڻي خبر.

سُوارُ: ذ (ف. سَوار) چڙهيل (ڪنهن وهت تي)- هسوار. ڪنهن وهت يا گاڏيءَ تي چڙهيل. فوج يا پوليس جو سپاهي جنهن ڪي گهوڙو مليل هجي.

سُوارِي: ث. وهت يا گاڏيءَ تي چڙهڻ جي حالت. وهت يا گاڏي (جنهن تي چڙهجي). چڙهي- هسواري.

سَواگت: ذ (سن) آڇيان- مرحبا- آدر ياءُ.

سُوالُ: ذ (ع) درخواست. عرض- گذارش. پُڇا. گهُرَ. رياضي جو حل طلب مسئلو.

سُوالات: ذ (ع) "سوال" جو جمع.

سوال جواب: ذ. گفتگو- ڳالهه ٻولهه. مباحثو. پڇاڳاڇا.

سُوال ڪرڻ: پڇڻ- پڇاڳاڇا ڪرڻ. هٿ ٽنگڻ- طلب ڪرڻ. خيرات گهرڻ.

سُوالِي: ص. گهُرندڙ- طلب ڪندڙ. پيٻو. مِنتائو.

سُوامِي: ص (سن) مالڪ- ڌڻي. سردار. حاڪم. مڙس- خاوند. اُستاد. گرُو.

سُوانجِڑو، سُڀانجڑو: ذ. ويم واري عورت لاءِ ضروري وکر (جنهن کي ويم جو ٻڌيهو پُڙو چون). وڻ

Gul Hayat Institute

جو هڪ قسم.

سَوانح: ث (ع. "سانحہ" جو جمع) حادثا: واقعا.

سَوانح عُمري: ث. حياتي جا حادثا ۽ واقعا. زندگيءَ جو احوال- سرگذشت.

سَوانح نگار: ذ. واقعات لکندڙ.

سُواهَرُو: ص. واهر ڪندڙ. سُني مدد ڪندڙ.

سَواءِ: ظ (ع) بغير- علاوه- ڌاران.

سُواءُ: ذ. سڌائو واءُ. چڱي سڻي خبر.

سَوائِي: ث. سوا حصو وڌيڪ. زياده- وڌيڪ. رُونگ.

سَوايو: ص. هڪ سڄو ۽ ٻُڌي جو چوٿون حصو. وڌيڪ- زياده. مقرر انداز کان ٿورو وڌيڪ. سُنوالو.

سُوبَٽُ: ذ. بُوجرن وارو ڪينئون. ريشم جو ڪينئون (جيڪو وٽن جا پن ڪاٿي ريشم جو ڪوپو ٺاهي).

سوپَ: ث. فتح- جيت- ڪَٽ. سَرسي- ڪامراني. ڪاميابي.

سوپَ ڪڍڻ: (طنزيہ) جڏو ڪم ڪرڻ. ڪُڏو ڪم ڪرڻ. خواريءَ جهڙو ڪم ڪرڻ.

سوپارو: ص. سوپ وارو- فتحمند. ڪامياب. (ث. سوپاري).

سوپو: ص. سوپارو- فاتح.

سوپي: ص (سن. شوپا) سُهڻي- سُونهن واري.

سوپِيا: ث (سن. شوپا) سونهن- حُسن. رونق. چلڪو چمڪو. سينگار.

سوپياوان: ص. سونهن وارو- حسين- خوبصورت- سهڻو.

سُوتُ: ذ. انچ جو ڏهون حصو. ٽمام ٽورو ڏرو.

سُوتِلي: ث. سٽيءَ مان ٺهيل ڏوري. سٽيءَ جي ڏور. سٽيءَ مان ٺهيل رسي.

سُوتِي: ث. ڪنهن سودي طئي ٿيڻ تي اڳواٽ ڏنل ڪجهہ رقم- بَيانو- بيعانو.

سوتُ: ظ. سخت. ڏاڍو چڪيل- ڪٺيل. سُڪل- ٺوٺُ.

سَوتُ: ذ. چاچي جو پُٽ- عمزاد. (ث. سَوتِ).

سُوتَ: ث. سُورَ جي لهر. سُورَ جي چُيڪارَ. ٻيڙيءَ جي ٽُوڪَ. چٻي- چڪَ.

سُوٽُون اُيرڻ: رکي رکي سُور جون لهرون اُيرڻ. اُڌما اُٺڻ.

سُوَٽُ: ص. چڱي طرح وٽيل- ڏاڍو وٽيل (رَسو).

سُوٽُ: ذ (انگ) ڪپڙن جو وڳو. انگريزي پَتلون.

سُوٽ ڪوٽُ: ذ. مڪمل انگريزي مرداني دريس.

سُوٽُ ڪيسُ: ذ. ڪپڙن رکڻ لاءِ چمڙي وغيره مان ٺهيل پيٽي.

سُوٽارُ: ذ. سُوٽهڙُ.

سُوٽَڻُ، سُوٽِڻُ: م. مَهڻ- آڏڻ. مالش ڪرڻ. چٻي ڏيڻ- سَٽَ ڏيڻ.

سُوٽو: ذ. چلم يا ٻيڙيءَ وغيره جو ڪَشُ- دَمُ.

سُوٽو هڻڻ: دَمُ هَڻڻ.

سُوٽهڙُ: ذ. هندو وايو. هندن جي هڪ قوم جيڪا وايڪو ڪم ڪري.

سوٽِي: ص. سُٽ جو- سُٽَ مان ٺهيل (ڪپڙو وغيره).

سَوٽِي: ث. سَٽڻ جي ڪائي. ننڍو ڪائيءَ جو ٽُڪر. ڪپڙن سٽڻ جي ڏُنگرِي- سَونٽِي.

سوٽائتو: ص. وٽندڙ تي- پسندي موجب- مڪياري. ڏمياري سان.

سوٽو: ذ. ڏمو- جوابدي- ضمانت. انجام- اقرار. ذميداريءَ جو اقرار.

سوٽا سَهڻ: ذميداري ڪٽڻ. انجام اقرار ڪرڻ. ذميداري جو بار ڪٽڻ.

سُوپُ: ذ (انگ) شوروو- رَسُ- يخني.

سوپارو: ذ. خاص عضوي جو مڊ وارو حصو- قضيب.

سوپارِي: ث. هڪ قسم جو وڻ ۽ ان جو ڦرُ (وات

صفائي لاءِ يا پان ۾ کائجي).

سَوپيرِي: ث هڪ قسم جو ڪينئون (جنهن کي هڪ سئو پيرَ ٿين).

سُوجِي: ث. ڪڪ جو سنهون ڏارو. ڪڪ جو ٽُلهو اٽو (سيري يا مٺائي ٺاهڻ ۾ ڪم اچي).

سوجَ: ث. آماس- ورم. ٽوٽر. ڦُندَ.

سوجهَ، سُوجهَ: ث. نظر- نگاه- ديدَ. سمجهه. سُرت.

سوجهاڳو، سوجهاڪو: ذ. سوجهرو- سُهائو. سُجَهندو.

سوجِهرو: ذ. روشني- اُهاڻ. سُجهندو. جوت. سوپ- ڪاميابي.

سوجهَڻ: م. نظر ڪرڻ- نهارڻ- ڏسڻ. ڳولڻ. سمجهڻ.

سوچ: ث. طهارت- مسحو- استنجا.

سوچَ: ث. ويچار- فڪر- غور. ڌيان- خيال. ساڃهه.

سوچَ ڪرڻ: خيال ڪرڻ. ويچار ڪرڻ. ڌيان ڏيڻ.

سُوچُ: ذ (انگ) سُئيچ. ٻُوچ.

سوچَڻ، سوچِڻُ: م. ويچارڻ- خيال ڪرڻ- غور ڪرڻ.

سوچَ وِيچارُ: ذ. غورفڪر- ڳڻ ڳوت.

سوچِي: ص. جُتيءَ تي مڙهت جو ڪم ڪندڙ موچي (عموما ماڙيچو موچي). سرازُ.

سوچي سَمجهي: ظ. ڏسي وائسي- ڌيان ڪري- جانچي جونچي. ڄاڻي ٻُجهي.

سوختُ: ص (ف. سوختہ) باهه ۾ پڪل. باهه ۾ سڙيل.

سوختَگي: ث (ف) سازو- جَلُ- ڪامَ. تڪليف.

سوختَہ: ص (ف) سڙيل (باهه ۾)- جليل- ڪائل. آزاريل. غمگين.

سُودُ: ذ (ف) وياج- وَٽو. نفعو- فائدو- لاءُ. اُپت- ڪٽيو. پلائي.

سُودخورُ: ص. وياج ڪائيندڙ.

سُودمَند: ص. فائدي وارو. لاءِ وارو. اُپت وارو.

سوداگرُ: ص (ف) واپاري. ٻَڈي اڳهه تي وڪر جي خريد فروخت ڪندڙ. وڻجارو. تجار.

سوداگرِي: ث. واپار. تجارت. ڏيساور جو واپار.

سَوداءَ (ث)، سَوداءُ: ذ (ع) جنون- چريائي. خبط- خفقان. پُور- خيال. هڪ قسم جو دماغي مرض.

سَوداءِي: ص. چريو. جنوني. خفقاني. پُورالو.

سَودَڻُ، سَودِڻُ: م. وڪڻ- خريد ڪرڻ. سَودو ڪرڻ. مُلهه پچڻ.

سَودو: ذ (ف) واپار. ڏيتي ليتي- خريد فروخت. تجارت. بازار مان خريد ڪيل شيءِ- وڪر وانو.

سَودو ٿيڻ: واپار ٿيڻ. اڳهه طيءِ ٿيڻ.

سَودو سُلف: ذ. وڪر وانو- شيءِ شڪل (بازار مان خريد ڪيل). ريزڪي سيڈو سامان.

سَودو ڪرڻ: واپار ڪرڻ. ڏي وٺ ڪرڻ.

سُودِ: ث. سِڌائي- سِڌِ. سنوت. سوڌائي. (ظ) سڌو. صحيح- ٺيڪ.

سُودِ پُوڏ: ظ. سنئون سڌو. هوبهو- نِس پِس.

سُودِ سَنوار: ث. درستي- اصلاح. ٺاهپ- ٺاهه جوڙ- سينگار.

سُودَائِي: ث. سنوت- سِڌائي. درستي. هڪجهڙائي.

سُودَڻُ، سُودِڻُ: م. سنئون ڪرڻ- سڌو ڪرڻ. درست ڪرڻ. سنوارڻ. سلجهائڻ. صاف ڪرڻ. پاڪ ڪرڻ. تربيت ڏيڻ.

سُودو: ظ. سنئون- سڌو. ٺيڪ- برابر. سان- سميت. (ث. سُودي)

سُودِيتُ: ذ. پڪ- خاطري.

سوڊا: ث (انگ) ڪار. هڪ قسم جو اڇو پائوڈر جيڪو هاضمي لاءِ مفيد آهي- مٺي سوڊا.

سوڊا واٽر: ذ. بوتل ۾ بند مِٺي سوڊا وارو پاڻي.

Gul Hayat Institute

سويا: ذ. راجپوتن جي هڪ نڪ.

سويو: ذ. مومل راڻي جي قصي جو مشهور ڪردار (راڻو سويو). (ص) پيارو- دلبر.

سوءُ: ذ سُوئر- خنزير.

سُورَ: ث. "سُورة" جو مخفف.

سُورُ: ذ. ايذاءِ- عذاب. درد- پيڙا. اهنج. ڏکُ- غم- افسوس- رنج.

سُورَ ٿيڻ: عورت کي ويم جي سنيال ٿيڻ.

سُورَ پٽڻ: ڏک سهڻ- ڪشالا ڪيڻ- محنت ڪرڻ.

سُورَ پچارَ: ث. ڏکن سورن جون ڳالهيون. عشق جي ماجرا.

سُورُ پيڻ: ڪاوڙ جهلڻ. غم سهڻ.

سُورانجَڻُ: م. سُور جون سُوٽون اُپرڻ. سُورُ ٿيڻ. سُورَ کان وڃڻ. تمام گهٽو سُور ٿيڻ.

سُورائتو، سُوريتو: ص. ڏکويل- غمگين. ملول. (ث. سُورائتي، سُوريتي)

سوراخُ: ذ (ف) چيد- ڇنگُ- رخنو- سَلُ. ڪُڙک.

سُورَتَ: ث (ع. سُورة) قران شريف جو ڪوبہ هڪ باب (قرآن شريف ۾ ڪُل ۱۱۴ سورتون آهن).

سورَٽِ: ث. هڪ راڳڻيءَ جو نالو. "سورٺ- راءِ ڏياچ" جي قصي ۾ هڪ ڪردار. (ص) سهڻي- حسين- خوبصورت.

سورَٽيو: ص. "سورٺ" علاقي جو رهاڪو. "سورٺ" سُر ڳائڻ وارو. ڳائڻو.

سورَجُ، سُورجُ: ذ (سن. سُوريہ) سج- شمس.

سُورج مُکِي: ذ. هڪ قسم جو ڪُل (جنهن جو رخ هميشه سج ڏانهن ٿيندو رهندو آهي).

سُورج مَنڊَلُ: ذ. سج جي ڪشش ۾ هلندڙ جملي گرهَ- نظام شمسي.

سُورداسُ: ص. انڌو- نابين.

سُورمو: ذ. بهادر- دلير- سورهيہ. (ث. سورمي).

سُورمائي: ث. بهادري- دليري- سورهيائي.

سورَڻُ، سورِڻُ: م. هڪ هنڌان کڻي ٻئي هنڌ رکڻ. چورڻ- سيرڻ- ريڙهڻ. صاف ڪرڻ (آن). ميڙڻ- ٻُهارڻ.

سورَهن: ص. هڪ عدد (۱۶).

سورهن سينگار: ذ. "سينگار شاعري" جي هڪ موضوع مطابق اُهي اضافي شيون جن سان عورت پنهنجي روپ جي سُونهن وڌائي (مثلا: ڏندڻ، مساڳ، سرمو، اٻٽڻ، مِسي، چندن، نير، خوشبوء، ڦٽي، تيل، سينڌر، مينڌي، لاک، سرخي، ڪيسر، پان، ٻندي، گل ۽ پوشاڪ).

سُورِهيَہ: ص. بهادر- سورمو- شجاع.

سورهيائي: ث. بهادري- شجاعت- دليري.

سُورِي: ث. هڪ قسم جي پيٽ جي بيماري- پيچش.

سُورِي: ث. ڪوهہ تي رکيل ڪائي. قديم دور جي سزا جو هڪ طريقو (ڪوهہ تي رکيل ڪائي تي مجرم کي وهاريو ويندو هو، آخر مجرم ٽڪجي ڪرندو هو، ۽ ڪوهہ جي تر ۾ ڪتل يالا ڪيس ماري ڇڏيندا هئا).

سُوري تي چڙهڻ: ڦاسي تي چڙهڻ.

سَوَڙ، سَوَڙِ: ث. ڪپهہ سان پريل اوڇڻ- رضائي.

سَوڙ آهر پير ڏِگهارڻ: ڪمائي سارو خرچ ڪرڻ. وت آهر هلي چلي ڪرڻ.

سُوَڙو: ص. چگن ڳڻن وارو- سليٽو. ٻاجهارو.

سوڙهہ: ث. تنگي- گهٽتائي- ڪمي. تنگ دستي. گهُٽَ- مونجهہ.

سُوڙهَہ: ث. رُوڙَ- رُومڙ- لُوهہَ. تڪي ٻوڙ. اَلَر. ڪوڏي ڪوڏي، بيلهاڙي يا سُوڙهہ راند ۾ حدبندي لاءِ وچ ۾ مقرر ليڪو.

Gul Hayat Institute

سوڙهاڳ: ث. جاءِ جي تنگي- پيهه- ڳاهٽ.
سوڙهائي: ث. سوڙهه- تنگي. سوڙهاڳ.
سُوڙهه ڇَتَ: ث. ريج ڪيل زمين ۾ سارين جي ڇَت پوک.
سوڙهِو: ظ. تنگ. ننڍو (وڳو)- ڇوٽو. ويجهو- نزديڪ. (ث. سوڙهي)
سوڙهو جَهلڻ: گهُٽي جهلڻ- قابو جهلڻ. تڪليف ڏيڻ- آزارڻ. تنگ ڪرڻ. لاچار ڪرڻ.
سوڙهو سَنگهوڙو: ظ. بلڪل تنگ- پچي ويل.
سوڙهو ڪرڻ: تنگ ڪرڻ. گهُٽڻ- زيربارَ ڪرڻ.
سوڙهو گهُٽڻ: تنگ ڪرڻ. مجبور ڪرڻ.
سوڙهِي: ث. تنگي- اٽاٽ. ڏڪيائي. سختي. مصيبت.
سوڏُ: ذ (ف) سارُ- جَلُ- ڪامَ- سوزش. ڏک- درد. رنج- غم. مرثيہ خواني جي هڪ طرز. (ص) هرندڙ- جلندڙ. مرڪب لفظن ۾ ايندڙ صفاتي پڇاڙي، جيئن جگر سوز، دل سوز وغيره.
سوزخواني: ث. مرثيہ خواني جي هڪ لئي.
سوزو گُداز: ذ. ڏک، رنج ۽ جهوري.
سوزاڪُ: ذ (ف) هڪ قسم جي بيماري- پرميل.
سوزَش: ث (ف) سارُو- جَلُ. ڏک- رنج.
سوزَنِ: ث (ف) سُئي- اِبر.
سوزَنِ ڪارِي: ث. سُئيءَ جو پرت.
سوسُ: ذ. سُسَڻ جي حالت. سوڪڙ- تخفيف- گهٽتائي. سانگ صرفو. ڪفايت. ڪنجوسي. نااميدي.
سوسُ پَلَڻ: ڪمي يا گهٽتائي جي ڳڻتي ڪرڻ بدران دل ڪي ڏيڻ. اميد لاهڻ.
سُوسات: ذ. هوا جو ڪنهن چيز سان لڳي پيدا ڪيل آواز.
سُوسائِٽِي: ث (انگ) انجمن- سَڀا- جماعت.
سُوسَتُ: ذ. سوساتُ.
سُوسڙات: ذ. لڪڻ وغيره جو زور سان لڳڻ جو آواز. تڪليف ۾ وات مان نڪتل آواز.
سُوسِڙي: ث. آتشبازي جو هڪ قسم (دارون سان پريل پوپو جيڪو شرڙات ڪري هري).
سوسڙيون هارڻ: فتنو جاڳائڻ. افواه اٽارڻ. لائي چائي ڪرڻ.
سوسِمار: ذ (ف) ڳوهه (جانور).
سوسَن: ذ (ف) ڳل جو هڪ قسم.
سوسِنو، سوسِنِي: ص. 'سوسن' گل جو رنگ. آسماني- نيرو.
سوسو: ذ. ڪنجوسي. ڪفايت. سوس.
سُوسِي: ث. هڪ قسم جو رنگين ڏارين (پَٽين) وارو ڪپڙو.
سوشل: ص (انگ) سماجي (معاشرتي، عمراني ۽ تمدني).
سوشلِزَم: ث (انگ) جمهوريت جي اجتماعي ترتيب وارو حڪومتي نظام جنهن ۾ ملڪيت ۽ پيداوار جو انتظام اجتماعي طور تي ٿئي.
سوغات: ث (ف) تحفو- سوڪڙي.
سوفو: ذ (انگ. سوفا) ويهڻ لاءِ ڊيگهه واري ڪرسي (جنهن ۾ اسپرنگ، ناريل جا تاندورا ۽ ڪپهه پريل هجي).
سُوقُ: ذ (ع) بازار.
سُوقِيانہ: ص. بازاري. عام.
سوڪَ: ث. سُڪل زمين. پاڻيءَ جي اٽاٽ. خشڪ سالي- سوڪهڙو.
سوڪُ: ص. سُڪل- خشڪ- ٿوٻ. ڇڳي طرح پڪل (ماني). سڪل ماني.

Gul Hayat Institute

سُوکِ: ث. مادي، جو تناسلي عضوو.
سوکَڙِ: ث. خشکي- خشک سالي. سوسُ- کفايت.
سوکَهڙو: ذ. خشکي- خشک سالي. اوسَر.
سَوکَ: ث. سَولائي- سهنجائي- آساني.
سوکائِي: ث. آساني- سولائي.
سَوکو: ظ. سَولو- سهنجو- آساني سان. بدن ۾ پريل- متارو.
سُوکڑِي: ث. تحفو- سوغات. نذرانو- پيٽا. هديو.
سُوکڑي پاکِڑي: ث. تحفو ۽ نذرانو. نذرانو ۽ وَڳو (لباس)- تحفو ۽ پاکر.
سَوکَمُ: ص. سولو- آسان. نازک (جسم، ٽوڪ). سکيو- آسودو.
سوگُ: ذ (ف) غم- ماتم. فوتيءَ جو ماتم. سُوءَ.
سوگوارُ: ص. غمگين- مغموم.
سُوگَ: ث. کراهت- ڏکار- بُڇان. بدبوءِ. ناپاکائي.
سُوگارو: ص. کِنو- گدلو- حقارت جهڙو. (ث. سُوگاري).
سوگُ: ذ. سوگُ.
سوگَنَڏُ: ذ (ف. سوگند) قسم- سُنهن.
سوگهائي: ث. مضبوطي- ڏاڍائي- پُختگي.
سوگهو: ظ. قابو- بلائتو- مضبوط. پختو- ڏاڍو. محفوظ. ٽانيڪو.
سوگهو ڪرڻ: قابو ڪرڻ. پڪڙڻ. جهلڻ.
سِوِل: ص (انگ) مُلکي. مالي. انتظامي. ديواني.
سِوِل جَج: ذ. ديواني ڪيس هلائيندڙ جج.
سِوِل سَرجن: ذ. ضلعي جي اسپتال جو وڏو ڊاڪٽر.
سِوِل سَروِس: ث. مالي انتظام هلائڻ لاءِ ملازمت.
سِوِل ڪورٽ: ث. ديواني عدالت.

سُولُ: ذ. ڪنڊو. چهنبيارو هٿيار. پالو. نيزو.
سُولانگڙو: ذ. سوراخ- لوگهو- ٽُنگ.
سَولائِي: ث. آساني- سهنجائي. سهولت.
سولجَرُ: ذ (انگ) فوجي سپاهي.
سَوَلو: ظ. سهنجو- آسان. سليس. فائدي وارو. سکيو آسودو. ڏيتي ليتي ۾ سنئون سڌو (ث. سَوَلي).
سَوَلي: ث. سوپ- سَٽائي- فتح. ڪاميابي. سولائي. آساني.
سُولِي: ث. سُوري.
سُومُر، سُومارُ: ذ (سن. سُوم وار) چند جو ڏينهن. هڪ ڏينهن جو نالو.
سُومرا: ذ. سنڌ جي هڪ قوم (جنهن سنڌ تي انداز ۱۰۵۰ع کان ۱۳۵۰ تائين حڪومت ڪئي).
سومَهَڻِي: ث. رات جو سمهڻ وارو ٽائو. عشا. رات جي نماز- سُمهائي.
سونُ: ذ. هڪ قسم جو مشهور ڌاتو- زر- طِلا.
سونُ چاندي: ذ. ڳهه ڳڻا- مال ملڪيت. ڌن دولت.
سونارو: ذ. سون چانديءَ جا ڳهه ناهيندڙ.
سَونتَرَنُ: م. سنوت ۾ اچڻ. سڌي راهه تي اچڻ. سُڌرڻ. هوش ڪرڻ- اخلاق ڏارڻ.
سَونتو: ذ. ڏِندو. ڏُڪو. لٽ.
سَونتِي: ث. نندي ڏندي. نندي لٽ. ڪپڙن سنڌ جي ڏُڪِي.
سَونڻَ: م. ليڻ- هٿ اچڻ. سڃاڻڻ. قبول ڪرڻ. پسند ڪرڻ.
سَونپَنُ: م. حوالي ڪرڻ- سپرد ڪرڻ. امانت ۾ ڏيڻ. ذمي ڪرڻ.
سُونجهَ: ث. تلاش- ڳولا. تجسُس. ڏسڻ وائسڻ ۽ سمجهڻ جو حواس.

Gul Hayat Institute

سُونجھڑو: ص. ڳولينڊڙ. جاچينڊڙ. نهارينڊڙ. دريافت ڪنڊڙ.
سُونجهو: ص. ڳولا ڪنڊڙ. جاڻ رکندڙ. جاڻو. سونهون.
سَونچو: ذ. اُبڪو- انديشو. ڳڻتي. خوف- ڏهڪاءُ.
سُونڊ: ذ. نرڙ ۾ گهنج- گهُنڊ. مُنهن ۾ ڪاوڙ وارو گهُنج.
سُونڊ مُنهون: ص. سدائين مُنهن سُوڙل- سدائين ڪاوڙيل. ٻُوت سُڄيل.
سوندا: ذ. هڪ ذات جو نالو.
سُونڊيَ: ث. هاٿيءَ جو ڊگهو نڪ.
سَونف: ذ. هڪ خوشبودار ٻوٹي جو ٻج- وَڏُڻَ.
سَونڪو: ذ. ڊپ- هراس. اُبڪو- انديشو. ڇرڪ.
سُونگڙي: ث. ڪپهه نڪتل گوگڙي جي ڪَلَ.
سُونگو: ذ. ڪاٺ جو گول ڊهلو.
سُونگي: ث. ناس رکڻ لاءِ ڪاٺ جي ڊبلي.
سُونگهَڻُ: م. نڪ سان هوا وٺڻ- سنگهڻ. واس وٺڻ.
سُونگهِڻِي: ذ. ناس.
سونَ مِياڻي: ث. بلوچستان جو هڪ بندرگاهه.
سونو: ص. سون جو- سون مان ٺهيل- طلائي. سون جهڙو نج- نبار. بي عيب. (ث. سوني).
سونو پاڻي: ذ. ملمعو. چانديءَ جي گهه تي چڙهيل سون جو پاڻي.
سونو گِرانَهه: ذ. فائدي وارو موقعو- سنو وجهه.
سونو نَڪُ وجهڻ: عزت رکڻ. مانُ وڌائڻ. ساک پت وارو ڪرڻ.
سوني ڏُرِ: ث. ساک پت واري آسامي. دولتمند ڏُرِ.
سُونهارِي: ث. ڏاڙهي- ريش. ڪوركي ڪم جي ڦٽي.
سُونهائِڻُ: م. سونهون ڪرڻ- واقف ڪرڻ. وات ڏيڪارڻ- دڳ لائڻ. جڳائڻ- سيبائڻ.
سُونهَپَ: ث. سهڻائي. شناسائي. رهبري. سُجاڻي.
سونهَري: ص. سون جي رنگ جو- سون جهڙو. سونو.
سُونهَن: ث. حسن- سهڻائِي- خوبصورتي. جوبن. رونق. سينگار.
سُونهَنُ: م. سهڻو لڳڻ. زيب ڏيڻ. جڳائڻ- سيبائڻ.
سُونهون: ص. واقف- ڄاڻو. رهبر حال حقيقت کان واقف. (ث. سُونهين).
سَوَڻُ: ذ. سُنو سگڻ- سُگڻ. فال- شگون.
سَوَڻ ڪرڻ: سات ڪرڻ. فال وجهڻ. رسم ڪرڻ. ٻُهٽي ڪرڻ. بيماريءَ جو علاج سات سان ڪرڻ.
سُوئَلُ: ص. سوچ وارو- سوچ چڙهيل- سُجيل. ٿُوڪيل.
سُوٹو: ص. سوڙل- سُجيل. ٿُوڪيل. ڪاوڙيل- ناراض.
سُوٹو مُوٹو: ص. ڪاوڙيل- ٿُوڪيل.
سوهان: ذ (ف) رواني- ٽڪوري.
سوهانِ رُوح: ص. دل کي چلينڊڙ- تڪليف ڏينڊڙ. رنجائينڊڙ- ڏکوئينڊڙ.
سوءَ: ث. وڻ جي پنن جي روڙ. گاهه وغيره جي صفائي. پاڇي وغيره مان ڪک بڻ ڪڍڻ.
سُوءَ: ث (ع) خرابي- برائي. بَدِي. (ف. سوگ) ڏک. ماتم. مُئي ماڻهو جو افسوس. غم. فوتيءَ جو پٽر.
سُوءِ ادب: ث. بي ادبي.
سُوءِ اتِفاق: ث. موقعي جي خرابي. ڪمُهلائي.
سُوءِ تدبير: ث. تدبير جي خرابي.
سُوءَ رکڻ: غم ۽ ماتم جي حالت قائم رکڻ.
سُوءَ لاهڻ: فوتيءَ جي چاليهين ڏينهن تي ماتمي رسمون ختم ڪرڻ.
سُوٹا، سُٹا: ث. هڪ قسم جو خوشبودار مصالحو. ڪير ڏينڊڙ چوپائِي (ٻڪري، ڍڳي، مينهن وغيره).

Gul Hayat Institute

سُوٹانجو، سُٹانجو: ذ. عورت جي ويه ۾ ڪم ايندڙ پسارڪا وڪر.
سُوَرُ: ذ. مِروُن- خنزير.
سُوئَرُو: ذ. سوپارين وڍڻ جو اوزار.
سُوئَرِي: ت. نندو سوئَرُو (سوپارين ڪترڻ لاءِ).
سُوئو: ذ. لوهي چهبيارو اوزار.
سُوئيتو: ص. سُوءَ ۾ گذاريندڙ. ڏکويل.
سوئيرو: ذ. سُرمو.
سَئو، سَؤ: ص. ڏهه ڏهاڪا (۱۰۰)- صد.
سَؤُنڪو: ذ. ڊپ- خوف- يَؤ. اُلڪو- انديشو. شڪ- گمان.
سَويرَ: ث. صبح جو- علي الصبح. جلدي- جهت پٽ. ساجهر- سويل. (ظ) اڳي- جلدي.
سَويرو: ظ. وقت کان اڳي. جهت پٽ- جلدي.
سُويساهُ: ذ. اعتبار- پڪو يقين. (ص) سپتيو- ويساه وارو.
سَويلَ: ظ. سويرَ- جلدي.
سَويلو: ظ. سويل. وقت کان اڳي.
سِهَ، سِڪ: ص (ف) ٽي (۳).
سِهَ پَهر: ذ. اڳين ۽ وچين جو وقت- ٽهه پَهري.
سِهَ ماهِي: ص. ٽن مهين بعد.
سُهاجِڙو: ص. وٽندڙ- سُلجهيٽو.
سَهارَو: ذ. پروسو- آڌار- ڏِڻ- آسرو. ٽيڪ- پرجهلو.
سَهارو ڏيڻ: مدد ڏيڻ- ٽيڪ ڏيڻ.
سُهاڳُ: ذ. سياڳ- سعادت. برڪت. خوشي. عورت لاءِ مڙس جي حياتي وارو زمانو.
سُهاڳ پُڑو: ذ. ونواهه ۾ ڪنوار کي ڏيڻ لاءِ خوشبودار شين جو پُڑو.
سُهاڳ راتِ: ت. پرڻي جي رات- شب عروسي.
سُهاڳِڻ: ث. اها عورت جنهن جو مڙس زنده هجي. پرڻيل (عورت).
سُهاڳو: ذ. تَرُ (کيڙيل زمين کي سنوٽ ۾ آڻڻ لاءِ). هڪ پسارڪو وڪر- ڪنگڻ هار.
سُهانجڙو: ذ. هڪ قسم جو وڻ (جنهن جون قربون ياڄي طور ڪم آڻين).
سَهانگَ: ث. سهانگائي- سستائي. (ضد. مَهانگ)
سهانگائي: ث. سستائي. ارزاني. سُڪَر.
سَهانگو: ص. سستو- گهٽ اڳهه وارو. ڪفايتي. (ضد. مَهانگو).
سُهاءُ: ذ. روشني- چمڪ. اُهاءُ- سوجهرو.
سَهائتا: ث. مدد.
سَهائِڻُ: م. سَهڻ- برداشت ڪرڻ. احسان جتائڻ. طعنا مهٽا ڏيڻ.
سَهائو، سُهائو: ذ. سوجهرو. روشني. چاندوڪي. چند واري مهيني جي پهرئين هفتي جو ڪو ڏينهن "سَهائو سومار".
سَهائِي، سُهائِي: ث. چاندوڪي. روشني. سوجهرو.
سَهتا: ذ. سمن کان الگ سنڌ جي هڪ مشهور تاريخي قوم.
سَهتَ: ث. چِڪَ- سِڪ. يادگيري.
سَهج: ث. آساني- سَولائي.
سَهجُ، سَهجُ: ذ. خوشي. چاهه. سُک. سينگار.
سَهُرو، سُهُرو: ذ. زال جي مُڙس جو پيءُ يا مڙس جي زال جو پيءُ.
سِهرو: ذ. ساراهه جو گيت. شاديءَ جو گيچ- لاڏو.
سَهڙَڻُ: م. پهچڻ- وارد ٿيڻ. ٽِڪڻ- ترسڻ.
سَهَس: ص. هزار (۱۰۰۰).
سَهسين: ص. هزارين. بي انداز.

Gul Hayat Institute

سَهسائڻُ: م. سَهڻ- برداشت ڪرڻ. آسرو اميد لاهڻ.
سَهَڪَ: ث. اُپا ساهه (تکڙي هلڻ يا بيماري سبب)- اُپ ساهي. دمڪشي. سهڪي.
سَهِڪارُ: ذ. اتحاد. تعاون. شموليت.
سَهَڪَڻُ: م. ڊوڙڻ يا دمڪشي سبب اُپا ساهه ڪڍڻ.
سَهڪو: ذ. اُپ ساهي. دمڪشي. سَهڪ.
سَهُڪَ: ث. سولائي- سهنجائي. آساني.
سَهُڪائي: ث. سولائي- آساني.
سَهُڪو: ص. سوَلو- سهنجو- آسان. (ث. سَهُڪي).
سَهَلُ: ص (ع) آسان- سولو- سهنجو.
سَهل انگاري: ث. سستي- ڪاهلي.
سُهمُ، سُهمو: ذ (ع. سَهم) تير. طعنو- مهڻو. جهڪ- چينپ.
سُهما سهڻ: طعنا مهڻا جهلڻ.
سُهمائي: ث. سڄ لڳي ڪان پوءِ سهڻ جي مهل- سُهمائي.
سَهمَجَڻُ: م. ڊڄڻ- ڊپ ڪرڻ. خوف ڪائڻ. هراسجڻ. هيسجڻ.
سَهمَڻُ: م. ڊڄڻ- هراسجڻ. هيسجڻ.
سَهنجُ: ذ. سوَلائي- آساني. آرام- سک. سُنو موقعو.
سَهنجائي: ث. آساني- سولائي. سک.
سَهَنجو: ص. آسانيءَ سان- سولو. بنا تڪليف جي. (ث. سَهنجي).
سُهِندَ: ث. سُهڻي- حَسِين. عام طرح عورتن جو نالو.
سَهَنگو: ص. سَهانگو- سستو. (ث. سَهنگي).
سَهَڻُ: م. برداشت ڪرڻ. پاڻ تي وسائڻ. پوڳڻ- لوڙڻ.
سَهڻ سَنيَرڻُ: اڇي سهڙڻ يا وڃڻ جي تياري ڪرڻ.
سُهڻائي: ث. سونهن- سوڀيا. زيب زينت. نزاڪت. خُوبي.
سُهڻو: ص. خوبصورت- حَسِين. زيبائتو. ڍولائتو. نزاڪت وارو. (ث. سُهڻي).
سُهڻي: ث. خوبصورت- حسين. سنڌ جي مشهور قصي "سهڻي- ميهار" جو ڪردار.
سَهوَ: ث (ع) ڀل- چُڪ- غلطي.
سَهوا: ظ. سَهوَ ڪان. غلطيءَ ڪان.
سَهو: ذ. مشهور نندڙو جانور- خرگوش.
سِهو: ذ. سَوَلائي وارو موقعو. سُنو. سهولت وارو موقعو. مدد جو آسرو. بندوبست.
سُهولَتَ، سُهُولِيَتَ: ث (ع) آساني- سولائي- سهنجائي.
سَهِي: ظ. درست- ٺيڪ.
سَهِي ڪرڻ: محسوس ڪرڻ- سمجهڻ- پُرجهڻ.
سَهيڙَ: ث. ميڙ چوند. ناهه جوڙ- ترتيب.
سَهيڙُ: ذ. سَهو- خرگوش.
سَهيڙَڻ: م. ميڙ چوند ڪرڻ. گڏ ڪرڻ. ترتيب سان ناهي رکڻ.
سُهيلُ: ذ (ع) هڪ تاري جو نالو- ايٽ تارو.
سُهيلو: ص. سکيو- آسودو. سوَلو- آسان- سهنجو.
سَهيلِي: ث. ساهيڙي- جيڏي- سکِي- سَرتي.
سَئِن، سَيَ: ث. خيرات وٺڻ لاءِ سوالي جي صدا.
سَئِنَ هڻڻ: صدا هڻڻ. سوال ڪرڻ.
سَئِنا: ث (سن) لشکر- سپاهه.
سَئِنا پَتِي: ص. سپهه سالار.
سَئُنڪو: ذ. ڊپ- هراس. اُڀڪو- اندیشو.
سُئِي: ث. ٽوپي ڏيڻ جو اوزار- اِبر- سوزن. دوا کي جسم ۾ داخل ڪرڻ جو اوزار.
سُئو، سُوئو: ذ. وڏي سُئِي.
سُئِينَرُ: ذ (انگ) اُن مان ٺهيل ٻانهن يا بنان ٻانهن جي چولو.
سَئِينيما: ث (انگ) فلم جي وِيٽي تي پريل ڪيل.
سَئِيسُ: ذ. گهوڙي جو خدمتگار.

Gul Hayat Institute

سِي: ص (ف) ٽيهه (۳۰).

سِيءُ: ذ. ٺار- ٺڏ. سردي‌ءَ جي موسم.

سِيانو: ذ. ٽڏ- سيءُ. ڏکڻي. سيءُ يا ڊپ کان ٽرکڻي.

سِيانجَنُ: م. ٽڏ يا ڊپ کان رڦڻي ٽيڻ. لڳ کاندارجڻ.

سِياپو: ذ. افسوس- ماتم- سُوءَ. عزازت- مائٽي.

سَياح: ذ (ع) گهمڻ لاءِ سفر ڪندڙ. مسافر. سيلاني.

سَياحَتَ: ث. سَير- گهومڻ. گشت.

سياحِي: ث. سَياحت. سير تفريح.

سِيادَتَ: ث (ع) سرداري- اڳواڻي. پيشوائي. بزرگي. حڪومت.

سَيار: ص (ع) سير ڪندڙ- گهمندڙ.

سِيارُ، سِيارڙو: ذ. گدڙ.

سَيارو: ذ (ع. سَياره) گرهه (جيڪو سج جي چوڌاري گردش ڪري).

سِيارو: ذ. سردي‌ءَ جي موسم. سيءُ- ٺارُ.

سَياست، سِياسَتَ: ث (ع) ملڪي معاملات. ملڪي انتظام. حڪومت- سلطنت. ملڪ جي حفاظت.

سِياسَت بازي: ث. سياسي حڪمت عملي.

سِياسَتدان: ص. ملڪي معاملات جو ڄاڻو.

سِياسِي: ص. ملڪي انتظام ۽ معاملن مطابق. راجنيتي.

سِياڪو: ذ. مائٽي- عزازت. ياڻيچاري يا برادري.

سَيال: ص (ع) وَهندڙ. پٽڙو- رقيق.

سِيانتو: ذ. هڪ آبي ساهوارو- ڪيڪڙو.

سِيائائِي: ث. هوشياري- ڏاهپ. چالاڪي.

سِيائپَ، سِيائپَتَ: ث. عقل- ڏاهپ. هوشياري- چالاڪي.

سِيائو: ص. عقلمند- ڏاهو. هوشيار. سمجهو.

سِياهَ: ص (ف) ڪارو. اونداهو. نياڳو. منحوس.

سِياهَ بخِت: ص. بدقسمت- نياڳو.

سِياهَ بَختي: ث. نياڳ- آدورائي.

سِياهَ دل: ص. بي رحم. بدخواه- بدنيت.

سِياهَ دِلي: ث. بغض- ڪينو.

سِياهَ رُو: ص. ڪارَ منهون. ذليل- خوار.

سِياهَ روئِي: ث. ذلت- خواري- بدنامي.

سِياهَ فام: ص. ڪاري رنگ جو.

سِياهَ كار: ص. بدڪار- گنهگار. ظالم.

سِياهَ كارِي: ث. بدڪاري.

سِياهَ و سُفَيد: ذ. اڇو ڪارو. نيڪي بدي. چڱائي ڳڻائي- بُرائي پلائي.

سِياهِي: ث. ڪاراڻ. اونداهي. ڪارنهن. عيب.

سِياءُ: ذ. مِٽ مائٽ- عزيز. ذات پائي.

سِيبائِنُ: م. وٽڻ- پسند پوڻ. موزون لڳڻ. جڳائڻ.

سِيبتو: ص. سليقي وارو. سنجيدو. سلجهيو- سُٹي سُٹي ڪردار وارو. ڏاهو.

سِيبَنُ: ث. جسم جو وچ وارو ليڪو (پُٺ توڙي اڳ تي).

سِيبَنُ: م. سِبڻ- بخڻ.

سِيبو: ذ. توپو- بخيو.

سِيتا: ث (سن) رام چندر جي زال. (ص) سَت وارو- پاڪدامن.

سِيتا قَلُ: ذ. ميوي جو هڪ قسم.

سِيتانگُ: ذ. بيماري جو هڪ قسم (جنهن ۾ بدن تي ڊڙ ٿين). هٿن پيرن ۾ پگهر ٽيڻ جي بيماري.

سِيَتل: ص. ٺڏو- سرد.

سِيتَ: ث. آکڙ. ٿُوڪَ. ڦُوندِ. وڏائي- تِندِ- تاڻ. چِكَ- سختي (رسي وغيره جي). (انگ) ويهڻ جي

Gul Hayat Institute

جاءِ- نشست. سيندِ- سيٽي.

سِيتَ ڪرڻ: اجائي آڪڙ ڪرڻ. آڻ هوند تي تاڻ ڪرڻ.

سِيت هڻڻ: سِيندَ وجائي اشارو ڪرڻ.

سِيٽِي: ث. وات يا چپن جي ٽُوڪَ سان سنهون آواز. سيٽي وجائڻ جو اوزار.

سيٺُ: ذ. وڏو سوداگر. وڏو واپاري. واپار جي ڪوٺيءَ جو مالڪ. شاهوڪار (ث. سيٺياڻي).

سِيٺيو: ص. وڏو سيٺ. شاهوڪار.

سِيپارو: ذ (ف) قرآن شريف جي ٽيهن پارن مان هڪ پارو.

سِيپٽمبر: ذ (انگ) عيسوي سال جو نائون مهينو.

سِيپڪُ: ص. تمام سنهون (ماڻهو)- ڏهرو- ايرو.

سِيجَ: ث. پلنگ. شاديءَ جي ڪٽ. خاص ڪنوار گهوٽ لاءِ وڇايل هنڌ ڪَٽ.

سيج بَنڊ: ذ. اها ڏوري جنهن سان چادر ڪي ڪٽ جي پاون سان ٻڌي ڇڏجي.

سِيج چڑهڻ: شاديءَ جي خوشي ماڻڻ.

سِيچاڙو: ذ. "ٽُرمچي" باز جي مادي (بهترين شڪاري باز).

سِيخَ: ث (ف) ڪنهن به ڏاتوءَ مان ٺهيل ٽُلهي تار. ڪبابن پچائڻ لاءِ لوهي تار. ڪُڪڙ جي ڪڑهه.

سيخ پا: ص. نراڪٽندڙ (گهوڙو).

سِيخ ٽيڻ: سڌو ٽيڻ. ڪاوڙ ۾ ڪڙو ٽيڻ. پچڻ (ڪباب وغيره).

سِيخُرُ: ص. پُورين ڪڑهن وار ڪُڪڙ- ويڑهُو ڪڪڙ.

سَيدُ: ذ (ع) سردار- اڳواڻ. امام. هادي- رهنما. حضرت امام حسن ۽ امام حسين جو اولاد.

سيدا الانبياء، سيدالمُرسَلين: ذ. نبين جو اڳواڻ (حضرت محمد صلي الله عليه وسلم).

سيدَالبَشر: ذ. انسانن جو اڳواڻ (حضرت محمد صلي الله عليه وسلم).

سيدة النساء: . ث. عورتن جي اڳواڻ (حضرت بيبي فاطمه الزهرا).

سِيڏو: ذ. ڪاڌي جو ڪچو سامان (اٽو، چانور، گيهه وغيره).

سِيڏو پاڏو: ذ. سؤدو سامان (ڪاڌي رڌڻ لاءِ).

سيڌائِيُ: م. سڌ ڪرڻ- واجهائڻ.

سِيرُ: ذ. تور جو هڪ ماڻ- مڻ جو چاليهون حصو.

سَيرُ: ذ (ف) هواخوري- چڪر- گشت. گهوم. سفر- سياحت. نظارو.

سَيرسپاٽو: ذ. هواخوري- چهل قدمي. گهمڻ ڦرڻ.

سَيرگاهُ: ذ. گهمڻ جو هنڌ. قدرتي نظارن وارو هنڌ.

سَير: ص (ف) پريل. ڀاول. پُر.

سَير حاصل: ص. گهڻو فائدو ڏيندڙ. ڏؤ ڏيارينڊڙ.

سِيرَ: ث. چِيرُ- وَيڙُ. ڪُهڻ وقت جانور يا پکي جي ڳچيءَ تي ڏنل وَيڙُ. درياء يا وهڪري جو وچ (جتي پاڻي اونهون ۽ تکو وهي).

سِيرَ چوڙائڻ: ڪِني رت ڪڍائڻ لاءِ ڪنهن نَس کي نشتر سان چيهه ڏيارڻ- فصد کولائڻ.

سِيرَ وجهڻ: جانور يا پکي کي حلال ڪرڻ- ڪهڻ. نقصان پهچائڻ.

سِيرُ: ذ. سِيلُ- سَتُ- پاڪدامني.

سَيرابُ: ص (ف) پاڻي سان پريل- لبريز- پُر. سرسبز- شاداب. ڀاول.

سِيرافُ، سِيراهُ: ذ. سِيراپُ- ڊپ. هراس.

سيراندِي: ث. ڪٽ وغيره جو مٽي رکڻ وارو پاسو.

سِيراهِي: ث. وڏيڪي ڪم جو هڪ اوزار (سوراخن

ڪيڻ لاءِ)

سيرَبَ، سَيرپَ: ث. سنوارت (ڏاڙهيءَ جي).

سِيرَتَ: ث (ع) عادت- خصلت. خاصيت. نيڪي. اخلاق. سوانح عمري.

سِيرَت نَبوي: ث. نبي سڳوري جي سوانح عمري.

سِيرَهُ: م. چورڻ- هٽائڻ- سِرڪائڻ- ريڑهڻ.

سِيرَهُ: م. چيرڻ- ڦاڙڻ.

سِيرو: ذ. گيهه. ڪنڊ ۽ ميدي مان ٺهيل هڪ طعام.

سِيروُن: ذ. ڪٽ جي سيراندي واري ڪاٺي.

سِيڑَ: ث. گيسر- دير. رندڪ. مشغولي.

سِيڑاپو: ذ. گيسر- گهل. رندڪ.

سِيڑائڻُ: م. دير ڪرائڻ- گهل ڪرائڻ.

سِيڑپَ: ث. گيسر- دير. مشغولي. مصرف.

سِيڑجَڻُ: م. رندجڻ- روڪجڻ. دير پوڻ. مصروف ٿيڻ.

سيڑهِ: ث. هڪ قسم جو جانور (جنهن جي پٽيءَ تي ڪنڌا ٿين). ڳوهو (ڪيرَ جو)- ڏار.

سيڑهِي: ث. چن- گچ.

سِيڑهِي: ث. ڏاڪڻ- چاڙهي.

سِيسُ: ذ (سن) متو- سِري- سِرُ.

سِيسِ نمائڻ: ڪنڌ نمائڻ. متو ٽيڪڻ. آڻ مڃڻ.

سِيسَا: ث. هنڊن ۾ ڏرمي پوڄاپاٺ ڪان پوءِ ورهايل مٺاڻ وغيره.

سَيسرُ: ذ. هڪ قسم جو واڳون جهڙو آبي جانور.

سِيسِڑاڻَ: ذ. سِياتو- سِياندو. ٽڊ يا ڊپ ڪان جسم ۾ ڏڪڻي جي لهر.

سيشَنُ: ذ (انگ) وڏي ڪورٽ. اجلاس.

سيشن جج: ذ. ضلعي ڪورٽ جو وڏو جج.

سَيفَ: ث (ع) تلوار- ترار- شمشير.

سيفَ: ث (انگ) ٽجوڙي- لوهي پيٽي.

سيڪُ: ذ. گرمي- تپش. تاءُ. تاڪور.

سيڪ اچڻ: گرمائش جو اثر ٿيڻ. تپش اچڻ- تؤ اچڻ. ڪهڪاءُ ٿيڻ.

سِيڪارو: ذ. سيسڑاٽُ. ٽڏو ساهه. سياتو.

سيڪريٽري: ذ (انگ) وڏو منشي.

سيڪَڙَ: ث. ڪري ۾ گڏ ٽيل سنگن مان لاگهُ ونڻ.

سيڪِڙو: ذ. سئو- صد. سئو تي ڪجهه مقرر ٽيل انداز.

سيڪِڑُو: ص. گهرجائو- طالبو- خواهشمند. سڏيو- سڏائتو. سڪايل- اُڪنڊيل. سوالي.

سيڪَنڊُ: ذ (انگ) منٽ جو سَٺيون حصو. لمحو- پل- ڪِن. (ص) ٻيو- ٻئي درجي جو.

سيڪَنُ: م. تپائڻ- گرم ڪرڻ. سيڪ ڏيڻ. تؤ ڏيڻ. ٽاڪوڙ ڪرڻ.

سيڪو: ذ. تؤ- گرمائش- سيڪُ. تاڪور.

سيڪِيُون: ذ. پيٽ ۾ پيدا ٽيندڙ سنهان اڇا ڪينڙان.

سيڪارَڻ، سيڪارِڻُ: م. سکيا ڏيڻ. تعليم ڏيڻ. تربيت ڏيڻ. ڪنهن هنر يا ڏندي ڪان واقف ڪرڻ. پاڙهڻ. ڪيڙڻ.

سيڪاريندڙُ: ص. سکيا ڏيندڙ.

سيڪَتَ: ث. سزا. گوشمالي.

سيڪت ڏيڻ: سزا ڏيڻ. جٽ ڪرڻ.

سيڪڙاٽُ: ص. نڪون سکيل. اڃان سکندڙ. اڻپورو سکيل.

سِڪڙائُو: ص. اڃان پورو نہ سکيل- زير تربيت.

سيگهَ: ث. جلدائي- سِگهائي. ڦُرتي- تکڙ. جلدبازي. چڙچوت.

سِيگهڙائِي: ث. سيگهه- جلدائي.

Gul Hayat Institute

سِيگ: ث. سگ ۾ ماڻ ٿيل ڪمانَ- ڪمانَ.
سِيلُ: ذ. ڪِلُ (لوهه يا ڪاٺ جو). ڪندو. پالو. سيلهُ.
سَيل: ذ (ف) هوڏ- سيلاب- طُغياني.
سَيلُ: ذ. شرم- حياء. سَتُ- پاڪدامني. عصمت. نيڪي. صبر.
سِيلَ: ث (انگ) مُهر- ٽپو (سِيلَ واري ٻيڙي= سگريٽ).
سِيل مُهرَ: ث. ٽپي واري مُهر.
سيلابُ: ذ (ف) پاڻيءَ جو چاڙهه- هوڏ- طغياني. اُتل- ليٽ. آبڪلاني.
سيلابي: ث. هوڏ هيٺ آيل زمين ۽ ان جو فصل.
سَيلاني: ص. گهومُو. گهمندڙ ڦرندڙ. گشتي.
سيلو: ذ. رَسو. وارن جي وٽيل چڳ. وٽيل نوڙُ جيڪو فقير مٽي کي ٻڌن.
سيلهُ: ذ. نندو نيزو. پالو. تيرُ. ڪَندو.
سيلهو: ذ. سيلهُ- ڪندو. ڏاس ماڻ ٿيل نوڙُ. مٽي کي ٻڌڻ جي ريشمي ڏور يا پٽي (عام طرح فقير ٻڌن).
سيلِي: ث. اُٽ. گهوڙي يا ٻئي ڪنهن جانور جي ڇڇيءَ ۾ ٻدل ڳاڻي. وارن يا ڪاري ڏاڳي مان وٽيل ڏوري. فقيرن جي ٽوبيءَ کي ويڙهيل مٽڪن جي مالها.
سِيمَ: ث (ف) چانديءَ جي تار (پرت جي ڪم اچي).
سِيم تَنُ: ص. چانديءَ جي بدن وارو (معشوق). سهڻو- حسين.
سِيمِين: ص. چانديءَ جو- روپو.
سِيمرَ: ث. ڳوٺ جي آسپاس واري جُوءِ. چراگاهه- ويءُ.
سِيمابُ: ذ (ف) هڪ قسم جو ڌاتو- پارو.
سِيمُرغ: ذ (ف) هڪ خيالي پکي.
سيمو: ذ. سِمَ. زمين مان سِمي نڪتل پاڻي.

سَيَ: ث. صدا. پُڪار. آواز. سُوالِيءَ جي صدا.
سَي هڻڻ: صدا هڻڻ. سوال ڪرڻ. خيرات گهرڻ.
سِيَ: ث. (انگ) نظارو- ڏيک. تصوير. تماشو.
سَينا: ث (سن) لشڪر- سپاهه.
سَينا پَتِي: ص. لشڪر جو مهندار- سپهه سالار.
سَينتَ: ث (انگ) خوشبوءِ- سُرهاڻ. عطر.
سينٽَرُ: ذ (انگ) وچ. مرڪز.
سينٽرَل جيلُ: ذ. ضلعي جو مرڪزي جيل- وڏو جيل.
سينڊِ: ث. آشنائي. واقفيت. ڄاڻ سڃاڻ.
سينڊِ مُلاقاتَ: ث. ڄاڻ سڃاڻ. آشنائي.
سينڊو: ص. آشنا- واقف. ڄاڻ سڃاڻُ. سنگتي. (ث. سينڊي).
سِينڈَ: ث. ڪٽيءَ سان مٽي جي وارن مان ڪڍيل ليڪ.
سِينڊ ڏيڻ: زالن جو هڪ ٻئي سان واعدو ڪرڻ.
سِينڊ سُرمو: ذ. هارسينگار- ناهه ٽوهه.
سِينڊ ڪيڻ: وارن کي ڪٽي ڏيئي وارن جي وچان ليڪ ڪيڻ.
سِينڊِ ڪُلُ: ذ. هڪ قسم جو ڳهه- ٽِڪرو.
سِينڊُرُ: ذ. هڪ قسم جو وکر (ڳاڙهي رنگ جو ٻُورو).
سينڊو لُوڻ: ذ. هڪ قسم جو جابلو لُوڻ.
سِينڊَ: ث. چپن مان ڪڍيل سنهون آواز- سِيٽي.
سِينڊَ ڏيڻ: اڳواٽ ڄڻائڻ. خبردار ڪرڻ. هوڪارڻ.
سِينڊ هڻڻ: هوڪارڻ. آماده ڪرڻ. صلاحڻ.
سِينڊارَڻُ: م. سينڊ هڻڻ. سڏ ڪرڻ. صلاح هڻڻ.
سِينَرِي: ث (انگ) نظارو- ڏيک.
سَينكِلي: ث. زنجير- سنگهر. نندڙي زنجير. ڳهه جو هڪ قسم.

Gul Hayat Institute

سِينگارُ: ذ (سن. شرنگار) آرائش- ناهہ ٹوهہ. ڳهہ ڳنا ۽ ڪپڑا لٽا پائڻ. ڦٽي ڦوڪارو. سنڌي شاعري جي هڪ صنف (جنهن ۾ سُونهن جو بيان ٿئي).

سينگاردانُ: ذ. عورتن جي سينگار جو سامان رکڻ جو ٽاڻ۽ يا پيتي.

سينگار مَيز: ث. وڏي آرسي لڳل ننڍڙي ميز.

سِينگارڻ: م. آرائش ڪرڻ. لباس ۽ زيور پائڻ. ناهہ ٹوهہ ڪرڻ.

سِينگاري: ث. مڇيءَ جو هڪ قسم.

سِينابند: ذ. گهوڙي جو هڪ سنڄ.

سِينا زوريِ: ث. زبردستي- ڏاڍائي. سَرڪشي.

سِينازَني: ث. چاتي ڪُٽڻ- ماتم.

سِينو: ذ (ف) چاتي. اُرهہ.

سِينو ٹوڪڻ: هام هڻڻ.

سِينو سِپر ڪرڻ: مقابلو ڪرڻ.

سِينو ساهِڻ: مقابلو ڪرڻ. آڪڙ ڏيکارڻ.

سِينو ڪُٽڻ: چاتي پٽڻ- ماتم ڪرڻ.

سينو ڪڍي هلڻ: آڪڙ مان هلڻ.

سينوَرُ، سينوارُ: ذ. پاڻيءَ جي مٿان جاول سائو مادو. آڇاڻ جيڪا آلاڻ سبب ڪاڌي جي شين تي جمي وڃي- جارو.

سينوَرجَنُ، سِينوارجَنُ: م. آلاڻ سبب ڪاڌي جي شين تي ايو جارو ٻڌجي وڃڻ.

سِينهُون، سِينهِي: ث. دِلي وغيره ڪٽڻ وقت مٿي تي رکڻ لاءِ ڪڪن مان ٺهيل گول ويڑهِي يا ڪپڑي جي مُوڙي.

سِينڙا: ذ. منهن تي ماتا جا داغ.

سِينِي: ث (ف) تامي پتل وغيره جي وڏي ٿالهي- ڪومچو.

سِيني ۾ سِيني: ظ. هڪڙي ماڻهو کان ٻئي ماڻهوءَ تائين هلندڙ (ڳالهہ).

سيئُ: ذ. سڳيٽو- مائٽ- عزيز.

سيئِپو: ذ. سڳابندي جو لاڳاپو. سڳابندي جي لاڳ طور ڏهوتيتيءَ کي ڏنل وڳو.

سِيئاهَ، سِيئهَ: ث. ننڍي مَشڪ (جنهن ۾ هوا ڦوڪي پاڻي ۾ ترجي).

سيوا: ث (سن. شيوا) خدمت- ٽهل" پُوڄا.

سيوهَڻ: ذ. ضلعي دادو جو مشهور شهر.

سيوِيون، سيئِيُون: ث. مَيدي مان ٺهيل سنهيون تندون جيڪي پاڻي، گيهہ، کنڊ وجهي اوهاري طعام ناهجي.

سِيَه: ص (ف) ڪارو- سِياهہ.

سِيه باطن: ص. اندر جو ڪارو. دغاباز.

سِيَه بخت: ص. نياڳو- چنڊو.

سِيَه رُو: ص. ڪار مُنهون. دغاباز. نياڳو.

سِيَه ڪار: ص. بدڪار- گنهگار.

سِيَه ڪاري: ث. بدڪاري.

سِيهَڙُ: ذ. سَهو- خرگوش.

سِيءُ: ذ. سردي- ٺڏ. سيارو. ٺارُ.

سِيءُ پوڻ: ٺڏ پوڻ. سردي ٿيڻ. ٺارُ ٿيڻ.

سِيئو: ذ. سِيءُ وارو (تپ).

سِيئو تَپُ: ذ. اهو تپ جنهن ۾ بدن ۾ ڏڪڻي ٿئي.

سِيئَڻُ: م. هٿ تي رڌڻ (مڇي، پلو، ياڇي، بِهَ وغيره). اوهارڻ.

سيئِي: ض. اُهي ئي.

Gul Hayat Institute

ش

ش: ث (اُچار 'شِينَ') سنڌي 'الف- بي' جو اوڻتيهون اکر. عربي جو تيرهون اکر ۽ فارسي جو سورهون اکر. ابجد موجب عدد (۵۰).

شاباسَ: ث (ف. شادباش) جَس- آفرين. واهه واهه.

شاباسون ڏيڻ: جسون ڏيڻ. همتائڻ.

شابَس: ث. شاباس.

شابي: ندا. شاباس! آفرين!

شاپَ: ث (انگ) دڪان- هَٽُ. ڪوئي (واپار جي).

شاخَ: ث (ف) ٽاري- لامَ (وڻ جي). وڏي واهه مان نڪتل واهي. وڻ پکل پهريون ميوو.

شاخَ ڏيڻ: ميويدار وڻ (انب) ۾ ڪنهن به هڪ پتي جو پچي وڃڻ.

شاخون ڪيڻ: ٽارين ڪيڻ. گوڻچ ڪيڻ.

شاخدارُ: ص. ٽارين وارو.

شاخسار: ص. گهڻين ٽارين وارو. (ذ) اُهو هنڌ جتي گهڻا وڻ ٻوٽا هجن.

شاخسانو: ذ (ف) جهڳڙو- تڪرار- نزاع.

شاد: ص (ف) خوش- سرهو. سکيو آسودو.

شاداب: ص (ف) سرسبز- آباد. خوش. تازو توانو.

شادابِي: ث. خوشي. تازگي. ساوڪ.

شادانُ: ص (ف) خوش- سرهو. سکيو- آسودو.

شادان و فَرحان: ص. خوش باش- خوش خرم. سکيو آسودو.

شادباش: ص (ف) خوش خرم- سکيو آسودو.

شادڪام: ص (ف) ڪامياب- سوياروَ. خوشحال.

شادڪامي: ث. خوشي. ڪاميابي.

شامانُ: ص (ف) خوش- سرهو. سکيو- آسودو.

شادمانِي: ث. خوشي- سَرهائي. سُک. آسودگي.

شادِي: ث (ف) خوشي. جشن. وهاڻ- پرڻو.

شادي ڪرڻ: وهاڻ ڪرڻ- پرڻجڻ.

شادي مَرگ: ث (ف) اُهو موت جيڪو خوشيءَ وارو ٿئي. اُها خوشي جيڪا ڪنهن وڏي نقصان کان پوءِ حاصل ٿئي. نااميدي واري وقت ۾ حاصل ٿيل خوشي.

شادِيانو: ذ (ف) خوشيءَ جو واڄو. خوشي جو ڳائڻ. مبارڪباد.

شاذ: ظ (ع) وِرلو. انوکو- اتفاقي.

شاذونادر: ظ. بعضي- ورلي- اتفاق سان.

شارِحُ: (ع) شرح لکندڙ. معنيٰ ۽ وضاحت ڪندڙ.

شارع: ث (ع) شاهي رستو.

شارع عام: ث. وڏو عام رستو.

شارِكُ: ص (ع) شِرڪ ڪندڙ. مُشرڪ.

شاستَر: ذ (سن) هندن جو مذهبي مقدس ڪتاب. قانون جو ڪتاب. مذهب جا قاعدا.

شاطِرُ: ص (ع) چالاڪ- هوشيار. نگ- عيار.

شاعِرُ: ذ (ع) شعر چوندڙ- ڪوي.

شافعُ: ص (ع) شفاعت ڪندڙ. سِفارش ڪندڙ (چوتڪاري لاءِ).

شافع مَحشر: ذ. حضرت نبي سڳورو (امت کي قيامت جي عذاب کان نجات ڏيارينڊڙ).

شافِعِي: ذ (ع) امام شافع جو ٻڌلڳ.

شافِي: ص (ع) شفا ڏيندڙ- صحت ڏيندڙ. قطعي- ٻنهه- بلڪل.

Gul Hayat Institute

شاقُ: ص (ع) ناپسد. ڏکيو- مشڪل.
شاقُ: ص (ع) شڪر ڪندڙ- شڪر گذار. مهرباني مڃيندڙ.
شاڪِي: ص (ع) شڪايت ڪندڙ.
شاگِردُ: ذ (ف) طالب علم- متعلم. أستاد کان سکندڙ. سکيا ونندڙ. ٻالڪو- پوٽلگ.
شاگِردِي: ث. سکيا- تربيت.
شالّا: ندا (ع. شاء الله) جيئن الله گهُريو- خُدا ائين ڪري. الله گهُريو تہ.
شالا: ظ. شال- مَن- جيڪر.
شالَ: ث (ف) پشمينه جي چادر. اوني چادر (اوڍڻ لاءِ).
شالا: ث (سن) گهر- مڪان- جاءِ. مدرسو.
شالُورو، سالُورو: ذ (سن. شالور) ڳاڙهي ريشم جو رَٿو- پَٽ جي ڳاڙهي پوٽي.
شامَ: ث (ف) وچين ۽ سانجهي جي وچ واري عرصو. سج لٿي جي مهل. سانجهي. پويون وقت. ڪائي چيرجڻ کان ٻڌاءِ لاءِ لوهي چلو.
شامِ غريبان: ث. مفلسيءَ جي شام. مصيبت جو وقت.
شامِ و سَحر: ظ. صبح سانجهي- هر وقت.
شامَتَ: ث (ع) آفت. مصيبت. نياڳ- بدبختي. نحوست.
شامَتِ اَعمال: ث. ڪِئي جي سزا. گناهن جي سزا.
شامَت زَدہ: ص. مصيبت جو ماريل. ڏکيا ڏينهن گذارينڏڙ.
شامَتِي: ص. نياڳو. منحوس.
شامِل: ظ (ع) مليل- گڏيل. گڏ- شريڪ.
شامِل حال: ظ. گڏ- مليل. مددگار- شريڪ.
شامل ڪرڻ: گڏي ڇڏڻ- ڳنڍي ڇڏڻ. پاڻ سان ملائڻ- گڏائڻ- شريڪ ڪرڻ. داخل ڪرڻ.
شامِلات: ث (ع) گهٽن ماڻهن جي گڏيل ملڪيت يا جائداد.
شامَہ: ث (ع) سونگهڻ جي قُوت.
شامي ڪَبابُ: ذ. قيمي ۽ مصالحي جي تريل ٽِڪي.
شامِيانو: ذ (ف) سائبان- تَنبُو- خيمو.
شانُ: ذ (ع) عظمت- وڏائي. عزت- مانُ. دٻدٻو. حشمت- رعب. قدرت. انداز- نمونو. درجو- رتبو.
شان ڏيکارڻ: دٻدٻو ڏيکارڻ. طاقت ڏيکارڻ.
شانائتو: ص. شان وارو- مان وارو. معزز.
شاندارُ: ص. رتبي وارو- اعليٰ- بلند. شان وارو.
شانِ شَوڪَت: ث. رعب تاب- دٻدٻو. ٺٽ.
شانِ نُزول: ذ. ڪنهن قرآني آيت جي لهڻ جو موقعو.
شانِي: ص. شان وارو- شانائتو.
شانہَ: ذ (ف) ڪُلهو. دوش. ڪلهي وارو هڏو. ڪٽي.
شانہ بہ شانہ: ظ. ڪُلهي ڪُلهي ۾ ملائي.
شانتِي: ث (سن) چُپ- ماڻ- صبر. خاموشي. سانت. سک- آرام.
شاهُ: ذ (ف) بادشاه. حاڪم. سيد جو لقب. (ص) وڏو.
شاهانہ: ص. بادشاهي- سلطاني.
شاهائو: ص. شاه وارو- بادشاهي. (ث. شاهائِي)
شاهَبندَرُ: ذ. بندرگاه جو شاهہ (وڏو آفيسر). سنڌ جو هڪ سامونڊي ڪناري وارو شهر.
شاهدانو: ذ. وڏو موتي. تسبيح جو وڏو دانو.
شاهِد: ص (ع) شاهدي ڏيندڙ- گواه. ڏسندڙ. سهڻو- حسين. محبوب.
شاهِدِي: ث. گواهي.
شاهراہَ: ث (ف) وڏو رستو- عام رستو.
شاهزادو: ص (ف) بادشاه جو پُٽ. (ث. شاهزادي).
شاهہ شاهوڪاري: ظ. ڪليو ڪلايو- دينا داستي- ظاهر ظهور- پڌري پٽ.
شاه شِريانِ: ث (ف) وڏي رڳ- شهہ رڳ (جسم جي سيني رڳن کان وڏي رڳ جيڪا سڄي

Gul Hayat Institute

بدن کي رت پهچائي).
شاهڪارُ: ذ (ف) وڏو ڪم. عجيب ڪم. نرالو ڪم. مثالي ڪم.
شاهنشاهه: ذ (ف) وڏو بادشاهه- سلطان.
شاهنشاهِي: ث. سلطنت- بادشاهي.
شاهوڙُ: ص. تمام وڏو- شاهي.
شاهُوڪار: ص (ف) گهڻي ملڪيت وارو- دولتمند- تونگر.
شاهوڪاري: ث. دولتمندي- تونگري.
شاهي: ث (ف) بادشاهي. (ص) وڏو- تمام وڏو.
شاهُلَ: ث. رازکي ڪم جو هڪ اوزار (اوساريءَ جي سڌائي ڏسڻ لاءِ ڏور)
شاهِينُ: ذ (ف) هڪ قسم جو شڪاري پکي- باز.
شاهِينگُ: ص. دلبو ڏيئي ڦرينڊڙ. نگ.
شائبه: ذ (ع) ملاوٽ- کوٽ. ميرُ. شڪ- گمان.
شائستگِي: ث (ف) قابليت. لياقت. مناسبت. تهذيب- فضيلت. ماڻهپو- اخلاق.
شائستهَ: ص (ف) لائق- موزون. فضيلت وارو. سليڻو. اخلاق وارو. مناسب- سُهائيندو.
شائقُ: ص (ع) شوق رکندڙ. سَڌڙيو- چاهيندڙ- طانبو- گهورو.
شائقِين: ص. "شائق" جو جمع.
شايانِ: ظ (ف) لائق- قابل. موزون- مناسب.
شايانِ شان: ظ. مان مرتبي مطابق.
شايَد: ظ (ف) ممڪن آهي- غالبا- متان.
شايَع: ص (ع) پکڙيل- مشهور. ظاهر- پڌرو.
شَب: ث (ف) رات- ليل.
شَبُ: ذ. لِڪَ- ڳُجهه.
شَب هِ رکڻ: راز هِ رکڻ- لِڪَ هِ رکڻ.

شَبانُ: ذ (ع) ڏنار. ڏڻ جو راکو.
شبانه: ص. رات جو- رات وارو.
شبَ باشِي: ث. رات جو قيام- رات رهڻ.
شَبابُ: ذ (ع) جواني. اوج جو زمانو. عروج
شَباهَت: ث (ع) هڪجهڙائي. روپ- شڪل- ڍول. تمونو.
شَب بَخير: جملو (ف) رات جو موڪلائڻ وقت دعائيه جملو ته "رات خير سان گذري."
شَب برات: ث (ف) شعبان جي پندرهين تاريخ (مسلمانن جي عقيدي موجب انهيءَ رات عُمر جو حساب ۽ رزق جي تقسيم ٿئي ٿي. سنڌ هِ ان رات سيرو ماني ۽ آتشبازي ڪندا آهن).
شَب بيدارِي: ث (ف) رات جو جاڳڻ (عبادت وغيره لاءِ).
شب تاب: ذ (ف) رات جي روشني. چند. ڏيو. ڪڙ ڪهيتو.
شَب خُون: ذ (ف) رات جو حملو- راتاهو.
شَب بَخيز: ص (ف) رات جاڳندڙ. عبادت گذار.
شبَ خيزِي: ث. رات جو اوجاڳو.
شَبد: ذ (سن) آواز. ٻولي جو گرامر. لفظ. ٻول. نالو. دعا.
شَبدكوشُ: ذ. لغت- فرهنگ.
شَبِ ديجُور: ث (ف) اونداهي رات.
شب و روز: ذ (ف) رات ڏينهن. هروقت.
شَبستان: ذ (ف) رات رهڻ واري جاءِ- خلوتگاه.
شَب ظُلمات: ث (ف) سخت اونداهي رات.
شبَ قدرُ: ث (ف) ماه رمضان جي ستاويهين رات (جيڪا پلاري رات سمجهي ويندي آهي).
شبَكُور: ص (ف) رُات جو نه ڏسندڙ.
شَب ڪُوريِ: ث (ف) اکين جي هڪ بيماري (جنهن

Gul Hayat Institute

ڀر رات جو نظر نہ پوي).
شبَ معراج: ث (ف) نبي سڳوري جي معراج جي رات (رجب مهيني جي ۲۷ رات).
شَبنَم: ث (ف) ماکَ.
شُبهو: ذ (ع) شک- گمان.
شَبِيه: ث (ع) هک جهڙائي. شکل- صورت. ڍَول.
شِتاب: ظ (ف) جلد- فورا- يڪدم- جهٽ پٽ.
شِتابي: ث. جلدي- تيزي- تکڙ.
شُتر: ذ (ف) اُٺ.
شُتربانُ: ذ. اوني- جَتُ.
شُتر بي مَهار: محاورو. چڑواڳ- آزاد.
شُترکِينو: ذ. اُٺ وارو ويرُ. دائمي بغض- پکي دشمني.
شُترمُرغ: ذ. هک تمام وڏو پکي (جنهن جا پير اُٺ جهڙا ٿين، اُڏامي نہ سگهي).
شَپ شَپ: ث. پاڻيءَ ڀر هلڻ يا زور سان مِينهن وسڻ جو آواز.
شَپکو: ذ. زور سان ڪِرڻ يا لڳڻ جو زوردار آواز- سٽکور- ٺهکو.
شُجاع: ص (ع) بهادر- سورهيہ- دلير.
شُجاعَتَ: ث (ع) بهادري- سورهيائي- دليري.
شَجَر: ذ (ع) وڻ- درخت.
شُجرو: ذ (ع. شجره) نسب نامو (عموما پيڑهيءَ جو سلسلو وڻ وانگر نقش ڪيو ويندو آهي).
شجره نسب: ذ. پيڑهيءَ جو سلسلو.
شَخصُ: ذ (ع) ماڻهو- آدمي- فرد.
شَخصِي: ص. ذاتي- پنهنجو.
شَخصِيَتَ: ث (ع) ماڻهپو- انسانيت. ماڻهوءَ جي خاص خوبي. عزت.
شَد: ث (ع) هک اکر جو ٻِٽو اُچار (مثلا حُقو، شداد وغيره). ڪنهن اکر جي ٻِٽي اُچار ڏيکارڻ لاءِ شد جي نشاني.
شِدَتَ: (ع) سختي. تڪليف. تيزي. ڏاڍائي. زور. غلبو. ضد- تيسو. دشمني.
شِدَتِي: ص. هوڏي- ضدي. تِيسر. دشمني ڪندڙ.
شُدنِي: ظ (ف) ٿيڻ جهڙو- مُمڪن.
شِدو: ذ (ع. شده) ضد- هوڏ.
شِدو ٻڌڻ: هوڏ ڪرڻ- ضد ڪرڻ.
شَدومَد: ذ (ع) سختي- تيزي. تاڪيد. روان پڑهڻ ڀر زور ۽ چٽائي.
شَدِيد: ص (ع) ڏکيو- مشڪل. سخت- ڏاڍو. زور وارو. ڳرو.
شُدُ: ص (سن) پاڪ- پوتر. خالص- نج. صاف.
شَرُ: ذ (ع) بَدِي- خرابي. بُڇڙائي. فساد- ڏُڪيڙ. فتنو.
شَر اَنگيز: ص. فسادي- فتني باز.
شِرُ: ذ (ع) جِنُ- پُوت. شرارت. فتنو.
شِرُ ڪڍائڻ: شرارت ڪرڻ. شيطان گيري جهڙا ڪم ڪرڻ.
شَرابُ: ذ (ع) مَد- مَي- دارون.
شَرابخانو: ذ. شراب وڪامڻ يا پيئڻ وارو دڪان- مَيخانو.
شَرابي: ص. شراب پيئندڙ- مَي نوش.
شَرابُور: ص (ع) پُسيل- پِنل. شَل (پگهر ۾).
شرارَتَ: ث (ع) حرڪت- مستي. لچائي. بدمعاشي. فتني انگيزي.
شَرارَتِي: ث (ع) حرڪتي- لُچو- شيطان.
شَرافتَ: ث (ع) يلمانسي- چڱمڙسي. خانداني بزرگي.
شَراکَتِ: ث (ع. شِراکت) پائيواري- حَصيداري. ماڻڻ ۾ ڳنديل.
شراکت ڪرڻ: پائيواري ڳندڻ. شريڪ ٿيڻ- گڏجڻ.

Gul Hayat Institute

شَراکَت نامو: ذ. پائيواري بابت لکيت ۾ اقرار نامو. پائيواري جي شرطن جي لکيت.

شَراکَتِي: ث. پائيواري- حصيداري. مائٽي (ص) پائيوار- شريڪ.

شَرارَه: ذ (ع) چٽنگ. اُلو.

شَرائِط: ذ (ع) "شرط" جو جمع.

شَربَتُ: ذ (ع) پکل ڪنڊ يا مصريءَ وارو مِٺو پاڻي (جنهن ۾ خوشبوءِ يا ميوي جو رس پيل هجي).

شِرجَنُ: م. ڪاوڙجڻ- ڏمرجڻ. چڙڻ.

شَرح: ث (ع) سمجهاڻي. وضاحت. بيان. تفسير. اگهه- نرخ.

شَرح ڪرڻ: تفصيل سان بيان ڪرڻ. معنيٰ ڪرڻ. کولي سمجهائڻ.

شَرڌا: ث (سن) يقين- ايمان. ويساه. اعتقاد.

شَرڌالُو: ص. ايمان رکندڙ- ويساه آڻيندڙ.

شَرر: ذ (ع) چٽنگ. اُلو.

شَرڑاٽُ: ذ. سرڑاٽ. زور سان ٽڪرجڻ جو آواز. پاڻيءَ جو زور سان نڪرڻ جو آواز.

شَرط: ث (ع) هوڏ- بازي. شرطيه مقابلو.

شَرط بڌڻ، رکڻ: بازي لڳائڻ. مقابلو ڪرڻ.

شَرطُ: ذ (ع) انجام- قول. اقرار. قاعدي جي پابندي.

شَرطِيَه: ظ. شرط سان- قول سان. قاعدي سان. معاهدي موجب.

شَرعَ: ث (ع) رستو. خدا تعاليٰ جي بندن لاءِ مقرر ڪيل راه. مذهب. قانون مُحمدي- شريعت.

شَرعاً: ظ. شرع موجب. محمدي قانون مطابق.

شَرع مُحمدِي: ث. اسلام جو قانون.

شَرعِي: ص. شريعت تي هلندڙ. اسلامي قانون موجب.

شَرفُ: ذ (ع) فوقيت- ترجيح. بزرگي. اشرافت. شان- مانُ.

شرف ڏيڻ: عزت ڪرڻ- مانُ ڏيڻ. ترجيح ڏيڻ.

شُرفا: ذ (ع) "شريف" جو جمع.

شَرف ياب: ص. عزت وارو- معزز. عزت حاصل ڪيل.

شَرقُ: ذ (ع) اُپرندو- پُورب.

شَرق و جُنوبُ: ذ. الهندو ايرندو.

شَرقِي: ص. اُپرندي جو- مشرقي.

شِرکُ: ذ (ع) خدا سان ٻيو گڏڻ.

شُرکا: ذ (ع) "شريڪ" جو جمع.

شِرکَتَ: ث (ع) شُمولِيت. سات ۾ گڏجڻ. گڏجائي. پائيواري.

شَرَمُ: ذ (ف) حياء- لج- ٽِڪائي. حجاب. پيشماني- پڇتاءُ- ندامت. غيرت. لحاظ- مرم.

شرم اچڻ: حياء ٿيڻ- لج ٿيڻ.

شرم پرچائڻ: ٽڪائي وندرائڻ. شرمندو ٿيڻ.

شرم رکڻ: عزت رکڻ- لحاظ رکڻ.

شرم ڪرڻ: لج ڪرڻ- حياء ڪرڻ. لحاظ ڪرڻ.

شَرما شَرمِي: ث. لحاظ- مروت.

شَرمائڻ، شرماڻجڻ: م. شرمسار ٿيڻ. ٽِڪو ٿيڻ- لج اچڻ. غيرت ڏيڻ.

شَرم ٻُوٽِي: ث. ڪ قسم جو ٻُوٽو (جنهن کي هٿ لائڻ سان پَن ڪومائجي وڃن).

شَرمسار: ص (ف) ٽِڪو- لڄي- شرمندو.

شَرمسارِي: ث. ٽِڪائِي- لج. ندامت- پڇتاءُ.

شَرمناڪ: ص (ف) حياء جهڙو- نفرت جوڳو.

شَرمندگِي: ث (ف) شرم- لج. پشيماني- پڇتاءُ.

شَرمِنده: ص (ف) ٽِڪو- لڄي- شرمسار.

شرميلو: ص. لجارو- محجوب.

شَرناءِ: ث (ف. سُرناء) ٽُوڪ سان وڄائڻ جو هڪ ساز.

Gul Hayat Institute

شُروط: ذ (ع) "شرط" جو جمع.
شُروع: ذ (ع) ابتدا- آغاز- مُنڊ. (ص) هلندڙ- چالُو- رائج.
شُروع ڪرڻ: ابتدا ڪرڻ- آغاز ڪرڻ.
شروع کان: ظ. اول کان- منڊ کان. ابتدائي.
شُروعاتَ: ث (ع) "شروع" جو جمع. ابتداء- منڊ- آغاز.
شِريانَ: ث (ع) سَنهي رگ. نار- نبض.
شَريرُ: ص (ع) حرڪتي- لُڇ- مستي خور. بدچال- بدمعاش. فسادي.
شَريعَت: ث (ع) مذهبي قانون- قانون اِلهي. قانون. طريقو.
شَريفُ: ص (ع) پلو ماڻهو. بزرگ. وڏ گهراڻو- خاندائي. مقدس- پاڪ.
شَريڪ: ص (ع) حصيدار- پائيوار. شامل- مليل- گڏيل. ساڻي- رفيق. عزيز- مائٽ.
شَريڪ ڪرڻ: شامل ڪرڻ. پائيوار ڪرڻ. ملائڻ- گڏائڻ.
شَريڪَتَ: ث. عزارت- پنهنجائت. برادري.
شِستَ: ث (ف) نشانو- سڌائي. چِستَ.
شِست ٻَڌڻ: نشانو ٻڌڻ- چِست ٻڌڻ.
شُست: ص (ف. شُستَه) صاف.
شُستگِي: ث (ف) صفائي. هوليءَ جي سلاست.
شُستَه: ص (ف) صاف. سليس (هولي).
شَش: ص (ف) ڇهه (عدد).
شش پهلُوُ: ص. ڇهه ڪنڊو.
شش جِهَت: . ڇهه طرف (اُتر، ڏکڻ، الهندو، اُيرندو، هيٺ، مٿي). (ظ) هرهنڌ. هرطرف.
شَش پنج: ث (ف) سوچ ويچار- ڳڻتي. ٻُڌتَر.
شَشدَر: ص (ف) ڇهن پاسن واري ماڳ تي بيٺل. حيران- واتڙو. مُنڊل.
شُشكارَ: ث. جانور کي سڌڻ لاءِ آواز- چُچڪار.
شَشماهِي: ث (ف) ڇهه مهينا. ڇهن مهين جو- ڇهماهي.
شَطرَنجَ: ث (ف) هڪ قسم جي راند (جيڪا چوهٽ خانن واري تختيءَ تي ٻن رنگن وارن هيٺين ٻٽيهن مُهرن سان کيڏجي: ۽ بادشاهه، ۽ وزير، ۽ گهوڙا، ۽ اُٺ، چار هاٿي ۽ سورهن پيادا).
شِعار: ذ (ع) چال- هلت- طريقو. عادت.
شُعاعُ: ذ (ع) ڪرڻو (صبح جو). روشني- چمڪو. تجلو.
شَعبانُ: ذ (ع) هجري سال جو اٺون مهينو.
شُعبَدَه: ذ (ف) جادو يا نظربندي وارو ڪرتب. نظربندي. فريب- دوکو- ٺڳي.
شُعبده باز: ص. هٿ ناٽ ڪندڙ. مداري. ٺگ.
شُعبدَه بازي: ث. جادو جا ڪرتب. نظربندي. فريب- مڪاري.
شُعبده گرَ: ص. بازيگر.
شُعبو: ذ (ع. شعبه) شاخ- حصو.
شَعرُ، شِعرُ: ذ (ع) بيت. ٻن مصراعن جو بيت. سخن. ڪلام. نظم.
شعر گوئي: ث. شاعري.
شُعراءَ: ذ (ع) "شاعر" جو جمع.
شُعلو: ذ (ع. شعله) جيءِ- لهس. باهه جي لاٽ.
شُعله افشان: ص. باهه وَسائيندر- جيءُن ڪيندڙ.
شعله رُخ، شعله رُو: ص. سهڻو- حسين- خوبصورت.
شعله زبان: ص. تقرير يا گفتگو سان پڙڪائيندڙ.
شُعُورُ، شَعُورُ: ذ (ع) سمجهه- عقل. دانائي. لياقت- اهليت. سليقو.
شِغالُ: ذ (ف) گدڙ.
شَغَفُ: ذ (ع) تمام گهڻي محبت يا چاه. چاهت. وندر.

Gul Hayat Institute

شُغُل: ذ (ع) ڪم- ڌنڌو- پورهيو. وندر- تفريح. مولودن جي محفل.

شُغل ڪرڻ: وندر ڪرڻ. مشغولي ڪرڻ. ڪم ڌنڌو ڪرڻ.

شَفا، شِفا: ث (ع. شِفا) صحت- تندرستي. بيماريءَ مان صحت يابي. بيماريءَ مان ڇوٽڪارو. علاج- دوا.

شِفاخانو: ذ. اسپتال- مطب. دواخانو.

شَفايابُ: ص (ف) ڇڳو پلو- تندرست. بيماريءَ مان اُٽيل.

شَفاعَت: ث (ع) گناهن جي معافي لاءِ سفارش. ڇوٽڪارو- نجات. بيماريءَ مان نجات.

شفاف: ص (ع) نهايت صاف. آرپار ڏسجندڙ (شيشو وغيره).

شَفتالُو: ذ (ف) هڪ قسم جو ميوو (بادام جو قسم، ڏاڙو ڪتو منو ٿئي).

شَفَق: (ع) شام جو افق تي ٿيندڙ ڳاڙهاڻ.

شَفقَت: ث (ع) مهرباني. محبت- الفت. ڪرم- ماڇهه.

شَفِيع: ص (ع) شفاعت ڪندڙ. گناهن کان ڇوٽڪاري جي سفارش ڪندڙ.

شَفيع الأمَم، شفيع الوريٰ: ذ. نبي سڳوري جو لقب. اُمت جي شفاعت ڪندڙ.

شَفيع مَحشر: ذ. قيامت جي ڏينهن سفارش ڪندڙ (نبي سڳورو).

شَفِيقُ: ص (ع) مهربان. غمخوار- همدرد. ماڇهارو.

شَقُ: ص (ع) چيريل- ڦاٽل. (ذ) شگاف- چِيرُ.

شَقُ القَمر: ذ. چَنڊ جو چيرجڻ. نبي سڳوري جو اڱر جي اشاري سان چنڊ کي چيرڻ وارو معجزو.

شِق: ث (ع) حصو- پاڳو. تحرير جو ٽڪرو- پٽرا. قانون جو فقرو.

شَقاوَت: ث (ع) نياڳ- بدبختي. بيرحمي.

شَقِي: ص (ع) نياڳو. ظالم- بيرحم.

شَقِيُ القَلب: ذ. ظالم- بيرحم.

شَڪُ: ذ (ع) گمان- شبهو. وهم. انديشو. ڊپ.

شَڪُ شُبهو: ذ. وهم گمان. انديشو.

شِڪارُ: ذ (ع) جانور کي مارڻ. صيد- آهيڙو. ڪُهڻ لاءِ ڦاسايل جانور وغيره. لُٽَ. لُٽَ جو مال. مفت جو مال.

شڪار ڪرڻ: جانور کي مارڻ. حلال ڪرڻ. لٽڻ- ڦرڻ. مطيع ڪرڻ.

شڪارگاهه: ذ. شڪار ڪرڻ جو ٻيلو يا جهنگل. شڪار لاءِ رک ڪيل ايراضي.

شِڪارِي: ص. شڪار ڪندڙ- صياد- آهيڙي. اهو جانور يا پکي جنهن جي وسيلي شڪار ڪجي (ڪتو، باز وغيره). (ذ) هڪ قوم جو نالو.

شِڪايَتَ: ث (ع) دانهن ڪُوڪَ. پُڪار. تڪليف. ننڊ- گلا. غيبت. شڪوو- ميار- ڏوراپو.

شِڪايَتِي: ص. شڪايت ڪندڙ. دانهين.

شَڪتِي: ث (سن) قوت- طاقت- ٻل- زور.

شَڪجَنُ: م. گمان ٿيڻ- وهم ٿيڻ. شڪ پوڻ.

شَڪرِ: ث (ف) ڪنڊ. مناڻ. اڻ صاف ٽيل ڳاڙهي ڪنڊ- مُستِي.

شَڪرپارا: ذ. ڪنڊ ۽ ميدي مان ٺهيل هڪ قسم جون ننڍيون چورس ٽڪيون.

شَڪر رَنجِي: ث. دوستيءَ ۾ رسامو.

شَڪرڪَنڊ: ث. گجر- لاهوري گجر.

شُڪرُ: ذ (ع) احسان مڃڻ- ٿورو ڳائڻ. احسانمندي.

شُڪر ادائِي: ث. ٿورو مڃڻ- احسان ڳائڻ.

شُڪر بجا آڻڻ: احسانمندي جو اظهار ڪرڻ- ٿورو ڳائڻ.

شُڪر ڪرڻ: احسان مڃڻ. رضا تي راضي رهڻ.

Gul Hayat Institute

شُڪُر: ص (سن) روشن- مُنور. (ذ) زهُرو گرهه.
شُڪروارُ: ذ. جمعي جو ڏينهن- جمعو.
شُڪرانو: ذ (ع. شڪرانه) احسان- ٿورو. احسان مڃڻ- ٿورو مڃڻ.
شُڪرگذار: ص. احسانمند- ٿورائتو.
شڪرگذاري: ث. ٿورو- احسان. احسانمندي.
شِڪرو: ذ (ف) هڪ قسم جو شڪاري پکي.
شُڪريو: ذ. شڪرانو مڃڻ- شڪر ادائي ڪرڻ.
شِڪَستَ: ث (ف) هارَ- ماتَ. پاڇ. پڳ ٽوٽ.
شڪست خورده: ص. هارايل- هار کاڌل. پڳل ٽُٽل.
شڪست ڏيڻ: مات ڪرڻ- ماري مڃائڻ. مغلوب ڪرڻ. بيوس ڪرڻ.
شِڪَستگي: ث. هارَ. پڳ ٽوٽ.
شڪست وريخت: ث. پڳ ٽوٽ- پڇ ڌاهه.
شِڪَسته: ص (ف) پڳل- ٽُٽل. هارايل.
شِڪَسته حال: ص. محتاج- غريب. مصيبت زده.
شڪسته حالي: ث. محتاجي- پريشاني. تباهي.
شڪسته دل: ص. پريشان. غمگين. اُداس. نااميد.
شڪسته دِلي: . تکيلف. مصيبت. مايوسي.
شِڪِل: ث (ع. شَڪل) صورت- روپ- چهرو. مُنهن مُهاندو. تصوير. طريقو- ڍنگ- نمونو. نقشو- خاڪو. حالت.
شِڪل شَباهَت: ث. رنگ روپ- مُنهن مهاندو.
شِڪَمُ: ذ (ف) پيٽ. بَرُ. ويڪر.
شِڪَن: ص (ف) ڇيندڙ- ٽوڙيندڙ. ڌاهيندڙ (صفاتي پچاڙي طور ڪم ايندڙ).
شِڪَنَ: ث (ف) گهُنج. سَر (پيشانيءَ جا).
شِڪنجو: ذ (ف) چپڻ يا پچائڻ جو اوزار- اِشڪنجو.
شِڪنجا چاڙهڻ: سيڪت ڏيڻ. جٽ مٽ ڪرڻ.
شِڪنجي ۾ ڏيڻ: ٻُوهي ۾ ڏيڻ- مصيبت ۾ وجهڻ.
شِڪَنجبِي، شِڪَنجبِيَ: ث (ف) ليمن جي رس وارو شربت. سُرڪو.
شَڪُور: ص (ع) گهڻو شُڪر ڪندڙ. خدا تعالي جو صفاتي نالو.
شُڪُوڪ: ذ (ع) "شڪ" جو جمع. گمان- وهم.
شِڪوو: ذ (ع. شڪوه) شڪايت- گلا. ميار- ڏورايو.
شِڪوو شڪايت: ث. ڏک ڏوراپو- گِلا ۽ ميار.
شِڪوه: ذ (ف) دٻدٻو- رعب. ڏاڪو. شان شوڪت.
شَڪِي: ص (ع. شڪ) شڪ ڪندڙ. بي اعتبار.
شِڪيبُ: ذ (ف) صبر- مان. تحمل- بردباري. سَهپ.
شِڪيبائِي: ث. صبر- چُپ. تحمل- بردباري.
شَڪِيل: ص (ع) سهڻو- خوبصورت. حسين.
شِڪاڻُ: ذ (ف) چيرُ- سِيرَ. دَرز. لوگهو. ڦاٽُ. ڏارُ- ڏرڙُ.
شِڪاڻ ڏيڻ: چيرُ ڏيڻ- وڍُ وجهڻ.
شِڪُفت: ص (ف) خوش- مسرور. ٽڙيل (گُل).
شِڪُفتگِي: ث (ف) خوشي- سَرهائي. آبادي.
شِڪُفتَه: ص (ف) ٽڙيل- ڪُليل. خوش- سَرهو.
شِڪُفته مزاج: ص. خوشمزاج- ڪِلمڪ.
شِڪوفو: ذ (ف) ڪَلِي- مُڪڙِي. غُنچو. انوکي ڦالهه.
شُڪُون: ذ (ف) سُڪڻ- سَوَڻ. فال.
شَل: حرف ندا (ف) شال- خدا ڪري.
شَلِ، شِلِ: ص (ع) بيحس- سائو. ٽڪل- ماندو.
شَلجَمُ، شلغَمُ: ذ (ف) گوڪڙو.
شَلوارَ: ث (ف) سلوار- سُٿڻ- ڪانچَ.
شَلوكُ: ذ (سن) نظم. شعر. بند. بيت.
شَمَ: ث (ع. شمع) تيز روشني- تجلو.
شُمارُ: ذ (ف) ڳڻپ. حساب. ڳاڻيٽو. تخمينو. اندازو. ڪَتَ. (ص) ڳڻيندڙ.

Gul Hayat Institute

شمار کان ٻاهر: ظ. بيحد- بيحساب- بي انت.
شُمار ۾ نہ آڻڻ: ليکي ۾ نہ آڻڻ. پرواهہ نہ ڪرڻ. نظرانداز ڪرڻ.
شُمالُ: ذ (ف) ساڃو هٿ. اُتر طرف.
شُمالِي: ص. اُتريون- اُتر طرف وارو.
شَمامہ: ث (ع) خوشبوءِ- سُرهاڻ.
شمائلَ: ذ (ع) عادتون- خصلتون.
شِمرُ: ذ. يزيد جي فوج جو هڪ عهديدار جنهن حضرت امام حسين رضہ کي ڪربلا جي جنگ ۾ شهيد ڪيو. (ص) بدنصيب.
شَمسُ: ذ (ع) سج- آفتاب.
شَمسِي: ص. سج سان تعلق رکندڙ. آفتابي.
شِمشادُ: ذ (ف) هڪ قسم جو ڊگهو ۽ سهڻو جابلو وڻ.
شَمشان: ذ (سن) مسانُ- مَسَنَ (جتي هندو لوڪ مردا ساڙين).
شَمشير: ث (ف) تلوار- ترار- تيغ.
شمشير زَني: ث. تلوار بازي.
شَمَعَ: ث (ع) ميڻ بتي. ڏِيو.
شمعدانُ: ذ. ميڻ بتي يا ڏيي رکڻ جو قانوس.
شَمِلو: ذ (ف. شمله) پٽڪي جو چيڙو- طُرو. دستار جو هڪ قسم.
شَمَن گُڏي: ث. نازڪ بدن ۽ سهڻي.
شُمولِيتَ: ث (ع) شراکت- گڏجاڻي. پائيواري- حصيداري.
شَمہ: ذ (ع) ٿورو مقدار- ذرو.
شَميمَ: ث (ع) خوشبوءِ- سُرهاڻ.
شناخت: ث (ف) سڃاڻپ. تميز. واقفيت- آشنائي.
شَنَاخت ڪرڻ: سڃاڻڻ.
شَناسَ: ث (ف) سڃاڻپ. تميز (ص) سڃاڻندڙ.
شَناسُ، شَناسا: ص. سڃاڻندڙ. سڃاٿو- واقف.
شَناسائِي: ث. جاڻ سڃاڻ. واقفيت.
شَناوَرُ: ص (ف) تارُو- پاڻيءَ ۾ ترندڙ.
شَناوَرِي: ث. تَرڻ (پاڻيءَ ۾).
شَنگ: ص (ف) چالاڪ. شوخ. معشوق.
شِنگِرَفُ: ذ (ف) پاري ۽ گندرف مان ٺهيل هڪ دوا ۽ پسارڪو وکر.
شَنگورُ: ذ. شيدي- حبشي (جنهن جا گهنڊيدار وار هجن).
شَنگولُ: ص (ف) گهنڊيدار وارن وارو. سهڻو.
شُنوائِي: ث (ف. شنيدن) ٻُڌڻ- سماعت. ڏيان. مقدمي جي هلڻ جي تاريخ.
شُنيد: ث (ف) ٻڌڻ جو عمل- سماعت.
شُنِيدِي: ث (ف) بدنامي- خواري. گلا.
شَنِيع: ص (ع) خراب- بد. بدڪار. ڪميڻو.
شِوُ: ص (سن) نيڪ- سياڻو- سدورو. مهربان. هندن جي عقيدي مطابق ٽِيو ديوتا (جيڪو موت جو ديوتا آهي). فنا ڪندڙ.
شِوَ: ث. ٻُڙي- صِفر. واپار جي اصطلاح ۾ ڪجهہ نہ.
شُو: ذ (انگ) بُوٽُ.
شَوال: ذ (ع) هجري سال جو ڏهون مهينو.
شِوالو: ذ (سن. شِوَ آلِيہ) "شِوَ" جو آستان. مندر.
شَواهِد: ذ (ع) "شاهد" جو جمع. شاهدڊيون- ثابتيون. اهيان.
شوخ: ص (ف) چالاڪ- هوشيار. گستاخ. تيز. چمڪندڙ.
شوخائي: ث. چالاڪي. مُنهن رکائي.
شوخ طبع: ص. تيز مزاج. خوشمزاج.
شوخي: ث. چالاڪي- تيزي. شرارت.

Gul Hayat Institute

شُودَرُ: ذ (سن) هندن جو چوتون ورن. گهٽ ذات- اڇوت.
شودو: ص (ع. شُهده) لُڇو- حرڪتي. بدمعاش. ڳنديچوڙ.
شورُ: ذ (ف) هُل- گوڙ. هنگامو. مشهوري. غلغلو. لوڙ. ڪَلرُ. ڪلرائي زمين.
شور شَر، شور شرابو: ذ (ف) گوڙ گهمسان.
شور بخت: ص. نياڳو- بدبخت. منحوس.
شور ڪرڻ، شورُ مچائڻ: هُل ڪرڻ- گوڙ ڪرڻ. هنگامو ڪرڻ.
شور وِجهڻ: مُنهن ۾ گهنڊ وجهڻ. ڪاوڙجڻ.
شورِش: ث (ف) هُلِ- گوڙ. فساد- بغاوت.
شورو: ذ (ف) هڪ قسم جي معدنيات (بارود ۾ پوي).
شوروو: ذ (ف. شوربہ) رَس- هوڙ جو پاڻي.
شورَه پُشت: ص (ف) سرڪش- نافرمان. فسادي. جهيڙاڪ.
شُوريٰ: ذ (ع) صلاح- مشورو.
شوريدگي: ث (ف) حيراني- پريشاني. چريائي- جنون. عشق- محبت.
شوريدَه: ص (ف) پريشان- حيران- ديوانو. عاشق.
شوريدَه سَر: ص. چريو. سودائي.
شوشو: ذ (ف) انوڪي ڳالهه. نٽين ڳالهه. ذرو.
شو شو چڏڻ: جهيڙي جهڙي ڳالهه ڪرڻ. فتني انگيزي ڪرڻ. شرارت ڪرڻ. افواه پکيڙڻ.
شَوقُ: ذ (ع) خواهش- سَڌ- تمنا. چاهه- لاڙو- رغبت. چسڪو. ڏُن- امنگ- اُتساه. محبت. خوشي.
شوق سان: ظ. خوشيءَ سان- چاهه سان.
شوقُ شِڪارَ: ذ. سير تفريح. گهمڻ ڦرڻ. وندر.
شوقِيہُ: ص. شوق رکندڙ. رنگين مزاج.
شَوقِيہَ: ص. شوق سان.
شوڪ: ذ (سن) افسوس- ڏک- ارمان.
شُوڪارَهُ: م. ٿُوڪ ڏيڻ (جنهن مان "شُو" جو آواز نڪري). ڏڍو ساه ڀرڻ. ڦيٽو وغيره پڙهي ڦُوڪارڻ.
شُوڪارو: ذ. ڏڍو ساه. اُيو ساه. چوڪارو.
شوڪارا ڀرڻ: ڏڍا ساه ڪڍڻ. افسوس ڪرڻ.
شَوڪَتَ: ث (ع) شان- دٻدبو.
شُوڪجَهُ: م. ٿُوڪجڻ- ڪاوڙجڻ. آڪڙجڻ.
شُوڪو: ذ. زور سان ٿُوڪ جو آواز. تيز آواز.
شولا: ذ (ف. شُلہ) پُلاه جو هڪ قسم (پالڪ ۾ رڌل نرم پيت).
شُوم: ص (ع) نياڳو- منحوس. ڪنجوس- بخيل.
شُومَتِ: ث (ع) نياڳائي- چنبائي- بدبختي. ڪنجوسي- بخيلي.
شُومَتِي: ص. شُوم.
شومِي: ث. بدبختي- نياڳ.
شوهَرُ: ذ (ف) مڙس- خاوند- گهروارو- وَرُ.
شَہ، شَهہ: ث (ف) "شاه" جو مخفف. بادشاه. ترغيب- ڏاڍَر- لالچ. شطرنج راند ۾ بادشاه کي شڪست.
شَهہ ڏيڻ: شڪست ڏيڻ (بادشاه کي شطرنج ۾). ترغيب ڏيڻ. حرصائڻ- آپارڻ.
شَهہ ۾ پوڻ: گهڻ ۾ پوڻ. وڏائي ۾ پوڻ. هوڏ ۾ پوڻ.
شَهاب: ذ (ف) ڪَسُونبي مان نڪتل رنگ- گلابي رنگ. سُرخي.
شَهابي: ص. گلابي (رنگ).
شِهابُ: ذ (ع) جِيِي (باهه جي). لاٽ- شعلو.
شِهاب ثاقِب: ذ. ڪِرندر تارو- ڪِڙيل تارو (عموما اُيرندي کان الهندي ويندي ڏسبو آهي).
شَهادَتَ: ث (ع) گواهي- شاهدي. حق جي راهه ۾ وڙهندي مارجڻ- جهاد ۾ مارجڻ. ناحق قتل. خدا تعالي

Gul Hayat Institute

جي وحدانيت ۽ نبي سڳوري جي رسالت جو اقرار.
شَهامَت: ث (ع) بهادري- سورهيائي- دليري.
شَهباز: ذ (ف) وڏو باز (شڪار ۾ ڪم ايندڙ).
شَهہ تارُو: ذ. هڪ قسم جو جيت جيڪو پائي۽ جي مٽاچري تي تکو هلندو آهي.
شَهتُوت: ذ (ف) وڻ ۽ ميوي جو قسم- تُوت.
شَهتِير: ذ (ف) ڇت جي وڏي ڪاٺي- ڪام.
شَهپَر: ذ (ف) پکيءَ جي ڪنيڙاٽيءَ جو وڏو ڪنپ. مُڇَ جو هڪ پاسو. مُڇون.
شَهد: ث (ع) ماکي- انگبين (ف).
شُهداء: ذ (ع) "شهيد" جو جمع.
شُهدو: ص. بدمعاش- لُچو. حرڪتي. شودو.
شَهَرُ: ذ (ع) مهينو- ماهہ. (ف) تمام گهٽن گهرن ۽ گهٽن ماڻهن جي رهائش وارو هنڌ- مدينو.
شَهرِ پَناهہ: ث. شهر جي بچاءَ لاءِ چوڌاري ڏنل ڪوٽ.
شهرِ خَموشان: ذ. قبرستان- مقام.
شُهرَت: ث (ع) ناموس. مشهوري. بدنامي.
شَهرَگ: ث (ف) ڳچيءَ واري شريان.
شُهرَہ: ذ (ع) مشهوري.
شُهرہ آفاق: ص. عالم ۾ مشهور.
شَهرِي: ص. شهر جو. شهر جو رهاڪو.
شَهرِيارُ: ذ (ف) بادشاه.
شَهرِيَت: ث (ع) شهر ۾ رهڻ جو حق. شهري آبادي. شهر جا باشندا ۽ سندن تهذيب.
شَهزادو: ذ (ف) بادشاه جو پٽ. (ث. شهزادي)
شَهزورُ: ص (ف) پهلوان- سگهارو. ڏاڍو مڙس.
شَهزورِي: ث. طاقت. پهلواني. ڏاڍمڙسي.
شَهسُوارُ: ذ (ف) قابل گهوڙي سوار. ڇاڙو سُوار.
شَهسُوارِي: ث. گهوڙي تي چڙهيءَ جي مهارت.
شَهہ كارِيگرُ: ص (ف) وڏو ماهر ڪاريگر.
شَهِلا: ث (ع) نِيراڻِ. پُورائي يا سُرخي مائل اکين واري.
شَهہ نَشِين: ث (ف) بادشاه جي ويهڻ جي گادي يا مَسند.
شَهہ ماتِ: ث (ف) شطرنج ۾ بادشاه کي شڪست واري چال.
شَهنائي: ث (ف) هڪ قسم جو ساز (سنڌ ۾ مڱڻهار وڄائين)- شرناءِ.
شَهنشاهُ: ذ (ف) بادشاهن جو بادشاه. سُلطان.
شهنشاهِي: ث. بادشاهي. سلطنت.
شَهوانِي: ص (ع) شهوت وارو- نفساني.
شَهوَتَ: ث (ع) خواهش- سَڌَ. جماع جي سَڌ.
شَهوَتِي: ص. سڌڙيو. زناڪار.
شُهودَ: ذ (ع) حاضري. موجودگي. اکين ڏٺي شاهدي. قيامت جو ڏينهن. (صوفين جي اصطلاح ۾) خُدا جو ديدار.
شهوَنگُ: ذ (ف) دروازي جي مٿان سِرُن يا پٽرن جي ڪمان. ڪوهہ ڪٽڻ وقت تري ۾ رکڻ وارو چَڪُ.
شَهِيدُ: ذ (ع) خدا تعالىٰ جو هڪ صفاتي نالو. (ص) خدا جي راهہ ۾ قربان ٿيل. مقتول. عاشق.
شَيءِ: ث (ع) چيز- ٿوڪ- ٿول- وکر. نايابِ شيءِ.
شَيءِ شِكلِ: ث. ڪابہ شيءِ. مال مڈي. سامان سڙو. وسلا واڙي.
شيخ: ذ (ع) پوڙهو- پيرسن. مذهب اسلام ۾ آيل شخص. سردار- حاڪم. اڳواڻ. مرشد. سجاده نشين. طريقت جي سلسلي ۾ اڳواڻي ڪندڙ (جيڪو وڏو عالم هجي).
شيخِي: ث. وڏائي- بزرگي. غرور- گهمنڊ.
شِيخَ: ث. سِيخَ. لوهہ جي ٽلهي تار.
شِيخَ پچائڻ: سختيون سهڻ- ڪشالا ڪيڻ. عذاب سهڻ.

Gul Hayat Institute

شيَدا: ص (ف) عاشق- فدا. ديوانو.
شيدائي: ص. شيدا.
شِيدِي: ذ. "حبشي" قوم جو فرد- حبشي. (ث. شيدڻ، شيدياڻي).
شيرُ: ذ (ف) شينهن- اسد. (ص) پهلوان- سگهارو.
شِيرُ: ذ (ف) كِيرُ.
شِيرخُوار: م. كيرپياڪ.
شِير شكر: ص. كنڊ كير. ريڊل پرتل.
شِيردانُ: ذ (ف) كير ڏيندڙ جانور جو اُهو عضوو جنهن ۾ كير ٿهي- اوهُ.
شِيرمالُ: ذ. كير، مُيدي ۽ كنڊ مان ٿهيل مٺي ماني.
شِيرازو: ذ (ف. شيرازه) جلد بندي ٽيل كتاب جي پٺ ۾ لڳل پٽي (چمڙي يا ڪپڙي جي). سلسلو. انتظام.
شِيرازي بَندِي: ث. جلد بندي. سلائي سان كتاب تي جلد ٻڌڻ جو هڪ نمونو- جُزبندي.
شيردِل: ص (ف) بهادر- سورهيه.
شيرو: ص (ف) اڇين نيرين يا ساين اكين وارو.
شِيرو: ذ (ف) ننڍڙن ڇوڙن ڏندن وارو، قِوام. پٽڑو ڳُڑ. سِيرو. ڪنهن به وكر جو پٽڑو قوام- راٻٽو.
شِيري: ث (ف. شيرين) مٺاڻ. ذائقو- لذت- سواد.
شِيرِين: ص (ف) مِٺو. لذيذ. وٽندڙ.
شِيرين بياني: ث. مٺيون ڳالهيون. وٽندڙ ڳالهائڻ.
شِيرين دَهَن: ص. مٺو ڳالهائيندڙ. خوش گفتار.
شيرين زبان، شيرين كلام: ص. خوش گفتار- فصيح.
شِيرِيني: ث. مِٺاڻ. كيرٽي.
شِيش: ذ (ف. 'شيشه' جو مخفف) شيشو- كاچ.
شِيش گر: ص. شيشي مان چيزون ٺاهيندڙ.
شِيش مَحلُ: ذ. اهو گهر يا محلات جنهن ۾ چٽني طرفن آرسيون لڳل هجن.
شِيشَمُ: ذ. هڪ قسم جو وڻ- (عام طرح) ٽالهي جو وڻ.
شيش نانگُ: ذ (سن) نانگ جو هڪ قسم (جنهن جي مٿي ۾ مَڻِ ٿئي).
شِيشو: ذ (ف. شِيشه) كاچُ- كَچُ. بوتل- باٽلي. آرسي- نِڪَ- آئينو.
شِيشِي: ث (ف) ننڍي بوتل. دوا جي بوتل.
شِيشي سُونگهائڻ: دوا جي زور تي. بيهوش ڪرڻ.
شيطانُ: ذ (ع) چٽن وڏن فرشتن مان هڪ فرشتو جنهن كي آدم كي سجدو نه ڪرڻ كري ڌڙيو ويو هو. (ص) حركتي. لُچو- شرارتي. فسادي.
شَيطانپائي: ث. شيطاني- شرارت- لُچائي. حركت- كيچل.
شَيطان چڑهڻ: كاوڙ. چڑهڻ. ضد ۾ پوڻ.
شَيطاني: ث. شرارت- لچائي. حركت. بدمعاشي.
شَطِنَت: ث (ع) شرارت. لچائي. برائي- بڇڙائي. فتنو.
شِيعوا: ذ (ع. شِيعه) مسلمانن جو هڪ فرقو.
شَيفتَگِي: ث (ف) حيراني. عشق.
شَيفتَه: ص (ف) عاشق- فريفته- مفتون.
شَيفتَه حال: ص. پريشان حال. عاشق.
شيفته سر: ص. پريشان- حيران. عاشق.
شِيكَرَ: ث. اجائي وڏائي. كاوڙ.
شِيكو: ذ. ڪراهت- نفرت. بُجان. حذر. ضد.
شَيلُ: ذ (ع. سَير) گشت. هواخواري لاءِ گهومر- چهل قدمي.
شَيل شكارُ: ذ. گهمڻ ڦرڻ- هواخوري ۽ تفريح.
شِينهُن: ذ (سن. سِينهه) مشهور جهنگلي جانور- شيرُ- اسد. (ث. شِينهَڙِ).

Gul Hayat Institute

شينهن ڪُلهي چڙهڻ: ڪنهن مشڪل ڪم مان پار پوڻ. نيائيءَ جو وهڻ ٿيڻ.
شِينهون: ص. شينهن جهڙو. قد ۽ رنگ جي لحاظ سان ڪُتي جو قسم.
شيوا: ث (سن) خدمت. ٽهل- چاڪري.
شيوَڪ: ص. خدمتگار- چاڪر.
شيوَن: ذ (ف) روح پِڻڪو- ماتم. ڏک يا صدمي کان آهه زاري.
شيوو: ذ (ف. شيوَه) طور- طريقو- ڍنگ. رسم.
شِيهو: ذ. ڏاتوءَ جو هڪ قسم.

ص

ص: ذ (ع) سنڌي الف- بي جو چوٿيهون اکر. عربي جو چوڏهون ۽ فارسي جو سترهون اکر. ابجد موجب عدد (۹۰).
صابُ: ظ (ع) سڃايو. قبول.
صابُ پوڻ: قبول پوڻ. سڃايو ٿيڻ.
صابِرُ: ص (ع) صبر ڪندڙ. صبر وارو. بردبار. رضا تي راضي.
صابِري: ص. صبر وارو. بردبار.
صابِرين: ص (ع) "صابر" جو جمع. صبر وارا.
صابُنُ: ذ (ع) تيل، سوڊا ڪاسٽڪ ۽ ميدي مان ٺهيل نرم ٽِڪي (ڪپڙن ڌوئڻ يا وهنجڻ لاءِ).
صاحِبُ: ذ (ع) يار- دوست- ساٿي. مالڪ- ڌڻي. حاڪم. سردار. تعظيم طور ڪم ايندڙ لقب.
صاحِبان: ث. مائي جو نالو.
صاحِبِ اختيار: ذ. مرضي جو مالڪ. وس وارو. حاڪم.
صاحِبِ اخلاق: ص. سليڇو. فضيلت وارو. مهذب.
صاحَبِ تدبِير: ص. حيلو وسيلو هلائيندڙ. تجربيڪار. هوشار. مدبر- ڏاهو.
صاحِبِ دِل: ذ. خدا شناس. دليو. سخي.
صاحِبِ فَراش: ص. بستري داخل- بيمار. ڪٽولي داخل- مريض.
صاحِبزادو: ذ (ع. ف) پُٽ- فرزند. صاحب جو اولاد. (ث. صاحبزادي).
صاحِب سَلامت: ث. جاڻ سُڃاڻ- واقفيت. سلام دعا. ملاقات.
صاحِبلُوڪُ: ذ. عام طرح يورپي حاڪم يا آفيسر. انگريز- فرنگي- گورو.
صاحِبي: ث. حڪومت- بادشاهي. حڪمراني. آفيسري. اختيار. دور- عهد- زمانو.
صاحبي هلائڻ: حڪومت ڪرڻ. ظلم سان حڪم هلائڻ.
صادُ: ذ (ع) ڪنهن لکيت وغيره تي "ص" جو اکرلکڻ (جيڪا جڻ ته منظور ڪرڻ جي نشاني آهي). منظوري. قبوليت.
صاد ڪرڻ: منظور ڪرڻ. تصديق ڪرڻ. قبول ڪرڻ. دستخط ڪرڻ.
صادِر: ص (ع) جاري- نافذ (ڪرڻ، حڪم وغيره).
صادِر ڪرڻ: جاري ڪرڻ (حڪم)- نافذ ڪرڻ. ڪو حڪم يا فرمان پاس ڪرڻ.
صادِقُ: ص (ع) سچو. پَڪو (قول جو). نيڪ- درست.
صادِقُ اليَقين: ص. سچي ويساه وارو. پڪو ويساه ڪندڙ.

Gul Hayat Institute

صاعِقَہ: ث (ع) ڪوَڙ- برق.
صافُ: ص (ع) أجرو. پاڪ. بي داغ. نِبار- خالص. چٽو- ظاهر.
صاف ڪرڻ: اڇو ڪرڻ. چٽو ڪرڻ. أجرو ڪرڻ. مير ڪڍڻ. ٻهارو ڏيڻ.
صاف جَوابُ: ذ. ڪُليو انڪار- ڪُتو جواب.
صافدِل: ص. جنهن جي دل ۾ ٻيائي نه هجي. بي ريا.
صافدِلي: ث. دل جي صفائي. سچائي. نيڪ ليتي.
صاف صاف: ظ. ڪُليو ڪلايو- ظاهر ظهور- پڌري پٽ.
صاف صفائي: ث. آڇائي- چٽائي (معاملي يا موسم جي). چندڇاڻ.
صافو: ذ. ٽاڊل وغيره ڇاڻڻ جو ڪپڙو. ديگ جي مٿان ڏيڻ جو ڪپڙو. پٽڪي يا پگ جو خاص ڪپڙو. پگ.
صافِي: ث. حساب صاف ٿيڻ بعد باقي، باقي صاف بچت. صفائي جو ڪپڙو. حجامت. سُلفي جي ٽُوڪَ کي صاف ۽ ٽڏي ڪرڻ جو ڪپڙو.
صالِحُ: ص (ع) سليٽو. نيڪ- پرهيزگار. لائق- قابل.
صانِعُ: ص (ع) ٺاهيندڙ- بنائيندڙ. ڪاريگر. هنرمند. پيدا ڪندڙ- خالق.
صاهُرا، صاهريجا: ذ (ع. صَهْرو) هميشه جمع ۾ ڪم ايندڙ. گهوٽ يا ڪنوار جا مٽ مائٽ- ساهُرا.
صائِبُ: ص (ع) ٺيڪ- درست.
صائِب راءِ: ص. صحيح راءِ رکندڙ. ڏاهو- عقلمند.
صَبا: ث (ع) اوپر جي هوا- پوئين رات لڳندڙ پورب جي هوا. صبح جي هير.
صُباح: ث (ع) صبح- فجر.
صَباحَت: ث (ع) سُونهن- حُسن. بدن جو سفيد رنگ- گورائِ.
صُبْح: ث. ذ (ع) سج ايڻ جي مهل. فجر- پريات.
صُبح اَزَل: ث. اُها صبح جنهن جي ٻيهر نه ٿئي. هميشگي وارو وقت. دوام.
صُبح سويري: ظ. علي الصبح- فجر جو. صبح جو سان ئي.
صبح شام: ظ. هروقت.
صبح شام ڪرڻ: اڄ سيائي ڪرڻ. ٻهانا ڪرڻ- نٽائڻ.
صبح صادِقُ: ث. پرهه ڦٽي.
صبح ڪرڻ: رات گذارڻ- رات ڪاٽڻ.
صبح ڪاذِبُ: ذ. وڏو اسر.
صَبْرُ: ذ (ع) ماڻ- چُپ. تحمل. برداشت- سهپ.
صَبر اچڻ: ماڻ اچڻ. تسلائي ٿيڻ.
صبر ڪرڻ: ماڻ ڪرڻ. ڏيرج ڪرڻ. برداشت ڪرڻ. توڪل ڪرڻ.
صُبُوح: ذ (ع) صبح. فجر.
صَبِيح: ص (ع) ڳورو- اڇو.
صَحابہ: ذ (ع) "صاحب" جو جمع. نبي سڱوري جا اصحاب.
صَحابہ ڪِرام: ذ. نبي سڱوري جا وڏا اصحابي.
صُحابَت: ث. سُلجهڻائي- خوش اخلاقي. محبت ۽ خلوص وارو جذبو. سهاجهڙائي.
صَحابِي: ذ (ع) جيڪو شخص مسلمان ٿي نبي سڱوري جي خدمت ۾ رهيو. نبي سڱوري جو رفيق.
صِحاح سِتہ: ث. حديث جا ڇهه ڪتاب جن جون حديثون درست سمجهيون وڃن ٿيون (بخاري، مسلم، ترمذي، ابوداؤد، اِبن ماجہ، نسائي).
صَحافَتَ: ث. لکڻ جو هنر. اخبار نويسي.
صَحافِي: ص (ع. صَحف) لکندڙ. اخبار نويس. خاطو.
صُحبَتَ: ث (ع) دوستي- ياري. سات- رفاقت. گڏجاڻي- ملاقات. ڪچهري- رهاڻ.

Gul Hayat Institute

صُحبَتِي: ص. يار- دوست. ساٿي. ملاقاتي.
صِحَتَ: ث (ع) چڱيلائي- تندرستي. شفايابي. درستي- تصحيح.
صِحَت بخش: ص. تندرستي ڏيندڙ. شفا ڏيندڙ.
صِحَتياب: ص. تندرست- چڱو ڀلو.
صِحَتيابي: ث. تندرستي- چڱيلائي.
صِحَت نامو: ذ. ڪتاب ۾ غلطين جي درستي.
صَحرا: ذ (ع) رڻ- بيابان- ريگستان.
صَحرائي: ص. بياني. ريگستاني.
صَحنُ: ذ (ع) اڱڻ- آڱنڊ.
صَحِيح: ص (ع) درست- ٺيڪ. سچو- ثابت. اصلي. نج. (ث) دستخط. تصديق.
صحيح سالم، صحيح سلامت: ظ. سڄي جو سڄو. پورو- مڪمل- ثابت. جيئرو جاڳندو.
صحيح ڪرڻ: درست ڪرڻ- ٺيڪ ڪرڻ. دستخط ڪرڻ. اصلاح ڪرڻ. تصديق ڪرڻ.
صَحِيفو: ذ (ع) ڪتاب. آسماني ڪتاب. الهامي ڪتاب.
صَد: ص (ف) سَئو- هڪ سئو.
صَد آفرين: جملو. تمام گهٽيون شاباسون.
صَد بار: ظ. سئو ڀيرا. ڪٽين ڀيرا.
صَدا: ث (ع) آواز. سڏ. سَيَ. گهُرَ- سُوال. گونج- پڙاڏو.
صدا هڻڻ: سَيَ هڻڻ- سُوال ڪرڻ. گهُرَڻ لاءِ آواز ڪرڻ.
صَدارَت: ث (ع) صدر جو عهدو. اڳواڻي (مجلس يا محفل جي).
صَداقَتَ: (ع) سچائي- صدق. ايمانداري.
صَدَرُ: ذ (ع) سِينو- ڇاتي. مٿيون حصو. مٿاهين جڳهه. فوج جي رهڻ جي جاءِ- ڇانوڻي. اڳواڻ. تڏو- پڙچ (قيش جو).
صدر مَجلس: ذ. مجلس جو اڳواڻ- پريزيڊنٽ.
صدر مَقامَ: ذ. دارالسلنطت- تخت گاه. گاديءَ جو هنڌ.
صدر بازار: ث. ڇانوڻيءَ جي بازار.
صَدِري: ث (ع. صدر) هڪ قسم جو لباس (جنهن سان فقط سِيني ۽ پيٽ وارو حصو ڍڪجي). (ص) سيني وارو- ڇاتيءَ وارو.
صَدَف: ث (ع) سِپَ- ٻيڙي.
صَدَق: ظ (ع) سچو. صدقي- قربان- فدا.
صِدقُ: ذ (ع) سچائي- خلوص.
صَدقو: ذ (ع) قرباني (ڪنهن مصيبت ٽارڻ لاءِ). خيرات. عيوض. (ص) فدا- قربان.
صَدقو ٿيڻ: قربان ٿيڻ. نثار ٿيڻ- گهورجڻ. ٻلهار ٿيڻ.
صدقو ڪيڻ: قرباني ڪرڻ. خيرات ڪرڻ. ڪا شيءَ گهوري ڏيڻ.
صَدقي: ظ. قربان- ٻلهار. طفيل- بدولت.
صدقي وڃڻ: قربان ٿيڻ. ٻئي لاءِ جانِ ڏيڻ. ٻلهار ٿيڻ.
صَدمو: ذ (ع) ڏک- چوٽ. ٺَڪر- ڏکو. حادثو. اوچتو نقصان.
صَدما سَهڻ: ڏک سهڻ. نقصان سهڻ. ڏک برداشت ڪرڻ. تڪليفون سهڻ.
صَدِي: ث (ف) سئو سال. سيڪڙو.
صِديقُ: ص (ع) سچو. تصديق ڪندڙ. حضرت ابابڪر رضہ جو لقب.
صَراحَتَ: ث (ع) وضاحت- تشريح.
صُراحِي: ث (ع) پاڻي رکڻ لاءِ ٺڪر جو هڪ خاص ٽاڻ- گهُگهي.
صِراط: ث (ع) رستو- راهہ. دوزخ جي مٿان اڏيل پُل (جيڪا وار کان سنهي ۽ تلوار کان تکي آهي. سيني کي اُتان لنگهڻو پوندو. گنهگار ويڃي وڃي دوزخ ۾ ڪرندا ۽ نيڪ لنگهي ويندا).

Gul Hayat Institute

صِراطِ مُستقيم: ث. سنئون رستو- سنئين واٽ.
صَرافُ: ذ (ع) سون چاندي پرکيندڙ. شاهوکار. مٽين موتين جو واپار ڪندڙ. سون چاندي جو واپاري. پارکُو.
صَرف: ذ (ع) خرچ. کاپو. استعمال. گذارو. گردان (گرامر ۾).
صرف ڪرڻ: خرچ ڪرڻ. استعمال ۾ آڻڻ. بسر ڪرڻ (حياتي).
صَرف نَحو: ذ (ع) گرامر.
صِرف: ظ (ع) نج- خالص. رڳو- فقط.
صَرفو: ذ (ع) ڪفايت. خرچ ۾ ڪفايت شعاري.
صَرِيح: ص (ع) صاف- چٽو- ظاهر- پڌرو.
صَريحا: ظ. ڪُليو ڪلايو- ظاهر ظهور- پڌري پٽ.
صَرِير: ذ (ع) قلم سان لکڻ جو چرڙاٽ. قلم.
صُعُوبَت: ث (ع) مصيبت- تڪليف. ڏکيائي. مشڪلات- اهنج. ڪشالو- هلاکي.
صَغِيرُ: ص (ع) ننڍو. هارڙو. ابهم.
صَغيرسِني: ث. ننڍڙائي. ننڍي عمر- بالڪپڻ.
صَغيروڪبَير: ذ. ننڍا وڏا- اعليٰ ادنيٰ.
صَغِيري: ث. ننڍپڻ- بالڪپڻ.
صِفَ: ث (ع) قطار- لامَ. نمازين جي قطار.
صِفَ آرا: ص. قطار ۾ بيهڻ. ميدان ۾ صفون ٻڌل. جنگ ۾ مقابلي لاءِ تيار.
صِف بَندي: ث. قطار ۾ بيهڻ.
صف آرائي: ث. مقابلي لاءِ قطاربندي- لام بندي.
صِفون ٻڌڻ: قطارن ۾ بيهڻ. لامون ٻڌڻ.
صَفا: ص (ع) صاف- اُجرو- سُٿرو. چٽو- ظاهر.
صَفا صَفا: ظ. ويران- برباد. صاف ميدان.
صفا چَٽ: ظ. بنهه برباد. نلهو ميدان.
صفا ڪرڻ: اُڳهي صاف ڪرڻ. اڇو اجرو ڪرڻ.

صِفات: (ع) "صفت" جو جمع. وصفون- ڳڻ- چڱايون.
صِفاتي: ص. عارضي- جُزتو- هٿراڏو.
صَفائِي: ث. سُٿرائي- اوجَرُ. چنبڙ ٽوڪ. چٽائي. پڌرائي. وضاحت. سچائي. پاڪيزگي- پاڪائي.
صفائي ڪرڻ: اگهڻ- چنبڻ. بهارڻ. ميڙڻ. چٽائي ڪرڻ. گم ڪرڻ. وضاحت ڪرڻ. سُڃ ڪرڻ.
صِفَتِ: ث (ع) خوبي- ڳڻ. خاصيت. واکاڻ- تعريف- ساراهه. وصف. گرامر موجب اسم يا ضمير جو ڳڻ ڏيکاريندڙ لفظ.
صِفَت ڪرڻ: ساراهه ڪرڻ- واکاڻ ڪرڻ.
صُفحات: ذ (ع) "صُفحه" جو جمع- صُفحا.
صُفحو: ذ (ع) ورق جو هڪ پاسو- پنو.
صُفحهٔ هَستِي: ث. دنيا. حياتي.
صَفَرُ: ذ (ع) خالي مهينو. هجري سال جو ٻيو مهينو (عورتون اهو مهينو نحس سمجهن).
صَفر المظفر: ذ. سياڻو سفر جو مهينو.
صَفر پوئين اربعا: ث. صفر مهيني جي پڇاڙيءَ وارو اربعا جو ڏينهن (جيڪو عام طرح عورتون سياڻو سمجهن).
صِفَر: ث (ع) ٻُڙي. خالي- ڪجهه به نه.
صَفرا: ث (ع) انسان جي جسم خلطن (باد، آبي، آتشي، صفرا) مان هڪ جو نالو. سوداءُ.
صُفو: ذ (ع. صُفہ) ڏيڏي. وڏو ڪمرو. دالان.
صَفِي: ص (ع) صاف- روشن. ايماندار. دوست.
صَفِي الله: ذ. خدا جو دوست. حضرت آدم سڳوري جو لقب.
صَلا: ث (ع) آواز. سڏ. ڪاڦي يا ڪنهن ڪم ۾ شريڪ ٿيڻ جو سڏ.
صَلاءِ عام: ذ. عام سڏ. سيني کي صلاح.
صلابَتَ: ث (ع) مضبوطي- ڏاڍائي- پختگي.

بيهڪ- استحڪام. شان شوڪت. فطري خوبي.
صَلاحَ: ث (ع) مشورو. راءِ- رتَ- تجويز. ارادو- مرضي. آڇ (مانيءَ ڪائن يا ڪنهن ڪم ۾ شريڪ ٿيڻ لاءِ). مَت- نصيحت.
صلاحڪارُ: ص. راءِ ڏيندڙ. مُشير. وزير.
صلاح ڪرڻ: ارادو ڪرڻ. مشورو ونڻ. ڪاڏي ۾ شريڪ ٿيڻ لاءِ سڏ ڪرڻ.
صلاح مَشوَرو، صلاح مصلحت: ذ. رايو- پڇاڳاڇا. غور ويچار. ڳڻ ڳوت.
صَلاحُو، صلاحِي: ص. صلاح ۾ گڏ. صلاحڪار. منصوبي ۾ شامل. ڪم ڪار ۾ گڏ. شريڪ- ساڻي. ٻِٽ- جُٽَ.
صَلاحِيَتَ: ث (ع) قابليت- لياقت. خوبي.
صُلب: ذ (ع) نسل- پيڙهي.
صُلحُ: ذ (ع) ناهه- ميلاپُ. اتحاد. اَمُن. راضپو.
صُلح ٿيڻ: ناهه ٿيڻ. راضي نامو ٿيڻ. پرچاءُ ٿيڻ. امن ٿيڻ.
صُلح پسند: ذ. اَمُن پسند.
صُلح ڪُل: ص. جهيڙي فساد کان ڇڏيندڙ. امن پسند.
صُلحِنامو: ذ. راضي نامو- ناهُ- پرچاءُ. ناهه جو لکيل اقرارنامو.
صَلعم: ذ (ع) "صلي الله عليه وسلم" جو مخفف.
صِلو: ذ (ع. صِلہ) انعام. عطا- بخشش. بدلو- عيوض. اجورو.
صَلواةَ: ث (ع) اُچار "صَلاتِ". نماز. دعا. رحم (خدا جو).
صَلواةَ: ث (ع) درود. خدا جي رحمت. ڪنهن ڪمَ شيءِ ڪان باز اچڻ يا دستبرداري.
صلواتون ٻڌائڻ: جُٽ ڪرڻ. مُنهن تي عيب ثواب ٻڌائڻ. گهٽ وڌ ڳالهائڻ. سڌيون ٻڌائڻ.
صَلِيبُ: ذ (ع) پکڙيل ٻانهُن سان ماڻهوءَ وانگر ٺهيل ڪاٺي (جنهن تي ماڻهو کي ڪِلَ هڻي ٽنگي سزا ڏني ويندي هئي.)
صَمَدَ: ص (ع) بي نياز (جنهن جا سڀ محتاج هجن). دائمي- ابدي. خداتعالي جو هڪ نالو.
صَنّائع: ذ (ع) ڪاريگر- هنرمند.
صَناع: ذ (ع) "صنعت" جو جمع. هُنرَ- ڏندا.
صَنائع وبَدائع: ذ. عجيب غريب هنر. ڪلام ۾ باريڪيون. ڪلام ۾ رنگيني پيدا ڪرڻ لاءِ عجيب غريب نڪتا.
صَندَلُ: ذ (ع) هڪ قسم جو خوشبودار ونڻ- چندن. تخت.
صَندل جو ٻُورو: ذ. چندن جي ڪاڻيءَ جو ٻُورو (خوشبودار ٿئي ۽ دوا طور ڪم اچي).
صَندَلِي: ث (ع) ويهڻ لاءِ ڪاٺ جي پيڙهي. ڪاٺ جي مَنجي.
صَندُوقَ: ث (ع) پيٽي. ڪاٺ جي پيٽي.
صَندُوقچي: ث. ننڍڙي پيٽي.
صَنعَت: ث (ع) ڪاريگري- هنرمندي. دستڪاري. ڏندو- هُنر. فن.
صَنعت گر: ص. ڏندي وارو- پيشه ور. ڪاريگر. حرفتي.
صِنعت گرِي: ث. ڪاريگري- هنرمندي.
صَنعَتي: ص. هنري. هُنرجو.
صِنفَ: ث (ع) قِسم- نوع. جنس.
صَنَمُ: ذ (ع) بُت. مُورتي. پُتلو (متيءَ، پٿر، ڌاتو يا ڪاڻيءَ وغيره جو). (ص) معشوق.
صَنم خانو: ذ. بُت خانو.
صَنم ڪَدو: ذ. بت خانو.
صَنوبَرُ: ذ (ع) هڪ وڻ جو نالو (جنهن کي معشوق جي قد سان تشبيهه ڏيندا آهن).

Gul Hayat Institute

صَوابُ: ذ (ع) درستي. صحيح ڳالهه. صحيح عمل. نيڪ ڪم. سچائي.
صَوابديد: ث. نيڪ صلاح. راءِ- تجويز.
صُوبو: ذ (ع) ملڪ جو پاڳو- پرڳڻو. علاقو. صوبي جو حاڪم.
صُوبيدارُ: ص (ع) پوليس جو هڪ عهديدار.
صوبيداري: ث. صوبيداري جي ملازمت.
صَوت: ذ (ع) آواز. صدا.
صُور: ث (ع) سِگُ (جيڪو فقير وڄائين)- ڦرن- ڏنبُ.
صُور اسرافيل: ث. اُهو سِگُ يا ڏنبُ جيڪو اسرافيل وڄائيندو تہ قيامت ٿيندي (يعني زمين ۽ آسمان ڏري ڪهہ جي ذرن وانگر اُڏامي ويندا).
صُورَت: ث (ع) شڪل- مُنهن- چهرو- روپ. تصوير- مورت. حالت. ڍنگ. تجويز- تدبير. خاڪو- نقشو.
صورت ٽِڪ: مُنهن ڏسڻ. حيرت سان ڏسڻ. غور سان ڏسڻ.
صورَتحال: ث. حالت- نمونو. ڪيفيت.
صُورتَخطِي: ث. لکڻ جو نمونو. تحرير. املا.
صُورَتِي: ث. هڪ قسم جي ڀاراڻي راند (ڪُکن يا ڪُٽن واري راند، جنهن ۾ قسمت آزمائي ڪجي).
صُوَرِي: ص (ع) ظاهري. ڏسڻ ۾ ايندڙ.
صُوفُ: ذ (ع) اُنَ- پشم. هڪ قسم جو ريشمي ڪپڙو. هڪ قسم جو ميوو.
صُوفِي: ص (ع) اوني ڪپڙو ڏيکيندڙ. صوفي طريقي جو بزرگ. نشيدار شين سان واهپو نہ رکندڙ.
صوفي پِيرَ: ذ. سنڌي پيرن جو هڪ قسم.
صَومُ: ذ (ع) روزو.
صَوم صَلواةَ: ذ. روزو نماز.
صَهبا: ذ (ع) ڳاڙهو شراب.
صَياد: ذ (ع) شڪاري. ماري. (ڪنايتا) معشوق.
صِيام: ذ (ع) "صوم" جو جمع. روزا (جيئن ماه صِيام= روزن وارو مهينو).
صَيد: ذ (ع) شڪار.
صِيغو: ذ (ع) قالب (جنهن ۾ سون چاندي پلٽجي)- سانچو. گرامر موجب فعل جو گردان.
صَيقل: ث (ع) اوجر. صفائي. چمڪو.
صَيقل گر: ص. اُجارينڌڙ. لوهہ وغيرہ تان ڪَٽُ لاهيندڙ- تيوَرو.

ض

ض: ذ (ع) اُچار "ضاد". سنڌي الف- بي جو ايڪٽيهون اکر. عربي جو پندرهون ۽ فارسي جو ارڙهون اکر.
ضابِط: ص (ع) برداشت ڪندڙ- بردبار. پابند. قابض.
ضابطگي: ث. باقاعدگي. قانون جي پوئواري.
ضابطو: ذ (ع) قاعدو- قانون. دستور- رواج. قبضو. پابندي- دباءُ.
ضابطو رکڻ: انتظام رکڻ. پابندي وجهڻ.
ضاعفان: ث (ع. ضعيف) عورت- زال.
ضامِنُ: ذ (ع) ذميدار- ڪفيل. ذمو ڪندڙ. عيوضي. ڇت جي ڪاميءَ جي هيڻان ٽيڪ طور ڏنل ڪاٺي.
ضامِن پوڻ: ٻئي جي طرفان ذمو ڪڻ.
ضامِنگِيرُ: ص. جوابداري ڪندڙ. ٻئي جي طرفان

Gul Hayat Institute

شرطيہ ذميداري. قبول ڪندڙ.
ضائع، ضايع: ص (ع) زيان- تباہ- رائگان.
ضايع ڪرڻ: بي فائدو وڃائڻ- برباد ڪرڻ.
ضَبطُ: ذ (ع) برداشت- سهپ. تحمل. انتظام.
ضبط ڪرڻ: برداشت ڪرڻ. پاڻ روڪڻ. صبر ڪرڻ. بندش وجهڻ. قبضي ۾ آڻڻ.
ضَبطِي: ث. عدالت جي حڪم سان ڪنهن جي مال ملڪيت تي قبضو.
ضَخامَتَ: ث (ع) ٿولهہ- موٽائي.
ضَخِيمُ: ص (ع) ٿلهو- موٽو. سيرو.
ضِدُ: ذ (ع) اصرار- تڪرار. ڏڙو- مخالفت. هَٺ- شدت. دشمني- ويرُ. حسد. (ص) مخالف- اُبڙ- برعڪس.
ضد ٻڌڻ، ضد ڪرڻ: هوڏ ڪرڻ. تڪرار ڪرڻ. تيسو ڪرڻ. مخالفت ڪرڻ. بحث ڪرڻ. ڏڙو ڪرڻ.
ضد تي چڙهڻ: هوڏ تي چڙهڻ.
ضد پورو ڪرڻ: پنهنجي خيال موجب عمل ڪرڻ.
ضد ڏيارڻ: جوش ڏيارڻ. ڪاوڙ ڏيارڻ.
ضد رکڻ: دشمني رکڻ- ويرَ رکڻ.
ضِدي: ص. ضد ڪندڙ. هوڏي- هٺيلو. نِڙ. بحث. ڪج بحث.
ضِديَتِ: ث. دشمني- ويرُ- عداوت. ڏڙو. بحث. تِيسو.
ضَربَ: ث (ع) ڏڪ- چوٽ. صدمو. نقصان. رياضي ۾ هڪ انگ کي ٻئي انگ جيترا ڀيرا وڌائڻ.
ضَرب آيَت: ث. ڪن انگن جي ضرب جو جواب.
ضَرباتِ: ث (ع) "ضرب" جو جمع. چوٽون. صدما.
ضَرب المثل: ث. چوٽي.
ضَربخانَو: ذ. سَرڪاري سِڪا ٺاهڻ وارو ڪارخانو- ٽِڪسال.
ضَربَڻُ: م. ڏڪ هڻڻ- چوٽ رسائڻ. نقصان رسائڻ. ايذائڻ. ٻن انگن يا وڌيڪ ڪن انگن جي سگهہ وڌائڻ.
ضَربِي: ث. اُهو انگ جنهن کي ضرب ڪجي.
ضَررُ: ذ (ع) زيان- نقصان. ٽوٽو- ڇيهو. صدمو.
ضرر رَسان: ص. نقصان پهچائيندڙ. نقصانڪار.
ضَرور: ذ (ع) گهُرج- طلب. (ص) واجب- فرض- لازم. (ظ) بيشڪ- يقينا.
ضَرورَت: ث. گهرج- احتياج. حاجت. طلب.
ضَرورتمَند: ص. گهرجائو- حاجتمند- طالبو.
ضَرورِي: ص. گهرج مطابق. لازمي. گهربل.
ضَرورِيات: ث (ع) "ضرورت" جو جمع. گهربل شيون.
ضَريحَ: ث (ع) گنبذ وارو تعذيو. مزار- مقبرو.
ضُعفُ: ذ (ع) ڪمزوري- هيٺائي- ايرائي. ناتواني.
ضَعِيف: ص (ع) ڪمزور- هيٺو- ايرو. پوڙهو.
ضَعِيفُ الاعتقاد: ص. گهٽ ويساه وارو. عقيدي جو ڪمزور.
ضَعِيف حال: ص. غريب- مسڪين.
ضَعِيفَہ: ث. ڪمزور (عورت). پوڙهي.
ضَعِيفي: ث. هيٺائي- ڪمزوري. پيري.
ضَلالَتَ: ث (ع) گمراهي. تباهي. گناهہ- بَدي.
ضِلعو: ذ (ع. ضلع) ملڪ جو پاڳو. صوبي جو پاڳو. ڊپٽي ڪمشنر جي ماتحت علاقو.
ضَمُ: ذ (ع) مِلائڻ- گڏائڻ. شموليت.
ضَم ٿيڻ: ملي وڃڻ- گڏجي وڃڻ.
ضَمادُ: ذ (ع) ليپُ. لُپري.
ضَمانُ: ذ (ع) ضامن. ضَمانِت. ٻئي جي پاران جوابداري ڪڍندڙ.
ضَمانَتَ: ث (ع) ذميداري- ٻئي جي لاءِ شاهدي ۽ ذميداري جي قبوليت.
ضَمانت ڏيڻ: ذميداري جي قبوليت ڏيڻ. جوابداري پاڻ تي هموار ڪرڻ. ضامن بنجڻ.

Gul Hayat Institute

ضَمانت نامو: ذ. ضامن پوڻ جي لکيت- ڪفالت نامو.
ضَمانتي: ص. ضامن پيل- ضامن.
ضِمن: ذ (ع) اندر. باب. بيان. فقرو. مضمون.
ضَميرُ: ذ (ع) دل- قلب. اندر- منجهه. خراب ڪمن ڪان روڪيندڙ احساس. گرامر موجب اسم جي بدران ڪم ايندڙ لفظ (ضمير جا قسم: ضمير حاضر، ضمير غائب، ضمير متڪلم، ضمير خالص، ضمير اشارو ويجهو، ضمير اشارو ڏور، ضمير مبهم، ضمير مشترڪ، ضيمر استفهام، ضمير موصول، ضمير جواب وصول، ضمير متصل، ضمير مفصل).
ضِميمو: ذ (ع) ڪتاب جي آخر ۾ متن ڪان سواءِ ٻيو وڌايل مضمون- تڪملو.

ضَو: ث (ع) روشني. نُور.
ضَوڙشان: ص. روشني ڏيندڙ. مُنور.
ضَوابِط: ذ (ع) "ضابطي" جو جمع. ضابطا- قاعدا قانون.
ضِيا: ث (ع) سج جي روشني. جواهرات جو جَرڪو. رونق.
ضياپاش: ص. روشني ڦهلائيندڙ.
ضِيافَتَ: ث (ع) دعوت- مهماني.
ضِيقُ: ث (ع) تنگي- ڏکيائي. ساه جي سوڙهه (جيڪا دم جي مرض ۾ ٿئي).
ضيق النَفس: ذ. اُپ ساهي جو مرض- دمڪشي.

ط

طـ: ث (ع) اُچار "طوئي". سنڌي الف- بي جو ٻٽيهون اکر، عربي جو سورهون ۽ فارسي جو اُوڻيهون اکر. ابجد موجب عدد (۹).
طابِعُ: ص (ع) ڇاپيندڙ.
طارِي: ص (ع) ڇانڀجي ويندڙ. غالب پوندڙ.
طاسُ: ذ (ع) وڏو ٽالهه- طشت.
طاعَت: ث (ع) اطاعت. تابعداري.
طاعُون: ذ (ع) وڏي وڇڙندڙ ماريندڙ بيماري- (انگ). ڪالرا
طاقُ: ذ (ع) پِٽ ۾ سامان رکڻ لاءِ تختو. در يا دريءَ جو هڪ پاسي وارو تختو. اِڪي انگ. (ص) اڪيلو- يگانو. ماهر.
طاقَ ڪيڻ: تختو ڪيڻ. وقت تي ڏوڪو ڏيئي ڏک ڪيڻ. نقصان رسائڻ.
طاق لڳڻ: حيران ٿيڻ. حيراني ۾ ماڻ ٿي وڃڻ.
طاقِ نِسيان: ث (ع) ويسر.
طاق جُفت: ذ (ع) اِڪي ٻڌي.
طاقَتَ: ث (ع) قُوت- زور- سَگهه- ٻَل. حوصلو.
طاقت آزمائي: ث. زور آزمائي. مقابلو.
طاقَتورُ: ص. سگهارو- پهلوان.
طاقِي: ث. ننڍڙو طاق. در يا دريءَ جو هڪ پاسو.
طاقِيو: ذ. ڪپڑي جو ٽانُ.
طالِبُ: ص (ع) طلب ڪندڙ- گهُرندڙ. چاهيندڙ- مشتاق. ڳولائو. تصوف جي اصطلاح ۾ حق جو ڳولائو.
طالِب ديدار: ص. عاشق.
طالِبِ عِلم: ص. شاگرد- مُتعلم.

Gul Hayat Institute

طالِب عِلمي: ث. شاگردي. سکيا ونڻ وارو عرصو.
طالب مطلوب: ذ. عاشق معشوق.
طالِبُو: ص. طلب ڪندڙ. گهورو- چاهيندڙ. ڳولائو.
طالِح: ص (ع) خراب- بد. نياڳو.
طالِعُ: ص (ع) طلوع ٿيندڙ- اُپرندڙ. (ذ) نصيب- ياڳ- بخت. زائچو.
طالع تَتو: ص. بدبخت- نياڳو. بدنصيب.
طاماعُو: ص (ع) طمع رکندڙ- لالچي. چاهيندڙ.
طامعُ: ص (ع) لالچي- حريص.
طاهِري: ث. ڪُڙ پيل مِنو پَت.
طائِرُ: ص (ع) اُڏامندڙ. (ذ) پکي- پرندو.
طائِفو: ذ (ع) گروه- جماعت. ڳائڻ وڄائڻ وارن جو ٽولو.
طائِفو وجهڻ: ناچڻ ۽ ڳائڻ. هُل ٻکيڙو ڪرڻ.
طاؤس: ذ (ع) مورُ (پکي).
طِبّ: ث (ع) يوناني طريقي جو علاج- حڪمت. دوا دارون يا علاج جو هڪ طريقو.
طَبابَت: ث (ع) حڪمت- علاج. دوا دارون.
طَباخ: ث (ع) هڪ قسم جي نڪر جي نندي تالهي- تباڪ.
طَباعَتَ: ث (ع) ڇپائي جو هُنر. ڇپائي.
طَباقُ: ذ (ع) وڏي تالهي. پاتَ.
طَبَعَ: ث (ع) خصلت- مزاج- سُڀاءُ. سرشت. ڇپائي- طباعت.
طَبع ڪرڻ: ڇاپڻ- شايع ڪرڻ.
طَبَع آزمائي: ث. ذهانت جو امتحان. آزمائش.
طَبَع رَسا: ص. تيز ذهن.
طَبَع زاد: ص. پنهنجي ذهن يا عقل مان نڪتل.
طَبَعِي: ص. ذاتي. اصلي. قدرتي- فطِري.
طَبَعي حالَتَ: ث. قدرتي حالت. ڪنهن زمين يا ملڪ جي جاگرافيائي حالت.
طَبَقُ: ذ (ع) تالهي. تَهُ- پُڙ. پَنو (زمين جو). سطح.
طَبقات: ذ (ع) "طبق" جو جمع.
طَبقات الارض: ذ. زمين جا پُڙ. زمين جون هڪ ٻئي مٿان سطحون.
طَبَقو: ذ (ع) درجو- ڏاکو. جاءِ جي هڪ منزل. گروه يا فرقو (معاشري جو).
طَبَلُ: ذ (ع) وڏو ڍُهل. نقارو. اميراڻو ڏهڏهو.
طَبل بازُ: ص. ڍهل وڄائيندڙ. ڏوکڙي.
طَبل ڏيکارڻ: رعب ويهارڻ.
طَبل ڪرڻ: ڏڙڪو ڏمڻ ڪرڻ. فخر ڪرڻ. وڏائي ڪرڻ. ڏهڏهو ڏيکارڻ.
طَبَلچي: ص. طبلو وڄائيندڙ- ڏوکڙي.
طَبلو: ذ (ع) هڪ قسم جو وڄت جو ساز. هڪڙي پاسي وارو ننڍو ڍهل- ڊُڪڙُ.
طَبو: ذ. علاج- ٽڪي ٻُڪي. حيلو.
طَبِيبُ: ذ (ع) حڪيم. ويج.
طَبِيعَت: ث (ع) خَصلت- عادت. مزاج.
طبيعَت بَحال ٿيڻ: تندرستي ٿيڻ. آرام اچڻ. مزاج ۾ سرهائي ٿيڻ.
طَبيلو: ذ (ع. طويلہ) گهوڙن ٻڌڻ جي جاءِ- ڪُڙهہ.
طَرار: ص (ع) چالاڪ. چتر زبان.
طَرازَ: ث (ع) ننڍي ۽ هلڪي ٻيڙي.
طَراوَتَ: ث (ع) پوسل- نمِي. نار- خنڪي. تازگي. فرحت.
طَرَب: ث (ع) خوشي. فرحت. ساز جي تار.
طَربناڪ: ص. فرحت ڏيندڙ.
طَرَح: ث (ع) انداز- نمونو. حالت. مشاعري ۾ شعر

Gul Hayat Institute

چوڻ لاءِ مقرر مصرع. (ظ) وانگر- مانند.

طرحدار: ص. سُهڻي نمونو وارو. وضعدار. سهڻو سينگار ڪيل.

طرّحيں طرّحيں: ظ. قسمين قسمين. گهڻن نمونن سان.

طرز: ث (ع) نمونو- ڍنگ- روش. طور طريقو. وضع- بيهڪ.

طرز تحرير: ث. لکڻ جو ڍنگ- لکيت جو نمونو.

طرف، طرّف: ذ (ع) پاسو- ڏسَ- سمت. رخ. ڪنارو. هڪڙو پاسو. ڏِر.

طرفدار: ص. حمايتي- پاسو ڪٹندڙ.

طرفداري: ث. پاسو ڪڍڻ- حمايت.

طرفداري ڪرڻ: حمايت ڪرڻ- پاسو ڪڍڻ. لحاظ ڪرڻ.

طرفة: ذ (ع) اک چنيڻ.

طرفة العين: ث. اک چنيڻ.

طرفه: ص (ع) نئون. انوکو- عجيب. ان لڀ. (ذ) حيراني- عجب.

طرفين: ذ (ع) ٻئي طرف. ٻئي ڏيرون- ٻئي پاسا.

طرو: ذ (ع. طره) لونگي يا پٽڪي جو ڇيڙو. ڦُندڻ (توبي جو). ڪلنگي.

طريق: ذ (ع) رستو- واٽ. طرز- ڍنگ- نمونو. رواج.

طريقِ عمل: ذ. ڪم ڪرڻ جو ڍنگ.

طريقت: ث (ع) تصوف جي اصطلاح موجب اندر جي پاڪائي. سُلوڪ جي راه.

طريقو: ذ (ع) نمونو- ڍنگ- روش. قاعدو- دستور. رواج. ترڪيب- رستو. هلي چلي.

طريل: ص. طُري وارو- ڪلنگي وارو- ڇڪير.

طشت: ذ (ع) ٿالهه- وڏو طباخ.

طشت از بام: محاورو. مشهوري- پڌرائي. رسوائي- بدنامي.

طشتري: ث. ٿالهي.

طعام: ذ (ع) رڌل کاڌو- ماني.

طعامو: ذ. کاڌو- طعام.

طعن: ذ (ع) ملامت- جُٽ. ميار.

طعن تشنيع: ث. جُٽ ڦٽ- ميار. ڏوراپو.

طعنو: ذ (ع) مهڻو- اوپالو. ميار. ڏوراپو.

طعنا مِهڻا: ذ. طعنا ٽُنڪا. ميارون ڏوراپا.

طعنو ٽُنڪو: ذ. ميار ۽ ڏوراپو.

طعني زَني: ث. مهڻا طعنا- طعني بازي.

طغرو: ذ (ترڪي) پيچيده اکرن ۾ لکيل عبارت.

طغياني: ث (ع) ٻوڏ- سيلاب. پاڻيءَ جو چاڙهه- اُتل.

طِفل: ذ (ع) ٻار- ٻچو. ننڍڙو ٻار- ابهم. چوڪرو.

طِفل مکتب: ذ. شاگرد. متعلم. ان آزمودگار. سيکڙات.

طِفل مزاج: ص. ٻاراڻي طبيعت وارو. چوڪراٽي طبيعت.

طِفلي: ث. ننڍپڻ- ٻاراڻي. ناداني.

طُفيل: ذ (ع) وسيلو- ذريعو. (ظ) ذريعي- وسيلي- معرفت.

طفيلي: ص. پُٽ نہ ڇڏيندڙ. لاڪڙ. خوشامدي.

طِلا: ذ (ع) سونُ. سونو پاڻي.

طِلاڪاري: ث. چانديءَ تي سونو پاڻي چاڙهڻ جو ڪم- مُلمعي سازي.

طِلائي: ص. سونو. سونهري- زرين.

طلاق: ث (ع) نڪاح ڇڏڻ. عورت کي شريعت

موجب نڪاح کان آزادي.
طلاق ڏيڻ: زال کي ڇڏڻ. قطع تعلق ڪرڻ. ڇڏڻ- ڏڪارڻ.
طلاقنامو: ذ. طلاق جي لکيت.
طَلاقِڻ: ث. طلاق ڏنل عورت.
طَلَبَ: ث (ع) گهُرَ. خواهش- سَڏَ. ڳولا.
طلب ڪرڻ: گهُرڻ. سوال ڪرڻ. سڏائڻ.
طَلَباءَ: ذ (ع) "طالب" جو جمع. شاگرد- متعلم.
طَلَبدار: ص. گهُرندڙ. چاهيندڙ- خواهشمند.
طَلَبداري: ث. گهُر- ڳولا. واسطيداري.
طَلَبگار: ص (ف) خواهشمند- ڳولائو- گهورو.
طَلَبُ: م. گهُرڻ. سوال ڪرڻ. خواهش ڪرڻ- سَڏ ڪرڻ. ڳولا ڪرڻ.
طَلَبي: ث. گهُر. سَڏ. حاضري.
طِلِسمُ: ذ (ع) جادو- سحر. جادو جو کيل. هٿ ناٽ- کيڏ.
طِلِسماتَ: ذ. "طِلِسم" جو جمع.
طِلِسماتي، طِلِسمي: ص. جادو جو.
طَلوعُ: ذ (ع) اُپرڻ- نڪرڻ (سج، چند، تارا).
طَمانِيَت: ث (ع) دلجمعي- اطمينان.
طَمطَراق: ز (ف) شان شوڪت- ڏوم ڏام. ٺٽ.
طَمَع: ث (ع) لالچ- لوڀ. حرص. خواهش.
طَمعدار: ص. طمع رکندڙ- لالچي. آسروند.
طَمعداري: ث. آسرو- اميد. لالچ.
طَنابَ: ث (ع) طَنبُو جي رسي. زمين ماپڻ جي رسي.
طَناز: ص (ع) ناز نخري سان هلندڙ.
طَنبُو: ذ (ع) خيمو.
طَنبُور، طَنبُورو: ذ (ع) هڪ قسم جو ساز.
طَنبُوري: ث. ننڍڙو طنبورو.
طَنزَ: ث (ع) چٽر- ٺٺول.
طَنطَنو: ذ (ع) رعب- دٻدٻو. ٺٽ. تڪبر- گهمنڊ.
طَوافُ: ذ (ع) چوڌاري ڦيرو- گهمرو. ڪعبة الله جي چوڌاري ڦيرو.
طَوالَتَ: ث (ع) ڊيگهه- طُول- لنبائي.
طَوائِف: ث (ع) گروه. قومون. قبيلا. نچڻ ڳائڻ واري عورت.
طَوائف المُلوڪي: ث. بادشاه گردي. بدانتظامي.
طُوبا، طُوبيٰ: ذ (ع) بهشت جو هڪ وڻ.
طَورُ: ذ (ع) طريقو- ڍنگ- نمونو. (ظ) وانگر.
طَورُ طَريقو: ذ. هلت چلت. لڇڻ- افعال. نمونو- ڍنگ. ريت نيت.
طُورُ: ذ (ع) هڪ مقدس جبل- طُورسينا.
طوطو: ذ (ف) هڪ مشهور پکي- مِٺُو- چَٽون.
طوطا چَشم: ص. بي وفا- بي مروت.
طوطا چشمي: ث. بيوفائي- بي مروتي.
طوعا ڪَرها: ظ (ع) خوشي يا ناخوشي- راضي يا بيراضي. هروپرو- لاچار. خواه مخواه.
طُوفانُ: ذ (ع) سخت هوا. هوا جو ڏاڍو جوهو. شور- گوڙ. فساد- هنگامو.
طُوفان مَچائڻ: شور ڪرڻ- هُل ڪرڻ. فساد مچائڻ. گهوڙا گهوڙا ڪرڻ.
طُوفاني: ص. طوفان جهڙو تکو ۽ زوردار.
طَوقُ: ذ (ع) ڳچيءَ جو هڪ زيور. ڪَنڌو (پکيءَ جي ڳچيءَ تي). ڳٽ.
طُولُ: ذ (ع) ڊيگهه- لنبائي. وسعت.
طُول ڏيڻ: ڊگهو ڪرڻ. ڊيگهه ڪرڻ. وڌائڻ (قصو، معاملو).
طُول طَويل: ص. تمام ڊگهو- تمام لنبو.

GulHayat Institute

طُولانُ: ذ. ٽپڙ ٽاڙي- سامان سڙو.
طُولُ بَلد: ذ (ج) ڳهائي ڦاڪَ. ڌرتيءَ جي اُتر قطب کان ونڊي ڏکڻ قطب تائين خيالي ليڪ.
طُومارُ: ذ (ع) ڪتاب. دفتر. ڊگهو خط. وڏو بيان. قصو. ڪاغذن جو بنڊل. ڊگ- ڍير.
طُومار ٻڌڻ: ننديءَ ڳالهه کي وڌائي بيان ڪرڻ. ڊگهو قصو چيڙڻ.
طَويل: ص (ع) ڊگهو- دراز- لنبو.
طَويلو: ذ (ع) گهوڙن ٻڌڻ جي جاءِ- ڪُڙهه.
طَهارَتَ: ث (ع) پاڪائي. صفائي. استنجا- مَسحو.
طَهارَتَ ڪرڻ: پاخاني کان پوءِ استنجا ڪرڻ- پاڻي سان ڏوئي بت کي پاڪ صاف ڪرڻ.
طَهُرَ، طَهَرَ: ث (ع) ختنو- سنت.
طهر وهارڻ: ختنو ڪرائڻ- سُنت وهارڻ.
طُهُرائڻُ: م. طهر وهارڻ- ختنو ڪرائڻ.

طَهِري: ث. طاهري. ڪُڙ م. رڌل پَتُ- مِنو پت.
طَهُورا: ذ (ع) بهشت جو پاڻي.
طَي: ذ (ع) خاتمو- پُڄاڻي. نبيرو. فيصلو. ڪنهن ڪم کي آخرتائين پڄائڻ.
طَي ڪرڻ: ختم ڪرڻ. پورو ڪرڻ. فيصلو ڪرڻ. نبيرڻ.
طَيارو: ذ (ع) هوائي جهاز.
طَيِّبُ: ص (ع) پاڪ صاف. سنو- عمدو. جائز.
طَيرُ: ذ (ع) پکي- پرندو.
طَيشُ: ذ (ع) غصو- ڏمر- ڪاوڙ.
طَيش م اچڻ: ڪاوڙ م اچڻ.
طِينَت: ث (ع) طبعي خصوصيت- خُوءِ. سُڀاءَ. انساني فطرت- جِبلت.
طَيُور: ذ (ع) "طَير" جو جمع. پکي پکڻ.

ظ

ظ: ذ (ع) اُچار "ظُوئي". سنڌي الف- بي جو ٽيٽهون اکر. عربي جو سترهون ۽ فارسي جو ويهون اکر. ابجد موجب عدد (۹۰۰).
ظالِمُ: ص (ع) ظلم ڪندڙ. سنگدل- بيرحم.
ظاهِرُ: ظ (ع) چٽو- آشڪار- ڪُليو- پڌرو- نروار.
ظاهر ٿيڻ: پڌرو ٿيڻ- نمودار ٿيڻ. چٽو ٿيڻ.
ظاهر ڪرڻ: ڪولڻ- پڌرو ڪرڻ. اُگهاڙڻ. وضاحت ڪرڻ.
ظاهرداري: ث. ڏيکاءُ. ٻاهريون نمونو. متاچرائي.
ظاهِر ظُهور: ظ. ڪليو ڪلايو- پڌري پٽ. علي الاعلان.

ظاهِري: ص. ڏيکاءُ وارو. پڌرو. ڏسڻ م ايندڙ.
ظَرافَتَ: ث (ع) مسخري- ڪِل يوگ. چرچو گهپو.
ظَرفُ: ذ (ع) ٽانءُ. حوصلو- سَهپ. گرامر م اسم جي جاءِ، قدر، ريت وغيره ڏيکارينڊڙ لفظ.
ظُروف: ذ (ع) "ظرف" جو جمع. ٽانءُ- برتن.
ظَريفُ: ص (ع) چرچائي. خوش طبع- يوڳائي. ڪلمڪ.
ظَفَرَ: ذ (ع) فتح- سوپ- ڪاميابي.
ظفرياب: ص. سوپارو- فتحمند.
ظِلُ: ذ (ع) پاڇو- سايو.
ظِل الله: ذ. خدا جو سايو. بادشاه.

Gul Hayat Institute

ظُلْمُ: ذ (ع) بي انصافي- انڌير. سِتم. ڏاڍ- جبر- زيادتي. مصيبت- مشڪلات.
ظُلم رَسِيده: ص. ظلم هيٺ آيل- مظلوم.
ظُلم ڪرڻ: انڌير ڪرڻ. وَيل ڪرڻ. ستم ڪرڻ.
ظُلمِي: ص. قهري. بيرحم. ظالم.
ظُلمَتَ: ث (ع) اونده- تاريڪي- سياهي.
ظَنُ: ذ (ع) خيال- گمان. راءِ. شڪ.
ظَنِي: ص. خيالي- گماني. شڪي. بغض رکندڙ.
ظُهرُ: ذ (ع) اڳينءَ جو وقت- ٻپهري. اڳينءَ جي نماز.
ظهورُ: ذ (ع) پيدائش. وجود. ڏيکاءُ. پڌرائي.
ظهور ٿيڻ: ظاهر ٿيڻ. پڌرو ٿيڻ. ڏيکائي ڏيڻ. وجود وٺڻ.
ظُهورو: ذ. پڌرائي. ڏيکاءُ. نظارو- جلوو. ديدار.

ع

ع: ث (ع) أڇار 'عين'. سنڌي "الف- بي" جو چوٽيهون اکر. عربي جو ارڙهون ۽ فارسي جو ايڪيهون اکر. ابجد موجب عدد (۷۰).
عابِدُ: ص (ع) عبادت ڪندڙ. پرهيزگار.
عاجُ: ذ (ع) هاٿي جي ڏند وارو مادو.
عاجِزُ: ص (ع) ڪمزور- هيٺو- ضعيف. بيوس- مجبور- لاچار. غريب. ڪڪ- بيزار.
عاجز ڪرڻ: تنگ ڪرڻ- مجبور ڪرڻ- لاچار ڪرڻ. ورڇائڻ- ڪڪ ڪرڻ.
عاجِزا: ث (ع. عاجزه) عورت- نياڻي.
عاجِزِي: ث (ع) ڪمزوري. بيوسي. مجبوري. منٽ- آزي.
عاجزي ڪرڻ: منٽ ڪرڻ- آزي نيزاري ڪرڻ.
عاجلُ: ص (ع) جلد باز- تڪڙو. فوري طور ادا ڪرڻ وارو حق مَهر.
عادَاتِ: ث (ع) "عادت" جو جمع. عادتون- خصلتون.
عادَتَ: ث (ع) خصلت- لڇ. هيرَ. ريت. عِلتَ.
عادت پوڻ: هير پوڻ- عادي ٿيڻ.
عادَتِي: ص. هيراڪ. هِريل. خاص عادت وارو.
عادِل: ص (ع) عدل ڪندڙ- منصف. انصاف ڪندڙ.
عادِي: ص. هيراڪ. علتي- ٻانڌائي.
عارُ: ذ (ع) شرم. حجاب. عيب جو ٽڪو.
عارِضُ: ذ (ع) ڳل- رخسار.
عارِضو: ذ (ع) بيماري- روگ. بهانو- سبب.
عارضِي: ص (ع) اتفاقي- ٿوري وقت لاءِ.
عارِفُ: ص (ع) صحيح طور حق سڃاڻندڙ. خداشناس. حق شناس. درويش. اعليٰ فڪر وارو. معرفت جو صاحب. وڏو صوفي.
عارفانه: ص. معرفت وارو. خدا شناسي وارو.
عاري: ص. عار ڪندڙ- خالي- ٽلهو. بيزار.
عارِيتا: ظ (ع) عارضي- ٿورن ڏينهن لاءِ. اُڌاري طور.
عازِم: ص (ع) ارادو ڪندڙ.
عازِم سَفر: ص. سفر جو ارادو ڪندڙ.
عاشِق: ص (ع) چاهيندڙ- فريفته. پسند ڪندڙ.

Gul Hayat Institute

محبت ڪندڙ.

عاشقان: ذ. "عاشق" جو جمع.

عاشقائو: ص. عاشقن وانگر. عاشق جهڙو.

عاشق صادق: ذ. سچو عاشق.

عاشق ٿيڻ: چاهيندڙ ٿيڻ. محبت ڪرڻ. فدا ٿيڻ.

عاشق مزاج: ص. عاشقائي طبيعت وارو.

عاشقي: ث. عشق- محبت.

عاشُور، عاشوره: ذ (ع) محرم مهيني جي ڏهين تاريخ. حضرت امام حسين جي شهادت جو ڏينهن.

عاشورا: ذ (ع) محرم مهيني جا پهريان ڏهه ڏينهن (جن ۾ حضرت امام حسين جي شهادت ۽ عزاداري ٿئي).

عاصِي: ص (ع) گنگهار- ڏوهاري.

عاطِفُ: ص (ع) جهڪندڙ. مائل.

عاطِفَت: ث (ع) شفقت- مهرباني.

عافِيَت: ث (ع) سلامتي- بچاءُ. آرام- آسائش. خيريت. تندرستي.

عَاقُ: ص (ع) نافرمان- بي چيو.

عاق ڪرڻ: جدا ڪرڻ- الڳ ڪرڻ. لادعويٰ ڪرڻ (ملڪيت ۽ معاملات مان).

عاقِبَت: ث (ع) پڇاڙي- خاتمو. آخرت. قيامت.

عاقبت انديش: ص. دوراندیش. اڳ پوءِ سنياليندڙ.

عاقبت خراب ڪرڻ: پڇاڙي خراب ڪرڻ. آخرت خراب ڪرڻ.

عاقِلُ: ص (ع) عقلمند- ڏاهو- سمجهو- سياڻو.

عاقُوبَتِ: ث (ع. عاقبت) جُٺ- تعدي.

عالَمُ: ذ (ع) جهان- دنيا- زمانو- سنسار. مخلوق- آدم ذات. وقت- دور- سَمو. حالت- صورت.

عالَمُ آشڪار: ظ. دنيا ۾ پڌرو- مشهور.

عالَمِ ارواح: ذ. ارواحن جو جهان- ٻيو جهان.

عالَمِ اَسباب: ذ. دنيا- جهان- سنسار.

عالَمِ بَالا: ذ. فرشتن جي رهڻ وارو مٿاهون ماڳ (آسمان).

عالَمِ غيبَ: ذ. لڪل جهان.

عالَمِ وُجود: ذ. هستي- زندگي. موجودگي جي حالت.

عالَمِ سِفلي: ذ. زمين. زميني زندگي.

عالَمَ پَناه: ص (ف) دنيا کي حفاظت ۾ رکندڙ. بادشاه. (ث) باهرين ديوار. حويلي، ڳوٺ يا شهر جي بچاءَ لاءِ باهران چوڌاري شاهي پٽ يا ڪوٽ.

عالِمُ: ص (ع) جاڻندڙ- جاڻو. پڙهيل. گهڻو پڙهيل.

عالِمُ الغيب: ذ. غيب جون ڳالهيون جاڻندڙ. خداتعالیٰ.

عالِي: (ع) بلند- اعليٰ- اُوچو.

عالِيجاه: ص. بلند مانُ مرتبي وارو.

عاليجناب: ص. وڏي مان وارو.

عالي مرتبت، عالي مقام: ص. بلند مرتبي وارو.

عالي تَبار: ص. وڏگهراڻو. شريف ڪٽنب وارو.

عالِي دِماغ: ص. وڏي مغز وارو- عقلمند- هوشيار.

عالِيشانُ: ص. وڏي عزت وارو. وڏي رتبي وارو.

عالي ظَرف: ص. وڏي حوصلي وارو. بردبار.

عامُ: ص (ع) سيئي- ڪُل. مشهور. رواجي- چالو. هلندڙ- مروج. هرهنڌ موجود.

عام جام: ص. هرهنڌ پکڙيل. هر هنڌ موجود.

عام خاص: ص. سڀ ماڻهو.

عام فَهمُ: ص. جيڪو سيئي سمجهي سگهن.

Sindh Hayat Institute

آسانيءَ سان سمجهه ۾ ايندڙ. آسان- سَولو.
عام ڪرڻ: مشهور ڪرڻ. سيني جي استعمال لاءِ مهيا ڪرڻ.
عام ماڻهو: ذ. عوام الناس.
عام مختيار: ص. مالڪ جي طرفان اختياري اجازت نامو مليل.
عام معافي: ث. سيني لاءِ معافي جو اعلان.
عامِل: ص (ع) ڪم ڪندڙ. عمل ڪندڙ. عملدار. تعويذات وغيره جو ڪم ڪندڙ.
عامِي: ص. عام. عام جام. رواجي. پيٽ ۾ گهٽ درجي وارو.
عاميانه: ص. عام ماڻهو جو- جاهلن جو.
عائد: ص (ع) موڪي ايندڙ. ايندڙ. ٽيندڙ (واقعو يا عمل). روڪ- بندش.
عائد ڪرڻ: ذمي ڪرڻ. مٿان مڙهڻ (ذميداري).
عائشهَ: ث (ع) حضور پاڪ جن جي بيبي سڳوري جو نالو.
عَبا: ث (ع) پيرن تائين پائڻ جو هڪ قسم جو ڍگهو ڪوٽ.
عِبادَت: ث (ع) اطاعت (خدا جي). بندگي. نماز.
عِبادَتخانو، عبادَتگاه: ذ. عبادت جي جاءِ (مسجد وغيره).
عِبارَتَ: ث (ع) تحرير- لکيت. مضمون. لکڻي.
عِبارَت آرائي: ث. مضمون جي رنگيني.
عباسي: ذ (ع) بغداد جي خليفن جو گهراڻو. هڪ ذات جو نالو. ڪلهوڙا. گل جو هڪ قسم.
عَبَث: ص (ع) اجايو- بيفائدو- فضول.
عَبدُ: ذ (ع) بندو- ٻانهون. غلام- نوڪر.
عَبداللطيف: ذ (ع) سنڌ جي وڏي قومي شاعر جو نالو "شاه عبداللطيف ڀٽائي رحـ".
عِبرَت: ث (ع) حيرت- عجب. اچرج. نصيحت- سبق.
عبرت انگيز: ص. حيرت جهڙو. ڊپ وارو.
عبرت ونڻ: نصيحت پرائڻ- سبق حاصل ڪرڻ.
عبرتناڪ: ص. حيرت جهڙو- سبق آميز.
عَبقَريت: ث (ع) سُڄائي- عمدگي. انوکائي. نَوائَ.
عُبُوديَت: ث (ع) اطاعت. بندگي. ٻانهپ.
عُبُور: ذ (ع) درياءِ يا رستو پار اُڪرڻ. اورانگهڻ. طي ڪرڻ. لنگهڻ. مَهارَت. دسترس.
عُبور ڪرڻ: هڪ پاسي کان ٻئي پاسي ڏانهن وڃڻ. پار ڪرڻ.
عَبِيرُ: ذ (ع) هڪ قسم جو خوشبودار وکر- عنبير.
عِتابُ: ذ (ع) ڏمر- ڪاوڙ- غصو- ناراضگي.
عَتِيقُ: ص (ع) پراڻو- جهونو. آزاد. بزرگ.
عُثمانُ: ذ (ع) نبي سڳوري جي هڪ خليفي ۽ اصحابي جو نالو.
عَجائِبَ: ذ (ع) "عجيب" جو جمع. حيرت جهڙيون شيون. عجيب- حيرت انگيز.
عجائِبات: ذ. "عَجائب" جو جمع. دنيا جون عجيب غريب شيون.
عَجائب خانو، عَجائب گهرُ: ذ. عجيب غريب شين رکڻ جي جاءِ (جن کي ماڻهو ڏسڻ اچن)- ميوزيم.
عَجَبُ: ذ (ع) حيرت- اچرج- تپرس- حيراني. (ص) عجيب- انوکو، نرالو.
عجب جهڙو: ص. حيرت انگيز- نادرُ.
عِجزُ: ذ (ع) عاجزي- بيوسي- لاچاري. نوڙت. منٽ- آزي.
عجز و انڪساريِ: ث. ميڙ منٽ. آزي نيازي.

Gul Hayat Insurance

عُجلت: ث (ع) جلدائي- تڪڙ- سيگهه.
عَجَمُ: ذ (ع) عربستان کان سواءِ ٻيو ڪوبه ملڪ. غير عربي ماڻهو- تاريو.
عَجَمي: ص. عجم جو رهاڪو.
عَجُوبو: ذ (ع) عجيب شيءِ- انوکي چيز.
عَجُوبہ روزگار: ذ. دنيا جي عجيب ۽ انوکي چيز (جنهن جهڙي دنيا ۾ ٻي نه ملي سگهي).
عَجِيبُ: ص (ع) حيرت جهڙو- انوکو- نادر. بي مثال- لاثاني. نيارو. (محاوري ۾) پرين- دوست- محبوب.
عجيب وغريب: ص. انوکو ۽ نيارو.
عَدالتَ: ث (ع) انصاف- نياءُ- نبيرو- فيصلو. انصاف جي جاءِ- ڪچهري- ڪورٽ.
عدالت عاليہ: ث. هاءِ ڪورٽ- چيف ڪورٽ.
عدالت ڪرڻ: انصاف ڪرڻ- نياءُ ڪرڻ. داد ڪرڻ.
عَداوَتَ: ث (ع) دشمني- ويرُ- خصومت. دشمنو- ڪلفت.
عداوَتي: ص. دشمن- مخالف- ويري.
عِدَتَ: ث (ع) اهو عرصو جنهن ۾ عورت کي ٻيو نڪاح ڪرڻ ناهي (چار ميهنا ڏهه ڏينهن).
عَدَدَ: ذ (ع) انگ. تعداد- شمار. ڳڻپ.
عَدد جمع: ذ. گرامر ۾ ڳڻين شين ڏيکارڻ جو لفظ.
عدد شمارِي: ث. انگن جي ڳڻپ. ڳڻيتو. نمبر شماري.
عدد قطارِي: ذ. هڪ ٻئي پويان ترتيب وار انگ.
عدد واحد: ذ. هڪ انگ. گرامر ۾ هڪ جو انگ ڏيکارڻ لاءِ ڪم ايندڙ لفظ.
عَدلُ: ذ (ع) انصاف- نياءُ- فيصلو. داد. برابري- مساوات.
عَدلُ ڪرڻ: انصاف ڪرڻ- نياءُ ڪرڻ.
عَدل گُستَري: ث. انصاف- نياءُ.
عَدَمُ: ذ (ع) غيرموجودگي- غيرحاضري. نه هٿڻ- نيستي.
عَدم آباد: ذ. ٻيو جهان.
عدم پيدا: ظ. غير حاضر. ناپيد. گم. اڻلپ. روپوش.
عَدم موجودگي: ث. غيرحاضري.
عَدم واقفيت: ث. لاعلمي- اڻ ڄاڻائي.
عَدَنُ: ذ (ع) بهشت- فردوس. بهشتي باغ. ڏکڻ عربستان جي هڪ شهر ۽ بندر جو نالو.
عَدُوُ: ص (ع) دشمن- مخالف- ويري. رقيب.
عَدُولَنُ: م. پري ڪرڻ. نه قبولڻ. لوڏڻ- ڏڪارڻ. نه مڃڻ. موڪلڻ- واپس ڪرڻ.
عَدُولِي: ث (ع) انڪار. موٽ- واپسي.
عَدِيل: ص (ع) جهڙو- مثل.
عَدِيمُ الفُرصت: ص (ع) جنهن کي واندڪائي نه هجي. مصروف.
عَدِيم المِثال: ص (ع) بي مثال- لاثاني.
عَذَابُ: ذ (ع) اهنج- تڪليف- آزار- مصيبت. درد- سُور. قهر.
عَذاب اِلٰهي: ذ. خدا جي طرفان نازل ٿيل مصيبت.
عذاب سَهڻ: سورَ سهڻ. مصيبتون ڪاٽڻ. تڪليفون پوڳڻ.
عذاب نازل ٿيڻ: خدا جو قهر مٿان پوڻ.
عذار: ذ (ع) ڳل- رخسار.
عُذُر: ذ (ع) بهانو- سبب. اعتراض. معافي.
عُذرخواهي: ث. فوتيءَ لاءِ افسوس جو اظهار-

Gul Hayat Institute

اعزاپُرسي- پرچائي.
عُذرداري: ث. اعتراض. جوابي دعويٰ. حجت.
عَذرا: ث (ع) ڪنواري. عورتن جو نالو. بيبي مريم جو لقب.
عِراقُ: ذ (ع) وچ ايشيا جو هڪ ملڪ.
عِراقي: ذ (ع) عراق جو گهوڙو. تازي گهوڙو.
عَرَبُ: ذ (ع) وچ مشرق جو هڪ ملڪ (جيڪو ڪعبة الله ۽ نبي سڳوري جي روضي سببان مسلمان لاءِ متبرڪ). عربستان. (ص) عربستان جو رهاڪو. عربن جو نسلي نالو.
عَرَبي: ص. عربستان جو رهاڪو. (ث) عربستان جي ٻولي.
عُرسُ: ذ (ع) وفات جي تاريخ تي سالياني فاتحه ۽ مجلس- ٻارهو.
عَرشُ: ذ (ع) ڇت. تخت. آسمان. نائون آسمان.
عَرش آشياني: ص. مرحوم.
عرش تي چاڙهڻ: تمام گهڻي تعريف ڪرڻ- ڀڏائڻ. خوشامد ڪرڻ.
عرش مُعليٰ: ذ. آسمان. نائون آسمان (جنهن تي خدا تعالىٰ جو تخت چيو وڃي ٿو).
عَرصو: ذ (ع) ميدان. مفاصلو. ويڇو- وٿي. وقت. دير.
عَرضُ: ذ (ع) درخواست- گذارش. منٿ. ويڪر- بَرُ.
عرض ڪرڻ: منٿ ڪرڻ. گذارش ڪرڻ. سوال ڪرڻ.
عَرضُ البلَد: ذ. ويڪرائي ڦاڪ (ڏرتيءَ جي).
عرضدارُ: ص. عرض ڪندڙ. منٿائو. سوالي.
عَرضداشت: ث. گذارش. درخواست. لکيت ۾ درخواست.
عرض مَعروضُ: ذ. منٿ ميڙ.
عَرضي: ث. درخواست. (ص) منٿائو- سُوالي.
عَرضي، عَرِيضي: ث. لکيت ۾ درخواست.
عُرفُ: ذ (ع) ذاتي نالي سان گڏ سڃاڻپ لاءِ ٻيو مشهور نالو. عام نالو.
عَرفاتَ: ث (ع) مڪي شريف کان ۹ ميل پري هڪ ميدان ۽ جبل (جتي حج جي موقعي تي حاجي گڏ ٿي دعائون پڙهن ۽ اڳين ۽ وڃينءَ جون نمازون گڏي پڙهن).
عِرفانُ: ذ (ع) خداشناسي. حق تعالىٰ جي سڃاڻپ.
عَرقُ: ذ (ع) پگهر- پسينو. ڦل وغيره جو نپوڙيل رس. جڙين ٻوٽين جو چڪايل پاڻي.
عَرقُ آلُود: ص. پگهر ۾ شل.
عرق ريزي: ث. سخت محنت. جانفشاني. پگهر جو پورهيو.
عِرقُ النِساء: ث. ٽنگ جي پوئين نَس ۾ سُور پوڻ جي بيماري.
عُروجُ: ذ (ع) چاڙهه. بلندي. ترقي. اوج.
عروج تي پهچڻ: ترقي ڪرڻ. مٿانهين درجي تي پهچڻ.
عَروسُ: ث (ع) ڪُنوار- وَني.
عَروضُ: ذ (ع) شعر جي بحر وزن معلوم ڪرڻ جو علم.
عُريانُ: ص (ع) اگهاڙو- ننگو. بي پردي- اڻ ڍڪيل.
عُرياني: ث. اوگهڙ- برهنگي.
عَرِيضُ: ص (ع) ويڪرو. پکڙيل. ويڪر ۾ وڏو.
عَرِيضو: ذ (ع) پاڻ کان وڏي ڏانهن لکيل خط.
عَرِيضي: ث. درخواست.

Gul Hayat Institute

عريضي نويس: درخواست لکندڙ.
عِزّ: ص (ع) وڏو. غالب. ڏاڍو. عزت ڪيل.
عِز وجّل: ص. جنهن جي عزت ۽ تعريف هجي. خدا تعالي.
عِز: ث (ع) عزت- مانُ- شان. رتبو.
عِز و جاه، عِز و شان: ذ. مان مرتبو- شان شوڪت.
عَزا: ث (ع) ماتم. پرچائي.
عزادار: ص. ماتم ڪندڙ- ماتمي.
عَزاداري: ث. ماتم.
عَزازَتَ: ث (ع) مائتي- رشتيداري. سڳيٽائي.
عَزازِيلُ: ذ (ع) هڪ فرشتي جو نالو (جيڪو تڙيو ويو).
عَزائِمَ: ذ (ع) "عزم" جو جمع. ارادا.
عِزّتَ: ث (ع) آبرو- وقار- شان. شرف. ادب- تعظيم. آدرياءُ. ناموس. ساک- پَتِ. رتبو.
عزت افزائي: ث. ڪنهن معزز مائهو جي اچڻ تي ٿيل عزت.
عزت رکڻ: آبرو رکڻ. مانُ ڏيڻ. لحاظ ڪرڻ. نالي کي برقرار رکڻ.
عزت ونڻ: بيعزتي ڪرڻ. آبرو وڃڻ. لڄ لٽڻ (عورت جي).
عِزرائِيلُ: ذ (ع) موت جو فرشتو- ملڪ الموت.
عُزلَت: ث (ع) تنهائي- گوشه نشيني.
عَزمُ: ذ (ع) ارادو- قصد. نِيَت- منشا.
عزم بالجَزم: ذ. پڪو ارادو.
عزم ڪرڻ: پختو ارادو ڪرڻ.
عَزِيزُ: ص (ع) پيارو- محبوب. مائٽ- رشتيدار. وڻندڙ. (ذ) خدا تعالي جو هڪ نالو.
عَزِيمَت: ث (ع) ارادو- قصد- عزم.
عَساڪَر: ذ (ع) "عسڪر" جو جمع. لشڪر- فوجون- سپاه.
عُسرَت: ث (ع) تنگي- ڏڪيائي. غربت.
عَسڪَر: ذ (ع) لشڪر- فوج- سپاه.
عسڪري: ص. سپاهي- فوجي.
عِشا: ث (ع) سومهٽي جي نماز.
عُشاق: ذ (ع) "عاشق" جو جمع.
عَشر: ص (ع) ڏهه (۱۰)
عُشرُ: ذ (ع) ڏهون حصو.
عُشر عَشِير: ص. ڏهين حصي جو به ٽورو پاڳو. تمام ٽورو.
عِشرَتَ: ث (ع) عشق. مزو. خوشي.
عشرت ڪده، عشرت گاه: ذ. عيش جي جاءِ.
عَشرَه: ذ (ع) ڏهو. محرم جي ڏهين تاريخ- عاشورا.
عِشقُ: ذ (ع) بيحد سڪ. پيار واري ڪيفيت. نينهن.
عشقبازي: ث. محبت ۽ پيار واري رسم.
عِشق پيچ، عشق- پيچان: ذ. هڪ قسم جي ول (رنگين گلن واري).
عِشوَه: ذ (ع) ناز- مائو- نخرو.
عشوَه ساز، عِشوَه گر: ص. ناز نخرا ڪندڙ- معشوق.
عَصا: ث (ع) لٺ.
عَصبِيَت: ث (ع) پنهنجائي- رشتيداري. پاسخاطري. رياڪاري.
عَصرُ: ذ (ع) زمانو- وقت- دور. اڳيءَ جو وقت.
عِصمَت: ث (ع) پاڪائي- پاڪدامني- عفت- سَتُر.
عِصمَت دري: ث. زوري زنا.

Gul Hayat Institute

عِصيانُ: ذ (ع) گناھ- پاپ- خطا.
عُضوو: ذ (ع) بدن جو ڪوبہ حصو- انگ.
عضوو مخصوص: ذ. مرد يا عورت جو تناسل وارو عضوو.
عَطا: ث (ع) بخشش- ڏات. سخاوت. ڏانُ.
عَطا ڪرڻ: بخشش ڪرڻ- ڏان ڏيڻ.
عَطارُ: ذ (ع) عطر وڪڻندڙ ۽ ناھيندڙ- سُرھيو.
عَطارَدُ: ذ (ع) نظام شمسي جو ھڪ گرھ.
عَطائي: ص (ع) بخشش مليل. منگتو. راڳائي.
عَطْرُ: ذ (ع) گُلن يا ٻين شين جو سُرھو سَتُ يا روغن. خوشبوءِ- سُرھاڻ- سڱنڌ.
عطرپيز: ص. خوشبوءِ پکيڙيندڙ.
عطردائي: ث. عطر جي شيشين يا ڊبلين رکڻ وارو ٺانءُ.
عَطِيَہ، عَطِيو: ذ (ع) تحفي ۾ ڏنل چيز. تحفو- سوغات- سوکڙي.
عُظام: ص (ع) وڏو. عظمت وارو.
عَظَمت: ث (ع) وڏائي. بزرگي. برتري- بلنديِ شان- شوڪت.
عُظمىٰ: ص (ع) وڏو. تمام وڏو.
عَظِيمُ: ص (ع) وڏو. بزرگ. اُوچو. بلند. متاھون. (ذ) خداتعاليٰ جو ھڪ نالو.
عَظِيمُ الشان: ص. وڏي رتبي وارو. وڏي مانُ وارو. وڏو.
عِفّتَ: ث (ع) پاڪدامني- پارسائي.
عِفريت: ذ (ع) ديو- ڀُوت- آفت.
عَفوُ: ذ (ع) معافي. درگذري. بخشش.
عفو ڪرڻ: بخشش ڪرڻ- معاف ڪرڻ.
عَفُونَت: ث (ع) بدبوءِ- ڏَپَ- بانس.
عَفِي: ص (ع) معاف ڪيل.
عَفِي عَنہُ: (دعائيہ جملو) خدا ڪيس معاف ڪري.
عُقابُ: ذ (ع) ھڪ قسم جو وڏو شڪاري پکي.
عُقابِيلُ: ذ. عقاب جي ڪنين وارو تير (جنھن جي لام جي پاسن سان عقاب جا ڪنب لڳل ھجن).
عَقائِد: ذ (ع) "عقيدہ" جو جمع.
عَقَبُ: ذ (ع) پويون حصو- پُٺ. (ظ) پٽيان.
عُقبىٰ: ذ (ع) اڳيون جھان- ٻيو جھان.
عَقدُ: ذ (ع) نڪاح- وھاڻ.
عقد ڪرڻ: نڪاح ڪرڻ- شادي ڪرڻ.
عُقدہ: ذ (ع) ڳنڍ- ڳرھَ. منجھيل مسئلو. ڏکي ڳالھ.
عقدہ ڪُشائي ڪرڻ: مشڪل آسان ڪرڻ. مسئلو حل ڪرڻ.
عَقرَب: ذ (ع) وڇون. ھڪ آسماني بُرج جو نالو.
عَقْلُ: ذ (ع) سمجھ- فھم. سُرت. شعور- وقوف. ڏاھپ.
عقل اچڻ: سمجھ اچڻ. بالغ ٿيڻ.
عقل چرخ ٿيڻ: ھوش گم ٿيڻ. حواس خطا ٿيڻ. حيران ٿيڻ.
عَقْلمَند: ص. عاقل- ڏاھو- داناءُ.
عَقْلمَندي: ث. ڏاھپ- دانائي- سياڻپ.
عَقْل سَلِيم: ذ. صحيح سمجھ.
عَقْل ويڑھائڻ: سياڻپ واري اٽڪل ڪرڻ.
عَقْلِي: ص. عقل جو- عقل وارو- سمجھ پريو.
عَقُوبَتَ: ث (ع) سزا- جُٺ- سيکت.
عَقِيدَتَ: ث (ع) اعتقاد. مڃتا. ويساھ.
عَقِيدت ڪيش، عقيدتمند: ص. معتقد- مڃيندڙ- پوءِ لڳ.

Gul Hayat Institute

عَقِيدو: ذ (ع) اعتقاد- ايمان. مذهبي اُصول جي مجتا.

عَقِيقُ: ذ (ع) هڪ قسم جو پٿر (جُهن ۾ ٻُڙن طور ڪم اچي).

عَقِيقو: ذ (ع) هڪ رسم موجب نئين ڄاول ٻار جي متي جا وار لهرائڻ ۽ جانور ڪُهي خيرات ڪرڻ.

عَڪاس: ذ (ع) مصور. فوٽوگرافر.

عڪاسِي: ث. فوٽوگرافي. تصوير ڪشي. منظرنگاري.

عَڪسُ: ذ (ع) پاڇو. اولڙو. پاڻيءَ ۾ نظر ايندڙ تصوير. فوٽو. ڇاپو.

عَڪَسُ: ذ. ضد- عداوت- ويـر. مخالفت.

عِلاج: ذ (ع) دوا- سُستي ڪي، حيلو- چارو.

علاج ڪرڻ: دوا دارون ڪرڻ. حيلو ڪرڻ. اُپاءَ ڪرڻ.

عِلاقو: ذ (ع) ملڪ. صوبو. ملڪ جو حصو- خطو. تعلق- واسطو.

عَلالتَ: ث (ع) بيماري- اڳهاڻي- ناچاقائي.

عَلامَت: ث (ع) نشان- اهڃاڻ. داغ- چٽ. بيماريءَ جا آثار.

عَلامَہ، علامَہ: ص (ع) نهايت فاضل- داناءُ. وڏو عالِم.

عَلانيہ: ظ (ع) کليو کلايو- پڌري پٽ- ظاهر ظهور.

عِلاوَہ: ظ (ع) سواءِ- کان سواءِ- بغير.

علاقو: ذ (ع) علاقو. پرڳڻو- صوبو. خِطو.

عِلتَ: ث (ع) بيماري- مرض- اڳهاڻي. عادت.

عَلتِي: ص. خراب عادت وارو- هيراڪ. عادتي.

عَلٰحِدگِي: ث. جدائي. خلاصگائي. اڪيلائي- تنهائي.

عَلحدو: ظ (ع) الڳ- جدا- ڌار. اڪيلو. نيارو.

علحدو ڪرڻ: جدا ڪرڻ- الڳ ڪرڻ. ڌار ڪرڻ.

عِلَل: ث (ع) "عِلتَ" جو جمع. عادتون- خصلتون. وصفون. صفات.

عَلَمُ: ذ (ع) جهنڊو- نشان. انگاس.

عَلمبَردار: ص. جهنڊو کڻندڙ. اڳواڻ.

عَلمدارُ: ص. جهنڊي وارو- سردار.

عَلم طَوقُ: ذ. جهنڊي جي چوٽيءَ ۾ لڳل چنڊ وارو ڪلس.

عَلم کڻڻ: جهنڊو کڻڻ. اڳواڻي ڪرڻ.

عِلمُ: ذ (ع) ڄاڻ- آگاهي. تعليم- وديا. سکيا. جادومنتر وغيره.

عِلم اَدَبُ: ذ. ڪنهن ٻوليءَ جي نثر ۽ نظم جا ڪتاب.

عِلم دوست: ص. علم پرائيندڙ يا عالمن سان صحبت ڪندڙ.

عِلم لُغت: ث. ٻوليءَ جي لفظن جي تحقيق جو علم.

عِلم نُجوم: ذ. تارن ۽ گرهن جي ايرڻ لهڻ ۽ انهن جي گردش جو علم- جوتش وديا.

عِلم هَيئَت: ذ. آسماني ڪائنات جو علم.

عِلمي: ص. علم سان واسطو رکندڙ.

عُلماءُ: ذ (ع) "عالِمُ" جو جمع. وڏا عالِم فاضل.

عُلُومُ: ذ (ع) "عِلمُ" جو جمع.

عَلِي: ص (ع) اعليٰ- بُلند. (ذ) خداتعاليٰ جو هڪ صفاتي نالو.

عَلي: ظ (ع) تي. ۾. وٽ. کان. سببان.

علي الخصُوص: ظ. خاص طرح- خصوصا.

علي الاعلان: ظ. کليو کلايو- پڌري پٽ- ظاهر ظهور.

Gul Hayat Institute

علي الحساب: ظ. بنان حساب جي. ڳائيڻي کان سواءِ- تلهي ليکي. تخميني طور.

علي الصُّبوح: ظ. صبح سان- صبح سوير.

عَلَي هذاالقياس: جملو. انهيءَ طرح- اڻين.

عَلَيكَ سَلَيكَ: ث. سلام دعا. واقفيت- جاڻ سجاڻ.

عَلِيلُ: ص (ع) بيمار- اگهو- مريض. مرض ۾ هيٺو- ڪمزور. خفي- ڪڪ. چريو (عشق ۾)- مست.

عَلِيمُ: ص (ع) جاڻندڙ. (ذ) خداتعالي جو هڪ صفاتي نالو.

عَلَيهَ: ظ (ع) ان تي. اُن سان.

عليه الرحمة: جملو. ان تي خدا جي رحمت هجي.

عَليه السلام: جملو. ان تي سلام هجي.

عَمُّ: (ع) چاچو.

عَمزاد: ص. چاچي جو پٽ- سَوٽ.

عِمارَتَ: ث (ع) اڏاوت. جاءِ- گهر. وڏي جاءِ- بلڊنگ.

عِمارِتَ سازِي: ث. جاين جي اڏاوت جو هنر- تعميراتي ڪم.

عِمارَتي: ص. تعمير ۾ ڪم ايندڙ.

عَمارِي: ث (ع) هنياري- پالکي.

عَماموَ: ذ (ع) دستار. پگ.

عَمدا: ظ. ارادي سان- هاسيڪار. جاڻي ٻجهي.

عُمَدگِي: ث (ف) چڱائي- سنائي- سهڻائي- خوبي.

عُمَدو: ص (ع) اُوچو- اعليٰ. وڻندڙ. نهايت سٺو. برتر. بهترين.

عُمرِ، عُمَرِ: ث (ع) حياتي- جمار- زندگي. عرصو- وقت.

عُمرَ بَسرِ ڪرڻ: حياتيءَ جا ڏينهن گذارڻ.

عُمر پِر: ظ. سڄي عمر لاءِ- پچاڙي تائين.

عُمر دراز: ظ. وڏي جمار وارو.

عُمر رَسيدو: ص. وڏيءَ عمر وارو- پوڙهو- پيرسن.

عُمر قيد: ذ. ويهه سال قيد جي سزا.

عُمرو: ذ (ع) حج جي موقعي کان سواءِ ٻئي ڪنهن به وقت مقرر رسم طور ڪعبة الله جو طواف ڪرڻ ۽ عبادت ڪرڻ.

عُمَقُ: ذ (ع) اونهائي (پاڻيءَ جي). اوچائي- اوچائي واري ماپ.

عَمَلُ: ذ (ع) ڪَمُ- ڪِرت- فعل. تعميل- بجا آوري. منتر جادو وغيره.

عَمل ڪرڻ: پوئواري ڪرڻ- بجاآوري ڪرڻ. مشق ڪرڻ.

عَملدارُ: ص. ڪارڪن. آفيسر. حاڪم.

عَملدارِي: ث. عمل جي اختيار جو دائرو. آفيسري.

عَمل دَخَلُ: ذ. اختيار. قبضو.

عَمل در آمد: ذ. تعميل. ڪارروائي.

عَمَلِي: ص. عمل ڪيل. جنهن تي عمل ٿي سگهي. ڪارگر.

عَملو: ذ (ع) ڪاتي جا ملازم. اسٽاف- اثالو.

عُمُود: ذ (ع) ٿنبُ- ستون. سڌائيءَ ۾ اُپي ليڪ.

عُمودِي: ص. اُپو- سَنئون.

عِموما: ظ (ع) عام طرح- گهڻو ڪري- اڪثر.

عَمِيقُ: ص (ع) اونهون- گهرو- اٿاهه.

Gul Hayat Institute

عُناب: ذ (ع) هڪ قسم جو پسارڪو وڪر- آهو ٻير.
عُنابِي: ص. ڳاڙهو- سرخ.
عِنادُ: ذ (ع) دشمني- ويرُ. عداوت- مخالفت.
عَناصِر: ذ (ع) "عنصر" جو جمع. مادیات (دنيا ۾ پيدا ٿيل شين جا مادا. مکيہ چار عناصر: هوا، پاڻي ۽ مٽي).
عِنان: ث (ع) واڳ- لغام.
عِنايات: ث (ع) "عنايت" جو جمع. مهربانيون- ٽورا.
عِنايَتَ: ث (ع) مهرباني- ڪرم. شفقت. نوازش.
عنايت ڪرڻ: احساس ڪرڻ. عطا ڪرڻ (تحفو). بخشش ڪرڻ.
عَنبَرُ: ذ (ع) هڪ قسم جي خوشبوءِ.
عَنبِيرُ: ذ (ع) ابرق جو ٻُورو. ڪُلال. ڳاڙهو رنگ جيڪو خوشيءَ جي موقعي تي زالون هڪ ٻئي کي هڻن.
عِندالطلب: ظ (ع) گهُرڻ تي.
عَندَليبُ: ث (ع) بلبل (پکي)- پورِي.
عِنديہ: ذ (ع) راءِ- مرضي- ارادو.
عَنصَرُ: ذ (ع) اصل- بنياد. مفرد شيءِ. اصل مادو.
عُنفُوان شَبابُ: ذ (ع) ٽوهہ جواني. جواني واري تازگي. جواني واري طاقت.
عُنقا: ذ (ع) هڪ خيالي پکي. (ص) ناياب- اڻلپ.
عَنقَرِيبُ: ظ (ع) تمام جلد- تمام ويجهو.
عَنكَبُوت: ث (ع) ڪوريڙو.
عُنوانُ: ذ (ع) سِرو- سُرخي- هيڊنگ. موضوع.
عَواقِب: ذ (ع) "عاقبت" جو جمع. پڇاڙي- خاتمو.
عَوامُ: ذ (ع) "عام" جو جمع. عام ماڻهو- عام خلق. رعيت.
عَوامُ النّاس: ذ. عام ماڻهو- مخلوق.
عَوامِل: ذ (ع) "عامِل" جو جمع. سبب- طريقا.
عُودُ: ذ (ع) هڪ قسم جي ڪاٺي (جنهن جي ٻارڻ سان خوشبوءِ ا ٿئي)- اگرُ. هڪ قسم جو ايراني ساز.
عَورَتَ: ث (ع) زال- نار. گهرواري- جوءِ.
عِوَضُ: ذ (ع) بدلو- عيوضو. بَدو. (ظ) بدران- پاران- بدلي ۾.
عَهدُ: ذ (ع) زمانو- وقت- دور. حڪومت جو زمانو. قول- انجام- واعدو- وچن. پڪو ارادو.
عَهد ڪرڻ: انجام ڪرڻ- قول ڪرڻ.
عَهد پَيمانُ: ذ. قول اقرار- انجام اقرار. ٻول وچن. صلح جا شرط.
عَهد شِڪني: ث. واعدي خلافي. بيوفائي. انجام نہ پاڻڻ جي حالت.
عَهدنامو: ذ. بادشاهن درميان اقرار جي لکيت. قبوليت. تحريري معاهدو.
عُهدو: ذ (ع) رتبو. سرڪاري منصب.
عَهديدارُ: ص (ف) رتبي وارو. ڪنهن سرڪاري عهدي تي مقرر اهلڪار. آفيسر.
عِيادَتَ: ث (ع) بيمار کان مزاج پُرستي.
عَيارُ: ص (ع) چالاڪ- مڪار- ٺڳ- فريبي.
عَيارِي: ث. چالاڪي- ٺڳي- فريب- دغابازي.
عَياش: ص (ع) عيش ڪندڙ. شوقين- بدڪار- اوباش. آرام پسند. موج ۽ سک سان حياتي گذارينڙ.
عَياشِي: ث. عيش عشرت. بدڪاري- اوباشي. سک ۽ آرام.

Sindhi Hayat Institute

عَيالُ: ذ (ع) ٻاريچا- ڪٽنب- آڪھ.
عَيالدارُ: ص. ٻچڙيوال- اولادي. وڏي ڪٽنب وارو.
عَيالِي: ص. عيالدار. ٻچڙيوال.
عَيان: ظ (ع) ظاهر- چٽو- پڌرو.
عَيبُ: ذ (ع) وڏ- نقص. خرابي. قصور- گناه.
عيب ڪَوابُ: ذ. چگائي مٽائي- برائي پلائي.
عَيب جُوئي: ث. گلاخوري. نڪته چيني.
عَيبدارُ: ص. وڏ وارو- نقص وارو.
عيب ڍڪڻ: نقص لڪائڻ. پردو رکڻ- ڍڪ ڪرڻ. چشم پوشي ڪرڻ.
عِيدَ: ث (ع) مسلمانن جو خوشيءَ وارو وڏو ڏينهن (شوال جي پهرين تاريخ رمضان جي عيد، ذوالحج جي ڏهين تاريخ جي حج واري عيد). وڏو ڏينهن. خوشيءَ جو ڏينهن. ڏهاڙو. جشن. خوشي.
عِيدالأضحيٰ: ث. ذوالحج جي ڏهين تاريخ واري نماز ۽ خوشيءَ جو ڏينهن. قرباني واري عيد.
عِيدُالفِطر: ث. رمضان جي خاتمي تي شوال جي پهرين تاريخ واري نماز ۽ خوشي جو ڏينهن. روزن واري عيد.
عِيدَ بَرادَ: ث. شعبان مهيني جي ۱۵- تاريخ واري عيد (عقيدي موجب انهيءَ رات بندن لاءِ رزق جي تقسيم ٿئي).
عيد جو چنڊ: محاورو. ملڻ ڪان مهانگو. دير سان ٿيندڙ ملاقات.
عِيدگاهَ: ث. عيد نماز پڙهڻ لاءِ وڏو ميدان يا جامع مسجد.
عِيدَ مِيلاد: ث. نبي سڳوري جي ولادت جي خوشيءَ وارو ڏينهن.
عِيسيٰ: ذ (ع) هڪ پيغمبر سڳوري جو نالو.
عِيسائِي: ث. حضرت عيسيٰ عليه السلام جو پوئلڳ. مسيحي.
عِيسَوِي: ص (ع) حضرت عيسيٰ عليه السلام سان منسوب. حضرت عيسيٰ جي ولادت سان شروع ٿيل سنه.
عَيشُ: ذ (ع) خوشي. آرام- آسائش. خواهش جي تڪميل. شهوت پرستي. مزو.
عيشي ڪرڻ: مزا مائڻ.
عيش پَسند: ص. شوقين. آرام طلب.
عَيش عِشرَت، عيش ونشاط: ث. زندگيءَ جا مزا. عياشي. نفساني خوشيون.
عَيشِي جِيئَڙو: ص. عيش پسند. آرام پسند. عياش.
عَينَ: ث (ع) اک- چشم- نيڻ. (ظ) خاص. ساڃيو. هوبهو.
عَينُ اليَقين: ذ. اکيون ڏٺو يقين.
عَين بَين: ظ. هوبهو- ساڃيو.
عَين وقت: ذ. انهي وقت- صحيح موقعو.
عَيني: ص. اکين ڏٺو. ڏٺل.
عَينَڪَ: ث (ع) چشمو. نظر وڌائڻ لاءِ خاص شيشن وارو فريم.
عيوَضُ: ذ (ع" عِوَض) بدلو. بدلي ۾ ڏنل شيءِ. اجورو. معاوضو. موت ۾ ڏنل سڳ- بَدلو.
عيوضانو: ذ. عيوض ۾ ڏنل رقم.
عيوض ڏيڻ: بدلو ڏيڻ. اجورو ڏيڻ.
عيوض مَعاوضو: ذ. ڏي وٺ. بدل سدل.
عيوضو: ذ. عيوض- بدلو. اجورو.
عيوِضي: ص. ٻئي جي بدران ڪم ڪندڙ. قائم مقام.

Gul Hayat Institute

غ

غ: ث (ع) أچار 'غَين'. سنڌي "الف- بي" جو پنجٽيهون اکر. عربي جو اوڻيهون ۽ فارسي جو ٻاويهون اکر. ابجد موجب عدد هزار (۱۰۰۰).

غارَ (ث)، غارُ: ذ (ع) جبل ۾ وڏو سوراخ- گهار. غُفا. چُرَ. سُرنگهه.

غارِ حِرا: ث. عربستان ۾ جبل "حِرا" جي چُرَ (جنهن ۾ هجرت کان پوءِ نبي سڳورو تي ڏينهن رهيو).

غار ڪرڻ: غار ۾ اڇلڻ. تباه ڪرڻ- برباد ڪرڻ. گم ڪرڻ. ٻوڙڻ- غرق ڪرڻ.

غارَت: ث (ع) دشمن تي ڪيل حملو. لُٽ مارَ. بربادي- تباهي. (ص) تباهه- برباد.

غارَت ڪرڻ: تباه ڪرڻ- برباد ڪرڻ. گم ڪرڻ.

غارَتگر: ص. تباهه ڪندڙ. لُٽيندڙ- لُٽ مار ڪندڙ.

غارَتگَري: ث. لُٽ مار. تباهي- بربادي.

غاريبو: ص. غريبائو- مسڪيني.

غازه: ذ (ف) هڪ قسم جو خوشبودار گلابي پائوبر (جيڪو عورتون ڳلن تي هڻن). سُرخي- لالي.

غازِي: ذ (ع) ڪافرن سان لڙندڙ مسلمان سپاهي. (ص) بهادر. گهوڙو.

غازِي مَرد: ذ. بهادر ماڻهو. گهوڙو.

غاشو: ذ (ع. غاشيه) اُٺ تي وجهڻ جو ڪپڙو. پلان.

غاصِبُ: ص (ع) زبردستي حق کسيندڙ. ٻئي جو حق هڙپ ڪندڙ.

غافِلُ: ص (ع) بي ڌيان. بي خبر. بيپرواهه. سست. مدهوش.

غافِل ڪرڻ: بي ڌيان ڪرڻ. بيهوش ڪرڻ.

غالِبُ: ص (ع) فتح ڪندڙ. جِيتيل- ڪٽيل. ڏاڍو. زبردست. سرسي ڪندڙ.

غالب پوڻ: سوپ ڪرڻ. خاوي ٿيڻ. بيوس ڪرڻ.

غالبا: ظ (ع) شايد- يقينا- گهڻو ڪري.

غالِيچو: ذ (ف) اُنَ يا پشم سان ٺهيل گلڪاريءَ سان فرش- قالين.

غائِبُ: ص (ع) گم. پوشيدو- لڪل- ڳجهو- مخفي. غيرحاضر- غيرموجود.

غائب ٿيڻ: گم ٿيڻ- الوپ ٿيڻ. روپوش ٿيڻ.

غائبانه: ظ (ع) پرپٺ- غيرموجودگي.

غائِر: ص (ع) اونهون- عميق. وسيع.

غايَت: ص (ع) پڇاڙي- انتها. آخري حد. غرض- آخر مطلب. (ص) انتهائي- بيحد.

غُبارُ: ذ (ع) ڌوڙ- دز- متي. ڌنڌ- انڌوڪار. رنج- ملال.

غُبار آلود: ص. متيءَ هاڻو.

غُبار ڪڍڻ: دل جو بخار ڪڍڻ. ارمان ڪڍڻ. حسرت پوري ڪرڻ. چوهه چنڊڻ.

غُبارو: ذ (ع) ٽُوڪٽو. گٽس سان پريل وڏو ٽوڪٽو.

غَبغَب: ث (ع) ڪاڏي، ڪاڏيءَ واري ڪَڏ (جيڪا سُونهن ۾ ڳٽجي).

غَبَنُ: ث (ع) خيانت- خردبُرد. امانت ۾ گهوبي.

غَبِي: ص (ع) ڪُند ذهن- ڏڏ- موڳو.

غَدارُ: ص (ع) فسادي. باغي. دشمن (ملڪ جو). دغاباز. (ذ) تمام وڏو شهر.

غَداري: ث. بغاوت. دغابازي. نمڪ حرامي.

غَدَرُ: ذ (ع) فساد- بلوو- هنگامو. بغاوت.

Gul Hayat Institute

غُدودُ: ذ (ع) ماس جو گوڙهو- مُشڪ. خِلطُ.
غِذا: ث (ع) کاڌو- خوراڪ. خصلت- عادت- هير.
غِذائِيَت: ث. کاڌي جا طاقتور جُز.
غُرابُ: ذ (ع) کاڻ.
غَرارو: ذ (ع. غراره) ڳرڙي. نڙيءَ تائين ڳرڙي.
غَرائِبَ: ذ (ع) "غريب" جو جمع. اڻ لڀ شيون. عجائبات واريون حالتون، حڪايتون يا حقيقتون.
غُرَبا: ذ (ع) "غَريبُ" جو جمع. مسڪين.
غُربَتَ: ث (ع) مسڪيني- مفلسي- اڻ هوند.
غَرضَ: ث (ع) ضرورت- گهرج- حاجت. خواهش. پرواهه- ڪاڻ.
غرضَ ڪڍڻ: ڪاڻ ڪڍڻ- پرواهه ڪڍڻ.
غَرضُ: ذ (ع) ڪمر. لالچ. (ظ) حاصل ڪلام- مطلب ته.
غرضُ پوڻ: ڪم پوڻ- مطلب پوڻ.
غرض رکڻ: اميد رکڻ. مطلب رکڻ. واسطو رکڻ.
غرضمند: ص. ضرورت مند- گهرجائو.
غرض ڪڍڻ: ڪم ڪڍڻ. مطلب پورو ڪرڻ.
غَرق: ص (ع) ٻڏل. مصروف (ڪم ۾)- مشغول. غلطان.
غرق ٿيڻ: اوڙاهه ۾ پوڻ. ٻڏڻ. گم ٿيڻ. تباهه ٿيڻ.
غُروبُ: ذ (ع) لهڻ (سج يا چند)- ألهڻ.
غُرورُ: ذ (ع) تڪبر- گهمنڊ- فخر- هَٽ- آڪڙ.
غُرورُ ڪرڻ: تڪبر ڪرڻ.
غُرّه: ث (ع) قمري مهيني جي پهرين تاريخ.
غَريبُ: ص (ع) مفلس- مسڪين- ڪنگال. عاجز. محتاج. عجيب. مسافر.
غَريب الوطن، غريب الديار: ذ. وطن کان پري- پرديسي. مسافر.
غريبائو: ص. مسڪينيءَ وارو- سادو سُودو.
غريب پرور: ص. غريبن کي سنياليندڙ. امير جو لقب.
غريب خانو: ذ. گهر (پنهنجو گهر).
غريب غربو: ذ. مسڪين- مسافر. هرڪو ماڻهو.
غريب نَواز: ص. غريبن کي نوازيندڙ. سخي.
غَريبِي: ث. غربت- مسڪيني- مفلسي.
غَريق: ص (ع) ٻُڏل- غرق.
غَريق رحمت: ص. خدا تعالي جي رحمت ۾- مرحوم.
غَزا: ث (ع) جهاد- ڪافرن سان جنگ.
غَزالُ: ذ (ع) هرڻ. هرڻ جو ٻچو.
غَزَلُ: ذ (ع) حُسن ۽ عشق جي مضمون وارا شعر.
غزل خوان: ص. غزل چوندڙ ۽ خوش الحاني سان غزل پڙهندڙ.
غزوات: ث (ع) "غزوه" جو جمع.
غَزوَه: ذ (ع) ڪافرن سان لڙائي (جنهن ۾ نبي سڳورو شريڪ هجي).
غُسلُ: ذ (ع) سڄو جسم ڌوئڻ. وهنجڻ. مڙدي کي وهنجارڻ.
غُسلخانو: ذ. وهنجڻ جي جاءِ- وهنجڻ خانو.
غُسل ڪرڻ: وهنجڻ- پاڪ ٿيڻ.
غَش: ص (ع) بيهوش. ماندو- ساڻو. ڊڪريل.
غش ٿيڻ: بيهوش ٿيڻ- ڊڪرجڻ. حيران ٿيڻ.
غَشي: ث. بيهوشي. هوڏڙو. ماندائي. حيراني.
غَصَبُ: ذ (ع) ظلم. بي انصافي. زبردستي سان ٻيهائل حق.
غصب ڪرڻ: زوري ٻيهائڻ. ٻئي جي حق تي ڌاڙو هڻڻ.
غُصو: ذ (ع) ڪاوڙ- چڙ- ڏمر.
غَضَبُ: ذ (ع) غصو- قهر- ڏمر. مصيبت. ظلم- انڌير.
غضب الاهي: ذ. خدا جو قهر.
غضب نازل ٿيڻ: قهر پوڻ. مصيبت اچڻ.

Gul Hayat Institute

غضب ڪرڻ: قهر ڪرڻ. حيرت جهڙو ڪم ڪرڻ.
غَضبناڪ: ص. ڪاوڙيل. چڑيل- ناراض. قهري.
غَضنفَرُ: ذ (ع) شينهن. بهادر- سورهيه.
غُفا: ث. چُرَ- سُرنگهه- غارُ.
غفّارُ: ص (ع) معاف ڪندڙ. بخش ڪندڙ. (ذ) خدا تعالي جو هڪ صفاتي نالو.
غَفلتَ، غِفلَت: ث (ع) بيخبري- اڻ ڄاڻائي. بي ڏياني. ڀُلَ- غلطي. ويسر. سُستي. نند.
غِفلت ڪرڻ: سستي ڪرڻ. بيپرواهي ڪرڻ.
غَفُور: ص (ع) معاف ڪندڙ. خطا بخش ڪندڙ. (ذ) خدا تعالي جو هڪ صفاتي نالو.
غَفُور الرحيم: ص. بخش ڪندڙ ۽ رحم ڪندڙ. ٻاجهارو.
غُلُ: ذ (ف) هُل- شور- گوڙ.
غِلاظَت: ث (ع) گندگي- ڪِن ڪچرو. ناپاڪائي- نجاست- پليتي. گدلائي.
غِلافُ: ذ (ع) جَوَ- چَهُ. پوش. پٽراڻي، وهائي، گادي وغيره جو پُڙ.
غُلامُ: ذ (ع) زرخريد چوڪرو- ٻانهون- گولو. نوڪر. تاش جو هڪ پتو. (ص) تابعدار- مطيع.
غُلام بنائڻ: ٻانهون ڪرڻ. خريد ڪرڻ (احسان سان). مطيع ڪرڻ.
غلام گردش: ث. صُفن ۽ ڪمرن جي چوڌاري وراندو.
غُلامي: ث. ٻانهپ- گولپ. تابعداري. فرمانبرداري- اطاعت.
غلامي ڏيڻ: نوڪري ڏيڻ. خدمت ڪرڻ. هروقت حاضري ۾ هجڻ.
غَلبو: ذ (ع) واڌارو- گهڻائي. برتري. فتح. حملو. طاقت- زور.
غَلبي راءِ: ث. گهڻائي وارو رايو. اڪثريتي فيصلو.
غَلطَ: ص (ع) اڻ درست- غيرصحيح. ڪوڙ.
غلط العام: ذ. عام ماڻهن جي ڪيل غلطي درست سمجهي ويندي آهي.
غلط بياني: ث. ڪوڙو بيان.
غَلط سَلط: ذ. ڪوڙ سچ.
غَلطَ فهمي: ث. ناسمجهي. ڀُل چُڪ. خطا.
غلط نامو: ذ. ڪتاب ۾ ٿيل غلطين جي فهرست- پلنامو.
غَلطِي: ث. ڀُلَ- چُڪ- خطا. ناسمجهي.
غلطي ڪڍڻ: نقص معلوم ڪرڻ. درست ڪرڻ.
غَلطانُ: ص (ف) ٻڏل- غرق. مشغول. رُڌل (ڪم ۾).
غلطان و پيچان: ص. اٿلندر پٽلندڙ. فڪرمند. پريشان. ٻُڏتر ۾.
غُلغُلو: ذ (ف) شور- غوغاءِ. مشهوري- ڏوم. هاڪ.
غِلمانُ: ذ (ع) "غُلام" جو جمع. چوڪرا. بهشتين جي خدمت لاءِ غلام.
غُلو: ذ (ع) نهايت مصروفيت. عقل ۾ اچڻ جهڙو وڏاءُ.
غِلولو: ذ (ع) گُليل. گليل جو ڳوڙهو- گِلولو.
غَلّه: ذ (ع) اناج.
غلّه فروش: ص. اناج وڪڻندڙ. مودي.
غَليظُ: ص (ع) گندو- ڪِنو. لڙاٽيل (پائيٽ)- گهاٽو.
غُليلَ: ث (ع) متيءَ جي ڳوڙهن اُجلن جو ڪمان وارو اوزار. ۽ سانگي ڪائيءَ مان ٿهيل ننڍي گُليلَ.
غَمُ: ذ (ع) رنج- ڏک- افسوس. ارمان- ملال. ماتم. ڳڻتي.
غَم غلط ڪرڻ: دل وندرائڻ- روح پرچائڻ.
غم کائڻ: افسوس ڪرڻ. صبر ڪرڻ. درگذر ڪرڻ.
غَمّاز: ص (ع) چغلخور- جُوٽت- چاري- جاسوس. اڪ سان اشارو ڪندڙ.
غَمازِي: ث. چغلي- جُوٽي. جاسوسي.

Gul Hayat Institute

غَمتار: ص. ڏک لاهيندڙ. همدرد.
غَمخوار: ص. همدرد- ڏک پائي. هڏوڪي.
غَمخواري: ث. همدردي. دلداري.
غَمزَده: ص. ڏکويل- مغموم.
غَمزو: ذ (ع) اک يا پروءَ جو اشارو. ميچ- اُهڃ. ناز- نخرو. انگل- مائو.
غَمزا هڻڻ: نخرا ڪرڻ. بهانا ڪرڻ. بناڪون هڻڻ.
غَمگُسار: ص. همدرد.
غَمگين: ص (ف) رنجيده- ڏکويل- مغموم- اُداس.
غَمگيني: ث. افسوس- رنج- ڏک. اداسي. ملال.
غَمي: ث (ف) موت. وفات جو افسوس.
غِنا: ذ (ع) راڳ- ڳائڻ. گيت- نغمو.
غِنائيَت: ث. موسيقي- سُرود. راڳ واري لئي.
غُنچو: ذ (ف) ڪلي- مُکڙي- شگوفو. جهُرمٽ (گلن، ٻوٽن، وڻن جو). باغيچو.
غُنڊو: ص. بدمعاش- لفنگو. بدچال- اوباش.
غُنڊاگردي: ث. بدمعاشي. جهيڑو فساد.
غُنو: ذ (ع) نڪ مان نڪندڙ "ن" اکر جو آواز.
غُنودگي: ث (ف) خُمار (ننڊ يا نشي جو)- ڳهر. مدهوشي. پنڪي- اوجهراڻي.
غَني: ص (ع) شاهوڪار- دولتمند. بيپرواه- بي نياز. (ذ) خدا تعالي جو هڪ صفاتي نالو.
غَنيمُ: ذ (ع) ٽُرلٽ ڪندڙ. دشمن. دشمن جو لشکر. لشکر. بي انداز ماڻهو- انبوه.
غَنيمَتَ: ث (ع) لُٽ جو مال. دشمن کان کسيل مال. بنا محنت جي هٿ آيل مال. برڪت- خوش قسمتي.
غَنيمَتَ جاڻڻ: جيڪي ملي سو گهڻو سمجهڻ. خوش قسمتي سمجهڻ.
غَواص: ص (ع) خوطه خور- ٽوبهر- ٽوبو. اونهون ويندڙ ۽ حقيقت معلوم ڪندڙ.
غَواصي: ث. اونهين ۾ وڃڻ واري حالت- اونهين ٽُبي.
غَوث: ذ (ع) وِلايت جو هڪ درجو (جنهن ۾ بندو فقط خدا جي ياد ۾ مشغول رهي ٿو).
غَورُ: ذ (ع) سوچ- ويچار- فڪر. اونهون خيال. ڪنهن شيءَ جي اصليت سمجهڻ وارو خيال.
غور طلب: ص. سوچڻ لائق- ويچارڻ جهڙو.
غور ڪرڻ: سوچ ويچار ڪرڻ. ڌيان ڪرڻ.
غور و خوض، غور و فِڪر: ذ. سوچ ويچار.
غورابُ: ذ سڙهن جي زور تي هلندڙ وڏو ٻيڙو. پائيءَ جو جهاز.
غوطو: ذ (ع) ٽُبي. گوتو. ٻُڏتَر.
غوطي خُور: ص. ٽبي هڻي سمنڊ وغيره جي تري مان موتي ڪڍندڙ. ٽوبو- ٽوبير.
غوطا کائڻ: گوتا کائڻ- ٽُبيءَ ۾ پوڻ. سوچ ويچار ڪرڻ. دِل من هڻڻ.
غوغا، غوغاءِ: ذ. شور- هُل- گوڙ. وڏو آواز.
غولُ: ذ (ع) جِن پُوت. غيبات.
غولُ: ذ (ف) انبوهه- ٽولو- جٿو- ميڙ.
غَيبُ: ذ (ع) غيرموجودگي. ڏسجڻ ۾ نه اچڻ. لِڪَ. راز- ڳجهه.
غيب جو علم: ذ. لکل ڳالهيون جاڻڻ. آئنده جا واقعا جاڻڻ.
غَيبي: ص. لکل- ڳجهو- خفيه. آسماني.
غَيبات: ث. ڏسجڻ ۾ نه ايندڙ مخلوق (جن، پوت، پَرِيُون).
غَيبَتَ: ث (ع) گِلا- نِندا. عيب جُوئي. لائي چائي.
غِيبَتِي: ص. گلاخور. لائي چائي ڪندڙ.
غَيرُ: ذ (ع) گندگي. ميرُ. ڪَتُ. ٻيائي. ويجو. ڪلفت.
غَير: ص (ع) ٻيو. ڌاريو. جدا- مختلف- ڌار. (ظ)

Gul Hayat Institute

سواءِ- بنا. پراهون. باهريون.
غيرآباد: ص. ويران- اُجڙ.
غيرجانِبدار: ص. واسطو نہ رکندڙ. بي تعلق.
غيرجانِبداري: ث. ڪنهن جو طرف نہ ونڻ. بي رپائي.
غيرجِنسَ: ص. ٻئي قسم جو، ٻيءَ قوم مان. ڌاريو.
غَير حَاضِر: ص. موجود نہ هجي. غائب- گم.
غيرحاضري: ث. غيرموجودگي.
غيرذميدار: ص. ذميداري نہ سنياليندڙ. لاپرواه.
غيرشفاف: ص. جنهن مان آرپار نہ ڏسي سگهجي (شيشو وغيره). ڏُنڌلو- اڻ صاف.
غيرشخص: ذ. ڌاريو ماڻهو. اڻ واقف ماڻهو. جنهن ماڻهوءَ جو تعلق نہ هجي.
غير گُمان: ذ. شڪ شبهو. بي يقيني.
غير شَرعي: ص. شريعت جي خلاف. شريعت موجب منع ٿيل.
غيرضروري: ص. جنهن جي گهرج نہ هجي. اجايو- فضول.
غيرفاني: ص. فنا نہ ٿيندڙ. سدائين قائم رهندڙ.
غير مُتَحرِڪ: ص. حرڪت ۾ نہ ايندڙ. چُرپر نہ ڪندڙ. اڻ چُرندڙ.
غيرمَحدوُد: بيشمار- حد حساب کان ٻاهر.
غيرمرد: ذ. ڌاريو ماڻهو.
غيرمُستعمَل: ص. استعمال ۾ نہ آيل. ڪم نہ ايندڙ.
غيرمَشروُط: ظ. بنا شرط شروط جي.
غيرمعمولي: ص. جيڪو عام نہ هجي. خاص. اڻ لڀ. انوکو.
غيرمُڪمل: ص. اڻ پورو- اڌورو.
غيرمُمڪِن: ظ. اڻ ٿيڻي- ناممڪن. مشڪل- محال.
غيرمُناسب: ص. نامناسب- اڻ ڻهندڙ. اجايو.
غيرواجِب: ص. نامناسب. فضول- اجايو. ناجائز.
غيرواقف: ص. اڻ سڃاڻو. اڻ واقف. اوپرو- اجنبي.
غَيرَت: ث (ع) شرم- حياء- لڄ.
غيرتمند: ص. شرم وارو- حيادار، عزت وارو.
غَيريَت: ث (ع) ڌارپائي- ٻيائي- بيگانگي. دوئي.
غَيظ: ذ (ع) قهر- غصو- ڪاوڙ.
غَيوُر: ص (ع) گهڻي غيرت وارو.

ف

ف: ث (ع) اُچا ر "في". سنڌي الف- بي جو ڇٽيهون اکر. عربي جو ويهون ۽ فارسي جو اناويهون اکر. ابجد موجب عدد (۸۰).
فاتِحُ: ص (ع) فتح ڪندڙ- سوياروِ.
فاتِحَه: ث (ع) قرآن شريف جي پهرين سُورة- سُورة "الحمد". فوتيءَ جي روح کي ثواب پهچائڻ لاءِ 'الحمد' ۽ "قل هُو الله" سورتن جو ورد.
فاتحه خواني: ث. فوتيءَ جي پٺر تي دعا پڙهڻ- پرچائي- عذرخواهي.
فاتحه پڙهڻ: عذرخواهي ۾ قُل وغيره پڙهڻ. ڪو ڪم يا معاملو ختم ڪرڻ.
فاتِر: ص (ع) ڪمزور- هيٺو.
فاتِرالعَقل: ص. عقل چٽ- مَت هِيڻ. چريو.
فاجِر: ص (ع) بدڪار.

Gul Hayat Institute

فاحِش: ص (ع) شرمناڪ- قبيح. اگهاڙو (لفظ).
فاختہ: ث (غ) ڳيرِي (پکي)- ڪبوتري.
فارخطِي، فارقطِي: ث (ع. فارغ خطي) زال مڙس جي وچ ۾ بي تعلقي جي لکيت- طلاقنامو.
فارِس، فارَس: ذ (ع) ايران (مُلڪ).
فارسِي: ث. ايراني ٻولي. (ص) ايران جو.
فارِغ: ص (ع) واندو- آجو. خالي- آزاد.
فارِغ البال: ص. بي فڪر- آزاد (ڳڻتي، ويچار، ذميداري کان).
فارَغ البالِي: ث. روزگار جي ڳڻتي کان نجات. آسودگي- خوشحالي.
فارِغ ٿيڻ: واندو ٿيڻ- آجو ٿيڻ.
فارَمُ: ذ (انگ) نقشو- نمونو. خاڪو. شڪل. چپيل ڪاغذ. ٻني- ڪيت.
فاروُق: ذ (ع) حق ۽ باطل ۾ فرق ڪندڙ. حضرت عمر رضہ جو لقب.
فاسِد: ص (ع) فساد پيدا ڪندڙ. خراب. بدچال. لُڇ.
فاسِقُ: ص (ع) بدڪار- زاني. ڳنهگار.
فاش: ظ (ف) پڌرو-ظاهر- چٽو.
فاش ٿيڻ: پڌرو ٿيڻ- ظاهر ٿيڻ (راز، ڳجهه).
فاصِل: ص (ع) جدا ڪندڙ. پري ڪندڙ.
فاصلو: ذ (ع) ويڇو- دُوري. وِٿي- وِڇوٽي.
فاضِل: ص (ع) وڌيڪ- زياده. گهٽو. فضول- اجايو. عالِم.
فاطِمَہ: ث (ع) نبي سڳوري جي دختر جو نالو.
فاعِل: ص (ع) ڪم ڪندڙ. گرامر موجب ڪم ڪندڙ اسم.
فاعِلي: ث (ع) گرامر موجب فاعل جي هڪ حالت.
فاقو: ذ (ع) ٻُک. لنگهڻ- ويلو. روزو.
فاقہ زَدہ: ص. بکايل- لنگهٽو. بکيو.
فاقہ ڪَشي: ث. بکون ڪاٽڻ- لُنگهڻ ڪيڻ.
فاقا ڪيڻ: بکون ڪاٽڻ. ويلا ڪيڻ.
فاقہ مَستِي: ث. بُکن ۾ بہ بي پرواهہ رهڻ.
فالّ: ث (ع) سَوَڻ. ڳجهي معلومات معلوم ڪرڻ جو ٽوٽو. ڪنهن معاملي جي سياڻ نياڻ يا ٿيڻ نہ ٿيڻ جي غيب داني.
فالَ پٽائڻ: سڳڻ معلوم ڪرڻ.
فالنامو: ذ. فال ڪيڻ جو ڪتاب.
فال وجهڻ: اهجاڻن يا خاص نشانين مان حالات معلوم ڪرڻ.
فالتُو: ص. وڌيڪ- زياده- فضول. بيڪار- اجايو. ضرورت کان زياده. بچت ۾ آيل- باچُو.
فالج: ذ (ع) هڪ قسم جي بيماري- اڌ رنگ.
فالوُدو: ذ (ف) نشاستي يا چانورن جي پيچي مان ٺهيل مٺائ (جنهن ۾ برف وجهي کائجي).
فام: ص (ف) جهڙو. رنگ جو. شڪل وارو.
فانوسُ: ذ (ف) هڪ قسم جو شمعدان.
فانوس گهَرُ: ذ. ٻيڙن، غورابن يا جهازن جي رهبري لاءِ عام طرح سمنڊ جي ڪناري تي اڌيل مناروَ.
فانِي: ص (ع) فنا ٿيندڙ. فنا ٿيل. بي بقا- ناپائدار.
فائدو: ذ (ع) نفعو- لاءُ. آمدني. ڪمائي. چڱائي- پلائي. بهتري.
فائديمندُ: ص. نفعي وارو- لاپائتو- مفيد. چڱائي وارو.
فائز: ص (ع) پهچندڙ. ڪامياب.
فائقُ: ص (ع) وڌيل. سڀ کان وڌيڪ- اڳرو. اعليٰ- معزز. مٿانهون.
فائل، فائِيلُ: ذ (انگ) ڪاغذن جو تاريخ وار رکيل بندل.
فَبروَرِي، فيبروَرِي: ث (انگ) عيسوي سال جو ٻيو مهينو.

Gul Hayat Institute

فَبِها: جملو (ع) تمام سئو- بهتر.
فَتاح: ص (ع) فتح كندڙ- سويارو. كولينڊڙ. (ذ) خدا تعالىٰ جو صفاتي نالو.
فَتاوىٰ: ث (ع) فتواتون. شرعي فتوائن بابت كتاب.
فَتح: ث (ع) سوپ- جيت. كاميابي.
فَتحمَند: ص. كٽيندڙ- فاتح- سويارو. كامياب.
فَتحياب: ص. فتح حاصل كيل- سويارو.
فَتحيابِي: ث. سوپ- جيتَ. كاميابي.
فِتنَت: ث (ع) فساد- جهيڑو. چالاكي. لڇائي. بغاوت.
فِتنو: ذ (ع) حركت- شرارت. فساد. جهيڑو. بغاوت.
فتنہ انگيزي، فتنہ پردازي: ث. شرارت- جهيڑو- فساد.
فِتنو جاڳائڻ: فساد پيدا كرڻ- جهيڑو مچائڻ. بغاوت كرڻ.
فِتَنِتي: ص. فسادي- جهيڑاڪ.
فُتُوح: ث (ع) "فتح" جو جمع. سوپ- كاميابي.
فتوحات: ث. "فتوح" جو جمع.
فُتور، فِتور: ذ (ع) فساد- فتنو- ڏڪيڙ- وڳوڙ.
فتور وجهڻ: فتنو وجهڻ. جهيڑو وجهڻ.
فَتويٰ: ث (ع) شرع جو حكم. شرعي فيصلو.
فَتِيلَ: ث (ع) وَتِ. پَٽي (كاغذ، ڪپڙي وغيره جي).
فَتِيلو: ذ (ع) وَتِ (پَٽي، ڪپڙي يا كاغذ جي).
فِت: ص (انگ) ٺهيل- پِتَل. پورو- ڪُپ.
فُت: ذ (انگ) پيرُ. ٻارهن انچن جو ماپو.
فُتبالُ: ذ. پيرن سان بال كي ٽُڪ جي هڪ راند.
فُٹ نوٹ: ذ. صفحي جي پڇاڙيءَ ۾ لكيل سمجهاڻي- حاشيو.
فَجرَ (ث)، فَجرُ: ذ (ع) صبح. پريات- ڏَكِي. پرهه ڦٽي- آسُر.
فُجوُر: ذ (ع) بدكاري- زنا. گناهه.
فَحاشِي: ث (ع) گندگي. بيحيائي. اوگهڙ.
فَحشَ: ذ (ع) بيحيائي. شرم جهڙي ڳالهه. گارگند.
فحش كلامِي: ث. واهيات گفتگو. گارگند.
فَخرُ: ذ (ع) عزت- شان. وڏائي. هٺ- غرور- گهمنڊ.
فِدا: ص (ع) عاشق. قربان- گهور- صدقي.
فِدائِي: ص. جان نثار- عاشق.
فِدوِي: ص (ع) فدا ٿيندڙ. قربان ٿيندڙ.
فِديَہ: ذ (ع) صدقو. كنهن قيدي كي ڇڏائڻ لاءِ عيوض ۾ ڏنل رقم. جان جو عيوض.
فرَاخ: ص (ف) ويكرو- وسيع- كُليو.
فَرارُ: ذ (ع) ياڄَ- ڊوڙ.
فَرار ٹيڻ: ڊوڙي ڀجي وڃڻ. غائب ٽيڻ. روپوش ٽيڻ.
فَراز: ذ (ع) بلندي- اُتانهين- اوچائي.
فَراسَت: ث (ع) ڏاهپ- سياڻپ- عقلمندي- دانائي.
فَراسِي: ث. سُتَ مان ٺهيل ننڍو وڇاڻو (عموما پٽراڻي جي هيٺان وڇائجي). ڏاس مان ٺهيل فرش.
فَراشُ: ذ (ع) فرش وڇائيندڙ ملازم. صفائي كندڙ نوكر.
فَراغَت: ث (ع) واندكائي- فرصت. ڇوٽكارو- آزادي.
فِراقُ: ذ (ع) جدائي- وڇوڙو- ڦوڙائو.
فِراكُ: ذ (انگ) ٻارن يا عورتن جو هڪ قسم جو ڊگهو چولو- گهاگهرو.
فَراموش: ص (ف) وسريل- دل تان لٿل.
فراموش كرڻ: وساري ڇڏڻ- وسارڻ.
فراوانِي: ث (ف) گهڻائي- جهجهائي- افراط- كثرت.
فَراهَم: ص (ف) گڏ- ڪنو- جمع. ڍير.
فراهمِي: ث. جمع كرڻ- گڏ كرڻ. موجود كرڻ- ميسر كرڻ.

Gul Hayat Institute

فَرائض: ذ (ع) "فريضہ" جو جمع. خدائي احڪامات.
فَرائض مَنصبي: ذ. ضروري ڪم- فرضَ.
فَربہ: ص (ف) ٿلهو- موٽو (جسم جو).
فربہ اندام: ص. ٿلهي جسم وارو- موٽو.
فَربَهي: ث. ٿولهه- موٽائي.
فَرتُوت: ص (ف) تمام پوڙهو- پوڙهو ۽ ضعيف.
فَرجُ: ذ (ع) وِٿي- چيرُ. عورت جو شرمگاهه.
فُرجو: ذ. فرصت جو وقت- فراغت- واندڪائي.
فَرَح: ث (ع) راحت- خوشي- آرام.
فَرحَت: ث (ع) خوشي- سرهائي. آرام- سُک. راحت.
فَرحت بخش: ص. خوشي ڏيندڙ. آرام ده.
فَرخ: ص (ف) مبارڪ- سياڻو. ونڊڙ. خوش. سهڻو.
فَرخُنده: ص. مبارڪ- سياڻو. خوش.
فَردُ: ص (ع) اڪيلو- چڙو- تنها- واحد. (ذ) هڪ شعر- بيت. پنو (حساب ڪتاب جو). اڪيلو ماڻهو.
فَردا فَردا: ظ. اڪيلو اڪيلو. جدا جدا. الڳ الڳ.
فَردا: ظ (ف) سُڀاڻي. (ذ) ايندڙ ڏينهن.
فِردوسُ: ذ (ع) باغ. بهشت- جَنت.
فِردوس مَكاني: ص. مرحوم.
فَرزّاتُ: ذ. تِکو أڏامڻ جو آواز.
فَرزانَہ: ص (ف) داناء- عقلمند- ڏاهو.
فَرزَندُ: ذ (ف) پُٽ- ٻيٽو- پسَر.
فرزند آرجمند: ذ. لائق پُٽَ.
فرزندي ۾ ولڻ: پُٽ بنائڻ- نائي بنائڻ.
فَرستادَہ: ص (ف) موڪليل. قاصد- ايلچي.
فَرسَخ، فَرسَنگُ: ذ (ف) اٽڪل رُوءِ ٽن ميلن جو مفاصلو.
فَرسُودَہ: ص (ف) گنل- استعمال ٿيل. بيڪار. پراڻو- جهونو.

فَرشُ: ذ (ع) پَٽ تي وڇائڻ لاءِ سُٽ يا ڏاس مان ٺهيل وِڇاڻو- گلم. سِرن وغيره سان جڙيل ٺهيل پڪو تَرُ.
فَرش فُروش: ذ. وڇائڻ لاءِ ٽپڙ ٽاڙي- گلم غاليچا.
فِرشتو: ذ (ف) نور مان ٺهيل مخلوق (جيڪي خدا جي عبادت ڪن، ڪائين پين ڪجهه به نه. جبرئيل، ميڪائيل، عزرائيل ۽ اسرافيل وڏا فرشتا آهن)- ملڪ. (ص) نيڪ.
فرشتہ خصلت، فرشتہ سِيرَت: ص. نيڪ سيرت. سليٿو.
فرشتہ صورت: ص. شڪل صورت مان نيڪ لڳندڙ، نيڪ- بزرگ.
فُرصَت: ث (ع) مهلت- واندڪائي. خالي وقت. موڪل- ڇُوٽي.
فَرضُ: ذ (ع) خدا جي حڪم سان مقرر ٿيل ضروري ڪم. نماز جون رڪعتون جيڪي پڙهڻ لازمي آهن. سڌنپيل ڪم- ذميداري.
فَرض ادا ڪرڻ: حڪم جي تعميل ڪرڻ. سڌنپيل ڪم پورو ڪرڻ. ڏيوتي ادا ڪرڻ. نماز پڙهڻ.
فَرضِي: ص. خيالي- گماني- نقلي.
فَرط: ذ (ع) جهجهائي- گهڻائي- ڪثرت.
فَرع: ث (ع) ٽاري- شاخ.
فِرعَونُ: ذ (ع) قديم مصر جي بادشاهن جو لقب. (ص) مغرور- ضدي. ظالم- بيرحم.
فِرعَونِيَت: ث. غرور- تڪبر- وڏائي.
فَرفَر: ث (ع) تيزي- جلدائي. (ظ) جلدي- جهٽ پٽ. بنا هڪ جي.
فَرقُ: ذ (ع) مفاصلو- دُوري- وڇوٽي. ويڇو- جدائي. ڦيرُ- تبديلي.
فرق اچڻ: ڦيرو اچڻ. تبديلي اچڻ. ڪَمي اچڻ.

Gul Hayat Institute

فرق ڪڍڻ: غلطي ڪڍڻ. چُڪَ درست ڪرڻ. وچان ويڇو دور ڪرڻ. اختلاف ڪڍڻ.

فرق ڪرڻ: هڪ جهڙائي نہ رکڻ- تفاوت ڪرڻ- ڦير ڪرڻ. مَٽ ڪرڻ.

فُرقانُ: ذ (ع) سچ ۽ ڪوڙ ۾ فرق ڪندڙ- قرآن شريف.

فُرقَت: ث (ع) جدائي- وڇوڙو- هجر- فراق.

فَرقو: ذ (ع) جماعت- گروه. قوم. سماجي طبقو.

فرقہ بَندِي: ث. جماعت بندي- گروه بندي.

فَرلانگُ: ذ (انگ) ۾ سؤ ويهن گز جو مفاصلو (جيڪو ميل جو اٺون حصو ٿئي).

فَرمانُ: ذ (ف) بادشاهي حڪم. پروانو. اَمرُ.

فرمانبردارُ: ص. حڪم جو بندو. چئيوانُ.

فرمانبردارِي: ث. حڪم جي مڃتا. اطاعت.

فَرمانروا: ص. حڪم هلائيندڙ- حاڪم- بادشاه.

فرمانروائِي: ث. بادشاهي- حڪومت.

فَرمائش: ث (ف) حڪم- فرمان- اَمر. ڪنهن ڳالهه جي پورائي لاءِ چوڻ. گيهه لڳل سنهي ۽ نرم ماني.

فرمائشِي: ص. خاص حڪم سان ٺهرايل.

فَرمائِڻُ: م. حڪم ڪرڻ- ارشاد ڪرڻ. چوڻ.

فَرمُودو: ذ (ف) حڪم- فرمان. قول.

فِرَنگ: ذ (ع) يورپ (ڪنڊ).

فِرَنگِي: ص. يورپ جو رهاڪو- يورپي. نصارو.

فَرنِيچر: ذ (انگ) گهر جو سامان (ڪٽون، پلنگ، ڪهٽ، ڪرسيون، ميزون وغيره).

فِروتَنِي: ث (ف) اطاعت. فرمانبرداري. عاجزي. آدرياءُ.

فُروتُ: ذ (انگ) ميوو- ڦل.

فَروخت: ث (ف) وڪرو- نيڪال.

فروخت ڪرڻ: وڪڻڻ- نيڪال ڪرڻ.

فِروڪَش: ص (ف) ترسندڙ- ٽڪندڙ.

فِروگُذاشت: ث (ف) پُل چُڪ. غفلت.

فِرومايَہ: ص (ف) گهٽ درجي جو- ڪميٽو. رذيل.

فَروزان: ص (ف) روشن. هرندڙ. چمڪندڙ.

فَروش: ص (ف) وڪڻندڙ.

فُروعُ: ذ (ع) شاخ- ٽاري.

فُروعات: ذ (ع) اهي فقهي مسئلا جن جو اصولي عقيدي سان تعلق نہ هجي.

فُروعِي: ص. اصول کان هٽيل (عقيدو، مسئلو).

فَروغُ: ذ (ف) روشني- چمڪ. رونق. ترجيح.

فَروغ ڏيڻ: مشهوري ڏيڻ. واڌارو ڏيڻ. ترجيح ڏيڻ. اڳتي وڌائڻ.

فَرهَنگُ: ذ (ف) معنائن جو ڪتاب- لغت. دانائي- ٽاهپ.

فَريادُ: ذ (ف) دانهن- پُڪار. انصاف ملڻ لاءِ دانهن. نالش- ڪيس- مقدمو.

فرياد ڪرڻ: مقدمو ڪرڻ. دانهن ڪرڻ- پُڪار ڪرڻ.

فرياد مچائڻ: دانهون ڪرڻ- گهوڙا گهوڙا ڪرڻ. هُل ڪرڻ.

فَريادِي: ص. دعويٰ ڪندڙ- مُدعي. داد گهرندڙ. پُڪاريندڙ.

فَريبُ، فِريبُ: ذ (ف) دوکو- ٺڳي- دغا- دولاب- مَڪُر.

فريبِي: ص. دوکيباز- مڪار- ٺڳ- دولابي.

فَرِيدُ: ص (ع) بيمثل- لاثاني- يڪتا.

فَريضہ: ذ (ع) خدا جو حڪم- فرض.

فَرِيفتہ: ص (ف) عاشق. مفتون.

فَريقُ: ذ (ع) جماعت. گروه. فرقو. ڌُر.

فِريمُ: ذ (انگ) چوڪٽ. تصوير جو چورسو.

فَسادُ: ذ (ع) جهيڙو- جهڳڙو- دنگو- بکيڙو. بغاوت.

Gul Hayat Institute

فَسادات: ذ. "فساد" جو جمع.
فَساد ڪرڻ: جهيڙو ڪرڻ. دنگو مچائڻ. هُل ڪرڻ.
فَسادِي: ص. جهيڙاڪ. حرڪتي. فتني باز.
فَسانو: ذ (ف) افسانو- داستان- ڪهاڻي- قصو.
فَسخ: ذ (ع) ارادي جي تبديلي. ڪنهن معاهدي يا نڪاح جي تنسيخ.
فِسقُ: ذ (ع) نافرماني- حڪم عدولي. بدڪاري- زنا.
فِسق و فُجور: ذ. ڏوهه گناه. بدڪاري.
فُسون: ذ (ف) جادو- افسُون.
فُسون ساز: ص. جادوگر- ساحر.
فَصاحَتَ: ث (ع) خوش بياني- گفتگو ۾ مهذب ٻولي جو استعمال.
فَصد: ث (ع) خراب رت واري نَس. نارُ- نبض.
فصد ڪولڻ: سيرَ ڇوڙڻ (ڪني رت ڪڍڻ لاءِ).
فَصُلُ: ذ (ع) پوک- ڪاشت. ٻني- ڪيت. پيداوار. موسم- رُت. ڪتاب جو حصو- باب.
فصل ڪٹڻ: پوک جي پيدائش ڪٽڻ.
فصُل بَٽيرو: ذ. موسمي پکي وانگر فقط مقرر وقت تي ايندڙ.
فَصِيح: ص (ع) صاف مستند محاورو (ٻوليءَ جو). صاف سهڻي بيان واري عبارت. خوش بياني. مهذب گفتگو. صحيح ۽ صاف ڳالهائيندڙ.
فصيح و بَليغ: ص. خوش بيان ۽ ڪلام. بامعنيٰ ۽ واضح مطلب معنيٰ وارو.
فَصِيل: ث (ع) ديوار- ٻِت. چوديواري. عالم پناه.
فِضا، فَضا: ث (ع) ڪليل ميدان. بهار. رونق. ماحول. هَوا.
فَضائِل: ذ (ع) "فَضِيلت" جو جمع.
فَضُلُ: ذ (ع) مهرباني- عنايت- ڪرم. ٻاجهه- رحم. بخشش. فضيلت. بزرگي.
فُضلاءُ: ذ (ع) "فاضل" جو جمع.
فُضولُ: ص (ع) اجايو- بيفائدو- بيڪار. نڪمو. گهٽو- زياده. فالتو- وڌيڪ.
فُضول خَرچُ: ذ. اجايو خرچ- هٿ ڦاڙائي. (ص) اجايو خرچ ڪندڙ- هٿ ڦاڙ.
فضول خرچي: ث. هٿ ڦاڙائي- اجايو خرچ.
فَضِيحَتِ: ث (ع) ذلت- بيعزتي. بدنامي- خواري. ٽئول.
فَضِيلَتَ: ث (ع) بزرگي- وڏائي- برتري. سُلجهاڻي- اخلاق. آبرو- عزت. سليقو. لياقت.
فَطانَت: ث (ع) هوشياري- ڏاهپ- سياڻپ- عقلمندي- ذهانت.
فِطرَت: ث (ع) قدرت. سِرشت- بناوت. طبيعت- مزاج.
فِطرَتِي: ص. قدرتي. چالاڪ. حرڪتي- لُڇ- شرير. فتني باز.
فِطرو: ذ (ع) روزن جي صدقي ڏنل خيرات (اناج يا نقدي جي صورت ۾).
فِطرِي: ص (ع) قدرتي. طبعي- پيدائشي.
فِعلُ: ذ (ع) ڪم- عمل. لڇڻ. عادت. گرامر موجب هڻڻ. ڪرڻ ۽ سَهڻ جي معنيٰ ڏيڪارينڊڙ لفظ.
فِعل شنيع، فِعل قَبِيح: ذ. بيڙو ڪم- بدڪاري.
فعل مُتعدي: ذ. اهو فعل جنهن جو جملي ۾ مفعول موجود هجي.
فِعل مَجهُول: ذ. اهو فعل جنهن جو جملي ۾ فاعل نه هجي.
فِعلِگيرُ: ص. خراب عادتن وارو. بدلڇٽو. بدڪار.
فِعلِي: ص. فعل ڪندڙ. عادتي. بدڪار.
فِغاں: ذ (ف) شور- هُل. فرياد- پُڪار. دانهن. روڄ.
فَق: ص (ع) ڪُم- وِيَل. ٻيلو ٿِڪو. حيران- هڪو ٻڪو.

Gul Hayat Institute

فُقِدان: ذ (ع) گمشدگي. وڃائجڻ. اڻهوند. ڪمي- گهٽتائي. نقصان.

فَقَرُ: ذ (ع) درويشي. محتاجي. غربت. ديني مدرسي ۾ رهندڙ پرديسي شاگردن لاءِ کاڌ خوراڪ (جيڪا گهرن مان رڌل پڪل صورت ۾ ملي)- وَنڊُ.

فَقَرُ فاقو: ذ. اڇ بک- بک ڏک. مسڪيني- غربت.

فُقراء: ذ (ع) "فقير" جو جمع. درويش. گداگر.

فِقرو، فُقرو: ذ (ع) جملو. جملن جو مجموعو. شِقَ- پٽرا.

فَقط: ظ (ع) صرف- رڳو. اڪيلو- چڙو. مضمون جي خاتمي جو لفظ.

فِقهَ، فِقَہ: ث (ع) دين جو علم. مذهبي قانون. عقل- سمجهه.

فَقِيه: ذ (ع) "فِقه" جو عالم.

فَقِيرُ: ص (ع) پينو- پنڌو- منگتو- سوالي. درويش. مفلس- محتاج. ناچيز.

فَقيرتَن: ص. غريب- مسڪين. درويش.

فَقيرِي: ث. فقير جو رتبو. درويشي. غريبي- مسڪيني. پنڌ جو ڏنڊو.

فِڪرُ: ذ (ع) ڳڻتي- ويچار. انديشو- اُڻ تڻ. اُلجهو- پريشاني. سوچ- خيال. ڌيان. غور.

فِڪرات: ث. پريشاني- ڳڻتي. اڻ تُڻ.

فِڪر رکڻ: اُلجهو ڪرڻ. انتظار ڪرڻ. ڳڻتي ڪرڻ. ڌيان رکڻ- خيال رکڻ.

فِڪر ڪرڻ: ڳڻتي پچائڻ- ويچار ڪرڻ. غور ويچار ڪرڻ.

فِڪرمَند: ص. ويچار ۾- ڳڻتيءَ ۾. پريشان. غمگين.

فِڪرمَندي: ث. ڳڻتي- ويچار. ارمان.

فَلاحُ: ذ (ع) نجات- ڇوٽڪارو. پلائي- بهتري. فائدو. سلامتي- بچاءُ.

فَلاڪَت: ث (ع) مسڪيني- غربت- مفلسي. نياڳ- بدقسمتي.

فلاڪت زده: ص. مصيبت جو ماريل. مسڪين- ڪنگال.

فَلاڻو: ذ (ع. فَلان) گار جو لفظ. اڳوٽو. (ص) بي نالي. ڪوبه.

فَلسَفو: ذ (ع) حڪمت- دانائي- ڏاهپ. دليل- حجت. سوچڻ ۽ بحث ڪرڻ جو علم.

فَلسَفِي: ص. فيلسوف. ڏاهو- داناءُ.

فَلَڪَ: ث. ڦُرتي- تيزي- جلدائي. همتَ- جُرات.

فلک ڏيکارڻ: تيزي سان ڪم ڪرڻ. جلدائي ڏيکارڻ. جراتمندي ڏيکارڻ.

فَلَکُ: ذ (ع) آسمان- عرش- آڪاس.

فَلَکِيات: ڦ. آسمان متعلق علم. سج چند تارن وغيره جو علم.

فِلِکُ: ذ (ع) فرق. ويڇو. جدائي.

فِلمَ: ث (انگ) ڪافور جي پٽيءَ تيْ نڪتل تصوير (جيڪا پڙدي تي متحرڪ ڏسجڻ ۾ اچي). سئنيما.

فِلم ڇڪيءَ ۾ پوڻ: پرائي ڳالهه پنهنجي ذمي ٿيڻ. پرائي مسئلي ۾ ڦاسڻ.

فُلوسُ: ذ (ع) "فِلس" جو جمع. پئسا. پسٹو ڏوڪڙ.

فَلِيتو: ذ (ف) وَٽِ (بتي، ڏيئي وغيره جي). پليتو.

فَمُ: ذ (ع) وات- مک- دهن.

فَنُ: ذ (ع) هُنر- صنعت. ڪاريگري. ڄاڻ. تجربو. ڪرتب. ڪسب- ڏنڊو.

فَنڪارُ: ص. هنرمند. ڪاريگر.

فَنا: ث (ع) موت- نيستي. (ص) عدم وجود- ناپيد. برباد- ناس- چٽ. گم.

فنا في الشيخ: ذ. تصوف ۾ هڪ منزل جنهن ۾

Gul Hayat Institute

مريد پنهنجي مرشد جي ڌيان ۾ غرق ٿي ويندو آهي.

فَنا في الله: ذ. خدا تعاليٰ جي ڌيان ۾ غرق رهڻ جي منزل.

فِنجانِ: ث (ع) ننڍي پيالي.

فَنڈ: ذ (ف) فريب- ٺڳي- مَڪر- دوکو. (انگ) سرمايو- پُونجي. چندو. مقرر رقم.

فَوارَه: ذ (ع) ٿُوهارو.

فَوائِد: ذ (ع) "فائده" جو جمع. فائدا- نفعا.

فَوتُ: ذ (ع) موت. نيستي. فنا. گمشدگي. (ص) نيست- گم. وڃايل- مُٹل.

فَوت ٿيڻ: مري وڃڻ. ختم ٿيڻ. فنا ٿيڻ.

فَوتِي: ص. فوت ٿيل- مري ويل- مُٹل. (ث) مرٹو- وفاتي.

فُوتُ: ذ (انگ) ٻارهن انچن جي ماپ.

فُوت پَٽِي: ث. ٻارهن انچن جي ماپ واري ڪاني.

فوٹُو، فوٹو: ذ (انگ) عڪسي تصوير. عڪس. هوبهو نقشو.

فوٹوگرافر: ذ. فوٹو ڪيندڙ.

فوجَ: ث (ع) لشڪر- سپاه. گهڻن ماڻهن جو مجموعو- انبوهه.

فوجدارُ: ص. فوج جو عملدار. ڪوتوال.

فَوجداري: ث. فوجدار جي چونڪي. ڏوهن جا فيصلا ڪندڙ عدالت.

فوج ڪَشِي: ث. لشڪر چاڑهڻ- ڪاهه.

فوجي: ص. فوج جو سپاهي.

فَورا، فَوري: ظ (ع) يڪدم- جهٽ پٽ- تُرت- جلدي.

فوطو: ذ (ع) خصيو- آنورو.

فَوقِيَت: ث (ع) بلندي- مٿانهين. برتري. ترجيح.

فَولادُ: ذ (ف) سخت ۽ اعليٰ قسم جو لوهه- رُک. (ص) نهايت سخت- مضبوط.

فَولادِي: ص. رڪ جو ٿهيل. نهايت سخت. مضبوط.

فَهرِستَ: ث (ع) وچور- تفصيل- لسٽ. تفصيل سان سلسليوار لکيل وچور. يادداشت.

فَهمُ: ذ (ع) عقل- سمجهه- دانائي.

فَهم وفَراسَت: ث. عقل سمجهه- سياڻپ- دانائي.

فَهِميدو: ص. سمجهو- ڏاهو- سياڻو. هوشيار.

فَهمِيدَگِي: ث. عقل- سمجهه. ڏيرج- صبر.

فَهمائش: ث (ع) سمجهاڻي. تنبيهه- هدايت.

فَهِيمُ: ص (ع) عقلمند- ڏاهو- داناءُ.

فِي: ث (انگ) معاوضو- اجرت- محنتاڻو. اسڪول ۾ شاگرد کان ورتل درماه رقم.

فِي: حرف جر (ع) ۾- منجهه- اندر. جو. سان- گڏ.

فِي البَدِيهه: ظ. فورا- يڪدم- ٿهه پهه.

فِي الحال: ظ. هن وقت- هينئر.

فِي الحقِيقَت: ظ. حقيقت ۾- اصل ۾. سچ پچ.

فِي الفَور: ظ. يڪدم- فورا.

فِي الوَقت: ظ. هن وقت- هينئر. فورا- يڪدم.

فِي اَمان الله: جملو. خدا جي امانَ ۾ (موڪلائي وقت جو جملو).

في سبيل الله: جملو. خدا جي واٽ ۾.

فِي سيکڙو: ظ. هڪ سؤ تي.

فِي نَفسِه: ظ. پنهنجي ذات ڪان.

فَياض: ص (ع) سخي. ڏاتار.

فَياضِي: ث. سخاوت- دريادلي.

فَيروز: ص (ف) فاتح- سويارو. ڪامياب. سياڻو.

فيَروزو: ذ (ف) هڪ قسم جو قيمتي پٿر (نيري رنگ جو ٿئي).

فيَروزِي: ص. نيلو- نيرو (رنگ).

Gul Hayat Institute

فيَشَنْ: ذ (انگ) طرز- ڍنگ- نمونو. بناوت. لباس جي بيهڪ. رواج- دستور- هلي چلي.
فيصَل: ذ (ع) فيصلو. نبيرو.
فِيَصِل ڪرڻ: نبيرڻ- فيصلو ڪرڻ. طيءِ ڪرڻ.
فيصلو: ذ (ع) نياءُ- نبيرو. انصاف- فتويٰ.
فَيضُ: ذ (ع) فائدو- نفعو. پلائي- بهتري.
فَيضانُ: ذ. نفعو- فائدو.
فيض رسان: ص. نفعو پهچائيندڙ. فائدو ڏيندڙ.
فيض عام: ذ. عام ماڻهن جو پلو.

فيض ماب: ص. فائدو پهچائيندڙ.
فِيلُ: ذ (ع) هاتي.
فِيلبانُ: ص. هاتيءَ کي هلائيندڙ- پيلبان.
فِيل مَست: ص. مست هاتيءَ جهڙو. بيپرواهه.
فيل: ص (انگ) ناپاس. ناڪامياب.
فَيلسُوف: ذ (يوناني) حڪيم- ڏاهو- دانا.
فيلسُوفي: ث. فَلسفو. حڪمت- ڏاهپ- سياڻپ.
فَيلِي: ث (انگ) ڪُتنب- گهر جا ماڻهو.

ڦ

ڦ: ذ (اُچار "ڦي") سنڌي الف- بي جو انتيهون اکر.
ڦاتُ: ذ پاڻيءَ جو وڏو وهڪرو جيڪو درياءَ مان وهي.
ڦارُ- چيرُ (پٽ وغيره ۾).
ڦاتَ ڦائڻ: وڏو راز ظاهر ٿيڻ. سازش کُلڻ.
ڦاٽڪُ: ذ. وڏو دروازو. اڪرندڙ رستي لاءِ ريلوي لائين تي نهيل ويڪرو دروازو.
ڦاٽڪ وارو: ص. ريلوي ڦاٽڪ تي مقرر ملازم.
ڦاڙُ: ص. چيريل (ڪپڙو وغيره). کُليل (وات).
ڦاڙڻُ: ۾. چيرجڻ. چاڪُ ٿيڻ. شگاف ٿيڻ. کُلڻ- ظاهر ٿيڻ. ويڪرو ٿيڻ. ڏاڍي ڳالهائڻ.
ڦاڙو: ص. ڦاٽل (وات). وڏي واکي ڳالهائيندڙ.
ڦاڙو ڏُهل: ذ. مُنهن تي چٽي ڏيندڙ. بڪ بکيو. دل جو هلکو (جيکو دل ۾ ڳالهه رکي نه سگهي).
ڦارَ: ث. ميوي وغيره جو وڏيل ٽُکر- قاش- ڦاڪَ.
ڦارُ: ذ. هَر ۾ لوهي نوڪدار ٽُکرو (جيکو زمين کيڙي)- چُوني- گهوبو.
ڦاروو: ذ (ف. فالسه) ميوي جو هڪ قسم ۽ ان جو وڻ.
ڦاڙُ: ذ. چيرُ- چاڪُ- شگاف. ڏرڙ.
ڦاڙڻُ: ۾. چيرڻ. شگاف ڪرڻ- چاڪ ڪرڻ. ٽُڪر ڪرڻ (ڪپڙو). کولي ويڪرو يا وڏو ڪرڻ.
ڦاڙهو: ذ. درياءَ لڳ ٻيلن جو هڪ مثل هڪ جانور.
ڦاڙها مارڻ: ڏکيو ڪم ڪري ڏيکارڻ (ٽوڪ). رڳو ٻڪاڻ هڻڻ ۽ عملي طرح ڪجهه به نه ڪرڻ.
ڦاساڻڻُ: ۾. جار يا ڪوڙڪي ۾ جهلڻ. قابو ڪرڻ. مبتلا ڪرڻ. اڙائڻ- اٽڪائڻ. پڪڙڻ- گرفتار ڪرڻ. قبضي ۾ ڪرڻ.
ڦاسڻُ: ۾. پڪڙجڻ. جهلجڻ. گرفتار ٿيڻ. اٽڪڻ. منجهڻ. قابو ٿيڻ. قيد ٿيڻ. محبت ٿيڻ. ڦاسڻ. مبتلا ٿيڻ (بيماري وغيره ۾). رندجڻ.
ڦاسِي: ث. رسي جو ڦندو جيڪو ڳچيءَ ۾ پوڻ سان ڦهٽي ماري. رسي ۾ لٽڪائي مارڻ جي سزا- ڦاهِي.
ڦاڪَ: ث. ڦارَ- قاش. جاگرافي موجب زمين جي خيالي

Gul Hayat Institute

ليڪ جيڪا زمين کي اڏو اڏ ڪري (ويڪرائي- ڦاڪ، ڊگهائي ڦاڪ).

ڦان: ص. ٽڪل- ماندو. نِسَتو.

ڦاندَ: ث. ورهاست- وِرَڇ. حصو- پَتِي. ٿوڙي.

ڦاندڻُ: م. ورهائڻ- ورڇڻ- تقسيم ڪرڻ. حصا ڪرڻ- پاڻَا ڪرڻ. ڏار ڪرڻ.

ڦاندڻِي: ث. ورڇ- ورهاست. حصو- پتِي. نفعي جي ورڇ.

ڦانگهو: ذ. سڪل ٽاري- بانگهو.

ڦاهو: ذ. ڦاسي. گهُٽو- گهوگهو.

ڦاهو ڪائڻ: ڦاسيءَ تي چڙهڻ. مجبور ٿي جڏو يا ڪُڏو ڪم ڪرڻ.

ڦاهِي: ث. ڦاسي. گهُٽو. گهوگهو.

ڦاهِي چڙهڻ: ڦاسيءَ تي چڙهڻ. موت قبولڻ. ڏسي وائسي پاڻ کي موت جي منهن ۾ ڏيڻ.

ڦبائڻُ: م. ٻئي جو مال پنهنجي قبضي ۾ آڻڻ. هڙپ ڪرڻ. ٻچائڻ- بلائتو ڪرڻ.

ڦَٻَڻُ: م. ڪنهن شيءِ يا مال مان چڱيءَ طرح حاصلات ٿيڻ. دل گهريو فائدو ٿيڻ. خواهش پوري ٿيڻ. دل تي ڏؤ ڪرڻ. ٿهڪي اچڻ- ڪُپ ٿيڻ. ٻِچَڻُ (چُوڙ ۾).

ڦٽ ڦٽ: ث. پکين جي اُڏامڻ جو آواز. پکين جي ڪنين هڻڻ واري چُرپر. ڦٽڪو. لُڇ پُڇ.

ڦٽڪائڻُ: م. تڙپائڻ- لُڇائڻ. ايذاء ڏيئي لُڇائڻ.

ڦٽڪڻُ: م. لُڇڻ- تڙپڻ.

ڦٽڪو: ذ. لوڇ پوڇ- تڙڦڙي. بي آرامي- آند ماند.

ڦَڏَلُ: ص. چپيل- ڇِٽيل.

ڦڏُ: ذ. ڦُرڙي. زخم. ناسُور.

ڦڻ ڦڻ: اجايا خرچ ڪرڻ. بي سُود قرض کڻڻ.

ڦڻ جاڳائڻ: سُتل سور ياد ڏيارڻ. تڪليفون ۽ عذاب ياد ڏيارڻ.

ڦڻاڪو: ذ. بارود پريل پوپو جيڪو وڏو ٺڪاءَ ڪري. هڪ قسم جي آتشبازي.

ڦٽاڪا چوڙڻ: ٻٽاڪون هڻڻ. اجايون ڳالهون ڪرڻ.

ڦٽائِي: ث. ڦٽائڻ جو عمل. نفاق- اڻبٽت. خرابي.

ڦٽائڻُ: م. ڦٽ ڪرائڻ. زخم ڪرائڻ. گهايل ڪرائڻ.

ڦٽائڻُ: م. خراب ڪرڻ. ڍاهڻ. تباهه ڪرڻ. اُجاڙڻ. نفاق وجهڻ. بگاڙڻ.

ڦٽائڻُ: م. ٻَچائڻ- موتعي تان ٻچائي ڇڏڻ.

ڦٽ ڦٽ: ث. ڦٽاڪنِ جهڙو لاڳيتو آواز. موٽر سائيڪل جو آواز. ڦٽڦٽِي موٽر.

ڦٽجَڻُ: م. زخمي ٿيڻ- گهايل ٿيڻ.

ڦٽرو: ص. تازو توانو. چڱو پلو. تازو (ڪير مڪڻ وغيره). سٽيو.

ڦٽڪارَ: ث. ملامت. جُٽ ڦٽ. نفرت- ڏڪار. پٽ پاراتو. لعنت ملامت.

ڦٽڪار وسڻ: هر وقت لعنت ملامت ٿيڻ. جُٽ ڦٽ ٿيڻ.

ڦٽڪارَڻُ: م. لعنت ملامت ڪرڻ. پٽ پاراتو ڪرڻ. جُٽ ڦٽ ڪرڻ. ڏڪارڻ- نفرت جو اظهار ڪرڻ.

ڦٽڪو: ذ. جسماني سزا لاءِ هڪ خاص قسم جو چهبڪ. دُرو.

ڦٽڪا هڻڻ: ڪنهن ڏوهاريءَ کي ڪورٽ جي حڪم سان دُرا هڻڻ.

ڦٽڪِي: ث. هڪ قسم جو پسارڪو وکر.

ڦَڏَلُ: ص. خراب. اُجڙ- تباه. جَميل (ڪير). ڪرَيل- بگڙيل. ٺهيل (خراب سنگت يا دوستيءَ ۾).

ڦڏُ: ص. چيريل (ڪاڻي وغيره)- سِيريل. اُيريل (ٻُڄ).

ڦڏڻُ: م. زخمي ڪرڻ- گهائڻ.

ڦڏڻُ: م. خراب ٿيڻ- بگڙڻ. ڪرڻ. ڍهڻ. تباهه ٿيڻ.

Gul Hayat Institute

أجرڻ. ميسارجڻ (اڪر). ڪلفت پوڻ. خراب صحبت ٿيڻ.

ڦٽو ڪرڻ: اڇلي ڇڏڻ. پري ڪرڻ. ڇڏي ڏيڻ- ترڪ ڪرڻ.

ڦٽُ: م. چيرجڻ- سِيرجڻ. اُڌڙڻ (سلو، ہوتو). نِسرڻ (سنگ). جهَلڻ (ہُور). ڪُلڻ (گل)- نڙڻ. نڪرڻ- ظاهر ٿيڻ. يَجڻ- لِڪي يجڻ.

ڦُٽُ ڦاٽُ: وڌڻ ويجهڻ- عيالي اولادي ٿيڻ.

ڦُٽي اچڻ: باهر نڪرڻ. ظاهر ٿيڻ. اُڌڙڻ (سلو).

ڦِٽو: ص. ڦِٽل. ڊٻل. ويران. غيرآباد. (ذ) غيرآباد علاقو يا ميدان. گهوڙي جو پنڌ م ڪار. سنڌو دريا جو هڪ اڳيون وهڪرو.

ڦٽي وڃڻ: نڪري وڃڻ. پڄي وڃڻ.

ڦٽي: ث. ڪپهه جو ڦُٽل گوگڙو. گوگڙي مان نڪتل ڪپهه (ڪڪڙن سوڌي). مڪڻ جي ذري. ڏوڻري يا مڪڻ جو ذرو.

ڦٽيوُن: ث. وڻڻ مان نڪتل ڪپهه (جنهن مان ڪڪڙا نڪتل نه هجن).

ڦِٽ: ث. ملامت. جُٽ. حيف. لعنت.

ڦِٽ ڦِٽ: ث. لعنت ملامت- ٽُڪ بُجو.

ڦِٽڪارَ: م. لعنت ملامت. ڏڪار- نفرت.

ڦِٽڪار وَسڻ: لعنت وسڻ. خواري ٿيڻ. نفرت جو اظهار ڪرڻ. ڏڪارڻ.

ڦِٽڪارَڻُ: م. ڦِٽڪارڻ. لعنت ملامت ڪرڻ. جُٽ ڪرڻ. ملامت ڪرڻ.

ڦُڇُ: ذ. گهاءِ- زخم. ڦَٽُ. وِيُ- چِيرُ.

ڦَدو: ص. ڏَندن پڳل. جنهن کي ڏند نه هجن- پُڏو.

ڦدَو: ذ. هڪ قسم جو ننڍڙو پکي (ث. ڦِدي)- ٽُوسِي پکي.

ڦِڏُ: ذ. ڏِنگُ- وَرُ. گهُب.

ڦڏو: ذ. شِگاف- چِيرُ. معاملو- جهيڙو. اٽڪاءِ- رندڪ (ڪم م). رولو.

ڦڏائي: ث. ڦڏو ڪندڙ. جهيڙاڪ. فسادي.

ڦڏي بازُ: ص. ڦڏائي. جهيڙاڪ.

ڦِڏو: ص. ڏَنڊر ٽيڙو. آڏو- ترڇو. وِنگو- وريل. جنهن ماڻهو جو پيرُ ڦريل هجي (ء منڊڪائي هلي).

ڦرُ: ذ. ڦَلُ- ميوو. جانور جو ٻچو. ڪاتيءَ يا ڪَپ جو ڏارَ وارو حصو.

ڦرُ ڪڍڻُ: ذ. چوڻائي مال جو ننڍو ڦرُ. ٻار ٻچو.

ڦر چنڊڻ: ڪچو ڳپ ڪيرائڻ (چوڻايو مال). ٻار ڪيرائڻ.

ڦرَ: ث. زوري کسڻ جو عمل- کَسَ- لُٽَ.

ڦرائڻُ: م. چوڻائيءَ کي لڳ ڪرائڻ- ميڙائڻ.

ڦرائڻُ: م. کَسائڻ. هٿان وڃائڻ. لُٽائڻ. ڦَرَ ڪرائڻ.

ڦرتي گهرتي: ث. اُٿل پُٿل. انڪار اقرار. بدل سدل.

ڦرجَڻُ: م. ڦر جهلڻ (وڻ)- ہُورجڻ. لڳُ ٿيڻ. پيٽ سان ٿيڻ.

ڦرجڻ: م. لُٽجڻ. کَسجڻ. ڦرجي وڃڻ.

ڦرڙائڻُ: م. ڦيرائڻ- گهُمائڻ (اڪيون).

ڦرڙي: ث. ملي سبب بدن تي ننڍو ڦتُ. ننڍو ڦٽ.

ڦِرڪَ: ث. ڦيرو. عضوو. حواس.

ڦِرڪَ ڦِرڪَ: ڦيرو ڪائڻ. حواس خطا ٿيڻ. عقل چرخ ٿيڻ.

ڦرڪائڻُ: م. ڏڪائڻ- ڪنبائڻ.

ڦرڪَڻُ: م. ڏڪڻ. ڪنهن عضوي جو ڏڪڻ (جيڪو سوَڻ سمجهيو وڃي). ڪنبڻ.

ڦرڪڻي: ث. ڏڪڻي- ڪنبڻي- ترڪڻي.

ڦِرڪو: ذ. ماحول- وايومنڊل. دول. هلت چلت.

ڦِرڪو ڦِرڻُ: ماحول بدلجي وڃڻ. ارادي م تبديلي اچڻ. خيال بدلجڻ.

Gul Hayat Institute

ڦرموٽي: ث. هڪ قسم جو هاڙائو راندیڪو (جیکو ڪاٺ مان ٺهیل لاٽونءَ وانگر ڦري).

ڦرڻ: م. ڏل ڏیڻ. فائدو ڏیڻ. لڳ ڪرڻ (جانور). ڦرڪڻ (اک).

ڦيرڻ: م. گهمڻ- چڪر کائڻ. دائري ۾ هلڻ- گردش ڪرڻ. موٽڻ- ورڻ. اُٿلڻ. بدلجڻ. باغي ٿيڻ- مخالف ٿيڻ. انڪاري ٿيڻ. گمراه ٿيڻ. موڙ کائڻ. مُڙڻ. ڦيرو کائڻ. ڦيڏو ٿيڻ.

ڦيرڻ گهيرڻ: تبديل ٿيڻ- بدلجڻ.

ڦيري اچڻ: گهمي اچڻ- موٽي اچڻ. موڙ کائڻ. گهمرو ڏئي اچڻ. مُڙي اچڻ.

ڦيري وڃڻ: برخلاف ٿيڻ. باغي ٿيڻ. ڳالهه يا قول کان هٽڻ. انڪاري ٿيڻ.

ڦيرٽي: ث. چرخي. ڦرموٽي.

ڦيروٽ: ذ. ننڍي ڄمار جو ڦرُ. ننڍو ٻارُ.

ڦيروڙي: ث. ڦيرڙي.

ڦرهو: ذ. ڏوٻين جي ڪپڙن ڏوئڻ جو تختو. تختو- پاٽيو. ٽارو (ٻهاري طور ڪم اچي).

ڦرهي: ث. ڪاٺ جي پٽي- تختي. ڪنيارڪي ڪم جي ٽپٽي. ڪيلي جي ڦري. مٽرن وغيره جي داڻن واري سائي ڦلي.

ڦري: ث. مٽرن جي ٻجن وارو تازو ڦرُ. ڪيلي جو ڦرُ.

ڦريو: ذ. ٽاري (جنهن سان ٻهارو ڏجي). ٻهارو- ٽارو.

ڦڙ: ث. پُل (واهه وغيره مٿان لنگهڻ لاءِ).

ڦڙپاتَ: ث. ٻٽاڪ. لٻاڙ.

ڦڙپاتي: ص. ٻٽاڪي- لٻاڙي.

ڦڙٽ: ص. چُست- چالاڪ. جلدباز.

ڦڙتائي: ث. چُستي- تيزي. جلدائي.

ڦڙتي: ث. چستي. چالاڪي. جلدائي.

ڦڙتيلو: ص. چُست. جلدباز. تيز. هوشيار. چُرٽ.

ڦڙتي: ث. ڦيراتي. گوهي. پير جي آڏڙي (جنهن سان ماٿهو ڪري پوي)- آنگڙو- آڙي. وڪڙ واري ڳنڍ (سرڪڻ ڪاهي وانگر).

ڦڙتي کائڻ: گوهي ڪرڻ. انجام تان ڦرڻ. ڦيرو کائڻ.

ڦڙتي هڻڻ: پير جي آڏڙي ڏیڻ. ڦري وڃڻ. رندڪ وجهڻ.

ڦڙدو: ذ (ع. فرضه) دريا، واهه وغيره تان اُڪرڻ لاءِ پُل.

ڦڙ ڦڙ: ث. هوا ۾ ڪپڙي جو آواز. جهنڊي يا بيرق جو آواز. اُڏامڻ وقت پکين جي پَرن جو آواز.

ڦڙ ڦڙ ڪرڻ: پَر هڻڻ. آواز ڪرڻ. ڪوشش ڪرڻ. لٻاڙ هڻڻ. اجايو ڳالهائڻ.

ڦڙ ڦڙو: ث. بُوند بُوند (مِينهن جي)- سنهون مينهن- ڪڻيُون.

ڦڙڦوٽ: ث. ڊوڙ ڊڪ. ڳولا ڦولا. ماندڻ. ٽاڪوڙو.

ڦڙڪَ: ث. پکيءَ ڦاسائڻ لاءِ ڦندو. ڪوڙڪي.

ڦڙڪائڻ: م. جهنڊو بلند ڪرڻ. آواز ڪڍائڻ. ويڑهائڻ (ڪُڪڙ).

ڦڙڪَڻ: م. ڏڪڻ- ڪنبڻ. هوا ۾ لڏڻ (جهنڊو). ڪنپ هڻڻ. وڙهڻ (ڪڪڙ). هٿ پير هڻڻ. ڪوشش ڪرڻ. خوشيءَ مان بيتاب ٿيڻ.

ڦڙڪڙي: ث. ڏڪڙي- رڦڙي (سياري ۾ مينهن ۽ سيءَ سبب). ڏهڪاءُ (واري ڊپ کان).

ڦڙڪو: ذ. ڪتاب جو پوش (جُلد تي). پٽڪو. پڙدو.

ڦڙو: ذ. ٽيپو- قطرو- بوند.

ڦڙهُ: ذ. "ڦيش" ٻُوٽي جو ٽارو يا پَنُ- ڦرهو.

ڦڙهه ٿيڻ: تڪجي بيحال ٿيڻ. سائو ٿيڻ. ماندائي کان پٽجي رهڻ.

ڦڙي: ث. بُوند- قطرو- ٽيپو.

Gul Hayat Institute

ڏڙيون: ث. ٻوندون (برسات جون)- ڪڙيون.
ڏڙيون پوڻ: سنهون مينهن وسڻ- ٻوندون پوڻ.
ڏستو: ذ. فيصلو (وهنوار جو). معاملو- نبيرو.
ڏستو چڏائڻ: معاملو نبيرڻ. ڏڻي وڻي آجو ٿيڻ.
ڏسڙاتَ: ذ. ڪَنَ جون ڳالهيون- سُس پُس.
ڏسڙائڻ: م. ڏُتارڻ- برغلائڻ.
ڏسُ ڏسُ: ث. هلڪي آواز ۾ ڳالهاءِ. سُس پُس. ڪَنَ جون ڳالهيون.
ڏسُ ڏسُ ڪرڻ: آهستي ڳالهائڻ. ڪَن جون ڳالهيون ڪرڻ.
ڏسڪِڻو: ص. ترڪڻو- ڳسڪڻو. سَڏڙيو- سِڪڻو. (ث. ڏسڪڻي).
ڏسُڪو: ذ. هلڪو آواز. آهستي ڳالهاءِ.
ڏسُڪا هڻڻ: ڪَن جون ڳالهيون ڪرڻ. ڳلائون ڪرڻ. لاڻي چاڻي ڪرڻ.
ڏسَڻُ: م. چيڀڻ. چِڀڻ. زور يا دٻاءُ سان ڏيهجي پوڻ.
ڏسَڻُ: م. زوري اندر وجهڻ. دٻي پرڻ. ڏڻي پرڻ. گهوچڻ. دٻڻ.
ڏسو: ص. بي زورو. هيڻو. ڏيڦو.
ڏشرِجَڻُ: م. ڪاوڙجڻ. تڪرار ڪرڻ.
ڏشرِي: ث. تڪرار. ضد- ڪيڏو- ڏڪڙي.
ڏڦاتُ: ذ. ڏڦِيءَ جو پُٽ (ث. ڏڦاتِ)- پُڦات.
ڏڦڙُ، ڏڦڙُ: ذ. سِيني اندر هڪ عضوو (جنهن سان ساهه ڪڍجي).
ڏڦڙَ ڏڪڻ: هراس ٿيڻ. ڊپ ٿيڻ. تمام گهڻو ڊڄڻ.
ڏڦڙِي: ث. ڏڦڙن جي سوڄ جي بيماري. ٻڪرين جي هڪ بيماري.
ڏڦڙِي لڳڻ: بيماري يا هراس سبب أڃ لڳڻ. خشڪي چڙهڻ. ڊپ ۾ ڏڪڻي وڻڻ.
ڏڦڙُ: ذ. ڏڦِيءَ جو مڙس.

ڏڦڪَڻُ: م. پاڻي وغيره ٽهڪڻ وقت هاڻ جو آواز ٿيڻ. ٽهڪڻ- ٻَڙڪڻ- اُبرڻ.
ڏڦڪو: ذ. اوبارو- ٽهڪو- ٻَڙڪو.
ڏڦِي: ث. پيءُ جي پيڻ.
ڏڪُ: ذ. وات ۾ وڏل ٻُوري يا سفوف جي لَپَ. ڏڪيءَ وغيره جي لَپ. هڪ ڏي وقت وات ۾ پٽجي سگهندڙ شيءِ جو انداز.
ڏڪَ هڻڻ: لپون پري وات ۾ وجهڻ. هيڄ سان کائڻ.
ڏِڪائي: ث. هيڊاڻِ- پيلاڻِ. شرمساري- لڄ.
ڏِڪائي وندرائڻ: شرمندگي کي لکائڻ جي لاءِ ٻيون ڳالهيون ڪرڻ.
ڏِڪَتَ: ث. ڪِلڪِل- ڪِٽ ڦِٽ. ڇِڪتاڻ. خواري- بدنامي.
ڏُڪرائي: ث. سوڪڙ (زمين جي). ماحول جي وائکائي.
ڏُڪِرو: ص. ٿورو سُڪل- آبوڪو (ڪپڙو). تازو توانو. وائکو.
ڏُڪڙ: ص. ڪُنڊل- جُوڪو. هَٽ ڪار- فضول خرچ.
ڏُڪڙباز: ص. ڪُنڊل- فضول خرچ.
ڏُڪڙ ڪاڙڻ: اصليت ظاهر ڪرڻ. راز پڌرو ڪرڻ.
ڏُڪڙِي: ث. بڪواس. بداخلاقي. خواري. گهپي- کيڏو. (ث) پنيان لڳي پوندڙ- جند نه ڇڏيندڙ.
ڏُڪڙِي ٻڌڻ: خواري ڪرڻ. آزار مڃائڻ. وري وري چوڻ- ستائڻ.
ڏُڪَڻُ: م. ڪا دوا هٽ جي تريءَ تي رکي وات ۾ وجهڻ. جهٽ پٽ کائڻ. اُڃائڻ (دولت).
ڏُڪو: ذ. لپ ۾ آيل مقدار- ڏُڪُ.
ڏُڪا هڻڻ: جلد کائڻ. لَپُون پري کائڻ. گهٽو کائڻ.
ڏِڪو: ذ. هڪ رنگ جو نالو- هيڏو- پيلو. (ص) هلڪو (رنگ). بي رونق. بي سَواد (جنهن ۾ لُوڻ نه هَجي). ڪومايل (مُنهن). اُداس. شرمندو- لڄي.

Gul Hayat Institute

(ث. ٽِکي).

ٽِکو ٽيڻ: شرمساري يا ڊپ سبب منهن جو رنگ هارجي وڃڻ- پيلو ٽيڻ- هيڏو ٽيڻ (مُنهن). شرمندو ٽيڻ- لڄي ٽيڻ.

ٽِکي: ث. حڪيمن جي دوا. ٻُورو يا سفوف جيڪو ٽِري تي رکي وات مان ٽڪجي. ٻُکي جو هڪ قسم.

ٽَڄڻُ: ذ. سنبت سال جو ٻارهون مهينو (جيڪو عموما فيبروري يا مارچ ۾ اچي).

ٽَڏُ: ذ (سن) ٽَرُ (وڻ جو اويڙ جو). ميوو- ثمر. نتيجو. فائدو- عيوض- اجر.

ٽَڏائڪُ: ص. ميوي دار. فائديمند.

ٽَڏ مِلڻ: نتيجو ملڻ. عيوض ملڻ. ڪِٽي جي سزا ملڻ. نفعو ملڻ.

ٽُڏُ: ذ (سن) ڪُل- ٽُول. پرت ۾ ڪم ايندڙ ست پٽ جو ڪُل. ٽوپيءَ جو ٽوڻر. نڪ يا ڪن ۾ پائڻ جو هڪ ڳهه. تعويذ- تائتُ. منڊيٽڙي جو ڪُل. حيض- ماهواري.

ٽُڏ چُونڊڻ: شاديءَ جي هڪ رسم موجب لاڙڪن کان پوءِ ڳهوٽ جو ڪنوار جي مٿي تان ڪهه جا ٻُڙا چونڊڻ.

ٽُلا: ذ. جوئر يا مکائي جا ٻُڪل داڻا (جن جو اندريون ڳچ ڦاڻي ڪُلن جو ڏيڪ ڏئي).

ٽُلارجَڻُ: م. ٽِڙڻَ (ٻُور، گل). باهه ۾ وڌل شيءِ ٽنڊجڻ (جئن ٽِٽکي، جست وغيره ٽُلارجي). اندر جي گرمي سبب وات ۾ ٽلڻا ٽيڻ.

ٽُلاڙَڻُ: م. ڪنهن وڻ جو ٻُور جهلڻ. ڪُلَ جهلڻ.

ٽُلانٽي: ث. مڙس مري ويل عورت- رن زال (جنهن کي ٽُلَ ايندا هجن).

ٽُلڙي: ث. ننڍڙو ٽُل يا ڪُل. اڪ جو ڪُل. هڪ قسم جو ڳهه (نڪ يا ڪن ۾ پائڻ جو). پرت جو هڪ نمونو.

ٽُلٽُليو: ص. ٻن رنگن جي ڇٽن وارو (ڪڪڙ، گهوڙو وغيره).

ٽُلڪاري: ث. ڪپڙي يا ڪاٽ تي گل ٽل ٽاهڻ جو ڪم. ڪپڙي جو هڪ قسم.

ٽُلڪو: ذ. ننڍي تي پڪل سنهي ماني- چپاتي.

ٽِلنگي: ص. يورپ جو رهاڪو- فِرنگي.

ٽُلڻو: ذ. گرميءَ يا گاڻ سبب جسم تي ٽيل ٽوڪيندو- ڇُلڻو.

ٽُلڻا پوڻ: ڇُلڻا پوڻ. سخت تڪليف ڏسڻ.

ٽُلو: ذ. جوئر مکائي جو ٻُڪل داڻو. اکين جي هڪ بيماري- اک جي تاري ۾ ٽيل اچو ٽِڪو. ڏِيي جي وٽ جو سڙيل حصو. دڪيل ٻيڙيءَ جي رک.

ٽُلو: ذ. تاس جي ڇٽن شڪلين مان هڪ شڪل (جيڪا گل جهڙي ٿئي).

ٽُلواڙي: ث. باغيچو- چمن.

ٽُلورَ: ث. ڳولا. ڪنڊير (ٽَپڙن جي).

ٽُلورَ وجهڻ: ڳولا ٽولا ڪرڻ. سامان يا ٽپڙ ٽاڙي ڪنڊيرڻ.

ٽُلورَڻُ، ٽُلهورَڻُ: م. ڪنهن شيءِ جي ڳولا ۾ سڀ ٽپڙ هيٺ مٿي ڪرڻ (پيتيءَ يا هَڙ ۾). ڳولڻ. پکيڙڻ. ڪنڊيرڻ.

ٽُلوٽو: ذ. ٽُلڻو- چالو- ٽوڪيندو.

ٽُلهارَ، ٽُلهيارَ: ث. چارَ- رک- ڪيري.

ٽِلهو، ٽِلهڙو: ص. ٽيڪو. ايرو- ڪمزور. بي همت. ڍرو- ليلهڙ. ڍهٽو. نرم- ڪونئرو. سست- ٽوتي. (ث. ٽِلهڙي).

ٽُلهيارِ، ٽُلهيرَ: ث. رک- ڪيري- چارَ.

ٽُلهيار ۾ ٽوڪون ڏيڻ: اجائي ڪوشش ڪرڻ. بيفائدي محنت ڪرڻ.

ٽُلِي: ث. ننڍڙو ٽُل. اک جي ٽُلڙي. جانيي جو گل. ڪپڙي تي پرت پريل ڪُل. نڪ ۾ پائڻ جو هڪ ڳهه.

Gul Hayat Institute

تائيل گيهه مان نڪتل ڪنو. ڪلرائي زمين تي لوڻ جو تهه. سوڊا ڪار.

ٹُلي ڏيڻ: هُشي ڏيڻ- ٽِيڪر ڏيڻ.

ٹُلِيلُ: ذ. گلن جو عرق ملايل تيل. خوشبوءِ- سُرهاڻ- عطر.

ٹُلِيلي: ث. اڳوٽي دور ۾ حيدرآباد ضلعي مان وهندڙ هڪ ڦات (جنهن جي ڪناري تي باغات ۽ گل ڦل هجڻ سبب اهو نالو مشهور ٿيو). موجوده وقت ۾ هڪ وڏي واه جو نالو جيڪو ڪوٽڙي براج وٽان پاڻي ڪڍي.

ٹِنجهو: ص. تنگن ٽِريل (مانهو يا جانور). (ث. ٹِنجهي).

ٹَندُ: ذ. جارُ- دام. فريب- مڪر.

ٹندُ پکيڙڻ: جار وڇائڻ. ڏونگ ڪرڻ. حرفت ڪرڻ. قاسائڻ جي. ڪوشش ڪرڻ.

ٹَندَڻُ: ذ. سوتي يا ريشمي ڌاڳن جو ڪُل (جيڪو ٽوپين، تسبيحن وغيره ۾ وجهجي)- ٽوئر.

ٹَندو: ذ. سِرڪڻ ڦاهي. رسي ۾ ڳنڍ ڏيئي قاسائڻ لاءِ ناهيل ڳٽُ. مڪر- فريب.

ٹَندي ۾ ڦاسڻ: مشڪل ۾ ڦاسڻ. تڪليف ۾ پوڻ. فريب ۾ اچڻ.

ٹَندِجَڻُ: م. ٹُوڪجڻ. پرجڻ (هو اسان). وڏائي ٽيڻ. آڪڙجڻ. سيڙجڻ.

ٹَندَرَ: ث. وهڙي جو گوشت. ڪوس لاءِ ڳٽُون.

ٹَندَڪَ: ث (ف. فَندق) ٽُونگو (اڳر سان). اشارو.

ٹَندَڻُ: م. ٹُوڪڻ- پَرڻ (هوا سان). سِيڙڻ- آڪڙڻ. سُجهڻ. وڏائي ڪرڻ.

ٹَندي: ص. ڪر نه ڏيندڙ مادي.

ٹَنڊيَلُ: ص. سُوٽل- سوڄ وارو. آماسيل. ٹُوڪيل.

ٹَنگِي: ث. برسات تي ٽيندڙ هڪ قسم جو اويڙ. گوڻنچ. ڪُنبي (اويڙ).

ٹَنگهڻُ: ذ. ڪَنبيُ- پَرُ.

ٹَنگهو: ص. پَٽڙو- چدو- پاڻيءَ جهڙو. (ث. ٹَنگهي).

ٹَنُ: ذ. نانگ جو مٿي وارو حصو (جيڪو مستيءَ ۾ ٹُندجي). پير جو اڳيون حصو- پب.

ٹَنُ ٻڌڻ: ڪنهن وهت جي ڪر جو ڪير ڏاڍ ڇڏي گاهه ڪاڻي مچڻ.

ٹَنوٽو: ذ. وڏي ٹَٽي- ڪَنگهو. ڪاٺ مان ٺهيل ٹَٽي (جنهن کي ٻنهي پاسي ڏندا ٽين).

ٹَٽِي: ث. وارن کي سنوارڻ جو اوزار- ڪَنگهي. ڪورکي ڪم جو هڪ اوزار (تاجِي ۾ پيٽي کي پڃائيندڙ اوزار). ڪُلهي جي پٽيءَ وارو ويڪرو هڏو.

ٹَٽِي ٹُوڪارو: ذ. هار سينگار. ناهه ٽوهه (بدن جي).

ٹَٽِيگرُ: ص. ٹٽيون ناهيندڙ.

ٹُوٽِ: ث. جدائي- علحدگي. اڻبٽت- نفاق. درز- شگاف- چِيرُ.

ٹُوٽِ پوڻ: اڻبٽت ٽيڻ. جدائي ٽيڻ. نفاق پوڻ. جهيڙو ٽيڻ. سِيرَ پوڻ- چِيرُ پوڻ- درز پوڻ.

ٹُوٽُ: ذ. سَڏُ جو ڏڪار وارو جواب.

ٹُوٽارَڻُ: م. ڦاڙڻ (اکيون)- دوڏا ڪيڻ.

ٹُوٽاڻو: ذ. ڪنوارتين طرفان ڳايل ڪِل پوڳ وارو هڪ قسم جو ڳيچ.

ٹُوٽڑِي: ث. پوٽلي- ڳوٽري. بُڪِي.

ٹُوٽو: ذ. پسارڪي وڪر جو هڪ قسم. ايلاچي (ٻه قسم: ننڍو ٹوٽو، وڏو ٹوٽو). چَٽي يا پنير جو داڻو. پاڻيءَ جو بوڑبو- حباب. مچيءَ جي هوا پريل ڳوٽري.

ٹُوڻهڑو: ذ. بج يا گاهه وغيره جو اويڙ.

ٹُودنو: ذ (ف. پودينه) هڪ قسم جو خوشبودار اويڙ (جنهن مان جَوهَر جو سَتُ نڪري). جسم جو پولهه وارو حصو.

Gul Hayat Institute

قودني جي ٽڪي: ث. ڪُودڙي جي جوهر مان ٺهيل ٽڪيون.

ڪُودني ۾ وهڻ: مغز ۾ وهڻ- سمجهه ۾ اچڻ.

قورَ: ث. سڱڻ (گلن جي).

قورو: ذ. اوبري تي ويڙهيل سُٽ. سُٽ جو ويڙهو.

قورو قولهَڻ: منجهيل سُٽ کي سلجهائڻ. راز کولڻ. ڳجهه پڌرو ڪرڻ.

قورُو: ص. ڦر ڪندڙ. راهزن. وات تي ڦرلٽ ڪندڙ.

قوريِ: ث. سُٽ جي ننڍي ويڙهي.

قوڙُ: ذ. ڪوٽَ. ڏارُ- چيرُ. جبل جي گهار (ڦاٽُ).

قوڙاڻُ: ذ. وڏي ڏارُ جو ٽُڪر. چيريل ڏارُ. ڳرو ڪاٺ.

قوڙاڻي: ث. ڪهاڙي سان قوڙيل يا چيريل ڪاڻي.

قوڙائو: ذ. وڇوڙو- جدائي- فراق. جدائيءَ جو ڏک.

قوڙَڻُ: م. ٽڪر ٽڪر ڪرڻ (ڪاٺيون)- ڏارڻ (ڪهاڙي سان)- چيرڻ. آڻن مان ٻچا نڪرڻ.

قوڙِي: ث. حصو- پَتِي. ونڊ- ورڇ. حصي پتي ذريعي جمع ٽيل رقم. چندو.

قُوسَ: ث. مقعد مان بنا آواز جي خارج ٽيل پيٽ جي هوا.

قُوسانجَڻُ: م. ڪاوڙجڻ- آڪڙجڻ. رُسڻ.

قُوسِڙِي: ث. ڪُوڙو ڦٽاڪو (جيڪو ٽڪاءَ نہ ڪري). ننڍڙو قوسي پکيءَ.

قوسو: ذ. چيٽو- بوسو.

قُوسِي: ث. قُوس.

قوڦِيندبو: ذ. ڦُلڦو- ڇُلڦو.

قوڪُ: ذ. مقعد.

قُوڪَ: ث. وات مان زور سان ڪڍيل هوا. دَمُ. ساهُ. حُقي چلم يا ٻيڙيءَ جو سُوٽو. قُوندبو- سِيٽَ- آڪڙ.

قُوڪَ ٻرڻ: ٻيڙي يا حقي وغيره مان سُوٽو هڻڻ.

قُوڪِ ڏيڻ: ساهه نڪرڻ- دم ڏيڻ- مرڻ.

قُوڪَ ڏيڻ: قوڪو ڏيڻ. سُٽس ڏيڻ- واءُ ڏيڻ.

قُوڪون ڏيڻ: وات مان زور سان هوا ڪڍڻ. دڙڪا ڏيڻ. ٻڪاڪون هڻڻ.

قُوڪارَڻُ: م. قُوڪ ڏيڻ. شُوڪارڻ. قُوڪارو هڻڻ. ٽيٽو وغيره پڙهي ڦُوڪارڻ.

قُوڪارو: ذ. شُوڪارو. ٽڏو ساهه. ٽيٽي وغيره جي قُوڪَ. ڪاڪڙي جو ساڻِ- قُوڪو.

قُوڪارو هڻڻ: گهوڙي جو زور سان ساهه ڪڍڻ يا ساهه جي هوا ڇڏڻ- قُونگهارو هڻڻ.

قُوڪَتُ: ذ. مفت جي شيءِ. مقعد- قوڪ.

قُوڪت ۾: ظ. مفت ۾- اجايو- بي فائدو. خواهه مخواهه.

قُوڪَڻُ: م. قُوڪ ڏيڻ. پَرڻ (هوا). سِيڻَڻ. جلائڻ- ٻارڻ (باهه). اُڏائڻ- تباهه ڪرڻ.

قُوڪي ڇڏڻ: اُڏائي ڇڏڻ. تباهه ڪرڻ. فضول خرچي ڪرڻ.

قُوڪِڻو: ذ. قُوڪ سان هوا پرڻ لاءِ ربڙ جو غبارو. بوڙبو- حساب.

قُوڪِڻي: ث. قُوڪڻ لاءِ ڊگهي پوري نلي (عام طرح سونارکي ڪم جو اوزار).

قُوڪو: ذ. وات مان زور سان هوا ڪڍڻ- قُوڪَ.

قوڪا ڏيڻ: قوڪون ڏيڻ. برغلائڻ- آيارڻ.

قوگهُ: ذ. رس نڪرڻ بعد بچيل مواد (جئن ٽاڏل يا پنگ جو جوگهُ)- جوگهُ. ڏاڏي ۽ ڏُڌُ کان سواءِ کاڏو. آڏي جو ڇانُ. ڪمند جو ڇُوتو. هڪ قسم جو ٻُوٽو. (ص) اڻيو (کاڏو).

قوگِڻي: ث. قولهڙي- پولڙي.

قُولُ: ذ (سن. ڦل) ڳل- ڦل.

قُولبَندي: ث. هٿ ناٽ- اٽڪل بازي- چَترائي. چالاڪي.

ٿولڙو، ٿولهڙو: ذ. اُڻ جو پولڙو. گڏهه گهوڙي وغيره جو ليڏوٽو.

ٿولڙي، ٿولهڙي: ث. رڍ، ٻڪري وغيره جي پولڙي.

ٿولڻ، ٿولهڻ: م. ٽلورڻ- گهٽي سامان مان ڳولڻ. کنڊيرڻ- پکيڙڻ.

ٿولڻ: م (سن) ڪُل ڪل ڪيڻ (وڻ، ٻوٽو). ٽُلارجڻ. گونچ ڪيڻ.

ٿوندا: ذ. (ٿوندو= ذرو، سُٽ جو تندو، پاندو. هميشه جو جمع ۾ ڪم ايندڙ). سُٽَ جا ذرا- اوڇي مان نڪتل پوڇڙ وارا ڏاڳا- پاندا- ڏهيون.

ٿوندا ٿوندا ڪرڻ: ذرا ذرا ڪرڻ.

ٿوندڙ: ث. ٿُوڪَ (هوا جي). سِيٽ- آڪڙ. وڌائي- ٽاڻ.

ٿوندڙجڻ: م. آڪڙجڻ. ٿُوڪجڻ. سِڄڻ. وڌائي ڪرڻ.

ٿون ٿون: ث. نفرت يا ڪاوڙ ۾ نڪ مان ڪيڏيل آواز. نانگ جون ٿُوڪون. جانور جو ڪاوڙ مان ڪيل آواز.

ٿون ٿون ڪرڻ: ناراض ٿيڻ- ڪاوڙ ڪرڻ. ڏڪار ڏيڪارڻ. ٿُوڪون ڏيڻ.

ٿونگارو، ٿونگهارو: ذ. گهوڙي جو ٿوڪارو.

ٿوهه: ذ. اوج- بلندي. تازگي (جواني جي).

ٿوهارو: ذ (ع. ڦواره) پاڻيءَ کي متي اُڇلينڊڙ ٽاڻ نل وغيره. سنهين بوندن ۾ پاڻي اڇلينڊڙ ٽاڻ. لارن ۽ بوندن ۾ متان ڪرندڙ پاڻي.

ٿهه: ث. ڪنهن ڳري شيءِ جي ڪرڻ جو آواز.

ٿهه ٿهه: ث. لاڳيتو ڏڪن هٽڻ جو عمل ۽ آواز- ٿهڪو.

ٿهڪڻ: م. ٿهڪي سان لڳڻ (ڏڪ). ڪُپي اچڻ- نهڪڻ. لڳڻ (ڏڪ).

ٿهڪو: ذ. ڏڪ لڳڻ يا زور سان ڪرڻ جو آواز. سٽڪو.

ٿهلاءُ: ذ. پکيڙ. مشهوري. وڌاءُ. ٻيگهه- طوالت.

ٿهلائڻ: م. پکيڙڻ- ڪنڌيرڻ. ٻگهو ڪرڻ. هُلائڻ (ڳالهه، افواه).

ٿهلڻ، ٿهلجڻ: م. پکڙڻ. کنڊرڻ. وڌڻ- چوڌاريءَ. پَسرڻ (پاڻيٽ).

ٿهنگ: ث. بُوند- ٽيپو- ٽُڙي.

ٿهي: ث. تِلي (پيٽ جو هڪ عضوو)- تري. اوجهري.

ٿهي سُڪائڻ: بيزار ڪرڻ- هلاڪ ڪرڻ. ورچائڻ.

ٿهيارَ: ث. سَنهي مڇي جو هڪ قسم.

ٿهيڙ: ص. ٽُلهو. تمام وڏو ۽ بي ڍولو.

ٿيٽ: ث. ريشمي ۽ ڪُلن واري ڪپڙي جي پَٽي- پانڪ. ماپ ڪرڻ جي پٽي. ايراضي ماپڻ جي پَٽي (جيڪا گول ڍيليءَ ۾ بند هوندي آهي).

ٿيٽو: ذ. چاڪُ (گاڏيءَ وغيره جو)- چيڪلو.

ٿيٽَ (ث)، ٿيٽ: ذ. سونُ چاندي ۽ ملايل مَٽُ (جيڪو ڌاتوءَ کي سخت ڪرڻ لاءِ وجهن). چيٽ- چوٽَ.

ٿيتاڙ: ص. ٽِنائيندڙ- خراب ڪندڙ. نفاق وجهندڙ.

ٿيتاڙو: ذ. ڏُڪيڙ- نفاق. ويڇو. عداوت.

ٿيتَهڙ: ص. ٽِني ويندڙ (رنگ)- ڪچو (رنگ).

ٿيٽ: ث. لعنت. ڏڪار- نفرت.

ٿيڏڙ: ص. ڏُڏ ڪڍيل ڪير. اُهو ڪير جيڪو اڃان پُوري طرح نه جائو هجي (۽ ڦُنيون ڦُنيون ٽيل هجي).

ٿيرُ: ذ. ٽيرو- چڪر. موڙ- ڏِنگُ. وکڙ. فرق- تفاوت. فريب- دوکو. تبديلي.

ٿيرُ ٿارُ (ذ)، ٿير ٿارَ: ث. بدل سدل- مَٽ سٽ.

ٿيرگهيرُ (ذ)، ٿيرَگهيرَ: ث. مٽ سٽ- بدل سدل. اٽل پٽل. تبديلي.

Gul Hayat Institute

ڦيرائڻُ: م. گهمائڻ- چڪر ڏيڻ. گهمائڻ. دائري ۾ هلائڻ. (اُٿلائڻ. موڙڻ. بدلائڻ. خلاف ڪرڻ. پيرڻ (چرخو). گيڙڻ (نار، هرلو). بدلائڻ (رخ).

ڦيرائي ڇڏڻ: بدلائي ڇڏڻ. مخالف ڪرڻ.

ڦيرائي ڏيڻ: موٽائي ڏيڻ. بدلائي ڏيڻ.

ڦيرَڻُ: م. ڦيرائڻ- گهمائڻ- چڪر ڏيڻ. بدلڻ. تبديل ڪرڻ. برخلاف ڪرڻ. موڙڻ. ابتو ڪرڻ. سورڻ (تسبيح).

ڦيرو: ذ. گهُمرو- چڪر- گردش. گولائي. گهيرو. وَرُ- موڙُ (رستي جو). طواف.

ڦيرو ڏيڻ: گهمائڻ- ڦيرائڻ. چڪر ڏيڻ. وڪڙ ۾ آڻڻ.

ڦيرو ڪرڻ: گهمرو ڪرڻ- چڪر هڻڻ. وري وري اچڻ. وَرُ ڪرڻ. گشت ڪرڻ.

ڦيري ۾ آڻڻ: چڪر ۾ وجهڻ. گمراهه ڪرڻ- برغلائڻ. ڦندي ۾ ڦاسائڻ. قابو ڪرڻ. مصيبت ۾ وجهڻ.

ڦيري: ث. گهمرو- چڪر. ڪَنواٽي (مغز ۾). گهورڙي جو گشت- گهورَ. ناچ جو ڦيرو. ڦِرڻ جي بيماري راند. گدائي. بددماغي- غرور- تانءِ. بيڪري مال جي هڪ بيماري.

ڦيري اچڻ: مغز ۾ چڪر اچڻ- ڪنواٽي ٿيڻ. مٿو ڦِرڻ.

ڦيري پائڻ: پنهنجي چوڌاري ڦِرڻ (بيماري راند).

ڦيريدارُ: ص. ڦيريون پائيندڙ. در در ويندڙ گهورڙيو. پينو فقير.

ڦيري ڏيڻ: بانهن ڪان جهلي چوڌاري ڦيرائڻ- گهُمتاڙي ڏيڻ. ڪنواٽي ڏيڻ.

ڦيري ڪرڻ: گهورڙي جو وڪر ڪٽي چڪر هڻڻ- گهورَ ڪرڻ.

ڦيري لاهڻ: ڪنواٽي لاهڻ. مغز مان واءُ ڪڍڻ. غرور ڇڏڻ.

ڦيري ڪائڻ: ڦِري وڃڻ (ڳالهه يا واعدي تان). قبول ڪري پوءِ انڪار ڪرڻ. واعدي خلافي ڪرڻ.

ڦيريُون پائڻ: چڪر ڪڍڻ. گهٽي اڇ وچ ڪرڻ. رولڙو ڪرڻ. دربدر ٿيڻ. پريشان ٿيڻ.

ڦيريون گهيريُون: ث. بدل سدل. اٽل پٽل. ڦيرڦار. تبديليون. انقلاب.

ڦيڙهُ: ذ. وڏو بي ڊولو پٽڪو.

ڦيڙهو: ذ. ڪٽڪ يا سارين جي ول جو ڪوڙو.

ڦيسُڙُ: ص. ترڪٽو (جنهن تان ماڻهو ترڪي پوي). پورو (زمين). نرم.

ڦِيشَ: ث. هڪ قسم جو جابلو ٻُوٽو (جنهن جي ٽارن مان تڏا، وڇڻا، ٻهارا، وڻ وغيره ٺهن).

ڦيڪو: ص. ٿُلهي ۽ بي زور بدن وارو (ماڻهو)- ڦِلهڙو. ٿُلهو. اُها شي جيڪا اندران پوري هجي. (ث. ڦيڦي).

ڦيڪاري: ث. هڪ قسم جو جانور- لومڙي.

ڦيڪاري لائڻ: جند نه ڇڏڻ. وري وري ڇوڻ. خواري ڪرڻ.

ڦيلهي: ث. ڪڪر جي ننڍي ڦاٽ.

ڦينٽو: ذ. پگ. دستار. رنگين ۽ ڊگهو پٽڪو (جيڪو عموما سردار ٻڌندا هٿا).

ڦيَنڪَڻُ: م. اُڇلڻ.

ڦِيڻِ: ث. ڳجِي- جهڳ. وات مان نڪتل رطوبت- لعاب.

ڦِيڻِي: ث. ڳجِي. لعاب.

ڦِيڻو: ذ. دعا طور پڙهيل لفظ. ڇُوڪارو (دعا جو).

ڦِيڻو ڇَنڊبو: ذ. دعا دوا. ساڻ سَوڻ.

ڦيهِ: ث. ڇِتَ- ڇِپَ. مار- پِچَ. ڏاڍي سيڪَت.

ڦيهِ ڪڍڻ: ڏاڍي ڇِپَ ڏيڻ. سخت مار ڪُٽ ڪرڻ.

ڦيهَڻُ: م. ڇِپي اندر جو ڳپ ڪڍڻ. ڇِڻَ- ڇلهڻ. ڦيهه ڪڍڻ.

Gul Hayat Institute

ق

ق: ذ (ع) سنڌي الف- بي جو اٺيهون اکر. فارسي جو چوويهون ۽ عربي جو ايڪيهون اکر. ابجد موجبب عدد (۱۰۰).

قابُ: ذ (ع) مفاصلو- وڻي- وڇوٽي. ڪمان جي ٻن ڇيڙن جي وچ وارو مفاصلو. (ترڪي) وڏي تالهي.

قابُ قوسَين: ذ. ٻن ڪمانن جي وچ وارو مفاصلو.

قابِض: ص (ع) قبضو ڪندڙ. قبضي وارو- قبضيدار.

قابِلُ: ص (ع) لائق- اهل- جوڳو. عالم- فاضل. تجربيڪار- ڏاهو.

قابِل اعتبار: ص. اعتبار جوڳو- پروسي جهڙو.

قابِل اِعتراض: ص. اعتراض جوڳو. ناموزون. اڻ سهائيندڙ.

قابِل تعريف: ص. ساراهه جوڳو.

قابل توجهه: ص. ڌيان طلب.

قابِلِ دِيد: ص. ڏسڻ لائق. سُهڻو.

قابِل ذِکر: ص. چوڻ جهڙو. ٻڌائڻ جوڳو.

قابِل ڪَرڻ: هوشيار ڪرڻ. تجربيڪار ڪرڻ. لائق ڪرڻ.

قابِليَتَ: ث (ع) لائقي. لياقت. ڏينگ. هوشياري- ڏاهپ.

قابليت ڏيڪارڻ: هوشياري ڏيکارڻ. هنرمندي ڏيکارڻ. فن ڏيکارڻ.

قابُو: ذ (ف) اختيار- وس. (ظ) سوگهو- مضبوط. هٿيڪو- بلائتو.

قابُو ڪرڻ: سوگهو ڪرڻ. قبضي ۾ ڪرڻ. پڪڙڻ- جهلڻ.

قاتِلُ: ص (ع) قتل ڪندڙ- خون ڪندڙ. مارينڊڙ. معشوق.

قادِرُ: ص (ع) قدرت وارو. اختيار وارو- وس وارو. (ذ) خدا تعالي جو هڪ نالو.

قادر مُطلق: ذ. هرڪم ۾ قدرت رکندڙ.

قارورَه: ذ (ع) پيشاب (حڪيمن جو اصطلاح).

قاروُنُ: ذ (ع) حضرت موسيٰ جو سؤٽ (جيڪو نهايت امير هو ۽ سندس خزاني جون ڪنجيون چاليهن اُٺن تي کڄنديون هيون).

قاروُن جو خزانو: ذ. بي انداز ناڻو- بيشمار خزانو.

قارِئين: ص (ع) "قاري" جو جمع.

قارِي: ص (ع) پڙهندڙ. قرات سان قرآن شريف پڙهندڙ.

قازُ: ذ (ف) هڪ قسم جو آبي پکي- هَنجهه.

قاسِمِ: ص (ع) ورهائيندڙ- ورڇ ڪندڙ.

قاشَ: ث (ترڪي) قارَ (ميوي جي).

قاشِقُ: ذ (ترڪي) چمچو. ڏوئي.

قاصائي: ذ (ع) گوشت پائيندڙ ۽ وڪڻندڙ.

قاصِدُ: ذ (ع) ارادو ڪندڙ- قصد ڪندڙ. پيغام ڪٽي ويندڙ- نياپو نيندڙ- پانڌي. ايلچي.

قاصِرُ: ص (ع) ڪوتاهي ڪندڙ. مجبور- لاچار.

قاضِي: ذ (ع) شريعت مطابق فيصلو ڪندڙ. منصف. نڪاح خوان.

قاضِي الحاجات: ذ. حاجت روائي ڪندڙ. خداتعالي.

قاضِي القُضات: ذ. وڏو قاضي- منصف اعليٰ.

قاعِدو: ذ (ع) اصول. قانون. دستور- رواج. ريت رسم. ڏينگ- طرز- طريقو. ٻارن کي پڙهائڻ لاءِ ابتدائي ڪتاب.

قاعدو ڏيڻ: ڪهوڙي کي لغام چاڙهي

قاعدو ڪرڻ: اصولُ تي هلڻ. اصول جو

Gul Hayat Institute

قاعديدانُ: ص. قانون تي عمل ڪندڙ. قانون جاڻندڙ.
قاعدي سان: ظ. اصول سان. قانون سان. آداب سان- فضيلت سان. سلسليوار.
قافُ: ذ (ع) ڪوه قاف جبل. جبل- پهاڙ.
قافِلو: ذ (ع) مسافرن جي جماعت. سوداگرن جو ٽولو. ڪاروان- سات. اُٺن جي قطار.
قافلو ڪڍڻ: سختيون سهڻ- سفر جا ڏاکڙا ڏسڻ. ڪشالا ڪڍڻ.
قافِيو: ذ (ع) ٻن يا زياده شعرن ۾ آيل پڇاڙي وارو لفظ (قافين جون حرڪتون ۽ اُچار ساڳيا هوندا آهن).
قالُ: ذ (ع) جملو. ڳفتو. مقولو. ڳالهه. زباني پچار ('حال' جو ضد)،
قالَ مَقالَ: ث. ڳالهه ٻولهه- ڳفتگو. حجت- تڪرار. بحث مباحثو.
قالَبُ: ذ (ع. قالب) سانچو- ڪارب. جسم- بدن.
قالِينُ: ذ (ترڪي) اُنَ مان ٺهيل وڏو رنگين غاليچو.
قامَتَ: ث (ع) بيهڪ. هائي- جسم.
قانعُ: ص (ع) قناعت ڪندڙ- ٿوري تي صبر ڪندڙ. سنڌ جي مؤرخ مير علي شير جو تخلص.
قانُونُ: ذ (ع) قاعدو- دستور. آئينُ.
قانُونداڻُ: ص. قاعدن جو جاڻو. وڪيل.
قانُونگو: ص. قانون جي تشريح ڪندڙ.
قانُوني: ص. قانون جو- قانون مطابق. اصول پٽاندر. حَقي- جائز.
قائِدُ: ذ (ع) فوج جو اڳواڻ- سپهه سالار. اڳواڻ.
قائِزو: ذ (ع) گهوڙي کي ٻڌڻ جو هڪ طريقو (جنهن ۾ لغام کي ٻُڇ يا زين ۾ لڳائجي). قاعدو- بندش.
قائِلُ: ص (ع) مڃيندڙ. تسليم ڪندڙ.
قائل ڪرڻ: لاجواب ڪرڻ. مڃائڻ- تسليم ڪرائڻ.
قائِمُ: ص (ع) بينل. برقرار. اُڀو- عمودي. مقرر. پَڪو. ڪُتل. محڪم.
قائم رکڻ: بيهارڻ. ڪڙو ڪرڻ. بنياد وجهڻ.
قائم مَقام: ص. ٻئي جي بدران ڪم ڪندڙ- عيوضي.
قَبا: ث (ع) جُبو (بنان ٻانهن).
قَباحَت: ث (ع) خرابي- بُرائي. نقص- عيب.
قَبالهه: ذ (ع) دستاويز (جائداد جو). ڪاپارو (واپار جو).
قَبائِل: ذ (ع) "قَبيلهه" جو جمع.
قَبائِلي: ص. پاڪستان ۾ صوبي سرحد جي قبائلي زمين جو رهاڪو.
قَبَرَ: ث (ع) گور- لوڙهه- مدفن.
قَبرستانُ: ذ. مقام- گورستان.
قَبضُ: ذ (ع) وَسُ- قابُو. قبضي. قبوليت جو دستاويز.
قبض ڪرڻ: پڪڙڻ- جهلڻ. سوگهو جهلڻ.
قَبض ڪُشا: ص. قبضي ٽوڙيندڙ. مُسهِل.
قَبضو: ذ (ع) دخل- تصرف. وس- قابو- اختيار. مُٺيو (ترار جو). هٿيو.
قَبضو ڪرڻ: زوري پنهنجي حوالي ڪرڻ.
قبضيدارُ: ص. جنهن وٽ ڪنهن شيءِ جائداد وغيره جو قبضو هجي. جنهن جو قبضو هجي.
قَبَضِي: ث (ع) پيٽ جي هڪ بيماري- بدهضمي سبب پاخاني جو بَجهُ.
قَبلُ: ظ (ع) پهرين- اڳيان- پيشتر- اول.
قَبل ازوقت: ظ. وقت کان اڳي.
قِبلو: ذ (ع) ڪعبو. ڪعبة الله وارو طرف. تعظيم جوڳو ماڻهو.
قِبلهَ نُما: ذ. قطب نما (طرف ڏيکاريندڙ اوزار).
قُبو: ذ (ع. قُبه) ڇت وارو گنبذ.

Gul Hayat Institute

قُبور: ث (ع) قبرون.
قَبولُ: ذ (ع) تسليم- مڃتا. رضامندي. منظوري. هائوڪار- اقرار.
قَبُول صُورَتَ: ص. خوبصورت- حسين.
قبول ڪرڻ: مڃڻ- تسليم ڪرڻ.
قَبُولَڻُ: م. مڃڻ. اقرار ڪرڻ. تسليم ڪرڻ. منظور ڪرڻ.
قَبُولي: ث. هاربي يا وڪري لاءِ مقرر ٽيل سرڪاري زمين.
قَبُوليَت: ث (ع) منظوري. اقرار. هائوڪار.
قُبي: ث. ننڍو قبو- ننڍو گنبذ.
قَبِيح: ص (ع) بدشڪل- بيڄڙو. اڻ وڻندڙ (صورت). بدنما. خراب- بد- ڪنو. نفرت جهڙو.
قَبِيل: ذ (ع) ٽولو- گروه. قِسم- نوع.
قَبِيلو: ذ (ع) خاندان- گهراڻو. هڪڙي ئي ڏاڏي جو اولاد. قوم. ڪٽنب- عيال.
قِتالُ: ذ (ع) قتل عام- خونريزي. لڙائي- جنگ. (ص) گهڻا قتل ڪندڙ.
قِتاله: ص. گهڻا قتل ڪندڙ (عورت).
قَتَلُ: ذ (ع. قَتل) خون- گهات.
قَتلامُ: ذ. قتل عام- ڪوس- مارو.
قَتل عامُ: ذ. قتلام- ڪوسُ- خونريزي.
قَتل عَمَد: ذ. ارادي سان مارڻ.
قتل و غارَت: ث. مارڻ ۽ ڦرڻ. خون خرابو.
قتل ڪرڻ: ڪهڻ- مارڻ- خون ڪرڻ.
قَتِيل: ص (ع) قتل ٽيل. ڪُنل- مُئل. شهيد.
قَحبَ: ث (ع) بدڪار عورت- فاحشه. رَنڊي.
قحبه خانه: ذ. چڪلو.
قَحطُ: ذ (ع) ڏڪار- ڪالُ. اناٽ- قِلت.
قَحطُ الرجال: ذ. مردن جي اناٽ. جاڏو ماڻهن جي ڪوٽ.
قحط زده: ص. ڏڪار جو ماريل- ڏڪاري. ڪنگال.
قَحط سالي: ث. ڏڪار جو زمانو.
قَدُ: ذ (ع) جسم جي بيهڪ- قامت- ڪائي.
قَداوَرُ: ص. ڊگهي قد وارو- ڊگهو.
قَدُ ڪرڻ: ڊگهو ٽيڻ. وڌو ٽيڻ. آڪڙجڻ.
قدوقامَتَ: ث. قد ڪائي.
قَدُ: ذ (ع) هوڏ- بحث- تڪرار.
قَدُ ڪڍڻ: هوڏ ڪرڻ- اجايو بحث ڪرڻ.
قَدامَتَ: ث (ع) جهونائي- پُراڻائي. آڳاٽو وقت.
قَدَحُ: ذ (ع) وڏو پيالو. پيالو.
قَدرُ: ذ (ع) وڏائي- بزرگي- برتري. عزت. درجو- مرتبو. انداز- مقدار. مُلهه- ڳڻ. لحاظ.
قَدردانُ: ص. قدر سڃاڻندڙ. مانُ مرتبو سڃاڻندڙ. پارکو.
قدردانِي: ث. مرتبو سڃاڻڻ. مُلهه سڃاڻڻ.
قدردانِي ڪرڻ: قدر سڃاڻڻ. مرتبي مطابق عزت ڏيڻ.
قدر شُناس: ص. قدردان- قدر سڃاڻندڙ.
قدرشناسي: ث. قدرداني.
قدر ڪرڻ: مانُ سڃاڻڻ. عزت ڏيڻ.
قدر و قيمت: ث. مانُ مرتبو. مانُ شانُ.
قدر منزلَت: ث. بزرگي- وڏائي. عزت- مرتبو.
قَدري: ظ. ٽورو. ڪجهه. گهرج سارُو.
قُدرَتَ: ث. (ع) خدا تعالىٰ جي صفت، طاقت يا شان. طاقت- قوَت- زور. وس- اختيار. توفيق. دنيا- جهان- جڳت. فطرت.
قُدرَتِي: ص. قدرت جو. اصلي. تخليقي. فطري.
قُدس، قُدسِي: ص (ع) پاڪ- مقدس.
قَدغَن: ث (ترڪي) حڪم- تاڪيد. روڪ- جهل- منع.
قَدَمُ: ذ (ع) هلڻ ۾ هڪ پير کان ٻئي پير جي وچ وارو مفاصلو. وِڪ. پيرُ. گهوڙي جي هڪ هلٽي.

Gul Hayat Institute

قدم بوسي: ث. پير چمڻ.
قدم بقدم: ظ. آهستي آهستي- ڏاڪي ب ڏاڪي.
قدم جمڻ: پير کُپڻ. مضبوطي سان بيهڻ. ثابت قدم ٿيڻ.
قدم رکڻ: پير رکڻ. دخل ڏيڻ.
قدم رنجه فرمائڻ: مهرباني ڪري اچڻ- تشريف فرما ٿيڻ.
قدم کڻڻ: وک وڌائڻ، پير کڻڻ. رستو رکڻ- تعلقات قائم ڪرڻ.
قدم مِلائڻ: پير ملائڻ. سات ڏيڻ.
قدم وڌائڻ: وک وڌائڻ. تيز هلڻ. اڳيان ٿيڻ. حد کان وڌڻ. مداخلت ڪرڻ. اڳرائي ڪرڻ.
قُدَما: ذ (ع) 'قديم' جو جمع. پراڻا ماڻهو.
قُدُوس: ص (ع) پاڪ- مبارڪ- سڳورو. (ذ) خدا تعاليٰ جو هڪ نالو.
قَدِيرُ: ص (ع) قدرت وارو- سگهارو. (ذ) ڏڻي تعاليٰ جو هڪ صفاتي نالو.
قَدِيمُ: ص (ع) اڳئين زماني جو. آڳاٽو. ڪُهنو- جهونو. (ذ) ڏڻي تعاليٰ جو هڪ صفاتي نالو.
قدَيمي: ص. هميشہ جو. پراڻو- جهونو.
قَرابَتَ: ث (ع) ويجهائي. قربت. رشتيداري. ويجهي عزازت.
قَرابَتِي: ص. ويجهو لاڳاپي وارو- مائٽ- عزيز.
قَرابِينَ: ث (ترڪي) نندي بندوق.
قِرأت، قِرئت: ث (ع) قران شريف کي درست لهجي ۾ پڙهڻ- علم تجويد.
قَرارُ: ذ (ع) اقرار- وعدو. قيام- ترسڻ- ٽِڪاءُ. آرام- صبر- سُک- چَينُ.
قرار اچڻ: آرام اچڻ. هڪ هنڌ بيهڻ. صبر اچڻ.
قرار ڪرڻ: آرام ڪرڻ. دلجمعي سان قضا حاجت کان فارغ ٿيڻ.
قَرار داد: ث (ف) انجام- واعدو. تجويز- نهراءُ.
قِرانُ: ذ (ع) علم نجوم ۾ ٻن سيارن (گرهن) جو هڪ برج ۾ جمع ٿيڻ.
قِرانُ السعدَين: ذ. ٻن نيڪ سيارن جو هڪ برج ۾ گڏ ٿيڻ.
قُرانُ، قُرآنُ: ذ (ع. قَراءَ= پڙهڻ) مسلمانن جو مذهبي مقدس ڪتاب- ڪلام الله (هن ۾ ۱۱۴ سُورتون، ٦٦٦٦ آيتون، ۵۴۰ رڪوع آهن).
قرآن تي هَٿ رکڻ: قرآن شريف تي هٿ رکي واعدو ڪرڻ.
قرآن ڏيڻ: قرآن شريف جو قسم ڏيڻ، واسطو وجهڻ.
قُران کڻڻ: قران جو قسم کڻڻ.
قُراني: ص. قران شريف جا ڪُوڙا قسم کڻندڙ. دولابي.
قَرائِن: ذ (ع) "قَرِينہ" جو جمع.
قُربُ: ذ (ع) ويجهائي- اوڏائي. محبت- نِينهن.
قُربائتو: ص. قرب ڪندڙ- قرب وارو- محبتي.
قُربدارُ: ص. قربائتو- محبتي.
قُربانُ: ص (ع) صدقو- گهورَ. فدا- نثار- ٻلهار.
قربان ٿيڻ: صدقو ٿيڻ- گهوري وڃڻ.
قُربان گاهه: ث. ٻل چاڙهڻ جي جاءِ.
قرباني: ث (ع) صدقو. عيدالضحيٰ تي خدا جي نالي تي جانور ذبح ڪرڻ.
قرباني ڪرڻ: خدا جي راه ۾ حلال جانور ڪي ڪهڻ. صدقو ڪرڻ.
قُربَتَ: ث (ع) ويجهائي. محبت. عزازت.
قُرب و جَوار: ذ (ع) ويجهي ڇڪ- آسپاس.
قُرة العَين: ث (ع. قُرت= خوشي، فرحت) اکين جو نار. (مجازا) اولاد.
قُرصُ: ذ (ع) ٽِڪي (دوا جِي). گولو (سج يا چند

Gul Hayat Institute

جو)- ڪُرُه. چَڪِي (صابڻ جي). چورس ٽڪرن واري مٺائي.

قَرضُ: ذ (ع) اوڌر- لهَڻو.

قرض حَسنَه: ذ. بنان وياج ۽ بنان شرط جي اوڌر.

قرض خواه: ص. لهڻيدار.

قرضدارُ: ص. جنهن قرض ورتو هجي- مقروض.

قَرضِي: ص. جنهن جو قرض هجي- لهڻيدار.

قِرطاسُ: ذ (ع) ڪاغذ- پَنو- ڪاڳر.

قُرعه: ذ (ع) چَڪو- پَوڻ. پُڪو- ڪُٽو.

قُرعه اندازي: ث. پُڪو وجهڻ.

قَرقُل: ذ. قرنقلُ.

قِرمچي، قِرمِزي: ث (ع. قرمز) رنگ جو هڪ قسم (وڪر).

قُرمساقُ: ذ (ع) پڙوو- دَلو. ڪميڻو.

قَرنُ: ذ (ع) زمانو- وقت. ڏگهو زمانو- جُگ. سِگ (جانور جو).

قَرناءِ: ث. ڪنهن جانور جو ڏِگهو سِگ (جيڪو ٿُوڪَ سان وڃائڻ جي ڪم اچي). سِگ جي نموني ٺاتوءِ مان ٺهيل ٿُوتاڙو.

قَرنَفُل: ذ (ع. قرنفل) لؤنگ (وڪر). عرق چِڪائڻ لاءِ هڪ قسم جو ٽاڻ.

قَرِيبُ: ص (ع) ويجهو- نزديڪ- اوڏو. پرسان. مائٽ- عزيز. سجڻ- دوست.

قَريبا: ظ. اندازا- اٽڪل روءِ.

قريب الاِختتام: ظ. پوري ٽيڻ جي ويجهو.

قريب المرگ: ظ. مرڻ جي ويجهو.

قريب قريب: ظ. ويجهو. لڳ ڀڳ- ذري گهٽ.

قَرِيبِي: ظ. ويجهو- اوڏڙو.

قُرَيش: ذ (ع) عربستان جو اُهو قبيلو جنهن مان نبي سڳورو هو.

قَرِين قِياس: ص. اها ڳالهه جنهن کي عقل قبول ڪري.

قَرِينو: ذ (ع. قرينه) اندازو- تخمينو. ترتيب- سليقو. ڍنگ.

قُرَيّه: ذ (ع) ڳوٺ.

قَزاقُ: ذ (ترڪي) رهزن. ڏاڙيل.

قَزاقِي: ث. ڏاڙو. ڦرلٽ.

قِسطُ: ث (ع) قرض جو حصو (جيڪو مقرر وقت تي ادا ڪجي).

قِسطوار: ص. هڪ هڪ قسط ڪري.

قَسَمُ: ذ (ع) سُنهُن- سوگند- حلف.

قَسماقَسمِي: ث. سُنهن ساڪ.

قَسم ڏيڻ: سُنهُن ڏيڻ- حلف ڪٽائڻ.

قَسم نامو: ذ. ساڪ تي لکيل بيان.

قَسمِيه: ظ. قَسم سان- حلفيه.

قِسمُ: ذ (ع) نوع- نمونو- جنس.

قِسمِي قِسمِي: ظ. طرحين طرحين- پانت پانت.

قِسمَتَ: ث (ع) نصيبت- ياڳ- تقدير- لِکيو. طالع- بخت.

قِسمَت آزمائڻ: ياڳ آزمائڻ. شرط ٻڌڻ.

قِسمَت آزمائي: ث. نصيب جي آزمائش. ڪوشش.

قِسمَت سان: ظ. اتفاق سان- اوچتو.

قسمت وارو: ص. خوش نصيبت- ياڳ وارو- بختاور.

قَشقو: ذ (ف) تِلڪُ- ٽِڪو (هندو نراڙ تي لڳائين).

قَصابُ: ذ (ع) قاصائي.

قِصاصُ: ذ (ع) بدلو- انتقام. خون جو عيوض. مسلمانن جي قانون موجب اڪ جي بدران اڪ، ۽ جانِ جي عيوض جان جو فيصلو.

قَصبات: ذ (ع) "قَصبه" جو جمع. ڳوٺ.

Gul Hayat Institute

قَصبو: ذ (ع. قصبه) نندو شهر. وڏو ڳوٺ. ڳوٺ- واهڻ.
قَصَدُ: ذ (ع. قَصدُ) ارادو. پڪو ارادو. نِيَت.
قصدا: ظ. ارادي سان- هاسيڪار.
قصد ڪرڻ: ارادو ڪرڻ- رِڌ رڌڻ.
قَصَرُ: ذ (ع. قَصرُ) محل. قلعو- ڪوٽ. سفر ۾ پڙهيل بن رڪعتن جي نندي نماز.
قِصو: ذ (ع. قِصه) ڪهاڻي- ڳالهه- حڪايت. بيان. داستان.
قِصا ڪَڍڻ: بي مقصد ڳالهيون ڪرڻ. ڪچهريون ڪرڻ.
قصه خوان: ص. داستان گو- ڳالهيرو.
قصه خواني: ث. داستان گوئي.
قِصو ڪوتاه: ظ. آخرڪار- نيٺ. حاصل ڪلام.
قصه گو: ص. داستان گو- ڳالهيون ڪڍندڙ.
قصه گوئي: ث. داستان گوئي.
قِصو وڌائڻ: ڳالهه ڪي اينگهائڻ. معاملو وڌائڻ. تڪرار وڌائڻ.
قُصورُ: ذ (ع) خطا- ڏوهه. ڪوتاهي.
قُصور وار: ص. ڏوهي- گنهگار.
قَصِيدو: ذ (ع) ڪنهن جي تعريف ۾ چيل شعر.
قَضَا: ث (ع) خدا جو حڪم. قسمت- نصيب. موت- اجل. انصاف- نياءَ- عدالت. نماز جو ويل وقت.
قضا ڪرڻ: نماز جو وقت ٽري وڃڻ ڪان پوءِ نماز ادا ڪرڻ. عدالت ڪرڻ- شرعي فيصلو ڏيڻ.
قَضاني: ظ. اتفاق سان. اوچتو. ڪڏهن- بعضي- ڪنهن قضاني.
قَضِيو: ذ (ع) موت- مرڻو. حادثو- واقعو. تڪرار- معاملو. فيصلو.
قَضِيو ٿيڻ: موت ٿيڻ- انتقال ٿيڻ. معاملو ٿيڻ.
قَطْ: ذ (ع) ڪاني جي قلم جي نوڪ کي پاسيرو وَڌُ.
قَطَارَ: ث (ع) هڪ ٻئي ڀڃان سلسلو- لڙهي. لاند. ترتيب.
قطارِجَڻُ: م. هڪ ٻئي پويان بيهڻ. قطار ۾ شامل ٿيڻ.
قطارَڻُ: م. قطار ۾ بيهارڻ- لاند ڪرڻ.
قُطبُ: ذ (ع) جاگرافي موجب ڌرتيءَ جي انتهائي اُتر ۽ ڏکڻ وارو خطو (جنهن جي وچ مان محور واري خيالي ليڪ گذري). اُتر طرف آسمان ۾ نظر ايندڙ تارو. اهو درويش ولي جنهن تي دنيا جي انتظام جو مدار هجي.
قطب جُنوبي: ذ. ڏکڻ قطب.
قطب تارو: ذ. اُتر قطب متان نظر ايندڙ تارو- ڌُرو تارو.
قطب شُمالي: ذ. اُتر قطب.
قُطب نُما: ذ. مقناطيسي سُئي وارو هڪ اوزار (جنهن جو هڪ پاسو هميشه اُتر طرف هوندو آهي).
قَطْرُ: ذ (ع. قُطر) گول کي ٻن ڌرن ۾ ورهائيندڙ وچ واري ليڪ.
قَطِرو: ذ (ع. قطره) ٽڙو- ٽيپو- بُوندَ.
قَطْع: ث (ع) نمونو- ڍنگ. شڪل- صورت. ڪاٽَ- وَڍُڪَ. ٽُڪر.
قطع بُريد: ث. وڍَ ٽُڪَ- ڪاٽ ڪُوٽ.
قطع تعَلُق: ذ. لاڳاپن جو خاتمو. جدائي. غيرواسطيداري.
قَطع ڪرڻ: ڇڏڻ (لاڳاپو). وڍڻ. جدا ڪرڻ- الڳ ڪرڻ.
قطع ڪلام: ذ. ڳالهه ڪٽڻ- هلندڙ ڳالهه جي وچ ۾ رندڪ.
قطع نظر: ذ. ان کان سواءِ. باوجود انهيءَ جي.
قَطعي: ص. آخري. مڪمل. يقيني.
قَطعا: ظ (ع) هرگز- بالڪل- ماڳهين.
قِطعات: ذ (ع) "قطعه" جو جمع.
قِطعو: ذ (ع) ساڳئي مضمون ۽ قافين وارا ٻه شعر (شاعري جي هڪ صنف). پاڳو- حصو (زمين جو).
قَطِيفو: ذ (ع) هڪ قسم جو ريشمي ڪپڙو.

Gul Hayat Institute

قَمَرُ: ذ (ع) کوهه يا درياء جي اُونهائي- اوڙاهه. وڏي کڏ.
قَفَسُ: ذ (ع) پِجرو (پکين جو). آکيرو.
قُفْلُ: ذ (ع) کُلف- تالو.
قُلْ: ذ (ع) "قُل هُو الله احدٌ" جو مخفف. قرآن شريف جي سورت اخلاص. فاتحه.
قُلْ پڙهڻ: فاتحه پڙهڻ. خاتمي جي دعا پڙهڻ.
قُلابو: ذ (ع) زنجير جي ڪڙي- ڪُنڊو.
قُلابا ملائڻ: ڳنڍ ٽوپ ڪرڻ. وڌاءُ ڪرڻ- مبالغو ڪرڻ.
قَلاتَ: ذ. بلوچستان جو هڪ شهر ۽ خطو.
قَلاش: ص (ترڪي) غريب- مفلس. ڪنگال- ڪُتل.
قَلبُ: ذ (ع) دِل. هِنيون- مَنُ. ڪنهن به چيز جو وچ وارو اندريون حصو.
قَلبِي: ص. قلب جو- دِلي. دل وارو.
قِلتَ: ث (ع) ڪمي- ڪوٽ- اڻاٽ.
قُلزُم: ذ (ع) سمنڊ. ڳاڙهو سمنڊ.
قَلع: ذ (ع) پيڙڻ- ڍاهڻ.
قَلع قَمع: ذ. پڄ ڍاهه. اٽل پٽل.
قِلعو: ذ (ع) فوج جي رهڻ جي جاءِ جنهن جي چوڌاري ڪوٽ آيل هجي. ڪوٽ- ڳڙهه- عالم پناه.
قلعو فتح ڪرڻ: ڪو مشڪل ڪم سرانجام ڏيڻ. وڏو ڪارنامو ڪرڻ.
قِلعيدارُ: ص. قلعي جو محافظ عملدار- ڪوتوال.
قَلعِي: ث (ع) ڏاتوءَ جو هڪ قسم- راڳو.
قَلعِي ڪَلهُ: راز ظاهر ٿيڻ. اصليت پڌري ٿيڻ.
قَلعِيگرُ: ص. ٽانون کي قلعي ڪندڙ.
قُلفُ: ذ (ع. قُفل) کلف- تالو.
قُلفِي: ث (ع) برف ۽ کير مان ٺهيل ڪُلفِي.
قَلق: ذ (ع) رنج- افسوس- ڏک. پڇتاءَ- پشيماني.
قَلمُ: ذ (ع) کانهن يا کاني مان ٺهيل لکڻي- خامه. لؤندڙيءَ تي چڏيل وار. وڻ جي تاريءَ جو وڏيل ٽُکر جيڪو پوکڻ لاءِ زمين ۾ هٿجي. قانون جي شِق. فقرو.
قَلمبَندُ: ص. لکيل- تحرير ڪيل.
قَلم تازو: ذ. خط جي آخر ۾ پوءِ ياد آيل ڳالهه جي لکيت.
قَلم تَراش: ذ. قلم گهڙڻ جو خاص چاقون.
قَلمدانُ: ذ. مس قلم رکڻ جي ننڍڙي صندوقڙي.
قَلمرُو: ث. جتي بادشاه يا حاڪم جي فرمان جي تعميل ٿئي. حڪومت. سلطنت- بادشاهي. مُلڪ.
قلمڪار: ص. منشي. مصور. نقاش.
قلم ڪرڻ: وڍڻ. ڪاٽڻ. چانگڻ.
قلم لڳائڻ، هڻڻ: سائي وڍيل تاري زمين ۾ هٿڻ (اويڙ لاءِ).
قَلمِي: ص. هٿ جو لکيل. پيوندي (وڻ).
قَلندرُ: ذ (ف) فقيرن جو هڪ فرقو جيڪو متو ۽ ڏاڙهي ڪوڙائي، گهر بار کي چڏي گهمندو وتي. پنهنجي وجود کان بيخبر ٿي خدا جي عبادت ۾ مشغول رهندڙ فقير.
قُلوبُ: ذ (ع) "قلب" جو جمع. دِليون.
قُلي: ذ (ترڪي) غلام. مزور. بار ڍوئيندڙ.
قَلِيلُ: ص (ع) گهٽ. ٿورو. ننڍو. جُزوي- وِرلي.
قَلِيهِ: ذ (ع) پُڳل گوشت- پُڳو.
قِمار: ذ (ع) بازي يا شرط لڳائڻ واري راند- جُوٽا.
قِمارباز: ص. جوٽاري.
قمارخانو: ص. جوٽا خانو. جوٽا جي ٺڪري يا اڈو.
قِماش: ذ (ع) ڍنگ- نمونو. قِسم- جنس. طورطريقو.
قِمچِي: ث (ترڪي) چَهو- سنهڙو لچڪيدار تلهڙ.
قَمَرُ: ذ (ع) چند- ماهتاب. تيءَ رات کان پوءِ جو چند

Gul Hayat Institute

(پهرين ۽ بيءَ تاريخ جي چند کي 'هلال' چئجي).
قَمري: ص. چند جو. چند جي مهيني وارو سال- هجري.
قُمري: ث (ع) پکيءَ جو هڪ قسم. ڪبوتر جو هڪ قسم.
قُمقُمو: ذ (ع) چت ۾ ٽنگڻ لاءِ شيشي جو گولو. ننڍو فانوس.
قَميصَ: ث (ع) پهراڻ جو هڪ قسم- ڪرتو.
قَناتَ: ث (ع) ڪپڙي جي اوٽ يا ديوار (جيڪا شامياني جي چوتاري اچي).
قِناعَتَ: ث (ع) جيڪي ملي ان تي راضي رهڻ. ڪفايت- سانگ صرفو.
قَناويزُ: ذ (ترڪي) هڪ قسم جو چمڪندڙ ريشمي ڪپڙو.
قَنبَرُ: ذ (ع) حضرت علي ڪرم الله وجهه جي غلام جو نالو.
قَنبَراڻي: ص. 'قنبر حبشي' جي نسبت سان حبشي نسل.
قَند: ث (ع) مصري.
قند مُڪرر: ث. هڪ ڀيرا صاف ٿيل چٽيل چاڪ مان ٺهيل مصري.
قَنديلَ: ث (ع) شيشي جي گولي وارو فانوس جنهن ۾ ميڻ بتي ٻاري چت ۾ ٽنگجي. فانوس جو هڪ قسم.
قَندارُ: ذ. افغانستان جو هڪ صوبو.
قندارِي ڏاڙهون: ذ. خاص قسم جو اعليٰ ڏاڙهون.
قُنُوطِي: ص (ع. قَنَط) ناميد- مايوس- نراس.
قُنُوطِيَتَ: ث. ناميدي- مايوسي.
قَواعِد: ذ (ع) "قاعده" جو جمع. قانون. اصول. سپاهين جي سکيا- پريد.
قَوالُ: ذ (ع) صوفيانه ڪلام چوندڙ ڳائڻو. صفت سارهه جا ڪلام ڳائيندڙ. قوالیون ڳائيندڙ گويو. گويو.
قَوالِي: ث (ع) ڳائڻ جو هڪ نمونو (جنهن جو مُوجد امير خُسرو چيو وڃي ٿو).
قَوامُ، قِوامُ: ذ (ع) کنڊ واري پائي کي ٺهڪائي ٺاهيل گهاٽو شيرو. کنڊ جي گهاٽي چاش.
قَوانِين: ذ (ع) "قانون" جو جمع. قاعدا. آئين.
قُوَتَ: ث (ع) طاقت- زور- ٻل- سگهه. اختياري.
قُوت باهه: ث. شهوت- مڙسي جي طاقت.
قُوتُ: ذ (ع) کاڌو- خوارڪ. رِزق. ڇُوٽو.
قُورمو: ذ (ترڪي) شوروي وارو گوشت جو ٻوڙ (جنهن ۾ پاڃي وغيره نه هجي). گهٽي گوشت جو رڌل پُلاه.
قوسَ: ث (ع) ڪمانَ. آسمان جو هڪ بُرج.
قوس قزح: ث. اندلٽ- ڏَنَڪ.
قَولُ: ذ (ع) ڳالهه- جملو- چوٽي. واعدو- اقرار- انجام.
قول قرارُ: ذ. انجام اقرار- ٻول وچن.
قول و فعل: ذ. چوڻ ۽ ڪرڻ.
قولابو: ذ. وڏو چُوڑو- ڪنگڻ (جيڪو عام طرح فقير پائين).
قَومَ: ث (ع) ذات. فرقو. نسل. خاندان- گهراڻو. گروه- سَتَ.
قَوم پَرست: ص. قوم جو خيرخواه. قوم جي مفادن لاءِ جدوجهد ڪندڙ.
قَومِي: ص. قوم جو.
قَوميَتَ: ث (ع) نسل- ذات. قومي خصوصيت.
قَوِي: ص (ع) طاقتور- سگهارو. تندرست. مضبوط. (ذ) خدا تعاليٰ جو هڪ صفاتي نالو.
قُوىٰ: ذ (ع) "قُوَة" جو جمع. سمجهه- عقل- شعور.
قَهارُ: ص (ع) قهر ڪندڙ. زبردست- ڏاڍو. قهري- ظالم. (ذ) خدا تعاليٰ جو هڪ صفاتي نالو.

Gul Hayat Institute

قَهرُ: ذ (ع) کاوڑ- غصو- ڏمر. ڏاڍ. مصيبت. ظلم- انڌير.

قهر اِلاهي: ذ. خدا جو غضب. آسماني مصيبت.

قهر ڪرڻ: ظلم ڪرڻ. ڏاڍ ڪرڻ.

قَهرِي: ص. ظالم. بي رحم.

قَهقَهه: ذ (ع) ٺهڪ. وڏي واکي زور سان کِل.

قَهوو: ذ (ع) هڪ قسم جو ٻوٽو ۽ ان جو ٻج (جنهن کي پُڄي چانهه وانگر کاڙهي پيئجي).

قَي: ث (ع) اُلٽي- اُچَل- کَد.

قِيادَتَ: ث (ع) اڳواڻي- پيشوائي. رهبري.

قِياسُ: ذ (ع) گمان. خيال. اندازو. اٽکل رُوءِ کَتَ- تخمينو. ويچار- ڳڻڳوت. غور. انومان. افسوس- ڀاجهه- کهل.

قياس ڪرڻ: اندازو لڳائڻ. افسوس ڪرڻ- کَهل ڪرڻ. ڏک ڪرڻ.

قِيافو: ذ (ع) شڪل- صورت. انسان جي عادتن ۽ مُهانڊي مان اندازو لڳائڻ جو علم.

قِيافي شناسِي: ث. 'علم قيافه' جي ڄاڻ.

قِيامَ: ث (ع) قيامت- حشر. روز جزا.

قِيامُ: ذ (ع) نماز ۾ بيهڪ. بيهڪ. ٽڪاءُ. استقلال- پائداري.

قِيام پَذِير: ص. ترسيل- ٽِڪيل- مقيم.

قِيامُ ڪَرڻ: ترسڻ- ٽِڪڻ. سڪونت پذير ٿيڻ.

قِيامَتَ: ث (ع) آخرت- حشر. اهو ڏينهن جنهن تي سڀ ساهواراهه فنا ٿيندا. مصيبت ظلم- انڌير.

قِيامَت خيز: ص. قيامت آڻيندڙ (حادثو، واقعو). مصيبت وارو.

قِيامَت مَچائڻ: ظلم مچائڻ. قهر ڪرڻ. هنگامو ڪرڻ.

قَيدُ: ذ (ع) بند- اسيري. روڪ- پابندي. بندش. جيل- ٽُرمه- زندان. (ظ) بند ٽيل. منع ٽيل. پابند.

قَيدِ بامَشقت: ذ. سخت پورهئي سان سزا.

قَيدخانو: ذ. بنديخانو- جيل خانو- زندان.

قَيد ڪرڻ: بند ڪرڻ- اسير ڪرڻ. گرفتار ڪرڻ. پڪڑڻ- جيل ڏيڻ.

قَيدِي: ص. باندي- گرفتار- اسير.

قِيراطُ: ذ (ع) درهم جي ٻارهين حصي جو وزن (جيڪو جواهرات تورڻ ۾ ڪم اچي).

قَيصَرُ: ذ. شينهن- شير. سلطان- بادشاه.

قَيطُونُ: ذ (ترڪي) زري ۽ ريشمي ڏاڳن واري پاڻڪ.

قِيفَ: ث (ع) ٽين يا شيشي جو مخروطي اوزار جنهن سان سوڙهي مُنهن واري ٽانءَ ۾ پائيٽ وجهجي.

قِيل مَقالَ: ث (ع) ڳالهه ٻولهه- گفتگو. بحث مباحثو.

قِيل و قالُ: ذ (ع) قيل مقال.

قَيلُولو: ذ (ع) ٻن پهرن جي ماني بعد ننڊ ڪرڻ- منجهند جو آرام.

قِيمَتَ: ث (ع) مُلهه- دام. اگهه- نرخ.

قِيمَتِي: ص. گهڻي مُلهه وارو- بيش بها- مُلهائتو. نايابَ.

قِيمو، قِيمُون: ذ (ف) ذرا ذرا ٽيل گوشت.

قِيمو ڪرڻ: ذرا ذرا ڪرڻ. وڍي چٽي ذرا ڪرڻ.

قَينچِي: ث (ترڪي) ڪپڑي وغيره ڪترڻ جو اوزار- کَترَ- مقراض.

قَيُوم: ص (ع) قائم رهندڙ. هميش قائم. (ذ) خداتعالي جو هڪ صفاتي نالو.

Gul Hayat Institute

ک

ک: ذ (أچار "کاف") سنڌي الف- بي جو اوٽيتاليهون اکر. عربي جو ٻاويهون ۽ فارسي جو پنجويهون اکر.

کَ: ظ (ع) وانگر- جيئن- مثل.

کِ: ص. کِين- کي- يا.

کُ: ص. صفاتي اڳياڑي طور خراب يا گهٽ جي معنيٰ ڏيڪاريندڙ حرف (جئن کُپتيو، کُمهل وغيره).

کابُل: ذ. افغانستان جو هڪ شهر.

کابُلي، کابُولي: ص. کابل جو (مانهو، وکر وغيره).

کابِين: ذ (ف) حق مَهر (أها رقم جيڪا نڪاح وقت مڙس زال کي ڏيڻ جو اقرار ڪري).

کابِينو: ذ (ف) وزيرن جي مجلس- جملي وُزراء.

کاپارُ، کاپارو: ذ. ناريل جي کوپي جي مٽان وارو ريشو (جنهن مان رسا ٺهن). سامان سڙو (عموما کاٽ جو سامان).

کاپارو: ذ. جهيڙو- جنگ.

کاپارو، کاپاڙو: ذ (ع. قبالہ) وکري جي شرطن وارو دستاويز. فصل جي اڳواٽ ٽيل سؤدي جي لکيت.

کاپَٽ: ث. اٽاٽ- کوٽ- تنگي.

کاپَرُ: ذ. ناريل جي بَج- کاپارُ.

کاتُ: ذ. گوشت وڌڻ جو وڏو ڇُرو.

کاتَ کُهاڑا کڻڻ: جهيڙي لاءِ هٿيار کڻڻ. ڪنهن جي خلاف ڪمر ڪشي بيهڻ.

کاتارِ: ث. سُٽ ڪتڻ واري عورت.

کاتِبُ: ذ (ع) ڪتابت ڪندڙ. سهڻا اکر لکندڙ- خوشنويس.

کاتَرَ: ث. سنهون ڪٽيل چُورو (سوپارين وغيره جو). اُنَ يا ڏاس ڪٽرڻ جي ڪٽنچي. کاٽ جي ڏنگي پَٽِي (جيڪا عام طرح کولهي ننڍن جانورن جي شڪار لاءِ ڪمر آڻين).

کاتُرو: ص. کترينڊڙ (ريڍ، ٻڪرين کي).

کاتِي: ث. گوشت وغيره وڍڻ جو ننڍو اوزار- ڇُري.

کاتو: ذ. کَٽ- ڳڻپ- شمار. ڇيهه- دنگ.

کاتي: ظ. کِٽي- کهڙي هنڌ.

کاتَ: ث. وَڏُ. ڇِيرُ. ڇانگ. کَمِي- تخفيف. کَتَ.

کاٽ ڪرڻ: کَٽ ڪَرڻ. گهٽ ڪرڻ. ڇانڊڻ- ڇانگڻ. تخفيف ڪرڻ.

کاتا: ث. کاٽ (لغڙ جي). برطرف.

کاتَ کُوتَ: ث. وڍُڪ. ڪمي بيشي. چنڊڇاڻ.

کاٽڻُ: م. وڍڻ. ٽُڪر ڪرڻ. جدا ڪرڻ. تخفيف ڪرڻ. وضع ڪرڻ. پوڳڻ (قيد). بسر ڪرڻ- گذارڻ (وقت). طي ڪرڻ (مفاصلو). ٻن حصن ۾ ورهائڻ (تاس).

کاتو: ذ. کانٽو- وڏي تارازي.

کاٽُو: ذ. رياضي ۾ کَتَ جي نشاني (-).

کاٽُ: ذ. ٽُلهي ۽ ڊگهي کاڻي. ٻُنڊ. دوگهُ. ڏوهاريءَ کي سزا ڏيڻ جو کاڻيءَ مان ٺهيل هڪ اوزار (جنهن ۾ ڏوهاري جا پير قاسائين جنهن ڪري اهو أٿي يا هلي نه سگهي).

کاتَ جي مانِي: اصطلاح. سخت پورهيو- ڏکيو ڏنڊو- جاکوڑو.

کاتَ کُٹو: ذ. هڪ قسم جو پکي- ڏکڻ پکي.

Gul Hayat Institute

كانَ ٹُوريون: ث. پينڊيون (بکر جو قسم).
كانَ گِدرو: ذ. پَيٽو (وڻ ۽ ميوو).
كانوڑو: ذ. كاڻيءَ جو پاتوڑو.
كانِي: ث. لکڑي. هانِي- قدبت- جسم.
كانِي سورهَ: باهه کي مچائڻ. جهيڑو وڌائڻ.
كاني كرڻ: بَچ ڪرڻ. هشي ڏيڻ. چُرچ ڪرڻ (جهيڑي لاءِ).
كانِيَرُ، كانِرُ: ص. كانيون ڪندڙ. كانيون ڪري وڪڻندڙ.
كاپاتِي، كاپائِتي: ث. ڪپهه مان ٿورا ناهيندڙ عورت. كاپو ڪندڙ. سُٽ ڪتيندڙ.
كاپارُ: ذ. كوپري. متو- سرُ. نصيب- ياڳ.
كاپارِي: ص. كاپارو وارو- متي وارو ڏڪ. تمام وڏو نقصان. وڏو صدمو.
كاپَتُ: ذ. جوڳي فقيرن جو هڪ قسم.
كاپڑي: ذ. جوڳي فقيرن جو هڪ قسم (جيڪي دنيا کان لاڳاپا ڪپي ويا هجن).
كاپو: ذ. ڪپهه جا ٿورا ناهڻ (سُٽ ناهڻ کان اڳ). پورهيو. ڏاکڙو.
كاپو كرڻ: پُڻن پاند جهولي ناهي چُونڊو يا لابارو ڪرڻ. سخت ڪشالو ڪڍڻ. پورهيو ڪرڻ.
كاپي: ث (انگ) نقل. أتارو. مُسوَدو. نوٽبوڪ.
كاپي كرڻ: نقل ڪرڻ.
كاجُ: ذ. ڪم. ڪرت- ڏنڏو. شادي يا خوشيءَ جي موقعي تي مهمانن جي ماني وغيره. خوشيءَ جو موقعو- مارڪو. قميص ڪوٽ وغيره ۾ ٻيڙي وجهڻ جو سوراخ.
كاجُ: ذ. كاجُ. شادي يا ڪنهن ٻئي خوشيءَ جي موقعي تي وڏي دعوت.
كاجُ كرڻ: شاديءَ جي ماني ڪرڻ. دعوت ڪرڻ.
كاجَنَ: ث. وڏي ڊگهي مضبوط ڪاٺي جنهن تي چپر رکجي. هرلي يا نار جي ٻيهارڻ جي ڪاٺي.
كانچ: ث. سُٽڻ. سلوار.
كاچُ: ذ. كانچُ- شيشو.
كاچِڙِ: ث. "ڪَچ" جي ٻکري يا ڳٽون. جُوئر جو هڪ قسم.
كاچو: ذ. جبلن جي پر وارو ميداني علائقو (دادو ضلعي جو الهندين جابلو ميداني حصو). كَچ- ماپ- پيمائش.
كاچِي: ص. جبل جي ڪنڊيءَ جو. "ڪَچ" جو. (ذ) ڪچ جو گهوڑو. اُٺ وغيره.
كاچوتِي: ث. لانگوٽي.
كاچِيلَ: ث. ڏکڻ طرف.
كاخُ: ذ (ن) محل- قصر.
كاڈي: ظ. ڪيڏانهن- ڪهڙي پاسي- ڪٿي.
كاڈارو: ذ. سِرَ جو صدقو. متان گهوريل شيءِ. كاڌائو.
كاڈو: ذ. أكنڊ- سِكَ- چِڪ (قرب جي). تانگهه- أكِيرَ.
كاڈوڑُ: ص. ڏکاريل- ڏکي ڪيل.
كاذِبُ: ص (ع) ڪُوڙو. باطل.
كارَ: ث. كاراڻِ- سياهي. اونداهي. انڌوڪار.
كارِ: ث (ن) ڪم- شغل- ڏنڏو. هنر. پيشو.
كارآمَد: ص. ڪم اچڻ جهڙو. مفيد.
كارِ بَندُ: ص. عمل ڪندڙ. پابند- بڌل.
كاراڻِ: ث. كارَ- سياهي. مُنهن اونداهي.
كارائتو: ص. ڪم ۾ اينڊڙ- ڪم جهڙو. ڪمائتو- سجايو.
كارائو: ذ. زمين جي سنيال لاءِ مقرر ماڻهو- ڪمدار.

Gul Hayat Institute

كارَبُ: ذ (ع. قالب) سانچو- فريم. كوركي كم جو هڪ اوزار.

كارِبانُ: ذ (انگ) هڪ مشهور گئس (كوئلي ۽ شيهي مان پيدا ٿيل گئس).

كارائي: ث. كاٽ ويڙ جو اوزار (ڏندن واري رُک جي پٽي)- كرتُ.

كارُبارُ: ذ. كم كار. كاروبار.

كارَتُهي: ث. كاري تُهه واري جوئر جو هڪ قسم.

كاربينَ: ث (انگ) ننڍي رائفل.

كارتُوسُ: ذ (انگ) كاغذ يا پِتل جي نالي جنهن ۾ چيرا ۽ بارود پريل هجي.

كارتُون: ذ (انگ) مسخريءَ واري تصوير.

كارپَرداز: ص (ف) كم جو نگران- منتظم.

كارَتَ: ث. كاراڻ- سِياهي. ٽئي دانگي يا ڏِئي جي كاراڻ.

كارِجُ: ذ (سن. كارِ) كم- كار. ڏنڊو- شغل. مقصد- مطلب.

كارِجُ سِڌ ٿيڻ: مقصد پورو ٿيڻ. مراد حاصل ٿيڻ.

كارِچوبُ: ذ (ف) كائيءَ مان نهيل چوكٽ جنهن ۾ اڇٽ اُڻي يا پرت جو كم ٿئي.

كارِخانو: ذ (ف) كنهن هُنر يا صنعت جو هنڌ- فيكٽري. دكان- كوٺي. كاروبار- ڏنڊو.

كارِخَيرَ: ث. ثواب جو كم. نيكيءَ جو كم.

كارِدارُ: ص (ف) كم كار هلائيندڙ- منتظم.

كاردُ: ذ (انگ) پَٽو (تاس جو)، ورق. پوسٽ جو ٽكلي لڳل كاغذ. اطلاع جو كاغذ.

كارَروائي: ث (ف) كم جي تكميل. كم. انتظام. بندوبست. روبكاري.

كارڙو: ذ. هڪ قسم جو جيت. تتر جو هڪ قسم (كاري رنگ جو).

كارِزارِ: ث (ف) لڙائي- جنگ- رزم.

كارِ زَبانو: ص (ف) كارِي زبان وارو (جيكو بدسوٽي جي ڳالهه كري، ۽ منحوس سمجهيو وڃي).

كارِساز: ص (ف) كم ٺاهيندڙ. ماهر. (ذ) خداتعالىٰ.

كارِسازِي: ث. هنرمندي. چالاكي- هوشياري.

كارِستانُ: ص (ف) چالاك- هوشيار. يَڙِ- ماهر. وڏو كم كندڙ.

كارِستاني: ث (ف) چالاكي- حرفت. شرارت- لڇائي.

كارِفَرما: ص (ف) حكم كندڙ. حاكم. كم كار هلائيندڙ.

كاركِردَگِي: ث (ف) سُٺو كم. كارگذاري.

كارِكُنُ: ذ (ف) كم كندڙ- ورڪر. منتظم.

كارگُذارِي: ث (ف) سُٺو كم. كم جي ترتيب ۽ طريقو. كم كار.

كارِگرُ: ص (ف) مفيد- سُودمند. اثرائتو.

كارِنامو: ذ (ف) اهم واقعو. سٺو كم. بهادريءَ جو كم.

كارِندَهِ: ص (ف) كاركن- ورڪر. منتظم.

كارَنهن: ث. كارٽ- كاراڻ. داغ- ٽِڪو. بدنامي جو ٽِڪو. خواري.

كارَهُ: ذ. سبب- باعث. بهانو. علاج- حيلو. (ظ) لاءِ- واسطي- سانگي- جي كري.

كارَهُ: م. كرڻ. اُڪارڻ- پار كرڻ.

كارِئي: ص. شافع. پار اُڪارينڊڙ.

كارو: ص. سِياهه. اونداهو. كاري رنگ جو. سانورو. اصيل (نانگ). گناهن ۾ ورتل. گنهگار- ڏوهاري. (ث. كاري).

Gul Hayat Institute

كارو پائي: ذ. انڊمان ٻيٽ (جتي انگريزن جي دور ۾ عمرقيد وارن قيدين کي موڪليو ويندو هو).

كارو چورُ: ذ. وڏو چور- نالي چڙهيو ڪاٿُڪو.

كارو علِمُ: ذ. جادو- سحر. نقصان پهچائيندڙ جادو.

كارو كاري: ذ. زناڪارَ مرد ۽ عورت (جيڪي قبائلي رسم موجب واجب القتل هجن).

كارو ڪرڻ: سياهه ڪرڻ. عيبدار ڪرڻ- ڏوهاري ڪرڻ. ٽڪو ڏيڻ. خوار ڪرڻ. گلارو ڪرڻ. بدنام ڪرڻ.

كارو مُٿهن ڪرڻ: برو ڪم ڪرڻ. اخلاقي ڏوهه ڪرڻ. بي آبرو ڪرڻ. خوار ڪرڻ.

كاري، وارا ڪَڪ: محاورو. ڪجهه به نه- پينگ. عدم موجودگي.

كارو نانگ: ذ. واسينگ نانگ- كاربهر. اصيل نانگ.

كارِوانُ: ذ (ف) گهٽن مُسافرن يا سوداگرن جو ٽولو. قافلو. أٽن جو قافلو.

كاروبارُ: ذ (ف) ڏيتي ليتي- واپار. ڏندو. ڪم ڪار. ڪار وهنوار.

كارُونُ: ث. حيلا- ڪوششون. عاجزيون. منٽون.

كارون ڪرڻ: آزيون نيزاريون ڪرڻ- عاجزيون ڪرڻ.

كارُونيارُ: ص. نهايت اونداهو. گهاٽن گهٽن ڪڪرن وارو جُهڙ (جنهن ۾ اونداهي ٿي وڃي). ٽمار گهٽو- بيشمار.

كارو واءُ: ذ. چوڻائي مال جي هڪ بيماري (جنهن ۾ جانور کي ڏڪڻي ٿئي).

كارِي: ص (ف) اثر ڪندڙ- مؤثر. اثرائتو (ڏڪ، زخم، گهاءُ). گهَرو- اونهو (زخم).

كاريزُ: ذ (ف) جبل جي اندران زمين مان ايندڙ پاڻي جو وهڪرو. چشمي جو پاڻي.

كاريگرُ: ص (ف) هنرمند. صنعت گر. هوشيار. حرفتي.

كاريگري: ث. هنرمندي. هوشياري. چالاڪي.

كاربهَرُ: ذ . نانگ جو هڪ قسم- كارو نانگ- اصيل نانگ. هڪ قسم جو هَرُ.

كاڑهَنُ: م. ٽهڪائڻ- اوباڙ- جوش ڏيڻ. آزاڙ- هلاڪ ڪرڻ.

كاڑهو: ذ. أس- ڏُپَ. گرمي- تپش. أسَ جي تپش. پسارڪو وڪر جيڪو بيمار کي ٽهڪائي پيارجي- جوشاندو.

كاڑِي: ث. ماچيس جي تيلي.

كاساڻي: ص. ڪوس ڪندڙ- ڪُهندڙ- قاصائي. (ص) بيرحم- سنگدل.

كاسِبُ، كاسِبي: ص (ع) ڪسب ڪندڙ- هنرمند- پورهيت.

كاسِني: ث (ف) هڪ قسم جو گاهه ۽ ٻُوٽو (پسارڪي وڪر طور ڪم اچي).

كاسو: ذ (ع) پيالو- وڏو جَمنُ. اناج پرڻ جو هڪ مانُ (اندازا سورهن سير). ڪِستو (فقيرن جو).

كاسه ليس: ص. پيالو چٽيندڙ. خوشامدي. لالچي. فيض حاصل ڪندڙ. گداگر.

كاسِي ڪروڻي: ث. بچت سچت- پُورت سورت. تنگيءَ واري گذران ۾ بچت.

كاش: حرف ندا (ف) شال!- ائين هجي! افسوس!

كاشانو: ذ (ف) ننڍو گهر. جُهوپو. آستانو- ماڳ.

كاشتَ: ث (ف) ڪيتي- پوک- ٻني.

كاشتگار: ص. هارپو ڪندڙ- هاري- ڪرمي. آبادگار.

كاشِفُ: ص (ع) ظاهر ڪندڙ- ڪولينڊ (راز يا ڳالهه).

كاشِي: ث (ف) سِرُن ۽ ٽانون تي روغني گلڪاري وغيره جو هنر (جيڪو چون ٿا ته ايران جي شهر 'ڪاشان' مان هتي پکڙيو). (سن) پارت ۾ هندن جو تيرٿ وارو شهر- بنارس.

كاشيگرُ: ص. كاشيءَ جو ڪم ڪندڙ هنرمند.

Sindhi Adabi Board Hyderabad Sindh Sindhi Language Authority Sindhi Hayat Institute

ڪاغَذُ: ذ (ف) پَنو- قِرطاسُ. ورق. چِٹي- خط.
ڪاغذِي: ص. ڪاغذ جو. پني جهڙو. سنهون. اڇو.
ڪافَرُ: ص (ع. ڪافِر) خدا کي نہ مڃيندڙ. خدا جو منکر. ڪُفر ڪندڙ. نياڳو- بدبخت. معشوق- محبوب.
ڪافر ادا: ص. سهڻو- حَسين. معشوق.
ڪافُور: ذ (ف) هڪ قسم جو خوشبودار وڻ ۽ ان مان نڪتل سَتُ- ڪُپور. (ص) اڇو- سفيد.
ڪافور ٽيڻ: گم ٽيڻ- الوپ ٽيڻ. اُڏامي وڃڻ.
ڪافِي: ث (انگ) هڪ قسم جو خوشبودار ٻُوٽو (جنهن جو بج ڪُٽي چانهہ وانگر ڪم آڻين)- قهوو.
ڪافِي: ص (ع) گهٽو. گهرج مطابق. بس.
ڪافِي: ث (ع. قافيه) سنڌي نظم جي هڪ صنف- ڪلام. هڪ راڳ جو نالو. فقراء جي رهڻ جو آستان.
ڪافِيَرُ: ص. ڪافيون ڳائيندڙ.
ڪاڪِ: ث. "مومل- راڻي" جي داستان ۾ هڪ ندي (نٿن) جنهن جي ڪپ تي مومل جو محلات هو.
ڪاڪَتَ: ث (ع. طاقت) طاقت- سگهہ.
ڪاڪِڙو: ذ. نڙيءَ ۾ لٽڪيل چمڙو.
ڪاڪِڙو ڪرڻ: زور سان ڳالهائڻ. وات ڪرڻ- زباني جهيڙو ڪرڻ.
ڪاڪڙو ڪڍڻ: لٽل ڪاڪڙي کي ٽُوڪاري جي ساڻ سان، يا دوا سان علاج ڪرڻ.
ڪاڪُلَ: ذ (ف) چهري ڏانهن لٽڪندر وارَ- زُلفَ.
ڪاڪو: ذ. چاچو. ننڍڙو ٻار. (ث. ڪاڪي).
ڪاڳَرُ: ذ. ڪاغذ- پَنو. ورق.
ڪاڳَرَ ڪارا ڪرڻ: گهٽو لکڻ. اجايا ڪم ڪرڻ.
ڪاڳَرِي: ص. ليکو چوکو لکندڙ. منشي.
ڪالُ: ذ (سن) وقت. موسم. موتُ. ڏکيو وقت. اڻاٽ. ڏڪار- قحط.
ڪال پوڻ: ڏڪار پوڻ- قحط پوڻ. اڻاٽ ٿيڻ (چيزن جي).
ڪالَرُ: ذ (انگ) قميص يا ڪوٽ جو گلي وارو حصو.
ڪالِرا: ث (انگ) هڪ قسم جي وچڙندڙ بيماري- وبا.
ڪال ڪوٹِڙي: ث. اونداهي ڪوٹي. قيد. قاسيءَ جي ڪوٹي.
ڪالڪَ: ث (سن) ڪاروٽڪو. ڪاراڻ- ڪارَنهن.
ڪالڪان: ث (سن) ڪالي ديوي. ڪالي ماتا جو آستان.
ڪالَ ڪَٹِجي: ث. هڪ قسم جو ننڍڙو پکي- ڪان ڪٽيجي. (ص) بيڙي- بدصورت.
ڪالَمُ: ذ (انگ) صفحي جو هڪ حصو (مٿي کان هيٺ تائين).
ڪالُورَ: م. پاڻيءَ کي لُڙ ڪرڻ. لُهڻ- جهگوڙ (پاڻي).
ڪالُوٹِي: ث (انگ) نئين آبادي- وَسيب.
ڪالهه: ظ (سن) گذريل ڏينهن- ڪلهه.
ڪالِي: ث (سن) دُرگا ديوي (جنهن تي هندو انسان جي قرباني ڏين).
ڪالِيجُ: ذ (انگ) اعليٰ درسگاهہ (جنهن ۾ مشترڪ ڪان پوءِ تعليم ڏني وڃي).
ڪامَ: ث. چت اڏڻ لاءِ ڏڳهي ۽ ٽلهي ڪاٺي- شهتير. لکڻُ (وهت هڪلڻ لاءِ).
ڪام: ذ (ف) خواهش- آرزو- سَڌ. ارادو- مقصد.
ڪامُ: ذ (سن) عشق. شهوت. نفساني خواهش.
ڪامديو: ذ. عشق جو ديوتا.
ڪامرانُ: ص (ف) ڪاميابَ- سويارو. خوشنصيبت- سياڳو.
ڪامراني: ث. فتح مندي. سياڳائي. ڪاميابي. خوش نصيبي.
ڪامڙيو: ص. ٻني ٻاري يا ڪاتيءَ ڪٽڻ وارو مزور.

Gul Hayat Institute

ڪامگار: ص (ف) سياڻو- خوشنصيبت. زراعت ڪاتي جو هڪ ملازم (جيڪو پوکن جي جنسن جي نظرداري ڪري).

ڪامِلُ: ص (ع) مڪمل- پورو- سالم. سڄو سارو. جملي- سمورو. پَڪو- مضبوط. عارف- خدا وارو.

ڪامِنا: ث (سن) خواهش- سَڌ- تمنا. دل جي مراد.

ڪامَنُ، ڪامِنُ: ذ. جادو- سحر. پڑهيا- ٻوهه. شادي وغيره جي رسمن جو ساڻُ سَوڻ.

ڪامِنِ: ث. ڪامِڻي- عورت.

ڪامِڻي: ث. نازڪ ۽ سهڻي عورت. بيحد محبت ڪندڙ عورت. ڪامَڻ (جادو ٽوڻو) ڪندڙ عورت.

ڪاموڏ: ث. هڪ راڳڻي جو نالو.

ڪامورو: ذ. سرڪاري ملازم (جيڪو حڪومت جي ڪمن جي نگراني ڪري).

ڪامَهَ: ث. ڏکڻ- اولهه ڪُنڊ کان لڳندڙ هوا.

ڪامِياب: ص (ف) فتح مند- سويارو. پاس (امتحان يا آزمائش ۾).

ڪاميابي: ث. سوپ- فتح مندي.

ڪانُ: ذ (سن. ڪانڊ) ڪاني مان ٺهيل تيرُ (سڄي سَر ۾ لوهي ڇهنب هڻي ٺاهيل تير).

ڪانا: ذ. پوک جا ڳڻا. پوک جا سُڪل ڪانا. سُڪل ڪانن وارو گاهه.

ڪانبَ: ث. ڪانبو.

ڪانبو: ذ. ڪُلهن کان چيلهه تائين پُنن پاند ڪپڙو ٻڌي ٺاهيل جهولي (جنهن ۾ لُٽل گاه يا وَلِ وجهجي).

ڪانبو ٻڌڻ: ميڙ چوند ڪرڻ. جيڪي ملي سو جهوليءَ ۾ وجهڻ.

ڪانبَ: ث. گوڏا اُپا ڪري ويهڻ لاءِ چيلهه کان ورائي ٽنگن سان ٻڌل ڪپڙو (گهڙو وقت ويهڻ لاءِ گهڙو ڪري ڪانب ٻڌن).

ڪانبَ ڪيڻ: ڪانب ٻڌي ويهڻ. هڪ مَنو ٿي ويهڻ. ٿهي ٽُڪي ويهڻ.

ڪانبو: ذ. جهولي (گاه يا ڪڪ ڪاڻن جي). پَروٽڙي (گاه جي).

ڪانبُو: ص. بردبار- ڪانڊ وارو. سَهَر- سگهارو.

ڪانٽو: ذ. ننڍي ساهمي- ٽَڪڙي. ساهميءَ جي سُئي. تور جي وڏي ساهمي. واڇ يا گهڙيال جي سئي. ريل جي پٽي بدلائڻ جو اوزار. ڪاڌي ڪائڻ لاءِ نوڪدار چمچو. وارن ۾ هڻڻ يا قميص چولي وغيره کي قابو ڪرڻ جو ڪانٽو.

ڪانٽو مَٽائڻ: ڪُڙي وات ڇڏي ٻي وات ونڻ. رخ تبديل ڪرڻ.

ڪانپَ: ث (انگ. ڪئمپ) ڇانوٽي (لشڪر جي).

ڪانپِي، ڪانجهِي: ث. ڇانورن جي پيڇي. ڪپڙن کي ڪلف ڏيڻ لاءِ پيڇَ.

ڪانچَ: ث. سُٿڻ- سلوار.

ڪانچَ لاهڻ: بزدلي ڏيکارڻ- گيدي ٿيڻ.خواري ڪرڻ.

ڪانچُ: ذ. شيشو.

ڪانڊ: ذ (سن. ڪانت) مڙس- ڀتار- وَرُ.

ڪانڊِي: فوتيءَ جي جنازي جي ڪفن دفن ۾ شريڪ.

ڪانڊيو: ذ. ڪانڊين ۽ فوتيءَ جي گهر وارن کي فاقو ٽوڙائڻ جي ماني.

ڪانڊارَ: ث. لڳن ۾ ڏکٽي (ڏپ يا ڪاوڙ ۾).

ڪانڊارجَڻ: م. لڳن ۾ ڏکٽي ٿيڻ (ڏپ يا ڪاوڙ ڪان). جسم جا وار اُپا ٿيڻ. بدن ۾ سيسڙاٽ ٿيڻ (ڪنهن واقعي يا حادثي ڏسڻ سان).

ڪانڊو: ص. ڪَنڊن وارو (وڻ، ٻوٽو). پَلي يا مڇيءَ جو ڪنڊن وارو اڌ پاسو.

Gul Hayat Institute

ڪانديرو: ذ. هڪ قسم جو ٻُوٽو.

ڪانديري: ث. ٻوٽي جو هڪ قسم.

ڪانڊيَ: ث. نِينديَ- ڪوڻَ- سڏُ- دعوت (شادي وغيره جي ڪاڄ جي). اطلاع- سڏ.

ڪانڙو: ذ. هڪ راڳڻيءَ جو نالو.

ڪانَس: ث. پڪي اڏاوت ۾ ڇت، درن درين جي سهڻائي لاءِ ڪنگرن واري پَٽي.

ڪانسٽيبُل: ذ (انگ) پوليس جو سپاهي.

ڪانڪُڻُ: ذ. هڪ ٻُوٽو جنهن جا پن ۽ ڦر دوا طور ڪم اچن.

ڪان ڪان: ث. ڪانوَن جو آواز.

ڪان ڪَڇِي: ث. پکيءَ جو هڪ قسم.

ڪانگُ: ذ. هڪ مشهور پکي- ڪاءُ- ڪِيانتو- زاغ. (ص) ڪاءُ جهڙو حرفتي. چالاڪ.

ڪانگَ اُڏائڻ: پيغام موڪلڻ. ڪنهن جي اچڻ جي انتظار ۾ ڪانگ اُڏارڻ جو سَوڻ ڪرڻ.

ڪانگَ تَڙو: ص. پوڪ تان پکي هڪليندڙ- جهار هڪليندڙ. جهار کي ڊيڄارڻ لاءِ ڪپڙي جو ٺهيل ٻوتو (جيڪو ٻنيءَ ۾ ٽنگي ڇڏجي)- اوڙو.

ڪانگُڙُ: ذ. ڪاءُ- ڪانگ.

ڪانگريس: ث (انگ) جلسو- مجمعو- اجتماع.

ڪانگو: ذ. ڪاءُ- ڪانگ.

ڪانگورو، ڪانگيرو: ذ. گهٽن ڪانون جو گڏ ٿي 'ڪان ڪان' ڪرڻ. ڪانون جو ٽڙ.

ڪانگڑِ: ث. جُوئر جو هڪ قسم. لاباري کان پوءِ پوڪ جون باقي رهيل ڪُتون ۽ ڪانا وغيره.

ڪانگهاري: ث. کير سُڪائي ويل چؤپائي. گهٽو وقت ڏُهائي کان پوءِ وهڪي ويل چوپائي- کانگهاري.

ڪانو: ذ. ٻاجهري جوئر وغيره جو ڳنو. سَرَ جو تِيلو. زمين جي ماپ جو ڪانو. ساهميءَ جو ڳُنُ (جنهن جي پُڇڙين ۾ پُڙَ ٻڌجن). تاجيءَ کي سڏي بيهارڻ جي ڪاني (ڪورڪي ڪم جو اوزار).

ڪانو ڪَڍَڻُ: قبر جي کوٽائي لاءِ مَيت جي ڪاني سان ماپ ڪرڻ.

ڪانويرو: ذ. ڪانون جي 'ڪان ڪان'- ڪانگيرو.

ڪانهَ: ظ. ڪٽي- ڪيڏانهن- ڪهڙي هنڌ.

ڪانهِن: ذ. هڪ قسم جو ٻُوٽو (جنهن جي ڪاني مان قلم ٺاهجن)- سَڇو سَرُ. گاهه جو هڪ قسم.

ڪانهِرو، ڪانهِلو: ص. هيٺو- ڏهرو. سست- ڪاهل- ٽوٽي. ڏکويل. نرم دل.

ڪاهٔ: ذ. هڪ مشهور پکي- ڪانگ- ڪيانتو- زاغ. (ص) ڏاهو- سياڻو. چالاڪ.

ڪاهڙُ: ص. بزدل- ڍڇٽو- گيدي. ڪاهل- ٽوٽي.

ڪاهِل پيرُون: ذ. هڪ ٻُوٽي جو قسم (جنهن جو ٻج پسارڪي وکر طور ڪم اچي).

ڪاهِي: ث. سَرَ جو تِيلو- ڪانو. ڪانهن جي ڪاني مان ٺهيل تِيرُ. نڙاندي. ڪانهن جي ڪاني مان ٺهيل ٽُوڪ سان وڄائڻ وارو ساز (ڪاني، بانسري). سُرمي پائڻ لاءِ سَرائِي. ساهمي جي ڳُنِي.

ڪاهِي هڻڻ: پاراتو ڏيڻ- پِتَ هڻڻ.

ڪانيارو: ص. ڪاهِ وارو- آڻپورو. گهٽ- ڪَسو. عيبدار. مَياري. گهُرجائو- ضرورتمند. (ث. ڪانياري).

ڪانيرو: ذ. هڪ قسم جو ياندي پکي.

ڪاهَ: ث. ڪَمِي- کوٽ. تور ۾ گهٽتائي- ڪَسُ. ڪَسَر. نقص- عيب. گهُرج- ضرورت- حاجت. پرواهه- غرض.

ڪاهَ ڪَڍڻ: پرواهه ڪرڻ- غرض رکڻ. سانگو ڪرڻ- لحاظ رکڻ.

Gul Hayat Institute

كائيارو: ص. عيبدار. مياري- حرفي. گلارو. داغدار. مهٹي هاب. غرضمند. (كائياري).

كائو: ص. عيبدار. هڪڙي اک وارو- يک چشم. (ث. كائي).

كائِي: ث. جوئر جو هڪ قسم.

كاوَڙ: ث. چڑ- غصو. ناراضگي. رُسامو- رنج.

كاوِڑائِڻُ: م. چيڑائڻ- چڑ ڏيارڻ. ڏمرائڻ. ناراض كرڻ- كاوڙ ڏيارڻ. رُسائڻ. رنجائڻ.

كاوِڑَهُ، كاوِڑجَڻُ: م. ڏمرجڻ- ناراض ٿيڻ. جوش ۾ اچڻ. كاوڙ كرڻ.

كاوِڑَلُ: ص. ڏمريل- ناراض- چڑيل. رُنل.

كاوِش: ث (ف) تلاش- ڳولا. جستجو- جاكوڙ. دشمني- رنج.

كاهَ: ث. جُلهه- حملو- يورش. هلڻ- ڏُوڪ. اوچتي چڑهائي.

كاهِلُ: ص (ع) سُست- آرسي- ٽوٽي. كم چور. تَكل. هيٺو- ڏهرو.

كاهِلي: ث. سُستي- آرس. ديرائي.

كاهِنُ: ذ (ع) غيب جون خبرون ٻڌائيندڙ. پيشنگوئي كندڙ. بتخاني جو وڏو پُوجاري.

كاهِڻُ: م. كاهه كرڻ- حملو كرڻ. چڑهائي كرڻ- لشكر كشي كرڻ. اوچتو حملو كرڻ. هلڻ- اڳتي ٽوكڻ. پنڌ كرڻ- منزل ڏانهن هلڻ. هكلڻ (چوپايو جانور).

كاهُو: ذ. هڪ قسم جو بج (پسارڪو وكر).

كائِناتَ: ث (ع) مخلوقات. دنيا- عالم. جڳ جهانُ. سنسار.

كائو: ذ. شيشو- كاچُ- آرسي. چت ۾ كامَ مٽان ركڻ جي ننڍي كائي. سمند ۾ وِيرَ جي لاتَ. درياء ۾ پائيءَ جي لات يا چينهرو.

كائو ڏيڻ: لات كرڻ- لهڻ. گهٽ ٽي وڃڻ (تپ وغيره).

كائُونسَل: ث (انگ) مشورو- صلاح. رٽا- منصوبو. ٻئي ملڪ ۾ پنهنجي ملڪ جي حقن جي حفاظت لاءِ آفيسر.

كائُونسِلَرُ: ذ (انگ) مشير- صلاحكار.

كائِي: ث. هندو لوكن ۾ مڙدي كي مساڻ ڏانهن كڍي وڃڻ لاءِ ككن ۽ كائين مان ٺهيل ارٿي.

كائِين: ث. انكار- نابري. ٻارائي راند ۾ گوهي.

كائِين كرڻ: انكار كرڻ. پُٺ ڏيڻ. گوهي ڏيڻ.

كايا: ث (سن) بدن- جسم- بُت. ڏِيلُ- هائي. شكل- صورت. اصليت.

كايا پَلٽ: ث. جسم جي تبديلي. انقلاب. ڦيرو (حالتن جو).

كايو: ذ. كائو (چت ۾ وجهڻ جي كائي)- داسو.

كَبابُ: ذ (ف) سِيخ تي چڑهيل قيمو (جيكو تاندن تي پچي). (ص) پكل. تمام گهٽو پكل- سڙيل.

كباب كرڻ: پچائڻ. ساڙڻ- جلائڻ.

كبابِي: ص. كباب ٺاهي وكڻندڙ.

كَبَتَ: ث. نظم جو هڪ نمونو. منظوم بند.

كَبَت كرڻ: ڏگهو شعر چوڻ. داستان ٻڌائڻ. قصو كرڻ.

كِبرُ: ذ (ع) وڏائي- بزرگي- شان. اميري. غرور- تكبر. پيري- وڏپڻ.

كُبرِي: ص (ع) "اكبر" جو مؤنث. تمام وڏي.

كِبرِيا: ذ (ع) خدا تعالي جو هڪ نالو. بزرگي- عظمت- وڏائي.

كِبرِيائِي: ث. مٽانهون درجو. عظمت.

كَبَكُ: ذ (ف) چكور (پكي). هڪ قسم جو وڏو تِتر (جنهن جي چهنب ۽ پير ڳاڙها ٿين).

Gul Hayat Institute

ڪَبَڪ رَفتار: ص. چڪور وانگر هلندڙ. ناز سان هلندڙ- ٽلندڙ.

ڪَبُوتَرُ: ذ (ف) هڪ قسم جو مشهور پکي.

ڪَبُوتري: ث. ڪبوتر جي مادي. سُٹي ۽ ناڇو عورت.

ڪَبِيرُ: ص (ع) وڏو- بزرگ. جوان. شريف ماڻهو. سردار. (۱۵- صدي جو) هڪ مشهور درويش شاعر جنهن جا دوها مشهور آهن.

ڪَبُ: ذ. پيريءَ جي ڪري يا ٻي بيماري سبب پُٹيءَ جو ڏنگ- ڳڪُ. گهُب.

ڪَباڙُ: ذ. ڀڱل ٽُٽل ڪاٺ جو سامان.

ڪَباڙي: ص. ڀڱل ٽٽل ۽ پراڻو سامان وڪڻندڙ.

ڪَبَتُ: ذ. ڪاٺ جي الماڙي.

ڪَبَڙي، ڪَبَڊي: ث. هڪ قسم جي راند- ڪوڏي ڪوڏي راند.

ڪَبَرِ: ث. هڪ قسم جو مشهور پکي.

ڪَبرو: ص. ڪارن ڇٽن وارو (جانور)- ڇٽڪمرو.

ڪُبُڙو: ص. جنهن جي پُٹيءَ ۾ ڪُب هجي- ڳڪو.

ڪُبو: ص. ڪُبڙو- ڳڪو. گهُب پيل. (ذ) ڦُبو. (ث. ڪُبي)

ڪَتِ: ث. ڪُتن جو لڳُ. ڪُتن جي لڳ ڪرڻ جي مُندَ.

ڪَتُ: ذ (ع. قَط) قَط- وِدُ. قلم جو وَڍ. زمين تي نشان ڪرڻ لاءِ ڪوڙ جو ٽَپُ.

ڪَتُ وجهڻ: وڍ ڏيڻ. ڪَپُ هڻڻ (ڪوڙ سان).

ڪُتِ: ث. تمام سَنهان ۽ ننڍڙا جيت (جيڪي ڏسجڻ ۾ نه اچن ۽ جسم تي چڪ هڻن). وٹن جي پٹن جي سنهي بَج.

ڪُتِ خلق: ث. عام ماڻهو. رواجي ماڻهن جو ميڙ. تمام گهٹا ماڻهو.

ڪِتابُ: ذ (ع) لکيت- نوشتو- تحرير. پُستڪ. نسخو- مُسودو. رسالو. وَهِي- رجسٹر.

ڪتاب الهي: ذ. خدا جي طرفان ڪنهن پيغمبر تي نازل ٿيل ڪتاب- الهامي ڪتاب (توريت، انجيل، زبور، فرقان).

ڪتاب تي چڑهڻ: رجسٹر ۾ لکجڻ. ڪاتي ۾ درج ٿيڻ. حساب ۾ لکجڻ.

ڪِتابَتَ: ث (ع) لکيت- تحرير. ڪاپي نويسي- اُتارو.

ڪَتانُ: ذ (ف) هڪ قسم جو نفيس ڪپڑو.

ڪَتائِنُ: م. ڪپهه مان سُٹ نهرائڻ.

ڪَتَبُ: ذ. ڪم- فعل. هنر. پاکڑي جي هڪ ڪائي.

ڪَتب اچڻ: ڪم اچڻ- ڪم ۾ اچڻ، فائديمند ٿيڻ.

ڪُتُبُ: ذ (ع) "ڪتاب" جو جمع.

ڪُتبخانو: ذ. لئبرري. ڪتاب گهر. ڪتابن وڪڻڻ جو دڪان.

ڪُتب فروش: ص. ڪتاب وڪڻندڙ.

ڪَتِبو: ذ (ع) يادگار طور پٿر تي اکريل تحرير (جيڪا مزار، مقبري، درگاه، مسجد يا ڪنهن آثار تي هڻجي).

ڪَتَرَ: ذ. ٹهَ (اناج جا)- ڪَڏا- ٹُوتَرَ. بُوسو.

ڪَتَرِ: ث. ڪٹنچي. ڪپڑي جون بچيل ٹُڪريون. چانگ. ڪاڻ- ڪَتَ ڪُوٹ. ڪَمِي.

ڪُتَرِ، ڪُتِرِ: ث. سائي يا سُڪل گاه جي ڪُتِر (جيڪا مال جي چاري طور ڪم اچي). سوپارين جو چُورو.

ڪُترِجَنُ: م. وڍجي ذرا ذرا ٿيڻ- ڪُوئي ڪان ڪاڇڻ (ڪائي، ڪپڑو وغيره).

Gul Hayat Institute

ڪَترَڻُ: م. وڍڻ (ڪٽڻ‌۾ سان). ذرا ذرا ڪرڻ.
ڪُترَڻُ: م. ڏندن سان ڪٽڻ. ڪُٽي جو ٽُڪڻ. ٽُڪڻ. وچان ڪجهه رقم ڪڍي چڏڻ.
ڪَترو: ذ. ميڪي پلي جو ٻيرو- ڳيو.
ڪَتري: ث. مِرون جو نيش هڻڻ. ڏاند جي سِگ جو زخم. ٿُونو.
ڪَتري هڻڻ: دغا ڪرڻ. خيانت ڪرڻ. اوچتو ڏڪ ڪيڻ.
ڪِتِڪِت، ڪِتِڪِتائي، ڪِتِڪِتوڻي: ث. ڪچ يا پيٽ ۾ آڱرين جي ڇهاءَ سان ڪلائيندڙ احساس.
ڪُتڪو: ذ. مُهرو- سَٽڻ يا ڪُٽڻ جو مُهلڙو.
ڪَتَلَ: ث. ڪَجُور- خُرمو.
ڪَتَنُ: م. آٽا ذريعي ڪپهه، ڏاس وغيره مان تند ناهڻ. سُٽ ناهڻ.
ڪُتو: ذ. هڪ مشهور گهرو جانور- سَگُ. بندوق جو گهوڙو.
ڪُتائي: ص. ڪُتا ڏاريندڙ.
ڪُتا ٻَجائڻ: سزا ڏيڻ- جُٽ ڪرڻ.
ڪُتي چاپُ: ص. نقلي- عام رواجي.
ڪَتِي: ث (سن. ڪارتڪ) سنت سنه جو اٺون مهينو. هڪ نڪٽ (ستن تارن جو جهڳٽو)- ثريا. سرءُ جي مند وارو فصل- خريف جو فصل.
ڪَتَ: ث. اندازو- تَڪَ- تخمينو. ڳائيٽو- شمار. قياس آرائي.
ڪَتَ ڪرڻ: اندازو لڳائڻ. تخمينو ڪرڻ.
ڪِتِ: ظ. ڪِتي- ڪهڙي هنڌ.
ڪَتا: ث (سن) قصو- ڪهاڻي- آکاڻي. بيان- ذڪر.
ڪتا ڪرڻ: ڳالهه کي ڏيگهه ڏيڻ. بيان شروع ڪرڻ.
ڪِتان: ظ. ڪهڙي هنڌ جو. ڪهڙي طرف يا ملڪ جو.
ڪَتائڻُ: م. ڪَتَ ڪرائڻ- تخمينو ڪرائڻ. اندازو لڳارائڻ.
ڪَتَڻُ: م. اندازو لڳائڻ- ڪَتَ ڪرڻ. تخمينو ڪرڻ. شمار ڪرڻ- ڳڻڻ. مُلهه ڪرڻ.
ڪَتو: ذ. هڪ قسم جو پسارڪو وڪر (پانَ جي پن تي لڳائجي).
ڪِتي: ظ. ڪنهن هنڌ. ڪهڙي طرف.
ڪِتي ڪِتي: ظ. ڪن ڪن هنڌن تي- چدو پاڙو- ورلي.
ڪَتَ: ث. وَڌَ. تخفيف- وضع. ڪَمِي. لاتَ. ڪَتَر. رياضي موجب عدد گهٽائڻ جو اصطلاح.
ڪَتَ ڪُوتَ: ث. وڌ ٽُڪَ. چانگ. تخفيف.
ڪَتِ: ص (انگ) ڪَتيل- وڌيل.
ڪَتَ پِيسَ: ذ. ڪپڙي جي تاڪيي مان بچيل ٽڪرا (جيڪي سستا وڪامن).
ڪَتَ ڪرڻ: پاسو ڪرڻ. ڏسي مُنهن ڦيرائڻ.
ڪَتُ: ذ. ڪَسُ- زنگ. ڪُوري ۾ گڏ ٿيل لوهه جو مُرچو- موربانُ. ڪپڙن جي چُرَ ۾ ڪم ايندڙ مصالحو. ڪلفت- بيائي- نفاق.
ڪَتُ: ذ. تيل جي تَر ۾ گڏيل ميلُ. حقي چلم جو ميل.
ڪُتَ: ث. ڏندي سان ڪُٽي اٽو ڪرڻ جي حالت- چِتَ. مارَ. سَتَ.
ڪُتُ: ذ. هڪ قسم جو ڏاتو (جيڪو جست ۽ پتل جي ملاوت مان ٺهي)- ڪَنجهو. (ص) خصي ٿيل جانور. مڙسي کان ويڙل. هِسيل. چَٽ- برباد.
ڪُٽ ڪرڻ: خصي ڪرڻ. ماري ڪُٽي هيسائڻ. تابع ڪرڻ- مطيع ڪرڻ. برباد ڪرڻ- ڦٽائڻ.
ڪَٽارَ: ث (سن) هڪ قسم جو ڊگهو خنجر.
ڪَٽارِي: ث. ننڍو خنجر.
ڪَٽاهُ: ذ. ڪپڙي تي زريءَ جو پرت.

Gul Hayat Institute

كَنائِنُ: م. وڃائڻ. گهٽ ڪرڻ. ڇانگائڻ. ڪَٽ ڪرائڻ.
كَنائي: ث. وڃائڻ جي اجرت. وَڃ (ونڻ جي). ڇانگ.
كَنائِنُ: م. سَنائڻ. اُڪري ۾ وڇي سنهون ڪرائڻ- مار ڪارائڻ. پڇ ڏيارڻ. سيڪت ڏيارڻ.
كَنْجَنُ: م. وڃڻ. ٽُڪجڻ. اُڏامڻ (رنگ). خارج ٿيڻ (نالو). ڪاٽا ٿيڻ (لغڙ). وضع ٿيڻ (پگهار). گذرڻ (ڏينهن). ڪَسجڻ- زنگ لڳڻ.
كَنْجَنُ: م. سَنجڻ. مار ڪائڻ. سَنهون ٿيڻ- پيهجڻ (اڪري ۾).
كَنْجِي كَٹا ٿيڻ: سخت عذاب ۾ اچڻ. مصيبت ۾ ڦاسڻ. چٽ ٿيڻ.
كَنَرُ: ذ. سنهون ننڍڙو پٽر جو ڏرو- ڪَڪرو. اڪ ۾ پيل ڪڪرو- سَرٽُ. پِتَر جو ڏرو (اڪ ۾ اُڏامي پوي). بيائي- ڪدورت- ڪِينو. (ص) سخت ضدي. بي رحم- سنگدل.
كَنَر پوڻ: اڪ ۾ ڪڪرو پوڻ. بيائي ٿيڻ. ڪلفت پوڻ. غيرت اچڻ.
كَنَرجَنُ: م. نفاق پوڻ. دل ۾ رنجش ٿيڻ. بدگمان ٿيڻ. ڪدورت ٿيڻ. غيرت اچڻ.
كَنَكُ: ذ. فوج- لشڪر- سپاهه. انبوهه (ماڻهن جو).
كُنْكو: ذ. سَنڪو. ٿهڪو. مارو- سَٽ ڪُٽ. رگيل ڪوري ڪپڙي جو ٽڪرو. ماڻورو.
كُنْكو وجهڻ: هاڪر ڪُٽو وجهڻ. مارو ڪرڻ. سَٽ ڪُٽ ڪرڻ.
كَنْكِي: ث. ناراضگي- سخت ڪاوڙ. ڏمر. ڏندن ڪرٽڻ جي حالت ۽ ان جو آواز.
كِنْلِي: ث (انگ) ڇانهه ناهڻ لاءِ ڏُندي۽ وارو خاص ٽانڍ.
كُنْمُ، كُنْمُب: ذ. ڪُٽنبُ- ڪُڙم.

كَٹ مَست: ص. ٽلهو- موٽو. تندرست. بيپرواهه. پهلوان.
كُنْنبُ: ذ. ڪڙم- خاندان- گهر جا ڀاتي. هار ٻچا- عيال.
كَنْهُ: م. وڍڻ. ٽُڪڻ. وضع ڪرڻ (رقم)- گهٽ ڪرڻ. ڪپڻ. جدا ڪرڻ. ڇنڻ (ناتو). ڪِترڻ.
كَنْهُ: م. سَٽڻ- مارڻ. سنهون ڪرڻ (مصالحو). چٽڻ- چلهڻ. مُهري سان آنو ڪرڻ. ٽيهه ڪڍڻ.
كَنْهُ: ذ. دِلال- پڙووَ- ڏوتو.
كَنو: ص. پڪو- پختو. ضدي.
كُنو: ذ. ڪنهن به شيءَ جو چُورو- ٻُورو.
كَنورو: ذ. پِتل يا تامي جو پيالو- وَٽو.
كَنورِي: ث. پيالي- وَٽِي.
كَنْهڑو: ذ. ڪاٺَ يا لوهه جو جهنگلو (گهر جي چت تي اڏيل). ننڍڙي پت. ڇَجَهرِي. قبر جي چوڌاري جاريءَ واري ديوار.
كَنِي، كِنِي: ث. ٻُهه ۽ ڪڪن گڏيل چُورو. ٻُوسو. چانُ. ٻارائي راند ۾ دوستي ڇڏڻ.
كُنِي: ث. گيهه ۽ ڪنڊ ۾ پوريل ماني- چُورِي.
كُنِيا: ث (سن) ساڌو فقير جي رهڻ جي جُهڱي.
كَنِيلُ: ص. مرچوٽ. ضدي. بخيل. موذي- شُوم.
كَٹ: ث (سن. ڪَنٽ) ڪچي- گلو.
كَنْمالا: ث. ڪچيءَ ۾ پائڻ جو هڪ ڳهه.
كَٹُ: ذ. "ڪاٺ" جو مخفف.
كَٹ پُتلِي: ث. ڪاٺ جي گڏي (جنهن ۾ ڏاڳا ٻڌي نچائي تماشو ڪن).
كِٹُ: ذ. ٽالهي يا شيشم جي ڪاٺ جو اندريون ڪِيڙُ. شيشم جي ڪاني. ڪاٺ جو اندريون سخت حصو (جيڪو ڪارو ٿئي).

Gul Hayat Institute

ڪنارَ: ث. ڪنارو- ڪَپُ (واهہ يا ڪنهن وهڪري جو).
ڪنڊُ: ص. ڪُهي چڏيل- ذبح ٿيل. وڍيل.
ڪنمالَ: ث. ڪچيءَ جو هڪ زيور.
ڪنو: ظ. گڏ- مجموعي سان- مِلي- گڏجي- پيڙو. يڪو- سپ- جملي.
ڪنو ڪرڻ: ميڙي چوندي گڏ ڪرڻ.
ڪنورِ: ص (سن) سخت دل- بيرحم. ظالم.
ڪنڪاقَتَ: ث (ع) گهاتاڻ- گهرَائي. آلودگي. گندگي- نجاست.
ڪنَرَ: ث (ع) واڌ- اضافو. گهٽائي. فائدو- لابُ.
ڪنرَتَ: ث (ع) گهٽائي- افراط- جهجهائي. گهڻِ- فراواني.
ڪنرت راءِ: ث. جهجهن جي راءِ.
ڪنِيرُ: ص (ع) تمام گهڻو- بي انتها- حد کان وڌيڪ.
ڪنِيفُ: ص (ع) گهاٽو. ميرو- گندو.
ڪَپُ: ذ. واهہ يا ڪنهن وهڪري جو ڪنارو- ڪنڌي- ساحل. چاڦون.
ڪَپاتُ: ذ (سن) دروازو- لنگهہ. حواسَ.
ڪَپاتَ ڪُلهِ: دماغ ڪلهِ. سمجهہ اچڻ. هوش اچڻ.
ڪَپارُ: ذ (سن. ڪپال) ڪاپار- ڪوپري. مغز. نصيب- پيشاني.
ڪَپاهَ: ث. ڪَپهہ.
ڪَپائِنُ: م. وڃائن. ڪُهائن.
ڪُپَتَ: ث (ڪ+ پَتِ) بي ويساهي- بي ايماني. خيانت. دولاب.
ڪُپتِيو: ص. بي ايمان. نگ. فريبي. ويساهہ گهاتي ڪندڙ. خيانتي.
ڪَپتانُ: ذ (انگ) فوج جو هڪ عملدار. جهاز جو وڏو عملدار. ڪرڪيٽ فٽ بال وغيره راند جو اڳواڻ.
ڪَپَتُ: ذ (سن) دوکو- دغا. ڪِينو- بغض.
ڪَپٽِي: ص. دغاباز- فريبي.
ڪَپجَنُ: م. وڍجڻ.
ڪَپچُ: ذ. خراب پَچُ جيڪو نہ چٽي (چمڙي جي خرابي).
ڪَپَرُ: ذ. ڪَپُ- ڪنارو- پَرِ- ڪنڌي.
ڪُپَرُ: ث. بدرسمي- نامناسب هلت. بدپرهيزي. اڻ رِهائيندي رسم.
ڪَپَڙُ: ذ. ڪپڙو. هٽ سان اُڻيل ڪاڌِي جو ڪپڙو (جيڪو ڪهرو ۽ ٽلهو ٿئي).
ڪَپَڙ جاڻُ: ص. ڪپڙي مان چٽيل (تمام سَنهون).
ڪَپَڙ ڪوٽُ: ذ. چادر وغيره جو پردو يا اوٽَ. طنبو- خيمو.
ڪَپَڙا: ذ. ڪپڙن جو وڳو. زناني ماهواري- ڏُلَ.
ڪَپڙا اچڻ: ماهواري اچڻ- ڏُل اچڻ.
ڪَپڙو: ذ. سُٽ. ريشم يا اُن مان ٺهيل پارچو (جنهن مان پوشاڪ ٺهي). وڳو- پوشاڪ- لباس.
ڪَپڙا لهرائڻ: اڳهاڙو ڪرڻ. ڦُر لُٽ ڪرڻ.
ڪَپڙو لاهڻ: پردو لاهڻ- ظاهر ڪرڻ. راز کولڻ. عيب اڳهاڙڻ.
ڪَپڙو لٽو: ذ. ويس وڳو.
ڪُپڙو: ذ. نِڪر جو ٽيو- ڪُپو.
ڪُپڙِي: ث. ننڍي ٽِيي (نڪر جي). تيل، مَسُ وغيره وجهڻ جو ننڍڙو ٽانءُ.
ڪَپَنُ: م. وڍڻ. ڪاٽڻ. جدا ڪرڻ- ڌار ڪرڻ.
ڪُپو: ذ. چَمر جو وڏو مَٽُ يا ٽانءُ (جنهن ۾ گذريل وقت ۾ گيهہ، تيل يا ماکي وغيره رکندا هٿا)- دَبو. نِڪر جو ٽيو. (ص) سُوٽل- ڦُوڪيل.
ڪَپُوتُ: ذ (سن. ڪ+ پُتر) نالائق پُٽ. (ص) نافرمانبردار.
ڪَپُورُ: ذ (سن) ڪافُور (هڪ قسم جو خوشبودار

پسارڪو وڪر).

كَپَهِ: ث. ڪَڪڙا نڪتل ٽُنيون- ڪَپاهه.

كَپِي: ث. لوهه يا ڪاٺ جي چَرخي- يُوڙ. قِرٽي (جيڪا بار ڪڍڻ جي ڪِرين وغيره ۾ ڪم اچي).

كُپِي: ث. ننڍي دَبِي. ٽڪر جي ڪُپڙي. مس وغيره وجهي رکڻ لاءِ ٽِپي.

كَچ: ص (ف) ڏِنگو- ڪُبو. قِڏو- چبو. مُڙيل- وَرِيل.

كَچ آدا: ص. بدمزاج. بي لحاظ- بي مُروت.

كَجاڤو: ذ (ف. كَجاوَه) اُٺ تي ماڻهن جي سُواري لاءِ ڪاٺ جي ڍولي.

كَچ بَحَث: ص (ف) جهيڑاڪ- تڪرار ڪندڙ. اجايو ضد ڪندڙ- بحثي- ضدي.

كَچ رَفتار: ص (ف) ڏنگو هلندڙ. (ڪناية) آسمان.

كَچ رَوِي: ث (ف) ڏنگي چال. اڌنگي روش.

كَچ فَهمُ: ص (ف) اونڌي سمجهه وارو- بيعقل.

كَچ كُلاه: ص (ف) بادشاه. معشوق.

كَجَلُ: ذ (سن) ڏِيءِ جي ڪارَٽ جيڪا ٽانءِ متان رکي گڏ ڪجي، ۽ اها اکين ۾ سينگار طور ڪم اچي.

كُجا: ظ (ف. كُجا) ڪهڙو. ڇا.

كُجاڙو: ظ. ڪهڙو. ڇا.

كَجَڻُ: م. ڇڏڻ- وسارڻ. لڪائڻ.

كُجهِ: ص. ٿورو ذرو- ڪي قدر. جزوي.

كُجهه ٽِيڻ: ڪو ڪم ٽيڻ. ڪم ۾ واڌارو ٽيڻ. نقصان پهچڻ.

كُجهه كُجهه: ص. ٿورو ٿورو- ڪي قدر. ٿورو ٿورو- ذرو ذرو.

كجهه چوڻ: ڪا ڳالهه چوڻ. هدايت ڪرڻ. تنبيهه ڪرڻ. اڻ وٽندڙ ڳالهيون ڪرڻ.

كُجهه ڪري وڃڻ: نيڪي ڪرڻ- ثواب جو ڪم ڪرڻ. وقت جو فائدو وٺڻ.

كُجهه نه كُجهه: ظ. ڪي قدر. ٿورو گهٽو.

كَجَرُ: ذ. اصل ۾ راجپوتانا جي هڪ خانه بدوش قوم (جيڪا عورتن کان بدپيشو ڪرائيندي هئي). (ص) پڙوو- دَلو.

كَجِرِي: ث. ڪجر قوم جي عورت. رنڊي- دلي. ڪسبياڻي. پڙوي. ناچو عورت- رقاصه.

كَچ: ث. 'ڪچو' جو مخفف. كَچاڻِ. نقص- عيب. خامي.

كَچ مِٺو: ص. اهو ڏل جيڪو ڪَچو هجڻ جي باوجود مِٺو هجي.

كَچُ: ذ. شيشو- ڪانچُ. مَٽُ.

كَچُ مٽِ: گارگند ڪرڻ. اڌنگو ڳالهائڻ. بدشد ڳالهائڻ.

كچ: ث. گپَ- چِڪَ. ڪَچري واري گپَ. تِرِڪ واري گپ.

كُچَ: ث. بُبيءَ جي ڏُنڊي- چُوچِي. چوڪَ (آڱر يا ڪاڻيءَ جي)- اشارو.

كُچ كُچ كرڻ: ذري ذري چوڪون ڏيڻ. وري وري چوڻ. تنگ ڪرڻ.

كَچالُو: ذ. هڪ قسم جي آبي ٻوٽي جي پاڙ جيڪا ياڄي طور ڪم اچي.

كَچائِي: ث. اڻ پڪائي. ناپختائي. خامي- نقص.

كُچِرُ: ص. وڌن ڪُچن وارو. بدانعالو. گندي. بيحيا.

كُچرائي: ث. بي انعالائي- بدلحٽائي. اڌنگائي.

كِچرو، كَچرو: ذ. گند- ڪُهرُ. گندگي- ڪِنُ.

كَچرِيُون: ث. چپڙن يا ريپڙن جا سُڪل ڳٽرا (جيڪي ياڄيءَ طور ڪم اچن).

كَچڙو: ص. تمام ڪچو. نازڪ (گاه). (ث. كَچڙي).

كچ كچ: ث. گپ ۾ هلڻ جو آواز. سُوڳَ جو احساس.

ڪَچَ ڪوڏِي: ث. ڪوڏيءَ جو هڪ قسم.
ڪَچو: ص. اڻ پڪو- خام. ناپختو. اڌ پڪو. سائو (ميوو). اڌ ڳريل. اڌ رڌو. ڪمزور. ناتجربيڪار. خالص- نج. سيڪڙا. ڪکن، مٽي يا ڪچين سرن جو (گهر). (ذ) درياء جي ڇڏيل زمين (جيڪا سيلاب وقت پاڻي هيٺ اچي، وري سُڪي وڃي). (ث. ڪَچِي).
ڪچو پَڪو: ص. اڌ رڌو- اڌ پَڪو. جهڙو تهڙو.
ڪَچو ڪرڻ: وعدو پورو نہ ڪرڻ. ڏئو ڪرڻ- شرمسار ڪرڻ. ڪپڙي کي هلڪا بخيا ڏيئ- ڪوڪَ ڪرڻ.
ڪَچو ڪائڻ: سخت ڪاوڙ ڪرڻ. ڏمرجڻ.
ڪَچي سِرَ: ث. مٽيءَ جي اڻ پڪل سِرَ.
ڪَچي عُمرِ: ث. ننڍي عمر. ناسمجهي. ناتجربيڪاري.
ڪَچي نِندَ: ث. پوريءَ طرح نہ آيل ننڊ- ننڊ جي شروعات.
ڪُچو: ذ. زيرناف جو وارُ. خسيس شيءِ.
ڪُچا پٽڻ، ڪُچا ڪوهڻ: ڪجهہ بہ نہ ڪرڻ. اجايا ڪم ڪرڻ.
ڪَچوري: ث. بيسڻ ۽ دال وغيره مان ٺهيل ٽِڪي.
ڪَچُونبرُ: ذ. ڪاتر ٽيل بصر.
ڪَچُونبر ڪرڻ: وڌي ذرا ذرا ڪرڻ. چٽڻ- چلهڻ.
ڪَچهَري: ث. جلسو. دربار. رهاڻ لاءِ گڏجاڻي. رهاڻ- وندر. ڪورٽ- عدالت.
ڪَچي: ث. ڪَچائي- عيب. گِلا. بدنامي.
ڪَچَي ٽِڪي: ث. عيب ثواب جي ڳالهہ. عيب جوئي.
ڪَچيءَ ڪان، ڪچيءَ ہِ: ظ. منڊ کان- شروع کان. سِرجندي ئي. جمڻ سان.
ڪَچَ: ث. ڪُلهي جي جوڙ وارو سَنڊُ- بَغل. پاسو- پهلو.
ڪَچُون ٿوڪڻ: موج ہ اچڻ. خوش ٿيڻ.
ڪَچُ: ذ. سنڌ جي ڏکڻ واري علاقي جو نالو (جيڪو هن وقت پارت جو صوبو آهي).
ڪُچُ: ص. ڪُجهہ. ٿورو ذرو. ڪي قدر.
ڪَچائِڻُ: م. ماپائڻ. وهٽ ڪرائڻ.
ڪِچرو: ص. گدلو- گندو. ميرو. (ث. ڪِچري).
ڪَچِڑي: ث. گچ، چولي يا پهراڻ جي ڪَچ واري هنڌ کان لڳل ڪپڑو.
ڪَچَڻُ: م. ماپڻ- ماپ وڻڻ. وهَٽ ڪرڻ (ڪپڑي جي).
ڪَچي ٽاڙَڻُ: هُونڊ سارُو خرچ ڪرڻ. سوچي ويچاري ڪم ڪرڻ.
ڪُچَڻُ: م. چوڻ- ڳالهائڻ- بولڻ. بيان ڪرڻ.
ڪَچو: ذ. ننڍڙي چَديِ- لنگوٽي. جبل جي اوپر وارو پاسو.
ڪَچوٽِي: ث. لنگوٽي.
ڪَچوراڑِي: ث. بغل ہ ٽينڊر ڳڙُ يا ڦٽ (جيڪو چون ٿا تہ ڏيڏري مارڻ کان پيدا ٿئي).
ڪَچَڙُون: ذ. هڪ قسم جو آبي جانور- ڪچون- وڏو ڪُڇُ.
ڪَچِي: ذ. 'ڪچ' ملڪ جو رهاڪو.
ڪُحلُ: ذ (ع) سُرمو.
ڪَدُو: ذ. هڪ قسم جي وَلِ ۽ ان جو ڦَرُ (پاڇيءَ طور ڪم اچي).
ڪَدُو ڪَش: ذ. ڪدو کي چلڻ جو اوزار.
ڪُدُورَت: ث (ع) لڙات. ميراڻ. ڪِنُ- گندگي. دل جو غبار. ڪينو- نفرت.
ڪَدوڪاش: ث (ع) ڪوشش.
ڪَدَه: ذ (ف) گهر. مرڪب لفظن ہ ڪم ايندڙ (جئن مَيڪده، آتشڪده وغيره).
ڪُڌائِي: ث. بدافعالائي. بدلحٽائي. دل جي بيائي.

Gul Hayat Institute

اندر جو ڪوٽ- دغابازي.
ڪُڏو: ص. اندر ڪوٽو- دغاباز. بدلچٽو. خراب عادتن وارو. خراب - بيڙو (ڪم).
ڪُڏا ڪَمَ: ذ. خراب ڪم- بدلچٽ. جڏا ڪم.
ڪَڏ: ظ. ڪڏهن.
ڪُڏ: ث. ٽپ- اُڇانگ. چالُ. شوق- ترنگ. ريچڪُ.
ڪُڏڪارَ: ث. ٽينگ ٽپو.
ڪُڏائڻُ: م. ٽينگ ڏيارڻ- ٽپ ڏيارڻ- راند ڪرائڻ. وندرائڻ (ہارَ ڪي).
ڪُڏڻُ: م. ٽپڻ- ٽينگ ڏيڻ. ہانور ڪرڻ- پَڏڻ.
ڪُڏي پوڻ: ٽپي پوڻ (معاملي ۾). خواهہ مخواه دخل ڏيڻ.
ڪَڏو: ذ. ٿُهـَ جو ذرو. لُوڻ جو ذرو. تمـاڪ جي ڏاندي. تورو ذرو.
ڪَڏهن، ڪَڏهين: ظ. ڪهڙي وقت. ڪهڙي ڏينهن. ڪهڙي زماني ۾. ڪِڏي.
ڪَڏهن ڪَڏهن: ظ. بعضي- ورلي- اتفاق سان- گاهي گاهي.
ڪَڏَ: ث. پُٺ- تعاقب. اُلٽي- اُچَلَ- قَيءَ.
ڪَڏَ پوڻ: پٺيان ڪاهي پوڻ- پُٺ وٺڻ.
ڪَڍائڻُ: م. خارج ڪرائڻ. نيڪال ڪرائڻ. ٻاهر ڪرائڻ.
ڪَڍڻُ: م. ٻاهر ڪرڻ. نيڪال ڪرڻ. خارج ڪرڻ. لوڏڻ. پيڙڻ (تيل). چڪائڻ (عرق). نچوڙڻ (رس وغيره). چونڊ ڪرڻ.
ڪُڍِي: ث. بٽي ڪان پوءِ رهيل ٿُهن گڏيل اَنُ ٻُهہ وغيره.
ڪَڏا: ظ (ع) اهڙيءَ طرح- ائين.
ڪَذابُ: ص (ع) نهايت ڪُوڙو.
ڪِذبُ: ذ (ع) ڪُوڙ- دروغ.
ڪَرَ: ث. سُڌ- خبر- ڪَلَ. سارسنيارَ. خبرچار. ڪَپُ- ڪنارو- ڪنڊي. پاڻيءَ جي وَهُڪَ جو سنڊو. سنوت. (حرف جر) جڻ تہ- هوند- اڳر. (ظ) وٽان- ڪان.
ڪَرَ ڏيڻ: خبر ڏيڻ- سُڌ ڏيڻ. پاڻي جو اصل سطح ڪان هيٺ ٽيڻ.
ڪَرَ لهڻ: خبر لهڻ- پوئواري ڪرڻ. پرگهور لهڻ.
ڪَرُ: ذ. ڪَنڊُ- ڳاٽُ.
ڪَرَ ڇڏڻ، ڪَرَ موڙڻ: آرس ڇڏڻ. سُستي يا تَڪ ڪان ٻانهون متي ڪري بدن کي موڙڻ ڏيڻ.
ڪَرُ رکڻ: رخ رکڻ (رواني ٽيڻ لاءِ).
ڪَرَ: ذ (ع) طاقت. شان.
ڪَرَ و ڪَرَ: ذ. شان شوڪت. رعب تاب- دٻدٻو.
ڪِرِ: ث. چارَ- ڪيرِي- رکِ.
ڪُرُ: ذ (سن. ڪُل) خاندان- گهراڻو. ڪُرُم- ڪٽنب- آکيهہ. پُري- قوم. نسل. حسب نسب.
ڪُرُ اُجارُ: ص. خاندان جو نالو روشن ڪندڙ.
ڪَراچِي: ذ. سنڌ جو مشهور شهر.
ڪَرار: ص (ع) زور سان يا وري وري حملو ڪندڙ. حضرت علي رضہ جو لقب.
ڪَرارو: ص. سخت- ڏاڍو. پهلوان- دلير. سگهارو.
ڪِراڙا: ث. "ڪِرڙَن" واري جُوءِ يا ايراضي. "پٽ شاهہ" جي پرسان درياهہ جي پراڻي پيٽ ۾ هڪ ڏند.
ڪِراڙُ: ذ. واڻيو دڪاندار- هَٽ واڻيو- مَهتو.
ڪُراڙو: ص. پوڙهو- پيرسن- پيرمرد. (ث. ڪُراڙي).
ڪَراماتِ: ث (ع) "ڪرامت" جو جمع- ڪرامتون.
ڪِراما ڪاتبين: ذ (ع) انسان جا عمل لکندڙ ٻہ فرشتا (جيڪي انسان جي کلهن تي ويٺل آهن).
ڪَرامَتَ: ث (ع) بزرگي- عظمت. خوبي. بخشش-

Gul Hayat Institute

عنايت. ولي ۽ جي اشاري سان ٽيل حيرت انگيز ڪم. عجيب ڳالهه.

ڪِراهَتَ: ث (ع) نفرت- بُڇان. سُوگ.

ڪَرائِڻُ: م. ٻئي کان ڪم ونڻ.

ڪُرائِڻُ: م. ڏٽ سُور ڪرائڻ. ڏٽ ڏُرڙي ڇُنڻ کان اڳ سوڪ کائڻ ۽ مٽي خارش ٽيڻ. سُسَڻ.

ڪَرائِي: ث. هٽ ۽ ٽوننين جي وچ وارو حصو.

ڪِرايو: ذ (ع. ڪِرايہ) جاءِ جي مسواڙ. پاڙو. ڪنهن شيءِ جي استعمال ڪرڻ جو معاوضو. مزوري.

ڪَربُ: ذ (ع) رنج- غم- ڏُک- درد.

ڪَرب و بَلا: ث. رنج ۽ مصيبت.

ڪَربلا: ث (ع) "ڪرب و بلا" جو مخفف. عراق جو اهو هنڌ جتي حضرت امام حسين شهيد ٿيو.

ڪِرتِ: ث. ڪم- هاڃ- پورهيو. پيشو. هنر.

ڪَرتا ڏرتا: ص (سن) باني. مُک- اڳواڻ.

ڪَرتارُ: ص (سن) ڪندڙ- ناهيندڙ. خالق- مالڪ.

ڪَرتَبُ: ذ. ڪم. هُنر. هٽ ناٽ. عجيب ڪم. ڪارنامو.

ڪَرتُوتَ: ذ. ڪم- فعل. بدلجڻ- خراب ڪم.

ڪَرتُ: ذ. وَڏي ڪارائي (وڏن ڪائن کي چيرڻ لاءِ). ڪچو گدرو.

ڪَرتَ وجهڻ: ويڻ- ڪاٽڻ. ڏار ڪرڻ.

ڪُرنَڻُ: م. آهستي آهستي ڪائڻ. ٽورو ٽورو ڪري ڪائڻ. ڪائي ختم ڪرڻ.

ڪُرنڊو: ذ. ڪچڙو هڏو جيڪو گوشت سان گڏ رڌجڻ کان پوءِ ڪائڻ مهل 'ڪُرت ڪُرت' ڪري.

ڪَرنو: ذ. آهستي آهستي ڪائڻ جو آواز- چاهو.

ڪَرنِي: ث. سخت ڪاوڙ (جنهن ۾ ڏند ڪرٽجن).

ڪَرنيون ڪائڻ: سخت ڪاوڙجڻ. خارُون ڪائڻ.

ڪِرپا: ث (سن) رحم- باجهه. مهرباني. شفقت.

ڪِرپالُ: ص (سن) رحمدل- دياڙو.

ڪِرپانَ: ث (سن) ننڍي تلوار- وڏو خنجر.

ڪِرچَ: ث. ڏگهي ۽ سڌي تلوار (جنهن جا ٻئي پاسا ڌار وارا هجن).

ڪَرچ ڪَرچ، ڪِرچِ ڪِرچِ: ث. وات ۾ پٽر يا ڪڪري جي ڪرٽجڻ جو آواز.

ڪَرَخت: ص (ف) سخت- ڏاڍو- ڪَهُرو.

ڪَرَختگِي: ث. ڪهَراڻ- سختي (آواز جي).

ڪِردارُ: ذ (ف) هلت- چال. طريقو- طرز. عمل. ورتاءُ.

ڪَردِگارُ: ص (ف) قدرت جوڙيندڙ. خلقڻهار. خالق. خدا تعالي.

ڪِرڙُ: ذ. هڪ مشهور وڻ ۽ ٻوٽو.

ڪَرڙو: ص. سخت- ڏاڍو. تُند مزاج- ڪهُرو. زبردست- ڏهڪاءُ وارو. (ث. ڪَرڙي).

ڪُرڙِي نظر: ث. سخت نظرداري- چوڪسي- سنيالَ.

ڪُرڙو: ذ. درياڻي يا ساموندي مڇيءَ جو هڪ قسم- ڏنيرو.

ڪَرڙ وِڙُ: ص. جوانيءَ کان موٽيل- اڏرٽ.

ڪَرڙِي: ث. ڪاري جو ساموندي وڻ جنهن مان ڳاڙهو رنگ نڪري.

ڪِرڙِي: ث. "ڪِرڙ" جو ننڍو ٻوٽو. سانڊِي (ڇڇيءَ جهڙي)- ڇڇي.

ڪُرڙِي: ث. ننڍي مڇيءَ جو هڪ قسم.

ڪِرستانُ: ذ (انگ) عيسائي (خاص ڪري جنهن عيسائي مذهب اختيار ڪيو هجي).

ڪِرسِرو: ذ. ڪِنُ ڪچرو- گندگي.

ڪِرسمِس: ذ (انگ) ڪرسٽانن جو وڏو ڏينهن.

ڪَرسِي: ث. لوهه يا ٽِينَ جي چَلَ.

ڪِرسِي: ث. ڪرفتي- چيٽو. گند ڪچرو.

Gul Hayat Institute

ڪُرسِي: ث (ع) ڪاٺي يا لوهہ وغيرہ جي چئن پايَنِ واري بينڪ (ويهڻ لاءِ). تخت. اڏاوت جي پيڙهہ جي حد (جيڪا زمين کان مٿيري هجي).

ڪَرَشمو: ذ (ف) اک يا پِرون جو اشارو. ميڇَ. ناز نخرو. عجيب غريب عمل.

ڪِرشِنُ: ذ (سن) 'وشنو' جو اٺون اَوَتار (جنهن جا اُپديش "پگوَنت گيتا" جي نالي سان مشهور آهن).

ڪِرفتِي: ث (ف. ڪرفت) گونهہ. گندگي.

ڪَرقَر: ذ (ع) عزت آبرو. رعب تاب. ڏام ڏومہ.

ڪَرڪَ: ث. هٿن مان وَهِي ويندڙ ٽُلهي واري.

ڪِرڪَ: ث. ڪانهن جي ڪاني مان ٺهيل تير (جنهن ۾ لوهي چوٽي).

ڪِرڪُ: ذ. ننڍڙي چڙي جنهن ۾ هڪ يا ٻہ سنهڙيون لوهيون لارون.

ڪُرڪُٽ، ڪُرڪُٽو: ذ. سُڪل ڪاٺين ڏنگهرن جي پور.

ڪِرڪِر: ث. ڪِلڪِل- گهبي. ريڑهہ پيڙهہ. ڪِٽ ڪِٽ.

ڪِرڪِريو: ص. گهبي مچائيندڙ. وري وري چوندڙ يا گهُر ڪندڙ.

ڪُرِ ڪُرِ: ث. ڪنهن شيءَ وڌيڪ ملڻ لاءِ اجائي يا وري گهُرَ. اجائي گهُر- گهَبي. ڪِلڪِل.

ڪَرڪِناتَ: ذ. ڪارو ڪڪڙ جنهن جون هڏيون ۽ ڪاريون ٽين.

ڪَرڪَڻُ: م. ڪڪڙ جو آنا لاهڻ کان اڳ "ڪَر ڪَر" جو آواز ڪرڻ.

ڪُرڪَڻُ: م. ٽوري ملڻ تي رِنگَ ڪرڻ. گهبي ڪرڻ. ڪنهن ڪم تي مرضي نہ هجڻ جي باوجود ڪرڻ ۽ ناراضگي جو اظهار ڪرڻ.

ڪَرڪو: ذ. ڪُڪڙن جي "ڪر ڪر". ڪونجن جي هولڻ جو آواز.

ڪُرڪو: ذ. رنجهہ ڪنجهہ. گهبي. ناراضگي.

ڪِرڪيتَ: ث (انگ) بيٽ بال راند.

ڪَرگَس: ث (ف) ڳُجَهہ (پکي).

ڪَرگِلُ: ذ. انبوهَ- ميڙ. هُل- گوڙ.

ڪَرَلاهُو: ص. خبر ونڊندڙ. سارسنيال لهندڙ. پرگهور ڪندڙ.

ڪُرلائِنُ: م. تنوارڻ. هوليون ڪرڻ (پکي). آلاپڻ.

ڪَرَمُ: ذ (سن) ڪم- فعل. ڏرمي رسم. قسمت- نصيب- ياڳ.

ڪَرم جو ڪاڍو: ذ. قسمت جي ڇِڪَ. تقدير جو لاڙو.

ڪرم هِينَ: ص. نياڳو- بدقسمت. نامراد.

ڪَرَمچارِي: ص. مجلس ۾ خدمتگار. ڪم ڪار جو ذميدار نوڪر. ڪارڪن.

ڪَرَمُ: ذ (ع) فياضي- سخاوت. مهرباني- عنايت. احسان.

ڪَرم فرما: ص. مهرباني ڪندڙ. عنايت ڪندڙ.

ڪِرَم: ذ (ف) ڪِينئون. سُرندڙ جيت.

ڪِرم خورده: ص. جيتن جو ڪاڌل.

ڪِرمِچي: ث (قرمزي) قرمزي رنگ (گلابي رنگ).

ڪُرمُش: ث (ف. ڪورنش) بادشاهي سلام (جيڪو جُهڪي ڪيو آهي).

ڪَرمَنڈلُ: ذ. ساڌو فقيرن جو ڪشتي نما ٽانءُ.

ڪِرَنِ: ث. ڪِرڻو. زريءَ جي پانَڪ.

ڪُرندُ: ذ. ريتي ۽ لاڪ مان ٺاهيل هڪ قسم جو پٽر جنهن تي اوزار تکا ڪجن. لاڪ ۽ ريتي مان ٺهيل سِرانِ.

ڪَرَندِي: ث. تيل يا گيهہ پري ڪيڻ لاءِ ڏوئي جهڙو مانُ- ٽِپري.

ڪُرندِي: ث. مچُو- موڙهل (وار).

ڪُرَنگُ: ذ. هڪ قسم جو هرڻ يا روجهه.
ڪِرنگهُ: ذ. هڪ قسم جو گاهه ۽ بِجُ (جيڪو ڏٺ طور ڪم اچي).
ڪَرنگهَرُ: ذ. ڪرنگهو. پُنيءَ جو هڏو.
ڪَرنگهو: ذ. پُنيءَ جو هڏو يا ڪنڊو. پُنيءَ جي ڪنڊي وارو هڏو.
ڪَرنَلُ: ذ (انگ) فوج جو هڪ آفيسر.
ڪَرَهُ: م. سرانجام ڏيڻ. عمل ۾ آڻڻ. ٺاهڻ- بنائڻ.
ڪري ڏسڻ: آزمائڻ- تجربو ڪرڻ.
ڪري ڏيکارڻ: ڪو ڪم ٻولائي ڪرڻ. مڪمل ڪرڻ. ڪامياب ٿيڻ. وعدو پورو ڪرڻ.
ڪِرَهُ: م. ڏهڻ. لهڻ (اڳهه). گهٽجڻ. ذليل ٿيڻ. ڏڪ ڪائڻ. ضايع ٿيڻ. بستري داخل ٿيڻ.
ڪِري پوڻ: ڏهي پوڻ. تباهه ٿيڻ. برباد ٿيڻ. ڏڪ ڪائڻ. بستري داخل ٿيڻ.
ڪُرَهُ: م. پوسڻ- پچڻ (ڦٽ، زخم).
ڪِرڻُ: ذ (سن. ڪِرَن) سج جو ترورو. روشني جو جُزو.
ڪَرڻِي: ث. ڪم- عمل. قسمت- ياڳ.
ڪَرو: ذ. ٻِڪرَ جو ڪَڙنرو- ڪُوزو.
ڪُرو: ص. ننڍن ڪنن وارو. بنان ڪَنن جي. ڪَنن وڍيل (چوپايو).
ڪِروڌُ: ذ. ڏمر- غصو- ڪاوڙ. ڪينو- ڪِلڪل. روڄ راڙو.
ڪِروڌي: ص. ضدي- تِيسِر.
ڪِروڙُ: ذ. سَوَ لکَ.
ڪروڙ پَتِي: ص. نهايت دولتمند. وڏو شاهوڪار.
ڪَروڪَر: ظ. هڪ ٻئي سان لاڳيتو. برابر (وهڪرو).
ڪُرومُرو: ص. وٽيل سٽيل. ويڑهجي خراب ٽيل.
ڪُرو مُرو ڪرڻ: ڪائي ڪپائي ڇڏيڻ. ڇَٽ ڪرڻ.
ويڑهي حال کان وڃائڻ (ڪابه شيءِ).
ڪَرُوندِڙو: ص. ڪُبڙو- ڪُڪو ٽيل (جسم). ويڑهجي سيڑهجي ڪُڪ ڪديل (ٻار يا وڏو مانهو). (ث. ڪَرُوندڙي).
ڪَرَهَ: ث (ع) نفرت- بُڇان. ويڑهه- لڙائي.
ڪِرَهَ: ث. ڪرهت- بچان- سُوگَ.
ڪِرَهَ ڪَڪرِي: ث. هيرڻ يا هيرڻ جهڙي وڻ جو بج (چون تا ته اهو بج سوڻ طور جنهن گهر ۾ اُجلبو اُتي سدائين جهيڙو هوندو).
ڪُرَهَ: ذ (ع) گولو.
ڪُرهِ اَرض: ذ. زمين- ڌرتي. ڌرتيءَ جو گولو.
ڪَرهَلُ: ذ. اُٺ- ڪَرهو.
ڪَرهَنُ: م. جهيڙو ڪرڻ. معاملو مچائڻ. نفاق وجهڻ.
ڪَرَهو: ذ. اُٺ- ڏاڳهو.
ڪَري: حرف جر. لاءِ- واسطي- ڪاڻ.
ڪَرِي: ث. پاڻي وغيره پيئڻ لاءِ ٽين مان ٺهيل ڪَرسِي.
ڪِرِي: ث. پرهيز- رک- سنيال (ڪاڌي جي).
ڪِرياتو: ص. ڪِرِيءَ وارو. بيماريءَ ۾ پرهيزي ڪاڌو ڪائيندڙ. (ث. ڪِرياتِي).
ڪِريا ڪَرمِ: ذ (سن) هندن ۾ مرلي جون ڏرمي رسمون.
ڪُرِيتَ: ث. خراب روش. خراب رسم. اڻ رِهائيندڙ عمل.
ڪُرِيزَ: ث (ف) پڪين جو پراڻا ڪنب ڇاڻي نوان ڪديل ڪنب.
ڪُرِيزون ڪائڻ: وڏو ٽيڻ. هوشيار ٽيڻ. آزمودگار ٽيڻ.
ڪَريلو: ذ. هڪ قسم جي ٻُوٽي جو ڦَرُ (جيڪو ڪَڙو ٿئي ۽ ياڃيءَ طور ڪم اچي).
ڪَرِيمُ: ص (ع) گناه بخشيندڙ يا معاف ڪندڙ.

Gul Hayat Institute

شريف. اعليٰ. سخي. ٻاجهارو. رحمدل. خداتعاليٰ جو هڪ صفاتي نالو ۽ پڻ نبي سڳوري جي هڪ وصف.

ڪِريمَ: ث (انگ) ڪير مان مشن ذريعي نڪتل سٽ.

ڪِرينَ: ث (انگ) جبري وزن ڪٽڻ واري هڪ مشين.

ڪِريَل: ص. ٻَڏل. محتاج. غريب. ذليل.

ڪَرِيهه: ص (ع) خراب. بيڄڙو- بدصورت. مڪروه. گدلو- غليظ.

ڪَڙَ: ث. وهڪري جو ڪَپَ- ڪناروَ- ڪَنڊِي.

ڪِڙَ: ث. ڇَنو- ڇپر- لانديِ.

ڪڙاڪو: ذ. ڪڙڪي وارو آواز. ڪڙڪو.

ڪَڙالِ: ث. "ڪُوٽِي" جو هڪ قسم (جيڪا تلخ ٿئي).

ڪَڙاڻِ: ث. ڪاراڻ- تلخي.

ڪَڙا ويڑهه: ث. اُها پناهه گاهه جنهن ۾ ڪو اندر داخل نه ٿي سگهي (لوڙهو. ڪوٽُ وغيره).

ڪَڙاهُ: ذ. وڏي تَئِي- ڪَٽاهُ.

ڪَڙاهِي: ث. تَئِي- ڪٽاهِي.

ڪَڙائڻُ: م. ورڇائڻ- بيزار ڪرڻ- هلاڪ ڪرڻ. ڪهڪائڻ. سواد ۾ ڪوڙو لڳڻ. قابو ڪرائڻ- ٻڌائڻ (زنجيرن ۾).

ڪَڙائِي: ث. ڪڙاڻِ- ڪاراڻِ. تلخي.

ڪَڙَبَ: ث. جوئر يا ٻاجهر جا ڪانا.

ڪَڙَباتَ: ذ. گهوڙي جي هلڻ ۽ وقت سُنبن جو آواز.

ڪُڙِتو: ذ (ف) پهران.

ڪَڙجَڻُ: م. ٻڌجڻ- سوگهو ٿيڻ. زنجير يا رسي سان قابو ٿيڻ.

ڪُڙِجَڻِ: م. ٽَڪ سبب بدن بندجي پوڻ. ٽڪجڻ.

ڪَڙَجَ: ذ. سُڪل ڪڪ ڪانا- ڪَهجر. ٻاڻ جو ڇُورو.

ڪُڙِجَ: ث. ڪُڇَ- ڪُندَ.

ڪَڙِچِي: ث. ڪڇي- تَرٽِي.

ڪَڙڪ: ص. سوڪُ- ٽاندن تي سوڪَ پڪل- تند مزاج- ڪهُرو.

ڪَڙڪاٽُ: ذ. ڪڙڪي وارو. آواز- ڪڙڪو. زوردار آواز.

ڪَڙڪَڙِ: ث. سخت آواز- وڏو آواز. ڏاڍي ڳالهائڻ.

ڪُڑِ ڪُڑِ: ث. ڪُڪڑن جو آواز.

ڪَڙڪائڻُ: م. زور سان ٺهڪائڻ. نازل ڪرڻ.

ڪَڙڪَڻُ: م. مٽان اچي ڪرڻ- نازل ٿيڻ. اوچتو مٽان پوڻ. زور سان ڳالهائڻ. ڪڙڪو ڪرڻ.

ڪَڙڪو: ذ. زوردار آواز. وڏو آواز. زور سان ڳالهاءِ.

ڪَڙلا: ذ. پڙلاءِ. ڪڙڪو. گونج.

ڪُڑمُ: ذ. ڪٽنب- خاندان. ويجها عزيز. قبيلو.

ڪُڑمُ قَبِيلو: ذ. گهر ۽ راج. مٽ مائٽ.

ڪڑمِي: ص. هاريِ. ڪاشتگار.

ڪَڙَهُ: م. زنجير سان ٻڌڻ. سوگهو ڪرڻ- قابو ڪرڻ.

ڪَڙو: ذ. ڪُنڊيو (لوهي). لوهي ڇَلو. دائرو- حلقو. ٻانهن ۾ پائڻ جو هڪ زيور- ڪنگڻ. (ص) سخت- پڪو. ڏکيو.

ڪَڙو چاڑهڻ: جادو منتر وغيره پڙهي دائري ۾ بند ڪرڻ.

ڪَڙو، ڪَڙوَ: ص. ڪارو- تلخ (ذائقو). (ث. ڪَڙِي، ڪڙِي).

ڪڑو ٿيڻ: ڪارو ٿيڻ. تلخ ٿيڻ. سخت مزاج ٿيڻ.

ڪڑو تيلُ: ذ. جانبي جو تيل.

ڪڑو ڪرڻ: ترڪ ڪرڻ. دستبردار ٿيڻ.

ڪڑي ٽُوڪَ: ث. چلم حُقي وغيره جي ٽُوڪَ.

ڪَڙولو: ذ. ٻانهن ۾ پائڻ جو هڪ ڳهه- ڪنگڻ.

ڪُڑهه: ث. گهوڙن جو ٽانُ. ٻچي داني- ڪُک. هنيون- دل.

Gul Hayat Institute

كَرْهَنُ: م. اوبارجن- ٹهكن. رڌجن. سڙن- پچن. رنجيده ٿين. اندر ۾ (جلن).

كُرْهَنُ: م. جلن- پچن. بيقرار ٿين. تڙپن- ٽٽكنُ.

كُرْهو: ص. بهادر- سورهيه.

كَرْهِي: ث. بصر پٽاٽن يا بيسن وغيره جو هوڙُ.

كُرْهِي: ث. مڇي ڦاسائڻ لاءِ ڪائين ۽ جاريءَ مان ٺهيل هڪ اڏاوت.

كَرِي: ث. پير ۾ پائڻ جو ڳهه. لوهي تار مان ٺهيل كَرِي جيكا سَوَڻ طور پير ۾ پائين.

كَرِي كُنِي: ث. فوتيءَ جي گهر وارن لاءِ كيل مانيءَ جو ويلو.

كَرِيو: ذ. ننڍو واهڙ. ننڍو واهه. وڏي آڏ.

كُرِيو: ذ. پير جو كُرِيءَ وارو حصو- كُرِيو.

كُرِيا كڍڻ: پهن تي بيهڻ.

كَز: ص (ف) ڏنگو- ڏڏو- وريل.

كَز دُم: ذ. وڇون (جنهن جو پُڇ وريل ٿئي).

كُزو: ص. كنجوس. مُنكر.

كَس: ذ (ف) ماڻهو- آدمي- مرد- ڇڪو.

كَس و ناكَس: ذ. هرڪو ماڻهو- عام خاص.

كَسُ: ث. كَمِ- كوٽ. نقصان- ٽوٽ.

كَسَ كَڍڻ: ث. كمي پيشي- ٽوري گهٽي. نفعو نقصان.

كَسُ: ذ. زنگ- كَتُ. سنڌ ۽ ٿر جي دنگ واري كَنارَ. واپار ۾ گهاٽو.

كَسُ كائڻ: نقصان سهڻ. مناسب اڳهه كان وڌيڪ ڏيڻ.

كُسُ: ذ (ف) شرمگاه (عورت جو).

كَسابو: ذ (ع. قصاب) اهو ٽڪندو رومال جيكو عورتون متي كي ٻڌن.

كَسادَ: ث (ع) بازار ۾ كنهن چيز جي موڙي. اڳهه ۽ لاٽ.

كَساد بازاري: ث. بازار جي موڙي- شين جي اڳهه ۽ تڏائي.

كَسارو: ص. "كَسُ" جي ذائقي وارو. تلخ. كارو. ٻاڙو.

كَسَبُ: ذ (ع) اُپت. هنر- ڏندو. بدپيشو.

كَسِبِ. كَسِبِيائِي: ث. بدپيشو كرائيندڙ (عورت).

كَسِبِي: ص. كسب كرائيندڙ. بدپيشي. دلال- يڙوو.

كِسَبِتِ: ث. حجامن جي اوزارن ركڻ لاءِ چمڙي جو ٿيلهو- پاني.

كَسَتُ: ذ. جوش- كاوڙ. قصد- ارادو.

كِستو: ذ. پنڻ جو كاسو (دريائي ناريل جو اڌ جيكو فقير گدائي لاءِ كڍن).

كِستو كڍڻ: پنڻ- گدائي كرڻ.

كَسِجِنُ: م. كَنجڻ- زنگ لڳڻ.

كَسَرَ: ث. فائدو- واڌي. (ص) برتر- وڌيڪ.

كَسَرَ. كَسَرِ: ث (ع) پاڻ. زير جي نشاني. كمي- گهٽتائي. گهاٽو- نقصان.

كَسرِ شانِ: ث. عزت جي گهٽتائي. عزت جي خلاف.

كَسرِ نَفسِي: ث. پاڻ كي گهٽ ظاهر كرڻ.

كَسر رهجي وڃڻ: كا كمي رهڻ- كوتاهي ٿين. نقص رهجي وڃڻ.

كَسَر كڍڻ: كمي پوري كرڻ- ٻئي مان نقصان جو پورائو كرڻ. خار پلڻ. ويرِ وڻڻ.

كِسرِي: ذ (ع) "خسرو" جو معرب. ايران جي قديم بادشاهن جو لقب.

كَسَرِت: ث (ع) ورزش. مشق.

كَسرَتِي: ص. ورزش كندڙ. سگهارو.

كُسكَنُ: م. كُٽكن- كُركن. كنجهن.

كَسَلُ: ث (ع) سُستِي- آرس.

كَسَلمَندِي: ث. آرس- سُستي

Gul Hayat Institute

كَسمَپُرسِي: ث (ف) نڏڪائي.
كِسمِرو: ذ. كِن كِچرو- گندگي- غلاظت.
كُسَنگُ: ذ (سن) خراب صحبت. كِني دوستي.
كَسَنُ: م. كَٽڻ. چڪي ٻڌڻ.
كُسَنُ: م. ذبح ٿيڻ. قتل ٿيڻ. خون ٿيڻ.
كَسو: ص. گهٽ- اُڻو. اڻ پورو- تورو گهٽ (تور، وزن يا ماهيت ۾) (ث. كَسِي).
كسو پكو، كَسو كانڊو: ص. گهٽ وڌ- كم و بيش. جهڙو تهڙو- اڌورو سيرو.
كَسوٹِي: ث. سون چاندي پرکڻ جو پٿر. پرک- آزمائش.
كُسُوف: ذ (ع) سج گرهڻ.
كَسُونبو: ذ. هڪ قسم جو گل (جنهن مان گلابي رنگ ٺهي). هڪ قسم جو پسارڪو وكر. آفيم (جنهن جو نشو كجي).
كَسُونبا گاڙهڻ: نشا كرڻ.
كَسِي: ث. پائيءَ جي اڌ- نالي (پائيءَ جي).
كَسِيرو: ذ. پتل يا تامي جا ٽانوَ ٺاهيندڙ يا وڪڻندڙ. آڳاٽي وقت جو تامي جو هڪ سكو (پئسي جو چوٿون حصو).
كَسِيرَكَ: ص. كسيري جي مُلهه جو. بيعزت. رذيل- كميٽو.
كَشِ: ث (ف) پيچي (چانورن جي). رَسُ. رَبَ (جَوَن وغيره جي).
كَش: ص (ف) چكيندڙ. مركب لفظن جي آخر ۾ كم ايندڙ (جئن جفاكش، بادكش وغيره).
كَشُ: ذ (ف) حُقي يا ٻيڙيءَ جي ٿُوكَ- سُوتو- دَمُ.
كُش: ص (ف) ماريندڙ. مركب لفظن ۾ كم ايندڙ (جئن جرائيم كُش، محسن كُش وغيره).
كُشا: ص (ف) كولينڊر. مركب لفظن ۾ صفاتي پچاڑي طور كم ايندڙ (دلكشا، قبض كشا وغيره).
كُشادگِي: ث (ف) ويكر- فراخي. وسعت. ڦهلاءُ. پكيڙ.
كُشادو: ص (ف) پكڙيل- كُليل. ويكرو. وسيع. موكرو- خلاصو. كشاده.
كُشادَه دِل: ص. وڏيءَ دل وارو. سخي- فياض.
كَشاكَشَ، كشاكَشي: ث (ف) چڪ تاڻ. ڏِڪ ڏكان. وٽ پكڙ.
كَشالو: ذ. سخت محنت- وڏي جاكوڙ. كوشش. تكليف- هلاكي.
كَشالو كِيڏ: وڏي جاكوڙ كرڻ. وڏي مصيبت مان پار پوڻ.
كِشت: ث (ف) پوك- كيتي- ٻني.
كُشت: ذ (ف) قتل- خونريزي.
كُشت و خون: ذ. خونريزي- قتل عام.
كُشتو: ذ (ف) ماريل. دوا طور پيئل (ڏاتو يا وكر).
كِشتِي: ث (ف. كَشتِي) ٻيڙي- ناؤ.
كِشتِيبان: ص. ٻيڙي هلائيندڙ- ناكئو- ٻيڙياتو.
كُشتِي: ث (ف) هڪ قسم جي پهلواني واري راند (جنهن ۾ هڪڙو پهلوان ٻئي كي دسي سرسي كري). روز آزمائي واري راند.
كَشتُ: ذ (سن) خرابي- بَدي- بچڙائي. مصيبت- تكليف. جاكوڙ- پيڙا- آزار. پورهيو.
كَشتُ كِيڏ: محنت كرڻ. جاكوڙ كرڻ. بكون كاڻ. تكليفون پوڳ.
كَشِشِ: ث (ف) چِكَ- تانگهه. اُكير. رغبت- جاذبيت.
كَشِشِ ثِقل: ث. بن شين جي پاڻ چكيندڙ قُوتَ.
كَشَفُ: ذ (ع) كولڻ- ظاهر كرڻ. ظهور. انكشاف.

Gul Hayat Institute

تصوف ۾ غيب جي اسرارن ظاهر ٿيڻ واري منزل.

كشف و كرامات: ث. كرامتن جو ظهور. اسرارن جو ظهور. غيب مان ظاهر ٿيندڙ ڳالهيون.

كَشكولُ: ذ (ف) كچكول- كسِتو.

كِشمِش: ث (ف) انگورن جو هڪ قسم- ننڍا انگور.

كَشمَكَش: ث (ف) چڪ چڪان- چِڪَ تاڻ. پيچ ٻوڙ. ريڑهه پيڑهه. گهل گينداڙ.

كَشمِيرُ: ذ. پاكستان جي اُترئين علاقي واري هڪ رياست (جنهن جو اڌ پارت جي قبضي ۾ آهي). (ص) سرسبز. آباد ۽ سائو.

كَشمِيرو: ذ. هڪ قسم جو اوني ڪپڑو (جيڪو ڪشمير ۾ ٺهندو هو).

كَشَنُ: م. چڪي ٻڌڻ. چِڪَ ڏيڻ. سوگهو ٻڌڻ.

كَشي ٻڌڻ: مضبوطيءَ سان ٻڌڻ. ٻڌي سُڪ ڪرڻ.

كَشو: ذ. سُٽ يا چم جي ڏوري. بُوٽ جو تاڪو. ڏوري.

كِشوَر: ذ (ف) مُلڪ. ولايت.

كَشِي: ث (ف) چِڪڻ- ڪِڍڻ. مركب لفظن جي پڇاڙي ۾ ڪم ايندڙ (جئن تصوير كَشي، دم كشي وغيره).

كُشِي: ث (ف) مارڻ. مركب لفظن ۾ ڪم ايندڙ پڇاڙي (جئن خودكُشِي وغيره).

كَشِيدَگي: ث (ف) چِڪَ- تاڻُ. چڪتاڻ. جهيڙو. اختلاف. ناراضگي.

كَعبَ: ذ (ع) مُربي. مُربيِ جو هڏو. چڪو- ڏارو. چهن پاسن واري شيءِ.

كَعبو: ذ (ع. كعبه) كعبة الله (مكي شريف واري اُها متبرڪ جاءِ جنهن جو بنياد حضرت ابراهيم عليه السلام رکيو هو ۽ جنهن ڏانهن منهن ڪري نماز پڙهن).

كَف: ث (ف) جهاڳ- ٿيڻ. گِڏَ. ٽُڪَ.

كَف: ث (ع) تِري (هَٿ جي).

كَفُ: ذ (انگ) قميص جي ٻانهن واري پٽي (جنهن ۾ بٽڻ هڻجي).

كُفار: ذ (ع) "كافر" جو جمع.

كَفارَت، كَفارَه: ذ (ع) گناهه جو عيوض (جيڪو روزو رکي يا خيرات ڪري ادا ڪجي).

كَفالَتَ: ث (ع) ذميداري.

كِفايَتَ: ث (ع) پورت. قناعت. بچت. صرفو.

كِفايَت شعاري: ث. بچت. گهٽ خرچ- صرفو.

كِفايَتي: ص. بچت وارو. سستو- سهانگو.

كُفرُ: ذ (ع) انكار. خدا کي نه مڃڻ. سچي دين کان انكار. بي ديني. ناشكري.

كُفرانِ نَعمت: ث. ناشكري. احسان فراموشي.

كُفرُ بَكڻُ: بي ديني جون ڳالهيون ڪرڻ. گارگند ڪرڻ. بيهودو ڳالهائڻ.

كُفرستانُ: ذ (ف) كافرن جو ملڪ. بي ديني ۽ وارو ملڪ.

كَفش: ث (ف) جُتِي- پيزار- پاپوش.

كَفگِيرُ: ذ (ف) ڏاتوءَ مان ٺهيل ڏوئي. وڏي قِر سان ڏوئي جنهن سان ديگ رڌجي- كَپكِير.

كَفَنُ: ذ (ع) لاشن کي اوڍائڻ جو سفيد ڪپڑو- جوڙي پوتي.

كفن ٻڌڻ: سر ڏيڻ جو ارادو ڪرڻ.

كفن دفن: ذ. لاش کي جوڙي پوتي ڏيئي پُورڻ.

كفن نصيب نه ٿيڻ: لاش رلڻ. دربدر ٿي مرڻ. بي كفنو ٿي مرڻ.

كَفنائڻُ: م. كفن ڏيڪائڻ.

كَفني: ث (ف) فقيرن جو ڍگهو چولو (بنا ٻانهن). جامو.

Gul Hayat Institute

ڪفيلُ: ص (ع) ضامن. ذميدار.
ڪڪ، ڪڪِ: ص. بيزار- عاجز- وِرتل- ڪُهيل.
ڪڪ ڪرڻ: بيزار ڪرڻ- ورچائڻ.
ڪڪرُ: ذ. اَبر- بادل- ميگهه. اجرڪ جو چِٽُ (ڪڪر جهڙو). چوپائي کي سيائپ لاءِ ڪَنَ ۾ ڏنل وَڊُ. چانورو- پاچو. رحمت يا ٻاجهه وارو هَٿُ.
ڪڪرالو: ذ. ڀٽين پٽرين واري جابلو ايراضي.
ڪڪِرو، ڪُڪِرو: ذ. پٽر جو ڏرو- رائو. پير جي گاٽ وارو سخت چمڙي وارو حصو. اک ۾ پيل متيءَ جو ڏرو.
ڪڪِري: ث. پٽرن جي سنهي يور- رائو. ريتي.
ڪُڪڙُ: ذ. مشهور گهَرُو پکي. (ث. ڪُڪُڙِ، ڪُڪڑِي).
ڪُڪڑوڪُو: ث. سُڄ- پينگ.
ڪَڪڑا: ذ. ڪپهه جي ٻوٽي جا ٻج.
ڪَڪڑو: ذ. ڪپهه جي ٻُوٽي جو ٻج. (ص) ڳاڙهسري رنگ جو (وهت).
ڪَڪو: ص. هلڪو پُورو (رنگ). ڳاڙهسِرو. ڪَڪن وارن وارو (وهِت). (ث. ڪَڪِي).
ڪِڪو: نندڙو چوڪرو- ٻارڙو. (ث. ڪِڪي).
ڪَڪوڙَ: ث. ميوي پچڻ جي شروعات وري پيلاڻِ.
ڪَڪوڙِجَڻ: م. اڌڪچو پڪو هڻڻ (ميوو). ميوي پچڻ جي شروعات ٿيڻ.
ڪَڪوهُ: ذ. ڳاڙهو شراب.
ڪَڪهَهُ: ذ. ڪمند جي پڪل ۽ گهاٽي چاش. ڳڙ.
ڪَڪُ: ذ. سُڪل گاهه جو ڏرو. گاهه جو ڏرو. ڏرو. ٽورو ڏرو. ماريل وڪر جو ڪُٽتو (جيڪو ڪک جي ڏري جيترو ڪائجي). نانگ بلا جو ڏنگ.
ڪَڪُ به نه رهڻ: ڪجهه به نه رهڻ. مفلس ٿيڻ. ڪنگال ٿيڻ. سُڃو ٿيڻ. ويران ٿيڻ.
ڪَڪَ رکڻ: چشم پوشي ڪرڻ. احسان ڪرڻ.
ڪک پن ٿيڻ: چڙوچڙ ٿيڻ. ٽڙي پکڙي وڃڻ. غائب ٿيڻ.
ڪک سِنگهَهُ: نانگ بلا جو ڏنگ هڻڻ.
ڪَڪَ: ث. پيٽ جي پاسي وارو حصو- پهلو.
ڪَڪون ڦاٽڻ: گهٽي ڪائڻ ڪري پيٽ ڦُوڪجڻ. آفرجڻ. ڏؤ تي ڪائڻ.
ڪُڪِ جو ڪانهُ: ذ. دشمن. جيڪو ظاهر ۾ سڃڻ پر هجي ويري.
ڪَڪِجَڻ: م. نانگ بلا کان ڏنگجڻ.
ڪَڪَڻُ: م. دل ۾ هُرڻ- دل سان لڳڻ- ياد اچڻ. محسوس ٿيڻ.
ڪَڪَڻُ: ذ. ڪنڪڻ- ٻانهن ۾ پائڻ جو هڪ قسم جو ڳهه- وڏو چُوڙو.
ڪَڪَڻِي: ث. ڪنڪڻي- چُوڙي.
ڪَلَ: ث. مَشين. اوزار.
ڪَلَ ٽِڙهَ: مشين جو پرزو خراب ٿيڻ. حواس خطا ٿيڻ. اڌ چريو ٿيڻ.
ڪَل ڦِرڻ: حواس خطا ٿيڻ. ارادو بدلجڻ. عقل وڃڻ.
ڪَلَ: ث. آرام- سُک. خبر. سمجهه. سُڌ- سَمَڪ. پروڙ- ڄاڻ.
ڪَلُ: ذ. گاهه جو هڪ قسم.
ڪِلُ: ذ. لوهه يا ڪاٺ جي وڏي ڪِلي- ميخ.
ڪُل: ص (ع) سڀ- پُورو- جملي. صوفين جي اصطلاح موجب واحد مطلق. سڄي ڪائنات.
ڪُلُ: ذ (سن) گروه- ٽولو- جٿو. گهراڻو- خاندن. نسل- ذات. قوم. چُلهه- آتشدان.
ڪَلا: ث (سن) ياڳو- حصو (سورهون). چند جي

Gul Hayat Institute

روشن پاسي وارو سورهون حصو. هنرمندي. فن- ڪُنُ. طاقت- ٻل.

ڪلا ڏيکارڻ: فن ڏيکارڻ. ڪرامت ڏيکارڻ.

ڪَلابات: ث (ف) سون يا چانديءَ جي تند جيڪا ڪپڙي وغيره تي پرت ۾ ڪم اڇي. زريءَ جو ڪم.

ڪلابازِي: ث. بازولي. پلٽي بازي.

ڪِلات: ذ (انگ) ڪپڙو.

ڪَلاداري: ص (سن. ڪلاڌاري) هنرمند. تمام وڏو ماهر.

ڪِلارَڪُ: ذ (انگ) منشي. آفيس ۾ لکپڙھ ڪندڙ- مُحرر.

ڪَلاڙُ: ذ. هندن جي هڪ قسوم- ڪلال. شراب وڪڻندڙ. شراب ڇِڪائيندڙ.

ڪِلاسُ: ذ (انگ) شاگردن جو درجو. اسڪول جو هڪ ڪمرو. طبقو.

ڪِلاسي: ص. ساڳئي درجي وارو- جماعتي.

ڪِلاسِيڪَل: ص (انگ) اعليٰ درجي جو- مستند.

ڪَلاڪُ: ذ (انگ) سٽ منٽن جو عرصو. ڏينهن رات جو چوويهون حصو.

ڪَلاڪارُ: ص (سن) هنرمند- ڪاريگر. فنڪار.

ڪَلالُ: ذ. هندن جي هڪ قوم. شراب وڪڻندڙ- مَي فروش. شراب ٺاهيندڙ ۽ وڪڻندڙ.

ڪُلالُ: ص. بي حيا- بي مروت. احسان فراموش. بي محابو.

ڪَلامُ: ذ (ع) ٻن جملن جي عبارت. شعر- نظم. قول. گفتگو- ڳالهه ٻولهه.

ڪَلامُ اللهُ: ذ. الله جو ڪلام. قرآن شريف.

ڪَلام چوڻ: قاني چوڻ- قانيون ڳائڻ.

ڪَلان: ص (ف) وڏو. بلند. وسيع.

ڪَلان ڪوٽُ: ذ. سمن جي دور جو ڏٺي شهر لڳ هڪ قلعو جيڪو ڪنهن وقت گاديءَ جو شهر هو.

ڪَلاوَنتُ: ذ (سن) قابل ڳائڻو- گويو.

ڪُلاهُ: ذ (ف) هڪ قسم جي مخروطي ٽوپي (جيڪي درويش پائيندا هٿا). ڪُلو (جنهن جي متان لونگي ٻڌجي). تاج.

ڪَلَبُ: ذ (ع) ڪُتو- سگ.

ڪِلَبَ: ث (انگ) انجمن- جماعت.

ڪَلتارُ: ذ. خالق- اُپائڻهار.

ڪَلجُگُ: ذ (سن) هندن جي خيال موجب هلندڙ ڪوڙ ڪپٽ وارو زمانو.

ڪَلدارُ: ذ. مشين جو ٺهيل رپيو- چاندي جو انگريزي دور وارو رپيو. رپيو.

ڪَلرُ: ذ. لوڻ واري زمين. شوريل زمين- ڪلراٹي زمين. ولاٽي ياڻ. سج- بياباڻ.

ڪَلر لڳڻ: زمين پت وغيره ۾ لوڻ پيدا ٿيڻ. تباه ٿيڻ.

ڪلراٹو: ذ. ڪلر واري زمين. ڪلر وارو پوئو. (ث. ڪلراٹي).

ڪَلسُ: ذ. گنبذ جو مٿيون ڇُهنبيارو حصو. جهنڊي جي ڪاڻيءَ ۾ لڳل ڌاتوءَ جو ڇهنبيارو حصو. آنگاس جي مٿين حصي ۾ لوهه، تامي يا پتل جي ڪلنگي.

ڪَلَغي: ث (ف) تاج جو ڇهنبيارو حصو- ڪلنگي.

ڪَلَفُ: ذ (ف) ڪپڙي کي سخت ڪرڻ جي پيڇي- پيڻُ.

ڪُلفُ: ذ (ع. ڦُل) تالو- ڪُرف.

ڪُلفَتَ: ث (ع) تڪليف. مصيبت. رنجيدگي- ڪدورت. ويڑ- عداوت. ٻيائي. اٻٽ- نفاق.

ڪُلفِي: ث (ع. ڦُلي) برف سان ڪير جمائڻ وارو سانچو. برف ۾ جمايل ڪير.

ڪِلڪَ: ث (ف) قلم. ڪاني جو قلم.

Gul Hayat Institute

ڪِلڪائڻُ: م. ڏند ڪرٽڻ. روهي يا سِراڻ تي تکو ڪرڻ (ڪپ ڪاتي وغيره). سراڻ تي چاڑهڻ. ڏند ڪڙڪائڻ.

ڪِلڪِل: ث. جهيڑو- تڪرار- گهپي. ڪِٽ ڪٽ. ريڑهه پيڑهه.

ڪَلماتَ: ذ (ع) "ڪلمي" جو جمع. گفتا- جملا.

ڪَلمِتي: ذ. مڪران مان آيل بلوچن جو هڪ قبيلو- ڪَرمتي.

ڪَلمو: ذ (ع) بامعني الفاظ. جملو. ڳالهه. سخن. قول. اسلام جو پهريون رُڪن.

ڪَلمه اِستغفار: ذ. توبهه ڪرڻ جو ڪلمو.

ڪلمه توحيد: ذ. الله جي وحدانيت جو اقرار.

ڪلمه شِهادت: ذ. الله جي هيڪڙائي ۽ رسول صلعم جو اقرار.

ڪلمه طيّبُ: ذ. الله ۽ الله جي رسول جو اقرار.

ڪلمو پڙهڻ: ايمان جو اقرار ڪرڻ. سچ ڳالهائڻ جو اقرار ڪرڻ.

ڪَلمي گو: ص. ڪلمو پڙهندڙ- مسلمان.

ڪَلمِي: ث. ٻيڙين جو ننڍو سڙهه. بيرق.

ڪَلنڪُ: ذ (سن) داغ- ٽڪو. ڪارنهن. بدنامي. خواريءَ جو الزام.

ڪَلنگُ: ذ (ف) هڪ قسم جو آبي پکي- قاز.

ڪَلنگڙو: ذ. هڪ راڳڻيءَ جو نالو.

ڪَلنگِي: ث (ف. ڪلغي) بادشاهي ڇَتُ- تاج. چوٽيءَ جو موڙ. سرداريءَ جو نشان.

ڪَلو: ذ. ڳلو- گلو (ميچيءَ جو).

ڪَلو لڳڻ: سخت اڃ لڳڻ. ٽٽڪو ٽيڻ. سوڪَ يا اڻاتَ ٽيڻ.

ڪِلو: ذ. ڪاڻيءَ جي وڏي ميخ (گهوڙي وغيره هڏڻ لاءِ). ڪاڻي يا لوهه جي وڏي ڪِلي- ڪِيرُ.

ڪِلو ٽوڪڻ: سخت پورهيو ونڻ. سزا واري سختي ڪرڻ.

ڪِلي سان هڏڻ: قابو ڪرڻ. وس ۾ رکڻ.

ڪِلي وَڪَڙُ: ث. ڳنڍ جو هڪ نمونو- ڏيڊي ڳنڍ (جيڪا آساني سان ڪُلي سگهي).

ڪِلو: ذ (يوناني) هڪ هزار جو عدد (ڳٽپ جو انگ).

ڪِلو گِرامُ: ذ. تور جو هڪ وزن (جنهن ۾ هڪ هزار گرام ٿين، ۽ هڪ سير اسي تولن جي برابر ٿئي).

ڪِلو مِيٽَرُ: ذ. ماپ جو هڪ انداز (جيڪو ۵ فرلانگن يا ۱۱۰۰ والن جي برابر ٿئي).

ڪَلواڙو: ذ. وڇت جو هڪ تارُ.

ڪَلوُرُ: ذ. ظلم- وَيلُ- انڌير.

ڪَلوُر ڪرڻ: ظلم ڪرڻ- قهر ڪرڻ- وَيل وهائڻ.

ڪَلوُسُ ڪَلوُس: ث. ٻڪَ اڇ ڪان آندن ۾ تانگهَ. سرڻ وانگر لامارا (ٻڪ ۾). ان پاڻيءَ جي تانگهه.

ڪَلوَنتُ: ص. ڪلا يا هنر وارو. خاص ڪري ڳائڻو- گوَيو. هنرمند. هوشيار- ڏاهو (هنرمند).

ڪَلوڙِي: ذ. بلوچن جو هڪ پاڙو (جن جا ڳوٺ سجي سنڌ ۾ آهن).

ڪَلهِ: ظ. گذريل ڏينهن- ڪالهه.

ڪَلهِ ڪَلهُوڙِي: ث. هلندڙ وقت جو ذڪر. ويجهڙائي جو بيان. هينئر جي ڳالهه.

ڪَلهو: ذ. جانور جو نر ٻچو. انسان جو ننڍڙو ٻچو. معصوم- ابهم.

ڪُلهو: ذ. ڪچ وٽ ٻانهن جو سنڌ- ڪنڌو- دوش- شانو.

ڪُلهو جهلڻ: ٻئي جي ڪُلهي تي هٿ رکڻ. مدد ڪرڻ- همراهي ڪرڻ.

Gul Hayat Institute

ڪُلهو ڏيڻ: همراهي ڪرڻ- مدد ڪرڻ. سرانجامي ڪرڻ. جنازي کڻڻ ۾ شريڪ ٿيڻ.

ڪُلهو لهي پوڻ: ٻانهن سَنڌ کان نڪرڻ.

ڪُلهي چڙهڻ: پنهنجي روءِ سُوءِ ٿيڻ. جوان ٿيڻ. بالغ ٿيڻ. پنهنجي ڪمائي وارو ٿيڻ.

ڪُلهي ڪانڌي ٿيڻ: ڪفن دفن جي رسمن ۾ شريڪ ٿيڻ. ڪانڌي ٿيڻ.

ڪُلهي گسَ: ث. گپاگيهه- ڳاهت. ماڻهن جي پيڙَ.

ڪُلهيرو: ذ. ڪورڪي ڪم جو هڪ اوزار. تاجي کي سنوارڻ جو ٻُهارو. (ث. ڪُلهيري).

ڪَلِي: ث (سن) مکڙي- غنچو. گونچ. ڪپڑي جي پَٽي جيڪا پهراڻ جي پاسن کان لڳي.

ڪِلي: ث. ڪاٺ يا لوهه جو چهنبيارو ٽُڪر- ميخ.

ڪُلياتُ: ث (ع) "ڪُل" جو جمع. تصنيفات جو مجموعو. هڪڙيئي شاعر جي چيل نظمن جو مجموعو.

ڪَلياڻُ: ذ (سن) سياڳ. خوشي. سُک. سَڀاڻي. سوپ. هڪ راڳ ۽ راڳڻي جو نالو.

ڪلياڻ ٿيڻ: ڪاميابي ٿيڻ. سوپ ٿيڻ.

ڪَليجو: ذ. جِگر- جيرو.

ڪليجو ٺڏو ٿيڻ: خوش ٿيڻ. اندر ٺرڻ.

ڪليجو جلڻ: جگر جلڻ. اندر سڙڻ.

ڪليجو ڦاٽڻ: سخت صدمو پهچڻ.

ڪَليجي: ث. جسم ۾ رت صاف ڪندڙ هڪ عضوو. جيرو- جگر.

ڪَلِيدَ: ث (ع) ڪنجي- چابي.

ڪَليسا: ث (ف) عيسائين جو عبادت گاهه- گرجو- ديول.

ڪَليڪٽَرُ: ذ (انگ) ضلعي جو وڏو روينيو آفيسر جنهن کي هاڻي ڊپٽي ڪمشنر سڏيو وڃي ٿو.

ڪَلِيم: ص (ع) ڪلام ڪندڙ- ڳالهائيندڙ. حضرت موسيٰ عليه السلام جو لقب (جيڪو جبل طور تي خدا تعاليٰ سان هم ڪلام ٿيو هو).

ڪَلِيمُ الله: ذ. خدا سان هم ڪلام ٿيندڙ (حضرت موسيٰ عليه السلام).

ڪَم: ص (ف) ٿورو- گهٽ. ننڍو. ڪَسو. مرڪب لفظن ۾ صفاتي اڳياڑي طور ڪم ايندڙ. (جئن: ڪم عقل، ڪم بخت وغيره).

ڪَمُ: ذ. فعل- عمل- هاج- ڪِرت. پورهيو. محنت. مزدوري. مقصد- مطلب- غرض. هنر- پيشو. فرض. تعلق- واسطو. خدمت- ٽهل.

ڪم اچڻ: استعمال ٿيڻ. مددگار ٿيڻ. ڪارآمد ٿيڻ.

ڪم ٽپائڻ: مطلب پورو ڪرڻ. مقصد حاصل ڪرڻ. ڪم جي پورائي ڪرڻ.

ڪم پوڻ: غرض اٽڪڻ- مطلب پوڻ.

ڪَم چَلاڻُ: ص. ڪم ڪيڻ جهڙو- هالو چالو.

ڪم چورُ: ص. ڪم کان نٺائيندڙ. سُست.

ڪم ڏنڏو: ذ. ڪم ڪار. ڪاروبار.

ڪم ڪيڻ: ڪم پيدا ڪرڻ. هڪڙي ڪم سان گڏ ٻيو به ڪم وڻڻ. مطلب حاصل ڪرڻ.

ڪم هلائڻ: ڏنڏي سان لڳو رهڻ. جهڙو تهڙو گذارو ڪرڻ.

ڪُمُ: ذ. ڪُوٽي (نيلوفر) جو ڦُر.

ڪُماچ: ذ (ف) هڪ قسم جو ساز.

ڪَماحَقَّهُ: ظ (ع) جيترو ان جو حق آهي. بخوبي- چڱيءَ طرح. جيئن ته حقيقت هيءَ آهي.

ڪُمارُ: ذ (سن) چوڪرو. ڪنوارو چوڪرو. پُٽ. شهزادو. (ث. ڪُماري).

ڪمالُ: ذ (ع) تڪميل- خاتمو. انتهائي ترقي. اوج. فوقيت- برتري. خوبي- سُهڻائي.

Gul Hayat Institute

ڪمال ڪرڻ: حيرت انگيز ڪم ڪرڻ.
ڪمالات: ذ (ع) "ڪمال" جو جمع.
ڪمالِيَت: ث (ع) ڪمال. تڪميل.
ڪِمامُ: ذ. ٽڙيل پکڙيل سامان. اڻ کٽ ڪم ڪار. گهٽي مشغولي.
ڪمانَ: ث (ف) تير هڻڻ جو اوزار. گولائي. محراب.
ڪمانِ: ث (انگ) حڪم- فرمان. سرداري. فوج جي اڳواڻي.
ڪماندُ: ذ. ڪمند- نيشڪر.
ڪمانڊَر: ذ. فوج جو هڪ عهديدار.
ڪمانگرَ: ص (ف) ڪمانُون ٺاهيندڙ. رنگين نقاشي ڪندڙ.
ڪمانگرِي: ث. نقاشي- رنگين چِتَن ۽ گُلڪاريءَ جو هُنر.
ڪمانِي: ث. لوهه جو اڌ گول پٽو (جيڪو اسپرنگ طور گاڏين ۾ ڪم اچي).
ڪمائِتو: ص. ڪم جهڙو. ڪم ۾ اچي سگهڻ جهڙو. فائديمند. (ث. ڪمائتي).
ڪمائڻُ: م. اپائڻ- پيدا ڪرڻ. نرم ڪرڻ (چمڙو). زمين کي هر ڏيئي آبادي لائق بنائڻ. ڪٽڻ (ثواب). ذبح ڪرڻ (جانور).
ڪمائڻ ڪائڻ: آڻڻ ۽ چاڙهڻ- گذر سفر ڪرڻ.
ڪمائُو: ص. ڪمائيندڙ. ڪمائي ڪرائيندڙ. پورهيت.
ڪمائي ڪائڻ: پورهيو ڪري گذر ڪرڻ. پنهنجي محنت جو ڦل حاصل ڪرڻ.
ڪمائِي: ث. اپت- پيدائش. فائدو- نفعو. آمدني.
ڪمائِي ڪرڻ: پورهيو ڪرڻ. محنت ڪرڻ. اُپت ڪرڻ.
ڪمبَخت: ص (ف) نياڳو- بدنصيب.
ڪمبخِتِي: ث. نياڳ- بدنصيبي. مصيبت.
ڪمَبلُ: ذ. ٿُلهي اوني چادر (جيڪا سياري ۾ اوڍڻ طور ڪم اچي).
ڪمتَر: ص (ف) تمام گهٽ- نهايت ٿورو. ادنيٰ. حقير.
ڪمتَرين: ص. ڪمتر. تمام ٿورو. نهايت گهٽ درجي جو- حقير.
ڪمتِي: ص. گهٽ- ٿورو- اڻپورو.
ڪمپاسُ: ذ (انگ) جاميٽري جو هڪ اوزار- پلڪار. قطب نما.
ڪمپنِي: ث (انگ) سوداگرن جي جماعت. پيادل فوج جو هڪ حصو (جنهن ۾ ٦ آفيسر ۽ ٢٢١ سپاهي ٿين. چار ڪمپنيون هڪ بٽالين ۾ ٿين).
ڪمپازِيٽر: ذ (انگ) ٽائيپ جا اکر ملائيندڙ.
ڪمپوزِنگ: ث (انگ) ٽائيپ جي اکرن ملائڻ جو ڪم.
ڪم خَرچ: ص (ف) گهٽ خرچ وارو- ڪفايتي.
ڪمدارُ: ص. ڪارڪن. ٻني ٻاري جي سنيال ۽ انتظام هلائيندڙ.
ڪمذاتِ: ص (ف) نيچ. ڪميٽو. گهٽ نسل وارو.
ڪمَرَ: ث (ف) چيلهه. ڪنهن چيز جو درمياني حصو.
ڪمر ٻڌڻ: آماده ٿيڻ- تياري ڪرڻ. پڪو ارادو ڪرڻ.
ڪمربَسته: ص (ف) سندرو ٻڌل. تيار- آماده.
ڪمر سڌي ڪرڻ: آرام سان ليٽڻ. چيلهه سڌي ڪرڻ. سمهڻ.
ڪُمر: ث. جنڊ ۾ ڳاري وجهڻ وارو ڳڙڪ.
ڪمربَندُ: ذ (ف) چيلهه کي ٻڌڻ جو ڪپڙو يا پٽو. ڏرتيءَ جي گولي جو هڪ خيالي حصو (جاگرافي جي اصطلاح موجب اُتر ٽڏو ڪمربند، اُتر پورو پنو ڪمربند، گرم ڪمربند، ڏکڻ پورو پنو ڪمربند، ۽ ڏکڻ ٽڏو ڪمربند).
ڪمرو: ذ. ڪوٺي- روم. جاءِ يا گهر جو هڪ روم.
ڪمزورُ: ص (ف) هيٺو- بي طاقت. ايرو. بي پهچ.

Gul Hayat Institute

كمزوري: ث. هيڻائي- بي طاقتي. ايرائي.
كم سُخنِ: ص (ف) ٿور ڳالهائو- بي زبان.
كَمسِن: ص (ف) ننڍيءَ عمر جو- ٻار. معصوم.
كَمسِني: ث. ننڍپڻ. معصوميت.
كَم ازكَم: ظ (ف) گهٽ ۾ گهٽ.
كَميشنرُ: ذ (انگ) ڊويزن يا علائقي جو وڏو روينيو آفيسر.
كَم ظَرفُ: ص (ف) هلڪي طبيعت وارو- كميڻو. ترڙو.
كم ظرفي: ث. كميڻپ- رذالت.
كَم عَقْل: ص (ف) بيوقوف- احمق. مورک- نادان.
كم عَقلي: ث. بيوقوفي- احمقپائي.
كَم عُمرِ: ص (ف) ننڍيءَ عمر وارو- كَمسِن. ٻار- معصوم.
كم عُمري: ث. ننڍپڻ- ٻالڪپڻ- كَمسني.
كم فَهمُ: ص (ف) بي عقل- بيوقوف- ناسمجهه. ڳهلو- موڳو.
كَم فهمي: ث. بي عقلي- ناداني.
كَم قِيمَت: ص (ف) گهٽ قيمت وارو- ٿور مُلهو- سستو.
كُمَك: ث (ف) مدد. لڙائيءَ ۾ فوجي مدد لاءِ وڌيڪ موڪليل امداد (سامان ۽ نفري).
كَمُ كوسُ: ص. كم كان نڪائيندڙ. ٿوٻي. سست.
كَم گو: ص (ف) تورو ڳالهائو- گهٽ ڳالهائيندڙ.
كَم مايه: ص (ف) ٿوري پونجيءَ وارو.
كَمَندُ: ذ (ف) ٽنڊو (رسيءَ جو). رسيءَ جي ڏاڪڻ. كماند- نَيشكر.
كَم كارُ: ذ. ڏنڊو ڏاڙي- كاروبار. اُٽي وِيڻي.
كم نَصِيبُ: ص (ف) نياڳو- بدبخت- چَندو.
كم نَصِيبي: ث. نياڳ- بدبختي.
كم و بيش: ظ (ف) ٿور گهٽ- گهٽ وڌ. لڳ ڀڳ.
كُمَهلائي: ث. بيگاه وقت- اويرَ- دير.
كُمَهلو: ص. بي وقت. بيگاه وقت. اويرو- دير سان. (ث. كُمهَلي).
كَمِي: ص. كم وارو- پورهيت. مزور.
كَمِي: ث (ف) گهٽتائي- كوتاهي. ٿورائي. اڻاٽ.
كَمِي بيشِي: ث. گهٽ وڌائي. كس كثر.
كَميابِي: ث (ف) ٿوڙائي- قلت- اڻاٽ.
كِمِي: ث. كَرندي- ٽپري.
كُمِي: ث. هڪ قسم جو آبي جانور.
كُميتُ: ذ (ع) كارڙي ميرڙي رنگ جو گهوڙو.
كَميٽِي: ث (انگ) انتظامي كم لاءِ مقرر كيل ننڍي جماعت.
كَميشَنَ: ث (انگ) دلالي. خاص مسئلن جي جانچ كندڙ كميٽي.
كَمِين: ص (ف) نيچ- گهٽ.
كَمِينو: ص (ف) كريل- رذيل- نيچ.
كَمِينگاهِ: ث (ف) شكار لاءِ لكي ويهڻ جي جاءِ- كُڏڻو- مُهاڙي.
كَمِينپَ: ث. رذالت- كَمينگِي.
كَمِينو: ص. رذيل.
كَمِيتَ: ث (ع) مقدار- ماڻ (تور يا ماپ جو). تعداد (ڳڻپ جو).
كَنُ: ذ. ٻڌڻ جو عضوو- گوش. چوپائي مال لاءِ ڳڻپ جو اسم (مثال: ٻكرين جا گهٽا كن تو وٽ آهن؟).
كَنَ ٻوڙا ٿيڻ: گهٽي هُل سبب ٻڌڻ جي طاقت نہ رهڻ.
كَنُ ٿيڻ: تنبيهه ٿيڻ. هوش اچڻ. خبر پوڻ. تجربو ٿيڻ.
كَنَ پَرڻ: برغلائڻ. لائي چائي كرڻ.

Gul Hayat Institute

ڪَنَ ٽوپڻ، ڪَنَ سِبَڻ: ڳهن پائڻ لاءِ ڪنن ۾ سوراخ ڪرڻ.

ڪَنَ جون ڳالهيون ڪرڻ: ٻُڌُ ٻُڌ ڪرڻ. سرگوشي ڪرڻ.

ڪَنَ جهلڻ: توبهه ڪرڻ. ترڪ ڪرڻ. اطاعت ڪرڻ.

ڪَنَ ڇَڀا ڪرڻ: ڊپ ۾ چُپ اختيار ڪرڻ.

ڪَنَ ڏيڻ: ڳالهه ٻڌڻ لاءِ توجهه ڏيڻ.

ڪَنَ ڪَترڻ: فن ۾ اُستاد ٿيڻ. هوشيار ٿيڻ. عاجز ڪرڻ.

ڪَنَ ڪرڻ: ڍڪي پاسو ڪرڻ.

ڪَنَ ڪُٽي، ڪَنَ گوشي: ث. ڪنن مان جهلي اُٿ ويهه ڪرائڻ جي سزا. ڪَنَ پٽڻ جي سزا- گوشمالي.

ڪَن ڪائڻ: اجائي بڪ ڪرڻ. گهٽو ڳالهائي ڪڪ ڪرڻ.

ڪَن لڪائڻ: ڪنهن هنڌ اڇو ڪرڻ. بچاءُ ونڊ.

ڪَنَ مروڙڻ، ڪَنَ مروڙڻ: ڪن کي مهڻ. ايذاءُ ڏيڻ. گوشمالي ڪرڻ.

ڪَنَ مَروٽَ، ڪَنَ مَهٽَ: ث. سيکٽ ڏيڻ. جُٽ ڪرڻ. سزا ڏيڻ.

ڪَن ۾ ٽُوڪَ ڏيڻ: اطلاع ڏيڻ. اڳواٽ ٻڌائڻ. بدگمان ڪرڻ.

ڪَن نہ ڏيڻ: ڌيان نہ ڏيڻ. نہ ٻڌڻ.

ڪَنَ وَجڻ: ڪن ۾ آواز اچڻ. ڪنهن سڌ جو گمان ٿيڻ.

ڪن تي هٿ رکڻ: اڻڄاڻ بنجڻ. ناواقفيت جو اظهار ڪرڻ. صاف انڪار ڪرڻ. توبهه ڪرڻ.

ڪَن جو ڪچو: ص. هرڪنهن ڳالهه تي اعتبار ڪندڙ.

ڪن ۾ ڪپهه وجهڻ: ڪابه ڳالهه نہ ٻڌڻ. ڌيان نہ ڏيڻ. بيفڪر ٿيڻ.

ڪِنُ: ذ. ڪچرو- ٻُهرَ. گندگي- غلاظت.

ڪِنُ ڪرڻ: گند ڪچرو ڪرڻ. گندو ڪم ڪرڻ.

ڪِنُ مَنُ: گندو ڳالهائڻ- گارگند ڪرڻ. واهيات ڳالهائڻ.

ڪُنُ: امر (ع) ٿيءُ. مسلمانن جي عقيدي موجب خداتعالي دنيا کي ناهڻ لاءِ "ڪُن" جو امر ڪيو.

ڪُنُ: ذ. درياءَ وغيره ۾ پاڻيءَ جو گهيرو- گرداب. اونهون پاڻي. رنگريزن جي اصطلاح ۾ رنگ ناهڻ جو ڪُونڊر.

ڪِنارِ: ث (ف) ڪنارو- ڪنڌو- لب. ڪُپُ. پاسو- پَرِ.

ڪِنارو: ذ (ف) ڪپُ- ساحل. پاسو. ڪپڙي جي وَٽ (جنهن تي زري هڻجي).

ڪِنارَهَ: ذ (ف) ڪنارو- ڪپ- ساحل.

ڪِنارہ ڪَش: ص. پاسو ڪندڙ. بي تعلق- غيرواسطيدار.

ڪِنارِہ ڪَشِي: ث. بي تعلقي- غيرواسطيداري. جدائي- علحدگي.

ڪِنارِي: ث. ڪِنار. پوتيءَ وغيره جو پلاند (جنهن تي زري يا پانڪ وغيره لڳي). پانڪ.

ڪَنان، ڪِنان: ظ. ڪان- وٽان- طرفان.

ڪَنائِڻُ: م. ڪن ڏيڻ. ڌيان ڏيڻ. خيال سان ٻڌڻ. ٻڌڻ جي ڪوشش ڪرڻ. ڪَن ڪرڻ- ڍڪڻ.

ڪِنايہ، ڪِنايو: ذ (ع) اشارو. اهڃاڻ. رمز. لڪل ڳالهه- ڳجهه.

ڪِنايتا: ظ. اشاري سان.

ڪُنبُ: ذ (سن. ڪُنپ= گهڙو. دلو) پاڻيءَ جو وڏو تلاءُ. پاڻيءَ جي اونهي ڪڍ. صاف پاڻي جو تلاءُ- ڪولابُ.

ڪَنبائِڻُ: م. ڏڪائڻ- رڙڪائڻ. ڊيڄارڻ. ڊپ وجهڻ.

ڪَنبَڻُ: م. ڏڪڻ- لرزڻ. ڏُڻڻ- ڏڪڻ (زمين). رڙڪڻ. ڍڪڻ.

ڪَنبِڻِي: ث. ڏڪڻي- لرزش- رڙڪي. ڊپ- ڀؤ.

ڪُنبِيرُ: ص. مٽيءَ جا ٺانوَ ٺاهيندڙ- ڪُنيَر.

Gul Hayat Institute

(كُنيارِڻ).

كُنيَرَ. كُنيارَ: ذ. هڪ ذات جو نالو.

كَنِتِري: ص (انگ. كنتري) سادو- هلكو- عام رواجي. ديسي (مال).

كَنِتارَ: ث. ڳالهه ٻڌي اڻ ٻڌي كرڻ. لنوائڻ- نٽائڻ.

كَنِتوپُ: ذ. كَن كي ڍڪيندڙ ٽوپي.

كَنِتُورُ: ص. ٿَرڙو- روٿو. خسيس (ماڻهو).

كَنِتومينٽ: ث (انگ) چاوٽي.

كَنِتيجَنٽ: ذ (انگ) مٽيون خرچ. وڌيڪ خرچ. متفرقو خرچ.

كَنٺُ: ذ (سن) ڳچيءَ جي اُپريل هڈي. ڳچيءَ- گردن- گلو- ڳاٽُ.

كَنٺو: ذ. ڳچيءَ ۾ پائڻ جو هڪ زيور- هار (سون يا مرجان جي داڻن جو). مكڙين جو هار. فقيرن جي ٽيٽيهن داڻن واري مالها. كپ- كنارو. ٽر جو هڪ ياڳو.

كُنجُ: ذ (ف) كُنبَ- گوشو. وَڻن جو جهڳٽو. ولين سان ڍڪيل مَنهَ.

كُنج تنهائي: ث. اكيلائي- گوشهٔ نشيني.

كُنجارو: ذ. وڇون- يَٽُون.

كَنجرو: ذ. پرت پريل زنانو چولو (جيكو كنوار پرٿي وقت پائي). گجَ جو هڪ قسم.

كَنجَكَ: ث. واگ- لغام. اُٺ يا گهوڙي جي ركيب جو پٽو.

كَنجِكي: ص. گهوڙي جي واگ وٺي هلندڙ خدمتگار.

كَنجُوس: ص. مرچوٽ- بخيل.

كَنجُوسائي، كَنجُوسي: ث. شومت- بخيلي- مرچونائي.

كُنجِي: ث. تالي يا كلف كولڻ جي چابي- كليد. سمجهاڻيءَ وارو كتاب.

كَنجهَ: ث. سُور كان دانهن- كُٽكَ.

كَنجهَكارَ: ث. بيماري يا آزار كان دانهن. چِنگهَ.

كَنجهكو: ذ. كنجهه. دانهن- چِنگهه.

كَنجَهُ: م. تكليف يا ايذاءَ كان آواز كرڻ- چنگهڻ. كُركڻ- كُٽكڻ.

كَنجهو: ذ. ڏاتوءَ جو هڪ قسم (جيكو قلعي، ٽامي، پتل ۽ جست مان ٺهي).

كَنجهِي: ث. كَنجهي جي ٺهيل ٽالهي يا وَڻي (جيكا وڃائڻ جي كم اچي)- جهانجهه.

كَنچَنُ: ذ (سن) سونُ- زر- طلا.

كَنچنِي: ث (سن) طوائف- ناچٽي. رندي.

كَنڈِ: ث. لاٽُون وغيره جي لوهي چهنب. كنهن لوهي اوزار جي نَوكَ.

كَنڈُ: ذ (سن) نيزو- يالو. چهنبدار هٿيار.

كُنڈُ: ص (ف) مُڏو.

كُنڈ ذِهن: ص. موڳو- مُوڙهل (عقل ۾)- غَبي.

كُنڈ فَهم: ص. موڳو. غبي.

كُنڈِري: ث. هٿيار جو هڪ قسم (فقير كڻن). لوهه جو چهنبيارو لكڻ (جيكو فقير كڻن ۽ جتي ويهن تتي كوڙين).

كُنڈَنُ: ذ (سن) نج سونُ.

كُنڈو: ذ. كائيءَ جو ٽُكر. بندوق جي دستي واري كاني.

كَنڈُورِي: ث (ف) عام لنگرَ جي مانيُ.

كَنڈه: ص (ف) كوٽيل- أكريل (پٿر يا كاٺ تي).

كَنڈه كارِي: ث. پٿر يا كائيءَ تي أكريل چِٽَ، اكر يا نقش نگاري.

كَنڈُ: ذ (سن) ڳچيءَ جو پٺيون پاسو. گردَن- ڳچي. ڳاٽُ- ڳاٽو.

Gul Hayat Institute

ڪنڌ ڇڏڻ: ڳاٽو ڇڏڻ- گردن ٽوڙڻ. شڪست ڏيڻ. زير ڪرڻ- تابع ڪرڻ. هٿ ڇڏڻ.
ڪَنڌ پَر ڪرڻ: سخت نقصان رسڻ. تڪبر لهي وڃڻ.
ڪنڌ ڪڍڻ: منهن متي ٽيڻ. سويارو ٽيڻ. تندرست ٽيڻ. ڪجهه چاق ٽيڻ.
ڪنڌ لهڻ: بي مانو ٽيڻ. هٿ ڇڏڻ.
ڪنڌ نمائڻ: نهنائي ڪرڻ. رضامند ٽيڻ. آمنا ميڻ. سجدو ڪرڻ.
ڪنڌ هيٺ ڪرڻ: شرمسار ٽيڻ- لڄي ٽيڻ. مياري ٽيڻ.
ڪَنڌارُ: ص. بهادر- دلير. ڏاڍو جوان. سورهيه.
ڪنڌو: ذ. ڪنڌ. ڪنڌ وارو سَنڌ. ڪُلهو. ڪپر- ڪنارو.
ڪَنڌِي: ث. ڪنارو- ڪپرُ. پکي ٿُوئي جي پِت. جَهلو- آڏ. آڌار- وسيلو. اجهو- پناه.
ڪَنڌِ: ث. ڪنڌن وارو ڍنگهر. ڪنڌن ٻوٽن وارو جهنگ. ڪنڌن وارو ٻُوٽو. فوتيءَ جي يارهين يا پندرهين ڏينهن جي هڪ رسم.
ڪُنڊَ: ث. گوشو- زاويو. طرف- پاسو.
ڪُنڊائتو: ص. ڪُنڊ وارو. ڪُنڊَ ۾. گوشائتو- پاسي تي. (ث. ڪُنڊائتي).
ڪُنڊَ ڪُڙِڇَ: ث. اوسو پاسو- هرهنڌ. چارئي پاسا.
ڪُنڊَ ماپَ: ث. جاميٽري جو هڪ اوزار (جنهن سان ڪنڊ ماپجي).
ڪُنڊَ وسائڻ: گوشه نشيني اختيار ڪرڻ.
ڪنڊڙو: ذ. زنجير جي ڪڑن وانگر پرت جو هڪ قسم.
ڪَنڊڙِي: ث. ڪنڊيءَ جو وڻ- ڪنڊي.
ڪَنڊو: ذ. وڻ يا ٻوٽي جو قدرتي سيلهه- خار. ميڻ وغيره جو سنهون نوڪدار هڏو. نانگ بلا جو هڏو (جيڪو ڪنڊي وانگر سنهون ٿئي). دشمن.
ڪَنڊا وڇائڻ: تڪليف پهچائڻ لاءِ رندڪون پيدا ڪرڻ.
ڪَنڊو لڳڻ: سيلهه لڳڻ- جسم ۾ خار چُڀڻ. نقصان پهچڻ. تڪليف پهچڻ.
ڪنڊو نڪرڻ: اتڪاءُ لهڻ. رندڪ دور ٽيڻ.
ڪَنڊِي: ث. هڪ قسم جو وڻ.
ڪَنڊِيارو: ذ. ڪنڊن واري جُوءِ. اها ايراضي جتي ڪَنڊِ گهڻي هجي. ضلعي نواب شاهه جو هڪ شهر.
ڪَنڊِيارِي: ث. ڪنڊي جي وڻن ٻُوٽن واري ايراضي. سنڌ ۾ گهڻين ديهن جو نالو.
ڪُنڊائِي: ث. دغابازي. بيائي. ڇپاڙائي. منافقت.
ڪُنڊَلُ: ذ. والو (جوڳي ڪن ۾ پائين). (ص) ڪنڊن وارن واروَ- سهڻو.
ڪَنڊِلو: ڳهه جو هڪ قسم. هار- ڪنڊي. ڪن ۾ پائڻ لاءِ چانديءَ جو والو.
ڪُنڊِلِي: ث. نانگ جو ويڙهجي ويهڻ وقت هنيل وکڙ.
ڪُنڊو: ذ. ڪنهن چيز جي لٽڪائڻ لاءِ لوهي آنکڙو. دروازي جي ڪڙي ۾ ڦاسائڻ لاءِ لوهي ڇلو (جنهن ۾ ڪڙو وجهجي). زنجير جي ڪڙي.
ڪَنڊِي: ث. هار. گلن جو هار. مالها.
ڪُنڊِي: ث. دروازي جي زنجير. ميڻ ڦاسائڻ لاءِ لوهي انگڙو. در جي طاقن کي بند ڪرڻ لاءِ تاڙي. زريءَ جي پرت پرڻ جي آر. اُها مينهن جنهن جا سگ وريل هجن. ڪُنڊلي- حلقو. نانگ جو گولائيءَ ۾ وکڙ.
ڪَنَرُ: ذ. عاج، شيشي يا ڪاٺ مان ٺهيل ڪَن جو والو (جيڪو جوڳي پائين).
ڪَنَ رَسُ: ذ. راڳ وغيره ٻڌڻ جو مزو. ڪن کي وٺندڙ سريلو آواز. راڳ جي پروڙ.
ڪَنِرو: ذ. ڪن ڏيئي ٻڌڻ واري حالت. لڪي

Gul Hayat Institute

ڳالهيون ڪرڻ.

ڪَنرو ڏيڻ: لڪي ڳالهيون ڪرڻ.

ڪُنرو: ذ. گهيرو- گول چڪر. گولائي ۾ گڏجي ويهڻ جو نمونو.

ڪُنرو ڪرڻ: گڏجي ويهي صلاح مشورو ڪرڻ. رِتَ رتڻ.

ڪِنڑو: ذ. هڪ قسم جو پسارڪو وڪر. جنهن سان وار صاف ٿين.

ڪُنڑو: ذ. ننڍو ڪُنو. ڪِڪَر جي ننڍي ديڳڑي. (ث. ڪُنڑي).

ڪَنزُ: ذ (ع) خزانو- گنج. فقه جي مسئلن بابت هڪ ڪتاب.

ڪَنَستَرُ: ذ (انگ) ٽِينَ جو ڏبو (جنهن ۾ گاسليٽ وغيره رکجي).

ڪَنسرو: ذ. لڪي ڳالهيون ڪرڻ- آهستگي سان ڳالهيون ڪندڙن جون ڳالهيون لڪي ٻڌڻ.

ڪَنَ سوپاري: ث. هڪ قسم جو جيت (جيڪو ڪَن ۾ گهڙي وڃي ۽ تڪليف ڏئي).

ڪَنڪاڙُ: ص. هندو فقيرن جو هڪ قسم (جيڪي ڪن ۾ وڏا والا پائين).

ڪَنڪَٽ: ذ. ڪن کي چير ڏنل فقيرن جو هڪ قسم. جوڳي فقيرن جو هڪ گروه.

ڪَنگ: ذ. هڪ قسم جو آبي پکي- ڪُهه پکي.

ڪنگ رڙڻ: بربادي ٿيڻ- ويراني ٿيڻ.

ڪَنگالُ: ص. پينگيو- سُجو- ڪُتل- مفلس.

ڪِنڱرُ: ذ. ڪڪر جو لوٽو (جيڪو اڳ نار يا هرلي جي مالهه ۾ ٻڌبو هو).

ڪُنگرو: ذ (ف) عمارت يا قلمي وغيره ۾ ٿهيل محرابدار جارو. حاشيو. پرت جو هڪ قسم.

ڪِنگرِي: ث. ڪڪر جو لوٽو- ڪِنگرُ.

ڪُنگِري: ث. اڏاوت ۾ سهڻائي لاءِ سِرُن جي ٽڪنڊي قطار. پَرت جو هڪ نمونو.

ڪَنگلو: ص. ڪتل- مفلس- نادار- مسڪين. (ث. ڪنگلي).

ڪَنگڻُ: ذ. ٻانهن ۾ پائڻ جو هڪ ڳهه- وڏي پٽي وارو چُوڙو. چُوڙو. ڪولابو.

ڪنگڻ ڪڍي ويهڻ: نابري وارڻ- انڪار ڪرڻ. لهٽي ليڪي ڪان جواب ڏيڻ.

ڪَنگڻِي: ذ. چانورن جي هڪ جنس- سَنڙيا چانور.

ڪَنگڻِي: ث. چوڙو- چُوڙي. پت ۾ ٻَهر تي ڪتل سِرن جي قطار- ڪُنگري.

ڪَنگڻِ ڪارِ، ڪنگڻ هارِ: ث. هڪ قسم جو پسارڪو وڪر (نوشادر ۽ شورو ملايل).

ڪَنگو، ڪَنگهو: ذ. ڪٽي. ڪٽوٽو. مٽي جي وارن کي قابو ٻيهارڻ لاءِ وريل ڪٽي.

ڪُنگُو: ذ. ننڍو ڪَٽي جو وڻ. ڪَٽي جو ٻُوٽو. سُيندر. ڪٽي جي ڏارن جو ڳاڙهو گلابي رنگ (جنهن سان ڪپڙا رنگجن).

ڪُنگوُ تارو: ذ. ڪَٽِي جي ٻوٽي جي تاري (جيڪا تانون مانجهڻ جي ڪم اچي).

ڪُنگو ريٽ: ذ. ڪٽي جي وڻ جي ڳاڙهي ٻُونگر.

ڪَنگورُ: ذ. ڪانهن جي قسم جو هڪ ٻوٽو (جنهن جي ڪاڻ مان نڙ، بانسريون ٺهن).

ڪَنگِي، ڪَنگهِي: ث. ڪٽي. ننڍي ڪٽي.

ڪِنگهِي: ث. هڏن جي هڪ بيماري (جيڪا گهٽو ڪري هارن کي ٿئي).

ڪِنگهي ڪاڏل: ص. ايرو- ڪمزور- هيٺو.

ڪَنَ لاتارَ: ث. ٻڌو اڻ ٻڌو ڪرڻ- بي ڌياني. ٻُڌي

Gul Hayat Institute

نٽائي وڃڻ. بي پرواهي.

ڪُنندهَ: ص (ف) ڪَيل. ڪندڙ. صفاتي پڇاڙي طور ڪم ايندڙ لفظ.

ڪُنو: ذ. ڪنارو- پَرِ- ڪَپُ. ڪنهن ٽانءَ جو متيون حصو. ڪنار- وَٽِ. پاسي وارو ٽُڪر.

ڪِنو: ص. گندو- خراب- غليظ- بُرو. ميرو- اڻ ڏوتل- اڻالو. باسي- پاروٽو. ڪِني ڏپَ وارو. (ث. ڪَني).

ڪِنو ڪوجهو: ص. گندو ۽ بيڙو. بدافعال. جهڙو تهڙو. (ث. ڪِني ڪوجهي).

ڪُنو: ذ. ٽڪر جو ديڳڙو.

ڪُنا ڪارا ڪرڻ: ڪجهه به نه ڪرڻ. ڪوبه چڱو ڪم نه ڪرڻ.

ڪُنو چاڙهڻ: ديڳڙو چاڙهڻ. پنهنجي مڙسي ڪرڻ. پاڻ پرو ٿيڻ.

ڪَنواتُ: ذ. ٻن سالن جمار جو اُٺ. ڪُڻرو- تودَو. (ص) جوان- ڪَيرُو.

ڪَنوائِي، ڪاوائِي: ث. ڪلهن تي رکيل ڪاٻي (جنهن جي ٻنهي ڇيڙن ۾ پاڻي پرڻ لاءِ ڏِلا يا ٽين ٻڌل هجن). لٽ يا ڏُڪو جنهن جي ٻنهي طرفن بار ڪڍڻ لاءِ رسيُون ٻڌل هجن.

ڪُنوارَ: ث. نٽين پرٽيل عورت. وَني- بَني. هارسينگار ڪيل عورت. سهڻي عورت.

ڪُنوارپڻو، ڪُنوارپو: ذ. شاديءَ کان اڳ جو زمانو- دوشيزگي.

ڪُنوارو: ص. اڻ پرٽيل. چڙو چاند.

ڪُنواري: اڻ پڙٽيل عورت.

ڪُنواريتو: ص. "ڪنوار" جي طرف جو.

ڪُنوار ٻُوٽِي: ث. هڪ قسم جو ٻوٽو جنهن کي هٿ لائڻ سان پَن ڪومائجي وڃن.

ڪَنوَرُ: ذ (سن) شهزادو- راجڪُمار. ولي عهد. ڪنول جو ڦُل.

ڪَنوَلُ: ذ. پاڻي ۾ ٽيندر هڪ ٻوٽو ۽ اويڙ- پَبُڻ- نيلوفر.

ڪَنهَ: ث. هڪ لوهارڪو اوزار. ڏاڻي تي ڏندن ڪڍڻ جي ٽِڪوڙي.

ڪَنهَڙُ، ڪَنهاڙُ: ذ. مڇي پلي جو سِسي وارو حصو.

ڪنهن ڦاڻي: ظ. اتفاق سان- اوچتو. ڪنهن ٻهاڻي سان.

ڪَنهُوءَ: ذ. ٻُوٽ جا ڏاڳا- ڪَشا.

ڪَنهِيءَ، ڪَهِي: ث. ڪشو- سڳو- ڏور. ٻوٽ جو ڏاڳو.

ڪَنهيو، ڪَنَيو: ص (سن) ڪرشن مهراج جو لقب. سهڻو- حسين.

ڪَنِي: ث. ڪنارو. لڳ جي هڪ پاسي وزن برابر ڪرڻ لاءِ ٻڌل اڳڙي.

ڪَنِي ڪترائڻ: پاسو ڪرڻ. ملڻ کان نٽائڻ.

ڪُني: ث. ٽِڪر جي ننڍي ديڳڙي. ٻاس باسيل خيرات.

ڪُني ڪرڻ: مراد پوري ٿيڻ تي ديڳ رڌڻ. خيرات ڪرڻ.

ڪَنِيا: ث (سن) ڏهن سالن کان ننڍي ڇوڪري. ڪنواري. ڏيءَ.

ڪُنِيَتِ: ث (ع) پيءُ. ماءُ يا پُٽ ڌيءَ جو منسوب نالو (مثلاً: ابوسعيد، اُم جميل، ابن عمر)

ڪَنيَرُ: ذ. جواهرين جي موتين پرکڻ جو شيشو. عينڪ. خوردبين.

ڪُنيرو: ذ. ٽِڪر جو نهرو گولو جنهن سان ڪنيار دلا مٽ ٻُني لسا ڪن.

ڪَنِيزَ: ث (ف) ٻانهي. نوڪرياڻي. گولِي.

Gul Hayat Institute

ڪَنيزَڪ: ث. نندڙي ڀاڻهي- گولي.
ڪَوِ: ث. ذرو. تمام ٿورو ٽڪر. اناج جو داڻو. اناج. ڏاڙهون جو سُڪل ٻج. پُست يا ڦوٽي وغيره جو ٻج.
ڪَڻاهُ: ذ. وڏي تَئي- ڪَڙاهه. ڪَڙهي.
ڪَڻاهِي: ث. نندي تَئي- ڪَڙهي.
ڪَڻتو: ذ. پينل اڦڻ يا تورَ ۾ جنس مان ڪَڍَوَتي.
ڪَڻڪَ: ث. ڪُنڊَ- گوشو. ڪُڙڇ.
ڪَڻِڇِي: ث. تَئي (جنهن کي جهلڻ لاءِ لوهي ڳڻ هجي). چائيءَ وارو ڪفگير. پکيءَ جو هڪ قسم (ڪال ڪڻڇي).
ڪَڻِسَ: ث. لِڳڻ ۾ بخار جي ڪوسائ. ٿورو هلڪو تپ.
ڪَڻِسِ: ص. ڪيس. وٽس. لاڪس.
ڪَڻِسجَڻُ: م. هلڪو بخار ٿيڻ. تپجڻ.
ڪَڻِڪَ: ث. هڪ مشهور اناج- ڳيهون.
ڪَڻِڪَ رَنگو: ص. پيلاڻ مائل رنگ (جسم جو)- ڳڙرو.
ڪَڻِڪَ: ث. پٽڻ- پٽڪو. پڙلاءِ. ڪُڙڪَ. ڪنجهڪار- ڇينگهَ.
ڪَڻِڪارَ: ث. پکيءَ جي لات.
ڪَڻِڪَڻُ: م. ڪنجهڻ. ڪُرڪڻ. لات ڪرڻ (پکي). تپ تاءِ ۾ جهيڙي آواز سان چنگهڻ. سُور يا ڏڪ کان جهيڙي آواز سان روئڻ.
ڪَڻِڪو: ذ. ڪنجهڪار. پٽڪات.
ڪَڏو ڪَڏو: ص. جڏوجڏ. جدا جدا- ڌار ڌار. ٽڙيل پکڙيل.
ڪَڏو: ياروَ- چَڪو- ڦرهه. پُکو.
ڪَڏو وجهڻ: پُکو وجهڻ. گهٽين چٽڪين تي نالا لکي هڪڙي چٽڪي ڪڍڻ.
ڪَڏهارُ: ذ. هيرن جو هار.
ڪَڏهِي: ث. ڪَڻِڇِي- تَئي.
ڪَڏي: ث. ذرو- ٽورڙو ٽڪرو. هيري جو ذرو. اناج جو داڻو. مِينهَن جي ڦُڙي. بُوندَ.
ڪَڏِيڻِي: ث. چوپائي مال جي سڃاڻپ لاءِ ڪَن ۾ وڏل چيرُ يا ڪڪرُ.
ڪَڏِيُون: ذ. برسات جون بوندون- ڦُڙيون.
ڪو: ض. ڪير. ڪجهه. ٿورو.
ڪوبه: ظ. هڪ به (ماڻهو، ساهوارو وغيره).
ڪو دَمُ: ذ. ٿوري دير- گهڙي ڪن.
ڪُو: ث (ف) ڳلِي- گهٽي. واٽ.
ڪُوبه ڪُو: ظ. دربَدر.
ڪُواڻَ: ڏکي واٽ- اَوَلو رستو. اَوجَهڙ. گمراهي. (ص) ڏکيو- اوجهڙ وارو. گمراه- بيراهه.
ڪُواڻو: ص. ڏکيءَ واٽ وارو. گمراهه.
ڪُوارِڙ: ذ (انگ) رهڻ جي جاءِ.
ڪُوارَڻُ: م. هَجوَ ڪرڻ- ڳلا ڪرڻ. بدنامي ڪرڻ.
ڪَوازُ: ذ (ع. قواعد) بدڪلامي- واهيات ڳالهائڻ. بڪواس.
ڪَوازو: ذ. رازڪي ڪم ۾ متي اوساري لاءِ ٻڌل ٽنڊو (جنهن تي رازو بيهي ڪم ڪري).
ڪَواڪِبُ: ذ (ع) "ڪوڪب" جو جمع. تارا.
ڪُواڻ: ذ. خراب هوا. زماني جي گردش. ظلم- ناانصافي.
ڪُوائِي: ث. زبان مان نڪتل خراب يا بدسوڀي وارو گفتو. پٽ پاراتو.
ڪَوائِفُ: ذ (ع) "ڪيفيت" جو جمع. حالات.
ڪُوبَ: ث. ڍر. غار. اندر تي ڪاڏل زمين. واهه يا درياء جي ڪپ واري اندران ٿي اندر ڪاڏ واري زمين.
ڪَوَتِ: ث. (سن. ڪوتا) ساراهه يا سوڀ جو نظم. ڪَوِتا- ڪَبت. ڏگهي ڳالهه.
ڪَوِتا: ث (سن) شاعري.

Gul Hayat Institute

ڪوتاه: ص (ف) ننڍو. گهٽ. ٿورو ننڍو- لانبرو. مختصر.
ڪوتاه فهم: ص. گهٽ سمجهندڙ- بي عقل.
ڪوتاهِي: ث. ڪمي- گهٽتائي. ٿورائي. قصور- ڏوهه. ڪوٽ.
ڪوتاهِي ڪرڻ: گهٽتائي ڪرڻ. دير ڪرڻ. نقص وجهڻ. لاپرواهي ڪرڻ (جنهن مان نقصان ٿئي).
ڪوتڪَ: ث. هڪ قسم جو ٻوٽو.
ڪَوتَل، ڪؤنتَل: ذ (ترڪي) اميرن جي سواريءَ جو گهوڙو. سُواريءَ لاءِ خالي پلاڻيل گهوڙو (جٽن جنهن مهل دل ڇڻي سوار ٿجي).
ڪوتِميرُ: ذ. ساوا ڏاڻا (پٽن سوڌا).
ڪوتَهَ: ص (ف) ننڍو گهٽ. مختصر. سوڙهو- تنگ. بندرو (قد ۾).
ڪوتهه آنديش: ص. بي سمجهه. ڳڻ ڳوٽ نه ڪندڙ.
ڪوتهه بِيني: ث. بي سمجهي- ناداني.
ڪوتهَ نَظر: ص. بي سمجهه.
ڪوٽرو: ذ. ڳوٽرو. ٻُجهڪو.
ڪوٽِري: ث. ڳوٽري. بجهڪي.
ڪوٽُ: ذ (سن) قلعو- ڳڙهُ. ڳوٽ يا حويلي کي ڏنل وڏي ديوار. عالم پناه. (انگ) هڪ قسم جو لباس (جيڪو قميص جي مٿان پائجي).
ڪوٽَ ڪيرائڻ: وڏي مصيبت کي منهن ڏيڻ. ڏکئي ڪم ۾ ڪامياب حاصل ڪرڻ.
ڪوٽارُ: ذ. روينيو ڪاتي جو هڪ ملازم. تپيدار جو ملازم.
ڪوٽِڙو: ذ. ننڍو ڪوٽ- ڳڙهي.
ڪوٽِڙِي: ث. ننڍڙو ڪوٽ- ڳڙهي.
ڪوٽوالُ: ذ (ف. ڪوتوال) ڪوٽ جو انتظام سنياليندڙ هڪ عهديدار.
ڪوتوالِي: ث. شهر جو وڏو ٿاڻو.

ڪوناڙِي: ث. سون چاندي ڳاڙڻ لاءِ مٽيءَ جي پيالي.
ڪونڙِي: ث. گهر جو ننڍو صفو- ڪمرو.
ڪونڍَ: ث. "ڪونڻ" جو عمل- سڏڪ. دعوت- ڪاندِ. شادي وغيره جو سڏ- نِينڊ.
ڪونڍ ڪرڻ: سڏ ڏيڻ. ڪاڄ وغيره جي نينڊ ڏيڻ.
ڪونائِڻُ: م. سڏائڻ- گهُرائڻ. دعوت ڏيڻ. سڏ ڏيڻ.
ڪونڻُ، ڪونِڻُ: م. سڏڻ- سڏ ڪرڻ.
ڪونو: ذ. ڪشادو صفو يا ڪمرو. ماڙيءَ وارو طبقو. ڪنڊ.
ڪونِي: ث. بنگلو. وڏو دڪان. گهر جو ڪمرو.
ڪوثَرُ: ذ (ع) بهشت جي هڪ نهر. بهشت جو هڪ حوض.
ڪوپُ: ذ (سن) ڪاوڙ- ڏمر. قهر.
ڪوپ ڪڍي ويهڻ: مجبور ڪرڻ. ڪروڌ ڪري ويهڻ.
ڪوپَرُ: ذ. ڏاتوءَ جو هڪ قسم- جست.
ڪوپرو: ذ. ڪوپرو- ناريل. ناريل جو تيل.
ڪوپري: ث. ڪوپري- ڪيپرائي.
ڪُوپَنُ: ذ (انگ) ٻِڌي رسيد جو حصو. انعامي ٽڪيٽ.
ڪُوپو: ص. سورهه- بهادر- سُورمو- جوڌو.
ڪوجهائِي: ث. بي زيبائي. گدلائي. بدصورتي.
ڪوجهو: ص. بي زيبو- اٻالو. گدلو.
ڪوچُ: ذ (انگ) هڪ قسم جو ولايتي پلنگ. گاديلي ۽ اسپرنگن واري وڏي ڪرسي (جنهن تي ٻه ٽي ماڻهو ويهي سگهن). پوش واري ڇٽن ڀيٽن واري گهوڙي گاڏي.
ڪوچوانُ: ص. گهوڙي گاڏي هلائيندڙ.
ڪُوچُ: ذ (ف) هڪ هنڌ کان ٻئي هنڌ روانگي. لاڏاڻو. سفر. وفات.

Gul Hayat Institute

ڪُوچ ڪرڻ: روانو ٿيڻ. سفر ڪرڻ. وفات ڪرڻ.
ڪُوچڑا: ذ. هندو ذات بدوشن جي هڪ قوم.
ڪُوچڪُ: ص (ف) ننڍو. صغير.
ڪُوچه: ذ (ف) ڳلي- گهٽي.
ڪوچو: ذ. وڻن جو جهڳٽو. چراگاهه- ويڑهه. جابلو وادي جنهن ۾ مال جي چاري لاءِ گاهه هجي.
ڪُوڍِ: ث. موڳائي- بي عقلي. ڪند ذهني.
ڪوڍُ: ذ. هڪ قسم جو ساموندڙي جيت.
ڪوڍُ: ذ چاهه- سِڪَ- پيار. اُڪير. شوق. اُڪنڊ. چاهت. حرص. سَڌَ. هيجُ- خوشي.
ڪوڍَارَ: ث. زمين کوٽڻ جو هڪ اوزار- ڪوڙ.
ڪوڍَاريو: ص. ڪوڙ سان ڪاٽي ڪڍندڙ.
ڪوڍَرَ: ث. ڪوڍَار.
ڪوڍر هڻڻ: پورهيو ڪرڻ. جفاڪشي ڪرڻ- سخت محنت ڪرڻ.
ڪوڍو: ذ. وڏو ڪوڙُ.
ڪوڍِي: ث. هڪ قسم جي ساموندي جيت جو ڪوپو (جيڪو اڳئين وقت ۾ سِڪي طور ڪم ايندو هو).
ڪوڍِي ڪوڍِي: ث. هڪ قسم جي راند (جنهن ۾ ٻه ٽوليون آمهون سامهون ٿين ۽ زمين تي ليڪو ڪري حد ورهائين. هڪ ٽولي جو ٻيچي "ڪوڍِي ڪوڍِي" چوندو هڪ ئي ساهه ۾ ٻيءَ ڌر جي حد ۾ ويندو ۽ ساهه ختم ٿيڻ کان اڳ ڪنهن نه ڪنهن کي هٿ لائي ڪاپائڻ جي ڪوشش ڪندو).
ڪوڍيو: ص. ڪوڍ وارو- شائق- مشتاق- چاهت وارو.
ڪوڊُ: ذ (انگ) قانون جو ڪتاب.
ڪوڊِيرُ: ذ. هڪ قسم جي ٻوٽي جي پاڙ ۾ ٿيندڙ ڦر (جيڪو ڏٺ طور ڪم اچي).
ڪورَ: ث. ڪنار- انڊي- وٽ (ڪپڑي جي).
ڪپڑي جي ڪتريل پٽي- ريڙ. ڦارَ- ڦاڙ. انب جو اندريون ڪوئلو. ڇِلَ.
ڪَوَرُ: ذ (انگ) پوشُ (وهائي، پٽرائي، ميز وغيره کي ڍڪڻ جو ڪپڑو)- غلاف.
ڪُورَ: ث. پاڻيءَ جي ڪَسِي. ڪَڙيو. واهه.
ڪُورُ: ص (ف) انڌو- نابين.
ڪُور باطن: ص. اندر جو انڌو. بي سمجهه.
ڪورُ چَشم: ص. اکين کان انڌو.
ڪوراڙَ: ث. هڪ زهريلي بَلا جو قسم.
ڪوراهَلُ، ڪولاهلُ: ذ. دانهوڙ- رڙ رَڙ. هاءِ گهوڑا. واويلا- ماتم.
ڪورائڻُ: م. وڃائڻ. ڦارون ڪرائڻ. چلائڻ (ڪاڻ وغيره).
ڪورائي: ذ. هڪ بلوچ قبيلو.
ڪورتَ، ڪورَتَ: ث (انگ) عدالت- ڪچهري.
ڪورٽ مارشَل: ث. فوجي عدالت.
ڪورَڙِ: ث. ٻج پوکڻ جو هڪ نمونو (جنهن ۾ ٻج زمين ۾ ڇٽي ڇڏجي).
ڪورسُ: ذ (انگ) نصاب تعليم.
ڪُورِ ڪُورِ: ث. ڪُتي کي سڏڻ جو آواز- ڇُڇڪارَ.
ڪورنِش: ث (ف) جهڪي سلام ڪرڻ. بادشاهي سلام.
ڪورَنُ، ڪورِنُ: م. ڪرڻ. وڍڻ. چلڻ.
ڪورو: ص. نڙون (استعمال نه ٿيل). نڙون نڪور (نِڪرَ جو ٽاڻ). ڇٽ- جاهل. نلهو- خالي. (ث. ڪوري).
ڪورو رهجي وڃڻ: مخروم رهجي وڃڻ. نلهو رهجي وڃڻ.
ڪورِي: ص. ڪپڑو اُڻندڙ. (ث) ڳبَي- ٻيرو (ميڙي پلي جو).
ڪورِيتَڙو: ذ. جيت جو هڪ قسم (جيڪو وڻن

Gul Hayat Institute

جاين ۾ جارُ ناهي).

كوڙَ: ف. كروڙين- ڳائيڻي كان ٻاهر.

كُوڙُ: ذ. دروغ. دغا. بهانو. مَٽُ (سون چاندي ۾)- كوٽُ. بي بنياد ڳالهه. بهتان- الزام تراشي.

كُوڙ سچ كرڻ: جيئن تيئن وقت گذارڻ. گذر سفر كرڻ.

كُوڙ كُٽڻ: اجايون ڳالهيون كرڻ. اجايو وقت وڃائڻ.

كُوڙ هڻڻ: غلط الزام هڻڻ. بهتاكون هڻڻ.

كوڙائِڻُ: م. وار لهرائڻ.

كُوڙَڏُ، كُوڙِڏُ: م. وار لاهڻ. حجامت ناهڻ.

كوڙڪو: ذ. پكين قاسائڻ لاءِ ۾ سانگي كاني ۽ ڏوريءَ جو ماندڻ.

كوڙو: ذ. چاتي- سِينو- اُرَه.

كوڙي ۾ وڌڻ: پاكر ۾ وڌڻ. پاكر پائڻ.

كُوڙو: ص. كوڙ ڳالهائيندڙ- دروغ گو. كوٽو. دغاباز. بي ايمان. نقلي. (ث. كُوڙي).

كوڙهه: ث. چمڙيءَ جي هڪ بيماري (جنهن ۾ جسم تي داغ ٿين)- جذام.

كوڙهي، كوڙهيو: ص. كوڙهه ۾ ورتل مريض.

كوڙِي: ث. وِيهن جو عدد- وِيهَه. وِيهه شيون. اُرهه- سِينو.

كوڙين: ف. كروڙين- بي انداز. ڳائيڻي كان ٻاهر.

كُوز: ذ (ف) كُهو- ڏنگو.

كُوز پشت: ص. كُهڙو- كُكو.

كُوزو: ص (ف) كوڙو.

كُوزِه: ذ (ف) كوڙو (نِكرَ جو).

كُوزَه گر: ص. كنيار.

كوسُ: ذ. قتل- گهات. رتوڇاڻ. كوهه مان پائي كڍڻ لاءِ چمڙ جو ٻوكو.

كوس كرائڻ: قتل عام كرائڻ. خونريزي كرائڻ.

كوساڻ، كوساڻي: ث. گرمائش- گرمي- سيكُ.

كوسڙُ: ص. كُهڻ جهڙو (چوپايو). اهو جانور جيكو حلال كرڻ لاءِ بيهاريل هجي.

كوسو: ص. گرم- تتل. (ذ) تَپ- بخار. (ث. كوسي).

كوسو كَمربند: ذ. خط استوا جي پٽي وارو كمربند.

كوشُ: ذ (سن) ٽانءُ. پائيءَ جو ٽانءُ. كوهه مان پائي كڍڻ لاءِ چمڙ جو ٻوكو. ڍڪ. غلاف- پوش. لغت- فرهنگ.

كوشاڻ: ص (ف) كوشش كندڙ.

كوشِشِ، كوشَشَ: ث (ف) سعيو- اُدم. ڏوڙڏڪ. جدوجهد. محنت- پورهيو. جاكوڙ.

كوشش كرڻ: سعيو كرڻ- محنت كرڻ. اُپاءَ وٺڻ. حيلا هلائڻ.

كوفت: ث (ف) سَٽ كُٽَ. مار. تكليف. رنج- ملال. بيزاري. كراهت- حقارت.

كوفتو: ذ (ف) رَس ۾ رڌل قيمي جو گول كباب.

كُوفو: ذ. عراق جو هڪ شهر (جنهن جو بنياد حضرت عمر رضہ ركيو هو). جماعت- گروه. مَتو- طريقو. فرقو.

كُوفِي: ص. "كوفي" شهر جو. بغاوتي.

كوكَ: ث. كچو بخيو.

كوكُ: ص. ٽاندن تي سيكيل (ماني، مڇي، گوشت وغيره). گهٽو پكل- سوختہ.

كُوكَ: ث. آواز. سَڏ. سِيٽي. كوئل جو آواز. ريل گاڏي جو آواز. چيخ- كِيكَ. دانهن- رڙ.

كوكون كرڻ: دانهون كرڻ. رڙيون كرڻ.

كُوكارَ: ث. سڏ. دانهن- رڙ. كِيكَ. پُكارَ.

كوكارَڻ: م. رڙيون كرڻ- واكا كرڻ. هكلون

Gul Hayat Institute

ڪرڻ. سڏ ڪرڻ. پڪارڻ.

ڪوڪب: ذ (ف) تارو- اختر- ستارو.

ڪوڪٽ: ذ. رڙ. رب. رانيات.

ڪوڪٽ ٻرڻ: فساد ڪرڻ ٿيڻ. ظلم ٿيڻ.

ڪوڪڙ: ث. ڪوڪ. رڙ- چيخ. زور سان سڏ.

ڪوڪرو، ڪوڪريو: ذ. دانهن ڪوڪ. هوڪو. فرياد. سڏ. هاءِ گهوڑا. ٻائيتال. هل هنبس.

ڪوڪڙ: ث. سُڪل پيرون.

ڪوڪڙات: ذ. ڪُتي جي دانهن- ڪِڪرات.

ڪوڪڙي: ص. ڪُڪڙ ڏاريندڙ. ڪڪڙ ويڙهائيندڙ- خَفتي.

ڪوڪلا: ذ. سُڪل پيرَ.

ڪوڪلو: ذ. انب جو ٻج وارو ڪوڪلو- ڪوئرو يا ڪوئلو. (ص) سڙي ڪوئلو ٿيل.

ڪوڪمَر: ذ. انبڙيءَ جون سُڪل ڪلون.

ڪوڪنار: ذ. پُست جو ٻوٽو.

ڪوڪَنُ: م. ڪپڙو ڪچيءَ طرح ٽانڪڻ. ڪپڙي کي جدا ٽانڪا ڏيڻ.

ڪُوڪَنُ: م. دانهون ڪُوڪون ڪرڻ. زور سان رڙيون ڪرڻ. ڏاڍي سَڏ ڪرڻ.

ڪوڪو: ذ. ننڍي ۽ گول ڪِلي. ڪن يا نڪ ۾ پائڻ جو هڪ ڳهه. (حرف) ورلي- ڇدو پاڙو. چڑوچڑ.

ڪُوڪُو: ث. پکيءَ (ڪوئل) جو آواز. ريل گاڏيءَ جي سيٽي جو آواز.

ڪوڪي: ث. ننڍي ٽُلهي ماني. ٽاندن تي سيڪيل يا پچايل ننڍي ماني.

ڪوڪيَ: ث (انگ) هڪ قسم جو نشيدار وکر.

ڪول: ظ (سرائڪي) ويجهو- پرسان.

ڪِولَ: ث. ماکوڙي- ڪِيولي.

ڪولابُ: ذ. تلاءِ- ڪُنب. ڍنڍ.

ڪولابو: ذ. تامي، لوهه يا شيشي جو ڪنگڻ (عام طرح فقير پائين).

ڪولاچي: ذ. بلوچن جي هڪ قبيلي جو نالو.

ڪُولڙو: ص. تمام نرم- پَنڙو.

ڪولُو: ذ. ڪمند پيڙڻ جو چيچڙو.

ڪُولو: ذ. چيني يا شيشي جو مرتبان (مربي يا آچار وجهڻ لاءِ).

ڪولهي: ذ. پاڪ- هند جي هڪ آڳاتي قوم.

ڪُولي: ذ. مزور.

ڪومائجَنُ: م. گلن ٻوٽن جو پاڻي سُڪڻ. لُوساٽجڻ. نجهرڻ- هيٺ ٽيڻ. مُنهن جو پاڻي سُڪڻ. بي رونق ٿيڻ.

ڪُومَلُ: ص (سن) نرم- مُلائم. نازڪ- نفيس. ڪُنڌرو- ڦلهڙو.

ڪُومَلتا: ث. نرمي. نفاست. نزاڪت.

ڪَونُ: ذ (ع) ٿيڻ. وجود ۾ اچڻ. دنيا- جهان- سنسار- ڪائنات.

ڪُونارُ: ذ. نِڪر جو وڏو ٽانءُ. نِڪر جي وڏي ويڪري ڪُوندي (جنهن ۾ چوپائي مال کي ڏارو ڏجي، رنگريز ڪپڙن رڱڻ ۾ ڪم آڻي)- ڪُونَر.

ڪونارِي: ث. نِڪر جي ننڍي پاٽ يا ڪوندي.

ڪونيٽ: ذ. تر ۾ ٽيندڙ هڪ قسم جو وڻ.

ڪَونتَلُ: ذ. بنا سُوار جي وهت (گهوڙو. جنهن کي واڳ کان وٺي هلجي)- ڪَوتلُ.

ڪُونچَ: ث. هڪ قسم جو مشهور آبي پکي (جيڪو سياري جي شروع ۾ سائبيريا کان سفر ڪري سنڌ جي ڍنڍن ۾ اچي، ٻچا ڪري، ۽ وري سياري ختم ٿيڻ تي ٻچا وٺي اُڏامي وڃي). (ص) سهڻي ڳچيءَ واري- حَسين.

ڪَونچو: ذ. درياءَ جي ڪپر واري سيلابي زمين- ڪَچو.

ڪُونڈُ: ذ. بهادر- بلوان- سورهيه. لوٽ- مڑهه.
ڪُونڈڙُ: ص. سورهيه. ساماڻل جوان. سُهڻو جوان.
ڪُونڊا: ذ. حضرت امام جعفر جي ولادت تي کيرڻي وغيره جو نياز. امير معاويه جي وفات جو ڏينهن.
ڪُونڊو: ذ. ٽاڊل وغيره گهوٽڻ لاءِ ٺڪر جو خاص وڏو پيالو.
ڪُونڊِي: ث. گلن ٻوٽن رکڻ لاءِ ٺڪر جو خاص ٽاڻ. ٺِکر جي ڪوناري. وڏي پاٽ.
ڪُونَڙُ: ذ. چوپائي مال کي چاري ڏيڻ لاءِ ٺڪر جي وڏي ويڪري ڪونڊي- ڪُونارُ.
ڪُونگڑو: ص. ڪُبو- چيلهه جهڪيل. ڳڪو. (ث. ڪونگڑي).
ڪُونهَڙُ: ذ. مينهن جو نَر ڦَرُ- ڪُونهون. سانُ.
ڪُونهون: ذ. مينهن جو نَرڦَرُ- سانُ.
ڪُونئرو: ص. نرم- ملائم. پَنڙو- رهڙو- رقيق. ڦِلهڙو. (ث. ڪُونئري).
ڪُوَنيه: ذ (ع) ٻَئي جهان- دنيا ۽ آخرت.
ڪُوئِي: ث. پاڻيءَ جو هڪ ٻُوٽو (جنهن جي چوٽيءَ ۾ ڳل ٽئي ۽ پاڙ ۾ لوڙهه ٽئي)- نيلوفر.
ڪووَلَ: ث. هڪ مشهور پکي- ڪوئِل.
ڪوه: ض. چو- چا لاءِ.
ڪوهُ: ذ (ف) جبل- پهاڙ. ڊُونگر- چَپر.
ڪوهُ: ذ. ۾ ميل مفاصلو.
ڪوهين ڊُور: ظ. تمام پري- دور دراز.
ڪوهسارُ: ذ (ف) جابلو هنڌ- پهاڙي علاقو.
ڪوهِستانُ: ذ (ف) جابلو ايراضي- پهاڙي سلسلو. سنڌ جو الهندين جابلو پاڳو.
ڪوهستاني: ص. جابلو- پهاڙي.
ڪوهِنُور: ذ (ف) هڪ مشهور هيرو.
ڪوهِيار، ڪوهياروُ: ذ (ف) جبل جو رهاڪو.
ڪوهياري: ث. شاه جي رسالي جو هڪ سُر (جنهن ۾ "سسئي" جو مضمون اچي ٿو). جبل جي طرف جي هڪ راڳڻي (جنهن ۾ عام طرح "سسئي" جا بيت ۽ ڪافيون ڳائجن).
ڪوهِيرو، ڪوهِيڙو: ذ. وڏي صبح واري ماڪ جو غبار (جيڪو جبل جي ڪاراڻ ۽ ڏنڊ وانگر ڏسجڻ ۾ اچي).
ڪوءِ: ث. سانگ صرفي سان ٽيل بچت. خرچ ۾ ڪفايت يا سوس. سانگ صرفو- قناعت- ڪفايت.
ڪُوءِ: ث (ف) ڳَلِي- گهَٽِي. جُوءِ.
ڪوئِلَ، ڪويَلَ: ث. ڪاري رنگ جو هڪ مشهور نندڙو پکي (جنهن جي ڪُوڪَ مٺِي ۽ وٽندڙ ٽئي).
ڪوئِلو: ذ. اڳر. سڙيل ڪاٺي جو اڳر. جبل جي ڪاڻين مان کوٽي ڪڍيل پٽر وارو اڳر. انب جي بج وارو کوکو- ڪِوٽرو.
ڪوئِلي: ث. انب جي ڪوئلي جو اندريون ڳچ.
ڪوئڻُ: م. سُسائڻ- گهٽ ڪرڻ. بچت ڪرڻ. سانگ صرفو ڪرڻ- ڪفايت ڪرڻ.
ڪُوٽو، ڪُٽو: ذ. هڪ قسم جو مشهور جانور- چُوهو- مُوش.
ڪُوٽا ڪِرِ: ث. ڪوٽن جي زمين مان کوٽي ڪڍيل مٽي.
ڪُوٽامارِ: ث. ڪوٽن ڦاسائڻ جو پيرو.
ڪَوِي: ث (سن) شاعر.
ڪَوِيسَر: ص. ڳالهيون ڪندڙ. ڳالهير. سگهڙ. خوش بيان.
ڪَوِيٽ: ذ. هڪ قسم جو وڻ ۽ ان جو ڦَرُ (ذائقي ۾ کٽو ٽئي).
ڪُويلو: ص. بي مهلو- بي وقتو.

Gul Hayat Institute

كَهَ: ث. جاکوڑ- پورهيو. ڏاکڙو. جفاڪشي.
كَهِ: ذ (ف) ڪڪ. مکڙن جي ٻاڇ.
كِهِ: ص (ف) ننڍو. گهٽ. خسيس.
كِهِ وَ مِهِ: ص. ننڍو وڏو.
كَهَارُ: ذ. ڏولي يا ڪجاڻو ڪُلهي تي ڪٽي هلندڙ مزور.
كُهَاڙُ: ذ. ڪُهاڙو. وڏو ڪهاڙو.
كُهَاڙُو: ذ. ڪاٺ ڪوڙڻ جو اوزار- ڪاڻين جي ويڍڻ ڪندڙ هڪ اوزار.
كُهَاڙِي: ث. ڪاڻين جي ويڍڻ ڪرڻ جو عام رواجي اوزار.
كَهَائِي: ث. آڪاڻي. ڳالهه. بيان. سرگذشت. قصو- داستان. حال احوال.
كَهَاوَتَ: ث. آڪاڻي. حڪايت.
كُهَائِنُ: م. قتل ڪرائڻ- تڪبير وجهائڻ (چوپائي کي)- ذبح ڪرائڻ.
كُهَائِي: ث. پُورن مهينن کان اڳ ۽ پورو ٻار جمڻ- ڪچو ويڙ.
كُهَائِي ڏيڻ: ٻار ڪِرڻ. پورن مهينن کان اڳ مثل ٻار جمڻ.
كَهَجَرُ: ذ. گند ڪچرو- ٻُهر- ڪچرو- ڪڪَ پنَ.
كَهَرَ: ذ. رڌل ڇٽا- اوٻاريل ڇٽا.
كُهَرامُ: ذ. روڄ پٽڪو- واويلا- گهوڑا گهوڑا.
كَهَرُبا: ذ (ف) هڪ قسم جو پيلو ڪَٺونر (جيڪو اوني ڪپڙي سان گهجي تہ ڪَڪَ ڪٽي وڃي). هڪ قسم جو وڪر.
كُهَرِي: ث. درياء جي جهول واري جاءِ. ٽوري ايراضي وارو پاڻي.
كُهَڙُ، كُهِڙُ: ذ. پوک واري زمين مان ڪديل جهنگ (ڪنڊيون، ڪانديرا، گاه وغيره جيڪو ساڙي چڏجي).
كُهَڙُ: ڪوهه يا ڪوهن ڪوٽ لاءِ ڪوڙيل ڪاٻي.
كِهِڙو، كَهِڙو: ص. ڪير. ڪنهن جهڙو. ڪهڙي نموني. ڇاجو. ڪيترو (ث. ڪِهڙي).
كِهِڙي پوڻ: مصيبت پوڻ.
كَهَفُ: ذ (ع) غار- چُر.
كَهِكشان: ث (ف) آسمان ۾ تارن جو اڇو پٽو- ڪيرڪارا (جيڪو روايتي طرح نوح نَبيءَ جي ٻيڙي جو گهڪو چيو وڃي ٿو).
كَهِكاءُ: ذ. قياس- ڪهل. ايذاء. تڪليف جو احساس.
كَهِكائِنُ: م. ڏک ڏيڻ- آزارڻ. ستائڻ.
كَهِكِل: ث. گارو- گاري جي لِنبَ. چاپوڙو (مِنيءَ جو).
كَهَلَ: ث. قياس- ڪهڪاءُ.
كُهَنُ: ص (ف) پراڻو- جهونو- ڪهڻو. قديم.
كُهَن سال: ص. پوڙهو- پيرسن.
كُهَنائِي: ث. پراڻائي- قدامت. جُهونائي.
كُهَنگِي: ث (ف) پُراڻائي- جهونائي. قدامت. پيري.
كُهَنو: ص (ف. كُهنہ) پراڻو- جهونو. قديم- آڳاٽو. ڪُراڙو- پوڙهو. زبون. (ث. كُهنِي).
كُهنہ مشق: ص. جهونو تجربيڪار.
كَهَنُ: م. چوڻ- آکڻ. ٻولڻ. پنڌ ڪرڻ- سفر ڪرڻ. اُسهڻ. پنڌ پوڻ. ڪشالو ڪرڻ. ڳهَ (ڪم م).
كَهِنِي: ث. چوٽي. ڪَهاوت. ٻول- قول. چوڻ جو نمونو. ڳالهه ٻولهه- گفتگو.
كُهَنُ: م. ذبح ڪرڻ- ڪنڌ وڍڻ- قتل ڪرڻ. خون ڪرڻ. حلال ڪرڻ (جانور). خون ڪرڻ.
كَهُ: ذ. هڪ وڻ جو قسم (جنهن جي ڪاٺي سخت ۽ مضبوط ٿئي).
كَهِي: ث. ڪشو- ڏور. ٻُوٽ جو ڏاڪو.

Gul Hayat Institute

كَهيري: ذ. "كهير" جيل يا "كهيرڪ" جي رهاڪو بلوچن قبيلو. بلوچن ۾ فقيراڻو گهر.

كَهيو: ذ. پيغام- سنهيو- نياپو.

كَئُ، كَئو: ذ. ڊپ- خوف. پَئو- هراس.

كَئش، كَيش: ث (انگ) نقد رقم- ناڻو.

كِئلي: ث. ماكوڙي- كِيولي.

كَئمپَ: ث (انگ) فوجي چانوٽي- ڀاڙو- منزل. عملدار جي گشت دوران عارضي رهايش.

كَئنچي: ث كَترڻي- كَتَر. (كپڙي وغيره وڍڻ جو اوزار).

كَوَڙاڻ: ث. كاراڻ. تلخي.

كَوڙو: ص. كڙو. كارو. سخت- ڏکيو. (ث. كَوڙي).

كَٹُونرو: ذ. كَرو- بدنو. ٺڪر جو كَرو.

كَٹِيو: ظ. كيترائي- گهٽائي.

كَٹميرا: ث (انگ) عكسي تصويرن كڍڻ جو اوزار.

كي: ص. كجهه- ڪجه جيترا.

كِي: ض. تورو ذرو- كي قدر.

كِياڙُ: ذ. ڳچيءَ جي پُٺ- كياڙي.

كِياڙي: ث. ڳچيءَ جو پٺيون حصو- كَنڌ. نار يا هرلي جي مكڙيءَ ۾ پويان لڳل چَپَرَ.

كِياڙي كنهڻ: واڙڻ ٽيڻ. مُنجهي پوڻ. انكار كرڻ.

كِيَبَرَ: ث. خنجر. تبر- كهاڙو.

كِيبائڻُ: م. ننڍڻ- جهجهكڻ. دل مَن هڻ. ڊپ كرڻ.

كِيَتُ: ذ. كاڙو- اندازو. طريقو- قاعدو. بندش.

كيترو: ظ. كيتري قدر (تعداد ۽ ماڻ ۾)- گهٽو!

كيتَكِي: ث "كيوڙي" جي قسم جو هڪ ڪُل.

كِيتو: ذ. كيل كم. بچڙي كم جو نتيجو. عيوض- بدلو.

كِيتو لوڙڻ: كيل كمن جو نتيجو پوڳڻ.

كَيتُوڻِ، كَٹُوڻ: ذ. كاري رنگ جي پَٽِي يا پاتڪ. پَٽ يا زريءَ جي كناري.

كيٹِي: ث. درياء جي جوڙ وٽ ريٽ واري زمين (ٻيلٽا). درياء جي وچ ۾ ريٽجي ويل وڻڪار واري ٻيلاٽي. (سنڌ ۾ درياڻي كيٹي جاگيرون گهٽيون آهن).

كيٹِي بندرُ: ذ. ضلعي ٺٽي ۾ درياء جي جوڙ وٽ هڪ ساموندي بندر.

كيڀراڻِي: ث. مٽي جي هڏن وارو كوپو- كوپري.

كيچُ: ذ. بلوچستان جو هڪ شهر (جيكو سسئي- پنهون جي قصي كان مشهور آهي). (ظ) تمام گهٽو- بي شمار- بي انداز.

كيچ ٽيڻ: تمام گهٽي انداز ۾ آبادي ٽيڻ. گهٽو ٽيڻ.

كيچي: ص. كيچ جو رهاڪو.

كيچُوئو: ذ. هڪ قسم جو ڊگهو كينئون (جيكو وڻن جي پاڙن ۾ پيدا ٿئي)- سانپو.

كيڏارو: ذ. جنگ- لڙائي- ويڑهه- قتل عام. شاه جي رسالي ۾ هڪ سُر جو نالو.

كيڏانهن: ظ. كنهن طرف- كهڙي پاسي. كهڙي هنڌ- ڪٿي.

كيڏو: ظ. كنهن جيڏو- كيترو وڏو.

كيرُ: ض. كهڙو (ماڻهو).

كير جاڻي: جملو. كنهن كي خبر ناهي. خدا كي خبر آهي.

كِيرُ: ذ. لوهه جي وڏي كِلي- كِلُ- كِلو. ٻڌيي. جنڊ جي هينئين پڙ ۾ پيل لوهي ميخ (جنهن ۾ مَكڙي پوي).

كيرائڻُ: م. ڏاهڻ. ڦٽو كرڻ. أڇلائڻ. سَٽڻ. لاهڻ. گهٽائڻ (اگهه). دسڻ (ملهه يا مقابلي ۾).

كِيرَتَ: ث (سن) نيكي- چڱائي. گُڻ جو بيان.

Gul Hayat Institute

ڳالهه. بيان. ساراهه. بندگي. التجا.

كيرَت كرڻ: ساراهه كرڻ- واکاڻ كرڻ.

كِيرَيتو: ص. ساراهه كندڙ- واکاڻيندڙ (ڀڳتي يا راڳ ۾).

كيرَهُ، كيرِهُ: م. كيرائڻ- ڏاهڻ. اُجلڻ- ڏِئو كرڻ. دسڻ (ملهه ۾).

كيرو: ذ. راڻو (آن ۾)- ڪَڪرو. پوک جي سنگڻ مان ڇڻيل آنُ. ٻُور جو ڇاڻو. باغ ۾ ميوي جو ڇاڻو.

كيرو كرڻ: وڻ يا فصل مان ٻُور ڇڻي وڃڻ- ڇاڻو ٿيڻ.

كِيرو: ذ. ڪاٺ يا لوهه جو ڪِلو. مُني.

كيرِي: ث. اُجهاڻل باهه جي رک. چار- ڏُلهيرو. گهوڙي جي اک يا مائڪي جو اڇو ٽِڪو.

كِيرِي: ث. لوهه جي ننڍي ڪِلي- ميخ.

كِيرِيا: ذ. هڪ ذات جو نالو.

كيڙ: ث. نسل- آکهه. سکيا- ترتيب.

كيڙُ: ذ. ڪٽنب- آکهه. قبيلو- گهراڻو. نسل.

كيڙِ: ث. ڪِٽلي- ماکوڙي. تمام ننڍرو جيت.

كيڙَهُ: م. ترتيب ڏيڻ- سکيا ڏيڻ. هيرائڻ. قاعدي ۾ آڻڻ.

كيڙَيلُ: ص. هيرايل. سيکاريل. سُڌاريل.

كِيڙو: ذ. سُرندڙ جيت- ڪينئون.

كيڙو لڳڻ: ڪينئون لڳڻ. سُرو لڳڻ. جيت لڳڻ (ڪپڙي وغيره کي).

كِيڙِي: ث. ماکوڙي- ڪِٽلي.

كيسَ: ذ (سن) وارَ. ڏڳها وار.

كيسُ: ذ. وار ڪارا ڪرڻ جو رنگ- خضابُ.

كيسُ كرڻ: وارن کي خضاب ڪرڻ.

كيسُ: ذ (انگ) مقدمو. ننڍڙي پيٽڙي.

كيسُ كرڻ: ڪورٽ ۾ مقدمو چاڙهڻ. دعويٰ دائر ڪرڻ.

كِيسُ: ذ. ساهواري کي مارڻ. قهر- ظلم.

كِيسُ كرڻ: ظلم ڪرڻ- پاپ ڪرڻ.

كيستائِيه: ظ. ڪهڙي وقت تائين. ڪهڙي هنڌ تائين. ڪيتري قدر. ڪيترو پري.

كَيسَر: ث (سن) زعفران. هڪ قسم جو ٻُوٽو ۽ ان جي گلن جو ٻُنگ (جيڪو خوشبودار ٿئي).

كَيسرِيو: ذ. زعفراني رنگ تي شاديءَ جو وڳو.

كيسُوٽلَ: ذ. هڪ قسم جو پسارڪو وکر ("كيسُو" وڻ جا ڳل).

كيش: ذ (ف) دين- مذهب. عادت- خُوءِ. طريقو. وصف. مرڪب لفظن جي پڇاڙيءَ ۾ ڪم ايندڙ لفظ (جئن بدكيش وغيره).

كَيفُ: ذ (ع) نشو- كيپُ- خمار. مزو.

كَيفِيَت: ث (ع) حالت- حقيقت- ماجرا. وضاحت- سمجهائي. ڳُڻ- خاصيت. مزاج. مزو- نشو. اثر.

كيكُ: ذ (انگ) انڊي، كنڊ ۽ بيضن وغيره مان نهيل ڊبل روٽي جهڙو بسكيٽ.

كِيكَ: ث. سنهي آواز واري رڙ- چيخ- رڙ- ڪُوڪَ. ريل گاڏيءَ جي سيٽي.

كيكُون كرڻ: رڙيون ڪرڻ- دانهون ڪرڻ. زور سان ڳالهائڻ.

كِيكاتَ: ذ. زور سان رڙيون- چيخون. دانهون ڪوڪون.

كيكاڻُ: ذ. گهوڙو. تيز رفتار گهوڙو (آڳاٽي

Gul Hayat Institute

وقت ۾ مڪران طرف "ڪيڪان" علاقي جا گهوڙا اعليٰ نسل جا ۽ تيز رفتار هوندا هئا).

ڪِيڪَڻُ: م. ڪيڪون ڪرڻ- رڙيون ڪرڻ. واڪا ڪرڻ.

ڪِيڪڙاتَ: ذ. ڪِيڪاتَ.

ڪِيلُ: ذ. ڪِيرُ- ڪِلو.

ڪيلو: ذ. هڪ مشهور ٻوٽو ۽ ان جو ڦَرُ.

ڪيلينڈرُ: ذ (انگ) فهرست. جنتري.

ڪِيمَ: ظ. نہ- متان.

ڪِيمخابُ: ذ (ف) ريشمي ڪپڙي جو هڪ قسم- بخمل. سون يا چانديءَ جي تارن سان پرت پريل ڪپڙو- زريفت.

ڪِيميا: ث (يوناني) سونُ ٺاهڻ جو هنر. شين جي جُزن معلوم ڪرڻ جو علم. جڙين ٻوٽين ذريعي سون چاندي ٺاهڻ جو هنر. (ص) فائديمند- اڪسير.

ڪِيڻ: ظ. نہ- ڪجهہ نہ- بلڪل نہ. نيستي. ڪِنو. ذليل.

ڪِينَڪي، ڪِينَڪِين: ظ. ڪي ڪِينَ- ڪجهہ ب نہ.

ڪِينجهرَ، ڪينجُهرِ: ث. ٺٽي ضلعي ۾ مشهور تاريخي ڳنڍ (جنهن سان نوري- جام تماچي جو قصو مشهور آهي). ڪوڙ- ڏڳَ- ريل چيل- عام جام. (ص) تمام گهٽو- بي انداز.

ڪِينچِي: ث (ترڪي) ڪپڙي وغيره ڪترڻ جو اوزار- ڪَتَر.

ڪِينَرو: ذ. هڪ قسم جو ساز (سُارنگي يا سُرندي جهڙو).

ڪِينرو ڪڍڻ، ڪرڻ: رينگٽ مچائڻ- گهپي ڪرڻ. ڪجهہ نہ ڪجهہ وڌيڪ وڻ لاءِ گهپي مچائڻ. ڪروڌ ڪرڻ.

ڪِينو: ذ. هڪ قسم جو ڏانڊي پکي.

ڪِينو: ذ (ف) بغض- حسد. ٻيائي- خصوصيت. ويرُ- ضد.

ڪِينئون: ذ. سُرندڙ جيت (گڏر وغيره)- ڪيڙو.

ڪِينئارو: ص. ڪِينئن وارو. ڪِينئن ڪاڏل. سُريل.

ڪينئون لڳڻ: جيت لڳڻ- سُرو لڳڻ.

ڪِيهَ: ث. ڪُوهہ وغيره مان مٽي ڪڍڻ لاءِ ڪوڙ يا جهولي. ڪوڙ. ڪوهہ مان ڪريل شيءِ ڪڍڻ لاءِ لوهي چنبو- ٻِلي.

ڪَيو: ذ. ڪيل ڪم. فعل. خراب ڪَمَ.

ڪَيو آڏو اچڻ: خراب ڪمن جي سزا ملڻ.

ڪَئي جو ڦل ملڻ: عملن جي سزا اچڻ.

ڪَيو ڪَرتيو: ذ. ڪيل پورهيو- محنت. لايو لڳايو.

ڪيوَتِ: ث. سانگ صرفو. سگهڙپائي. ٺاهہ ٽوهہ (گهرَ جي).

ڪيوِتِي: ث. ڪَن جي پاپڙي ۾ پائڻ لاءِ واڱي (ڳهہ).

ڪيوڙو: ذ. هڪ قسم جو وڻ (جنهن ۾ سُرهو سَنگُ ٿئي). (عام طرح) ڪيلو.

ڪِيولي، ڪِيُلي: ث. هڪ قسم جو عام مشهور جيت- ماڪوڙي.

ڪِيهَ: ث. ڪُوڪَ- چيخ- چيت. سنهي آواز سان دانهن- رِيهَ. ٻاڪارَ.

ڪِيهُون ڪرڻ: رڙيون ڪرڻ- دانهون ڪرڻ.

ڪِيهَرُ: ذ. شِيهُن- ٻيلائي شينهن.

ڪِيئن: ظ. ڪهڙيءَ طرح- ڪهڙي نموني- ڪهڙيءَ ريت.

Gul Hayat Institute

ک

ک: ث. سنڌي الف- بي جو چاليهون اکر.

کاءَ: ث. کاڏيءَ هيٺيان ورائي ٻڌل پٽڪي جو پلاند. گهوڙي جي جاڙيءَ هيٺان ڏنل چمڙي جي وَڌي. جاڙي.

کاءُ: ذ. واهه وغيره جي ڪپ ۾ پيل ڪَنڊُ- گهارو.

کاهارُ، کاهارو: ذ. خسارو. جنجال- مصيبت.

کاهَڙُ: ذ. ناريل جي ڪوپي جي مٽان واريون تنڊون (جنهن مان عموما رسا ۽ نوڙ ٺهن).

کاهَڙُ: ص. کاهي هٿ سان ڪم ڪندڙ- ڏاوڙ.

کاهڙوٽي، کاهڙوئي: ص. کاهي هٿ سان کيل ڪم (جيڪو سُٺو نه ٿئي)- رواجي- هالو چالُو.

کاهو: ذ. ڏاڻو (هٿ، طرف) -ڪهو.

کاتو: ذ. روزاني ڏيتي ليتي جو حساب ڪتاب- روزنامچو. حساب- ليکو. محڪمو- شعبو- ڊپارٽمينٽ.

کاتي چڑهڻ: حساب ۾ داخل ٿيڻ. ليکي ۾ لکجڻ.

کاتيدارُ: ص. ننڍو زميندار جنهن جي ڪاتي ۾ زمين چڑهيل هجي.

کاتُ: ذ. چوري لاءِ گهر جي ٻت جي پاڙ ۾ لوڪهو جنهن مان چور ٻيٽ ۾ سرڪي لنگهي.

کاتُ هڻڻ: گهر جي ٻت ۾ لوڪهو ڪري چوري ڪرڻ.

کاتڙيو: ص. کاتُ هڻي چوري ڪندڙ.

کاتاڻُو: ص. ڪٽيندڙ ڪمائيندڙ. ڪمائي ڪندڙ.

کاڻُو: ص. کاتاڻُو. ڪٽيندڙ ڪمائيندڙ.

کاڻونبو: ذ. هڪ قسم جو جهنگلي ميوو (جيڪو ڏُٺ طور ڪم اچي).

کاتِي: ث. ڪڙيي واهه وغيره مان ريٽ واري مٽي ڪوڙ سان ڪٽي ڪڍڻ جو ڪم. کوٽائي.

کاپارو: ذ. جهيڙو. ٻار جو انگل آرو. هلاڪي- جنجال.

کاپاڻُو: ص. ڪپائيندڙ- فضول خرچ- هٿ ڦاڙ.

کاپَڻُ: م. راند ۾ آئوٽ ٿيڻ.

کاپو: ذ. ضرورت- گهرج. وکرو (واپار ۾)- کپت. خرچ پکو.

کاپي: ث. گهرج- ضروت- طلب.

کاجُ: ذ. کاڏو- طعام- خوراڪ.

کاجا: ذ. بوهي مڪَ- هڪ قسم جو ٽيلي بج.

کاجِرُو: ص. کائڻ لائق- کاڏي جوڳو.

کاجو: ذ. بوهي مڪَ- بوهي ڇٽو.

کاجَڻُ: م. کائجڻ (کاڏو. طعام وغيره). سُرو يا جيت لڳڻ سبب زبون ٿيڻ. سِرن يا ٻت کي ڪلر لڳڻ.

کاجي وڃڻ: جسم ۾ ڳري وڃڻ پُٽو پاڻ ٿيڻ. هيٺو ٿيڻ.

کاجِي: ث. خارش- ڪَنهَر.

کاڌِ: ث. خوراڪ- غذا- قُوت. درياء جو پاڻي- ڪَپر جي ڪاٽ.

کاڌِ ڪرڻ: درياء جو ڪپر کي پاڻي.

کاڌ خوراڪَ: ث. کاڏو پيتو. کاڏي پيتي جو خرچ.

کاڌلُ: ص. سواد ورتل- واپريل. سُرو لڳل (اَنُ يا ميوو. ڪپڙو وغيره)- سُريل.

کاڌو: ذ. طعام- خوراڪ. توَڻ. قُوت- غذا. چُوٽو.

کاڌو پيتو: ذ. داڻو پاڻي. خوردنوش.

کاڌِي: ث. هڪ قسم جو ٽُلهو سوتي ڪپڙو.

کاڏو: ذ. کاڏي (هڪ عضوو). وڏي ڪڏ- ڪامو. رستي جي وچ ۾ ڪانڇو.

Gul Hayat Institute

كاڏو كوڙڻ: مُنهن پر كرڻ. بي همت ٿيڻ. ويهي رهڻ.
كاڏي: ث. جاڙيءَ جو هيٺيون حصو (عضوو).
كارِ: ث. ڪپڙن ڏوئڻ لاءِ هڪ قسم جو اڇو مصالحو- سويا كار. ساڪُڙ (لاڙيءَ مان ٺهيل كار).
كارُ: ص. بگاڙ- بگاڙيندڙ. خراب ڪندڙ. كريل.
كاراڻِ، كاراڻي: ث. تلخي- ڪوڙاڻِ.
كارائڻُ: م. نوش ڪرائڻ (كاڏو). پيٽ ۾ وجهڻ (رشوت). هضم ڪرائڻ. ڏيارڻ (مار، سزا).
كارائي: ث. اُٺ جو هڪ قسم. "كاري" جو رهاڪو.
كارَڪَ، كارِڪَ: ث. ڪَتل- ڇُوهارو. ڪپڙي تي ڇُرَ جو هڪ ڇِٽُ.
كارَڻُ، كارِڻُ: م. خراب ڪرڻ. ڦٽائڻ- بگاڙڻ. بيڪار ڪرڻ. لَٻڻ. ريبڻ- لالچائڻ. بدافعال ڪرڻ. خراب عادتون وجهڻ.
كارُو: ص. كاريندڙ- خراب ڪندڙ- ڦٽائيندڙ. بدخواه.
كارُو ڪِهڙُ: ص. ڏتاريندڙ. برغلائيندڙ. ڪم كان رندائيندڙ. ٺهيل ڪم ڦٽائيندڙ. بدافعال.
كارو: ذ. سمنڊ- بحر. وڏائين يا لئي جي ٽارن مان ٺهيل ڏلهو. لوڻ وارو- تلخ. ڪوڙو. (ث. كاري).
كاري كيڙاڻو: ص. سمنڊ تي ٻيڙا هاكاريندڙ. ساموندي ناكئو.
كاروچاهُ: ذ. سنڌوندي‌ءَ جي چوڙ واري هڪ ڦاٽ جي ڪناري وارو ڳوٺ.
كاري: ث. ساموندي پاڻي‌ءَ جو ڳهارو (جيكو ڪناري ۾ گهٽو اندر هليو وڃي)- خليج. سمنڊ جي چاڙِ. وڏائين يا لئي‌ءَ جي ٽارن مان ٺهيل هڪ قسم جي ڇَپي.
كاسارو: ذ (ع. خساره) نقصان. ڪاپارو- هلاكي- جنجال. آزار.
كاشو: ذ (اصل. خاصو) چگو- سنو. رومال وانگر ڪپڙو جيكو سُلفي‌ءَ جي نَڙي‌ءَ تي ركي سُوٽو هٽجي.
كاڳڙُ: ذ. تيل ۾ تريل وڏو مِنو پاپڙ.
كاكڙ ڪُوڪڙُ: ذ. ڪنهن شي‌ءِ جو بچيل حصو- پورُ يُكو- ٽُكر ٽانيَرُ.
كامَ: ث. ساڙُ- جَلُ. حسد- ساڙو. بغض.
كامَڻُ: م. سڙڻ- پچڻ- جلڻ. پچرڻ. حسد ڪرڻ.
كاميِي: ث. كامَ- جَلَ. ساڙو. ريسَ- حسد.
كامو، كامون: ذ. زمين مان مِٽي نكتل وڏي كڈ. كاٽي كنيل زمين واري كڈ.
كامڙيو: ص. كامو كوٽيندڙ كوڙاريو. كاٽي ڪڍندڙ كامڙيو.
كان: ظ. وٽان- طرفان. منجهان- مان.
كانياڻي: ث. پوک تان جهار هڪلڻ لاءِ رسي يا سُٽ مان ٺهيل وَڍي (جنهن سان ڳوڙها اڇلجن).
كانڙو: ذ. رستي ۾ ڪُوهو. كَسِي. ڏورو.
كانجاهِ، كانجاڻي: ث. اٽڪ- ركاوٽ- رندڪ. ڏڏو. ڪاپارو.
كانجاڻو: ذ. رڪنو. اٽكاءُ. ڇيڏڪ.
كانچُ: ذ. كڏو. ركاوٽ- اٽكاءُ. شرارتي. ڏڏائي.
كانچو: ذ. رستي ۾ كڏو. پٽ وغيره ۾ كوٽيل جاءِ. خانو. سوراخ. ڇِيرُ.
كانڈ: ث. صبر- ڏيرج. نَهٺائي. سهپ. بردباري.
كانڈيرو: ص. كانڈ وارو- ڏيرجوان- صابر.
كانگهارو: ذ. بلغم.
كانگهاري: ث. اها چوڻائي جيكا كير گهٽ ڏُهائي- كانگهاري.
كانو: ذ. كاڏو- طعام- ماني. ضيافت.
كانهارِ، كانهِرِ: ث. خارش- مِٺي كَهه. كنهن جي خواهش.
كانيُڻُ: م. ساڙڻ- جلائڻ.
كاهِ: ث. اها زمين جنهن ۾ معدني شين جو ذخيرو

Gul Hayat Institute

هجي. ذخيرو. تندي ڏنڊ- تلاءَ (جنهن ۾ پاڻي تانگهو هجي).

كائوٽ: ذ. تعلقي هالا جو مشهور ڳوٺ ۽ ديهه، جيڪو جنڊيءَ جي ڪم کان مشهور آهي.

كاهَ: ث. حسد. ويرَ- دشمني- خصومت- چاوت. عداوت- بغض.

كاهُڙ: ذ. تر جي خطي ۾ وَٽِ ۽ ڏَٽِ وارو حصو.

كاهو: ذ. اونهي کڏ. خندق.

كاهوڙِي: ص. ڏُٽ تي گذران ڪندڙ. (جبل يا تر جا ماڻهو). جوڳي فقيرن جو گروهه (جيڪي نانگ جي ڏنگ تي جهاڙون رکن).

كاهِي: ث. قلعي جي چوڌاري کوتيل خندق. آنَ ڪٽڻ لاءِ ۽ گڏ سبيل پورا.

كائڙُ: ذ. تر جي خطي وارو اُترين حصو.

كائڻ: م. چٻاڙي ڳيهڻ- نوش ڪرڻ- تناول ڪرڻ- واپرائڻ. هضم ڪرڻ. ڳڙڪائڻ. غبن ڪرڻ. ونڻ (رشوت). جهلڻ (مار). ٻُڌڻ (گاريون). هٽڻ (چڪ). ڪاڌ ڪرڻ (درياءَ). ڪپائڻ. ختم ڪرڻ- اُڏائڻ (دولت). ڪٽڻ (قسم). (ذ) ڪاڌو- طعام- ماني.

كائو: ص. ڪائيندڙ. گهٽو ڪائيندڙ. ڳڙڪائيندڙ. گهڻ ڪائو. پيٽُو. هيڄي. لالچي. راشي.

كائي چڙهڻ: وَهِي چڙهڻ- پوڙهو ٿيڻ.

كائي وڃڻ: هضم ڪرڻ. غبن ڪرڻ.

كائي پِي: ظ. خرچ ڪري. اُڏائي- دُف ڪري.

كايارُ: ص. ڪائڻ لاتق (بارُ).

كَبَڙُ، كَبَڙُ: ذ. هڪ وڻ جو قسم.

كَبُ: ذ. كَبُ- وَڏُ. ڪانچو (ٻيت وغيره ۾). پير ۾ ڪُڙي ۽ پب جي وچ وارو خال.

كُبُ: ذ. کڏ- کوهو. گهُبُ. ڏنگُ.

كَبَڙُ: ذ. هڪ مشهور وڻ. (ث. كَبڙِي).

گَهو: ذ. ڪاهو (هتَ، طرف)- ڏائو. (ص) ڪاهي هٿ وارو. (ث. گَهي).

گَهُوسُ: ص. ڪُسرو (جنهن کي ڏاڙهي مڇون نه هجن).

گَهِي: ذ. ڏائو پاسو. ڏاند کي هرن يا گاڏي ۾ وهڻ وقت ڪاهي پاسي ورڻ جو حڪم.

گُتَ: ث. سَنهِي چيٽ (ڪائيءَ جي). وڻ جي پاڙ واري ڪائي. پوک جي ڪانن وڌڻ کان پوءِ رهيل ڪُتون.

گَتائڻُ: م. وَهِي يا رجسٽر ۾ داخل ڪرڻ.

گَتِري، گِتِري: ذ. هڪ قوم جو نالو.

گَتو: فعل. ڪپي ويو. پورو ٿيو.

گُتو: ص. ڪُپي ويل. ماڳائتو- برقرار.

گُتو جواب: ذ. صاف جواب. بلڪل انڪار.

گِتِ: ظ. بيزار- ڪَڪ- خفي- ڪهُيل- ٽڪل.

گِتِ ڪرڻ: بيزار ڪرڻ- ورڇائڻ. ڪڪ ڪرڻ.

گُتابُ: ذ (ع. خُطاب) مدرسو- مڪتب.

گُتابي: ص. شاگرد- طالبعلم.

گِتِرَلُ، گِتِرِّيَلُ: ص. بدحواس- واتڙو- موڳو.

گَتَڙُ: ث. ڪڙٻڙ واري زمين.

گَتَڙُ: ذ. گاهه جو هڪ قسم. حيدرآباد ضلعي ۾ هڪ ڳوٺ.

گِتڙَڙُ: م. وڌڻ. بي فائدي ڳالهائڻ. بڪ ڪرڻ. واتڙو ڳالهائڻ.

گِتَلُ: ص. ڪُهيل- ڦاٽي زبون ٿي ويل. ڪتڙيل.

گُتَلُ: ص. ڪُسي ويل (وار). ڳري زبون ٿي ويل. ڪُهيل.

گَتو: ذ. اُنَ مان ٺهيل لوئي.

گتيري: ث. ڪتو اوڍيندڙ (عورت). مسڪين.

گِتو: ص. ڪسڪيو- رڙهيو. چُريو. جهُريو.

گُتو: ص. سڙي ڳري ويو- پراڻو ٿي ڇڄي ويو.

گَٹُوري: ث (سن. ڪستوري) مُشڪ (هرڻ جي پيٽ

Gul Hayat Institute

ھ تتي ۽ نهايت خوشبودار تتي). گاھ جو ھڪ قسم.

كَتِي: ث. اُنَ يا ڪاس مان نهيل لوئي.

كَتَ: ث. جيت- سوبَ. سرسي. نفعو- فائدو- اپراسو. اُتر قطب جي چوڌاري ڦرندڙ ستن تارن جو نڪت- دُبُ اڪبر.

كَتَ كَڍڻ: سوپ ڪرڻ. ڪارنامو ڪرڻ. بازي جيتڻ.

كَتَ: ث. چارپائي- يلنگ- مَنجو. سيج.

كَتَ تي پوڻ: بيمار ٿي پٽجي رهڻ.

كَتَ كڍڻ: جنازو ڪڍڻ- لاش ڪڍڻ.

كَتِ: ث. ڪتاڻ- تُرشي. گدامڙي جو پاڻي. چٽني. آچار.

كِتَ: ث. حرڪت- شرارت- ڪيچل- مستي. گوَنس- چُرَ.

كِتَ ڪرڻ: حرڪت ڪرڻ. ڪوَنس ڪرڻ. هٽ ڇُراند ڪرڻ. چُرچَ ڪرڻ.

كَتَاڑِ: ث. تُرشي. گدامڙي يا انبڙي جي چٽني. انب جو آچار.

كَتَائِڻُ: م. ڪمارائڻ. سوپ ڪرائڻ. جيتائڻ. فائدو حاصل ڪرائڻ.

كُتَائِڻُ: م. گهٽائڻ- گهٽ ڪرڻ. سُجَ ڪرڻ. ڪپائڻ. لُٽائڻ. ڏيوالو ڪيائڻ.

كِتِ پِتِ، كِتِ ڀِتِ: ث. ڪن شين نهڪڻ جو آواز. جهيڙو- تڪرار. ريڑ پيڑهه.

كَتَرَ: ث. اُها چوڻائي جيڪا ڪير نه لاهي ۽ سولي ڏاهائي نه ڪرائي.

كَتَراگ، كِتَراگ: ذ. هڪ راڳڻي جو نالو. جهيڙو- تڪرار. هُل بکيڙو.

كتراگ ۾ پوڻ: جهنجهٽ ۾ پوڻ- جنجال ۾ پوڻ. آزار ۾ ڦاسڻ.

كُتَكَڻُ: م. چُيڻ. ڪُڪَڻُ- هُرڻ. اتڪڻ. اندیشو ڪرڻ.

كُتَكو: ذ. اندیشو- اونو. ڊپ. پريشاني. انتظار.

كَتَ كَتَ: ث. نڪ نڪ جو آواز.

كَتَلُ: ص. سُجو- پينگيو. پالهو. مفلس. اُوٽو- گهٽ.

كَتَلائي: ث. سُجائي- پينگيائي. اڻ هوند. ناداري.

كَتَمِنو، كَتَمِنڙو: ذ. ڪٽ مِٺي ذائقي وارو ٽول- ڪَٽُونبڙو. ڪنڌ جي چاش مان نهيل گولي (جنهن جو سواد ڪٽو مِٺو تتي).

كَتَنُ: م. سوپ ڪرڻ- فتح ڪرڻ. جِيتڻ. پِرائڻ- فائدو وٺڻ. مقابلي ۾ سرسي ڪرڻ.

كَتَنُ: م. گهٽ ٽيڻ- ڪمي ٽيڻ. ڪَسو ٽيڻ. اٽپورو ٽيڻ.ختم ٽيڻ- ڪَپي وڃڻ.

كَتَنهار: ذ. ڪُل جو هڪ قسم.

كَتو: ص. ڪٽي ذائقي وارو- تُرش.

كَتا ٽِٽَ: ذ. اجايون ڳالهيون- ٻڪواس.

كَتو ٽيڻ: بيزار ٽيڻ- ورڇڻ.

كَتو پوڻ: تلخ ٽيڻ- ڪاوڙجڻ- بيزار ٽيڻ.

كَتو مِٺو ٽيڻ: تڪرار ڪرڻ- ڏند چڪ ڪرڻ.

كَتُو: ص. ڪٽيندڙ- ڪمائيندڙ.

كَتولو: ذ. وڏي ڪٽ. ڪٽ- مَنجو.

كَتولِي: ث. ننڍي ڪٽ- منجي.

كَتُونبڙو: ذ. ڪٽمنو.

كتُونبو: ذ. "تر" ۾ ٽيندڙ هڪ ڦل (ڏٺ طور ڪم اچي).

كَتِي: ث. ڪمائي- اُپت- نفعو- ڪٽيو. آمدني.

كَتِي: ص. ڪپڑا ڏوئيندڙ- ڌوبي- گاذر- پريٽ. (ث. ڪٽيائي).

كُتِي: ث. پُڄائي- انتها (حياتي جي). موت- ازل.

كُتِي ڪڍڻ: موت جي مُنهن ۾ وڃڻ. سِر وڃڻ جهڙي ڪم ۾ هٽ وجهڻ.

كَتِيانَ: ذ. بلوچن جي هڪ قوم.

كٽيائي: ث. پكيءَ جو هڪ قسم.
كَٽيو: ص. كمائي- نفعو. اُپراسو. آمدني.
كَپ: ذ. گهرج- ضرورت- لوڙ. كاپو- خرچ. پت وغيره ۾ ٿهيل ڳڙڪ جنهن تي پير ركي لهجي چڙهجي- كانچو. گهُبُ.
كِپَ: ث. مِيان (تلوار ركڻ جو كوپو). هڪ قسم جو بُوٽو.
كُپ: ظ. مضبوطيءَ سان پِتل- پچي ويل. پُورو- هڪ تڪ.
كُپ تي وڃڻ: پچي وڃڻ. چُيي وڃڻ. مضبوط ٿيڻ.
كَپائڻ: م. خرچ كرڻ. واپرائڻ. ختم كرڻ. وڃائڻ. متو هٽائڻ- تنگ كرڻ- هلاك كرڻ.
كپائي ڇڏڻ: خرچ كرڻ. ختم كرڻ.
كَپائُو: ص. خرچاڻو.
كُپائِڻُ: م. مضبوطيءَ سان لڳائڻ- ٺهكائڻ. پُورو بيهارڻ. پچائڻ. مضبوط كرڻ.
كَپَت: ث. خرچ. استعمال. فروخت. گهرج- طلب. كاپو.
كَپُڙُ: ذ. نانگ جو هڪ قسم. (ص) وڏو كاٽيو چور.
كِپرو: ث. ضلعي سانگهڙ ۾ هڪ شهر ۽ ديهه جو نالو.
كَپَڻُ: م. خرچ ٿيڻ. استعمال ٿيڻ. كم اچڻ. ختم ٿيڻ- وكامڻ. كاپو ٿيڻ. ورچڻ- كك ٿيڻ. گهرج ٿيڻ- گهرجُڻ.
كُپَڻُ: م. چُيڻ. پچڻ. وٽڻ (اكين كي). ويهي رهڻ (دل ۾). پيهڻ- سمائجڻ. كُپي وڃڻ- مضبوط ٿيڻ.
كَپو: ذ. كَپُ- كانچو.
كَجَ: ث. كاوڙ- چڙ- غصو. رشڪ- حسد. بيزاري. شرمساري.
كَجائڻُ: م. ريس ڏيارڻ. هُشي ڏيڻ. هركائڻ.
كُجِلي: ث. خارش- كنهر- كاڇي.
كُجِلي ٿيڻ: خارش ٿيڻ. سڏ ٿيڻ. هِركڻ.
كِجَڻُ: م. كاوڙجڻ- چِڙڻ. بيزار ٿيڻ. ورچڻ.
گَجُورَ: ث. هڪ قسم جو وڻ ۽ اُن جو ڦر- كجي- خُرمو.
گَجِي: ث. كجور جو وڻ.
گَجَڻُ: م. مٿي ٿيڻ. چڙهڻ. ترقي كرڻ. غائب ٿيڻ. اڏوا ٿيڻ.
كِچَ: ث. پيڙ- مجمع. ڳاهت. (ص) پريل- ڏٽيل- مُنهان تار.
كُچَ: ث. كڙيءَ جي متان ۽ پنيءَ جي هيٺان وارو سَنڊُ- مُرٽي جي پُٺ. مُرٽي واري پيڊي.
گچر گلو: ذ. كِلَ. ٺهكڙو. كِل يوگ وارو هُل. هُل هنگامو.
كِچرو: ص. كيچرو. بدانمال- كليٽو. ميرو گندو.
كِچكو: ذ. كيچل. كل مسخري. ٺهكڙو. هرويرو جي كِلَ.
كچ كچ: ث. دٻيل كِلَ. مسخري.
كِچڙي: دال چانور گڏ رڌل پٽڙو پَت. (ص) گڏوچڙ.
كِچڙي كائڻ: آسان كم كرڻ.
كِدا: ث. گودڙي. رَلي. فقيراڻي جهولي.
گَدڙو: ص. كَسِي. نامرد. بزدل- بي مُڙسيو.
گُدُو: ذ. 'تاس' ۾ كارو رنگ.
گَدَ: ث. كوٽيل يا قدرتي هيٺاهين زمين. كامو. كاهي. غار. ڏر. چُر. كهاڏو. قبر- گور.
گَدَ پرڻ: نقصان جو پورائو كرڻ- توٽو پرڻ.
گَدَون كوٽڻ: بدخواهي كرڻ. ٻئي كي نقصان پهچائڻ لاءِ كوشش كرڻ.
گَدَ: ذ. چِت (جاءِ جي). چت جو مٿيون حصو. كونو.
كُڏڙي، كُڏڻي: ث. پت ۾ ٿهيل خانو (جنهن ۾ ريزكي پٽسا گڏ كجن). پندالڙي.

Gul Hayat Institute

كَڏڻو: ذ. شڪار لاءِ وڻ ۾ ٿهيل پيهو (جنهن تي شڪاري محفوظ ويهي).
كَڏو: ذ. وڏي كڏ. حوض. غار.
كُڏِي: ث. ننڍو جارو. كُڏڻي. فقيرن جي ننڍڙي بينڪ. ننڍڙو حجرو. پت ۾ ريزڪي پٽسن گڏ ڪرڻ لاءِ ٺاهيل جارو. پندالڙي. كُڪڙن جي كڏڙي.
كُرُ: ذ (ف. خر) گڏهه- خر. (ص) كريل. اهنڌ. رقيب. نامحرم.
كِرُ: ذ. افعال- خصلت. شعور. لڇڻ. سليڪٽائي. سگهڙپائي يا سليقي جو ڍنگ.
كِردارُ: ص. نيڪ خصلت.
كُرُ: ذ. چوٿائي وهٽ جو چيريل پيرُ.
كُر پيرُ: ذ. پار پتو- ڏس نشان.
كُراندِي: ث. وهٽ جي كُرَ جو هڪ پاسو.
كَرائي: ث. سچائي- ايمانداري.
كَرَبُ: ذ. هڪ سؤ آرب (تعداد).
كِرِٽيو: ذ. ننڍڙن ٻارن کي كنگهه جي هڪ بيماري.
كُرپو: ذ. گاهه كوٽڻ يا گڏ ڪرڻ جو هڪ اوزار- رنبو.
كُرپي: ث. حلواين جي ڪم جو هڪ اوزار. رنبي.
كَرجُ: ذ. "سرگم" (راڳ جو اصطلاح) جو 'سا' وارو بنيادي سر.
كُرجِيرَ: ث. خُرزين- كڙيو.
كُرچَڙِ: ث. هنڊي يا ديگڙي جي تر ۾ لڳل پت- اكراڻ. بچت سچت.
كُرچَڻُ: ذ. كرڙڻ- رهڙڻ. رهڙي صاف ڪرڻ.
كَردَجالُ، كَردَيالُ: ذ. روايت مطابق ايندڙ زماني ۾ پيدا ٿيندڙ فرضي بادشاه (جيڪو ڪاڻي گڏهه تي چڙهيل هوندو ۽ خلق خدا جي كي گمراهه ڪندو). فتني باز.
كُرِڙو: ص. پير كان ٽِريل- ٽِريل پيرن وارو (ماڻهو. جانور).
كَرَڙُ: ذ. پٿر جو ٿهيل بيضوي اُكرو جنهن ۾ طبيب دوائون كرل ڪن. ڏاس مان ٿهيل ٽلهي فراسي.
كُرِڙَ: ث. ديگڙي جي تر ۾ لڳل پَتُ- اُكراڻ.
كَرڙاٽُ: ذ. ڪنهن در دريءَ وغيره جي رهڙ جو آواز. زور سان كنهڻ جو آواز.
كَرڙاٽو: ذ. كونگهرن جو آواز- گهوگهرو.
كَرِڙڻُ: م. رهڙڻ. رهڙي صاف ڪرڻ. رهڙون پائڻ. رهندڙ.
كَرَڙو: ذ. دُكان جي روزاني وكري جي حساب جو رجسٽر- روزنامچو. گپ چڪ واري زمين. رهٽو- رهڙو- كنهر. كڙهڙ واري سخت زمين.
كَرڙِي: ث. ڏاس مان اُڀيل فراسي.
كُرڙِي: ث. كُڙي.
كُرڙِيون هڻڻ: ايذاء كان چڙيون هڻڻ- لٽون اُڇلڻ.
كَرسَڻُ: ذ. گاهه جو هڪ قسم.
كِرِكَ: ث. ننڍڙي چَڙي.
كَرِكاڻُ: ذ. كَركَڻُ. جُتيءَ جو هڪ قسم.
كَركَڻُ: ذ. ٽِيش مان ٿهيل جُتي (جيكا جابلو ايراضي ۾ پائجي). پادُر. پُرائي جُتي.
كُرِكَڻُ: م. كنگهڻ. ٽورو كنگهڻ.
كُرِكو: ذ. كنگهه. نڙي ۾ سُركات سبب ٽوري كنگهه.
كَرِكِي: ث. چوٿائي كي ڪچيءَ ۾ ٻڌڻ لاءِ چَڙِي.
كَرِكِرو: ذ (ف. خرخره) گهوڙي جي بُت كي صاف ڪرڻ لاءِ لوهي بُرش.
كَرِكَسو: ذ (ف. خرخسه) جهيڙو- ڏڦو. تكرار. مونجهارو. ننڍڙن پكين ڦاسائڻ لاءِ اڌيل ڊب.
كَرِكَلو: ذ. كركرو. كركسو.
كِرِكِڻُو: ص. جُهريل- پُريل. زبون (جيكو هٽ لائڻ

Gul Hayat Institute

سان پڇي پُري). اُلڙيل- اُکڙيل. لڇڪڻو.

گَرَلُ: ذ. پٽر جو بيضوي اُکرو (دوائن پيهڻ لاءِ).

گَرل ڪرڻ: سنهون ڪرڻ- باريڪ ڪرڻ.

ڪِرِمِتُ: ذ. فريب. ٺوٽو. ٺڳو. خِريب، مڪر. فساد.

گَرنڊُ: ذ. ڪهاڙي، ڪاتي وغيره اوزار جي ڌار ۾ پيل ڪَڪَر.

ڪُرُنڊُ: ذ. ڦُرڙي يا زخم جي پڪل ڪَل- ڪڙي. رهڙ- رُهنڊ.

گَرَهُ: م. ڦِٽڻ- ڪِنو ٿيڻ. (ڪير، ڪاڏو وغيره). خراب ٿيڻ. بگڙڻ- لڇڻ ڪان نڪرڻ. بدلجڻ ٿيڻ. بي افعال ٿيڻ. بدچال ٿيڻ.

گرو: ذ. فصل مان لٽل اناج جو ڏڳ (سنگن، سِٽَن يا آنَ جي صورت ۾، بٽڻي کان اڳ). لاباري بعد 'وَلِ' رکڻ جي جاءِ. اناج جو ڏڳ. لاباري بعد گڏ ڪري رکيل اناج.

گرو: ص. خالص- نج. اصلي. صاف. سچو. نبار. (ث. ڪَري).

گرو ڪوٽو: ص. چڱو مدو- بُرو پلو.

گَروٽَ: ث. ٽلهي تي ننڍيءَ پٽ سان ٿهيل ڪچي مسجد (جنهن تي ڇت اڏيل نه هجي).

ڪِروِڪر: ظ. ٽريل پکڙيل- چڙوچڙ.

گَرِي: ث. فصل مان آيل اناج جو ڏير. انبار- ڏڳ. "ڪري" رکڻ جي مستقل جاءِ.

ڪُرِي: ث. ويل چوڻپائي مال جي پيرن جي آهوڙ ۽ موٽائي ونڊي ڏيڻ جو عيوض. پُنگُ.

ڪِريبُ: ذ. خريب- فريب- دولاب. هٽ ناٽ. ٽوٽا ٽيٽا.

گَريلُ: ص. خراب ٿيل. ڦِٽل. بدلجيٽو- بي افعالو. ناپاڪ. بدپيشي.

ڪِريو: ذ. ٻَنو (ٻنيءَ ۾). بصر بڪر وغيره پوک لاءِ ٿهيل ٻنو. تماڪ جي پوک جو هڪ ٻارو.

ڪِريا ڪيڻ: هر ڏنل زمين ۾ بڪر جي پوک لاءِ ننڍڙيون ڪسيون يا نالیون ڪيڻ.

گَڙ: ث. سرنهن، جانيي وغيره جو تيل نڪتل ڦوگ (جيڪو مال کي چاري ۾ گڏائي کارائجي). سُڪي زمين ۾ ڪاهيل هر جي حالت. ويايل چوپائيءَ جي ڪير مان ٿهيل پِسُ يا بَرَهِي.

گڙ تيل نڪرڻ: نتيجو نڪرڻ. مقصد حاصل ٿيڻ.

گَڙُ: ذ. جواهرات جا ذرا. ڪانچ جو چُورو (جنهن سان سون يا چاندي کي اوجر ڪن).

گَڙائِي: ث. بيهڪ. اُياڻي. عمودي بيهڪ. استقامت. چُستي. برجستگي.

گَڙِ ٻَڙِ: ث. ناهموار سطح. کڏن کوهن واري زمين. هيٺ مٿي زمين.

گَڙتالَ: ث. ڪاٽ جون چپڙيون (تاڙين وانگر وجائڻ لاءِ).

گَڙِيلُ: ص. وڏي عمر وارو. آزمودگار. ڳرو ۽ وڏي زور وارو. هر فن مولي.

گُڙڪَ: ث. ٽوري خبر- سُٽَسَ.

گُڙڪ پوڻ: ٽورو واءُ سُواءُ ملڻ- سُٽس ملڻ.

گڙڪاتُ: ذ. ڪاني وغيره ڇڻ جو وڏو آواز- ڪڙڪات.

گڙڪائِڻُ: م. ڏُڪائڻ (دروازو)- ڪ ڪ ڪرڻ. هوشيار ڪرڻ. بازپرس ڪرڻ. ڏڙڪو ڏمان ڪرڻ.

ڪِڙڪَڻُ، گُڙڪَڻُ: م. آواز ٿيڻ. وڄڻ. ڏڙڪو ٿيڻ. ٺهڪڻ- پاڻ ۾ لڳڻ (شيون).

گَڙڪو، گُڙڪو: ذ. ٻن چيزن جي ٽڪرجڻ جو آواز- ڏُڙڪو- ڪاءُ. هلڪو آواز. آواز.

گَڙڪيدارُ: ص. زور سان آواز ڪندڙ. ڏڙڪي ڏمان

وارو. ڪڙڪي وارو.

كِڙڪِي: ث. دري.

كُڙكُهيتو: ذ. اڏامندڙ جيت جو هڪ قسم جنهن جي پُڇ مان روشني نڪري- چانڊاٽو.

كُڙكُڙ: ث. ڪنهن ڏاتوءَ جي وڄڻ جو آواز. بيل گاڏي وغيره جو آواز.

كُڙكُڙ: ث. ڪڙڪو (دروازي تي).

كَڙكَڙيو: ذ. ڪاٺ جو تختو (جنهن ۾ نٽون گهوڙو ٻڌي گاڏيءَ ۾ وهڻ لاءِ سيکارجي). (ص) ڪڙڪڙ وارو. ڪڙڪو ڪندڙ.

كَڙگُ: ذ. (سن. كدگ) ترار- شمشير.

كِڙَڻُ: م. جڙوڄڙ ٽيڻ. ٽِڙڻ (ڳل). چمڪڻ (تارو). (تارو) ڪرڻ وقت روشني ڪرڻ. اُيرڻ (چنڊ).

كَڙو: ص. اُيو- بينل- نصب- ڪُتل. برپا- قائم. تيار. سڌو. عمودي.

كَڙو تَڙو: ص. چاق چوبند- تندرست.

كڙي تَڙي: ظ. بيٺي بيٺي. يڪدم- بنا دير. ٿهه پهه.

كڙو ڪرڻ: اُيو ڪرڻ- بيهارڻ. نصب ڪرڻ. قائم ڪرڻ. برپا ڪرڻ. پيدا ڪرڻ (فساد).

گَڙو، گَڙهو: ذ. پٿر- منيءَ جو وڏو ڳنڍيو.

گَڙو اڇلڻ، گَڙو هڻڻ: پتر هڻڻ. اشارو ڪرڻ. چُراند ڪرڻ. مِينهن جو نہ مڙڻ.

گَڙهَ: ث. ڪُڪڙ جي ٽنگ ۾ نوڪدار شاخ. ڪَنڊن وارو ڏنگهر. لوڙهي جي لنگهه بند ڪرڻ لاءِ ڏنگهر.

گَڙهه هڻڻ: اولانيو ڏيڻ. سنڌائتو ڏڪ هڻڻ.

گَڙِي: ث. سنهي ڪڪري جو داڻو- پَهٽي. حقي يا چلم جي ٽوبيءَ ۾ وڌل پٽري.

گُڙِي: ث. پيرَ جو پچاڙيءَ وارو پٽيون هڏو. بوٽ يا جتيءَ جو ڪڙيءَ وارو حصو.

گُڙِي تَپائڻ: تاهوت ڪرڻ- جلدائي لاءِ تاڪيد ڪرڻ.

گُڙِي ڏيڻ: رولاڪ ماڻهو کي رولڙو ڇڏائڻ لاءِ ڪڙيءَ کي ڏنب ڏيڻ جو سوڌ ڪرڻ.

گُڙِي ڇڪَ: ث. باهر وڃڻ ۽ هلڻ جي هيرَ.

گُڙِي كڍڻ: تکو هلڻ- تکو پنڌ ڪرڻ. تکي دوڙ پائڻ.

گُڙيون گَسڻ: هلي هلي ٽڪجي پوڻ. ڪنهن ڪم ڪرڻ لاءِ گهٽا پنڌ ڪرڻ.

گُڙيون گهرڻ: چڙيون هڻڻ. روئڻ وقت يا قاسڻ کان پوءِ ٽنگون هڻڻ.

گَڙيو: ذ. خرزين.

گُڙيو: ذ. ڪُر. ڪُڙي.

گُڙيا كڍڻ: پهن تي بيهي ڏسڻ. تکو هلڻ. تکڙيون وکون کڻڻ.

گَسَ: ث. حرڪت- چُر- هٽ چراند. جهپ- جهٽ. اُها پوک جيڪا سنگ ڪري مگر اَنُ نہ ڪري. مرض لڳل پوک.

گَسُ: ص. خصي (جانور وغيره).

گَسائِڻُ: م. ڦرائڻ. هٽان وجائڻ.

گَسِرو: هڪ قسم جي بيماري- ننڍي ماتا.

گُسرو: ص (ف. ڪوسہ) جنهن ماڻهو کي ڏاڙهي نہ اچي يا توري ڏاڙهي هجي- ٻُچي.

گُستُورِي: ث. ڪتوري- مُشڪ.

گِسكائِڻُ: م. هٽائڻ- سِرڪائڻ- ريڑهڻ. ٽِڳائڻ- چورائڻ. لڪائڻ- گم ڪرڻ.

گِسكَڻُ: م. هٽڻ- سِرڪڻ. رڙهڻ. وڃڻ. بنا اطلاع جي وڃڻ. ڇڏي وڃڻ. لڪي ڇپي وڃڻ. گِسڻ- ترڻ.

گِسكي وڃڻ: اک بچائي نڪري وڃڻ. هليو وڃڻ. بنا اطلاع جي وڃڻ- ڇڏي وڃڻ.

گُسِ گُسِ: ث. پُست جي ڪَنِ.

Gul Hayat Institute

گسڻ: م. ڦرڻ- ڇنڻ. زوري قبضي ۾ ڪرڻ. جهٽ هٽي ڦرڻ.
ڪسڻ: م. پُراڻو ٽي ڦاٽڻ (ڪپڙو). جهونو ٽيڻ- ڳرڻ. وڃڻ (عقل). گم ٽيڻ (هوش).
ڪُسڻ: م. ڪُهڃڻ (وار)- ڪوندجڻ. پراڻو ٽي ڇڃڻ.
ڪُسو: ذ. مرداني جُتيءَ جو هڪ قسم- گهيتلو.
ڪڪ: ص. پوڙهو. ضعيف. سُڪل. غريب. (ث. ڪڪِ).
ڪِڪَ: ث. مڇيءَ جي ڏَپ- ڪِڪاڻِ.
ڪِڪاڻِ: ث. مڇيءَ جي ڪِڪَ- بدبُوءِ.
ڪِڪاڙِي: ث. ٻج واري ڪِڪڙي.
ڪِڪاڙيون ڪڍڻ: پاڙون پٽڻ. سخت سيکت ڏيڻ.
ڪِڳرِ: ث. هڪ قسم جو زهري اُڏامندڙ جيت- ڏينهُو.
ڪڪر ۾ ڳڙو اُڇلڻ: لُڇي ماڻهو کي هروپرو چيڑڻ. خواهہ مخواه جهيڑي ۾ هٿ وجهڻ.
ڪِڪِري: ث. ڪِڪَرِ.
ڪِڪِڙو: ذ. ٻير وغيره جو ٻج- ڏڏڙو.
ڪِڪِڙِي: ث. کجور جو ٻج. انب جو ڪوئلو.
ڪَڪَڻ: م. هُرڻ (دل ۾)- دل سان لڳڻ (ڳالهہ).
ڪِڪو: ص. بدبودار- ڏَپِر. مڇيءَ جي ڪِڪي بانس وارو. (ث. ڪِڪِي).
ڪِڪو وِڪو: ص. هڪو ٻڪو- حيران. واڙو.
ڪِڪِي: ث. ڪِڪِڙِي.
ڪِڪِي: ث. مَڇِي (جيڪا ڪِڪَ واري ٿئي).
ڪَڳ: ذ (سن. ڪڙگ) هڪ قسم جي تلوار (ٿوري ڏِنگي ۽ ڊگهي). (ص) جهور پوڙهو. تمام ضعيف.
ڪَڳمارُ: ص. تلوار باز. پهلوان. جنگ جو جهونجهار.
ڪَڳلُ: ذ. تلوار هٿي هٽ ڪيل مال (لڙائي يا ڦُرمار مان). مال غنيمت.
ڪڳل ڪائڻ: مال غنيمت ڪائڻ. مفت جو مال ڪائڻ.

ڪڳو: ذ. مڇيءَ جو هڪ قسم- رَڙو.
ڪڳِي: ث. جاڙي ڏڪائي خاص قسم جو آواز ڪڍڻ. هڪ قسم جو ناچ (جنهن ۾ ڪڳيون هٽجن).
ڪڳيون هٽڻ: خوشيءَ مان ڪَڇون ٽوڪڻ- بَغل وڄائڻ. اجائي خوشي ڪرڻ.
ڪَلَ: ث. انسان يا حيوان جي جسم جي چمڙي. جانور جو چمڙو. چَمڙُ. ميوي وغيره جو ڇلڪو. ڇالَ (وڻ جي).
ڪَل خراب ٿيڻ: مار ڪائڻ جي مرضي ٿيڻ. پِڌا ڪم ڪرڻ.
ڪَل لاهڻ: بدن جي چمڙي جسم ڪان جدا ڪرڻ. سخت سزا ڏيڻ.
ڪِلَ: ث. ٺهڪ. خوشي. ٺٺول. مسخري.
ڪِلَ يوگُ: ذ. چرچو مسخري. خوشطبعي.
ڪِلِ خوشي: ث. ڪِلَ يوگ. رَونشو. وندر.
ڪِلائڻُ: م. ٺهڪ ڏيارڻ. خوش ڪرڻ. وندرائڻ.
ڪِلَ ڪرائڻ: پاڻ تان خواري ڪرائڻ.
ڪِلائيندڙ: ص. يوگائي. چرچائي. خوش مزاج. ڪلٿو. رونشائي.
ڪَلَڙُ، ڪَلڙُ: ذ. پراڻي جُتي. پراڻو پادر. گهيتلو.
ڪَلڙُ: ص. ڪَل مان ٺهيل. ڪل جهڙو.
ڪَلڙِي: ث. ڪَلَ- چمڙي. ننڍي پڳال- سانداري.
ڪِلڪو: ذ. زور سان ٺهڪڙو. ڪِل يوگ.
ڪَلَڪ: ص. خوش طبع. يوگائي.
ڪَلَڪ ڪَلا: ظ. ظاهر ظهور- ڇٽو پڌرو- ديده دانسته.
ڪَلڻُ: م. ڪَل لاهڻ- چمڙي لاهڻ. جسم تان چم جدا ڪرڻ. سخت سزا ڏيڻ.
ڪِلڻُ: م. ٺهڪ ڏيڻ. مُشڪڻ. ٽِڙڻ. ٺٺول ڪرڻ. خوش ٿيڻ.
ڪِلڻو: ص. خوشطبع. ڪِلمک.
ڪُلڻُ: م. ڇُڙڻ. آزاد ٿيڻ. ڇڙواڳ ٿيڻ. ظاهر ٿيڻ.

Gul Hayat Institute

ڪشادو ٿيڻ- وسيع ٿيڻ. نِرڻ (گل). صاف ٿيڻ (آسمان).

گلو: ذ. جُوتو- پادر- موچڙو.

گلا ڪاڻ: موچڙا ڪاڻ- پادر ڪاڻ. جُٽ ٿيڻ.

گلو گهڻ: سختي ڪرڻ- همت رکڻ. دهاءُ رکڻ. باز پرس ڪرڻ.

گلولَ: ث. هلچل- هنگامو. ڏمچر- غوغاءِ. مصيبت.

ڪلولَ: ت. ٽينگ ٽپا. موج. خوشي.

گلي: ث. پاڻيءَ جي ننڍي سانداري. پخال- مَشڪ.

گليتو: ذ (ع. خريطه) چمڙ جي ٿوٽري- چمڙ جي ٿيلهي.

ڪُليل: ظ. ظاهر- چٽو- پڌرو. اڻ ڊِڪيل. نِرِيل (گل). ڪشادو- ويڪرو. خلاصو. چڙواڳ.

ڪُليو ڪُلايو: ظ. ظاهرظهور- پڌري پٽ- علي الاعلان.

ڪماچ: ث. هڪ راڳڻيءَ جو نالو.

ڪُمرو: ذ (ف. خمره) ٻِڪر جو ٽِيو.

گمڻ: م. تحمل ڪرڻ- صبر ڪرڻ- ڏيرج ڪرڻ. ترسڻ. نوڙت ڪرڻ- نمڻ.

گمي ڪاڻ: نڙت سان وقت گذارڻ- نياز نوڙت سان هلڻ.

گنُ: ذ. وقت جو تمام ننڍڙو وقفو. گهڙي جو ننڍڙو پاڻو. (ظ) ٿورو وقت، انداز يا تعداد جي حد ٻڌائيندڙ لفظ (جٽن ڏهه ڪن، ويهه فوٽ ڪن، وغيره).

ڪِنَ: ث. لحظو- پل- گهڙي- لمحو. اک چنپ. ساعت.

گنبُ: ذ. پَرُ (پکيءَ جو) پَکُ. پکڙاندي.

گنب سوڙهڻ: وڃڻ جي تياري ڪرڻ.

ڪُنبُ: ذ. ڪنيءَ جي ڪپڙن ٽهڪائڻ وارو ڪُنڊُ. بَني (ڪپڙن ٽهڪائڻ جي). هڪ قسم جو برساتي اويڙ.

گنبڙاتي: ث. پکيءَ جو هڪڙو پَرُ.

گنياتَ: ث. هڪ راڳڻي جو نالو. سنڌ جي ڏکڻ ۾ "پارت" جو هڪ علاقو.

گنياتڙي: ث. هڪ راڳڻي جو نالو.

گنيڙي: ث. ڪنيڙاٽي. هڪ قسم جو برساتي جيٽ- پکڻ.

گنيَڻُ: م. زوري ڪڍي اڇڻ- زوري وڌي اڇڻ.

گنيي ڪڍڻ: زوري ڪڍڻ. قابو ڪري ڪڍڻ.

گنيُو: ذ. هڪ قسم جو آبي پکي. (ص) موڳو- واڙو.

ڪُنبي: ث. هڪ قسم جو برساتي اويڙ.

گنجَ: ث. ٽونڊ ڪان وڌي ڪُلهي تائين پاتل چُوڙا.

چِڪَ- سَٽَ. تنبيهه.

گنج ڪڍڻ: داب ڏيڻ. چِڪَ ڏيئي سڌو ڪرڻ. مار ڏيئي سڌو ڪرڻ.

ڪنج ڪڍڻ: ٻانهون ڪنجڻ. وڙهڻ لاءِ تيار ٿيڻ.

گنجري: ث (ف. خنجري) هڪ قسم جو ساز- دَفُ.

گنجَڻُ: م. پهراڻ يا چولي جون ٻانهون مٽي ڪرڻ. چِڪَ ڏيڻ. مار ڏيڻ.

ڪُنجَڻُ: م. چولي يا پهراڻ جون ٻانهون مٽي ڪرڻ.

ڪُنجي: ث. ٽڪر جو ٽِيو. لوهي ڪُپو- چَلَ.

ڪُندَ: ث. چُرچ- حرڪت- ڪٽونس. جهيڙي جو ٻهانو.

ڪُندَ ڪُندَ: ث. چور پچور. پچار. ريڑهه پيڑهه. ڪِر ڪِر. وِنڊِ وِندِ- چورا ڪورا.

گندائي: ث. ڪندي تي وڪر ونڊڻ يا جنهن ڪان ڪندي تي اُڌارو وڪر ونڊجي.

گندو: ذ. اوڌر تي ورتل وڪر جو حساب ڪتاب. ڪٽت- اوڌر.

ڪندو ڪڍڻ: ليکو لهڻ. حساب ڪتاب ختم ٿيڻ. اوڌر ڪڍي پاڻ کي سُڃو ڪرڻ. ڪنگال ٿيڻ. ڪُٽي وڃڻ.

گندَڙي: ص. ڪندائي.

گندي: ث. پکين ڦاسائڻ لاءِ سِرڪ ساهِي. ٻاري ۾ پاڻي وهائڻ جو آوانڊو. لاڳيتن بيتن جي سنگهر. پت جي اڌاوت جو سلسلو.

Gul Hayat Institute

ڪَنڊُ ث. ڪمند وغيره جي رس مان ٺهيل منڍ- شڪر.
ڪنڊ پڳڙا ذ. ڪنڊ چڙهيل پڳڙا.
ڪَنڊ ڪائڻُ آسان ڪم ڪرڻ. بنان تڪليف جي حاصلات ٿيڻ. دل خوش ڪرڻ. ٻڌاڪ هٿي پاڻ پڌائڻ.
ڪنڊ ڪير ٿيڻ پاڻ ۾ راس پاس ٿيڻ. هڪ ٻئي ۾ ملي وڃڻ. صلح ٿيڻ.
ڪَنڊُ ذ. ٽُڪر- حصو- پاڳو. علاقو- ملڪ. گهٽن ملڪن جو جاگرافيائي ميڙُ. وڏي ۾ وڏو ملڪ. ڪنهن وهڪري جو پڳل بند- شگاف. ياڄ- رخنو.
ڪُنڊَ ث. ڳولا- تلاش. ڪائي وغيره سان متاڄري ڪوتائي- قلهور. دل جي ڪوتائي- دغا.
ڪِنڊارَڻُ. ڪِنڊائڻُ م. پکيڙڻ. چڙوچڙ ڪرڻ. داڻو داڻو ڪرڻ. پکيڙڻ (ڪنبي).
ڪُنڊائي ث. دل جو ڪوٽ- ٻيائي- دغا. حسد. ڪدورت.
ڪَنڊَرُ ذ. ڪريل جاءِ. اُجڙيل گهر. ڊٺل شهر.
ڪِنڊرَڻُ م. پکڙجڻ- چڙوچڙ ٿيڻ. ڪٽو ڪٽو ٿي جدا ٿيڻ.
ڪُنڊَڻُ م. ڪوٽڻ- ڳولڻ. قلهورڻ. ڪرڙڻ.
ڪنڊو ص. مُڏو- ڪُند. دل جو پليت- بدنيت- بدخواه. منافق- بغضي- ڪينو رکندڙ. (ث. ڪُنڊي).
ڪنڊوُ ص. يُڏو- ڏندن پڳل. ڦدو- پَيو.
ڪَنڊِي ث. اَڻ مَڻَ تورَ.
ڪِنڊِيرَڻُ، ڪِنڊِيڙَڻُ م. پکيڙڻ. چڙوچڙ ڪرڻ. ڪَٽو ڪَٽو ڪرڻ.
ڪُنَسِ ث. نفرت- حقارت. عداوت. حسد.
ڪَنڪهَ ث. نڙيءَ جي خشڪي سبب گنگهڻ جو عمل.
ڪنگهڪارَ ث. هلڪي ڪنگهه. ڪنگهڻ جو عمل.
ڪنگهڪار ڪرڻ ڌيان ڇڪائڻ يا اشارو ڪرڻ لاءِ آهستي سان کنگهڻ.
ڪَنگهارُ سنڌ جو هڪ سومرو حڪمران جام ڪنگهار. (ص) سورهيه.
ڪَنگهارَڻُ م. آگهارڻ- وچورڻ (پاڻيءَ سان). متاڄرو ڏوٽڻ.
ڪَنگهَڙَ ث. ڪُوري ۾ زياده پڪل يا سڙيل سِرَ. لوهار جي ڪُوري جي تر ۾ گڏ ٽيل ڪَتُ.
ڪَنگهڻُ م. زور سان نڙيءَ مان هوا ڪڍڻ (بلغم ڪڍڻ يا نڙي خشڪ ٿيڻ سبب).
ڪِنگهو، ڪُنگهو ص. پاڻيءَ جهڙو- پَتڙو- ڇدو (پاڻي، رسُ، شربت وغيره).
ڪَنو ذ. تلوار- ترار- کڙگ. ترار جو هڪ قسم.
ڪِنوائِڻُ م. ڪِنوڻ ٿيڻ. ڪنوڻ وانگر چمڪات ڪرڻ.
ڪِنوَڻَ ث. وِڄ- برق.
ڪَنهَرِ ث. ڪنهن جي خواهش- خارش- ڪاڄي.
ڪَنهَڻُ م. ٿُنهن يا آڱر سان رهڙڻ. خارش واري هنڌ تي آڱريون گهَڻ. رَهڙڻ- گسڻ. رُهنڌا پائڻ.
ڪَنِي ث. جَوَن يا ڪڪ جو اٽو. ڏريل ٻاجهري جو پلاءُ.
ڪِنياتو ذ. 'ڪِين خير' جي خبر ڏيندڙ (رسمي طور 'ڪاڻ').
ڪَنُ ذ. نانگ جو هڪ قسم (ڪِرڙِي جي قسم جو زهري نانگ).
ڪِنَ ث. ڪِن- لحظو- اک چنيءَ.
ڪِنِ ث. تيل واري مَرُ. بدن تي چڙهيل تيل واري مَرُ.
ڪُنُ ذ. مقرر مدو- مقرر مُدت وارو عرصو. انجام- واعدو. پرت جو هڪڙو خانو. ٽاڪو. ڇت جي اڏاوت ۾ بن ڪامُن جي وچ واري وِٿي. پاڳو- حصو.
ڪُٽين ڪُٽائڻ انجامن يا وعدن وارا بهانا ڪُٽائڻ. لاجواب ڪرڻ. واعدن ۾ ڪوڙو ڪرڻ.

Gul Hayat Institute

كَٹائي، كَٹائِڻ: ث. كٹائڻ جي مزوري. پاڙو.
كَٹَت: ث. اوڏر- ركت.
كٹت كٹائڻ: اوڏر تي مال ڏيڻ. كنڊي تي ڏيڻ.
كُٹس: ث. چُرچ- كوڻس- حركت- كَنَس.
كِڙِ كِڙِ: ث. گهڻڻين يا سِكَن جو آواز- چِڙ چِڙ.
كَڻڻ: م. مٽي كرڻ- اوچو كرڻ. چُونڊڻ. ترقي ونائڻ. قبول كرڻ (ذميداري) ناهڻ (پت، جاءِ). برداشت كرڻ (مصيبت). كٹي هلڻ (جنازو). چُهڻ (انگ، پاڻي، اثر). كائڻ (قسم). چكڻ (ساه).
كٹي اچڻ: ونڊي اچڻ. چورائي اچڻ. ڇجائي اچڻ (بانهن).
كٹي مارڻ: مٽي كٹي هيٺ اچلائڻ. ماري چڏڻ. زير كرڻ- دٻڻ.
كوبِلو: ذ. بيل گاڏي يا دروازي كي قابو جهلڻ جي هك كاٺي. (ص) وچ كُٽيو- دَلو. (ث. كوبلي).
كُوبو: ذ. رستي ۾ كڏو. چَلهو.
كوتو: ذ. كودو.
كوتِ: ث. كپڙي، سُٽ وغيره جا بچيل ذرا.
كوتِ: ث. ٽورائي- كمي. گهٽتائي- اڻاٽ. قلت. نقصان- چيهو- گهاٽو.
كوتِ وجهڻ: نقصان وجهڻ- گهاٽو وجهڻ.
كوتُ: ذ. ملاوت. بيائي. دغا- دولاب. كُپت. نقص.
كوتپائِي: ث. كوٽ- بيائي- كُپت.
كوتُ كرڻ: برائي كرڻ. دغا بازي كرڻ. نقصان پهچائڻ.
كوتائِي: ث. كوٽڻ جو معاوضو.
كوتائِڻ: م. زمين اُكيلائڻ. كڏ كرڻ. قبر كوٽائڻ.
كوتائِي: ث. كوٽڻ جو كم. كاٽِي جو كم. كمي- گهٽتائي. بيائي- دغابازي. كوڙائي.
كوتِجَڻ: م. كوڏر سان زمين ۾ كڏ ٽيڻ. اُكرڻ.
كوتَڻُ، كوتِڻُ: م. وَلڻ (زمين). اكوڙڻ (وڻ، پاڙ وغيره). كاٽي كرڻ.
كوتو: ص. ملاوتي- مَٽ وارو. جڙتُو- كوڙو- نقلي. بيوفا. دغاباز. كُپتيو. (ث. كوتي).
كوتو گَرو: ص. چگو مدو- بُرو پلو.
كوتي كري: ث. خراب گالهه. غلط گالهه.
كوتِي كرڻ: سيڙائڻ- بي فائدو وقت وڃائڻ.
كوتُهڙو: ذ. كاٽي وغيره سان زمين جي مٽاچڙي جي كوٽائي (عام طرح ككڙ، تِتر وغيره كوتهڙو كري).
كوپرو: ذ. ناريل. ڏونگهين جو تيلُ.
كوپِرِي: ث. كيپراٽي. مٽي جي هڏي. مغز.
كوپو: ذ. ناريل جي كل- ڏونگهو. ڏِڳي جي اكين تي چاڙهڻ جو ڏَكُ- اكياڙي. كنهن به شيءِ بند كرڻ جو ڏهلي جهڙو ڏك.
كوچَ: ث. گولا- وڙڙ. جاچنا.
كوچ لگائڻ: پتو لڳائڻ- تفتيش كرڻ.
كوجا: ذ. "اسماعيلي" مَٽ جا پيروكار.
كوجِنا: ث. پتو- نشان. تحقيق. گولا- جستجو. دريافت- ايجاد. كوج- گولاڙولا.
كوجَڻُ: م. گولڻ- گولا كرڻ. وڙڻ. دريافت كرڻ.
كوچِرو: ص. خوامخواه دخل ڏيندڙ. شرارتي- حركتي. آئونٽرو.
كودو: ذ. گڏهه جو نر ٿُر- كوتو. (ث. كودِي).
كُورو: ذ. باهه جو وڏو مَچُ- آڳاهه. بَني (شراب، سِرن، چُن وغيره جي). لوهار جو مچ. آوي- نِهائين (كنيار جي).
كُورِي: ث. ننڍو كُورو. مَچُ.
كوڙَ: ث. رڳيل يا چُريل كپڙي كي ڏُڳري سان سٽي سَر كڍڻ.
كوڙَ ڏيڻ: كوري يا رڳيل كپڙي كي سٽي سَر

Gul Hayat Institute

كيڻ ۽ تَهه كرڻ.

كوڙ كائڻ: تاس راند ۾ پتن هوندي سوندي ٻيو پتو لهي ڏيڻ.

كوڙ: ذ. ڏگ- ڍير- انبار. (ص) گهڻو- زياده. بي انداز.

كوڙَهُ: م. أيو بيهارڻ- قابو بيهارڻ. ڪُپائڻ. ٽوڪڻ. ٺهڪائڻ.

كوڙو: ذ. ضرب جي جدول. انبار. أيا كري بيهاريل كانن جي دَن.

كوڙو ڪيڻ: راز سَلڻ. مسئلو حل كرڻ.

كوڙي: ث. آنَ جو ڏگ. ڍِڳي. سَٽي. تجارتي أڻن جي قافلي جي جهوڪ. شهر ۾ أڻن جي ويهڻ جو مقرر هنڌ.

كوسا: ذ. بلوچن جي هڪ ذات.

كوسڙو: ذ. پُراڻو چنل پادر.

كوكلو: ص. خالي- نلهو. پورو (اندران خال وارو).

كوكو: ذ. كائيءَ جي صندوق جهڙو باكس- پيٽي. (ص) خالي- كوكلو.

كولاندَرُ: ذ. ضامن- جوابداري ڪندڙ- كفيل. (ث) ضمانت. عيوضو.

كولائڻُ: م. ظاهر كرائڻ. پوريل در وغيره پَٽائڻ.

كولڙ: ص. كَلَ وارو- كولُو.

كولڻُ، كولِڻُ: م. پَٽڻ- أپٽڻ. ظاهر كرڻ- پڌرو كرڻ. ڦاڙڻ. ڇيڻ. أكوڙڻ. سلجهائڻ. ڇڏڻ- آزاد كرڻ. رها كرڻ. كشادو كرڻ. چوڙڻ (روزو).

كولو: ذ. كل- چمڙي (جيكا طهر وهاريل مهل وڌي وڃڻ).

كولُوَ: ص. كل وارو. اڻ ٽهريل.

كولِي: ث. ننڍڙي ڪوني (جيل جي).

كُومو: ذ. ڪپڙي سڙڻ جو دونهون يا ڏَپ. هڪ قسم جو ڏاندي پکي.

گونٽو: ذ. چوڻائي كي ٻڌڻ لاءِ زمين ۾ كُٽل كِلو.

گُونڊَ: ث. روڙَ- پَٽ كوهَ.

گُونڊائڻُ: م. پَٽائڻ- ڇنائڻ. روڙائڻ.

گُونڊَڻُ: م. پَٽڻ (وار، كنبي). ڇنڻ- روڙڻ.

گونڙ، گُڻونڙ: ذ. ڪنهن به وڻ جي ٿُڙَ مان نكرندڙ لِڇلڇدار رَسُ (جنهن ۾ چنبڙڻ جي خاصيت هجي).

گونَسَ، گُڻونسَ: ث. كُنڌ- حركت- چُرچ. مستي- شرارت.

گونس ڪڍائي: هٿ چراند. حركت- شرارت.

گونس ڪرڻ: حركت كرڻ- چُرچ كرڻ- شرارت كرڻ. هٿ چُراند كرڻ.

گونسَڻُ، گُڻونسَڻُ: م. چُرچ كرڻ- كُنڌ كڍڻ. جهيڙي لاءِ ٻهانو ڳولڻ.

گونگهرو: ذ. ننڍ ۾ نڙيءَ مان نكتل ساهه كڍڻ جو آواز.

گونگهرا هڻڻ: ننڍ كرڻ. بي اونائي سان سمهڻ.

گِوَهِ: ث. وِڇ.

گُوڻِ: ث. پاسو- طرف. ڏِسَ واري كُنڊ.

گُوهُ: ذ. چاهه- ٻيرُ (زمين ۾ گول كڍ كوٽي، ان ۾ كائيءَ جو چَكُ ركي، مٽان پكين سرن جي گولائي ۾ اوساري كڍن، ۽ ان بعد آهستي آهستي چَك جي هيٺان مٽي كڍي چَك لاهيندا ويندا ۽ مٽان اوساري ٻڌندا ويندا).

گوهه ۾ ٽپو ڏيڻ: جوكي جهڙو كم كرڻ. نقصان وارو كم كرڻ.

گُوهاڙو: ذ. نار يا هُرلي لاءِ كوٽيل كڍ.

گُوهَرَ: ث. هيناهين زمين يا درياء جي سڪل پيٽ ۾ كوٽيل كچي كُوهي.

گوهِڻُ: م. پَٽڻ (وار). گُونڊڻ. روڙڻ. سَٽڻ. پِڇڻ. ڏاڍي مار ڏيڻ.

گوءِ: ظ. ٻَنِ- كڍ ۾- كوهه ۾.

گوئڊ، گوئيڊُ: ذ (ف. خويد). جَوَن جي پوك جا

Gul Hayat Institute

آیون- کِیرا (جیکي گھوڑن کي کارائین).
گھہِ: ث. خارش- کاڇِي- کنھر.
کِھہَ: ث. مٹي. خاک. دَرَ- ڈُوڙ.
کُھہُ: ذ. کُوھہ. کُھاڏو. اُونھي کَڈ.
کُھہ پوڻ: کوھہ ۾ پوڻ. ڇٽ ٽيڻ. کڈ ۾ پوڻ.
کُھاڏو: ذ. اونھيءَ کڈ جنھن تي ھُرلو چڑھي.
کُھجَڻُ: م. ٽکجڻ- ھجڻ. ماندو ٽيڻ. ورچڻ.
کَھُرائي: ث. مزاج جي سختي. سطح جي ناھمواري.
کَھرُو، کُھرو: ص. کڑبڑ وارو- ناھموار. سخت سطح وارو. تيز طبع- کَرڙو. (ث. کھري).
کھرو ڀالھاڻ: ڏاڍي ڀالھاڻ. کاوڙ سان ڀالھاڻ. تکو منو ٽيڻ.
کُھنبا: ذ. زالائا. شادي جي ستين مھيني ڪنوار جي ھڪ رسم.
کُھنباڻي: ص. کُنب چاڑھي ڪپڑا رڱيندڙ- نيروتي- رنگريز. ھڪ ذات جو نالو.
کُھنبو: ذ. ھڪ قسم جو ڳاڑھو ڪپڑو. چُريل ڪپڑو (بانڊڻو وغيره). کُکڑ جو ھڪ قسم. (ص) ڳاڑھو- کَيسر جي رنگ جھڙو. (ث. کھنبي).
کَھَڻُ: م. گسَڻ. چُراند ڪرڻ. وڑھان وِڑھان ڪرڻ. ھروپرو کُنڊ ڪٽڻ. وڑھڻ لاءِ ڀانا ڳولڻ. جھيڙو ڪرڻ.
کُھَڻُ: م. ٽکجڻ. ورچڻ. چُور ٽيڻ (ٽڪ ۾). ماندو ٽيڻ. کُني وڃڻ- کنگال ٽيڻ.
کُھو: ذ. ڏر کوٽڻ لاءِ وڏو ڊگھو رنبو. وڏو کھيڑو.
کُھي: ث. ٿَھي- وَھي. ڄمار- عمر. ھائي- جسم جي بيھک. جواني- رَتي. کاڇي- خارش. پوک واري زمين مان ٻُوٽا اُکيڑي ڪڍڻ لاءِ ڊگھي ڳڻ سان رَنبي.
کُھي: ث. صفت ٽکل، سائي.
کُھيڑو: ذ. ڊگھي ڳڻ سان رنبي جھڙو ھڪ اوزار (جيڪو ٻنيءَ مان جھنگ وڍڻ جي ڪم اچي).
کُھيل، کُھيو: ص. ٽکل- وِرتل. ھيٺو. بيزار. بدحال. کنگال.
کِيَڻُ، کِيَھُ: م. کائڻ. ڳڙڪائڻ. واپرائڻ (کاڌو). (ذ) کاڌو- کاڄُ- طعام.
کِيٽو، کِيو: ص. نشي ۾- خماريل. مست- الوٽ.
کي: حرف جر. ڏانھن- طرف. وَٽ- پاسي.
کِيانتو: ذ. کين خير جي خبر ڏيندڙ. ملاقات جو سَوَڻ ڏيندڙ قاصد (کانءِ).
کيتُ: ذ. ٻني- پوک- کيٽُ. پوک واري زمين.
کيتِي: ث. پوک- فصل. آبادي. ڏنڏو- گذران. عادت- ٽيتي- روزمره جو وھنوار.
کيتُ: ذ. کيتُ- پوک- ٻني- فصل. اھا ايراضي جيڪا پوک ھيٺ آيل ھجي.
کيڏو: ذ. ضد- تيسو- گھپي. ٻار جو رسامو- کروڌ. کِل کِل- کتراڳ.
کيپَ: ث. سامان- بار (تجارت جو). ھڪ واري ۾ آيل مال. جھاز يا ٻيڙي جو پُور.
کيپ ڪڍڻ: نفعو ڪمائڻ. سوداگري مان ڪمائڻ. سوپ ڪرڻ.
کيپُ: ذ. نشو- خمار. نشي جو سُرور. خُمار جي موڳائي.
کيپُ چڑھڻ: نشو چڑھڻ- خمار چڑھڻ.
کيپراتي: ث. کيپراتي- کوپري. مغز جو ھڏي وارو ٻيالو.
کيجُ: ذ. ھيجُ- شوق. مائو- انگل. خوشي- موج.
کيجِ ڪڍڻ: انگل پورو ڪرڻ. سوپ ڪرڻ. فائدو حاصل ڪرڻ.
کيچَلَ، کيچلائي: ث. کڻس- حرڪت- مستي- شرارت. مسخري. چلولائي.
کيچلو: ص. حرڪتي- مستي خور- شرارتي.

Gul Hayat Institute

چلولو. (ث. كيچلي).

كِيچو: ذ. چانورن جي رب يا اٿي مان ٺهيل پاپڙ (جيكو تيل ۾ تري كائجي).

كيدو: ذ. پكيءَ جو هڪ قسم.

كيڏ: ث. راند. اٽكل- حرفت. چالاكي. رمز- ٽل. هٿ ناٽ.

كيڏاري: ص. راندين. چالاك- تجربيكار. حرفتي- اٽكلي.

كيڏائڻ: م. راند كرڻ- كُڏائڻ. وندرائڻ.

كيڏڻ: م. راند كرڻ. راند رهڻ. كُڏڻ. وندرڻ. ٽينگ ڏيڻ.

كيڏوئو: ذ. راند جو بال- ڏڙهو- كينهون.

كيرَ: ث. نسل- پيڙهي- كيڙ- پُهائي. اصل نسل- تولي- جماعت- سات.

كِيرَ: ث. مبارك- واڌائي. كپڙي جي ٻن ڏرن كي ملائڻ واري كِيلَ.

كِيرَ مبارك: ث. خوشيءَ جي واڌائي.

كِيروُن: ث. مباركون- واڌايون.

كِيرُ: ذ (ف. شِير) ٽٽن مان نكتل اڇو پائي- شيرُ. ٽج. وٽن ٻوٽن جو كير جهڙو رَسُ.

كِيرُ پُٽَ: ذ. آل اولاد. مال ملكيت.

كِير پياكُ: ص. ٽج ڏائيندڙ- شيرخوار.

كِيرَ ٽَرُ: ذ. سنڌ جي الهندي پاسي وارن جبلن جي قطار.

كيرولِ: ث. هڪ قسم جو وڻ ۽ ان جو ڦل. ٽر ۾ ٽيندڙ هڪ ول ۽ ان جو ڏُٽ.

كِيرولِي: ث. هڪ قسم جي ول.

كِيرُ گَنڍُ ٽيڻ: صلح كري هڪ ٿي وڃڻ. پاڻ ۾ رنڊل پرچي وڃڻ. ناهه ٽيڻ.

كِيرَ پُڙو: ذ. منائيءَ جو هڪ قسم (مائي مان ٺهيل پيڙا).

كِيرَ مُنڊِي: ث. ڇهه جو هڪ قسم (ٽِكَ سان چانديءَ جي منڊي جيكا شاديءَ ۾ ويڙهه سان گڏ ڪنوار كي پارائين).

كِيرِڻِي: ث. كير ۽ چانورن مان ٺهيل مِٺو كاتو- شيرِيني.

كِيرو: ص (ف. خيره) سائو- بي حس (جسم). موڳو- واتڙو.

كيرو: ذ. ڪچڙن سنگن ۾ كير جهڙو پيدا ٿيل گوُدو. (ص) كيرپياك. وهٽن جي كاڌي لاءِ سائي ٻاجهر يا جوئر جو چارو. پلي جو هڪ قسم- نر پلو.

كِيرِي: ث. چوڻاڻي جي ٽٽن وارو گوشت.

كيڙَ: ث. ٻنيءَ ۾ آيل هر- كيڙيل زمين- كيڙي.

كيڙائڻُ: م. زمين كي هر ڏيارڻ.

كيڙَڻُ: م. زمين كي هر ڏيڻ. زمين اُٽلائڻ. ڳولڻ- جستجو كرڻ. ووڙڻ.

كيڙو: ذ. وڏي ٻال- سِيَر.

كيڙِي: ث. هر آيل زمين. كڙيل زمين (جنهن ۾ آبادي نه هجي). چاڪ يا چُڻ واري زمين جو قسم. ٻال- سِيَر.

كيڙِي ميڙِي: ث. پگهر جو پورهيو- بچت سچت. كُل مال ملكيت.

كيسُ: ذ. ٽُلهي كپڙي جي خاص قسم جي اُڃاوت واري چادر (جيكا وڇائڻ ۽ اوڍڻ جي كم اچي).

كيسانو: ذ. شهر نصرپور جو ڏڏي جي اعتبار سان نالو. كيسن ناهڻ وارو شهر. حيدرآباد ضلعي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

كِيسو: ذ (ف. كِيسَ) قميص يا كوٽ وغيره جو گوُندو- جيب- گِيدو.

كيسو كولڻ: سخاوت كرڻ- دل كولي خرچ كرڻ.

كِيسي ۾ هڻڻ: نه ليكڻ- پرواهه نه كرڻ.

Gul Hayat Institute

كِيڪَ: ث. نائي جي ٽيلهي- همياٽي.
كِيكارَ، كِيكَرَ: ث. پليكارَ- خوش خير عافيت. آجيان- خوش آمديد. مزاج پرسي. آترياءُ.
كِيكارَڻُ: م. آترياءُ ڪرڻ- پليكار ڏيڻ- آجيان ڪرڻ- مرحبا چوڻ. خوش آمديد ڪرڻ.
كيكڙاٽ: ذ. گدڙ لومڙ وغيره جون اُناڙُون- ڏندن ڪڙڪائڻ جو آواز.
كيكڙاٽ ڪرڻ: قاسڻ كان پوءِ منٽون آزيون ڪرڻ.
كيكڙو: ذ. هڪ قسم جو ساموندي جيت- سرطان (ع).
كِي كِي: ث. كِلڻ جو اڻ وٽندڙ آواز. اجائي كِلَ- كِچكو.
كِيلُ: ذ. تماشو- بازي. ناٽڪ. وندر. راند- كيڏ.
كِيلَ: ث. چادر يا اجرڪ وغيره جي بِنُ پڙڻ كي پاڻ ۾ ڳنڍڻ لاءِ خاص قسم جو رنگين يا اڇو ٻڌيو.
كِيلَڻُ: م. كيڏڻ- راند ڪرڻ. كيل ڪرڻ- تماشو ڪرڻ. وندر ڪرڻ. راند روند ڪرڻ.
كِيلَڻُ: م. كيلَ هڻڻ (چادر يا اجرڪ جي پُڙڻ كي).
كِيمَ: ث. خوشي- پلائي. عافيت- خيريت. سُک سهنج.
كِينجهو: ذ. پاڻي جي وهكري ۾ پيل ڪنهن وڻ جون ٽاريون. ٽڙ وغيره جيكي وهكري كي رندائين.
گِينچَڻُ: م. چِڪڻ- تاڻڻ. اينگهائڻ.
گِينسَ: ث. كؤنس- هٿ چراند- حركت- شرارت.
گِينكارَ: ث. پليكار- خوش مرحبا- كِيكَر.
گِينكارڻُ: م. كيكارڻ- پليكار ڏيڻ. خوش مرحبا ڪرڻ.
گِينهُون، گِينهُوڙو: ذ. سُٽ ۽ ڪپڙي مان ٺهيل بال- ڏڙهو.
گِيَڻُ، گِيڻُ: م. كائڻ (طعام، قُوت). چوڳو ڪرڻ.
گِيڻُ: ذ. كاڏو- طعام- قُوت- خوراڪ- غذا- چُوڻو.
گِيو، گِئو: ص. نشي ۾ خماريل- مخمور. متوالو.
گِيهَ: ث. گِهه- دَز- مِٽي- ڏُوڙ- رک.

گ

گ: ذ (اُچار 'گاف') سنڌي الف- بي جو ايڪيتاليهون اکر. فارسي جو چوٻهون اکر.
گابارُ: ص. گابا چاريندڙ.
گابو: ذ. ڳئون جو ڦَرُ. (ث. گابي).
گاٽِ: ث. گسن يا گهجڻ سان ٽيل نشان. چٽو- گاٽ جو رهڙو.
گاجَ: ث. گوڙ (ڪڪرن جي). گجكارَ (پاڻيءَ جي). وڏو آواز.(گاج نڀين = وڏي گوڙ واري). تيلي ٻج. سَرنهن جو هڪ قسم. گجي- جَهگ.
گاجُ: ذ (انگ) هڪ قسم جو سنهون سوتي ڪپڙو.
گاجِرو: ذ. پتائي گجرن جو سائو گاهه- گجرن جا پنَ. پرت پريل ڪپڙي جو هڪ قسم.
گادِي: ث. ويهڻ لاءِ ڪپڙي جي پراءُ وارو گاديلو- گدي. مسند- تخت. حڪومت جي نشست. گهوڙي يا اُٺ جي سنجن ۾ پاسي كان ڏيڻ لاءِ ننڍو وهائي مثل گاديلو.
گادي تي ويهڻ: مسند نشين ٿيڻ- تخت تي ويهڻ. وارث ٿيڻ.
گادي نشين: ص. تخت تي ويٺل. مسند تي ويٺل.
گاديلو: ذ. چمڙي يا ڪپڙي جي ٽُلهي گادي. پلنگ

تي وڃائڻ لاءِ ٽلهي پٽرائي. وڃائڻ لاءِ وڏو وهاڻو.

گاڏرُ: ص. گاڏي هلائيندڙ- گاڏيرُ. پکيءَ جو هڪ قسم.

گاڏڙ: ص. گڏيل- گڏوڇڙ. ملاوتي.

گاڏڙ ساڏڙ: ص. گڏيل- مرڪب. ان خالص.

گاڏو: ذ. ٽيٽن تي هلندڙ ڪاٺ يا لوهه جو ڏبو. ريل گاڏيءَ جو ڏبو. بار ڏيڻ لاءِ ڇڪڙو. ننڍي گاڏي (هارن جي).

گاڏو ڏڪڻ: ڏکيو سکيو وقت گذارڻ. جيئن تيئن ڪري گذر سفر ڪرڻ. حياتي جا ڏينهن پورا ڪرڻ.

گاڏي: ث. ٽيٽن تي هلندڙ سواري (بيل گاڏي، گهوڙي گاڏي، ريل، موٽر وغيره).

گاڏيرُ: ص. گاڏي هلائيندڙ (عموما بيل گاڏي).

گاڏي واهُ: ص. گاڏي هلائيندڙ (عام طرح گهوڙي گاڏي).

گاڏيلي: ث. بدن جي عضون جي سهڻي ٻيهڪ واري زال- سهڻي موڪري بدن واري زال.

گاڏُ، گاڏر: ص (ف) ڪتي- ڏوبي.

گار: ص (ف) ڪندڙ. ٺاهيندڙ. وارو (لفظن جي آخر ۾ ايندڙ صفاتي پڇاڙي (جئن خدمتگار، گنهگار، يادگار وغيره).

گارِ: ث. فحش ڳالهه. بد زباني- دُشنام. طعني ۽ وينڊ جو ڳالهه.

گارِگند: ث. بدزباني- فحش ڪلامي- دشنام طرازي.

گاردُ: ذ (انگ) محافظ- پهريدار. پهرو ڏيندڙ سپاهي. ريل گاڏيءَ جو هڪ عملدار.

گارو: ذ. گڏيل مٽي (راڪي لاءِ). گپ. ٻه ملايل پنجهو.

گاروڙي: ذ. نانگ پالينڊر. نانگ جهليندڙ. نانگن جو زهر ڪيندڙ. ڪکيل تي جهاڙ وجهندڙ- مانڊو. ماهر جوگي (پريي جوگي جو لقب 'پريو گاروڙي'). وڏو نشي باز.

گاسِ: ث. گاڻ. چيهو.

گاسِ پيسِ: ث. گاڻ مان ٽيل نڪصان. لاهه پاهه وغيره مان ٽيل نقصان.

گاسِليٽُ: ذ. هڪ قسم جي پائيٽ جيڪا ٻرڻ جي ڪم اچي.

گاسو: ذ. گاڻ. ڪَسُ- ٽوٽ. نقصان.

گاشو: ذ (ع. غاشيه) اُٺ جي پاکڙي تي وجهڻ جو ڪپڙو.

گاگِڙو: ذ. آنُ واڙڻ لاءِ وڏو چَجُ.

گامُ: ذ (سن. گرام) ڳوٺ- واهڻ. ٺڪاڻو- رهائش.

گاموئي: ص. ساڳئي ڳوٺ جو رهاڪو- ڳوٺائي.

گامُ: ذ (ف) قدم- وِڪَ.

گامزَن: ص. پنڌ ڪندڙ. تڪو هلندڙ.

گامَڻُ: ص. سچار- سچ ڳالهائيندڙ. مشهور ڪردار جيڪو سچ ڳالهائيندو هو ۽ عام طرح "گامو سچار" جي نالي سان مشهور هو.

گامو: ص. وک وجهندڙ- تيز هلندڙ .(گامر- وِک- قدم.

گانڊيا: ذ. بيسڻ مان ٺهيل ٽُلها مُرملا.

گانجو: ذ. ڀَنگ جي بج مان ٺهيل هڪ نشيدار شيءِ (جيڪا موالي سُلفي ۾ وجهي پيئن).

گانڊِ غُلامي: ث. ٻانهپ. حدکان زياده خدمت. خوشامد.

گانڊَڻُ، گانڊُو: ص. گيدي- بزدل.

گانڊِجڻُ: م. ڳنڍجڻ- وچڑڻ. منجهڻ (سُٽ). مِلڻ.

گانگٽُ: ذ. ڪاري (سمنڊ) جو هڪ جيت (جنهن جو ڪُودو رڌي ڪائجي)- جهينگو- حَڪر.

گانءِ: ث. ڏِگي- ڳٺون.

گانءُ: ذ. ڳوٺ- واهڻ.

گانءُ ڪاتو: ذ. قيدين جي حفاظت وارو پوليس ڪاتو.

گاه: ذ (ف) هنڌ- جاءِ- جڳهه. وقت- ٽائو- مهل.

گاه بيگاه: ظ. وقت بوقت. مهلو ڪُمهلو. هروقت.

گاهي گاهي: ظ. ڪڏهن ڪڏهن- بعضي بعضي. ڪنهن تضاني- اتفاق سان.

گاهُ: ذ (ف. گياه) ساوا يا سُڪل ڪڪ ڪانا. مال جي چاري لاءِ ڪڪ ڪانا.

گاهه داڻو: ذ. چوپائي مال جو چارو.

گاهه کائڻ: جانورن وانگر ٿيڻ. بيوقوفي جو ڪم ڪرڻ. اجائي ڳالهه ڪرڻ.

گاهِي: ص. گاهه ڪندڙ. گاهه وڪڻندڙ. (ث. گاهياڻي).

گاهِلو: ذ. ڳاهت- هجوم- انبوهه. هُل هنبس. ماڻهن جو هُل ۽ گهٽائي.

گاءُ: ذ. هستي. آکڙ- وڏائي- غرور- فخر.

گائڪ: ص. راڳي- گويو- ڳائڻو.

گاڏُون ماڻون ٿيڻ: منجهڻ. دل من هٽڻ. دِڃڻ ۽ دپ ڪرڻ.

گُبُ: ذ. ڏندن ۾ مڇيءَ جو ڪاڏو.

گُبجَڻُ: م. ڪنهن ڪاڏي جي شيءِ جو سينوارجي ٽُٽڻ ۽ بوڙيا ڪرڻ.

گَبَرُ: ذ (ف) آتش پرست پارسي (ايران جو رهاڪو). (ص) وڏو مالدار ۽ مغرور. (اسم خاص) ماڻهوءَ جو نالو.

گَبرو: ص. جبرو- زور وارو- ڳرو. ڏاڍو.

گَبَرُو: ذ. جهنگ يا جبل ۾ چوڻائي مال لاءِ برسات جي بچاءُ ٽهيل اجهو. اولو- ڏڪ. اُس يا مينهن کان بچاءُ لاءِ آڏو تنگيل ڪپڙو وغيره. ٽلهي رلي.

گَبَرِي: ث. بگري (بغلي). فقيرائي گودڙي. پراڻا ڪپڙا.

گُبَڻُ، گُهَڻُ: م. جهڪورڻ- لُهڻ. جُونو ڪرڻ (ڪاڏو). ڪِنو ڪرڻ. ڪنهن ڪاڏي جي شيءِ ۾ هٿ وجهي گڏڻ. جُهڻ.

گبولَ: ذ. بلوچن جو هڪ قبيلو.

گتَ: ث (سن) چال. حرڪت- حالت. عادت- خُوءِ- خصلت. هيرَ. ڍنگ. رسم. ارڪان. سازن جي هڪ وجهه.

گتَلُ، گتو: ص. قاتل. پابند. مشغول.

گتَو: ذ. ٽلهي دفتري- پائو.

گتُو: ذ. نشيدار شين (آفيم، ڀنگ، شراب) جي وڪري جو دڪان- پُتو.

گتيوالُ: ص. ڪُتي وارو- پتي وارو.

گتِي: ث. محتاجي- غرض- لاچار. ڪاڻِ- حاجت.

گتي پوڻ: ڪم پوڻ- ضرورت پوڻ. محتاج ٿيڻ.

گتَلُ: ص. وِيَل- چَت. ڳُسِي ويل.

گِت مِت: ث. سمجهه ۾ نه ايندڙ هولي (عام طرح "انگريزي" هولي).

گَٹڪِڑو: ص. بُت ۾ پريل ۽ ٽُلهڙو- ڊينبڙُ.

گٹِ: ث. ڪَسِي - آڏ- نالي (ٻنيءَ کي پاڻي رسائڻ لاءِ).

گَٹَلِ: ص. پراڻو- جهونو- ڪم آيل. گسِي ويل- گاڻ ٻيل.

گَٹَل پِيٹل: ص. جهونو- آزمودگار- تجربيڪار.

گپَ: ث. چِڪِڻ- راڻو. گارو. ڪوڙي ڳالهه. افواهه. ٻڪ. بڪواس.

گپَ جو ڪِلو: ذ. بي زورو- بي پاڙو. پرمتڙيو. ڦرٽو گهرٽو (مزاج ۾).

گپا گِيهَ: ص. ماڻهن جي ڳاهت- ڪُلهي گس. سوڙهه- پيڙ- هجوم.

گپاڻُ: م. گهيڙائڻ- هٽڻ (جسم ۾). گپ ۾ قاسائڻ.

گپِتُ: ص (سن) لڪل- ڳجهو- پوشيدو. خفيه.

گپ چُپ: ث. ماٺ ميٺ- خاموشي. لِڪ ڇپ. ڳنگ ٻوڙ.

گپَ شَپ: ث. ٻڪ سڪ. ڪِل يوگ. داڙ ٻڪ.

گپَڻُ: م. گپي پوڻ- گپ ۾ قاسڻ. ڪنهن ڪم يا مصيبت ۾ قاسڻ. گهڙڻ (جسم ۾).

Gul Hayat Institute

گَپوڑو: ذ. ڪوڙو افواهه. بهتان. افواهي ڳالهه. ڪوڙو دلاسو- ڏَڻو.

گَجَ: ث. ٿِيڻ- گجي- جَهڳَ.

گَجُ: ذ. زناني چولي جو هڪ قسم- ڪنجرو. (سن) هاٿي- فِيل.

گُجُ: ذ. پڪيءَ جو پيٽ- معدو- گُجي.

گُج پرڻ: ڏاڍو ڪرڻ- پيٽ پرڻ. فائدو حاصل ڪرڻ.

گُجَرَ: ث. هڪ قسم جو اوڀڙ (پاڄي آچار وغيره ۾ ڪم اچي. ٻه قسم: سنڌي پٽائي گجر، ۽ لاهوري گجر).

گُجَرِ: ث. سهڻي زال- حسين عورت. مينهن جو هڪ قسم.

گُجَرَ، گُوجَر: ذ. هڪ ذات ۽ قبيلي جو نالو.

گُجرات: ذ. پاڪستان جي هڪ ضلعي جو نالو. پارت جي هڪ صوبي جو نالو.

گُجَراجُ: ذ (سن) وڏو هاٿي- شاهي هاٿي.

گُجرِي: ث. "گُجر" قوم جي عورت. سهڻي زال- حسين عورت- گُجَرِ. هڪ راڳڻي جو نالو.

گُجَڪارَ: ث. شينهن هاٿي وغيره جانور جي وڏي رڙ. پاڻيءَ جي وڏي وهڪري جي گاج.

گُجڪاه: ص. گهاٽو (جهنگ) اجهاڳ- تمام گهٽو يا تمام وڏو (جهنگ). وڏو پاڻي.

گُجَگوڙَ: ث. ڪڪرن جي گوڙ. هاٿي يا شينهن جي گوڙ. گجڪار.

گُجَموتِي: ذ. وڏو موتي.

گُجَميرُ، گُجَميلُ: ذ. رُڪ.

گُجَڻُ: م. گجڪار ڪرڻ (شينهن) گوڙ ڪرڻ. گجگوڙ ڪرڻ. ڪاوڙ مان هڪلون ڪرڻ. ڪُڑڻ.

گُجِي: ث. ٿِيڻ- جَهڳ. ڪير صابڻ وغيره جي جهڳ.

گُجِي: ث. پڪيءَ جي ڳچيءَ هيٺيان گول ڳوٽري (جنهن ۾ چوڳو چُوٽو جهلي ۽ هضم ٿئي).

گُجي ڏارڻ: حوصلو ڪرڻ. وڏي حوصلي وارو ٿيڻ. جگر ڏارڻ.

گُچُ: ذ (ف) چُن- سيڙهي (عمارتي ڪم ۾ ايندڙ). چُن ۽ ريتي جو گڏيل گارو.

گُچَڪارِي: ث. چُن جو ڪم.

گُچَڻُ: م. گچي پوڻ- گپَ ۾ ڦاسڻ. گپ ۾ پيهي وڃڻ. گپَڻ.

گُدُ: ث. وڻ جي ڪل يا ميوي جو رَسُ.

گِدَ: ث. گِڏ (اٽي ڏڪر راند ۾ ڪوٽيل ننڍڙي ڪڏ). گِل- سَڄُ (بلورن راند ۾).

گَدَا: ص (ف) فقير- پينُو- منگتو. (ث) پِنَ مَنگ- بيڪ. خيرات.

گداگرُ: ص. بيڪ ونڊڙ- خيرات ونڊڙ- پينُو- منگتو.

گداگرِي: ث. پِنَ منگ- خيرات- گدائي- بکيا.

گِدارِي: ث. "گدڙ" جي مادي.

گُداز: ص (ف) ڳاريندڙ. نرم. پگهريل- ڳريل. (ذ) ڳارو. سوز. نرمي.

گُداز ٿيڻ: ڳرڻ- رِجڻ. نرم ٿيڻ.

گُدامُ: ذ (انگ) ڪوٺي. وکار. ياندو (وکر يا جنس رکڻ جو). انبارَ- ڍڳُ. ذخيرو.

گِدامِري، گِدامِڙِي: ث. "آمري" جي وڻ جو قُرُ- آمري.

گدائِي: ث. پن- مَنگ- بيڪ- خيرات.

گِدرو: ذ. هڪ ول جو قُرُ- خربُوزو.

گِدرِي: ث. ننڍو گدرو- ريڙ.

گِدَڙُ: ذ. هڪ قسم جو مشهور جهنگلي جانور- شغال- سِيارُ.

گد گدِ: ث. بي انتهائي خوشيءَ جي حالت.

گد گد ٿيڻ: خوشيءَ ۾ پنبڻ- نهايت ئي خوش ٿيڻ.

Gul Hayat Institute

گدلائي: ث. ميرائي. ڪچرائي. گندائي. ڪن ڪچرو.
گدلو: ص. گند غلاظت سان پريل. متيءَ هاڻو. ميرو. ڪنو. غليظ- ڪچرو. (ث. گدلي).
گدڙ: مر. زور سان چٻائڻ- ٽسڻ. سٽيءَ سان نشان ڪرڻ. ڏنڻ. زور سان پرڻ. زخم ڪي ڏيڻ.
گدو: ذ. گهٽي ڪپهه واري تلهي پٽراڙي. گاديلو.
گدو: ذ. مُڪ- نَڙنشو.
گدوڏ: ذ (ع. غدود) رت پُونءِ گڏيل مادو. جسم ۾ نرم مادي وارو وڌيل ڳوڙهو.
گدوڊي: ص. روڳي- ڪچرو.
گدي: ث. ننڍڙو گاديلو. گادي.
گدي: ث (راند ۾) ڪُٽت- ويساه گهاتي.
گديار، گديڙ: ص. راند ۾ دغا ڪندڙ.
گديخور: ص. گديڙ.
گديا: ث. مقعد- چُٽ.
گديلو: ذ. گاديلو- گدو.
گڏ: ظ. پيڙو- ٻِٽ. جُٽ. شامل- شريڪ. گڏيل- مليل. سان. مجموعو. جملي.
گڏوڇڙ: ظ. گڏيل- مليل. گاڏر ساڏڙ.
گڏ: ث. اٽي ڏڪر راند لاءِ ڪوٽيل ننڍڙي ڪڏ- گل. بلورن راند جو سَڄُ. ننڍي ڪڏ. زمين ۾ ڪوٽيل ننڍڙي اُکري.
گڏ ۾ گٽل هڻڻ: ننڍيءَ عمر جو هڻڻ- نا بالغ هڻڻ. قد جو تمام ننڍو هڻڻ.
گڏ: ث. فصل مان غيرضروري گاهه ڪڍڻ لاءِ رنبي سان ڪوٽائي. ڏاڍي مار (جنهن ۾ هڏ گڏ ضربجي پون)- ٽيهه ڪڍڻ.
گڏ ڪڍڻ: فصل مان رنبي سان ڪوٽي گند گاهه ڪڍڻ. ڏاڍي مار ڏيڻ.
گڏائڻ: مر. ملائڻ- شامل ڪرڻ- پيڙو ڪرڻ. ملاقات ڪرائڻ.
گڏائڻ: مر. ڏاڍي مار ڏيارڻ. ڪُٽائڻ سَٽائڻ.
گڏجاڻي: ث. ميل- ميلاپ. ملاقات. اجتماع. انتظامي صلاح مصلحت لاءِ ميٽنگ.
گڏجڻ: مر. ملڻ- رلڻ ملڻ. پيڙو ٿيڻ. شامل ٿيڻ. ملاقات ڪرڻ. يڪ مشت ٿيڻ. ڪيڪارڻ. شريڪ ٿيڻ.
گڏڙ: ث. هڪ قسم جو ڇُرندڙ ڪينئون (اڇي رنگ جو، عام طرح اناج ۾ ٿئي).
گڏڻ: مر. گڏي ڇڏڻ- ملائڻ- گڏوڇڙ ڪرڻ. جمع ڪرڻ- جوڙ ڪرڻ. شامل ڪرڻ. ڳنڍڻ.
گڏڻ: مر. ڪڙها پٽر سَٽي ڪُٽي پورڻ. ٻنيءَ جي گڏ ڪرڻ- فصل مان اجايو گاهه ڪڍڻ- گڏ ڪڍڻ. سَٽڻ- پڇ ڪڍڻ- ڏاڍي مار ڏيڻ. هڏ گڏ پيڇڻ.
گڏو: ذ. ڪانن جي وڏي پري- بَند (ڪانن جو). سَٽو.
گڏو: ذ. اڳڙين مان ٺهيل بوتو (چوڪرين جي راند لاءِ). بُت (ڪپڙي جو)- پُتلو.
گڏوڻ: ذ. پِتل جو ٺهيل لوٽو. ننڍو لوٽو (ڪنجهي يا پتل جو).
گڏهه: ذ. هڪ مشهور جانور- خَر- ڪَر. (ص) گڏهه جهڙو نئر- ضدي. بيوقوف- پُوڪ.
گڏهپائي، گڏهپڻو: ث. بيوقوفي، نئرپائي. اجايو ضد.
گڏهه ڪي پيرين پوڻ: ڪم ڪڍڻ لاءِ ضدي ماڻهو جي خوشامد ڪرڻ.
گڏهه وارا ٽِٽَ: ذ. اجايون ڳالهيون- ٻڪواس. اڌنگو ڳالهاءُ.
گڏي: ث. مقعد ڪي اڳر لائڻ.
گڏي ڏيڻ: آڳر ڪرڻ- هُشي ڏيڻ. چُرچ ڪرڻ.
گڏي: ث. ڪپڙي يا اڳڙين مان ٺهيل ننڍڙو بُت (چوڪرين جي راند لاءِ). سُهٽي عورت. نازڪ

نفيس عورت.

گڏيلُ: ص. مليل- جملي. پيڙو- گڏ. گاڏڙ.

گڏيل وِياجُ: ذ. وياج جو هڪ طريقو (جنهن ۾ اصل مُور جي وياج تي به وياج چڙهندو).

گڏَ: ث. وڻ جي پاڙ (جيڪا وڻ ۽ ٿڙ وڻ بعد زمين ۾ رهجي وڃي)- ڪُتَ.

گِدلو: ذ. اندران ڪپهه پريل چولو. صدري يا ڪوٽُ (سيءَ کان بچاءُ جو لباس).

گڏَو: ص. ٻن جنسن يا ذاتين مان پيدا ٿيل نسل- ٻِسَر.

گيڙُ: ذ (سن) ڳڙهه- ڪوٽ- قلعو.

گيڙَڙو: ذ. ننڍڙو گيڙ- ننڍو ڪوٽُ. ٿر ضلعي ۾ هڪ شهر.

گُذارَش: ث (ف) عرض- منٽ- سُوال.

گُذارَڻُ: م (ف) لنگهائڻ. پار ڪرڻ- اُڪارڻ. ڪاٽڻ (وقت). گهارڻ- بسر ڪرڻ. حياتيءَ جا ڏينهن پورا ڪرڻ- فوت ٿيڻ.

گذاري وڃڻ: مري وڃڻ- فوت ٿيڻ.

گُذارو: ذ (ف) گذران- گذر سفر. پيٽ گذر. وقت گذارڻ جو حيلو. ٽڪاءُ. جياپو. نباهه.

گذارو ڪرڻ: ڏکيا سکيا ڏينهن ڪاٽڻ. حياتيءَ جا ڏينهن پورا ڪرڻ. جهڙو تهڙو گذران ڪرڻ.

گُذَرُ: ذ (ف) لنگهه. وات- رستو- گسُ. نباهه. جياپو. گذران.

گذر بَسر: ذ. ڪاڏو پيٽو- ڏنڏو ڏاڙي- پيٽ گذر. نام نڪاڻو- رهائش.

گذر ڪرڻ: وقت ڪاٽڻ. ڪفايت سان هلڻ. نباهڻ. گهارڻ گذارڻ. فوت ٿيڻ.

گُذَرانُ: ذ (ف) گذارو- نباهه. جياپو. پيٽ گذر. ڏنڏو- روزگار. پورهيو ڪارهيو. جياپي جو وسيلو.

گُذرگاهُ: ذ (ف) رستو- لنگهه. وات.

گُذَرُ: م. وڃڻ. لنگهڻ. اُڪرڻ. پار ٿيڻ. نباهجڻ. ڪٽجڻ (وقت). بسر ٿيڻ (حياتي). فوت ٿيڻ.

گذري وڃڻ: لنگهي وڃڻ. اُڪري وڃڻ- پار ٿيڻ.

گُذرِي: ث. گذريل وقت- ماضي. جيڪي ٿي ويو.

گُذشتَه: ص (ف) گذريل- ويل (وقت).

گرَ: ص (ف) ناهيندڙ. لفظن جي آخر ۾ ايندڙ صفاتي پڇاڙي (جيئن ڪاريگر، زرگر وغيره).

گرَ: ث. سڀني متيءَ مثل ميرُ جيڪو بدن تي چنبڙي. جانورن جي هڪ بيماري.

گر ونڻ: پئسي ڏوکڙ ۾ ڪمي ٿيڻ- اٿهوند ٿيڻ. مفلسي ٿيڻ. جُوڪائي ٿيڻ.

گِرِ: ث. ڪُتي جي آهستي آواز واري پوٺڪ.

گِر ڪرڻ: ڪتي وانگر لاڳيتو پونڪڻ. ضد ڪرڻ- گهپي ڪرڻ.

گُرُ: (سن) گُرو. اُستاد. قاعدو- اصول. نُڪتو. هُنر. فن. حيلو. نڙ جي هڪ وجت.

گِرانَ: ث. چيچ ۽ آڳوٺي جي وچ واري ماپ- گرانٽ.

گُراڙو: ذ. سارين جي ٻيجي جي هڪ مُٺ جيتري مُوڙي (جنهن مان هڪ هڪ تِيلو ڪري وِهَرَ ڪجي).

گِراڙِي: ث. ڏندن واري چرخي (مشين جو هڪ پرزو).

گِراڪُ: ذ. گراهڪ. خريدار.

گِرامِ: ذ (سن) راڳ جي سُرن جي لئي. (انگ) تور جو هڪ مان يا ماپو.

گِرامَرُ: ذ (انگ) صرف ونحو. صرف ونحو جو ڪتاب- ياڪرڻ.

گِراموفُونُ: ذ (انگ) رڪارڊن وڄائڻ جي مشين- فونو.

گِرامي: ص (ف) پيارو- محبوب. بزرگ- مڪرم. وڏندڙ- پسند.

گرامي قدر: ص. بزرگن جي طاقت وارو. بزرگ جي لاءِ تعريفي لفظ.
گِران: ص (ف) مهانگو. گِرو- وزندار. ڏکيو.
گِرانبار: ص. بار هيٺ ڏهيل. ميوي دار. دولتمند.
گرانبها: ص. گِري ملهه وارو. قيمتي- املهه.
گِران خاطِر: ص. دل تي بار ڪندڙ. اڻ وڻندڙ. ناراض.
گِرانمايه: ص. قيمتي- املهه.
گِراني: ث (ف) مهانگائي. گِڙاڻ.
گِرانتَ: ث (انگ) عطيو. منظوري.
گِرانتَ: ث. آڳوڻي جي چوٽي کان وڻي ننڍي آڱر جي چوٽيءَ وچ واري وِٿي- گراٽ.
گِرانٽ مُنڊيو: ص. گرانٽ جيڏو. بندرو. ننڍڙي قد وارو. ٻاراڻي لوڪ ڪهاڻي جو هڪ ڪردار.
گِرائو: ص. ڪيڙو اٽندڙ- ڪوري. هڪ قبيلي جو نالو.
گِراهُ: ذ. ڪاڌي جو اهو مقدار جيڪو وات ۾ وجهي چٻاڙي ڪاڻي سگهجي- گرانهه. ڳٽو- نِوالو- لُقمو.
گراهه ڏيڻ: ٽورو ڪاڌو ڏيڻ. ڪفالت ڪرڻ.
گراهَڪُ: ذ (ف. گاهڪ) خريدار. سؤدو ڪندڙ. طلبگار.
گراهڪِي: ث. خريداري. سؤدو ڏيڻ وٺڻ. واپار.
گُرْبه: ذ (ف) ٻلو.
گُرْبه چَشم: ص. ٻلي جي اکين جهڙو- شيرو (اهڙو ماڻهو بيوفا سمجهيو وڃي).
گُرْبه مِسكين: ص. ڏسڻ ۾ غريب پر انعالين حرڪتي- مِيسڙو.
گرَبِي: ث. ڪيڙي جو هڪ قسم (جيڪو سڌ ۾ الجي).
گرَبُ: ذ (سن) پيٽ- ڳيٽُ. حمل.
گرَبوَتِي: ث. حاملهه- پيٽ سان- ڳورهاري.
گربِڻي: ص. پيٽ سان- حاملهه.
گرَتُ: ذ (سن) ڳنڍ. ڪيڙي جي ڳنڍ (پٺسن ٻڌڻ لاءِ).
گرج: ث. گاج- گجگوڙ. ڪڪرن جي گوڙ.
گِرجا (ث)، گِرجو: ذ (پرتگالي) عيسائين جي عبادتگاهه- ديول- ڪليسا.
گردَ: ث (ف) دَز. ڏوڙ- مِٽـــي- خاڪ. (ص) قرندڙ- گهُمندڙ.
گرد آلُود: ص. مٽيءَ هاڻو- ڏوڙ وارو- دَز پيل.
گردوغُبار: ذ. ڏوڙ ۽ مِٽي- دَز ۽ ڌُنڌ.
گِرد: ظ (ف) آسپاس- چوڌاري.
گِردا گِرد: ظ. چوڌاري- اِردگرد- آسپاس.
گِردوپيش: ظ. آسپاس- چوڌاري.
گِردو نَواح: ذ. آسپاس جو علاقو. شهر جو آسپاس.
گِردابُ: ذ (ف) ڪُن (پاڻيءَ جو).
گرَدانُ: ص (ف) قِري گهِري پنهنجي جاءِ تي موٽي ايندڙ. (ذ) گرامر موجب فعل جو عدد، جنس ۽ زمان جي حالت ۾ ڦيرو.
گردبادُ: ذ (ف) هوا جو ڦيرو. واڦوڙو.
گرَدِش: ث (ف) ڦيرو- گهمرو. دور. انقلاب. زماني جو چڪر. مصيبت.
گردِشِ آيام: ث. ڏينهنِ جو ڦيرو. نياڳ- بدبختي.
گردِشِ دوران، گردشِ زمانه: ث. زماني جي گردش. بدقسمتي.
گردش ۾ هڻڻ: رولي ۾ هڻڻ- چڪر ۾ هڻڻ.
گردَنُ: ذ (ف) ڪنڌ- ڳاٽو. گلو- ڳچي.
گردن زَدَني: ث. مارڻ لائق- واجب القتل.
گُرْدو: ذ. ڪُڙدوُ- ٻُڪي.
گِردو: ذ (ف) گولائي- گهيرو- دائرو.
گردُون: ذ (ف) آسمان- چرخ- فلڪ- آڪاس.
گرَدِي: ث (ف) ڦيرو- چڪر. مرڪب لفظن جي آخر ۾ ڪم ايندڙ لفظ (مثلا "آواره گردي" وغيره).

Gul Hayat Institute

گُرڙُ: ذ. هڪ خيالي پکي جو نالو.
گُرڙَڪُ، گُرڙُپَکِي: ذ. تمام وڏو پکي.
گُرڙاٽُ: ذ. گوڙ جو وڏو آواز. پيٽ ۾ بادي پرجڻ جو آواز.
گُرڙَالَ: ث. هڪ قسم جي جهنگلي وَلِ.
گرَڙو: ص. ٽوري گرَ لڇل. گرو- گدلو- ميرو. (ث. گرڙِي).
گُرڙُو: ذ (ف. غراره) نڙيءَ تائين وات پريل وڏي گُرڙي. هڪ ذات جو نالو.
گُرڙِي: ث. وات جي صفائي لاءِ وات ۾ پاڻي جو ڏُڪ پري اُڇلائڻ- غرغره.
گُرڙُ: ذ (ف) لوهه جي لٺ سان ڳنديل لوهي گولو (هڪ قسم جو جنگي هٿيار).
گُرَسنگِي: ث (ف) بُکَ. هوس.
گُرسِنَہ: ص (ف) بکيو. حريص.
گِرِفت: ث (ف) پَڪَڙ- وَٽِ- جَهَل. روڪ. اعتراض. پڇاڳاڇا.
گِرِفتارُ: ص (ف) پڪڙيل- جهليل- قابو. آسير. قاتل. عاشق.
گِرفتارِي: ث. پڪڙ- جَهل. قيد- بند- اسيري.
گُرگُ: ذ (ف) بگهڙ- ناهر. (ص) وڏو ظالم. وڏو چالاڪ. حرفتي.
گُرگلو: ذ. جُوئر جو هڪ قسم. ڪڪ جي انيءَ مان نهيل مِنو گولو. هڪ ذات جو نالو.
گرَل: ث (انگ) چوڪري.
گرلس اسڪول: ذ. چوڪرين جو اسڪول.
گرَمُ: ص (ف) ڪوسو. تتل. تازو رڌل (کاڌو). ناراض- ڪاوڙيل.
گرما گرمُ: ص. ڪوسو. تازو (چُلهه تان لٿل). تتل. جهٽ پٽ.
گرمجوشِي: ث. اُتساه- اُڪير- خوشي. حُب- محبت. جوش- سرگرمي. ڪوشش.
گرم سَرد: ص. ڪوسو ٺڏو. چگي مڻي. ڏُنهن سوسو (پاڻي).
گرم ڪرڻ: ڪوسو ڪرڻ. تپائڻ. ڪاوڙائڻ. جوش ڏيارڻ.
گِرمِت: ث. سوراخن ڪيڏ جو هڪ اوزار.
گُرمُکِي: ث. سِکن جي پوتر ڪتابن جو رسم الخط.
گرمِي: ث (ف) ڪوساڻ- حرارت- تپش. باهه. سيڪ. اونهاري جي موسم- آرهڙ. ڪاوڙ. جوش.
گرمي چنڊڻ: ڪاوڙ لاهڻ. سزا ڏيئي دل ٺارڻ.
گرمي سَردِي: ث. ٺڏي ڪوسي. ڏک سک.
گِرنارُ: ذ. جهوناڳڙهه (پارت) شهر لڳ هڪ جبل. هندو جوڳين شرنارٿين جو هڪ پوتر آستان.
گِرنارِي: ص. گرنار جو رهاڪو. جوڳي فقيرن جو هڪ پنٿ.
گرنٿُ: ذ (سن) ڪتاب- پستڪ. سِکن جو پوتر ڪتاب (جنهن ۾ گرونانڪ ۽ ٻين جا سلوڪ ۽ بچن لکيل آهن)- پوٿي.
گِرَہَ: ث. دلي مٽ وغيره جوڳچي وارو حصو. پڇل دلي مٽ جي ڳچي (جنهن تي دلو يا مَٽ رکجي).
گِرَہِ: ث. ڏُڻ. راڦو- گپ.
گِرَہُ: م. ڪُٽي جو آهستي لاڳيتو آواز ڪرڻ- گير ڪرڻ. بَڪ ڪرڻ. ڪُرڪڻ.
گِرِڙِي: ث. چرخي- ڪَپي. پُوڙِ (ڪوهه مان پاڻي ڪيڏ جي چرخي).
گُڙو: ص. گر لڇل- ميرو. گدلو. مِنيءَ هاڻو. ميرانجهڙو (رنگ). (ث. گري).

گرو گنجو: ص. عالم رواجي. جهڙو تهڙو.
گُرُو: ص (سن) معزز. عزت جوڳو شخص (پير، يا استاد وغيره). ڏرمي سکيا ڏيندڙ. اُستاد.
گُروگھنٽال: ذ. اهو گُرو جنهن جي اڳيان گھنڊ وڄندو هلي. ڪامل اُستاد. تمام چالاڪ.
گُروپُ: ذ (انگ) ٽولو- جٿو.
گُروسُ: ذ (انگ) هارهن ڏڻن (تعداد).
گروڙ، گِروڙِ: ث. شينهن جي گجگار- گجگوڙ.
گُرُوڙِي: ث. گُرڙي- غرغره.
گِروهُ: ذ (ف) جماعت- ٽولو. جٿو. فرقو.
گروه بَندِي: ث. ٽوليون ٺاهڻ. هرهڪ قسم کي الڳ ڪرڻ. فرقي بندي.
گِروِي: ص (ف) گهر رکيل- رهن. رقم وغيره جي عيوض ۾ رکيل گهر وغيره.
گِروي رکڻ: ورتل رقم جي عيوض گهر، زمين وغيره امانت طور رکڻ. عيوضي ۾ رکڻ. رهن رکڻ.
گرويدَگِي: ث (ف) عاشق ٿيڻ.
گرويدَه: ص (ف) مائل- راغب- پسند ڪندڙ. عاشق.
گِرَه: ث (ف) ڳنڍ. ڏڪيائي. ڪِيسو- هَڙ. شعر جي بي مصرع.
گِرَهُ: ذ (سن) نظام شمسي ۾ شامل سَيارا (ڪيتو، راهو، ورهسپت، شڪر، منگل، سينيچر، ٻُڌ، ڌرتي، چنڊ). منسوس سيارو (چنچر، منگل، راهُو).
گِرانهن- نِوالو- لقمو. ڳيو (مانيءَ جو).
گِرهستِي: ث. گهرو زندگي. حياتي. دنيا جا معاملا.
گِرهَنُ: م (سن) چنڊ يا سج جو جهلجڻ.
گرهڻ جو اثر: ذ. ڪنهن عضوي تي چنڊ يا سج گرهڻ جي اثر ڪري ٿيل نقص.
گِرهوڙ: ذ. تعلقي ڪپري ۾ هڪ مشهور ڳوٺ (جتي مشهور درويش ميون عبدالرحيم گرهوڙي مدفون آهي).
گُڑِي: ث. ڪاني، ڪمند، آڱر وغيره جو سَنڌ يا ٻن سَنڌن جي وچ وارو ٽڪر- ڳُري- بُل.
گِريان: ص (ف) روئندڙ.
گِريبانُ: ذ (ف) پهراڻ يا چولي جو اڳ وارو ڳچيءَ جو حصو. آڳو (چولي يا پهراڻ جو)- دامن.
گريبان مان جهلڻ: دامن مان جهلڻ. باز پرس ڪرڻ. تقاضا ڪرڻ. پڪڑڻ- جهلڻ.
گريبان ۾ مُنهن وجهڻ: پنهنجي اندر ۾ جهاتي پائڻ. پنهنجا ڪرتوت ڏسڻ.
گِريپِي: ث. ٻوڙ جي متان وارو سٽيو. شوروو- رَسُ (ٻوڙ جو).
گُريز: ذ (ف) ٻچڻ- ڀاڄ- فرار. پاسو- پرهيز.
گريز ڪرڻ: پاسو ڪرڻ- تارو ڪرڻ- ڪنارو ڪرڻ.
گُريزان: ص (ف) ٻچندڙ- پاسو ڪندڙ- ڪناري ڪش.
گِريو، گِريه: ذ (ف) روڄ- روئڻ- رودن- راڙو.
گريه و زاري: ث. روڄ- ٻڪو- ماتر.
گِريو ڪرڻ: روڄ راڙو ڪرڻ- ماتر ڪرڻ. حشر مچائڻ.
گڙ ٻڙ: ث" گڏوڇڙ. هيٺ مٿي. بدانتظامي. هل هنگامو. مونجهارو- رولو. پيٽ ۾ وٽ ست.
گڙٻڙ ڪرڻ: رڳڙو ڪرڻ. رولو وجهڻ. مانڊاڻ مچائڻ. هل ٻکيڙو ڪرڻ.
گڙَپُ: ذ. ڳيٽ ڏيڻ جي حالت- ڪاڻي وڃڻ. هڙپ.
گڙدو: ذ (ف. گرده) گُردو- ٻُڪي. حوصلو.
گڙدولي: ث. ڦيري- چڪر. بازولي- ڪلابازي.
گڙدِي: ث. پيڙَ- رش- پيهه. ڦيرو- چڪر. بازولي.
گڙڪَنُ: م. زور سان وهڻ (پاڻي). وڏي آواز سان وهڻ.
گڙڪَنُ: م. گڙ گڙ ڪرڻ (چلم، حقو).

Gul Hayat Institute

گڑڪو: ذ. زور سان پاڻي وهڻ جو آواز.
گڑِڪو: ذ. چلم يا حُقي جو ٻُڑڪو.
گڑگاٽ: ذ. پاڻي جي وهڪري جو زور سان آواز.
گڑِ گڑِ: ث. گاڏي وغيره جو آواز. ڏاڍو آواز. زور سان ڳالهائڻ. هُل- بڪ بڪ.
گِڑ گِڑ: ث. اجائي مغزماري- يخي. بڪ بڪ.
گڑ گڑ: ذ. چلم حُقي وغيره جو آواز. پيٽ ۾ آواز.
گڑنگ، گڑِنگ: ص. وڏو. اُوچو. وسيع. ڊنگ. (اصطلاحا) وڏو اٺ.
گڑڻ: م. گوڙ ڪرڻ. ڪَجَڻ. مست اُٺ جو آواز ڪَرڻ. گپ گارو ڪنو ٽيڻ. زمين پُسڻ (ريج سان).
گِڑِينگ: ذ. وڏي قد وارو اُٺ.
گڑ: ذ (ف) ڪپڙي مڙڻ لاءِ هڪ وال جي لوهي سيخ. تندن واري ساز جي وڇائڻ لاءِ ڪَمان (سِتار، سارنگي، سُرندو وغيره ساز)- گزي. بندوق جي نالي صاف ڪرڻ لاءِ سيخ. تِيرُ. واهه جي پاڻي کولڻ يا بند ڪرڻ جو درُ. آسري لڪو (وڻ). ڊاڙ- ٻناڪ- لاف.
گز ڪرڻ: سٽي ڪُٽي سڌو ڪرڻ.
گزَند: ذ (ف) ايذاءِ- تڪليف- اهنج. نقصان. ٽوٽو.
گزِي: ث. نندي ماپ وارو گز. ٻاڻ- تير. لاف- لٻاڙ.
گزيون هڻڻ: ڪوڙ هڻڻ. ٻناڪون هڻڻ. لاف زني ڪرڻ.
گزيٽَ: ث (انگ) سرڪاري حڪمن جي اشاعت ڪندڙ اخبار.
گزِيدَه: ص (ف) ڏنگيل- ڪَڪيل.
گزِير: ذ (ف) علاج- حيلو- تدبير- چارو.
گزِيَن: ص (ف) پسند ڪندڙ. مرڪب لفظن جي آخر ۾ ايندڙ (جيئن خلوت گزين وغيره).
گس: ذ. واٽ- دڳ- راهه- رستو. پيچرو. لنگهُ.
گس لاڻڻ: واٽ ڏيکارڻ. سنئين راه ڏسڻ. رهنمائي ڪرڻ. هدايت ڪرڻ.
گسَ: ث. دز- لٽ. ٻُسڙ.
گسار: ص (ف) هٽائيندڙ- دفع ڪندر. پيٽيندڙ. صفاتي پڇاڙي طور ڪم ايندڙ (مثلا غمگسار، مَيگسار وغيره).
گسائڻ: م. گهڻ- مهڻ. رهڙڻ.
گسائڻ: م. غيرحاضر رهڻ. نٽائڻ. پاسو ڪرڻ.
گسائي: ث. گهڻ جو عمل. گهڻ (اوزار وغيره تکي ڪرڻ لاءِ). مَهتَ.
گسائين: ذ (هندي) سوامي. سَنت. پهتل ساڌو.
گستاخ: ص (ف) بي ادب. حجتي. بيشرم.
گستاخ ڪرڻ: حجتي ڪرڻ. چڑو واڳ چڏڻ. متي تي چاڙهڻ.
گستاخي: ث (ف) بي ادبي. حجت. بي حيائي. بداخلاقي.
گِسِرَ: ث. گيسَر- دير. دِر- سُستي، سيڙپ.
گِسرَڻ: م. رڙهڻ- سِرَڻ. ريڙهيون پائي رڙهڻ.
گسڙ: ث. ڏُڏڙ- ڏوڙ. ٻُسڙ. ڪچي زمين واري مِٽي.
گِسڪَڻ: م. ڪِسڪڻ- تِرڪڻ. گسڻ. تڑڻ- سِرڪڻ- رڙهڻ.
گِسڪَڏو: ص. تِرڪڏو- ڪِسڪڏو- سِرڪڏو.
گس گساءِ: ذ. نٽ نٽاءِ- گوٽتات. نٽائڻ لاءِ بهاني بازي.
گس گساءِ ڪرڻ: نٽ نٽاءِ ڪرڻ- گوٽناتَ ڪرڻ. بهاني بازي ڪرڻ. آنا ڪاني ڪرڻ.
گسَڻ: م. ڪي به شيون پاڻ ۾ گهجڻ. گهڪو ڪائڻ. گاڙ ڪرڻ.
گسَڻ: م. خطا ٽيڻ (نشان)- خالي وڃڻ (نشانو). هٽڻ- تڑڪڻ. هٽان وڃڻ (وجهه). انجام کان ڦرڻ. ٻلجڻ.
گسِي وڃڻ: نشاني تي پورو نه لڳڻ. تڙي وڃڻ- خطا ٽيڻ. واعدي تان ڦري وڃڻ.
گِسِي: ث. اُٺ ٻڪري وغيره جي تِيڪَ. ڪپڙي رڱڻ

Gul Hayat Institute

جو هڪ مصالحو.

گشتُ: ذ (ف) چڪر- گهمرو- ٽيرو. دوڙو- سَيرُ. گهومَ. پڙتال.

گشتِي: ص. گشت ڪندڙ. گهمندڙ ٽرندڙ. سفر يا پڙتال ڪندڙ (آفيسر).

گشتَه: ص (ف) ٽريل. اُبتو. بگڙيل. بدليل (صفاتي پيچاڙي طور ڪم ايندڙ، جڏن "برگشته" وغيره).

گشَو: ذ. گهڪو- رهڙو. ڪوڙو دلاسو- ڏٽو.

گشائي: ث. ڏٽائي- ڏوڪي باز.

گشو ملائڻ: من گهڙت ڳالهه ٻڌائڻ. ڏٽو هڻڻ. ٻهانو ڏيئي نٽائڻ.

گشِتِي: ص. گشائي. ڊاڙي- ٻٽاڪي.

گُفا: ث. اونداهي غار. غار- چُرَ.

گُفت: ث (ف) ڳالهه ٻولهه. گفتار. صفاتي اڳياڙي طور ڪم ايندڙ (مثلا گفت و شنيد، گفتگو وغيره).

گُفت و شُنيد: ث. سُٽي ٻڌي- ڳالهه ٻولهه. تڪرار. بحث.

گُفتارَ: ث (ف) گفتگو- ڳالهه ٻولهه. (ص) چوندڙ- ڳالهائيندڙ. صفاتي پيچاڙي طور ڪم ايندڙ (جڏن شيرين گفتار. تلخ گفتار وغيره.)

گُفتگو: ث (ف) ڳالهه ٻولهه. بات چيت. تذڪرو- پچار. مباحثو.

گُفتو: ذ (ف) جملو- ٻولُ- قولُ. اقرار- وعدو. ذڪر- گفتگو.

گِفّ: ث (ف. ڪَف) گهٽي ڳالهائڻ ڪري وات ۾ پرجي آيل گجي. گهٽو ڳالهاءِ- جهگي- يَخ.

گُڪُ: ذ. پُنيءَ جو ڪُبُ. گهُب.

گُڪو: ص. پُنيءَ جي ڪُب وارو. گهُب وارو (ٽانءُ). (ث. گُڪِي).

گِگَ: ث. وات جو لعابُ- پِڪَ. گِڦَ. وڻ يا ٻُوٽي جو ليسدار رَسُ.

گِگدامُ: ص. گونگو- بي زبان (عام طرح جانور کي چيو ويندو آهي جيڪو بي زبان آهي).

گِگَ وهڻ: وات مان پاڻي وهڻ. حرص ٽيڻ. سَڌ ٽيڻ.

گِگِرُ: ص. گِگون وهائيندڙ. چرڙيات- مستانو.

گِگُرُ: ذ. هڪ قسم جو وڻ ۽ ان جو ڪاڻر (پسارڪو وڪر. واس ڏوپ طور ڪم اچي)- لوبانُ.

گگنُ: ذ (سن) آسمان- آڪاس- فلڪ. زمين ۽ آسمان جي وچ وارو.

گِل: ث (ف) پُسيل مِٽي. گپ. گارو.

گِلُ: ذ. اِٽي ڏڪر يا بلورن راند لاءِ ڪوٽيل ننڍڙي ڪڏ- بد- گڏ.

گُلُ: ذ (ف) ڦُل- ڦُول. ٽٽونر. ڦُندَنُ. بتي يا ڏِيي جي وٽ جي برندڙ چوٽي.

گل نشاني: ث. خوش بياني. (ڪنايتا) بدڪلامي.

گُلَ چاڙهڻ: قبر وغيره تي گل وجهڻ.

گُلُ ڪرڻ: وِسائڻ (بتي، ڏيو).

گُلَ ڪيڻ: ڪارنامو ڪرڻ. (ڪنايتا) بدنامي، جهڙا ڪم ڪرڻ.

گُل: ذ (ف. "گولہ" جو مخفف) گولو.

گُل انداز: ص. توف مان گولا اُڇلائيندڙ.

گِلا: ث (ف. گلہ) شڪايت. غيبت- بُرائي. بدنامي.

گِلا خور: ص. گلا ڪندڙ. شڪايت ڪندڙ.

گِلارو: ص. خوار- بدنام.

گلا شِڪوه: ذ. شڪايتون- ميارون- ڏوراپا.

گِلا غِيبَت: ث. خواري- بدنامي. لاٿي چائي.

گُلابُ: ذ (ف) هڪ قسم جو مشهور گُل.

گُلاب جو پاڻي: ذ. گلاب جي گلن مان چڪايل عرق.

Gul Hayat Institute

گلابداني: ث. گلاب جي پاڻي جنڪارڻ جو خاص ٽانءُ.
گلابي: ص. گلاب جي گل جهڙو (رنگ).
گلابندُ: ذ (ف) ٻَڌي ۾ ويڙهڻ لاءِ اوني يا ريشمي پٽو- مفلر.
گُلِ اَحمَرُ: ذ. سُرخ گلاب- خوني گلاب.
گلاس: ذ (انگ) شيشو- ڪانچ. پاڻي پيئڻ لاءِ گول ڊگهو ٽانءُ.
گلاس داني: ث. گلاسن رکڻ لاءِ پت ۾ ٽنگيل تختي.
گُل اشرفي: ذ. هڪ قسم جو نارنگي رنگ جو گل.
گلال: ص (ف) ڪنيار.
گُلالُ: ذ. ڳاڙهو پائوڈر (جيڪو هولي ۾ هندو هڪ ٻئي کي هڻن. اهو چانورن، يا جَوَن جو اٽو، ڳاڙهو رنگ ۽ خوشبوءَ ملائي ناهيندا آهن).
گُلِ اَنارُ: ذ (ف) ڏاڙهون جو گُل.
گُل اندامُ: ص (ف) گلن جهڙن نازڪ نرم عضون وارو- نازڪ بدن. سهڻو- حَسِين.
گُلبانگ: ث (ف) وٽندڙ آواز. بلبل جي ٻولي. شاديءَ جي خوشيءَ جو آواز. خوشخبري.
گُلبَدنُ: ص (ف) نازڪ بدن. سُهڻو- معشوق. هڪ قسم جو ريشمي ڪپڙو.
گُلبَرگُ: ذ (ف) گلاب جي گل جو ورق.
گل بَڪاوَلي: ذ (ف) هڪ قسم جو آڇو گُل.
گُلبُوءِ: ث (ف) گلاب جي گلن جي سُرهاڻ- گلن جي سڱنڌ- هُڪاءُ.
گُلَ بُوٽا: ذ. پرت جو هڪ قسم (جنهن ۾ گل ۽ پن هجن).
گُل ٽُڪمو: ذ. هڪ قسم جو اڇو يا هيڊي رنگ جو گل.
گِلتُ: ذ (انگ) مُلمعو- پالش. هڪ قسم جو هٿرادُو ڏاتو- نڪل.
گُلپوشُ: ص (ف) گلن سان ڍڪيل.
گُل پيرَهن: ص (ف) گلن جي پوشاڪ وارو- معشوق.
گُل جاءِ: ث. هڪ قسم جي ول ۽ گل.
گُلچين: ص (ف) گل چوندبيندڙ- باغبان.
گُلَ حِڪمتَ: ث (ف) طبيبن جي اصطلاح ۾ ڪنهن وکر جي جوهر ڪڍڻ لاءِ نِڪر جي ٽانوَ ۾ وکر وجهي، ٽانوَ جو منهن ميٽ يا مِٽي سان بند ڪرڻ جئن پچڻ وقت ٻاڦ ٻاهر نه نڪري.
گُلخَنداں: ذ (ف) نڙيل گُلَ.
گُل خَيرو: ذ (ف) هڪ قسم جو گل ۽ ٻوٽو (پن ۽ گل وڏا ٿين. گُلَ ايڇا، گلابي ۽ ڳاڙها ٿين).
گُلدانُ: ذ (ف) گلن يا گلدستي رکڻ لاءِ گلاس جهڙو خاص ٽانءُ.
گل دائودي: ذ. هڪ قسم جو گل (جيڪو گهڻن ٿي رنگن ۾ ٿئي).
گُلدَستو: ذ (ف) مختلف گُلن جو ڇڪو.
گُلرُ: ذ. ڪُتي جو ٻچو- ڪُتي جو تازو جاول پلونگڙو.
گُلرُخ: ص (ف) سهڻو- حسين. معشوق.
گُلرنگ: ص (ف) ڳاڙهو- گلابي.
گُلرُو: ص (ف) سهڻو- حسين. معشوق.
گُلري: ث. گُلر واري ڏيري ۽ پوڻڪ.
گُلريون پوڻ: ڏيريون ڏيڻ- بي قراري ٿيڻ. ڪُتي واريون رومڙون ڪرڻ.
گُلزارُ: ذ (ف) گلن واري جُوءِ. باغ- چمن. گلستان.
گُلزاري: ث. ساوڪ ۽ گل ڏل.
گُلستانُ: ذ (ف) باغ- چمن- گلشن.
گُلشَن: ذ (ف) باغ- چمن- گلستان.
گُلشَنِ ايجاد: ذ. دنيا- جهان.
گل عباسي: ذ (ف) هڪ قسم جو گُل (جيڪو

Gul Hayat Institute

اچي، گاڙهي ۽ هيدي رنگ جو ٿئي).

گلعذار: ص (ف) گاڙهن گلن وارو- سهڻو- خوبصورت. معشوق.

گل قرنگ: ذ (ف) هڪ قسم جو گل (اچي ۽ گلابي رنگ جو ٿئي ۽ هر موسم ۾ ٿئي).

گلقند: ذ. کنڊ ۽ گلاب جي گلن مان ٺهيل وکر.

گل گلاب: ذ (ف) گلاب جو گل.

گل لاله: ذ (ف) باغ جو سير. گهمڻ. سَيرُ.

گل گلوتي: ث. هڪ هارائي راند. بازولي. هارڙي کي ڪڏائڻ.

گلگون: ص (ف) گلاب جي رنگ جو- گلابي.

گلفامُ: ذ (ف) گلاب جي رنگ جو. سهڻو. معشوق.

گلفشاني: ث (ف) گلن جي ورکا. خوش بياني.

گلڪاري: ث (ف) نقاشي. گلن ٻوٽن وارو پرت.

گلگلو: ذ. ميدي جو ترپل مِٺو لڏُون.

گل مريم: ذ (ف) ناسي رنگ جو هڪ قسم جو گل.

گل ميخَ: ث (ف) وڏي ٽوپيءَ واري ڪِلي يا ڪوڪو.

گلنار: ذ (ف) ڏاڙهونءَ جو گل. (ص) گاڙهو- سرخ.

گلندازُ: ذ. توف جا گولا اڇالائيندڙ نشاني باز. توپچي.

گل نَسرين: ذ. جهنگلي گلاب (ٻوٽو ۽ گل)

گل نيلوفَرُ: ذ. ڪنول جو گل.

گِلمُ، گِلمُ: ذ (ف. گليم) پٽ تي پکيڙڻ لاءِ وڏي فراسي- فرش (سوتي).

گلو: ذ (ف. گلہ) وڇُ (اُڻن جو). ڏڻ (مال جو). ٽولو (جانورن جو).

گلہ بان: ص. ڏنار- ڏڪار.

گلو: (ف. غلہ) دڪاندار جي مُرادي رکڻ جي پيتي وغيره.

گلو: ذ (ف. گلو) ڳلو- ڳچي- گردن- ڪنڌ. پهراڻ يا چولي وغيره ڳچيءَ وارو حصو- گريبان.

گلوخشڪ ٿيڻ: نڙي سُڪڻ. ڏاڍي اُڃ لڳڻ.

گلو دٻائڻ: گهُٽڻ- گهُٽو ڏيڻ. خبر ڪرڻ.

گلو ڪٽڻ: ذبح ڪرڻ. ڳچي ڪپڻ. ظلم ڪرڻ.

گلو گهُٽڻ: ڳچي دٻائڻ. گهٽو ڏيڻ. دٻاءُ وجهڻ. ظلم ڪرڻ.

گلو ويهڻ: آواز ڳرو ٿيڻ (گهٽي ڳائڻ، ڳالهائڻ يا زڪام سبب).

گلي پوڻ: زوري مڙهجڻ- ڪنڌ ۾ پوڻ. ذمي ٿيڻ.

گلي لڳائڻ: پاڪر پائڻ. محبت ڪرڻ.

گلي ماڻ جهلڻ: ڳچيءَ ۾ هٿ وجهڻ. قابو ڪرڻ. باز پرس ڪرڻ.

گلي ۾ پڌڻ: زوري کا چيز ڏيڻ. زبردستي نڪاح ۾ ڏيڻ.

گلي مڙهجڻ: زوري کا چيز حوالي ٿيڻ، مرضي جي خلاف ذميداري مڙهجڻ.

گلي ملڻ: پاڪر پائڻ. صلح ٿيڻ.

گلو: ذ (ف) گلو- گردن- ڳچي.

گلوبَند: ذ. ڳچيءَ ۾ ويڙهڻ لاءِ اوني يا ريشمي پٽو- مفلر.

گلوگيرُ: ص (ف) ڏکويل- رٽهارڪو. دلگير. گهٽيل گلي وارو (آواز). ڳچيءَ پوندڙ.

گِلولَ: ث (ف. غلولہ) پکين کي هڪلڻ لاءِ ڳوڙها اُڇلينڊڙ ڪَمان. ننديءَ ۾ سانگي ڪاني ۾ ربڙ جا پٽا وجهي ناهيل گليل.

گِلولو: ذ. ڪانياڻي يا گليل جو ڳوڙهو.

گُل هزارا: ذ (ف) گيندي جو گُل (پيلا گُل ٿين).

گِلوٽي: ث. هڪ قسم جو ڳوهہ جهڙو جانور.

گِلي: ث. گهٽي- ڳلي. گهرن جي وچان سوڙهو لنگهہ.

گِلي: ث. اِٽي. ڪاءِ ۽ مان گهڙيل ٽُڪر (ڏڪر سان

Gul Hayat Institute

راند کرڻ لاءِ).

گِلي ڏکر: ذ. اِتي ڏکَر.

گُلي: ث. نيرو رنگ. ڪپڙن جو رنگ کليل بيهارڻ لاءِ نير مان نهيل اتي جهڙو ٻُورو- نِيلُ.

گُليلَ: ث (ف. غلولہ) ڳوڙهن اُڇلڻ لاءِ ڪَمانَ يا ہ سانگي مان نهيل اوزار (پکين هڪلڻ لاءِ).

گُمَ: ث. سُڌ- سُٽس. خبر- پَتو- پروڙ- جاڻ.

گُم: ص (ف) وِيَل. وجايل. ضايع. لڪل- ڳجهو. الوپ- غائب. غيرحاضر. ڀڳل- مفرور. روپوش. حيران- واتڙو.

گُم ڪرڻ: لڪائڻ. غائب ڪرڻ. وجائڻ- ضايع ڪرڻ.

گُماشتو: ذ (ف) پاران ڪم ڪندڙ- عيوضي. نائب. ايجنٽ. عام مختار.

گُمانُ: ذ (ف) شڪ- شبهو. ظن- خيال. وسوسو. وهم. امڪان.

گُماني: ص. شڪي. امڪاني. بي يروسي. غيريقيني.

گُمراہ: ص (ف) رستي کان هٽيل- ڀٽڪيل- بيراہ. ٽڙيل.

گُمراهي: ث. بيراهي- اوجهڙ. حيراني.

گُمشُدگي: ث (ف) وجائجي وڃڻ جي حالت.

گُمشُدَہ: ص (ف) وجايل. وِيَل. ڀڳل. لِڪل.

گُم شُم: ص (ف) غائب.

گُم صُم: ص (ف) چپ- ماڻ. حيران- ششدر. واتڙو.

گُمَ گشتہ: ص (ف) گمشده- وجايل. لڪل.

گُمنام: ص (ف) بنان نالي- بي نام. غيرمشهور. لڪل- مخفي- ڳجهو.

گُمنامي: ث. لِڪَ- اخفا. پرده پوشي. ڳجهہ ڳوهہ.

گُنَ: ث (انگ) بندوق.

گُنُ: ذ (سن) وصف- صفت- خاصيت. چڱائي. خوبي. تاثير. لڇڻ- ارکان. هُنر- فن. احسان- ٿورو- وَڏُ- ڪُڻ.

گُڻ چورُ: ص. احسان فراموش. وڏ وساريندڙ.

گُڻ ڪڍڻ: لڇڻ خراب ڪرڻ. بدنيڪيءَ ڪڍائڻ.

گُڻ ڪرڻ: احسان ڪرڻ- ٿورو ڪرڻ- وڏ ڪرڻ.

گِنات: ث. پائيچاري- عزازت. ڪڙم- قبيلو. ذات.

گُناہُ: ذ (ف) خراب ڪم. ٻُڌي ڪي نقصان رسائيندڙ ڪم. ڏوہہ- پاپ. خطا- قصور. قانون جي ابتڙ ڪم- جرم.

گُناهگارُ: ص. ڏوهي- ڏوهاري- پاپي- مجرم- خطاوار.

گناهگاري: ث. ڏوهہ- قصور- خطا.

گُنبُ: ذ. ڳوهيل مٽي- گارو. گپ. گاري مان نهيل پِت يا جاءِ.

گُنبِ پَتُ: ذ. گپ جهڙو نرم پَتُ. بنان گيهہ جي رڌل پٽڙو پت.

گُنبَذُ: ذ (ف. گنبد) گولائي ۾ اپريل چت (جنهن ۾ آواز گونج ڪري. گنبذ عموما مسجد يا مزار تي ٺاهجي).

گُنبِيرُ: ص. سانتيڪو- بردبار- تحمل وارو- سنجيدو.

گُنج: ث. ٿوڙهہ- روڌ.

گُنجُ: ذ (ف) خزانو- مال- دولت. (ص) ديِر- ديگ- انبار- اڻ ميو.

گُنج لڳي وڃڻ: تمام گهڻي اُپت ٿيڻ. ڍڳ ٿي وڃڻ. انبار ٿي وڃڻ.

گُنجا: ذ. چانورن جي هڪ جنس.

گُنجان: ص (ف) گهاٽو- سوڙهو- ڳُتيل- ڳُوڙهو.

گُنجائش: ث (ف) سمائجڻ جي جاءِ- جاءِ- جڳهہ- وٿي.

گُنجلڪ: ث (ف) گهُنج. ڳنڍ- مونجهہ. پيچيدگي.

گُنجو: ص. ٿوڙهو- روڌو. (ث. گنجي). (ذ) ضلعي

Gul Hayat Institute

حيدرآباد ۾ هڪ ٽڪر.

گنجي: ث. قميص جي اندران پائڻ لاءِ هڪ قسم جو پهرڻ.

گنجينو: ذ (ف) خزانو- گنج.

گندُ: ذ (ف) ڪچرو- ڪِنُ- ٻُهرُ. غلاظت. پليتي. جهيڙو- تڪرار.

گنداڻي: ث. ڪِنُ- ميراثي. پليتي.

گند بَڪَڻُ: گاريون ڏيڻ- بد زباني ڪرڻ.

گند ڪرڻ: ڪِن ڪرڻ. بدزباني ڪرڻ. بدلڇائي ڪرڻ.

گند مَڙڻ: گار گند ڪرڻ. بدزباني ڪرڻ.

گُندُ: ذ. وڏي گُندي (ان رکڻ لاءِ). ڊگ- ڪوڙُ- ڊيرُ. تمام گهٽو.

گندا: ث. فقيرن جي گودڙي- رَلي. فقيرن جي جهولي.

گُندَرُ: ذ. گُوندَرُ.

گندرا: ذ. هڪ قوم جو نالو.

گندرَفُ: ذ. گندڪ.

گندَڪُ: ذ (سن) هڪ قسم جي معدنيات جنهن کي گَهڻ سان باهه لڳي- گندرف.

گندَگي: ث (ف) ڪِنُ. غلاظت. بدبوءِ.

گُندلو: ذ. ان رکڻ لاءِ وڏي گُندي. (ص) بُت ۾ پريل- ڏٽو متو.

گندُم: ث (ف) ڪڻڪ- گيهُون.

گندمَ گُون: ص. ڪڻڪ رنگو. سانورو.

گندمي: ص. ڪڻڪ مان ٺهيل. ڪڻڪ رنگو.

گندَنُ: ذ. هڪ قسم جي چيلري مڇي.

گندو: ص (ف) ڪنو. ناپاڪ- نجس. پليت. خراب. بدافعال. (ث. گندي).

گندو ڪَمُ: ذ. خراب ڪم- بُرو ڪم. بيڙو ڪم- بدڪاري.

گندي: ث. متي ڏيڻ لاءِ زنانو ڪپڙو- رَٽو- پوتي. چادر. رَلي.

گندي چنبڙ: پوتي چنبي اُٽڻ. ليڪو لاهي وڃڻ. پلاند آڃا ڪرڻ.

گِندي: ث. رَلي- گودڙي. چادر.

گُندي: ث. اناج رکڻ لاءِ متيءَ مان ٺهيل وڏي نادي- وڏو ڊگهو گُندلو.

گندِجَڻُ: م. گڏوچڙ ڪاڏن مان پيٽ خراب ٿيڻ ۽ بيمار ٿيڻ.

گندُ گوڙُ: ذ. مونجهارو- گڙبڙ. گڏوچڙ سامان.

گُنگُ: ث (ف) گنگائي. ڳالهائي نه سگهڻ جي حالت (ص) گُنگو- خاموش.

گُنگ ٻوڙَ: ث. چپ چپات. خاموشي- سانت. سانتيڪو ماحول (جنهن ۾ ڳالهائڻ ٻولائڻ جو آواز نه هجي).

گنگا: ث. پارت جي هڪ مشهور ندي. عورتن جو نالو.

گنگاجَل: ذ. گنگا ندي جو پاڻي (جيڪو هندن لاءِ پوتر ۽ صاف پاڪ پاڻي).

گُنگو: ص (ف. گنگ) جيڪو جائي جم کان ڳالهائي نه سگهي. مائيٽو.

گنوائڻُ: م. وڃائڻ- ضايع ڪرڻ.

گُنهَ: ذ (ف) گناه- ڏوهه- پاپ.

گُنهگارُ: ص. گناهگار. ڏوهاري- پاپي.

گنهوَر: ص. اونهون- عميق. بردبار- گُنڀير.

گِنِي: ث. سون جو هڪ سڪو- مُهر- اشرفي.

گُنِي: ث (سن) گُڻ وارو- گُڻ ڪندڙ. گُڻوان. سخي.

گُنيش، گڻيش: ذ (سن) هندن جو هڪ ديوتا (جنهن جو جسم انسان جو ۽ متو هاٿيءَ جو ٿئي).

گُڻُ: ذ (سن. گُڻ) خاصيت- خوبي- خاصيت. سُڀاءُ. تاثير. لڇڻ. هنر. احسان- ٿورو- وڙ- ڪُڻ.

گُڻوانُ: ص. سنن لڇڻ وارو. هنرمند. سخي.

گو: ظ (ف) گويا- جڏڪ- اگرچ. (ص) چوندڙ.

Gulshan-e-Iqbal Institute

صفاتي پچارڻي طور ڪم ايندڙ (جئن داستان گو، بدگو وغيره).
گُوارَ: ث. هڪ ٻُوٽو ۽ ان جو ڦريون (جيڪي ياڄي طور ڪم اچن).
گُوارُ: ص (ف) هضم ٿيڻ جهڙو. مزاج مطابق. صفاتي پچارڻي طور ڪم ايندڙ لفظ (جئن خوش گوار، ناگوار وغيره).
گُوارا: ص (ف) جلد هضم ٿيندڙ- هاضم. سوادي. وڻندڙ.
گوارا ڪرڻ: برداشت ڪرڻ- سهڻ. منظور ڪرڻ.
گُوازِي: ث. گئوشالا.
گُوالُ: ص. جاسوس. جُوئي ڪڍندڙ. چغلخور.
گواهُ: ذ (ف) شاهد. تصديق ڪندڙ.
گوَاهِي: ث (ف) شاهدي- ساک. ثابتي.
گوبَرُ: ذ. ڳٽون جو ڇيڻو. ڇيٽو.
گوبو: ذ. نڪ جي ڦوڪيندي جهڙي غلاظت.
گوبي: ث. هڪ قسم جو اوپڙ (جنهن جو ڳل يا پنَ ياڄي طور ڪم اچن).
گوتو: ذ (ع. غوطه) ٽُبي.
گوتا کائڻ: ٽبيءَ ۾ پوڻ. ٻُڏتر ڪرڻ. سوچ ويچار ڪرڻ. دل من هڻڻ. پُور پچائڻ.
گوتِناڙ: ث. ڀاني بازي. آناڪاني.
گوتناڙِ ڪرڻ: نٽائڻ- ڀاني بازي ڪرڻ.
گوپِي: ث (سن) ڀانهي- نوڪرياڻي. خدمتگارڻ. چيلي- شيواڏارڻ.
گوجَ: ث. مڇيءَ جو هڪ قسم (بنان چَلرن).
گوچارَ: ث. ٽر ۾ پٽ جو اُترين الهندين پاسو (جنهن تي اُس نه پوي).
گودِ: ث. جهولي. دامن. پاکُر.
گودِ وڻڻ: جهوليءَ ۾ وڻڻ. ٻئي ڪنهن جي ٻار کي پنهنجو اولاد بنائڻ.
گودَڙُ: ذ. پراڻو ۽ ڦاٽل ڪپڙو. ڦاٽل ۽ پراڻي رلي. رَلي. پراڻي ۽ ڦاٽل سوَڙ پٽراڻي وغيره.
گودڙِي: ث. چتين لڳل پهراڻ. چتين لڳل ڪفني (فقيراڻو ڍڳهو چولو). ڦاٽل ۽ پراڻي رلي. ليڑون ليڑون ٽيل ڪپڙو.
گودڙيو: ص. گودڙي پوش (فقير، درويش).
گودو: ذ. ڪيسو- گيدو.
گودِي: ث. جهاز يا ريل گاڏي مان مال لاهڻ وارو ڊِڪو.
گودُو: ذ. ٽنگ جو هڪ سنڌ (ران ۽ ٻُڪي کي ڳنڍڻ وارو سَنڌ)- مُونو.
گودَا ڪوڙڻ: بي طاقت ٿيڻ. هار ميڙڻ.
گودَڻ پَوِ: ظ. ڪِريل- ڊنل. هيٺو. ڏکيل. بيحال.
گودڙي هيٺ رکڻ: لاغرض ٿي ويهي رهڻ. ڏهائي ڇڏڻ. ويچار ۾ نه آڻڻ.
گودِڙ: ث. جانور جي آلت.
گورَ: ث (ف) قبر- لحد. لوڙهَ.
گورستانُ: ذ. قبرستان- مقام.
گورڪَنُ: ص. قبرون کوٽيندڙ.
گورُ: ذ. جهنگ ۾ چرواڳ چرندڙ جانور (چوپايو مال، وهت). (ص) چرواڳ.
گوريَندُ: ذ. اُٺ جو هڪ سنڌ (چمڙ جي پَٽي جيڪا ڪجاڻي يا پاکڙي جي جهل لاءِ اُٺ جي ڇاتي وٽ ٻڌجي).
گورا گِل: ث. چت تي پکن ٽوڻن مٽان پٽڙي گاري جو راڳو.
گورخَرُ: ذ. هڪ قسم جو جهنگلي جانور- جهنگلي گڏهه.
گورکُ: ذ. جوگي فرقي جو هڪ ساڏو (گورک ناٿ).
ضلعي دادو ۾ هڪ جبل. هڪ قسم جو ڪُلف (يا

Gul Hayat Institute

راندیکو جیکو چئن پنجن حصن ۾ هوندو آهي جیکي پاڻ ۾ ملائڻ ڏکیو ۽ مونجهاري وارو آهي).

گورکُ ڏَنڊو: ذ. ڏکیو کم. مونجهاري وارو معاملو. منجهیل مسئلو.

گورکنات: ذ. نات پنٽي جوگین جو وڏو گُرو (جنهن جو آستان گرنار جبل جي اُتاهین چوٽيءَ تي هو).

گورکو: ذ. نیپال جو رهاڪو. نیپالي.

گوَرنَر: ذ (انگ) صوبي جو وڏو عملدار.

گورنرِي: ث. گورنر جو عهدو.

گورنمینٽَ: ث (انگ) حڪومت. سرڪار. حڪمراني.

گورو: ص. ڳورو. سهٽو. يُورو (رنگ). يورپ جو رهاڪو- يوروپین. (ذ) بادام جو مغز. ناريل جو ڳِيچ. پینسل جو گورو.

گورِي: ص. اڇي (يُوري رنگ جي)- ڳوري. سهٽي. (ث) رواجي گولي.

گوريلو: ث. هڪ قسم جو وڏو پولڙو. رڇ جو هڪ قسم. باندر.

گوڙ: ث. ڪڪرن جي گڄگوڙ. شينهن جي گاج. مست اُٺ جو آواز.

گوڙ: ذ. هُل- شور- لُڙ. وڏو آواز. ڏمچر. هنگامو.

گوڙ ڪرڻ: هُل ڪرڻ. هنگامو ڪرڻ.

گوڙگهوڙ: ذ. ماڻهن جي هجوم جو آواز. هل هنگامو.

گوڙ گهمسان: ذ. هل هنگامو. ماڻهن جو ڳاهت ۽ انهن جو ڳالهاءُ.

گوڙُو: ذ. اجايو هُل ڪندڙ.

گوزُ: ذ (ف) تِتُ- ريحَ.

گوز ڇڏڻ: تِتَ ڏيڻ. اجايون ڳالهيون ڪرڻ. بيهوديون ڳالهيون ڪرڻ. بتاڪون هڻڻ.

گوسڦَندُ: ذ (ف) گهيٽو. بَڪَرُ.

گوسِڙُو: ص. گسائيندڙ. لاڳيتو نہ ايندڙ. پابندي سان حاضر نہ رهندڙ- نٽائيندڙ (ملازمت وغيره کان).

گوشُ: ذ (ف) کَنُ.

گوش گذار ڪرڻ: ڪن تي وجهڻ. آگاهه ڪرڻ. عرض ڪرڻ.

گوش ڪرڻ: ڪن ڏيڻ. ڌيان سان ٻڌڻ. احتراض ڪرڻ- پاسو ڪرڻ.

گوشتُ: ذ (ف) ماهه- ماسُ- لحم.

گوشمالِي: ث (ف) کَنَ مهڙَ. سيڪت- سزا. تنبيه- جڙ ڦڙ.

گوشائتو: ظ. پاسي ڪندڙ- ڪنڌ پاسي تي. هڪ پاسي- ڪنڌ ۾- خلوت ۾. اڪيلو- اڪيلائي ۾. ڳجهو- لڪل- مخفي.

گوشو: ذ (ف) کُنڊ. پاسو.

گوشو ڪرڻ: پاسو ڪرڻ- پري ڇڏڻ. ٽري وڃڻ- ٽارو ڪرڻ.

گوشوارهَ: ذ (ف) ڪنهن ۾ پائڻ جو هڪ ڳهه. حساب ڪتاب جو اختصار.

گوشهَ: ذ (ف) کُنڊ. پاسو- طرف. ڪنارو. اڪيلائي. خلوت.

گوشه عافيت: ذ. امن امان وارو هنڌ.

گوشه نشين: ص. خلوت نشين- اڪيلائي پسند.

گوشه نيشني: ث. تنهائي- اڪيلائي.

گوشِي: ث. اُها مينهن جنهن جا سِڱ مٽي کان ڪنڊ ڏانهن وريل هجن.

گوکِڙُو: ذ. هڪ قسم جو بُوٽو (جنهن جو بج ٽڪندو ٽٽي)- ٽِڪَندي.

گوگائِي: ث. ڳاڙهين مرچن جو هڪ قسم.

گوگِڙُو: ذ. وڻ جو ڏينو.

Gul Hayat Institute

گوگڑو: ذ. هڪ قسم جو اويڙ (ياڄي طور ڪم اچي)- شلغم.

گوگهاٽ، گوگهٽ: ذ. زور تڪو آواز- گهوگهاٽ.

گوگهو: ذ. گهُٽو- گهوگهو.

گول: ذ. دائرو- گهيرو- گردو- چڪر- ڦيرو. (ص) گولائي ۾- ڦيراڻون- چڪردار.

گول مول: ص. ٽلهو متارو. منجهيل. مبهم.

گول: ذ (انگ) فوٽ بال يا هاڪي راند ۾ ميدان جي پاسن کان ٿهيل پجرو (جنهن ۾ بال وڃهڻ سان راند پوري ٿئي).

گولاڙو: ذ. ٻانهون- غلام. نوڪر. هڪ قسم جي ول ۽ ان جو قَلُ (جيڪو ڳاڙهي رنگ جو ٿئي ۽ ڏٽ طور ڪم اچي).

گولائي: ث. دور- چڪر- گهيرو. ور- ڏنگائي.

گولپَ، گولپو: ذ. ٻانهپ- غلامي. خدمت- چاڪري- ٽهل.

گولچي: ث. رازڪي ڪم جو هڪ اوزار.

گولو: ذ (ف) ڪاٻ گول شيءِ. گول. پٿر يا لوهہ جو گولائيءَ ۾ ٿهيل ڳوڙهو (توف ۾ وجهي اُڇلائڻ لاءِ). ڏرتيءَ جو گولو. (سن) خريد ڪيل خدمتگار- ٻانهون- غلام. نوڪر- چاڪر.

گولہ باري: ث. توف مان گولا اُڇلائڻ. لاڳيتو گولن جو وسڪارو.

گولي: ث. شيهي يا لوهہ جو گول ڇڏو (بندوق، پستول وغيره ۾ وجهڻ لاءِ). دوا جي ٽڪي- حَبُ. ٻاراڻي راند لاءِ شيشي جو ڇڏو- بلور. ٻانهي- غلام.

گولي ڏيڻ: ختم ڪرڻ. گم ڪرڻ- چورائڻ.

گولي کائڻ: چوٽ کائڻ. نقصان سهڻ. دوا جي ٽڪي کائڻ.

گولپمار: ث. نشان چٽڻ جو هنڊ.

گومَانڊرُ: ذ. هڪ قسم جو پسارڪو وڪر.

گومڪو: ث (ف) شڪ شبهو- وسوسو. پيش پيش.

گوَنِ: ث. ڪپڙي جو هڪ قسم.

گون، گُون: ذ (ف) رنگ- وَرن. روش- ڍنگ. صفاتي پيچاڙي طور ڪم ايندڙ لفظ (لال گون، گُلگون وغيره).

گُوناگُونِ: ص (ف) رنگارنگي. طرحين طرحين- قسمين قسمين.

گونٽو: ذ. سيمر يا زريءَ جي پانَڪَ.

گُونجَ: ث. پڙاڏو. پڙلاءِ. آواز.

گُونجارَ: ث. گُونج.

گُونجَنُ: م. چٽني پاسي آواز ٽيڻ. آواز جو ڦهلجڻ. پڙاڏو ٽيڻ.

گُوندَرُ: ذ. وڇوڙو- فراق- جدائي. جدائيءَ جو غم. ڏڪُ- غم.

گُوندر وَلِ: ث. وَل جو هڪ قسم جيڪا پائيءَ تي ٽئي.

گُوندو: ذ. ڪپڙي جا ٻه پاسا ٻڌي ٺاهيل جهولي. جهول- ڪانيو. ڪيسو. ننڍن چيلن بند ڪرڻ يا پورڻ جي واڙ. ڳوٽ. ڳوٽ جي پر واري ٻني. ڳوٽ جو گس. سوڙهي جاءِ.

گُونرو: ذ. ڪنوات.

گُونگائي: ث. بي زباني. ماٺ- خاموشي.

گُونگو: ص. ڳالهائي نہ سگهندڙ- بي زبان. ماٺ چُپ. (ث. گونگي).

گونگِي گانءِ: ص. نہ ڪچندڙ. ٿور ڳالهائو. مائيٽو.

گُونهہ، گُونَهن: ذ. انسان جي پيٽ مان نڪتل پاخانو- ٿورو- ڪرفتي.

Gul Hayat Institute

گونهہ ڪرڻ: هنگڻ. بدنامي جهڙا ڪم ڪرڻ. نقصان جهڙو ڪم ڪرڻ.

گونهہ ڪائڻ: ڪوڙ ڳالهائڻ. بڪڻ. گلا ڪرڻ.

گونهہ مانا ٽاڻڻ: تمام بيڙو ٽيڻ. هوش کان نڪرڻ. چرين واري حالت ٽيڻ.

گونهہ مٽ ڪڻڻ: نهايت خدمت ڪرڻ. تيمارداري ڪرڻ.

گونهاندي: ث. ڏڏو. رڏي. اجايو ضد. بحث. جٽ.

گونهاندي ڪرڻ: اجايو ڏڏو ڪرڻ. ٽهيل ڪم ۾ رڪاوٽ وجهڻ. ضد ڪرڻ.

گونهہ خور: ذ. ڏوندِ ڪائيندڙ هڪ قسم جو پکي- مردارخور.

گونِي: ث. ڪليلي ڪات جو "لاڙ" ۾ نالو.

گونيا: ث. وادڪي رازڪي ڪم جو هڪ اوزار.

گونِي ڪُنڊَ: ث. جاميٽري موجب نوي درجن واري ڪنڊ.

گوهَرِ: ث. ڏڳين مينهن چوپائيَ مال جو ڳڌيل ڏڻ.

گوهَرُ: ذ (ف) موتي. مالڪ. جوهر. هيرو. ڪوبہ قيمتي مٽيو مٽڪو.

گوهر افشان: ص. موتي وسائيندڙ. سهڻي گفتگو ڪندڙ.

گوهَرِي: ص. جوهري- جواهري. هيرن موتين جو پارکو ۽ واپاري.

گُوهو: ذ. ٽٽن مان نڪتل ڪِيرَ جي ڏار. گوڻچ مان نڪتل ڪچڙي ٽاري.

گوها هڻڻ: ڪير جون سيڙهون هڻڻ- وات ۾ ڪير جا گوها جهلڻ.

گوهِي: ث. پڃڻ واري لُوهہ- گهُٽ- گهِٽاڙي. ولو- ٽيرو.

گوهي ڪرڻ: ٽيرو ڪائڻ. پاڻ بچائي پڃي وڃڻ. بهانو ڪري نڪائي وڃڻ. اڻڪل سان پڃي وڃڻ.

گوءِ: ث. چوگان ۾ ڪتل ڪاٺ جي ڪلي (جيڪا گهوڙي سوار تيز گهوڙو پڃائيندي ڊگهو چهنبيارو نيزو ڇُيائي ڪِلي ڪٽي وڃي). بازي- شرط. حقي يا چلم جي نڙاندي.

گوءِ ڪڻڻ، ڪٽڻ: مقابلي ۾ سوپ ڪرڻ. بازي ڪٽڻ- شرط ڪٽڻ. سرسي ڪرڻ.

گويا: ص (ف) ڳالهائيندڙ. (ظ) مثل- جهڙو- هوبهو. غالبا.

گويا گفتارَ: ث. ڳالهہ ٻولهہ- گفتگو. چَوڀچوڙ. چوٻولو. رهاڻ- ڪچهري.

گوياڻِي: ث (ف) ڳالهائڻ جي طاقت. گفتار. ڳالهہ ٻولهہ.

گوَيو: ص. ڳائڻو- وڏو ڳائڻو. ڪلونت.

گهَ (ث) ، گهُ: ذ. رَڏِي- ضد. نابري. نٽائڻ لاءِ ٻهانو. ننرپائي. گوهِي.

گهُ ڪرڻ: رڏي ڪرڻ- اڙي ڪرڻ. ضد ڪري ٻيهي رهڻ.

گِهُ: ذ. ٽاڪيل مڪڻ- گيهہ.

گهَپِي، گهَوپِي: ث. ڪِلڪل- ڪُرڪُر- ڪِٽ پِٽ. بحث- رڙڙو- ڏاندلي. ريڙ پيڙهہ.

گهپي ڪرڻ: اجايو رڙڙو ڪرڻ. ڪِٽ پِٽ ڪرڻ. ريڙهہ پيڙهہ ڪرڻ.

گهَہ پيهہ: ث. ڪلهي گس جي هجوم جي سوڙهہ.

گهَجَڻُ: م. ۾ شيون پاڻ ۾ گسڻ- رهڙجڻ.

گِهِرَ: ث. گِهِلَ- سُستي.

گُهَرُ: ذ (ف) گوهر. موتي- مٽيو.

گهَرائِي: ث. اونهائي. گهاٽائي (رنگ جي). ويجهائي

Gul Hayat Institute

(دوستي يا مائٽي جي)

گهرڻ: م. گهلڻ. ريڑهڻ- سيرڻ.

گهرو: ص. اونهون- عميق- اٿاهه. گهاٽو (رنگ).

ويجهو (عزيز- دوست) (ث. گهري).

گهري نندَ: ث. گهاٽي نند- ڏاڍي نند.

گهڪو: ذ. زور سان گاڻ- رهڙو. مهٽو- رَهٽو. گسيڪو. ڪوندي ۾ پيل شيءَ کي ڏندي سان رهڙو.

گهڪا ڏيڻ: زور سان گسائڻ. رهڙا ڏيڻ. وَڍ وجهڻ (ڪاتي وغيره سان).

گهڪيرُ: ذ (ف) اڻ سيڪاريل گهوڙو. (ص) گهڻ ڪندڙ- اهنڌ (وهت). نٽائيندڙ. ٻاني باز. سرڪش (گهوڙو).

گهلَ: ث. گهلڻ جو ڪم. چڪَ. دِرَ. سستي. دير. اينگهه- ٻيگهه. ريڑهه پيڑهه.

گهلَ گهلاڻ: ث. چڪ تاڻ.

گهلَ گيندارُ: ث. چڪتاڻ، ريڑهه سيڑهه. ريڑهه پيڑهه.

گهلڻُ: م. ريڑهڻ. چڪڻ. گهرڻ. گڏ وڻي وڃڻ.

گهلي وُڃڻ: زوري وڻي وڃڻ. چڪي تاڻي وڻي وڃڻ. ڪاهي وڃڻ.

گهڻُ: م. گسائڻ. رڳڑڻ. رهڙڻ. مهٽڻ. گاڻ ڪرڻ. گهڪو ڏيڻ.

گهواروُ: ذ (ف) پينگهو- جهولو. لوڏ.

گٹوشالا: ث. گائين جو واڙو- گوڙي.

گٹومَتيا: ث. (هندن ۾) ڳٽون کي مارڻ يا ڪُهڻ جو پاپُ.

گٹون: ظ. گمُ- غائب- الوپ.

گٹون ڪرڻ: گم ڪرڻ. غرق ڪرڻ. ناس ڪرڻ.

گٹونچُ: ذ. وڻ يا ٻُوٽي جا تازا نڪتل پَنَ.

گيالِي: ث (ف) نندڙو غاليچو.

گيانُ: ذ (سن) علم- ڄاڻ. ودياَ. عقل. دانائي. معرفت جو علم.

گيانِي: ص. عقلمند- داناءُ. عالم. عارف. فلاسفر.

گياهُ: ذ (ف) گاهُ.

گيتُ: ذ. گانو- راڳ- نغمو- سرود. شعر- نظم.

گيت ڳائڻ: تعريف ڪرڻ- ساراهڻ.

گيتا: ث (سن) هندن جو پَوِترَ نظم. مهاڀاري جنگ ۾ ڪرشن مهراج ۽ ارجن پانڊوَ جي وچ ۾ سوالن جوابن وارو ڏرمي ڪتاب.

گيتِي: ث (ف) دنيا- جهان- جڳت- سنسار. زمانو.

گيتِي آرا: ص. دنيا کي سينگارينڏڙ. نهايت سهڻو.

گيتِي آفرينِ: ذ. دنيا کي پيدا ڪندڙ- خداتعاليٰ.

گيتِي پناه: ص. دنيا کي پناه ڏيندڙ- بادشاه.

گيچَنُ: ذ. پَرُوڻ- چاڻي.

گيدڙي: ص. گدڙن جو شڪار ڪندڙ. ميرا ۽ چنل ڪپڙا ڏيندڙ. گدلو- ميرو.

گيدو: ذ. ڪيسو- جيبُ.

گيدُوڙو: ذ. "گيدوڙي" وڻ جو ڦر- ليسوڙو.

گيدوڙِي: ث. هڪ قسم جو وڻ (جنهن ۾ گيدوڙا ٿين).

گيدِي: ص (ف) بي غيرت. پڙوو. بزدل- ڪانئر. بي همت.

گيرَ: ث. ڪُٽي جي هلڪي آهستي پَٽونڪ. ڏڙهي- ڇڙپ.

گيرَ ڪرڻ: ڪتي وانگر وڙهڻ. پٽونڪي وڙهڻ.

گير: امر (ف) وڃ- جَهل- پڪڙ. اسم سان ملي فاعل جي معنيٰ ڏيندڙ لفظ (جيئن عالمگير.

Gul Hayat Institute

دستگير وغيره).

گِيرودار: ث. وٺ پکڙ. لڙائي.

گيرائِي: ث. بيهوشي. ساٽائي. مانداڻي. نند جو خمار. نشي جو اوتار.

گِيرَبُ: ذ. غرور- هٺ- گهمنڊ- تڪبر.

گيرَٽِ: ث. تر ۾ گڏ ٽيل تيل، سٽي، ميل وغيره.

گيرو: ص. نشي ۾ خطا. خماريل. نندڻاکڙو. ڳهريل.

گيڙَ: ث. نارَ کي هڪڙو گهمرو ٽيرو ڏيڻ جي حالت.

گيڙَهُ: م. هرلي يا نار کي ٽيرو ڏيڻ.

گيڙو: ذ. نار يا هرلي کي گهمرو- ٽيرو. ٻيڙيءَ کي لهوارو ٽيرو.

گيڙُو: ذ. هڪ قسم جي ڳاڙهي مٽي جنهن سان جوڳي ڪپڙا رڱين. هڪ قسم جو رنگ- لياري رنگ.

گِيسَ: ث. گِيسي- ريڑهي. آڻ مجن.

گِيسَ گِيسَ ڪرڻ: ٻئي جي هٿ جي تريءَ ۾ آڱر گسائڻ (چيڙائڻ لاءِ).

گِيسمارو: ذ. پورهيو. ٽهل- چاڪري.

گِيسائو: ذ. رهڙ. گاٽ جو گهڪو.

گِيساتا کائڻ: ڏک ڏسڻ- عذاب سهڻ. تڪليف واري زندگي گذارڻ. منٽون ڪرڻ.

گِيسِر: ص. گيسيون ڪندڙ. ريڑهيون پائيندڙ.

گيسَرَ: ث. دِرَ- سستي- دير- اوير. سيڙاپو.

گيسَر ڪرڻ: دير ڪرڻ. سستي ڪرڻ. درائي ڪرڻ.

گيسَرُ: م. گيسيون ڏيئي رڙهڻ. گيسر ڪرڻ.

گيسُو: ذ (ف) عورتن جا ڊگها وارَ- زلف- ڪاڪُلَ.

گِيسِي: ث. ريڑهي. عاجزي ڏيکارڻ لاءِ زمين تي ٻُندڙ کوڙي رڙهڻ. پچتاءُ. اُٺ جي پٺڙي تيڪ.

گِيسِي ڪرڻ: زمين تي ويهي ريڑهي پائڻ. عاجزي ڪرڻ. پچتاءُ ڪرڻ. توبهه ڪرڻ.

گيگ: ذ. ڊونگ- مِڪرُ. بهانو. بهانو ڪري دَتُ هڻڻ.

گيگي: ص. مڪريل- بهاني باز- ڊونگي.

گِيگَمُ: ذ. ڪپڙي جو هڪ قسم (سوتي ۽ پَٽَن وارو). ريشمي ڪپڙو.

گيلرِي: ث (انگ) ديول، جاءِ يا ٽيٽر ۾ ويهڻ جي مٿانهين جاءِ- بالڪني. نگارخانو.

گيلَنُ: ذ (انگ) پائيٽ ماپڻ جو هڪ ماپو.

گِينُ: ص (ف) پُر- پريل. صفاتي پچاڙي طور ڪم ايندڙ (جيئن غمگين وغيره).

گِينداڙَ: ث. پتوڙ- چاچول- جهڳور.

گِينداڙَهُ: م. پتوڙڻ- چاچولڻُ. جهڳورڻ. ڏونڊاڙڻ.

گيندو: ذ. هڪ قسم جو گل. هڪ قسم جو جهنگلي جانور.

گيندِي: ث. هٽ منهن ڏوئڻ لاءِ پت ۾ لڳل هڪ قسم جو ٽانءُ.

گينوارَ: ث. خُمار (نشي جو). الغرضائي- بي پرواهي. سستي. غرور.

گينوارجَهُ: م. خمار ۾ اچڻ. نندڻاکڙو ٿيڻ. مست ٿيڻ (نشي ۾).

گِيهَ: ث. گِهِلَ- گيسر.

گِيهُ، گيهُ: ذ. تائيل مکڻ- گهُ.

گِيهَڙُ: ذ. مٺائي جو هڪ قسم- وڏي ٽُلهي جليبي.

گِيهَڙَهُ: م. گهِلڻ- گهرَڻُ.

گِيهو: ذ. پَٽ تي گهلجڻ جو نشان- گهڪو.

گيهِي: ص. گيهه جو واپاري. ماڻهو جو نالو.

Gul Hayat Institute

گ

گ: ث. (اُچار 'گي') سنڌي "الف- بي" جو ٻائيتاليهون اکر.

گاتُ: ذ. گچي- ڪَنڌُ. ڳاتو.

گات ڪڍڻ: ڪنڌ ڪڍڻ- ڪنڌ متي ڪرڻ.

گاتو: ذ. گاتُ- ڪنڌ.

گاتو ڇڪڻ: ڪنڌ ڇڪڻ. هٿ ڇڪڻ.

گاتي پر ڪِرڻ: ڪنڌ پر ڪرڻ. گهٽي نقصان هيٺ اچڻ.

گاتي لٽو: ص. ڪنڌ لٽو- ڪنڌ ڇڪو.

گاتِي: ث. ڪپڙي سان جسم کي ڍڪڻ جو هڪ نمونو (پوتي يا چادر جون ڪُنڊون ڪنڌ کان ورائي، ڪَڇُن کان ڪڍي ڪنڌ تي ٻڌي ڇڏجن).

گاڇُ: ذ. گڇپ- شمار.

گاڇُ، گاڇُ: ذ. گِيچ- گِيٽُ گهڻ (سهرا ۽ لاڏا).

گاڏِي: ث. نار. هرلي يا گهاڻي واري أها بينڪ جتي هڪلڻ وارو ويهي.

گارُ: ذ. گريل متيءَ وانگر پاڻُ.

گاراڇو: ذ. شادمانو- خوشي (جنهن ۾ گهڻ وڃائڻ تي).

گاراڏو: ذ. جسم کي گهاريندڙ مرض. جهوري- أڪير. فراق. ڏک. وِڇُل.

گارائڻُ: م. راڳ چوائڻ- گهڻ ڪرائڻ.

گارَڻُ: م. پگهارڻ- رجائڻ. وِگهارڻ. نرم ڪرڻ. هيٺو ڪرڻ (جسم). ضايع ڪرڻ.

گارو: ذ. پگهار- وِگهارُ- ڪُڌار. نرمي. گاراڏو- جهوري- گهٽتي. ڪمزوري (بيماريءَ سبب). جَنڊ جي مٿئين پُڙ وارو خال (جنهن ۾ آن جي ٻُڪي وجهجي). گچيءَ ۾ وڌل ڪپڙو (منت ڪرڻ يا آڻ مڃي پيش پوڻ لاءِ). جانور کي گچيءَ ۾ وڌل رسو.

گاڑِي: ث. نوڙي- گچيءَ ۾ ٻڌل ٽوڙهو. پڪين قاسائڻ جو دام. قاهي- قندو. ٻيڙي پائڻ جو ڪاڄُ.

گاڙُ: ذ. ڦُڙو ڦڙو ٿي ٽمي گڏ ٽيل گهاٽي پاڻيٽ (پُسايل وکر يا آميم). ڦُڙو- ٽيپو.

گاڙَڻُ: م. ڦڙو ڦڙو ڪري وهائڻ- ٽمائڻ. وهائڻ (ڪوڙها).

گاڙو: ذ. ٽيپو- قطرو. گريل آميم جو پَهو.

گاڙهَ: ث. گاڙهاڻ- لالائي- سُرخي.

گاڙهاڻِ، گاڙهاڻِي: ث. سُرخي- لالائي- شفق.

گاڙهه ٿُهِي: ث. جوئر جو هڪ قسم.

گاڙهَه ڳلو: ص. گاڙهن ڳٽن وارو نوجوان (جنهن جي منهن ۾ رت جي لالائي ٽٽي).

گاڙهو: ص. لال- سُرخ. رَتو. گاڙهي رنگ وارو.

گاڙهو ٽيڻ: رت هاڻو ٽيڻ. رڇي ريٽو ٽيڻ. ٽپي لال ٽيڻ. ڪاوڙ ۾ يا لڄ ۾ منهن لال ٽيڻ.

گاڙهِي: ث. سرخ- لال- گاڙهي رنگ جي.

گاڙهيرو: ص. تورو گاڙهو.

گاڙهي سڄُ: ظ. شفق جي مهل- نما شام جي وقت.

گاگا: ذ. 'گاگِي' ول جو ڦر (جيڪو ڏٺ طور ڪم اچي).

گاگِي: ث. گاگي جي ول.

گالِهه: ث. جملو- فقرو- ٻولُ. بيان- قصو- ڪهاڻي. داستان. قول. ماجرا. حال. واقعو. احوال. نصيحت- نُڪتو. گفتگو. بحث. حالت- صورت. مطلب- مقصد. غرض. راز- پيد. عزت- شان. تعريف- ساراهه. سبب. شادي جو پيغام.

گالهه اُتارڻ: معاملو پيدا ڪرڻ. هُلُ هَلائڻ.

Gul Hayat Institute

ڳالهِ ٻولهِ: ث. گفتگو. بحث. قيل مقال.
ڳالهه تي ڇڙهڻ: ضد تي ڇڙهڻ- پنهنجي ڳالهه تي قائم رهڻ.
ڳالهه ٽڏي ٽيڻ: جهيڙو نرڻ- معاملو ختم ٽيڻ.
ڳالهه ٽارڻ: معاملو رفع دفع کرڻ. جهيڙو ختم کرڻ.
ڳالهه ٽاهڻ: بهانو بنائڻ. کوڙ کرڻ.
ڳالهه ٻڌڻ: احوال پڇڻ. واقعي جي پڇا ڳاڇا کرڻ. راز معلوم کرڻ.
ڳالهه ٻَڌِي ٽيڻ: سڳاوتي جي پڪ ملڻ. شادي وغيره جي تاريخ نروار ٽيڻ.
ڳالهه رهي اچڻ: عزت رهڻ. اعتبار رهڻ. پرم رهڻ. وعدو پورو ٽيڻ.
ڳالهه سُجهڻ: کا نئين ڳالهه خيال ۾ اچڻ. اٽکل يا تجويز سمجهه ۾ اچڻ.
ڳالهه کرڻ: گفتگو کرڻ. بيان کرڻ. کجهه چوڻ. حقيقت ٻڌائڻ. احوال ڏيڻ.
ڳالهه کولڻ: صاف ڳالهه کرڻ. راز ظاهر کرڻ. سچو واقعو بيان کرڻ.
ڳالهه ڳالهه ۾: ظ. هر ڳالهه ۾ ذري ذري- هر گهڙي.
ڳالهه ڳنڍ ٻڌڻ: کنهن ۾ ڳالهه تي ضد ٻڌي بيهڻ.
ڳالهه مُهاڙ: ث. خبرچار- حال احوال. ذکر اذکار- گفتگو.
ڳالهه وڌائڻ: معاملو يا جهيڙو ڊگهو کرڻ. بحث وڌائڻ. ڳالهه پکيڙڻ.
ڳالهه وسارڻ: ٻُڌي اڻ ٻُڌي کرڻ. وعدو پورو نه کرڻ.
ڳالهه هُلڻ: ذکر ٽيڻ- چَوپَچو ٽيڻ. مشهور ٽيڻ.
ڳالهيون ڳالهيون ۾: ظ. ڳالهيون کندي. کلندي کڏندي. اُتي جو اُتي. انهي وقت .

ڳالهين جو ڳِهيرُ: ص. گهڻيون ڳالهيون کندڙ. گهڻ ڳالهائو. کچهريءَ جو کوڏيو.
ڳالهاءُ: ذ. ڳالهائڻ جو آواز.
ڳالهاوَ ڏيڻ: جٽ ڦٽ کرڻ. تنبيهه کرڻ. گهٽ وڌ ڳالهائڻ.
ڳالهِڑُ، ڳالهِيَڑُ: ص. گهڻو ڳالهائيندڙ. ٻڙاڪي. قصا کهاڻيون ٻڌائيندڙ.
ڳالهڑُ: ذ. نوريڙو- نولو.
ڳالهائِڻُ: م. ٻولڻ- آکڻ- کَهڻ- چوڻ. گفتگو کرڻ. ذکر کرڻ. بيان کرڻ.
ڳالهائِڻُ: ذ. چينپ- درڪو دهمان. تنبيهه.
ڳالهائڻ ڏيڻ: گهٽ وڌ ڳالهائڻ- جُٽِ کرڻ. تنبيهه کرڻ.
ڳاموڙ، ڳاموٽَ: ث. جسم ۾ سُستي. سنڊن ۾ کيرائي. تَڪ يا ننڊ جو خمار. بخار سبب بدن ۾ پاڃَ موڳائي (لڳڻ ۾).
ڳانڍاپو: ذ. تعلق- لاڳاپو- واسطو. ويجهائي- قربت. ناتو- مائٽي.
ڳانڍُڙُ: ص. ڳنڍيل- جُٽ. پائيوار. شريڪ گڏيل- لاڳو.
ڳانڍو: ذ. ڳانڍاپو- تعلق- لاڳاپو- واسطو. شراکت.
ڳانو: ذ. سوٽي يا ريشمي ڏوري (جيکا سونهن خاطر ڳچيءَ ۾ ٻڌجي)- ڳاني. ڪاري ست مان وٽيل دعا جو ڌاڳو. چوڻائي مال يا وهٽ کي سونهن خاطر ٻڌل ڪوڏين ۽ مٽڪن جي ڳاني. شاديءَ جي هڪ رسم موجب گهوٽ ڪنوار کي ٻانهن ۾ ٻڌڻ جو ڳاڙهو سجاتي جو ڌاڳو. پکي جي ڳچيءَ ۾ قدرتي ليڪو. ڳچيءَ ۾ پائڻ جو هڪ ڳهه.

Sindhi Adabi Board Sindhi Hayat Institute

ڳاڻي: ث. ڳانو.
ڳاڻ: ث. ڳٽپ- شمار- انداز.
ڳاڻ ڳڻيو: ص. ڳڻڻ ۾ ايندڙ. مشهور. تمام ٿورو- تمام گهٽ. نالي ماتر.
ڳاڻاٽو، ڳاڻيٽو: ذ. شمار- ڳٽپ.
ڳاهَ: ث. آن ڳاهڻ جو عمل- هَلَر- لٽڙ. پيهت- سخت پرڙهيو. سوڙهه- تنگي. ڪشالو- سَختي. ڪنهن قصي يا داستان جي وچ ۾ آيل بيت (جيڪو ڪنهن ٻاڌي طرف اشارو ڪري). اشارو- مار. ڳجهارت وارو بيت.
ڳاهَ ڳاهِڻ: ذ. ڪشالا ڪرڻ. مصيبت ڪاٽڻ.
ڳاهه: ذ. ڪاچ- چُوٽو. مڇيءَ ڦاسائڻ لاءِ ڪُنديءَ ۾ وڌل چارو. لَبُ- لالچ. ڪوس- خونريزي- مارو- قتل عام. جنگ.
ڳاهَٽ: ذ. ماڻهن جو انبوه. ماڻهن جي پيهت- سوڙهه- گپاگيهه.
ڳاهِڻ: م. ڪري ۾ گڏ ٽيل وَلِ تي ڏيڳا هلائي سنگڻ مان آنُ ڪڍڻ- هلر ڪرڻ- هلر هلائڻ. لتاڙڻ. لتاڙ ڪرڻ. عذاب ڏيڻ- چلهڻ.
ڳاهِي: ث. ڏندو- ڳاري.
ڳائڻ: م. آلاپڻ. سُر سان آلاپڻ. راڳ ڪرڻ. تنوارڻ. ساراهڻ. بيان ڪرڻ. (ذ) گانو- نغمو. راڳ.
ڳائٽو: ص. ڳائيندڙ- راڳي. گوَيو- ڪلونت. (ث. ڳائٽي).
ڳائڻ وڄائڻ: ذ. راڳ روپ- راڳ رنگ. ڳائڻ جي محفل.
ڳاڙهو: ص. ڳٽون جو (کير، مکڻ، گيهه، گوشت).
ڳاڙهي گيهه جهڙو: ص. نج- ڪَرو- صاف. سچو.
ڳاڻو: ذ. ٻن ميلن جو مفاصلو- ڪوهه.
ڳيٽ: ذ. پيٽ (جانور جو). عورت کي پيٽ ۾ ٽيل ٻار- حمل. وڻ يا پوک جو اندريون ڪچو مادو- جِيءُ. گُودو- گِرُ. مغز- تخم.

ڳيڇَڻ: م. ڳپ ڪرڻ- ڦر ڪَرڻ. ڳپ جهلڻ.
ڳيڙو: ص. نوجوان- نَوخيز (جنهن کي اڃان ڏاڙهي نه آئي هجي). لاسڙيات. ڇوڪرو.
ڳيو: ذ. ٺُڪرو- ٿورو ياڳو. پورُ (مانيءَ جو).
ڳيَي: ث. مڇيءَ جو ٻيرو.
ڳيَيرَ: ث. تخم جهلڻ واري جاءِ. ٻچي داني.
ڳَتِ: ث. گتِ- چال- روش.
ڳَتَ: ث. وارن جي ڳُنڍيل ڇڳ- چوٽي. موتين جي پُوچ- مڙهت.
ڳَترو: ذ. وڍيل ٺُڪر- ٺُڪرو. ٻيرو. ڳيو.
ڳترا ڪرڻ: وڍي ٺُڪر ٺُڪر ڪرڻ. ٻيرا ڪرڻ.
ڳَتڻُ: م. ڳنڍڻ (وار). ڳنڍڻ- جَڙڻ (موتي). ڳوٽڻ.
ڳَتيلُ: ص. ڳنڍيل (وار). مڙهيل (موتي). ڳنڍيل- ملبل. ڳوٽيل.
ڳَٽِرُ، ڳَٽَرُ: ذ. ڪنڌ- گردن- ڳچي.
ڳَٽو، ڳَٽو: ذ. ڳڙڪ- لوگهو- هرگهل. پت ۾ وڏو سوراخ. دري. وٽي- خال. لنگهه.
ڳَٽُ: ذ. ڳچيءَ ۾ ٻڌل رسو. طوق. ڪُٽي جي ڳچيءَ ۾ ٻڌل رسو يا پٽو. ڦاهي. ڳچي ۾ پائڻ جو هڪ ڳهه.
ڳٽ ڳچيءَ ۾ وجهڻ: پاڻ کي مصيبت ۾ وجهڻ. ڏُکي ذميداري متي تي کڻڻ.
ڳَٽُ، ڳَٽَ: ذ. ڳِلُ- مِٽُ- رخسار. وڏو گرانهه.
ڳٽڪارَ: ث. زبان جي پاسي ۽ ڳل جي ملائڻ سان نڪتل آواز (مال، پکين وغيره کي سڏڻ لاءِ ۽ وهت کي هلائڻ لاءِ). ٻار کي پيار مان سڏڻ جو آواز.
ڳٽڪارَ: ث. پکين جو آواز- ڳٽ ڳٽ.
ڳٽڪارَڻُ: م. جانورن ۽ پکين کي ٻُڇڪارڻ. پيار مان ڳٽڪار ڪرڻ. ڳٽ ڳٽ ڪرڻ (پکي).
ڳٽڪَڻُ: م. ڳٽڪارون ڏيڻ. ٽهڪڙو ڪرڻ. ڪِلَ

مسخري ڪرڻ.

ڳڻڪڻ: م. ڳيري جو ڳٽ ڳٽ ڪرڻ.

ڳڻڪو: ذ. ننڍو ڪتاب. ٻن چئن ڪتابڙن جو مجموعو. حقي يا چلم جي ٽوپيءَ ۾ تماڪ جي هيٺان رکڻ لاءِ پتر وغيره- چُغل. طبي اصطلاح ۾ پاري مان ٺهيل گوريِ. (ص) قد جو ننڍو پر بدن ۾ پريل (ماڻهو).

ڳٽ ڳٽ: ث. ڳيري، ڪڪڙ وغيره جو چوڳي وقت آواز. بلبل جو آواز. گهڳيءَ مان پاڻي اوتڻ جو آواز. پاڻي پيئڻ وقت نڙيءَ مان نڪتل آواز.

ڳڻڻ، ڳڻڻ: م. ڳڻ ۾ وات وجهي ڪير ڏاڻ- چڱڙڻ.

ڳڻو: ذ. ڳٽو (پت ۾)- لوگهو. واهه وغيره جي ڇڳل بدن کي ڏنل ڳنڍيو.

ڳڻو: ذ. ڳل- مٿ- رخسار. وڏو گرانهه- لپوڙو.

ڳٽا سجاڻ: مٿون ٺوڪڻ- ڪاوڙجڻ. ناراض ٿيڻ.

ڳڻي: ث. ڏانوڻ (پير ۾ وجهڻ لاءِ). ٻيڙيون (پيرڪڙيون). زنجير- نِيرُ. گهوڙي جي پيرن ۾ پيل ڪڙي ۾ هڏل رَسِي ٽُڪر.

ڳڻيون پوڻ: پيرن ۾ زنجير پوڻ. هٿڙ پوڻ. سُستي يا ديرائي ڪرڻ. مصيبت ۾ ڦاسڻ (پاراتو).

ڳڻي: ث. ننڍڙو گرانهه (جيڪو هاڙ وڪائي سگهي). ڪائيءَ جي ڏاند پُڄي ڳلي.

ڳڻڙي: ث. يَري- ڳنڍ- هڏَ. ڪپهه جي پچايل يَرِي. ناڙي جي ڳوٽري.

ڳڏو: ذ. ڪمند جي لڻين جو هڏل بند. سائي گاهه (ڪاڻ) جي يَرِي.

ڳڏل: ذ. وڏو حصو- وڏو پاڳو. گهٽو- جهجهو.

ڳجهه: ث. هڪ قسم جو مشهور مردار خور پکي.

ڳجهه: ذ. راز- پيد. اندر- منجهه- انت. ڪُڄ- پيٽ. راز واري ڳالهه- ڳجهي ڳالهه. قبر جي سامي.

ڳجهه ڳوهه: ث. لِڪ ڇپ- رازداري- اخفا.

ڳجهارَتَ: ث. مامَ- اشارو. ٻُجهارت. معمو. اشارن ۽ اهجاڻ سان پروڙڻ (ٻُجهڻ) واري پرولي.

ڳجهاندرُ: ذ. ڳجهو راز. پيد- راز. اونهون راز.

ڳجهڙو: ص. ڳجهو- لڪل- مخفي. راز لڪائيندڙ. (ث. ڳجهڙي).

ڳجهو: ص. لڪل- پوشيدو- خفيه- مخفي. نامعلوم- اڻ ڄاتل.

ڳڇ: ذ. گهر- مڪان. آستان. ڪلال خانو.

ڳڇڙو: ذ. ڳوٺ. گهر- مڪان. آستان.

ڳڇ: ذ. ٽڪر- پاڳو- وڏو حصو. (ص) گهٽو- زياده- وڌيڪ. ڳپل.

ڳڇ جيترو: ص. ڪافي انداز ۾- تمام گهٽو. هيڪاندو. ڇگي انداز ۾.

ڳڇ ڪرڻ: ٽُڪرا ڪرڻ- پاڳا ڪرڻ.

ڳڇ ڳاڙڻ: هنجهون هارڻ- ڳوڙها ڳاڙڻ.

ڳڇ ڳنڍڻ: ڇڳل پاڳا ڳنڍڻ. ويجو ختم ڪرڻ.

ڳڇ: ذ. ڳچي- سِسو- ڪَنڌُ.

ڳچي: ث. سيسي- ڪنڌ. گلو- گردن.

ڳچي پوڻ: گلي پوڻ. زوري مٽان مڙهجڻ.

ڳچي ڏرَتي: ث. سمند ۾ خشڪي جي ٻن حصن کي ڳنڍيندڙ سوڙهي زمين.

ڳچي سمنڊ: ذ. پاڻيءَ جي ٻن وڏن حصن ۾ ڳنڍيندڙ پاڻيءَ جو سوڙهو حصو.

ڳچو: ذ. ڇڪو (وارن، موتين وغيره جو).

ڳڏڙي: ث. نَسَ جي مُوڙهَ. نسن ۾ ڳنڍ اچڻ.

ڳڏيڙيون پوڻ: نسون موڙهجي پوڻ (جنهن ڪري عضوو سيڃجي پوي ۽ سخت سُور ٿئي). ڪمزوري سبب بدن نستو ٿيڻ.

Gul Hayat Institute

ڳِڍِي: ث. ڳيڙي.
ڳڍيون پوڻ: ڳيڙيون پوڻ.
ڳِرِ: ظ. وَٽ- پرسان. ڏانهن- اوري.
ڳِراڻ: ظ. وڃڻ- کان- ڪَنان- پَران.
ڳِرِ: ث. ڳچي- گلو. ڳلَ.
ڳِرِ لائڻ: گلي لائڻ. ياڪر پائڻ. ڳرهاڙي پائڻ.
ڳِرِ لڳڻ: ڳچيءَ لڳڻ. پُٺ وڻڻ- واسطو رکڻ.
ڳِرُ، ڳِرِ: ث. ڳيُ. ماس (ميويءَ جو)- اندريون رَسُ وارو ڳُودو.
ڳِردارُ: ص. ڳِر وارو- ماس يا رس وارو (ميوو وغيره).
ڳِرانڙي: ث. گلي سان لائڻ- ڳراڻي- ياڪر.
ڳِرانڙي پائڻ: ياڪر پائڻ. ياڪر پائي دلجوئي ڪرڻ. همدردي ڪرڻ.
ڳِراڻي، ڳِرهاڻي: ث. ڳرانڙي- گلي لڳائڻ.
ڳِراڻي ڏيڻ: ياڪر پائي دلجوئي ڪرڻ. محبت سان ياڪر پائڻ.
ڳِرَاءِ، ڳِرائي: ث. بار- وزن. ڳري هجڻ جي حالت.
ڳِراهو: ذ. چوپائي جي ڳچيءَ ۾ بڌڻ لاءِ رسو.
ڳِرَٽُ: ص. ڳيرُو- لاسڙيات. نوجوان جنهن کي اڃان مُڇن جي ساوڪ نه هجي.
ڳِرَ ڪُرِي: ث. حمل واري زال- ڳورهاري- پيٽ سان- حامله.
ڳِرَڻُ: م. رِجڻ- پگهرڻ. نرم ٿيڻ. پاڻي ٿيڻ. ڪمزور ٿيڻ (بيماريءَ سبب). رڌجڻ (ڪاڌو). ضايع ٿيڻ.
ڳري وڃڻ: جسم ڪمزور ٿيڻ. هضم ٿيڻ.
ڳِرَو: ص. باري- وزني- گران. ثقيل- دير هضم (ڪاڌو). قيمتي- وڏي ملهه وارو. بردبار- سنجيدو. تلهو- جسم ۾ موٽو. نياڳو- منحوس.
ڳِرَو: ذ. گلو- ڳچي.
ڳري پوڻ: ڳچي ۾ پوڻ. ڪنڌ ۾ پوڻ.
ڳري لڳائڻ: گلي لڳائڻ- ياڪر پائڻ- ڳراڻي ڏيڻ.
ڳِرو: ذ. نڙيءَ وارو ياڳو- نِڙي- ڳچي- ڪنڌ. سِينو- ڇاتي- ڪوڙو. چوڻائي مال کي ڳچيءَ ۾ نڪتل ڳوڙهو. ڳچيءَ ۾ پيل رسو- ڳِرَهو.
ڳِرهاڻي: ث. ڳِراڻي. ياڪر.
ڳِرهاڙي، ڳِرهَڙِي: ث. ڳڙُ گيهه وجهي پچايل مانيُ- بُسري.
ڳِرَهجَڻُ: م. گلي لڳڻ- پرچڻ- سرچڻ- ريجهڻ.
ڳِرَهڻُ: م. حال اوڻ- حال وندڻ. ڏک سور ٻڌائڻ. محبت ڪرڻ. رهاڻ ڪرڻ.
ڳِرَهو: ذ. چوپائي مال کي ڳچيءَ ۾ بڌل ڳنڍ ڏنل رسو- ڳِرو.
ڳِري: ظ. وٽ- پاسي- پر ۾.
ڳِري: ث. گلي- گهٽي. گس- واٽ. واهه- وسيلو. آجهو- پناه. اوٽ. بچاءُ. واندڪائي.
ڳِڙِي: ث. ڪمند يا ڪاني جي ٻن ڳنڍين جي وچ وارو حصو- ڳُري.
ڳِڙِيو: ذ. مُريو- مُريي وارو هڏو.
ڳڙُ: ذ. بدن تي سوڄ وارو ڳنڍو جنهن ۾ گند پرجي وڃي.
ڳڙُ: ذ. ڪمند جو جميل يا ڳوڙها ڳنڍيا ٽيل رس. ڪَکَهُ.
ڳڙ ٽيڻ: ڳنڍيا ڳوڙها ٽيڻ. گڏوڇڙ ٽيڻ. مونجهارو ٽيڻ. معاملو ڪرڻ.
ڳڙ ڏاڍي: ث. ڳڙ سان اوباريل چانور ملائي ناهيل مٺائي- لاڙي.
ڳڙ ڏاڙهيو: ص. ڳاڙهي ڏاڙهي وارو. ڏاڙهي کي ميندي لاٽيندڙ.
ڳڙاڪُو: ذ. ڳڙ ملايل تماڪ. ڳڙ جي پاڻي ۾ پُسايل تماڪ.

Gul Hayat Institute

ڳڙڪائڻ: م. ڳيهڻ- ڳيهي چڏڻ. ڪائڻ- هضم ڪرڻ.
ڳڙڪ: ذ. پت ۾ ٽيل سوراخ- هرگهل.
ڳڙڪو: ذ. ڳڙڪ- سوراخ.
ڳڙڪي: ث. جارو- دري- ڳڙڪو. روشن ۽ هوا جي لاءِ سوراخ.
ڳڙڻ: م. ٽمڻ- ٽپڪڻ- وهڻ (ڏڙو ڏڙو ٿي). سمڻ. ٽينڊي ڪري وهڻ.
ڳڙهڻ: م. ڳنهڻ- وڻڻ.
ڳڙو: ذ. مينهن جي ڦڙن سان گڏ وسندڙ برف جو ڳنڍيو.
ڳڙا پوڻ: مينهن ۾ برف جا ڳوڙها وسڻ.
ڳڙو پوڻ: متان ڪا مصيبت پوڻ. ازغيبي هچا پوڻ.
ڳڙهه: ذ (سن. گڍ) قلعو- ڪوٽ- گڍ.
ڳڙهي: ث. ننڍو ڪوٽ- ڪوٽڙي.
ڳڙهڻ: م. ڳنهڻ. قبول ڪرڻ. محسوس ڪرڻ- سمجهڻ. حال ٻڌائڻ- ڳرهڻ.
ڳڙي: ث. تَرُ (گوشت جي)- ٻوٽي. سِري (ٽوم جي). ڦُري (هيڊ جي). پِتي (بصر جي). پيسي (ڪتل جي).
ڳسڪڻ: م. ڳڙڪڻ- پيٽ ۾ وڃڻ- نڙي ڪان هيٺ لهڻ.
ڳسڻ: م. ڳڙڪڻ- پيٽ ۾ وڃڻ (ڪاڏو، گهرانهه).
ڳڏو: ذ. گرانهه- لقمو. اوچتو هٿ آيل مال. ڪنهن شيءِ جو وڏو انداز. مفت جو مال.
ڳڪ: ث. ڪاٻ- چنبڙي پوندڙ ليسدار شيءِ. ڳڪ وانگر چنبڙندڙ. ڄڃا (ماڻهو).
ڳڪ ٿي لڳڻ: چنبڙي پوڻ- پُٽ نه چڏڻ. پڻيان لڳي پوڻ.
ڳڪڙ: ذ. ملڪيت جو وڏو حصو. دولت- ناڻو. مفت ۾ مليل ناڻو.

ڳڪ: ث. برف- يَخ. ٺارُ. (ص) برف جهڙو ٺڏو.
ڳڪاڇڻ: م. برف وانگر ٺرڻ. ٺري برف ٿيڻ. بيهوش ٿيڻ. ٺڏ ۾ فرحت وڻڻ. ٺڏ ۾ ٺري پوڻ (جسم).
ڳل: ث. ڳچي- گلو- ڪنڌ.
ڳل پوڻ: ڳچيءَ ۾ پوڻ- ڪنڌ ۾ پوڻ. ڳالهه ۾ دخل ڏيڻ.
ڳل لائڻ: ڳچيءَ سان لائڻ- ياڪر پائڻ- ڳرانڙي ڏيڻ.
ڳل، ڳلُ: ذ. مِتَ- رخسار- عارض- ڳنو.
ڳل پَٽُ: ص. لاسڙيات- ڳيرو. سهڻو- يُورل.
ڳل سُجائڻ: ڪاوڙجڻ- رُسڻ.
ڳلڏو: ذ. ڏنو- گشو- رماڪ- ڏُتارَ.
ڳلڏو ٻڌڻ: ڏنو ڏيڻ- گشو ڏيڻ. لالچ ڏيئي نَچڻ- ڏُتارڻ.
ڳلپَڏو: ذ. ڳچيءَ جو هڪ ڳهُ- هڪ قسم جو هارُ.
ڳلخورُ: ذ. گهوڙي جو هڪ سنڇ (ڪنڌ ۾ ٻڌڻ واري رسي).
ڳلڦڙو: ذ. مڇيءَ جون ساهه ڪٽڻ واريون ڪَليون. ڪَلي- ڳلڦي- ڪوٽلي.
ڳلمُڇو: ذ. ڳل تي چڏيل وارن جون وڏو مُڇو.
ڳلو: ذ. گلو- ڳچي- ڪنڌ- گردن. قميص وغيره ۾ ٻيڙن وجهڻ واري پَٽي. سنڌي جُتيءَ ۾ پٻ ۽ ڪڙيءَ کي ڳنڍڻ وارو چَمڙ جو ڪشو. ڪَپُ- ڪنارو. لنگهه- واٽ.
ڳلو پڪڙڻ: ڳچيءَ کان جهلڻ.
ڳلي لائڻ: گلي سان لائڻ- ياڪر پائڻ. ڳرانڙي ڏيڻ.
ڳلهه: ث. چِڪَ- گپ.
ڳلهو: ص. آلو- پُسيل. گپ جهڙو ڪُونڙو. ليلهر- ڍيڦو. سُست. (ث. ڳلهي).
ڳلي: ث. گلِي- گهٽي. لنگهه. واٽ. حيلو- چارو.

Gul Hayat Institute

ڳلي ڪُوچو: ذ. گهٽي گهوبي- هرهڪ گهٽي.
ڳمَ: ث. آرس. سستي. ڳاموڙ. خمار.
ڳمُ: ذ. هڪ قسم جو گاهه. (ص) آرسي- ٽوٽي.
ڳمَڻُ: م. ڪَرَ موڙڻ. ننڊ جي خمار ۾ هجڻ. سستي ڪرڻ.
ڳمي هلڻ: آهستي آهستي قدم ڄمائي هلڻ.
ڳنُ: ذ. هٿيو- مُنيو- دستو. ٻيڑي کي هلائڻ لاءِ ڪاءِ جي گهڙيل پَٽي. هاليسو.
ڳنَ ڏيڻ: مدد ڪرڻ- همراهي ڪرڻ.
ڳنڍيرُ: ص (سن) اونهون- عقلمند- سياڻو. سنجيدو- بردبار.
ڳنڍ: ث (سن) بُوءِ- واس. صفاتي پچاڑي طور ڪمد ايندڙ (جئن سڳنڌ وغيره).
ڳنڍ: ث. ڳوهڻ جو ڪم- ڳوهه. متي جي وارن جون چوٽيون ڪرڻ- چوٽيون ويڑهڻ.
ڳنڍُ: ذ. ڳنڍڻ (ٻوڙ ٻاڙي وغيره جنهن جي لاڳ سان ماني کائجي).
ڳنڍڻُ: ذ. ٻوڙ، ياڄي وغيره چَهرَ (جنهن سان ماني کائجي).
ڳنڍڻُ: م. ڳوهڻ- مَلڻ (اٽو). ڳُٽڻ (وار)- ويڑهڻ. ڳٽون ڪرڻ. ڳوپڻ- ڳنڍڻ. پوئڻ (هار، گل).
ڳنڍِ: ث. بن ٽُڪرن جو جوڙ- سَنڌُ. وڪڙ- ڳندو. هَڙ- پَري- ڳنڙي. مُوڙي. ڪيسو. ڪپڙي جي بن پلاندن کي ڳنڍ ڏيڻ جو عمل- گرهِ. پٽي (بصر جي).
ڳنڍِ ڳنڍيان: ث. جهيڙو- هٿاپائي- ويڑهه.
ڳنڍِ ٻڌڻُ: ياد رکڻ. ورد ڪرڻ. هوڏ ڪرڻ. يقين ڪرڻ.
ڳنڍِ ٽوپَ: ث. ناهه جوڙ- مرمت. سادي سودي مرمت.
ڳنڍِ جا پئسا: ذ. ذاتي رقم- ڪيسي جا پئسا- پنهنجا پئسا.
ڳنڍِ جو ڳُوڙهو: ص. پئسي وارو- شاهوڪار- دولتمند.
ڳنڍِ ڏيڻ: گرهِ ڏيڻ. ملائڻ- ڳنڍڻ- جوڙڻ.
ڳنڍِ ڪپڻ: کيسو ڪترڻ.
ڳنڍِ کولڻ: خرچ ڪرڻ.
ڳنڍيُ: ذ. رسي يا ڏاڳي وغيره جي بن ٽڪرن کي ڏنل ٻَڌُ- جوڙُ. ڳانڍاپو- ميلاپ. سَنڌو. ڳنڍو. وڪڙ- وراکو. ناهُ.
ڳنڍِجَڻُ: م. ڳنڍ اچڻ. پيڙو ٽيڻ- شامل ٽيڻ. گڏجڻ. ملي وڃڻ.
ڳنڍَجي پوڻ: هٽين پوڻ. پائيوار ٽيڻ.
ڳنڍيَڙُ: ذ. وڏو ڳنڍيو.
ڳنڍيڙي: ث. ننڍي هَڙ- ٻُجڪو.
ڳنڍيَڻُ: م. ڳنڍ ڏيڻ- گرهه ڏيڻ. وڪڙ ڏيئي ٻڌڻ. جوڙڻ- ملائڻ. سوگهو ڪري ٻڌڻ- سلهاڙڻ. گڏڻ- شامل ڪرڻ. مڙهڻ. توپڻ (جُتي).
ڳنڍيو: ذ. ڪنهن به شيءِ (مِٽي وغيره جو) گول ڳوڙهو- پنوڙو- روڙو. اندروني زخم سبب ماس جو ڳوڙهو- ڳڙُ. واهه وغيره جي وهڪ کي بند ڪرڻ لاءِ مِٽيءَ جو بند. جَهل- اٽڪاءُ.
ڳنڍيرُ: ذ. گاهه جو هڪ قسم.
ڳنڍيري: ث. چليل ڪمند جو ڳترو.
ڳنڍِرِ: ث. گند ۽ پُوءَ سان پريل ڳوڙهي (جيڪا چڏن ۾ نڪري)- ويلڙِ.
ڳنڍَرَ: ذ. سَرهن جون ڏاندين (جيڪي ياڄيءَ طور رڌجن).
ڳنو: ذ. ڪمند يا جوئر وغيره جو مِنو ڪانو- ٽُري.
ڳنا چُوپڻ: بي فائدو ڪم ڪرڻ. بي وقوفي ڪرڻ.
ڳنوارُ: ص. ڳٽُون چاريندڙ- ڏڳين جو ڏرار. بيوقوف- مورک. اناڙي. ڳونائو.
ڳنهڻُ: م. مُلهه ونڻ- خريد ڪرڻ. جهلڻ (هٿ ۾).
ڳنِي: ث. ڪنهن اوزار ۾ پيل هٽيو. ساهمي جي

Gul Hayat Institute

ڪافي. ڪچي پوک. نَٽ (ڳهه) جو هڪ حصو. ڏاندي (گل ٻوٽي جي).

ڳڻا ث. ڳڻپ- شمار. اندازو. تڪ تور. سُڌسماءَ- سارسنبارَ.

ڳڻ ڪرڻا سار سنبار لهڻ. يادگيري ڪرڻ. شمار ڪرڻ- ليکي ۾ آڻڻ.

ڳڻُ ذ. (سن. گُڻ) صفت- خاصيت. خصلت- خوبي. تعريف. نيڪي. نيڪ اعمال. عادت. اثر- تاثير. احسان- ٽورو- وڙ ٻلائي- گُڻُ.

ڳڻ ڪرڻا احسان ڪرڻ- ٽورو ڪرڻ.

ڳڻَ ڳائڻا تورا ميڻ- تعريف ڪرڻ- شُڪر بجا آڻڻ.

ڳڻائتوا ص. فائدي وارو- لاياڻتو. خوبيءَ وارو. سڻن لڇڻ وارو.

ڳڻاڻُ م. شمار ڪرائڻ. حساب ۾ شامل ڪرائڻ. ليکي ۾ آڻائڻ.

ڳڻتيا ث. ويچار- فڪر. هوراڪورا- آند مانڊ.

ڳڻتي خورا ص. ڳڻتيون پچائيندڙ. سودائي- خفقاني. پُورالو.

ڳڻپَ ث. شمار. ليکو- حساب. ڳاڻيٽو.

ڳڻ چورُا ص. احسان فراموش. بي شڪرو. بي گُڻو.

ڳڻڳوتَا ث. سوچ ويچار. دوراندیشي.

ڳڻڻُ م. شمار ڪرڻ- اندازو ڪرڻ. ڪَٽڻ. ليکڻ. سارڻ. ويچارڻ. رِڌڻ. خيال ۾ آڻڻ.

ڳڻوٻي، ڳڻوٻيا ث. چِڻوٻي- رتِي.

ڳڻيا ص. گُڻي- گُڻوان. نيڪ افعال.

ڳوپُا ص. ٻالو پولو- پورڙو- موگو. بي سمجهه. گگدام.

ڳوتَا ث. اندازو- تخمينو- تَڪَ (هميشه "ڳڻ" لفظ جي صفاتي پيچاڙي طور ڪم اچي).

ڳوٽروا ذ. ڪپڙي مان نهيل ٽيلهو- ٻُجڪو.

ڳوٽريا ث. ڪپڙي جي ننڍي ٽيلهي- ٻُجڪي.

ڳوٽَا ث. ساري (شطرنج يا چوپڙ جي). ڊيري (سُٽ جي). ٽماڪ. جو ڪڏو- ڪُنيل ٽماڪ جو ڳوڙهو.

ڳوٽيا ث. سُٽ جي ڊيري. ڪُنيل ٽماڪ جو ڳوڙهو.

ڳوٺُا ذ. بهراڙيءَ جي بستي- وَسِين- وَسَٽُون- گامُ- واهڻ- ديهات.

ڳوٺاٽوا ص. ڳوٺ جو رهاڪو- بهراڙيءَ جو- ديهاتي- گاموٽي.

ڳوٺاڻيا ص. ساڻئي ڳوٺ جو رهاڪو- هم وطني.

ڳوڙيا ص. ڳوٺاڻي.

ڳوپُا ذ. چنل نوڙي جي پيڙڻ کي وٽي ملائڻ- ڳنڍُ.

ڳوپَڻُا م. نوڙيءَ جي ٻن حصن جون پيڙيون کولي، وٽ ڏيئي اهڙيءَ طرح ملائڻ جو يڪي نوڙي ٽي وڃي ۽ ڳنڍ معلوم نه ٿئي. ڳُٿڻ- ڳنڍڻ.

ڳوڏوا ذ. ڏِگو- ڏاند. (ص) سورهيه- پهلوان- جوڌو.

ڳورَا ث (ف. گور) قبر- ٻُڌي.

ڳورانيوا ذ. ڳرهاٽي- ياڪُر.

ڳورانيو ڪرڻا پيار محبت سان ياڪر ۾ آڻڻ. ڳڻ ڪرڻ. تنگ وڙ ڪرڻ.

ڳوراهَا ث. پاڻي يا گپ چِڪَ جي هيراڪ نانگ بلا (جيڪا زهر چڏي وڃي ۽ چڪ معمولي اثر ڪري). ڳوهيرو.

ڳوراڻ، ڳوراڻيا ث. بار- وزن. بردباري- سنجيدگي.

ڳور پَٽُا ذ. هڪ قسم جو جانور (جيڪو قبرن مان مڙدا کڊي کائي).

ڳورنهاريا ث. ڳورپٽ (جانور).

ڳورَڻُا م. ڳولڻ- ڏورڻ. بنان چاڙڻ جي ڳهڻ- ڳڙڪائڻ.

ڳورو، ڳوڙوا ص. اڇي چمڙي وارو- ڳورو- پُورو. سهڻو. (ث. ڳوري، ڳوڙي).

ڳوڙوا ص. ڳرو- باري- وزني- گران- ثقيل. دير هضم (کاڌو). ديرينو. سنجيده- بردبار. حيثيت وارو.

Gul Hayat Institute

(ث. ڳوڙي).

ڳوڙو ڳالهائڻ: وڏي آواز سان ڳالهائڻ. ڏيرج سان ڳالهائڻ. ديرو يا آهستي ڳالهائڻ.

ڳورهاري: ص. حامله- پيٽ سان (عورت)- ڏڪي.

ڳوڙهُ: ذ. گهاٽاڻ- گهَرائي (رنگ جي). (ص) گهاٽو- ڳٽيل.

ڳوڙهائي: ث. گهاٽاڻ (رنگ جي)- گهرائي- اونهائي. پيچيدگي- مشڪلات.

ڳوڙهو: ذ. ڪنهن به شيءِ جو گول ڳنڍيو- پنوڙو- چاڻو- ٽيرو. روڙو. متيءَ جو گولڙو (ڪُليل ۾ وجهي أجَلن لاءِ)- ڪُليلو (کانيائي جو). جسم ۾ ماس جو ڳڙ. لڙڪ- هنج. (ث. ڳوڙهي).

ڳوڙها ڪرڻ: ڳنڍيا ڪرڻ. منجهائڻ (سُٽ).

ڳوڙها ڳاڙڻ: لڙڪ وهائڻ- هنجون هارڻ. افسوس ڪرڻ.

ڳوڙهو: ص. گهَرو- گهاٽو- تيز- تِکو (رنگ). ڏکيو- مشڪل- منجهيل- پيچيدو. (ث. ڳوڙهي).

ڳوڙهي: ث. جسم تي ماس جو ڏهڙ. گولي (متيءَ وغيره جي).

ڳولَ: ث. ڳولا- تلاش. وڙول.

ڳولا: ث. تلاش- جستجو- ووڙ.

ڳولا ڦولا: ث. جانچ جونچ- جانچ پڙتال. وڙول.

ڳولائڻُ: م. تلاش ڪرائڻ. وڙول ڏيارڻ. پيا ڳاچا ڪرائڻ.

ڳولاڻو: ص. ڳولا ڪندڙ- ڳولينڌڙ. گهورو- طالبو. گهرجاڻو.

ڳولڻ، ڳولِڻُ: م. ڳولا ڪرڻ- ڏونڍڻ- تلاش ڪرڻ. ووڙڻ. نهارڻ. ڳولي هٿ ڪرڻ.

ڳولڻ ڦولڻ: تلاش ڪرڻ- نهارڻ. جانچ جونچ ڪرڻ.

ڳوليو نه لهڻ: تلاش جي باوجود هٿ نه اچڻ.

ڳولي ڪڍڻ: معلوم ڪرڻ. هٿ ڪرڻ. پتو ڪرڻ.

ڳولهندو وتڻ: تلاش ڪندو رهڻ.

ڳوڻ، ڳوڻي: ث. سِٽيءَ مان ٺهيل وڏي ٽيلهي- بوري.

ڳوهَ: ث. هڪ قسم جو ساهوارو (ساندي جيڏو، ۽ وارياسي زمين ۾ ڏر ۾ گهر ڪري)- سوسمار- پَٽ مچي.

ڳوهِ: ث. اٽي وغيره کي پائيءَ سان ڳوهڻ يا مَلَ ڏيڻ جو عمل- ڳُندڻ.

ڳوهِڻُ: م. مَلڻ (اٽو، ميندي وغيره).

ڳوهِيرو: ذ. ساندي جو هڪ قسم.

ڳهَ: ث. هلاکي- جاکوڙ- ڪشالو. ڪنهن ڪم ۾ گهٽي مشغولي سبب ٿَڪُ. گهٽي پنڊ جي هلاکي.

ڳهَهُ: ذ. زيور- ڳهڻو- گروي.

ڳهَ ڳنو: ذ. زر زيور.

ڳهَ رکڻ: گروي رکڻ. قرض ونڻ لاءِ ضمانت طور زيور رکڻ.

ڳهرَ: ث. ننڊ جو خمار. نشي جو ويگ. مدهوشي. موڪائي. آرس.

ڳهلو، ڳهيلو: ص. سست- ٿوٽي- بي خيالو. پورڙو. اڻ جاڻ. احسانمند رهڻ.

ڳهلائي، ڳهيلائي: ث. ايائپ- پورڙائي. اڻ جاڻائي- بيوقوفي.

ڳهَهُ: م. لاڳيتو ڪم يا پنڊ ۾ هڻڻ. پنڊ يا ڪم ۾ ٽڪجڻ. سخت پورهيو ڪرڻ. ڪشالو ڪڍڻ. ڪهُجڻ. ڳاهَ ۾ سنگ پُري وڃڻ. لوڙڻ.

ڳهَهُ: ث. ٻچي داني- رحم.

ڳهَهُ: م. ڳڙڪائڻ- هڙپ ڪرڻ.

ڳهڻو: ذ. زيور- ڳهُ. سنڊ ۾ مَرد جو نالو.

ڳهڻو ڳنو: ذ. زر زيور- ڳهه ڳنا.

ڳهو: ذ. ڪاتيءَ جو مقرر انداز (جيڪو هڪ ماڻهو کي ورهاست ۾ ملي). ڳهڻو.

Gul Hayat Institute

گھِيرُ: ص. پريل- تمتار. بردبار- گنيير. گھڻ جاڻ. گھٽيون گالھيون جاڻندڙ.

گھُٹُون: ث. گانءِ- ڏڳي.

گھُٹِي: ث. مقعد- چُتِ- دُبر.

گھُٹِي اُگھاڑو: ص. بيحيا- بي شرم. بي ننگ.

گھُٹِي ڏيکارڻ: دل جو راز ٻڌائڻ. بي پرواهي ڏيکارڻ. انڪاري ٿيڻ. پُٺ ڏيڻ.

گھُٹِي کوڙڻ: ويھڻ. ٽڪ ڇڏڻ لاءِ ويھڻ. ھڪ ھنڌ ٽڪاءُ ڪرڻ.

گھُٹِي گِيسَ: ث. توبھ- بان- آڻ مڃڻ.

گھُٹِي گِرو: ص. مغرور- وڏائي خور.

گھُٹِي گھرڙائڻ: خدمت چاڪري ڪرڻ. آزي نيزاري ڪرڻ.

گھِيتَ: ث. گِھڻ جو عمل- تِڪَ.

گھِيت ڏيڻ: نڙيءَ کي زور ڏيئي کاڌو يا پاڻي پيٽ ۾ وجھڻ.

گھِيَتُون ڏيڻ: تڪليفون ڏسڻ. تڪليف سان ڪم ڪار ڪرڻ.

گھِيتُ: ذ. گيت. گِيچُ. گانو.

گھِيتَ گھائڻ: ڳڻَ گھائڻ- ساراھ ڪرڻ.

گھِيتَ: ث. سُٽ جي ديري.

گھِيجھو: ذ. ڏوند ڪائيندڙ پکي- گِجھ. حرامخور.

گھِيچُ: ذ. گيت. گاڇ- گِيَو. شادي وغيره جي موقعي تي چيل گيت- سھرو.

گھِيرو: ذ. ھڪ قسم جو پکي. (ث. گِيري).

گھِيڙُ: ص. مست موالي. بيوقوف. بي زور. چاڪر- غلام- ٻانھون.

گھِيڙَڻُ: م. خريد ڪرڻ- وٺڻ- گِنھڻ.

گھِيسَڻُ: م. گِڙڪڻ- ھضم ٿيڻ.

گھِيو: ذ. گِيچ- گيت.

گھِيھَڻُ: م. گِڙڪائڻ- گِيت ڏيئي ڪائڻ.

گھِيھِي وڃڻ: گِڙڪائڻ. ڦٽائڻ- ھضم ڪرڻ. موروثي حق غضب ڪرڻ.

گھِيھُون: ذ. گيھون- گندم- ڪڻڪ.

گھ

گھ: ث. (اُچار 'گھي') سنڌي "الف- بي" جو ٽيتاليھون اکر.

گھاتِ: ث (سن) قتل- خون- ڪوس. مناسب وقت. موقعو- تاڪ- تاڙ- وجھ. دشمن يا شڪار لاءِ لڪي ويھڻ جي جاءِ- ڪمين گاھ.

گھات ۾ ھجڻ: مناسب موقعي جي تلاش ۾ ھجڻ- وجھ ڳولڻ.

گھاتَڪُ: ص. قاتل- خوني. فريبي- دغاباز. ڏوھ سان ماريندڙ.

گھاتُو: ص. تاڪ ۾ ويٺل شڪاري. شڪاري. دشمن- ويري. سمنڊ ۾ مڇيءَ جو شڪار ڪندڙ. ٽوپو- غواص.

گھاتُ: ذ. ڪناري تي ٻيڙيءَ مان لھڻ يا چڙھڻ جي مقرر جاءِ- پَٽُڻ. ڏوبين جي ڪپڙن ڌوئڻ جي جاءِ- تَڙُ. ٽاڻو- چوڪي. پھاڙ- جبل. ڏول- نمونو- گھاڙيٽو.

گھاتُ گھڙڻ: رستو ٺاھڻ. منصوبو سِڻڻ- سازش ڪرڻ. رِتَ رچڻ.

گھاتاڻِ، گھاتائي: ث. پاڻيٺ جي ڪثافت. ڪپڙي

Gul Hayat Institute

جي موٽائي. رنگ جي گهرائي.

گھاٹو: ذ. نقصان- چيهو- توٽو- خسارو. (ص) گھٽو (جهنگ). ڳوڙهو (رنگ). ويجهو (دوست، عزيز). سَنهون. ڪثيف. ٿلهو (ڪپڑو). ڳُتيل- مڙهيل. (ث. گھاٽي).

گھاٹو پوڻ: نقصان پوڻ- چيهو رسڻ. ويجهو ٿيڻ.

گھاٹي: ث. جبل جي وادي- ماٽري. جبل جو گس- لَڪُ. ڪَمي- اٽاٽ.

گھاٹي واڌي: ث. ڪمي پيشي- گهٽ وڌ. ڪَس ڪَسر.

گھارِ: ث. جبل يا وارياسي زمين ۾ پاڻيءَ جي وهڪ سان ٽيل ڏار- غار- چُر.

گھارَڻُ، گھارِڻُ: م. ڳڏارڻ- ڪاٽڻ- جالڻ.

گھارو: ذ. واهه، ندي وغيره ۾ وهڪري سبب ٽيل ڪاڏ- ڪَندُ. وهڪرو.

گھارِي: ث. وٽي- وچوٽي. ويڇو- جدائي. وچوڙو. پاڻيءَ جي وهڪري ۾ پيل رُوڍِ. ڪپڑي مان نڪتل تندن جي وچوٽي.

گھاري پوڻ: وٽي پوڻ. جدائي ٿيڻ. رندڪ پوڻ.

گھاڙَ: ث. چِلَ- گهڙائي (ڪاڻيءَ جي). گهَڙڻ يا ناهڻ جو نمونو- گهاڙيٽو.

گھاڙُو: ذ. گهڙيل گس. وڌو رستو- سڌي واٽ. لوهه جو هڪ قسم.

گھاڙيٽو: ذ. گهڙَت جو نمونو. نمونو- ڍول. رِتا.

گھاگھائِڻُ: م. ڏُوڪڻ- "ڏُو" ڪري گهِڙڻ. همت سان ٽپي پوڻ. آسرو لاهڻ (پوئتي جي پرواهه نه ڪرڻ).

گھاگھَرِ: ث. ڏاتوءَ مان ٺهيل خاص قسم جو ٽانءُ (پاڻيءَ پرڻ لاءِ، مَٽَ جهڙو)- موريو (پتل يا ٽامي جو). دِلو.

گھاگھِرو: ذ. هڪ قسم جو زنانو ڍڳو ڪڙتو. گهير وارو ڍڳو چولو.

گھاگھِري: ث. ننڍي گهيري وارو ڍڳو ٻارائو چولو.

گھامَ: ث. اُس. سج جي گرمي. گهُٽَ.

گھانچو: ذ. رستي ۾ ننڍي کَڈ- جهانکو.

گھانڊارُ: ذ. چوڻائي کي ڇڪيءَ ۾ بدل وڌو گهنڊ- وڌو چڙو. وڏو شاهي جانور.

گھانگھو: ذ. ڪر جي ڳچل ٽانءُ جي ڇڪيءَ وارو گول حصو- گِرڀِ.

گھانگھو ڇڪيءَ ۾ وجهڻ: پرايو آزار پنهنجي ذمي ڪرڻ.

گھانگھا لاهڻ: پور پور ڪرڻ- ٽڪر ٽڪر ڪرڻ- پاڳا لاهڻ.

گھاڻو: ذ. تيلي ٻج پيڑڻ لاءِ ڪاٺ جي کَلَ (جنهن کي اُٽ يا ڏاند ڦيري تي هلائي). ڪولُهو.

گھاڻي ۾ وهائڻ: سخت پورهيو ڪرائڻ. آزارڻ- ستائڻ. بنا اجوري ڪم وٺڻ.

گھاڻي: ث. ننڍو گهاڻو (جيڪو ماڻهو هلائي)، مصيبت. آزار.

گھاڻي پوڻ: گهاڻيءَ ۾ ڇڻ. سخت مصيبت پوڻ. ڳري سزا هيٺ اچڻ. سزا طور گهاڻي ۾ پيڑجڻ.

گھاءِ: ظ. وانگر- جهڙو.

گھاءُ: ذ. زخم- اونهون زخم. ويڙ- چَهڪ.

گھاءُ وجهڻ: زخم ڪرڻ. وَڍ وجهڻ؛ آزارڻ. طعنن مهڻن سان وَڍ وجهڻ.

گھائِڻُ: م. زخمي ڪرڻ- ڦٽڻ- گهايل ڪرڻ.

گھائِلُ، گھايَلُ: ص. زخمي- ڦٽيل- وادوڙيل. ڏکويل- ستايل (عشق جو).

گھائِل ماڻِل: ص. هِريل مِريل- هاڻو ماڻو. رليل مليل. حجتي- گستاخ.

گھاڻو: ذ. مڇي مارڻ جو وڏو جارُ.

Gul Hayat Institute

گھاڻي: ث. پلي مچي مارڻ جو نندو جار.

گھٻ: ث. اک ۾ لڳل ڏک. لڳل ڏک (جنهن ۾ سوج نٿي).

گھٻاڻ: ث. ہوڙاڻ. مونجهه (دل جي).

گھٻراهٽ: ث. بيقراري- لوچ پوچ- آتر ويلا- مُونجهه (دل جي)- آنڌ ماند. دپ- پَوَ. پريشاني.

گھٻرائڻ، گھٻرائجڻ: م. حواس خطا ٿيڻ. ٽٽان ٽٽان ٿيڻ- ششدر ٿيڻ. هڪ ٻڪو ٿيڻ. ڊجڻ. واڙو ٿيڻ. پريشان ٿيڻ. بيقرار ٿيڻ.

گھٻرو: ص. ڪن کان گھٽ ٻڌندڙ- ٽورو ہوڙو- گھٽ واجو ڪندڙ (سِڪو).

گھٻڻ: ث. کانياڻي.

گھٻيٽ: ذ. مٺائي جو هڪ قسم.

گھٻيڙ: ص. جاڻو- سمجھُو. ڏاهو. ڏاڍو- سخت.

گھٽ: ث. چال- روش- گٽ.

گھٽ: ث. ٽُبي- گوتو- غوطو (پاڻيءَ ۾). گوهي (ڇڻ ۾).

گھٽون هڻڻ: ٽبيون ڏيڻ (پاڻي ۾ ڳجهڙو ترڻ). گوهيون ڏيڻ. نٽائڻ لاءِ ڇڻ.

گھٽڻ: م. وجهڻ- گھيڙائڻ- داخل ڪرڻ- درج ڪرڻ.

گھٽ: ص. ٽورو- ڪم. اڻ پورو- ڪَسو. نندو- اوڻو. خسيس. هلڪو. ڪوتاهه. مختصر. قليل. ورلي.

گھٽ ڪرڻ: گھٽائڻ. ڪٽ ڪرڻ. ٽورو ڪرڻ.

گھٽ وَڌ: ص. ٽورو گھڻو- ڪم بيش. مهانگو سهانگو.

گھٽ وَڌائي: ث. ڪمي بيشي- ٽوري گھڻي. ردوبدل- ڦيرگھير. فرق- تفاوت.

گھٽ وڌ چوڻ: بڪواس ڪرڻ. اجايو ڳالهائڻ. گارگند ڪرڻ. بدشد ڳالهائڻ.

گھٽ: ذ. لنگھه- ہنيو. دَرُ. لَڪُ- دَرو. لوگھو- ڳڙڪ. گس- پيچرو. جسم. دل- منُ- جيءُ. روح- ساهه.

گھٽ گھيڙ: ذ. گھاٽ ۽ تڙ (پاڻيءَ جا). لنگھه- رستو. ور وکڙ (رستي جا).

گھٽ: ث. رُکھه- اُہس. ہوسات (هوا جي). روڪ- جهل. سوڙهه- تنگي.

گھٽ ٿيڻ: هوا بند ٿيڻ سبب مونجهه ٿيڻ. تنگي ٿيڻ- سوڙهه ٿيڻ.

گھٽ: ذ. ڏُڪ- سُرڪ.

گھٽا: ث. ڪارو ڪڪر. گھاٽا ڪڪر.

گھٽا وَڌي: ث. گھٽ وڌائي- ڪمي بيشي. ٽورائي گھٽائي.

گھٽائڻ: م. ٽورو ڪرڻ. لاهڻ (اڳهه). ڪَٽ ڪرڻ- وضع ڪرڻ. هيٺ ڪرڻ (درجو). نندو ڪرڻ- ڇوٽو ڪرڻ. تخفيف ڪرڻ. چاندڻ.

گھٽتائي: ث. ڪمي. ٽورائي. قلت- اڻاٽ. ڪَس. کوٽ. ڪوتاهي.

گھٽجَڻ: م. لهڻ- لاٽ کائڻ. ٽورو ٿيڻ. نندو ٿيڻ. زوال ٿيڻ. مُسَڻ. چاندجڻ.

گھٽجڻ وڌجڻ: گھٽ وڌ ٿيڻ. لهڻ چڙهڻ (اڳهه، پاڻي). يڪسان نه رهڻ.

گھٽجُڻ: م. بندجڻ (ساهه)- ٻُوساتجڻ. واڌ روڪجڻ (ٻُوٽي، فصل جي).

گھٽڪَڻ: م. ڏُڪ پوڻ. پاڻي وغيره نڙيءَ مان ڏکيائي سان هيٺ لهڻ- اُترجڻ- اُٿلو اچڻ.

گھٽَڻ: م. گھٽجڻ- گھٽ ٿيڻ- ٽورو ٿيڻ.

گھٽڻ: م. گھٽو ڏيڻ- گھوگھو ڏيڻ. نڙيءَ کان جهلڻ. سوڙهو ڪرڻ- تنگ ڪرڻ. مجبور ڪرڻ.

گھٽو: ذ. گھيٽو (چوڙيايو)- دُنبو.

گھٽو: ذ. گھوگھو- نڙيءَ ۾ ساهه جي ٻُوسٽ.

Gul Hayat Institute

گھُنو ڏيڻ: گھوگھو ڏيڻ. گھوگھو ڏيئي مارڻ، سوڙھو ڪرڻ. مجبور ڪرڻ. زوري کا ڳالھ مڃائڻ.

گھَنِي، گھِنِي: ث. گِلي- ڳلي- ڪُوجو- سوڙھو لنگھ. راھ- گس- چارو. گھرن جي وچان سوڙھو گس.

گھٽيون گھمڻ: اجايو رلڻ. بيڪار أجھڻ. ڏکا کائڻ.

گھَپ: ذ. وَڏُ- ٽُکو- کَپُ.

گُھِپَ: ص. گھٽو- سخت (انڌارو). گھٽي اوندھ- گُھگھ اونداهي.

گھَپلو: ذ. گڙبڙ. ڏچو. غلطي. هيرائيري. غبن. دوکو.

گھِپ: ث. سوڙھي جاءِ ۾ مخلوق جي گھٽائي. گھٽائي- سوڙھ- پيھ. گپ- چِڪَ.

گھِپ مچ: ث. گھٽائي- سوڙھ- پيھ. گڏوچڙ.

گھُپُ: ذ. ٽُنگ- سوراخ. گھُب. (ص) اگلو- گدلو. بيوقوف. چيڪرو.

گھَپڪو: ذ. لوڏو- گھڪو- رندڪ.

گھُپَڻُ: م. گھُسڻ- گھيڙڻ- زور سان وجھڻ. گھُپا ھڻڻ (لاتونءَ کي).

گھُپو: ذ. لاتونءَ کي ٻئي لاتونءَ جي چُھنب سان سوراخ ڪرڻ.

گھِڏَڻُ: م. نشي ۾ آڙڻ- نشي يا نند ۾ جھولڻ. اوجھرڻ- گھوماتجڻ.

گھَرُ: ذ. مڪان- بيت- رھڻ جي جاءِ- مَسڪن. جاءِ- جڳھ. ھنڌ- ٺڪاڻو. خانو.

گھر آباد ڪرڻ: گھر وسائڻ- شادي ڪرڻ.

گھر باري ڏياري ڪرڻ: ناموس ۽ مشهوري لاءِ اجايو خرچ ڪرڻ. فضول خرچي ڪرڻ.

گھر پَرڻ: جاءِ کي سامان سان پرڻ. ٻئي جو مال ملڪيت پنھنجي گھر ۾ آڻڻ.

گھر تائين پڃائڻ: منزل تي رسائڻ. چيھ ڪرڻ- دنگ ڪرڻ.

گھرَ تَکڻُ: گھر ڏسڻ. مقصد واري گھر جي ڳولا ڪرڻ.

گھر جا ماڻھو: ذ. پاتي- ڪٽنب.

گھر جو: ص. گھر متعلق- ذاتي. پنھنجو. گھر جو پليل- ڏاريل.

گھَر جي ڳالھ: ث. پنھنجي ڳالھ. ذاتي معاملو.

گھر ڏسي ڇڏڻ: نام نڪاڻي کان واقف ٿيڻ. رستو ڏسڻ. واقف ٿيڻ.

گھَر ڪرڻ: جڳھ پيدا ڪرڻ. سمائجڻ (دل ۾). گھر آباد ڪرڻ. ڪفايت شعاري ڪري بچت ڪرڻ. نام نڪاڻو ناھڻ. ھڪ ھنڌ ٽانڪيو ٿي وھڻ. آسودو ٿيڻ.

گھَر ڪيرائڻ: مٽان مصيبت وجھڻ. تمام وڏو نقصان ڪرڻ.

گھَر ڪائڻ: بيروزگاري ۾ گھر جا ٽپڙ وڪڻي گذران ڪرڻ.

گھر لُٽائڻ: ضرورت کان زياده خرچ ڪرڻ. فضول خرچي ڪرڻ. ملڪيت اُڏائڻ.

گھر مٽي تي ڪڍڻ: گوڙ ڪرڻ- هُل ڪرڻ.

گھر هلائڻ: گھر جو انتظام هلائڻ. گھر جي روزمره ضرورتن جي پورائي لاءِ خرچ ڪرڻ.

گھُرَ: ث. طلب- ضروت- چاھ. مرضي. دعويٰ. گھٽو- قرض.

گھُرَ ڪرڻ: طلب ڪرڻ- منگڻ- تقاضا ڪرڻ.

گھَراڻو، گھِراڻو: ذ. خاندان- نسل. ڪٽنب. ڪُٽم- پيڙھي- بُڻ.

گھَران: ظ. گھر مان- ھڙ مان- ڳنڍ مان- پنھنجي طرفان.

گھُراڻڻُ: م. ڪوڻڻ- سڏڻ. طلب ڪرڻ. حاضر ڪرڻ.

گھر ھارُ: ذ. گھر ۽ ڪٽنب. ٻار ٻچا.

گھَر تَڙُ: ذ. گھر گھات. نام نڪاڻو.

گھِرتي: ث. نند جي ڀِنڪي- اوجھراڻي.

Gul Hayat Institute

گهرتيون کائڻ: پنڪيون کائڻ. ڳڻتيون پچائڻ. دل مَن هڻڻ.

گهُرجَ: ث. ضروت- طلب- ڪَپُ- حاجت.

گهُرجاڦو: ص. ضروتمند- طالبو- حاجتمند.

گهُرجَڻُ: م. لازم هڻڻ. ڪپڻ- مِلڻ.

گهَر ڌڻي: ص. گهر جو مالڪ. مڙس- خاوند. (اصطلاحا) ڪُوٽو.

گهَرڙاٽُ: ذ. گهَرڙجڻ جو زوردار آواز (گاڏيءَ جي هلڻ، يا ڏندي ڪوندي ۾ گهوٽجڻ جو آواز)- رَهٽو.

گهرڙ گهاڦو: ص. ڏاڍو گهائيندڙ. بي قياس. زوراور.

گهَرڙو: ذ. ننڍڙو گهر.

گهِرڪَڻُ: م. گسڪڻ- رڙهڻ- ترڪڻ.

گهُرڪو: ذ. وري وري گهُرڻ- ڪُرڪُر. ڏڙهي- هُڏي.

گهَرگهاٽُ: ذ. نام نڪاڻو- جاءِ جڳهه. رهائش- سُکونت.

گهُرِ گهُرِ: ث. وري وري گهرڻ يا چوڻ. گهٽو چوڻ. بار بار تاڪيد.

گهِر گهِلو: ص. ڍلو- خلاصو. ويڪرو (ث. گهِر گهِلي).

گهَرَ نائي: ص. ساريجي گهر ۾ رهندڙ نائي.

گهُرَڻُ: م. طلب ڪرڻ. سوال ڪرڻ- منگڻ- هٿ ٽنگڻ. چاهڻ- پسند ڪرڻ. تقاضا ڪرڻ. اڳاڙڻ (قرض)- وصول ڪرڻ. لهڻ.

گهُري ونڻ: طلب ڪري وڻڻ. ضروت جو اظهار ڪري وڻڻ. اجازت سان کڻڻ. سوال ڪرڻ.

گهَرُو: ص. گهَر جو- ذاتي. پنهنجو.

گهَرِ وارو: ذ. مڙس- خاوند- وَرُ. گهر جو مالڪ- ڌڻي. (ث. گهَر واري).

گهَر واري: ث. زال.

گهَر ويڻي: ظ. بنا محبت جي. مفت ۾. ڪيڏانهن وڃڻ ڪان سواءِ.

گهُرِي: ث. مرضي. رب جي رضا- ڏاڍيءَ جي مرضي. قضا.

گهريتڙي: ث. جيت جو هڪ قسم (جيڪا پتين ۾ گهر ٺاهي).

گهَريتي: ث. گهر واري. گهرڌياڻي- گهر جي مالڪياڻي. وريتي- سهاڳڻ.

گهَريلُو: ص. گهر جو. ذاتي. گهر جو ٺهيل- هٿراڏو. گهر جو پاليل.

گهَڙَ: ث. ٺاهپ- گهاڙيتو- نمونو- ساخت. گهڙڻ جي ٺالهه.

گهَڙا مَنجي: ث. گهڙڻ (دِلڻ) رکڻ لاءِ ڪاٺين مان ٺهيل گهوڙي.

گهَڙائي، گهڙائي: ث. زيورن جي ٺهرائي.

گهَڙائِڻُ: م. ٺهرائڻ (گهڙ). جوڙائڻ- اڏائڻ.

گهُڙپَ: ث. سارين جي فصل لاءِ پاڻي ۾ بج چڻڻ.

گهُڙپي: ث. ناٽڪ- سانگ. چمر جو خاص لڪڻ (گهوڙي هڪلڻ لاءِ).

گهَڙَتَ، گهَڙَپَ: ث. بناوت- گهاڙيتو- ساخت.

گهڙجَڻُ: م. ڇلجڻ. مندجڻ (اڏاوت). بنجڻ- ٺهڻ.

گهَڙَڻُ، گهَڙِڻُ: م. ٺاهڻ- جوڙڻ (زيور). ٽپڻ (ڏانو).

گهِڙَڻُ: م. داخل ٿيڻ- گهڙي وڃڻ. اندر وڃڻ. دخل ڏيڻ. پيهڻ. وڃڻ (پاڻيءَ ۾).

گهَڙو: ذ. دِلو.

گهَڙا پرڻ: خدمت ڪرڻ. چاڪري ڪرڻ.

گهَڙي: ث. ڏينهن رات جو سٺيون حصو (جيڪو ۲۴ منٽ ٿئي)، پل- ڪِن- ساعت- لحظو. وقت ڏيکارڻ جو اوزار- واڇَ. ننڍو دِلو- دِلي.

گهَڙي پرڻ: شاديءَ جي هڪ رسم موجب گهوٽ ڪنوار لاءِ ستن ڪوهن جي پاڻي مان دِلي پري اڇڻ

Gul Hayat Institute

(جنهن ۾ ٻيو پاڻي ملائي ڪري وهنجارجي).
گھڑي ساز: ذ. واچ ميڪر.
گھڑي ساعت: ث. ڪِن پل- ٿوري دير.
گھڑي گھڑي: ظ. ذري ذري- ٿوري ٿوري دير کان پوءِ. وري وري- هر هر.
گھڑي ۾: ظ. پل ۾- لحظي ۾. يڪدم- جهٽ پٽ.
گھڑيال: ذ. پِتل جي گول تالهي (جنهن کي ڪاٺ جي مترڪي سان ڏڪ هڻي وڄائجي. عَموما پهريدارن وٽ، امير جي درن تي، يا عاشورن جي جلوس ۾)، پت تي ٽنگڻ لاءِ وڏي گھڙي.
گھڑيالچي: ذ. گھڑيال وَڄائڻ تي مقرر ملازم.
گھُسَڻُ: م. زور سان اندر وجهڻ. گھڙڻ. پيهي وڃڻ. داخل ٿيڻ.
گھُڪ: ث. اوندهه- ٻاٽ- اُجهندو- گھُور.
گھُڪ اونداهه: ث. ڪاري رات- ٻاٽ اونداهي.
گھُڪ: ذ. پکيءَ جو هڪ قسم- چِبرو.
گھُڪ پکي: ذ. جهنگلي ڪُڪڙ. چِبرو.
گھُڪٽي: ث. ڪُجهي هنڌ تي هَنيل مُکَ. ٽُبي- گوتو.
گھُڪيٽي: ص. ٽُلهو ۽ بندرو (ماڻهو).
گھَگھَرِ: ث. وڏي گهيري وارو وڏو شاهي دِلو- گھاگھَرِ. وڄت جو ساز.
گھَگھِرو: ذ. گھاگھرو (زنانو چولو).
گھُگھَلُ: م. ڪِيري جو "گھُوگھو" وارو آواز ڪرڻ.
گھَگھو: ذ. وڏين ٻانهن سان پيرن تائين زنانو چولو.
گھَگھيلي: ث. گھگھو پاتل عورت.
گھِگھو: ذ. ويڙل نڙيءَ جو آواز- گھُٽيل آواز.
گھُگھُو: ذ. سِيٽيءَ جو آواز (ملازمن کي سڏڻ يا موڪل ڏيڻ يا تاڪيد ڏيارڻ لاءِ).
گھِگھِي: ث. روڙندي روڙندي ساهه جي گھُٽَ- سُڏڪو. گھُٽيل نڙيءَ مان نڪتل آواز. ڊپ ۾ وات مان نڪتل آواز.
گھِگھِي پوڻ: گھٽي روڙ ڪري نڙي ويهي رهڻ.
گھُگھِي: ث. نِڪر جو سوڙهيءَ ڳچيءَ سان ٽاڻ- صُراحِي.
گھَلِ: ث. گھوڙن تي چڙهيل لشڪر يا ٽولو. لشڪر. ڌاڙيلن جو ٽولو.
گھَلِ تي پوڻ: لشڪر تي پوڻ. انبوهه تي پوڻ.
گھِلَ: ث. اوجهراڻي- پِنڪي. ننڍ جي ڳهِر.
گھُلَڻُ: م. ڳرڻ- رِجڻ. پاڻي ٽيڻ. مِلڻ- گڏجڻ. لڳڻ (هوا).
گھِمرَ: ث. آلاڻِ- نَمي. هوا ۾ پاڻيءَ جو اثر. پاڻيءَ- پوسل. ماڪ. سِمَ (زمين جي).
گھُمائِڻُ: م. ڦيرائڻ- چڪر ڏيڻ. سَير ڪرائڻ. گشت ڪرائڻ. دوڪو ڏيڻ.
گھُمتارِي: ث. ڦيرو- چڪر. سَير. ڦيري.
گھمتارِي ڏيڻ: گھمي ڦري اچڻ. چڪر ڏيڻ.
گھِمجَڻُ: م. ماڪ ۾ پُسڻ- آدوڪو ٽيڻ. گھِمَ ۾ آلو ٽيڻ.
گھُمِرو: ذ. ڦيرو- چڪر. پيرو.
گھُمرو ڏيڻ: پيرو ڏيڻ. ڦيرو ڏيڻ. وارو ڏيڻ.
گھُمرو ڪيڻ: ملهه ۾ وارو ڪيڻ. دولاب سان نڳڻ.
گھُمِرِي: ث. ڦيري- چڪر (مٽي کي)- گھمتارِي.
گھُمريون کائڻ: ڦِرڻ- چڪر کائڻ. ڦيريون پائڻ.
گھمسانُ: ذ. لڙائي- جنگ. پيڙ- انبوهه- هجوم. هُل- هنگامو- هنبس. ماندار. دمچر- ٻاٽيتال.
گھَمَنُ: م. جبرو- ڏاڍو. زوراور.
گھُمَندڙُ: ص. چڪر ڏيندڙ- ڦرندڙ. سيلاني.
گھَمَنبُ، گھُمَنڊُ: ذ. غرور- تڪبر- فخر- وڏائي- هَنُ. آڪڙ- سِيتَ. پروسو- زور.

گھمَندي: ص. وڏائي خور. هٺيلو.
گھُمڻ: م. ڦرڻ. چڪر ڏيڻ- سير ڪرڻ. گشت ڪرڻ- پسار ڪرڻ.
گھُمڻ ڦرڻ: چڪر هڻڻ- سير ڪرڻ. تفريح ڪرڻ.
گھُمَڻ گھوڙو: ذ. گھمڻ جو شوقين. سيلاني. رولاڪُ. هڪ هنڌ سڪ ڪري نہ وهندڙ.
گھَنُ: ذ. لوهہ جو وڏو مترڪو. گھمَنُ.
گھَن چڪرُ: ص. وڏو چالاڪ. بيوقوف. آتشبازي جو چڪر (جنهن ۾ گھڻن ئي قسمن جا نمونا ٿين).
گھَنٽري: ث. چالاڪي- حرفت. ڏنو- دلبو. دم دلاسو.
گھَنٽري چاڙهڻ: ڏنو ڏيڻ. چالاڪي ڪرڻ. حرفت بازي ڪرڻ.
گھَنٽو: ذ. هاٿيءَ جي ڳچيءَ ۾ ٻڌل وڏو چڙو- گھُنڊ.
گھُنٽو: ذ. زمين ماپڻ جو هڪ ماڻ (ويهہ ويسا).
گھَنٽي، گھِنٽي: ث. گھنڊي.
گھُنڇ: ذ. وَر (ڪپڑي ۾)- سَر (پيشاني ۾).
گھُنڇ وجھڻ: سَر وجھڻ (مُنھن يا ڪپڑي ۾).
گھُنجائڻُ: م. سَر وجھڻ (ڪپڑي، پيشاني ۾). منجھائڻ (سُٽ). گھنج وجھڻ.
گھُنجَڻُ: م. گھنج وجھڻ (ڪپڑي ۾)- سَرَ وجھڻ (پيشانيءَ ۾).
گھَنڊ: ص. وڏو گھمنڊ. وڏو.
گھَنڊ: ذ. پِتل وغيره مان ٺهيل تالهي- گھڙيال. وڏو چڙو.
گھُنڊ: ذ. گھُنج (مُنھن ۾). مُنھن تي ٻڌل ڪپڑي جو جُهند.
گھُنڊ وجھڻ: منھن ۾ سَرَ وجھڻ. پيشانيءَ ۾ گھنج وجھڻ.
گھِنڊڻي: ث. گھِنٽي. چڙي.
گھُنڊو: ذ. وڪڙ- وَرُ (رستي جو).
گھِنڊِي: ث. گھنٽي. چڙي- گھنڊڻي.
گھُنڊِي: ث. پيچ- وڪڙ- وَرُ. گھُنج- اُڀاوت ۾ رهجي ويل ڏاڳي جي ڳنڍ. مونجهارو. سنگ جي سُنڊي. اَنُ نڪتل سَنگ (جوئر جو).
گھُنڊِيدارُ: ص. ورن وڪڙن وارو- پيچدار- گھُنڊيون ٽيل.
گھَنگھرُ: ذ. جنجال- معاملو. ڳچيءَ ۾ پيل مسئلو. مونجهارو. ذميداري. مصيبت.
گھنگھر ۾ پوڻ: مصيبت ۾ پوڻ- آزار ۾ پوڻ.
گھِنگھِرُو، گھِنگھرو: ذ. پتل جي ننڍڙي دٻلي (جنهن ۾ ڇٽي جيترو پٿر پيل هجي ۽ وڄي).
گھُنگھريالو: ص. گھنڊيدار- پيچدار- خمدار.
گھَنگھورُ: ص. ڪارو (ڪڪر). گجگوڙ وارو (جُهڙ).
گھَڻِ: ث. گھٽائي- افراط- ڪثرت. واڌ- اضافو.
گھَڻِ جاڻُ: ص. گھٽو ڄاڻندڙ- ڏاهو- قابل- سُجاڻ.
گھَڻِ رُخو: ص. گھڻن پاسن وارو- پهلودار.
گھَڻ ڳالهائو: ص. گھٽو ڳالهائيندڙ. بڪ بڪيو. واتاتو.
گھٽگھُرو: ص. ٻلو چاهيندڙ- خيرخواه.
گھَٽگھُرائِي: ث. خيرخواهي- ٻلائي- نيڪي.
گھَڻ مَتِيو: ص. ٻين جي صلاحن تي هلندڙ. پر متڙيو. ڦرٽو گھرٽو.
گھَڻِ ۾ پوڻ: دٻجڻ ڳالهين ۾ پوڻ. اجاين ڪمن ۾ پوڻ. ڏيگهہ ۾ پوڻ.
گھٽائي: ث. زيادتي- واڌ. سرسي.
گھٽگَڻُ: م. گھنگھرن وانگر وڄڻ. ٻُرڻ.
گھَڻو: ص. زياده- جهجهو- ڪثير- بسيار. جام- جال. ريل چيل. بيحد.
گھَڻو ڪَٽو: ظ. اڪثر ڪري- عام طرح.
گھڻو ڪري: ظ. اڪثر ڪري- عام طور.
گھُڻو: ذ. ڪاڻي يا اناج کي ڪائيندڙ جيت- سُرو. (ص) نڪ مان ڳالهائيندڙ.
گھوپاتو: ذ. اڻ گھڙيل ٿلهي ڪاڻي جو ٽُڪر. ڏُڪو.

Gul Hayat Institute

أبتو جواب. (ص) ٹلهو ۽ سگهارو (ماڻهو).

گھوبو: ذ. زمين کي کيڙڻ لاءِ هَر ۾ وڌل لوهي ڦارُ- چُوني.

گھوپي: ث. غَبن- کُپت- خيانت. بي ايماني- ويساه گهاتي.

گھوپي هڻڻ: امانت ۾ خيانت ڪرڻ. کپت ڪرڻ. ويساه گهاتي ڪرڻ.

گھوٽُ: ذ. لاڏو- وَنو- بَنرو. کانڊ- مڙس.

گھوٽيتا: ص. گھوٽ جي ذات برادري وارا.

گھوٽالو: ذ. گڙبڙ- ڦڏو- بي انتظامي. رڱڙو- معاملو.

گھوڻُ، گھوڻِ: م. ڏندي کوندي ۾ حل ڪرڻ- رڱڙڻ.

گھوتي ڇڏڻ: پائمال ڪرڻ- رڱڙي ڇڏڻ.

گھوتو: ذ. گھوتي پيٽ جون پسارکيون شيون.

گھوچَ: ث. چهنبياري کائي وغيره سان چوکَ. دَبُ ڦُس.

گھُوچاڻي: ص. پُورالو. خفقاني. ٻڌاڪي.

گھوچَڻُ: م. ڏڻي پرڻ- ڏڻن. ڦُسڻ. ڳوڻ وغيره ۾ زور سان وجهڻ. چُپائڻ. ٻِچائڻ.

گھُوچو: ذ. پُور- خيال- ريڇڪ- جُوجهڪي. جهوتو- پِنڪي.

گھورَ: ث. صدقو- خوشيءَ جي موقعي تي سِرَ تي گهوري ڏنل خيرات. بخشش، خيرات. ڳولا- تلاش. ڦيري (گهوڙڙئي جي). مڇي جي ڳولا ۽ شڪار.

گھور ڏيڻ: خوشيءَ جي موقعي تي لنگهن کي پٺسا گهوري ڏيڻ. گهور ڪرڻ. گهورڻ. مڇي مارڻ. مڇي مارڻ لاءِ پاڻي ۾ ڦيرا ڏيڻ.

گھُورَ: ص. خوفناڪ- ڊيڄاريندڙ.

گھُورَ: ث. تَڪ- جوهُ- هڪ تڪ نظر. تڪي نظر. غور سان ڏسڻ.

گھورَڻُ: م. صدقو ڪرڻ. سِرَ جي مٿان خيرات گهوري ڏيڻ. قربان ڪرڻ (ساهه). ڳولڻ- تلاش ڪرڻ.

گھوري وڃڻ: صدقو ٿيڻ. قربان ٿيڻ. فدا ٿيڻ.

گھُورَڻُ: م. ٽڪ ٻڌي ڏسڻ. تڪي نظر سان جوهه وجهڻ. غور سان ڏسڻ. ڪاوڙ مان ڏسڻ. گهُنڊ وجهڻ (مُنهن ۾).

گھورو: ص. ڳولائو- تلاش ڪندڙ. طالبو- گهرجائو. وڙول ڏيندڙ.

گھورِڙيو: ص. ڦيري ڪري وکر وکٽندڙ- ڦيريءَ وارو.

گھوڙا گھوڙا: ث. رڙيون ڪوڪون- دانهون ڪُوڪون- هاءِ دُوس. آڪاٽي دور ۾. (گهوڙن جي گهَل اچڻ جو اڳواٽ اطلاع ڏيڻ جو اعلان).

گھوڙا گھوڙا ڪرڻ: فرياد ڪرڻ- دانهون ڪوڪون ڪرڻ.

گھوڙو: ذ. هڪ مشهور جانور- اسپ. شطرنج جو هڪ مُهرو. سامان رکڻ لاءِ ڪاٺ يا لوهه جو خاص ڪٻٽ. بندوق جو هڪ پرزو.

گھوڙو ڊوڙائڻ: ڪوشش ڪرڻ. پڇ ڊوڙ ڪرڻ. طاقت هلائڻ. حيلو هلائڻ.

گھوڙِي: ث. گهوڙي جي مادي. مندي ماڻهو جي ٽيڪ واري (جيڪا ڪلهن هيٺيان رکي). پينگهي جي چٽن تنگن ۽ سرائيءَ واري اڏاوت. سيوين ناهڻ لاءِ مِشن.

گھوڙِيالَ: ث. بلا جو هڪ قسم (چون تا ته گهوڙي تي چڙهيل ماڻهو کي أچل ڪائي چڪ هڻي).

گھُوسو: ذ. مُڪَ- مُڪَ جو ڏڪ- ڏوڻشو.

گھُوڪَڻُ: م. تيزيءَ سان اڳتي وڌڻ- ڏُوڪڻ.

گھُوڪو: ذ. تيز هوا جو شور. ڏُوڪَ.

گھُوڪا ڏيڻ: چوکون ڏيڻ.

گھُوگھاٽُ، گھُوگھَٹُ: ذ. زوردار هوا جو آواز-

سُوسات. تيز ٿرندڙ شيءِ جو آواز.

گھوگھرو: ذ. ننڍ ۾ نڙيءَ مان نڪتل آواز- کونگھرو.

گھوگھرا ھڻڻ: کونگھرا ھڻڻ. بي فڪري سان سمھڻ.

گھوگھري: ث. بيھوشي يا سڪرات ۾ نڙيءَ مان نڪتل آواز.

گھوگھو: ذ. ٻنھي ھٿن سان نڙيءَ کي گھُٽو ڏيڻ- گھُٽو.

گھوگھو ڏيڻ: گھُٽو ڏيڻ. زوري ساھ ڪڍڻ. مجبور ڪرڻ.

گھوگھيتو: ذ. ڪوڏُ (پاڻيءَ جو جيت).

گھولڻُ، گھولِڻُ: م. گھوريڻ- صدقو ڪرڻ. پاڻيءَ ۾ ڪارڻ- حَل ڪرڻ.

گھومرَ: ث. گھمڻ- چڪر- گشت. سَيرُ. گھمتاڑي.

گھُوماتَ: ث. مٽي جي ٿيري. ننڍ جي ڳھر. ساھ جي مونجھ.

گھُوماتِجڻُ: م. مٽي کي ٿيري اچڻ. ساھ جي مونجھ ٿيڻ. ھنيون ٻُڏڻ. بيھوشي ٿيڻ. موڳو ٿيڻ. ٿيري کائڻ. چڪر اچڻ.

گھومُو: ص. گھمندڙ. ٻُڪندڙ. رُولو. سيلاني.

گھُونگھَٽُ: ذ. پوتي، چادر يا اجرڪ جي پَلئُ سان مُنھن ڍڪڻ لاءِ جھُنڊ- گھُنڊ. نقاب- حجابُ.

گھيتِلو: ذ. جُتيءَ جو ھڪ قسم (خاص ملتاني جتي). ويڪري پُراڻي جتي.

گھيتو: ذ. ھڪ قسم جو جانور- ڏُنبو- گھَٽو.

گھِيچَ: ث. گھچ- سوڙھ. سوڙھ جي چپَ.

گھِيچَ ٻَچا: ث. آندا گجيون. ذرا پَرزا.

گھِيچو: ذ. سوڙھ ۾ ٽيلھو- ڏڪو. لوڏو- ٽاٻو. اُٺ جو لوڏو.

گھيرِ: ث. موڪراڻي- ويڪر. گھيل. پکيڙ. چولي جي داون- دامن.

گھيردارُ: ص. گھرگھلو- خلاصو- ويڪرو- موڪرو. گھيري وارو.

گھيرُ: ذ. گھيرو- دائرو. گولائي. ٿيرو.

گھيرَتَ: ث. ننڍ جو جھوٽو- پِنڪي. خمار- نشو. اوجھراڻي.

گھيرِجَڻُ: م. گھيري ۾ اچڻ- محصور ٿيڻ. ٿيري ۾ اچڻ.

گھيرَڻُ: م. دائري ۾ آڻڻ. وڪڙ ۾ آڻڻ. گھيرو ڪرڻ- محاصرو ڪرڻ. سوڙھو ڪرڻ. قابو ڪرڻ. چوڌاري واھون بند ڪرڻ. مجبور ڪرڻ- سوڙھو گھُنڊڻ. ڦاسائڻ.

گھيرو: ذ. دائرو- گولائي. ٿيرو- چڪر. دشمن جو چوڌاري ٿري اچڻ- حصار. حلقو- احاطو. گول جي باھرين حد. گردو.

گھيرو ڪرڻ: چٽني طرفن کان ٿري اچڻ. محاصرو ڪرڻ.

گھيري ۾ اچڻ: محصور ٿيڻ. چٽني پاسن کان ٿيري ۾ اچڻ. وراکي ۾ اچڻ.

گھيڙُ: ذ. گھِڙڻ جو ھنڌ. درياءَ يا وھکري جو اُھو ھنڌ جتي تڙ يا پٽڻ ھجي- تڙ- پٽڻ. گھَٽُ- گس- لانگھو.

گھيڙائِڻُ: م. وجھڻ- داخل ڪرڻ. اندر ڪرڻ. لنگھائڻ. زور سان وجھڻ.

گھيڙَڻُ: م. لنگھائڻ- اندر وجھڻ- داخل ڪرڻ. ٽُبڻ.

گھيلَ: ث. ويڪر- ڪشادگي- موڪَر- خلاصائي. دائرو.

گھِينگھو: ذ. ٽنڍڻ جو ھڪ قسم. نڪ جي غلاظت جي لاڙَ. (ص) ايرو- ضعيف.

Gul Hayat Institute

گ

گ: ث (اچار. گي) سنڌي "الف- بي" جو چوٿيتاليهون اکر. هن اکر سان کوبہ لفظ شروع کونہ ٿو ٿئي. هيءَ لفظ جي وچئين يا آخري حصي جو اچار آهي.

ل

ل: ذ (اُچار 'لامُ') سنڌي "الف- بي" جو پنجيتاليهون اکر. عربي جو ٽيويهون ۽ فارسي "الف- بي" جو ستاويهون اکر. ابجد موجب عدد (۳۰). سنڌي ۽ سرائڪي هولين ۾ "ر" سان بدلجي.

لا: ظ (ع) نہ. بغير- بنان- كانسواءِ- صفاتي اڳياڑي طور ڪم اچي. (لاشڪ، لاثاني، لاعلاج وغيره).

لا اُبالي: ص (ع) بيپرواهہ. آزاد- چڑواڳ. لاغرض- بي فڪر.

لابارو: ذ. فصل جو لوبُ- پوک لُٹڻ.

لابارو وجهڻ: پوک لٹڻ. سج ڪرڻ. قتل عام ڪرڻ.

لابُد: ظ (ع) بيشڪ- يقيني. مجبور- بيوس.

لاٻَڙَ ٽوبو: ص. ٻٽاڪي- ڍاڙي- ڦڙٻاٽي. اجايون سجايون ڳالهيون ڪندڙ.

لاٻَڙِ چَٽُو: ص. پيٽورو- هيچي. چَٽو ڪندڙ. لاٻڙٽوبو.

لابُ: ذ. فائدو- نفعو- ڪٽيو. حاصلات.

لايائتو: ص. فائدي وارو. سجايو. سُودمند.

لاتِ: ث. پڪين جي هولي. وائي- هولي. ڪنن جي وٽندڙ مِنو آواز.

لاتِيُون لَوَڻ: مِنيون هوليون ڪرڻ. هوليون هولڻ. مِنا هول اُچارڻ.

لاتُ: ذ (ع) اسلام کان اڳ ڪعبة الله ۾ رکيل هڪ وڏو بُت (جنهن کي حضرت شعيب جي قوم پُوجيندي هئي).

لاتَعدادُ: ص (ع) بيشمار- اڻ ڳڻيا- بي حساب. ڳڻڻ کان ٻاهر.

لاتِ: ث. ڪمي- گهٽتائي. وضع ڪيل يا ڪٽ ڪيل رقم. پائي لهڻ يا گهٽجڻ جي حالت.

لاتَ: ث. شعلو- جِيءِ- اُلو. ميڻ بتيءَ يا ڏِئي جي روشني. شعاع. پائيءَ جي لارَ- تار. دونهين جي لاتِ.

لات ٽيڻ: روانو ٽيڻ. يڪدم گم ٽيڻ.

لاتُ: ذ (انگ. لارڊ) امير- حاڪم. گورنر. مختلف شين جو سَٽو. هڪ جنس جي شين جي قطار. لاند.

لاتارَ: ث. بي توجهي- بي پرواهي. ڌيان نہ ڏيڻ. ٻُڌي اڻ ٻُڌي.

لاتِڑِي: ث. قُرعہ اندازي (گهٽا ماٺهو گڏي ٽوري ٽوري رقم جمع ڪن، ۽ پوءِ ڪُٽو وجهي هڪ ماٺهو جي حوالي ڪن)- ڪُٽو- پُڪا.

Gul Hayat Institute

لائنِ: ث. گهر جي چت ۾ پيل وچ واري ڪاٺ.
لاڻون، لاڻمو: ذ. هڪ قسم جو هاراڻو راندیڪو (جيڪو ڏور ويڙهي ڪيرائجي).
لاڙيو: ص. چوٽو- ننڍو- لانجهو- ڪسو- گهٽ (قد ماپ ۾).
لاليڙو، لاليرو: ص. ڪجهه ننڍو. ٿورو گهٽ. ننڍو (عمر ۾).
لاپتہ، لاپتا: ص. گم- غائب. جنهن جو نالو نشان نه ليي.
لاپڙيو: ذ. مَلهه جو هڪ داءُ. ڦڙتي. ٽنگ وچڙائي ڪيرائڻ جو انگ. پاسي وارو ڏڪ- پاسيرو ڏڪ (ڪمان سان گز جو).
لاپرواهه: ص. بي پرواهه- لاغرض. ڏيان نه ڏيندڙ. ڪاڻ نه ڪيندڙ.
لاپسي: ث. ڪٽڪ جي اٽي جو پڙو شيرو.
لاپو: ذ. لاباري کان پوءِ فصل جي آڻَ مان لاهياري، وغيره کي ڏنل اُجورو. زميندار يا ٽپيدار جو مقرر ٻنڌاڻ. لاگ- حقابو. ٽيڪو.
لاپي تي ڏيڻ: فصل جي پيدايش جي حساب سان مقادي تي ڏيڻ.
لاپي: ث. هڪ قسم جو مصالحو (جيڪو درن درين جي شيشن کي مضبوط ڪرڻ يا کاٽ جي سوراخن کي بند ڪرڻ ۾ ڪم اچي).
لاثاني: ص (ع) جنهن جهڙو ٻيو نه هجي. بي مثل- يڪتا- يگانو. پنهنجو مَٽ پاڻ.
لاجَوابُ: ص (ع) چُپ- خاموش- ماٺ. جواب نه ڏيئي سگهڻ جهڙو. عاجز. بي مثل- لاثاني.
لاجَوَرَدُ: ذ (ف) هڪ قسم جو نيري رنگ جو قيمتي پٿر.
لاجوَردِي: ص. نيرو- آسماني.
لاچار: ص (ع. لا+ ف. چاره) بيوس- مجبور. محتاج. معذور. مفلس. ويچارو. بي ٻچ. لاعلاج. هيٺو- ايرو.
لاچارِي: ث. بيوسي- مجبوري. عاجزي. تنگدستي. بيماري. اڻ هوند. حاجت- گهرج.
لاحاصِلُ: ص (ع) بي فائدو- بي سُود. اجايو- فضول.
لاحَدّ: ص (ع) بيحد- بيشمار- اڻ ڳڻيا- اپار. بي انت.
لاحَق: ص (ع) پهچندڙ. پوئتان ايندڙ. لاڳو. ڳنڍيل- چنبڙيل. پوءِ اچي شريڪ ٿيندڙ.
لاحق ٿيڻ: چنبڙڻ- لڳڻ. لاڳو ٿيڻ. ونڻ (بيماري وغيره).
لاحَول (ولا قُوة): جملو (ع) ناهي قدرت سواءِ الله جي. شيطان کي ڀڄائڻ جو ڪلمو. ڏڪار جو اظهار.
لادَعويٰ: ص (ع) دست بردار- بي دعويٰ. ڇڏيل- ترڪ ڪيل.
لادَعويٰ ڪرڻ: حق کان محروم ڪرڻ. ڪوبه حق نه ڏيڻ.
لادَوا: ص (ع) لاعلاج. حيلي وسيلي کان سواءِ.
لادِينُ: ص (ع) بي دين- ڪافر.
لاڏُ: ذ. محبت- پيار. ناز. انگل- نخرو- ماٺو- هيجُ.
لاڏ ڪرڻ: انگل ڪرڻ- نخرو ڪرڻ. هيجُ ڪرڻ. پيار ڪرڻ.
لاڏاڻِ: ث. وهنڻ تي لڏو ڪٽي ويندڙن جو سات. قافلو. قطار (اُڻن جي). سامان- اسباب. ٻئي هنڌان لڏي آيل ماڻهو.
لاڏاڻو: ذ. لڏپلاڻ- ڪُوچ- هجرت. موت- وفات- رحلت.
لاڏڪوڙُ: ذ. ناز نخرو. پيار محبت. انگل ماٺو. دادلائي.
لاڏلو: ص. پياروـ انگلي- نخريلو. البيلو. (ث. لاڏلي).
لاڏو: ذ. پياروـ محبوب- پرين. گهوٽ- ونو- بنرو.

Gul Hayat Institute

شاديءَ جي موقعي تي ڳايل ڳيچ.

لاڏي: ث. ڪنوار- وَڻِ. سهڻي زال- حسين عورت.

لاڏو: ص. بار کڻندڙ (اُٺ). بار برداري جو وهٽ. بارگير.

لارَ: ث. قطار. تَندُ. پاڻيٽ جي سَنهي وَهُڪَ- ڌار- لينديءِ. چاش جي تند (جٽن ماکيءَ جي). چڙي يا گهند ۾ پيل ڪائيءَ يا لوهه جي ڪِلي يا چَپَر. پاچاريءَ جي هينئن ڪاڻي. دل جو لاڙو.

لارائڻُ: م. چيرو ڏيارڻ (اوزار کي)- سراڻ تي تکو ڪرائڻ.

لارو: ذ. ڳانڍاپو- لاڳاپو- تعلق. پنارو. پيار- محبت. لاڙو- رغبت. وسيلو- آسرو.

لاري لڳڻ: پناري پوڻ. آسري تي هجڻ.

لارِي: ث. سواريءَ جي بَس. يڪ نالي بندوق جو هڪ قسم.

لارَيبُ: ص (ع) بيشڪ- يقيني. بنا شڪ شبهي جي.

لاڙُ: ذ. سنڌ جو هينيون ڏاکڻيو طبعي ياڳو.

لاڙائي، لاڙيچو: ص. لاڙ جو رهاڪو.

لاڙاڪو: ص. لهندڙ- لاٽ وارو. هيٺ ڪرندڙ.

لاڙِپاڙِ: ظ. وهنوار- بي باڪ- لٽ پٽ.

لاڙڪاڻو: ذ. سنڌ جو هڪ ضلعو (جيڪو "لاڙڪ" قوم ڏانهن منسوب آهي).

لاڙَڻُ، لاڙِڻُ: م. هيٺ ڪرڻ. لٽڪائڻ- موڙڻ- ورائڻ. ڦيرائڻ.

لاڙو: ذ. مائل ٿيڻ- رغبت- جُهڪاءُ. ڏيان- خيال. پاسو. مِيلانُ.

لاڙِي: ص. لاڙ جو. چانورن جو هڪ قسم. "لاڙ" جي اُٺن جو نسل.

لازِمُ: ص (ع) ڳنڍيل- ملحق- لاڳو. واجب- ضروري.

لازِم مَلزُومُ: ص. هڪ ٻئي سان لاڳاپيل. اهي ٻه شيون جن جي پاڻ ۾ جدائي ناممڪن هجي.

لازمي: ص. ڳنڍيل. ضروري. (ذ) گرامر موجب فائل سان بدلجندڙ فعل.

لازَوالُ: ص (ع) فنا نه ٿيندڙ- هميشه قائم رهندڙ. غيرفاني.

لاسَ: ث. ٻوڙ کي گهاتو ڪرڻ لاءِ ملايل آٽو. شوروو- رَسُ (ٻوڙ جو).

لاسُڙِ: ص. لَسو- بنا ڪنڊن جي (وڻ، تاري). بنان وارن جي (جانور). بي ڏاڙهيو (ماڻهو)- ڇُيرو.

لاسڙاڻُ، لاسڙياڻُ: ص. بنان ڏاڙهي مُڇ جي- ڇُيرُو- نوجوان.

لاسِي: ذ. گڏهن جو هڪ نسل.

لاشَ: ث (ف) مَيَت- مڙدو- نعش- مڙهه. جنازو.

لاشُ: ذ (ف) ميت- مڙهه. جنازو.

لاشَرِيڪُ: ذ (ع) جنهن جو ڪوبه شريڪ نه هجي- ذاتِ تعالي.

لاشو: ذ (ف) لاش. جسم. (ص) هيٺو- ايرو.

لاطِيني: ث (ع) هڪ قديم زبان- عبراني.

لاعِلاج: ص (ع) جنهن جو ڪو علاج نه هجي.

لاعِلمُ: ص (ع) بي خبر- غافل. اڻ ڄاڻ.

لاعِلمِي: ث. بي خبري. اڻ ڄاڻائي.

لاغَرُ: ص (ف) ڏبرو- ايرو. هيٺو- ضعيف.

لافَ: ث (ف) پاڻ پڏائڻ. ٻڙاڪ- لٻاڙ- داڙ. هوڏ- فخر. ڦوند.

لافزَني: ث. ٻڙاڪ. پنهنجي ساراهه. پاڻ پڏائڻ. داڙ ٻڙاڪ.

لاڪَ: ث. گوڏ ٻڌڻ جو پوتڙو- گوڏ.

لاڪُڙ: ظ. ڪان وڻي.

لاڪُسُ: ظ. اُن لاءِ- سندس ڪاڻ.

لاڪَڙِ، لاڪُڙِ: ث. سَنهيون ويڙيل ڪائيون (ٻارڻ لاءِ).

لاڪِناڻون: ث. حرف علت جون نشانيون. اعرابون.

Gul Hayat Institute

لاکيتُ: ذ (انگ) ڳچيءَ ۾ پائڻ جو هڪ ڳهه.
لاکَ: ث. هڪ قسم جو ڳاڙهو ڪوٺر (جيڪو ٻير جي وڻن ۾ ٿارين تي ٿئي).
لاکَ لاهڻ: جُٹ ڪرڻ. سيڪت ڏيڻ. مار ڪيڏ. تعدي ڪرڻ.
لاکا: ذ. هڪ قوم جو نالو.
لاکڑو: ذ. چوپائي مال جي هڪ بيماري. اُرڙي.
لاکو: ذ. هڪ درويش جو نالو ("لاکا لهراڻي، لهر بحر جا سائين"). سما قوم جو هڪ مشهور سردار "جام لاکو".
لاکي جاجي: ذ. هڪ قسم جو آبي پکي.
لاکيٹو: ص. لکن جو- لک لهندڙ. لکن جو مَتُ. سليٹو. سدورو. ناهوڪو- سهٹو. (ث. لاکيٹي).
لاگَ: ث. ٽيڪ.
لاگُ: ذ. ٽيڪ. مدد. هٿي. شادي جي موقعي تي ڪاسبين ۽ هنرمندن کي ڏنل انعام- ٻانڊاڻ. ڏَنُ. بخشش.
لاگُ ڏيڻ: ٽيڪ ڏيڻ. باس ڏيڻ- مڃتا ڏيڻ. منگتي يا ڪاسبي کي مقرر ٻانڊاڻ ڏيڻ.
لاڳاپو: ذ. تعلق- ڳانڍاپو- واسطو. مٽي مائٽي يا دوستي وارو ڳانڍاپو- لهه وچڑ.
لاڳاپا لاهڻ: تعلق چڏڻ- واسطا ناتا ٽوڙڻ.
لاڳتَ: ث. اصل خرچ. قيمت- ملهه. ٺهرائي جو خرچ.
لاڳڑ: ص. ساٿي- مددگار- معاون. طرفدار- حمايتي.
لاڳو: ذ. لاڳُ- ٻنڊاڻ.
لاڳُو: ذ. متعلق- گڏيل- مليل. ويجهو. گڏ. لاڳيتو.
لاڳيتو: ظ. هڪ ٻئي پٺيان. مسلسل- متواتر. لڳل- گڏيل- پيڙو. ويجهو. ڳُٽيل. لگ- وٽ- پرسان.
لالُ: ذ (ف) ڳاڙهو رنگ. (ص) ڳاڙهو- سرخ. رتل (عشق ۾). تتل- ڳاڙهو (ڪاوڙ ۾).
لالٹون لال: ص. نهايت سرخ ۽ شاداب. مالا مال.
لالَ، لالا: ذ (ف) ڳاڙهي رنگ جو هڪ ڦل (پُست جي ٻُوٽي جو ڦل).
لالہ رُخ، لالہ رُو: ص. سهڻو- معشوق.
لالہ زار: ذ. لال ڦلن جو باغيچو.
لالانگهرو: ذ. آسرو- آڌار- واسطو- تعلق. ڳانڍاپو.
لالانگهري لڳڻ: دوستي يا لاڳاپي جي ناتي پٺيان پروسو ڪرڻ.
لالٹين: ذ (انگ) گاسليٽ تي هرندڙ هڪ قسم جي بتي (جيڪا هٿ ۾ ڪٹي ٻه هلجي).
لالچَ: ث. لوڀ- حرص- طمع. هيڇ. ترغيب.
لالچ ڪرڻ: طمع ڪرڻ. لوڀ ڪرڻ. هيڇ ڪرڻ.
لالچ ڏيڻ: طمع ڏيڻ. ترغيب ڏيڻ- حرصائڻ.
لالچائڻُ: م. حرصائڻ- هرکائڻ. ڏُتارڻ. دلبو ڏيڻ.
لالچي: ص. لوبي- حريص- طاماعو. خود غرض.
لالڑي: ث. ڳاڙهي رنگ جو داڻو يا ٻج.
لالَنُ، لالَنُ: ص. پياروـ لاڏلو- دادلو. دوست- سجڻ. دلبر- محبوب- پرين.
لالو: ذ. هندن ۾ عزت وارو خطاب. پَناڻن جو هڪ عام خطاب.
لالي: ث. سرخي. ڳاڙهاڻ. چپن کي لائڻ جو ڳاڙهو رنگ.
لامَ: ث. وڻ جي سنهي تاري. تاري- شاخ. ڊيگهه- طول. قطار- لائن. (انگ) فوج جو دستو. پلٹن.
لامَ لڳڻ: پويان لڳڻ. اجهو ولڻ. پناه ۾ اچڻ.
لامارو: ذ. پکيءَ جو اڏامڻ ۾ ڦيرو. پکيءَ جي اُڏامندي هنيل جهڙپ (چنبن ۾ ڪا شيءِ ڪٹي وڃڻ).
لامارا ڏيڻ: وري وري اچڻ. ڦيرا ڏيئي جهٹ هٹڻ.
لا مَحالہ: ظ (ع) يقينا- ضرور. هاسيڪار.
لامَذهَب: ص (ع) مذهب کان سواءِ. بي دين.
لامِسَہ: ث (ع. لَمَس) ڇُهڻ جو حواس يا احساس.

Gul Hayat Institute

لامَكانُ: ذ (ع) اُها جاءِ جنهن جي هجڻ جي سڃاڻپ نہ هجي. عالم الهي.
لانبَتُ: ص. ڊگهي ڏند وارو (ماڻهو).
لانبَڙُ: ص. رولاڪ- آوره گرد. بي مانو. بدمعاش- لُچو.
لانجهو: ص. بي طاقت. هيٺو- اپرو. ميارو. شرمسار.
لانبوسِي: ص. هيٺو ۽ ڊڇڻو (ڪتو)- لنبوسي.
لانچَ: ث (انگ) مشين سان هلندڙ ٻيڙي. سانباهو. ٻوٻا.
لانچَڻُ: م. نهارڻ- ٻولڻ. لنگهڻ- اُڪرڻ. سوچ ويچار ڪرڻ.
لانڊارو: ص. مسخرو- ڏچر.
لانڊَ: ث. ڊيگهه- طُول. قطار. ڊارَ (ڳالهائڻ ۾). ڊگهو ڇَنو.
لانڊِ ٻڌڻ: قطار ڪرڻ. ڊيگهه ڪرڻ (ڳالهائڻ ۾).
لانڊيو: ص. اوباش- ٻهر ٻيرو. لفنگو.
لانڊِي: ث. پڪن ٽُوٽن سان اڌيل ڪڪائين جاءِ- جُهڳو- يونگي. ڪڪائين اوطاق. مسافرن لاءِ اڌيل مَنهن يا ڇَنو.
لانگَ: ث. سلوار وغيره جو ٻچيءَ وارو حصو. ٻرانگهه. تنگ- جنگهَ.
لانگ چوٽو: ص. زناڪار- عياش.
لانگ رکڻ: تورو ڪرڻ- احسان جَتائڻ.
لانگَ لڳڻ: وڏائي ڏيکارڻ. ٻڙاڪ هڻڻ. سرخروئي تي خوش ٿيڻ.
لانگ ورائڻ: سوار ٿيڻ (وهت تي). تکو هلڻ- ڪُڙي ڪڍڻ. جمت ڪرڻ. غالب پوڻ.
لانگاءَ: ذ. هڪ تومر جو نالو.
لانگوٽُ، لانگوٽو: ذ. فقط لانگ وٽ اوگهڙ ڏيکڻ جو ڪپڙو- ڪَڇو.
لانگوٽِي: ث. ڪَڇو- لانگوٽ.
لانگوٽِيو: ص. لانگوٽ ٻڌندڙ. ننڍپڻ جو دوست.
لانگهاڻُو: ص. لنگهي ويندڙ- رستي تان لنگهندڙ. وات ويندڙ- راهگير.
لانگهو: ذ. لنگهڻ جو هنڌ- لنگهڻُ- گهَٽُ. گس- وات- رستو. لَڪُ- گهيڙ.
لانگهو لنگهڻ: پار پوڻ- تڪليفون ڪاٽي مٿي چڙهڻ. ڏک سور سهي پار پوڻ.
لاءَ: ث. شاديءَ جي هڪ رسم موجب گهوٽ ۽ ڪنوار جا مٿا ٽڪرائڻ جو عمل. گهٽتائي- ڪمي. عيب- وڏ.
لانٽُون لهڻ: وهاڻ ڪرڻ- شادي ڪرڻ. ڪنهن عمل يا عادت کي پنهنجو ڪرڻ.
لاءَ، لاءِ: ث. گِلا- بدنامي- خواري. بيماري- عيب.
لائو: ذ. ڪلراٹي زمين جو هڪ ٻُوٽو (جيڪو عام طرح اُٺ کائين).
لاڙا لُوهَ: ث. لُوهون ۽ گهُٽون. وٽ پڪڙ. ٻُڌ ٻوڙ.
لاڙِي: ث. هڪ قسم جو ٻُوٽو (جنهن کي ساڙي، اُن جي چار کي کار طور ڪم آڻين).
لاوارِثُ: ص (ع) جنهن جو ڪو ڏڻي ڌوڻي نہ هجي- نڌڻڪو.
لاوَلَد: ص (ع) بي اولادي.
لاوَهُ: ذ. "گج" جو هڪ قسم (جيڪو مسلمان عورتون پائين). گهگهو.
لاوو: ذ (انگ) پرندڙ جبل مان نڪتل پگهريل مادو.
لاهُ: ذ. لاهي- هيٺاهين. لاڙو. لَهندِي- نشيب. لات- ڪَنِي. گهٽتائي. وڻ جي پاڙ- ڪُتَ. ڏڪڻ (طرف).
لاهَ ڏيڻ: پاڙون ڏيڻ. پاڙون پٽي ڇڏڻ. نابود ڪرڻ- ناس ڪرڻ.
لاهه نِکرڻ: تڏو پٽجي وڃڻ. برباد ٿي وڃڻ. هجي وڃڻ (ڪم ۾).
لاهَ پاهَ: ث. هڪڙي ٽاڻ مان ٻٽي ۾ وجهڻ.

Gul Hayat Institute

لاهڻ ۽ پائڻ.

لاهُ چاڑهُ: ذ. هيٺ مٿاهين- نشيب فراز. عروج زوال- ترقي تنزل. گهاٽي واڌي- ڪمي بيشي (اگهه ۾). اوچ نيچ. پائڻ جي لاٽ ۽ چاڑهه. گهٽ وڌائي. قسمت جو ڦيرو.

لاهڻ: م. هيٺ ڪرڻ- هيٺ آڻڻ- ڏارڻ. اُتارڻ (لکت)- نقل ڪرڻ. ڏيڻ (قرض). گهٽائڻ (درجو). ڪيرائڻ (عهدو). معزول ڪرڻ (نوڪري). ڪُوڙڻ (وار). وڍڻ (ڪَل، چوڌو). ڏيڻ (آنا). ڌاهڻ (چت). صاف ڪرڻ (ليکو). پوري ڪرڻ (سڪا).

لاهي ڇڏڻ: هيٺ ڪرڻ. معزول ڪرڻ (نوڪري مان). ختم ڪرڻ (ڪم)- ڪري ڇڏڻ.

لاهو: ذ. اُپٽ- فائدو- نفعو- اپراسو. لاٽ- ڪمي. ڏکڻ (طرف).

لاهُوت: ذ. ذات الٰهي جو عالمُ (جنهن ۾ سالڪ کي فنا في الله جو مقام حاصل ٿئي). پب جبل جو هڪ وڌو آستانو.

لاهوتي: ص. فقيرن جو هڪ قسم. "لاهوت لامڪان" جي خبر رکندڙ (فقير).

لاهورُ: ذ. پنجاب پرڳٽي جو مشهور تاريخي شهر.

لاهوري گجر: ث. گجرُن جو هڪ قسم.

لاهِيارو: ص. لاباري ڪندڙ (جنهن کي لاباري جو محنتاڻو سنگن يا وَلِ جي صورت ۾ ڏجي).

لاءِ: ظ. واسطي- ڪارڻ.

لاءُ: ذ. فائدو- لاپ. لذت- سواد. ذائقو.

لاءُ: ذ (ع. لِوا) جهنڊو- علم.

لاءُ لشڪرُ: ذ. لشڪر ۽ ان جو سامان. اثالو.

لائحهَ عَمَلُ: ذ. اهو ڪم جنهن تي عمل ڪيو وڃي.

لائقُ: ص (ع) قابليت وارو- قابل. واجب- مناسب- موزون. ساماڻل- جُوان. (ذ) ٽورو- احسان- مهرباني. سُٺو سلوڪ.

لائقُ فائقُ: ص. نهايت قابل ۽ لائق. هرطرح سان موزون.

لائقُ ڪرڻ: قابل ڪرڻ. نپائي وڌو ڪرڻ. ٽورو ڪرڻ.

لائقي: ث. لياقت- اهليت. ٽورو- احسان- وَڏُ.

لائِڻ: م. لڳائڻ- هڻڻ. مڪڻ. مِلائڻ- گڏائڻ. ڳنڍڻ. لاڳو ڪرڻ. سِراڻ تي چاڑهڻ (اوزار).

لائو، لائون: ص. گهٽ- ڪَسو. پلي مچيءَ جو بنان ڪنڊي وارو اڌ (ضد. ڪانڌو). اڻ پورو. خراب- ڪُڌو. هريل (پڪي). ڪوتو (سڪو).

لائو ڪانڌو ڪرڻ: گهٽ وڌ ڪري ورهاست ڪرڻ. رضامندي وارو نبيرو ڪرڻ.

لائي: ث. لاباروُ ڪندڙ لاهياري جو سنگن جي صورت ۾ اجورو- لاباري جي اُجرت. ڇُڙ ڏاڻي (اوباريل چانورن جي).

لائِي چائِي: ث. فتني انگيزي- چيٽاپور- گلاغيبت- چُغلي.

لائي چائي ڪرڻ: هيڏانهن جون هوڏانهن ڳالهيون ڪري جهيڙو وجهائڻ. گلاٽون ڪرڻ. چغليون هڻڻ.

لائِيٽَ: ث (انگ) روشني- سوجهرو. نُور. (ص) هلڪو- ڏيمو.

لائيٽ هائوس: ذ. روشنيءَ جو منارو (جيڪو ساموندي ڪناري تي جهازن جي رهنمائي لاءِ ٻيل هجي ۽ رات جو اُن جي جوتيءَ تي روشني ٿئي).

لائِين: ث (انگ) لِيڪَ- خط. ريل جو پٽو. طرز- طريقو.

لاَيعني: ص (ع) بي معنيٰ. فضول- اجايو. بي

نتيجي. بيهودو.

لايو سجايو: ذ. فائدي وارو پورهيو. مراد برصواب. فائدو- نفعو.

لايا سجايا ٿيڻ: محنت صاب پوڻ. کوشش کامياب ٿيڻ.

لَبُ: ث. ٽُڪَ- ٽِيڻ- وات جو لُعاب.

لَبُ: ذ (ف) چَپُ. کنارو- کنڊي. پاسو- طرف.

لوبُ- طمع. رشوت- ہوبو.

لُبَ: ث. لوبُ- لابارو- فصل لٽڻ.

لُبُ: ذ (ع) تت- خلاصو- اختصار.

لُبِ لُباب: ذ. تَت جو مغز- خلاصي جو اختصار. خاص نُڪتا- ماحصل.

لِبادو: ذ (ف) ڪپھ پيل چوغو- گِدلو.

لِباسُ: ذ (ع) پھرڻ- پوشاڪ- ويسُ. روپ- شڪل. جامو. ڏيکُ.

لِباسِي: ص. بناوٽي ڏيکاءُ وارو. ڪُوڙو. منافق. خوشامدي.

لَبالَب: ص (ف) ڪَناتار- پريل- لبريز.

لَبَريز: ص (ف) ڪنارن تائين پريل- ڪنان تار- لبالب.

لَبلَبِي: ث. بندوق جو گھوڙو.

لَبَنُ: ذ (ع) ڪِيرُ.

لَبُ: م. لَبُ ڏيڻ- لالچ ڏيڻ. رشوت ڏيڻ. لالچ ڏيٽي برغلائڻ.

لَبُ، لُبجَ: م. لُٽجڻ- لابارو ٽيڻ.

لَبُوسِي، لنبوسي: ص. اڳھاڙو. سِڪٽو. ھيجي.

لَب ولھجو: ذ (ف) ڳالھائڻ جو ڍنگ.

لَبِيبُ: ذ (ع) مِٺو- شيرين. موھيندڙ. پيارو. محبوب.

لَبِيسُ: ذ. لباس. ٻاھريون ڏيکاءُ.

لَبِيسِي: ص. چاپلوس. منافق. ٻچاپڙو.

لَبِيک: ث (ع) حاضر آھيان- موجود آھيان. سڏ جو جواب.

لَبَ: ث. ٽُڪ- ٽِيٽي. گِگَ. گيدُوڙي جو رَسُ.

لَبُوه چَٽڻ: ٽُڪون جھلڻ. بي مانو ٽيڻ. ذليل ٽيڻ.

لُبَ: ث. پاڻيءَ وغيره ۾ ھٽ سان چاڇولَ (جنھن سان پاڻي وغيره خراب ٿئي). جُٽ ڦِٽ- طعنو مھڻو. چڑبَ.

لُبَ ڪرڻ: جُٽ ڪرڻ. تنبيھ ڪرڻ. گھٽ وڌ ڳالھائڻ.

لَباڙَ: ث. بکواس. باڙَ- ٻڪ.

لَباڙِي: ص. ٻڪي. بکواسي.

لَبائو: ص. لاھيارو. ڪائيون وڪٽندڙ. ھڪ ذات جو نالو.

لَبڙ ٽوبو: ص. لباڙي. لائي چائي ڪندڙ. چغل خور.

لَبڙ چَٽُو: ص. خوشامدي- چاپلوس. چَٽو ڪندڙ. اوبر سوبر ڪائيندڙ.

لَبَڙُ: م. ڪاڌو وغيره اوباري خراب ڪرڻ- جُھگڻ. جُٽ ڦِٽ ڪرڻ- لوئڻ.

لھو ٽُھو: ذ. جھڙو تھڙو- ڪُٽل ٽُٽل. ٽورو گھٽو- حيلو حوالو- اٽڪل ستڪل.

لَھو ٽُھو ڪرڻ: جھڙو تھڙو گذران ڪرڻ. حيلو حوالو ڪري نباھڻ.

لَپائڻُ: م. ڳولارائڻ. ڳولڻ ۾ مدد ڪرڻ. حاصل ڪرائڻ.

لُپائڻُ: م. لالچائڻ- ھرکائڻ. موھڻ. رِيجھائڻ. ريبڻ (دل).

لَپَجَڻُ: م. مِلڻ- ھٽ اچڻ (ڳولا سان).

لَپَڻُ: م. ھٽ اچڻ- حاصل ٽيڻ. ملڻ (ڳولا سان). پڙ پوڻ.

لَتَ: ث. ٽَنگَ- ڄنگھ. ٽنگ سان ڏڪ يا ڌڪو. پير سان ڏڪ. ٽُڏو. چَڑي. ٽوٽتي (گڏھ جي).

لَتَ ڏيڻ: ٽنگ جي زور سان چپڻ. لَتاڙڻ. لَت سان زور ڏيڻ. تکليف ڏيڻ. آڏو ڦِرڻ (ڪنھن ڪم ۾).

Gul Hayat Institute

لت ڳري ٽيڻ: ڏاڍي جو دباءُ پوڻ. زور واري جو چوڻ چائڻ ٽيڻ (جنهن سان انڪار ڪري نه سگهجي).
لتَ مُڪَ: ث. لتن ۽ مُڪن سان ويڑهه. جهيڑو.
لتَ هڻڻ: ڏيڻ هڻڻ. ترڪ ڪرڻ- ڇڏڻ. ڪم ڌامي ڇڏڻ يا رندڪ وجهڻ. مينهن يا ڏڳيءَ جو ڪير نه ڏيڻ.
لتُون جَهلڻ: جنيون سهڻ. بي عزت ٽيڻ. لوڏجڻ.
لتُون هڻڻ: ڏڌا هڻڻ. ڏڪارڻ. لوڏڻ.
لتاڙ: ث. لتن سان چِپ- پائمالي. ٻني يا گاهه ڪي مالَ جي لَتڙ.
لتاڙڻ، لتاڙَڻ: م. لتن سان چپڻ. پيرن سان چلهڻ. متان هلڻ. پائمال ڪرڻ.
لِتڙُ: ص. لتون هڻندڙ.
لِتڙُ: ذ. پراڻو پادر. پُراڻي جُتي.
لِتڙَن سان ڪٽڻ: سڪل پادرن سان مار ڏيڻ.
لَتڙَ: ث. لتن سان چِپ- لتاڙ. جهاڳوڙ.
لتڙ ڪرڻ: ڏورن جو پوڪ جا سلا لتاڙڻ.
لِتَلُ: ص. راڳو ڏنل. ٽڪيل (پت). مڪيل (سٽي سان).
لتَ پَتَ: ظ. وهنوار- لاڙ پاڙ- بيباق.
لتڙ پَتڙ: ظ. اُبت سُبت- الٽ پلٽ.
لِتڙَڻُ: م. پرجڻ (گند يا گپ ۾)- آلودو ٽيڻ. ليٽڙيون پائڻ.
لَتلُ: ص. گهٽيل (پاڻي)- هيٺو ٽيل (جسم ۾). خارج ٽيل (نوڪريءَ مان).
لِتوڙڻُ: م. مٽيءَ ۾ ليٽڙيون پائڻ. پرڻ (گند وغيره ۾)- آلودو ڪرڻ.
لَتي پَتي: ظ. ڏني ورتي- آخرڪار- نيٺ.
لَتَ: ث. دَر- دوڙ- ڪهه- پَٽي. ڏڏڙ.
لُتَ: ث. ڦُر- زوري کسڻ. فضول خرچي. سخاوت ۾ مال لُٽائڻ جي حالت. بربادي- تباهي.
لُتَ ٻڏَ: ڦُرڻ- کسڻ. ناجائز منافعو وٺڻ. فضول خرچي ڪرڻ.
لُتَ جو مال: ذ. ڦُر جو مال. مفت جو مال. مال غنيمت.
لُتڻُ مچڻ: ظلم ٽيڻ. ناجائز وصولي ٽيڻ.
لُتاڪو: ذ. چنبل يا ڪٽل پُراڻو وڳو. مُونجهارو- رولو. پريشاني- خفو. ڪتراڳ.
لُتاڪو لاهڻ: رهيل ڪم پورو ڪرڻ. مونجهارو لاهڻ. مصيبت مان جند ڇڏائڻ. وهنوار ڏيئي آجو ٽيڻ.
لُتاوِڻُ: م. پُورائڻ (مٽيءَ سان).
لُتاوِڻُ: م. اُڏائڻ (ناڻو)- فضول خرچ ڪرڻ. ڦُرائڻ. برباد ڪرڻ. ورهائڻ (دولت).
لُتِجَڻُ: م. مٽيءَ سان ڍڪجڻ. پُورجڻ. دَر چڙهڻ.
لُتِجَڻُ: م. ڦُرجڻ. تباهه ٽيڻ. اُجڙڻ (گهر).
لَتَڪَ: ث. لتڪڻ جي حالت.
لُتڪائڻُ: م. لڙڪائڻ- ٽنگڻ.
لُتڪَڻُ: ث. لتڪيل رسي وغيره. ڪا شيءَ لتڪائڻ جي جهل يا ٽنگڻي.
لُتڪَڻُ: م. لڙڪڻ- ٽنگجڻ. ڦاسجڻ.
لُتڪَڻُ: م. گهمڻ ڦرڻ. اوري پري ٽيڻ. رُلڻ. ٻڏڻ.
لُتڪو: ذ. ڦاسائڻ جو منتر- حُبَ جو عمل. جادو- ٽوٽو. نخرو. سُونهن ۽ سينگار جو ڏيکاءُ.
لُتَ مارَ: ث. ڦُر لُٽ- رهزني.
لُتَڻُ: م. پُورڻ (مٽيءَ ۾). مٽي وجهڻ. مٽي هاڻو ڪرڻ. لَتَ وجهڻ. مٽيءَ سان ڍڪڻ (ڏر، ڪڍ وغيره). دفن ڪرڻ (لاش).
لُتَڻُ: م. ڦُرڻ- کسڻ. زوري کسڻ. زياده قيمت وصول ڪرڻ. انڌير ڪرڻ. پينگ ڪرڻ.
لُتو: ذ. ڪپڙو. وڳو- پوشاڪ.
لتا لاهڻ: اگهاڙو ٽيڻ- ننگو ٽيڻ. بي حيا ٽيڻ.
لُتِي: ث. عورتون هڪ ٻئي کي سڏڻ لاءِ هي لفظ

Gul Hayat Institute

کم آندیون آهن- آئي! بَڑي! پياري- مِٹّي.

لٹ: ث. ٹيڪ لاءِ هٿ ۾ کڻڻ جي ڏگهي ڪاٺي- عصا- هاسو. ڏانگهه. ڪمند جي ڇڙ. گهاڻي جي وچ واري ٿلهي ڪاٺي. نار يا هرلي جي ڇت ۾ پيل ڏگهي ڪاٺي.

لٹ بازي: ث. لٹين سان ويڙهه.

لٹِ لڳڻ: لٹين واري ويڙهه ٿيڻ. مارا ماري ٿيڻ. جهيڙو ٿيڻ.

لٹيون جهلڻ: مار کائڻ. تکليفون سهڻ.

لٹيڙيو: ص. لٹ سان ويڙهه جو ماهر- لٹ سان وڙهندڙ.

لٹو: ذ. هڪ قسم جو اڇو سوتي ڪپڙو- پٽيو- هِرڪُ.

لَٹَ: ث. هڪڙي هٿ جي تريءَ تي آيل مقدار- چُرون.

لَٹاتَ: ث. چَمات- ڳل تي هٿ جو ڏَڪ.

لُٹِري: ث. سوج يا ڦٽ تي اٽي ۾ رڌل وڪر جو شِيرو- پوٽيس. پِني- ليپ.

لَٹڑ: ذ. پَت جو وڏو گرانهه- ڳٽو.

لَٹڑائڻ: م. نٽائڻ. بهاني بازي ڪرڻ. ڪوتاڻ ڪرڻ.

لَٹسِي: ث. ڪٽڪ جي اٽي جو پٽڑو سِيرو.

لَٹڪو: ذ. اوچتو جهٽ- جهڙپو. لاماروَ.

لَٹڻُ: م. لپون هڻڻ- لپون هڻي ڪائڻ. لُڀا هڻڻ.

لَٹو: ذ. وڏي لَپ. وڏو گرانهه. ڪوٽائي ۾ ڪوڙ جي هڪ واري ۾ آيل مِٹي گارو وغيره.

لَٹو لڳڻ: وارو لڳڻ- وجهه لڳڻ- موقعو ملڻ. وڏو داءُ لڳڻ. اُترندو فائدو ملڻ.

لَٹو هڻڻ: طرفداري ۾ ڳالهائڻ- حمايت ڪرڻ. وجهه ملڻ تي فائدو وٺڻ.

لَٹوڙو: ذ. وڏو گرانهه. ٻٽاڪ- گشو. داءُ.

لٹوڙا هڻڻ: وڏا گرانهه هڻڻ- وڏا ڳٽا هڻڻ. ٻٽاڪون هڻڻ.

لَٹي: ث (سن. لِپي) لکڻ جو نمونو- صورتخطي- املا.

لَٹِيتَ: ث. ويڑهيل جي حالت. وکڙ- ڦيرو. وراکو.

لَٹُ: حملو- گهيرو. پيچ. داءُ- وجهه. چپيٽ.

لَپيٽڻُ: م. ويڑهڻ (ڏاڪو، ڪپڙو). سميٽڻ. وَر ڏيڻ. تَهه ڪرڻ. جڪڙڻ.

لَجاجَتَ: ث (ع) عاجزي. منٽ. خوشامد.

لَجَ: ث (سن. لجا) شرم- حياءَ- ڇڪائي. حجاب. لحاظ. غيرت. عزت- آبرو. عصمت. سَتُ- سِيلُ. ننگ. نڪاح ٻڌي زال.

لَج رکڻ: عزت رکڻ- مانُ رکڻ. شرم رکڻ. پَت رکڻ.

لَجَ لٹڻُ: عورت جي عصمت دري ڪرڻ.

لَجا: ث. لج- حياءَ. عصمت.

لَجادارُ: ص. لجارو- شرميلو- حياءَ وارو.

لَجاڙو: ص. شرمندو- شرمسار- ڇڪو.

لَجائڻُ: م. شرمسار ڪرڻ- مَياري ڪرڻ.

لَجِپالُ: ص. لج پت رکڻ وارو- ننگي.

لَجِٹون ڪَلَجِٹون: ظ. خوشي يا ناخوشي سان- طوعا ڪرها- مجبورا.

لَجِي: ص. ڇڪو- شرمندو. پيشيمان.

لُچُ: ص (ف) اگهاڙو- ننگو. بدچال. بدمعاش. بدڪار. مستي خور- حرڪتي.

لُچائي: ث. بي حيائي. بدمعاشي. حرڪت- شرارت. مستي- اٿونٽرائي- ڪيچل. بدخواهي.

لَچَڪَ، لِچَڪَ: ث. مُڙڻ جي خاصيت. نرمي.

لَچَڪدار: ص. لچڪٽو. مُڙندڙ. چيڙهه وارو.

لِچڪَڻُ: م. لُڏڻ- لرزڻ- ڏَڪڻ. نرم شيءِ جو مڙي وري ساڳي جاءِ تي اچڻ. نرمي جي روش اختيار ڪرڻ.

لِچڪو: ذ. لوڏو- ڏوڏو. نرمي.

لِچَڻُ: م. جُهڪڻ- مُڙڻ. چپو ٿيڻ.

لُچو: ص. بدمعاش. حرڪتي- شرير. واهيات.

Gul Hayat Institute

فسادي. (ث. لُچي).

لچَ: ث. ذرو- ٿورو حصو.

لُچَ: ث. لوچَ- ٿڪو- بي آرامي.

لچ لچ: ث. بي افعالائي سان هلڻي. نُوس نوس. دردر رولڻو.

لچَ لچ ڪرڻ: در در ڦرڻ. اجايو هلڻ. ٿڪڻ.

لچمي: ث (سن) ڌن دولت- مايا. (ص) سگهڙ- سدوري- سياڻي.

لَچَڻُ: ذ. فعل- عادت. ڪِرُ. خصلت. هلت چلت. آثار- اهجاڻ.

لچڻ سکڻ: خراب عادتون سکڻ- بيڙا ارکان ڪرڻ.

لُچَڻُ: م. ٿڪڻ- تڙڦڻ. درد کان بيتاب ٿيڻ.

لحاظُ: ذ (ع) غور سان ڏسڻ. خيال رکڻ. ڌيان- خيال- توجهه. طرفداري. شرم- مرم. سانگو. مروت. پاسخاطري.

لحاظ ڪرڻ: پاسخاطري ڪرڻ. مروت سان پيش اچڻ. شرم ڪرڻ- حيا ڪرڻ.

لحاظي: ص. ناتي جو خيال رکندڙ. مروتي. جاڻ سڃاڻ- واقف ڪار.

لِحافُ: ذ (ع) سَوَڙ. ڪپهه سان پريل اوڍڻ.

لَحَدَ: ث (ع) قبر جو ڳجهه (جنهن ۾ لاش رکجي)- سامي. قبر- بُڻي.

لحظو: ذ (ع) پَل- لمحو- گهڙي- ڪن. اک چنب.

لحظي بہ لحظي: ظ. گهڙي گهڙي- ذري ذري. هروقت.

لَحمُ: ذ (ع) گوشت- ماه- ماسُ.

لَحَنُ: ذ (ع) آواز. سَڏ- صدا. خوش نَوائي. ترانو- نغمو.

لحن داؤدي: ذ. نهايت سُريلو ۽ مِٺڙو آواز.

لحِيمُ: ص (ع) ٿُلهو- متارو.

لحِيم شحِيمُ: ص. ٿلهو متارو.

لخْتُ: ذ (ف) ٽُڪر- حصو. ٿورو مقدار.

لِخت جِگر: ذ. جگر جو ٽُڪرو. پُٽ- اولاد. محبوب.

لَخلَخَه: ذ (ع) ڪن خوشبودار شين جو مجموعو (عنبر، مُشڪ، عُود وغيره جيڪو مريض کي سُونگهائڻ مفيد آهي).

لُدُني: ذ (ع) اهو علم جيڪو سکڻ کان سواءِ ملي يا خدا تعالىٰ ڪنهن کي عطا ڪري ۽ اُهو وَحي يا الهام مان حاصل ٿئي.

لَڏ: ث. ليڻ' جي حالت. حاصلات. لاپ- فائدو. لڏل مال.

لُڏو: ذ. هڪ قسم جو آبي جانور.

لَڏلُ: ص. حاصل ٿيل. هٿ آيل.

لڏو: ذ. لِکيو- پاڳ- نصيب. ازلي انگ. نصيب جو لکيو.

لُڏو: ذ. هڪ تاري جو نالو (سُهيل يمني).

لَڏ: ث. بار- بوجهو. گڏهه تي لڏيل سامان. پري- هَڏ. مَڏي. ٻڌل سامان. ڪائين جي ٻڌل مُوڙي.

لڏ لاهڻ: بار پري لاهڻ. بار لاهي ٽاڪيو ٿيڻ.

لِڏ: ث. گڏهه گهوڙي، خچر هاٿي وغيره جو ليڏوٿن جي صورت ۾ ڇيڻو.

لڏائڻُ: م. گاڏي بار سان پرائڻ. ٽپڙ ڪٽائڻ (ڳوٺ يا شهر مان). لوڏي ڪڍڻ- شهر نيڪالي ڏيڻ.

لُڏائڻُ: م. پينگهي يا پينگهه ۾ لوڏا ڏيڻ- جُهولائڻ.

لڏِ پلاڏَ: ث. وهت پلائي اسباب کڻڻ- نقل مڪاني. هڪ هنڌان مڏي ڪٽي ٻئي هنڌ وڃڻ- ڪُوچُ.

لڏِجَڻُ: م. بار سان پرجڻ (گاڏي، اُٺ وغيره). ڪوچ ڪرڻ. لڏي وڃڻ.

لڏجي وڃڻ: بار سان پرجي وڃڻ. مالا مال ٿيڻ-

ڏيڻي وڃڻ.

لڏڻ: م. بار رکڻ- سامان رکڻ (گاڏي، وهت وغيره تي). هڪڙي هنڌان ٽپڙ ڪٽي ٻئي هنڌ وڃڻ. ٽپڙ ڪٽڻ- ڪُوچ ڪرڻ. انتقال ڪرڻ- مرڻ- وفات ڪرڻ.

لڏي: ذ. ناز سان هلڻ وارو. منڙو- سهڻو- دلبر- پياروِ.

لڏ: م. پينگهه يا پينگهي ۾ لوڏا کائڻ. جُهولڻ. جهُومڻ. گهِڏڻ (نشي ۾).

لڏ لمڻ: هڪ هنڌ نہ ٻيهڻ- ٽڪاءُ نہ هجڻ. دل من هٽڻ.

لڏو: ذ. لڏندڙ. گهڙيال جو پُتلو. پينگهو.

لڏو: ذ. سامان (گهر جو)- ٽپڙ ٽاڙي. اثالو. لڏي ويندڙ مائهو ۽ انهن جو سامان (وهڻ تي). عيال- ڪٽنب.

لڏو لاهڻ: گهر ڪري ويهڻ. ٽانيڪو ٽيڻ. ٻي همٽ ٽيڻ.

لڏون: ذ. منائيءَ جو هڪ قسم. نُختي (ٻُوندي) مان ٺهيل گول مُنيا.

لڏون وِرهائڻ: خوشيءَ جي موقعي تي منائي ورهائڻ.

لُڊاڻو: ذ. "مومل- رائيءَ" جي قصي واري مومل جي رهڻ جو هنڌ (هن وقت پارت- راجستان ۾ آهي).

لڏَتَ: ث (ع) ذائقو- سواد- ساءُ. لطف- مزو. چَش- خوشي.

لڏڻون ولڻ: مزا مائڻ- لُطف وٺڻ- عيش سان گذارڻ.

لڏيذُ: ص (ع) ذائقيدار- مزيدار- سوادي. وٺندڙ. چَش وارو.

لُڙ: ث. لُوهه- رُوڙ. (ص) جلد- تکڙ ۾.

لُڙ: ذ (ف) ايراني نسل جي ڪوهستان ۾ آباد هڪ قوم (جيڪا ڊگهي قد واري ٿئي). (ص) بيوقوف- احمق- بي عقل.

لڙزاڻ: ص (ف) ڏکندڙ (ڊپ کان)- ٽڙکندڙ.

لڙزائڻ: م. ڏکائڻ- ٽڙکائڻ- ڪنبائڻ. ڊيجارڻ.

لڙزش: ث (ف) ڏکٽي- ڪنبٽي- ٽڙکٽي.

لڙزڻ: م (ف) ڏکڻ- ڪنبڻ- ٽڙکڻ. ڊڃڻ. ڏُهڻ.

لڙزو: ذ (ف. لرزه) ڏکٽي. ڊپ يا بيماري سبب ٽڙکٽي.

لڙِ لڙِ: ث. وڏي آواز سان اجايو ڳالهائڻ. بڪ بڪ- يخي.

لُڙي: ث. سياري ۾ اُتر يا اولهه کان لڳندڙ تمام ٺڏي هوا. تمام گهٽي سِڪَ يا تانگهه.

لڙُ: ذ. هُل. گوڙ. اجايو ڳالهاءُ. هنگامو. ڏمڙ. بدامني- فساد. ميرو مٽيءَ هاڻو پاڻي. درياءَ ۾ آيل نئون پاڻي (جيڪو ريت ۽ مٽيءَ سبب ميرانجهڙو هوندو آهي). آسمان ۾ غبار ۽ ڌُند.

لڙ لهڻ: گوڙ بند ٽيڻ. آسمان تان غبار لهڻ. معاملو ختم ٽيڻ.

لڙاٽ: ذ. لڙ- غبار- رَئي. مٽيءَ گڏيل پاڻي.

لڙائڻ: م. آنريل پاڻي کي هٿ سان ميرو ڪرڻ.

لڙاڪ، لڙاڪو: ص. ويڙهاڪ- جهيڙاڪ. جنگجُو.

لڙائڻ: م. ويڙهائڻ- جنگ ڪرائڻ. مقابلو ڪرائڻ. پيٽ ڪرائڻ- ٽڪرائڻ.

لڙائي: ث. ويڙهه- جنگ- معرڪو- رزم. جهيڙو- تڪرار.

لڙائي ڪرڻ: جنگ ڪرڻ. جهيڙو ڪرڻ. تڪرار ڪرڻ.

لُڙڪ: ذ. اکين مان وهندڙ پاڻي جو قطرو- ڳوڙهو- هنج- آشڪ.

لُڙڪ وهائڻ: هنجهون هارڻ- ڳوڙها ڳاڙڻ. روئڻ. افسوس ڪرڻ.

لڙڪائڻ: م. لٽڪائڻ- ٽنگڻ. نمائڻ- جُهڪائڻ. ڦاسائڻ.

لڙڪڻ: م. لُڏڻ. ٽنگجڻ. لٽڪڻ. لاڙو ڪرڻ. هيٺ ٽيڻ- نمڻ.

Gul Hayat Institute

لڑڪي: ث. ڪنڌ ۾ پائڻ جو ڳهه.
لڙِ لڙِ: ث. بڪ بڪ- جهڳي- بکواس. اجايو ڳالهائڻ.
لڑَهُ: م. جنگ ڪرڻ. وڙهڻ. جهيڙو ڪرڻ. ٽڪرجڻ. مقابلو ڪرڻ. ورڻ- مُڙڻ. لاڙو ڪرڻ. ڦِرڻ (رستي کان)- موڙ کائڻ. لهڻ (سج).
لڑي وڃڻ: لنگهي وڃڻ- هلي وڃڻ. پاسو ڪري وڃڻ.
لڑَهُ: م. لڙائڻ (پائي). گهُنج ڪرڻ (ڪپڙي کي). لوئڻ (متيءَ ۾).
لڑهَ: ث. هار. سرَ- لڙهي (موتين جي). ڏاڪو- ڏور. قطار- لاند. وسيلو. اجهو. پروسو- سهارو. دامَن. پَلُهُ.
لڑهه لڳڻ: تعلق ٽيڻ. آسري تي لڳڻ. سهاري ٽيڻ. دامن جهلڻ.
لڑهَهُ: م. پائيءَ جي وهڪري ۾ وهي وڃڻ- لڙهندو وڃڻ. غرق ٽيڻ. جسماني طرح ڏهي پوڻ- هيٺو ٽيڻ- ڪمزور ٽيڻ.
لڑهي وڃڻ: وهي وڃڻ (وهڪري ۾). ڪمزور ٽيڻ- هيٺائي ٽيڻ.
لڑهو: ذ. لاند- قطار. ڏڳهي ڪَٽ. ڏڳهي کائي- جَڙ. پائي ۾ وهندڙ ڪاٺ يا بُنڊ. پائيءَ جو وڏو وهڪرو- اتل. پڪين جي هڪ بيماري.
لڑهو لڳڻ: وڏي بيماري ۾ ونجڻ. بيماري جو زور ٽيڻ.
لڑهِي: ث. سَر (موتين جي). هار (موتين مٽڪن جو). لاند- قطار. سلسلو- سنگهر.
لڑِي: ث. لڙهه (موتين جي)- سَرَ. قطار. لاند. هار- مالها.
لِڙَ: ص. نِستو- هيٺو- ڪُنئرو. نازڪ. باريڪ- سَنهون. ليلهر- بي همت. (ذ) ٻڪريءَ جو تازو جاول ڦَرُ.
لَسَ: ث. لَسانِ. سَنوتَ- سڏائي. هڪجهڙو متاچرو. پائيءَ جي اڇَ. ڪڪرن جي لاند (جنهن ۾ وٺي نه هجي). (ظ) سڏو- لسو- بنان رندڪَ.
لَس لائڻ: قطار ناهڻ. ڪا گهٽي نه ڇڏڻ.
لِسانَ: ث (ع) جيب- زبان. ٻولي- ياشا.
لَسانِ، لَسائي: ث. سِڏائي- سَنوَت (سطح جي).
لَسَتَ: ث (ع. لذت) سواد- ساءَ- مزو- لطف- لذت. ذائقو.
لَسِتي: ص. سوادي- ذائقيدار- وٽندڙ- لذت وارو.
لَسڙاتُ: ص. ڳيرو (جنهن کي ڏاڙهي مڇ نه آيل هجي)- ننڍي عمر جو.
لَسڙو: ص. لاسڙياٽ- لسڙات- ڳيرو.
لَسَڻِ: ث. ٿُومَ.
لَسَڻُ: ذ. جسم تي پيدائشي ڳاڙهو يا ڪارو داغ.
لَسو: ص. سنئين متاچري وارو- هموار. اهو جسم جنهن تي وار وغيره نه هجي. چلڪتو. لاسڙات- ڳيرو (بنان ڏاڙهي مُڇ جي). (ث. لَسِي).
لِسو: ص. بي لذت- بي سواد. اَلوٽو- ٽِڪو.
لَسِي: ث. ڏُڌ. چدو ڏُڌ- چاچ.
لَشڪَرُ: ذ (ف) فوج- سپاه- ڪٽڪ. هجوم. انبوهه- ٽٽ. اتالو.
لشَڪر ڪَشي: ث. فوج جي چڙهائي- حملو- ڪاهه.
لشڪر گاهه: ذ. چاوڻي- ڪئمپ.
لَشڪري: ص. سپاهي- فوجي. عَسڪري.
لَش لَش: ث. ڪُتي جي ڪائڻ يا لَڪڻ جو آواز.
لش لش ڪرڻ: ڪُتي وانگر ڪائڻ. تڪڙ يا هيڇ مان ڪائڻ.
لطاقَت: ث (ع) چترائي- رقت. هلڪائي. خوبي- سُهڻائي. پاڪيزگي. تازگي. ذائقو.
لطائِف: ذ (ع) "لطيفه" جو جمع. ٽوٽڪا (ڪِلَ

Gul Hayat Institute

مسخري وارا).
لطف: ذ (ع) لذت- مزو. فرحت. مهرباني- احسان- ٿورو- ڪرم- عنايت. تازگي- خوشي.
لطيفو: ذ (ع) ٿوٽڪو- يوگ چرچو- ڪل مسخري واري ڳالهه.
لعابُ: ذ (ع) ٿُڪَ- پِڪَ. گگ. گهاٽو ۽ چيڙهه وارو رَسُ. رَسُ.
لعلُ: ث (ف) ڳاڙهي رنگ جو هيرو- ياقوت.
لعلُ: ص (ف) ڳاڙهو- سُرخ- لالُ. (ذ) ڳاڙهي رنگ جو جواهر- ياقوت.
لعَن: ذ (ع) ٿڪار- نفرت. جُٽ- ملامت.
لعَن طعَن: ذ. جُٽ ڦٽ- لعنت ملامت.
لعنَتَ: ث (ع) ٿڪار- ملامت. نفرت جو اظهار- ڏڪار. پٽڻا.
لعنت ملامَت: ث. جٽ ڦٽ. پٽ پاراتو.
لعنت وِجهڻ: ٿڪار وجهڻ- پاراتو ڏيڻ.
لعنتِي: ص. لعنت پيل- ٿڪاريل. ملعون.
لعِينُ: ص (ع) جنهن تي لعنت پيل هجي- ملعون. لعنتي- هڇارو.
لُغاتَ: ث (ع) "لغت" جو جمع. الفاظ. ٻوليون. اُهو ڪتاب جنهن ۾ الفاظ ۽ معنائون ڏنل هجن- فرهنگ- ڪوش- ڊڪشنري.
لَغارَ: ث. ذرو- چَنڪو- گهَڪو.
لغار لڳڻ: گهَڪو اڇڻ. اثر ٿيڻ.
لَغامُ: ذ (ف) گهوڙي جي واڳ جو اهو لوهي ڪَنڌائون حصو جيڪو گهوڙي جي وات ۾ وجهجي.
لغام چاڙهڻ: وات بند ڪرڻ. قابو ڪرڻ. قاعدي ۾ آڻڻ.
لَغايَتِ: ظ (ع) پڇاڙي تائين- آخرتائين. شامل- سميت.
لُغَتَ: ث (ع) لفظ. جملو. ٻولي- زبان. فرهنگ- ڊڪشنري- ڪوش.
لُغتِي: ث. ڪُوڙ. ٺلهي يا هوائي ڳالهه. پاسراتي وارو ٽونڪو.
لُغتيون هڻڻ: ابتيون سبتيون ڳالهيون ڪرڻ. اجايا افواهي گپوڙا هڻڻ.
لُغدِي: ث. ٽانءَ جي چُلهه تي رکڻ واري پاسي تي آيل ليپو (آلي مِٽيءَ جو ٿهه).
لَغَڙُ: ذ. ڪاغذ مان ٺهيل چؤڪور ٽُڪلو- پَتنگ (قسم: گڏي. ٽُڪَل. ٻانيءَ وغيره). باز (پکي) جو هڪ قسم ("جَغڙ" جي مادي).
لَغڙ هڻڻ: گشا ڏيڻ- آسرا دلاسا ڏيڻ. ٻٽاکون هڻڻ.
لَغزِش: ث (ف) تِرکڻ. ڏکڻي. ٽاپو. غلطي- پُل چُڪَ. پير ٽرڻ. گمراهي.
لَغوُ: ص (ع) بيهوده- واهيات. بي معنيٰ- اجايو. بي فائدو- بيڪار. (ث) بيهودي ڳالهه يا ڪم.
لَغورُ: ص. بيحيا- بيشرم. گيدي- بزدل- ڊڄٽو. لوفر- روٿو.
لُغوِي: ص (ع) لغت سان منسوب. اصلي.
لَفاظِي: ث (ع) خوش بياني. ڳالهه ۾ ڊيگهه- وڌاءُ. بکواس. ٻٽاڪ.
لِفافو: ذ (ع) ڪاغذ جو پوش. ڪاغذ جو غلاف (جنهن ۾ چٺي بند ڪجي).
لَفظُ: ذ (ع) ٻن يا ٻن کان وڌيڪ اکرن جو بامعنيٰ ٻول. جملو. ڳالهه.
لفظ بہ لفظ: ظ. هڪ هڪ لفظ. هوبهو. تفصيلوار.
لفظِي: ص. لغوي. اصلي. لفظن جو.
لُفَنگ، لُفَنگو: ص. بدمعاش- لُچ. روٿو- آواره.
لَف و نَشر: ذ (ع) ٽڙيل پکڙيل شيون ويڙهڻ. عروضي شاعري جو هڪ اصطلاح، جنهن ۾ شعر جي

Gul Hayat Institute

هڪ مصرع ۾ ڪي شيون بيان ڪجن. ته ٻيءَ مصرع ۾ ٻيون.

لِقَ: ث. چمڙي تي گاٺ سبب ٽيل ٽوٽيندو- ٽُٽو- چُٽو.

لِقِڻُ: م. گند مٽي وغيره ۾ پرجڻ.

لَقڙُ: ص. ڪَنڊ ڏڳهو. قداور. بدفضيلت- بي افعالو.

لِقڻُ: م. ٽِڪڻ- گند مٽي سان پرڻ- گند هاڻو ڪرڻ.

لَقاءَ: ذ (ع. لقاء) ديدار- نظارو- ڏيکاءُ. صورت- شڪل. صفاتي پچاڙي طور ڪم ايندڙ لفظ (جئن ماه لقا وغيره).

لقاپور: ذ. اهو خيالي مڪان جتي سدائين سوجهرو آهي. لقاء وارو ماڳ.

لَقَبُ: ذ (ع) اهو نالو جو ڪنهن خوبي، خصوصيت يا عزت ڪان پيل هجي. عزت وارو نالو- خطاب.

لقب لائڻ: الزام مڙهڻ. ڏوهه ڏيڻ. ٽِڪو ڏيڻ. بدنام ڪرڻ.

لَقِ دِقِ: ذ (ف) پوٽو- برپٽ- ويرانو.

لَقلَقُ: ذ (ع) هڪ قسم جو آبي پکي (ٽنگون ڊگهيون، چهنب ويڪري ۽ ڊگهي)- سارس- ڪَنگُ.

لُقمانُ: ذ (ع) هڪ حڪيم جنهن جو ذڪر قرآن شريف ۾ آيو آهي (جنهن پنهنجي پٽ کي نصيحتون ڪيون هيون). قرآن شريف جي هڪ سورة جو نالو. (ص) سياڻو- ڏاهو- داناءُ.

لُقمو: ذ (ع) گرانهه- نِوالو. طعام. عمدو کاڌو.

لُقمو ڏيڻ: وات ۾ گرانهه ڏيڻ. رشوت ڏيڻ. هلندڙ بيان جي وچ ۾ رهجي ويل ڳالهه يا ٽاڙو ياد ڏيارڻ.

لَقو، لُقو: ذ (ف) ڪبوتر جو هڪ قسم (جنهن جو پُڇ وِڇي وانگر مٽي ٽيل ۽ ڪنڌ پوئتي جُهڪيل ٿئي).

لَقوو: ذ (ع) بيماريءَ جو هڪ قسم (جنهن ۾ اڌ جسم جا سنڌ سُڪي ۽ ڦري وڃن)- اڌ رنگ- فالج.

لَڪَ: ث. چيلهه- ڪمر.

لَڪدار: ص. سنهي چيلهه وارو. سهڻي هاڻيءَ وارو.

لَڪُ: ذ. جبل جو ڪنگهه. جبلن جي وچان لنگهندڙ رستو. گهٽُ- لَنگهُ. جبل جو گس. چيلهه- ڪمر.

لَڪ لنگهڻ: تڪليفون جهاڳي پار پوڻ. مشڪلاتن مان پار پوڻ. وڏي مرض مان بچي اُٺڻ. ڏکيو وقت گذاري وڃڻ.

لِڪَ: ث. ڏَڪَ. لِڪڻ يا لڪائڻ وارو عمل. ڏَبَ. ڳُجهه.

لِڪَ لِڪائڻ: راز مخفي رکڻ. ڳالهه ڳجهي رکڻ.

لِڪُ: ذ. راز- ڀيد- ڳُجهه.

لُڪَ: ث. اونهاري ۾ بن پهرن جي گرم هوا. گرم هوا- لُوهه- لُوءِ. جهولو.

لُڪَ لڳڻ: جهولو لڳڻ. جهولي سبب بيمار ٿيڻ.

لِڪائڻُ، لُڪائڻ: م. ڇُپائڻ- ڍڪڻ. پوشيدو رکڻ- ڳجهو رکڻ. راز ۾ رکڻ. چپر ڪرڻ- گُم ڪرڻ. روپوش ڪرڻ. ڏَمڻُ.

لِڪَ ڇَپَ: ث. ڳجهه ڳوهه- ڳجهيءَ طرح. خلوت.

لِڪ لِڪوٽي: ث. هڪ قسم جي ٻاراڻي راند (لِڪڻ ۽ ڳولڻ واري راند).

لَڪَڙُ: ذ. ڪاڻُ.

لَڪڙا: ذ. هنڊن ۾ مڙدي کي ساڙڻ لاءِ ڪم ايندڙ ڪاٺيون.

لڪڙا ڏيڻ: مڙدي کي ساڙڻ.

لَڪڙ تار: ث. (محاورو) ٿر ۾ جلد پکڙندڙ خبر.

لَڪِڙو: ذ. ڊگهي ڪاءِ- ڊگهي ڇَڙَ.

لَڪِڙي: ث. ڳچيءَ جو هڪ ڳهه- سون يا چانديءَ جو پٽلو (جيڪو سنهي زنجيري يا ڏور ۾ وجهي پائجي).

لَڪَڙياري: ص. لَڪڙ جهڙي سنهي ۽ ڊگهي قد واري (عورت)- سُهڻي- نازڪ.

لَڪشمِي: ث (سن) لڇمي- سياڳ. ڪاميابي. خوشي. ڌن- ناڻو.

لِڪَلُ: ص. ڳجهو- خُفيه. پوشيده. ڍڪيل.

Gul Hayat Institute

لکِ لکِ: ث. ڪُتي جي پاڻي پيئڻ جو آواز.
لُڪنَت: ث (ع) هاتاڻ (زبان ۾)- هاتائي. مَڪرَاڻِ- اٽڪل (زبان ۾).
لَڪَڻُ: م. ڪتي وانگر پيئڻ يا چٽڻ.
لَڪُ: ذ. ننڍي لٽ (جيڪا ٽيڪ لاءِ هٽ ۾ ڪٽي هلجي)- بانڻو- عَصا.
لِڪَڻُ، لَڪَڻُ: لِڪي وڃڻ- پوشيدو ٿيڻ- چُپڻ- غائب ٿيڻ- گم ٿيڻ.
لِڪو رهڻ: ڳجهو رهڻ- روپوش رهڻ. گم رهڻ.
لَڪِي: ث. جبل جو لنگهه. جبل مان ويندڙ واٽ.
لُڪِي: ث. ڳچيءَ جي پچاڙي واري ڪڍ. نِڙي- نڙڳهٽ وارو سَنڊ.
لَڪِيرَ: ث. لِيڪَ. سِٽَ.
لکَ: ث. ڪَلَ- خبر- سُڌ- پروڙ. سُرت.
لکُ: ذ. هڪ عدد- سؤ هزار.
لِکَ لٹائڻ: گهٽي سخاوت ڪرڻ. ملڪيت اُڏائڻ.
لَکَنِ ۾: ص. تمام گهڻن ۾- سيني ۾.
لکين: تمام گهڻا- بي انداز- لاتعداد.
لِکَ: ث. ٽوري ڏري- هَوَ. ساعت- پل. لِکيو- ياڳ.
ڳهه ۾ پيل هيري جي ڪَڻي يا شيشي جو ننگ.
لُکَ: ث. لُڪَ- جهولو- لُوهه.
لکا: ث. سَمڪ- خبر- پروڙ- احساس.
لکاپتي: ص. جنهن وٽ لکين روپيا هجن. دولتمند- امير.
لِکا پَڑهي: ث. تحرير- اقراري لکيت. قبوليت.
لکانو: ذ. هجري سنه جو ستون مهينو (جنهن ۾ زڪواة ۽ خير خيرات ڏئي).
لِکائي: ث 'لِکڻ' جو معاضو.
لکائڻ: م. ڏيکارجڻ- محسوس ٿيڻ- ڏيکائي ڏيڻ.
لِکائڻ: م. تحرير ڪرائڻ- ڪتابت ڪرائڻ.

لکاوَتَ: ث. لکڻ جو نمونو- لکڻي.
لِکَتَ: ث. تحرير- اقرارنامو. تحرير جو نمونو- صورتخطي.
لِکت پَڑهَت: ث. تحريري اقرار نامو. لکپڙهه.
لَکپَت: ذ. "ڪچ" (پارت) جي هڪ بندر جو نالو.
لِکپَڑهه: ث. خط پت- چٺي چپاٽي. لکيت ۾ ڪا ڳالهه.
لَکڻُ: م. سمجهڻ- محسوس ڪرڻ. ڏسجڻ. لکائڻ.
لَکڻُ: ذ. افعال- لڇڻ.
لِکڻُ: م. تحرير ڪرڻ. ڪتابت ڪرڻ. تصنيف ڪرڻ. دفتر ۾ چاڙهڻ. (ذ) تحرير- لکيت.
لِکڻي: ث. لکڻ جو نمونو. تَحرير. رسم الخط. لِکڻ جي استيل يا قلم.
لِکي ڏيڻ: اقرار ڪرڻ- قبول ڪرڻ.
لَکي: ص. لکاپتي. لکن جو. قيمتي. گهوڙي جو هڪ رنگ (ڳاڙهاڻ مائل).
لِکِيَتَ: ث. تحرير- لِکائي. اقرارنامو. دستاويز. قبوليت.
لِکيل پڙهيل: ص. تعليم يافته- پڙهيل ڳڙهيل.
لِکيو: ذ. تحرير- نوشته. حڪم الاهي- الاهي آمُر. قسمت- نصيب- ياڳ.
لکيو آڏو اچڻ: قسمت ۾ جيڪي هوندو سو ٿيڻ.
لکيو پورو ٿيڻ: نصيب جو لکيو پورو ٿيڻ. شادي ٿيڻ.
لکيو لوڙهُ: مصيبت جو وقت ڪاٽڻ. ڏکيا ڏينهن گذارڻ.
لِکيو پڙهيو: ذ. درس تدريس. عهد اقرار.
لَکامُ: ذ (ف) لغام- واڳ (گهوڙي جي).
لَکڻُ: ظ. ويجهو- قريب. لڳل- لاڳو. پرسان (حرف جر) لاءِ واسطي. (ذ) پکين ۽ جانورن جو ميلاپ.
لِکائڻُ: م. ملائڻ- ڳنڍڻ- گڏڻ- جوڙڻ. چنبڙائڻ. شامل ڪرڻ. خرچ ڪرڻ. ٽوڪڻ (پادر. موچڑا). هڻڻ (وڻ، ٻوٽو). ٽڻڻ- مڑهڻ (الزام).

Gul Hayat Institute

لگِ يگِ: ظ. ملندڙ جُلندڙ. اُنهي جهڙو. ذري گهٽ- تقريبا. اٽڪل روءِ. (ث) ميل ملاقات- ڏيٺ ويٺ.

لگِتَ: ث. جن پُوت جو اثر.

لِگڙُ، لِگڙو: ص. چنبڙندڙ. لِگ لڳدار. ٽِلهڙو. ٽيڦو. نرم. ڪُونڙو.

لُگڙُ، لُگڙو: ذ. ڪپڙو. ڦاٽل پراڻو ڪپڙو.

لَگل: ص. مليل. گڏيل- پِتل. لاڳو. چنبڙيل. داغ لڳل.

لِگِ لِگِ: ث. ليس- چنبڙڻ وارو مادو.

لِگِلگِدار: ص. ليسدار- چنبڙندڙ- لڳڙو. ڪونڙو- نرم.

لگڻُ: م. ٽڪرجڻ. ٽهڪڻ. ملڻ. گڏجڻ. چنبڙڻ. ٽيڻ (دل، پريت). مشغول ٽيڻ (ڪم ۾). محسوس ٽيڻ (اڃ، بک، اثر). گهُلڻ (هوا، طوفان). ڪُپڻُ- جُڙڻ. گنڍجڻ. گسڻ (پاسو). چُيڻ (ڪنڍو وغيره). ڦرجڻ (چوپائي). ملڻ (وجهه). اثرائتو ٽيڻ- ڪارگر ٽيڻ. بندجڻ (اک).

لگو رهڻ: گڏ رهڻ. گڏيو وتڻ. چنبڙيو رهڻ. مصروف رهڻ- رُڌل رهڻ. قائم رهڻ.

لگي وڃڻ: ڇُهجي وڃڻ- شروع ٽيڻ. اتفاقا لڳڻ (ڏڪ).

لگو: ص. ("سڳو" جو ضد). اهو اولاد يا مائٽ جيڪو "سڳو" نه هجي. ڏاريو.

لگو لگڻُ: ظ. گڏ- لاڳو- ساڻُ- ٻِڌُ. لاڳيتو- سانده- مسلسل.

لگهڻُ: ذ. ڪکر- ميگهه.

لگِي: ث. نِينهُن- عشق. محبت- دوستي. لاڳاپو- تعلق. خواهش- آرزو.

لگّ: ذ (ف. لنگ) منڍڪائي.

لِگّ: ذ. بدن جو ڪوبه عضوو. بدن- جسم. ڏڙ.

لِگّ ڪاندارجڻ: خوف سبب بدن ۾ سِيسرڻ ٽيڻ. جسم جا وار اُڀا ٽيڻ.

لِگّ ڪوسا ٽيڻ: بخار ٽيڻ- تپ ٽيڻ.

لَگاءِڻُ: م. منڍڪائڻ. لنوائڻ. گوڏنات ڪرڻ.

لَگائي: ث. اگهائي- بيماري. عيب. خرابي- بيڙائي. مَدِي.

لَگائي چَگائي: ث. چگي مَنِي. بيماري سيماري. برائي پلائي. عيب ثواب.

لَگو: ص (ف. لنگ). منڍبو- لنگڙو. ناچگو- ناخوش- بي مزي- بي چاڪ. ("چگو" جو ضد).

لَلُ: ذ. لِيڻ- ڪرُ- افعال. خوبي- چگائي. همٽ- مڙسي.

لُلُ: ص. چريو- بي عقل. مستانو. جَٽُ.

لِلهُ: ندا (ع) الله جي واسطي- خدا ڪارڻ.

لِلهِ في اللهِ: ص. خدا ڪارڻ. خدا جي واٽ ۾.

لِلاهُون ڪرڻ: خدا جا واسطا وجهڻ. عاجزيون ڪرڻ. عرض ڪرڻ.

لَلت: ث (سن) "هنڍول" راڳ جي هڪ راڳڻي.

لَلِّرِ: ث. گاهه جو هڪ قسم (جيڪو ياڃي طور به ڪم اچي).

لَلِڪارِ: ث. هڪل- زوردار آواز. نعرو. حملي وقت مقابل کي سڏڻ جو آواز.

لَلڪارَڻُ: م. نعرو هڻڻ. زور سان آواز ڪرڻ. هڪل ڪرڻ. مقابل کي هڪل سان سڏڻ.

لَلنگهڻُ: ص. سورهيه. پيارو. لائق- نوجوان. سهڻو.اڇو ساماڻو.

لَلو: ذ. ٻار- طفل. پُٽ. لاڏلو- پيارو. بي سمجهه "هنج" پکي هڪ قسم (آبي پکي). ٻار جو مخصوص عضوو.

لَلو پَتو: ذ. متاچرو ڪم. ناز برداري. ترڪ تال. اٽڪل بازي- حرفت- چالاڪ.

Gul Hayat Institute

لَلوُ پَنجُو: ص. خسيس ۽ واهيات (مالهو)- جهڙو تهڙو.
لَلِي: ث. ننڍي ٻار جو خاص عضوو.
لِلِي چِپِي: ث. خوشامد- چاپلوسي.
لِلِي چَپِي ڪرڻ: خوشامد ڪرڻ. اجائي پاسخاطري ڪرڻ.
لَليجو: ذ. ڪيسا ڪپيندڙ- ڳنڍي چوڙ. دلبو ڏيئي ٽُرندڙ.
لِمَ: ث. سِنگهه- نڪ جي غلاظت.
لَمُ: ث. هڪ مشهور وڻ- نِمُ.
لَمائِڻُ: م. لنوائڻ- نٽائڻ. ڪسڪائڻ- لڪائي ڪٽي وڃڻ- چوري ڪرڻ.
لَمتِي: ث. گشو- ڏنو. جَهڙپ- جَهپُ.
لَمتِي هڻڻ: جهڙپ هڻي ڪسي وڃڻ. ڏنو ڏيڻ. لاماروڏيڻ.
لَم لَپُ: ذ. اٽڪل بازي- ترڪتال- اڌورو ڪم.
لَمَحو: ذ (ع. لمح) پل- گهڙي- ڪِن- اک چنپ.
لَمسُ: ذ (ع) ڇُهاءِ. ڇُهڻ جي قوت.
لَمڪو: ذ. لوڏو. ناز سان هلڻ جو هڪ انداز.
لَمڪو ڏيڻ: لوڏي سان هلڻ. گهُمري ڏيڻ.
لَمَليتَ: ث (انگ) لِيمَن جو شربت.
لَمَنُ: م. جُهڪڻ- نمڻ. لُڏڻ- لٽڪڻ. لاماروڏيڻ.
لَمو: ص. هيناهون- جُهڪيل (پَٽُ. علاقو)- لڙيل. مُڏو- ڪُند (اوزار). لانئون- گهٽ.
لَنُ: ذ. مردانو مخصوص عضوو.
لَنبُ: ذ. گاهه جو هڪ قسم (جنهن جو ٻج ڏُٽ طور ڪم اچي).
لِنبَ: ث. گاري جو ليپو- راڳو.
لَنبُ: ص. چڙو- اڪيلو. جنهن کي ٻار ٻچو نه هجي. رولاڪ. نڌڻڪو.
لِنبائِڻُ: م. راڳائڻ- ليپو ڏيارڻ.
لَنبائِي: ث. ڊيگهه- طول.
لَنبائي چوڙائي: ث. ڊيگهه ويڪر.
لِنبجَنُ: م. راڳجڻ- ليپو اچڻ. پرجڻ (گپ گاري ۾).
لِنبَنُ: م. راڳڻ- راڳو ڏيڻ. ليپو ڏيڻ.
لَنبو: ص. ڊگهو. ڊگهي قد وارو. دراز- طويل.
لنبو چوڙو: ص. ڊگهو ۽ ويڪرو. پکڙيل طول طويل.
لَنبُو: ص. ڊگهو. اجايو ڊگهو. جانگهڙيل. بيوقوف.
لُنبَ: ث. چڙبَ. جُٽ ڇُٽ.
لُنبَنُ: م. جٽ ڇُٽ ڪرڻ. بدشد ڳالهائڻ. وري وري جُٽ ڇُٽ ڪرڻ.
لِنڊُ: ذ. پاخانو- ٽورو. راند ۾ هارَ. هارايل راند جي ٽِڪي.
لِنڊُ ڏيڻ: راند ۾ شڪست ڏيڻ.
لِنڊُ ڪڍڻ: سخت سيڪت ڏيڻ. ڏاڍي مار ڪڍڻ.
لَنڊُ: ذ. بلوچ قوم جي هڪ ذات. بَلا جو هڪ قسم.
لَنڊو: ص. چَڙو. چاندو. بنا گهر ٻار جي. اڻ پرڀيل. اوباش.
لُنڊو: ص. بنا پُڇَ جي- پُڇ وڍيل (جانور)- ٻانڊو. پڻ ڪان سواءِ (وڻ). ننڍو- ڇوٽو (وڳو، لباس). عيبدار- ناقص. اڻپورو.
لَنڊُورو: ص. لُنڊو. اڪيلو. بيڪس.
لَنڊِي: ث. ٻيوه- رنڊ. اوباش (عورت). چَڙي چاندو. بدڪار (عورت). رنڊي- ڪسبيائي.
لَنڊِي ٻُڍِي: ص. عام خاص- جيڪا تيڪا- هر عورت.
لُنڊِي: ص. بنا پُڇ جي (ث) هڪ قسم جي زهريلي بلا.
لُنڊِي خوشامد: ث. اجائي تعريف. چاپلوسي. مٺاچري آتارياءِ.
لُنڊِي ڪاڌل: ص. چرڪيل. اندر ڪوٽو- منافق. حاسد.
لَنڪا: ذ. پارت جي ڏکڻ ۾ هڪ مشهور وڏو ٻيٽ ۽ ملڪ- سلون- سرانديب.
لَنگُ: ذ (ف) مَنبُ (هڪ تنگ يا هڪ پير کان

Gul Hayat Institute

معذور). منبڪائن جو عيب. (ص) مَنبو- هڪ پير منبڪائي هلندڙ.

لُنگ: ذ (ف) لانگوٽو. چُٽڻ تي ٻڌڻ جو ننڍو ڪپڙو- چوتو. گوڏن تائين گوڏ.

لُنگ ڪڍڻ: لانگوٽو ٻڌڻ. فقط اوگهڙ ڏيڻ.

لَنگرُ: ذ (ف) پاڻيءَ جي جهاز، غوراب يا ٻيڙيءَ کي بيهارڻ جو لوهي ڪُنڊيو- ناتاري. ڪنهن آستاني تي عام خيرات لاءِ رڌل کاڌو. فقراء جو کاڌو. اها جاءِ جتي لنگر ورهائجي. خيرات جي ماني.

لنگرخانو: ذ. فقيرن ۾ ماني ورهائجڻ وارو هنڌ. محتاج خانو.

لنگر هڻڻ: ناتاري هڻي جهاز يا ٻيڙي کي بيهارڻ. هڪ هنڌ ٽڪاءُ ڪرڻ.

لَنگڑو: ص. مَنبو. هڪ ٽنگ کان جڏو.

لَنگوتازو: ص. لانگوٽيو- بي شرم- بدچال- نفس پرست. (ث. لنگوتازي).

لَنگوٽُ: ذ. لُنگ- لانگوٽو- چوتو. ننڍي گوڏ. اڳيان پويان اوگهڙ ڏيڻ لاءِ لُنگ.

لَنگوٽِي: ث. لُنگ- لنگوٽي. چيلهه ۾ ٻڌل ڪپڙي جي پَٽي (اڳيان پويان اوگهڙ ڏيڻ لاءِ).

لَنگُورُ: ذ. هڪ قسم جو جانور- پولڙو. ڪاري مُنهن وارو. باندر.

لُنگِي: ث. پَٽ يا ريشم جو ڪپڙو (جيڪو عام طرح پٽڪي ٻڌڻ ۾ ڪم اچي). لُونگي.

لَنگهڻُ: ذ. لنگهڻ جو رستو- لانگهو. واٽ- گس. لوگهو. عام رستو.

لنگهه لنگهڻ: ڏکيءَ واٽ مان پار پوڻ. مصيبت مان پار پوڻ.

لَنگهائڻُ: م. اُڪارڻ- پار ڪرڻ. وجهڻ- گهيڙائڻ. داخل ڪرڻ.

لَنگهَڻُ: ذ. ٻَک- فاقو. روزو.

لنگهڻ ڪڍڻ: فاقا ڪڍڻ- بکون ڪاٽڻ.

لَنگهَڻُ: م. مٽان وڃڻ- اُڪرڻ. لنگهي وڃڻ. پار ڪرڻ. عبور ڪرڻ. گذري وڃڻ (وقت).

لَنگهو: ذ. مڱڻهار. ڏهلاري. ڏهل وڃائي گهور ونندڙ.

لِنوَ: ث. لِيسدار مادو. ليس- چيڙهه. لِڳ لِڳ دار مادو. لغار.

لَنوائڻُ: م. نٽائڻ- گوٽنات ڪرڻ. نظرانداز ڪرڻ. ڏيان نه ڏيڻ.

لنوائي وڃڻ: نٽائي وڃڻ. ڳسائي وڃڻ. ڪَن لاتار ڪرڻ. ڪِسڪي وڃڻ.

لَنوَڻُ: م. لامارا ڏيڻ (پڪي). لات ڪرڻ- هولڻ (پڪي).

لَڻُ: م. ڪاٽڻ (فصل). وڍڻ (سنگ). ڪپڻ (پوک)- لابارو ڪرڻ.

لِوَ: ث. چيڙهه وارو لِڳلِڳ دار مادو- ليس- چيڙهه- لنوَ. مڇيءَ جي ڪِڪَ وارو چيڙهه.

لُو، لُوءُ: ث. اونهاري جي گرم هوا- لُوهَ- لُڪَ. جهولو.

لواحِقَ: ذ (ع. 'لاحق' جو جمع) مٽ مائٽ- رشتيدار. نوڪر چاڪر.

لَواحِقِيءُ: ذ. گهر جا ڀاتي- هار ٻچا. عيال.

لَوازِمُ: ذ (ع. "لازم" جو جمع) ضروري شيون. سامان- اسباب.

لَوازِمات: ذ (ع) ضروري شيون- سامان سڙو.

لَوازِمو: ذ (ع) محنت جو اجورو- محنتاڻو. پگهار.

لِواطَت: ث (ع) اغلام بازي.

لِوالو: ذ. جهنڊو- عَلَم.

لُوبُ: ذ. فصل جي وَڍ- لابارو.

لوبانُ: ذ. (ع) هڪ قسم جي وڻ جو خوشبودار

Gul Hayat Institute

کٹونر (جيکو باهه ۾ وجهڻ سان خوشبودار دونهون ڪري).
لوبُ: ذ (سن) طمع- لالچ- حرص. هيچ.
لوبي: ص. لالچي- حريص.
لوتَ (ث)، لوتُ: ذ. لاش- مڑهه. سسيءَ کان سواءِ ڏڙ.
لوتڙو: ذ. گوشت جو ڊڳُ. گوشت جو وڏو ٽُڪر. مُٽل جسم.
لوتو: ذ. ڏاتوءَ مان ٺهيل هڪ قسم جو ٽانءُ. نِڪرَ جو ڪنڊُر.
لوتي ٿيڻ: لوتي ۾ پيل لوڻ وانگر ڳري وڃڻ. ناس ٿيڻ- ختر ٿيڻ.
لوتُو: ص. لُٽ ڪندڙ- ڦرُيندڙ- ڦورو.
لوٽيو: ص. ڇڙوڇاند. روڙو. جنهن جو گهرگهاٽ نه هجي. ڪنگال.
لوٽ: ذ (ع) ملاوت. داغ. عيب. گندگي.
لُوجِري: ث. ڪاري جي ميچيءَ جو هڪ قسم.
لوچَ: ث. ڳولا- ووڙ. نِهارَ. جاکوڙ. سُونجهه. ڳڻتي- ويچار. بيقراري.
لوچڻُ: م. ڏسڻ- نهارڻ- جاچڻ. ڳولڻ- ووڙڻ. سوچ ويچار ڪرڻ.
لوچَ: ث. ڏڪو- بيقراري- آند مانڊ. ايذاءَ کان ڏڪو.
لوچَ پوچَ: ث. بيقراري- آند مانڊ. ڏڪو.
لوحَ: ث (ع) ڦرهي- پَٽي- تختي. ڪتاب جو پهريون صفحو (جنهن تي ڪتاب جو نالو ۽ لکندڙ جو نالو هجي). قبر جي سيراندي کان نالي واري تختي. لِکيو- پاڳ- نصيب.
لوح قَلمُ: ذ. پَٽي ۽ قلم. لوح محفوظ. قسمت جو لکيو. انگ ازلي.
لوح مَحفُوظ: ذ. مسلمانن جي عقيدي موجب اها تختي جنهن تي انسان جي قسمت لکيل آهي. اهو ليکو اڻ تر آهي.
لوڊ: ث. ڪتن جو ولر.
لوڊَهُ: م. هڪالي ڪڍڻ- ڏڪا ڏيئي ڪڍڻ. پڃائي ڪڍڻ. هڪالڻ.
لوڊِي: ص. ڪُتن جي لوڊ کي سنيالينڊڙ. شڪاري.
لوڊِي: ذ. پٺائڻ جي هڪ قوم.
لوڏ: ث. پينگهه (ڪنهن وڻ ۾ ٻڌل). ٻار کي لوڏي سمهارڻ لاءِ ڪپڙي جي جهولي. هلڻ جو هڪ نمونو. ناز سان هلڻي.
لوڏَهُ: م. لوڏا ڏيڻ. ڏوڻ. پينگهه يا پينگهي کي لوڏڻ.
لوڏو: ذ. جهُولو- ڏوڏو. ڏُوڻ. جُهوٽو. چيهو (صحت يا مال جو).
لوڏا کائڻ: جهوٽا کائڻ. ڏڪ ڏاپڙڻ. نقصان هيٺ اچڻ.
لودُ: ذ (انگ) بارُ- وزن- بوجُ.
لورا: ذ. هڪ قوم جو نالو.
لُورِ لُورِ: ث. ڪُتي جي نُوس نُوس واري عادت. اجايو رُلڻ.
لُور لُور ڪرڻ: نُوس نوس ڪرڻ. لالچ جي ڪري پٺيان لڳڻ.
لورو: ذ. عام طرح ڳائڻ وڄائڻ جو ڏنڊو ڪندڙ. لنگهو- منگتو.
لوري: ث. ڳڻتي- جهوري. محبت جي تانگهه- سِڪَ.
لوري لڳڻ: ڳڻتي ٿيڻ- آند مانڊ ٿيڻ. ڪنهن ڪم لاءِ آرام ٿيڻ.
لوري: ذ. تير- ٻاڻ- ڪانُ.
لوڙَ: ث. ضرورت- گهرج- طلب.
لوڙاڻو: ذ. هڪ قسم جو سنڌي راڳ.
لوڙَهُ: م. پوڳڻ (نتيجو)- ڪِيتو ڏيڻ. ڪَٽي جي سزا پوڳڻ. عمل جو نتيجو آڏو اچڻ.

Gul Hayat Institute

لوڙو: ذ. ويڑهه- أٽل پٽل.
لُوڙو: ذ. مردانو مخصوص عضوو.
لوڙهَ: ث. ڪَڙين واري لٽ. ڪَڙيون يا پَٽ چڑهيل لٽ. چوپائي مال جي ٿُرَ- جهنگ ۾ چرندڙ مال کي زوري کاهڻ.
لوڙِهيون هڻڻ: چوپائي مال جي ٿُر ڪرڻ.
لوڙهِ: ث. قبر- ٻُني.
لوڙِهَ لڏڻ: قبر پورڻ- دفن ڪرڻ.
لوڙُهه: "پَيڻ، جي ول جي پاڙ وارو گول ٻج. "ڪُوٽي" جي پاڙ واري گول ڳُنڊ.
لوڙهو: ذ. ڊنگهرن جي پناهه (گهر يا ٻنيءَ کي).
لوڙهو ڏيڻ: ڊنگهرن جي جهل ڪرڻ.
لُوسَ: ث. لوساٽ- سيڪ. ڪامَ- سَاڙو.
لُوساٽَ: ث. باهه جي جَر- سيڪ. گرمه هوا. لُڪَ- لُوهَ.
لُوساٽِڻ: م. أس يا ٽڏ ۾ سڙي سُڪي وڃڻ.
لُوسائڻ: م. ساڙڻ (أس يا ٽڏ ۾).
لُوسَڙِ (ث)، لُوسَڙُ: ذ. هڪ قسم جو گاهه (گهوڙا کائين).
لُوسِي: ص. ٿُوس نوس ڪندڙ. گهر گهر ۾ جهوتون هڻندڙ.
لُوطُ: ذ (ع) هڪ پيغمبر جو نالو (حضرت ابراهيم عليه السلام جو ياٽيو، جيڪو پوءِ ڪنعان ۾ وڃي آباد ٿيو).
لُوطِي: ص. همر جنس پرست.
لوفَرُ: ص (انگ) روٿو- آواره. لوٽيو. لفنگو.
لوڪُ: ذ (سن) دنيا- عالم- جهان. عام ماڻهو- عوام. هندو ڏند ڪٿائن موجب تي لوڪ (سورگ لوڪ= آسمان، مرتيه لوڪ= زمين ۽ پاتال لوڪ= زمين کان هيٺ).
لوڪَ لڄا: ث. ماڻهن جي خواري کان شرم. ماڻهن جي چوڀچو جي شرم کان. خواري- بدنامي.
لُوڪَڙُ: ذ. هڪ قسم جو جهنگلي جانور- لومَڙُ.
لوڪَلُ: ص (انگ) مقامي- مڪاني.
لوڪل بورڊُ: ذ. ضلعي جي صحت صفائي وغيره لاءِ ڪاتو.
لوگهو: ذ. سوراخ- ڪڙڪ (پت ۾). لنگهُ.
لُولڙاتُ: ذ. منٽ. آزي نيزاري. ليلڙاٽ.
لولو: ذ. ماني. ننڍي ماني.
لُولُو: ذ (ع) موتي.
لُولهو: ص. هٿن کان محتاج- هڪ هٿ کان معذور. (ث. لُولهي).
لولِي: ث. اهو گيت جيڪو زالون ٻار کي سمهارڻ لاءِ آهستي آواز ۾ سُر سان جهونگارين.
لولي ڏيڻ: ٻار کي سمهارڻ لاءِ خاص ٻول چوڻ. سيکٽ ڏيڻ.
لومَڙُ: ذ. هڪ قسم جو جهنگلي جانور- لُوڪَڙ. (ث. لُومڙي).
لَوَنُ: ذ (ع) رنگ. قِسم.
لُون: ث. چٽنگ- ألو. خيال- ڏيان. جسم جا سنهان وارَ.
لُون لُون ڪانڊارجڻ: جسم جا وار أڀا ٿيڻ. جسم ۾ سيسڙاٽ أيرڻ.
لونبَ: ث. چينبِ- جُٽ ڦٽ.
لُونبَڻُ: م. چينبڻ- جٽ ڦٽ ڪرڻ.
لُوَندُ: ذ. گهوڙي جي سنجن جو هڪ پٽو يا رَسو. سنبت سنه جو اهو مهينو جيڪو هر ٽئين سال وڌايو وڃي- اڌڪ.
لُوندڙِي: ث. ڪَن ۽ اک جي وچ وارو عضوو- لٽوٽو.

Gul Hayat Institute

لؤندڪَ: ث. ڳالهه جي وچ ۾ رندڪَ. گهوڙي جي ڏکي هلڻي جو هڪ نمونو.

لؤندڪ هڻڻ: گهوڙي جو ڏکيو تي هلڻ. اڻ وٽندڙ ڳالهه ڪرڻ- ڏيک ڏيڻ. ادنگو ڳالهائڻ.

لوندو، لؤندو: ص. بدفعلي ڪرائيندڙ چوڪرو.

لوندبيباڙ: ص. اغلام بازي ڪندڙ- چوڪري باز.

لوندبيبازي: ث. اغلام بازي.

لوندِي: ث. بدپيشه عورت- رنڊي.

لونگ، لؤنگ: ذ. هڪ قسم جو خوشبودار وڻ ۽ اُن جو گوڇ. نڪ يا ڪن ۾ پائڻ جو هڪ ڳهه- ڪوڪو.

لؤنگي مِرچَ: ذ. ڳاڙهن مرچن جو هڪ قسم (ننڍا مرچ).

لُونگِي: ث. هڪ قسم جو ريشمي پٽا پٽي ڪپڙو (عام طرح پٽڪي ٻڌڻ لاءِ).

لُونگي پهرائِڻ: تحفي طور لونگي ٻڌائڻ. ڪنهن ڪارنامي جي عيوض تحفو ڏيڻ.

لونڍو، لؤنڍو: ذ. اک ۽ ڪن جي وچ وارو عضوو- لوندڙي.

لؤنڍا هڻڻ: هيڏانهن هوڏانهن ڏسڻ.

لَوَڻُ: م. لڻڻ- هولڻ- لات ڪرڻ.

لَوَڻُ: ذ. گرم شين جي ٺاڪور. ٽڏ ۾ ورتل ماڻهوءَ جي جسم کي لوڻ.

لُوڻُ: ذ. نمڪ.

لُوڻ ٻُرڪڻ: ساڙڻ- حسد ڪرڻ. طعنا ڏيڻ.

لُوڻ پاڻي، لُوڻا پاڻي: ذ. هلڪو ڇُڻڪڻ- جهڙو تهڙو کاڌو. سادو کاڌو.

لُوڻ کاڻِ: ث. لوڻ ٿهڻ جي جاءِ- نُونار.

لوڻ مرچ: ذ. مصالحو- ويڳر- وکر.

لُوڻڪَ: ث. هڪ قسمن جو گاهه. اوپڙ جيڪو ياڃيءَ طور ڪم اچي.

لُوڻُ: م. لوڻ ڏيڻ (مڇي پلي کي). لوڻ ٻُرڪڻ. لوڻ هڻڻ.

لُوڻياڻِ: ث. لوڻ واري زمين. لوڻ جو پاڻي.

لوهُ: ذ (سن) هڪ قسم جو مشهور ڌاتو- جديد- آهن.. لوهه مان ٿهيل زنجير وغيره. (ص) قابو. سخت. مضبوط.

لوهارُ: ص. لوهه جو ڪم ڪندڙ. آهنگر- حداد.

لوهه ٽيڻ: ڏاڍو ٽيڻ. مضبوط ٽيڻ. قابو ٽيڻ.

لوهرُ: ص. لوهارُ- لُهارُ.

لوهه مَروڙُ: ص. لوهه کي موڙيندڙ. سورهيه- پهلوان.

لوهه هڻڻ: ڏاڍو هڻڻ- مضبوط هڻڻ.

لُوهَ: ث. اونهاري جي ساڙينڊڙ گرم هوا- لُڪَ. اوچتو حملو- رُومڙ. اُلر.

لوهُو: ذ. رت- خُون- لهُو.

لوهِي: ص. لوهه- لوهه وارو. لوهه مان ٿهيل- آهني.

لوهيڑو: ذ. هڪ قسم جو وڻ (عمرما جبل ۽ ٽر ۾ ٿئي)- روهيڑو.

لوءِ: ث. بستي- واهڻ- ڳوٺ. رهايش جو هنڌ.

لُوءِ: ث. لُڪ. جهولو.

لُوئَرُ: ص. مشهور جهنگلي جانور- سُوئر.

لوئِڻُ: م. ٻنهي هٿن سان گڏائڻ- ملائڻ. ڳوهڻ (اٽو وغيره). گلا ڪرڻ. مهٽا ڏيڻ. خواري ڪرڻ. گهٽ وڌ ڳالهائڻ.

لوئِڻُ ڪرڻ: ٽڏ يا بيماريءَ ۾ سڄي جسم تي ڪو وکر مهٽڻ.

لوئِي: ث. اوني چادر. اوڍڻ- اوڍي. عزت جو اوڍڻ.

لوئي لهڻ: عزت لهڻ- لڄ لٽجڻ.

لَهُ: ذ. لاهه- لاهي- هيٺاهين- نشيب. لاڙو- رجحان. حيلو. ڏَسُ.

لَهُ پيچ: ذ. هيٺ مٿاهين. ور وکڙ. حيلو وسيلو.

Gul Hayat Institute

لاڙو- رغبت. لاڳاپو- قرب.
لهہ چڑهہ: ث. هيٺ مٿاهين.
لهہ وڇڙ: ث. پريت جو پيچ. دوستيءَ جو رستو. حجت وارو رستو. هيٺ مٿاهين. ڏيتي ليتي.
لهہ رکڻ: دوستي رکڻ- دوستي وارو ناتو رکڻ.
لِهہ، ليهہ: ذ. تَرُ. ليپو. رليءَ جو هيڻيون پُڙ. رليءَ ۾ اندر وڏل پراءُ.
لُهہ: ذ. لوهہ.
لُهار: ذ. لوهار- آهنگر.
لهجو: ذ (ع) ڳالهائڻ جو خاص ڍنگ. لفظن جي ادائگي. محاورو. ٻولي- زبان.
لهذا: ظ (ع) تنهنڪري- اُن لاءِ.
لُهاڻا: ذ. سنڌ ۾ رهندڙ هڪ آڳاٽي قوم.
لَهَپ: ث. اُجل. ادائگي- ڏيڻي. تاس راند ۾ پتو لهڻ.
لَهر: ث. چولي- موج. جُهٽڪو (هوا جو). خيال جو وهڪرو. بيخودي. اُمنگ- جذبو. زنجير (پرت ۾). ريچڪ- ترنگ.
لهردار: ص. لهرين وارو. پٽاپٽي (ڪپڙو، پرت).
لهرِ بَهر: ث. اڇ وڇ. خوشحالي. گهٽائي (ماڻهن جي).
لَهرو: ذ. ساز جو هڪ ساريکو واڇو. جذبي جو غلبو.
لَهَسَ: ث. باهہ جي جَر- ڇپي. لُونءَ. سيڪ.
لهس اچڻ: سيڪ اچڻ- تعلق جو کهڪاءُ اچڻ.
لهَسِجڻُ: م. جراڄڻ. سيڪِ اچڻ.
لهِسَڻُ: م. باهہ جي سيڪ ۾ ڪارائجڻ. جراڄڻ.
لهَندو: ذ. اُلهندو (طرف). لاهہ- نشيب.
لهندِي: ث. لاهي- جُهڪاءُ. لات.
لَهَڻُ: م. متي کان هيٺ اچڻ. ڪِرڻ. نازل ٿيڻ. هيٺ ٿيڻ. گهٽجڻ- گهٽ ٿيڻ (اڳهہ). ايرو ٿيڻ (بدن). وِسرڻ (ذهن تان). نڪرڻ (خيال). غروب. ٿيڻ (سج. چند. تارا). ڀرڻ- اُلهڻ. لاباروپوڻ (فصل ۾). سُڪڻ (پاڻي)- لات ٿيڻ. لِيڻ- ملڻ- حاصل ٿيڻ. ٿِڪڻ- ترسڻ (مهمان خاني ۾). هيٺ چڏڻ (پَتو). چڏڻ (بيماري). چُڪتو ٿيڻ (ليکو).
لِهڻُ: م. قرض جي رقم جي طلب هجڻ- اوڌر هجڻ. قرض هڻڻ- لهڻو هڻڻ.
لهڻو: ذ. اوڌر- قرض.
لهڻو ليکو: ذ. ڏيتي ليتي- حساب ڪتاب (اوڌر جو).
لهڻيدارُ: ص. جنهن جو قرض هجي. ڏيتي ليتي جو وهنوار رکندڙ.
لَهُ: ذ (ع) راند. راند روند. تماشو. اجايو ڪم.
لَهو و لَعب: ذ. راند روند. کيل تماشو. تفريح وارو ڪم.
لَهُو: ذ. رَتُ- خون. هڪ قسم جو جابلو وڻ- لوهيڑو.
لِهو: ذ. تعلق- ڳانڍاپو. ياري- دوستي. عشق. حيلو وسيلو. مُنهن لڳ- ڏيڻ. لحاظ- مروت.
لهوارو: ذ. وهڪري جو لاهہ وارو پاسو. (ضد= اوپارو).
لَهِ، لَئي: ظ. لاءِ- واسطي- ڪارڻ.
لَهِ، لَئي: ث (سن) مزو- لذت. فرحت. موج- مستي. شوق. ترنگ. راڳ ۾ سُر ۽ سازن جو جوڙ- سُرتار. سُر.
لَئي ڪرڻ: شوق ڪرڻ. مزو وٺڻ.
لَئِمپُ: ذ (انگ) شيشي جي چِمني واري بتي.
لَئو: ذ. هڪ قسم جو وڻ.
لَئون، لَؤن: ث. ڌيان- خيال. عشق- محبت.
لَئون لڳائڻ: محبت ڪرڻ- عشق ڪرڻ. مَحو ٿيڻ.
لُئو: ذ. باهہ ٻارڻ لاءِ ڪڪن جي مُٺ. اُلو- چٽگ.
لُٹا لائڻ: جهيڑو مچائڻ.

Gul Hayat Institute

لَٽِ: ص (سن) دنيا جو خاتمو. عدم وجود. آخرت.
لَٽ مٽي ڪرڻ: ناس ڪرڻ. گم ڪرڻ. نالو نشان مٽائڻ.
لِيارَ: ٿ. هڪ قسم جو وڻ ۽ ان جو ڦر.
لَيارِي: ٿ. بگهڙن واري ايراضي.
لِياقَتَ: ٿ (ع) قابليت- استعداد. لائقي. گڻ. خوبي. تميز. هوشياري.
لِياڪو: ذ. جهاتي- لِيئو. هڪ نظر ڏسڻ. متاچرو ڏيڪ. پنهنجائي- عزازت- مائتي. ننگ- سڪَ.
لِيبِي: ص. فريبي- دغاباز. ٺڳ.
لَيت وَلعل: ذ (ع) بهاني بازي- نٽ نٽاءُ.
ليٽرُ: مر. پَٽ تي ليٽڙيون پائڻ- زمين تي سُمهي اُتلڻ پتلڻ. مٽي يا گپ گاري مر پرجڻ.
ليٽڑِي: ٿ. بازولي. پٽ تي اُتل پتل.
ليٽڑيون پائڻ: پٽ تي سمهي گولائي مر ڦرڻ ۽ اُتلڻ پتلڻ.
ليتَ: ٿ. پاڻيءَ جي اُتل- ٻوڏ- سيلاب. درياءَ جي هڪ پاسي وَهُڪ جو لاڙو. لاڙو- رغبت- جُهڪاءُ.
لاهُ. لهندي- لات. لهندي واري زمين. ريتُ- واري.
ليتَ پيتَ: ٿ. اتل پتل. ويڑهه سيڑهه- مُنجهيل (سُٽ).
ليت ڪبُوتر: ٿ. هڪ قسم جي باراڻي راند.
ليت ڪرڻ: دير ڪرڻ- چرڪ ڪرڻ. گيسر ڪرڻ.
ليتاڻڻ: مر. سُمهارڻ. ڪيرائڻ- ڌاهڻ. اُتلائڻ.
ليتَرُ: ذ (انگ) خط- چِٽي.
ليتر باڪس: ذ. خطن وجهڻ لاءِ ٽپال جو ڊبو.
ليتَڑِ: ٿ. لهندي- لاهي- نشيب. زمين مان پتر پوڻ ۽ تر سنوت مر آڻڻ لاءِ ٽُلهي ڪاني- سينوَر.
ليتَڻُ: مر. سڏو پوڻ- ڊگهو ٽيڻ- دراز ٽيڻ. سمهڻ. اوندو پوڻ. ڪرڻ- ڏهڻ. ليٽي پوڻ. ليٽڙيون پائڻ. گِسرڻ.
ليتَهڑو: ذ. مٽيءَ مر ليٽڙي پائڻ (گڏهه، گهوڙو). ٽوري دير سمهڻ.
ليٽِي: ٿ. اٽي مان ٺهيل مِٺي رٻ يا شِيرو.
ليپ: ذ. پلستر. پِني- ضماد.
ليپَڻُ: مر. راڳو ڏيڻ- ليپو ڏيڻ. ٽِڻ.
ليپو: ذ. راڳو- پلستر. لِنبَ.
ليپو ڏيڻ: راڳو ڪرڻ. پت کي گارو هڻڻ.
ليڏُو: ذ. گهوڙي. اُٺ يا گڏهه جي لِدّ جو هڪ پولڙو.
لِيدَرُ: ذ (انگ) اڳواڻ- پيشوا- رهنما.
ليڊِي: ٿ (انگ) معزز عورت- بيگم- خاتون.
لِيرَ: ٿ. ڪپڙي جي پٽي يا ٽُڪري- ريڙَ.
لَيرُون ليرون: ٿ. ريڙون ريڙون.
لِيرَ: ٿ. ڪپڙي جي پَٽِي. اڇڙي- پراڻي ڪپڙي جي ٽُڪري- ٽِڪڙي.
لِيڑون ٽيڻ: ڦاٽي ذرا ذرا ٽيڻ.
لِيڑون لڙڪائڻ: بدن تي ڦاٽل لباس پائڻ. پراڻا ۽ ڦاٽل ڪپڑا ڍڪڻ. مسڪين ٽيڻ.
لِيڑُون لِيڑُون: ٿ. ڦاٽل ڪپڑا- اڇڙيون ٽِڪڙيون.
ليڑِيي، ليڑِيپو: ص. سُجو- ڪنگال- مسڪين. لونيو. گيدي- ڪانئر.
ليڑو: ذ. اُٺ- ڪرهو. (ص) ڊِرو- ڦِلهڑو. ڪمزور- نِسَتو.
لِيڑو: ذ. آن جي ڳُندي۽ جي سوراخ کي ڏنل ڪپڑي جو ڏڻو- ٻُنجو.
لِيڑو لهڻ: سوراخ ڪُلڻ. بند لهڻ. وات ڪُلڻ. شرم حيا لهڻ. اجهل ٽيڻ. چڑواڳ ٽيڻ. خواريءَ جهڑا ڪم ڪرڻ.
ليڑِي: ص (ف. ليزم) شرمسار- لجي- ڦِڪو. مياري. سست- نِڪمو.
لَيس: ص (ف) حاضر- تيار- هڪيو.
ليسُ: ذ. چِيڑهه. زُڪام مر نڪ مان وهندڙ مادو. زڪام.

ليسدارُ: ص. چيڑهالو.
ليسُوڑو: ذ. هڪ قسم جو وڻ جو ڦلُ- گيدوڑو.
ليسُوڑي: ث. گيدُوڑِي (وڻ).
لِيڪَ: ث. لِيڪو- خط- ريکا- ڌارِي. قطار. سِٽَ. دڳهو نشان (پين، پينسل، مس، رنگ وغيره جو).
ليڪچَرُ: ذ (انگ) تقرير. واعظ. سبق- درس.
ليڪچرارُ: ذ. اُستاد (ڪاليج جو)- پروفيسر.
ليڪِن: ظ (ف) پر- مگر.
لِيڪَڻُ: م. ليکو ڪِيڻ. ليکا پائڻ. نشان ڪِيڻ.
لِيڪو: ذ. لِيکَ- خط- ريکا. نانگ جي هلڻ جو گيسائو. نشان- سنڈو.
لِيڪو ڪِڻُ: وقت هٿان نڪري وڃڻ تي افسوس ڪرڻ. ليکي تي هلڻ- پوئواري ڪرڻ.
ليڪو ڪيڻ: حدبندي ڪرڻ. قطع تعلقات ڪرڻ. دنگ ڪيڻ.
لِيڪو لنگهڻ: حد ٽپڻ. چڑواڳ ٽپڻ. انتها ڪرڻ.
ليکُ: ذ. تحرير- لِکيت. مضمون. قسمت- ياڳ. نصيب جو لکيو.
ليڳڪُ: ص. ليک لکندڙ- مضمون نويس.
لِيکَ: ث. جُونءِ جو هڪ قسم (ننڍي ۽ اڇي جُونءِ).
ليڳِي: ث. لکڻ جي استيلَ- قلم
ليڳُڻُ: م. ليکي ۾ آڻڻ- شمار ۾ آڻڻ- حساب ۾ آڻڻ. ڳٽپ ۾ آڻڻ. خيال ۾ آڻڻ. پرواهه ڪرڻ.
ليکو: ذ. حساب- شمار- ڳٽپ. ڏيتي ليتي- وهنوار. حساب ڪتاب.
ليکو برابر ڪرڻ: حساب وهنوار ڪرڻ- بي باق ڪرڻ.
ليکو چوکو: ذ. حساب ڪتاب- ڏيتي ليتي- وهنوار.
ليکو چڪائڻ: حساب ڪتاب صاف ڪرڻ. وهنوار ڪرڻ. حساب چُڪتو ڪرڻ.
ليکو ڪرڻ: حساب ڪرڻ. ڏيتي ليتي جانچڻ.
ليکو لاهڻ: حساب صاف ڪرڻ. معاملو ختم ڪرڻ.
لِيگَ: ث (انگ) مائهن يا قومن جي اتحاد جي جماعت- پاٽيچارو.
لَيلَ: ث (ع) رات- شب.
لَيلة القدر: ث. شب قدر (رمضان مهيني جي ۲۷ تاريخ جنهن ۾ قرآن شريف نازل ٿيو).
لَيل و نَهار: ظ. رات ڏينهن- شب روز.
لَيلىٰ: ص (ع) رات جو. (ث) مجنون جي معشوقه. معشوقه- سهڻي عورت. رات- شب.
لِيلا: ث (سن) کيل- تماشو- ناٽڪ. عيش. قدرت جو تماشو. حُسن.
لِيلان: ث. عورت جو نالو. مشهور سنڌي قصي "ليلان- چنيسر" جو هڪ ڪردار.
لِيلائِڻُ: م. آزي نيزاري ڪرڻ- منٽ ڪرڻ. عاجزي ڪرڻ. ليلڑائڻ.
لِيلڑاتَ: ث. منٽون آزيون- عاجزيون. دانهون ڪُوڪون.
لِيلڑاتِي: ث. منٽ- عاجزي
لِيلڑاتيون ڪرڻ: روئي عاجزيون ڪرڻ.
لِيلڑائِڻُ: م. سخت خواهش ڪرڻ. سِڪڻ. منٽون آزيون ڪرڻ.
ليلو: ذ. چيلو- ٻڪريءَ جو ننڍو ٻڑُ. (ث. لِيلِي).
ليلو ٿي لڳڻ: ٻڪريءَ جي ٻر وانگر پنيان لڳي پوڻ.
ليلهَڑُ: ص. ڍِرو- سُسٽ. ٽوٽي. موڳو. نِستو. بيڪار.
لِيمپُ: ذ (انگ) گاسليٽ تي برندڙ بتي.
لِيمَنِ: ث (انگ) ليمي جو منو پاڻي يا شربت.
لِيمون: ذ. هڪ قسم جو وڻ ۽ ان جو ٻر (جنهن جي رس جو ذائقو کٽو ٿئي).

Gul Hayat Institute

لَينَ: ث (انگ) ليڪ- خط- قطار. صف. ريل جو پٽو. فوج يا پوليس جي چانوٽي.
لِينجَهه: ث. تاجيءَ جي خراب تند (جنهن ۾ ڳنڍيون هجن). (ص) سَنهي- باريڪ.
لِينڊو: ذ. ٿورو- لِنڊُ. سُڪل ڳونهه.
لِينڊِي: ث. هار جو گونهه.
لِينگ، لِينگهَ: ث. ريڙ- لِيڙَ. اڳڙي. پراڻو ڪپڙي ٽُڪر.
لِينگڙِيارِي: ص. چنل ڪپڙن واري- ليڙن وارا ڪپڙا پهريل.
لِينگهو: ذ. ليڪو. داغ- ڪارنهن. پاڻيءَ جي ريگاڙي. رُوڙِ.
لِينگها ڪَڍڻ: ليڪا وجهڻ. ليڪا وجهي خراب ڪرڻ.
لِينگهو لاٿل: ڪارنهن جو ٽڪو لاٿل- خوار خراب ڪرڻ. بدنام ڪرڻ.
لِيئو، لِيُو: ذ. جهاتي- لياڪو. ٿوري ڏيڪائي.
لِيا پائڻ: جهاتيون پائڻ. واجهائڻ.
ليو، ليهِ: ث. ديڳڙي وغيره جي تر ڪي چاڙهيل مٽيءَ جو ليپو.
ليوَلِ: ث (انگ) سڏائي- سنوت. سڏائي معلوم ڪرڻ لاءِ رازڪي ڪم جو هڪ اوزار.
لِيهَ: ث. لڄ- شرم. حياء. محابو- لحاظ. ڪهكاءِ- قياس.
لِيئِي: ث. گهاٽو رڌل اٽو (جنهن جو چِيڙُهه پَڻ چنبڙائڻ ۾ ڪم اچي).

م

مِ: ذ (اُچار "ميم") سنڌي "الف- بي" جو چائيتاليهون اکر. عربي جو چوويهون ۽ فارسي جو اناويهون اکر. ابجد موجب عدد (۴۰). ضمير متصل طور لفظ جي پڇاڙي ۾ ڪم اچي (جيئن سندم، ڪيم وغيره).
مَ: ظ. نه- متان.
مَا: ظ (ع)ظرفي اڳياڙي طور ايندڙ لفظ (جيئن مابعد، مافيها وغيره).
مَاب: ذ (ع) ضميري اڳياڙي طور ايندڙ (جئن تہ مابدولت= اسين) موٽي اچڻ جي جاءِ. ض (ف) مقرر جاءِ. مرڪب لفظن ۾ تصديق لاءِ ڪم ايندڙ پڇاڙي (عزت ماب، رسالت ماب وغيره).
مابَعد: ظ (ع) پويان ايندڙ. پٺيان ايندڙ.
مابَقا: ص (ع) باقي- بچيل.
مابَيْن: ظ (ع) وچون- درمياني.
مات: ث (ع) شطرنج يا بيت بازي ۾ هار- شڪست.
مات ڏيڻ: شڪست ڏيڻ. ڪنهن ڪم ۾ گوءِ ڪڍڻ.
ماتا: ث (سن. ماتر) ماءُ- والده. وڏي وڇڙندڙ بيماري (جنهن ۾ سڄي جسم تي داڻا ٿين). سمال پاڪس (انگ).
ماتا پِتا: ذ. ماءُ پيءُ.
ماتامُ: ذ (ع. ماتم) ماتر. روج راڙو. پٽڪو.
ماتام مچڻ: روج راڙو ٿيڻ. واويلا ٿيڻ.
ماتَحَت: ص (ع) هٿ هيٺ- معاون- ملازم.

Gul Hayat Institute

زيرحڪم- زيردست.
ماتَرِ: ظ. رڳو. فقط. ٿورو ذرو. (نالي ماتر، ترماتر).
ماترا: ث (سن) ماپ- قد. ذرو.
ماترائون: زيرون زبرون. (زبر، زير، پيش).
ماترائي: م. پرچائڻ- ڏاڏرائڻ. ڪنيلائڻ- برغلائڻ.
ماتلي: ذ. بدين ضلعي جو مشهور شهر.
ماتَمُ: ذ (ع) مرڻ جو غم- گريو- روڄ- زاري. سُوءِ- سياپو. افسوس- ڏک. سينه زني.
ماتم پُرسي: ث. مرڻي جي عذرخواهي- پرچائي- غمخواري.
ماتم ڪرڻ: افسوس ڪرڻ. واويلا ڪرڻ. سيني زني ڪرڻ. چاتي ڪُٽڻ.
ماتَمي: ص. ماتم ڪندڙ. عاشورن ۾ ماتم ڪندڙ.
ماتمي لباس: ذ. افسوس ۾ پاتل ڪارو لبارس.
ماٹر: جبل جي دامن وارو ميدان. ماٹري- وادي.
ماٹري: ث. ٻن جبلن جي وچ واري سنئين سڌي جُوءِ- سبز وادي.
ماٹيلو: ذ. ضلعي سکر جو قديم شهر.
ماٹ، ماٹر: ث. جنڊ رکڻ لاءِ ٺڪر جي وڏي پاٽ. وڏو تَسُ- ماٹورو. ماڪَ- گهمر.
ماٹو: ذ. مَٹُ. ٺڪر جو وڏو مَٽ.
ماٹورو: ذ. ننڍو مَٽ- مٽڪو. وڏو ڪنگرُ.
ماٹي: ث. مٽ جو هڪ قسم. ڏڏ ولوڙڻ جي چاڏي. ٺڪر يا ٽامي جو وڏو مَٽ (جيڪو مهاڻا پيٽ هيٺان ڏئي ترن ۽ پلا مارين).
ماٹيتو، ماٹيجو: ض. ٻيءَ ماءَ مان جاول- ماٹيجو- ماٹيلو. (ث. ماٹيتي، ماٹيجي).
ماٹيلو: ص. ماٹيتو- ماٹيجو (ث. ماٹيلي).
ماٹِ: ث. چُپ- خاموشي- سانت. سَناٹو- چُپ چُپات. نواڻي. صبر. عجب- حيرت. سڌائي- لساڻ (ڪاڻيءَ جي).
ماٹِ ڏيڻ: ڪاٽ ڪي رندي سان چلي ڪسو ڪرڻ. اوزار کي روهي تي لائي تکو ڪرڻ.
ماٹِ ڪرڻ: چپ ڪرڻ. صبر ڪرڻ.
ماٹِ لڳڻ: حيرت لڳڻ- عجب ٿيڻ. واٹرو ٿيڻ.
ماٹارَ: ث. سانت- خاموشي- ماٹ. پاڻيءَ جي هڪ ساريکي وهڪري جي ماڻائي. هوا جي گهٽتائي.
ماٹارَڻُ: م. سَندرڻ- هموار ڪرڻ (زمين).
ماٹَڻُ: م. اوزار کي تکو ۽ ڪسو ڪرڻ.
ماٹو: ص. گهٽ- جهڪو. هلڪي وهڪري وارو (پاڻي). سُست. مَنو- کوتو (ث. ماڻي).
ماٹيڻائي: ث. صبر- چُپ- خاموشي. نهڻائي. ڏيرج- آهستگي.
ماٹيٹو: ص. صبر وارو. ٿور ڳالهائو. خاموش طبع. آهستي (واءُ، وهڪرو). (ث. ماٹيٹي).
ماپَ: ڪ. پيمائش- ڪَيَ. وِهتَ (ڪپڙي جي). جانچ. اندازو- تخمينو.
ماپَ ڪرڻ: ڪَيڻ- ماپڻ. پيمائش ڪرڻ.
ماپُ: ذ. ماپڻ جو اوزار (مفاصلي، پائيٽ يا وکر جو).
ماپَڻُ: م. ڪَيڻ- پيمائش ڪرڻ. مَڻ. پيٽڻ. جانچڻ. اندازو ڪرڻ. پرکڻ. تکڻ تورڻ. سمائجڻ- ماپي وڃڻ.
ماپو: ذ. ماپڻ جو اواز.
مَاثر: ذ (ع) آثار. چڱا ڪم. خوبيون. نشانيون. يادگار.
ماجِدُ: ص (ع) بزرگ. رتبي وارو. قابل احترام.
ماجِرا: ث (ع) حالت- ڪيفيت. احوال- سرگذشت. واقعو. واردات.
ماجَرَ: ث. "مَجر" ٻوٽن ۽ وڻن جي ساوڻ ۽ ٻور. سرسبز گاهه واري ايراضي. تعلقي سجاول ۾ ڏينڊن

واري جُوءِ.

ماڄَڻُ م. مهڻي ملي صاف ڪرڻ (ڏاتوءَ کي) مانجهڻ- مانجڻ (ڏانو).

ماڄُوٺو ص. ميٺ جو رنگ ڏنل. ڳاڙهو رنگ.(maddar)

ماڄَ ث. بدن تي ماس جي گهٽائي- ٽولهه.

ماڄَڻُ م. ماپجي وڃڻ- مائجڻ- پُورو اچڻ.

ماڄيسُ ذ (انگ) بارود جي ٽيلين وارو باڪس.

ماڄانگُ ذ. گوڙ گهمسان- ٻاٿيتال- ڏمچر.

ماڄي ص. مڄي وڪڻندڙ- ساڻي. هڪ ذات جو نالو.

ماحَضر ذ (ع) حاضر شيءِ. موجود ڪاڏو.

ماحَصَل ص (ع) حاصل ٽيل. (ذ) نتيجو- اختصار. ڦل. نفعو. پيداوار.

ماحَوَلُ ذ (ع) آسپاس- چوڌاري. وايومنڊل. جيڪي وهي واپري پيو.

مآخذ ذ (ع) سرچشمو. اصل- بنياد.

ماخولڻُ ص (ع) ورتل. ڪديل. پڪڙيل- جهليل.

مادِ ث (ف) مادي.

مادَرِ ث (ف) ماءُ- والده- آمڙ.

مادَر زاد ص. پيدائشي- جائي جم ڪان.

مادَرِ وطن ذ. جنم ڀومي- ماءُ مثل پيارو وطن.

مادري زَبان ث. ماءُ جي ٻولي- پنهنجي ٻولي.

مادو ذ (ع. مادّه) اصل شيءِ. ڏاتُو. مخرج. مصدر. استعداد- لياقت. صلاحيت.

مادّهَ ث (ف) مادي (جانورن لاءِ ڪم اچي).

مادِي ١. ص (ع) اصلي- بنيادي. طبعي. ٢. ث (ف. مادّه) جنس مؤنث. عورت. "نر" جي مخالف جنس.

مادِي مُنهون ص. زنانو. ڍڇڙو- گيدي.

ماڏالو، مانڊالو ذ. سانوڻي ۾ ٽيندڙ هڪ قسم جو گاهه.

مارَ ث. سَٽ ڪُٽَ. ٽيهه. مصيبت. پِٽَ پاراتو. سيکت- سزا.

مارَ پوڻ سزا ملڻ. عذاب نازل ٽيڻ. مصيبت پوڻ. پِٽ پوڻ.

مارَ ڏيڻ سيکت ڏيڻ. سٽڻ ڪُٽڻ. ٽيهه ڏيڻ.

مارُ ذ (ف) نانگ- سَپُ. (ص) مارينڊڙ (مرڪب لفظن ۾ ڪم اينڊڙ).

مارِ آستين ص (ف) دوست بنجي دشمني ڪندڙ. دغاباز- ويساهه گهاتڪ.

مار گزيده ص (ف) نانگ جو ڪڪيل.

مار گيسُو ذ. معشوق جا ڊنگيندڙ زلف.

مارا ماري ث. مارڪُٽ. موچڙا ڪُٽَ. ويڙهه (جنهن ۾ خونريزي ٿئي).

مارَ ڪُٽَ ث. ڏڪ ڏٽ- ٽيهه. موچڙا ڪاري. سزا- سيکت.

مارِ ماران، مارو مارِ ث. سَٽ ڪُٽ- هاڪر ڪُٽو.

مارائڻ م. قتل ڪرائڻ. مصيبت ۾ وجهڻ- ٻُوهي ۾ ڏيڻ.

مارِ تولُ ذ. مُترڪو- وڏو مترڪو.

مارجَڻُ م. قتل ٿيڻ. مصيبت ۾ اچڻ.

مارچُ ذ (انگ) عيسوي سنه جو ٽيو مهينو.

مارشَل ذ (انگ) سپهه سالار. فوجي.

مارشل- لا ث. فوجي قانون.

مارِنيا ث (انگ) آفيم جو سَتُ.

مارَڪَ ث (انگ) نشان.

مارڪو ذ (انگ) ڪمپني وغيره جي سڃاڻپ جو خاص نشان.

مارِڪو ذ (ع. معرڪو) مجلس. خوشيءَ جي موقعي تي زناني مجلس (جنهن ۾ ڳائڻ وڄائڻ به ٿئي). رهاڻ- ڪچهري.

Gul Hayat Institute

مارِکيٽ: ث (انگ) واپار جي جاءِ- بازار.
مارَڪُ: ذ (سن) رستو- واٽ- گس.
مارَنگُ: ذ. چُلهه ٽاهڻ لاءِ ٽن پٿرن مان هڪ پٿر.
مارَڻُ: م. ڪُٽڻ- سٽڻ. هٽڻ (ڏڪ). سزا ڏيڻ. قتل ڪرڻ. مغلوب ڪرڻ. (ڪشتو) ٽاهڻ.
مارو: ذ. قتل عام- خونريزي- رتوڇاڻ- ڪوسُ. لڙائي- جنگ (جنهن ۾ قتل عام ٿئي). مارڪُٽَ- حملو- جلهه- ڪاهه. رازيڪي ڪم جو هڪ اوزار (راڄي کي هڪ ساريکو ڪرڻ لاءِ ڪاٺ جي پٽي).
مارُو: ص. جهانگي. غريبي گذران وارو. مارئي جي ملڪ جو- ڏوٽي.
ماروتُ: ص. مامي جو پُٽ (ث. ماروتِ).
مارُئي، ماروئي: ث. سنڌ جي مشهور قصي "عمر ماروئي" جو مکيه ڪردار.
مارِي: ص. ماريندڙ. شڪاري- صياد. هڪ قبيلي جو نالو.
ماريَلُ: ص. مُٽل. تباه- برباد. ستايل. هيسايل. مغلوب ڪيل.
مارِيو: ص. مار ڪاڌل. هيسيل. عورتن جي اصطلاح ۾ مَجُو.
ماڙ، ماڙِ: ث. مدد- واهر. وَڙُ- احسان. مِهرَ- پلائي. گهرَ جي مٿان اڌيل جاءِ- ماڙي.
ماڙِ ڪرڻ: مدد ڪرڻ. احسان ڪرڻ- مِهرَ ڪرڻ. ٻاجهه ڪرڻ.
ماڙو: ص. ڪسَو. هلڪي جنس جو (ميوو. ڦر) ٽڪل (وهت).
ماڙهُو: ذ. ماڻهو.
ماڙِي: ث. گهر جي مٿان اڌيل جاءِ- ماڙ.
ماڙيچو: ص. مارواڙ جو رهاڪو. (ث. ماڙيچاڻي).
ماسُ: ذ (سن. مانس) گوشت- ماه- لحم. ميوي جو اندريون ڳودو- ڳُرُ- رَسُ. (سن. ماس) مهينو- ماه.
ماساتُ: ذ. ماسيءَ جو پُٽ. (ث. ماساتِ).
ماسَبَقُ: ص (ع) اڳ ٿي ويل- گذريل- اڳيون.
ماسْتَرُ: ذ (انگ) اُستاد- معلم.
ماسَرُ: ذ. ماسيءَ جو مڙس.
ماسَلفَ: ص. (ع) گذريل- گذشته.
ماسو: ذ (ف. ماشه) سون ۽ طبيبن جي ڪمي يا ڪُشتي جي تور جو هڪ وزن. اٺن رتين جو وزن- تولي جي ٻارهون حصو.
ماسِوا: ظ (ع) ان کان سواءِ- علاوه. تصوف جي اصطلاح ۾ خدا تعاليٰ کان سواءِ هر چيز.
ماسِوالله: ذ. خدا تعاليٰ کان سواءِ هرچيز.
ماسِي: ث. ماءُ جي ڀيڻ.
ماشاءَ الله: جملو (ع) جيڪي خدا گهري- خدا جي مرضي. جيڪي خدا گهريو.
ماشو: ذ. جامڪيدار بندوق جي لبلبي (جنهن ۾ جامڪِي يا پَليتو پچائجي). ماسو.
ماشا ٿِئڻ: وايون بتال ٿيڻ- حوصلا خطا ٿيڻ.
ماضِي: ذ (ع) گذريل وقت- اڳيون وقت. (گرامر موجب) گذريل وقت جي معنيٰ ڏيڪاريندڙ زمانُ.
ماضي بَعِيد: ذ. گهڻو اڳ گذريل زمانو. سنڌي گرامر ۾ هڪ زمان جو نالو.
ماضي قريبُ: ذ. ويجهڙائي ۾ گذريل وقت. سنڌي گرامر ۾ هڪ زمان جو نالو.
ماڤوقُ: ص (ع) مٿيون. اعليٰ اُوچو- بلند.
مافي الضَّميرُ: ذ (ع) جيڪي دل ۾ هجي- دل جي ڳالهه. مدعا. مقصد- مطلب.
مافِيها: ذ (ع) جيڪي منجهس آهي. جيڪي ان ۾ آهي.
ماقَبلَ: ظ (ع) اڳيون- هن کان اڳيون.

Gul Hayat Institute

ماڪَ: ث. پوئين رات يا صبح جي پهر ۾ هوا ۾ ملير پائي (جيڪو ٽڪار ۾ وسي). گهمَر- شَبنَم- ماٺ.

ماڪَ تي مورجڻ: باهرين ٽوري مدد سان ڏيڪ ويڪ ڪرڻ.

ماڪِجَڻُ: م. گهمجڻ- ماڪ مان پُسڻ.

ماڪڙِ: ث. مڪڙن جو ڪَڪَرُ. لکين ڪروڙين مڪڙن جو ميڙُ. تمام گهڻا مڪڙ.

ماڪُو: ص. پاڙ ڪائيندڙ- دَلو. مَجُو.

ماڪوڙو: ذ. هڪ مشهور جيت.

ماڪوڙِي: ث. هڪ مشهور جيت- ڪِيولِي- ڪِيڙِي. ڏندن جي هڪ بيماري. ڏندن جي ڪاڌ.

ماڪِي: ث. ماڪيءَ جي مکين جو ڪُلن تان گڏ ڪيل رَسُ- مَدُ. شَهد- انگبين.

ماگهُ: ذ. هنڌ- جاءِ. رهڻ جو هنڌ. آستان. منزل.

ماڳهِين: ظ. انهيءَ ماڳ تي. مورڳو- مُورهين. بجاءِ. بِنهه.

ماگهُ: ذ. مانگهه.

مالُ: ذ (ع) سامان- اسباب. جائداد. چوپايو ڏڻ- خزانو. دولت- ناٿو- ڏنُ. پونجي- مُوڙي. واپار جو سامان. قيمتي شيءِ. جنس.

مال مارڻ: غبن ڪرڻ. لُٽ ڪرڻ- ٿُرَ ڪرڻ. بنان محبت جي دولت هٿ ڪرڻ.

مال پَهرائڻ: صبوح جو (يا ڪنهن مقرر وقت تي) چوپائي مال کي جهنگ ۾ چارڻ لاءِ ونڻ وڃڻ.

مالا مالُ: ص. خوشحال- دولتمند. پرپور. زرخيز.

مالا مال ڪرڻ: ملڪيت سان ڀڻي ڇڏڻ. نهال ڪرڻ.

مالٹو: ذ. هڪ قسم جو ميوو (نارنگيءَ سان مشابهت رکندڙ).

مالپُڑو: ذ. گيهه ۾ تريل مٺي ماني.

مالدارُ: ص. دولتمند- شاهوڪار. پاڳيو.

مالِش: ث (ف) مَلڻ- مَهٽ (جسم کي)- آيَ. چمڪو- اوجر.

مالِش ڪرڻ: آيِ مڪ ڪرڻ. مهٽ سهٽ ڪرڻ.

مالِ غنيمَت: ذ. لڙائي ۾ دشمن جو هٿ آيل مال. لُٽَ جو مال. مفت جو مال.

مالِڪُ: ذ (ع) والي- ڌڻي. آقا. خداوند.

مالِڪُ المُلڪ: ذ. ملڪ جو مالڪ- بادشاه. خداتعالي.

مالِڪاڻو: ذ. مالڪيءَ جو حق يا عيوض. زميندار حق.

مالِڪي: ث. مالڪاڻو ملڪيت جو حق. وارثي. دعويداري.

مالڪوس: ذ. هڪ راڳ جو نالو.

مال گاڏِي: ث. بار واري ريل گاڏي. بارگاڏي.

مال مَتاعُ: ذ (ع) اسباب ۽ دولت. ڌن دولت- ملڪيت.

مالُوف: ص (ع) مانُوس- هاڻو ماڻو. پيارو. وٽندڙ. (ذ) پيارو وطن- جنم يُومي.

مالِهه: ث. چرخي. هُرلي يا نار جي چڪر کي ڦيرائيندڙ ڏور يا رسي.

مالَها: ث (سن) هار- ڪَنڌِي. سُمَرٿي.

مالَهاري: ث. هڪ ننڍڙو پکي. مالهاري پکي جو سوڻ جيڪو خاص طرح ٽر وارا ڪن (ڪنهن ڪم تي ويندي وات تي مالهاري پکي سڄي طرفان آڏامي يا ڪهي طرفان آڏامي تہ ان لحاظ سان اهو چڱو يا خراب سوڻ ياڻين).

مالِهڻِ، مالَهڻَ: ث. گل وڪڻندڙ عورت- ڀڪارڻ. 'مالهي' جو مؤنث.

مالِهي: ذ. باغ سنياليندڙ- باغائي- باغبان. ٻَڪاري- آرائين.

مالِهي: ث. وات ۾ ڏندن جي پاڙ وارو گوشت (جنهن ۾ ڏند لڳل هوندا آهن)- مهاري

مالِي: ث. مالِيت. مُوڙي- پونجي.

Gul Hayat Institute

مالِيَتَ: ث (ع) پُونجي- مُوڙي- سرمايو. ڌن- دولت. قيمت- ملهه.

ماليخوليا: ث. هڪ قسم جي دماغي بيماري. دماغ جو خلل. خفقان- سوداءِ. چريائي.

مامَ: ث. رمز- اشارو. ڳجهي ڳالهه- لِڪَ. طاقت- سگهه.

مامَ پروڙڻ: ڳجهو اشارو سمجهي ڪڍڻ. راز پروڙڻ. ڳجهارت بجهڻ.

مامتا: ث. ماءَ جي محبت.

مامِرو: ذ (ع. معاملہ) معاملو- مسئلو. تڪرار.

مامِرو مَنڍڻ: جهيڑو ڪرڻ. تڪرار ڪرڻ.

مامَڻُ: م. ماپڻ- سَمائڻ.

مامو: ذ. ماءَ جو ڀاءُ.

مامِي: ث. مامي جي زال.

مامُور: ص (ع) حڪم ڪيل. اجازت ڏنل. مقرر.

مامُورِي: ث. مقرري. اَمرُ جي اجازت.

مامُونُ: ص (ع) امن هيٺ آيل- محفوظ.

مان: ض (ف. مَن) آءٌ- مُون. (ظ) منجهان- وچان- انداران.

مانَ: ندا. شالَ- هوند- جيڪر.

مانُ: ذ. عزت- شان. وڏائي- مرتبو. فخر. غرور- تڪبر.

مان ڏيڻ: عزت ٽيڻ. خاطر تواضع ڪرڻ. چوڻ مڃڻ.

مانُ ڪَرڻُ: تعظيم ڪرڻ. آدرياءُ ڪرڻ. فخر ڪرڻ. اجائي وڏائي ڪرڻ. سيٽ ڪرڻ.

مانا: ذ. اُهو ڪاڏو جيڪو حضرت موسيٰ جي قوم کي مليو هو (مَن وسلويٰ). مانيون. ڪاڌا. ڏڪا ٽاپا.

مانا کائي متي چڙهڻ: حياتيءَ جا ڏينهن پورا ڪرڻ. آخري عمر کي ويجهو اچڻ.

مانارو: ذ. ماکيءَ جي مکين يا ڏينين جو خانن وارو آستانو.

مانائتو: ص. مان شان وارو. معزز- آبائتو. (ث. مانائتي).

مانجَڻُ: م. مَلڻ (ٽاڻڻ). صاف ڪرڻ- اُجارڻ.

مانجهه: ث. هڪ راڳڻيءَ جو نالو.

مانجهاندڙِي: ث. هڪ وڻ جو قسم.

مانجهاندو: ذ. مَنجهند جي ماني. ٻن پهرن جي ماني ۽ آرام- ٻپَهرو. سفر ۾ ٿوري دير لاءِ ڀاڪو ۽ آرام.

مانجهاندو ڪرڻ: ٿوريءَ دير لاءِ جو ڀاڪو ۽ آرام ڪرڻ. ٻپهرو ڪرڻ. ٻن پهرن جو ٿوري دير لاءِ ننڊ ڪرڻ- قيلوُلو ڪرڻ.

مانجهو: ذ. لغڙ جي ڏور کي هڻڻ جو مصالحو (جيڪو لَڙِي ۾ ڪُتيل شيشا ملائي ناهين).

مانجهِي: ص. منجهه وِهندڙ- ماڻهن جي وچ ۾ وهندڙ. اڳواڻ- سردار. سورهيه- پهلوان. جنگجُو- جهُونجهار.

مانداڻِي: ث. ٽڪاوٽ. بيهوش. اُمهائي- ماندڪائي.

ماندگِي: ث (ف) ٿَڪُ. سُستي.

ماندو: ص (ف. ماندن) ٽڪل. ڪهُيل- هَجيل. بيزار. ساڻو. (ث. ماندي).

ماندَاڻُ: ذ. ولوڙو- لوچ پوچ. وگوڙ- فساد.

ماندَاڻُ وجهڻ: فساد وجهڻ. جهيڑو وجهڻ. رولو وجهڻ.

ماندائو: ذ. برسات تي ٽيندڙ گاه جو هڪ قسم.

ماندائي: ث. ڏُڌ ولوڙڻ لاءِ جهرڻو- مَندِي. گاه جو هڪ قسم.

ماندائُ: ذ. آسمان تي ڪارن ڪڪرن جو جُهڙ. جُهڙ جو ماحول.

ماندائو: ذ. بناوت- اڏاوت. جوڙجڪ- ناهه ٺوهه.

ماندائو مَنڍڻ: بندوبست ڪرڻ- ناهه جوڙ ڪرڻ. اڏاوت ڪرڻ. ڪنهن ڪم جي ابتدائي تياريُ مڪمل ڪرڻ.

ماندِلِي، ماندِڙِي: ث. ڪاٺ جي اڏاوت وارو ننڍو دُڪان.

مانڊو: ص. نانگ بلا جي ڪڪيل تي مَنڊ پڙهندڙ.

Gul Hayat Institute

ماندِي: ص. مند پڑهندڙ. جهاڙ رکندڙ. مَند هٽندڙ.

ماندُو، ماندُوءُ: ذ. سرڪس، سئنيما يا ناچ گاني لاءِ اڏيل وڏو شاميانو.

مانعُ: ص (ع) منع ڪندڙ- روڪ ڪندڙ- باز رکندڙ- پليندڙ. اٽڪاءُ ڪندڙ. (ذ) خداتعاليٰ جو هڪ صفاتي نالو.

مانگرُ: ذ. پاڻي جو هڪ وڏو جانور- واڳون. وڏو مَڇ.

مانگهَ، مانگَ: ث. وارن جي وچان ليڪ- سِينڌ. هڪ قسم جو ڳهه- ڏاوَ- ڏاوڻي.

مانگهرُ: ذ (سن) سنبت سنہ جو يارهون مهينو.

مانند: ظ (ف) وانگر- مثل- هوبهو.

مانُوس: ص (ع) هاڻو ماڻو- هريل. پسنديدَه- وٺندڙ.

مانهه، ماهُ: ذ (ف. ماش) هڪ پوک جنهن جي ڦرين مان نڪتل اناج (جيڪو دال طور ڪم اچي). اُڙد.

مانِي: ث. ڪنهن بہ اناج جي اٽي مان پچايل لولو. ڪاڏو- طعام. رزق- چُوٽو. دعوت لاءِ ٺهيل ڪاڏو.

مانِي ٽِڪي: ث. ڪاڏو خوراڪ- طعام.

ماني ڪرڻ: دعوت ڪرڻ. خيرات ڪرڻ. مُٺي جي ختمي جي ماني ڪرڻ.

ماني حرام ڪرڻ: بيزار ڪرڻ- تنگ ڪرڻ.

ماني مَڃي: ث. ڪشادو رزق. خوشحالي.

مانيِ ٽوڙ: ص. رڳو ڪاڏي جو شوقين پر ڪم جو ڪوٽو. مفت مر مانيون ڪائيندڙ. سست- ٽوٽي.

مانِيئرُ: ذ (انگ) ڪنهن ڪم جي مٿان نظر ڪندڙ. ڪلاس مر اُستاد جو مددگار شاگرد.

ماڻُ: ذ. ان پرڻ جو ٽاڻ. ماپو.

ماڻ پرجڻ: ڏينهن پورا ٽيڻ- حياتي پوري ٽيڻ.

ماڻڪُ: ذ (سن) ياقُوتُ- لعل. هيرو- رتن.

ماڻِڪي: ث. اڪ جو ڪارو ٽِڪو. اکين مر اڇن ٽِڪن واري مينهن.

ماڻڻُ: م. واپرائڻ- ورتائڻ. هنڌائڻ. حاصل ڪرڻ (حياتي، جواني، مزو).

ماڻو: ذ. نخرو- انگل- جاڳ. ناز.

ماڻا ڪرڻ: انگل ڪرڻ- نخرا ڪرڻ. چانگرا ڪرڻ.

ماڻهُو: ذ. انسان- آدمي- پُرش- بشر.

ماڻهپائي: ث. ماڻهپو. انسانيت. اشرافت.

ماڻهپو: ذ. انسانيت. اشرافت- فضيلت. اخلاق. خوش اخلاقي.

ماڻهو جيڏو: ذ. ڪوبہ انسان.

ماڻهپي: ث. ماڻهپائي.

ماوِي: ذ (ع) پناه جي جاءِ- ٺڪاڻو- گهر.

ماوَراء: ظ (ع) سواءِ- ڪلاوہ- بغير.

ماهُ: ذ. گوشت- ماسُ. اُڙد (دال). ذ (ف) چنڊ- قمر. مهينو.

ماهہ بہ ماه: ظ. هرمهيني- ماهوار.

ماهتاب: ذ. چنڊ. چانڊوڪي- چنڊ جو سهاڻو.

ماهپارہ: ص. چنڊ جو ٽُڪر. حسين- خوبصورت. معشوق.

ماه پَيڪر: ص. چنڊ جهڙي صورت واروـ حسين.

ماه جَبين، مه جبين: ص. چنڊ جهڙي پيشانيءَ وارو. سهڻو.

ماه رُخ، ماه رُو: ص. چنڊ جهڙي- حسين- خوبصورت- سُهڻي.

ماه طلعت: ص. چنڊ جهڙي صورت.

ماه ڪامِل: ذ. چوڏهين جو چنڊ- بدر.

ماه لَقا: ص. چنڊ جهڙي صورت.

ماه مُنير: ذ. چمڪندڙ چنڊ.

ماهِ نؤ: ذ. نئون چنڊ. پهرين تاريخ جو چنڊ. نئون مهينو.

ماهِوار: ص. هر مهني- مهيني سر مهيني.

Gul Hayat Institute

ماه وَش: ص. چنڊ جهڙو. سهڻي- حسين.
ماهواري: ث. هرمهيني. عورت کي ايندڙ حيض- ڪپڙا.
ماهِي: ص. ماه جهڙو سهڻو. حسين. محبوب- جانب- پيارو.
ماهيانو: ص. هرمهيني مقرر وظيفو- پگهار.
ماهِرُ: ص (ع) تيز فهم- سمجهو- ڏاهو. هنرمند. تجربيڪار. ڪم يا فن ۾ اُستاد.
ماهو: ذ. موت. ڪوس- قتل عام.
ماهو پوڻ: عام ماڻهن يا مال ۾ موت گهٽو ٿيڻ. قتل عام ٿيڻ. خونريزي ٿيڻ.
ماهنڊ: ذ. ماهينڊ.
ماهِي: ث (ف) مَڇي.
ماهي بي آب: ص. پاڻي مان نڪتل مڇي (جيڪا تڙڪندي رهي). بيقرار.
ماهي گِيرُ: ص. مڇي جهلينڊڙ يا مارينڊڙ. مُهاڻو.
ماهِيتَ: ث (ع) اصل مادو- جوهَرُ- مغز. حقيقي وجود. حقيقت. اصليت- خصوصيت.
ماهِيَرُ: ص. مينهون ڏارينڊڙ يا ڳيو. ماهيو ڪير وڪٽيندڙ. مينهُن جي ڏوڻ ڪندڙ.
ماهِينڊُ، ماهِنڊُ: ذ. پيار ۽ سينگار لاءِ چؤپاڻي مال جي ڳچيءَ ۾ ٻڌڻ لاءِ گهٽين ڳنڍين يا ڪوڏين وغيره جي پُوڄ وارو رنگين ڳانو.
ماهِيو: ص. مينهن جو. (ذ) مينهُون.
ماءُ: ث. ماڳ- هنڌ- جُوءِ.
ماءُ: ذ (ع) پاڻيءَ- آب- جل- عرق.
ماءُ: ث. اُها عورت جنهن ڄڻيو هجي- والده- مادر- امڙ- آئي.
ماءُ پيءُ: ذ. امان ابو- والدين.
ماءُ جايو: ذ. ساڳي ماءُ مان جاول ياءُ.
مائِتُ: ذ. عزيز- رشتيدار. سڳيٽو. (مائٽياڻي).
مائتاڻو: ص. مائٽن جو. ورثي ۾ مليل.
مائِتِي: ث. عزازت- قرابت- رشيتداري. سڳ.
مائتي ڪرڻ: سڳ ڪرڻ. عزازت ڳنڍڻ. سڳاوتي ڪرڻ.
مائِجَڻُ: م. سمائجڻ- ماپڻ- ڪنهن شيءِ ۾ ماپجي وڃڻ.
مائع، مايع: ذ (ع) پاڻيٽ (پاڻي، ڪير، تيل وغيره).
مائِل: ص (ع) لاڙو رکندڙ- جُهڪيل- نميل. لڙيل. متوجه. چاهيندڙ.
مائل ٿيڻ: لاڙو رکڻ- جُهڪڻ. راغب ٿيڻ. متوجه ٿيڻ.
مائِڻُ: م. سمائجڻ- ماپي اچڻ.
مائو: ذ. مٺائيءَ جو هڪ قسم- گهاٽي ڪڙهيل ڪير مان ٺهيل مادو.
مائوف: ص (ع) ضربيل- ڏڪيل (عضوو). بي حس- ساڻو.
مائِي: ث. ماءُ. دائي. ڪابه عورت. پوڙهي عورت.
مائيتو: ص. ماءُ جو (اولاد، جنهن جو پيءُ ٻيو هجي). (ث. مائيتي).
مائِي باپُ: ذ. ماءُ پيءُ. حاڪم. پالينڊڙ.
مايا: ث (سن) هنر- ڪاريگري. عقل- ڏاهپ. ڌن- دولت.
مايو: ذ (ف. مايه) سرمايو- پونجي- مُوڙي. دولت. ذخيرو. پيڙهه. اصلي مادو- جوهر- مغز. حقيقي وجود. مادو. مقدار.
مائيدارُ، مايه دارُ: ص. وزني- ڳرو. ٿهرو. ڳردار. پريل.
مايه ناز: ص. فخر جو سبب.
مايُوس: ص (ع) نااميد- نراس. دل شڪستو. ويڳاڻو.

Ghulam Hayat Institute

مايُوسِي: ث. نااميدي. محرومي. نراسائي.
مُباح: ص (ع) جائز- روا- حلال. شريعت مطابق جائز- درست. رِهائيندو.
مُباحَثو: ذ (ع) بحث. سوال جواب. مناظرو. تكرار.
مُبادا: ظ (ف) خدا نہ ڪري- متان اٿين ٿئي. متان- شايد.
مُبادلو: ذ (ع) بدلو- عيوض. متاستا- بدل سدل.
مُبارَزت: ث (ع) لڙائي لاءِ نڪري اچڻ- جنگ- لڙائي- ويڙهه.
مُبارَڪَ: ث (ع) خوشخبري. واڌائي- ڪِيرَ.
مُبارڪَباد، مُبارڪَبادي: ث. واڌائي- ڪِير. خوشخبري.
مُبارڪ: ص (ع) برڪت وارو- سياڻو- نيڪ- سعيد. پلارو- سڳورو.
مُبارَڪِي: ث. مبارڪَ- ڪِيرَ- واڌائي.
مُباشَرتَ: ث (ع) جماع- همبستري.
مُبالغو: ذ (ع) حد کان وڌيڪ تعريف. ساراهه ۾ تمام گهٽو وڌاءُ. اجائي ڏيگهه.
مبالغو ڪرڻ: وڌاءُ ڪرڻ. وڌائي ڳالهه ڪرڻ.
مُباهلو: ذ (ع) هڪ ٻئي جي لاءِ ٻٽ پاراتي وارو شرط.
مُبتدا: ث (ع) شروعات- آغاز- ابتدا. مُنڊ. گرامر موجب جُملي جو پهرين حصو.
مُبتَدِي: ص (ع) شروع وارو. سيکڙات. نئون شاگرد. اوائلي.
مُبتَلا: ص (ع) پکڙيل- ورتل- جهليل. رُڌل- ڦاٽل. مصروف.
مَبذُول: ص (ع) استعمال ڪيل. ڪم ۾ آندل. ٻلي ڪيل.
مُبرا: ص (ع) آجو- آزاد- ڇُٽل. پاڪ صاف- بي عيب.
مُبرو: ذ. وڏو ماڻُ. وڏو ماپو (پنڌين شين کي ماپڻ لاءِ). (ث. مُبري).
مَبسُوط: ص (ع) پکڙيل- ڦهليل ڪشادو- ويڪرو.
مُبَشِّرُ: ص (ع) بشارت ڏيندڙ- خوشخبري ٻڌائيندڙ.
مُبَصِّرُ: ص (ع) ڏسندڙ- جانچيندڙ. پارکُو.
مَبعُوث: ص (ع) موڪليل- پيدا ڪيل. جيئرو ڪيل- جاڳايل.
مَبلَغ: ص (ع) جملي- ڪُل- سيء. انداز (رقم).
مُبَلِّغُ: ص (ع) تبليغ ڪندڙ- پرچارڪ.
مَبنِي: ص (ع) جنهن شيءِ يا ڳالهه تي بنياد رکيل هجي- بنيادي.
مُبهَمُ: ص (ع) منجهيل (ڳالهه)- گول مول. شڪي.
مَبهُوت: ص (ع) حيران- هڪو ٻڪو. واتڙو.
مُبَيِّنُ: ص (ع) ظاهر- آشڪار- صاف. نشانبر- چٽو- پڌرو.
مَت: ث (سن) عقل- سمجهه- ٻُڌ. ڏاهپ. هوش. صلاح- راءِ. نصيحت. سيکت.
مَت ڏيڻ: عقل ڏسڻ. سيکت ڏيڻ.
مَت ڪسجڻ: سمجهه وڃڻ- عقل مارجڻ. هوش وڃائڻ.
مَتيون منجهڻ: حوصلو خطا ٿيڻ- حواس گم ٿيڻ. واتڙو ٿيڻ.
مَتُ: ذ (سن) پوڄا. ڌرم- مذهب. عقيدو. پنٿ.
مُتابِعُ: ص (ع) تابع. پيروي ڪندر.
مُتابَعَت: ث (ع) پيروي. فرمانبرداري- اطاعت.
مُتاثِرُ: ص (ع) اثر قبول ڪندڙ- اثرپذير. اثر ڪندڙ- اثراتو.
مُتاخِرُ: ص (ع) پٺيان ايندڙ- پڇاڙي وارو- آخري، جديد.
مُتاخِرين: ذ (ع) پڇاڙي واري زماني جا ماڻهو. هلندڙ دور جا ماڻهو.
مَتارو: ص. بدن ۾ پريل- ٽلهو (چوڻيو). سگهو. (ث. متاري).

Gul Hayat Institute

مُتاسِفُ: ص (ع) افسوس كندڙ- ڏک ڪندڙ. غمگين- ڏکارو.

مَتاعُ: ذ (ع) مال اسباب- آٿاڻو- پُونجي. سوداگريءَ جو مال.

مَتان: ظ. نہ- بلڪل نہ- مَيُن. شايد- جيڪر.

مَتانَت: ث (ع) سنجيدگي. پختگي. خيالن جي پڪائي.

مَتاهُ: ذ. هڪ قسم جو پکي.

مُتبَادَلُ: ص (ع) عيوض ۾- بدران آيل. بدل سدل. متاسٽا ۾ آيل.

مُتَبرک: ص (ع) پاڪ- صاف. مقدس. برڪت وارو. معزز. سڳورو.

مَت پيدُ: ذ (سن) اختلاف. اختلاف راءِ.

مُتحارِب: ص (ع) هڪ ٻئي سان وڙهندڙ- لڙائي ۾ ڳنديل.

مُتَحِد: ص (ع) اتحاد رکندڙ- متفق- ٻڌيءَ ۾. ڳڏيل- هڪ ٿيل.

مُتَحرِک: ص (ع) حرڪت ڪندڙ- ڇُرندڙ.

مُتَحَمِّلُ: ص (ع) بردبار- ڳنڀير- سنجيدو. برداشت ڪندڙ. سهندڙ.

مُتَحَيِّرُ: ص (ع) حيران- عجب ۾. هڪ ٻئي- واڙو.

مُتَداوَلُ: ص (ع) واري واري سان آيل- هٿوهٿ پهچندڙ (حديث جو اصطلاح). هلندڙ- رائج. عام- رسمي.

مُتَذَبذَبُ: ص (ع) ٻڌڻ ۾. ٻہ چتو- ڳڻتيءَ ۾.

مُتَذکِرَهُ: ص (ع) ذکر ڪيل- بيان ڪيل. ڄاڻايل.

مُتَرادِفُ: ص (ع) هم معنيٰ (لفظ).

مُترَجَمُ: ص (ع) ترجمو ڪندڙ.

مُتَرَدِّدُ: ص (ع) فکرمند. بيقرار. ڳڻتيءَ ۾- ٻڌڻ ۾. انڪاري.

مُترَشِحُ: ص (ع) ظاهر- پڌرو.

مُترَکو، مَترکو: ذ (ع) ڪلين ڪوڪن ٽوڪڻ جو اوزار- هَتوڙو.

مُترَکِي: ث. ننڍو مترڪو.

مَتروکُ: ص (ع) ٽوڪ ڪيل- ڇڏيل. اهو لفظ جيڪو اڳ استعمال ٿيندڙ هجي پر موجوده بولي ۾ ڇڏيو ويو هجي.

مُتَزَلزِل: ص (ع) ڏُڌندڙ (زلزلي ۾). ڏکندڙ.

مُتساوِي: ص (ع) هڪ ٻئي جيترا.

مُتَشابِهِ: ص (ع) هم شڪل- هڪ جهڙو. ساڳيو- هُوبهو.

مُتَشابِهات: ث (ع) ڪلام پاڪ جون اُهي آيتون جن جي معنيٰ خداتعالیٰ کان سواءِ ٻيو نٿو ڄاڻي.

مُتَشرِّعُ: ص (ع) شريعت جو پابند- پڪو ديندار.

مُتَشکِرُ: ص (ع) شڪر ادا ڪندڙ- شڪرگذار- ٿوراڻو.

مُتَشَکِي: ص (ع) شڪ وارو- شڪ گاڏڙ. گرامر ۾ 'زمان ماضي متشکي'.

مُتَصادِم: ص (ع) هڪ ٻئي سان ٽڪرجندڙ- ٽهڪندڙ.

مُتَصرِف: ص (ع) ڪم ۾ آڻيندڙ- قابض. مالڪي رکندڙ- قبضيدار.

مُتَصرفي: ث. مالڪي- قبضيداري. ملڪيت.

مُتصِل: ص (ع) ويجهو- لاڳو- ڳنديل. نزديڪ. لاڳيتو.

مُتضاد: ظ (ع) اُبتڙ- خلاف- برعڪس.

مُتَعارِفُ: ص (ع) هڪ ٻئي جا واقف- جاڻو سُڃاڻو. سڃاتل- واقفڪار. نالي وارو- مشهور.

مُتَعَدِّدُ: ص (ع) ٽورا- ڳاڻ ڳڻيا- چند- ڪجهه. گهٽا- ڪٿين- بيشمار.

مُتَعَدِي: ص (ع) وڇڙندڙ (مرض).

مُتَعَصِبُ: ص (ع) مذهب يا قوم جي گلا ڪندڙ- تعصب رکندڙ. تعصبي- ڪَٽر.

مُتَعَفِنُ: ص (ع) بانسي- ڪِنو- بدبودار.

Gul Hayat Institute

مُتعلقُ: ص (ع) تعلق رکندڙ- لاڳاپيل- وابسته. واسطو رکندڙ.
مُتعلمُ: ص (ع) تعليم وٺندڙ- شاگرد- طالب علم.
مُتعو: ذ (ع) شيعه فرقي ۾ مقرر وقت لاءِ نڪاح.
مُتعيِن: ص (ع) ڪنهن ڪم تي مقرر- مقرر ڪرڻ- سؤنپيل. نامزد- مقرر.
مُتغيرُ: ص (ع) هڪ حالت مان ٻيءَ ۾ بدلجندڙ. بدليل. حيران- واتڙو. گهبرايل.
مُتفرِقُ، مُتفرِقه: ظ (ع) جدا جدا- الڳ الڳ. ٽڙيل پکيڙيل. چڙوچڙ- منتشر.
مُتفرِقات: ذ (ع) جدا جدا شيون. حساب ڪتاب جون مختلف رقمون.
مُتفِقُ، مُتفِقه: ص (ع) اتفاق ڪندڙ. يڪراءِ- هم خيال. شامل- گڏ- مليل.
مُتفق ٿيڻ: شامل راءِ ٿيڻ- يڪ صلاح ٿيڻ.
مُتفڪرُ: ص (ع) فڪرمند. غمگين. ڳڻتي ڪندڙ.
مُتقاضي: ص (ع) گهُرندڙ- طلب ڪندڙ.
مُتقدِمُ: ص (ع) اڳيان وڌندڙ. اڳواڻ. اڳرائي ڪندڙ.
مُتقي: ص (ع) پرهيزگار- عبادتگذار- پاڪباز. گناهن کان بچندڙ. خدا کان ڊڄندڙ. شرع جي خلاف ڪمن کان پاسو ڪندڙ.
مُتڪبِرُ: ص (ع) تڪبر ڪندڙ- مغرور- هٿيلو. خود پسند.
مُتڪلِمُ: ص (ع) ڳالهائيندڙ. تقرير ڪندڙ. علم ڪلام جو ماهر.
مَتلُ: ص. پرپور- پريل. ڀريل- دکيل (باهه). ڪاوڙيل.
مُتلاشي: ص (ع) تلاش ڪندڙ- ڳولائو.
مُتلوِنَ: ص (ع) رنگ بدلائيندڙ. ڦرندڙ گهرندڙ. هڪ ڳالهه تي نه ٻيهندڙ. غيرمستقل مزاج.
مُتمڪِن: ص (ع) جاءِ وٺندڙ- قرار وٺندڙ. ٽانيڪو.
مُتمنِي: ص (ع) خواهشمند- گهُرجائو- آساڻتو. تمنا رکندڙ- آرزومند.
مُتمَوِل: ص (ع) امير- دولتمند- مالدار.
مَتنُ: ذ (ع) ڪتاب جي اصل عبارت.
مُتنازِع: ص (ع) جهيڑي ۾- اختلافي.
مُتناسِبُ: ص (ع) تناسب رکندڙ. هڪ ساريکو. مناسب- موزون.
مُتنبِه: ص (ع) تنبيهه ڪيل. آگاه- خبردار.
مُتنفِرُ: ص (ع) نفرت ڪندڙ. بيزار- ڏکاريندڙ.
مُتنفِس: ص (ع) ساهوارو- جاندار. مانهو- بشر.
مَتو: ذ (سن) متُ- عقيدو. مذهب. اصول. قاعدو. فرقو.
مُتواتِر: ظ (ع) هڪ ٻئي پٺيان- لاڳيتو- مسلسل.
مُتوازِن: ص (ع) وزن ۾ برابر. وزناڻتو- پورو پُنو.
مَتوالو: ص. نشي ۾ الهُوٽ- مخمور- مدهوش. مستيءَ وارو- مست- چريو. خفقاني.
مُتوَجِهه: ص (ع) توجهه ڪندڙ- ڌيان ڏيندڙ. مائل. هڪ مَنو.
مُتوجهَه ڪرڻ: ڌيان ڇڪائڻ.
مُتوَسِط: ص (ع) وچ جو- وچ وارو- وچون- وچولو- درميانو، پورو پنو.
مُتوَطِن: ص (ع) رهاڪو- رهندڙ- باشندو.
مُتوَفِي: ص (ع) مُئل- گذاري ويل- فوتي.
مُتوَقعُ: ص (ع) توقع رکندڙ- اميد رکندڙ- اميدوار- آسرو رکندڙ.
مُتوَڪلُ: ص (ع) توڪل تي رهندڙ- پروسو ڪندڙ. خدا تي ڀاڙيندڙ. رضا تي راضي رهندڙ- تَوَڪلي.
مُتوَلِي: ص (ع) انتظام ڪندڙ- جائداد يا وقف جو

Gul Hayat Institute

نگران. والي.

مَتِ هِيڻُ: ص (سن) جنهن جو عقل کسجي وڃي- مت- کٽل- بي عقل.

مِتي: ث. مهينو. تاريخ- تِٿ.

مِتيرو: ذ. چِيڙُ. قد جو بندرو- ڪوتاهه قد.

مَٽَ: ث. مٽاهين- مٽاچرو. مٽين سطح. مٽيون پاسو.

مَٽَ خَرچُ: ذ. مٽيون خرچ. ريزڪي خرچ. اتفاقي ضرورت وارو خرچ.

مَٽاچرو: ذ. مٽين سطح- مٽيون حصو. (ص) سطحي- نالي ماتر. مٽيءَ دل سان. سَرسري.

مَٽا ڪُٽَ: ث. مٽو هڻڻ- مغزماري. جفاڪشي- سخت محنت. جاکوڙ. ڪشالو. ڪوشش.

مَٽا ڪُٽ ڪرڻ: ڪوشش ڪرڻ. جاکوڙ ڪرڻ. بيحد سرجوشي ڪرڻ.

مَٽاميڙَ: ث. گهوٽ ڪنوار کي لانٽون ڏيڻ جي رسم. شادي- وهاڻ.

مَٽان: ظ. مٽي کان- مٽي وٽان. چوٽيءَ کان. شروع کان. مٽي- وڌيڪ- زياده.

مٽان پوڻ: اوچتو ڪڙڪڻ. موقعي تي رسڻ.

مٽان ويهڻ: سنيال ڪرڻ. نظرداري ڪرڻ.

مٽانگرو: ص. وڏو- اُوچو. مٽانهون.

مٽانهون، مٽاهون: ظ. مٽي- بلند- اوچو. اعليٰ. اڳرو. (ث. مٽانهين).

مَٽانهِين، مَٽاهِين: ث. بلندي- اوچائي. وڏائي- بزرگي- عظمت. چاڙهُ- چاڙهي.

مَٽڪِي: ث. اصل رقم تي ڏنل واڌو رقم. واڌي.

مِٽُن: ذ (سن) هڪ برج جو نالو- جوزا.

مَٽو: ذ. سِرُ. پيشاني- نراڙ. مغز. کوپري. مٽانهون پاڳو- مٽيون حصو. مُنڊ.

مَٽا مُونا هڻڻ: ڪوشش ڪرڻ- ڪشالو ڪرڻ.

مَٽو ٻڌڻ: خوشامد ڪرڻ.

مَٽو پِچڻ: سخت سزا ڏيڻ.

مَٽو تپائڻ: بيزار ڪرڻ- تنگ ڪرڻ. ورچائڻ.

مَٽو ٽيڪڻ: سجدو ڪرڻ. پيش پوڻ. سلامي پرڻ.

مَٽو ڌوئڻ: وهنجڻ- غسل ڪرڻ. تڙ ڪرڻ.

مٽو ڏيڻ: مُنهن ڏيڻ- سامهون اچڻ. هٿ ڳنڍڻ. مقابلو ڪرڻ.

مَٽو ڦِرڻُ: پنواڻي اچڻ. وڏائي ٽيڻ. چريو ٽيڻ. بتال ٽيڻ.

مٽيو ڪُوڙَهُ: دلبو ڏيئي ڦُرڻ.

مَٽو کائڻ: گهٽو ڳالهائڻ. بيزار ڪرڻ- اجائي بڪ ڪري ورچائڻ.

مٽو کپائڻ: غور ويچار ڪرڻ. ڪاپارو ڪرڻ. سمجهڻ جي ڪوشش ڪرڻ.

مٽو لِڪائڻ: اجهي ۾ اچڻ. پناه ونڻ. رهائش اختيار ڪرڻ.

مٽو وڃڻ: سِرُ وڃڻ. گم ٽيڻ. رُلي وڃڻ. نقصان پهچڻ. آزار ۾ پوڻ.

مٽو هڻڻ: ڪوشش ڪرڻ. مغز کپائڻ. بحث ڪرڻ. سمجهائڻ. اجايو ڳالهائڻ.

مٽي اُگهاڙو: ص. بيحيا- بيشرم. روڻو. بي ننگو. لوٽيو.

مٽي تي چاڙهڻ: گستاخ ڪرڻ- حجتي ڪرڻ. دادلو ڪرڻ.

مٽي تي کڻڻ: پاڻ تي هموار ڪرڻ. ذميداري قبول ڪرڻ. برداشت ڪرڻ.

مٽي جانءَ ڪرڻ: عارضي چپر اڏي اجهو ونڻ. (عورت) مڙس ڪرڻ.

Gul Hayat Institute

مٹي ميرو: ص. غسل کان سواءِ- ناپاڪ- پليت- جُنبي. (ث. مٹي مبرَي)

مَٹي: ظ. مَٽ تي- مٹيرو. مٹانهون- مٹيون. بالا. اوچو- اعليٰ. بلند. گهڻو- زياده- وڌيڪ.

مَٹيرُ: ص. وڏي مٹي وارو. بهادر- سورهيه. سردار- اڳواڻ. وڏي رتبي وارو.

مَٹيون: ظ. مٹان وارو. اُتاهون- بلند. وڌيڪ.

مَٹَ، مَٹِ: ث. بَدل- تبديلي.

مَٹُ: ظ. برابر- جيڏو. مِثل. هڪ جهڙو. هڪ جيترو. جوڙجِيس. ثاني. عيوض- بدلي.

مَٹ هجڻ: برابر هجڻ. ثاني هجڻ. ٺهڪي اچڻ.

مَٹُ: ذ. پاڻي رکڻ لاءِ ٺڪر يا تامي وغيره جو ٺهيل وڏو ٽانءُ.

مِٹَ، مِٹُ: ث. گل- رخسار.

مِٹُون ڦوڪڻ: گل سُجاڻ- ڪاوڙجڻ.

مِٹُ: ذ (سن. مِتر) مائٽ- عزيز- رشتيدار- سڱيڻو. دوست. (ص) پنهنجو- ويجهو- سڳو.

مُٹُ (مُتر): ذ (سن. مُوتر) پيشاب- ناڙاچوڙ- ريلو.

مُٹ اورانگهڻ: (طنز) جرات ٿيڻ.

مُٹ مُٹڻ: ڊپ کان پيشاب نڪرڻ. ڊجڻ- خوف کائڻ. ڪَن هڻڻ.

مُٹِ مُٹِ: ث. برسات جي بُوند بوند- ڦڙو ڦڙو.

مَٹا سَٹا: ث. بدل سدل- واري ڦيري. ڏي وٺ.

مٹا سٹا ڪرڻ: بدل سدل ڪرڻ. هڪڙي شيءِ ڏيئي بي وٺڻ.

مُٹانگو: ذ. مُٽ هاڻو. وچاڻو. مٹانو.

مَٹائڻُ: م. بدلائڻ- مٽاسٽا ڪرڻ. ڦيرائڻ (ريبو).

مِٹائڻُ: م. ڍاهڻ. تباه ڪرڻ. ميسارڻ. نابود ڪرڻ.

مُٹائڻُ: م. پيشاب ڪرائڻ (ٻار يا بيمار کي).

مَٹِجَڻُ: م. بدلجڻ. تبديل ٿيڻ. ڪاوڙجڻ. ضد ڪرڻ. ريبو ڪليو ٿيڻ (ريزگاري ٿيڻ).

مِٹِجَڻُ: م. ڍهڻ. تباه ٿيڻ. ميسارجڻ.

مَٹَڙ: ذ. اناج جو هڪ قسم (جنهن جي وَلِ ٽٽي ۽ ان جي ڦرين ۾ داڻا ٿين. جن کي ڏري دال ناهين).

مَٹَڙُ: ذ. هڪ قسم جي اناج جو داڻو. چوڻائي جي ڪچيءَ ۾ ٻڌڻ جي چَڙي.

مَٹَڙي: ث. مٽرن جون ڦريون- ڏڏڙي.

مِٹَڪَڻُ: م. ناز سان هلڻ- لاڏ سان هلڻ.

مَٹِڪو: ذ. ننڍو مَٽُ.

مُٹڪو: ذ. ڪاغذن جو بنڊل. (ص) بُٽ ۾ پريل- متارو. ٽلهو پَٽر.

مَٹَڻُ: م. لنگهڻ- گذرڻ- لنگهي وڃڻ- اُڪرڻ. بدلڻ- ڪُليو ڪرڻ (ريبو). ڪاوڙجڻ- چِڙڻ.

مَٹي وڃڻ: لنگهي وڃڻ- گذري وڃڻ.

مِٹَڻُ: م. ڍهڻ. ميسارجڻ. تباه ٿيڻ. ڦٽڻ.

مُٹَڻُ: م (سن. مُوتر) پيشاب ڪرڻ- ريلو ڪرڻ.

مُٹڻو: ص. ڏري ڏري پيشاب ڪندڙ. ڊجَڻو- بزدل. (ث. مُٹڻي).

مُٹو: ذ. يڪو (بنڊل، رقم، مُلهه). ڪاغذن جو ٿهو. ٽيڪو- مقاطعو.

مَٹي: ث. ننڍو مَٽُ. درگاه يا مڪان تي رکيل مَٽُ.

مِٹي: ث. خاڪ- ڏوڙ. رک. زمين- ڌرتي. خمير- سرشت. مائٽي- عزازت. سڳ سڳاوتي.

مِٹي ٿيڻ: خاڪ ٿيڻ- ڏوڙ ٿيڻ. برباد ٿيڻ.

مِٹي مردار ٿيڻ: خوار خراب ٿيڻ. دربدر ٿيڻ. بدنام ٿيڻ.

مِٹي چاڙهڻ: تولهه ڪرڻ. بدن جو ماس وڌڻ.

مٹي ڪرڻ: ڏوڙ ڪرڻ. ڦٽائڻ- تباه ڪرڻ. ساڙي

Gul Hayat Institute

رک ڪرڻ.

مِٽي ۾ ملائڻ: ث. برباد ڪرڻ- تباه ڪرڻ. دفن ڪرڻ.

مِٽي ماڻِٽي: ث. عزازت- رشتيداري. سڱاوتي.

مِٽي ڪَٽِ: ث. هڪ قسم جو پسارڪو وڪر.

مَٽُ: ذ. خام ڏاتو- ڪچو ڏاتو. سون چاندي ۾ پيل تامو وغيره- ڌيٽ- جوڑو. ميل- ڪَس. جهوپڙي. هندو فقيرن جي جهوپڙي. ڏرمي اسڪول- پاٺشالا.

مَٽِ گهُرُو: ذ. بدخواه- بُرائي چاهيندڙ- بدنيت. (ث. مٽ گهرُي).

مِٽِ: ث. مٺاڻ- شيريني. مٺاڻ جو احساس.

مِٽ زبانو: ص. مِٺڙو ڳالهائيندڙ- شيرين گفتار.

مِٽ لُوٽو: ص. گهٽ لوڻ وارو- قدري ڦِڪو.

مِٽ محبّت: ث. قرب- پيار. پيار وارو سلوڪ.

مُٽِ: ث. مُڪَ- مُشت. پيڙيل هٿ. هڪ هٿ ۾ آيل اناج وغيره. مٽ ۾ آيل گاه جو مُچو. هٿيو- دستو- ڳُڻُ.

مُٽِ پيڙَ: ص. ڪنجوس- شومر- مرچُوٽ.

مُٽ پيڙڻ: ڪنجوسي ڪرڻ.

مُٽ هڻڻ: مشتزني ڪرڻ.

مُٽِ ۾ اچڻ: قابو ٿيڻ- وس ۾ اچڻ. قبضي ۾ اچڻ.

مُٽيون پري ڏيڻ: فراخ دلي سان ڏيڻ. سخاوت ڪرڻ. بي حساب ڏيڻ.

مِٺاڻِ، مِٺاڻُ: ذ. ميناج- شيريني- حلاوت. مِٺو سواد. کنڊ. ڳُڙ وغيره. مٺائي.

مِٺائِجَڻُ: م. مٺاڻ جو سواد ونڻ. مٺاڻ تي هِري پوڻ. هِرڻ.

مِٺائِي: ث. حلوائي جون ٺاهيل مٺيون چيزون (حلوو، لڏون، مائو وغيره).

مِٺائي ورهائڻ: اميد پوري ٿيڻ جي خوشيءَ ۾ ڪا مٺي شيءِ تقسيم ڪرڻ.

مِٺڙو: ص. مِٺو- شيرين. پيارو. دل گهريو. (ث. مِٺڙي).

مِٺڙِي: ث. مِٺي- چُمي. جوئر جو هڪ قسم.

مُٺڙِيو: ذ. مِٺي، اٽي، چيٽي، رڌل ساڳ وغيره جو پيڙو.

مُٺڙيون: ث. ٽڪ لاهڻ لاءِ جسم تي آهستي آهستي هنيل مُڪڙيون.

مِٺَڻُ: ص. مِٺڙو- پياروـ ڏولڻ.

مَٺو: ص. ڪچو- خام. خراب- بُرو. کوٽو- ڪُوڙو (ڏاتُو، سِڪو وغيره). ڌيٽ پيل سونُ. (ث. مَٺي).

مَٺو گهُرُو: گهٽ پائڻ. ڏِڪارڻ. بدخواهي ڪرڻ.

مِٺو: ص. شيرين. لذيذ. (ث. مِٺي).

مِٺو پَٽُ: ذ. ڳڙ يا کنڊ جي چاشـ ۾ رڌل پٽ- تهري.

مِٺو تيلُ: ذ. سَرنهه جو تيل.

مِٺي چُري: ث. ظاهر ۾ دوست پر اندر ۾ دشمن.

مِٺوُ: ذ. طوطو- چَٽون. (ص) شيرين گفتار- مِٺو بولينڊڙ. پياروـ دلبر.

مُٺو: ص. مُنڊل- موڙهل. اڙيو- ڏاڙو. ورتل- ڪک- بيزار. خفي. مصيبت ۾ پيل. ڏڪارو. ندورو- نياڳو. (ث. مُٺي).

مِٺي: ث. چُمِي- سَڪَر- منڙي. ذائقي ۾ مِٺاڻ واري.

مِٺي ڪائِي: ث. هڪ قسم جو پسارڪو وڪر.

مَٽِياڻ: ث. ڪاوڙ- چڙ- غصو. خار. سُوڳ. بُجان- ڏڪار.

مَٽِياڻ لڳڻ: ڪاوڙ لڳڻ. چڙڻ. بُجان ٿيڻ.

مُٽِيو: ذ. ڪنهن اوزار جو مُٺ ۾ جهلڻ وارو حصو- هٿيو- ڳُڻُ- دستو. جند جو هٿيو. هَرِ جو هَٿيو. چيٽي، منّي وغيره جو هٿ ۾ اچڻ جهڙو پنوڙو- مُنڙيو.

مِثالُ: ذ (ع) نظير- تمثيل. مشابهت. نمونو. ڪهاوت- چوٽي.

مِثالي: ص. نموني جهڙو. مانند.

Gul Hayat Institute

مَثانو: ذ (ع) جسم جو هڪ حصو- نهائين- مُثانگو.
مُثبَت: ص (ع) جنهن ۾ انڪار نه هَجي. جنهن ۾ ڪم جو ٿيڻ هجي. تصديق ڪيل- لکيل. مقرر ٿيل. ثابت ٿيل.
مِثل: ذ (ع. مَثَل) چوٽي- پهاڪو. نقل.
مِثلِ: ظ (ع) جهڙو- جيئن- وانگيان- مانند. مشابهه.
مَثلا: ظ (ع) جئن ته- جهڙيءَ طرح.
مُثلث: ذ (ع) تِڪُنڊو.
مُثَمِن: ذ (ع) اٺ ڪنڊو- هشت پهلو. اٺن مصراعن وارو بَند.
مُثَنيٰ: ص (ع) ٻيٽو- ٻِٽو. ۾ ٽُڪر. (ث) نقل. ٻيو نقل.
مَثنوِي: ث (ع) خاص وَزن واري طويل نظم جو هڪ قسم (جنهن جي هر شعر جو قافيو جدا ٿئي. مثنوي عام طور ستن بحرن ۾ ڇڻي وئي آهي).
مَپ: ذ. وَجهُ- داءِ- موقعو. بلو. حيلو.
مُجادَلو: ذ (ع) لڙائي- جنگ. جهيڙو- تڪرار.
مَجاز: ص (ع) اختيار ڏنل- جائز.
مَجازُ: ذ (ع) جنهن جي اصليت نه هجي. حقيقت جي اُبتڙ. حقيقي کان سواءِ استعمال ڪيل ٻي معنيٰ (جئن اڪ اصل ۾ چشمو آهي، پر مجازي معنيٰ نظر، دوراندیشي وغيره).
مَجازا: ظ (ع) فرض ڪري ورتل. قانونا.
مَجازِي: ص (ع) فرضي- غيرحقيقي. مصنوعي- بناوٽي.
مِجازُ: ذ. مزاج- خاصيت. وڏائي. نخرو.
مَجالَ: ث (ع) طاقت- وس- اختيار. پهچ- رسائي- پڄندي.
مَجالِس: ث (ع) 'مجلس' جو جمع.
مُجامِعَت: ث (ع) جماع- همبستري.
مُجاوَرُ: ذ (ع. مجاوِر) ڪنهن درگاهه يا مزار جو سنياليندڙ ۽ ٻهاري وغيره ڪندڙ.
مُجاهِدُ: ذ (ع) ڪوشش ڪندڙ. ڪافرن سان جهاد ڪندڙ.
مُجاهِدو: ذ (ع) ڪوشش. رياضت- نفس ڪُشي. ڪافرن سان لڙائي- جهاد.
مُجاهِدِينِ: ذ (ع) 'مجاهد' جو جمع.
مَجبُورُ: ص (ع) لاچار- بيوس- عاجز.
مَجبُورا: ظ. لاچاري حالت ۾- بيوسيءَ ۾.
مَجبور ڪرڻ: لاچار ڪرڻ- بيوس ڪرڻ. ستائڻ- تنگ ڪرڻ.
مَجبُورِي: ث. عاجزي- بيوس- لاچاري.
مُجتَمع: ص (ع) گڏ ٿيل- جمع ٿيل.
مُجتَهِد: ص (ع) ڪوشش ڪندڙ- جدوجهد ڪندڙ. صحيح راه پيدا ڪندڙ. منڪرن سان جهاد ڪندڙ. ڪتاب الاهي ۽ سُنت جي حوالن سان مذهبي مسئلا فيصلا ڪندڙ. (ذ) 'شيمن' جو فقيه.
مُجَدَد: ص (ع) نئين سر پيدا ڪيل- نئون ڪيل. نئون- جديد.
مُجدِد: ص (ع) تجديد ڪندڙ. پراڻي کي نئون ڪندڙ.
مَجذوبُ: ص (ع) جذب ڪيل- ڇڪيل. خدا جي محبت ۾ غرق. مست. بيهوش. چَريو.
مُجرا: ص (ع) جاري ڪيل. وَهندڙ. حساب ۾ آندل. (ذ) ادائگي (رقم جي).
مُجرا ڏيڻ: حساب ۾ لڳائڻ. ادائگي ڪرڻ.
مُجرائِي: ث. ادائگي (رقم جي).
مُجرائِي ڏيڻ: ڇُوٽ ڏيڻ. رهيل رقم جو حساب ڏيڻ.
مُجَرب: ص (ع) تجربو ڪيل- آزمايل. ڪارگر- مؤثر- اثرائتو.

Gul Hayat Institute

مُجَرَّد: ص (ع) اڪيلو- چڙو. ڪنوارو. آزاد. تارڪ الدنيا.
مُجرِمُ: ص (ع) ڏوهاري- قصور وار- گهنگار- ڏوهي.
مُجرو: ذ (ع) ادب سان سلام. ناچ گاني جي محفل. ناچ گانو. مجرو. (ذ) (سنڌي) انعام. شاباس. (سنڌي اصطلاح) مجرو اٽئي= شاباس اٽئي! واه واه سَرسي ڪئي اٽئي!
مجرو پرڻ: سلام پرڻ. محفل ۾ ناچ ڪرڻ.
مَجرُوح: ص (ع) زخمي- گهايل- قتيل.
مُجَسِّمُ: ص (ع) جسم وارو. ڳرو. ٿلهو.
مُجَسمو: ذ (ع) بُت- بوتو- صنم. بدن- جسم.
مُجَلّا: ص (ع) چمڪايل- صاف ڪيل.
مُجَلد: ص (ع) جُلد چڙهيل.
مَجلِس: ث (ع) ويهڻ جي جاءِ- بينڪ. ڪچهري. بزم- سَڀا. ڪائونسل. ڪانفرس. شهداءِ ڪربلا جي ماتم جي مجلس.
مَجلِس شُوريٰ: ث. انتظام لاءِ صلاح مصلحت ڪندڙ جماعت.
مجلس ڪرڻ: رهاڻ ڪرڻ- ڪچهري ڪرڻ. دعوت ڪرڻ. محفل ڪرڻ.
مَجلِسي: ص. صحبتي. ڪچهريءَ ۾ وهندڙ- ساٿاري.
مَجمَعُ: ذ (ع) انبوه- ڀيڙ- هجوم.
مُجمَلُ: ص (ع) مجموعي طور. اختصار- تَتُ.
مَجمُوعُو: ذ (ع) ذخيرو. ڪُليات. ميڙ- هجوم.
مَجمُوعي: ص. جملي- سڀ.
مَجنُون: ص (ع) چريو- ديوانو. عاشق.
مُجَوَّزُ: ص (ع) تجويز ڪيل- رٿيل.
مَجُوسُ: ذ (ع) آتش پرست- گبر. زردشت جو پوئلڳ.
مَجُوسي: ص. آتش پرست- گبر- مجوس.
مَجهُولُ: ص (ع) اڻ ڄاتل- غير معروف. سُست. ڪاهل- نڪمو. بيوقوف.
مُجِيبُ: ص (ع) سڌ اونائيندڙ. قبول ڪندڙ. خدا تعاليٰ جو هڪ صفاتي نالو.
مُجِيبُ الدعوات: ذ. دعائون يا عرض قبول ڪندڙ- خداتعاليٰ.
مِجيجِي: ص. ننڍي هوندي ڪان واقف. عيبن ثوابن ڪان واقف. ڳهائل مائل. حال پائي. حال محرم- رازدار.
مُجيرِي: ص (ع. مُجِير) زمين جو مالڪ. نار يا هُرلي جو ڌڻي. زميندار.
مَجُو: ص. آرسي- ٽوڻي. ڪم چور. زال جو مطيع- زن مريد. گيدي- بي همت.
مُجَ (ث)، مُجُ: ذ. سر جي ڪانن جون ڪَلون (جن کي ڪُٽي سڏي واڻ ناهجي). گاهه جو هڪ قسم. مچي پلي جي سنهن ڪنڊن وارو حصو.
مُجَ ڪرڻ: ذريون ذريون ڪرڻ. ماري ڪُٽي ناس ڪرڻ.
مَجائِنُ: م. قبول ڪرائڻ- هائوڪار ڪرائڻ.
مجائي ڇڏڻ: قبول ڪرائڻ. مطيع ڪرڻ.
مَجتا: ث. مجڻ جي حالت. قبوليت. اقرار. اعتقاد. فرمانبرداري. اطاعت.
مَجُثَ: ث. هڪ قسم جو پسارڪو وڪر.
مَجَرُ: ذ. ڪَندي وڻ جو ٻُور يا ڳل.
مَجَنُ: م. قبولڻ. قبول ڪرڻ. باسڻ- اقرار ڪرڻ. وسهڻ- اعتبار ڪرڻ. اطاعت ڪرڻ. تسليم ڪرڻ. قائل ٿيڻ. راضي ٿيڻ. تابع ٿيڻ. اعتقاد رکڻ. بجا آڻڻ (حڪم).
مَجن جوڳو: ص. قابل اعتبار.
مَچُ: ذ. وڏي باهه- گهٽي باهه. ڀيڙ ڪري ٻرندڙ وڏي باهه. باهه جو آڙاهه.
مَچُ مچائڻ: وڏي باهه ٻارڻ.

Gul Hayat Institute

مُڇ: ذ. مُٺ ۾ آيل گاهه وغيره جو انداز- مُڇو. ٽوري انداز ۾ ماڻهن جو ميڙ. مُٺ ۾ آيل وارن جي ڇڳ.

مَڇاڻڻ: م. برپا ڪرڻ. وڌائڻ- زور وٺائڻ. رڇائڻ. پڙڪائڻ. ڏُکائڻ- هارڻ (باهه).

مُڇرڪو، مُڇلڪو: ذ (ترڪي) جوابدار طرفان ڪنهن ڪم نه ڪرڻ جو اقرار نامو. قبوليت. ٽورن ماڻهن جو ميڙ.

مِڇڪائڻ: م. چنيڻ (اکيون). جلدي جلدي اکيون چنيڻ. هلائڻ (وات). ڪائڻ وقت وات مان مڇ مڇ جو آواز ڪيڻ. آهستي آهستي ڪائڻ.

مِڇَڪڻُ: م. آهستي آهستي روئڻ. چنيڻ (اکيون).

مَڇُلو: ص. انگلي- نخريلو. لاڏلو. ريجالو. ڇِلولو.

مَڇَڻ: م. وڌڻ. ٽُلهو ٽيڻ. پڙڪڻ- ڏڪڻ. ڏُکڻ (باهه). جوش کائڻ.

مَڇي مڙس ٽيڻ: بالغ ٽيڻ. جوان ٽيڻ. پنهنجيءَ وارو ٽيڻ.

مُڇو: ذ. تَندُن يا وارن جو مُڇ. مُٺ ۾ آيل سُٺُ جو ويڙهو.

مَڇُ: ذ. وڏي مَڇي.

مُڇَ: ث. متٿين چَپَ جا وار- شهپر.

مُڇڙُ: ص. وڏين مُڇن وارو.

مُڇَون پٽڻ: سخت سيڪت ڏيڻ.

مُڇون وٽڻ: فخر ڪرڻ.

مُڇائڻُ: م. ڪپائڻ- ويائڻ. وڌي ڏار ڪرڻ. مُڇو ڏيڻ.

مَڇَرُ: ذ. هڪ قسم جو مشهور اُڏامندڙ جنيت (جيڪو ماڻهن ۽ جانورن جو رت پيئي. مڇر جي چڪ مان مليريا ٿئي).

مَڇرداني: ث. مڇرن کان بچاءُ لاءِ جاري- مَهاري.

مَڇرجَنُ، مَڇرَنُ: م. سخت ڪاوڙ ۾ اچڻ. ڪاوڙ ۾ هوش وڃائڻ. ضد تي چڙهڻ.

مَڇلي: ث. سنهي مڇي. ڳهه جي جهالر ۾ لڳل مڇيءَ جهڙو ذرو. ناچو عورت. رنڊي- فاحشه.

مَڇڻ: ظ. متان.

مُڇَڻُ: م. ڪائيءَ وغيره کي وَڌڻ- ڪپڻ. وڌڻ جو سنڌو وجهڻ- ٽُڪو ڏيڻ. ٽُلهي ڪائي کي چلّ ڏيڻ.

مُڇو: ذ. ڪائيءَ جو وڌيل ٽُڪر. وڻ ۾ ڏنل وڍ جو نشان. ڪَپُ- ٽُڪو.

مُڇو ڏيڻ: وڍي جدا ڪرڻ. وَڍ جو نشان ڏيڻ- ڪَپُ ڪرڻ.

مُڇُو: ص. وڏين مُڇن وارو.

مَڇُوئو، مُڇُئو: ذ. هڪ قسم جي ننڍي ٻيڙي (وڻ جي يڪي ڏار مان نهيل، جنهن ۾ فقط هڪ يا ٻه ماڻهو ويهي سگهن).

مَڇي: ث. مشهور آبي ساهوارو- ماهي.

مڇي مانِي: ث. خوشحالي- آسودگي.

مڇيءَ مان ڪنڊا ڪڍڻ: عيب جوئي ڪرڻ. وڏون ڪيڻ. اوڻايون بيان ڪرڻ.

مُڇي: ث. گهوڙي جو هڪ سنڇ (چمڙ جي وڍي يا سٽ جو ڏورو جيڪو لغام ۾ ٻڌجي)- سَرواڳ.

مَڇي ڪَنڊِرُو: ذ. پرت يا ٽوپي جو هڪ نمونو.

مُحابو: ذ (ع) رعايت. مروت- لحاظ. طرفداري- حمايت.

مَحاڏُ: ظ (ع. مُحاذ) سامهون- مقابل.

محاذ آرائي: ث. مقابلو- جنگ- ويڙهه.

مُحاسِبُ: ص (ع) حساب وٺندڙ- جاچ ڪندڙ. حساب ڪتاب جو جاڻو.

مُحاسَبو: ذ. حساب- ليکو. ڳڻپ. حساب ڪتاب بابت پڇا ڳاڇا.

محاسبو ڪرڻ: حساب ڪتاب گهرڻ. باز پرس ڪرڻ.

مَحاسِن: ذ (ع) خوبيون- چڱايون- نيڪيون. فائدا.

مُحاصِرو: ذ (ع) گهيرو- ناڪابندي. چوطرف قابو ڪرڻ.

مَحافو: ذ (ع. مُحافه) پردي واري سواري (بادشاهن ۽

Gul Hayat Institute

عورتن لاءِ)- ڏولي.
مُحافظ: ص (ع) حفاظت ڪندڙ- راکو- نگهبان. نگران. چوڪيدار. مالڪ. سرپرست.
مُحاڪات: ڊ (ع) پاڻ ۾ حڪايتون- گفتگو- ڳالهه ٻولهه. ملاقات. نقل- اُتارو.
مَحال: ڊ (ع) اها ڪوهستاني ايراضي جنهن ۾ گهٽيون پَتيون هجن ۽ ان تي ڏَل جدا مقرر ٿئي.
محالڪاري: ڊ. 'محال' ايراضي جي آفيس. ڏل وصول ڪرڻ جي جاءِ.
مُحال: ظ (ع) ڏکيو- مشڪل. ناممڪن- اڻ ٿيڻي.
مُحاوِرو: ڊ (ع) اهو جملو يا گفتو جيڪو لفظي معنيٰ جي بدران ٻي معنيٰ ۾ ڪم اچي. روزمره جي ٻولي. گفتگو. مشق- استعمال- آزمودو.
مُحبّ: ڊ (ع. مُحِب) محبت ڪندڙ- دوست- يار. دلبر- سپرين. عاشق.
مَحَبّت: ث (ع) پيار- قرب- الفت- پريت. عشق. لٽون. دوستي- ياري.
محبت ڪرڻ: قرب ڪرڻ- پيار ڪرڻ. عشق ڪرڻ.
محبت نامو: ڊ. قرب وارو خط. چٺي.
مَحبَتِي: ص. پيار ڪندڙ- پيارو. قربدار- قربائتو.
مَحبُوبَ: ص (ع) دلدار- پياروَ- محب. معشوق.
مَحبُوبہ: ث. پياري. معشوقہ.
مَحبُوس: ص (ع) قيد ڪيل. قيدي- اسير.
مُحتاجُ: ص (ع) گهرجائو- ضرورتمند. طلبگار. غريب- مفلس. فقير- پينو. سُوالي. معذور (ڪنهن عضوي ڪان).
مُحتاجِي: ث. گهرج- ضروت. لاچاري- مجبوري. غربت- تنگدستي.
مُحتاطُ: ص (ع) احتياط رکندڙ- خبردار- چوڪس.
مُحترَمُ: ص (ع) عزت ڪيل. عزت وارو- معزز- بزرگ.
مُحتَسِبُ: ص (ع) حساب ونڊندڙ. شريعت جي خلاف ڪمن کان منع ڪندڙ حاڪم.
مَحجُوبُ: ص (ع) پڙدي ۾ لڪل- مخفي. شرميلو- لڄارو.
مُحَدِثُ: ص (ع) حديث جو علم ڄاڻندڙ.
مَحدُود: ظ (ع) حدبندي ڪيل- روڪيل. گهيري ۾ آيل.
مَحذُوف: ص (ع) ڪيرايل. جدا ڪيل- الڳ ڪيل (حرف). شاعريءَ جي اصطلاح موجب رُڪن مان حرف ڪيرايل يا گهٽايل.
مِحرابُ: ڊ (ع) مسجد ۾ قبلي طرف ڪُٻ نڪتل جاءِ (جنهن ۾ ٻيهي پيش امام نماز پڙهائي). دروازي جي ڪمان. نمازيءَ جي پيشاني وارو ڪارو داغ.
مُحَرِرُ: ص (ع) لکندڙ- ڪاتب. منشي.
مُحَرِڪُ: ص (ع) حرڪت ڏيندڙ- چوريندڙ. اُپارينڊڙ.
مَحرَمُ: ص (ع) رازدار- همراز. جاڻ سڃاڻ. اهو مائٽ جنهن سان مُنهن لڳڻ جائز هجي (جيئن ڌيءَ، سوٽ وغيره).
مُحَرَمُ: ص (ع) حرام ڪيل- ممنوع. (ڊ) هجري سال جو پهريون مهينو. محرم مهيني جو پهريون ڏهو (جنهن ۾ حضرت امام حسين جي شهادت ٿي انهيءَ ڪري شيعا اهي ڏينهن ماتم ڪن).
مَحرُوم: ص (ع) روڪيل. منع ڪيل. مايوس- ناڪام. نااميد.
مَحرومي: ث. مايوسي- ناڪامي. نااميدي.
مَحزُون: ص (ع) غمگين- رنجيده- ڏکويل. ملول.
مُحسِنُ: ص (ع) احسان ڪندڙ- پلائي ڪندڙ. مهربان.
مُحسِن ڪُش: ص. احسان ڪندڙ سان برائي وارو سلوڪ ڪندڙ- پلائيءَ جو بدلو برائي ۾ ڏيندڙ.
مَحسُوسُ: ص (ع) ڪنهن حواس ذريعي ڄاتل.

Gul Hayat Institute

سهي ڪيل.
محسوس ڪرڻ: معلوم ڪرڻ- سهي ڪرڻ. سمجهڻ.
مَحشَرُ: ذ (ع) مائهن جي گڏ ٿيڻ جي جاءِ (آخرت ۾). قيامت جو ڏينهن. هنگامو. روڄ راڙو. نفسانفسي.
مَحصُورُ: ص (ع) گهيريل- گهيري ۾ آيل. وکوڙيل. قيد.
مَحصُولُ: ذ (ع) حاصل ڪيل- وصول ڪيل. ڏل. ناکو. ٽيڪس.
مَحَضُ: ص (ع) خالص- نج. (ظ) فقط- بلڪل- رڳو.
مَحضَر: ذ (ع) حاضر ٿيڻ جي جاءِ. قاضي جي مهر لڳل ڪاغذ.
مَحضر نامو: ذ. عرضداشت. لکيت ۾ عرض.
محظوظ: ص (ع) خوش- مسرور. لطف اندوز.
مَحفِل: ث (ع) مجلس- ڪچهري- رهاڻ. انجمن- سَڀا.
محفل ڪرڻ: ڪچهري ڪرڻ- رهاڻ ڪرڻ. خوشيءَ جي دعوت ڪرڻ.
مَحفُوظُ: ص (ع) حفاظت ڪيل- بچايل- سنياليل. سوگهو- قابو- بلائتو. هٿيڪو- سلامت. صحيح سلامت.
مُحَقِّقُ: ص (ع) تحقيق ڪندڙ. ڪنهن مسئلي کي ثابت ڪندڙ.
مُحكَمُ: ص (ع) پڪو- مضبوط- پائدار.
مُحكَمو: ذ (ع) ڪورٽ- عدالت. ڪاتو- شعبو.
مَحكُوم: ص (ع) ماتحت- هٿ هيٺ. تابع. رعيت.
مَحَلُ: ذ (ع) ٺڪاڻو- جاءِ- ماڳ. وڏي جاءِ. بادشاهه يا امير جو گهر- قصر- حويلي.
مَحلاتُ: ذ (ع) "محل" جو جمع. بادشاهي جايون. قصر.
مَحل سَراءِ: ث. حرم سراءِ- حويلي.
مَحلو: ذ (ع) شهر جو هڪ حصو- پاڙو.
مَحلُولُ: ص (ع) حل ٿيل- ڳريل. پائيٽ.

مُحَمَّدُ: ص (ع) ساراهيل- تعريف ڪيل- واکاڻيل. (ذ) حضور پاڪ صلي الله عليه وسلم جن جو اسم مبارڪ.
مَحمِلُ: ذ (ع) اُٺ تي ڪڑهه جي ڏولي (سواريءَ لاءِ)- ڪجاوو. پالکي.
مِحنَتَ: ث (ع) پورهيو. ڪشالو- جاکوڑ. ڪوشش. تڪليف- ڪشٽ. مزوري.
مِحنتاڻو: ذ. پورهيي جو اُجورو. مزوري.
مِحنت ڪَش: ص. پورهيت- جفاڪش.
محنت مزوري: ث. پورهيو ڪارهيو.
مِحنَتِي: ص. پورهيت. جفاڪش.
مَحوُ: ظ (ع) دٻل- زائل. گُم- غرق (خيالن ۾). حيران.
مَحو ٿيڻ: خيالن ۾ غرق ٿيڻ. حَل ٿيڻ (پائيٽ وغيره ۾).
مَحوَرُ: ذ (ع. مِحور) سَرائي (جنهن ۾ ٿيٽو ڦري)- ڏُري. وچ واري خيال سرائي جنهن تي ڪوبه سيارو ڦرندو رهي.
مَحوِيَتَ: ث (ع) گم ٿيڻ جي حالت (ڪنهن خيال ۾). حيراني.
مُحِيُ: ص (ع) مخلوق کي جيارينڊڙ. خداتعالي جو هڪ صفاتي نالو.
مُحَيِّرُ: ص (ع) حيرت ۾ وجهندڙ- حيران ڪندڙ.
مُحَيِّرُالعَقُول: ص. عقل کي حيران ڪندڙ- عقل چرخ ڪندڙ. عجيب.
مُحِيطُ: ص (ع) گهيرينڊڙ. دريا. دائرو- گهيرو- گول.
مُخادِمُ: ذ (ع) ملازم- نوڪرچاڪر. ٻنيءَ جو مالڪ (جيڪو ٻئي ڪان فصل آباد ڪرائي ۽ ان کي حصو ڏئي). هاري- ڪڙمي.
مُخادِمِي: ث. ملازمت. ڪڙمت- هارپ.
مُخادِيم: ذ (ع) "مخدوم" جو جمع- بزرگ- پلارا.

Gul Hayat Institute

مُخاصِمَت: ث (ع) دشمني- ويـر- عداوت.
مُخاطِبُ: ص (ع) روبر ڳالهائيندڙ- گفتگو ڪندڙ.
مُخاطِبُ ٿيڻ: ڳالهائڻ. چوڻ.
مُخالِفُ: ص (ع) برخلاف- اُبتڙ. دشمن- ويري.
مُخالِفَت: ث. دشمني- عداوت. اختلاف.
مُخبِرُ: ص (ع) خبر ڏيندڙ. جاسوس- چاري.
مُخبِري: ث. جاسوسي.
مُخبو: ذ (ع) ڏڪ وارو ٽانءُ (ٽالهي، پيالو)- ڊاڪُون.
مَخبُوطُ: ص (ع) چريو- ديوانو. بدحواس.
مُخبُوط الحواس: ص. بدحواس. واتڙو.
مُختارُ: ص (ع) اختيار ڏنل- بااختيار. مڪياري. آزاد. روءِ سَوءِ.
مختار نامو: ذ. اها لکيت جنهن جي ذريعي ڪنهن کي ڪم ڪار جي اجازت ڏنل هجي.
مُختارِي: ث. سربراهي. اجازت- اختيار. مُڪياري.
مُختَص: ص (ع) خاص. منتخب- چُونڊيل.
مُختَصَر: ذ (ع) خُلاصو- تت- اختصار. انتخاب. (ص) ننڍو- گهٽايل.
مختصَر تَويسي: ث. شارٽ هئنڊ- چُوٽ اکري.
مُختَلِف: ص (ع) جدا- ٻيءَ طرح- علحدو. ٻئي نموني جو.
مُختِيارڪارُ: ذ (ع) روينيو ڪاتي جو هڪ عملدار. تعلقي جو سربراه.
مختيارڪاري: ث. مختيارڪار جي آفيس. تعلقي آفيس.
مَخدُوش: ص (ع) خدشي وارو. وسوسي وارو. انديشي وارو.
مَخدُوم: ص (ع) خدمت ڪيل. تعظيم لائق. آقا- مالڪ. بزرگ.
مَخرِجُ: ذ (ع) نڪرڻ جو هنڌ- نيڪال جي جاءِ. لنگهه. 'اُچار' ڪڍڻ جو هنڌ.
مَخرُوط، مخروُطي: ص (ع) ڏاند پُڇي (ڪائي وغيره). ڊول مثل ڪا شيءِ، گاؤدُم.
مَخزَن: ث (ع) جمع ڪرڻ جي جاءِ. ذخيرو- گُدام. مختلف مضمونن وارو رسالو.
مَخصُوص: ص (ع) خاص ڪيل- چونڊيل. خاص- علحدو.
مَخطُوط: ذ (ع) لکيل ڪتاب. قلمي ڪتاب.
مُخَفف: ص (ع) گهٽايل- چانٽيل- چانگيل. گهٽ ڪيل- ننڍو ڪيل.
مَخفِي: ص (ع) لِڪل- پوشيدو- ڳُجهو- خفيه.
مُخِلُ: ص (ع) خلل وجهندڙ. فسادي- فتنه انگيز. اٽڪاءُ ڪندڙ.
مُخلِصُ: ص (ع) سچو- باوفا.
مُخلِصي: ث. سچائي- صدق. چوٽڪارو- نجات- آجائي (بند مان).
مَخلُوط: ظ (ع) گڏوڇڙ- گاڏڙ.
مخلُوط النَسلُ: ص. گڏوڇڙ نسل جي پيدائش.
مَخلُوق: ص (ع) پيدا ڪيل. (ث) دنيا. ڪائنات. خلق. ساهوارا.
مَخلُوقات: ث (ع) مخلوق جو جمع. جيڪي شيون جهان ۾ آهن. دنيا.
مُخَمَسُ: ذ (ع) پنج ڪُنڊو. هرهڪ بند ۾ پنجن سٽن وارو نظم.
مَخمصَه: ذ (ع) ڏڏو- بکيڙو- تڪرار- ٽَنٽو.
مَخمَل: ث (ع) هڪ قسم جو ريشمي نرم ڪپڙو- بخمل.
مَخمُور: ص (ع) مست (نشي ۾)- نشي ۾ چُور- مدهوش- متوالو.
مُخَنث: ذ (ع) کدڙو- هيجڙو. نامرد. خَصِي.

Gul Hayat Institute

مَخولُ: ذ. مسخري- ٹنول بازي- چرچو گهبو.
مَخولبازِي: ث. ٹنول- ٹوڪ بازي.
مُخَيِّرُ: ص (ع) خيرات ڪندڙ. سخي. نيڪي ڪندڙ.
مَدّ: ث (ع) چِڪَ- چاڑهه. سمنڊ جي پاڻي جو چاڑهه (جيڪو سمنڊ جي ڪشش سبب ٿئي)- وِيرَ. 'الف' جي آواز کي ڊگهي اُچارڻ لاءِ متان ڏنل مَد جي نشاني. باب- ياڳو.
مَد شَد سان: ظ. گهٽي چٽائي سان. تفصيل سان.
مُدّ: ث. مُندَ- موسم.
مَداحَ: ث (ع) سنڌي ادب ۾ مدحيہ شعر يا ڪلام.
مَداحون ٻڌائڻ: خوشامدون ڪرڻ. مڻيون ڳالهيون ٻڌائي خوش ڪرڻ.
مَداحُ: ص (ع) تعريف ڪندڙ- ساراهيندڙ. ٽاخوان.
مُداخَلتَ: ث (ع) دخل اندازي- دست اندازي. هٿ چراند.
مُداخلت ڪرڻ: وچ ۾ ٽپي پوڻ- ٽنگ اڙائڻ. رندڪ وجهڻ.
مَدارُ: ذ (ع) گردش واري جاءِ- ڦِرڻ جو دائرو. سَيارن جي گردش ڪرڻ وارو خيالي گهيرو. بنياد- آڌار. ڏمو.
مَدارَ المُهام: ذ. اهو ماڻهو جنهن تي ڪنهن محڪمي يا حڪومت جي ڪم ڪار جو ڏمو هجي. اڳواڻ.
مَدارَتَ: ث (ع. مُدارة) خاطرداري- آدرياڻ. آڇ- دلداري. مدد- همراهي.
مَدارِجَ: ذ (ع) درجا- رُتبا. ڏاڪا.
مَدارِسَ: ذ (ع) مدرسا- اسڪول.
مَدارِي: ص. هٿ ناٽ ڪندڙ- ڪيڏباز. شعبده باز. بازيگر.
مُداقَعَت: ث (ع) روڪ- جَهل. بچاءَ.
مُدامُ: ظ (ع) هميشه- سدائين- نِتُ.
مُدامِي: ظ. هميشه ڪان- سدائين. قديمي- آڳاتو.
مُداوا: ذ (ع) علاج- دوا. تدبير- حيلو- چارو.
مَدائِي: ث. خرابي. بدي- بُرائي- بيڙائي. بدنيڪي. گلا. بدخواهي.
مُدَبِّرُ: ص (ع) تدبير ڪندڙ- حيلو ڪندڙ. عقلمند- ڏاهو. مشير- صلاحڪار.
مُدّتَ: ث (ع) عرصو- وقت- زمانو. ڊگهو عرصو. ميعاد- مهلت.
مُدّت مَديد: ث. ڊگهو عرصو- تمام گهٽو زمانو.
مَدَحَ: ث (ع) تعريف- ساراهه- واکاڻ. ڪنهن جي تعريف وارو نظم.
مَدح خِواني، مَدح سَرائي: ث. ساراهه- تعريف- واکاڻ.
مَدَدَ: ث (ع) حمايت- سهائتا- امداد. واهر- همراهي. ٽيڪ. ڪُمڪَ (فوج کي). اُڌاري طور يا مدد ۾ ڏنل رقم.
مدد ڪرڻ: سهائتا ڪرڻ. حمايت ڪرڻ.
مددگارُ: ص. مدد ڪندڙ. حمايتي- ٻيلي.
مددگاري: ث. مدد- واهر- سهائتا.
مَددُو: ص. مدد ۾ آيل ماڻهو.
مَدَدي: ص. مَدد ۾ آيل (سامان، ماڻهو، رقم وغيره).
مُدَرِّسُ: ص (ع) پڙهائيندڙ- استاد- معلم.
مَدرسو: ذ (ع) مڪتب- اسڪول- درسگاه.
مُدعا: ث (ع) مقصد- مراد- مطلب- غرض- خواهش.
مُدعا عليه: ذ. جنهن تي فرياد ڪيل هجي- ٻي ڌُر.
مُدَعِي: ص (ع) دعويٰ ڪندڙ- دعويدار- فريادي. دشمن.
مَدَعُو: ص (ع) دعوت تي سڏيل.
مُدغَمُ: ص (ع) گڏ ڪرڻ- ملائڻ. اهي ساڳيا ٻه حرف جن کي 'شد' سان گڏيو ويو هجي.
مَدفَن: ذ (ع) دفن ڪرڻ جي جاءِ- مڙدي کي پورڻ جي ڪڏ. قبر.

Gul Hayat Institute

مَدفُونُ: ص (ع) پوريل- دفن ڪيل. مخفي- لڪل.
مَدِ مُقابِل: ص (ع) ياگي يائيوار. مخالف.
مُدلِلُ: ص (ع) دليل سان ثابت ڪيل.
مَدَنُ: ذ. جاءِ جي ڇڇهري کي جهلي بيهندڙ ڪاٺي. انگاس جي ڇڻڪ کي جهلڻ جي ڪاٺي.
مَدنَظر: ث (ع) اها شيءَ جيڪا اکين اڳيان هجي- پيش نظر.
مَدَنِي: ص (ع) مديني پاڪ جو رهاڪو.
مَدو: ص. خراب- بُرو- بَد. گهٽ- مَندو (اگهه). بدخواهه. (ث. مَدِي).
مَدُو: ذ. گهوڙي کي پُنيءَ جو زخم. وهٽ جي ڇڻڪ وارو ٽورو پوئتي نڪتل حصو. اُٺ جي ڪنڌ ۽ ٽوهي جي وچ وارو متيون پاسو.
مُدو: ذ (ع. مُدة) عرصو- ميعاد. مقرر وقت. انجام وارو ڪُن. (ع. مدعا) گهُرَ- طلب- تقاضا. تڪرار- ضد. عداوت- ويرُ.
مُدو وجهڻ: وقت يا ڪُن مقرر ڪرڻ. عداوت ڪرڻ- جهيڙو ڪرڻ. بحث ڪرڻ- تڪرار ڪرڻ.
مَدو جَزر: ث. ويرَ جو لاهه چاڙهه.
مَدهوشُ: ص (ف) حيران- واڙيو- هڪ ٻڪو. بيهوش. متوالو. مخمور.
مَدهوشِي: ث. بيهوشي. مستي- خمار (نشي جو).
مَدِي: ث. بيڙائي- خرابي. بَدِي. بدخواهي. دغا- ڪپٽ.
مَدِيد: ص (ع) پکڙيل- وسيع. ڊگهو- دراز.
مُدِيرُ: ذ (ع) اخبار جو ايڊيٽر.
مَدِينو، مَدِينَهَ: ذ (ع) شهر. عربستان جو مشهور شهر (نبي سڳوري جو شهر)- يثرب.
مَذَ: ث (سن) ماکي. شراب- مَئي- مَنڍُ.

مُڏُ: ص. موڳو. بي عقل- مورک. ڳهلو.
مَڏُ: ص (سن) مِنو. رسيلو. مني سُر وارو.
مَڏَمُ: ظ (سن) آهستي- ڌيمو. هلڪو.
مَڏَ: ث. ڪاٺين ڪانن جو ٽَرهو. سيلاب جي پاڻيءَ کان بچاءَ لاءِ اڏيل ٻيهو. رَڇَ کي مَٿي جهلڻ لاءِ ڪانن جو ٻڌل ڳڏو. ڪاٺين جي پري. ملڪيت- مُوڙي. سامان سڙو. ڪنوار کي ماڻڻ کان مليل وڳو.
مُڏو: ص. هٿيار جيڪو وهي نه سگهي- ڪُندُ- ڪمو. ڪندهه- موڳو.
مَڏِي: ث. گهر جو سامان- ٽپڙ ٽاڙي. مال ملڪيت- مُوڙي. درياءَ تي محصول وصول ڪرڻ جو ناڪو. درياءَ يا ونڊ جي ڪپ تي اڏيل لانڊي (جنهن ۾ پلو مڇي ماري گڏ ڪري رکن)- ميار.
مِدل: ص (انگ) وچون- وچولو.
مِدل سڪول: ذ. اٽن درجن تائين تعليم وارو اسڪول.
مَذاقُ: ذ (ع) ذائقو- سَواد- لذت. مزاج جي پسندي. ڪِل پوڳ- مسخري.
مَذاقون ڪرڻ: خوش طبعي ڪرڻ. چرچا گهڙ ڪرڻ.
مُذاكَرو: ذ (ع) پاڻ ۾ بحث- مباحثو. ڳالهه ٻولهه.
مَذاهِبُ: ذ (ع) 'مذهب' جو جمع.
مَذبِحُ: ذ (ع) ذبح ڪرڻ جي جاءِ- ڪوس گهر.
مُذَبذَب: ص (ع) لٽڪيل- ٽنگيل. ڊانوادول- غيرمستقل. ڦِرٽو گهرٽو (مزاج)- ٻُڌتر ۾.
مُذَكَر: ذ (ع) نَرُ. گرامر موجب 'نر' جنس وارو.
مَذكُور: ص (ع) ذڪر ڪيل- بيان ڪيل. (ذ) ذڪر- بيان.
مَذَمَتِ: ث (ع) نندا- هجوَ- بُرائي.
مَذمُوم: ص (ع) خراب- بد. گلارو- خواري وارو.
مَذهَبُ: ذ (ع) رستو- راهه. طريقو. عقيدو. دِينُ.

Sindhi Adabi Board

مَذهَبِي: ص. شرعي- ديني.
مَرُ: ظ (ف) يَل- يَلِي. شال. بيشڪ.
مَرُ: ث. جسم جو ميرُ (متي، سٽي وغيره)- گرَ. ميل (ڪپڙي جو). ڪَسُ.
مَرُ لاهڻ: گلا لاهڻ. اڇو أجرو ٿيڻ. ٽورو لاهڻ.
مُرَ: ث. پسارڪي وڪر جو هڪ قسم.
مَراتِبَ: ذ (ع) 'مرتبي' جو جمع. درجا- رُتبا.
مُراجِعَت: ث (ع) موٽ- واپسي.
مَراحِل: ذ (ع) 'مرحلہ' جو جمع. ڏاڪا. درجا.
مُرادَ: ث (ع) مطلب- غرض- مقصد- آرزو- خواهش. مرضي. باس- سڪا.
مراد پوري ٿيڻ: دل جي خواهش پوري ٿيڻ. مطلب پورو ٿيڻ.
مُراد گهُرڻ: مقصد پوري ٿيڻ لاءِ دعا گهرڻ.
مُرادوَندِ: ص. خواهشمند. اميدوار. عرضدار. حاجتمند.
مُرادِي: ث. دڪاندار جي اڪر ۾ سڃي ڏينهن جي گڏ ٿيل رقم. روڪڙ- نقدي.
مُراسِلَت: ث (ع) خط و ڪتابت. لکپڙهہ.
مُراسلو: ث (ع) خط- چٺي.
مَراسِم: ذ (ع) 'رسُوم' جو جمع. تعلقات.
مُراعاتِ: ث (ع) رعايت- لحاظ- مروت.
مُراقَبو: ذ (ع) تصور- ڌيان. استغراق- محويت. غور- ٻين ڳالهين جو خيال ڇڏي خدا سان لڳن لاڳ.
مراقبي ۾ ويهڻ: هڪ مَنو تي ڌڻي جي عبادت ڪرڻ. خدا سان لڳن لاڳ.
مَرامَتَ: ث (ع. مَرمة) ڀڳل ٽٽل شيءِ جي ڳنڍ ٽوپ. گهر يا جاءِ جي مرمت.
مُرَبَعَ: ذ (ع) چوڙس- چوڪنڊو. چئن سٽن وارو بَند (شاعري).
مُرَبو: ذ (ع. مُرَبيٰ) ڪنڊ جي چاش ۾ وڌل پڪل ميوو.
مَربُوط: ص (ع) ڳنديل- جُڙيل.
مُرَبِي: ص (ع) پالينڌڙ- تاتينڌڙ. سرپرست. وڏو- بزرگ.
مُرَتَبَ: ص (ع) ترتيب ڏيندڙ. تاليف ڪندڙ (ڪتاب).
مُرَتَب ڪرڻ: ترتيب ڏيڻ- تاليف ڪرڻ (ڪتاب)- تصنيف ڪرڻ.
مَرتِبانُ: ذ (ف) خاص قسم جي متي يا چيني جو ٽانءُ (جنهن تي روغن ڪيل هجي). ڪُولو. برني.
مَرتَبَت: ذ (ع) رتبو. صفاتي پچاڙي طور ڪم ايندڙ (جئن "عالي مرتبت").
مَرتَبو: ذ (ع) درجو- رتبو. عهدو. دفعو- پيرو.
مُرتَدُ: ذ (ع) اسلام کان ڦريل شخص. اهو مسلمان جيڪو ڪافر تي وڃي.
مُرتَضيٰ: ص (ع) چُونڊيل- ڌڻيل. مقبول- وٺندڙ. حضرت علي ڪرم الله وجهہ جو لقب.
مُرتَعِش: ص (ع) ڏڪندڙ- ڏڏندڙ.
مُرتَفِعَ: ص (ع) بلند- اُوچو- متاهون.
مُرتَكِب: ص (ع) ڏوهہ جهڙي ڪم جو ڪندڙ. مجرم- ڏوهاري.
مَرتِيو: ذ (سن) موت- وفات.
مَرثِيو: ذ (ع) شهادت يا وفات تي چيل نظم يا شعر (جنهن ۾ مصائب بيان ٿيل هجن).
مرثيي خواني: ث. مرثيا پڙهڻ.
مَرجاتَ: ث. حيا- شرم. لحاظ- محابو. پيشماني- پڇتاءُ. مان مرتبو.
مَرجانُ: ذ (ع) هڪ قسم جي سامونڊي پيداوار. ڳاڙهاڻ مائل هڪ قسم جو پٿر.

Gul Hayat Institute

مَرجَع: ذ (ع) موٽي اچڻ جي جاءِ. ڪاڦو.
مَرجَع خَلائق: ذ. اُها جاءِ (يا ماڻهو) جتي سڀ ماڻهو رجوع ٿين.
مِرچَ: ث. هڪ قسم جو ٻُوٽو جنهن جون ڦريون تيز ۽ تلخ ٿين (ڪچيون سايون، ۽ پڪيون ڳاڙهيون ٿين).
مِرچائي: ص. مرچن وارو (ڪاڦو).
مِرچُون لڳڻ: منيان لڳڻ- ڪاوڙ لڳڻ.
مِرچُ: ذ. هڪڙو ڳاڙهو يا سائو مِرچُ.
مِرَچ لڳڻ: منيان لڳڻ- ڪاوڙ لڳڻ.
مُرچَنگُ: ذ. هڪ قسم جو ساز- چنگ.
مُرچو: ذ. ڪَتُ- زنگُ. لوهار جي ڪُوري ۾ گڏ ٿيل لوهه جو ڪَتُ.
مَرچُونُ: ص. ڪنجوس. شُومُ. بخيل.
مَرحَبا: ث (ع) شاباس- آفرين. واهه واهه- خوش آمديد. آدرياءُ- آجيان. خاطرداري- تواضع.
مرحبا ڪرڻ: آئي جي آدر ڪرڻ- آدر پاءُ ڪرڻ. خاطرداري ڪرڻ.
مرحَلو: ذ (ع) هڪڙي ڏينهن جو سفر- منزل (هارهن ميلن جو مفاصلو). ٻاهو. ڏاڪو. درجو.
مَرحَلي وار: ص. منزل بمنزل، ڏاڪي بہ ڏاڪي. سلسلي وار.
مَرحَمَت: ث (ع) مهرباني- عنايت- ڪرم.
مَرحمت ڪرڻ: عطا ڪرڻ. عنايت ڪرڻ.
مَرحُومُ: ص (ع) رحمت ڪيل- بخشيل. جنتي. فوتي- مري ويل.
مَردُ: ذ (ف) نَر (ماڻهو)- مذڪر. ماڻهو- شخص- بشر. خاوند- مڙس. (ص) سورهيه- بهادر.
مَردِ حق: ذ. ولي- عارف.
مرد ماڻهو: ذ. ڪوبہ ماڻهو.
مَردِ ميدان: ذ. لڙائي ۾ بهادري ڏيکارينڏڙ. بهادر- دلير.
مَردو زَن: ذ. زالون ۽ مڙس. عام ماڻهو.
مُردارُ: ص (ف) مئل. ناپاڪ. مري ويل جانور- ڏُوندي. سست- ڪاهل. ڪم چور. حرام خور.
مَردانگي: ث (ف) مڙسي. جوانمردي. دليري. شجاعت.
مَردانو: ص. دلير- بهادر. مرد سان نسبت رکندڙ. تندرست- چاق- نَمِرو.
مَردُم: ذ (ف) عام ماڻهو. مهذب ماڻهو.
مردم آزار: ص. ماڻهن کي آزارينڏڙ. ظالم.
مَردُم آزاري: ث. ماڻهن کي آزارڻ- غريبان مارَ.
مَردُم خيز: ص. اهو خطو جتي لائق ماڻهو پيدا ٿين. اها سرزمين جتي گهڻا ماڻهو پيدا ٿين.
مَردُم شُماري: ث. ملڪ جي ماڻهن جي ڳڻپ (جيڪا هر ڏهين سال ٿيندي آهي)- آدم شماري.
مَردُم شُناس: ص. ماڻهو ماڻهو کي سڃاڻندڙ.
مَردم شناسي: ث. ڪوٽي ڪري ماڻهو جي سڃاڻپ.
مَردُمي: ث. بهادري- شجاعت- دليري.
مُردَني: ث (ف) موت جا اهجاڻ (جيڪي مُنهن مان ظاهر ٿين).
مُردو، مُڙدو: ذ (ف. مرده) مئل ماڻهو. لاش- مڙهه- مَيت. (ص) مئل- بي جان. ڪُوماٽل. مايوس (طبيعت).
مَردُودُ: ص (ع) رد ڪيل. ڏڪاريل. لوڏيل. ملعون. نڪمو.
مِرڏنگَ: ث. هڪ قسم جي ڊگهي ڊولڪ.
مِرزا: ذ (ترڪي) امير زادو. شهزادو. ايرانين ۽ مغلن جو لقب.
مُرسَلُ: ذ (ع) رسول- پيغمبر. (ص) ارسال ڪيل- موڪليل.

Gul Hayat Institute

مُرشِدُ: ص (ع) هدايت كندڙ. وات ڏيكاريندڙ. رهبر.
مُرشدِي: ث. هدايت- رهنمائي.
مُرَصَّع: ص (ع) جڙيل (هيرن موتين سان). جڙاءُ دار. سينگاريل.
مرضُ: ذ (ع) بيماري- روگ. اگهائي. آزار. عادت.
مرضِيلُ: ص. بيمار- عليل. ٿوٽي- سست.
مَرضِي: ث (ع) رضا- خوشي. خواهش- ارادو. پسند. قبوليت. اجازت- موڪل.
مرضي موجب: ظ. خاطرخواه- پسندي موجب. وٽن جهڙو- دلپسند.
مَرطُوبُ: ص (ع) پُسيل- تر- آلو- ينل.
مَرعُوبُ: ص (ع) رعب ۾ آيل- هيسيل- دٻل.
مُرغُ: ذ (ف) پکي- پرندو. ڪُڪڑ.
مُرغابي: ث (ف) آبي پکي جو هڪ قسم. بدڪ. آڙي.
مَرغزارُ: ذ (ف) نرم ۽ سائي گاه واري جُوءِ- ساوڪ. وِيءِ- چراگاه.
مُرغو: ذ (ف) ڪُڪڑ. (ث. مُرغي).
مَرغُوب: ص (ع) وٽندڙ- پسنديده. مزيدار- لذيذ (کاڌو).
مَرقَدُ: ذ (ع) سمهڻ جي جاءِ. قبر- تربت.
مُرَقَّع: ذ (ع) تصويرن جو مجموعو.
مَرقُوم: ص (ع) لکيل.
مَركُ: ظ. لائق- واجب- جڳائيندڙ. (ذ) مغروري- پاڻ پڏائڻ- فخر.
مِركَ: ث. ڏُڪ- سُرڪ. پِڪَ- لَپَ.
مُركَ: ث. مُشڪ- ڪِلَ- تبسم. پاڻهه. ڳائڻ ۾ تانَ جي هيٺ مٿاهين.
مَركائِنُ: م. پڏائڻ. مُنهن مٽي ڪرڻ. ساراهڻ. ملهائڻ.
مُرَكَّبُ: ص (ع) گڏيل- مليل. گڏوڇڙ- مخلوط. گهٽين شين کي گڏي ناهيل دوا. هڪ کان وڌيڪ جملن وارو فقرو.
مَركَزُ: ذ (ع) هڪ مقرر جاءِ. گول جي وچ وارو نقطو. وچ وارو حصو- وچُ. صدر مقام.
مَركَزِي: ص. وچ وارو- وچون- وسطي. بنيادي.
مَركَنُ: م. پَڏڻ- دفن ڪرڻ. لاف هڻڻ.
مُركَنُ: م. مُشڪڻ- چپن ۾ ڪلڻ. ٽورو ڪِلڻ.
مَركُوزُ: ص (ع) وچ وارو. هڪ جڳهه تي ڪُتل.
مُركِي: ث. ڪنن ۾ پائڻ جو هڪ ڳهه. ننڍڙي والي. ڪيوتي.
مَرگُ: ذ (ف) موت- اجل- قضا- مرتيو.
مرگ مَفاجات: ذ. اوچتو موت- بي وقت موت.
مُرگو: ظ. ماڳهين- بنهه. فقط.
مِرگهُ: ذ (سن) هرڻ- آهُو.
مِرگهه تِرشنا: ث. رڻ ۾ پاڻيءَ جو ڪُوڙو ڏيکُ- رُڄَ- سراب.
مِرگهه نيَنَ: ث. وڏي ۽ سهڻي اک. (ص) وڏين ۽ سهڻين اکين واري.
مَرگهَتُ: ذ. مُردي ساڙڻ جي جاءِ- مسان- شمشان.
مِرگهِي: ث. هڪ قسم جي بيماري (جنهن ۾ مريض کي بيهوشيءَ جو دورو پوي).
مِرگهِيلُ: ص. مرگهيءَ جي بيماري ۾ ورتل.
مُرلِي: ث. هڪ قسم جو ساز (خاص ڪري جوڳي وڄائين). بنسري.
مُرليون وڄائڻ: ڳالهيون ٻڌائي ريجهائڻ- راضي ڪرڻ. ريجهائي خوش ڪرڻ.
مَرَمُ: ذ (سن) شرم- حيا- لج. لحاظ. پيشماني.
مَرَمَتَ: ث (ع) ڳچل جاءِ جي درستي. ڳچل ٽٽل شيءِ جي درستي. ڦاٽل ڪپڑي وغيره جي ڳنڍ ٽوپ. جُٽ- سزا. گوشمالي.

Gul Hayat Institute

مَرمَت طلب: ص. درستيءَ جي لائق- ڳنڍ ٽوپ جي لائق.
مَرمَت ڪرڻ: سنوارڻ- اصلاح ڪرڻ. گوشمالي ڪرڻ.
مَرمَر: ذ (ف) هڪ قسم جو اڇو، زرد، نيرو ۽ ڳاڙهو پٿر جيڪو پالش ڪرڻ سان چمڪي ٿو "سَنگِ مَرمَر".
مِرمِر: ث. چپن ۾ ڳائڻ وارو سنهڙو آواز- مِڻ مِڻ. رِڙ.
مُرمُلا، مُرمُرا: ذ. بيسڻ مان ٺهيل ۽ تيل ۾ تريل سيويون.
مَرَڻُ: ذ. موت- اجل- قضا. لاڏاڻو. وفات.
مَرڻ جِيڱَن: ذ. شادي غمي. زماني جا لاها چاڑها.
مَرَڻُ: م (سن) فوت ٿيڻ- لاڏاڻو ڪرڻ- دم ڏيڻ- انتقال ڪرڻ. گهٽو چاهڻ- عاشق ٿيڻ.
مَري جُهري: ظ. ڪشالي سان- مَري مَري- مصيبتون سهي.
مَري مَري: ظ. ڏاڍي ڪوشش سان- ڏاڪڻ سان.
مري وڃڻ: گذاري وڃڻ- فوت ٿيڻ. پاڻ ٿيڻ (بک ۾).
مَرڻو: ذ. موت- قضيو.
مَرڻينگُ: ص. مرڻ جهڙو- مرڻ تي. مرڻ وهيڙو.
مَرواريدُ: ذ (ف) موتي- دُر. گوهر.
مُرَوتُ: ث (ع) رعايت- لحاظ- پاسخاطري. فياضي- سخاوت.
مُروت ڪرڻ: لحاظ ڪرڻ- رعايت ڪرڻ. ڇڏ ڇوٽ ڪرڻ.
مَروتَ: ث. پيٽ ۾ وَٽ- مروڙ (جنهن ۾ سُورَ جي سُوتَ اُپري). مروڙ. وڪڙ.
مَروت سَروت: ث. وٽ ست. پيٽ ۾ مروڙ.
مَروڻُ: م. وڪڙ ڏيڻ- وٽ ڏيڻ- مروڙڻ. اَڪيڙو ڏيڻ.
مَروڙو: ذ. وڪڙ- وَٽُ- مروڙ. اَڪيڙو.
مُرَوج: ص (ع) جاري. هلندڙ. مستعمل. رواج ۾ هلندڙ.
مَروڙَ: ث. پيچ- وَٽُ (پيٽ ۾). گهُمري. وڪڙ.
مَروڙَڻُ: م. وٽ ڏيڻ- پيچ ڏيڻ. موڙڻ (عضوو). مروڙڻ. وٽڻ.
مروڙو: ذ. وَٽُ- وَرُ- وڪڙ. مروڙ (پيٽ جي).
مِرُون: ذ. جهنگلي جانور. حيوان. درندو. سُوئر.
مَروِي: ص (ع) روايت ڪيل- بيان ڪيل.
مَرهَ: ث. بخشش- مغفرت. ڀاجهه- مهر.
مَرهَمُ: ذ (ف) ڦٽ ڦرڙي يا زخم تي لڳائڻ لاءِ ليپُ- ملهم. علاج.
مَرهُونِ: ص (ع) گروي رکيل- گهہ رکيل.
مَرهُونِ مِنت: ص. احسانمند- ممنون- ٿورائتو.
مَرَهِي: ث. ڏندن جي پاڙ وارو گوشت- مهاري.
مَرحِيات: ص. مري ويل- فوتي. مرحوم.
مَرهياڙي: ص. مٽيارڪو سامان وڪندڙ- مٽياري.
مَرِي: ث. هڪ قسم جي وبائي بيماري. وبا.
مَرِي: ذ. بلوچ قوم جو هڪ قبيلو.
مِرِي: ث. مرچ (ڳاڙهو ۽ ڪارو مرچ).
مَرِيخ: ذ (ع) هڪ سياري (گرهه) جو نالو- منگل (علم نجوم ۾ هي سيارو منحوس تصور ڪيو وڃي ٿو).
مُرِيدُ: ص (ع) خواهشمند- چاهيندڙ- مشتاق. ارادت رکندڙ. مطيع- فرمانبردار. معتقد. پيروي ڪندڙ. پوئلڳ. شاگرد.
مريد ڪرڻ: تابع ڪرڻ. مطيع ڪرڻ. ٻالڪو بنائڻ.
مُريدِي: ث. اطاعت- فرمانبرداري. عقيدتمندي.
مَرِيڙو: ذ. هڪ قسم جو اوپڙ (ساڳ طور ڪم اچي).
مَرِيضُ: ص (ع) بيمار- روڳي- عليل. جڏو- مرضيل.
مَريَم: ث (ع) پارسا- پاڪدامن. حضرت عيسيٰ عليه السلام جي ماءُ جو نالو.
مَرِينو: ذ (ف) هڪ قسم جو اوني ڪپڙو (جيڪو

Gul Hayat Institute

خاص قسم جي رڍن جي اُنَ مان ٿهي).
مُربو: ذ. پير جي مٽار. وارو هڏو- پيڈي.
مِڙ: ظ. سڀ- جملي- سيڀي.
مَڙد: ذ (ف) مرد. مڙس.
مُڙدو: ذ (ف) مُردو. ميت- لاش.
مُڙس: ذ. مرد ماڻهو. (ص) گهر وارو- خاوند- يتار. سورهيه- دلير.
مُڙسان مُڙسي: ث. زوري زبردستي. ڏاڍائي. اڻهه زورائي. جريت.
مُڙسائو: ص. مردانو.
مڙس ٿيڻ: همت ڏارڻ- حوصلو ڪرڻ.
مُڙسي: ث. سگهه- همت- طاقت. جريت. بهادري.
مِڙڻ: م. ملڻ- گڏجڻ. پڙڻ- ڳنڍجڻ. ميڙ ٿيڻ. انبوه ٿيڻ. روبرو ٿيڻ.
مُڙڻ: م. ڦرڻ- مُڙي وڃڻ. وٽجڻ. موٽڻ- واپس اچڻ. موت ڪائڻ. هٽڻ (بيماري). وَرُ ڪائڻ. ڦيرو ڪائڻ. باز اچڻ (ڪنهن ڪم ڪان). آڻ ميڙڻ. لڙڻ (سج).
مَڙهه: ذ. لاش. مئل جسم.
مَڙهه: ذ (سن. مَٺ) ماڳ. ٽڪاڻو. آستان.
مڙهه مُقامُ: ذ. جاءِ جڳهه- گهر گهاٽ- نام ٽڪاڻو.
مَڙهائِڻُ: م. واڌائڻ (ڪٽ). جڙائڻ (موتي).
مَڙهت: ث. مڙهڻ يا جَڙڻ جو ڪم. پُوچَ (موتين جي). ترتيب يا سلسلي سان پُوچَ (موتين، ڏاڳن، مٽڪن وغيره جي). ڪٽ واڌڻ جي ترتيب.
مَڙهَڻُ: م. جَڙڻ (موتي). پُوچ ڪرڻ. واڌڻ (ڪٽ، ڪرسي وغيره). ڪل چاڙهڻ (دهل، نغاري تي). رکڻ (الزام). زوري حوالي ڪرڻ (ذميداري).
مَڙهو: ص. مڙهه وانگر نِستو. ضعيف- هيٺو. پوڙهو- ڪراڙو. سست- ڪاهل. (ث. مَڙهي)
مَڙهو: ذ. پٿڻ جي وچ واري هيٺاهين جُوءِ. هيٺاهين زمين.
مَڙهي: ث. (سن. مَٺ) جهڳي- جهوپڙي. سناسين جو آستان. ننڍڙو ٽڪاڻو.
مِڙِي: ظ. ڪل- سڀ- جملي.
مِڙِي: ظ. گڏجي- مِلي.
مِڙِي سِڙِي: ظ. گڏجي سڏجي- رلي ملي.
مِڙيَلُ: ص. ڇهن سالن جمار وارو وهٽ (جنهن کي سڀ ڏند جاول هجن).
مڙيئي، مِڙيوئي: ظ. سيوئي- سيڪجهه.
مِزاجُ: ذ (ع) طبيعت- سرشت. ڳُڻ- خاصيت. عادت. خصلت- سُڀاءُ. تڪبر- فخر- وڏائي. ناز- نخرو.
مِزاج پُرسي: ث. طبيعت جي پڇا (بيماري جي حالت ۾).
مِزاج ڪرڻ: غرور ڪرڻ. وڏائي ڪرڻ. نخرا ڪرڻ.
مَزاح: ذ (ع) چرچو گهبو- خوشطبعي- ڪِل يوڳ.
مُزاحَمَت: ث (ع) روڪ- جهل. منع.
مَزارُ: ث (ع) زيارت ڪرڻ جي جاءِ- درگاه- آستانو. قبر- تُربت.
مَزار: ذ. شينهن.
مُزارِعُ: ذ (ع) پوک ڪندڙ- هاري- ڪُڻبي- ڪاشتڪار.
مَزارِي: ذ. بلوچ قوم جو هڪ قبيلو.
مَزاڪَ: ث. ڪل مسخري. چرچو گهبو. ٺوڪ. ڪيچل بازي.
مَزدُورُ: ذ (ف) روزاني اُجرت تي ڪم ڪندڙ. پورهيت. مزور- ڪَمِي. بار پري ڪڍڻ جو ڪم ڪندڙ.
مَزدوري: ث. ڪم جو معاوضو- اجرت. روزينو. محنت- پورهيو.
مِزمانُ: ذ (ف. مهمان) جيڪو ترسي ۽ ماني ٽڪي ڪائي- مهمان- دعوتي.
مِزماني: ث. مهماني. دعوت.

Gul Hayat Institute

مَزو: ذ (ف) سواد- ذائقو. ساءَ- لطف. چشكو. رس. عيش. خوشي. فرحت. رونق- تماشو- چهچتو. سرور.

مزا كرڻ، مزا وٺڻ: لطف وٺڻ. تماشا كرڻ. عيش كرڻ- لذت وٺڻ.

مزا مائڻ: عيش كرڻ. موجون كرڻ.

مزو اچڻ: لذت اچڻ- سواد اچڻ. راحت ملڻ. خوشي ٿيڻ. سُرور اچڻ.

مَزو چكائڻ: سيكت ڏيڻ- جُٹ كرڻ.

مزو وٺڻ: لطف حاصل كرڻ. عيش كرڻ.

مزيدارُ: ص. لذيذ- سوادي. لطف وارو- وٺندڙ.

مُزيدارِي: ث. لذت- مزو. ذائقو- سواد. لطف.

مَزوُرُ: ذ (ف) مزدور. پورهيت. كمي.

مَزُورِي: ث. مزدوري. پورهيو. حمالي. مزوري جو اُجورو.

مَزِيدُ: ص. (ع) زياده- وڌيڪ. گهڻو- سرس.

مُزَيِنَ: ص (ع) سينگاريل- آراسته- سَجايل.

مُژده: ذ (ف) خوشخبري. مبارڪ باد. بشارت.

مِژگان: ذ (ف) پَلڪَ- اکين جا چپر.

مِژه: ذ (ف) پَلڪ (اک جو)- چپر.

مَسُ: ذ (ع) ڇُهاءَ- لائڻ (هٿ وغيره).

مَسَ: ظ. لاچار- ورلي.

مَسِ: ث. مُجن ۽ ڏاڙهي جو ريهُ. ڏاڙهي مُڇ جي ساوڪَ.

مَسُ: ث. لکڻ لاءِ ڪاري، ڳاڙهي، نيري رنگ جي پاڻيٽ- سياهي (عام طرح مَسُ ڪاري ٿئي).

مِس: ث (انگ) ڪنواري چوڪري- دوشيزه. پُل- چُڪ.

مِسُ: ذ (ف) تامو.

مَسا: ث (ع) شام- سانجهي.

مَساجِدَ: ث (ع) 'مسجد' جو جمع- مسجدون.

مَساعِي: ث (ع) ڪوششون- حيلا.

مَسافَت: ث (ع) دوري- مفاصلو.

مُسافِرُ: ث (ع) سفر ڪندڙ- پانڌي- راهي، پرديسي.

مُسافِرتَ: ث. سفر. پنڌ- مفاصلو. پرديس.

مسافِرخانو: ذ. مسافرن جي رهڻ جي جاءِ- سراءِ.

مُسافِرِي: ث. سفر. پنڌ- مفاصلو. پرديس.

مَساكِينَ: ذ (ع) "مسكين" جو جمع. غريب- محتاج- كنگال.

مُساڳُ: ذ (ع. مِسواك) ڏندن جي صفائي لاءِ اکڙوٽ وڻ جو چوڏو.

مَسامَ: ذ (ع) پگهر نڪرڻ لاءِ جسم جا سنهان سوراخ. لُوڻ (پگهر عام طرح وارن جي پاڙن مان نڪرندو آهي).

مَسانُ: ذ. هندن جي مڙدن ساڙڻ جي جاءِ- مرگهٽ.

مُساوات: ث (ع) برابري- هڪ جهڙائي- يڪسانيت.

مُساوِي: ص (ع) برابر- يڪسان- هڪ جهڙو. هموزن.

مَسائِلَ: ذ (ع) مسئلا- معاملا.

مُسَبُ الأسباب: ذ (ع) سبب پيدا ڪندڙ. خداتعالي.

مَستُ: ص (ف) نشي ۾ چُور- متوالو- مخمور. سرشار. بيخود- مدهوش. الهوٽ. ديوانو- چريو. مجذوب. بيپرواهه. خوش.

مَستانُ: ص. مستانو- مست. عاشق.

مَستانو: ص. خماريل- مخمور. چربو- پاڳل- ديوانو. مجذوب. پورالو. (ث. مستاني).

مُستَثنيٰ: ص (ع) چوندبيل- چانتيل. جدا ڪيل. الڳ- علحدو.

مُستجابُ: ص (ع) جواب ڏنل. پُڌل. قبول ڪيل.

مستجاب الدعوات: ذ. اهو ماڻهو جنهن جي دعا قبول ٿيندي هجي.

Gul Hayat Institute

مَستَر: ث. ليکن کڏهن جي پٽي. رازکي کمر جو هڪ اوزار.
مُستَرد: ص (ع) موٽايل. رد کيل.
مِستِري: ص. مشنري جو کمر کندڙ.
مُستَزاد: ص (ع) وڌايل. عروضي شاعري جو اصطلاح موجب هر مصرع کان پوءِ وڌايل هڪ رکن.
مُستَحَسَنُ: ص (ع) سٺو- وٺندڙ. نيڪ- چڱو. پلائي وارو.
مُستَحَقُ: ص. (ع) حق رکندڙ- حقدار. جوڳو- لائق.
مُستَحکَم: ص (ع) پڪو- مضبوط- پائدار. قائم- اٽل.
مُستَطِيلُ: ذ (ع) چوڪاسي شڪل جنهن جا آمهون سامهون وارا هڪ پاسا برابر هجن.
مُستَعارُ: ص (ع) اڌارو- اڌاري طرح گهڙي ورتل.
مُستَعَدُ: ص (ع) تيار. موجود. هشيار.
مُستَعدي: ص (ع) تياري- تُرتي. جلدائي.
مُستَعفِي: ص (ع) استعيفيٰ ڏيندڙ- نوڪري ڇڏيندڙ.
مُستَعمَل: ص (ع) استعمال کيل- کمر ۾ آيل. مروج. چالو.
مُستَغرق: ص (ع) ٻڏل- غرق. کمر ۾ رڌل.
مُستَغنِي: ص (ع) آزاد- بيپرواهه. دولتمند- امير. بي نياز.
مُستَفِيضُ: ص(ع) فريادي. دانهين. مدعي.
مُستَقبِل: ذ (ع) ايندڙ وقت- آئيندو. ايندڙ وقت سان تعلق رکندڙ.
مُستَقَرُ: ذ (ع) ٻيهڻ جي جاءِ. ترسڻ جو هنڌ. ٺڪاڻو.
مُستَقِل: ظ (ع) هميشه- سدائين. مضبوط- اٽل. پڪو (ملازم).
مُستَقِل مِزاج: ذ. اٽل ارادي وارو. ثابت قدم.
مُستقِيمُ: ص (ع) سنئون- سڌو. درست- صحيح. سڌو ٻيندل- أيو.
مَستَعکُ: ذ (سن) متو- کيپراتي. پيشاني.
مُستَنَدَ: ص (ع) سَنَد مليل. تصديق شده. اعتبار جوڳو.
مَستُورُ: ص (ع) لڪل- ڳجهو- مخفي.
مَستُورات: ث (ع) پرده نشين زالون. زالون- عورتون.
مَستِي: ث (ف) نشو- خمار. نفساني جوش. خوشيءَ جو جوش. حرڪت. کيچل. شرارت.
مستي ڪرڻ: حرڪت ڪرڻ- شرارت ڪرڻ. کيچل ڪرڻ.
مُستِي: ث. مٽاڻ. ڪُڙ مان ٺهيل ڳاڙهي ڪنڊ. ڪُڙَ جي پور.
مِسٹَرُ: ذ (انگ) جناب. صاحب. محترم. معزز.
مَسجِدَ: ث (ع) مسجدو ڪرڻ جي جاءِ. نماز پڙهڻ لاءِ خاص اڏاوت- مسيت.
مَسجد اقصيٰ: ث. فلسطين ۾ حضرت سليمان جي ٺهرايل مسجد (لفظي معنيٰ پري واري مسجد، ڇاڪاڻ ته مڪي کان پري آهي).
مَسجِد حَرام: ث. ڪعبو- ڪعبة الله.
مَسجد نبوي: ث. مديني منور ۾ نبي سڳوري جي اڏايل مسجد.
مُسَجَعَ: ذ (ع) هم قافيه الفاظ (واري عبارت يا مضمون)- مُقفيٰ (نثر، جنهن ۾ قافيا جملن جي آخر ۾ هجن).
مَسجُود: ص (ع) سجدو ڪيل. جنهن کي سجدو ڪجي.
مَسَحُ، مَسحو: ذ (ع) اڳهڻ- مَلڻ (هٿ). وضو يا غسل ۾ ڪن خاص عضون کي هٿ سان مهڻ يا صاف ڪرڻ. وضو ۾ پائي سان ڳچل ٻئي هٿ تڪ کان ڪيڙي تائين لڳائڻ. طهارت.
مَسحو ڪرڻ: وضو ڪرڻ. طهارت ڪرڻ.
مَسحُور: ص (ع) جنهن تي جادو ٽيل هجي.

Gul Hayat Institute

مَسخ: ص (ع) سڀي حالت مان بدلجي خراب حالت ۾ اچڻ. اعليٰ مان ادنيٰ. بگاڙو- خراب تبديلي.
مُسَخر: ص (ع) فتح ڪيل. تابع ڪيل. قبضي ۾ ڪيل.
مَسخرو: ص (ع) چرچائي- ظريف- يوگائي.
مَسخري: ث. چرچو ڪهڻو- ڪل يوگ. ٺٺول.
مَسخري ڪرڻ: ٺٺول ڪرڻ- مذاق ڪرڻ. چرچو ڪهڻو ڪرڻ.
مُسَدَّس: ذ (ع) اهو نظم جنهن ۾ ڇهن مصراعن جو بند هجي. ڇهن مصراعن جو بند. ڇهه ڪُنڊي شڪل.
مَسدُود: ص (ع) بند ڪيل- روڪيل.
مسرُ: ذ (سن) مِشر- ٻانيڻ- برهمڻ.
مُسَرَّت: ث (ع) خوشي- سرهائي.
مَسرُور: ص (ع) خوش- سرهو- شاد.
مَسروق، مَسرُوقَہ: ص (ع) چورايل- چوري ڪيل.
مَسرِي: ث. ڏاڙهي اچڻ جي شروعات. ڏاڙهيءَ جي ريهه- ساوڪ.
مُسَطَّح: ص (ع) پڪڙيل. وڇيل. ويڪرو. هموار- سندريل (پٽ).
مَسطَر: ث (ع) ڪاغذ تي ليڪن ڪڍڻ جو اوزار. پَٽي. فوٽ پٽي.
مَسعُود: ص (ع) سياڻو- نيڪ. خوش قسمت- بختاور.
مَسكَن: ذ (ع) رهڻ جي جاءِ. رهڻ جو هنڌ. گهر. ٺڪاڻو.
مَسكو: ذ (ف) مڪو.
مَسكو هڻڻ: خوشامد ڪرڻ.
مِسكِين: ص (ع) غريب- ڪنگال- مفلس. عاجز. ويچارو.
مِسكِين طبع: ص. غريب. حليم- بردبار. اٻالو. بيوس. مائيٽو.
مِسكِيني: ث. غربت. مفلسي- ناداري.

مُسَلح: ص (ع) هٿيار بڌل- هٿياربند- هٿيارن پنوهارن سان.
مُسَلسَل: ص (ع) سلسلي ۾ رکيل- سلسليوار. لاڳيتو. هڪ ٻئي پويان.
مُسَلط: ص (ع) تسلط يا قبضو ڪندڙ- قابض. غالب. فاتح.
مَسلَك: ذ (ع) رستو- راهه. طريقو. رسم- رواج.
مُسلِم: ذ (ع) مذهب اسلام جو پوئلڳ- مسلمان.
مُسَلَّم: ص (ع) تسليم ڪيل- مڃيل. سڃو سارو- سالم. مڃڻ جوڳو. صحيح- درست.
مُسلمان: ذ (ع) مذهب اسلام جو پوئلڳ- مسلم.
مُسلمان ٿيڻ: اسلام آڻڻ. دين اسلام قبول ڪرڻ. ڪلمو پڙهي ايمان آڻڻ.
مُسلمانِي: ث. مسلمانن واري (رسم). سُنت- طهر- ختنو.
مُسَمَّاة: ث (ع) نالو رکيل عورت (عورتن جي نالي سان گڏ استعمال ٿيندڙ لفظ).
مِسمار: ذ (ع) ميخ- ڪِلي. (ص) ڪيرايل- ڊاڻل. تباه- برباد.
مِسمار ڪرڻ: ڊاهڻ- تباه ڪرڻ.
مَسموم: ص (ع) زهريلو- زهري.
مُسَمّي: ص (ع) نالو رکيل. مردن جي نالي سان استعمال ٿيندڙ لفظ.
مَسنَد: ث (ع) اها جاءِ جتي ٽيڪ ڏيئي ويهجي. صندل. گادي- تخت.
مَسند نشين: ص. تخت تي ويهندڙ. بادشاه.
مَسنُونُ: ص (ع) تکو ڪيل. سراڻ چڙهيل. صاف ٿيل. اهو ڪم جيڪو نبي سڳوري خود ڪيو هجي- سُنت. جائز- درست.

Gul Hayat Institute

مَسَنُ: ذ (سن) هندن جي مڙدن سارڻ جي جاءِ- مَساڻ.
مِسَنِ: ث. واري ۽ چيڪي مٽي واري زمين. حيدرآباد ضلعي ۾ هڪ ڳوٺ ۽ ديهه جو نالو.
مُسَنُ: م. ڪومائجڻ. جهيڙو ٽيڻ. هَجڻ. اُجرڻ ٽيڻ. تڪليف ۾ اچڻ.
مَسو: ذ. جسم تي اُپريل ڪارو داڻو- هَسو.
مَسواڙَ: ث. جاءِ جو پاڙو يا ڪرايو. ڪا شيءِ استعمال ڪرڻ جو اجورو. پاڙو.
مَسواڙي: ص. مسواڙ تي ويڙل- ڪرائيدار.
مِسواڪُ: ذ (ع) ڏندڻ.
مُسَوَدو: ذ (ع) اها لکيت جنهن ۾ پوءِ تصحيح ٿي سگهي. ڪنهن ڪتاب يا مضمون جي اصل تحرير- قلمي نسخو.
مَسُورِ: هڪ قسم جي پوک ۽ ان جو ٻج (دالين ۾ شمار ٿئي)- مُهري.
مُسهِل: ص (ع) جلاب آڻيندڙ- قبض ڪُشا.
مَسَهُو: ص. نہ سهندڙ- حاسد.
مَسئَلو: ذ (ع) سوال. فقه بابت سوال. معاملو.
مِسِي: ث. عورتن جي سينگار جو هڪ وڪر (ڏندن کي لڳائڻ جو پائوڊر جنهن سان ڏند ۽ مهارون ڳاڙها ٿين).
مَسِيتَ: ث. مسجد- مهِت.
مَسِيحُ: ذ (ع) حضرت عيسيٰ عليه السلام جو لقب.
مَسيحائِي: ث. حضرت عيسيٰ وانگر جيارڻ جو عمل.
مَسيحِي: ص. حضرت عيسيٰ جو پوئلڳ- ڪرستان.
مُشابَه: ظ (ع) جهڙو- مثل- موافق.
مُشابِهَت: ث. هڪ جهڙائي- مطابقت. برابري. پيٽ.
مُشاطَه: ث (ع) عورتن کي سينگار ڪرائيندڙ عورت (جيڪو ڪم عموما حجامڻ ڪري). سگهابندي ڪرائيندڙ وچ واري عورت. دلالڻ.
مُشاعِرو: ذ (ع) شاعرن جو گڏ ٿي شعرخواني ڪرڻ جو شغل. شاعرن جو اجتماع.
مَشاغِل: ذ (ع) "مشغلہ" جو جمع. ڪم ڪار. پورهيو. وندر.
مَشاق: ص (ع) جنهن جي گهڻي مشق ڪيل هجي- مهارت رکندڙ- تجربيڪار. ماهر.
مَشامُ: ذ (ع) قوت شامہ جي جاءِ- دماغ. سونگهڻ جو حِس.
مُشاوَرَت: ث (ع) صلاح مصلحت- مشورو.
مُشاهِدات: ذ (ع) ڏيکاءِ- نظر ۾ آيل حقيقت.
مُشاهَدو: ذ (ع) نظارو. تماشو. معائنو. تجربو. تصوف جي اصطلاح ۾ انوار الاهي جو نظارو. ديدار.
مشاهدو ماڻڻ: ديدار ڪرڻ. لقاءَ ڏسڻ.
مُشاهِرہ: ذ (ع) ماهوار پگهار. ماهيانو وظيفو.
مُشاهِيرَ: ذ (ع) "مشهور" جو جمع. نامور ماڻهو- مشهور ماڻهو. وڏا ماڻهو (جن کو ڪارنامو ڪيو هجي).
مَشائخَ، مَشايخَ: ذ (ع) "شيخ" جو جمع. بزرگ ماڻهو. دين جا اڪابر. صوفيائي ڪرام (جيڪي مرشدي جي رتبي کي پهتل هجن).
مُشت: ث (ف) مُٺ. مُڪَ. لپَ.
مُشتِ اُستخوان: ذ. هڏن جي مُٺ. تمام ضعيف.
مُشتِ خاڪ: ث. مِٽيءَ جي مُٺ. انسان. دنيا.
مُشتَ زَني: ث. مُٺ هڻڻ- جِلق.
مُشتِ غُبار: ث. دز- لٽ. مثل ماڻهو جي ڳريل جسم جي مٽي.
مُشتاقُ: ص (ع) خواهشمند- طالبو- گهورو- شائق. منتظر.
مُشتَبَهَ: ص (ع) جنهن تي شڪ هجي. شڪي.
مُشتَرَک: ص (ع) گڏيل- شريڪ ٽيل. ڳنديل- لاڳو.

مُشتَرِي: ذ (ع) خريدار. هڪ گره جو نالو.
مُشتَمِل: ص (ع) برندڙ- باهر وانگر.
مُشتَق: ذ (ع) ڪنهن مصدر مان نهيل لفظ.
مُشتَمِل: ص (ع) شامل- شريڪ- گڏيل.
مُشتَهَر: ص (ع) مشهور ڪيل. اعلان ڪيل. ڏينورو ڏنل.
مُسَنَّدِيُو: ص. سٽر وٽر- ڏٽو مٽو.
مَشرَب: ذ (ع) پاڻي پيئڻ جي جاءِ (حوض، چشمو). دين- مذهب. طريقو- ريت.
مُشرَف: ص (ع) شرف ڏنل- معزز.
مُشرَف بِاسلام: ذ. مسلمان ٿيڻ جي عزت حاصل ٿيڻ.
مَشرِق: ذ (ع) سج اُپرڻ وارو طرف- اُپرندو- اوپر- پورب.
مَشرِقي: ص. ايرندي جو- پوربي.
مُشرِك: ص (ع) شريڪ ڪندڙ. خدا سان ٻئي معبود کي شريڪ ڪندڙ. بت پرست.
مَشرُوط: ص (ع) شرط رکيل. پابند- ٻڌل.
مَشعَل: ث (ع) ڪپڑي جو مُڇو جيڪو ڪاڻ جي چيڑي تي ٻڌي، تيل ۾ ٻوڙي ٻارجي. ڏيات.
مَشعل بردار: ص. مشعل ٻاري ڪٽي هلندڙ.
مَشعَلچي: ص. مشعل ٻاريندڙ.
مَشغَلو: ذ (ع) ڪم- ڪِرت- ڏندو- پورهيو. وندر- تفريح.
مَشغُول: ص (ع) ڪم ۾ رڌل- مصروف.
مَشغُولي: ث. ڪِرت- ڏندو. وندر. مصروفيت.
مُشفِق: ص (ع) مهربان- همدرد.
مَشَق: ث (ع) تجربو- آزمودو. جلد ۽ رواني سان ڪم ڪرڻ جي عادت. اکرن پچائڻ لاءِ ڦرهي وغيره تي وري وري لکڻ.
مَشقِ سُخن: ث. شعر چوڻ جي مهارت. شعر گوئي.
مَشقَ ڪرڻ: ڪوبہ ڪم وري وري ڪرڻ.
مُشقَت: ث (ع) محنت. پورهيو. ڪشالو. خانڪشاني.
مَشكَ: ث (ع) پکال- ساندارو.
مُشكَ: ث (سن) ڏاڙهو (ٻانهن جو). گوشت جي سُڌي. مُرڪَ- چپن ۾ ڪِلَ- آهستي ڪِلَ.
مُشكوه بڏڻ: ٻانهن جا ڏاڙها ورائي پٺن ڪان ٻڌڻ. قابو ٻڌڻ.
مُشكَ، مُشكُ: ث (ف) هڪ قسم جي خوشبو (جيڪا هرڻ جي پيٽ مان ٽيلهي جي صورت ۾ نڪرندي آهي)- ڪَسُوري.
مُشكبار: ص. نهايت خوشبودار- سُرهو.
مُشك بُو: ص. خوشبودار- سُرهو.
مُشكِ خَتن: ث. 'ختن' جي علائقي جي مشڪ (جيڪا نهايت اعليٰ قسم جي ٿئي).
مَشكِرو: ص. (ع. مسخره) مسخرو- چرچائي.
مَشكِري: ث. چرچو پوڳ- مسخري.
مُشكِل: ص (ع) ڏکيو- دشوار- اوکو. (ث) ڏکيائي- سختي- تڪليف. مصيبت.
مَشكل آسان ٿيڻ: مصيبت دور ٿيڻ. سختي لهڻ. سڪرات سولي ٿيڻ.
مُشكِلات: ث (ع) 'مشڪل' جو جمع پر سنڌيءَ ۾ واحد طور ڪم اچي) تڪليف- ڏکيائي.
مُشكِلكشا: ص (ف) مشڪل حل ڪندڙ. مصيبت دور ڪندڙ. امنج لاهيندڙ. عام اصطلاح ۾ حضرت علي ڪرم الله وجهه جو لقب.
مشكلكشائي: ث. تڪليف دور ڪرڻ. مصيبت کان نجات.
مُشكَنُ: م. چپن ۾ ڪِلڻ- مُرڪڻ. پاڻوهڻ. خوش ٿيڻ. ڪِلڻ.

Gul Hayat Institute

مِشكواة: ث (ع) حديثن جو مشهور ڪتاب.
مَشكُورُ: ص (ع) شڪل ڪيل. احسانمند- ٿوريائتو- شڪرگذار.
مَشكُوكُ: ص (ع) شڪ ڪيل- شڪي. گماني.
مُشكِي: ص. مُشڪ جي رنگ جهڙو- ڪارو- سياهه. سانورو. سياهي مائل (ذ) ڪاري رنگ جو گهوڙو.
مُشكِيزه: ذ (ف) ننڍڙي پکال.
مِشن: ذ (ع) عيسائين جي تبليغي انجمن. سفارتي وفد. (انگ) ڪل- انجڻ.
مَشوَرو: ذ (ع) صلاح مصلحت- تجويز. رٿابندي.
مَشهُود: ص (ع) حاصل ڪيل. ثابت ڪيل. موجود- حاضر.
مَشهُورُ: ظ (ع) نامور- نالي وارو- هاڪارو.
مَشهُوريِ: ث. هاڪ- ناموس- ناموري.
مَشِيتَ: ث (ع) خواهش- مرضي- ارادو. خداتعالي جي مرضي. تقدير.
مَشِيرُ، مُشِيرُ: ص (ع) مشورو ڏيندڙ- صلاحڪار. راءِ ڏيندڙ.
مَشيرنامو: ذ. واردات جي موقعي جي لکيت ۽ شاهدي.
مَشِيري: ث. ميمبري.
مَشِينِ: ث (انگ) ڪَلَ.
مُصاحِبُ: ص (ع) هم صحبت. خاص دوست. ساٿي- رفيق.
مَصارِف: ذ (ع) خرچ پکا- اخراجات.
مصارِف بيجا: ذ. غيرضروري خرچ- فضول خرچ.
مُصافَحه: ذ (ع) هٿ ملائڻ- هٿ ڏيڻ (ملاقا وقت).
مصالِحَت: ث (ع) ميلاپ- ناهه- صلح.
مصالِحو: ذ (ع) طعام يا ڪاڏي ڪي رڌڻ لاءِ ويڳر. ٻڳل ٽان. ڳهه وغيره ڪي ڳنڍڻ لاءِ ريهه.
مصالحدارُ: ص. ويڳر وارو- خوش ذائقي.
مَصائِب: ذ (ع) "مصيبت" جو جمع. تڪليفون- سختيون.
مُصحِح: ص (ع) صحيح يا درست ڪندڙ. تصحيح ڪندڙ.
مُصحَفُ: ذ (ع) گڏ ڪيل لکيل ڪاغذ. ڪتاب. قرآن شريف.
مِصداق: ذ (ع) صداقت جو ثبوت. گواهي- شاهدي.
مَصدَر: ث (ع) نڪرڻ يا ڦٽ جي جاءِ- جڙ- پاڙ. شروعات. سرچشمو. گرامر موجب اهو لفظ جنهن مان ٻيا لفظ ڦٽي نڪرن.
مُصَدَّق، مُصَدَّقه: ص (ع) تصديق ڪيل. آزمايل. سچو. صحيح.
مِصرُ: ذ (ع) شهر- ننگر- آبادي. آفريڪا ڪنڊ جو هڪ ملڪ.
مِصرِي: ص. مصر جو. مصر جو ويندل. (ث) مصري ٻولي.
مُصِرُ: ص (ع) ڪنهن ڳالهه يا ڪم تي ضد ڪري بيهندڙ. اصرار ڪندڙ. زور پريندڙ.
مِصرَعَ، مِصرَعه: ث (ع) علم عروض موجب شعر جو اڌ (هڪڙي ست).
مِصرع طرحَ: ث. شعر جي اها ست جيڪا رديف ۽ قافيي جي پابندي سان وڌيڪ شعر ٺاهڻ لاءِ مقرر ڪجي.
مَصرَف: ذ (ع) خرچ ڪرڻ جو سبب. استعمال- غرض- مطلب.
مَصرُوفُ: ص (ع) رُڌل (ڪم ۾)- مشغول.
مَصرُوفِيَتَ: ث (ع) مشغولي (ڪم ۾)- رڌل رهڻ جي حالت.
مِصرِي: ث. ڪنڊ جي چاش مان ٺهيل مٺاڻ- قَندُ. مصر جي ٺهيل تلوار.

Gul Hayat Institute

مُصفي: ص (ع) صاف ٿيل- آئريل.
مُصطفيٰ: ص (ع) چونڊيل- ڏٺيل- منتخب. (ذ) پيغمبر عليہ السلام جو لقب.
مُصلح: ص (ع) درست ڪندڙ. سڌارينڊڙ.
مَصلحَت: ث (ع) سُڌي صلاح- نيڪ تجويز- بهتر راءِ. چڱائي- پلائي. صلاح- رت.
مُصلو: ذ (ع) نماز پڙهڻ لاءِ ڪپڙي جو فرش.
مُصمَم: ص (ع) مقرر ڪيل. ارادو ڪيل. رٽيل. پڪو- مضبوط.
مُصمَم ارادو: ذ. پڪو ارادو.
مُصَنف: ص (ع) ڪتاب لکندڙ. ليکڪ.
مَصنُوعات: ث (ع) ٺاهيل شيون.
مَصنُوعي: ص (ع) ٺاهيل- هٿراڏو. نقلي- جڙتو.
مُصَوِر: ص (ع) تصوير ٺاهيندڙ. نقاش. خداتعاليٰ جو هڪ نالو.
مُصَوِري: ث. تصويرون ٺاهڻ جو هنر. نقاشي.
مُصِيبَت: ث (ع) تڪليف- ڏک. آزار. ظلم. مشڪل- سختي. ويڙن.
مصيبت زده: ص. آفتن جو ماريل. ڏکن جو ستيل. آزاريل. ستايل. بدبخت.
مصيبتون سهڻ: تڪليفون برداشت ڪرڻ. ظلم سهڻ. سختيون پوڳڻ.
مُضارِع: ذ (ع) جهڙو- مثل. گرامر موجب هڪ 'زمان' جو نالو.
مُضاف: ص (ع) وڌايل. لاڳاپيل. مليل. گرامر موجب مالڪي ڏيڪارينڊڙ لفظ.
مُضاف اِليہ: ذ. گرامر ۾ ملڪيت ڏيڪارينڊڙ لفظ.
مُضافات: ذ (ع) آسپاس- گردنواح. شهر جي آسپاس وارا ڳوٺ ۽ آبادي.
مَضامِين: ذ (ع) 'مضمون' جو جمع.
مُضائقہ: ذ (ع) ڪمي- مشڪل. حرج- نقصان. ڏپ.
مَضبُوط: ظ (ع) مُستحڪم- پڪو- قابو. ڏاڍو- سخت.
مَضحَکہ: ذ (ع) ڪِلَ. مذاق- چرچو- ٺٽول. چٽر.
مَضحَکہ خيز: ص. ٺٽول جهڙو- ڪِلَ جهڙو.
مُضِرُ: ص (ع) ضرر رسائيندڙ- نقصانڪار.
مِضرابَ: ث (ع) تارن واري ساز وڄائڻ لاءِ لوهہ جو ٽُڪندو چَلو- جَربَ.
مَضرَت: ث (ع) نقصان- زيان. ضرر.
مَضرت رسان: ص. نقصان رسائيندڙ.
مُضطَرب: ص (ع) بيقرار- بي چين- پريشان.
مُضمِحَل: ص (ع) سست. ٽڪل. ساڻو. ايرو. هيٺو. اُداس- دلگير.
مُضمَر: ص (ع) لڪل- پوشيدو- مخفي.
مَضمَضہ: ذ (ع) ڪُرڙي- غراغَرو.
مَضمُونُ: ذ (ع) ڪنهن موضوع تي لکيل عبارت يا تحرير. مطلب- معنيٰ.
مضمون آفريني: ث. نئين ڳالهہ پيدا ڪرڻ.
مضمون نگار، مضمون نويس: ص. مضمون لکندڙ- ليکڪ.
مُطابِق: ظ (ع) جهڙو- مثل- وانگر- جيئن. موافق- برابر.
مطابِقَت: ث. هڪ جهڙائي- مشابهت. برابري- يڪسانيت.
مُطالِبو: ذ (ع) پنهنجي حَق جي گهُر- دعويٰ. گهرَ- ٺهراءُ. طلب.
مُطالِعُ، مطالِعو: ذ (ع) ڪنهن شيءِ کي سمجهڻ لاءِ ڏسڻ. پڙهڻ- اڀياس. غور سان جانچ.
مَطَب: ذ (ع) جنهن جاءِ ۾ طبيب علاج ڪري-

Gul Hayat Institute

طبابت خانو- شفاخانو. دواخانو.
مَطبَخ: ذ (ع) رڌلو- بورچيخانو.
مَطبَع: ذ (ع) چاپخانو- پريس.
مَطبُوع: ص (ع) چپيل.
مُطرِب: ص (ع) ڳائڻو- گويو. قوال.
مُطلا: ص (ع) سونو- طلائي- زرين.
مَطلَب: ذ (ع) مقصد. ارادو. معني. فائدو. غرض.
مَطلب بَراري: ث. ڪم نڪرڻ. حصول مطلب. حاجت روائي.
مَطلب پورو ٿيڻ: ڪم نڪرڻ. مقصد حاصل ٿيڻ. مراد پوري ٿيڻ.
مَطلبِي: ص. خودغرض- پنهنجي فائدي جو غرض رکندڙ.
مَطلَع: ذ (ع) غزل جو پهريون شعر (جنهن ۾ بئي مصراعون هم قافيي ٿين).
مُطلَع: ص (ع) اطلاع ڪيل. واقف- آگاه.
مُطلَق: ص (ع) آزاد. خودمختار. (ظ) بالڪل- قطعي.
مُطلَقَ العِنان: ص. چڙواڳ- آزاد. خودمختار.
مُطلَقَه: ص (ع) طلاق ڏنل (عورت).
مَطلُوب: ص (ع) طلب ڪيل- گهربل. جنهن شيءِ جي طلب يا خواهش هجي. معشوق- محبوب.
مَطمَح: ص (ع) متانهون- مٿي. (ذ) نظر پوڻ جو هنڌ- نظارو. مقصود.
مَطمح نظر: ذ. نگاه جو مرڪز. اصل مقصد.
مُطَهر: ص (ع) پاڪ- صاف- پوتر.
مُطمَئِن: ص (ع) بي فڪر- آسودو- بي اونو.
مُطِيع: ص (ع) اطاعت ڪندڙ- فرمانبردار. ماتحت- تابعدار.
مُطِيع ڪرڻ: تابعدار بنائڻ. آڻ مجائڻ.
مَظالِمَ: ذ (ع) ظلم- سختيون- ڏاڍ.
مَظاهِرَ: ذ (ع) 'مظهر' جو جمع. نظارا- لقاءَ.
مُظاهَرو: ذ (ع) مدد- حمايت. ڪنهن خاص معاملي جي تائيد يا مخالفت ۾ اجتماع. اجتماع جو گشت.
مُظفَر: ص (ع) فتحياب- سوياروَ.
مَظلُوم: ص (ع) جنهن تي ظلم ڪيل هجي- ستم زده- ستايل- آزاريل.
مَظلومِي، مَظلُومِيَت: ث. ظلم- ڏاڍ- ستم. سِتم رسيدگي.
مَظهَر: ذ (ع) ظاهر ٿيڻ جي جاءِ. پڌرائي- اظهار.
مَعَ: ظ (ع) سان- سميت- گڏ- شامل.
مَعا: ظ (ع) سان ئي- گڏئي. فورا- اوچتو.
مَعاذَ: ذ (ع) پناه جي جاءِ. پناه- حفاظت.
مَعاذَ الله: ذ. خدا جي پناه! خدا بچائي! خدا نه ڪري!
مَعارِف: ذ (ع) مختلف هنر. علم ۽ هنر.
مَعاشَ: ث (ع) روزي- رزق. گذران. ڪاڏو خوراڪ.
مَعاشرَت: ث (ع) رهٽي ڪهٽي- اُٺي ويٺي. سڪ واري حياتي.
مُعاشرو: ذ (ع) گڏجي رهڻ ۽ زندگي گذارڻ. سماج- سوسائٽي.
مُعاصِر: ص (ع) هم عصر- ساڳئي دور جا. ساٿياري.
مَعاف: ص (ع. مُعاف) بخش. ڇڏيل. آزاد. درگذر.
مَعاف ڪرڻ: بخش ڪرڻ. درگذر ڪرڻ. ڇڏڻ.
مَعافِي: ث. بخشش- نجات. ڇوٽڪارو.
مُعالِج: ص (ع) علاج ڪندڙ- طبيب- ويج.
مُعالجه: ذ (ع) دوا درمل- علاج.
مُعاملات: ذ (ع) ڪاروباري مسئلا. تڪرار- معاملا.
مَعاملو: ذ (ع. معامله) عمل. ڪم ڪار. ڪاروبار- ڏنڏو. ڏيتي ليتي. وهنوار. واقعو. جهڳڙو- تڪرار.
معاملائي: ث. جهڳڙالو- ڦڏئي.

Gul Hayat Institute

معاملي شُناس، معامله فهم: ص. تجربيڪار- آزمودگار. سمجهو.
معاملو ڪرڻ: نبيرو ڪرڻ. تڪرار ڪرڻ.
مُعانقہ: ذ (ع) بغلگيري- ياڪر.
مَعاني: ذ (ع. "معنيٰ" جو جمع) معنائون. مطلب. لفظن کي موقعي تي استعمال ڪرڻ جو علم.
مُعاوَضو: ذ (ع) بدلو- عيوض. ملهہ- اُجرت. محنتاڻو- پورهيو.
مُعاوِنُ: ص (ع) مددگار- ٻيلي. حمايتي. اسسٽنٽ- ماتحت.
مُعاونَت: ث (ع) مدد. حمايت.
مُعاونت ڪرڻ: واهر ڪرڻ- مدد ڪرڻ.
مُعاهدو: ذ (ع) عهدنامو- اقرارنامو. ناهر- صلح.
مُعائنو، مُعايَنو: ذ (ع) اکين سان ڏسڻ. مشاهدو. جائزو. جانچ.
مُعائنو ڪرڻ: جانچ پڑتال ڪرڻ. چڪاس ڪرڻ.
مَعبَد: ذ (ع) عبادت جي جاءِ- عبادتگاه (مسجد، ديول، مندر وغيره).
مَعبُودُ: ص (ع) جنهن جي عبادت ڪجي. الله تعالي.
مُعتَبَر: ص (ع) اعتبار جوڳو- پروسي جهڙو.
مُعتَبَري: ث. اعتبار- ساک. عزتمندي.
مُعتَدِل: ص (ع) اعتدال وارو. وچتڙو- درميانو. پورو پنو.
مُعتَرِض: ص (ع) اعتراض ڪندڙ. روڪيندڙ- ٽوڪيندڙ.
مُعتَرِفُ: ص (ع) مڃيندڙ- قبول ڪندڙ. اقراري.
مُعتَقِد: ص (ع) اعتقاد رکندڙ- مڃيندڙ. ڪنهن شخص يا فرقي جو پوئلڳ.
مُعتَمَدَ: ص (ع) اعتبار جوڳو- پروسي جهڙو- معتبر.
مَعتُوب: ص (ع) عتاب هيٺ آيل.
مُعجِز: ص (ع) عاجز ڪندڙ. وس کان ٻاهر. (ذ) معجزو.
مُعجِز بَياني: ث. اعليٰ درجي جي خوش بياني. فصاحت ۽ بلاغت جو ڪمال.
معجزنما: ص. حيرت جهڙو.
مُعجِزو: ذ (ع) اهو ڪم جيڪو انسان فطرت کان ٻاهر هجي. اهو ناممڪن ڪم جيڪو نبي سڳوري کان ٿئي.
مُعَجَّلَ: ص (ع) جلدي ۾ ڪيل. (ذ) نڪاح وقت فورا ادا ڪيل حق مهر.
مَعجُون: ث (ع) دوائن جو مُرڪب.
مَعدَنُ: ذ (ع) کاڻِ (سون، چاندي، ڪوئلي وغيره جي).
مَعدَني: ص. کاڻ مان کوٽي ڪڍيل.
مَعدَنِيات: ث (ع) زمين مان کوٽي ڪڍيل ڌاتُو وغيره.
مَعدو: ذ (ع) جسم جو هڪ عضوو (پيٽ ۾ کاڌي گڏ ٿيڻ ۽ هضم ٿيڻ جي ڳوٽري)- اوجهري. شِڪم- ڍِڍُ.
مَعدُوم: ص (ع) نابود- تباه- فنا. گُم.
مَعذِرَت: ث (ع) عذر- بهانو- حيلو. وات ٽڪائي.
مَعذُورُ: ص (ع) عذر وارو. معافي لائق. اپاهج- جڏو. عاجز- بيوس.
مَعذوري: ث. مجبوري. بيوسي. لاچاري.
مُعَرا: ص (ع) اگهاڙو- ننگو. خالي- سادو. پاڪ- صاف. (ذ) اهو نثر جيڪو مُقفيٰ نه هجي.
مِعراجُ: ذ (ع) ڏاڪڻ. مٿانهين هنڌ تي چڙهڻ جو وسيلو. چاڙهي. حضور نبي سڳوري جو آسمان تي وڃڻ ۽ الاهي تجلي جو نظارو ڪرڻ. انتهائي عروج. ترقي جي مٿانهين منزل. اعليٰ رتبو.

Gul Hayat Institute

مَعرِض: ذ (ع) ظاهر ٿيڻ جو هنڌ.
مَعرِضِ التوي: ذ. ملتوي ڪرڻ.
مَعرِضِ وُجود: ذ. وجود ۾ اچڻ. ظاهر ٿيڻ.
مَعرِفَتَ: ث (ع) سڃاڻپ- واقفيت. علم الاهي يا قدرت جي قانون جي ڄاڻ. خداشناسي. وسيلو (ظ) هٿان- وسيلي- ذريعي.
مَعَرڪو: ذ (ع. معرکه) اهو هنڌ جتي ماڻهو گڏ ٿين. جنگ جو ميدان. لڙائي- جنگ. جهيڙو. هُجوم- ڀيڙ. شادي وغيره جي محفل.
مَعرڪَة الآرا: ص. جنگ لاءِ تيار. زبردست. مقابلي لاءِ زور وٺائيندڙ.
مَعرڪي آرائي: ث. لڙائي لاءِ صف بندي. مقابلو. جنگ- لڙائي.
مَعروف: ص (ع) مشهور- ڄاتل.
مُعَزز: ص (ع) عزت وارو- عزتمند. بزرگ. شريف.
مَعزُولُ: ص (ع) هٿايل- لاتل- برطرف (ڪنهن ملازمت، عهدي يا فرض ادائي تان).
مَعشُوقُ: ص (ع) جنهن سان عشق ڪجي. جنهن تي ڪو عاشق هجي. محبوب- پيارو- دلبر.
مَعصُومُ: ص (ع) گناه ڪان بچيل- پاڪدامن. بي گناه. ڀالو پولو. (ذ) ننڍڙو ٻار- ابهر.
مَعصُومي، مَعصُوميَت: ث. پاڪدامني. بيگناهي. پورڙائي. ننڍپڻ.
مَعصِيَتَ: ث (ع) گناه- خطا- قصور- پاپ.
مُعَطرُ: ص (ع) خوشبودار- سُرهو. سڱڌ وارو.
مُعَطلُ: ص (ع) ڪم ڪان نڪتل- ڪم ڪان ويل. بيڪار. ڪجهه وقت لاءِ ملازمت ڪان برطرف.
مُعَطلي: ث. عارضي برطرفي. التوا- مُهملي.
مُعَظمُ: ص (ع) وڏو- بزرگ. عزت لائق.

مَعقُولُ: ص (ع) عقل ۾ آيل. عقل جوڳو. مناسب- درست. وٺندڙ. لائق. موزون.
مَعقُوليَت: ث. انسانيت- ماڻهپو. سمجهه.
مُعَلقُ: ص (ع) لٽڪيل- ٽنگيل.
مُعَلمُ: ص (ع) علم سيکارينڊڙ. اُستاد. حج جي موقعي تي دُعائون پڙهائيندڙ مقرر شخص. ملاح- ناکٹو.
مُعَلمي: ث. اُستادي- سکيا. ماستري.
مَعلُومُ: ص (ع) ڄاتل. سمجهيل. پڌرو- واضح. مشهور.
معلوم ڪرڻ: ڄاڻڻ. سمجهڻ- پُرجهڻ. پروڙڻ. محسوس ڪرڻ. سڃاڻڻ.
مَعلُوماتَ: ث (ع) ڄاڻ. واقفيت.
مُعلي: ص (ع) اوچو- بلند- مٿانهون.
مُغَما: ث (ع) لڪل ڳالهه. ڳُجهه. پرولي- ڳجهارت. ڳوڙهو مسئلو.
معمارُ: ذ (ع) عمارت ناهيندڙ- اڏاوت ڪندڙ. رازو.
مُغَمرُ: ص (ع) وڏي جمار جو. پوڙهو- ٻُڍو.
مَعمُورُ: ص (ع) پريل- پُر- لبريز- ڪنان تار. آباد- وَسيل.
مَعمُولُ: ذ (ع) جنهن شخص تي تنويمي عمل ڪيل هجي. روزانو عمل- ٽيت. رواج- قاعدو. عادت- هيرَ.
مَعمُولات: ث. روزمره جا ڪم- عادتون.
مَعمُولي: ص (ع) عادت موجب- رسمي. مروج. رواجي- خسيس.
مَعنيٰ: ث (ع) مطلب- ارٿ. منشا- مراد- مقصد. سبب. اصليت. حقيقت.
مَعنَوي: ص. معنيٰ ۾. معنيٰ مطابق. اصلي- ذاتي. حقيقي. باطني.
مُعَنبرُ: ص (ع) عنبر جي خوشبو لڳل. سُرهو- خوشبودار.

Gul Hayat Institute

مُعَنوَن: ص (ع) عنوان کيل. نالي کيل. منسوب.
معيارُ: ذ (ع) ماپو- مانُ. وَتُ (تور جو). پرک- جانچ اندازو. پيمانو. کَسوٹي.
مُعَيَنُ: ص (ع) مقرر کيل.
مَعيشَت: ث (ع) زندگي- حياتي- جياپو. روزگار- روزي.
مَعيُوبُ: ص (ع) عيبدار. ناقص.
مَعيت: ث (ع) همراهي- رفاقت- سات.
مُغ: ذ (ف) آتش پرست- گبر- مجوسي. کلال- شراب وڪڻندڙ. (جمع. مُغان).
مُغالطو: ذ (ع) فريب- دغا. غلط فهمي. شڪ. غلطي.
مُغايَرَت: ث (ع) ڌاريائي. جدائي. مخالفت.
مَغرِبُ: ذ (ع) سج لهڻ وارو طرف- الهندو. الهندي وارا ملڪ (يورپ). سانجهي. سج لهڻ جو وقت. سانجهي نماز.
مَغربي: ص. اولهه وارو. يورپ جو.
مَغرُورُ: ص (ع) غرور وارو- تڪبر ڪندڙ. هٺيلو- ضدي. گهمنڊي. وڏائي خور.
مَغروُرِي: ث. تڪبر- وڏائي. هٺ.
مَغزُ: ذ (ف) ڪنهن به چيز جو اندريون حصو. دماغ. ميجالو. ڪُودو. عقل- سمجهه. خيال. تخم- بيجُ.
مغز خالي ٿيڻ: ذهني تڪ ٿيڻ.
مغز خوري: ث. خفو. دماغي پورهيو.
مغز ڦرڻ: دماغ ۾ خلل ٿيڻ. چريو ٿيڻ. مغز ۾ ينواتي اچڻ.
مغز ڦريل: ص. ضدي. هٺيلو. آڪڙباز. چريو- مست. ابتي سمجهه وارو.
مغز کائڻ: بڪ بڪ ڪرڻ. اجايو بحث ڪرڻ. هُل ڪرڻ.
مغز کپائڻ: متو هڻڻ. سمجهائڻ جي ڪوشش ڪرڻ. دماغي پورهيو ڪرڻ.
مَغز وارو: ص. سمجهو- سياڻو- ڏاهو.
مَغزِي: ث. ڪپڙي جي ڪنار ورائي ٽوپو ڏيڻ. اوٽي جو هڪ قسم. آندِي- ڪِناري.
مَغزِات، مَغزِيات: ث. ٻج وارن وڪڻن جا جدا ڪيل ٻجَ (جئن بادام، اکڙوٽ، پستا، گدرو، ڏاڏا ۽ وغيره).
مَغفِرتَ: ث (ع) نجات- چوٽڪارو. بخشش- معافي.
مَغفُورُ: ص (ع) بخش ڪيل. مرحوم. جَنتِي.
مُغُلَ: ذ (ف) ترڪستان علاقي جي رهندڙ قوم. هڪ ذات جو نالو.
مَغلُوبُ: ص (ع) هارايل. دسيل. شڪست کاڌل. هيسيل.
مَغمُوم: ص (ع) غمگين- ڏکارو. مايوس. اُداس.
مُغَنِي: ص (ع) ڳائڻو- گويو. ڪلاونت.
مُغنِيه: ث. ڳائڻي.
مَفادُ: ذ (ع) فائدو- نفعو.
مَفارَقَت: ث (ع) جدائي- وڇوڙو- فراق.
مُفاصِلو: ذ (ع) پرانهين- ڏُوري. وڇوٽي. مسافري.
مُفتُ: ص (ف) بنان قيمت- ري مُلهو. سستو. بي فائدو. خواه مخواه. هروپرو.
مفت خورُ: ص. مفت جو مال کائيندڙ.
مفت جو مالُ: ذ. بنان محنت هٿ آيل مال.
مُفت ۾: ظ. ناحق- بي سبب. هروپرو.
مِفتاحَ: ث (ع) چابي- ڪنجي.
مَفتُوح: ص (ع) فتح ڪيل- کٽيل.
مَفتُون: ص (ع) موهت- عاشق- فدا.
مُفتِي: ص (ع) فتويٰ ڏيندڙ. شرعي فيصلو ڏيندڙ.
مُفَرِحُ: ص (ع) فرحت ڏيندڙ. خوش ڪندڙ. دل ۽

Gul Hayat Institute

جگر کي قوت ڏيندڙ لزيز دوا.

مُفرَد: ص (ع) اڪيلو- جدا. هڪ- واحد. رياضي موجب اهو عدد جيڪو جزن ۾ ورهائجي نه سگهي (جئن، ۳، ۷، ۲۳ وغيره).

مَفرُور: ص (ع) فرار ٿيل- ڀڳل- روپوش.

مَفرورِي: ث. ڀاڄ- فرار.

مَفرُوضو: ذ (ع) فرض ڪري ورتل مثال- مثال طور- قياسي. اها ڳالهه جنهن جو اصل نه هجي.

مُفسِدُ: ص (ع) فساد ڪندڙ- فسادي- فتنه انگيز. ڇڙچ ڪندڙ. جهيڑاڪ. سرڪش- باغي. چيڙايور.

مُفَسِرُ: ص (ع) معنيٰ بيان ڪندڙ. شرح بيان ڪندڙ. قران شريف جي معنيٰ ۽ مطلب بيان ڪندڙ.

مُفَصَلُ: ص (ع) تفصيل وار- وچور وار. ڪولي بيان ڪيل. ڪُليل. صاف. واضح.

مَفعُولُ: ص (ع) ڪم ڪيل. بدفعلي ڪرائيندڙ (مرد). (ذ) گرامر موجب اهو اسم جنهن تي ڪم ٿيو هجي.

مَفقُودُ: ص (ع) غائب- گم. ناپيد.

مُفكِرُ: ص (ع) فِڪر ڪندڙ. سوچيندڙ- غور ڪندڙ.

مُفلِسُ: ص (ع) غريب- محتاج- نادار- ڪنگال- پينگو.

مُفلِسي: ث. غربت- محتاجي- تنگدستي.

مَفلُوجُ: ص (ع) اڌ رنگ جي بيماريءَ ۾ ورتل- فالج زده.

مَفلُوكُ: ص (ع) مفلس- پينگيو- ڪنگال.

مَفلوكُ الحال: ص. پينگيو- سُجو. نادار.

مَفهُومُ: ذ (ع) مطلب- مقصد- معنيٰ. سمجهه.

مُفِيدُ: ص (ع) نفعو ڏيندڙ- فائديمند. لاياٽو- سودمند.

مُقابِلُ: ظ (ع) سامهون ايندڙ. اڳيان آيل. آمهون سامهون. روبرو- ڏوبدو. مخالف. دشمن.

مُقابِلو: ذ (ع) اڳيان اچڻ. پيٽ. برابري- هَمسري. مخالفت. لڙائي. تڪرار. چٽاپيٽي. ضد.

مُقابلو ڪرڻ: سامهون اچڻ- وڙهڻ. تڪرار ڪرڻ. برابري ڪرڻ. پيٽ ڪرڻ.

مَقاصِدَ: ذ (ع) "مقصد" جو جمع.

مَقاطعو: ذ (ع. مُقاطعه) مقرر معاوضي تي ڪم جي ٻول- ٺيڪو.

مقاطعي دارُ: ص. ٺيڪيدار- اجاريدار.

مَقالَ: ث (ع) گفتگو- ڳالهه ٻولهه.

مَقالو: ذ (ع) قول. ڪلام. چيل ڳالهه. ڪتاب. ڪتاب جو حصو- باب- فصل. مضمون.

مَقامُ: ذ (ع) ترسڻ جي جاءِ- رهڻ جي جاءِ. بينڪ- منزل. رتبو- درجو. گهرُ- مڪان.

مَقامِي: ص. ترسيل- رهيل. ساڪن- رهندڙ. آباد.

مُقامُ: ذ (ع) قبرستان.

مقامِي: ص. قبرستان جو سنياليندڙ- مجاور.

مَقامات: ذ (ع) "مقام" جو جمع. احڪام- قاعدا.

مَقبرَو: ذ (ع) قبر- گور- مزار- تربت. قبر تي ٽيل اڏاوت- روضو. درگاه.

مَقبُوضَه: ص (ع) قبضي ۾ ڪيل- ٻايل.

مَقبُولُ: ص (ع) قبول ڪيل. مڃيل. پسنديده.

مَقبُوليتِ: ث. قبوليت. منظوري. پسنديدگي.

مُقتدا، مُقتدَيِ: ص (ع) پيروي ڪيل. اهو شخص جنهن جي پيروي ڪجي. اڳواڻ- رهنما.

مُقتَدِي: ص. پيروي ڪندڙ- پوئلڳ. امام جي پٺيان بيهندڙ- مقلد.

مُقتَدَرُ: ص (ع) طاقتور- جبرو. اقتدار وارو- اقتدار مليل. (ذ) خدا تعاليٰ جو هڪ صفاتي نالو.

مُقتضيٰ: ص (ع) سَڌ ڪيل. گهرَ ڪيل. مطلب- مراد.

Gul Hayat Institute

مَقتَلُ: ذ (ع) قتل ڪرڻ جو هنڌ- قتل گاهه.
مَقتُولُ: ص (ع) ماريل- قتل ڪيل. ڪُنل. عاشق.
مِقدارُ: ذ (ع) ماپ. تور. وزن. جسامت- ٽولهه. اندازو. تعداد. وسعت- پکيڙ.
مُقَدَّرُ: ذ (ع) قسمت جو لکيو- تقدير. نصيب- ياڳ.
مُقدر جو لکيو: ذ. تقدير- ياڳ- نصيب. ازل جو انگ.
مُقدس: ص (ع) پاڪ- پوتر (ماڻهو يا جاءِ). بلارو. بزرگ.
مُقدّس هَستِي: ذ. نيڪ ماڻهو. بزرگ شخص (ولي يا پيغمبر وغيره).
مُقَدّم: ص (ع) اڳيان- پيش. پهريون- اڳيون. گذشته- قديم- سابق. لازمي- واجب. معزز- بزرگ. اعليٰ- افضل. (ذ) آب پاشيءَ ڪاتي جو هڪ ملازم.
مُقَدمو: ذ (ع) آغاز- شروعات- ابتدا. تمهيد- ديباچو. ڪتاب جي منڊ ۾ لکيل عبارت. واقعو. مسئلو. فرياد- دعويٰ.
مَقدُورُ: ذ (ع) سگهه- طاقت- زور. حوصلو- حيثيت. وس- اختيار. پهچ- رسائي.
مِقراضَ: ث (ع) ڪٽڻچي- ڪتر.
مُقَرَبُ: ص (ع) قريب ڪيل- ويجهو ڪيل. اهو شخص جنهن کي قرب حاصل هجي. خاص دوست- ساٿاري.
مُقَرَبِين: ذ. "مُقرب" جو جمع.
مُقَرَرُ: ظ (ع) بينل (ڪنهن ڪم يا ذميداري تي)- بيهاريل (نوڪريءَ ۾). برقرار- متعين.
مُقرر ڪرڻ: بيهارڻ (نوڪري ۾). ڪم ۾ لڳائڻ- ملازمت ۾ رکڻ.
مُقرَرِي: ث. ملازمت- نوڪري.
مُقرِرُ: ص (ع) تقرير ڪندڙ.
مَقروضُ: ص (ع) جنهن کي قرض ڏنل هجي- قرضي.
مَقصَدُ: ذ (ع) ارادو- مطلب- مدعا. رڃا- منصوبو.
مَقصُود: ص (ع) مطلب- غرض- مدعا.
مقصود بالذات: ث. اها شيءِ جيڪا خودمقصود هجي.
مَقطَع: ذ (ع) غزل يا قصيدي جو آخري شعر جنهن ۾ شاعر جو تخلص هجي.
مُقَطعات: ذ (ع) ٽُڪرا (ڪپڙي، شعر جا). قرآن شريف جي ڪن سورتن جي شروع ۾ آيل خاص حروف (مثلا الٓمٓ، يٰسٓ وغيره).
مَقعَد: ث (ع) ويهڻ جي جاءِ. ويهڪ. چُتِ- ڪُٿي.
مُقَفيٰ: ص (ع) قافيي وارو (نثر يا شعر).
مُقَفل: ص (ع) ڪلف لڳل- تالو لڳل.
مُقَلِد: ص (ع) مريد- چيلو- پوئلڳ.
مَقناطِيسُ: ذ (يوناني) پٿر جو هڪ قسم جيڪو لوهه کي پاڻ ڏانهن ڇڪي.
مُقَنن: ذ (ع) قانون جاڻندڙ. قانون ساز.
مَقُولو: ذ (ع) قول- سخن. اهو جملو جيڪو عام مشهور ٿي وڃي.
مُقوِي: ص (ع) قوت وارو- سگهارو. بل ڏيندڙ. قوت وڌائيندڙ.
مِقيَاس: ذ (ع) پيمانو. ماپ جو اوزار.
مِقياس الحرارَت: ذ. گرمي ماپڻ جو اوزار- ٿرماميٽر.
مُقَيد: ص (ع) قيدي- باندي- اسير.
مُقيسُ: ذ (ع) سون يا چاندي جي تار (پرت پرڻ جي ڪم اچي)- بادلو. زري.
مُقِيمُ: ص (ع) رهندڙ. قيام پذير. رهاڪو.
مَكَ: ث. ڪهڙ يا جارَ جا سياري جي منڊ وارا سنهڙا پيرون.
مُكَ: ث. بند مُٺ. مُٺَ جو ڏڪُ. گهوسو- ٽڙنشو.

Gul Hayat Institute

مُکون هڻڻ: ٽنگن کي مکون هڻي ٽڪ يا سُور لاهڻ.
مَکاتِبُ: ذ (ع) "مکتب" جو جمع.
مَکاتِيبُ: ذ (ع) خط پٽ.
مَکارُ: ص (ع) مکر کندڙ. دوکيباز. ڳ. فريبي.
مَکارِي: ث. دغا- فريب. نگي.
مُکاشَفو: ذ (ع) کشف کرامت. راز جو اظهار. ولي الله کي غيب جي اسرار جي خبر.
مُکافات: ث (ع) عيوض- بدلو.
مُکافات عمل: ذ. اعمالن جو بدلو. گناهن جي سزا.
مُکالمو: ذ (ع) ڳالهه ٻولهه. گفتگو.
مَکانُ: ذ (ع) رهڻ جي جاءِ. گهر. آستان- ٺڪاڻو. اوتارو. دائرو. ماڳ- هنڌ. جُوءِ.
مَکاني: ص. مکان جو. پنهنجي ديس جو- پنهنجي مُلڪ جو.
مَکائِي: ث. جوئر جو هڪ قسم.
مَکائي: ث. هڪ قسم جي پوک ۽ اناج- مڪئي.
مُکائِنُ: م. ختم ڪرڻ (مسئلو)- نبيرڻ. چُڪائڻ.
مُکتُ: ص (سن) ڇُٽل- آزاد- آجو.
مُکتَبُ: ذ (ع) ابتدائي تعليم وارو مدرسو- ڪُتاب. درسگاهه. پرائمري اسڪول.
مَکتُوبُ: ذ (ع) خط- چٺي.
مَکتُوب اِليه: ذ. اهو ماڻهو جنهن کي خط لکيو ويو.
مُکتي: ث (سن) نجات- چوٽڪارو. گناهن جي سزا کان آجائي.
مَکَتُ: ذ. خلق جو اجتماع. هجوم جو هُل. گوڙ گهمسان.
مَکَتُ مچڻ: ميڙو مچڻ. گوڙ گهمسان ٿيڻ. گهٽن ماڻهن جي ميڙ جو هُل هنگامو ٿيڻ.
مُکُتُ: ذ (سن) تاج- چَٽُ. ڪلنگي. گهوٽ جو متي تي پائل چَٽُ.
مُکَدَرُ: ص (ع) ميرو- گدلو. مَلوڙ (طبيعت ۾).
مَکَرُ: ذ (ع) دغا- فريب- دوکو. ڳچي. بهانو. ڪُوڙ. ڏونگ.
مَکريلُ: ص. مکر ڪندڙ. فريبي. ڏنگ باز.
مُکَرَرُ: ص (ع) وري وري چيل. وري وري. ٻيو پيرو- دوباره.
مُکَرَمُ: ص (ع) عزت وارو. بزرگ. معزز.
مَکروهُ: ص (ع) ڪراهت وارو. نفرت جوڳو. بدنما. ناجائز (فعل).
مَکڙِي: ث. ٻيڙي- ڪشتي- ناؤ.
مَکڙُ: ذ. مشهور اُڏامندڙ جيت (جيڪو لکن ڪروڙن جي تعداد ۾ ڪکر ڪري اُڏامي، ۽ وڻن پوکن کي ڪائي ناس ڪري).
مَکڙو: ذ. هرلي يا گهاٽي جي ڪاڇ ۾ پيل سل نڪتل ڪائي. پهلواني جو هڪ داءُ- جانڙو- انگڙو. پُوري يا سونهري رنگ جو گهوڙو جنهن جون نريون، بشڪون، پُڇ ۽ ڪرنگهو ڪارا هجن.
مَکڙِي: ث. تِڏ جي قسم جو ڪوب جيت.
مُکڙيون: ث. ٽنگن مان ٽڪ لاهڻ لاءِ مُنين يا مُڪن سان ڏڪ هڻڻ.
مُکڙيون هڻڻ: منيون هڻڻ- پيڙون ڏيڻ.
مُکَعَبُ: ذ (ع) چورس (جسم) جنهن جي ڊيگهه، ويڪر ۽ اوچائي هڪ جيتري هجي.
مَکلي: ث. ٺٽي ضلعي جي مشهور تاريخي ٽڪري.
مُکَمَلُ: ص (ع) پورو- سالم- ثابت- سجو. سمورو.
مَکنو: ص. مست- چريو. بي پرواهه.
مَکنو هاتي: ذ. مست هاتي. (ص) زوراور- ڏاڍو جوان.
مَکو: ذ (ع. مَکه) عربستان جو مشهور شهر (جتي ڪعبة الله آهي).

Gul Hayat Institute

مَکو مچڻ: ٹوري محنت سان گھٹو نفعو ٹيڻ. وارو ورڻ- پاڻ لڳڻ.
مَکَئي: ث. هڪ قسم جو اوپڙ (اناج ۾ شمار ٿئي).
مَکين: ص (ع) مڪان ۾ رهندڙ. ويٺل- ساڪن.
مَکِ: ث. مشهور اڏامندر جيت. بندوق يا پستول جي نال وارو اهو نشان جيڪو سڌائيءَ ۾ نشان چٽڻ ۾ مدد ڪري.
مَکُ: ذ. گيهه يا تيل جي سٽ جو هَٽُ.
مِکُ: ث (ف. مُخ) هڏن جو گودو. نريءَ جو گودو.
مُکُ: ذ (سن) مُنهن- چهرو. رُخ. واتُ. مُنڊ- اصل. اڳواڻ. راڄ جو چگو مڙس.
مُکاميلو: ذ. آمهون سامهون ملاقات. گڏجاڻي. ميلاپ.
مُکائڻُ: ذ. تيل جو هٽ هٽائڻ. آڌ مک ڪرائڻ.
مَک چَک: ث. مهٽ سهٽ (بدن کي). هارسينگار.
مِکرُ: ذ (ع. مَکرُ) بهانو. مَکُر. ڏوڪ. فريب.
مِکريل: ص. مڪر ڪندڙ. ڏونگي.
مُکرِي، مُکڑِي: ث. کَلِي- شگوفو.
مُکڑو: ذ. مُنهن- چهرو. واتُ.
مَکَڻُ: ذ. ولوڙيل کير مان نڪتل سٽ- مَسکو.
مَکَڻُ: م. لاڻڻ- لڳائڻ (سٽ، تيل وغيره). مَلڻ- مهٽڻ.
مَکڻهارو: ذ. مکين کان بچاءُ يا سُونهن طور گهوڙي جي ٻوٽ تي ٻڌل موڙُ.
مَکڻِي: ث. گاهه جو هڪ قسم.
مَکو: ذ. اڏامندڙ جيت جو هڪ قسم. نيري رنگ جي وڏي مک.
مَکوراڙِ: ث. ڪنهن شيءِ تي گهٽين مکين جي جهنگَ. مکين جي گهٽائي.
مَکِي: ث. مَکِ (اڏامندر جيت). سانگهڙ ضلعي ۾ هڪ ڏنڊ ۽ جُوءِ.
مَکِي چُوس: ص. مکين جو جهنگيل ڪاڏو ڪائيندڙ- ڪنجوس.
مکيون مارڻ: واندو رهڻ. بي فائدي ڪم ڪرڻ.
مُکِي: ص (سن) سردار- حاڪم. مکيه ماڻهو. اڳواڻ.
مُکِيه: ص (سن. مک) منڊ وارو- شروعاتي. اڳيون. مشهور. خاص.
مُکيارُ: ص. اختيار وارو. ڳالهائڻ جو حق رکندڙ.
مُکيارِي: ث (ع. مختاري) دڪاندار ۽ گراڪ جي وچ ۾ پسند يا ناپسند جو اقرارنامو (جنهن ۾ نه وٽڻ جي حالت ۾ دڪاندار ورتل چيز موٽائي وٺڻ لاءِ ٻڌل رهندو).
مُکدَرُ: ذ. مُهري. ڪسرت لاءِ ڪاٺ جو ڏاند پُڇو مُهرو.
مگرَ: ظ (ف) ليڪن- پر.
مَگرُ، مَغرُ: ذ. تڪبر- هٺ- وڏائي- غرور.
مُگرُمانُ: ذ. هڪ پاسي وڃائڻ وارو اُيو ڏُهل (خاص ڪري، مڪران ۽ آفريڪا جي ساحلي علاقن جا رهاڪو وڃائين).
مُگرُو: ذ. موتئي جي گل جو هڪ قسم- وڏو موتيو گل.
مگس: ث (ف) ماکيءَ جي مک. مَکِ.
مَگنُ، مَگهَنُ: ص (سن) غرق- ٻڌل (غور، فڪر، عشق، خوشيءَ ۾). مست. خوش. بيخود.
مَگهُ: ص. مست- مَنگن. بي پراهه. موج ۾. خوش. ڏاول. مغرور.
مَگُ: ث. گهُرَ- طلب. مگيندي- مگڻو تيل.
مُگُ: ذ. هڪ قسم جو اناج (مگن جي ڦريءَ مان نڪتل ڏاڻا).
مُگُ: ذ. مُگ جو هڪ ڏاڻو. رَتيءَ جو چوٿون حصو.
مَگائِنُ: م. مگڻو ڪرائڻ.
مگرَ: ث. باهه- ڇيرو- آگ. ٻارَنُ.

Gul Hayat Institute

مَگرُ: ذ. رستو- واٽ- گس.
مُگرو: ذ. مُهرو- مُهرِي. ڏُگري- سؤنٽي. ڪنڌ جي ڪمر جو مُگدر (ڪپڙن کي سٽڻ يا ڪوڙ ڏيڻ لاءِ). (ث. مُگرِي).
مَگرَيا: ذ. هڪ ذات جو نالو.
مَگڻُ: م. منگڻ- گهُرڻ- طلبڻ. سوال ڪرڻ. پڇڻ.
مَگڻو: ص. منگتو- سوالي- گداگر.
مَگڻو: ذ. شاديءَ کان اڳ جي هڪ رسم (سگاوتي جي پڪائي لاءِ).
مَگڻهارُ: ص. دهل شرناءِ وڄائي لاءِ ونندڙ منگتو.
مَگيندو: ص. مگيل (جنهن جو اڃان فقط مگڻو ٿيل هجي). (ث. مگيندي).
مَنگرُ، مَنگرو: ذ. مڇيءَ مثال ساموندي ساهوارو.
مَنگرمڇ، مانگرمڇ: ذ. تمام وڏو منگرو.
مَلِ: ث. مهٽو. مانجهڻ جو عمل.
مَلِ ڏيڻ: مهٽو ڏيڻ (ڏاتوءَ کي). چَٽَ ڏيڻ (صابڻ جي). صفا ڪرڻ يا چمڪائڻ لاءِ چار وغيره سان مانجهڻ.
مَلُ: ذ. چونڙي جي چت جي وچ ۾ هيڻان ڏنل اُپي ڪاٺي. مشهور شاعر محمود پلي جو شاعرانو تخلص. هندن جي نالي پٺيان ايندڙ لقب (هاسو مل، بصر مل وغيره).
مِلِ: ث (انگ) ڪارخانو (ڪپڙي وغيره ٺاهڻ جو).
مُلُ: ذ. مُلهه- قيمت. (ظ) وٽ- لڳ- گڏ.
مُلا: ظ. وٽان- کان- طرفان (آڳاٽي هوليءَ جو لفظ).
مُلا، مُلان: ذ (ع) عالم فاضل شخص. عزت وارو خطاب. مسجد جو پيش امام. ٻارن کي مسجد يا مڪتب ۾ پڙهائيندڙ معلم.
مَلاحَ: ذ. هڪ ذات جو نالو.
مَلاحُ: ذ (ع) ٻيڙياتو- ميربحر- ڪشتي بان.
مَلاحَتَ: ث (ع) لوٽائي- نمڪين. سانورائي. سانوري رنگ واري سونهن. نرمي.
مُلاحَظو: ذ (ع) ڏسڻ. توجهه. غور. لحاظ- مروت.
مُلاحَظو ڪرڻ: ڏسڻ. معائنو ڪرڻ. طرفداري ڪرڻ.
مَلارَ، مَلهارَ: ث. هڪ راڳڻيءَ جو نالو. جُهڙالو- مينهن- برسات.
مَلارِي، مَلهاري: ث. جهڙي ڦڙي واري وٺندڙ موسم. ٻهاري- موج.
مُلازِمُ: ص (ع) نوڪر- چاڪر- خادم. اهلڪار.
مُلازِمَتَ: ث. نوڪري.
مُلاقاتِ: ث (ع) ڏڃاڻي. مُڪاميلو. ڏيٺ. وصل.
ملاقات ڪرڻ: روبرو گڏجڻ. هڪ ٻئي سان ملڻ.
مُلاقاتِي: ص. ملاقات ڪندڙ. ڄاڻ سڃاڻ. دوست.
مُلاقِي: ص. ملڻ وارو- ملاقات ڪندڙ.
مَلاکڙو: ذ. ملهه جي مقابلي جي جاءِ. ملهه جو ميدان. ملهه جو مقابلو.
مَلالُ: ذ (ع) رنج- غم- ڏُک. افسوس.
مَلامَ: ث (ع) ملامت- ڇڄ. ميار.
مَلامَتَ: ث (ع) جٹ ڇٹ. تنبيهه. عتاب.
مَلامَت ڪرڻ: جٹ ڇٹ ڪرڻ. لعنت ملامت ڪرڻ.
مَلامَتِي: ذ (ع) فقيرن جو هڪ گروهه (جيڪي خفيه عبادت ڪن ۽ ظاهرا پنهنجا افعال خراب رکن).
مِلاوَتِ: ث. آميزش. اصل شيءِ ۾ نقل يا ناقص شيءِ ملائڻ.
مَلائِڪَ: ذ (ع. مَلَکَ جو جمع) فرشتا.
مُلائِمُ: ص (ع) نرم- ڪُنڌرو. حليم. بردبار.
مُلائِمَتَ: ث. نرمي.
مِلائِڻُ: م. گڏائڻ. گڏوڇڙ ڪرڻ. مِلائي هڪ ڪرڻ. شامل ڪرڻ. پيٽ ڪرڻ. ملاقات ڪرائڻ. صلح ڪرائڻ. همراز ڪرڻ. آميزش ڪرڻ. ڳنڍڻ. لڳائڻ. ٺهڪائڻ.

Gul Hayat Institute

ملائي ڇڏڻ: گڏائي ڇڏڻ. شامل ڪرڻ. ڳنڍي ڇڏڻ.
مَلائِي: ث. ڪير جي مٽان جميل سٽي جو تهه- ٿَري.
مَلبُوس: ص (ع) ڪپڑا پاتل- وڳو پهريل. (ذ) لباس.
مَلبُوسات: ث (ع) ڪپڑا- وڳا.
مِلّت: ث (ع) مذهب- دين. قوم. گروهه.
مِلَت: ث. ناهه- صلح. هم صلاح. شامل. بَڌي- اتحاد. جيڪي مليو هجي- اُپراسو- ڪمائي.
مِلَتُ: ص. گڏيل- گڏوڇڙ. هم صلاحي- سازباز. ٺهيل.
مُلتان: ذ. هڪ شهر جو نالو.
مُلتَفِت: ص (ع) توجهه ڪندڙ.
مُلتَمَس: ص (ع) اِلتماس ڪيل- پُڇيل. عرض ڪيل.
مُلتَوِي: ص (ع) دير ڪيل- وِٽي وڌل. ٿوري دير ترسايل (ڪم ڪي).
مَلتَوِي ڪرڻ: ترسائڻ (ٿوريءَ دير لاءِ ڪَم ڪي).
مَلجا: ذ (ع) پناه گاهه. پشت پناه- مددگار.
مَلجا وَماوي: ذ. پناه ملڻ جي جاءِ. پشت پناهي.
مُلحِدُ: ص (ع) پنهنجي مذهب کان ڦِريل. ڪافر.
مُلحَقُ: ص (ع) لاڳو- ڳنڍيل- شامل.
مَلحُوظ: ص (ع) لحاظ ڪيل- ڏيان ۾ رکيل.
ملحوظ خاطر: ظ. دل جو خيال- دلي توجهه.
مَلخورو: ذ. گهوڙي جي پنيءَ تي ٿل هينان وڇايل ڪپڙو.
مُلَذّذ: ص (ع) لذت وڌائيندڙ. لذيذ.
مُلزَمُ: ص (ع) الزام هيٺ آيل. ڏوهي- قصوروار.
مِلسِ: ث. اُٺ جا وار.
مَلعُونُ: ص (ع) لعنت ڪيل. لعنتي- هڇارو. ڏڪاريل.
مَلفُوظات: ث (ع) اهو ڪتاب جيڪو ڪنهن بزرگ پنهنجي ڪيفيت بابت پنهنجي زباني لکيو هجي.
مَلَکَ: ذ. هڪ ذات جو نالو.
مَلَکُ: ذ (ع) فرشتو.
مَلَکُ المَوتُ: ذ. موت جو فرشتو- عزرائيل.
مَلِکُ: ذ (ع) بادشاهه. امير. والي.
مِلکَ: ث (ع) ملڪيت. مال اسباب.
مُلکُ: ذ (ع) ديس- ڌيهه. صوبو- پرڳڻو. وطن- سائيهه.
مُلکان مُلکُ: ظ. ملڪن ۾. هرهنڌ.
مُلک بدر ڪرڻ: ڌيهه نيڪالي ڏيڻ. جلاوطن ڪرڻ.
مُلک گِيرِي: ث. ملڪ فتح ڪرڻ. حڪومت جا معاملا.
مُلکِي: ص. ڏيهي- ديسي. ملڪ جو.
مَلِکَه: ث (ع) راڻي.
مَلِکَه مُعظمه: ث. پٽ راڻي.
مَلکو: ذ (ع) مهارت- قابليت. علم، هنر يا مشق سان پيدا ٿيل قُوَتَ. تجربو.
مَلکُوت: ذ (ع) ملائڪن جو عالم. فرشتا- ملائڪ. عالم ارواح.
مَلکُوتي: ص. ملائڪن جهڙي (صفت).
مِلکِيَتَ: ث (ع) مالڪاڻو حق. جائداد. دولت- ناڻو.
مَلَمُ: ذ (ف. مرهم) ڦٽ ڦرڙي يا زخم تي لڳائڻ لاءِ ليپ- مرهم.
مَلمِ پَٽِي: ث. علاج. دوا درمل.
مَلمَلِ: ث. هڪ قسم جو سفيد سنهون ڪپڙو- شبنم.
مُلمو: ذ (ع. مُلمعُ) سون چاندي جو پاڻي (جيڪو ڳهن تي چڙهيل هجي). ظاهري ڏيکاءُ.
مَلنگُ: ص (ف) بيخود- بيهوش. آپي کان نڪتل (نشي ۾). قلندر شهباز جو گودڙي پوش فقير.
مَلڻُ: م. مهٽڻ- گهڻ. گسائڻ. لڳائڻ (تيل وغيره)- مالش ڪرڻ. مانجڻ. صاف ڪرڻ. پالش ڪرڻ. ڳوهڻ (اٽو).
مِلڻُ: م. گڏجڻ. لاڳو ٿيڻ- شامل ٿيڻ.چنبڙڻ. متحد ٿيڻ. گڏوڇڙ ٿيڻ. ملاقات ٿيڻ. سامهون ٿيڻ. روبرو ٿيڻ.

Gul Hayat Institute

وصل ٿيڻ. حاصل ٿيڻ. وصول ٿيڻ. هٿ ۾ اچڻ. هٿ لڳڻ- دستياب ٿيڻ. شريڪ ٿيڻ (سازش ۾).

مِلڻ جُلڻ: اڇ وڇ جو رستو رکڻ. ميل ملاقات ڪرڻ.

مِلڻو: ص. خوش مزاج. خليق. سُٹي سُڀاءَ وارو.

مَلو: ذ. جسم تي ٿيل ڦٽ ڦرڙيون.

مُلو: ذ. مُلان. آخوند.

مُلي: ث. 'مُلان' وارو پيشو (ديني رسمون ادا ڪندڙ).

مَلعُونُ: ص (ع) لعنت ڪيل. نيڪالي ڏنل. شيطان- ابليس.

مُلوَث: ص (ع) لٿڙيل- آلودو. ناپاڪ- پليت. گنڊل (ڏوهن گناهن ۾).

مَلُورُ: ص. مَلُول- اداس.

مَلُوكُ: ص. سهڻو- حسين. موهيندڙ.

مَلُوكان: ص. سهڻي- حسين. موهيندڙ. عورتن جو نالو.

مُلوكَتَ: ث. سهڻائي- خوبصورتي. سونهن- سندرتا.

مَلُوكُ: ذ (ع. مُلُوك) بادشاهه- سلطان.

مَلُولُ: ص (ع) اداس- مايوس. غمگين- ڏکارو. دلگير.

مَلهَ: ث. پهلواني. سنڌ ۾ زور آزمائي جي مقابلي واري راند.

مَلهه ڪرڻ: سرسي ڪرڻ- سوپ ڪرڻ. ڪامياب ٿيڻ.

مَلهُ: ص. ملهه وڙهندڙ پهلوان. سورهيه. پهلوان.

مُلهه: ذ. قيمت. اڳهه- نرخ.

مُلهائتو: ص. وڏي اڳهه وارو. قيمتي.

مُلهه چُڪائڻ: قيمت ڪٽڻ- اڳهه ڪرڻ.

مُلهه وٺڻ: خريد ڪرڻ. قيمت ڏيئي وٺڻ. سودو ڪرڻ. احسان ڪرڻ.

مَلهارَ: ث. برسات جي موسم. جهڙالو.

مَلهارُ: ذ. برسات جي مند جو راڳ. هڪ راڳڻي جو نالو.

مَلهارِي: ث. برسات جي مند- بهاري- موج.

مَلهالو: ذ. معاملو- جهيڙو- مانڊاڻ. رڳڑو. گوڙ- ڏمچر. تڪرار. پکيءَ جو هڪ قسم.

ملهالو مچائڻ: هل هنگامو ڪرڻ. تڪرار ڪرڻ.

مَلهائڻُ: م. خوشي ڪرڻ. جشن ڪرڻ. سرخرو ٿيڻ. نالو ڪيائڻ. ڪارنامو ڪرڻ.

مَلهڻُ: م. سرسي ڪرڻ. سورهيائي ڏيکارڻ. مشهور ڪرڻ. مرڪڻ- فخر ڪرڻ. سرخرو ٿيڻ. خوش ٿيڻ.

مَلِي: ث. مچيءَ جو هڪ قسم. بنان چلرن مچي (جيڪا ڪائڻ سبب جسم ۾ مَلو پيدا ٿئي). ڪلين (گلي) جي هڪ بيماري (جنهن ۾ ڪليون سُڄي يا پرجي پون). ڦرڙين جي بيماري- مَلو.

مَليحُ: ص (سن) پليت. گندو- خراب- ڪنو.

مَليحَ: ص (ع) سانورو- سهڻو- حسين.

مَليدو: ذ (ف. ماليده) چُوري- ڪُٽي- پوري. سئو ۾ سٹيو ڪاڏو.

مَليرَ: ث. ڪراچي لڳ مشهور نٿن جو نالو 'نٿن مليرِ. ۱. ڳاڙهن ساون نيرن چترڪاري سان ڪٽين جو رڳيل بوٽڻ- پونڑو (ث. مليرِ).

مَليرُ: ذ. ڳوٺ ۽ جُوءِ جو نالو. سرسبز علاقو جيڪو مليرِ جي نٿن جي پاڻي تي آباد آهي.

مَليريا: ث (انگ) موسمي بخار (جيڪو مچرن کان ٿئي. عام طرح سَرءَ جو تپ).

مِليَنِ: ذ (انگ) ڏهه لک.

مَمَرَ: ث. هڪ قسم جو جانور- ڪارو رڇ. بدصورت پوڙهي عورت- ڀانيو.

مَماتِ، مَماتِي: ث (ع) موت- مرڻو- وفات.

مُمَاثِلُ: ظ (ع) جهڙو. وانگر. مشابهه.

مُماثِلَتَ: ث (ع) مشابهت- هڪ جهڙائي.

Gul Hayat Institute

مَمالِکَ: ذ (ع. "مُلک" جو جمع) مُلکَ. پرڳڻا.
مُمانِعَت: ث (ع) منع- روکَ- جَهل. بندش.
مَمتاز: ص (ع) چونڊيل. معزز. نامياروَ.
مُمتَحِنُ: ذ (ع) امتحان ونندڙ. پرکيندڙ.
مَمدُوح: ص (ع) تعريف کيل- ساراهيل- واکاڻيل.
مَمڙو: ذ. جانور جو هک قسم- مَمَ جو نر.
مُمکِنُ: ظ (ع) ٿي سگهندڙ- شُدني. ٿيڻي.
مُمکِنات: ث (ع) ٿي سگهڻ جهڙيون ڳالهيون. هستي- ڪائنات جو وجود.
مَملِکَت: ث (ع) بادشاهي. سلطنت. حڪومت.
مَمنُوع: ص (ع) منع ڪيل. ناجائز. شريعت يا قانون جي خلاف. بندش ٿيل.
مَمنُون: ص (ع) احسان ڪيل. احسانمند- شڪرگذار.
مَمَڙُ: ذ. جهيڙو- تڪرار.
ممڙ مچڻ: جهيڙو ٿيڻ- معاملو ٿيڻ. تڪرار ٿيڻ.
مَمولو: ذ. پکيءَ جو هک قسم- سَرءُ جي جهرڪي.
مَنَ: ظ. شال- هُوند- جيڪر.
مَنُ: ذ (سن) دِل- جيءُ- قلب. چِتُ.
مَنُ لڳائڻ: دل لائڻ. دل سان هنيائڻ.
مَن وَڌائڻ: آڪرو ٿيڻ- مغرور ٿيڻ. اجائي حجت ڪرڻ.
مُنُ: ذ. گهوڙي جو هک پنڊ. پوڙو- منو.
مِنا: ذ (ع) عربستان جي اُها جُوءِ جتي حج جي موقعي تي قرباني ڪئي وڃي.
مُناجاتِ: ث (ع) عاجزي ءَ التجا سان گهريل دعا.
مُنادِي: ث (ع) وڏي سڏ اعلان. پڑهو- ڏينورو.
مُنارو: ذ (ع) اُوچو پيل پاڻو- سُتون- ٿنب. مسجد جو اوچو مينار (جنهن تي چڙهي بانگو ٻانگ ڏئي).
مَناڙُ: م. هٿن سان ڦلورڻ مهٽڻ. مُڪون هٽي لوڻ (ڪپڙن کي). مڪڙيون هڻڻ.
مَنازِل: ث (ع. "منزل" جو جمع) ترسڻ جون جايون- منزلون.
مُناسِبُ: ظ (ع) نسبت رکندڙ. لاڳاپيل. موزون. لائق. بهتر. جائز.
مُناسِبَت: ث (ع) تعلق- لاڳاپو. پيٽ. هک جهڙائي.
مَناسِکَ: ذ (ع) حج جا ارکان.
مَناظِرَ: ذ (ع) نظارا- ڏيک.
مُناظرو: ذ (ع) گڏيل بحث. مباحثو. تڪرار.
مُنافِرَتَ: ث (ع) نفرت- ڏڪار.
مُنافعو: ذ (ع) فائدو- لاپ. اُپراسو.
مُنافِقُ: ص (ع) نفاق رکندڙ. ٻيائي رکندڙ. رياڪار. ظاهر ۾ دوست پر دل ۾ دشمن.
مُنافِقَتَ: ث (ع) رياڪاري. مڪاري. ٻيائي. دغا. ٻچاپڙائي.
مَنافِي: ث (ع) خلاف- برخلافي.
مَناقِب: ذ (ع. "منقبت" جو جمع) وصفون. اصحابن ۽ اهل بيت جي مدح.
مُناقِشو: ذ (ع) جهڳڙو- جهيڙو- تڪرار.
مَنانُ: ذ (ع) وڏا احسان ڪندڙ. نيڪي ڪندڙ. خداتعاليٰ جو صفاتي نالو.
مَناهِي: ث (ع) منع ڪيل شيون. غير شرعي چيزون يا عمل. منع- بندش.
مَنبَتِ ڪارِي: ث. ڪاڻي يا ڪپڙي تي اُپريل گلن ٻوٽن ناهڻ جو ڪم.
مَنبَرُ، مِنبَرُ: ذ (ع) ڪاڻي يا سِرن جو ٺهيل ننڍڙو ٽلهو جنهن تي ويهي پيش امام خطبو ڏئي.
مَنبَعُ: ذ (ع) زمين مان چشمي جي صورت ۾ پاڻي ڦاٽي نڪرڻ جو هنڌ- چشمو.

Gul Hayat Institute

مُنتَخبُ: ص (ع) چونڊيل- ڏٽيل. پسند ڪيل. چيده. (ذ) اختصار.

مَنتَرُ: ذ (سن) ڪنهن ديوتا جي شان ۾ ڪيل خطاب. ويدن جو مقدس بول. جادو- ٽوٽو.

مَنتَر جَنتَر: ذ. جادو ٽوٽو. ٽيٽو ٽوڪارو.

مُنتَشِرُ: ظ (ع) پکڙيل. چڙوچڙ. ڪنڊيل.

مُنتَظِرُ: ص (ع) انتظار ڪندڙ. راهه تڪيندڙ. اميدوار.

مُنتَظِمُ: ص (ع) انتظام ڪندڙ. انتظام هلائيندڙ. اڳواڻي ڪندڙ.

مُنتَقِلُ: ص (ع) هڪ هنڌ کان ٻئي هنڌ رکيل. جڳهه مٽايل.

مُنتَقِل ڪرڻ: هڪڙي هنڌان کڻي ٻئي هنڌ رکڻ. تبديل ڪرڻ. مَٽائڻ- بدلائڻ.

مُنتَقِمُ: ص (ع) انتقام وٺندڙ- بدلو وٺندڙ.

مُنتَهيٰ: ص (ع) انتها ڪيل. انتهائي- آخري. پڇاڙي وارو.

مِنتَ، مِنّتَ: ث (ع. مِنت) عاجزي. خوشامد. چاپلوسي. عرض.

مِنّت ڪرڻ: عاجزيءَ سان عرض ڪرڻ. خوشامد طور عرض ڪرڻ. آزي نيازي ڪرڻ.

مِنٽُ: ذ (انگ) ڪلاڪ جو سَٺيون عرصو. ساعت- گهڙي.

مَنَنارُ: ص. دل ناريندڙ. دل کي فرحت ڏيندڙ. دل کي قرار ڏيندڙ. پيارو- محبتي.

مُنجَلِي: ص (ع) ظاهر- پڌرو. روشن.

مُنجَمُ: ص (ع) تارن گرهن جو علم جاڻندڙ- نجومي. جوتشي.

مُنجَمِدُ: ص (ع) جميل- برف ٿيل.

مَنجَنِيقَ: ث (ع) ڪانيائيءَ وانگر وڏا پٿر اُڇلائڻ جي ڪَلَ.

مَنجَهِ: ث. چٽن ٽنگن وارو ڪاٺ جو چؤنڪو. دِلن مٿن رکڻ لاءِ ڪاٺ جي منجي- گهڙا منجي. پَلي پچائڻ لاءِ لوهه جي خاص منجهن.

مُنجَهُ: م. موڪلڻ- روانو ڪرڻ- اُمائڻ.

مَنجهو: ذ. ڪٺ- چارپائي- ڪٽولو.

مَنجو چڏڻ: مري وڃڻ. ڪٽ کي چڏڻ.

مَنجِي: ث. ننڍي ڪٽ- ڪٽولي. گهڙن رکڻ لاءِ ڪاٺ جي گهوڙي- مَنجهن.

مَنجهہ: ث. مينهن (چوپائي).

مَنجهہ: ظ. اندر- وچ ۾- درميان.

مَنجهان: ظ. اندر مان- اندران. دل مان.

مَنجهہُ: ذ. اندر- وچُ. راز- ڳجهه. دل- ضمير.

مَنجهہُ ڪَڍڻ: دل جو راز ڪڍڻ. انت لهڻ- پيد معلوم ڪرڻ.

مُنجهائڻُ: م. پُلائڻ. گمراه ڪرڻ. اُبتو ڏس ڏيڻ. ڦاسائڻ. اٽڪائڻ. ور وڪڙ ڏيڻ.

منجهلو: ذ. گوڏ جو ڪپڙو. گوڏِ.

مُنجهَڻُ: م. پلجڻ- گمراه ٿيڻ. منجهي پوڻ. واڙو ٿيڻ.

مَنجُر، مَنجَر: ث. دادو ضلعي ۾ هڪ مشهور ڍنڍ.

مُنحَرِفُ: ص (ع) ڦري ويندڙ (وعدي، بيان تان). باغي.

مُنحَصِرُ: ص (ع) متعلق- مدار رکندڙ. لاڳاپيل.

مُنحَنِي: ص (ع) ڪُٻڙو. ڪمزور- ضعيف. ايرو- ڏهرو- لاغر- سَنهون (جسم ۾).

مَنحُوس: ص (ع) بدبخت- نياڳو- ندورو- نحس.

مُندَ: ث. موسم- رُت. وقت. زمانو.

مُندائتو: ص. موسم وارو. وقتائتو- مهلائتو.

مُندَ گرڻُ: وقتي طور حاصلات نه ٿيڻ.

Gul Hayat Institute

مَندَرُ: ذ (سن) هندن جي پوجا پاٺ جي جاءِ. ٺڪاڻو- ڏُئارو.

مُندرِجُ: ص (ع) درج ٿيل. داخل ڪيل. لکيل (حساب ۾).

مندرج بالا: ص. مٿي لکيل- مٿي ڄاڻايل.

مُندرج ذيل: ص. هيٺ لکيل.

مُندمِل: ص (ع) پرجندڙ (زخم).

مَندو: ص (سن) مَدو- خراب- بيڄڙو. سست. لٽل (اگهه)- گهٽ. سستو.

مَندو گهرڻ: بدخواهي چاهڻ.

مَندُ: ذ (سن) مٺاڻ. سواد- لَذت. شراب- مَڌ. ماکي.

مُندَ: ث. عورت- نار. سهڻي نوجوان عورت.

مَندرو: ص. ننڍي قد وارو- بِندرو. (ث. مندري).

مُنڈَلُ: ص. منجهيل. واڙيڙو- پريشان. اُلجهيل- ويڙهيل سيڙهيل.

مَنڈڻُ: م. ولوڙڻ- جُهگڻ.

مَنڈِي: ث. ڪير ولوڙڻ جي وڏي مانڊاڻي.

مَنڈيڙو: ذ. منڊي. جهِرٽو. رياضي ۾+ ضرب جي نشاني.

مَندُ: ذ. هڪڙيءَ ٽنگ ڪان معذوري- لنگ- منداڻي.

مَنداڻُ: م. منڊڪائي هلڻ.

مَندَپُ: ذ (سن) اڏاوت. عارضي اڏاوت (هندن ۾ ويڌي پڙهڻ جي رسم لاءِ). پنڊال- شاميانو (جلسي لاءِ).

مُندِجَڻُ: م. پورجڻ- بند ٽيڻ. جادو ٽوٽي جي اثر هيٺ قابو ٽيڻ.

مَندُر پڙهڻ: جادو جا بول پڙهڻ- سحر ڪرڻ. جهاڙ ڪرڻ.

مَندر مَندڻ: جار پکيڙڻ. ڪاسائڻ لاءِ اتڪل بازي ڪرڻ. اڏاوت ڪرڻ.

مَندُر: ذ. منتر. جادو- ٽوٽو- ڪامڻ. ٽيٽو- جهاڙ. اڏاوت. ماندڻ. ٽڪسات.

مَندَڪ مَندِي: ث. هڪ ٻارائي راند (جنهن ۾ مَندڪائي هلي ڪنهن ٻار کي ڪائيچي).

مَندَلُ: ذ (سن) گول دائرو. شمسي نظام ۾ سج چند تارن جو دائرو. جماعت. مَندِلي. محفل. تماشو- نظارو.

مَندِلي: ث (سن) مجلس- سڀا. جماعت. ڪچهري.

مَندڻُ: م. اڏاڻ- اڏاوت ڪرڻ. جوڙڻ- بنائڻ. سِڻڻ (رت). پکيڙڻ (جار). سينگارڻ (جاءِ). مَندُ هڻڻ.

مَندِيَلُ: ص. اڌيل. ناهيل. سينگاريل.

مُندَڻُ: م. پُورڻ- بند ڪرڻ- بُوٽڻ. مَنڊ هڻڻ- ڪامڻ ڪرڻ. جادوءَ سان روڪڻ. ڪاسائڻ. ڪُوڙڻ (متو).

مَندو: ص. هڪ ٽنگ ڪان معذور- لنگڙو- لگو. (ث. مَندِي).

مَندو ڪرڻ: بيوس ڪرڻ- جڏو ڪرڻ. هلڻ ڪان هيٺ ڪرڻ.

مُندو: ذ (سن. مُدار) وڏو چلو. والو. ڪڙو. جوڳين جو ڪن ۾ پائڻ جو والو.

مُنڊا پائڻ: ڪڙا چاڙهڻ- قابو ڪرڻ.

مَندِي: ث. ڪچي اڏاوت. واپار جو مرڪز- مارڪيٽ.

مُندي. مُندري: ث (سن. مُدرا) آڱر ۾ پائڻ جو ڇلو- ٻُڙي يا ٽِڪَ سان چلو.

مُنڈِ: ذ. متو. مُنهن اڳيائي. شروعات- ابتدا. شروع وارو هنڌ. اوائل- آغاز. مهاڳ (ڪتاب جو). بنياد.

مِنڈُ: ذ. چُپ- خاموش. نِٽر.

مُندو: ذ. مُنهن- سِرو. ڪُلهو. ويڪر (ڪپڙي جي)- بَرُ.

مُنڈِي: ث. سِري- سِسي. ڪنڌ ۽ متي وارو حصو.

Gul Hayat Institute

مُنديِ ڀيڻ: ڪنڌ ڀيڻ.
مَنزِلَ: ث (ع) ترسڻ جو هنڌ- ڊاهو. رهڻ جي جاءِ- هڪڙي ڏينهن جو سفر. گهر. سراءِ. گهر جو مٿيون طلو. چند جو گهر. قرآن شريف جو ستون حصو.
منزل آسان ٿيڻ: سولائي سان مقصد پورو ٿيڻ. فوتيءَ جو ڪفن دفن آسانيءَ سان ٿيڻ.
منزلگاهه، منزل گاه: ث. منزل ڪرڻ يا ڊاهو ڪرڻ جو خاص مقرر هنڌ.
منزل مقصُود: ذ. اصل مقصد. اصل نڪاڻو.
مَنزلَتَ: ذ (ع) مرتبو- رتبو. عزت- وقعت.
مُنزّه: ص (ع) عيبن کان پاڪ. مقدس. پاڪ صاف.
مَنسڪُ: ص. دل کي خوش ڪندڙ. دل کي فرحت ڏيندڙ. دلبر.
مُنسَلِڪ: ص (ع) پُوتل (هار يا ڪَنديءَ ۾). ڳنديل. شامل. لاڳو.
مَن وسَلويٰ: ذ (ع) بني اسرائيل قوم لاءِ آسمان تان لٿل ڪاڏو. خاص طعام. ازغيبي فائدو.
مَنسُوب: ص (ع) نالي ڪيل- نالي ٿيل. مڱيل.
مَنسوب ڪرڻ: نالي ڪرڻ. لاڳو ڪرڻ.
مَنسُوخ: ص (ع) رد ڪيل. ڪديل.
مَنسُوخ ڪرڻ: رد ڪرڻ. روڪڻ. نامنظور ڪرڻ.
مَنسُوخِي: ث. رد. نامنظوري.
مَنُش: ذ (سن) ماڻهو- آدمي- انسان.
مَنشا: ث (ع) ارادو- خيال. مراد- مرضي. خواهش- سَڌ.
مَنشُورُ: ذ (ع) نشر ڪيل- پکيڙيل. چڙوچڙ. (ذ) سياسي ارادن ۽ تجويزن جو اعلان. عام ماڻهن جي بهتري لاءِ ڪنهن جماعت جي مقصدن جي پڌرائي.
مُنشِي: ص (ع) محرر- لکندڙ. ڪلارڪ. فارسي پڑهائيندڙ اُستاد لاءِ عام لقب.
مُنشگيري: ث. لکپڙهه جو ڪم ڪرڻ- محرري- ڪلارڪي.
مَنصَبُ: ذ (ع) رتبو- عهدو.
مُنصِفُ: ص (ع) انصاف ڪندڙ- عدالت ڪندڙ. امين- ثالث.
منصف مزاج: ص. انصاف پسند- عادل.
مَنصُوبَو: ذ (ع) ارادو. تجويز- رٿا. سازش- فتنو.
مَنصُوبو سِڻڻ: سازش ڪرڻ. فتني جاڳائڻ جي رٽ رڻڻ.
مَنصُورُ: ص (ع) فتحمند- سوپارو. (ذ) مشهور صوفي درويش حسين بن منصور.
مَنطِقُ: ذ (ع) ڳالهائڻ- گويائي. ڳالهه ٻولهه. گفتگو. سوچ ويچار يا غور ڪرڻ جو علم. عقلي دليلن سان حق کي ناحق ۽ ناحق کي حق ثابت ڪرڻ جو علم.
مَنطقو: ذ (ع) زمين جي خيالي تقسيم جو هڪ پٽو- ڪمربند.
مَنظَرُ: ذ (ع) نظارو. لقاءِ. تماشو. ڏيکُ.
مُنَظمُ: ذ (ع) ڏاڳي ۾ پُوتل. ترتيب ڏنل- سلسليوار. سڌي ترتيب سان.
مَنظُورُ: ص (ع) پسند. قبول. بحال. اجازت.
منظور ڪرڻ: قبول ڪرڻ- مڃڻ. اجازت ڏيڻ.
مَنظور نَظر: ص. اکين کي وٺندڙ. دلپسند. پيارو.
مَنظُورِي: ث. پسندي. قبوليت. رضامندي. اجازت.
مَنظُومَ: ص (ع) پُوتل. نظم ۾ آندل. موزون ڪلام.
مَنَع: ث (ع) جهل- روڪ. بندش. قاعدي جي خلاف.
مَنع نامو: ذ. بندش جو لکيت ۾ يا زباني اطلاع.
مُنعقِدُ: ص (ع) مقرر ڪيل.
مُنعڪِس: ص (ع) موٽ ڪاڏل. اونڌو- اُبتو (پاڇو).

Gul Hayat Institute

اولڙو- عڪس.

مُنعِم: ص (ع) نعمت ڏيندڙ. غني. سخي- فياض. نعمتن سان نوازيندڙ.

مُنفَرِد: ص (ع) اڪيلو- هڪڙو. الڳ- جدا. ناياب.

مَنفَعَت: ث (ع) فائدو- نفعو- لاپ. حاصلات.

مَنفِي: ص (ع) انڪاري. رد. خارج ڪيل.

مِنقارَ: ث (ع) چهنب (پکيءَ جي).

مَنقَبت: ث (ع) تعريف- ساراهه- صفت.

مُنقَسَم: ص (ع) ورهايل- ونڊيل. تقسيم ٿيل.

مُنَقش: ص (ع) نقش اُڪريل. ڪوٽي چٽ ڪڍيل. گلن ٻوٽن وارا رنگارنگي چِٽ گل.

مُنقَطِعُ: ص (ع) وڍيل- قطع ڪيل.

مُنقطع ڪرڻ: وڍي ڇڏڻ. تعلق ختم ڪرڻ. سلسلو ٽوڙي ڇڏڻ.

مُنقَلب: ص (ع) اُبتو- اُلٽو. اونڌو. ڦرندڙ.

مَنقُوش: ص (ع) رنگين چٽن گلن وارو. چٽ اُڪريل.

مَنقُول: ص (ع) اُتاريل- نقل ڪيل. بيان ڪيل.

مَنقُوله: ص (ع) هڪڙي هنڌ کان ٻئي هنڌ کڻي وڃڻ جهڙو مال.

مُنكِرُ: ص (ع) انڪار ڪندڙ. پنهنجي ڳالهه تان ڦري ويندڙ.

مُنكَرُ: ذ (ع) هڪ فرشتي جو نالو جيڪو 'نڪير' سان گڏجي قبر ۾ پڇاڙو ڪندو. (ص) خدا جي خدائي کان انڪاري. منحوس.

مُنكر نَكيرُ: ذ. قبر ۾ پڇاڙو ڪندڙ فرشتا.

مُنكَسِرُ: ص (ع) عاجز- مسڪين. انڪساري سان هلندڙ- نهنو.

مُنكسر مزاج: ذ. نهنائي سان هلندڙ. ڪاڌ وارو.

مُنكَشِفُ: ص (ع) ڪليل- ظاهر- پڌرو.

مَنكُوحه: ث (ع) نڪاح ۾ آيل- نڪاح ٻڌي. جوءِ- زال.

مَنگتو: ص. گهُرندڙ. فقير- پينو. سوالي. مڱٺهار.

مَنگرُ: ذ. ساموندي مڇيءَ جو هڪ قسم.

منگرمَچُ: ذ. هڪ قسم جي وڏو ساموندي مڇُ.

مَنگلُ: ذ (سن) خوشي- شادمانو. هڪ گره جو نالو- مريخ. اڱارو (ڏينهن).

مَنگلِي: ث. ڪُهه جو هڪ قسم. چانديءَ جو ڪنگڻ. ڪڙي.

مَنگنُ: م. گهُرڻ- طلب ڪرڻ- مڱڻ.

مَنگهه: ذ. جاءِ جي چٽ مان هوا اچڻ لاءِ لنگهه- بادگير. مکڻ گڏ ڪري رکڻ جي وڏي دکي.

مُنگها: ذ. ڏُٽ جو هڪ قسم.

مُنگهَنُ، مَنگهُنُ: ذ. جيت جو هڪ قسم (جيڪو پوسل واري هنڌ ٿئي. ڪَنُن ۽ ڪلرائين پتين ۾ گهَرُ ڪري. انساني رَتُ پِئي).

مَنگهو: ذ. لوڙهي جي لنگهه ۾ ڪتل ٻه سانگي ڪاٺي جنهن ۾ آڏ لاءِ ٻي ڪاٺي رکي وڃي.

مَنَنُ: م. مَنارڻ (ڪپڙو ڏوئڻ لاءِ)- مهٽڻ (هٿن ۾). نچوڙڻ.

مُنَنُ: م. مُنڊڻ- ڪوڙڻ (وار). جهنڊ لاهڻ. ٻار جا پهريون پيرو وار ڪُوڙڻ.

منو: ص. ننڍي نڪ وارو- ٻنو.

مُنو: ذ. ائٽ (چرخي) ۾ لڳل وڏو ڪاٺ جو ڪِلو. ٻيڙيءَ ۾ رسي ٻڌڻ لاءِ اُڀي ڪاٺي. نار جي وڏي چڪر ۾ وڏل اُڀي ڪاٺي. (ص) ٽي ياڳي چار حصو- پوئلو. اٺپورو. گهٽ- ڪَسو.

مَنِوَتِ: ث. وڍڪي ڪم جي اصطلاح ۾ ڪاٺيءَ تي ٽُڪَ ۽ اُڪَر جو ڪم.

Gul Hayat Institute

مَنوَتِي، مَنوتي: ث. محبتا. تسلائي- دلداري. رضامندي. باسَ- سڪا.
مُنور: ص (ع) روشن. چمڪندڙ. درخشان.
مَنوهَر: ص (سن) دل خوش ڪندڙ. دل کسيندڙ- دلبر. سهڻو. پياروَ.
مُنهان: ظ. مُنهن سان- وات مان.
مُنهانچڙو: ص. شرميلو- لڄاڙو.
منهان منهن: ظ. ڪنان تار. روبرو- آمهون سامهون.
مُنهنجو: ص. پنهنجو- ذاتي- شخصي.
مُنهَدِم: ص (ع) ڪريل- دٻل (اڏاوت).
مُنهَمِڪ: ص (ع) مشغول- مصروف- رُڌل.
مَنهن: ذ. ڪڪائون اڏيل چَنو- چپر. اجهو.
مَنَهِين: ث. ننڍو چنو- ننڍو چپر.
منهُن: ذ. بهانو- عذر.
مُنهُن: ذ. ڪنهن شيءِ جو سوراخ جنهن ۾ ڪا شيءِ اندر وڃي. وات. دَهن. ڇيد- تنگُ. دَر- لنگهه. رستو. شروعات- صورت- شڪل. رخ- طرف. واهه يا نهر جو مُنڊ.
مُنهن اُگهاڙو: ص. بي شرم.
مُنهن اونداهِي: ث. ڪاري رات.
مُنهن بند ڪرڻ: وات بند ڪرڻ. ڪنهن ٽاڻ جو منهن ڪپڙي وغيره سان ٻڌڻ. ڳالهائڻ کان روڪڻ. لاجواب ڪرڻ.
مُنهن پر ڪِرڻ: سخت ڏڪ ڪائڻ- خوار خراب ٿيڻ.
مُنهن پيڃ: ڏوڪ ڪرائڻ. سيڪت ڏيڻ.
مُنهن تي پوڻ: جڳائڻ. سيبائڻ. مناسب لڳڻ.
مُنهن تي چوڻ: روبرو چوڻ. سامهون چوڻ.
مُنهن تي هڻڻ: موٽائي ڏيڻ- واپس ڪرڻ. اُڇلي ڏيڻ (نفرت يا ڪاوڙ مان).
منهن ڏسڻ: صورت ڏسڻ. نظارو ڪرڻ. ديدار ڪرڻ.
مُنهن ڏيڻ: مقابلو ڪرڻ.
مُنهن ڏيکارڻ: ديدار ڪرائڻ. ملاقات ڪرائڻ.
مُنهن رکي: ث. ڪاٺ جي ننڍڙي گهوڙي جنهن تي ڪپڙو رکي ٻار کي مکين کان ڏيکجي- ديمدار.
مُنهن سُجائڻ: ناراض ٿيڻ. ڪاوڙجڻ.
مُنهن ڦيرائڻ: ڪنڌ ڦيرائڻ. نظرانداز ڪرڻ. بي رخي ڪرڻ.
مُنهن ڪارو ڪرڻ: بدفعلي ڪرڻ. بدڪاري ڪرڻ.
مُنهن ڪاڻ: ث. پرچائي. اعزا پُرسي. عذرخواهي.
مُنهن موڙڻ: رخ بدلائڻ. بيرخي ڪرڻ.
مُنهن ڪرڻ: رخ ڪرڻ. روانو ٿيڻ.
مُنهن لڳڻ: محرم ٿيڻ- منهن پوڻ. ڏاريي کان پردو نه ڪرڻ.
مُنهن متي ڪرڻ: مان وڃائڻ- سرخرو ڪرڻ.
مُنهن مقابل: ظ. روبرو- آمهون سامهون.
مُنهن هڻڻ: ملاقات ڪرڻ. ويندي ويندي ملندو وڃڻ.
مُنهن ميرَ: ث. اونداهيءَ جي شروعات- نماشام.
مَنَهِي: ث. مَنَهِين- ننڍو چنو- چپر.
مَنِي: ث (ع) ذات- نطفو. (انگ) نقدي.
مَنِي آرڊر: ذ (انگ) ٽپال ذريعي موڪليل رقم.
مُنِي: ث. ٽُوٽي- ڪتل ڪاني. ٽنبي. ڪانيءَ جو وڏو ڪلو (جيڪو ڪورڪي کان ۾ ڪم اچي). هُرلي جي چڪر واري اُپي ڪاني. (ص) مُڏِي- اڻ ٽِڪي.
مُنِيبُ: ذ (ع) نائب (ڪاروبار ۾). پائيوار. منشي.
مُنِيرُ: ص (ع) روش ڪندڙ. روشن.
مَوِ: ث. نانگ جي متي مان نڪتل مٽيو يا ٽِڪي (چون ٿا ته مَوِ نانگ بلا جو زهر چوسي ونندي آهي).
مَوْ: ذ. چالهين سيرن جو وزن.

Gul Hayat Institute

مَڙِ ڪَتِي: ث. اناج جي مٽن ۾ اندازي سان ڪَٽ.
مَٽائڻُ: م. ڏيکارڻ.
مَٽڪو، مَڙڪو: ذ. قيمتي پٿر جو داڻو يا ننگ. موتي. سون يا چانديءَ جو موتي. شيشي جو داڻو. تسبيح جو داڻو. ڪنڌ جو مٽڪو.
مَٽڪو ٽُٽڻ: ڪنڌ جو هڏو پيڃڻ. ڪنڌ پيڃڻ.
مِڙِ مِڙِ، مِر مِر: ث. چپن ۾ ڳالهائڻ. سُس پُس.
مِڙ مِڙ ڪرڻ، مِر مِر ڪرڻ: چپن ۾ ڳالهائڻ. يُڙ پڙ ڪرڻ. آهستي ڳالهائڻ.
مَڙڻُ: م. ڏسڻ- پسڻ. رخ رکڻ- هلڻ.
مَڙي: ظ. ڏانهن- وٽ- لڳ.
مَڙيا: ث. چمڪو. جوت- جلوو. خاص خوبي- جوهر. ذات. سڳهه.
مَڙيادارُ: ص. جوت وارو. ذات وارو. جلويدار. حسين- سهڻو.
مَڙيارو: ص. مَڙَ وارو (ڪارو نانگ، جنهن جي مٿي ۾ مَڙُ ٿئي).
مَڙِيو: ذ. موتي مٽڪو. جواهر. ڪوڙو موتي- ڪچ. ڳهه.
مَڙِيارُ، مَڙهيارُ: ص. چُوڙيون ۽ ڪوڙا مڙيا موتي وڪڻندڙ.
مُو: ذ (ف) وارَ- ڪيس.
مُو تَراش: ذ. وار لاهيندڙ اوزار.
مُواخِذَهَ: ذ (ع) گرفت- بازپرس- پڇاڳاڇا. بدلو- عيوض. جواب طلبي.
مُواخذو ڪرڻ: گرفت ۾ وٺڻ. بدلو وٺڻ. ڏوهه جي سزا ڏيڻ.
مَوادُ: ذ (ع) هر شيءَ جو اصل. سامان- شيون. دليل. مضمون.
مَوارُ: ص. متارو- ٽلهو.
مَوارَجَڻُ: م. ٽلهو متارو ٿيڻ. پاڻ پرو ٿيڻ. مغرور ٿيڻ.
مَوازَنو: ذ (ع) وزن ڪرڻ- ڪَٽ ڪرڻ. برابري. هڪ جهڙائي.
موازنو ڪرڻ: جانچڻ- تورتڪ ڪرڻ- پيٽ ڪرڻ.
مَوازي، موادي: ظ. (مبادا جو بگڙيل) بمعني- اتفاق سان. نه ڄاڻان. ڪڏهن. جيڪر.
مُواصلاتَ: ث (ع) ڳنڍجڻ جا وسيلا. اڇ وڇ جا رستا.
مُوافِقُ: ص (ع) يڪسان- برابر. هڪ جهڙو- مناسب.
مُوافِق اچڻ: برابر اچڻ. درست هٽڻ. مزاج مطابق هٽڻ (کاڌو، علاج، آبهوا وغيره).
مُوافِقَتَ: ث (ع) هڪجهڙائي- برابري. مزاج جي ساڳيائي.
مُوافقت ڪرڻ: تعلق رکڻ. هم آهنگي ڪرڻ. دوستي رکڻ.
مَواقع: ذ (ع. 'موقعہ' جو جمع) موقعا- وَجهه- مهلون.
مَوالِي: ذ (ع) غلام. نوڪر چاڪر. نشو واپرائيندڙ- نشي جو عادتي.
مَوائِڻُ: م. ماپ ڪرائڻ- پرائڻ (ڪپڙو يا آڻ).
مويي: ص (ع. مُربي) وڏو. سڀ کان وڏو (پُٽ).
مَوتُ: ذ (ع) اجل- فنا- قضا- مرڻو- وفات.
مَوتُ اچڻ: مري وڃڻ. فنا ٿيڻ. گذاري وڃڻ. ڪُٽي ڪٽڻ. شامت اچڻ.
موت کي سڏڻ: سِر وڃڻ جهڙا ڪم ڪرڻ.
مَوتمارُ: ص. ماريندڙ- قاتل. خوفناڪ (ڪم، حادثو).
موتي: ص. هڪ قسم جو مٽڪو (جيڪو سِپَ جي پيٽ مان نڪري)- پاڻيٽ. مٽيو.
موتي پُوٽڻ: موتين جو هار ٺاهڻ. خوش بياني ڪرڻ.
موتِيو: ذ. هڪ قسم جو خوشبودار گُل ۽ ٻوٽو. اکين جي تارن تي پاڻي چڙهڻ جو مرض.

Gul Hayat Institute

موتيو پائي: ذ. اکين جي مائڪين تي چڙهيل اچو پائي.
موتُ: ذ. هڪ قسم جي بُوٽي جي پاڙ.
موتاجُ: ص (ع. محتاج) ضرورتمند. هيٺو. معذور.
موتو: ص. ڊَبر (جيڪو هڪ هنڌ ٽوٽي ٽيو پيو هجي)- ٽوٽي.
موتَ: ث. پوٽتي ورڻ- پويان پير- واپسي. اُٽل.
موتَ کائڻ: موٽي اچڻ- پوٽتي ورڻ. پويان پير ڪرڻ. گهنجڻ- لات کائڻ (پائي).
موٽائڻ: م. موٽائي ڏيڻ- واپس ڪرڻ. پوٽتي ورائڻ. رد ڪرڻ. نااُميد ڪرڻ.
موٽَرُ: ذ (انگ) انجڻ تي هلندڙ گاڏي- موٽرڪار. انجڻ- مشين.
موٽر سائيڪل: ث. انجڻ تي هلندڙ ٻن ٽيٽن واري سائيڪل.
مُوٽڑي: ث. ويڑهيل سيڑهيل ڪپڙن جي ننڍڙي هَڙَ.
موٽڻ: م. موٽي اچڻ- وري اچڻ. موٽ کائڻ- ورڻ. پويان پير ڪرڻ.
موٽو: ص. ٽلهو (جسم)- متارو. گهاٽو (ڪپڙو). (ث. موٽي).
موٹُ: ذ. هڪ قسم جو اناج. هڪ قسم جي خوشبودار بُوٽي جي پاڙ.
موڙڻ، موڙيو: ذ. آڏائي تي ٽهيل هڪ قسم جو ڪپڙو (جنهن ۾ ست رنگا پٽا ٿين). سنڌي گربي يا سوسي جو هڪ قسم.
مُؤثِرُ: ص (ع) اثر ڪندڙ- اثراٿتو. ڪارگر تاثير ڪندڙ.
مَوجَ: ث (ع) لهر- چولي. ترنگ. ولولو- امنگ. خوشيءَ جي لهر. گهٽائي- افراط. مستي. خوشي. عش آرام.
موجون مائڻ: مزا مائڻ. عيش ڪرڻ. مزي سان زندگي گذارڻ.
مَوجِي: ص. موجون ڪندڙ. زنده دل. پُورالو. مست.
موجِبُ: ظ (ع) لازم- فرض- واجب. جي ڪري- سببان. پٽاندر.
مُوجِدُ: ص (ع) ايجاد ڪندڙ. ڪا نئين ڳالهه يا هنر پيدا ڪندڙ.
مَوجِزَن: ص. لهرين هٽندڙ- چولين هٽندڙ (درياءِ وهڪرو).
مُوَجِل: ص (ع) ڪنهن وقت لاءِ ملتوي ڪيل. بعد ۾ ادائگي لاءِ مقرر ڪيل (حق مهر).
مَوجُود: ص (ع) پيدا ڪيل. حاضر. هڪيو تڪيو. قائم- برقرار. تيار. مهيا- مُيَسر- دستياب.
موجود ڪرڻ: حاضر ڪرڻ. پيش ڪرڻ. پيدا ڪرڻ. مهيا ڪرڻ.
موجودات: ث (ع) اهي سڀ شيون جيڪي خدا تعالي پيدا ڪيون آهن. ڪل ڪائنات. مخلوقات.
مَوجُودَگي: ث (ف) حاضري- پيشي.
مَوجُودَه: ص (ع) هينئر جو- حاضر وقت ۾. هڪيو تڪيو- اڳيان.
موچارُ: ص. سهڻو- خوبصورت. موچارو.
موچارو: ص. سهڻو- قبول صورت- سندر- ناهوڪو. پورو پنو- سٽو. اُچو- عمدو.
موچڑو: ذ. پادر- جوتو. جتيءَ جو هڪڙو پير.
موچڑا ڪاري: ث. پادرن جو سٽڪو.
موچڑي بازي: ث. موچڑا ڪاري.
موچڑي ڪُٽيو: ص. هيسايل. مطيع.
موچڪو: ص. موچيءَ جو. موچيءَ جي ڪم جو.
مُوچِي: ذ. چمڙي جو ڪم ڪندڙ (چمڙي مان سنج ۽ جتيون ناهڻ)- ڪفش دوز. (ث. موچياڻي).

Gul Hayat Institute

مُوَحِدُ: ص (ع) هڪڙي خدا کي مڃيندڙ. سچو مسلمان.
مُؤخَرَ: ص (ع) آخري- پڇاڙيءَ وارو. آخر لاءِ ڇڏيل.
مُؤدَب: ص (ع) ادب وارو. اخلاق وارو- فضيلت وارو.
مُؤدَت: ث (ع) محبت- الفت- پيار. اخلاص.
مودِي: ص. اناج جو واپاري. پانڌاري.
موڏڪُ: ذ. مُهلڙو- مُهرو. (ص) نہ ڳالهائيندڙ- گم سُم. پورڙو. موڳو. بيوقوف.
موڏو: ص. ٿوڙهو- گنجو- روڏو. بنان سڳن جي (چوپايو). (ث. موڏي).
مُاذِنُ: ص (ع) اذان ڏيندڙ- ٻانگو.
مُوذِي: ص (ع) ايذائيندڙ- ڏکوئيندڙ. آزاربندڙ. ظالم.
لُچ. بخيل. ڪنجوس.
مورَ: ث. نڙون اوپڙ. هُور (انب جي وڻ جو). ڪلي- مکڙي. وٽن جو ڦوٽهڙو.
مورُ: ذ (سن. مَيُور) پکيءَ جو هڪ قسم- طائوس. نڙ جو چَڙُ يا ننگ.
مُور: ث (ف) ماکوڙي- ڪِتُلي.
مُورِ: ظ. اصلي- پڪيءَ- هڏ- ماڳهين- هرگز.
مُورُ: ذ (سن. مُول) اصل رقم. مُوڙي- پونجي- سرمايو.
موراڪِي: ث. مڇيءَ جو هڪ قسم.
مُورَتَ: ث. تصوير. پٽر وغيره جو ٺهيل بُت. صورت- شڪل. فوٽو.
مُورِتي: ث. مورت.
مُورِثُ: ص (ع) اهو شخص جنهن کي ورثو يا ترڪو ملي- وارث.
مُورثِ اعليٰ: ص. وڏو وارث.
مورجَنُ: م. هُور ڪڍڻ (وڻ). گونچ ڪڍڻ- انگورجڻ.
مورچو: ذ (ف) قلعي جي چوڌاري کوٽيل کاهي. خندق. لڙائي يا شڪار لاءِ حفاظتي ڪڍو.
مورچي بندي: ث. حفاظتي ڪڍڻا يا کاهيون.
مورڇا: ص (سن) بيهوش- بي سُڌ- غش.
مورڇَل: ذ. مور جي ڪنين جو وڇڙو.
مُورَخُ: ذ (ع) تاريخ لکندڙ- وقائع نويس. تاريخدان.
مُورخہ: ث (ع) تاريخ- تِٿ.
مورڙو: ذ. آڳاٽي تاريخي قصي "مورڙو- مانگر مڇ" جي هڪ ڪردار جو نالو.
مُورکُ: ص (سن. مُورک) بيوقوف- احمق. جاهل.
مُورکائي: ث. بيوقوفي- ايڀڄ- حماقت.
مورَڻُ: م. گونچ جهڙڻ- هُور جهڙڻ (وڻ، ٻوٽا). ڦوٽهڙو کائڻ (گاهه).
مورو: ذ. وڻ وڍڻ کان پوءِ پاڙن مان نڪتل ٻيو پيرو گونچ. جبل جو هڪ لوڪ گيت.
مورُوثِي: ص (ع) وارثيءَ وارو. ترڪي ۾ آيل. ورثي ۾ مليل.
موري: ث. پاڻيءَ جي نيڪال جي جاءِ. نالي- ڪَسِي. نندڙي پُل- ڦُڙدو.
مُوري: ث. هڪ قسم جو اوپڙ (پاڇيءَ طور ڪم اچي).
موريانُ: ذ (ف) ڪَڍُ- زنگ- ڪسُ.
موريسَرُ: ث. اکين جي تارن تي آيل اڇو پاڻي- موتيو.
موريو: ذ. ڪنهن ٻہ ڏاتوءَ مان ٺهيل گهاگهر جهڙو ٿانءُ.
موڙَ: ث. واپسي- موڙ. وَڙُ- پيچُ. وڪڙ.
موڙُ: ذ. گهوٽ جو تاج- ڪلنگي- مُڪٽ. گهوٽ جي مٿي تي ٻڌل ڪُلن يا موتين جي جهالر. ڪُڪڙ يا پکيءَ جي مٿي واري چوٽي. ڦندڻ- ٽوئر. وَرُ- وڪڙ. وَڙُ. ڏنگُ- ڪُبُ- خَمُ. ڦيرو.
موڙُ ڏيڻ: وڪڙ ڏيڻ- موڙڻ. ڦيرائڻ. چڪر ڏيڻ. ڏنگو ڪرڻ- وَرُ ڏيڻ.
موڙ کائڻ: ڦرڻ- وڪڙ کائڻ. مُڙڻ.

Gul Hayat Institute

موڙائي: ث. گهٽتائي- لاٽ (اگهه ۾).
موڙڻ: م. ڦيرائڻ. ورائڻ. وڪڙ ڏيڻ. ور ڏيڻ. مروڙڻ. مروٽڻ. پيچ ڏيڻ. مٽائڻ (رخ). ڏنگو ڪرڻ. واپس ڪرڻ.
موڙو: ذ. وَرُ- وڪڙ. ڏنگُ. (ص) لٽل- گهٽ (اگهه). ڪَسو. چوپائي مال ۾ پيل بيماري.
موڙو ڏيڻ: ورائڻ- رخ ڦيرائڻ. منهن ۾ گهنڊ وجهڻ.
مُوڙو: ذ. گهوٽ يا ڪنوار کي ڏونگهين، ڪارڪن، پتاشن وغيره جي ڏنل سوغات. سَر جي ڪانن مان نهيل ڪرسي.
مُوڙو ڏيڻ: مڱڻي جي رسم موجب گهوٽ جي طرفان ڪنوار کي يا ڪنوار جي طرفان گهوٽ کي وڃي سان گڏ سوغات ڏيڻ.
مُوڙهه: ذ. مونجهه. ڪنهن عضوي ۾ نسن جي ٽيل ڳنڍ. منجهيل سُٽ. باديءَ جي پرتي. وهٽ يا چوپائي جي آندي جو وڪڙ ۽ روڪ. (ص) موڳو. ڪند ڏهن- غبي. مُنجهيل. وانڙو.
مُوڙهَلُ: ص. منجهيل. وانڙو. گهبرايل. گمراهه- پُليل.
مُوڙي: ث. مُور- پونجي. واپار ۾ سيڙايل اصل رقم. ننڍي هڙ- پرونڙي. ڪانن يا گاه جي مُٺ. پنجويهن ٻيڙين جي جهُوڙي.
موزو: ذ (ف) جوراب. چمڙي جي گوڏن تائين جُتي.
مَوزُون: ص (ع) تُريل تڪيل. ٺهڪندڙ. مناسب- لائق. درست- صحيح.
موزون هجڻ: مناسب هجڻ. صحيح هجڻ. جوڳائتو هڻڻ.
موزونيَت: ث (ع) مناسبت. پسندگي.
مُوسَتُ: ذ. بهاني بازي. لاڏ ڪوڏ. انگل آرو.
مُوسِرُو: ذ. هڪ قسم جو پکي.
موسَمَ: ث (ع. موسِم) وقت- زمانو- دور. مُندَ- رُت.
موسمِ بهار: ث. بهار جي مند.
موسمِ سَرما: ث. سياري جي مند.
موسَمِي: ث. مُند جو- رُت جو. مندائتو. فصلي.
موسمِي بُخار: ذ. مليريا- سرءَ جو بخار.
مَوسُوم: ص (ع) نالي ڪيل.
مُوسيٰ: ذ (ع) هڪ نبي سڳورو (جيڪو بني اسرائيل قوم تي لٿو).
مُوسِيقارُ: ذ (ف) موسيقيءَ جو ماهر. ڳائيندڙ وڄائيندڙ.
مُوسِيقِي: ث (ع) ڳائڻ وڄائڻ جو علم- راڳ وديا.
مُوشُ: ذ (ف) ڪُوٽو- چُوهو.
مُوشِگاف: ذ (ف) وار جي ڪَل لاهيندڙ. باريڪ بين.
مُوشگافِي: ص (ف) وار جي ڪل لاهڻ. باريڪ بيني.
موشو: ذ. بهانو- لِڪَ. فريب.
موشو ڪرڻ: پاسو ڪرڻ. لحاظ ڪرڻ. لِڪَ ڪرڻ.
مَوصُوفُ: ص (ع) صفت ڪيل- ساراهيل. تعريف ڪيل- واکاڻيل.
مَوصُولُ: ص (ع) وصول ڪيل- ورتل- مِليل.
مَوضِع: ذ (ع) ڳوٺ- گام.
مَوضُوعُ: ذ (ع) مضمون. مضمون جو مقصد- عنوان.
مُوَقَّر: ص (ع) عزت دار- معزز.
موقعو: ذ (ع) واقعي وارو هنڌ. جاءِ- هنڌ. خاص وقت. خاص هنڌ. وجهه- وارو.
موقعو ڏسڻ: وقت جو انتظار ڪرڻ. وجهه ملڻ جو وقت ڏسڻ.
موقعو ڏيڻ: مهلت ڏيڻ. وجهه ڏيڻ.
موقعو ملڻ: وجهه لڳڻ. مناسب وقت هٿ اچڻ. داه لڳڻ.
مَوقُوف: ص (ع) برخاست (نوڪريءَ کان) ملتوي- مهمل. ترڪ ڪيل.
موقوف ڪرڻ: نوڪريءَ کان الڳ ڪرڻ.

Gul Hayat Institute

مَوقُوفي: ث. برطرفي- معزولي. علحدگي (نوڪريءَ کان).
موڪ: ث. پائيءَ جي گهٽائي. جالارو پائي (جيڪو هيٺاهين زمين تي سولائي سان پيچ ڪري). پالوٽ. (ص) گهٽو- جهجهو- جالارو.
موڪا: ذ. هڪ بيماري جو نالو. بَواسير.
موڪَرِ: ث. ويڪر. بَر- عرض (ڪپڙي جو). ڪشادگي.
موڪرائي: ث. موڪَر. ويڪر.
موڪرو: ص. ڪليل- ڪشادو- ويڪرو.
مُوَڪَلَ: ص (ع) ذميدار. (حقن جو) محافظ.
موڪَلَ: ث. اجازت- اذن. رخصت. برطرفي (نوڪريءَ کان).
موڪلائي: ث. وداع- رخصت.
موڪلائڻ: م. اجازت ونڻ. رخصت ونڻ. وداع ڪرڻ.
موڪلڻ: م. روانو ڪرڻ. ارسال ڪرڻ. مُنجڻ.
موڪ: ذ. نجات- چوٽڪارو. ڇٽنا. نذرانو.
موڪ ٽيڻ: آجائي ٽيڻ. نجات ملڻ. تڪليف يا آزار مان جند ڇُٽڻ.
موڪا: ث. نجات- چوٽڪارو. رهائي- آزادي. نذرانو. ڪمي ڪاسبي کي نذراني جي عيوض ڏنل آنَ دانا. نذر- ڇٽنا. باس- سڪا.
موڪي: ث (ف. مُغي، مُغان) "موکي- متارا" قصي جو هڪ ڪردار.
موگرو: ذ. "مونيي" جهڙي گل ۽ ٻوٽي جو هڪ قسم- مُگرو.
موگائي: ث. اُباڪائي. حيراني- واتڙائي. سستي. ڍهر.
موگو: ص. منجهيل- مُوڙهل. وسائل- سُست. واتڙو- حيران. مورک- بيوقوف. (ث. موگي). (ذ) جن پُوت.
موگو، موگي: ص. مڱن جي رنگ جهڙو- هلڪو سائو.
مُولْ: ذ (سن) پاڙ- جڙ- بنياد. مُوڙي- مُور.
مَولي: ذ (ع) مالڪ- ڌڻي. آقا. خدا تعالي.
مولائي: ص. مولي جو. غلام- ٻانهو.
مَولانا: ص (ع) عالم. مولوي. عام طرح عالم فاضل شخص جو لقب.
مُؤلِفْ: ص (ع) تاليف ڪندڙ. مُرتب ڪندڙ. ڪتاب جو مواد گڏ ڪندڙ.
مَولو: ذ (ع. مولي) مولي- آقا. ڌڻي تعالي.
مَولُودْ: ذ (ع) جايل- پيدا ٿيل (ٻار). جمڻ جو ڏينهن. اها مجلس جنهن ۾ نبي سڳوري جي ولادت جو ذڪر ٿئي. نبي سڳوري جي ولادت جي ذڪر وارو شعر.
مَولُودي: ص. مولود چوندڙ- شغل پڙهندڙ.
مَولوي: ذ (ع) شريعت جا احڪام ڄاڻندڙ. دين جو عالم. فقيه. معلم. عالم جو لقب.
مولهاتو: ذ. متي تي هڏل وڏو پٽڪو. پگڙ- مولهيو.
مولهيو: ذ. ڪلنگي دار پٽڪو يا پگ. مولهاتو.
مومَ: ث (ف) ميڻ.
مومَ بَتي: ث. ميڻ بتي- شمع.
مومَ جامو: ذ. هڪ قسم جو ڪپڙو.
مومَ دِل: ص. نرم دل. قياس وارو.
مومي: ص. ميڻ جو- ميڻ وارو. روغني (پَنو).
مُومَلَ: ث. مشهور قصي "مومل- راڻي" جو هڪ ڪردار.
مومِنْ: ص (ع) ايمان آڻيندڙ. سچو مسلمان.
مومِيائي: ث. هڪ قسم جو وڪر (چون ٿا ته 'مومياڻي' ڪائڻ سان پڳل هڏ ڳنڍجي ٿو).
مُون، ماڻ: ف (ف. مَن) آء- مان- پاڻ.
مون جهڙو: ص. ثاني- ٻيو.
مُؤنِثْ: ث (ع) عورت- مادي. زال.
مُونجهَ: ث. "مُنجهڻ" جي حالت. ساهه جي گهُٽَ-

Gul Hayat Institute

بُوست- آندَ ماندَ- بيقراري. هيانءَ تي بار. پريشاني. مونجهارو. رولو. گڙٻڙ.

مُونجهارو: ذ. الجهاءَ- رولو- پريشاني.

مُونڙو: ذ. گوڏو- مُونو.

مُونڙي: ث. مَلهه جو هڪ داءُ- گوڏي جي آڏ.

مُونڙي ڏيڻ: مَلهه ۾ ڦڙتي هڻڻ. رندڪ وجهڻ.

مُونس: ص (ع) أنس رکندڙ. دوست- همدم- ساٿي.

مُونو: ذ. گوڏو.

مُونا کوڙڻ: گوڏا کوڙڻ. سجدي ۾ ڪرڻ.

موڀي: ث. اٽي ۽ گيهه مان ٺهيل ننڍڙي ڪوڪي- نان خطائي. هڪ قسم جو بسڪوٽ.

موءُ: ذ (سن) پيار- پريت. محبت. لالچ- حرص- لوڀ.

موهَتُ: ص (سن) عاشق- فدا.

موهت ٿيڻ: عاشق ٿيڻ. موهجڻ.

موهَنُ: ص (سن) دل چڪيندڙ. پرين- محبوب. (ذ) ڪرشن مهراج جو هڪ صفاتي نالو.

موهڻُ: م (سن) عاشق ڪرڻ. دل چڪڻ. پيار ٿيڻ. مست ڪرڻ. لُڀائڻ. گيهه سان ڳوهڻ- لوڻڻ.

مَوهُوم: ص (ع) وهم ڪيل. وهم وارو. قياسي- فرضي. خيالي.

موهيڙو: ذ. مُنهن تي نڪتل داڻو (جواني ۾ ٿئي).

مُوءِ: ذ (ف) وارَ. زُلفَ.

مُوئڙو، مُوئڙو: ذ. ٽانون ملڻ لاءِ وڻ جي ٽارين جو مُڇو- مُوئو. ٻُهَ سان پريل جانور جي ڪَل. ڪکن ۽ اڳڙين مان ٺهيل بوتو.

مُوئو: ذ. مُوئرو.

مويا: ذ (ع. ماء) پاڻي- آب.

مُويدُ: ص (ع) تائيد ڪندڙ. حمايت ڪندڙ. ٻُهراءِ جي پٽيرائي ڪندڙ.

مَويشي: ث (ع) ڍور- جانور. ڪير ڏينڊڙ چوپايا (ڍڳي، مينهن، ٻڪري، ريڍ). وهٽ.

مَه: ذ (ف) چنڊ- قمر. مهينو- ماه.

مَه جَبين، مَه رو: ص. چنڊ جهڙي سهڻي- خوبصورت- حسين.

مَه لقا، مَه وَش: ص. چنڊ جهڙي. سهڻي- حسين.

مِه: ص (ف) وڏو. اعليٰ. بزرگ.

مِه مِنه: ذ. بهانو- عذر.

مَها: ص (سن) وڏو. عظيم. أتم. اعليٰ. ڏاڍو گهڻو.

مَها بَلي: ص. وڏي "طاقت وارو. ڏاڍو. شهزور.

مَهاپاپُ: ص. وڏو گناهه.

مَها پُرش: ذ. وڏو ماڻهو. بزرگ. نيڪ انسان.

مهاشيه: ص. عزت آبرو وارو ماڻهو.

مَهابارَت: ذ (سن) پارت جي وڏي جنگ (جيڪا پانڊون ۽ ڪورون جي وچ ۾ تي هئي). مهاباري جنگ جي بيان وارو ڪتاب.

مَهاتما: ص (سن) وڏو پهتل ماڻهو. عالي دماغ. فياض.

مُهاجِرُ: ص (ع) هجرت ڪندڙ (خاص طرح نبي سڳوري سان گڏ مديني مان هجرت ڪري آيل).

مَهاجَنَ: ذ. هندو واپاري. هندن جي آبادي.

مَهاديوُ: ص (سن) نيڪ انسان. اعليٰ نسل. (ذ) شوَ مهراج جو ٻيو نالو.

مَهادِي: ث. وڏو ڪنل جانور (ڍڳو، پاڏو وغيره).

مَهادي ڪرڻ: وڏو جانور ڪهي وڪڻڻ.

مُهاڏو: ذ. مُهاڙ- مهاڳ. اڳياڙي. محاذ- جنگ. جهيڙو.

مُهاڏو اٽڪائڻ: جهيڙو ڪرڻ. حجت ڪرڻ. بحث ڪرڻ. تڪرار ڪرڻ. ضد ٻڌڻ.

مَهارَ: ث (ف. مُهار) اُٺ جي ناڪلي ۾ ٻڌل رسي

(جنهن جي اشاري سان اُٺ هلي). ڏندن جو مٺيون گوشت.
مَهاراجُ، مَهاراجا: ذ (سن) وڏو راجا. مهراج.
مَهاراڻي: ث (سن) وڏي راڻي- پٽ راڻي. ملڪه.
مَهارَتَ: ث (ع) کسرت- مشق. عادت- سياڻ. لياقت- قابليت. سليقو- سگهڑپائي.
مَهارت هجڻ: مشق هجڻ. آزمودو هجڻ.
مَهاري: ث. اهو پلنگ جنهن تي جاريءَ جو پردو چڙهيل هجي. پلنگ تي چڙهيل جاريدار پردو- مچرداني.
مُهاڙَ: ث. مُنهن- رخ. مُنڊ- مُهڙ. اڳيون حصو- آڳو. اڳيون حصو (جاءِ جو).
مُهاڙي: ث. جاءِ جو اڳيون حصو- آڳو. شڪار جي اصطلاح ۾ شڪار وقت جانورن جي گهٽ بند ڪرڻ لاءِ لوڙهو وغيره.
مَهاسَبا: ث (سن) وڏي جماعت. جماعت جو ميڙ. پالياميٽ.
مُهاگ: ذ. جاءِ جو اڳيون حصو. جاءِ جي اڳيان خالي پيل ميدان- مهاڳو. مُهاڙي. ڪتاب جو منڊ.
مَهامَري: ث. وڏي بيماري- پليگ.
مُهانجڙو: ص. لڄارو- شرميلو.
مَهاند: ظ. مَهند. اڳ ۾.
مُهانڊو: ذ. مُنهن- شڪل- صورت. ڍول- نمونو. بناوت.
مَهانگ: ث. مهانگائي- گراني.
مهانگائي: ث. مهانگ- گراني- آڪرائي.
مَهانگو: ص. گهٽي ملهه وارو. آڪرو- گران. (ث. مهانگي).
مُهاڻو: ص. ميڙي ماريندڙ ۽ وڪڙندڙ. (ث. مُهاڻي).
مهاڻيو: ص. سورهيه- دلير. اڳواڻ.
مُهتَ: ث (ع. مسجد) مسجد- مسيت.
مهتُ: ذ. مانُ- عزت. سوپ. سرخروئي.
مُهت لهڻ: مانُ لهڻ. سرخرو ٿيڻ.
مَهتاب: ذ (ف) چنڊ. چانڊوڪي.
مِهتَرُ: ص (ف) تمام وڏو. (ذ) حضرت موسيٰ عليه السلام لاءِ عزت وارو خطاب.
مُهتمَم: ص (ع) منتظم- سربراه. ڪم ڪار جو اڳواڻ.
مَهتو: ذ. هندو دڪاندار- هٽ واڻيو. (ث. مَهتِي).
مَهتَ: ث. مَلَ- مهتو- مالش. اُجرائي- صفائي. چِپَ- سختي.
مَهتِ سهَتَ: ث. اچائي اجرائي. ناهه ٽوهه. چنڊ ٽوڪ. سينگار.
مَهڙڻُ: م. هٿن جي زور سان گسائڻ. هٿن ۾ نچوڙڻ. گسائڻ- گهڪو ڏيڻ. مڪڻ. مالش ڪرڻ. چپيٽ ڏيڻ.
مَهجُورُ: ص (ع) جدا ڪيل. وڇڙيل.
مَهد: ذ (ع) پينگهو- جهُولو- هندورو.
مَهدِي: ص (ع) هدايت ڪندڙ. هادي. رهنما.
مُهَذبُ: ص (ع) تهذيب وارو. سڌريل. ترقي يافته. شريف. سلجهيو.
مَهرِ: ث (ع) نڪاح وقت مرد جي طرفان عورت کي ڏنل يا باسيل ڪابينو. حق زوجيت- حق مهر.
مَهر مَعجَل: ث. بروقت ادا ڪيل حق مهر.
مَهر مُؤجَل: ث. مڙس تي واجب الادا حق مهر.
مِهرَ: ث (ف) محبت- پيار. شفقت. اخلاص. ترس- قياس- ٻاجهه.
مِهر ڪرڻ: ٻاجهه ڪرڻ. مهرباني ڪرڻ. پلائي ڪرڻ. قياس ڪرڻ.
مُهرَ: ث (ف) ڪاني يا ربڙ وغيره تي اُڪريل نالو- ٽپو. مُنڊي. سون جو سڪو- اشرفي.
مُهرَ هڻڻ: تصديق ڪرڻ. ٽپو هڻڻ. ٽورو ڪرڻ.
مَهراجُ: ذ (سن) ٻانيئن. حاڪم- راجا.
مِهراڻُ: ذ. سنڌو درياءَ جو نالو- سنڌوندي.

Gul Hayat Institute

مُهرائو: ذ. اُپرندي ناري (ديوري) ۽ تر جي پٽن سان لاڳو آباد علاقو.

مِهربانُ: ص (ف) محبت ڪندڙ. شفقت ڪندڙ. عنايت ڪندڙ. ٻاجهه ڪندڙ. محسن- ٻاجهارو. گهٽگهرو. سٻاجهو.

مِهرباني: ث (ف) عنايت- ڪرم. ٻاجهه. شفقت. ٿورو- احسان- وڏ.

مِهرباني ڪرڻ: عنايت ڪرڻ. نوازش ڪرڻ. احسان ڪرڻ- ٿورو ڪرڻ.

مُهرو: ذ. اڳواڻ. باني. مهندار. شطرنج جي هڪ ڪوٺ يا ساري. هُرلي جي هڪ ڪاٺي. ٻيڙيءَ جو اڳيون پاسو. اڪري ۾ ڪُٽڻ لاءِ ڪاٺيءَ جو ڏندو- مُهلڙو. ڏُڪو.

مَهري: ذ (ع) سُواريءَ لاءِ تيز رفتار اُٺ. تمام يلو اُٺ. چڙهيءَ جو اُٺ.

مِهري: ث (سن) عورت- زال- استري- ناري.

مُهري: ث. ڪاٺيءَ جو ڏندو (اُڪريءَ ۾ اَنُ چڙڻ يا مصالحي ڪٽڻ). ڳاڙهي رنگ جي دل- مَسُور.

مُهڙ: ث. مُنهن. مُنڊ. اڳياڙي- اڳو. مُهاڙي. شروعات.

مُهڙ ڪرڻ: مُنهن ڪرڻ- رخ رکڻ- ڏيتي ليتي جو وهنوار رکڻ.

مُهڙ: ذ. مُهاڙ. منڊ- شروعات.

مهڪ: ث (ف) گلن جي خوشبو- سُرهاڻ- سڱنڌ. بُوءِ.

مُهڪ: ذ. مُها. مُنڊ- شروعات. مُهاڙي.

مَهَل: ث (ع) وقت- ٽائو. ويلو- ساعت. موقعو.

مهلائتو: ظ. وقت سِر- وقتائتو.

مَهل سِر: ظ. وقت تي. پوريءَ مهل تي.

مَهل ڪرڻ: وقت تي مدد ڪرڻ. ڏيکڻي وقت تي ڪم اچڻ.

مهل گسائڻ: موقعو وچائڻ- وجهه وچائڻ.

مُهلت: ث (ع) فرصت- واندڪائي. موقعو. ڍِرَ- سُستي. وقفو.

مُهلت ڏيڻ: موقعو ڏيڻ- وجهه ڏيڻ. ڪجهه وقت جي ڇُوٽ ڏيڻ.

مُهلڙو: ذ. مصالحي ڪٽڻ جو مُهرو.

مُهلڪ: ص (ع) مارينڌڙ. نقصان پهچائينڌڙ. قاتل.

مَهلو: ذ. فصل ۾ رتيءَ جو مرض. اُهو جيت جيڪو فصل، ابن يا ميوي دار وڻن جي ٻُور کي نقصان پهچائي.

مُهم: ث (ع) وڏو ڪم. ڏکيو ڪم. جنگ- لڙائي. مشڪلات.

مَهمانُ: ذ (ف) مزمان. ٻاهران آيل ماڻهو (جيڪو ماني ٽڪي کائي ۽ رهي). دعوتي.

مَهمان خانو: ذ. مسافرن جي رهڻ ۽ ٽڪڻ جي جاءِ- مسافرخانو. اوطاق.

مهمانداري: ث. مهمان جي خاطرداري.

مهمان نَوازي: ث. مزمان جي خاطرداري.

مَهماني: ث. مزمان جو آدرياءُ. خاطر تواضع. دعوت.

مُهمَل: ص (ع) چڊيل. ترڪ ڪيل. بيڪار- نڪمو. اجايو- بي معنيٰ.

مُهل ڪرڻ: ترڪ ڪرڻ. ملتوي ڪرڻ. ٽوري وقت لاءِ ٽارڻ.

مَهميرُ: ص. پهلوان- دلير- بهادر.

مَهميرو: ذ. هڪ ٻُوٽي جي پاڙ (اکين جي علاج طور ڪم اچي).

مَهميزَ: ث (ع) گهوڙي کي اڙي ڏيڻ (لاءِ لوهي ڪُنڊو جتيءَ جي ڪُڙيءَ ۾ لڳائيو آهي. ڪڙيءَ جو ڏڪ- انگڙي جي چوڪ.

مَهميز ڏسڻ: چُونگ ڏيڻ- ڏڪو ڏيڻ. هشيار ڪرڻ.

Gul Hayat Institute

مُنهالَ: ث. تلوار جي ميان تي ٽيل جڙات.
مَهنتُ: ذ (سن) جوڳين جو اڳواڻ. ساڌو. مندر جو وڏو پوجاري.
مَهَند: ظ. مُنڊي ۾- شروع ۾. اڳي. منهن سامهون- روبرو.
مَهندِيون: ص. اڳيون. اڳوٽو. گذريل (سال، مهينو).
مَهَندارُ: ص. اڳواڻ- پيشوا.
مُهَندِس: ذ (ع) جاميٽري جي علم جو ماهر. پيمائش ۽ رياضيءَ جو ماهر. ماهر تعميرات. انجنير.
مَهنگو: ص. وڏي قيمت وارو. وڏي مُلهه وارو. مهانگو. (ث. مَهنگي).
مَهڻُ: م. موهڻ- پيار ۾ مست ڪرڻ. مُسڻ. ننا ڪرڻ.
مِهڻو: ذ. طعنو- اولانبو.
مِهڻي هابُ: ص. مهڻي ڏيڻ جهڙو. گلارو- ڏوراپي جهڙو.
مَهَڻو: ص. موهيندڙ. دل لپائيندڙ.
مَهُورَت: ث (سن) هندن جي رسم موجب ڪنهن ڪم جي شروعات ڪرڻ جو مناسب وقت. رسم جي نيڪ ساعت. سُنو سوَڻ. شروعات ڪرڻ جي رسم.
مَهوسي: ص (ع) لالچي- حريص. سون چاندي ٿاهيندڙ وَهمِي.
مَهِي: ث. گهاٽو ڏُڌ (جنهن مان اجان مکڻ نہ نڪتو هجي).
مَهِي وِلوڙَ: ث. لوچ پوچ- اٽل پٽل- آنڊ ماندڻ. ماندڻ- ڦيٽاڙو.
مُهِيا: ص (ع) حاضر- موجود- تيار.
مُهِيا ڪرڻ: موجود ڪرڻ- حاضر ڪرڻ.
مُهِيبُ: ص (ع) ڀيانڪ- ڊيڄارينڊڙ- پوائتو.
مَهِيسرُ: ذ. عربي نسل (بَنُو مَيسَرَه) جو هڪ سنڌي قبيلو.
مَهِيسِي: ص. جوڳين جو هڪ فرقو- مهيسري (جيڪي شوَ جي پوجا ڪن).
مَهِين: ص (ع) سنهون- باريڪ. نازڪ. نفيس.
مَهِينو: ذ (ف) ماهہ. مهيني جو اجورو. ماهيانو.
مُهَّلُ: ص. مري ويل- مُٽو. فوت. سُڪل- ايرو. هيٺو. مردار.
مَهَّڻُ: م. ماپڻ- ڪَچڻ. تورڻ. ڪٽڻ.
مَٽُ، مَٽو: ذ. نشو- خمار. موج- مستي. ڏَٽو. چاڙهُ.
مَٽو: ص. جامر- گهٽو- جال.
مُٽو: ص. مري ويل. بي جان. نياڳو. (ث. مُٽِي).
مُٽا هٽ هڻڻ: بيوسيءَ واري ڪوشش ڪرڻ. ٽوري گهٽي ڪوشش ڪرڻ.
مَٽي، مَيہ: ث (ف) شراب- مَدُ. نشو- خمار.
مَٽي مارڻ: تڪبر ڇڏڻ. اندر مان پاڻ پٽو ڪيڻ.
مَٽي: ذ (انگ) عيسوي سال جو پنجون مهينون.
مُٽِي: ث. ٽانون ملڻ لاءِ گاهہ يا ڪکن جي مُوڙِي.
مَيہ: ث (ف) شراب- خمر- مَد- مَٽي.
ميخانو: ذ. شراب خانو. شراب پيڻ وارو ماڳ.
مَيڪدہ: ص. شراب خانو.
مي، ميڙ: ذ. مهاڻا. مهاڻن جي هڪ ذات.
مَيا: ث (سن) ٻاجهہ- ڪهل- ديا. مِهرَ- احسان- ٽورو.
مَيارَ: ث. ڏوراپو- حرف. ڳلا.
مَيارَ لاهڻ: ريت رسم ۾ ٽيل ڪوتاهي جو ازالو ڪرڻ. گلا لاهڻ. رسمي طرح وات ٽُڪائي ڪرڻ.
مَيارِي: ص. جنهن ڏانهن ميار هجي- حرفي.
مِيان: ذ (ف) حاڪم- مالڪ- والي. صاحب. معلم- آخوند.
مِيانو: ذ. ننڍي ديگ. (ص) وچولو- وچٽرو- پورو پنو.
مِيانہ: ص (ف) وچ- وسط. وچ وارو- وچون.
ميانہ رَوي: ث. وچٽرائي. اعتدال.

Gul Hayat Institute

مِيانَ: ث (ف. ميان) تلوار جي ڪِپَ- ٽيڪ- نيام. تلوار يا خنجر رکڻ لاءِ چمڙي يا ڪاڻيءَ جو کوپو- (ظ) وچ- منجهه- اندر.

مِيانِ، مِيانِي: ث. ونڊ يا درياءَ جي ڪپ تي اُهو هنڌ جتي مچي وغيره ماري گڏ ڪجي.

مَيّتَ (ث)، مَيتُ: ذ (ع) مڙدو- لاش- جنازو.

مَيَتُ: ذ. مَيّتُ.

ميٽِي: ث. هڪ قسم جو خوشبودار ٻوٽو (ياڄي وغيره ۾ ڪم اچي).

ميتُ: ذ. خاص قسم جو جابلو مِٽي (جيڪا چاپوڙن جي صورت ۾ جبل يا ٽڪر مان ڪڍي ۽ ان ۾ تيل ملائي وهنجن ۾ ڪم اچي).

ميتاڻو: ص. ميٽ جهڙو (رنگ).

ميٽ ڪاڻِ: ث. جبل يا ٽڪر ۾ ميٽ ڪڍڻ وارو هنڌ.

ميتائِنُ: م. ميٽ هٽائڻ (پٽيءَ کي). ڏهرائڻ- مِٽائڻ (اکر)- ميسارائڻ.

مِيتَرُ: ذ. پکيءَ جو هڪ قسم. (انگ) مفاصلي ماپڻ جو هڪ پيمانو.

مِيتنگَ: ث (انگ) ڪاميٽيءَ جي ميمبرن جي گڏجاڻي.

ميتَنُ: م. ڪُڙڻ لاهڻ- ڏاهڻ- ميسارڻ. رد ڪرڻ. وساري ڇڏڻ. لاهڻ- دفع ڪرڻ (ڏک، سُور). جُٽائڻ (زخم).

ميٽُوڙِي: ث. ميٽ جهڙو رنگ.

ميثُ: ذ. مٺاڻ- ميناج- شريني. لذت.

ميثاجُ: ذ. مٺاڻ.

مِينو: ذ. لُوڻ (گهرو ٻوليءَ ۾ چون).

مِيثاقُ: ذ (ع) اقرار. قول قرار. عهدنامو. ازل- ابتدا- الست.

مَيجَرُ: ذ (انگ) فوج جو هڪ عهدو.

ميجسٽريٽُ: ذ (انگ) حڪومت طرفان عدالت ڪندڙ عملدار.

ميجالو: ذ. ڪيپرائيءَ جو اندريون ڳُودو- مغز.

مَيجَ: ث (انگ) مقابلي جي راند.

ميجَ: ث. اشارو (اک يا ڪنڌ سان)- اُهڃ- غمزو- ڏهنائي.

ميجِ ڏيڻ: اک جو اشارو ڪرڻ- ڏهنائي ڏيڻ.

ميخَ: ث (ف) لوهي ڪِلي. سِيخَ.

مَيخانو: ذ (ف) شراب خانو- ڳٽو.

مَيخوارُ: ص (ف) شراب پيندڙ- شرابي.

مَيخُوارِي: ث. شراب پيئڻ.

مَي نوشِي: ث (ف) شراب نوشي.

مَي فروش: ص (ف) شراب وڪڻندڙ.

مَي فروشي: ث. شراب وڪڻڻ.

مَيدانُ: ذ (ف) خالي زمين (جنهن تي اڏاوات نه هجي). ويڪرو پٽ. هموار زمين. پوئو. گهوڙي جي پنڌ جو هڪ نمونو.

مَيدانِ جنگ: ذ. لڙائيءَ جو ميدان.

ميدان ڇڏڻ: مقابلي مان هٽي وڃڻ. پُٺ ڏيکارڻ.

ميدان ڪرڻ: ڌاهي پٽ ڪرڻ. زمين هموار ڪرڻ. مقابلي ۾ ڪٽڻ.

مَيدو: ذ (ف) نهايت سنهو اٽو. ڪڪ جي اٽي مان ڪديل سنهون اٽو.

مَيدو ڪرڻ: پيهي تمام سنهون ٻُورو ڪرڻ. ميدي جهڙو ڪرڻ.

ميڊَ: ذ. سنڌ ۾ رهندڙ آڳاٽي قوم- ميءِ.

ميرُ: ذ. مَرُ- ميلُ. ميراڻ. جسم تي جميل مٽي ۽ زنگ. ڪَٽُ. ڪدورت. گدلائي.

ميرانجهڙو، ميرانجهو: ص. ٽورو ميرو- ڪجهه گدلو.

Gul Hayat Institute

مِيرُ ذ (ف) سردار- سالار- اڳواڻ. حاڪم. امير. تالپور گهرائي جو هڪ لقب.

مِيراڻو ص. اميراڻو. حاڪم جو.

مِير مَجلِس ص. مجلس جو اڳواڻ. انجمن يا جماعت جو صدر.

مِيرِي ث. اميري. سرداري. حاڪمي.

مِيراث ث (ع) اها جائداد جيڪا پوءِ وارث کي ملي. تَرڪو- ورثو.

ميراثي ث. هڪ قوم جيڪا ڳائڻ وڄائڻ جو پيشو ڪري. ڳائي خيرات ونندڙ منگتو.

ميراهِ ث. متيءَ جو اثر. گدلائي. ميرُ- ميلُ.

ميرائِي ث. ڪِنائي. اندر جي ڪدورت. دل جي بيائي.

مِيرِبَحَرُ ذ. اميرالبحر. ٻيڙياتو- ناکٹو- ملاح.

ميرو ص. متيءَ هاڙو. گندو- خراب. گدلو- لڙاٽيل (پاڻي). (ث. ميري).

ميرو ڪرڻ متيءَ هاڙو ڪرڻ. ڪِنو ڪرڻ. خراب ڪرڻ.

ميڙ ث. ڇڪ ماڻهن جو ميڙ. جماعت. راڄ جا مڪيہ ماڻهو (جيڪي ڪنهن نياءَ، ساک يا منٽ لاءِ گڏ ٿيا هجن).

ميڙ آڻڻ ڇڪ ماڻهن کي ميڙ ڪري وٺي اچڻ.

ميڙ مِنتَ ث. آزي نيرازي. عرض.

ميڙُ ذ. ماڻهن جو مجموعو- انبوهه- هُجوم. گڏجاڻي.

ميڙاڪو ذ. ميڙ- هجوم.

ميڙائِڻُ م. گند ٻُهارائڻ. صفائي ڪرائڻ. گهوڙِي گهوڙ جو لڳ ڪرائڻ.

ميڙائو ذ. ميلاپ. ملاقات. گڏجاڻي.

ميڙ چُوندَ ث. ٽورو ٽورو ڪري گڏ ڪيل.

ميڙَڻُ م. گڏ ڪرڻ- جمع ڪرڻ. ڊير ڪرڻ. سميٽڻ. گڏڻ- ملائڻ. ميلاپ ڪرائڻ. گهوڙي گهوڙيءَ جو لڳ ڪرائڻ. ٻُهاري سان گڏ ڪرڻ. گند ڪچرو ميڙڻ- ٻُهارڻ.

ميڙو ذ. ملڻ- گڏجاڻي- ميلاپ. ماڻهن جو هڪ هنڌ ميڙاڪو- ميلو.

ميڙهه ص. ان ڳاهڻ واري پڙ ۾ ڪُتل مُني جنهن جي چوڌاري ڊگا ڦرن.

ميڙهِي ص. ميڙهه (مُني) جي پرسان ڦرندڙ ڊگو.

مَيز ث (ف) ڪاٺ جو خاص صندل جيڪو لکڻ پڙهڻ يا ماني کائڻ ۾ ڪم اچي- ٽيبل.

مَيز پوشُ ذ. ميز تي وڇايل ڪپڙو.

مَيز ڪرسِي ث. لکڻ پڙهڻ يا کائڻ پيئڻ لاءِ خاص فرنيچر.

مِيزانُ ذ (ع) جوڙ- تولل. ساهمي.

ميزبانُ ذ (ف) اهو ماڻهو جنهن وٽ مهمان آيل هجن.

ميزبانِي ث. مهمان نوازي- مهماني.

ميسَ ث. سَڌ- چاهه. اُڪير. خواهش.

ميسَ مرڻ سڌ پوري ٿيڻ. خواهش ختم ٿيڻ.

ميسارَڻُ م. ميٽڻ- ڍاهڻ (اکر). وسارڻ (دل تان). صاف ڪرڻ- ميدان ڪرڻ.

مُيسَرُ ص (ع) موجود- دستياب- حاضر.

ميسِڻو ص. چُپ چاپ- خاموش. ظاهري طرح ٻالو پولو پر اندر ۾ چالاڪ.

ميسُو، ميسُو پاڪ ذ. مٺائيءَ جو هڪ قسم. بيسَڻ ۽ گيهه مان ٺهيل مٺائي.

مِيعاد ذ (ع) مقرر وقت. مقرر مُدت. واعدي وارو مُدو.

ميڪائِيلُ ذ (ع) چئن وڏن فرشتن مان ٻيو نمبر فرشتو.

مَيڪدَه ذ (ف) شرابخانو.

ميڪَش ص (ف) شراب پيئندڙ.

Gul Hayat Institute

مَيكَشي: ث (ف) شراب نوشي.
ميگَڻُ: م. ٻلي ۽ جو "ميائو ميائو" ڪرڻ.
مَينوشُ: ص (ف) شراب پيئندڙ- شرابي.
مَيگزين: ث (انگ) خزانو. بارودخانو. گهٽن مضمونن وارو رسالو.
ميگهُ: ذ (سن) ڪڪر- بادل- ابر. جُهڙ- آڪر.
ميگهه ملارُ: ذ. ساوڻ جي منڊ ۾ جُهڙ- جُهڙالو.
ميگهواڙ: ذ. چَمر جو ڪم ڪندڙ هندن جي هڪ قوم.
ميگڻي: ث. ٿُولڙي.
ميلُ: ذ. ميلاپ- گڏجاڻي. ڳانڍاپو. ملاقات. دوستي. آميزش- ملاوٽ. ناهه- صلح- پرچاءُ. مَرُ- اها مٽي جيڪا جسم تي جمي وجي. ضلعي دادو ۾ خيرپور ناٿن شاهه ۽ ميهڙ وارو پاڳو (جتي مينهن جو سڀ نسل ٿئي). ميرُ. رغبت. لاڙو- جُهڪاءُ. اتحاد. جوڙُ. پيٽ. مشابهت- هڪ جهڙائي- يڪسانيت.
مَيلُ: ذ. گڏجاڻي. ملاقات. مقابلو (ملهه جو، راند جو). ميرُ- گندُ. زنگ. اندر جو ڪوٽ- ڪدورت. ٻيائي. (انگ) مفاصلي جو هڪ ماڻُ (١٧٦٠ گز). ٽپال گاڏي.
مَيلُ ڪرڻ: مقابلو ڪرڻ (راند ۾)- جوڙُ ڪرڻ.
ميلاپُ: ذ. گڏجاڻي- وصل. آميزش- ملاوٽ. صلح- پرچاءُ. اتحاد. ملاقات. ناهه.
ميلاپ ڪرائڻ: ملاقات ڪرائڻ. ناهه ڪرائڻ. صلح ڪرائڻ.
مِيلادُ: ذ (ع) جنم جو وقت. نبي سڳوري جي ولادت جي خوشي.
مِيلانُ: ذ (ع) رجحان- لاڙو. ڏيان. طبيعت جو لاڙو. رغبت.
ميل جُولُ: ذ. ملاقات. صلح. اڇ وڇ. لهه وچڙ.
ميلَڻُ: م. ملائڻ- گڏائڻ. ملاقات ڪرائڻ.
ميلو: ذ. انبوهه- هجوم. ميڙو. ملاقات- گڏجاڻي. ڪنهن جاءِ تي گڏ ٿيل ماڻهن جو ميڙاڪو. ڪنهن بزرگ جي وفات واري ڏهاڙي تي سالياني ميڙو.
ميلو لڳائڻ: هجوم ڪرڻ. ماڻهو گڏ ڪرڻ. سالياني جشن ڪرڻ.
مِيمَ: ث (ع) "ميم" اکر جو اچار. نبي سڳوري حضرت محمد صلي الله عليه وسلم جن جي نالي مبارڪ جو پهريون اکر. رمز- راز- اشارو.
مِيمَ ۾ ڳالهائڻ: ڳجهو ڳالهائڻ. اشاري ۾ اهڃاڻ ڏيڻ.
ميمبَرُ: ذ (انگ) جماعت جو رڪن. گهر جو فرد. ياتي.
ميمَڻُ: ذ. هڪ قوم جو نالو.
مَين: ض (ف. من) آءٌ- مان.
مين ڪرڻ: 'آءٌ' چوڻ. وڏائي ڪرڻ- پاڻ پڏائڻ.
مَينا: ث. هڪ قسم جو مشهور پکي (عام طرح "طوطي مينا" جي موضوع تي ڪهاڻيون).
مِينا: ث (ف) آسمان. نيرو رنگ. رنگبرنگي شيشو. شراب جو شيشو. سُون چاندي يا شيشي وغيره تي رنگين نقش. مرصع ڪاري.
مِينا بازار: ث. بادشاهن جي سير لاءِ لڳايل بازار. عورتن جي بازار (جنهن ۾ زالون دڪانداري ڪن).
مِينارَنگ: ث. نيرو رنگ- آسماني رنگ. سائو فيروزي رنگ.
مِينا ڪارِي: ث. سون چانديءَ تي رنگين چٽسالي يا

Gul Hayat Institute

ٻڙن جو ڪم.

مِنارُ ذ (ف) منارو. مسجد ۾ بانگ ڏيڻ جو منارو. ستُون- ٿنب. ساموندي ڪناري تي جهازن کي روشني ڏيکارينڊڙ منارو.

مينڊِي ث. هڪ قسم جو ٻُوٽو (جنهن جي پن جوانو ڦهي هٿن پيرن کي هٽجي تہ ٻاڙها ٿين)- حِنا.

مِينڊي لاڻي ويهڻ سست ٿي ويهي رهڻ. ڪم ڪار کي ڇڏي ڏيڻ.

مَينڊِرو ذ. "مومل راڻي" جي قصي جو ڪردار- راڻو مينڊرو.

مِينڊَ ث. ٻَڌڻ ۾ ننڍي مِني لڙي واري تان- مُرڪ.

مينڊَ ۾ مارڻي ٻَڌڻ ڳجهيءَ طرح ٻَڌلهه ڪرڻ. اشارن ۾ راز ٻڌائڻ. ڳجهو ٻَڌلهائڻ.

مِينڊا ذ. ڳُنڍيل وارن جون ڳنڊيون.

مِينڊا ڦُلَ ذ. ڳهه جو هڪ قسم (جيڪو پيشاني يا سينڊ جي ٻنهي پاسن تي لڳي).

مِينڊِي ث. وارن جي ڳنڊين واري ڳُتَ (ڪنوارين ڇوڪرين جون مينڊيون ويڙهيون آهن).

مِينڊي ڇوڙڻ وناهه ۾ وهاڻ وقت ڪنوار جا وار ڇوڙڻ.

مينهِن ث. هڪ قسم جو مشهور گهرو جانور (گهٽو ڪير ڏينڊڙ، رنگ ڪارو ۽ پُورو، پاڻي ۽ گپ کي پسند ڪري)- مَنجهه.

مِينهُن ذ (سن. ميگهه) برسات- بارش. وَسَ- وسڪارو.

مينهَن وَساڙو ذ. ڳاڙهو ريشم جهڙو هڪ سهڻو جيت (جيڪو برسات جي موسم ۾ واريا‌سي ۽ چيڪي زمين ۾ پيدا ٿئي).

مينهن وسڻ برسات ٿيڻ. بارش ٿيڻ. وسڪارو ٿيڻ.

مِينهاڻو ص. مِينهن جو. مينهوڳيءَ جو.

مِينهوڳي ث. برسات جي مند- بارش.

ميڻَ ث (ف. موم) ماکيءَ جي مکين جي ماناريءَ وارو مادو.

ميڻ بَتي ث. ميڻ مان ٺهيل شمع.

ميڻ ڦُلَ ذ. هڪ قسم جو پهارڪو وکر.

مِيڻو ذ. گاهه جو هڪ قسم.

مَيو ذ. اُن. (ص) پريل- ياول. متارو. مايا وارو.

مَيو متارو ص. چڱو پلو. ڏٺو مُٺو. سکيو آسودو. ياول. ٽلهو متارو.

مِيون ذ. آقا- والي- ڌڻي. مالڪ- اڳو. اُستاد- معلم.

ميوات ث. هر قسم جو ميوو. گڏوڇڙ ميوو. ميوي جي ڪاب جنس.

ميوو ذ (ف) ڦلُ- ڦَرُ- ثمر. نتيجو.

مِيوزَمُ ذ (انگ) عجائب گهر.

مِيُونسپل ث (انگ) شهري يا ڳوٺاڻي جماعت.

مِيُونسپالٽي ث (انگ) اها ايراضي جنهن جي حدن اندر مونسپل جو قاعدو هلي.

ميويدارُ ص. گلدار- ثمردار.

ميهمانُ ذ (ف) مهمان- مزمان.

ميهو ذ. هڪ قسم جي ول ۽ ان جو ڦر (ياڇيءَ طور ڪم اچي).

ميهارُ ص. مينهون چارِندڙ- مينهون ڏارِيندڙ. "سهڻي ميهار" جي قصي جو هڪ ڪردار (ميهر).

ميهاڳُ ذ. مينهُن جو ڏڻ.

ميهَرُ ذ. مينهن جو وڳ ڏارِيندڙ- ميهار.

مي ذ. مُهاڻو. مڇي مارِيندڙ. وِيندڙ. وڪڻندڙ.

ميڪو ص. مي‌ءَ جو. مهاڻن جو. مهاڻن وارو ڏندو.

Gul Hayat Institute

ن

ن: ذ (اُچار 'نون') سنڌي الف- بي جو ستيتاليهون اکر، عربي جو پنجويهون ۽ فارسيءَ جو اوڻتيهون اکر. ابجد موجب عدد (٥٠).

نَہ: ظ (ف. نه) ناڪار جو مفهوم ادا ڪندڙ حرف. مرَ. متان.

نہ ڪرڻ: انڪار ڪرڻ.

نِ: ظ. سواءِ- بغير. 'ناڪار' جو مفهوم ادا ڪندڙ صفاتي اڳياڑي (جئن نِڪمو، نِياڳو وغيره).

نا: ظ (ف) (صفاتي اڳياڑي طور ڪم ايندڙ، مثلا ناساز، ناڪارو وغيره). نہ. بغير. بنان- سواءِ.

نا آشنا: ص (ف) ناواقف- اڻ سڃاڻو. اڻ ڄاڻ. اجنبي- ڌاريو- غير. اوپرو.

نا آشنائي: ث. اڻ واقفي. اجنبيت. ڌاريائي.

نا اِتفاقي: ث (ف) ڦوٽ- نفاق. اڀٽڪ.

نا اُميد: ص (ف) مايوس- نراس. دلگير.

نا اميدي: ث. مايوسي. ناڪامي. نراسائي.

نا اِنصافي: ث (ف) ظلم- انڌير- بيدادي.

نا اَهِل: ص (ف) نالائق- اڻ قابل. ناموزون.

نا اَهِلي: ث. نالائقي.

نا بالغ: ص (ف) بلوغت کي نہ پهتل- اڻ سامايل.

نا بالغي: ث. ننڍپڻ.

نابِري: ث. انڪار. عدولي.

نابِري وارڻ: نہ مڃڻ. صاف انڪار ڪرڻ- ناڪاري جواب ڏيڻ.

نابِڪار: ص (ف) بيڪار- نڪمو. بد ذات. لچو.

نابَلد: ص (ف) اڻڄاڻ- نا آشنا.

نابُود: ص (ف) فنا- ناس- چٽ. برباد. ويران.

نابُود ڪرڻ: سڃ ڪرڻ- چٽ ڪرڻ. برباد ڪرڻ.

نابُودي: ث. بربادي. فنا. تباهي.

نابِين، نابِينو: ص (ف) انڌو- ڪُور. اکين کان معذور.

نابِينائي: ث. آنڌائي. انڌپڻ.

نَابَ: ث. شاخ- لامر. وڻ جي پاڙ واري شاخ.

نابُون ڪوڙڻ: پاڙون هڻڻ- پاڙون پکيڙڻ. چنبا ڪوڙڻ.

ناتارِي: ث. غوراب يا ٻيڙي کي ٻيهارڻ لاءِ زنجير ۾ ٻڌل لوهي چنبن وارو اوزار (جيڪو زنجير پائيءَ ۾ اچلبو نہ تر ۾ ڪُپي ويندو).

ناتالُ: ذ (انگ) ڪرسٽانن جي عقيدي موجب 'جيزَس ڪرائسيٽ' جي جنم وارو ڏينهن.

ناتَرِ: ث. ٻانهيءَ- گولي- ڪنيز. "مومل" جي هڪ ٻانهي جو نالو.

ناتو: ذ. رشتو- ويجهائي. قُربت. مائٽي. تعلق- واسطو.

ناتو نباهڻ: دوستي ياري يا پريت وارو تعلق قائم رکڻ. وفاداري ڪرڻ.

نا تَجربيڪار: ص (ف) اڻ آزمودگار. اڻ ڄاڻ.

ناتُ: ذ (سن) مالڪ- ڌڻي. وڌو جوڳي. ناٿ پنٿي گرو.

ناتُ: ذ (سن) ناچ. تماشو. اٽڪل بازي- حرفت. هنرمندي.

ناتَ ڪرڻ: نخرا ڪرڻ. انگل ڪرڻ. بهاني بازي ڪرڻ.

نا تمام: ظ (ف) اڻ پورو- اڌورو. ناقص.

ناتَوانُ: ص (ف) ڪمزور- هيٺو. اپرو. بي طاقت. ضعيف- عاجز. لاچار.

نا تَوانائي: ث. ڪمزوري- هيٺائي. بي طاقتي- ضعيفي.

Gul Hayat Institute

نانڪُ: ذ (سن) تماشو. ناچ. کيل سانگ.
نانڪي: ص. ناچُو. تماشو ڪندڙ.
نانڪو: ذ. نارڪو- نارَ- نبض.
نانِي: ص. ذيءَ جو مڙس- جاتو- داماد.
ناپاڪُ: ص (ف) پليت- آلودو. گندو- ڪنو. نجس.
ناپاڪائي، ناپاڪِي: ث. نجاست- پليتي. گندگي.
ناپائيدارُ: ص (ف) گهٽو وقت جيئڻ نہ ڪندڙ. بي بقا. بي ثبات. ڪمزور.
ناپائيدارِي: ث. بي ثباتي- ڪمزوري.
ناپَديد: ص (ف) مخفي- لڪل. ڳجهو. گُم- غائب.
ناپسَند: ص (ف) اڻ وڻندڙ. ناقبول.
ناپَسندِي: ث. نہ وڻڻ جي حالت.
ناپَسنديدَه: ص (ف) اڻ وڻندڙ.
ناپو: ذ. 'ڪُمُ' جو بج. 'ڪُمُ' مان نڪتل داڻا.
ناپَيدُ: ص (ف) اڻ لڀ. غيرموجود. لاثاني. گُم. فنا. اُجڙ.
ناجائِزُ: ص (ع) اڻ رِهائيندو. بيجا. بي قاعدي. شريعت جي خلاف.
ناچُ: ذ. نچڻ- ڪُدڻ. رقص- نِرت.
ناچ گانو: ذ راڳ ۽ ناچ جي محفل- رقص ۽ موسيقي.
ناچارُ: ص (ف) لاچار- عاجز. مجبور. بيوس- غريب- مفلس.
ناچاقُ: ص (ع) بيمار- عليل- اگهو.
ناچاقي: ث. ناچاقائي. بيماري- اگهائي.
ناچگو: ص. اگهو- بيمار.
ناچڻِي: ث. رقاصہ.
ناچُو: ذ. ناچ ڪندڙ- رقاص.
ناچِيزُ: ص (ف) جنهن جي حيثيت نہ هجي. نڪمو. ڪمتر.

ناحَقُ: ظ (ع) هريرو- خواهہ مخواه. بي سبب. ناجائز. (ذ) انڌير- ظلم
ناحقِي: ث. بي انصافي- ظلم.
ناخُدا: ص (ف) ٻيڙي هلائيندڙ- ناکٹو- ملاح.
ناخَلَف: ص (ع) نالائق. ڪَپُوٽ.
ناخواندہ: ص (ف) اڻ پڙهيل- بي علم. جاهل.
ناخُوش: ص (ف) ناراض. بيزار. بيمار.
ناخوشگوار: ص. اڻ وڻندڙ.
ناخوشِي: ث. بيزاري. رنجش.
ناخَيري: ص (ف) نياڳو- بدبخت. بدخبر. جنهن مان ڀلائي نہ ٿئي.
نادَ: ث. پاڻي رکڻ لاءِ ٺڪر جو وڏو ٽانءُ- نادي.
نادُ: ذ (سن) وڏو ساموندي ڪوڏُ (جيڪو پوڄا پاٺ ۾ وڄائڻ جي ڪم اچي).
نادارُ: ص (ف) غريب- ڪنگال- محتاج.
نادارِي: ث. تنگدستي- محتاجي. مفلسي.
نادانُ: ص (ف) ناسمجهہ- اڻ ڄاڻ. بيوقوف- جاهل. مورک.
نادانستگِي: ث. اڻ ڄاڻائي- بي خبري- لاعلمي.
نادانستہ: ص (ف) اڻ ڄاڻائي ڪان. ڀل ڪان. غلطي ڪان.
نادانِي: ث (ف) اڻ ڄاڻائي. بي علمي. جهالت. بيوقوفي.
نادَرُ: ص (ع) اڻ لڀ- ناياب. قليل- عجيب.
نادِرِي: ص. نادرشاه بادشاه ڏانهن منسوب. نادر جو (حڪم). ننڍو طنبو. (Tent).
نادِ عَلِي: ث (ع) لفظي معنيٰ حضرت "علي ڪرم الله وجه کي سڏ"). عقيدي رکندڙن جي دعا جيڪا ٻارن جي ڳچيءَ ۾ ٻڌن.
نادِمُ: ص (ع) شرمسار- شرمندو- لهي. پشيمان- پڇتائيندڙ.

Gul Hayat Institute

نادولو: ذ. ڏکر جي ننڍي نادِي.
نادِهندَه: ص (ف) موٽائي نہ ڏيندڙ (قرض، اوڌر). قرض نہ موٽائيندڙ.
نادِيدَه: ص (ف) اڻ ڏٺل.
ناڏُ: ٿ. ناد. آواز- صدا. روچ راڙو. ڏمچر.
نارَ: ٿ (ع) باه- آگ- آتش.
نارِ: ٿ (سن) عورت. زال. نبض- نَس- رگ.
نارُ: ذ. مٽاهين زمين تي پاڻي رسائڻ لاءِ هڪ قسم جو هَلتُ (جنهن ۾ پاندو ۽ چٽ ۽ چرخا ٿين).
ناراضُ: ص (ف) راضي نہ رهندڙ- بي راضي. رنج- ناخوش. رُنل.
ناراضپو: ذ. ڪاوڙ- رنج- ڏُمر.
ناراضگِي: ٿ. ناراضپو.
ناراضِي: ٿ. ارهائي- رنج- ڪاوڙ.
نارسائِي: ٿ (ف) پهچ نہ هڻڻ- پڇندي نہ هڻڻ.
نارِنان: ٿ. عورت- ناري.
نارَنگِي: ٿ (ف) هڪ وڻ ۽ ان جو ڦر- سنگترو.
نارو: ذ. چٽ تان برسات جي پاڻيءَ جي نيڪال لاءِ لوهي نڙو- نيسارو. درياء جو اُپرندي پاسي وارو هڪ قديم ڦاٽ (۽ هاڻي وڏو واهہ) "اُپرندیون نارو".
نارَوا: ص (ف) ناجائز. بيجا. غيرمناسب.
نارِي: ٿ (سن) عورت- زال. (ص) باه جو- دوزخي.
نارِيلُ: ذ. هڪ قسم جو وڻ ۽ ان جو ڦرُ.
ناڑُ: ذ. سارين يا ڪڪ جي لاباري کان پوءِ باقي بچيل گاهه واري زمين. لاباري 'لٽل' زمين.
ناڑُ: مر. هر ۾ ڏيڳا جوڙڻ، ٻڌڻ (چمر جي رسي سان). ناڙي پوک ڪرڻ. ڳنڍڻ- ڳڏڻ (وهٽ).
نارو: ذ. اُها رگ جيڪا پيدايش وقت ٻار جي ڊُنَ سان ڳنڍيل هوندي آهي. اڳٽ. پاجاريءَ ۾ ٻڌل چمر جو رسو. پاڻي تي ٽيندڙ هڪ قسم جي وَلِ. گجرن جا پَن (جيڪي چوپايو مال کائي).
ناڑاچوڑ: ذ. پيشاب.
ناڑا چوڑُ ڪرڻ: پيشاب ڪرڻ.
ناڑِي: ٿ. پوک ڪرڻ جو هڪ نمونو- ناڙي پوک.
نازُ: ذ (ف) نخرو- انگل- ماڻو. غرور- فخر.
نازان: ص. ناز ڪندڙ. فخر ڪندڙ.
ناز برداري: ٿ. انگل ڪڍڻ- لاڏ ڪڍڻ.
ناز ڪرڻ: نخرا ڪرڻ- ماڻا ڪرڻ. انگل آرا ڪرڻ. لاڏ ڪرڻ.
ناز نخرا: ذ. لاڏ پيار. انگل آرا.
ناز ونياز: ذ. پيار ۽ اخلاص. لاڏ پيار.
نازبُو: ذ (ف) هڪ قسم جو خوشبودار ٻُوٽو.
نازِڪ، نازُڪُ: ص (ف) نفيس. نرم- ڪونئرو. سَنهون. نزاڪت وارو. سهڻو. ڪمزور.
نازڪ آندام: ص. هلڪي جسم وارو. سهڻن صاروفن وارو.
نازڪ بدن: ص. سهڻو. معشوق.
نازڪ مزاج: ص. يڪدم ڪاوڙجي پوندڙ- چيڙاڪ- زود رنج.
نازِلُ: ص (ع) مٿان آيل. هيٺ ايندڙ. هيٺ آيل. لهندڙ.
نازل ٿيڻ: آسمان مان لهڻ. اچي وارد ٿيڻ. اچي ڪڙڪڻ.
نازنِين: ٿ (ف) دلربا. نازڪ اندام. نازڪ ادا. خوبصورت.
نازيبا: ص (ف) بدنما- بدشڪل. غيرموزون. نامناسب. اڻ سُهائيندڙ.
ناسَ: ٿ. نڪ جو هڪ سوراخ. پينل تماڪ (جيڪو نڪ ۾ سڪجي يا ڏندن ۾ هڻجي).
ناسُون هڻڻ: نوس نوس ڪرڻ. جاچ ڪرڻ. خبر وٺڻ.
ناسُون ڦوٽارڻ: ڪاوڙ ڪرڻ- آڪڙ ڪرڻ.

Gul Hayat Institute

ناسُ: ص (سن) تباه- برباد- نابود.
ناس ٿيڻ: تباه ٿيڻ- برباد ٿيڻ. أجڑڻ.
ناسازُ: ص (ف) ناموافق- اڻ ٺهندڙ. بيمار- عليل.
ناسازگار: ص. نه ٺهندڙ- مخالف.
ناسازِي: ث. مخالفت. بيماري. اڻبڻت.
ناسپاتِي: ث. ميوي جو هڪ قسم (صوف جي جنس جهڙو).
ناسَ پِتو: ذ. غيرت. شرم- حيا.
ناسَ پِتو ٻوڙڻ: حيا شرم ڇڏڻ. بي غيرت ٿيڻ.
ناسِکو: ذ (سن) نڪ جي ڇونڪي. نڪ مَان ڪنيل وڏو ساهه.
ناسڪا هڻڻ: نڪ مان وڏا ساهه ڪڍڻ.. اٽڪل روءِ اندازو ڪرڻ. احوال معلوم ڪرڻ.
ناسَمجهه: ص. اياڻو- نادان. بيوقوف- مورک.
ناسَمجهي: ث. اياڻپ. ناداني- بي عقلي.
ناسَڙُ: م. سج يا چند جي اُپرڻ کان اڳ هلڪو سهاڻو ٿيڻ.
ناسُوت: ذ (ع) هي: جهان. ظاهري عبادت واري منزل. شريعت.
ناسُودو: ص. بي نڪو- بي حيا- بي شرم. (ث. ناسُودي).
ناسُورُ: ذ (ع) اهو زخم جيڪو هميشه چِڪندو رهي. گهرو گهاءُ.
ناسُوري: ص. "ناسور" جي مرض ۾ ورتل. ناسون هڻندڙ. جهوتون ڏيندڙ. نوس نوس ڪندڙ. رولو.
ناسي: ص. 'ناس' جهڙي رنگ جو.
ناشتو: ذ. صبح جي ماني- نيرن.
ناشاد: ص (ف) ارهو. دلگير- مايوس. ناميد. بدنصيب.
ناشائستگِي: ث (ف) نالائقي- بدتهذيبي. بداخلاقي.
ناشائسته: ص (ف) اڻ سونهندڙ. اڻ وٺندڙ. نالائق. نامناسب.
ناشُدَنِي: ث (ف) اڻ ٿيڻي- ناممڪن- محال.

ناشِرُ: ص (ع) نشر ڪندڙ- ڇاپيندڙ- شايع ڪندڙ (ڪتاب وغيره).
ناشُڪرو: ص (ف) احسان نه مڃيندڙ. بي ڪُٽو.
ناشُڪَرِي: ث. ٽورو نه مڃڻ.
ناشُڪَرِي ڪرڻ: احسان نه مڃڻ.
ناصِحُ: ص (ع) نصيحت ڪندڙ.
ناصِرُ: ص (ع) حامي- مددگار.
ناطِقُ: ص (ع) ڳالهائيندڙ.
ناظِرُ: ص (ع) ڏسندڙ. محافظ. ديواني ڪورٽ جو هڪ عهديدار.
ناظُرُ: ص. نظر هڻندڙ. بدنظر.
ناظِرَه: ذ (ع) ڏسي پڙهڻ (قرآن شريف).
ناظِرِين: ص (ع) مشاهدو ڪندڙ. ڏسندڙ يا ٻڌندڙ.
ناظِمُ: ص (ع) انتظام ڪندڙ. سربراه.
ناڱو: ذ (ترڪي) فرصت- واندڪائي. موڪل جو ڏينهن. ڪم جو روڪجي وڃڻ نه وٽي پڇجي وڃڻ.
ناڱو ڪرڻ: ڪم ۾ وٽي وجهن. موڪل ڪرڻ.
نانَ: ث (ف) دُن. اورَ- ناڙو.
نانَتَ: ث. انڌير- ظلم. اڻ هوند. اڻاٽ- ڪوٽ.
نافِذُ: ص (ع) جاري ٿيل (حڪم، فرمان).
نافِذ ڪرڻ: جاري ڪرڻ- صادر ڪرڻ (حڪم).
نافَرمانُ: ص (ف) حڪم نه مڃيندڙ. سرڪش.
نافَرماني: ث. حڪم عدولي. سرڪشي.
نافِعُ: ص (ع) نفعو ڏيندڙ- فائدي وارو- سُودمند.
ناقابل: ص (ع) اڻ لائق. نالائق. ناموزون. اڻ پڙهيل.
ناقابل بَرداشت: ص. نه سهڻ جهڙو.
ناقابل فهم: ص. سمجهه ۾ نه اچڻ جهڙو.
ناقبُولِي: ث. يڪ سالي ڪٽ واري زمين.
ناقِدُ: ص (ع) پرکيندڙ. ڪري ڪوٽي جي پرک ڪندڙ.

Gul Hayat Institute

تنقيد ڪندڙ.

ناقَدري: ث. قدر نہ ڪرڻ- بي قدري.

ناقِصُ: ص (ع) اڌورو- اڻپورو. خراب- بيڪار.

ناقِص العَقلُ: ص. گهٽ سمجهه وارو. بيوقوف.

ناقصي: ث. گهٽتائي- اوڻائي- ڪوتاهي.

ناقِلُ: ص (ع) نقل ڪندڙ. بيان ڪندڙ. راوي.

ناقُوسُ: ذ (ع) وڏو ڪوڏ (جيڪو هندو فقير پڳتي وقت ٿُوڪ سان وڄائين)- ڏنڊ- سَنکُ.

ناڪابَندِي: ث. حدبندي. رستي تي پهرو- چَونڪي. پهر نڪرڻ يا اندر اچڻ جي روڪ.

ناڪارو: ص. بي ڪمو- نڪمو- بيڪار. خراب.

ناڪامُ: ص (ف) بي سويو. محروم. ناميد. بيڪار.

ناڪامياب: ص (ف) امتحان يا آزمايش ۾ ڪامياب نہ ٿيندڙ.

ناڪاميابي: ث. ناڪامي.

ناڪامي: ث. محرومي. ناميدي. بيڪاري.

ناڪَسُ: ص (ف) نيچ. ڪميڻو. هلڪو. حسيس- نالائق. اڻپورو. بي پهچ. لاچار.

ناڪَسِي: ث. هيڻائي- ڪميڻپ. لاچاري. هلڪائي. نالائقي. مجبوري. غربت.

ناڪو: ذ. رستي جو ڏنگ. گهٽي ڳليءَ جو لنگهه. محصول وصول ڪرڻ جي جاءِ. پوليس جي چوڪي.

ناڪي بندي: ث. گهٽ يا لنگهه بند ڪرڻ.

ناڪي مُنشِي: ص. ناڪو يا محصول وٺندڙ منشي.

ناڪِيري، ناڪيلِي: ث. ڪنهن ڏڪ سبب نڪ مان وهندڙ رت- نڪ هير.

ناڪيلَ، ناڪيلي: ث. اُٺ جي نڪ جي چُونٽيءَ ۾ پڌل نوڙي- مهار.

ناڪوٽو، ناڪوٽو: ز. نڪ جي چوٽي.

ناڪو، ناڪُٽو: ذ. ٻيڙي هلائيندڙ- ملاح- ٻيڙياتو.

ناگاه: ظ (ف) اوچتو- اچانڪ.

ناگر موٿ: ث. هڪ قسم جو پسارڪو وڪر.

ناگري: ث. هندي ٻوليءَ جو رسم الخط- ديوناگري.

ناگُزِيرُ: ص (ف) اڻ ٽر. لازمي.

ناگُفتهَ: ص (ف) نہ چوڻ جهڙي(ڳالهه، حالت).

ناگوارُ: ص (ف) مزاج جي خلاف- اڻ وڻندڙ.

ناگهه: ظ (ف) اوچتو. بي خبري ۾. ناگهان.

ناگهَان: ظ (ف) اوچتو- اچانڪ. اتفاق سان.

ناگهَاني: ظ. اوچتو- اتفاق سان.

نالِ: ظ (سرائڪي) سان- گڏ- شامل.

نالُ: ذ. جُوا جي داءَ ۾ لڳل رقم مان اهو حصو جيڪو ڪٽيندڙ ادا ڪندو ۽ آڏي جو مالڪ وصول ڪندو. گهوڙي جي سُنبن جي حفاظت لاءِ گولائون لوهو پٽ. بندوق جي نالي.

نالان: ص (ف) روٺندڙ. دانهون ڪندڙ. شڪايت ڪندڙ. عاجز- تنگ.

نالائقُ: ص. اڻ لائق. بدفضيلت.

نالائقي: ث. نااهلي. بدفضيلتي.

نالِش: ث (ف) دانهن ڪُوڪ. فرياد.

نالو: ذ. نام- نانءُ- اسم. لقب. مشهوري. ڏاڪَ. عزت. ساک. يادگار.

نالو بَد ڪرڻ، ٻوڙڻ: خوار ڪرڻ. بدنام ڪرڻ.

نالو ٿيڻ: مشهور ٿيڻ. ناموس ٿيڻ.

نالو پيدا ڪرڻ: مشهور ٿيڻ. نالي وارو ٿيڻ. ڪنهن غيرمعمولي ڪارنامي جي ڪري مشهور ٿيڻ.

نالو روشن ڪرڻ: نيڪ نام ٿيڻ. مشهور ٿيڻ.

نالو وڻڻ: جُوٽي ڪٽڻ. چرچ ڪرڻ. الزام هڻڻ.

نالي ياڻي: ص. ساڳئي نالي وارو.

نالیرو: ص. نالي وارو. هاڪارو. مشهور.

Gul Hayat Institute

نالي چڙهڻ: مشهور ٿيڻ.
نالہ: ذ (ف) فرياد. آه وزاري- واويلا.
نالِي: ث. موري- کسي. کني پاڻي جي کسي. آڏ.
نامُ: ذ (ف) نالو. شهرت- مشهوري. هاڪ- ڏاڪ.
نام ونمود: ذ. نالو نشان.
نامہ: ذ (ف) چٺي- خط. لکيت.
نامہ اعمال: ذ. اعمال نامو.
نامہ بَر: ص. خط رسائيندڙ. قاصد.
نامہ نِگار: ص (ف) خبر ڏيندڙ. خبر لکندڙ. اخبار جو خاطو- رپورٽر.
ناماچارُ: ذ. نالو- مشهوري. هُل- ڏاکو. هاڪ.
نامانُوس: ص (ف) نا آشنا- اڻ واقف.
نامَحرم: ص (ع) اڻ واقف. ڏاريو- اوپرو- غير. اهو ماڻهو جنهن سان مُنهن لڳ نه هجي.
نامدارُ: ص (ف) نالي وارو. مشهور.
نامُراد: ص (ف) ناڪام- محروم. بدنصيب.
نامرادي: ث. ناڪامي. محرومي. نياڳ.
نامَردُ: ص (ف) مردانہ طاقت کان خالي. مڙسي کان سواءِ. ڍڇڙو. بزدل.
نامَردِي: ث. بزدلي.
نامزَد: ص (ف) کنهن کم لاءِ مقرر ڪيل.
نامزد ڪرڻ: مقرر ڪرڻ. منسوب ڪرڻ.
نامُساعِد: ص (ف) ناسازگار- اڻ موافق (حالتون).
نامَعقُول: ص (ف) اڻ وٺندڙ. بيوقوف.
نامَعلُوم: ص (ف) ناواقف. اڻ واقف. اڻ سُڃاتل.
نامَكنِيو: ص. نالي وارو- نالي چڙهيل. نامي گرامي.
نامُمكِنُ: ظ (ع) اڻ ٿيڻي.
نامُناسِبُ: ص (ع) غيرمناسب- ناموزون. اڻ وٺندڙ.
نامَنظُور: ظ (ع) ناپسند. رد.
نامنظور ڪرڻ: نہ مڃڻ- انڪار ڪرڻ. رد ڪرڻ.
نامو: ظ (ف. نامہ) خط- چٺي. لکيت.
نامُوافِقُ: ظ (ف) اڻ سهائيندڙ. اڻ ٺهندڙ. ناگوار.
نامُوافِقَت: ث. اڻ ٺهندي. اڻ برابري.
نامَورُ: ص (ف) نالي وارو. مشهور. هاڪارو.
نامَوريِ: ث. مشهوري. ناموس. نيڪي.
ناموزُون: ظ (ف) بي جوڙ. اڻ سُهائيندڙ.
نامُوسَ: ث (ع) آبرو- لج. جيڪا ڀالهہ عزت جو باعث هجي. ننگ- غيرت.
نامِي: ص (ف) مشهور. نامور. نالي وارو.
نامِي گِرامي: ص. عام مشهور. ڄاتل سڃاتل.
نامِيو: ص. نالیرو- مشهور. نالي چڙهيل.
نانُ: ذ (ف) ماني. تنور جي پڪل خميري واري خاص ماني.
نان جَوِين: ذ. جون جي رکي سُکي ماني.
نان نفقہ: ذ. ماني ۽ ڪپڑو لٽو. گهر جو خرچ.
نانا: ظ. طرحين طرحين- قسمين قسمين.
نانا پِرڪارَ: ذ. قسمين قسمين تماشا. رنگا رنگي نظارا.
نان خَطائِي: ث (ف) ڪنڊ ۽ ميدي مان ٺهيل خاص قسم جي ٽڪي.
نانڪُ: ذ. گرونانڪ. سِکَ فرقي جو باني (سنہ ١٤٦٩- ١٥٢٩ع).
نانڪَ شاهي: ذ. فقيرن جو هڪ گروہ. هڪ اڇُتين سِکي جو نالو.
نانگُ: ذ (سن. ناگ) سَپُ. ڪارو نانگ.
نانگا: ذ. هندو فقيرن جو هڪ فرقو. اگهاڙا.
نانگ ڦڻ: ث. هڪ قسم جو زهري ٻوٽو (جنهن ۾ نانگ جي ڦڻ جهڙيون ٽاريون ٿين ۽ ان ۾ زهريلا ڪنڌا ٿين).
نانگلي: ث. هڪ قسم جو اويڙ (برسات جي موسم ۾ ٿئي. ايڃا ۽ ڳاڙها داڻا. اناج جي جنس وانگر).

Gul Hayat Institute

نانگي، ث. نانگ جي مادي.
نانگو، ص. اگهاڙو- ننگو. اهو ساڏو جيڪو اگهاڙو رهي. (ث. نانگي).
نانگو نِيُٽو، ص. چڙو چاند. اڪيلو. جنهن جو ڪو اوهي واهي نه هجي. نڌڪو.
نانگيل، ث. پانَ جي وَل.
نانگيل ڦوسيل، ذ. ٻارن جي راند. ٻارن جي راند جو اصطلاح.
نانو، ذ. ماءُ جو پيءُ.
نانِي، ث. ماءُ جي ماءُ.
نانيءَ ويڙهو ڪرڻ، پنهنجن کي ورسائڻ. فقط پنهنجن کي فائدو رسائڻ.
نانِواڻي، ص. ماني پوڙ ٺاهي وڪڻندڙ.
نانهِ، نانهِن، ث. نفي- نه. عدم. نِيستِي.
نانءُ، ذ. نالو- اسم. ناموس.
نانءُ چڙهيو، ص. نالي چڙهيو.
ناواقف، ص (ف) غيرواقف. اڻ جاڻ. ناتجربيڪار.
ناواقفيت، ث. اڻ واقفيت.
ناڻو، نقدي- ڏَن- دولت- رقم.
ناوَڪَ، ناڻڪَ، ث (ف) تيرُ- ٻاڻ.
ناوِلُ، ذ (انگ) وڏي ڪهاڻي.
ناهَرُ، ذ. بگهڙ (جانور)- ڪُرڪ.
ناهِري، ذ. سنبت جو نائون مهينو.
ناهَموار، ص (ف) هيٺ مٿي- بنا سنوَت جي (پٽ، زمين)- ڪڙ ٻڙ.
ناهَنجار، ص (ف) بدچال. ڪميڻو. نالائق. ڪَپُوت.
ناهيدُ، ذ (ف) زهرو ڪِرو.
نائبُ، ص (ع) ماتحت. قائم مقام- عيوضي.
نائڪُ، ذ. هڪ فوجي عهديدار (جنهن جي هٿ هيٺ ڪي سپاهي هجن). پٽيوالن جو اڳواڻ. راڳ جو ماهِر (جيڪو ڪي نوان راڳ جوڙي).
نائڪو، ذ. (ٻني ٻاري جو لفظ). ڏيگهه ۾ ننڍي آڏ.
نائڻُ، م. نَمائڻ- جُهڪائڻ. هيٺ ڪرڻ (ڪنڌ). اوتڻ (پاڻي).
نائو، ذ. جنڊ جي تار يا مڪڙي مان اڃي صاف ڪرڻ جي اڱڙي. تاجيءَ جون اڻ اُڻيل تندون جيڪي اوجي کان پوءِ وڍي ڇڏجن- ڏهيون. مَس ڪپڙيءَ ۾ وجهڻ لاءِ سُٽَ يا سَٽيءَ جي ڪوٺ.
ناوَنوش، ذ (ف) عيش عشرت. شراب ڪباب.
نائِي، ص. حجم.
نايابُ، ص (ف) اها چيز جيڪا وِرلي هٿ اچي- نادر. قيمتي- اُملهه.
نِبُ، ذ (انگ) استيل. اندپين وغيره جي لوهي ڇهنب.
نِباتَ، ث (ع) مٺاڻ جو هڪ قسم. قند- مصري. کنڊ جي چاش مان ٺهيل مخروطي ٽڪي.
نِباتاتِ، ث (ع) اوپڙ (وڻ ٽڻ، ٻوٽا، گاهه وغيره). ساوڪ.
نِبارُ، ص. خالص- نج. پاڪ صاف. اصلي- سچو.
نَباضُ، ص (ع) نبض ڏسندڙ. نبض شناسي ۾ مهارت رکندڙ. ماهر طبيب.
نِباهُ، ذ. گذارو- رفاقت- گذربسر. ميلاپ. قُربت. وعدي وفائي. وفاداري.
نِباهِڻُ، م. بسر ڪرڻ- گذارڻ- گهارڻ. پارڻ (انجام). رفاقت ڪرڻ. سات ڏيڻ. وفاداري ڪرڻ.
نِبتَرُ، ص. بدحال. هيٺو.
نِبَرد، ذ (ف) لڙائي.
نِبَرد آزما، ص. جنگجو- بهادر.
نِبَرڻُ، م. پڄائي ٽيڻ. خاتمو ٽيڻ. فيصلو ٽيڻ. مڪمل ٽيڻ. توڙ رسڻ.

Gul Hayat Institute

نِبريل: ص. صفا چٽ. ختم ٿيل. فيصل ٿيل. توڙ تائين پهتل.
نَبضَ: ث (ع) نارَ- رگ- نس. شريان.
نبض سَهِي ڪرڻ: سُڃاڻ مان واقف ٿيڻ. عادت يا چال سهي ڪرڻ.
نَبُوتَ: ث (ع) الاهي احڪامات ماڻهن تائين رسائڻ جو عمل. پيغمبري- رسالت.
نِبَهَڻُ: م. نباهه ٿيڻ. گذرڻ (وقت). رفاقت رهڻ. گذر ٿيڻ. نِبرڻ.
نَبِي: ذ (ع) الاهي احڪام رسائيندڙ. پيغمبر- رسول.
نَبيذُ: ذ (ع) شراب.
نِبيَرڻ: م. ختم ڪرڻ. فيصل ڪرڻ. جدا ڪرڻ. ڇيهه ڪرڻ. وهنوار ختم ڪرڻ. تڪميل ڪرڻ.
نِبيرو: ذ. فيصلو. پڇاڙي- خاتمو. توڙ. نياءَ- انصاف. أڪلاءَ.
نبيرو ڪرڻ: نياءَ ڪرڻ- فيصلو ڪرڻ.
نِبَرُ، نِبَلُ: ص. ڪمزور- هيٺيو- ايرو.
نَپُ: ذ. آسمان- أپُ.
نِپاڳُ: ص. بدبختي- ادورائي- ڪم نصيبي.
نِپاڳائي: ث. نپاڳ.
نِپاڳو: ص. آپاڳو- بدنصيب- چندبو- ندورو. منحوس. (ث. نِپاڳي).
نِپائڻ: م. نباهڻ. بسر ڪرڻ.
نِپَندو: ص. توڙ تائين نباهه ڪرڻ وارو. نِبَهندو.
نِپائي: ث. اها عورت جنهن کي ٻاءُ نه هجي (زالون پاراتي طور هڪ ٻئي کي چون).
نِپُور: ص. نهايت- تمام (ڪارو).
نَتَ: ث (ع. نطع) پاڪڙي جي مٿان وڌل چمڙي جو پوش.
نِتُ: ظ. هميشه- سدائين. دائم.
نِت نَڻون: ظ. اڳئين کان اڳرو.
نَتائج: ذ (ع) نتيجا.
نِتِ نِتِ: ظ. هميشه- سدائين. هرروز.
نتيجو: ذ (ع) غرض- مطلب- ماحَصل. آخر- خاتمو. انت- انتها. ڦل. بدلو. امتحان جو فيصلو- رزلٽ.
نتيجو پوڳڻ: ڪَٽي جي سزا لوڙڻ.
نَتَ: ث. هڪ قسم جو ڳهه (سونو ڳهه، جيڪو فقط سهاڳڻيون نَڪ ۾ پائين). ڏڳي جي نڪ ۾ ٻڌل رَسِي.
نَت هڻڻ: اٺ کي نڪ ۾ نوڙي وجهڻ. قابو ڪرڻ. مطيع ڪرڻ.
نَتُ: ذ (سن) بازيگر (رسي تي تماشو ڏيکارينڊڙ). نخرو- انگل.
نَتَ نخرو: ذ. ناز نخرو- انگل ماڻو.
نَتائڻُ: م. لنوائڻ. اڻ ٻڌو ڪرڻ. گسائڻ- گوهي ڪرڻ. ناڱو وجهڻ. بهانا ڪرڻ. گوٽ نات ڪرڻ.
نَتائو: ص. نتائيندڙ. گسائيندڙ. گوسڙو.
نِتَهِ: ث. أسَ. تيز أس. سخت گرمي واري أس.
نَتِي: ص. ناز نخرو ڪندڙ- نخريلي.
نِتَرُ: ص. بي چيو. ضدي. نودُ. جنهن تي چوڻ چاٽڻ ڪو اثر نه ڪري.
نِترپائي: ث. ضد. هوڏ.
نِثارُ: ص (ع) گهور- صدقي- قربان- ٻلهار. عاشق.
نِثار ٿيڻ: صدقو ٿيڻ. قربان ٿيڻ. گهوري وڃڻ.
نَثرُ: ذ (ع) اها عبارت جيڪا شعر ۾ نه هجي. تحرير- لکيت.
نثر نويس: ص. نثر ۾ مضمون لکندڙ. مضمون نگار. ليکڪ.
نَپُ: ذ. بن ڪائين کي ملائڻ لاءِ ترڇي وڌ وارو جوڙُ يا ڳنڍُ.

Gul Dayat Institute

نِپائڻُ: م. پالڻ- پرورش ڪرڻ. پالي وڌو ڪرڻ.
نِپايل: ص. پالي وڌو ڪيل. سانديل- پاليل.
نِپٽُ: ظ. پوريءَ طرح- مڪمل طرح. بلڪل.
نِپُٽو: ص. جنهن کي پُٽ پهي نه هجي. بي اولاد. نياڳو. منحوس. (ث. نِپُتي).
نِپجَنُ: م. پلجي وڌو ٽيڻ. پرورش ٽيڻ. پلجڻ- سانڍجڻ.
نِپُوڙُ: ث. چِپَ- پيڙ.
نِپُوڙڻ: م. چِپَ ڏيڻ. چپي رس ڪڍڻ. پاڻي ڪڍڻ. چيپاڻڻ.
نِڇُ: ص. پنهنجو- ذاتي- خانگي. نبار- صاف- سچو- اصلي.
نَجابَتَ: ث (ع) اشرافت. خانداني اصالت.
نِجاتَ: ث (ع) رهائي- آزادي- چوٽڪارو.
نِجاسَتَ: ث (ع) گندگي- پليتي- ناپاڪي- غلاظت.
نِڇُ پِڇُ: ظ. هوبهو- ساڳيو. نِس پِس.
نَجسُ: ص (ع) گندو- پليت- ناپاڪ.
نَجمُ: ڏ (ع) تارو- ڪوڪب.
نِجو: ص. ذاتي- خانگي. خالص- نِڇُ- نِبار. (ث. نِجي).
نُجومُ: ڏ (ع) 'نجم' جو جمع. تارا- ڪواڪب. تارن جي اُپرڻ لهڻ وغيره جو علم- جوتش وديا.
نَجُومِي: ص. تارن، گرهن، سج چنڊ وغيره جي علم جو ماهر.
نَجِيبُ: ص (ع) اشراف. اعليٰ نسل جو. خاندائي.
نَجِيبُ الطرفين: ص. ماءُ پيءُ جي طرفان صحيح نسب.
نَجاڻِ: ظ. مَ جاڻ. متان. اوچتو.
نَجاڻا: ظ. شايد- الاجي- جيڪس.
نِجُهرَڻُ: م. ڳرڻ- جهڄڻ. ڳٽتيءَ ۾ ڳرڻ. هيٺو ٽيڻ- ڏُهرو ٽيڻ.
نِجُهرو: ڏ. جهُوپو- اجهو- گهر. بستي- جُوءِ.
نَچَ: ث. نچڻ جو عمل- ناچ- رقص.
نِڇُ: ظ. نِتُ- هميشه. يلي يت- پَلِي ڪري.
نَچائِڻُ: م. ناچ ڪرائڻ- رقص ڪرائڻ. اشارن تي هلائڻ. هيٺ مٿي ڪرڻ. پريشان ڪرڻ.
نَچڪو: ڏ. ناچ. ٽپ ڏيئي نچڻ. نچڻ ڪُڏڻ.
نِچَڪِڻو: ڏ. نَڪچُڻو. وارن کي چوندڙ جو اوزار- چِمٽي.
نَچَنُ: م. ناچ ڪرڻ. رقص ڪرڻ. ٽپڻ ڪُڏڻ. خوشيءَ مان ٽَپ ڏيڻ.
نَچِڻي: ث. ناچو عورت- رقاصه.
نِچوڙُ: ڏ. رُس. روح- جوهر. خلاصو- تت. نتيجو. نِپُوڙ.
نِچوڙَڻُ: م. نِپوڙڻ. پاڻي ڪڍڻ. عرق ڪڍڻ.
نِچوڻُ: م. ٽانءَ ۾ لڳل پاٽيٽ (تيل گيهه وغيره) کي چڱيءَ طرح اُڳهڻ. چوپائي ۾ کير جا رهيل پاندا ڏُهي ڪڍڻ.
نِڇَ: ث. نڪ مان زور سان آيل ڦُوڪارو (جنهن سان گهٽو ڪري مغز مان به هوا نڪري)- چِڪَ.
نَچِتَرُ: ڏ (سن. نڪشتر) نڪت. تارو. تارن جو ميڙ. آسمان ۾ چنڊ جي رستي جا اناويهه گهر يا منزلون (اُهي تارن سان سجاتا ويندا آهن. جٽن ته ڪَتِي، هرڻ، گهر، ڪوهه، ڪت، شينهن، تيڑو وغيره).
نَچَنَ: ص. نه چڏيندڙ. ثابت قدم. ارادي جو پڪو.
نَحرُ: ڏ (ع) ذبح- قرباني.
نحر ڪرڻ: (ميت کي) دفنائڻ.
نَحسُ: ص (ع) نياڳو- بَد- منحوس.
نَحوُ: ڏ (ع) اهو علم جنهن سان ٻوليءَ ۾ لفظن، جملن، فعلن وغيره جي گردانن جي جاڻ ٿئي.
نَحوِي: ص. علم نَحوَ جو ماهر.
نَحوسَتَ: ث (ع) نياڳ- بدبختي- شومت.
نَحِيفُ: ص (ع) ايرو- ڏهرو. نازڪ. ضعيف.

Gul Hayat Institute

نُختي: ث. منائي، جو هڪ قسم- بُوندي.
نَخرو: ذ (ف) انگل- ناز- ماڻو- غمزو- لاڏ. بهانو.
نخرا ڪرڻ: انگل ڪرڻ. ماڻ ڪرڻ. بهانا ڪرڻ.
نَخري باڙُ: ص. نخرا ڪندڙ- نخريلو. انگلي.
نخري بازي: ث. انگل- لاڏ- ماڻا. بهانا.
نَخريلو: ص. نخريباز. (ث. نخريلي).
نَخلُ: ذ (ع) کجيءَ جو وڻ. وڻ- درخت.
نَخلستانُ: ذ. ريگستان ۾ اُهو هنڌ جتي وڻ هجن.
نُخوَتَ: ث (ع) غرور- گهمنڊ. تڪبر. فخر. هَٺ.
نِدا: ث (ع) آواز- سڏ. سڏڻ جو آواز. صدا.
نِدارَت: ص (ف. ندارد= بنا ٿمر جي) ٽلهو- سڪٽو. بيڪار- نڪمو.
نَدافُ: ذ (ع) پيجارو.
ندامَت، نَدامَت: ث (ع) شرمندگي. پشيماني- پڇتاءُ.
نُدرَتَ: ث (ع) عمدگي- خوبي. انوکائي.
نِدورو: ص. ذليل- پٽڪندڙ- رولو. نِياڳو- ڪمبخت- چنڊو.
نَدِي: ث. ننڍو درياءَ. درياءَ. نڻِ. واهڙ.
نَدِيدو: ص (ف) جنهن کي ڪجهه نه ڏنو هجي. جنهن ڪڏهن سُنو ڪاڏو نه چکيو هجي. سِکڻو. ٻين جي ڪاڏي ۾ جوهه وجهي ڏسندڙ. بي شرم- بي نڪو.
نَدِيمُ: ص (ع) دوست- ساٿي.
نِڊ: ظ. مُڍ يا پُڄاڻي. شروعات. خاتمو- ڏنگ. آخر- توڙ.
نِڊاڻُ: ظ. آخرڪار- پوءِ- نيٺ- بعد ۾.
نِڊرُ: ص. بي سهاري. بيواهه- بيوسيلي. بي پهچ. ويچارو- لاچار.
نِڊڪُ: ص. نِڊڪو- بيواهو.
نِڊڪو: ص. جنهن جو ڪو به مٽ مائٽ نه هجي. جنهن جو ڪو ڏٺي ڏوٺي نه هجي. لاوارث. بي واهو- غيباڻو. رولاڪ. ڏنڙيل. (ث. نڊڪي).
نِڊَرُ: ص. نه ڊڄندڙ. بي ڊپو- دليز.
نَڊُرُ: ذ (ع) صدقو- قرباني. باسَ- سڪا. وڏي ماڻهو کي پيش ڪيل نذرانو.
نذر ڏيڻ: صدقو ڪرڻ. سُپرد ڪرڻ. سڪا ڏيڻ.
نَذرانو: ذ (ف) تحفي طور ڏنل چيز. صدقو.
نَرُ: ذ (ف) مذڪر (ماڻهو، جانور، ساهوارو، ٻوٽو، وڻ). جنس مذڪر. مرد. مڙس. بهادر- پهلوان.
نَرِ پکي هڪلجڻ: سخت چؤڪسي هجڻ. اهڙو پردو جو پکي به اُڏامي اندر نه اچي.
نرمادي: ذ. جوڙو- جفت (مذڪر ۽ مؤنث جو).
نِراسُ: ص (سن) نااميد- مايوس. محروم. دلگير.
نِراسائي: ث. نااميدي. مايوسي. اُداسي.
نِراڙُ: ص. پيشاني- نِرڙُ- جبين.
نِرالو: ص (سن) جدا. نِيارو. انوکو. الڳ. عجيب. (ث. نرالي).
نرالي حالت: ث. انوکي ڳالهه- اِستثنا.
نِراهُ، نِرهُ: ص. محروم- نااميد.
نِرت: ث. نظر- نگاهه. اک. بصارت. (سن) ناچ- رقص.
نِرجائي، نِرجائي: ث. ضد- تيسو. نٺرتائي.
نِرجو، نِرجو: ص. نڪ جو ڏاڍو- بي شرم. بي چيو. ضدي- نٺر.
نُرخُ: ذ (ف. نِرخ) اڳهه. ملهه. قيمت- بَها.
نُرخنامو: ذ. بازار جي اڳهن جي لسٽ.
نِرَڙُ: ذ. پيشاني- نراڙ.
نَرسَ: ث (انگ) دائي. مريض جي سنيال ڪندڙ دائي.
نَرغو: ذ (ف) شڪار جي اصطلاح ۾ ماڻهن جو اُهو ٽولو جيڪو تَرَ ڪري شڪار کي ورائي شڪاري جي سامهون آڻي. هجوم- ڀيڙ. گهيرو.

Gul Hayat Institute

نرَغي ۾ اچڻ: حصار ۾ اچڻ- گهيري ۾ اچڻ. قاسجي پوڻ.

تَرڦوتو: ذ. وڏي ايلاچي (خوشبودار مصالحو).

تَرڪُ: ذ (سن) نرگ- دوزخ.

تَرڪس: ذ. هڪ قسم جو گل ۽ ٻوٽو.

تَرگُ: ذ (سن) دوزخ- جهنم. عذاب. (ص) ڪِنڻ- گندگي. پليتي.

تَرگِي: ص. دوزخي. گدلو- غليظ.

نِرگهَتُ، نِڙگهَتُ: ذ. نِڙيءَ واري شهہ رگ.

نِرلجَو: ص. بي شرم. جنهن کي لڄ نه هجي. (ث. نرلجي).

نَرَمُ: ص (ف) ڪُومل- ڪُونئرو- ملائم. نازڪ- نفيس. لِڱڙو- قِلهڙو.

نرم دل: ص. رحمدل. ٻاجهارو. قياس ڪندڙ.

تَرمائي: ث. نرمي.

نِرَملُ: ص. اڇو اُجرو. پاڪ صاف.

تَرمِي: ث (ف) ڪُوملتا. نزاڪت. گداز. ڪونئرائي. ڪُولڙائي. بردباري- سنجيدگي. آهستگي. رحمدلي.

تَرَنان، تَرنان: ذ. 'نر' نالي وارو - مذڪر نالو. ڳجهارت ۾ نر جنس جي لاءِ ڪم ايندڙ اشارو.

تَرو: ذ. هڪ عضوو- آنو- خصيو.

تَرا ڪڍڻ: گهوڙي يا ٻئي ڪنهن جانور جو اڳيون ٻئي ٽنگون مٿي ڪٽي اُلر ڪرڻ.

تَرو ڏيڻ: سامهون ٽيڻ. وڙهڻ لاءِ اُلر ڪرڻ.

نِرو: ص. خالص- نج. صاف. اڪيلو- ڇڙو. سادو. (ظ) رڳو- فقط: بلڪل. سراسر.

نِروارُ: ظ. ظاهر- ڪليو- پڌرو.

نروار ٽيڻ: ڇڙو ٽيڻ- ظاهر ٽيڻ. منظر عام تي اچڻ.

تَروتو، تَروٽيو: ص. نَر ڇوڪرو. (ث. نَروٽي).

نِروگِي: ص. جنهن کي بيماري نه هجي. چگو ڀلو- تندرست.

نِروِيو: ص. (نہ+ روگ) جنهن ۾ روگ نه هجي- صحتمند ڪاڏو. صاف ستُرو- صحت بخش.

نِرَهه: ص. نراس- محروم. وانجهيل. نااميد.

تَرِي: ث. ٽنگ يا ٻانهن جي اندرين پوري هڏي. وچين آڱر جي چوٽيءَ کان وٺي ٻوٽ تائين ماپ (ڪپڙي وغيره جي ٻيگهه ويڪر جو هڪ ماپو).

تَرِينو: ذ (ف). نر- مذڪر.

تَرِينو اولاد: ذ. پُٽ- نر اولاد.

تَريو: ذ. مٽيءَ جو نارو (چت تي وجهڻ لاءِ). ٽڪر جو نيسارو.

تَڙُ: ذ. بانس. ڪانهن يا ڪنگور جو اندريون پورو ڪانو. حقي يا چلم چڪڻ لاءِ پورو ڪانو. هڪ قسم جو ساز- ڪاني. الغوزو. نڙانبي.

تَڙائي: ص. نڙ وڃائيندڙ.

تَڙائي، تَڙانبي: ث. ننڍو نڙ. ست وغيره ويڙهڻ لاءِ پوري نَلي- نَڙو.

نِڙگهَتُ، نِڙگهوتو: ذ. ڪنڌ ساهه ڪٽڻ واري نلي. نِڙي. ڳچي.

نَڙو: ذ. ڪورڪي ڪم جو هڪ اوزار. سُٽ ويڙهڻ لاءِ ڪاٺ جي نلي- نڙانبي. لوهه يا ربڙ وغيره جو پائيپ.

نَڙِي: ث. نڙانبي.

نِڙِي: ث. جسم جو هڪ عضوو (ڪاڏي ڪاٽڻ يا ساهه ڪٽڻ واري نَلي)- نڙگهٽ. ڳچي. ڪنڌ.

نِزاعُ: ذ (ع) تڪرار- جهيڙو- فساد. عداوت. دشمني.

نِزاڪَتَ: ث (ف) ناز ۽ ادا. نازڪ مزاجي. نفاست. سهڻائي. سونهن- سوڀيا.

نِزد: ظ (ف) ويجهو- قريب- اوڏو. پرسان.

نِزديڪ، تَزيڪ: ظ (ف) ويجهو- قريب. اڳيان. پرسان.

تَزعَ: ث (ع) سڪرات. پويان پساهه.

Gul Hayat Institute

نَزلو: ذ (ع) زڪام- ريزش. ليس.
نَزلو ڪرڻ: ڪنهن عضوي تي نزلي جو اثر ٿيڻ. مصيبت اچڻ. نقصان پهچڻ.
نُزولُ: ذ (ع) نازل ٿيڻ. متان اچڻ. قرآن شريف يا وحي جو نازل ٿيڻ.
نُزهَت: ث (ع) پاڪيزگي. تازگي. خوشي. خوشحالي. فرحت- سُرور.
نَزاد: ث (ف) اصل نسل. خاندان. حسب نسب.
نَسَ: ث. نبض- ناڙ- رَگ. مردانو مخصوص عضوو. وڻ جي پَن يا ريشي جو تاندورو.
نَس سَهي ڪرڻ: طبيعت کي سمجهڻ. مزاج کان واقف ٿيڻ. ڪمزوري يا عيب کان واقف ٿيڻ.
نِساء: ث (ع) زالون- عورتون.
نِسائيُ: م. سُسائڻ- سُڪائڻ (ڦٽ ڦرڙي، زخم).
نَسَبُ: ذ (ع) اصل نسل. گهراڻو- خاندان. پيءُ جي طرفان نسبت- آباڻي پيڙهي.
نسب نامو: ذ. پيڙهين جو شجرو.
نِسبَتَ: ث (ع) نالي ٿيڻ- منسوب ٿيڻ. تعلق- لاڳاپو. مائٽي. (ظ) پيٽ ۾.
نَسيبي: ث. ڪَنَ ۾ پائڻ جو هڪ ڳهه. (ص) نسب جو، پيڙهائتو.
نِسَتائي: ث. ڪمزوري- هيڻائي. ضعيفي.
نِسَتو: ص. ڪمزور- هيڻو- ايرو. بي طاقت.
نَستَعليقُ: ذ (ع) لکڻ يا تحرير جو هڪ نمونو (جنهن ۾ فارسي يا اردو لکي وڃي ٿي).
نس پس: ظ. هوبهو- بلڪل ساڳيو.
نُسخو: ذ (ع) ڪتاب. قلمي مسودو. اهو ڪاغذ جنهن تي ڊاڪٽر يا طبيب دوا ء ان جي ترڪيب لکي.
نِسرَڻُ: م (سن) نڪرڻ- باهر ٿيڻ. ظاهر ٿيڻ. اُپرڻ- ڦُٽڻ (پوک، سنگ). اُپرڻ. انگورجڻ.
نَسرين: ذ (ف) اچو گُلاب.
نَسُلُ: ذ (ع) آل اولاد. آل عيال- ٻار ٻچا- خاندان. قوم- قبيلو.
نِسَنگُ: ص. بي ڊپو- بي خوف. ظاهر ظهور. سورهيه.
نِسَنُ: م. سُسَڻ- گهٽجڻ (زخم، ڦٽ، ڦرڙي).
نَسوارَ: ث. تماڪ مان ٺهيل هڪ نشيدار وکر.
نِسوان: ث (ع. نِساء جو جمع) عورتون- زالون.
نِسوانِي: ص. عورتن جو.
نِسورو: ص. سربستو- سمورو- سڄو. نج- خالص. نِرو.
نِسيانُ: ذ (ع) ويسر- فراموشي. پُل چُڪ.
نَسيم: ث (ع) وڻ ٻوٽن جي سُرهي هوا. ٺڏي هير.
نَسيم سَحَر: ث. صبح واري ٺڏي هير.
نِشاستو: ذ (ف) ڪڪ جو گُودو (جنهن مان مٺائي ٺهي).
نِشاطُ: ث (ع) خوشي. فرحت. سُرور. عيش جو مزو.
نشاط افزا: ص. خوشي وڌائيندڙ.
نِشانُ: ذ (ف) آثار- اهجاڻ. پَتو- ڏس. نقش- ٽپو. يادگار. نشاني. اثر. چاپ. جهنڊو. نام نڪاڻو. نشانو- هدف. تمغو. داغ (زخم يا ڦٽ ڦرڙيءَ جو).
نشانات: ذ. "نشان" جو جمع.
نشان پتو: ذ. پار پتو- ڏس. نام نڪاڻو.
نِشان دهي: ث. پار پتو- ڏس پتو.
نشان ڪرڻ: سڃاڻپ لاءِ خاص اهجاڻ وجهڻ.
نِشانبَرُ: ص. ظاهر- پڌرو- نروار.
نِشانو: ذ (ف) تير اندازي يا گوليمار جو مقرر نشان (جنهن تي مشق ڪجي)- هدف.
نِشاني: ث (ف) ڪا شيءِ يا ڪنهن ڳالهه جو حوالو جيڪو خاص اهجاڻ طور ڪنهن ڏي موڪلجي (جيڪو

Gul Hayat Institute

موكلينڊڙ ۽ جنهن ڏانهن موكلجي انهن ٻنهي كي معلوم هجي). ڪ خاص نشان. ڪو سڃاڻپ وارو اهڃاڻ.

نَشتَر: ث (ف) ٽمڻ ٻڌڻ وغيره كي چير ڏيڻ جو چاقون.

نَشتر هڻڻ: چير وجهڻ. گهاءُ كرڻ.

نَشرُ: ذ (ع) پكيڙ- ٽهلاءُ. مشهوري.

نشر كرڻ: پكيڙڻ. چروچڙ كرڻ.

نِشستَ: ث (ف) ويهڪ- بينڪ. مجلس. ويهڻ جي جاءِ.

نِشست بَرخاست: ث. اٺ ويهڻ. كچهريءَ ۾ ويهڻ جو سليقو.

نَشو: ذ (ع) پيدائش. اوپڙ. قد بت ۾ اضافو- واڌ.

نَشو وَ نُما: ذ. پرورش. اُپڙڻ ۽ وڌڻ. ترقي.

نَشو: ذ (ع) سُرور- كيف- مستي. خمار- كيپ. مدهوشي. جوش. ولولو. امنگ. غرور- تكبر.

نَشو چڙهڻ: خمار چڙهڻ. نشي جي مستي چڙهڻ.

نَشو كرڻ: نشيدار شيون واپرائڻ.

نَشو لهڻ: خمار لهڻ. هوش ۾ اچڻ.

نَشي باز: ص. گهٽو نشو كندڙ. وڏو نشئي.

نَشي بازي: ث. نشو واپرائڻ.

نَشيبُ: ذ (ف) هيٺاهين. لاهي- لهندي- نمندي. لاهيءَ واري زمين- نوڙ.

نَشيب و فراز: ذ. هيٺاهين مٿاهين. اونچ نيچ. ترقي تنزل. لاهو چاڙهو.

نَشيمَنُ: ذ (ف) آرامگاهه. اكيلائي واري جاءِ. گهر. آكيرو- آشيانو.

نَص: ذ (ع) تحقيق- چنڊچاڻ. پڌري ڳالهه. قرآن شريف جي اُها آيت جنهن جو مفهوم چٽو پڌرو هجي.

نِصابُ: ذ (ع) پونجي- مُوڙي. ايترو مال جنهن تي زكواة واجب الادا هجي. درسي كتاب.

نَصاريٰ: ذ (ع) سندن پنهنجي عقيدي موجب عيسيٰ جا پوئلڳ- عيسائي.

نَصَبُ كرڻ: كوڙڻ- قائم كرڻ.

نَصَبُ العَينُ: ذ (ع) اصل مقصد- ارادو.

نَصرانِي: ذ (ع) عيسائي مذهب جا پوئلڳ- ڪرستان.

نُصرَت: ث (ع) فتح- سوبَ- جِيت. مدد- حمايت.

نِصفُ: ص (ع) اڌ- نِيم.

نِصفُ النهار: ذ. اڌ ڏينهن- ٻپهر.

نَصِيبُ: ذ (ع) ياڳ- قسمت- مقدر- طالع.

نصيب كُلڻ: ياڳ كلڻ- بخت ورڻ.

نَصِيحَتَ: ث (ع) صلاح. نيڪ صلاح. تنبيهه. هدايت.

نصيحت آموز: ص. نصيحت واري (صلاح).

نصيحت ڏيڻ: سمجهائڻ. نيڪ صلاح ڏيڻ. سزا ڏيڻ.

نُطفو: ذ (ع) ٽُڙو- قطرو. اولاد.

نُطقُ: ذ (ع) ڳالهائڻ جي طاقت- گويائي.

نِظارو: ذ (ع) ڏسڻ- دِيد. ديدبازي. لقاءُ. اها چيز جيكا ڏسجڻ ۾ اچي.

نظارو كرڻ: ديدار كرڻ. لقاءُ ڏسڻ.

نِظامُ: ذ (ع) انتظام- بندوبست. سلسلو- ترتيب. طريقو. ناهپ.

نِظام شمسي: ذ. سج ۽ ان سان لاڳاپيل گرهه ۽ سَيارا.

نِظامَتَ: ث (ع) انتظامي محكمو.

نَظَرَ: ث (ع) ڏسڻ- دِيدَ. غور سان ڏسڻ. نگاهه. بينائي- بصارت. اك- چشم. جن پُوت جو اثر.

نظر اچڻ: ڏيكائي ڏيڻ.

نظر انداز كرڻ: توجهه نه ڏيڻ. درگذر كرڻ. چشم پوشي كرڻ.

نظر تي چڙهڻ: پسند اچڻ- وٺڻ.

نظر ڏنيائي: ث. ناظرو ماڻهو كي نظر واپس وٺڻ لاءِ

ڏنل اجورو- صدقو.

نظر ڏوڙائڻ: ڏسڻ. آسپاس ڏسڻ. سرسري ڏسڻ. متاچرو ڏسڻ.

نظر لڳڻ: بدنظر جو اثر ٿيڻ.

نظر ۾ هجڻ: هر وقت اکين اڳيان هجڻ.

نَظربَندُ: ذ (ف) اهو قيدي جيڪو جيل ۾ نه هجي، پر ان کي ڪيڏانهن وڃڻ يا ٻئي سان ملڻ جي اجازت نه هجي ۽ نگراني هيٺ هجي. قيد- گرفتار.

نَظربَندِي: ث. حراست. قيد. جادوگري- چشم بندي.

نَظرثاني: ث (ف) ٻيو ڀيرو ڏسڻ. نئين طرح سان جانچڻ ونڻ. دوباره چڪاس.

نَظرداري: ث (ف) سنياڻ- نگهباني.

نَظرَڻُ: م. نظر هڻڻ- هُوسڻ. بدنظر سان ڏسڻ. تڪڻ.

نَظمُ: ذ (ع. نَظمٌ) شعر. ڪلام. سلسلو- ترتيب.

نَظم ونَسَق: ذ. انتظام- بندوبست.

نَظِيرُ: ذ (ع) مثال- تمثيل. چوٽي. حڪايت. نمونو.

نَعتَ: ث (ع) صفت- تعريف- واکاڻ. خاص طور تي نبي سڳوري جي ثنا. مدحيه نظم.

نَعرو: ذ (ع) زور سان آواز. هڪل. للڪار. لڙائيءَ ۾ سڃاڻپ لاءِ خاص بول.

نَعرو هڻڻ: للڪارڻ. هڪل ڪرڻ. دعويٰ ڪرڻ.

نَعشُ: ذ (ع) لاش- مڙدو.

نَعلُ: ذ (ع) جُتي- ڪفش. باربرداري واري وهٽ يا سواريءَ جي جانور کي پيرن ۾ لڳل لوهي حلقو- نالُ.

نَعلبَندُ: ص. وَهٽن کي نال هڻندڙ.

نِعمُ البَدل: ذ (ع) سنو بدلو- نيڪ معاوضو. نقصان جو عيوض.

نِعمَتَ: ث (ع) خدا جي طرفان مليل عطا- بخشش. عطيو. مال دولت. آسائش.

نِعمت خانو: ذ. ڪاٺ جو ننڍو ڇاريدار ڪٻٽ جنهن ۾ ڪاڏو رکجي.

نَعُوذُ باللهِ: جملو (ع) اسين الله تعالىٰ کان پناه تا گهرون. خدا بچائي.

نَغارو: ذ (ع. نقاره) پير- نقارو.

نَغارچي: ص. نغارا وڄائيندڙ.

نَغمو: ذ (ع) سُريلو آواز. مڌي ٻولي. گيت. راڳ. ترانو.

نِفاذ: ذ (ع) حڪم جاري ٿيڻ. فرمان. هڪڙي شيءِ جو ٻيءَ ۾ پيهي وڃڻ. گهڙي وڃڻ.

نِفاسُ: ذ (ع) ٻار جڻڻ کان پوءِ عورت جو چاليهن ڏينهن تائين چلو.

نَفاسَتَ: ث (ع) پاڪائي. صفائي. اڇائي اُجرائي.

نِفاقُ: ذ (ع) ڦوٽ- عداوت. دُڪيڙُ. دشمني. الٻٽ.

نِفاق رکڻ: دل ۾ بغض رکڻ. عداوت رکڻ. ٻيائي رکڻ.

نَفَرُ: ذ (ع) نوڪر- چاڪر- ملازم. هڪ فرد.

نَفَري: ث. پرائي ملازمت. نوڪري.

نَفرَتَ: ث (ع) ڪراهت- ٻُڃان. بيزاري. سُوگَ.

نفرت ڪرڻ: حقارت جي نظر سان ڏسڻ.

نَفسُ: ذ (ع. نَفَسُ) ساهه- دَمُ- پساه. ذات- هستي. جسم- جان. شخص- ماڻهو.

نَفسِ اَمارَه: ذ. اُها خواهش جيڪا انسان کي بَدِي يا غير شرعي ڪمن لاءِ برغالائي. حيواني يا شيطاني خواهش.

نَفس پَرست: ص. عياش. خود غرض.

نفس ڪُشي: ث. پنهنجي نفس کي مارڻ. پرهيزگاري.

نَفسا نَفسِي: ث. پنهنجي جند جو خيال. ذاتي مفاد- خود غرضي.

نَفساني: ص. پنهنجي غرض جو. جسماني.

نَفسانِيتَ: ث. خودغرضي. پاڻ پڻو. غرور. عياشي.

نَفسِي نَفسِي: ث. پنهنجي پنهنجي خود غرضي.

Gul Hayat Institute

هرڪنهن کي پنهنجي ڳڻتي.

نَفعو: ذ (ع. نفع) فائدو- لاپ.

نَفعو نقصانُ: ذ. فائدو ۽ گهاٽو. برائي ڀلائي. ڇڻي مَڊي.

نَفقو: ذ (ع) ڪُٽنب جو کاڌو ۽ ڪپڑو لٽو. خرچ پکو.

نَفلُ: ذ (ع) شڪراني جي نماز. اها نماز جيڪا فرض نه هجي.

نُفوذ: ذ (ع) ڪنهن قاعدي ۽ قانون جو اِجراء.

نُفوسُ: ذ (ع. نفس جو جمع). ارواح. ماڻهو.

نَفي: ث (ع) انڪار- نه.

نَفي اِثبات: ذ. انڪار ۽ اقرار. ها يا نه.

نَفيرُ: ذ. نفيلُ.

نَفيري: ث (ف) هڪ قسم جو ساز- شرناءِ.

نَفيسُ: ص (ع) عمدو- سٺو. صاف ستُرو. اڇو اُجرو. نازڪ. وٺندڙ.

نَفيلَ: ث. نفير. سَرهه جانور جو سِگ جيڪو فقير وڃائن. سنڊي- بغل (انگ. بيوگل).

نِقابُ: ذ (ع) برقعي جو مُنهن ڍڪڻ وارو حصو. اکين کان سواءِ سڄو منهن ڍڪڻ جي جاري- رُومالي.

نِقاب پوش: ص. مُنهن تي ٻُڌَ ٻڌل.

نِقابو: ذ. عورتن لاءِ نماز ۾ پوتيءَ سان مُنهن ڍڪَ.

نَقادُ: ص (ع) پرک ڪندڙ. تنقيد ڪندڙ. تصنيف تي چگايون اوڻايون لکندڙ.

نَقارو: ذ (ع) نغارو. ٻيرو.

نقارخانو: ذ. نقارن رکڻ جي جاءِ- نوبت خانو.

نَقاشُ: ص (ع) ڇِتَ ڪُل ڪندڙ. ٻت، شيشي، ڪاني وغيره تي گلڪاري ڪندڙ هنرمند. ڪمانگر.

نَقاشي: ث. ڇت گل ڍڪڻ جو ڪم. ڪمانگري.

نُقاط: ذ (ع) 'نقطه' جو جمع. نقطا. خاص اشارا.

نَقالي: ث. نقل ڪرڻ.

نَقاهَتَ: ث (ع) ڪمزوري- ضعف- هيٺائي.

نَقبُ: ذ (ع) ڪاٽ. پت ۾ سوراخ (چوريءَ جي ارادي سان).

نقب زَن: ص. ڪاٽ هڻندڙ- ڪاٽيو (چور).

نقب زني: ث. ڪاٽ هڻڻ.

نَقدُ: ذ (ع) روڪڙو.

نَقدي: ث. روڪڙ. روڪڙي رقم.

نُقرو: ذ (ع) چاندي- سيم. سفيدي تي مائل رنگ جو گهوڙو.

نُقرئي: ص. چانديءَ جو- چانديءَ جهڙو.

نَقشُ: ذ (ع) تصوير. ڇاپو- ٽپو. گل ٻوٽي يا ول وغيره جي اُڪَر جو ڪم. تعويذ جو خانن وارو خاڪو.

نقش قدم: ذ. پنهي پيرن جو نشان.

نقش قدم تي هلڻ: پيروي ڪرڻ.

نقش نِگار: ذ. گُلن ٻوٽن جي تصوير.

نَقشبندي: ص (ف) خواجه بهاء الله جي سلسلي جو مريد يا پوئلڳ.

نَقشو: ذ (ع) خاڪو. شڪل. ڍول- نمونو. حُليو. ڪنهن ملڪ يا دنيا جي جاگرافيائي ٻيهڪ.

نُقصُ: ذ. (ع) عيبَ- وڏ. سُقم. ڪوتاهي- خامي.

نقصانُ: ذ (ع) ضرر- هرج- ٽوٽو- گهاٽو- ڇيهو.

نُقصان وجهڻ: زيان ڪرڻ. ٽوٽ وجهڻ. ڪم خراب ڪرڻ. ڇيهو وجهڻ.

نُقصانڪارُ: ص. ڇيهي وارو. ضرر رسائيندڙ. زيان خور.

نُقطو: ذ (ع) ٻُڙي- ٽَپڪو.

نَقلَ: ذ. ڪنڊ چڑهيل بوهي مڱ.

نَقلُ: ذ (ع) اُتارو. حڪايت. ٽوٽڪو. اَهلَ.

نقل ڪرڻ: اُتارو ڪرڻ. اهل ڍڻ. حڪايت بيان ڪرڻ.

نَقلِ نَويسُ: ذ. منشي. محرر. اُتارو ڪندڙ.

نَقْلي: ص. مصنوعي- هٿراڏو. جعلي- ڪُوڙو.

Gul Hayat Institute

نُقُوش: ذ (ع) "نقش" جو جمع. چِتَ ڪَلَ.

نَقِيبُ: ذ (ع) بادشاه يا سردار جي آمد تي بلند آواز سان ان جي حسب نسب ۽ حيثيت جو اعلان ڪندڙ چوبدار. ڏندورو ڏيندڙ.

نَڪُ: ذ. هڪ عضوو (ساهه ڪڍڻ لاءِ)- بيني.

نَڪ نِرجو: ص. نڪ جو ڏاڍو (جنهن کي لڄ شرم نه ٿئي). (ث. نَڪ نرجي).

نَڪ وڍڻ: خوار ٿيڻ بدنام ٿيڻ.

نَڪ وڍڻ: شرمسار ڪرڻ. مٺا طعنا ڏيڻ. بيعزت ڪرڻ.

نَڪُ وجهڻ: عزت آبرو وارو ڪرڻ (ڪنهن کي). مان شان وارو ڪرڻ.

نُڪاتَ: ذ (ع) "نُڪتہ" جو جمع. ڪنهن مضمون، ڪتاب وغيره جون خاص ڳالهيون.

نِڪاحُ: ذ (ع) شاديءَ جي قبوليت ۽ اقرار واري مذهبي رسم.

نِڪاح نامو: ذ. نڪاح جي لکيت (جنهن ۾ ڪي شرط هجن تہ اهي به ڄاڻايل هجن).

نِڪارُ، نِڪارو: ص. بي ڪمو- اجايو- فضول.

نُڪتو: ذ (ع) خاص ڳالهہ. ڪم جي ڳالهہ. سوچ ويچار وارو مسئلو.

نُڪتہ چِينُ: ص. عيب ڪيندڙ. خاميون ڪيندڙ.

نُڪتہ چِيني: ث. عيب جوئي.

نُڪتہَ سَنجِي: ث. خوش گفتاري.

نِڪَرُ: م. باهر اچڻ. ظاهر ٿيڻ. پيدا ٿيڻ. اُپرڻ. اُڀرڻ- ڦُٽڻ (ٻوٽو وڻ وغيره). خارج ٿيڻ- نيڪال ٿيڻ. وهڻ (رت، پاڻي). جاري ٿيڻ.

نِڪري وڃڻ: پڄي وڃڻ. فرار ٿيڻ. جلدي ۾ هليو وڃڻ.

نِڪَلُ: ذ (انگ) هڪ قسم جو ڏاتو (جنهن مان سِڪا ٺهن).

نِڪَمو: ص. بيڪار. فضول- اجايو. خراب. ڪنهن به ڪم ۾ نہ ايندڙ. (ث. نِڪمي).

نِڪڻو: ظ. رڳو- فقط- سڄوئي. اڪيلو. نِسورو. (ث. نِڪَڙِي).

نَڪو: ذ. نڪُ.

نَڪو ڏيڻ: مُنهن اڇلائڻ. واتورجڻ.

نِڪورُ: ص. نڻون- اڻ واپرايل.

نِڪُونجهہُ: ذ. اوڙاهہ- عميق- اونهون پاڻي.

نَڪهِيرَ: ث. (نڪ+ سير) ڪنهن ڏڪ سبب نڪ مان وهندڙ رت- ناڪيلي.

نَڪِيرُ: ذ (ع) قبر ۾ مِري ويل ڪان پُڇا ڪندڙ هڪ ملائڪ.

نُكَہ: ث. دِڳهو ۽ وڏو تڏو. پيڙهي- ڪٽنب- پُري.

نَكّتُ: ذ (سن. نكشتر) چند جي منزل وارا تارن جا ميڙ (جئن ڪُوهہ، شينهن، ڪت وغيره).

نِكٹُو: ص. جيڪو ڪٽي ڪمائي نہ پر ويهي کائي.

نِكِڑَهُ: م. نڪرڻ. پڪڙڻ. ڇڙوڇڙ ٿيڻ. الڳ ٿيڻ. ظاهر ٿيڻ. چمڪڻ (چند تارا).

نِگمٹو: ص. نڪمو. نڪٽو.

نِكيتِي: ث. شاديءَ جي هڪ رسم (جنهن ۾ ڪنوار کي وداع ڪرڻ وقت گهوٽ جي لونگي ۽ ڪنوار جي چُني جو پلاند ڳنڍي ڪنوار کي ساهراڻي گهر ڏانهن روانو ڪيو ويندو آهي).

نِكيڑَهُ: م. جدا ڪرڻ- الڳ ڪرڻ. نبيرو ڪرڻ. موڪلائڻ. روانو ڪرڻ.

نِگارُ: ذ (ف) نقش- چِت. تصوير.

نِگارخانو: ذ. جنهن جاءِ ۾ تصويرون رکيل هجن.

نِگارستانُ: ذ. نگارخانو.

نِگارِش: ث (ف) تحرير- لکڻي. تصوير.

نِگاهَ: ث (ف) نظر- بصارت- بينائي. نِرت. نِگراني- حفاظت- سنيال.

Gul Hayat Institute

نِگاه رکڻ: اک رکڻ. نظرداري ڪرڻ.
نِگرانُ: ص (ف) نظرداري ڪندڙ. سنيال ڪندڙ.
نِگراني: ث. سنيال- نظرداري.
نِگرُو: ص. جنهن جو گُـر پير نه هجي. جنهن مان چڱائي نه ٽئي. چندو. مُوذي. (ث. نِگُري).
نِگهَ: ث (ف) نگاه- نظر.
نِگهبانُ: ص. سنيالينڊڙ.
نگهباني: ث. سنيال- نظرداري.
نگهداري: ث. نگهباني.
نگهداشت: ث. نظرداري- سنيال.
نَگهَتَ: ث (ف) خوشبوءِ- سُرهاڻ- سڱنڌ.
نَگِينو: ذ (ف) ٻُڙو- ٽِٽو (هيري، موتي يا پٿر جو)- ٽِڪَ. هِيرو.
نِگهُوسارُ: ظ (ف. نگون) اونڌو. جُهڪيل. اونڌو لٽڪيل. اوڙاهه ۾ پيل- غرق.
نِگُڻُ: م. نِڪرڻ- اُيرڻ. اُپجڻ. پيدا ٿيڻ. نروار ٿيڻ.
نَلُ: ذ. لوهي نڙو جيڪو گهرن ۾ پائي پهچائڻ ۾ ڪم اچي- نَلِي. نلڪو.
نِلائِي: ث. گهٽائي- اوڻائي. عيب جوئي. گِلا.
نلڪو: ذ. نَلُ. نندو نل.
نِلو: ص. رڳو- فقط. جدا- ڌار.
نَلِي: ث. لوهي نڙانڊي- پائيپ. نڙانڊي.
نَمُ: ذ (ف) آلاڻ. رطوبت. (ص) آلو- پُسيل.
نِمَ (ث)، نِمُ: ذ. هڪ قسم جو مشهور وڻ.
نِما: ص (ف. نَما) ظاهر ڪندڙ- ڏيکاريندر (مرڪب لفظن ۾ صفاتي پڇاڙي طور ڪم ايندڙ: قطب نما وغيره).
نِمازَ: ث (ف) مسلمانن جي عبادت. صوم صلوات. عبادت.
نِمازِي: ص. عبادت گذار. نماز جو پابند.
نِما شامَ: ث. وچين ۽ مغرب نماز جي وچ وارو وقت. سج لٿي واري مهل.
نِمائو: ص. غريب- مسڪين. عاجز. ويڳاڻو. مايوس.
نَمائائي: ث. نهنائي- نڙڻت. عجز.
نِماءُ: ذ (ف) ڏيک- نظارو- لقاءُ. تماشو. نمائش. پڌرائي.
نِمائِشَ: ث (ف) ڏيکاءُ. نظارو. لقاءُ.
نِمائِشِي: ص. ڏيکاءُ طور. رڳو ڏيک. عارضي.
نِمائِندَهُ: ص (ف) ڏيکاريندڙ. اهو شخص جيڪو ڪنهن جماعت جي طرفان حاڪم وٽ عرض ڪري. اخبار جو عيوضي.
نَمائِنُ، نِمائِنُ: م. جُهڪائڻ- لاڙڻ- هيٺ ڪرڻ. لِٽائڻ. مطيع ڪرڻ.
نِمايان: ظ (ف) ظاهر- پڌرو- ڪُليو- ڇٽو.
نَمبَرُ: ذ (انگ) عدد- انگ. ڳڻپ. وارو- سلسلو. پوک لاءِ ماپ ڪيل ايراضي.
نمبر شمارِي: ث. زمين جي سروي نمبر جي پڙتال. آباد زمين جو تفصيل.
نَمدو: ذ (ف) اوني ٽلهو ڪپڙو. نود جو ٿهه.
نِمَرتا: ث. نهنائي- نڙڻت.
نِمَرو: ص. چڱو پلو- تندرست- چاڻُ.
نَمسَكارَ: ث (سن) سلام. جهڪي سلام ڪرڻ.
نِمَكُ: ذ (ف) لُوڻ.
نِمك پاشِي: ث. لوڻ ٻُرڪڻ.
نِمك حَرامُ: ص. بي شڪرو. دغاباز. مالڪ سان غداري ڪندڙ.
نَمِك حلالُ: ص. احسانمند- شڪرگذار. مالڪ جو خيرخواه.
نِمك دانُ: ذ. لوڻ رکڻ جي شيشي وغيره.
نَمناكُ: ص (ف) پُسيل- آلو- پِنل.
نَمَندِي: ث. لاهي. گهرائي. جهولَ. هيٺاهين. نوڙِ.

Gul Hayat Institute

نَمَنُ م. جُهڪڻ. نوڙڻ. تعظيم خاطر جهُڪڻ. جُهڪي سلام ڪرڻ. مطيع ٿيڻ. مائل ٿيڻ.
نَمُو ذ (ع) اوپڙ. واڌ.
نَمُودار ص (ف) پڌرو- عيان. ظاهر.
نمودار ٿيڻ ظاهر ٿيڻ. پڌرو ٿيڻ.
نِمُورِي ث. نم جي وڻ جو بج.
نَمُونو ذ (ف) اها چيز جيڪا ڏيکارڻ واسطي آڻجي. نقشو. قالب. ڍول. جنس.
نَمُونو ڪرڻ اتڪل ڪرڻ- حرفت ڪرڻ- ڍنگ ڪرڻ.
نَمُونِيا ث (انگ) ڦڦڙ لڳي پوڻ جي بيماري.
نَمِي ث (ف) آلاڻ. پاڻيٽ. رطوبت.
نہ نہ ظ. هرگز نہ- ڪڏهن بہ نہ.
نِندا ث. ندا- گِلا. بهتان. هَجَو. بُرائي.
نِندَڻُ م. الزام هڻڻ. گلا ڪرڻ. جُٽ ڪرڻ. جُٽ ڦٽ ڪرڻ.
نِندِ ث. ذخيرو- خزانو. ان جو ڪرو. سمنڊ. اهو ماڻهو جنهن ۾ گهڻيون خوبيون هجن. توڙ- ڇيهه- آخر- پڇاڙي.
نِندڪُ ص. گلاخور. منحوس. کِينَ جهڙو. چندبو.
نِندَ، نِندرَ ث. سمهڻ جو عمل. ڳهر. نَومَ. گينوار. بي خبري.
نِند حرام ڪرڻ سمهڻ نہ ڏيڻ. نہ سمهڻ.
نِنداکِڙو ص. نند جو خواهشمند- ڳهريل. نند جي خمار وارو.
نَندَ ث. نندي هڻڻ جي حالت- نندائي.
نَندَپُڻ ذ. نندي عمر- طفلي- ڪمسني.
نَندڙو ص. تمام نندو. ٻارڙو. (ث. نندڙي).
نَندو ص. ڇوٽو- خُرد. ڪوتاه. گهٽ. (ث. نندي).
نَندو نيٽو ص. نندي عمر جو جوان. (ث. نندي نيٽي).
نَندو وڏو ص. هر ماڻهو- عام ماڻهو.
نَنگُ ذ (ف) لحاظ- مرم. شرم- حيا. غيرت. لڄ. مُندين ۾ جڙڻ لاءِ ٻڙو- ٽِڪو. ڳٽپ ۾ آيل اسمن جو تعداد (هڪ ننگ، ٻہ ننگ، پنج ننگ).
ننگ اُجاريڻ مٽن ماٽين جو راڄ ياڳ ۾ مُنهن مٽي ڪرڻ. ننگ وڙ ڪري سرخرو ٿيڻ.
نِنگ پالُ ص. عزت رکندڙ. سار سنيال لهندڙ.
نَنگَرُ ذ (سن. نگر) شهر. خيرات جي ماني.
نَنگرو ذ. ماکوڙين يا ماکوڙن جو ٻرڙُ. ماکوڙين مکڙن جي قطار.
نَنگِري ث. نندو شهر. ڳوٺ. بستي- وسنءُ.
نَنگو ص. اگهاڙو- عريان- برهنہ. بيحيا- بي شرم. (ث. ننگي).
ننگو ڪرڻ اگهاڙو ڪرڻ. خوار ڪرڻ.
نَنگِي ص. لڄ رکندڙ. ننگ وڙ وارو. غيرتمند. وڙ کندڙ.
نِنگهَ ث. اَنُ چڙڻ لاءِ زمين ۾ ٽهيل اُکري.
نِنگهُوسارُ ص. اوڙاهه ۾ غرق. گم- غرق- ٻڏي ويل.
نَنهَن، نُنهَن ذ. اڳريون جون سخت کل واريون چوٽيون (هٽن پيرن جا ننهن). جانور جي چنبي جا تکا ننهن.
نُنهَن ڳرِ ث. نُنهن پچي پوڻ سبب نُنهن اُکڙڻ.
نُنهَن لاهڻ هٽن پيرن جا وڌيل نُنهن ڪترڻ.
نُنهَن اتڪڻ واسطو پوڻ. پلاند اتڪڻ.
نُنهَن ث. پٽ جي زال.
نُهَنبِ ث. نُنهن جي رهڙ- رُهنب.
نُنهَنبَڻُ م. نُنهن سان رهڙون پائڻ.
نُنهِن سوسرُو ص. ٽورو ڪوسو- پورو پنو.
نِڻانَ ث. مڙس جي پيڻ.

Gul Hayat Institute

نَوَ: ص. هڪ عدد (٩).
نَوِ، نَؤ: ص (ف) نئون. جديد. تازو.
نَو آبادي: ث. نئون وسايل ملڪ.
نَو آموز: ص (ف) سيکڙات. جنهن تازو ڪم سکيو هجي. ناتجربيڪار.
نَوا: ث (ف) آواز- صدا. سُر. نغمو.
نَوابُ: ذ (ع) ڪنهن شهر يا علاقي جو حاڪم- سردار.
نَوابِي: ث. حاڪمي. اميري.
نَواحَ: ذ (ع) آسپاس جو علاقو. طرف- پاسو.
نَوادِرَ، نَوادِرات: ذ (ع) عجيب غريب شيون. عجائبات. انوکيون شيون.
نَوارَ، نَوارْ، نَهوارَ: ث. ڪٽ واڻ لاءِ سُٽ جو اُڀيل پٽو.
نَوارُو: ذ. جنگي بحري جهازن جو آرماڙ.
نِوارُو: ذ. هڪ تارو جيڪو پريات جو اُپري (يا تارا آهن جيڪي هڪ ٻئي پويان اُپرن).
نَواز: ص (ف) نوازيندڙ- نوازش ڪندڙ. مرڪب لفظن ۾ صفاتي پڇاڙيءَ طور ڪم ايندڙ (سرفراز، غريب نواز وغيره).
نَوازِشَ: ث (ف) مهرباني- عنايت- ڪرم. سخاوت. ٻاجهه.
نوازش ڪرڻ: عنايت ڪرڻ. مهرباني ڪرڻ. سخاوت ڪرڻ.
نوازش نامو: ذ. وڏي ماڻهو جو پنهنجي برابريءَ واري کي خط.
نوازڻُ: م (ف) نوازش ڪرڻ. مهرباني ڪرڻ. عزت ڏيڻ. انعام اڪرام ڏيڻ.
نَواسِيرُ: ذ (ع) "ناسُور" جو جمع. اهو زخم جيڪو نه ڇُني.
نَوافِلَ: ذ (ع) "نفل" جو جمع.
نِوالُو: ذ (ف) ڳراهه- لقمو.
نَوانِ: ث. نئين هئڻ جي حالت- نئين شيءِ يا نئين ڳالهه. جدت.
نِوانِ: ث. هيڻاهين- جَهڪاڻِ- نشيب. نمندي.
نِوانِڻُ: م. نمائڻ- جُهڪائڻ. هيٺ ڪرڻ. لاڙڻ. مطيع ڪرڻ.
نِوانِي: ث. اڪيلائي- علحدگي. ماحول يا فضا ۾ سانت. چُپ چپات- خاموشي. مان.
نَوبَتَ: ث (ع) وارو- موقعو. دور. وقت- عرصو. نغارو. نغاري جو واڄو. پهري ڏيڻ جو وارو.
نوبت اچڻ: وارو اچڻ. ڪنهن ڪم جو وقت اچڻ.
نوبت خانو: ذ. نغارا رکڻ يا وڄائڻ جي جاءِ.
نوبت ڪي پهچڻ: حالت ڪي رسڻ. حالت ٿيڻ.
نوبت وڄائڻ: (پير يا نغاري جو) وارو وڄائڻ. نغارا وڄائڻ. دور يا دورو وڄائڻ.
نَوبَتُو: ص (ف) چڱو پلو- خوش باش. تندرست. تازو توانو. نئين طرح. نئون نکور.
نوٽُ: ذ (انگ) سرڪار طرفان جاري ڪيل مهر وارو ڪاغذ (جيڪو نائي طور استعمال ٿئي). يادداشت. وضاحت. لکپڙهه ۾ تشريح.
نوٽ ڪرڻ: يادداشت لکڻ. خاص ڏيان ۾ رکڻ.
نوٽبوڪُ: ذ (انگ) ڪاپي. بياض.
نَوتِڻ، نَوتِڻي: ث. نون ڳوٽن (ساڻين) سان رهڻ واري راند.
نوٽِيسُ: ذ (انگ) ڪنهن به ڳالهه جي چٽاءِ ڏيڻ جو ڪاغذ.
نَوجُوانُ: ص. (ف) نئون سامايل. نوخيز. ڳيرو.
نُوچَنُ: ذ. ڏهائي وقت چوڻائي جي ٽنگن کي ٻڌڻ جو رسو- ڏنگ.
نُوچَ: ث. هڪ هنڌ اکين ڪپائڻ جي حالت- نِرت.
نُوچ ڪرڻ: اکين تي زور ڏيئي ڏسڻ- نرت ڪرڻ.
نَوچِي: ث. بدپيشي ويندل عورت (جيڪا ڪنهن رندي

وٽ ويڻل هجي).
نُوحُ ذ (ع) حضرت نوح نبي عليہ السلام.
نوحَہ ذ (ع) روج- گريو- زاري. ماتر.
نوحہ خواني ث. ماتمداري. مري ويل جون خوبيون بيان ڪري رڙڻ.
نَوخيز ص (ف) نئون جاول. نئون اُپريل. نئون سامايل.
نَودُ ذ (ف) هڪ قسم جو ٽلهو اوني ڪپڑو (جيڪو پٽ تي وڇائڻ يا گهوڙي جي زين هيٺان رکڻ جي ڪم اچي). لتاڙ يا مار جو ڏاڍو. نئر- ضدي.
نورُ ذ. هڪ قسم جو ساهوارو (جيڪو نانگ بلا کي ب مارڻ چڏي).
نُورُ ذ (ع) روشني. تجلي. سُهائو. چمڪو. جلوو. اکين جي نِرت- جوت.
نُورالهيٰ ذ. خدا جو نور.
نُوراني ص. روشن. چمڪندڙ. مُنوَر.
نُور نچوڙڻ نظر جو پورهيو ڪرڻ. اکين کي ايذائي ڪم ڪرڻ.
نُورجَهان ث. دنيا جو نور. مشهور مغل راڻي مهرالنساء.
نُورچَشم ذ. اکين جو نور. پُٽ. اولاد.
نُورُ عَليٰ نُورُ ذ. نُور تي نُور. سڀ کان بهتر.
نَورَتن ذ. نون قسمن جا هيرا يا رتن. اڪبر بادشاه جا نَوَ وزير.
نورو ذ. ڪپڙي جي ڏڳهي ٽيلهي جنهن ۾ ريبا وجهي چيلهه سان ٻڌي چڏجن.
نُورو ذ. پيرن ۾ پائڻ جو هڪ ڳهه- پازيب. جهانجهر.
نُوري ث. "سُر ڪاموڏ" جو هڪ مکيہ ڪردار.
نوريئڙو ذ. هڪ قسم جو ننڍڙو ساهوارو- ڳالهڙُ.
نوڙُ ذ. ٽلهو وٽيل رسو- واجهہ.
نِوڙائڻ م. جُهڪائڻ. هيٺ ڪرڻ (ڪنڌ).
نِوڙَتَ ث. هيناهين- نياز- حليمائي- نهنائي. نيازمندي.
نِوڙَهُ م. جهڪڻ- ڪُهو ٽيڻ. مطيع ٽيڻ. نمڻ.
نوڙِي ث. واڻ جي وٽيل رسي.
نُوسِ نُوسِ ث. نوسڻ واري حالت. ڪنهن شيءِ جي ڳولا ۾ جهوتون هڻڻ. هيڏانهن هوڏانهن نهار.
نُوس نُوس ڪرڻ در در پٽڪڻ. ناسُون هڻڻ. ڳولا ڪرڻ.
نوش ص (ف) پِيَڻ. پيئڻ جهڙي شيءِ. پياڪ- پيندڙ.
نوش جانِ ص. آهو وٽندڙ مشروب جيڪو وري وري پيئجي.
نوش جان ڪرڻ ڪائڻ پيئڻ.
نوشادَرُ ذ (ف) هڪ قسم جو پسارڪو وکر.
نَوشِت ث (ف) تحرير - لکيت.
نَوِشتو ذ (ف) تحرير- لکيت.
نَوشتو ذ (ف) لکيل- تحرير ڪيل. لکيو. خط.
نَوِشتہ تقدير ذ. قسمت جو لکيو. خدا جي مرضي.
نوشِدارُ ص (ف) تِرياق- زهر مهرو.
نَوشَهہ ذ (ف) تازو پرڻيل گهوٽ- وَنو.
نَوشيرواں ذ. ايران جو هڪ آڳاٽو عادل بادشاه.
نَوعُ ذ (ع) قِسم- جنس. ڍنگ- طريقو. نمونو.
نوعِ اِنسان ذ. بني آدم- آدم ذات.
نَو عُمِر ص (ف) نابالغ- ڪمسن. بلوغت کي ويجهو.
نَوکَ ث (ف) چهنب- اڻي.
نَوکدارُ ص. چهنبيارو.
نَوکَرُ ذ (ف) ملازم. چاڪر. خدمتگار. نوڪري ڪندڙ.
نوکر چاکر ذ. ملازم- خدمتگار.
نَوکَر شاهي ث. ملازمن يا حڪومت جي ڪارندن جي آپي شاهي.
نَوکرِي ث (ف) ملازمت. چاڪري. خدمت. ڊيوٽي.

Gul Hayat Institute

نوڪري ڏيڻ: ملازمت ڪرڻ. سونپيل فرض ادا ڪرڻ.
نَوڪرياڻي: ث. خادمہ- ملازمہ- ٻانهي.
نَوَلُ: ص. نئون. تازو. سيڪڙات- نَولو.
نُولُ: ذ. ٻيڙي يا جهاز (غوراب) جو پاڙو. محصول.
نَو لکو: ص. نَو لکَ ناڻي مُلهہ جو هارُ.
نَوَلو: ص. نوجوان- سهڻو جوان. نَوَن داڻن وارو تاس جو پتو. (ث. نَوَلي).
نَومَ: ث (ع) ننڊ. آرام. ڳهر.
نَومبَر: ذ (انگ) عيسوي سال جو يارهون مهينو.
نُونُ: ذ (ع) نَکَ مان آواز جو اُچار.
نُونارَ: ث. ساموندي لوڻ جي ڪاڻ.
نُونارِي: ص. لوڻ ٽاهيندڙ. سمنڊ جي کاري پاڻيءَ مان لوڻ ٽاهيندڙ.
نُونَرُ: ذ. ڊگ- کوڙ- ڊير. انبار.
نَونِهال: ص (ف) نوخَيز- ٻار. ننڍڙو ٻار.
نوهِ: ث. هيڻاهين- جِهمَ- لَهندِي- نشيب.
نِوَهُ: م. نمڻ- جُهڪَڻ.
نوئِي: ص. نئون مريد. پهريون پيرو زيارت تي ويندڙ.
نَوِيدَ: ث (ف) لکندڙ (جئن مضمون نويس، اخبار نويس).
نِويڪلائِي: ث. اڪيلائي. تنهائي- علحدگي. واندڪائي- فرصت.
نِويڪِلو: ص. اڪيلو- تنها. خلاصو- ڌار- جدا. (ث. نويڪلي).
نويلِي: ث. نئين نَويلي ڪنوار.
نَهارَ: ذ (ف) ڏينهن- روز- يوم.
نِهارَ: ث. نظر- نرت. جانچ. سنيال. نظرداري.
نِهارَ ڪرڻ: جانچ ڪرڻ- سنيال ڪرڻ. نظرداري ڪرڻ.
نِهارَڻُ: م. ڏسڻ. نظر وجهڻ. نظرداري ڪرڻ. اک ۾ رکڻ.
نِهالُ: ص (ف) خوش- شاد. سرهو- مسرور. راضي.
نهال ڪرڻ: خوش ڪرڻ. مالا مال ڪرڻ.
نِهالُ: ذ (ف) ٻوٽو. ٽڏو (وڻ جو).
نِهاڻ: ص (ف) لکل- پوشيدو- ڳجهو.
نِهائِيَ: ث. ڪنير جي ٽانون پچائڻ جي ڪُوڙِي- آوي.
بدن جو اندريون پوشيدو عضوو- مثانو.
نِهايَتَ: ث (ع) حد- انتها. چيهہ. (ظ) بيحد- بي انتها.
نِهتو: ص. هٿين ٽلهو. هٿين خالي. جنهن جي هٿ ۾ ڪوبہ هٿيار نہ هجي.
نِهٽائِي: ث. نياز نٽرٽ- هيناهين- نيازمندي- عاجزي- حليمائي.
نِهَٽو: ص. جنهن کي هٽ يا غرور نہ هجي. حليم- بردبار. (ث. نهٽي).
نَهجُ: ذ (ع) طور- طريقو. ڍنگ. رستو- گس.
نَهَرَ: ث (ع) قدرتي وهکرو- ڦاٽ. نئن. وڏو واهہ.
نهَرِي: ص. نهر واري. نهر تي آباد ٿيندڙ.
نَهرِي زمِينَ: ث. واهن تي آباد ٿيندڙ زمين.
نِهَرِهِ، نهَيرِهِ: ث. هٿن پيرن جي ڪُنهن لاهڻ جو اوزار.
نَهَرو، نِهرو: ص. جيڪو اندران خالي يا پورو نہ هجي. ڏاڍي ڳپ وارو. سخت. پِينو (ضد. پورو). (ث. نهري).
نَهکارَ، نَهکَرَ: ث. انکار- ناڪار.
نَهلو: ذ. تاس ۾ نون داڻن وارو پتو.
نُهَندَ: ث. نُنهن جي رهندِ- رهڻ.
نُهَندو: ذ. نُهندِ- رُهندو- رهڻ.
نِهو: ذ. ٻُڌ- نسل. اصل بنياد. ننگ- شرم. لحاظ. ناتو. سگ.
نِهو نِهارڻ: اصل ٻڌ بنياد ڏسڻ. لحاظ رکڻ.

Gul Hayat Institute

نَهوَر، ث. اها زمين جيڪا اڳ آباد نه ٿي هجي. نئين ڪنواري زمين.

نهوڙڻُ، مر. نابود ڪرڻ- ناس ڪرڻ. غرق ڪرڻ. نپوڙڻ. وڻي وڃڻ (بيماري).

نهوڙي ڇڏڻ، مارڻ- فنا ڪرڻ.

نَهِي، ث (ع) روڪ- منع.

نَهِيرو، ذ. مانڊاڻيءَ جي جَهلَ لاءِ مُنِي.

نِئڙ، ث. نوڙ.

نِئڙڻ، مر. نِوڙڻ.

نَئِن، ث. برساتي نهر.

نَئون، ص. (ف. نَو) تازو- جديد- تهدر. نِڪور. انوکو- نرالو. اڻ ڄاڻ. اجنبي- غير واقف. سيکڙات.

نئون پُراڻو، ص. جيڪو موجود هجي. جيڪا شيءِ في الحال ملي وڃي.

نئون راڳُ، ذ. تازو معاملو. تازو تڪرار. نئون فتنو.

نئون عهدنامو، ذ. انجيل ('توريت' کي پراڻو عهدنامو چوندا آهن).

نئون نِڪور، ص. بلڪل نئون- تهدر نئون.

نئين سڃُ، ظ. هرڪنهن ڏينهن- هرروز.

نئين سِر، ظ. شروع کان. نئين نموني.

نَئِيڙ، ص. تازي. جديد. ڪوري.

نئِين ڳالهه، ث. عجيب ڳالهه. انوکي ايجاد.

نَي، ث (ف) ڪاني. نڙ. نڙاندڙ. بنسري.

نِيابَتَ، ث (ع) نائبي. اڳواڻي.

نِياتَ، ث. قبيلو- گهراڻو. ڪٽنب. نڪ. قوم. پائيچاري- برادري.

نِياپو، ذ. پيغام- سَنيهو.

نِيارو، ص. نرالو- انوکو. مختلف. جدا- الڳ. (ث. نياري).

نِياڙُ، ذ (ف) عرض- گذارش. خواهش- اميد. منٽ. عاجزي. ملاقات. فاتحه درود. نذر.

نياڙ ڪرڻ، ڪنهن ولي يا امام جي نالي تي خيرات ڪرڻ.

نِيازمَنڊُ، ص (ف) مطيع. فرمانبردار. حاجتمند.

نِيازمنديِ، ث. فرمانبرداري. هٿ جوڙ. دعا سلام. خدمت گذاري.

نِيازنامو، ذ. گذارش- درخواست- لکيت پر عرض.

نِيامَ، ث (ف) تلوار جي ميان- ڪِپَ.

نِياڻُ، ذ. ننڍو ٻار. مال ۽ ماڻهن جي پيڙ لاءِ ٻلاءُ.

نِياڻو، ذ. نائي- جاتو.

نِيائي، ث. ڏيءُ. چوڪري- ڪنيا.

نِياءُ، ذ (سن) انصاف- عدل- داد. فيصلو- نبيرو.

نِيباهو، ذ. گذر بسر. نِباه. توڙ تائين نباهڻ.

نِيبهُ، ذ. توڙ نباهڻ واري رسم- حاصل. مُباح. چيهُ. وفا.

نِيَتَ، ث (ع) ارادو- قصد. مرضي- خواهش. نماز روزي وغيره جي نيت واري دعا.

نِيَت ڪرڻ، ارادو ڪرڻ.

نِيتِ، نِيتِي، ث (سن) طور طريقو. چال. هلي چلي- رسم رواج.

نِيَتَڻُ، مر. نيت ڪرڻ- ارادو ڪرڻ.

نِيتُ، ذ. چمڙ جو رسو (اُٺ کي ٻڌڻ يا کوهه مان پاڻي ڪڍڻ لاءِ). (انگ) هڪ قسم جي وڻ جي ڪاٺي. نيٽ جو سنهون لچڪدار لڪڙ- بيدُ.

نِيٽو، ذ. مانڊاڻيءَ ۾ پيل چمڙ جي وَڏي (جنهن سان مانڊاڻي ٿڙي).

نِيٺُ، ظ. آخر- نڏان- آخرڪار- پڇاڙيءَ ۾.

نِيپاڄُ، ذ. نپاڻل- وڌو ڪيل- پرورش ڪيل.

Gul Hayat Institute

نِيچُ: ص. ڪميٽو- رذيل. ادني. خسيس. هيٺ.
نِيچپائِي: ث. ڪميڻپ- رذالت.
نِيَڙَ: ذ. گهيڙ. وهڪرو. ندي‌ءَ جي شاخ.
نَيرُ: ذ (ع) سج- سورج.
نِيرُ: ذ (سن) پاڻي- جل- جَر. هڪ قسم جو ٻوٽو (جنهن مان ڪارو رنگ نهي). ڪارو رنگ. نِيل- ڪُلي.
نِيَرُ، نِيڙُ: ذ. زنجير- سنگهر. ڏاوڻ.
نيرانِ: ث. نيرن- ناشتو.
نيرانو: ص. بنان ڪاڌي- بکيو- لنگهڻو. (ث. نيراني).
نِيراڻِ: ث. نير جو رنگ. نيري رنگ جو اثر.
نيرَنِ: ث. صبح جي مانِي- ناشتو.
نيرَنگُ: ذ (ف) شعبدو. جادو ٽوڻو. فريب. خيال- وهم. ڪو نٿون خيال.
نيرَنگِي: ث. جادوگري. فريب. عجائبات. طلسمات. انقلاب.
نِيرو: ص (ف) نِيلو- آسماني. پُورو يا خاڪي رنگ جو گهوڙو. (ث. نِيري).
نِيروتِي، نِيرولي: ص. ڪپڙن کي نِير جو رنگ ڏيندڙ- ڪهنباتي.
نِيڙُ: ث. نَهر- واهه.
نيڙو: ظ. ويجهو- قريب- نزديڪ. (ث. نيڙي).
نِيز: حرف جملو (ف) پڻ- ۽. سان- گڏ.
نيزا: ذ. 'چلغوزي' وڻ جو ٽُر. چلغوزا.
نيزارِي: ث (ف) منت- آزي- التجا. وينتي- عاجزي.
نيزو: ذ (ف) هڪ قسم جو هٿيار. ڊگهي بانس ۾ لوهي ٽُر- پالو. جهنڊو- علم.
نيزي بَردار: ص. جهنڊو ڪٽي هلندڙ. نيزو ڪٽي جنگ ۾ وڙهندڙ.
نيسارو: ذ. چت تان پاڻي‌ءَ جي نيڪال لاءِ نارو.
نِيست: ص (ف) خالي. نابود. عدم- فنا.
نيست ونابُود: ص. تباه برباد. فنا. ويران. اُجاڙ.
نِيستِي: ث (ف) عدم وجود. نابودي. مفلسي- تنگدستي. تباهي.
نيسَرَ: ث. نار يا هُرلي ۾ پاندي جي وچ ۾ رکيل لوهي يا ڪاٺ جي ... هن ۾ لوٽن جو پاڻي ڪِري.
نيش: ذ (ف) وڇون يا ڏينهو جو ڏنگ. مِرون جو ڏند. جانور (اُٺ وغيره) جي ڏاڍ. جوان اُٺ. وڏي‌ءَ عمر وارو انن ورهين جو اُٺ. نشتر. هلڪو زخم.
نيش زَني: ث. ڏنگ هڻڻ. طعني زني. ڏاڙهڻ.
نِيشانُ: ذ (ف) نشان. هدف- آڇام. علامت. داغ.
نِيشانِي: ث. نشاني. اهڃاڻ- علامت.
نَيشَكر: ذ (ف) ڪماند.
نيفو: ذ. اُبداڻو.
نيڪُ: ص (ف) سٺو- عمدو. پاڪ- پاڪيزو. پارسا- پرهيزگار. شريف. سعيد- سياڻو. ديندار. خداترس.
نيڪ بخت: ص. سياڻو- سمجهدار.
نيڪ بَد: ص. بُرو ڀلو. چڱو مدو.
نيڪ خِصال، نيڪ خصلَت: ص. سُلجهيو. ڀلو مڙهو.
نيڪ دِل: ص. ڀلارو.
نيڪ فال: ث. سٺو سوڻ.
نيڪ مَرد: ص. ڀلو مڙهو. ڀلو انسان. پرهيزگار خير جا ڪم ڪندڙ.
نيڪنام: ذ. سٺو نالي وارو. ڀلي جا ڪم ڪندڙ.
نيڪ نامِي: ث. ناموس- ناماچار. مشهوري.
نيڪ نِيَتِ: ص. خيرخواه. نيڪ صلاح ڏيندڙ. صاف دل. جنهن جي دل ۾ دغا يا مڪاري نه هجي.
نيڪ نيتي: ث. گهٽگهرائي.
نيڪالُ: ذ. ٻاهر ڪڍڻ- اخراج. وڪرو. نڪرڻ جو هنڌ.

Gul Hayat Institute

نيڪال ڪرڻ: ٻاهر ڪڍڻ. خارج ڪرڻ. وکرو ڪرڻ.
نيڪالي: ث. اخراج. ٻاهر ڪڍڻ. بي دخلي. ملازمت مان ڪڍڻ.
نيڪوڪار: ص. نيڪيءَ جا ڪم ڪندڙ.
نيڪي: ث (ف) پلائي- چڱائي. بهتري. احسان. خير جو ڪم. پرهيزگاري. تعريف- ساراهه.
نيڪي بَدِي: ث. چڱائي ۽ ٻرائي. برائي پلائي.
نيڪي ڪرڻ: پلائي ڪرڻ- احسان ڪرڻ. چڱائي ڪرڻ.
نيڪارُ: ذ. ٻنيءَ يا ٻارن ۾ پاڻيءَ وهائڻ جو هنڌ- آوانڊو.
نيڪيتي: ث. نِڪيتي- وداع (ڪنوار کي).
نِيلُ: ذ (سن. نِيل) نِير جو وڻ يا ٻوٽو. نِيرَ جي پوک. جسم تي لکڻ وغيره ڏک جو ڪارو يا نيرو نشان- ٻَنو. مصر جو مشهور درياءَ. هڪ سؤ ڪَربَ (تعداد).
نِيلَ ٽيڻ: جسم تي نيرا يا ڪارا ٻڍ ٽيڻ.
نِيلامُ: ذ. واڪ ڏيئي مُلهه ڪٽڻ. اعلانيه وڪرو.
نِيلام گهَرُ: ذ. اها جاءِ جتي نيلام ذريعي وڪرو يا خريداري جو ڪاروبار ٿئي.
نِيلامِي: ص. نيلام جو- نيلام وارو. رواجي. اڌ مُوڙيءَ ۾ ورتل.
نِيلگون: ص (ف) نِيلو- نيرو- آسماني.
نِيلَمُ: ذ (ف) هڪ قسم جو قيمتي جواهر.
نِيلو: ص. نيلي رنگ جو- نيرو- آسماني. (ث. نِيلي).
نِيلوفَر: ذ (ف) ڪَنوَل- ڪنول جو گل.
نيمُ: ذ (سن) دستور- طريقو. رسم. وقت- ٽيت.
نِيمُ: ذ (ف) ٽورو. وچ- درميان. اڌ.
نِيم بِسمِل: ص. اڌ مئو. گهايل- مجروح.
نِيم پَختو: ص. اڌ پڪل- اڌ پَڪو.
نِيم جانِ: ص. اڌ مُئو.
نِيم حَڪِيمُ: ذ. ٽوري طبابت جاڻندڙ.
نِيم خوابِي: ث. نندڪڙائي. اڌ ننڊ.
نِيم شَب: ث. اڌ رات.
نِيم قطر: ذ. اڌ قطر (يعني مرڪز کان وٽي گهيري تائين مفاصلو).
نِيم گرم: ص. ٿُهڻ سوسڙو. تازو (پاڻي).
نِيمچو: ذ (ف) هڪ قسم جو هٿيار (ننڍي تلوار)- وڏو خنجر.
نَينُ: ذ (سن) اک- چشمو- نيڻُ.
نِينديَ: ث. ڪوڻ- سڏ- دعوت- ڪاند.
نِينديَ ڏيڻ: سڏ ڏيڻ- دعوت ڏيڻ- ڪوڻ ڏيڻ.
نِينگرُ، نينگرو: ذ. چوڪرو. پُٽَ. ٻارُ.
نِينگرِ، نِينگرِي: ث. چوڪري. ڏِيءَ. ٻارڙي.
نِينهُ، نِينهُن: ذ (سن. نيه) محبت. پيار. عشق. لٽون.
نيڻُ: ذ (سن. نَين) اک- چشمو. نظر.
نيڻَ نِچوڙڻ: اکيون اگهڙ. لڙڪ وهائڻ. نُوچَ جو ڪم ڪرڻ (پرت پرڻ يا لکڻ پڙهڻ).
نِيَڻُ: م. ڪٽي وڃڻ. وٽي وڃڻ. سانڍ ڪري وڃڻ.
نِيوَ: ث. پيڙهه- بنياد.
نيوالو: ذ (ف) نوالو- ڳرنهه.
نِيُوز: ث (انگ) خبر.
نيهَ: ث. بنياد- پيڙهه.
نيهه رکڻ: پيڙهه رکڻ- بنياد رکڻ.
نيهُ، نيهُن: ذ. نِينهُ- پريت- لٽون. عشق.
نِيهان: ث. آرهڙ واري سخت تپش. آرهڙ.
نيهو: ذ. بُڻ- بنياد- اصل. محبت. عشق.
نيهِي: ذ. مُنيءَ سان لاڳيتو ڳاهه ۾ وهندڙ ڏاند. (ص) عاشق.
نِيڙُ: ذ. نِيرَ- زنجيرُ.

Gul Hayat Institute

ا

اء ذ. (أچار 'ٿوءَ') "سنڌي الف- بي" جو اٸيتاليهون اکر. سنڌي حروف تهجي جي ستن خاص آوازن مان هڪ أچار جيڪو عربي، فارسي ۽ آرياٸي ٻولين ۾ ڪونهي.

و

وء ذ (ع) (أچار 'واءَ') "سنڌي الف- بي" جو اوڻونجهاهون اکر. عربي جو چوڏهون ۽ فارسي جو ٽيهون اکر. ابجد موجب عدد (٦).

وَء حرف جملو (ف) ۽ سان- گڏ.

واء ص (ف) کليل- ويڪرو- ڪشادو.

وا ڪرڻ ڪولڻ- ظاهر ڪرڻ. ڪشادو ڪرڻ.

وابِستَه ص (ف) تعلق رکندڙ- لاڳاپيل. ڳنڍيل.

وابِستَگِي ث (ف) تعلق- ڳانڍاپو.

واتُ ذ. ڏندن ۽ زبان وارو خال جتي ڪاڏو چٻاڙي پيٽ ۾ ڳيهجي ۽ جتان پاڻي وغيره پٽجي- مڪ.

واتان ظ. وات مان- مڪ مان.

وات پرڻ ڏيڻو ڪرائڻ. لب يا رشوت ڏيئي ماڻ ڪرائڻ.

وات تي آڻڻ زبان تي آڻڻ. اظهار ڪرڻ. بيان ڪرڻ.

وات پاڻي ٽيڻ رُوح رِسڻ. ڪائڻ يا حاصل ڪرڻ جي خواهش ٽيڻ. لالچ ٽيڻ.

وات پَٽيو ص. مَوڳو. واڙو.

وات خرچ ٽيڻ زباني چوڻ چاڻڻ سان ڪم ٽيڻ.

وات سُڪي وڃڻ ڊپ يا أڃ ڪان وات خشڪ ٽيڻ.

وات ڦاٽڻ عجب ۾ پوڻ. حيران ٽيڻ.

وات ڦاٽوڙو ص. گهٽو ڳالهاٸيندڙ. سيڪجهه چئي ڏيندڙ.

وات ڪولڻ زبان سان اظهار ڪرڻ.

وات وِڃاڙڻ وات خراب ڪرڻ. اجايو سجايو ڪاڏو ڪاڻڻ.

وات هڻڻ اجايو ڳالهاٸڻ. ادنگو ڳالهاٸڻ. بڪ ڪرڻ.

واتراڏو ص. وات ڪندڙ- گهٽو ڳالهاٸيندڙ. بَڪ ڪندڙ. (ث. واتراڏي).

وات ڳاڙهو ص. اڻ آزمودگار. نٽون ساماٹل. جنهن کي اجان وڏي ننڍي سان ڳالهاٸڻ جي ساڃاه نه هجي.

وات وَڪِيل ص. خودمختار. عاقل بالغ. پاڻ ڳالهاٸيندڙ.

واٹورجڻ م. وات ڪرڻ. ادنگو ڳالهاٸڻ. زباني تڪرار ڪرڻ.

واڻَ ث. گس- رستو- سڙڪ. پيچرو. راهه- طريقو. لنگهه. رواج.

Gul Hayat Institute

واتَ پُڇڻ: گس پڇڻ. ڏس پڇڻ.
واتَ ڏسڻ: راه ڏسڻ- انتظار ڪرڻ. واجهائڻ.
واٽ ڏيکارڻ: رستو ڏسَڻ. سنئين راهِ ڏيکارڻ. طريقو ڏيکارڻ.
واٽ لائڻُ: گس لائڻ. رستو ٻڌائڻ. سونهون ڪرڻ.
واٽ نهارڻ: انتظار ڪرڻ.
واتَ وڻڻ: رستو وڻڻ. پيروي ڪرڻ. عمل ڪرڻ.
واتَ ويندي: ظ. رستي هلندي. هرويرو- خواه مخواه. بنان سبب.
واتائتو: ص. گس سان- رستي سان. طريقي سان.
واتَرُ: ذ (انگ 'واٽر ڪورس') پاڻي. شاخ مان نڪتل واهِي.
واتَڻُ: م. ورڇڻ- ورهائڻ- وَنڊڻ.
واتو، وانڍو: ذ. حصو- پاڳو- بخرو- پتي. ٽُڪرو. ورڇ ۾ مليل حصو.
واٽُو: ذ. پِيس ڪوٽ راند ۾ لاڳيتا ست هٿ ڪٽڻ.
واٽهڙُو: ص. واٽ ويندڙ- مسافر.
واٽِڻُ: ص (ع) پڪو- مضبوط. مستحڪم. مستقل.
واپارُ: ذ (سن. ويَاپار) سوداگري. سودو- وٽج. تجارت. ڏنڊو- ڪِرت. ڪاروبار- ڏيتي ليتي.
واپاري: ص. سوداگر- تاجر. مال جو واپار ڪندڙ.
واپرائڻُ: م. استعمال ڪرڻ- ڪم ۾ آڻڻ (ڪائڻ، هنڊائڻ).
واڦس: ظ (ف) پٺيان موٽ. موٽ ڪائڻ. پٺيان- پوئتي. موٽي- وري.
واڦس اچڻ: موٽي اچڻ. وري اچڻ.
واپس ڪرڻ: موٽائڻ. موٽائي ڏيڻ. پٺتي ورائڻ.
واپسي: ث. موٽ. مراجعت.
واجِبُ: ص (ع) ضروري- لازمي. مناسب- لائق. درست. فِقه موجب اهو ڪم جيڪو ڪنهن عذر کان سواءِ ڇڏبو نه عذاب ٿيندو.
واجِبُ القتل: ص. قتل ڪرڻ جوڳو.
واجِبات: ذ (ع) "واجب" جو جمع. ضروري ڪم. فرائض. ادا ٿيڻ جوڳا ماهوار پگهار، قرض وغيره.
واجِبي: ص. ضروري- لازمي. درست- بجا. قدري مناسب.
واڇتُ: ذ. سازن جو وڏو آواز. واڇي جو آواز- واڇو.
واڇت وڃائڻ: متيون منجهائڻ. حيران ڪرڻ. جس ڪٽڻ.
واڇو: ذ. وڃائڻ جو ساز. ڪنهن ڌاتوءَ يا ساز وغيره جو آواز.
واجهُ: ذ. وڏو ٽلهو رسو. ڪاٻار جو رسو.
واجهَ وجهڻ: حيلا ڪرڻ. ڦاسائڻ جي ڪوشش ڪرڻ.
واجهائڻُ: م. جهاتيون پائڻ. انتظار ڪرڻ. ڪوشش ڪرڻ. هيڏانهن هوڏانهن نهارڻ.
واجائِي: ث. واڻِي" جو مونث.
واڇَ: ث. تيز هوا جو ڇوهو- جَهڪَ. (انگ) وقت ڏيکارڻ لاءِ نندي گهڙي.
واڇ ميڪَرُ: ص (انگ) واڇون ناهيندڙ- گهڙي ساز.
واڇا: ث (سن) گفتگو. ڳالهه. واعدو- وچن. ٻوهي- قَسم.
واڇڻُ: م. ڏسڻ- جانچڻ. نهارڻ. پڙهڻ.
واڇُوڙو: ذ. تيز گهمري وارو واءُ. گرم هوا جو ڦرندڙ ڇوهو (جيڪو لات يا طوفان ڪري مٽي ڇڙهي، ۽ پاڻ سان چڪر ۾ مٽي، ڪک وغيره کڻي)- گردباد.
واڇَ: ث. وات جي اُها جاءِ جتي ٻنهي ڇپن جي ڪُنڊَ ٺهي- ڳلاڦَ.
واڇُون ٽِڙڻ: خوشيءَ يا حيرت مان ڪلڻ سبب واڇون ڪُلي پوڻ.
واڇان: ص. بيحد بيوقوف. بلڪل ناسمجهه.

Gul Hayat Institute

واحِدُ: ص (ع) هڪ. اڪيلو- تنها. انوکو. خداتعالي جو صفاتي نالو.

وادِي: ث (ف) پهاڙن يا ٻڌن جي وچ واري هيٺاهين زمين- ماڙي.

واڌ، واڌِ: ث. واڌارو- اضافو. گهٽائي. وڌڻ (اوڀڙ).

واڌارو: ذ. گهٽائي. واڌ. نفعو- فائدو. ترقي.

واڌاري: ظ. وڌيڪ- زياده- گهڻو.

واڌاڻو: ذ. مبارڪبادي. وهاڻ جي رسم.

واڌائِي: ث. ٻار جمڻ جي مبارڪ. مبارڪباد. خوشخبري.

واڌايُون: ث. مبارڪون.

واڌُو: ص. وڌيڪ- زياده. بچت. گڏ- شامل. حساب ۾ جوڙ جي نشاني.

واڌُڪُ: ذ. طاقائين دروازي جي طاق کي پٺيان جهل ۽ مضبوطيءَ لاءِ ڪائي.

واڌُوَ: ث. ڪٽ جي پيراندي‌ءَ طرف ڪٽ ڇڪڻ جي رسي- تانگهه.

وايُ: ذ. رسو- نوڙُ. واجهُ.

وايو: ذ. ڪاٺ وڍيندڙ. ڪاٺ جو ڪم ڪندڙ ڪاريگر- ڍڪ.

وايوڙجڻ: م. ڦٽجڻ- گهائجڻ.

وايوڙڻُ: م. زخمي ڪرڻ (ترار سان). گهائڻ. ڦٽڻ.

وايوڙِيَلُ: ص. گهايل- زخمي- ڦٽيل.

وايولو: ذ. ڪٽ جي پيراندي واري پاسي واڌُ وجهڻ لاءِ واڻ جي ٽندن جي جَهلَ. ٻانهن ۾ پائڻ جو هڪ ڳهُ.

وارُ: ذ. حملو- چوٽ- جُلهه. وارو. داءُ. موقعو- وَجهه. ڏينهن- ٽِٽ. مُو- رونگٽو. زلف.

وارَ چُونڊائڻ: متي ڏاڙهي وغيره مان اڇا وار ڪڍائڻ.

وارَ ڪِيئُون: ذ. هڪ قسم جي بيماري (جنهن ۾ انسان جي جسم مان وار جهڙو ڏاڳو نڪرندو آهي. عموما ٻر ۾ هيءَ بيماري ٿئي).

وارُ ڪرڻ: حملو ڪرڻ- اُلر ڪرڻ.

وارَ وڃائڻ: نياڻيءَ جو سگ ڏيڻ. آڇيان ڪرڻ.

وارُ ونگو نه ٿيڻ: ڪوبه نقصان نه رسڻ.

وارِتا: ث (سن) قصو- ڪهاڻي. واقعو.

وارِڙيو: ص. واري تي ايندڙ. مسلسل- لاڳيتو (ڏڪ، وارو). واري تي ڪٽي ملهه دسيندڙ.

وارِثُ: ذ (ع) فوتيءَ جي ڇڏيل مال جو حقدار- ميراث جو حقدار. ڏڻي ڏوڻي. مالڪ- سنياليندڙ.

وارِثي: ث. ملڪيت جو حق. وراثت.

وارِدُ: ص (ع) وُرود ڪندڙ- ايندڙ- پهچندڙ.

وارِد ٿيڻ: اچڻ. نازل ٿيڻ. پهچڻ- سهڙڻ.

وارِداتِ: ث (ع) حادثو. سانحو. واقعو. ڏوهه جو واقعو (چوري، قتل وغيره).

واردات ڪرڻ: ڏوهه ڪرڻ- جرم ڪرڻ.

واردُ: ذ (انگ) ميونسپل جو هڪ حصو (جنهن مان هڪڙو ميمبر چونڊجي).

وارَفتگِي: ث (ف) بي خودي. عشق. لٹون.

وارَفتہ: ذ (ف) بيخود. عاشق.

وارَنٽُ: ذ (انگ) گرفتاريءَ جو حڪم نامو.

وارنٽ ڪڍڻ: گرفتاري جو حڪم جاري ڪرڻ. حاضر ڪرڻ جو حڪم جاري ڪرڻ.

وارنِشَ: ث (انگ) روغن. اُهو تيل يا مصالحو جيڪو ڪاٺ وغيره تي چمڪ پيدا ڪري.

وارَهُ: م. ورائڻ- موٽائڻ. روڪڻ- جهلڻ (جانورن کي). مٽان وجهڻ. وسائڻ. پاڻ تي هموار ڪرڻ. صدقو ڪرڻ- گهوريڻ. رد ڪرڻ.

وارو: ذ. گهمرو- پيرو- ڦيرو- دفعو. موقعو- وقت.

نوبت. وجهہ- داءُ. فائدو. تپ جو وارو. پاڻيءَ جو وارو.
وارابَندي: ث. واهن جي پاڻيءَ جي واري سان ورهاست.
وارا جمارا: ذ. ڪڏهن ڪهڙو وقت تہ ڪڏهن ڪهڙو وقت. لاها چاڑها.
وارو ورائڻ: پاڻ پڙائڻ.
وارو وار: ظ. وري وري- پيري سان. لاڳيتو.
وارو وَڻي: ث. هڪ ٻئي سان واري سان مدد.
وارو وڃائڻ: ڏاکو جمائڻ. دٻدبي سان دور گذارڻ.
وارو ورڻ: قسمت ڪُلڻ- پاڻ پڙائڻ. فائدو ٿيڻ.
واري جو تپ: ذ. هڪ نہ ٻئي ڏينهن ايندڙ بخار.
واري سان: ظ. گهمري سان- پيري سان. پنهنجي وقت سان. سلسلي سان. هڪ ٻئي پٺيان- نمبروار.
وارِي: ث. اڇي ريتي- ريگ.
وارياسو، وارياسِي: ث. واريءَ واري زمين- ڊُسڙ.
واري وسائڻ: جهنگ منهن ڪرڻ. واويلا ڪرڻ. ويراڳ ونڻ.
واڙَ: ث. لوڙهو- ڏنگهرن جي آڏ. اها ايراضي جنهن جي چوڌاري لوڙهو آيل هجي (ريڍون ٻڪريون واڙي ڇڏجن).
واڙو: ذ. رهڻ جي جاءِ. شهر جو اهو حصو جتي ساڳي قوم جا ماڻهو رهندا هجن (جٽن ڪنيار واڙو وغيره). پاڙو- محلو (جٽن چاڪي واڙو، نانڪ واڙو). ويڑهو. مينهن ڍڳين جو وٽاڻ.
واڙَهُ: م. هڪ هنڌ گڏ ڪرڻ (چوپايو مال). واڙي ۾ بند ڪرڻ. لوڙهي ۾ بند ڪرڻ.
واڙِي: ث. ننڍو باغيچو- ڦُلواڙي. ٻڪر ياڄين جي پوک. گدرن چانهين جي پوک واري ايراضي.
واڙِي ييلائڻ: مفت ۾ ڏيڻ. سُڄ ڪرڻ. سيڪجهہ ڏيئي ڇڏڻ.
واسُ: ذ. بُوءِ- بانس. سنگهڻ جو عمل. خوشبوءِ- سڱڌ.
واس ونڻ: خوشبوءِ ونڻ. مزو ونڻ- چَش ونڻ.
واساما: ذ. ساراهہ.
واس ڏوپُ: ذ. اگر يا لوبان وغيره جو خوشبودار دونهون.
واسِجَنُ: م. واس اچڻ. سرهاڻ ٿيڻ. هٻڪار ٿيڻ.
واسِرو: ذ. ڪليل فضا وارو هنڌ. واڪي جاءِ. ڪنهن وڇڙندڙ مرض جي پڪيڙ.
واسطو: ذ (ع) وچ وارو وسيلو. لاڳاپو- تعلق. ذريعو.
واسطو رکڻ: تعلق رکڻ.
واسطي: ظ (ع) لاءِ- خاطر- ڪاڻ- ڪارڻ. جي ڪري.
واسطيدارُ: ص. لاڳاپيل- تعلق وارو.
واسڪوٽُ: ذ (انگ) ننڍو ڪوٽ. صدري.
واسڪوٽِي: ث. صدري.
واسُلِي: ث. هڪ قسم جو ساز- بانسري.
واسَنُ: م. خوشبوءِ ڪرڻ- سُرهاڻ ڪرڻ. سُرهو ڪرڻ. هُٻڪار ڪرڻ. واسُ ڏيڻ. واس ڏوپ ڪرڻ.
واسو: ذ. بينڪ- ٽڪاءُ. حلول. جسم ۾ جن پوت جو اثر.
واسو ڪرڻ: بينڪ ڪرڻ. جسم ۾ جن پوت جو اثر ٿيڻ.
واسِينگُ: ذ. ڪارو نانگ- ڪاريهر.
واسِي: ص. رهندڙ- ساڪن.
واصِلُ: ص (ع) مليل. وصول ڪيل. جمع ڪيل. محبوب جو وصال حاصل ڪيل.
واصِفُ: ص (ع) تعريف ڪندڙ. مشهور غزل گو شاعر محمد بخش "واصف".
واضِحُ: ص (ع) ڪليل- ظاهر- پڌرو. صاف لکيل.
واضح ڪرڻ: ظاهر ڪرڻ- چٽو ڪرڻ. تفصيل سان بيان ڪرڻ.
واعدو: ذ (ع) انجام- قول- وچن- سخن.

Gul Hayat Institute

واعدو ڪرڻ: قول ڪرڻ- انجام ڪرڻ.
واعدي خلافِي: ث. عهد شڪني. بي وفائي. انجام جي برخلافي.
واعِظُ: ص (ع) وعظ ڪندڙ. نصيحت ڪندڙ.
وافَر: ص (ع) زياده- گهڻو. جام. ريل چيل.
وافُڻُ: م. اجايا بيهودا لفظ ڳالهائڻ- داڻڻ. بڪ ڪرڻ.
واقعُ: ص (ع) ٿيڻ وارو. پيش ايندڙ. قائم- برپا.
واقعِ نَويس: ص. خبر لکندڙ. خبرون لکندڙ. وقائع نگار.
واقِعاتَ: ذ (ع) "واقع" جو جمع. حادثا- واقعا.
واقِعو: ذ (ع) حادثو- واردات. ڏوهه.
واقَعي: ظ. سچ پچ- درحقيقت.
واقِفَ: ص (ع) جاڻ سڃاڻ- شناسا. آگاه. خبردار. حال ڄاڻي.
واقِفڪار: ص. جاڻ سڃاڻ. ڄاڻو. تجربيڪار- آزمودگار.
واقفڪارِي: ث. جاڻ سڃاڻ- شناسائي.
واقِفِيَت: ث. جاڻ سڃاڻ- شناسائي. آگاهي. مهارت- تجربو.
واڪُ: ذ (سن) وڏي سڏ گفتو. ٻول.
واڪُ ڏيڻ: ٻول ڏيڻ. نيلام ۾ ٻولي ڏيڻ.
واڪَرِ واڪَرِ: ث. تکو هلڻ- هلڻ ۾ تيزي- جلدائي سان وک کڻڻ. تيز هلڻ جو هڪ نمونو.
واڪو: ذ. وڏي آواز سان دانهن ڪُوڪ يا رڙ. وڏي آواز سان سڏ.
واڪو واڪاڻ: ث. دانهن ڪوڪ- رڙو رڙ. سڏوسڏ. وڏي سڏ دانهون.
واڪيڏو وڃڻ: واءِ وانگر تکو تيز وڃڻ.
واڪاڻِ: ث. ساراهه- تعريف. ناموس- هاڪَ- مشهوري. تحسين.
واڪاڻڻُ: م. ساراهه ڪرڻ- تعريف ڪرڻ. واهه واهه ڪرڻ.
واڱڌار: ص (ف) ڇڏي ڏيڻ. قبضو ڇڏڻ.
واڱڌار ڪرڻ: قبضو ڇڏڻ. آزاد ڪرڻ.
واڱڌاشت: ث (ف) ڇڏي ڏيڻ. رهائي. آزادي.
واڱَهَ: ث. لغام- عنان- راس. گهوڙي جي ٻوٽ ۾ ٻڌل نوڙي جنهن جا ڇيڙا سُوار هٿ ۾ جهلي.
واڱَ جَهلڻ: گهوڙي جو لغام جهلڻ. پناه يا مدد طلب ڪرڻ. فرياد ڏيڻ.
واڱ ڏورَ: ث. اها رسي جيڪا گهوڙي جي ڳچيءَ ۾ ٻڌل هوندي آهي ۽ ٻيو ڇيڙو سوار هٿ ۾ جهلي گهوڙي کي هلائي.
واڱ ڏيري ڪرڻ: اجازت ڏيڻ (ڪنهن ڪم جي). پابندي کان آجو ڪرڻ.
واڱُون ورائڻ: موٽڻ- موٽي اچڻ. پوئتي ورڻ.
واڱِجَنُ: م. واڱ سان ٻڌجڻ. ڳنڍجڻ (دوستي يا ماڻڻي ۾).
واڱڻُ: م. واڱ ڏيڻ. سلهاڙڻ.
واڱِيَلُ: ص. سلهاڙيل. ڪم ۾ شامل. رُڌل- مشغول. ڳنديل- گڏيل. قاتل.
واڱُو. واڱُون: ذ. دريائي پاڻيءَ جو مشهور جانور.
واگهڙُ: ذ. شينهن جو هڪ قسم.
واگهُو: ذ. واڱُون.
واگهِڙِي: ذ. باگڙي قوم.
واڳُ: ذ. هڪ قسم جو ٻوٽو ۽ ان جو ڦر (جيڪو پاڇي طور ڪم اچي).
واڳاڻِي: ص. واڳ جهڙو (رنگ).
والُ: ذ. مفاصلي ماپڻ جي هڪ ماپ- گز (ٽي فوٽ).
والا: ص (ف) اوچو- بلند- بالا.
والاجاه، والاشان: ذ. وڏي شان وارو. بلند مرتبي وارو.
والارَ: ث. قبضو. هٿ وسيڪي. مالڪي.

Gul Hayat Institute

والارَنُ: م. هٿ ۾ آڻڻ- قبضو ڪرڻ. اڳ ۾ روڪي جهلڻ.

والِدُ: ذ (ع) پيءُ- آبو.

والدَه: ث. ماءُ- اما.

والدَين: ذ (ع) ماءُ پيءُ- اما ابو.

والو: ذ. ڪنن ۾ پائڻ جو هڪ ڳهه- وڏو والو.

والِي: ث. ننڍو والو- ڪيوٽي.

وَاللهُ اَعلَمُ: جملو (ع) خدا ڄاڻي- خدا کي خبر.

والي: ص (ع) مالڪ- ڌڻي. حاڪم. بادشاه. دوست. مددگار- حمايتي. سنياليندڙ. خداتعالي جو هڪ صفاتي نالو.

والي وارِثُ: ذ. ڌڻي ڏوڙي- مالڪ. سرپرست.

وامُ: ذ. سمنڊ يا درياء جي پاڻي جي اونهائي ڪڍڻ جي هڪ ماپ- پُرهه.

وانُ، واڻُ: ص (ف. بان) وارو. مرڪب لفظن ۾ ايندڙ صفاتي پڇاڙي (جئن دروان، ڪوچوان، ڏنوان وغيره).

وانڱُ: م. وندڻ- ورهائڻ- ورڇڻ.

وانڱو: ذ. پاڳو- حصو- پتي. ورڇ مان مليل حصو.

وانجَنُ: م. محروم ڪرڻ- سکٽو ڪرڻ- پالهو ڪرڻ. جدا ڪرڻ- ڌار ڪرڻ.

وانجهو: ص. سکٽو- نلهو- پالهو. چڙوچاندو. اڪيلو- ڌار. (ث. وانجهي).

وَانجِهي: ث. درين يا ٻارين راند ۾ وچ وارو حصو جنهن ۾ مڪ ڏوڙي بيهي. (ص) ٻارين راند ۾ ونجهه ۾ بيٺل اڳواڻ. ٻيڙيءَ جو ونجهه هلائيندڙ.

وانچَنُ: م. پڙهڻ- مطالعو ڪرڻ- واچڻ.

واندڪائي، وانداڻِي: ث. وانداڻي- فرصت (ڪم ڪار کان)- فراغت. نويڪلائي.

واندو: ص. آجو- آزاد. فارغ (ڪم ڪار کان). نڪمو- بي فائدو. جنهن کي ڪو ڏنڏو ڏاڙي نه هجي. (ث. واندي).

واندِ: ث. وڏي لانديي- وڏو چنو. پکن ٽوٽن مان ٺهيل وڏي لانديي. چوپائي مال جي چاڻ لاءِ اڌيل لانديي.

واندِيُ: ص. چڙوچاندو. اڻ پرٽيل. رنڊ (مرد). (ث. واندِ، واندي).

وانگر: ظ. وانگيان- طرح- هوبهو.

وانگُوڙو: ذ. وڏن وارن ڪي ويڙهي ٻڌي ڇڏڻ. جُهوڙو. وڏن ويڙهيل وارن جو چوٽو جيڪو ويڙهي ڇڏجي.

وانگِي: ص. جنهن سان مائٽي قرابت يا پنهنجائي جو ناتو هجي (ونگ وراڪو هجي). پيارن جو قاصد- پانڌي. واهرو.

وانگي لاٽُون: ذ. هڪ قسم جو لاٽون جيڪو تکو آواز ڪري ڦِري.

وانهيرو: ذ. واهيرو. سج لٿي بعد پکين جي ويهڻ جي جاءِ- واهيرو.

واوٻ: ث. گهٽ اونهائي وارو ۽ ويڪرو کوهه (جنهن ۾ پاڻي گهٽو ٿئي).

وانٽُنو: ذ. جهنڊو- بيرق.

وانٽِي: ث. جهنڊي- ڏڃا. ننڍي جهنڊي.

واڻُ: ذ. مُڇَ يا ڏيش جي وڻيل تند- نوڙي. ڪٽ مڙهڻ لاءِ ڏيش يا مُڇَ جو واڻ. وڏو ساموندي ٻيڙو.

واڻائڻُ: م. ڪٽ وغيره واڻ سان مڙهائڻ.

واڻِڪو: ص. واڻين جو. واڻين وارو.

واڻڻُ: م. واڻ سان مڙهڻ. ڳندڻ. ڳنڍي ملائڻ. وايڪي اصطلاح ۾ در يا دريءَ جا طاق ناهي پڇائڻ.

واڻِي: ث (سن) ٻاڻي. بيان.

واڻِيا: ذ. وڻج واپار ڪندڙ هندو هٽ واڻيا.

واڻيو: ص. هندو. هندو دڪاندار. مهتو. (ص) ڪنجوس.

واڀيو وَڪال: ذ. هندو ۽ واڀيو. عام ماڻهو.
واويلا: ث (ع) هاءِ گهوڑا- هاءِ هاءِ. روج راڙو. فرياد- دانهن ڪوڪ. پٽڪو.
واويلا ڪرڻ: هاءِ گهوڑا ڪرڻ. ماتم ڪرڻ. آهه زاري ڪرڻ. هُل فساد ڪرڻ.
واهه: ندا (ف) آفرين- شاباس. مرحبا. (ث) تعريف- ساراهه جو لفظ.
واه واه: ندا (ف) گهڻي شاباس.
واه واه ڪرڻ: تعريف ڪرڻ- آفرين چوڻ.
واهَڙ: ث. گهٽي. بچاءَ جي راهه.
واهُون ڳولڻ: راهون ڳولڻ. بچاءَ جون ڪوشش ڪرڻ.
واهڙ: ذ. پاڻيءَ جي هٿراڏو ڪوٽيل نهر- شاخ.
واهَڻ: ث. سنيال- نگهباني- رکوالي.
واهَپ: ث. واهپو- استعمال.
واهِپو: ذ. هڪ ٻئي سان اڇ وڇ جو قاعدو- راهه رسم. استعمال. ڪاپو.
واهَر: ث. مدد- حمايت- همراهي. ڏي- پرجهلو.
واهَر ٿيڻ: پنيرائي ڪرڻ. ٻانهن ٻيلي ٿيڻ. ٻيلهه ڪرڻ.
واهرَ پلڻ: مال جي چوريءَ ۾ پويان ايندڙ پاڳين سان وڙهي ڪين پوئتي هٽائڻ.
واهر وسيلو: ذ. حامي ۽ پرجهلو.
واهَرو: ص. همراهه- ٻيلي. مددگار. ساڻي. واهر پلينڊڙ.
واهڙ: ذ. واهه- ڪڙيو. ننڍو وهڪرو.
واهڙ وهائڻ: احسان ڪرڻ. تمام گهڻي سخاوت ڪرڻ.
واهُلو، واهولو: ذ. ڪاڻيءَ کي چل ڏيڻ لاءِ وادڪي ڪم جو هڪ اوزار.
واهَمو: ذ (ع) انسان جي سوچ ويچار جي هڪ ڪيفيت (جنهن ۾ ڏنل اڻ ڏنل صورتون ۽ حالات اڳيان اچن). گمان- يرم.
واهِڻ: م. وهائڻ.
واهَڻ: ذ. بستي- وسندي- وَسِين. ننڍو ڳوٺڙو.
واهڻائي: ص. ڳوٺاڻو- دهقاني.
واهو: ذ. هڪ قسم جي وَلِ (جيڪا اُٺ ٻڪريون کائين). هڪ قسم جو پسارڪو وکر.
واهو پياريڻ: دوکو ڪرڻ. هلاڪ ڪرڻ. عقوبت ڪرڻ. ويساه گهاتي ڪرڻ.
واهُو: ص. رستي تان لنگهندڙ. پانڌي- واٽهڙو.
واهُو ٿيڻ: روانو ٿيڻ. تڪڙو تڪڙو وڃڻ. پڇي وڃڻ. غائب ٿيڻ.
واهُوندو، واهُندو: ذ. اونهاري جي مند جي شروع ۾ لڳندڙ اولهه ڏکڻ ڪنڊ جي هوا (جنهن ۾ واهن ۾ پاڻي اڇي، هوا ۾ تبديل ٿئي).
واهِي: ص. پوک جي سنيال ڪندڙ- راکو.
واهِي: ث. پاڻيءَ جي ننڍي شاخ- ڪَسِي.
واهِيات: ص (ع) بيهودو- ادنگو.
واهِيَتَ: ث. پوک جي رکوالي- چارپو.
واهيرو: ذ. پڪين جو سج لٿي اڪيري ۾ ويهڻ جو وقت.
واهيرو ڪرڻ: سنجها مهل اڪيري ۾ اچڻ. رات گذارڻ جو ٽيهو ٺاهڻ.
واءُ: ذ. هوا- بادِ. بادي- ريح. وڏائي- غرور. چوپائي مال جي هڪ بيماري.
واءُ لڳڻ: هوا جو اثر ٿيڻ. ماحول يا هلي چلي جو اثر ٿيڻ.
واءُ مينهن ڪرڻ: جلدائي ڪرڻ. تڪڙ ڪرڻ. تيزيءَ سان اچڻ.
واڀَ: ث. ڳولا- سُٽس. تلاش.
واڀَڻ: م. ووڙ ڏيڻ. ڳولا ٽولا ڪرڻ.
واڙَ: ث. انَ مان ٿُهه ۽ ڪَڻ کي جدا ڪرڻ لاءِ گاگڙي

Gul Hayat Institute

سان هوا ۾ چنبڻ.

واثُرڻ: م. واءَ ۾ اڇلڻ- هوا ۾ اُڏائڻ. اناج کي بُهه يا تهن کان جدا ڪرڻ لاءِ هوا ۾ چنبڻ.

واثِرو: ذ. اک ۾ پٽري يا مٽي پوڻ سبب ٿيل زخم.

واثِرو: ص. موگو. حيران- پريشان. (ث. واثِري)

واثِرو ٿي وڃڻ: حيران ٿيڻ- پريشان ٿيڻ.

واثِسَرُ: ذ (انگ) مشين جو پرزو.

واثِسر قِرڻ: حوصلا ڦرڻ. هوش گم ٿيڻ.

واثِسرو: ذ. واءَ جي تبديل. چؤوايو. پائنٽرو.

واڪَ: ث. هوا. باهرين فضا جتي هوا لڳندي هجي.

واڪائي: ث. واڪَ. ڪليل هوا. تازي هوا. هوا وارو هنڌ. خلاصگائي- ڪشادگي. فرصت.

واڪو: ص. هوادار. ڪُليو. خلاصو. ڪشادو (ميدان، گهر) (ث. واڪي).

واڪو ڪرڻ: واءَ ۾ رکڻ. ڪُليو رکڻ (جئن هوا لڳي). پدرو ڪرڻ.

واڱُ، واڱلو: ذ (انگ) هڪ قسم جو سنهون ريشمي ڪپڙو.

واءَ وِڪرُ: ظ. نڙيل پکڙيل. چڙوچڙ. برباد.

واءِ واءِ: ندا (ع) هاءِ هاءِ- هاءِ گهوڙا.

واڀِي: ث. ڳالهاءِ. آواز. پچار. سنڌي شاعريءَ جي هڪ آڳاٽي صنف (ڪافي). سنڌن ۾ سُور پوڻ جو مرض.

واڀِي سُورُ: ذ. سنڌن ۾ هوا پرجڻ سبب ٿيندڙ سُور.

واڀِي آنو: ذ. اهو آنو جنهن مان ٻچو پيدا نه ٿئي. اجائي ڳالهه. بي بنياد بهتان.

واڀي بند ٿيڻ: زبان مان ڳالهاءِ نه نڪرڻ. ڳالهائڻ جي طاقت نه رهڻ.

وايون بتال ٿيڻ: واڱڙو ٿيڻ. حيراني ۾ پوڻ. حوصلا خطا ٿيڻ.

وايو: ذ (سن) هوا- باد.

وايومنڈل: ذ. هوا جو رخ ۽ ڦيرو. هوا جي رخ ۽ ڦيري وارو ماحول.

وَبا: ث (ع) هڪ خطرناڪ وڇڙندڙ بيماري ۽ وڏي بيماري- مَري- ڪالرا (انگ).

وَبالُ: ذ (ع) عذاب. آفت. مصيبت. جنجال. روگ. آزار.

وِتُ: ذ (سن) طاقت- سگهه- وس. زور. پهچ- پهندي.

وَتايو: ذ. سنڌ جو مشهور الله وارو درويش.

وِتر: ث (ع) سومهٽي نماز جون پڇاڙي واريون ٽي رڪعتون.

وِترو: ظ. تهان ٽي وڌيڪ. جهجهو- گهڻو- زياده.

وَتڻُ: م (سن. ورتن) ڪرڻ. لاڳيتو هلندو رهڻ (ڪم، سلسلو).

وِتِ وِتِ: ث. تڪڙ- جلدائي.

وِتوِتيو: ص. اجايو اڀرو- تڪڙو.

وَتُ: ث. شيءِ- ٽول- چيز- ٽوڪُ.

وِتَ: ث. وِٽي- وچوٽي.

وَتاڻُ: ذ. آبادي ۽ ڪاڻ پريرو ٽهيل مَنهن وغيره (جنهن ۾ چوپايو مال بيهي). چوپائي مال جو واڙو.

وِٽي: ث. وچوٽي- مفاصلو. خال. مهلت. دير- ميعاد.

وَٽَ (وٽر): ث. ورهاست- وند- ورڇ. حصو- ياڳو. ڪپڙي جي ڪنار. موسمي مندائتي ميوي وغيره مان دوستن عزيزن کي ڏنل تحفو. پوک لاءِ زمين کي آيل پاڻي جي پوسل- ريج.

وَٽ چينڻ: استنجا ڪرڻ.

وَٽرَ ڪرڻ: مندائتي ميوي وغيره کي پهريون پيرو کائڻ.

وَٽِ ولڻ: ورڇ ولڻ. مرشد وغيره کان درويشي جي ورڇ ولڻ.

وَٽَ وراڻ ڪرڻ: تائيد ڪرڻ. ڳالهه جي پنيراڻي ڪرڻ.

Gul Hayat Institute

وَتِ، ث. وٽيل ڪپڙي يا ڪپهه جي فتيل جيڪا ڏيئي يا لالٽين ۾ ٻارجي. فتيل (بندوق وغيره جي بارود کي باهه ڏيڻ لاءِ). مينڌ بتيءَ جي ڏوري. زخم ۾ وجهڻ لاءِ ڪپڙي يا ڪپهه جي پٽي. (ظ) پرسان- لڳ- نزديڪ.

وَتُ، ذ. وَر- وڪڙ- پيچ. ٽيرو. رسي يا ڪپڙي کي نپوڙ لوهه يا پٿر وغيره جو مقرر وزن وارو ٽڪرو (جيڪو ساهميءَ جي پُڙ ۾ وجهي ٻئي پڙ ۾ شيون تور ڪجن)- تورو- وزن.

وَتَ تارازي، ث. ساهمي ۽ تورا.

وَتَ تي رسو پيڻ، رياءَ رکي ڳالهه ڪرڻ. منافقي واري تائيد ڪرڻ.

وِتارَڻُ، م. ڪنهن جانور جو وات وجهي کاڏو خراب ڪرڻ. لُٻڻ- اوبارو ڪرڻ.

وِتارِيَلُ، ص. اوباريل- جُونو ڪيل. پليت ڪيل (ٽانءَ وغيره).

وَتان، ظ. کان- طرفان.

وَتائڻُ، م. ڇاڻڻ (رسو). پڙهائڻ (ڏاڪو).

وَتِجَڻُ، م. مروڙجڻ- پيچ اچڻ- وَٽ کائڻ. ايذاءَ سبب سڄو جسم لُڇڻ ٽڪڻ.

وِتِڙَڻُ، م. جميل سٽڻ ڳرڻ- وِگهرڻ. کير ٽِڙڻ.

وَڻُ، م. ور ڏيڻ. وڪڙ ڏيڻ. پَڇڻ (واڻُ). ناهڻ (سُٽ). ويڙهڻ. نفعو ڪمائڻ- کٽيو کائڻ.

وَڻو، ذ. ڏاڻوءَ مان نهيل پيالو (خاص ڪري ڪنجهي جو)- ڪٽورو. جَمڻُ. گهاٽو- نقصان. ڪمي- گهٽتائي. مجرائي- چوٽُ. وياج- نفعو.

وَڻوهَڙُ، وَڻهڙُ، ذ. ٻنيءَ ۾ ڪڻڻ پڇڻ لاءِ ڏگهي ڳڻ سان ڪاٽ جو وڏو مترڪو.

وَڻِي، ث. ٽامي يا ڪنجهي جي ننڍي پيالي.

وَڻِيو، ذ. ڪٽيو- نفعو- لاڀ. ڪمائي.

وَٽَ، ث. پڪڙ- گرفتاري.

وَٽِ پَڪڙِ، وَٽِ وَڌاءُ، ث. گرفتاري. پڪڙ پڇاڙ.

وَٽ پوڻ، عذاب نازل ٿيڻ. قهر پوڻ. پِٽَ پوڻ.

وَٽِ ڪرڻ، پڪڙڻ- سيڪت ڏيڻ. پڪڙي سزا ڏيڻ. جُلهه ڪرڻ.

وِٽ، ث (سن. وِس) پکيءَ جي غلاظت.

وِٽ ڪڍڻ، هلاڪ ڪرڻ- هلائي هلائي ٽڪائڻ.

وِڙيون لاهڻ، خراب ڪرڻ. گندگي ڪرڻ.

وَڙائڻُ، م. جهلائڻ- پڪڙائڻ. خريد ڪرائڻ.

وَڙجَڻُ، م. جهلجڻ- گرفتار ٿيڻ. بيماريءَ ۾ جهلجڻ.

وَڙڻُ، م. خريد ڪرڻ. پڪڙڻ. جهلڻ. قابو ڪرڻ. حاصل ڪرڻ. قبضي ۾ ڪرڻ. سنياڻڻ- سهارو ڏيڻ.

وڙي اچڻ، ڪٽي اچڻ. ساڻ آڻڻ. خريد ڪرڻ.

وُڙو، ذ. وسندڙ مينهن. وسڪارو. بارش- مينهن.

وُڙِي جي مُنڊ، ث. برسات جي مند- سانوڻ.

وَڻُوق، ذ (ع) مضبوطي. اعتبار- پروسو.

وَڻِيقو، ذ (ع) اقرار نامو. معاهدو. هُنڊي. دستاويز- سَنَدَ.

وِپَتِ، ث (سن) مصيبت- آزار. بدنصيبي. ناڪامي. پيڙا.

وَجاهَتَ، ث (ع) وڏو درجو- عهُدو. عزت مندي. مُنهن جي رونق. سونهن- سوڀيا.

وَجدُ، ذ (ع) حال- بيخودي- جذبو. موج. حال واري ڪيفيت. سماع ۾ پيل حال يا بيخودي.

وِجدانُ، ذ (ع) جاڻ- دريافت. جاڻڻ جي قوت.

وُجودُ، ذ (ع) موجودگي. هستي- زندگي- حيات. مادو- جوهر- تت. ظهور.

وجود ونڻ، ظاهر ٿيڻ. هستي ۾ اچڻ. پيدا ٿيڻ.

وُجوهات، ذ (ع) "وجه" جو جمع. دليل- اسباب.

وَجهُ، وَجَهَ، ث (ع) سبب- ڪارڻ- باعث. شڪل- صورت. طرز- ڍنگ.

Gul Hayat Institute

وَجِيهُ: ص (ع) باعزت- معزز. سهڻو- حسين.
وَجُ: ذ. سُوئر جا ڏندَ. مِرونءَ جا ٻاهر نڪتل ڏند.
وَج وڃائڻ: (وڃا واڃا وڃائڻ) ڪاميابي ڪرڻ- سوپ ڪرڻ. ڊيڄارڻ- هيسائڻ.
وِجُ: ث. ڪنوڻ- برق.
وِجا: ث (سن. ودیا) عقل. سمجهه- ڏاهپ. دانائي. مَڙيا.
وَجائِڻُ: م. سُر پيدا ڪرڻ. نالو ڪڍڻ.
وجائي ڇڏڻ: مشهوري ڪرڻ- نالو ڪڍڻ. ماري مجائڻ.
وَجَتَ: ث. ساز جو آواز. وڄائڻ جو نمونو.
وَجِتو: ذ. ساز وڄائيندڙ.
وَجَڻُ: م. سُر نڪرڻ (ساز مان). آواز ڪرڻ. آواز اڇڻ (ڪن ۾).
وَجهُ: ذ. موقعو- داءُ- وارو.
وَجهُ پيڃُ: ذ. حيلا حوالا- داءُ ڳُرَ.
وِجُهلِ، وِنجُهلَ: ث. (ع. وجل) جهوري- ڳاراڻو. جهجڻ. سارُوٽي.
وِجُهلَڻُ: م. هنجهون هارڻ- ڳوڙها ڳاڙڻ. جهجڻ- ڳٽتي ڪرڻ. جهجڻ ۽ ڳرڻ.
وِجهَڻُ: م. داخل ڪرڻ- اندر گهيڙڻ. پائڻ (ڳهه). اوتڻ (پائي). اندر ڪرڻ (قيد ۾).
وِجائِڻُ: م. ضايع ڪرڻ. گم ڪرڻ. تباه ڪرڻ. خراب ڪرڻ.
وجائي سِکڻ: نقصان پرائي تجربو حاصل ڪرڻ.
وَجَڻُ: م. گم ٿيڻ. ضايع ٿيڻ. برباد ٿيڻ. خراب ٿيڻ. روانو ٿيڻ. دفع ٿيڻ. ختم ٿيڻ (اثر). تباه ٿيڻ. گذرڻ (وقت).
وِڃڻو: ذ. ڪکن ۽ تيلين مان ٺهيل پکو (جنهن سان واءُ هٽجي).

وِڃِڻي: ث. ننڍو پکو.
وِچُ: ذ. اندريون حصو- منجهه. درمياني حصو- وسط. مرڪز. ٻن شين جي وچ وارو مفاصلو. راز- منجهه. وٽي- جدائي.
وچ پڌرو ٿيڻ: راز ظاهر ٿيڻ. اندر جي خبر پوڻ.
وچ پوڻ: وٽي پوڻ- جدائي ٿيڻ.
وِچ ڪٽيو: ص. دلال- ڏوتو. منافق. ٻچاپڙو.
وچ ڪڍڻ: راز معلوم ڪرڻ. ڇيهو رسائڻ.
وچ وجهڻ: اختلاف وجهڻ. جدائي وجهڻ. جهيڙو وجهائڻ.
وچ ۾ ٽپي پوڻ: خواه مخواه دخل ڏيڻ. پرائي معاملي ۾ ڪاهي پوڻ.
وچ وارو: ص. وچون- درمياني- وسطي. ثالث- ٽياڪر. دلال.
وچان: ظ. وچ مان. اندران. منجهان.
وچان پوڻ: ٽياڪر بنجڻ. جهيڙي ۾ ٽپي پوڻ. صلح ڪرائڻ. بچاءُ ڪرڻ.
وِچِترُ: ص (سن) رنگارنگي. چٽڪمرو. رنگين. سهڻو- خوبصورت. عجيب غريب. حيرت انگيز.
وِچتَرو: ص. وچولو- درميانو- پورو پنو. موزون.
وِچَتُ: ص. وچ وارو- وچون- درمياني.
وِچڑُ: م. وچ ۾ پوڻ- وچ ۾ اٽڪاءُ ڪرڻ. ڦاسڻ- اٽڪڻ.
وِچڑي پوڻ: اٽڪي پوڻ. تڪرار ڪرڻ.
وَچَنُ: ذ (سن) ٻول. ڳالهه. قول. وعدو. اقرار.
وچن ڪرڻ: واعدو ڪرڻ- قول ڪرڻ.
وِچُورُ: ذ. تفصيل. اسمر وار ليکو.
وِچولو: ذ. وچون- درمياني. سنڌ جو وچ وارو طبعي ياڳو.
وِچون: ص. وچ وارو- درمياني- وسطي. (ث. وچين).

Gul Hagat Institute

وڇين: ث. اڇين ۽ سانجهيءَ جي وچ وارو وقت- عصر. وچين واري نماز. ملهه جو هڪ ڪُپت وارو داءُ- اندريون آنگڙو- اندرين.

وڇين آگڙ: ث. جهيڙو وجهائيندڙ. لائي چائي ڪندڙ.

وڇين هڻڻ: ڪُپت ڪرڻ. ويساهي ڏڪ ڏيڻ.

وَڇَ: ث. مينهن جو مادي قَرُ.

وِڇاڻو: ذ. هنڊ- بسترو. وڇايل ٽپڙ (رلي، گلم وغيره).

وَڇائتُ: ذ. گهور ڪندڙ واپاري. پلاوٽو- دلال.

وِڇائڻُ: م. پکيڙڻ (هنڊ). کولڻ (گاهه وغيره).

وڇائجي وڃڻ: پکڙجڻ (هنڊ). مائل ٿيڻ. عاجز ٿيڻ.

وِڇُڙڻُ: م. جدا ٿيڻ- الڳ ٿيڻ- ڌار ٿيڻ.

وَڇڙو: ذ. مينهن جو نَر قَرُ.

وِڇوڻي: ث. وڇي. مفاصلو. مهلت. ساهي.

وِڇورڻُ: م. آگهارڻ (ڄاڻڻ)- پاڻيءَ ۾ چاچولي صاف ڪرڻ.

وِڇوڙڻُ: م. جدا ڪرڻ (عاشق معشوق کي)- ڌار ڪرڻ. جدائي وجهڻ.

وِڇوڙو: ذ. جدائي- علحدگي. فراق.

وِڇُون: ذ. هڪ قسم جو زهري جيت- پَتُون- عقرب.

وِڇُونڙو: ذ. هڪ قسم جو ڳهه (پيرن جي آڱوٺي ۽ آڱر ۾ پائجي).

وَڇيرو: ذ. گهوڙي جو نر ٻچو. (ث. وڇيري).

وَحَدُ: ذ (ع) اڪيلو. هڪ. جدا.

وَحدانِيَتَ: ث (ع) هيڪڙائي. توحيد.

وَحدَتَ: ث (ع) هيڪڙائي. توحيد.

وَحدة الْوجود: ذ. تصوف جي اصطلاح موجب هر وجود کي خدا جو وجود سمجهڻ.

وَحشَت: ث (ع) خوف- ڊپ. خفقان. گهبراهٽ. حوانيت.

وَحشت زَده: ص. ڊنل. گهبرايل. اداس. خفقاني.

وَحشت ناڪ: ص. خوفناڪ- ڀيانڪ.

وَحشِي: ص (ع) جهنگلي. ٽهندڙ. چرڪندڙ. غيرمهذب. بيرحم. ظالم.

وَحِي: ث (ع) الهي پيغام. حضرت جبرئيل جيڪو خدا جي طرفان نبين تي پيغام آڻيندو هو.

وِداعُ: ذ (ع) رخصت- روانگي. موڪلائي. نيڪيٽي.

وِدوانُ: ص (سن) عالم- فاضل. ماهر.

وِديا: ث (سن) علم، ڄاڻ. گيان. حڪمت. هنر- مهارت.

وِدياليه: ذ. علم حاصل ڪرڻ جي جاءِ. اسڪول- پاٺشالا.

وِديشُ: ذ (سن) ڌاريو ڌيهه- غيرملڪ. پرڏيهه.

وَديعَت: ث (ع) امانت- ڏراوت.

وَڏ: ث. ديگ. مان پَت جي ورهاست. ڪاڇ واري مانيءَ جي ورهاست.

وَڏِ: ث. گهٽائي. سَرسِي. (ص) وڏيڪ.

وِڏ: ث. پليتي. چَٽي. مٽان جو بار.

وَڏاءُ: ذ. ڊيگهه- طُول. پکيڙ. گهِل- اينگهه. مبالغو.

وَڏائڻُ: م. وڏو ڪرڻ. گهٽو ڪرڻ. ڊگهو ڪرڻ. طول ڏيڻ. پکيڙڻ. اينگهه ڪرڻ. وڙهڻ (ماني). ترقي ڏيڻ.

وڏائي ڇڏڻ: وڏو ڪرڻ. گهٽو ڪرڻ. ڊگهو ڪرڻ (ڪم).

وَڏڪُ: ذ. وڏيڪ. گهٽو- زياده. فالتو.

وَڏڻُ: م. زياده ٿيڻ- گهٽو ٿيڻ. وڏيڪ ٿيڻ. اڳتي ٿيڻ. وڏو ٿيڻ. ڊگهو ٿيڻ. اڳيان ٿيڻ. ترقي ڪرڻ. اوچو ٿيڻ. ٽُلهو ٿيڻ. پکڙجڻ. اُسرڻ. اُپرڻ (وڻ، ٻوٽو). وڙهڻ (ماني).

وَڏِي: ث. هڪ قسم جي ڏوئي (جنهن سان ماني وڏائجي). هڏڪوئي (جيڪا ڪنهن جي ياد ڪرڻ سان ٿئي).

وِڏوا: ث (سن) بيوه- رن زال.

Gul Hayat Institute

وَڏيڪُ: ص (سن. اَڌِک) زياده- گهڻو- جهجهو. اجايو- فالتو.

وَڏيڪ هجڻ: گهرج کان گهڻو هجڻ- اجايو گهڻو هجڻ.

وَڏ: ث. 'وڏائي' جو مخفف. فقط صفاتي اڳياڑي طور ڪم ايندڙ لفظ (جئن وڏپڻ، وڏ- اکيو وغيره).

وِڏ: ث. عيب- وِيڪَ. جسماني عيب.

وڏاندِرو: ذ. سخت ڏکيو.

وڏانڍ: ذ. لوهارڪي ڪم جو هڪ اوزار- وڏو مترڪو.

وڏا ڦوٽا: ذ. هڪ قسم جو خوشبودار وکر- نر ڦوٽا.

وَڏائِي: ث. ڏيگهه. اوچائي. بزرگي. عزت. فضيلت. ٻڏاڪ. آکڙ- غرور- سيٽ.

وڏائي خورُ: ص. آکڙباز. اجائي وڏائي ڏيکارينڊڙ.

وَڏُ ياڀِيو: ص. وڏي ياڳ وارو- خوش نصيب.

وَڏپڻُ: ذ. وڏائي. وڏي عمر. وڏي عزت. پيرسني- پيري- ٻڍاپو.

وَڏپيٽو: ص. وڏي پيٽ وارو. گهڻو کائيندڙ. پيٽُو- پيٽير.

وَڏ جِگرو: ص. وڏي همت وارو. دلير- بهادر.

وَڏ ڏُڙو: ذ. وڏين ڏڙين وارو مِينهُن.

وَڏ گهراڻو: ص. وڏي ڪُٽنب وارو خاندداني. اصل نسل وارو.

وَڏ ماڻهپي: ث. وڏو مان مرتبو. وڏي عزت. خاندداني. آکڙ- سيٽ. وڏائي.

وَڏ نندائِي: ث. ننڍي وڏي جي سڃاڻپ. نياز نڙت واري هلت.

وَڏُڻ، وَڏڻ: ث. هڪ پسارڪو وکر- سؤنف.

وَڏ ڪَنو: ص. وڏن ڪٽن وارو. سَرلو.

وَڏ ڪُڙدو: ص. بردبار- تحمل وارو. راز دل ۾ رکندڙ. همت وارو- دلير.

وَڏو: ص. ڏگهو- لنبو. ويڪرو. وسيع. ڪشادو- ڪُليل. گهڻو- زياده. اوچو- بلند. ٽُلهو. مَٽانهون- اعليٰ. (ث. وڏي).

وڏو ڪرڻ: وڌائڻ- ڏگهو ڪرڻ. پالڻ- پرورش ڪرڻ. گهرو ٻوليءَ ۾ ٻار کي سمهارڻ.

وڏو آسُر: ذ. رات جو ٽِيو پهر.

وڏو أستاد: ذ. سڪول جو وڏو استاد- هيڊماستر. (ص) هوشيار- چالاڪ.

وڏو ڏِينهُن: ذ. عيد برات يا ڪو سڳورو ڏينهن.

وڏو صُبحُ: ذ. پرهه ڦُٽي.

وڏو ڪَمُ: ذ. اهم ڪم. ساراهه جوڳو ڪم.

وڏو ماڻهو: ذ. دولتمند- امير. عزت وارو. حاڪم. وڏي همت وارو.

وَڏوَاتِي: ث. نياڻگي- منحوس (جنهن جي ٻِڌَ لڳي).

وڏ واتيو: ص. گهڻو ڳالهائيندڙ- بڪبڪيو. ٻڏاڪي. ڏاڍي ڳالهائيندڙ.

وَڏِ وَرِ، وَڏهَرِ: ث. ساماڻيل چوڪري- شاديءَ لائق نياڻي.

وِڏُوڏجَنُ: م. ڪاوڙجڻ- ڏمرجڻ.

وِڏُوڏو: ص. ڪاوڙيل- ڏمريل. رئل.

وَڏيرَپ: ث. ڳوٺ جي سماجي فيصلن جو اختيار- اڳواڻي.

وَڏيرو: ص. ڳوٺ جو وڏو- ڳوٺ جو چڱو مڙس (جنهن تي وڏيرپ جي پڳ هجي). (ث. وَڏيري).

وَڏِي ڪنگهه: ث. سِلهه جي بيماري. ڪِرٽيو.

وَڏِي دِلِ: ث. فراخدلي. همت- حوصلو.

وَڏِي ڪُنڊَ: ث. جاميٽري موجب ۹۰ درجن کان وڌيڪ ماپ واري ڪُنڊَ.

وَڏِي ڳالهه: ث. ڏکيو ڪم. اهم ڪم. حيرت جهڙو ڪارنامو.

وِڏيت: ث. سبب. تفصيل. خبرچار.

Gul Hayat Institute

وَڏَ: ث. وڏڻ جو عمل. وڌن جي وَڏ. چانگَ.

وَڏ ڪرڻ: ٻيلي، هُڙي وغيره مان وڻ وڍڻ. وڌن مان تارين جي چانگ ڪرڻ.

وَڏُ: ذ. زخم- گهاءُ. چَهڪ- چِيرُ. وَڏ جو نشان. تر جي پٽن مان رستو.

وَڏ وجهڻ: گهاءُ وجهڻ- زخم ڪرڻ. طعنن مهڻن سان دل کي گهائڻ.

وَڏائڻ: م. ڪپائڻ. چانگائڻ.

وَڏَڻُ: م. ڪاٽڻ- ٽُڪر ڪرڻ. ڪَپڻ. چهڪ ڏيڻ.

وَڏو: ذ. چهڪ جو نشان. داغ- چٽو. ٻَنو- نِيلُ.

وَڏِي: ث. چَمڙ جي پَٽِي. رشوت- لَبُ.

وَڏِي خورُ: ص. رشوت خور.

وَرُ: ذ (سن) گهوٽ- مڙس- وَنو. تحفي طور ڏنل دلپسند چيز- خيرات. گهيرو- دائرو. موڙ- وڪڙ. ڏنگ- خم- پيچ- ڦيرو. گهُنج.

وَرُ پوڻ: وَٽ پوڻ. ڏنگ ٽيڻ. فرق پوڻ.

وَرَ هِ اچڻ: وڪڙ هِ اچڻ- قاسڻ- قابو ٽيڻ.

ور چڙهڻ: قابو هِ اچڻ. وڪڙ هِ اچڻ. هٿ چڙهڻ.

وَر ڪڍڻ، وَر ڪُنجڻ: مٽي اُبتائي وٽان ور ڏيئي سٽڻ کي هيٺان مٽي ڪرڻ. ڪنهن ڪم جي سنبت ڪرڻ. جهيڙي لاءِ تيار ٽيڻ.

وَر لاهڻ: ڏنگ ڪڍڻ. سيکت ڏيڻ. سڌو ڪرڻ.

وِرُ: ذ. ڦٽ هِ سوراخ (جيڪو ماس کي اندر ئي اندر کائيندو وڃي).

وِراڻت: ث (ع) ورثو- ترڪو. ميراث.

وَراڙو: ذ. چورن جي پٽيان ويل پاڻين جو ٽولو- ورهاڙو.

وراڪو: ذ. وَرُ- پيچ- وڪڙ. لاڳاپو. سگ جو ناتو.

وِراندبو: ذ. صُفي جي اڳ وارو چت سان ڏيکيل حصو.

وِرانڊَ: ث. شام جو وقت- پوجاڙي.

وِرانگَ: ث. هرانگ. چال- هڏ.

وَراڻِ: ث. وارو (سُڪار جو). وسندي. نڪَ- پيڙهي. ورندي- جواب.

وَرائو: ذ. وهٽ کي پنڌ ڪرائي وري وٺي اچڻ (ٽڪ لاهڻ لاءِ). هرن ڪاهڻ وقت اُهو دنگ جتان ڏِڪن کي پوئتي ورائجي- ٽيرو.

وَرائِي: ث. ماني اُتلائڻ جي ٽڪٽي. اُتلائي- دور- پيرو. گهمرو- ٽيرو. جواب- ورندي. آنٽو (گهوڙي کي).

ورائي ڏيڻ: جواب ڏيڻ- ورندي ڏيڻ.

وِراهڻُ: م. ورهائڻ- ونڊڻ- ورڇڻ. ورهاست ڪرڻ.

وَرائِڻُ: م. موٽائڻ- ٽيرائڻ. موڙڻ. وري وٺي اچڻ. اُلارڻ. مٽان وجهڻ. گهوريڻ. بند ڪرڻ- ٻيڪڙڻ (در، دري). اُتلائڻ (ورق). ڏيکڻ. وکوڙڻ- گهيرڻ.

ورائي وڃڻ: واپس وڃڻ- موٽائي وڃڻ.

وَرتُ: ذ. رسو- نوڙ- واجهه. ڪوهه مان پائي ڪڍڻ جي وادِ.

وِرتُ: ذ (سن) هندن جو ڏَرمي لنگهڻ.

وِرتَلُ، وِرتو: ص. ڪڪ- بيزار. ڪُهيل.

وَرتيو: ص. پوٽي پٽيندڙ- جوتشي.

وُرثا: ذ (ع) وارث جو جمع. ميراث جا حقدار- وارث.

وَرثو: ذ (ع. ورثہ) مُٽي جو مال. ترڪو- ميراث.

وَرثائڻ: م. ڏيئي چڏڻ. مالا مال ڪرڻ. نوازڻ.

ورجاءُ: ذ. موٽ- واپسي.

وَرجائِڻُ: م. موٽائڻ- موٽ ڏيڻ. جواب ڏيڻ- وراثي ڏيڻ. دهرائڻ. ٻيو پيرو چوڻ. وري وري چوڻ.

وَرجِيسَ: ث. مشق- وري وري ڪرڻ. ڪسرت. اصطلاحي معنيٰ.

وِرچَ: ث. خفو- بيزاري. ڪڪ ٽيڻ جي حالت.

وِرچائڻ: م. ڪڪ ڪرڻ. بيزار ڪرڻ. ٽڪائڻ.

Gul Hayat Institute

وِرچَڻُ: م. ڪڪ ٿيڻ. بيزار ٿيڻ- خفي ٿيڻ. مُنهن پوڻ.
وِرچَ: ث. ورهاست- تقسيم- وندَ. ورهاست ۾ آيل حصو. ياڳو- حصو- پتي. ٿوڙي- چندو. درويشي جي عطا- ڏاڻُ.
وِرچ وجهڻ: پتي ڏيڻ- ٿوڙي ڏيڻ.
ورچَڻُ: م. ورهائڻ- وندڻ. ڦاندڻ.
وِردُ: ذ (ع) روزانو عمل. روزمره جو ڪم- معمول.
ورد وظيفو: ذ. مقرر وقت تي دعا درود.
وِردُ ڪرڻ: زباني دور ڪندو رهڻ. روزانو عمل جاري رکڻ.
وَردِي: ث. سپاهين، ڪارڪنن، پٽيوالن وغيره ملازمن جي خاص مقرر ٿيل پوشاڪ.
وَرزِشَ: ث (ف) مهارت حاصل ڪرڻ جي مشق- استعمالي. ڪسرت. دَورُ (وري وري ڪرڻ جي مشق).
وَرسارو: ذ (ث) برسات. برسات جي مُند. وسڪارو.
وِرسَڻُ: م. ٻلجڻ- گمراهه ٿيڻ. ٻنيلجڻ. محروم ٿيڻ. ٻڏڪڻ.
وَرسِي: ث. هارهو. وفات جو سالياڻو ڏينهن.
وَرقُ: ذ (ع) ڪاغذ- پَنو. سون يا چانديءَ جو سنهون پَنو. وڻ، ٻوٽي، ڦل وغيره جو پَنُ.
ورق ورڻ: حالات بدلجڻ. وارو ورڻ. ياڳ لڳڻ.
وِرڪُ: ذ (سن) وڻ.
وَرڪا: ث (سن. ورشا) وسڪارو. گهورَ- گهوريَ.
ورڪا ڪرڻ: وَسائڻ (ڦل وغيره)- مٽان گهورڻ.
وَرلاپُ: ذ (سن) روڄ ٻڏڪو. آه زاري. پار ڪڍي روئڻ. ٻاڪارَ.
وِرلو، وِرلي: ظ. ڪڏهن ڪو. بعضي اتفاق سان. ڪڏهن ڪڏهن.
وَرمُ: ذ (ع) سوج- آماس.
وِرمڻُ: م. ترسڻ- رهڻ. دير ڪرڻ. لالچ ڪرڻ. پرمڻ.
وَرَنُ: ذ (سن) رنگ- قسم- نوع. رنگ روپُ. حُسن.
وَرَ وَرَ ٿيڻ: مُنهن جو رنگ بدلجڻ.
وَرتَ: ظ (ف) نہ تہ- وري.
وَرنائِڻُ: م. دانهن ڪوڪ ٻڌڻ- سڏ سڏڻ. اونائڻ. داد ڪرڻ.
وَرَندو: ظ. ايندڙ- ڏِسندو (ڏينهن، مهينو، سال).
وَرَندِي: ث. سڏ جي وراڻي. جَواب.
وَرندي ڏيڻ: جواب ڏيڻ. سوال جو جواب ڏيڻ.
وَرَنَهُ: ص. سونهن سوڀيا وارو. صورت وند. جوڏو جوان (ث. رَرَنَهِ).
وَرَهُ: م. موٽڻ- وري اچڻ- واپس ٿيڻ. دوباره اچڻ. مُڙڻ- ڦرڻ. ڏِنگُ ٿيڻ.
وري اچڻ: دوباره اچڻ. موٽي اچڻ.
وري پوڻ: موٽي اچڻ. اُٽلي پوڻ. موٽ ڪائڻ. لاڙو ڪرڻ.
وَرو: ذ. ڪاٺ جو ڏگهو لڪڙو- پَچر (جيڪو ڇت ۾ پوي).
وُرودُ: ذ (ع) وارد ٿيڻ. پهچڻ. ظاهر ٿيڻ.
وِرودُ: ذ (سن) اختلاف- مخالفت. ڪلفت. دشمني- خصومت. ويرُ. اٿبٿت.
وِرودِي: ص. فسادي. دشمن.
وِرُون: ذ. ڦٽن زخمن ۾ آزاربندڙ سوراخ.
وِرُونهَ: ث. وِندُر. رهاڻِ. مشغولي. قرب وندڻ.
وِرُونهِڻُ: م. وندرڻ. قرب وندڻ. ڪچهري ڪرڻ. حال وندڻ.
وَرهُ: ذ. ورهيه- سال.
وِرَهُ: ذ. بِرهُ- عشق. جدائيءَ جو ڏک. وڇوڙو. فراق. درد.
وِرهاسَتَ: ث. وند- وڇ- تقسيم. ڦاندڙي.

Gul Hayat Institute

وِرهاڱو: ذ. ورهاست- وند ورڇ.
وِرهائڻ: م. ورڇڻ- وندڻ- تقسيم ڪرڻ. وند ڪرڻ.
وَرهيُ، وَرهُ: ذ (سن. ورش) سال- سَن. زمين جو سج جي چوڌاري ڦيرو پورو ڪرڻ وارو عرصو (جيڪو عيسوي سنہ موجب ۳۶۵ ڏينهن، ۵ ڪلاڪ، ۴۸ منٽ ۽ ۴۶ سيڪنڊ ٿئي ۽ قمري سال ۾ ۳۵۵ ڏينهن ٿين).
ورهين جا ورهيہ: ظ. سالن جا سال. هر سال. هميشه- سدائين.
ورهين جو: ص. تمام پراڻو- آڳاتو- قديم.
وِرَهُ: ث. ڪاڌي لاءِ مقرر ڪيل اَنُ يا روزينو. هڪ ويلي جو اَنُ يا ڪاڌو. ڪاڌ خوراڪ. گذران.
وَرِي: ظ. ٻيو پيرو- دوباره. موٽي- واپس ٿي. پوءِ- بعد. وڌيڪ. نئين سر. مٽان ڪان- شروع ڪان. اڃان ٻ.
ورَي وري: ظ. بارَ بار- هردفعي.
وَرياهُ: ذ. سورهيہ- پهلوان- جوڌو.
وَريتي: ث. وَرَ واري- سهاڳڻ.
وَڙُ: ذ. احسان- تورو- پلائي- عنايت- نوازش. ڪُڻ- ڪُڻ. قسم- جنس (وڪر جي).
وَڙُ ڪرڻ: پلائي ڪرڻ- تورو ڪرڻ. بنان لالچ جي احسان ڪرڻ.
وِڙُ: ص. بدبخت- منحوس. منافق. حاسد.
وَڙڪائِڻُ: م. چوپائي کي جهنگ مان گهمتاڙي ڏياري اڇڻ. ٽنگون سهائي اڇڻ.
وڙڪَڻُ: م. سير ڪرڻ- پسار ڪرڻ. چهل قدمي ڪرڻ. ٽهلڻ. گهمڻ.
وَڙو: ذ. هڪ قسم جي مِنائي.
وِڙواند: ص. حاسد- مَ سَهُو. رقيب. وچ ويڑهائو. ڪميڻو، فِتنو وجهندڙ.
وَڙولَ: ث. ڳولا- ڳولا ٽولا. جانچ جونچ. ويل وهت يا چوري ٽيل مال جي ڳولا. تلاش.
وڙول ڏيڻ: پچا ڳاڇا ڪرڻ. تلاش ڪرڻ.
وِڙهڻُ: م. لڙڻ- جهڳڙڻ. تڪرار ڪرڻ. جهيڙو ڪرڻ. لڙائي ڪرڻ.
وِڙهي ڏانگو ٿيڻ: وڙهي ٽڪجي پوڻ. وڙهي خوار خراب ٿيڻ.
وُڙهَڻُ: م. وهڻ (واهہ يا درياءَ جو پاڻي).
وَزارَتَ: ث (ع) وزير جو عهدو- وزيري- منسٽري.
وُزراءُ: ذ (ع) "وزير" جو جمع.
وَزَمُ: ذ. حُقي، چلم وغيره جي ٽُوڪ. سُلفيءَ جو سُوٽو. يڪ ساهي وڏو سُوٽو.
وزم واڙي ڪرڻ: حقو پاڻي پيڻ. ٻيڙي وغيره پي ساهي ڪڍڻ.
وَزَنُ: ذ (ع. وَزن) تورَ- ڏَڙو. بار- بوجو. تور جو وَٽُ- شعر جو وزن.
وزن ڪرڻ: تور ڪرڻ- تورڻ.
وَزنائتو: ص. وزندار. قدر قيمت وارو. مُلهائتو.
وَزندارُ: ص. ڳرو- باري. ثقيل.
وَزني: ص. ڳرو- باري.
وَزيرُ: ذ (ع) حڪومت جي نظام ۾ وڏو مُشير- منسٽر.
وَزيراعظم: ذ. وڏو وزير.
وَزيري: ث. وزير جو عهدو- منسٽري.
وَسَ: ث. مينهن- بارش- برسات- وسڪارو.
وَسَ ٿيڻ: مينهن پوڻ- بارش ٿيڻ. آبادي ٿيڻ. وسڻ ٿيڻ.
وَسَ چرڻ: چوپائي مال کي وسڪاري واري جُوءِ ۾ چارڻ.
وَسِ: ظ. وس ۾- قبضي ۾- هٿ ۾. قابو ۾- اختيار ۾.
وَسُ: ذ. طاقت- سگهہ- قُوت. اختيار- قابو. مرضي- چارو- حيلو. اُدم- سعيو- ڪوشش.

Gul Hayat Institute

وسَ ۾ ڪرڻ: قابو ۾ آڻڻ- اختيار ۾ ڪرڻ. قبضي ۾ ڪرڻ.
وَسَ ڪرڻ: سمورو زور لائڻ. حيلا هلائڻ. ڪوششون ڪرڻ.
وَسَ وارو: ص. اختيار وارو- مرضي جو مالڪ.
وِسارَڻُ: مر. وساري ڇڏڻ- ياد نه ڪرڻ. دل مان ڪڍي ڇڏڻ. پلجي وڃڻ. چت تان لاهڻ- ذهن مان ڪڍڻ.
وَساطَت: ث (ع) درمياني وسيلو. وسيلو- ذريعو- واسطو.
وِسامَ: ث. هيٺائي- ڪمزوري (جسم ۾). ماندڪائي. غنودگي- ڪَهر.
وِسامَڻُ: مر. ڳل ٽيڻ (بتي). اُجهامڻ (باهه). ڦرڻ (جهيڙو) سست ٽيڻ (بدن). ماندو ٽيڻ (جسم). ٽڪجڻ.
وِسائلُ: ص. اُجهائل. تَڪل- ڪُهيل.
وَسائِل: ذ (ع) "وسيلي" جو جمع. وَسِيلا. اُپاءَ. حيلا.
وَسائِڻُ: مر. بارش ڪرڻ- مينهن ڪرڻ. برسات ڪرڻ. آباد ڪرڻ (وسڻ، ڳوٺ). اُجلائڻ (پَٽ، موچڑا وغيره). مٽان وجهڻ (مِٽي، ڏوڙ). ڪٽڻ (مٽي تي)- برداشت ڪرڻ (ذميداري).
وَسايَلُ: ص. آباد ڪيل. مينهن وسايل.
وِسائِڻُ: مر. ڳل ڪرڻ (بتي)- اُجهائڻ (باهه، چلهه).
وَستارُ: ذ (سن) پکيڙ- تفصيل. ويڪر. ٿلهاءَ. ڪشادگي.
وَستُو: ث (سن) شيءِ- ٽوڪُ. ٽول. وڪر. دولت. جوهر- مادو.
وَستِي: ث. بَستي- وسڻ- آبادي.
وِسپَت: ث. بِرهسپت- خميس (جو ڏينهن).
وِسرامُ: ذ (سن) آرام- ساهي. سڪ- چَينُ. آجهاپو. آسائش.
وِسرام ڪرڻ: تڪ پيڻ لاءِ ساهي ڪڍڻ. آرام ڪرڻ.
وِسرَڻُ: مر. پلجي وڃڻ- وسري وڃڻ. دل تان لهڻ. پلجڻ. ڏيان تان لهڻ.
وَسطُ: ذ (ع) وچ. وچون حصو.
وَسطي: ص. وچون- درمياني.
وَسعَتَ: ث (ع) سگهه- طاقت- پهچ- پڄندي.
وسعتمند: ص. پهچ وارو- سگهه وارو.
وُسعَتَ: ث (ع) ٿهلاءَ- پکيڙ. ڊيگهه. ويڪر. واڌ. ڊيگهه ۽ ويڪر ۾ ايراضي.
وُسعت ڏيڻ: ٿهلائڻ- پکيڙڻ. ڊيگهه ڏيڻ. وڌائڻ.
وَسڪارو: ذ. مِينهَن جي وَسَ. مينهن- برسات.
وَسلو: ذ. سامان- ٽپڙ- مال اسباب- مَڏي. گهرو سامان.
وسلو وائو: ذ. سامان سڙو- ٽپڙ ٽاڙي.
وَسمو: ذ (ع) نُيرُ جا سنها ڪُٽيل پَن (جن سان خضاب ڪيو ويندو آهي). ڪيسُ (ميندي لڳائي ان بعد ڪيس لائڻ).
وِسمو: ذ (سن) حيرت- عجب.
وِسمي ۾ پوڻ: عجب ۾ پوڻ- حيران ٽيڻ.
وِسنانُ: ذ. گيهه ٽائڻ لاءِ مکڻ ۾ وڌل ان جو ڏارو.
وَسندِي: ث. وَسَ واري جُوءِ (جتي مال جي چرڻ لاءِ وَسڻ ٽئي). واهڻ- ڳوٺ. آبادي.
وَسَنُ: مر (سن. ورس) پوڻ (مينهن). ٽيڻ (برسات). لڳڻ (موچڑا). مٽان پوڻ (ڏوڙ وغيره). آباد ٽيڻ- رهڻ. سرسبز ٽيڻ.
وِسُوڙِڻُ: مر. بتالجڻ- پنيلجڻ- گمراهه ٽيڻ. وسهڻ- اعتبار ڪرڻ.
وِسُوڙَلُ: ص. بالو پولو- پورڙو. مت موڙهل. اعتبار ۾ آندل.
وِسوسو: ذ (ع. وِسواس) وهم- پرم. خراب خيال (جيڪي شيطان دل ۾ وجهي). ڊپ. گمان- شڪ. انديشو.

Gul Hayat Institute

وِسوِسو ڪرڻ: وهم ڪرڻ. دل من هڻڻ. شڪ ڪرڻ.
وِسهَڻُ: مر. اعتبار ڪرڻ- پروسو ڪرڻ. ويساه رکڻ. مڃڻ. يقين ڪرڻ.
وَسُٽُ: ٿ. وَسَ جي سانگي سان ماڻهن ۾ مال جي آبادي واري جُوءِ. ننڍڙو ڳوٺ. آبادي.
وَسِيعُ: ص (ع) وڏو- پکڙيل- فراخ- ڪشادو- ويڪرو.
وَسيع نَظَر: ٿ. پري ٿائين ڏسڻ. بلند خيالي.
وَسيعَتَ: ٿ. سگهه- طاقت. پڇندي. پهچ. توفيق.
وَسِيلو: ذ (ع) ذريعو- واسطو. سبب. سهارو- آڌار. ڪنهن شخص جي عنايت جو ذريعو.
وسيلو پيدا ڪرڻ: ڪنهن ڪم جي لاءِ ٻئي جي مدد وٺڻ.
وَسَنُ: ٿ. وسندي- آباد جُوءِ. بستي- آبادي. وسندي.
وَسِيو: ٿ. آبادي- ڳوٺ- بستي.
وِسِيهَرُ: ص (بِس هر= زهر وارو). نانگ جو هڪ قسم- ڪارو نانگ- واسينگ نانگ (جيڪو سخت زهري ٿئي).
وِشنُو: ذ (سن) هندن جي ٽن وڏن ديوتائن مان ٻيو نمبر (جيڪو هندن جي ويساه موجب سڄي مخلوق جي پالنا ڪري ٿو).
وِشواسُ: ذ (سن) اعتبار- پروسو. يقين.
وشواس گهاتِي: ٿ. دغابازي- بي اعتباري. ڪپٽ.
وِصالُ: ذ (ع) ملڻ- ملاقات. ميلاپ. انتقال- وفات. وحدت ۾ فنا ٿيڻ.
وصال ڪرڻ: وفات ڪرڻ. ڏئي تعالي سان ملڻ.
وَصفَ: ٿ (ع) ساراهه- تعريف. خوبي- صفت. گڻ- خاصيت. خصلت. سڃاڻپ. اهڃاڻ.
وصف ڪرڻ: تعريف ڪرڻ- ساراهه ڪرڻ. اصل خاصيت بيان ڪرڻ.
وَصلُ: ذ (ع) ملڻ- ميلاپ. گڏجاڻي. صحبت جماع- مباشرت.
وُصولُ: ذ (ع) حصول- حاصلات. آمدني. مليل رقم وغيره.
وصول ڪرڻ: حاصل ڪرڻ- وٺڻ. اڳاڙڻ.
وُصولِي: ٿ. اوگاڙي. قرض يا محصول طور اوگاڙيل رقم.
وَصِي: ذ (ع) اهو ماڻهو جنهن کي يا جنهن جي حق ۾ وصيت ڪيل هجي. محافظ- سرپرست. وارث.
وَصِي وارث: ذ. حقدار وارث (جنهن کي وصيت ڪيل هجي يا جيڪو حقدار هجي).
وَصِيتَ: ٿ (ع) موت يا سفر وقت ڪيل هدايت (تہ مون کان پوءِ هن طرح ڪجو).
وصيت ڪرڻ: آخري (موت يا سفر تي وڃڻ کان اڳ) هدايت ڏيڻ.
وَصِيت نامو: ذ. اها تحرير جيڪا مرڻ وقت يا سفر تي وڃڻ وقت لکي وڃي.
وَضاحَت: ٿ (ع) تفصيل. وچور. پيرائتي ڳالهه. سمورو احوال.
وَضَع: ذ (ع) ترتيب. ساخت. بناوت. ترڪيب. ناهپ. طرز- ڍنگ. صورت- شڪل. حالت. ڪمي- لات. ڪات. جڙڻ (هار).
وَضع حمل: ذ. پيٽ واري هار جو ڪرڻ.
وضعدار: ص. هلي چلي جي رسم مطابق مناسب ڪپڙي لٽي ٺهيل.
وَضعداري: ٿ. خوش اسلوبي. سهڻائي. سگهڙپائي ڍنگ- طريقو.
وَضع قطع: ٿ. جسماني بيهڪ- پوشاڪ وغيره جو نمونو. شڪل شباهت. ناهه ٺوهه.

Gul Hayat Institute

وضع كرڻ: کاٽڻ (رقم). کٽ کرڻ- گهٽ کرڻ.
وُضُو: ذ (ع) نماز کان اڳ مُنهن، هٿن، پيرن، ڀانهن ۽ متي جي پاکائي (پاڻيءَ سان).
وُضو سارڻ: وضو کرڻ.
وَطنُ: ذ (ع) جمڻ جو هنڌ (شهر، ضلعو، ملڪ). پنهنجو ملڪ.
وَطن مالُوف: ذ. پيارو وطن.
وَطنِي: ص. ملکي- پنهنجي ديس جو. ڏيهي.
وَطِيرو: ذ (ع) طريقو- دستور- رواج. چال- عادت.
وَظائف: ذ (ع) "وظيفه" جو جمع.
وَظِيفو: ذ (ع) روزانو وقت تي دعا درود پڙهڻ جو عمل. روزينو. روز جو مقرر اجورو. شاگرد کي پڙهائي جي باري ۾ ملندڙ امدادي رقم.
وَعدو: ذ (ع) اقرار- قول- انجام- وچن.
وعدا وَعِيد: ذ. حيلا حوالا. انجام اکرام.
وعدو شِڪَن: ص. وعدي خلافي ڪندڙ.
وعدو فراموش: ص. وعدو کري وساري ڇڏيندڙ.
وعدي شڪني: ث. واعدي جي برخلافي.
وعدو كرڻ: انجام کرڻ- اقرار کرڻ.
وعدي وفائي كرڻ: انجام پورو کرڻ. واعدو نياڻڻ.
وَعظ: ذ (ع) نصيحت (جيکا زباني ڪجي). مذهبي نصيحت. تبليغ.
وعظ كرڻ: تلقين کرڻ. نصيحت کرڻ. درس ڏيڻ. ديني موضوع تي تقرير کرڻ.
وغيره: ظ (ع) وڌيڪ- ۽ ٻيا.
وَفا: ث (ع) تڪميل (دوستي، واعدي وغيره جي). نباهه. ساٿ. خيرخواهي. وفاداري.
وَفا كرڻ: واعدو پورو کرڻ. نباهه کرڻ. ساٿ ڏيڻ. نمڪ حلالي کرڻ.
وَفادارُ: ص (ف) نمڪ حلال. توڙ تائين نباهيندڙ. وفا ڪندڙ. خيرخواه. مخلص.
وَفاداري: ث. نمڪ حلالي. خيرخواهي. اخلاص. نباهه. سچائي.
وَفا شعارُ: ص. وفادار.
وَفائي: ث. وفا. نباهه. خيرخواهي.
وَفاتَ: ث (ع) موت- اجل- قضا. فنا. رحلت- انتقال.
وَفات كرڻ: فوت ٿيڻ. انتقال کرڻ. گذاري وڃڻ.
وِفاقُ: ذ (ع) گڏيل موافقت- صلح- اتفاق. صوبن جو اتحادي سرشتو.
وَفدُ: ذ (ع) ڪنهن خاص مقصد سان موڪليل جماعت.
وِفّلَ: ث. بڪ بڪ- بڪواس. اجايون ڳالهيون. ننڊ ۾ ڳالهائڻ- اوتارو.
وِفّلُ: م. پُٽڪڻ- چپن ۾ ڳالهائڻ. پنهنجي منهن ڳالهائڻ. بَڪڻ- بڪوات کرڻ. اجايون ڳالهيون کرڻ. ننڊ ۾ ڳالهائڻ- اُٿرڪڻ.
وَقارُ: ذ (ع) سنجيدگي. بردباري. استقلال. شان شوڪت.
وَقائع: ذ (ع) خبرون- واقعات. حالات. لڙايون.
وَقائع نگارُ، وقائع نويس: ذ. اخبار نويس. نامہ نگار.
وَقتُ: ذ (ع) عرصو. ايام- عهد- زمانو. موسم. وجهه. ٽاڻو- ويلو. ساعت. وارو- نوبت. دفعو- پيرو.
وَقتا فَوقتا: ظ. وقت بوقت. هر وقت. ڪڏهن ڪڏهن.
وَقتائتو: ص. مهلائتو. پوري وقت تي.
وقت بي وقت: ظ. ڪڏهن ڪڏهن. ڪُمهلو.
وَقت ٽپائڻ: ڏکيو سکيو وقت گذارڻ. جهڙي تهڙي مهل کرڻ. اتکل سان ڪم جي پورائي کرڻ.
وَقتِي: ص. عارضي- ٽوري وقت لاءِ.
وَقعَت: ث (ع) عزت- عظمت. ساک- اعتبار.
وَقْفُ: ذ (ع) خدا جي نالي ڏنل شيءِ. عام ڀلي جي

Gul Hayat Institute

لاءِ ڏنل چيز. ساهي- ٽورو دم.

وقف ڪرڻ: عام ٻلي لاءِ ڇڏڻ. قرآن شريف پڙهڻ ۾ خاص جاين تي ٻيهڻ.

وَقفو: ذ (ع) ترسڻ- قيام- بيهڪ. مهلت. ٿوري دير لاءِ ساهي.

وَقُوع: ذ (ع) ظاهر ٿيڻ. اظهار. واقعي جو اظهار.

وَقُوف: ذ (ع) واقفيت. خبر- ڄاڻ. عقل- شعور.

وَڪُ: ز. چيڙهُ. لڳلڳدار مادو. اٽي جو چيڙهُ.

وَڪالَتَ: ث (ع) پنهنجو ڪم ٻئي جي حوالي ڪرڻ. ٻئي جي ياران ڳالهائڻ. وڪيل جو پيشو. ڪنهن مقدمي ۾ وڪيل هڻڻ جي سَنَدَ.

وَڪالت ڪرڻ: ٻئي جي طرفان معاملي جي پيروي ڪرڻ.

وڪالت نامو: ذ. وڪيل هڻڻ جي سندَ. اختياري. مختارنامو.

وِڪامَنُ: م. فروخت ٿيڻ. مُلهه ٿيڻ. وڪرو ٿيڻ.

وِڪائلُ، وِڪَيلُ: ص. وڪرو ٿيل- فروخت ٿيل. سؤدو ٿيل- ڏنل.

وِڪرُ: ذ (ع. فِكر) ڳڻتي. انتظار- اوسيڙو.

وِڪر وڃائڻ: افعال وڃائڻ. وعدي خلافي ڪرڻ.

وِڪرو: ذ. فروخت. وڪائل مال جي قيمت. سؤدو- واپار. نيڪال (مال جو).

وَڪَڙُ: ذ. وَرُ- پيچ. ڏِنگ (رسي جو). موڙ. ڦيرو- چڪر.

وڪڙ وجهڻ: ڦيري واري ڳنڍ ڏيڻ. ڦاسائڻ لاءِ ڳنڍ ڏيڻ. پيچ پائڻ. ڦندي ۾ ڦاسائڻ.

وِڪَنو: ص. عاجز. هيٺو- بيوس. بيزار- ڪک. کهيل- ٽڪل. (ث. وِڪَنِي).

وِڪڻائڻُ: م. وِڪرو ڪرائڻ. سؤدو ڪرائڻ.

وِڪَڻڻُ: م. وڪرو ڪرڻ. مُلهه تي ڏيڻ.

وَڪوڙَهُ: م. گهيرڻ- گهيرو ڪرڻ. محاصرو ڪرڻ. ڦاسائڻ. ويڙهڻ- لپيٽڻ. قابو جهلڻ. پڪڙڻ.

وَڪِيلُ: ذ (ع) اهو ماڻهو جنهن جي حوالي پنهنجو ڪم ڪجي. ٻئي جي پاران ڳالهائيندڙ. عيوضي. عام مختار. وڪالت جو امتحان پاس ڪيل (جيڪو مقدمن ۾ وڪالت ڪري).

وڪيل ڪرڻ: پنهنجي پاران قانوني طور مقدمي جي پيروي لاءِ وڪيل مقرر ڪرڻ.

وِڪَ: ث. هلڻ وقت ٻنهي پيرن جي وچ وارو مفاصلو- قدم.

وِڪَ ڪڍڻ: ٽڪرو هلڻ. قدم کڻڻ. پير پرڻ.

وڪ وڏائڻ: پير کڻڻ- ٽڪرو هلڻ. تعلقات وڌائڻ.

وِڪُ: ذ (سن. وِش) زهر- وِهُ. (ص) ڪارو- تمام ڪارو.

وَكارَ: ث. گدام- ڪوئي. مال رکڻ جو ياندو.

وَكَرُ: ذ. سوداگري جو سامان. هٽ جو سامان. سودو. ٻُڪِي.

وڪر وِهائڻ: وڻج واپار ڪرڻ. سودو ڪرڻ.

وِكَرَهُ: م. چڙوچڙ ٿيڻ. پکڙجڻ- منتشر ٿيڻ. ٽڙڻ پکڙڻ.

وَكو: ذ. گوشت تي مٽان چڙهيل پڙدو- چيچڙو.

وڪا پڙرا ٿيڻ: ڳجهه ظاهر ٿيڻ. افعال ظاهر ٿيڻ. پول پڙرا ٿيڻ. راز فاش ٿيڻ.

وِكيرَهُ: م. پکيڙڻ. چڙوچڙ ڪرڻ. کنڊيرڻ.

وِڳيانُ: ذ (سن) علم. ڄاڻ. ڪنهن خاص مضمون جي پوري ڄاڻ. علميت.

وَڳُ: ذ. اُڻن جو گلو- اڻن جي قطار.

وڳ وارڻ: اُڻن جو گلو ڪاهڻ. قطار ڪاهڻ.

وَڳڙُ: ذ. ڏڻ (مال جو). وڳُ (اڻن جو). ولر (پکين

جو). تولو. سَٽ- جماعت. اولاد- ڪتب- ڪُڙم. عيال.
وَڳڙو: ذ. (رات جو) وقت. اوندهه. ڪُهل. بيگاه وقت.
وَڳَنڊُ: ذ. گهٽو گوڙ ڪندڙ. گهٽو هلندڙ.
وِڳَنڊُ: ث (سن) بدبُو- بانس- ڏپ. (ص) بي انعالو- ميروگندو. (ذ) شاه لطيف رحه جو هڪ مريد فقير.
وَڳَنڊِي: ث. ڪم- مشغولي- مصروفيت. ڪم ڪار. پورهيو.
وَڳڻُ: م. هلڻ- هلندو وتڻ. رلڻ. هاج ڪرڻ. هُل ڪرڻ- جنگ جهيڙو ڪرڻ.
وَڳو: ذ. ڪپڙا- ڪپڙن جو جوڙو. پوشاڪ.
وڳو ڏيڪائڻ: ڪپڙا پهرائڻ. تحفي طور وڳو ڏيڻ. سروپا ڏيڻ.
وِڳوڙُ: ذ. ڏڦيڙ- ڦيٽاڙو. فساد. هل گوڙ. مانڊاڻ. مونجهارو. گڙبڙ. بغاوت. هلچل. انڊ ڏنڊ.
وِڳهه ڪوٽُ: ذ. سومرن جي صاحبيءَ ۾ سنڌ جو تختگاه وارو شهر.
وِگهارَهُ: م. پگهارڻ- رِجائڻ.
وِگهي: ظ. جي سبب- جي ڪري- جي ڪارڻ. جي اثر ڪري.
وَگُرُ: ذ. ڪُٽ ڪيل ڏِگو وغيره (جنهن ۾ اڃا وَهُر جي سگهه موجود هجي). تلهو متارو ڏور (سانُ، وَهڙو).
وَلِ: ث. اهو ٻُوٽو جيڪو زمين تي پکڙي يا وڻ ۽ جاءِ تي چڙهي. لابارو ڪري هڪ هنڌ گڏ ڪري رکيل سنگ.
وَلِ ٻُوٽا: ذ. گل ٽل- چٽ گل (جيڪي ڪپڙي، ڪاغذ، ڪاٺ يا پٽر تي ناهجن).
وِلادَتَ: ث (ع) پيدائش- جنم- جم.
وِلاڙَ: ث. ڳولا- جهنگ ۾ ڳولا لاءِ جهوتَ.. چال- ٽپ.
وِلاڙَهُ: م. ڊوڙڻ- ڊوڙون پائڻ. جهنگ ۾ ڊوڙون پائي جهوتون ڏيڻ.
ولائِتَ، ولايَتَ: ث (ع) مالڪي. حڪومت. بادشاهت- سلطنت. خداتعالي سان قربت.
ولائتي، ولايَتِي: ص. ولايت جو. غيرملڪي. مغربي.
وَلَدُ: ذ (ع) پُٽ- پِسر.
وَلدالزنا: ص. حرامي ٻارُ.
وَلدِيَتَ: ث (ع) پيءُ جو نالو. خاندان.
وَلِ ڏاڙُورو: ذ. هڪ قسم جو پسارڪو وڪر.
وَلرُ: ذ. تولو. ميڙ. وڳر. جانورن جو ميڙ. پڪين جو جُهنڊ.
وِلڙَهُ: م. وِڙڻ.
وِلِلَ: ث. وِڙَ- بڪ بڪ.
وِلِلَ ڪرڻ: وڙڻ. بيماريءَ ۾ ڳالهائڻ.
وِلِلَهُ: م. ولڙڻ. وڙڻ. بڪ ڪرڻ. اجايو ڳالهائڻ.
وَلَهُ: م. ڪوٽڻ. زمين اُٿلائڻ. گُڏ ڪيڻ. زمين مان جهنگ ڪڍي پوک لائق بنائڻ.
وَلو: ذ. گهمُرو- ڦيرو. وڪڙ- موڙ.
وَلو پوڻ: پيٽ ۾ گهمرو پوڻ.
وَلو ڏيڻ: گهمرو ڏيڻ- ڦيرو ڏيڻ. تلاش ڪرڻ.
وِلوڙَ: ث. گهمرو. وڪڙ. سُورَ جي سُوٽ. ڪيرَ کي جُهڳ.
وِلوڙَهُ: م. ڪير يا ڏهي ۾ مانڊاڻي گهمائڻ- جُهڳڻ. جهڳورڻ.
وِلوڙو: ذ. جُهڳَ (ڪير کي)- وِلوڙَ. پيٽ ۾ سُورَ جي سُوٽَ- گهُمرو. مانڊاڻ- هنگامو.
وَلوَلو: ذ (ع) جوش. امنگ. شوق. اُتساهه.
وَلوله انگيز: ص. جوش پيدا ڪندڙ.
وِلهه: ث. تڏ- تڏي هوا. گهمَ.
وَلهارُ: ذ. گاهه وارو ميدان. گاهه ۽ ونڪار واري جُوءِ. چراگاه- وِيُ.
وَلهَو: ذ. مڙس- گهوٽ- پتار.
وِلهو: ص. نلهو- سُجو- سڪٽو. ڪنگال. چڙوچاند.

Gul Hayat Institute

نڌڪو. (ث. ولهي).

وَلهوتُ، ذ. هنياءَ ۾ سُور جو وَٽ. پيٽ ۾ سُور جو وڪڙ.

وَلِي، ذ (ع) مالڪ - آقا. سرپرست. دوست. خدا جو خاص بندو. درويش. عابد- زاهد. عارف.

وَلي الله، ذ. خدا جو پيارو بندو. عابد. خداوارو.

وَلي عَهد، ص. وقت جو حاڪم. بادشاه جو جاءِ نشين.

وَلِيمو، ذ (ف) نڪاح ڪان پوءِ گهوٽ جي طرفان مانيءَ جي دعوت.

وَمُ، ذ. درياءَ. سمنڊ- بحر. (ظرف) 'وو متان' جو مخفف.

وِماسَ، ث. ڳڻتي- جهوري. اونَ- اوسيڙو. انديشو.

وِماسَجڻُ، م. ڳڻتيءَ ۾ پوڻ. افسوس ڪرڻ- ڏک ڪرڻ. هيٺو ٿيڻ. ڏکوئجڻ. حيران ٿيڻ.

وِماڻَ، ث. ديوتائن جي سواريءَ لاءِ رٿ يا گاڏي. اڈام ڪٽولي.

وَنُ، ذ (سن. ورن) رنگ- ورن.

وَناسپتي، وڻاسپتي، ض. وڻ ٽڻ يا گاهه ٻوٽا.

وِناڻُ، ذ. وڄت جو ساز. ڪوبـ تارُن وارو ساز (سُرندو، ڪينرو وغيره).

وَناهُ، وَنواهه، ذ. شاديءَ جي هڪ رسم (جنهن ۾ ڪنوار کي ڇڻ لاءِ ستن ڏينهن تائين اکيون ٻڌي خلوت ۾ وهارين ۽ تيل ۽ اُبٽڻ جي مالش ڪن. ڪن هنڌن تي گهوٽ کي به وناهه ۾ وهارين).

وِنجڻو، ذ. هوا هڻڻ لاءِ دستي پکو- وجڻو. (ث. وِنجڻي).

وَنجهُ، ذ. تانگهي پائيءَ ۾ ٻيڙيءَ کي ڏکڻ لاءِ ڏگهو بانس. بانس جي ڇڙ. هارين راند ۾ وچ وارو حصو جنهن ۾ فقط راند جو اڳوان ڪاپائي سگهي.

وَنجهلِي، ث. بانسري- بِينَ. مُرلي.

وَنجهوَٽِي، ث. هارين يا درين راند.

وَنجهويڙهه، ذ. "زنجبار" (آفريڪا) جو ملڪ (جتان "حبشي" غلام ڪري آندا ويا هٿا). گهاٽو جهنگ- گجگاه ٻيلو.

وَنجهِي، ث. واهي- ڪَسِي- نالي (واهه مان ٻنيءَ کي پاڻي ڏيڻ لاءِ).

وَندُ، ص (ف) صفاتي پڇاڙي طور ڪم ايندڙ لفظ (جڻ صورتوند، حسن وند وغيره).

وِندَرَ، وِندرَ، ث. مشغولي. پورهيو. راند روند. سير- تفريح- تماشو. ورونهه.

وِندرُ، ذ. لس ٻيلي جو هڪ نڻين جو نالو.

وِندرُ ووڙڻ، (سستي پنهون جي قصي جي حوالي سان) جبل جهاڳڻ- ڪشالا ڪيڻ.

وِندرائِڻُ، م. دل خوش ڪرڻ. سير وغيره ڪرڻ. راند روند ڪرائڻ. پريائڻ.

وِندرَڻُ، م. راند روند ڪرڻ- تفريح ڪرڻ. مشغولي ۾ رهڻ.

وِندَڻ، ث. موتي مٽيي ۾ سوراخ ڪرڻ جو ڪم. وري وري چوڻ- بَڪَ- وِڪ.

وِندِجَڻُ، م. سوراخ ٿيڻ (موتي، هيري، مٽيي ۾). وري وري ذڪر ٿيڻ.

وِندَڻُ، م. سوراخ ڪرڻ (موتي يا ٻئي ڪنهن قيمتي ٻُڙي ۾). وري وري چوڻ- اجائي پچار ڪرڻ. بڪ بڪ ڪرڻ.

وَندَ، ث. ورهاست- تقسيم- ورڇ. ڦوڙي.

وَندَ آپَتَ، ث. اُهو انگ جيڪو ڪنهن انگ کي وند ڪرڻ سان حاصل ٿئي.

وَندِجَڻُ، م. ورهاست ٿيڻ. ياڳا ٿيڻ- پتيون ٿيڻ. وند ٿيڻ.

وَندِڻِي، ث. اهو انگ جنهن تي ٻيو انگ وند ٿي سگهي.

وَندِيَرُ، ص. وندي ۾ پائيوار- پتيار. هڪ ذات جو نالو.

وَندِي، ث. حصو- پتي- ياڳو. ورڇ ۾ آيل پتي.

Gul Hayat Institute

وَنس: ذ (سن. بنس) شجرو- پيڑهي- نسل. گهراڻو- خاندان.

وَنڪو: ص. بانڪو- بهادر- سورهيه.

وَنگَ: ث. محراب- دروازي جي مٿان اڌيل ڪمانَ.

وَنگُ: ذ. ڳٺون يا مينهن کي ڏهڻ وقت پچاڙيءَ وارين ٽنگن ۾ ٻڌڻ جي رسي- يَنگُ. ڪُوهه جي تر ۾ رکيل ڪاٺ جو گول چَڪُ (جنهن تي ڪوهه جي پٽ ڪڍندي). نار جي پانديءَ جي هڪ ڪائي. درياءَ جو ڏورو- واهڙ.

ونگ وجهڻ: وڪڙ وجهڻ- قابو ڪرڻ. اٽڪل سان قاسائڻ.

وِنگُ: ذ. ڊِنگ- ڪُبُ. نقص- عيب- وِڌ.

وِنگڙو: ص. ڊِنگو- ڪُبو. ڇِبو. ورووڪڙ وارو. (ث. وِنگڙي).

وَنگارَ: ث. بيگار- بيگر. چيڙ- آبت.

ونگارَ وهڻ: همراهي ڪرڻ- مدد ڪرڻ. ڪم ۾ مدد ڪرڻ.

وِنگائي: ث. ڊِنگُ- ڊَنگائي. ڦير.

وِنگڙو: ص. ونگو- ڊِنگو. ورووڪڙ وارو. (ث. وِنگڙي).

وَنگڙي: ث. نار يا هرلي ۾ پانديءَ جي ڊَنگي ڪائي يا ڦرهي.

وَنگنُ: م. ونگ وجهڻ- رسي سان قابو ڪرڻ. وڪڙ واري ڳنڍ ڏيئ. چوپائيءَ کي ڏُهائي وقت ٽنگن ۾ ونگ وجهڻ.

وَنگو: ذ. هڪ قسم جو اوڙ (وَلِ ۾ ٿئي)- ريڙ.

وِنگو: ص. ڊِنگو- ڊَڏو. وريل- مُڙيل. (ث. وِنگي).

وَنو: ذ. گهوٽ- بَنو. مڙس.

وَنواهُ، وَنهُ: ذ. وَناهه (شاديءَ جي هڪ رسم).

وَنڻُ: ذ. ڪپهه جو ٻُوٽو.

وَنڻائي: ث. ونڻ جي ٻُوٽي جي ڪائي.

وَنڻون: امر. وچ. پري ٿي.

وَنڻون وڃڻ: ڏور رهڻ- پري پوڻ. ٿَهڻ.

وَنهيو: ص. سائو- ڏاول. خوشحال. سکيو- آسودو. تونگر.

وَنِي: ث. ڪنوار- بني.

وَهُ: ذ. درخت- شجر.

وَهَ ٽِڻُ: ذ. وڻ ۽ ٻوٽا. ننڍڙن وڻن ٻوٽن وارو جهنگ. وڻڪار.

وَهَ پَڪو: ذ. وڻ جو پڪل (ميوو)- شاخ.

وڻ وڃائڻ: لاجواب ڪرڻ. ڪارنامو ڪرڻ.

وِڃاندِ: ث. ڦِيٽاڙو- ڏڦيڙ. اٽڪٻت- ويڑ وُروڌ.

وَڃُ: ذ. تجارت- سوداگري- واپار. واپار جو مال- سودو.

وَڃارو: ذ. سوداگر- تجار.

وڃ وِهائڻ: خريد ڪرڻ- سودو. گهري وڻڻ.

وڃاءُ، وِڃاهُ: ذ. نقصان- هاڃو. اٽڪٻت. جوکو. جهيڙو.

وِڃاءُ وجهڻ: جهيڙو وجهڻ. دشمني ڪرڻ. ڦڏو وجهڻ. رنڊڪ وجهڻ.

وَڃائِڻُ: م. پسند ڪرائڻ. چُوندڻ.

وَڃَتَ: ث. پسندي- مرضي. خيال. چاهه.

وَڃَجَنُ: م. مال خريدڻ. مُلهه وڻڻ. وڃ واپار ڪرڻ.

وَڃراهَ: ث. وڻ ٽِڻ. گهاٽن وڻن واري جُوءِ. وڻڪارَ. وسندي.

وَڃڪَ: ث (سن. ونڪ) رنگ. نمونو- جنس.

وَڃڪارَ: ث. وڻن واري جُوءِ. وڻن جي ڏڍي ڇاڻ. وڃراهه.

وَڃندڙ: ص. پسند ايندڙ. پاڻ ۾ پوندڙ. دل کي وڻندڙ.

وَڃندِي: ث. پسندي. مرضي- رضا. خواهش.

وَڃڻُ: م. پسند اچڻ. پائڻ. مرضي ٿيڻ. دل کي لڳڻ.

وَڃي ڪائڻ: پاڻ ۾ وندي ورڇي ڪائڻ- نبيرو ڪرڻ.

وِڃو: ذ. گهاءُ- زخم. ويڻ- طعنو. پاراتو.

وَڃ ويڙهي: ث. هڪ قسم جي ول (جيڪا وڻن تي چڙهي وڻن کي سُڪائي ڇڏيندي آهي)- بي پاڙي.

وَڃِي: ث. ننڍن وڻن جو جهڳٽو.

Gul Hayat Institute

وِٹواندُ: ص. طعنا مهٹا ڏيندڙ. گلا خور. وچ ويڑهائو. بدزبان. جهيڑو انڪائيندڙ. خوار خراب.

وو: ندا. او- اڑي! (سڏڻ جو آواز).

وِواهُ: ذ (سن) وهڻ- شادي.

ووٽُ: ذ (انگ) راءِ. سياسي ۽ سماجي مسئلن ۾ راءِ جو اظهار.

وَوڙِ: ث. وجايل شيءِ جي ڳولا- وڙول.

وَوڙڻُ: م. ڳولا ڪرڻ. وجايل شيءِ جي اوري پري ڳولا ڪرڻ.

وَوڻُ: ذ. ڪپهه جو ٻوٽو.

وَوڻائيُون: ث. فصل لهڻ بعد ووٽن جون سڪل ڪائيون.

ووءِ ووءِ: ث. هاءِ هاءِ! ڏک جي دانهن.

وِويڪُ: ذ (سن) اندر وارو- ضمير- مَنُ.

وَه: ندا (ف) واه! شاباس!

وَه وه: ث. تعريف جا لفظ. واهه واهه! شاباس!

وَهُ: ث. چربي. گوشت جو سٽيو. هڏي جي مِکَ.

وَهُ: ذ. وهڪرو (پاڻيءَ جو). تيزي- تِکَ. جوش- امنگ. طاقت- زور. شوق- ڪاوِو- چِڪَ. درياه جي سِيرَ- سمنڊ جي تِکَ.

وِهُ: ذ (سن. وِش) زهر- وڪ- سَمَ. تمام ڪڙي شيءِ.

وِهُ وجهڻ: زهر وجهڻ. بنياد وجهڻ (جهيڙي جو). ٻُرائي ڪرڻ.

وِهه جي ڳنڍ: ص. فسادي- جهيڙو وجهائيندڙ.

وَهابُ: ص (ع) گهٽو بخشيندڙ. خداتعالي جو هڪ صفاتي نالو.

وِهائڻُ: م. وِهه ڏيڻ- زهر ڏيڻ. نهوڙڻ. بيهوش ڪرڻ. نشو ڏڻي خمار ۾ آڻڻ.

وِهارُ: ذ (سن) هڊ ڏرمر جو عبادت گاهه.

وِهارڻُ: م. هڪڙي هنڌ قائم ڪرڻ- ڪوڙڻ. ڪُپائڻ. سڪونت ڏيڻ. آرو ڪرائڻ. لڳائڻ (ڪم تي). وهاري ڪارائڻ.

وهاري چڏڻ: زوري وهارڻ. حوصلي مان ڪڍڻ. ڪيرائڻ (مقابلي ۾). سخت نقصان پهچائڻ. شڪست ڏيڻ. انتظار ڪرائڻ. بيڪار ڪرڻ.

وَهارُو: ص. واهر ڪندڙ- واهرو.

وِهاڳُ: ذ (سن) فراق- وڇوڙو. وڇوڙي جو غم. ويراڳ. هڪ راڳڻي جو نالو (جيڪا پريات جو ڳائي وڃي).

وِهامَڻُ: م. گذري وڃڻ (وقت، رات).

وِهاڻ: ذ (سن. وواه) شادي- پرڻو- عقد.

وِهاڻو: ذ. سمهڻ وقت ڪنڌ يا متي هيٺان رکڻ جو تڪيو- سِرانو.

وِهاڻي: ث. پرهه ڦٽي- پريات- فجر.

وَهائڻُ: م. پاڻي جاري ڪرڻ (ٻني وغيره ۾). وهت (ڪي هر ڪار يا گاڏي گهاڻي ۾) هلائڻ. جوٽڻ (هرن ۾). ڳهائڻ (ڪم ۾). ذبح ڪرڻ (سِيرَ وهائڻ).

وهائي چڏڻ: هلندڙ پاڻيءَ ۾ چڏڻ. جاري ڪرڻ- کولڻ (پاڻي). سستي شيءِ مهانگي اگهه ۾ ڏيڻ. دوکو ڏيڻ- ٺڳڻ.

وِهائڻ: م. گذارڻ- لنگهائڻ. گذارڻ (رات). وقت پورو ڪرڻ. ملهه ونڻ- خريدڻ- سَودڻ- وٺجڻ.

وِهاڻُو: ص. خريدار- سوداگر. (ذ) صبح وارو تارو "وهاڻو تارو"- عطارد.

وِهائي: ث. اوتر تي ورتل آنُ. ڪٽت- اوتر. هڪڙي ويلي جو آنُ. رزق (هار نڌ ۾ ڪلندو ته چوندا ته وِهائي تي ڪلائي).

وَهَبُ: ذ (ع) بخشش- عطا. سَخا.

وَهبي: ص. خدا جو ڏنل يا عطا ڪيل (علم، ذات).

وَهِتُ: ذ. سواري يا بار پريءَ ۾ ڪم ايندڙ جانور (گهوڙو، گڏهه، ڍڳو). ڍور- چوپايو جانور.

Gul Hayat Institute

وَهِت وانو: ذ. ڊور ڊڳو. گهوڙو اُٺ.
وِهتَ: ث. ڪَڇ- ماپ (ڪپڙي جي). رٽ- اٽڪل.
وِهت ڪرڻ: ڪڇ ماپ ڪرڻ. تور تڪ ڪرڻ. ڳڻ ڳوت ڪرڻ. رِٽ ڪرڻ.
وِهنڻُ: م. ڪڇ ڪرڻ- ماپ ڪرڻ (ڪپڙا). وڌڻ- ڪترڻ (ڪپڙو ماپ مطابق).
وِهڃاڻُ: م. وِينجهارڻ- ويچارڻ. معني پروڙڻ- مطلب ڪڍڻ (ڳجهارت جو). منجهيل مسئلي جو حل ڪڍڻ- سلجهائڻ.
وَهَرَ: ث. واهر- مدد.
وَهْرَ: ث. چوڻائي (ڳٽون، مينهن وغيره) ۾ ڦرجڻ جي ڇڪَ.
وَهْرَ ڪڍڻ: لڳ جو خيال ٽيڻ. شهوت ٽيڻ.
وَهْرِجڻ: م. چوڻائيءَ ۾ لڳ جي سَڌ ٽيڻ. ڦرجڻ جي ڇڪَ ٽيڻ.
وِهَرَ: ث. سارين جي ٻج جو رونبو- ويراج.
وِهراجُ: ذ. وِهرَ- رونبو.
وِهَرڻُ: م. سارين جي ٻج جو رونبو ڪرڻ.
وَهَڙو، وَهْڙو: ذ. ننڍي عمر جو ڏاند. جُوان گابو. (ص) سڙوتر- ٽلهو متارو. (وهڙي).
وِهسَڻُ: م. ڪلڻ- مشڪڻ. خوش ٽيڻ- سَرهو ٽيڻ. آرام حاصل ڪرڻ- سُک پسڻ. مزو وٺڻ.
وَهْڪَ: ث. پاڻي جو وهڪرو. تِک- تيزي (پاڻي جي).
وِهَڪَ: ث. ويهڻ جو عمل- ويهڪَ. بينڪ- وهٽي.
وَهْڪرو: ذ. پاڻيءَ جو وَهڻُ. پاڻيءَ جي رفتار- رَواني.
وِهڪَڻُ: م. چوڻائيءَ جو ڪير سُڪائي وڃڻ- وهڪي وڃڻ.
وِهڪِيل: ص. اُها ڍڳي يا مينهن جنهن جو ڪير ڳهٽجي وڃي.
وِهلَڻُ: م. ويڪرو ٽيڻ. پکڙجڻ. وڏڻ (جسم). ٽلهو متارو ٽيڻ.
وَهلو: ظ. جلد- تُرت- تڪڙو- سُٽت. (ث. وَهلِي).
وَهلُور: ص. ويڳاڻو- آزردو. اُداس. بيزار. هٽ ڇُهڻ کان پري.
وَهِلُور وڃڻ: وَڻڻون وڃڻ. پري ٽيڻ. ورڇڻ. چڙ ۽ بيزاريءَ مان پاسو ڪرڻ.
وَهَمُ: ذ (ع) گمان- شڪ. ڊپ- خوف. انديشو.
وَهمِي: ص. پرمي. خيالي. وِسوسيو.
وِهنجارَڻُ: م. غسل ڪرائڻ. غسل ڏيڻ. تڙ ڪرائڻ.
وَهنجَڻُ: م. تڙ ڪرڻ. غسل ڪرڻ. مٿو يا لِڳ ڌوئڻ.
وَهندڙ: ص. هلندڙ- روان- جاري.
وهندڙ پاڻي: ذ. هلندڙ وقت- چالو زمانو. وقت جي رفتار. هلي چلي.
وَهنوارُ: ذ. ڏيتي ليتي. ڏنو ورتو. هلت چلت. هڪ ٻئي کي ڏيئي وٺي بيباق ڪيل حساب. برابر (حساب ڪتاب ۾).
وهنوار ڪرڻ: سؤدي جي ڏيتي ليتي ڪرڻ. حساب ڪتاب چڪتو ڪرڻ- لٽ پٽ ٽيڻ. سؤدو ڪرڻ.
وَهَڻُ: م. جاري ٽيڻ (پاڻي، رستو). روان ٽيڻ (اوزار هٿيار). ڳهڻ- پورهيو ڪرڻ. لنگهڻ- گذرڻ. لڳڻ (هوا).
وَهَڻُ: ذ. واهڻ- ڳوٺ.
وَهَڻائي: ص. ڳوٺاڻو- دهقاني.
وِهَڻُ: م. ويهڻ. ويهي رهڻ- ترسڻ- ٽِڪڻ.
وِهڻِي: ث. ويهڻ جو نمونو. ويهڪ.
وَهُو: ث. زال- گهرواري. عورت.
وَهُو: ص. وهندڙ (وهت)- سڪيل.
وَهُو ڪرڻ: ڪنهن وهت کي ڪم ۾ وهائڻ کان اڳ ڪيڙَ ڏيڻ- سيکارڻ.
وَهَولَ: ث. دهل جي هڪ وجت. دهل جي وجت تي

ناچ جو تارُ.

وَهِي: ث. عمر- جمار. دڪاندار جي ليکي چوکي جو ڪتاب.

وَهِي چڙهڻ: وڏي عمر ٿيڻ. جوانيءَ کان هٿڻ.

وَهيٽو: ص. وس وارو- بااختيار. (ث. وهيٽي)

وَهيو: ذ. پڪيءَ جو هڪ قسم (جيڪو سرءَ جي موسم ۾ سنڌ ۾ لهي).

وَڙاجُ، وَيراجُ: ذ. زمين ۾ هٿ سان ٻيجو هڻڻ (خاص ڪري ساريون، بصر، بکر وغيره). سارين جو رونبو.

وَڙشا: ث (سن) بدپيشي عورت- رنڊي- ڪسبياڻي.

وِيءُ: ذ. چراگاهه. رکَ ڪيل سائي جُوءِ (جتي مال چرڻ لاءِ ڇڏجي).

وِياجُ: ذ. سُود- وَٽو. نفعو- فائدو (قرض تي). اوڌر تي ڪنيل مال جو وياج.

وياج خورُ: ص. وياج تي قرض ڏيندڙ- سُود خور.

وِياچَڻُ: م. واچڻ- مطالعو ڪرڻ. ٻڌائڻ- اورڻ.

وِياڪَرڻُ: ذ (سن) صرف نحو- گرامر.

وِياڪُلُ: ص (سن) حيران- پريشان. بيچين. گهبرايل. بيقرار.

وِياڪِيانُ: ذ (سن) تقرير- ليڪچر. واعظ.

وِيامَڻُ: م. ويم ٿيڻ- ڇڻڻ- ڇپو ڏيڻ.

وِياءُ: ذ. اولاد- ٻُڌ- نسل. ڪُڙم- ڪٽنب- آکيه.

ويترَ: ظ. ايان ٻه- گهٽو- وڌيڪ- زياده.

وِينْوُ: ذ (انگ) گولائي ۾ ويڙهيل ويڙهو.

وِينڙُ: ص. ويهي رهيل. ڪريل. جُهڪيل (زمين، پت، وغيره).

وينو: ص. وينڙ. ويهي رهيو.

وينو رهڻ: گهٽيءَ دير تائين ويهڻ. انتظار ڪرڻ. واندو هجڻ. بيروزگار هٿڻ.

وينِي وينِي: ظ. اوچتو- فورا- يڪدم.

ويڇُ: ذ (سن. وید) طبيب- علاج ڪندڙ.

وِيجهَ: ث. واڌ. برڪت. گهٽائي. اولاد ۾ واڌارو.

وِيجهائِي: ث. اوڏڙائي. عزارت.

وَيجهَڙِ: ث. ويجهائي- اوڏڙائي. قرابت.

ويجهو: ظ. نزديڪ- قريب. (ث. ويجهي).

ويجهِي چَڪَ: ث. آسپاس. اوڏڙائي.

وِيچارُ: ذ (سن) عقل يا سوچ جو استعمال. سوچ. خيال. ڌيان. غور- فڪر. ڳڻتي. انديشو- شڪ. اندازو- اٽڪل.

ويچارا: ذ. شڪل ناهي نقل ڪرڻ.

ويچارا ڏيڻ: اهل ڪرڻ- نقل ڪرڻ. چبرا ڏيڻ.

وِيچارَڻُ: م. سوچڻ- غور ڪرڻ. سمجهڻ. دوراندیشي ڪرڻ. غور فڪر ڪرڻ. سوچ ويچار ڪرڻ.

ويچارو: ص (ف. بي چاره) بي وسيلو- بيواهو. محتاج- مفلس. لاچار- بي وس. هالو يولو.

ويچُوٽو: ص. وچ وارو- ٽياڪر. امين- ثالث. دلال. قاصد. سڳاوتي ڪرائيندڙ.

ويچو: ذ. وٿي- دوري. سنڌو- دنگ. فرق- تفاوت. علحدگي. وچوٿي.

ويچو وِجهڻ: جدا ڪرڻ. فرق ڪرڻ. نفاق وجهڻ.

ويچَهَڙ: ص. بدافعالي- بدلڇڻ. ٻهر پيري. رولاڪ.

ويچِي: ث. وٿي. سنڌو. وارڪائي- واندڪائي.

وَيدَ: ذ (سن) هندن جا چار ڏرمي ڪتاب (رگ وید، سام وید، بحر وید، آٿر وید).

وَيدُ: ذ (سن) طبيب- علاج ڪندڙ- ويڇ.

وِيدانتَ: ث (سن) هندو مت ۾ 'الڪ' جي ايڪائي، ۽ ان سان ڳُڻون لاڳ جو فلسفو.

ويڏَ: ث. زخم- گهاءُ.

Gul Hayat Institute

ويڏَنِ ث. تڪليف- آزار- پيڙا. بيماري- روگ- مرض. مصيبت. ظلم- قهر.

ويرَ ث (سن. ويلا) وقت- مهل. دير- تاخير. وارو- دفعو- پيرو.

ويران ويرَ ظ. جئن پوءِ تئن (وڌ).

ويرُ ذ (سن) دشمني- عداوت. بدلو. بغض- حسد.

ويرَ وَٽُو ص. بدلو وٺندڙ. انتقام وٺندڙ.

ويري ص. دشمن. مَٽ گهرُو. (ويرياڻي).

ويرَ ث. چند جي ڪشش سبب سمنڊ ۾ پاڻيءَ جو چاڙهه (جيڪو هر روز ٽئي، پر چند جي چوڏهين ۽ اٺاويهين رات تي وڏي ويرَ چڙهي). اُتل. وڏي اُتل.

ويروتار، ويرٽون تار ظ. مٽي کان به مٽي (پاڻي)- ساموندي ويرَ جي چاڙهه کان به گهٽو (پاڻي). ڪنارو تار. تمام گهٽو- بي انداز.

ويرُ ذ (سن) دليري- سورهيه- بهادر- سورمو. همزاد- جنُ (جيڪو ٻئي کي نقصان پهچائڻ لاءِ جادوگر جي قبضي ۾ هجي).

ويرَمٽِ ث. ٻئي کي جادو ذريعي مارڻ جو هڪ داءُ.

وَيراگُ ذ. ڏُهاڳ. وڇوڙو- جدائي. ترڪ (آسائش، آرام وغيره). دنيوي خواهش کان بي تعلقي. لاڳاپا لاهڻ. نفرت- ڪراهت. جوڳ.

ويراگ ونڻ دنيا کي ترڪ ڪرڻ. نفساني خواهشون ڇڏڻ. گوشي نشيني اختيار ڪرڻ.

ويراڳِي ث. لوه يا ڪاٺي مان ٺهيل ننڍڙو صليب جنهن تي جوڳي ٻانهون رکي ٽيڪ ڏين. اُها ڪاٺيءَ جي ٽيڪ جيڪا ويراڳي ڏيان پچائڻ وقت پيشاني هيٺان ڏين.

ويراڳِي ص. ويراگ ورتل. وڇوڙي جو ماريل. دنيا کي ترڪ ڪيل. تارڪ. تپسي- جوڳي. هندو ساڌو فقيرن جو هڪ فرقو.

وَيرانُ، وِيرانُ ص (ف) اُجڙيل- برباد. سُڃَ.

ويران ڪرڻ تباه ڪرڻ- برباد ڪرڻ. اُجاڙڻ.

ويرانو ذ. غيرآباد هنڌ- سُڃَ.

ويرانِي ث. بربادي- تباهي. سُڃ.

وِيرتا ث (سن) بهادري- سورهيائي- شجاعت.

ويرَمَ ث. وقت- مهل- ويلَ. ٽورو وقت. دير.

ويرو ذ. ويرَ- دير- مهل. وقت- ٽائو.

وِيرِي ث. پاڻي جي ننڍڙي ڪڏڙي.

ويڑهه ث. لڙائي- جنگ. جهيڙو. تڪرار.

ويڑهاڪُ ص. وڙهندڙ. سورهيه- جنگجو. جهيڙائي.

ويڑهاندِ ث. جنگ- لڙائي.

ويڑهُو ص. وڙهندڙ- لڙاڪُو. جهيڙاڪار.

ويڑهُ ذ. جهنگ- گهاٽو جهنگ. گهاٽن وڻن واري جُوءِ. هڪ قسم جي مُندي (ويڑهه مُندي).

ويڑهِيچو ص. جهنگ جو رهاڪُو. جهانگي. ساڻئي ويڑهي ۾ رهندڙ.

ويڑهائِڻُ م. لڙائڻ- لڙائي ڪرائڻ. جهيڙو ڪرائڻ.

ويڑهڻ م. لپيٽڻ- وڪوڙڻ. سميٽڻ (سامان سڙو).

ويڑهو ذ. چوڌاري لوڙهي ۾ آيل گهرن جو مجموعو (جن ۾ فقط ويجها مٽ مائٽ رهن). هڪڙي ڪٽنب يا خاندان جو پاڙو. لوڙهي سان بند ٽيل ڪاکوس. ست وغيره جو ڍيرو.

ويڑهِي ث. ست، ڏاس، واڻ وغيره جي ڍيري.

ويسُ ذ. پوشاڪ- لباس. وَڳو.

ويس بدلڻ وڳو مٽائڻ- ڪپڑا بدلائڻ. شڪل مٽائڻ- رُوپ بدلائڻ. بهروپ ڪرڻ.

ويس ڌارِي ص. روپ بدلايل. سانگ ڪندڙ- ڪردار- ائڪٽر.

ويسارو ذ. ويسر- نسيان. پُل. وسري وڃڻ جي

Gul Hayat Institute

بيماري. (ص) وساري ڇڏيندڙ. ويسر ڪاڏو. جنهن کي ويسر جي بيماري هجي. بي پرواهه.

ويساڪُ: ذ. سنبت سنه جو ٻيو مهينو.

ويساند: ث. ساهي- ويساهي. آرام. ڍاهو. فرصت.

ويساهُ: ذ. اعتبار- يقين- پروسو. عقيدو- ايمان.

ويساهه گهاتِي: ث. واعدو ڪري ڦري ويندڙ. دولاب- ترڪٽ. بي ايماني- نگي- ڪپت.

ويساهه وڃائڻ: پت ڪار پيڻ. وعدي خلافي ڪري پاڻ کي ڏٺو ڪرڻ. دغابازي ڪرڻ. ويساهه گهاتي ڪرڻ.

ويساهِي، ويساهِيه: ث. ٿوري ديـر لاءِ سـاهـي. فرصت- واندڪائي. آرام- فرحت.

ويسَرَ: ث. پُل- چُڪ- غلطي. غفلت. نِسيان.

ويسرو: ويسر وارو. غافل. (ويسري).

ويسلو: ص. بي خبر. غافل. ويسارو. ڀُلو. (ث. ويسلي).

ويسوو: ذ. زمين جي ماپ جو هڪ اندازو (جريب ۽ ويهه ويسوا ٿين)- ڳُهٽو.

ويسَهُ: ذ. ويساهه- اعتبار- پروسو.

وِيسِي: ث. هڪ ويلي جي ڪاڏي جو اجورو يا خرچ.

وِيسِي خور: ص. ڪنجوس. ويسي نه ڏيندڙ.

ويشنُو: ص. هندن جو هڪ فرقو (جيڪو "ماسُ" ڪونه ڪائي).

ويڪُ: ص. ويڪر- بَرُ. پکيڙ. ڪشادگي.

وِيڪَ: ث. عيب. خامي- اُوڻائي. عيب جَوئي.

ويڪَرَ: ث. عرض- بَرُ. ڪشادگي. وسعت.

ويڪرائي: ث. بَر. ڪشادگي. خلاصگائي.

ويڪرائي ڏاڪَ: ث. ڏرتيءَ جي چوڌاري ويڪر ۾ ڦري ايندڙ خيالي ليڪ.

ويڪرو: ص. موڪرو- خلاصو- ڪشادو. (ث. ويڪري).

ويڪُو: ص. وڪڻ لاءِ- وِڪري جو.

ويگهُ: ذ. زهر جو اثر. خمار. مٽي ۾ گهومات.

ويگهاڻو: ص. بيگانو- نڌڻڪو. اڪيلو. اُداس- ڏکويل. ڪومايل. (ث. ويگهاڻي).

ويگهُڙُ: ذ. مرچ مصالحو (هوڙ ۾ وجهڻ لاءِ). وکر.

ويگهو: ص. ٻيءَ ماءُ مان ٿيل (ياءُ)- مائيتو. ڏاريو. 'سڳو' جو ضد.

وَيلُ: ذ (ع) مصيبت- تڪليف. عذاب. آزار. قهر- ظلم. ناحق- ڏاڍُ.

ويلَ: ث (سن. ويلا) وقت- مهل- ٽاڻو. موقعو- وَجهه.

ويلَ ڪرڻ: مهل ڪرڻ- مدد ڪرڻ. ڏکئي وقت ۾ پرجهلو ٿيڻ.

ويلُ: ذ. ويڪر- بَرُ. ويڪرائي.

وِيلُ: ص. گذريل. اڳيون. چٽ- تباهه. هٻڪو. بيڪار. ردي- خراب. غريب. گم ٿيل. ڪِريل- گهٽ.

وِيلڙو: ذ. پيٽ ۾ وٽ پوڻ ۽ الٽي وغيره جي بيماري.

ويلڻ: ث. پير جي زخم سبب چَڏن ۾ ٽيل ڳوڙهي.

ويلڻُ: ذ. ڪائيءَ جو گول اوزار (جنهن سان ماني ٿاهجي). ارٽيءَ جو رُول.

ويلو: ذ (سن) وقت. مهل. ٽاڻو. هڪ وقت جي ماني. موقعو.

ويلا ڪيڻ: بکون ڪاڻڻ- فاقا ڪيڻ.

ويلو ڪرڻ: فوتيءَ جي گهر وارن جي هڪڙي وقت جي ماني ڪرڻ.

وِيلو: ذ. وَٽُ- مروڙو. پيٽ ۾ سُور ڪان وڪڙ پوڻ جي بيماري.

وِيمو: ذ (ف) ٽيڪو. ضمانت. ذميداري (هڪ هنڌان مال ڪٽي ٻئي هنڌ پهچائڻ جي)- جوکم.

وَينِتي: ث. جُهڪڻ- جُهڪي سلام ڪرڻ. عاجزي- انڪساري- منٽ. عرض. التجا.

Gul Hayat Institute

وِنجهارُ: ذ. موتين کي ونڊڻ جو ڪم ڪندڙ- حَڪاڪ. مٽڪن ۽ ڪچ مان ٻُڙا ناهيندڙ. ڳهن تي ٽِڪون چاڙهيندڙ. ڏاهو- هوشيار- سياڻو.

وِنجهَرُ: ذ. هڪ ذات جو نالو. وِنجهارُ.

وِنڊو، وِنڊيو: ذ. هڪ قسم جو ڳهه- نٽ. ننڍي نٽ. هڪ قسم جي مُنڊي. وِنگي ڇڇ وارو ڪُتو.

وِنگسَ: ث. قداور زال. وڏن گهاٽن وارن واري سهڻي عورت.

وِنڊُ: ذ. طعنو- مهڻو- اوپالو. پٺ پاراتو.

وِنڊ وجهڻ: پٺ پاراتا ڏيڻ. طعنا مهڻا ڏيڻ.

وِيهَ: ص. ٻن ڏاهاڪن وارو عدد (۲۰). ڪوڙي (اڳئين وقت ۾ ڳڻپ ڪوڙين جي حساب سان ٿيندي هئي: ٻه ڪوڙيون، چار ڪوڙيون وغيره).

وِيهارَ: م. وهاري چڏڻ- وهارڻ. سُوئر کي شڪار لاءِ ٽم (جهنگ) ۾ وهارڻ.

وِيهَڪِ: ث. ويهڻ جي حالت- بينڪ.

وِيهڻُ: م. ويهي رهڻ- وِهڻ. ڪپ ڪوڙڻ.

وِيهي رهڻ: وِهڻ. جُهڪڻ (زمين). ڍهڻ- ڪِرڻ (جاءِ، چت، پت وغيره). پڇي وڃڻ- ڪُپ ٿيڻ.

وِيهي وڃڻ: پراڻو ٿيڻ (ڪوهه). جُهور ٿيڻ. ڪم ڪار جي لائق نه رهڻ.

وِيهُون: ث. "ويهن" جي تعداد جا مجموعا (ٻه ويهون، پنج ويهون وغيره).

ويهون وجائڻ: ڪنهن وڏي ڪم کي ڪاميابيءَ سان پورو ڪرڻ. دنگ ڪرڻ.

وِيءُ: ذ. مال جي چرڻ لاءِ رک ڪيل زمين. چراگاهه.

وِيءُ وِهائڻ: سوداگري ڪرڻ. نفعي وارو ڏنڊو ڪرڻ.

وِيَرِي، وِيَرِي: ث (ع. بير) ننڍي ڪوهي. هيناهين ۾ ڪوٽيل ڪچي ڪوهي (جنهن ۾ ٽوري اونهائيءَ ۾ پاڻيءَ نڪري).

هـ

هـ: ث (اُچار 'هي') سنڌي "الف- بي" جو پنجاهون اکر. عربي جو ايڪيهون ۽ فارسي جو ستاويهون اکر. ابجد موجب عدد (۵).

ها: ث. هاڪار- اقرار. هائو- ائين- برابر. (ظ) درست- بجا.

ها ڪرڻ: اقرار ڪرڻ- منڻ- قبول ڪرڻ. هائوڪار ڪرڻ.

ها ۾ ها مِلائڻ: شامل راءِ ٿيڻ. تائيد ڪرڻ. خوشامد ڪرڻ.

هابِيلُ: ذ (ع) حضرت آدم عليه السلام جو پُٽ (جنهن کي سندس وڏي ڀاءُ قابيل قتل ڪيو هو).

هاتارُ: ذ. هڪ قسم جو جهنگلي جانور- چراخ. (ص) جلدباز- چالاڪ.

هاتِفُ: ذ (ع) غيب جو آواز ڏيندڙ فرشتو. غيب جو آواز.

هاتڪُ: ص (ع. حاذق) سمجهو- ڏاهو- داناءِ- سياڻو. قابل.

هاتي: ذ. هڪ مشهور جانور- فيل.

هاتي ڏند: ذ. عاج (هاتي جا اڳيان ٻاهر نڪتل ٻه ڏند). (ث. هاتياڻي).

Gul Hayat Institute

هاڻي ڏند هڻڻ: ظاهر ظهور سچو پڪو هجڻ.

هالِي: ث. بدني بيهڪ- قدبت. هندن ۾ مڙدي جا سڙيل هڏا ۽ رک.

هاجِرَه: ث (ع) حضرت ابراهيم عليه السلام جي بي گهر واري (حضرت اسماعيل عليه السلام جي والده).

هاجو: ذ. نقصان- چيهو- حرج. گهاٽو. تباهي. ظلم.

هاجا ڪرڻ: ظلم ڪرڻ- ڪيس ڪرڻ.

هادي: ص (ع) هدايت ڪندڙ- رهبر- رهنما. مرشد.

هارَ: ث. شڪست- مات.

هارجيتَ: ث. ڪٽ هار. فتح شڪست.

هارڪَتَ: ث. جُوئا يا راند ۾ جيتڻ يا هارائڻ.

هارُ: ذ. ڏاڳي ۾ پُوتل ڪُل، موتي يا جواهر- لڙهي- سَر. مالها- ڪَنڊِي.

هارُسينگارُ: ذ. ڪپڙا لٽا ۽ ڳهه ڳٽا پائڻ. ناهه جوڙ- آرائش- تزئين.

هارائِڻُ: م. شڪست ڪائڻ- مات ڪائڻ. بازي يا شرط هارائڻ. مغلوب ٿيڻ. ناڪام ٿيڻ.

هارَپَ: ث. هاريو.

هارپو: ذ. هارپ- ڪڙمت. هاريءَ جي وندي (پوک مان مليل حصو).

هارِجُ: ص (ع) روڪيندڙ- منع ڪندڙ. رندڪ وجهندڙ.

هارِجُ ٿيڻ: اٽڪاءُ ڪرڻ. روڪ ڪرڻ.

هارجَنُ: م. ڪنهن ٽاءَ مان ڪا شيءِ هيٺ ڪرڻ. شڪست ڪائڻ- مات ٿيڻ.

هارمُونو: ذ (انگ. هارمونيم) هڪ قسم جو باجو- باجو.

هارَڻُ: م. هيٺ ڪيرائڻ. اوتي زيان ڪرڻ. هارائڻ.

هارِ وِيتَ، هار وِيرَ: ث. اوت پوت- هڪڙي ٽاءَ مان ٻئي ۾ لاهه پاهه.

هارِي: ص. هر ڪاهيندڙ- پوک ڪندڙ- ڪڙمي. راند ۾ هڪڙي تر جو اڳواڻ. (ث) ڪيري ۽ آنياري پلي جي جوڙي (هاري ۽ ٻه پلا ٽين). (ص) هارايل. ٽڪل- ڪهُيل (عورت).

هاڙهه: ذ. آ ڪاڙ مهينو. آرهاڙ. سخت گرمي (اونهارو). (ص) هاڙهو (چور).

هاڙهو: ذ. لس ٻيلي جي اولهه ۾ جبل جي قطار. (ص) ڪاٽڪو (چور).

هاڙهو ڪَبُ: ذ. رڻ پٽ- بيابان. سُڃَ.

هاڙهِي: ص. راند جو اڳواڻ- هاري.

هاڙهِي ٻيڙي: ص. هاري ۽ ان جا ساٿي راندڪر.

هاڙهيارو: ص. پوک ۾ زوري ٽپي پوندڙ ڏور.

هاسِٽل: ث (انگ) شاگردن جي رهائش گاهه.

هاسو: ذ (ع. عصا) لٽ- ڏُڳهي لٽ. گوڙ گهمسان- دمچر.

هاسيڪارُ: ظ. جاڙي واڙي- هرويرو- ارادي سان.

هاشِ هاشِ: ث. اجائي تڪڙ- اڀرائي- جلدائي.

هاضِمُ: ص (ع) هضم ڪندڙ. هضم ٽيندڙ (ڪاڏو).

هاضِمو: ذ (ع) هضم ڪرڻ واري ڦوت. تحليل (ڪاڏي جي).

هاڪَ: ث. ناموس- ساراهه. ڏاڪو- دٻدٻو.

هاڪارو: ص. هاڪ واروـ نالي وارو. ڏاڪي وارو.

هاڪارَڻُ: م. هڪل ڪرڻ- للڪارڻ. مقابلي لاءِ سڏڻ. ڏُوڪڻ- ڏُوڪي وڃڻ. حملو ڪرڻ- جلهه ڪرڻ. ڪاهه ڪرڻ. ٻيڙي جوڙي رواني ڪرڻ- ڪاهڻ.

هالُ: ذ (انگ) وڏو ڪمرو- دالانُ.

هالا: ذ. هڪ ذات جو نالو. حيدرآباد ضلعي ۾ هڪ شهر ۽ تعلقو.

هالارُ: ذ. سنڌ جي الهندين طرف واري جبلن جي قطار. ڪچ- ڪاٺياواڙ جو الهنديون پاڳو جنهن ۾ جام نگر شامل (جتي جو رڳيل ڪپڙو سنو ۽ پڪي سڻي رنگ وارو).

Gul Hayat Institute

هالو: ذ (ن) چنڊ جو پڙُ (جيڪو ڪڏهن ڪڏهن آسمان ۾ غبار سبب نظر ايندو آهي). اهو ڏاند جنهن جو هڪ سڱ هيٺ تي مڙيل هجي. نياڳو.

هالو چالو: ص. جهڙو تهڙو- رواجي- معمولي.

هامُ: ث. ذميداري جي دعويٰ. ٻڌاڪ.

هام هڻڻ: وڏي هائو ڪار ڪرڻ. زوردار لفظن ۾ ذميداري جي دعويٰ ڪرڻ.

هامِي: ث. اقرار. ضمانت.

هامِي پوڻ: اقرار ڪرڻ- وعدو ڪرڻ. ذميداري کڻڻ.

هان هُون: ث. نٽ نٽاءُ. اقرار انڪار.

هان هُون ڪرڻ: نٽائڻ- ٻهانا ڪرڻ. ڳوٽنات ڪرڻ.

هانبارو، هانيارو: ذ. ٽڪڙا ساهه کڻڻ. ڏوڙڻ کان پوءِ وڏا ساهه کڻڻ. سَهڪ.

هانيارو هڻڻ: وڏا ساهه کڻڻ- وات ۾ نڪ مان ساهه کڻڻ.

هانڊو، هانڊيو: ذ. ڳائڻ وڄائڻ ۽ ناچ تماشي جو شاميانو وغيره. راڳ رنگ جي محفل.

هانڙَ: ث. هٿڪار ۽ ڪُڏ (گهوڙي جي).

هان:، هِنياءُ: ذ. دل- هنيون- قلب. مَنُ.

هان: ٺارڻ: دل ٺارڻ- دل خوش ڪرڻ. بدلو وٺي پنهنجي دل خوش ڪرڻ.

هان: لاهِڻُ: دل لاهڻ- بي همت ٿيڻ. ناميد ٿيڻ.

هاڻِ: ظ. هِينئر- هاڻي. هن وقت.

هاڻُو: ذ. چوپائي مال جو ڏاڙو هڙندڙ. ٽر ڪندڙ. ڏاڙيل- ٽورو.

هاڻو ماڻو: ص. واقف- ڳهائل ماڻل.

هاڻوڪو: ظ. هن وقت جو. هلندڙ دور جو. اڄوڪو. (ث. هاڻوڪي).

هاڻي: ظ. هن وقت- هينئر- فورا- يڪدم. هن حالت ۾. هن وقت ۾. اڃڪلهه. هينئر ۽ هن کان پوءِ.

هاواڻو: ذ. هُل- افواه. اڇٽ جي خبر. مقرر ڪيل وقت جو واعدو.

هاوِي: ث (ع) حاوي.

هاها: ث. هائوڪار. زباني جٽ- دڙڪو دمان.

هاهو هُوهڙ: ث. هاها- جٽ ڦٽ- دڙڪو دمان.

هاءِ اسڪول: (انگ. هاءِ= وڏو) ذ. پرائمري کان متئين درجي وارو اسڪول.

هاءِ ڪورٽ: ث. وڏي ڪورٽ. صوبائي سطح جي ڪورٽ.

هاءِ، هائي: ذ (ع) ڏک مان نڪتل آواز. افسوس.

هاءِ هاءِ: ث. بيماري يا تڪليف ۾ آواز. گهوڙا گهوڙا- واويلا. افسوس- ارمان.

هاءِ دُوس: ث. گهوڙا گهوڙا- هل هنگامو. مانڊاڻ- ٻاڇيتال.

هائُو: ذ. ٻارن کي اوچتو ڊيڄارڻ لاءِ آواز.

هائِي: ث (ع. حاوي) دوزخ- هاوي. سخت تپش. عذاب. آزار- مصيبت.

هائِي ۾ هڃڻ: حاوي ۾ هڃڻ- باه ۾ هڃڻ. عذاب ۾ هڃڻ.

هَبَجَ: ث. هَوس. گهٽو لوپ. ڏَئو نه ٿيڻ وارو حرص.

هَبجي: ص. لوپي- لالچي. گهٽو ڪاٽيندڙ.

هَبَڪَ: ث. حجاب. ڍپ. ڳالهائڻ ۾ اٽڪاءُ. زبان ۾ اٽڪاءُ.

هُبڪارَ: ث. سرهاڻ- سڱندڙ- خوشبوءِ. هُڳاءُ.

هَبَڪَڻُ: م. ڳالهائڻ ۾ هٽڪڻ. زبان ۾ رندڪ ٿيڻ. گهبرائڻ.

هِتِ: ظ. هتي- هن هنڌ.

هِتان: ظ. هن هنڌ کان.

هُتِ: ظ. هُن هنڌ- هُتي.

هَتَڪَ: ث (ع) بي عزتي. گستاخي. توهين.

هَتڪ آميز: ص. بي عزتي وارو- گستاخي وارو.

هتڪ ڪرڻ: بي عزتي ڪرڻ- توهين ڪرڻ.

Gul Hayat Institute

هَتِيا: ث (سن) قتل. پاپ- گناهہ. هچا- مصيبت.

هَتُ: ذ. ٻانهن جو حصو (جنهن ۾ آڱريون ٿين)- دست- يَد. ڪپڙي وغيره جي ماپڻ لاءِ آڱرين جي چوٽيءَ کان وٺي ٻوٽ تائين ماپ.

هَت اتڪائڻ: جهيڙو ڪڍڻ. واسطو رکڻ.

هت اچڻ: لهڻ- حاصل ٿيڻ. ملڻ. دستياب ٿيڻ. ميسر ٿيڻ.

هت ٻڌڻ: منت ڪرڻ- خوشامد ڪرڻ.

هت تنگ هڻڻ: پٺسي ڏوکڙ جي تنگي هڻڻ.

هت تنگڻ: سوال ڪرڻ. ٻڌڻ. محتاج ٿيڻ.

هت ٽارڻ: دل جي باهہ ڪڍڻ. زورائتا ڏک هڻي بدلو وٺڻ. سخت مار ڪڍڻ.

هت پهچڻ: دسترس ٿيڻ. وس هلڻ. رسائي ٿيڻ.

هت پير ٽرڻ: بيهوش ٿيڻ. حيرت ۾ پوڻ.

هت پير هڻڻ: ڪوشش ڪرڻ. ڪنهن مصيبت مان جند ڇڏائڻ لاءِ حيلا ڪرڻ. ڏک ڏوڙ ڪرڻ.

هت جهلڻ: هت کان وٺڻ. ڏيڻ وٺڻ يا اچڻ وڃڻ بند ڪرڻ.

هت ڏارڻ: خدمت چاڪري ڪرڻ.

هت ڏيڻ: ڪنيڪار ڪرڻ. مدد ڪرڻ. قول ڏيڻ.

هت ڊگهيرڻ: سوال ڪرڻ. گهُرڻ.

هت رکڻ: سرپرستي ڪرڻ. پنهنجو ڪرڻ. مدد ڪرڻ. پرگهور لهڻ.

هت رگڙ: چگيءَ طرح فائدو وٺڻ. مالا مال ٿيڻ.

هت ڦيرڻ: ٻلائي ڪرڻ. دلاسو ڏيڻ. چَٽ ٻڌڻ.

هت ڪڍڻ: واسطو ٽوڙڻ. دست بردار ٿيڻ.

هت ڪرڻ: حاصل ڪرڻ.

هت ڪٽڻ: دست بردار ٿيڻ- پڇر ڇڏڻ.

هت لائڻ: ڇهڻ. استعمال ۾ آڻڻ.

هت منجهڻ: تنگدستي ٿيڻ.

هت مهٽڻ: پڇتائڻ- افسوس ڪرڻ- پشيمان ٿيڻ.

هت ۾ هڻڻ: وس ۾ هڻڻ- قبضي ۾ هڻڻ.

هت وٺڻ: دستگيري ڪرڻ. سهارو ڏيڻ. رهبري ڪرڻ.

هت هلائڻ: ڪم ڪار ڪرڻ.

هت هٿ: پڇتائڻ- پشيمان ٿيڻ. افسوس ڪرڻ.

هت اُڌار: ث. قرض طور ورتل رقم. هٿو هت ورتل اوڌر. شخصي اعتبار تي ڏنل قرض.

هَت اکَر: ذ. تحرير. پنهنجي هت سان لکيل اکر. لکيت.

هَت جَس: ث. سوپ. لاپُ. ڪاميابي.

هَت جوڙَ: ث. هت ٻڌڻ. عاجزي. نيازمندي. آزي نيزاري.

هَت جوڙ ڪرڻ: عاجزي ڪرڻ. عرض ڪرڻ. منت ميڙ ڪرڻ.

هَت چُراندِ: ث. حرڪت- ڪيچل- مستي. چُرچ.

هَتَ جُوتُ: ص. خرچائو. فضول خرچ. سخي.

هَتَ ڏَسَ: ث. اشاري سان يا زباني طرح ٻڌائڻ. ڏسڻ سان ڪيل ڪم.

هَتَراڏُو: ص. هت جو ناهيل- نقلي- جُڙتو. بناوتي- مصنوعي.

هَتڑِي: ث. هت ڪس. ڪنهن جي ڪيسي مان هت جي ڪيڏ سان ڪيل چوري. گهوڙي کي تنگ ۾ ٻڌل چمڙ جي پٽي.

هتڑي هڻڻ: ڳنڍ يا ڪيسي مان ڪا شيءِ چوري ڪرڻ. ڪيسو ڪپڻ. مَلهہ ۾ ڪُپت وارو هت وجهڻ (مقابل ملهہ جو پير جهلي ڪيس ڏسڻ).

هَتَ شَفا: ث. طبيب جي علاج ۾ شفايابي جو اثر.

هَتَ قاڙُ: ص. اجايو خرچ ڪندڙ- فضول خرچ.

Gul Hayat Institute

هَتُ ڪڙولُ: ذ. زنجير ۽ ٻڌل لوهي ڪڙي جنهن ۾ ڪلف به هجي. هت ڪڙي.

هَتَ ڪڙي: ث. هٿن جي ڪَڙي. ڏوهاري جي هٿن کي قابو ڪرڻ لاءِ ڪلف واري لوهي ڪڙي يا زنجير.

هَتَ ڪسَ: ث. هت چراند. حرڪت. دست درازي. هٿڑي.

هَتَ گاڏي: ث. هت سان ڏکي هلائڻ وارو ٽيلهو. ٻارڙي کي گهمائڻ. لاءِ ننڍڙو گاڏو.

هَتَ ناتُ: ذ. هٿن جو کيل. چالاکي. حرفت بازي. نگي.

هَتُ: ذ. سرمايو. پونجي- مُوڙي.

هَتوپائي: ث. هٿن سان ويڙهه. هت کس. ڏڪ مُڪ.

هَتوراڙي: ث. پٽ تي ڪريل يا وجايل شي جي هٿن سان ڇُولا.

هتوراڙيون ڏيڻ: اوندهه ۾ هٿن کي هيڏانهن هوڏانهن هلائي کا وجايل شيءِ ڳولڻ.

هَتوڙو: ذ. وڏو مترڪو. لوهارڪي ڪم جو هڪ اوزار.

هَتوڙي: ث. مترڪي. هت ڪڙي.

هَتَ وَسَ: ظ. پنهنجي وس ۾- پنهنجي اختيار ۾.

هتَ وَسِيڪو: ص. هنڌائي جاءِ تي قابو رکيل. پنهنجي وس ۾.

هَتو هَتَ: ظ. هڪڙي هت کان ٻئي هت ۾. مٽان ٿي مٽان. جلدي- ترت.

هَتِي: ث. مدد- واهر. حمايت- ٽيڪ. ناٽي جي مدد- موڙي.

هٿي ڏيڻ: حمايت ڪرڻ. ٽيڪ ڏيڻ. سهارو ڏيڻ.

هَتيارُ: ذ. لڙائي ۾ ڪم ايندر اسلحو (تلوار، بندوق، ياڻو وغيره). لٽ ڏڪو.

هتيار پنهوار: ذ. اسلحو (تلوار، ياڻو غيره).

هَتِيڪو: ص. مضبوط- سوگهو- قابو. هڪ جاءِ تي ڪُتل.

هتِيڪو ڪرڻ: سوگهو رکڻ- قابو رکڻ. محفوظ رکڻ.

هَتِيءَ: ظ. هٿن سان.

هتِيءَ پوڻ: هٿو پاڻي ڪرڻ. هٿن سان وڙهڻ. وڙهڻ- جهيڙو ڪرڻ.

هتِيءَ خالي: ص. ٽلهو- سکڻو. سجو.

هَتِيو: ذ. مُٺ- دستو- ڳُنڍُ. مُهرو.

هَتُ: ذ. وکر وڪڻ جي جاءِ- دڪان.

هَتائي: ص. هت وارو- دڪاندار.

هَتُ ڪڍڻ: سامان پکيڙي چڌڻ. گهرو سامان چڙوچڙ ڪرڻ.

هَتَ واڻيو: ذ. هندو دڪاندار. ڍڇڙو.

هَتائِڻُ: م. پري ڪري. سيرڻ- ريڙهڻ. لاهڻ (ملازمت کان). پسپا ڪرڻ- شڪست ڏيڻ. موٽائڻ. واپس ڪرڻ.

هَتَ تاڙَ: ث. هٿن کي تالا هڻڻ. دڪانن کي تالا هڻي بازار جو ڪاروبار بند رکڻ- هڙتال.

هَتَ تاڙ ڪرڻ: هٿن دڪانن کي تاڙيون هڻڻ. ڪرف ڪرڻ هڻي بند ڪرڻ. بازار جو ڪاروبار بند رکڻ. احتجاج طور دڪان بند ڪرڻ.

هَتَڙِي: ث. ننڍو هت. سنڌ جي جدا جدا پاڳڻ ۾ ڳوٺن ماڳن ڏيهن جو نالو.

هَتَڪَ: ث. انڪاءِ (زبان ۾). هَڪَ.

هَتِڪَڻُ: م. هڪڻ. دل من هڻڻ. گهبرائڻ.

هَتُ: م. پري ٽيڻ. سِرڪڻ- رڙهڻ. پوئتي ٽيڻ- موٽڻ. هار کائڻ. کسڪڻ. ايرو ٽيڻ. جوانيءَ کان موٽڻ. لات کائڻ.

هَتِي: ث. ننڍڙو دڪان.

هٿي سارو هوڪو ڏيڻ: وت آهر خرچ ڪرڻ. سگهه سارو هلڻ.

هَتُ: ذ (سن) غرور- وڏائي- آڪڙ. ضد. تعصب.

Gul Hayat Institute

هاڻي- جسم- سرير.
هَٹ سُجَاڻي: ث. تندرستي- چڱيلائي. صحتيابي.
هَٹ سڄو: م. بيماريءَ کان آجو. تندرست- صحتمند- چڱو پلو. سجاڳ- خبردار. هوشيار.
هَٹ ڪرڻ: غرور ڪرڻ. ضد ڪرڻ.
هَٹِيلو: ص. ضدي- هوڏي. متعصب. سرڪش- پاڻ زورو.
هَپُ: ذ. هڪڙي ٽي پيري وات ۽ وجهڻ جو آواز- هُپُ.
هَپُ ڪرڻ: هڙپ ڪرڻ. وات ۽ وجهي کائي وڃڻ.
هَپو: ذ. لپو. لپ پري وات ۽ وجهڻ. گرانهه- لقمو. وڏي لپ. وڏو گرانهه.
هِجَ: ث (ع) اکرن جو اعرابن مطابق اُچار.
هُجَ: ث (ع. حجت) حجت- دوستيءَ واري گهرائي. اميد.
هِجرُ: ذ (ع) جدائي- وڇوڙو- فراق.
هِجرَت: ث (ع) جدائي. وطن کي هميشه لاءِ ڇڏڻ. نبي سڳوري جو مڪي کي ڇڏي مدينني ۾ وڃڻ ۽ همیشه لاءِ اُتي رهڻ.
هِجرِي: ث (ع) نبي سڳوري جي هجرت کان شروع ٿيندڙ اسلامي سنه.
هُجَنُ: م. موجودگي هڻڻ- هٽڻ. موجود رهڻ.
هَجوَ: ث (ع) مذمت- ڪُوار. بدگوئي. نِندا- گلا.
هُجُوم: ذ (ع) ڀيڙ- مجمعو- انبوه.
هَجَنُ: م. ڳهڻ- گهٽي ڪم سبب ٽڪجڻ. ساٿو ٽيڻ. ورچڻ. کهُجڻ.
هَچا: ث (سن. هتيا) ڏوهه- گناه. پاپ. عذاب. مصيبت. مرض- روگ.
هَچا پوڻ: مصيبت پوڻ. شامت مٽان پوڻ.
هَچارو: ص. قاتل- خوني. ظالم. ڏوهي- پاپي. گنهگار.
هِچِڪَ: ث. لوڏو- لچڪ. ڏوڏو.
هِچِڪَنُ: م. روڙڻ. سڏڪا ڀرڻ.
هِچَنُ: م. هُرڻ- دل سان لڳڻ- ڪَڳڻ. دل کي وڻڻ.
هِدايَتَ: ث (ع) سڌو رستو ڏيکارڻ- دڳ لاڙڻ. رهنمائي- رهبري. نصيحت- فهمائش. حڪم- فرمان.
هدايت ڪرڻ: نصيحت ڪرڻ. سنئين رستي تي هلائڻ. طريقو سيکارڻ.
هدايت نامو: ذ. هدايتن جي سمجهائيءَ وارو ڪتاب.
هَدَفُ: ذ (ع) تير جو نشانو. نشان چٽڻ وارو دائرو يا ڪو نشان.
هُدو: ذ. ڪنهن وظيفي وغيره پڙهڻ جو مرشد کان ملهل اِذن.
هُد هُد: ذ (ع) هڪ قسم جو پکي.
هَدِيو: ذ (ع. هَديه) تحفو- نذرانو. ڪنهن متبرڪ چيز جي ملهه ۾ ڏنل مٺائيءَ جي رقم.
هَڏ: ظ. هرگز- مُور- بلڪل- بنهه.
هَڏُ: ذ. وڏو هڏو. هڏو. ردّل جانورن ۾ رهجي ويل ڪچاڻ- پَساه.
هَڏ ڀيڻ: مارڪٽ ڪرڻ. سخت سيڪت ڏيڻ.
هڏ پِيڙَنُ: سخت پورهيو وڻڻ.
هَڏ ڪُرڪَنُ: ڪهڪاءُ اچڻ- قياس ٽيڻ. ڪَهل اچڻ.
هَڏ تَري: ث. زوراور اُٺ کي نڪ ۾ مهار وجهڻ جي ڪائي.
هَڏ ڏوکي: ص. همدرد- گهٽگهرو. قياس ڪندڙ.
هَڏ رَتُ: ذ. رشتيدار -مٽ مائٽ. سڳا عزيز.
هَڏ ڪاتُ: ذ. قدبت- هاڻي. جسم جي بيهڪ.
هِڏڪوئي، هِڏڪي: ث. خشڪيءَ کان پيٽ مان نڪرندڙ آواز- هچڪي. ساروٽي. تانگهه- سِڪ- چِڪ.
هُڏڪارو: ذ. مِرُون جي هولڻ يا ڪُرِڪڻ جو آواز.
هُڏڪو: ذ. ڪُرڪو- ڪنجهڪو- چِنگهه.

Gul Hayat Institute

هَڏ ڳڏ: ذ. نندا وڏا هڏا. سيئي عضوا.
هڏ ڳڏ ڀڃڻ: سڀ عضوا ۽ سنڌ ڀڃڻ. ڏاڍي مار ڪڍڻ. سخت سيکٽ ڏيڻ.
هَڏو: ذ. هَڏُ- هَڏِي. نَريءَ جي هڏي.
هڏوڳڏو: ذ. ڪِن ڪَچرو.
هَڏِي: ث. نندڙو هڏو.
هُڏي: ث. جهٽڪ- تڙي- چڑب. ٿُندي۽ سان ڳالهائڻ. ڪاوڙ جو ڳالهاءُ. مغروري.
هُڏِي ڏيڻ: آڏو شوخيءَ سان ڳالهائڻ- آڏو تڙيءَ سان ڳالهائڻ. ابتو جواب ڏيڻ.
هِڏيانُ: ذ (ع) بيماري يا بيهوشيءَ ۾ ڪيل ڳالهيون- وڏَلَ. بڪ بڪ.
هَر: ص (ف) سڀ- ڪوبه. هرهڪ.
هَرُ: ذ. زمين کيڙڻ جو اوزار.
هر جوڙڻ: زمين کيڙڻ لاءِ هر ٻڌڻ.
هر ڏيڻ: زمين کيڙڻ. صاف صفائي ڪرڻ.
هُرَ: ث. يادگيري. ساروٽي.
هِراسُ: ذ (ف) ڊپ- خوف- هول. دهشت.
هراسان: ص. ڊنل- خوفزده.
هربار: ظ (ف) هردفعي- پيري پيري- وري وري.
هُربو: ذ. هڪ قسم جو پسارڪو وڪر. ميٽي.
هُرِتڙي: ص (جمع. هُرتڙيون) هلڪڙي- رولو- هرجائي. هُوڙهه.
هرتالَ، هرتالِي: ص. هرتال جاڦندڙ. حرفتي. چالاڪ. مڪار.
هَرجُ: ذ (ع) نقصان- گهاٽو- ٽوٽو- خسارو.
هرجُ پوڻ: نقصان پوڻ. گهاٽو پوڻ.
هَرجاڻو: ذ. نقصان جو عيوضو- تاوان.
هرجاءِ: ظ (ف) هرهنڌ- جتي ڪٽي- سڀ جڳهه تي.
هَرجِنسَ: ث. سڀ نمونا. سڀ قسم.
هرحال: ظ (ف) هرطرح- هرصورت- ڪنهن به طرح.
هَردفعي: ظ (ف) هرڀيري- پيري پيري سان.
هردَم: ظ (ف) هروقت- هر گهڙي.
هِردو: ذ (سن) مَن- دل- چت- خيال.
هَرڌاتِ: ث. سيني ڌاتن مان گڏي ناهيل ٽانءُ يا هٿيار.
هرروز: ظ (ف) روزانو- هَميشه- روز روز.
هَرڙائي: ث. هلڪڙائي- خسيس پڻو.
هَرسالَ: ظ (ف) سال بسال.
هَرسُوءِ: ظ. هرطرف.
هرصورت: ظ. ڪنهن به نموني- ڪنهن به طرح. هرحال ۾.
هرطَرفُ: ظ (ف) هر پاسي- سيني پاسن. چَوڏِس.
هَرڪاريو: ص. سڀ ڪم ڪندڙ. هنرمند. هرڪم ۾ پورو.
هِرڪَڻُ: م. هِرڪڻ.
هَرڪو: ظ. سيڪو- هرماڻهو.
هِرڪُ: ذ. ڪپڙي جو هڪ قسم- پٽيو- لٽو.
هُرِڪُرِ: ث. اڻ تڻ- ڳٽتي- اُلڪو- آنڊ مانڊ.
هِرڪَڻُ: م. دل سُرڪڻ- دل ٽيڻ. موهجڻ. حرص ٽيڻ.
هَرگِزَ: ظ (ف) هرحيلي- ڪڏهن به- پٽيءَ- ٻنهه- مورُ.
هرگهڙِي: ظ. هروقت- هرويلي.
هَرلحظي: ظ. هروقت.
هُرلو: ذ. هيناهينءَ تان پاڻي اُپائي ٻنيءَ کي پهچائڻ لاءِ ڪائين مان ٺهيل مانڊاڻ- چرخو. اٽ.
هَرماه: ذ (ف) مهيني سِر مهيني- هرمهيني.
هُرمُچُ: ذ. پرت جو هڪ نمونو.
هَرمُرو: ذ. هڪ قسم جو پسارڪو وڪر.
هَرنو: ذ (ڏهسنامو) هاٿيءَ جو ٻچو- هاٿي.

Gul Hayat Institute

هَرَڻُ: ذ. بر جو مشهور جانور- غزال- آهُو- مرگهُ.
هَرڻ هماءُ: ذ. هڪ خيالي پکي هُماءِ جيڪو متي آسمان ۾ اڏامي ۽ زمين تي ڪونہ لهي.
هَرڻِي: ث. هرڻ جي مادي.
هِرَڻُ: م. عادي ٿيڻ- هير پوڻ- مانُوس ٿيڻ. هِري مِري وڃڻ.
هُرَڻُ: م. ڪا ڳالهہ دل تي ڌُرڻ (پر ياد نہ اچڻ)- ڪَکڻ. ياد نہ اچڻ (پر دِل سان لڳڻ).
هَرُو پَروُ: ظ. خواه مخواه- بنا سبب جي- راه گناه.
هَرهِر، هَرنهِر: ث. هر جي ڏِگهي ڪاڻي (جيڪا پاڇاري سان بَدل هوندي آهي، ۽ اُن جي مٽ ڪي جهلي هر ڪاهبو آهي).
هَرَ هَرَ: ظ. وري وري- پيري پيري- ذري ذري- گهڙي گهڙي.
هَرهِڪ: ص (ف) هڪ هڪ- هڪڙو هڪڙو- هرمائهو.
هَري: ظ. آهستي- ڌيري- ڌيرو.
هَري هَري: ظ. آهستي آهستي- ڌيرج سان.
هَرِيڙَ: ث. هڪ قسم جو پسارڪو وڪر.
هريو: ص. سائو- سرسبز- آباد. آلو- پنل- پُسيل. (ث. هَري).
هُريو هُريو ڪرڻ: پوک تان پکين کي اُڀارڻ لاءِ "هُريو هريو" جون هڪلون ڪرڻ. چيڙائڻ. خواري ڪرڻ. مشهور ڪرڻ.
هَڙَ: ث. ڪپڙي وغيره جي ڳنڍ. ٻُجڪي- پَرِي. پونجي- موڙي.
هَڙ ڪوسي ڪرڻ: مال هٿ ڪرڻ. نفعو حاصل ٿيڻ.
هَڙِبانِ: ث. جاڙِي. ڪاڌيءَ وارو هڏو (جنهن ۾ ڏند پڇي ٻيهن).
هڙِبائيون نڪرڻ: ڳري ڪندا ٿيڻ. منهن يا جسم جو ماس روڙجي وڃڻ. بدن جا هڏا ظاهر ٿيڻ.
هَڙِ ٻَڙِ: ث. گهبراهٽ- پريشاني. واڙائي. بدحواسي. تڙ تڪڙ. جلدبازي.
هڙتالَ: ث. هٽ تاڙ- احتجاجي اسٽرائيڪ.
هَڙپُ: ذ. گرانهہ ڳيهن- هپو. ڳيت.
هڙپ ڪرڻ: ڳيهي وڃڻ. ڪائي وڃڻ. هضم ڪرڻ. غبن ڪرڻ.
هُڙ چُڙ: ث. ڦٽڪو- بي آرامي. لوڇ پوڇ. چڙواڳي.
هُڙڪَ: ث. ڏڪڻي (ڏڪ ڪان).
هُڙڪَڻُ: م. ڏڪڻ- ڏڙڪڻ. ڏڪ يا سيءَ ۾ ڏڪڻ. بيماريءَ ۾ ڪمزوري يا بخار سبب چنگهڻ.
هُڙي، هُڙِهي: ث. ننڍو جهنگل. رک ڪيل جهنگ (جنهن ۾ وڻ هجن).
هُڙيو، هُڙهيو: ذ. هڪ قسم جو پکي.
هَزارُ: ذ (ف) ڏهہ سئو- سهس.
هَزارين: ظ. هزارن جي تعداد ۾- بي شمار- لاتعداد.
هَزَلُ: ذ (ع) اڌنگي ڳالهہ. بيهودگي. ننڍول. فحش مضمون وارو ڪلام.
هَزل گوئي: ث. ننڍول وارو ڪلام.
هَزِيمَت: ث (ع) شڪست- هار. ياڄ.
هَسُ: ذ. ڳچيءَ ۾ پائڻ جو هڪ ڳهہ (چانديءَ جو وڏو ڪڙولو).
هَسائِڻُ: م. ڪِلائڻ- خوش ڪرڻ.
هَست: ذ (ف) هو آهي. هستي- وجود. زندگي. ڪائنات.
هَست رنگِي: ث (ف. هشت رنگي) گهٽن رنگن واري. گهٽن روپن واري ناز نخرا ڪندڙ (عورت). چالاڪ عورت. بدچال.
هَستِي: ث (ف) وجود. قيام- موجودگي. حياتي- زندگي. موجودات. مخلوقات. مجال- وس. طاقت.

Gul Hayat Institute

هَسِلي: ث. ڳچيءَ وارو هـــڏو. ڳچيءَ ۾ پائڻ جو هڪ ڳهه.
هَسَڻُ: م. کلڻ. خوش ٿيڻ. خندو ڪرڻ. ٺوٺ ڪرڻ.
هَسو: ذ. تِرَ وانگر جسم تي اُپريل ڪاري ڳوڙهي (تِرَ کان وڏي).
هَسوارُ: ذ. سُوارُ. گهوڙي سوار.
هُشِ: ث (ف) ڪُتي ٻلي‌ءَ کي هڪلڻ جو آواز.
هُش ۾ خوش ٿيڻ: بيعزتي ۾ به خوش ٿيڻ.
هَشاشُ: ص (ع) خوش- سرهو- شاد.
هَشاش بشاش: ذ. خوش- سرهو. چگو ڀلو- تندرست.
هَشارُ: ذ. انبوه- هجوم.
هُشائڻُ: م. ويهارڻ (اُٺ)- جُهڪائڻ (اٺ).
هَشت: ذ (ف) اٺ (عدد).
هشت پهلو: ص. اٺ ڪنڊو.
هُشڪارَڻُ: م. بَچ ڪرائڻ (ڪُتي جي).
هُشناڪُ: ص. خبردار- چالاڪ. هوشيار.
هُشناڪِي: ث. خبرداري. سمجهه سوچ. هوشياري.
هُشِي: ث. چُرچ- حرڪت. چاڙهه- ٽيڪر. بَچ.
هُشِي ڏيڻ: ٽيڪر ڏيئي بچ ڪرائڻ. ٽيڪو ڏيڻ.
هُشيارُ: ص. خبردار- ڏاهو- سمجهو.
هُشياري: ث. خبرداري- ڏاهپ- سيائپ.
هَضَمُ: ذ (ع) هضم ٿيڻ جي سگهه- هاضمو. پيٽ ۾ کاڌو ڳرڻ جي حالت.
هضم ٿيڻ: کاڌو جيرڻ. پيٽ ۾ ڳرڻ.
هضم ڪرڻ: پرايو مال کائي وڃڻ. غبن ڪرڻ.
هَفتُ: ذ (ف) ست (عدد).
هَفت اَقليم: ذ. ست کنڊ. ست بادشاهتون. ست ملڪ (قديم دور جون بادشاهتون: عرب، ايران، تُوران، هند، چين، مصر، يونان).
هفت زبان: ص. ست ٻوليون جاڻندڙ.
هَفتو: ذ. ست ڏينهن. ستن ڏينهن جو عرصو.
هفتيوارِ: ظ. هرهفتي- ستين ستين ڏينهن.
هُڪَ: ث. سَهڪو- وڏا ساه کڻڻ. دم. اُهس.
هُڪَڙُ: م. سَهڪڻ- ساهه پرجي پوڻ (دوڙڻ يا دم جي بيماري‌ءَ ۾).
هِڪَ: ث. سڏ- چِڪَ- تانگهه. سِڪَ- اُڪير. پياس- اُسائ.
هِڪُ: ص (سن) واحد- يڪ. اڪيلو. ڳڻيٽي جو عدد (١)- ايڪو.
هڪ ٿيڻ: گڏجڻ- ٻڌي ڪرڻ. يڪمشت ٿيڻ. اتحاد ڪرڻ.
هِڪُ ڪرڻ: برابر ڪرڻ- مَٽ ڪرڻ. گڏائڻ. ملائڻ.
هُڪُ: ذ (انگ) لوهي ڪُنڊيو (ڪپڑن وغيره ٽنگڻ لاءِ). بولٽ (دروازي جو).
هَڪالڻ: م. لوڏڻ- لوڏي ڪڍي ڇڏڻ. ڏڪا ڏيئي ڪڍڻ.
هِڪ پيرو: ظ. هڪ دفعو. اوچتو.
هِڪ ٽِڪَ: ظ. گهُور وجهي ڏسڻ- لاڳيتو ڏسندو رهڻ. نظر ڪُپائي اک چنيڻ کان سواءِ ڏسڻ. نشاني تي پورو- تُر.
هڪ پاسيرو: ظ. هڪڙي پاسي تي. گوشائتو.
هِڪجهڙائي: ث. ساڳيائي- مشابهت. برابري.
هِڪ جهڙو: ص. ساڳيو- هوبهو. مشابهت رکندڙ.
هِڪَ جيڏائي: ث. هم عمري.
هِڪَ جِيڏو: ص. هم عمر. سَرتو- جِيسُ. دوست.
هِڪدَم: ظ (ف) يڪدم- جهٽ پٽ- تُرت. اوچتو- اچانڪ.
هَڪَڙُ: ص. ڳالهائڻ ۾ هڪندڙ- ٻٽڙ. ٻاتو.

Gul Hayat Instute

هَڪڙائڻ: م. هڪڻ. ٻاتائڻ. ٻاتو ڳالهائڻ.
هِڪڙو: ص. هڪ- واحد. اڪيلو- چڙو. (ث. هڪڙي).
هِڪَ ڪَرو: ص. هڪجهڙو. سدائين هڪجهڙو- ساڳيو (وهڪرو، حال).
هِڪَ ڪَنو: ص. ڏيان سان (ٻڌڻ).
هِڪَ ڳالهه: ث. پڪي ڳالهه. پڪو وعدو. مقرر ملهه.
هِڪ هَٽي: ث. سيني دڪانن تي هڪڙو مقرر ڪيل اڳهه.
هَڪَلَ: ث. سڏ. پُڪار. زور سان سڏ جو آواز. للڪار. وهت وغيره ڪي هڪلڻ لاءِ ٽڙ.
هڪل ڪرڻ: خبردار ڪرڻ لاءِ سڏڻ يا آواز ڏيڻ. زور سان سڏ ڪرڻ.
هِڪ لڙهو: ذ. هڪڙي لڙهي يا سَر وارو هارُ- هِڪ سَرو.
هَڪلڻ: م. هڪل ڏيڻ (وهت ڪي). تڪو پنڌ ڪرڻ. تيز هلائڻ. ڊوڙائڻ. ڇاڻڻ (مڪيون).
هَڪلو: ص. جنهن جي زبان ۾ اٽڪاءُ هجي (ء ڪنهن لفظ يا اکر تي اٽڪندو هجي).
هِڪو: ص. هڪڙو- هڪ. (ث. هڪي).
هِڪائي: ث. هيڪڙائي.
هَڪو بَڪو: ص. حيران- واتڙو. بدحواس.
هِڪُوٽو: ص. هڪ سرو. هڪڙو تَهه (ڪپڙي وغيره جو).
هَڪِيو: ص. حاضر. موجود. تيار.
هَڪيو تَڪيو: ص. هڪ مقرر ماڳ تي موجود.
هِڪِي: ث. نِڙي- لُڪِي.
هُڪاءُ: ذ. سڱڌ- سُرهاڻ- خوشبو. آواز- پڙلاءُ.
هِگ: ذ. هڪ قسم جو پسارڪو وڪر.
هُلُ: ذ. گوڙ- شور- ڏمچر- غوغاءُ. واڪو واڪاڻ.
هُل حشر: ذ. گوڙ گهمسان. واويلا. ٻائيتال. هنبس.
هُل ڪرڻ: گوڙ ڪرڻ- لُڙ ڪرڻ.
هُلاچو، هُلچو: ذ. گوڙ- غوغاءُ. پڙلاءُ.
هَلاڪُ: ذ (ع) موت. تباهي.
هلاڪُ ڪرڻ: مارڻ- قتل ڪرڻ.
هِلاڪَتَ: ث (ع) فنا. موت.
هَلاڪُ: ص (ع. هَلاک) فنا. کهُيل- ٽڪل. بيزار. وِرتل- خفي.
هلاڪ ٿيڻ: ورڇڻ- کهجڻ- ٽڪجڻ. بيزار ٿيڻ- خفي ٿيڻ.
هَلاڪِي: ث. بيزاري. دقت- تڪليف. خفو. پورهيو. محنت. جفاڪشي.
هِلالُ: ذ (ع) پهرين تاريخ جو چنڊ.
هَلان: ث. اوچتو حملو- ڪاهه- چڙهائي. جُلهه.
هلان ڪرڻ: ڪاهه ڪرڻ- چڙهائي ڪرڻ.
هَلاهِل: ذ (ع) هڪ قسم جو قاتل زهر (جنهن جو ڪوبه علاج نه ٿي سگهي).
هَلائِڻُ: م. حرڪت ڏيڻ- چورڻ. هڪلڻ. جاري ڪرڻ. هڻڻ (بندوق). شروع ڪرڻ. لوڏڻ- جنبش ڏيڻ. پنڌ ڪرائڻ.
هَلَتَ: ث. چال- روش. رواج- رسم- ريت. روَيو.
هلت چلت: ث. چال چلگت. هلڻ چلڻ. افعال.
هَلَتُ: ذ. نار يا هرلي جو سمورو سامان. سامان سڙو- ٽپڙ ٽاڙي.
هَلت هلڻ: ڪم ڪار هلڻ. روزگار هلڻ. گهر جو سَنجت ٽيندو رهڻ.
هَلچَل: ث. ياڄ. يڄ ڊوڙ. دنگو فساد. افراتفري. حڪومت جي خلاف تحريڪ.
هَلَرَ: ث. پوک جي وَلِ (سنگڻ) مان آنُ ڏار ڪرڻ لاءِ ڏِڳن جي لتاڙ- ڳاهه.

Gul Hayat Institute

هَلِ ہڏڻ: گهٽي اڇ وچ ڪرڻ. ذري ذري اڇڻ.
هَلڪائي: ث. هلڪڙائي. وزن جي ٽورائي.
هلڪائي ڪرڻ: وزن گهٽ ڪرڻ. بار لاهڻ. آسان ڪرڻ.
هَلڪو: ص. گهٽ وزن وارو. گهٽ قيمت وارو- سستو. هلڪي طبيعت وارو- ٽرڙو. ڪم ظرف. ذليل. خسيس. حقير. ڪمزور- هيٺو. ناموزون. خفيف (ڏڪ)- اُڇاترو.
هلڪو ٿيڻ: بار پري ڪان آجو ٿيڻ.
هلڪڙائي: ث. ٽرڙائي. نيچ پڻو. ڪميڻپ.
هَلندي: ث. طاقت- پهت- رسائي. پهچ- دست رس.
هلندي پهچندي: ث. طاقت ۽ اختيار. وس ۽ پهچ.
هَلڻُ: م. چُرڻ- رڙهڻ. حرڪت ڪرڻ. وڃڻ- روانو ٿيڻ. پنڌ ڪرڻ- سفر ڪرڻ. جاري ٿيڻ. وهڻ (پاڻي). مرڻ. رائج ٿيڻ. وڪامڻ. چُٽڻ (بندوق).
هليو اچڻ: لاڳيتو رائجُ رهڻ. رواج ۾ هجڻ. سلسلو قائم رهڻ. حملي لاءِ اچڻ. بي ڏيو اچڻ.
هليو وڃڻ: روانو ٿيڻ- موڪلائڻ. ختم ٿي وڃڻ.
هَلڻِي: ث. هلڻ جو نمونو. چال. رفتار.
هُلڻُ: م. هُلي وڃڻ- مشهور ٿيڻ. پکڙجي وڃڻ (واقعو يا افواه).
هَلڻ مَلهڻ: م. هلي پاڻ ملهائڻ (ڪنهن مقابلي ۾).
هَلي مَلهي ڪرڻ: اچي مچي ڪرڻ- مدد ڪرڻ- همراهي ڪرڻ.
هَلوئُون: ث. اُٺ جي سينگار جا ڳهه ۽ ساز.
هَلِي چَلِي: ث. هلت چلت. ريت روش. رسم رواج. وهنوار (شادي مرادي جو).
هَليلا: ذ. ڇُوهارا- ڪتل- ڪارڪون.
هَم: ذ (ف) سان- گڏ. خواه. ساڳيو. هوبهو.
هَم آغوش: ص. بغلگير- ياڪر پائڻ. ياڪر ۾.
هم آهنگ: ص. هڪ جهڙو آواز- ڳائڻ ۾ هڪڙوئي يڪو آواز. هم آواز.
هَمُ: ذ (ع) اوسيئڙو. ڳڻي- فڪر.
هَم غم: ذ. فڪر انديشا. غم ۽ ڳڻتيون.
هُما: ذ (ف) هڪ قسم جو خيالي پکي (جيڪو سدائين اُڏامندو رهندو آهي. چون ٿا ته جنهن ماڻهو تي ان جو پاڇو پوي اهو بادشاه ٿيندو).
هَمالِيه، هِمالِيه: ذ (سن) برف سان ڍڪيل مشهور جبل (جيڪو سڄي دنيا جي جبلن کان اُوچو آهي).
هِمامُ: ذ (ف) اُڪرو. لوهي اُڪرو.
هِمام دَستو: ذ. لوهي اڪرو مهرو.
هَمِ بِستري: ث. عورت سان گڏ سمهڻ- جماع.
هِمتائِڻُ، همتائڻ: م. هَمت ٻڌائڻ. زور ونائڻ. پنيرائي ڪرڻ- دل ٻڌائڻ.
هِمَتَ: ث (ع) طاقت- سگهه. توفيق. پهچ- پهچندي. دليري- جرات.
هَمت ڪرڻ: دليري ڪرڻ. بهادري ڪرڻ. ڪوشش ڪرڻ.
هَم پايه: ص (ف) ساڳئي رتبي جو. برابر (عهدي يا حيثيت ۾).
هَم پيشه: ص (ف) ساڳئي ڌنڌي وارو- حريف.
هَم جماعت: ص (ف) ساڳئي ڪلاس يا درجي ۾ پڙهندڙ. ساڳي جماعت جو (ميمبر).
هَم جِنس: ص. ساڳيءَ جنس جو. ساڳئي قسم جو.
هَمدَردُ: ص (ف) ڏک سک جو ساٿي. غمخوار. ڏک پائي. گهٽگهرو.
هَمدَردي: ث. غمخواري. درد وَندي. پلائي.
هَمدَم: ص (ف) دوست- يار. رفيق- ساٿي.
هَمذات: ص (ف) ساڳي قوم يا ذات جو.

Gul Hayat Institute

هَمرازُ: ص (ف) حال پائي- حال محرم. رازدان.
هَمراهُ: ص (ف) گڏ هلندڙ. ساٿي- رفيق. ٻيلي. حامي. واهرو.
هَمراهِي: ث (ف) مدد. سات. واهر. پٺيراڻي.
هَمرَڪابَ: ص (ف) سوار سان گڏ هلندڙ- ڪنجڪي. سواري سان گڏ هلندڙ. هَمسفر. همراهه.
هَمزادُ: ذ (ف) گڏ ڄاول. جاڙو. هم عمر. اُهو جِنُ يا فرشتو جيڪو ڪنهن ماڻهو سان گڏ پيدا ٿيو هجي ۽ سڄي ڄمار ان سان گڏ رهي.
هَمزَبان: ص (ف) هڪ آواز. هڪ زِبان. متفق. تائيد ڪندڙ.
هَمزو: ذ (ع) "الف" جي ٻي صورت جيڪا لفظ ۾ وچ ۾ اچي.
هَمسائگي: ث (ف) پاڙو- پاڙي جي ويجهائي.
هَمسايه: ص (ف) پاڙيسري. پاسي وارو گهر. پرسان رهندڙ.
هَمسَرِي: ث (ف) برابري. هڪ جهڙائي- مساوات.
هَمسَفر: ص. گڏ مسافري ڪندڙ. ساٿي.
هَمشِڪل: ث (ف) ساڳي صورت وارو- هڪ جهڙي شڪل.
هَمشِيره: ث (ف) ڀيڻ (جنهن هڪ ئي ماءُ جو ڪير ڏاتو هجي). سڳي ڀيڻ.
هَمعَصر: ص (ف) ساڳئي وقت جو. ساڳئي زماني يا دور جو.
همعُمِر: ص (ف) ساڳيءَ عمر جو- هڪ جيڏو.
هَمقَدم: ص (ف) ساٿي- رفيق- همراه.
هَم قلمُ: ص (ف) ساڳئي قلم يا پيشي سان تعلق رکندڙ- مصنف. اديب.
هَم قَومِ: ص (ف) ساڳيءَ قوم جو. هڪڙيءَ قوم جو.
هَم ڪَلامُ: ص (ف) گفتگو ڪندڙ.
هم ڪلامِي: ث. گفتگو- ڳالهه ٻولهه.
هَم مَذهبُ: ص. ساڳيو مذهب رکندڙ. هڪڙيءَ عقيدي وارو.
هَم معنيٰ: ص. ساڳيءَ معنيٰ وارو.
هَم نامُ: ص. ساڳئي نالي وارو.
هم نشين: ص (ف) گڏ ويهندڙ. دوست. ساٿي.
هَمنَوا: ص (ف) گڏ ڳائيندڙ. گڏجي ڳائيندڙ.
هَموارُ: ص (ف) سڌو (پٽ)- سَندريل (زمين).
هَموَطنُ: ص. ساڳئي وطن جو.
هَموزَنُ: ص (ف) ساڳي تور وارو- هڪ جيترو.
هَمَه: ظ (ف) سڀ- ڪُل. سمورو- جملي.
همه داني: ث. هر ڳالهه جي ڄاڻ.
هَمَيشُون: ظ. هميشه- سدائين. اڪثر- گهڻو ڪري.
هِمياڻِي: ث (ف) اها ڳوٽري جنهن ۾ رپيا وغيره وجهي چيلهه سان ٻڌي چڙجي.
هَمِيرُ: ذ. سومرا گهراڻي جو مشهور حاڪم "همير سومرو". (ص) امير. پهلوان- سورهيه.
هَميشگِي: ث (ف) سدائين هجڻ واري حالت- مدامي. قيام. بقا.
هَميشَه: ظ (ف) سدا- سدائين- دائم. جڏهن ڪڏهن.
هِنَ: ض. اِنَ. انهيءَ.
هِن سال: ظ. هلندڙ سال ۾- هلندڙ وقت ۾.
هُنَ: ض. هُو- اُهو. اُنهيءَ.
هَنياري: ث (ع. عماري) هاٿي تي رکڻ جي هَودي (جنهن ۾ ماڻهو ويهن)- پالکي.
هَنياري رسڻ: وڏي درجي کي پهچڻ.
هَنبَسُ: ذ. هُل- گوڙ. ڏمچر. گهوڙ گهمسان.
هَنبَسڙا: ذ. "ماتا" وانگر چمڙي جي هڪ بيماري.

Gul Hayat Institute

هَنبوچي: ث. دهل ۽ شرناءِ جي تار تي هڪ قسم جو ناچ.
هنبوچيون هڻڻ: خوشيءَ ۾ نچڻ ٽپڻ.
هَنبي: ث. ديگ رڌڻ لاءِ ڪاٺ جي وڏي ڏوئي- آنبي.
هَنجهَ: ث. گود- جهولي- آغوش.
هَنجهه: ذ. هڪ قسم جو ڏانڊي پکي.
هَنجهَرَ: ث. هڪ قسم جو ڏانڊي پکي.
هَنجهُون: ث. لڙڪ- ڳوڙها.
هنجهون هارڻ: ڳوڙها ڳاڙڻ- لڙڪ وهائڻ. روئڻ- ڏک ڪرڻ.
هِندُ: ذ. هندوستان- پارت.
هِندِي: ص. "هند" جو رهاڪو. (ث) "پارت" جي قومي ٻولي.
هِندائو: ذ. چانهين- تربوز.
هِندستان: ذ. "هندو" قوم جو ملڪ- هند- پارت.
هَندستاني: ص. هندستان جو- هندي.
هِندسَه: ذ. "انگن" جو علم. جاميٽري ۽ رياضي جو علم.
هِندُو: ذ. "هند" جو رهاڪو. (ص) ڪارو (ماڻهو). (ث. هِندواڻي).
هِندورو: ذ. پَينگهو- جهُولو.
هَنڊُ: ذ. جاءِ- مقرر جاءِ. آستانو- ٺڪاڻو- ماڳ. گهر. بينڪ. ڪٽ يا پٽ تي وڇائڻ جو بستر.
هَنڊائتو: ص. پوري هنڊ تي- صحيح جاءِ تي. ٺانيڪو.
هنڊين ماڳين: ظ. جتي ڪٽي- هرهنڊ.
هَنڊِيائِڻُ: م. چوڑڻ (ڪپڑو). پائڻ- پهرڻ (وڳو). سيبائڻ (دل ڪي). استعمال ڪرڻ (دل سان). عمل ڪرڻ. تپاس ڪرڻ (دل ۾).
هَنڊِيو: ذ. هڪ قسم جو ٽانءُ (وڏي هنڊي).
هَنڊِي: ث. ننڍو هنڊيو- هڪ قسم جي ديگڙي.
هُنڊِي: ث. رکيل ڏروات يا واپاري رقم جي ادائگي لاءِ ڏنل خاص چٽي (جنهن ۾ رقم جي انگ ۽ ونڊ واري جي نالي اختيار ڏنل هوندو آهي).
هُنَرُ: ذ (ف) ڪنهن ڪم ۾ فن جي ڄاڻ. مهارت. ڪاريگري. هٿ جو پورهيو.
هُنرمندُ: ص. ڪاريگر. ماهر ڪاريگر. پورهيت.
هنرمندي: ث. ڪاريگري- مهارت.
هَنگامو: ذ (ف) هجوم- ڀيڙ. انبوهه- ماڻهن جو ميڙ. شور- هل. جهيڙو- فساد. وڳوڙ.
هنگامو ڪرڻ: گوڙ گهمسان ڪرڻ. فساد ڪرڻ. وڳوڙ مچائڻ.
هَنگائِڻُ: م. پاخانو ڪرائڻ. تنگ ڪرڻ.
هَنگِ تِرڪان: ث. تڪڙ- تڙ تڪڙ. اڀهرائي. لوچ پوچ- بي آرامي.
هِنگلاجُ: ذ. لس ٻيلي (بلوچستان) ۾ ناني جبل ۾ جوڳ وارن فقيرن جي جاترا.
هَنگڻُ: م. ٽورو ڪرڻ- پاخانو ڪرڻ. آڱ مڇڻ.
هنگٽو: ص. ڍڇٽو- بزدل. گيدي.
هَنگِي ڏيڻ: ڍڇڻ. مجبور ٽيڻ. هارائڻ. شڪست ڪائڻ.
هَنو: ذ (ع) گهوڙي جو هڪ سنڄ. گهوڙي تي سواريءَ لاءِ ڪاٺ جو چمڙو چڙهيل چوڻڪو (جنهن تي سُوار سولو ويهي سگهي).
هُنوز: ظ (ف) اڃان ٻه- هن وقت تائين.
هَنُومانُ: ذ. هندن جو هڪ ديوتا (جنهن سيتا کي هٿ ڪرڻ ۾ رام جي مدد ڪئي هئي).
هِنيون، هِينئون: ذ. دل- قلب- مَنُ.
هِنيون ڦاٽڻ: بي انتها ڏپ ٽيڻ.
هِنيون لاهڻ: بي همت ٽيڻ- مڙسي ڇڏڻ. دل لاهڻ.

Gul Hayat Institute

هِڪارَ ث. گهوڑي جو آواز (جيڪو مالڪ کي ڏسي ڪري، يا کا طلب ڪري).
هِڪارڻُ م. هڪڻ- هڪار ڪرڻ.
هِڪڻُ م. هڪار ڪرڻ.
هَڊِ ڳوِ ث. هڪ قسم جي بلا- ڪَڻ (چون تا ته زهريلي سانڊي جو قسم آهي ۽ تپ ڏيئي وهت تي سوار ڪي ٻه ڏنگي وڃهي).
هَڏڻُ م. لڳائڻ (ڏڪ). ٽوڪڻ. ڪوڙڻ (ٽوٽي وغيره). پوکڻ (وڻ، ٽڏو).
هڏندي ماريندي ظ. ڏاڍي ڪوشش سان. وڏي تڪليف سان.
هٿي هنڌ ڪرڻ سويارو ٿيڻ- ڪامياب ٿيڻ. نيٺ مطلب حاصل ڪرڻ.
هَڊ هَٿان ث. جفاڪشي- محنت- جاکوڙ.
هڊ هٿان ڪرڻ گهٽي ڪوشش ڪرڻ. ڏاڍي جاکوڙ ڪرڻ.
هَوَ ث. ٽوري ڏري.
هُو ث (ف) "صدا" جيڪا مستي يا مجذوبيءَ جي حالت ۾ وات مان نڪري. نعرو. (ع) "الله" جو مخفف. (ض) ضمير غائب واحد لاءِ استعمال ٿيندڙ لفظ.
هَوا ث (ع) باد- واءُ- پَوَن. بادي- ريح. حرص. وڏائي- غرور. آڪڙ- سِيٽ.
هوابازُ ص. هوائي جهاز اُڏائيندڙ.
هوا بدلائڻ تندرستي يا سير سفر لاءِ ٻئي شهر يا ٻئي علاقي ۾ وڃڻ.
هوادارُ ص. جتي چڱيءَ طرح هوا جو گذر ٿئي. خلاصو (گهر). واڪو. کليل (ميدان).
هوا کائڻ هوا خوري ڪرڻ. چهل قدمي ڪرڻ. سير تفريح لاءِ کليل هنڌ تي وڃڻ.
هوا لڳڻ هوا جو اثر ٿيڻ. هوا جي خراب اثر سان بيماري ٿيڻ.
هوائِي ث. آتش بازي جو هڪ قسم. (ص) هوا وارو.
هوائي جهاز ذ. هوا ۾ اڏامندڙ جهاز- طيارو.
هوائي خبر ث. افواه. ڪوڙي خبر.
هَوارَ ث. ٽورو ڏرو.
هُوبَهُو ظ. ساڳيو- انهيءَ جهڙو. عين بين- نِس پِس.
هوتُ ذ. بلوچن جو هڪ قبيلو (آري جام ۽ پنهونءَ جو قبيلو).
هوٽَلَ ث (انگ) مسافرخانو- سراءِ. رهائش ۽ کاڌي جي سهولت واري جاءِ.
هَودِي ث. پاڻيءَ جو ننڍو حوض.
هوڏ ث. شرط- بازي. ضد. تڪبر.
هوڏ ٻڌڻ شرط رکڻ- بازي رکڻ. ضد ڪرڻ.
هوڏِي ص. ضدي. هٺيلو. مغرور.
هوڏانهن ظ. هن پاسي- هن طرف. هُتي.
هورُ ذ (ع. هول) ڊپ- خطرو. وسوسو- وهم. اُدڪو- هرڪرُ. ڳڻتي.
هوراکورا ث. چورا کورا- آنڊ ماندُ. ڳڻتي.
هورِي ث. هندن جو هڪ وڏو ڏينهن- هولي.
هَوڙَ ث. ڏاڻ.
هَوڙو ذ. ننڍي ٻيڙي- بتيلو.
هُوڙهه ص. ڪند ذهن- موڳو. جلدباز. اُڀهرو. ٻئي جي چوڻ تي هلندڙ.
هُوڙهائي، هُوڙهيائِي ث. موڳائي. تڪڙ- جلدبازي. اُڀهرائي.
هَوَسَ ث (ع) خواهش- سَڊ- لالچ- طمع. حرص. نفساني خواهش.
هَوسَناڪ ص. لالچي- حريص.

Gul Hayat Institute

هُوسَ: ث. بدنظر. حسد.
هوسَڻُ: م. نظر هڻڻ. حسد واري نظر سان ڏسڻ. حسد ڪرڻ.
هَوش: ذ (ف) سمجهه- شعور. فهم. سُرت.
هوش اچڻ: سياڻو ٿيڻ. بالغ ٿيڻ. عقل اچڻ.
هوش اُڏامڻ: عقل خطا ٿيڻ. بدحواس ٿيڻ.
هوش خطا ٿيڻ: حواس گم ٿيڻ. حيران ٿيڻ.
هوش سنياڻڻ: وڏو ٿيڻ. بالغ ٿيڻ.
هوشمندُ: ص. سياڻو- ڏاهو. عقل وارو. سمجهو.
هوشيار: ص. عقلمند- ڏاهو. داناءُ. خبردار. چالاڪ.
هوشيار ڪرڻ: خبردار ڪرڻ.
هوشياريِ: ث. ڏاهپ- دانائي- عقلمندي. عياري- چالاڪي.
هوڪارِ: ث. هڪل- سڏ. للڪارَ.
هوڪارَڻُ: م. سڏڻ. سڏ ڪرڻ. للڪارڻ- ٻولائڻ. اڇتي وڌڻ. هڪلڻ (چوپاين کي).
هوڪارو: ذ. سڏ. للڪار. دانهن. نعرو.
هوڪارن ٻ: ظ. موجن ٻ- عيش ٻ.
هوڪِرو، هوڪِريو: ذ. وڏي آواز سان سڏ. هوڪارو. گوڙ- هُل. سڏوسڏ. غوغاءُ.
هوڪو: ذ. سڏ. آواز- صدا. پڙهو- منادي.
هوڪو ڏيڻ: اعلان ڪرڻ. پڙهو ڏيڻ.
هَولُ: ذ (ع) ڊپ- خوف- دهشت. گهبراهٽ. انديشو.
هولناڪُ: ص. خوفناڪ- دهشت ناڪ- ٻوائتو.
هولِي: ث. هندن جو هڪ ڏاڙو (جنهن ٻ هڪ ٻئي کي رنگ هڻن).
هُون: ث. "هاڪار" جي معنيٰ ڏيڪاريندڙ آواز. اُٺ کي هڪلڻ واري هُونگ.
هُون هان ڪرڻ: نٽائڻ لاءِ آڏا اُٻتا جواب ڏيڻ.
هُوندَ: ظ. جيڪر- شايد.
هُوندِ: ث. مُوڙي- دولت- ناڻو. پڇت- سگهه.
هُوندِ نہ شڪر: ظ. هڙ نہ حاصل- سڪڻائي. ڪجهه ٻہ نہ.
هُوندِ وارو: ص. پنهنجي مُوڙيءَ وارو. شاهوڪار.
هُوندي سُوندي: ظ. پٺسي هوندي. ملڪيت هوندي.
هُونگَ: ث. "هُون" جو آواز. ڏور ڏڳي کي هڪل. آواز ڪرڻ. سڏ. گوڙ- هُل.
هُونگار: ث. هُونگ.
هُونگارڻ: م. اُٺ يا مال کي هڪلڻ لاءِ آواز ڪرڻ.
هُونگارو: ذ. "هُون" جو آواز. ڳائڻي سان گڏ جهيلَ سان سُرجهلائڻ.
هونگارو جهلائڻ: "نڙ- بيت" جي ڪچهري ٻہ بيت ڏيندڙ سان بيت جي پچاڙي ٻہ جهيلَ سان "ها" ڪرڻ.
هُونگر: ث. هُونگ.
هُونگڙيُون ڏيڻ: معصوم ٻارڙي جو خوشيءَ ٻہ هٿ پير هڻڻ ۽ آواز ڪڍڻ.
هُنهِين، هُونئِين: ظ. اجايو- مفت ٻہ- خواهہ مخواهہ- هريرو.
هوءِ: فعل. هجي. (ض) هُو- اُهي.
هُوَيدا: ص (ف) ظاهر- عيان- نمودار. پيدا. واضح. چٽو- پڌرو.
هِهڙو: ض. هن جهڙو- اِهڙو.
هِهڙو تِهڙو: ص. اجايو- نڪمو. رواجي.
هُهَڙو: ض. هُن جهڙو- اُهڙو.
هَهو، هاهو: ذ. ڪنڌ ۽ ڪُٽيءَ جي وچ وارو حصو.
هَهي جو سُورُ: ذ. ڪُٽيءَ جي نسن وارو سُور (جيڪو ڏکيي سُهڻ سان ٿئي).
هِٽان: ظ. هِن هنڌان- هِتان.

Gul Hayat Institute

هُنُ: مر. ٿيڻ- هجڻ. جنم- پيدا ٿيڻ.
هُئو: ض. ماضي بعيد مر واحد مذڪر.
هَئي هَئي: ندا. هاءِ هاءِ. عجب يا ڏک وارو آواز.
هَئُو مَئُو: ذ. جيڪي هجي- ڪوبہ جاندار.
هَئُو مَئُو ٿرڻ: اڪيلائي ٿيڻ- خلوت ٿيڻ. ماڻهو چيٽو وڃڻ.
هِيانچو: ذ. تِلي. تِلي وڌي وڃڻ جو مرض.
هِيان: ذ. هِينئون- دل.
هَيبَتَ: ث (ع) خوف- دهشت. ڊپ- ڀَئو. رعب.
هَيبتناڪ: ص. ڊپ وارو- پوائتو- خوفناڪ.
هيتِرو: ض. هِن جيترو.
هيترو سارو: ظ. حد ڪان وڌيڪ- تمام گهڻو.
هيٺ: ظ. جُهڪيل- نميل. ڪريل. زمين تي. گهٽ درجي جو. تابع.
هيٺ لٿڻ: ڪجهہ هيٺ ٿيڻ. لهندي تي اچڻ. گهٽ ٿيڻ (اڳهہ، پاڻي).
هيٺ مٿي ٿيڻ: گڏوچڙ ٿيڻ. لهڻ چڙهڻ. گم ٿيڻ.
هيٺ مٿي ڪرڻ: زيربار ڪرڻ. تنبيهہ ڪرڻ. جٽ ڪرڻ.
هيٺان: ظ. تري مر. هيٺ. هيٺيون.
هيٺاهون: ظ. هيٺيون. هيٺ تي.
هيٺاهين: ث. لهندي- نشيب- پستي.
هيٺ پَرو: ظ. هيٺ تي. هيٺين پاسي تي. ڪجهہ هيٺ.
هيٺ مٿاهين: ث. ناهموار (زمين). ان سڌي. ڪڙڇ.
هيٺ مٿي: ظ. ناهموار- ان سندريل. گهٽ وڌ.
هيٺيون: ظ. هيٺ وارو. تر وارو. (ث. هيٺين).
هيجُ: ذ. انگل- ماڻو- لاڏُ. چاهہ. پيار- قرب.
هيجانُ: ذ (ع) جوش. تيزي. زور- غلبو.
هِيجُ: ص (ف) نفرت جوڳو. بيهودو. اجايو. گهٽ.
هيجِمَدانُ: ص. گهٽ علم وارو. نادان. بيوقوف.
هيڏانه، هيڏاهن: ظ. هن طرف- هِن پاسي.
هيڏاهن هوڏاهن: ظ. هن هُن پاسي. اوري پري.
هيڏاهن هوڏاهن ٿيڻ: اوري پري ٿيڻ. هڪ هنڌ نہ ٽڪڻ. بيقراري ڪان اڇ وڇ ڪرڻ.
هيڏو: ص. هن جيترو- هن جيڏو. (ث. هيڏي).
هيڏي ڪرڻ: ايڏي وڏي جٽ ڪرڻ.
هَيڊَ: ث. هڪ قسم جو ٻُوٽو جنهن جون پاڙون مصالحي طور ڪم اچن.
هيڊُ: ذ (انگ) اڳواڻ. اعليٰ آفيسر. آفيس جو اڳواڻ.
هيرَ: ث. عادت- گت- چال.
هيراڪُ: ص. عادتي- هريل- ٻانڊاڻي. علتي.
هِيرَ: ث (ع) تڏي هوا سج اُپرڻ ڪان اڳ واري فرحت ڏيندڙ هوا. وسڪاري ڪان پوءِ لڳندڙ هوا.
هيرِ ڦيرِ: ث. بدل سدل. متاسٽا. دوڪو- نگي- فريب.
هيرَڻُ: ذ. هڪ قسم جو وڻ ۽ ٻج.
هيرو: ذ. اهو چرچي وارو ڳيچ جنهن مر ڪنواريتن طرفان گهوٽيتن کي گاريون ۽ ڪَچا وين ڏنل هجن.
هِيرو: ذ. هڪ قسم جو قيمتي پٿر- الماس- رتن.
هيڑهو: ذ. هڪ قسم جو پکي.
هِيسَ: ث. ڊپ وارو دهاءُ- سختي. جٽ ڏڻ. رعب تاب.
هِيسائِڻُ: مر. دڙڪو داب ڪرڻ. مرعوب ڪرڻ. خوفزده ڪرڻ. ڊيڄارڻ.
هِيسَڻُ: مر. دهائڻ. ڊپ وارو دهاءُ وجهڻ. ڊيڄارڻ.
هَيضو: ذ (ع) هڪ قسم جي وڇڙندڙ بيماري (جنهن مر دست الٽيون ٿين).
هيڪُ: ص (سن. ايڪ) هِڪُ (عدد).
هيڪ هيڪائي ڪرڻ: هڪڙي ڳالهہ ڪري نبيرو ڪرڻ. صاف صاف چوڻ. هڪڙو فيصلو ڪرڻ. تعلق ٽوڙڻ.

Gul Hayat Institute

هيڪار: ظ. هڪڙو پيرو- هڪ دفعو- هڪوار.
هيڪاري: ظ. اڃان بہ وڌيڪ. اڃان بہ.
هيڪاندَ: ث. گڏجاڻي- ميلاپ. هڪ ٿيڻ واري حالت. هيڪڙائي.
هيڪاندو: ظ. گڏيل- يڪو- سڀ. تمام گھٽو. (ث. هيڪاندي).
هيڪَرَ: ظ. هڪ پيرو- هيڪار.
هيڪِڙائِي: ث. هڪ هئڻ جي حالت. وحدت. خداتعالىٰ جي هڪ هئڻ جو عقيدو.
هيڪَلَ: ث. هڪڙو پيرو. (ص) اڪيلو- ڇڙو.
هَيڪَلُ: ذ (ع) بتخانو. يهودين ۽ پارسين جي پوڄا جو گھر.
هيڪِلائي، هيڪِلاڻِي: ث. اڪيلائي. واندڪائي- فرصت.
هيڪلو، هيڪلو: ص. اڪيلو. ڇڙو. (ث. هيڪلي، هيكلي).
هيڪلَ: ص. اڪيلي سِر- اڪيلو. (هيكلي).
هيكل وَسُوڙو: ص. ڇڙوڇانڊ- اڪيلو. ويچارو.
هيڪَلو: ص. اڪيلو. ڇڙو. (ث. هيكلي).
هيلُ: ظ. هن سال- هلندڙ مُندَ ۾. هن مند ۾.
هيلوڪو: ص. هن سال جو. هاڻوڪو.
هَيَلُ: ص. ٽڪل- ساڻو- ماندو. ڏنل- هيسيل.
هِينگَ: ث. گڏهه جو آواز.
هِينگُون ڪرڻ: گڏهه وانگر دانهون ڪرڻ. اڏنگو ڳالهائڻ.
هِينڊَ: ظ. هن مهل- هن وقت. فورا- يڪدم. هاڻي جو هاڻي. اڄ ڪلهه- موجوده وقت ۾.
هِيڻائي: ث. ڪمزوري- ايرائي- نِستائي.
هِيڻو: ص. ڪمزور- نِبل. ڏهرو- ايرو. بي پهچ. (ث. هيڻي).
هِيڻي وَهِي: ث. زبون حالي. پيري- بڌاپو.
هَيُولىٰ: ذ. (ع) ڏيڪ- نظارو.
هَيهات: ندا (ع) هاءِ هاءِ- افسوس.
هَيئَت: ث (ع) بناوت. صورت- شڪل. ڪيفيت. حالت. آسماني تارن سيارن وغيره جو علم.

ء

ء: ذ (ع) ("أچار" الف همزو) سنڌي "الف- بي" جو ايڪونجاهون اکر. عربي جو ستاويهون اکر. لفظن جي وچ ۾ 'الف' بدران ڪم ايندڙ اکر (مثلا: فائدو، قرئت وغيره).
ء: حرف جملو. ٻيو- وڌيڪ.

ي

ي: ث (ع) (أچار "يي") سنڌي "الف- بي" جو ٻاونجاهون اکر. عربي جو اڻاويهون ۽ فارسي جو ٻٽيهون اکر. ابجد موجب عدد (١٠)
يا: ذ (ف) يان- خواهه.

Gul Hayat Institute

يا: ندا (ع) اي!
يا خدا: ندا. اي الله- اي خدا!
يانصيب: ندا. (قسمت آزمائي وقت چوندا) ڪٽن منهنجا ياڳ! جئن نصيب ۾ هوندو.
ياترا: ث (سن) درشن- جاترا (زيارت). تيرٿ.
ياجُوج ماجُوج: ذ. يافت بن نوح جي ٻن پٽن جا نالا (جن جو ذڪر قرآن شريف ۾ اچي ٿو). (ص) فسادي. گهٽو ڪاٽيندڙ.
يادِ: ث (ف) ساروٽي- سارَ- يادگيري. (ظ) حفظ- بر زبان،. زباني ورد.
ياد آوَرِي: ث. ياد ڪرڻ- يادگيري. خبرگيري.
ياد اچَڻُ: ذهن ۾ اچڻ. خيال تري اچڻ. دل ۾ هُرڻ.
ياد رکڻ: خيال ۾ رکڻ. ڌيان ۾ رهڻ. نه وسارڻ.
ياد ڪرڻ: وري وري نالو وٺڻ. سارڻ- سنيالڻ. حفظ ڪرڻ.
يادِداشت: ث (ف) حافظو. يادگيريءَ لاءِ لکيت. تفصيل- وچور.
يادگارُ: ذ (ف) اها چيز (تحفو، اڌاوت، نشان وغيره) جيڪا ياد ڏيارينديِ رهي. آثار- نشان.
يادگيرو: ذ. يادگيري.
يادگيري: ث (ف) سار- سنيار- ياد. ياد ڪرڻ وارو خيال.
يارُ: ذ (ف) دوست- سنگتي. ساٿي. محبوب. آشنا (عورت جو).
يارانو: ذ. دوستي- سنگت- ياري. قرب- پيار.
يارانِي، يارائِي: ث. دوستي- سنگت- ياري. قرب- پيار.
يارهين: ث. غوث اعظم سيد عبدالقادر جيلاني جو عرس (جيڪو ربيع الثاني جي يارهين تاريخ ٿئي).
ياريِ: ث. دوستي- سنگت. قرب جو ڳانڍاپو. الفت، آشنائي.
ياري باشِي: ث. دوستي. ملاقات ۽ ڪچهري.
ياسِ: ث (ع) نااميدي. مايوسي. نراسائي. افسوس. انديشو- ڊپ.
ياسمِينُ: ذ (ف) هڪ خوشبودار گلُ- جاءِ جو گل- چنبيلي.
ياسِينُ: ث (ع) قرآن شريف جي هڪ سُورة.
يافت: ث (ف) آمدني. حاصلات. نفعو.
ياقُوت: ذ (ع) هڪ قسم جو قيمتي هيرو- لعل.
ياقُوتِي: ث. هڪ قسم جي معجون جيڪا جواهرات مان ٺهي.
ياڪِي: ص. بيوفا- بي پرواهه. اڪيلو. آزاد.
ياوَرُ: ص (ف) مددگار. دوست- يار.
ياوَرِي: ث. دوستي- مددگاري. حمايت. خدا جي طرفان امداد.
ياوَهَ: ص (ف) بيهودو. اجايو.
ياوَهَ گوئِي: ث. بيهوديون ڳالهيون. اجايون ڳالهيون. بڪواس.
ياهُ: ذ. جماع. لگ.
ياهُو: ص. گهٽو جماع ڪندڙ.
يَتِيمُ: ذ (ع) چورو ٻار (جنهن جا ماءُ پيءُ مري ويا هجن). لاوارث.
يَتِيمُ خانو: ذ. اها جاءِ جتي يتيمن کي رهايو وڃي.
يَتِيمي: ث. چورڙائي.
يَتُ: ذ. ٻتاڪ- داڙ- زٽ.
يَتُ شتُ: ذ. داڙ ٻتاڪ- گشو پتو.
يَثرِبُ: ذ (ع) مديني منوره جو آڳاتو نالو.
يَحيٰ: ذ (ع) هڪ نبي سڳوري جو نالو.

Gul Hayat Institute

يَخ: (ف) سخت برف. پارو (سردي ۾ جميل پائي).
يَخني: ث (ف) گوشت جو شوربو. خاص سنڌ ۾ تورن جانورن ۾ رڌل گهٽي گوشت وارو پُلاءُ.
يَخورو: ذ. لذيذ کاڌو. سٽيو کاڌو. مال مليدو.
يَخي: ث. جهگي- بَک. گهٽو ۽ بيفائدو ڳالهائڻ- بکواس.
يَدُ: ذ (ع) هٿ- دست.
يَد بَيضا: ذ. چمڪندڙ هٿ (حضرت موسيٰ جو معجزو جو پاڻ هٿ بغل ۾ وجهي ڪيندو هو ته اهو هٿ چمڪندو هو).
يَد طُولي: ذ. ڏڳهو هٿ. دسترس- پهچ- رسائي. مهارت.
يُدّ: ث (سن) لڙائي- جنگ- جُڌ.
يَرغمالُ: ذ (ف) کو ماڻهو ضمانت طور پاڻ وٽ رکڻ- اولَ.
يَرقانُ: ذ (ع) "سائي" جو مرض (جنهن ۾ اکيون ۽ بدن هيڏا ٿي وڃن).
يَزدانُ: ذ (ف) خداتعالي. (آتش پرست قوم جي عقيدي موجب) خير جي قُوت (۽ "آهرمان" شر جي قوت).
يَزيدُ (بن معاويه): ذ (ع) بنو اُميه گهراڻي جو حاڪم (جنهن جي حڪمراني ۾ حضرت امام حسين رضه کي شهيد ڪيو ويو).
ياسِينَ: ث (ع. يَٰسين) ڪلام پاڪ جي هڪ سورت.
يَشي: ث. ڪُتي جي ٻوٽڪ- ڏڙهي.
يَشيون ڏيڻ: ڏڙهيون ڏيڻ- ڪُتي وارا جهت وجهڻ.
يَعقُوبُ: ذ. هڪ نبي سڳورو (جيڪو بني اسرائيل جو وڏو ڏاڏو هو).
يَعني: ذ (ع) مطلب ته- معنيٰ ته.
يَقِينُ: ذ (ع) اعتبار- ويساه. پروسو. دلجاءِ.
يقين ڪرڻ: اعتبار ڪرڻ- پروسو ڪرڻ. ويساه ڪرڻ. پورو اعتقاد رکڻ.
يَقِيناً: ظ (ع) پڪ سان- بيشڪ- اعتبار جوڳو. يقين سان- پروسي سان.
يقيني: ظ. ضرور- پڪ سان. يقيناً.
يَک: ص (ف) هڪ- واحد. هڪڙو (عدد).
يَک به يَک: ظ (ف) اوچتو- ناگهان. اتفاق سان.
يَکتا: ص (ف) اڪيلو- هڪڙوئي. نرالو- انوکو. پنهنجو مٽ پاڻ.
يَکتارو: ذ (ف) هڪ تنديا تار وارو هڪ قسم جو ساز (جنهن ۾ هڪڙي تند ٽئي ۽ ڪافيون ڪلام ڳائيندڙ عموما آس لاءِ ڪٽن ۽ ساڃي هٿ جي ڏسٽي آڱر سان وڄائين).
يَکجا: ص (ف) هڪڙي هنڌ ڳڏ- هڪ جاءِ تي ڳڏيل.
يَک جِهَتي: ث (ف) اتحاد- اتفاق. ٻڌي- ايڪو.
يَک چَشمَه: ص (ف) هڪڙي اک وارو- ڪاڻو.
يَکدِل: ص (ف) متفق. همدم.
يَکدَمُ: ظ. بروقت- تهتا- جلد- ترت.
يَکراءِ: ظ. هڪ صلاح. (ث) هم آواز.
يَکرنگ: ص. هڪ قسم جو- هڪ جهڙو.
يَکرَنگي: ث (ف) اندر ٻاهر هڪ جهڙي هلت. اتحاد- دوستي.
يَکسان: ص (ف) هڪجهڙو- ساڳيو. هڪڙي ئي قسم جو.
يَکسانيَت: ث. هڪ جهڙائي. برابري. ساڳيائي. مشابهت.
يَک سُخن: ص. انجام جو پڪو. واعدي جو پورو.
يَک سَر: ص (ف) سمورو- بلڪل- سڄو سارو. (ظ) فورا- اوچتو.
يَک سُوئي: ث (ف) دلجمعي- اطمينان.
يَک طرفو: ص (ف) هڪڙي پاسي جو (پاڙو.

Gul Hayat Institute

فيصلو). هڪڙي، ڏُر جو.

يڪ فِصلي: ث. اها زمين يا پوک جيڪا سال ۾ هڪ پيرو ٿئي.

يَڪ لَخت: ص (ف) سڄو سارو. فورا- يڪدم.

يَڪ مُشت: ص (ف) سمورو- جملي- سپ. (ظ) هڪڙي ئي پيري.

يَڪو: ص. اڪيلو- تنها. (ظ) سمورو- گڏ- جملي- سپ. (ذ) تاس ۾ هڪڙي دائي وارو پتو. (ث. يَڪِي).

يڪو: ذ (ف) پهلوان- سورهيه.

يَڪي سِر: ص. اڪيلو. هڪڙوئي. پنهنجي مٽي.

يَڪانگت، يگانگي: ث (ف) هِڪڙائي. ايڪائي. نرالائي- انوکائي. نُدرت. بَدي- اتحاد.

يَگانو: ذ (ف) اڪيلو- هڪڙو. نرالو- انوکو. وِرلو. نادر- عجيب. لاثاني- بي مثل.

يَلغارَ: ث (ف) حملو- جُلهه- ڪاهه.

يَمَنُ: ذ. عربستان جي ڏکڻ ۾ هڪ رياست يا ملڪ. (سن) ڪليان راڳ جي هڪ راڳڻي. شاه عبداللطيف جي رسالي ۾ هڪ سُر.

يُورَپُ: ذ (انگ) ايشيا جي الهندي وارو ڪنڌ.

يُورَشَ: ث (ف) حملو- ڪاهه- چڙهائي. دشمن جي لشڪر تي حملو.

يُوسفُ: ذ. هڪ نبي سڳوري جو نالو (حضرت يعقوب جو فرزند جيڪو نهايت حَسين هو).

يُوسف ثاني: ذ. حضرت يوسف عليه السلام جهڙو حسين- تمام سهڻو.

يوگُ: ذ (سن) جوگُ (هڪ پنٿ، فرقو، يا پڪتي جو هڪ طريقو).

يَومُ: ذ (ع) ڏينهن- روز.

يَومُ الحِسابُ: ذ. قيامت جو ڏينهن (جنهن ڏينهن تي بندن کان اعمالن جو پڇاڙو ٿيندو).

يُونانُ: ذ. يورپ جو هڪ ملڪ.

يوناني طب: ث. ڏيهي جڙين ٻوٽين سان علاج ڪرڻ جو طريقو.

يُونسُ: ذ. هڪ نبي سڳوري جو نالو.

يُونِيَنِ: ث (انگ) اتحاد- اتفاق- بڌي. جماعت.

يَهُودِي: ذ (ع) حضرت موسيٰ عليه السلام جي اُمت سڏائيندڙ قوم- بني اسرائيل.

Gul Hayat Institute

Sindhi Language Authority,
National High way, Hyderabad,
Sindh, Pakistan, P.C. 71000
Tel: 652457-650167
Fax: 652752

First edition of one volume "Sindhi to Sindhi Dictonary" compiled by Dr. N.A Baloch is published by Sindhi language Authority, Hyderabad, Sindh.

August, 1998.
Copies: 2000
Price: Rs. 400

All rights reserved. No part of this dictionary may be reproduced or transmitted in any form or by any means, electrical, mechanical, photo - copying, recording or otherwise, without the prior permission of Sindhi Language Authority.

Distributor:
Sindhi Language Authority,
Hyderabad, Sindh. P.C. 71000

Gul Hayat Institute

Published by Taj Joyo Secretary & Ameen Muhammed Laghari, Publication officer, Sindhi Language Authortiy, Hyderabad, and printed by Azad Communications, National Auto Plaza, B-24, Marston Road, Karachi, Sindh.

A ONE VOLUME

SINDHI TO SINDHI DICTIONARY

Compiled by

Dr. N.A Baloch

Assisted by

Muhammad Ismail Shaikh

Gul Hasan Institute

SINDHI LANGUAGE AUTHORITY

HYDERABAD, SINDH.

1998

پڑھندڙ نَسُل ۔ پ ن

The Reading Generation

1960 جي ڏهاڪي ۾ عبدالله حسين " اُداس نسلين" نالي ڪتاب لکيو. 70 واري ڏهاڪي ۾ وري ماڻڪ "لُڙهندڙ نَسُل" نالي ڪتاب لکي پنهنجي دور جي عڪاسي ڪرڻ جي ڪوشش ڪئي. امداد حُسينيءَ وري 70 واري ڏهاڪي ۾ لکيو:

انڊي ماءُ جڏيندي آهي اونڌا سونڌا ٻار
ايندڙ نسل سَمورو هوندو گونگا ٻوڑا ٻار

هر دور جي نوجوانن کي اُداس، لُڙهندڙ، ڪَڙهندڙ، ڪُڙهندڙ، ٻَرندڙ، ڇُرندڙ، ڪِرَندڙ، اوسيئڙو ڪَندڙ، ياڙي، ڪاڪُو، ياڇوڪَڙُ، ڪاوڙيل ۽ وڙهندڙ نسلن سان منسوب ڪري سَگهجي ٿو، پَر اسان اِنهن سڀني وِچان "پڑھندڙ" نسل جا ڳولائو آهيون. ڪتابن کي ڪاڳر تان کڻي ڪمپيوُٽر جي دنيا ۾ آڻڻ، بين لفظن ۾ برقي ڪتاب يعنيe-books ناهي ورهائڻ جي وسيلي پڑھندڙ نسل کي وَڏَڻ، ويجهَڻ ۽ هِڪَ ٻِئي کي ڳولي سَهڪاري تحريڪ جي رستي تي آڻِڻَ جي آسَ رکون ٿا.

پَڙهندڙ نَسل (پَـنَ) کا بہ تنظيمَ ناهي. اُنَ جو ڪو بہ صدر، عُهديدار يا پايو وِجهندڙ نہ آهي. جيڪڏهن ڪو بہ شخص اهڙي دعويٰ ڪري ٿو تہ پَڪَ ڄاڻو تہ اُهو ڪُوڙو آهي. نہ ئي وري پَـنَ جي نالي کي پئسا گڏ ڪيا ويندا. جيڪڏهن ڪو اهڙي ڪوشش ڪري ٿو تہ پَڪَ ڄاڻو تہ اُهو بِہ ڪُوڙو آهي.

جَهڙيءَ طَرح وٽن جا پَـنَ ساوا، ڳاڙهو، نيلا، پيلا يا ناسي هوندا آهن اَهڙيءَ طرح پَڙهندڙ نَسُل وارا پَـنَ بہ مختَلِف آهن ۽ هوندا. اُهي ساڳئي ئي وقت اُداس ۽ پڙهندڙ، ٻَرندڙ ۽ پڙهندڙ، سُست ۽ پڙهندڙ يا وِڙهندڙ ۽ پڙهندڙ بہ ٿي سگهن ٿا. بين لفظن ۾ پَـنَ ڪا خُصوصي ۽ تالي لڳل ڪِلَب Exclusive Club نہ آهي.

ڪوشش اها هوندي تہ پَـنَ جا سڀ ڪَم ڪار سَهڪاري ۽ رَضاڪار بنيادن تي ٿين، پر ممڪن آهي تہ ڪي ڪم اُجرتي بنيادن تي بہ ٿِين. اهڙي حالت ۾ پَـنَ پاڻ هِڪَ ٻِئي جي مدد ڪَرڻ جي اُصولَ هيٺ ڏي وَڻُ ڪندا ۽ غيرتجارتي non-commercial رهندا. پَـنَن پاران ڪتابن کي ڊجِيٽائِيز digitize ڪرڻ جي عَملَ مان ڪو بہ مالي فائدو يا نفعو حاصل ڪرڻ جي ڪوشش نہ ڪئي ويندي.

ڪتابن کي ڊجِيٽائِيز ڪرڻ کان پو ٻيو اهم مرحلو وِرهائڻ distribution جو ٿيندو. اِهو ڪم ڪرڻ وارن مان جيڪڏهن ڪو پيسا ڪمائي سگهي ٿو تہ پلي ڪمائي، رُکو پَـنَن سان اُن جو ڪو بہ لاڳاپو نہ هوندو.

پَـنَن کي ڪُليل اکرن ۾ صلاح ڏجي ٿي تہ هو وَسَ پٽاندڙ وڏِ ڪان وَڏِ ڪتاب خريد ڪَري ڪتابن جي ليڪَڪَن، ڇپائيندڙن ۽ ڇاپيندڙن کي هِمٽائِن. پر ساڳئي وقت عِلم حاصل ڪرڻ ۽ ڄاڻ کي ڦهلائڻ جي ڪوشش دوران ڪَنهن بہ رُڪاوٽ کي نہ مڃن.

شيخ اَيازَ علمَ، جاڻ، سمجهَ ۽ ڏاهپَ کي گيتَ، بيتَ، سِٽَ، پُکارَ سان تَشبيهه ڏيندي انهن سيني کي بَمن، گولين ۽ بارودَ جي مدِ مقابل بيهاريو آهي. اياز چوي ٿو تہ:

گيتَ بہ جڻ گوريلا آهن، جي ويريءَ تي وار ڪَرن ٿا.

... ...

جئن جئن جاڙ وڌي تي جَڳَ ۾، هو بوليءَ جي آڙ چُپن ٿا؛

ريتيءَ تي راتاها ڪن ٿا، موتي مَنجهِ پهاڙ چُپن ٿا؛

... ...

ڪالهَ هُيا جي سُرخ گُلن جيئن، اڄ ڪلهه نيلا پيلا آهن؛

گيتَ بہ جڻ گوريلا آهن.....

... ...

هي بيتُ اَتي، هي بَم ـ گولو، جيڪي بہ ڪٽين، جيڪي بہ ڪٽين!

مون لاءِ ٻنهي ۾ فَرَقُ نہ آ، هي بيتُ بہ بَمَ جو ساٿي آ،

جنهن رِڻَ ۾ رات ڪيا راڙا، تنهن هَڏَ ۽ چَمَ جو ساٿي آ ـ

اِن حسابَ سان اڄاڻائي کي پاڻَ تي اِهو سوچي مَڙهڻ تہ "هاڻي ويڙهه ۽ عمل جو دور آهي، اُن ڪري پڙهڻ تي وقت نہ وجايو" نادانيءَ جي نشاني آهي.

پَڻَ جو پڙهڻ عام ڪِتابي ڪيڙن وانگر رُڳو نِصابي ڪتابن تائين محدود نہ هوندو. رڳو نصابي ڪتابن ۾ پاڻ کي قيد ڪري ڇڏڻ سان سماج ۽ سماجي حالتن تان نظر ڪڍي ويندي ۽ نتيجي طور سماجي ۽ حڪومتي پاليسيون policies اڄاڻن ۽ نادانن جي هٿن ۾ رهنديون. پَنَ نِصابي ڪتابن سان گڏوگڏ ادبي، تاريخي، سياسي، سماجي، اقتصادي، سائنسي ۽ ٻين ڪتابن کي پڙهي سماجي حالتن کي بهتر بنائڻ جي ڪوشش ڪندا.

پَڙهندڙ نَسُل جا پَنَ سيني کي **چو، چالاءِ ۽ ڪينئن** جهڙن سوالن کي هر بَيانَ تي لاڳو ڪرڻ جي ڪوڻَ ڏين ٿا ۽ انهن تي ويچار ڪرڻ سان گڏ جوابَ ڳولڻ کي پنهنجو حق، فرض ۽ اٽلر گهرج unavoidable necessity سمجهندي ڪتابن کي پاڻ پڙهڻ ۽ وڌ ڪان وڌ ماڻهن تائين پهچائڻ جي ڪوشش جديد ترين طريقن وسيلي ڪرڻ جو ويچار رکن ٿا.

توهان بہ پڙهڻ، پڙهائڻ ۽ ڦهلائڻ جي اِن سهڪاري تحريڪ ۾ شامل ٿي سگهو ٿا، بَس پنهنجي اوسي پاسي ۾ ڏِسو، هر قسم جا ڳاڙها توڙي نيرا، ساوا توڙي پيلا پن ضرور نظر اچي ويندا.

وڻ وڻ کي مون ياڪي پائي چيو تہ "منهنجا ياءُ
پهتو منهنجي من ۾ تنهنجي پَنَ پَنَ جو پڙلاءُ".

ـ اياز (ڪي جو ٻيجل ٻوليو)